Alexandre Dumas, Fransızca bir isimden daha fazlası... Evrensel bir isim... Victor Hugo

Monte Cristo Kontu

ALEXANDRE DUMAS

Ayşen Altınel çevirisiyle

ithaki

ALEXANDRE DUMAS, (1802-1870). Fransız romancı ve oyun yazarı. Victor Hugo ile birlikte romantik dramın yaratıcısıdır. Alexandre Davy de la Pailleterie gerçek adıdır. Şiirler, öyküler, vodviller yazmıştır. Gerçek ününü *III. Henri ve Sarayı* (1829) ile kazanmıştır. Bu yapıt, tiyatroda romantik devrimi haber veren tarihi bir dramdır. Romancılık kariyeri *Kaptan Paul* (1838) ile başlamıştır. Tarihi romanlar da yazmıştır. *Üç Silahşörler*, *Monte Cristo*, *Kraliçe Margot* en bilinen yapıtlarındandır. Romanlarında sadece ilginç olaylar örgüsü değil, yaşadığı toplumun tüm katmanlarının eleştirisi de dikkat çeker. Çok para kazanmış, ama daha sonra iflas etmiştir. Alacaklılarından kaçmak için gittiği Belçika'da *Anılar*'ını yazmıştır. Paris'e döndüğünde (1853) bir gazete çıkarmış, *Monte Cristo* gibi *Homeros'un İlyada*'sını da tefrika halinde yayımlamıştır. İtalya'nın bağımsızlık savaşına katılmıştır. Yirmi frankla geldiği Paris'ten yine yirmi frankla ayrılıp son günlerini geçirmeye oğlu, *Kamelyalı Kadın* romanının yazarı Alexandre Dumas Fils'in yanına gitmiştir. Öldüğünde, doğduğu kasaba olan Villers-Cotterts'e gömülmüş, mezarı 2002 yılında Paris'teki Panteon'a nakledilmiştir.

Alexandre Dumas
Monte Cristo Kontu
Özgün Adı: *Le Comte de Monte-Cristo*

İthaki Yayınları - 677
Edebiyat - 543
ISBN 978-605-375-066-6

1. Baskı, İstanbul / 2003 (2 Cilt)
1. Baskı, İstanbul / Şubat 2006 (Ciltli)
1. Baskı, İstanbul / Haziran 2010

Sanat Yönetmeni: Murat Özgül
Redaksiyon: Alev Özgüner
Düzelti: Şule C. Koçak
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Yeşim Ercan Aydın
Kapak, İç Baskı: İdil Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1
Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 482 36 01
Sertifika No: 11410

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Mühürdar Cad. İlter Ertüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 – 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Alexandre Dumas

MONTE CRISTO KONTU

Çeviren

AYSEN ALTINEL

1
MARSİLYA – VARIŞ

24 Şubat 1815 günü Notre-Dame de la Garde'ın gözcüsü Smyrna,[1] Trieste ve Napoli'den gelen üç direkli yelkenli bir gemi olan *Firavun*'un göründüğünü haber verdi.

Her zaman olduğu gibi kıyıdaki kılavuz gemi hemen limandan ayrıldı, İf Şatosu'nun[2] çok yakınından geçti ve Morgion Burnu ile Rion Adası arasında gemiye yanaştı.

Yine her zaman olduğu gibi Saint-Jean Kalesi'nin önündeki düzlük meraklılarla dolmuştu; çünkü büyük tonajlı bir geminin gelişi, Marsilya'da her zaman büyük bir olay olurdu, hele bu gemi *Firavun* gibi Eski Foça[3] tersanelerinde yapılmış, donatılmış ve yüklenmiş olup kentli bir armatöre de ait ise...

Bu sırada gemi ilerliyordu; Calasareigne Adası ile Jaros Adası arasında yanardağın neden olduğu bir sarsıntının oyduğu boğazı rahatça geçmişti; Pomègue'i arkada bırakmış, üç gabya yelkeni[4], büyük floku[5] ve randa yelkeniyle[6] ilerliyordu, ama öylesine yavaş ve öylesine hüzünlü bir ilerleyişi vardı ki kıyıdaki meraklılar bir felaketi önceden haber veren o içgüdüyle geminin ne gibi bir kaza geçirmiş olabileceğini kendi kendilerine soruyorlardı. Yine de gemicilikte uzman olanlar eğer bir kaza olmuşsa, bunun geminin kendisiyle ilgili olmadığını biliyorlardı; çünkü, kusursuz yönetilen bir geminin tüm görünümüne sahip olarak yol alıyordu: demiri suya salınmış, civadra halatları[7] indirilmişti; ve *Firavun*'a Marsilya limanının dar girişinde yön vermeye hazırlanan kılavuz kaptanın yanında hızlı hareket eden, her şeyi gören, geminin her hareketini denetleyen ve kılavuz kaptanın her emrini yineleyen genç bir adam duruyordu.

Kalabalığın başında dolaşan anlaşılmaz kaygı Saint-Jean düzlüğündeki izleyicilerden birini özellikle telaşlandırmıştı, öyle ki geminin limana girmesini bekleyemedi; küçük bir barkoya[8] atlayıp *Firavun*'un önüne gelinceye dek kürek çekilmesini emretti ve küçük Réserve Koyu'nun karşısına ulaştı.

Adamın geldiğini gören genç denizci, kılavuz kaptanın yanındaki işini bıraktı ve şapkasını eline alarak geminin küpeştesine gelip yaslandı.

Bu, on sekiz yirmi yaşlarında, uzun boylu, incecik, güzel siyah gözleri, abanoz rengi saçları olan genç bir adamdı; tüm kişiliğinde çocukluklarından bu yana tehlikelerle savaşmaya alışmış insanlara özgü sakin ve kararlı bir hava vardı.

"Ah! Dantès, sizsiniz demek!" diye bağırdı barkodaki adam; "ne oldu? Neden geminize böyle bir keder havası hâkim?"

"Büyük bir felaket, Mösyö Morrel!" diye yanıt verdi genç adam, "büyük bir felaket, özellikle benim için: Civita-Vecchia yakınlarında şu yürekli Kaptan Leclère'i yitirdik."

"Ya yük?" diye sordu hemen armatör.

"Yük gereken limana ulaştı Mösyö Morrel ve sanırım bu bakımdan memnun kalacaksınız; ama zavallı Kaptan Leclère..."

"Peki ona ne oldu?" diye sordu armatör, gözle görünür biçimde rahatlamış olarak; "o yürekli kaptana ne oldu peki?"

"Öldü."

"Denize mi düştü?"

"Hayır, mösyö; beyin hummasından, korkunç sancılar içinde öldü."

Sonra adamlarına dönerek:

"Hey!" dedi, "demir atmak için herkes görevinin başına!"

Mürettebat emre uydu. Aynı anda mürettebatı oluşturan sekiz ya da on denizciden bir kısmı gözcü kulübesine, bir kısmı brasyaya,[9] diğerleri de kandilisaya[10] ve flokların halatlarına, birkaçı da yelkenlerin istinga iplerine[11] doğru koştu.

Genç denizci manevranın başlamasına isteksizce bir göz attı, emirlerinin yerine getirilmekte olduğunu görünce de konuştuğu kişiye döndü.

"Peki bu felaket nasıl oldu?" diye devam etti armatör, konuşmayı genç adamın bıraktığı yerden alarak.

"Tanrım, bu çok beklenmedik bir biçimde oldu mösyö: liman komutanı ile uzun bir konuşmadan sonra Kaptan Leclère sinirli bir biçimde Napoli'den ayrıldı; yirmi dört saat sonra ateşlendi; üç gün sonra da öldü...

"Ona, her zamanki cenaze törenlerimizden birini yaptık, şimdi bir hamağın içine uygun bir biçimde sarılmış olarak, başında ve ayağında birer tane otuz altılık gülle ile El Giglio Adası açıklarında yatıyor. Dul eşine kılıcını ve onur madalyasını getiriyoruz. On yıl İngilizlerle savaştıktan sonra herkes gibi sonunda yatağında ölmek çok acı bir şey," diye ekledi genç adam üzüntülü bir gülümseyişle.

"Öyle! Elden ne gelir Mösyö Edmond," diye söze yeniden başladı armatör, gitgide daha sakinleşmiş olarak, "hepimiz ölümlüyüz, eskilerin yeni gelenlere yer açması gerek, bu olmasa ilerleme de olmazdı ve sizin bana verdiğiniz güvenceye göre gemideki yük de..."

"İyi durumda, Mösyö Morrel, bu konuda güvence veririm. İşte size yirmi beş bin franklık kârdan hiçbir indirim yapmamanızı salık vereceğim bir sefer."

Sonra, yuvarlak kuleyi geçince:

"Çanaklık yelkenlerini, floku ve randa yelkenini istinga ederek topla!" diye bağırdı genç denizci; "Alesta funda!"[12]

Emir neredeyse bir savaş gemisindeymiş gibi hızla yerine getirildi.

"Yelkenleri indir ve topla!"

Son emirden sonra tüm yelkenler indirildi ve gemi artık sadece önceden aldığı hızla, neredeyse hissedilmeyecek bir biçimde ilerledi.

Armatörün sabırsızlığını gören Dantès:

"Artık gemiye binmek istersiniz herhalde Mösyö Morrel, işte muhasebeciniz Mösyö Danglars da kamarasından çıkıyor, o size istediğiniz tüm bilgileri verecektir. Bana gelince demir atma işini denetlemem ve gemiye yas bayrağını çekmem gerek," dedi.

Armatör bu öneriyi ikinci bir kez yineletmedi. Dantès'in kendisine attığı halatı yakaladı ve bir denizciye yakışacak bir beceriklilikle geminin bordasına tutturulmuş şeytan çarmığına[13] tırmandı, o sırada ikinci kaptanlık görevine geri dönen Dantès konuşmayı, biraz önce adını söylediği, şu anda kamarasından çıkarak dosdoğru armatörün karşısına gelinceye dek ilerleyen Danglars'a devretti.

Yeni gelen, oldukça karanlık yüzlü, üstlerine karşı dalkavuk, astlarına karşı saygısız, yirmi beş, yirmi altı yaşlarında bir adamdı : tayfalar için her zaman bir iğrenme nedeni olan muhasebeci sanı dışında genelde tüm mürettebatın kötü gözle baktığı biriydi, oysa Edmond Dantès, bunun tam tersine, herkes tarafından seviliyordu.

"İşte böyle, Mösyö Morrel," dedi Danglars, "felaketi öğrendiniz değil mi?"

"Evet, evet, zavallı Kaptan Leclère! İyi ve dürüst bir insandı!"

"Ve özellikle kusursuz bir denizciydi, Morrel ve Oğulları Şirketi kadar önemli bir şirketin çıkarlarını gözeten bir adama yakışır biçimde suyla gökyüzü arasında yaşlanmış bir denizciydi," diye karşılık verdi Danglars.

"Ama," dedi armatör, gözleriyle demir atmaya giden Dantès'i izleyerek, "bana kalırsa mesleğini iyi bilmek için o kadar da yaşlı olmaya gerek yok Danglars, işte işini yapan ve kimseden öğüt almaya ihtiyacı olmayan dostumuz Edmond."

"Evet!" dedi Danglars, içinde kinli bir ışık parlayan gözleriyle Dantès'e yan yan bakarak, "evet, o genç, bundan hiç kuşku yok. Kaptan ölür ölmez kimseye danışmadan kumandayı eline aldı ve doğrudan Marsilya'ya dönmek yerine Elbe Adası'nda bize bir buçuk gün kaybettirdi."

"Geminin kumandasını ele almak, ikinci kaptan olarak onun göreviydi," dedi armatör, "bunda haklı; Elbe Adası'nda bir buçuk gün kaybettirmesine gelince, bunda haksız; meğerki gemiye bir onarım gerekmiş olmasın."

"Gemi benim olduğum kadar, sizin olmanızı isteyeceğim kadar sağlamdı Mösyö Morrel; o bir buçuk gün sadece basit bir kapris yüzünden, karaya çıkma keyfi için yitirildi, işte hepsi bu."

"Dantès," diye seslendi armatör genç adama dönerek, "buraya geliniz."

"Bağışlayın efendim," dedi Dantès, "bir dakika sonra emrinizdeyim."

Sonra mürettebata seslenerek:

"Demir at!" dedi.

Demir hemen aşağı atıldı, zincirler gürültüyle suya indi. Kılavuz kaptanın orada olmasına karşın Dantès bu sonuncu manevra tamamlanıncaya dek görevinin başında kaldı; sonra da şöyle dedi:

"Flamayı direğin ortasına indirin, bayrağı yarıya çekin, serenleri çapraz koyun!"

"Görüyorsunuz," dedi Danglars, "kendisini şimdiden kaptan sanıyor, inanın bana."

"Öyle zaten," dedi armatör.

"Evet, sizin ve ortağınızın imzası dışında, Mösyö Morrel."

"Elbette! Neden onu bu görevde bırakmayalım?" dedi armatör. "O genç, bunu biliyorum, ama her şeyi biliyor ve bu konuda son derece deneyimli gibi geliyor bana."

Danglars'ın gözlerinden bir bulut geçti.

"Bağışlayın Mösyö Morrel," dedi Dantès yanlarına yaklaşarak; "gemi artık demir attı, işte emrinizdeyim: beni çağırmıştınız değil mi?"

Danglars bir adım geriye çekildi.

"Size Elbe Adası'nda neden durduğunuzu soracaktım."

"Bunu ben de bilmiyorum mösyö; ölürken büyük Mareşal Bertrand için bana bir paket vermiş olan Kaptan Leclère'in son isteğini yerine getirmek içindi."

"Demek onu gördünüz, Edmond?"

"Kimi?"

"Büyük mareşali."

"Evet."

Morrel çevresine baktı ve Dantès'i bir kenara çekti.

"İmparator nasıl?" diye sordu heyecanla.

"İyi, gözlerimle gördüğüm kadarıyla elbette."

"Demek imparatoru da gördünüz?"

"Ben oradayken mareşalin odasına girdi."

"Onunla konuştunuz mu?"

"Doğruyu söylemek gerekirse o benimle konuştu efendim," dedi Dantès gülümseyerek.

"Size ne dedi?"

"Bana gemi hakkında, Marsilya'ya hareket ettiği tarih hakkında, izlediği yol ve taşıdığı yük hakkında sorular sordu. Bana öyle geldi ki gemi boş olsaydı, ben de geminin sahibi olsaydım, gemiyi satın almaya niyetliydi; ama ben ona sadece ikinci kaptan olduğumu ve geminin Morrel ve Oğulları Şirketi'ne ait olduğunu söyledim. 'Ah! Ah!' dedi, 'bu şirketi biliyorum. Morreller babadan oğula armatördürler, ben Valencia'da garnizondayken benimle aynı alayda görev yapan bir Morrel vardı.'"

"Vallahi doğru!" diye haykırdı armatör neşe içinde; "bu sonradan kaptan olan amcam Policar Morrel'di. Dantès, amcama, imparatorun onu anımsadığını söyleyin, yaşlı askerin ağladığını göreceksiniz. Gidelim, gidelim," diye konuşmasını sürdürdü armatör genç adamın omzuna dostça vurarak, "Kaptan Leclère'in emirlerine uyarak Elbe'de durmakla iyi ettiniz, mareşale bir paket verdiğiniz ve imparatorla konuştuğunuz bilinseydi, bu sizi tehlikeye atabilirdi."

"Bunun beni tehlikeye atabileceğini söylemekle ne demek istiyorsunuz efendim?" diye sordu Dantès, "Ben ne götürdüğümü bile bilmiyordum ve imparator da bana sadece yeni tanıştığı birine sorabileceği sorular sordu. Ama bağışlayın," dedi Dantès, "işte sağlık ve gümrük görevlileri geliyor, izin verirsiniz değil mi?"

"İşinize bakın, işinize bakın sevgili Dantès."

Genç adam uzaklaştı, o uzaklaşırken Danglars yaklaştı.

"İşte böyle!" dedi, "öyle görünüyor ki Porto-Ferrajo'da demir atma konusunda size bir sürü geçerli neden sıraladı."

"Çok iyi nedenler, sevgili Mösyö Danglars."

"Eh! İyi o zaman," diye yanıt verdi Danglars, "çünkü görevini yerine getirmeyen bir arkadaş görmek her zaman üzücü olmuştur."

"Dantès görevini yaptı," dedi armatör, "söyleyecek hiçbir şey yok. Ona bu molayı emreden Kaptan Leclère'di."

"Kaptan Leclère dediniz de, size ondan bir mektup vermedi mi?"

"Kim?"

"Dantès."

"Bana mı? Hayır! Onda bir mektup mu vardı?"

"Paket dışında, Kaptan Leclère'in ona bir de mektup verdiğini sanıyorum."

"Hangi paketten söz ediyorsunuz Danglars?"

"Dantès'in Porto-Ferrajo'dan geçerken bıraktığı paketten elbette."

"Porto-Ferrajo'ya bırakacağı bir paket olduğunu nereden biliyorsunuz?"

Danglars kızardı.

"Kaptanın aralık kalmış kapısının önünden geçiyordum, onun Dantès'e bir mektup ile bir paket verdiğini gördüm."

"Bana bundan hiç söz etmedi," dedi armatör; "ama bu mektup onda ise bana verecektir."

Danglars kısa bir süre düşündü.

"Bakın Mösyö Morrel," dedi, "rica ederim bundan Dantès'e hiç söz etmeyiniz; yanılmış olabilirim."

O sırada genç adam yanlarına geliyordu; Danglars uzaklaştı.

"Pekala, sevgili Dantès, boş musunuz?" diye sordu armatör.

"Evet efendim."

"İşiniz uzun sürmedi."

"Hayır, mallarımızın listesini gümrükçülere verdim; yönergelere gelince, liman müdürlüğünün kılavuz kaptanla gönderdiği adama teslim ettim belgelerimizi."

"Demek artık burada yapacak başka bir işiniz yok."

Dantès çevresine hızla bir göz gezdirdi.

"Hayır, her şey yolunda," dedi.

"O zaman bizimle akşam yemeğine gelebilirsiniz."

"Bağışlayın Mösyö Morrel, beni bağışlayın lütfen, ama önce babamı görmeye gitmeliyim. Bana ne kadar onur verdiğinizi bilmiyor değilim."

"Doğru, Dantès, doğru. Sizin iyi bir evlat olduğunuzu biliyorum."

"Şey..." diye sordu Dantès belli bir duraksamayla, "babam iyi mi? Biliyor musunuz?"

"Sanırım iyi, sevgili Edmond, her ne kadar onu görmediysem de."

"Evet, kendisini küçücük odasına kapatmakta direniyor."

"Bu da en azından yokluğunuz sırasında hiçbir şeyden yoksun olmadığını kanıtlıyor."

Dantès gülümsedi.

"Babam gururludur mösyö ve hiçbir şeyi olmasa da, kim olursa olsun dünyada kimseden bir şey isteyeceğini sanmam, Tanrı'dan başka."

"O zaman, bu ilk ziyaretinizden sonra sizi bekliyoruz."

"Bir kez daha beni bağışlayın Mösyö Morrel; bu ilk ziyaretten sonra duygusal olarak benim için daha az önemli olmayan bir ikincisi var."

"Ah! Doğru ya, Dantès; Katalanlar'da sizi babanızdan hiç de aşağı kalmayan bir sabırsızlıkla bekleyen biri olduğunu unutmuşum: O da güzel Mercédès."

Dantès gülümsedi.

"Ah! Ah!" dedi armatör, "*Firavun*'dan haber almak için üç kez beni görmeye gelmiş olmasına artık hiç şaşırmıyorum. Vay canına! Hiç de acınacak yanınız yok, orada güzel bir metresiniz var!"

"O hiç de benim metresim değil efendim," dedi genç denizci ciddi bir tonda: "o benim nişanlım!"

"Bu kimi zaman aynı şey demektir," dedi armatör gülümseyerek.

"Bizim için öyle değil efendim," diye yanıt verdi Dantès.

"Haydi, haydi, sevgili Edmond," diye devam etti armatör, "sizi tutmayayım; benim işlerimi yeteri kadar iyi yaptınız, bu nedenle kendinizinkileri halletmeniz için tüm boş zamanınızı size bırakabilirim. Paraya ihtiyacınız var mı?"

"Hayır efendim; sefer süresindeki tüm aylıklarımı aldım, bu da yaklaşık üç aylık ediyor."

"Düzenli bir çocuksunuz Edmond."

"Buna fakir bir babam olduğunu da ekleyiniz Mösyö Morrel."

"Evet, evet, sizin iyi bir evlat olduğunuzu biliyorum. Haydi babanızı görmeye gidin: benim de bir oğlum var, üç aylık bir seferden sonra onu benden uzak tutacak birine çok kızardım."

"O zaman izin veriyor musunuz?" diye sordu genç adam selam vererek.

"Evet, eğer bana söyleyecek başka hiçbir şeyiniz yoksa."

"Yok."

"Kaptan Leclère ölürken size benim için bir mektup vermedi mi?"

"Onun bir şey yazması olanaksızdı efendim; ama sizden on beş günlük bir izin isteyeceğimi şimdi anımsadım."

"Evlenmek için mi?"

"Önce evlenmek sonra da Paris'e gitmek için."

"Olur, olur! İstediğiniz kadar izin alın Dantès; gemiyi boşaltmak rahat rahat altı haftamızı alır ve üç aydan önce yeniden denize açılamayız... Ama üç ay sonra kesinlikle burada olmanız gerek. Çünkü *Firavun,*" diye devam etti armatör genç denizcinin omzuna vurarak, 'kaptanı' olmadan yola çıkamaz."

"Kaptanı olmadan mı?" diye çığlık attı Dantès, gözleri sevinçten parlayarak; "söyledik-

lerinize dikkat ediniz efendim, çünkü yüreğimdeki en gizli umutlara yanıt verdiniz şimdi. Niyetiniz beni *Firavun*'a kaptan olarak atamak mı?"

"Eğer tek başıma olsaydım size şimdi elimi uzatırdım, sevgili Dantès ve size 'bu iş tamamdır' derdim. Ama bir ortağım var ve şu İtalyan atasözünü bilirsiniz: *Che a compagne a padrone.*[14] Ama en azından işin yarısı halledilmiş demektir, çünkü iki oydan biri şimdiden sizin ve elimden geleni yapacağım."

"Ah, Mösyö Morrel" diye çığlık attı genç denizci, gözünde yaşlarla armatörün ellerine sarılarak; "Mösyö Morrel, size babam ve Mercédès adına teşekkür ederim."

"İyi, iyi, Edmond, yiğit insanlar için gökte Tanrı vardır, şeytan değil! Haydi babanızı görmeye gidin, Mercédès'i görmeye gidin, sonra da beni görmeye gelin."

"Ama sizi karaya çıkarmamı istemiyor musunuz?"

"Hayır, sağolun; Danglars'la hesaplarımı gözden geçirmek için kalacağım. Yolculuk sırasında ondan memnun muydunuz?"

"Bu, sorunuzu ne anlamda sorduğunuza göre değişir efendim. İyi bir arkadaş olarak sorduysanız, hayır, çünkü aramızdaki küçük anlaşmazlığın arkasından bunu kökünden çözmek için Monte Cristo Adası'nda on dakika durmamızı ona önerme aptallığında bulunduğum günden bu yana beni sevmediğini sanıyorum; ona önerdiğim için haksız olduğum, onun da geri çevirdiği için haklı olduğu öneri. Bu soruyu muhasebeciliği açısından sorduysanız, söyleyecek hiçbir sözüm yok, siz de onun işini nasıl yaptığını görünce memnun kalacaksınız sanırım."

"Ama, söyleyin Dantès," dedi armatör, "siz *Firavun*'un kaptanı olsaydınız Danglars'ı isteyerek gemide alıkoyar mıydınız?"

"Kaptan ya da ikinci kaptan da olsam," diye yanıtladı Dantès, "ben armatörlerimin güvenini kazananlara her zaman son derece saygılı davranırım Mösyö Morrel."

"Haydi, haydi Dantès, görüyorum ki siz her açıdan yiğit bir çocuksunuz. Sizi daha fazla tutmayayım: gidin artık, çünkü sabırsızlıktan yerinizde duramadığınızı görüyorum."

"Artık izinli miyim?" diye sordu Dantès.

"Gidin, diyorum size."

"Kayığınızı almama izin verir misiniz?"

"Alın, alın."

"Hoşçakalın Mösyö Morrel, binlerce kez teşekkürler."

"Güle güle sevgili Edmond, iyi şanslar!"

Genç denizci kayığın içine atladı, gidip kıç tarafına oturdu ve Canebière'e yanaşmalarını emretti. İki tayfa hemen küreklere asıldı ve sandal, limanın girişinden Orléans rıhtımına dek iki sıra gemi arasında uzanan bir tür dar yolu tıkayan binlerce sandalın ortasında, olabildiğince hızlı bir biçimde kayar gibi gitti.

Armatör onu kıyıya kadar gülümseyerek izledi, onun rıhtımın taşları üzerine atladığını ve hemen arkasından da, Yeni Foçalıların[15] onca gurur duydukları, dünyanın en büyük ciddiyetiyle ve söylediklerine büyük bir özgünlük veren tonlamalarıyla "Eğer Paris'in Canebière'i olsaydı, Paris küçük bir Marsilya olurdu" dedikleri şu ünlü Canebière caddesini

sabahın beşinden akşamın dokuzuna dek dolduran rengarenk kalabalığın renk cümbüşü ortasında yitip gittiğini gördü.

Geriye dönünce, arkasında, onun emirlerini bekliyormuş gibi görünen, ama aslında genç denizciyi tıpkı kendisi gibi gözleriyle izleyen Danglars'ı gördü.

Sadece, aynı adamı izleyen bu iki bakışın anlamları arasında büyük bir fark vardı.

2
BABA VE OĞUL

Kendini hırsına kaptırarak, armatörün kulağına arkadaşıyla ilgili birtakım kötü varsayımlar fısıldamaya çalışan Danglars'ı bir kenara bırakalım, Canebière'i boydan boya geçtikten sonra Noailles sokağına sapan, Meilhan yolunun sol yanındaki küçük bir eve giren, karanlık bir merdivenden hızla dördüncü kata çıkan, bir eliyle tırabzana tutunurken öbür eliyle de kalbinin atışlarını bastırmaya çalışan, küçük bir odayı sonuna dek gösteren biraz aralık kalmış bir kapının önünde duran Dantès'in peşinden gidelim.

Burası baba Dantès'in oturduğu oda idi.

Firavun'un geliş haberi, bir sandalyenin üstüne çıkmış, penceresinin kafesi boyunca yukarı tırmanan filbaharlara karışmış birkaç latin çiçeğine, titreyen eliyle çit yapmaya çalışan ihtiyar adama henüz ulaşmamıştı.

Birden iki kolun beline dolandığını hissetti ve iyi tanıdığı bir ses arkasından haykırdı:

"Babacığım, canım babacığım!"

Yaşlı adam bir çığlık attı ve arkasına döndü; oğlunu görünce, tir tir titreyerek ve rengi solarak kendini onun kollarına bıraktı.

"Neyiniz var baba?" diye haykırdı genç adam kaygıyla; "hasta mısınız yoksa?"

"Hayır, hayır, sevgili Edmond'um, oğlum, yavrum, hayır; ama seni beklemiyordum, sevinç bu, seni birden habersizce yeniden görmenin verdiği heyecan... Ah! Tanrım! Sanırım öleceğim!"

"Haydi! Kendinize gelin artık baba! Benim, ben! Sevinçten zarar gelmez, denir hep, işte bunun için hiç habersiz girdim içeri. Haydi bakalım, şimdiki gibi şaşkın gözlerle bakacağınıza, gülün bana. Geri geldim ve mutlu olacağız."

"Ah! Çok iyi oğlum!" dedi ihtiyar; "ama nasıl mutlu olacağız? Bir daha beni bırakıp gitmeyecek misin? Haydi bana mutluluğunu anlat!"

"Tanrım, bir ailenin yasından çıkmış bir mutluluktan sevinç duyduğum için beni bağışla!" dedi genç adam. "Ama Tanrı biliyor ki bu mutluluğu ben istemedim; kendisi geldi ve benim buna üzülecek gücüm yok: yiğit Kaptan Leclère öldü babacığım ve Mösyö Morrel'in yardımıyla, onun yerini belki de ben alacağım. Anlıyor musunuz babacığım? Yirmi yaşında kaptan! Yüz Louis altını aylık ve kârdan da pay! Bu, benim gibi fakir bir denizcinin gerçekten umut edebileceğinden fazla bir şey değil mi?"

"Evet, oğlum, evet, gerçekten de öyle," dedi yaşlı adam, "bu çok iyi bir şey."

"Kazanacağım ilk para sayesinde, latin çiçeklerinizi, filbaharlarınızı ve hanımelilerinizi ekmek için bahçeli, küçük bir eviniz olsun istiyorum... Ama neyiniz var baba? Fenalaşıyor gibisiniz."

"Sabır, sabır! Şimdi geçer."

Ve gücünü yitiren yaşlı adam geriye devrildi.

"Haydi! Haydi!" dedi genç adam, "bir kadeh şarap, babacığım; bu sizi canlandırır; şarabınızı nereye koyuyorsunuz?"

"Hayır, sağol, arama; ihtiyacım yok," dedi yaşlı adam, oğlunu tutmaya çalışarak.

"Var, baba, var, bana yerini söyleyin."

Ve iki üç dolabı açtı.

"Boşuna..." dedi yaşlı adam, "şarap kalmadı."

"Şarap kalmadı da ne demek?" diye sordu bu kez Dantès, sararak ve bir babasının çukur ve solgun yanaklarına, bir boş dolaplara bakarak, "şarap kalmadı da ne demek? Paranız mı yoktu babacığım?"

"Artık sen de burada olduğuna göre hiçbir şeyim eksik değil," dedi yaşlı adam.

"Oysa," diye kekeledi Dantès alnından aşağı inen terini silerek, "oysa üç ay önce yola çıkarken size iki yüz frank bırakmıştım."

"Evet, evet Edmond, doğru; ama giderken komşumuz Caderousse'a olan küçük bir borcunu unutmuşsun; eğer senin yerine bu borcu ödemezsem Mösyö Morrel'e gidip isteyeceğini söyleyerek bana bunu anımsattı. O zaman, anlıyorsun ya, sana bir zararı olur korkusuyla..."

"Ne oldu?"

"Ne mi oldu? Ben ödedim."

"Ama," diye haykırdı Dantès, "Caderousse'a olan borcum yüz kırk franktı!"

"Evet," diye mırıldandı yaşlı adam.

"Bu parayı size bıraktığım iki yüz frankın içinden ödediniz öyle mi?"

Yaşlı adam başıyla onayladı.

"Öyle ki üç ay altmış frankla geçindiniz!" diye fısıldadı genç adam.

"Biliyorsun bana çok az şey gerekiyor," dedi yaşlı adam.

"Ah! Tanrım, Tanrım, beni bağışla!" diye haykırdı Edmond, kendini zavallı adamın ayaklarına atarak.

"Ne yapıyorsun öyle?"

"Ah! kalbimi parçaladınız."

"Haydi canım! İşte buradasın," dedi yaşlı adam gülümseyerek; "artık her şey unutuldu, çünkü her şey yolunda."

"Evet, işte buradayım," dedi genç adam, "güzel bir gelecek ve biraz parayla işte buradayım. Haydi, baba," dedi, "alın, alın ve hemen bir şeyler aldırın."

Ve içinde bir düzine kadar altın para, beş altı tane beş franklık ve bozuk para bulunan ceplerini masanın üstüne boşalttı.

Yaşlı Dantès'in yüzü ışıldadı.

"Bu kimin?" dedi.

"Benim tabii!... sizin!... bizim!... Alın, yiyecek içecek alın, mutlu olun, yarın başkaları da olacak."

"Yavaş yavaş," dedi yaşlı adam gülümseyerek; "izninle, verdiğin parayı ölçülü harcayacağım: benim bir seferde çok fazla şey satın aldığımı görürlerse bunları almak için senin dönüşünü beklemek zorunda kaldığımı sanırlar."

"İstediğiniz gibi yapın; ama her şeyden önce bir hizmetçi tutun baba; artık yalnız kalmanızı istemiyorum. Geminin ambarında küçük bir sandıkta çok iyi tütünüm ve kaçak kahvem var, yarın bunlar sizin olacak. Ama hişt! İşte biri geliyor."

"Bu, gelişini öğrenip sana hoşgeldin demek için buraya gelen Caderousse'tur."

"İşte özü sözü birbirini tutmayan biri daha," diye mırıldandı Edmond; "ama hiç önemi yok, ne de olsa bir zamanlar bize yardımı olmuş bir komşu, hoşgelmiş."

Gerçekten de Edmond alçak sesle cümlesini tamamladığı anda sahanlığa açılan kapıda Caderousse'un siyah ve sakallı kafası belirdi. Yirmi beş, yirmi altı yaşlarında bir adamdı, terziydi, elinde bir kumaş parçası tutuyordu, bundan, bir cekete devrik yaka yapmaya çalışıyordu.

"Eh! Artık geri döndün ha, Edmond?" dedi çok belirgin bir Marsilya aksanı ve ağzında fildişi gibi beyaz dişlerini gösteren geniş bir gülümsemeyle.

"Gördüğünüz gibi geldim komşu Caderousse ve hangi konuda olursa olsun size yardımcı olmaya hazırım," diye yanıt verdi Dantès, bu hizmet sunmanın arkasında saklı soğukluğu belli etmemeye çalışarak.

"Sağolun, sağol; çok şükür hiçbir şeye ihtiyacım yok, hattâ kimi zaman başkalarının bana ihtiyacı oluyor." Dantès bir hareket yaptı. "Bunu senin için söylemiyorum oğlum; sana ödünç para verdim sen de onu bana geri ödedin; iyi komşular arasında olur böyle şeyler, ödeştik."

"Borcumuz olanlarla hiçbir zaman ödeşemeyiz, çünkü onlara para olarak hiç borcumuz kalmasa bile minnet borcumuz vardır."

"Bunlardan söz etmenin ne yararı var ki! Geçmiş geçmiştir. Senin mutlu dönüşünden söz edelim oğlum. Kahverengi kumaş almak için, öylesine, limana gitmiştim, orada dostum Danglars'a rastladım."

"'Sen Marsilya'da ha?' dedim."

"'Evet, öyle,' diye yanıt verdi bana."

'Senin Smyrna'da olduğunu sanıyordum.'"

"'Oradaydım, ama döndüm.'"

"'Ya Edmond, ufaklık, o nerede?'"

"'Kesinlikle babasının evindedir,' diye yanıt verdi Danglars; bu yüzden ben de geldim," diye sürdürdü Caderousse, "bir dostumun elini sıkma zevki için geldim."

"Bu iyi Caderousse bizi ne kadar da seviyor," dedi yaşlı adam.

"Sizi elbette seviyorum ve dahası değer veriyorum, dürüst insanlar o kadar az ki! Ama sen zengin olmuş gibisin evlat," diye sürdürdü terzi Dantès'in masanın üstüne bıraktığı bir avuç altın ve gümüş paralara gizlice bir göz atarak.

Genç adam komşusunun siyah gözlerini ışıldatan açgözlülük parıltısını fark etti.

"Ah! Tanrım!" dedi pek umursamadan, "bu para hiç de benim değil; babama yokluğum sırasında bazı eksikleri olmasından korktuğumu söylüyordum, o da beni rahatlatmak için para kesesini masanın üstüne boşalttı. Haydi baba," diye sürdürdü Dantès, "bu parayı kumbaranıza doldurun; meğerki komşumuz Caderousse'un bunlara ihtiyacı olmasın, eğer varsa bu para hemen emrindedir."

"Hayır, ihtiyacım yok oğlum," dedi Caderousse, "hiçbir şeye ihtiyacım yok, Tanrı'ya şükür devlet insanlarını besliyor. Paranı koy bir kenara, koy: paranın hiçbir zaman fazlası olmaz; yine de bana vermek istediğini almış gibi oldum."

"Seve seve verecektim," dedi Dantès.

"Bundan hiç kuşkum yok. Pekala! Mösyö Morrel ile aran iyiymiş, seni pek seviyormuş."

"Mösyö Morrel bana karşı her zaman çok iyi davranmıştır," dedi Dantès.

"Ne olursa olsun yemek davetini geri çevirmekle iyi etmemişsin."

"Nasıl? Yemek teklifini geri mi çevirdin?" diye atıldı yaşlı Dantès; "seni akşam yemeğine mi davet etmişti?"

"Evet, baba," diye yanıtladı Edmond, kendisi ile ilgili bu aşırı onurlandırılmanın babasında yarattığı şaşkınlığa gülümseyerek.

"Peki neden geri çevirdin oğlum?" diye sordu ihtiyar.

"Sizin yanınıza daha çabuk gelebilmek için babacığım," diye yanıtladı genç adam; "sizi görmek için acele ediyordum."

"Bu onun, o iyi Mösyö Morrel'in canını sıkacaktır," diye araya girdi Caderousse; "eğer bir insan kaptan olmak istiyorsa armatörünün canını sıkmamalıdır."

"Geri çevirmemin nedenini ona açıkladım," dedi Dantès, "ve o da bunu anladı sanırım."

"Ah! Doğrusu, kaptan olmak için patronlarını biraz pohpohlamak gerekir."

"Bunu yapmadan kaptan olmayı umuyorum," dedi Dantès.

"Daha iyi, daha iyi! Bu tüm eski dostları memnun edecek ve Saint-Nicolas Kalesi'nin arkasında buna hiç de üzülmeyecek birini tanıyorum."

"Mercédès mi?" diye sordu ihtiyar.

"Evet, babacığım," diye yanıt verdi Dantès, "şimdi sizi gördüğüme, artık çok iyi olduğunuzu ve size gerekli her şeye sahip olduğunuzu bildiğime göre sizden Katalanlara bir ziyaret yapmak için gitmeme izin vermenizi rica ediyorum."

"Git, oğlum," dedi yaşlı Dantès, "Tanrı beni oğlumla nasıl sevindirdi ise seni de karınla öyle sevindirsin."

"Karısı mı?" dedi Caderousse; "ne diyorsunuz Dantès Baba! Henüz karısı değil, bildiğim kadarıyla!"

"Değil; ama tüm olasılıklar gösteriyor ki yakında karım olacak," diye yanıt verdi Edmond.

"Önemi yok, önemi yok," dedi Caderousse, "acele etmekle iyi yaptın oğlum."

"Neden?"

"Çünkü Mercédès güzel bir kız ve güzel kızların peşinde âşıklar eksik olmaz; özellik-

le bu kız, peşinde düzinelerle âşığı var."

"Doğru mu?" diye sordu Edmond, içinde hafif kaygılı bir hava sezilen bir gülümsemeyle.

"Ah! evet," diye yanıtladı Caderousse, "hattâ çok iyi kısmetler; ama biliyorsun, kaptan olacaksın, seni geri çevirmek istemeyeceklerdir!"

"Bu sözler şu anlama mı geliyor," diye sordu Dantès, kaygısını zor saklayan bir gülümsemeyle, "eğer kaptan olmasaydım..."

"Ee! Ee!" dedi Caderousse.

"Haydi, haydi," dedi genç adam, "genel olarak kadınlar hakkında, özel olarak Mercédès hakkında sizden daha olumlu düşünüyorum ve ister kaptan olayım ister olmayayım onun bana sadık kalacağına inanıyorum."

"Bu daha iyi! Daha iyi!" dedi Caderousse, "evlenirken insanın güven duyması her zaman iyi bir şeydir; ama neyse; inan bana oğlum, gelişini bildirmek ve umutlarını ona açmak için hiç zaman yitirmeden git."

"Gidiyorum," dedi Edmond.

Babasına sarıldı, Caderousse'u selamladı ve çıktı.

Caderousse biraz daha kaldı; sonra yaşlı Dantès'ten izin isteyerek o da çıktı ve Senac sokağının köşesinde kendisini bekleyen Danglars'ın yanına gitti.

"Söyle, onu gördün mü?" diye sordu Danglars.

"Onun yanından geliyorum," dedi Caderousse.

"Sana kaptan olma umudundan söz etti mi?"

"Şimdiden kaptan olmuş gibi konuşuyor."

"Biraz sabır!" dedi Danglars, "bana öyle geliyor ki biraz fazla aceleci davranıyor."

"Öyle mi dersin! Bu iş ona Mösyö Morrel tarafından söz verilmiş gibi görünüyor."

"Bu yüzden mi bu kadar neşeli?"

"Bir de saygısız; sanki çok önemli bir kişiymiş gibi bana yardım önerilerinde bulundu; bir bankacıymış gibi bana ödünç para vermeyi önerdi."

"Ve siz de geri çevirdiniz değil mi?"

"Elbette; harcadığı ilk paraları onun eline veren ben olduğum için kabul edebilecek olsam da. Ama şimdi artık Mösyö Dantès kimseye ihtiyaç duymayacak, çünkü yakında kaptan olacak."

"Dur bakalım!" dedi Danglars, "henüz olmadı."

"İnanın, o kaptan olmasa daha iyi olur," dedi Caderousse, "yoksa ona bir şey söylemenin yolu kalmayacak."

"Eğer biz istersek," dedi Danglars, "olduğu yerde kalır, belki de olduğundan daha aşağılara iner."

"Ne diyorsun?"

"Hiçbir şey, kendi kendime konuşuyorum. Hâlâ güzel Katalan'a âşık mı?"

"Deli gibi âşık. Onun yanına gitti; ama ya ben büyük bir yanılgı içindeyim ya da orada tatsız şeyler olacak."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bu neye yarar?"

"Bu senin sandığından daha önemli. Sen Dantès'i sevmiyorsun değil mi?"

"Kendini bir şey sananları sevmem."

"İyi o zaman! Katalan kız hakkında ne bildiğini bana söyle."

"Çok olumlu şeyler bilmiyorum; sadece sana da söylediğim gibi gelecekteki kaptanımızın Vieilles İnfirmeries yolu yakınlarında tatsızlıklarla karşılaşacağını bana düşündüren birtakım şeyler gördüm."

"Ne gördün? Haydi söyle."

"Pekala, Mercédès her kente indiğinde yanında iriyarı, siyah gözlü, kırmızı tenli, çok esmer, çok güçlü bir Katalan oluyor ve ona kuzenim diyor."

"Ah! Gerçekten mi? Bu kuzenin ona kur yaptığını mı düşünüyorsun?"

"Öyle sanıyorum: Hay Allah, yirmi bir yaşında iri bir çocuk on yedi yaşında güzel bir kıza ne yapar?"

"Dantès'in Katalanlar'a gittiğini mi söylemiştin?"

"Ben orada iken gitti."

"Biz de aynı yöne gidersek Réserve'de dururuz ve La Malgue'da bir kadeh şarap içerken haberleri bekleriz."

"Haberleri bize kim verecek?"

"Yolunun üstünde olacağız ve olup biteni Dantès'in yüzünden anlayacağız."

"Haydi," dedi Caderousse; "ama sen ödeyeceksin değil mi?"

"Elbette," diye yanıtladı Danglars.

Her ikisi de hızlı adımlarla sözünü ettikleri yerin yolunu tuttular. Oraya gelince bir şişe ve iki kadeh getirttiler.

Pamphile Baba on dakika önce Dantès'in geçtiğini görmüştü.

Dantès'in Katalanlar'da olduğundan emin olunca, dallarında cıvıl cıvıl öterek, ilkbaharın güzel ilk günlerinden birini haber veren bir kuş sürüsünün bulunduğu çınar ve firavun ağaçlarının yeşil yaprakları altına oturdular.

3
KATALANLAR

İki dostun gözleri ufukta, kulakları kirişte La Malgue'ın köpüklü şarabını bir dikişte içtikleri yerden yüz adım ötede, güneşin ve kuzey rüzgarının aşındırdığı çıplak bir tepenin arkasında Katalanlar'ın kasabası yükseliyordu.

Bir gün gizemli bir göçmen topluluğu İspanya'dan çıktı ve bugün hâlâ yaşadıkları toprağın kıyısına yanaştı. Bilinmedik bir yerden geliyor, bilinmedik bir dil konuşuyorlardı. Başlarındakilerden Provence ağzından anlayan biri, Marsilya komününden,[16] ilkçağ denizcileri gibi, gemilerini çekmek için geldikleri bu çıplak ve çorak burnu kendilerine vermelerini istedi. İstekleri kabul edildi, üç ay sonra bu deniz çingenelerini getirmiş olan bir düzine ya da on beş geminin çevresinde küçük bir kasaba yükseliyordu.

Bugün görülen yarı İspanyol yarı Mağripli üslubunda, garip ve göz alıcı bir biçimde kurulmuş olan kasaba o adamların soyundan gelen ve atalarının dilini konuşanların oturduğu kasabadır. Üç dört yüzyıldan bu yana onlar, hiçbir biçimde Marsilya halkına karışmadan, aralarında evlenerek ve dilleri kadar anavatanlarının örf ve âdetlerini de koruyarak, bir deniz kuşu sürüsü gibi, üzerine kondukları bu küçük burundan hiç ayrılmadılar.

Okuyucularımızın bu küçük kasabanın tek yolu üzerinde bizi izlemeleri ve bizimle birlikte güneşin, dış yüzüne yörenin yapılarına özgü güzel ölü yaprak rengini verdiği, içindeyse İspanyol konukevlerinin tek süsünü oluşturan o beyaz rengi, o bir kat sürülmüş badanayı aydınlattığı bu evlerden birine bizimle birlikte girmeleri gerekiyor.

Kömür gibi siyah saçlı, ceylanlarınki gibi kadife gözlü güzel bir genç kız ince bir duvara sırtını dayamış ayakta duruyor ve çiçeklerini kopardığı ve artıklarının şimdiden yerlere saçıldığı gevrek bir süpürgeotunu ince uzun parmakları arasında eziyordu; ayrıca dirseklerine kadar çıplak, esmerleşmiş, tıpkı Arles Venüs'ününkilere benzeyen kolları bir tür coşkulu sabırsızlıkla ürperiyordu, arkaya doğru kıvrılmış esnek ayağını yere öyle vuruyordu ki uçları gri ve mavi olan kırmızı pamuklu çoraplarının içine hapsedilmiş bacağının saf, küstah, cesur biçimi hayal meyal seçiliyordu.

Ondan üç adım ötede, kısa aralıklarla sallanan bir sandalyede oturmuş, kurtların kemirdiği eski bir mobilyaya dirseğini dayamış yirmi, yirmi iki yaşlarında uzun boylu bir delikanlı kaygı ve küskünlüğün birbiriyle çatıştığı bir ruh haliyle ona bakıyordu; gözleriyle sorular soruyordu, ama genç kızın katı ve sabit bakışları, karşısındakine üstünlüğünü hissettiriyordu.

"Haydi Mercédès," diyordu genç adam, "işte yine Paskalya geliyor, şimdi tam da düğün yapma zamanı, bana yanıtınızı verin!"

"Size yüz kez yanıt verdim Fernand, bana hâlâ bu soruyu sormak için aslında kendi kendinizin düşmanı olmanız gerekir!"

"İyi ya! Bir kez daha yineleyin, yalvarıyorum size, buna inanabilmem için bir kez daha yineleyin. Yüzüncü kez, annenizin onayladığı aşkımı reddettiğinizi söyleyin bana; mutluluğumla oynadığınızı, yaşamımın ve ölümümün sizin için değeri olmadığını anlatın bana. Ah! Tanrım, Tanrım! on yıl sizin kocanız olmayı hayal edip, yaşamımın tek amacı olan bu umudu yitirmek!"

"En azından sizin bu umudunuza hiçbir zaman cesaret vermedim ben," diye yanıtladı Mercédès; "size bir kez bile cilve yaptığımı söyleyemezsiniz. Size her zaman yineledim: sizi kardeş gibi seviyorum, ama benden hiçbir zaman bu kardeş sevgisinden başka bir şey beklemeyin, çünkü kalbim bir başkasına ait. Size bunu hep söylemedim mi Fernand?"

"Evet, bunu biliyorum Mercédès," diye yanıtladı genç adam; "evet siz bana karşı acımasızca açık yürekli davrandınız, ama Katalanlar arasında, kendi içlerinden biriyle evlenmek gibi kutsal bir yasa olduğunu unutmuyor musunuz?"

"Yanılıyorsunuz Fernand, bu bir yasa değil bir âdet, hepsi bu; ve inanın bana, kendiniz için bu âdetten yardım ummayın. Siz askere yazıldınız Fernand; size verilen özgürlük sadece basit bir hoşgörü; her an askerlik için çağrılabilirsiniz. Asker olunca da beni ne yapacaksınız? Şunu demek istiyorum, varı yoğu, babasından annesine, annesinden de kendisine kalmış, her yerinden aşınmış birtakım ağlar sarkan neredeyse yıkıntı halinde bir kulübe olan öksüz, kederli, beş parasız zavallı bir kızı ne yapacaksınız? Düşünün Fernand, annem öldüğünden bu yana, bir yıldır, hemen hemen insanların sadakasıyla yaşıyorum. Kimi zaman durumu, size sanki bir yararım varmış gibi gösteriyorsunuz ve bunu elinizdeki şeftaliyi benimle paylaşmanızı haklı göstermek için yapıyorsunuz; ve ben kabul ediyorum Fernand, çünkü siz babamın erkek kardeşlerinden birinin oğlusunuz ve biz birlikte büyüdük, üstelik hepsinden daha önemlisi eğer ben sizi geri çevirseydim bu sizi çok üzerdi. Ama şu balığı satıp ondan kazanacağım parayla iplik yapmak için kenevir almak, işte bunun bir sadaka olduğunu hissediyorum Fernand."

"Bunun hiç önemi yok Mercédès, ne denli fakir ve yalnız olursanız olun bana Marsilya'nın en kibirli armatörünün ya da en zengin bankacısının kızından daha uygunsunuz! Bizim gibilere ne gerekir? Dürüst bir kadın, iyi bir ev kadını. Bu iki konuda sizden daha iyi birini nerede bulabilirim?"

"Fernand," diye yanıtladı Mercédès başını sallayarak, "kocasından başka bir erkeği sevince kadın dürüst bir kadın olarak kalamaz ve kötü bir ev kadını olur. Dostluğumla yetininiz, çünkü size yineliyorum, size söz verebileceğim sadece bu, ancak yapabileceğim şeyler için söz verebilirim."

"Evet, anlıyorum," dedi Fernand; "yoksulluğunuza sabırla katlanıyorsunuz, ama benimkinden korkuyorsunuz. Pekala Mercédès, sizin tarafınızdan sevilirsem yeni bir yaşama başlayacağım, siz bana uğur getireceksiniz, zengin olacağım: balıkçılık işimi büyüte-

bilirim, bir mağazaya işçi olarak girebilirim, tüccar bile olabilirim!"

"Bunların hiçbirini yapamazsınız Fernand; siz askersiniz ve Katalanlar'da kalırsanız bu savaş çıkmadığı için olacaktır. Bu yüzden balıkçı olarak kalınız; gerçeği size en korkunç haliyle gösterecek düşler kurmayınız ve benim dostluğumla yetininiz, çünkü size bundan başka bir şey veremem."

"Pekala, haklısınız Mercédès, denizci olacağım; babalarımızın, küçümsediğiniz giysileri yerine parlak bir şapkam, çizgili bir gömleğim ve düğmelerinin üstü çapalı mavi bir ceketim olacak. Sizin hoşunuza gitmek için ancak böyle giyinmek gerekiyor değil mi?"

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Mercédès ona tepeden bakarak, "ne demek istiyorsunuz? Sizi anlayamadım."

"Böyle giyinen bir başkasını beklediğiniz için bana karşı bu denli katı, bu denli acımasız olduğunuzu söylemek istiyorum Mercédès. Ama beklediğiniz kişi belki de vefasızdır, o değilse deniz onun yerine vefasız olabilir."

"Fernand," diye haykırdı Mercédès, "sizin iyi biri olduğunuzu sanıyordum, yanılmışım! Fernand, siz Tanrı'nın gazabını kendi kıskançlığının yardımına çağıran kötü kalpli birisiniz. Pekala, evet, hiçbir şey gizlemiyorum, sizin sözünü ettiğiniz kişiyi seviyorum ve bekliyorum, ama eğer gelmezse sizin ileri sürdüğünüz vefasızlığı suçlamak yerine beni severek öldüğünü söyleyeceğim."

Genç Katalan delikanlı öfkeli bir hareket yaptı.

"Sizi anlıyorum Fernand: sizi sevmeyişimin acısını ondan çıkaracaksınız; onun hançerine karşı Katalan bıçağınızı çekeceksiniz! Bunun size ne yararı olacak? Yenilirseniz dostluğumu yitireceksiniz, yenerseniz dostluğumun nefrete dönüştüğünü göreceksiniz. İnanın bana, bir kadının sevdiği adamla kavga çıkarmaya çalışmak o kadının beğenisini kazanmak için kötü bir yoldur. Hayır Fernand, hiç kendinizi böyle kötü düşüncelere kaptırmayın. Karınız olamayacağıma göre beni dost ve kız kardeş olarak görmekle yetinin; zaten," diye ekledi gözleri şaşkın ve gözyaşlarıyla ıslanmış, "bekleyin, bekleyin Fernand: biraz önce söylediğiniz gibi deniz kalleştir, o gideli şimdiden dört ay oldu; dört aydan bu yana birçok fırtına gördüm!"

Fernand duygusuz kalakaldı; Mercédès'in yanaklarından aşağı süzülen gözyaşlarını silmeye çalışmadı; oysa bu gözyaşlarından her biri için kanından bir bardak vermeye hazırdı; ama bu yaşlar bir başkası için akıyordu.

Ayağa kalktı, kulübenin içinde şöyle bir dolaştı, geri geldi ve Mercédès'in karşısında durdu, gözleri karanlık, yumrukları sıkılmıştı.

"Haydi Mercédès," dedi, "bir kez daha yanıt veriniz: bunda kararlı mısınız?"

"Edmond Dantès'i seviyorum," dedi soğuk bir biçimde genç kız, "Edmond'dan başka hiç kimse kocam olmayacak."

"Onu hep sevecek misiniz?"

"Yaşadığım sürece."

Fernand cesareti kırılmış bir adam gibi başını eğdi ve inlitiye benzer bir sesle iç geçirdi; sonra birden başını kaldırarak dişlerini sıktı ve burun delikleri açılmış bir halde:

"Ama ya ölmüşse?" dedi.

"O ölmüşse ben de ölürüm."

"Ya sizi unutmuşsa?"

"Mercédès!" diye bağırdı neşeli bir ses evin dışında, "Mercédès!"

"Ah!" diye bir çığlık attı genç kız sevinçten kızararak ve aşktan yerinde duramayarak, "görüyorsun beni unutmamış, işte burada!"

Ve kapıya doğru atıldı, haykırarak kapıyı açtı:

"Buradayım, Edmond! İşte buradayım."

Fernand, solgun ve titreyerek, yılan görmüş bir gezgin gibi geri geri gitti ve bir sandalyeye rastlayınca düşer gibi oturdu.

Edmond ve Mercédès birbirlerinin kollarındaydılar. Kapının aralığından içeri giren kızgın Marsilya güneşi onları bir ışık dalgasıyla örtüyordu. Önce çevrelerindeki hiçbir şeyi görmediler. Sınırsız bir mutluluk onları dünyadan soyutluyordu ve büyük bir coşkunun etkisiyle, acı çekermişçesine, kesik kesik sözcüklerle konuşuyorlardı.

Birden Edmond, karanlığın içinde Fernand'ın solgun ve tehdit edici gibi görünen karanlık yüzünü fark etti; genç Katalan kendisinin de farkına varmadığı bir hareketle elini kemerine takılı bıçağın üzerine koydu.

"Ah! bağışlayın," dedi Dantès bu kez kaşlarını çatarak, "üç kişi olduğumuzu fark etmemiştim."

Sonra Mercédès'e dönerek:

"Bu bey kimdir?" diye sordu.

"Bu bey sizin en iyi dostunuz olacak Dantès, çünkü o benim dostumdur, kuzenimdir, kardeşimdir; onun adı Fernand; yani sizden sonra dünyada en çok sevdiğim erkek; onu tanıyamadınız mı?"

"Ah! evet tanıdım," dedi Edmond.

Ve bir eliyle Mercédès'in elini tutup ondan ayrılmadan, öbür elini dostça bir hareketle Katalan'a uzattı.

Ama Fernand bu dostça yapılmış davranışa karşılık vermek bir yana, bir heykel gibi sessiz ve kımıldamadan durdu.

O zaman Edmond soran bakışlarını heyecanlı ve titreyen Mercédès'ten karanlık ve korkutucu Fernand'a çevirdi.

Bu tek bakış ona her şeyi anlattı.

Öfke beynine sıçradı.

"Evinize bunca aceleyle gelirken burada bir düşman bulacağımı bilmiyordum Mercédès."

"Bir düşman mı!" diye bağırdı Mercédès kuzenine doğru öfkeyle bakarak; "benim evimde bir düşman mı diyorsun Edmond! Eğer buna inansaydım seni koluma takar ve bir daha dönmemek üzere evi terk ederek Marsilya'ya giderdim."

Fernand'ın gözlerinde bir şimşek çaktı.

"Senin başına kötü bir şey gelseydi, sevgili Edmond," diye sözlerini sürdürdü Mercé-

dès, Fernand'a onun en korkunç düşüncesini en ince noktasına kadar okuduğunu hissettiren aynı acımasız soğuklukla, "eğer senin başına kötü bir şey gelseydi, Morgion Burnu'nun tepesine çıkardım ve kendimi baş aşağı kayalıklara atardım."

Fernand korkunç bir biçimde sarardı.

"Ama yanıldın, Edmond," diye sürdürdü Mercédès, "burada hiç düşmanın yok; burada sadece şimdi senin elini sadık bir dost gibi sıkacak olan kardeşim Fernand var."

Bu sözlerden sonra genç kız buyurgan yüzünü Katalan'a çevirdi; o da bu bakışla büyülenmiş gibi yavaş yavaş Edmond'a yaklaştı ve elini ona uzattı.

Güçsüz bir dalgaya benzeyen kini, ne denli şiddetli olursa olsun, bu kadının onun üzerindeki etkisi karşısında kırılıyordu.

Ama eli Edmond'un eline değer değmez yapabileceği her şeyin bu olduğunu hissetti ve kendini evin dışına attı.

"Ah!" diye bağırıyordu deli gibi koşarken ve ellerini saçlarının arasında dolaştırırken, "Ah! Kim beni bu adamdan kurtaracak? Lanet olsun bana! Lanet olsun bana!"

"Hey! Katalan! Hey! Fernand! Nereye koşuyorsun?" dedi bir ses.

Genç adam hemen durdu, etrafına bakındı ve yapraklardan oluşmuş bir çardağın altında, Danglars'la bir masaya oturmuş Caderousse'u fark etti.

"Hey!" dedi Caderousse, "neden gelmiyorsun? Dostlarına günaydın demeye vakit bulamayacak kadar mı acelen var?"

"Üstelik onların önünde neredeyse dopdolu bir şişe varken," diye ekledi Danglars.

Fernand sersemlemiş bir halde iki adama baktı ve hiç yanıt vermedi.

"Pek süklüm püklüm görünüyor," dedi Danglars, Caderousse'un dizini dürterek; "yanıldık mı yoksa, düşündüğümüzün tersine Dantès mi kazandı?"

"Hay Allah! Bunu öğrenmemiz gerek," dedi Caderousse.

Ve genç adama dönerek:

"Haydi bakalım Katalan. Kararını verdin mi?" diye sordu.

Fernand alnından akan teri sildi ve gölgesi ruhuna biraz huzur veren, serinliği yorgun bedenini biraz rahatlatan çardağın altına girdi ağır adımlarla.

"Merhaba," dedi, "beni çağırmıştınız değil mi?"

Ve masanın etrafındaki sandalyelerden birine oturmaktan çok çöktü.

"Seni çağırdım çünkü deli gibi koşuyordun, kendini denize atmandan korktum," dedi Caderousse gülümseyerek. "Allah aşkına, insanın dostları varsa, bu dostlar sadece ona bir kadeh şarap ısmarlamak için değil daha çok onun üç dört kova su yutmasını engellemek içindir."

Fernand hıçkırır gibi inledi ve başı, masanın üzerine çapraz olarak koyduğu iki yumruğunun üzerine düştü.

"Pekala! Sana bir şey söylememi ister misin Fernand?" dedi Caderousse, merakları nedeniyle tüm nezaketi unutan halktan insanların kaba hoyratlığı ile araya girerek; "Pekala! Bozum olmuş bir âşığa benziyorsun!"

Ve bu şakayı kaba bir gülüşle sürdürdü.

“Hıh!” diye yanıtladı onu Danglars, “bunun gibi boylu poslu bir çocuk aşkta mutsuz olmak için yaratılmamıştır; şaka yapıyorsun herhalde Caderousse.”

“Hayır şaka yapmıyorum, dinle bak nasıl içini çekiyor. Haydi haydi Fernand,” dedi Caderousse, “başını kaldır ve bize yanıt ver: bize sağlığımız hakkında sorular soran dostlarımızı yanıtsız bırakmak hoş değildir.”

“Sağlığım yerinde,” dedi Fernand yumruklarını sıkarak, ama başını kaldırmadan.

“Ah! görüyorsun ya Danglars,” dedi Caderousse arkadaşına bir göz atarak, “durum ortada: Marsilya’nın en iyi balıkçılarından biri olan, karşında gördüğün iyi ve yiğit Katalan Fernand, Mercédès adlı güzel bir kıza âşık; ama öte yandan ne yazık ki güzel kız *Firavun*’un ikinci kaptanına âşık; *Firavun* da bugün limana girdiğine göre, anlıyorsun ya?”

“Hayır, anlamıyorum,” dedi Danglars.

“Zavallı Fernand’a yol görünecek,” diye sürdürdü Caderousse.

“Ne olacak yani?” diye sordu Fernand, öfkesini kusacak birini arayan bir adam gibi başını Caderousse’a çevirerek; “Mercédès kimsenin malı değil, istediğini sevmekte özgür, öyle değil mi?”

“Ah! sen böyle düşünüyorsan, o başka,” dedi Caderousse. “Ben senin bir Katalan olduğunu sanıyordum; bana Katalanların bir rakip karşısında pes edecek insanlar olmadıklarını söylemişlerdi; üstelik buna Fernand’ın, intikamı söz konusuysa, korkunç olduğunu da eklemişlerdi.”

Fernand acıyarak gülümsedi.

“Bir âşık hiçbir zaman korkunç değildir,” dedi.

“Zavallı çocuk!” diye araya girdi Danglars, tüm içtenliğiyle genç adama acıyormuş gibi yaparak. “Ne yaparsın? Dantès’in böyle birdenbire geri geleceğini hiç ummuyordu; onun belki de öldüğünü ya da vefasız olduğunu sanıyordu, kimbilir? Böyle şeyler ne kadar birdenbire olurlarsa bizi o kadar çok etkilerler.”

“Ah! vallahi, ne olursa olsun,” dedi konuşa konuşa içkisini içen ve yavaş yavaş ünlü La Malgue şarabının etkisi altında kalmaya başlayan Caderousse, “ne olursa olsun, Dantès’in mutlu gelişine canı sıkılan tek kişi Fernand değil; öyle değil mi Danglars?”

“Hayır, doğru söylüyorsun, ben de neredeyse bunun ona uğursuzluk getireceğini söyleyecektim.”

“Ama bunun ne önemi var?” dedi Caderousse Fernand’a bir kadeh şarap daha verip kendi kadehini de sekizinci ya da onuncu kez doldurarak, oysa Danglars kendinininkinden daha bir yudum içmişti; “ne önemi var? Bu arada o, Mercédès’le, güzel Mercédès’le evlenecek, en azından bunun için geri geldi.”

Bu sırada Danglars keskin bakışlarını, Caderousse’un sözlerinin kalbine erimiş bir kurşun gibi aktığı genç adamdan bir an bile ayırmıyordu.

“Peki düğün ne zaman?” diye sordu.

“Ah! Henüz yapılmadı!” diye mırıldandı Fernand.

“Hayır, ama yapılacak,” dedi Caderousse, “bu, Dantès’in, *Firavun*’un kaptanı olacağı kadar doğru, öyle değil mi Danglars?”

Danglars bu beklenmedik saldırıyla ürperdi ve saldırının önceden tasarlanıp tasarlanmadığını anlamak için bu kez de Caderousse'un yüzünü incelemeye başladı; ama sarhoşluktan hemen hemen sersemleşmiş bu yüzde kıskançlıktan başka bir şey göremedi.

"Haydi bakalım!" dedi kadehleri doldurarak, "şimdi Kaptan Edmond Dantès'e, güzel Katalan'ın kocasına içelim!"

Caderousse ağırlaşmış eliyle kadehini ağzına götürdü ve bir içişte bitirdi. Fernand kadehini aldı ve yere fırlatarak paramparça etti.

"Hey, hey, hey!" dedi Caderousse, "orada, Katalanlar tarafında, tepenin üstünde ne görüyorum? Sen de bak Fernand, senin gözlerin benden iyi görür; sanırım bulanık görmeye başlıyorum, bilirsin şarap haindir: sanki yan yana, el ele yürüyen iki âşık var. Tanrı beni bağışlasın. Bizim onları gördüğümüzden hiç kuşkulanmıyorlar, işte öpüşüyorlar!"

Danglars, yüzü gözle görünür bir biçimde allak bullak olan Fernand'ın tek bir kaygı belirtisini bile gözden kaçırmıyordu.

"Onları tanıyor musunuz Mösyö Fernand?" diye sordu.

"Evet," diye yanıtladı Fernand kısık bir sesle, "onlar Mösyö Edmond ve Matmazel Mercédès."

"Ah! Görüyorsun işte!" dedi Caderousse, "ben onları tanıyamadım! Hey! Dantès! Hey! Güzel kız! Biraz buraya gelin, düğün ne zaman bize söyleyin, çünkü çok inatçı olan Mösyö Fernand bize bunu söylemek istemiyor."

"Susar mısın!" dedi Danglars, sarhoşların inatçılığıyla çardaktan dışarı sarkan Caderousse'u tutmaya çalışır gibi görünerek; "ayakta durmaya çalış, bırak gençler rahat rahat sevişsinler. Mösyö Fernand'a bak, onu örnek al: bak o ne kadar aklı başında."

Banderillolar[17] tarafından şişlenen boğalar gibi Danglars tarafından iğnelenen ve artık sabrının sonuna gelmiş olan Fernand saldırıya geçmek üzereydi sanki, çünkü yerinden kalkmıştı ve rakibinin üstüne atılmak için kendini hazırlıyor gibiydi; ama gülen ve doğrulan Mercédès güzel başını kaldırdı ve pırıl pırıl bakışlarıyla çevresini aydınlattı; o zaman Fernand onun savurduğu tehdidi, Edmond ölürse kendisinin de öleceğini söylediğini anımsadı ve tüm cesareti kırılmış olarak sandalyesine çöktü.

Danglars sırayla bu iki adama bakıyordu: biri sarhoşluktan sersemlemiş, öbürü aşkın pençesine düşmüştü.

"Bu aptallardan hiçbir şey elde edemem," diye mırıldandı, "burada bir ayyaşla bir ödleğin arasında olmaktan çok rahatsızım: işte burada kinden sarhoş olması gerekirken şaraptan sarhoş olmuş bir kıskanç; orada burnunun ucunda metresi elinden alınmış iken ağlamakla ve çocuk gibi kendine acındırmakla yetinen bir koca budala. Oysa çok iyi intikam alan İspanyollar, Sicilyalılar ve Kalabriyalılar gibi gözleriniz tutuşmalı; bir kasabın tokmağı kadar güvenle bir öküzün başını ezebilecek yumruklarınız olmalıydı. Hiç kuşku yok, Edmond üstün gelecek; genç kızla evlenecek, kaptan olacak ve bizimle alay edecek; ama eğer ben...," belli belirsiz bir gülümseme belirdi dudaklarında Danglars'ın – "ama eğer ben işin içine karışmazsam," diye ekledi.

"Hey!" diye bağırmaya devam ediyordu Caderousse yarı yarıya doğrulmuş, yumruk-

ları masanın üstünde, "Hey! Edmond! Dostlarını görmüyorsun demek ya da onlarla konuşmayacak kadar kibirlisin, öyle mi?"

"Hayır sevgili Caderousse," diye yanıtladı Dantès, "kibirli değilim, ama mutluyum ve mutluluk insanı kör eder, bence kibirden daha çok kör eder."

"Hele şükür! İşte bir açıklama," dedi Caderousse. "Eh! Günaydın Madam Dantès."

Mercédès ciddi bir biçimde selam verdi.

"Benim adım henüz bu değil," dedi, "benim ülkemde kızları, nişanlıları daha kocaları olmadan onların adıyla çağırmak uğursuzluk getirir; rica ederim bana Mercédès deyiniz."

"İyi komşumuz Caderousse'u affetmek gerek," dedi Dantès, "o çok az konuda yanılır."

"Düğün yakında mı olacak Mösyö Dantès?" diye sordu Danglars iki genci selamlayarak.

"Olabildiğince erken, Mösyö Danglars; bugün Dantès Baba'da söz kesiliyor, en geç yarın ya da yarından sonra burada Réserve'de nişan yemeği. Dostlarımız orada olacaklar sanırım; bu, siz de davetlisiniz demektir Mösyö Danglars; sen de davetlisin elbet Caderousse."

"Ya Fernand," diye sordu Caderousse yılışık bir gülüşle, "ya Fernand, o da davetli mi?"

"Karımın kardeşi benim de kardeşimdir," dedi Edmond, "Mercédès ve ben, böyle bir anda bizden uzak kalırsa çok üzülürüz."

Fernand yanıt vermek için ağzını açtı; ama sesi boğazında kaldı ve bir tek sözcük bile söyleyemedi.

"Bugün söz, yarın ya da yarından sonra nişan... hay Allah! Çok da acelecisiniz kaptan."

"Danglars," diye araya girdi Edmond gülümseyerek, "Mercédès'in biraz önce Caderousse'a söylediği şeyi şimdi ben size söyleyeceğim: henüz benim olmamış unvanı bana vermeyiniz, bu bana uğursuzluk getirir."

"Affedersiniz," diye yanıt verdi Danglars; "ben sadece çok acele ettiğinizi söylemek istemiştim; Tanrım! zamanımız çok: *Firavun* üç aydan önce denize açılamaz."

"Mutlu olmak için hep acelemiz vardır Mösyö Danglars, çünkü insan uzun zaman acı çekerse, mutluluğa bir türlü inanamaz. Beni böyle davranmaya iten sadece bencillik değil: Paris'e gitmem gerekiyor."

"Ah! Sahi mi! Paris'e ha! Paris'e ilk kez mi gidiyorsunuz Dantès?"

"Evet."

"Orada işleriniz mi var?"

"Kendi işim için gitmiyorum: zavallı Kaptan Leclère'in son isteğini yerine getirmeye gidiyorum; bu gizli bir şey, anlıyorsunuz değil mi Mösyö Danglars? Zaten rahat olun, sadece gidiş geliş süresi kadar zaman harcayacağım."

"Evet, evet, anlıyorum," dedi yüksek sesle Danglars.

Sonra alçak sesle:

"Paris'e kuşkusuz, büyük mareşalin ona verdiği mektubu yerine teslim etmeye gidiyor. Hay Allah! Bu mektup aklıma bir şey getirdi, kusursuz bir fikir! Ah Dantès, dostum, sen henüz *Firavun*'un kütüğüne 1 numara olarak kayıtlı değilsin."

Sonra şimdiden uzaklaşmaya başlamış Edmond'a dönerek:

"İyi yolculuklar!" diye bağırdı.

"Sağolun," diye yanıt verdi Edmond, başını çevirip dostça bir hareket yaparak.

Sonra iki âşık, gökyüzüne yükselen Tanrının sevgili iki yaratığı gibi, sakin ve neşeli yollarına devam ettiler.

4
KOMPLO

Danglars, Edmond ve Mercédès Saint-Nicolas Kalesi'nin köşelerinden birinde gözden kayboluncaya kadar iki âşığı gözleriyle izledi; sonra başını çevirince sandalyesine solgun ve titrek bir biçimde çökmüş olan Fernand'ı fark etti, o sırada Caderousse içkiyle ilgili bir şarkının sözlerini geveliyordu.

"Ah şu işe bakın, sevgili mösyö," dedi Danglars Fernand'a, "işte bana herkesi mutlu etmeyecek gibi görünen bir evlilik!"

"Bu beni umutsuzluğa düşürüyor," dedi Fernand.

"Demek Mercédès'i seviyordunuz."

"Ona tapıyordum!"

"Uzun zamandan beri mi?"

"Tanıştığımızdan bu yana onu hep sevdim."

"Bu işe bir çözüm aramak yerine burada durmuş saçınızı başınızı yoluyorsunuz! Hay Allah! Ulusunuzun insanlarının böyle davranacağını hiç ummazdım."

"Ne yapmamı istiyorsunuz?" diye sordu Fernand.

"Ben ne bileyim? Bu beni ilgilendirir mi? Bana öyle geliyor ki Matmazel Mercédès'e âşık olan ben değilim, sizsiniz. Arayınız, bulacaksınız, diyor İncil."[18]

"Ben daha önce bulmuştum."

"Neyi?"

"*Adamı* hançerlemek istiyordum, ama kadın bana, nişanlısının başına kötü bir şey gelirse kendini öldüreceğini söyledi."

"Hah! Böyle şeyler söylenir, ama hiç yapılmaz."

"Mercédès'i hiç tanımıyorsunuz mösyö: bir kez tehdit etti mi yapar."

"Budala!" diye mırıldandı Danglars: "İster kendini öldürsün, ister öldürmesin ne önemi var? Yeter ki Dantès kaptan olmasın."

"Mercédès ölmeden," diye yeniden söze başladı Fernand, değişmez bir kararlılık gösteren ses tonuyla, "ben ölürüm."

"İşte aşk bu!" dedi Caderousse giderek daha sarhoş bir sesle; "işte aşk bu ya da ben bu işten hiç anlamıyorum!"

"Haydi haydi," dedi Danglars, "siz iyi bir çocuğa benziyorsunuz ve ben de, yemin ederim, sizi bu acıdan kurtarmak istiyorum; ama..."

"Evet," dedi Caderousse, "devam et."

"Sevgili dostum," dedi Danglars, "sen adamakıllı sarhoşsun: şişeyi bitir, o zaman tamamen sarhoş olacaksın. Sen içmene bak ve bizim işimize karışma: bizim yaptığımız iş için insanın aklının başında olması gerek."

"Ben mi sarhoşum?" dedi Caderousse, "haydi bakalım! Ben senin, kolonya şişelerinden daha büyük olmayan şişelerinden dört tane daha içerim! Pamphile Baba, şarap getir!"

Ve Caderousse, isteğini daha iyi belirtmek için masaya kadehiyle vurdu.

"Ne diyordunuz mösyö?" diye yeniden söze başladı Fernand, yarıda kalmış cümlenin arkasını merakla bekleyerek.

"Ne mi diyordum? Artık hatırlamıyorum. Şu sarhoş Caderousse ne düşündüğümü bana unutturdu."

"İstediğin kadar sarhoş ol; şaraptan korkanlara yazık, çünkü onlar içlerindeki kimi kötü düşünceleri şarabın ortaya çıkaracağından korkarlar."

Ve Caderousse o sıralar pek moda olan bir şarkının son iki dizesini söylemeye başladı:

Bütün kötüler su içer,
Bu tufandan bellidir.

"Benim acılarımı dindirmek istediğinizi söylüyordunuz mösyö," dedi yeniden Fernand; "ama buna bir şeyler de ekliyordunuz..."

"Evet, acınızı dindirmek için, diyordum... Dantès'in sevdiğiniz kızla evlenmemesi yeter; ve evlilik, bana kalırsa, Dantès ölmeden de gerçekleşmeyebilir."

"Onları ancak ölüm ayırabilir," dedi Fernand.

"Çok saçma düşünüyorsunuz dostum," dedi Caderousse, "oysa Danglars'a bakın, çok bilmiş, kurnaz, hilebaz Danglars size haksız olduğunuzu kanıtlayacaktır. Haydi kanıtla Danglars. Senin yerine konuştum. Dantès'in ölmesinin gerekmediğini söyle ona; zaten Dantès'in ölmesi çok kötü olur. O iyi bir çocuk, ben onu severim. Sağlığına Dantès."

Fernand sabırsızlıkla ayağa kalktı.

"Bırakın onu konuşsun," diye araya girdi Danglars, genç adamı alıkoyarak, "zaten bu kadar sarhoş olmasına karşın hiç de o kadar yanlış şeyler söylemiyor. Ayrı kalmak da ölüm kadar son verir ilişkilere, Edmond ile Mercédès arasında bir hapishanenin duvarlarının olduğunu varsayın, aralarında sanki bir mezar taşı varmış gibi birbirlerinden ayrılacaklardır."

"Evet, ama insan hapisten çıkar," dedi zekasından geriye kalanlarla konuşmaya karışmadan duramayan Caderousse, "ve hapisten çıktığı zaman, eğer adı Edmond Dantès ise, intikam alır."

"Ne önemi var!" diye mırıldandı Fernand.

"Zaten Dantès'i neden hapse atabilirler ki? O ne çaldı, ne öldürdü, ne de önceden tasarlayıp bir cinayet işledi," dedi Caderousse.

"Sen sus," dedi Danglars.

"Ben susmak istemiyorum," dedi Caderousse. "Dantès'i neden hapse atmak istediğinizi bana söylemenizi istiyorum. Ben Dantès'i severim. Sağlığına Dantès!"

Ve bir kadeh şarap daha yuvarladı.

Danglars terzinin anlamsız gözlerinde sarhoşluğun artışını izledi ve Fernand'a doğru dönerek şöyle dedi:

"Pekala! Onu öldürmek gerekmediğini anlıyor musunuz?"

"Hayır, ama biraz önce söylediğiniz gibi Dantès'i tutuklattırmanın bir yolu varsa, o başka tabii. Siz bu yolun ne olduğunu biliyor musunuz?"

"İyi aranırsa bulunabilir," dedi Danglars. "Ama," diye sürdürdü, "Allah aşkına! Bu işe karışmalı mıyım? Bu beni ilgilendirir mi?"

"Bu işin sizi ilgilendirip ilgilendirmediğini bilmem," dedi Fernand, Danglars'ın kolunu tutarak; "ama sizin Dantès'e karşı birtakım özel nedenlerle nefretiniz olduğunu biliyorum: kendisi nefret dolu biri başkalarının duygularında yanılmaz."

"Benim mi Dantès'e karşı nefret duyacak nedenlerim var? Hiçbir nedenim yok, yemin ederim. Sizi mutsuz gördüm, mutsuzluğunuz beni ilgilendirdi, hepsi bu; ama benim kendi çıkarım için hareket ettiğimi düşündüğünüze göre, elveda sevgili dostum, elinizden geldiği kadar işin içinden sıyrılın bakalım."

Ve bu kez Danglars ayağa kalkar gibi yaptı.

"Hayır gitmeyin," dedi Fernand onu alıkoyarak, "kalın! Sonuç olarak Dantès'e ister kızın ister kızmayın benim için pek önemi yok: ben ona kızıyorum; bunu da açık açık itiraf ediyorum. Siz o yolu bulun ben gerçekleştireyim, yeter ki insan ölmesin çünkü Mercédès, Dantès öldürülürse kendisini öldüreceğini söyledi."

Kafası masaya düşmüş olan Caderousse başını kaldırdı, yorgun ve sersemlemiş gözlerle Fernand ve Danglars'a bakarak şöyle dedi:

"Dantès'i öldürmek mi? Burada kim Dantès'i öldürmekten söz etti? Ben onun öldürülmesini istemiyorum: o benim dostum; o bu sabah parasını benimle paylaşmayı önerdi, benim de paramı onunla paylaştığım gibi: Dantès'in öldürülmesini istemiyorum."

"Kim sana onu öldürmekten söz ediyor budala!" dedi Danglars; "Bu küçük bir şakaydı; onun sağlığına iç," diye ekledi Caderousse'un kadehini yeniden doldurarak, "ve bizi rahat bırak."

"Evet, evet, Dantès'in sağlığına!" dedi Caderousse kadehini boşaltarak, onun sağlığına!... onun sağlığına!... o zaman!"

"Ama nasıl bir yol? Nasıl bir yol?" dedi Fernand.

"Siz daha o yolu bulamadınız mı?"

"Hayır, siz bu işi üzerinize aldınız."

"Doğru," dedi Danglars, "Fransızların İspanyollara karşı bir üstünlüğü vardır, İspanyollar bir şeyi kafalarında evirip çevirirler, Fransızlar bulurlar."

"Bulun öyleyse dostum," dedi Fernand sabırsızlıkla.

"Garson," diye bağırdı Danglars, "bir kalem, mürekkep ve kağıt."

"Bir kalem, mürekkep ve kağıt!" diye mırıldandı Fernand.

"Evet, ben muhasebeciyim: kalem, mürekkep ve kağıt benim araç gereçlerim; onlar olmadan hiçbir şey yapamam."

"Bir kalem, mürekkep ve kağıt!" diye Fernand bağırdı bu kez.

"İstedikleriniz şu masanın üzerinde," dedi garson istenen şeyleri göstererek.

"O zaman onları bize verin."

Garson kalemi, mürekkebi ve kağıdı aldı ve çardaktaki masanın üzerine bıraktı.

"Düşünüldüğü zaman," dedi Caderousse elini kağıdın üzerine koyarak, "bu, bir adamın canına kıymak için, ormanın köşesinde beklemekten daha emin bir yoldur! Ben her zaman bir kılıç ya da bir tabancadan çok daha fazla bir kalem, bir şişe mürekkep ve bir kağıttan korkmuşumdur."

"Rezil herif, hiç de göründüğü kadar sarhoş değil," dedi Danglars; "haydi ona içki verin Fernand."

Fernand, Caderousse'un kadehini doldurdu, o da gerçek bir ayyaş olarak elini kağıdın üstünden kaldırdı ve kadehine götürdü.

Katalan, bu yeni saldırı karşısında neredeyse yenilmiş gibi görünen Caderousse'un kadehini masanın üstüne bırakıncaya ya da daha doğrusu düşürünceye kadar yaptığı hareketi baştan sona izledi.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Katalan, Caderousse'un aklından geriye kalanın da bu son kadeh şaraptan sonra yok olmaya başladığını görerek.

"Şimdi! Ben diyorum ki," diye başladı Danglars, "örneğin, Dantès'in yaptığı gibi, Napoli ve Elbe Adası'na da uğrayarak tamamlanmış bir yolculuktan sonra, birisi onu krallık başsavcısına, Bonaparte'ın casusu olarak ihbar etse..."

"Ben onu ihbar ederim!" dedi hemen genç adam.

"Evet; ama o zaman açıklamanızı size imzalatırlar, sizi ihbar ettiğiniz kişi ile yüzleştirirler: suçlamanızı destekleyecek şeyleri ben size sağlarım, bunu biliyorum; ama Dantès sonsuza kadar hapiste kalamaz, bir gün kesinlikle hapisten çıkacaktır ve çıktığı gün onu içeri sokanın vay haline!"

"Ah! tek bir şey istiyorum," dedi Fernand, "o da benimle kavga çıkarmak için gelmesi!"

"İyi de, ya Mercédès! Sevgilisi Edmond'unun derisini yüzdüğünüz için size düşman olacak Mercédès!"

"Doğru," dedi Fernand.

"Hayır, hayır," diye atıldı Danglars, "böyle bir şeye karar verirsek, biliyorsunuz, küçük bir ihbar mektubunu düzenlemek için, her şeyi çok iyi düşünmeli, benim yaptığım gibi, bu kalemi mürekkebe batırmalı, yazının tanınmaması için de sol elle yazmalı."

Ve Danglars söylediklerini örnekleyerek sol eliyle, her zamanki yazısı ile hiçbir benzerlik göstermeyen sola yatık bir yazıyla aşağıdaki satırları yazdı, Fernand'a verdi, Fernand da kısık bir sesle okudu:

Sayın krallık başsavcısına, tahtın ve dinin bir dostu olarak, Napoli ve Porto-Ferrajo'ya uğradıktan sonra bu sabah Smyrna'dan gelmiş olan Firavun *gemisinin ikinci kaptanı Edmond*

Dantès adlı kişinin Murat tarafından Zorbaya[19] *verilmek üzere bir mektup, Zorba tarafından da Paris'teki Bonapartçı komiteye verilmek üzere bir diğer mektup taşımakla görevlendirildiğini bildiririm.*

Yakalandığında suçunun kanıtı da ele geçirilecektir, çünkü bu mektup ya kendi üzerinde ya babasında ya da Firavun *gemisindeki kamarasında bulunmaktadır.*

"Hele şükür," diye sürdürdü Danglars; "böylece intikamınızın bir mantığı olacağı için hiçbir biçimde size yüklenilemeyecek ve her şey kendi kendine hallolacak; artık bu mektubu, şimdi benim yaptığım gibi katlamak ve üzerine 'Sayın krallık başsavcılığına,' diye yazmaktan başka yapacak bir şey kalmıyor. Böylece söylenebilecek her şey söylenmiş olacak."

Ve Danglars büyük bir keyifle adresi yazdı.

"Evet, her şey söylenmiş olacak," diye haykırdı, aklını son bir kez daha zorlayarak okunanları izlemiş ve içgüdüleriyle böyle bir ihbarın uğursuzluk getireceğini anlamış olan Caderousse; "evet, her şey söylenmiş olacak: yalnız bu bir alçaklık."

Ve mektubu almak için kolunu uzattı.

"Zaten," dedi Danglars, mektubu onun elinin erişemeyeceği yere doğru iterek, "zaten söylediklerim ve yaptıklarım şakaydı; birincisi, Dantès'in, o iyi Dantès'in başına bir şey gelirse çok kızarım! Hem bak..."

Mektubu aldı, elinde buruşturdu ve çardağın bir köşesine attı.

"Hele şükür," dedi Caderousse, "Dantès benim dostumdur, ona kötülük yapılmasını istemem."

"Eh! Ona kötülük yapmayı kim ister Allah aşkına, bunu ne ben düşünürüm ne de Fernand!" dedi Danglars ayağa kalkarken, orada oturmuş, bir köşeye atılmış ihbar mektubundan gözlerini ayıramayan genç adama bakarak.

"O halde bize şarap getirsinler," dedi Caderousse: "Edmond'un ve güzel Mercédès'in sağlığına içmek istiyorum."

"Şimdiden çok fazla içtin, sarhoş," dedi Danglars, "daha içersen bacaklarının üstünde duramayacağın için burada yatmak zorunda kalacaksın."

"Ben mi!" dedi Caderousse, sarhoş bir adamın kendini beğenmişliğiyle ayağa kalkarak; "ben mi bacaklarımın üstünde duramayacağım! Accoules'un çan kulesine hem de hiç sendelemeden çıkacağıma bahse girerim!"

"İyi, iyi! Tamam," dedi Danglars, "ben de bahse girerim, ama yarın: bugün eve dönme zamanı geldi; haydi gir koluma, eve gidelim."

"Dönelim," dedi Caderousse, "ama bunun için senin koluna girmeye ihtiyacım yok. Geliyor musun Fernand? Bizimle Marsilya'ya dönüyor musun?"

"Hayır," dedi Fernand, "ben Katalanlar'a dönüyorum."

"Hata ediyorsun, bizimle Marsilya'ya gel, haydi gel."

"Marsilya'da yapacak işim yok ve oraya gitmeyi hiç istemiyorum."

"Bunu nasıl söylersin? İstemiyorsun ha evlat! İyi ya, rahatına bak! Herkes özgür olmalı! Gel Danglars, bırakalım beyefendi Katalanlar'a dönsün, madem öyle istiyor."

Danglars Caderousse'un bu eşref saatinden yararlandı ve onu Marsilya'ya doğru sürük-

lemeye başladı; ama Fernand'a daha kısa ve daha kolay bir yol sağlamak için Rive-Neuve kıyısından gitmek yerine Saint-Victor kapısından gitti. Caderousse da onun koluna asılmış durumda yalpalayarak onu izledi.

Daha yirmi adım gitmeden Danglars arkasına döndü ve Fernand'ın kağıdı almak için atıldığını ve onu cebine koyduğunu gördü; sonra hemen çardaktan fırlayan genç adam Pillon yönüne saptı.

"Pekala, şimdi o ne yapıyor?" diye sordu Caderousse, "bize yalan söyledi: bize Katalanlar'a gideceğini söyledi oysa kente gidiyor! Hey, Fernand! yanılıyorsun oğlum!"

"Bulanık gören sensin," dedi Danglars, "dosdoğru Vieilles-İnfirmeries yolunu izliyor."

"Doğrusu ya," dedi Caderousse, "onun sağa sapacağına yemin edebilirdim; gerçekten de şu şarap kalleşin teki."

"Haydi haydi," diye mırıldandı Danglars, "sanırım iş rayına oturdu, bize artık işin kendi kendine yürümesini seyretmek kaldı."

5
NİŞAN YEMEĞİ

Ertesi gün hava güzeldi. Bulutsuz gökyüzünde doğan güneş pırıl pırıl parlıyordu, lal rengi kırmızı ilk ışıklar dalgaların köpüklü başlarını kırmızı renklerine buladılar.

Yemek, Réserve'in daha önceden gördüğümüz çardağı ile birinci katında hazırlandı. Burası, her birinin üzerinde –belki de çıkacak olayı açıklayan– Fransa'nın büyük kentlerinden birinin adı yazılı beş altı pencereyle aydınlatılmış büyük bir salondu.

Tahta bir korkuluk, yapının geri kalanında olduğu gibi, bu pencereler boyunca da uzayıp gidiyordu.

Her ne kadar yemeğin öğlen saat on ikide olacağı belirtilmiş ise de sabah on birden itibaren korkuluğun önü sabırsızca dolaşanlarla dolmuştu. Bunlar *Firavun*'un ayrıcalıklı denizcileri ve Dantès'in dostu birkaç askerdi. Hepsi de nişanlılara saygılarını göstermek için en güzel giysilerini giymişlerdi.

Gelecek davetliler arasında, *Firavun*'un armatörlerinin ikinci kaptanlarının düğün yemeğini varlıklarıyla onurlandırmaları gerektiği söylentisi dolaşıyordu; ama bu Dantès'e öylesine büyük bir onur vermek olurdu ki, kimse henüz buna inanmaya cesaret edemiyordu.

Yine de Caderousse ile birlikte gelen Danglars bu haberi doğruladı. Bu sabah Mösyö Morrel'in kendisini görmüştü ve Mösyö Morrel, Réserve'e akşam yemeğine geleceğini ona söylemişti.

Gerçekten de onlardan biraz sonra Mösyö Morrel odaya girdi ve *Firavun*'un tüm denizcileri tarafından alkışlarla, yaşa var ol naralarıyla selamlandı. Armatörün orada bulunuşu onlar için, Dantès'in kaptan olarak atanacağı konusunda dolaşan dedikoduların doğrulanmasıydı; Dantès gemide çok fazla sevildiğinden, armatör beklenmedik bir biçimde onların istekleriyle uyuşan bir seçim yaptığı için ona böyle teşekkür ediyorlardı. Mösyö Morrel içeri girer girmez Danglars ve Caderousse beraberce, nişanlanan gence doğru koştular: görülmesi böylesine heyecan uyandıran önemli kişinin gelişini haber vermek ve ona acele etmesini söylemekle görevliydiler.

Danglars ve Caderousse koşarak gittiler, ama yüz adım atmamışlardı ki barut dükkanının yakınında o tarafa doğru gelmekte olan küçük bir topluluk fark ettiler.

Bu küçük topluluk Edmond'un koluna girmiş olan Mercédès ve onlara eşlik eden Mercédès'in kendisi gibi Katalan dört kız arkadaşından oluşuyordu. Müstakbel gelininin yanında Dantès Baba yürüyor, onların arkasında da kötü gülüşüyle Fernand geliyordu.

Ne Mercédès ne de Edmond, Fernand'ın bu kötü gülüşünü görmüyorlardı. Zavallı çocuklar öyle mutluydular ki sadece kendilerini ve onları kutsayan güzel ve berrak gökyüzünü görüyorlardı.

Danglars ve Caderousse elçilik görevlerinden kurtulmuşlardı; Edmond'la çok dostça ve hararetle el sıkıştıktan sonra Danglars, Fernand'ın yanında, Caderousse da genel ilginin merkezi olan Dantès Baba'nın yanında yer almak üzere uzaklaştılar.

Yaşlı adam petekler halinde yontulmuş büyük çelik düğmelerle süslenmiş taftadan güzel giysisini giymişti. İnce uzun, ama sinirli bacakları, bir fersah öteden kaçak İngiliz malı olduğu belli olan ve göz kamaştıran güzel benekli pamukludan çorapların içinde dikkat çekiyordu. Üç köşeli şapkasından bir sürü mavi beyaz kurdele sarkıyordu. Bir de antik bir asa gibi üstü kıvrık eğri bir tahta bastona yaslanıyordu. Bu haliyle 1796'da yeni açılmış Luxembourg ve Tuileries bahçelerinde caka satan züppe delikanlılardan biri gibi görünüyordu.

Onun yanına, daha önce de söylemiştik, Caderousse, sonunda güzel bir yemek umudunun Dantèslerle uzlaştırdığı Caderousse, insanın sabah uyandığında uykusunda gördüğü düşten geriye sadece belli belirsiz görüntüler kalması gibi, belleğinde bir gün önce olup bitenden silik bir anı taşıyan Caderousse sokulmuştu.

Fernand'a yaklaşan Danglars, düş kırıklığına uğramış âşığa dikkatle baktı. Müstakbel evlilerin arkasında yürüyen, aşkın gençlere özgü ve sevimli bencilliği içinde gözü sadece Edmond'unu gören Mercédès tarafından tümüyle unutulmuş Fernand önce solgunlaşıyor, sonra birden pençe pençe kızarıyor, ardından, her seferinde artan bir biçimde, bir kez daha solgunlaşıyordu. Ara sıra Marsilya'ya doğru bakıyordu, o zaman istemdışı ve sinirli bir titreyişle kolları, bacakları sarsılıyordu. Fernand sanki büyük bir olay olmasını bekliyor ya da en azından bunu önceden kestiriyordu.

Dantès sade giyinmişti. Ticaret filosunda olduğu için sivil giysi ile asker üniforması arası bir giysisi vardı, nişanlısının güzelliği ve neşesi ile daha da belirginleşen güler yüzü, bu elbise ile kusursuz görünüyordu.

Mercédès ise simsiyah gözlü, mercan dudaklı Kıbrıslı ya da Keoslu Yunanlı kızlar kadar güzeldi. Arlesli ve Endülüslü kızların yürüdüğü gibi özgür ve açık adımlarla yürüyordu. Kentli bir kız belki de neşesini bir örtü altında ya da en azından kirpiklerinin gölgesi altında saklamaya çalışırdı, ama Mercédès gülüyordu ve çevresini saran herkese bakıyordu, gülümsemesi ve bakışları sözlerinin dile getirebileceği her şeyi söylüyordu: dostumsanız, benimle birlikte sevinin, çünkü gerçekten çok mutluyum!

Nişanlılar ve onlarla birlikte gelenler Réserve'de görünür görünmez Mösyö Morrel, yanlarında durduğu ve kendilerine, Dantès'e verdiği sözü, onun Kaptan Leclère'in yerine geçeceği sözünü yinelediği denizciler ve askerlerle birlikte aşağı inip onları karşılamak için ilerledi. Onun geldiğini gören Edmond nişanlısının kolundan çıktı, onun kolunu Mösyö Morrel'e bıraktı. Böylece Mercédès ve armatör, akşam yemeğinin verileceği odaya açılan tahta merdivenleri ilk çıkan kişiler oldular ve tahta merdiven konukların adımlarının ağırlığı altında beş dakika boyunca gıcırdadı durdu.

"Babacığım, siz lütfen sağıma geçiniz," dedi Mercédès masanın ortasında durarak; "soluma bana kardeşlik eden kişiyi oturtacağım." Bunu Fernand'ın kalbinin derinliklerine hançer gibi saplanan bir yumuşaklıkla dile getirdi.

Fernand'ın dudakları bembeyaz oldu, erkek yüzünün esmer teni altında kanının yavaş yavaş çekilerek kalbine hücum ettiği açıkça görülebiliyordu.

Bu sırada Dantès de aynı işi yapmıştı; sağına Mösyö Morrel'i soluna Danglars'ı koymuştu; sonra eliyle herkese istedikleri gibi oturmalarını işaret etmişti.

Daha şimdiden, Arles'ın koyu dumanlı esmer renkli sucukları, parlak zırhlı ıstakozlar, pembe kabuklu istiridyeler, dışları dikenli bir kılıfla sarılmış kestaneye benzeyen deniz kestaneleri, güneyin ağzının tadını bilen insanları için büyük bir üstünlükle kuzey istiridyelerinin yerini alan taraklar; sonuç olarak, kumlu kıyılara dalgaların getirip attığı ve usta balıkçıların deniz ürünleri adını verdikleri tüm hoş mezeler masada dolaştırılmaktaydı.

"Bu ne sessizlik!" dedi Pamphile Baba, yakut gibi sarı bir kadeh şarabın tadına bakarak ve onu getirip Mercédès'in önüne koydu. "Burada olan otuz kişi sadece gülmek istediklerini söylüyorlar."

"Ama bir koca her zaman neşeli olamaz," dedi Caderousse.

"Gerçek şu ki," dedi Dantès, "şu anda neşeli olamayacak kadar mutluyum. Sizin gördüğünüz bu ise komşum, haklısınız! Mutluluk kimi zaman garip bir etki yapar, insanı soluksuz bırakır, acı gibi."

Danglars, çabuk etkilenen yaradılışı nedeniyle, her heyecanı hemen duyup belli eden Fernand'ı gözlemliyordu.

"Söyleyin bakalım," dedi Dantès'e, "bir şeyden mi korkuyorsunuz? Oysa her şey sizin isteklerinize uygun gelişiyor bana kalırsa."

"Beni korkuya salan da işte bu," dedi Dantès, "bence insan bu kadar kolayca mutlu olmak için yaratılmadı! Mutluluk, büyülü adalarda kapılarını ejderhaların beklediği saraylar gibidir. Onu elde etmek için savaşmak gerekir ve doğrusu ben, Mercédès'in kocası olma mutluluğunu hak etmek için ne yaptığımı bilmiyorum."

"Koca mı, koca ha," dedi Caderousse gülerek, "henüz koca olmadın kaptan; biraz kocalık et bakalım nasıl karşılanacaksın!"

Mercédès kızardı.

Fernand sandalyesinde tedirgindi, en ufak gürültüde yerinden sıçrıyordu ve ara sıra da fırtınada ilk düşen yağmur damlaları gibi alnında boncuk boncuk parlayan terleri siliyordu.

"Vallahi," dedi Dantès, "komşum Caderousse, bu kadar kısa bir süre için beni yalanlamanız gerekmez. Mercédès henüz benim karım değil, bu doğru..." Saatini çıkardı. "Ama bir buçuk saat sonra karım olacak!"

Geniş gülümsemesi hâlâ güzel olan dişlerini ortaya çıkarmış olan Dantès Baba dışında herkes bir şaşkınlık çığlığı attı. Mercédès gülümsedi ve artık kızarmadı. Fernand büyük bir sarsıntıyla bıçağının sapını kavradı.

"Bir saat sonra ha!" dedi Danglars, kendisi de sarararak, "bu nasıl olacak?"

"Evet dostlarım," diye yanıtladı Dantès, "dünyada babamdan sonra kendimi en çok

borçlu hissettiğim kişi olan Mösyö Morrel'in saygınlığı sayesinde tüm güçlükler ortadan kaldırıldı. Evlenme kağıtlarını aldık ve saat iki buçukta Marsilya belediye başkanı bizi belediye sarayında bekliyor. Bu nedenle saat biri çeyrek geçeyi çaldığına göre, bir buçuk saat sonra Mercédès'in adı Bayan Dantès olacak derken pek yanıldığımı sanmıyorum."

Fernand gözlerini kapadı: bir ateş bulutu gözkapaklarını yaktı; bayılmamak için masaya yaslandı ve tüm çabalarına karşın gülüşmelerin ve kutlamaların gürültüsü arasında kaybolup giden boğuk bir inilti çıkarmaktan alamadı kendini.

"Buna elini çabuk tutmak denir, değil mi?" dedi Dantès Baba. "Sizce buna zaman yitirmek denir mi? Dün sabah gelip bugün saat üçte evlenmiş olmak! Bana ellerini çabuk tutan denizcilerden söz edin."

"Ya diğer işlemler," diye çekinerek karşı çıktı Danglars: "sözleşme, yazışmalar?.."

"Sözleşme," dedi Dantès gülerek, "sözleşme yapıldı: Mercédès'in hiçbir şeyi yok, benim de! Ortaklık yöntemine göre evleniyoruz, işte böyle! Bunu yazmak uzun sürmedi, ödemesi de zor olmayacak."

Bu şaka yeni bir kahkaha ve alkış patlamasına yol açtı.

"Demek ki şimdi yediğimiz nişan yemeği aynı zamanda bir düğün yemeği olacak," dedi Danglars.

"Hayır öyle olmayacak," dedi Dantès; "sizin hiçbir zararınız olmayacak, içiniz rahat olsun. Yarın sabah Paris'e gidiyorum. Dört gün gidiş dört gün dönüş, bir gün de, doğrusu, yerine getirmekle yükümlü olduğum görev için; yani 1 Mart'ta burada olacağım; demek ki 2 Mart'ta gerçek düğün yemeği olacak."

Yeni bir şölen olacağı haberi kahkahaları iki katına çıkardı, öyle ki yemeğin başlangıcında sessizlikten yakınan Dantès Baba şimdi her kafadan bir ses çıkarken müstakbel evlilerin mutluluk ve refahı için iyi dileklerini bildirmek amacıyla uğraşıp duruyordu.

Dantès, babasının ne düşündüğünü anladı ve ona sevgi dolu bir gülüşle karşılık verdi. Mercédès salonun guguklu saatine baktı ve Edmond'a işaret etti.

Masanın çevresinde, aşağı tabakalara ait insanlarda yemeğin sonunda görülen gürültülü kahkahalar ve kişisel özgürlükler ortaya çıkmıştı. Yerlerinden hoşnut olmayanlar masadan kalkmışlar başkalarının yanında oturmaya gitmişlerdi. Herkes bir ağızdan konuşmaya başlamıştı, kimse karşısındakinin ona söylediği şeye yanıt vermeye çalışmıyor, sadece kendi düşünceleriyle ilgileniyordu.

Fernand'ın solgunluğu neredeyse Danglars'ın yanaklarına geçmişti; Fernand'a gelince, o artık yaşamıyor, ateş gölünde yanıyor gibiydi. Önceleri yerinden kalkıyor, şarkıların gürültüsünü ve kadehlerin birbirine vurulurken çıkardığı sesleri duymamak için kulaklarını kapatarak salonda ileri geri dolaşıyordu.

Danglars'ın kaçar gibi göründüğü anda Caderousse ona yaklaştı ve salonun bir köşesinde onu yakaladı.

"Gerçekten de," dedi Caderousse, Dantès'in güzel davranışları, özellikle de Pamphile Baba'nın iyi şarabı sayesinde, Dantès'in beklenmedik mutluluğunun, ruhuna tohumlarını ektiği nefretten geriye hiçbir şey kalmamıştı, "gerçekten de, Dantès kibar bir çocuk; onu

nişanlısının yanında otururken görünce dün ona karşı kötü bir şaka düzenleseydiniz çok yazık olacaktı, diye düşündüm."

"Bu yüzden de," dedi Danglars, "işin devamı gelmedi; şu zavallı Mösyö Fernand öyle allak bullak olmuştu ki önce ona acıdım; ama rakibinin düğününde sağdıç olarak yer aldığı anda artık söyleyecek hiçbir şey kalmamıştır."

Caderousse Fernand'a baktı, benzi solmuştu.

"Aslına bakarsanız kız ne kadar güzelse bulunulan özveri de o kadar büyük olur, lanet olsun!" dedi Danglars, "müstakbel kaptanım mutlu bir namussuz; sadece on iki saatliğine adımın Dantès olmasını isterdim."

"Gidelim mi?" diye sordu tatlı bir sesle Mercédès; "bak saat ikiyi vuruyor, bizi ikiyi çeyrek geçe bekliyorlar."

"Evet, evet gidelim!" dedi Dantès hemen ayağa kalkarak.

"Gidelim!" diye yineledi tüm konuklar bir ağızdan.

Aynı anda, pencerenin kenarına oturmuş olan Fernand'dan gözlerini ayırmayan Danglars, onun gözlerinin korkuyla büyüdüğünü, çırpınır gibi bir hareketle ayağa kalktığını ve pencerenin pervazına düşer gibi oturduğunu gördü; hemen hemen aynı anda merdivenlerde boğuk bir gürültü duyuldu; ağır adımların yankısı ve silahların tıkırtısına karışmış seslerin anlaşılmaz uğultusu, konukların haykırışları ne kadar gürültülü olursa olsun, onları öylesine bastırdı ki herkesin dikkatini çekti ve o anda kaygılı bir sessizlik oldu.

Sesler yaklaştı: kapının kanadına üç kez vuruldu; herkes şaşırmış bir halde yanındakine baktı.

"Kanun namına!" diye bağırdı heyecanlı bir ses, buna hiçbir ses yanıt vermedi.

Hemen arkasından kapı açıldı, nişan kurdelesini takmış bir komiser, başlarında bir onbaşı olan dört silahlı askerle salona girdi.

Kaygı yerini büyük bir korkuya bıraktı.

"Ne oldu?" diye sordu armatör, daha önceden tanıdığı komiserin yanına kadar giderek; "herhalde bir yanılgı var mösyö."

"Bir yanlışlık varsa Mösyö Morrel," diye yanıt verdi komiser, "inanın bu yanlışlık hemen düzeltilecektir; ama ben şimdi bir tutuklama emri getirdim; üzülerek de olsa görevimi tamamlamalıyım, bunu kesinlikle yapmalıyım: beyler, içinizde Edmond Dantès hanginiz?"

Tüm gözler çok heyecanlı, ama soğukkanlılığını koruyan genç adama çevrildi, o öne doğru bir adım attı ve şöyle dedi:

"Benim efendim, benden ne istiyorsunuz?"

"Edmond Dantès," dedi komiser, "kanun namına sizi tutukluyorum!"

"Beni tutukluyor musunuz!" dedi Dantès hafifçe sarararak, "ama beni neden tutukluyorsunuz?"

"Bunu bilmiyorum mösyö, ama ilk sorgunuzda bunu öğreneceksiniz."

Mösyö Morrel durumun ciddiyeti karşısında yapılacak hiçbir şey olmadığını anlamıştı: nişan kurdelesini takmış bir komiser artık bir insan değildir, yasanın soğuk, sağır ve

dilsiz heykelidir.

Yaşlı adam ise, tam tersine, subaya doğru atıldı; bir babanın ya da bir annenin yüreğinin hiçbir zaman anlayamayacağı şeyler vardır.

Yalvardı, yakardı: ne gözyaşları ne de yalvarışlar hiçbir işe yaramıyordu; ama umutsuzluğu öylesine büyüktü ki komiser bile duygulandı.

"Mösyö," dedi, "sakin olun; oğlunuz belki de sağlık ya da gümrük işlerinde bazı formaliteleri ihmal etmiştir ve büyük bir olasılıkla istenen bilgiler ondan alınınca yeniden özgür olacaktır."

"Baksana! Bu da ne demek oluyor?" diye sordu Caderousse gözlerini kırpıştırarak, şaşırmış gibi görünen Danglars'a.

"Ne bileyim ben?" dedi Danglars; "Ben de senin durumundayım: ne olup bittiğini görüyorum, ama hiçbir şey anlamıyorum, şaşırıp kaldım."

Caderousse gözleriyle Fernand'ı aradı, ama o ortadan yok olmuştu.

Bir gün önceki sahne tüm çıplaklığıyla gözünün önüne geldi.

Felaket, bir gün önceki sarhoşluğun, kendisi ve belleği arasına gerdiği örtüyü çekip alıvermişti sanki.

"Ah! ah!" dedi boğuk bir sesle, "bu dün sözünü ettiğiniz şakanın bir devamı olmasın Danglars? Eğer öyle ise bunu yapana lanet olsun, çünkü bu kötü bir şaka."

"Hiç de değil!" diye haykırdı Danglars, "tam tersine, benim kağıdı yırttığımı çok iyi biliyorsun."

"Yırtmadın," dedi Caderousse; "onu bir köşeye attın, işte yaptığın bu."

"Sus, sen hiçbir şey görmedin, sarhoştun."

"Fernand nerede?" diye sordu Caderousse.

"Ne bileyim ben?" diye yanıt verdi Danglars, "herhalde işine gitmiştir: ama bununla uğraşacağımıza şu zavallı insanlara yardım etmeye gidelim."

Gerçekten de bu konuşma sırasında Dantès gülümseyerek tüm dostlarının elini sıkmış ve tutuklu olarak adalete teslim olmuştu, gitmeden şöyle dedi:

"Sakin olun, yanlışlık anlaşılacak ve büyük bir olasılıkla hapishaneye kadar gitmeyeceğim bile."

"Ah! Kesinlikle böyle olacak, buna güvence veririm," dedi bu sırada ortadaki gruba yaklaşan Danglars.

Dantès askerlerin ortasında, polis komiserinin önünde merdivenleri indi. Kapısı ardına kadar açık bir araba kapının önünde bekliyordu, Dantès buna bindi, iki asker ve komiser ondan sonra bindiler; kapı kapandı ve araba Marsilya yolunu tuttu.

"Hoşçakal Dantès! Hoşçakal Dantès!" diye haykırdı Mercédès korkuluklardan sarkarak.

Tutuklu, nişanlısının parçalanan kalbinden bir hıçkırık gibi çıkan bu çığlığı duydu; başını arabanın camından dışarı çıkardı ve haykırdı: "Yine görüşeceğiz Mercédès!" ve Saint-Nicolas Kalesi'nin köşelerinden birinde gözden kayboldu.

"Beni burada bekleyin," dedi armatör, "karşıma çıkan ilk arabaya binip Marsilya'ya gideceğim ve size haber getireceğim."

"Haydi gidin!" diye bağırdı herkes, bir ağızdan "haydi gidin! ve hemen geri gelin!"

İkisi de gittikten sonra geride kalanların arasında bir an korkunç bir şaşkınlık oldu.

Yaşlı adam ve Mercédès bir süre yapayalnız, her biri kendi acılarına gömülmüş olarak kaldılar; ama sonunda birbirlerine baktılar; birbirlerini aynı darbeyi yemiş iki kurban gibi gördüler ve birbirlerinin kollarına atıldılar.

Bu sırada Fernand içeri girdi, bir bardak su doldurdu ve içti, sonra da gidip bir sandalyeye oturdu.

Rastlantıya bakın ki bu sandalye yaşlı adamın kollarından sıyrılan Mercédès'in oturduğu sandalyenin yanındakiydi.

Fernand içgüdüsel bir hareketle sandalyesini geri çekti.

"Bu onun işi," dedi Danglars'a, gözünü Katalan'dan ayırmayan Caderousse.

"Sanmam," diye yanıt verdi Danglars, "o fazla aptal; ne olursa olsun bunu kimin yaptığı ortaya çıkacak."

"Bu aklı kimin verdiğinden söz etmiyorsun bana," dedi Caderousse.

"Hay Allah!" dedi Danglars, "öylesine söylediğimiz her şeyden sorumlu olsaydık!"

"Evet, öylesine söylenen şeyler gerçek olursa."

Bu arada gruplar tutuklamayla ilgili her türlü yorumu yapmaktaydılar.

"Ya siz Danglars," dedi bir ses, "bu olay hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Ben mi?" dedi Danglars, "birkaç balya yasak mal getirmiş olmalı diye düşünüyorum."

"Ama öyle olsaydı bilirdiniz Danglars, çünkü siz muhasebeciydiniz."

"Evet, doğru; ama muhasebeci sadece kendisine açıklanan kolileri bilir: ben pamuk yüklü olduğumuzu, İskenderiye'de Mösyö Pastret'den, Smyrna'da Mösyö Pascal'dan mal aldığımızı biliyorum, hepsi bu; bana daha fazla bir şey sormayın."

"Ah! şimdi anımsıyorum," diye mırıldandı yaşlı adam, bu birkaç sözcükten anlam çıkarmaya çalışarak, dün bana benim için bir kasa kahve, bir kasa da tütün getirdiğini söylemişti."

"Gördünüz ya," dedi Danglars, "işte bu: gümrükçüler bizim yokluğumuzda *Firavun*'a çıkmış ve gizli kapaklı yapılan şeyi ortaya çıkarmış olmalı."

Mercédès bunların hiçbirine inanmıyordu; o âna kadar kendisini tutmuştu, ama acısı aniden hıçkırıklar halinde boşaldı.

"Haydi, haydi, umut!" dedi Dantès Baba, ne dediğini pek bilmeden.

"Umut!" diye yineledi Danglars.

"Umut," diye mırıldanmaya çalıştı Fernand.

Ama bu sözcük onu boğuyordu; dudakları oynadı, ama ağzından tek sözcük bile çıkmadı.

"Beyler," diye bağırdı konuklardan korkuluğun üstünde nöbetçi olarak kalmış biri; "beyler bir araba! Ah! bu Mösyö Morrel! Cesaret, cesaret! Bize kesinlikle iyi haberler getiriyor."

Mercédès ve yaşlı baba armatörü karşılamak için koştular ve onunla kapıda karşılaştılar. Mösyö Morrel'in yüzü bembeyazdı.

"Ne oldu?" diye sordular hepsi bir ağızdan.

"Pekala dostlarım," diye başladı Mösyö Morrel kafasını sallayarak, "işler bizim sandığımızdan daha ciddi."

"Ah! Mösyö," diye haykırdı Mercédès, "o masumdur!"

"Ben de buna inanıyorum," dedi Mösyö Morrel, "ama onu suçluyorlar..."

"Neyle suçluyorlar peki?" diye sordu yaşlı Dantès.

"Bir Bonaparte ajanı olmakla."

Bu öykünün geçtiği dönemde yaşamış olan okurlarım Mösyö Morrel'in dile getirdiği suçlamanın o zamanlar ne denli korkunç olduğunu anımsayacaklardır.

Mercédès bir çığlık attı; yaşlı adam bir sandalyeye çöktü.

"Ah!" diye mırıldandı Caderousse, "beni aldattınız Danglars, şaka gerçek oldu; ama bu yaşlı adamın ve bu genç kızın acıdan ölmelerine izin vermeyeceğim, her şeyi onlara anlatacağım."

"Sus lanet olası!" diye haykırdı Danglars, Caderousse'un elini yakalayarak, "ya da senin sorumluluğunu üstüme almam; kim sana Dantès'in gerçekten suçlu olmadığını söyledi? Gemi Elbe'ye yanaştı, Dantès orada indi, bütün gün Porto-Ferrajo'da kaldı; eğer onun üstünde onu tehlikeye atacak bazı mektuplar bulunursa onu destekleyenler de işbirlikçi olarak düşünülürler."

Caderousse hemen bencillik içgüdüsüyle bu düşüncenin ne denli mantıklı olduğunu anladı; Danglars'a korku ve acıdan sersemleşmiş gözlerle baktı ve ileri attığı bir adım yerine iki adım geriledi.

"Bekleyelim o zaman," diye mırıldandı.

"Evet, bekleyelim," dedi Danglars; "eğer masumsa onu özgür bırakacaklardır; eğer suçluysa hükümete karşı fesatlık yapan biriyle işbirliği yapmanın yararı yoktur."

"O zaman gidelim, burada daha uzun süre kalamam."

"Haydi gel," dedi Danglars, eve dönmek için bir arkadaş bulmaktan hoşnut olarak, "gel, bırakalım onları ne zaman isterlerse o zaman gitsinler."

Oradan ayrıldılar: yeniden genç kızın desteği olan Fernand, Mercédès'in elinden tuttu ve onu Katalanlar'a götürdü. Öte yandan Dantès'in dostları da neredeyse baygın durumda olan yaşlı adamı Meilhan yoluna geri götürdüler.

Kısa sürede Dantès'in bir Bonaparte ajanı olarak tutuklandığı dedikodusu tüm kente yayıldı.

"Buna inanır mıydınız, sevgili Danglars?" dedi Mösyö Morrel, muhasebecisinin ve Caderousse'un yanına gelerek, çünkü kendisi de pek az tanıdığı kralın savcı yardımcısı Mösyö de Villefort'dan Edmond hakkında doğrudan bilgi almak için alelacele kente gitmişti; "buna inanır mıydınız?"

"Elbette efendim!" diye yanıt verdi Danglars, "Dantès'in hiçbir neden olmadan Elbe Adası'na uğradığını size söylemiştim, bu konaklama bende kuşku uyandırmıştı."

"Kuşkularınızdan benden başka birine de söz etmiş miydiniz?"

"Bunu yapmaktan kaçınmıştım efendim," diye ekledi Danglars alçak sesle, "biliyorsunuz başkasına hizmet etmiş ve düşüncelerini saklamayan amcanız Mösyö Policar Morrel

nedeniyle sizin de Napoléon'u tuttuğunuzdan kuşku duyuluyor; Edmond'a, sonra da size haksızlık etmekten korkarım; öyle şeyler vardır ki bir küçük memurun görevi bunu armatörüne söylemek, ama başkalarından kesinlikle gizlemektir."

"Pekala Danglars, bu iyi," dedi armatör, "siz dürüst bir çocuksunuz; zavallı Dantès'in *Firavun*'un kaptanı olması durumunda sizi de önceden düşünmüştüm."

"Nasıl düşünmüştünüz efendim?"

"Evet, daha önce Dantès'e sizin hakkınızda ne düşündüğünü, sizi görevinizde alıkoymak konusunda bir isteksizliği olup olmadığını sormuştum; çünkü neden bilmem aranızda bir soğukluk var gibi gelmişti bana."

"Size ne yanıt verdi?"

"Bana sözünü etmediği bir nedenden size karşı gerçekten de bazı haksızlıklar ettiğini, ama armatörünün güvenini kazanmış olan herkese kendisinin de güveni olduğunu söylemişti."

"İkiyüzlü!" diye mırıldandı Danglars.

"Zavallı Dantès!" dedi Caderousse, "eşsiz bir çocuk olduğu bir gerçek."

"Öyle, ama işte bu arada," dedi Mösyö Morrel, "*Firavun* kaptansız kaldı."

"Ah!" dedi Danglars, "ancak üç ay sonra hareket edebileceğimize göre, o zamana kadar dileyelim Dantès özgürlüğüne kavuşsun."

"Haklısınız, ama o zamana kadar?"

"Eh o zamana kadar da işte ben buradayım Mösyö Morrel," dedi Danglars; "benim uzun yolda bir gemiyi birinci kaptan kadar kullanabileceğimi biliyorsunuz; benden yararlanmak size de bir kolaylık sağlayacaktır, çünkü Edmond hapisten çıktığında kimseyi işten çıkarmak zorunda kalmayacaksınız: o yeniden görevinin başına dönecek, ben de benimkine, işte bu kadar."

"Teşekkür ederim Danglars," dedi armatör; "işte bu her şeyi yoluna koyuyor. O zaman kumandayı ele alınız, size bu yetkiyi veriyorum ve yüklerin boşaltılmasını denetleyiniz: bireylerin başına hangi felaket gelirse gelsin işler bundan zarar görmemeli."

"İçiniz rahat etsin efendim; en azından o iyi Edmond'u görebilir miyiz?"

"Bunu size biraz sonra söyleyeceğim Danglars; Mösyö de Villefort ile görüşmeye ve ondan tutuklu için yardım istemeye çalışacağım. Onun ateşli bir kralcı olduğunu biliyorum, ama Allah kahretsin, her ne kadar kralcı ve krallık savcısı da olsa, o da bir insan ve ben onun kötü biri olduğunu sanmıyorum."

"Hayır," dedi Danglars, "ama onun hırslı olduğunu duydum ve bu da çok belli oluyor."

"Neyse," dedi Mösyö Morrel içini çekerek, "göreceğiz; siz gemiye gidin ben de birazdan gelirim."

Sonra da iki arkadaştan ayrılıp adalet sarayının yolunu tuttu.

"İşin geldiği noktayı görüyorsun," dedi Danglars Caderousse'a. "Şimdi hâlâ Dantès'i desteklemeyi istiyor musun?"

"Kuşkusuz istemiyorum; ama yine de bir şakanın böyle sonuçlar doğurması korkunç bir şey."

"Hay Allah! bunu kim yaptı? Ne sen ne de ben olmadığımıza göre Fernand mı yaptı

acaba? Benim kağıdı köşeye attığımı iyi biliyorsun: hattâ ben onu yırttığımı sanıyordum."

"Hayır, hayır," dedi Caderousse. "Ah! bundan eminim; kağıdın çardağın köşesinde buruş buruş olup yuvarlandığını gördüm, ah! onun hâlâ gördüğüm yerde olmasını çok isterdim."

"Elden ne gelir? Fernand onu oradan aldı, kopyaladı ya da kopyalattı mı yani? Fernand böyle bir çabaya girmemiştir bile; ama düşünüyorum da... aman Tanrım! belki de benim yazdığım mektubu göndermiştir ! İyi ki yazımı değiştirmiştim."

"Ama sen Dantès'in gizli bir iş çevirdiğini biliyor muydun?"

"Ben bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Söylediğim gibi, ben bir şaka yapmak istemiştim, başka bir şey değil. Arlequin gibi, şaka yaparken gerçeği söylüyormuşum."

"İkisi de bir," dedi Caderousse, "bu işin olmaması için ya da bu işe karışmamış olmak için neler vermezdim. Göreceksin, bu bize uğursuzluk getirecek Danglars!"

"Eğer bu iş birine uğursuzluk getirecek ise gerçek suçluya getirecektir, gerçek suçlu da Fernand, biz değiliz. Bize nasıl bir uğursuzluk gelebilir ki? Bize sakin olmak, bu konuda kimseye bir şey söylememek düşer sadece, böylece yıldırım düşmeden fırtına gelip geçecektir."

"İnşallah!" dedi Caderousse, eliyle Danglars'a bir veda işareti yaparak, sonra işi başından aşkın insanların her zaman yaptığı gibi kendi kendine konuşarak, başını sallaya sallaya Meilhan yolunu tuttu.

"Bu iyi!" dedi Danglars, "işler benim önceden tasarladığım gibi gelişiyor: işte şimdi geçici olarak kaptanım, şu Caderousse budalası çenesini tutabilirse, sonra da gerçekten kaptan olacağım. Sadece adalet Dantès'i özgür bırakırsa durum ne olur? Ah! o zaman da," diye bir gülümsemeyle ekledi, "adalet adalettir, ben de ona uyarım."

Bunun üzerine, bir kayığa atladı ve kayıkçıya onu, anımsanacağı gibi, armatörün ona randevu verdiği *Firavun* gemisine götürmesi emrini verdi.

6
KRALLIK SAVCI YARDIMCISI

Grand-Cours sokağında, Méduses Çeşmesi'nin karşısında Puget tarafından aristokrat mimarlığa uygun olarak yapılmış eski evlerden birinde aynı gün aynı saatte bir nişan yemeği veriliyordu.

Sadece öbür sahnenin oyuncuları halktan insanlar, denizciler ve askerler iken buradakiler Marsilya sosyetesinin üst tabakasından insanlardı. Bunlar, Zorba zamanında görevlerinden istifa etmiş eski yargıçlar; Condé ordusunun saflarına geçmek için bizimkilerden ayrılmış eski subaylar; beş yıllık bir sürgün hayatının kurban haline getirdiği, on beş yıllık Restorasyon'un Tanrılaştırdığı bu adama karşı kinleri nedeniyle, ailelerinin parayla tuttukları beş altı kişiyi kendi yerlerine askere göndermelerine karşın hâlâ yaşamları konusunda kaygılardan kurtulamamış aileleri tarafından yetiştirilmiş gençlerdi.

Sofradaydılar, konuşma, dönemin coşkusuyla, beş yüz yıldan bu yana dinsel kinlerin siyasi kinleri beslediği Güney'in ürkütücü, canlı ve ateşli coşkusuyla, hararetli bir biçimde sürüp gidiyordu.

İmparatora, Elbe Adası'nın kralına, dünyanın bir bölümünün hükümdarı olmuş, beş altı bin kişilik bir topluluğa hükümdarlık etmiş, yüz yirmi milyon kişiden on farklı dilde "Yaşasın Napoléon" çığlıklarını duymuş birine şimdi burada, Fransa ve taht için sonsuza dek yok olmuş bir adam gibi davranılıyordu. Yargıçlar siyasi yanılgıları ortaya çıkarıyorlar, askerler Moskova ve Leipsick'ten, kadınlar Joséphine ile ayrılığından söz ediyorlardı. Napoléon'un düşüşünden değil ilkelerinin yıkılışından mutlu ve sevinçli bu kralcı insanlara, yaşam kendileri için yeniden başlıyormuş, kötü bir düşten uyanıyorlarmış gibi geliyordu.

Saint-Louis nişanı takmış yaşlı bir adam ayağa kalktı, konuklarına Kral XVIII. Louis'nin sağlığına kadeh kaldırmayı önerdi; bu Saint-Méran markisiydi.

Hem Hartwell sürgününü hem de Fransa'ya yeniden barış getiren kralı anımsatan bu kadeh kaldırış üzerine uğultu büyüdü, kadehler İngiliz usûlü kalktı, kadınlar çiçek demetlerini çözdüler, onlarla masanın üstünü doldurdular. Bu neredeyse şiirsel bir heyecandı.

"Burada olsalardı kabul edeceklerdi," dedi heyecansız bakışlı, ince dudaklı, aristokrat görünüşlü, ellili yaşlarına karşın hâlâ zarif olan Saint-Meran markizi, "bizleri kovmuş olan, bizim de sakin sakin bizden yok pahasına zorbalıkla satın aldıkları eski şatolarımızda bize karşı dolaplar çevirmelerine izin verdiğimiz tüm bu devrimciler; gerçek özveriyi

bizim yaptığımızı çünkü bizim çöken monarşiye bağlı kaldığımızı, oysa onların bunun tam tersine doğan güneşi selamladıklarını, servet kazandıklarını bizim ise servet yitirdiğimizi kabul edeceklerdir; aslında bizim kralımızın sevgili Louis olduğunu, oysa onların zorbasının her zaman sadece o lanetli Napoléon olduğunu kabul edeceklerdir; öyle değil mi, de Villefort?"

"Ne demiştiniz sayın markizim?.. Bağışlayın, konuşmayı izleyememiştim."

"Eh! Bırakın çocukları markiz," dedi kadeh kaldıran yaşlı adam; "bu çocuklar evlenecekler ve doğal olarak politikadan başka konuşacak şeyleri vardır."

"Özür dilerim anne," dedi sarı saçlı, sedefsi bir berraklıkla, kadife gibi yumuşacık bakan genç ve güzel bir kız; "bir an sadece kendi tekelime aldığım Mösyö de Villefort'u size bırakıyorum. Mösyö Villefort, annem size bir şey söylüyor."

"İyi duyamadığım sorusunu bir kez daha yineleyebilirse, madama yanıt vermeye hazır olduğumu söylemek isterim," dedi Mösyö de Villefort.

"Bağışlandınız Renée," dedi markiz duygusuz yüzünde görmekten şaşkınlık duyulacak şefkatli bir gülümsemeyle; "ama kadın kalbi böyle yaratılmıştır, önyargıların esintisine ve törensel davranışların gerekliliklerine ne kadar duyarsız olursa olsun, doğurgan ve gülümseyen bir yanı vardır: bu Tanrının analık aşkına ayırdığı köşedir. Bağışlandınız... Şimdi, Bonapartçılarda ne bizim inancımız, ne bizim heyecanımız ne de özverimiz var, diyordum Villefort."

"Ah! Madam, onlarda en azından tüm bunların yerini tutacak bir şey var: o da bağnazlık, Napoléon Batı'nın Muhammet'i; tüm bu bayağı, ama aşırı tutkulu insanlar için o sadece bir yasa koruyucu ve efendi değil, aynı zamanda bir örnek, eşitlik örneği."

"Eşitlik mi!" diye haykırdı markiz. "Napoléon, eşitlik örneği ha! O halde Mösyö de Robespierre'i ne yapacaksınız? Siz onun yerini Korsikalı'ya vermek için elinden alıyorsunuz gibi geliyor bana; oysa bunun oldukça büyük bir zorbalık olduğunu sanıyorum."

"Hayır Madam," dedi Villefort, "her birini kendi ayaklığının üstünde bırakıyorum: Robespierre'i XV. Louis meydanındaki idam sehpasının üzerine; Napoléon'u Vendôme meydanındaki sütununun üzerine; yalnız biri aşağı çeken bir eşitlik, öbürü yücelten bir eşitlik koydu ortaya; biri kralları giyotin düzeyine indirdi, öbürü halkı taht düzeyine yükseltti. Bu her ikisinin de rezil devrimciler olmadığı, 9 Termidor[20] ve 4 Nisan 1814 tarihlerinin Fransa için iki mutlu gün olmadığı, düzen ve monarşi dostları tarafından kutlanmayacağı anlamına gelmez," diye ekledi Villefort gülümseyerek; "ama bu, her şey bir daha tekrarlanmamak üzere son bulmuşken, ki dilerim öyle kalır, Napoléon'un kendi bağnaz çömezlerini nasıl elinde tuttuğunu da açıklıyor. Elimizden ne gelir, markiz? Napoléon'un ancak yarısı eden Cromwell'in bile çömezleri vardı!"

"Söylediklerinizin bir fersah öteden Devrim koktuğunu biliyor musunuz Villefort? Ama sizi bağışlıyorum: Bir Girondin'in[21] oğlu olup da atalarının tarzını korumamak olacak şey değildir."

Villefort'un yüzü bir an kıpkırmızı oldu.

"Babam Girondin'di madam," dedi, "bu doğru; ama babam kralın ölümü için oy ver-

medi; babam sizi sürgüne yollayan Zorbalık döneminde[22] sürgüne gönderildi ve babanızın başının düşüşünü gördüğü idam sehpasında az kalsın o da başını veriyordu."

"Doğru," dedi markiz, bu kanlı anı yüz çizgilerinde en küçük bir değişiklik yapmamıştı; "sadece ikisi birbirine taban tabana zıt ilkeler uğruna oraya çıktılar, kanıtı da şu, benim tüm ailem sürgündeki prenslere bağlı kaldılar oysa babanız yeni hükümete katılmakta acele etti, yurttaş Noirtier Girondin olmuştu, Kont Noirtier senatör oldu."

"Anne, anne," dedi Renée, "bu kötü anılardan artık söz edilmemesinin daha iyi olacağını biliyorsunuz."

"Madam," dedi Villefort, "sizden geçmişi unutmanızı isteme konusunda Matmazel de Saint-Méran'a katılıyorum. Tanrının iradesinin bile etkisiz kaldığı şeyler hakkında acı eleştirilerde bulunmak neye yarar? Tanrı geleceği değiştirebilir; ama geçmişi değiştiremez. Bizim, insanların, yapabileceğimiz şey, geçmişi yadsıyamıyorsak, en azından üstüne bir örtü çekmektir. Evet, ben sadece görüşlerimi değiştirmekle kalmadım, babamın soyadını da taşımıyorum artık. Babam Bonaparte yanlısıydı, belki şimdi de öyledir ve adı Noirtier'dir; ben kral yanlısıyım ve adım Villefort. Bırakın eski gövdede devrimci özsuyundan kalanlar da yok olsun, siz yalnızca bu gövdeden tümüyle kopmayı beceremeyerek, hattâ neredeyse istemeyerek ayrılan sürgünü görün."

"Bravo Villefort," dedi marki, "bravo, iyi yanıttı! Ben de her zaman markize geçmişi unutmasını salık veririm, ama hiç yararı olmaz; siz daha başarılı olursunuz umarım."

"Evet, doğru," dedi markiz, "geçmişi unutalım, en iyisi bu, en uygunu da; ama en azından gelecekte Villefort çelik gibi sert olsun. Majestelerinin yanında size kefil olduğumuzu unutmayın Villefort: Majesteleri de bizim salık vermemiz üzerine unutmayı kabul etti, benim de ricanız üzerine" –ona elini uzattı– "unutacağım gibi. Sadece eğer elinize herhangi bir hükümet karşıtı düşerse, bu insanlarla belki de ilişkisi olan bir aileden geldiğiniz bilindiği için gözlerin herkesten fazla sizin üzerinizde olacağını unutmayın."

"Heyhat! Madam," dedi Villefort, "benim mesleğim ve özellikle içinde yaşadığımız zaman bana çok katı olmamı emrediyor. Ben de öyle olacağım. Şimdiden karşı koymam gereken birkaç siyasi suçlama oldu ve bu konuda elimden geleni yaptım. Ne yazık ki henüz sonuna gelmedik."

"Öyle mi sanıyorsunuz?" diye sordu markiz.

"Korkuyorum. Elbe Adası'nda bulunan Napoléon Fransa'ya çok yakın; kıyılarımızdan neredeyse fark edilen varlığı yandaşlarının umudunu canlı tutuyor. Marsilya, yarım aylıklı, her gün sudan bahanelerle kral yanlılarıyla kavga çıkarmaya çalışan subaylarla dolu; bu nedenle yüksek sınıf gençleri arasında düellolar, halk arasında cinayetler oluyor."

"Doğru," dedi Mösyö de Saint-Méran'ın eski dostu, Mösyö Kont d'Artois'nın mabeyincisi Kont de Salvieux, "evet, ama Sainte-Alliance[23] onun yerini değiştiriyor."

"Evet, Paris'ten ayrıldığımız sırada bu söz konusuydu," dedi Mösyö de Saint-Méran. "Onu nereye gönderiyorlar?"

"Sainte-Hélène'e."

"Sainte-Hélène'e ha! Orası da neresi?" diye sordu markiz.

"Buradan iki fersah ötede, ekvatorun öbür yanında bir ada," diye yanıtladı kont.

"Hele şükür! Villefort'un dediği gibi, böyle bir adamı doğduğu yer olan Korsika ile kayınbiraderinin hükümdarlık ettiği Napoli arasında, oğluna bir krallık kurmak istediği İtalya'nın karşısında tutmak büyük bir çılgınlık."

"Ne yazık ki," dedi Villefort, "elimizde 1814 antlaşmaları var ve bu antlaşmaları çiğnemeden Napoléon'a dokunulamaz."

"Öyleyse, çiğneriz," dedi Mösyö de Salvieux, "o, zavallı Dük d'Enghuen'ı kurşuna dizdirirken bu yasaları göz önüne aldı mı?"

"Doğru," dedi markiz, "böyle yapmalı, Sainte-Alliance Avrupa'yı Napoléon'dan kurtarır, Villefort da Marsilya'yı onun yandaşlarından. Kral hükümdarlık eder ya da etmez: başa geçerse hükümeti güçlü, emrindekiler katı olmalı; kötülüğü önlemenin yolu budur."

"Ne yazık ki madam," dedi Villefort gülümseyerek, "bir krallık savcı yardımcısı her zaman kötü bir şey olduktan sonra işi devralır."

"O zaman kötüyü iyiye çevirmek ona düşer."

"Size şunu da söyleyeyim madam, biz kötüyü iyiye çeviremiyoruz, ama onu cezalandırıyoruz, yapabildiğimiz bu."

"Ah! Mösyö de Villefort," dedi Matmazel Saint-Méran'ın arkadaşı, Kont de Salvieux'nün genç ve güzel kızı, "biz Marsilya'da iken güzel bir dava üstlenin. Ben hiç ağır ceza mahkemesi görmedim, bunun çok ilginç olduğunu söylüyorlar."

"Gerçekten de çok ilginçtir matmazel," dedi savcı yardımcısı; "bu yapay bir trajedi değil, gerçek bir dramdır; yapmacık acılar yerine gerçek acılar vardır. Orada gördüğünüz süngüsü düşmüş adam evine dönmek, ailesi ile yemek yemek ve yeni bir güne başlamak üzere sakin sakin yatağına yatmak yerine, içinde cellat olan bir hapishaneye girecektir. Heyecan arayan sinirli insanlar için, bunun ayarında gösteri olmadığını görüyorsunuz. Sakin olun matmazel, koşullar elverirse size bunu sağlayacağım."

"İçimizi ürpertti... bir de gülüyor!" dedi Renée sararararak.

"Ne istiyorsunuz... bu bir düello... Ben şimdiye dek beş altı kez siyasi ya da siyasi olmayan sanıklar için ölüm cezası istedim... Hem bu saatte kimbilir kaç hançer karanlıkta bileniyor ya da bana çevriliyor?"

"Aman Tanrım," dedi Renée gitgide daha kötüleşerek, "ciddi mi söylüyorsunuz Mösyö de Villefort?"

"Daha ciddi olunamaz matmazel," dedi genç savcı yardımcısı, dudaklarında bir gülümsemeyle. "Matmazelin merakını gidermek, benim de kendi tutkumu doyurmak için istediğimiz bu dava ile durum ancak daha kötüleşebilir. Napoléon'un düşmanın üzerine gözü kapalı gitmeye alışmış tüm askerleri kurşun sıkarken ya da ellerinde süngüyle yürürlerken düşünürler mi sanıyorsunuz? Kişisel düşmanları saydıkları insanları öldürürlerken, hiç görmedikleri bir Rusu, bir Avusturyalıyı ya da bir Macarı öldürmek için düşündüklerinden daha mı fazla düşüneceklerdir? Zaten gerekli olan da bu, görüyorsunuz; bu olmasa bizim mesleğimizin hiçbir varoluş nedeni de kalmaz. Ben bir sanığın gözlerinde bir öfke parıltısı gördüğümde kendimi daha cesur hissediyorum, kendimden geçiyorum: bu artık bir dava olmak-

tan çıkıyor bir kavgaya dönüşüyor; ona karşı savaşıyorum, o karşılık veriyor, ben dozu artırıyorum ve kavga tüm kavgalarda olduğu gibi ya bir yengi ya da bir yenilgi ile sona eriyor. İşte dava açmak budur! Tehlike güzel konuşmayı doğurur. Ben konuştuktan sonra bana gülümseyen bir sanık kötü konuştuğumu, inandırıcı olmadığımı, yetersiz kaldığımı düşündürür bana. Krallık savcı yardımcısı sanığın suçluluğuna inanmışsa, onun kanıtların ağırlığı ve konuşmanın çarpıcılığı karşısında sararıp solduğunu, dize geldiğini gördüğünde duyacağı gurur duygusunu düşünün. Bu baş eğilecek ve düşecektir."

Renée hafif bir çığlık attı.

"İşte konuşma dediğin böyle olur," dedi konuklardan biri.

"İşte şu günlerde gerekli olan insan!" dedi bir ikincisi.

"Son işinizde de olağanüstüydünüz zaten sevgili dostum Villefort. Hani şu babasını öldüren adam; cellat ona dokunmadan siz onu öldürmüştünüz bile," dedi bir üçüncüsü.

"Ah! Ana baba öldürenlere verilen ceza benim için o kadar da önemli değil," dedi Renée, "bu gibi insanlar için yeteri kadar ceza yok bile; ama zavallı siyasi sanıklar için!.."

"Ama bu en kötüsü, Renée, çünkü kral ulusun babasıdır, kralı devirmeyi ya da öldürmeyi istemek otuz iki milyon insanın babasını öldürmek istemektir."

"Ah! Bu aynı şey Mösyö de Villefort," dedi Renée, "bana size salık vereceğim kişiler için hoşgörülü olacağınıza söz verir misiniz?"

"İçiniz rahat olsun," dedi Villefort en sevimli gülümsemesiyle, "benim iddianamelerimi birlikte hazırlayacağız."

"Sevgili kızım," dedi markiz, "sinekkuşlarınızla, İspanyol cinsi köpeklerinizle ve giyim kuşamınızla uğraşın, müstakbel kocanızı işini yapması için rahat bırakın. Bugün silahlar dinleniyor, giysiler önemseniyor; bu konuda derinliği olan Latince bir söz var."

"*Cedant arma togae*,"[24] dedi Villefort eğilerek.

"Latince konuşmaya hiç cesaret edemem," dedi markiz.

"Doktorluk etmenizi yeğlerdim sanırım," diye araya girdi Renée; "yok edici melek ne denli melek olursa olsun beni çok ürkütür."

"İyi yürekli Renée!" diye mırıldandı Villefort, genç kızı aşk dolu bakışlarıyla sarmalayarak.

"Kızım," dedi marki, "Mösyö de Villefort bu eyaletin siyaset ve ahlak doktoru olacak; inanın bana, bu oynamak için güzel bir roldür."

"Ve bu rol babasının oynadığı rolü unutturmanın bir yolu olacak," diye yeniden araya girdi uslanmaz markiz.

"Madam," dedi Villefort üzgün bir gülümsemeyle, "size daha önce de babamın geçmişindeki yanlışlardan döndüğünü, en azından bunu umut ettiğimi, dinin ve düzenin en gayretli dostu olduğunu, pişmanlık duyduğu için belki benden de kralcı olduğunu söylemekten onur duymuştum ve bana gelince, ben yalnızca ateşli bir kralcıyım."

Bu yuvarlak cümleden sonra Villefort yaptığı konuşmanın nasıl bir etki yaptığını anlamak için tıpkı benzer bir cümleden sonra mahkeme salonundaki dinleyicilere baktığı gibi konuklara baktı.

"Evet, sevgili Villefort," dedi Kont de Salvieux, "bu tam da önceki gün, bana bir Girondi'nin oğlu ile Condé ordusunun bir subayının kızı arasındaki bu garip birleşme konusunda benden biraz açıklama isteyen kralın bakanına Tuileries'de verdiğim yanıt; ve bakan bunu çok iyi anladı. Bu kaynaşma yöntemi XVIII. Louis'nin yöntemidir. Kral da, bundan hiç kuşkumuz yok, konuşmamızı dinliyordu, şöyle söyleyerek sözümüzü kesti: 'Villefort,' dikkatinizi çekerim, kral, Noirtier sözcüğünü kullanmadı, tersine Villefort sözcüğünü vurguladı, 'Villefort,' dedi kral, 'işinde ilerleyecek; bu genç adam şimdiden olgun ve benim dünyamdan. Markinin ve markizin onu damat olarak seçmiş olmalarına çok sevindim, bu birleşmeyi yapma iznini istemek için önce bana gelmiş olsalardı ben de onlara bunu yapmalarını öğütlerdim.'"

"Kral böyle mi söyledi, kont?" diye çığlık attı Villefort büyük bir sevinçle.

"Size onun sözlerini aktarıyorum ve eğer marki açık yürekli olmak isterse, o da size altı ay önce krala siz ve kızı arasındaki evlilik tasarısından söz ettiğinde kralın ona da tümüyle şu anda söylediklerimi söylemiş olduğunu itiraf edecektir."

"Doğru," dedi marki.

"Ah! Demek her şeyimi ona, bu soylu prense borçlu olacağım. Ona hizmet etmek için neler yapmam ki!"

"Çok şükür," dedi markiz, "sizi ne kadar sevdiğimi görün: şu anda bir zorba gelsin isterse, tam zamanıdır."

"Bana gelince anne," dedi Renée, "Tanrıya sizi hiç dinlememesi, Mösyö de Villefort'a da sadece küçük hırsızlar, hileli iflas yapanlar ve acemi dolandırıcılar göndermesi için dua ediyorum."

"Bu sanki bir doktora yarım baş ağrısı, kızamık geçiren, arı sokan hasta dilemek gibi bir şey," dedi Villefort gülümseyerek, "tüm bunlar sadece üst deriyi tehlikeye atan şeylerdir. Eğer beni krallık savcısı olarak görmek istiyorsanız, tersine, iyileştirilmesi doktora onur verecek korkunç hastalıklar dileyiniz."

O anda, sanki yazgı, yerine getirmek için Villefort'un dileğini açıklamasını bekliyormuş gibi, bir özel uşak içeri girdi ve Villefort'un kulağına bir şeyler söyledi. Villefort özür dileyerek sofradan kalktı ve birkaç dakika sonra yüzü aydınlanmış, dudaklarında bir gülümseme ile geri geldi.

Renée ona aşkla baktı; çünkü mavi gözleri, mat teni ve yüzünü çevreleyen siyah favorileriyle gerçekten zarif ve güzel bir delikanlıydı; kısa süre ortadan yok oluşunun nedenini açıklamasını beklerken genç kızın tüm ilgisi Villefort'un dudaklarına odaklanmıştı.

"Evet," dedi Villefort, "matmazel, biraz önce koca olarak bir doktor istiyordunuz, benim, en azından Esculape'ın öğrencileri ile –1815'te hâlâ böyle konuşuluyordu– böyle bir benzerliğim var, zamanım asla bana ait değil, nişan yemeğimde bile, sizin yanınızda iken gelip beni rahatsız ediyorlar."

"Hangi nedenden sizi rahatsız ediyorlar mösyö?" diye sordu genç kız hafif bir kaygıyla.

"Heyhat! Bana söylenenlere inanmak gerekirse çok nazik durumdaki bir hasta için: bu kez tehlikeli bir durum var, hastalık idam sehpasına çok yaklaşmış."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Renée benzi solarak.

"Ne olmuş?" diye sordu topluluk bir ağızdan.

"Sadece Bonapartçıların küçük bir komplosu ortaya çıkarılmış gibi görünüyor."

"Nasıl olur?" dedi markiz.

"İşte ihbar mektubu."

Ve Villefort mektubu okudu :

Sayın krallık başsavcısına, tahtın ve dinin bir dostu olarak, Napoli ve Porto-Ferrajo'ya uğradıktan sonra bu sabah Smyrna'dan gelmiş olan Firavun *gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès adlı kişinin Murat tarafından Zorbaya, Zorba tarafından da Paris'teki Bonapartçı komiteye verilmek üzere mektup taşımakla görevlendirildiğini bildiririm.*

Yakalandığında suçunun kanıtı da ele geçirilecektir, çünkü bu mektup ya kendi üzerinde ya babasında ya da Firavun *gemisindeki kamarasında bulunmaktadır.*

"Ama bu sadece imzasız bir mektup ve size değil krallık savcısına yazılmış," dedi Renée.

"Evet, ama krallık savcısı burada değil; mektup, onun yokluğunda görevi mektupları açmak olan sekreterine gelmiş, o da bunu açmış, sonra beni aratmış, beni bulamayınca da tutuklama için emir vermiş."

"Böylece suçlu tutuklanmış," dedi markiz.

"Sanık demek istiyorsunuz," dedi Renée.

"Evet madam," dedi Villefort, "biraz önce Matmazel Renée'ye açıklamaktan onur duyduğum gibi, söz konusu mektup bulunursa hasta oldukça ağır hasta demektir."

"Nerede bu zavallı?" diye sordu Renée.

"Benim evimde."

"Haydi dostum," dedi marki, "krala hizmet sizi beklerken bizimle kalmak için görevlerinizi ihmal etmeyiniz."

"O! Mösyö de Villefort," dedi Renée ellerini birleştirerek, "hoşgörülü olunuz, bugün sizin nişan gününüz!"

Villefort masanın çevresini dolaştı, genç kızın sandalyesine yaklaşarak arkalığına yaslandı:

"Sizi bir kaygıdan kurtarmak için," dedi, "yapabileceğim her şeyi yapacağım sevgili Renée; ama eğer ipuçları kesinse, suçlama doğruysa, bu Bonapartçı ayrıkotunu kesmek gerekecek."

Bu *kesmek* sözcüğünü duyan Reneé titredi, çünkü kesilmesi söz konusu olan bu otun bir kafası vardı.

"Haydi haydi!" dedi markiz, "bu küçük kızı dinlemeyin Villefort, bunlara alışacak."

Markiz kuru elini Villefort'a uzattı, o da markizin elini öptü, ama hep Renée'ye bakarak ve gözleriyle ona şunu söyleyerek:

"Bu öptüğüm sizin eliniz, ya da en azından şimdi sizin elinizi öpmek isterdim."

"Üzücü koşullar!" diye mırıldandı Renée.

"Aslında, matmazel," dedi markiz, "insanı umutsuzluğa düşüren çocukça davranışlarınız var: devletin yazgısının, duygusal fantezilerinizle ve yüreğinizin gülünç içliliğiyle nereye varacağını size sormak istiyorum biraz."

"Ah anneciğim!" diye mırıldandı Renée.

"Kötü kralcıları bağışlayın sayın markizim," dedi, de Villefort, "krallık savcı yardımcılığı görevimi bilinçli olarak, yani son derece katı bir biçimde yapacağıma söz veriyorum."

Ama yargıç bu sözleri markize söylerken yan gözle de nişanlısına bakıyor ve bakışlarıyla şöyle diyordu:

"Sakin olun Renée: aşkınızın hatırı için hoşgörülü olacağım."

Renée bu bakışlara en tatlı gülüşüyle karşılık verdi ve Villefort kalbinde mutlulukla dışarı çıktı.

7
SORGU

Villefort yemek odasının dışına çıkar çıkmaz, türdeşinin yaşamı konusunda karar verme gibi yüksek bir göreve çağrılmış ağırbaşlı bir adam izlenimi bırakmak için neşeli maskesini çıkarıp attı. Dış görünüşünün değişkenliğine, usta bir oyuncunun yapması gerektiği gibi ayna karşısında birçok kez inceleyip bulmaya çalıştığı değişik yüz ifadelerine karşın bu kez yaptığı şey kaşlarını çatmak ve yüzünü karartmak oldu. Gerçekten de babasının izlediği siyasi çizginin, kendisi tümüyle bu çizgiden uzaklaşmasaydı geleceğini başka yöne çevirebilecek olan çizginin anısı dışında Gérard de Villefort şu anda bir insanın olabileceği kadar mutluydu; kendi zenginliğinin yanı sıra, yirmi yedi yaşında, yargıçlar arasında yüksek bir konumda bulunuyordu, tutkuyla değil krallık savcı yardımcısının sevebileceği gibi aklıyla sevdiği genç ve güzel kızla evleniyordu, nişanlısı Matmazel de Saint-Méran dikkat çekici güzelliği dışında o dönemin en iyi ailelerinden birindendi; ana babası ise başka çocukları olmadığı için tüm saygınlıklarını damatları için kullanabilirlerdi, Matmazel de Saint Méran kocasına elli bin ekü tutarında bir çeyiz getiriyordu, beklentilere göre –evliliği kotaran aracıların buldukları acımasız bir sözcüktü bu– miras günün birinde yarım milyonu bulabilirdi.

Bir araya gelmiş tüm bu öğeler Villefort için göz kamaştırıcı, eksiksiz bir mutluluk oluşturuyordu, öyle ki uzun süre ruhunun penceresinden iç yaşamına baktığında güneşte lekeler görüyormuş gibi oluyordu.

Kapıda onu bekleyen polis komiserini buldu. Siyahlı adamın görünüşü onu yedi kat gökyüzünden, üstünde yürüdüğümüz yeryüzüne indirdi; daha önce söylediğimiz gibi, yüz ifadesini ayarladı ve adalet görevlisine yaklaşarak:

"İşte buradayım mösyö," dedi; "mektubu okudum, bu adamı tutuklamakla iyi etmişsiniz; şimdi bana bu adamla ve komplo ile ilgili toplayabildiğiniz tüm ayrıntıları veriniz."

"Komplo hakkında henüz hiçbir şey bilmiyoruz efendim; üstünde bulduğumuz tüm kağıtlar bir tomar haline getirilmiş ve mühürlenmiş olarak masanızın üstüne konmuştur. Sanığa gelince, onu ihbar eden mektupta gördüğünüz gibi adı Edmond Dantès, İskenderiye ve Smyrna'yla pamuk ticareti yapan, Marsilya'da Morrel ve Oğulları Şirketi'ne ait üç direkli *Firavun* gemisinin ikinci kaptanı."

"Ticaret denizciliğinde çalışmadan önce askeri denizcilikte çalışmış mı?"

"Ah! hayır efendim; bu çok genç bir adam."

"Kaç yaşında?"

"On dokuz, bilemediniz yirmi yaşlarında."

O anda Villefort gibi Grande-Rue'yü izleyerek Conseils sokağının köşesine gelmiş ve onu bekliyor gibi görünen bir adam Villefort'un yanına geldi: bu Mösyö Morrel'di.

"Ah! Mösyö de Villefort!" diye seslendi yürekli adam savcı yardımcısını görünce, "sizinle karşılaştığım için çok mutluyum. Ne kadar garip, ne kadar inanılmaz bir yanlışlık yapıldığını biliyor musunuz: benim gemimin ikinci kaptanı, Edmond Dantès tutuklandı."

"Biliyorum mösyö," dedi Villefort, "onu sorgulamaya geldim."

"Ah! Mösyö," diye devam etti Mösyö Morrel, genç adama karşı dostça duygularla, "suçlanan kişiyi tanımıyorsunuz, ben onu tanıyorum: onun son derece yumuşak, son derece dürüst bir insan olduğunu biliyor musunuz, tüm ticaret denizciliğini neredeyse en iyi bilen kişi olduğunu söyleyebilirim. Ah Mösyö de Villefort! Tüm içtenliğimle ve tüm kalbimle ona kefil olabilirim."

Villefort, gördüğümüz gibi, kentin soylu kesiminden biriydi, Morrel ise halktandı; Villefort aşırı kralcıydı, Morrel'in gizli Bonapartçı olduğu kuşkusu vardı. Villefort küçümser gibi Morrel'e baktı ve soğuk bir biçimde onu yanıtladı:

"Biliyorsunuz mösyö, özel yaşamında yumuşak, ticari ilişkilerinde dürüst, yaşam biçiminde bilge, ama siyasal açıdan önemli bir suçlu olunabilir; bunu biliyorsunuz değil mi mösyö?"

Savcı yardımcısı bu sözleri, arınatörün kendisi için de geçerli olabileceğini göstermek ister gibi vurgulamıştı; bu sırada araştıran bakışları, kendisinin de hoşgörüye ihtiyacı olabileceğini bildiği zamanlarda bile bir başkası için yardım isteyecek kadar cesur olan bu adamın kalbinin derinliklerine kadar girmek istiyor gibiydi.

Morrel kızardı çünkü siyasi görüşler konusunda çok net bir bilince sahip olduğunu sanmıyordu; ayrıca Dantès'in büyük mareşalle görüşmesi ve imparatorun ona söylediği birtakım sözler konusunda kendisine verdiği sırlar aklını biraz karıştırıyordu. Ama yine de büyük ilgisini belirten ses tonuyla ekledi:

"Size yalvarıyorum Mösyö de Villefort, olmanız gerektiği kadar adil, her zaman olduğunuz kadar iyi olun ve şu zavallı Dantès'i hemen *bize geri verin*!"

Onu *bize geri verin,* krallık savcı yardımcısının kulağında devrimci bir ses gibi çınladı.

"Haydi bakalım!" dedi kendi kendine alçak sesle, "bize geri verin... şu Dantès bir Carbonari[25] grubunun üyesi olup, koruyucusu da böylece hiç bilmeden ortak formülü kullanıyor olmasın? Komiser bana onun bir içkili lokantada tutuklandığını söylemişti sanırım; 'çok sayıda arkadaşı ile birlikte idi,' diye de eklemişti: bu Carbonari derneği olmalı."

Sonra yüksek sesle:

"Mösyö," diye yanıt verdi, "içiniz tamamen rahat olsun, eğer tutuklu suçsuz ise boşuna benim adaletime başvurmayınız; ama tersine eğer suçlu ise cezasız bırakmanın kötü bir örnek olacağı zor bir dönemde yaşıyoruz, bu nedenle görevimi yapmak zorunda kalacağım mösyö."

Bunun üzerine adalet sarayına bitişik evinin kapısına gelmiş olan Villefort, zavallı armatörü buz gibi bir nezaketle selamladıktan sonra görkemli bir biçimde içeri girdi, armatör, Villefort'un onu bıraktığı yerde taş kesilmiş kalakaldı.

Bekleme odası jandarma ve polis memurlarıyla doluydu; onların ortasında gözaltına alınmış, etrafı kinle tutuşmuş gözlerle çevrili tutuklu, sakin ve hareketsiz ayakta duruyordu.

Villefort bekleme odasının içinden geçti, Dantès'e yan gözle baktı ve memurun uzattığı bir tomar kağıdı aldıktan sonra şunları söyleyerek gözden kayboldu:

"Tutuklu getirilsin."

Ne kadar çabuk bir göz atmış olursa olsun, Villefort, bu süre içinde nasıl bir adamı sorgulayacağı konusunda bir fikir edinmişti: bu geniş ve açık alında zekayı, bu çatık kaşta ve dimdik bakan gözde cesareti, sedef gibi iki sıra beyaz dişlerin göründüğü aralık ve kalın dudaklarda içtenliği görmüştü.

İlk izlenim Dantès'ten yana olmuştu, ama Villefort, ince bir siyaset sözü olarak, içinden gelen ilk duyguya güvenmemek gerektiğini öyle çok duymuştu ki, bu izlenim iyi olduğuna göre, iki durum arasındaki ayrımı göz önüne almadan özdeyişi izlenime uyguladı.

Bu nedenle aklını ön plana çıkarmak için yüreğindeki olumlu sezgileri bastırdı, aynanın karşısında yüzüne önemli günlerde takındığı ifadeyi yerleştirdi, karanlık ve tehdit edici bir biçimde masasına oturdu.

Bir dakika sonra Dantès içeri girdi. Genç adam hep solgun, ama sakin ve güler yüzlü idi; savcı yardımcısını rahat bir nezaketle selamladı, sonra sanki armatör Morrel'in salonunda imiş gibi gözleriyle oturacak bir yer aradı.

Oysa sadece Villefort'un donuk bakışıyla, düşüncelerinin okunmasını istemeyen ve gözlerine soluk bir cam parlaklığı veren saray görevlilerine özgü bakışıyla karşılaştı. Bu bakış ona adaletin karanlık yüzüyle karşı karşıya olduğunu öğretti.

"Kimsiniz ve adınız ne?" diye sordu Villefort, içeri girerken memurun ona verdiği, ve casusluğun kokuşmuşluğu, adları sanık olan bu zavallı insanlara çok çabuk yapıştığı için bir saatten beri giderek kabarmış olan kağıtları karıştırarak.

"Adım Edmond Dantès efendim," diye yanıt verdi genç adam sakin ve güçlü bir sesle; "Mösyö Morrel ve Oğulları'na ait *Firavun* gemisinde ikinci kaptanım."

"Kaç yaşındasınız?" diye sürdürdü Villefort.

"On dokuz," yanıtını verdi Dantès.

"Tutuklandığınız sırada ne yapıyordunuz?"

"Kendi nişan yemeğimde bulunuyordum efendim," dedi Dantès hafif titrek bir sesle, bu mutluluk dakikalarının onu izleyen iç karartıcı resmiyetle olan çelişkisi ne kadar acı vericiydi, Mösyö de Villefort'un karanlık yüzü Mercédès'in ışıklı yüzünü, nasıl da tüm parıltısıyla belirgin kılıyordu.

"Kendi nişan yemeğinizde mi bulunuyordunuz?" dedi savcı yardımcısı kendini tutamayıp ürpererek.

"Evet efendim, üç yıldır sevdiğim kadınla evlenmek üzereydim."

Her zaman soğukkanlı olan Villefort bu rastlantıya şaşırmıştı ve mutluluğunun orta yerinde ansızın yakalanmış olan Dantès'in heyecanlı sesi ruhunun derinliklerinde ona karşı bir yakınlık duygusu uyandırdı: o da evleniyordu, o da mutluydu ve onun gibi mutluluğu yakalamış başka bir adamın neşesini yok etmek için onun mutluluğunu da kesintiye uğratmışlardı.

Bu felsefi yaklaşım Mösyö de Saint-Méran'ın salonuna döndüğümde büyük bir etki yapacak, diye düşündü; ve Dantès yeni sorular beklerken, o, konuşmacıların, söylediklerinin kimi zaman gerçek bir konuşma sanatı örneği olduğunu düşündüren, alkış bekleyen gösterişli cümleleri kurarken kullandıkları, karşıtlıklarla dolu sözcükleri kafasında önceden hazırladı.

İçinden yaptığı küçük konuşma[26] bittiğinde Villefort yapacağı etki nedeniyle gülümsedi ve Dantès'e dönerek:

"Devam ediniz mösyö," dedi.

"Neye devam etmemi istiyorsunuz?"

"Adaleti aydınlatmaya."

"Adalet bana hangi noktada aydınlanmak istediğini söylesin ben de tüm bildiklerini ona anlatayım; sadece," diye ekledi bu kez bir gülümsemeyle, "çok fazla bir şey bilmediğimi önceden söyleyeyim."

"Zorbaya hizmet ettiniz mi?"

"O devrildiğinde ben deniz kuvvetlerine yazılmaya gidiyordum."

"Sizin aşırı siyasal görüşleriniz olduğu söyleniyor," dedi bu konuda kendisine hiçbir şey fısıldanmamış olmasına karşın bir suçlama yapar gibi bu soruyu sormaktan üzüntü duymayan Villefort.

"Siyasal görüşlerim mi? Benim mi efendim? Ne yazık ki, bunu söylemek hemen hemen utanç verici, ama benim hiçbir zaman görüş denen şeyim olmadı: biraz önce size söyleme onuruna erdiğim gibi, daha yeni on dokuz yaşıma bastım; hiçbir şey bilmiyorum, hiçbir rol oynamayı düşünmüyorum; ne isem ne olacaksam, çok istediğim görev bana verilirse eğer, tüm bunları borçlu olacağım kişi Mösyö Morrel'dir. Tüm görüşlerim, siyasal değil özel olanlardan söz ediyorum, üç duyguyla sınırlıdır: babamı severim, Mösyö Morrel'e saygı duyarım ve Mercédès'e taparım. İşte efendim, adalete söyleyeceklerimin hepsi bu; gördüğünüz gibi bunlar adalet için pek ilginç değil."

Dantès konuştukça Villefort onun hem yumuşak hem aydınlık yüzüne bakıyor, ve onu hiç tanımadan Renée'nin tutuklu için hoşgörü istediği aklına geliyordu. Suç ve suçlularla uğraşan savcı yardımcılarının alışkanlığı ile, Dantès'in her sözünde suçsuzluğunun kanıtının ortaya çıktığını görüyordu. Gerçekten de neredeyse çocuk denebilecek bu sade, doğal, asla bulunmaz bir açık yürekliliğe sahip genç adam mutlu olduğu ve mutluluk kötüleri bile iyi yaptığı için herkese karşı sevgi doluydu; yüreğinden taşan tatlı inceliği yargıcına kadar ulaşıyordu. Villefort ona karşı son derece sert iken Edmond'un bakışında, sesinde hareketinde kendisini sorgulayana karşı sadece iyilik ve incelik vardı.

"Vallahi!" dedi kendi kendine Villefort, "işte sevimli bir çocuk ve öyle görünüyor ki Renée'nin bana verdiği ilk öğüdü tutarak onun takdirini kazanmakta pek zorluk çekmeyeceğim: bu bana herkesin önünde iyi bir el sıkışma, bir köşede de güzel bir öpücük sağlayacak."

Ve bu tatlı umutla Villefort'un yüzü aydınlandı; öyle ki düşüncelerinden sıyrılıp gözlerini Dantès'e çevirdiğinde, yargıcının dışarıdan tüm hareketlerini izlemiş olan Dantès, Villefort'un düşüncesi gibi ona gülümsüyordu.

"Mösyö, hiç düşmanınız var mı?" diye sordu Villefort.

"Düşmanım mı?" dedi Dantès: "durumumun bana düşman yaratamayacağı kadar küçük bir insan olmanın rahatlığını yaşıyorum. Kişiliğime gelince, biraz fevri biriyim belki, ama emrimde çalışanlara karşı her zaman bu huyumu yumuşatmaya çalışmışımdır. Emrimde on, on iki tayfa var: onlar sorgulansın efendim, onlar beni bir baba gibi değil, çünkü bunun için çok gencim, ama bir ağabey gibi sevdiklerini ve saydıklarını söyleyeceklerdir."

"Ama düşmanınız olmadığına göre belki de sizi kıskananlar vardır: on dokuz yaşında kaptan olarak atanacaksınız, bu sizin yaşınız için yüksek bir görev; sizi seven bir kadınla evleneceksiniz, bu dünyanın her yerinde çok ender rastlanan bir mutluluk; yazgının size verdiği bu iki ayrıcalık sizi çekemeyen insanlar yaratabilir."

"Doğru, haklısınız. İnsanları benden daha iyi tanıyor olmalısınız, evet bu olabilir, ama bu çekemeyenler dostlarının arasındaysa, itiraf edeyim, onlardan nefret etmemek için kim olduklarını bilmemeyi yeğlerim."

"Yanılıyorsunuz mösyö. Her zaman çevremizi olabildiğince açık görmemiz gerekir; gerçekten de bana öyle soylu bir genç gibi görünüyorsunuz ki sizin için adaletin her zamanki kurallarından uzaklaşacağım ve sizi benim karşıma getiren ihbar mektubunu size göstererek bu işi aydınlatmanıza yardımcı olacağım. İşte sizi suçlayan belge; yazıyı tanıyor musunuz?"

Villefort cebinden mektubu çıkardı ve Dantès'e uzattı. Dantès baktı ve okudu. Gözlerinden bir bulut geçti ve şöyle dedi:

"Hayır efendim, bu yazıyı tanımıyorum; yazı değiştirilmiş, ama yine de oldukça sade bir biçimi var. Ne olursa olsun bunu yazan usta bir el. Sizin gibi bir insana düştüğüm için çok mutluyum," diye ekledi Villefort'a minnetle bakarak, "çünkü gerçekten de beni çekemeyen kötü bir düşmanmış."

Bu sözleri söylerken genç adamın gözlerinde çakan şimşeği gören Villefort, bu görünen yumuşaklığın altında büyük bir gücün varlığını hissetti.

"Şimdi haydi bakalım," dedi savcı yardımcısı, "bir tutuklunun bir yargıca değil, haksızlığa uğramış bir adamın onunla ilgilenen başka bir adama yanıt vermesi gibi bana açık yüreklilikle yanıt veriniz: bu imzasız suçlamada gerçek olan ne var?"

Ve Villefort Dantès'in ona geri verdiği mektubu iğrenerek masanın üzerine attı.

"Her şey ve hiçbir şey, mösyö, denizci onurum üstüne, Mercédès'in aşkı üstüne, babamın hayatı üstüne yemin ederim ki bu katıksız gerçektir."

"Konuşunuz mösyö," dedi Villefort yüksek sesle.

Sonra alçak sesle ekledi:

"Renée beni görseydi sanırım benden memnun kalır ve bana artık kafa kesici demezdi!"

"Evet, Napoli'den ayrılırken Kaptan Leclère bir beyin hummasına yakalandı; gemide doktorumuz olmadığı ve Elbe Adası'na gitmekte acele eden kaptan kıyıda hiçbir noktaya yanaşmak istemediği için hastalığı öylesine ciddi boyutlara geldi ki üçüncü günün sonuna doğru öleceğini anlayınca beni yanına çağırdı.

"'Sevgili Dantès,' dedi bana, 'size söylediklerimi yapacağınıza onurunuz üzerine yemin edin; bunun çok büyük önemi var.'"

"'Yemin ediyorum kaptan,' diye yanıtladım onu.

"'Pekala! Benim ölümümden sonra geminin kaptanlığı, ikinci kaptan olarak, size geçecek, kumandayı ele alacaksınız, Elbe Adası'na doğru yöneleceksiniz, Porto-Ferrajo'da karaya çıkacaksınız, büyük mareşali soracaksınız, ona bu mektubu vereceksiniz: o zaman size belki de başka bir mektup ve bazı görevler verilecek, Dantès, bu görevleri benim yerime siz tamamlayacaksınız ve tüm onuru da sizin olacak.'

"'Yapacağım kaptan, ama mareşalin yanına belki de sizin sandığınız kadar kolay ulaşamayacağım.'

"'İşte ona gönderebileceğiniz ve tüm zorlukları ortadan kaldıracak bir yüzük,' dedi kaptan.

"Ve bu sözlerden sonra kaptan bana bir yüzük verdi.

"Zaman gelmişti: iki saat sonra kendinden geçti, ertesi gün de öldü."

"O zaman ne yaptınız?"

"Yapmam gerekeni efendim, yerimde kim olsa aynı şeyi yapardı; ne olursa olsun ölen birinin son istekleri kutsaldır; ama denizciler için bir üstünün istekleri, yerine getirilmesi gereken emirlerdir. Bu nedenle Elbe Adası'na doğru yelken açtım, ertesi gün oraya vardım, gemiye giriş çıkışı yasakladım ve tek başıma karaya çıktım. Daha önce düşündüğüm gibi mareşalin yanına girmek için karşıma bazı zorluklar çıktı; ama ona beni tanıması için bir işaret yerine geçecek olan yüzüğü yolladım ve tüm kapılar önümde açıldı. Mareşal beni kabul etti, zavallı Leclère'in ölümünün son ayrıntıları konusunda bana sorular sordu ve kaptanın düşündüğü gibi bana Paris'e bizzat götürmem gereken bir mektup verdi. Ona bunu yapacağıma söz verdim, çünkü bu kaptanımın son isteklerini yerine getirmek olacaktı. Karaya çıktım, geminin tüm işlerini çabucak yoluna koydum; sonra koşarak, her zamankinden daha güzel daha sevecen bulduğum nişanlımı görmeye gittim. Möşyö Morrel sayesinde kiliseyle ilgili tüm güçlükleri aştık; sonunda, möşyö, size de söylediğim gibi nişan yemeğimde idim, bir saat sonra evlenecektim ve yarın Paris'e gitmeyi tasarlıyordum ki, şimdi sizin de benim kadar iğreniyor göründüğünüz bu ihbar mektubu üzerine tutuklandım."

"Evet, evet," diye mırıldandı Villefort, "tüm bunlar bana gerçekmiş gibi görünüyor ve eğer bir suçunuz varsa bu da ihtiyatsızlık; ama bu ihtiyatsızlık kaptanınızın emirleri nedeniyle hoş görülebilir. Elbe Adası'nda size verilen mektubu bize verin, bana ilk duruş-

mada hazır bulunacağınıza söz verin ve arkadaşlarınızın yanına gidin."

"Artık özgür müyüm efendim?" diye haykırdı Dantès mutluluğun doruğunda.

"Evet, yalnız o mektubu bana verin."

"Mektup sizin önünüzde olmalı efendim; çünkü onu da diğer kağıtlarla birlikte benden aldılar, birkaç tanesini tomarın içinde fark ediyorum."

"Bekleyin," dedi savcı yardımcısı şapkasını ve eldivenlerini almakta olan Dantès'e, "bekleyin, mektup kime yazılmış?"

"*Mösyö Noirtier'ye, Coq-Héron sokağı, Paris.*"

Villefort'un tepesine yıldırım düşse onu bu kadar çabuk ve beklenmedik biçimde vuramazdı; Dantès'in üzerinde yakalanan kağıt tomarına erişmek için yarı yarıya doğrulduğu koltuğuna düşer gibi çöktü ve tomarı çabucak karıştırarak içinden uğursuz kağıdı çekip çıkardı, tarifsiz bir panik okunan bakışlarını mektup üzerinde gezdirdi.

"Mösyö Noirtier, Coq-Héron sokağı, 13 numara," diye mırıldandı gitgide sararararak.

"Evet, mösyö," dedi Dantès şaşırarak, "onu tanıyor musunuz?"

"Hayır," diye yanıt verdi Villefort hemen: "kralın sadık bir hizmetkarı hükümete karşı komplo kuranları tanımaz."

"Bir komplodan mı söz ediliyor?" diye sordu özgür kaldığına inanmışken ilkinden daha büyük bir korkuya kapılmaya başlayan Dantès. "Ne olursa olsun mösyö, size söyledim, taşıyıcısı olduğum haberin içeriğini hiç bilmiyordum."

"Evet," dedi Villefort boğuk bir sesle; "ama gönderildiği kişinin adını biliyorsunuz!"

"Mektubu kendisine verebilmek için adını bilmem gerekiyordu."

"Bu mektubu birine gösterdiniz mi?" diye sordu Villefort, mektubu okuyarak ve okudukça da sararıp solarak.

"Hiç kimseye mösyö, onurum üstüne yemin ederim!"

"Elbe Adası'ndan gelen ve Mösyö Noirtier'ye gönderilen bir mektubun taşıyıcısı olduğunuzu kimse bilmiyor mu?"

"Onu bana verenin dışında hiç kimse mösyö."

"Bu kadarı da çok fazla, çok fazla!" diye mırıldandı Villefort.

Mektubun sonuna yaklaştıkça Villefort'un yüzü giderek kararıyordu; beyaz dudakları, titreyen elleri, alev alev gözleri Dantès'in aklına çok acı veren kaygılar getiriyordu.

Mektubu okuduktan sonra Villefort başını elleri arasına aldı ve bir an ezilmiş gibi kalakaldı.

"Aman Tanrım! Ne oldu mösyö?" diye çekingen bir biçimde sordu Dantès.

Villefort yanıt vermedi; ama birkaç saniye sonra solgun ve kötü görünen yüzünü kaldırdı ve mektubu ikinci bir kez okudu.

"Siz bu mektupta neler yazdığını bilmediğinizi söylüyorsunuz öyle mi?" diye sordu Villefort.

"Onurum üzerine yemin ederim," dedi Dantès, "yine söylüyorum, bilmiyorum. Ama sizin neyiniz var? Aman Tanrım! fenalaşıyorsunuz; zile basayım ister misiniz? Birini çağırayım mı?"

"Hayır mösyö," dedi Villefort hemen ayağa kalkarak, "kımıldamayın, bir şey söylemeyin: burada emirleri ben veririm, siz değil."

"Mösyö," dedi Dantès incinmiş bir halde, "size yardım etmek içindi, hepsi bu."

"Hiçbir şeye ihtiyacım yok; geçici bir göz kararması, o kadar: siz kendi işinize bakın, benimkine değil, yanıt verin."

Dantès bu isteğin getireceği sorgulamayı bekledi, ama boşuna: Villefort yeniden koltuğuna çöktü, buz gibi elini oluk oluk ter akan alnından geçirdi ve mektubu üçüncü kez okumaya koyuldu.

"Ah! bu mektubun içindekileri bir bilse," diye mırıldandı, "eğer Noirtier'nin, Villefort'un babası olduğunu bir öğrenirse mahvoldum, sonsuza kadar mahvoldum!"

Zaman zaman dile getiremediği gizleri kalbine hapseden o görünmez engeli bakışı ile kırabilirmiş gibi Edmond'a bakıyordu.

"Ah! Artık kuşkulanmayı bırakalım!" diye haykırdı birden.

"Ama Tanrı aşkına mösyö!" diye haykırdı zavallı genç adam, "eğer benden kuşkulanıyorsanız, bana güvenmiyorsanız, sorgulayın beni, size yanıt vermeye hazırım."

Villefort korkunç bir çaba harcadı ve güvenli olmasını istediği bir ses tonuyla:

"Mösyö," dedi, "sorgulanmanız en ağır suç kanıtlarını ortaya çıkarıyor, size şu anda özgürlüğünüzü vermek konusunda, daha önce umut ettiğim gibi, yetkili ben değilim; böyle bir önlem almadan önce sorgu yargıcına danışmam gerek. Bu arada size karşı nasıl davrandığımı gördünüz."

"Ah! evet mösyö," diye haykırdı Dantès, "size teşekkür ediyorum, çünkü benim için bir yargıçtan çok bir dosttunuz."

"Pekala mösyö, sizi bir süre daha, elimden geldiği kadar az bir süre daha, tutuklu olarak alıkoyacağım; size karşı olan en önemli suç kanıtı bu mektup ve görüyorsunuz..."

Villefort şömineye yaklaştı, mektubu ateşe attı ve kül oluncaya dek bekledi.

"Görüyorsunuz ya," diye devam etti, "mektubu yok ediyorum."

"Ah!" diye haykırdı Dantès, "mösyö siz adaletin de ötesindesiniz, siz iyiliksiniz!"

"Ama beni dinleyin," diye devam etti Villefort, "böyle bir davranıştan sonra bana güvenebileceğinizi anlıyorsunuz değil mi?"

"Ah efendim! emredin, emirlerinizi yerine getireyim."

"Hayır," dedi Villefort genç adama yaklaşarak, "hayır, size vermek istediğim emir değil, öğüt, anlıyor musunuz?"

"Söyleyin, öğütlerinize emir gibi uyacağım."

"Sizi akşama kadar burada, adalet sarayında tutacağım; belki benden başkası sizi sorgulamaya gelir: bana söylediğiniz her şeyi söyleyin, ama bu mektuptan hiç mi hiç söz etmeyin."

"Söz veriyorum, efendim."

Sanki yalvaran Villefort'du, yargıcı yatıştırmaya çalışan da tutuklu.

"Anlıyorsunuz," dedi hâlâ kağıdın biçimini koruyan ve alevlerin üstünde uçuşan küllere bir göz atarak: "şimdi bu mektup yok oldu, onun daha önce var olduğunu sadece siz

ve ben biliyoruz; artık mektup sizin önünüze çıkarılmayacak: size ondan söz edilirse inkar edin, korkmadan inkar edin, kurtulursunuz."

"İnkar edeceğim mösyö, merak etmeyin," dedi Dantès.

"İyi, iyi!" dedi Villefort, elini çıngırağın kordonuna uzatarak.

Sonra çıngırağı çalacağı sırada durarak:

"Bu taşıdığınız tek mektuptu değil mi?" diye sordu.

"Tek mektup."

"Yemin edin."

Dantès elini uzattı.

"Yemin ederim," dedi.

Villefort çıngırağı çaldı. Polis komiseri içeri girdi.

Villefort görevliye yaklaştı, kulağına bir şeyler söyledi; komiser küçük bir baş hareketi ile yanıt verdi.

"Beyi izleyin," dedi Villefort Dantès'e.

Dantès saygıyla eğildi, son kez minnetle Villefort'a baktı ve dışarı çıktı.

Kapı Dantès'in arkasından kapanır kapanmaz Villefort'un gücü tükendi ve neredeyse baygın bir halde bir koltuğa çöktü.

Kısa bir süre sonra:

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı, "yaşam ve yazgı nelere bağlı!.. Eğer krallık savcısı Marsilya'da olsaydı, benim yerime sorgu yargıcı çağrılmış olsaydı, mahvolmuştum; şu kağıt, şu uğursuz kağıt beni uçuruma yuvarlayacaktı. Ah! babacığım, babacığın, bu dünyada her zaman benim mutluluğuma bir engel mi oluşturacaksınız, ya da sonsuza kadar sizin geçmişinizle savaşmak zorunda mı kalacağım!"

Sonra birden beklenmedik bir şimşek çaktı beyninde ve yüzü aydınlandı; hâlâ kasılmış duran ağzında bir gülümseme belirdi, ürkek gözleri sabitleşti ve sanki bir düşünce üstünde takılıp kaldı.

"Buldum," dedi, beni mahvedecek olan bu mektup belki de benim şansım olacak. Haydi Villefort, iş başına!"

Tutuklunun artık bekleme odasında olmadığından emin olunca, krallık savcı yardımcısı da çıktı ve hızlı hızlı nişanlısının evine doğru yola koyuldu.

8
İF ŞATOSU

Bekleme odasını geçerken polis komiseri iki jandarmaya işaret etti, onlardan biri Dantès'in sağına öbürü soluna geçti; krallık savcısının odasını adalet sarayına bağlayan bir kapıyı açtılar, insanı ürpertecek hiçbir neden olmadığı halde oradan geçenleri ürperten o uzun karanlık koridorlarda bir süre ilerlediler.

Villefort'un odası nasıl adalet sarayına bağlanıyorsa, adalet sarayı da karanlık bir yapı olan hapishaneye bağlanıyordu; önünde yükselen Accoules Çan Kulesi'nin kocaman açıklıkları sayesinde iyiden iyiye görülen saraysa bu hapishaneye bitişikti.

İzlediği koridorun birçok dönemecinden sonra Dantès demirden küçük bir penceresi olan bir kapının açıldığını gördü; polis komiseri kapıya demir bir çekiçle üç kez vurdu, bu vuruşlar Dantès'in kalbinde yankılandı sanki; kapı açıldı, iki jandarma hâlâ duraksayan tutuklularını hafifçe içeri itti. Dantès korkunç eşiğin öte tarafına geçti ve arkasından kapı büyük bir gürültüyle kapandı. Kötü bir havayı, ağır ve pis kokan bir havayı soluyordu: hapisteydi.

Onu oldukça temiz, ama parmaklıklı ve sürgülü bir odaya götürdüler; bulunduğu yerin görünüşünün ona hiç de büyük bir korku vermediğini gördü: zaten savcı yardımcısının büyük bir ilgiyle söylediğini düşündüğü sözler Dantès'in kulağında tatlı bir umut gibi çınlıyordu.

Dantès odasına getirildiğinde saat dördü bulmuştu. Daha önce de söylediğimiz gibi günlerden 1 Mart'tı; tutuklu çok geçmeden kendini gecenin ortasında buldu.

O zaman, görme duyusu azalınca işitme duyusu güçlendi: özgür bırakılacağına inandığı için, ona kadar gelen en küçük gürültüde hızla yerinden kalkıyor ve kapıya doğru bir adım atıyordu; ama daha sonra gürültü azalarak başka bir yöne doğru gidiyordu ve Dantès de taburesinin üstüne çöküyordu.

Sonunda, akşam saat ona doğru, Dantès umudunu yitirmek üzereyken, bu kez ona kendi odasına yönelmiş gibi gelen yeni bir gürültü duyuldu: gerçekten de koridorda yankılanan ayak sesleri kapısının önünde durdu; kilitte bir anahtar döndü, sürgüler gıcırdadı, ağır meşe parmaklıklar açıldı ve karanlık odada birden iki meşalenin parlak ışığı göründü.

İki meşalenin ışığında Dantès, dört jandarmanın kılıçlarının ve kısa namlulu tüfeklerinin parıldadığını gördü.

Öne doğru iki adım atmıştı ki muhafız sayısındaki artışı görerek hareketsiz kaldı.

"Beni almaya mı geldiniz?" diye sordu Dantès.

"Evet," diye yanıtladı jandarmalardan biri.

"Krallık savcı yardımcısı beyefendi tarafından mı geliyorsunuz?"

"Öyle sanırım."

"İyi," dedi Dantès, "sizi izlemeye hazırım."

Mösyö de Villefort tarafından onu almaya gönderildikleri inancı zavallı genç adamdaki tüm korkuyu yok etmişti: bu nedenle sakin bir kafa ve rahat bir yürüyüşle ilerledi ve kendiliğinden muhafız takımının ortasında yerini aldı.

Kapının önünde bir araba bekliyordu, arabacı yerini almıştı, bir polis görevlisi arabacının yanına oturmuştu.

"Bu araba benim için mi burada?" diye sordu Dantès.

"Sizin için," diye yanıtladı jandarmalardan biri, "binin."

Dantès biraz çevresine bakınmak istedi, ama arabanın kapısı açıldı, içeri itildiğini hissetti; karşı koymaya ne isteği ne de olanağı vardı, bir anda kendini arabanın dibinde iki jandarmanın arasında oturur buldu; öbür ikisi öndeki sıraya oturmuşlardı, ağır araç korkunç bir gürültüyle ilerlemeye başladı.

Tutuklu pencerelere bir göz attı, pencereler kafesliydi: yalnızca hapishane değiştirmişti; ama bu hapishane gidiyordu ve giderken onu bilinmeyen bir hedefe doğru götürüyordu. Ancak el geçecek kadar dar parmaklıkların arasından Dantès yine de Caisserie sokağı boyunca gittiklerini, Saint-Laurent ve Taramis sokaklarından rıhtıma doğru indiklerini anlamıştı.

Az sonra kendi parmaklıklarının ve yanında bulundukları binanın parmaklıklarının arasından La Consigne'in parlak ışıklarını gördü.

Araba durdu, polis görevlisi indi, karakola doğru gitti; oradan bir düzine kadar asker çıktı ve bir kordon oluşturdular; Dantès, sokak lambalarının solgun ışığı altında tüfeklerinin parıldadığını görüyordu.

"Bu kadar asker benim için mi toplandı?" diye sordu kendi kendine.

Polis görevlisi, bir tek söz söylemeden, kilitli kapıyı açarak bu soruya yanıt vermiş oldu, çünkü Dantès iki sıra askerin, arabadan rıhtıma kadar kendisi için bir yol oluşturduğunu gördü.

Önce ön sırada oturan iki jandarma arabadan indi sonra onu indirdiler, daha sonra da onun iki yanına oturmuş olanlar onu izlediler. Bir deniz gümrüğü görevlisinin zincirle rıhtıma bağlı tuttuğu bir filikaya doğru yürüdüler. Askerler şaşkın bir merakla geçen Dantès'e bakıyorlardı. Bir anda, yine aynı dört jandarmanın arasında teknenin kıç tarafına oturtuldu, polis görevlisiyse baş taraftaydı. Şiddetli bir sarsıntı tekneyi kıyıdan uzaklaştırdı, dört kürekçi vargüçleriyle Pilon'a doğru kürek çekmeye başladılar. Barkodan bağırılınca limanı kapatan zincir indirildi ve Dantès kendini Frioul denen yerde, yani limanın dışında buldu.

Açık havaya çıktığında tutuklunun yaptığı ilk hareket bir mutluluk hareketi olmuştu. Hava özgürlük demekti. Gecenin ve denizin bilinmeyen kokularını taşıyan bu canlı esintiyi derin derin soludu. Ama biraz sonra bir iç geçirdi; sabah, tutuklanmasından önce öy-

lesine mutlu olduğu Réserve'in önünden geçiyordu, iki pencerenin ışık saçan aralığından bir balonun neşeli gürültüsü ona kadar geliyordu.

Dantès ellerini birleştirdi, gözlerini havaya kaldırdı ve dua etti.

Barko yoluna devam ediyordu, Tête de Mort'u geçmişti, Pharo Koyu'nun karşısındaydı; bataryayı arkalannda bırakıyorlardı, bu Dantès için anlaşılmaz bir manevraydı.

"Beni nereye götürüyorsunuz?" diye sordu jandarmalardan birine.

"Birazdan öğreneceksiniz."

"Ama daha..."

"Size herhangi bir açıklama yapmamız yasaklandı."

Dantès yarı asker sayılırdı; yanıt vermesi yasaklanan astlara soru sormak ona saçma bir şey gibi göründü ve sustu. Aklından çok garip düşünceler geçiyordu: böyle bir barkoyla uzun bir yol yapılamayacağına ve gidilen kıyıda demir atmış hiçbir gemi olmadığına göre onu kıyıdan uzak bir noktaya bırakacaklarını ve özgür olduğunu söyleyeceklerini düşündü; bağlı değildi, ona kelepçe takmak için hiçbir girişimde bulunulmamıştı, bunlar ona hayra alamet gibi görünüyordu; zaten ona karşı öylesine iyi olan savcı yardımcısı o uğursuz Noirtier'nin adını anmadıkça korkacak hiçbir şey olmadığını söylememiş miydi? Ona karşı tek kanıt olan o tehlikeli mektubu kendi önünde yok etmemiş miydi?

Karanlıklara ve boşluğa alışkın denizci gözüyle gecenin karanlığını delmeye çalışarak, düşünceli ve sessiz bekledi.

Bir fenerin yandığı Ratonneau Adası'nı sağda bırakmışlar, kıyıyı neredeyse boydan boya geçerek Katalanlar Koyu açığına gelmişlerdi. Burada tutuklunun bakışlarındaki canlılık arttı: Mercédès oradaydı ve her an bir kadının belirsiz ve bulanık siluetinin karanlık kıyıda biçimlendiğini görür gibi oluyordu.

Nasıl oluyor da bir önsezi Mercédès'e, âşığının onun üç yüz adım ötesinden geçtiğini söylemiyordu?

Katalanlar'da tek bir ışık yanıyordu. Bu ışığın konumunu araştıran Dantès onun nişanlısının odasını aydınlattığını anladı. Küçük göçmen topluluğunun içinde uyumayan sadece Mercédès idi. Genç adam yüksek sesle bağırsa nişanlısı onu duyabilirdi.

Nedensiz bir utanç onu engelledi. Ona bakmakta olan bu adamlar onun bir deli gibi bağırdığını duyunca ne derlerdi? Bu nedenle sessiz ve gözleri ışığa dikilmiş olarak bekledi.

Bu sırada barko yoluna devam ediyordu; ama tutuklu artık barkoyu hiç düşünmüyordu, aklı Mercédès'teydi.

Engebeler yüzünden ışık görünmez oldu. Dantès başını çevirdi ve barkonun açık denize çıktığını fark etti.

Kendi düşüncelerine dalıp gittiği sırada küreklerin yerini yelkenler almıştı ve barko şimdi rüzgarın itişiyle ilerliyordu.

Jandarmaya yeniden sorular yöneltmekten nefret etmesine karşın Dantès ona yaklaştı ve elini tutarak:

"Arkadaş," dedi, "vicdanınıza seslenerek ve asker olmanıza güvenerek sizden bana acı-

manızı ve yanıt vermenizi rica ediyorum. Ne gibi bir ihanetle suçlanmış olursam olayım ben Kaptan Dantès'im, iyi ve sözünün eri bir Fransızım: beni nereye götürüyorsunuz, bana bunu söyleyin, denizci sözü, saygıda kusur etmeyecek ve yazgıma razı olacağım."

Jandarma kulağını kaşıdı, arkadaşına baktı. Arkadaşı "Bana öyle geliyor ki bulunduğumuz noktada bir sakınca yok," demek ister gibi bir hareket yaptı, o zaman jandarma Dantès'e döndü:

"Siz Marsilyalısınız ve denizcisiniz, bana nereye gittiğimizi mi soruyorsunuz?" dedi.

"Evet, çünkü onurum üstüne yemin ederim bunu bilmiyorum."

"Hiç kuşkulanmıyor musunuz?"

"Hiç."

"Bu olacak şey değil."

"Bu dünyada benim için en kutsal şey üzerine yemin ederim. Bana yanıt verin, haydi, lütfen."

"Ama ya talimat?"

"Talimat benim on dakika, yarım saat, belki de bir saat sonra öğreneceğim şeyi bana söylemenizi yasaklamaz. Sadece beni asırlar gibi gelen belirsizlikten kurtaracaksınız. Bunu sizden dostummuşsunuz gibi istiyorum, bakın: ne karşı gelmek ne de kaçmak istiyorum; zaten bunu yapamam: nereye gidiyoruz?"

"Gözlerinizin üstünde bir bant bulunmadığına ya da Marsilya limanından daha önce de çıkmış olduğunuza göre nereye gittiğinizi tahmin edebilirsiniz değil mi?"

"Hayır."

"Çevrenize bakın o zaman."

Dantès ayağa kalktı, doğal olarak gözlerini geminin yönelmiş gibi göründüğü noktaya çevirdi, yüz kulaç ötesinde, üstünde çakmaktaşından bir ek gibi, karanlık İf Şatosu'nun bulunduğu siyah ve sarp bir kayalığın yükseldiğini gördü.

Bu garip görünüm, çevresine öylesine büyük bir ürküntü veren bu hapishane, üç yüz yıldan beri Marsilya'yı iç karartıcı geleneklerle yaşatan bu kale, onu hiç aklına getirmemiş olan Dantès'in karşısına birdenbire çıkınca, ölüme mahkum birinin idam sehpasıyla karşılaşması gibi bir etki yaptı üzerinde.

"Aman Tanrım!" diye bir çığlık attı, "İf Şatosu! Orada ne işimiz var?"

Jandarma gülümsedi.

"Beni oraya hapsetmek için götürmüyorsunuz değil mi?" diye sürdürdü sözlerini Dantès. "İf Şatosu sadece önemli siyasi suçlulara ayrılmış bir devlet hapishanesidir. Ben hiçbir suç işlemedim. İf Şatosu'nda yargıçlar, yüksek görevliler var mı?"

"Sanırım sadece bir müdür, gardiyanlar, bir garnizon ve sağlam duvarlar var. Haydi haydi dostum, bu kadar da şaşırmış görünmeyin; az kalsın dostluğuma güvenip benimle alay ettiğinizi düşündürecektiniz bana."

Dantès jandarmanın elini kıracakmış gibi sıktı.

"Beni hapsetmek için İf Şatosu'na götürdüğünüzü mü söylemek istiyorsunuz," dedi.

"Olabilir," dedi jandarma; "ama öyle de olsa arkadaşım, benim elimi bu kadar sıkma-

nızın bir yararı yok."

"Hiç başka bir bilgi vermeden, hiç başka bir inceleme yapmadan mı?" diye sordu genç adam.

"İşlemler tamamlandı, inceleme yapıldı."

"Mösyö de Villefort'un verdiği söze karşın mı?"

"Mösyö de Villefort'un size bir söz verip vermediğini bilemem," dedi jandarma, "benim bildiğim İf Şatosu'na gittiğimiz. Pekala! Ne yapıyorsunuz? Hey! Arkadaşlar, koşun!"

Jandarmanın deneyimli gözlerinin önceden farkına vardığı gibi, Dantès şimşek gibi hızlı bir hareketle kendini denize atmak istedi; ama ayakları geminin tabanından ayrıldığı anda güçlü kuvvetli dört el onu yakaladı.

Öfkeden uluyarak barkonun dibine düştü.

"Tamam!" diye bağırdı jandarma, bir dizini onun göğsüne dayayarak, "tamam! Denizci sözünüzü böyle tutuyorsunuz demek. Yumuşak huylu görünenlere güvenmemeli! Pekala sevgili dostum, şimdi bir hareket, sadece tek bir hareket yapın, ben de kafanıza bir kurşun sıkayım. İlk talimata uymadım, ama emin olun, ikinciyi sektirmem."

Gerçekten de tüfeğini Dantès'e doğrulttu, Dantès namlunun ucunun şakağına dayandığını hissetti.

Bir an yasaklanan hareketi yapmayı, üzerine çullanan ve onu birden akbaba gibi pençelerine almış olan beklenmedik felaketten korkunç bir sonla kurtulmayı geçirdi kafasından. Ama bu felaket tümüyle beklenmedik bir şey olduğu için Dantès bunun uzun sürmeyeceğini düşündü; sonra Mösyö de Villefort'un verdiği sözler aklına geldi; üstelik doğruyu söylemek gerekirse, bir teknenin dibinde jandarmanın elinden olacak bir ölüm ona çirkin ve basit göründü.

Kızgınlıktan uluyarak ve öfkeden ellerini ısırarak kayığın döşemesine düştü.

Aynı anda şiddetli bir çarpma filikayı sarstı. Gemicilerden biri küçük barkonun kıçının dokunduğu kayanın üstüne atladı, bir ip makaranın etrafına sarılarak gıcırdadı, Dantès artık geldiklerini ve sandalın palamarla bağlandığını anladı.

Gerçekten de hem kollarından hem de giysisinin yakasından tutan gardiyanlar onu ayağa kalkmaya ve karaya çıkmaya zorladılar, kalenin kapısına çıkan basamaklara doğru sürüklediler; o sırada ucu süngülü kısa bir tüfek taşıyan polis görevlisi onu arkadan izliyordu.

Hem zaten Dantès, boşuna olacağından, bir direnme göstermedi, yavaşlığı karşı durmasından değil uyuşukluğundandı; sarhoş bir adam gibi sendeliyordu ve şaşkındı. Dik yokuşun tepesinde art arda dizilen askerleri gördü yine, kendisini, ayaklarını kaldırmaya zorlayan merdivenleri hissetti, bir kapının altından geçtiğini ve o geçtikten sonra kapının kapandığını fark etti, ama bunların hepsini bir sisin arkasındaymış gibi, somut hiçbir şey ayırt edemeden makine gibi gerçekleştirdi. Artık denizi bile görmüyordu; boşluğa, onu aşamayacaklarını bilmenin korkunç duygusuyla bakan tutukluların o büyük acısını duydu.

Aklını başına toplamaya çalıştığı sırada küçük bir mola verildi. Çevresine baktı: yüksek dört duvarla çevrili kare bir avludaydı; nöbetçilerin ağır ve düzenli adımları duyulu-

yordu; şatonun içinde parlayan iki üç ışığın ölgün pırıltısı duvarlara yansımaktaydı, nöbetçiler bu yansımaların önünden her geçişlerinde tüfeklerin namlularının ışıldadığı görülüyordu.

Orada aşağı yukarı on dakika beklediler; Dantès'in kaçamayacağından emin olan jandarmalar onu artık tutmuyorlardı. Emirleri bekliyor gibiydiler; emirler geldi.

"Tutuklu nerede?" diye sordu bir ses.

"İşte burada," diye yanıtladı jandarmalar.

"Beni izlesin, onu odasına götüreceğim."

"Haydi," dedi jandarmalar Dantès'i iterek.

Tutuklu, kendisini neredeyse toprağın altında denebilecek, çıplak ve içine gözyaşı buharı işlemiş gibi ıpıslak duvarları olan bir odaya götüren kılavuzunu izledi. Arkalıksız bir iskemlenin üstüne konmuş, fitili iğrenç bir yağın içinde yüzen bir tür kandil bu korkunç odanın parlak iç duvarlarını aydınlatıyor, böylece Dantès kötü giyimli, basık suratlı, düşük rütbeli bir gardiyan olan kılavuzunu seçebiliyordu.

"İşte bu geceki odanız," dedi gardiyan; "geç oldu, müdür bey yattı. Yarın uyandığında ve sizinle ilgili emirleri öğrendiğinde belki de yerinizi değiştirir; bu arada işte ekmek, şu testide su, orada köşede de samanlar var: bir tutuklunun isteyebileceği her şey yani. İyi akşamlar."

Dantès ona yanıt vermek için ağzını açamadan, gardiyanın ekmeği koyduğu yeri göremeden, testinin nerede olduğunu anlayamadan, yatak yerine kullanacağı samanların durduğu yere doğru bakamadan, gardiyan kandili almış ve kapıyı kapayarak tutuklunun, hapishanesinin ıslak duvarlarını bir an görmesine fırsat veren soluk ışığı da kendisiyle birlikte götürmüştü.

O zaman kendini karanlıkların ve sessizliğin içinde yapayalnız, alev alev yanan alnına neredeyse değecek olan ve buz gibi soğuğunu hissettiği şu tonozlar kadar sessiz ve karamsar buldu.

Güneşin ilk ışınları bu ine biraz aydınlık getirdiğinde gardiyan tutuklunun olduğu yerde bırakılması emri ile geri geldi. Dantès yerinden hiç kımıldamamıştı. Demirden bir el onu bir gün önce durduğu yere mıhlamıştı sanki: sadece anlamlı gözleri gözyaşlarının nemli buharı nedeniyle bir şişkinlikle perdelenmişti, hiç kımıldamıyordu ve yere bakıyordu.

Tüm geceyi böylece ayakta ve bir an bile uyumadan geçirmişti.

Gardiyan ona yaklaştı, çevresinde döndü, ama Dantès onu görmüyor gibiydi.

Bu kez onun omzuna vurdu, Dantès ürperdi ve başını salladı.

"Uyumadınız mı?" diye sordu gardiyan.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı Dantès.

Gardiyan ona şaşırarak baktı.

"Aç değil misiniz?" diye sürdürdü konuşmasını:

"Bilmiyorum," diye yanıt verdi yine Dantès.

"Bir şey istiyor musunuz?"

"Müdürü görmek istiyorum."

Gardiyan omuz silkti ve dışarı çıktı.

Dantès onu gözleriyle izledi, ellerini aralık kapıya doğru uzattı ama kapı kapandı.

O zaman göğsü uzun bir hıçkırıkla paramparça oldu sanki. Yüreğini sıkıştıran gözyaşları iki ırmak gibi taştı; kendini yere attı ve aklından tüm geçmiş yaşamını geçirerek, daha bu kadar gençken böyle korkunç bir cezayı hak etmek için nasıl bir suç işlemiş olabileceğini kendi kendine sorarak uzun uzun dua etti.

Gün böylece geçip gitti. Sadece birkaç lokma ekmek yedi ve birkaç yudum su içti. Kimi zaman oturup düşüncelere dalıyor, kimi zaman da demir kafese kapatılmış vahşi bir hayvanın yaptığı gibi hapishanesinin içinde dönüp duruyordu.

Özellikle bir düşünce onu yerinden sıçratıyordu; o da şuydu: kendisini götürdükleri yeri bilmeden yaptığı deniz yolculuğu sırasında sessiz ve sakin kalmıştı, oysa on kez denize atlayabilir, suya dalar dalmaz da, yüzmedeki ustalığı sayesinde, onu Marsilya'nın en usta dalgıçlarından biri yapan bu alışkanlığı sayesinde suda kaybolabilir, gardiyanlarının elinden kurtulabilir, kıyıya çıkabilir, kaçabilir, ıssız bir köyde saklanabilir, bir Ceneviz ya da Katalan gemisini bekleyebilir, İtalya ya da İspanya'ya gidebilir, oradan Mercédès'e yanına gelmesini yazabilirdi. Yaşamına gelince, hiçbir ülkede bundan yana bir kaygısı olmazdı: her yerde iyi denizcilere rastlamak zordu; bir Toscanalı gibi İtalyanca, bir Castilla la Vieja çocuğu gibi İspanyolca konuşuyordu; Mercédès ve babasıyla özgür ve mutlu yaşardı, çünkü babası da onun yanına gelirdi; oysa şimdi babasına ne olduğunu, Mercédès'e ne olduğunu bilmeyen, İf Şatosu'na, bu aşılmaz hapishaneye kapatılmış bir tutukluydu ve tüm bunlar Villefort'un sözüne inandığı için olmuştu: bu insanı çıldırtan bir şeydi; işte bu yüzden, Dantès gardiyanının ona getirdiği taze samanların üstünde öfkeyle kıvranıyordu.

Ertesi gün aynı saatte gardiyan içeri girdi.

"Pekala! Bugün dünkünden daha mantıklı mısınız acaba?" diye sordu.

Dantès hiç yanıt vermedi.

"Haydi bakalım," dedi beriki, "biraz cesaret! Ne istiyorsunuz? Benim yapabileceğim bir şey var mı?"

"Müdür ile konuşmak istiyorum."

"Ah!" dedi zindancı sabırla, "size bunun olanaksız olduğunu daha önce söylemiştim."

"Neden olanaksızmış?"

"Çünkü, hapishane kuralları gereği tutukluların bunu istemelerine hiç izin verilmez."

"Burada neye izin verilir?" diye sordu Dantès.

"Parasını ödeyince iyi yiyeceğe, gezinmeye, kimi zaman da kitaplara."

"Kitaba ihtiyacım yok, gezmeyi hiç istemiyorum, yiyeceğim de iyi bence; sadece tek bir şey istiyorum, müdürü görmek."

"Her zaman aynı şeyi yineleyerek canımı sıkarsanız," dedi gardiyan, "size artık yemek getirmeyeceğim."

"İyi ya!" dedi Dantès, "bana artık yemek getirmezsen ben de açlıktan ölürüm olur biter."

Dantès'in bu sözleri söylediği ses tonu, gardiyana tutuklusunun ölmekten mutlu olacağını gösterdi; oysa tüm tutuklular gibi gardiyanına her gün yaklaşık on kuruş kazandı-

rabilirdi, bunun üzerine adam, Dantès'in ölümünün onun için doğuracağı bütçe açığını göz önüne alarak daha yumuşak bir sesle konuştu:

"Dinleyin bakın: istediğiniz şey olanaksız; bunu daha fazla istemeyin, çünkü tutuklunun isteği üzerine müdürün onun odasına gelmesi görülmemiş bir şey; yalnız çok uslu olun, o zaman sizin dolaşmaya çıkmanıza izin verilir ve bir gün bakarsınız dolaştığınız sırada müdür geçer: o zaman ona soru sorarsınız, yanıt verir ya da vermez, bu onun bileceği iş."

"Ama," dedi Dantès, "bu karşılaşmanın olması için ne kadar beklemem gerekir?"

"Ah orasını bilemem," dedi zindancı, "bir ay, üç ay, altı ay, belki de bir yıl."

"Bu çok fazla uzun bir süre," dedi Dantès, "ben onu hemen görmek istiyorum."

"Ah!" dedi gardiyan, "kendinizi böyle olanaksız tek bir isteğe kaptırmayın yoksa on beş güne varmaz delirirsiniz."

"Ah! öyle mi dersin!" dedi Dantès.

"Evet; delilik hep böyle başlar, burada bir örneği var: kendisini özgür bıraksınlar diye müdüre durmadan bir milyon önermekten, sizden önce bu odada kalan papazın beyni sulandı."

"Bu odadan ayrılalı ne kadar oldu?"

"İki yıl."

"Onu özgür mü bıraktılar?"

"Hayır, hücreye attılar."

"Dinle," dedi Dantès, "ben papaz değilim, deli de değilim; belki olurum, ama ne yazık ki şimdi aklım tamamen başımda. Sana başka bir öneride bulunacağım."

"Hangi öneri?"

"Ben sana bir milyon vermeyeceğim, çünkü bunu sana veremem; ama Marsilya'ya ilk gittiğinde Katalanlar'a kadar inip, Mercédès adlı genç bir kıza bir mektup verirsen ben de sana yüz ekü veririm; bir mektup bile değil, sadece iki satır."

"O iki satırı götürürsem ve bu da ortaya çıkarsa, yardımları ve yemeği saymazsan yılda bana bin Fransız lirası getiren işimi kaybederim; gördüğünüz gibi üç yüz ekü kazanacağım diye bin Fransız lirasını tehlikeye atmak için koca bir budala olmam gerekir."

"Pekala!" dedi Dantès, "dinle ve şunu iyi bil: eğer Mercédès'e o iki satırı götürmezsen ya da en azından ona burada olduğumu haber vermezsen bir gün seni kapımın arkasına gizlenip beklerim ve içeri girdiğin anda şu tabure ile kafanı kırarım."

"Tehdit ha!" diye bağırdı gardiyan geriye bir adım atıp savunmaya geçerek: "hiç kuşku yok sizin başınız dönüyor; papaz da sizin gibi başladı, üç gün sonra siz de onun gibi zırdeli olacaksınız; iyi ki İf Şatosu'nda hücreler var."

Dantès tabureyi aldı ve başının üstünde çevirmeye başladı, "İyi! İyi!" dedi gardiyan, "iyi, mademki istediğiniz bu, müdüre haber vereceğiz."

"Çok şükür!" dedi Dantès tabureyi yere bırakıp üstüne oturarak, gerçekten deliriyormuş gibi başı düşmüştü, gözleri ürküntü doluydu.

Gardiyan çıktı ve bir dakika sonra dört asker ve bir onbaşı ile geri döndü.

"Müdürün emriyle tutukluyu bunun altındaki kata indirin," dedi.

"Hücreye mi?" dedi onbaşı.

"Hücreye: delileri delilerin yanına koymak gerek."

Dört asker Dantès'i yakaladı, bir tür durgunluk içinde olan Dantès hiç karşı koymadan onları izledi.

Onu on beş basamak aşağı indirdiler ve bir hücrenin kapısını açtılar, o da mırıldanarak içeri girdi:

"Haklı, delileri delilerin yanına koymak gerek."

Kapı yeniden kapandı, Dantès ellerini uzatarak, duvarı hissedinceye kadar ilerledi; o zaman bir köşeye oturdu ve kımıldamadan durdu, o arada gözleri biraz karanlığa alışınca eşyaları ayırt etmeye başladı.

Gardiyan haklıydı, Dantès az kalsın deliriyordu.

9
NİŞAN AKŞAMI

Villefort, daha önce söylediğimiz gibi, Grand-Cours meydanının yolunu tutmuştu, Madam de Saint-Méran'ın evine girince sofrada bıraktığı konukları salona geçmiş kahve içerken buldu.

Renée onu, topluluğun tüm geri kalanının da paylaştığı bir sabırsızlıkla bekliyordu. Herkes onu çığlıklarla karşıladı.

"Haydi bakalım! kafa koparıcı, devletin destekçisi, kralcı Brutus!" diye bağırdı biri, "Ne var ne yok? Anlatın bakalım!"

"Haydi bakalım! Yeni bir zorbalık yönetimi ile mi tehdit ediliyoruz?" diye sordu öbürü.

"Korsika canavarı mağarasından çıktı mı?" diye sordu bir üçüncüsü.

"Sayın markiz," dedi Villefort, müstakbel kaynanasına yaklaşarak, "sizi öyle bırakıp gitmek zorunda kaldığım için beni affetmenizi rica ediyorum... Marki hazretleri, size özel olarak iki sözcük söylememe izin vermenizi rica edebilir miyim?"

"Ah! bu gerçekten o kadar önemli mi?" diye sordu markiz, Villefort'un yüzünü karartan sıkıntıyı fark ederek.

"Öyle önemli ki sizden birkaç gün izin istemek zorunda kalacağım; böylece," Renée'ye doğru dönerek devam etti, "konunun önemli olup olmadığına siz karar verin."

"Gidiyor musunuz mösyö?" diye haykırdı bu beklenmedik haberin uyandırdığı heyecanı saklayamayan Renée.

"Ne yazık ki evet matmazel," diye yanıt verdi Villefort, "bu gerekiyor."

"Peki nereye gidiyorsunuz?" diye sordu markiz.

"Bu adaletin sırrı madam; bu arada, içinizden birinin Paris'ten istediği bir şey var ise bu akşam Paris'e gidecek ve isteğinizi memnuniyetle yerine getirecek bir arkadaşım var."

Herkes birbirine baktı.

"Benimle biraz görüşmek mi istemiştiniz?" diye sordu marki.

"Evet, lütfen çalışma odanıza geçelim."

Marki, Villefort'un koluna girdi ve onunla birlikte dışarı çıktı.

"Pekala!" dedi marki, çalışma odasına gelince, "Neler oluyor? Söyleyin."

"Çok önemli olduğunu sandığım ve hemen Paris'e gitmemi gerektiren şeyler. Şimdi sorunun birdenbire patavatsızca oluşunu bağışlayın, devlet tahviliniz var mı?"

"Tüm servetim tahvillerim; yaklaşık altı yedi yüz bin frank."

"Pekala! Satınız, marki, satınız yoksa iflas edeceksiniz."

"Ama buradan onları nasıl satabilirim?"

"Borsa'da görevli adamınız var değil mi?"

"Evet."

"Bana onun için bir mektup verin, bir dakika yitirmeden, bir saniye yitirmeden satsın; hattâ belki de çok geç kalmış olacağım."

"Allah kahretsin!" dedi marki, "zaman yitirmeyelim."

Sonra masaya oturdu ve Borsa'daki adamına ne pahasına olursa olsun tahvillerini satmasını emreden bir mektup yazdı.

"Bu mektup artık elimde olduğuna göre," dedi Villefort, mektubu büyük bir özenle cüzdanına yerleştirerek, "şimdi bana başka bir mektup gerek."

"Kim için?"

"Kral için."

"Kral için mi?"

"Evet."

"Ama ben kral hazretlerine böyle bir şey yazmaya cesaret edemem."

"Sizden bunu yazmanızı istemiyorum, sadece bunu Mösyö de Salvieux'den istemenizi rica ediyorum. Bana çok değerli zamanı kaybettirecek, görüşme isteğiyle ilgili tüm işlemlerden geçmeden kral hazretlerinin yanına girebilmemi sağlayacak bir mektup vermeli."

"Ama Adalet Bakanlığı mensubu olarak, Tuileries'ye ne zaman isterseniz rahatça girebilirsiniz, öyle değil mi? Bu sayede gece gündüz krala ulaşabilirsiniz."

"Evet doğru, ama götüreceğim haberin onurunu bir başkasıyla paylaşınam gereksiz. Anlıyorsunuz değil mi? Adalet bakanı doğal olarak beni ikinci sıraya atacak ve bu işten yarar sağlamamı engelleyecektir. Size tek bir şey söyleyeceğim: eğer Tuileries'ye ilk ben varırsam geleceğim güvence altına alınmış demektir, çünkü krala hiçbir zaman unutamayacağı bir hizmette bulunmuş olacağım."

"Bu durumda sevgili dostum, eşyalarınızı hazırlayın; ben, de Salvieux'yü çağıracağım ve geçiş izni yerine geçecek mektubu ona yazdıracağım."

"İyi, zaman yitirmeyiniz, çünkü bir çeyrek saat sonra posta arabasında olmam gerek."

"Arabanızı kapının önünde bekletin."

"Elbette; markizden benim adıma özür dilersiniz değil mi? Böyle bir günde çok büyük bir üzüntüyle bırakıp gittiğim Matmazel de Saint-Méran'dan da."

"Onların ikisini de benim çalışma odamda bulacaksınız, böylece onlarla vedalaşabilirsiniz."

"Binlerce kez teşekkürler; mektubumu unutmayınız."

Marki çıngırağı çaldı; bir uşak göründü.

"Kont de Salvieux'ye kendisini beklediğimi söyleyin... Gidin şimdi," diye devam etti marki Villefort'a dönerek.

"İyi, sadece gidip geleceğim."

Villefort koşarak dışarı çıktı; ama kapıda bir krallık savcı yardımcısının acele adımlarla yürürken görülmesinin tüm kentin huzurunu bozabileceği olasılığını düşündü ve her zamanki buyurgan tavrını takındı.

Kapısının önünde beyaz bir hayalet gibi ayakta ve kımıldamadan onu bekleyen birini fark etti.

Bu, Edmond'dan yeni bir haber alamayınca, âşığının tutuklanma nedenini öğrenmek için Pharo'dan akşam olurken kaçıp gelen güzel Katalan kızıydı.

Villefort yaklaşınca, yaslandığı duvardan ayrılarak onun yolunu kesti.

Dantès savcı yardımcısına nişanlısından söz etmişti ve Villefort'un onu tanıması için Mercédès'in adını vermesi gerekmedi. Villefort, bu kadının güzelliği ve soyluluğu karşısında şaşırıp kaldı, kadın ona nişanlısına ne olduğunu sorduğunda, kendisi sanık, kadın da yargıçmış gibi geldi ona.

"Sözünü ettiğiniz adam önemli bir suçludur, onun için hiçbir şey yapamam matmazel."

Mercédès hıçkırığını tutamadı, Villefort öte tarafa geçmeye çalışırken ikinci bir kez onu durdurdu.

"Ama nerede," diye sordu, "en azından yaşayıp yaşamadığını öğrenebilir miyim?"

"Bilmiyorum, o artık benim işim değil," diye yanıt verdi Villefort.

Sonra da bu zeki bakışlardan ve bu yalvarıcı tavırdan rahatsız olup Mercédès'i itti ve kendisinin neden olduğu bu acıyı dışarıda bırakmak ister gibi kapıyı hemen kapattı.

Ama acı böyle kolayca geriye itilemez. Virgilius'un sözünü ettiği ölümcül çizgi gibi yaralı insan onu kendiyle birlikte götürür. Villefort içeri girdi, kapıyı kapadı ama salona gelince bacakları yoktu sanki; hıçkırığa benzer bir sesle iç geçirdi ve kendini bir koltuğa attı.

O zaman hasta kalbinin derinliklerine ölümcül bir yaranın ilk tohumu atıldı. Tutkusuna kurban ettiği bu adam, babasının yerine bedel ödeyen bu masum, elini kendisi gibi solgun nişanlısına vermiş, eski çağların kader kurbanları gibi hastayı yerinden sıçratan birinin vicdan azabını değil, kimi anlarda insanı kalbinden vuran ve onu geçmiş bir eylemin anısıyla yaralayan şu ağır ve acılı çınlamayı, bitmez tükenmez acılarla kıvrandırarak, ölüme kadar, gittikçe daha da ağırlaşan bir hastalığa yol açan şu yarayı arkasından sürükleyen bu adam, ona solgun ve tehdit edici göründü.

O zaman Villefort'un ruhunda bir anlık bir duraksama oldu. Daha önce birçok kez, sanıkla yargıcın arasındaki mücadelenin heyecanından başka bir heyecan duymadan, tutuklular için ölüm cezası istemişti; ama onun, jüriyi de yargıçları da etkilemiş olan çarpıcı konuşması sayesinde ölüm cezasına çarptırılan bu tutuklular onun vicdanında küçücük bir leke bile bırakmamıştı çünkü bu tutuklular suçluydular ya da en azından Villefort böyle olduklarına inanıyordu.

Ama bu kez durum bambaşkaydı: bu ömür boyu hapis cezası bir masuma, mutlu olabilecek bir masuma uygulanıyordu, onun sadece özgürlüğü değil, mutluluğu da yerle bir ediliyordu: bu kez artık yargıç değil cellattı.

Bunu düşününce, biraz önce anlattığımız gibi, o zamana kadar kendisine yabancı, kalbinin derinliklerinde yankılanan ve göğsünü anlaşılmaz kaygılarla dolduran o boğuk kalp çarpıntısını hissediyordu. Böylece yaralı adam içinden kopup gelen şiddetli bir acıyla, açılmış ve kanayan yarasına, bu yara kapanmadan bir daha asla, titremeden elini süremeyeceğini anladı.

Ama Villefort'un aldığı yara, hiçbir zaman kapanmayan ya da ancak eskisinden daha kanlı ve acılı olarak yeniden açılmak üzere kapanan yaralardandı.

Eğer o anda Renée'nin tatlı sesi ondan iyilik dilemek için kulağında yankılansaydı; eğer güzel Mercédès o sırada içeri girip ona "bizi izleyen ve yargılayan Tanrı aşkına nişanlımı bana geri verin" deseydi, evet, zorunluluk karşısında yarı eğik duran başı tümüyle öne düşer ve Dantès'i özgür bırakma emrini, kendisi için doğurabileceği tüm tehlikeleri göze alarak, buz kesmiş elleriyle imzalardı kuşkusuz; ama sessizlik içinde, fısıldayan tek bir ses bile yoktu ve kapı sadece posta atlarının yolcu arabasına koşulduğunu ona söylemeye gelen Villefort'un özel uşağının içeri girmesi için açıldı.

Villefort ayağa kalktı ya da daha doğrusu bir iç savaşımı kazanmış bir adam gibi sıçradı, çekmecelerin birinde bulunan tüm altınları cebine boşalttı, kısa bir süre odanın içinde, eli alnında, durmadan bir şeyler söyleyerek ürkmüş gibi dolaştı; daha sonra özel uşağının mantosunu omuzlarına koyduğunu hissederek dışarı çıktı, sert bir sesle arabacıya Grand-Cours sokağına, Mösyö de Saint-Méran'ın evine çekmesini emretti.

Zavallı Dantès hüküm giymişti.

Villefort, Mösyö de Saint-Méran'ın söz vermiş olduğu gibi, markizi ve Renée'yi çalışma odasında buldu. Genç adam Renée'yi görünce ürperdi; çünkü onun kendisine Dantès'in özgürlüğüyle ilgili yeniden soru soracağını sandı. Ama heyhat! Bencilliğimizden utanarak söylemeliyiz, güzel genç kızın kafası tek bir şeyle meşguldü: Villefort'un gidişiyle.

Villefort'u seviyordu ve Villefort tam kocası olacağı sırada gidiyordu. Villefort ne zaman döneceğini söyleyemiyordu ve Renée, Dantès'e acıyacağına, işlediği suçla âşığını ondan ayıran adama lanet okuyordu.

Bu durumda Mercédès ne demeliydi peki?

Zavallı Mercédès La Loge sokağının köşesinde onu izlemiş olan Fernand'la karşılaşmıştı; sonra Katalanlar'a geri dönmüş, canı çekilmiş ve umutsuz bir halde kendini yatağına atmıştı. Fernand, yatağın önünde diz çökmüş, Mercédès'in geri çekmeyi düşünmediği buz gibi elini sıkıyor, Mercédès'in hiç hissetmediği yakıcı öpücüklere boğuyordu.

Mercédès geceyi böyle geçirdi. Gazı bitince lamba söndü: ışığı görmediği gibi karanlığı da görmedi ve o görmeden yeni bir gün başladı.

Acı onun gözlerine, sadece Edmond'u görebileceği bir perde indirmişti.

"Ah! buradasınız demek!" dedi sonunda Fernand'dan yana dönerek.

"Dünden beri yanınızdan ayrılmadım," diye yanıt verdi Fernand, acı bir iç çekişle.

Mösyö Morrel kendini yenilmiş saymamıştı: sorgulamadan sonra Dantès'in hapse atıldığını öğrenmişti; tüm dostlarını görmeye gitmiş, Marsilya'nın etkili olabilecek kişileriyle görüşmüştü, ama daha şimdiden genç adamın Bonaparte ajanı olarak tutuklandığı söy-

lentileri yayılmıştı ve o dönemde en serüvenci insanlar bile Napoléon'un yeniden tahta çıkmak için tüm girişimlerini saçma bir düş gibi gördükleri için her yerde sadece soğukluk, korku ya da retle karşılaştı ve evine umutsuz, ama durumun ciddi olduğunu ve kimsenin bir şey yapamayacağını itiraf ederek döndü.

Öte yandan Caderousse çok kaygılı ve çok sıkıntılıydı: Mösyö Morrel'in yaptığı gibi dışarı çıkmak, Dantès için bir şeyler yapmaya çalışmak yerine –zaten onun için hiçbir şey yapamazdı– kendini iki şişe şarapla eve kapatmış, duygularını sarhoşlukla boğmaya çalışmıştı. Ama bulunduğu ruh hali içinde duygularını bastırmak için iki şişe çok azdı; başka şarap almaya gitmek için çok fazla sarhoş, sarhoşluğun anılarını yok etmesi için ise yeterince sarhoş olmayan Caderousse, üstünde iki boş şişe duran, bir ayağı aksak masaya dirseklerini dayamış, uzun fitilli lambasının yansımasında Hoffmann'ın punçtan nemlenmiş elyazmalarının üstüne siyah ve fantastik bir toz gibi saçtığı tüm hayaletlerin dans ettiğini görerek oturup kalmıştı.

Sadece Danglars ne sıkıntılıydı ne de kaygılı; hattâ neşeliydi bile, çünkü bir düşmanından intikamını almış ve *Firavun* gemisinde yitirmekten korktuğu yerini sağlamlaştırmıştı: Danglars kulağının arkasında bir kalem, kalbinin yerinde bir mürekkep hokkasıyla doğan o hesap adamlarından biriydi; bu dünyada her şey onun için toplama, çıkarmaydı ve eğer bir sayı bir insanın azaltabileceği toplamı artırabilecekse bu sayı onun için bir insandan çok daha değerliydi.

Bu nedenle Danglars her zamanki saatinde yatmış, sakin sakin uyuyordu.

Villefort, Mösyö de Salvieux'nün mektubunu alıp, Renée'nin iki yanağını, Madam de Saint-Méran'ın elini öpüp, markinin de elini sıktıktan sonra, Aix yolunda hızla ilerliyordu.

Dantès Baba acıdan ve kaygıdan ölüyordu.

Edmond'a gelince, onun başına gelenleri biliyoruz.

10
TUILERIES'DEKİ KÜÇÜK ÇALIŞMA ODASI

Villefort'u, üç kat para ödediği kılavuzlar sayesinde hızla gittiği Paris yolunda bırakalım ve öndeki iki üç salondan geçerek, Napoléon'un ve XVIII. Louis'nin en sevdikleri çalışma odası olduğu bilinen, bugün ise Louis Philippe'in olan, Tuileries'nin penceresi kemerli bu küçük odasına girelim.

Bu çalışma odasında Kral XVIII. Louis önemli kişilere özgü bir merakla Hartwell'den getirttiği ve özellikle çok sevdiği ceviz ağacından bir masanın arkasına oturmuştu. Horatius'un, Gryphius yayınlarından çıkan ve çok beğenilmiş olsa da yanlışlarla dolu ve kral hazretlerinin filolojik görüşlerinin ilgisini çeken bir cildinin sayfa kenarlarına notlar yazarak, elli elli iki yaşlarında, kır saçlı, aristokrat görünüşlü, titiz giyimli bir adamı oldukça dikkatsiz bir biçimde dinliyordu.

"Ne diyordunuz efendim?" dedi kral.

"Kimse benim kadar kaygılı olamaz haşmetmeap."

"Sahi mi? Düşünüzde yedi semiz yedi cılız inek görmüş olmayasınız?"

"Hayır haşmetmeap, çünkü bu bize yedi yıl bolluk yedi yıl kıtlık bildirirdi, ama kral hazretlerinin oldukları kadar öngörülü bir kral ile kıtlık korkulacak bir şey değildir."

"O zaman başka nasıl bir felaket söz konusu, sevgili Blacas?"

"Haşmetmeap, sanıyorum, Güney bölgesinde bir fırtına oluştuğunu düşünmekte çok haklıyım."

"Pekala sevgili dük," diye yanıt verdi XVIII. Louis, "yanlış bilgilendirildiğinizi sanıyorum, ben tam tersine o taraflarda havanın çok güzel olduğunu biliyorum."

Ne denli zeki biri de olsa XVIII. Louis ucuz şakalardan hoşlanıyordu.

"Haşmetmeap," dedi Mösyö de Blacas, "sadık bir hizmetkarı yatıştırmak için bile olsa, kral hazretleri Languedoc'a, Provence'a ve Dauphiné'ye, bu üç eyaletin ne düşündüğünü rapor edecek güvenli adamlar gönderemezler mi?"

"*Canimus surdis*"[27] diye yanıt verdi kral, Horatius'un kitabına notlar düşmeye devam ederek.

"Haşmetmeap," diye yanıt verdi saray görevlisi gülümseyerek, Venüs'ün şairinin yarım dizesini anlamış gibi görünmek için, "kral hazretleri Fransa'nın ince zekasına güvenmekte son derece haklı olabilirler; ama umutsuz birtakım girişimlerden korkmakta tümüyle haksız olmadığımı sanıyorum."

"Kim tarafından?"

"Bonaparte ya da en azından onun yandaşları tarafından."

"Sevgili Blacas," dedi kral, "korkularınızla çalışmamı engelliyorsunuz."

"Ya ben haşmetmeap, güvenliğinizi düşünmekten gözüme uyku girmiyor."

"Durun sevgili dostum, durun, *Pastor quum traheret*[28] hakkında çok iyi bir not yazıyorum; durun, sonra devam edersiniz."

Bir an sessizlik oldu, bu sırada XVIII. Louis olabildiğince küçük bir yazıyla Horatius'un sayfa kenarına yeni bir not yazdı; not yazıldıktan sonra:

"Devam ediniz sevgili dük," dedi bir başkasının düşüncesine yorum getirdiğinde bir düşünceye ulaştığını sanan bir insanın hoşnut görünüşüyle ayağa kalkarak. "Devam ediniz, sizi dinliyorum."

"Haşmetmeap," dedi bir an Villefort'u kendi çıkarı için ele geçirdiği umuduna kapılan Blacas, "bunların hiç de tümüyle temelden yoksun, ciddiyetten uzak basit haberler olmadığını ve bu konuda kaygı duyduğumu size söylemek zorundayım. İyi düşünen, tüm güvenimi kazanmış ve benim tarafımdan Güney'i kollamakla görevlendirilmiş, dük bu sözcükleri söylerken duraksadı, bir adam, bana 'büyük bir tehlike kralı tehdit ediyor,' demek için posta arabasıyla buraya geldi. Ben de bu nedenle koşup geldim haşmetmeap."

"*Mala ducis avi domum,*"[29] diye devam etti XVIII. Louis notlar alarak.

"Kral hazretleri artık bu konunun üstünde durmamamı mı emrediyorlar?"

"Hayır sevgili dük, ama elinizi uzatın."

"Hangisini?"

"Hangisini isterseniz, şunu, sol elinizi."

"Bu mu haşmetmeap?"

"Ben size sol diyorum siz sağ anlıyorsunuz; benim solumdaki demek istiyorum: oraya, tamam; orada güvenlik bakanının dünkü tarihli raporunu bulacaksınız... Ama işte bakın M.Dandré gelmiş... Mösyö Dandré demiştiniz değil mi?" diye sözünü yarıda kesti XVIII. Louis, güvenlik bakanının geldiğini haber veren odacıya dönerek.

"Evet, haşmetmeap, Mösyö Baron Dandré," dedi odacı.

"Doğru, baron," dedi XVIII. Louis anlaşılmaz bir gülüşle; "içeri girin baron ve Mösyö de Bonaparte hakkında en son öğrendiğiniz şeyleri düke anlatın. Ne kadar önemli olursa olsun durum hakkında hiçbir şeyi bizden gizlemeyin. Elbe Adası bir volkan mı değil mi, ve bu volkandan yakıcı ve kudurgan bir savaş çıkacak mı çıkmayacak mı, bir anlayalım: *bella, horrida bella?*"[30]

Mösyö Dandré bir koltuğun sırtına iki elle dayanarak büyük bir incelikle sallandı:

"Kral hazretleri dünkü raporu incelemek isterler miydi?"

"Evet, evet; onu bulamayan düke raporun içerdiği şeyi söyleyin; Zorbanın adasında neler yaptığını ona ayrıntılarıyla anlatın."

"Mösyö," dedi baron düke, "kral hazretlerinin tüm hizmetkarları Elbe Adası'ndan, Napoléon'dan bize ulaşan en yeni haberlerden çok memnun olmalılar."

Mösyö Dandré, yazdığı notla meşgul, başını bile kaldırmayan XVIII. Louis'ye baktı.

"Bonaparte'ın ölecek kadar canı sıkılıyor," diye sürdürdü baron; "tüm günlerini Porto-Longone'de çalışan madencileri seyretmekle geçiriyor."

"Ve eğlenmek için de kaşınıp duruyor," dedi kral.

"Kaşınıyor mu?" diye sordu dük; "Kral hazretleri ne demek istiyorlar?"

"Evet sevgili dük; bu büyük adamın, bu kahramanın, bu yarı tanrının onu yiyip bitiren bir deri hastalığına, *prurigo*'ya yakalandığını unuttunuz mu?"

"Ayrıca, sayın düküm," diye sürdürdü güvenlik bakanı, "kısa bir süre sonra Zorbanın delireceğinden eminiz."

"Deli mi?"

"Zırdeli: aklı gidiyor, kimi zaman iki gözü iki çeşme ağlıyor, kimi zaman katıla katıla gülüyor; bir de bakıyorsunuz nehrin kıyısında suya çakıltaşları atarak saatler geçiriyor, taşlar beş altı kez sekti mi başka bir Marengo ya da yeni bir Austerlitz kazanmış kadar hoşnut görünüyor. İşte, bunların delilik işaretleri olduğunu kabul edersiniz."

"Ya da bilgelik, sayın baronum, ya da bilgelik," dedi XVIII. Louis gülümseyerek: "İlkçağın büyük adamları denize çakıltaşları atarak kafalarını dinlendiriyorlardı; Plutarkhos'a, Afrikalı Scipio'nun yaşamına bakın."

Mösyö de Blacas bu iki aldırmazlık arasında dalgınlaştı. Kendi sırrının sağlayacağı tüm yararı bir başkasının elde etmemesi için her şeyi ona söylemek istememiş olan Villefort yine de onu ciddi bir biçimde kaygılandırmaya yetecek kadarını söylemişti.

"Haydi haydi Dandré," dedi XVIII. Louis, "Blacas hiç de ikna olmuş gibi görünmüyor; Zorbanın yön değiştirmesi konusuna geçin."

Güvenlik bakanı saygıyla eğildi.

"Zorbanın yön değiştirmesi!" diye mırıldandı dük, Vergilius'un iki çobanı gibi art arda söz alan krala ve Dandré'ye bakarak. "Zorba yön mü değiştirdi?"

"Kesinlikle, sevgili dük."

"İyi ilkelere doğru; açıklayınız bunu baron."

"Durum şöyle, sayın düküm," dedi bakan büyük bir ciddiyetle: "son olarak Napoléon durumu gözden geçirdi ve yaşlı muhafız birliği askerlerinden –Napoléon onlara böyle diyor– iki üç tanesi Fransa'ya geri dönmek istediklerini belirttiklerinde, onları, iyi krallarına hizmet etmeleri için yüreklendirerek, izin verdi; bunlar onun kendi sözleri, sayın düküm, kanıtlarım var."

"Pekala! Blacas, bu konuda ne düşünüyorsunuz?" dedi kral, zafer kazanmışçasına önünde açık duran, eski yapıtları açımlayıcı kalın kitabı karıştırmayı bir an bırakarak.

"Haşmetmeap, ya benim ya da sayın güvenlik bakanının, ikimizden birimizin yanıldığını söylüyorum; ama kral hazretlerinin güvenlerini ve saygılarını kazandıklarına göre güvenlik bakanının yanılması olanaksız, ben yanılmış olmalıyım. Yine de haşmetmeap, kral hazretlerinin yerinde ben olsaydım size sözünü ettiğim kişiyi sorgulamak isterdim; hattâ kral hazretlerinin ona bu onuru vermeleri için ısrar da ediyorum."

"Memnuniyetle, dük, sizin desteğinizle kimle isterseniz görüşebilirim; ama onu donanımlı bir şekilde karşılamak isterim. Bakan bey, bundan daha yeni bir raporunuz var mı?

Çünkü bu 20 Şubat tarihli, oysa bugün 3 Mart!"

"Hayır haşmetmeap, ama her an yeni bir tane bekliyorum, çünkü bu sabah çıktım, belki de ben yokken gelmiştir."

"Polis merkezine gidin ve gelmemişse, evet, gelmemişse," diye gülümseyerek sürdürdü XVIII. Louis, "yeni bir tane hazırlayın; hep böyle yapılıyor değil mi?"

"Evet! Haşmetmeap!" dedi bakan, "Tanrı'ya şükür bu konuda hiçbir şeyi kafadan uydurmak gerekmiyor; her gün bürolarımızı sunamadıkları ama sunmak istedikleri hizmetler için biraz iyilik umut eden bir sürü zavallı fakir insandan gelen son derece ayrıntılı ihbar mektupları dolduruyor. Onlar rastlantıya bel bağlıyorlar ve bir gün beklenmedik bir olayın kehanetlerini bir biçimde gerçekleştirmesini umut ediyorlar."

"Bu iyi; haydi mösyö," dedi XVIII. Louis, "sizi beklediğimi unutmayın."

"Hemen gidip geleceğim haşmetmeap; on dakika sonra dönmüş olurum."

"Ve ben de, haşmetmeap," dedi Mösyö de Blacas, "habercimi karşılamaya gidiyorum."

"Bekleyin, bekleyin biraz," dedi XVIII.Louis. "Aslında, Blacas, sizin silahlarınızı değiştirmem gerekir; size, kendisinden kaçmaya çalışan bir avı pençelerinde tutan kanatlarını açmış bir kartal vereceğim."

"Haşmetmeap, dinliyorum," dedi Mösyö de Blacas, sabırsızlıktan huzursuz ve tedirgin olarak.

"Şu bölüm hakkında sizin düşüncenizi öğrenmek istiyorum: *Molli fugies anbelitu;*[31] biliyorsunuz, kurdun önünden kaçan geyikten söz ediyor. Siz hem avcı hem de kurt avcılarının komutanı değil misiniz? Bu iki unvana sahip biri olarak, *molli anbelitu*'yu nasıl buluyorsunuz?"

"Harikulade, haşmetmeap; ama benim habercim sözünü ettiğiniz geyik gibi, çünkü posta arabasıyla iki yüz yirmi fersah yaptı, hem de neredeyse üç günden az sürede."

"Bu işi üç ya da dört saatte, üstelik en küçük bir soluk harcamadan telgrafla yapmak varken, bu çok büyük yorgunluk ve çok büyük bir kaygı demektir sevgili dük."

"Ah! haşmetmeap, o kadar uzaktan ve o kadar heyecanla kral hazretlerine yararlı bir haber vermek için gelen şu zavallı genç adamı çok kötü ödüllendiriyorsunuz; onu bana Mösyö de Salvieux tavsiye ettiğine göre yalvarırım onu iyi karşılayın."

"Mösyö de Salvieux mü, erkek kardeşimin mabeyincisi mi?"

"Ta kendileri."

"Gerçekten de o Marsilya'da."

"Bana oradan yazmış."

"Size hükümete karşı şu komplodan mı söz ediyor?"

"Hayır, ama bana Mösyö de Villefort'u tavsiye ediyor ve onu kral hazretleriyle görüştürmemi istiyor."

"Mösyö de Villefort mu?" diye çığlık attı kral; "bu habercinin adı Mösyö de Villefort mu?"

"Evet, haşmetmeap."

"Marsilya'dan gelen o mu?"

"Ta kendisi."

"Neden bana adını hemen söylemediniz?" dedi kral, yüzünden kaygılanmaya başladığı açık açık görülerek.

"Bu adın haşmetmeapa yabancı olduğunu sanıyordum."

"Hayır değil, hayır değil Blacas; bu ciddi, düzeyli, özellikle de hırslı biri; hay Allah, babasının adını biliyorsunuz."

"Babasının mı?"

"Evet, Noirtier."

"Girondin Noirtier mi? Senatör Noirtier mi?"

"Evet işte o."

"Ve kral hazretleri böyle bir adamın oğlunu mu kullandı?"

"Blacas, dostum, hiçbir şey anlamıyorsunuz; size Villefort'un hırslı olduğunu söylemiştim: istediğini elde etmek için Villefort her şeyini verir, babasını bile."

"O zaman haşmetmeap, içeri alayım mı?"

"Hem de hemen dük. Nerede o?"

"Beni aşağıda, arabamda bekliyor olmalı."

"Gidin onu bana getirin."

"Hemen gidiyorum."

Dük genç bir adam canlılığıyla çıktı; içten bir kralcı olmanın heyecanı onu yirmi yaş gençleştirmişti sanki.

XVIII. Louis yalnız kaldı, gözlerini aralık duran Horatius'undan ayırmadan mırıldandı:

Justum et tenacem propositi virum.[32]

Mösyö de Blacas aşağı indiği kadar hızla yukarı çıktı; ama bekleme odasında kralın yetkisine başvurmak zorunda kaldı. Villefort'un saray kıyafetine hiç uymayan tozlu giysisi, bu genç adamın kralın karşısına böyle giysilerle çıkma cesareti göstermesi karşısında şaşıran Mösyö de Brézé'yi kızdırmıştı. Ama dük tek sözcükle tüm güçlükleri ortadan kaldırdı: "Kral hazretlerinin emri"; tören başkanının ilkelerin korunması uğruna karşı çıkışları sürdürse de Villefort içeri alındı.

Kral dükün çıkarken bıraktığı yerde oturuyordu. Kapı açılınca Villefort kendisini kralın tam karşısında buldu: genç savcı yardımcısının yaptığı ilk hareket durmak oldu.

"Giriniz Mösyö de Villefort," dedi kral, "giriniz."

Villefort selam verdi ve kralın kendisine soru sormasını beklerken öne doğru birkaç adım attı.

"Mösyö de Villefort," diye devam etti XVIII. Louis, "işte sizin bize önemli bir şey söyleyeceğiniz savında bulunan Dük de Blacas."

"Haşmetmeap, sayın düküm haklı, kral hazretlerinin de böyle düşüneceğini umut ediyorum."

"Her şeyden önce mösyö, kötülük beni inandırmak istedikleri kadar büyük mü sizce?"

"Haşmetmeap, durumun ivedilik gerektirdiğine inanıyorum; ama eli çabuk davranmam sayesinde onarılmaz değil, umarım."

"Uzun uzun anlatın isterseniz mösyö," dedi kral, Mösyö de Blacas'nın yüzünü altüst eden, Villefort'un sesini değiştiren heyecana, o da kendini kaptırmaya başlamıştı; "anlatın ve özellikle de baştan başlayın: her şeyde düzeni severim."

"Haşmetmeap," dedi Villefort, "kral hazretlerine doğru bir rapor vereceğim, ama eğer içinde bulunduğum heyecan sözlerimde birtakım karanlık noktalar bırakırsa beni bağışlamanızı rica edeceğim."

Bu dokunaklı girişten sonra krala bir göz atan Villefort yüce dinleyicisinin iyi niyetinden emin oldu ve devam etti:

"Haşmetmeap, görevli olduğum yargı çevresinde her gün halkın ve ordunun en alt sınıflarında gizlice hazırlanan önemsiz ve sıradan komplolardan birini değil, hükümete karşı gerçek bir komployu, kral hazretlerinin tahtını gerçekten tehdit eden bir fırtınayı ortaya çıkardığımı kral hazretlerine bildirmek için olabilecek en hızlı biçimde Paris'e geldim. Haşmetmeap, Zorba üç gemiyi silahlandırıyor; birkaç tasarı üzerinde düşünüyor, aklı başında değildir belki, ama belki de daha korkuncu aklının tamamen başında olması. Şu anda Elbe Adası'nı terk etmiş olmalı ama nereye gitmek için? Bunu bilmiyorum, ama kesinlikle ya Napoli'ye ya Toscana kıyılarına hattâ belki de Fransa'ya çıkmaya çalışıyor. Kral hazretleri, Elbe Adası hükümdarının İtalya ve Fransa'da ilişkilerini sürdürdüğünü biliyorlar."

"Evet mösyö, biliyorum," dedi kral çok heyecanlı, "son olarak da Bonaparte yanlılarının toplantılarının Saint-Jacques sokağında yapıldığını da haber verdiler; ama siz devam ediniz rica ederim; bu ayrıntıları nasıl öğrendiniz?"

"Haşmetmeap, bunlar Marsilya'da, uzun zamandır izlettiğim ve buraya gelmeden tutuklattığım bir adamı sorguladığım sırada ortaya çıktı; Bonaparte yanlısı olduğundan kuşkulandığım bu ele avuca sığmaz adam gizlice Elbe Adası'na gitti; orada kendisine, adını bir türlü söyletemediğim bir Bonapartçıya iletilmek üzere sözlü bir görev veren büyük mareşali gördü; bu Bonapartçıya verilen görev, insanları dönüşe –bunların sorguda ortaya çıkarıldığını görüyorsunuz haşmetmeap– çok yakın zamanda gerçekleşecek bir dönüşe hazırlaması idi."

"Şimdi bu adam nerede?" diye sordu XVIII. Louis.

"Hapishanede, haşmetmeap."

"Durum size tehlikeli mi görünüyor?"

"O kadar tehlikeli ki, haşmetmeap, olay bana bir aile eğlencesinin ortasında, nişan günümde ansızın bildirilince, hissettiğim korkuları ve bağlılığımın güvencesini kral hazretlerinin ayaklarına sermek için her şeyi, nişanlımı, dostlarımı orada bırakıp, her şeyi başka bir zamana erteleyip geldim."

"Doğru," dedi XVIII. Louis; "Matmazel de Saint-Méran ile aranızda bir evlilik tasarısı yok muydu?"

"Kral hazretlerinin en sadık hizmetkarlarından birinin kızı."

"Evet, evet; şu komploya dönelim Mösyö de Villefort."

"Haşmetmeap, ben bunun artık sadece basit bir komplo değil, hükümete karşı ciddi bir komplo olmasından korkuyorum."

"Bu zamanda hükümete karşı bir komployu düşünmek kolay, ama amacına ulaştırmak zor," dedi kral gülümseyerek, "üstelik çok eskiden atalarımızın kurduğu taht üzerinde gözlerimiz hem geçmişe hem bugüne hem de geleceğe bakıyor; on aydır bakanlarım Akdeniz kıyılarının iyi korunması için gözetimlerini artırdılar. Eğer Bonaparte Napoli'ye çıksaydı, daha o Piombino'ya varmadan koalisyon tümüyle ayağa kalkardı; Toscana'ya çıksaydı düşman bir ülkeye ayak basmış olurdu; Fransa'ya çıkarsa bu bir avuç insanla olacaktır ve halk tarafından hiç sevilmediği için biz de kolayca onun hakkından geliriz. Bu nedenle kaygılanmayın mösyö; ama sonsuz minnettarlığımızı da kabul edin."

"Ah! işte Mösyö Dandré!" diye haykırdı Dük de Blacas.

O anda gerçekten de solgun, titrek, gözlerini ışıktan kamaşmış gibi kırpıştıran güvenlik bakanı kapının eşiğinde göründü.

Villefort geri çekilmek için bir adım attı; ama Mösyö de Blacas elini sıkarak onu orada tuttu.

11
KORSİKA CANAVARI

XVIII. Louis bu altüst olmuş suratı görünce, önünde durduğu masayı şiddetle itti.

"Neyiniz var sayın baron?" diye bağırdı, "allak bullak olmuş gibisiniz: bu sarsıntının, bu duraksamanın Mösyö de Blacas'nın söyledikleriyle, Mösyö de Villefort'un da biraz önce bana doğruladıklarıyla bir ilgisi var mı?"

Öte yandan Mösyö de Blacas hızla barona yaklaştı, ama dalkavukluk kaygısı devlet adamı gururunun baskın çıkmasını engelliyordu; gerçekten de böyle bir durumda güvenlik bakanı tarafından aşağılanmak, onun için, böyle bir konuda onu aşağılamaktan çok daha iyiydi.

"Haşmetmeap..." diye dili dolaşmaya başladı baronun.

"Evet! Haydi!" dedi XVIII. Louis.

Güvenlik bakanı umutsuz bir hareketle kendini XVIII. Louis'nin ayaklarına attı, kral kaşlarını çatarak bir adım geriledi.

"Konuşacak mısınız?" dedi.

"Ah! Haşmetmeap, ne korkunç felaket! Öyle acınacak bir durumdayım ki! Kendimi hiçbir zaman affetmeyeceğim."

"Mösyö," dedi XVIII. Louis, "size konuşmanızı emrediyorum."

"Evet haşmetmeap, Zorba 28 Şubat'ta Elbe Adası'ndan ayrılmış ve 1 Mart'ta karaya çıkmış."

"Nereye çıkmış?" diye hemen sordu kral.

"Fransa'ya, haşmetmeap, Antibes yakınında küçük bir limana, Juan Koyu'na."

"Zorba 1 Mart'ta Fransa'da Antibes yakınındaki Juan Koyu'nda, Paris'e yüz elli fersah uzakta karaya çıkıyor ve siz bu haberi ancak bugün, 3 Mart'ta öğreniyorsunuz!.. Eh! Mösyö, bu bana söylediğiniz şey olanaksız: ya size yanlış bir rapor verilmiş ya da siz delisiniz."

"Ne yazık ki haşmetmeap, bu çok doğru bir haber."

XVIII. Louis öfke ve dehşetten anlaşılmaz bir hareket yaptı ve aynı anda hem yüzüne hem de kalbine beklenmedik bir darbe almış gibi dimdik doğruldu.

"Fransa'da!" diye haykırdı, "Zorba Fransa'da! Ama bu adam gözaltında tutulmuyor muydu? Ama kimbilir? Belki de onunla anlaşmışlardı."

"Ah! haşmetmeap," diye haykırdı Dük de Blacas, "Mösyö Dandré gibi bir adam iha-

netle suçlanamaz. Haşmetmeap, hepimiz kör olmuştuk, güvenlik bakanı da bu genel körlüğü paylaştı, hepsi bu."

"Ama..." dedi Villefort; sonra birdenbire durdu: "Ah! bağışlayın, bağışlayın, haşmetmeap," dedi eğilerek, "hizmet aşkım beni rahat bırakmıyor, kral hazretleri beni bağışlamak lütfunda bulunsunlar."

"Konuşun efendim, korkmadan konuşun," dedi kral; "bize kötülüğü yalnız siz haber verdiniz, buna bir çare bulmamız için bize yardım ediniz."

"Haşmetmeap," dedi Villefort, "Güney'de Zorbadan nefret ediliyor: olur da Güney'e giderse Provence ve Languedoc kolayca ona karşı ayaklandırılabilir gibi geliyor bana."

"Evet, buna kuşku yok," dedi bakan, "ama Gap ve Sisteron yolundan ilerliyor."

"İlerliyor, ilerliyor," dedi XVIII. Louis, "o zaman Paris'e doğru mu ilerliyor?"

Güvenlik bakanı tam olarak itiraf anlamına gelecek biçimde sustu.

"Ya Dauphiné, mösyö," diye sordu kral Villefort'a, "orası da Provence gibi ona karşı ayaklandırılabilir mi?"

"Haşmetmeap, korkunç bir gerçeği size söyleyeceğim için çok üzgünüm; ama Dauphiné'nin genel eğilimi Provence ve Languedoc'tan çok uzaktır. Montagnardlar Bonaparte yanlısıdır haşmetmeap."

"Bak sen," diye mırıldandı XVIII. Louis, "iyi bilgi toplamış. Peki yanında kaç kişi varmış?"

"Bilmiyorum haşmetmeap," dedi güvenlik bakanı.

"Nasıl? Bilmiyor musunuz! Bu durum hakkında bilgi almayı unuttunuz mu? Doğru, bunun pek önemi yok," diye ekledi ezici bir gülümsemeyle.

"Haşmetmeap, bu konuda bilgi almama olanak yoktu; gelen yazı sadece karaya çıkışını ve Zorbanın yola koyulduğunu haber veriyordu."

"Bu yazı size nasıl ulaştı?" diye sordu kral.

Bakan başını eğdi ve yüzü kıpkırmızı kesildi.

"Telgrafla, haşmetmeap," diye kekeledi.

XVIII. Louis öne doğru bir adım attı, Napoléon'un yaptığı gibi kollarını kavuşturdu.

"Böylece," dedi, öfkeden benzi solmuştu, "güç birliği yapmış yedi ordu bu adamı devirsin; Tanrı'nın bir mucizesi, beni yirmi beş yıllık sürgünden sonra dedelerimin tahtına geçirsin; ben yirmi beş yıl boyunca bana vaat edilen bu Fransa'nın insanlarını, olaylarını inceleyeyim, araştırayım, çözümleyeyim, tam tüm isteklerimi elde etmek üzereyken ellerimin arasında tuttuğum bir güç bölünsün ve beni mahvetsin."

"Haşmetmeap, bu alınyazısı," diye mırıldandı bakan, yazgı için hafif olan böyle bir ağırlığın bir insanı ezmeye yeteceğini hissederek.

"Demek düşmanlarımızın bizimle ilgili söyledikleri doğru: hiçbir şey öğrenilmedi, hiçbir şey unutulmadı ha? Ben de onun gibi ihanete uğrasaydım, kendimi avutabilirdim; ama yüksek görevlere benim tarafımdan getirilmiş, benim yazgım onların yazgısı olmuş, benden önce hiçbir şey olmadıkları ve benden sonra da hiçbir şey olamayacakları için kendilerinden çok daha özenle beni gözetmeleri gereken insanların ortasında olmak ve

yeteneksizlik, uyuşukluk nedeniyle acınacak bir biçimde düşmek! Ah! evet mösyö, haklısınız, bu alınyazısı."

Bakan bu ürkütücü saldırı karşısında iki büklüm duruyordu.

Mösyö de Blacas ter içinde kalmış alnını siliyordu; Villefort için için gülüyordu, çünkü öneminin arttığını hissediyordu.

"Düşmek," diye sürdürüyordu ilk bakışta monarşinin düşmek üzere olduğu uçurumu görmüş olan XVIII. Louis, "düşmek ve düşüşünü telgrafla öğrenmek! Ah! kardeşim XVI. Louis'nin idam sehpasına çıkmayı, o gülünç adam tarafından kovulup Tuileries'nin merdivenlerinden inmeye yeğlerdim... Gülünç adam, mösyö, bunun Fransa'da ne demek olduğunu bilmezsiniz, ama yine de bilmeliydiniz."

"Haşmetmeap, haşmetmeap," diye mırıldandı bakan, "acıyın!.."

"Yaklaşın Mösyö de Villefort," diye sürdürdü kral, arkada ayakta, hareketsiz, bir krallığın yazgısının büyük sallantıda olduğun gösteren bu konuşmanın gidişini dikkatle izlemekte olan genç adama dönerek, "yaklaşın ve beyefendiye, onun bilmediği her şeyin önceden bilinebileceğini söyleyin."

"Haşmetmeap, bu adamın herkesten sakladığı tasarıları önceden sezmek maddeten olanaksızdı."

"Maddeten olanaksız ha! Evet, işte büyük bir söz mösyö; ne yazık ki büyük insanlar gibi büyük sözlerde vardır, bunları ölçüp biçtim. Yönetimin başında olan, büroları, casusları, ispiyonları, gizli polisleri, yüz elli bin franklık gizli ödeneği olan bir bakanın Fransa kıyılarından altmış fersah uzakta ne olup bittiğini bilmesi maddeten olanaksız. Ama işte mösyö, emrinde bu kaynakların hiçbiri olmayan, basit bir savcı yardımcısı iken tüm polislerinizle birlikte sizden daha çok şey bilen, bir telgrafı sizin gibi denetleme hakkı olsaydı tacımı kurtarabilecek olan beyefendiye bakın."

Güvenlik bakanı büyük bir sıkıntıyla, zaferin alçakgönüllülüğü içinde başını eğmiş olan Villefort'a baktı.

"Bunu sizin için söylemiyorum Blacas," diye sürdürdü XVIII. Louis, "çünkü siz hiçbir şey keşfetmemiş olsanız da, en azından kuşkularınızda diretme akıllılığını gösterdiniz: sizden başka biri Mösyö de Villefort'un açıklamalarını anlamsız bulabilir ya da çıkarcı bir hırs gibi düşünebilirdi."

Bu sözler güvenlik bakanının bir saat önce onca güvenle yaptığı konuşmayı anıştırıyordu.

Villefort kralın oyununu anladı. Bir başkası belki de kendini övgünün sarhoşluğuna bırakırdı; ama o güvenlik bakanını, adamın kesinlikle mahvolmuş olduğunu hissetmesine karşın, kendine ömür boyu düşman etmekten korktu. Gerçekten de, gücünün doruğundayken Napoléon'un gizini tahmin edememiş olan bakan, can çekişirken, çırpınmaları arasında Villefort'un gizini çözebilirdi: bunun için sadece Dantès'i sorgulaması yeterdi. Bu nedenle bakanı ezmek yerine onun yardımına koştu.

"Haşmetmeap," dedi Villefort, "olayın hızı kral hazretlerine, sadece Tanrı'nın bunu bir fırtına yaratarak engelleyebileceğini kanıtlamış olmalıdır; kral hazretlerinin bende gördük-

lerini düşündükleri öngörü sadece ve sadece rastlantıya bağlıdır; ben sadık bir hizmetkar olarak bu rastlantıdan yararlandım, işte hepsi bu. Benim hakkımda edindiğiniz ilk izlenime bir daha hiç dönmemeniz için haşmetmeap, bana hak ettiğimden fazlasını vermeyiniz."

Güvenlik bakanı genç adama anlamlı bir bakışla teşekkür etti ve Villefort planında başarılı olduğunu anladı, yani kralın minnettarlığından hiçbir şey yitirmeden gerektiğinde güvenebileceği bir dost kazanmıştı.

"Bu iyi," dedi kral. "Şimdi beyler," diye sürdürdü Mösyö de Blacas'ya ve güvenlik bakanına doğru dönerek, "size artık ihtiyacım kalmadı, çekilebilirsiniz: yapılacak şeyler savaş bakanının yetki alanına giriyor."

"İyi ki orduya güvenebiliyoruz haşmetmeap," dedi Mösyö de Blacas. "Kral hazretleri tüm raporların, ordunun hükümetinize ne kadar sadık olduğunu bize gösterdiğini biliyorlar."

"Bana raporlardan söz etmeyiniz: artık onlara ne kadar güvenilebileceğini biliyorum dük. Eh! Ama raporlar konusu açılmışken, sayın baron, Saint-Jacques sokağı işinde yeni neler öğrendiniz?"

"Saint-Jacques sokağı işi mi!" diye haykırdı Villefort, kendini engelleyemeyerek.

Ama birden durarak şöyle dedi:

"Bağışlayın haşmetmeap, kral hazretlerine bağlılığım, ona karşı saygıyı değil, çünkü bu saygı kalbime çok derin kazılmıştır, ama davranış kurallarını bana unutturuyor."

"Söyleyin, söyleyin mösyö," dedi XVIII. Louis; "bugün soru sorma hakkını kazanmış bulunuyorsunuz."

"Haşmetmeap," diye yanıt verdi güvenlik bakanı, "kral hazretlerinin dikkati korkunç körfez felaketine çevrilmişken ben de bugün tam bu olayla ilgili yeni bilgileri kral hazretlerine vermeye geliyordum; şimdi bu bilgilerin kral için hiçbir önemi kalmadı."

"Tam tersine mösyö, tam tersine," dedi XVIII. Louis, "bu işin bizim ilgilendiğimiz işle doğrudan ilgisi var gibi geliyor bana ve General Quesnel'in ölümü bize, belki de büyük bir iç komplonun izini sürdürecek."

General Quesnel'in adı geçince Villefort ürperdi.

"Gerçekten de haşmetmeap," dedi güvenlik bakanı, "her şey, bu ölümün önceleri sanıldığı gibi bir intihar değil bir cinayet olduğunu düşündürüyor: öyle görünüyor ki General Quesnel ortadan yok olmadan önce Bonapartçı bir kulüpten çıkıyordu. Bilinmeyen bir adam o sabah onu görmeye gelmiş ve ona Saint-Jacques sokağında randevu vermiş; ne yazık ki yabancı, çalışma odasına girdiğinde generalin saçlarını tarayan özel uşağı Saint-Jacques sokağının adını söylediğini duymuş ama numarayı aklında tutamamış."

Güvenlik bakanı XVIII. Louis'ye bu bilgileri verirken onun dudaklarından gözlerini ayıramayan Villefort kızarıp bozarıyordu.

Kral, Villefort'a doğru döndü.

"Benim gibi siz de Zorbadan yana olduğu sanılan General Quesnel'in aslında tamamen bana bağlı olduğunu ve Bonapartçılar tarafından pusuya düşürülüp öldürüldüğünü düşünmüyor musunuz?"

"Bu olabilir, haşmetmeap," diye yanıt verdi Villefort; "daha fazla bir şey bilinmiyor mu?"

"Ona randevu veren adamın izi üzerindeyiz."

"İzi üzerinde miyiz?" diye yineledi Villefort.

"Evet, hizmetçi dış görünüşünü anlattı: esmer, siyah gözlü, kalın kaşlı, bıyıklı, elli elli iki yaşlarında bir adam; mavi bir redingot giymiş, yakasında bir Légion d'honneur nişanı[33] taşıyor. Dün biraz önce söylediğim tanıma tıpatıp uyan birini izlediler, ama adamı Jussienne ve Coq-Héron sokaklarının birleştiği köşede gözden yitirdiler."

Villefort bir koltuğun arkalığına yaslanmıştı; çünkü güvenlik bakanı konuştukça yerin ayaklarının altından kaydığını hissediyordu; ama yabancının onu izleyen ajandan kaçıp kurtulduğunu duyunca derin bir soluk aldı.

"Bu adamı araştıracaksınız mösyö," dedi kral güvenlik bakanına; "çünkü şu anda bize o kadar yararı dokunacak olan General Quesnel, Bonapartçı ya da değil, bir cinayete kurban gitmişse, ki her şey bana bunu düşündürüyor, katillerinin acımasızca cezalandırılmasını istiyorum."

Kralın bu emrinin onda uyandırdığı büyük korkuyu açığa vurmamak için Villefort'un tüm soğukkanlılığını koruması gerekti.

"Garip şey!" diye sürdürdü kral, kızgın bir hareketle, "polis, 'bir cinayet işlendi' dediği zaman her şeyi söylediğini, 'suçluların izi üzerindeyiz' diye eklediğinde de her şeyi yaptığını sanıyor."

"Haşmetmeap, en azından bu konuda kral hazretlerinin memnun olacaklarını umuyorum."

"İyi, göreceğiz; sizi daha çok tutmayayım baron; Mösyö de Villefort, bu kadar uzun bir yolculuktan sonra yorgun olmalısınız, gidin dinlenin. Kuşkusuz babanızın evine indiniz değil mi?"

Villefort'un gözlerinden bir şaşkınlık geçti.

"Hayır haşmetmeap," dedi, "Tournon sokağındaki Madrid Oteli'ne indim."

"Babanızı gördünüz ama, değil mi?"

"Haşmetmeap, önce Mösyö Dük de Blacas'yı görmeye gittim."

"Ama onu göreceksiniz herhalde."

"Sanmıyorum haşmetmeap."

"Ah! doğru," dedi XVIII. Louis, tüm bu yinelenen soruların belli bir amaçla sorulmadığını gösterecek biçimde gülümseyerek, "Mösyö Noirtier ile aranızın açık olduğunu ve bunun krallık uğruna yapılmış yeni bir özveri olduğunu ve size bunun karşılığını vermem gerektiğini unutmuşum."

"Haşmetmeap, bana karşı kral hazretlerinin gösterdiği iyilik tüm tutkularımın çok üzerinde bir ödüldür, kraldan daha başka ne isteyebilirim ki."

"Ne önemi var mösyö, sizi unutmayacağız, içiniz rahat olsun; bu arada," kral mavi giysisinin üzerinde, her zaman Saint-Louis haçının yanında, Carmel ve Saint-Lazare Tepesi Notre-Dame tarikatının büyük nişanının üstünde taşıdığı Légion d'honneur haçını çıkar-

dı ve Villefort'a verdi, "bu arada," dedi, "bu haçı hep takınız."

"Haşmetmeap," dedi Villefort, "kral hazretleri yanılıyorlar, bu haç subay haçıdır."

"Biliyorum mösyö," dedi XVIII. Louis, "olduğu gibi alın onu; başka bir tane isteyecek zamanım yok. Blacas, bu unvanın Mösyö de Villefort'a teslim edilmiş olduğunu unutmayın."

Villefort'un gözleri gurur ve mutluluk gözyaşlarıyla doldu; haçı aldı ve öptü.

"Şimdi kral hazretleri bana hangi emirlerini yerine getirme onuru veriyorlar?"

"Şimdi ihtiyacınız vardır, dinleniniz ve Paris'te bana hizmet konusunda etkisiz kalacağınız için, Marsilya'da bana çok daha fazla yararlı olabileceğinizi düşününüz."

"Haşmetmeap," diye yanıt verdi Villefort eğilerek, "bir saat sonra Paris'ten ayrılmış olacağım."

"Gidebilirsiniz mösyö," dedi kral, "eğer sizi unutursam –kralların bellekleri zayıftır– kendinizi bana anımsatmaktan korkmayınız... Sayın baron, savaş bakanını aramaları için emir veriniz. Blacas, siz burada kalın."

"Ah! Mösyö," dedi güvenlik bakanı Villefort'a, Tuileries'den çıkarken, "doğrudan doğruya yüksek bir göreve geliyorsunuz, yazgınız çizildi."

"Uzun mu sürecek bakalım?" diye mırıldandı Villefort, meslek yaşamı bitmiş olan bakanı selamlayıp evine dönmek için gözleriyle bir araba arayarak.

Rıhtımdan bir fayton geçiyordu, Villefort işaret etti, araba yaklaştı; Villefort adresini verdi ve kendini tutkulu düşlerine bırakarak arabanın içine attı. On dakika sonra oteldeydi; iki saat sonrası için atlarını ısmarladı ve yemek servisinin yapılmasını emretti.

Çıngırağın çanı sert ve kararlı bir elle çalındığında sofraya oturmak üzereydi: oda hizmetçisi kapıyı açmaya gitti ve Villefort adını söyleyen bir ses duydu.

"Kim benim burada olduğumu bilebilir?" diye kendi kendine sordu genç adam.

O anda oda hizmetçisi içeri girdi.

"Pekala!" dedi Villefort, "Ne var? Kapıyı kim çalmış? Kim beni görmek istiyor?"

"Adını söylemek istemeyen bir yabancı."

"Nasıl? Adını söylemek istemeyen bir yabancı mı? Bu yabancı benden ne istiyor?"

"Mösyö ile konuşmak istiyor."

"Benimle mi?"

"Evet."

"Benim adımı mı verdi?"

"Tam olarak."

"Bu yabancının dış görünüşü nasıl?"

"Elli yaşlarında bir adam mösyö."

"Kısa? Uzun?"

"Hemen hemen mösyönün boyunda."

"Esmer mi, sarışın mı?"

"Esmer, çok esmer: siyah saçlı, siyah gözlü, siyah kaşlı."

"Ya giyimi?" diye sordu hemen Villefort, "nasıl giyinmiş?"

"Yukarıdan aşağıya kadar düğmeli uzun bir redingot giymiş; Légion d'honneur nişanı var."

"Bu o," diye mırıldandı Villefort benzi atarak.

"Hay Allah!" dedi, daha önce iki kez eşkalini verdiğimiz kişi kapıda görünerek, "işte yeni davranışlar; Marsilya'da oğulların babalarını kapıda bekletmeleri âdet mi?"

"Babacığım!" diye haykırdı Villefort; "demek yanılmamışım... gelenin siz olduğunuzu tahmin etmiştim."

"Madem ben olduğumu tahmin ettin," dedi yeni gelen, bastonunu köşeye, şapkasını sandalyenin üstüne bırakarak, "sevgili Gérard, beni böyle bekletmenin hiç de hoş olmadığını sana söylememe izin ver."

"Bizi yalnız bırakın Germain," dedi Villefort.

Oda hizmetçisi, yüzünde açıkça seçilen şaşkınlık ifadesiyle dışarı çıktı.

12
BABA VE OĞUL

Mösyö Noirtier –çünkü biraz önce gelen gerçekten de oydu– oda hizmetçisi kapıyı kapayıncaya kadar gözleriyle onu izledi; sonra onun bekleme odasında konuşulanları dinlemesinden korkarak gidip arkasından kapıyı yeniden açtı: önlem boşuna değildi, Germain'in dışarı çıkmakta gösterdiği acelecilik, onun, ilk atalarımızı yoldan çıkaran günahtan hiç de uzak olmadığını kanıtlıyordu. Mösyö Noirtier bu nedenle bekleme odasının kapısını kapama zahmetine girişti, sonra dönüp yatak odasının kapısını kapattı ve sürgüyü indirdi sonra da tüm bu hareketleri şaşkınlıkla izleyen, hâlâ kendine gelememiş olan Villefort'a elini uzattı.

"Hay Allah! sevgili Gérard," dedi tanımlaması oldukça zor bir gülümsemeyle genç adama bakarak, "beni görmekten pek de memnun olmuş gibi değilsin, biliyor musun?"

"Memnunum babacığım," dedi Villefort, "çok memnunum; ama ziyaretinizi hiç beklemiyordum, bu nedenle biraz şaşırdım."

"Ama sevgili dostum," dedi Mösyö Noirtier oturarak, "sanırım ben de sizin için aynı şeyleri söyleyebilirim. Neden mi? Bana 28 Şubat'ta Marsilya'da nişanınızın olduğunu haber veriyorsunuz, 3 Mart'ta Paris'tesiniz."

"Eğer şimdi buradaysam babacığım," dedi Gérard, Mösyö Noirtier'ye yaklaşarak, "bundan hiç yakınmayınız, çünkü buraya sizin için geldim ve bu yolculuk belki de sizi kurtaracak."

"Ah! demek öyle," dedi Mösyö Noirtier, oturduğu koltukta uyuşuk bir biçimde uzanarak! "O zaman bunu bana anlatın yargıç bey, bu ilginç olmalı."

"Babacığım, Saint-Jacques sokağında bulunan Bonapartçı bir kulüpten söz edildiğini duymuşsunuzdur, öyle değil mi?"

"53 numarada mı? Evet, ben o kulübün ikinci başkanıyım."

"Babacığım soğukkanlılığınız içimi ürpertiyor."

"Elden ne gelir sevgili oğlum? Montagnardlar tarafından sürgüne yollandıktan, Paris'ten bir ot arabasının içinde çıktıktan, Bordeaux fundalıklarında Robespierre'in av köpekleri tarafından kovalandıktan sonra insan bu gibi güçlüklere alışıyor. Devam edin bakalım. Evet! Saint-Jacques sokağındaki kulüpte ne olmuş?"

"General Quesnel oraya çağırılmış; akşam saat dokuzda evinden çıkan General Quesnel ertesi gün Seine Nehri'nde bulundu, olan bu."

"Bu güzel hikayeyi size kim anlattı?"

"Kralın kendisi efendim."

"O zaman ben de bu hikayenize karşılık," diye sürdürdü Noirtier, "size bir haber vereceğim."

"Babacığım sizin bana anlatacağınız şeyi bildiğimi sanıyorum."

"Ah! İmparator hazretlerinin karaya çıktığını biliyor musun?"

"Sessiz olun rica ederim babacığım, önce kendiniz için sonra da benim için. Evet, bu haberi biliyordum hem de sizden önce biliyordum, çünkü beynimi yakan düşünceyi benden iki yüz fersah öteye fırlatamamanın öfkesiyle, üç gündür yoldayım; Marsilya'dan Paris'e yıldırım hızıyla geldim."

"Üç gün önce mi! Deli misiniz? Üç gün önce imparator daha karaya çıkmamıştı."

"Ne önemi var, ben planı biliyordum."

"Nasıl biliyordunuz?"

"Elbe Adası'ndan size yazılmış bir mektuptan."

"Bana mı?"

"Evet, size, haberi getirenin cebinde bulduğum bir mektuptan öğrenmiştim. Eğer bu mektup bir başkasının eline geçseydi, o anda babacığım belki de kurşuna dizilirdiniz."

Villefort'un babası gülmeye başladı.

"Haydi haydi," dedi, "öyle görünüyor ki Restorasyon, imparatorluktan, işleri çabucak halledivermenin yolunu öğrenmiş... Kurşuna dizilmek! Sevgili oğlum, ne çabuk buraya vardınız! Ya o mektup, o nerede? Onu ortalıkta bırakmış olabileceğinizden korkacak kadar iyi tanıyorum sizi."

"Bir tek parçası bile kalmaması için onu yaktım: çünkü bu mektup sizin mahkumiyetiniz olurdu."

"Sizin de geleceğinizin mahvolması," diye yanıt verdi soğuk bir biçimde Noirtier; "evet, bunu anlıyorum; ama beni koruduğunuza göre korkacak hiçbir şeyim yok."

"Bundan iyisini yapıyorum mösyö, sizi kurtarıyorum."

"Allah kahretsin! İş daha dramatik hale geliyor; ne demek istiyorsunuz?"

"Mösyö, Saint-Jacques sokağındaki şu kulübe geliyorum."

"Bu kulüp güvenlik görevlilerinin kafasını kurcalıyor gibi görünüyor. Neden daha iyi aramamışlar? Arasalar bulurlardı."

"Bulamadılar, ama iz üzerindeler."

"Bu kutsal bir sözdür, iyi bilirim: polis hata yaptığında iz üzerinde olduğunu söyler, hükümet de, polisin süklüm püklüm gelip izin yok olduğunu söyleyeceği güne kadar sakin sakin bekler."

"Evet, ama bir ceset bulundu: General Quesnel öldürüldü ve dünyanın her yerinde buna cinayet derler."

"Cinayet mi dediniz? Ama generalin bir cinayete kurban gittiğini gösteren hiçbir kanıt yok: her gün Seine Nehri'nde umutsuzluktan kendini suya atmış, yüzme bilmediği için boğulmuş insanlar bulunuyor."

"Babacığım, generalin umutsuzluk yüzünden boğulmadığını, ocak ayında Seine'de yüzülmediğini çok iyi biliyorsunuz. Hayır hayır, kendinizi kandırmayın; bu ölüm, cinayet olarak nitelendiriliyor?"

"Kim bunun böyle olduğunu söylüyor?"

"Kralın kendisi."

"Kral! Ben onu, politikada cinayet olmadığını anlayacak kadar filozof sanırdım. Politikada, sevgili oğlum, benim kadar siz de bilirsiniz ki insanlar yoktur, düşünceler vardır; duygular yoktur, çıkarlar vardır; politikada bir adam öldürülmez, bir engel ortadan kaldırılır, işte hepsi bu. Olayların nasıl geliştiğini öğrenmek ister misin? Pekala, size bunu anlatacağım. General Quesnel'e güvenilebileceğini sanıyorduk: o bize Elbe Adası'ndan tavsiye edilmişti; içimizden biri evine gitti, onu dostlarını bulacağı bir toplantıya Saint-Jacques sokağına gelmesi için davet etti; oraya geldi ve orada ona tüm tasarılar anlatıldı: Elbe Adası'ndan hareket, düşünülen karaya çıkma... her şeyi dinledikten, her şeyi duyduktan sonra, öğreneceği hiçbir şey kalmayınca bize kralcı olduğu yanıtını verdi: o zaman herkes birbirine baktı; ona yemin ettirildi, o da yemin etti, ama öyle kötü niyetliydi ki böyle yemin etmesi bizi tehlikeye atması demekti; tüm bunlara karşın general özgürce, tam anlamıyla özgürce, dışarı bırakıldı. Evine dönmemiş, ne yapalım sevgili oğlum? Bizden çıktı: yolunu şaşırmış olmalı, işte bu. Bir cinayet! Gerçekten de beni şaşırtıyorsunuz Villefort, siz, krallık savcı yardımcısı, bir suçlamayı böylesine kötü kanıtlar üzerine dayandırmakla beni şaşırtıyorsunuz. Siz bir kralcı olarak görevinizi yaptığınızda, benimkilerden birinin kafasını koparttığınızda hiç size, 'Oğlum. bir cinayet işliyorsunuz' demeyi aklımdan geçirdim mi? Hayır, ne dedim? 'Çok iyi mösyö, kahramanca savaştınız; yarın öç alma günü.'"

"Ama babacığım, kendinizi koruyun, biz öç aldığımızda bu çok korkunç olacak."

"Sizi anlamıyorum."

"Zorbanın geri dönüşüne mi güveniyorsunuz?"

"Bunu itiraf ediyorum."

"Yanılıyorsunuz babacığım, Fransa içinde vahşi bir hayvan gibi izlenmeden, sıkıştırılmadan ve yakalanmadan on fersah bile gidemez."

"Sevgili dostum, imparator şu anda Grenoble yolunda, 10 ya da 12'sinde Lyon'da olacak ve 20 ya da 25'inde de Paris'te."

"Halk ayaklanacak..."

"Onu karşılamak için."

"Yanında sadece birkaç kişi var, ona karşı ordular gönderilecek."

"Başkente girmesi için onun yanında olacak ordular. Gerçekten de sevgili Gérard, siz daha çocuksunuz; imparator karaya çıktıktan üç gün sonra bir telgrafın size, 'Zorba birkaç adamıyla Cannes'da karaya çıktı, izindeyiz' demesiyle kendinizi iyi bilgilenmiş sanıyorsunuz. Ama imparator nerede? Ne yapıyor? Bu konuda hiçbir şey bilmiyorsunuz: izleniyor, işte bildiklerinizin hepsi bu. Göreceksiniz, İmparator Paris'e kadar tek kurşun atılmadan izlenecek."

"Grenoble ve Lyon ona aşılmaz bir engel oluşturacak sadık kentlerdir."

"Grenoble kapılarını ona heyecanla açacak, tüm Lyon onu karşılamaya gidecek. İnanın bana biz de sizin kadar iyi haber alıyoruz, bizim polisimiz de sizinki kadar iyidir: buna bir kanıt ister misiniz? Siz benden yolculuğunuzu saklamak istiyordunuz, ama yine de siz kent sınırını aştıktan yarım saat sonra gelişinizi öğrendim; adresinizi arabacınızdan başka hiç kimseye vermediniz, ama işte adresinizi biliyorum, kanıtı da şu ki siz tam sofraya otururken geliyorum; haydi zili çalın ve bir tabak daha isteyin; akşam yemeğini birlikte yiyelim."

"Gerçekten de," diye yanıt verdi Villefort, babasına şaşkınlıkla bakarak, "gerçekten de iyi bilgi toplamışsınız."

"Eh! Doğrusu her şey çok basit; sizin gibi erki elinde tutanların sadece paranın sağladığı olanakları vardır; bizim gibi erki bekleyenlerinse, özverinin sağladığı olanakları vardır."

"Özveri mi?" dedi Villefort gülerek.

"Evet, özveri; umut kesilmeyen tutkuya onurlu sözcüklerle bu ad veriliyor."

Ve baba Villefort oğlunun çağırmadığı hizmetçiyi çağırmak için elini zilin kordonuna uzattı.

Villefort onun kolunu tuttu.

"Durun babacığım," dedi genç adam, "son bir şey daha."

"Söyleyin."

"Krallık polisi ne kadar kötü olursa olsun yine de çok korkunç bir şey biliyor."

"Ne biliyor?"

"General Quesnel'in kaybolduğu sabah onun evine giden adamın dış görünüşünü."

"Ah! Akıllı polis bunu biliyor mu? Nasılmış şu dış görünüş?"

"Esmer tenli, siyah gözlü, siyah saçlı, favorili, çenesine kadar ilikli mavi redingotlu, yakasında Légion d'honneur subay nişanı, geniş kenarlı şapkası ve hasır bastonu olan biri."

"Ha bildikleri bu mu?" dedi Noirtier, "öyle ise neden o zaman bu adamı yakalamamışlar?"

"Çünkü onu dün ya da evvelki gün Coq-Héron sokağının köşesinde gözden kaybetmişler."

"Polisinizin budala olduğunu söylememiş miydim?"

"Evet, ama onu her an yakalayabilirler."

"Evet," dedi Noirtier, hiç tasasız çevresine bakarak, "evet, eğer bu adam uyarılmamışsa, ama uyarıldı," ve gülerek ekledi, "o da yüzünü ve giysisini değiştirecek."

Bu sözlerden sonra ayağa kalktı, redingotunu ve kravatını çıkardı, üstünde oğlunun gerekli tüm tuvalet eşyalarının hazır bulunduğu masaya doğru gitti, bir tıraş bıçağı aldı, yüzünü sabunladı, kusursuz bir ustalıkla polise çok değerli bir ipucu verecek olan tehlikeli favorilerini kesti.

Villefort ona, içinde hayranlık da olan büyük bir korkuyla bakıyordu.

Noirtier favorilerini kestikten sonra saçlarına başka bir biçim verdi: siyah kravatının yerine açık duran bir valizin üstünde görünen renkli bir kravat taktı, mavi ve düğmeli redingotunun yerine Villefort'un kahverengi ve etek ucu geniş bir redingotunu sırtına geçirdi; aynanın önünde genç adamın kenarı kıvrık şapkasını denedi ve kendine yakıştığını görüp memnun oldu, hasır bastonunu biraz önce koyduğu şöminenin köşesinde bırakarak, zarif savcı yardımcısının, yürüyüşüne en önemli özelliklerinden biri olan aşırı özgürlüğü sağlayan, bambudan küçük esnek değneğini sinirli eline alarak, havada ıslık çaldırdı.

"İşte bu!" dedi, görünüşündeki bu değişim tamamlandığında, şaşkınlık içindeki oğluna dönerek, "işte bu! Polisin şimdi beni tanıyabileceğine inanıyor musunuz?"

"Hayır babacığım," diye kekeledi Villefort; "en azından öyle umuyorum."

"Şimdi sevgili Gérard," diye sürdürdü Noirtier, "size bıraktığım tüm eşyayı ortadan kaldırmak için sizin ihtiyatlılığınıza güveniyorum."

"Ah! İçiniz rahat etsin babacığım," dedi Villefort.

"Evet evet! Şimdi sanırım haklısınız, gerçekten de hayatımı kurtarmış olabilirsiniz; ama rahat olun, bunu size çok yakında ödeyeceğim."

Villefort başını salladı.

"İkna olmadınız mı?"

"En azından yanıldığınızı umuyorum."

"Kralı yeniden görecek misiniz?"

"Belki."

"Onun gözünde bir kahin olmak ister misiniz?"

"Felaketi haber veren kahinler sarayda hoş karşılanmaz babacığım. "

"Evet, ama bir gün onlara yapılan haksızlık giderilir; ikinci bir Restorasyon olacağını varsayın, o zaman önemli bir adam olursunuz."

"Peki krala ne söylemeliyim?"

"Ona şunu söyle: 'Haşmetmeap, sizi Fransa'nın eğilimi hakkında, kentlerin görüşü hakkında, ordunun düşünceleri hakkında yanıltıyorlar; sizin Paris'te Korsika canavarı dediğiniz, Nevers'de hâlâ Zorba denen kişiye Lyon'da Bonaparte, Grenoble'da imparator deniyor. Siz onun kaçmakta olduğunu, izlendiğini, sıkıştırıldığını sanıyorsunuz; o, taşıdığı kartal gibi hızla ilerliyor. Açlıktan öldüklerini, yorgunluktan ezildiklerini, bırakıp kaçmaya hazır olduklarını sandığınız askerler, yuvarlanan bir topun çevresindeki kar atomları gibi çoğalıyorlar. Haşmetmeap, gidiniz; Fransa'yı gerçek sahibine, onu satın almamış ama kazanmış birine bırakınız; gidiniz haşmetmeap, sadece tehlike içinde olduğunuz için değil, çünkü hasmınız bağışlayacak kadar güçlüdür, ama Saint Louis'nin torunu için hayatını Arcole, Marengo ve Austerlitz'in kahramanına borçlu olmak aşağılayıcı olacağı için.' Ona bunları söyle Gérard; ya da git, hiçbir şey söyleme; yolculuğunu gizli tut; yapmaya geldiğin şeyle, Paris'te yaptıklarınla övünme; arabana bin; gelmek için yolları nasıl olabildiği kadar hızla aşmışsan dönerken de boşluğu yutar gibi git; Marsilya'ya gece olunca gir; evine arka kapıdan gir ve orada çok sakin, çok alçakgönüllü, hiç giz vermeden yaşa, özel-

likle kimseye zarar verme, çünkü bu kez sana yemin ediyorum, düşmanlarını iyi tanıyan sert insanlarla harekete geçiyoruz. Haydi oğlum, haydi sevgili Gérard, baba emirlerine uyarsanız ya da daha çok hoşuna gidecekse, bir dostun öğütlerine saygı duyarsanız sizi yerinizde tutarız. Eğer siyaset terazisi bir gün sizi yukarı beni aşağı koyarsa bu sizin beni ikinci bir kez kurtarmanız için bir imkan yaratır," diye ekledi Noirtier gülümseyerek. "Elveda sevgili Gérard; bir dahaki gelişinizde benim evimde kalın."

Ve bu sözler üzerine Noirtier, bu kadar zor bir görüşme süresince bir an bile bırakmadığı sakinliği ile çıktı gitti.

Villefort, solgun ve heyecanlı, pencereye koştu, perdeyi araladı ve sokak sınır taşlarının köşesinde ve sokakların birleştiği yerde belki de siyah favorili, mavi redingotlu ve geniş kenarlı şapkalı bir adamı tutuklamak için orada bulunan pusuya yatmış kötü suratlı iki ya da üç adamın ortasından babasının sakin ve soğukkanlı bir biçimde geçtiğini gördü.

Villefort, babası Bussy kavşağında kayboluncaya kadar ayakta ve soluğu tıkanmış halde öylece kalakaldı. Sonra hemen onun bıraktığı eşyalara doğru atıldı, siyah kravatı ve mavi redingotu valizinin en dibine koydu, kıvırıp büktüğü şapkayı bir dolabın altına sıkıştırdı, hasır bastonu parçalara ayırdı ve ateşe attı, bir yolculuk kasketi giydi, oda hizmetçisini çağırdı, bir bakışıyla onun binlerce soru sormasını engelledi, otel ile hesabını kesti, hayvanları koşulmuş arabasına atladı, Lyon'da Napoléon'un Grenoble'a daha yeni girdiğini öğrendi ve tüm yol boyunca sıkıntı içinde, insanın kalbine tutku ve yüksek görev aşkının saldığı büyük korkuların pençesinde, Marsilya'ya vardı.

13
YÜZ GÜN[34]

Mösyö Noirtier gerçek bir kahindi ve olaylar onun söylediği gibi çabuk gelişti. Herkes, bu Elbe Adası'ndan dönüşü, garip, inanılmaz, geçmişte örneği olmadığı gibi büyük bir olasılıkla gelecekte de benzersiz kalacak dönüşü bilir.

XVIII. Louis bu korkunç darbeyi savuşturmakta yetersiz kaldı: insanlara olan birazcık inancı da olaylar sırasında kaybolup gitti. Onun kurduğu krallık ya da daha çok monarşi, sağlam olmayan temeli üzerinde sallandı ve imparatorun küçücük bir hareketi, eski önyargılarla yeni düşüncelerin biçimsiz bir karışımı olan tüm bu yapıyı yerle bir etti. Villefort kralından, o an için sadece yararsız değil aynı zamanda tehlikeli de olan bir minnettarlık gördü bir tek, her ne kadar Mösyö de Blacas, kralın istediği gibi, unvanı büyük bir özenle ona göndertmiş ise de Légion d'honneur subay haçını ortaya çıkarmama ihtiyatlılığını gösterdi.

Yüz gün hükümetinde karşılaştığı tehlikeler ve yaptığı hizmetler nedeniyle çok güçlü bir kişi olan Noirtier'nin koruması olmasaydı Napoléon kuşkusuz Villefort'u görevinden alırdı. Böylece Villefort'a söylediği gibi, 93'ün Girondin'i, 1806'nın senatörü, bir gün önce kendisini korumuş olan kişiyi korudu.

İkinci kez düşüşünün şimdiden görülmesi çok kolay olan İmparatorluk'un yeniden hüküm sürdüğü süre içinde Villefort'un tüm gücü, Dantès'in açığa vurmak üzere olduğu sırrı örtbas etmekle sınırlı kaldı.

Sadece krallık başsavcısı, Bonapartçılığa karşı ılımlı davrandığından kuşkulanıldığı için yerinden oldu.

Bu sırada İmparatorluk iktidarı daha yeni kurulmuş, yani imparator, Kral XVIII. Louis'nin kısa bir süre önce bırakıp gittiği Tuileries'de yeni oturmaya başlamış; Villefort'u, ardından okuyucularımızı içerisine soktuğumuz ve ceviz masasının üzerinde XVIII. Louis'nin kapağı hâlâ açık, yarısı dolu enfiye kutusu duran küçük çalışma odasından çok sayıda ve birbirinden farklı emirler vermeye başlamıştı ki, Marsilya, yüksek görevlilerinin tutumuna karşın, Güney'de her zaman kötü bir biçimde söndürülmüş sivil savaş meşalelerinin kendi bölgesinde de tutuşmaya başladığını hissetti; misillemelerin, evlerine kapanmış kralcıları tedirgin eden gürültü patırtıları ne olursa olsun dışarı çıkma tehlikesini göze alanlara karşı halk tarafından yapılan hakaretlerin ötesine geçmesine ramak kalmıştı.

Halk partisine katılmış olduğunu belirttiğimiz saygıdeğer armatör de çok doğal olarak,

yüz seksen derecelik değişimin sonunda çok güçlü diyemesek de –çünkü Mösyö Morrel ağır ağır ve çalışa çalışa ticari bir servet edinmiş tüm insanlar gibi ihtiyatlı ve biraz da utangaçtı– onu ılımlı gören Bonapartçı güçlerin dışında kalmasına rağmen, bir isteğini duyurmak için sesini yükseltebilecek güçteydi, bu istek de, tahmin edeceğiniz gibi Dantès ile ilgiliydi.

Villefort, üstünün düşmesine karşın ayakta kalmış, evliliği, kararlaştırılmış olmasına karşın daha iyi bir zamana ertelenmişti. Eğer imparator tahtta kalırsa Gérard için bir başka evlilik düşünülmesi gerekiyordu ve babası ona yeni bir eş bulma işini üstlenmişti; eğer ikinci bir Restorasyon XVIII. Louis'yi Fransa'ya geri getirirse Mösyö de Saint-Méran'ın etkisi, dolayısıyla onunki de artacaktı ve evlilik her zamankinden daha uygun olacaktı.

Krallık savcı yardımcısı, bir sabah kapısı açılıp da ona Mösyö Morrel'in geldiğini haber verdiklerinde Marsilya başsavcısı idi artık.

Başkası olsa armatörü hemen karşılamaya giderdi ve bu acele onun zayıflığını göstermiş olurdu; ama Villefort, deneyimi olmasa bile, en azından her konuda içgüdüleri olan bir yüksek görevliydi. Restorasyon zamanında yaptığı gibi, yanında hiç kimse olmamasına karşın kralın savcı yardımcısının bekletme göreneğine uymak gibi basit bir nedenle Mösyö Morrel'i bekletti; on beş dakika kadar farklı görüşlerde iki üç gazete okuduktan sonra armatörün içeri alınmasını emretti.

Mösyö Morrel Villefort'u yıkılmış bulacağını sanıyordu: oysa onu altı hafta önce gördüğü gibi, yani sakin, kararlı ve yüksek düzeyde birini halktan birinden ayıran tüm engellerin en aşılmazı olan soğuk bir nezaket içinde buldu.

Morrel Villefort'un odasına, yargıcın onu görünce titreyeceğinden emin olarak girmişti, oysa tam tersine, masasına dirseğini dayamış onu bekleyen bu sorgulayıcı insanın önünde heyecanlı ve titrek olan kendisiydi.

Kapıda durdu, Villefort tanımakta güçlük çekiyormuş gibi ona baktı. Saygıdeğer armatörün şapkasını elinde evirip çevirdiği birkaç saniye boyunca süren inceleme ve sessizlikten sonra:

"Mösyö Morrel, sanırım," dedi Villefort.

"Evet mösyö benim," diye yanıt verdi armatör.

"Yaklaşın," diye sürdürdü yargıç eliyle koruyucu bir işaret yaparak, "ziyaretinizi neye borçlu olduğumu söyler misiniz?"

"Hiç tahmin etmiyor musunuz mösyö?" diye sordu Morrel.

"Hayır, hiçbir fikrim yok; ama bu yapabileceğim bir şey varsa size yardımcı olmama engel değil."

"Bu tümüyle size bağlı mösyö," dedi Morrel.

"Açıklayınız o zaman."

"Mösyö," diye sürdürdü armatör, durumunun açıklığının ve nedeninin haklılığının kendisine güç kazandırdığını hissederek, konuştukça güvenini yeniden kazanmıştı, "imparator hazretlerinin karaya çıktığını öğrenmemizden birkaç gün önce gemimin ikinci kaptanı olan genç bir adam, bir denizci, bir zavallı için bağışlayıcılığınızı istemek için gel-

diğimi hatırlıyorsunuzdur; hatırlarsanız Elbe Adası'yla ilişkileri nedeniyle suçlanmıştı: o dönemde suç olan bu ilişkiler bugün saygınlık niteliği taşıyor. Siz o zaman XVIII. Louis'ye hizmet ediyordunuz ve bu adamı gözetmediniz mösyö; bu sizin görevinizdi. Bugün Napoléon'a hizmet ediyorsunuz, bu adamı korumalısınız; bu yine sizin göreviniz. Size onun ne olduğunu sormaya geldim."

Villefort kendine hâkim olmak için büyük bir çaba harcayarak:

"Bu adamın adı neydi?" diye sordu; "lütfen bana onun adını söyleyiniz."

"Edmond Dantès."

Kuşkusuz Villefort, kulağının dibinde bu adın söylendiğini duymak yerine bir düelloda yirmi beş metreden hasmının tabancasından çıkan kurşunu yemeyi yeğlerdi; yine de hiç kılını bile kıpırdatmadı.

"Bu şekilde," dedi kendi kendine Villefort, "bu genç adamı tutuklamış olduğum için, bunun kişisel bir sorun olduğunu ileri sürerek kimse beni suçlayamaz."

"Dantès mi, Edmond Dantès mi demiştiniz?" diye yineledi.

"Evet efendim."

Villefort yandaki evrak dolabına yerleştirilmiş kalın bir sicil dosyasını açtı, bir masaya koştu, masadan dosyalara geçti ve armatöre dönerek:

"Yanılmadığınızdan emin misiniz mösyö?" dedi çok doğal bir biçimde.

Eğer Morrel daha kurnaz ya da bu iş hakkında daha bilgili olsaydı krallık savcı yardımcısının kendi yargı çevresinin tümüyle dışında kalan böyle bir konuda ona yanıt vermeye tenezzül etmiş olmasını garip bulurdu; ve Villefort'un onu neden tutuklama emri kütüklerine, hapishane müdürlüklerine, bölüm başkanlığına göndermediğini kendi kendine sorardı. Ama Villefort'da boşuna korku görmeye çalışan Morrel onun hiç korkusunun olmadığını, tersine alçakgönüllü olduğunu gördü: Villefort doğru davranmıştı.

"Hayır mösyö," dedi Morrel, "yanılmıyorum; zaten o zavallı çocuğu on yıldır tanıyorum, dört yıldır da benim hizmetimde. Size geldim, hatırlıyor musunuz? Bugün şu zavallı çocuğa karşı hak bilir olmanızı rica etmek için geldiğim gibi altı hafta önce de bağışlayıcı olmanızı rica etmeye gelmiştim; beni çok kötü karşılamıştınız ve bana sinirli yanıtlar vermiştiniz. Ah! o zamanlar kralcılar Bonapartçılara karşı çok katıydılar!"

"Mösyö," diye yanıt verdi Villefort, gösterişli bir biçimde her zamanki soğukkanlılığı ve aceleciliği ile savunmaya geçerek, "Bourbonların sadece tahtın yasal mirasçıları değil ulusun seçtikleri olduklarına inandığım zamanlar kralcıydım; ama hepimizin tanık olduğu mucizevi geri dönüş bana yanıldığımı kanıtladı. Napoléon'un dehası galip geldi: yasal hükümdar sevilen hükümdar oldu."

"Çok şükür!" diye haykırdı Morrel büyük içtenliğiyle, "böyle konuşmanız beni memnun etti, Edmond'un yazgısı için de böyle olur umarım."

"Bekleyin bakalım," dedi Villefort yeni bir sicil dosyasını karıştırarak, "buldum: bu bir denizciydi, değil mi? Bir Katalan kızı ile evlenecekti. Evet, evet; ah! şimdi anımsıyorum: durum çok ciddi idi."

"Nasıl ciddi?"

"Benim evimden çıkanldıktan sonra onun adalet sarayına götürüldüğünü biliyorsunuz."

"Evet, sonra?"

"Sonra! Ben Paris'e raporumu yazdım; üstünde bulduğumuz kağıtları gönderdim. Bu benim görevimdi, ne yaparsınız? Tutuklandıktan sekiz gün sonra tutuklu götürülmüş."

"Götürülmüş mü!" diye haykırdı Morrel; "o zavallı çocuğa ne yapmış olabilirler?"

"Ah! Sakin olun. Fenestrelle'e, Pignerol'e, Sainte-Marguerite adalarına götürülmüştür, idari terimlerle, yeri değiştirilmiş; günün birinde onun geri gelip geminizin kumandasını aldığını göreceksiniz."

"İstediği zaman gelsin, yeri hazır olacak. Ama ne oldu da şimdiye kadar geri dönmedi? Bonapartçı adaletin yapacağı ilk şey, kralcı adaletin içeri attıklarını dışarı çıkarmak olmalıydı bence."

"Düşünüp taşınmadan suçlamayınız sevgili Mösyö Morrel," diye yanıt verdi Villefort; "her şeyde yasalara uygun olarak davranmak gerekir. Tutuklama emri yukarıdan gelmişti, özgür bırakma emrinin de yukarıdan gelmesi gerekir. Napoléon geleli daha on beş gün bile olmadı; yürürlükten kaldırma mektupları da ancak gönderilmiş olmalı."

"Ama şimdi kazanan biz olduğumuza göre yazışmalan hızlandırmanın yolu yok mudur? Bazı dostlarım var, etkili dostlar; tutuklama kararının kaldırılmasını sağlayabilirim."

"Tutuklama kararı yoktu."

"Ya tutuklama emri?"

"Siyaset alanında tutuklama emri kütüğü yoktur; kimi zaman hükümetler bir adamı arkasında hiçbir iz bırakmadan ortadan kaldırmakta yarar görürler: tutuklama emir belgeleri araştırmalara yol gösterebilir."

"Bourbonlar zamanında belki böyleydi, ama şimdi..."

"Bu her zaman böyledir sevgili Mösyö Morrel; XIV. Louis zamanında kurulmuş ceza mekanizması bugün hâlâ Bastille'de çalışıyor. İmparator her zaman tutuklularının yönetmeliği konusunda büyük kraldan daha titizdir; ve kayıtlarda izlerine rastlanmayan tutukluların sayısı hesaplanamayacak kadar çoktur."

Bunca iyilikseverlik Mösyö Morrel'in kesin düşüncelerini değiştirdi, hattâ kuşkularını bile ortadan kaldırdı.

"Şimdi Mösyö de Villefort," dedi, "zavallı Dantès'in dönüşünü hızlandırmak için bana ne gibi bir öğüt verebilirsiniz?"

"Bir tek öğüt, mösyö: adalet bakanlığına bir dilekçe veriniz."

"Ah! Mösyö, dilekçelerin ne olduğunu biliyoruz: bakanlık günde iki yüz dilekçe alıyor ve dört taneden fazlasını okumuyor."

"Evet," dedi Villefort, "ama benim tarafımdan gönderilmiş, benim tarafımdan dipnot düşülmüş, doğrudan doğruya benim tarafımdan tavsiye edilmiş bir dilekçeyi okuyacaktır."

"Siz bu dilekçeyi yerine ulaştırma işini üzerinize mi alıyorsunuz mösyö?"

"Büyük bir zevkle. Dantès o zaman suçlu olabilirdi, ama bugün suçsuz ve görevim gereği hapse attığım birine özgürlüğünü geri vermek de benim görevimdir."

Villefort olasılığı çok az, ama olabilecek bir soruşturma tehlikesini, onu kesinlikle mahvedecek olan bir soruşturma tehlikesini böylece önlüyordu.

"Bakanlığa nasıl yazılır?"

"Buraya oturunuz Mösyö Morrel," dedi Villefort, yerini armatöre vererek; "size yazdıracağım."

"Bu iyiliği yapacak mısınız?"

"Elbette. Zaman yitirmeyelim; zaten şimdiye kadar çok zaman yitirdik."

"Evet efendim, zavallı çocuğun beklediğini, acı çektiğini belki de umutsuzluğa kapıldığını düşünelim."

Bu tutuklu aklına gelince Villefort onu karanlık ve sessizlik içinde lanetleyerek ürperdi; ama geriye dönmek için artık çok geçti: Dantès onun hırsının çarklan arasında kırılmalıydı.

"Bekliyorum efendim," dedi armatör, Villefort'un koltuğuna oturup eline bir kalem alarak.

Villefort, kuşkuya hiç yer bırakmayan mükemmel bir amaç uğruna çalışan Dantès'in vatanseverliğini, Bonapartçılara yaptığı hizmetleri abartan bir dilekçe yazdırdı; bu dilekçede Dantès Napoléon'un dönüşünde en etkin rol oynayan casuslardan biri olmuştu; böyle bir yazıyı gören bakanın, eğer yapılan haksızlık daha önce giderilmemişse hemen o anda bu haksızlığı onaracağı kesindi.

Dilekçe bitince Villefort onu yüksek sesle okudu.

"İşte bu," dedi, "şimdi bana güvenin."

"Dilekçe hemen gidecek mi efendim?"

"Hem de bugün."

"Dipnot koyacak mısınız?"

"Koyabileceğim en iyi dipnot, bu dilekçede söylediğiniz her şeyin gerçek olduğunu doğrulamak olacak."

Ve Villefort yerine oturdu, ardından dilekçenin köşesine kendi onayını belirten bir yazı ekledi.

"Şimdi ne yapmak gerek?" diye sordu Morrel.

"Beklemek," dedi Villefort; "ben her şeyi üstleniyorum."

Bu güven Morrel'e umut verdi: krallık savcı yardımcısının yanından çok hoşnut ayrıldı ve oğlunu yeniden göreceği günün gecikmeyeceğini haber vermek için Dantès'in yaşlı babasına gitti.

Villefort'a gelince, Dantès'i bugün kurtaracak, gelecekte de korkunç bir biçimde tehlikeye atacak olan dilekçeyi Paris'e göndermek yerine, Avrupa'nın durumunun ve olaylann gelişiminin şimdiden gösterdiği bir şeyi, yani ikinci bir Restorasyon'u düşünerek, büyük bir özenle elinde tuttu.

Bu durumda, Dantés'in tutukluluğu devam etti: hücresinin dibinde unutulmuş olan Dantès, XVIII. Louis'nin tahttan düşüşünün çıkardığı büyük gürültüyü, ondan daha tüyler ürpertici olan İmparatorluk'un çöküşünün yankılannı hiç duymadı.

Ama Villefort dikkatli gözleri ve keskin kulaklarıyla her şeyi izlemişti. İmparatorluk'un Yüz Gün adı verilen kısa süreli ortaya çıkışı sırasında Morrel iki kez, Dantès'in özgürlüğü için ısrar ederek bu isteğini yinelemek için gelmişti ve her defasında Villefort yeni sözler ve umutlar vererek onu sakinleştirmişti; sonunda Waterloo geldi. Morrel bir daha Villefort'un karşısına çıkmadı: armatör genç dostu için insan olarak yapılabilecek her şeyi yapmıştı; ikinci Restorasyon sırasında yeni girişimlerde bulunmak boşu boşuna kendini tehlikeye atmak olacaktı.

XVIII. Louis tekrar tahta çıktı. Marsilya'da pişmanlıklarla dolu birçok anısı olan Villefort Toulouse'da açık bulunan krallık savcılığı kadrosu için başvurdu ve o görevi aldı; yeni konutuna yerleştikten on beş gün sonra, babası sarayda her zamankinden daha iyi bir yer edinmiş olan Matmazel Renée de Saint-Méran ile evlendi.

İşte Dantès, Yüz Gün dönemi boyunca ve Waterloo'dan sonra insanlar tarafından olmasa da Tanrı tarafından unutulmuş olarak böyle hapiste kaldı.

Napoléon'un Fransa'ya geri döndüğünü gören Danglars, Dantès'e vurduğu darbenin ne kadar önemli olduğunu kavradı: yaptığı ihbar tam isabetti; suça belli bir eğilimi olan ve günlük yaşamda orta zekalı tüm insanlar gibi o da bu garip rastlantıya *Tanrının buyruğu* adını verdi.

Ama Napoléon Paris'e girdiğinde ve sesi yeniden buyurgan ve güçlü yankılandığında Danglars korktu; her an Dantès'in, her şeyi bilen, tüm intikamını alacak güce sahip ve tehditkar Dantès'in yeniden ortaya çıkmasını bekledi; bu nedenle Mösyö Morrel'e deniz üstündeki görevinden ayrılmak istediğini belirtti ve onun tarafından bir İspanyol tüccara tavsiye edildi ve Mart sonuna doğru yani Napoléon'un Tuileries'ye gelişinden on on iki gün sonra bu tüccarın yanında küçük bir memur olarak çalışmaya başladı; onunla Madrid'e gitti ve bir daha ondan söz edildiği duyulmadı.

Fernand ise hiçbir şey anlamadı. Dantès ortada yoktu, onun istediği de buydu zaten. Ne olmuştu? Hiç bunu öğrenmeye çalışmadı. Sadece onun yokluğunun kendisine sağladığı rahatlık sırasında kah Dantès'in ortadan yok olmasının nedenleri konusunda Mercédès'i yanıltmak, kah kaçırma ve göç etme planları kurmak için çaba gösterdi; zaman zaman bunlar yaşamının karanlık saatleri oldu, Pharo Burnu'nun, hem Marsilya'yı hem de Katalanların kasabasını gören ucunda, avını gözleyen bir kuş gibi hüzünlü ve hareketsiz bir halde etrafa göz gezdirerek, özgür yürüyüşlü, başı dik, kendisi için katı bir intikam habercisi olan güzel genç adamın bu iki yolun birinde görünüp görünmeyeceğini anlamaya çalışıyordu. O zaman Fernand'ın tasarıları suya düşüyordu: kendi kendine, bir tüfek atışıyla Dantès'in kafasını dağıtmayı, sonra da cinayetine renk katmak için kendini öldürmeyi düşünüyordu. Ama Fernand yanılıyordu: o adam hiçbir zaman kendini öldürtmedi, çünkü hep umudu vardı.

Tam bu sırada, acılı onca çalkantının arasında İmparatorluk eli silah tutabilecek kim varsa askere çağırdı ve imparatorun gürleyen sesiyle birlikte, bu insanlar Fransa dışına yöneldiler. Fernand da kulübesini ve Mercédès'i bırakarak, arkasından belki de hasmının geri gelip sevdiği kadınla evlenebileceği gibi karanlık ve korkunç bir düşünceyle kendi kendini yiyerek herkes gibi gitti.

Eğer Fernand kendini öldürecek olsaydı, Mercédès'i bırakıp giderken öldürürdü.

Mercédès'e gösterdiği yakınlık, onun acısı karşısında duyar gibi göründüğü merhamet, en küçük bir isteğini yerine getirmek için gösterdiği özen, özverinin cömert kalplerde her zaman yapacağı etkiyi yaptı: Mercédès Fernand'ı her zaman bir dost olarak sevmişti; ona karşı dostluğu yeni bir duyguyla, minnettarlıkla daha da arttı.

"Kardeşim," dedi Katalan'ın omzuna asker çantasını asarken, "kardeşim, tek dostum, kendinizi öldürtmeyiniz, acı çektiğim ve siz olmazsanız tek başıma kalacağım bu dünyada beni yalnız bırakmayınız."

Ayrılık anında söylenmiş bu sözler Fernand'a bazı umutlar verdi. Demek Dantès geri dönmezse bir gün Mercédès onun olabilecekti.

Mercédès, ona hiçbir zaman bu kadar çorak görünmemiş olan bu çıplak arazi üzerinde, ufka kadar uzanan sonsuz denizle yapayalnız kaldı. Gözyaşları içinde, tıpkı acılı öyküsü bize anlatılan o deli kadın gibi, küçük Katalan kasabası çevresinde durmadan başıboş dolaşırken görülüyordu: kimi zaman Güney'in kızgın güneşi altında ayakta, hareketsiz, bir heykel gibi sessiz durarak ve Marsilya'ya bakarak; kimi zaman nehrin kıyısına oturmuş denizin kendi acısına benzer sonsuz sızlanışını dinleyerek ve umutsuz bir bekleyişin tüm bu zalimce seçenekleriyle acı çekeceğine öne doğru eğilse, kendini ağırlığına bırakıverse, dipsiz derinlik açılsa da orada sulara gömülse daha iyi olup olmayacağını durmadan kendi kendine sorarak.

Bu düşüncesini gerçekleştirmek için Mercédès'te eksik olan cesaret değildi, onun yardımına koşan ve onu intihardan kurtaran dini inancıydı.

Caderousse da Fernand gibi askere çağırılmıştı; ama Katalan'dan sekiz yaş büyük ve evli olduğu için sadece üçüncü birlikte yer almış ve kıyılara gönderilmişti.

Artık sadece umudun ayakta tuttuğu yaşlı Dantès imparatorun düşüşüyle umudunu yitirmişti.

Oğlundan ayrı düşmesinden günü gününe beş ay sonra, hemen hemen onun tutuklandığı saatte Mercédès'in kollarında son nefesini verdi.

Mösyö Morrel tüm cenaze giderlerini karşıladı ve yaşlı adamın hastalığı sırasında yaptığı küçük borçların hepsini ödedi.

Böyle davranmak için sadece iyiliksever olmak yetmiyor, cesaret de gerekiyordu. Güney ateşler içindeydi, ölüm döşeğinde de olsa, Dantès kadar tehlikeli bir Bonapartçının babasının yardımına koşmak bir suçtu.

14
ÖFKELİ TUTUKLU VE DELİ TUTUKLU

XVIII. Louis'nin geri dönüşünden yaklaşık bir yıl sonra hapishaneler genel müfettişi bir ziyarette bulundu.

Dantès hücresinin bir ucunda, tüm bu hazırlıkların, yukarıda çok gürültü patırtı yapan, ama aşağıda, bir tutuklunun gecenin karanlığında ağını ören örümceği, hücresinin tavanında bir saatte oluşan su damlasının belli aralıklarla düşüşünü duymaya alışmış kulağı dışında bir kulak için anlaşılması olanaksız tıkırtısını, gıcırtısını duydu.

Yaşayanların dünyasında alışılmamış bir şeyler olduğunu tahmin etti: çok uzun zamandan beri kendisini ölü gibi gördüğü bir mezarda yaşıyordu.

Gerçekten de müfettiş birbiri arkasından odaları, hücreleri, zindanları geziyordu. Birçok tutuklu sorguya çekildi: bunlar yumuşaklıkları ya da budalalıkları nedeniyle yönetimin hoşgörüsünü kazanmış olanlardı; müfettiş nasıl beslendiklerini ve isteklerinin neler olduğunu sordu.

Hepsi de yiyeceklerin iğrenç olduğunu ve özgürlüklerini istediklerini söylediler.

Bunun üzerine müfettiş onlara söyleyecek başka bir şeyleri olup olmadığını sordu.

Başlarını salladılar. Tutuklular özgürlükten başka ne isteyebilirlerdi ki?

Müfettiş gülümseyerek hapishane müdürüne döndü ve şöyle dedi: "Bize neden bu gereksiz ziyareti yaptırdıklarını bilmiyorum. Bir tutuklu gören yüz tutuklu görmüş demektir; bir tutukluyu dinleyen bin tutukluyu dinlemiş demektir; her zaman aynı şey: kötü yiyorlar ve suçsuzlar. Başka tutuklu var mı?"

"Evet, hücrede tuttuğumuz tehlikeli ya da deli tutuklularımız var."

"Görelim," dedi müfettiş büyük bir bezginlikle, "işimizi sonuna kadar yapalım; hücrelere inelim."

"Durun," dedi müdür, "yanımıza hiç olmazsa iki adam alalım; tutuklular kimi zaman yaşamdan bıktıkları için kendilerini ölüme mahkum ettirmek amacıyla gereksiz umutsuzluk eylemlerine girişiyorlar: bu eylemlerden birine kurban gidebilirsiniz."

"Önlemlerinizi alın öyleyse," dedi müfettiş.

Gerçekten de iki asker getirtildi ve öylesine pis kokan, iğrenç ve küflü bir merdivenden inmeye başladılar ki böyle bir yerden sadece geçmek bile hem görme hem koku alma duyusunu hem de solunumu kötü bir biçimde etkiliyordu.

"Ah!" dedi müfettiş merdivenin yarısında durarak, "hay Allah, kim burada yaşayabilir?"

"En tehlikeli komploculardan biri, bize özellikle her şeyi yapabilecek bir adam gibi tanıtılan biri."

"Yalnız mı?"

"Elbette."

"Ne kadar zamandır burada?"

"Aşağı yukarı bir yıldır."

"Gelir gelmez mi hücreye kondu?"

"Hayır mösyö, ona yiyecek vermekle görevli gardiyanı öldürmek istemesinden sonra."

"Görevli gardiyanı öldürmek mi istedi?"

"Evet efendim, bunu bize kendisi de söyleyebilir, öyle değil mi Antoine?" diye sordu hapishane müdürü.

"Beni öldürmek istedi ne de olsa," diye yanıt verdi gardiyan.

"Ya! Demek bu adam delinin biri ha!"

"Ondan da beter," dedi gardiyan, "o bir şeytan."

"Onun hakkında şikayette bulunmamızı ister misiniz?" diye sordu müfettiş hapishane müdürüne.

"Yararı yok, mösyö, o böyle yeteri kadar cezalandırılıyor; zaten şimdi neredeyse delirmek üzere ve gözlemlerimizin bize kazandırdığı deneyime göre bir yıla kalmaz tümüyle aklını yitirir."

"İnanın bu onun için daha iyi olur," dedi müfettiş; "tümüyle delirdi mi daha az acı çeker."

Görüldüğü gibi son derece iyilik dolu bir adam olan müfettiş, yerine getirmekte olduğu insani görevlerine yaraşır biriydi.

"Haklısınız efendim," dedi hapishane müdürü, "düşünceniz konuyu derinlemesine incelediğinizi gösteriyor. Bundan sadece yirmi ayak[35] kadar uzakta, içine başka bir merdivenle inilen bir hücrede 1811'den beri burada olan, 1813'ün sonuna doğru aklını yitirmeye başlayan ve o zamandan bu yana dış görünüşü tanınmaz hale gelen, İtalya'daki bir partinin eski başkanı yaşlı bir rahibimiz var: eskiden ağlardı şimdi gülüyor, eskiden zayıflardı şimdi yağ bağlıyor. Bunu görmektense rahibi görmeyi mi yeğlersiniz? Deliliği eğlendiricidir, sizi hiç üzmez."

"Hem bunu hem öbürünü göreceğim," diye yanıt verdi müfettiş; "görevi bilinçli yapmak gerek."

Müfettiş ilk denetimini yapıyordu ve yetkililerde iyi bir izlenim bırakmak istiyordu.

"Önce bu hücreye girelim," diye ekledi.

"Memnuniyetle," diye yanıt verdi hapishane müdürü.

Ve gardiyana kapıyı açmasını işaret etti. Hücresinin bir köşesine oturmuş, demirli dar havalandırma penceresinden sızan ince gün ışığına anlatılmaz bir mutlulukla kendini vermiş olan Dantès ağır kilitlerin gıcırdamasını ve eksenleri üzerinde dönen paslanmış zıvanaların gürültüsünü duyunca başını kaldırdı. İki gardiyanın el fenerleriyle aydınlattığı, hapishane müdürünün şapkası elinde konuştuğu, yanında iki asker olan yabancı adamı gören Dantès, ne olup bittiğini tahmin etti ve bir üst dereceden yetkiliye isteğini bildirme

fırsatı çıktığını görerek ellerini önünde kavuşturup ayağa fırladı.

Tutuklunun kötü niyetle müfettişe doğru atılacağını sanan askerler hemen süngülerine davrandılar.

Müfettiş bile bir adım geriledi.

Dantès kendisini korkulacak bir adam gibi tanıttıklarını anladı.

O zaman insan yüreğinin taşıyabileceği tüm alçakgönüllülüğü ve iyilikseverliği bakışlarında topladı ve yanında bulunanları şaşırtan bir tür dindarca konuşmayla kendini anlatarak ziyaretçinin ruhuna ulaşmaya çalıştı.

Müfettiş Dantès'in konuşmasını sonuna kadar dinledi; sonra hapishane müdürüne dönerek:

"İman yoluna girecek," dedi kısık sesle; "daha yumuşak duygulara şimdiden hazır. Görüyorsunuz, korku onu etkilemiş; süngülerin karşısında geriledi; oysa bir deli hiçbir şey karşısında gerilemez; Charenton'da bu konuda çok ilginç gözlemlerde bulundum."

Sonra tutukluya dönerek:

"Kısaca, ne istiyorsunuz?" diye sordu.

"Hangi suçu işlediğimi öğrenmek istiyorum; yargıçların benimle ilgilenmesini istiyorum; davamın soruşturulmasını istiyorum; eğer suçluysam kurşuna dizilmek, suçsuzsam özgür bırakılmak istiyorum."

"İyi besleniyor musunuz?" diye sordu müfettiş.

"Evet, sanırım, bu konuda bir şey bilmiyorum. Ama bunun pek önemi yok; sadece benim için, zavallı tutuklu için değil, adaleti sağlayan tüm görevliler, hattâ bizi yöneten kral için bile, önemli olması gereken şey, bir masumun alçakça bir ihbarın kurbanı olmaması ve cellatlarına lanet okuyarak kilit arkasında ölmemesidir."

"Bugün çok alçakgönüllüsünüz," dedi hapishane müdürü; "her zaman böyle değilsiniz. Gardiyanınızı öldürmek istediğiniz gün bambaşka konuşuyordunuz."

"Bu doğru efendim," dedi Dantès "ve bana karşı her zaman iyi davranan bu adamdan alçakgönüllülükle özür diliyorum... Ama ne yaparsınız? Delirmiştim, öfkeliydim."

"Artık değil misiniz?"

"Hayır mösyö, çünkü hapishane hayatı beni dize getirdi, bitirdi, mahvetti... O kadar uzun zamandır buradayım ki!"

"O kadar uzun zaman mı?... Hangi dönemde tutuklandınız?" diye sordu müfettiş.

"28 Şubat 1815, öğleden sonra saat ikide."

Müfettiş hesapladı.

"Şimdi 30 Temmuz 1816; öyleyse, niye abartıyorsunuz? Sadece on yedi aydır tutuklusunuz."

"Sadece on yedi ay!" dedi Dantès. "Ah! Mösyö, on yedi ay hapiste kalmanın ne olduğunu bilmiyorsunuz: on yedi yıl, on yedi yüzyıl; özellikle benim gibi mutluluğa çok yaklaşmış bir adam için, benim gibi sevdiği kadınla evlenmek üzere olan bir adam için, önünde onur verici bir meslek yaşamının açıldığını gören ve her şeyi bir anda elinden alınan bir adam için; en güzel günün ortasından en derin karanlığa düşen, meslek yaşamı-

nın yerle bir olduğunu gören, yaşlı babası öldü mü yoksa yaşıyor mu bilmeyen bir adam için. Deniz havasına, denizcilerin bağımsızlığına, açıklığa, sonsuzluğa, sınırsızlığa alışmış bir adam için on yedi ay hapis! Mösyö, on yedi ay hapis, insan dilinin en iğrenç adlarla belirttiği tüm suçların hak ettiğinden daha fazlasıdır. Bana acıyın efendim ve benim için hoşgörü değil kesin çözüm isteyin; bağışlama değil yargılama isteyin; yargıçları mösyö, ben sadece yargıçları istiyorum; bir sanığın yargıç isteği geri çevrilemez."

"İyi," dedi müfettiş, "bakacağız."

Sonra hapishane müdürüne dönerek:

"Aslında bu zavallı beni üzdü," dedi. "Yukarı çıktığımızda bana onun tutuklama emrini gösterirsiniz."

"Elbette," dedi hapishane müdürü; "ama ona karşı korkunç notlar bulacağınızı sanıyorum."

"Mösyö," diye devam etti Dantès, "beni buradan kendi kararınızla çıkaramayacağınızı biliyorum; ama benim isteğimi yetkililere aktarabilirsiniz, bir soruşturma açtırabilirsiniz, kısacası beni yargı önüne çıkarabilirsiniz: istediğim tek şey bir yargılanma; ne suç işlediğimi, hangi cezaya çarptırıldığımı bileyim; çünkü gördüğünüz gibi belirsizlik tüm işkencelerin en kötüsü."

"Bana durumu açıklayın," dedi müfettiş.

"Mösyö," diye haykırdı Dantès, "duygulandığınızı sesinizden anlıyorum, bana umut edebileceğimi söyleyiniz."

"Size bunu söyleyemem," diye yanıt verdi müfettiş, "size sadece dosyanızı inceleyeceğime söz verebilirim."

"Ah! O zaman özgürüm, kurtuldum demektir mösyö."

"Sizi kim tutuklattı?" diye sordu müfettiş.

"Mösyö de Villefort," diye yanıt verdi Dantès. "Onu görünüz ve onunla konuşunuz."

"Mösyö de Villefort bir yıldır artık Marsilya'da değil, Toulouse'da."

"Ah! Bu beni şaşırtmadı," diye mırıldandı Dantès: "tek koruyucum uzaklaştırıldı."

"Mösyö de Villefort'un sizden nefret etmesi için bazı nedenler var mıydı?" diye sordu müfettiş.

"Hiç yoktu, efendim; hattâ bana karşı çok iyiydi."

"O zaman sizin hakkınızda bıraktığı ya da bana vereceği notlara güvenebilirim."

"Tümüyle mösyö."

"Bu iyi, bekleyin."

Dantès ellerini gökyüzüne kaldırıp, cehennemdeki ruhları kurtarmaya giden İsa peygamber gibi hücresine gelen bu adam için Tanrıdan esenlik dileyen bir dua mırıldanarak dizlerinin üstüne çöktü.

Kapı yeniden kapandı; ama müfettişle aşağı inen umut, Dantès'in hücresinde kapalı kaldı.

"Tutuklama emrini hemen mi görmek istersiniz yoksa rahibin hücresine mi geçmek istersiniz?"

"Hücreleri ziyaret işini bitirelim," diye yanıt verdi müfettiş. "Eğer gün ışığına çıkarsam

bu üzücü görevime devam etme cesaretini bir daha bulamam belki."

"Ah! Bu tutuklu hiç öbürü gibi değil, bunun deliliği komşusunun akıllığından daha az hüzün verici."

"Nasıl bir delilik bu?"

"Ah! Garip bir delilik: büyük bir hazinenin sahibi olduğunu sanıyor. Tutukluluğunun ilk yılında hükümet onu özgür bırakırsa hükümete bir milyon veriyordu; ikinci yıl, iki milyon, üçüncü yıl, üç milyon ve bu böyle artarak gitti. Şimdi tutukluluğunun beşinci yılı: size gizlice bir şey söylemek isteyecek ve size beş milyon önerecek."

"Ah! ah! bu gerçekten de ilginç," dedi müfettiş; "bu milyonerin adı neydi?"

"Rahip Faria."

"No:27!" dedi müfettiş.

"İşte burası. Açın, Antoine."

Görevli gardiyan isteneni yaptı ve müfettişin meraklı bakışları *deli rahip*'in hücresine daldı.

Tutuklu genellikle böyle nitelendiriliyordu.

Odanın ortasında, duvardan koparılmış bir alçı parçasıyla yere çizilmiş bir çemberin içinde giysileri paramparça olmuş neredeyse çırılçıplak bir adam yatıyordu. Çok belirgin geometrik çizgiler çizdiği bu çemberin içinde, problemini çözmekle öylesine meşgul görünüyordu ki Arşimet, Marcellus'un bir askeri tarafından öldürüldüğünde ancak böylesine meşgul olabilirdi. Hücrenin kapısı açılırken çıkan gürültü karşısında kımıldamadı bile, ancak fenerlerin ışığı, üstünde çalıştığı nemli zemini alışılmamış bir ışıkla aydınlattığında yeni uyanıyormuş gibi göründü. Başını çevirdi ve şaşkınlık içinde, hücresine inmiş kalabalık gurubu gördü.

Hemen ayağa kalktı, berbat durumdaki yatağının üstüne atılmış örtüyü aldı ve yabancıların gözlerine düzgün bir durumda görünmek için ona sarındı.

"Ne istiyorsunuz?" dedi müfettiş kalıplaşmış sözlerini değiştirmeden.

"Ben mi mösyö?" dedi rahip şaşırmış görünerek; "hiçbir şey istemiyorum."

"Anlamıyorsunuz," dedi müfettiş: "ben hükümet görevlisiyim, hapishanelere gelmek ve tutukluların isteklerini dinlemek benim görevim."

"Ah! o zaman durum değişir efendim," diye canlı bir biçimde haykırdı rahip, "anlaşacağımızı umarım."

"Görüyorsunuz ya," dedi hapishane müdürü alçak sesle, "size söylediğim gibi başlamadı mı?"

"Mösyö," diye devam etti tutuklu, "ben Roma doğumlu Rahip Faria'yım; yirmi beş yıl kardinal Rospigliosi'nin sekreterliğini yaptım, 1811 yılının başına doğru, nedenini hiç bilmiyorum, tutuklandım; o zamandan bu yana İtalyan ve Fransız yetkililerden özgürlüğümü istiyorum."

"Niçin Fransız yetkililerden?" diye sordu hapishane müdürü.

"Çünkü ben Piombino'da tutuklandım ve sanıyorum ki, Milano ve Floransa gibi Piombino da bir Fransız eyaletinin merkezi oldu."

Müfettiş ve hapishane müdürü gülerek birbirlerine baktılar.

"Aman azizim," dedi müfettiş, "İtalya ile ilgili haberleriniz pek taze değil."

"Tutuklandığım günün tarihini taşıyorlar efendim," dedi Rahip Faria; "imparator hazretleri Tanrı'nın ona gönderdiği oğlu için Roma krallığını kurduğuna göre, fetihlerinin gelişimini izleyerek Machiavelli'nin ve Cesare Borgia'nın İtalya'yı tek bir krallık yapma düşünü gerçekleştirdiğini düşünüyorum."

"Mösyö," dedi müfettiş, "iyi ki Tanrı, bana çok ateşli yandaşı gibi göründüğünüz bu dev tasarıda bazı değişiklikler yaptı."

"İtalya'yı büyük, bağımsız ve mutlu bir devlet yapmanın tek yolu budur," diye yanıt verdi rahip.

"Olabilir," diye yanıt verdi müfettiş, "ama ben buraya sizinle Roma Kilisesi politik düşünceleri üzerine ders yapmaya değil, size, biraz önce söylediğim gibi, beslenme ve barınmanız konusunda istekleriniz olup olmadığını sormaya geldim."

"Beslenme tüm hapishanelerde olduğu gibi," diye yanıt verdi rahip, "yani çok kötü; barınmaya gelince, görüyorsunuz, burası nemli ve sağlığa aykırı bir yer, ama yine de bir hücre için oldukça uygun. Ama şimdi söz konusu olan şey bu değil, hükümete yapacağım çok önemli ve çok kârlı açıklamalardır."

"İşte başladık," dedi hapishane müdürü müfettişe alçak sesle.

"İşte, beni çok önemli, başarılı olursa belki de Newton'un sistemini değiştirecek bir hesap yaparken rahatsız etmiş olmanıza karşın, sizi görmekten bu denli mutlu olmamın nedeni. Benimle özel olarak görüşme lütfunda bulunabilir misiniz?"

"Hım! Ben dememiş miydim?" dedi hapishane müdürü müfettişe.

"Emrinizdekileri tanıyorsunuz," diye yanıt verdi müfettiş, gülümseyerek.

Sonra Faria'ya dönerek:

"Mösyö," dedi, "benden istediğiniz şey olanaksız."

"Ama mösyö," dedi rahip, "ya hükümete büyük bir tutar, örneğin beş milyon kazandırmak söz konusu ise?"

"Doğrusu ya," dedi müfettiş hapishane müdürüne dönerek, "sayıya varıncaya kadar her şeyi söylemiştiniz."

"Haydi," dedi rahip, müfettişin gitmek için bir hareket yaptığını fark ederek, "ille de yalnız olmamız gerekli değil; hapishane müdürü beyefendi görüşmemizde bulunabilir."

"Sevgili mösyö," dedi hapishane müdürü, "ne yazık ki söyleyeceklerinizi önceden ve ezbere biliyoruz. Söz konusu olan şey hazineleriniz, değil mi?"

Faria bu alaycı adama baktı, tarafsız bir gözlemci rakibinin gözlerinde aklın ve gerçeğin ışığının parıldadığını kesinlikle fark ederdi.

"Kuşkusuz," dedi, "bunun dışında neden söz edeyim istiyorsunuz?"

"Müfettiş bey," diye devam etti hapishane müdürü, "ben bu öyküyü size rahip kadar iyi anlatabilirim, çünkü dört beş yıldır bunu dinlemekten bıktım."

"Bu da şunu kanıtlıyor müdür bey," dedi rahip, "siz de kutsal kitapların sözünü ettiği, gözleri olup da görmeyen, kulakları olup da duymayan şu insanlar gibisiniz."

"Sevgili mösyö," dedi müfettiş, "hükümet zengindir ve Tanrı'ya şükür, sizin paranıza ihtiyacı yoktur; paranızı hapishaneden çıktığınız gün için saklayın."

Rahibin gözleri faltaşı gibi açıldı; müfettişin eline sarıldı.

"Ama ya hapishaneden çıkamazsam," dedi, "ya tüm adalete karşı beni bu hücrede tutarlarsa, ya sırrımı hiç kimseye açıklayamadan ölürsem, bu hazine kayıp mı olacak? Bundan hem hükümet hem de ben yararlansak daha iyi olmaz mı? Altı milyona kadar çıkarım mösyö; evet, altı milyondan vazgeçerim, kalanı ile yetinirim eğer bana özgürlüğüm geri verilirse."

"Yemin ederim," dedi müfettiş kısık sesle, "bu adam öyle inandırıcı bir tonda konuşuyor ki deli olduğu bilinmese söylediklerinin gerçek olduğu sanılabilir."

"Ben deli değilim mösyö ve gerçeği söylüyorum," dedi, tutuklulara has keskin duyma yetisi ile müfettişin sözlerinin bir tekini bile kaçırmamış olan Faria. "Size sözünü ettiğim hazine gerçekten var ve sizinle bir anlaşma yapmayı öneriyorum, buna göre siz beni belirttiğim yere götüreceksiniz; gözlerinizin önünde toprak kazılacak, eğer yalan söylüyorsam, eğer hiçbir şey bulunmazsa, eğer ben deliysem, sizin söylediğiniz gibi, o zaman beni sonsuza kadar kalacağım ve ne sizden ne başkasından artık hiçbir şey istemeyeceğim bu hücreye geri getirirsiniz."

Hapishane müdürü gülmeye başladı.

"Hazineniz uzakta mı?" diye sordu.

"Buradan yaklaşık yüz fersah uzakta," dedi Faria.

"Hiç de fena tasarlanmamış," dedi hapishane müdürü; "eğer tüm tutuklular gardiyanlarını yüz fersah dolaştırarak eğlenmek isteselerdi, eğer gardiyanlar da böyle bir gezinti yapmaya razı olsalardı bu, tutukluların fırsat bulduklarında kaçmaları için harika bir şans olurdu ve böyle bir yolculukta da kesinlikle böyle bir fırsat çıkardı."

"Bu bilinen bir yol," dedi müfettiş, "bunu ilk bulma onuru da beyefendinin değil."

Sonra rahibe dönerek:

"Size iyi beslenip beslenmediğinizi sormuştum, öyle değil mi?" dedi.

"Mösyö," diye yanıt verdi Faria, "size gerçeği söylemişsem beni kurtaracağınıza İsa üzerine yemin edin, ben de size hazinenin gömüldüğü yeri göstereyim."

"İyi besleniyor musunuz?" diye yineledi müfettiş.

"Mösyö, hiçbir şeyi tehlikeye atmayacaksınız, bunun kaçmam için bir fırsat yaratmak amacıyla olmadığını göreceksiniz, çünkü yolculuk sırasında ben hapishanede kalacağım."

"Benim soruma yanıt vermiyorsunuz," dedi müfettiş sabırsızlıkla.

"Siz de benim isteğime!" diye haykırdı rahip. "Bana inanmak istemeyen diğer sağduyudan yoksun insanlar gibi size de lanet olsun! Benim altınımı istemiyorsanız, ben de onu saklarım; bana özgürlük vermeyi reddediyorsunuz, Tanrı onu bana verecek. Gidin buradan, artık söyleyecek bir şeyim yok."

Rahip örtüsünü atıp alçı parçasını aldı ve çemberinin ortasına gidip oturarak çizgilerine ve hesaplarına devam etti.

"Orada ne yapıyor?" dedi müfettiş ayrılırken.

"Hazinesinin hesabını yapıyor," dedi hapishane müdürü.

Faria bu acı alaya, son derece küçümseme dolu bir bakışla yanıt verdi.

Gelenler dışarı çıktı. Gardiyan arkalarından kapıyı kapattı.

"Gerçekten de bir hazinesi olmalı," dedi müfettiş merdivenleri çıkarken.

"Ya da ona sahip olduğunu düşlüyor," diye yanıt verdi hapishane müdürü, "ertesi gün deli olarak uyanacak."

"Gerçekten de," dedi müfettiş çürümüşlüğün ilkelliği ile, "eğer gerçekten zengin olsaydı hapishanede olmazdı."

Rahip Faria'nın serüveni de böyle bitti. Tutuklu olarak kaldı ve bu ziyaretten sonra deli olarak ünü daha da arttı.

Söz konusu olan, Caligula ya da Neron, bu büyük hazine arayıcıları, olanaksızı isteyen bu insanlar olsaydı, bu zavallı adamın sözlerine kulak verip, ona istediği havayı, bu kadar yüksek ücret biçtiği yaşam alanını ve bu kadar pahalı ödemeyi istediği özgürlüğü bağışlarlardı. Ama olasılığın sınırında kalmış günümüz krallarında artık istencin gözüpekliği yok; verdikleri emirleri dinleyen kulaktan, yaptıklarını dikkatle inceleyen gözden korkuyorlar; kutsal özlerinin üstünlüğünü artık hissetmiyorlar; onlar taç sahibi insanlar, o kadar. Eskiden kendilerini Jüpiter'in oğlu sanıyor ya da en azından kendi kendilerine öyle olduklarını söylüyor ve Tanrı babalarının kimi davranışlarını sürdürüyorlardı; bulutların ötesinde ne olup bittiği kolayca denetlenemez; bugünse kralların yanına rahatlıkla ulaşılabiliyor. Oysa zorba hükümetler nasıl her zaman hapishanenin ve işkencenin doğurduğu sonuçları gözler önüne sermekten kaçınırlarsa, bir engizisyon kurbanının ezilmiş kemikleri ve kanayan yaralarıyla ortaya çıktığı nasıl pek nadir görülürse, aynı şekilde delilik, ruhsal işkencelerin sonunda hücrelerin çirkefinde oluşan bu yara da, neredeyse her zaman oluştuğu yerde saklanır ya da eğer dışarı çıkarsa, yorgun gardiyanın kendilerine getirdiği şekilsiz kalıntıda ne insanı ne de düşünceyi tanıyamayan doktorların bulunduğu karanlık bir hastaneye kapatılır.

Hapishanede deliren Rahip Faria deliliği nedeniyle ömür boyu hapse mahkum olmuştu.

Dantès'e gelince, müfettiş ona verdiği sözü tuttu. Hapishane müdürünün odasına dönünce sicil dosyasını getirtti. Tutukluyu ilgilendiren not şöyle düzenlenmişti:

EDMOND DANTÈS :	Aşırı Bonapartçı: Elbe Adası'ndan dönüşte etkin rol oynadı. Çok büyük gizlilik içinde ve sıkı bir denetim altında tutulmalı.

Bu not, kütüğün geri kalanından farklı bir yazıyla ve başka bir mürekkeple yazılmıştı, bu da yazının Dantès'in tutuklanmasından sonra eklendiğini kanıtlıyordu.

Suçlama ona karşı savaşılamayacak kadar kesindi. Müfettiş ekin altına şöyle yazdı: "Hiçbir şey yapılamaz."

Bu ziyaret Dantès'i yeniden canlandırmıştı sanki; hapishaneye girdiğinden beri günle-

ri sayınayı unutmuştu; ama müfettiş ona yeni bir tarih vermişti ve Dantès bunu unutmamıştı. Arkasına, tavandan kopmuş bir alçı parçasıyla 30 Temmuz 1816 tarihini yazdı ve o andan başlayarak zaman kavramını yitirmemek için her gün bir kertik attı.

Günler geçti, sonra haftalar, sonra aylar: Dantès hep bekliyordu, önce on beş gün içinde özgür kalacağına kesin gözüyle bakmaya başlamıştı. Duymuş gibi göründüğü ilginin yansını Dantès'in işini izlemeye ayırırsa, müfettişe on beş gün yeterdi. Bu on beş gün geçtikten sonra Dantès müfettişin Paris'e dönmeden kendisiyle uğraşmasını beklemenin saçma olacağını düşündü; oysa Paris'e dönüşü ancak iş gezisi sona erdikten sonra olabilirdi, iş gezisi de bir ya da iki ay sürebilirdi; o zaman kendine on beş gün yerine üç ay süre tanıdı, üç ay geçince başka bir düşünme biçimi onun yardımına koştu, bu işe altı ay süre biçti, ama altı ay geçince de günleri birbirine ekleyerek on buçuk ay beklemiş oldu. Bu on ay boyunca hapishane yönetiminde hiçbir şey değişmemişti; avundurucu hiçbir haber ona ulaşmadı; soru sorduğu gardiyan her zamanki gibi sessizdi. Dantès duygularından kuşku duymaya, belleğinde bir anı sandığı şeyin beyninin bir sanrısından başka bir şey olmadığını, hücresinde görünen avutucu meleğin bir düşün kanatlarıyla inmiş olduğunu düşünmeye başladı.

Bir yıl sonra hapishane müdürü görev değiştirdi, Ham Kalesi'nin yönetimini üstlenmişti; adamlarından çoğunu beraberinde götürdü, bunların arasında Dantès'in gardiyanı da vardı. Yeni bir hapishane müdürü geldi; tutuklularının adlarını öğrenmek onun için çok uzun bir süre gerektireceğinden, onları sadece numaralarıyla tanımayı yeğledi. Bu mobilyalı korkunç otel elli odadan oluşuyordu; oturanlar kaldıkları odaların numaralan ile çağrılıyorlardı, zavallı genç adam da artık Edmond olan adı ya da Dantès olan soyadı ile çağırılmıyordu, onun adı 34 numaraydı.

15
34 NUMARA VE 27 NUMARA

Dantès bir hapishanede unutulan tutukluların çektikleri acıların her aşamasını geçirdi. Umudun arkasından gelen ve bir suçsuzluk bilinci olan gururla başladı; sonra suçsuzluğundan kuşku duymaya başladı, bu durum hapishane müdürünün akıl bozukluğu konusundaki düşüncelerini biraz doğruluyordu; sonunda gururunun en üst noktasından aşağı düştü, Tanrı'ya değil insanlara yalvarıyordu henüz; Tanrı son çaredir. Önce Tanrı'dan yardım dilemesi gereken bir zavallı, tüm diğer umutlarını yitirdikten sonra ondan medet umma noktasına gelir ancak.

Dantès, kendisini hücresinden çıkarıp daha karanlık ve daha kuytu başka bir hücreye koymalarını rica etti. Değişiklik, daha kötü de olsa değişiklikti ve Dantès'e birkaç günlük oyalanma sağlayacaktı. Ona açık hava ve dolaşma hakkı, kitap ve alet vermeleri için yalvardı. Bunlardan hiçbiri ona verilmedi; ama hiç önemi yoktu, o istemeye devam etti. Eski gardiyanından daha sessiz de olsa, sanki olabilirmiş gibi, yeni gardiyan ile konuşmaya alışmıştı; ama biriyle konuşmak, bir dilsizle bile olsa, hâlâ bir zevkti. Dantès kendi sesini duymak için konuşuyordu: yalnızken konuşmayı denemişti, ama bu onu korkutuyordu.

Dantès, özgür iken sık sık, sefil zevk anlayışlarının, eğlence âlemlerinin ve ürküntü veren dostlukların bir araya getirdiği serseri, haydut ve katillerden oluşmuş tutuklu koğuşlarının çok korkunç olduğunu düşünürdü. Ama şimdi hiç konuşmak istemeyen bu duygusuz gardiyanın yüzü dışında başka yüzler görmek için bu batakhanelerden birine atılmış olmayı dileyecek noktaya gelmişti; aşağılayıcı giysisi, ayağa takılan zinciri, omuza vurulan damgası ile bir zindanın özlemini çekiyordu. Kürek mahkumları en azından benzerleriyle bir aradaydılar, havayı soluyor, gökyüzünü görüyorlardı; kürek mahkumları mutluydular.

Bir gün gardiyandan kendisi için kim olursa olsun bir arkadaş istemesi için yalvardı, bu, sözünü ettiklerini duyduğu deli rahip de olabilirdi. Ne kadar sert bir görüntü de çizse, gardiyanın içinde her zaman biraz insanlık kalır. Bu adamın da kalbinin derinliklerinde, her ne kadar yüzü bunu belli etmiyor ise de, tutsaklığı bu denli zor geçen şu zavallı genç adam için bir acıma duygusu vardı; 34 numaranın isteğini hapishane müdürüne iletti; ama müdür, Dantès'in bir siyasetçi imiş gibi, tutukluları kışkırtmak, bir komplo hazırlamak, kaçmayı denemek için bir dostla yardımlaşmak istediğini sandı ve bu öneriyi geri çevirdi.

Dantès'in artık insanlardan beklediği hiçbir şey kalmamıştı. O zaman, daha önce bunun bir gün olacağını söylediğimiz gibi, Tanrı'ya yöneldi.

Yazgının bellerini büktüğü zavallıların medet umduğu, yeryüzünde yaygın tüm dindarca düşünceler içini rahatlattı; annesinin kendisine öğrettiği duaları anımsadı ve bunlarda daha önce hiç bilmediği anlamlar buldu; çünkü mutlu bir insan için dua, acının gelip de mutsuz insana Tanrı'yla konuşurken kullanacağı bu soylu dili açıklayacağı güne kadar, tekdüze ve anlamdan yoksun bir birikim gibi gelir.

Bu nedenle coşkuyla değil öfkeyle dua etti. Yüksek sesle dua ederken artık sözlerinden korkmuyordu; bir tür esrime içine düşüyordu; ağzından çıkan her sözde Tanrı'nın ortaya çıktığını görüyordu; basit ve mahvolmuş hayatının tüm eylemlerini, ulu Tanrı'nın iradesine bağlıyor, bunlardan kendine dersler, yerine getirmesi gereken görevler çıkarıyordu ve her duanın sonunda, insanların çoğu zaman Tanrı yerine insanlara başvurmanın yolunu buldukları çıkarcı arzuyu dile getiriyordu: Bize karşı günah işleyenleri affettiğimiz gibi siz de bizim günahlarımızı affediniz.

Bu coşkulu dualarına karşın Dantès tutuklu olarak kaldı.

Bunun üzerine, zihni bulandı, gözlerinin önünde kalın bir bulut oluştu. Dantès basit ve eğitimsiz bir adamdı; geçmiş onun için, ancak bilimin kaldırabileceği bu karanlık perdeyle örtülü olarak kalmıştı. Hücresinin yalnızlığı ve düşüncelerinin ıssızlığı içinde geçmiş dönemleri yeniden kuramaz, tükenmiş halkları yeniden canlandıramaz, hayal gücünün büyüttüğü ve şiirleştirdiği ve gözler önünden geçen Martin'in Babil tabloları gibi gökyüzünün ateşi ile aydınlanmış şaşırtıcı ilkçağ kentlerini yeniden yaratamazdı; onun sadece kısacık bir geçmişi, kapkaranlık bugünü, kuşku dolu geleceği vardı: belki de sonsuz bir gecede düşüneceği aydınlık on dokuz yıl! Hiçbir avuntu ona yardım edemezdi: güçlü ve yıllar kat etmekten daha fazla seveceği hiçbir şey olmayan ruhu, bir kafesteki kartal gibi hapsedilmişti. O zaman, bir düşünceye takılıyordu aklı: görünür hiçbir nedeni olmadan görülmemiş bir uğursuzlukla yıkılan mutluluğuna; bu düşünceye dört elle sarılıyor, onu tüm yönleriyle evirip çeviriyor, Dante'nin cehenneminde acımasız Ugolin'in, başpiskopos Roger'nin başını yemesi gibi o da bu düşünceyi oburcasına yiyip bitiriyordu. Dantès'in güç üzerine kurulmuş geçici bir inancı vardı sadece; başkalarının başarıdan sonra inançlarını yitirmeleri gibi, o da inancını yitirdi. Sadece o bundan yarar sağlamamıştı.

Çileciliğin ardından öfke geldi. Edmond Tanrı'ya, gardiyanın korku içinde gerilemesine yol açan küfürler savuruyordu; bedenini zindanın duvarlarına çarparak yaralıyordu; öfkesini, büyük bir hırsla, onu saran her şeyden, özellikle de kendinden alıyordu; bir kum tanesinin, bir saman çöpünün, bir hava akımının onda yarattığı en küçük hoşnutsuzluk yeterliydi bunun için. Gördüğü, Villefort'un ona gösterdiği, dokunduğu o ihbar mektubu aklına geliyordu; her satır duvarın üstünde Baltazar'ın *Mene, Tekel, Feres*'i gibi pırıl pırıl parlıyordu. Onu bu uçurumun içine atanın Tanrı'nın intikamı değil insanların kini olduğunu söylüyordu kendi kendine; bu bilinmeyen insanların, ateşli hayal gücünün aklına getirdiği tüm işkencelerden geçtiğini kuruyordu kafasında, en korkunç işkencelerin onlar için fazla yumuşak özellikle fazla kısa olacağını düşünüyordu; çünkü işkence-

den sonra ölüm geliyordu; ölümde huzur değilse de en azından ona benzeyen duyarsızlık vardı.

Düşmanları hakkında, huzurun ölüm olduğunu, zalimce cezalandırmak isteyen için ölümden başka yollar gerektiğini kendi kendine söyleye söyleye intihar düşüncesinin iç karartıcı devinimsizliği içinde buldu kendini; felaket yokuşunda bu karanlık düşüncelere takılıp kalanın vay haline! Tertemiz dalgaların maviliği gibi uzanan, ama içinde yüzücünün, kendine çeken, emen ve sulara gömen zift gibi bir balçığa bacaklarının giderek yapışıp kaldığını hissettiği ölü denizlerden biridir bu. Bir kez böyle hissedince, eğer ilahi güç onun yardımına koşmazsa her şey biter ve harcadığı her çaba onu biraz daha ölüme çeker.

Yine de bu ruhsal çöküntü durumu, belki de kendisinden önce gelmiş acıdan ve onu izleyecek cezadan daha az korkunçtur; bu size kocaman uçurumu, ama uçurumun dibinde de hiçliği gösteren bir tür baş döndürücü avuntudur. Bu noktaya gelen Edmond bu düşüncede bir avuntu buldu; tüm acıları, tüm dertleri ve arkalarından sürükledikleri bu hayaletler alayı, ölüm meleğinin sessizce ayak basabileceği bu hapishane köşesinden uçup gidiyor gibi göründü. Dantès geçmiş yaşamına huzurla, gelecek yaşamına dehşetle baktı ve ona bir sığınak gibi görünen bu orta noktayı seçti.

"Kimi kez," diyordu kendi kendine, "uzak seferlerimde, henüz bir insan olduğum zaman, bu özgür ve güçlü insan başka insanlara yerine getirdikleri emirler verdiği zaman, gökyüzünün kapandığını, denizin titreyip gürlediğini, göğün bir köşesinde fırtınanın doğduğunu ve dev bir kartal gibi iki kanadını her iki ufukta da çırptığını gördüm; o zaman gemimin artık sadece güçsüz bir barınak olduğunu hissediyordum, çünkü bir devin elindeki tüy gibi hafif olan gemim titriyor ve kendi kendine sarsılıyordu. Çok geçmeden kabaran dalgaların korku veren gürültüsüyle sarp kayaların görüntüsü bana ölümü haber veriyordu ve ölüm beni çok korkutuyordu; ondan kaçmak için tüm çabamı harcıyordum ve Tanrı'yla savaşmak için tüm insan gücümü, tüm denizci zekamı bir araya getiriyordum!.. Ama o zaman mutluydum, yaşama dönmek mutluluğa dönmekti; bu ölümü ben çağırmamıştım, ben seçmemiştim; yosunlardan ve çakıllardan oluşmuş bu yatağın üzerinde uyumak bana zor geliyordu; kendini Tanrı gibi yaratılmış bir insan sanan ben ölümümden sonra büyük martılara ve akbabalara yem olma düşüncesinden tiksiniyordum. Ama bugün durum başka: bana yaşamı sevdiren her şeyi yitirdim, bugün ölüm bana, beşikte sallayacağı çocuğa gülümseyen bir dadı gibi gülümsüyor; ama bugün istediğim gibi ölüyorum ve odamda üç bin kez döndüğüm, yani otuz bin adım attığım, yani hemen hemen on fersah yürüdüğüm öfke ve umutsuzluk dolu şu gecelerin birinden sonra nasıl uyuyorsam, öylece yorgun ve kırık uykuya dalıyorum."

Bu düşünce genç adamın kafasında filizlenir filizlenmez daha yumuşak, daha güler yüzlü oldu; sert yatağı ve kara ekmeği artık onun için sorun olmaktan çıktı, daha az yedi, uyumaz oldu ve yaşamının geri kalanını, eskimiş bir giysiyi bırakır gibi istediği zaman orada bırakacağından emin olarak, neredeyse katlanılabilir buldu.

Ölmenin iki yolu vardı: biri basitti, atkısını bir pencere demirine bağlayarak kendini

asmaktı; öbürü yemek yer gibi görünüp kendini açlıktan ölmeye bırakmaktı. Birincisi Dantès'e çok itici geldi. Korsanların, gemilerin serenine asılan insanların yaşattığı korkunç duyguyla yetiştirilmişti; bu nedenle asılma onun için kendine uygulamak istemediği bir tür alçaltıcı ölüm cezasıydı; onun için ikinciyi benimsedi ve aynı gün uygulamaya koydu.

Dört yıla yakın bir zaman anlattığımız seçeneklerle akıp gitti. İkinci yılın sonunda Dantès günleri sayınayı bırakmış ve bir zamanlar müfettişin onu içinden çekip çıkardığı "zamanı bilmezliğe" yeniden düşmüştü.

Dantès, "ölmek istiyorum" demiş ve ölüm biçimini kendisi seçmişti; o zaman bunu iyice tasarlamış ve kararından dönmek korkusuyla kendi kendine, böyle öleceğine yemin etmişti. "Bana sabah kahvaltımı ve akşam yemeğimi getirdiklerinde," diye düşünmüştü, "yiyecekleri pencereden atacağım ve onları yemiş gibi yapacağım."

Karar verdiği gibi de yaptı. Günde iki kez onun gökyüzünü görmesini sağlayan küçük açıklıktan yiyeceklerini atıyordu, önce neşeyle, sonra düşünerek daha sonra da pişmanlıkla; bu korkunç kararı uygulayacak gücü kendinde bulabilmek için ettiği yemini anımsaması gerekti. Eskiden onu iğrendiren yiyecekler açlık başına vurunca gözüne iştah açıcı görünüyor, mis gibi kokuyordu; kimi zaman içinde yiyecekler olan tabağı, gözlerini çürümüş et parçasına ya da kokuşmuş balığa, küflü kara ekmeğe dikip, bir saat boyunca elinde tutuyordu. Bunlar, içinde hâlâ savaşan ve zaman zaman kararını yerle bir eden son yaşam içgüdüleriydi. O zaman hücresi ona o kadar karanlık görünmüyor, durumu daha az umutsuz geliyordu; daha gençti; yirmi beş, yirmi altı yaşlarında olmalıydı, daha önünde yaşanacak hemen hemen elli yılı yani yaşadığı yılların iki katı vardı. Bu süre içinde bir sürü olay kapıları zorlayabilir, İf Şatosu'nun duvarlarını yerle bir edebilir ve ona özgürlüğünü verebilirdi! O zaman ağzını yemeğe yaklaştırıyor, ama ardından, gönüllü Tantale[36] olarak yemeği ağzından uzaklaştırıyordu; çünkü ettiği yemini anımsıyor ve bu mert karakter yeminini tutmadığı için kendini küçümsemekten çok korkuyordu. Bu nedenle geriye kalan günlerini katı ve acımasız bir biçimde tüketti sonunda, ona getirilen yemeği tavan penceresinden atmak için ayağa kalkacak gücünün kalmadığı gün geldi.

Ertesi gün artık görmüyor, zar zor duyuyordu. Gardiyan çok ağır bir hastalığı olduğunu sanıyordu; Edmond yakında ölmeyi umut ediyordu.

Gün böyle geçip gitti: Edmond, içinde bir tür huzur olan belli belirsiz bir uyuşukluğun her yanını sardığını hissediyordu. Midesindeki sinirli kasılmalar yatışmıştı; susuzluk ateşi sönmüştü; gözlerini kapadığında, geceleri çamurlu topraklarda yanıp sönen şu alevlere benzer bir sürü parlak ışıltılar görüyordu: bu, adına ölüm denen, bilinmeyen ülkenin alacakaranlığı idi. Birden akşam saat dokuza doğru, kenarında yattığı duvarın öte tarafından boğuk bir ses geldi kulağına.

Öyle çok iğrenç hayvan bu hapishanede gelip gürültü yapmıştı ki Edmond yavaş yavaş bu kadar küçük bir şeyden uykusunun bölünmemesine alışmıştı; ama bu kez ister duyularının perhiz nedeniyle yoğunlaşmış olmasından, ister gürültünün alışılmıştan daha güçlü olmasından ister ölüm saatinde her şeyin önem kazanmasından, Edmond daha iyi duymak için başını kaldırdı.

Bu, büyük bir hayvan pençesinin ya da güçlü bir dişin ya da taşların üstünde çalışan bir aletin çıkardığı sese benzer düzenli bir tıkırtıydı.

Güçten düşmüş de olsa, genç adamın beyni tutukluların hep aklında olan beylik düşünceye takıldı: özgürlük. Onun için tüm gürültülerin tam bittiği anda başlayan bu gürültü, sanki Tanrı onun acıları karşısında sonunda merhamete gelmiş ve ona bir ayağının mezarın kenarında durduğunu haber vermek için bu gürültüyü yollamış gibi geldi Dantés'e. Dostlarından birinin, düşünmekten zihninin yorulduğu şu çok sevdiği insanlardan birinin, şu anda onun için uğraşmadığını ve onları ayıran uzaklığı aşmaya çalışmadığını kim bilebilirdi?

Ama hayır, kuşkusuz Edmond yanılıyordu, ölümün eşiğinde gidip gelen düşlerden biriydi bu.

Yine de Edmond hep bu gürültüyü dinliyordu. Bu gürültü yaklaşık üç saat sürdü, sonra Edmond bir tür çökme sesi duydu ve ardından da gürültü kesildi.

Birkaç saat sonra daha yakından ve daha güçlü olarak yeniden duyuldu. Edmond başkalarıyla ilişki kurmasını sağlayan bu çalışma ile ilgilenmeye başlamıştı; birden gardiyan içeri girdi.

Ölmeye karar verdiği yaklaşık sekiz gündür, tasarısını uygulamaya koyduğu dört gündür Edmond, hangi hastalığa yakalandığını sandığını sormak için onunla konuşan gardiyana yanıt vermeyerek, kendisine çok dikkatle baktığında duvardan yana dönerek tek bir söz söylememişti. Ama bugün gardiyan bu boğuk gürültüyü duyabilir, telaşa düşebilir, buna bir son verebilir ve böylece sadece düşüncesi bile Dantès'in son dakikalarını güzelleştiren, nereden geldiği bilinmeyen umudu yok edebilirdi.

Gardiyan yemek getiriyordu.

Dantès yatağında doğruldu ve sesini yükselterek aklına gelen her konuda, getirdiği yiyeceklerin kötülüğü ve bu hücrede katlandığı soğuk hakkında, bazen söylenerek, bazen de daha fazla bağırma hakkına sahip olabilmek için homurdanarak, tam da bugün hasta tutuklu için çorba ve taze ekmek sağlayabilmiş ve bu çorbayla ekmeği ona getirmiş olan gardiyanın sabrını zorlayarak konuşmaya başladı.

Bereket versin gardiyan Dantès'in sayıkladığını sandı; yiyecekleri her zaman yaptığı gibi bir ayağı tam oturmayan kötü masanın üstüne bıraktı ve çekildi.

Özgür kalınca Edmond neşeyle dinlemeye koyuldu yeniden.

Gürültü öyle belirginleşmişti ki genç adam şimdi hiç çaba harcamadan bunu duyuyordu.

"Artık hiç kuşku yok," dedi kendi kendine, "gündüz olmasına karşın mademki bu gürültü devam ediyor, bu, kurtuluşu için çalışan benim gibi zavallı bir tutuklu olmalı. Ah! Yanında olsaydım ona ne kadar yardımcı olurdum!"

Sonra birdenbire, mutsuzluğa alışmış ve insanca sevinçleri ancak zorlukla yeniden duyabilen beynindeki umut şafağından karanlık bir bulut geçti; bu gürültünün, müdürün yandaki bir odanın onarımında kullandığı birkaç işçinin çalışmasından kaynaklandığı düşüncesi geldi hemen aklına.

Bunu kesin olarak öğrenmek kolaydı ama böyle bir soru tehlikeli olmaz mıydı? Kuşkusuz gardiyanın gelişini beklemek, ona bu gürültüyü dinletmek ve o dinlerken yüzüne bakmak bunun için yeterdi; ama böyle bir zevki tatmak, bu kadar kısa süren bir zevk için çok değerli kazanımlara ihanet etmek olmaz mıydı? Ne yazık ki Edmond'un bomboş kafası, bir düşüncenin uğuldaması yüzünden hiçbir şey algılayamaz haldeydi; öyle güçsüzdü ki aklı buhar gibi gidip geliyordu ve bir düşünce çevresinde yoğunlaşamıyordu. Edmond düşüncelerine berraklık, değerlendirmelerine açıklık getirmek için tek bir yol görüyordu; gözlerini gardiyanın biraz önce masanın üstüne bıraktığı dumanı hâlâ tüten çorbaya çevirdi, ayağa kalktı, oraya kadar sendeleyerek gitti, kaseyi aldı dudaklarına götürdü ve içindeki sulu yiyeceği anlatılmaz bir huzur duygusuyla yiyip bitirdi.

O zaman burada bırakma cesaretini gösterdi: deniz kazasına uğramış zavallı insanların kurtarıldıktan sonra, açlıktan bitkin düşmüş oldukları için çok besleyici yiyecekleri bir anda oburcasına yiyip öldüklerini duymuştu. Neredeyse ağzına sokmak üzere olduğu ekmeği masanın üzerine bıraktı ve yeniden yatmaya gitti. Edmond artık ölmek istemiyordu.

Kısa bir süre sonra beyninin aydınlandığını hissetti; belirsiz ve anlaşılmaz tüm düşünceleri, insanın hayvanlara üstünlüğünü ortaya koymak için belki de fazladan tek bir hanenin yettiği bu harika satranç tahtası üzerindeki yerlerini alıyorlardı. Düşünebildi ve düşüncesini akıl yürüterek güçlendirebildi.

O zaman kendi kendine şöyle dedi:

"Bu denemeyi yapmak gerek, ama kimseyi tehlikeye atmadan. Eğer bu çalışmayı yapan sıradan bir işçi ise duvarıma vurmam yeter, ben vurunca o da kimin vurduğunu, ne amaçla vurduğunu anlayabilmek için işini bırakacaktır. Çalışması sadece yasal olmakla kalmayıp bir de emredilmişse işine hemen yeniden başlayacaktır. Eğer tersine bu bir tutuklu ise yapacağım gürültü onu korkutacaktır; fark edilmekten korkacaktır; çalışmasını kesecek ve ancak herkesin yatmış ve uyumuş olduğundan emin olduktan sonra yeniden başlayacaktır."

Biraz sonra Edmond yeniden ayağa kalktı. Bu kez bacakları titremiyor, gözleri kararmıyordu. Hücresinin bir köşesine gitti, nemden aşınmış bir taşı yerinden çıkardı ve yankılanmanın en duyulur olduğu yerde duvara vurdu.

Duvara üç kez vurdu.

Daha birincisinde gürültü sihirli değnek değmişçesine kesilmişti.

Edmond tüm dikkatiyle dinledi. Bir saat geçti, iki saat geçti, hiçbir yeni gürültü duyulmadı. Edmond duvarın öte yanında kesin bir sessizliğe yol açmıştı.

İçi umutla dolan Edmond, ekmekten birkaç lokma yedi, birkaç yudum su içti ve doğanın ona verdiği güçlü yapısı sayesinde hemen hemen eski haline kavuştu.

Gün bitti, sessizlik sürüyordu.

Gece olduğunda gürültü hâlâ başlamamıştı.

"Bu bir tutuklu," dedi Edmond kendi kendine, anlatılmaz bir neşeyle.

O anda başı alev alev yanmaya başladı, harekete geçtiği için yaşam ona güçlü bir biçimde geri gelmişti.

Gece en küçük bir gürültü duyulmadan geçti.

Edmond o gece gözünü kırpmadı.

Sabah oldu; gardiyan yiyecek getirmek için geldi. Edmond eskileri çoktan silip süpürmüştü; yenileri de, bir daha yinelenmeyen gürültüyü duymaya çalışarak, sonsuza kadar kesilmiş olmasından korkarak, hücresinde on on iki fersah yol kat ederek, hava deliğinin demir parmaklıklarını saatlerce sarsarak, uzun zamandan beri unuttuğu beden hareketleriyle kollarına ve bacaklarına esneklik ve güç kazandırmaya çalışarak ve sonunda, kollarını gerip, bedenlerini yağla ovuşturup arenaya çıkmaya hazırlanan dövüşçüler gibi, gelecekteki yazgısını göğüslemeye hazırlanarak yiyip bitirdi. Bu coşkulu çalışma aralarındaysa, özgürlüğü için çalışırken kendisini rahatsız edenin özgür olmak için en az onun kadar acele eden bir başka tutuklu olabileceğini hiç düşünmeyen bu tutuklunun ihtiyatlı oluşuna sinirlenerek, gürültünün yeniden başlayıp başlamadığını anlamaya çalışıyordu.

Üç gün geçti, dakika dakika sayılan ölümcül yetmiş iki saat!

Sonunda bir akşam, gardiyan son yoklamasını yaptıktan ve Dantès belki de yüzüncü kez kulağını duvara dayadıktan sonra, sessiz taşlarda belli belirsiz bir sarsıntı hisseder gibi oldu.

Dantès kafasını toplamak için geriledi, odasında birkaç kez dolaştı ve kulağını aynı noktaya yeniden yerleştirdi.

Hiç kuşku yoktu, öte tarafta bir şeyler oluyordu; tutuklu çalışmasının tehlikesini anlamış ve başka bir yöntem benimsemişti ve kuşkusuz işini daha güvenli bir biçimde sürdürebilmek için levye yerine makas kullanmaya başlamıştı.

Bu keşfiyle yüreklenmiş olan Edmond, yorulmaz emekçinin yardımına koşmaya karar verdi. Arkasında özgürlüğe kavuşmak için bir çalışma yapıldığını düşündüğü yatağının yerini değiştirmekle işe başladı, duvarı kazıyacağı, nemli çimentoyu düşüreceği, sonunda taşı yerinden oynatacağı bir eşya aradı gözleriyle.

Hiçbir şey göremedi. Ne bıçağa ne de kesici bir alete sahipti, sadece parmaklıkların demirleri vardı, parmaklıkların duvara çok sağlam gömülmüş olduğunu, onları oynatmaya çalışmanın boşuna olduğunu deneyleriyle biliyordu.

Tüm eşya olarak bir yatak, bir sandalye, bir masa, bir kova ve bir testi vardı.

Bu yatakta birçok demir zıvana dili vardı, ama bunlar tahtaya vidalarla sıkı sıkıya gömülmüştü. Bu vidaları çıkarmak ve zıvana dillerini koparmak için bir tornavida gerekiyordu.

Masada ve sandalyede hiçbir şey yoktu; eskiden kovanın bir kulpu olduğu belliydi, ama bu kulp koparılmıştı.

Artık Dantès için tek bir çare kalmıştı, o da testiyi kırmak ve sivri uçlu testi parçalarından biri ile işe başlamak.

Testiyi taş döşemeye attı ve testi parçalara ayrıldı.

Dantès iki üç tane sivri parça seçti, onları ot döşeğin içine sakladı, kalanları yerde dağınık olarak bıraktı.

Edmond'un önünde çalışmak için tüm bir gece vardı; ama karanlıkta iş iyi ilerlemi-

yordu, çünkü el yordamı ile çalışması gerekiyordu ve kısa bir süre sonra biçimsiz aletin daha sert bir zemin karşısında keskinliğini yitirdiğini hissetti. O zaman yatağını yerine itti ve sabahı bekledi. Umutla birlikte sabır da geri gelmişti.

Tüm gece boyunca dinledi ve yeraltı çalışmasını sürdüren bilinmeyen madenciyi duydu.

Sabah oldu, gardiyan içeri girdi. Dantès ona bir gün önce testiden su içerken testinin elinden kaydığını ve yere düşüp kırıldığını söyledi. Gardiyan bir gün önceki kırıkları toplama zahmetine bile katlanmadan homurdana homurdana yeni bir testi getirmeye gitti.

Bir dakika sonra geri geldi, tutukluya daha dikkatli olmasını söyleyerek çıkıp gitti.

Dantès kapı kilidinin eskiden her kapanışta yüreğini daraltan gıcırtısını anlatılmaz bir neşeyle dinledi, sonra bu gürültü kesilince yatağın yanına koşup yerini değiştirdi ve hücresine giren zayıf gün ışığının aydınlığında, bir gece önce, taşın kenarlarını saran alçının üstünde çalışacağına taşın üstünde çalışmış olduğunu, bu nedenle de yararsız bir iş yaptığını gördü.

Nem sıvayı gevrekleştirmişti.

Dantès bu sıvanın parça parça koptuğunu yüreği mutlulukla çarparak fark etti; gerçekten de bu parçalar neredeyse atomlar halindeydi, ama yarım saat sonra Dantès hemen hemen bir avuç kadar alçı koparabilmişti. Bir matematikçi bu çalışmayla yaklaşık iki yılda, hiç kayaya rastlanmadığı varsayılırsa, iki ayakkarelik yirmi ayak derinliğinde bir geçit kazılabileceğini hesaplardı.

Tutuklu, gittikçe daha ağırlaşarak art arda akıp gitmiş, umutla, umutsuzlukla ve dualarla yitirmiş olduğu uzun saatleri bu işe harcamamış olmaktan pişmanlık duydu.

Bu hücreye kapatıldığı, yaklaşık altı yıldan bu yana ne kadar yavaş olursa olsun, hangi iş olsa biterdi!

Ve bu düşünce ona yeni bir canlılık verdi.

Üç günde olağanüstü önlemler alarak tüm çimentoyu kaldırmayı ve taşı ortaya çıkarmayı başardı: duvar moloz taşlarından yapılmış, ortalarına, sağlamlaştırmak için, yer yer kesme taş konmuştu. Neredeyse yerinden çıkarmak üzere olduğu işte bu kesme taşlardan biriydi ve şimdi bunu yuvasının içinde oynatınayı amaçlıyordu.

Dantès bunu tırnaklarıyla yapmayı denedi, ama bu iş için tırnakları yetmiyordu.

Aralara soktuğu testi parçaları, levye olarak kullanmak istediğinde kırılıyordu.

Bir saat süren yararsız denemelerden sonra Dantès, alnında ter ve iç sıkıntısıyla doğruldu.

Daha işin başında vazgeçmesi ve belki de pes edecek olan komşusunun her şeyi tek başına yapmasını, hiçbir şey yapmadan ve hiçbir işe yaramadan beklemesi mi gerekiyordu?

O zaman aklına bir şey geldi; ayakta ve gülümseyerek durdu bir an; terden nemlenmiş alnı hemen kurudu.

Gardiyan her gün Dantès'in çorbasını teneke bir tencerede getiriyordu. Bu tencerenin içinde kendisinin ve ikinci bir tutuklunun çorbaları vardı, çünkü Dantès bu tencerenin, gardiyanın yiyecek dağıtımını ondan ya da komşusundan başlatmasına göre, kimi zaman

ağzına kadar dolu kimi zaman yarısına kadar boş olduğunu fark etmişti.

Bu tencerenin demirden bir kulpu vardı; Dantès'i heyecanlandıran işte bu kulptu ve bu kulp karşılığında yaşamının on yılını isteseler verirdi.

Gardiyan bu tencerenin içindekini Dantès'in tabağına boşaltıyordu. Dantès de tahta bir kaşıkla çorbasını içtikten sonra her gün kullandığı bu tabağı yıkıyordu.

Akşam Dantès tabağı, kapıyla masa arasındaki yolun ortasına, yere koydu; gardiyan içeri girerken tabağın üstüne bastı ve tabak paramparça oldu.

Bu kez Dantès'e söyleyecek hiçbir sözü olamazdı: tabağını yere bıraktığı için kusurluydu, doğru, ama gardiyan da bastığı yere bakmadığı için kusurluydu.

Gardiyan homurdanmakla yetindi.

Sonra çorbayı boşaltabileceği bir şey bulmak için çevresine bakındı; Dantès'in bu tabaktan başka eşyası yoktu, gardiyanın başka bir seçeneği kalmamıştı.

"Tencereyi bırakın," dedi Dantès, "yarın yemeğimi getirdiğinizde bunu geri alırsınız."

Bu öğüt, yukarı çıkıp sonra yeniden aşağı inip sonra yeniden yukarı çıkma gereksinimini ortadan kaldıracağı için, zindancının tembelliğine uygun düşüyordu.

Tencereyi bıraktı.

Dantès sevinçten titredi.

Bu kez çorbayı ve hapishane âdetlerine göre çorbayla birlikte verilen eti çabucak yedi. Gardiyanın düşüncesinden caymayacağından emin olmak için bir saat bekledikten sonra yatağını yerinden oynattı, tencereyi aldı, kulpunun ucunu çimentosu düşmüş kesme taşla yanındaki moloz taşların arasına soktu ve levye olarak kullanmaya başladı.

Küçük bir kımıldanma Dantès'e işin yolunda gittiğini gösterdi.

Gerçekten de bir saatin sonunda, duvarın içinde, çapı bir buçuk ayaktan büyük bir oyuk oluşturan taş çıkarılmıştı.

Dantès büyük bir özenle tüm alçıyı topladı, hücresinin köşelerine taşıdı, grimsi toprağı testisinin parçalarından biri ile kazıdı ve alçıyı toprakla örttü.

Sonra rastlantının ya da daha çok, planlamış olduğu ustaca düzenlemenin bu çok değerli aleti kendisine sunduğu bu geceden yararlanmak isteyerek hırsla oymayı sürdürdü.

Güneş doğarken taşı yeniden deliğine yerleştirdi, yatağını duvara dayadı ve yattı.

Yemeği bir parça ekmekten ibaretti; gardiyan içeri girdi ve bu ekmek parçasını masanın üstüne bıraktı.

"Bana başka bir tabak getirmeyecek misiniz?" diye sordu Dantès.

"Hayır," diye yanıt verdi gardiyan; "siz sakar birisiniz, testinizi kırdınız, tabağınızı kırmamın nedeni de sizsiniz; tüm tutuklular bu kadar zarar verseydi hükümet ayakta kalamazdı. Size tencereyi bırakıyorum, çorbanızı bunun içine boşaltacağım; böylece eşyalarınızı belki de kırmazsınız."

Dantès gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve ellerini yorganının altında kavuşturdu.

Ona kalan bu demir parçası, geçmiş yaşamında başına gelen en iyi şeylerin bile yüreğinde hiçbir zaman uyandırmadığı kadar büyük bir minnet duygusu uyandırdı Tanrı'ya karşı.

Yalnız, kendisi çalışmaya başladığından bu yana öbür tutuklunun artık çalışmadığını fark etmişti.

Ne önemi vardı, işini bırakması için bu bir neden olamazdı; eğer komşusu ona gelmiyorsa o komşusuna giderdi.

Bütün gün hiç dinlenmeden çalıştı; akşam yeni aleti sayesinde duvardan on avuç kadar moloz taşı, alçı ve çimento çıkarmıştı.

Denetim saati geldiğinde tencerenin bükülmüş kulpunu elinden geldiği kadar düzeltti ve kabı her zamanki yerine koydu. Gardiyan tencereye her zamanki tayını olan çorbayı ve eti ya da daha doğrusu çorbayı ve balığı boşalttı çünkü bugün perhiz günüydü, haftada üç gün tutuklulara perhiz yemeği veriliyordu. Dantès eğer uzun zamandır hesaplamayı bırakmamış olsaydı, bu da, zamanı tahmin etmenin bir yolu sayılırdı.

Çorba boşaltıldıktan sonra gardiyan çekildi.

Bu kez Dantès komşusunun gerçekten işi bırakıp bırakmadığından emin olmak istedi.

Dinledi.

Çalışmaların kesildiği üç gün öncesinden bu yana olduğu gibi yine her şey sessizdi.

Dantès içini çekti; komşusunun ondan kuşkulandığı çok açıktı.

Yine de hiç cesareti kırılmadı ve bütün gece çalışmasını sürdürdü; ama iki ya da üç saatlik çalışmadan sonra bir engele rastladı. Demir artık kazıyamıyor, düz yüzey üzerinde kayıyordu.

Dantès engele elleriyle dokundu ve bir kirişe ulaştığını anladı.

Bu kiriş Dantès'in oymaya başlamış olduğu deliği boydan boya kat ediyor ya da daha çok bu deliği tümüyle tıkıyordu.

Şimdi altını ya da üstünü oymak gerekiyordu.

Zavallı genç adam bu engeli hiç düşünmemişti.

"Ah! Tanrım, Tanrım!" diye haykırdı, "size o kadar dua etmiş, beni duyacağınızı öyle umut etmiştim ki! Tanrım! Yaşam özgürlüğümü elimden alan Tanrım! Ölümün huzurunu benden esirgeyen Tanrım! Beni varlığını sürdürmeye çağıran Tanrım! Bana acıyın, umutsuzluk içinde ölmeme izin vermeyin!"

"Aynı anda hem Tanrı'dan hem de umutsuzluktan söz eden de kim?" diye bir ses duyuldu; bu ses yerin altından geliyormuş gibiydi ve ses geçirmezlik yüzünden boğuk çıkması, genç adamda, mezardan geliyormuş duygusu uyandırdı.

Edmond başının üstünde saçlarının diken diken olduğunu hissetti ve dizlerinin üstünde geriledi.

"Ah!" diye mırıldandı, "bir insanın konuştuğunu duyuyorum."

Dört ya da beş yıldır Edmond sadece gardiyanının konuştuğunu duymuştu ve tutuklu için gardiyan bir insan değildir: meşe ağacından kapısına eklenmiş canlı bir kapıdır; demir parmaklıklara eklenmiş etten bir parmaklıktır.

"Tanrı aşkına!" diye haykırdı Dantès, "konuşuyorsunuz ha! Konuşun yine, sesiniz içime ürkü salsa da konuşun; kimsiniz?"

"Asıl siz kimsiniz?" diye sordu ses.

"Zavallı bir tutuklu," dedi Dantès, yanıt vermekte hiç zorluk çekmeden.

"Hangi ülkedensiniz?"

"Fransızım."

"Adınız?"

"Edmond Dantès."

"Mesleğiniz?"

"Denizci."

"Ne kadar zamandır buradasınız?"

"28 Şubat 1815'ten beri."

"Suçunuz?"

"Suçsuzum."

"Neyle suçlanıyorsunuz peki?"

"İmparatorun dönüşü için komplo hazırlamakla."

"Nasıl! İmparatorun dönüşü için mi? İmparator artık tahtta değil öyleyse?"

"1814'te Fontainebleau'da tahttan çekildi ve Elbe Adası'na sürgüne gönderildi. Ama siz ne kadar zamandır buradasınız da tüm bunları bilmiyorsunuz?"

"1811'den beri."

Dantès ürperdi; bu adam kendisinden dört yıl daha fazla bir süredir hapisteydi.

"Pekala, artık kazmayın," dedi ses acele acele konuşarak; "sadece yapmış olduğunuz oyuğun hangi yükseklikte olduğunu bana söyleyin."

"Toprak düzeyinde."

"Oyuk nasıl gizleniyor?"

"Yatağımın arkasında."

"Hapiste olduğunuz süre içinde yatağınızın yeri değişti mi?"

"Hiç değişmedi."

"Odanız nereye bakıyor?"

"Bir koridora."

"Ya koridor?"

"Avluya açılıyor."

"Hay Allah!" diye mırıldandı ses.

"Aman Tanrım! Ne oldu?" diye haykırdı Dantès.

"Olan şu, yanılmışım, tasarılarımdaki hata beni yanlış yere yöneltti, bir pusulamın olmaması beni mahvetti, planımın üzerindeki yanlış bir çizgi, gerçekleşme aşamasında on beş ayaklık bir yanılgıya yol açtı ve sizin oyduğunuz duvarı kalenin duvarı sandım."

"O zaman denize mi ulaşacaktınız?"

"İstediğim buydu."

"Başarabilseydiniz peki!"

"Denize atlayıp yüzecektim, If Şatosu'nun çevresinde bulunan adalardan birine, ya Daume Adası'na, ya Tiboulen Adası'na ya da kıyıya çıkacaktım ve o zaman kurtulacaktım."

"Oralara kadar yüzebilecek miydiniz?"

"Tanrı bana güç verirdi; şimdi her şey mahvoldu."

"Her şey mi?"

"Evet. Oyduğunuz deliği dikkatli bir biçimde kapatın, artık hiçbir şey yapmayın ve benden haber bekleyin."

"Kimsiniz?... Bana en azından kim olduğunuz söyleyin."

"Ben... ben... 27 numarayım."

"Demek benden kuşkulanıyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Dantès.

Edmond acı bir gülüşün kirişi delip ona kadar ulaştığını duyar gibi oldu.

"Ah! Ben iyi bir Hıristiyanım," diye haykırdı içgüdüsel olarak, bu adamın kendisini terk etmeyi düşündüğünü anlayarak; "gerçeğin küçük bir belirtisini bile sizin cellatlarınıza ve benimkilere belli etmektense kendimi öldürmeyi yeğleyeceğime İsa üzerine yemin ederim; ama Tanrı aşkına beni varlığınızdan yoksun bırakmayınız, beni sesinizden yoksun bırakmayınız yoksa yemin ederim, çünkü artık gücümün sonuna geldim, kafamı duvarlara çarparım ve ölümümden siz sorumlu olursunuz."

"Kaç yaşındasınız? Sesiniz genç bir adamın sesine benziyor."

"Yaşımı bilmiyorum, çünkü burada olduğumdan beri zamanı hesaplamadım. Bildiğim şey, 28 Şubat 1815'te tutuklandığımda on dokuz yaşıma basmak üzere olduğum."

"Tam yirmi altı sayılmaz," diye mırıldandı ses. "Haydi haydi bu yaşta hain olunmaz."

"Ah! hayır, hayır! Size yemin ederim," diye yineledi Dantès. "Size söylemiştim, yine söylüyorum, size ihanet etmektense parça parça doğranmaya razıyım."

"Benimle konuştuğunuza iyi ettiniz; bana rica etmekle iyi ettiniz, çünkü başka bir plan yapacaktım ve sizden uzaklaşacaktım. Ama yaşınız bana güven veriyor, beni bekleyin, yanınıza geleceğim."

"Ne zaman?"

"Şansımızı hesaplamam gerek; size işaret vermemi bekleyin."

"Ama beni terk etmeyeceksiniz, beni yalnız bırakmayacaksınız, bana geleceksiniz ya da benim sizin yanınıza gelmeme izin vereceksiniz değil mi? Birlikte kaçacağız, eğer kaçamazsak konuşacağız, siz sevdiklerinizden söz edeceksiniz, ben de kendi sevdiklerimden. Birini seviyor olmalısınız."

"Dünyada yapayalnızım."

"O zaman beni seveceksiniz, beni: eğer gençseniz arkadaşınız, yaşlıysanız oğlunuz olacağım. Eğer yaşıyorsa, yetmiş yaşında bir babam var; sadece onu ve adı Mercédès olan bir genç kızı seviyordum. Babam beni unutmamıştır, bundan eminim; ama o, onun beni hâlâ düşünüp düşünmediğini ancak Tanrı bilir. Sizi babamı sevdiğim gibi seveceğim."

"Bu iyi," dedi tutuklu, "yarın görüşürüz."

Bu birkaç söz Dantès'i inandıracak bir tonda söylenmişti; o da daha fazlasını istemiyordu zaten, yeniden ayağa kalktı, duvardan çıkan döküntüleri gizlemek için, daha önceki aynı önlemleri aldı ve yatağını duvara doğru itti.

Ondan sonra Dantès kendini tümüyle mutluluğuna bıraktı; artık kesinlikle yalnız ol-

mayacaktı, hattâ belki de özgür olacaktı; eğer tutuklu olarak kalırsa, bir arkadaşının olması, kötünün iyisi demekti, çünkü paylaşılmış bir tutukluluk artık sadece yarı tutukluluktur. Birlikte yapılan yakınmalar neredeyse dua; iki kişi olarak yapılan dualar da neredeyse Tanrı'ya şükretmedir.

Bütün gün Dantès kalbi sevinçten hoplayarak hücresinde dolaştı durdu. Zaman zaman bu neşe onu boğuyordu: göğsünü eliyle bastırarak yatağına oturuyordu. Koridorda duyduğu en küçük gürültüde kapıya doğru koşuyordu. Bir iki kez, hiç tanımadığı ama bir dost gibi sevdiği bu adamdan kendisini ayıracakları korkusu geçti aklından. O zaman karar verdi: gardiyan yatağını çekip oyuğu incelemek için başını eğdiği anda üstünde testinin durduğu döşeme taşı ile kafasını parçalayacaktı.

Onu ölüme mahkum edeceklerdi, bunu iyi biliyordu; ama bu mucizevi gürültü onu yaşama döndürdüğünde sıkıntı ve umutsuzluktan ölmek üzere değil miydi?

Akşam gardiyan geldi; Dantès yatağının üzerinde oturmuştu, böyle oturursa açılması tamamlanmamış oyuğu daha iyi gizlediğini sanıyordu. Can sıkıcı ziyaretçiye kuşkusuz garip bir biçimde bakınıştı çünkü gardiyan ona şöyle dedi:

"Ne o, yine deliriyor musunuz?"

Dantès hiçbir yanıt vermedi, sesindeki heyecanın onu ele vermesinden korkuyordu.

Gardiyan başını sallayarak dışarı çıktı.

Gece olunca Dantès komşusunun sessizlik ve karanlıktan yararlanarak onunla yine konuşacağını sandı ama yanılıyordu; gece, hiçbir gürültü onun coşkulu bekleyişine yanıt vermeden geçti. Ama ertesi gün sabah denetiminden sonra yatağını duvardan uzaklaştırdığı sırada, eşit aralıklarla üç kez duvara vurulduğunu duydu; hemen diz çöktü.

"Siz misiniz?" dedi, "buradayım!"

"Gardiyanınız gitti mi?" diye sordu ses.

"Evet," yanıtını verdi Dantès, "ancak akşama yeniden gelir; on iki saat özgürüz."

"Harekete geçebilir miyim?" dedi ses.

"Ah! evet, evet, bir an bile gecikmeden, yalvarıyorum size."

Dantès'in yarı beline kadar girdiği delikte, iki elini bastırdığı toprak parçası altından kayar gibi oldu; Dantès kendini arkaya attı, o anda kopan, toprak ve taş karışımı bir kütle Dantès'in kendi kazmış olduğu oyuğun altında açılan bir deliğe düştü; o zaman bu karanlık ve derinliğini ölçemediği deliğin dibinde bir baş, sonra omuzlar belirdi ve sonunda söz konusu delikten, oldukça çevik bir biçimde çıkan bir adam gördü.

16
BİR İTALYAN BİLGİN

Dantès bu kadar uzun zaman ve bu kadar sabırsızlıkla beklediği bu yeni dostu kollarına aldı ve hücreye giren azıcık ışığın tümüyle aydınlatması için onu pencereye doğru çekti.

Bu kısa boylu bir adamdı, yaştan çok acıyla ağarmış saçları, kırlaşan kalın kaşlarının altına saklanmış zeki bakışları vardı, göğsüne kadar inen sakalı hâlâ siyahtı: derin çizgilerin oyduğu yüzünün zayıflığı, belirgin yüz hatlarının cesur ifadesi, bedensel güçlerinden çok zihinsel yeteneklerini kullanmaya alışkın bir adamı ortaya koyuyordu. Yeni gelenin alnı ter içindeydi.

Giysilerine gelince, ilk biçimlerinin ne olduğunu ayırt etmek olanaksızdı, çünkü paramparçaydılar.

Hareketlerindeki canlılık daha birkaç yaş genç olabileceğini düşündürse de, uzun tutukluluğun sonucu olsa gerek, en az altmış beş yaşında görünüyordu.

Genç adamın heyecan gösterilerini bir tür zevkle karşıladı; buz tutmuş ruhu bir an bu ateşli ruhun etkisiyle ısınmış ve erimiş gibi göründü. Her ne kadar özgürlükle karşılaşacağını sandığı yerde bir ikinci hücre ile karşılaşmak onda büyük bir düş kırıklığına neden olmuşsa da, Dantès'e dostluğu için büyük bir içtenlikle teşekkür etti.

"Önce," dedi, "benim geçişimin izlerini gardiyanlarınızın gözlerinden gizlemenin yolu olup olmadığına bakalım. Gelecekteki tüm huzurumuz olup bitenleri onların bilmemesine bağlı."

Sonra oyuğa doğru eğildi, ağırlığına karşın kolayca yerinden kaldırdığı taşı aldı ve onu deliğin içine soktu.

"Bu taş oldukça özensiz bir biçimde yerinden oynatılmış," dedi kafasını sallayarak; "aletleriniz yok mu?"

"Ya sizin," diye sordu Dantès şaşkınlıkla, "sizin var mı?"

"Kendime birkaç alet yaptım. Bir eğe dışında makas, pense, levye gibi bana gereken her şey var."

"Ah! Sabrınızın ve zanaatınızın ürünlerini görmeyi çok isterim," dedi Dantès.

"Alın, işte önce bir makas."

Ve Dantès'e, sapı gürgen ağacından, sert ve sivri bir bıçak gösterdi.

"Bunu ne ile yaptınız?" dedi Dantès.

"Yatağımın millerinden biri ile. Beni buraya kadar getiren tüm yolu bu aletle kazdım; yaklaşık elli ayak."

"Elli ayak mı!" diye bağırdı Dantès bir tür korkuyla.

"Daha alçak sesle konuşun delikanlı, daha alçak sesle konuşun; tutukluların kapıları sık sık dinlenir."

"Benim yalnız olduğumu biliyorlar."

"Hiç önemi yok."

"Buraya kadar gelmek için elli ayak kazdığınızı mı söylüyorsunuz?"

"Evet, benim odamı sizinkinden ayıran uzaklık yaklaşık bu kadar; sadece oran ölçeğimi hazırlamak için geometri aletlerim olmadığından eğrimi kötü hesaplamışım; kırk ayaklık elips yerine elli ayaklık oldu; size söylediğim gibi dış duvara ulaştığımı, bu duvarı deldiğimi ve kendimi denize atabileceğimi sanıyordum. Sizin odanızın baktığı koridorun altından geçeceğime koridor boyunca gitmişim; tüm emeklerim mahvoldu, çünkü bu koridor içi nöbetçilerle dolu bir avluya bakıyor."

"Doğru," dedi Dantès; "ama bu koridor odamın sadece bir cephesi boyunca ilerliyor, oysa odamın dört cephesi var."

"Evet, doğru ama, bunlardan biri kayalık ve suru oluşturuyor; bu kayayı delmek için tüm aletlerle donatılmış on madencinin on yıl çalışması gerekir; bir duvar, hapishane müdürünün dairesinin temellerine dayanıyor olmalı; hiç kuşku yok anahtarla kilitlenmiş mahzenlere düşeriz ve yakalanırız; öbür cepheye gelince, durun bakalım, o cephe nereye bakıyor?"

Bu cephe, içinden gün ışığı geçen mazgal deliğinin bulunduğu cepheydi: giderek daralan ve ancak ışığın içeri girmesine izin verecek bir genişliğe ulaşan bu mazgal deliğinin arasından bir çocuğun bile geçmesi imkansızdı; yine de en kuşkucu gardiyanın, bu yolla olası bir kaçış korkusunu yatıştırabilecek üç sıra demir parmaklıkla da berkitilmişti.

Yeni gelen sorusunu sorarken masayı pencerenin altına çekti. "Masanın üstüne çıkın," dedi Dantès'e.

Dantès söyleneni yaptı, masaya çıktı ve arkadaşının ne düşündüğünü tahmin ederek sırtını duvara dayadı ve ellerini ona uzattı.

Kendisini odasının numarasıyla tanıtan ve Dantès'in hâlâ gerçek adını bilmediği kişi yaşından hiç beklenmeyecek bir kedi ya da kertenkele çevikliği ile önce masanın üstüne sonra masadan Dantès'in ellerinin üstüne, daha sonra da ellerinden omuzlarına çıktı; böylece iki büklüm –çünkü hücrenin kirişi doğrulmasını engelliyordu– başını demirlerin ilk sırasının arasına kaydırdı ve yukarıdan aşağıya sarktı.

Bir dakika sonra başını hızla geri çekti.

"Ah! ah!" dedi, "bundan kuşkulanmıştım."

Ve kendini Dantès'in bedeni boyunca masaya kadar kaydırdı, masadan da yere atladı.

"Neden kuşkulanmıştınız?" diye sordu kaygılı genç adam, komşusunun yanına atlayarak.

Yaşlı tutuklu düşünüyordu.

"Evet," dedi, "doğru; hücrenizin dördüncü cephesi devriyelerin dolaştığı ve nöbetçilerin beklediği, devriye yolu türünden bir dış geçide bakıyor."

"Bundan emin misiniz?"

"Askerin şapkasını ve tüfeğinin ucunu gördüm, beni fark etmesinden korktuğum için hemen geri çekildim."

"Şimdi ne olacak?" dedi Dantès.

"Hücreden kaçmanın olanaksız olduğunu iyice gördünüz."

"O zaman?" diye sürdürdü genç adam soran bir ses tonuyla.

"O zaman," dedi yaşlı tutuklu, "Tanrı'nın dediği olur!"

Ve ihtiyarın yüzünde, yazgıya tam bir boyun eğiş ifadesi vardı.

Dantès bu kadar uzun zamandan beri beslenmiş bir umuttan bu kadar filozofça, böylece vazgeçen bu adama hayranlıkla karışık bir şaşkınlıkla baktı.

"Şimdi bana kim olduğunuzu söyler misiniz lütfen?" diye sordu Dantès.

"Ah! Tanrım, evet, artık sizin için işe yaramaz biri olmuşken bu sizi hâlâ ilgilendiriyorsa."

"Beni avutabilir, bana destek olabilirsiniz, çünkü siz bana güçlülerin arasında güçlü gibi görünüyorsunuz."

Rahip hüzünle güldü.

"Ben sizin de bildiğiniz gibi 1811'den beri İf Şatosu'nda tutuklu Rahip Faria'yım," dedi; "ama üç yıl önce Fenestrelle Kalesi'ne kapatıldım. 1811'de beni Fransa'ya Piémont'a getirdiler. İşte o zaman, o sıralar kendisine boyun eğer gibi görünen yazgının Napoléon'a bir erkek çocuk verdiğini ve beşikteki bu çocuğa Roma kralı sıfatı verildiğini öğrendim. O zamanlar, bana anlattıklarınız aklımdan bile geçmezdi: dört yıl sonra dev adam devrilmiş olsun ha. Şimdi Fransa'da kim saltanat sürüyor? II. Napoléon mu?"

"Hayır, XVIII. Louis."

"XVIII. Louis, XVI. Louis'nin kardeşi! Tanrı'nın buyrukları garip ve inanılmaz. Tanrı yükselttiği adamı alçaltarak, alçalttığı adamı yükselterek ne yapmak istiyor?"

Dantès başkalarının yazgılarıyla uğraşmak için kendi yazgısını bir an unutan bu adamı gözleriyle izliyordu.

"Evet, evet," diye sürdürdü, "bu tıpkı İngiltere'deki gibi: I. Charles'tan sonra Cromwell, Cromwell'den sonra II. Charles, ve belki de II. Jacques'tan sonra bir damat, bir akraba, bir Orange prensi, ya da bir Felemenk prensi kral olacak; o zaman halka yeni ödünler verilecek, bir meşrutiyet ve özgürlük! bunu göreceksiniz genç adam," dedi Dantès'e dönerek ve peygamberlerde rastlanabilecek derin ve parlak gözlerle bakarak. "Bunu görecek kadar gençsiniz, göreceksiniz."

"Evet, buradan çıkarsam."

"Ah! bu doğru," dedi Rahip Faria. "Biz tutukluyuz; bunu unuttuğum anlar oluyor, o anlarda gözlerim beni hapseden duvarları deliyor ve kendimi özgür sanıyorum."

"Ama siz neden hapsedildiniz?"

"Ben mi? Napoléon'un 1811'de gerçekleştirmek istediği tasarıyı ben 1807'de düşün-

düğüm için; Machiavelli gibi, İtalya'yı zorba ve zayıf küçük krallıkların bir yuvası yapan tüm küçük devletçiklerin ortasında birleşik ve güçlü, büyük ve tek bir imparatorluk istediğim için; bana daha iyi ihanet etmek için beni anlıyormuş gibi görünen taçlı bir budalada kendi Cesare Borgia'mı bulduğumu sandığım için. Bu VI. Alexander ile VII. Clemens'in tasarısıydı; bu tasarı her zaman başarısızlığa uğrayacaktır, çünkü bu işe gereksiz bir biçimde giriştiler ve bunu Napoléon da bitiremedi. Hiç kuşku yok İtalya lanetlendi!"

Ve yaşlı adam başını eğdi.

Dantès bir adamın böyle işler için hayatını nasıl tehlikeye atabildiğini anlamıyordu; eğer Napoléon'u görmüş ve onunla konuşmuş olduğu için onu tanıdığı söylenebilirse de, Dantès'in VII. Clemens ve VI. Alexander'ın kim olduklarını hiç bilmediği bir gerçekti.

Dantès İf Şatosu'ndaki genel kanıyı, gardiyanının görüşünü benimsemeye başlayarak, "siz," dedi, "herkesin ... hasta sandığı rahip değil misiniz?"

"Deli sandığı demek istiyorsunuz değil mi?"

"Cesaret edemedim," dedi Dantès gülümseyerek.

"Evet, evet," dedi Faria acı bir gülüşle; "evet, deli sanılan benim; bu hapishanenin konuklarını uzun zamandır eğlendiren ve umutsuz acılar mekanında çocuklar olsaydı bu küçük çocukları da eğlendirecek olan benim."

Dantès bir an hareketsiz ve hiçbir şey söylemeden kaldı.

"Böylece kaçmaktan vaz mı geçiyorsunuz?" dedi ona.

"Kaçışı olanaksız buluyorum; Tanrı'nın yapılmasını istemediği bir şeyi yapmaya çalışmak Tanrı'ya karşı çıkmaktır."

"Neden cesaretinizi kırıyorsunuz? İlk denemede başarmayı istemek Tanrı'dan çok şey istemek olurdu. Bu yaptığınız işe başka yöne doğru yeniden başlayamaz mısınız?"

"Yeniden başlamaktan söz ederken siz benim ne yaptığımı biliyor musunuz? Elimdeki aletleri yapmak için dört yıl uğraştığımı biliyor musunuz? İki yıldır granit gibi sert bir toprağı kazdığımı ve oyduğumu biliyor musunuz? Eskiden yerinden oynatamayacağıma inandığım taşların dibindeki toprağı açmam gerektiğini, tüm günlerimin devlerin yapabileceği bu zahmetli çalışma ile geçtiğini, kimi zaman akşamları taş kadar sertleşmiş eski çimentodan minik bir parça çıkardığımda mutlu olduğumu biliyor musunuz? Gömdüğüm tüm bu toprağı ve tüm bu taşları yerleştirmek için bir merdivenin torozunu delmem gerektiğini, tüm bu molozların birer birer merdivenin altındaki boşluğa gömüldüğünü ve bugün artık orasının dolu olduğunu ve bir avuç tozu nereye koyacağımı bilmediğimi siz biliyor musunuz, biliyor musunuz? Nihayet tüm çalışmalarımın amacına ulaştığını sandığımı, kendimde artık sadece bu işi tamamlamak için güç kaldığını hissettiğimi ve işte Tanrı'nın bu amacı yalnız ertelemekle kalmayıp bilmediğim bir yöne götürdüğünü biliyor musunuz? Ah! size söylüyorum, yineliyorum, Tanrı'nın isteği özgürlüğümü sonsuza kadar yitirmem olduğuna göre, özgürlüğümü kazanmaya çalışmak için artık hiçbir şey yapmayacağım."

Edmond, bir arkadaş edinmenin sevinciyle, kaçmayı başaramayan tutuklunun hissettiği acıyı gerektiği gibi paylaşamadığını bu adama itiraf etmemek için başını eğdi.

Rahip Faria kendini Edmond'un yatağına attı, Edmond ayakta kaldı.

Genç adam hiçbir zaman kaçmayı düşünmemişti. Bazı şeyler öylesine olanaksız görünür ki bunları denemeyi bile düşünmez insan ve içgüdüsel olarak bunlardan kaçınır. Toprağın altını elli ayak kazmak, eğer başarıya ulaşılırsa denize dik inen bir uçuruma ulaşmak için bu işe üç yıl emek harcamak; elli, altmış, belki de yüz ayak yükseklikten düşerken eğer nöbetçilerin kurşunları sizi daha önce öldürmemişse kafa üstü kayalara çakılarak parçalanmak için kendinizi aşağı atmak; eğer tüm bu tehlikelerden kurtulabilmişseniz bir fersah yüzmek zorunda olmak, bütün bunlar yazgıya boyun eğmemek için fazlaydı ve Dantès'in yazgıya boyun eğmeyi neredeyse ölüme kadar götürdüğünü gördük.

Ama şimdi genç adam bir yaşlı adamın tüm enerjisiyle yaşama asıldığını ve ona hiç umut edilmeyecek çözümleri sunduğunu gördüğü için düşünmeye ve kendi cesaretini ölçmeye koyuldu. Onun yapmayı hiç düşünmediği bir şeyi bir başkası denemişti; ondan daha yaşlı, daha güçsüz, daha az becerikli bir başkası, ustalık ve sabır sayesinde, bu inanılmaz iş için gereksinimi olan tüm aletleri kendi kendine edinmiş ve sadece kötü bir hesaplama bunu başarısızlığa götürmüştü: tüm bunları bir başkası yapmıştı, öyleyse hiçbir şey Dantès için olanaksız değildi: Faria elli ayak oymuştu, o yüz oyacaktı; Faria elli yaşında iken eseri için üç yıl uğraşmıştı; onun yaşı Faria'nınkinin yarısı kadardı, o altı yıl uğraşırdı; rahip, bilgin, kilise adamı olan Faria İf Şatosu'ndan Daume, Ratonneau ya da Lemaire adalarına denizden gitmek için tehlikeye atılmaktan korkmamıştı; o, denizci Edmond, o, çoğu zaman denizin dibinde bir mercan damarı aramış kahraman dalgıç yüzerek bir fersah yapmakta duraksayacak mıydı? Yüzerek bir fersah yapmak için ne gerekiyordu? Bir saat mı? Pekala! kıyıya adımını atmadan saatlerce denizde kalmamış mıydı? Hayır, hayır, Dantès'in sadece bir örnekten cesaret alması gerekiyordu. Bir başkasının yaptığı ya da yapabileceği her şeyi Dantès yapardı.

Genç adam bir an düşündü.

"Sizin aradığınız şeyi buldum," dedi yaşlı adama.

Faria ürperdi.

"Siz mi?" dedi, eğer Dantès doğruyu söylüyorsa arkadaşının yılgınlığının uzun sürmeyeceğini gösteren bir biçimde başını kaldırarak; "siz, bakalım ne buldunuz?"

"Hücrenizden buraya gelmek için kazdığınız koridor dış geçitle aynı yönde ilerliyor değil mi?"

"Evet."

"Bu koridor oradan sadece on beş adım kadar uzaklıkta olmalı değil mi?"

"En fazla."

"Pekala! koridorun ortasına doğru bir haçın kolu biçiminde bir yol kazalım. Bu kez ölçülerinizi iyi alırsınız. Dış geçidin sonuna varırız. Nöbetçiyi öldürürüz ve kaçarız. Bu planın başarıya ulaşması için sadece cesaret gerek, bu sizde var; güç kuvvet ise bende eksik değil. Sabırdan söz etmiyorum, siz sizinkini kanıtladınız, ben de kendiminkini kanıtlayacağım."

"Bir dakika," diye yanıt verdi rahip; "sevgili dostum, siz benim nasıl bir cesarete sahip olduğumu ve gücümü nasıl kullandığımı daha bilmiyorsunuz. Sabra gelince her sabah akşamın işine, her akşam da sabahın işine başlarken yeteri kadar sabırlı olduğumu sanıyo-

rum. Bu nedenle beni iyi dinleyin delikanlı, suçsuzken tutuklanmış bir kulunu kurtararak Tanrı'ya hizmet ediyormuşum gibi geliyordu."

"Pekala!" diye sordu Dantès, "durum şimdi aynı noktada değil mi? Bana rastladığınızdan beri kendinizi suçlu görmeye mi başladınız? Söyleyin."

"Hayır, ama suçlu haline gelmek istemiyorum. Bu zamana kadar sadece cansızlarla işim vardı, oysa şimdi siz bana insanlarla işimiz olacağını söylüyorsunuz. Bir duvarı delebilir, bir merdiveni çökertebilirim, ama bir insanın göğsünü delemem, bir canlıyı yok edemem."

Dantès şaşırmış gibi hafif bir hareket yaptı.

"Nasıl," dedi "özgür kalabilecekken böyle bir titizlik mi sizi alıkoyacak?"

"Ama, ya siz," dedi Faria, "neden bir gece masanın ayağı ile gardiyanınızın başına vurup öldürmediniz, giysilerini giyip kaçmayı denemediniz?"

"Çünkü böyle bir şey hiç aklıma gelmedi," dedi Dantès.

"Böyle bir cinayet için içinizde büyük bir korku, hiç düşünmediğiniz büyük bir korku duyduğunuz için aklınıza gelmedi," dedi yaşlı adam; "çünkü basit ve izin verilen şeyler için doğal isteklerimiz doğru çizgimizden sapmamamız konusunda bizi uyarır. Doğası gereği kan döken kaplanın –ki bu onun yaşam biçimidir, görevidir– sadece bir şeye gereksinimi vardır bu da koku alma duyusunun ona erişebileceği yerde bir av olduğunu haber vermesidir. Kaplan hemen bu ava doğru sıçrar, üstüne çıkar ve onu parçalar. Bu onun içgüdüsüdür, ona boyun eğer. Ama insan tam tersine, kandan iğrenir; cinayetten iğrenen hıç de toplumsal yasalar değildir, doğa yasalarıdır."

Dantès'in kafası karışmıştı: bu aslında o farkında olmadan aklında ya da daha doğrusu ruhunda olup bitenlerin açıklamasıydı çünkü bazı düşünceler akıldan, bazılarıysa, yürekten gelir.

"Hem sonra," diye sürdürdü Faria, "hapishaneye girdiğimden bu yana neredeyse on iki yıldır aklımdan tüm ünlü kaçışları geçirdim. Çok ender olarak bunların başarıya ulaştığını gördüm. Şanslı kaçışlar, başarıyla sonuçlanmış kaçışlar dikkatlice düşünülmüş ve yavaş yavaş hazırlanmış kaçışlardır. Beaufort dükü Vincennes Şatosu'ndan, Rahip Dubuquoi Fort-Evêque'ten, Latude Bastille'den böyle kaçmıştır. Bir de rastlantının sunduğu kaçışlar vardır: bunlar en iyilerdir; bir fırsat bekleyelim, inanın bana, ve eğer bir fırsat çıkarsa bundan yararlanalım."

"Siz bekleyebildiniz," dedi Dantès içini çekerek; "bu uzun iş sizin tüm zamanınızı alıyordu, oyalanmak için bir işiniz olmadığında kendinizi avutmak için umutlarınız vardı."

"Sonra," dedi rahip, "sadece bununla uğraşmıyordum."

"Ya ne yapıyordunuz?"

"Yazıyordum ya da araştırıyordum."

"Size kağıt, kalem ve mürekkep mi veriyorlar?"

"Hayır," dedi rahip, "onları ben kendim yapıyorum."

"Kendinize kalem, kağıt ve mürekkep mi yapıyorsunuz?" diye bağırdı Dantès.

"Evet."

Dantès bu adama hayranlıkla baktı; sadece söylediklerine inanmakta hâlâ zorluk çekiyordu. Faria bu küçük kuşkuyu fark etti.

"Bana geldiğinizde," dedi, "tüm yaşamım boyunca yaptığım araştırmaların, düşüncelerimin ve inançlarımın sonucu olan yapıtı size göstereceğim Roma'da Colosseum'un karanlığında, Venedik'te San-Marco sütununun dibinde, Floransa'da Arno kıyılarında tasarladığım ve bir gün gardiyanlarımın İf Şatosu'nun dört duvarı arasında bunları gerçekleştirme fırsatı vereceklerini hiç düşünmediğim çalışmalar bunlar. Adı, *İtalya'da genel bir monarşinin olasılığı üstüne kitap*. İn-quarto[37] büyük bir cilt olacak."

"Ve bunu yazdınız mı?"

"İki gömlek üzerine. Çamaşırı kaygan ve parşömen gibi düz bir hale getiren bir preparat icat ettim."

"Siz kimyacı mısınız?"

"Biraz. Lavoisier'yi tanıdım ve Cabanis yakın dostumdur."

"Ama böyle bir yapıt için tarih konusunda araştırma yapmanız gerek. Kitaplarınız mı vardı?"

"Roma'da, kitaplığımda hemen hemen beş bin kitabım vardı. Onları okuya okuya iyi seçilmiş yüz elli kitapla, insanlarla ilgili bilgilerin tüm bir özetine değil ise de, en azından bir insanın bilmesi gereken her şeye sahip olunabileceğini keşfettim. Yaşamımın üç yılını bu yüz elli cildi tekrar tekrar okumakla geçirdim, öyle ki tutuklandığımda bunların hepsini neredeyse ezbere biliyordum. Hapishanemde azıcık bir bellek çabasıyla onların hepsini anımsadım. Böylece size Thukydides'i, Ksenophanes'i, Plutarkhos'u, Titus-Livius'u, Tacitus'u, Strada'yı, Jornandès'i, Dante'yi, Montaigne'i, Shakespeare'i, Spinosa'yı, Machiavelli'yi ve Bossuet'yi ezberden okuyabilirim. Size sadece en önemlilerinin adını saydım."

"O zaman siz birçok dil biliyorsunuz."

"Yaşayan beş dili konuşurum, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolca; eski Yunancanın yardımıyla modern Yunancayı da anlarım, yalnız kötü konuşurum, şu anda onu da öğreniyorum."

"Öğreniyor musunuz?" dedi Dantès.

"Evet, bildiğim sözcüklerle bir sözcük dağarcığı oluşturdum, onları düşüncelerimi dile getirmeme yetebilecek biçimde evirdim çevirdim, düzenledim, sıraladım. Aşağı yukarı bin sözcük biliyorum, sözlüklerde sanırım yüz bin sözcük olmasına karşın, gerektiğinde bu sözcük sayısı bana yeter. Akıcı konuşamayacağım, ama derdimi çok iyi anlatabileceğim, bu da benim için yeterli."

Giderek daha fazla hayrete düşen Edmond bu garip adamın yeteneklerini hemen hemen doğaüstü bulmaya başlıyordu; onun herhangi bir noktada yanlışını bulmak istedi ve sürdürdü:

"Ya size kalem verilmeseydi," dedi, "bu kadar kalın bir kitabı neyle yazabilirdiniz?"

"Perhiz günlerinde kimi zaman bize verilen büyük mezgit balıklarının kafalarındaki kıkırdaklarla, eğer bu madde bilinseydi, sıradan kalemlere yeğlenecek en iyi kalemlerden yaptım kendime. Çarşambaların, cumaların ve cumartesilerin gelişini her zaman büyük

bir zevkle beklerim, çünkü bana kalem yedekliğimi artırma umudu verirler ve itiraf edeyim, tarih üzerine çalışmalarım benim en tatlı uğraşımdır. Geçmişe inerken bugünü unuturum; tarihte özgür ve bağımsız ilerlerken tutuklu olduğum hiç aklıma gelmez."

"Ya mürekkep?" dedi Dantès; "mürekkebinizi neyle yaptınız?"

"Eskiden hücremde bir şömine vardı," dedi Faria; "bu şömine kuşkusuz benim gelişimden bir süre önce tıkanmış, ama uzun yıllar boyunca içinde ateş yanmış: tüm iç kısmı isle kaplanmış. Bu isi bana her pazar verilen bir porsiyon şarabın içinde erittim, bu da bana en iyi mürekkebi sağladı. Dikkati çekmesi gereken özel notları da, parmaklarımı delip kanımla yazıyorum."

"Tüm bunları ne zaman görebileceğim?" diye sordu Dantès.

"Ne zaman isterseniz," diye yanıtladı Faria.

"Ah! hemen!" diye bağırdı genç adam.

"Beni izleyin o zaman," dedi rahip.

Ve yeraltı koridoruna girip gözden kayboldu. Dantès onu izledi.

17
RAHİBİN ODASI

Yeraltı geçidinden iki büklüm, ama yine de oldukça kolay bir biçimde geçtikten sonra Dantès rahibin odasına ulaşan koridorun karşı ucuna geldi. Burada geçit daralıyor ve bir insanın ancak sürünerek geçmesine yetecek kadar boşluk kalıyordu. Rahibin odası döşeme taşıyla kaplıydı; Dantès'in sonunu gördüğü o çok emek isteyen çalışmaya, bu taşlardan en karanlık köşede bulunan birini yerinden çıkararak başlamıştı.

İçeri girip doğrulur doğrulmaz genç adam odayı büyük bir dikkatle inceledi. İlk bakışta hiçbir özelliği yok gibiydi.

"İyi," dedi rahip, "saat on ikiyi çeyrek geçiyor, önümüzde daha birkaç saatimiz var."

Dantès rahibin bu kadar kesin bir biçimde saati söyleyebilmek için hangi saate baktığını araştırarak çevresine baktı.

"Penceremden giren şu gün ışığına bakın," dedi rahip, "ve şimdi de duvarın üstüne çizdiğim çizgilere bakın. Dünyanın ikili hareketi ve güneşin çevresinde çizdiği elipse göre düzenlenmiş bu çizgiler sayesinde bir kol saatim varmış gibi saati tam olarak biliyorum, çünkü bir saat bozulabilir, oysa güneşin ve dünyanın hareketi hiçbir zaman şaşmaz."

Dantès bu açıklamadan hiçbir şey anlamamıştı; güneşin dağların arkasından doğduğunu ve Akdeniz'de battığını gördüğünde hep, yürüyenin dünya değil kendisi olduğunu sanmıştı. Üstünde yaşadığı bu dünyanın fark etmediği ikili hareketi ona neredeyse olanaksız gibi göründü; karşısında konuşanın sözlerini eşeleyip, her birinde bilimin gizlerini keşfetmenin, neredeyse daha çocukken Guzarate ve Golconde'a yaptığı yolculukta gezdiği altın ve elmas madenlerini kazmak kadar güzel olduğunu görüyordu.

"Haydi, "dedi rahibe, "hazinelerinizi görmek için sabırsızlanıyorum."

Rahip şömineye doğru gitti, hep elinde tuttuğu makasla, eskiden ocak olarak kullanılan ve oldukça derin bir oyuğu saklayan taşı yerinden oynattı; Dantès'e sözünü ettiği tüm eşyalar bu oyuğun içine saklanmıştı.

"Önce neyi görmek istersiniz?" diye sordu Dantès'e.

"Bana İtalya'da krallık konusundaki büyük yapıtınızı gösteriniz."

Faria papirüs kağıtları gibi kendi üstüne kıvrılmış üç ya da dört bez tomarını değerli dolabından çıkardı: bunlar yaklaşık dört parmak genişliğinde on sekiz parmak uzunluğunda ince bez şeritlerdi. Numaralanmış bu şeritler Dantès'in okuyabileceği bir yazıyla kaplıydı çünkü rahibin anadilinde yani İtalyancaydı ve Dantès Provencelı olduğu için bu

dili çok iyi anlıyordu.

"Görüyorsunuz," dedi Faria, "hepsi burada; yaklaşık sekiz gün önce altmışsekizinci şeridin altına *son* sözcüğünü yazdım. Gömleklerimden iki tanesi ve mendil olarak neyim varsa bunlara dönüştü; bir gün özgür olursam ve tüm İtalya'da beni yayımlama cesareti gösterecek bir yayıncı bulunursa ünlü olacağım."

"Evet," diye yanıt verdi Dantès, "anlıyorum. Şimdi rica ediyorum bana bu yapıtı yazdığınız kalemleri gösteriniz."

"Bakın," dedi Faria.

Ve rahip, daha önce Dantès'e sözünü ettiği, altı parmak uzunluğunda, bir fırça sapı gibi geniş, ucuna ve çevresine o kıkırdaklardan birinin iple bağlandığı, üstünde hâlâ mürekkep lekesi olan küçük bir çubuğu genç adama gösterdi; çubuk bir uçla sonlanıyordu ve bu uç, sıradan bir kaleminki gibi yarıktı.

Dantès çubuğu incelerken, bir yandan da onu bu kadar düzgün yontabilen aleti gözleriyle araştırıyordu.

"Ah! evet," dedi Faria, "çakı, değil mi? O benim başyapıtımdır; buradaki bıçak gibi onu da eski bir demir şamdandan yaptım."

Çakı bir tıraş bıçağı gibi keskindi. Bıçağa gelince, hem bıçak hem de hançer gibi kullanılabilme kolaylığı vardı.

Dantès tüm bu farklı eşyaları, Marsilya'daki antikacı dükkanlarında bulunan, vahşiler tarafından yapılmış ve uzun yol kaptanları tarafından Güney denizlerinden getirilmiş aletleri zaman zaman nasıl dikkatle inceliyorsa öyle inceledi.

"Mürekkebe gelince," dedi Faria, "nasıl yaptığımı biliyorsunuz; ihtiyacım oldukça yapıyorum."

"Şimdi bir şeye şaşıyorum," dedi Dantès, "o da tüm bu işleri yapmak için günlerin size nasıl yettiği."

"Gecelerim de vardı," diye yanıt verdi Faria.

"Geceler mi! siz yoksa kedi soyundan mısınız? Geceleri de mi görüyorsunuz?"

"Hayır; ama Tanrı insanlara duyularının zayıfladığı anda yardımına koşsun diye zeka vermiş: kendime ışık yaptım."

"Bu nasıl oldu?"

"Bana getirdikleri etten yağları sıyırdım, onları erittim ve bir tür katı yağ elde ettim. Bakın, işte mumum."

Rahip, Dantès'e sokakları aydınlatmaya yarayanlara benzer bir tür kandil gösterdi.

"Ya ateş?"

"İşte iki çakıltaşı ve yanmış bez."

"Ya kibrit?"

"Bir deri hastalığım varmış gibi yaptım ve bunun için kükürt istedim, verdiler."

Dantès elinde tuttuğu eşyaları masanın üstüne koydu ve bu zekanın gücü ve direnişi karşısında ezik, başını önüne eğdi.

"Hepsi bu değil," diye sözlerini sürdürdü Faria; "çünkü tüm hazineleri aynı gizli yere

koymamak gerek; şimdi bunu kapayalım."

Döşeme taşını yerine yerleştirdiler; rahip taşın üstüne biraz toz serpti, aradaki tüm kesiklik izlerini yok etmek için üstüne ayağı ile bastı, yatağına doğru gitti ve yatağın yerini değiştirdi.

Yatağın başucunun arkasında bir taşla neredeyse kusursuz bir biçimde kapatılarak gizlenmiş bir oyuk, oyuğun içinde de yirmi beş otuz ayak uzunluğunda bir ip merdiven vardı.

Dantès merdiveni inceledi: son derece sağlamdı.

"Bu harika yapıt için gerekli ipi size kim sağladı?" diye sordu Dantès.

"Fenestrelle'de üç yıllık hapisliğim sırasında tarazladığım birkaç gömleğim ve yatak çarşaflarım. Beni İf Şatosu'na getirdiklerinde iplikleri beraberimde getirmenin yolunu buldum; burada işimi sürdürdüm."

"Ama yatak çarşaflarınızın kenarlarının olmadığını fark etmediler mi?"

"Onları yeniden dikiyordum."

"Ne ile?"

"Bu iğne ile."

Rahip, giysilerinden yırtılmış bir kumaş parçasını açarak, Dantès'e, üstünde taşıdığı, hâlâ ipliği takılı duran, sivri, uzun bir kılçık gösterdi.

"Evet," diye sürdürdü Faria, "önceleri bu parmaklıkları sökmeyi ve gördüğünüz gibi sizinkilerden biraz daha geniş olan ve kaçacağım zaman biraz daha genişleteceğim bu pencereden kaçmayı düşünmüştüm; ama bu pencerenin bir iç avluya baktığını fark ettim ve çok şansı varmış gibi görünen bu tasarıdan vazgeçtim. Yine de, size sözünü ettiğim ve rastlantının yaratacağı şu kaçışlardan biri için, beklenmedik bir durum için bu merdiveni sakladım."

Dantès merdiveni incelermiş gibi görünürken bu kez başka bir şey düşünüyordu; aklından bir düşünce geçmişti. Bu kadar zeki, bu kadar becerikli, bu kadar derin olan bu adam kendi mutsuzluğunun karanlığı içinde belki de kendisinin hiç fark etmediği şeyi açıkça görebilirdi.

"Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu rahip gülümseyerek ve Dantès'in kafasının dalgınlığını son derece büyük bir hayranlığa yorarak.

"Öncelikle şunu; ulaştığınız amaca varabilmek için harcamanız gereken büyük zekayı düşünüyorum da, özgür olsaydınız neler yapardınız kimbilir?"

"Belki de hiçbir şey: zekamın geri kalanı değersiz işlerle uçup gitti. İnsan zekasının içine gizlenmiş bazı gizemli hazineleri açığa çıkarmak için mutsuzluk gerek; barutu patlatmak için basınç gerek. Tutukluluk, benim dağılmış tüm yeteneklerimi bir tek noktada topladı; daracık bir boşlukta birbirlerine çarptılar; biliyorsunuz bulutların çarpışmasından elektrik doğar, elektrikten şimşek, şimşekten de ışık."

"Hayır, ben hiçbir şey bilmiyorum," dedi Dantès, cahilliğinden utanarak; "ağzınızdan çıkan sözlerin bir kısmı benim için anlamsız sözler; siz bu kadar bilgili olduğunuz için mutlu olmalısınız!"

Rahip gülümsedi.

"Biraz önce iki şey düşündüğünüzü mü söylüyordunuz?"

"Evet."

"Bana sadece birini açıkladınız, ikincisi nedir?"

"İkincisi, sizin bana hayatınızı anlatmış olduğunuz, ama benimkini bilmediğiniz."

"Sizin hayatınız, genç adam, kimi önemli olayları kapsamak için çok kısa."

"Büyük bir mutsuzluğu kapsıyor," dedi Dantès; "hak etmediğim bir mutsuzluğu; kimi zaman yaptığım gibi Tanrı'ya lanet okumamak için mutsuzluğumun acısını insanlardan çıkarabilmek istiyorum."

"Size yüklenen suçu işlemediğinizi mi ileri sürüyorsunuz?"

"Tamamen suçsuzum, benim için çok değerli iki kişinin başı üstüne, babamın ve Mercédès'in başı üstüne yemin ederim."

"Hadi ama," dedi rahip, gizli bölmeyi kapatıp, yatağını yerine iterek, "öykünüzü bana anlatın öyleyse."

Dantès, bir kez Hindistan'a, iki ya da üç kez Levant'a yaptığı yolculuklarla sınırlı öyküsünü anlattı; sonra son deniz seferine, Kaptan Leclère'in ölümüne, onun büyük mareşal için kendisine verdiği mektuba, büyük mareşalle görüşmesine, mareşalin verdiği, Mösyö Noirtier'ye yazılmış mektuba geldi sıra; daha sonra da Marsilya'ya varışına, babası ile görüşmesine, Mercédès ile olan aşklarına, nişan yemeğine, tutuklanışına, sorgusuna, adalet sarayındaki geçici tutukluluğuna, en son da İf Şatosu'ndaki kesin tutukluluğuna. Buraya geldikten sonra Dantès artık hiçbir şey bilmez olmuştu, tutuklu olarak kaldığı süreyi bile.

Anlatı bitince rahip uzun uzun düşündü, bir süre sonra şöyle dedi:

"Burada çok incelikli ve biraz önce size sözünü ettiğim şeyleri doğrulayan bir hak davası var, insan doğası suçtan iğrenir yeter ki kötü düşünce yanlış yorumlanmış bir düzenlemeyle birlikte doğmuş olmasın. Yine de uygarlık bize gereksinimler, kusurlar, iyi içgüdülerimizi boğacak etkiler yaratan ve bizi kötülüğe götüren yapay istekler vermiştir. Buradan şu özdeyiş çıkmıştır: Suçluyu bulmak istiyorsanız önce işlenen suçun yarar sağlayacağı kişiyi arayın! Sizin yokluğunuz kime yarar sağlıyordu?"

"Hiç kimseye, Tanrım! öyle önemsiz biriydim ki."

"Böyle yanıt vermeyiniz, çünkü yanıt hem mantıktan hem de felsefeden yoksun; her şey görecelidir sevgili dostum, gelecekteki ardılını tedirgin eden kraldan kadro dışı görevliyi tedirgin eden memura kadar: kral ölürse tacı ardılına miras kalır, memur ölürse kadro dışı memura bin iki yüz Fransız lirası aylık kalır. Bu bin iki yüz lira aylık onun hükümdarlık ödeneğidir; bir kralın yaşaması için on iki milyon ne kadar gerekli ise, onun yaşaması için de bu bin iki yüz lira o kadar gereklidir. Toplum sınıflarının en alt basamağından en üst basamağına kadar her birey kendi çevresinde, Descartes'ın dünyaları gibi, çalkantıları ve sevgi atomları ile küçücük bir çıkar dünyası oluşturur. Sadece bu dünyalar yukarı çıktıkça hep genişlerler. Bu tersine dönmüş ve bir denge oyunuyla nokta üzerinde duran bir sarmaldır. Gelelim sizin dünyanıza. Siz *Firavun*'un kaptanı olarak atanacaktınız değil mi?"

"Evet."

"Güzel bir genç kızla evlenecektiniz."

"Evet."

"Sizin *Firavun*'un kaptanı olarak atanmamanızdan çıkarı olan biri var mıydı? Mercédès ile evlenmemenizden çıkarı olan biri var mıydı? Önce birinci soruya yanıt verin, sıralama tüm sorunların anahtarıdır. Sizin *Firavun*'un kaptanı olarak atanmamanızdan çıkarı olan biri var mıydı?"

"Hayır; gemide çok sevilirdim. Tayfalar bir başkan seçebilselerdi beni seçeceklerinden emindim. Bir tek adamın bana kızmak için nedenleri vardı: bir süre önce onunla kavga etmiştim ve ona düello önermiştim o da geri çevirmişti."

"Haydi bakalım! Bu adamın adı neydi?"

"Danglars."

"Gemide ne iş yapıyordu?"

"Muhasebeciydi."

"Eğer kaptan olsaydınız onu görevinde tutar mıydınız?"

"Hayır, eğer bu bana kalsaydı tutmazdım, çünkü hesaplarında bazı hileler saptadığımı sanıyordum."

"İyi. Sizin Kaptan Leclère ile son görüşmenizde hazır bulunan biri var mıydı?"

"Hayır, yalnızdık."

"Konuşmanızı birisi duymuş olabilir mi?"

"Evet, çünkü kapı açıktı; hattâ, durun durun... evet, evet, Kaptan Leclère tam bana büyük mareşal için paket verdiği sırada Danglars kapının önünden geçti."

"İyi," dedi rahip, "doğru yoldayız. Elbe'de konakladığınızda karaya çıkarken yanınızda biri var mıydı?"

"Hiç kimse."

"Birisi size mektup mu verdi?"

"Evet, büyük mareşal."

"Bu mektubu ne yaptınız?"

"Cüzdanımın içine koydum."

"Demek üzerinizde cüzdanınız vardı. İçinde resmi bir mektup bulunan bir cüzdan nasıl olur da bir denizcinin cebinde durabilir?"

"Haklısınız, cüzdanım gemide kalmıştı."

"Demek mektubu cüzdanınızın içine gemideyken yerleştirdiniz."

"Evet."

"Porto-Ferrajo'dan gemiye kadar mektubu ne yaptınız?"

"Elimde tuttum."

"*Firavun*'a çıktığınızda herkes elinizde bir mektup tutuğunuzu gördü demek."

"Evet."

"Danglars da ötekiler gibi gördü mü?"

"Danglars da ötekiler gibi gördü."

"Şimdi iyi dinleyin; tüm anılarınızı toplayın: ihbar mektubunun hangi sözcüklerle kaleme alındığını anımsıyor musunuz?"

"Ah! evet: onu üç kez okudum ve her sözcük belleğime çakıldı."

"Onu bana yineleyin."

Dantès bir an düşüncelere daldı.

"İşte," dedi, "sözcüğü sözcüğüne:"

Sayın krallık başsavcısına, tahtın ve dinin bir dostu olarak, Napoli ve Porto-Ferrajo'ya uğradıktan sonra bu sabah Smyrna'dan gelmiş olan Firavun *gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès adlı kişinin Murat tarafından Zorbaya verilmek üzere bir mektup, Zorba tarafından da Paris'teki Bonapartçı komiteye verilmek üzere bir diğer mektup taşımakla görevlendirildiğini bildiririm.*

Yakalandığında suçunun kanıtı da ele geçirilecektir, çünkü bu mektup ya kendi üzerinde ya babasında ya da Firavun *gemisindeki kamarasında bulunmaktadır.*

Rahip omuzlarını kaldırdı.

"Bu gün gibi ortada," dedi, "bunları en başta düşünemediğiniz için çok saf ve çok iyi bir yüreğinizin olması gerek."

"Öyle mi sanıyorsunuz?" diye haykırdı Dantès. "Ah! Bu alçakça bir şey!"

"Danglars'ın her zamanki yazısı nasıldı?"

"Güzel, işlek bir yazı."

"İsimsiz mektubun yazısı nasıldı?"

"Sola yatık bir yazı."

Rahip gülümsedi.

"Eciş bücüş, değil mi?"

"Eciş bücüş olmak için fazla cesur."

"Bekleyin," dedi rahip.

Kalem ya da kalem dediği şeyi aldı, mürekkebe batırdı ve sol eliyle, bu amaç için hazırlanmış bir bezin üstüne ihbar mektubunun ilk iki üç satırını yazdı.

Dantès geri çekildi ve neredeyse korku içinde rahibe baktı.

"Ah! bu çok şaşırtıcı," diye haykırdı, "bu yazı ne kadar da öbürüne benziyor."

"Bu ihbar mektubunun sol elle yazıldığını gösteriyor. Bir şey gözlemledim," diye sözlerini sürdürdü rahip.

"Ne?"

"Sağ elle yazılmış tüm yazılar değişiktir oysa sol elle yazılmış tüm yazılar birbirine benzer."

"Demek her şeyi gördünüz ve gözlemlediniz."

"Devam edelim."

"Ah! evet, evet!"

"İkinci soruya geçelim."

"Dinliyorum."

"Mercédès ile evlenmemenizde çıkarı olan biri var mıydı?"

"Evet! Onu seven bir genç adamın."

"Adı neydi?"

"Fernand."

"Bu bir İspanyol adı mı?"

"Katalandı."

"Bu kişinin mektubu yazabileceğine inanıyor musunuz?"

"Hayır! Bu adam beni bıçaklardı, yapacağı buydu."

"Evet, bu İspanyolların doğasında var: bir cinayet, evet, bir kalleşlik, hayır."

"Zaten ihbar mektubundaki ayrıntıların hiçbirini bilmiyordu," diye sürdürdü Dantès.

"Bu ayrıntıları kimseye vermemiş miydiniz?"

"Hiç kimseye."

"Nişanlınıza bile mi?"

"Nişanlıma bile."

"Bu Danglars."

"Ah! şimdi bundan eminim."

"Durun... Danglars Fernand'ı tanıyor muydu?"

"Hayır... evet... Anımsıyorum..."

"Neyi?"

"Düğünümden iki gün önce onları Pamphile Baba'nın çardağının altında bir masada beraber otururken gördüm. Danglars dost ve alaycı görünüyordu, Fernand soluk ve heyecanlıydı."

"Yalnız mıydılar?"

"Hayır, yanlarında benim iyi tanıdığım, kuşkusuz onları tanıştıran üçüncü bir arkadaş, Caderousse adlı bir terzi vardı; ama Caderousse sarhoştu. Durun... durun... Bunu nasıl daha önce anımsayamadım? İçtikleri masanın yakınında bir mürekkep hokkası, kağıtlar ve kalemler vardı". Dantès elini alnına götürdü. "Ah! alçaklar! Alçaklar!"

"Daha başka bir şey bilmek istiyor musunuz?" dedi rahip gülerek.

"Evet, evet, her şeyi derinlemesine incelediğinize, her şeyi çok açık seçik gördüğünüze göre, neden sadece bir kez sorgulandığımı, neden yargıçların karşısına çıkarılmadığımı, neden hemen mahkum edildiğimi de bilmek istiyorum."

"Ah! bu," dedi rahip, "bu biraz daha ciddi bir şey; adaletin, içine girilmesi zor, karanlık ve gizemli bir ilerleyişi vardır. Dostlarınız için buraya kadar yaptıklarımız çocuk oyuncağıydı; bu konuda bana daha kesin bilgiler vermeniz gerekecek."

"Haydi bana sorular sorun, çünkü aslında benim hayatımda olup bitenleri benden daha açık görüyorsunuz."

"Sizi kim sorguladı? Krallık savcısı mı, yardımcısı mı, sorgu yargıcı mı?"

"Savcı yardımcısı."

"Genç mi yaşlı mı?"

"Genç: yirmi yedi ya da yirmi sekiz yaşlarında."

"İyi. Henüz bozulmamış ama şimdiden hırslı," dedi rahip. "Size karşı davranışları nasıldı?"

"Sert olmaktan çok yumuşak."

"Ona her şeyi anlattınız mı?"

"Her şeyi."

"Sorgulama sırasında davranışlarında bir değişiklik oldu mu?"

"Bir an, beni suçlayan mektubu okuduğu sırada davranışları değişmişti; benim felaketime çok üzülmüş gibi görünüyordu."

"Sizin felaketinize mi?"

"Evet."

"Üzüldüğü şeyin sizin felaketiniz olduğundan emin misiniz?"

"Bana en azından yakınlık duyduğunun kanıtını gösterdi."

"Hangi kanıt?"

"Beni suçlayabilecek tek belgeyi yaktı."

"Hangi mektubu? İhbar mektubunu mu?"

"Hayır, mektubu."

"Bundan emin misiniz?"

"Bu benim önümde oldu."

"O zaman başka; bu adam sizin sandığınızdan çok daha büyük bir vicdansız olabilir."

"Beni ürpertiyorsunuz inanın!" dedi Dantès, "dünya kaplanlar ve timsahlarla mı dolu?"

"Evet; sadece iki ayaklı kaplanlar ve timsahlar ötekilerden daha tehlikelidir."

"Devam edelim, devam edelim."

"Memnuniyetle; kağıdı yaktığını mı söylüyorsunuz?"

"Evet ve bana şöyle dedi: 'Görüyorsunuz, size karşı sadece bu kanıt var, ben de onu ortadan kaldırıyorum.'"

"Bu davranış doğal olamayacak kadar soylu."

"Öyle mi sanıyorsunuz?"

"Eminim. Bu mektup kime yazılmıştı?"

"Paris'te, Coq-Héron sokağı 13 numarada oturan Mösyö Noirtier'ye."

"Sizin savcı yardımcısının bu kaybolan mektuptan bir yarar sağladığını düşünebilir misiniz?"

"Belki; çünkü benim yararıma olacağını söyleyerek, iki üç kez bu mektup hakkında kimseye bir şey söylememem için bana söz verdirdi ve adreste yazılı adı ağzıma alınamam için yemin ettirdi."

"Noirtier?" diye yineledi rahip... "Noirtier? Eski Etrurie kraliçesinin sarayında bir Noirtier tanımıştım, Devrim sırasında Girondin olan bir Noirtier. Sizin savcı yardımcısının adı neydi?"

"De Villefort."

Rahip bir kahkaha attı.

Dantès ona şaşkınlıkla baktı.

"Neyiniz var?" dedi.

"Şu gün ışığını görüyor musunuz?" diye sordu rahip.

"Evet."

"Pekala! şimdi her şey benim için bu saydam ve ışıltılı gün ışığı kadar açık. Zavallı çocuk, zavallı genç adam! Şu yargıç size karşı iyi miydi?"

"Evet."

"Bu soylu yargıç mektubu yakıp yok etti ha?"

"Evet."

"Celladın bu dürüst aracısı size Noirtier adını hiçbir zaman söylememeniz için yemin mi ettirdi?"

"Evet."

"Bu Noirtier, ne kadar da körsünüz, bu Noirtier'nin kim olduğunu biliyor musunuz? Bu Noirtier onun babası!"

Dantès'in ayaklarına bir yıldırım düşüp, önünde, dibi cehenneme açılan bir uçurum yaratsaydı, bu beklenmedik sözlerden daha yavaş, daha az sarsıcı, daha az ezici bir etki yapardı; Dantès sanki patlamasını engellemek ister gibi başını elleri arasına alarak ayağa kalktı.

"Babası! Babası!" diye haykırdı.

"Evet babası, adı Noirtier de Villefort," dedi rahip.

O zaman şimşek gibi bir ışık geçti tutuklunun beyninden, onun için karanlık kalan her şey o anda parlak bir gün ışığı ile aydınlandı. Sorgulama sırasında Villefort'un kararsızlıkları, yok edilen mektup, edilmesi istenen yemin, savcı yardımcısının tehdit etmek yerine ondan yalvarırcasına bir şey isteyen sesi hepsi aklına geldi; bir çığlık attı, sarhoş bir adam gibi bir an sendeledi; sonra rahibin hücresini kendininkine bağlayan oyuğa doğru atılarak:

"Ah!" dedi, "tüm bunları düşünmek için yalnız olmam gerek."

Hücresine gelince kendini yatağına attı, gardiyan akşam onu orada oturmuş, gözlerini bir noktaya dikmiş, yüz çizgileri kasılmış ama bir heykel gibi hareketsiz ve sessiz buldu.

Saniyeler gibi geçen bu derin düşüncelere daldığı saatler sırasında korkunç bir karar almış, çok büyük bir yemin etmişti.

Bir ses Dantès'i düşlerinden ayırdı, bu gardiyanın denetimi bittikten sonra Dantès'i birlikte akşam yemeği yemek için çağıran Rahip Faria'nın sesiydi. Bir deli, özellikle de eğlenceli bir deli olarak bilindiği için yaşlı tutukluya biraz daha beyaz ekmek, pazarları küçük bir şişe şarap gibi bazı ayrıcalıklar tanınıyordu. O gün de tam pazar günüydü ve rahip ekmeğini ve şarabını paylaşmak için genç arkadaşını çağırmaya gelmişti.

Dantès onu izledi: yüzünün tüm çizgileri düzelmiş ve her zamanki hallerine kavuşmuşlardı ama söylemek gerekirse, alınmış bir kararı açığa vuran bir sertlik ve gerginlik vardı ifadesinde. Rahip gözünü ayırmadan ona baktı.

"Araştırmalarınızda size yardımcı olduğum ve size söylediklerimi söylemiş olduğum için üzgünüm," dedi.

"Neden üzgünsünüz?" diye sordu Dantès.

"Sizin yüreğinizde hiç olmayan bir duyguyu, intikamı, yüreğinize saldığım için."

Dantès gülümsedi.

"Başka şeylerden söz edelim," dedi.

Rahip ona kısa bir an daha baktı ve başını üzgün bir biçimde salladı; sonra Dantès'in istediği gibi başka şeylerden söz etti.

Yaşlı tutuklu, çok acı çekmiş insanlar gibi, konuşması birçok bilgi içeren ve özenli bir ilgiyi de içinde taşıyan insanlardan biriydi; ama bencil değildi ve bu mutsuz insan hiçbir zaman kendi mutsuzluklarından söz etmezdi.

Dantès onun her sözünü hayranlıkla dinliyordu: bazıları daha önceki düşüncelerine ve denizci olmasından kaynaklanan bilgilere uyuyordu, bazıları da bilinmedik şeylerle ilgiliydi ve güney enlemlerinde gemicileri aydınlatan kuzey kızıllığı gibi genç adama olağanüstü ışıklarla aydınlanmış yeni ufuklar, yeni görüntüler sunuyordu. Dantès zeki biri için ahlak, felsefe ya da toplumsal konularda uzman ve bunlarla oynama alışkanlığı olan bu üstün insanı izlemenin bir mutluluk olduğunu anladı.

"Bildiklerinizin birazını bana öğretmelisiniz," dedi Dantès, "yeter ki benden sıkılmayasınız. Şimdi yalnızlığı benim gibi eğitimsiz ve değersiz bir arkadaşa yeğliyor olmalısınız. Sizden istediğim şeye razı olursanız, size artık kaçmaktan hiç söz etmeyeceğime söz veririm."

Rahip gülümsedi.

"Heyhat! evladım," dedi, "insanın bilgisi çok sınırlıdır, ben size matematik, fizik, tarih ve konuştuğum yaşayan üç dört dili öğretirsem benim bildiklerimi bileceksiniz: oysa tüm bu bildiklerimi beynimden sizinkine aktarmak için olsa olsa iki yıl gerekecek."

"İki yıl mı! Tüm bunları iki yılda öğrenebileceğime inanıyor musunuz?"

"Uygulamalarını, hayır; ilkelerini, evet: öğrenmek bilmek değildir; bilenler ve bilginler vardır: birincileri var eden bellektir, ötekileri var edense felsefedir."

"Ama felsefe öğrenilemez mi?"

"Felsefe öğrenilmez; felsefe kazanılan bilgilerin beyinde bir araya gelmesidir, beyin onları uygular: felsefe, İsa'nın gökyüzüne çıkmak için ayağını bastığı parlak buluttur."

"Bakalım bana önce ne öğreteceksiniz?" dedi Dantès. "Başlamak için sabırsızlanıyorum, bilgiye susadım."

"Her şeyi!" dedi rahip.

Gerçekten de akşam olur olmaz iki tutuklu ertesi gün uygulamaya başlayacakları bir eğitim planı kararlaştırdılar. Dantès'in olağanüstü bir belleği, çok çabuk kavrama yeteneği vardı: kafasının matematiğe yatkınlığı her şeyi hesapla öğrenmesini kolaylaştırıyordu, denizcinin şiirselliği, çok maddesel olabilecek her şeyi, sayıların kuruluğuna ya da çizgilerin doğruluğuna indirgenmiş ispatları yumuşatıyordu; İtalyancayı ve Doğu'ya yaptığı yolculuklarda öğrendiği Rumcayı zaten daha önceden biliyordu. Bu iki dil sayesinde tüm öbür dillerin işleyişini hemen anladı ve altı ayın sonunda İspanyolca, İngilizce ve Almanca konuşmaya başladı.

Rahip Faria'ya söylediği gibi, ister eğitimin ona sağladığı oyalanma özgürlüğün yerini tutmuş olduğu için, ister daha önce gördüğümüz gibi verdiği sözü tutmakta çok kararlı olduğu için, artık kaçmaktan söz etmiyordu, günler onun için çabuk ve eğitici olarak ge-

çip gidiyordu. Bir yılın sonunda bambaşka bir insandı artık.

Rahip Faria'ya gelince, Dantès, kendi varlığının rahibin tutukluluğuna sağladığı oyalanmaya karşın onun her gün kötüye gittiğini fark ediyordu. Beynini sürekli ve kalıcı bir düşünce ele geçirmişti sanki; uzun düşlere dalıyor, istemeden iç geçiriyor, birden ayağa kalkıyor, kollarını kavuşturuyor ve hücresinin içinde karamsar dolanıyordu.

Bir gün birdenbire, odasının içinde yüzlerce kere çizdiği çemberlerden birinin ortasında durdu ve bağırdı:

"Ah! keşke nöbetçiler olmasaydı!"

"Siz istemezseniz nöbetçiler olmaz," dedi düşüncesini bir kristalin içi gibi beyninin içinden izlemiş olan Dantès.

"Ah! size söylemiştim," dedi rahip, "bir cinayetten iğrenirim."

"Ama yine de bir cinayet, eğer işlenecekse, kendimizi koruma içgüdüsü ile işlenmiş olacaktır, kendimizi savunma duygusuyla."

"Ne önemi var, istemiyorum."

"Yine de bunu düşünüyorsunuz değil mi?"

"Durmadan, durmadan," diye mırıldandı rahip.

"Bir yol buldunuz değil mi?" dedi Dantès, heyecanla.

"Evet, eğer geçidin üstüne kör ve sağır bir nöbetçi dikerlerse."

"Kör olacak, sağır olacak," diye yanıt verdi genç adam, rahibi korkutan kararlı bir tonla.

"Hayır, hayır!" diye bağırdı rahip; "olmaz."

Dantès onu bu konuda zorlamaya çalıştı ama rahip başını salladı ve daha fazla yanıt vermeyi reddetti.

Üç ay geçti.

"Güçlü müsünüz?" diye sordu bir gün rahip Dantès'e.

Dantès, yanıt vermeden, makası aldı, onu bir at nalı gibi büktü ve sonra eski haline getirdi.

"Nöbetçiyi ancak en son noktada öldüreceğinize söz verir misiniz?"

"Evet, onurum üstüne."

"O zaman," dedi rahip, "planımızı uygulayabiliriz."

"Bunu uygulamak için bize ne kadar zaman gerek?"

"En az bir yıl."

"İşe koyulabilir miyiz?"

"Hemen."

"Ah! Görüyorsunuz ya, bir yıl yitirdik," diye haykırdı Dantès.

"O bir yılın yitirildiğini mi düşünüyorsunuz?" dedi rahip.

"Ah! özür dilerim, özür dilerim," diye bağırdı Dantès kızararak.

"Şişt!" dedi rahip; "insan hiçbir zaman sadece bir insan değildir; siz de benim tanıdığım en iyi insanlardan birisiniz. Alın, işte planım."

Rahip çizdiği bir taslağı Dantès'e gösterdi: bu kendi odasının, Dantès'in odasının ve bu odaları birbirine bağlayan koridorun planıydı. Bu geçidin ortasına madenlerde yapılana

benzeyen dar ve uzun bir yol yerleştirilmişti. Bu yol iki tutukluyu nöbetçinin dolaştığı geçidin altına götürüyordu; bir kez oraya varınca, geçidin döşemesini oluşturan taşlardan birini yerinden oynatarak geniş bir oyuk açacaklardı; taş belli bir anda askerin ağırlığı altında çökecek, asker de çukura düşecekti: asker düşüşün şaşkınlığı içindeyken, Dantès onun üstüne atlayacak, askerse kendini savunamayacaktı; Dantès onu bağlayacak ve ağzını tıkayacak ve ikisi birlikte bu geçitteki pencerelerin birinden çıkıp ip merdiven yardımıyla dış duvar boyunca aşağı inecek ve kurtulacaklardı.

Dantès ellerini çırptı, gözleri sevinçten ışıldadı; bu plan o kadar basitti ki kesinlikle başarıya ulaşırdı.

Aynı gün madenciler, bu çalışma hem uzun bir dinlenmenin arkasından geldiği, hem de her olasılığa uygun olarak, her birinin kişisel ve gizli düşüncesini sürdürmesine izin verdiği için, büyük bir istekle işe koyuldular.

Gardiyanın denetiminde hazır bulunmak için hücrelerine dönmek zorunda kaldıkları saat dışında hiçbir şey onları durduramıyordu. Zaten adam aşağı indiği anda adımlarının çok hafif gürültüsünü seçmeye alışmışlardı, ne biri ne öbürü hazırlıksız yakalanmıyordu. Yeni geçitten dışarı çıkardıkları ve sonunda eski koridoru tıka basa doldurmuş olan toprak ya Dantès'in hücresinin ya da Faria'nın hücresinin iki penceresinin birinden inanılmaz önlemlerle usul usul dışarı atılıyordu: toprağı dikkatle toz haline getiriyorlardı, gece rüzgarı bu tozları hiç iz bırakmadan uzaklara götürüyordu.

Tüm aletleri olan bir bıçak, bir makas ve tahta bir levye ile, bir yıldan fazla bir süre, bu işin uygulaması ile geçti; bu bir yıl boyunca çalışırken Faria bazen bir dilde bazen bir başka dilde konuşarak, zaman zaman arkalarında görkem denen ışıklı izlerden birini bırakan büyük insanların ve ulusların tarihini öğreterek Dantès'i eğitmeyi sürdürüyordu. Kibarlar dünyasının ve yüksek tabakanın insanı olan rahibin davranışlarında, bir tür hüzünlü yücelik de vardı ve Dantès, doğanın ona verdiği uyum yeteneği sayesinde, kendisinde olmayan bu seçkin nezaketi ve ancak yüksek tabakalara ya da üstün insanların bulunduğu topluluklara gire çıka kazanılan aristokrat davranışları elde etmeyi bildi.

Onbeşinci ayın sonunda delik tamamlanmıştı; oyuk geçidin altına yapılmıştı; nöbetçinin geliş gidişleri duyuluyordu ve kaçışlarının daha güvenli olması için karanlık ve aysız bir geceyi bekleyen iki işçinin artık bir tek korkuları kalmıştı: toprağın vaktinden önce askerin ayakları altında çöktüğünü görmek. Temellerde buldukları bir tür küçük kirişi destek gibi yerleştirerek bu tersliğe de bir çare buldular. Dantès'in odasında kalıp, ip merdiveni yerinde tutmak için bir takozu sivriltmekle uğraşan Rahip Faria'nın birden sıkıntılı bir tonla kendisini çağıran sesini duyduğunda Dantès bu kirişi yerleştirmeye çalışıyordu.

"Ah! Tanrım!" diye haykırdı Dantès, "ne var? neyiniz var?"

"Çabuk, çabuk!" dedi rahip, "beni dinleyin."

Dantès Faria'nın soluk yüzüne, mor bir halkayla çevrili gözlerine, beyaz dudaklarına, diken diken olmuş saçlarına baktı; ve büyük bir korkuyla elinde tuttuğu makası yere düşürdü.

"Ne oluyor?" diye bağırdı Edmond.

"Mahvoldum!" dedi rahip; "beni dinleyin. Çok korkunç, belki de ölümcül bir hastalığın pençesindeyim; nöbet geliyor, bunu hissediyorum: tutuklanmamdan önceki yıl bir kez yakalanmıştım. Bu hastalığın bir tek ilacı var, size bunu söyleyeceğim: benim odama koşun, yatağımın ayağını kaldırın; bu ayakta bir oyuk vardır, orada yarısı kırmızı bir sıvıyla dolu küçük kristal bir şişe bulacaksınız, onu getirin; ya da hayır, hayır, burada yakalanabilirim; daha gücüm varken odama gitmek için bana yardım edin. Nöbet sürerken ne olacağını kimbilir?"

Dantès, başına gelen felaketin çok büyük olmasına karşın soğukkanlılıkla zavallı arkadaşını arkasında sürüyerek koridordan aşağı indi, onu büyük bir çabayla karşı uca kadar götürdü, rahibin odasına girdi ve onu yatağının üstüne bıraktı.

"Teşekkür ederim," dedi rahip, buzlu sudan çıkmış gibi eli ayağı titreyerek. "İşte hastalık geliyor, şimdi katalepsiye gireceğim; belki bir hareket yapmayacağım, belki inlemeyeceğim; ama belki ağzım köpürecek, kaskatı kesilecek ve bağıracağım; çığlıklarımın duyulmamasına çalışınız, bu önemli, çünkü o zaman belki odamı değiştirirler ve sonsuza kadar ayrı kalırız. Beni öyle hareketsiz, soğuk ve tıpkı ölü gibi gördüğünüzde, sadece o anda, duyuyor musunuz, dişlerimi bıçakla açın ve ağzıma bu sıvıdan sekiz on damla damlatın, belki kendime gelirim."

"Belki mi?" diye acıyla bağırdı Dantès.

"Yardım et! Yardım et!" diye bağırdı rahip, "ben... ben..."

Nöbet öyle ani, öyle şiddetli oldu ki zavallı tutuklu başladığı sözcüğü bile bitiremedi; alnından denizdeki fırtınalar gibi hızlı ve karanlık bir bulut geçti; kriz gözlerini büyüttü, ağzını çarpıttı, yanaklarını kızıllaştırdı; çırpınmaya başladı, ağzı köpürdü, sesler çıkardı; ama Dantès onun salık verdiği gibi yorganın altında çığlıkların duyulmasını engelledi. Bu durum iki saat sürdü. Sonra rahip bir külçeden daha devinimsiz, bir mermerden daha soluk ve soğuk, ayak altında ezilmiş bir saz gibi kırık, yatağa serildi, son bir sarsıntıyla kaskatı kesildi ve benzi soldu.

Edmond bu görünüşte kalan ölümün tüm bedeni kaplamasını ve kalbe varıncaya kadar tüm bedenin buz kesmesini bekledi; sonra bıçağı aldı, dişlerinin arasına soktu, sıkışmış çenelerini büyük bir çabayla açtı, kırmızı sıvıdan on damlayı birer birer saydı ve bekledi.

Yaşlı adam bir saat boyunca hiçbir hareket yapmadı. Dantès çok fazla beklemiş olmaktan korkuyor, iki elini saçlarının arasına sokmuş ona bakıyordu. Sonunda yanaklarında hafif bir renklenme belirdi, hep açık ve anlamsız bakan gözleri yeniden anlam kazanmaya başladı, ağzından hafif bir iç çekiş duyuldu, bir hareket yaptı.

"Kurtuldu! Kurtuldu!" diye bağırdı Dantès.

Hasta henüz hiçbir şey söyleyemiyordu, ama elini kaygıyla kapıya doğru uzattı. Dantès dinledi ve gardiyanın ayak seslerini duydu: saat yedi oluyordu ve Dantès'in zamanı hesaplayacak fırsatı olmamıştı.

Genç adam oyuğa doğru sıçradı, içine girdi, başının üstündeki döşeme taşını yerine yerleştirdi ve hücresine döndü.

Bir dakika sonra bu kez onun kapısı açıldı ve gardiyan, her zamanki gibi tutukluyu yatağının üstüne oturmuş buldu.

Gardiyan henüz arkasını dönmüş, ayak sesleri koridorda henüz kaybolmuştu ki kaygıdan kendini yiyip bitiren Dantès, yemeği hiç düşünmeden, biraz önce geldiği yoldan geri döndü, başıyla döşeme taşını kaldırarak rahibin odasına girdi.

Rahip kendine gelmişti, ama hâlâ yatağına uzanmış durumda, hareketsiz ve güçsüzdü.

"Sizi bir kez daha göreceğimi sanmıyordum artık," dedi Dantès'e.

"Neden?" diye sordu genç adam; "öleceğinizi mi sanıyordunuz?"

"Hayır; ama kaçmanız için her şey hazır ve ben kaçacağınızı sanıyordum."

Öfkeden, Dantès'in yanaklarına bir kızıllık yayıldı.

"Siz olmadan mı!" diye bağırdı; "benim bunu yapabileceğime gerçekten inandınız mı?"

"Şimdi yanıldığımı görüyorum," dedi hasta. "Ah! çok zayıfım, çok yorgunum, çok bitkinim."

"Cesaret! gücünüz yerine gelecek," dedi Dantès, Faria'nın yatağının yanına oturup ellerini avcuna alarak.

Rahip başını salladı.

"Son kez," dedi, "nöbet yarım saat sürmüştü, ondan sonra acıkmıştım ve tek başıma ayağa kalkmıştım; bugün ne bacağımı ne de sağ kolumu oynatamıyorum; kafam karmakarışık, bu da beyinde bir sıvı toplandığını gösterir. Üçüncüsünde ya tümüyle felç olacağım ya da hemen öleceğim."

"Hayır, hayır, sakin olun, ölmeyeceksiniz; üçüncü nöbet, eğer olursa, sizi özgürken yakalayacak. Sizi bu kez olduğu gibi, yine kurtaracağız, hattâ daha da kolaylıkla kurtaracağız, çünkü gerekli tüm yardımları alabileceğiz."

"Dostum," dedi yaşlı adam, "kendinizi aldatmayınız, biraz önce gelen kriz beni ömür boyu hapse mahkum etti: kaçmak için yürüyebilmek gerek."

"İyi ya! gerekirse sekiz gün, bir ay, iki ay bekleyeceğiz; bu arada gücünüz geri gelecek; kaçışımız için her şey hazırlandı, saati ve zamanı seçmekte özgürüz. Yüzmek için kendinizi yeteri kadar güçlü hissettiğiniz gün, işte o gün, tasarımızı uygulamaya koyacağız."

"Artık yüzemeyeceğim," dedi Faria, "bu kol felçli, bir günlüğüne değil, ölünceye dek. Kolumu siz kaldırın, ne kadar ağır olduğunu görün."

Genç adam kolu kaldırdı, kol duyarlığını yitirmiş olarak düştü. Dantès içini çekti.

"Şimdi inandınız değil mi Edmond?" dedi Faria; "inanın bana, ne dediğimi biliyorum: bu hastalığın ilk nöbetinden bu yana durmadan bunu düşündüm. Bunu bekliyordum, çünkü bu aileden bir miras; babam üçüncü krizde öldü, büyükbabam da. Bana bu sıvıyı hazırlayan doktor, ki ünlü Cabanis'ten başkası değildir, bana aynı yazgıyı önceden haber verdi."

"Doktor yanılıyor," diye bağırdı Dantès; "felcinize gelince, bu beni rahatsız etmez, sizi omuzlarıma alacağım ve yüzerken size destek olacağım."

"Çocuk," dedi rahip, "siz denizcisiniz, yüzücüsünüz, bu nedenle böyle bir yük taşıyan birinin denizde elli kulaç atamayacağını bilmeniz gerekir. Eşsiz yüreğinizin kanmadığı, gerçekleşmeyecek düşlerle kendinizi aldatmayı bırakın: artık ölüm saatim olabilecek kur-

tuluş saatim çalıncaya dek burada kalacağım. Size gelince, kaçın, gidin! Gençsiniz, becerikli ve güçlüsünüz, benim için tasalanmayın, bana söz vermiş olmanızın hiçbir anlamı yok artık."

"İyi," dedi Dantès. "Pekala! o zaman ben de kalıyorum."

Sonra ayağa kalkıp elini törensel bir biçimde yaşlı adama doğru uzatarak:

"Sizi ancak öldüğünüzde bırakıp gideceğime İsa'nın kanı üstüne yemin ediyorum!" Faria, bu kadar soylu, bu kadar sade ve seçkin olan genç adama dikkatle baktı ve en saf özveri ifadesiyle canlanmış yüz çizgilerinde, sevgisinin içtenliğini ve yemininin dürüstlüğünü okudu.

"Pekala," dedi hasta, "kabul ediyorum, sağolun."

Sonra elini uzatarak:

"Bu kadar karşılıksız bir özveri için belki de ödüllendirileceksiniz," dedi Dantès'e; "ama mademki ben gidemiyorum, siz de gitmek istemiyorsunuz, geçidin altına yapılmış yeraltı tünelini kapatmamız önem taşıyor: asker yürürken kazılmış yerin yansıttığı sesi fark edebilir, bir müfettişin dikkatini çekebilir, o zaman bizi bulurlar ve ayırırlar. Haydi gidip bu işi yapın, ne yazık ki size artık yardım edemem; gerekirse bütün geceyi bu işe harcayın, ancak yarın sabah, gardiyan uğradıktan sonra geri gelin, size söyleyeceğim çok önemli şeyler var."

Dantès, kendisini bir gülümsemeyle yatıştıran rahibin elini tuttu ve yaşlı dostuna duyduğu saygıyla, sözünü dinleyerek dışarı çıktı.

18
HAZİNE

Ertesi sabah Dantès hapishane arkadaşının odasına girdiğinde, Faria'yı sakin bir yüz ifadesiyle oturur buldu.

Hücresinin daracık penceresinden içeri sızan gün ışığının altında sol elinde, anımsadığımız gibi kullanabildiği tek elinde, ince oylumlu uzun süre kıvrık kalmış, düzeltilmeye karşı dirençli, silindir biçimini almış bir kağıt parçası tutuyordu.

Hiçbir şey söylemeden kağıdı Dantès'e gösterdi.

"Bu nedir?" diye sordu Dantès.

"İyi bakın," dedi rahip gülümseyerek.

"Tüm dikkatimle bakıyorum," dedi Dantès, "yarısı yanmış, üstünde garip bir mürekkeple gotik karakterde yazılar bulunan bir kağıttan başka bir şey görmüyorum."

"Bu kağıt, dostum," dedi Faria, "sizi sınadığıma göre artık itiraf edebilirim, bu kağıt bugünden itibaren artık yarısı size ait olan hazinemdir."

Dantès'in alnı soğuk soğuk terledi. Dantès bugüne kadar ve bu kadar zaman boyunca zavallı rahibe yüklenen delilik suçlamasının kaynağı olan bu hazine hakkında Faria ile konuşmaktan kaçınmıştı; içgüdüsel inceliğiyle bu duyarlı alana girmemeyi yeğlemişti; öte yandan Faria susmuştu. Dantès yaşlı adamın sessizliğini sağduyuya dönüş olarak almıştı; bugün öylesine üzücü bir krizden sonra Faria'nın ağzından çıkan bu birkaç sözcük, zihinsel bozuklukta ciddi bir depreşmeyi haber veriyordu sanki.

"Hazineniz mi?" diye kekeledi Dantès.

Faria gülümsedi.

"Evet," dedi, "baştan başa soylu bir yüreğiniz var Edmond ve renginizin gitmesinden ve titremenizden şu anda neler hissettiğinizi anlıyorum. Hayır, sakin olun, ben deli değilim. Bu hazine var Dantès, eğer bu bana kısmet değilse sizin olacak, sizin: kimse ne beni dinlemek ne de bana inanmak istedi, çünkü benim deli olduğumu sanıyorlardı; ama siz, benim deli olmadığımı bilen siz beni dinleyin, sonra isterseniz bana inanırsınız."

"Heyhat!" diye mırıldandı Edmond kendi kendine, "işte yine kötüledi! Bir bu felaket eksikti."

Sonra yüksek sesle:

"Dostum," dedi Faria'ya, "nöbet sizi belki de yormuştur, biraz dinlenmek istemez misiniz? Yarın eğer isterseniz, öykünüzü dinleyeceğim, ama bugün sizin sağlığınızla ilgilen-

mek istiyorum, olur mu? Zaten," diye sözlerini sürdürdü gülümseyerek, "hazine için acelemiz mi var?"

"Çok acelemiz var hem de Edmond!" diye yanıt verdi yaşlı adam. "Yarın ya da belki yarından sonra üçüncü bir nöbetin gelip gelmeyeceğini kim bilebilir? Düşünün o zaman her şey bitmiş olacak! Evet, doğru, on ailenin serveti olabilecek, ama bana işkence eden bu adamların ellerinden kaçırdıkları bu zenginlikleri acı bir zevkle sık sık düşündüm: bu düşünce benim intikamım oluyordu ve ben hücremde esirliğimin umutsuzluğu içinde geceleri bu intikamın tadını çıkarıyordum. Ama şimdi sizi sevdiğim için herkesi affettiğime göre, şimdi sizi genç ve geleceği olan biri gibi gördüğüme göre, böyle bir açıklamanın ardından size mutluluk getirebilecek her şeyi düşündüğümde, gecikmekten ve gömülmüş bunca zenginliğe sizin kadar sahip olmayı hak eden birine bu hazineyi verememekten korkuyorum.."

Edmond içini çekerek başını çevirdi.

"Kuşkunuzda ayak diriyorsunuz Edmond," diye sürdürdü Faria, "sözlerim sizi hiç inandıramadı mı? Görüyorum ki size kanıt gerekiyor. Öyle olsun! Hiç kimseye göstermediğim şu kağıdı okuyun."

"Yarın, dostum," dedi Edmond, yaşlı adamın deliliğine katılmayı istemeyerek, "bu konudan yarın söz etmemizin uygun olacağını sanıyorum."

"Bundan ancak yarın söz edeceğiz, ama bugün şu kağıdı okuyun."

"Onu kızdırmayayım," diye düşündü Edmond.

Yarısı eksik, kuşkusuz bir kaza sonucu yanıp kül olmuş kağıdı alarak okudu.

Roma ekûsü tutarındaki bu hazineyi tek
oyuk vardır: hazine ikincisine en uzak köşededir, bu
olan yeğenime bırakıyorum
25 Nisan 149

"Ne diyorsunuz?" dedi Faria genç adam okumasını bitirince.

"Ama," diye yanıt verdi Dantès, "burada sadece yarısı eksik sözcükler ve kimi parçaları olmayan satırlar görüyorum; yazı yandığı için kesik kesik ve anlaşılmaz bir halde."

"Bunları ilk kez okuyan sizin için anlaşılmaz, dostum, geceler boyu bunun üstünde çalışan, her cümleyi yeniden kuran, her düşünceyi tamamlayan benim için değil."

"Eksik anlamı bulmuş olduğunuzu mu sanıyorsunuz?"

"Bundan eminim, bunu siz de göreceksiniz; ama önce bu kağıdın öyküsünü dinleyin."

"Susun!" diye bağırdı Dantès... "Ayak sesleri!.. Birisi yaklaşıyor... gidiyorum... Hoşçakalın!"

Öyküden ve ona dostunun felaketini neredeyse doğrulayan açıklamadan kurtulduğu için mutlu, bir yılan gibi dar koridordan kayıp gitti, o sırada korkunun bir tür canlılık kazandırdığı Faria, gizleyecek zamanı bulamadığı ara kesikliğini gözden saklamak amacıyla, bir hasırla örttüğü döşeme taşını ayağıyla itiyordu.

Gardiyandan Faria'nın başına geleni öğrenen hapishane müdürü olayın ciddiyetinden emin olmak için gelmişti.

Faria onu oturduğu yerden karşıladı, kendisini ele verecek tüm hareketlerden kaçındı ve bedenini yarı ölü hale getiren felci hapishane müdüründen saklamayı başardı. Korkusu, ona acıyan hapishane müdürünün onu daha sağlıklı bir hapishaneye koymak istemesi ve böylece onu genç arkadaşından ayırmasıydı; ama bereket versin bu olmadı, kalbinin derinliklerinde bu zavallı deliye sevgi duyan hapishane müdürü, onun sadece hafif bir rahatsızlık geçirdiğini düşünerek çıkıp gitti.

Bu sırada Edmond yatağına oturmuş, başını elleri arasına almış düşüncelerini toplamaya çalışıyordu; Faria'yı tanıdığından beri her şey o kadar akla dayalı, o kadar görkemli, o kadar mantıklıydı ki her konuda en üst noktada olan bu bilgeliğin bir tek saçmalığa yapışıp kalmasını anlayamıyordu: hazinesi konusunda yanılan Faria mıydı? Yoksa herkes mi Faria konusunda yanılıyordu?

Dantès arkadaşının yanına dönmeye cesaret edemeyerek gün boyunca hücresinde kaldı. Böylece rahibin deli olduğuna kesin olarak inanma ânını geciktirmeye çalışıyordu. Bu inanç onun için çok ürkütücü olmalıydı.

Ama akşama doğru, her zamanki denetleme saatinden sonra Dantès'in gelmediğini gören Faria, onu kendisinden ayıran mesafeyi kat etmeye çalıştı. Edmond, yaşlı adamın kendini sürüklerken gösterdiği acı veren çabaları duyduğunda ürperdi: bacağı cansız gibiydi ve kolu da artık ona yardımcı olamazdı. Edmond onu kendine çekmek zorunda kaldı, çünkü Dantès'in odasına açılan dar aralıktan tek başına asla çıkamazdı.

"İşte sizin peşinizden gelmeye acımasızca kararlı olan ben," dedi iyi yüreklilikten ışıl ışıl parlayan bir gülümsemeyle. "Benim cömertliğimden kaçabileceğinizi sandınız, ama bu hiçbir işe yaramayacak. Dinleyin."

Edmond kaçamayacağını anladı; yaşlı adamı yatağın üstüne oturttu, kendisi de onun yanındaki tabureye yerleşti.

"Benim, Kardinal Spada'nın, bu adı taşıyan prenslerin sonuncusunun sekreteri, yakını, dostu olduğumu biliyorsunuz," dedi rahip. "Bu hayatta tattığım tüm mutlulukları bu soylu kişiye borçluyum. Ailesinin zenginliği dillere destan olmasına, sık sık 'Bir Spada gibi zengin' sözünü duymuş olmama karşın zengin değildi. Ama o, halk arasındaki söylentiye göre, yaşamını bolluk içinde sürdürüyordu. Sarayı benim cennetimdi. Şimdi hayatta olmayan yeğenlerini ben eğitiyordum, dünyada yapayalnız kaldığında onun isteklerine kesinlikle bağlı kalarak, benim için on yıl boyunca yaptıklarını ona geri ödedim.

"Kısa bir süre sonra, kardinalin evinin artık benim için gizlisi saklısı kalmamıştı; monsenyörün çoğu zaman eski kitapları karıştırarak çalıştığını, tozların arasında ailenin el yazmalarını doymak bilmeden araştırdığını gördüm. Yine onu, boşuna geçirdiği uykusuz geceler ve onları izleyen bitkinlikler nedeniyle eleştirdiğim bir gün acı acı gülümseyerek bana baktı ve önüme Roma kentinin tarihini konu alan bir kitap açtı. Kitabın *Papa VI. Alexander'ın Yaşamı* başlıklı yirminci bölümünde hiçbir zaman unutamadığım şu satırlar vardı:

"'Büyük Romagna savaşları bitmişti. Fetihlerini tamamlamış olan Cesare Borgia'nın

tüm İtalya'yı satın almak için, papanın da son başarısızlıklarına karşın hâlâ korkunç olan Fransa kralı XII. Louis'den kurtulmak için paraya ihtiyaçları vardı. Bu nedenle iyi bir vurgun yapmak amaçlanıyordu, bu da bitmiş tükenmiş fakir İtalya'da zordu.

"'Papa hazretlerinin aklına bir şey geldi. İki kardinal seçmeye karar verdi.'

"Roma'nın önemli kişilerinden ikisini, özellikle zengin iki kişiyi seçmek, işte papa hazretlerinin vurgun olarak gördüğü şey: önce bu iki kardinalin elinde bulunan önemli görevleri ve parlak memurlukları satacaktı; bunun dışında bu iki kardinalliğin satışından çok parlak bir gelir elde edeceğine güveniyordu.

"Geriye vurgunun daha sonra ortaya çıkacak üçüncü bölümü kalıyordu.

"Papa ve Cesare Borgia önce müstakbel iki kardinal buldular: bunlar Papalık'ın en yüksek görevlerinden dördünü tek başına elinde tutan Jean Rospigliosi ile Romalıların en soylu ve en zenginlerinden biri olan Cesare Spada idi. Her ikisi de papanın böyle bir lütufta bulunmasının bedelini hissediyorlardı. Hırslıydılar. Cesare bunları bulunca, hemen ardından onların görevlerini satın alacak kişileri de buldu.

"Sonuç olarak Rospigliosi ve Spada kardinal olmak için para ödediler, başka sekiz kişi de yeni yaratılan bu iki kardinalin daha önce bulundukları mevkiler için para ödediler. Vurguncuların kasasına sekiz yüz bin ekü girdi.

"Vurgunun son bölümüne geçelim, artık zamanı geldi. Rospigliosi ve Spada'yı iltifata boğan ve onlara kardinallik nişanı veren papa, onların şükran borçlarını ödemek ve Roma'ya yerleşmek amacıyla servetlerini birleştirmek ve paraya çevirmek zorunda kalacaklarından emindi, papa ve Cesare Borgia bu iki kardinali akşam yemeğine davet ettiler.

"Bu papa hazretleri ile oğlu arasında bir tartışma konusu oldu: Cesare her zaman yakın dostlarının emrine amade bulundurduğu yollardan birine başvurabileceklerini düşünüyordu, o da şuydu: önce bazı kişilere ünlü anahtarla bir dolabı açması rica edilirdi. Bu anahtarın üstünde, yapanın özensizliği nedeniyle kalmış küçük bir demir çıkıntı vardı. Kilidi biraz kötü olan dolabı açmak için uğraşıldığında, bu küçük sivrilik açanın eline batıyor ve o kişi ertesi gün ölüyordu. Bir de Cesare'nin birisiyle el sıkışacağı zaman parmağına taktığı aslan başlı yüzük vardı. Aslan, elini uzatan kişilerin elinin üstderisini dişliyor ve ısırık yirmi dört saatin sonunda ölüme neden oluyordu.

"Cesare babasına, kardinalleri dolabı açmak için göndermeyi ya da her ikisinin de elini dostça sıkmayı önerdi ama VI. Alexander ona şöyle yanıt verdi:

"Spada ve Rospigliosi gibi çok iyi kardinaller söz konusu olduğunda bir akşam yemeğini esirgemeyelim. İçimden bir ses bu parayı kazanacağımızı söylüyor. Zaten unutuyorsunuz Cesare, bir hazımsızlık hemen ortaya çıkar, oysa bir iğne ya da ısırık ancak bir ya da iki gün sonra sonuç verir."

"Cesare bu düşünceye katıldı. İşte kardinallerin bu akşam yemeğine çağrılmalarının nedeni buydu.

"Sofra, papanın Saint-Pierre-ès-Liens yakınındaki bağında, kardinallerin de ününü çok duydukları güzel konutta hazırlandı.

"Rospigliosi, yeni büyük görevinden şaşkına dönmüş bir halde midesini ve görünüşü-

nü bu yemek için hazırladı. İhtiyatlı bir adam olan ve hayatta sadece, büyük umutlar bağladığı ve kaptanlık yapan genç yeğenini seven Spada ise, kağıdı kalemi aldı ve vasiyetnamesini hazırladı.

"Sonra da yeğenine bağın çevresinde beklemesi için haber gönderdi, ama öyle görünüyor ki hizmetçi yeğenini bulamadı.

"Spada çağrıların geleneğini biliyordu. Üst düzeyde uygarlaştırıcı olan Hıristiyanlık Roma'da gelişmelere yol açtığından bu yana artık tiranın gönderdiği takım komutanı size gelip, 'Sezar ölmenizi istiyor,' demiyordu: ama bu kez size papanın *a latere*[38] elçisi gelip, güler yüzle, 'Papa hazretleri sizinle akşam yemeği yemek istiyorlar,' diyordu.

"Spada, Saint-Pierre-ès-Liens'deki bağa gitmek için saat ikiye doğru yola çıktı; papa kendisini orada bekliyordu. Spada'nın gözüne çarpan ilk yüz, Cesare Borgia'nın aşırı sevgi gösterdiği, gayet şık ve çok canayakın görünen yeğeninin yüzü oldu. Spada sarardı; ona ok gibi alay dolu bir bakış fırlatan Cesare her şeyi önceden öngördüğünü, tuzağın çok iyi hazırlandığını açık açık göstermiş oldu.

"Yemek yendi. Spada yeğenine ancak şunu sorabildi: 'Mesajımı aldınız mı?' Yeğeni 'hayır,' dedi ve bu sorunun önemini çok iyi anladı: ama artık çok geçti, çünkü papanın şarapçısının onun için ayırdığı mükemmel bir kadeh şarabı biraz önce içmişti. Spada aynı anda kendisine cömertçe sunulan başka bir şarap şişesinin getirildiğini gördü. Bir saat sonra bir doktor her ikisinin de zehirli kuzumantarından öldüğünü açıkladı. Spada bağın kapısında ölmüş, yeğeniyse, karısının anlamadığı bir hareket yaparak evinin kapısında son nefesini vermişti.

"Papa ile Cesare merhumların kağıtlarını araştırma bahanesiyle, mirası ele geçirmek için hiç vakit kaybetmediler. Ama miras sadece şuydu: üstüne Spada'nın bir şeyler yazdığı bir kağıt parçası."

"'Çok sevdiğim yeğenime, kendisini çok seven amcasından bir anı olarak saklamasını dileyerek, kasalarımı, içlerinde köşeleri altın yaldızlı güzel dua kitabım da bulunan kitaplarımı miras olarak bırakıyorum.'

"Mirasçılar her yeri aradılar, dua kitabına hayran kaldılar, mobilyaları aşırdılar ve zengin bir adam olan Spada'nın, amcalar içinde gerçekten en fakiri olduğunu görüp şaşırdılar; hazine diye hiçbir şey yoktu: eğer laboratuvarların ve kitaplığın içinde saklı bilim hazineleri sayılmazsa.

"Hepsi buydu. Cesare ve babası arayıp taradılar, altüst ettiler, casus gibi iz sürdüler, hiçbir şey bulamadılar ya da en azından çok az bir şey buldular: yaklaşık bin ekü tutarında mücevher ve bir o kadar da gümüş para; ama yeğeninin, evine girerken, karısına şunları söyleyecek zamanı olmuştu:

"Amcamın kağıtları arasında gerçek vasiyetname olacak, arayın.'

"Onlar yüce mirasçıların yaptığından daha canla başla aradılar. Ama boşuna: onlara iki saray ve Palatin'in arkasında bir bağ kaldı. Ama o dönemde taşınmaz malların çok az değeri vardı; saraylar ve bağ, papa ve oğlunun açgözlülüğüne yaraşmadığı için, aileye kaldı.

"'Aylar ve yıllar gelip geçti. VI. Alexander zehirlenerek öldü, nasıl bir yanılgıyla oldu-

ğunu biliyorsunuz; onunla aynı zamanda zehirlenen Cesare bir yılan gibi deri değiştirerek cezasını buldu, bedeninde zehirin bir kaplanın derisi üzerinde görülenlere benzer lekeler bıraktığı yeni bir deri oluştu; sonunda Roma'yı terk etmek zorunda bırakılınca, bir gece, tarihin neredeyse unuttuğu bir çatışmada kim vurduya gitti.

"Papanın ölümünden ve oğlunun da sürgüne gitmesinden sonra genellikle Kardinal Spada zamanında ailenin sürdürdüğü prenslere yaraşır lüks yaşamın geri gelmesi bekleniyordu, ama böyle olmadı. Spadalar kuşkulu bir rahatlık içinde yaşadılar, sonsuz bir gizem bu karanlık olayın üstüne çöktü, halk arasında babasından daha iyi politikacı olan Cesare'nin, iki kardinalin servetini babasından çaldığı söylentileri dolaştı; iki kardinal diyorum, çünkü hiçbir önlem almamış olan Kardinal Rospigliosi tümüyle soyulmuştu.

Buraya kadar," diye yarıda kesti Faria gülümseyerek, "bu size çok usa aykırı gelmedi değil mi?"

"Ah dostum," dedi Dantès, "tersine çok ilginç bir tarih kitabı okuyor gibiyim. Devam edin lütfen."

"Devam ediyorum:

"Aile bu bilinmezliğe alıştı. Yıllar gelip geçti; soydan gelenlerin kimileri asker oldu kimileri siyasetçi, kimileri kilise adamı oldu kimileri bankacı, kimileri zengin oldu kimileri sonunda iflas etti. Ailenin sonuncusuna, sekreteri olduğum Kont Spada'ya geliyorum.

"Onun çoğu zaman, bulunduğu mevki ile servetinin birbirine uygun olmadığından yakındığını duymuştum ve ona elinde kalan azıcık malı ömür boyu gelire çevirmesini salık vermiştim; bu öğüdümü dinledi ve gelirini iki katına çıkardı.

"Ünlü dua kitabı ailede kalmıştı ve onun sahibi Kont Spada idi: bu kitap babadan oğula geçerek korunmuştu, çünkü bulunmuş olan vasiyetnamenin tek garip maddesi, boşinançlara dayanan bir saygıyla aile için bu kitabı gerçek bir kutsal miras haline getirmişti; bu son derece güzel gotik resimlerle renk renk süslenmiş bir kitaptı, çok değerli olduğu için büyük tören günlerinde bir hizmetçi bu kitabı her zaman kardinalin önünde taşıyordu.

"Ailenin arşivlerinde saklanan ve hepsi de, zehirlenen kardinalden kalan her tür kağıdı, değerli evrakı, sözleşmeleri, parşömenleri görünce ben de benden önceki yirmi uşak, yirmi kahya, yirmi sekreter gibi kocaman tomarları karıştırmaya koyuldum: Araştırmalarımdaki titizliğe ve inanca karşın kesinlikle hiçbir şey bulamadım. Yine de okumuştum ve hattâ sadece kardinalim Cesare Spada'nın ölümünden sonra prenslere ek bir servet kalıp kalmadığından emin olmak amacıyla Borgia ailesinin tam ve neredeyse günü gününe denebilecek bir tarihini yazmıştım ve burada yalnızca kardinalin felaket yoldaşı Kardinal Rospigliosi'nin mallarının hesabını çıkarabilmiştim.

"Bu nedenle mirasın ne Borgialara ne de aileye yarar sağlamadığından, ama Arap masallarında bir cinin gözetiminde toprak altında uyuyan hazineler gibi sahipsiz kaldığından aşağı yukarı emindim. Binlerce kez ailenin üç yüz yıldır gelirlerini ve harcamalarını araştırdım, hesapladım, tahmin etmeye çalıştım: hiçbirinin yararı olmadı, ben cahilliğimle kaldım, Kont Spada da sefaleti içinde.

"Patronum öldü. Aile kağıtlarını, beş bin ciltten oluşmuş kitaplığını ve ünlü dua kita-

bını ömür boyu geliri için ayırdığı malların dışında bırakmıştı. Tüm bunları, para olarak elinde bulunan bin Roma ekϋsü ile birlikte, ölüm yıldönümünde onun için ayin düzenletmem, bir aile ağacı oluşturmam ve soyunun bir tarihini yazmam koşuluyla bana miras bıraktı, benim yaptığım da tam olarak bu...

"Sakin olun sevgili Edmond, sona yaklaşıyoruz.

"1807'de, tutuklanmamdan bir ay önce, Kont Spada'nın ölümünden on beş gün sonra, Aralık ayının 25'inde, biraz sonra bu unutulmaz günün tarihinin nasıl belleğimde kaldığını anlayacaksınız, düzenlediğim kağıtları bininci kez okuyordum, saray artık bir başkasına ait olduğu için benim olan binlerce düzine kitabı, kitaplığımı ve ünlü dua kitabımı alarak Floransa'ya yerleşmek üzere Roma'dan gidecektim, sürekli çalışmaktan yorgun, yediğim ağır öğle yemeğinden rahatsız olmuş, başımı iki elimin arasına alıp uyuduğumda saat öğleden sonra üçtü.

"Saat altıyı vururken uyandım.

"Başımı kaldırdım, koyu bir karanlık içindeydim. Bana ışık getirmeleri için zili çaldım, ama kimse gelmedi; o zaman kendi işimi kendim görmeye karar verdim. Zaten böyle bir alışkanlığı edinmem gerekecekti. Bir elime daha önceden hazırlanmış bir şamdan aldım öbür elimle de, kutuda kibrit kalmadığı için ocağın üstünde dans eden alevlerden artakalanla yakmayı düşündüğüm bir kağıt aradım; ama karanlıkta işe yaramaz bir kağıt yerine değerli bir kağıt almaktan korkarak duraksıyordum ki yanımdaki masanın üstünde duran ünlü dua kitabının içinde görmüş olduğum tepesi sapsarı, kitap ayracı olarak kullanılmışa benzeyen, asırlardır orada kalmış, mirasçıların saygısı nedeniyle yerinde korunmuş eski bir kağıdı anımsadım. El yordamıyla bu yararsız kağıdı aradım, buldum, kıvırdım ve sönmek üzere olan ateşe tutarak yaktım.

"Ama parmaklarımın arasında ateş yükseldikçe, sanki bir büyü gibi, sarımsı harflerin beyaz kağıttan çıktığını, kağıdın üstünde belirdiğini gördüm; o zaman beni bir korku aldı: kağıdı avucumda sıktım, ateşi söndürdüm, şamdanı doğrudan ocakta yaktım, anlatılmaz bir heyecanla buruşuk kağıdı açtım ve gizemli ve hoş bir mürekkeple yazılmış ve sadece bol ısıyla temas ettiğinde ortaya çıkan harfler gördüm. Kağıdın üçte birinden biraz fazlası alevle yanıp kül olmuştu: bu sabah okuduğunuz bu kağıttı; onu yeniden okuyun Dantès; siz yeniden okuduğunuzda ben size kesik cümleleri ve eksik anlamları tamamlayacağım."

Ve Faria sözünü keserek kağıdı Dantès'e verdi, o da bu kez pasa benzer kızıl bir mürekkeple yazılmış aşağıdaki sözcükleri yutar gibi yeniden okudu:

"Bugün 25 Nisan 1498, papa hazretleri VI. Alexander tarafından parasından hoşnut olmayarak benim tüm mirasımı ve sonumun zehirlenerek istediğinden korkan ben, yeğenim Guido Spada'yı tek mirasçım Monte Cristo Adası'nın mağaraları içine gömdüğüm külçe, altın para, gidip yirminci kayayı kaldırınca bulacağı ve varlığını sadece benim bildiğim yaklaşık iki milyon mirasçım olan yeğenim Guido Spada'ya bırakıyorum. Bu mağaralarda sadece iki hazinenin tüm mülkiyetini tek mirasçım

25 Nisan 1498 *CES*

"Şimdi öteki kağıdı okuyun," dedi rahip.

Ve Dantès'e başka satır parçaları olan ikinci bir kağıt uzattı.

Dantès aldı ve okudu:

"akşam yemeğine çağrılan ve papanın, ödettiği kardinallik öldürülen kardinaller Caprara ve Bentivoglio gibi olmasını olarak açıklıyorum, daha önce benimle gidip gördüğü bir yere, yani küçük değerli taş, elmas ve mücevherleri, Doğu Koyu'ndan dosdoğru Roma ekűsü tutarındaki bu hazineyi tek oyuk vardır: hazine ikincisine en uzak olan köşededir, bu olan yeğenime bırakıyorum.

AR†SPADA

Faria parıldayan gözlerle onu izliyordu.

"Ve şimdi de," dedi Dantès'in mektubun son satırına geldiğini görerek, "iki parçayı birbirine yaklaştırın ve siz karar verin."

Dantès söyleneni yaptı; yan yana gelen iki parça aşağıdaki bütünü oluşturuyordu :

Bugün 25 Nisan 1498, papa hazretleri VI. Alexander tarafından... akşam yemeğine çağrılan ve papanın, ödettiği kardinallik... parasından hoşnut olmayarak, benim tüm mirasımı ve sonumun zehirlenerek... öldürülen kardinaller Caprara ve Bentivoglio gibi olmasını... istediğinden korkan ben, yeğenim Guido Spada'yı tek mirasçım... olarak açıklıyorum, daha önce benimle gidip gördüğü bir yere, yani küçük... Monte Cristo Adası'nın mağaralarının içine gömdüğüm külçe, altın para... değerli taş, elmas ve mücevherleri, Doğu Koyu'ndan dosdoğru... gidip yirminci kayayı kaldırınca bulacağı ve varlığını sadece benim bildiğim yaklaşık iki milyon ... Roma ekűsü tutarındaki bu hazineyi tek mirasçım olan yeğenim Guido Spada'ya bırakıyorum. Bu mağaralarda sadece iki ... oyuk vardır: hazine ikincisine en uzak olan köşededir, bu hazinenin tüm mülkiyetini tek mirasçım ... olan yeğenime bırakıyorum.

25 Nisan 1498

CESARE + SPADA

"Pekala! Artık anlıyor musunuz?" dedi Faria.

"Bu o kadar uzun zamandır aranan vasiyetname ve Kardinal Spada'nın açıklaması mıydı?" dedi hâlâ inanamayan Edmond.

"Evet, bin kez evet."

"Kim bunu yeniden düzenledi?"

"Tıpkı bir yeraltı geçidinde yukarıdan gelen birazcık ışıkla yolunu bulmak gibi, geriye kalan parça yardımıyla, görünen anlamdan gizli kalmış anlamı çıkararak, satırların uzunluğunu kağıdın uzunluğuna göre ayarlayarak geri kalan metni buldum."

"Bu kanıya vardığınızda ne yaptınız?"

"Gitmek istedim ve İtalya Krallığı'nın birliği konusundaki büyük çalışmamın başlangıcını yanıma alarak hemen o anda oradan ayrıldım; ama o dönemde Napoléon, bir oğlu olduktan sonra, eskiden istediğinin tam tersine, eyaletlerin bölünmesini istiyordu ve imparatorluk polisinin gözü uzun zamandır benim üstümdeydi: nedenini tahmin etmesi çok uzak bir olasılık olan ani gidişim poliste kuşku uyandırdı ve Piombino'da gemiye binerken tutuklandım."

"Şimdi," diye sürdürdü Faria, neredeyse baba gibi bir ifadeyle Dantès'e bakarak, "şimdi, dostum, siz de artık benim kadar biliyorsunuz: eğer bir gün birlikte kaçarsak, hazinemin yarısı sizindir; eğer ben burada ölürsem ve siz tek başınıza kaçarsanız hepsi sizindir."

"Ama," dedi Dantès duraksayarak, "bu hazinenin dünyada bizden daha yasal bir sahibi yok mu?"

"Hayır, hayır, içiniz rahat etsin, aile tamamen sona erdi; zaten son Spada Kontu da beni mirasçısı yaptı; bu simgesel dua kitabını bana miras bırakırken içindekini de bıraktı; hayır, hayır, sakin olun: eğer bu serveti ele geçirirsek bundan hiç pişmanlık duymadan yararlanabiliriz."

"Sizin söylediğinize göre bu hazine..."

"İki milyon Roma ekűsü, bizim paramızla yaklaşık on üç milyon."

"Olamaz!" dedi Dantès paranın büyüklüğünden ürkerek.

"Olamaz mı? Neden?" dedi yaşlı adam. "Spada ailesi 15. yüzyılın en eski ve en güçlü ailelerinden biriydi. Zaten hiçbir vurgunun hiçbir sanayinin olmadığı o zamanlarda altın ve mücevher biriktirilmesi az rastlanan bir şey değildi, bugün bile hâlâ büyük oğuldan büyük oğula geçen bir milyon tutarında elmas ve değerli taşı olup bunlara dokunamayan ve açlıktan ölen Romalı aileler vardır."

Edmond düş gördüğünü sanıyordu: inanmazlık ve sevinç arasında gidip geliyordu.

"Bu sırrı bu kadar uzun süre sizden saklamamın nedeni," diye sürdürdü Faria, "önce sizi sınamak sonra da sizi şaşırtmaktı; benim katalepsi nöbetimden önce kaçmış olsaydık sizi Monte Cristo'ya götürecektim; şimdi," içini çekerek ekledi, "beni oraya siz götüreceksiniz. Pekala! Dantès, bana teşekkür etmeyecek misiniz?"

"Bu hazine size ait, dostum," dedi Dantès, "sadece size ait, bunda benim hiçbir hakkım yok: benim sizinle hiçbir akrabalığım yok."

"Siz benim oğlumsunuz Dantès!" diye bağırdı yaşlı adam, "siz benim tutsaklık oğlumsunuz; durumum beni bekârlığa mahkum ediyordu: Tanrı sizi bana, hem baba olamayan adamı, hem özgür olamayan tutukluyu avutmak için gönderdi."

Ve Faria sağlam kalan kolunu, ağlayarak boynuna atılan genç adama uzattı.

19
ÜÇÜNCÜ NÖBET

Bu kadar uzun zamandır rahibin düşüncelerinin konusu olan bu hazine, bugün Faria'nın gerçekten oğlu gibi sevdiği ve şimdi gözünde değeri daha da artmış olan birinin gelecekteki mutluluğunu sağlayabilirdi; her gün, günümüzde on üç ya da on dört milyonluk bir servetle bir insanın dostları için neler yapabileceğini Dantès'e açıklayarak hazinenin nasıl paylaştırılacağı üzerinde duruyordu; o zaman Dantès'in yüzü kararıyordu, çünkü etmiş olduğu intikam yemini aklına geliyordu ve o da, modern zamanımızda bir insanın on üç ya da on dört milyonluk bir servetle düşmanlarına nasıl kötülük edebileceğini düşünüyordu.

Rahip Monte Cristo Adası'nı bilmiyordu, ama Dantès biliyordu: birçok kez, Pianosa'dan yirmi beş mil uzakta, Elbe Adası ile Korsika arasında bulunan bu adanın önünden geçmişti, hattâ bir seferinde orada durmuştu. Bu ada eskiden de şimdi de bomboştu; bir volkan patlamasıyla uçurumun dibinden deniz yüzeyine fırlatılmış gibi görünen hemen hemen koni biçiminde bir kayaydı.

Dantès Faria'ya adanın planını yapıyordu, Faria da hazineyi bulmak için izlenecek yollar konusunda Dantès'e öğütler veriyordu.

Dantès yaşlı adam kadar heyecanlı ve özellikle de inançlı olmaktan uzaktı. Artık Faria'nın deli olmadığından kesinlikle emindi. Onun deli olduğunu sanmalarına yol açan bu keşfi gerçekleştirme biçimi ona karşı olan hayranlığını daha da artırıyordu; ama var olduğu düşünülen şu emanetin hâlâ orada olduğuna inanamıyordu, hazineyi bir düş ürünü gibi düşünmese de yok gibi düşünüyordu.

O sırada yazgı sanki tutukluların son umutlarını yok etmek ve onları ömür boyu hapse mahkum olduklarına inandırmak istiyormuş gibi, başlarına yeni bir felaket geldi: uzun zamandan beri yıkılmak üzere olan deniz kenarındaki geçit yeniden yapılmıştı; temeller onarılmış ve daha önce Dantès'in yarısına kadar doldurmuş olduğu çukur büyük kaya parçalarıyla kapatılmıştı. Anımsanacağı gibi rahip tarafından genç adama salık verilmiş bu önlem olmasaydı felaket çok daha büyük olabilirdi, çünkü kaçmaya çalıştıkları ortaya çıkardı ve onları kesinlikle ayırırlardı: üzerlerine yeni bir kapı, öbürlerinden daha sağlam daha acımasız bir kapı kapanırdı.

"Görüyorsunuz ya," dedi Dantès rahibe hafif bir hüzünle, "Tanrı benim size karşı duyduğum ve bağlılık dediğiniz şeyin onurunu benden almak istiyor. Size sonsuza kadar

sizinle kalacağıma söz vermiştim ve artık sözümü tutmamak konusunda özgür değilim; hazineye kavuşmak için sizden daha fazla şansa sahip değilim, buradan siz de ben de çıkamayacağız. Zaten benim gerçek hazinem Monte Cristo'nun karanlık kayalarının altında beni bekleyen hazine değil sizin varlığınızdır, gardiyanlarımıza karşın günde beş altı saat birlikte olmamızdır; benim beynime aktardığınız bu zeka pırıltıları, belleğime ektiğiniz ve orada tüm filolojik dal budak salışlarla büyüyen dillerdir. Sahip olduğunuz bilginin derinliği ve özet haline getirdiğiniz ilkelerin açıklığı ile benim için o denli kolaylaştırdığınız çeşitli bilgiler, işte benim hazinem, dostum, işte beni bunlarla zengin ve mutlu ettiniz. Bana inanın ve sakinleşin, bu benim için tonlarca altın ve kasalarca elmastan daha değerli, bunlar sabahları denizin üstünde oynaşan ve anakara sanılan, sonra yaklaştıkça buharlaşan, uçan ve yitip giden bulutlar gibi kesin olmayan şeyler değil mi? Olabildiğince uzun süre sizin yanınızda olmak, beynimi zenginleştiren anlamlı sesinizi dinlemek, ruhuma yeni bir güç kazandırmak, günün birinde özgür kalırsam büyük ve olağanüstü şeylere uygun tüm düzenlemeleri yapmak ve bunları yürütmek; öyle ki sizi tanıdığımda kendimi bırakmaya hazır olduğum umutsuzluğa artık yer yok, işte benim servetim de bu: bu servet düş ürünü değil; bunu gerçekten size borçluyum, dünyanın tüm hükümdarları, isterse Cesare Borgialar olsun, bunu benim elimden almayı başaramazlar."

Böylece iki mutsuz insan için bunlar mutlu saatler, en azından daha sonraki günler kadar çabuk geçecek günler oldu. Uzun yıllar boyunca hazine konusunda sessiz kalmış olan Faria şimdi her fırsatta ondan söz ediyordu. Tahmin ettiği gibi sağ kolu ve sol bacağı felçli kalmıştı ve bir gün onları kullanma umudunu da neredeyse yitirmişti; ama durmadan genç arkadaşı için bir kurtuluş ya da bir kaçış düşlüyordu ve onun için seviniyordu. Mektubun bir gün kaybolması ya da bozulması korkusuyla Dantès'i mektubu ezberlemeye zorlamıştı ve Dantès şimdi mektubu ilk sözcüğünden son sözcüğüne kadar biliyordu. O zaman mektubun ikinci parçasını yok etti, birinci bölümü bulunup ele geçse de gerçek anlamın çıkarılamayacağından emindi. Kimi zaman, Faria'nın tüm saatleri Dantès'e özgür kaldığı gün onun işine yarayacak şeyler öğretmekle geçti. Bir kez özgür kalınca, özgür kaldığı gün, saat hattâ andan itibaren artık sadece bir tek düşüncesi olmalıydı, bu da herhangi bir yolla Monte Cristo'ya varmak, orada hiçbir kuşku uyandırmayacak bir bahaneyle tek başına kalmak, oraya gidip yalnız kalır kalmaz da o harika mağaraları bulmaya çalışmak ve işaret edilen noktayı kazmaktı. Anımsanacağı gibi işaret edilen nokta ikinci oyuğa en uzak olan köşeydi.

Bu arada saatler çabuk olmasa da en azından katlanılabilir biçimde geçiyordu. Söylediğimiz gibi, bir elini ve bir ayağını kullanamayan Faria, zekasını tüm duruluğuyla yeniden kazanmıştı ve genç arkadaşına, ayrıntılarını daha önce verdiğimiz ahlaki bilgiler dışında, hiçbir şey bilmediği sabırlı ve soylu tutukluluk mesleğini de yavaş yavaş öğretmişti. Faria sürekli olarak yaşlandığını görme korkusuyla, Dantès de neredeyse unuttuğu ve gece uzakta kaybolmuş bir ışık gibi belleğinin en derinine gömdüğü geçmişini anımsama korkusuyla boğuşuyorlardı; her şey böylece sürüp gidiyordu, tıpkı mutsuzluğun hiçbir şeyi değiştirmediği, Tanrı'nın gözetiminde sakin ve kurulmuş bir makine gi-

bi akıp giden yaşamlarda olduğu gibi.

Ama görünürdeki bu sessizliğin altında genç adamın yüreğinde, belki yaşlı adamınkinde de, bir sürü engellenmiş istek, bastırılmış iç çekiş vardı; Faria tek başına kaldığında ve Edmond hücresine döndüğünde açığa çıkıyordu bunlar.

Bir gece Edmond çağrıldığını duyduğunu sanıp, sıçrayarak uyandı.

Gözlerini açtı ve koyu karanlıkta görmeye çalıştı.

Adını söyleyen ya da daha çok adını söylemeye çalışan yakınmalı bir ses ona kadar geldi.

Alnı sıkıntıdan ter içinde, yatağından kalktı ve kulak kabarttı. Hiç kuşku yoktu, yakınma arkadaşının hücresinden geliyordu.

"Yüce Tanrım!" diye mırıldandı Dantés; "yoksa..."

Yatağını itti, taşı çekti, koridora atıldı ve karşı uca ulaştı; döşeme taşı kalkmıştı.

Sözünü ettiğimiz biçimsiz ve sallanan lambanın solgun ışığında Edmond, hâlâ ayakta olan ve yatağının tahtasına sımsıkı sarılmış solgun ihtiyarı gördü. Yüzü, daha önceden bildiği ve ilk kez ortaya çıktığında kendisini çok korkutmuş olan o ürkütücü belirtilerle allak bullak olmuştu.

"Pekala dostum," dedi Faria, olacağa boyun eğmiş, "anlıyorsunuz değil mi? Size hiçbir şey öğretmeme gerek yok!"

Edmond kendini tümden yitirerek acılı bir çığlık attı ve bağırarak kapıya doğru atıldı:

"İmdat! İmdat!"

Faria onu kolundan tutacak gücü buldu kendinde.

"Susun!" dedi, "yoksa mahvolursunuz. Artık sadece sizi düşünmeliyiz dostum, tutukluluğunuzu katlanılır kılmayı ya da olası kaçışınızı. Benim burada tüm yaptıklarımı yapmanız için size seneler gerekir ve nöbetçilerimiz bizim zekamızı fark ettikleri anda tüm yaptıklarımız yerle bir olur. Sakin olun dostum, zaten benim bırakıp gideceğim hücre uzun zaman boş kalmayacaktır; bir başka mutsuz gelip benim yerimi alacaktır. Bu başkasına siz kurtarıcı bir melek gibi görüneceksiniz. O da belki sizin gibi genç, güçlü ve sabırlı olacak, size kaçmanızda yardım edecektir, oysa ben bunu engelliyorum. Artık tüm hareketlerinize ket vuracak, size bağlı yarım bir kadavranız olacak sadece. Nihayet Tanrı sizin için bir şeyler yapıyor: sizden aldığını fazlasıyla geri veriyor, artık ölmemin zamanı geldi."

Edmond sadece ellerini kavuşturup bağırabildi:

"Ah! dostum, dostum, susunuz!"

Sonra bu beklenmedik darbeyle bir an sarsılmış gücünü ve ihtiyarın sözleriyle yitirdiği cesaretini yeniden kazanarak:

"Ah!" dedi, "sizi bir kez kurtardım, ikinci bir kez daha kurtaracağım!"

Sonra yatağın ayağını kaldırdı ve oradan üçte biri hâlâ kırmızı sıvıyla dolu olan şişeyi çıkardı.

"Alın," dedi, "bu kurtarıcı içecekten hâlâ var. Çabuk, çabuk, bu kez ne yapmam gerektiğini söyleyin bana; yeni talimatınız olacak mı? Söyleyin dostum, dinliyorum."

"Umut yok," diye yanıt verdi Faria başını sallayarak; "ama önemi yok; Tanrı, yaratı-

ğı ve yüreğine bu kadar derin bir yaşama sevgisi yerleştirdiği adamın, kimi zaman çok zorlu, ama her zaman çok değerli olan bu yaşamın devamı için elinden gelen her şeyi yapmasını istiyor."

"Ah! evet, evet," diye bağırdı Dantès, "sizi kurtaracağımı, duydunuz mu!"

"İyi ya, deneyin o zaman! buz gibi bir soğuk bedenimi ele geçiriyor; kanın başıma hücum ettiğini hissediyorum; dişlerimi birbirine çarptıran ve kemiklerimi sanki birbirinden ayıran o korkunç titreme tüm bedenimi sarsmaya başlıyor; beş dakika sonra nöbet başlayacak, on beş dakika sonra benden geriye bir kadavradan başka bir şey kalmayacak."

"Ah!" diye bağırdı Dantès kalbi acıyla dolarak.

"İlk kez yaptıklarınızı yapacaksınız, ama bu kez o kadar uzun zaman beklemeyeceksiniz. Bu kez tüm yaşam güçleri zayıflamış bir halde," diye sürdürdü felç olmuş kolunu ve bacağını göstererek, "artık ölümün işi yarı yarıya azaldı. Eğer ağzıma on yerine on iki damla akıttıktan sonra kendime gelmediğimi görürseniz kalanın hepsini boşaltın. Şimdi beni yatağıma taşıyın, çünkü artık ayakta duramıyorum."

Edmond ihtiyarı kollarına aldı ve yatağına yatırdı.

"Şimdi dostum," dedi Faria, "şu zavallı yaşamımın tek avuntusu, Tanrı'nın bana biraz geç de olsa verdiği, çok değerli varlık olan sizsiniz, bu nedenle ona teşekkür ederim. Sizden sonsuza kadar ayrıldığım anda size tüm mutlulukları, hak ettiğiniz tüm görıenci diliyorum: sizi kutsuyorum oğlum!"

Genç adam diz çöküp başını ihtiyarın yatağına dayadı.

"Şimdi özellikle şu son anda size söyleyeceklerimi iyi dinleyin: Spadaların hazinesi gerçek; Tanrı benim için uzaklık ve engeli kaldırdı. Hazineyi ikinci mağaranın dibinde görüyorum; gözlerim toprağın derinliklerini yarıp geçiyor ve bunca zenginlikten kamaşıyor. Kaçınayı başarırsanız herkesin deli sandığı zavallı rahibin deli olmadığını anımsayın. Monte Cristo'ya koşun, servetimizden yararlanın, ondan yararlanın, yeteri kadar acı çektiniz."

Şiddetli bir sarsıntı ihtiyarı susturdu; Dantès başını kaldırdı, ihtiyarın gözlerine kan yürüdüğünü gördü: bir kan dalgası göğsünden alnına doğru çıkıyordu sanki.

"Elveda! Elveda!" diye mırıldandı ihtiyar, genç adamın elini çırpınır gibi sıkarak, "elveda!"

"Ah! daha değil, daha değil," diye bağırdı Dantès, "bizi bırakıp gitmeyin, ah! Tanrım, kurtarın onu... ona yardım edin... imdat..."

"Susun! Susun!" diye mırıldandı ölmek üzere olan adam, "beni kurtarırsanız bizi ayırmamaları için susun!"

"Haklısınız. Ah! evet, evet, sakin olun, sizi kurtaracağım! Zaten çok acı çekseniz de ilk kez olduğundan daha az acı çekiyor gibi görünüyorsunuz."

"Ah! kendinizi kandırmayın! Daha az acı çekiyorum, çünkü bende acı çekmek için daha az güç kaldı. Sizin yaşınızda hayata inanılır, inanmak ve umut etmek gençliğin ayrıcalığıdır; ama yaşlılar ölümü daha açık görürler. Ah! işte... ölüm geliyor... bitti... görme duyum zayıflıyor... aklım gidiyor... Eliniz, Dantès!.. elveda!.. elveda!"

Ve tüm gücünü toplayarak son bir çabayla doğrularak:

"Monte Cristo!" dedi, "Monte Cristo'yu unutmayın!"

Ve yatağa düştü.

Kriz korkunçtu: kıvrılmış kollar bacaklar, şişmiş gözkapakları, kanlı bir köpük, hareketsiz bir beden, bir dakika önce orada yatan zeki insanın yerine, bu acı yatağında geriye kalan işte buydu.

Dantès lambayı aldı ve onu yatağın başucunda çıkıntı yapan bir taşın üstüne koydu, oradan lambanın titrek ölgün ışığı, garip ve düşsel bir yansımayla, bozulmuş yüzü, bu cansız gibi ve katılaşmış bedeni aydınlatıyordu.

Gözlerini ayırmaksızın, yılmadan kurtarıcı ilacı vereceği ânı bekledi.

O ânın geldiğini düşündüğünde, bıçağı aldı, rahibin birinci kez olduğundan daha az direnç gösteren dişlerini açtı, on damlayı art arda saydı ve bekledi; şişenin içinde daha boşalttığının neredeyse iki katı ilaç vardı.

On dakika, on beş dakika, yarım saat bekledi, hiçbir hareket yoktu. Titreyerek, saçları dimdik, alnı terden sırılsıklam, kalbi çarparak saniyeleri sayıyordu.

Bir süre sonra sonuncu denemeyi yapma zamanının geldiğini düşündü: şişeyi Faria'nın mosmor olmuş dudaklarına yaklaştırdı, açık kalmış çenelerini yeniden açmaya gerek duymadan şişenin içindeki tüm sıvıyı boşalttı.

İlaç elektriğe tutulmuş gibi bir etki yaptı, şiddetli bir titreme ihtiyarın kollarını bacaklarını sarstı, gözleri korkunç bir biçimde yeniden açıldı, çığlığa benzeyen bir soluk çıktı ağzından, sonra titreyen tüm bedeni yavaş yavaş hareketsiz kaldı.

Sadece gözleri açık kaldı.

Yarım saat, bir saat, bir buçuk saat geçti. Bu bir buçuk saatlik kaygılı bekleyiş sırasında Edmond, dostunun üstüne eğilmiş, elini onun kalbinin üstüne koymuş durumda bu bedenin giderek soğuduğunu, bu kalbin atışlarının giderek boğuk ve derinden geldiğini ve sonunda durduğunu hissetti.

Artık hiçbir yaşam belirtisi kalmamıştı; kalbin son titreşimleri de kesildi, yüzü bembeyaz oldu, gözleri açık kaldı ama bakışı donuklaştı.

Saat sabahın altısıydı, güneş doğuyordu, hücreyi dolduran soluk güneş ışığı lambanın ölgün ışığını daha da zayıflatıyordu. Zaman zaman ona yaşıyor görüntüsü veren garip yansımalar geçiyordu ölünün yüzünden. Gece ve gündüzün bu savaşımı sürerken Dantès'in hâlâ kuşkuları vardı; ama gün egemen olunca ölü bir bedenle baş başa olduğunu anladı.

O zaman derin ve karşı koyulmaz bir korku her yanını sardı; yataktan sarkan bu eli sıkmaya artık cesaret edemedi; birçok kez boşu boşuna kapatmaya çalıştığı ama hep yeniden açılan bu sabit ve beyaz gözlere bakmaya cesaret edemedi. Lambayı söndürdü, özenle bir yere sakladı ve döşeme taşını elinden geldiğince iyi bir biçimde başının üstündeki yere yerleştirerek kaçtı.

Zaten vakit gelmişti, gardiyan neredeye görünecekti.

Bu kez denetlemeye Dantès'ten başladı; onun hücresinden çıktıktan sonra yemek ve çamaşır götürmek için Faria'nın hücresine gidecekti.

Zaten genç adamın, olan kaza hakkında bir şey bildiğini gösteren hiçbir belirti yoktu. Gardiyan çıktı.

Dantès zavallı dostunun hücresinde olacakları öğrenmek için karşı konulmaz bir merak duyuyordu; yeraltı geçidine girdi ve gardiyan tam da yardım isteyen çığlıklar attığı sırada oraya ulaştı.

Az sonra diğer gardiyanlar da hücreye girdi; daha sonra, görevli olmadıkları halde, askerlerin alışılmış düzenli ağır ayak sesleri duyuldu. Askerlerin arkasından hapishane müdürü geldi.

Edmond üstünde ölü bedeni sarstıkları yatağın gürültüsünü duydu; yüzüne su atmalarını emreden, suya karşın tutuklunun kendine gelmediğini görünce doktor çağırılmasını isteyen hapishane müdürünün sesini duydu.

Müdür çıktı; alaylı gülmelere karışan birkaç merhamet sözcüğü geldi Dantès'in kulağına.

"Haydi, haydi," diyordu biri, "deli, hazinelerine kavuşmuştur, iyi yolculuklar!"

"Tüm milyonlarıyla kefen parasını ödeyemeyecek," diyordu bir diğeri.

"Ah!" dedi bir üçüncü ses, "İf Şatosu'nun kefenleri pahalı değil."

"Belki," dedi ilk konuşanlardan biri, "bu bir kilise adamı olduğu için onun hatırına bazı harcamalar yaparlar."

"O zaman çuvalına kavuşur."

Edmond dinliyor, bir sözcüğü bile kaçırmıyordu, ama tüm bunlardan pek bir şey anlamıyordu. Biraz sonra sesler uzaklaştı, ona içeride bulunanlar odayı terk etti gibi geldi.

Yine de odaya girmeye cesaret edemedi: ölüyü beklemek için birkaç gardiyan bırakmış olabilirlerdi.

Bu nedenle sessiz, hareketsiz, soluğunu tutarak bekledi.

Yaklaşık bir saat sonra giderek artan zayıf bir gürültü sessizliği bozdu.

Biraz sonra sorular başladı.

Peşinde bir doktor ve birçok subayla gelen müdürün ayak sesleriydi bu. Bir anlık bir sessizlik oldu: belli ki doktor yatağa yaklaşmış, ölüyü inceliyordu.

Doktor tutuklunun yenik düştüğü hastalığı araştırdı ve onun öldüğünü açıkladı.

Sorular ve yanıtlar Dantès'i tiksindiren bir gevşeklikle değiş tokuş ediliyordu; bu zavallı rahip için kendisinin duyduğu sevginin bir parçasını herkesin duyması gerekiyordu sanki.

"Bana bildirdiğiniz şeye üzüldüm," dedi hapishane müdürü, ihtiyarın gerçekten öldüğünü doktorun bu kadar kesinlikle bildirmesine yanıt olarak; "yumuşak, savunmasız, deliliğinden mutluluk duyan, özellikle gözetim altında tutulması kolay bir tutukluydu."

"Ah!" dedi gardiyan, "o hiç gözetim altında tutulmayabilirdi, bir kez bile kaçmayı denemeden burada elli yıl daha kalırdı emin olun."

"Yine de," dedi hapishane müdürü, "sizin kanınıza karşın, bilginizden kuşku duyduğum için değil, ama kendi sorumluluğum gereği, tutuklunun gerçekten ölüp ölmediğinden gecikmeden emin olmamız gerektiğini sanıyorum."

Bir an mutlak bir sessizlik oldu, bu sırada hep dinlemede olan Dantès, doktorun ölü bedeni ikinci bir kez eliyle yoklayıp incelediğini düşündü.

"Rahatlayabilirsiniz," dedi sonra doktor, "ölmüş, bunu size ben garanti ediyorum."

"Biliyorsunuz mösyö," dedi hapishane müdürü üsteleyerek, "böyle durumlarda basit bir muayene ile yetinmiyoruz; tüm görünüşe karşın yasanın gerekli gördüğü işlemleri yerine getirerek görevinizi tamamlar mısınız?"

"Demirler ısıtılsın," dedi doktor; "ama bu gerçekten gereksiz bir önlem."

Demirleri ısıtma emri Dantès'in tüylerini ürpertti.

Aceleci ayak sesleri, bir kapının gıcırtısı, içeride bazı gidiş gelişler duyuldu, birkaç dakika sonra bir gardiyan yardımcısı içeri girerek şöyle dedi:

"İşte bir demir ve ocak."

O zaman bir dakikalık bir sessizlik oldu, sonra yanan etin cızırtısı duyuldu, yoğun ve mide bulandırıcı kokusu, Dantès'in arkasında korkuyla kulak kabarttığı duvarı bile deldi geçti.

Yanmış insan etinin kokusunu duyunca genç adamın alnından ter fışkırdı, bayılacağını sandı.

"Görüyorsunuz mösyö, kesinlikle ölmüş," dedi doktor; "topuktaki bu yanma kesin sonuç verir: zavallı delinin deliliği bitti, tutukluluğundan kurtuldu."

"Adı Faria değil miydi?" diye sordu hapishane müdürünün yanında gelen subaylardan biri.

"Evet, efendim ve iddia ettiğine göre eski bir ad idi; zaten çok bilgili ve hazinesi konu edilmediği sürece, her alanda oldukça mantıklıydı; ama hazinesi söz konusu olduğunda, itiraf etmek gerek, laf anlatılmaz biriydi."

"Biz bu duygu bozukluğuna monomani[39] adını veriyoruz," dedi doktor.

"Ondan hiçbir zaman bir yakınmanız olmadı değil mi?" diye sordu hapishane müdürü rahibe yemek götürmekle görevli gardiyana.

"Hiçbir zaman müdür bey," diye yanıt verdi gardiyan, "hiçbir zaman, bir gün bile! Tam tersine: eskiden öyküler anlatarak beni çok eğlendirirdi; bir gün karım hasta olmuştu, bana karımı iyileştiren bir reçete verdi."

"Ah! ah! bir meslektaşımla işimin olduğunu bilmiyordum; umarım müdür bey," diye ekledi gülerek, "ona gerektiği gibi davranırsınız."

"Evet, evet, içiniz rahat olsun, onu bulabileceğimiz en yeni çuvalın içine yolunca yordamınca saracağız; memnun oldunuz mu?"

"Bu son formaliteyi sizin önünüzde mi tamamlamamız gerekiyor?" diye sordu gardiyan yardımcısı.

"Elbette, ama acele edin; bütün gün bu odada kalamam."

Yeni geliş gidişler duyuldu; bir dakika sonra Dantès'in kulağına buruşturulan bez gürültüsü geldi, yatak, yayları üstünde gıcırdadı, ağır bir yük kaldıran bir adamınki gibi ağırlaşan adımlar hissedildi döşeme taşının üstünde, sonra yatak, üstüne bırakılan ağırlığın altında yeniden gıcırdadı.

"Akşama görüşürüz," dedi hapishane müdürü.

"Ayin olacak mı?" diye sordu subaylardan biri.

"Olanaksız," diye yanıt verdi müdür; "şatonun papazı dün bana gelip Hyères'e sekiz günlük küçük bir yolculuk yapmak için izin istedi, bu süre için tüm tutuklularının sorumluluğunu alarak ona yanıt verdim; zavallı rahip bu kadar acele etmeseydi *Requiem*'i[40] olacaktı."

"Aldırmayın canım," dedi doktor, mesleğindeki insanlara pek yabancı olmayan bir inançsızlıkla, "o kilise adamı: Tanrı bu durumu göz önüne alacaktır ve cehenneme bir rahip göndererek, ona kötü bir zevk duyma fırsatı vermeyecektir."

Bu kötü şakanın arkasından bir kahkaha koptu.

Bu sırada kefenleme işlemi sürüyordu.

"Akşama görüşürüz," dedi müdür, bu işlem bitince.

"Saat kaçta?" diye sordu gardiyan yardımcısı.

"Saat on ya da on bire doğru."

"Ölünün başında bekleyecek miyiz?"

"Ne için? Hücre sanki o yaşıyormuş gibi kapatılacak, işte hepsi bu."

Sonra ayak sesleri uzaklaştı, sesler azalarak kayboldu, gürültülü kilidi ve gıcırdayan sürgüleriyle kapının sesi duyuldu, yalnızlıktan daha iç karartıcı bir sessizlik, ölüm sessizliği genç adamın donmuş ruhuna kadar her yeri kapladı.

Sonra yavaşça başının üstündeki döşeme taşını kaldırdı ve odaya, araştırıcı bir göz attı.

Oda boştu: Dantès geçitten çıktı.

20
İF ŞATOSU'NUN MEZARLIĞI

Yatağın üstüne uzunlamasına serilmiş ve pencereden içeri giren sisli bir ışığın hafifçe aydınlattığı kaba kumaştan bir çuvalın geniş kıvrımlarının altında uzun ve sert bir biçim belli belirsiz ayırt edilmekteydi: bu Faria'nın kefeniydi, gardiyanların dediğine göre de, bu kefen hiç pahalı değildi. Böylece her şey bitmişti. Dantès ve dostu arasında maddesel bir ayrılık vardı artık, bir daha onun ölümün ötesine bakar gibi açık kalmış gözlerini göremeyecek, kendisi için gizli kalmış şeyleri örten perdeyi kaldıran o hünerli eli sıkamayacaktı. O kadar güçlükle alıştığı yararlı, iyi dostu artık sadece anılarında yaşıyordu. O zaman bu korkunç yatağın başucuna oturdu ve derin ve acı bir melankoliye kapıldı.

Yalnız! İşte yine yalnız kalmıştı! Yeniden sessizliğe düşmüştü, kendisini hiçlikle karşı karşıya hissediyordu.

Yalnız! Onu dünyaya bağlayan tek insanın ne görüntüsü, ne de sesi vardı artık! Faria gibi, Tanrı'ya gidip, acıların iç karartan kapısından geçme pahasına, yaşamın bilmecesini sormak daha iyi olmaz mıydı?

Dostunun yok ettiği, varlığıyla uzaklaştırdığı intihar düşüncesi bir hayalet gibi gelip Faria'nın cansız bedeninin yanına dikildi.

"Keşke ölebilseydim," dedi, "onun gittiği yere gider ve onu mutlaka bulurdum. Ama nasıl ölmeli? Bu çok kolay," diye ekledi gülerek, "burada kalacağım, içeri ilk girenin üstüne atlayacağım, onu boğacağım, onlar da beni giyotine gönderecekler." Ama büyük fırtınalarda olduğu gibi büyük acılarda da dalgaların iki yüksek tepesi arasında bir uçurum açıldığı olur, Dantès bu küçültücü ölüm düşüncesi karşısında geriledi ve hemen bu umutsuzluktan, yaşam ve özgürlüğe karşı ateşli bir susuzluğa geçti.

"Ölmek! Ah hayır!" diye bağırdı, "şimdi ölmek için bunca şey yaşamaya, bunca acı çekmeye değer miydi? Ölmek, ölme kararı vermiş olduğum zaman, eskiden, yıllar önce iyiydi; ama şimdi bu, sefil yazgıma gerçekten de büyük bir yardım olur. Hayır, yaşamak istiyorum, sonuna kadar savaşmak istiyorum; hayır, benden çalınan mutluluğumu yeniden kazanmak istiyorum! Ölmeden önce, cezalandırılacak cellatlarımın olduğunu, kimbilir belki de ödüllendirilecek dostlarımın bulunduğunu unutuyordum? Ama şimdi beni burada unutacaklar, hücremden ancak Faria gibi çıkabileceğim."

Bu son sözleri söyler söylemez Edmond, birdenbire bir düşünceyle, ama korkunç bir düşünceyle şaşkına dönmüş gibi, hareketsiz, gözleri bir noktaya dikilmiş kalakaldı. Ansı-

zın ayağa kalktı, başı dönmüş gibi elini alnına götürdü, odada iki üç kez dolandı ve gelip yatağın önünde durdu...

"Ah ah!" diye mırıldandı, "bu düşünce de nereden geldi? Siz mi yolladınız Tanrım? Buradan özgür olarak çıkanlar sadece ölüler olduğuna göre biz de ölülerin yerini alalım."

Düşüncesine, bu umutsuz karardan geri dönecek zamanı tanımamak ister gibi, bu karardan cayacak kadar zaman yitirmeden iğrenç çuvala doğru eğildi, Faria'nın yaptığı bıçakla onu açtı, ölü bedeni çuvaldan çıkardı, kendi hücresine götürdü, onu kendi yatağına yatırdı, her zaman kendisine yaptığı gibi yırtık bir çamaşırla başını örttü, yorganını üstünü çekti, o buz gibi alnı son kez öptü, düşüncenin yokluğu ile ürkmüş, açık kalmakta ısrar eden isyancı gözlerini yeniden kapatmaya çalıştı, gardiyanın akşam yemeğini getirirken çoğu zaman âdeti olduğu gibi uyuduğunu sanması için başını duvara döndürdü, geçide girdi, yatağı duvara doğru çekti, öbür odaya girdi, dolaptan iğneyi, ipliği aldı, bezin altında çıplak etinin iyice hissedilmesi için yırtık giysilerini attı, ortası yırtılmış çuvalın içine kaydı, ölü bedenin olduğu durumda kendini çuvala yerleştirdi ve içerden dikişle yeniden kapattı.

O anda, bir talihsizlik eseri, içeri biri girseydi kalbinin atışlarını duyabilirdi.

Dantès akşam denetiminin bitmesini bekleyebilirdi, ama hapishane müdürünün o zamana kadar karar değiştirmesinden ve ölüyü oradan çıkartırmasından korkmuştu.

O zaman son umudunu yitirmiş olacaktı.

Ne olursa olsun artık plan kararlaştırılmıştı.

Yapmayı düşündüğü şey şuydu.

Eğer yolda mezarcılar bir ölü taşımak yerine bir canlı taşıdıklarını fark ederlerse Dantès onlara kendisini tanıma fırsatı vermeyecekti; güçlü bir bıçak darbesiyle çuvalı yukarıdan aşağı kadar açacak, onların korkusundan yararlanacak ve kaçacaktı; onu yakalamak isterlerse bıçağı kullanacaktı.

Eğer onu mezarlığa kadar götürüp bir çukura koyarlarsa, üstünü toprakla örtmelerine sesini çıkarmayacaktı; sonra gece olduğu için mezarcılar sırtlarını döner dönmez yumuşak toprakta bir geçit açacak ve kaçacaktı; ağırlığın kaldıramayacağı kadar fazla olmamasını umut ediyordu.

Eğer yanılıyorsa, tersine toprak çok ağırsa boğularak ölecekti, böylesi daha iyiydi, her şey bitmiş olacaktı.

Dantès bir gün önceden beri yemek yememişti, sabah da açlığı hiç aklına gelmemişti, hâlâ da bunu düşünmüyordu. Durumu, aklını başka bir düşünceye verecek zamanı bırakmayacak kadar nazikti.

Dantès'in karşı karşıya bulunduğu ilk tehlike gardiyanın saat sekizde yemeği getirirken yapılan yer değiştirmeyi fark etmesiydi; iyi ki hiç olmazsa yirmi kez, bazen insandan kaçmak için bazen yorgunluktan, Dantès gardiyanı yatarak karşılamıştı; bu durumda adam her zaman ekmeğini ve çorbasını masanın üstüne bırakıyor ve ona bir şey söylemeden çıkıyordu.

Ama bu kez gardiyan suskunluk alışkanlıklarına aykırı davranabilir, Dantès'e bir şey söyleyebilir, Dantès'in hiç yanıt vermediğini görünce yatağa yaklaşıp her şeyi anlayabilirdi.

Akşam saat yediye yaklaşırken Dantès'in gerçekten içi daralmaya başlamıştı. Kalbinin

üzerine koyduğu eli çarpıntılarını bastırmaya, öbür eli ise alnından şakakları boyunca inen teri silmeye çalışıyordu. Zaman zaman tüm bedenini bir titreme alıyor, kalbini buz gibi bir kıskacın içindeymiş gibi sıkıyordu. O zaman öleceğini sanıyordu. Şatoda hiçbir hareket olmadan saatler geçiyordu, Dantès ilk tehlikeyi atlattığını anladı; bu iyiye işaretti. Sonunda, hapishane müdürünün saptadığı saate doğru merdivende ayak sesleri duyulmaya başladı. Edmond beklenen ânın geldiğini anladı; soluğunu tutarak tüm cesaretini topladı; şiddetli kalp atışlarını soluğu gibi ve aynı zamanda tutabilseydi ne iyi olurdu.

Kapının önünde durdular, ayak sesleri iki kişiye aitti. Dantès bunların onu almaya gelen mezarcılar olduğunu düşündü. Sedyeyi yere koyarken çıkardıkları gürültüyü duyunca bu kuşkusu gerçeğe dönüştü.

Kapı açıldı, donuk bir ışık Dantès'in gözlerine vurdu. Onu örten bezin arasından iki gölgenin yatağına yaklaştığını gördü. Bir üçüncüsü elinde bir el feneri tutarak kapıda duruyordu. Yatağa yaklaşan iki adamdan her biri çuvalın iki ucundan birini yakaladı.

"Bu kadar zayıf bir ihtiyar için oldukça ağır!" dedi onlardan biri, onu başından tutup kaldırarak.

"Her yıl kemiklerin ağırlığına yarım libre[41] eklendiği söylenir," dedi öbürü, Dantès'i ayaklarından tutarak.

"Düğümünü yaptın mı?" diye sordu birincisi.

"Yararsız bir ağırlığı şimdiden kendimize yüklemem için budala olmam gerek," dedi ikincisi, "düğümü orada atacağım."

"Haklısın; gidelim artık."

"Bu düğüm de nesi?" diye sordu Dantès kendi kendine.

Sahte ölü yataktan sedyeye taşındı. Edmond ölü rolünü daha iyi oynamak için kendini katılaştırıyordu. Onu sedyenin üstüne koydular; önde yürüyen eli fenerli adamın, yolunu aydınlattığı alay merdivenleri çıktı.

Birden gecenin sert ve serin havası Dantès'i sarmaladı. Dantès kuzey yelini tanıdı. Bu hem zevk hem de sıkıntıyla dolu ani bir duyumdu.

Taşıyıcılar yirmi adım kadar ilerlediler sonra durdular ve sedyeyi yere bıraktılar.

Taşıyıcılardan biri uzaklaştı, Dantès ayakkabılarının döşeme taşlarının üstünde yankılandığını duydu.

"Ben neredeyim acaba?" diye sordu kendi kendine.

"Biliyor musun, bu hiç de hafif değil!" dedi Dantès'in yanında kalan, sedyenin kenarına oturarak. Dantès'in ilk hissettiği şey kaçına isteği oldu, neyse ki kendini tuttu.

"Önümü aydınlat hayvan," dedi iki taşıyıcıdan uzaklaşmış olanı, "yoksa aradığımı hiç bulamayacağım."

Görüldüğü gibi emir pek uygun sözcüklerle verilmemiş de olsa fenerli adam emre uydu.

"Ne arıyor acaba?" diye sordu Dantès kendi kendine. "Bir çapa herhalde."

Bir sevinç çığlığı mezarcının aradığı şeyi bulduğunu gösterdi.

"Nihayet," dedi öbürü, "pek kolay olmadı."

"Evet," diye yanıt verdi beriki, "ama beklemekle hiçbir şey yitirmez ölü."

Bu sözlerden sonra Edmond'un yanına geldi, Edmond yanına ağır ve çınlayan bir cisim konduğunu duydu; aynı anda bir ip sıkı ve acı veren bir zorlamayla ayaklarının çevresine dolandı.

"Pekala! düğüm atıldı mı?" diye sordu mezarcılardan hareketsiz bekleyeni.

"Hem de çok iyi atıldı," dedi öbürü; "sana garanti veririm."

"Öyleyse yola koyulalım."

Yaklaşık elli adım gittiler sonra bir kapıyı açmak için durdular, daha sonra yine yola koyuldular. İlerledikçe üzerine şatonun kurulduğu kayalara çarparak kırılan dalgaların gürültüsü daha belirgin olarak Dantès'in kulağına geliyordu.

"Hava kötü!" dedi taşıyıcılardan biri, "bu gece denizde olmak iyi bir şey değil."

"Evet, rahip ıslanmak gibi büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacak," dedi öbürü; kahkahayla güldüler.

Dantès şakayı pek iyi anlamadı ama yine de saçları başının üstünde diken diken oldu.

"Tamam, işte geldik!" dedi birincisi.

"Daha uzağa, daha uzağa," dedi öbürü, "biliyorsun sonuncusu yarı yolda kalıp kayaların üstünde parçalandı, müdür bey de ertesi gün bize miskin olduğumuzu söyledi."

Hep yokuş yukarı çıkarak dört beş adım daha gittiler, sonra Dantès başından ve ayaklarından yakalanıp sallandığını hissetti.

"Bir," dedi mezarcılar.

"İki."

"Üç!"

Aynı anda Dantès, yaralı bir kuş gibi gökleri kat ederek, yüreğini donduran bir korkuyla sürekli düşerek büyük bir boşluğun içine atıldığını hissetti. Hızlı uçuşunu daha da çabuklaştıran ağır bir şey tarafından aşağı doğru çekilse de bu düşüş ona bir asır sürmüş gibi geldi. Sonunda korkunç bir gürültüyle ok gibi buzlu suya girdi ve bir çığlık attı, çığlığı aynı anda suya gömüldü.

Dantès ayaklarına bağlanmış otuz altılık bir gülle ile, kendisini dibine çeken denize fırlatılmıştı.

Deniz İf Şatosu'nun mezarlığıdır.

21
TIBOULEN ADASI

Dantès şaşkın, neredeyse soluğu kesilmiş halde olsa da, soluğunu tutmayı hemen akıl etti, daha önce söylediğimiz gibi karşısına çıkacak tüm fırsatlardan yararlanmaya hazırlanmış olarak sağ elinde bıçağını hazır tutuyordu, hemen çuvalın ortasını yardı, önce kolunu sonra başını dışarı çıkardı; ama gülleyi kaldırmak için yaptığı tüm hareketlere karşın hâlâ dibe sürüklendiğini hissediyordu; o zaman ayaklarını bağlayan ipi bulmak için bedenini yay gibi geriye büktü ve tam soluğunun kesilmek üzere olduğu anda büyük bir çabayla ipi kesti; sonra sert bir tekme atarak, gülle neredeyse onun kefeni olacak kaba kumaşı kendisiyle birlikte bilinmeyen derinliklere sürüklerken, o, özgürce denizin yüzeyine çıktı.

Dantès su yüzeyinde ancak soluk alacak kadar oyalandı sonra ikinci kez daldı; çünkü alması gereken ilk önlem gözlerden uzağa kaçmaktı.

İkinci kez ortaya çıktığında düştüğü yerden en az elli adım uzaktaydı; başının, üstünde rüzgarın hızla sürüklediği bulutların olduğu, yer yer bir yıldızın süslediği küçük mavi bölümleri fark edilen siyah ve fırtınalı bir gökyüzü gördü; önünde, fırtına yaklaşırken olduğu gibi, dalgaların köpüklenmeye başladığı karanlık ve uğuldayan bir düzlük vardı, arkasında ise denizden daha siyah, tehdit eden bir hayalet gibi, karanlık sivri noktası avını yakalamak için kollarını uzatmışçasına dev granit yükseliyordu; en yüksek kayanın üzerinde iki gölgeyi aydınlatan bir el feneri vardı.

Bu iki gölge denize doğru kaygıyla eğilmişler gibi geldi ona; gerçekten de bu tuhaf mezarcılar onun boşlukta düşerken attığı çığlığı duymuş olmalıydılar. Dantès yeniden daldı ve iki kıyı arasında oldukça uzun bir yol kat etti; bu oyun onun eskiden bildiği bir şeydi ve küçük Pharo Koyu'nda, onun çoğu zaman Marsilya'nın en usta yüzücüsü olduğunu ileri süren çok sayıda hayranı olmuştu çevresinde.

Tekrar denizin üstüne çıktığında fener kaybolmuştu.

Yönünü saptaması gerekiyordu: İf Şatosu'nu çevreleyen tüm adalar içinde Ratonneau ve Pommègue en yakın olanlardı; ama Ratonneau ve Pommègue'de oturanlar vardı; küçük Daume Adası da öyleydi: en güvenli adalar Tiboulen ya da Lemaire adalarıydı; Tiboulen ve Lemaire adaları İf Şatosu'na bir fersah uzaklıktaydı.

Dantès bu iki adadan birine çıkmaya karar verdi, ama giderek kararan gecenin ortasında bu adaları nasıl bulacaktı!

O anda Planier fenerinin bir yıldız gibi parladığını gördü. Bu fenere doğru dümdüz giderken Tiboulen Adası'nı biraz solunda bırakıyordu; biraz sola dönerse bu ada yolunun üstüne çıkacak olmalıydı.

Ama daha önce söylemiştik, If Şatosu ile bu ada arasında en az bir fersah vardı.

Hapishanede Dantès'i çökmüş ve uyuşuk gören Faria genç adama sık sık şöyle derdi: "Dantès, kendinizi bu gevşekliğe bırakmayın; gücünüzü toplamazsanız kaçmaya çalıştığınızda boğulursunuz."

Denizin altında bu söz Dantès'in kulaklarında çınlıyordu; gerçekten de gücünü yitirip yitirmediğini görmek için dalgaları yarıp yukarı çıkmakta acele ediyordu; zorunlu hareketsizliğin ondan ne gücünü ne çevikliğini alamadığını sevinçle gördü ve çocukken oynadığı oyunlardaki gibi her şeye hâkim olduğunu hissetti.

Zaten korku, bu hızlı işkenceci, Dantès'in gücünü artınyordu; dalgalann üstünde eğilmiş, ona kadar gelen bir uğultu olup olmadığını dinliyordu. Bir dalganın tepesine her yükseldiğinde görünen ufku gözüyle tarıyor ve derin karanlığı bakışlanyla delmeye çalışıyordu; diğerlerinden biraz daha yüksek her dalga ona peşine düşmüş bir kayık gibi görünüyordu, o zaman gücünü iki katına çıkarıyor, bu da onu kuşkusuz daha uzağa götürüyordu, ama bunun sürekli yinelenmesi gücünün daha çabuk tükenmesine yol açıyordu.

Yine de yüzüyordu, şato şimdiden gecenin buğusu içinde yitip gitmişti: onu fark etmiyordu, ama hep hissediyordu.

Bir saat geçti, bu süre içinde Dantès, tüm benliğini kaplayan özgürlük duygusuyla kendinden geçmiş bir halde, saptadığı yönde dalgaları yarmayı sürdürüyordu.

"Ha gayret," diyordu kendi kendine, "işte bir saattir yüzüyorum, ama rüzgara karşı olduğum için hızımın dörtte birini yitirmiş olmalıyım; yine de yolumu şaşırmamışsam artık Tiboulen'den pek uzak olmamalıyım... Ama ya yanılmışsam!"

Yüzücünün tüm bedeninden bir ürperti geçti; dinlenmek için bir an sırt üstü durmaya çalıştı; ama deniz gitgide sertleşiyordu, az sonra, düşündüğü bu dinlenme yönteminin olanaksız olduğunu anladı.

"İyi ya," dedi, "olsun, ben de sonuna kadar, kollarım yoruluncaya, bedenimi kramplar kaplayıncaya kadar yüzerim sonra da sulara gömülürüm!"

Umutsuzluğun verdiği güç ve hırsla yüzmeye koyuldu.

Birden, şimdiden karanlık olan gökyüzü ona daha da kararmaya başlamış gibi geldi, kalın, ağır, yoğun bir bulut ona doğru alçalıyordu sanki; o anda dizinde şiddetli bir acı duydu: düş gücü, o tarifsiz hızıyla, ona bir kurşunla vurulduğunu ve birazdan tüfeğin çıkardığı gürültüyü duyacağını söylüyordu; ama patlama duyulmadı. Dantès elini uzattı ve bir sertlik hissetti, öbür bacağını kendine doğru çekti ve toprağa değdi; bulut sandığı şeyin ne olduğunu o zaman anladı.

Yirmi adım uzağında, en yüksek ısıda yandığı anda taşlaşmış büyük bir ocağa benzeyen garip bir kayalık kitle yükseliyordu: bu Taboulen Adası'ydı.

Dantès ayağa kalktı, ileri doğru birkaç adım attı ve Tanrı'ya şükrederek, şu anda ona en yumuşak yataktan daha yumuşak gelen sivri kayaların üstüne uzandı.

Sonra rüzgara karşın, fırtınaya karşın, yağmaya başlayan yağmura karşın, yorgunluktan bitkin düşüp bedeni gevşemiş, ama ruhu umulmadık bir mutluluğun bilinciyle uyanık kalmış insanlar gibi güzel bir uykuya daldı.

Bir saatin sonunda büyük bir gökgürültüsü ile uyandı: uzaklarda fırtına kopmuştu, gürültüyle yayılırken göğü altüst ediyordu; zaman zaman bir şimşek, büyük bir kaosun dalgaları gibi, birbiri arkasından sürüklenen bulutları ve dalgaları aydınlatarak ateşten bir yılan gibi gökten iniyordu.

Dantès denizci gözüyle yanılmamıştı; iki adadan birincisinde, gerçekten de Tiboulen Adası'nda karaya çıkmıştı. O, bu adanın çıplak, ağaçsız olduğunu, en küçük bir barınağın bile bulunmadığını biliyordu; ama fırtına dindiğinde kendini yine denize bırakacak, yüzerek bunun kadar çorak, ama daha geniş, bu nedenle de daha konuksever Lemaire Adası'na gidecekti.

Dışa doğru çıkıntı yapan bir kaya Dantès'e geçici bir barınak sağladı, o da oraya sığındı ve neredeyse aynı anda fırtına bütün şiddetiyle patladı.

Edmond altına sığındığı kayanın sarsıldığını hissediyordu; dev piramidin dibine çarpan dalgaların serpintileri ona kadar ulaşıyordu; ne kadar güvenlikte olursa olsun, bu büyük gürültünün ortasında, bu geçici göz kamaşmasının ortasında bir tür baş dönmesi geçiriyordu: altında ada sallanıyor, bir an gelip, demir atmış bir gemi gibi halatlarını koparıp onu sonsuz burgacın içine sürükleyecekmiş gibi geliyordu.

O zaman yirmi dört saatten beri bir şey yemediğini anımsadı: açtı, susuzdu.

Dantès ellerini ve başını uzattı, bir kayanın çukurunda fırtınadan kalan suyu içti.

Tam doğrulurken, Tanrı'nın göz kamaştırıcı tahtına kadar göğü yararmışçasına, bir şimşek boşluğu aydınlattı; bu şimşeğin ışığında, Dantès, Lemaire Adası ile Croisille Burnu arasında, kendisinden dörtte bir fersah uzakta, bir dalganın tepesinden dipsiz bir derinliğe kayan bir hayalet gibi, fırtınanın ve dalgaların buraya sürüklediği küçük bir balıkçı gemisinin ortaya çıktığını gördü; bir saniye sonra, hayalet bir başka dalganın tepesinden korkunç bir hızla yaklaşarak yeniden ortaya çıktı. Dantès bağırmak istedi, onlara batacaklarını haber vermek için havada sallayacak yırtık bir kumaş parçası aradı ama onlar da durumlarının farkındaydılar. Bir başka şimşeğin ışığında genç adam, dört adamın yelken direklerine ve istralyalara tırmandıklarını gördü; bir beşincisi kırık dümenin yekesine tutunmuştu. Gördüğü adamlar da onu kesinlikle görmüşlerdi, çünkü ıslık çalan sert rüzgarın taşıdığı umutsuz haykırışlar ona kadar gelmişti. Yelken direğinin üstünde, bir saz gibi bükülmüş paramparça bir yelken bezi havada hızlı hızlı şaklıyordu; birden yelkeni tutan bağlar koptu ve kara bulutlar üzerinde beliren büyük beyaz kuşlar gibi, göğün karanlıklarında gözden kayboldu. Aynı anda korkunç bir çatırtı duyuldu, can çekişenlerin çığlıkları Dantès'e kadar geldi. Dantès kayasının üstüne bir sfenks gibi yapışmıştı, oradan dipsiz derinliği olduğu gibi görüyordu, yeni bir şimşek ona parçalanmış küçük gemiyi, kalıntıların arasındaki umutsuz yüzleri, göğe doğru uzanmış kolları gösterdi.

Sonra her şey geceye gömüldü, korkunç görüntü şimşek kadar kısa sürmüştü.

Dantès denize düşmek pahasına kayaların kaygan eğimine atıldı; baktı, kulak ka-

barttı ama hiçbir şey duyamadı, hiçbir şey göremedi: ne bir çığlık ne bir insan çabası vardı; sadece fırtına, Tanrı'nın bu büyük olayı rüzgarlarla kükremeye, dalgalarla köpürmeye devam ediyordu.

Yavaş yavaş rüzgar dindi; gökyüzü, fırtınanın sanki rengini soldurduğu büyük gri bulutları batıya doğru sürükledi; mavilik her zamankinden daha parlak yıldızlarla yeniden ortaya çıktı, biraz sonra, doğuya doğru uzun kırmızımsı bir şerit ufukta siyah mavi kıvrımlar çizdi; dalgalar yükseldi, ani bir ışık dalgaların üstünde dolaştı ve köpüklü tepeleri altın yelelere dönüştürdü.

Nihayet ışıyan günün belirtisiydi bunlar.

Dantès sanki ilk kez görüyormuş gibi bu büyük görünümün karşısında sessiz ve hareketsiz kaldı; gerçekten de İf Şatosu'ndaki günlerinden beri bunu unutmuştu. Karaya ve denize bir süre araştırıcı gözlerle bakarak kaleye doğru döndü.

Karanlık gemi, hem denetler hem de yönetir gibi görünen hareketsiz nesnelerin saygı uyandıran görkemiyle dalgaların bağrından çıkıyordu.

Saat sabahın beşi olmalıydı; deniz sakinleşmeye devam ediyordu.

"İki üç saat sonra," dedi kendi kendine Edmond, "gardiyan odama gidecek, zavallı dostumun kadavrasını bulacak, beni boşuna arayacak ve tehlike işareti verecek. O zaman çukuru ve geçidi bulacaklar; beni denize atan ve attığım çığlığı duymuş olması gereken o adamları sorguya çekecekler. Sonra silahlı askerlerle dolu barkolar çok uzakta olmadığı bilinen zavallı kaçağın ardından koşacaklar. Top atışı tüm kıyılara, rastlayacakları aç, çıplak, başıboş gezen adamı kesinlikle barındırmamaları gerektiğini haber verecek. Marsilya'nın ispiyonları ve polis memurları uyarılmış olacak ve kıyıyı kolaçan edecekler, o sırada İf Şatosu'nun hapishane müdürü de denizi araştırtacak. O zaman denizde sıkıştırılmış, karada dört bir yanı çevrilmiş ben ne olacağım? Açım, susuzum, yüzmek için beni engelleyen kurtarıcı bıçağa kadar her şeyi attım; yazgım beni teslim ederek yirmi frank kazanmak isteyecek ilk köylünün elinde olacak; artık ne gücüm, ne düşüncem ne de bir kararım var. Ah! Tanrım! Tanrım! ne kadar acı çektiğimi biliyorsunuz; benim için, kendi yapabileceğimden fazlasını keşke siz yapabilseniz."

Edmond gücünü yitirmesinin ve beyninin boşalmasının neden olduğu bir tür sayıklama içinde iken, İf Şatosu'na doğru dönmüş sıkıntılı bir biçimde bu ateşli duayı söylediği anda Pomègue Adası'nın ucunda, latin yelkeninin ufukta belirdiği küçük bir gemi fark etti. Denizin henüz yarı karanlık çizgisi üzerinde dalgaları sıyırarak uçan bir martı gibi yol alıyordu. Sadece bir denizci gözü bunun tek direkli küçük bir Ceneviz yelkenlisi olduğunu ayırt edebilirdi. Marsilya limanından geliyordu ve şişkin yanlarına daha kolayca yol açan sivri pruvasının önündeki ışıltılı köpüğü yararak yoluna devam ediyordu.

"Ah!" diye bağırdı Edmond, "sorgulanmaktan, bir kaçak olduğumun anlaşılmasından ve Marsilya'ya geri götürülmekten korkmasaydım yarım saat sonra bu gemide olabilirdim. Ne yapmalı? Ne demeli? Onları kandırmak için nasıl bir yalan uydurmalı? Bu insanların hepsi kaçakçı ve yarı korsandırlar. Gemi işletme bahanesiyle kıyıları haraca kesiyorlar; gereksiz bir iş yapmak yerine beni satmayı yeğleyebilirler.

"Bekleyelim.

"Ama beklemek olanaksız bir şey: açlıktan ölüyorum; kalan birazcık gücüm de birkaç saat sonra yok olacak: zaten denetim saati yaklaşıyor, tehlike işareti henüz verilmedi, belki de hiçbir şeyden kuşkulanmayacaklar: kendimi bu gece parçalanan o küçük geminin denizcilerinden biri olarak tanıtabilirim. Bu yalan hiç de gerçeğe aykırı olmaz; kimse gelip beni yalanlayamaz, onların hepsi yok oldu. Haydi bakalım!"

Ve Dantès bu sözleri söylerken gözlerini küçük geminin parçalandığı yere çevirdi ve ürperdi. Boğulan denizcilerden birinin Frigya başlığı[42] bir kayanın sivri köşesine asılı kalmıştı ve onun çok yakınında karinadan[43] artakalanlar denizin durmadan adanın eteklerine ittiği ve karaya güçsüz koçlar gibi çarpan, hareketsiz kirişler yüzüyordu.

Bir anda Dantès kararını verdi; kendini denize bıraktı, başlığa kadar yüzdü, onu başına geçirdi, kirişlerden birini yakaladı, geminin izlemesi gereken yolu kesmek için ilerlemeye başladı.

"Şimdi kurtuldum," diye mırıldandı.

Ve bu inanç ona güç verdi.

Biraz sonra rüzgarı ters yönden almış İf Şatosu ile Planier kulesi arasında karaya kaçamak yapan Ceneviz gemisini fark etti. Dantès bir an küçük geminin kıyıya yaklaşmak yerine örneğin Korsika ya da Sardunya'ya yönelecek gibi denize açılmasından korktu: ama yüzücü, manevra yapış biçiminden geminin, İtalya'ya giden gemilerin her zaman yaptığı gibi Jaros Adası ile Caleseraigne Adası arasından geçmek istediğini anladı.

Bu sırada gemi ile yüzücü yavaş yavaş birbirlerine yaklaşıyorlardı; küçük gemi yönünü değiştirmeden ilerlediği yolda Dantès'e aşağı yukarı dörtte bir fersah kadar yaklaşmıştı. O zaman Dantès bitkin olduğunu gösterir biçimde başlığını sallayarak dalgaların üstünde yükseldi; ama bordadan çark eden ve yeni bir yol izlemeye başlayan gemide kimse onu görmedi. Dantès seslenmeyi düşündü; ama gözüyle uzaklığı ölçtü ve sesinin denizdeki esinti ve dalgaların sesi yüzünden gemiye kadar ulaşınayacağını anladı.

O zaman bir kirişin üstüne uzanarak önlem aldığı için kendini kutladı. Güçten düşmüş haliyle belki de Ceneviz gemisine ulaşıncaya kadar denizin üstünde kalamayacaktı; kuşkusuz, eğer gemi onu görmeden geçerse, ki bu olasılık vardı, yeniden kıyıya ulaşamazdı.

Dantès her ne kadar geminin gittiği yoldan emin olsa da gemi yönünü değiştirip ona doğru gelmeye başladığı âna kadar onu biraz kaygılı gözlerle izledi.

Sonra geminin yoluna çıkmak için ilerledi; ama yan yana gelmeden önce gemi bordasını çevirdi.

Dantès hemen başlığını sallayarak ve felakete uğramış denizcilerin attığı gibi deniz cinlerinin yakınmalarına benzeyen yürekler acısı çığlıklar atarak, insanüstü bir çabayla suyun üstünde neredeyse ayağa kalktı.

Bu kez onu gördüler ve duydular. Küçük yelkenli manevrasını yarıda kesti ve burnunu ondan yana çevirdi. Aynı anda denize bir şalupa[44] indirmeye hazırlandıklarını gördü.

Bir dakika sonra iki adamın bindiği şalupa iki küreğini denize vura vura ona doğru yöneldi. O zaman Dantès artık ihtiyacı olmayacağını düşündüğü kirişi bıraktı ve kendisine

doğru gelenleri hiç olmazsa yolun yansını yapmaktan kurtarmak için vargücüyle yüzdü.

Oysa yüzücü neredeyse tükenmiş olan gücüne güvenmişti; ondan yüz adım ötede şimdi kıpırtısız yüzen tahta parçasının ona ne kadar yararı dokunduğunu o zaman anladı. Kolları sertleşmeye, bacakları esnekliklerini yitirmeye başlamıştı; hareketleri sert ve kesik kesik oluyor, göğsü inip kalkıyordu.

Yüksek sesle bir çığlık attı, iki kayıkçı çabalarını artırdılar, içlerinden biri İtalyanca bağırdı:

"Cesaret!"

Bu sözcük, artık su yüzüne çıkacak gücü kalmadığı, bir dalganın başının üstünden aşıp onu köpükle örttüğü anda kulağına geldi.

Boğulan bir adamın umutsuz ve düzensiz hareketleriyle denizi döverek yeniden göründü, üçüncü bir çığlık attı ve ayağında hâlâ ölümcül gülle varmış gibi denizin dibine gömüldüğünü hissetti.

Su başının üstünden geçti, suların arasından siyah lekeli kurşuni mor gökyüzünü gördü.

Korkunç bir çaba onu yeniden denizin üstüne çıkardı. O anda saçlarından çekildiğini hissetti; sonra artık hiçbir şey görmez, hiçbir şey duymaz oldu; bayılmıştı.

Dantès gözlerini yeniden açtığında kendini yoluna devam etmekte olan küçük yelkenlinin güvertesinde buldu; ilk olarak hangi yönde ilerlediklerine baktı: İf Şatosu'ndan uzaklaşmaya devam ediyorlardı.

Dantès o kadar bitkindi ki sevinçten haykırmasını acıdan inleme sandılar.

Daha önceden söylediğimiz gibi güverteye uzanmıştı; bir tayfa yün bir battaniye ile elini ayağını ovuşturuyordu; kendisine "cesaret" diye bağıran olduğunu anladığı bir başkası bir matarayı ağzına dayamıştı; bir üçüncüsü, hem kaptan hem patron olan yaşlı denizci genellikle insanların bir gün önce kurtuldukları ama ertesi gün tekrar pençesine düşebilecekleri bir felaket karşısında duydukları bencilce bir acıma duygusuyla ona bakıyordu.

Mataranın içinde bulunan birkaç damla rom genç adamın durmak üzere olan kalbini yeniden canlandırmıştı, o sırada tayfanın onun önünde diz çöküp yünle ovarak sürdürdüğü masajlar kollarına bacaklarına esneklik kazandırıyordu.

"Kimsiniz?" diye sordu patron kötü bir Fransızca ile.

"Ben," dedi Dantès, "Maltalı bir denizciyim; Siraküza'dan geliyorduk, şarap ve panolin yüklüydük. Bu gece rüzgarın ters dönmesi bizi Morgion Burnu'nda gafil avladı, orada gördüğünüz kayalara çarpıp parçalandık."

"Nereden geliyorsunuz?"

"Sıkı sıkıya tutunma fırsatı bulduğum şu kayalıklardan, oysa zavallı kaptanımız başını bu kayalara çarptı. Diğer üç arkadaşımız boğuldu. Bir tek ben canlı kaldım sanırım; geminizi gördüm, bu ıssız adada çok uzun zaman beklemekten korkup, size ulaşabilmek için Tanrı'ya sığınıp geminin kalıntılarından birinin üstüne çıktım. Sağolun," diye sözlerini sürdürdü Dantès, "benim hayatımı kurtardınız; tayfalarınızdan biri saçlarıma yapıştığında ölmek üzereydim."

"O bendim," dedi içten ve temiz yüzlü, yüzünün iki yanında uzun siyah favorileri olan bir tayfa; "tam zamanıydı, boğuluyordunuz."

"Evet," dedi Dantès, elini uzatarak, "evet, dostum ve size bir kez daha teşekkür ederim."

"İnanın," dedi denizci, "neredeyse duraksıyordum; altı parmak[45] uzunluğunda sakalınız ve bir ayak uzunluğunda saçınızla dürüst bir adamdan çok bir hayduta benziyordunuz."

Dantès gerçekten de İf Şatosu'na girdiğinden beri saçlarını kesmediğini ve sakal tıraşı olmadığını anımsadı.

"Evet," dedi, "bir tehlike anında on yıl saçımı ve sakalımı kesmeyeceğime Notre-Dame del Pie de la Grotta'ya adakta bulunmuştum."

"Şimdi sizi ne yapacağız?" diye sordu patron.

"Heyhat!" diye yanıt verdi Dantès, "ne isterseniz: bindiğim filika kayboldu, kaptan öldü; gördüğünüz gibi şans eseri kurtuldum, ama çırılçıplağım: ne mutlu ki oldukça iyi bir denizciyim; yanaşacağınız ilk limanda beni karaya çıkarın, her zaman bir ticaret gemisinde iş bulurum."

"Akdeniz'i biliyor musunuz?"

"Çocukluğumdan beri Akdeniz'de gemiyle dolaşırım."

"İyi demir atma alanları biliyor musunuz?"

"En zorları bile olsa gözü kapalı girip çıkamayacağım çok az liman vardır."

"O zaman söyleyin bakalım patron," dedi, Dantès'e "cesaret" diye bağıran tayfa, "eğer arkadaşın dedikleri doğruysa, bizimle kalmasına ne engel var?"

"Evet, eğer doğru söylüyorsa," dedi patron kuşkulu görünerek, "ama zavallının içinde bulunduğu durumda çok sözler verilir, ne yapabileceğini görmeli."

"Söz verdiğimden fazlasını yapacağım," dedi Dantès.

"Vay vay!" dedi patron gülerek, "göreceğiz."

"Ne zaman isterseniz," dedi Dantès ayağa kalkarak. "Nereye gidiyorsunuz?"

"Livorno'ya."

"Pekala! o zaman size çok değerli zamanınızı kaybettiren yolları izlemek yerine neden sadece rüzgarı arkanıza alıp yolu kısaltmıyorsunuz?"

"Çünkü doğru Rion Adası'nın üstüne gideriz."

"En az yirmi kulaç uzağından geçersiniz."

"Dümene geçin o zaman," dedi patron, "biz de bilginizi değerlendirelim."

Genç adam gidip dümene geçti, hafif bir zorlamayla geminin dümene itaat ettiğini gördü; tam bir kesinlikle denemese bile, hiç de fena sayılmazdı.

"Brasyaya[46], borinalara[47]" dedi.

Mürettebatı oluşturan dört tayfa görevlerinin başına koştular, o sırada patron onların yaptıklarına bakıyordu.

"Halatları çekin!" diye sürdürdü Dantès.

Tayfalar söyleneni oldukça doğru biçimde yerine getirdiler.

"Şimdi iyi palamarlayın!"[48]

Bu emir de ilk ikisi gibi yerine getirildi ve küçük gemi kıyıya doğru ilerlemek yerine Rion Adası'na doğru yol almaya başladı, onun yanına gelince de, Dantès'in daha önce söylediği gibi, adayı sağında bırakarak yirmi kulaç uzağından geçti.

"Bravo!" dedi patron.

"Bravo!" diye yineledi tayfalar.

Hepsi büyülenmiş gibi, bakışları eski zekasına kavuşmuş, bedeni ondan hiç beklenmeyen bir güç kazanmış adama bakıyorlardı. Kuşkulanmak akıllarından bile geçmiyordu.

"Görüyorsunuz," dedi Dantès dümen yekesinden ayrılarak, "en azından yol boyunca size yararlı olabilirim. Livorno'da beni istemezseniz, olur ya, beni orada bırakırsınız; ilk aylıklarımı aldığımda oraya kadar bana verdiğiniz yiyeceklerin ve giysilerin parasını öderim."

"İyi, iyi," dedi patron; "mantıklı olursanız anlaşabiliriz."

"Bir adam bir adam değerindedir," dedi Dantès; "arkadaşlara verdiğinizi bana da verirsiniz, başka bir şey istemez."

"Bu doğru olmaz," dedi Dantès'i denizden çıkaran tayfa, "çünkü siz bizden çok şey biliyorsunuz."

"Sen ne halt etmeye karışıyorsun? Bu seni ilgilendirir mi, Jacopo?" dedi patron; "herkes kendine uygun fiyata anlaşmakta özgürdür."

"Bu doğru," dedi Jacopo; "benim yaptığım basit bir gözlemdi."

"Pekala! yedeğin varsa çıplak olan bu yiğit çocuğa bir pantolonla bir gemici gömleği verirsen daha iyi yaparsın."

"Yedeğim yok," dedi Jacopo, "ama bir gömleğim ve pantolonum var."

"Bana gereken de bu," dedi Dantès; "sağol dostum."

Jacopo ambarın ağzından içeri kaydı ve bir dakika sonra iki giysi ile yukarı çıktı, Dantès bunları anlatılmaz bir mutlulukla üstüne geçirdi.

"Şimdi başka bir şey gerekiyor mu?" diye sordu patron.

"Bir parça ekmek ve daha önce tadına baktığım o harika romdan ikinci bir yudum; çünkü uzun zamandır hiçbir şey yemedim."

Gerçekten de boğazından bir şey geçmeyeli yaklaşık kırk saat olmuştu.

Dantès'e bir parça ekmek getirdiler, Jacopo ona matarayı uzattı.

"Dümen iskeleye!" diye bağırdı kaptan serdümene dönerek.

Dantès matarayı ağzına götürürken aynı yöne bir göz attı ama matara yarı yolda kaldı.

"Bu da ne?" diye sordu kaptan, "İf Şatosu'nda neler oluyor?"

Gerçekten de küçük beyaz bir bulut, Dantès'in dikkatini çekmiş olan bulut, İf Şatosu'nun güney burcunun mazgallarına dolanarak yükseliyordu.

Bir dakika sonra uzaktan gelen bir patlama sesi küçük geminin bordasına kadar ulaştı.

Tayfalar birbirlerine bakarak başlarını kaldırdılar.

"Bu ne anlama geliyor?" diye sordu patron.

"Bu gece bir tutuklu kaçmış olmalı," dedi Dantès, "alarm topu atıyorlar."

Patron, bu sözleri söylerken matarayı ağzına götüren genç adama şöyle bir baktı; bir kuşku duymuş olsa bile, onun mataradaki sıvıyı bu kadar sakin ve mutlu, tadını çıkara çıkara içtiğini görünce, bu kuşku geldiği gibi gitti.

"İşte son derece sert bir rom," dedi Dantès, alnından akan terleri giysisinin kolu ile silerek.

"Ne olursa olsun," diye mırıldandı patron ona bakarken, "eğer bu o kaçaksa daha bile iyi, çünkü korkusuz bir adam kazandım."

Dantès yorgunluğunu bahane edip dümene geçmek istedi. Serdümen görevlerini devretmekten çok mutlu, gözüyle patrondan izin istedi, o da başıyla ona dümeni yeni arkadaşına bırakabileceğini işaret etti.

Böylece yerini alan Dantès, gözlerini Marsilya tarafına dikme fırsatı buldu.

"Ayın kaçındayız?" diye sordu Dantès gelip yanına oturmuş olan Jacopo'ya, İf Şatosu'nu gözden yitirirken.

"28 Şubat," diye yanıt verdi Jacopo.

"Hangi yıl?" diye yeniden sordu Dantès.

"Nasıl? Hangi yıl mı? Hangi yılda olduğumuzu mu soruyorsunuz?"

"Evet," dedi genç adam, "hangi yılda olduğumuzu soruyorum."

"Hangi yılda olduğumuzu unuttunuz mu?"

"Ne diyorsunuz! Bu gece öyle çok korktum ki," dedi Dantès gülerek, "aklımı yitirdim; öyle ki belleğim karmakarışık oldu: bu nedenle hangi yılın 28 Şubatında olduğumuzu soruyorum."

"1829 yılının," dedi Jacopo.

Dantès tutuklanalı günü gününe on dört yıl olmuştu.

İf Şatosu'na on dokuz yaşında girmiş, otuz üç yaşında çıkmıştı.

Acı bir gülümseme geçti dudaklarından; Mercédès kendisinin öldüğünü sanmış olmalıydı. Bu zaman süresince ona ne olduğunu sordu kendi kendine.

Sonra bu kadar uzun, bu kadar acımasız olan tutukluluğunu borçlu olduğu o üç adamı düşünürken gözlerinden düşmanca bir ışık geçti.

Ve Danglars, Fernand ve Villefort'a karşı hapisteyken ettiği acımasız intikam yeminini yeniledi.

Ve bu yemin artık boş bir tehdit değildi, çünkü şu anda Akdeniz'in en iyi yelkenlisi olsa, Livorno'ya doğru yelkenlerini şişirmiş giden küçük yelkenliyi yakalayamazdı.

22
KAÇAKÇILAR

Dantès gemide daha bir gün bile geçirmeden kimlerle iş yaptığını anlamıştı. *Jeune-Amélie*'nin, –Ceneviz gemisinin adı buydu– soylu kaptanı Rahip Faria'nın okuluna gitmeden, Akdeniz denen bu büyük gölün çevresinde konuşulan tüm dilleri biraz biliyordu; Arapçadan Provence ağzına kadar; bu onu her zaman sıkıcı kimi zaman da boşboğaz insanlar olan çevirmenlerden kurtararak; ister denizde karşısına çıkan gemilerle, ister kıyı boyunca gördüğü küçük barkolarla, ister denizlerdeki limanların çevresindeki rıhtımların taşları üzerinde her zaman var olan, görünürde varlıklarını sürdürecek hiçbir yolları olmadığı için doğrudan doğruya Tanrı'nın onlara verdiği sanılan gizli ve gizemli kaynaklarla yaşamlarını sürdüren adsız, vatansız ve isimsiz gibi görünen insanlarla iletişimde büyük kolaylık sağlıyordu: Dantès'in bir kaçakçı gemisinde olduğunu tahmin edebilirsiniz.

Patron Dantès'i gemiye biraz kuşkuyla almıştı: kıyıdaki tüm gümrükçüler tarafından iyi tanınıyordu, bu adamlarla birbirlerine karşı durmadan, her seferinde daha kurnazca dalavereler çevirdikleri için o da önceleri Dantès'in, mesleğin birtakım sırlarını öğrenmek için bu ustaca yolu kullanan bir gizli gümrük görevlisi olduğunu düşünmüştü. Ama Dantès'in adanın çok yakınından geçerken verdiği sınavdan parlak bir biçimde çıkması ona tümüyle güven vermişti. İf Şatosu'nun burcu üzerinde bir sorguç gibi dalgalanan o hafif dumanı gördüğünde ve uzaktaki patlamanın sesini duyduğunda, bir an, kralların geliş gidişlerinde olduğu gibi onuruna top atılan kişiyi gemisine almış olduğunu düşünmüştü; doğrusunu söylemek gerekirse, şimdi bu onu yeni gelenin bir gümrükçü olmasından daha az kaygılandırıyordu; ama bu ikinci olasılık da, geminin yeni üyesinin son derece sakin görünüşü karşısında birincisi gibi yok olmuştu.

Edmond'un, patronun onun hakkında bildiklerinden daha fazlasını patronu hakkında bilmesi gibi bir üstünlüğü vardı; yaşlı denizci ve arkadaşları ona nereden yaklaşırlarsa yaklaşsınlar direnmiş, hiçbir açıklama yapmamıştı: Marsilya kadar iyi tanıdığı Napoli ve Malta hakkında birçok ayrıntı verirken de dikkatli davranmış, daha sonra da, belleğinin sağlamlığından gelen bir kesinlikle ilk açıklamasına hiç ters düşmemişti. Edmond'un yumuşaklığı, denizdeki deneyimi ve kendisini en iyi biçimde gizlemesi sayesinde, onun tarafından aldatılan, ne kadar kurnaz olursa olsun, Cenevizli olmuştu.

Hem belki de Cenevizli, bilmesi gerekenleri hiçbir zaman bilmeyen, ancak inanmakta çıkarı olduğu şeylere inanan insanlar gibiydi.

İşte her biri bu durumda iken Livorno'ya geldiler.

Edmond'un burada yeni bir sınavdan geçmesi gerekiyordu: kendisini görmeden geçirdiği on dört yıldan sonra kendini tanıyıp tanıyamayacağını bilmekti bu; delikanlının ne olduğu hakkında oldukça kesin bir düşüncesi vardı, şimdi nasıl bir adam olduğunu görecekti. Arkadaşlarının gözünde, adağı tutmuştu: daha önce yirmi kez gemiyle Livorno'ya uğramıştı, Saint-Ferdinand sokağında bir berber tanıyordu. Saçlarını ve sakalını kestirmek için onun dükkanına girdi.

Berber, Titien'in güzel başlarından birine benzeyen gür ve siyah sakallı, uzun saçlı bu adama şaşkınlıkla baktı. Bu kadar uzun saç ve sakal bırakmak o dönemde henüz moda değildi: bugün bir berber, bu kadar büyük bir bedensel üstünlüğü olan bir adamın tüm bunlardan yoksun kalmaya razı olmasına sadece şaşardı.

Livornolu berber hiç karşı çıkmadan işe koyuldu.

İşlem bittiğinde, Edmond çenesinin tümüyle tıraş edildiğini hissettiğinde, saçları doğal uzunluğuna indiğinde, bir ayna istedi ve kendine baktı.

Daha önce de söylediğimiz gibi otuz üç yaşındaydı, on dört yıllık hapis yaşamı yüzünde büyük bir anlam değişikliği yaratmıştı.

Dantès İf Şatosu'na, yaşamdaki ilk adımlarında zorlanmayan, geçmişin doğal sonucu olarak geleceğe güvenle bakan mutlu bir delikanlının gülen ve ışıl ışıl parlayan yuvarlak yüzüyle girmişti.

Yuvarlak yüzü uzamış, gülen ağzında kararlılığı gösteren sert ve kesin çizgiler oluşmuştu; kaşları kaygının yarattığı tek bir kırışıkla yay biçimini almıştı; gözleri derin bir hüznün izlerini taşıyor, derinliklerinden zaman zaman karanlık şimşekler, insanlardan kaçma isteği ve kin fışkırıyordu; gün ışığından ve güneşten o kadar uzun zaman uzak kalmış teni, yüzleri siyah saçlarla çevrili olduğunda, Kuzey insanlarına o soylu güzelliği veren donuk rengi almıştı; bunun dışında, kazandığı o derin bilgi, tüm yüzüne zekice bir güven halesi yansıtmıştı; üstelik doğuştan oldukça uzun boylu olmasına karşın güçlerini hep kendinde yoğunlaştıran bir bedenin sağlıklı tıknazlığını kazanmıştı.

Sinirli ve ince biçimlerin zerafetinin yerini yuvarlak ve kaslı biçimlerin sağlamlığı almıştı. Sesine gelince, dualar, hıçkırıklar ve ilenmeler ona kimi zaman garip bir yumuşaklığı olan bir tını, kimi zaman da kaba, neredeyse kükrer gibi bir vurgulama kazandırmıştı.

Ayrıca sürekli yarı aydınlıkta ve karanlıkta kalmaktan gözleri, sırtlanın ve kurdun gözleri gibi, geceleri nesneleri ayırt etme gibi özel bir yetenek kazanmıştı.

Edmond kendine bakarken gülümsedi: eğer hâlâ dostu kaldıysa, en iyi dostunun onu tanıması olanaksızdı; o bile kendini tanıyamıyordu.

Edmond değerinde bir adamın kendi adamları arasında bulunmasına çok önem veren *Jeune-Amélie*'nin patronu ona ilerideki alacağına sayılmak üzere biraz borç vermeyi önermiş, Edmond da bunu kabul etmişti; ondaki bu ilk değişikliği yapan berberden çıkınca ilk işi, bir dükkana girmek ve bir denizci takımı satın almak oldu: bilindiği gibi bu giysi çok sadedir: bir beyaz pantolon, çizgili bir gömlek ve bir Firigya başlığından oluşur.

Edmond, Jacopo'nun kendisine ödünç verdiği pantolon ve gömleği ona geri verirken,

Jeune-Amélie'nin patronunun karşısına işte bu giysilerle çıktı ve ona öyküsünü yinelemek zorunda kaldı. Patron bu zarif ve şık denizcinin, gemisinin güvertesine çıplak ve yarı ölü olarak aldığı, o sık sakallı, saçlarına su yosunları takılmış, sırıksıklam adam olduğuna inanamıyordu.

Yüzünün iyi görünüşünden cesaret alarak Dantès'e anlaşma önerilerini yineledi; ama tasarıları olan Dantès bunları ancak üç ay için kabul etti.

Bununla birlikte *Jeune-Amélie*'nin mürettebatı çok çalışkan ve zaman yitirme âdeti olmayan bir patronun emirlerini hemen yerine getiren bir mürettebattı. Livorno'ya geleli daha sekiz gün olmamıştı ki geminin şişkin yanları renkli muslinlerle, yasaklanmış pamuklularla, İngiliz pudrasıyla, üstüne tekelin mühür basmayı unuttuğu tütünle dolmuştu. Amaç tüm bunları açık liman olan Livorno'dan çıkarmak ve Korsika sahilinde gemiden boşaltmaktı, kimi vurguncular yükü oradan Fransa'ya geçirmeyi üstleniyorlardı.

Hareket ettiler; Edmond o gök mavisi denizi, hapishanedeki düşlerinde o kadar çok gördüğü gençliğinin ilk ufkunu yeniden yarıp geçti. Sağında Gorgogne'u, solunda Pianosa'yı bıraktı ve Paoli ve Napoléon'un vatanına doğru ilerledi.

Ertesi gün patron her zamanki gibi çok erken saatte güverteye çıkarken Dantès'i geminin küpeştesine dayanmış, doğan güneşin pembe bir ışıkla örttüğü bir granit kaya yığınına garip bir biçimde bakarken buldu: bu Monte Cristo Adası'ydı. *Jeune-Amélie* adayı geminin sancak tarafına aşağı yukarı dörtte üç fersah uzaklıkta bırakarak Korsika'ya doğru yoluna devam etti.

Dantès, adı beyninde bunca yankılanan bu ada boyunca ilerlerken, tek yapması gereken şeyin denize atlamak olduğunu, böylece yarım saat sonra vaat edilen bu toprağa ayak basmış olabileceğini düşünüyordu. Ama hazinesini bulmak için aleti olmadan, onu savunmak için silahı olmadan orada ne yapacaktı? Zaten tayfalar ne derlerdi? Patron ne düşünürdü? Beklemek gerekiyordu.

Neyse ki Dantès beklemeyi biliyordu: on dört yıl özgürlüğünü beklemişti; şimdi özgür olduğuna göre zenginliği altı ay ya da bir yıl daha bekleyebilirdi.

Kendisine önerilmiş olsaydı, zenginlik olmadan özgürlüğü kabul etmeyecek miydi?

Zaten bu zenginlik tümüyle düşsel değil miydi? Zavallı Rahip Faria'nın hasta beyninde doğup onunla birlikte ölmemiş miydi?

Kardinal Spada'nın mektubunun garip bir biçimde kesin olduğu doğruydu.

Dantès bir sözcüğünü bile unutmadığı bu mektubu baştan sona, belleğinde tekrarlıyordu.

Akşam oldu; Edmond adanın, alacakaranlığın ona verdiği tüm renklerle geçtiğini ve karanlıkta herkes için gözden kaybolduğunu gördü; ama o, hapishanenin karanlığına alışmış gözleriyle kuşkusuz görmeyi sürdürdü, çünkü güvertede kalan son kişi o oldu.

Ertesi gün Aleria'nın karşısında uyandılar. Gün boyunca, kıyıya yakın ilerlediler, akşam olunca kıyıda ışıklar yandı. Bu ışıklardan yararlanarak boşaltma yapabileceklerini düşünmekteydiler kuşkusuz, çünkü küçük geminin ucuna bayrak çekecek yerde bir fener koydular ve tüfek erimi içinde kıyıya yaklaştılar.

Dantès *Jeune-Amélie*'nin patronunun, karaya yanaşırken, kuşkusuz tören yapma durumları için, bir milin ucuna surlardaki tüfeklere benzer, bin adımdan hiç gürültü çıkarmadan yarım kilo ağırlığında dörtlük güzel bir mermi gönderebilen iki küçük top yerleştirdiğini fark etmişti.

Ama o akşam gereğinden fazla önlem alınmıştı; her şey son derece sessiz, son derece düzgün bir biçimde oldu. Dört şalupa çok az ses çıkararak gemiye yaklaştı, kuşkusuz onlara saygıdan, gemi de kendi şalupasını denize indirmişti; beş şalupa öylesine canla başla çalıştılar ki sabaha karşı saat ikide tüm yük *Jeune-Amélie*'nin bordasından karaya aktarılmıştı.

Jeune-Amélie'nin patronu çok düzenli biriydi, prim dağıtımı aynı gece yapıldı: adam başına yüz Toscana lirası yani yaklaşık seksen frank düştü.

Ama sefer henüz bitmemişti; geminin burnu Sardunya'ya çevrildi. Yeni boşaltılmış geminin yeniden yüklenmesi amaçlanıyordu.

İkinci işlem de birincisi kadar başarıyla gerçekleştirildi; *Jeune-Amélie*'nin şansı yerindeydi.

Yeni yük Lucca Dukalığı içindi. Neredeyse tümüyle Havana sigarları, Xérès ve Malaga şaraplarından oluşuyordu.

Burada *Jeune-Amélie*'nin patronunun ezeli düşmanı olan vergi memurlarıyla görülecek bir hesap vardı. Bir gümrükçü vurulup yere yıkıldı, iki tayfa yaralandı. Dantès bu iki tayfadan biriydi; bir kurşun sol omzunun etini delip geçmişti.

Dantès bu çatışmadan neredeyse mutlu, bu yaradan neredeyse hoşnuttu; bu zorlu eğiticiler ona tehlikeye ne gözle baktığını, acıya nasıl bir yürekle dayandığını öğrettiler. Tehlikeye gülerek bakmıştı ve darbeyi alınca Yunanlı filozof gibi şöyle demişti: "Acı, sen kötülük değilsin."

Ayrıca ölümcül bir yara almış olan gümrükçüyü incelemişti, ister eylemdeki kanın sıcaklığı, ister insancıl duyguların körelmesi nedeniyle bu görüntü onu çok az etkilemişti. Dantès ilerlemek istediği yolun üzerindeydi, ulaşmak istediği amaca doğru yürüyordu: kalbi göğsünün içinde taşlaşıyordu.

Zaten onun düştüğünü gören Jacopo öldüğünü sanmış, üstüne atılmış ve onu kaldırmış, sonra da çok iyi bir dost gibi ona bakmıştı.

Arkadaşından, ona kalacak prim payından başka hiçbir beklentisi olamayacak bu adam onu ölmüş görmekten bu kadar derin acı duyduğuna göre, demek ki dünya, ne doktor Panglos'un gördüğü kadar iyi, ne de Dantès'in gördüğü kadar kötüydü.

Bereket versin Edmond, söylediğimiz gibi, sadece yaralanmıştı. Bazı dönemlerde yaşlı Sardunyalı kadınların toplayıp kaçakçılara sattığı kimi otlar sayesinde yara çok çabuk kapandı. O zaman Edmond Jacopo'yu denemek istedi; kendisine gösterdiği ilgi karşılığında kendi prim hakkını ona verdi ama Jacopo kızgınlıkla reddetti.

Jacopo ilk gördüğü andan itibaren Edmond'a bağlanmıştı. Edmond da Jacopo'ya belli ölçüde sevgi duyuyordu. Zaten Jacopo daha fazlasını istemiyordu. İçgüdüsel olarak Edmond'un mevkiini aşan yüce üstünlüğünü, onu başkalarından saklamayı başardığı üstünlüğünü sezmişti. Ve yiğit denizci, Edmond'un kendisine verdiği çok az şeyden hoşnuttu.

Bordada geçen uzun günler boyunca, gök mavisi deniz üzerinde güven içinde ilerleyen geminin, yelkenlerini şişiren rüzgar sayesinde dümencinin yardımından başka hiçbir şeye ihtiyacı olmadığında Edmond, elinde bir deniz haritası ile, zavallı Rahip Faria'nın kendisine öğretmenlik yaptığı gibi, o da Jacopo'ya öğretmenlik yapıyordu. Ona kıyılardaki maden yataklarını gösteriyor, pusuladaki değişiklikleri açıklıyor, başlarımızın üzerinde açılmış, adına gökyüzü denen ve Tanrı'nın mavilik üzerine elmas harflerle yazdığı bu büyük kitaptakileri okumayı öğretiyordu.

Jacobo ona: "Benim gibi zavallı bir denizciye tüm bunları öğretmek neye yarar?" diye sorduğunda, Edmond: "Kimbilir? Belki bir gün gemi kaptanı olursun: vatandaşın Bonaparte imparator olmuştu!" yanıtını veriyordu.

Jacopo'nun Korsikalı olduğunu söylemeyi unuttuk.

İki buçuk ay bu seferlerle gelip geçmişti. Edmond eskiden ne kadar gözüpek bir denizciyse şimdi de o kadar usta bir kabotajcı olmuştu; kıyıdaki tüm kaçakçılarla ilişki kurmuştu: bu yarı korsanların aralarında anlaştıkları tüm masonca işaretleri öğrenmişti.

Monte Cristo Adası'nın önünden en az yirmi kez geçmişti ama bunlar sırasında bir kez bile oraya yanaşma fırsatı çıkmamıştı.

O zaman bir karar aldı:

Jeune-Amélie'nin patronuyla anlaşması biter bitmez kendi hesabına bir kayık kiralayacak, –Dantès bunu yapabilirdi, çünkü çeşitli seferlerde yüz piastr kadar para biriktirmişti– ve herhangi bir bahaneyle Monte Cristo Adası'na gidecekti.

Orada tümüyle özgür olarak araştırmalarını yapacaktı.

Tümüyle özgür olamayacaktı, çünkü onu götürenler tarafından kuşkusuz casus gibi izlenecekti.

Ama bu dünyada bazı tehlikeleri göze almak gerekiyordu.

Hapishane Edmond'u ihtiyatlı yapmıştı, hiçbir şeyi tehlikeye atmak istemiyordu.

Ama hayal gücü ne kadar üretken olsa da, boşuna uğraşıyordu, o kadar istediği adaya onu birisinin götürmesinden başka bir yol bulamıyordu.

Ona büyük bir güven duyan ve onu hizmetinde tutmayı çok isteyen patron bir akşam onu kolundan tutup Livorno'daki kaçakçıların en iyilerinin hep toplandıkları Via del Oglio tavernasına götürdüğünde Dantès bu kararsızlıklar içinde gidip geliyordu.

Burası kıyıdaki işlerin her zaman konuşulup tartışıldığı yerdi. Dantès daha önce iki üç kez bu deniz borsasına girmişti; yaklaşık iki bin fersahlık bir kıyının bu atak korsanlarını görünce şunu sordu kendi kendine: iradesinin canlılığını tüm bu bir araya gelmiş ya da farklı yönlere gitmiş insanlara aktarmayı başaracak kişinin büyük bir güce sahip olmaması mümkün müydü?

Bu kez büyük bir iş söz konusuydu: Türk halılarıyla, Levant kumaşlarıyla ve kaşmirle yüklü bir gemiden söz ediliyordu; değiş tokuşun yapılabileceği tarafsız bir alan bulmalı, sonra bu eşyaları Fransa kıyılarına çıkarmaya çalışmalıydı.

Başarıya ulaşılırsa prim çok büyük olacaktı, adam başına elli altmış piastr düşecekti.

Jeune-Amélie'nin patronu boşaltma yeri olarak, tümüyle ıssız, üstünde ne asker ne de

gümrükçü bulunmayan, çoktanrılı Olympos zamanında, bizim ayrı, en azından farklı tuttuğumuz, görünüşe göre ilkçağın aynı kategoriye soktuğu sınıflar olan tüccarlar ve hırsızların tanrısı Merkür tarafından denizin ortasına yerleştirilmiş gibi görünen Monte Cristo Adası'nı önerdi.

Monte Cristo adını duyunca Dantès sevinçten ürperdi: heyecanını gizlemek için ayağa kalktı ve dünyada bilinen tüm dillerin Fransız dilinin içinde eridiği dumanlı tavernanın içinde bir tur attı.

Konuşan iki kişinin yanına yaklaştığında Monte Cristo'ya yanaşmaya ve bir gece sonra sefere çıkmaya karar verilmişti.

Düşüncesi sorulan Edmond adanın tüm güvenlik olanaklarına sahip olduğunu ve büyük girişimlerin başarıya ulaşması için çabuk hareket edilmesi gerektiğini düşündüğünü söyledi.

Kararlaştırılan programda hiçbir değişiklik yapılmadı. Bir gece sonra toplanma, deniz güzel ve rüzgar uygun olursa iki gece sonra tarafsız adanın sularında olma konusunda anlaşmaya varıldı.

23
MONTE CRISTO ADASI

Sonunda Dantès, kimi zaman, yazgının ağırlığı üzerlerine çökmüş insanların başına gelen beklenmedik bir talihle, basit ve doğal bir yoldan amacına ulaşacak ve kimsede en küçük bir kuşku uyandırmadan adaya ayak basacaktı.

Bunca beklediği bu gidiş için sadece bir gece daha geçmesi gerekiyordu.

Bu gece Dantès'in geçirdiği en hummalı gecelerden biri oldu. Gece boyunca tüm iyi ve kötü olasılıklar birer birer aklına geldi: gözünü kapatınca Kardinal Spada'nın duvarın üzerine parlak harflerle yazılmış mektubunu görüyordu; bir an uykuya yenik düştüğünde ise en ipe sapa gelmez düşler beyninde cirit atıyordu. Zümrütten döşeme taşları, yakuttan duvarları, elmastan sarkıtları olan mağaralara iniyordu. İnciler yeraltı sularının doğal süzgecinden geçer gibi damla damla düşüyordu.

Edmond hayran, büyülenmiş, ceplerini bu değerli taşlarla dolduruyordu; sonra dışarı çıkıyordu ve bu değerli taşlar basit çakıltaşlarına dönüşüyordu. O zaman sadece hayal meyal gördüğü bu büyülü mağaraların içine yeniden girmeye çalışıyordu, ama yol sonsuz bir burgaç gibi kıvrılıyor, giriş yine görülmez oluyordu. Ali Baba'nın göz kamaştırıcı mağaralarını Arap balıkçı için açan büyülü ve gizemli sözcüğü yorgun belleğinde boşuna arıyordu. Hiçbir şeyin yararı yoktu; bir an için toprak cinlerinin elinden alma umuduna kapıldığı kayıp hazine yeniden cinlerin olmuştu.

Gün neredeyse gece kadar heyecanlı geldi; ama mantığı ile hayal gücünü destekleyerek o zamana kadar kafasında tam olarak şekillenememiş planını saptayabildi.

Akşam oldu, akşamla birlikte hareket hazırlıkları da yapıldı. Bu hazırlıklar Dantès'in huzursuzluğunu saklaması için bir yoldu. Yavaş yavaş arkadaşları üzerinde geminin sahibiymiş gibi bir etki yapmaya başlamıştı; emirleri her zaman açık, kesin ve yerine getirilmesi kolay olduğu için arkadaşları onun istediklerini sadece çabucak değil aynı zamanda zevkle yerine getiriyorlardı.

Yaşlı denizci onun dilediğince davranmasına izin veriyordu: o da Dantès'in diğer tayfalara, hattâ kendine karşı üstünlüğünü kabul etmişti. Genç adamı kendi doğal ardılı gibi görüyordu ve Edmond'u büyük bir anlaşmayla bağlamak için bir kızı olmadığına hayıflanıyordu.

Akşam saat yedide her şey hazırdı; yediyi on geçe, tam fenerin yandığı saatte fenerin hizasından geçmekteydiler.

Deniz sakindi, güneydoğudan serin bir rüzgar esiyordu; Tanrının her biri bir dünya olan fenerlerini birer birer yaktığı mavi gökyüzünün altında, ilerliyorlardı. Dantès herkesin yatabileceğini, kendisinin dümenin sorumluluğunu alacağını bildirdi.

Maltalı'nın –Dantès'e böyle deniyordu– böyle bir açıklama yapması yeterliydi, herkes sakin sakin yatmaya gidebilirdi.

Bu ara sıra oluyordu: yalnızlığa bir türlü kavuşamayan Dantès, zaman zaman büyük bir yalnızlık ihtiyacı duyuyordu. Oysa gecenin karanlığı, sonsuzluğun sessizliği içinde Tanrı'nın gözü önünde denizde tek başına yol alan bir geminin hem sonsuz hem şiirsel yalnızlığından daha büyük hangi yalnızlık olabilirdi?

Bu kez yalnızlık, düşünceleriyle doldu; gece, düşleriyle aydınlandı; sessizlik, yeminleriyle canlandı.

Patron uyandığında gemi tüm yelkenlerini açmış ilerliyordu: rüzgarın şişirmediği küçük bir yelken parçası bile yoktu; saatte iki buçuk fersahtan hızlı gidiliyordu.

Monte Cristo Adası ufukta büyüyordu.

Edmond geminin kumandasını sahibine geri verdi ve bu kez kendisi hamağına uzanmaya gitti; ama uykusuz geçen geceye karşın bir an bile gözünü kırpmadı.

İki saat sonra tekrar güverteye çıktı; gemi Elbe Adası'nın yanından geçmekteydi. Mareciana hizasında yeşil ve düz Pianosa Adası'nın yukarısındaydı. Göğün maviliğinde Monte Cristo'nun ışıldayan tepesinin yükseldiği görülüyordu.

Dantès dümenciye Pianosa'yı sağda bırakmak için dümeni iskeleye çevirmesini emretti; bu manevranın yolu iki üç deniz mili kadar kısaltacağını hesaplamıştı.

Akşam saat beşe doğru ada tümüyle ortaya çıktı. Havadaki, batmakta olan güneşin yaydığı ışığa özgü duruluk sayesinde en küçük bir ayrıntı bile fark ediliyordu.

Edmond parlak pembeden laciverte kadar alacakaranlığın tüm renklerini aksettiren bu kaya kütlesine yiyecek gibi bakıyordu; zaman zaman yüzünü ateş basıyor, alnı kıpkırmızı oluyor, gözlerinden kızıl bir bulut geçiyordu.

Tüm servetini oyuna sürmüş hiçbir kumarbaz, Edmond'un umutlarının doruğunda hissettiği iç sıkıntılarını duymamıştır.

Gece oldu: akşam saat onda kıyıya yanaşıldı; randevuya ilk gelen *Jeune-Amélie* idi.

Dantès her zaman kendine ne kadar hâkim olursa olsun bu kez dayanamadı: kıyıya ilk atlayan o oldu; cesaret edebilseydi Brutus gibi, toprağı öpecekti.

Gecenin ilerlemiş saatleriydi; saat on birde ay denizin ortasında yükseldi ve her kımıltıyı gümüş rengine boyadı; sonra, yükselmeye devam ettikçe, ışıkları, beyaz ışık çağlayanları gibi, bu diğer Pélion'un üst üste yığılmış kayalarının üstünde oynaşmaya başladı.

Ada *Jeune-Amélie* mürettebatına yabancı değildi: her zamanki duraklarından biriydi. Dantès'e gelince, Levant'daki seferlerinin hepsinde onu görmüş ama hiçbir zaman karaya çıkmamıştı.

Jacopo'ya sorular sordu.

"Geceyi nerede geçireceğiz?" dedi.

"Geminin güvertesinde elbet," diye yanıt verdi denizci.

"Mağaralarda daha rahat etmez miydik?"

"Hangi mağaralarda?"

"Adanın mağaralarında."

"Mağara bilmiyorum," dedi Jacopo.

Dantès'in alnından soğuk bir ter boşandı.

"Monte Cristo'da mağara yok mu?" diye sordu.

"Hayır."

Dantès bir an şaşkın kalakaldı; sonra bu mağaraların o zamandan bu yana, bir şekilde dolmuş olabileceğini ya da Kardinal Spada tarafından büyük bir ihtiyatla ağzının kapatılmış olabileceğini düşündü.

Bu durumda önemli olan şey o kaybolmuş oyuğu yeniden bulmak olacaktı. Gece arama yapmanın bir yararı yoktu. Dantès araştırmayı ertesi güne bıraktı. Zaten denizde yarım fersah uzaktan verilen belirgin bir işaret ve *Jeune-Amélie*'nin aynı işaretle ona hemen yanıt vermesi işe başlama zamanının geldiğini gösteriyordu. Gecikmiş olan gemi, kendisine tam bir güvenlikle karşılaşacağını bildiren işaretle rahatlamış olarak, hemen beyaz bir hayalet gibi sessizce ortaya çıktı ve gelip kıyıdan bir gomina[49] uzaklıkta demir attı.

Taşıma hemen başladı.

Dantès çalışırken kulağında ve yüreğinde alçak sesle durmadan uğuldayan düşünceyi yüksek sesle söylerse tek bir sözcükle bu insanları nasıl bir sevince boğacağını düşünüyordu. Ama büyük sırrı açıklamak bir yana, çok fazla konuşmuş, gidiş gelişleriyle, yinelediği sorularla, titiz gözlemleriyle ve sürekli saplantılarıyla kuşku uyandırmış olabileceğinden korkuyordu. İyi ki en azından bu durumda, çok acılı geçmiş yüzünde, zamanın yok edemeyeceği bir hüznü yansıtıyordu ve bu bulutun altında belli belirsiz görülen neşe ışıkları aslında sadece küçük pırıltılardı.

Hiç kimse bir şeyden kuşkulanmıyordu, ertesi gün eline tüfek, kurşun ve barut alarak kayadan kayaya atladığını gördükleri çok sayıda yabankeçilerinden birini vurmak için gitme isteği gösterdiğinde Dantès'in bu gezintisini onun av aşkına ya da yalnızlık isteğine bağladılar. Yanında sadece onu izlemek için üsteleyen Jacopo vardı. Dantès, yanında birinin olmasına karşı çıkarsa bir şeylerden kuşkulanacaklarından korkarak buna sesini çıkarmadı. Ama daha bir fersahın dörtte biri kadar ilerlemeden bir keçi yavrusuna ateş etme ve onu vurma fırsatı yakalayan Dantès, Jacopo'yu bunu arkadaşlarına götürmesi için geri gönderdi, onları keçiyi pişirmek için çağırmasını ve piştiği zaman kendisinin de payına düşeni yiyebilmesi için bir tüfek atışıyla ona işaret vermesini istedi; birkaç kuru yemiş ve bir şişe Monte-Pulciano şarabı yemeği tamamlardı.

Dantès zaman zaman arkasına bakarak yoluna devam etti. Bir kayanın tepesine gelince bin ayak aşağısında Jacopo ile buluşan ve Edmond'un becerisi sayesinde çoğalmış yemeğin hazırlıklarıyla şimdiden canla başla uğraşan arkadaşlarını gördü. Edmond bir an onlara üstün bir insanın yumuşak ve hüzünlü gülümsemesiyle baktı.

"İki saat sonra," dedi, "bu insanlar elli piastr kazanmış olarak ve elli daha kazanmaya çalışmak için yaşamlarını tehlikeye atarak yola koyulacaklar; sonra altı yüz lira daha zen-

ginleşmiş olarak bu hazineyi herhangi bir kentte sultanların gururuyla ve Hint prenslerinin güveniyle saçıp savurmak için geri gelecekler. Umut bugün bana onların en büyük yoksulluk gibi görünen zenginliklerini küçümsetiyor; yarın düş kırıklığı beni belki de bu büyük yoksulluğu büyük bir mutluluk gibi görmek zorunda bırakacak... Ah! hayır," diye bağırdı Edmond, "bu olmayacak; asla yanılgıya düşmeyen bilge Faria bu bir tek konuda yanılmış olamaz. Zaten bu sefil ve aşağılık yaşamı sürdüreceğime öleyim daha iyi."

Böylece, Dantés, üç ay önce sadece özgür olmayı isterken artık özgür kalınca en çok zenginliği ister olmuştu; bu Dantès'in yanlışı değildi, bu, insanın gücünü sınırlarken ona sonu gelmez istekler veren Tanrı'nın yanlışıydı! Bu sırada Dantès, iki sıra kayalıkların arasında kaybolmuş bir yolu, selin açtığı ve görünüşe göre henüz insan ayağının değmediği bir keçiyolunu izleyerek mağaraların bulunduğunu sandığı yere yaklaşmıştı. Deniz kıyısını izleyerek ve en küçük nesneleri büyük bir dikkatle inceleyerek, bazı kayaların üzerinde insan eliyle yapılmış kertikler gördüğünü sandı.

Tinsel her şeyin üstüne unutma perdesini çektiği gibi maddesel her şeyin üstünü kara yosunu örtüsüyle kaplayan zaman, belki de bir iz bırakmak amacıyla belli bir düzen izleyen bu çizgilere zarar vermemişti sanki; yine de zaman zaman bu işaretler çiçek dolu büyük demetler halinde açmış mersin tutamlarının ya da asalak likenlerin altında ortadan yok oluyordu. O zaman Edmond'un dalları iki yana ayırması ya da onu bir başka labirente götürecek işaretleri bulmak için yosunları yerinden sökmesi gerekiyordu. Yine de bu işaretler Edmond'a epeyce umut vermişti. Neden bu çizgileri daha önceden tümüyle öngöremediği bir felaket durumunda yeğenine yol gösterebilsin diye kardinal çizmiş olmasındı ki? Bu ıssız yer hazinesini saklamak isteyen bir adam için en uygun yerdi. Ama artık aslına benzemeyen bu çizgiler, görmesi gerekenden başka gözlerin de ilgisini çekmemiş miydi, bu karanlık harikalar adası o görkemli gizini olduğu gibi saklamış mıydı?

Yine de limandan yaklaşık altmış adım uzakta, engebeleri kollaya kollaya arkadaşlarından hep saklanmış olan Edmond'a kertikler bitiyormuş gibi geldi; hiçbir mağaraya da ulaşmıyorlardı. Sağlam bir tabana oturmuş yuvarlak bir kaya, çizgilerin ulaştıracak gibi göründüğü tek yerdi sanki. Edmond, izlerin sonu yerine belki de tam tersine başlangıç noktasına geldiğini düşündü; o zaman tam tersini yaptı ve geldiği yoldan geri döndü.

Bu sırada arkadaşları yemeği hazırlıyor, kaynaktan su çekiyor, ekmeği ve meyveleri karaya taşıyor, keçi yavrusunu pişiriyorlardı. Tam orada yapıverdikleri bir şişe, eti geçirdikleri anda Dantès'in bir dağkeçisi gibi hafif ve atak, kayadan kayaya sıçradığını gördüler: Ona işaret vermek için tüfekle bir el ateş ettiler. Avcı hemen yön değiştirdi ve onlara doğru koşarak geldi. Ama tam hepsi onun gerçekleştirdiği bir tür uçuşu gözleriyle izlediği anda ne kadar korkusuz olduğunu düşünürlerken korkularına hak vermek ister gibi Dantès'in ayağı takıldı; onun bir kayanın üstünde sendelediğini, bir çığlık atıp kaybolduğunu gördüler.

Hepsi birden o tarafa koştular, çünkü hepsi, üstünlüğüne karşın, Edmond'u seviyordu; yine de ona ilk ulaşan Jacopo oldu.

Edmond'u kanlar içinde yere serilmiş, hemen hemen bilinçsiz buldu; on iki ya da on beş ayaklık bir yükseklikten yuvarlanmış olmalıydı. Ağzına birkaç damla rom damlatıldı

ve daha önce onun üzerinde çok etkili olmuş olan bu reçete birinci kez olduğu gibi yine iyi bir etki yaptı.

Edmond gözlerini açtı, dizindeki kötü ağrıdan, başındaki büyük ağırlıktan, böğründeki dayanılmaz zonklamadan yakındı. Onu kıyıya taşımak istediler; ama ona dokunduklarında, işi Jacopo'nun yönlendirmesine karşın, Dantès, inleyerek, kendisini taşımalarına dayanacak güçte olmadığını bildirdi.

Dantès'in yemek yemesinin mümkün olmadığını anladılar; ama o, diyet yapmak için kendisi gibi nedenleri olmayan arkadaşlarının işlerinin başına dönmelerini istedi. Kendisine gelince, biraz dinlenmeye ihtiyacı olduğunu, geri döndüklerinde onu iyileşmiş bulacaklarını ileri sürdü.

Denizciler fazla üstelemediler: açtılar, keçi yavrusunun kokusu onlara kadar geliyordu ve deniz kurtlarının arasında aşırı nezakete yer yoktu.

Bir saat sonra geri geldiler. Edmond'un yapabildiği tek şey yosunlu bir kayaya yaslanmak için on iki adımlık bir alanda sürünmek olmuştu.

Ama Dantès'in ağrıları azalacağına şiddetle artıyor gibiydi. Yükünü Nice ile Fréjus arasında Fransa ve Piémont sınırlarında boşaltmaya gitmek için sabah hareket etmek zorunda olan yaşlı patron Dantès'in ayağa kalkmaya çalışması için üsteledi. Dantès buna uymak için insanüstü çabalar harcadı; ama her çabada rengi solarak ve yakınarak yeniden düşüyordu.

"Perişan bir durumda," dedi patron alçak sesle: "Ne yapalım! İyi bir arkadaş, bırakıp gitmemek gerek; onu gemiye taşımaya çalışalım."

Ama Dantès, ne kadar küçük olursa olsun hareketin neden olacağı korkunç ağrıları çekmek yerine bulunduğu yerde ölmeyi yeğlediğini söyledi.

"Pekala," dedi patron, "öyle olsun, ama sizin gibi yiğit bir arkadaşı yardımsız bırakıp gittiğimizi söyleyemezler. Akşam gideriz."

Bu öneriye tayfalardan hiçbiri karşı çıkmadı, tersine bu onları çok şaşırttı. Patron çok katı bir adamdı, öyle ki onun ilk kez kalkıştığı bir işten vazgeçtiğini ya da işini ertelediğini görüyorlardı.

Dantès de gemide yerleşmiş kuralların kendisi için bu kadar ciddi bir biçimde çiğnenmesini kabul etmek istemiyordu.

"Hayır," dedi patrona, "ben beceriksizlik ettim, kendi beceriksizliğimin cezasını kendim çekmeliyim. Bana biraz bisküvi, bir tüfek, biraz barut ve keçi yavrularını vurmak ya da kendimi savunmak için kurşun, eğer beni almaya gelmekte gecikirseniz kendime bir tür barınak yapmak için bir kazma bırakın."

"Ama açlıktan ölürsün," dedi patron.

"Küçük bir hareketin bana çektirdiği dayanılmaz acıları çekeceğime açlıktan öleyim daha iyi."

Patron, küçük limanda yola çıkma hazırlıkları içinde salınan, temizlenmesi biter bitmez denize açılacak olan gemiye doğru döndü.

"Ne yapmamızı istersin Maltalı?" dedi patron, "seni burada böyle bırakamayız, ama burada kalamayız da."

"Gidin, gidin!" diye bağırdı Dantès.

"En az sekiz gün burada olmayacağız," dedi patron, "seni almaya gelmek için yolumuzu değiştirmemiz gerekecek."

"Dinleyin," dedi Dantès: "eğer iki üç gün içinde bir balıkçı gemisine ya da bu yöreye gelen başka bir gemiye rastlarsanız beni onlara salık verirsiniz, Livorno'ya dönmek için yirmi beş piastr veririm. Eğer hiçbir şey bulamazsanız geri gelin."

Patron başını salladı.

"Dinleyin patron Baldi, her şeyi çözecek bir yol var," dedi Jacopo; "siz gidin, ben yaralıya bakmak için onunla kalacağım."

"Benimle kalmak için payından vaz mı geçeceksin?" dedi Edmond.

"Evet," dedi Jacopo, "hiç üzülmeden."

"Haydi, sen cesur bir çocuksun Jacopo," dedi Edmond. "Tanrı senin bu iyi niyetini ödüllendirecek; ama benim kimseye ihtiyacım yok, sağol: bir iki günlük dinlenme beni kendime getirir, bu kayalıklarda yara bereye iyi gelecek çok güzel otlar bulmayı umuyorum."

Dantès'in dudaklarından garip bir gülümseme geçti; Jacopo'nun elini sevgiyle sıktı ama burada yalnız kalma kararını değiştirmedi.

Kaçakçılar Edmond'a istediklerini bıraktılar, birçok kez arkalarına bakarak, her dönüşlerinde de dostça veda ederek uzaklaştılar, Edmond da onlara, sanki bedeninin geri kalanını oynatamıyormuş gibi sadece eliyle yanıt verdi.

Sonra, görünmez olduklarında:

"Böyle insanlarda özverili davranışlara, dostluk duygularına rastlamak garip," diye mırıldandı gülerek.

Sonra denizden görünmesini engelleyen bir kayanın üstüne kadar dikkatlice kendini sürükledi ve oradan Ceneviz gemisinin hareket hazırlıklarını tamamladığını, demir aldığını, uçmak üzere olan bir martı gibi kibarca salındığını ve gittiğini gördü.

Bir saatin sonunda gemi tümüyle gözden kaybolmuştu: en azından yaralının bulunduğu yerden onu görmek olanaksızdı.

O zaman Dantès bu vahşi kayalıklar üstünde, sakızağacı ve mersinler arasında sıçrayan keçi yavrularından daha hafif ve esnek, yerinden kalktı, bir eline tüfeğini öbür eline kazmasını aldı ve kayalıkların üzerinde saptadığı kertiklerin son bulduğu o kayaya doğru koştu.

"Ve şimdi," diye bağırdı Faria'nın ona anlattığı Arap balıkçının öyküsünü anımsayarak, "şimdi, açıl susam açıl!"

24
GÖZ KAMAŞMASI

Güneş, yolunun yaklaşık üçte birini tamamlamıştı ve sıcak ve canlandırıcı mayıs güneşi, ısısına duyarlı gibi görünen bu kayaların üstüne vuruyordu; fundalıkların içinde gözle görülmeyen binlerce ağustosböceğinin tekdüze ve sürekli sesleri duyuluyordu; mersinlerin ve zeytin ağaçlarının yaprakları titreyerek sallanıyor ve hemen hemen madeni andıran bir ses çıkarıyordu; Dantès kızgın granit üzerine her adım atışta zümrüte benzeyen kertenkeleler kaçışıyordu; uzakta, bayır aşağı kimi zaman avcıları buraya çeken yabankeçilerinin hoplayıp sıçradığı görülüyordu: kısacası adada yaşam vardı, canlı ve hareketliydi ada, ama yine de Edmond burada kendini yalnız, Tanrı'yla baş başa hissediyordu.

Ne olduğunu bilmediği, korkuya benzer bir duygu vardı içinde: bu, çölde bile olsa, üzerimizde meraklı bakışların dolaştığı duygusu veren gündüz saatlerinin yarattığı güvensizlik duygusuydu.

Bu duygu o denli güçlüydü ki tam işe başlayacağı anda Edmond durdu, kazmasını bıraktı, tüfeğini aldı, adanın en yüksek kayasının tepesine son kez tırmandı ve çevresine uzun uzun göz gezdirdi.

Ama şunu da söylemeliyiz, onun dikkatini çeken şey ne evlerine kadar seçebildiği şiirsel Korsika, ne onun ardındaki şu tanınmamış Sardunya, ne çok büyük anılara sahip Elbe Adası, ne de ufukta uzanan ve usta denizci gözüyle görkemli Cenova ve tüccar Livorno'yu gösteren belirsiz çizgiydi; hayır: gün doğarken giden çektiri[50] ile yeni gitmiş olan Ceneviz gemisiydi.

Birincisi Bonifacio Boğazı'nda gözden kaybolmak üzereydi; onun ters yönündeki yolu izleyen öbürü, ucundan dönmeye hazırlandığı Korsika kıyıları boyunca ilerliyordu.

Bu görüntü Edmond'un içini rahatlattı.

O zaman gözlerini hemen dört bir yanını saran şeylere çevirdi; koni biçimindeki, büyük bir kaidenin üstüne oturmuş ince uzun bir heykeli andıran adanın en yüksek noktasındaydı: aşağısında hiçbir insan, çevresinde hiçbir kayık yoktu: adanın alt kısımlarını döven gök mavisi denizden, kıyı boyunca uzanan gümüş rengi köpüklerin sürekli çarpışmasından başka hiçbir şey yoktu.

O zaman hızlı adımlarla, ama yine de büyük bir ihtiyatla aşağı indi: o anda, bu kadar ustaca ve bu kadar başarıyla sergilediği uydurma kazanın gerçek olmasından korkuyordu.

Söylediğimiz gibi Dantès, kayaların üzerindeki kertiklerin ters yönüne gitmiş ve bu

çizginin bir ilkçağ perisinin banyosuna benzer gizli bir tür büke götürdüğünü görmüştü; bu bük speronare[51] türünde küçük gemilerin içine girip gizlenebileceği gibi, girişi oldukça geniş, ortası oldukça derin bir koydu. Sonuca götüren mantık zincirini; Rahip Faria'nın ellerinde, olasılıklar labirentinde büyük bir beceriyle yol gösterdiğine tanık olduğu bu zinciri izleyerek, Kardinal Spada'nın görülmemek amacıyla bu büke yanaştığını, küçük gemisini buraya sakladığını, kertiklerin gösterdiği çizgiyi izlediğini ve hazinesini bu çizginin sonuna gömdüğünü düşündü.

İşte Dantès'i bu yuvarlak kayanın yanına getiren varsayım buydu.

Sadece bir şey Edmond'u kaygılandırıyor ve dinamik konusundaki tüm bildiklerini altüst ediyordu: belki beş ya da altı bin kilo ağırlığındaki bu kayayı bulunduğu yüksekliğe büyük bir güç kullanmadan nasıl dikebilmişlerdi?

Birden Dantès'in aklına bir şey geldi. "Bunu dikmek yerine, indirmiş olabilirler," dedi.

Ve ilk tabanının yerini aramak amacıyla kayanın üstüne çıktı.

Gerçekten de hafif bir inişin gerçekleştirilmiş olduğunu hemen fark etti; kaya tabanının üstünde kaymış ve buraya kadar gelip durmuştu; orta irilikte bir taş kadar büyük başka bir kaya ona takoz işlevi görmüştü; taşlar ve çakıllar her türlü izi yok etmek için özenle düzeltilmişti; bu küçük duvarcılık işi bitki örtüsüyle gizlenmişti, üzerinde ot bitmiş, üstü yosun tutmuş, birkaç mersin ve sakızağacı tohumu büyümüş ve eski kaya sanki toprağa kaynamıştı.

Dantès toprağı özenle kaldırdı ve tüm bu ustaca hileyi anladı ya da anladığını sandı.

Bunun üzerine, zamanla daha da sağlamlaşmış bu ara duvarı kazmasıyla yıkmaya koyuldu.

On dakikalık bir çalışmadan sonra duvarın direnci kırıldı ve kol girecek kadar bir delik açıldı.

Dantès bulabildiği en güçlü zeytin ağacını kesti, dallarını budadı, onu deliğe soktu ve bir kaldıraç gibi kullandı.

Ama kaya alttaki kayaya çok sağlam bir biçimde tutunmuştu ve Herkül bile olsa insan gücünün yerinden oynatamayacağı kadar ağırdı. Dantès o zaman asıl takozu oynatmak gerektiğini düşündü.

Ama nasıl?

Dantès sıkıntıda olan insanların yaptığı gibi çevresine bir göz attı; gözü arkadaşı Jacopo'nun ona bıraktığı barut dolu koyun boynuzuna ilişti.

Gülümsedi: iblisçe buluş etkisini gösterecekti.

Dantès kazmasının yardımıyla üstteki kayayla, üstüne oturduğu kayanın arasına, insan kolunu büyük bir yorgunluktan kurtarmak isteyen istihkam erlerinin her zaman yaptığı gibi bir maden oluğu kazdı, sonra onu barutla doldurdu; sonra da mendilini tarazlayıp barutun içinde yuvarlayarak bir fitil yaptı.

Fitil ateş alınca Dantès uzaklaştı.

Patlama gecikmedi: üstteki kaya hesaplanamayacak bir güçle bir anda kalktı, alttaki kaya parçalanarak etrafa dağıldı. Dantès'in daha önce açtığı küçük delikten vızıldayan bir böcek sürüsü fırladı ve bu gizemli yolun bekçisi büyük bir karayılan mavimsi kıvrımları-

nın üzerinde sürünerek yok oldu.

Dantès yaklaştı: desteksiz kalan üstteki kaya boşluğa doğru eğilmişti; yılmaz araştırmacı onun çevresini dolaştı, en sallantıda olan yeri seçti, sivri köşelerden birine kaldıracını dayadı ve Sisyphos gibi kayaya doğru tüm gücüyle abandı.

Sarsıntıyla daha önce yerinden oynamış olan kaya sallandı; Dantès çabasını artırdı: Tanrıların efendisine savaş açmak için dağları kökünden söken Titanlardan biriydi sanki. Sonunda kaya direnemedi, yuvarlandı, sıçradı, hızlandı, denizin sularına gömülerek yok oldu.

Arkasında yuvarlak, üstü açık bir alan bırakmıştı, kare biçiminde bir kapak taşının ortasında mühürlü demirden bir halka ortaya çıktı.

Dantès sevinç ve şaşkınlıktan bir çığlık attı: hiçbir zaman ilk deneme bu kadar parlak bir sonuçla ödüllenemezdi.

Devam etmek istedi; ama bacakları o kadar çok titriyor, kalbi o kadar şiddetli atıyor, gözlerinin önünden öyle yakıcı bir bulut geçiyordu ki durmak zorunda kaldı.

Bu duraksama ânı çok kısa sürdü. Edmond kaldıracını halkaya geçirdi, vargücüyle kaldırdı, mühürü sökülen taş açıldı, giderek daha karanlıklaşan bir mağaranın içine doğru ilerleyen bir tür merdivenin dik eğimi açığa çıktı.

Bir başkası olsa koşar, sevinçten çığlıklar atardı; Dantès durdu, sarardı, kuşkulandı.

"Haydi bakalım," dedi kendi kendine, "erkek gibi davranalım! Aksiliklere alışmış biri olarak bir düş kırıklığının bizi altetmesine izin vermeyelim; yoksa boş yere acı çekmiş oluruz! Umutla ferahladıktan sonra rahat bir soluk alan yürek, buz gibi gerçekle karşılaşıp, onun içinde hapsolursa kırılır! Faria bir düş gördü: Kardinal Spada bu mağaraya hiçbir şey gömmemiş, belki de buraya hiç gelmemiş ya da geldiyse de korkusuz serüvenci, yorulmaz ve kaygı verici hırsız Cesare Borgia ondan sonra buraya gelmiş, onun izini bulmuş, benim gibi aynı işaretleri izlemiş, bu taşı kaldırmış ve benden önce buraya inmiş ve geride benim için hiçbir şey bırakmamış olabilir."

Bir an hareketsiz, düşünceli, gözleri bu karanlık ve uzayıp giden açıklığa dikili olarak kaldı.

"Artık hiçbir şeye bel bağlamadığıma, umut beslemenin mantıksızlık olacağını kendi kendime söylediğime göre bu serüvenin arkası benim için sadece bir merak olacak, işte hepsi bu."

Bir süre daha hareketsiz ve düşünceli bekledi.

"Evet, evet, bu, krallık haydutunun karanlık ve aydınlığın iç içe geçtiği yaşamında, varlığının alacalı örgüsünü oluşturan olaylar dokusunda yer alacak bir serüven; bu masalsı olay karşı konulmaz bir biçimde başka şeylere bağlanmış olmalı; evet, Borgia bir gece, bir elinde meşale bir elinde kılıçla buraya geldi, ondan yirmi ayak ötede belki de bu kayanın eteğinde, efendileri korkutucu ve parlak cesaretiyle karanlıkları delerek benim yapacağım gibi içeri girerken, karanlık ve tehditkar iki İtalyan polisi toprağı, havayı ve denizi tarayarak bekliyorlardı.

"Evet; ama Cesare sırrını açtığı iki polisi sonra ne yaptı?" diye sordu Dantès kendi kendine.

"Alaric kefenleyicilerinin yaptığını yaptı, kefenleyip gömdürdü," dedi gülümseyerek.

"Ama gelmiş ise hazineyi bulup almıştır," diye düşüncesini sürdürdü Dantès; "İtalya'yı bir enginara benzetip yaprak yaprak yiyen bir adam olan Borgia, bu kayayı yerine koyarak zaman yitirmeyecek kadar zamanını kullanmayı biliyordu.

"İnelim bakalım."

O zaman Dantès, dudaklarında kuşkulu bir gülümseme ile insan bilgeliğinin son sözcüğünü, "belki" sözcüğünü mırıldanarak aşağı indi.

Ama bulmayı umduğu karanlıklar yerine, havasız ve kötü bir ortam yerine Dantès, mavimsi bir aydınlık veren yumuşak bir ışık gördü; hava ve ışık sadece biraz önce açmış olduğu delikten değil, dışarıdan görünmeyen kayaların çatlaklarından içeri sızıyordu ve bu çatlakların arasından böğürtlenlerin dikenli bağlarının ve yeşil meşelerin hafifçe titreyen dallarının hafif hafif oynaştığı göğün maviliği görünüyordu.

Havası nemli olmaktan çok ılık olan kötü değil, güzel bir koku duyulan bu mağara, ada sıcaklığındaydı, burada birkaç dakika geçirdikten sonra Dantès'in, daha önce söylediğimiz gibi, karanlığa alışkın bakışları mağaranın en ücra köşelerini araştırabildi: mağaranın yan yüzleri elmas gibi ışıl ışıl parlayan granittendi.

"Heyhat!" dedi kendi kendine Edmond gülümseyerek, "kardinalin bıraktığı tüm hazine işte bu kadar olmalı; ve o iyi rahip düşünde bu pırıl pırıl duvarları görerek büyük umutlarını pekiştirmiş olmalı."

Ama Dantès vasiyetnamenin ezbere bildiği sözlerini anımsadı: "ikinci oyuğun en uzak köşesinde," diyordu bu vasiyetname.

Dantès sadece birinci mağaraya girmişti, şimdi ikinci mağaranın girişini bulmak gerekiyordu.

Dantès nerede bulunduğunu saptadı: bu ikinci mağara doğal olarak adanın içine doğru uzanıyor olmalıydı; taş diplerini inceledi, ona kuşkusuz büyük bir önlem olarak saklanmış bu girişin bulunması gereken yer gibi görünen iç duvarlardan birine doğru gidip üstüne vurdu.

Balta darbesiyle, kayadan boğuk bir ses çıkarken, balta da kısa bir süre çınladı, duvarın sertliği Dantés'in alnını ter içinde bırakmıştı; inatçı madenciye, granit duvarın bir bölümünün kendisine yapılan çağrıya daha boğuk ve daha derin bir yankıyla yanıt vermesi gibi geldi bu; ateşli gözlerini duvara yaklaştırdı ve başka hiç kimsenin belki de anlayamayacağı, tutuklulara özgü sezme yeteneği ile, orada bir açıklık olması gerektiğini hissetti.

Yine de yararsız bir iş yapmamak için, Cesare Borgia gibi zamanın değerini iyi bilen Dantès, kazmasıyla başka iç duvarları da araştırdı, tüfeğinin dipçiğiyle yeri yokladı, kuşkulandığı yerlerde kumu açtı, hiçbir şey bulamayınca, o avutucu sesin geldiği duvar bölümüne geri döndü.

Yeniden ve daha güçlü bir biçimde vurdu.

O zaman garip bir şey gördü, aletle vurdukça, fresk yapmak için duvarlarda kullanılana benzer bir tür sıva kalkıyor ve bildiğimiz kesme taşları andıran beyazımsı ve yumuşak bir taşı açığa çıkararak kabuk kabuk dökülüyordu. Kayanın ağzı başka tür taşlarla ka-

panmıştı, sonra bu taşların üstüne bu sıva yayılmıştı, daha sonra da bu sıvaya granitin rengi ve billurumsu görünüşü verilmişti.

Dantès kazmanın sivri ucuyla vurdu, uç, duvarın açıklık olması gereken yerine bir parmak girdi.

İşte burasını kazmak gerekiyordu.

İnsan bünyesinin garip bir giziyle, Faria'nın yanılmadığını gösteren üst üste gelmiş kanıtların Dantès'e ne kadar daha fazla güven vermesi gerekiyorsa, gücü tükenen kalbi de o kadar kuşkuya, neredeyse yılgınlığa düşüyordu: ona yeni bir güç vermesi gereken bu yeni girişim ondaki son gücü de alıp götürmüştü: neredeyse elinden düşürürcesine, kazmayı indirdi; onu yere bıraktı, alnını sildi, kafasında yarattığı birinin onu gözetleyip gözetlemediğini görme bahanesiyle gün ışığına doğru çıktı, çünkü havaya ihtiyacı vardı, bayılacağını hissediyordu.

Ada ıssızdı ve en yüksek noktasında bulunan güneş onu ateşten gözüyle kucaklıyordu sanki; uzakta küçük balıkçı kayıkları safir mavisi denizin üstünde kanat açıyorlardı.

Dantès henüz hiçbir şey yememişti: ama böyle bir anda yemek yemek çok uzun bir işti; bir yudum rom içti ve kalbi güçlenmiş olarak yeniden mağaraya girdi.

Ona o kadar ağır gelen kazma yeniden hafifleşmişti; onu bir tüyü kaldırır gibi kaldırdı ve vargücüyle yeniden işe koyuldu.

Birkaç darbeden sonra taşların harçla birbirine tutturulmadığını, sadece üst üste konarak, biraz önce sözünü ettiğimiz sıvayla kaplandığını fark etti; baltanın ucunu çatlaklardan birinin içine soktu, sapına yüklendi ve taşların birer birer düştüğünü sevinçle gördü.

Artık Dantés'in yapması gereken tek şey, kazmanın demir dişiyle her taşı tek tek çekmekti, öyle de yaptı ve sırası gelen her taş birincinin yanına düştü.

Dantès ilk açıklıktan içeri girebildi; ama birkaç dakika gecikmek, umuda sıkı sıkıya sarılıp, gerçeği öğrenmeyi de geciktirmekti.

Sonunda bir anlık yeni bir duraksamadan sonra Dantès birinci mağaradan ikinciye geçti.

Bu ikinci mağara daha alçak, daha karanlıktı ve birinciden daha ürkütücü bir görünüme sahipti; hava sadece o anda açılmış olan oyuktan girdiği için, Dantès'in birincisinde rastlamamaktan hayrete düştüğü pis bir koku vardı içeride.

Dantès, dıştaki hava bu ölümcül ortamı temizleyinceye kadar bekledi ve içeri girdi.

Girişin solu derin ve karanlık bir köşeydi.

Ama dediğimiz gibi Dantès'in gözü için karanlık diye bir şey yoktu.

İkinci mağaraya göz gezdirdi: birincisi gibi bu da boştu.

Eğer varsa, hazine bu karanlık köşeye gömülmüştü.

Sıkıntılı saat gelmişti; toprak iki ayak kazılacaktı, Dantès'in en büyük sevinç ve en büyük umutsuzluk arasında yapacağı yalnızca buydu.

Köşeye doğru ilerledi ve birden karar vermiş gibi korkusuzca yeri kazmaya girişti.

Beşinci ya da altıncı kazma darbesinde demir, demirin üstünde çınladı.

Hiçbir zaman bir cenaze zili, hiçbir zaman titreşen yas çanı bu sesi duyan üzerinde

böyle bir etki yapmamıştı. Dantès, kuşkusuz, rengini bu denli kaçıran hiçbir şeyle karşılaşmamıştı.

Daha önce yokladığı yerin yanını yokladı ve aynı direnişle karşılaştı, ama aynı ses çıkmadı.

"Bu, demir çember içine alınmış tahta bir kasa," dedi.

O anda gün ışığını kesintiye uğratan bir gölge geçti.

Dantès kazmasını yere bıraktı, tüfeğini aldı, girişten geçti ve gün ışığına çıktı.

Bir yabankeçisi mağaranın ilk girişinin üstünden sıçrayıp geçmiş, birkaç adım ötede otluyordu.

Bu, akşam yemeği sağlamak için iyi bir fırsattı ama Dantès tüfek patlamasının birini buraya çekmesinden korktu.

Bir an düşündü, sonra reçineli bir ağaç kesti, kaçakçıların öğlen yemeklerini pişirdikleri hâlâ dumanı tüten ateşle onu yaktı ve bu meşaleyle geri geldi.

Göreceği şeylerin en küçük ayrıntısını bile gözden kaçırmak istemiyordu.

Meşaleyi biçimsiz ve tamamlanmamış deliğe yaklaştırdı ve yanılmadığını gördü: darbeler bir kez tahtaya bir kez demire gelmişti.

Meşaleyi yere sapladı ve işe koyuldu.

Bir anda yaklaşık üç ayak uzunluğunda iki ayak genişliğinde bir alan açılmıştı ve Dantès işlemeli demirle çembere alınmış meşe ağacından tahta bir kasayı yakından görebildi.

Kapağın ortasında toprağın solduramadığı gümüş bir levha üzerinde Spada ailesinin arınaları vardı, yani İtalyan arına levhalarında olduğu gibi oval bir arına levhasında, kalkanın üstüne konmuş bir kılıç, onun üstünde de bir kardinal başlığı.

Dantès bunları hemen tanıdı: Rahip Faria birçok kez resimlerini çizmişti.

Artık kuşkuya hiç yer yoktu, hazine oradaydı; buraya boş bir kasa koymak için bu kadar önlem alınmış olamazdı.

Kısa sürede kasanın tüm çevresi açılmıştı, Dantès iki asma kilidin arasına yerleştirilmiş ortadaki kilidin ve yan yüzlerdeki kulpların art arda ortaya çıktığını gördü; tüm bunlar, sanatın en değersiz madenleri değerli kıldığı dönemde yapıldığı gibi kalemle işlenmişti.

Dantès kasayı kulplarından tuttu ve kaldırmaya çalıştı: bu olanaksız bir şeydi.

Dantès kasayı açmayı denedi: asma kilitler ve kilit kapalıydı; sadık gardiyanlar hazinelerini vermek istemiyorlardı.

Dantès kazmasının keskin yanını kasa ile kapağının arasına soktu, kazmanın sapına yüklendi, kapak gürültüyle kırıldı. Tahtaların arasında oluşan geniş aralık kasanın demirlerini işlevsiz hale getirdi ve demirler, inatçı tırnaklarıyla sımsıkı yapıştıkları tahta parçacıklarıyla birlikte düştüler ve kasa açıldı.

Baş döndürücü bir ateş Dantès'in her yanını kapladı; tüfeğini yakaladı, doldurdu ve yanına koydu. Önce, çocukların, imgelemlerinin parıltılı gecesinde, en aydınlık gökyüzünde sayamayacakları kadar yıldız görebilmek için yaptıkları gibi, gözlerini kapadı, sonra yeniden açtı ve gözleri kamaştı.

Kasada üç bölme vardı.

Birincisinde parlak kırmızı altın eküler pas rengi yansımalarla parlıyordu.

İkincisinde kötü parlatılmış ve iyi sıralanmış, ama altın olarak sadece ağırlıkları ve değerleri olan külçeler vardı.

Yarısına kadar dolu olan üçüncüsünde Edmond avucuyla elmasları, incileri, yakutları karıştırıyor, onlar da çağlayan gibi ışıl ışıl akıp birbiri üstüne düşerken, dolunun camların üstündeki gürültüsü gibi ses çıkarıyorlardı.

Edmond titreyen ellerini altınların ve değerli taşların içine daldırıp onları elleyip yokladıktan sonra ayağa kalktı ve delirmek üzere olan bir adamın taşkınlığıyla mağaraların arasından dışarı koştu. Denizi görebileceği bir kayanın üstüne sıçradı ama hiçbir şey göremedi; ona ait hesapsız, görülmemiş, masalsı zenginliğiyle baş başaydı, tek başınaydı: ama düş mü görüyordu yoksa uyanık mıydı? Geçici bir düş mü görüyordu yoksa bir gerçekle yüz yüze miydi?

Altınlarını yeniden görmeye ihtiyacı vardı ama yine de şu anda buna dayanacak gücü olmadığını hissediyordu. Bir an sanki aklının kaçıp gitmesini engellemek ister gibi iki eliyle başının üst kısmını tuttu; sonra belli bir yol izlemeden, çünkü Monte Cristo Adası'nda yol yoktu, bir yön tutturarak, yabankeçilerini kovalayarak, sesi ve hareketleriyle deniz kuşlarını korkutarak kendini adanın içlerine attı. Sonra da geri dönüp, hâlâ kuşku duyarak, birinci mağaradan ikinciye geçti ve kendini bu altın ve elmas madeninin karşısında buldu.

Bu kez kasılmış iki elini yerinden fırlayacakmış gibi çarpan kalbinin üstüne bastırarak ve sadece Tanrı'nın anlayabileceği bir dua mırıldanarak dizlerinin üstüne düştü.

Az sonra kendini daha sakin ve giderek daha mutlu hissetti, çünkü ancak bu saatten sonra büyük mutluluğuna inanmaya başlıyordu.

O zaman servetini saymaya koyuldu; her biri iki üç liralık bin külçe altın vardı; daha sonra her biri bugünkü paramızla seksen frank değerinde olabilecek ve üstünde Papa VI. Alexander ve öncellerinin portreleri olan yirmi beş bin altın eküyü üst üste yığdı ve bölmenin sadece yarısının boşaldığını fark etti; en sonunda birçoğu dönemin en iyi kuyumcularının elinden çıkmış, asıl değerlerinin yanı sıra çok büyük el emeği değeri olan incilerin, değerli taşların, elmasların ne kadarını iki eline alabildiğini on kez hesapladı.

Dantès güneşin battığını ve havanın yavaş yavaş karardığını gördü. Eğer mağarada kalırsa ansızın yakalanabileceğinden korktu ve tüfeğini eline alıp dışarı çıktı. Bir parça bisküvi ve birkaç yudum şarap akşam yemeği oldu. Sonra taşı yerine koydu, üstüne yattı ve bedeniyle mağaranın girişini örterek birkaç saat ancak uyudu.

Sersemletici heyecanları olan bu adamın, yaşamında daha önce iki üç kez geçirdiği gecelere benzer, hem çok güzel hem de çok korkunç gecelerden biri oldu bu.

25
YABANCI

Dantès'in uzun zamandır beklediği gün geldi. Günün ilk ışıklarında ayağa kalktı, bir gün önceki gibi çevreyi taramak için adanın en yüksek kayasının üstüne çıktı; bir gün önceki gibi her yer ıssızdı.

Edmond aşağı indi, taşı kaldırdı, cebini değerli taşlarla doldurdu, kasanın demirlerini ve levhalarını olabildiği kadar iyi yerleştirdi sonra yeni altüst edilmiş yeri toprağın geri kalanına benzetmek amacıyla üstünü toprakla örttü; mağaradan çıktı, taşı yerine yerleştirdi, taşın üstüne değişik büyüklükte taşlar koydu; aralarına toprak attı, koyduğu topraklara mersin ve çalı ekti, eskilere benzemesi için yeni bitkileri suladı, bu yerin çevresindeki ayak izlerini sildi ve arkadaşlarının dönüşünü sabırsızlıkla bekledi. Gerçekten de şimdi işe yaramaz hazineyi bekleyen ejderha gibi bu altın ve elmasları seyrederek ve Monte Cristo'da kalarak zaman geçirmenin hiç sırası değildi. Şimdi yaşama, insanların arasına dönmek, bu dünyada insan varlığının yararlanabileceği ilk ve en büyük güç olan zenginliğin toplum içinde sağlayacağı bir yer, etki ve erk elde etmek gerekiyordu.

Kaçakçılar altıncı gün geri geldiler. Dantès uzaktan limanı gördü ve *Jeune-Amélie*'nin seyrini izledi; yaralı Philoktetes gibi, limana kadar güçlükle yürüdü ve arkadaşları kıyıya yanaştıklarında yine yakınarak kendini daha iyi hissettiğini söyledi; sonra o da serüvencilerin öyküsünü dinledi. Onlar başarmışlardı, doğru; ama daha yüklerini yeni boşaltmışlardı ki Toulon'da denetim için bulunan bir brikin[52] limandan çıktığını ve onlara doğru geldiğini haber almışlardı. Gemiye o kadar büyük bir hız vermesini bilen Dantès'in gemiyi yönetmek için orada olmamasına hayıflanarak çabucak oradan kaçmışlardı. Gerçekten de az sonra avcı gemiyi fark etmişlerdi; ama gecenin yardımıyla, Korsika Burnu'nu dönerek ondan kurtulmuşlardı.

Sonuçta yolculuk kötü geçmemişti; hepsi, özellikle de Jacopo, bu işin kişi başına sağladığı elli piastra varan kârı alabilmek için Dantès'in orada olmamasına üzülmüşlerdi.

Edmond duygu ve düşüncelerini belli etmeden durdu; eğer adadan ayrılsaydı elde edeceği kârların sıralanması sırasında bile gülmedi; *Jeune-Amélie* Monte Cristo Adası'na onu almaya geldiği için o gece yeniden gemiye bindi ve Livorno'ya kadar patronla birlikte gitti.

Livorno'da bir Yahudiye gitti ve en küçük elmaslarından dört tanesini her biri beş bin franktan sattı. Yahudi, bir denizcinin nasıl olup da böyle şeylere sahip olduğunu araştırabilirdi; ama bundan kaçındı çünkü her birinden bin frank kazanacaktı.

Ertesi gün yepyeni bir barko alıp Jacopo'ya verdi, buna mürettebat tutması için de ayrıca yüz piastr ekledi; istediği tek şey Jacopo'nun Meilhan yolunda oturan Louis Dantès adlı yaşlı bir adam ve Katalanlar köyünde oturan Mercédès adlı bir genç kız hakkında bilgi almak için Marsilya'ya gitmesiydi.

Bu Jacopo'nun düş gördüğünü sanmasına neden oldu: Edmond, ailesi ona yaşaması için gerekli parayı vermeyi reddettiği için kafası kızıp denizci olduğunu, ama Livorno'ya gelince kendisini tek mirasçısı yapmış olan bir amcasının mirasına konduğunu anlattı Jacopo'ya. Dantès'in iyi eğitimi bu öyküyü öylesine gerçeğe benzer kılıyordu ki Jacopo bir an bile eski dostunun ona yalan söylediğinden kuşku duymadı.

Öte yandan Edmond, *Jeune-Amélie*'deki anlaşması sona erdiği için patrondan izin istedi, önce onu yanında tutmak isteyen denizci, Jacopo gibi miras öyküsünü öğrenince eski tayfasının kararını değiştirme umudundan vazgeçti.

Ertesi gün Jacopo Marsilya'ya doğru yola çıktı; Edmond'la daha sonra Monte Cristo'da buluşacaktı.

Aynı gün Dantès nereye gideceğini söylemeden, parlak bir ikramiye ile *Jeune-Amélie*'nin mürettebatından ve günün birinde kendisine haberlerini ulaştıracağı sözünü vererek patrondan ayrıldı.

Dantès Cenova'ya gitti.

Oraya ulaştığı sırada Cenevizlilerin Akdeniz'in en iyi gemi yapımcıları olduklarını duyan ve Ceneviz'de yapılmış bir yata sahip olmak isteyen bir İngiliz tarafından ısmarlanmış küçük bir yatı deniyorlardı; İngiliz bunu kırk bin franka yaptırmıştı: Dantès hemen o gün teslim edilmek koşuluyla gemi için altmış bin frank teklif etti. İngiliz geminin bitirilmesini beklerken İsviçre'ye geziye gitmişti. Ancak üç hafta ya da bir ay sonra dönecekti: yapımcı kızakta başka bir tane yapacak kadar zamanı olacağını düşündü. Dantès yapımcıyı bir Yahudinin dükkanına götürdü, Yahudiyle dükkanın arkasına geçti ve Yahudi, yapımcıya altmış bin frank ödedi.

Yapımcı Dantès'e mürettebat bulması için yardım etmeyi önerdi; ama Dantès denizde yalnız dolaşmaya alışık olduğunu, ama istediği tek şeyin, kamarasında, yatağının başucuna içinde üç gizli bölmenin bulunduğu gizli bir çekmecenin yapılması olduğunu söyleyerek teşekkür etti. Bölmelerin ölçüsünü verdi, onlar da ertesi gün hazır oldu.

İki saat sonra Dantès, denizde yalnız dolaşma alışkanlığı olan İspanyol soylusunu görmek isteyen bir meraklı kalabalığının bakışları altında Cenova limanından çıkıyordu.

Dantès şaşılacak bir biçimde işin üstesinden geldi; dümenin yardımıyla ve hiç dümenden ayrılma gereksinimi duymadan gemisine istediği tüm manevraları yaptırdı; gemi verilen en küçük hızı yerine getirmeye hazır zeki bir insan gibiydi ve Dantès Cenovalıların dünyanın bir numaralı gemi yapımcıları olarak ünlerini hak ettiklerini kabul etti.

Meraklılar küçük gemiyi görünmez oluncaya dek gözleriyle izlediler sonra nereye gittiğini öğrenmek için tartışmalar başladı: bir kısmı Korsika'ya, bir kısmı da Elbe Adası'na gittiğini düşündü; bazıları İspanya'ya gittiği konusunda bahse girerken öbürleri Afrika'ya gittiğini savundu; hiç kimsenin aklına Monte Cristo Adası gelmedi.

Ama Dantès'in gittiği yer Monte Cristo Adası'ydı.

Oraya ikinci günün sonuna doğru ulaştı: gemi kusursuz bir yelkenliydi ve bu yolu otuz beş saatte yapmıştı. Dantès kıyı uzantısını çok iyi tanıyordu; her zamanki limana yanaşmak yerine küçük koya demir attı.

Ada ıssızdı; Dantès oradan ayrıldığından bu yana hiç kimse kıyıya yanaşmamış gibiydi; hazinesine gitti: her şey bıraktığı gibiydi.

Ertesi gün büyük serveti gemiye taşınmış ve gizli çekmecenin üç gözüne yerleştirilip kilitlenmişti.

Dantès sekiz gün daha bekledi. Bu sekiz gün boyunca yatını bir at eğitimcisinin bir atı incelemesi gibi inceleyerek ona adanın çevresinde manevra yaptırdı: bu sürenin sonunda yatın tüm iyi özelliklerini ve tüm kusurlarını öğrenmişti; Dantès iyi nitelikleri artırmaya, kusurları düzeltmeye karar verdi.

Sekizinci gün Dantès tüm yelkenlerini açmış adaya doğru gelen küçük bir gemi gördü ve Jacopo'nun barkosunu tanıdı; ona bir işaret verdi, Jacopo da onu yanıtladı ve iki saat sonra barko yatın yanındaydı.

Edmond'un sorduğu soruların ikisinin de yanıtı üzücüydü.

Yaşlı Dantès ölmüştü.

Mercédès kaybolmuştu.

Edmond iki haberi de sakin bir yüzle dinledi; ama hemen ardından, kimsenin onu izlememesini söyleyerek karaya çıktı.

İki saat sonra geri geldi; Jacopo'nun barkosundan iki adam, manevra yapmasına yardım etmek için onun yatına geçti, Dantès geminin burnunun Marsilya'ya çevrilmesi emrini verdi. Babasının ölümünü tahmin ediyordu; ama Mercédès ne olmuştu?

Edmond, sırrını açığa vurmadan bir görevliye yeterli bilgileri veremezdi; zaten almak istediği başka haberler de vardı, bunlar için ancak kendisine güvenebilirdi. Livorno'da baktığı ayna kendisine, tanınma tehlikesiyle karşılaşmayacağını göstermişti; zaten artık kılık değiştirmek için her tür olanağı vardı. Bir sabah yat, arkasında küçük barko olduğu halde korkusuzca Marsilya limanına gerdi ve aklından çıkmayan o uğursuz akşam onu İf Şatosu'na götürmek için tekneye bindirdikleri yerin tam karşısında durdu.

Dantès bir jandarmanın koruma botuyla kendisine doğru geldiğini gördüğünde ürpermekten kendini alamadı. Ama kazandığı kusursuz güvenle Livorno'da satın aldığı bir İngiliz pasaportunu jandarmaya gösterdi; ve Fransa'da bizimkinden daha çok saygı uyandıran bu yabancı geçiş izni ile kolayca karaya çıktı.

Canebière'e adım atar atmaz Dantès'in farkına vardığı ilk şey *Firavun*'un tayfalarından biri oldu. Bu adam onun emrinde çalışmıştı ve Dantès'in, kendisinde olan değişiklikler konusundaki güvenini sağlamlaştırmak için oradaydı sanki. Dosdoğru o adama gitti ve ona birçok soru sordu, adam bu sorulara yanıt verirken, onunla konuşanı bu adamı daha önce gördüğünü belirtecek kuşkulu hiçbir söz ve davranışta bulunmadı.

Dantès verdiği bilgiler için teşekkür etmek amacıyla denizciye para verdi; bir dakika sonra dürüst adamın, arkasından koştuğunu duydu.

Dantès geri döndü.

"Bağışlayın efendim," dedi denizci "ama herhalde yanıldınız; bana kırk para verdiğinizi sanmış olmalısınız oysa duble Napoléon altını verdiniz."

"Doğru, dostum," dedi Dantès, "yanılmışım, ama dürüstlüğünüz bir ödülü hak ettiği için işte size arkadaşlarınızla benim sağlığıma içmeniz için kabul etmenizi rica edeceğim ikinci bir Napoléon altını."

Denizci Dantès'e öyle büyük bir şaşkınlıkla baktı ki teşekkür etmeyi bile unuttu; o uzaklaşırken arkasından şöyle dedi:

"Bu Hindistan'dan gelmiş bir prens olmalı."

Dantès yoluna devam etti; attığı her adım kalbini yeni bir heyecanla sıkıştırıyordu: düşüncelerinde her zaman var olan tüm çocukluk anıları, zamanın yok edemediği anılar, meydanın her köşesinde, sokağın her kıvrımında, kavşağın her sınır taşında tekrar karşısına çıkıyordu. Noailles sokağının sonuna gelip Meilhan yolunu fark edince dizlerinin titrediğini hissetti, az kalsın bir arabanın tekerleklerinin altında kalacaktı. Sonunda babasının oturmuş olduğu eve kadar geldi. Yaşlı adamın çatı katında, büyük bir özenle kendi elleriyle kafese aldığı sarmaşıklar ve latin çiçekleri yoktu artık.

Bir ağaca dayandı ve bu küçük eski evin son katlarına bakarak birkaç dakika düşünceli kalakaldı; sonunda kapıya doğru ilerledi, eşiği geçti ve boş bir daire olup olmadığını sordu, dolu olmasına karşın beşinci kattaki daireyi gezmek için o kadar üsteledi ki kapıcı yukarı çıktı ve bir yabancının burada oturanlardan daireyi oluşturan iki odayı görmek için izin istediğini söyledi. Bu küçük dairede oturanlar sadece sekiz günden beri evli olan genç bir adamla genç bir kadındı.

Bu iki genci gören Dantès derin bir iç geçirdi.

Zaten artık Dantès'e babasının dairesini anımsatacak hiçbir şey kalmamıştı: artık aynı duvar kağıtları yoktu; Edmond'un çocukluk arkadaşı olan ve tüm ayrıntılarıyla anılarında var olan eski mobilyaların hiçbiri ortada yoktu. Sadece duvarlar aynı kalmıştı.

Dantès yatağa doğru döndü, eski kiracınınkiyle aynı yerdeydi; Edmond gözyaşlarını tutamadı. İhtiyar, oğlunun adını anarak burada son nefesini vermiş olmalıydı.

İki genç, yüzünde hiçbir kıpırtı olmadan yanaklarından iri gözyaşları dökülen bu sert yüzlü adama şaşkınlıkla bakıyorlardı. Ama her acı yanında kendine saygıyı da getirdiği için yabancıya hiç soru sormadılar; sadece rahatça ağlayabilmesi için arkaya çekildiler, Dantès ayrılırken, istediği zaman gelebileceğini, fakirhanelerinin ona her zaman açık olduğunu söyleyerek onu uğurladılar.

Alt kata geçerken Dantès başka bir kapının önünde durdu ve burada hâlâ terzi Caderousse'un oturup oturmadığını sordu. Ama kapıcı sözünü ettiği adamın işlerinin kötü gittiğini ve şimdi Beaucaire'de Bellegarde yolu üstünde küçük bir han işlettiğini söyledi.

Dantès aşağı indi, Meilhan yolundaki evin sahibinin adresini istedi, onun evine gitti, kendisini Lord Wilmore –bu isim ve unvan pasaportunun üstünde yazılı olanlardı– olarak tanıttı ve ondan bu küçük evi yirmi beş bin franka satın aldı. Bu fiyat evin değerinin en az on bin frank fazlasıydı. Ama eğer sahibi yarım milyon isteseydi Dantès bu bedeli de ödemeye hazırdı.

Aynı gün beşinci kattaki gençler, yeni ev sahibinin, oturdukları iki odayı kendisine bırakmaları koşuluyla, kiralarını hiçbir biçimde artırmadan onlara binada istedikleri bir daireyi seçme hakkı verdiğini sözleşmeyi hazırlayan noterden öğrendiler.

Bu garip olay Meilhan yolunun tüm gediklilerini sekiz günden fazla uğraştırdı, biri bile doğru olmayan binlerce tahminde bulundular.

Ama özellikle tüm insanları ve tüm beyinleri allak bullak eden şey, akşam Meilhan yoluna girdiğini gördükleri adamın, Katalanların küçük kasabasında dolaşması, küçük bir balıkçı evine girmesi, orada bir saatten fazla kalıp kimi ölmüş kimi on beş on altı yıldır ortadan yok olmuş birçok kişi hakkında sorular sormuş olmasıydı.

Ertesi gün tüm bu soruları sormak için girdiği evlerdeki insanlar hediye olarak yepyeni, iki sürtme ağı ve bir düz ağ ile süslü bir Katalan kayığı aldılar.

Bu iyi insanlar cömert sorgulayıcıya teşekkür etmeyi çok istediler, ama onlardan ayrıldıktan sonra o adamın bir denizciye bazı emirler vererek atına atladığını ve Aix kapısından geçerek Marsilya'dan ayrıldığını görmüşlerdi.

26
PONT DU GARD HANI

Fransa'nın güneyini benim gibi yaya gezenler Bellegarde ile Beaucaire arasında, kasabadan kente giden yolun hemen hemen yarısında, ama yine de Beaucaire'e Bellegarde'dan daha yakın bir yerde en hafif rüzgarda gıcırdayan sac bir levhanın üstünde Gard Köprüsü'nün kaba bir resminin asılı durduğu küçük bir hanı fark etmiş olabilirler. Rhône Nehri'nin kıyısındaki bu küçük han yolun sol yanında, sırtı nehre dönük olarak yapılmıştır; yanında Languedoc'ta bahçe adı verilen bir alanı vardır, yani, yolculara açılan kapının bulunduğu cephenin karşısındaki cephe, çitle çevrilmiş, birkaç gelişmemiş zeytin ağacının ve yaprakları tozdan gümüş rengini almış birkaç yabani incir ağacının yayıldığı bir alana bakar; ağaçların aralarında bitki olarak sadece sarımsaklar, biberler ve yaban sarımsakları biter; köşelerinden birinde unutulmuş bir nöbetçi gibi şemsiyeye benzer bir çam ağacı esnek gövdesini hüzünle sallarken, yelpaze gibi açılan tepesi güneşte, otuz derece sıcaklık altında çatırdar.

İrili ufaklı tüm bu ağaçlar, Provence'ın üç afetinden biri olan karayelin estiği yönde doğal olarak eğilip bükülür; bildiğiniz ya da bilmediğiniz gibi öbür ikisi Durance ve Parlement'dır.

Orada burada, büyük bir toz gölüne benzeyen çevredeki ovada, ülkedeki bahçıvanların kuşkusuz merak yüzünden yetiştirdikleri ve her biri, bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde yolunu şaşıran yolcuları sert ve tekdüze sesiyle izleyen bir leyleğe tünek olan birkaç has buğday sapı biter.

Bu küçük han yaklaşık yedi sekiz yıldır tüm hizmetlileri Trinette adlı bir oda hizmetçisi ve Pacaud deyince bakan bir ahır görevlisinden ibaret olan bir erkek ve bir kadın tarafından işletilmektedir; Beaucaire'den Aigues-Mortes'a kadar kazılmış bir kanal hızlı at arabasının yerine gemileri, posta arabasının yerine atla çekilen ırmak kayığını başarıyla çalışır hale getirdiğinden bu yana bu ikilinin işbirliği hizmet gereksinimi rahat rahat karşılamaya yetiyordu.

Bu kanal, iflas ettirdiği zavallı hancının üzüntülerini daha da canlı tutmak ister gibi, kendisini besleyen Rhône ile biraz önce kısa, ama aslına sadık bir betimlemesini yaptığımız hana yaklaşık yüz adım uzakta artık kullanılmayan yolun arasından geçiyordu. Bu küçük hanı işleten otelci kırk kırk beş yaşlarında, uzun boylu, kara kuru ve sinirli, çukur ve parlak gözleri, kartal gagası gibi burnu, etobur hayvanlar gibi beyaz dişleriyle tam bir

güneyli tipi idi. Yaşlılığın ilk esintilerine karşın saçları da, yer yer birkaç beyaz kıl serpilmiş, kalın, kıvırcık keçi sakalı gibi, beyazlaşmaya henüz karar verememiş gibi görünüyordu. İster yaya ister arabayla olsun bir müşteri gelip gelmeyeceğini görmek için sabahtan akşama dek kapının eşiğinde durmaktan zavallının doğal olarak esmer olan teni daha da koyu esmer bir tabakayla kaplanmıştı: her zaman düş kırıklığı ile sonuçlanan bekleme sırasında yüzünü güneşin yakıcı sıcaklığından korumak için İspanyol katırcılarının yaptığı gibi başının üstünde düğümlenmiş kırmızı bir mendilden başka bir koruyucu kullanmıyordu. Bu bizim eski tanıdık Gaspard Caderousse idi.

Kızlık adı Madeleine Radelle olan karısı onun aksine solgun, zayıf ve hastalıklı bir kadındı; Arles'da doğmuş, hemşerilerinin geleneksel güzelliğinin ilkel çizgilerini korusa da Aiges-Mortes gölleri ve Camargue bataklıkları yakınında oturanlarda çok görülen gizli ateş nöbetlerinin neredeyse sürekli etkisi altında, yüzünün yavaş yavaş bozulduğunu görmüştü. Bu nedenle kocası kapıda her zamanki nöbetini tutarken o ilk kattaki odasının bir köşesinde titreyerek kimi zaman bir koltuğa uzanıyor, kimi zaman yatağına yaslanıyor, neredeyse hep oturuyordu: adam nöbeti, yılan dilli kaşık düşmanı ile her bir araya gelişinde isteyerek uzatırken, kadın onu yazgıya karşı bitmek tükenmek bilmeyen yakınmalarla rahat bırakmıyor, bu yakınmalara o da her zaman şu felsefi sözcüklerle yanıt veriyordu:

"Sus, Carconte! Tanrı böyle olmasını istiyor."

Bu takma ad, Madeleine Radelle'in Salon ve Lambesc arasında kurulmuş Carconte kasabasında doğmuş olmasından geliyordu. İnsanların her zaman soyadı ile değil lakabı ile adlandırılmasını isteyen ülke âdetine sadık kalan kocası da, kendi kaba konuşması için fazla yumuşak ve fazla hoş sesli kalacak Madeleine adı yerine bu adı takmıştı ona.

Yine de Tanrı'nın buyruklarına bu sözümona boyun eğmeye karşın sakın hancımızın bu lanet Beaucaire kanalının onu düşürdüğü bu sefil durumu derinden hissetmediği, karısının onu rahatsız ettiği bitmez tükenmez yakınmalara karşı bağışıklık kazandığı sanılmasın. O, tüm Güneyliler gibi azla yetinen, büyük gereksinimleri olmayan, dış olaylar karşısında kibirli bir adamdı; zengin olduğu dönemde Carconte ile birlikte, biri Güneyli erkeklerin hem Katalan hem de Endülüs biçiminde göz alıcı giysileri içinde, öbürü Arleslı kadınların sanki hem Yunanlılardan hem Araplardan aldıkları o güzel giysileri ile, gitmedikleri ne bir sığır damgalama şenliği kalmıştı ne de bir ejderha yortusu; ama yavaş yavaş saat zincirleri, gerdanlıklar, bin bir renkli kemerler, işlemeli iç çamaşırlar, kadife ceketler, ince uçlu çoraplar, alacalı tozluklar, gümüş tokalı ayakkabılar yok olmuştu ve artık geçmişinin görkemini bir daha ele geçiremeyen Gaspard Caderousse, para kazanmak için olmaktan çok sığınak gibi elde tutmaya çalıştığı bu zavallı handa otururken, hem karısı hem kendisi için vazgeçmiş olduğu o kibarlar âleminin kendilerine kadar ulaşan seslerini içi içini yiyerek dinliyordu.

Caderousse, her zaman yaptığı gibi, sabahın bir bölümünü kapının önünde geçirmişti; hüzünlü bakışlarını, birkaç tavuğun yemlendiği kel kalmış çimenlikte ve bir tarafı güneye diğer tarafı kuzeye uzanan ıssız yolun iki ucunda gezdiriyordu; tam o sırada, karısının hırçın sesi bulunduğu yerden ayrılmaya zorladı onu. Homurdanarak içeri girdi ve bi-

rinci kata çıktı; yolcuların geçerken onu gözden kaçırmamalarını ister gibi, kapıyı tamamen açık bırakmıştı.

Caderousse'un içeri girdiği sırada göz gezdirdiği sözünü ettiğimiz büyük yol, çöl kadar ıssız ve çıplaktı; iki sıra seyrek ağacın arasında uçsuz bucaksız ve beyaz uzanıyordu, günün başka saatini seçme özgürlüğü olan hiçbir yolcunun bu ürkütücü Sahra'dan geçmeyi göze almayacağı çok iyi anlaşılıyordu.

Yine de tüm olasılıklara karşın eğer Caderousse yerinde kalsaydı, Bellegarde yönünden bir atlı ve bir atın geldiğini görebilirdi; atın huzurlu ve dostça yürüyüşü sahibiyle çok iyi bir ilişkisi olduğunu ortaya koyuyordu. At rahat bir biçimde rahvan giden iğdiş edilmiş bir attı; atlı öğle sıcağının kavuruculuğuna karşın siyahlar giymiş, başında üç boynuzlu bir şapka bulunan bir papazdı; hiç oyalanmadan, rahat bir hızla ilerliyorlardı.

Kapıya gelince durdular: adamın mı atı durdurduğu, atın mı adamı durduğu konusunda karar vermek zordu; ama ne olursa olsun atlı ayağını yere bastı, atı yularından çekerek artık sadece bir demiri tutan harap bir kepengin mandalına bağlamaya gitti; sonra ter içinde kalmış alnını kırmızı pamuklu bir mendille kurulayarak kapıya doğru ilerleyen rahip, elinde tuttuğu bastonun demir ucuyla kapının eşiğine üç kez vurdu.

Büyük siyah bir köpek hemen ayağa kalktı, havlayarak ve beyaz sivri dişlerini göstererek birkaç adım attı: insanlara çok az alışık olduğunu gösteren iki düşmanca gösteri.

Hemen arkasından hantal bir adım duvar boyunca yükselen tahta merdiveni sarstı, kapısında rahibin durduğu fakir konukevinin sahibi eğilerek ve geri geri yürüyerek aşağı iniyordu.

"İşte geldim!" diyordu Caderousse şaşkın şaşkın, "işte geldim! Susar mısın Margottin! Korkmayın efendim, havlar, ama ısırmaz. Şarap istersiniz değil mi? Çok kötü bir sıcak var... Ah! bağışlayın," diye sözünü yarıda kesti Caderousse, ne tür bir insanla karşı karşıya olduğunu görerek, "kimi konuk etme onurunu duyduğumu bilmiyordum; ne istersiniz, ne dilersiniz rahip efendi? Emrinizdeyim."

Rahip iki üç saniye bu adama garip bir dikkatle baktı, hattâ hancının dikkatini kendi üstüne çekmeye çalışıyor gibiydi; sonra onun bir yanıt alamadığı için şaşkınlık dışında bir duygu göstermediğini fark ederek bu şaşkınlığa son verme zamanı geldiğini düşündü ve çok belirgin bir İtalyan aksanıyla şöyle dedi:

"Mösyö Caderousse değil misiniz?"

"Evet, efendim," dedi belki de suskunluktan daha fazla bu soruya şaşırmış olan hancı, "ben oyum, Gaspard Caderousse, size hizmet için varım."

"Gaspard Caderousse... evet, bu ad ve soyadıydı sanırım; bir zamanlar Meilhan yolunda oturuyordunuz değil mi? Dördüncü katta?"

"Evet öyle."

"Orada terzilik yapıyordunuz değil mi?"

"Evet, ama işler kötü gitti: şu kör olası Marsilya'da hava o kadar sıcak ki sonunda sanırım artık hiçbir şey giymeyeceğiz. Ama sıcaklık deyince, biraz serinlemek istemez misiniz rahip efendi?"

"Evet, isterim, bana en iyi şarabınızdan bir şişe verin ve konuşmamıza kaldığımız yerden devam edelim lütfen."

"Nasıl isterseniz rahip efendi," dedi Caderousse.

Ve Caderousse, elinde kalan son Cahors şarap şişelerinden birini satma fırsatını kaçırmamak için, hem oda hem mutfak işlerini gören girişteki odanın döşemesinde açtıkları küçük taban kapağını çabucak kaldırdı.

Beş dakikanın sonunda yeniden ortaya çıktığında rahibi bir arkalıksız sandalyeye oturmuş, dirseğini uzun masaya dayamış buldu, o sırada, bu garip yolcunun, her zamankinin tersine, bir şeyler alacağını anlayarak onunla barış yapmış gibi görünen Margottin zayıf boynunu ve baygın gözlerini onun bacağına dayamıştı.

"Yalnız mısınız?" diye sordu rahip hancıya, o sırada hancı onun önüne bir bardak ve bir şişe koyuyordu.

"Ah! Tanrım! evet! Yalnız ya da hemen hemen yalnız rahip efendi; çünkü her zaman hasta olduğu için bana hiçbir konuda yardımcı olamayan bir karım, zavallı Carconte var."

"Ah! evlisiniz demek!" dedi rahip bir tür ilgiyle ve zavallı çiftin tek tük mobilyasının azıcık olan değerini ölçmek ister gibi çevresine bir göz atarak.

"Zengin olmadığımı görüyorsunuz, değil mi rahip efendi?" dedi Caderousse içini çekerek; "ama ne yapalım! Bu dünyada zengin olmak için dürüstlük yetmiyor."

Rahip delici bakışlarını ona dikti.

"Evet, dürüstlük; bununla övünebilirim efendim," dedi hancı rahibin gözünün içine bakarak, bir eli göğsünde, başını yukarı aşağı sallayarak; " ve günümüzde herkes bunu söyleyemez."

"Eğer söyledikleriniz doğruysa bu çok iyi," dedi rahip; "çünkü er ya da geç dürüst olanın ödüllendirileceğine, kötünün cezalandırılacağına kesinlikle inanıyorum."

"Bunu söylemek sizin göreviniz rahip efendi; bunu söylemek sizin göreviniz," dedi Caderousse, acı bir ifadeyle; "ama insanlar söylediklerinize inanıp inanmamakta özgürler."

"Böyle konuşmakta haksızsınız mösyö," dedi rahip, "çünkü biraz sonra ileri sürdüğüm şeyin kanıtı belki de ben olacağım."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Caderousse şaşırmış bir biçimde.

"Her şeyden önce iş yapacağım kişinin siz olup olmadığınızdan emin olmam gerektiğini söylüyorum."

"Size ne gibi kanıtlar vermemi istiyorsunuz?"

"1814 ya da 1815 yıllarında Dantès adlı bir denizci tanımış mıydınız?"

"Dantès!.. evet onu tanıdım, şu zavallı Edmond! sanırım odur! Hattâ en iyi dostlarımdan biriydi!" diye bağırdı, yüzünü lal rengi bir kırmızılık kaplayan Caderousse, o sırada rahibin aydınlık ve güvenli bakışlarına soru sorduğu kişiyi tümüyle hoş gören bir rahatlık ifadesi yerleşmişti.

"Evet, gerçekten adının Edmond olduğunu sanıyorum."

"Evet, adı Edmond'du, küçük Edmond! Adımın Gaspard Caderousse olduğu ne kadar doğruysa onun adı da Edmond'du. Bu zavallı Edmond ne oldu efendim?" diye sür-

dürdü hancı; "onu tanıdınız mı? Hâlâ yaşıyor mu? Özgür mü? Mutlu mu?"

"Toulon zindanlarında prangalarını sürüyen forsalardan daha umutsuz ve daha sefil bir tutuklu olarak öldü."

Caderousse'un daha önce yüzünü kaplayan kırmızılığın yerini ölümcül bir solukluk aldı. Arkasını döndü, rahip onun başına bağladığı kırmızı mendilin köşesiyle gözyaşını sildiğini gördü.

"Zavallı küçük!" diye mırıldandı Caderousse. "Pekala! İşte size söylediğimin yeni bir kanıtı daha rahip efendi, Tanrı sadece kötüler için iyi. Ah!" diye sürdürdü Caderousse, Güneylilerin renkli diliyle, "dünya gitgide daha kötü oluyor, gökyüzünden iki gün barut yağıyor, bir saat ateş, her şeyi konuşalım!"

"Bu çocuğu tüm kalbinizle seviyor görünüyorsunuz mösyö," dedi rahip.

"Evet," dedi Caderousse, "bir an onun mutluluğunu kıskanmış olduğum için kendi kendime kızsam da onu çok severdim. Ama o zamandan bu yana size yemin ediyorum, Caderousse yemini, onun kötü yazgısına çok üzüldüm."

Bir an sessizlik oldu, bu sırada rahip, sabit bakışlarla hancının yüzündeki ifade değişikliklerini incelemekten bir an bile geri kalmamıştı.

"Siz onu, zavallı küçüğü tanıdınız mı?" diye sürdürdü Caderousse.

"Ona son dinsel yardımlarda bulunmak için ölüm döşeğine çağrılmıştım," diye yanıt verdi rahip.

"Neden öldü?" diye sordu Caderousse kısık bir sesle.

"Tutukluluktan değilse, hapishanede neden otuz yaşında ölünür?"

Caderousse alnından akan teri sildi.

"Burada garip olan şey şu," dedi rahip, "Dantès'in ölüm döşeğinde bana hep tutuklu olmasının gerçek nedenini bilmediği konusunda ayaklarını öptüğü İsa üzerine yemin etmesi."

"Bu doğru, bu doğru," diye mırıldandı Caderousse, "bunu bilemezdi; hayır, rahip efendi, zavallı küçük yalan söylemiyordu."

"Bana kendisinin hiçbir zaman aydınlatamadığı felaketini aydınlatma ve eğer geçmişinde bir leke varsa bunu temizleme ve anısını saygınlığına kavuşturma görevi verdi."

Rahibin gitgide daha da sabitleşen bakışları Caderousse'un yüzünde beliren neredeyse karanlık anlatımı yakaladı.

"Zengin bir İngiliz," diye sürdürdü rahip, "ikinci Restorasyon'da hapisten çıkan mutsuzluk arkadaşı, çok değerli bir elmasın sahibiymiş. Hapisten çıkarken hastalığı sırasında ona bir kardeş gibi özen gösteren Dantès'e bu elması minnettarlığının bir kanıtı olarak bırakmak istemiş. Dantès bu elması, sonradan önce alıp sonra ona ihanet edebilecek gardiyanları kandırmak için kullanacağına, hapishaneden çıkacağı gün için hep özenle saklamış. Çünkü eğer hapishaneden çıkarsa sadece bu elmasın satışı ile bir servet edinebilirdi."

"O zaman, dediğiniz gibi, bu çok değerli bir elmas mı?" diye sordu Caderousse gözleri parlayarak.

"Her şey görecelidir," dedi rahip, "Edmond için çok değerli; bu elmasa elli bin frank değer biçilmişti."

"Elli bin frank!" dedi Caderousse; "ama öyleyse bu fındık kadar mı büyük?"

"Hayır, tam olarak değil," dedi rahip, "ama bunu siz değerlendirebilirsiniz, çünkü üstümde."

Caderousse rahibin giysilerinin altında sözünü ettiği emaneti arıyor gibiydi.

Rahip cebinden siyah deriden küçük bir kutu çıkardı, açtı ve çok iyi bir işçilikle yapılmış bir yüzüğün üstüne yerleştirilmiş büyüleyici bir parlaklık Caderousse'un şaşkın gözlerini kamaştırdı.

"Bunun değeri elli bin frank mı?"

"Çerçevesi hariç, ayrıca o da çok değerli," dedi rahip.

Sonra mücevher kutusunu kapadı ve Caderousse'un aklının bir ucunda parıldamayı sürdüren elması cebine koydu.

"Ama nasıl oluyor da bu elmas sizin elinizde bulunuyor rahip efendi?" diye sordu Caderousse. "Edmond sizi mirasçısı mı yaptı?"

"Hayır, ama onun vasiyetini yerine getiren kişi yaptı. Bana, 'üç iyi dostum ve bir nişanlım var,' dedi: "beni acıyla andıklarından emin olduğum dört kişi: bu iyi dostlardan birinin adı Caderousse."'

Caderousse ürperdi.

"'Öbürü,'" diye sürdürdü rahip Caderousse'un heyecanını fark etmemiş gibi görünerek, "'öbürünün adı Danglars; üçüncüsü,'" diye ekledi, "'hasmımdı ama beni seviyordu.'"

Rahibin konuşmasını yarıda kesmek için bir hareket yapan Coderousse'un yüz çizgileri seytani bir gülümsemeyle aydınlandı.

"Durun," dedi rahip, "bırakın, bitireyim, bana söyleyecek bir şeyiniz varsa, daha sonra söylersiniz. 'Üçüncüsü hasmımdı ama o da beni seviyordu, adı da Fernand'dı, nişanlıma gelince, onun adı...' Nişanlısının adını hatırlamıyorum," dedi rahip.

"Mercédès," dedi Caderousse.

"Ah! evet, öyleydi," dedi rahip boğuk bir soluk alarak, "Mercédès."

"Peki sonra?" diye sordu Caderousse.

"Bana bir sürahi su verin," dedi rahip.

Caderousse hemen söyleneni yaptı.

Rahip bardağı doldurdu ve birkaç yudum içti.

"Nerede kalmıştık?" diye sordu, bardağını masaya bırakırken.

"Nişanlısının adı Mercédès'ti."

"Evet, öyleydi. 'Marsilya'ya gideceksiniz...' Konuşan hep Dantès, anlıyor musunuz?"

"Çok iyi anlıyorum."

"'Bu elması satacaksınız, beş paya ayıracaksınız, bunları yeryüzünde beni seven tek varlıklar olan bu iyi dostlar arasında paylaştıracaksınız!'"

"Nasıl beş pay?" dedi Caderousse, "bana dört kişinin adını saydınız."

"Çünkü bana söylendiğine göre beşincisi ölmüş... Beşinci, Dantès'in babasıydı."

"Ne yazık ki evet," dedi, içinde çarpışan coşkun duygularla heyecanlanmış olan Caderousse; "ne yazık ki evet, zavallı adam öldü."

"Bu olayı Marsilya'da öğrendim," dedi rahip kayıtsız görünmek için çaba göstererek, "ama bu ölüm o kadar uzun zaman önce olmuş ki hiçbir ayrıntı elde edemedim... Bu ihtiyarın sonu hakkında siz bir şey biliyor musunuz?"

"Eh!" dedi Caderousse, "bunu benden iyi kim bilebilir ki?.. O iyi adamla kapı komşusuyduk... Ah! Tanrım! evet: oğlunun ortadan yok oluşundan hemen hemen bir yıl sonra zavallı ihtiyar öldü!"

"Neden öldü?"

"Doktorlar hastalığına... mide bağırsak yangısı dediler sanırım; onu tanıyanlar acıdan öldüğünü söylediler... onu neredeyse ölürken gören ben ise onun..."

Caderousse durdu.

"Neden öldü?" dedi kaygıyla rahip.

"Açlıktan öldüğünü söylüyorum."

"Açlıktan mı?" diye bağırdı rahip, iskemlesi üzerinde sıçrayarak, "açlıktan ha! Beş para etmez hayvanlar bile açlıktan ölmüyor! Sokaklarda başıboş dolaşan köpekler kendilerine bir parça ekmek atan merhametli bir el buluyorlar; ve bir insan, bir Hıristiyan, onun gibi Hıristiyan olduklarını söyleyen başka insanların ortasında açlıktan ölüyor ha! Olanaksız! Ah! bu olanaksız!"

"Söyleyebileceğim bu," diye sürdürdü Caderousse.

"Ve hatalısın," dedi merdivenlerde bir ses, "yine neye burnunu sokuyorsun?"

İki adam döndüler ve tırabzanın parmaklıkları arasından Carconte'un hastalıklı yüzünü gördüler; oraya kadar kendini sürüklemişti ve son basamağa oturup başını dizlerine dayamış konuşmayı dinliyordu.

"Asıl sen ne karışıyorsun kadın?" dedi Caderousse. "Mösyö bilgi almak istiyor, terbiye gereği ben de veriyorum."

"Evet, ama ihtiyatlı olma gereği, reddedebilirsin. Seni ne amaçla konuşturduklarını kimbilir budala?"

"Çok iyi bir amaçla madam, size güvence veririm," dedi rahip. "Kocanızın korkacak hiçbir şeyi yok, yeter ki içtenlikle yanıt versin."

"Korkacak hiçbir şey yok, doğru! Güzel sözlerle başlanır sonra korkacak hiçbir şey yok denir; sonra da verilen sözlerin hiçbiri tutulmadan çekip gidilir ve günün birinde zavallı dünyamızın üstüne nereden geldiği bilinmeyen bir felaket çöker."

"Sakin olun sevgili bayan, benden size kötülük gelmeyecek, bunu garanti ederim."

Carconte duyamadıkları bir şeyler homurdandı ve bir an kaldırdığı başını yeniden dizlerine dayadı, sonra kocasını konuşması için rahat bırakarak ama bir sözcüğü bile kaçırmayacak biçimde yerleşerek ateşten titremeye devam etti.

Bu sırada rahip birkaç yudum su içmiş ve kendine gelmişti.

"Ama," diye yeniden başladı, "bu zavallı yaşlı adam herkes tarafından bu denli terk edildiği için mi böyle öldü?"

"Ah! efendim," dedi Caderousse, "sadece Katalan Mercédès ve Mösyö Morrel onu terk etmedi; ama zavallı ihtiyar, Fernand'a karşı büyük bir soğukluk duyuyordu, işte bu

adam," diye alaylı bir biçimde devam etti Caderousse, "Dantès'in dostlarımdan biri diye söz ettiği kişidir."

"Dostu değil miydi yoksa?" dedi rahip.

"Gaspard! Gaspard!" diye seslendi kadın merdivenin üstünden, "söyleyeceğin şeye dikkat et."

Caderousse sabırsızlık gösteren bir hareket yaptı ve sözünü kesene başka yanıt vermeden rahibe şöyle dedi:

"Karısına göz dikilen kişinin dostu olunabilir mi? Altın kalpli bir insan olan Dantès tüm bu insanlara dostum derdi... Zavallı Edmond!.. Gerçekten de bilmediği iyi olmuş; öleceği anda onları affetmekte çok güçlük çekerdi... Ne derlerse desinler," diye devam etti Caderousse kaba bir şiirselliğin eksik olmadığı konuşmasıyla, "yaşayanların kininden çok ölülerin lanetinden korkarım ben."

"Budala!" dedi Carconte.

"Şu Fernand'ın Dantès'e karşı ne yaptığını biliyor musunuz?" diye devam etti rahip.

"Çok iyi bildiğimi sanıyorum."

"Anlatın o zaman."

"Gaspard, istediğini yap, patron sensin," dedi kadın; "ama beni dinlersen, hiçbir şey söyleme."

"Bu kez sanırım haklısın kadın," dedi Caderousse.

"Yani hiçbir şey söylemek istemiyor musunuz?" diye sordu rahip.

"Neye yarar ki!" dedi Caderousse. "Eğer küçük yaşasaydı ve bana gelip dostunu düşmanını bir kez olsun öğrenmek istediğini söyleseydi, o zaman başka; ama şimdi o, bana söylediğinize göre toprak altında, artık kin duyamaz, artık intikam alamaz. Kapatalım bu konuyu."

"O zaman siz iğrenç ve sahte dost dediğiniz bu kişilere bağlılıklarının karşılığı olarak ödül vermemi mi istiyorsunuz?" dedi rahip.

"Doğru, haklısınız," dedi Caderousse. "Zaten onlar için şimdi zavallı Edmond'un mirasından kalan şeyin ne önemi olacak? Denize düşen bir damla su!"

"Ayrıca bu adamlar seni bir hareketle ezebilirler," dedi kadın.

"Bu ne demek? Bu adamlar zengin ve güçlü mü oldular?"

"Siz onların öyküsünü bilmiyor musunuz?"

"Hayır, bana bunu anlatın."

Caderousse bir an düşünür gibi oldu.

"Hayır, doğrusu bu biraz uzun olacak," dedi.

"Susmakta özgürsünüz dostum," dedi rahip büyük bir kayıtsızlık gösteren bir tonla, "tedirginliğinize saygı duyuyorum; şimdi yaptığınız gerçekten iyi bir adamın yapacağı bir şey: artık bundan söz etmeyelim. Ben ne yapmakla yükümlüydüm? Basit bir işlemle. Bu elması satacağım."

Cebinden elması çıkardı, mücevher kutusunu açtı ve Caderousse'un kamaşan gözlerinin önüne serdi.

"Gel bak kadın!" dedi Caderousse boğuk bir sesle.

"Bir elmas!" dedi Carconte, ayağa kalkıp merdiveni oldukça kararlı adımlarla inerek; "bu elmas da nedir?".

"Duymadın mı, kadın?" dedi Caderousse, "küçüğün bize bıraktığı elmas bu: önce babasına, sonra üç dostuna, Fernand'a, Danglars'a, bana ve nişanlısı Mercédès'e. Elmasın değeri elli bin frank."

"Ah! Ne güzel mücevher!" dedi kadın.

"Bu tutarın beşte biri mi bize ait?" dedi Caderousse.

"Evet, mösyö," diye yanıt verdi rahip, "Dantès'in babasının payını da dördünüze bölüştürmeye hakkım var sanıyorum."

"Neden dördümüze?" diye sordu Carconte.

"Çünkü siz Dantès'in dört dostuydunuz."

"İhanet edenler dost değildir!" diye kısık bir sesle mırıldandı bu kez kadın.

"Evet, evet," dedi Caderousse, "ben de bunu söylüyordum: bu hemen hemen kutsal şeylere bir saygısızlık, ihaneti ödüllendirmek neredeyse kutsal şeylere hakaret, belki de suç."

"Bunu siz istediniz," dedi sakin bir biçimde rahip, elması yeniden cüppesinin cebine koyarken; "şimdi bana Dantès'in son isteklerini yerine getirebilmem için dostlarının adresini verin."

Caderousse'un alnından boncuk gibi terler akıyordu; rahibin ayağa kalktığını, atının nasıl olduğunu görmek için kapıya doğru gittiğini ve geri geldiğini gördü.

Caderousse ve karısı tanımlanması güç bir yüz ifadesiyle birbirlerine bakıyorlardı.

"Elmas tümüyle bizim olabilir," dedi Caderousse.

"Öyle mi dersin?" diye yanıt verdi kadın.

"Bir kilise adamı bizi aldatmaz."

"İstediğini yap," dedi kadın; "bana gelince, ben bu işe karışmam."

Ve titreyerek merdivenin yolunu tuttu; yakıcı sıcağa karşın dişleri birbirine çarpıyordu.

Son basamakta bir an durdu.

"İyi düşün Gaspard!" dedi.

"Karar verdim," dedi Caderousse.

Carconte içini çekerek odasına girdi; koltuğuna gidinceye kadar ayağının altında gıcırdayan döşemenin sesi duyuldu, sonra da düşer gibi beceriksizce oturdu.

"Neye karar verdiniz?" diye sordu rahip.

"Size her şeyi söylemeye," diye yanıt verdi Caderousse.

"Sanırım aslında yapılacak en iyi şey bu," dedi rahip; "benden gizlemek istediğiniz şeyleri merak ettiğimden değil; ama sonuçta mirası vasiyet sahibinin isteklerine göre dağıtmama yardımcı olabilirseniz iyi olur."

"Umarım," diye yanıt verdi Caderousse, yanakları açgözlülük ve umutla kızarıp alev alev yanarak.

"Sizi dinliyorum," dedi rahip.

"Bekleyin," dedi Caderousse, "en ilginç yerinde sözümüzü kesebilirler ve bu hiç hoş olmaz: zaten sizin burada olduğunuzu bilmelerinin hiçbir yararı yok."

Hanın kapısına gitti, kapıyı kapadı, üstelik önlem olarak gece sürgüsünü de indirdi.

Bu sırada rahip rahatça dinleyebilmek için kendine bir yer seçmişti; ışık karşısındakinin tam yüzüne düşerken kendisi karanlıkta kalabilecek biçimde bir köşeye oturmuştu. Başı eğik, elleri kavuşmuş ya da daha çok kasılmış, tüm dikkatiyle dinlemeye hazırlanıyordu.

Caderousse arkalıksız bir sandalyeyi çekti ve onun karşısına oturdu.

"Seni hiçbir şeye zorlamadığımı anımsa!" dedi Carconte'un titreyen sesi, sanki döşemenin aralığından hazırlanmakta olan sahneyi görmüş gibi.

"İyi, iyi," dedi Caderousse, "artık bundan söz etmeyelim; her şeyin sorumluluğunu üstleniyorum."

Ve başladı.

27
ANLATI

"Her şeyden önce," dedi Caderousse, "sizden bana bir şey için söz vermenizi istiyorum."

"Ne için?" diye sordu rahip.

"Eğer size vereceğim ayrıntıların herhangi birini kullanırsanız bu ayrıntıların benden geldiğini bileceklerdir, çünkü size sözünü edeceğim kişiler zengin ve güçlüdürler, bana bir fiske atsalar cam gibi tuz buz ederler."

"İçiniz rahat olsun dostum," dedi rahip, "ben rahibim, çıkarılan günahlar içimde kalır; dostumuzun son isteklerini gerektiği gibi yerine getirmekten başka bir amacımız olmadığını anımsayın; kinsiz olduğu kadar hiç sakınmadan da anlatın gerçeği, ama tüm gerçeği: bana sözünü edeceğiniz kişileri tanımıyorum, belki de hiç tanımayacağım; zaten ben İtalyanım, Fransız değilim; ben Tanrı'ya aitim, insanlara değil, sadece ölmekte olan bir insanın son isteklerini yerine getirmek için çıktığım manastırıma geri döneceğim"

Verilen bu olumlu söz Caderousse'a biraz güven vermiş gibi göründü.

"Pekala! bu durumda," dedi Caderousse, "zavallı Edmond'un içten ve özverili sandığı bu dostları konusunda sizi yanılgıdan kurtarmak istiyorum, hattâ daha ileri gideceğim, bunu yapmak zorundayım."

"Babasından başlayalım lütfen," dedi rahip. "Edmond, büyük bir sevgi duyduğu bu ihtiyardan bana çok söz etti."

"Öykü acıklıdır mösyö," dedi Caderousse başını sallayarak; "siz başlangıcını biliyor olmalısınız."

"Evet," diye yanıt verdi rahip, "Edmond bana Marsilya yakınında küçük bir kulüpte tutuklandığı âna kadar olanları anlattı."

"Réserve'de! Aman Tanrım, evet! Her şey oradaymışım gibi gözümün önünde hâlâ."

"Nişan yemeği sırasındaydı değil mi?"

"Evet, neşeli başlamış olan yemek acıyla bitti: bir komiser yanında tüfekli dört adamla içeri girdi ve Dantès tutuklandı."

"İşte bildiklerim burada sona eriyor mösyö," dedi rahip; "Dantès'in kendisi de kesinlikle kişisel olanların dışında başka hiçbir şey bilmiyordu, çünkü size adını verdiğim beş kişiden hiçbirini ne bir daha gördü ne de onlardan söz edildiğini duydu."

"Pekala! Dantès tutuklanınca Mösyö Morrel bilgi almak için koştu: aldığı bilgiler çok

üzücüydü. İhtiyar evine yalnız döndü, ağlayarak düğün elbisesini katladı, bütün gününü odasında ileri geri dolaşarak geçirdi, akşam hiç yatmadı, ben onun alt katında oturuyordum, bütün gece onun gezindiğini duydum; ben de, söylemeliyim ki hiç uyumadım, çünkü bu babanın acısı beni çok üzüyordu ve attığı her adım, sanki göğsüme basmış gibi kalbimi sıkıştırıyordu.

"Ertesi gün Mercédès Mösyö de Villefort'dan yardım istemek için Marsilya'ya geldi: hiçbir şey elde edemedi; ama hemen ihtiyarı görmeye gitti. Onun o kadar üzgün ve bitkin, gece hiç yatağa girmemiş ve bir gün önceden beri hiçbir şey yememiş olduğunu görünce ona bakmak için götürmek istedi, ama ihtiyar buna hiçbir zaman razı olmadı.

"'Hayır,' diyordu, 'evden ayrılmayacağım, çünkü zavallı çocuğum her şeyden çok beni sever, hapishaneden çıkarsa önce beni görmek için koşacaktır. Eğer onu beklemek için burada olmazsam ne der?'

"Tüm bunları sahanlıktan dinliyordum, çünkü Mercédès'in ihtiyarı kendisiyle birlikte gitmeye razı etmesini istiyordum; bütün gün başımın üstünde yankılanan bu ayak sesleri beni bir an bile rahat bırakmıyordu."

"Ama avutmak için yaşlı adamın yanına çıkmıyor muydunuz?" diye sordu rahip.

"Ah! Mösyö!" diye yanıt verdi Caderousse, "avunmak isteyeni avutursunuz, o bunu istemiyordu ki: zaten neden bilmem, ama beni görmekten iğreniyormuş gibi geliyordu bana. Bir gece hıçkırıklarını duyunca kendimi tutamadım ve yukarı çıktım; ama kapısına geldiğimde artık hıçkırmıyordu, dua ediyordu. Bulduğu anlamlı sözleri, acıklı yalvarışları size nasıl aktarabileceğimi bilemiyorum mösyö: bu dindarlığın ötesinde bir şeydi, acının ötesinde bir şey; sofu olmayan ve Cizvitleri sevmeyen ben bile o gün kendime şöyle dedim: gerçekten de iyi ki yalnızım ve iyi ki yüce Tanrı bana çocuk vermemiş çünkü eğer baba olsaydım ve bu zavallı ihtiyarınki gibi bir acı duysaydım ne aklımda ne de yüreğimde onun ulu Tanrı'ya söylediği tüm bu sözleri bulamayarak, daha fazla acı çekmemek için kendimi dosdoğru denize atardım."

"Zavallı baba!" diye mırıldandı rahip.

"Günden güne daha yalnız ve insanlardan uzak yaşıyordu: Mösyö Morrel ve Mercédès sık sık onu görmeye geliyorlardı ama kapısı kapalıydı; evinde olduğundan emin olmama karşın yanıt vermiyordu. Bir gün her zaman yaptığının tersine Mercédès'i içeri aldı, zavallı kız kendisi de umutsuz iken ona güç vermeye çalışıyordu:

"'İnan bana kızım,' dedi ona, 'Dantès öldü; bizim onu beklememiz boşuna, şimdi o bizi bekliyor: ben mutluyum, en yaşlı benim ve bu nedenle onu ilk gören ben olacağım.'

"Ne kadar iyi olurlarsa olsunlar, gördüğünüz gibi, artık size acı veren insanları görmekten vazgeçiyorsunuz; yaşlı Dantès sonunda yapayalnız kaldı: artık sadece zaman zaman yabancıların onun evine çıkıp kötü gizlenmiş paketlerle aşağı indiklerini görüyordum; o zaman bu paketlerin ne olduğunu anladım: yaşamak için elinde kalan çok az şeyi satıyordu. Sonunda zavallı adamın eski püskü eşyaları da tükendi; üç aylık kira borcu vardı: onu evden çıkarmakla tehdit ettiler; sekiz günlük bir süre daha istedi, kabul ettiler. Bu ayrıntıyı biliyorum, çünkü ev sahibi ondan çıkınca benim evime geldi.

"İlk üç gün onun her zamanki gibi yürüdüğünü duydum; ama dördüncü gün hiçbir şey duymadım. Tanrı'ya sığınıp yukarı çıktım: kapı kapalıydı; ama anahtar deliğinden onu o kadar soluk, o kadar bitkin gördüm ki çok hasta olduğunu düşünerek Mösyö Morrel'e haber verdim ve Mercédès'in evine koştum. İkisi de aceleyle geldiler. Mösyö Morrel bir doktor getirmişti; doktor mide bağırsak yangısı olduğunu söyledi ve perhiz verdi. Oradaydım mösyö ve ihtiyarın bu reçeteye nasıl gülümsediğini hiçbir zaman unutamayacağım.

"O günden itibaren kapısını açtı: artık yememek için bir özrü vardı; doktor perhiz vermişti."

Rahip iniltiye benzer bir ses çıkardı.

"Bu öykü sizin ilginizi çekti değil mi mösyö?" dedi Caderousse.

"Evet," diye yanıt verdi rahip; "yürek sızlatıcı."

"Mercédès geri geldi; onu o kadar değişmiş buldu ki ilk kez olduğu gibi onu yine evine götürmek istedi. Mösyö Morrel'in de görüşü buydu, onu zorla götürmek istiyordu; ama ihtiyar o kadar bağırdı ki korktular. Mercédès yatağının başucunda kaldı, Mösyö Morrel Katalan kıza, şöminenin üstüne bir kese bıraktığını işaret ederek uzaklaştı. Ama doktorun verdiği reçeteyi öne süren ihtiyar hiçbir şey yemek istemedi. Sonunda umutsuz ve perhizle geçen dokuz günün sonunda, Mercédès'e 'Edmond'u bir daha görürseniz onu kutsayarak öldüğümü söyleyin,' dedi ve son nefesini verdi."

Rahip yerinden kalktı, titreyen elini kurumuş boğazına götürerek odada iki kez dolandı.

"Ve size göre onun ölümü..."

"Açlıktan... mösyö, açlıktan," dedi Caderousse; "bizim burada iki Hıristiyan olduğumuz ne kadar doğruysa bunun da o kadar doğru olduğuna güvence veririm." Rahip titreyen eliyle içinde daha yarısına kadar su olan bardağı aldı, bir dikişte boşalttı ve yanakları solgun, gözleri kızarmış olarak yeniden oturdu.

"Bunun büyük bir felaket olduğunu itiraf edin!" dedi boğuk bir sesle.

"Daha da fazla, mösyö, Tanrı'nın burada hiç rolü yok, bunun nedeni sadece insanlar."

"Şu adamlara geçelim," dedi rahip; "ama bana her şeyi söylemekle yükümlü olduğunuzu düşünün," diye devam etti hemen hemen tehdit eder gibi; "bakalım oğulu umutsuzluktan, babayı açlıktan öldüren bu insanlar kimlermiş?"

"Onu kıskanan iki adam mösyö, biri aşkı öbürü hırsı yüzünden: Fernand ve Danglars."

"Bu kıskançlık nasıl ortaya çıktı, söyleyin."

"Edmond'u Bonaparte ajanı olarak ihbar ettiler."

"Ama ikisinden hangisi onu ihbar etti, ikisinden hangisi gerçek suçlu?"

"İkisi de, mösyö, biri mektubu yazdı, öbürü postaya attı."

"Bu mektup nerede yazılmıştı?"

"Yine Réserve'de, düğünden bir gün önce."

"Bu iyi, bu iyi," diye mırıldandı rahip. "Ah! Faria, Faria! İnsanları ve olayları ne kadar iyi tanıyorsun!"

"Ne diyorsunuz, mösyö?" diye sordu Caderousse.

"Hiçbir şey," dedi rahip; "devam edin."

"Yazısı tanınmasın diye ihbar mektubunu sol eliyle yazan Danglars idi, onu gönderen de Fernand."

"Ama siz de oradaydınız demek," diye birden bağırdı rahip.

"Ben!" dedi Caderousse şaşkın; "kim size benim orada olduğumu söyledi?"

Rahip çok ileri gittiğini anladı.

"Hiç kimse," dedi, "ama tüm bu ayrıntıları bildiğinize göre sizin buna tanık olmuş olmanız gerekiyor."

"Doğru," dedi Caderousse, boğuk bir sesle, "oradaydım."

"Siz bu alçaklığa karşı çıkmadınız mı?" dedi rahip; "o zaman siz de onların suç ortağısınız."

"Mösyö," dedi Caderousse, "onların ikisi de bana neredeyse aklımı kaçıracak kadar içirmişlerdi. Ancak bir bulutun arasından görüyordum. Bu durumdaki bir adamın söyleyebileceği her şeyi söyledim; ama ikisi de yapmak istediklerinin bir şaka olduğunu, bunun arkasının gelmeyeceğini söylediler."

"Ertesi gün mösyö, ertesi gün şakanın ne olduğunu gördünüz; yine de hiçbir şey söylemediniz; Dantès tutuklandığında siz de oradaydınız."

"Evet mösyö, oradaydım, konuşmak istedim, her şeyi söylemek istedim, ama Danglars bana engel oldu.

"'Eğer suçluysa, söz gelişi,' dedi bana, 'gerçekten Elbe Adası'na uğramışsa, gerçekten Paris'te bulunan Bonapartçı bir kurul için mektup taşıyorsa, bu mektup üstünde bulunursa, ona destek olanlar da suç ortağı sayılacaklardır.'

"O zamanki siyasi ortamdan korktum, bunu itiraf ediyorum; sustum, bu korkaklıktı, kabul ediyorum, ama suç değildi."

"Anlıyorum; istediklerini yapmalarına ses çıkarmadınız, hepsi bu."

"Evet, mösyö," diye yanıt verdi Caderousse, "bu vicdan azabı ne geceleri ne gündüzleri yakamı bırakmadı. Bu nedenle çoğu zaman Tanrı'dan beni bağışlamasını istiyorum, size yemin ederim yaşamım boyunca kendimi ciddi olarak suçladığım bu tek davranışım kuşkusuz felaketlerimin nedenidir. Bir anlık bencilliğimin cezasını çekiyorum; Carconte her yakındığında ona hep söylediğim şey şu:

"Sus kadın, bunun böyle olmasını isteyen Tanrı."

Ve Caderousse gerçek pişmanlığın tüm belirtileri ile başını önüne eğdi.

"Pekala mösyö," dedi rahip, "içtenlikle konuştunuz; insanın kendini böyle suçlaması affedilmesini gerektirir."

"Ne yazık ki," dedi Caderousse, "Edmond öldü, beni affedemez."

"O bilmiyordu," dedi rahip...

"Ama şimdi biliyor belki," dedi Caderousse; "ölülerin her şeyi bildiğini söylerler."

Bir an sessizlik oldu: rahip ayağa kalkmış düşünceli düşünceli dolaşıyordu; yerine döndü ve oturdu.

"Bana birkaç kez Mösyö Morrel diye birinden söz ettiniz," dedi rahip. "Bu adam kimdir?"

"O, *Firavun*'un armatörü, Dantès'in patronudur."

"Bu adam tüm bu üzücü işlerde nasıl bir rol oynadı?" diye sordu rahip.

"Dürüst, cesur ve vefalı bir adam rolünü, efendim. Yirmi kez Dantès'e yardım istemek için araya girdi; imparator döndüğünde yazdı, rica etti, tehdit etti, öyle ki ikinci Restorasyon'da Bonapartçı olarak hırpalandı. Size söylediğim gibi on kez, evine götürmek için Dantès'in babasına geldi, yine size söylediğim gibi ölümünden bir ya da iki gün önce şöminenin üstüne bir para kesesi bıraktı, bununla yaşlı adamın borçları ödendi, cenaze masrafları karşılandı; öyle ki zavallı ihtiyar en azından yaşarken olduğu gibi kimseye borcu olmadan ölebildi. Bu kese, kırmızı ipekten yapılmış büyük kese hâlâ bende."

"Peki bu Mösyö Morrel hâlâ hayatta mı?" diye sordu rahip.

"Evet," dedi Caderousse.

"Bu durumda," dedi rahip, "o, Tanrı'nın kutsadığı bir insan olmalı, zengin ve... mutlu olmalı."

Caderousse acı acı gülümsedi.

"Evet, benim gibi mutlu," dedi.

"Mösyö Morrel mutsuz mu yoksa?" diye bağırdı rahip.

"Yoksulluğa çok yaklaştı, dahası onurunu yitirmek üzere."

"Bu nasıl olur?"

"Evet," dedi Caderousse, "işte öyle; yirmi beş yıllık çalışmadan sonra, Marsilya ticaretinde en onurlu yeri kazandıktan sonra M.Morrel tepeden tırnağa iflas etti. İki yılda beş gemi yitirdi, üç korkunç hileli iflasla karşılaştı, Dantès'in de kumanda etmiş olduğu ve kırmızböceği ve çivit yüküyle Hindistan'dan gelmesi gereken *Firavun*'dan başka umudu kalmadı artık. Bu gemi de öbürleri gibi elinden giderse mahvolur."

"Peki," dedi rahip, "bu zavallının karısı, çocukları var mı?"

"Evet, tüm bu olanlar sırasında azize gibi davranan bir karısı, sevdiği bir erkekle evlenmek isteyen bir kızı var, ama erkeğin ailesi oğullarının babası iflas etmiş bir kızla evlenmesine izin vermiyorlar; ayrıca, orduda teğmen olan bir oğlu var; ama siz de anlıyorsunuz ya, bunlar bu zavallı iyi adamın acısını azaltacağına iki katına çıkarıyor. Yalnız olsaydı beynine bir kurşun sıkar intihar ederdi ve her şey bitmiş olurdu."

"Bu korkunç!" diye mırıldandı rahip.

"İşte Tanrı erdemi böyle ödüllendiriyor efendim," dedi Caderousse. "Bakın, size anlattığım şey dışında hiçbir kötü davranışta bulunmamış olan ben, sefalet içindeyim; kendisi için hiçbir şey yapamadan zavallı karımın ateşten öldüğünü gördükten sonra, ben de Dantès Baba gibi açlıktan öleceğim, oysa Fernand ve Danglars paraya para demiyorlar."

"Bu nasıl oldu?"

"Çünkü onların işi hep iyi gitti, oysa dürüst insanların işi hep kötüye gidiyor."

"Danglars ne oldu? En suçlu, elebaşı oydu değil mi?"

"Ne mi oldu? Marsilya'yı terk etti; onun suçunu bilmeyen Mösyö Morrel'in tavsiyesi

üzerine İspanyol bir bankerin yanına memur olarak girdi; İspanya Savaşı sırasında Fransız ordusuna mal sağlanması işinin bir bölümünü üstüne aldı ve servet kazandı; o zaman bu ilk kazandığı parayı çalıştırdı ve anaparasını ikiye, dörde katladı ve bankacısının kızı olan karısı ölüp de dul kalınca, bugünkü kralın mabeyincisi, son derece büyük saygınlığa sahip Mösyö de Servieux'nün dul kızı Madam de Nargonne ile evlendi. Milyoner oldu, baron yaptılar; şimdi adı Baron Danglars, Mont-Blanc sokağında bir köşkü, ahırında on atı, kapısında on uşağı ve kasasında bilmem ne kadar milyonu var."

"Ya!" dedi rahip garip bir vurguyla; "mutlu mu?"

"Adam sende! mutlu olup olmadığını kim söyleyebilir? Mutluluk ya da mutsuzluk duvarların gizidir; duvarların kulağı vardır, ama dilleri yoktur; bu kadar büyük bir servet mutluluksa Danglars mutludur."

"Ya Fernand?"

"Fernand, o bambaşka bir şey."

"Nasıl oluyor da eğitimsiz, parasız fakir bir Katalan balıkçı servet yapabiliyor? İtiraf edeyim, bunu anlayamıyorum."

"Kimse anlayamıyor; yaşamında kimsenin bilmediği ilginç bir sır olmalı."

"Bu büyük servete ya da bu yüksek konuma ulaşmak için gözle görülür hangi basamaklardan çıktı?"

"İkisine de ulaştı, mösyö, ikisine de! hem servete hem de yüksek bir konuma sahip."

"Sizin bana anlattığınız bir masal."

"Bu iş gerçekten de masala benziyor; ama dinleyin, anlayacaksınız."

"Fernand Napoléon'un dönüşünden birkaç gün önce askere yazılmıştı. Bourbonlar onu Katalanlar'da çok rahat bıraktılar, ama Napoléon geri döndü, olağanüstü bir silah altına alma kararı çıktı ve Fernand gitmek zorunda kaldı. Ben de gittim; ama Fernand'dan daha yaşlı olduğum ve zavallı karımla yeni evlenmiş olduğum için geri hizmete alındım.

"Fernand hareket halindeki askeri birliklerde görevlendirildi, alayıyla birlikte sınıra gitti ve Ligny Savaşı'na katıldı.

"Savaşı izleyen gece düşmanla gizli ilişkileri olan bir generalin kapısında emir eri idi. O gece general İngilizlere katılacaktı. Fernand'a kendisi ile birlikte gelmesini önerdi; Fernand kabul etti, görevini bıraktı ve generalin peşinden gitti.

"Napoléon tahtta kalsaydı Fernand'ı savaş mahkemesine çıkaracak olan şey Bourbonlar zamanında onun işine yaradı. Fransa'ya teğmen apoletleriyle döndü; çok yüksek konumda olan generalin koruyuculuğu hiç eksik olmadığı için 1823'te, İspanya Savaşı sırasında, yani Danglars'ın ilk vurgunları için tehlikeye atıldığı sırada, yüzbaşı oldu. Fernand İspanyol'du, vatandaşlarının düşüncelerini öğrenmek için Madrid'e gönderildi; orada Danglars'ı buldu, onunla görüştü, generaline başkent ve eyaletlerdeki kralcıların desteği için söz verdi, sözler aldı, kendi adına anlaşmalar yaptı, alayına kralcılar tarafından tutulmuş boğazlarda sadece kendisinin bildiği yollarda kılavuzluk etti, Trocadero'nun alınmasından sonra albay olarak atandı ve kont unvanıyla Légion d'honneur subay nişanını aldı."

"Yazgı! Yazgı!" diye mırıldandı rahip.

"Evet, ama dinleyin, hepsi bu değil. İspanya Savaşı bitince Avrupa'da egemen olacak gibi görünen uzun barış dönemi, Fernand'ın meslek yaşamını tehlikeye düşürüyordu. Sadece Yunanistan, Türkiye'ye başkaldırmış ve bağımsızlık savaşına yeni başlamıştı; bütün gözler Atina'ya çevrilmişti: Yunanlılara acımak ve onları desteklemek moda olmuştu. Fransız hükümeti, bildiğiniz gibi, açıktan onları desteklemeden, kısmi göçlere göz yumuyordu. Yine de, her zaman Fransız ordusuna bağlı kalan Fernand, Yunanistan'a yardım etmeye gitmek için izin istedi ve bu izni elde etti.

"Bir süre sonra Kont de Morcerf'in, bu o sıralardaki adıydı, eğitici general rütbesiyle Ali Paşa'nın hizmetine geçtiği öğrenildi.

"Ali Paşa, bildiğiniz gibi, öldürüldü; ama ölmeden önce Fernand'ın hizmetlerini, ona büyük bir para bırakarak ödüllendirdi, Fernand bu parayla Fransa'ya döndü ve orada tümgeneral rütbesi onaylandı."

"Öyle ki bugün?.." diye sordu rahip.

"Öyle ki bugün," diye sözlerini sürdürdü Caderousse, "Paris'te Helder sokağı 27 numarada çok güzel bir konağı var."

Rahip ağzını açtı, bir an duraksayan, ama kendini tutmak için çaba gösteren bir insan gibi durdu:

"Ya Mercédès?" dedi, "bana onun kesinlikle kaybolduğunu söylediler."

"Kayboldu," dedi Caderousse, "evet, güneşin bir gün sonra daha parlak doğmak üzere kaybolması gibi."

"O da mı servet yaptı?" diye sordu rahip alaycı bir gülümsemeyle.

"Mercédès şimdi Paris'in en önemli kadınlarından biri," dedi Caderousse.

"Devam edin," dedi rahip, "bana bir düş anlatısı dinliyormuşum gibi geliyor. Ama ben o kadar olağandışı şeyler gördüm ki sizin anlattıklarınız beni daha az şaşırtıyor."

"Mercédès önceleri Dantès'i kaybetme acısıyla umutsuzluğa düşmüştü. Size onun Mösyö de Villefort'dan nasıl yardım istediğini ve Dantès'in babasına karşı gösterdiği özveriyi anlatmıştım. Umutsuzluğunun içinde bir başka acı gelip onu buldu, bu da işlediği suçu bilmediği ve bir kardeş gibi gördüğü Fernand'ın gidişiydi.

"Fernand gidince Mercédès yalnız kaldı.

"Üç ay onun için gözyaşları içinde geçti: Edmond'dan hiçbir haber yoktu, Fernand'dan hiçbir haber yoktu; gözlerinin önünde umutsuzluktan ölecek olan bir ihtiyardan başka kimse yoktu yanında.

"Her zamanki gibi Marsilya'dan Katalanlar'a giden iki yolun kavşağında bütün gün oturduktan sonra bir akşam her zamankinden daha bitkin evine döndü: ne âşığı ne dostu çıkıp geliyordu bu yollardan ve ne birinden ne öbüründen bir haber vardı.

"Birden tanıdık bir ayak sesi duyar gibi oldu: kaygıyla geri döndü, kapı açıldı, Fernand'ın teğmen üniformasıyla durduğunu gördü.

"Ağlamalarının yarısı onun için değildi, ama ona geri gelen, geçmiş yaşamının bir parçasıydı.

"Mercédès Fernand'ın ellerine, bu dünyada artık tek başına olmamanın, yalnız geçirdiği hüzünlü uzun saatlerden sonra bir dostu yeniden görmenin neşesiyle, öyle bir taşkınlıkla sarıldı ki Fernand bunu aşk sandı. Hem sonra söylemek gerekirse Fernand'dan hiçbir zaman nefret etmemişti, onu sevmemişti, hepsi bu; Mercédès'in kalbi başkasına aitti, bu başkası yoktu... kaybolmuştu... belki de ölmüştü. Bunu düşününce Mercédès hıçkıra hıçkıra ağlıyor, acıyla kıvranıyordu; eskiden bir başkası ileri sürdüğünde kabul etmediği bir düşünce şimdi yalnızken aklına geliyordu; öte yandan yaşlı Dantès durmadan ona şöyle diyordu: 'Edmond'umuz öldü, çünkü ölmeseydi bize geri dönerdi.'

"Size söylediğim gibi, ihtiyar öldü: eğer yaşasaydı Mercédès belki hiçbir zaman bir başkasının karısı olmazdı; çünkü yaşlı Dantès onun sadakatsizliğini başına kakmak için orada olacaktı. Fernand bunu anladı. İhtiyarın ölümünü öğrenince geri geldi. Bu kez teğmendi. İlk yolculuğa çıkışında Mercédès'e bir tek aşk sözcüğü söylememişti; ikincisinde ona kendisini sevdiğini anımsattı.

"Mercédès ondan, Edmond'u beklemek ve arkasından ağlamak için altı ay daha istedi."

"İyi düşünülecek olursa," dedi rahip acı bir gülümseme ile, "toplam olarak on sekiz ay geçmişti. En sevilen âşık bile daha fazla ne isteyebilir?"

Sonra İngiliz ozanın sözlerini mırıldandı: "Frailty, thy name is woman!"[53]

"Altı ay sonra," dedi Caderousse, "düğün Accoules Kilisesi'nde oldu."

"Bu Edmond ile evleneceği kilise," diye mırıldandı rahip; "sadece nişanlısı değişmiş, hepsi bu."

"Mercédès evlendi," diye devam etti Caderousse; "ama herkesin gözüne sakin görünse de kalbinin derinliklerine bakarsa hâlâ sevdiğini anlayacağı insanla on sekiz ay önce nişanlarının kutlandığı Réserve'in önünden geçerken az kalsın bayılıyordu.

"Fernand, o zaman gördüğüme göre, daha mutlu, ama hiç de sakin değildi, hep Edmond'un geri dönmesinden korkuyordu, Fernand hemen karısını yaşamakta olduğu yerden uzaklaştırmaya çalıştı, kendi de yerini yurdunu bırakıp göç etti; Katalanlar'da kalmak hem çok fazla tehlikeliydi hem de burası çok fazla anı doluydu.

"Düğünden sekiz gün sonra gittiler."

"Mercédès'i bir daha gördünüz mü?" diye sordu rahip.

"Evet, İspanya Savaşı sırasında, Fernand'ın onu bıraktığı Perpignan'da; oğlunun eğitimi ile uğraşıyordu."

Rahip ürperdi.

"Oğlunun mu?" diye sordu.

"Evet," diye yanıt verdi Caderousse, "küçük Albert'in."

"Ama oğlunu eğitmek için onun da bir eğitim almış olması gerekmez mi?" diye sordu rahip. "Edmond'un bana onun güzel, ama eğitimsiz basit bir balıkçı kızı olduğunu söylediğini duymuştum sanki."

"Ah!," dedi Caderousse, "kendi nişanlısını demek bu kadar az tanıyormuş! Eğer taç sadece en güzel ve en zeki başların üstüne konsaydı Mercédès kraliçe olabilirdi, mösyö. Serveti büyüyordu, o da servetiyle birlikte büyüyordu. Resim öğreniyordu, müzik öğre-

niyordu, her şeyi öğreniyordu. Zaten ben inanıyorum ki, aramızda kalsın, o bütün bunları oyalanmak için, unutmak için yapıyordu, kalbindeki ile savaşmak için kafasına bu kadar çok şeyi dolduruyordu. Ama şimdi, her şeyi söylemek gerektiğine göre," diye devam etti Caderousse, "servet ve insanlar onu kuşkusuz avuttu. O şimdi zengin, kontes, ama yine de..."

Caderousse durdu.

"Yine de ne?" diye sordu rahip.

"Yine de mutlu olmadığından eminim," dedi Caderousse.

"Nereden böyle bir kanıya vardınız?"

"Bir gün kendimi çok mutsuz hissettiğimde, eski dostlarımın bazı konularda bana yardım edeceğini düşündüm. Danglars'a gittim, beni içeri bile almadı. Fernand'a gittim, bana özel uşağı ile yüz frank gönderdi."

"O zaman ne birini ne öbürünü gördünüz!"

"Hayır; ama Madam de Morcerf, o beni gördü."

"Nasıl gördü?"

"Dışarı çıktığımda bir para kesesi ayaklarımın dibine düştü: hemen başımı kaldırdım, panjuru kapayan Mercédès'i gördüm."

"Ya Mösyö de Villefort?" diye sordu rahip.

"Ah! o benim dostum değildi; onu tanımıyordum; ondan hiçbir şey isteyemezdim."

"Ama ne olduğunu, Edmond'un felaketindeki rolünü hiç bilmiyor musunuz?"

"Hayır; sadece Edmond'u tutuklattıktan bir süre sonra Matmazel de Saint-Méran ile evlendiğini ve kısa bir süre sonra da Marsilya'dan ayrıldığını biliyorum. Kuşkusuz talih öbürlerine olduğu gibi ona da gülmüştür, kuşkusuz Danglars kadar zengin, Fernand kadar saygındır; görüyorsunuz sadece ben fakir, sefil kaldım ve Tanrı tarafından unutuldum."

"Aldanıyorsunuz dostum," dedi rahip: "adaleti dinlenmeye çekildiğinde Tanrı kimi zaman unutmuş gibi görünür; ama anımsadığı an kesinlikle gelir, işte bunun kanıtı."

Bu sözlerden sonra rahip cebinden elması çıkardı ve onu Caderousse'a uzatarak:

"Alın, dostum," dedi ona, "bu elması alın, çünkü o sizin."

"Nasıl, sadece benim mi!" diye bağırdı Caderousse. "Ah! Mösyö, alay etmiyorsunuz ya?"

"Bu elmasın, Dantès'in dostları arasında paylaştırılması gerekiyordu: Edmond'un tek dostu vardı, bu nedenle paylaşma gereksiz. Bu elması alın ve satın; elli bin frank eder, size yineliyorum ve bu tutar, kendinizi sefaletten kurtarmanıza yetecek sanırım."

"Ah! Mösyö," dedi Caderousse, bir elini utangaç bir biçimde uzatıp öbür eliyle de alnında boncuk gibi parlayan teri silerek; "ah! mösyö, bir insanın mutluluğuyla ya da umutsuzluğuyla şaka yapmayınız!"

"Hem mutluluğun hem de umutsuzluğun ne olduğunu bilirim, duygularla oynamaktan hiç hoşlanmam. Alın haydi, ama buna karşılık..."

Elmasa neredeyse dokunmuş olan Caderousse elini çekti.

Rahip gülümsedi.

"Karşılığında," diye devam etti, "Mösyö Morrel'in, ihtiyar Dantès'in şöminesi üzerine bıraktığı ve bana hâlâ sizde olduğunu söylemiş olduğunuz kırmızı ipekten para kesesini bana verin."

Caderousse, gitgide daha şaşkın, büyük meşe dolaba doğru gitti, dolabı açtı, solmuş kırmızı ipekten ve çevresinde yaldızları dökülmüş iki bakır halka bulunan uzun bir para kesesini rahibe verdi.

Rahip keseyi aldı ve onun yerine Caderousse'a elması verdi.

"Ah! siz bir azizsiniz mösyö!" diye bağırdı Caderousse, "çünkü aslında kimse Edmond'un size bu elması verdiğini bilmiyordu, bunu kendinize saklayabilirdiniz."

"İyi," dedi alçak sesle rahip, "öyle görünüyor ki sen öyle yapardın."

Rahip ayağa kalktı, şapkasını ve eldivenlerini aldı

"Bakın," dedi, "bana söylediklerinizin hepsi doğru değil mi? Hepsine baştan sona inanabilirim değil mi?"

"Bakın rahip efendi," dedi Caderousse, "işte bu duvarın köşesinde kutsanmış ağaçtan bir İsa; işte şu küçük sandığın üstünde karımın kutsal kitabı: bu kitabı açın, size bu kitap üstüne, elimi İsa'ya uzatarak yemin edeceğim, size her şeyi olduğu gibi, kıyamet günü insanların meleği Tanrı'nın kulağına neler söyleyecekse onları anlattığıma, ruhumun kurtuluşu üstüne, Hıristiyan inancım üstüne yemin edeceğim!"

"Pekala," dedi, Caderousse'un söyleyiş biçiminden gerçeği anlattığına inanan rahip, "pekala; dilerim bu paranın size yararı olur! Elveda, birbirlerine bunca kötülük eden insanlardan uzağa gidiyorum."

Ve rahip, Caderousse'un coşku gösterilerinden zar zor kurtularak kapının sürgüsünü kendisi kaldırıp dışarı çıktı, atına bindi, kendisine nasıl veda edeceğini bilemeyen hancıyı son kez selamladı ve gelirken kullanmış olduğu yolu izleyerek gitti.

Caderousse geri döndüğünde arkasında her zamankinden daha solgun ve daha titrek Carconte'u gördü.

"Duyduklarım doğru mu?" diye sordu kadın.

"Ne? Elması sadece bize vermesi mi?" dedi Caderousse, sevinçten neredeyse çıldırmış bir halde.

"Evet."

"Bundan daha doğru bir şey olamaz, işte bak."

Kadın elmasa bir an baktı; sonra boğuk bir sesle:

"Sahte olmasın?" dedi.

Caderousse sarardı ve sendeledi.

"Sahte mi," diye mırıldandı, "sahte... neden bu adam bana sahte bir elmas versin?"

"Hiçbir şey ödemeden sırrını öğrenmek için, budala!"

Caderousse bu varsayımın ağırlığıyla, bir an şaşkınlık içinde kalakaldı.

"Bakalım!" dedi, bir dakika sonra ve başına sardığı kırmızı mendilin üstüne şapkasını takarak "bunu şimdi öğreneceğiz."

"Nasıl öğreneceğiz?"

"Beaucaire'deki fuarda; oraya Paris'ten mücevherciler gelir: bunu onlara göstereceğim. Sen evde kal kadın; iki saat sonra dönmüş olurum."

Ve Caderousse evden dışarı fırladı ve yabancının gittiği yolun tam tersi yolda koşmaya başladı.

"Elli bin frank!" diye mırıldandı Carconte yalnız kalınca, "bu epey bir para... ama bir servet değil."

28
HAPİSHANE KÜTÜKLERİ

Beaucaire'de Bellegarde yolu üstünde size anlattığımız sahnenin geçtiği günden bir gün sonra, otuz otuz iki yaşlarında, açık mavi bir frak, nankin pamuklusu bir pantolon, beyaz bir yelek giymiş, İngiliz gibi görünen ve İngiliz vurgusu ile konuşan bir adam Marsilya belediye başkanına gelip kendini tanıttı.

"Mösyö," dedi ona, "ben Roma'da Thomson ve French firmasının üst düzey görevlisiyim. On yıldan beri Marsilya'da Morrel ve Oğulları firmasıyla ilişkimiz var. Bu ilişkiye yüz binlerce frank bağladık, firmanın iflas edeceğini duyunca kaygılandık: bu nedenle sizden firma hakkında bilgi almak için acele Roma'dan geldim."

"Mösyö," diye yanıt verdi belediye başkanı, "gerçekten de dört beş yıldır Mösyö Morrel'in yakasını bırakmayan şanssızlıkları biliyorum: o art arda dört ya da beş gemi yitirdi, üç ya da dört hileli iflasla karşılaştı ama benim de on bin frank kadar alacağım olmasına karşın servetinin durumu hakkında bilgi vermek benim işim değil. Bana belediye başkanı olarak Mösyö Morrel hakkında ne düşündüğümü sorun, size onun katı denecek kadar dürüst bir insan olduğunu, bugüne kadar tüm yükümlülüklerini kusursuz bir dürüstlükle yerine getirdiğini söyleyeceğim. İşte size söyleyebileceklerimin hepsi bu, mösyö; daha fazlasını bilmek istiyorsanız Noaille sokağı 15 numarada bulunan hapishane müdürü Mösyö de Boville'e başvurun; o, Morrel firmasına iki yüz bin frank yatırmıştı sanırım ve bu tutar benimkine göre çok daha önemli olduğu için eğer gerçekten korkacak bir durum varsa, bu konuda onu büyük bir olasılıkla benden daha bilgili bulacaksınız."

İngiliz bu büyük inceliğin farkına varmış gibi göründü, selam verdi, dışarı çıktı ve İngilizlere özgü düzenli adımlarla söylenen sokağa doğru yürüdü.

Mösyö de Boville çalışma odasındaydı. İngiliz onu fark edince görmeye geldiği kişinin karşısına sanki ilk kez çıkmıyormuş gibi şaşkın bir hareket yaptı. Mösyö de Boville'e gelince, o kadar umutsuz, şu anda kendisini uğraştıran düşünceye kendisini öylesine kaptırmıştı ki beyninin tüm yetilerinin ne belleğine ne de imgelemine geçmişle yitirecek zaman bırakmadığı kesindi.

İngiliz, ulusuna özgü soğukkanlılıkla Marsilya belediye başkanına sorduğu soruyu hemen hemen aynı sözcüklerle ona da sordu.

"Ah! Mösyö," diye bağırdı Mösyö de Boville, "korkularınızda ne yazık ki daha haklı olamazsınız, burada umutsuz bir adam görüyorsunuz. Morrel firmasına iki yüz bin frank

yatırmıştım: bu iki yüz bin frank on beş gün sonra evlendirmeyi düşündüğüm kızımın çeyizi idi; bu iki yüz bin frankın yüz bini bu ayın 15'inde, yüz bini gelecek ayın 15'inde ödenecekti. Bu ödemenin kesinlikle yapılmasını istediğimi Mösyö Morrel'e bildirdim, ama işte daha yarım saat önce Mösyö Morrel eğer *Firavun* adlı gemisi ayın on beşine kadar geri dönmezse bana bu ödemeyi yapma olanağının kalmayacağını söylemek için buraya geldi."

"Ama," dedi İngiliz, "bu daha çok bir ertelemeye benziyor."

"Ne diyorsunuz, mösyö, bu bir hileli iflasa benziyor!" diye bağırdı Mösyö de Boville umutsuzca.

İngiliz bir an düşünür gibi göründü sonra şöyle dedi:

"O zaman, mösyö, bu alacak sizi korkutuyor olmalı."

"Ben buna artık kaybolmuş gözüyle bakıyorum."

"Pekala! ben sizden bu yatırımınızı satın alıyorum."

"Siz mi?"

"Evet, ben."

"Ama büyük bir indirimle, kuşkusuz."

"Hayır, iki yüz bin frank karşılığında; firmamız bu tür işler yapmaz," dedi İngiliz gülümseyerek.

"Ve ödeyecek misiniz?"

"Peşin."

Ve İngiliz cebinden Mösyö de Boville'in yitirmekten korktuğu tutarın iki katı edebilecek bir tomar banknot çıkardı.

Mösyö de Boville'in yüzünden bir sevinç ışıltısı geçti, ama yine de kendini tutarak şöyle dedi:

"Mösyö, her olasılıkta, bu toplamın yüzde altısını bile geri alamayacağınızı size şimdiden haber vermeliyim."

"Bu beni ilgilendirmez," diye yanıt verdi İngiliz; "bu, adına hareket ettiğim Thomson ve French firmasını ilgilendirir. Belki de rakip bir firmanın batmasını hızlandırmak istiyorlardır. Ama benim bildiğim, mösyö, payınızı bana devretmeniz karşılığında size bu tutarı ödemeye hazır olduğum; sadece sizden bir aracılık ücreti isteyeceğim."

"Haklısınız, mösyö, bu çok doğru!" diye bağırdı Mösyö de Boville. "Komisyon her zaman bir buçuktur: iki mi istersiniz? Üç mü istersiniz? Beş mi istersiniz? Ya da daha fazla mı? Söyleyin."

"Mösyö," dedi İngiliz gülümseyerek, "ben de firmam gibiyimdir, bu tür işler yapmam; hayır, benim aracılık ücretim bambaşkadır."

"Söyleyin o zaman mösyö, sizi dinliyorum."

"Siz hapishane müfettişisiniz değil mi?"

"On dört yıldan daha uzun zamandır."

"Giriş ve çıkış kayıtlarını tutuyorsunuz değil mi?"

"Elbette."

"Bu kayıtlarda tutuklulara ait notlar da olmalı, öyle değil mi?"

"Her tutuklunun kendi dosyası vardır."

"İyi o zaman mösyö, ben Roma'da zavallı bir rahip tarafından yetiştirildim, rahip birdenbire ortadan kayboldu. Daha sonra onun İf Şatosu'nda tutuklu olduğunu öğrendim, onun ölümü ile ilgili bazı ayrıntıları öğrenmek istiyorum."

"Adı neydi?"

"Rahip Faria."

"Ah! Çok iyi anımsıyorum!" diye bağırdı Mösyö de Boville, "o deliydi."

"Öyle olduğu söyleniyordu."

"Ah! Deli olduğu kesindi."

"Olabilir; ne tür bir deliliği vardı?"

"Büyük bir hazinenin yerini bildiğini ve özgür bırakılırsa hükümete korkunç bir para vereceğini ileri sürüyordu."

"Zavallı adam! Öldü değil mi?"

"Evet, mösyö, neredeyse beş ya da altı ay oldu, geçen şubatta öldü."

"Tarihleri böyle anımsadığınıza göre çok iyi bir belleğiniz olmalı mösyö."

"Bunu anımsıyorum, çünkü zavallı adamın ölümünün yanı sıra ilginç bir durum ortaya çıkmıştı."

"Bunu öğrenebilir miyim?" diye sordu İngiliz, iyi bir gözlemcinin onun soğuk yüzünde görmekten şaşıracağı bir merak ifadesiyle.

"Ah! Tanrım! evet, mösyö: rahibin hücresi Zorbanın 1815'te geri dönüşüne katkıda bulunanlardan biri olan, çok korkusuz ve çok tehlikeli eski bir Bonaparte ajanının hücresinden aşağı yukarı kırk beş elli ayak kadar uzaktaydı."

"Öyle mi?" dedi İngiliz.

"Evet," diye yanıt verdi Mösyö de Boville; "1816 ya da 1817'de ben de bu adamı görme olanağı buldum, hücresine ancak hazır kuvvetteki askerlerle iniliyordu, yüzünü hiçbir zaman unutamayacağım."

İngiliz anlaşılmaz bir biçimde gülümsedi.

"Ve söylediğinize göre, mösyö, bu iki hücre..."

"Birbirinden elli ayak kadar uzaktı, ama görünüşe göre bu Edmond Dantès..."

"Bu tehlikeli adamın adı..."

"Edmond Dantès'ti. Evet mösyö; görünüşe bakılırsa bu Edmond Dantès birtakım aletler elde etmiş ya da onları yapmış çünkü tutukluların iletişim kurmakta kullandıkları bir geçit bulundu."

"Bu geçit kuşkusuz kaçma amacıyla yapılmıştı."

"Çok doğru; ama ne yazık ki tutuklulardan Rahip Faria bir katalepsi krizi sonucu öldü."

"Anlıyorum; bu olay kaçış projelerini sona erdirmiş olmalı."

"Ölen için evet," diye yanıt verdi Mösyö de Boville, "ama yaşayan için değil; tersine bu Dantès, buradan kaçışını hızlandıracak bir yol buldu; İf Şatosu'nda ölen tutukluların sı-

radan bir mezarlığa gömüldüklerini düşünüyordu kuşkusuz; ölüyü kendi odasına taşıdı, onun için dikilmiş çuvalın içinde onun yerini aldı ve gömülme ânını bekledi."

"Bu tehlikeli ve belli bir cesaret isteyen bir yol," dedi İngiliz.

"Ah! size bu adamın çok tehlikeli olduğunu söylemiştim mösyö; iyi ki hükümeti kendisi hakkındaki korkularından kurtardı."

"Nasıl?"

"Nasıl mı? Anlamıyor musunuz?"

"Hayır."

"İf Şatosu'nun mezarlığı yoktur; ölüler, ayaklarına otuz altılık bir gülle bağlanarak denize atılırlar."

"Yani?" dedi İngiliz anlamakta zorluk çekiyormuş gibi.

"Yani, onun da ayaklarına otuz altılık bir gülle bağlandı ve denize atıldı."

"Sahi mi?" diye bağırdı İngiliz.

"Evet, mösyö," diye devam etti müfettiş. "Kayaların tepesinden aşağı fırlatıldığında kaçağın nasıl şaşırmış olacağını tahmin edersiniz. O anda kaçağın yüzünü görmek isterdim."

"Bu zor olurdu."

"Ne önemi var!" dedi Mösyö de Boville, iki yüz bin frankı alacağından emin olmanın verdiği neşeyle, "ne önemi var! gözümün önüne getiriyorum."

Ve bir kahkaha attı.

"Ben de," dedi İngiliz.

Ve o da gülmeye başladı ama İngilizlerin güldüğü gibi, yani zoraki bir gülümsemeyle.

"Böylece," diye devam etti İngiliz, önce o soğukkanlılığını kazanarak, "böylece kaçak boğuldu mu?"

"Kesinlikle."

"Öyle ki şato müdürü hem deliden hem öfkeliden kurtulmuş oldu."

"Çok doğru."

"Ama bu olayla ilgili bir işlem yapılmıştır değil mi?" diye sordu İngiliz.

"Evet, evet, cenazeyle ilgili işlemler. Anlıyorsunuz ya, Dantès'in ana babası, eğer varsa, onun yaşayıp yaşamadığını bilmek isteyebilirlerdi."

"Öyle ki Dantès'ten onlara bir miras kalmışsa şimdi içleri rahat edebilir. O öldü mü, gerçekten öldü mü?"

"Ah! Tanrım, evet. İstedikleri zaman onlara ölüm belgesi verebiliriz."

"Öyle olsun," dedi İngiliz. "Şimdi gelelim kütüklere."

"Doğru. Bu öykü bizi ondan uzaklaştırdı. Bağışlayın."

"Neden? Öykü yüzünden mi? Hiç önemi yok, bu bana çok ilginç geldi."

"Gerçekten de ilginçti. Şimdi siz pek tatlı bir adam olan zavallı rahiple ilgili her şeyi görmek istiyorsunuz değil mi?"

"Bu beni sevindirecek."

"Benim çalışma odama geçin, size onları göstereyim."

İkisi de Mösyö de Boville'in çalışma odasına geçtiler.

Her şey burada son derece düzenliydi: her kütük kayıtlı olduğu numarasında, her dosya bölmesinde bulunuyordu. Müfettiş İngiliz'i kendi koltuğuna oturttu, önüne İf Şatosu ile ilgili kütüğü ve dosyayı koydu, ona sayfaları rahatça karıştırması için zaman vererek kendisi bir köşeye oturdu ve gazetesini okudu.

İngiliz, Rahip Faria ile ilgili dosyayı kolayca buldu; ama Mösyö de Boville'in anlattığı öykü onu oldukça ilgilendirmiş gibi görünüyordu, çünkü ilk bölümleri inceledikten sonra Edmond Dantès'in sayfalarına gelinceye kadar yaprakları çevirmeye devam etti. Orada her şeyi yerli yerinde buldu: ihbar mektubu, sorgulama, Morrel'in dilekçesi, Mösyö de Villefort'un dipnotu. İhbar mektubunu yavaşça katladı, cebine koydu, sorgulamayı okudu, burada Noirtier'nin adının hiç geçmediğini gördü, 10 Nisan 1815 tarihli, savcı yardımcısının öğüdü üzerine Mösyö Morrel'in, son derece iyi niyetle, Napoléon yeniden hükümdar olduğuna göre Dantès'in imparatorluğa yaptığı hizmetleri abarttığı ve Villefort'un da bu hizmetleri onayladığı dilekçeye bir göz attı. O zaman her şeyi anladı. Napoléon'a yazılmış ama Villefort tarafından saklanmış bu dilekçe ikinci Restorasyon sırasında krallık savcısının elinde korkunç bir silaha dönüşmüştü. Kütüğü karıştırırken kendi adının yanına düşülmüş bu notu görünce artık hiç şaşırmadı.

EDMOND DANTÈS: } Aşırı Bonapartçı: Elbe Adası'ndan dönüşte etkin rol oynadı.
Çok büyük gizlilik içinde ve sıkı bir denetim altında tutulmalı.

Bu satırların altında bir başka yazı ile şu yazılıydı:

"Yukarıdaki not görüldü, *hiçbir şey yapılamaz.*"

Yalnız, düşülen not ile Morrel'in dilekçesinin altına konan belgenin yazısını kıyaslayan İngiliz, bu iki yazının aynı kişiye ait olduğuna, yani Villefort'un elinden çıktığına kesinlikle emin oldu.

Notun altındaki kısa şerhe gelince İngiliz bunun, Dantès'in durumuna kısa bir süre ilgi duyan, ama biraz önce gösterdiğimiz bilginin bu ilgiyi sürdürmesini olanaksız kıldığı müfettiş tarafından yazılmış olabileceğini anladı.

Söylediğimiz gibi müfettiş, kibarlığından ve Rahip Faria'nın öğrencisini araştırmaları sırasında tedirgin etmemek için uzaklaşmıştı, *Beyaz Bayrak*[54] gazetesini okuyordu.

Bu nedenle İngiliz'in, Danglars tarafından Réserve çardağında yazılmış, Marsilya postanesinin 27 Şubat tarihli mührünü taşıyan, akşam 6'da posta kutusundan alınmış ihbar mektubunu katlayıp cebine koyduğunu görmedi.

Ama söylemek gerekirse, görseydi bile bu kağıda o kadar az, kendi iki yüz bin frankına o kadar çok önem veriyordu ki İngiliz'in yaptığı ne kadar yanlış olursa olsun karşı çıkmazdı.

"Teşekkür ederim," dedi İngiliz, kütüğü gürültülü bir biçimde kapatarak. "Bana gerekeni gördüm; şimdi sözünü tutma sırası bende; bana alacağınızın basit bir devrini yapın; bu devirde tutarı aldığınızı belirtin, ben de size bu tutarı peşin olarak ödeyeyim."

Ve masadaki yerini Mösyö de Boville'e bıraktı, o da hiç nazlanmadan oturdu ve istenen devri hemen yaptı, o sırada İngiliz evrak dolabının kenarında banknotları sayıyordu.

29
MORREL FİRMASI

Morrel firmasının içini iyi bilen, Marsilya'dan birkaç yıl önce ayrılmış ve bizim oraya gittiğimiz dönemde geri gelmiş biri orada büyük bir değişiklik görürdü.

Gelişmekte olan bir firmadan yayılan o canlı, rahat ve mutlu hava yerine; pencerelerin perdeleri arasından görünen neşeli yüzler, kulaklarına bir kalem takmış koridorlarda dolaşan işi başından aşmış memurlar yerine; kabzımalların gülüşleri ve çığlıkları ile yankılanan küçük balya dolu bu avlunun yerine; ilk görüşte ne olduğunu anlamadığı bir hüzün ve ölüm havası bulurdu. Bu ıssız koridorda, bu boş bahçede eskiden büroları dolduran bir sürü memurdan sadece ikisi kalmıştı: biri yirmi üç-yirmi dört yaşlarında Emmanuel Raymond adlı, Mösyö Morrel'in kızına âşık, ana babası onu oradan çıkarmak için ne yaparsa yapsın yine firmada kalmış genç bir adamdı; öbürü bugün neredeyse hiç kimsenin olmadığı ve eskiden vızıldayan bu arı kovanını dolduran gençlerin ona verdikleri takma adla Coclès diye çağrılan, kart bekâr bir veznedardı, takma adı asıl adının yerini öylesine iyi almıştı ki büyük bir olasılıkla bugün kendi adıyla seslenilse dönüp bakmazdı bile.

Coclès Mösyö Morrel'in hizmetinde kalmıştı ve bu dürüst adamın durumunda garip bir değişiklik olmuştu. Hem veznedar kademesine çıkmış hem hizmetçi düzeyine inmişti.

Dahası, aynı iyi, sabırlı, özverili Coclès, aritmetik alanında çok katıydı, Mösyö Morrel'e bile kafa tutacağı tek konuydu bu; Ditagor cetvelini çok iyi biliyor, ezbere bildiği bu tabloda, ne kadar kafasını karıştırmaya, hatasını bulmaya çalışsalar da hiç yanılgıya düşmüyordu.

Zaten Morrel firmasını kaplayan genel hüznün ortasında soğukkanlı kalan tek kişi Coclès idi. Ama burada bir yanılgı olmasın, bu soğukkanlılık sevgi eksikliğinden değil tersine sarsılmaz bir inançtan geliyordu. Yazgının denizde yavaş yavaş batmaya mahkum ettiği bir gemiyi farelerin birer birer terk etmesi gibi bu bencil müşteriler de gemi demir aldığı anda, daha önce söylediğimiz gibi, onu terk etmişler, yaşamını armatörün firmasından sağlayan memurlar ve işçiler, büro ve depoları yavaş yavaş bırakıp gitmişlerdi; o sırada Coclès onların hepsinin, uzaklaştıklarını görmüş ama gidiş nedenlerini düşünmemişti; söylediğimiz gibi her şey Coclès için sayı sorununa indirgeniyordu ve Morrel firmasında bulunduğu yirmi yıldır ödemelerin açık bürolarda öyle düzenli bir biçimde yapıldığını görmüştü ki, gür bir ırmağın suyu ile beslenen bir değirmene sahip bir değirmencinin bu ırmağın sularının bitebileceğini kabul edememesi gibi o da bu düzenliliğin bozulabileceğini, ödemelerin ertelenebileceğini kabul edemiyordu. Gerçekten o zamana

kadar Coclès'in inancını sarsacak hiçbir şey olmamıştı. Geçen ay sonu hesaplar büyük bir titizlikle yapılmıştı. Coclès Mösyö Morrel'in kendi zararına yetmiş santimlik bir yanlış yaptığını bulmuş ve aynı gün hesaplarda fazla çıkan on dört soldoyu[55] Mösyö Morrel'e götürmüş o da üzüntülü bir gülümsemeyle onları alıp neredeyse boş çekmeceye atmış ve şöyle demişti:

"Ah, Coclès, siz veznedarların incisisiniz."

Ve Coclès son derece hoşnut, onun yanından ayrılmıştı; çünkü M.Morrel'in, Marsilya'nın dürüst insanlarının incisinin bir övgüsü Coclès'i elli ekülük bir ikramiyeden daha çok gururlandırırdı.

Ama o kadar başarıyla tamamlanmış ayın sonundan bu yana Mösyö Morrel çok korkunç saatler geçirmişti; bu ayın sonunu karşılayabilmek için tüm kaynaklarını bir araya getirmiş ve oradan oraya koştuğunu gördüklerinde Marsilya'da yayılacak felaket söylentisinden korkarak, karısına ve kızına ait bazı mücevherleri ve kendi gümüşlerinin bir kısmını satmak amacıyla Beaucaire fuarına bir yolculuk yapmıştı. Bu özveri karşılığında bu kez de her şey Morrel firmasının onuruna yakışır biçimde gerçekleşmişti; ama kasa bomboş kalmıştı. Dolaşan söylentiden ürken kredi sahipleri her zamanki bencillikleri ile geri çekilmişti; bu ayın on beşinde Mösyö de Boville'e ödenecek yüz bin frankı, gelecek ayın on beşinde ödenecek öbür yüz bin frankı karşılayabilmek için Mösyö Morrel'in aslında *Firavun*'dan başka umudu yoktu; onunla birlikte demir alan ve yolculuğunu sağ salim tamamlayan bir gemiden, *Firavun*'un yola çıkmış olduğunu öğrenmişti.

Ama *Firavun* gibi Kalküta'dan hareket eden bu gemi on beş gün önce gelmişti oysa *Firavun*'dan hiçbir haber yoktu.

Roma'daki Thomson ve French firmasının temsilcisi, Mösyö de Boville ile sözünü ettiğimiz önemli işi sonuca bağladıktan sonra, olaylar bu aşamada iken Mösyö Morrel'e geldi.

Geleni Emmanuel kabul etti. Her yeni kişi firmanın sahibine kaygı içinde soru sormaya gelen yeni bir alacaklı demek olduğu için, her yeni yüzü gördüğünde tasalanan genç adam, patronunu bu ziyaretin sıkıntısından kurtarmak istemişti: yeni gelene sorular sordu; ama yeni gelen Mösyö Emmanuel'e söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını, sadece Mösyö Morrel'le yüz yüze konuşmak istediğini bildirdi. Emmanuel içini çekerek Coclès'i çağırdı. Coclès göründü ve genç adam ondan yabancıyı M.Morrel'e götürmesini istedi.

Coclès önden ilerledi, yabancı onu izledi.

Merdivende yabancıya kaygıyla bakan on altı on yedi yaşlarında güzel bir genç kızla karşılaştılar.

Coclès, kızın, yabancının hiç dikkatinden kaçmayan yüz ifadesini fark etmedi bile.

"Mösyö Morrel çalışma odasında, değil mi Matmazel Julie?" diye sordu veznedar.

"Evet, en azından ben öyle sanıyorum," dedi genç kız duraksayarak; "önce babamın orada olup olmadığına bakın Coclès, sonra mösyönün geldiğini haber verirsiniz."

"Geldiğimi haber vermenin bir yararı olmaz matmazel," dedi İngiliz. "Mösyö Morrel adımı bilmez. Bu beyefendinin sadece, babanızın firmasının ilişkide olduğu Roma'daki Thomson ve French'in üst düzey görevlisi olduğumu söylemesi yeter."

Genç kız sarardı ve merdivenden inmeye devam etti, o sırada Coclès ve yabancı da yukarı çıkıyorlardı.

Genç kız Emmanuel'in olduğu büroya girdi, patrona önemli ziyaretleri haber vermekle yükümlü Coclès, kendisinde bulunan bir anahtarla, ikinci kattaki sahanlığın köşesinde bir kapıyı açtı, yabancıyı bekleme odasına aldı, ikinci bir kapıyı açıp, içeri girdikten sonra kapadı, Thomson ve French firmasının elçisini bir an yalnız bıraktıktan sonra geri gelip ona girebileceğini işaret etti.

İngiliz içeri girdi; Mösyö Morrel'i, masasında, ödenecek borçlarının yazılı olduğu üst üste dizilmiş kayıtların önünde rengi atmış bir halde oturmuş buldu.

Yabancıyı gören Mösyö Morrel kayıtları kapadı, ayağa kalktı ve bir sandalye uzattı; yabancının oturduğunu görünce kendi de oturdu.

Geçen on dört yıl, bu öykünün başında otuz altı yaşındayken, şimdi elli yaşına basmak üzere olan bu soylu tüccarı çok değiştirmişti: saçları beyazlaşmış, alnında sıkıntıdan derin kırışıklıklar olmuştu, eskiden sert ve kararlı olan bakışları şimdi dalgın ve kararsızdı, bu bakışlar bir insan ya da bir düşünceye yönelmekten korkuyorlardı sanki.

İngiliz kuşkusuz ilgiyle karışık bir merak duygusuyla ona baktı.

"Mösyö," dedi, bu incelenme sonucu rahatsızlığı sanki daha da artan Morrel, "benimle konuşmak mı istemiştiniz?"

"Evet efendim. Nereden geldiğimi biliyorsunuz değil mi?"

"Veznedarımın bana söylediğine göre, Thomson ve French firmasından."

"Size doğru söylemiş mösyö. Thomson ve French firmasının bu ay ve gelecek ay süresince, Fransa'da üç ya da dört yüz bin frank tutarında ödemesi var, sizin de şaşmaz dürüstlüğünüzü, bildiği için bu imzayı taşıyan senetlerden bulabildiklerini topladı ve beni bu senetlerin vadesi geldikçe sizden tahsil etmekle ve ödemelerde kullanmakla görevlendirdi."

Morrel derin derin içini çekti ve elini ter içinde kalmış alnından geçirdi.

"Demek sizde benim tarafımdan imzalanmış poliçeler var öyle mi mösyö?" diye sordu Morrel.

"Evet efendim, oldukça önemli bir tutar."

"Ne kadar?" diye sordu Morrel sakin göstermeye çalıştığı bir sesle.

"İşte önce," dedi İngiliz, cebinden bir tomar çıkararak, "hapishane müfettişi Mösyö de Boville tarafından firmamıza yapılmış iki yüz bin franklık bir devir. Mösyö de Boville'e olan bu borcunuzu kabul ediyor musunuz?"

"Evet mösyö, yaklaşık beş yıl önce yüzde dört buçukla bana yaptığı bir yatırımdır."

"Ve sizin geri ödemek zorunda olduğunuz..."

"Yarısı bu ayın 15'inde, yarısı gelecek ayın 15'inde ödenecek."

"Evet öyle; sonra işte ay sonunda ödenmesi gereken otuz iki bin beş yüz frank: bunlar sizin tarafınızdan imzalanmış ve üçüncü kişiler tarafından bize devredilmiş poliçeler."

"Hepsini kabul ediyorum," dedi belki de yaşamında ilk kez imzasının gereğini yapamayacağını düşünerek utançtan yüzü kızaran Morrel; "hepsi bu mu?"

"Hayır mösyö, Marsilya'daki Wild ve Turner firması ile Pascal firmasının bize devrettiği gelecek ayın sonunda ödenecek yaklaşık elli beş bin franklık borç senetleri var: toplam iki yüz seksen yedi bin beş yüz frank ediyor."

Bu döküm sırasında zavallı Morrel'in ne kadar acı çektiğini anlatmak olanaksızdı.

"İki yüz seksen yedi bin beş yüz frank," diye yineledi Mösyö Morrel, kurulmuş makine gibi.

"Evet," diye yanıt verdi İngiliz. Bir an sessizlikten sonra da devam etti, "sizden saklamayacağım Mösyö Morrel, bugüne kadarki kusursuz dürüstlüğünüz göz önünde bulundurulsa da Marsilya'da dolaşan söylentilere bakılırsa sorunlarınızı halledebilecek durumda değilsiniz."

Bu hemen hemen sert giriş karşısında Morrel korkunç bir biçimde sarardı.

"Mösyö," dedi, "bugüne kadar, yani firmayı babamdan devraldığım yirmi dört yıldan fazla bir zamandır, ki benden önce de babam otuz beş yıl bu firmayı işletmiştir, bugüne kadar Morrel ve Oğulları'nın imzalamış olduğu hiçbir kağıt, ödenmeden kasadan geçmemiştir."

"Evet, bunu biliyorum," dedi İngiliz; "ama onurlu iki erkek olarak konuşalım, açık söyleyin mösyö, bunları da aynı titizlikle ödeyebilecek misiniz?"

Morrel ürperdi ve artan bir güvenle konuşan adama baktı.

"Bu kadar içtenlikle sorulan sorulara içten bir yanıt vermek gerekir," dedi. "Evet mösyö, eğer gemim umduğum gibi sağ salim dönerse ödeyeceğim, çünkü onun gelişi kurbanı olduğum üst üste gelen şanssızlıkların benim elimden aldığı krediyi bana geri verecek; ama bir şanssızlık olur da *Firavun*'u, çok güvendiğim bu son gelir kaynağını da yitirirsem..."

Zavallı armatörün gözleri yaşlarla doldu.

"Peki, ya bu son gelir kaynağınızı da yitirirseniz?" diye sordu karşısındaki.

"O zaman, mösyö," diye devam etti Morrel, "bunu söylemek korkunç... ama felakete alıştım, artık utanca da alışmam gerekecek. Sanırım ödemelerimi ertelemek zorunda kalacağım."

"Bu durumda size yardım edebilecek hiçbir dostunuz yok mu?"

Morrel acı acı gülümsedi.

"İş hayatında mösyö," dedi, "iyi bildiğiniz gibi, hiç dostunuz yoktur, sadece iş yaptığınız insanlar vardır."

"Doğru," diye mırıldandı İngiliz. "Artık tek bir umudunuz var, öyle mi?"

"Bir tek."

"Sonuncusu mu?"

"Sonuncusu."

"Demek bunu da yitirirseniz..."

"Mahvoldum, mösyö, tamamen mahvoldum."

"Ben size gelirken limana bir gemi giriyordu."

"Biliyorum mösyö. Benim kötü talihime sadık kalmış genç bir adam iyi haberi ilk ola-

rak bana bildirmek umuduyla zamanının bir bölümünü şirketin üstündeki dam köşkünde geçiriyor. Bu geminin geldiğini ondan öğrendim."

"Bu sizinki değil miymiş?"

"Hayır, bu *Gironde*, bir Bordeaux gemisi; o da Hindistan'dan geliyor, ama benimki değil."

"Belki *Firavun* hakkında bir şeyler biliyordur, size ondan haber getirmiştir."

"Size bir şey söyleyeyim mi mösyö? Belirsizlikte kalmaktan çok üç direklim hakkında haber almaktan korkuyorum. Belirsizlik ne de olsa bir umuttur."

Sonra Mösyö Morrel boğuk bir sesle ekledi:

"Bu gecikme doğal değil; *Firavun* Kalküta'dan 5 Şubat'ta ayrıldı: en az bir ay önce burada olması gerekirdi."

"Bu da ne," dedi İngiliz kulak kabartarak, "bu gürültü de ne?"

"Aman Tanrım! Aman Tanrım!" diye bağırdı Morrel sarararak, "yine ne oldu?"

Gerçekten de merdivenlerde büyük bir gürültü kopuyordu, bir koşuşturma vardı hattâ acı bir çığlık da duyuldu.

Morrel kapıyı açmak için ayağa kalktı ama gücü yetmedi ve koltuğuna düşer gibi oturdu.

İki adam karşı karşıya kaldılar, Morrel'in eli ayağı titriyordu, yabancı da ona derin bir acıma duygusuyla bakıyordu. Gürültü kesilmişti, ama yine de Morrel bir şeyler bekliyor gibiydi; bu gürültünün bir nedeni vardı ve arkası gelecekti.

Yabancıya, bir grup insan merdivenleri yavaş yavaş çıkıp sahanlıkta durmuş gibi geldi.

Birinci kapının kilidine bir anahtar sokuldu ve kapının, zıvanaları üzerinde gıcırdadığı duyuldu.

"Bu kapının anahtarı sadece iki kişide var," diye mırıldandı Morrel: "Coclès ve Julie'de."

O sırada ikinci kapı da açıldı ve genç kız solgun ve yanakları gözyaşından sırılsıklam halde göründü.

Morrel titreyerek ayağa kalktı ve koltuğun koluna yaslandı çünkü ayakta duramıyordu. Bir şey sormak istiyordu, ama sesi çıkmıyordu.

"Ah babacığım!" dedi genç kız ellerini kavuşturarak, "kötü bir haber getiren kızınızı bağışlayınız!"

Morrel korkunç bir biçimde sarardı; Julie gelip onun kollarına atıldı.

"Ah babacığım! babacığım!" dedi, "cesaret!"

"*Firavun* batmış mı?" diye sordu Morrel boğulur gibi bir sesle.

Genç kız yanıt vermedi, ama babasının göğsüne yaslanıp başıyla olumlu bir işaret verdi.

"Ya mürettebat?" diye sordu Morrel.

"Kurtulmuş," dedi genç kız, "biraz önce limana giren Bordeaux gemisi tarafından kurtarılmış."

Morrel soylu bir minnettarlık ve tevekkül duygusuyla ellerini göğe kaldırdı.

"Şükürler olsun Tanrım!" dedi, "en azından sadece beni cezalandırıyorsunuz."

Ne kadar soğukkanlı olsa da İngiliz'in gözleri nemlendi.

"İçeri girin," dedi Morrel, "içeri girin, çünkü sanırım hepiniz kapıdasınız."

Gerçekten de bu sözleri söyler söylemez Madam Morrel hıçkıra hıçkıra ağlayarak içeri girdi; arkasından Emmanuel geliyordu; en dipte, bekleme odasında yarı çıplak yedi sekiz tayfanın sert yüzleri görülüyordu. Bu insanlara bakınca İngiliz ürperdi; onlara doğru gitmek ister gibi bir hareket yaptı ama kendini tuttu ve tersine odanın en uzak ve en karanlık köşesine çekildi.

Madam Morrel gitti koltuğa oturdu, kocasının bir elini avuçlarına aldı, o sırada Julie de babasının göğsüne yaslanmış duruyordu. Emmanuel odanın ortasında kalmıştı, Morrel ailesi ile kapıda duran denizciler arasında bir bağ oluşturuyor gibiydi.

"Bu nasıl oldu?" diye sordu Morrel.

"Yaklaşın Penelon," dedi genç adam, "ve olayı anlatın."

Ekvator güneşinde bronzlaşmış yaşlı bir tayfa şapkasından artakalanı ellerinde çevirerek ilerledi.

"Günaydın, Mösyö Morrel," dedi, sanki bir gün önce Marsilya'dan ayrılmış ve Aix'ten ya da Toulon'dan geliyormuş gibi.

"Günaydın dostum," dedi armatör, gözyaşları arasında gülümsemekten kendini alamayarak: "ama kaptan nerede?"

"Kaptana olanlara gelince, Mösyö Morrel, Palma'da hastalanıp kaldı, Tanrı isterse iyileşecek ve birkaç gün sonra onun da, sizin ve benim kadar sağlıklı döndüğünü göreceksiniz."

"Bu iyi... şimdi anlatın, Penelon," dedi Morrel.

Penelon ağzında çiğnediği tütünü sağ yanağından sol yanağına geçirdi, elini ağzına götürdü, geri döndü, bekleme odasına uzun siyahımsı bir tükürük attı, ayağını ileri uzattı ve ileri geri sallanarak şöyle dedi:

"O sırada, Mösyö Morrel, sakin geçen sekiz gün boyunca güçlükle yol aldıktan sonra güney-güneybatı yönünden esen tatlı bir esintiyle ilerliyorduk, Blanc Burnu'yla Boyador Burnu arasında bir yerdeydik, Kaptan Gaumard yanıma geldiğinde dümende olduğumu söylemeliyim, o bana şöyle dedi: 'Penelon baba, uzakta, ufukta yükselen bu bulutlar hakkında ne düşünüyorsun?'

Ben de tam o sırada onlara bakıyordum.

"'Ne mi düşünüyorum kaptan, bence gerektiğinden biraz daha hızlı yayılıyorlar ve kötü niyetli olmayan bulutlara göre daha siyahlar.'

"'Ben de böyle düşünüyorum,' dedi kaptan, 've hemen önlem almaya gidiyorum. Biraz sonra esecek rüzgar için bu yelken sayısı çok... Dur! Hey! Babafingo üstü yelkenini sar, floku arya et!'[56]

"Tam zamanıydı; daha emirler yerine getirilmeden rüzgar arkamızdan esmeye, gemi yana yatmaya başladı.

"'İyi!' dedi kaptan, 'hâlâ çok yelkenimiz açık, büyük yelkeni arya edin!'[57]

"Beş dakika sonra büyük yelken arya edilmişti ve mizana yelkeni, gabya yelkeni, grandi ve pruva direklerinin babafingosu ile ilerliyorduk.

"'Pekala! Penelon Baba,' dedi bana kaptan, 'niye başınızı sallıyorsunuz?'

"'Sizin yerinizde ben olsaydım, bu kadar başarılı olamazdım.'

"'Sanırım haklısın ihtiyar,' dedi, 'ciddi bir rüzgara yakalanacağız.'

"'Ah! orada olup bitenin, yaklaşan bir fırtına olduğuna dair, iddiaya giren biri kazanır,' dedim kaptana; 'adamakıllı bir fırtına gelecek ya da ben hiçbir şey bilmiyorum!'

"Yani Montredon'da tozun geldiğini gördüğümüz gibi rüzgarın geldiğini görüyorduk; neyse ki bu işi iyi bilen biri ile karşı karşıyaydı.

"'İki camadanı[58] gabya yelkenlerinin içine al!' diye bağırdı kaptan; 'borinaları[59] gevşet, rüzgara brasya et,[60] gabya yelkenlerini indir, palangaları serenlerin[61] üstünde topla!'"

"O yörelerde bu yeterli olmaz," dedi İngiliz; "ben olsam dört camadana vururdum ve mizanadan kurtulurdum."

Bu kararlı, gür ve beklenmedik ses herkesi ürpertti. Penelon elini gözlerine götürdü ve kaptanının manevrasını bu kadar sağlam bir biçimde denetlemiş olan kişiye baktı.

"Bundan çok daha iyisini yaptık mösyö," dedi yaşlı denizci belli bir saygıyla, "çünkü randa yelkenini arya ettik ve fırtınanın önünde hızla ilerlemek için dümen yekesini rüzgara karşı tuttuk. On dakika sonra gabya yelkenlerini arya etmiş, yelken açmadan gidiyorduk."

"Bu tehlikeyi göze almak için gemi çok eskiydi," dedi İngiliz.

"Çok doğru! İşte bizi mahveden de bu oldu. İleri geri sallanarak geçirdiğimiz on iki saatin sonunda şeytan silaha sarılmış olmalı, gemi su almaya başladı. 'Penelon,' dedi bana kaptan, 'sanırım batıyoruz dostum; dümeni bana ver ve ambara in.'

"'Dümeni ona verdim, ambara indim; şimdiden üç ayak kadar su dolmuştu. Yukarı çıktım ve bağırdım: 'Pompalara! Pompalara!' Ah! evet, çok geçti! İşe koyulduk; ama biz çektikçe daha çok su doluyordu.

Ah! inanın, dört saatlik bir çalışmanın sonunda, 'mademki batacağız, batalım, insan bir kez ölür,' dedim.

'Sen böyle mi örnek oluyorsun Penelon usta?' dedi kaptan; 'demek öyle! Dur bakalım, dur hele!"

"Gidip kamarasından bir çift tabanca aldı.

"'Pompanın başından ilk ayrılanın beynini dağıtırım!' dedi."

"İyi," dedi İngiliz.

"İyi nedenler kadar hiçbir şey insana cesaret veremez," diye devam etti denizci, "zaten bu sırada hava aydınlanmış, rüzgar hafiflemişti; ama suyun çok değil saatte belki de iki parmak, ama durmadan yükseldiği de bir gerçekti, sonuçta su yükseliyordu. Saatte iki parmak, bakın, bu hiçbir şey değilmiş gibi görünüyor; ama on iki saatte bu yirmi dört parmağı bulur ve yirmi dört parmak da iki ayak eder. İki ayak, üç de daha önceki, beş ayak eder. Bir geminin karnında beş ayak su olunca gemi, bedeni su toplamış insan gibi olur.

"'Haydi,' dedi kaptan, 'bu kadarı yeter, Mösyö Morrel artık bize sitem edemez: gemiyi kurtarabilmek için elimizden geleni yaptık; şimdi insanları kurtarmaya çalışmamız gerek. Filikalara, çocuklar, daha çabuk!'

"Dinleyin Mösyö Morrel," diye devam etti Penelon, "*Firavun*'u çok seviyorduk, ama bir denizci gemisini ne kadar severse sevsin, canını daha çok düşünür. Bu nedenle bu sözü ikiletmedik bunun yanında, görüyorsunuz, gemi inliyor ve bize sanki şöyle diyordu:

'Haydi gidin, ama, haydi gidin!' Ve yalan söylemiyordu, zavallı *Firavun*, onun tam anlamıyla ayaklarımızın altında suya gömüldüğünü hissediyorduk. Bir anda filika denize inmiş ve biz sekizimiz birden içine girmiştik.

"En son kaptan indi ya da dhaa doğrusu hayır, inmedi, çünkü gemiyi terk etmek istemiyordu, ben onu belinden yakalayarak arkadaşlara attım, ondan sonra da ben atladım. Tam zamanıydı. Ben atlar atlamaz güverte öyle bir gümbürtüyle çöktü ki, kırk sekizlik bir borda topunun patladığı sanılabilirdi.

"On dakika sonra önce önü sonra arkası battı, daha sonra da kuyruğunun peşinde koşan bir köpek gibi kendi etrafında dönmeye başladı; sonunda iyi akşamlar dostlar, fışşş!... her şey bitmişti, artık *Firavun* yoktu!

"Bize gelince, üç gün aç susuz kaldık; tam kimin diğerlerini besleyeceğini öğrenmek için kura çekmekten söz ediyorduk ki *Gironde*'u fark ettik: ona işaretler yolladık, o da bizi gördü, burnunu bize çevirdi, filika gönderdi ve bizi gemiye aldı. İşte her şey böyle oldu Mösyö Morrel, şerefim üzerine yemin ederim! Denizci sözü! Öyle değil mi arkadaşlar?"

Genel bir onaylama mırıltısı, anlatıcının temeldeki gerçek ve ayrıntılardaki renk ve özgünlükle tüm beğenileri kazandığını gösterdi.

"Pekala dostlarım," dedi Mösyö Morrel, "sizler dürüst insanlarsınız ve ben başıma gelen felakette yazgımdan başka suçlu olmadığını önceden biliyordum. Bu, Tanrı'nın isteği, insanların yanlışı değil, Tanrı'nın isteğine saygı gösterelim. Şimdi size ne kadar borcum kaldı?"

"Pöh! Boşverin! Bundan söz etmeyelim, Mösyö Morrel."

"Tersine, bundan söz edelim," dedi armatör hüzünlü bir gülümsemeyle.

"Pekala! bize üç aylık borcunuz var..." dedi Penelon.

"Coclès, bu dürüst insanların her birine iki yüz frank ödeyin. Başka zaman olsaydı, dostlarım," diye devam etti Morrel, "her birine iki yüz frank da ikramiye verin," diye eklerdim, ama zaman çok kötü dostlarım, bana kalan azıcık para da artık benim değil. Beni affedin ve bunun için beni daha az sevmeyin."

Penelon yüzünü sevgiyle buruşturdu, arkadaşlarına döndü, onlarla bir şeyler konuştu ve geri geldi.

"Bu konuya gelince, Mösyö Morrel," dedi çiğnediği tütünü ağzında bir yandan öbür yana geçirerek ve bekleme salonuna ilk attığının yanına giden ikinci bir tükürük atarak, "bu konuya gelince..."

"Hangi konuya?"

"Para..."

"Ne olmuş?"

"Şu, Mösyö Morrel, arkadaşlar şu anda elli frank alacaklarını, kalan için bekleyeceklerini söylüyorlar."

"Teşekkür ederim dostlarım!" diye bağırdı Mösyö Morrel, yüreği sızlayarak, "hepiniz iyi yüreklisiniz; ama alın, alın ve iyi bir iş bulursanız, o işe girin, özgürsünüz."

Cümlenin son bölümü onurlu denizciler üzerinde inanılmaz bir etki yaptı. Şaşırmış

bir biçimde birbirlerine baktılar. Soluğu kesilen Penelon az kalsın ağzındaki tütünü yutacaktı; Allahtan tam zamanında elini gırtlağına götürdü.

"Ne dediniz Mösyö Morrel?" dedi boğuk bir sesle, "bizi nasıl kovarsınız? Bizden hoşnut değil misiniz yoksa?"

"Hayır çocuklarım," dedi armatör; "hayır, sizden hoşnut olmaz olur muyum? Tam tersine. Hayır, sizi kovmuyorum. Ama elden ne gelir? Artık gemilerim olmadığı için, denizciye de ihtiyacım yok."

"Artık gemileriniz yok da ne demek!" dedi Penelon. "O zaman başka gemiler yaptırırsınız, biz de bekleriz. Tanrı'ya şükür fırtınada çabalamanın ne olduğunu biliriz."

"Artık gemi yaptırmak için param yok Penelon," dedi armatör acı bir gülümsemeyle, "bu son derece nazik teklifinizi de kabul edemem."

"O zaman paranız yoksa bize para ödemezsiniz; biz de o zavallı *Firavun* gibi yelken açmadan gideriz, işte bu!"

"Yeter, yeter dostlarım," dedi Morrel heyecandan boğularak; "gidin rica ediyorum. Daha iyi günlerde yine görüşürüz. Emmanuel," diye ekledi armatör, "onların yanında gidin ve isteklerimin yerine getirilmesini sağlayın."

"Bu en azından yine görüşürüz demek değil mi Mösyö Morrel?" dedi Penelon.

"Evet dostlarım, en azından umarım görüşürüz; haydi gidin."

Ve önden giden Coclès'e bir işaret etti. Denizciler veznedarı izlediler, Emmanuel de denizcilerin arkasından gitti.

"Şimdi," dedi armatör, karısına ve kızına, "beni bir dakika yalnız bırakın, beyefendi ile görüşmeliyim."

Ve gözleriyle, tüm bu olaylar sırasında köşesinde ayakta kımıldamadan duran, sadece aktarmış olduğumuz birkaç sözcükle konuşulanlara katılan Thomson ve French firmasının elçisini işaret etti. İki kadın gözlerini, tamamen unuttukları yabancıya çevirdiler ve çıktılar; ama çıkarken genç kız bu adama soylu bir biçimde yalvararak baktı, o da genç kıza, duygusuz bir gözlemcinin bu buz gibi yüzde görünce şaşıracağı bir gülümsemeyle yanıt verdi. İki adam yalnız kaldılar.

"Pekala! Mösyö," dedi Morrel, kendini yeniden koltuğuna bırakarak, "her şeyi gördünüz, duydunuz, size öğretecek hiçbir şeyim yok."

"Gördüm mösyö," dedi İngiliz, "diğerleri gibi, başınıza hiç hak etmediğiniz yeni bir felaket geldi, bu da sizin için bir şey yapma isteğimi güçlendirdi."

"Ah mösyö!" dedi Morrel.

"Şimdi bakalım," diye devam etti yabancı. "Ben sizin en büyük alacaklılarınızdan biriyim değil mi?"

"En azından en kısa vadeli borç senetlerime sahipsiniz."

"Bana ödeme yapmak için bir süre ister misiniz?"

"Bir süre, benim onurumu, sonuçta hayatımı kurtarabilir."

"Ne kadar bir süre istersiniz?"

Morrel duraksadı.

"İki ay," dedi.

"Tamam," dedi yabancı, "ben size üç ay veriyorum."

"Ama Thomson ve French firmasının buna..."

"İçiniz rahat olsun mösyö, tüm sorumluluğu üstleniyorum. Bugün Haziran'ın 5'i."

"Evet."

"O zaman bana bu kağıtları 5 Eylül olarak yenileyin; ve 5 Eylül'de, sabah on birde," saat o anda tam on biri gösteriyordu "yanınızda olacağım."

"Sizi bekleyeceğim mösyö," dedi Morrel, "ya paranızı alacaksınız ya da ölmüş olacağım."

Bu son sözler o kadar alçak sesle söylenmişti ki yabancı bunları duymadı.

Senetler yenilendi, eskiler yırtıldı ve zavallı armatörün önünde, son para kaynaklarını bir araya getirmek için, hiç olmazsa üç aylık bir süre vardı artık.

İngiliz, ulusuna has soğukluğu ile teşekkürleri kabul etti ve Morrel'den izin istedi, o da hayır dualarıyla, onu kapıya kadar geçirdi.

Merdivende Julie'ye rastladı. Genç kız merdivenleri iniyor gibi görünüyordu, ama aslında onu bekliyordu.

"Ah mösyö," dedi ellerini kavuşturarak.

"Matmazel," dedi yabancı, "bir gün Denizci Simbad imzalı bir mektup alacaksınız... Bu mektupta sizden istenenler ne kadar garip olursa olsun harfi harfine yerine getiriniz."

"Olur, mösyö," diye yanıt verdi Julie.

"Bunu yapacağınıza söz verir misiniz?"

"Yemin ederim."

"Güzel! Elveda matmazel. Her zaman şimdiki gibi iyi ve erdemli olunuz, Tanrı'nın size Emmanuel'i eş olarak vererek ödüllendireceğine inanıyorum."

Julie bir çığlık attı, kiraz gibi kızardı ve düşmemek için tırabzana tutundu.

Yabancı ona bir veda işareti yaparak yoluna devam etti.

Avluda, her bir avcunda yüz franklık bir para tomarı tutan ve onları ne yapacağına karar veremez gibi görünen Penelon'a rastladı.

"Benimle gelin," dedi ona, "size söyleyeceklerim var."

30
BEŞ EYLÜL

Morrel'in daha azını beklediği sırada Thomson ve French firmasının temsilcisi tarafından tanınan üç aylık süre zavallı adama, yazgının artık onun üstüne çullanmaktan vazgeçtiğini haber veren beklenmedik değişikliklerden biri gibi göründü. Aynı gün, başına geleni kızına, karısına ve Emmanuel'e anlattı, ailede biraz umut uyandı denmese de, rahatlama oldu. Ama ne yazık ki Morrel sadece kendisine karşı bu kadar iyi davranan Thomson ve French firmasıyla iş yapmıyordu. Söylemiş olduğu gibi ticarette dostlar değil, iş yapılan kişiler vardı. Derinlemesine düşündüğünde Mösyö Morrel Thompson ve French firmasının kendisine karşı bu cömert davranışını anlayamıyordu bile; bunu kendi kendine ancak, firmanın yaptığı çok akıllıca bir bencillik olarak açıklayabiliyordu: bize yaklaşık üç yüz bin frank borcu olan bir adamı iflas ettirip, anaparadan yüzde altı ya da sekiz yitirmek yerine, ona destek olup üç ayın sonunda üç yüz bin frankı geri almak daha iyi olur.

Ne yazık ki ister kinden ister düşüncesizlikten Morrel'in iş yaptığı tüm firmalar aynı davranışı göstermediler, hattâ birkaçı tam tersi bir davranış sergiledi. Morrel tarafından imzalanmış poliçeler kılı kırk yaran bir titizlikle kasaya getirildi ve İngiliz'in tanıdığı süre sayesinde açık kalan büroda Coclès tarafından ödemeleri yapıldı. Coclès her zamanki sakinliğini koruyordu. Sadece Mösyö Morrel, ayın 15'inde Mösyö de Boville'e elli bin frank ve ayın otuzunda da otuz iki bin beş yüz franklık poliçe borcunu ödemek zorunda kalsaydı bu ay mahvolmuş bir adam olacağının farkındaydı. Neyse ki hem hapishane müfettişinin alacağı hem de poliçe borçları için ek bir süre almış bulunuyordu.

Tüm Marsilya tüccarlarının görüşü art arda gelen tersliklerden sonra Morrel'in ayakta kalamayacağıydı. Bu nedenle ay sonunu her zamanki titizliğiyle kapattığını gördüklerinde şaşkınlıkları çok büyük oldu. Yine de bu durum insanlara pek güven vermedi ve hep birlikte zavallı arınatörün gelecek ay sonundaki dökümünü beklediler.

Tüm ay Morrel'in tüm kaynaklarını toplamak için yaptığı olağanüstü çabalarla geçti. Eskiden olsa hangi tarihli olursa olsun senetleri güvenle alınır hattâ istenirdi. Morrel doksan gün sonraki senedini kırdırmak istedi ve tüm bankaların yüzüne kapandığını gördü. Neyse ki Morrel'in güvenebileceği birkaç alacağı vardı: bu alacakları aldı: Temmuz ayının sonunda Morrel yine, yükümlülüklerini yerine getirebilecek durumda bulunuyordu.

Zaten Thomson ve French firmasının temsilcisi bir daha Marsilya'da görülmemişti; Mösyö Morrel'i gelip görmesinden bir ya da iki gün sonra ortadan yok olmuştu: zaten

Marsilya'da sadece belediye başkanı, hapishane müfettişi ve Mösyö Morrel ile ilişkisi olduğu için, gelip geçmesi, bu üç kişide kalan farklı anılar dışında bir iz bırakmamıştı. *Firavun*'un tayfalarına gelince, onlar da başka bir iş bulmuş gibiydiler, çünkü onlar da görünmez olmuşlardı.

Kaptan Gaumard kendisini Palma'da alıkoyan rahatsızlığı geçtikten sonra dönmüştü. Mösyö Morrel'in karşısına çıkmakta kararsızdı: ama Morrel onun gelişini öğrendi ve gidip onu buldu. Soylu armatör, Penelon'un anlattıklarından, kaptanın tüm bu felaket sırasında gösterdiği cesur davranışı önceden biliyordu ve kaptanı avutmaya çalışan Morrel oldu. Kaptan Gaumard'ın gidip almaya asla cesaret edemeyeceği ücretini ona verdi.

Morrel merdiveni inerken, yukarı çıkmakta olan Penelon'a rastladı. Penelon, parasını iyi kullanmış gibi görünüyordu, çünkü yepyeni giysiler içindeydi. Armatörünü fark eden onurlu dümenci çok sıkılmış göründü; sahanlığın en uzak köşesinde durdu, şaşkın gözlerini devire devire ağzındaki tütünü bir sağa bir sola geçirdi ve Mösyö Morrel'in her zamanki dostluğuyla ona uzattığı elini utangaç bir biçimde sıktı. Mösyö Morrel Penelon'un sıkıntısını giyiminin seçkinliğine yordu: zavallı adama böyle bir lüksü karşılayacak kadar para vermediği kesindi; kuşkusuz başka bir gemiyle anlaşmıştı ve utancı, eğer böyle söylenebilirse, *Firavun*'un yasını daha uzun süre tutmamasından kaynaklanıyordu. Belki de Kaptan Gaumard ile iyi talihini paylaşmaya ve yeni patronunun önerilerini ona bildirmeye gelmişti.

"İyi insanlar," dedi Morrel uzaklaşırken, "dilerim yeni patronunuz sizi benim kadar sever ve benim olduğumdan daha mutlu olur!"

Ağustos ayı Morrel'in eski kredisini yükseltmek ya da yeni bir kredi bulmak için durmadan gösterdiği çabalarla geçti. 20 Ağustos'ta Morrel'in bir posta arabasıyla gittiği duyuldu ve o zaman bilançonun o ayın sonunda çıkarılacağı, Morrel'in de o korkunç işlemde hazır bulunmamak için firmasının üst düzey görevlisi Emmanuel ile veznedar Coclès'e yetki vererek önceden gittiği söylendi. Ama tüm öngörülere karşın, 31 Ağustos geldiğinde kasa her zamanki gibi açıldı. Coclès, hakbilir Horatius gibi sakin, parmaklığın arkasında göründü, kendisine sunulan senetleri aynı dikkatle inceledi ve tüm poliçeleri birincisinden sonuncusuna kadar aynı titizlikle ödedi. Morrel'in tahmin ettiği iki ödeme daha geldi ve Coclès, armatöre ait kişisel poliçelerde olduğu gibi, bu senetleri de aynı titizlikle ödedi. İnsanlar artık hiçbir şey anlayamıyordu ve şom ağızlılara özgü inatla iflası Eylül sonuna atıyorlardı.

Ayın 1'inde Morrel geri döndü: tüm ailesi tarafından kaygıyla bekleniyordu; Paris'e yapılan bu yolculuk son kurtuluş yolu olmalıydı. Morrel, kendisinin salık vermesiyle bir İspanyol bankacının hizmetine girmiş ve orada büyük servetini edinmeye başlamış olduğu için, eskiden ona borçlu bugün ise milyoner olan Danglars'ı düşünmüştü. Söylenenlere göre bugün Danglars'ın altı ya da sekiz milyonu ve sınırsız kredisi vardı. Danglars cebinden bir ekü bile çıkarmadan Morrel'i kurtarabilirdi: bir borcu için güvence verse Morrel kurtulurdu. Morrel uzun zamandır Danglars'ı düşünüyordu; ama elinde olmayan o içgüdüsel antipatisiyle, Morrel bu büyük çareyi elinden geldiğince ertelemişti. Ve haklıydı çünkü reddedilmenin getirdiği aşağılanmayla, kalbi kırık geri dönmüştü.

Döndükten sonra da Morrel hiçbir yakınmada bulunmamış, ağzından hiçbir acı eleştiri çıkmamıştı; karısını ve kızını ağlayarak kucaklamış, Emmanuel'e elini dostça uzatmış, ikinci kattaki çalışma odasına kapanmış ve Coclès'i çağırmıştı.

"Bu kez," demişti iki kadın Emmanuel'e, "mahvolduk."

Sonra aralarında kısa bir süre fısıltıyla konuşup, Julie'nin, o sırada Nîmes'deki garnizonda bulunan erkek kardeşine yazmasını ve onu hemen çağırmasını kararlaştırmışlardı. Zavallı kadınlar onları tehdit eden felakete dayanabilmek için tüm güçlerine gereksinmeleri olduğunu içgüdüleriyle hissediyorlardı.

Zaten henüz yirmi iki yaşında olmasına karşın, Maximilien Morrel'in babasının üstünde büyük bir etkisi vardı.

Kararlı ve dürüst bir delikanlıydı. Bir mesleğe girmesi söz konusu olduğu zaman, babası ona geleceği konusunda baskı yapmak istememiş, genç Maximilien'in ne istediğini sormuştu. O zaman genç adam askerlik mesleğine girmek istediğini bildirmişti; sonuç olarak kusursuz bir biçimde eğitimini tamamlamış, sınavla politeknik yüksek okuluna girmiş, 53. kıtada asteğmen olarak mezun olmuştu. Bir yıldan beri bu görevi sürdürüyordu ve ilk fırsatta teğmenliğe atanacağı konusunda söz almıştı. Alayda Maximilien, sadece bir askerden istenen tüm sorumlulukları değil, bir insana önerilecek tüm görevleri de titizlikle yerine getiren biri olarak tanınıyordu ve bu nedenle ona sadece *stoacı* deniyordu. Kuşkusuz onu böyle çağıranların birçoğu başkalarından duydukları için kullanılıyorlardı bu sıfatı, yoksa ne anlama geldiğini bile bilmiyorlardı.

İşte annesi ve kız kardeşinin, içine düşeceklerini hissettikleri ciddi durumda, kendilerini desteklemesi için yardıma çağırdıkları bu genç adamdı.

Kadınlar durumun ciddiyeti konusunda yanılmamışlardı çünkü bir dakika sonra Mösyö Morrel, Coclès ile birlikte çalışma odasına girmişti; Julie Coclès'in odadan solgun, titreyerek ve yüzü altüst olmuş durumda çıktığını gördü.

Yanından geçerken ona bir şeyler sormak istedi; ama adamcağız, hiç âdeti olmadığı bir biçimde merdivenlere doğru atılıp aşağı inerken ellerini gökyüzüne kaldırarak bağırmakla yetindi:

"Ah matmazel! matmazel! Ne büyük felaket! Buna kim inanırdı!"

Bir dakika sonra Julie onun, elinde iki ya da üç büyük sicil defteri, bir para çantası ve bir evrak dosyasıyla yukarı çıktığını gördü.

Morrel sicil defterlerini inceledi, evrak dosyasını açtı ve parayı saydı.

Tüm parası altı ya da sekiz bin frank tutuyordu, ayın 5'ine kadar alacakları dört ya da beş bin franktı; iki yüz seksen yedi bin beş yüz franklık bir senedi karşılamak için, olsa olsa on dört bin frank edecekti hepsi. Böyle bir ödeme yapmanın olanağı bile yoktu.

Yine de Morrel akşam yemeği için indiğinde oldukça sakin görünüyordu. Bu sakinlik iki kadını en büyük ruh çöküntüsünden çok daha fazla ürküttü.

Akşam yemeğinden sonra Morrel hep dışarı çıkardı; Foçalıların derneğinde kahve içmeye ve *Sémaphore* okumaya giderdi: o gün hiç dışarı çıkmadı, yeniden çalışma odasına çıktı.

Coclès'e gelince, iyice sersemlemiş görünüyordu. Günün bir bölümünde, otuz derece güneşin altında başı çıplak, avluda bir taşın üstüne oturup kalmıştı.

Emmanuel kadınları yatıştırmaya çalışıyordu, ama kötü bir konuşmacıydı. Genç adam firmanın işlerinin ne durumda olduğunu iyi bildiği için Morrel ailesinin üstüne çöken bu büyük felaketi de hissediyordu.

Gece oldu: iki kadın geceyi Morrel'in çalışma odasından aşağı inip yanlarına gelmesini umut ederek geçirdiler; ama onun, kuşkusuz çağırılmak korkusuyla, ayaklarının ucuna basarak kapılarının önünden geçtiğini duydular.

Kulak kabarttılar, Morrel yatak odasına girdi ve kapıyı içerden kapadı.

Madam Morrel kızını yatmaya gönderdi; Julie çekildikten yarım saat sonra ayağa kalktı, ayakkabılarını çıkardı ve kocasının ne yaptığını anahtar deliğinden görmek için sessizce koridora geçti.

Koridorda, giden birinin gölgesini gördü: bu aynı kaygıyı duyup annesinin yaptığını yapmış olan Julie idi.

Genç kız Madam Morrel'in yanına gitti.

"Yazıyor," dedi.

İki kadın hiç konuşmadan ne olduğunu tahmin ettiler.

Madam Morrel anahtar deliğine eğildi. Gerçekten de Morrel yazıyordu; ama kızının fark etmediği şeyi o, Madam Morrel fark etmişti, kocası damgalı bir kağıt üzerine yazıyordu.

Aklına korkunç bir düşünce geldi, kocası vasiyetnamesini yazıyordu; tüm eli ayağı titredi, ama yine de hiçbir şey söylememeyi başardı.

Ertesi gün Madam Morrel son derece sakin görünüyordu; her zamanki gibi çalışma odasında kaldı, alışıldığı üzere öğle yemeğine indi, sadece akşam yemeğinden sonra kızını yanına oturttu, çocuğun başını kollarının arasına aldı ve onu uzun zaman göğsünün üstünde tuttu.

Akşam Julie annesine, ne kadar sakin görünürse görünsün babasının kalbinin şiddetli bir biçimde attığını fark ettiğini söyledi.

Sonraki iki gün de benzer biçimde geçip gitti. 4 Eylül akşamı Mösyö Morrel kızından çalışma odasının anahtarını istedi.

Julie kendisine uğursuz gibi gelen bu istek karşısında ürperdi. Babası her zaman onda duran ve sadece çocukken onu cezalandırmak için geri aldığı bu anahtarı neden geri istiyordu?

Genç kız Mösyö Morrel'e baktı.

"Ne kötülük yaptım da benden bu anahtarı geri istiyorsunuz, babacığım?" diye sordu.

"Hiçbir şey yavrum," diye yanıt verdi, bu kadar basit bir soru karşısında gözleri dolan Morrel; "hiçbir şey, sadece ona ihtiyacım var."

Julie anahtarı arıyor gibi yaptı.

"Odamda bırakmış olmalıyım," dedi.

Ve dışarı çıktı, odasına gideceğine aşağı indi ve Emmanuel'e danışmak için koştu.

"Bu anahtarı babanıza vermeyin," dedi genç adam, "ve yarın sabah ne olursa olsun onun yanından ayrılmayın."

Genç kız Emmanuel'in ağzını aramaya çalıştı; ama o daha fazla hiçbir şey bilmiyordu ya da başka bir şey söylemek istemiyordu.

4 Eylül'ü 5 Eylül'e bağlayan gece boyunca Madam Morrel kulağını duvarın tahta kaplamasına dayayıp bekledi. Sabah saat üçe doğru yatak odasında kocasının huzursuzca yürüdüğünü duydu.

Ancak saat üçte Morrel kendini yatağa attı.

İki kadın geceyi birlikte geçirdiler. Bir gece öncesinden beri Maximilien'i bekliyorlardı.

Saat sekizde Mösyö Morrel odalarına girdi. Sakindi, ama solgun ve çökmüş yüzünden, huzursuz bir gece geçirdiği belli oluyordu.

Kadınlar ona iyi uyuyup uyumadığını sormaya cesaret edemediler.

Morrel karısına karşı çok iyi, kızına karşı hiçbir zaman olmadığı kadar babaca davrandı; zavallı çocuğuna bakmaya, onu kucaklamaya doyamıyordu.

Julie Emmanuel'in söylediklerini anımsadı ve babası dışarı çıktığında onu izlemek istedi, ama babası onu tatlılıkla iterek:

"Annenin yanında kal," dedi.

Julie üstelemek istedi.

"Ben böyle istiyorum!" dedi Morrel.

Morrel kızına ilk kez, "Ben böyle istiyorum," diyordu, ama bunu öyle babacan bir ses tonuyla söylüyordu ki, Julie daha ileri gitmeye cesaret edemedi.

Sessiz, hareketsiz, ayakta, yerinde kalakaldı. Bir dakika sonra kapı yeniden açıldı, Julie iki kolun onu sardığını, birinin alnından öptüğünü hissetti.

Gözlerini kaldırdı ve bir neşe çığlığı attı.

"Maximilien, kardeşim!" diye bağırdı.

Bu çığlığı duyan Madam Morrel koştu ve kendini oğlunun kollarına attı.

"Anneciğim," dedi genç adam, bir Madam Morrel'e, bir kızına bakarak; "ne var? ne oluyor? Mektubunuz beni korkuttu, hemen koştum."

"Julie," dedi Madam Morrel genç kıza işaret ederek, "git babana, Maximilien'in geldiğini haber ver."

Genç kız dairenin dışına çıktı ama merdivenin birinci basamağında elinde bir mektup tutan bir adamla karşılaştı.

"Siz Matmazel Julie Morrel değil misiniz?" dedi adam çok belirgin bir İtalyan aksanıyla.

"Evet mösyö," diye yanıt verdi genç kız kekeleyerek; "ama benden ne istiyorsunuz? Ben sizi tanımıyorum."

"Bu mektubu okuyunuz," dedi adam, ona bir kağıt uzatarak.

Julie karar veremiyordu.

"Babanızın kurtuluşu söz konusu," dedi haberci.

Genç kız kağıdı koparır gibi onun elinden aldı.

Sonra hemen açtı ve okudu.

Meilhan yolunda randevu, hemen 15 numaralı eve giriniz, kapıcıdan beşinci kattaki odanın anahtarını isteyiniz, bu odaya giriniz, şöminenin köşesinde duran kırmızı ipekten örülü keseyi alınız ve bu keseyi babanıza götürünüz.

Bunun saat on birden önce olması çok önemlidir.

Dediklerimi kesinlikle yapacağınıza bana söz vermiştiniz, size bu sözünüzü anımsatıyorum.

DENİZCİ SİMBAD

Genç kız bir neşe çığlığı attı, gözlerini kaldırdı, soru sormak için kendisine bu kağıdı veren adamı aradı ama adam yok olmuştu.

Mektubu ikinci bir kez okumak için gözlerini kağıda çevirdi ve altta ek bir not olduğunu gördü.

Okudu:

Bu görevi tek başınıza, yalnız olarak yerine getirmeniz çok önemlidir; eğer birisi ile gelirseniz ya da sizin yerinize başkası giderse, kapıcı, denilenden ne demek istediğinizi anlamadığını söyleyecektir.

Bu not birden genç kızın neşesini kaçırdı. Korkması gerekmiyor muydu? Bu ona hazırlanmış bir tuzak olamaz mıydı? Saflığı onun yaşında bir genç kızın karşılaşabileceği tehlikelerin neler olduğunu bilmesine engeldi, ama korkmak için tehlikeyi bilmeye ihtiyaç yoktur; bir şeyi de belirtmek gerekiyor, en büyük korku uyandıranlar her zaman bilinmeyen tehlikelerdir.

Julie duraksıyordu, birine danışmaya karar verdi.

Ama garip bir duyguyla ne annesinden ne de erkek kardeşinden yardım istedi, Emmanuel'e gitti.

Aşağı indi, Thomson ve French firmasının temsilcisinin geldiği gün başına geleni anlattı; merdivende olanı anlattı, verdiği sözü yineledi ve ona mektubu gösterdi.

"Oraya gitmek gerek matmazel," dedi Emmanuel.

"Oraya gitmek mi?" diye mırıldandı Julie.

"Evet, ben de sizinle geleceğim."

"Ama yalnız olmam gerektiğini anlamadınız mı?" dedi Julie.

"Yine yalnız olacaksınız," dedi genç adam; "ben sizi Musée sokağının köşesinde bekleyeceğim; beni kaygılandıracak biçimde gecikirseniz yanınıza geleceğim, söz veriyorum, size zarar verdiğini söyleyeceğiniz kişilerin vay haline!"

"Demek, siz benim bu çağrıya uymam gerektiğini düşünüyorsunuz Emmanuel," dedi genç kız duraksayarak.

"Evet; haberci size babanızın kurtuluşunun söz konusu olduğunu söylemedi mi?"

"Evet ama, Emmanuel, nasıl bir tehlike olabilir?" diye sordu genç kız.

Emmanuel bir an durdu, ama genç kızı hemen ve gecikmeden ikna etme isteği baskın geldi.

"Dinleyin," dedi ona, "bugün 5 Eylül değil mi?"

"Evet."

"Bugün saat on birde babanızın yaklaşık üç yüz bin frank ödemesi gerekiyor."

"Evet, bunu biliyoruz."

"Evet, ama kasada on beş bin bile yok," dedi Emmanuel.

"O zaman ne olacak?"

"Eğer bugün, saat on birden önce babanız ona yardım edecek birini bulamazsa iflasını açıklamak zorunda kalacak."

"Ah! gelin! gelin!" diye bağırdı genç kız genç adamı yanında sürükleyerek.

Bu sırada Madam Morrel her şeyi oğluna anlatmıştı.

Genç adam babasının başına art arda gelen felaketlerden sonra, firmanın harcamaları konusunda büyük değişikliklere gidildiğini biliyordu; ama işlerin bu noktaya varmış olduğunu bilmiyordu.

Kalakaldı.

Sonra birden daireden dışarı fırladı, hızla merdivenleri çıktı, çünkü babasının çalışma odasında olduğunu sanıyordu, kapıyı çaldı ama boşuna, kimse yoktu.

Çalışma odasının kapısındayken dairenin kapısının açıldığını duydu, geri döndü ve babasını gördü. Mösyö Morrel dosdoğru çalışma odasına gideceğine yatak odasına girmişti ve oradan ancak şimdi çıkıyordu.

Mösyö Morrel Maximilien'i fark edince bir şaşkınlık çığlığı attı; genç adamın geldiğini bilmiyordu. Redingotunun altına sakladığı bir şeyi sol koluyla sıkıştırarak olduğu yerde kımıldamadan durdu.

Maximilien hemen merdivenleri indi ve babasının boynuna atıldı; ama birden, sadece sağ kolu babasının göğsüne dayalı olduğu halde, geriledi.

"Babacığım," dedi ölü gibi sarararak, "neden redingotunuzun altında bir çift tabanca var?"

"Ah! işte ben de bundan korkuyordum!" dedi Morrel.

"Babacığım! Babacığım! Tanrı aşkına!" diye bağırdı genç adam, "bu tabancalar ne için?"

"Maximilien," diye yanıt verdi Morrel gözlerini oğluna dikerek "sen bir erkeksin, hem de onurlu bir erkek; gel, sana anlatayım."

Ve Morrel güvenli adımlarla çalışma odasına çıktı, oysa Maximilien onu sendeleyerek izliyordu.

Morrel kapıyı açtı ve oğlu girdikten sonra kapadı; sonra bekleme odasını geçti, masaya yaklaştı, tabancalarını masanın köşesine bıraktı ve parmağı ile oğluna açık bir sicil defterini gösterdi.

Bu defterde durum tam olarak kayıtlıydı.

Morrel yarım saat sonra iki yüz seksen yedi bin beş yüz frank ödemek zorundaydı.

Topu topu on beş bin iki yüz elli yedi frankı vardı.

"Oku," dedi Morrel.

Genç adam okudu ve bir an ezilmiş gibi kaldı.

Morrel bir şey söylemiyordu; rakamların acımasız kararına ekleyecek nesi olabilirdi?

"Siz bu felakete karşı koyabilmek için her şeyi yaptınız değil mi babacığım?" dedi bir dakika sonra.

"Evet," diye yanıt verdi Morrel.

"Güvenebileceğiniz hiçbir alacağınız yok mu?"

"Hiç yok."

"Tüm kaynaklannızı tükettiniz mi?"

"Hepsini."

"Ve yarım saat sonra," dedi Maximilien boğuk bir sesle, "adımız lekelenecek."

"Kan onursuzluğu temizler," dedi Morrel.

"Haklısınız babacığım, sizi anlıyorum."

Sonra elini tabancalara doğru uzatarak:

"Bir sizin için, bir benim için tabanca var," dedi; "teşekkür ederim!"

Morrel onun elini tuttu.

"Ya annen... ya kız kardeşin... onlara kim bakacak?"

Genç adamın tüm bedeninden bir ürperti geçti.

"Babacığım," dedi, "bana yaşamamı söylediğinizin farkında mısınız?"

"Evet, sana onu söylüyorum," dedi Morrel, "çünkü bu senin görevin; sen sakin ve güçlü bir insansın Maximilien... Maximilien, sen sıradan bir adam değilsin; senden hiçbir şey istemiyorum, sana hiçbir şey yapmanı emretmiyorum, sana sadece şunu söylüyorum: Durumunu bir yabancının gözüyle incele ve kararını kendin ver."

Genç adam bir an düşündü sonra yazgıya soylu bir biçimde boyun eğme ifadesi geçti gözlerinden; sadece yavaş ve üzgün bir biçimde rütbesini gösteren apoletlerini söktü.

"Şimdi iyi," dedi elini Morrel'e uzatarak. "Huzur içinde ölünüz babacığım! Ben yaşayacağım."

Morrel oğlunun dizlerine kapanmak için bir hamle yaptı. Maximilien onu kendine çekti ve bu iki soylu yürek bir an üst üste çarptı.

"Bunda benim bir suçum olmadığını biliyorsun değil mi?" dedi Morrel.

Maximilien gülümsedi.

"Biliyorum babacığım, siz benim şimdiye dek tanıdığım en onurlu insansınız."

"İyi, her şeyi konuştuk: şimdi annenin ve kız kardeşinin yanına dön."

"Babacığım," dedi genç adam dizini bükerek, "beni kutsayın!"

Morrel oğlunun başını iki eli arasına aldı, kendine yaklaştırdı ve birçok kez dudaklarını değdirerek şöyle dedi:

"Ah! evet, evet, kendi adıma, kusursuz insanların üç kuşağı adına seni kutsuyorum; benim sesimle sana söylediklerini dinle: felaketin yıktığı yapıyı Tanrı yeniden yapabilir. Beni bu biçimde ölmüş görünce en katı yürekliler bile sana acıyacaklardır; bana vermeyi

reddettikleri zamanı sana vereceklerdir; o utanç verici sözü söylememeleri için çaba göster; işe koyul, çalış delikanlı, cesaretle ve ateşli bir biçimde savaş: sen, annen ve kız kardeşin, borçlu olduğum sizlerin mal varlığınızın günden güne çoğalması ve senin ellerinde meyvelerini vermesi amacıyla, en azla yetinerek yaşayın. Günlerden bir gün, büyük gün, saygınlığa yeniden kavuşulduğu görkemli gün, yine bu odada şöyle diyeceğini düşün: babam öldü, çünkü bugün benim yaptığımı yapamamıştı; ama rahat ve sakin öldü, çünkü ölürken benim bunları yapacağımı biliyordu."

"Ah! babacığım, babacığım," diye bağırdı genç adam, "keşke yaşayabilseydiniz!"

"Eğer yaşarsam, her şey değişir; eğer yaşarsam ilgi kuşkuya dönüşür, acıma da hırsa; eğer yaşarsam ben artık sadece sözünde durmayan, yükümlülüklerinden kaçan biri olurum, sonuç olarak sadece hileli iflas etmiş biri konumuna düşerim. Eğer ölürsem, tersine, Maximilien, düşünsene, ölü bedenim artık yalnızca bahtsız, ama onurlu bir adamın ölüsü olur. Yaşarsam en iyi dostlarım evime gelmekten kaçınırlar, ölürsem tüm Marsilya mezarıma kadar ağlayarak beni izler; yaşarsam benim adımdan utanç duyarsın; ölürsem başını kaldırır ve şöyle dersin:

"'Ben verdiği sözü ilk kez tutamadığı için intihar eden bir adamın oğluyum.'"

Genç adam inledi, ama yazgıya boyun eğmiş göründü. İkinci kez yüreğiyle değil aklıyla inanıyordu.

"Şimdi beni yalnız bırak ve kadınları uzaklaştırmaya çalış," dedi Morrel.

"Kız kardeşimi bir kez daha görmek istemez misiniz?" diye sordu Maximilien.

Bu görüşmede son ve gizli bir umut saklıydı genç adam için, bu nedenle bunu önermişti. Mösyö Morrel başını salladı.

"Onu bu sabah gördüm," dedi, "ve veda ettim."

"Benden özel bazı istekleriniz var mı babacığım?" diye sordu Maximilien, bozuk bir sesle.

"Evet, var oğlum, kutsal bir istek."

"Söyleyin babacığım."

"Thomson ve French firması belki insancıllığından belki de bencilliğinden, insanların yüreklerini okumak benim işim değil, bana acıyan tek firma oldu. On dakika sonra iki yüz seksen yedi bin beş yüz franklık bir senetin karşılığını almak için burada olacak. Firma temsilcisi bana üç aylık bir süre vermişti, daha doğrusu, armağan etmişti. İlk ödeme yapılacak firma bu olsun oğlum ve bu adam senin için kutsal olsun."

"Olur, babacığım," dedi Maximilien.

"Şimdi bir kez daha elveda," dedi Morrel, "git, git, yalnız kalmaya ihtiyacım var; vasiyetimi yatak odamdaki yazı masasında bulacaksın."

Genç adam ayakta, ölü gibi durdu, istiyor, ama yapamıyordu sanki.

"Dinle Maximilien," dedi babası, "düşün ki ben de senin gibi bir askerim, bir tabyayı ele geçirme emri aldım, bunu yaparken ölmem gerektiğini bilsen biraz önce bana söylediklerini söylemez miydin? 'Gidin babacığım, çünkü kalırsanız onurunuzu lekelersiniz, utanmaktansa ölmek daha iyidir!'"

"Evet, evet," dedi genç adam, "evet."

Ve Morrel'i kollarının arasında heyecanla sıkarak şöyle dedi:

"Gidiniz babacığım."

Ve kendini odadan dışarı attı.

Oğlu dışarı çıkınca Morrel bir an ayakta, gözlerini kapıya dikmiş olarak durdu; sonra elini uzattı, çıngırağın kordonunu buldu ve çaldı.

Bir dakika sonra Coclès göründü.

Bu artık aynı adam değildi; şu üç günlük heyecan onu mahvetmişti. Morrel firmasının ödemeleri yapamayacak olması düşüncesi, sırtında taşıdığı son yirmi yıldan daha fazla belini bükmüştü.

"İyi dostum Coclès," dedi Morrel tanımlanması olanaksız bir ses tonuyla, "sen bekleme odasında kalacaksın. Üç ay önce gelen o mösyö, biliyorsun, Thomson ve French firmasının temsilcisi gelecek, onu haber vereceksin."

Coclès hiç yanıt vermedi; başıyla bir işaret yaptı, gidip bekleme odasında oturdu ve bekledi.

Morrel yeniden sandalyesine çöktü; gözlerini saatin sarkacına çevirdi: yedi dakikası kalmıştı, hepsi buydu; yelkovan inanılmaz bir hızla ilerliyordu; ilerleyişini görür gibi oluyordu.

Belki yanlış ama en azından doğru görünen bir akıl yürütmenin ardından, bu dünyada sevdiği her şeyden ayrılmak ve kendisi için huzurlu bir aile ortamı demek olan yaşamı terk etmek üzere olan henüz genç bu adamın kafasından, bu son anlarda neler geçtiğini anlatmak olanaksızdı: bu konuda bir kanıya varmak için onun terle kaplı ama yine de yazgıya boyun eğmiş alnını, gözyaşları içinde, ama yine de gökyüzüne çevrili bakışlarını görmek gerekiyordu.

Akrep durmadan ilerliyordu, tabancalar dopdoluydu; elini uzattı, tabancalardan birini aldı ve kızının adını mırıldandı.

Sonra ölüm silahını bıraktı, kalemi aldı ve birkaç sözcük yazdı.

Sevgili kızına yeteri kadar veda etmemişti sanki.

Sonra saatin sarkacına döndü; artık dakikaları değil saniyeleri sayıyordu.

Ağzı yarı aralık, gözleri yelkovana dikili olarak silahı eline aldı; horozu kaldırırken yaptığı gürültüden ürperdi.

O anda alnı daha soğuk bir terle kaplandı, daha ölümcül bir iç sıkıntısı yüreğini sardı.

Merdiven kapısının menteşelerinin gıcırdadığını duydu.

Sonra çalışma odasının kapısı açıldı. Saat on biri çalmak üzereydi.

Morrel arkasını dönmedi bile, Coclès'in şu sözlerini bekliyordu:

"Thompson ve French firmasının temsilcisi."

Ve silahı ağzına yaklaştırdı...

Birden bir çığlık duydu: bu kızının sesiydi.

Döndü ve Julie'yi gördü; tabanca elinden düştü.

"Babacığım!" diye bağırdı genç kız, soluk soluğa ve neredeyse sevinçten ölecek gibi,

"Kurtuldunuz! Kurtuldunuz!"

Ve kırmızı ipekten örülü para kesesini elinde sallayarak onun kollarına atıldı.

"Kurtuldunuz! demekle ne demek istiyorsun çocuğum?" diye sordu Morrel.

"Evet, kurtuldunuz! Bakın, bakın!" dedi genç kız.

Morrel keseyi aldı ve ürperdi, çünkü belli belirsiz bir anı ona bu eşyanın bir zamanlar kendisine ait olduğunu hatırlatmıştı.

Kesede iki yüz seksen yedi bin beş yüz franklık senet duruyordu.

Senet ödenmişti.

Ayrıca bir fındık büyüklüğünde bir elmas ve yanında üzerine iki sözcük yazılmış bir kağıt vardı:

"Julie'nin drahoması."

Morrel eliyle alnını sıvazladı. Düş gördüğünü sanıyordu.

O anda saat on biri çaldı.

Çelik sarkacın her vuruşu sanki kendi kalbine iniyormuş gibi titreşti.

"Haydi kızım, anlat bakalım," dedi. "Bu keseyi nerede buldun?"

"Meilhan yolu 15 numaralı evde beşinci katta küçük fakir bir odanın şöminesinin köşesinde."

"Ama bu kese sana ait değil," diye bağırdı Morrel.

Julie o sabah aldığı mektubu babasına uzattı.

"Sen bu evde yalnız mıydın?" dedi Morrel mektubu okuduktan sonra.

"Emmanuel benimle geldi babacığım. Beni Musée sokağının köşesinde bekleyecekti, ama çok garip, döndüğümde artık orada değildi."

"Mösyö Morrel!" diye bağırdı bir ses merdivenlerde, "Mösyö Morrel!"

"Bu onun sesi," dedi Julie.

O anda yüzü sevinç ve heyecandan altüst olmuş bir halde Emmanuel içeri girdi.

"*Firavun*!" diye bağırdı; "*Firavun*!"

"Ne? *Firavun* mu? Deli misiniz Emmanuel? Onun battığını biliyorsunuz."

"*Firavun*! Mösyö, *Firavun*'unun gelişini haber veriyorlar; *Firavun* limana giriyor."

Morrel kendini sandalyesine bıraktı, gücü kalmamıştı; aklı bu art arda gelen inanılmaz, görülmemiş, masalsı olayları anlamayı reddediyordu.

Bu kez oğlu içeri girdi.

"Babacığım," diye bağırdı Maximilien, "*Firavun*'un ortadan yok olduğunu mu söylemiştiniz? Gözcü haber verdi, şimdi limana giriyor."

"Dostlarım," dedi Morrel, "eğer bu doğruysa, Tanrı'nın mucizesine inanmak gerek! Olanaksız! Olanaksız!"

Ama gerçek olan ve ondan daha fazla inanılmaz olan elinde tuttuğu bu keseydi, ödemenin yapıldığını gösteren bu mektuptu, bu göz kamaştırıcı elmastı.

"Ah! Mösyö," dedi Coclès bu kez, "*Firavun* ne anlama geliyor?"

"Haydi çocuklarım," dedi Morrel ayağa kalkarak, "görmeye gidelim ve eğer bu yanlış bir haberse Tanrı yardımcımız olsun."

Aşağı indiler; merdivenin ortasında Madam Morrel bekliyordu: zavallı kadın yukarı çıkmaya cesaret edememişti.

Bir dakikada Canebière'e ulaştılar.

Liman kalabalıktı.

Tüm bu kalabalık Morrel'in önünde açıldı.

"*Firavun! Firavun!*" diyordu herkes bir ağızdan.

Gerçekten de göz kamaştırıcı, inanılmaz şey, Saint-Jean kulesinin karşısında, pupasının üstünde beyaz harflerle "*Firavun*" –Morrel ve Oğulları, Marsilya– yazılı, kesinlikle öbür *Firavun*'un büyüklüğünde, öbürü gibi kırmızböceği ve çivit yüklü bir gemi demir atıyor, yelkenlerini istinga ediyordu; güvertede Kaptan Gaumard emirler veriyor, Penelon usta Mösyö Morrel'e işaretler ediyordu.

Artık hiç kuşku yoktu: duyuların tanıklığıydı orada olan, on bin kişi bu tanıklığı desteklemek için gelmişlerdi.

Morrel ve oğlu dalgakıranın üstünde, bu mucizeye tanık tüm kentin alkışlarıyla birbirlerine sarılırlarken yüzünün yarısı siyah bir sakalla örtülü, nöbetçi kulübesinin arkasına saklanmış bir adam bu sahneyi yüreği sızlayarak seyrediyor ve şu sözcükleri mırıldanıyordu:

"Mutlu ol soylu yürek; yaptığın ve yapacağın tüm iyilikler için sana teşekkürler; senin yaptığın iyilikler gibi benim minnetim de gölgede kalsın."

Adam, sevinç ve mutlulukla gülümseyerek saklandığı yerden çıktı ve herkes günün olayıyla meşgul olduğu için kimsenin dikkatini çekmeden iskele görevini yapan küçük merdivenlerden aşağı indi ve üç kez seslendi:

"Jacopo! Jacopo! Jacopo!"

O zaman bir şalupa ona doğru geldi, onu kıyıdan aldı ve son derece donanımlı bir yata götürdü, adam bir denizci hafifliği ile güverteye atladı; oradan bir kez daha, sevinçten ağlayarak tüm kalabalığın elini dostça sıkan ve bu bilinmeyen iyilikseveri gökyüzünde arıyormuş gibi belirsiz bakışlarla ona teşekkür eden Morrel'e baktı.

"Şimdi," dedi yabancı adam, "elveda iyilik, insancıllık, minnettarlık... Yürekte açan tüm duygulara elveda!.. İyileri ödüllendirmek için kendimi Tanrı'nın yerine koydum... Kötüleri cezalandırmak için intikam tanrısı yerini bana bıraksın şimdi!"

Bu sözlerden sonra bir işaret verdi ve sanki bu işareti bekliyormuş gibi yat hemen denize açıldı.

31
İTALYA – DENİZCİ SİMBAD

1838 yılının başına doğru en seçkin Paris sosyetesinden, biri Vikont Albert de Morcef, öbürü Baron Franz d'Épinay adlı iki genç Floransa'da bulunuyordu. Aralarında, o yıl karnavalı geçirmek için, Roma'ya gitmeyi kararlaştırmışlardı, yaklaşık dört yıldan beri İtalya'da yaşayan Franz, orada Albert'e rehberlik edecekti.

Oysa Roma'ya karnaval zamanı gitmek, özellikle geceyi Peuple meydanında ya da Campo-Vaccino'da geçirmek istemeyenler için, kolay bir iş değildir, bu nedenle kendilerine rahat bir daire bulmasını rica etmek amacıyla İspanya meydanındaki Londra Oteli'nin sahibi patron Pastrini'ye yazdılar.

Patron Pastrini onların emrine verebileceği sadece *al secondo piano*'da[62] bulunan iki oda ve bir helası olduğunu ve günde bir Louis gibi önemsiz bir paraya burasını önerebileceği yanıtını verdi. İki genç kabul ettiler; sonra kendisine kalan zamandan yararlanmak isteyen Albert Napoli'ye gitti. Franz'a gelince, o Floransa'da kaldı.

Médicislerin kentinde bir süre yaşamın keyfini sürdükten, Casines adı verilen cennette iyice gezdikten, Floransa'nın onuru olan şu göz kamaştırıcı ev sahiplerinin evlerine kabul edildikten sonra daha önce Korsika'yı, Napoléon'un doğduğu yeri görmüş olduğu için Elbe Adası'nı, Napoléon'un bu büyük dinlenme yerini gidip görme hevesine kapıldı.

Bir akşam küçük bir barkoyu Livorno limanına bağlayan demir halkayı söktü, denizcilere sadece "Elbe Adası'na," diyerek barkonun dibinde mantosuna sarınıp yattı.

Barko, , yuvasından ayrılan bir deniz kuşu gibi limandan ayrıldı ve ertesi gün Franz'ı Porto-Ferrajo'da karaya çıkardı.

Franz imparatorluk adasını gezip dolaştı ve devin ayaklarının orada bıraktığı tüm izlerin ardına düştükten sonra Marciana'da gemiye bindi.

Karadan ayrıldıktan iki saat sonra, söylendiğine göre, kırmızı kekliklerin bitip tükenmez uçuşlarının onu beklediği Pianosa'da yeniden karaya çıktı.

Av kötü geçti. Franz zar zor birkaç cılız keklik öldürdü ve hiç uğruna çok yorulan tüm avcılar gibi oldukça keyifsiz bir halde barkoya döndü.

"Ah! Eğer Ekselansları isteselerdi, çok iyi bir av yapabilirlerdi," dedi patron.

"Nerede?"

"Şu adayı görüyor musunuz?" diye devam etti patron, parmağını güneye doğru uzatıp, denizin ortasından yükselen ve görülebilecek en güzel çivit renginde koni biçimin-

deki bir kütleyi göstererek.

"Pekala, bu ada neresi?" diye sordu Franz.

"Monte Cristo Adası," diye yanıt verdi Livornolu.

"Ama bu adada avlanma iznim yok."

"Ekselanslarının buna ihtiyacı yok, çünkü ada ıssızdır."

"Ah! Doğrusu," dedi genç adam, "Akdeniz'in ortasında ıssız bir ada, bu çok ilginç."

"Ve doğal bir şey, Ekselansları. Bu ada bir kaya yığınıdır ve tüm adada ekilebilir belki bir dönüm yer yoktur."

"Bu ada kime ait?"

"Toscana'ya."

"Burada hangi av hayvanlarını bulacağım?"

"Binlerce yabankeçisi."

"Taşları yalayarak yaşayan," dedi Franz inanmayan bir gülümsemeyle.

"Hayır, taşların arasında biten fundaları, mersinleri, sakızağaçlarını koparıp yiyerek."

"Ama geceyi nerede geçireceğim?"

"Karada, mağaraların içinde ya da teknede paltonuza sarınarak. Zaten Ekselansları isterlerse avdan hemen sonra yola çıkabiliriz; Ekselansları gece de gündüz kadar iyi yelken açtığımızı, yelken olmazsa kürek çektiğimizi bilirler."

Arkadaşıyla buluşmaya daha zamanı olduğu için ve Roma'da kalacak yer konusunda artık bir kaygı taşımayan Franz ilk avının zararını kapatmak amacıyla bu öneriyi kabul etti.

Yanıtı olumlu olunca tayfalar kendi aralarında alçak sesle bir şeyler konuştular.

"Söyleyin bakalım," diye sordu, "yine ne oldu? Kimi olanaksızlıklar mı çıktı ortaya?"

"Hayır," dedi patron; "ama adanın gıyaben mahkum olduğunu Ekselanslarına bildirmemiz gerekiyor."

"Bu ne anlama geliyor?"

"Şu anlama geliyor, Monte Cristo oturulmayan bir ada olduğu ve kimi zaman Korsika'dan, Sardunya'dan ya da Afrika'dan gelen korsanlar ve kaçakçılar tarafından kullanıldığı için eğer bizim adaya çıktığımızı gösteren bir belirti olursa Livorno'ya dönüşümüzde altı günlük bir karantinaya girmek zorunda kalacağız."

"Hay Allah! şimdi işin rengi değişti! Altı gün! Tam Tanrı'ya dünyayı yaratması için gereken gün kadar. Bu biraz uzun çocuklar."

"Ama Ekselanslarının Monte Cristo'da olduğunu kim söyleyecek?"

"Ah! ben değil," diye bağırdı Franz.

"Ne de biz," dedi tayfalar.

"Bu durumda doğru Monte Cristo'ya."

Patron manevra emri verdi; geminin burnu adaya çevrildi ve gemi ada yönünde gitmeye başladı.

Franz işlerin bitmesini bekledi, yeni hedefe yöneldiklerinde, yelken karayelle şiştiğinde, dört denizci, üçü geminin ön tarafında, biri dümende yerlerini aldıklarında yeniden konuşmaya başladı.

"Sevgili Gaetano," dedi patrona, "biraz önce bana Monte Cristo Adası'nın korsanlara sığınak görevi gördüğünü söylemiştiniz sanırım, bu bana keçilerden daha iyi bir av gibi göründü."

"Evet Ekselansları, bu doğru."

"Kaçakçıların varlığını biliyordum, ama Cezayir'in alınışından ve Naiplik'in yıkılışından bu yana korsanların artık sadece Cooper'ın ve Kaptan Marryat'ın romanlarında kaldığını sanıyordum."

"Ne yazık ki Ekselansları yanılıyorlardı: Papa XII. Leo'nun kökünü kazıdığı sanılan, ama yine de her gün yolcuları Roma kapılarına kadar kovalayan haydutlar gibi korsanlar da hâlâ var. Daha altı ay önce, Fransa'nın Vatikan maslahatgüzarının Velletri'ye iki yüz adım ötede soyulduğu söylentisini duymadınız mı?"

"Evet duydum."

"Örneğin, Ekselansları da bizim gibi Livorno'da otursalardı, zaman zaman yük dolu küçük bir geminin, ya Bastia'da, ya Porto-Ferrajo'da ya da Civita-Vecchia'da beklenen küçük bir İngiliz yatının gelmediğini, başına ne geldiğinin bilinmediğini ve kuşkusuz bir kayaya çarpıp parçalandığının söylendiğini duyacaklardı. İşte geminin rastladığı o kaya, tıpkı bir ormanın kenarında posta arabasını durdurup soyan haydutlar gibi, vahşi ve insan olmayan bir adadan dönerken, gemiyi karanlık ve fırtınalı bir gecede ansızın yakalayan ya da yağmalayan altı ya da sekiz adamın bindiği alçak ve dar bir teknedir."

"Ama," dedi Franz kayığın içinde uzandığı yerden, "başlarına böyle bir kaza gelenler nasıl oluyor da şikayetçi olmuyorlar, nasıl oluyor da Sardunya, Toscana ya da Fransız hükümetinden bu korsanların cezalandırılmalarını istemiyorlar?"

"Neden mi?" dedi Gaetano bir gülümsemeyle.

"Evet neden?"

"Çünkü önce alınacak iyi ne varsa gemiden ya da yattan tekneye taşınıyor, sonra mürettebatın elleri ayakları bağlanıyor, her adamın boynuna 24'lük bir gülle bağlanıyor, esir alınan geminin omurgasında bir fıçı büyüklüğünde bir delik açılıyor, güverteye çıkılıyor, ambar ağızları kapatılıyor ve tekneye geçiliyor. On dakika sonra gemi yakınmaya, inlemeye başlıyor, yavaş yavaş suya gömülüyor. Önce geminin bir yanı, sonra öbür yanı; hep daha fazla suya gömülerek bir yükseliyor, bir batıyor. Birden bir top atışına benzer bir gürültü kopuyor, bu güverteyi parçalayan havadır. O zaman gemi, her hareketi giderek ağırlaşarak çırpınan, boğulmakta olan biri gibi hareketleniyor. Boşluklarda çok sıkışmış olan su az sonra açıklıklardan, dev bir balinanın burun deliklerinden fışkırttığı su sütunları gibi dışarı fışkırıyor. Nihayet, son bir hırıltı çıkarıyor, kendi çevresinde son bir kez dönüyor ve bir an çevrine çevrine dönen geniş bir huni gibi dipsiz derinliklerde çukur açarak sulara gömülüyor, yavaş yavaş içi doluyor ve sonunda tümüyle görünmez oluyor; öyle ki beş dakika sonra batan gemiyi sakin denizin dibinde arayıp bulmak için bizzat Tanrı'nın gözü gerek.

"Şimdi geminin neden limana girmediğini ve neden mürettebatın şikayette bulunmadığını anlıyor musunuz?" diye ekledi kaptan gülümseyerek.

Eğer Gaetano bunları seferden önce anlatmış olsaydı Franz bu işe girişmeden bir kez daha düşünebilirdi; ama yola çıkmışlardı ve geri dönmek ona korkaklık gibi göründü. Franz tehlikeli bir serüvene atılmayan, ama böyle bir durumla karşılaştığında, mücadele ederken soğukkanlılığını hiç yitirmeyen insanlardandı: hayattaki bir tehlikeye düellodaki bir hasım gibi bakan, hareketlerini hesaplayan, gücünü bilen, yeniden soluklanmaya yetecek, ama korkak görünmeyecek kadar duraklayan, karşısındakilerin üstünlüklerini bir bakışta anlayan, bir vuruşta öldüren sakin iradeli insanlardan biriydi.

"Hıh!" dedi, "Sicilya'yı ve Calabria'yı gezdim, Takımadalar'da iki ay denizde dolaştım, ne bir haydutun ne de bir korsanın gölgesine rastladım."

"Bunları Ekselanslarının projelerinden vazgeçmeleri için söylemedim," dedi Gaetano; "Ekselansları bana soru sordular ben de yanıtladım, hepsi bu."

"Evet, sevgili Gaetano, konuşmanız son derece ilginçti; ben de ondan olabildiğince çok yararlanmak istiyorum, haydi Monte Cristo'ya."

O sırada hızla yolculuğun sonuna geliniyordu; rüzgar iyice serin esiyor ve tekne saatte altı yedi mil yapıyordu. Yaklaştıkça, ada, denizin bağrından büyüyerek çıkıyordu sanki; ve güneşin son ışınlarının duruluğu arasından bir silahın içindeki gülleler gibi üst üste binmiş kaya yığıntısı fark ediliyor, onların arasında fundaların kızardığı, ağaçların yeşillendiği görülüyordu. Tayfalara gelince son derece sakin görünmelerine karşın çok dikkatli oldukları ve bakışlarıyla üzerinde yol aldıkları, sadece dalgaların ucundaki martılar gibi sallanan birkaç balıkçı kayığının beyaz yelkenleriyle ufkunu şenlendirdikleri geniş, parlak yüzeyi taradıkları kesindi.

Güneş, sağda dağlarının testere dişi gibi gölgeleri gökyüzüne vuran Korsika'nın arkasında batmaya başladığında Monte Cristo'ya artık sadece on beş mil kadar uzaktaydılar. Adamastor devine benzeyen bu taş kitlesi, teknenin karşısında tehdit edici bir biçimde yükseliyor, üst bölümü altın sarısı bir renk alan güneşi engelliyordu; gölge yavaş yavaş denizden yükseldi ve batmak üzere olan güneşin bu son yansımalarını da alıp götürdü sanki; sonunda parlak ışık bir an için bir yanardağın alev alev sorgucu gibi durduğu koninin tepesine kadar geriledi; ve gölge, hep yükselerek, gitgide aşağıları olduğu gibi tepeyi de kapladı ve ada durmadan kararan gri bir dağ gibi görünüyordu artık. Yarım saat sonra kapkaranlık bir gece hüküm sürmekteydi.

Neyse ki gemiciler alıştıkları sulardaydılar ve Toscana Takımadaları'nı en küçük kayasına varıncaya dek tanıyorlardı; çünkü Franz'ın tekneyi saran koyu karanlığın ortasında hiç de kaygı duymadığı söylenemezdi. Korsika tümüyle görünmez olmuştu, Monte Cristo Adası bile görünmüyordu; ama tayfaların vaşaklar gibi karanlıkta görme yetileri vardı sanki, dümendeki kılavuz en küçük bir kararsızlık göstermiyordu.

Franz solda çeyrek mil uzakta karanlık bir kütle gördüğünü sandığında, güneşin batışından bu yana neredeyse bir saat geçmişti; ama ne olduğunu anlamak o kadar olanaksızdı ki gezinen birtakım bulutları kara sanıp gemicilerin gülüşmelerine yol açmaktan korkarak sesini çıkarmadı. Ama birden kıyıda büyük bir ışık göründü; kara, bir buluta benzeyebilirdi, ama ateş bir göktaşı olamazdı.

"Bu ışık nedir?" diye sordu.

"Suss!" dedi patron, "bu bir ateş."

"Ama adada kimsenin yaşamadığını söylemiştiniz!"

"Belirli bir nüfusu olmadığını söylemiştim, ama kaçakçılar için bir mola yeri olduğunu da belirtmiştim."

"Ve korsanlar için!"

"Ve korsanlar için," dedi Gaetano, Franz'ın sözlerini yineleyerek; "bu nedenle adayı geçme emri verdim, böylece, gördüğünüz gibi, ateş arkamızda kaldı."

"Ama bu ateş bana tedirginlikten çok güvenlik amacıyla yakılmış gibi geldi," dedi Franz; "görülmekten korkanlar bu ateşi yakmazlar."

"Ah! bunun hiçbir anlamı yok," dedi Gaetano, "eğer karanlığın ortasında, adanın konumunu bilebilseydiniz, bu ateşin kıyıdan ve Pianosa'dan değil sadece açık denizden fark edilebildiğini görecektiniz."

"Bu ateşin bize kötü arkadaşları haber veriyor olmasından mı korkuyorsunuz?"

"Emin olmamız gereken de bu," dedi Gaetano, gözleri hep bu kara yıldızına dikilmiş bir durumda.

"Bundan nasıl emin olabiliriz?"

"Göreceksiniz."

Bu sözlerden sonra Gaetano arkadaşlarıyla görüştü, beş dakikalık bir tartışmadan sonra sessizce bir manevra yapıldı ve böylece bir anda kıyıdan çark edildi; sonra gelinen yoldan geri dönüldü ve bu yön değişikliğinden birkaç saniye sonra toprağın engebeleri arasına saklanmış olan ateş görünmez oldu.

O zaman dümendeki kılavuz gemiye yeni bir yön verdi, görünür bir biçimde adaya yaklaşan gemi az sonra adanın artık sadece elli adım kadar uzağındaydı.

Gaetano yelkeni indirdi ve tekne olduğu yerde kaldı.

Tüm bunlar büyük bir sessizlik içinde yapılmıştı ve zaten yol değişikliğinden bu yana gemide kimse tek laf etmemişti.

Seferi önermiş olan Gaetano tüm sorumluluğu üstüne almıştı. Dört tayfa, kürekleri hazırlarken ve kuşkusuz kürek çekmeye hazırlanırken, ki karanlık sayesinde bu kolay olacaktı, gözlerini ondan ayırmıyorlardı.

Franz'a gelince, bildiğimiz soğukkanlılığıyla silahlarını gözden geçiriyordu; iki çiftesi, bir karabinası vardı, onları doldurdu, bataryalarını denetledi ve bekledi.

Bu sırada patron yün ceketini ve gömleğini çıkarıp atmış, pantolonunu beline sıkıca sarmıştı, ayakları çıplak olduğu için çıkaracak ne çorabı ne de ayakkabısı vardı. Bu giysilerle kalınca ya da daha doğrusu giysilerini çıkarınca, büyük bir sessizlik içinde kalmalarını bildirmek için işaretparmağını dudaklarına götürdü ve kendini denize bırakarak kıyıya doğru yüzdü, öylesine dikkatli davranıyordu ki en küçük bir gürültü duymak olanaksızdı. Sadece hareketlerinin yaydığı fosforlu çizgilerden, bıraktığı izler görülebiliyordu.

Daha sonra bu izler de görünmez oldu: Gaetano'nun karaya çıkmış olduğu kesindi.

Bir yarım saat kadar küçük teknede kimse kımıldamadı, sonra kıyıdan aynı ışıklı çiz-

gilerin ortaya çıktığı ve tekneye yaklaştığı görüldü. Bir dakika sonra ve iki kulaçta, Gaetano tekneye ulaştı.

"Ne oldu?" diye sordu, Franz ve dört tayfa.

"Durum şu!" dedi Gaetano, "bunlar İspanyol kaçakçılar; yanlarında sadece iki Korsikalı haydut var."

"Bu iki Korsikalı haydutun İspanyol kaçakçıların arasında ne işi var?"

"Vallahi, Ekselansları," dedi Gaetano, derin bir Hıristiyan merhameti taşıyan bir sesle, "birbirimize yardımcı olmamız gerekir. Haydutlar karada çoğu zaman jandarmalar ya da kolluk kuvvetleri tarafından sıkıştırılırlar. Onlar da orada bir tekne ve içinde bizim gibi iyi insanlar bulurlar. Bizim yüzen evimizden konukseverlik beklerler. İzlenen zavallı bir adamın yardım isteği geri çevrilir mi? Biz onu yanımıza alırız ve iyice güvende olmak için denize açılırız. Bunun bize bir zararı olmaz, bir hayat kurtarmış ya da en azından yeri geldiğinde, meraklılar tarafından rahatsız edilmeden mallarımızı boşaltabileceğimiz iyi bir yer göstererek, bizim ona yaptığımız hizmetin karşılığını ödeyen benzerlerimizden birine özgürlük sağlamış oluruz."

"Ah anlıyorum!" dedi Franz, "siz de biraz kaçakçısınız demek sevgili Gaetano ha?"

"Eh! Ne yaparsınız Ekselansları!" dedi Gaetano betimlenmesi olanaksız bir gülümsemeyle, "her şeyi biraz yaparız; iyi yaşamak gerek."

"O zaman siz bu saatte Monte Cristo'da bulunan insanlarla birbirinizi tanıyorsunuz?"

"Biraz. Biz denizciler biraz masonlar gibiyizdir, birbirimizi bazı işaretlerden tanırız."

"Biz karaya çıktığımızda korkacak bir şey olmadığına inanıyor musunuz?"

"Kesinlikle bir şey yok; kaçakçılar hırsız değildir."

"Ama şu iki Korsikalı haydut..." dedi Franz, tüm tehlike olasılıklarını önceden hesaplayarak.

"Aman Allah aşkına!" dedi Gaetano, "eğer haydut oldularsa bu onların değil yetkililerin suçu."

"Yetkililerin mi?"

"Elbette! Onları, birinin hakkından geldikleri için izliyorlar, başka bir şey için değil; sanki intikam almak Korsika'nın doğasında yokmuş gibi!"

"Birinin hakkından gelmek sözleriyle ne demek istiyorsunuz? Birini öldürmek mi?" dedi Franz, araştırmasını sürdürerek.

"Bir düşmanı öldürmek demek istiyorum," dedi patron, "bu çok farklı bir şeydir."

"O zaman," dedi genç adam, "haydi gidip kaçakçılardan ve haydutlardan konukseverlik isteyelim. Bize konukseverlik göstereceklerine inanıyor musunuz?"

"Hiç kuşkum yok."

"Kaç kişiler?"

"Dört, Ekselansları, iki de haydut, etti altı."

"İyi, tam bizim kadarlar; bu beyler bize kötü davranırlarsa eşit güçteyiz, bu nedenle de onları durdurabilecek durumdayız. O zaman son bir kez daha haydi Monte Cristo'ya!"

"Evet, Ekselansları; ama yine de izin verirseniz bazı önlemler alalım."

"Haydi sevgili dostum! Nestor gibi akıllı, Ulysse gibi tedbirli olun. Size izin vermekle kalmıyor sizden bunu istiyorum."

"Pekala! Öyleyse sessiz olun!" dedi Gaetano.

Herkes sustu.

Franz gibi, olaylara doğru bakış açısından bakan bir insan için, durum tehlikeli olmasa da, belli bir ciddiyet gösteriyordu. O en koyu karanlıkta, denizin ortasında onu tanımayan ve ona özveride bulunmaları için hiçbir nedenleri olmayan, kemerinde birkaç bin frank olduğunu bilen, kıskançlıkla olmasa da merakla, en azından on kez güzel silahlarını incelemiş olan denizcilerle yapayalnızdı. Öte yandan yanında bu adamlardan başka kimse olmadan, çok dinsel bir ad taşıyan, ama kaçakçılar ve haydutlar sayesinde Franz'a, Calvaire'in İsa'ya gösterdiğinden farklı bir konukseverlik göstereceğe benzemeyen bir adaya çıkacaktı. Gündüz abartıldığını sandığı batan gemilerin öyküsü gece ona daha gerçekmiş gibi geliyordu. Belki de hayali denebilecek bu iki tehlike arasında bulunduğu için gözünü bu adamlardan, elini tüfeğinden ayırmıyordu.

Gemiciler yeniden yelken açmışlar, birçok kez gidip geldikleri yolu izlemeye koyulmuşlardı. Franz'ın koyu karanlıklara alışmış gözleri, teknenin kıyısı boyunca ilerlediği granit devi seçebiliyordu; daha sonra bir kayanın köşesini yeniden dönerken her zamankinden daha ışıltılı parlayan ateşi ve bu ateşin çevresinde oturmuş beş altı kişiyi fark etti.

Ateşin yansıması denizde yüz adım uzağa kadar ulaşıyordu. Gaetano tekneyi, ateşin aydınlatamadığı alanda tutarak ışığa doğru gidiyordu; sonra tam ateşin karşısına geldiğinde geminin burnunu ona çevirdi ve arkadaşlarının nakarat bölümünü koro halinde yinelediği bir balıkçı şarkısını söyleyerek cesur bir biçimde aydınlık halkaya girdi.

Ateşin çevresinde oturmuş adamlar şarkının ilk sözcüğünü duyunca ayağa kalktılar ve gözlerini tekneye dikip açıkça geminin gücünü ve niyetini anlamaya çalışarak iskeleye yaklaştılar. Az sonra yeterli incelemeyi yapmış gibiydiler ve kıyıda ayakta duran biri dışında gidip üstünde bütün bir keçi yavrusunun kızartıldığı ateşin çevresine tekrar oturdular.

Gemi karaya yirmi adım kadar yaklaştığında kıyıda kalan adam devriye gemisi bekleyen bir nöbetçi gibi karabinasına davrandı ve Sardunya ağzıyla *Kim var orada*! diye bağırdı.

Franz serinkanlılıkla çiftelerini doldurdu.

Gaetano o adamla, yolcunun hiçbir şey anlamadığı ama kuşkusuz onunla ilgili bir şeyler konuştu.

"Ekselansları adlarını vermek mi yoksa kimliklerini gizlemek mi isterler?"

"Adım kesinlikle gizli kalmalı; onlara sadece eğlence amacıyla gezen bir Fransız olduğumu söyleyin," dedi Franz.

Gaetano bu yanıtı aktarınca nöbetçi ateşin önünde oturan adamlardan birine bir emir verdi, o da hemen kalktı ve kayaların arasında kayboldu.

Bir sessizlik oldu. Herkes kendi işiyle uğraşıyor gibiydi: Franz tekneden inmekle, denizciler yelkenlerle, kaçakçılar keçi yavrusuyla; ama görünüşteki bu kayıtsızlık içinde herkes birbirini inceliyordu.

Uzaklaşmış olan adam birden kaybolduğu yönün tam tersi yönden yeniden ortaya

çıktı. Onlara doğru dönmüş nöbetçiye başıyla bir işaret yaptı ve sadece şu sözleri söylemekle yetindi: "*S'accommodi.*"

İtalyanca *s'accommodi* sözcüğü çevrilemez; gelin, buyrun, hoşgeldiniz, evinizdeymiş gibi hareket edin, efendi sizsiniz anlamlarına gelir. Kibarlık Budalası'nın, bu kadar çok anlam taşıdığı için büyük bir şaşkınlık duyduğu, Moliére'in şu Türkçe cümlesi gibidir.

Gemiciler sözü ikiletmediler: tekne dört kürek çekişte karaya değdi. Gaetano kumsala atladı, nöbetçiyle yine alçak sesle bir şeyler konuştu; arkadaşları birer birer aşağı indiler, sonra da sıra Franz'a geldi.

Tüfeklerinden birisini omuzundan geçirmişti, Gaetano öbür tüfeğini almıştı, tayfalardan biri de karabinasını tutuyordu. Giysisi hem sanatçı hem de biraz züppe giysisine benziyordu, ev sahiplerinde hiçbir kuşku, sonuç olarak da hiçbir kaygı uyandırmadı.

Tekne kıyıya palamarlandı, uygun bir kamp yeri aramak için birkaç adım atıldı; ama kuşkusuz yaklaştıkları nokta nöbetçilik yapan kaçakçı için uygun değildi, çünkü Gaetano'ya bağırdı:

"Hayır, orası olmaz, lütfen."

Gaetano kekeleyerek özür diledi ve daha fazla üstelemeden ters tarafa doğru ilerledi, o sırada iki gemici yolu aydınlatmak için ocakta meşale yakmaya gidiyorlardı.

Aşağı yukarı otuz adım gittiler ve kayalarla çevrili, içine, nöbetçi kulübelerindekine benzer, nöbetçinin oturacağı küçük sandalyelerin oyulduğu küçük bir alanda durdular. Sağda solda bitek toprağın olduğu yerlerde birkaç cüce meşe ve kalın mersin tutamları yetişmişti. Franz meşaleyi indirdi ve bir kül yığınından, buranın rahatlığını fark eden ilk insan olmadığını, buranın Monte Cristo Adası'nın göçebe ziyaretçilerinin her zamanki konaklama yerlerinden biri olduğunu anladı.

Franz'ın olay çıkaracağıyla ilgili beklentisine gelince, bu sona ermişti; sağlam toprağa ayak basınca, ev sahiplerinin dostça olmasa da en azından ilgisiz tutumları karşısında tüm kaygıları yok olmuş, yandaki kamp yerinde kızaran keçi yavrusunun kokusu kaygısını iştaha dönüştürmüştü.

Gaetano'ya iki sözcükle bu konuyu çıtlattığında o, teknelerinde, onlar gibi kendilerinin de ekmek, şarap, altı tane keklikleri olduğunu ve bunları kızartmak için güzel bir ateş yaktıklarında bir akşam yemeği hazırlamak kadar basit bir iş olamayacağını söyledi.

"Zaten," diye ekledi, "Ekselansları bu keçi yavrusunun kokusunu bu kadar iştah açıcı buluyorlarsa, komşularımıza, bir dilim dört ayaklı karşılığında kuşlarımızdan ikisini ikram edebilirim."

"Öyle yapın Gaetano, öyle yapın," dedi Franz; "siz gerçekten bir ticaret dehasısınız."

Bu sırada tayfalar kucak dolusu süpürgeotu toplamışlar, mersinlerden ve yeşil meşelerden demetler yapmışlar, bunları tutuşturmuşlar ve oldukça büyük görünen bir ateş yakmışlardı.

Bu arada Franz keçinin kokusunu içine çekerek sabırsızlıkla patronun dönüşünü bekliyordu, patron göründü ve çok düşünceli bir halde ona doğru geldi.

"Pekala, ne oldu?" diye sordu Franz, "önerimiz geri mi çevrildi?"

"Tersine," dedi Gaetano. "Sizin genç bir Fransız olduğunuzu söyledikleri reisleri, sizi kendisiyle akşam yemeği yemeye davet etti."

"İyi! ama," dedi Franz, "bu reis çok uygar biri, neden onun önerisini geri çevireyim ki; üstelik kendi yemek payımı da götürüyorum."

"Hayır, konu bu değil: yiyecek var ve fazlasıyla; ama onun evine gitmeniz durumunda garip bir koşulu var."

"Evine mi!" dedi genç adam, "kendine bir ev mi yaptırmış?"

"Hayır; ama en az ev kadar rahat bir yuvası var; en azından buna güvence verilir."

"Bu reisi tanıyor musunuz?"

"Ondan söz edildiğini duydum."

"İyi mi kötü mü?"

"Her ikisi de."

"Hay Allah! Bu koşul neymiş?"

"Gözlerinizin bağlanması ve bağın ancak kendisi size seslenince çıkarılması."

Franz bu önerinin ne gizlediğini öğrenmek için Gaetano'nun bakışlarını olabildiğince inceledi.

"Elbette!" dedi Gaetano, Franz'ın aklından geçeni anlamış gibi, "böyle bir şey, üzerinde düşünmeyi gerektirir, biliyorum."

"Benim yerimde olsanız ne yapardınız?" dedi genç adam.

"Yitirecek bir şeyim olmadığına göre, giderdim."

"Demek bu reisin evinde görecek ilginç şeyler var."

"Dinleyin," dedi Gaetano sesini alçaltarak, "söylenenler doğru mu bilmiyorum..."

Yabancı birinin dinleyip dinlemediğine bakarak durdu.

"Ne söylüyorlar?"

"Bu reisin yeraltındaki evinin yanında Pitti'nin sarayının adı bile anılmaz diyorlar."

"Ne hayal!" dedi Franz kendini toplayarak.

"Ah! Bu bir hayal değil," diye devam etti patron, "bu bir gerçek! *Saint-Ferdinand*'ın kaptanı Cama bir gün oraya girdi ve böyle bir hazineye ancak peri masallarında rastlanacağını söyleyerek gözü kamaşmış bir halde çıktı."

"Baksanıza! Böyle sözlerle beni Ali Baba'nın mağarasına indirecek gibisiniz," dedi Franz.

"Size bana söylenenleri söylüyorum, Ekselansları."

"O zaman bana gitmemi mi öğütlüyorsunuz?"

"Ah! bunu demek istemedim! Ekselansları nasıl isterlerse öyle yaparlar. Böyle bir durumda ona öğüt vermek istemem."

Franz birkaç saniye düşündü, bu kadar zengin bir adam onun gibi sadece birkaç bin frankı olan birinin parasına göz dikemezdi; tüm bunların arasında güzel bir yemek olduğunu da sezinleyen Franz öneriyi kabul etti. Gaetano yanıtı bildirmeye gitti.

Yine de, söylediğimiz gibi, Franz ihtiyatlıydı; bu garip ve gizemli ev sahibi hakkında olabildiğince çok ayrıntıyı öğrenmek istedi. Onlar konuşurken işini yapmaktan gurur

duyan bir adam ciddiliği ile kekliklerin tüylerini yolmakta olan denizciye döndü ve ona, kıyıda ne kayık, ne seperonare, ne de tartan[63] olmadığına göre bu adamların kıyıya nasıl çıkabildiklerini sordu.

"Bu konuda merak duymama gerek yok," dedi denizci, "bindikleri gemiyi biliyorum."

"Güzel bir gemi mi?"

"Ekselanslarına dünya turu yapmak için böyle bir gemi dilerim."

"Gücü ne kadar?"

"Yaklaşık yüz tonilatoluk. Sonuçta bu bir fantezi gemisi, İngilizlerin dediği gibi bir yat, ama özel yapılmış, her türlü havada denize açılabilecek türde, anlıyorsunuz ya!"

"Nerede yapılmış?"

"Bilmiyorum, ama sanırın Cenova'da."

"Nasıl oluyor da bir kaçakçı reisi kendi hesabına Cenova limanında bir yat yaptırmaya cesaret edebiliyor?" diye sordu Franz.

"Bu yatın sahibinin bir kaçakçı olduğunu söylemedim," dedi tayfa.

"Hayır; sanırım bunu Gaetano söyledi."

"Gaetano mürettebatı uzaktan gördü, ama henüz kimseyle konuşmadı."

"Peki bu adam bir kaçakçı reisi değilse, ne?"

"Kendini eğlendirmek için yolculuk eden zengin bir bey."

"O zaman," diye düşündü Franz, "bu kişide gizemli olmaktan öte bir şey var, çünkü söylenenler farklı."

"Adı ne?"

"Kendisine sorulduğunda adının Denizci Simbad olduğunu söylüyor. Ama bunun gerçek adı olduğu konusunda kuşkularım var."

"Denizci Simbad mı?"

"Evet."

"Bu bey nerede oturuyor?"

"Denizde."

"Hangi ülkeden?"

"Bilmiyorum."

"Onu gördünüz mü?"

"Birkaç kez."

"Nasıl bir adam?"

"Ekselansları kendileri karar verecekler."

"Beni nerede konuk edecek?"

"Kuşkusuz Gaetano'nun size sözünü ettiği yeraltı sarayında."

"Peki buraya uğradığınızda ve adayı bomboş bulduğunuzda hiç bu büyülü sarayın içine girmeye çalışmadınız mı, merak etmediniz mi?"

"Ah! evet, Ekselansları," dedi denizci, "hem de birkaç kez; ama araştırmalarımızın hiçbir yararı olmadı. Mağaranın her yanını araştırdık, ama en küçük bir geçit bile bula-

madık. Zaten kapının bir anahtarla değil, sihirli bir sözcükle açıldığı söyleniyor."

"Haydi bakalım," diye mırıldandı Franz, "kuşkusuz *Binbir Gece Masalları*'ndan bir öykünün içine düştüm."

"Ekselansları sizi bekliyor," dedi arkasından bir ses, Franz bunun nöbetçinin sesi olduğunu anladı.

Yeni gelenin yanında yat mürettebatından iki kişi daha vardı.

Franz yanıt olarak mendilini çıkardı ve kendisiyle konuşmuş olana uzattı.

Tek söz söylemeden, bir saygısızlık yapmaktan korktuklarını gösteren bir özenle gözlerini bağladılar; ondan sonra hiçbir biçimde gözbağını çıkarmayacağına yemin ettirdiler.

Yemin etti.

O zaman adamlardan her biri bir kolundan tuttu ve önde nöbetçi olduğu halde, yanındakilerin yol göstermesiyle ilerledi.

Otuz adım kadar sonra, gitgide daha iştah açıcı olan keçinin kokusundan kamp yerinin önünden geçtiğini anladı; sonra kuşkusuz, Gaetano'nun girmesini istemedikleri yana doğru ilerleyerek bir elli adım kadar daha gittiler: Gaetano'ya konan yasağın nedeni şimdi anlaşılıyordu. Az sonra hava değişikliğinden, yeraltına girdiğini anladı; birkaç dakika yürüdükten sonra bir çatırtı duydu ve ona havanın yapısı değişiyormuş, ılık ve kokulu bir hal alıyormuş gibi geldi; sonra ayaklarının kalın ve yumuşak bir halıya bastığını hissetti; rehberleri onu bıraktılar. Bir an sessizlik oldu ve bir ses, yabancı bir vurgu olsa da iyi bir Fransızca ile şöyle dedi:

"Evime hoşgeldiniz mösyö, mendilinizi çözebilirsiniz."

Düşündüğünüz gibi Franz bu çağrıyı iki kez yineletmedi; mendilini çözdü; kendini, otuz sekiz kırk yaşlarında, Tunuslu giysileri içinde, yani mavi ipekten uzun bir püskülü olan kırmızı bir fes, altın işlemeli siyah yünlü kumaştan bir ceket, kan kırmızı geniş ve kabarık bir pantolon, ceketle aynı renk altın işlemeli tozluklar ve sarı terlikler giymiş birinin karşısında buldu; göz kamaştırıcı bir kaşmir belini sarıyordu, sivri ve kıvrık bir hançer bu kemere takılıydı.

Bu adamın yüzü, bembeyaz denecek kadar soluksa da dikkati çekecek kadar güzeldi; gözleri canlı ve parlaktı; düz ve neredeyse alnı ile aynı düzeyde olan burnuyla, tüm duruluğu içinde bir Grek tipiydi, inci gibi beyaz dişleri onları saran siyah bıyığın arasından hayran olunacak kadar güzel görünüyorlardı.

Sadece o soluk renk garipti; uzun süre mezarda kapalı kalmış ve yaşayan insanların beden rengini yeniden alamamış bir adamdı sanki.

Uzun boylu değildi, ama yakışıklıydı, elleri ve ayakları Güneyli erkekler gibi küçüktü.

Ama Gaetano'nun anlattıklarını düş gibi kabul eden Franz'ı asıl şaşırtan eşyalardaki şatafat oldu.

Bütün oda koyu kırmızı renkli ve üzerinde altın sarısı çiçek nakışları olan Türk kumaşıyla kaplıydı. Girintinin birinde, bir tür divan vardı; divanın üzerinde de altın kaplamalı kınları ve görkemli taşlarla bezenmiş sapları olan Arap silahları asılıydı; tavandan, Venedik camından yapılmış, çok güzel bir renk ve biçimi olan bir lamba sarkıyordu, in-

sanın ayakları, üzerinde yürünen bir Türk halısına bileklerine kadar gömülüyordu. Franz'ın içeri girdiği kapının ve parlak bir biçimde aydınlatılmış görünen ikinci bir odaya açılan başka bir kapının önünde perdeler asılıydı.

Ev sahibi bir an Franz'ı şaşkınlığıyla baş başa bıraktı, zaten onu sınav üstüne sınavdan geçiriyor, gözlerini ondan ayırmıyordu.

"Mösyö," dedi sonunda, "sizi evime getirirlerken istenen önlemler için binlerce kez özür dilerim; ama çoğu zaman bu adada kimse olmadığı için eğer bu evin gizi bilinirse geri geldiğimde bu başımı soktuğum yeri kesinlikle çok kötü bir durumda bulurum ve benim için hoş olmayan şey uğrayacağım zarar değil, istediğim zaman güven içinde bir daha bu adadan ayrılamayacak olmamdır. Şimdi size burada bulmayı kesinlikle ummadığınız bir şey, yani orta halli bir yemek ve oldukça iyi döşekler sunarak bu küçük sıkıntıyı unutturmaya çalışacağım."

"İnanın, sevgili ev sahibim," diye yanıt verdi Franz, "bunun için özür dilemeniz gerekmez. Ben her zaman büyülü saraylara giren insanların gözlerinin bağlandığını gördüm: *Les Huguenots*'daki Raoul'e bakın, gerçekten yakınacağım bir şey yok, çünkü sizin bana gösterdiğiniz şey *Binbir Gece Masalları*'ndaki harikaların devamı gibi."

"Heyhat! Size Lucullus[64] gibi yanıt vereceğim: Eğer ziyaretinizle onurlanacağımı bilseydim hazırlanırdım. Ama yine de ıssız evimi olduğu gibi emrinize veriyorum; akşam yemeği olarak da ne varsa, size ikram edilecek, Ali, yemek hazır mı?"

Aynı anda kapı perdesi kalktı ve abanoz gibi kara, üstünde sadece beyaz uzun bir gömlek bulunan Sudanlı bir zenci efendisine yemek odasına geçebileceklerini işaret etti.

"Şimdi," dedi yabancı Franz'a, "bilmem siz de benimle aynı düşüncede misiniz, ama hiçbir şeyin, adımızın ya da sanımızın ne olduğunu bilmeden baş başa iki üç saat geçirmek kadar tedirgin edici olduğunu sanmıyorum. Size adınızı ya da sanınızı sormayacak kadar konukseverlik yasalarına saygı gösterdiğime dikkat ediniz lütfen; sizden sadece, size bir şey söylerken kullanabileceğim herhangi bir isim vermenizi rica ediyorum. Bana gelince sizi rahatlatmak için bana hep Denizci Simbad dediklerini söyleyeceğim."

"Ben de," dedi Franz, "Alaaddin'in durumunda olmam için elimde sadece sihirli lambam eksik olduğuna göre şu anda bana Alaaddin demenizde hiçbir sakınca görmediğimi söyleyebilirim. Böylece, bazı iyi cinlerin gücüyle sürüklendiğime inanmaya başladığım Doğu'dan da uzaklaşmamış oluruz."

"Pekala! Sinyor Alaaddin," dedi garip davet sahibi, "yemeğin hazır olduğunu duydunuz değil mi? Lütfen yemek odasına buyrun; size yolu göstermek için basit uşağınız önden gidecektir."

Bu sözleri söyledikten sonra, gerçekten de Simbad, perdeyi kaldırarak Franz'ın önüne geçti.

Franz hayretten hayrete düşüyordu; sofra göz kamaştırıcı bir biçimde hazırlanmıştı. Bir kez bu önemli noktada kesin kanıya varınca gözlerini çevresine yöneltti. Yemek odası biraz önce çıktıkları küçük salondan hiç de aşağı kalır ihtişamda değildi; her tarafı en pahalı antik alçak kabartmalı mermerle kaplıydı, boyu eninden fazla olan odanın iki

ucunda, kafalarının üstünde sepet taşıyan iki göz kamaştırıcı heykel vardı. Bu sepetlerin içinde yine göz kamaştırıcı meyvelerden oluşan iki piramit bulunuyordu; Bunlar Sicilya ananasları, Malaga narları, Balear Adaları'nın portakalları, Fransa şeftalileri ve Tunus hurmalarıydı.

Yemeğe gelince, Korsika karatavukları ile çevrili kızarmış bir sülün, jöleli domuz jambonu, Tatar usûlü pişirilmiş dörtte bir keçi yavrusu, çok güzel bir kalkan balığı ve dev bir ıstakozdan oluşmuştu. Büyük yemeklerin arası hafif ara yemeklerle doldurulmuştu.

Servis tabakları gümüş, yemek tabakları Japon porseleniydi.

Franz düş görmediğinden emin olmak için gözlerini ovuşturdu.

Hizmet için sadece Ali vardı ve bu işi çok iyi yapıyordu. Konuk bu konuda ev sahibine beğenisini belirtti.

"Evet," dedi ev sahibi, büyük bir rahatlıkla karnını iyice doyurarak; "evet, bu bana çok sadık ve elinden geleni yapan zavallı bir adamcağız. Onun hayatını kurtardığımı unutmuyor ve görünüşe göre bunu hiç aklından çıkarmadığı için bana karşı içinde hep bir minnettarlık taşıyor."

Ali efendisine yaklaştı, elini tuttu ve öptü.

"Bu güzel hareketi hangi koşullarda yaptığınızı sorsam saygısızlık mı etmiş olurum acaba Sinyor Simbad?" diye sordu Franz.

"Ah! Tanrım, bu çok basit," diye yanıt verdi ev sahibi. "Görünüşe bakılırsa bu garip, kendi rengindeki bir adamın yapmasının uygun düşmeyeceği biçimde Tunus beyinin sarayının yakınında dolanıp durmuş; bu nedenle de bey tarafından dilinin, elinin ve kafasının kesilmesine karar verilmiş: birinci gün, dil, ikinci gün el, üçüncü gün de kafa kesilecekmiş. Hizmetimde hep bir dilsizin olmasını istemişimdir: Onun dilinin kesilmesini bekledim sonra bir gün önce haşmetmeaplarının çok hoşuna gittiğini gördüğüm göz kamaştırıcı bir çifte karşılığında onu bana vermesini önerdim. Bu zavallının işini bitirmeyi o kadar istiyordu ki bir an kararsız kaldı. Ama tüfeğin yanına haşmetmeaplarının yatağanını onunla parçaladığım bir İngiliz avcı bıçağını da ekledim; öyle ki bey, bir daha Tunus'a ayak basmaması koşuluyla elini ve başını bağışlamaya karar verdi. Öğüt vermenin hiç gereği yoktu. Zındık Afrika kıyılarını uzaktan fark ettiği anda gemi ambarının dibine saklanıyor ve dünyanın üçüncü bölgesi görüş alanının dışında kaldığı zaman ancak, onu bulunduğu yerden çıkarabiliyoruz."

Franz bir an ev sahibinin ona anlattığı öykünün korkunç saflığı hakkında ne düşüneceğini bilemeden sessiz ve düşünceli kaldı.

"Adını aldığınız saygıdeğer denizci gibi siz de hayatınızı yolculuk yaparak mı geçiriyorsunuz?" diye sordu Franz konuyu değiştirerek.

"Evet; bu asla yapamayacağımı düşündüğüm bir zamanda gerçekleştirdiğim bir istekti," dedi yabancı gülümseyerek. "Bunun gibi birkaçını daha gerçekleştirdim, öbürlerini de umarım sırayla gerçekleştiririm."

Her ne kadar Simbad bu sözleri büyük bir soğukkanlılıkla söylemiş olsa da gözlerinden garip bir acımasızlık geçti.

"Çok mu acı çektiniz mösyö?" diye sordu Franz.

Simbad ürperdi ve gözlerini ona dikti.

"Bunu nereden çıkardınız?" diye sordu.

"Her şeyden," dedi Franz: "sesinizden, bakışınızdan, renginizin solukluğundan ve sürdürdüğünüz yaşamdan."

"Ben! ben gördüğüm en mutlu yaşamı, gerçek bir paşa yaşamı sürüyorum; evrenin kralıyım: bir yer hoşuma giderse orada kalıyorum; sıkılırsam, gidiyorum; kuş gibi özgürüm, onun gibi kanatlarım var; çevremi saran insanlar bir işaretimle bana boyun eğiyorlar. Zaman zaman adaletin aradığı bir haydutu, izlediği bir katili ondan kaçırarak adaletle alay edip eğleniyorum. Sonra, iyi ya da kötü, ertelemeden ve kesin, cezalandıran ya da bağışlayan, kimsenin karışmadığı kendi adaletim var. Ah! bir benim yaşamımın tadını tatsaydınız başka bir şey istemezdiniz ve eğer gerçekleştirmek istediğiniz önemli bir projeniz yoksa hiçbir zaman insanların arasına geri dönmezdiniz."

"Bir intikam! örneğin!" dedi Franz.

Yabancı, genç adamı, düşüncelerin ve yüreğin en derinini gören bir bakışla süzdü.

"Neden bir intikam olsun?" diye sordu.

"Çünkü," dedi Franz, "siz bana toplum tarafından ezilmiş ve onunla görülecek bir hesabı olan bir adam gibi göründünüz."

"Ama," dedi Simbad, beyaz ve sivri dişlerini gösteren garip gülümsemesiyle gülerek, "yanıldınız; gördüğünüz gibi ben bir tür insanseverim, belki bir gün Küçük Mavi Paltolu Adam ve Mösyö Appert ile yarışmaya Paris'e giderim."[65]

"Bu yolculuğu ilk kez mi yapacaksınız?

"Ah! Tanrım, evet. Pek meraklı görünmüyorum değil mi? Ama emin olun geciktiysem bu benim hatam değil; günün birinde bu olacak."

"Bu yolculuğu yakında mı yapmayı düşünüyorsunuz?

"Henüz bilmiyorum, bu, çözümleri henüz kesin olmayan durumlara bağlı."

"Paris'e geldiğinizde orada olmak isterim, Monte Cristo'da bana bu kadar rahatlıkla gösterdiğiniz konukseverliği elimden geldiğince ben de size göstermek isterim."

"İsteğinizi büyük bir zevkle kabul ederdim," dedi ev sahibi; "ama ne yazık ki eğer oraya gidersem bunu belki de kimliğimi gizleyerek yapacağım."

Bu sırada yemek ilerliyordu ve sadece Franz'ın isteğine göre hizmet ediliyordu; çünkü bu beklenmedik konuk karnını iyice doyururken yabancı ona sunduğu görkemli ziyafet sofrasındaki bir iki yemekten yalnızca birkaç lokma almıştı.

Sonunda Ali tatlıyı getirdi ya da daha doğrusu heykellerin ellerinden sepetleri aldı ve sofraya koydu.

İki sepet arasına, yaldızlı gümüşten ve aynı metalden bir kapakla örtülü ayaklı küçük bir kase koydu.

Ali'nin bu kaseyi getirirken gösterdiği saygı Franz'da bir merak uyandırdı. Kapağı kaldırdı ve melekotu reçeline benzeyen, ama onun hiç bilmediği yeşilimsi bir tür macun gördü.

Kapağı kaldırmadan kabın içinde ne olduğu konusunda ne kadar bilgisi varsa, kapa-

ğı yerine koyarken de o kadar bilgisi vardı ve gözlerini ev sahibine doğru kaldırdığında onun, kendi düş kırıklığına gülümsediğini gördü.

"Bu küçük kabın içinde ne tür bir yiyecek olduğunu anlayamıyorsunuz ve bu sizi meraklandırıyor değil mi?" dedi ev sahibi.

"Bunu itiraf ediyorum."

"Pekala, bu tür yeşil reçel Hébé'nin Jüpiter'in sofrasına getirdiği ambrozia'dan[66] ne fazla ne eksiktir."

"Ama bu ambrozia kuşkusuz insanların ellerinden geçerken insanların verdiği adı almış, tanrıların verdiği adı yitirmiştir," dedi Franz; "sonuçta hiç sevimli bulmadığım bu maddenin halk ağzında adı nedir?"

"Eh! İşte maddesel kökenimizi ortaya çıkaran şey," diye bağırdı Simbad; "çoğu zaman mutluluğun yanından onu görmeden, ona bakmadan geçeriz ya da onu gördüysek ya da ona baktıysak bile onu tanımayız. Olumlu bir insan mısınız ve altın sizin Tanrınız mı, o zaman bunu tadın, Peru'nun, Guzerate'nin ve Golcondo'nun madenleri önünüze serilsin. Hayalci bir insan mısınız, ozan mısınız, yine bunu tadın, olanaklının önündeki engel ortadan kalksın; sonsuzluğun tarlaları önünüzde açılsın ve siz orada, yüreğiniz özgür, aklınız özgür, düşlerin sınırsız ülkesinde gezinin. Hırslı mısınız, yeryüzünün büyüklüklerinin peşinde mi koşuyorsunuz, yine bunun tadına bakın, bir saat sonra kral olacaksınız, ama Fransa, İspanya ya da İngiltere gibi Avrupa'nın bir köşesine saklanmış küçük bir krallığın değil, dünyanın kralı, evrenin kralı, tüm yaratılanların kralı olacaksınız. Tahtınız, Şeytan'ın İsa'yı taşıdığı dağın üstüne dikilecek; ona saygılarınızı sunmaya gerek kalmadan, pençesini öpmek zorunda kalmadan yeryüzünün tüm krallıklarının efendisi olacaksınız. Size sunduğum şeyi denemeye değmez mi, söyleyin, sadece şunu yapacağınıza göre bu çok kolay bir şey değil mi? Bakın."

Bu sözleri söyler söylemez, içinde bu kadar övülen maddenin bulunduğu yaldızlı gümüşten küçük kaseyi bu kez o açtı, sihirli reçelden bir kahve kaşığı aldı, ağzına götürdü ve gözleri yarı açık başı arkaya devrilmiş olarak yavaş yavaş, tadını çıkara çıkara yedi.

Franz ona gözde yiyeceğini yutacak kadar zaman tanıdı; sonra onun biraz kendine geldiğini görünce:

"İyi de, bu kadar değerli olan yiyecek nedir?" diye sordu Franz.

"Vieux de la Montagne'dan,[67] Philippe Auguste'ü öldürtmek isteyen kişiden söz edildiğini duydunuz mu?" diye sordu ev sahibi.

"Elbette."

"Pekala! onun ilginç adını aldığı dağa hâkim bitek bir vadide saltanat sürdüğünü biliyorsunuz. Bu ovada Hasan bin Sabbah[68] tarafından yetiştirilmiş çok güzel bahçeler, bu bahçelerde tek tek küçük evler vardı. Seçtiği kişileri bu evlere çağırdığını, her zaman çiçekli bitkilerin, olgun meyvelerin, hep bakire kadınların ortasında, cennete götüren bir otu onlara yedirdiğini yazıyor Marco Polo. Bu nedenle bu mutlu insanların gerçek sandıkları şey bir düştü; ama o kadar tatlı, o kadar baş döndürücü, o kadar şehvetli bir düştü ki kendilerine bu otu verene bedenlerini ve ruhlarını satıyor, onun emirlerine Tanrı

buyruğu imiş gibi boyun eğiyor, başlarına gelecek ölümün, sizin önünüze getirilen, onların tadı damaklarında kalmış bu kutsal otun verdiği büyük mutluluklarla dolu hayata yalnızca bir geçiş olduğu düşüncesiyle hiç yakınmadan işkencelere katlanıyor, kendilerine gösterilen kurbanı öldürmeye dünyanın öbür ucuna gidiyorlardı."

"Öyle ise bu haşhaş!" diye bağırdı Franz. "Evet, bunu, en azından adını biliyorum."

"Evet, sözcüğü buldunuz, Sinyor Alaaddin, bu haşhaş, İskenderiye'de yapılan en iyi ve en saf haşhaştır, adına, üstünde '*Herkesin minnettar olduğu mutluluk tüccarı*' yazılı bir saray yapılması gereken tek adam, büyük düzenbaz, Abougor'un haşhaşıdır."

"Biliyor musunuz," dedi Franz, "övgülerinizin gerçek mi abartı mı olduğuna kendim karar vermek istiyorum."

"Kendiniz karar verin sevgili konuğum, siz karar verin; ama bir kez denemekle kalmayın: her şeyde olduğu gibi duyuları da yumuşak ya da sert, üzüntülü ya da sevinçli yeni bir etkiye alıştırmak gerek. Bu kutsal maddeye karşı yaradılışın, neşe için yaratılmamış, üzüntüye yapışıp kalmış yaradılışın bir savaşımı vardır. Yılgın yaradılışın savaşımda başarısızlığa uğraması gerek, gerçeğin düşün yerine geçmesi gerek; o zaman düş, efendi olarak egemen olur, o zaman düş, yaşam olur, yaşam da düş: ama bu biçim değiştirmede ne büyük fark var! Gerçek varoluşunuzun acılarını yapay varoluşunuzun mutluluklarıyla kıyasladığınızda artık yaşamayı hiç istemeyecek, hep düş kurmak isteyeceksiniz. Kendi dünyanızı başkalarının dünyası için bırakıp gittiğinizde Napoli'nin ilkbaharından Lapon-ya'nın kışına geçmişsiniz gibi gelecek, cenneti dünya için terk etmişsiniz gibi olacak; gökyüzünü, cehennem için. Haşhaşın tadına bakınız sevgili konuğum! Tadınız!"

Hepsine yanıt olarak Franz bu harika macundan ev sahibininki kadar bir kaşık aldı ve ağzına götürdü.

"Hay Allah!" dedi kutsal reçeli yuttuktan sonra, "sonucun sizin anlattığınız kadar hoş olup olmayacağını henüz bilmiyorum, ama bu şey bana sizin söylediğiniz kadar lezzetli görünmedi."

"Çünkü damağınızdaki sinir uçları henüz tattıkları maddenin yüceliğine hazır değil. Söyleyin bana: istiridyeyi, çayı, İngiliz birasını, yermantarını, sonradan çok sevdiğiniz her şeyi ilk kez tattığınızda sevmiş miydiniz? Sülünü assa-foetida[69] ile tatlandıran Romalıları, kırlangıç yuvalarını yiyen Çinlileri anlıyor musunuz? Ah! Tanrım, hayır. İşte haşhaş da böyle: sadece arka arkaya sekiz gün bundan yiyin, dünyadaki hiçbir yiyeceğin, bugün size belki de tatsız ve mide bulandırıcı gibi görünen bu tadın seçkinliğine ulaşamayacağını göreceksiniz. Şimdi yandaki odaya, yani sizin odanıza geçelim, Ali bize kahvelerimizi ve pipolarımızı getirecek."

İkisi de kalktı, kendine Simbad adını veren, bizim de zaman zaman konuğu gibi, herhangi bir biçimde adlandırabilmek için bu adı verdiğimiz kişi, uşağına bazı emirler verirken Franz bitişik odaya girdi.

Bu oda her ne kadar öbüründen daha az zengin değilse de daha sade döşenmişti. Yuvarlaktı ve çepeçevre yerleştirilmiş büyük bir divan vardı. Ama divan, duvarlar, tavan ve yer çok güzel, ipek gibi ve en yumuşak halılar kadar yumuşak derilerle kaplanmıştı; bun-

lar gür yeleli Atlas aslanlarının derileriydi; bunlar parlak çizgili Bengal kaplanlarının derileri, Dante'deki gibi göze hoş gelen lekeleri oları Cap panterlerinin derileri, Sibirya ayılarının, Norveç tilkilerinin derileriydi ve tüm bu deriler insana en gür çimenlerin üzerinde yürüdüğü, en yumuşak yatağa uzandığı duygusu verecek biçimde bol bol, üst üste atılmıştı.

Her ikisi de divanın üstüne uzandılar; yasemin ağacından boru biçiminde gövdeleri, kehribardan imameleri olan çubuklar elin erişebileceği uzaklıktaydı ve hepsi de aynı çubuğu[70] iki kez içmeye ihtiyaç duyulmayacak biçimde hazırlanmıştı.. Her biri bir çubuk aldı. Ali bunları yaktı ve kahve getirmek için çıktı.

Bir an sessizlik oldu, bu sırada Simbad, konuşurken bile aklını kurcalıyor gibi görünen düşüncelere dalmış; Franz da, bu mükemmel tütünü içerken, genellikle insanın kendini kaptırdığı ve yürekteki tüm acıları dumanıyla birlikte götürüp karşılığında ruhun tüm düşlerini sunar gibi görünen o sessiz düşe bırakınıştı kendini.

Ali kahveyi getirdi.

"Kahveyi nasıl içersiniz?" dedi yabancı: "Fransızlar gibi mi Türkler gibi mi, koyu mu açık mı, şekerli mi şekersiz mi, soğuk mu sıcak mı? Seçim sizin: her biçimde hazırlanabilir."

"Türkler gibi içeceğim," diye yanıt verdi Franz.

"Haklısınız," diye haykırdı ev sahibi; "bu sizin Doğu yaşamına eğiliminiz olduğunu kanıtlıyor. Ah! Doğulular! biliyor musunuz, yaşamayı bilenler sadece bu insanlar! Bana gelince," diye ekledi genç adamın gözünden kaçmayan o garip gülümsemelerinden biriyle, "Paris'teki işlerimi bitirince Doğu'ya ölmeye gideceğim; eğer beni bulmak isterseniz, Kahire'ye, Bağdat'a ya da İsfahan'a gelmeniz gerekecek."

"İnanın," dedi Franz, "bu, dünyadaki en kolay işlerden biri olacak, çünkü sanırım kartal kanatlarım oluşuyor ve bu kanatlarla yirmi dört saatte dünya turu yapabilirim."

"Ah! Ah! haşhaş etkisini gösteriyor; o zaman kanatlarınızı açın ve insanüstü bölgelere doğru uçun; hiçbir şeyden korkmayın, gözümüz üstünüzde, eğer İkarus gibi kanatlarınız güneşte erirse, sizi tutmak için orada olacağız."

Sonra Ali'ye Arapça bir şeyler söyledi, Ali olur gibi bir işaret yaptı ve çekildi, ama çok uzağa gitmedi.

Franz'a gelince onda garip bir değişiklik oluyordu. Günün bedensel tüm yorgunluğu, akşamki olayların onda yarattığı tüm kaygılar, uykunun geldiğini hissederken yaşanan ilk dinginlik anlarında olduğu gibi kayboluyordu. Bedeni maddesel olmayan bir hafiflik kazanıyor gibiydi, kafası inanılmaz bir biçimde aydınlanıyordu, duyularının yetileri artıyordu sanki; ufuk, uyumazdan önce gördüğü ve belli belirsiz bir panik duygusu veren karanlık ufuk gibi değildi, mavi, saydam, geniş, denizin tüm maviliği ile, güneşin tüm altın rengi pırıltılarıyla, meltemin tüm güzel kokularıyla hep genişleyerek uzanıyordu; sonra denizcilerinin şarkılarının arasında notaya dökülebilseydi ilahi bir armoni oluşturacak kadar duru ve aydınlık şarkılarının arasında Monte Cristo Adası'nın, dalgaların üzerinde tehdit edici bir engel gibi değil çölde kaybolmuş bir vaha gibi belirdiğini görüyordu; sonra tekne yaklaştıkça şarkılar çoğalıyordu, çünkü Lorelay gibi bir peri ya da Amphion gibi bir büyücü buraya bir ruhu çekmek ya da burada bir kent kurmak is-

tiyormuşçasına büyülü ve gizemli bir armoni, bu adadan Tanrı'ya doğru yükseliyordu.

Sonunda tekne hiç zorlanmadan, sarsılmadan, dudak dudağa gelmiş gibi kıyıya dokundu ve bu güzel müzik devam ederken Franz mağaraya girdi. Aşağı indi ya da daha çok Circé mağarasının çevresinde olması gereken gibi insanın ruhunu düşlere salan güzel kokulardan, duyuları yakan o canlılıktan oluşmuş serin ve güzel kokulu havayı içine çekerek birkaç basamak indiğini sandı ve uyumadan önce olağanüstü ev sahibi Simbad'dan dilsiz uşak Ali'ye kadar gördüğü her şeyi yeniden gördü; sonra, söndürülen sihirli bir fenerin son ışıkları gibi gözlerinin önünde her şey silindi ve birbirine karıştı sanki ve kendini gecenin ortasında uykunun ya da şehvetin bekçisi, antik ve soluk lambalardan sadece biriyle aydınlatılmış heykelli odada buldu.

Bunlar biçim, şehvet ve şiir açısından zengin, mıknatıslı bakışları, şehvetli gülümsemeleri, gür saçları olan aynı heykellerdi. Bunlar üç büyük fahişe olan Phryne, Kleopatra ve Messalina idi: sonra Olimpos'un ortasında Hıristiyan bir melek gibi, iffetli yüzlerden biri, şu sakin gölgelerden biri, mermerin tüm bu erdemsizliklerinin altında bakire alnını örtüyormuş gibi görünen şu tatlı hayallerden biri bu iffetsiz gölgelerin arasına saf bir ışın gibi sokuluveriyordu.

O zaman bu üç heykel, aşklarını bir tek erkekte toplamış ve bu erkek de kendisi imiş gibi geldi; ona ayakları uzun beyaz tuniklerinin altında kaybolmuş, boyunları çıplak, saçları dalga dalga dökülmüş, Tanrıların kendilerini kaptırdıkları ama azizlerin direndikleri duruşlardan biri ile, kuşun üstündeki yılanın bakışı gibi sert ve ateşli bakışlardan biri ile ikinci bir uykuyu düşlediği yatağa yaklaşıyorlar, o da sımsıkı bir sarılış gibi acılı, bir öpücük gibi şehvetli bu bakışlara kendini bırakıyordu sanki.

Çevresine son kez bir göz atan Franz gözlerini kapadığında iffetli heykelin tümüyle örtündüğünü görür gibi oldu; sonra gözleri gerçek olanlara kapandı, duyuları olanaksız etkilere açıldı.

Artık bu, Peygamberin seçilmiş kullarına söz verdiği gibi, aralıksız bir şehvet, durup dinlenmeyen bir aşktı. Artık tüm bu taş ağızlar canlanmışlardı, tüm göğüsler sıcaktı öyle ki ilk kez haşhaş imparatorunun eline geçen Franz, bu heykellerin bir karayılanın halkaları gibi soğuk ve kaygan dudaklarının susamış ağzının üstünden geçtiğini hissettiğinde bu aşk neredeyse bir acı, bu şehvet, neredeyse bir işkence oluyordu; ama kolları bu yabancı aşkı itmeye çalıştıkça duyuları bu gizemli düşe daha çok kapılıyordu, bu nedenle insanın ruhunu teslim edebileceği bir savaşımdan sonra kendini tümüyle bıraktı ve sonunda mermerden metreslerinin öpüşleri altında, bu inanılmaz düşün büyüsü altında yorgunluktan bitmiş, şehvetten tükenmiş, soluk soluğa düşüp kaldı.

32
UYANIŞ

Franz kendine geldiğinde dış nesneler düşünün ikinci bölümü gibiydi; kendini güneş ışığının, acıyan bir bakış gibi içeri sızdığı bir gömütte sandı; elini uzattı ve taşı hissetti; kıçının üstüne oturdu: çok yumuşak ve çok hoş kokular yayan, kuru otlardan bir yatakta maşlahıyla yatmıştı.

Tüm hayaller silinmiş, heykeller sadece düşünde mezarlarından çıkmış gölgelermiş gibi uyandığında yok olmuşlardı.

Güneşin geldiği noktaya doğru birkaç adım attı; düşün tüm hareketliliğinin ardından gerçeğin dinginliği geliyordu. Bir mağarada olduğunu gördü, mağaranın ağzının bulunduğu yana doğru ilerledi ve kemerli kapının aralığından mavi gökyüzünü, lacivert denizi fark etti. Hava ve su sabah güneşinin ışıkları altında pırıl pırıl parlıyordu; kıyıda gülen ve konuşan denizciler oturuyorlardı: tekne, denizde on adım uzakta demirinin üstünde hafif hafif sallanıyordu.

O zaman alnını yalayan serin meltemin tadını çıkardı bir süre; kıyıya vuran ve kayaların üstünde gümüş gibi beyaz köpükten danteller bırakan dalgaların zayıf sesini dinledi; aklından hiçbir şey geçirmeden, özellikle olağanüstü bir düşten çıkıldığında fark edilen, doğadaki varlıkların sahip olduğu o ilahi güzelliği hiç aklına getirmeden ilerledi; sonra yavaş yavaş dışarıdaki son derece sakin ve saf yaşam ona uykusunun inanılmazlığını anımsattı ve anılar belleğine hücum etmeye başladı. Kaçakçıların reisine tanıtılmasını, göz kamaştırıcı şeylerle dolu yeraltı sarayını, kusursuz akşam yemeğini ve bir kaşık haşhaşı anımsadı.

Sadece, güpegündüz bu gerçekliğin karşısında, gördüğü düş kafasında o kadar canlıydı ve o kadar önemli bir yer tutuyordu ki tüm bu olaylar ona en az bir yıl önce olup bitmiş gibi geliyordu. Zaman zaman da imgelemi, gecesini öpüşleriyle yıldız yıldız aydınlatan bu gölgelerden birini, ya denizcilerin ortasına oturtuyor ya bir kayanın üstünden aşırıyor ya da kayığın içinde sallıyordu. Yine de kafası son derece rahattı, bedeni iyice dinlenmişti: başında hiçbir ağırlık yoktu, tersine tamamen huzur içindeydi, havayı ve güneşi her zamankinden daha çok içine çekebiliyordu.

Neşeli bir biçimde tayfalarına yaklaştı.

Onu görür görmez ayağa kalktılar ve patron onun yanına geldi.

"Sinyor Simbad Ekselansları'na saygılarını iletmemiz için bizi görevlendirdi ve Ekse-

lanslarından izin isteyemediği için üzüntülerini bildirmemizi istedi," dedi; "ama çok acele bir iş için Malaga'ya gittiğini öğrendiğiniz zaman onu affedeceğinizi umuyor."

"Ah evet! Sevgili Gaetano," dedi Franz, "demek bunların hepsi gerçek: beni bu adada konuk eden, bana krallara yaraşır bir konukseverlik gösteren ve ben uykudayken giden bir adam gerçekten var ha?"

"O kadar gerçek ki tüm yelkenlerini açmış uzaklaşan küçük yatı işte orada ve eğer bir dürbün ile bakmak isterseniz büyük bir olasılıkla ev sahibinizi mürettebatın ortasında görebilirsiniz."

Gaetano bu sözleri söylerken kolunu Korsika'nın güney ucuna doğru ilerleyen küçük bir gemiye doğru uzatıyordu.

Franz küçük dürbünü aldı, gözüne ayarladı ve işaret edilen noktaya doğru çevirdi.

Gaetano yanılmıyordu. Gizemli yabancı geminin kıçında ona doğru dönmüş ayakta duruyordu, bir gece önce konuğunun karşısına çıktığı giysiler içindeydi, elinde onun gibi küçük bir dürbün tutarak, mendilini elveda anlamında sallıyordu.

Franz da mendilini çıkarıp onun salladığı gibi sallayarak selamına karşılık verdi.

Bir dakika sonra geminin kıç tarafında hafif bir duman bulutu belirdi, zarifbir biçimde yükseldi ve yavaş yavaş göğe çıktı; sonra hafif bir patlama Franz'a kadar geldi.

"Bakın, duydunuz mu," dedi Gaetano, "işte size veda ediyor!"

Genç adam karabinasını aldı ve sesin kıyıyı yattan ayıran uzaklığı aşacağından pek de emin olmadan havaya boşalttı.

"Ekselansları şimdi ne emrederler?" dedi Gaetano.

"Önce bana bir meşale yakın."

"Ah! evet, anlıyorum," dedi patron, "sihirli dairenin girişini aramak için değil mi? Büyük bir zevkle, Ekselansları, eğer bu sizi eğlendirecekse istediğiniz meşaleyi hemen vereceğim. Ben de sizin gibi düşünmüş ve iki üç kez bu hevese kapılmıştım; ama sonunda vazgeçtim. Giovanni," diye seslendi, "bir meşale yak ve Ekselansları'na getir."

Giovanni isteneni yaptı. Franz meşaleyi aldı ve arkasında Gaetano ile yeraltına girdi.

Hâlâ ezilmiş duran otların oluşturduğu yatağını ve uyandığı yeri buldu; ama mağaranın tüm dış yüzeyinde meşalesini boşuna dolaştırdı, kendisinden önce aynı araştırmayı boşu boşuna denemiş başkalarının bıraktıkları duman izlerinden başka hiçbir şey göremedi.

Yine de bu su geçirmeyen granit duvarın araştırılmadık bir ayak yerini bile bırakmadı; av bıçağının keskin tarafını sokabileceği bir çatlak bile göremedi; direncini kırmak umuduyla üstüne bastıracağı çıkıntı yapmış bir nokta saptayamadı; hiçbir şeyin yararı olmadı, bu araştırma ile hiçbir sonuç alamadan iki saat yitirdi.

Bu sürenin sonunda vazgeçti; Gaetano zafer kazanmış gibiydi.

Franz plaja geri döndüğünde yat artık sadece ufukta küçük beyaz bir nokta olarak kalmıştı; küçük dürbününe sarıldı ama aletle bile bir şey fark etmek olanaksızdı.

Gaetano ona buraya keçi avlamak için gelmiş olduğunu anımsattı, bunu tümüyle unutmuştu. Tüfeğini aldı ve zevk almaktan çok bir görevi yerine getiriyormuş gibi adayı kolaçan etmeye başladı, çeyrek saat sonra bir keçi ve iki oğlak vurmuştu. Bu keçiler her

ne kadar yabani ve çevik olsalar da bizim evcil keçilerimize çok benziyorlardı ve Franz onları bir av gibi görmüyordu.

Hem sonra bambaşka güçlü düşünceler aklını kurcalayıp duruyordu. Bir gün öncesinden bu yana gerçekten *Binbir Gece Masalları*'ndan birinin kahramanı olmuştu ve karşı konulmaz bir biçimde mağaraya doğru çekiliyordu.

Bu nedenle ilk araştırmasının yararsızlığına karşın, Gaetano'ya iki keçi yavrusundan birini kızarttırmasını söyledikten sonra ikinci bir araştırmaya girişti. Bu ikinci ziyaret oldukça uzun sürdü, çünkü geri geldiğinde keçi yavrusu kızarmıştı ve yemek hazırdı.

Franz, bir gün önce gizemli ev sahibi tarafından akşam yemeğine davet etmeye geldiklerinde oturuyor olduğu yere oturdu ve bir dalganın tepesinde oynayıp duran bir martı gibi Korsika'ya doğru ilerleyen küçük yatı bir kez daha gördü.

"Ama," dedi Gaetano'ya, "siz bana Sinyor Simbad'ın Malaga'ya yelken açtığını söylemiştiniz, oysa bana öyle geliyor ki o doğrudan doğruya Porto-Vecchio'ya doğru ilerliyor."

"Size onun mürettebatı arasında şu anda iki Korsikalı haydut olduğunu söylemiştim, anımsamıyor musunuz?" dedi patron.

"Doğru! şimdi onları kıyıya mı çıkaracak?" dedi Franz.

"Evet öyle. Ah!" diye bağırdı Gaetano, "söylenenlere göre o ne Tanrı'dan ne de şeytandan korkan biri, zavallı bir adama yardım edebilmek için yolunu elli fersah değiştirecek bir insan."

"Ama bu tür bir yardım böyle insanca davranışlarda bulunduğu ülkenin yetkilileriyle arasının bozulmasına yol açabilir," dedi Franz.

"Eh!" dedi Gaetano gülerek, "yetkililer ona ne yapabilir ki! Bunlar ona vız gelir! Onun peşine düşsünler bakalım. Önce onun yatı gemi değil kuştur, bir firkateyne on iki deniz milinde üç mil fark yapar, hem sonra kendini kıyıya atması yeter, her yerde dostları yok mu?"

Tüm bunların içinde açıkça belli olan şey Franz'ın ev sahibi Sinyor Simbad'ın, Akdeniz'in tüm kıyılarındaki kaçakçılar ve haydutlarla bağlantı da olma onurunu taşımasıydı; bu da onun için oldukça garip bir durumu ortaya koyuyordu.

Franz'a gelince artık onu Monte Cristo'da tutan hiçbir şey yoktu, mağaranın sırrını bulma umudunu tümüyle yitirmişti, adamlarına yemeğini bitirdiği anda teknenin hazır olması emrini vererek yemeğini çabucak yedi.

Yarım saat sonra teknedeydi.

Yata son bir kez göz attı; yat Porto-Vecchio Körfezi'nde giderek gözden kayboluyordu.

Hareket işaretini verdi.

Tekne hareket ettiği sırada yat gözden kaybolmak üzereydi.

Onunla birlikte bir önceki gecenin son gerçeği de siliniyordu: yemek, Simbad, haşhaş ve heykeller, hepsi Franz için aynı düşün içinde erimeye başlıyordu.

Tekne bütün gün ve bütün gece ilerledi; ertesi gün güneş doğduğunda artık Monte Cristo Adası gözden kaybolmuştu.

Franz karaya çıkar çıkmaz Floransa'daki eğlence ve kibarlık gereği yapacağı işleri bi-

tirmek için olup bitenleri en azından bir süreliğine unuttu ve sadece Roma'da kendisini bekleyen arkadaşının yanına gitmek için gerekli işlemlere verdi kendini.

Yola çıktı ve cumartesi akşamı posta arabasıyla Douane meydanına ulaştı.

Daire, daha önce söylediğimiz gibi, önceden tutulmuştu, artık Franz'ın tek yapacağı, patron Pastrini'nin oteline gitmekti; bu da pek kolay bir şey değildi, çünkü halk yığınları sokakları doldurmuştu ve Roma'ya, büyük olaylardan önceki boğuk ve coşkulu uğultu hâkimdi. Roma'da yılda dört önemli olay olur: karnaval, kutsal hafta, şaraplı ekmek yortusu ve Aziz Pierre yortusu.

Kent, yılın geri kalanında, yaşam ve ölüm arasında geçici bir durum olan, onu bu dünya ile öbürü arasında bir tür istasyona dönüştüren uyuşukluk kıskacına düşer; Franz'ın daha önce beş ya da altı kez mola verdiği ve her seferinde daha göz kamaştırıcı ve daha düşsel bulduğu şiirsel ve kişilikli soylu istasyon.

Sonunda gitgide büyüyen ve hareketlenen kalabalığın arasından geçti ve otele ulaştı. İlk sorduğunda, arabaları tutulmuş faytonculara ve boş odası kalmamış otelcilere özgü saygısızlıkla Londra Oteli'nde onun için yer olmadığı yanıtını aldı. O zaman kartını patron Pastrini'ye gönderdi ve Albert de Morcerf'in arkadaşı olduğunu söyledi. Bu yol başarılı oldu ve patron Pastrini Ekselanslarını beklettiği için özür dileyerek, görevlileri azarlayarak, yol gösterenin daha önce yolcunun elinden aldığı el şamdanını kaparak kendisi koşup geldi ve Albert, Franz'ı karşılamaya geldiğinde Pastrini de onu Albert'in yanına götürmeye hazırlanıyordu.

Tutulan daire iki küçük yatak odası ve bir çalışma odasından oluşuyordu. İki yatak odası sokağa bakıyordu, bu, patron Pastrini'ye göre bu odalara paha biçilmez bir değer kazandıran bir durumdu. Katın geri kalan bölümü Sicilyalı ya da Maltalı olduğu sanılan çok zengin bir kişiye kiralanmıştı; otelci bu yolcunun hangi ulustan olduğunu tam olarak söyleyemiyordu.

"Bu çok iyi patron Pastrini," dedi Franz, "ama bize hemen bu gece için basit bir akşam yemeği, yarın ve sonraki günler için de üstü açık bir gezinti arabası gerekiyor."

"Yemeğe gelince," diye yanıt verdi otelci, "hemen şu anda yemek servisi yapabiliriz, ama arabaya gelince..."

"Nasıl! arabaya gelince de ne demek!" diye haykırdı Albert. "Bir dakika, bir dakika! Şaka yapmayalım patron Pastrini! Bize bir araba gerek."

"Mösyö," dedi hancı, "size bir araba sağlamak için elimizden geleni yapacağız. Size sadece bunu söyleyebilirim."

"Yanıtı ne zaman alırız?" diye sordu Franz.

"Yarın sabah, diye yanıt verdi hancı.

"Allah kahretsin!" dedi Albert, "daha çok para ödeyeceğiz, hepsi bu: bunun ne olduğunu biliyoruz; Drake ya da Aaron'da hafta arası günler için yirmi beş frank, pazar ve bayram günleri için otuz beş frank; günde beş frank da aracı ücreti, etti kırk frank, bundan artık söz etmeyelim."

"Beyefendiler bunun iki katını bile verseler korkarım araba bulamayacaklar."

"O zaman atlar benim arabama koşulsun, yolculukta biraz yıprandı ama zararı yok."

"At bulamayacağız."

Albert Franz'a, anlaşılmaz görünen bir yanıt almış biri gibi baktı.

"Bunu anlayabiliyor musunuz Franz? At yok, diyor; posta arabasının atlarını alamaz mıyız?"

"Onların hepsi on beş gün öncesinden kiralandı, şimdi ancak hizmet için gerekli olanlar kaldı."

"Buna ne diyorsunuz?" diye sordu Franz..

"Bir şey benim kavrama gücümü aştı mı artık onda direnmeme ve bir başka konuya geçme alışkanlığım olduğunu söylüyorum. Yemek hazır mı patron Pastrini?"

"Evet Ekselansları.

"O zaman önce yemek yiyelim."

"Ya araba ve atlar?" dedi Franz.

"Sakin olun sevgili dostum, onlar kendi kendilerine gelecekler; söz konusu olan sadece onlara fiyat biçmek."

Para kesesi şişkin ya da cüzdanı da kabarık olunca hiçbir şeyin olanaksız olmadığına inanan bu hayran olunacak felsefe ile Morcerf akşam yemeğini yedi, yattı, deliksiz bir uyku çekti ve düşünde altı atlı bir arabanın içinde karnavalda dolaştığını gördü.

33
ROMALI HAYDUTLAR

Ertesi gün önce Franz uyandı, uyanır uyanmaz da çıngırağı çaldı.

Çıngırağın çalması daha bitmemişti ki patron Pastrini içeri girdi.

"İşte!" dedi ev sahibi zafer kazanmış gibi, Franz'ın ona soru sormasını bile beklemeden, "dün size hiçbir şey için söz vermek istemediğimde Ekselansları, kuşkularım vardı; çok geç hareket ettiniz, artık Roma'da tek bir araba bile yok: son üç gün için elbette."

"Evet," dedi Franz, "yani arabanın kesinlikle gerekli olduğu günler için."

"Ne var?" diye sordu Albert içeri girerken, "araba yok mu?"

"Tam da öyle sevgili dostum," diye yanıt verdi Franz "ve siz ilk bakışta durumu tahmin ettiniz."

"Pekala! işte sizin güzel kentiniz Roma!"

"Yani, Ekselansları," dedi, yolcuların gözünde Hıristiyan dünyasının başkentinin belli bir saygınlığını korumak isteyen patron Pastrini, "yani pazar sabahından salı akşamına kadar hiç araba yok, ama ondan sonra isterseniz elli tane bulabilirsiniz."

"Ah! bu da bir şey," dedi Albert; "bugün perşembe; bugünden pazara ne olacağını kimbilir?"

"On, on iki bin yolcu daha gelecek," diye yanıt verdi Franz, "onlar daha da büyük zorluk yaratacaklar."

"Dostum," dedi Morcerf, "bugünün tadını çıkaralım, yarını kendimize zehir etmeyelim."

"En azından, bir penceremiz olamaz mı?" diye sordu Franz.

"Nereye bakan?"

"Cours sokağına, lanet olsun!"

"Ah! evet! Bir pencere!" diye bağırdı patron Pastrini; "ama olanaksız! Kesinlikle olanaksız! Doria Sarayı'nın beşinci katında bir tek pencere kalmıştı o da günde yirmi altın sikkeye bir Rus prensine kiralandı."

İki genç şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar.

"Pekala sevgili dostum," dedi Franz Albert'e, "yapılacak en iyi şey nedir biliyor musunuz? Karnavalı Venedik'te geçirmek için yola koyulmak; orada en azından araba bulamazsak gondol buluruz."

"Ah! dünyada olmaz!" diye haykırdı Albert, "ben karnavalı Roma'da görmeye karar verdim ve göreceğim, cambaz ayaklığının üstünde bile olsa."

"Bak hele!" dedi Franz, "bu çok güzel bir düşünce, özellikle *moccoletto*'ları[71] söndürmek için; soytarı-vampir ya da Landes sakinleri kılığına gireriz ve korkunç bir başarı kazanırız."

"Ekselansları hâlâ pazara kadar bir araba istiyorlar mı?"

"Elbette!" dedi Albert, "Roma sokaklarında mübaşirler gibi yaya koşacağımızı mı sanıyorsunuz?"

"Ekselansları'nın emirlerini yerine getirmek için acele etmeliyim," dedi patron Pastrini: "yalnız arabanın onlara günde altı piastra malolacağını söylemeliyim."

"Ve ben, sevgili Mösyö Pastrini," dedi Franz, "komşumuz gibi milyoner olmayan ben, Roma'ya dört kez geldiğim için hafta arası, pazar ve bayram günleri araba fiyatlarını bildiğimi size söylemeliyim. Bugün, yarın ve yarından sonraki gün için size on iki piastr vereceğiz ve siz de bundan çok iyi bir kâr elde edeceksiniz."

"Yine de Ekselansları!.." dedi patron Pastrini, karşı çıkmaya çalışarak.

"Haydi sevgili ev sahibimiz," dedi Franz, "ya da ben, aynı zamanda benimki de olan sizin *affettatore*'nizi[72] kendi fiyatımla kendim göreceğim; daha önce de hayatında benden epeyce para çalmış olan ve yine çalınayı umut eden eski bir dostum size önerdiğimden çok daha ucuza bu işi yapacak: aradaki farkı yitireceksiniz ve bu da sizin hatanız olacak."

"Bu zahmete girmeyiniz Ekselansları," dedi patron Pastrini, yenilgisini kabul eden vurguncu İtalyan gülümsemesiyle, "elimden geleni yapacağım ve umarım hoşnut kalacaksınız."

"Harika! İşte konuşma buna denir."

"Arabayı ne zaman istiyorsunuz?"

"Bir saat sonra."

"Bir saat sonra araba kapıda olacak."

Gerçekten de bir saat sonra araba iki genci bekliyordu: bu sıradan bir kupa arabasıydı ama durumun görkemi göz önüne alınarak gezinti arabası düzeyine yükseltilmişti; ama ne kadar orta halli görünse de iki genç son üç gün için böyle bir araç bulmuş olmaktan çok mutluydular.

"Ekselansları!" diye bağırdı rehber Franz'ın burnunu cama dayadığını görünce, "saltanat arabasını saraya yaklaştırayım mı?"

İtalyanların abartmasına ne kadar alışık olsa da Franz'ın yaptığı ilk hareket çevresine bakmak oldu; ama bu sözler kendisine söylenmişti.

Ekselansları Franz'dı; saltanat arabası, kupa arabasıydı; saray ise Londra Oteli'ydi.

Ulusun tüm övgü düzme dehası, bu tek cümlede kendini göstermekteydi.

Franz ve Albert aşağı indiler. Saltanat arabası saraya yaklaştı. Ekselansları bacaklarını arabadaki sıraya uzattılar, rehber arkadaki iskemleye oturdu.

"Ekselansları kendilerini nereye götürmemi isterler?"

"Önce San Pietro'ya sonra da Colosseum'a," dedi Albert gerçek bir Parisli gibi.

Ama Albert bir şeyi bilmiyordu, o da San Pietro'yu görmek için bir gün, incelemek için bir ay gerektiği idi: gün sadece San Pietro'yu görmekle geçti.

Birden iki arkadaş havanın karardığını fark ettiler.

Franz saatini çıkardı, saat dört buçuk olmuştu.

Hemen otelin yolunu tuttular. Kapıda Franz arabacıya saat sekizde hazır olmasını emretti. Albert'e gündüz San Pietro'yu gösterdiği gibi gece de ay ışığında Colosseum'u göstermek istiyordu. Daha önce gördüğünüz eski bir kenti bir dostunuza gösterirken, daha önce âşığı olduğunuz bir kadını gösterirken yaptığınız gibi, aynı beğenilme isteğiyle hareket edersiniz.

Sonuçta Franz arabacıya gidecekleri yolları işaret etti; Popolo kapısından çıkmak, dış surlar boyunca gitmek ve San-Giovanni kapısından yeniden girmek gerekiyordu. Böylece Colloseum, hiç hazırlıksız, Capitole, Forum, Septimus Severus kemeri, Antoninus ve Faustina Tapınağı ve Via Sacra bu dev yapının görkemini azaltacak basamak işlevi görmeden, birden karşılarına çıkacaktı.

Sofraya oturdular: patron Pastrini konuklarına kusursuz bir şölen sözü vermişti; orta halli bir yemek sundu: söylenecek bir şey yoktu.

Akşam yemeğinin sonunda odalarına geldi: Franz önce iltifat beklediği için geldiğini sandı ve bunu yapmaya hazırlanıyordu ki Pastrini daha o başlarken sözünü kesti:

"Ekselansları," dedi, "beğenmeniz beni çok sevindirdi, ama odanıza bunun için gelmedim..."

"Bize bir araba bulduğunuzu söylemeye mi gelmiştiniz yoksa?" diye sordu Albert purosunu yakarken.

"O kadar değil ve hattâ bunu artık hiç düşünmez ve durumu kabul ederseniz iyi olur. Roma'da işler olabilir ya da olamaz. Size olamadığı söylendiğinde bu iş bitmiştir."

"Paris'te bu çok daha kolaydır: bir şey olmadığında iki katı fiyat ödersiniz ve hemen o anda istediğiniz olur."

"Bunu tüm Fransızların söylediğini duydum," dedi patron Pastrini biraz incinmiş gibi, "anlamadığım şey nasıl yolculuk ettikleri."

"Benim de anlamadığım bu," dedi Albert, dumanı yavaş yavaş tavana üfleyerek ve arkasına yaslanıp koltuğun arka ayakları üzerinde sallanarak, "bizim gibi yolculuk yapanlar deliler ve budalalardır; aklı başında insanlar Helder sokağındaki otellerinden, Gand bulvarından, Café de Paris'den ayrılmazlar."

Kuşkusuz Albert yukarıda adı geçen sokakta oturuyor, her gün *fashionable*[73] gezintilerini yapıyor, garsonlarla ara iyi tutulduğu sürece akşam yemeği yenebilecek tek yer olan kahvede her gün yemeğini yiyordu.

Patron Pastrini bir an sessiz durdu; kuşkusuz kendisine pek açık gelmeyen yanıtı düşündüğü kesindi.

"Ama siz," dedi Franz, bu kez ev sahibinin coğrafyayla ilgili düşüncelerini keserek, "siz buraya bir amaçla gelmiştiniz; gelişinizin nedenini bize açıklar mısınız?"

"Ah! Doğru; gelişimin nedeni şu: siz saat sekiz için bir üstü açık araba mı emretmiştiniz?"

"Evet."

"Il Colosseo'yu mu gezmek istiyorsunuz?"

"Yani Colosseum'u, değil mi?"

"İkisi de aynı şey."

"Olsun bakalım."

"Arabacınızdan Popolo kapısından çıkmasını, surların kenarından dolaşmasını ve San-Giovanni kapısından içeri girmesini mi istediniz?"

"Evet, böyle dedim."

"Ama bu yolu izlemesi olanaksız."

"Olanaksız mı!"

"Ya da en azından çok tehlikeli."

"Tehlikeli mi! Ama neden?"

"Ünlü Luigi Vampa nedeniyle."

"Önce, sevgili ev sahibim, bu ünlü Luigi Vampa da nedir?" diye sordu Albert; "Roma'da çok ünlü olabilir, ama size onun Paris'te hiç tanınmadığını haber vereyim."

"Nasıl! Siz onu tanımıyor musunuz?"

"Bu onura erişmedim."

"Adının geçtiğini hiç duymadınız mı?"

"Hiçbir zaman."

"Pekala! Bu öyle bir hayduttur ki Decesaris ve Gasparone onun yanında kilise korosundaki çocuklar gibi kalır."

"Dikkat et Albert!" diye bağırdı Franz, "sonunda işte bir haydut!"

"Bize söyleyeceklerinizin bir sözcüğüne dahi inanmayacağımızı size söyleyeyim sevgili ev sahibim. Bu konu kapanmıştır, şimdi istediğiniz kadar konuşunuz, sizi dinliyorum. 'Bir varmış bir yokmuş...' Peki, devam edin!"

Patron Pastrini iki gençten daha aklı başında gördüğü Franz'a döndü. Dürüst adamın hakkını yememek gerek: Fransızları yaşamında bir yere yerleştirmişti, ama düşüncelerinin bir yanını hiçbir zaman anlayamamıştı.

"Ekselansları," dedi çok ciddi bir biçimde, dediğimiz gibi Franz'a hitap ederek, "bana yalancıymışım gibi bakarsanız söylemek istediklerimi size söylememin bir yararı yok; ama yine de bunun Ekselansları'nın yararına olacağını da söyleyebilirim."

"Albert size yalancı olduğunuzu söylemedi sevgili Mösyö Pastrini," dedi Franz, "size inanmayacağını söyledi, hepsi bu. Ama ben size inanacağım, içiniz rahat etsin; söyleyin."

"Yine de Ekselansları, benim doğruluğumdan kuşku duyulursa, anlıyorsunuz ya..."

"Sevgili dostum," dedi Franz, "siz bir kadın peygamber olan ve kimsenin dinlemediği Cassandra'dan daha alıngansınız; oysa siz en azından dinleyenlerinizin yarısından eminsiniz. Haydi, oturun ve bize Mösyö Vampa'nın kim olduğunu söyleyin."

"Size söyledim Ekselansları, bu, ünlü Mastrilla'dan bu yana hiç karşılaşmadığımız tür bir haydut."

"Benim arabacıma Popola kapısından çıkıp San-Giovanni kapısından girme emrini vermemle bu haydut arasında ne gibi bir ilişki var?"

"Şöyle," dedi patron Pastrini, "birinden çıkabilirsiniz, ama öbüründen gireceğinden kuşkuluyum "

"Neden?" diye sordu Franz.

"Çünkü akşam olunca kapılardan elli adım ötesinde artık güven içinde olunamaz."

"Sahi mi?" diye bağırdı Albert.

"Mösyö vikont," dedi, Albert'in onun dürüstlüğü konusunda duyduğu kuşku yüzünden son derece incinen patron Pastrini, "ben size söylemiyorum, Roma'yı tanıyan ve bu gibi şeylerle alay edilmeyeceğini bilen yol arkadaşınıza söylüyorum."

"Sevgili dostum," dedi Albert Franz'a dönerek, "işte karşımıza çıkmış çok güzel bir serüven: arabamızı tabanca, karabina ve çifte ile doldururuz. Luigi Vampa bizim yolumuzu kesmeye kalkarsa biz onu kıskıvrak yakalarız. Onu Roma'ya getiririz; Papa hazretlerine saygılarımızı sunarız, o da bize yaptığımız bu kadar büyük hizmet karşılığında ne yapabileceğini sorar: O zaman biz de sadece onun ahırlarından iki at ve bir araba isteriz; belki de bize minnet borcu olan Roma halkı bize Capitolium'da taç giydirir ve bizi, Curtius ve Horatius Cocles gibi vatanın kurtarıcısı ilan eder."

Albert önerisini ayrıntılarıyla anlatırken patron Pastrini'nin yüzü betimlenmesi olanaksız bir anlam taşıyordu.

"Her şeyden önce, arabanızı dolduracak tabancaları, karabinaları, çifteleri nereden bulacaksınız?" diye sordu Franz, Albert'e.

"Bunlar benim takımlarım arasında bulunmuyor," dedi Albert; "çünkü Terracine'de bıçağıma kadar her şeyimi aldılar, ya sizin?"

"Benim de Aqua-Pendente'de aynı şey başıma geldi."

"Bakın işte! sevgili ev sahibim," dedi Albert içtiği ilk sigaranın kalanıyla ikincisini yakarken, "bu önlemin hırsızlar için çok elverişli olduğunu ve bana onlarla birlikte alınmış bir önlem gibi göründüğünü biliyor musunuz?"

Patron Pastrini bu şakayı kuşkusuz tehlikeli buldu, çünkü sorunun sadece yarısını ve yine uygun bir biçimde anlaşabileceği aklı başında tek kişi gibi gördüğü Franz'a hitap ederek yanıtladı.

"Ekselansları, haydutlar tarafından saldırıya uğrayınca insanların kendilerini savunmasının âdet olmadığını bilirler."

"Nasıl!" diye haykırdı, tek bir söz bile söylemeden soyulmaya seyirci kalma düşüncesi karşısında isyan eden Albert; "Nasıl! âdet değil mi?"

"Hayır! Çünkü savunmanın hiçbir yararı yoktur. Bir çukurdan, bir yıkıntıdan ya da bir su kemerinden çıkmış, hepsi birden silahını şakağınıza dayamış bir düzine hayduta karşı ne yapabilirsiniz?"

"Allah kahretsin! Kendimi öldürtürüm!" diye bağırdı Albert.

Otelci "Gerçekten Ekselansları, arkadaşınız deli," demek ister gibi Franz'a döndü.

"Sevgili Albert," dedi Franz, "yanıtınız çok soylu ve yaşlı Comeille'in *Ölsün!* deyişiyle aynı değerde: sadece Horace bu yanıtı verdiğinde Roma'nın kurtuluşu söz konusuydu ve bu zahmete değerdi. Bize gelince sadece bir kaprisin yerine getirilmesi söz konusu ve bir

kapris için de hayatımızı tehlikeye atmamız gülünç olur."

"Ah! *per Bacco!*"[74] diye bağırdı patron Pastrini, "hele şükür, işte konuşmak buna denir."

Albert bir bardak *lacryma Christi*[75] doldurdu, anlaşılmaz sözler mırıldanarak yudum yudum içti.

"Pekala patron Pastrini," dedi Franz, "arkadaşım sakinleştiğine ve siz de benim barışçı davranışlarımı beğendiğinize göre şimdi söyleyin bakalım, Sinyor Luigi Vampa kimdir? Çoban mıdır, soylu biri midir? Genç midir, yaşlı mıdır? Kısa mıdır, uzun mudur? Bize onu tarif edin ki eğer bir yerde Jean Sbogar ya da Lara gibi ona rastlarsak en azından tanıyabilelim."

"Tüm ayrıntıları öğrenmek için benden iyisini bulamazsınız Ekselansları çünkü ben Luigi Vampa'yı, daha o küçücük bir çocukken tanıdım; bir gün Ferentino'dan Alatri'ye giderken ben de onun eline düşmüştüm. Neyse ki eski tanıdık olduğumuzu anımsadı; bana sadece para ödetmemekle kalmadı üstelik çok güzel bir saat armağan etti ve bana öyküsünü anlattıktan sonra gitmeme izin verdi."

"Saati görelim," dedi Albert.

Patron Pastrini yelek cebinden, üstünde yapanın adı, Paris mührü ve bir kont tacı olan göz kamaştırıcı bir Bréguet çıkardı.

"İşte," dedi.

"Vay canına!" dedi Albert, "sizi kutlarım; bende de bunun neredeyse benzeri var," –yeleğinin cebinden saatini çıkardı– "ve bana üç bin franka maloldu."

"Öyküyü dinleyelim," dedi Franz, bu kez bir koltuk çekip patron Pastrini'ye oturmasını işaret ederek.

"Ekselansları izin verirler mi?" dedi otelci.

"Siz vaiz misiniz de ayakta konuşacaksınız," dedi Albert.

Otelci, Luigi Vampa hakkında istedikleri bilgiyi onlara vermeye hazır olduğunu belirtmek amacıyla onu dinleyecek olanların her birine saygıyla selam verdikten sonra oturdu.

"Garip!" dedi, ağzını açmak üzere iken patron Pastrini'yi durduran Franz, "Luigi Vampa'yı küçük bir çocukken tanıdığınızı söylediğinize göre o henüz genç bir adam mı?"

"Genç adam mı ne demek! elbette öyle; ancak yirmi iki yaşında olmalı! Ah! o daha da ileri gidecek yiğit bir adam, sakin olun!"

"Buna ne diyorsunuz Albert? Yirmi iki yaşında böyle bir ün yapmış olmak güzel değil mi?" dedi Franz.

"Evet, kuşkusuz, İskender, Sezar ve Napoléon onun yaşında iken onun kadar ünlü olmamışlardı."

"Demek öyküsünü dinleyeceğimiz kahraman ancak yirmi iki yaşında öyle mi?" diye sordu Franz ev sahibine.

"En fazla, size söylemekten onur duyduğum gibi."

"Kısa mı, uzun mu?"

"Orta boylu: aşağı yukarı Ekselansları boyunda," dedi otelci Albert'i göstererek.

"Kıyaslama için teşekkür ederim," dedi Albert eğilerek.

"Devam edin patron Pastrini," dedi Franz, arkadaşının alınganlığına gülümseyerek. "Toplumun hangi kesiminden geliyor?"

"Palestrina ile Gabri Gölü arasında bulunan San-Felice Kontunun çiftliğine bağlı çalışan basit, küçük bir çobandı. Pampinara'da doğmuştu ve beş yaşında kontun hizmetine girmişti. Anagni'de çoban olan babasının kendine ait küçük bir sürüsü vardı ve koyunlarının yününü ve kuzularının sütünden elde ettiği ürünleri Roma'ya gidip satarak geçiniyordu.

"Daha küçücük bir çocukken küçük Vampa'nın garip bir karakteri vardı. Bir gün yedi yaşındayken Palestrina papazını görmeye geldi ve ondan kendisine okumayı öğretmesini istedi. Bu zor bir şeydi; çünkü küçük çoban, sürüsünü bırakamazdı. Ama iyi yürekli papaz her gün pek kalabalık olmayan, adı bile olmadığı için Borgo diye bilinen fakir küçük bir kasabaya başka bir papazın yerine ayin yönetmeye gidiyordu. Luigi'ye, dönüş saatinde yol üzerinde kendisini beklemesini, böylece ona ders verebileceğini, ama dersin kısa süreceğini bu nedenle de bundan yararlanması gerektiğini söyledi.

"Çocuk sevinç içinde kabul etti.

"Luigi sürüsünü her gün Palestrina'dan Borgo'ya giden yol üstünde otlatıyordu; her gün sabah dokuzda papaz geçiyordu, papaz ve çocuk bir hendeğin arkasında oturuyorlar, küçük çoban da papazın dua kitabından dersini öğreniyordu.

"Üç ayın sonunda okumayı öğrenmişti.

"Hepsi bu değil, şimdi de yazmayı öğrenmesi gerekiyordu.

"Papaz Roma'daki bir yazı öğretmeninden üç abece getirtti: biri büyük, biri orta biri de küçük yazılı, ve ona bu abeceyi izleyerek demir bir çivi yardımıyla taş tahta üzerinde yazmayı öğrenebileceğini gösterdi.

"Aynı akşam, sürü çiftliğe döndükten sonra küçük Vampa Palestrina'daki anahtarcıya gitti, iri bir çivi aldı, onu dövdü, biçim verdi, yuvarlaklaştırdı bir tür eski zaman kaması haline getirdi.

"Ertesi gün bir sürü taş tahtayı bir araya getirmiş ve işe koyulmuştu.

"Üç ayın sonunda yazmayı öğrenmişti.

"Bu derin zekaya şaşıran ve bu yetenek karşısında duygulanan papaz ona birçok defter, kağıt, bir paket kalem ve bir çakı armağan etti.

"Bu, öğrenilecek yeni bir şeydi, ama birincisinin yanında neydi ki! Sekiz gün sonra Vampa kalemi, kamayı kullandığı gibi kullanıyordu.

"Papaz bu öyküyü San-Felice Kontuna anlattı, o da küçük çobanı görmek istedi, önünde okuttu, yazdırdı, kahyasına çocuğa hizmetçilerle birlikte yemek vermesini emretti ve her ay Vampa'ya iki piastr verdi.

"Bu parayla Luigi kitap ve kalem aldı.

"Gerçekten de küçük Giotto'nun, koyunlarını, ağaçları, evleri arduvazların[76] üstüne resimlemesi gibi, o da bu taklit yeteneğini her şeye uyguluyordu.

"Daha sonra çakısının ucuyla ağacı yontmaya ve ona çeşitli biçimler vermeye başladı.

Böylece halkın sevdiği yontucu Pinelli gibi işe başlamış oldu.

"Altı yedi yaşlarında, yani Vampa'dan biraz daha küçük bir kız çocuğu da Palestrina'ya komşu bir çiftlikte koyun güdüyordu; yetimdi, Valmontone'de doğmuştu, adı Teresa idi.

"İki çocuk karşılaşıyorlar, yan yana oturuyorlar, sürülerinin birlikte otlamasına, birbirine karışmasına izin veriyorlar, sohbet ediyorlar, gülüyorlar, oynuyorlardı; sonra akşam olunca San-Felice Kontunun sürüsüyle Cervetri baronunun koyunlarını birbirinden ayırıyorlardı ve çocuklar ertesi sabah buluşmaya söz verip kendi çiftliklerine gitmek için ayrılıyorlardı.

"Ertesi gün sözlerini tutuyorlar ve böylece yan yana büyüyüp gidiyorlardı.

"Vampa on iki yaşına geldi, küçük Teresa da on bir.

"Ama doğal içgüdüleri gelişiyordu.

"Luigi yalnızlığı içinde yapabildiği kadar ileri götürdüğü sanat zevkinin yanında şaka yapılınca neşesiz, sarsıldığında ateşli, kapris karşısında öfkeli, her zaman alaycı biriydi. Pampinara'nın, Palestrina'nın ya da Valmontone'nin genç çocuklarından hiçbiri onun üstünde bir etki yaratamadığı gibi onun arkadaşı da olamamıştı. Hiçbir ödün vermek istemeyen, her zaman emretmeye yatkın kararlı huyu her tür dostluğu, her tür canayakın davranışı ondan uzak tutuyordu. Sadece Teresa, kim olursa olsun bir erkeğin elinin altında kırılacak kadar sertleşen, ama bir kadının eli altında eğilen bu kişiliğe', bir sözle, bir bakışla, bir hareketle, istediğini yaptırıyordu.

"Teresa, onun tersine, canlı, uyanık ve neşeliydi, ama son derece süse meraklıydı; San-Felice Kontunun kahyasının Luigi'ye verdiği iki piastrlar, Roma incik boncuk pazarındaki satıcılara götürüp sattığı tüm küçük yontu eşyalarından kazandığı para, inci küpelere, cam gerdanlıklara, altın saç tokalarına gidiyordu. Genç dostunun bu savurganlığı sayesinde Teresa Roma çevresindeki en güzel ve en zarif köylü kızı olmuştu.

"İki çocuk tüm günlerini birlikte geçirerek ve ilkel doğalarının içgüdülerine, hiç karşı koymadan kendilerini bırakarak büyümeye devam ettiler. Konuşmalarında, isteklerinde, düşlerinde Vampa kendisini hep bir geminin kaptanı, bir ordunun generali ya da bir eyaletin valisi gibi görüyordu, Teresa ise kendini zengin, en güzel giysileri giymiş, peşinde özel giysili hizmetçilerle görüyordu, bütün günü, geleceklerini bu parlak ve delice motiflerle süsleyerek geçirdikten sonra her biri koyunlarını kendi çiftliğine götürmek üzere ayrılıyor, düşlerinin yüceliğinden gerçek durumlarının zavallılığına iniyorlardı.

"Bir gün genç çoban kontun kahyasına Sabine Dağları'ndan gelen bir kurtu, sürüsünün çevresinde dolaşırken gördüğünü söyledi. Kahya ona bir tüfek verdi: Vampa'nın istediği de buydu.

"Bu tüfek, rastlantı ya, bir İngiliz karabinası gibi kurşunu olan kusursuz bir Brescia topu idi; yalnız bir gün kont yaralı bir tilkiyi, başına bu tüfeği vurarak öldürürken dipçiğini kırmıştı ve tüfek ıskartaya çıkarılmıştı.

"Bu, Vampa gibi bir yontucu için bir sorun değildi. İlk tabakayı inceledi, kullanır hale getirmek için neyin değiştirilmesi gerektiğini hesapladı, o kadar güzel süslerle dolu öy-

le bir dipçik yaptı ki kente gidip satmak isteseydi sadece tahtası için kesinlikle on beş, yirmi piastr kazanırdı.

"Ama o böyle yapmadı: bir tüfek uzun zamandır genç adamın düşüydü. Bağımsızlığın özgürlüğün yerini aldığı tüm ülkelerde tüm yürekli insanların, tüm güçlü örgütlerin duyduğu ilk gereksinim, hem saldırıyı hem savunmayı sağlayan, üstünde taşıyanı ürkütücü çoğu zaman da korkutucu yapan bir silahtır.

"O andan başlayarak Vampa tüm boş zamanlarını tüfekle çalışmaya ayırdı; barut ve kurşun satın aldı, Sabine Dağları'nın yamaçlarında büyüyen hüzünlü, cılız ve gri bir zeytin ağacının gövdesi, akşam olunca gece avına başlamak için ininden çıkan bir tilki, havada uçan bir kartal gibi her şey onun için hedef olmuştu. Kısa bir süre sonra o kadar ustalaşmıştı ki önceleri patlamayı duyunca korkan Teresa'nın bu korkusu geçmiş, genç arkadaşının tüfeğindeki kurşunu eliyle koymuş gibi istediği yere bu kadar doğru olarak isabet ettirdiğini görerek eğlenmeye başlamıştı.

"Bir akşam iki gencin her zaman oturdukları yerin yakınındaki çam ormanından gerçekten bir kurt çıktı ama kurt düzlükte daha on adım atmadan vuruldu.

"Yaptığı atıştan gurur duyan Vampa kurdu omzuna aldı ve çiftliğe getirdi.

"Tüm bu ayrıntılar Luigi'ye çiftlik civarında belli bir ün kazandırıyordu; üstün insan, bulunduğu her yerde bir hayran kitlesi oluşturur. Çevrede bu genç çobandan, on fersahlık bir yörenin en becerikli, en güçlü, en yürekli *contadino*'su[77] olarak söz ediliyordu; öte yandan Teresa daha geniş bir alan içinde Sabine'nin en güzel kızlarından biri olarak tanınmıştı ve kimse ona bir aşk sözcüğü söylemeyi aklından bile geçirmiyordu, çünkü Vampa'nın onu sevdiğini biliyorlardı.

"Yine de iki genç hiçbir zaman birbirlerini sevdiklerini açıklamamışlardı. Kökleri toprakta, dalları havada, kokuları gökyüzünde birbirine karışan ağaçlar gibi yan yana büyümüşlerdi; sadece birbirlerini görme istekleri hep aynı kalmıştı; bu istek bir gereksinim olmuştu, bir gün ayrı kalmaktansa ölmek daha kabul edilebilir bir şeydi.

"Teresa on altı yaşındaydı, Vampa on yedi.

"O sıralarda Lepini tepelerinde bir eşkıya çetesinin oluştuğundan söz edilir olmuştu. Roma çevresinde hiçbir zaman eşkıyalığın kökü kazınmamıştır. Kimi zaman şefleri yoktur, ama bir şef ortaya çıktığında çetesinin olmaması az rastlanan bir şeydir.

"Abruzzi'de izi sürülen gerçek bir savaşa tutuştuğu Napoli Krallığı'ndan sürülen ünlü Cucumetto, Manfred[78] gibi Garigliano'yu aşarak Amasine kıyılarında sığınmak amacıyla Sonnino ve Juperno arasına gelmişti.

"Yeniden bir çete örgütlemeye çalışan, çok geçmeden geride bırakmayı istediği Decesaris ve Gasparone'nin yolunu izleyen işte oydu. Palastrinalı, Frascatili ve Pampinaralı birçok genç ortadan yok oldu. Önce onlar için kaygı duyuldu, ama kısa bir süre sonra Cucumetto'nun çetesine katılmaya gittikleri öğrenildi.

"Bir süre sonra Cucumetto herkesin ilgi merkezi oldu. Bu çete reisinin olağanüstü cesareti, çileden çıkaran hoyratlığı konuşulur olmuştu.

"Bir gün bir genç kızı kaçırdı: bu Frosinone'nin yerölçümcüsünün kızıydı. Haydutla-

rın yasaları çok kesindir: bir genç kız önce onu kaçıranındır sonra öbürleri onun için kura çekerler ve zavallı kız haydutlar onu bırakıncaya ya da ölünceye dek tüm çetenin zevklerine hizmet eder.

"Ana babalar onu yeniden satın alacak kadar zengin iseler fidye istemek için bir haberci gönderilir; esir kızın başı habercinin güvenliğinin karşılığıdır. Eğer fidye geri çevrilirse esir kız geri alınamayacak biçimde hüküm giymiştir.

"Genç kızın Cucumetto'nun çetesinde bir âşığı vardı, adı Carlini idi.

"Genç adamı görünce kollarını ona doğru uzattı ve kurtulduğunu sandı. Ama zavallı Carlini genç kızı görünce yüreğinin paramparça olduğunu hissetti; çünkü sevgilisini bekleyen yazgıyı tahmin ediyordu.

"Yine de Cucumetto'nun gözde adamı olduğu için, üç yıldır onunla tehlikeleri paylaştığı için, başının üstüne kılıcını indirmek üzere olan İtalyan jandarmayı bir tabanca darbesi ile yere yıkıp onun hayatını kurtardığı için Cucumetto'nun ona biraz acıyacağını umdu.

"Bu nedenle şefi bir kenara çekti, o sırada ormanın içindeki bir düzlüğün orta yerinde yükselen büyük bir çam ağacının gövdesine yaslanıp oturmuş olan genç kız, Romalı köylü kadınlarının çekici saç biçimi ile kendine bir örtü yapmış, yüzünü haydutların şehvetli bakışlarından saklıyordu.

"Ötede ise Carlini, esir kız ile aşklarını, sadakat yeminlerini, bu çevrede olduklarından beri her gece nasıl birbirlerine bir ören yerinde randevu verdiklerini, her şeyi Cucumetto'ya anlattı.

"Tam da o gece Cucumetto Carlini'yi komşu bir kasabaya göndermişti ve Carlini randevuya gidememişti; dediğine bakılırsa, rastlantısal olarak oradan geçen Cucumetto da, o zaman kızı kaçırmıştı.

"Carlini, kızın babasının zengin olduğunu ve iyi bir fidye ödeyebileceğini söyleyerek şefine kendisine bir ayrıcalık tanıması, Rita'ya saygı göstermesi için yalvardı.

"Cucumetto dostunun ricalarını kabul etmiş göründü ve onu Frosinone'ye, Rita'nın babasına göndermek için bir çoban bulmakla görevlendirdi.

"O zaman Carlini neşe içinde genç kızın yanına gitti, ona kurtulduğunu söyledi ve başına gelenleri anlatmak ve saptanan üç yüz piastrlık fidyeyi bildirmek için ondan babasına bir mektup yazmasını istedi.

"Babaya on iki saat, yani ertesi sabah dokuza kadar süre verilmişti.

"Mektup yazılınca Carlini mektubu kaptı ve bir haberci aramak için ovaya koştu.

"Sürüsünü otlatan bir çoban buldu. Haydutların her zamanki habercileri kentle dağ arasında, vahşi yaşamla uygar yaşam arasında yaşayan çobanlardır.

"Genç çoban bir saat dolmadan Frosinone'de olacağına söz vererek hemen yola koyuldu.

"Carlini neşe içinde metresinin yanına gidip ona bu iyi haberi vermek için geri döndü.

"Çeteyi ormandaki düzlükte köylülerden haraç olarak aldıkları yiyecekleri neşe içinde yerken buldu. Bu neşeli konuklar arasında Cucumetto'yu ve Rita'yı boşuna aradı.

"Nerede olduklarını sordu; haydutlar bir kahkaha tufanıyla yanıt verdiler. Carlini'nin

alnı soğuk soğuk terledi ve içini büyük bir sıkıntı kapladı.

"Sorusunu yineledi. Oturanlardan biri bir bardağa Orvietto şarabı doldurup Carlini'ye uzatarak şöyle dedi:

"'Yiğit Cucumetto ve güzel Rita'nın sağlığına!'

"O anda Carlini bir kadın çığlığı duyar gibi oldu. Her şeyi anladı. Bardağı aldı, onu uzatanın suratında parçaladı ve çığlığın geldiği yöne atıldı.

"Yüz adım ilerde, bir çalılığın köşesinde Rita'yı baygın olarak Cucumetto'nun kollarında buldu.

"Cucumetto Carlini'yi görünce iki elinde birer tabanca tutarak ayağa kalktı.

"İki haydut bir an bakıştılar: birinin dudaklarında şehvetli bir gülümseme, öbürünün yüzünde ölümün solgunluğu.

"İki haydut arasında korkunç şeyler olacağı sanılabilirdi. Ama Carlini'nin yüz çizgileri yavaş yavaş gevşedi; kemerindeki tabancalardan birine uzanmış olan eli yanına sarktı.

"Rita ikisinin arasında yerde yatıyordu.

"Ay bu sahneyi aydınlatıyordu.

"'Pekala!' dedi ona Cucumetto, 'sana verdiğim görevi yerine getirdin mi?'

"'Evet reis,' diye yanıt verdi Carlini ve 'yarın saat dokuzdan önce Rita'nın babası parayla birlikte burada olacak.'

"'Çok iyi. Bu arada neşeli bir gece geçireceğiz. Bu genç kız çok güzel ve sen gerçekten zevk sahibisin Carlini usta. Ben de bencil olmadığım için arkadaşların arasına döneceğiz ve kızın şimdi kimin olacağını görmek için kura çekeceğiz.'

"'Onu ortaklık yasasına bırakmaya mı karar verdiniz?' diye sordu Carlini.

"'Neden onun için bir ayrıcalık yapalım?'

"'Ben de sanmıştım ki benim ricalarım...'

"'Senin diğerlerinden ne fazlan var?'

"'Doğru.'

"'Ama için rahat olsun,' dedi Cucumetto gülerek, 'er ya da geç senin de sıran gelecek.'

"Carlini'nin dişleri kırılacakmış gibi kenetlenmişti.

"'Haydi,' dedi Cucumetto oturanlara doğru bir adım atarak, 'geliyor musun?'

"'Sizi izliyorum...'

"Cucumetto gözlerini Carlini'den ayırmadan uzaklaştı çünkü kuşkusuz onun kendisini arkasından vurmasından korkuyordu. Ama haydutun düşmanca bir niyet taşıdığını gösteren hiçbir şey yoktu.

"Carlini hâlâ baygın yatan Rita'nın yanında kollarını kavuşturmuş ayakta duruyordu.

"Bir an Cucumetto'nun aklından, genç adamın Rita'yı kucaklayıp onunla kaçacağı geçti. Ama şimdi bunun pek önemi yoktu, nasılsa Rita'dan istediğini almıştı; paraya gelince adamlarına dağıtacağı üç yüz piastr o kadar küçük bir rakamdı ki umurunda bile değildi.

"Bu nedenle düzlüğe doğru yoluna devam etti; ama onu şaşırtan şey Carlini'nin de hemen arkasından oraya gelmesi oldu.

"Kura çekelim! Kura çekelim!' diye bağırdı haydutlar şeflerini görünce.

"Ve tüm adamların gözleri sarhoşluk ve şehvetle parladı, o sırada ocaktaki ateş hepsinin üstüne, onları şeytanlara benzeten kırmızımsı bir ışık saçıyordu.

"İsteklerinde haklıydılar; şefleri de başıyla isteklerinin kabul edildiğini gösteren bir hareket yaptı. Bütün adlar, diğerleri gibi Carlini'nin adı da, bir şapkanın içine kondu ve çetenin en genci o anda düzenlenen bu oy sandığından bir pusula çekti.

"Bu pusulada Diavolaccio'nun adı yazılıydı.

"Bu, Carlini'ye şefin sağlığı için içmeyi öneren, Carlini'nin de yüzünde bardağı parçaladığı adamdı.

"Şakağından ağzına kadar açılmış derin yaradan oluk oluk kan akıyordu.

"Şansın kendisine vurduğunu gören Diavolaccio bir kahkaha attı.

"'Reis,' dedi, 'biraz önce Carlini sizin sağlığınıza içmek istememişti, şimdi ona benim sağlığıma içmesini önerin; belki size karşı benden daha alçakgönüllü davranır.'

"Herkes Carlini'nin patlayacağını sanıyordu; oysa hepsinin şaşkın bakışları altında Carlini bir eline bir bardak öbür eline uzun boyunlu bir şişe aldı sonra bardağını doldurarak:

"'Sağlığına Diavolaccio,' dedi, son derece sakin bir sesle.

"Ve eli titremeden bir dikişte bardağın içindekini içti. Sonra ateşin yanına oturarak:

"'Benim yemeğim nerede?' dedi, 'yaptığım koşudan sonra iştahım açıldı.'

"'Yaşasın Carlini!' diye bağırdı haydutlar.

"'Hele şükür, işte iyi dostluk diye buna derler.'

"Diavolaccio uzaklaşırken hepsi yeniden ateşin çevresinde halka oldular.

"Carlini hiçbir şey olmamış gibi yiyip içiyordu.

"Haydutlar bu soğukkanlılıktan hiçbir şey anlamadan şaşkınlıkla ona baktılar, o sırada arkalarında, ağırlaşmış ayak sesleri duydular.

"Geriye döndüler ve kollarında genç kızı tutan Diavolaccio'yu gördüler.

"Kızın başı arkaya devrilmişti, uzun saçları yere kadar sarkıyordu.

"Onlar ateşin yansıttığı ışık halkasına girdikçe genç kızın ve haydutun solgunluğu fark ediliyordu.

"Bu görüntü o kadar garip, o kadar görkemliydi ki sanki hiçbir şey olmamış gibi oturup yiyip içmeye devam eden Carlini dışında hepsi ayağa kalktı.

"Diavolaccio derin bir sessizlik içinde ilerlemeyi sürdürüyordu, sonra Rita'yı reisin ayaklarının dibine bıraktı.

"O zaman herkes genç kızın ve haydutun yüzleriniz solgunluğunun nedenini anlayabildi: Rita'nın sol göğsünün altına, sapına kadar bir bıçak saplanmıştı.

"Bütün gözler Carlini'ye çevrildi: kemerindeki kın boştu.

"'Ah! ah!' dedi şef, 'Carlini'nin neden arkada kaldığını şimdi anlıyorum.'

"Tüm vahşi yapılı insanlar güçlü bir eylemi beğenmeye yatkındırlar; her ne kadar haydutlardan hiçbiri Carlini'nin biraz önce yaptığını yapmayacak da olsa hepsi onun yaptığı şeyi anlamıştı.

"'Pekala!' dedi Carlini, bu kez ayağa kalkıp eli tabancalarından birinin kabzasında ölü

bedene yaklaşarak, 'Bu kadın konusunda hâlâ benimle tartışacak biri var mı?'

"'Hayır,' dedi şef, 'o senindir!'

"O zaman Carlini onu kollarına aldı ve ateşin alevlerinin yansıttığı ışık halkasının dışına taşıdı.

"Cucumetto her zamanki gibi nöbetçileri yerleştirdi, haydutlar ateşin çevresinde paltolarına sarınıp yattılar.

"Gece yarısı nöbetçi herkesi uyandırdı, bir anda şef ve adamları ayağa fırladılar.

"Gelen, Rita'nın babasıydı, kızının fidyesini getirmişti.

"'Al,' dedi Cucumetto'ya bir gümüş kesesi uzatarak, 'işte üç yüz piastr, çocuğumu bana geri ver.'

"Ama şef parayı almadan ona kendisini izlemesini işaret etti. İhtiyar söyleneni yaptı; her ikisi de dallarının arasından ay ışığının geçtiği ağaçların altında uzaklaştılar. Sonunda Cucumetto elini uzatıp ihtiyara bir ağacın dibindeki iki kişiyi göstererek durdu:

"'Bak,' dedi ona, 'kızını Carlini'ye sor, sana hesap verecek olan o.'

"Ve arkadaşlarının yanına döndü.

"İhtiyar adam hareketsiz ve gözleri bir noktaya dikilmiş halde kalakaldı. Başının üstünde bilmediği, çok büyük, anlaşılmaz bir felaketin döndüğünü hissediyordu.

"Sonunda tam seçemediği ve anlam veremediği gruba doğru birkaç adım attı.

"Ona doğru ilerlerken ihtiyarın yaptığı gürültü üzerine Carlini başını kaldırdı ve iki kişinin biçimi ihtiyarın gözünde daha net bir şekilde belirmeye başladı.

"Bir kadın yere uzanmıştı, başı, oturan ve ona doğru eğilen bir adamın dizlerinin üzerindeydi; adam doğrulurken onun göğsünde sıktığı kadının yüzünü fark etti.

"İhtiyar adam kızını tanıdı, Carlini de ihtiyar adamı.

"'Seni bekliyordum,' dedi haydut Rita'nın babasına.

"'Sefil!' dedi ihtiyar, 'ne yaptın?'

"Soluk, hareketsiz, kan içinde, göğsünde bir bıçak olan Rita'ya korkuyla bakıyordu.

"Ay kızın üstüne vuruyor ve onu solgun ışığı ile aydınlatıyordu.

"'Cucumetto kızının ırzına geçti,' dedi haydut 've onu sevdiğim için öldürdüm, çünkü ondan sonra tüm çetenin elinde oyuncak olacaktı.'

"İhtiyar tek sözcük etmedi, sadece hayalet gibi bembeyaz kesildi.

"'Şimdi,' dedi Carlini, 'haksızsam intikamını al.'

"Ve bıçağı genç kızın göğsünden çıkardı ve ihtiyarın eline verdi, sonra da ceketini çıkarıp ona çıplak göğsünü açtı.

"'İyi yaptın,' dedi ihtiyar boğuk bir sesle. 'Sarıl bana oğlum.'

"Carlini hıçkırarak kendini sevgilisinin babasının kollarına attı. Bu soylu adamın döktüğü ilk gözyaşlarıydı.

"'Şimdi,' dedi ihtiyar Carlini'ye, 'kızımı gömmeme yardım et.'

"Carlini iki kazma aramaya gitti, baba ve âşık, gür dalları genç kızın mezarını örtebilecek bir meşe ağacının dibindeki toprağı kazmaya koyuldular.

"Mezar kazılınca önce baba sonra âşık kızı kucakladılar; sonra biri ayaklarından öbü-

rü omuzlarından tutarak kızı çukura indirdiler.

"Sonra da iki yanına diz çöküp ölüm duası ettiler.

"Daha sonra işlerini bitirdiklerinde çukur doluncaya kadar ölünün üzerine toprak attılar.

"O zaman elini uzatarak:

"'Sana teşekkür ederim oğlum!' dedi ihtiyar, Carlini'ye; 'şimdi beni yalnız bırak.'

"'Ama yine de...' dedi Carlini.

"'Beni yalnız bırak, sana emrediyorum.'

"Carlini boyun eğdi, arkadaşlarının yanına gitti, paltosuna sarındı ve az sonra öbürleri kadar derin uykuya dalmış görünüyordu.

"Bir gün önce kamp yerinin değiştirilmesi kararlaştırılmıştı.

"Güneşin doğuşundan bir saat önce Cucumetto adamlarını uyandırdı ve hareket emrini verdi.

"Ama Carlini Rita'nın babasına ne olduğunu öğrenmeden ormandan ayrılmak istemiyordu.

"Onu bıraktığı yere doğru yöneldi.

"İhtiyarı, kızının mezarına gölge yapan meşenin dallarından birine asılmış buldu.

"O zaman birinin mezarı, öbürünün ölüsü üzerine ikisinin de intikamını almaya yemin etti.

"Ama yeminini tutamadı; çünkü iki gün sonra Roma'da jandarmalarla olan bir çatışmada Carlini öldürüldü.

"Yalnız, düşmanla yüz yüze çarpışırken iki omzunun arasına bir kurşun yemiş olmasına şaşırdılar.

"Haydutlardan biri Carlini yere düştüğünde Cucumetto'yu onun on adım arkasında gördüğünü söyleyince şaşkınlık sona erdi.

"Frosinone ormanından yola çıktıkları sabah Cucumetto Carlini'yi karanlıkta izlemiş ve ettiği yemini duymuştu, her zaman önlem alan bir adam olarak ondan önce davranmıştı.

"Bu korkunç çete reisi hakkında bundan daha az ilginç olmayan başka on öykü daha anlatılıyordu.

"Bu nedenle Fondi'den Perugia'ya kadar herkes Cucumetto'nun sadece adını duysa titriyordu.

"Bu öyküler çoğu zaman Luigi ve Teresa'nın konuşmalarının konusunu oluşturuyordu.

"Genç kız tüm bu öyküleri duyduğunda titriyordu; ama Vampa çok iyi ateş eden güzel tüfeğine vurarak bir gülümsemeyle onu sakinleştiriyordu; eğer sakinleşmemişse ona yüz metre ötede kurumuş bir dala tünemiş bir kargayı gösteriyor, tüfeğini yanağına dayıyor, tetiğe basıyordu, vurulan hayvan ağacın dibine düşüyordu.

"Bu sırada zaman geçiyordu: iki genç, Vampa yirmi, Teresa on dokuz yaşına gelince evlenmeyi kararlaştırmışlardı.

"İkisi de öksüzdü; ancak efendilerinden izin isteyebilirlerdi; bu izni istediler ve aldılar.

"Bir gün gelecek hakkındaki tasarılarından söz ederlerken iki ya da üç el ateş edildiğini duydular; sonra birden iki gencin her zaman sürülerini otlattıkları ormanın yanından bir adam çıktı ve onlara doğru koştu.

"Sesini duyurabileceği yere gelince:

"'Kovalanıyorum!' diye bağırdı onlara; 'beni saklayabilir misiniz?'

"İki genç bu kaçağın bir haydut olması gerektiğini hemen anladılar; ama köylülerle haydutlar arasında doğuştan bir yakınlık vardır, birincisi her zaman ikincisine yardım etmeye hazırdır.

"Vampa hiçbir şey söylemeden mağaralarının girişini kapayan taşa doğru koştu, taşı kendine doğru çekerek girişi açtı ve kaçağa, kimsenin bilmediği bu barınağa sığınmasını işaret etti, taşı onun üstüne itti ve gelip Teresa'nın yanına oturdu.

"Hemen arkasından atlı dört jandarma ormanın kenarında göründü; üçü kaçağı arıyor gibi görünüyordu, dördüncüsü yakalanan bir haydutu boynundan sürüklüyordu.

"Üç jandarma yöreye bir göz attılar, iki genci gördüler, hızla onlara doğru geldiler ve onlara sorular sordular.

"Gençler hiçbir şey görmemişlerdi.

"'Bu çok can sıkıcı,' dedi jandarma 'çünkü aradığımız şefleriydi.'

"'Cucumetto mu?' diye aynı anda bağırmaktan kendilerini alamadı Luigi ve Teresa.

"'Evet,' diye yanıt verdi jandarma; 'başına bin Roma ekisü ödül konduğuna göre onu yakalamamıza yardımcı olsaydınız beş yüz ekü kazanabilirdiniz.'

"İki genç bakıştılar: Jandarma bir an umutlandı. Beş yüz Roma ekisü üç bin frank yapar, üç bin frank da evlenecek olan bu iki zavallı öksüz için bir servettir.

"'Evet, bu çok can sıkıcı ama onu görmedik.'

"Sonra jandarmalar bütün yöreyi farklı yönlerde aradılar, ama boşuna.

"Sonra da art arda gözden kayboldular.

"O zaman Vampa gidip taşı çekti ve Cucumetto dışarı çıktı.

"Cucumetto, granit kapının aralıklarından iki gencin jandarmalarla konuştuğunu görmüştü; konuşmalarının konusu onu kuşkulandırmıştı, Luigi'nin ve Teresa'nın yüzlerinde onu kesinlikle ele vermeme kararını okumuştu, cebinden altın dolu bir kese çıkardı ve onu onlara verdi.

"Ama Vampa başını gururla kaldırdı; Teresa'ya gelince altın dolu bu keseyle değerli mücevherler ve güzel giysiler, neler neler alabileceğini düşünerek gözleri parladı.

"Cucumetto çok usta bir şeytandı: yılan yerine haydut kılığına girmişti; bu bakışı yakaladı, Teresa'nın Havva'ya yakışır bir kız olduğunu anladı ve kendine özgürlük sağlayanları selamlamak bahanesiyle birçok kez geri dönerek ormana daldı.

"Cucumetto'yu görmeden, ondan söz edildiğini duymadan günler geçti.

"Karnaval zamanı yaklaşıyordu. San-Felice Kontu Roma'nın en seçkin insanlarının çağrıldığı büyük bir maskeli balo düzenleyeceğini açıkladı.

"Teresa bu baloyu görmeyi çok istiyordu. Luigi, koruyucusu olan kahyadan, evdeki

hizmetçilerin arasına saklanıp baloda hazır bulunmak için kendisi ve Teresa adına izin istedi. Bu izin verildi.

"Bu balo kont tarafından özellikle çok sevdiği kızı Carmela'yı mutlu etmek için düzenleniyordu.

"Carmela tam Teresa'nın boyunda ve onun yaşındaydı ve Teresa en az Carmela kadar güzeldi.

"Balo gecesi Teresa en güzel tuvaletini giydi, en güzel tokalarını, en parlak incik boncuğunu taktı. Frascatili kadınların kılığına girdi.

"Luigi bayram günlerinde Roma köylülerinin giydiği ilginç giysiler içindeydi.

"İkisi de, onlara izin verildiği gibi, hizmetçilerin ve köylülerin arasına karıştılar.

"Şenlik olağanüstüydü. Sadece villa pırıl pırıl ışıklandırılmamış, bahçedeki ağaçlara renkli binlerce lamba asılmıştı. Kısa bir zaman sonra saray taraçalara taştı, taraçalar yollara.

"Her köşede bir orkestra, büfeler ve serinletici içkiler vardı; gezinenler duruyor, kadriller yapılıyor, nerede istenirse orada dans ediliyordu.

"Carmela, Soninaolu kadınlar gibi giyinmişti. Başlığı tümüyle inci işlemeliydi, saçındaki tokalar altın ve elmastan, kemeri çiçekli işlemeleri olan Türk ipeğindendi, iç eteği kaşmirden, önlüğü Hint muslinindendi; korsesinin düğmeleri değerli taşlardandı.

"Yanındaki iki arkadaşından biri Nettunolu kadınlar, öbürü Ricciali kadınlar gibi giyinmişti.

"Roma'nın en zengin ve en soylu ailelerinden dört genç dünyanın hiçbir ülkesinde eşi benzeri bulunmayan İtalyan rahatlığıyla onlara eşlik ediyorlardı: onlar da Albano, Velletri, Civita-Castellana ve Sora köylüleri gibi giyinmişlerdi.

"Bu köylü kadın ve erkek giysilerinin de altın ve değerli taşlarla pırıl pırıl parladığını söylemeye gerek yok...

"Birden Carmela'nın aklına üniformalarla bir kadril yapmak geldi, ama bir kadın eksikti.

"Carmela çevresine baktı, davetlilerden hiçbiri kendisininkine ve arkadaşlarınınkine benzer bir giysi giymemişlerdi.

"San-Felice Kontu ona köylü kadınlar arasında Luigi'nin koluna yaslanmış Teresa'yı gösterdi.

"'İzin verir misiniz babacığım?' dedi Carmela.

"'Elbette,' diye yanıt verdi kont, 'karnavalda değil miyiz?'

"Carmela sohbet ederek kendisine eşlik eden bir genç adama eğildi ve parmağıyla genç kızı göstererek bir şeyler söyledi.

"Genç adam kendisine yol gösteren güzel eli gözleriyle izledi, olur der gibi bir hareket yaptı ve kontun kızının yönettiği kadrilde yer almak üzere Teresa'yı davet etmeye gitti.

"Teresa yüzünden alev gibi bir şey geçtiğini hissetti. Gözleriyle Luigi'ye sordu: geri çevirme olanağı yoktu. Luigi kendi kolunun altında tuttuğu Teresa'nın kolunu yavaşça bıraktı ve Teresa zarif kavalyesinin yanında uzaklaşarak, titreye titreye, soyluların kadrilinde yerini almaya gitti.

"Kuşkusuz bir sanatçının gözünde Teresa'nın özensiz ve süssüz giysisi Carmela'nın ve arkadaşlarının giysilerinden çok başka bir nitelik taşıyordu; ama Teresa sevimli ve uçarı bir genç kızdı; muslinin işlemeleri, kemerin üstündeki hurma dalları, kaşmirin parıltısı onun gözlerini kamaştırıyor, safirin yansımaları ve elmaslar onu deli ediyordu.

"Öte yandan Luigi kendisinde hiç tanımadığı bir duygunun doğduğunu hissediyordu: bu duygu, önce yüreğini kemiren bir acı gibiydi, oradan ürpertiler içinde damarlarına yayıldı ve tüm bedenini kapladı; Teresa'nın ve kavalyesinin en küçük hareketini bile gözden kaçırmıyordu, elleri birbirine değdiğinde gözlerinde şimşekler çakıyor, atardamarları şiddetle zonkluyordu, sanki kulaklarında bir çanın sesi titreşiyordu. Her ne kadar Teresa kavalyesinin sözlerini utangaç ve gözlerini indirmiş olarak dinlese de Luigi bu sözlerin övgü olduğunu güzel genç adamın ateşli gözlerinde okuyor gibiydi, onlar konuştuklarında dünya ayaklarının altından kayıyor, cehennemin tüm sesleri ona cinayet ve ölüm düşüncelerini fısıldıyor gibi geliyordu. O zaman çılgınlığın aklını başından almasından korkarak bir eliyle karşısında ayakta durduğu gürgen çite sımsıkı yapışıyor öbür eliyle de kasılmış bir hareketle, kemerine taktığı ve farkında olmadan zaman zaman kınından çıkardığı sapı oymalı hançerini sıkıyordu.

"Luigi kıskançtı! Cilveli ve gururlu doğasına kapılan Teresa'nın, elinden kaçabileceğini hissediyordu.

"Yine de utangaç ve neredeyse ürkmüş genç köylü kızı hemen kendine gelmişti. Teresa'nın güzel olduğunu söylemiştik. Hepsi bu değil, Teresa çekiciydi, bizim yapmacık ve kırıtkan çekiciliğimizden farklı bir biçimde güçlü, vahşi bir çekiciliği vardı.

"Teresa kadrili yapmaktan neredeyse onur duymuştu, eğer o San-Felice Kontunun kızını kıskandıysa, Carmela'nın da onu kıskanmadığını söyleyemeyeceğiz.

"Güzel kavalyesi iltifatlar ederek onu aldığı yere, Luigi'nin onu beklediği yere geri getirdi.

"Kadril sırasında genç kız iki üç kez Luigi'ye bakmış ve her seferinde onu solgun ve yüz çizgilerini kasılmış görmüştü. Hattâ bir kez kınından yarı yarıya çıkmış bıçağının keskin tarafı uğursuz bir şimşek gibi gözlerini kamaştırmıştı.

"Bu nedenle neredeyse titreyerek âşığının koluna girdi.

"Kadril çok başarılı olmuştu ve ikinci bir kez yapılmasının isteneceği kesindi; sadece Carmela buna karşı çıkıyordu; ama San-Felice Kontu kızına o kadar sevgiyle rica etti ki kızı sonunda razı oldu.

"Hemen kavalyelerden biri kadril o olmadan yapılamayacağı için Teresa'yı davet etmek için ilerledi; ama genç kız ortadan yok olmuştu bile.

"Gerçekten de Luigi ikinci bir denemeye dayanacak gücü olmadığını hissetmişti; biraz zorla biraz da kandırarak Teresa'yı bahçenin başka bir köşesine sürüklemişti. Teresa istemeye istemeye razı olmuştu; ama genç adamın altüst olmuş yüzünden gördüğü, sinirli ürpermelerle kesilen sessizliğinden anladığı kadarıyla onda garip bir şeyler oluyordu. Kendisinin de içinde birtakım çalkantılar olmuyor değildi, hiçbir kötülük etmediği halde Luigi'nin kendisine sitemde bulunacağını anlıyordu: ama ne konuda? Bunu bilmiyordu; ama bu sitemleri hak ettiğini de hissetmiyor değildi.

"Yine de Luigi'nin gecenin geri kalanında sessiz kalması ve ağzından bir tek sözcük bile çıkmaması Teresa'yı çok şaşırttı. Sadece, gecenin serinliği davetlileri bahçeden uzaklaştırıp, villanın kapıları içeride süren şenlik için arkalarından kapandığında Luigi Teresa'yı evine getirdi; sonra tam içeri girmek üzereyken:

"'Teresa,' dedi, genç adam, 'San-Felice kontesinin karşısında dans ederken ne düşünüyordun?'

"'Onun üstündeki giysi gibi bir giysim olması için ömrümün yarısını verirdim, diye düşünüyordum,' diye yanıt verdi genç kız ruhunun olanca içtenliği ile.

"'Ya kavalyen sana ne diyordu?'

"'O da bana bunun bana bağlı olduğunu, bunun için tek söz söylememin yeterli olacağını söylüyordu.'

"'Haklıydı,' dedi Luigi. 'Bunu söylediğin kadar çok mu istiyorsun?'

"'Evet.'

"'Öyleyse istediğin olacak!'

"Şaşıran genç kız ona soru sormak için başını kaldırdı; ama Luigi'nin yüzü öyle karanlık, öyle korkutucu idi ki sözler dudaklarında dondu kaldı.

"Zaten bu sözleri söyler söylemez Luigi uzaklaşmıştı.

"Teresa görebildiği sürece gecenin içinde onu gözleriyle izledi. Sonra o kaybolunca içini çekerek içeri girdi.

"Aynı gece, bir ihmal sonucu, kuşkusuz bir hizmetçinin ışıkları söndürmeyi önemsememesi nedeniyle büyük bir olay oldu; San-Felice villası, tam da güzel Carmela'nın dairesinin bitişiğindeki binalar tutuştu. Alevlerin ışıltısı ile gece yarısı uyanan Carmela yatağından aşağı atlamış, sabahlığına sarınmış ve kapıdan kaçmaya çalışmıştı; ama geçmesi gereken koridor şimdiden alev almıştı. Tam çığlık çığlığa yardım isteyerek odasına geri dönmüştü ki yerden yirmi ayak yükseklikteki penceresi birden açılmıştı, genç bir köylü odaya atlamış, kızı kucağına almış ve insanüstü bir güç ve beceriyle çimenin yeşilliği üzerine taşımıştı, kız bu arada bayılmıştı. Kendine geldiğinde babası yanındaydı. Tüm hizmetçiler ona yardım etmek için çevresindeydi. Villanın bir kanadı tümüyle yanmıştı; ama Carmela sağ salim kurtulduğuna göre bunun hiç önemi yoktu.

"Her yerde onu kurtaranı aradılar, ama onu hiçbir yerde bulamadılar; herkese sordular, ama kimse onu görmemişti. Carmela'ya gelince o öylesine sarsılmıştı ki kim olduğunu hiç anımsamıyordu.

"Zaten kont çok zengin olduğu için, Carmela'nın karşılaştığı tehlike dışında, alevlerin neden olduğu kayıp onun için çok önemsizdi. Kızının tehlikeden kurtuluşunu, gerçek bir felaketten çok Tanrı'nın yeni bir lütfu, mucizevi bir olay olarak görüyordu.

"Ertesi gün her zamanki saatte iki genç ormandaki düzlükte buluştular. Luigi önce gelmişti. Genç kızın karşısına büyük bir neşeyle çıktı; bir gün önceki sahneyi unutmuş görünüyordu. Teresa gözle görünür biçimde düşünceliydi; ama Luigi'yi böyle rahatlamış görünce, herhangi bir tutku onu altüst etmediğinde yaradılışının temelini oluşturan neşeli kaygısızlıkla davrandı.

"Luigi Teresa'nın koluna girdi ve onu mağaranın kapısına kadar götürdü. Orada durdu. Olağanüstü bir şeyler olduğunu anlayan genç kız gözünü ona dikmiş bakıyordu.

"'Teresa,' dedi Luigi, 'dün akşam bana kontun kızının giysisine benzer bir giysiye sahip olmak için dünyada her şeyini vereceğini söylemiştin değil mi?'

"'Evet,' dedi Teresa şaşkınlıkla, 'ama böyle bir şey istemek için deli olmalıyım.'

"'Ve ben sana yanıt vermiştim: öyleyse istediğin olacak.'.

"'Evet,' dedi Luigi'nin her sözüyle şaşkınlığı biraz daha artan genç kız; 'ama sen bu yanıtı herhalde beni sevindirmek için verdin.'

"'Hiçbir zaman sana veremeyeceğim bir şey için söz vermem Teresa,' dedi gururla Luigi; 'mağaraya gir ve giyin.'

"Bu sözleri söyledikten sonra taşı çekti ve parlak bir aynanın iki yanında yanan iki şamdanın aydınlattığı mağarayı Teresa'ya gösterdi; Luigi'nin yaptığı köy işi bir masanın üstüne inci kolye ve elmas tokalar sıralanmıştı; yanda bir sandalyenin üzerine giysinin kendisi konmuştu.

"Teresa bir sevinç çığlığı attı ve bu giysinin nereden geldiğini sormadan, Luigi'ye teşekkür etmek için zaman harcamadan kendini giyinme odasına dönüşmüş mağaraya attı.

"Onun arkasından Luigi taşı yerine itti, çünkü bulunduğu yerden Palestrina'nın görünmesini engelleyen küçük bir tepenin doruğunda, göğün maviliğinde, güney ülkelerine özgü net bir görüntü çizen atlı bir yolcunun, bir an yolunu bulamamış gibi durduğunu fark etmişti.

"Luigi'yi uzaktan gören yolcu atıyla dörtnala onun yanına geldi.

"Luigi yanılmamıştı; Palestrina'dan Tivoli'ye giden yolcu yolunu şaşırmıştı.

"Genç adam ona yolu gösterdi; ama çeyrek mil ötede yol üçe ayrıldığı için yolcu yeniden yolunu şaşırabilirdi, Luigi'den kendisine rehberlik etmesini rica etti.

"Luigi paltosunu çıkardı, yere koydu, karabinasını omzuna taktı ve böylece ağır giysilerinden kurtulunca, dağlılara özgü, bir atın bile zorlukla izleyebileceği hızlı adımlarla yolcunun önünde yürümeye koyuldu.

"On dakika içinde Luigi ve yolcu genç çobanın işaret etmiş olduğu bir tür kavşaktaydılar.

"Oraya gelince Luigi bir imparator gibi görkemli bir hareketle elini, üç yoldan yolcunun izlemesi gerekene doğru uzattı:

"'İşte yolunuz,' dedi, 'Ekselansları şimdi artık yollarını şaşırmazlar.'

"'İşte bu da senin ödülün,' dedi yolcu genç çobana birkaç bozuk para uzatarak.

"'Teşekkür ederim,' dedi Luigi elini geri çekerek; 'ben bir hizmette bulundum, hizmetim satılık değildir.'

"'Ama,' dedi kent insanının köle ruhluluğu ile köylünün gururu arasındaki bu farka alışkın gibi görünen yolcu, 'parayı geri çevirdiğine göre en azından bir armağanı kabul edebilirsin.'

"'Ah evet, bu başka bir şey.'

"'Öyle ise bu iki Venedik sikkesini al,' dedi yolcu, 'bunları bir çift küpe yapması için nişanlına ver.'

"'Siz de o zaman bu hançeri alın,' dedi genç çoban, 'Albano'dan Civita-Castellana'ya kadar kabzası bundan daha güzel oymalı bir tane daha bulamazsınız.'

"'Kabul ediyorum,' dedi yolcu; 'ama ben sana borçlu kaldım, çünkü bu hançer iki sikkeden fazla eder.'

"'Bir satıcı için belki, ama onu ben yonttuğum için bana göre neredeyse bir piastr değerindedir.'

"'Senin adın ne?' diye sordu yolcu.

"'Luigi Vampa,' diye yanıt verdi çoban; sanki, 'Makedonya kralı İskender,' der gibi bir havayla. 'Ya sizin adınız ne?'

"'Benim adım Denizci Simbad,' dedi yolcu."

Franz d'Épinay bir şaşkınlık çığlığı attı.

"Denizci Simbad!" dedi.

"Evet," dedi anlatan, "yolcunun kendi adı olarak Vampa'ya söylediği ad buydu."

"İyi, ama bu ad karşısında ne söyleyebilirsiniz?" diye sözlerini kesti Albert; "bu çok güzel bir ad ve bu beyin efendisinin serüvenleri, itiraf edeyim ki, gençliğimde beni çok eğlendirmişti."

Franz daha çok üstelemedi. Denizci Simbad adı, anlaşıldığı gibi, onda bir gün önce Monte Cristo Kontunun adı gibi, birçok anıyı canlandırmıştı.

"Devam ediniz," dedi ev sahibine.

"Vampa önemsemez bir biçimde sikkeleri cebine koydu ve geldiği yoldan yavaş yavaş dönmeye başladı. Mağaraya iki yüz ya da üç yüz adım kala bir çığlık duyduğunu sandı.

"Çığlığın hangi yönden geldiğini dinleyerek durdu.

"Bir saniye sonra belirgin bir şekilde kendi adının seslenildiğini duydu.

"Çağrı mağara yönünden geliyordu.

"Koşarken tüfeğini doldurarak bir dağkeçisi gibi sıçradı, bir dakikadan az sürede yolcuyu gördüğü tepenin karşısındaki tepenin doruğuna ulaştı.

"Orada 'İmdat' çığlıkları daha belirgin olarak ona ulaşıyordu.

"Altında uzanan topraklarda göz gezdirdi: bir adam Kentauros[79] Nessus Deianeira gibi Teresa'yı kaçırıyordu.

"Ormana doğru giden adam şimdiden ormanla mağara arasındaki yolun dörtte üçünü almıştı.

"Vampa uzaklığı hesapladı; adam ondan en az iki yüz adım ilerdeydi ve o ormana ulaşmadan onu yakalama şansı yoktu.

"Genç çoban ayakları toprağa kök salmış gibi durdu. Tüfeğinin dipçiğini omzuna dayadı, namluyu yavaşça kızı kaçıranın doğrultusunda kaldırdı, bir saniye onun gidişini izledi ve tetiği çekti.

"Kızı kaçıran zınk diye durdu; dizleri büküldü ve Teresa'yı da kendisiyle sürükleyerek yere yuvarlandı.

"Ama Teresa hemen ayağa kalktı, kaçağa gelince can çekişir gibi kasılıp çırpınarak yerde yatıyordu.

"Vampa Teresa'ya doğru koştu; çünkü can çekişen adamın on adım ötesinde Teresa'nın bacakları tutmaz olmuş ve yeniden dizlerinin üstüne düşmüştü: genç adam düşmanını vuran kurşunun aynı zamanda nişanlısını da yaralamış olmasından çok korkuyordu.

"Neyse ki hiçbir şeyi yoktu, sadece korku Teresa'nın gücünü tüketmişti. Luigi onun sağ salim olduğundan emin olunca yaralıya doğru döndü.

"Yumrukları sıkılmış, ağzı acıdan kasılmış, saçları can çekişirken terden diken diken olmuş, son nefesini veriyordu.

"Gözleri açık ve tehdit edici idi.

"Vampa ölüye yaklaştı ve Cucumetto olduğunu gördü.

"Haydut, iki genç tarafından kurtarıldığı gün Teresa'ya âşık olmuş, genç kızın kendisinin olacağına yemin etmişti. O günden beri de onu gözetlemişti; âşığının yolcuya yol göstermek için onu yalnız bırakmasından yararlanarak kızı kaçırmıştı ve Vampa'nın kurunu, genç çobanın şaşmaz gözü sayesinde kalbini delip geçinceye kadar da kızın kendisinin olduğunu sanıyordu.

"Vampa yüzünde ufacık bir heyecan belirtisi olmadan Cucumetto'ya baktı, oysa hâlâ titreyen Teresa tam tersine, ölü hayduta ancak yavaş yavaş yaklaşmaya cesaret edebiliyor ve ikircikli bir biçimde ölüye nişanlısının omzu üstünden bir göz atıyordu.

"Bir dakika sonra Vampa sevgilisine döndü.

"'Ah! Ah!' dedi, 'çok iyi, giyinmişsin; şimdi giyinme sırası bende.'

"Gerçekten de Teresa'nın üstünde baştan aşağı San-Felice Kontunun kızının giysileri vardı.

"Vampa Cucumetto'nun bedenini kucağına aldı, onu mağaraya taşıdı, bu sırada Teresa dışarıda kalmıştı.

"Eğer ikinci bir yolcu oradan geçseydi garip bir şey görecekti: bu da kaşmir elbisesi, inci kolye ve küpeleri, elmas saç tokaları, safir, pırlanta ve yakut düğmeleriyle sürüsünü bekleyen bir çoban kızı olacaktı.

"Kuşkusuz kendini Florian'ın yaşadığı dönem geri dönmüş sanacak ve Paris'e döndüğünde Alpler'in çoban kızını Sabin Dağları'nın eteğinde otururken gördüğünü anlatacaktı.

"Bir çeyrek saat sonra Vampa mağaradan çıktı. Giysilerinin, şıklık konusunda, Teresa'nınkilerden hiç de aşağı kalır yanı yoktu.

"Üstünde, ince desenli altın düğmeleri olan nar çiçeği renginde kadife bir ceket, üstü işleme dolu ipek bir jile, boynuna dolanmış bir Roma eşarbı, kırmızı ve yeşil ipekten altın benekli bir fişeklik vardı; dizlerinin üstünde elmas tokalarla bağlı gök mavisi kadifeden bir kısa pantolon, Arap tarzı bin bir renkli geyik derisi tozluklar, rengarenk kurdelelerin uçuştuğu bir şapka vardı; kemerinden iki saat sarkıyordu, fişekliğine de çok güzel bir hançer takılmıştı.

"Teresa bir hayranlık çığlığı attı. Vampa bu giysilerle, Léopold Robert'in ya da Schnetz'in bir tablosuna benziyordu.

"Cucumetto'nun tüm giysileri üzerindeydi.

"Genç adam nişanlısının üstünde uyandırdığı etkiyi fark etti ve dudaklarından gururlu bir gülümseme geçti.

"'Şimdi,' dedi Teresa'ya, 'ne olursa olsun benimle yazgımı paylaşmaya hazır mısın?'

"'Ah! evet!' diye bağırdı genç kız heyecanla.

"'Nereye gidersem gideyim benimle gelmeye hazır mısın?'

"'Dünyanın öbür ucuna bile.'

"'O zaman, koluma gir, gidelim, çünkü yitirecek zamanımız yok.'

"Genç kız, onu nereye götüreceğini sormadan âşığının koluna girdi; çünkü o anda âşığı ona Tanrı gibi güzel, gururlu ve güçlü görünüyordu.

"İkisi ormana doğru ilerlediler ve birkaç dakika sonra ormanın sınırını geçtiler.

"Vampa'nın ormanın tüm yollarını bilmesi çok doğaldı; açılmış hiçbir yol olmadığı halde, sadece ağaçları ve fundalıkları inceleyerek izlemesi gereken yolu bulduğu için ormanda bir an duraksamadan ilerledi; böylece yaklaşık bir buçuk saat yol aldılar.

"Bir buçuk saatin sonunda ağaçların en gür olduğu yere geldiler. Kurumuş bir akarsu yatağı derin bir boğaza doğru ilerliyordu. Vampa, iki kıyı arasında kalmış ve çamların koyu gölgesiyle kararmış kolay bir inişten çok Virgilius'un sözünü ettiği Averne patikasına benzeyen bu garip yola saptı.

"Bu ıssız ve vahşi yerin görünüşünden yeniden korkuya kapılan Teresa tek sözcük söylemeden rehberinin koluna sımsıkı sarılmıştı; ama onun hep aynı adımlarla yürüdüğünü, yüzünde derin bir huzurun ışıldadığını görünce o da heyecanını belli etmeme gücünü kendinde buluyordu.

"Birden, on adım ötelerinde, arkasına saklandığı bir ağaçtan kopmuş gibi görünen bir adam tüfeğini Vampa'ya doğrulttu:

"'Bir adım daha atma, yoksa ölürsün!' diye bağırdı.

"'Haydi haydi,' dedi Vampa, küçümseyen bir hareketle elini kaldırarak, o sırada artık korkusunu gizleyemeyen Teresa ona sarılmıştı, 'kurtlar birbirini yer mi?'

"'Sen kimsin?' diye sordu nöbetçi.

"'Ben San-Felice çiftliğinin çobanı Luigi Vampa'yım.'

"'Ne istiyorsun?'

"'Rocca Bianca düzlüğünde bulunan arkadaşlarınla konuşmak istiyorum.'

"'O zaman beni izle,' dedi nöbetçi, 'ya da nerede olduklarını bildiğine göre sen önden git.'

"Vampa haydutun aldığı bu önleme küçümser gibi gülümsedi, Teresa ile beraber öne geçti ve onu buraya kadar getiren aynı sakin ve kararlı adımlarla yoluna devam etti.

"Beş dakikanın sonunda haydut onlara durmalarını işaret etti.

"İki genç söyleneni yaptılar.

"Haydut üç kez karga sesini taklit ederek bağırdı.

"Bu üç çağrıya bir karga sesi yanıt verdi.

"'Tamam,' dedi haydut. 'Şimdi yoluna devam edebilirsin.'

"Luigi ve Teresa tekrar yola koyuldular.

"Ama yol boyunca titreyen Teresa âşığına sımsıkı sarılıyordu; gerçekten de ağaçların

arasında silahlar görülüyor, tüfek namluları ışıldıyordu.

"Rocca Bianca düzlüğü kuşkusuz, Remus ve Romulus Roma'yı kurmak için Alba'dan ayrılmadan önce sönmüş bir yanardağ olan küçük bir dağın tepesindeydi.

"Teresa ve Luigi tepeye ulaştılar ve o anda kendilerini yirmi kadar haydutun karşısında buldular.

"'İşte sizi arayan ve sizinle konuşmak isteyen bir delikanlı,' dedi nöbetçi.

"'Bize ne söylemek istiyor?' diye sordu şeflerinin yokluğunda geçici olarak yerine bakan haydut.

"'Ben artık çobanlık yapmaktan sıkıldığımı söylemek istiyorum,' dedi Vampa.

"'Ah, anlıyorum,' dedi ikinci reis 've bizim saflarımıza katılmak istediğini söylemek için geliyorsun ha?'

"'Gelsin gelsin!' diye bağırdı Luigi Vampa'yı tanıyan Ferrusinolu, Pampinaralı, Anagnili birçok haydut.

"'Evet, yalnız ben sizden arkadaşınız olmaktan daha başka bir şey istemeye geldim.'

"'Bizden ne istemeye geldin?' dedi haydutlar şaşkınlıkla.

"'Sizden reisiniz olmayı istemeye geldim,' dedi genç adam.

"Haydutlar kahkaha ile güldüler.

"'Bu onura erişmek için ne yaptın?' diye sordu ikinci reis.

"'Reisiniz Cucumetto'yu öldürdüm, işte ondan kalanlar,' dedi Luigi 've nişanlıma bir düğün elbisesi vermek için San-Felice villasını yaktım.'

"Bir saat sonra Luigi Vampa, Cucumetto'nun yerine reis seçilmişti.

"Pekala sevgili Albert," dedi Franz dostuna dönerek, "şimdi yurttaş Luigi Vampa hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Onun bir mit olduğunu, hiçbir zaman var olmadığını söylüyorum," diye yanıt verdi Albert.

"Mit nedir?" diye sordu Pastrini.

"Bunu size açıklamak çok uzun sürer sevgili ev sahibim," diye yanıt verdi Franz. "O zaman siz reis Vampa'nın mesleğini Roma çevresinde yürüttüğünü mü söylüyorsunuz?"

"Ondan önce hiçbir haydutun yapmadığı kadar yüreklilikle."

"Polis boşuna onu ele geçirmeye çalıştı o zaman."

"Elden ne gelir! O hem ovadaki çobanlarla, hem Tevere[80] balıkçılarıyla hem de kıyıdaki kaçakçılarla anlaşıyor. Onu dağda ararlarken o nehirde, nehirde ararlarken açık denizde görünüyor, sonra birden onun Giglio Adası'na, Guanouti ya da Monte Cristo adalarına sığındığını sanırlarken Albano'da, Tivoli'de ya da Riccia'da ortaya çıktığı görülüyor."

"Gezginlere karşı nasıl davranıyor?"

"Ah! Tanrım! bu çok basit. Bulunduğu yerin kentten uzaklığına göre fidyelerini ödemeleri için onlara sekiz saat, on iki saat, bir gün veriyor; sonra bu zaman bitince bir saat daha hoşgörü gösteriyor. Bu bir saatin altmışıncı dakikasında eğer parayı almamışsa rehin aldığı kişinin bir kurşunla beynini dağıtıyor ya da göğsüne bir hançer saplıyor ve her şey bitiyor."

"Pekala Albert," diye sordu Franz arkadaşına, "hâlâ dış bulvarlardan Colosseum'a gitmeye kararlı mısınız?"

"Elbette," dedi Albert, "eğer yol daha güzelse."

O sırada saat dokuzu vurdu, kapı açıldı, arabacı geldi.

"Ekselansları," dedi, "araba sizi bekliyor."

"O zaman," dedi Franz, "bu durumda haydi Colosseum'a!"

"Popolo kapısından mı, sokaklardan mı Ekselansları?"

"Sokaklardan, lanet olası! Sokaklardan!" diye haykırdı Franz.

"Ah! sevgili dostum!" dedi Albert, ayağa kalkarak ve üçüncü purosunu yakarak, "gerçekten sizi daha cesur sanırdım."

Bundan sonra iki genç merdivenleri indiler ve arabaya bindiler.

34
ORTAYA ÇIKMA

Franz, Albert'in Colisseum'a ulaşmak amacıyla, hiçbir antik örenin önünden geçmemesi, bu nedenle de aşamalı incelemeler yüzünden dev gibi büyük yontunun dev boyutlarından tek bir arış[81] bile kaçırmaması için bir orta yol buldu. Bu, Sistinia yolunu izlemek, Sainte-Marie-Majeure önünde dik açı yaparak dönmek ve Colosseo yoluna kadar Urbana ve San Pietro in Vincoli yolundan gitmek anlamına geliyordu.

İzlenecek bu yolun zaten başka bir üstünlüğü daha vardı: patron Pastrini'nin anlatmış olduğu ve içine Monte Cristo'daki gizemli ev sahibinin de karıştığı öykünün Franz'ın üstünde yarattığı etkiyi hiçbir şekilde bozmayacak olmasıydı. Bu nedenle köşesinde, dirseklerine dayanmış, kendi kendine birçok soru soruyor, bir tekine bile hoşnut edici yanıt veremiyordu.

Zaten tek bir şey ona dostu Denizci Simbad'ı anımsatmıştı: haydutlarla denizciler arasındaki gizemli ilişkiler. Patron Pastrini'nin, Vampa'nın balıkçı kayıklarında ve kaçakçıların yanında sığınacak yer bulması konusunda söyledikleri Franz'a küçük yatın mürettebatıyla yemek yiyen iki Korsikalı haydutu ve yatın sadece onları karaya çıkarmak amacıyla yolunu değiştirip Porto-Vecchio'ya yanaşmasını anımsatmıştı. Monte Cristo'daki ev sahibinin kendi adı olarak verdiği, İspanya Oteli'nin sahibinin de sözünü ettiği ad ona, Simbad'ın Piombino, Civita-Vecchia, Ostie ve Gaete kıyılarında da Korsika, Toscana ve İspanya kıyılarında olduğu gibi aynı insancıl rolü oynadığını kanıtlıyordu. Franz'ın anımsayabildiği kadarıyla o da Tunus ve Palermo'dan söz etmişti, bu da onun oldukça yaygın bir ilişkiler halkası içinde olduğunun bir kanıtıydı.

Ama tüm bu düşünceler ne denli güçlü olurlarsa olsunlar, karşısında Colosseum'un karanlık ve dev gibi hayaletinin, yükseldiğini gördüğü anda yok oldular. Yapının aralıklarından, hayaletlerin gözlerinden fışkınr gibi, ayın uzun ve soluk ışıkları yansıyordu. Araba Mesa Sudans'ın birkaç adım ötesinde durdu. Arabacı gelip kapıyı açtı; iki genç arabadan aşağı atladılar ve kendilerini yerden bitmiş gibi görünen bir turist rehberinin karşısında buldular.

Otelin rehberi de onları izlediği için şimdi iki rehberleri olmuştu.

Zaten Roma'da bu rehber lüksüne engel olmak olanaksızdır: ayağınızı otelin eşiğinden içeri attığınızda sizden ayrılan ve ayağınızı dışarı attığınızda artık sizden gün boyu ayrılmayan genel rehber dışında bir de her anıta bağlı, diyebilirim ki anıtın her bölümüne bağlı özel bir rehber bile vardır. Artık Colosseo'da yani Martial'a özellikle aşağıdaki söz-

leri söyletmiş olan anıtta rehbersiz kalınıp kalınamayacağına siz karar verin:

"Memphis, piramitlerinin barbar mucizelerini bize övmeyi bıraksın, Babil'in harikalarının şarkısı söylenmesin artık; Sezar'ın amfiteatrının büyük işçiliği önünde her şey geri durmalı ve tüm ünlü sesler bu anıtı övmek için bir araya gelmeli."

Franz ve Albert rehber baskısından kurtulmaya çalışmaktan vazgeçtiler. Zaten sadece rehberlerin ellerinde meşalelerle anıtlarda dolaşmaya hakları olduğu için bu daha zor olacaktı. Hiçbir direniş göstermediler ve kendilerini yol göstericilerine eli kolu bağlı teslim ettiler.

Franz daha önce en az on kez yaptığı için bu geziyi biliyordu. Ama daha çömez olan arkadaşı, Flavius Vespasianus'un anıtına ilk kez adım atıyordu ve övgüyle itiraf etmeliyim ki rehberlerin bilgisizce gevezeliklerine karşın çok etkilenmişti. Gerçekten de, bu Güney ayının, ışınları Batı'nın alacakaranlığına benzeyen gizemli aydınlığı ile tüm boyutları daha da büyüyen böyle bir örenin görkemi hakkında görmeden bir kanıya varılamaz.

Bir düşünür olan Franz, Albert'i Aslan Kapanı, Gladyatör Locası ve Sezar'ın Podyumu'nu tüm ayrıntılarıyla ona göstermenin zaman aşımına uğramayan hakkından vazgeçmek istemeyen rehberlerine bırakarak iç kapıların altından yüz adım kadar ilerledi ve onlar simetrik yolda ilerlerken, o yarı yıkılmış bir merdiveni çıktı, granit devin görkemli büyüklüğünü görmesini sağlayan yuvarlak bir oyuntunun karşısındaki bir sütunun gölgesinde oturdu.

Franz yaklaşık on beş dakikadır, söylediğim gibi bir sütunun gölgesinde oturmuş, yanında zayıf bir alevi izleyen gölgelere benzeyen iki meşale taşıyıcısı ile Colosseum'un öbür ucuna yerleştirilmiş bir vomitorium'dan[82] çıkan ve onlarla Vesta rahibelerine ayrılmış yerlere doğru basamak basamak inen Albert'e bakmakla meşgul iken oturduğu yere gelmek için çıktığı merdivenin karşısında bulunan öbür merdivenden kopmuş bir taşın anıtın derinliklerinde yuvarlandığını duyar gibi oldu. Zamanın ayakları altında kopup uçuruma yuvarlanan bir taş pek de az rastlanan bir şey değil kuşkusuz; ama bu kez taş ona bir insanın ayakları altında kopmuş gibi geldi ve buna neden olan kişi ne kadar engel olmaya çalışsa da ayak sesleri ona kadar geliyordu.

Gerçekten de kısa bir süre sonra, merdiveni çıktıkça gölgeden de yavaş yavaş sıyrılan bir adam göründü, Franz'ın karşısında bulunan bu merdiven ağzı ay ışığı ile aydınlanmıştı ve aşağı indikçe basamaklar karanlığa gömülüyordu.

Bu da onun gibi yalnız düşüncelere dalmayı rehberlerinin anlamsız gevezeliklerine yeğleyen biri olabilirdi ve bu nedenle de Franz'ın şaşırmasına hiç gerek yoktu; ama son basamakları çıkarkenki duraksamasından, düzlüğe gelince durup kulak kabartmasından buraya özel bir amaç için geldiğini ve birisini beklediğini apaçık belli ediyordu.

Franz içgüdüsel bir hareketle elinden geldiğince kendini sütunun arkasına gizledi.

İkisinin de durduğu yerden on ayak yükseklikte kemer kırılmıştı ve bir kuyunun ağzına benzeyen yuvarlak bir delikten yıldızlarla süslenmiş gökyüzü görülebiliyordu.

Ay ışıklarının belki de yüzyıllardır geçmesini sağlayan bu açıklığın çevresinde biten yeşil ve cılız çalı demetleri gökkubbenin donuk maviliğine doğru uzanıyordu, öte yandan büyük sarmaşanlar ve güçlü duvar sarmaşıkları bu üst terastan sarkıyor ve kemerin altında uçan halatlar gibi sallanıyorlardı.

Gizemli gelişi Franz'ın dikkatini çeken kişi onun, yüz çizgilerini seçmesini zorlaştıran ama yine de giysilerinin ayrıntılarını fark etmesine engel olmayacak kadar karanlık, boş bir yerde durmuştu: büyük kahverengi bir paltoya sarınmıştı, eteklerinden birini sol omzuna atmıştı ve bu onun yüzünün alt bölümünü gizliyor, geniş kenarlı şapkası da üst bölümünü örtüyordu. Sadece giysilerinin uç kısımları açıklıktan geçen eğik ışıkla aydınlanıyor ve cilalı çizmelerini şık bir biçimde saran siyah bir pantolonu görme olanağı veriyordu.

Bu adam kuşkusuz soylu sınıfa, ya da en azından yüksek tabakaya ait biriydi.

Birkaç dakikadır oradaydı ve görünür biçimde sabırsızlık belirtileri göstermeye başlamıştı, o sırada üst terasta hafif bir gürültü duyuldu.

Aynı anda bir gölge ışığı engelledi, bir adam açıklığın ağzında göründü, delici bakışlarını karanlıklara dikti ve paltolu adamı fark etti; hemen sarkan sarmaşanlardan ve uçuşan sarmaşıklardan bir tutam yakaladı ve aşağı kaydı, yere üç dört ayak yaklaşınca hafifçe toprağa atladı. Üzerinde bir Transtevere takımı vardı.

"Beni bağışlayın Ekselans," dedi Roma lehçesiyle, "sizi beklettim. Yine de sadece birkaç dakika geciktim. Saint-Jean-de-Latran'da saat şimdi onu vurdu."

"Erken gelen benim, yoksa siz geç kalmadınız," diye yanıt verdi yabancı çok temiz bir Toscana lehçesiyle; "resmiyete gerek yok: zaten geç kalmış olsaydınız bunun sizin isteğiniz dışı bir nedenden olduğunu tahmin ederdim."

"Ve haklı olurdunuz Ekselans; Saint-Ange Şatosu'ndan geliyorum ve Beppo ile konuşmak için dünyanın zorluğuna katlandım."

"Beppo da kim?"

"Beppo Papa hazretlerinin şatosunda olup bitenleri öğrenmek için kendisine küçük bir para ödediğim hapishane memurudur."

"Ah! ah! tedbirli bir adam olduğunuzu görüyorum sevgili dostum!"

"Ne yapalım Ekselans! İnsanın başına ne geleceği bilinmez; belki bir gün ben de şu zavallı Peppino gibi ağlara takılırım; ve hapishanede halkaları kemirecek bir fareye ihtiyacım olur."

"Kısaca, ne öğrendiniz?"

"Roma'da her zaman büyük şenliklerin açılışında olduğu gibi salı günü saat ikide iki ölüm cezası uygulanacak. Bir hükümlü *mazzolato*[83] olacak; bu kendini yetiştiren rahibi öldüren ve hiçbir ilgi hak etmeyen bir sefil. Öbürü *decapitato*[84] olacak, bu da zavallı Peppino."

"Ne yapalım sevgili dostum, sadece papanın hükümetine karşı değil komşu krallıklara da öyle büyük bir korku salıyorsunuz ki bunun kesinlikle bir ders olmasını istiyorlar."

"Ama Peppino benim çetemden bile değil; bize yiyecek sağlamaktan başka suçu olmayan zavallı bir çoban."

"Bu da onu tam olarak sizin suç ortağınız yapıyor. Bu yüzden bakın onu düşünüyorlar: sizi bir gün yakalarlarsa yapacakları gibi onu başına vurarak öldürecek yerde giyotinle kafasını uçurmakla yetinecekler. Bu halkı eğlendirecek ve her zevke hitap eden bir seyirlik olacak."

"Benim onun için hazırladığım ve hiç beklemedikleri zevk dışında," dedi Transtevereli.

"Sevgili dostum, izin verirseniz size şunu söyleyeyim," dedi paltolu adam, "bence siz bir budalalık yapmaya hazır gibi görünüyorsunuz."

"Bana yardım ettiği için sıkıntıya girmiş şu zavallının öldürülmesini engellemek için her şeyi yapmaya hazırım; Meryem adına! Bu iyi çocuk için bir şey yapmazsam kendimi bir korkak gibi göreceğim."

"Ne yapacaksınız peki?"

"İdam sehpasının çevresine yirmi kadar adam yerleştireceğim, o getirildiği anda vereceğim işaret üzerine elimizde hançerlerle atılıp onu kaçıracağız."

"Bu bana çok şansa kalmış bir iş gibi görünüyor, benim planımın sizinkinden çok daha iyi olduğunu sanıyorum."

"Sizin planınız nedir Ekselans?"

"Tanıdığım ve Peppino'nun ölüm cezasının gelecek yıla ertelenmesini sağlayacak birine on bin piastr vereceğim; sonra gelecek yıl yine tanıdığım başka birine bin piastr vereceğim ve onu hapisten kaçırtacağım."

"Başaracağınızdan emin misiniz?"

"Elbette!" dedi paltolu adam Fransızca.

"Efendim?" diye sordu Transtevereli.

"Sevgili dostum, ben tek başıma altınımla, sizin ve tüm adamlarınızın hançerleri, tabancaları, karabinaları ve filintalarıyla yaptığınızdan daha fazlasını yapacağımı söylüyorum. Bu nedenle bırakın da bu işi ben halledeyim."

"Harika; ama eğer başaramazsanız biz hep hazır olacağız."

"Eğer hoşunuza gidiyorsa, siz hep hazır olun, ama onun bağışlanmasını sağlayacağımdan da emin olun."

"Bu, yarından sonra, salı günü olacak, dikkat edin. Sadece yarınınız var."

"Pekala! ama gün yirmi dört saattir, her saat altmış dakikadır, her dakika altmış saniyedir; seksen altı bin dört yüz saniyede çok şey yapılır."

"Eğer başarmışsanız bunu nasıl öğreneceğiz Ekselans?"

"Bu çok basit. Rospoli kahvesinin son üç penceresini kiraladım; eğer ertelemeyi elde edersem köşedeki iki pencereye sarı damasko kumaş gerilecek, ama ortadaki pencereye kırmızı haçlı beyaz damasko kumaş gerilmiş olacak."

"Harika! Cezasının bağışlandığını kiminle bildireceksiniz?"

"Tarikat üyesi kılığına girmiş bir adamınızı bana gönderin, bağış belgesini ona vereceğim. Giysisi sayesinde idam sehpasının yanına kadar gidebilecek, mühürlü kağıdı tarikat başkanına verecek, o da cellada verecek. Bu arada haberi Peppino'ya ulaştırın ki korkudan ölmesin ya da çıldırmasın, biz de boşu boşuna onun için para harcamış olmayalım."

"Dinleyin Ekselans," dedi köylü, "size her zaman yürekten bağlıyım, siz de bundan eminsiniz değil mi?"

"Öyle umuyorum en azından."

"İşte, eğer Peppino'yu kurtarırsanız gelecekte bu artık sadece bağlılık olmayacak, size boyun eğeceğim."

"Söylediklerine dikkat et dostum! Bir gün sana bunu anımsatabilirim, çünkü bir gün belki benim de sana ihtiyacım olur."

"O zaman Ekselans, benim sizi şu anda bulduğum gibi siz de beni ihtiyaç anında bulacaksınız; dünyanın öbür ucunda bile olsanız bana sadece şunu yazmanız yeter: 'Şunu yap!' ve ben de onu yaparım inan ol..."

"Şişt!" dedi yabancı, "bir gürültü duydum."

"Bunlar Colosseum'u meşalelerle gezen gezginler."

"Bizi birlikte görmelerinin gereği yok. Bu rehber denen jurnalciler sizi tanıyabilirler; dostluğunuz ne kadar onur verici olursa olsun sevgili dostum, eğer bizim ilişkimizi öğrenirlerse bu ilişki korkarım benim biraz kredi yitirmeme neden olur."

"Ya ertelemeyi elde ederseniz?"

"Ortadaki pencereye kırmızı haçlı damasko kumaş gerilecek."

"Ya elde edemezseniz?.."

"Üç sarı örtü."

"O zaman?..."

"O zaman sevgili dostum, istediğiniz gibi hançerlerinizi kullanırsınız, size bu izni veriyorum ve ben ne yaptığınızı görmek için orada olacağım."

"Hoşçakalın Ekselans, size güveniyorum, siz de bana güvenin."

Bu sözlerden sonra Transtevereli merdivenlerde yok oldu, yabancı ise yüzünü paltosuyla öncekinden daha fazla örterek Franz'ın iki adım ötesinden geçti ve dış basamaklardan arenaya indi.

Bir saniye sonra Franz kemerlerin altında adının yankılandığını duydu: bu onu çağıran Albert idi.

İki adamın uzaklaşmalarını bekledi, sonra yüzlerini görmemiş olsa da konuşmalarının bir sözcüğünü bile kaçırmamış olan bir tanıkları olduğunu anlamalarından kaygı duymaksızın yanıt verdi.

On dakika sonra Franz, Albert'in, Plinius ve Calpurnius'un yırtıcı hayvanların izleyicilerin üstüne atılmalarını engelleyen sivri demirlerle donatılmış ağlar üzerine anlattıklarını bilgece aktarmasını çok saygısız bir dalgınlıkla dinleyerek İspanya Oteli'ne doğru ilerliyordu.

Hiç karşı çıkmamış, Albert'in konuşmasını hiç kesmemişti; önünde olup bitenleri hiç vakit kaybetmeden düşünmek için bir an önce yalnız kalmak istiyordu.

Bu iki adamdan biri ona kesinlikle yabancıydı, onu ilk kez görüyordu ve duyuyordu, ama öbürü için durum aynı değildi; her ne kadar Franz onun sürekli karanlıkta kalmış ya da paltosuyla örtülmüş yüzünü seçememiş ise de ilk kez duyduğunda onu çok etkilemiş olan bu sesin vurgularını bir daha duyduğunda tanımaması olanaksızdı.

Bu alaycı tonlamalarda onu Monte Cristo mağarasında olduğu gibi Colosseum örenlerinde de ürperten keskin ve madensi bir şeyler vardı.

Bu adamın Denizci Simbad'dan başkası olmadığı çok kesindi.

Bu adamın onda uyandırdığı merak o kadar büyüktü ki, başka her türlü koşulda kendini ona tanıtırdı; ama bu durumda duyduğu konuşma çok fazla özeldi, bu nedenle or-

taya çıkmasının onun için hoş olmayacağı gibi çok akıllıca bir kaygıyla kendini tutmuştu. Görüldüğü gibi, bir başka kez ona rastladığında ilkinde olduğu gibi ikinci bir fırsatı kaçırmayacağını umarak onun uzaklaşmasını beklemişti.

Franz'ın kafası iyi uyuyamayacak kadar meşguldü. Gecesi, mağaradaki adamla ve Colosseum'daki yabancıyla ilgili ve bu iki kişiyi aynı insanda birleştirmeye yönelik tüm ayrıntıları kafasında evirip çevirmekle geçti; Franz ne kadar düşünürse bu kanısı da o kadar güçleniyordu.

Gün doğarken uyudu ve bu yüzden de geç uyandı. Albert gerçek bir Parisli olarak akşam için önlemlerini almıştı bile. Argentina tiyatrosunda bir loca ayırtmak için birisini göndermişti.

Franz'ın Fransa'ya yazacağı birçok mektubu vardı bu nedenle arabayı tüm gün Albert'e bıraktı.

Saat beşte Albert geri döndü; tavsiye mektuplarını getirmiş, tüm akşamlar için davetler almış ve Roma'yı gezmişti.

Tüm bunlar için Albert'e bir gün yetmişti.

Daha hangi oyunun oynandığı ve hangi oyuncuların oynayacağı konusunda bilgi almak için zamanı vardı.

Oyunun adı *Parisina*, oyuncuların adı *Coselli, Moriani ve la Spech* idi.

İki genç gördüğünüz gibi o kadar da mutsuz değildi: İtalya'nın en ünlü artistlerinden üçünün oynadığı, *Lucia di Lammermoor*'un bestecisinin en iyi operalarından birinin temsiline gideceklerdi.

Albert, Fransa dışındaki, ön sıralarına oturulmayan, ne balkonları ne de üstü açık locaları olmayan tiyatrolara hiçbir zaman alışamamıştı; tiyatroda koltuğu, Opera'da özel locası olan bir adam için bu zor bir şeydi.

Ama bu Albert'in Franz ile birlikte Opera'ya her gidişinde giyinip süslenmesini engellemiyordu; yine de kendine gösterdiği bu özenin hiçbir yararı olmamıştı; çünkü İtalya'nın dört bir yanını dolaştığı dört ay boyunca utanarak itiraf etmeli ki giysi modamızı en iyi izleyen temsilcilerimizden biri olan Albert'in tek bir serüveni bile olmamıştı.

Albert kimi zaman bu konuda şakalar yapmaya çalışıyordu, ama aslında, en çok peşinde koşulan gençlerden biri olan o, Albert de Morcerf, boşuna yorulduğuyla kalmış olmaktan tuhaf bir biçimde incinmişti. Daha da üzücü olan şey, sevgili yurttaşlarımızın alçakgönüllü alışkanlıklarına göre, Albert İtalya'da büyük bir başarı kazanacağından ve Gand bulvarındaki çapkınlıklarının öyküsüyle keyifleneceğinden emin olarak Paris'ten ayrılmıştı.

Heyhat! Hiç de öyle olmamıştı: Cenovalı, Floransalı ve Napolili güzel kontesler kocaları ile olmasa da âşıklarıyla yetinmişlerdi ve Albert şu acımasız kanıya varmıştı: İtalyan kadınları sadakatsizliklerine sadık kalma açısından Fransız kadınlarından daha üstündüler en azından.

Her yerde olduğu gibi İtalya'da da istisnalar olmadığını söylemek istemiyorum.

Böyle olmakla birlikte Albert sadece son derece zarif bir kavalye değil çok zeki bir er-

kekti; üstelik vikonttu: yeni nesil soylulardan bir vikont, bu doğru; ama bugün artık kendini kanıtlamak gerekmiyor, soyluluğun 1399 ya da 1815'e dayanıyor olmasının hiç önemi yok! Üstelik elli bin franklık bir geliri de vardı. Bunlar, görüldüğü gibi, Paris'te gündemde olmak için yeter de artardı bile. Sonuç olarak, geçtiği kentlerin hiçbirinde kimse tarafından ciddi olarak fark edilmemiş olmak biraz küçük düşürücüydü.

Ama bu saygın kuruluşu kutlayan tüm ülkelerde karnaval en ağırbaşlıların bile kendilerini bazı çılgınlıklara kaptırdığı bir özgürlük dönemi olduğu için bu açığı Roma'da kapamayı hesaplıyordu. Bu nedenle, karnaval ertesi gün başlayacak olduğuna göre Albert'in açılıştan önce kendini tanıtması çok önemliydi.

Albert bu amaçla tiyatronun en görünür localarından birini ayırtmış ve oraya gitmek için kusursuz bir biçimde hazırlanmıştı. Burası bizde balkonun yerini tutan ilk sıradaydı. Zaten ilk üç sıra birbirinden aristokrattı ve bu nedenle onlara soylu sıralar deniyordu.

On iki kişinin sıkışmadan sığabileceği bu loca iki arkadaşa dört kişilik bir locadan biraz daha ucuza malolmuştu.

Albert'in bir başka umudu daha vardı, o da şuydu, eğer güzel bir Romalı kadının kalbine girmeyi başarırsa, bu onu doğal olarak arabada bir *posto*[85] sahibi edecek ve bunun sonucu olarak da karnavalı bir soylunun arabasının tepesinden ya da bir prensin balkonundan seyredebilecekti.

Tüm bu düşünceler Albert'i hiçbir zaman olmadığı kadar neşelendiriyordu. Beline kadar locanın dışına sarkarak, altı parmak uzunluğundaki çift taraflı cep dürbünüyle tüm güzel kadınlara gözlerini dikiyor, oyunculara sırtını dönüyordu.

Albert'in girdiği bunca zahmete karşın, tek bir güzel kadın, meraktan bile olsa, ona bir bakışla karşılık vermiyordu.

Gerçekten de bir saniye bile ne oyunculara ne oyuna dikkat etmeden, ya Coselli'nin bir resitatifini duymak ya Moriani'nin parlak esprilerini alkışlamak ya da la Spech'e bravo diye bağırmak için döndükleri belirli bazı anlar dışında herkes kendi işinden, aşklarından, zevklerinden, önlerindeki kutsal haftanın ertesi günü başlayacak karnavaldan söz ediyordu.

Birinci perdenin sonuna doğru o zamana kadar boş kalmış bir locanın kapısı açıldı ve Franz Paris'te tanıştırılma onuruna eriştiği ve hâlâ Fransa'da olduğunu sandığı bir kişinin içeri girdiğini gördü. Albert bu yeni gelen karşısında arkadaşının yaptığı hareketi fark etti ve ona doğru dönerek:

"Bu kadını tanıyor musunuz?" dedi.

"Evet; onu nasıl buluyorsunuz?"

"Çok güzel, sevgili dostum, hem de sarışın. Ah! hayran olunacak saçlar! Bu bir Fransız mı?"

"Bu bir Venedikli."

"Adı ne?"

"Kontes G..."

"Ah! Onun ismini duydum," diye bağırdı Albert; "güzel olduğu kadar akıllı da oldu-

ğu söyleniyor. Hay Allah! Madam de Villefort'un son balosunda o da vardı, onunla tanışma fırsatım olduğunu ve bunu ihmal ettiğimi düşünüyorum da: ben koca bir budalayım."

"Bu hatanızı onarmamı ister misiniz?" diye sordu Franz.

"Nasıl! Beni onun locasına götürecek kadar içlidışlı mısınız?"

"Hayatımda üç dört kez onunla konuşma onuruna eriştim; ama biliyorsunuz, bu görüşmeler, yakışıksız bir davranışta bulunmamak için yeterlidir."

O anda kontes Franz'ı fark etti ve eliyle ona sevimli bir hareket yaptı. Franz da ona başını saygıyla öne eğerek yanıt verdi.

"Baksanıza, bana öyle geliyor ki onunla aranız çok iyi," dedi Albert.

"İşte, sizi yanıltan ve bize, biz farklı Fransızlara dış ülkelerde durmadan bir sürü budalalık yaptıran şey: her şeyi kendi Parisli açımızdan görmek; İspanya'da, özellikle de İtalya'da insanların samimiyetini ilişkilerinin özgürlüğüyle değerlendirmeyiniz. Kontesle birbirimize kanımız kaynadı, hepsi bu."

"Kanınızın kaynaması yüreklerinizle mi ilgiliydi?" diye sordu Albert gülerek.

"Hayır, kafalarımızla, hepsi bu," diye yanıt verdi Franz ciddi bir biçimde.

"Bu ne zaman oldu?"

"Birlikte yaptığımız gibi Colosseum'da bir gezinti sırasında."

"Ay ışığında mı?"

"Evet."

"Yalnız mıydınız?"

"Neredeyse!"

"Ve konuştunuz..."

"Ölülerden."

"Ah!" diye bağırdı Albert, "bu aslında çok eğlendirici. Pekala! ben eğer böyle bir gezinti sırasında güzel kontese kavalyelik etme mutluluğuna erişirsem ona sadece canlılardan söz edeceğime size söz veriyorum."

"Belki de hata edersiniz."

"Bu arada söz verdiğiniz gibi beni ona takdim edecek misiniz?"

"Perde iner inmez."

"Bu birinci perde de ne uzunmuş!"

"Sonunu dinleyiniz, çok güzeldir ve Coselli bunu çok güzel söylüyor."

"Evet, ama nasıl bir yorumla!"

"La Spech söz konusu olunca oyunun kötü olması mümkün değil."

"Sontag[86] ve Malibran'ı[87] dinledikten sonra... anlıyorsunuz ya..."

"Moriani'nin yöntemini kusursuz bulmuyor musunuz?"

"Acemice yeni yorumlar getirenlerden hoşlanmıyorum."

"Ah! sevgili dostum," dedi Franz geri dönerek, o sırada Albert dürbünle bakmaya devam ediyordu, "gerçekten de siz fazla zor beğenirsiniz."

Sonunda perde Vikont de Morcerf'i büyük bir sevinç içinde bırakarak kapandı, Morcerf şapkasını aldı, elleriyle saçını, kravatını ve kol ağızlarını çabucak düzeltti ve Franz'a

onu beklediğini hatırlattı.

Öte yandan, Franz'ın gözleriyle sorar gibi baktığı kontes de ona, bir işaretle, gelebileceğini belirtti ve Franz da, Albert'in sabırsızlığını gidermekte hiç gecikmedi; yol boyunca, gömleğinin yakasında, giysisinin astarında oluşan kırışıklıkları düzelten arkadaşını peşine takarak, amfinin etrafından dolaştı ve kontesin bulunduğu 4 numaralı locanın kapısını çaldı.

Locanın önünde kontesin yanına oturmuş olan genç adam İtalyanların âdetine göre, yerini yeni gelene bırakmak için hemen ayağa kalktı, yeni gelenin de yerini daha sonra gelene bırakması gerekiyordu.

Franz Albert'i, gerek toplum içindeki konumu gerek zekası ile en seçkin gençlerimizden biri olarak kontese takdim etti; zaten bu da doğruydu; Paris'te ve Albert'in yaşadığı çevrede o, kusursuz bir kavalyeydi; ayrıca kendini kontese tanıtmak için kontesin Paris'te bulunduğu günlerden yararlanamamış olmaktan üzüntü duyan Albert'in, onu, bu hatasını onarmakla görevlendirdiğini, bu görevi yerine getirirken aslında kendisinin de bir aracıya gereksinim duyduğunu, kontesten bu yersiz davranışı nedeniyle kendisini bağışlamasını rica ettiğini sözlerine ekledi.

Kontes Albert'e sevimli bir selam verip Franz'a elini uzatarak buna yanıt verdi.

Albert kontes tarafından davet edilince öndeki boş yere, Franz da kontesin arkasındaki ikinci sıraya oturdular.

Albert çok iyi bir konuşma konusu bulmuştu: bu da Paris'ti; kontese ortak tanıdıklarından söz etti. Franz Albert'in çok iyi bildiği konularda konuştuğunu anladı. Onu rahat bıraktı ve ondan büyük cep dürbününü isteyerek salonu araştırmaya koyuldu.

Karşılarında, üçüncü sıradaki bir locanın önünde tek başına oturan, son derece güzel, Yunanlı giysileri içinde bir kadın vardı, giysisini o kadar rahatlıkla taşıyordu ki bunun doğal giysisi olduğu kesindi.

Arkasında, karanlıkta, yüzünün seçilmesi olanaksız bir erkek karaltısı belli oluyordu.

Franz, sadece erkeklerin değil kadınların da dikkatini çeken güzel Yunanlı'yı tanıyıp tanımadığını kontese sormak için Albert'le kontesin konuşmalarını kesti.

"Hayır," dedi kontes; "tüm bildiğim mevsim başından beri Roma'da olduğu; çünkü tiyatronun açılışında onu şimdiki yerinde gördüm; bir aydır bazen şu anda yanında olan adamla, bazen de arkasında sadece zenci bir hizmetçiyle tek bir gösteriyi bile kaçırmadı."

"Onu nasıl buluyorsunuz kontes?"

"Son derece güzel, Medora bu kadına benziyor olmalı."

Franz ve kontes birbirlerine gülümsediler. Sonra kontes, Albert ile konuşmaya başladı, Franz da dürbünle Yunanlı kadını izlemeye.

Perde baleyle açıldı. Bu, koreograf olarak İtalya'da büyük bir ün yapan ve bu ününü Su tiyatrosunda[88] yitiren benzersiz Henri tarafından sahneye konmuş güzel İtalyan balelerinden biriydi; başrol oyuncusundan en önemsiz kişiye kadar herkesin oyunda çok etken bir payının olduğu, yüz elli kişinin aynı anda aynı hareketi yaptığı, birlikte aynı kolu ya da aynı bacağı kaldırdığı balelerden biriydi.

Bu balenin adı *Poliska* idi.

Franz'ın kafası, ne kadar ilginç olursa olsun baleyle ilgilenemeyecek kadar, güzel Yunanlı ile meşguldü. Kadına gelince, bu gösteriden gözle görünür bir zevk alıyordu; bu koreografi şaheseri boyunca, tek bir hareket yapmayan; trompetlerin, zillerin ve orkestradaki feleklerin[89] çıkardığı korkunç gürültüye karşın ağır ve mutlu bir uykunun Tanrısal huzuru içinde görünen yanındaki kişinin derin ilgisizliği ile büyük bir karşıtlık yaratıyordu bu zevk alış.

Sonunda bale bitti ve perde kendinden geçmiş parter seyircilerinin çılgınca alkışları ile indi.

Operayı bir baleyle kesme âdeti sayesinde İtalya'da aralar çok kısadır, şarkıcılar dinlenir ve kostüm değiştirirlerken dansçılar da tek ayak üzerinde dönüş ve zıplama hareketlerine çalışırlar.

İkinci perdenin uvertürü[90] başladı; yaylı sazların ilk sesleriyle Franz uyuyan adamın yavaşça yerinden kalktığını ve Yunanlı'ya yaklaştığını, onun da dönüp ona bir şeyler söylediğini, sonra yeniden dirseklerini locanın önüne dayadığını gördü.

Kadının konuştuğu kişinin yüzü hâlâ karanlıktaydı ve Franz, onun yüz hatlarını seçemiyordu.

Perde kalktı, Franz'ın dikkati kaçınılmaz olarak oyunculara kaydı ve gözleri bir an güzel Yunanlı'nın locasından ayrılıp sahneye döndü.

Bildiğiniz gibi perde düş düosu ile başlar: uykusu arasında, Parisina, Azzo'nun karşısında Ugo için duyduğu gizli aşkı ağzından kaçırır; ihanete uğramış olan koca, kıskançlıktan gözü dönmüş bir halde, karısının kendisine sadık olmadığı inancıyla, alacağı intikamı haber vermek için onu uyandırır.

Bu düo Donizetti'nin üretken kaleminden çıkan en müthiş, en zengin anlatımlı ve en güzel düolardan biridir. Franz bunu üçüncü kez dinliyordu, müziğe çok meraklı olmasa da bu düo onun üzerinde büyük bir etki yapıyordu. Bu nedenle balkondakilerle birlikte alkışlamaya başlamak üzereyken çırpmak üzere olan elleri açık kaldı, ağzından çıkmak üzere olan bravo ise dudaklarında dondu.

Locadaki adam tamamen ayaktaydı ve başı ışığın altına gelince Franz, Monte Cristo'nun gizemli sakinini, bir gün önce Colosseum örenlerinde sesini ve görünüşünü tanıdığını sandığı kişiyi karşısında buldu.

Artık hiç kuşku yoktu, gizemli yabancı Roma'da oturuyordu.

Kuşkusuz Franz'ın yüzündeki ifade, bu karşılaşmanın ruhunda meydana getirdiği sarsıntıyla uyuşuyordu, çünkü kontes ona baktı, bir kahkaha attı ve neyi olduğunu sordu.

"Sayın kontesim," diye yanıt verdi Franz, "biraz önce size Yunanlı hanımı tanıyıp tanımadığınızı sormuştum: şimdi de kocasını tanıyıp tanımadığınızı soracağım."

"Kadından daha fazla değil," diye yanıt verdi kontes.

"Onu hiç fark etmediniz mi?"

"İşte tam Fransızlara yakışır bir soru! Biz İtalyan kadınları için dünyada sevdiğimiz erkekten başka erkek olmadığını iyi bilirsiniz!"

"Bu doğru," diye yanıt verdi Franz.

"Ne olursa olsun," dedi kontes, Albert'in dürbününü gözlerine yaklaştırıp locaya doğ-

ru bakarak, "toprak altından yeni çıkmış biri, mezarcının izniyle mezardan fırlamış bir ölü olmalı, çünkü bana rengi korkunç soluk geldi."

"O hep öyledir," diye yanıt verdi Franz.

"Demek onu tanıyorsunuz?" dedi kontes; "o zaman onun kim olduğunu ben size sormalıyım."

"Onu daha önce gördüğümü sanıyorum, onu tanıyor gibiyim."

"Gerçekten de," dedi kontes içi ürperircesine güzel omuzlarını kaldırarak, "bence böyle bir adam bir kez görülünce bir daha unutulmaz."

Franz'ın üzerinde uyandırdığı etki, başkası da onun gibi hissettiğine göre, ona özgü bir şey değildi öyleyse.

"Ne diyorsunuz?" diye sordu Franz, ikinci bir kez dürbünle ona bakmış olan kontese, "Bu adam hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Bu bana Lord Ruthwen'in ete kemiğe bürünmüş hali gibi geldi."

Gerçekten de Byron'ın bu biçimde yeniden anımsatılması Franz'ı etkilemişti: eğer bir adamın Franz'ı vampirlerin varlığına inandırması mümkün olsaydı o, bu adam olurdu.

"Onun kim olduğunu öğrenmem gerek," dedi Franz ayağa kalkarak.

"Ah! hayır," diye bağırdı kontes; "olmaz, beni bırakmayınız, beni eve götürmeniz için size güveniyorum, sizi bırakmıyorum."

"Nasıl! doğru mu söylüyorsunuz?" dedi Franz kontesin kulağına eğilerek, "korkuyor musunuz?"

"Dinleyin," dedi ona kontes, "Byron bana vampirlere inandığına yemin etti, bana vampir gördüğünü söyledi, yüzünü betimledi, işte! Bu adam kesinlikle vampir: bu siyah saçlar, bu garip bir alevle parlayan iri gözler, bu ölümcül solukluk; hem sonra bakınız, o öbür kadınlara benzeyen bir kadınla birlikte değil, bir yabancı kadınla... bir Yunanlı'yla, dinden sapmış biriyle... kuşkusuz kendisi gibi bir büyücü o da. Rica ederim gitmeyin. Eğer sizin için de uygunsa, onu aramaya yarın başlarsınız, ama bugün sizi bırakmayacağımı açık açık söylüyorum."

Franz üsteledi.

"Bakınız," dedi kontes ayağa kalkarak, "ben gidiyorum; gösterinin sonuna kadar kalamayacağım, evimde çok insan var: bana eşlik etmeyi reddedecek kadar nezaketsiz biri misiniz?"

Buna şapkasını alıp, kapıyı açıp, kolunu kontese uzatmaktan başka bir yanıt verilemezdi.

O da öyle yaptı.

Kontes gerçekten de çok heyecanlanmıştı; onun bu durumu, içgüdüsel bir duygunun sonucuydu, oysa Franz'ın yaşadığı panikten kurtulmaması bir anıya dayandığı için çok daha doğaldı.

Kontesin, arabaya binerken titrediğini hissediyordu.

Kontesi evine kadar götürdü; evde kimse yoktu ve hiç de beklenmiyordu; bu nedenle ona sitem etti.

"Gerçekten de kendimi iyi hissetmiyorum," dedi kontes, "yalnız kalmaya ihtiyacım var; bu adamı görmek beni tamamen altüst etti."

Franz gülmeye çalıştı.

"Gülmeyiniz," dedi kontes; "zaten canınız gülmek istemiyor. Sonra bana bir konuda söz veriniz."

"Hangi konuda?"

"Önce bana söz veriniz."

"Bu adamın kim olduğunu bulmaktan vazgeçmem dışında ne sözü isterseniz. Onun kim olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gittiğini öğrenmek istememim size söyleyemeyeceğim nedenleri var."

"Nereden geliyor, bunu bilmiyorum; ama nereye gidiyor, bunu size söyleyebilirim: cehenneme gittiği kesin."

"Gelelim benden kesinlikle istediğiniz söze kontes," dedi Franz.

"Ah! bu doğrudan doğruya otele gitmeniz ve bu gece o adamı görmeye çalışmamanız sözü. Yanından ayrılınan kişilerle buluşulan kişiler arasında belli bir ilişki vardır. Bu adamla benim aramda bağlantı nedeni olmayınız. Eğer isterseniz yarın onun peşinden koşunuz; ama beni korkudan öldürmek istemiyorsanız onu hiçbir zaman bana takdim etmeyiniz. Haydi artık iyi geceler; uyumaya çalışınız; ben kimin uyumayacağını iyi biliyorum."

Bu sözlerden sonra Franz, kontesin onunla eğlenip eğlenmediğini ya da dile getirdiği korkuyu gerçekten hissedip hissetmediğini tam anlayamadan kontes onun yanından ayrıldı.

Franz otele döndüğünde Albert'i üstünde sabahlığı, ayağında pantolonu, koltuğa keyifle oturmuş purosunu içerken buldu.

"Ah! siz misiniz?" dedi ona Albert; "inanın sizi ancak yarın bekliyordum."

"Sevgili Albert," diye yanıt verdi Franz, "size ilk ve son olarak İtalyan kadınları hakkında yanlış bir düşünceye sahip olduğunuzu söyleme fırsatı bulduğum için çok mutluyum; ama öyle sanıyorum ki yanlış aşk hesaplarınız sizin bu düşüncenizi değiştirecek."

"Ne yaparsınız! Bu şeytan kadınları anlamak olanaksız! Size ellerini veriyorlar; sizinle alçak sesle konuşuyorlar, evlerine bıraktırıyorlar; bir Parisli kadın bunların yaptıklarının dörtte birini yapsa adı çıkar."

"Eh! Doğru, çünkü onların saklayacak bir şeyleri yok, çünkü onlar güneş altında yaşıyorlar ve Dante'nin dediği gibi *si* sözcüğünün yankılandığı bu güzel ülkede onlar oldukça içtenler. Zaten gördüğünüz gibi, kontes gerçekten çok korktu."

"Neden korktu? O güzel Yunanlı kadınla olan, karşımızdaki şu beyefendiden mi? Ama onlar dışarı çıktığında içim rahat etsin diye koridorda onların yanından geçtim. Öbür dünyayla ilgili düşüncelere nereden kapıldınız anlayamadım! O çok iyi giyinmiş çok yakışıklı bir çocuktu, Fransa'da Blin'den ya da Humann'dan giyiniyor gibi görünüyordu; biraz solgundu, doğru, ama solgunluğun bir seçkinlik özelliği olduğunu biliyorsunuz."

Franz gülümsedi, Albert solgun görünmeye çok meraklıydı.

"Hem," dedi Franz, "kontesin bu adam hakkındaki düşüncelerinin pek bir mantığı olmadığına inanıyorum. Bu adam sizin yanınızda konuştu mu? Sözlerinden birkaçını duydunuz mu?"

"Konuştu, ama Rumca. Değişmiş birkaç Yunanca sözcüğü anladım. Doğrusunu söyleyeyim, dostum, kolejde Yunancam çok kuvvetliydi."

"Rumca mı konuşuyordu yani?"

"Bu olabilir."

"Hiç kuşku yok," dedi Franz, "bu o."

"Ne dediniz?.."

"Hiçbir şey. Burada ne yapıyordunuz?"

"Size bir sürpriz hazırlıyordum."

"Nasıl bir sürpriz?"

"Üstü açık gezinti arabası bulmanın olanaksız olduğunu biliyorsunuz."

"Elbette! bunun için elimizden geleni ardımıza koymadık, ama boşuna."

"Pekala! harika bir fikrim var."

Franz Albert'e, onun imgelemine pek güven duymayan biri gibi baktı.

"Sevgili dostum," dedi Albert, "bana öyle bakıyorsunuz ki sizden bu bakışı değiştirmenizi istemem gerek."

"Eğer düşünceniz söylediğiniz kadar iyi ise istediğinizi yapmaya hazırım."

"Dinleyin."

"Dinliyorum."

"Araba sağlamanın olanağı yok değil mi?"

"Yok."

"Ne de at bulmanın?"

"Bu da öbürü kadar olanaksız."

"Ama iki tekerlekli bir yük arabası bulabiliriz, öyle değil mi?"

"Belki."

"Bir çift de öküz?"

"Bu da olabilir."

"Pekala sevgili dostum! İşte işimiz bu. Yük arabasını süsleteceğim, biz de Napolili hasatçılar gibi giyineceğiz ve Léopold Robert'in olağanüstü tablosunun doğal bir örneği olacağız. Eğer daha fazla benzerlik olması için kontes bir Pouzzole ya da Sorrente kostümü giymek isterse bu maskeli eğlenceyi tamamlar ve kontes Çocuklu Kadın tablosunun aslı sanılacak kadar da güzel."

"Vallahi bu kez haklısınız Mösyö Albert," diye bağırdı Franz, "işte bu gerçekten çok iyi bir fikir."

"Tembel kralların yineleyip durduğu tümüyle ulusal bir fikir sevgili dostum, başka bir şey değil! Ah! Romalı beyler, gezi arabalarınız ve atlarınız yok diye sokaklarınızda *lazzarone*'ler[91] gibi yaya koşacağımızı mı sanıyorsunuz? İşte biz de arabamızı kendimiz icat ederiz."

"Bu büyük hayalinizden kimseye söz ettiniz mi?"

"Ev sahibimize. İçeri girerken ona gösterdim ve ne istediğimi açıkladım. O da bana bundan kolay bir şey olmadığı konusunda güvence verdi; öküzlerin boynuzlarını yaldızlatmak istiyordum, ama o bana bunun üç gün alacağını söyledi: bu gereksiz şey olmasa da olur."

"Peki o şimdi nerede?"

"Kim?"

"Ev sahibimiz."

"İstediklerimi arıyor. Yarın belki de biraz geç olacak."

"Demek bu akşam bize yanıt verebilecek."

"Umuyorum."

O anda kapı açıldı ve patron Pastrini kafasını uzattı.

"*Permesso?*"[92] dedi.

"Elbette, buyrun!" diye haykırdı Franz.

"Pekala," dedi Albert, "bize gerekli arabayı ve istediğimiz öküzleri buldunuz mu?"

"Daha iyisini buldum," diye yanıt verdi patron, kendinden tamamen hoşnut görünerek.

"Ah, sevgili ev sahibimiz, kendinize dikkat edin," dedi Albert, "daha iyi, iyinin düşmanıdır."

"Ekselansları bana güvenmeliler," dedi patron Pastrini işini bilir bir sesle.

"Peki, ne buldunuz?" diye sordu Franz bu kez.

"Monte Cristo Kontunun sizinle aynı katta kaldığını biliyor musunuz?" dedi otelci.

"İnanırım," dedi Albert, "çünkü onun sayesinde Saint-Nicholas-du-Chardonnet sokağındaki iki öğrenci gibi burada kalıyoruz."

"İşte o sizin içinde bulunduğunuz sıkıntıyı biliyor ve size kendi arabasında iki yer ve Rospoli Sarayı'nın pencerelerinden ikisini ayırıyor."

Albert ve Franz bakıştılar.

"Ama, hiç tanımadığımız bir adamın, bu yabancının armağanını kabul etmeli miyiz?"

"Bu Monte Cristo Kontu nasıl bir adam?" diye sordu Franz otelciye.

"Maltalı ya da Sicilyalı çok büyük bir sinyor, tam olarak bilemiyorum, ama bir Borghese gibi soylu ve bir altın madeni kadar zengin."

"Bence," dedi Franz Albert'e "bu adam eğer otelcimizin bize söylediği kadar nazik biri ise, bize yaptığı daveti bir başka biçimde, bize yazarak ya da..."

O anda kapı çalındı.

"Giriniz," dedi Franz.

Son derece zarif bir üniforma içinde bir uşak kapının eşiğinde göründü.

"Monte Cristo Kontu tarafından Mösyö Franz d'Épinay ve Mösyö Vikont Albert de Morcerf için," dedi.

Ve otelciye iki kart verdi, o da bunları gençlere uzattı.

"Mösyö Monte Cristo Kontu," diye devam etti uşak, "beyefendilerden yarın sabah komşuları olarak kendilerini ziyaret etmesi için izin vermelerini rica ediyorlar; saat kaçta beyefendileri görebileceklerini öğrenmekten onur duyacaklar."

"Aman tanrım," dedi Albert Franz'a, "yapılacak bir şey yok, her şey oldu bitti."

"Konta, asıl bizim kendisini ziyaret etmekten onur duyacağımızı söyleyin," diye yanıt verdi Franz.

Uşak gitti.

"İşte nezaket yarışına girmek diye buna denir," dedi Albert; "kesinlikle haklıymışsınız patron Pastrini, sizin Monte Cristo Kontu katıksız bir beyefendi."

"O zaman armağanını kabul ediyorsunuz öyle mi?" dedi otelci.

"Bana kalırsa evet," diye yanıt verdi Albert. "Ama itiraf edeyim ki yük arabamızı ve hasatçılarımızı özleyeceğim; eğer yitirdiklerimizin karşılığında Rospoli Sarayı'nın penceresi olmasaydı ben ilk düşünceme dönerdim sanırım: siz bu konuda ne düşünüyorsunuz Franz?"

"Benim de kararımı etkileyen Rospoli Sarayı'nın pencereleri oldu," diye yanıt verdi Franz Albert'e.

Gerçekten de Rospoli Sarayı'nın bir penceresindeki bu iki yerin sunuluşu Colosseum örenlerinde yabancıyla Transtevereli arasında geçen ve paltolu adamın hükümlü için yardım sağlama yükümlülüğünü üstlendiği, konuşmayı anımsattı Franz'a. Eğer paltolu adam, her şeyin Franz'a düşündürdüğü gibi, Argentina salonunda gördüğü ve kafasını çok meşgul eden adamsa, kuşkusuz onu tanıyacak ve bu konuda merakını gidermesi için hiçbir engel kalmayacaktı.

Franz gecenin bir bölümünü, bu adamla her iki karşılaşmasını düşünmek ve ertesi günü beklemekle geçirdi. Gerçekten de ertesi gün her şey aydınlanmış olacaktı; bu kez Monte Cristo'daki ev sahibi, eğer bir Gyges yüzüğü takmıyor ve bu yüzük sayesinde kendini görünmez hale getirmiyorsa artık ondan kaçamazdı. Bu nedenle de saat sekiz olmadan uyandı.

Albert'e gelince sabah erken kalkması için Franz gibi nedenleri olmadığı için o hâlâ mışıl mışıl uyuyordu.

Franz otelciyi çağırdı, o da her zamanki dalkavukluğuyla geldi.

"Patron Pastrini," dedi Franz, "bugün bir infaz yok mu?"

"Evet, Ekselans; ama benden bunun için bir pencere ayırtmamı istiyorsanız çok geç kaldınız."

"Hayır," dedi Franz, "eğer bu gösteriyi kesinlikle seyretmek istersem Pincio Tepesi'nde yer bulabileceğimi düşünüyorum."

"Ah! Ekselanslarının tüm bu ayaktakımıyla başını derde sokmak istemediğini sanıyordum, orası bir tür doğal amfiteatrdır."

"Belki de gitmeyeceğim," dedi Franz; "ama bazı ayrıntıları öğrenmeyi isterdim."

"Hangi ayrıntıları?"

"Hükümlülerin sayısını, adlarını ve cezalarının ne olduğunu."

"İşte bu tam denk geldi Ekselans! Tam da biraz önce bana *tavolette*'leri getirdiler."

"*Tavolette*'ler ne anlama geliyor?"

"*Tavolette*'ler, infazlardan bir gün önce tüm sokak köşelerine asılan ve üzerlerine hükümlülerin adları, hüküm giymelerinin nedenleri ve cezalarının türleri yapıştırılan tahta

levhalardır. Bu ilanın amacı, suçluların içten bir pişmanlık duyması için, inananları Tanrı'ya dua etmeye çağırmaktır.

"Size bu *tavolette*'leri, dualarınızı inananların duaları ile birleştirmeniz için mi getiriyorlar?" diye sordu Franz kuşkuyla.

"Hayır, Ekselans; yapıştırma işini yapan adamla anlaştım, müşterilerimden bazıları infazda hazır bulunmak isterlerse haberleri olsun diye, bunları gösteri afişlerini getirir gibi bana getiriyor."

"Ah! bu çok ince bir özen!" diye haykırdı Franz.

"Ah!" dedi patron Pastrini gülümseyerek, "beni güvenleriyle onurlandıran soylu yabancıları hoşnut etmek için elimden gelen her şeyi yapmakla övünebilirim."

"Benim de gördüğüm bu dostum! Kim sorarsa sorsun benim de yineleyeceğim bu, emin olun... Bu arada şu *tavolette*'lerden birini okumak isterdim."

"Bu çok kolay," dedi otelci kapıyı açarak, "onlardan birini sahanlığa koydurtmuştum."

Dışarı çıktı, *tavolette*'yi yerinden çıkardı ve Franz'a verdi.

İşte darağacı afişinin tam bir çevirisi:

"Karnavalın ilk günü olan 2 Şubat Salı günü Rota mahkemesinin kararı gereğince, çok önemli ve çok saygıdeğer bir insan olan Saint-Jean de Latran Kilisesi'nin piskoposluk kurulu üyesi Don Cesar Torlini'yi öldürmekten suçlu bulunan Andrea Rondolo adlı hükümlü ile iğrenç haydut Luigi Vampa ve çetesinin adamları ile işbirliği yaptığı kanıtlanan *Rocca Priori* denen Peppino adlı kişinin Popolo meydanında infazlarının yapılacağı herkese duyurulur.

"Birincisi *mazzolato* olacaktır.

"İkincisi *decapitato* olacaktır.

"Merhametli insanlar bu zavallı hükümlülerin içten pişmanlık duymaları için Tanrı'ya dua etmeye davetlidirler."

İki gün önce Franz'ın Colosseum örenlerinde duyduğu da buydu ve programda hiçbir şey değişmemişti: hükümlülerin adları, cezalandırılmalarının nedeni ve infazlarının türü tam olarak aynıydı.

Bu nedenle büyük bir olasılıkla Transtevereli, Luigi Vampa idi, paltolu adam da Denizci Simbad, Porto-Vecchio ve Tunus'ta olduğu gibi Roma'da da insanseverce gezilerini sürdürüyordu.

Bu arada zaman geçip gidiyordu, saat dokuz olmuştu ve tam Franz Albert'i uyandırmaya gidiyordu ki onun giyinmiş olarak odasından çıktığını gördü. Karnaval onu aceleci yapmıştı ve arkadaşının umduğundan daha erken uyandırmıştı.

"Pekala," dedi Franz otelciye, "artık ikimiz de hazır olduğumuza göre, sevgili Mösyö Pastrini, Monte Cristo Kontuna takdim edilebilir miyiz?"

"Ah! elbette!" diye yanıt verdi otelci, "Monte Cristo Kontu sabahları hep erken kalkar, eminim o kalkalı iki saatten fazla olmuştur."

"Şimdi ona gidip tanışmamızın saygısızlık olmayacağından emin misiniz?"

"Hiç saygısızlık olmaz."

"O zaman, siz de hazırsanız Albert..."

"Hazırım," dedi Albert.

"O zaman komşumuza inceliği için teşekkür etmeye gidelim."

"Gidelim!"

Franz ve Albert'in sadece sahanlığı geçmeleri gerekiyordu, otelci önlerinden gitti ve onların yerine kapıyı o çaldı; kapıyı bir uşak açtı.

"*I Signori Francesi*,"[93] dedi otelci.

Uşak eğildi ve girmelerini işaret etti.

Patron Pastrini'nin otelinde bulmayı ummadıkları bir lüksle döşenmiş iki odadan geçtiler ve sonunda kusursuz bir şıklık gösteren bir salona geldiler. Yerdeki parkenin üstüne bir Türk halısı yayılmıştı, rahat mobilyaların şişkin yastıkları ve yatık arkalıkları vardı. Ustaların, göz kamaştırıcı arınaların arasına serpiştirilmiş olağanüstü tabloları duvarlara asılmış ve büyük duvar halıları kapı perdeleri olarak kullanılmıştı.

"Ekselansları oturmak isterler mi?" dedi uşak, "sayın konta haber vereyim."

Ve kapılardan birinde gözden kayboldu.

Bu kapı açıldığı anda bir *guzla*[94] sesi iki arkadaşa kadar geldi, ama hemen kesildi: açıldığı anda kapanan kapı salona hoş bir esinti getirdi sanki.

Franz ve Albert birbirlerine baktılar, gözlerini mobilyalara, tablolara ve silahlara çevirdiler. Tüm bunlar ikinci kez baktıklarında birincisine göre daha da olağanüstü göründü.

"Eh!" dedi Franz dostuna, "buna ne diyorsunuz?"

"İnanın dostum, komşumuz ya Borsa düştüğünde İspanyol fonları üstüne oynamış bir borsa ajanı ya da adını gizleyerek yolculuk yapan bir prens olmalı."

"Şişt!" dedi Franz dostuna, "birazdan bunu öğreneceğiz, işte geliyor!"

Gerçekten de zıvanalarının üstünde dönen bir kapının sesini duydu ziyaretçiler; hemen arkasından yukarı kalkan duvar halısı tüm bu servetin sahibine yol verdi.

Albert, ona doğru ilerledi, ama Franz yerine çakılıp kalmıştı.

İçeri giren kişi Colosseum'daki paltolu adam, locadaki yabancı, Monte Cristo'nun gizemli sahibiydi.

35
LA MAZZOLATO

Monte Cristo Kontu içeri girerken, "sizden önce davranamadığım için özürlerimi kabul edin beyler," dedi, "ama daha erken saatte ziyaretinize gelerek size rahatsız etmekten korktum. Zaten bana geleceğinizi bildirmiştiniz ve ben de emrinize hazır bekledim."

"Franz ve ben size binlerce teşekkür borçluyuz sayın kontum," dedi Albert; "bizi gerçekten büyük bir sıkıntıdan kurtarıyorsunuz, nazik davetiniz bize ulaştığında en düşsel arabayı bulmaya çalışıyorduk."

"Ah! beyler," dedi kont iki gencin divana oturmalarını işaret ederek, "sizi uzun süre sıkıntıda bıraktıysam bu o aptal Pastrini'nin suçu. Burada tek başıma ve kimsesiz olup komşularımla tanışma fırsatı ararken bana sıkıntınızla ilgili tek söz etmedi. Size bir yararım dokunabileceğini öğrendiğim anda, saygılarımı sunma fırsatını kaçırmamakta ne kadar aceleci davrandığımı gördünüz."

İki genç saygıyla eğildiler. Franz hâlâ söyleyecek tek söz bulamamıştı; henüz hiçbir karar verememişti ve kontta kendisini tanıdığına ilişkin bir belirti ya da tanınma isteği görmediği için de, bir sözle geçmişi anımsatmasının mı yoksa işi oluruna bırakıp geleceğin ona neler hazırladığını beklemesinin mi gerektiğini bilemiyordu. Zaten, bir gece önce locada bulunanın o olduğundan emindi, ama Colosseum'daki adamın aynı kişi olduğu konusunda kesin bir şey söyleyemiyordu; bu nedenle konta hiçbir şey açıklamadan işleri oluruna bırakmaya karar verdi. Zaten ona karşı bir üstünlüğü vardı, sırrını biliyordu, oysa tam tersine onun saklayacak hiçbir şeyi olmayan Franz'ın üstünde hiçbir bir etkisi olamazdı.

Yine de bu arada konuşmayı hep kimi kuşkuları aydınlatabilecek bir noktaya çekmeye karar verdi.

"Sayın kontum," dedi, "bize arabanızda ve Rospoli Sarayı'nın pencerelerinde yer verdiniz; şimdi de bize Popolo meydanında, İtalya'da söylendiği gibi, herhangi bir konaklama yeri nasıl bulabiliriz onu söyleyebilir misiniz?"

"Ah! doğru," dedi kont dalgın görünerek ve Morcerf'e özenli bir dikkatle bakarak; "Popolo meydanında infaz gibi bir şey yok muydu?"

"Evet," diye yanıt verdi Franz, onun kendiliğinden, çekmek istediği konuya geldiğini görerek.

"Durun, durun, dün kahyama bununla ilgilenmesini söylediğimi sanıyorum; belki si-

ze bu küçük hizmeti de sağlayabilirim."

Elini çıngırağın kordonuna doğru uzattı ve üç kez çekti.

"Zamanınızı boşa harcamanın ve hizmetçilerinizin geliş gidişlerini kolaylaştırmanın yollarını hiç düşündünüz mü? Ben bu konuda bir inceleme yaptım: bir kez çaldığımda özel uşağım gelir; iki kez çalınca sofracı başım, üç kez çalınca da kahyam. Böylelikle ne bir dakika yitiririm ne de bir söz. Bakın, işte adamımız."

O zaman kırk beş, elli yaşlarında, Franz'ın, kendisini mağaraya götüren kaçakçıya ikiz gibi benzediğini düşündüğü, ama onu hiç tanımıyormuş gibi davranan bir adamın içeri girdiğini gördüler. Franz önceden anlaştıklarını anladı.

"Mösyö Bertuccio," dedi kont "size dün emrettiğim gibi, bana Popolo meydanında bir pencere bulma işiyle ilgilendiniz mi?"

"Evet, Ekselans," diye yanıt verdi kahya, "ama artık çok geçti."

"Nasıl!" dedi kont kaşlarını çatarak, "size bir yer istediğimi söylememiş miydim?"

"Daha önce Prens Lobanieff'in kiraladığı pencere şimdi Ekselanslarının oldu; ama bunun için ödemek zorunda kaldığım yüz..."

"İyi, iyi, Mösyö Bertuccio, düzenlemenin tüm ayrıntılarını beyefendilere anlatmanıza gerek yok; pencereyi elde etmişsiniz, gerekli olan da bu. Evin adresini arabacıya veriniz ve bizi götürmek için merdivende bekleyiniz: bu yeter, gidebilirsiniz."

Kahya selam verdi ve çıkmak için bir adım attı.

"Ha!" dedi kont, "Pastrini'ye *tavolette*'yi alıp almadığını, bana bir infaz programı gönderip gönderemeyeceğini sorar mısınız?"

"Boşuna yorulmayın," dedi Franz cebinden not defterini çıkararak, "ben bu levhaları gördüm ve kopya ettim, buyrun."

"Güzel; o zaman gidebilirsiniz Mösyö Bertuccio, artık size ihtiyacım kalmadı. Yalnız yemeğin ne zaman hazır olduğunu bize haber versinler." Sonra iki arkadaşa doğru dönerek devam etti: "Beyefendiler benimle öğle yemeği yeme onurunu bana verirler mi?"

"Ama, mösyö kont," dedi Albert, "bu iyi niyetinizden fazla yararlanmak olmuyor mu?"

"Hayır, tam tersine, beni çok memnun ediyorsunuz, bir gün tüm bunları Paris'te bana siz yaparsınız, biriniz ya da öbürünüz, belki de ikiniz birden. Mösyö Bertuccio, sofraya üç takım koydurtunuz."

Franz'ın elinden not defterini aldı.

"Ne diyorduk," diye devam etti, küçük ilanları okur gibi bir ses tonuyla, "'karnavalın ilk günü olan 2 Şubat Salı günü Rota mahkemesinin kararı gereğince, çok önemli ve çok saygıdeğer bir insan olan Saint-Jean de Latran kilisesinin piskoposluk kurulu üyesi don Cesar Torlini'yi öldürmekten suçlu bulunan Andrea Rondolo adlı hükümlü ile iğrenç haydut Luigi Vampa ve çetesinin adamları ile işbirliği yaptığı kanıtlanan *Rocca Priori* denen Peppino adlı kişinin Popolo meydanında infazlarının yapılacağı herkese duyurulur.' Hımm! 'Birincisi *mazzolato*, ikincisi *decapitato* olacaktır.' Evet, gerçekten de," diye sürdürdü konuşmasını kont, "önce her şey böyle olacaktı ama dünden bu yana sanırım düzenlemede ve törende bir değişiklik oldu."

"Öyle mi?" dedi Franz.

"Evet, dün akşam Kardinal Rospigliosi'nin evindeydim, orada iki hükümlüden birinin cezasının ertelenmesi gibi bir şey söz konusuydu."

"Andrea Rondolo'nun mu?"diye sordu Franz.

"Hayır..." dedi kayıtsız bir biçimde kont, "öbürünün..." –adı anımsamak istermiş gibi not defterine bir göz attı– "*Rocca Priori* denen Peppino'nun. Bu sizi giyotinle idamı görmekten yoksun bırakacak, ama hiç olmazsa ilk kez, hattâ ikinci kez görüldüğünde bile çok ilginç bir ölüm cezası olan *mazzolato*'yu görebileceksiniz; oysa daha önceden de bildiğiniz öbür ceza çok basit, çok tekdüzedir: beklenmedik hiçbir şey yoktur. *La mandaia* aldanmaz, titremez, yanlış yere vurmaz, Kont de Chalais'nin kafasını kesen asker gibi otuz kez yeniden denemek zorunda kalmaz, zaten belki de idam edilecek kişiyi Richelieu'nün kendisi ona teslim etmiştir. Ah! size bir şey söyleyeyim," diye ekledi kont hor gören bir ses tonuyla, "idam cezası konusunda bana Avrupalılardan söz etmeyiniz, onlar aslında kıyımın çocukluk ya da daha doğrusu ihtiyarlık çağındadırlar."

"Gerçekten de sayın kontum," diye yanıt verdi Franz, "sizin neredeyse dünyadaki değişik ülkelerdeki idam cezaları konusunda kıyaslamalı bir araştırma yaptığınız söylenebilir."

"En azından görmediğim çok az idam türü vardır," dedi kont soğuk bir biçimde.

"Bu korkunç gösterilerde hazır bulunmaktan zevk aldınız mı?"

"Birincisinde hissettiğim şey iğrenme idi, ikincisinde kayıtsızlık, üçüncüsünde merak."

"Merak mı! bu, korkunç bir sözcük biliyor musunuz?"

"Neden? Yaşamda insanın kafasını ciddi bir biçimde kurcalayan tek düşünce vardır, o da ölümdür; o zaman ruhun insan bedeninden çıkabileceği değişik biçimleri, ülkelerin niteliklerine, yapılarına hattâ geleneklerine göre bireylerin varlıktan yokluğa nasıl geçtiklerini incelemek ilginç olmaz mı? Bana gelince, size tek bir yanıt verebilirim, o da şu: ne kadar ölüm görürseniz ölmek size o kadar kolay gelir: bence ölüm belki bir cezadır, ama günahların bir bedeli değildir."

"Sizi iyi anlayamadım," dedi Franz; "açıklayabilir misiniz? Çünkü bana söylediklerinizin ne kadar ilgimi çektiğini bilemezsiniz."

"Dinleyiniz," dedi kont ve bir başkasının yüzü nasıl kan rengini alırsa onun yüzü de kin ifadesine büründü. "Eğer bir adam görülmemiş işkencelerle, sonu gelmeyen acılar vererek babanızı, annenizi, sevgilinizi öldürmüşse, yüreğinizden söküp çıkardıklarında orada sonsuz bir boşluk, her zaman kanayan bir yara bırakan bu varlıklardan birini öldürdürmüşse, giyotin katilin artkafa kemiğinin dibi ve yamukkaslarının arasından geçtiği için, yıllarca sizin ruhunuzu acılar içinde bırakan biri birkaç saniyelik bedensel acı çektiği için, toplumun size ödediği bedelin yeterli olacağını mı sanıyorsunuz?"

"Evet, insanların adaletinin avutmak için yetersiz olduğunu biliyorum," dedi Franz, "bu adalet kana kanla karşılık verir, hepsi bu; ondan yapabileceği şeyi istemeli, başka bir şey değil."

"Size bir de somut bir örnek vereyim," dedi kont, "dayandığı ilkeler içinde bir bireyin

ölümüyle saldırıya uğramış olan toplum, ölümün intikamını ölümle alır, ama toplum onunla en küçük bir biçimde ilgilenmeden, biraz önce sözünü ettiğimiz intikam için ona yeterli olanak sağlamadan, insanın ta içini parçalayan milyonlarca acı yok mudur? Türklerin kazığının, İranlıların çamur teknesinin, Kuzey Amerika yerlilerinin tekerlek üstünde yuvarlamasının çok tatlı işkenceler gibi kalacağı ve duyarsız toplumun cezasız bıraktığı suçlar yok mu?.. Söyleyiniz, böyle suçlar yok mu?"

"Evet," dedi Franz, "işte bunları cezalandırmak için düello hoş görülüyor."

"Ah!" diye bağırdı kont, "amaç intikam olunca ruhumda amaca ulaşmanın eğlenceli bir biçimidir düello! Bir adam sizin sevgilinizi kaçırmıştır, ya da karınızı baştan çıkarmıştır, ya da kızınızın ırzına geçmiştir; Tanrı'nın insanı yaratırken söz verdiği mutluluk payını yaşamdan beklemeye hakkı olan birini, o adam, acı, sefalet ya da yüz karası içinde kıvranan bir varlık haline getirmiştir ve siz göğsüne bir kılıç sapladığınız ya da başına bir kurşun sıktığınız için yüreğinizde umutsuzluk, ruhunuzda çılgınlık yaratmış bu adamdan intikamınızı aldığınızı mı sanıyorsunuz? Haydi canım siz de! Çatışmadan çoğu zaman onun galip çıktığını, herkesin gözünde aklandığını ve Tanrı tarafından da bir şekilde bağışlandığını da görmek cabası. Hayır, hayır," diye devam etti kont, "eğer bir gün intikam alınam gerekirse intikamımı böyle almayacağım."

"Demek düelloyu beğenmiyorsunuz, düello etmezsiniz öyle mi?" diye sordu, bu kadar garip bir kuramın dile getirildiğini duymaktan şaşıran Albert.

"Ah! gerekirse ederim!" dedi kont. "Şunda anlaşalım: bir alçaklık için, bir hakaret için, bir yalanlama için, bir tokat için düello ederim ve tehlike karşısında yavaş yavaş edindiğim alışkanlık ve tüm beden eğitimi çalışmalarımdan kazandığım beceri sayesinde karşımdakini öldüreceğimden emin olmanın verdiği aldırmazlıkla bunu yaparım. Ah! Gerekirse! Tüm bunlar için düello ederim; ama ağır, derin, tükenmez, sonsuz bir acı söz konusu ise, bana yaptıklarına benzer bir acıyı, eğer olabilirse, onlara da tattırırım: kendilerine düşlerden bir yaşam, gerçeklerden bir cennet yapmayı bilmiş, her konuda ustalarımız olan, yaradılışın seçkin kişileri Doğuluların dediği gibi, göze göz, dişe diş."

"Ama," dedi Franz konta, "bu durumda sizi hem yargıç hem cellat yapan kuramınızla sonsuza kadar yasanın gücünden kaçabilmek için önlemler almanız zor olacaktır. Kin kördür, öfke de şaşkın, kendine intikam içkisi dolduran, acı bir içki içme tehlikesi ile karşı karşıyadır."

"Eğer zavallı ve beceriksiz ise evet, ama eğer milyoner ve becerikli ise, hayır. Zaten onun için kötünün iyisi, biraz önce sözünü ettiğimiz idam cezasıdır, insansever Fransız Devrimi'nin çark işkencesinin ve kol bacak koparma cezasının yerine koyduğu ceza. Ne yapalım! Eğer intikam alınmışsa idamın ne önemi kalır? Aslında tüm olasılıklara bakıldığında şu zavallı Peppino'nun dedikleri gibi *decapitato* olmayacağına neredeyse üzüleceğim, bunun ne kadar zaman aldığını görecektiniz, gerçekten sözünü etmeye değmez. Ama beyler, doğrusu bir karnaval günü için çok garip bir konuşma yapıyoruz. Buraya nasıl geldik? Ah! anımsıyorum; benden penceremde bir yer istemiştiniz; pekala, yeriniz olacak; ama önce sofraya oturalım, çünkü yemeklerin hazır olduğunu haber verdiler bile."

Gerçekten de bir hizmetçi salonun dört kapısından birini açtı ve kutsama törenlerini andıran sözleri duyuldu:

"*Al suo commodo*!"[95]

İki genç ayağa kalktılar ve yemek odasına geçtiler.

Kusursuz ve büyük bir özenle hazırlanmış yemek sırasında Franz, ev sahibinin sözlerinin onda yarattığından emin olduğu etkiyi görmek için gözleriyle Albert'in gözlerini aradı, ama o ya her zamanki kayıtsızlığı ile bunlara pek dikkat etmemiş, ya Monte Cristo Kontunun düello konusunda verdiği ödün ona mantıklı gelmiş ya da daha önce anlattığımız ve sadece Franz'ın bildiği şeyler kontun kuramlarının etkisini sadece Franz için iki katına çıkarmıştı, Franz arkadaşının kafasının hiç de meşgul olmadığını görüyordu; tam tersine, dört ya da beş aydır İtalyan mutfağına yani dünyanın en kötü mutfaklarından birine mahkum olmuş bir adam gibi sofrada karnını doyuruyordu. Konta gelince her yemeğe şöyle bir dokunuyordu, konuklarıyla sofraya otururken basit bir nezaket görevini yerine getiriyor, kendisine tuhaf ya da özel bir yemek getirtmek için onların gitmesini bekliyordu sanki.

Bu da Franz'a, kendine karşın, kontun Kontes G...'de uyandırdığı dehşeti; ona gösterdiği, karşıdaki locada oturan adamın yani kontun vampir olduğu konusundaki inancını anımsatıyordu.

Yemek bitince Franz saatini çıkardı.

"Pekala!" dedi kont Franz'a, "şimdi ne yapıyorsunuz?"

"Bizi bağışlayınız sayın kontum," diye yanıt verdi Franz, "ama yapılacak bir sürü işimiz var."

"Hangi işler?"

"Bugün kılık değiştirme zorunlu ve bizim değiştirmek için giysimiz yok."

"Siz bununla ilgilenmeyiniz. Bildiğim kadarıyla Popolo meydanında özel bir odamız var; bana bildireceğiniz giysileri oraya getirteceğim ve hemen kılık değiştireceğiz."

"İnfazdan sonra mı?"

"Sonra, o sırada ya da önce, nasıl isterseniz."

"İdam sehpasının karşısında mı?"

"İdam sehpası eğlencenin bir parçasıdır."

"Bakınız sayın kontum, ben düşündüm," dedi Franz; "gerçekten gösterdiğiniz incelik için size teşekkür ederim, hem arabanızda verdiğiniz hem de Rospoli Sarayı'nın penceresinde ayırdığınız yerleri kabul etmekle yetineceğim, ama Popolo Sarayı'nın penceresindeki yerimi istediğiniz gibi kullanmanız için sizi özgür bırakıyorum."

"Ama size haber vereyim, çok ilginç bir şey kaçırıyorsunuz," diye yanıt verdi kont.

"Siz bana anlatırsınız," dedi Franz, "sizin ağzınızdan öyküyü duymanın beni görmüş kadar etkileyeceğine inanıyorum. Zaten birçok kez bir infazda hazır bulunmayı istemiştim, ama hiçbir zaman buna karar verememiştim; ya siz Albert?"

"Ben," diye yanıt verdi vikont, "Casting'in infazını gördüm; ama o gün biraz çakırkeyiftim. Koleji bitirdiğim gündü ve geceyi barın birinde geçirmiştim."

"Zaten Paris'te bir şeyi yapmamış olmanız yabancı bir ülkede de yapmamanızı gerektirmez: yolculuk yapmak bilgilenmek içindir, yer değiştirmek görmek içindir. Size 'Roma'da infaz nasıl yapılıyor?' diye sorduklarında yüzünüzün ne hal alacağını, ne yanıt vereceğinizi düşününüz: 'Bilmiyorum,' diyeceksiniz. Sonra hükümlünün alçak bir rezil olduğu, kendisini oğlu gibi büyütmüş iyi bir piskoposluk kurulu üyesini ocak ızgarasını vurarak öldürdüğü söyleniyor. Hay Allah! bir kilise adamı öldürüleceği zaman ocak ızgarasından daha iyi bir silah bulunur, üstelik bu kilise adamı belki de babası ise. İspanya'da yolculuk etseydiniz boğa güreşlerini görmeye giderdiniz değil mi? Şimdi de göreceğimiz şeyin bir güreş olduğunu düşününüz; arenalardaki eski Romalıları, üç yüz aslan ile yüzlerce insanın öldürüldüğünü anımsayınız. Ellerini çırpan seksen bin izleyiciyi, kızlarını evlendirmek için oraya götüren yaşlı ve saygıdeğer kadınları, işaretparmaklarını uzatıp 'haydi bakalım, tembellik yok, yarı ölü şu adamın işini bitirin' anlamına gelen küçük sevimli bir hareket yapan beyaz elli, güzel vesta rahibelerini anımsayınız."

"Siz oraya gidiyor musunuz Albert?" dedi Franz.

"Doğrusu, gidiyorum sevgili dostum! Ben de sizin gibiydim, ama kontun güzel konuşması benim kararımı etkiledi."

"Mademki istiyorsunuz, haydi gidelim," dedi Franz; "ama Popolo meydanına giderken Cours sokağından geçmek istiyorum; bu olabilir mi sayın kontum?"

"Yaya, olur, arabayla olmaz."

"O zaman yaya gideceğim."

"Cours sokağından geçmeniz çok gerekli mi?"

"Evet, görmem gereken bir şey var."

"Pekala! Cours sokağından geçelim; arabayı, Babuino caddesinden geçip bizi beklemesi için Popolo meydanına göndeririz; zaten verdiğim emirlerin yerine getirilip getirilmediğini görmek için Cours sokağından geçmek benim için de iyi olur."

"Ekselans," dedi bir hizmetçi kapıyı açarak, "tarikat üyesi gibi giyinmiş biri sizinle konuşmak istiyor."

"Ah! evet!" dedi kont, "ne olduğunu biliyorum. Beyler, yine salona geçer misiniz? Orada ortadaki masanın üstünde en iyi Havana sigarlarını bulacaksınız, bir dakika sonra yanınızdayım."

İki genç kalktılar, bir kapıdan çıktılar, onlardan bir kez daha özür dileyen kont da başka bir kapıdan dışarı çıkıyordu. Purolara çok meraklı olan ve İtalya'da olduğundan bu yana Paris kahvelerinin sigarlarından yoksun olmanın pek de küçümsenecek bir özveri olmadığını düşünen Albert masaya yaklaştı ve gerçek puroları görünce sevinçli bir çığlık attı.

"Söyleyin bakalım," diye sordu Franz ona, "Monte Cristo Kontu hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Ne mi düşünüyorum!" dedi arkadaşının böyle bir soru sormasına gözle görülür biçimde şaşıran Albert; "bizi evinde çok güzel ağırlayan, çok görmüş, çok araştırmış, çok düşünmüş, Brutus gibi Stoa okulunda ve," diye ekledi savurduğu bir duman dalgası kıvrıla kıvrıla tavana doğru yükselirken, "ve üstelik kusursuz sigarları olan sevimli bir adam

olduğunu düşünüyorum."

Bu Albert'in kont hakkındaki düşünceleriydi; oysa Franz, Albert'in ancak uzun uzun düşündükten sonra insanlar ya da olaylar hakkında bir kanıya vardığını bildiği için onun düşüncelerini değiştirmeye kalkışmadı.

"Ama," dedi, "garip bir şey fark etmediniz mi?"

"Neyi?"

"Size nasıl dikkatle baktığını."

"Bana mı?"

"Evet, size."

Albert düşündü.

"Ah!" dedi içini çekerek, "bunda şaşılacak bir şey yok. Ben bir yıldan fazladır Paris'te değilim, başka bir dünyaya aitmiş gibi giyiniyor olmalıyım. Kont beni köylü sanmıştır; onu bu yanılgıdan kurtarın dostum, sizden rica ediyorum ilk fırsatta bunun böyle olmadığını söyleyin ona."

Franz gülümsedi; bir dakika sonra kont içeri girdi.

"İşte geldim beyler," dedi, "her şey sizin artık, emirler verildi; araba Popolo meydanına gidecek, biz de isterseniz Cours sokağından oraya gideriz. Bu sigarlardan birkaç tane alınız Mösyö de Morcerf."

"İnanın, büyük bir zevkle," dedi Albert, "çünkü sizin İtalyan sigarlarınız tekelden beter. Paris'e geldiğinizde ben de size borcumu ödeyeceğim."

"Bunu geri çeviremem; bir gün oraya gitmeyi düşünüyorum ve izin verdiğinize göre kapınızı çalacağım. Haydi beyler, gidelim, yitirecek zamanımız yok; saat yarım olmuş, gidelim."

Üçü birlikte aşağı indiler. Arabacı patronundan son emirleri aldı ve Babuino yolunu izledi, yayalar ise onları dosdoğru Fiano ve Rospoli saraylarının arasına çıkaran İspanya meydanı ve Frattina yolunu tuttular.

Franz'ın bakışları Rospoli Sarayı'nın pencerelerinden ayrılmıyordu; Colosseum'da paltolu adamla Transtevereli arasında kararlaştırılmış işareti unutmamıştı.

"Sizin pencereleriniz hangileri?" diye sordu konta becerebildiği en doğal ses tonuyla.

"Son üç pencere," diye yanıt verdi hiç yapmacık görünmeyen bir özensizlikle; çünkü bu sorunun nasıl bir amaçla sorulmuş olabileceğini düşünemezdi.

Franz'ın gözleri hızla son üç pencereye yöneldi. Yan pencerelere sarı damaskolar, ortadakine, kırmızı haçlı beyaz damasko gerilmişti.

Paltolu adam Transtevereliye verdiği sözü tutmuştu ve hiç kuşku yoktu: paltolu adam kesinlikle konttu.

Üç pencere henüz boştu.

Zaten her yanda hazırlıklar yapılıyordu; sandalyeler yerleştiriliyor, iskeleler kuruluyor, pencerelere perdeler geriliyordu. Ancak çan çaldığında maskeler ortaya çıkabilir, arabalar dolaşabilirdi; ama tüm pencerelerin arkasında maskeler, tüm kapıların arkasında arabalar olduğu hissediliyordu.

Franz, Albert ve kont Cours sokağından aşağı inmeye devam ettiler. Popolo meydanına yaklaştıkça kalabalık artıyordu ve insanların başlarının üstünde iki şeyin yükseldiği görülüyordu: tepesinde, meydanın ortasını işaret eden bir haçın yer aldığı dikilitaş ve dikilitaşın önünde, Babuino, Corso ve Ripetta sokaklarının tam birleştiği noktadaki idam sehpasının iki koca direği; bu iki direk arasında la *mandaia*'nın yuvarlak demiri parlıyordu.

Sokağin köşesinde kontun, efendisini bekleyen kahyası duruyordu.

Kontun, fiyatını konuklarına duyurmak istemediği ve kuşkusuz aşırı bir fiyata kiraladığı pencere büyük sarayın ikinci katında idi ve Babuino sokağı ile Pincio Tepesi'nin arasında bulunuyordu; söylediğimiz gibi yatak odasına açılan bir tür soyunma odası gibiydi; yatak odasının kapısı kapanınca soyunma odasının kiracıları kendi odalarındaydılar; sandalyelerin üstüne son derece zarif beyaz ve mavi satenden palyaço giysileri bırakılmıştı.

"Giysi seçimini bana bıraktığınız için," dedi kont iki arkadaşa, "size bunları hazırlattım. Önce bu yıl en iyi giyilecek şey oldukları için, ikincisi üzerinde toz görünmediğinden konfetiler için daha uygun olacağından."

Franz kontun sözlerini pek yarım yamalak duydu ve belki de bu yeni inceliğin değerini anlayamadı; çünkü tüm dikkati piazza del Popolo'daki[96] manzara ve bu saatte onun en temel süsünü oluşturan korkunç alete çevrilmişti.

Franz ilk kez giyotin görüyordu; giyotin diyoruz, çünkü Roma *mandaia*'sı bizim ölüm aletimizle hemen hemen aynı örneğe göre yapılmıştır. Dışbükey tarafıyla kesecek olan yarım ay biçimindeki bıçak daha alçaktan düşer, tek fark bu.

Hükümlünün yatırıldığı öne arkaya sallanan tahta üstüne oturmuş iki adam, infazı beklerken yemek yiyorlardı, öyle ki Franz yedikleri ekmeği ve sosisleri görebildi; adamlardan biri tahtayı kaldırdı, oradan bir şişe şarap çıkardı, bir yudum içti ve şişeyi arkadaşına verdi; bu iki adam cellatın yardımcılarıydı.

Franz bu bir tek görüntüyle saçlarının dibine kadar terlediğini hissetti.

Bir gece önce Carceri Nuove'den Sainte-Marie del Popolo adlı küçük kiliseye getirilmiş olan hükümlülerin her biri geceyi iki papazın hazır bulunduğu, önünde her saat başı değiştirilen nöbetçilerin gezindiği, parmaklıklarla kapatılmış bir cenaze odasında geçirmişlerdi.

Kilise kapısının iki yanına yerleştirilmiş jandarma kordonu, yaklaşık on ayak genişliğinde bir yol ve giyotinin çevresindeyse yüz adımlık çember biçiminde bir alan bırakarak, çevresini sardığı idam sehpasına kadar uzanıyordu. Meydanın tüm geri kalan bölümü erkek ve kadın başlarıyla döşenmişti sanki. Birçok kadın çocuklarını omuzlarında taşıyordu. Tüm gövdeleri böyle aşan çocuklar hayran olunacak biçimde yerlerine yerleşmişlerdi.

Pincio Tepesi tüm basamakları izleyicilerle dolu geniş bir amfiteatra benziyordu; Babuino sokağıyla Ripetta sokağının birleştiği köşedeki iki kilisenin balkonları meraklı şanslılarla dolup taşıyordu; sütunlu iç avlunun basamakları sürekli bir gelgitin sütunlu kapıya doğru ittiği alacalı bulacalı ve hareketli bir dalgaya benziyordu: duvarın bir adamın sığacağı büyüklükteki her çıkıntısının içinde canlı bir yontu vardı sanki.

Demek kontun söylediği doğruydu: hayatta en ilginç şey ölüm gösterisiydi.

Yine de gösterinin törenselliğinin gerektirdiği düşünülen sessizliğin yerine kalabalıktan büyük bir gürültü, kahkahalardan, yuhalardan ve neşeli çığlıklardan oluşan bir gürültü yükseliyordu; kontun da söylemiş olduğu gibi bu infazın tüm halk için karnavalın başlamasından başka hiçbir anlam taşımadığı çok açıktı.

Birden bu gürültü hiç beklenmedik bir biçimde kesildi, kilisenin kapısı açılmıştı.

Her biri sadece gözleri açıkta bırakan gri çuval gibi giysilere bürünmüş, ellerinde yanmış mumlar tutan tarikat üyelerinden bir grup göründü önce; tarikatın başkanı en önde yürüyordu.

Tarikat üyelerinin arkasından uzun boylu bir adam geliyordu. Bu adam sol yanına kılıfı içinde bir bıçak asılı duran bez bir iç donu dışında çıplaktı; sağ omzunun üstünde ağır, demir bir tokmak taşıyordu. Bu adam cellattı.

Bunun dışında ayaklarında, bacağının alt kısmına iplerle bağlanmış sandaletler vardı.

Celladın arkasında infaz edilecekleri sıraya göre, önce Peppino sonra da Andrea yürüyordu.

Her ikisinin de yanında ikişer papaz vardı.

Ne birinin ne de öbürünün gözleri bağlanmıştı.

Peppino oldukça kararlı adımlarla yürüyordu; kuşkusuz kendisi için hazırlananlar hakkında bilgi edinmişti.

Andrea'nın iki koluna da birer papaz girmişti.

İkisi de zaman zaman günah çıkaran papazın onlara uzattığı haçı öpüyorlardı.

Bunu görür görmez Franz bacaklarının onu taşıyamayacağını hissetti; Albert'e baktı. O, gömleği gibi bembeyazdı, içgüdüsel bir hareketle daha ancak yarısını içtiği purosunu uzağa fırlattı.

Sadece kont kayıtsız görünüyordu. Üstelik yanaklarının soluk rengi hafif bir kırmızılığa dönüşür gibiydi.

Burun kanatları kan koklayan yırtıcı bir hayvanınki gibi genişliyor, biraz aralanmış dudaklarından bir çakalın dişleri gibi beyaz, küçük ve sivri dişleri görünüyordu.

Yine de tüm bunlara karşın yüzünde Franz'ın hiç görmediği biçimde tatlı bir gülümseme vardı; özellikle siyah gözleri, hoşgörü ve yumuşaklı kifadesiyle güzelleşmişti.

Bu sırada iki hükümlü idam sehpasına doğru yürümeye devam ediyorlardı, onlar ilerledikçe yüzlerinin çizgileri de fark edilebiliyordu. Peppino yirmi dört, yirmi beş yaşlarında, güneşten esmerleşmiş tenli, özgür ve vahşi bakışlı güzel bir delikanlıydı. Başını dik tutuyor ve kurtarıcısının ona hangi yandan geleceğini görmek için havayı koklıyordu sanki.

Andrea şişman ve kısaydı: aşağılık bir acımasızlık okunan yüzü yaşını belli etmiyordu; ama yine de otuz yaşlarında olmalıydı. Hapishanede sakal bırakmıştı. Başı omuzlarından biri üstüne düşüyor, bacakları ağırlığı altında kıvrılıyordu; tüm varlığı iradesinin dışında, istemdışı bir harekete boyun eğer gibiydi.

"Siz bana tek infaz olacağını söylemiştiniz sanırım," dedi Franz konta.

"Size gerçeği söyledim," dedi kont soğuk bir biçimde.

"Ama işte iki hükümlü var."

"Evet, ama bu iki hükümlüden biri ölüme çok yaklaştı, öbürünün önünde yaşayacak çok yılı var."

"Eğer af gelecekse artık yitirilecek zaman kalmadı sanırım."

"Öyle, işte geliyor; bakınız," dedi kont.

Gerçekten de tam Peppino adımını *mandaia*'ya doğru attığı sırada gecikmiş gibi görünen bir tarikat üyesi, askerler tarafından geçişi engellenmeden kordonu yardı ve tarikat başkanına doğru ilerleyerek ona dörde katlanmış bir kağıt verdi. Peppino'nun ateş gibi bakışları bu ayrıntıların hiçbirini kaçırmadı; tarikat başkanı kağıdı açtı, okudu ve elini kaldırdı.

"Tanrıya şükür! Papa cenaplarına şükür!" dedi yüksek ve anlaşılabilir bir sesle. "Hükümlülerden biri için af var."

"Af!" diye bağırdı halk hep bir ağızdan; "af var!"

Bu af sözcüğü üzerine Andrea adeta yerinden sıçradı ve başını doğrulttu.

"Kim için af?" diye bağırdı.

Peppino, suskun ve soluk soluğa, hareketsiz durdu.

"Rocca Priori denen Peppino'nun ölüm cezası affedilmiştir," dedi tarikat başkanı.

Ve kağıdı jandarmalara komutanlık eden yüzbaşıya uzattı, yüzbaşı kağıdı okuduktan sonra geri verdi.

"Peppino için af!" diye bağırdı Andrea, dalmış gibi göründüğü uyuşukluk halinden tümüyle sıyrılarak, "neden ona bağış var da bana yok? Birlikte ölmemiz gerekiyordu; onun benden önce öleceği konusunda bana söz verilmişti, beni tek başıma öldürmeye hakkınız yok; tek başıma ölmek istemiyorum, istemiyorum!"

Ve kıvranarak, uluyarak, kükreyerek ve ellerini bağlayan ipleri koparmak için inanılmaz çabalar harcayarak iki papazın kollarından kurtuldu.

Cellat iki yardımcısına işaret etti, onlar idam sehpasının altına atladılar ve gelip hükümlüyü yakaladılar.

"Ne oldu?" diye sordu Franz konta.

Çünkü tüm bunlar Roma şivesiyle konuşulduğu için Franz çok iyi anlamamıştı.

"Ne mi oldu?" dedi kont, "anlamıyor musunuz? Ölecek olan bu insan denen yaratık, benzeri kendisiyle birlikte ölmeyeceği için öfkeli ve kendisinin yoksun olacağı yaşamdan o yararlanacağı için sevinmek yerine, bıraksalar onu dişleri ve tırnaklarıyla parçalayacak. Ah! İnsanlar, insanlar! Karl Moor'un söylediği gibi, timsah ırkı!" diye bağırdı kont iki yumruğunu kalabalığa doğru uzatarak, "sizi ne kadar iyi tanıyorum, siz kendinize yaraşırsınız!"

Gerçekten de Andrea ve celladın iki yardımcısı tozların içinde yuvarlanıyorlardı, hükümlü durmadan bağırıyordu: "O ölmeli, onun ölmesini istiyorum! Beni tek başıma öldürmeye hakkınız yok!"

"Bakın bakın," dedi kont iki genci de ellerinden tutarak, "bakın, çünkü bu benim için çok ilginç; yazgısına boyun eğmiş, idam sehpasına doğru yürüyen, bir korkak gibi ölmeye giden bir adamdı bu, doğru, ama sonuçta karşı koymadan, acı acı yakınmadan ölecekti: ona bu gücü veren neydi biliyor musunuz? Onu avutan neydi biliyor musunuz? Ceza-

sına sabırla katlanmasını sağlayan neydi biliyor musunuz? Bir başkasının onunla korkusunu paylaşmasıydı; bir başkasının da onun gibi ölecek olmasıydı; bir başkasının ondan önce ölecek olmasıydı. İki koyunu kaşaba, iki öküzü mezbahaya götürün ve onlardan birine arkadaşının ölmeyeceğini anlatın, koyun neşeyle meleyecek, öküz zevkten böğürecektir; ama insanın, Tanrı'nın kendine benzeterek yarattığı insanın, Tanrı'nın ilk, tek en yüce yasa olarak insanı sevmeyi benimsetmek istediği insanın, Tanrı'nın, düşüncesini dile getirebilmesi için ses verdiği insanın, arkadaşının kurtulduğunu öğrendiği zaman ilk çığlığı ne olacak? Bir küfür. Doğanın bu başyapıtına, yaradılışın kralına, insana saygılar!"

Ve kont bir kahkaha attı ama böyle gülmeyi başarabilmek için aşırı derecede acı çekmiş olması gerektiğini gösteren ürkütücü bir kahkahaydı bu.

Bu sırada mücadele sürüyordu ve tanık olunması korkunç bir şeydi. İki görevli Andrea'yı idam sehpasına taşıyorlardı; tüm halk ona karşı cephe almıştı ve yirmi bin kişiden tek bir çığlık duyuluyordu: "Ölüm! Ölüm!"

Franz kendini arkaya attı; ama kont yeniden onu kolundan tuttu ve pencerenin önüne getirdi.

"Ne yapıyorsunuz?" dedi ona; "Acıyor musunuz? Bence hak yerini buldu! Kudurmuş bir köpeğin bağırdığını duyarsanız tüfeğinizi alır kendinizi sokağa atar ve hiç acımadan namluyu kafasına yaklaştırır ve sadece başka bir köpek tarafından ısırıldığı için, kendisine yapılanı başkasına yapmaya çalıştığı için suçlu sayılan zavallı hayvanı öldürürsünüz: ama şimdi hiç kimsenin ısırmadığı, yine de kendisine iyilik edeni öldürmüş ve artık elleri bağlı olduğu için kimseyi öldüremeyecek olan ve tutukluluk yoldaşının, acı arkadaşının ölümünü görmeyi tüm gücüyle isteyen bir adama acıyorsunuz. Hayır, hayır, bakın."
Öğüdün neredeyse hiç yararı olmamıştı. Franz korkunç gösteriyle büyülenmiş gibiydi. İki görevli hükümlüyü idam sehpasına taşımıştı ve orada tüm çabalarına, ısırmalarına, çığlıklarına karşın ona zorla diz çöktürmüşlerdi. Bu sırada cellat yanda yer almıştı, tokmak hareketsizdi; bir işaretle iki yardımcı uzaklaştılar. Hükümlü doğrulmak istedi, ama buna zaman bulamadan tokmak sol şakağının üstüne indi; boğuk ve sert bir ses duyuldu, hükümlü bir öküz gibi yüzü yere gelerek düştü, sonra geri tepme ile sırt üstü döndü. O zaman cellat tokmağını yere bıraktı, kemerinden bir bıçak çekti ve bir darbede ölenin boğazını kesti. Karnının üstüne çıkarak ayaklarıyla tepinmeye başladı.

Her basınçta hükümlünün boynundan kan fışkırıyordu.

Bu kez Franz kendini daha fazla tutamadı, arkaya doğru atıldı ve yarı baygın, bir koltuğun üstüne bıraktı kendini.

Albert, gözleri kapalı olarak ayakta ama pencerenin perdelerine yapışmış kalakaldı.

Kont kötü melek gibi, ayakta ve muzafferdi.

36
ROMA KARNAVALI

Franz kendine geldiğinde bir bardak su içen Albert'i –ki renginin solukluğu buna çok ihtiyacı olduğunu gösteriyordu– ve üstüne palyaço giysisini geçiren kontu gördü. İçgüdüsel olarak gözlerini meydana çevirdi; her şey, idam sehpası, cellatlar, kurbanlar ortadan kalkmıştı; artık sadece gürültülü, hay huy içindeki, neşeli halk kalmıştı; sadece Papanın ölümünde ve *mascherata*'nın[97] açılışında çalan monte Citorio'nun çanı vargücüyle çalıyordu.

"Pekala!" dedi konta, "neler oldu?"

"Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey," dedi kont, "gördüğünüz gibi sadece kamaval başladı, çabuk giyinelim."

"Gerçekten de," diye yanıt verdi Franz konta, "tüm bu korkunç sahneden sadece bir düşün izleri kaldı."

"Bu düşten başka bir şey değil, yaşadığınız sadece bir karabasan."

"Evet, benim için; ama ya hükümlü için?"

"Onun için de bir düş; sadece o uykuda kaldı oysa siz uyandınız, ikinizden hanginizin ayrıcalıklı olduğunu kim söyleyebilir?"

"Ya Peppino ne oldu?" diye sordu Franz.

"Peppino en ufak bir kibir taşımayan anlayışlı bir oğlan; kendileriyle ilgilenilmediğinde öfkelenen insanların her zaman yaptığının tersine, herkesin dikkatinin arkadaşının üstünde toplandığını görünce çok mutlu oldu; bunun sonucu olarak da kendisine eşlik eden saygıdeğer papazlara bir teşekkür bile etmeden, kalabalığa karışarak izini kaybettirmek için bu eğlenceden yararlandı. Aslında insanoğlu çok nankör ve çok bencil bir hayvan... Ama haydi giyinin; bakın, Mösyö de Morcerf gördüğünüz gibi size örnek oluyor."

Gerçekten de Albert, dalgın bir biçimde, siyah pantolonunun ve cilalı çizmelerinin üstüne taftadan pantolonunu geçiriyordu.

"Söyleyin Albert," diye sordu Franz, "bu çılgınlıklar keyfinizi yerine getirdi mi? Haydi, yanıt verin."

"Hayır," dedi Albert, "ama aslında böyle bir şey gördüğüm için rahatladım ve sayın kontun ne demek istediğini anladım: insan bir kez böyle bir gösteriye alışabilirse artık bu heyecan veren tek şey oluyor."

"Sadece o anda karakter incelemeleri yapılabileceğini hesaba katmazsak," dedi kont;

"idam sehpasının ilk basamağında ölüm tüm yaşam boyunca taşıdığınız maskeyi söküp atar ve gerçek yüzünüz ortaya çıkar. Andrea'nın yüzünü seyretmenin hoş olmadığını kabul etmek gerekir... İğrenç alçak!.. Giyinelim beyler, giyinelim!"

Franz'ın züppelik etmesi ve iki arkadaşının ona gösterdiği yoldan gitmemesi gülünç kaçacaktı. O da giysisini üstüne geçirdi ve kesinlikle yüzünden daha soluk olmayan maskesini taktı.

Giyinmeleri bitince aşağı indiler. Konfeti ve çiçek dolu araba kapıda bekliyordu.

Sıraya geçtiler.

Bu yaşananlardan daha eksiksiz bir karşıtlık düşüncesine varmak zordur. Popolo meydanında karamsar ve sessiz ölüm gösterisinin yerine, çılgın ve gürültülü bir âlem sergileniyordu. Bir maske kalabalığı her yandan taşarak, kapılardan sızarak, pencerelerden inerek meydana çıkıyor; soytarılarla, palyaçolarla, kukuletalı giysililerle, markilerle, Transteverelilerle, şövalyelerle, köylülerle dolu arabalar sokağın her köşesinden fırlıyordu: hepsi çığlıklar atıyor, itişip kakışıyor, içi un dolu yumurtalar, konfetiler, çiçekler atıyor, dostlarına ve yabancılara, tanıdıklarına ve tanımadıklarına laf atıyor, şeker atıyor, kimse kimseye kızmayı düşünmüyor, bir kişi bile bunların karşısında gülmekten başka bir şey yapmıyordu.

Franz ve Albert şiddetli bir acıdan sonra oyalamak için bir zevk ve eğlence âlemine götürülen, içtikçe ve sarhoş oldukça geçmiş ile bugün arasında giderek bir perdenin kalınlaştığını hisseden insanlar gibiydiler. Hep görüyorlardı ya da görmüş olduklarının yansımasını içlerinde hissetmeye devam ediyorlardı. Ama yavaş yavaş genel bir sarhoşluk onları da esir aldı: zaten sallantıda olan akılları tümüyle başlarından gidecekmiş gibi hissediyorlardı; bu gürültünün, bu hareketin, bu baş dönmesinin bir parçası olmak için garip bir ihtiyaç duyuyorlardı. Yandaki arabadan atılan ve Morcerf'e isabet eden ve iki arkadaşı gibi onu da toza bulayan bir avuç konfeti, boynunu ve yüzünün maskenin örtmediği tüm bölümlerini yüz tane iğne atılmış gibi acıttı ve sonunda onu karşısına çıkan tüm maskelilerin katıldığı genel çekişmeye sürükledi. O da arabada ayağa kalktı, ellerini torbanın içine daldırdı ve elinden gelen tüm becerisi ve gücüyle yumurtaları ve şekerleri yandakilere attı.

İşte o zaman mücadele şiddetlendi. Gözlerinin önündeki rengarenk, hareketli, deli dolu gösteri onları öylesine eğlendiriyordu ki yarım saat önce gördüklerinin anısı iki gencin kafasından tümüyle silindi. Monte Cristo Kontuna gelince, daha önce de söylediğimiz gibi o hiçbir zaman, bir an bile etkilemiş görünmemişti.

Gerçekten de tümü halılarla döşenmiş balkonları, hepsi kumaşlara bürünmüş pencereleriyle dört ya da beş katlı sarayların iki yanında boydan boya sıralandığı bu güzel ve büyük Cours sokağını, bu balkonları, bu pencereleri, üç yüz bin kişiyi bulan Romalı, İtalyan ve dünyanın dört bir yanından gelmiş yabancı izleyicileri kafanızda canlandırın: bir araya gelmiş tüm soylular sınıfını, doğuştan, parayla ya da dehayla soylu olmuşları, bu gösterinin etkisinde kalıp balkonlardan aşağı eğilen, pencerelerden dışarı sarkan, geçen arabaların üstüne konfeti yağdıran, karşılığında da çiçek demetleri alan güzel kadınları düşünün; aşağı atılan badem şekerleri ve yukarı fırlatılan çiçeklerle yoğunlaşmış havayı,

sonra sokak taşlarının üzerinde tuhaf giysiler içinde neşeli, dur durak bilmeyen, çılgın bir kalabalığı hayal edin: ortalıkta gezinen dev lahanaları, insan bedenleri üstünde böğüren manda kafalarını, arka ayakları üzerinde yürür gibi görünen köpekleri, tüm bunların ortasında çıkarılan bir maskeyi ve Callot tarafından düşlenmiş Aziz Antoine'ın bu günahında büyüleyici yüzünü gösteren, izlemek istediğiniz ama düşlerdekine benzer şeytanların sizden ayırdığı bir Astarte'yi[98] düşünün, o zaman Roma karnavalının ne olduğu konusunda küçük bir fikir edinmiş olursunuz.

İkinci turdan sonra kont arabayı durdurdu ve arkadaşlarından, arabayı onlara bırakıp ayrılmak için izin istedi. Franz gözlerini kaldırdı: Rospoli Sarayı'nın karşısında idiler; ortadaki pencerede, kırmızı haçlı beyaz damasko gerilmiş olanında, mavi bir kukuletalı giysi göze çarpıyordu, Franz ister istemez, bu giysinin altında Argentina tiyatrosundaki güzel Yunanlı kadının olduğunu düşündü.

"Beyler," dedi kont yere atlayarak, "oyuncu olmaktan yorulup yeniden izleyici olmak istediğinizde pencerelerimde yerinizin hazır olduğunu biliyorsunuz. Bu arada arabacım, arabam ve hizmetçilerim emrinizdedir."

Kontun arabacısının büyük bir ciddiyetle, *Ayı ve Paşa*'daki Odry'ninkine benzer siyah ayı postundan bir giysi içinde, arabanın arkasında duran iki hizmetçinin de üstlerine kusursuz bir biçimde uyan yeşil maymun kılığında olduklarını, onlara uyan maskeler taktıklarını, bu maskelerle geçenlere yüzlerini gözlerini oynattıklarını söylemeyi unuttuk.

Franz nazik daveti için konta teşekkür etti: Albert'e gelince, kafiledeki zorunlu dinlenmelerden birinde, kontun arabası gibi durmuş, içi Romalı köylü kadınlarla dolu bir arabayla cilveleşiyor, arabanın üstüne çiçekler atıyordu.

Ne yazık ki kafile yeniden hareket etti ve Albert Popolo meydanına inerken, ilgisini çeken araba Venedik Sarayı'na doğru çıkıyordu.

"Ah! sevgili dostum!" dedi Franz'a, "görmediniz mi?.."

"Neyi?" diye sordu Franz.

"Bakın, Romalı köylü hanımlarla dolu şu arabayı."

"Hayır."

"Ben bunların çok güzel kadınlar olduğundan eminim."

"Maskeli olmanız ne büyük şanssızlık sevgili Albert," dedi Franz, "aşkta uğradığınız düş kırıklıklarını onarmanın tam zamanıydı!"

"Ah!" diye yanıt verdi Albert yarı gülerek yarı inanarak, "dilerim kamaval beni biraz avutmadan son bulmaz."

Albert'in bu umuduna karşın, bütün gün, Roma köylülerinin arabasına iki üç kez rastlamanın dışında hiçbir serüven yaşanmadı. Bu karşılaşmaların birinde ya rastlantıyla ya da Albert'in hesaplamasıyla maskesi düştü.

Bu karşılaşmada çiçeklerden kalanları aldı ve arabaya attı.

Kuşkusuz Albert'in sevimli köylü kılığı içinde güzel olduğunu düşündüğü kadınlardan biri bu incelikten etkilenmişti, çünkü o da iki arkadaşın arabası yeniden geçerken ona bir menekşe demeti attı.

Albert demete doğru atıldı. Franz, bu demetin kendisine gelmesi için hiçbir neden olmadığını düşünerek, demeti Albert'e bıraktı. Albert onu utkuyla yakasına taktı ve araba mutlu bir biçimde yoluna devam etti.

"İşte bir serüvenin başlangıcı!" dedi Franz.

"İstediğiniz kadar gülün," diye yanıt verdi Albert, "bu demeti yakamdan hiç çıkarmayacağım."

"Doğrusu ben de öyle sanıyorum!" dedi Franz gülerek, "bu bir kendini tanıtma işareti."

Şaka zaten biraz sonra gerçek niteliği kazandı çünkü hep sırayı izledikleri için Franz ve Albert yeniden *contadine*[99] arabasıyla karşılaştılar, Albert'e demeti atan kadın çiçeği yakasında görünce el çırptı.

"Bravo, sevgili dostum, bravo!" dedi Franz Albert'e, "işte bu çok güzel bir gelişme! Yanınızdan ayrılmamı ister misiniz? Yalnız olmak sizin için daha hoş olmaz mı?"

"Hayır," dedi Albert, "hiç acele etmeyelim; opera balosu için söylediğimiz gibi, ilk seferinde, saatin altında randevu vererek budala gibi tanınmak istemem. Eğer güzel köylü hanım daha ileri gitmek isterse onu yarın buluruz ya da o bizi bulur. O zaman bana varlığını belirtir, ben de ne yapacağımı anlarım."

"Aslında sevgili Albert," dedi Franz, "siz Nestor gibi bilge, Ulysses kadar ihtiyatlısınız; eğer sizin Kirke'niz[100] bir gün sizi herhangi bir hayvana dönüştürebilirse, ya çok usta ya da çok güçlü olması gerekecek."

Albert haklıydı. Güzel yabancı kuşkusuz oyunu o gün daha ileri götürmemeye karar vermişti; çünkü gençler ne kadar tur yaptılarsa da aradıkları arabayı görmediler: kuşkusuz yan yollardan birine girip, gözden kaybolmuştu.

O zaman Rospoli Sarayı'na döndüler, ama kont da, mavi kukuletalı giysinin sahibi ile birlikte ortada görünmüyordu. Sarı damasko gerilmiş iki pencere kuşkusuz davet etmiş olduğu kişilerle hâlâ doluydu.

O anda maskeli eğlencenin açılışını haber vermiş olan aynı çan bu kez bitiş için çaldı. Corso'daki sıra hemen bozuldu ve bir dakikada tüm arabalar yan sokaklarda yok oldular.

Franz ve Albert o sırada Maratte yolunun karşısındaydılar.

Arabacı hiçbir şey söylemeden yolu geçti, Poli Sarayı boyunca ilerleyerek İspanya meydanına geldi ve otelin önünde durdu.

Patron Pastrini konuklarını karşılamak için kapının eşiğinde göründü.

Franz'ın ilk yaptığı şey kont hakkında bilgi almak ve onu zamanında alamadıkları için üzüntülerini dile getirmek oldu, ama Pastrini, Monte Cristo Kontunun kendisi için ikinci bir araba ısmarladığını ve bu arabanın onu saat dörtte Rospoli Sarayı'ndan almaya gittiğini söyleyerek onu rahatlattı. Bunun dışında, kont tarafından onun Argentina tiyatrosundaki locasının anahtarını iki arkadaşa vermekle görevlendirilmişti.

Franz, Albert'e neler yapacağı konusunda sorular sordu, ama Albert'in tiyatroya gitmeyi düşünmeden önce uygulamaya koyacağı büyük tasarıları vardı; bu nedenle de yanıt vermek yerine patron Pastrini'nin ona bir terzi bulup bulamayacağını öğrenmek istedi.

"Bir terzi mi?" diye sordu otelci, "ne için?"

"Yarına kadar bize olabildiği kadar zarif Roma köylüsü giysileri hazırlaması için," dedi Albert.

Patron Pastrini başını salladı.

"Yarına kadar iki giysi hazırlamak ha!" diye bağırdı Pastrini, "Ekselanslarından özür dilerim, işte ancak bir Fransızın isteyeceği şey; iki giysi! Sekiz gün sonrası için de olsa, tanesine bir ekü ödeseniz bile bir yeleğe altı düğme dikmeye razı olacak bir terzi bulamazsınız."

"O zaman istediğim giysileri bulmaktan vaz mı geçmeliyim?"

"Hayır, çünkü bu giysileri hazır dikilmiş olarak bulacağız. Bırakın bu işle ben ilgileneyim, yarın uyandığınızda sizi hoşnut edecek bir şapka, ceket ve pantolon koleksiyonu bulacaksınız."

"Sevgili dostum," dedi Franz Albert'e, "bu işi ev sahibimize bırakalım, bize daha önce de çareleri tükenmeyen biri olduğunu kanıtladı; rahatça akşam yemeğimizi yiyelim, yemekten sonra da *Cezayir'de Bir İtalyan Kızı*'nı görmeye gidelim."

"*Cezayir'de Bir İtalyan Kızı*'na gidelim, öyle olsun," dedi Albert; "ama bilin ki patron Pastrini, ben ve mösyö," diye devam etti Franz'ı göstererek, "istediğimiz giysilerin yarın burada olmasına çok önem veriyoruz."

Otelci bir kez daha konuklarına hiçbir şey için kaygılanmamalarını söyledi; bunun üzerine Franz ve Albert palyaço kılıklarından kurtulmak için yukarı çıktılar.

Albert kendininkini çıkarırken menekşe demetini büyük bir özenle göğsüne bastırdı: bu ertesi gün için kendini tanıtma işaretiydi.

İki dost sofraya oturdular; ama yemek yerken Albert patron Pastrini'nin aşçısı ile Monte Cristo Kontunun aşçısının yetenekleri arasındaki önemli farkı belirtmekten kendini alamadı. Doğrusu konta karşı önyargılı gibi görünmesine karşın, bu gerçek, Franz'ı kıyaslamanın hiç de patron Pastrini'nin aşçısından yana olmadığını itiraf etmek zorunda bıraktı.

Tatlı yerken, hizmetçi, gençlerin arabayı hangi saatte istediklerini sordu. Albert ve Franz gerçekten saygısızlık etmekten korkarak birbirlerine baktılar. Hizmetçi anladı.

"Ekselansları Monte Cristo Kontu arabanın tüm gün sinyorların hizmetlerinde olması için emir verdiler; sinyorlar çekinmeden arabayı alabilirler."

Gençler kontun nezaketinden sonuna kadar yararlanmaya karar verdiler ve giriştikleri mücadeleler sonucu az da olsa buruşmuş olan gündüz giysilerini gece giysileri ile değiştirirken atların arabaya koşulması emrini verdiler.

Bu önlemi de aldıktan sonra Argentina tiyatrosuna gittiler ve kontun locasına yerleştiler.

Birinci perde sırasında Kontes G... locasına girdi; hemen bir gün önce kontu gördüğü tarafa doğru baktı ve yirmi dört saat önce hakkında Franz'a o kadar garip düşüncelerini açıkladığı kişinin locasında Albert ve Franz'ı fark etti.

Cep dürbününü o kadar ısrarlı bir biçimde üzerlerinde tuttu ki Franz onun merakını

daha uzun süre gidermemenin acımasızlık olacağını anladı; İtalyan izleyicilere, gösteri salonunu konuk ağırlama salonuna dönüştürme ayrıcalığı tanıyan âdete uyarak iki dost kontese saygılarını sunmaya gitmek için localarından ayrıldılar.

Kontesin locasına girer girmez kontes Franz'a onur koltuğuna oturmasını işaret etti.

Albert de arkaya oturdu.

"Pekala," dedi kontes, Franz yerine oturur oturmaz, "yeni kont Ruthwen ile tanışmakta oldukça aceleci davranmış ve onunla çok iyi dost olmuş görünüyorsunuz, öyle mi?"

"Söylediğiniz kadar içlidışlı olmasak da, sayın kontes, bütün gün kontun inceliğinden bolca yararlandığımızı yadsıyamayacağım."

"Nasıl bütün gün?"

"Doğrusu, sözcük bu: bu sabah kahvaltı önerisini kabul ettik, tüm maskeli eğlence boyunca arabasıyla Corso'yu dolaştık ve bu akşam gösteri için locasına geldik."

"Onu tanıyorsunuz, öyleyse?"

"Hem evet hem hayır."

"Bu nasıl oluyor?"

"Bu çok uzun bir öykü."

"Bana anlatacak mısınız?"

"Sizi çok korkutacaktır."

"İşte bir bahane daha."

"En azından bu öykünün sonunun gelmesini bekleyin."

"Olur, tamamlanmış öyküleri severim. Bu arada onunla nasıl ilişki kurdunuz? Sizi onunla kim tanıştırdı?"

"Hiç kimse; tersine o gelip bizimle tanıştı."

"Ne zaman?"

"Dün akşam, sizden ayrıldıktan sonra."

"Kimin aracılığıyla?"

"Ah! Tanrım! otelcimizin incelikten çok uzak olan aracılığıyla."

"O da sizin gibi İspanya Oteli'nde mi kalıyor?"

"Sadece aynı otelde değil aynı sahanlıkta."

"Adı ne? Kuşkusuz adını biliyorsunuzdur."

"Elbette, Monte Cristo Kontu."

"Bu nasıl ad? Bir soylu adı değil."

"Hayır, bu satın aldığı bir adanın adı."

"O bir kont mu?"

"Toscana Kontu."

"Ne yapalım, diğerleri gibi bunu da sineye çekelim," dedi Venedik civarının en eski ailelerinin birinden gelen kontes; "nasıl bir adam?"

"Bunu Vikont de Morcerf'e sorunuz."

"Duydunuz mu mösyö, bana sizi referans veriyorlar," dedi kontes.

"Onu sevimli bulmamak güç beğenir biri olmak demektir," diye yanıt verdi Albert;

"on yıllık bir dost bile onun bize yaptıklarından fazlasını yapmazdı ve bunları gerçek bir beyefendi olduğunu gösteren bir incelik, kibarlık ve çelebilikle yaptı."

"Haydi bakalım," dedi kontes gülerek, "benim vampirimin sadece milyonlarını kendine affettirmek isteyen yeni zenginlerden biri olduğunu ve Mösyö de Rothschild ile karıştırılmamak için Lara'nın ilgisini çekmeye çalıştığını göreceksiniz. Ya o kadını, onu gördünüz mü?"

"Hangi kadını?" diye sordu Franz gülümseyerek.

"Dünkü güzel Yunanlı'yı."

"Hayır. Sanırım guzlasının sesini duyduk, ama hiç ortaya çıkmadı."

"Yani, ortaya çıkmadı derken, sevgili Franz," dedi Albert, "sadece gizemli kaldı demek istiyorsunuz. Beyaz damasko gerilmiş penceredeki mavi dominolunun kim olduğunu sanıyorsunuz?"

"Beyaz damasko gerilmiş pencere neredeydi?" diye sordu kontes.

"Rospoli Sarayı'nda."

"Kontun Rospoli Sarayı'nda üç penceresi mi vardı?"

"Evet. Cours sokağından geçtiniz mi?"

"Elbette."

"O zaman sarı damasko gerilmiş iki pencere ile kırmızı haçlı beyaz damasko gerilmiş bir pencere fark etmediniz mi? Bu üç pencere kontundu."

"Demek öyle! Bu adam bir Hint prensi mi? Rospoli Sarayı'nda yani Corso'nun en güzel yerinde sekiz günlük karnaval süresince böyle üç pencerenin neye malolduğunu biliyor musunuz?"

"İki ya da üç yüz Roma eküsü."

"İki ya da üç bin diyelim."

"Hay Allah!"

"Ona bu iyi geliri sağlayan adası mı?"

"Adası mı? Ada ona bir bajocco[101] getirmez."

"O zaman onu neden satın aldı?"

"Fantezi olsun diye."

"Biraz tuhaf biri galiba, öyle değil mi?"

"Doğrusu bana oldukça garip göründü. Eğer Paris'te otursaydı, bizim gösterilerimize gelseydi, sevgili dostum, onun ya kötü şakalar yaparak caka satan biri ya da edebiyatın yitirdiği zavallı bir yaratık olduğunu söylerdim; aslında bu sabah Didier ya da Antony'ye[102] yaraşır iki ya da üç çıkış yaptı."

O anda içeri bir ziyaretçi girdi ve âdet olduğu gibi Franz yerini yeni gelene bıraktı; bu durum, yer değiştirmeyle birlikte konuşma konusunun da değişmesini sağladı.

Bir saat sonra iki dost otele dönüyorlardı. Patron Pastrini onların ertesi günkü giysileri ile ilgilenmişti, ve onlara, akıllıca girişimlerinden hoşnut kalacakları konusunda söz verdi.

Gerçekten de ertesi gün saat dokuzda yanında sekiz on tane Roma köylüsü giysisi

yüklenmiş bir terziyle Franz'ın odasına giriyordu. İki arkadaş birbirinin aynı, üstlerine hemen hemen uyan iki giysi seçtiler ve otelcilerine, her birinin şapkasına yirmi metre kadar kurdele diktirme ve bayram günlerinde halktan erkeklerin bellerine sardıkları canlı renkli ve enlemesine şeritleri olan güzel ipek eşarplardan iki tane bulma görevi verdiler.

Albert yeni giysisinin üstünde nasıl durduğunu görmek için acele ediyordu: giysi, mavi kadifeden bir kısa pantolon ve bir ceket, kenarları işlemeli çoraplar, tokalı ayakkabılar ve ipek bir yelekten oluşuyordu. Albert bu güzel görünümlü giysi ile daha da hoş görünüyordu; kemeri ince belini sıkınca, hafif yana yatmış şapkasından omzunun üzerine dalga dalga kurdele sarkınca, Franz giysilerin bazı uluslara fiziksel üstünlük sağladığını itiraf etmek zorunda kaldı. Canlı renkli uzun giysileriyle eskiden o kadar güzel görünümlü olan Türkler şimdi düğmeli mavi redingotları ve onları kırmızı mühürlü şarap şişelerine benzeten Yunan takkeleriyle itici değiller miydi?

Franz aynanın karşısında hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek kadar açık bir hoşnutlukla kendine gülümseyen Albert'e iltifatlar etti.

Monte Cristo Kontu içeri girdiğinde bu durumdaydılar.

"Beyler," dedi kont, "keyifli bir arkadaş ne kadar hoş olursa olsun özgürlük ondan daha hoştur, size bugün ve bundan sonraki günler için dün kullandığınız arabayı emrinize verdiğimi söylemeye geldim. Otelcimiz burada bekleyen üç dört arabamın olduğunu size söylemiş olmalı; beni bundan yoksun bırakmayınız: ister eğlence için ister iş için olsun, arabayı istediğiniz gibi kullanınız. Birbirimize söyleyecek şeyler olduğunda Rospoli Sarayı'nda buluşuruz."

İki genç ona biraz karşı çıkmaya çalıştılar, ama kendilerine bu kadar hoş gelen bir öneriyi geri çevirmek için gerçekten iyi bir nedenleri yoktu. Sonunda kabul ettiler.

Monte Cristo Kontu büyük bir kolaylıkla konudan konuya atlayarak yaklaşık çeyrek saat onlarla kaldı. Daha önce de fark ettiğimiz gibi tüm ülkelerin edebiyatları hakkında fikir sahibiydi. Salonunun duvarlarına bir göz atmak, onun bir resim meraklısı olduğunu, geçerken söylediği gelişigüzel birkaç söz bilimin de ona yabancı olmadığını Franz ve Albert'e kanıtlamıştı; özellikle kimya ile uğraşmış gibi görünüyordu.

İki arkadaş, kontun onlara verdiği yemeğe karşılık onu yemeğe çağırmayı düşünmüyorlardı; onun kusursuz sofrasına karşı patron Pastrini'nin her zamanki sıradan sofrası ona kötü yapılmış bir şaka gibi olacaktı. Bunu ona açık açık söylediler, kont onların inceliklerine değer veren bir adam olarak özürlerini kabul etti.

Albert kontun davranışları karşısında çok mutluydu, sadece bildikleri onu gerçek bir soylu olarak kabul etmesini engelliyordu. Arabadan istediği gibi yararlanma özgürlüğü onu neşeye boğuyordu: güzel köylü kadınlara göz koymuştu; onlar bir gün önce onun karşısına çok zarif bir arabayla çıktıkları için bu noktada onlarla eşit koşullar içinde görünmekten pek hoşnuttu.

Saat bir buçukta iki genç aşağı indiler; arabacı ve iki uşak, hayvan postlarının üstüne üniformalarını giymeyi düşünmüşlerdi, bu onlara bir gün öncesine göre daha da gülünç bir hava vermişti, bu nedenle Franz ve Albert'den itifatlar aldılar.

Albert duygusallıkla, yakasına solmuş menekşe demetini takmıştı.

İlk çan sesini duyduklarında yola koyuldular ve Vittoria yolunu izleyerek Cours sokağına gittiler.

İkinci turda palyaçolarla dolu bir arabadan atılan ve kontun arabasına düşen taze bir menekşe demeti Albert'e gösterdi ki kendisi ve dostu gibi bir gün önceki köylü kadınlar da kılık değiştirmişlerdi ve ya rastlantısal olarak ya da onları harekete geçiren duyguya benzer bir duyguyla, erkekler nasıl zarif bir biçimde giyinmişlerse onlar da aynı şeyi yapmışlardı.

Albert taze demeti eskisinin yerine taktı ama solmuş demeti elinde tuttu; yeniden arabayla karşılaştığında onu sevgiyle dudaklarına götürdü: sadece bunu ona atmış olanı değil, çılgın arkadaşlarını da çok eğlendirmiş gibiydi bu hareket.

Gün hiç de bir öncekinden daha az hareketli değildi; iyi bir gözlemcinin burada gürültü ve neşenin artmış olduğunu söylemesi bile olasıydı. Bir an kont pencerede görünür gibi oldu, ama araba tekrar geçtiğinde o çoktan kaybolmuştu.

Doğal olarak Albert ile menekşe demetli palyaço arasında karşılıklı cilveleşmeler bütün gün sürdü.

Franz akşam otele döndüğünde, elçilikten gelmiş bir mektup buldu; ertesi gün papa hazretleri tarafından kabul edilme onuruna sahip olacağını haber veriyordu. Daha önce Roma'ya yaptığı her yolculukta aynı lütfu rica etmiş ve elde etmişti; Hıristiyan dünyasının başkentinde tüm erdemlerin en az rastlanan örneğini vermiş olan Aziz Pius'un[103] ardından gelenlerden birinin önünde eğilerek saygılarını sunmadan, başka bir yere gitmek istememişti.

O gün onun karnavalı düşünmesi söz konusu olamazdı; çünkü XVI. Gregorius adlı bu kutsal ve soylu ihtiyarın karşısında eğilmeye her zaman derin bir heyecanla dolu bir saygıyla hazırlanılırdı.

Franz Vatikan'dan çıkınca, Cours sokağından geçmeyi bile düşünmeden dosdoğru otele geldi. Dindarca düşünceler içindeydi, bunların yanında maskeli eğlencenin çılgınlıkları bir saygısızlık olurdu.

Saat beşi on geçe Albert döndü. Neşesinin doruğundaydı; soytarı kılığındaki kadın yeniden köylü kılığına girmiş ve Albert'in arabasıyla karşılaştığında maskesini çıkarmıştı.

Kadın çok güzeldi.

Franz, Albert'e en içten iltifatlarını sundu; o da bunları hak etmiş biri gibi kabul etti. Albert bazı benzersiz kibarlık belirtilerine bakarak, güzel yabancı kadının en yüksek aristokrat sınıfa ait olduğunu anladığını söylüyordu.

Ertesi gün ona yazmaya karar verdi.

Franz, bu sırrı öğrenirken Albert'in ondan bir şey ister gibi göründüğünü, ama bu isteği ona açmakta kararsız kaldığını fark etti. Onun mutluluğu için elinden gelen her şeyi yapabileceğini ona açıklayarak üsteledi. Albert dostça bir nezaketin gerektirdiği kadar nazlandı: sonunda ertesi gün arabayı tek başına ona bırakırsa kendisine büyük bir iyilik etmiş olacağını Franz'a itiraf etti.

Albert, güzel köylü kadının maskesini çıkarınakla gösterdiği büyük inceliği dostunun yokluğuna bağlıyordu.

Franz'ın, merakını tatmin edecek hoşlukta, hem de özsaygısı için son derece okşayıcı görünen bir serüveni yaşarken onu engelleyecek kadar bencil olmadığını anlıyoruz. Franz, saygıdeğer arkadaşının kusursuz boşboğazlığını, yakaladığı bu güzel şansı en küçük ayrıntısına varıncaya dek ona anlatacağından emin olacak kadar iyi biliyordu; iki üç yıldır İtalya'nın her köşesini dolaşmasına karşın hiçbir zaman kendisi için buna benzer bir oyun tasarlama şansı olmamıştı, bu yüzden böyle bir durumda işlerin nasıl olup bittiğini öğrenmekten hiç de rahatsız değildi.

Albert'e ertesi gün Rospoli Sarayı'nın pencerelerinden gösteriyi seyretmekle yetineceğine söz verdi.

Gerçekten de ertesi gün Albert'in birçok kez geçtiğini gördü. Kuşkusuz aşk nağmelerinin taşıyıcısı olma işlevini yüklediği büyük bir çiçek demeti taşıyordu. Franz aynı ilgi çekici demeti beyaz kamelyaların ortasında, pembe saten giysili güzel bir kadın palyaçonun ellerinde gördüğünde bu olasılık kesinliğe dönüştü.

Akşam artık bu bir neşe değil kendinden geçme haliydi. Güzel yabancının kendisine aynı yolla yanıt vereceğinden Albert'in hiç kuşkusu yoktu. Franz ona tüm bu gürültünün kendisini yorduğunu ve ertesi günü, akşama kadar albümlerine bakarak, notlar alarak geçirmeye karar verdiğini söyleyerek o daha belirtmeden onun isteklerini yerine getirmiş oldu.

Zaten Albert tahminlerinde yanılmamıştı: ertesi gün akşam Franz onun bir anda, bir köşesinden tuttuğu bir kağıt parçasını sağa sola sallayarak odasına girdiğini gördü.

"Bakın bakalım," dedi "yanılmış mıyım?"

"Yanıt mı verdi?" diye çığlık attı Franz.

"Okuyunuz."

Bu sözcük anlatılması olanaksız bir ses tonuyla söylenmişti. Franz pusulayı aldı ve okudu:

Salı akşamı saat yedide Pontefici yolunun karşısında arabanızdan ininiz ve sizin moccoletto'nuzu kapıp götürecek olan Romalı köylü kadını izleyiniz. San-Giocomo Kilisesi'nin ilk basamağına geldiğinizde sizi tanıyabilmesi için, soytarı giysinizin omzunun üstüne pembe bir kurdele takınız.

O zamana kadar beni bir daha görmeyeceksiniz.

Sabırlı ve ketum olun.

"Pekala!" dedi Franz'a okuması bitince, "buna ne diyorsunuz dostum?"

"İşlerin çok hoş bir serüven niteliği kazandığını düşünüyorum," diye yanıt verdi Franz.

"Ben de öyle düşünüyorum," dedi Albert, "korkarım ki Dük de Bracciono'nun balosuna yalnız gitmek zorunda kalacaksınız."

Franz ve Albert o sabah ünlü Romalı bankacıdan birer çağrı almışlardı.

"Dikkatli olun dostum Albert," dedi Franz, "tüm soylular dükün evinde olacak; eğer sizin güzel yabancı gerçekten soyluysa orada bulunmak zorunda kalacaktır."

"Orada olsun olmasın, benim onun hakkındaki düşüncelerim değişmedi," diye devam etti Albert. "Pusulayı okudunuz mu?"

"Evet."

"İtalya'da mezzo cito kadınlarının aldığı kötü eğitimden haberiniz var mı?"

Burjuvaziye burada böyle denir.

"Evet." diye yanıt verdi yine Franz.

"O zaman bu pusulayı yeniden okuyun, yazıyı inceleyin ve bana bir dil ya da yazım yanlışı gösterin."

Gerçekten de yazı çok güzeldi ve yazım kusursuzdu.

"Siz Tanrı'nın şanslı kulusunuz," dedi Franz Albert'e, ikinci kez pusulayı ona uzatarak.

"İstediğiniz kadar gülün, rahat rahat alay edin," dedi Albert, "ben âşık oldum."

"Aman Tanrım! beni korkutuyorsunuz!" diye bağırdı Franz, "sadece Bracciono'nun balosuna yalnız gitmekle kalmayacağım, Floransa'ya da yalnız döneceğim sanırım."

"Eğer yabancı kadınım güzel olduğu kadar sevimli ise en az altı hafta daha Roma'da kalacağım demektir. Roma'ya hayranım ve arkeolojiye karşı her zaman belirgin bir eğilimim olmuştur."

"Bunun gibi bir iki karşılaşma daha olursa sizi Yazıtlar ve Edebiyat Akademisi'nin üyesi olarak görmeyi umut ediyorum."

Kuşkusuz Albert ciddi ciddi, akademi üyesi olarak hakları konusunda tartışmaya niyetliydi, ama iki gence yemeğin hazır olduğunu haber vermeye geldiler. Aşk Albert'in iştahını hiç kesmiyordu. Tartışmayı yemekten sonraya bırakarak o da arkadaşı gibi sofraya koştu.

Yemekten sonra Monte Cristo Kontunun geldiğini haber verdiler. Gençler iki günden beri onu görmemişlerdi. Patron Pastrini bir iş için Civita-Vecchia'ya çağrıldığını söylemişti... Bir gece önce gitmişti ve geleli sadece yarım saat olmuştu.

Kont çok canayakındı; ya kendini iyi denetlediği için ya da daha önce bazı durumlarda bir iki kez acı sözlerinde açığa çıkan tatlı sert duyarlığı uyandıracak bir neden olmadığından, neredeyse herkes gibiydi. Bu adam Franz için gerçek bir bilmeceydi. Kont, genç gezginin onu tanımış olmasından kuşku duymuyor olmalıydı; yine de yeniden karşılaşmalarından bu yana ağzından onu daha önce gördüğünü anımsatacak tek bir sözcük bile çıkmamıştı. Öte yandan Franz her ne kadar ilk görüşmelerine ilişkin bir anıştırmada bulunmayı istese de, kendisine ve dostuna karşı bunca ince davranışta bulunmuş olan bir adama karşı kabalık etme korkusu onu engelliyordu; bu nedenle o da kont gibi ihtiyatlı davranmaya devam etti.

Kont iki arkadaşın Argentina tiyatrosunda bir loca ayırtmak istediklerini ve her yerin daha önceden tutulduğu yanıtını aldıklarını öğrenmişti.

Bu nedenle onlara kendi locasının anahtarını getirmişti. En azından ziyaretinin görünürdeki gerekçesiydi bu.

Franz ve Albert, kontu bu seyirden mahrum bırakmış olacaklarını ileri sürerek biraz karşı çıktılar, ama kont onlara bu akşam Palli tiyatrosuna gideceğini, onlar yararlanmazlarsa Argentina tiyatrosundaki locasının boş kalacağını söyledi.

Bu güvence üzerine iki arkadaş öneriyi kabul etmeye karar verdiler.

Franz kontu ilk gördüğünde onu çok etkileyen soluk rengine yavaş yavaş alışmıştı. Soluk renginin, tek kusuru ya da belki en önemli niteliği olduğu sert yüzünün güzelliğinin hakkını teslim etmekten kendini alamıyordu. Franz'ın gerçek bir Byron kahramanı olarak onun karanlık yüzünü Manfred'in omuzları üstünde ya da Lara'nın başlığı altında gözünün önüne getirmeden, ona bakması demeyelim ama, onu düşünmesi olanaksızdı. Acı veren bir düşüncenin sürekli varlığını gösteren bir kırışıklık vardı alnında; ruhun en gizli köşelerini okuyan ateşli gözleri, ağzından çıkan sözcüklere, dinleyenlerin belleklerinde iyice yer edecek özel bir nitelik veren kibirli ve alaycı dudakları vardı.

Kont artık genç değildi; en azından kırk yaşındaydı, yine de bir arada bulunduğu gençlerden üstün olacak kadar kendini yetiştirdiği çok iyi anlaşılıyordu. Gerçekten de İngiliz şairinin düşsel kahramanlarıyla son bir benzerliği de kontun etkileme yeteneğine sahip gibi görünmesiydi.

Albert durmadan Franz ile kendisinin böyle bir adama rastlamalarının mutluluğundan söz ediyordu. Franz daha az heyecanlıydı ama yine de üstün insanların, etrafındakilerin düşünceleri üzerinde yaptıkları etkiyi o da hissediyordu.

Kontun iki üç kez açığa vurduğu Paris'e gitme projesini düşünüyor ve ayrıksı özyapısı, belirgin yüzü ve büyük servetiyle kontun orada çok büyük bir etki yaratacağından hiç kuşku duymuyordu.

Yine de o geldiğinde Paris'te bulunmak istemiyordu.

Akşam, İtalya'daki tiyatrolarda her zaman olduğu gibi, şarkıları dinleyerek değil, ziyaretler yaparak ve konuşarak geçti. Kontes G... konuşma konusunu konta getirmek istiyordu, ama Franz ona haber vereceği çok daha önemli bir şey olduğunu söyledi, Albert'in gösterdiği yapmacık alçakgönüllülük gösterilerine karşın üç gündür iki dostun kafalarını kurcalayan tek konu olan önemli olayı kontese anlattı.

En azından gezginlere kulak verildiğinde bu oyunlara İtalya'da pek de az rastlanmadığı için kontes pek inanmamış gibi görünmedi ve Albert'i hoş bir biçimde bitecek gibi görünen bir serüvenin başlangıcı konusunda kutladı.

Tüm Roma'nın çağrılı olduğu Dük de Bracciano'nun balosunda buluşmaya söz vererek ayrıldılar.

Çiçek demetinin sahibi olan hanım sözünü tuttu: Ne ertesi gün ne de daha sonraki gün Albert'e hiçbir yaşam belirtisi göstermedi.

Nihayet, karnavalın son ve en curcunalı günü olan salı günü geldi. O gün tiyatrolar sabahın onunda açılırlar; çünkü akşamın sekizi geçtikten sonra Karem'e[104] girilir. Salı günü zaman, para ya da heyecan yokluğundan önceki şenliklere katılamamış herkes curcu-

nalı eğlencede yer alır, kendini zevk ve eğlencenin kollarına atar ve kendi gürültü ve hareketini genel velvele ve hareketlilikle bütünleştirir.

Franz ve Albert, saat ikiden saat beşe kadar, karşı sıradaki arabalarla, atların ayakları, arabaların tekerlekleri arasında dolaşan yayalarla birbirlerine avuç dolusu konfetiler atarak, bu korkunç itiş kakışın ortasında tek bir kaza, tek bir tartışma, tek bir kavga olmadan sırayı izlediler. İtalyanlar bu konuda üstün bir halk. Onlar için şenlik gerçek şenliktir. İtalya'da beş altı yıl yaşamış olan bu öykünün yazarı, bizim için her zaman bir çatışma nedeni oluşturacak bu olaylardan bir tekinin bile bir töreni bozduğunu anımsamıyor.

Albert palyaço giysisi ile çok beğeniliyordu. Omzunun üstünde uçları dizlerinin altına kadar inen pembe kurdeleden bir fiyonk vardı. Kendisi ile Franz arasında hiçbir karışıklık olmasın diye Franz Roma köylüsü kılığını giymişti yine. Gün ilerledikçe curcuna artıyordu; ne yollarda, ne arabalarda ne de pencerelerde, ne susan bir ağız ne de hareketsiz bir kol vardı; bu gerçekten de, haykırış gürültüsünden, bademşekeri, yumurta, portakal, çiçek yağmurundan oluşmuş bir insan fırtınasıydı.

Saat üçte hem Popolo meydanında hem Venedik Sarayı'nda yapılan atışların gürültüsü bu korkunç patırtıyı bastırarak yarışların başlayacağını haber verdi.

Moccolo'lar gibi, yarışlar da karnavalın son günlerinin özel bölümlerinden biridir. Bu top atışı gürültüsü üzerine arabalar hemen sıralarından çıktılar ve her biri bulundukları yere en yakın yan yola sığındılar.

Tüm bu gelişmeler zaten akıl almaz bir beceri ve olağanüstü bir çabuklukla ve polisin hiç kimseye yerini belirtmesi ya da yol göstermesi gerekmeden yapılıyordu.

Yayalar saraylara iyice yapışmışlardı, sonra at seslerinin ve kılıç şakırtılarının çıkardığı büyük bir gürültü duyuldu.

Yan yana dizilmiş on beş kişiden oluşan bir jandarma mangası dörtnala gidiyor, *barber*'lara[105] yer açmak için Cours sokağını enlemesine kat ediyor, insanları önüne katıp sürüklüyordu. Manga Venedik Sarayı'na ulaştığında yeni bir top atışı sokağın boş olduğunu haber verdi.

Neredeyse hemen arkasından büyük, genel, inanılmaz bir uğultunun ortasında üç yüz bin kişinin çıkardığı uğultudan ve sırtlarına atılan demir sertliğinde kestanelerden ürkmüş yedi ya da sekiz atın gölge gibi geçtiği görüldü; sonra Saint-Ange Şatosu'ndan üç el top atışı yapıldı: bu üç numaranın kazandığını haber vermek içindi.

Sonra arabalar, başka bir işaret verilmeden Corso'ya doğru geri geri giderek, besledikleri nehir yatağına hep birlikte akan, bir anlığına zaptedilmiş seller gibi tüm sokaklardan taşarak harekete geçtiler ve büyük dalga her zamankinden daha hızla iki granit kıyı arasına akmaya koyuldu.

Yalnızca, yeni bir velvele ve hareketlilik öğesi daha bu kalabalığa karışmıştı: Moccoli satıcıları sahneye çıkmışlardı.

Moccolo'lar ya da *moccoletto*'lar büyüklüklerine göre, paskalya mumundan mahzenlerde kullanılan mumlu fitil yumağına kadar, değişik irilikteki mumlardır ve Roma karnavalını sona erdiren büyük sahnenin oyuncularında karşıt iki düşünce oluşturur:

1) *Moccoletto*'sunu yanık tutabilme düşüncesi;

2) Başkalarının *moccoletto*'sunu söndürme düşüncesi.

Moccoletto da yaşam gibidir: İnsan ona sahip olacak tek yol bulmuştur, henüz Tanrı vergisidir yaşam.

Ama onu yok etmek için binlerce yol keşfetmiştir; bu çok büyük iş için şeytanın ona biraz yardım ettiği de doğrudur.

Moccoletto herhangi bir ışığa yaklaşınca yanar.

Ama *moccoletto*'yu söndürmek için yaratılmış binlerce yönteme, dev körüklere, koskocaman mum söndürücü külahlara, insanüstü yelpazelere ne demeli?

Herkes *moccoletto*'larını hemen satın aldı, Franz ve Albert de öyle yaptılar.

Gece olmak üzereydi; şimdiden binlerce satıcının keskin "*Moccoli*!" çığlıklarıyla iki üç yıldız kalabalığın üstünde parlamaya başlamıştı bile. Bu bir işaretti sanki.

On dakika sonra Venedik Sarayı'ndan Popolo meydanına kadar inen, Popolo meydanından Venedik Sarayı'na kadar çıkan elli bin ışık parlamaktaydı.

Söz konusu olan bir alev şenliğiydi sanki.

Bu manzarayı görmeden onun hakkında hiçbir kanıya varılamaz.

Tüm yıldızların gökyüzünden kopup yeryüzündeki çılgınca dansa katılmak için geldiğini hayal ediniz.

Yerküre yüzeyinin geri kalanı üstünde insan kulağının hiç duymadığı çığlıklara karışmıştı her şey.

İşte bu anda artık hiçbir toplumsal farklılık yoktur. Facchino[106] prensten, prens Transtevereliden, Transtevereli burjuvadan ayırt edilmez, her biri üflemek, söndürmek, yeniden yakmakla meşguldürler. Eğer bu anda yaşlı Aiolos[107] ortaya çıksaydı *moccoli* kralı olarak ilan edilirdi, Aquilon da[108] tahtın veliahtı.

Bu çılgın ve ateşli yarış yaklaşık iki saat kadar sürdü; Cours sokağı gündüz gibi aydınlatılmıştı, üçüncü, dördüncü katlara kadar izleyenlerin yüz çizgileri fark ediliyordu.

Albert beş dakikada bir saatine bakıyordu; sonunda saat yedi oldu.

İki arkadaş Pontefici yolunun tam karşısında bulunuyorlardı; Albert elinde *moccoletto*'su ile arabadan aşağı atladı.

İki üç maskeli *moccoletto*'sunu söndürmek ya da elinden almak için ona yanaşmak istedi; ama Albert usta bir boksör olarak San Giocomo Kilisesi'ne doğru koşmayı sürdürürken onları art arda on adım öteye fırlattı.

Basamaklar ellerindeki meşaleleri almak isteyenlerle savaşan maskeliler ve meraklılarla dolmuştu. Franz gözleriyle Albert'i izliyordu, onun ayağını ilk basamağa attığını gördü; hemen ardından çiçek demeti taşıyan köylü kadının çok iyi bilinen giysisini giymiş maskeli biri kolunu uzattı ve bu kez hiç karşı koymayan Albert'in elinden *moccoletto*'sunu aldı.

Franz onların birbirlerine ne söylediklerini duyamayacak kadar uzaktaydı; ama sözlerde kuşkusuz hiç de düşmanca bir şey yoktu, çünkü Albert ile köylü kadının kol kola uzaklaştıklarını gördü.

Bir süre onları kalabalığın içinde izledi, ama Macello yolunda onları gözden kaybetti.

Birden karnavalın kapanış işaretini veren çan sesi yankılandı ve aynı anda büyü yapılmışçasına tüm *moccolo*'lar söndü. Sanki tek ve çok büyük bir rüzgar dalgası hepsini söndürmüştü.

Franz kendini derin bir karanlığın içinde buldu.

Bu arada, ışıkları söndüren güçlü rüzgar aynı anda gürültüyü de yok etmiş gibi tüm çığlıklar kesildi.

Artık maskelileri evlerine geri götüren arabalann gürültüsünden başka bir ses duyulmaz, pencerelerde parlayan tek tük ışıklar dışında bir şey görünmez oldu.

Karnaval sona ermişti.

37
SAN-SEBASTION GÖMÜTLÜKLERİ

Franz belki de yaşamında hiçbir zaman bu andaki kadar belirgin bir duygu, neşeden hüzne bu kadar hızlı bir geçiş görmemişti; sanki Roma, gecenin şeytanının sihirli soluğuyla geniş bir gömütlüğe dönüşmüştü. Karanlıkların yoğunluğunu artıran bir rastlantıyla, küçülmekte olan ay ancak gece on bire doğru yükselecekti; genç adamın geçtiği yollar büyük bir karanlığa gömülmüştü. Gideceği yol zaten kısaydı; on dakika sonra arabası, daha doğrusu kontun arabası Londra Oteli'nin önünde durdu.

Akşam yemeği hazırdı; Albert erken dönmeyi düşünmediğini haber verdiği için Franz sofraya yalnız oturdu.

Onların akşam yemeğini birlikte yediklerini görmeye alışmış olan patron Pastrini Albert'in olmayışının nedenini sordu; Franz da Albert'in iki gün önce aldığı bir davete gittiğini söylemekle yetindi. *Moccoletto*'ların birden sönmesi, ışığın yerini alan karanlık, gürültüden sonraki sessizlik Franz'ın içinde kaygıdan pek de uzak olmayan bir hüzün yaratmıştı. İki üç kez bir şeye gereksinimi olup olmadığını sormak için içeri giren otelcinin yardım etme amacı güden ilgisine karşın çok sessiz bir biçimde akşam yemeğini yedi.

Franz olabildiğince geç saate kadar Albert'i beklemeye karar vermişti. Bu nedenle patron Pastrini'den, Albert herhangi bir nedenle otele geldiği anda kendisine haber vermesini rica ederek, arabanın saat on birde hazır olmasını istedi. Saat on birde Albert henüz dönmemişti. Franz giyindi ve otelciye geceyi Dük de Bracciano'da geçireceğini haber vererek çıktı.

Dük de Bracciano'nun evi Roma'nın en güzel evlerinden biriydi; *Colona*'ların son mirasçılarından biri olan karısı konukları kusursuz bir biçimde ağırlıyordu. Bu nedenle de kontun verdiği davetler Avrupa'da çok ünlüydü. Franz ve Albert Roma'ya gelirken, yanlarında, ona yazılmış tavsiye mektupları da vardı; dükün ilk sorusu yol arkadaşının ne olduğunu Franz'a sormak oldu. Franz da ona Albert'den tam mumların söndürüleceği sırada ayrıldığını ve onu Macello yolunda gözden yitirdiğini söyledi.

"Geri dönmedi mi?" diye sordu dük.

"Onu bu saate kadar bekledim," diye yanıt verdi Franz.

"Nereye gittiğini biliyor musunuz?"

"Hayır, kesin olarak değil; ama sanırım bir randevusu vardı."

"Hay Allah," dedi dük, "geç kalmak için bugün kötü bir gün, daha doğrusu bu gece kötü bir gece, öyle değil mi sayın kontes?"

Bu son sözler yeni gelmiş ve dükün erkek kardeşi Mösyö Torlonia'nın kolunda gezinmekte olan Kontes G...'ye söylenmişti.

"Ben, tam tersine, bu geceyi çok güzel buluyorum," diye yanıt verdi kontes; "burada bulunanlar bir tek şeyden yakınacaklar o da çok çabuk geçtiğinden."

"Ben burada bulunanlardan söz etmemiştim," dedi dük gülümseyerek, "buradakileri başka tehlikeler bekliyor, erkekleri size âşık olma tehlikesi, kadınları da sizi bu kadar güzel görünce kıskançlıktan hasta olma tehlikesi; ben Roma sokaklarında dolaşanlardan söz ediyorum."

"İyi de bu saatte Roma sokaklarında, baloya gelmek için değilse, neden dolaşır ki biri?" diye sordu kontes.

"Akşam saat yediye doğru yabancı bir kadının ardında iken yanından ayrıldığım dostumuz Albert de Morcerf'i o zamandan beri görmedim, sayın kontes," dedi Franz.

"Nasıl? Nereye gittiğini bilmiyor musunuz?"

"Hiç bilmiyorum."

"Silahı var mı?"

"Palyaço kılığında."

"Roma'yı ondan daha iyi tanıyan siz onun gitmesine izin vermemeliydiniz," dedi dük Franz'a.

"Onu durdurmaya çalışmak tıpkı bugün yarışın ödülünü kazanan üç numaralı *barbero*'yu yakalamaya çalışmak gibi olurdu," yanıtını verdi Franz; "hem sonra başına ne gelebilir ki?"

"Kimbilir! gece karanlıktır ve Tevere, Macello yoluna çok yakındır."

Franz, dük ve kontesin, kendi kaygılarını paylaştıklarını görünce içinde bir ürpertinin dolaştığını hissetti.

"Otele, geceyi sizin evinizde geçirmekten onur duyacağımı bildirmiştim, sayın düküm," dedi Franz, "dönüşünü bana haber vermeleri gerekiyor."

"Bakınız," dedi dük, "sanırım hizmetçilerimden biri sizi arıyor."

Dük yanılmıyordu; Franz'ı fark eden hizmetçi onun yanına geldi.

"Ekselans," dedi, "Londra Oteli'nin sahibi elinde Vikont de Morcerf'ten bir mektup olan birinin otelde sizi beklediğini bildiriyor."

"Vikonttan bir mektupla mı!" diye haykırdı Franz.

"Evet."

"Kim bu adam?"

"Tanımıyorum."

"Neden mektubu buraya kendisi getirmemiş?"

"Haberci bana hiçbir açıklamada bulunmadı."

"Haberci nerede?"

"Benim haberi vermek için salona girdiğimi görür görmez gitti."

"Hay Allah!" dedi kontes Franz'a, "çabuk gidin. Zavallı genç, belki de başına bir kaza geldi."

"Hemen gidiyorum," dedi Franz.

"Haber almak için sizi bir daha görebilecek miyiz?" diye sordu kontes.

"Önemli bir şey yoksa, evet; varsa, ben de ne olacağım konusunda size bir şey söyleyemeyeceğim."

"Her durumda ihtiyatlı olun," dedi kontes.

"Ah! içiniz rahat olsun!"

Franz şapkasını aldı ve aceleyle ayrıldı. Arabasına iki saat sonra gelmesi emrini vererek göndermişti; ama neyse ki, bir yandan Cours sokağına öbür yandan Saints-Apôtres sokağına bakan Bracciano Sarayı Londra Oteli'ne on dakika uzaklıktaydı. Franz otele yaklaşırken yolun ortasında duran bir adam gördü; bunun Albert'in habercisi olduğundan bir an bile kuşku duymadı. Bu adam da geniş bir paltoya sarınmıştı. Ona doğru gitti; ama Franz'ı en çok şaşırtan şey ilk konuşanın o adam olması oldu.

"Benden ne istiyorsunuz Ekselans?" dedi kendini korumak isteyen bir adam gibi geriye bir adım atarak.

"Bana Vikont de Morcerf'ten bir mektup getiren siz değil misiniz?"

"Pastrini'nin otelinde kalan Ekselans siz misiniz?"

"Evet."

"Ekselanslarının adı nedir?"

"Baron Franz d'Épinay."

"O zaman bu mektup size gönderilmiş."

"Bir yanıt isteniyor mu?" diye sordu Franz mektubu onun elinden alarak.

"Evet, en azından dostunuz bunu umut ediyor."

"O zaman benim odama çıkalım, yanıtı size orada vereceğim."

"Burada beklemeyi yeğlerim," dedi haberci gülerek.

"Neden?"

"Ekselansları mektubu okuduklarında bunu anlayacaklardır."

"Sonra sizi burada bulabilecek miyim?"

"Hiç kuşkusuz."

Franz içeri girdi; merdivenlerde patron Pastrini'ye rastladı.

"Neymiş?" diye sordu otelci.

"Ne neymiş?" diye yanıt verdi Franz.

"Arkadaşınız adına sizinle konuşmak isteyen adamı gördünüz mü?" diye sordu Pastrini Franz'a.

"Evet, gördüm," diye yanıtladı Franz, "bana bu mektubu verdi. Odamdaki ışıkları yakar mısınız lütfen?"

Otelci bir hizmetçiye bir mumla Franz'ın önünden gitmesini emretti. Genç adam patron Pastrini'yi ürkmüş gibi gördü ve bu onda Albert'in mektubunu okumak için daha büyük bir istek uyandırdı: Mum yanar yanmaz yanına yaklaştı ve kağıdı açtı. Mektup Albert'in el yazısıyla yazılmış ve yine onun tarafından imzalanmıştı. Franz mektupta yazılanları o kadar beklemiyordu ki mektubu iki kez okudu.

İşte sözcüğü sözcüğüne yazılanlar:

Sevgili dostum, bu pusulayı alır almaz yazı masasının çekmecesinde bulacağınız para cüzdanımdan kredi mektubumu alma zahmetine giriniz; yeterli olmazsa buna sizinkini de ekleyiniz. Torlonia'ya koşunuz, ondan hemen dört bin piastr alınız ve bunu haberciye veriniz. Bu paranın hiç gecikmeden bana gönderilmesi gerekmektedir.

Sizin bana güvendiğiniz kadar ben de size güvendiğim için daha fazla üstelemiyorum.

P.S. I believe now the italian banditti.[109]

Dostunuz,

ALBERT DE MORCERF

Bu satırların altında yabancı bir el yazısıyla birkaç İtalyanca sözcük yazılmıştı:

Se alle sei della mattina le quattro mila piastre non sono nelle mie mani, alla sette il conte Alberto avia cessato di vivere.[110]

LUIGI VAMPA

Bu ikinci imza Franz'a her şeyi açıkladı, habercinin yukarı çıkmaktaki isteksizliğini anladı; sokak ona Franz'ın odasından daha güvenli geliyordu. Albert, uzun zamandır varlığına inanmadığı haydutların ünlü reisinin eline düşmüştü.

Yitirilecek zaman yoktu. Yazı masasına koştu, onu açtı, belirtilen çekmecede cüzdanı, cüzdanın içinde de kredi mektubunu buldu: Mektup altı bin piastrlıktı ama Albert daha önce üç binini harcamıştı. Franz'a gelince, onun hiç kredi mektubu yoktu; Floransa'da oturduğu ve Roma'ya sadece yedi sekiz gün geçirmeye geldiği için yanına birkaç yüz Louis altını almış ve bu altınlardan geriye en fazla ellisi kalmıştı.

İstenen tutarı toplayabilmek için ikisine, Franz'a ve Albert'e yedi sekiz yüz piastr daha gerekiyordu. Böyle bir durumda Franz Torlonia'nın kibarlığına güvenebilirdi tabii ki.

Bir an bile yitirmeden Bracciano Sarayı'na dönmek için hazırlanıyordu ki birden aklına parlak bir fikir geldi.

Monte Cristo Kontunu düşündü. Franz, patron Pastrini'nin gelmesi için emir vermeye giderken Pastrini'yi kapısının eşiğinde gördü.

"Sevgili Mösyö Pastrini," dedi ona heyecanla, "sayın kont odasında mı acaba?"

"Evet Ekselans, yeni geldi."

"Yatağına yatacak kadar zaman geçti mi?"

"Pek sanmam."

"O zaman lütfen kapısını çalınız ve beni odasına kabul etmesi için izin isteyiniz."

Patron Pastrini verilen emirleri aceleyle yerine getirdi; beş dakika sonra geri gelmişti.

"Sayın kont Ekselanslarını bekliyor," dedi.

Franz sahanlığı geçti, bir hizmetçi onu kontun dairesine aldı. Kont daha önce Franz'ın

görmediği küçük ve divanlarla çevrili bir odadaydı. Kont onu karşıladı.

"Sizi bu saatte hangi iyi rüzgar buraya attı?" dedi. "Benimle akşam yemeği yemek için gelmiş olmayasınız? Bu gerçekten çok iyi olurdu."

"Hayır, size ciddi bir işten söz etmeye geldim."

"Bir işten mi!" dedi kont, her zamanki derin bakışlarıyla Franz'a bakarak.

"Yalnız mıyız?"

Kont kapıya gitti ve döndü.

"Tamamen yalnızız," dedi.

Franz, Albert'in mektubunu ona uzattı.

"Okuyunuz," dedi.

Kont mektubu okudu.

"Ah! Ah!" dedi.

"Dipteki notu tanıdınız mı?"

"Evet," dedi kont, "görüyorum:"

Se alle sei della mattina le quattro mila piastre non sono nelle mie mani, alla sette il conte Alberto avia cessato di vivere.

LUIGI VAMPA

"Buna ne diyorsunuz?" diye sordu Franz.

"Bu kadar paranız var mı?"

"Evet, sadece sekiz yüz piastr eksik."

Kont yazı masasına gitti, açtı ve altın dolu bir çekmeceyi çekerek:

"Umarım benden başkasına giderek beni incitmezsiniz," dedi Franz'a.

"Gördüğünüz gibi dosdoğru size geldim," dedi Franz.

"Bunun için size teşekkür ederim; buyrun alın."

Ve elini çekmeceye sokup alması için Franz'a işaret etti.

"Bu paranın Luigi Vampa'ya gönderilmesi gerekiyor mu gerçekten?" diye sordu genç adam gözünü konta dikerek.

"Elbette!" dedi kont, "siz karar verin, dipteki not çok açık."

"Biraz araştırma zahmetine katlanırsanız pazarlığı kolaylaştıracak bir yol bulabilirsiniz gibi geliyor bana," dedi Franz.

"Nasıl bir yol?" diye sordu kont şaşırarak.

"Örneğin eğer birlikte Luigi Vampa'yı görmeye gidersek, Albert'i serbest bırakmayı reddetmeyeceğinden eminim."

"Ben mi? Bu haydut üzerinde nasıl bir etkim olsun istiyorsunuz?"

"Ona kısa bir zaman önce hiç unutulmayacak bir yardımda bulunmadınız mı?"

"Hangi yardım?"

"Daha yeni Peppino'nun hayatını kurtarmadınız mı?"

"Ah! ah! Bunu size kim söyledi?"

"Ne önemi var? Biliyorum."

Kont bir an kaşları çatık, hiç konuşmadan durdu.

"Eğer Vampa'yı bulmaya gidersem benimle gelir misiniz?"

"Eğer arkadaşlığım sizi rahatsız etmezse."

"Pekala! olur; hava güzel, Roma civarında bir gezinti bize iyi gelir."

"Silah almak gerekir mi?"

"Ne yapmak için?"

"Para?"

"Gereksiz. Bu notu getiren adam nerede?"

"Sokakta."

"Yanıtı mı bekliyor?"

"Evet."

"Olayın nasıl olduğu hakkında biraz bilgi almamız gerekiyor; onu çağıracağım."

"Yararı yok, yukarı çıkmak istemedi."

"Belki size çıkmak istemedi, ama bana gelmekte zorluk çıkarmayacaktır."

Kont sokağa bakan pencereye gitti ve bir tür ıslık çaldı. Paltolu adam duvardan ayrıldı ve sokağın ortasına kadar ilerledi.

"*Salite*!"[111] dedi kont hizmetçisine emir verir gibi bir tonla.

Haberci hiç vakit kaybetmeden, duraksamadan, hattâ aceleyle, emre boyun eğdi ve sekinin dört basamağını aşarak otele girdi. Beş saniye sonra odanın kapısındaydı.

"Ah! sen misin Peppino!" dedi kont.

Ama Peppino yanıt vereceğine diz çöktü, kontun elini yakaladı ve birçok kez öptü.

"Ah! ah!" dedi kont, "hayatını kurtardığımı daha unutmadın demek! Bu garip, çünkü bugün sekiz gün oldu."

"Hayır Ekselans, bunu hiçbir zaman unutmayacağım," diye yanıt verdi Peppino derin bir minnet duygusuyla.

"Hiçbir zaman, bu çok uzun yani! senin sandığından çok uzun. Ayağa kalk ve yanıt ver."

Peppino Franz'a kaygılı bir göz attı.

"Ah! Ekselanslarının önünde konuşabilirsin," dedi, "dostlarımdan biridir."

"Size dostum dememe izin verir misiniz?" dedi kont Fransızca olarak, Franz'a dönüp; "bu adamın güvenini kazanmak için gerekli."

"Benim önümde konuşabilirsiniz," dedi Franz, "ben kontun bir dostuyum."

"Hele şükür," dedi Peppino konta dönerek; "Ekselansları sorsunlar ben de yanıt vereyim."

"Vikont Albert nasıl oldu da Luigi'nin eline düştü?

"Ekselans, Fransız'ın arabası birçok kez Teresa'nın arabası ile karşılaştı."

"Reisin sevgilisinin mi?"

"Evet. Fransız ona göz süzdü, Teresa da ona yanıt vererek eğlendi; Fransız ona çiçek demeti attı, Teresa da ona: Tüm bunlar elbette aynı arabada bulunan reisin izniyle oldu."

"Nasıl!" diye bağırdı Franz, "Luigi Vampa Romalı köylü kadınların arabasında mıydı?"

"Arabacı kılığına girmiş olarak arabayı süren oydu," diye yanıt verdi Peppino.

"Ya sonra?" diye sordu kont.

"Sonra Fransız maskesini çıkardı; yine reisin izniyle, Teresa da maskesini çıkardı; Fransız bir randevu istedi, Teresa istenen randevuyu verdi; sadece San-Giacomo Kilisesi'nin merdivenlerinde bulunan Teresa değil Beppo idi."

"Nasıl!" diye sözünü kesti Franz, "onun *moccoletto*'sunu çekip alan o köylü kadın?.."

"On beş yaşında bir delikanlıydı," diye yanıt verdi Peppino; "ama dostunuz böyle bir yanılgıya düştüğü için utanılacak bir şey yok; Beppo daha birçoklarını böyle kandırmıştır, haydi boşverin."

"Beppo onu duvarların dışına mı çıkardı?" dedi kont.

"Evet; Macello yolunun başında bir araba bekliyordu; Beppo Fransız'a arkasından gelmesini söyleyerek arabaya bindi; Fransız bunu ikiletmedi. Kibarca sağ tarafı Beppo'ya bıraktı ve onun yanına oturdu. O zaman Beppo onu Roma'ya bir fersah uzakta bulunan bir villaya götüreceğini bildirdi. Fransız Beppo'ya dünyanın sonuna kadar onu izlemeye hazır olduğunu söyledi. Biraz sonra arabacı Rippetta sokağını geçti, San-Paolo kapısına geldi; kentin iki yüz adım dışında Fransız fazla çapkınlık yapmaya başlayınca, inan olsun, Beppo onun boğazına iki tabanca dayadı; arabacı hemen atları durdurdu, oturduğu yerden geri döndü ve o da Beppo'nun yaptığını yaptı. Tam o sırada bizimkilerden Almo kıyısına saklanmış dört kişi kapılara atıldılar. Fransız kendini savunmak peşindeydi, hattâ duyduğuma göre Beppo'yu az kalsın boğacaktı ama silahlı beş adama karşı yapacak hiçbir şey yoktu. Teslim olmak zorunda kaldı; onu arabadan indirdiler, küçük nehrin kıyısını izlediler ve San-Sebastian gömütlüklerinde bekleyen Teresa ve Luigi'nin yanına götürdüler."

"Evet ama," dedi kont Franz'dan yana dönerek, "bu öyküde başka bir şeyler daha var gibi geliyor bana. Siz uzmansınız, buna ne diyorsunuz?"

"Eğer bu zavallı Albert'den başka birinin başına gelseydi çok tuhaf bulduğumu söylerdim," diye yanıt verdi Franz.

"Eğer beni burada bulamasaydınız bu, arkadaşınıza biraz pahalıya malolacaktı," dedi kont, "ama içiniz rahat etsin, korktuğuyla kalacak."

"Onu aramaya gideceğiz değil mi?" diye sordu Franz.

"Elbette! üstelik çok güzel bir yerde bulunuyor. San-Sebastian gömütlüklerini biliyor musunuz?"

"Hayır, oraya hiç inmedim, ama bir gün inmeyi düşünüyordum."

"İşte fırsat çıktı ve bundan iyisine rastlamak zordur. Arabanız var mı?"

"Hayır."

"Zararı yok; benim gece gündüz hayvanları koşulmuş bir arabam vardır."

"Hayvanları koşulmuş mu?"

"Evet, ben çok kaprisli biriyim; kimi zaman, sabah kalkar kalkmaz, öğle yemeğinden sonra ya da gecenin bir yarısında dünyanın bir ucuna gitme isteği duyduğumu ve çıkıp gittiğimi söylemeliyim."

Bir dakika sonra kapının önünde duran bir arabanın sesi duyuldu.

Kont saatine baktı.

"Saat yarım," dedi; "buradan saat sabah beşte çıkıp tam zamanında oraya varabilirdik; ama bu gecikme belki de arkadaşınızın kötü bir gece geçirmesine neden olurdu, oraya hemen gidip onu imansızların elinden kurtarmamız daha iyi olacak. Benimle gelmeye hâlâ kararlı mısınız?"

"Her zamankinden çok."

"Öyle ise gelin bakalım."

Franz ve kont, arkalarında Peppino olduğu halde çıktılar.

Kapıda arabayı buldular. Ali yerine oturmuştu. Franz, Monte Cristo mağarasındaki dilsiz köleyi tanıdı.

Franz ve kont bir fayton olan arabaya bindiler; Peppino Ali'nin yanına oturdu ve dörtnala hareket ettiler. Ali emirleri önceden almıştı çünkü Cours sokağına girdi, Campo Vaccino'yu geçti, San-Gregorio caddesi boyunca ilerledi ve San-Sebastian kapısına geldi; orada kapıcı biraz güçlük çıkarmak istedi, ama Monte Cristo Kontu Roma valisinin vermiş olduğu, gece gündüz her saatte kente girme iznini gösterdi; o zaman sürgü kalktı, kapıcı zahmetinin karşılığı olarak bir Louis altını aldı ve geçtiler.

Arabanın izlediği yol iki yanı mezarlık olan eski Appia yoluydu. Zaman zaman yükselmeye başlayan ay ışığında Franz, harabenin birinden bir nöbetçi çıktığını görür gibi oluyordu, ama hemen sonra Peppino ile nöbetçi arasındaki bir işaret üzerine nöbetçi karanlığa karışıp gözden kayboluyordu.

Caracalla çukurundan biraz önce araba durdu, Peppino gelip arabanın kapısını açtı, kont ve Franz indiler.

"On dakika sonra varmış olacağız," dedi kont arkadaşına.

Sonra Peppino'yu bir kenara çekti, ona alçak sesle bir emir verdi, Peppino faytonun kasasından çıkarılmış bir meşale ile ilerledi.

Beş dakika daha geçti, bu sırada Franz çobanın Roma düzlüğünün kıvrımlı tabanını oluşturan engebelerin ortasındaki küçük bir keçiyoluna daldığını ve dev bir aslanın dimdik yelesine benzeyen uzun kırmızımsı otların arasında kaybolduğunu gördü.

"Şimdi," dedi kont, "onu izleyelim."

Franz ve kont da aynı keçiyoluna girdiler, aşağı doğru eğimi olan bu yol, yüz adım sonra onları küçük bir vadinin dibine getirdi.

Çok geçmeden karanlıkta konuşan iki adam gördüler.

"İlerlemeye devam etmeli miyiz, yoksa beklememiz mi gerekiyor?" diye sordu Franz konta.

"Yürüyelim; Peppino geldiğimizi nöbetçiye haber vermiştir."

Gerçekten de o iki adamdan biri Peppino idi, öbürü nöbetçi bırakılmış bir haydut-tu.

Franz ve kont onlara yaklaştılar; haydut selam verdi.

"Ekselans," dedi Peppino konta dönerek, "beni izler misiniz? Gömütlüklerin girişi buradan iki adım uzakta."

"İyi," dedi kont, "önden yürü."

Gerçekten de bir çalılığın arkasında, birkaç kayanın ortasında bir insanın ancak geçebileceği bir açıklık görünüyordu.

Bu çatlaktan içeri önce Peppino kayardı; ama birkaç adım atar atmaz yeraltı geçidi genişledi. O zaman durdu, meşalesini yaktı ve arkasından gelip gelmediklerini görmek için geri döndü.

Bir tür hava deliğinden önce kont içeri girmişti, Franz da arkasından geliyordu.

Toprak tatlı bir meyille içeri uzanıyor, ilerledikçe genişliyordu; ama yine de Franz ve kont hâlâ eğik yürümek zorundaydılar ve yan yana ilerlemeleri olanaksızdı. Böylece yüz elli adım daha gittiler, sonra "*Kim var orada?*" sesiyle durduruldular.

Aynı anda, karanlığın içinde, bir karabinanın namlusu üzerinde kendi meşalelerinin yansımasını gördüler.

"*Dost!*" dedi Peppino.

Ve tek başına ilerledi ardından alçak sesle bu ikinci nöbetçiye bir şeyler söyledi, o da birincisi gibi gece ziyaretçilerine selam verdi ve yollarına devam edebileceklerini işaret etti.

Nöbetçinin arkasında yirmi basamaklı bir merdiven vardı; Franz ve kont yirmi basamağı indiler ve kendilerini ölülere ait bir tür kavşakta buldular. Beş yol bir yıldızın ışınları gibi ayrılıyordu ve tabut biçiminde üst üste oyuklar kazılmış duvarların bölmeleri, sonunda gömütlüklere girdiklerini gösteriyordu.

Genişliğini anlamanın olanaksız olduğu bu oyukların birinden, gündüzleri ışık yansıyordu.

Kont elini Franz'ın omzuna koydu.

"Dinlenme halinde bir haydut kampı görmek ister misiniz?" dedi.

"Elbette," diye yanıt verdi Franz.

"Öyle ise benimle gelin... Peppino, meşaleyi söndür."

Peppino söyleneni yaptı, Franz ve kont kendilerini koyu bir karanlığın içinde buldular; sadece onlardan yaklaşık elli adım ilerde, Peppino meşaleyi söndürdüğünden beri daha görünür olan kırmızımsı birkaç ışık duvarlar boyunca oynamaya devam etti.

Sessizce ilerlediler, kont sanki karanlıkların içini görme yeteneği varmış gibi Franz'a rehberlik ediyordu. Zaten Franz da onlara rehberlik görevi yapan yansımalara yaklaştıkça yolunu daha kolay seçiyordu.

Ortalarındaki kapı yerine kullanılan üç kemer onlara geçit veriyordu.

Bu kemerler bir yandan kont ve Franz'ın bulunduğu koridora, öte yandan daha önce sözünü ettiklerimize benzer oyuklarla çevrilmiş, kare biçiminde büyük bir odaya açılıyordu. Bu odanın ortasında, hâlâ üzerlerinde bulunan haçın gösterdiği gibi, eskiden sunak olarak kullanılmış dört taş yükseliyordu.

Bir sütunun gövdesi üzerine konmuş tek bir lamba, soluk ve titrek bir ışık ile karanlıkta görülmeyen iki ziyaretçinin gözlerinin önündeki garip sahneyi aydınlatıyordu.

Dirseğini bu sütuna dayamış bir adam oturuyor, yeni gelenlerin aralığından onu seyrettiği kemerlere sırtını dönmüş bir şey okuyordu.

Bu, çetenin reisi Luigi Vampa idi.

Tüm çevresinde, gelişigüzel gruplaşmış, paltolarının üstüne uzanmış ya da ölü küllerinin saklandığı mahzenin çevresinde bulunan bir tür taş sıraya sırtını dayamış yirmi kadar haydut seçiliyordu; her birinin elinin erişebileceği yerde bir karabinası vardı.

Dipte sessiz, zar zor görülebilen ve bir gölgeye benzeyen bir nöbetçi bir tür girişin önünde baştan başa geziniyordu.

Kont Franz'ın bu güzel tablonun yeterince keyfini çıkardığından emin olunca susması için parmağını dudaklarına götürdü ve koridordan ölülerin küllerinin saklandığı mahzene giden üç basamağı çıkarak ortadaki kemerden odaya girdi ve kendini okumaya iyice kaptırdığı için ayak seslerini hiç duymayan Vampa'ya doğru ilerledi.

Daha az işi olan ve lambanın ışığında reisinin arkasında büyüyen bir tür gölgeyi gören nöbetçi "Kim var orada?" diye bağırdı.

Bu çığlık üzerine Vampa birden kemerindeki tabancayı çekerek hızla ayağa kalktı.

Bir anda tüm haydutlar hazırdı ve yirmi karabinanın namlusu konta çevrilmişti.

"Pekala," dedi kont son derece sakin bir sesle ve yüzünde tek bir kas bile oynamadan; "pekala, sevgili Vampa, bir dostu oldukça soğuk karşılıyorsunuz gibi geldi bana."

"Silahları indirin!" diye bağırdı reis bir eliyle emredici bir işaret yapıp öbür eliyle saygılı bir biçimde şapkasını çıkararak.

Sonra tüm bu sahnede üstünlüğü hissedilen garip kişiye doğru dönerek:

"Affedersiniz sayın kontum," dedi, "ziyaretinizle onurlanmayı hiç beklemediğim için sizi tanıyamadım."

"Her konuda belleğiniz zayıf gibi görünüyor, Vampa," dedi kont, "insanların sadece yüzlerini değil onlarla yaptığınız anlaşmaları da unutuyorsunuz."

"Hangi anlaşmaları unuttum sayın kontum?" diye sordu haydut, kişisel olarak bir yanlış yaptıysa onu onarmaktan başka bir şey istemediğini belirtir bir tarzda.

"Sadece benim değil dostlarımın da sizin için dokunulmazlıkları olacağı konusunda anlaşmamış mıydık?" dedi kont.

"Nerede bu kurala uymadım Ekselans?"

"Bu akşam Vikont Albert de Morcerf'i kaçırdınız ve buraya getirdiniz; işte," diye devam etti kont Franz'ı ürperten bir ses tonuyla, "bu genç adam *dostlarımdandır*, bu genç adam sekiz gün boyunca benim arabamla Corso sokağında dolaştı ama yine de, size yineliyorum, onu kaçırdınız ve buraya getirdiniz," ve kont cebinden mektubu çıkararak ekledi, "alelade birisiymiş gibi ondan fidye istediniz."

"Siz neden bana bundan söz etmediniz?" diye sordu reis, bakışları karşısında gerileyen adamlarına dönerek, "Neden hepimizin hayatını ellerinde tutan sayın kont gibi birine karşı beni, sözümün gereğini yapmaz durumuna düşürdünüz? İsa üzerine yemin ederim! Eğer içinizden birinin bu genç adamın Ekselanslarının dostu olduğunu bildiğini öğrenirsem kendi ellerimle onun beynini dağıtırım."

"Pekala!" dedi kont Franz'a doğru dönerek, "size bunda bir yanlışlık olduğunu söylemiştim."

"Yalnız değil misiniz?" diye sordu Vampa kaygıyla.

"Bu mektubun yazıldığı ve Luigi Vampa'nın sözünün eri bir adam olduğunu kanıtlamak istediğim kişi ile beraberim. Geliniz Ekselans," dedi Franz'a, "işte size yapmış olduğu yanlışlıktan üzüntü duyduğunu kendisi söyleyecek olan Luigi Vampa."

Franz yaklaştı; reis Franz'a doğru birkaç adım attı.

"Aramıza hoşgeldiniz Ekselans," dedi, "kontun biraz önce söylediklerini ve benim ona verdiğim yanıtı duydunuz: Şunu da eklemeliyim ki, dostunuzun fidyesi olarak saptadığım dört bin piastrı uğruna böyle bir şey yaşanmasını istemezdim."

"Ama," dedi Franz çevresine kaygıyla bakarak, "tutsak nerede? Onu göremiyorum."

"Başına bir şey gelmemiştir umarım!" dedi kont kaşlarını çatarak.

"Tutsak burada," dedi Vampa, eliyle nöbet tutan haydutun önünde dolaştığı girintiyi gösterererek, "ona özgür olduğunu ben haber vereceğim."

Reis eliyle gösterdiği, Albert'e hapishane olan yere doğru ilerledi, Franz ve kont da onu izlediler.

"Tutsak ne yapıyor?" diye sordu Vampa nöbetçiye.

"İnan olsun reis," diye yanıt verdi nöbetçi, "hiç bilmiyorum; bir saatten fazladır kımıldadığını duymadım."

"Geliniz Ekselans!" dedi Vampa.

Kont ve Franz hâlâ reisin arkasından yürüyerek, yedi sekiz basamak çıktılar, reis bir sürgüyü çekti ve bir kapıyı itti.

O zaman mahzeni aydınlatan lambaya benzer bir lambanın ışığında, haydutlardan birinin ona verdiği bir paltoya sarınıp bir köşeye uzanarak derin bir uykuya dalmış olan Albert'i görebildiler.

"Haydi bakalım!" dedi kont kendine özgü gülümsemesiyle, "sabah saat yedide kurşuna dizilecek bir adam için hiç de fena durumda değil."

Vampa uyuyan Albert'e belli bir hayranlıkla bakıyordu; böyle bir yüreklilik kanıtına duyarsız kalamadığı görülüyordu.

"Haklısınız sayın kontum," dedi, "bu adam dostlarınızdan biri olmalı."

Sonra Albert'e yaklaşıp omzuna dokunarak:

"Ekselans!" dedi, "uyanabilir misiniz?"

Albert kollarını uzattı, gözkapaklarını ovuşturdu ve gözlerini açtı.

"Ah! ah!" dedi, "siz misiniz reis! Hay Allah, bıraksaydınız da uyusaydım; çok güzel bir düş görüyordum: Kontes G... ile Torlonia'nın evinde galop yaptığımı görüyordum düşümde."

Geçen zaman hakkında fikir sahibi olmak için alıkoyduğu saatini çıkardı.

"Sabahın bir buçuğu!" dedi, "ama neden beni bu saatte uyandırdınız Allah aşkına?"

"Özgür olduğunuzu söylemek için Ekselans."

"Sevgili dostum," dedi Albert tam bir düşünce özgürlüğü içinde, "ilerde Büyük Napoléon'un şu sözünü hiç unutmayınız: 'Beni kötü haberler için uyandırmayınız.' Eğer beni uyumaya bıraksaydınız galopumu bitirecektim ve bunun için hayatım boyunca size min-

nettar kalacaktım... Fidyem ödendi mi?"

"Hayır, Ekselans."

"Peki o zaman nasıl özgür oluyorum?"

"Geri çeviremeyeceğim biri sizi istemeye geldi."

"Buraya kadar mı?"

"Buraya kadar."

"Hay Allah! bu adam çok sevimli biri olmalı!"

Albert çevresine bakındı ve Franz'ı fark etti.

"Nasıl?" dedi ona, "bu kadar fedakarlık gösteren sizsiniz demek sevgili Franz?"

"Hayır, ben değilim," diye yanıt verdi Franz, "komşumuz Monte Cristo Kontu."

"Ah! elbette! sayın kontum," dedi neşeyle Albert kravatını ve gömleğinin kol ağızlarını düzelterek, "siz gerçekten önemli bir insansınız, dilerim beni sonsuza kadar size minnettar biri olarak görürsünüz, önce araba için sonra da bu iş için!" ve elini konta uzattı, kont ona elini uzattığı anda ürperdi, ama yine de elini çekmedi.

Haydut tüm bu sahneyi şaşkınlıktan donakalmış gibi izliyordu; kuşkusuz tutsaklarının onun karşısında titrediklerini görmeye alışmıştı ve işte onlardan biri buradaydı ve alaycı neşesinde hiçbir değişiklik olmamıştı: Franz'a gelince, Albert'in, bir haydutun karşısında da olsa ulusal onuru korumasından çok mutlu olmuştu.

"Sevgili Albert," dedi ona, "eğer acele ederseniz geceyi Torlonia'nın evinde tamamlayacak zamanımız olacak; galopunuza bıraktığınız yerden devam edersiniz, böylece bu işin başından beri gerçekten de son derece kibar davranmış olan Sinyor Luigi'ye karşı da hiç hıncınız kalmaz."

"Ah! doğru," dedi Albert, "haklısınız, saat ikide orada olabiliriz. Sinyor Luigi," diye devam etti Albert, "Ekselanslarından izin almak için yerine getireceğimiz başka bir işlem var mı?"

"Tek bir tane bile yok mösyö," diye yanıt verdi haydut, "hava kadar özgürsünüz."

"Bu durumda iyi ve mutlu bir yaşam dilerim; geliniz beyler, geliniz!"

Albert, arkasında kont ve Franz olduğu halde merdiveni indi, kare biçimindeki büyük salonu geçti; tüm haydutlar ayaktaydı, şapkaları da ellerinde.

"Peppino," dedi şef, "meşaleyi bana ver."

"İyi de ne yapıyorsunuz?" diye sordu kont.

"Size yolu gösteriyorum," dedi reis; "bu, Ekselansları için yapabileceğim küçük bir şey."

Çobanın elinden yanan meşaleyi alarak konuklarının önünde, bir hizmeti yerine getiren bir uşak gibi değil, elçilere öncülük eden bir kral gibi yürüdü.

Kapıya gelince eğildi.

"Şimdi sayın kontum," dedi, "sizden yeniden özür diliyorum, olanlar nedeniyle hiçbir hınç duymayacağınızı umut ediyorum."

"Hayır, sevgili Vampa," dedi kont, "zaten yanlışlarınızı öyle zarif bir biçimde bağışlatıyorsunuz ki size bu yanlışları yaptığınız için neredeyse minnet duymak gerekiyor."

"Beyler," dedi reis gençlerden yana dönerek, "önerim size belki de çekici gelmez, ama

nerede olursam olayım beni bir kez daha ziyaret etmek isterseniz başımın üstünde yeriniz var."

Franz ve Albert selam verdiler. Önce kont, arkasından Albert çıktı, Franz sona kalmıştı.

"Ekselansları bana bir şey mi sormak istiyorlar?" dedi Vampa gülümseyerek.

"Evet, itiraf ederim ki," dedi Franz, "geldiğimizde onca dikkatle okuduğunuz kitabın ne olduğunu öğrenmek istiyorum."

"Sezar'ın *Anılar*'ı,"[112] dedi haydut, "bu benim en sevdiğim kitaptır."

"Haydi, gelmiyor musunuz?" diye sordu Albert.

"Geliyorum," dedi Franz, "işte buradayım."

O da hava deliğinden dışarı çıktı.

Düzlükte birkaç adım attılar.

"Ah! Bağışlayın!" dedi Albert geriye dönerek, "izin verir misiniz reis?"

Ve Vampa'nın meşalesinden purosunu yaktı.

"Şimdi sayın kontum," dedi, olabildiğince aceleyle, "geceyi Dük de Bracciano'nun evinde sona erdirmeyi çok istiyorum."

Arabayı bıraktıkları yerde buldular; kont Ali'ye Arapça bir söz söyledi ve atlar tüm hızlarıyla yola koyuldular.

İki arkadaş dans salonuna girdiklerinde Albert'in saati tam ikiyi gösteriyordu.

Dönüşleri olay oldu; ama içeri birlikte girdikleri için Albert'le ilgili tüm kaygılar o anda silindi.

"Madam," dedi Vikont de Morcerf, kontese doğru ilerleyerek, "dün bana bir galop sözü vermek lütfunda bulunmuştunuz, bu nazik sözünüzü anımsatmak için biraz geç kaldım; ama işte dürüstlüğüne inandığınız dostum burada, size benim bunda bir suçum olmadığını doğrulayacaktır."

Tam o anda bir vals müziği başladı, Albert kolunu kontesin beline doladı ve onunla birlikte dans edenlerin seline karıştı.

Bu sırada Franz, Monte Cristo Kontunun Albert'e elini vermekte bir biçimde zorlandığı anda tüm bedeninden geçen garip ürpermeyi düşünüyordu.

38
RANDEVU

Ertesi gün kalkınca Albert'in ilk işi, konta bir ziyaret yapmalarını Franz'a önermek oldu; ona bir gün önce teşekkür etmişti, ama kontun ona yaptığı böyle bir iyiliğin iki teşekkürü hak ettiğine inanıyordu.

Monte Cristo Kontuna karşı korkuyla karışık bir hayranlık duyan Franz onun bu adama yalnız gitmesini istemedi ve onunla birlikte gitti; ikisi de salona alındılar: beş dakika sonra kont göründü.

"Sayın kontum," dedi Albert ona doğru giderek, "dün iyi dile getiremediğim şeyi bu sabah size yinelememe izin veriniz: Hangi durumda benim yardımıma koştuğunuzu hiç unutmayacağım ve size hayatımı, ya da hemen hemen hayatımı borçlu olduğumu her zaman anımsayacağım."

"Sevgili komşum," diye yanıt verdi kont gülerek, "bana karşı gönül borcunuzu abartıyorsunuz. Bana yolculuk için ayırdığınız paranın yirmi bin frank kadarı için şükran duymalısınız, hepsi bu; gördüğünüz gibi bundan söz etmeye değmez. Öte yandan," diye ekledi, "iltifatlarımı kabul ediniz, çünkü kaygısızlığınız ve her şeyi oluruna bırakmanız takdire değerdi."

"Ne yaparsınız, kont," dedi Albert, "başıma kötü bir iş açtığımı, bunu bir düellonun izleyeceğini düşündüm ve bu haydutların bir şeyi anlamasını istedim: Dünyanın her yerinde çarpışıldığını ama sadece Fransızların gülerek çarpıştığını. Ama size karşı gönül borcum hiç de az olmadığından, benim, arkadaşlarımın ve tanıdıklarımın herhangi bir konuda sizin için yapabileceğimiz bir şey olup olmadığını sormaya geldim. İspanyol kökenli olan babam Kont de Morcerf'in Fransa'da ve İspanya'da çok yüksek bir mevkii vardır, ben ve beni seven tüm insanlar emrinizdeyiz."

"Pekala!" dedi kont, "önerinizi beklediğimi ve bunu tüm içtenliğimle kabul ettiğimi itiraf ediyorum. Sizden bir şey istemenin hakkım olduğunu sanıyorum."

"Nasıl bir şey?"

"Paris'e hiç gitmedim! Paris'i tanımıyorum..."

"Gerçekten mi?" diye bağırdı Albert, "bu zamana kadar Paris'i görmeden yaşayabildiniz ha? Bu inanılmaz!"

"Yine de doğru; ama ben de sizin gibi, düşünce dünyasının başkentinden daha fazla uzak kalmanın olanaksız bir şey olduğunu hissediyorum. Şu da var: Eğer hiçbir ilişkim

olmayan Paris çevresine beni sokabilecek birini tanımış olsaydım, belki de o kadar uzun zamandır kaçınılmaz olan yolculuğu yapabilirdim."

"Ah! Sizin gibi bir insan!" diye haykırdı Albert.

"Çok iyisiniz; ama milyoner olarak Mösyö Aguado ya da Mösyö Rothschild ile yarışabilmekten başka yeteneğim olmadığını, Paris'e de Borsa'da oynamak için gitmeyeceğimi bildiğim için bu küçük ayrıntı beni alıkoydu. Şimdi sizin öneriniz karar vermeme neden oldu. Şimdi sevgili Mösyö de Morcerf –kont bu sözleri söylerken garip bir biçimde gülümsüyordu– Fransa'ya gittiğimde bir Huron[113] ya da bir Koşinşinli[114] kadar yabancı olacağım bu dünyanın kapılarını bana açmaya söz veriyor musunuz?"

"Ah! sayın kontum, seve seve ve büyük bir içtenlikle!" diye yanıt verdi Albert; "hattâ bu sabah aldığım bir mektupla Paris'e çağrıldığım ve benim için, Paris çevresinde mükemmel ilişkilere sahip bir aile ile bir birleşme söz konusu olduğundan –sevgili Franz benimle çok alay etmeyin– bu daha da kolay olacak."

"Evlilik yoluyla bir birleşme mi?" dedi Franz gülerek.

"Ah! Tanrım! evet! Böylece Paris'e döndüğünüzde beni ağırbaşlı bir adam, belki de bir aile babası olarak bulacaksınız. Bu benim doğal ciddiyetime uyar değil mi? Ne olursa olsun kont, size yineliyorum, ben ve yakınlarımı tüm varlığımızla emrinizdeyiz."

"Kabul ediyorum," dedi kont, "çünkü uzun zamandır kafamda evirip çevirdiğim tasarılarımı gerçekleştirmek için sadece böyle bir fırsat beklediğimi size söylemeliyim."

Franz, Monte Cristo mağarasında kontun ağzından kaçırdığı bir sözcükten bu tasarıların orada sözünü ettikleri olduğundan bir an kuşku duymadı ve kont bu sözleri söylerken, yüz ifadesinden, onu Paris'e sürükleyen tasarılarla ilgili birkaç ipucu yakalayabilmek için konta baktı; ama bu adamın ruhunu, hele onu bir gülümsemeyle sakladığında, anlamak çok zordu.

"Ama sayın kontum," dedi, Monte Cristo gibi bir insanı tanıtacak olmaktan çok sevinç duyan Albert, "bu, yolculuklar sırasında binlercesinin yapıldığı gibi ciddiyetten uzak, kuma yazılıp rüzgarın ilk esintisinde uçup giden tasarılardan biri olmayacak değil mi?"

"Hayır, söz," dedi kont; "Paris'e gitmek istiyorum, gitmem gerek."

"Ne zaman?"

"Peki siz ne zaman orada olacaksınız?"

"Ben," dedi Albert, "Ah! Tanrım! on beş gün ya da en geç üç hafta sonra; dönme zamanı."

"Pekala!" dedi kont, "size üç ay veriyorum; size geniş bir süre tanıdığımı görüyorsunuz."

"Üç ay sonra," diye bağırdı Albert neşeyle, "kapımı çalacak mısınız?"

"Günü gününe, saati saatine bir randevu ister misiniz?" dedi kont, "can sıkıcı bir dakikliğim olduğunu size şimdiden söyleyeyim."

"Günü gününe, saati saatine," dedi Albert; "bu beni çok sevindirir."

"Pekala! şöyle diyelim." Aynanın yanında asılı duran takvime elini uzattı. "Bugün 21 Şubat," dedi –saatini çıkardı;– "saat sabah on buçuk. Önümüzdeki Mayıs'ın 21'inde sabah saat on buçukta beni bekler misiniz?"

"Çok güzel!" dedi Albert, "yemek hazır olacak."

"Nerede oturuyorsunuz?"

"Helder sokağı numara 27."

"Ailenizle birlikte mi oturuyorsunuz? Sizi rahatsız etmeyeyim?"

"Babamın konağında kalıyorum, ama avlunun dibinde tümüyle ayrı bir bölümde."

"Güzel."

Kont not defterini aldı ve yazdı: "Helder sokağı, numara 27, 21 Mayıs, saat sabah on buçuk."

"Şimdi," dedi kont not defterini cebine koyarak, "içiniz rahat olsun, saatinizin yelkovanından daha dakik olacağım."

"Gitmeden önce sizi bir daha görecek miyim?" diye sordu Albert.

"Duruma göre: ne zaman gidiyorsunuz?"

"Yarın akşam saat beşte gidiyorum."

"Bu durumda, size hoşçakalın demeliyim. Napoli'de bir işim var ve ancak cumartesi akşamı ya da pazar sabahı dönmüş olacağım. Ya siz, siz de gidiyor musunuz sayın baron?" diye sordu kont Franz'a.

"Evet."

"Fransa'ya mı?"

"Hayır, Venedik'e. Bir ya da iki yıl daha İtalya'da kalacağım."

"O zaman Paris'te görüşemeyecek miyiz?"

"Korkarım ki bu onura erişemeyeceğim."

"Haydi beyler, iyi yolculuklar," dedi kont iki arkadaşa da ellerini uzatarak.

Franz ilk kez bu adamın eline dokunuyordu; titredi, çünkü eli bir ölünün eli gibi buz kesmişti.

"Son bir kez daha," dedi Albert, "Helder sokağı, 27 numara, 21 Mayıs, sabah saat on buçukta, kesinlikle anlaştık, şeref sözü, değil mi?"

"21 Mayıs, sabah saat on buçukta, Helder sokağı 27 numarada," dedi kont.

Bunun üzerine iki genç kontu selamladılar ve dışarı çıktılar.

"Neyiniz var?" dedi Albert Franz'a, odalarına dönerlerken "çok kaygılı bir haliniz var."

"Evet," dedi Franz, "size itiraf etmeliyim, kont garip bir adam ve size Paris'te verdiği randevuyu kaygıyla karşılıyorum."

"Bu randevuyu... kaygıyla! Hay Allah! Ama deli misiniz sevgili Franz?" diye bağırdı Albert.

"Ne yapalım," dedi Franz, "deli olayım ya da olmayayım, durum bu."

"Dinleyin," dedi Albert, "size bunu söyleme fırsatı bulduğum için çok rahatladım, sizin konta karşı her zaman oldukça soğuk davrandığınızı düşündüm, o ise tam tersine bize karşı her zaman kusursuzdu bence. Ona karşı özel bir şeyiniz mi var?"

"Belki de."

"Burada karşılaşmadan önce onu daha önce başka bir yerde görmüş müydünüz?"

"Evet."

"Nerede?

"Size anlatacaklarımın bir sözcüğünü bile başkasına söylemeyeceğinize söz verir misiniz?"

"Size söz veriyorum."

"Şeref sözü mü?"

"Şeref sözü."

"Öyle ise dinleyin."

O zaman Franz, Monte Cristo Adası'na yaptığı geziyi, aralarında iki Korsikalı haydutun da bulunduğu bir kaçakçı grubuyla karşılaşmasını Albert'e anlattı. Kontun *Binbir Gece* mağarasında ona gösterdiği olağanüstü konukseverliğin tüm ayrıntılarını, akşam yemeğini, haşhaşı, heykelleri, gerçek ve düşü ve uyandığında tüm bu olayların tek kanıtı ve tek anısı olarak ufukta Porto-Vecchio'ya doğru yelken açan küçük bir yattan başka bir şey kalmadığını anlattı.

Sonra Roma'ya, Colosseum'daki geceye, kont ve Vampa arasında geçen, Peppino ile ilgili ve kontun onun için af elde etmeye söz verdiği konuşmaya geçti; okuyucularımızın görmüş oldukları gibi, bu söz yerine getirilmişti.

Nihayet bir gece önceki serüveni, istenen parayı tamamlamak için altı yedi yüz piastr eksik geldiğini görerek içine düştüğü sıkıntıyı anlatı; sonunda da konta başvurma düşüncesine, hem bu kadar güzel hem de bu kadar mutlu edici bir sona ulaşan düşünceye geldi sıra.

Albert tüm dikkatiyle Franz'ı dinliyordu.

"Pekala!" dedi Franz bitirdiğinde, "bunda bu kadar eleştirecek ne görüyorsunuz? Kont bir gezgin, zengin olduğu için kendine ait bir gemisi var. Portsmouth ya da Southampton'a gidin, limanların aynı fantezilere sahip zengin İngilizlere ait yatlarla dolup taştığını göreceksiniz. Gezileri sırasında nerede duracağını bilmek için, beni dört aydan beri, sizi dört yıldan beri zehirleyen bu korkunç yemekleri yememek için, uyumanın olanaksız olduğu bu iğrenç yataklarda yatmamak için, kendine Monte Cristo'da küçük bir yeri dayayıp döşemiş: Bu yer dayanıp döşenince Toscana hükümetinin kendisini buradan çıkaracağından ve harcamalarının boşa gideceğinden korkup adayı satın almış, kendisi de adanın adını almış. Sevgili dostum, belleğinizi kurcalayınız ve tanıdıklarınızdan kaç kişinin hiçbir zaman sahip olmadıkları mülklerin adını aldıklarını bana söyleyiniz."

"Ya grubunda bulunan Korsikalı haydutlar?" dedi Franz Albert'e.

"Bunda şaşıracak ne var? Korsikalı haydutların hırsız olmadığını, sadece ve sadece bir *vendetta*'nın[115] kentlerinden ya da kasabalarından sürgün ettiği kaçaklar olduğunu siz herkesten daha iyi biliyorsunuz, öyle değil mi? Bu nedenle insan onlarla onuruna leke sürmeden görüşebilir: bana gelince, eğer bir gün Korsika'ya gidersem, kendimi valiye ya da emniyet müdürüne tanıtmadan önce, eğer yakalanmamışlarsa, Colomba'nın haydutlarına tanıtacağımı söyleyeyim; onları çok sevimli buluyorum."

"Ama Vampa ve adamları hırsızlık için yol kesen haydutlar," dedi Franz, "bunu yadsımıyorsunuz umarım. Kontun böyle insanlar üzerindeki etkisine ne diyorsunuz?"

"Sevgili dostum, ne olursa olsun yaşamımı bu etkiye borçlu olduğum için bunu bu kadar acımasızca eleştirmek bana düşmez. Böylece ona sizin gibi önemli bir suç yükle-

mek yerine, hayatımı kurtardığı için, bunun abartılı olduğunu düşünürseniz en azından dört bin piastrımı, yani bizim paramızla yirmi dört bin liramı, ki Fransa'da bu tutar beni itibarlı kılmazdı kuşkusuz; kurtardığı için onu affetmemi hoş görürsünüz; bu da kanıtlıyor ki," diye ekledi Albert gülerek, "kimse ülkesinde peygamber değildir."

"İşte bu doğru; kont nereli? Hangi dili konuşuyor? Nasıl yaşıyor? Büyük serveti nereden geliyor? Yaşamının ikinci yarısına karanlık ve insanları reddedici bir yön veren gizemli ve bilinmez ilk yarısında neler oldu? İşte sizin yerinize olsaydım bilmek isteyeceğim şeyler bunlar olurdu."

"Sevgili Franz," dedi Albert, "mektubumu aldığınızda kontun etkisine ihtiyacımız olduğunu gördünüz, gidip ona: 'Dostum Albert de Morcerf bir tehlikeyle karşı karşıya, onu bu tehlikeden kurtarmak için bana yardım ediniz!' dediniz, değil mi?"

"Evet."

"O size: 'Mösyö Albert de Morcerf de kim? Adını nereden almış? Serveti nereden geliyor? Nasıl yaşıyor? Nereli? Nerede doğmuş?' diye sordu mu? Tüm bunları size sordu mu?"

"Hayır, bunu itiraf ediyorum."

"Geldi, hepsi bu. Beni Mösyö Vampa'nın elinden kurtardı; üstelik itiraf etmeliyim ki, sizin söylediğiniz gibi her ne kadar umursamaz görünüyorduysam da, aslında oldukça kötüydüm. İşte dostum, böyle bir yardımın karşılığı olarak benden kendisi için, her gün Paris'ten geçen herhangi bir Rus ya da İtalyan prensi için yapılan şeyi, yani onu Paris çevresine tanıtmamı istiyorsa bunu nasıl geri çeviririm? Haydi haydi, siz delisiniz."

Her zamankinin tersine bu kez tüm geçerli nedenlerin Albert'den yana olduğunu söylemek gerekiyor.

"Eh," dedi Franz içini çekerek, "istediğinizi yapın sevgili vikont; tüm bana söyledikleriniz doğru gibi görünüyor, bunu itiraf ediyorum; ama Monte Cristo Kontunun garip bir adam olduğu da en az bunlar kadar doğru."

"Monte Cristo Kontu iyiliksever bir insan. Paris'e ne amaçla geleceğini size söylemedi. Ama Montyon[116] ödülleriyle yarışmak için gelecek; bu ödülleri kazanması için eğer ona sadece benim oyum ve ödülleri dağıtacak şu çirkin beyin etkisi gerekirse, ben ona birini verecek, öbürünü de garanti edeceğim. Bu nedenle sevgili Franz artık bundan söz etmeyelim, sofraya oturalım, sonra da San Pietro'yu son bir kez görmeye gidelim."

Albert'in dediği gibi oldu, ve ertesi gün öğleden sonra saat beşte iki genç, Albert de Morcerf Paris'e dönmek, Franz d'Épinay de Venedik'te on beş gün kadar kalmak üzere birbirlerinden ayrıldılar.

Ama arabaya binmeden önce Albert davetlisinin randevusunu kaçırmasından o kadar korkuyordu ki, Monte Cristo Kontuna verilmek üzere, otelin görevlisine bir kart bıraktı; karta, "Vikont Albert de Morcerf" sözcüklerinin altına, kurşunkalemle şöyle yazmıştı:

21 Mayıs, sabah saat on buçukta, Helder sokağı 27 numarada.

39
KONUKLAR

21 Mayıs sabahı Albert de Morcerf'in Roma'da iken Monte Cristo Kontuna randevu verdiği Helder sokağındaki evde, genç adamın sözünü yerine getirmesi için hazırlık yapılıyordu.

Albert de Morcerf büyük bir avlunun köşesinde, müştemilat olarak kullanılan başka bir binanın karşısındaki bir bölümde oturuyordu. Bu evin sadece iki penceresi sokağa bakıyordu, geri kalanların üçü avluya öbür ikisi karşılıklı olarak bahçeye açılıyordu.

Bu avlu ile bahçe arasında, imparatorluk mimarlığının kötü zevkine göre yapılmış Kont ve Kontes de Morcerf'in oturduğu geniş ve modaya uygun konut yükseliyordu.

Konağın sokağa bakan tüm cephesi boyunca, üstüne aralıklı olarak çiçek saksılarının konduğu, önemli kişilerin girişi için kullanılan mızrak biçimi yaldızlı demirlerden büyük bir parmaklığın ortadan böldüğü bir duvar bulunuyordu; kapıcı kulübesine neredeyse bitişik küçük bir kapı hizmetlilerin ya da yürüyerek girip çıkan ev sahiplerinin geçişi içindi.

Albert'in oturması için ayrılmış bu küçük evin seçiminde, oğlundan ayrılmak istemeyen, ama yine de vikont yaşındaki genç bir erkeğin tümüyle özgür olmaya ihtiyaç duyacağını anlayan bir annenin ince öngörüsü fark ediliyordu. Öte yandan şunu da söylemeliyiz, burada, iyi aile çocuklarınınki gibi özgür ve aylak bir yaşamı seven genç adamın zekice bencilliği de göze çarpıyordu, öyle ki, kuşlar gibi altın bir kafeste yaşıyordu sanki.

Sokağa bakan iki pencere sayesinde Albert de Morcerf dışarıda olup bitenlerden haberdar oluyordu. Görüş alanından, bu alan sokak da olsa, insanların geçtiğini her zaman görmek isteyen gençler için dışarının görüntüsü o kadar gereklidir ki! Keşiflerini yaptıktan sonra eğer bu keşifler daha derin bir araştırmayı hak ediyor gibi görünürse Albert de Morcerf kendini araştırmalarına vermek için, kapıcının kulübesinin yanında olduğunu belirttiğimiz kapıya simetrik ve özel olarak anılmayı hak eden küçük bir kapıdan çıkabilirdi.

Bu kapı evin yapıldığı günden bu yana sanki herkesin unuttuğu, son derece gizli ve tozlu oluşundan sonsuza kadar kapatıldığı izlenimi veren, ama özenle yağlanmış kilidine ve menteşelerine bakıldığında gizlice ve sürekli kullanıldığı anlaşılan bir kapıydı. Bu küçük sinsi kapı *Binbir Gece Masalları*'ndaki mağaranın ünlü kapısındakine benzer en tatlı seslerle söylenmiş, Ali Baba'nın büyülü "açıl susam açıl"ı gibi birkaç gizemli sözcük ya da dünyanın en ince parmaklarıyla yapılmış uygun birkaç tıkırtı yoluyla açılarak öbür iki kapıyla yarışıyor, kapıcı ile alay ediyor, onun açıkgözlülüğünü ve yargısını geçersiz kılıyordu.

Bu küçük kapının bağlandığı ve bekleme odası yerine geçen geniş ve sakin bir koridorun sonunda, sağda Albert'in avluya bakan yemek odası, solda bahçeye bakan küçük salonu bulunuyordu. Sık ağaçlar, tırmanıcı bitkiler pencerenin önünde yelpaze gibi genişleyerek giriş katındaki bu iki odayı saygısız bakışlardan koruyordu.

Birinci katta da bu iki oda aynı şekilde korunmuş, ama bekleme odasının üstüne üçüncü bir bölüm eklenerek kat büyütülmüştü.

Aşağıdaki salon, içinde sadece Cezayir tipi divanlar olan, sigara içenlere ayrılmış bir odaydı.

Birinci katın giyinme odası yatak odasına açılıyor, görünmez bir kapıyla da merdivene bağlanıyordu. Görüldüğü gibi tüm önlemler alınmıştı.

Bu birinci katın üstünde alçak duvarlar ve bölmelerle büyütülmüş, sanatçının züppeyle çekiştiği cehennemi olan geniş bir atölye bulunuyordu. Burası Albert'in art arda tüm heves ettiklerinin balık istifi durduğu ve barındığı yerdi, av boruları, kontrbaslar, flütler ile tam bir orkestra vardı, çünkü Albert'in bir süreliğine, müzik yeteneği değil, ama müzik hevesi olmuştu; resim sehpalari, paletler, pastel boyalar vardı çünkü müzik hevesinin ardından resim konusunda bir üstünlük duygusu yaşamıştı; flöreler, boks eldivenleri, iki ağzı keskin kılıçlar ve her tür değnekle doluydu; ve sonunda bulunduğumuz dönemin modasına uyan gençlerin geleneğini izleyen Albert de Morcerf, müzikte ve resimde göstermediği kadar sonsuz bir sebatla görgünün esasını oluşturan bu üç sanatı, yani eskrim, boks ve değneği geliştiriyordu ve tüm beden alıştırmalarına ayrılmış bu odaya art arda Grisier'yi, Cooks'u ve Charles Leboucher'yi[117] konuk ediyordu.

Bu ayrıcalıklı odanın öbür mobilyaları, I. François zamanından kalan eski sandıklar, yani Çin porselenleri, Japon vazoları, Luca della Robbia çinileri, Bernard de Palissy tabaklarıyla dolu olan sandıklar ve antika koltuklardı; bu koltuklara belki de IV. Henri ya da Sully, XIII. Louis ya da Richelieu oturmuştu, çünkü mavi zemin üstünde Fransa Krallığı'nın simgesi olan üç çiçeğin parladığı ve bu çiçeklerin üzerinde de krallık tacının yer aldığı oyınalı bir arınayla süslenmiş olan iki tanesi çok belli bir biçimde Louvre'un eşya odalarından ya da en azından bazı krallık şatolarından çıkmıştı. İran güneşi renginde ya da Kalküta ya da Chandernagor kadınlarının ellerinden çıkmış canlı renkleri olan pahalı kumaşlar, koyu ve ağırbaşlı renkleri olan bu koltukların üstüne gelişigüzel atılmıştı. Bu kumaşların orada ne aradığını söylemek olanaksızdı; gözleri dinlendirerek kendi sahiplerinin de bilmediği bir biçimde kullanılmayı bekliyorlardı ve beklerken, ipeksi ve yaldızlı yansımalarıyla daireyi aydınlatıyorlardı.

En görünen yerde, Roller ve Blanchet tarafından işlenmiş, gül ağacından, küçücük salonlara uygun, ama dar ve ses veren boşluğunun içinde bir orkestra taşıyan, Beethoven'ın, Weber'in, Mozart'ın, Haydn'ın, Grétery'nin ve Porpora'nın başyapıtlarının ağırlığı altında inleyen bir piyano duruyordu.

Sonra her yerde, duvarlar boyunca, kapıların üstünde, tavanda, kılıçlar, hançerler, krikolar, tokmaklar, baltalar, yaldızlı, gümüş ya da altın tellerle, kakmalarla süslenmiş, zırh takımları; kurutulmuş ot koleksiyonları, maden blokları, at kılı ile tıka basa doldu-

rulmuş, ateş rengi kanatlarını hareketsiz bir uçuş için açmış, gagalarını hiç kapatmayan kuşlar göze çarpıyordu.

Kuşkusuz bu oda Albert'in en sevdiği odaydı.

Yine de, yarı hazır durumda genç adam, randevu günü, genel karargahını giriş katındaki küçük salona kurmuştu. Burada, belli bir uzaklıkta geniş ve yumuşak bir divanla çevrili bir masanın üstünde, Pétersbourg'un sarı tütününden Mariland, Porto Riko ve Lazkiye tütünlerine ve Sina'nın siyah tütününe kadar bilinen tüm tütünler, Hollandalıların hayran olduğu çatlak sırlı çini kaplar içinde ışıldıyordu. Onların yanında kokulu ağaçtan bölmeli kutularda boylarına ve niteliklerine göre çeşit çeşit Havana ve Manilla puroları; sonra ardına kadar açık bir dolabın içinde Alman pipolarından, mercanla süslenmiş kehribar imameli eski çubuklardan, altın kakmalı, yılan gibi dolanmış uzun maroken hortumlu nargilelerden oluşmuş bir koleksiyon tiryakilerin keyfini ya da ilgilerini bekliyordu. Albert, modern bir yemek konuklarının, kahve içtikten sonra ağızlarından çıkan, uzun ve değişken sarmallar halinde tavana yükselen buharın arasından seyretmekten hoşlandıkları bu düzenlemeyi, daha doğrusu bu simetrik düzensizliği kendisi yaratmıştı.

Saat ona çeyrek kala bir özel uşak içeri girdi. Bu on beş yaşlarında, sadece İngilizce konuşan ve Morcerf'in tüm hizmetlileri John dediklerinde yanıt veren küçük bir yamaktı. Elbette sıradan günlerde konağın aşçısı Albert'in emrindeydi, ama önemli günlerde kontun yamağı da öyleydi.

Adı Germain olan ve genç efendisinin tüm güvenini kazanmış olan bu özel uşak elinde tuttuğu bir tomar gazeteyi masanın üstüne koydu, bir mektup paketini de Albert'e verdi.

Albert bu değişik mektuplara üstünkörü bir baktı, içlerinden güzel yazılı ve kokulu zarflı iki tanesini seçti, onları açtı ve belli bir dikkatle okudu.

"Bu mektuplar nasıl geldi?" diye sordu.

"Biri postayla geldi, öbürü Madam Danglars'ın özel uşağı tarafından getirildi."

"Madam Danglars'a locasında bana ayırdığı yeri kabul ettiğimi bildirin... Bekleyin... sonra gün içinde Rosa'ya uğrayın; Opera'dan çıkınca, beni davet ettiği akşam yemeği için ona gideceğimi söyleyin ve evine Kıbrıs, Jerez, Malaga şaraplarından altı şişe ve Ostende istiridyelerinden bir fıçı götürün...İstiridyeleri Borel'den alın ve özellikle benim için olduğunu söyleyin."

"Mösyö yemeğin saat kaçta hazır olmasını isterler?"

"Saat kaç?"

"Ona çeyrek var."

"O zaman saat tam on buçukta yemeği getirin. Debray belki de bakanlığına gitmek zorunda olacak... Zaten..." –Albert not defterine baktı– "21 Mayıs günü için, sabah saat on buçuk, konta verdiğim saat, sözüne pek güvenmesem de ben dakik olmak isterim. Bu arada, sayın kontesin kalkıp kalkmadığını biliyor musunuz?"

"Sayın vikont isterlerse öğrenirim."

"Evet... ona likör mahzenlerinden birini kullanıp kullanamayacağımı sorun, benimki

oldukça ekilmiş saat üçe doğru onu görmeye gitmekten onur duyacağımı ve ona birisini tanıtmak için iznini rica ettiğimi söyleyin."

Uşak çıktı, Albert divana uzandı, iki üç gazetenin zarfını yırttı, gösterilere baktı, o gün bir bale değil bir opera olduğunu görünce yüzünü buruşturdu, parfümeri ilanlarında ona sözü edilen afyonlu bir diş macununu boşuna aradı, Paris'in en beğenilen üç gazetesini birbiri arkasından fırlattı ve uzun uzun esneyerek mırıldandı:

"Gerçekten de bu gazeteler gitgide daha uyku getirir oldular."

O anda hafif bir araba kapının önünde durdu ve bir dakika sonra oda hizmetçisi Mösyö Lucien Debray'nin geldiğini haber vermek için geri döndü. Uzun boylu, sarışın, uçuk benizli, gri gözlü, güvenli, ince ve sevimsiz dudaklı, işlemeli altın düğmeleri olan mavi giysili, beyaz kravatlı, kaş sinirlerinin ve üst yanak sinirlerinin gücüyle zaman zaman sağ gözünün boşluğunda tutmayı başardığı ipek bir ipe takılı bakalitten kelebek gözlüklü genç bir adam gülmeden, konuşmadan yarı resmi bir havada içeri girdi:

"Günaydın Lucien... Günaydın!" dedi Albert. "Ah! dakikliğinizle beni korkutuyorsunuz sevgili dostum. Ne diyordum? Dakiklik! En son gelecek kişi gibi düşündüğüm siz, kesin randevu saat on buçukta iken ona beş kala geliyorsunuz! Bu inanılmaz! Hükümet mi devrildi ne?"

"Hayır, sevgili dostum," dedi genç adam divana yerleşerek; "inanın her zaman sendeleriz, ama hiç düşmeyiz, İspanya ve Portekiz meselesinin yerimizi tümüyle sağlamlaştıracağını hesaba katmazsak bile, iyice dokunulmazlığa geçtiğimize inanmaya başlıyorum."

"Ah, evet, doğru, Don Carlos'u İspanya'dan sürüyor musunuz?"

"Hayır, sevgili dostum, işleri karıştırmayalım; onu Fransa sınırının öte yanına götürüyor ve Bourges'da ona krallara özgü bir konukseverlik sunuyoruz."

"Bourges'da mı?"

"Evet, gerçekten yakınacağı bir şey yok. Bourges Kral VII. Charles'ın başkentidir. Nasıl! Bunu bilmiyor muydunuz? Dünden beri tüm Paris bunu biliyor, evvelki gün olay Borsa'ya sızdı, çünkü Mösyö Danglars –bu adamın nasıl olup da olayları bizimle aynı zamanda öğrendiğini bilmiyorum– yükselenlere oynadı ve bir milyon kazandı."

"Siz de görünüşe göre yeni bir nişan almışsınız; çünkü rozetinize eklenmiş mavi bir şerit görüyorum."

"Hımm! Bana III. Charles nişanını gönderdiler," dedi Debray umursamazlıkla.

"Haydi haydi, aldırmaz görünmeyin, bunu almanın sizi sevindirdiğini itiraf edin."

"Aslında evet; giysiyi tamamlayıcı olarak düğmeli siyah bir takımın üstünde bir nişan güzel duruyor; zarif bir şey."

"Galler prensine ya da Reichstadt düküne benziyorsunuz," dedi Morcerf gülümseyerek.

"İşte sabah bu kadar erken beni görmenizin nedeni sevgili dostum."

"III. Charles nişanını almanız ve bu iyi haberi bana duyurmak istemeniz mi?"

"Hayır; geceyi mektup göndermekle geçirmiş olmam: Yirmi beş siyasi yazı bunun nedeni. Bu sabah eve dönünce uyumak istedim, ama bir baş ağrısı tuttu, bir saat ata binmek

için çıktım. Boulogne'da sıkıntı ve açlık, ender olarak bir araya gelen, ama bana karşı işbirliği yapan bu iki düşman beni yakaladı; bir tür Cumhuriyetçi-Carlos'çu ittifakı; o zaman bu sabah sizde birini ağırlamak için şölen verildiğini anımsadım ve işte buradayım: Açım, beni doyurun; sıkılıyorum, beni eğlendirin."

"Bu benim ev sahibi olarak görevim, sevgili dostum," dedi Albert oda hizmetçisini çağırmak için çıngırağı çalarak, o sırada Lucien firuze kakmalı altın topuzlu bastonu ile açılmış gazeteleri havaya fırlatıyordu. "Germain, bir kadeh Jerez ve bir bisküvi. Bu arada sevgili Lucien işte purolar, tabii ki kaçak; bunların tadına bakmanızı ve bakanınızı, iyi vatandaşları içmek zorunda bıraktığı şu ceviz ağacı yaprakları yerine buna benzer şeyler satmaya davet etmenizi salık veriyorum."

"Vay canına! Bunu yapmayı hiç düşünmem. Hükümetten geldiği anda siz artık bunları istemezsiniz ve iğrenç bulursunuz. Zaten bu içişlerinin değil maliyenin işi: Mösyö Humann'a başvurunuz, dolaylı vergiler bölümü, A koridoru, 26 numara. "

"Gerçekten de," dedi Albert, "bilgilerinizin enginliği ile beni şaşırtıyorsunuz. Lütfen bir puro alın!"

"Ah! sevgili vikont," dedi Lucien, gümüş kakmalı bir el şamdanında yanan pembe bir mumdan bir Manilla purosu yakıp divanda kaykılarak, "ah! sevgili vikont, hiçbir şey yapmak zorunda olmadığınız için ne kadar mutlusunuz! Aslında mutluluğunuzun farkında değilsiniz."

"Eğer hiçbir şey yapmasaydınız ne yapardınız, krallıklara barış getiren sevgili dostum?" diye sordu Morcerf hafif bir alayla, "Nasıl olur! hem büyük Avrupa komplosunda hem de Paris'in küçük entrikalarında yer almış bir bakanın özel sekreteri; kralları, bundan daha çok kraliçeleri koruyacak olan, partileri birleştirecek, seçimleri yönetecek olan siz; Napoléon'un savaş alanlarında kılıcı ve zaferleriyle yaptıklarından fazlasını çalışma odasında kalemi ve telgraflarıyla yapan siz; göreviniz dışında yirmi beş bin franklık bir gelire sahip olan siz; Château-Renaud'nun almak için dört yüz altın önerdiği, ama vermediğiniz bir ata sahip olan siz; bir pantolonunuzu eksik etmeyen bir terziye sahip olan siz; Opera'ya, Jokey Kulübü'ne Variétés tiyatrosuna giden siz, tüm bunlarda kendinizi eğlendirecek bir şey bulamıyorsunuz öyle mi? Pekala, sizi ben eğlendireceğim."

"Bunu nasıl yapacaksınız?"

"Sizi yeni biriyle tanıştırarak."

"Kadın mı erkek mi?"

"Erkek."

"Ah! Şimdiye kadar çok erkek tanıdım."

"Ama size sözünü ettiğim gibi birini tanımadınız."

"Nereden geliyor? Dünyanın öbür ucundan mı?"

"Belki daha da uzaktan."

"Hay Allah! Dilerim yemeğimizi o getirmiyordur."

"Hayır, içiniz rahat olsun, yemeğimiz annemin mutfağında hazırlanıyor. Demek açsınız öyle mi?"

"Evet, söylemesi her ne kadar alçaltıcı da olsa itiraf edeyim açım. Ama dün akşam Mösyö de Villefort'un evinde yemek yedim; şunu fark ettiniz mi sevgili dostum? Tüm savcı ve yargıçların evinde çok kötü yemek yeniyor; sanki hep vicdan azabı çekiyorlar."

"Sakın başkalarının akşam yemeklerini beğenmeyin, böylece sizin bakanlarınızın evinde iyi yemek yersiniz."

"Evet, ama biz en azından doğru dürüst kimseleri çağırmıyoruz; eğer soframıza iyi düşünen ve özellikle iyi oy veren birkaç hödüğü nezaket gereği çağırmak zorunda olmasaydık, inanın evimizde yemek yemekten vebadan kaçar gibi kaçardık."

"Öyleyse sevgili dostum, ikinci bir kadeh Jerez ve bir bisküvi daha alın."

"Seve seve, İspanya şarabınız mükemmel; bu ülkeye barış getirmekte çok haklı olduğumuzu görüyorsunuz."

"Evet, ama Don Carlos?"

"Eh, Don Carlos da Bordeaux şarabı içsin, on yıl sonra onun oğlunu küçük kraliçe ile evlendiririz."

"Bu da size Altın Post'u[118] getirecek, eğer hâlâ bakanlıkta kalırsanız."

"Sanırım, siz bu sabah beni dumanla doyurma yöntemini benimsediniz Albert."

"Eh! Bu da mideyi en iyi eğlendiren şeydir, bunda anlaşalım; ama bakın şu an bekleme odasından Beauchamp'ın sesini duyuyorum, tartışırsınız, bu da size sabırlı olmayı öğretir."

"Hangi konuda?"

"Gazeteler konusunda."

"Ah! sevgili dostum," dedi Lucien, büyük bir küçümsemeyle, "ben gazete okuyor muyum ki?"

"İşte bir neden daha, o zaman daha iyi tartışırsınız."

"Mösyö Beauchamp!" diye haber verdi özel uşak.

"Buyrun, buyrun, korkunç kalem!" dedi Albert yerinden kalkıp genç adamı karşılamaya giderek. "İşte bakın, en azından bana söylediğine göre, sizi okumadan sizden nefret eden Debray de burada."

"Çok haklı," dedi Beauchamp, "o da benim gibi, ben de onun ne yaptığını bilmeden onu eleştiriyorum. Günaydın şövalye."

"Ah! bunu öğrendiniz demek," diye yanıt verdi özel sekreter, gazeteciyle el sıkışıp karşılıklı gülümserken.

"Öğrendim elbette!" dedi Beauchamp.

"Çevreler bu konuda ne diyor?"

"Hangi çevreler? 1838 bağışlama yılında birçok çevre var."

"Kahramanlarından biri olduğunuz siyaset-eleştiri dünyasının insanları."

"Bunun çok yerinde bir şey olduğunu, biraz mavi yetişmesi için yeteri kadar kırmızı ektiğinizi söylüyorlar."

"Haydi haydi hiç fena değil," dedi Lucien: "neden bizden değilsiniz sevgili Beauchamp? Sahip olduğunuz bu zeka ile üç dört yılda servet kazanırdınız!"

"Öğüdünüzü izlemek için ben de sadece bir şey bekliyorum: O da altı ay için güvenilir bir bakanlık. Şimdi bir tek sözcük sevgili Albert, çünkü zavallı Lucien'i biraz soluk alması için bırakmak gerek. Öğle yemeği mi yiyeceğiz, akşam yemeği mi? Benim Meclis'e gitmem gerek. Gördüğünüz gibi her şey pembe değil bizim meslekte."

"Sadece öğle yemeği yiyeceğiz; artık yalnızca iki kişiyi bekliyoruz, onlar gelir gelmez sofraya oturacağız."

"Yemeğe ne tür kişiler bekliyorsunuz?" diye sordu Beauchamp.

"Kibar bir kişi, bir de siyasetçi," diye yanıt verdi Albert.

"O zaman kibar kişi için iki kısa saatlik, siyasetçi için iki uzun saatlik bir mesele bu. Ben tatlı için geri geleceğim. Benim için çilek, kahve ve puro ayırınız. Meclis'te bir pirzola yiyeceğim."

"Öyle yapmayın Beauchamp, çünkü kibar kişi bir Montmorency, siyasetçi de bir Metternich, tam on buçukta yemek yiyeceğiz; bu arada siz de Debray gibi yapın, Jerez'imden ve bisküvilerimden tadın."

"Peki öyleyse, kalıyorum. Bu sabah kendimi oyalamam gerek."

"İyi, işte siz de Debray gibisiniz! Yine de bana öyle geliyor ki bakan üzüntülü olunca karşıtı neşeli olmalı."

"Ah! Görüyor musunuz sevgili dostum, beni korkutan nedir, bilmiyorsunuz. Bugün Millet Meclisi'nde Mösyö Danglars'ın bir konuşmasını, akşam karısının evinde de Fransa meclis üyelerinden birinin bir trajedisini dinleyeceğim. Meşrutiyet hükümeti yerin dibine batsın! Söylediklerine göre, mademki seçim hakkımız var, nasıl oldu da bunu seçtik?"

"Anlıyorum; sizin kahkaha depolamaya ihtiyacınız var."

"Mösyö Danglars'ın konuşması hakkında kötü şeyler söylemeyin," dedi Debray: "sizden yana oy kullanıyor, muhalefet yapıyor."

"İşte vallahi kötü olan da bu! İçimden geldiğince gülebilmek için sizin onu söylev vermek üzere Luxembourg'a göndermenizi bekliyorum."

"Sevgili dostum," dedi Albert, Beauchamp'a, "İspanya meselesinin yoluna girdiği anlaşılıyor, bu sabah insanı çileden çıkartan bir sertliğiniz var. *Chronique parisienne*'in Matmazel Danglars ile benim evliliğimizden söz ettiğini unutmayın. Doğrusu, günün birinde bana, 'Sayın vikont, kızıma iki milyon verdiğimi biliyorsunuz,' diyebilecek bir adamın konuşması hakkında kötü şeyler söylemenizi istemem."

"Haydi haydi!" dedi Beauchamp, "bu evlilik hiçbir zaman olmayacak. Kral onu baron yapabildi, yüksek meclis üyesi de yapabilir, ama hiç de kibar bir adam yapamayacak ve Kont de Morcerf iki milyon uğruna dengi olmayan bir evliliğe razı olmayacak kadar aristokrattır. Vikont de Morcerf ancak bir markiz ile evlenmelidir."

"İki milyon! Bu yine de fena değil," dedi Morcerf.

"Bu bir bulvar tiyatrosunun ya da Râpée'de, Bitki Bahçesi'ne ait, bir demiryolunun şirket anaparasıdır."

"Bırakın onu konuşsun Morcerf," dedi Debray uyuşuk bir biçimde, "ve evlenin gitsin. Siz bir varsıllık etiketiyle evleniyorsunuz değil mi? O zaman ne önemi var! O zaman bu

etiketin üstünde bir arma eksik, ama bir sıfır fazla olsun daha iyi; sizin armalarınızda yedi dişi karatavuk var, bunlardan üçünü karınıza verirsiniz, size daha dört tane kalır. Bu, bir zamanlar amcasının oğlu Almanya imparatoru olan, kendisinin de Fransa kralı olmasına ramak kalan Mösyö de Guise'inkinden bir fazladır."

"Yeminle, sanırım haklısınız Lucien," diye yanıt verdi Albert dalgın dalgın.

"Elbette! Zaten her milyoner, bir melez gibi soyludur, yani öyle olabilir."

"Hişt! Böyle söylemeyin Debray," dedi Beauchamp gülerek, "çünkü işte sizin aykırı düşünme hastalığınızı iyileştirmek için atası Renaud de Montauban'ın kılıcını üzerinizde kullanacak olan Château-Renaud."

"O zaman uygunsuz bir şey yapmış olacak," diye yanıt verdi Lucien, "çünkü ben soylu değilim, hiç değilim."

"İyi!" diye bağırdı Beauchamp, "işte Béranger'nin şarkısını söyleyen[119] bir bakanlık, nereye gidiyoruz Tanrım?"

"Mösyö de Château-Renaud! Mösyö Maximilien Morrel!" dedi özel uşak, iki yeni konuğu haber vererek.

"Şimdi tamam!" dedi Beauchamp, "yemek yiyeceğiz; çünkü yanılmıyorsam sadece iki kişiyi bekliyordunuz değil mi Albert?"

"Morrel!" diye mırıldandı Albert şaşırarak; "Morrel! bu da nesi?"

Ama daha sözlerini bitirmeden otuz yaşlarında, tepeden tırnağa kibar denebilecek, yani bir Guiche yüzüne[120] ve bir Mortemart zekasına sahip, genç güzel bir adam Albert'in elini tuttu:

"Sevgili dostum, size süvarilerin kaptanı, dostum, üstelik kurtarıcım olan Mösyö Maximilien Morrel'i tanıtmama izin veriniz," dedi. "Zaten insan kendi kendini daha iyi tanıtır. Kahramanımı selamlayınız vikont."

Ve bu geniş alınlı, delici bakışlı, siyah bıyıklı, okuyucularımızın Marsilya'da, hiçbir zaman unutamayacakları kadar acıklı bir durumda gördüklerini anımsayacakları uzun ve soylu genç adama yer açmak için yana çekildi. Hayran olunacak kadar güzel taşıdığı yarı Fransız yarı Doğulu zengin bir üniforma Légion d'honneur nişanı takılmış geniş göğsünü ortaya çıkarıyor, belinin belirgin çukurluğunu belli ediyordu. Genç subay incelik dolu bir terbiye ile eğildi. Morrel güçlü olduğu için, hareketlerinin her biri çok zarifti.

"Mösyö," dedi Albert sevecen bir kibarlıkla, "Mösyö Baron de Château-Renaud sizi benimle tanıştırmanın bana ne denli zevk vereceğini önceden biliyordu; siz onun dostlarındansınız mösyö, bizim de dostumuz olunuz."

"Çok iyi," dedi Château-Renaud, "sevgili vikont, benim için yaptığını gerektiğinde sizin için de yapmasını dileyin."

"Ne yaptı?" diye sordu Albert.

"Ah!" dedi Morrel, "bundan söz etmeye değmez, beyefendi abartıyor."

"Nasıl!," dedi Château-Renaud, "bundan söz etmeye değmez mi? Yaşam, sözünü etmeye değmeyecek bir şey mi?.. Gerçekten burada söylediğiniz çok fazla filozofça sevgili Mösyö Morrel... Her gün hayatını tehlikeye atan sizin için normal olabilir bu, ama tesa-

düfen bir kez onu tehlikeye atan benim için..."

"Tüm bunlardan açık açık anladığım şey, sayın Kaptan Morrel'in sizin hayatınızı kurtardığı."

"Ah! Tanrım, evet, çok doğru," dedi Château-Renaud.

"Nasıl bir durumda?" diye sordu Beauchamp.

"Beauchamp, dostum, açlıktan öldüğümü biliyorsunuz," dedi Debray, "şimdi öykülere girmeyin."

"İyi ama," dedi Beauchamp, "ben sofraya oturulmasını engellemiyorum ki... Château-Renaud bunu bize sofrada anlatır."

"Beyler," dedi Morcerf, "saat daha onu on geçiyor, unutmayın sonuncu konuğu bekliyoruz."

"Ah! doğru, bir siyasetçi," dedi Debray.

"Bir siyasetçi ya da başka bir şey, bu konuda hiçbir şey bilmiyorum, bildiğim şey, benim kendi hesabıma ona verdiğim aracılık görevini beni öyle hoşnut bırakarak tamamladı ki eğer kral olsaydım onu hemen o anda şövalye ilan eder, hem Altın Post hem de Jarretière nişanlarını verirdim."

"O zaman sofraya oturmadığımıza göre," dedi Debray, "siz de bizim yaptığımız gibi kendinize bir kadeh Jerez doldurun ve bize bunu anlatın baron."

"Afrika'ya gitmek gibi bir düşünceye kapılmıştım, bunu hepiniz biliyorsunuz."

"Bu size atalarınızın çizdiği bir yol sevgili Château-Renaud," dedi kibarca Morcerf.

"Evet ama, bunun onlar gibi İsa'nın mezarını kurtarmak için olduğundan kuşkuluyum."

"Haklısınız Beauchamp," dedi genç soylu; "bu sadece amatörce silah talimi yapmak içindi. Bir düello şahidi olarak seçtiği iki kişi beni en iyi dostlarımdan birinin, hepinizin tanıdığı şu zavallı Franz d'Épinay'nin kolunu kırmak zorunda bıraktığından beri düellodan tiksinirim... inanın."

"Ah! evet, doğru," dedi Debray, "bir zamanlar dövüşmüştünüz... Hangi konudaydı?"

"Anımsıyorsam Tanrı belamı versin!" dedi Château-Renaud; "ama tam olarak anımsadığım şey, bendeki gibi bir yeteneği hiç kullanmıyor olmaktan utanarak bana hediye edilen yeni tabancaları Araplar üzerinde denemek istememdir. Sonuç olarak Oran'a, Oran'dan da Constantin'e gittim, tam da kuşatmanın kalktığını görmek için oraya gitmişim. Ben de diğerleri gibi geri çekildim. Kırk sekiz saat boyunca gündüzleri yağmura, geceleri kara oldukça iyi dayandım; sonunda üçüncü günün sabahı atım soğuktan öldü. Zavallı hayvan! Örtülere ve ahırın sobasına alışmış... Arabistan'ın on derece soğuğu ile karşılaşınca rahatsızlanan bir Arap atı."

"Bu nedenle benim İngiliz atımı satın almak istiyorsunuz," dedi Debray; "soğuğa sizin Arap atınızdan daha iyi dayanacağını düşünüyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz, çünkü bir daha Afrika'ya dönmemeye yemin ettim."

"Çok mu korktunuz?" diye sordu Beauchamp.

"Doğrusu evet, bunu itiraf ediyorum," diye yanıt verdi Château-Renaud; "sebepsiz de

değildi! Atım ölmüştü; yaya geri çekiliyordum; altı Arap kafamı kesmek için dörtnala geldiler, ikisini tüfeğimle, ikisini tabancamla öldürdüm, ama geriye iki tane kalmıştı ve silahsızdım. Biri beni saçlarımdan yakaladı, bu nedenle şimdi kısa saçı tercih ediyorum, insanın başına ne geleceği bilinmez, öbürü yatağanını boynuma dayadı, tam demirin keskin soğuğunu hissetmeye başlamıştım ki burada gördüğünüz mösyö onların üstüne atılıp, beni saçlarımdan tutanı tabancayla öldürüp, kılıcıyla boynumu kesmeye hazırlananın kafasını uçurdu. Mösyö o gün bir insanın hayatını kurtarmayı kendine görev bilmişti, yazgı bu insan ben olayım istedi; zengin olduğumda Klagman'a ya da Marochetti'ye Yazgı'nın bir heykelini yaptıracağım."

"Evet," dedi Morrel gülümseyerek; "5 Eylül günüydü, yani babamın mucize eseri kurtulduğu günün yıldönümü; elimden geldiği kadar her yıl o günü bir eylemle kutlarım..."

"Kahramanca, değil mi?" diye sözünü kesti Château-Renaud; "kısacası, ben seçilmiştim, ama hepsi bu değil. Beni kılıçtan kurtardıktan sonra soğuktan da kurtardı, Aziz Martin'in yaptığı gibi paltosunun yarısı ile değil, bana paltosunu tümüyle vererek; sonra beni açlıktan da kurtardı, bilin bakalım, benimle neyi paylaşarak?"

"Felix'ten bir ezmeyi mi?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır, her birimizin büyük bir parçasını iştahla yediğimiz atını: ağırdı."

"At mı?" diye sordu Morcerf gülerek.

"Hayır, özveri," diye yanıt verdi Château-Renaud. "Debray'ye bir yabancı için İngiliz atını kurban edip etmeyeceğini sorun bakalım."

"Bir yabancı için, hayır," dedi Debray, "ama bir dost için, belki."

"Ben dostum olacağınızı düşünmüştüm, sayın baron," dedi Morrel; "zaten daha önce size söyleme onuruna erişmiştim, kahramanlık ya da değil, özveri ya da değil, o gün bir zamanlar iyi yazgının bize bulunduğu lütufa karşılık olarak kötü yazgıya bir armağan sunmalıydım."

"Mösyö Morrel'in anıştırmada bulunduğu öykü," diye devam etti Château-Renaud, "birbirinizi daha iyi tanıdığınızda bir gün size anlatacağı hayran olunacak bir öyküdür; ama bugün belleğimizi değil midemizi dolduralım. Saat kaçta yemek yiyorsunuz Albert?"

"On buçukta."

"Tam on buçukta mı?" diye sordu Debray saatine bakarak.

"Ah! bana beş dakika daha verin lütfen," dedi Morcerf, " çünkü ben de bir kurtarıcı bekliyorum."

"Kimin kurtarıcısı?"

"Benim, elbette?" diye yanıt verdi Morcerf. "Benim de bir başkası gibi kurtarılamayacağımı, kafa koparanların sadece Araplar olduğunu mu sanıyorsunuz? Öğle yemeğimiz insansever bir yemek olacak ve sofranızda insanlığa iyilik etmiş iki kişi olacak, en azından ben öyle umuyorum."

"O zaman ne yapacağız?" dedi Debray, "sadece bir tek Montyon ödülümüz var."

"O zaman bu ödülü onu kazanmak için hiçbir şey yapmamış olan birine veririz," dedi Beauchamp. "Akademi her zaman kendini güç durumdan böyle kurtarıyor."

"Nereden geliyor?" diye sordu Debray; "üstelememi hoş görün; bu soruya daha önce yanıt verdiğinizi biliyorum, ama o kadar belirsiz bir biçimde yanıt verdiniz ki bunu ikinci bir kez sormakta sakınca görmedim."

"Gerçekten de bu konuda hiçbir şey bilmiyorum," dedi Albert. "Üç ay önce onu davet ettiğimde Roma'da idi; ama o zamandan bu yana kat ettiği yolları kim bilebilir?"

"Onun saatinde gelebileceğine inanıyor musunuz?" diye sordu Debray.

"Onun her şeyi yapabileceğine inanıyorum," diye yanıt verdi Morcerf.

"Size verdiğimiz beş dakika ile birlikte artık sadece on dakikamız kaldığına dikkatinizi çekerim."

"O zaman ben de bu süreyi, konuğum hakkında birkaç söz söylemek için kullanırım."

"Özür dilerim," dedi Beauchamp, "bize anlatacaklarınız bir tefrika konusu mu?"

"Evet, elbette," dedi Morcerf, "hattâ en sürükleyicilerinden."

"O zaman anlatın, çünkü Meclis toplantısını kaçıracağımı anlıyorum, hiç olmazsa açığımı kapatayım."

"Son karnaval sırasında Roma'da idim."

"Bunu biliyoruz," dedi Beauchamp.

"Evet, ama bilmediğiniz şey benim haydutlar tarafından kaçırılmam."

"Haydut yoktur," dedi Debray.

"Evet var ve hem de iğrenç haydutlar, yani hayran olunacak haydutlar, çünkü ben onları korkunç güzel buldum."

"Haydi sevgili Albert," dedi Debray, "aşçınızın geciktiğini, istiridyelerin daha Marennes'den ya da Ostende'dan gelmediğini, Madam de Maintenon gibi yemeğin yerine bir öykü koymak istediğinizi itiraf edin. Bunu söyleyin dostum, sizi bağışlayacak ve öykünüz ne kadar düzmece de olsa dinleyecek kadar iyi dostuz."

"Ve ben size, düzmece de görünse başından sonuna kadar doğru olduğunu söylüyorum. Haydutlar beni kaçırmışlar ve San Sebastian gömütlükleri denen çok ıssız bir yere götürmüşlerdi."

"Orayı biliyorum," dedi Château-Renaud, "orada az kalsın ateşleniyordum."

"Ben ondan iyisini yaptım," dedi Morcerf, "gerçekten ateşlendim. Bana dört bin Roma eküsü yani yirmi altı bin Tours lirası gibi önemsiz bir tutarı fidye olarak ödemezsem, tutsak olacağım söylendi. Ne yazık ki bende sadece bin beş yüz vardı; gezimin sonuna gelmiştim ve kredim tükenmişti. Franz'a yazdım. Hay Allah! Bakın, Franz oradaydı, bir virgül değiştirmişsem ona sorabilirsiniz; Franz'a, eğer sabah altıda dört bin ekü ile gelmezse altıyı on geçe ermiş azizlerin ve ünlü şehitlerin yanına gideceğimi ve onlarla birlikte olmaktan onur duyacağımı yazdım. Ve Mösyö Luigi Vampa, bu benim haydutların reisinin adı, bana inanmanızı rica ediyorum, sözünü titizlikle tutacaktı."

"Franz dört bin ekü ile geldi mi?" dedi Château-Renaud. "Vay canına! İnsanın adı Franz d'Épinay ya da Albert de Morcerf olunca dört bin ekü için sıkıntıya düşmez."

"Hayır, sadece ve sadece size sözünü ettiğim ve tanıştırmayı umduğum konukla birlikte geldi."

"Garip! Yoksa bu bey Cacus'ü öldüren Hercules ya da Andromede'yi kurtaran Perseus olmasın?"

"Hayır, aşağı yukarı benim boyumda bir adam."

"Tepeden tırnağa silahlı mı?"

"Bir yün şişi bile yoktu."

"Ama sizin fidye konusunu halletti, öyle mi?"

"Reisin kulağına iki sözcük söyledi ve ben özgürlüğüme kavuştum."

"Onu yakaladıkları için özür bile dilemişlerdir," dedi Beauchamp.

"Aynen öyle oldu."

"Garip! Yoksa bu adam Ariosto mu?"

"Hayır, sadece Monte Cristo Kontu."

"Monte Cristo Kontu diye bir ad olmaz," dedi Debray.

"Sanmam," diye ekledi Château-Renaud, Avrupa soylular sınıfını çok iyi bilen bir adamın soğukkanlılığı ile; "bir yerlerde Monte Cristo Kontunu tanıyan var mı?"

"Belki de Kutsal Topraklar'dan geliyordur," dedi Beauchamp; "Mortemart'ın Ölü Deniz'e sahip olması gibi onun atalarından biri de Golgotha'ya[121] sahip olmuştur."

"Özür dilerim," dedi Maximilien, "ama sanırım ben sizi bu sıkıntıdan kurtaracağım beyler; Monte Cristo babamın yanında çalışan denizcilerin sık sık sözünü ettiklerini duyduğum küçük bir adadır: Akdeniz'in ortasında küçük bir kum tanesi, sonsuzlukta bir atom."

"Tam da öyle, mösyö," dedi Albert. "Pekala! Size sözünü ettiğim kişi işte bu kum tanesinin, bu atomun beyi, kralı. Bu kont unvanını Toscana'da bir yerde satın almış olmalı."

"Kontunuz zengin demek, öyle mi?"

"Ben öyle sanıyorum."

"Bana kalırsa bunun anlaşılması gerek."

"İşte bunda yanıldınız Debray."

"Sizi hiç anlamıyorum."

"*Binbir Gece Masalları*'nı okudunuz mu?"

"Elbette! Güzel bir soru!"

"Pekala! orada gördüğünüz insanların zengin mi fakir mi olduklarını biliyor musunuz? Ya onların buğday tanelerinin yakut mu elmas mı olduklarını? Zavallı balıkçılara benziyorlar değil mi? Siz onlara öyle davranıyorsunuz ve birden onlar size gizemli bir mağara açıyorlar ve orada Hindistan'ı satın alabilecek bir hazine buluyorsunuz."

"Sonra?"

"Sonra, benim Monte Cristo Kontum oradaki balıkçılardan biridir. Adını bile oradan almıştır, adı Denizci Simbad ve altın dolu bir mağarası var."

"Siz bu mağarayı gördünüz mü Morcerf?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır, ben görmedim, Franz görmüş. Ama sakın onun önünde bununla ilgili tek söz etmeyiniz. Franz oraya gözleri bağlı inmiş, dilsizler ve yanında Kleopatra'nın bir yosma

gibi kalacağı kadınlar kendisine hizmet ediyormuş. Yalnız, kadınlar onlar haşhaş yedikten sonra içeri girdikleri için kadınlardan pek emin değil; belki de onun kadın sandığı sadece bir grup heykeldi."

Gençler Morcerf'e, "Ah sevgili dostum, aklınızı mı kaçırıyorsunuz yoksa bizimle alay mı ediyorsunuz?" der gibi baktılar.

"Aslında," dedi Morrel düşünceli bir halde, "Penelon adlı yaşlı bir denizcinin de Mösyö de Morcerf'in söylediklerine benzer bir şey anlattığını duydum."

"Ah!" dedi Albert, "iyi ki Mösyö Morrel yardımıma koştu. Benim labirentimin içine bir yumak ip atması canınızı sıktı değil mi?"

"Özür dilerim sevgili dostum," dedi Debray, "bize öyle inanılmaz şeyler anlatıyorsunuz ki..."

"Elbette! çünkü elçileriniz, konsoloslarınız size bunlardan söz etmezler! Zamanları yoktur, yolculuk yapan vatandaşlarını bunaltmaları gerekir."

"Ah! işte kızıyorsunuz ve zavallı görevlilerimize yükleniyorsunuz. Allah aşkına, sizi neyle korumalarını istiyorsunuz? Meclis her gün onların maaşlarını kırpıyor; öyle ki geriye bir şey kalmıyor. Elçi olmak ister misiniz Albert? Sizi Konstantinopolis'e tayin ettiririm."

"Hayır, istemem! Muhammet Ali'den yana yapacağım ilk gösteriden sonra sultan bana ip göndersin ve sekreterlerim de beni boğsun diye mi?"

"Doğru söylüyorsunuz," dedi Debray.

"Evet, ama tüm bunlar benim Monte Cristo Kontumun varoluşunu engellemez."

"Elbette! güzel bir mucize eseri olarak herkes yaşıyor."

"Herkes var, kuşkusuz, ama benzer koşullarda değil. Herkesin zenci köleleri, prenslere yaraşır galerileri, Casauba'nınki gibi silahları, her biri altı bin frank değerinde atları ve Yunanlı sevgilileri yok!"

"Onu gördünüz mü? Yunanlı sevgilisini?"

"Evet, gördüm ve duydum. Valle tiyatrosunda gördüm, kontun evinde bir gün yemek yerken de duydum."

"Sizin olağanüstü adamınız yemek yiyor mu?"

"İnanın, yiyorsa da o kadar az yiyor ki sözünü etmeye değmez."

"Göreceksiniz, bu bir vampir."

"İsterseniz gülün. Bu, bildiğiniz gibi Lord Ruthwen'i tanımış olan Kontes G...'nin kanısı."

"Ah! bu güzel!" dedi Beauchamp, "gazeteci olmayan biri için *Meşrutiyet*'in ünlü denizyılanının benzeri; bir vampir, bu çok iyi!"

"Gözbebeği istediği gibi küçülüp büyüyen vahşi göz," dedi Debray; "gelişmiş yüz üçgeni, muhteşem alın, soluk ten, siyah sakal, beyaz ve sivri dişler ve bu dişlere tıpatıp benzeyen bir kibarlık."

"İşte tam böyle Lucien," dedi Morcerf, "dış görünüm tüm hatlarıyla çizildi. Evet, sivri ve kesici kibarlık. Bu adam çoğu zaman beni ürpertti; bir gün başkalarıyla birlikte bir

idam cezasını izliyorduk. Onun yeryüzündeki tüm işkenceler hakkında soğuk bir biçimde konuştuğunu görmek ve duymak, celladın görevini yerine getirmesini seyretmekten, suçlunun çığlıklarını duymaktan beter etti beni."

"Kanınızı emmek için sizi Colosseum'un örenlerine götürmedi mi, Morcerf?" diye sordu Beauchamp.

"Ya da sizi kurtardıktan sonra size Esaü'nün ağabeylik hakkı gibi ruhunuzu ona sattığınızı gösteren ateş rengi bir parşömen imzalatmadı mı?"

"Alay edin, istediğiniz kadar alay edin beyler!" dedi Morcerf biraz incinmiş bir halde. "Bir size, Gand bulvarının gediklilerine, Boulogne ormanının gezinenlerine, siz öbür Parislilere bakıyorum, bir de bu adamı gözümün önüne getiriyorum eh, bana öyle geliyor ki aynı türden değiliz."

"Bununla övünüyorum!" dedi Beauchamp.

"Şurası kesin ki," diye ekledi Château-Renaud, "Monte Cristo Kontunuz boş zamanlarında, İtalyan haydutlarıyla küçük uzlaşmalar dışında, yine de yüce gönüllü bir adam."

"Eh! İtalyan haydut yoktur!" dedi Debray.

"Vampirler de yoktur!" diye ekledi Beauchamp.

"Monte Cristo Kontu da yoktur," diye ekledi Debray. "Bakın sevgili Albert, işte saat on buçuk oldu bile."

"Bir karabasan gördüğünüzü itiraf ediniz, haydi yemeğe gidelim," dedi Beauchamp.

Ama saatin sarkacının titreşimi daha bitmemişti ki kapı açıldı ve Germain haber verdi:

"Ekselansları Monte Cristo Kontu!"

Tüm hazır bulunanlar, kendilerine rağmen, Morcerf'in öyküsünün yarattığı kaygıyı açığa vurur biçimde yerlerinden sıçradılar. Albert bile ani bir heyecana kapılmaktan kendini alamadı.

Ne sokakta bir araba gürültüsü, ne de bekleme odasında bir ayak sesi duyulmuştu; kapı bile hiç ses çıkarmadan açılmıştı.

Kont eşikte büyük bir sadelikle giyinmiş olarak göründü, en güç beğenir *aslan*[122] bile kılığında bir kusur bulamazdı. Her şey çok ince bir zevk ürünüydü; her şey, giysi, şapka ve çamaşır en zarif satıcıların elinden çıkmıştı.

En fazla otuz beş yaşlarında görünüyordu, herkesi en çok çarpan şey Debray'nin çizdiği portresi ile son derece büyük benzerliği oldu.

Kont gülümseyerek salonun ortasına doğru ilerledi ve onu karşılamaya gelen ve elini içtenlikle ona uzatan Albert'in yanına geldi.

"Dakiklik," dedi Monte Cristo, "kralların nezaketidir, bunu sanırım hükümdarlarımızdan biri söylemiş. Ama onların iyi niyeti ne olursa olsun bu her zaman yolcular için geçerli değil. Yine de sevgili vikont, dilerim iyi niyetimi göz önüne alarak, randevuda bulunmak için koymuş olduğum süreyi iki ya da üç saniye aştığım için beni bağışlarsınız. Beş yüz fersah, özellikle görünüşe bakılırsa posta arabalarının sürücülerini dövmenin yasak olduğu Fransa'da bazı tersliklerle karşılaşmadan yapılamıyor."

"Sayın kontum," diye yanıt verdi Albert, "bana vermiş olduğunuz sözü fırsat bilerek bir araya getirdiğim ve size tanıtmaktan onur duyacağım dostlarımdan birkaçına ziyaretinizi haber vermiştim. İşte onlardan, soyluluğu on iki kuşak öncesine dayanan ve ataları Yuvarlak Masa'da yer almış Mösyö Kont de Château-Renaud; içişleri bakanının özel sekreteri Mösyö Debray; yaman gazeteci, hükümetin büyük ürküsü, ama belki de ulusal ününe karşın gazetesi İtalya'ya girmediği için ondan söz edildiğini hiç duymadığınız Mösyö Beauchamp; ve süvarilerin komutanı Mösyö Maximilien Morrel."

Bu adı duyunca o zamana kadar kibarca, ama tam bir İngiliz soğukkanlılığı ve soğukluğu ile selam vermiş olan kont kendini tutamayarak öne bir adım attı ve soluk yanaklarından hafif bir kırmızılık geçti.

"Mösyö yeni Fransız galiplerinin üniformasını taşıyor," dedi, "güzel bir üniforma."

Kontun sesine bu kadar derin bir titreşim veren ve saklamak için herhangi bir nedeni olmadığında, o kadar güzel, o kadar sakin ve o kadar duru gözlerini, kendine karşın, parlatan duyguyu anlamak olanaksızdı.

"Afrikalılarımızı hiç görmemiş miydiniz mösyö?" dedi Albert.

"Hiç görmedim," diye yanıt verdi kont yeniden iyice rahatlamış olarak.

"İşte mösyö, bu üniformanın altında ordunun en soylu ve en yiğit yüreklerinden biri çarpıyor."

"Ah! sayın kontum," diye sözünü kesti Morrel.

"Bırakın söyleyeyim kaptan... Biraz önce öyle kahramanca bir olay öğrendik ki, her ne kadar bugün Mösyö Morrel'i ilk kez görüyor olsam da ondan kendisini size dostum olarak tanıtmak için izin istiyorum."

Bu sözler üzerine, Monte Cristo'da o garip sabit bakış, o gelip geçen kırmızılık ve onda heyecanın belirtisi olan gözkapaklarındaki hafif titreme yeniden ortaya çıktı.

"Ah! Beyefendinin soylu bir yüreği var," dedi kont, "bu daha da iyi."

Albert'in biraz önce söylediklerinden çok kontun kendi düşüncesini yansıtan bu tür bir vurgu herkesi, özellikle de Morrel'i şaşırttı, Morrel şaşkınlıkla Monte Cristo'ya baktı. Ama konuşurken ses tonu o kadar yumuşak ve o kadar hoştu ki bu vurgu ne kadar garip olursa olsun, buna kızma olanağı yoktu.

"Bundan niye kuşku duysun ki?" dedi Beauchamp, Château-Renaud'ya.

"Doğrusu," diye yanıt verdi insanlara alışık olması ve soylu gözünün netliği ile Monte Cristo'nun olabildiğince içini okuyan Château-Renaud, "doğrusu Albert bizi hiç de yanıltmamış, kont garip bir kişi; siz bu konuda ne dersiniz Morrel?"

"İnanın," dedi Morrel, "içten bakışları ve sevimli bir sesi var, öyle ki bana karşı az önce dile getirdiği garip düşünceye karşın, benim çok hoşuma gitti."

"Beyler," dedi Albert, "Germain bana yemeğin hazır olduğunu haber verdi. Sevgili kont, size yolu göstermeme izin veriniz."

Sessizce yemek odasına geçildi, herkes yerini aldı.

"Beyler," dedi kont otururken, "olabilecek tüm yakışıksız söz ve davranışlar için özür yerine geçecek bir itirafta bulunmama izin veriniz: ben yabancıyım, hem o kadar yaban-

cı ki ilk kez Paris'e geliyorum. Fransızların yaşamı benim için son derece yabancı ve bugüne kadar sadece Fransızların iyi geleneklerine çok sevimsiz gelen Doğulu bir yaşam sürdüm. Bende çok Türk, çok fazla Napolili, ya da çok fazla Arap taraflar bulursanız beni bağışlamanızı rica ediyorum. Hepsi bu beyler, yemeğimizi yiyelim."

"Tüm bunları söylediğine göre bu kesinlikle büyük bir senyör," diye mırıldandı Beauchamp.

"Büyük bir yabancı senyör," diye ekledi Debray.

"Tüm ülkelere ait büyük bir senyör, Mösyö Debray," dedi Château-Renaud.

40
ÖĞLE YEMEĞİ

Kont, anımsanacağı gibi, azla yetinen bir konuktu. Albert Paris yaşamının, ezelden beri en maddi, ama aynı zamanda en gerekli yanıyla yolcunun hoşuna gitmemesi korkusunu belirterek buna dikkati çekti.

"Sevgili kontum," dedi, "korkuya kapıldığımı görüyorsunuz, bu korku Helder sokağındaki mutfağın İspanya meydanındaki mutfak kadar hoşunuza gitmemesinden ileri geliyor. Size ne sevdiğinizi sormalı ve isteğinize göre birkaç yemek hazırlatmalıydım."

"Eğer beni daha iyi tanısaydınız mösyö," diye yanıt verdi kont gülümseyerek, "benim gibi durmadan Napoli'de makarna, Milano'da *polenta,*[123] Valencia'da *olla podrida,*[124] Konstantinopolis'te pilav, Hindistan'da karik ve Çin'de kırlangıç yuvası ile yaşayan bir yolcu için neredeyse küçük düşürücü bir özenle kafanızı yormazdınız. Benim gibi bir kozmopolit için mutfak yoktur. Her yerde her şeyi yerim, ama az yerim; bugün benim az yememe üzülüyorsunuz, oysa bugün iştahlı günümdeyim, çünkü dün sabahtan beri hiçbir şey yemedim."

"Nasıl? Dün sabahtan beri mi?" diye bağırdı konuklar; "yirmi dört saattir hiçbir şey yemediniz mi?"

"Hayır," diye yanıt verdi Monte Cristo; "Nîmes yakınlarında yoldan ayrılmak ve bilgi almak zorunda kalmıştım, bu nedenle biraz geciktim ve durmak istemedim."

"Öyleyse arabanızda mı yediniz?" diye sordu Morcerf.

"Hayır, sıkılıp kendimi eğlendirmeye cesaretim olmadığı ya da karnım acıktığı halde yemek istemediğim zamanlarda olduğu gibi uyudum."

"Uykunuza söz geçirebiliyorsunuz demek mösyö?" diye sordu Morcerf.

"Hemen hemen."

"Bunun için bir reçeteniz var mı?"

"Hiç yanılmaz."

"İşte her zaman yiyecek bulamayan ve ender olarak içecek bulan biz öteki Afrikalılar için eşsiz bir şey," dedi Morrel.

"Evet," dedi Monte Cristo; "ne yazık ki benim gibi sıradışı bir yaşam süren bir adam için eşsiz olan reçetem, bir ordu için çok tehlikeli olacaktır, çünkü ona ihtiyaç duyulduğunda uyanamayacaktır."

"Bu reçetenin ne olduğunu öğrenebilir miyiz?" diye sordu Debray.

"Ah! Tanrım, evet," dedi Monte Cristo, "bunu sır gibi saklamıyorum: Bu, saflığından emin olmak için Canton'a kadar gidip aldığım kusursuz afyon ile Doğu'da, yani Dicle ile Fırat arasında yetiştirilen en iyi haşhaşın karışımıdır; bu iki madde eşit ölçüde karıştırılır ve ihtiyaç olduğu anda yutulan bir tür hap yapılır. On dakika sonra etkisini gösterir. Sayın Baron Franz d'Épinay'ye sorunuz; sanırım o bir gün bunu tatmıştı."

"Evet," dedi Morcerf, "bana bu konuda bir şeyler söylemişti ve bununla ilgili çok güzel anıları var."

"Ama," dedi gazeteci olarak çok zor inanan Beauchamp, "bu uyuşturucuyu hep yanınızda mı taşıyorsunuz?"

"Her zaman," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Bu değerli hapları görmek istemek saygısızlık mı olur?" diye devam etti Beauchamp, yabancının açığını yakalamayı umarak.

"Hayır efendim," diye yanıt verdi kont.

Cebinden, tek bir zümrütün içine oyulmuş ve açılırken yeşilimsi renkte ve bir bezelye büyüklüğünde küçük bir topun geçmesini sağlayan altın bir cıvata ile kapanmış bir şeker kutusu çıkardı. Bu küçük topun yakıcı ve içe işleyen bir kokusu vardı; zümrütün içinde dört beş tane daha kalmıştı, kutuya bir düzine kadarı sığabilirdi.

Şeker kutusu masayı dolaştı ama konuklar hapları görmek ya da koklamaktan çok bu harika zümrütü incelemek için kutuyu elden ele dolaştırıyorlardı.

"Bu güzel yiyeceği size hazırlayan aşçınız mı?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır efendim o değil," dedi Monte Cristo, "bunun gibi gerçek zevklerimi buna yakışmayan ellere bırakmam. Ben iyi bir kimyacıyım ve haplarımı kendim hazırlarım."

"Her ne kadar annemin oldukça ilginç aile mücevherleri var ise de bu gördüklerimin en büyüğü ve çok güzel bir zümrüt," dedi Château-Renaud.

"Bende buna benzer üç tane vardı," dedi Monte Cristo: "Birini Kral'a verdim, kılıcının üstüne taktırdı; diğerini papa hazretlerine verdim, tacının üstüne, İmparator Napoléon tarafından selefi VII. Pius'a verilmiş olan aşağı yukarı benzer, ama daha az güzel bir zümrütün karşısına kakma yaptırdı; üçüncüsünü kendim için sakladım ve içini oydurdum, bu onun değerini yarıya indirdi, ama istediğim gibi kullanmak için daha elverişli hale getirdi."

Hepsi Monte Cristo'ya şaşkınlıkla bakıyordu; o kadar sade bir biçimde konuşuyordu ki kesinlikle ya doğruyu söylüyordu ya da deliydi; elleri arasında duran zümrüt doğal olarak onları birinci varsayıma götürüyordu.

"Bu olağanüstü armağanlar karşılığında bu iki önemli kişi size ne verdiler?" diye sordu Debray.

"Kral, bir kadının özgürlüğünü," dedi kont; "papa hazretleri de bir adamın hayatını. Öyle ki hayatımda bir kez, Tanrı beni bir tahtın basamaklarında dünyaya getirtmiş kadar güçlü hisettim kendimi."

"Kurtardığınız Peppino idi değil mi?" diye bağırdı Morcerf; "bağışlama hakkınızı onun için kullandınız, değil mi?"

"Belki," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Sayın kontum, sizin böyle konuştuğunuzu duymaktan aldığım zevki bilemezsiniz!" dedi Morcerf. "Daha önce dostlarıma sizden masalsı bir insan, *Binbir Gece Masalları*'ndan bir büyücü, ortaçağa ait bir sihirbaz gibi söz etmiştim; ama Parisliler çelişkiler içinde, öyle anlaşılmaz insanlardır ki, en karşı çıkılmayacak gerçekleri, eğer bu gerçekler günlük yaşamlarındaki tüm durumlara uymazsa, imgelemin fantezileri imiş gibi düşünürler. Örneğin, işte okuyan Debray ve her gün birinin yakalandığını, bulvarda gecikmiş bir Jokey Kulübü üyesinin soyulduğunu, Saint-Denis sokağında ya da Faubourg Saint-Germain'de dört kişinin öldürüldüğünü, Temple bulvarında ya da Thermes de Julien'de bir kahvede on, on beş, yirmi hırsızın yakalandığını yayımlayan, ama Maremmes'de, Roma çevresinde ya da Pontins bataklıklarında haydutların var olduğunu yadsıyan Beauchamp. Sizden rica ediyorum sayın kontum, benim bu haydutlar tarafından kaçırıldığımı ve sizin yüce gönüllü aracılığınız olmasaydı bugün tüm olasılıklara göre Helder sokağındaki basit küçük evimde onlara yemek vermek yerine San Sebastian gömütlüklerinde sonsuza dek dirilişi bekliyor olacağımı onlara siz söyleyiniz."

"Ama bu mutsuz olaydan bana bir daha söz etmemeye söz vermiştiniz," dedi Monte Cristo.

"O ben değilim, sayın kontum!" diye bağırdı Morcerf, "aynı yardımı benden başka birine yapmış ve onu benimle karıştırıyor olmalısınız. Tersine, rica ediyorum bundan söz edelim; çünkü eğer bu durumdan söz etmeye karar verirseniz belki bildiğim azıcık şeyi bana tekrarlamakla kalmayacak, bilmediğim birçok şeyi de anlatmış olacaksınız."

"Ama bana öyle geliyor ki," dedi kont gülümseyerek, "tüm bu olayda olan biteni benim kadar bilecek derecede önemli bir rol oynadınız."

"Eğer ben tüm bildiklerimi söylersem siz de benim tüm bilmediklerimi anlatacağınıza söz veriyor musunuz?"

"Bu çok yerinde bir istek," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Pekala!" dedi Morcerf, "özsaygım bundan çok acı çekse de, üç gün boyunca, Tullia'nın ya da Poppaea'nın soyundan gelen biri sandığım bir maskelinin cilvelerinin amacı olduğumu sandım, oysa sadece ve sadece kırsal kesimden bir kadının cilvelerinin amacı olmuşum; köylü dememek için kırda yaşayan sözcüğünü kullandığıma dikkat ediniz. Bildiğim, bir budala, biraz önce sözünü ettiğim kişiden çok daha budala biri gibi, on beş, on altı yaşlarında, çenesinde henüz sakalı çıkmamış, ince belli genç bir haydutu bu köylü kadın sandım, tam iffetli omzuna bir öpücük konduracak kadar serbest davranmaya niyetlendiğim anda boğazıma bir tabanca dayadı ve arkadaşlarından yedi ya da sekizinin yardımıyla beni, çok bilgili, inanın Sezar'ın *Anılar*'ını okuyan, bana eğer ertesi gün sabah saat altıda kasasına dört bin ekü koymazsam altıyı çeyrek geçe artık yaşıyor olmayacağımı söylemek için okumasını kesmeye tenezzül etmeyen bir çete reisi ile karşılaştığım San Sebastian gömütlüklerinin derinliklerine götürdü, daha doğrusu sürükledi, mektup duruyor, benim tarafımdan imzalanmış, altına reis Luigi Vampa'nın not düştüğü mektup Franz'ın elinde. Eğer bir kuşkunuz varsa, Franz'a yazarım, imzaların doğruluğunu onaylayacaktır. İşte bildiğim bu. Şimdi bilmediğim sayın kontum, o kadar az şeye saygı göste-

ren Roma haydutlarının bu kadar büyük saygısını kazanmayı nasıl başardığınız. Franz'ın ve benim büyük bir hayranlık duyduğumuzu size itiraf etmeliyim."

"Bundan basit bir şey yok, mösyö," diye yanıt verdi kont, "ünlü Vampa'yı on yıldan fazla zamandır tanırım, çok genç iken, daha çobanlık yaparken, bir gün bana yolumu gösterdiği için hangisi olduğunu hatırlamadığım bir altın parayı ona verdim, o da bana, hiçbir borcu yok iken kendisinin yonttuğu ve benim silah koleksiyonumda görmüş olmanız gereken bir hançer verdi. Daha sonra ya aramızda bir dostluk oluşturması gereken küçük armağanların değiş tokuşunu unuttuğundan, ya da beni tanıyamadığından, yolumu kesmeye kalkıştı; ama tam tersine adamlarından bir düzinesi ile onu yakalayan ben oldum. Elini çabuk tutan ve onun bir an önce defterini dürmek isteyen Roma adaletine teslim edebilirdim onu, ama hiçbir şey yapmadım. Onu ve adamlarını serbest bıraktım."

"Bir daha avlamamaları koşuluyla," dedi gazeteci gülerek. "Onların sözlerini titizlikle tuttuklarını zevkle görüyorum."

"Hayır efendim," diye yanıt verdi Monte Cristo, "bana ve dostlarıma her zaman saygı göstermeleri koşuluyla. Size söyleyeceklerim belki garip görünebilir toplumcu, ilerici, insanlıkçı beyler; ama ben insanlıkla hiç ilgilenmiyorum, beni korumayan hattâ genellikle benimle sadece bana zarar vermek için ilgilenmiş olan toplumu korumaya çalışmıyorum hiç; onlara olan saygımı yok ederken ve onlara karşı tarafsızlığımı korurken, toplum ve insanlığın bana hâlâ borçlu olduğunu düşünüyorum."

"Ha şöyle!" diye bağırdı Château-Renaud, "işte bencilliği dürüstçe ve sertçe salık verdiğini duyduğum ilk yürekli insan: Bu çok güzel! Bravo sayın kont!"

"En azından açık yürekli,"dedi Morrel; "ama sayın kontun bize bu kadar kesin bir biçimde sergilediği ilkelerine, yine de bir kez uymamış olmaktan pişmanlık duymadığından eminim."

"Bu ilkelere nasıl uymadım, mösyö?" diye sordu, zaman zaman Maximilien'e büyük bir dikkatle bakmaktan kedini alamayan ve iki üç kez yürekli genç adamı, duru ve parlak bakışları karşısında gözlerini kaçırmak zorunda bırakan kont.

"Ama bana öyle geliyor ki," dedi Morrel, "tanımadığınız Mösyö de Morcerf'i kurtararak insanlığa ve topluma iyilik yaptınız."

"Bu da bir övünç kaynağı," dedi bir kadeh Champagne şarabını bir dikişte bitiren Beauchamp, ciddi bir biçimde.

"Sayın kontum!" diye bağırdı Morcerf, "işte siz, yani tanıdığım en sağlam mantıkçılardan biri olan siz akıl yürütme biçiminizle yakalandınız; biraz sonra bir bencil değil tam tersine bir insansever olduğunuzun kanıtlandığını göreceksiniz. Ah! sayın kontum, Doğulu, Levanten, Malezyalı, Hintli, Çinli, vahşi olduğunuzu, aile adınızın Monte Cristo, vaftiz adınızın Denizci Simbad olduğunu söylüyorsunuz, işte Paris'e ilk ayak bastığınız gün, hiç düşünmeden ayrıksı Parislilerimizin en büyük yeteneğine ya da en büyük kusuruna sahip oluyorsunuz, yani sizde olmayan kusurları haksız olarak üstleniyor, sizde olan erdemleri saklıyorsunuz."

"Sevgili vikont," dedi Monte Cristo, "yaptığım şeyde ya da söylediğim bir sözde sizin

tarafınızdan ya da beyler tarafından biraz önce aldığım sözde övgüyü hak edecek bir şey görmüyorum. Sizi tanıdığıma, size iki oda verdiğime, sizi yemeğe çağırdığıma, size arabalarından birini verdiğime, Cours sokağında birlikte maskelilerin geçişini seyrettiğimize, birlikte Popolo meydanında bir pencereden az kalsın bayılacak kadar sizi etkileyen idamı birlikte gördüğümüze göre siz benim için bir yabancı değildiniz. Şimdi tüm bu beylere, konuğumu sizin dediğiniz gibi korkunç haydutların elinde nasıl bırakabilirdim diye soruyorum. Zaten bildiğiniz gibi, sizi kurtarırken Paris'i ilk kez görmeye geldiğimde beni Paris salonlarına sokmanız için sizden yararlanmak gibi bir art düşüncem vardı. Zaman zaman bu kararı belirsiz ve geçici bir tasarı gibi düşünmüş olabilirsiniz, ama bugün görüyorsunuz bu sizi sözünüzü tutmak zorunda bırakan iyi ve güzel bir gerçek."

"Sözümü tutacağım," dedi Morcerf; "ama engebeli kentlere, ilginç olaylara, değişken ufuklara alışık olan sizin büyük bir düş kırıklığına uğramanızdan çok korkuyorum sevgili kontum. Bizde serüven dolu yaşamınızın sizi alıştırdığı türden en küçük bir olgu bile yoktur. Bizim Chimborazzomuz, Montmartre, Himalayamız Valerien Tepesi, Büyük Çölümüz Grenelle Düzlüğü'dür, üstelik kervanların su bulabilmesi için oraya bir de artezyen kuyusu açılmıştır. Hırsızlarımız var, hem de çok, söylendiği kadar olmasa bile, ama bu hırsızlar en büyük beylerden çok daha fazla en küçük polislerden korkarlar; Fransa o kadar basit bir ülke, Paris o kadar uygar bir kenttir ki seksen beş bölgemizde, seksen beş diyorum, çünkü Korsika'yı da Fransa olarak kabul ediyorum, seksen beş bölgemizde üstünde telgraf makinesi olmayan en küçük bir dağ, içine bir polis komiserinin sokak feneri koydurtmadığı biraz karanlık en küçük bir mağara dahi bulamazsınız. Bu nedenle size yapabileceğim tek yardım, sevgili kontum ve bunun için emrinizdeyim, o da sizi her yerde tanıtmak ya da sizi dostlarımla tanıştırmak olacak, bundan hiç kuşkunuz olmasın. Zaten bunun için kimseye ihtiyacınız yok; adınız, servetiniz ve zekanızla," –Monte Cristo hafif alaylı bir gülümseme ile eğildi– "siz kendi kendinizi tanıtırsınız ve her yere kabul edilirsiniz. Ben sadece bir şeyde size yararlı olabilirim. Eğer benden Paris hayatının gelenekleri, rahat etme konusundaki deneyim, çarşılarımız hakkında bilgi isterseniz size rahat bir ev bulmak için emrinizdeyim. Bencilliği açıkça dile getirmesem de bencil olmayı yeğleyen ben, Roma'da sizin evinizi paylaşmış olsam da burada evimi paylaşmanızı size önermeye cesaret edemiyorum; çünkü evimde benim dışımda bir gölge bile barınamaz, meğerki bu gölge bir kadın gölgesi olsun."

"Ah!" dedi kont, "işte tamamen evliliğe dönük bir yatırım. Zaten bana Roma'da tasarlanmış bir evlilikle ilgili bir şeyler söylemiştiniz; gelecekteki mutluluğunuz için sizi kutlayabilir miyim?"

"Konu hep tasarı halinde sayın kontum."

"Tasarı demek olasılık demektir," dedi Debray.

"Hayır, değil," dedi Morcerf, "babam buna çok önem veriyor ve dilerim yakın zamanda size karımı ya da müstakbel karımı, Matmazel Eugénie Danglars'ı takdim ederim."

"Eugénie Danglars!" dedi Monte Cristo; "durun, babası Mösyö Baron Danglars değil mi?"

"Evet," diye yanıt verdi Morcerf, "yeni türeyen baronlardan."

"Ah! devlete bu ayrıcalığı hak edecek hizmetleri yaptıysa ne önemi var?" dedi Monte Cristo.

"Çok hizmet," dedi Beauchamp. "İçinden liberal olmasına karşın 1829'da Kral X. Charles için altı milyonluk bir borç bulunca, kral onu baron yaptı ve Légion d'honneur nişanının şövalye derecesini verdi, öyle ki nişanı sanıldığı gibi yeleğinin cebinde değil gerçekten de ceket yakasının iliğinde taşıyor."

"Ah!" dedi Morcerf gülerek, "Beauchamp, Beauchamp, bunları *Le Corsaire* ve *Le Charivari* için saklayın, ama benim önümde müstakbel kayınbabama saygı gösterin."

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Ama siz biraz önce onun adından, baronu tanıyan biri gibi söz ettiniz," dedi.

"Onu tanımıyorum," dedi Monte Cristo kayıtsızlıkla; "ama Londra'daki Richard ve Blount, Viyana'daki Arstein ve Eskeles ve Roma'daki Thomson ve French şirketleri tarafından onda açılmış bir kredim olduğundan büyük bir olasılıkla, çok geçmeden tanışacağım."

Monte Cristo son sözleri söylerken gözucuyla Maximilien Morrel'e baktı.

Yabancı, Maximilien Morrel üzerinde bir etki yapmayı düşünmüşse bunu başarmıştı. Maximilien bir elektrik şokuna uğramış gibi titredi.

"Thomson ve French," dedi, "bu şirketi tanıyor musunuz mösyö?"

"Benim Hıristiyan dünyasının başkentindeki bankacılarımdır," diye sakin bir biçimde yanıt verdi kont, "size onlarla ilgili bir yararım olabilir mi?"

"Ah! sayın kontum, bugüne kadar sonuçsuz kalan araştırmalarınızda belki de bize yardımcı olabilirsiniz; bu banka bir zamanlar bizimkine yardım etti ve neden bilmem hep bu yardımı yaptığını yadsıdı."

"Emrinizdeyim mösyö," diye yanıt verdi Monte Cristo eğilerek.

"Ama," dedi Morcerf, "Mösyö Danglars'dan söz ederken garip bir biçimde konuşmamızın konusundan uzaklaştık. Monte Cristo Kontuna uygun bir konut bulmaktan söz ediyorduk; haydi beyler, bir çözüm bulmak için birlikte düşünelim. Büyük Paris'in bu yeni konuğunu nereye yerleştireceğiz?"

"Faubourg Saint-Germain," dedi Château-Renaud: "Beyefendi orada, bahçe ve avlu arasında küçük sevimli bir ev bulacaktır."

"Yok canım! Château-Renaud," dedi Debray, "siz sadece o iç karartıcı Faubourg Saint-Germain'inizi bilirsiniz; onu dinlemeyiniz sayın kontum, Chaussée-d'Antin'e yerleşiniz; burası Paris'in gerçek merkezidir."

"Opera bulvarı," dedi Beauchamp; "birinci katta balkonlu bir ev. Sayın kontum oraya gümüş işlemeli kumaşlardan yastıklar getirtir ve çubuğunu içerken ya da haplarını yutarken önünden tüm başkentin geçtiğini görür."

"Sizin bir düşünceniz yok mu Morrel?" dedi Château-Renaud, "hiçbir şey önermiyorsunuz."

"Evet var," dedi genç adam gülümseyerek; "tam tersine benim de bir düşüncem var, ama beyefendinin ona yapılan parlak önerilerden birini seçmesi için bekliyordum. Şimdiye kadar yanıt vermediğine göre artık sanırım kız kardeşimin bir yıl önce Meslay soka-

ğında kiraladığı çok sevimli, tamamen Pompadour biçeminde, küçük bir binada bir daire önerebilirim."

"Bir kız kardeşiniz mi var?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet efendim, eşsiz bir kız kardeş."

"Evli mi?"

"Neredeyse dokuz yıldır."

"Mutlu mu?" diye sordu yeniden kont.

"Bir insanın olabileceği kadar mutlu," diye yanıt verdi Maximilien: "Sevdiği erkekle, kötü günlerimizde bize bağlı kalmış biriyle, Emmanuel Herbaut ile evlendi."

Monte Cristo anlaşılmaz bir biçimde gülümsedi.

"Yılın yarısında orada oturuyorum ve eniştem ve ben, sayın kontun ihtiyacı olan tüm bilgileri sunmak için emrinde olacağız."

"Bir dakika!" diye bağırdı Albert, Monte Cristo daha yanıt verecek zaman bulamadan, "yaptığınız şeye dikkat edin Mösyö Morrel, bir gezgini, Denizci Simbad'ı aile yaşamına, eve kapatacaksınız; Paris'i görmeye gelmiş bir adamdan saygın bir aile babası yapacaksınız."

"Ah! hayır, öyle değil," diye yanıt verdi Morrel gülümseyerek, "kız kardeşim yirmi beş yaşında, eniştem otuz beş; onlar genç, neşeli ve mutlular; zaten sayın kontum kendi evinde olacak ve onların evine gitmeyi istediği zaman ancak, ev sahipleriyle karşılaşacak."

"Teşekkür ederim mösyö, teşekkür ederim," dedi Monte Cristo, "eğer bana bu onuru verirseniz, kız kardeşiniz ve eniştenizile tanışmakla yetineceğim; ama şu anda hazır bekleyen bir konutum olduğu için bu beylerden hiçbirinin önerisini de kabul edemeyeceğim."

"Nasıl!" diye bağırdı Morcerf, "otele mi gideceksiniz? Bu sizin için son derece sıkıcı olacaktır."

"Roma'da çok mu kötü bir durumdaydım?" diye sordu Monte Cristo.

"Öyle ya!" dedi Morcerf, "Roma'da bir daire döşetmek için elli bin piastr harcamıştınız; ama sanırım her gün benzer bir harcama yapmaya niyetiniz yoktur."

"Beni alıkoyan bu değil," diye yanıt verdi Monte Cristo; "ama Paris'te bir eve sahip olmaya, bana ait bir evim olmasına karar vermiştim, önceden özel uşağımı gönderdim, o şimdiden bana bu evi satın almış ve döşemiş olmalı."

"Söyleyin lütfen, Paris'i tanıyan bir özel uşağınız mı var?" diye bağırdı Beauchamp.

"O da benim gibi Fransa'ya ilk kez geliyor; zenci ve konuşmuyor," dedi Monte Cristo.

"Ali mi?" diye sordu Albert herkesin şaşkın bakışları ortasında.

"Evet efendim, Ali'nin ta kendisi, Sudanlım, dilsiz adamım, sanırım Roma'da görmüştünüz."

"Evet, elbette," diye yanıt verdi Morcerf, "çok iyi anımsıyorum. Ama nasıl oldu da bir Sudanlı'ya size Paris'te bir ev satın alma, bir dilsize bunu sizin için döşeme işini verebildiniz? Zavallı her şeyi istediğinizin tam tersine yapabilirdi."

"İşte bunda yanılıyorsunuz mösyö, ben tam tersine, onun her şeyi benim zevkime göre seçtiğinden eminim; çünkü bildiğiniz gibi, benim zevkim herkesinkine benzemez. Sekiz gün önce geldi; tek başına ava çıkmış iyi bir köpeğin sezgisiyle tüm kenti dolaşmış;

benim kaprislerimi, heveslerimi, ihtiyaçlarımı biliyor; her şeyi benim keyfime göre düzenlemiş. Bugün saat on buçukta geleceğimi biliyordu; saat dokuzdan bu yana Fontainebleau'nun sınırında beni bekliyordu; elime şu kağıdı verdi; bu benim yeni adresim: Bakın, okuyun."

Ve Monte Cristo Albert'e bir kağıt verdi.

"Champs-Elysées, 30 numara," diye okudu Morcerf.

"İşte bu gerçekten ilginç!" demekten kendini alamadı Beauchamp.

"Prenslere layık," diye ekledi Château-Renaud.

"Nasıl! Evinizi bilmiyor musunuz?" diye sordu Debray.

"Hayır," dedi Monte Cristo, "size gecikmemek istediğimi söylemiştim. Arabamda hazırlandım ve vikontun kapısında indim."

Gençler birbirlerine baktılar; bunun Monte Cristo'nun oynadığı bir komedi olup olmadığını bilmiyorlardı; ama bu adamın ağzından çıkan her şey, garip karakterine karşın öyle sade bir özellik taşıyordu ki onun yalan söyleyebileceğini düşünmek olanaksızdı. Zaten niye yalan söyleyecekti ki?

"O zaman sayın konta elimizden gelen küçük yardımları yapmakla yetinmek zorunda kalacağız," dedi Beauchamp. "Ben gazeteci olarak Paris'in tüm tiyatrolarının kapılarını ona açarım."

"Teşekkür ederim efendim," dedi Monte Cristo gülümseyerek; "kahyam şimdiden bana her birinde bir loca ayırttı."

"Kahyanız da bir Sudanlı mı, bir dilsiz mi?" diye sordu Debray.

"Hayır efendim, eğer bir Korsikalı, birinin vatandaşı olabilirse, sizin bir vatandaşınız diyebiliriz: ama siz onu tanıyorsunuz Mösyö de Morcerf."

"Bu, pencereleri kiralamayı o kadar iyi beceren sevgili Sinyor Bertuccio olmasın?"

"İyi bildiniz, sizinle yemek yeme onurunu duyduğum gün onu evimde görmüştünüz. Biraz asker, biraz kaçakçı biraz da olunabilecek her şey olan çok iyi bir adamdır. Birini bıçaklama gibi alçakça bir şey için polisle hiçbir zaman dalaşmadığından eminim."

"Siz de dünyanın bu en dürüst vatandaşını kendinize kahya olarak seçtiniz öyle mi?" dedi Debray; "Yılda sizden ne kadar çalıyor?"

"Doğrusunu isterseniz," dedi kont, "başkasından fazla değil, bundan eminim; ama benim işimi görüyor, olanaksızlık diye bir şey tanımıyor, ben de onu tutuyorum."

"O zaman," dedi Château-Renaud, "işte kurulmuş bir eviniz, Champs-Eliysées'de bir konağınız, hizmetçileriniz, kahyanız var, bir tek sevgiliniz eksik."

Albert gülümsedi: Valle tiyatrosunda ve Argentina tiyatrosunda kontun locasında gördüğü güzel Yunanlı'yı düşünüyordu.

"Bundan iyisine sahibim," dedi Monte Cristo: "Bir kölem var. Siz sevgililerinizi Opera tiyatrosunda, Vaudeville tiyatrosunda, Variétés tiyatrosunda kiralıyorsunuz; ben benimkini Konstantinopolis'te satın aldım; bana daha pahalıya maloldu, ama böylece hiçbir şeyden kaygılanmama gerek kalmıyor."

"Ama, Kral Charles'ın dediğini unutuyorsunuz," dedi Debray gülümseyerek, "bizim

özümüz sözümüz birdir; Fransa topraklarına ayak basınca köleniz özgür olmadı mı?"

"Bunu ona kim söyleyecek?" diye sordu Monte Cristo.

"Elbette karşısına kim çıkarsa."

"Sadece Rumca konuşuyor."

"O zaman durum başka."

"Onu en azından görebilecek miyiz?" diye sordu Beauchamp, "yoksa dilsiziniz olduğuna göre harem ağanız da var mı?"

"İnanın yok," dedi Monte Cristo, "Doğu beğenimi oraya vardırmadım: Çevremde bulunan herkes beni bırakıp gidebilir ve giderken ne bana ne de başkasına gereksinimi olmayacaktır; işte belki de beni bırakıp gitmemelerinin nedeni bu."

Uzun süredir tatlıya ve purolara geçilmişti.

"Sevgili dostum," dedi Debray ayağa kalkarak, "saat iki buçuk, konuğunuz çok sevimli ve öyle dostça bir ortam var ki insan bırakıp gidemiyor, üstelik kimi zaman daha kötüsü için; bakanlığıma dönmem gerekiyor. Bakana konttan söz edeceğim, ama önce onun kim olduğunu öğrenmemiz gerekiyor."

"Dikkat edin," dedi Morcerf, "en kurnazlar bile bunu beceremediler."

"Hıh! polisimiz için üç milyonumuz var; bu miktarın çoğunun genellikle önceden harcandığı doğrudur; ama ne önemi var; her zaman bu işe ayıracak elli bin frank kadar para kalacaktır."

"Onun kim olduğunu öğrendiğinizde bana söyler misiniz?"

"Söz veriyorum. Hoşçakalın Albert; beyler, saygılar."

Çıkarken, Debray bekleme odasından yüksek sesle bağırdı:

"İşleri hızlandırın!"

"İyi," dedi Beauchamp Albert'e, "Meclis'e gitmeyeceğim, ama okuyucularıma Mösyö Danglars'ın konuşmasından daha iyisini sunacağım."

"Bağışlayın, ama Beauchamp," dedi Morcerf, "tek söz etmeyin, yalvarırım; beni onu tanıtma ve anlatma zevkinden mahrum etmeyin. İlginç olduğu doğru değil mi?"

"Ondan daha fazlası," diye yanıt verdi Château-Renaud, "gerçekten hayatımda gördüğüm en olağanüstü insanlardan biri. Geliyor musunuz Morrel?"

"Meslay sokağı 14 numaraya gelerek bize küçük bir ziyaret yapması için söz vermesini istediğim sayın konta kartımı verir vermez geliyorum mösyö."

"Emin olun bu fırsatı kaçırmayacağım mösyö," dedi kont eğilerek.

Ve Maximilien Morrel, Monte Cristo'yu Morcerf ile yalnız bırakarak Baron de Château-Renaud ile çıktı.

41
TANITMA

Albert, Monte Cristo ile baş başa kalınca:

"Sayın kontum," dedi, "size bekâr bir erkek evi örneği sunarak rehberlik görevime başlamama izin veriniz. İtalyan saraylarına alışkın olan sizin için bu, Paris gençleri arasında en kötü yerde oturmayan birinin kaç metrekarede yaşayabildiğini görme fırsatı olacaktır. Bir odadan öbürüne geçtikçe soluk alabilmeniz için pencereleri açacağız."

Monte Cristo o zamana kadar yemek odasını ve giriş katındaki salonu görmüştü. Albert onu önce atölyesine götürdü, burası anımsayacağınız gibi onun en sevdiği odaydı.

Monte Cristo, Albert'in bu odaya yığdığı her şeyi en iyi değerlendirebilecek kişiydi: Eski sandıklar, Japon porselenleri, Doğu kumaşları, Venedik cam işlemeleri, dünyanın tüm ülkelerinden silahlar, her şey onun için tanıdıktı, ilk bakışta yüzyılını, ülkesini, kökenini anlayabiliyordu. Morcerf kendisinin açıklayıcı olacağını sanmıştı ama tam tersine kontun yönetiminde bir arkeoloji, metalürji ve doğa tarihi dersi yapıyordu. Birinci kata indiler. Albert konuğunu salona aldı. Salon modern resim yapıtlarıyla bezenmişti; Dupré'nin uzun sazlar, yüksek ağaçlar, bağıran inekler ve olağanüstü gökyüzünü betimlediği manzara resimleri vardı; Delacroix'nın uzun beyaz maşlahlı, parlak kemerli, telkari süslemeli silahları olan, atları kudurmuş gibi birbirini dişleyen Arap atlıları, demirlerle birbirine saldıran insanları vardı; Boulanger'nin suluboyaları Notre-Dame de Paris kilisesini öyle canlı göstermişti ki ressam ozanla yarışıyordu sanki; ayrıca, çiçekleri asıllarından daha güzel, güneşi aslından daha parlak resmeden Diaz'ın tuvalleri; Salvator Rosa'nın desenleri kadar renkli, ama daha şiirsel Decamp'ın desenleri; melek başlı çocukları, bakire çizgileri taşıyan kadınları gösteren Giraud ve Müller'in desenleri; Dauzats'nın Doğu yolculuğu albümünden alınmış, bir caminin kubbesinde ya da bir devenin sırtında birkaç saniyede kalemle çizilmiş taslaklar; modern sanatın geçen yüzyıllar ile birlikte kaybolmuş ve uçup gitmiş sanat karşılığında ve onu ödünleyerek verebildiği her şey vardı burada.

Albert en azından bu kez garip yolcuya yeni bir şey göstermeyi umuyordu; ama büyük bir şaşkınlık içinde kont imzaya bakma gereğini duymadan, ki bazılarında sadece başharfler vardı, her yapıtı kimin yaptığını hemen söylüyordu, öyle ki sadece her birinin adını değil yeteneğini de değerlendirmiş ve incelemiş olduğu kolayca görülüyordu.

Salondan yatak odasına geçtiler. Bu hem incelik hem de ağırbaşlı bir zevk örneğiydi: burada Léopold Robert imzalı bir tek portre mat yaldızlı çerçeve içinde parlıyordu.

Her şeyden önce bu portre Monte Cristo Kontunun ilgisini çekti, çünkü odada hızla üç adım attı, sonra birden portrenin önünde durdu.

Bu yirmi beş, yirmi altı yaşlarında, esmer tenli, yorgun gözkapaklarının gizlediği sıcak bakışları olan genç bir kadının portresiydi; kırmızılı siyahlı korsesi ile Katalan balıkçı kadınların çekici giysisi içindeydi, saçlarına altın tokalar takılmıştı; denize bakıyordu ve ince bedeni dalgaların ve gökyüzünün çifte mavisi üzerinde beliriyordu.

Oda kararmıştı, yoksa Albert kontun yanaklarını kaplayan saydam solukluğu görebilir, omuzlarını ve göğsünü sıyırıp geçen sinirli ürpermeye şaşırabilirdi.

Bir an sessizlik oldu, bu sırada Monte Cristo gözlerini bu resimden ayırmadı.

"Güzel bir sevgiliniz var vikont," dedi Monte Cristo çok sakin bir sesle; "bu giysi, kuşkusuz balo giysisi, ona gerçekten çok yakışmış."

"Ah! Mösyö," dedi Albert, "bu portrenin yanında bir başkasını da görmüş olsaydınız, sizi hiç bağışlamayacak olduğum bir yanılgı işte. Annemi tanımıyorsunuz efendim; bu çerçeve içinde gördüğünüz odur; altı ya da sekiz yıl önce kendi resmini böyle yaptırdı. Bu giysi görünüşe göre, düşsel bir giysidir ve benzerlik o kadar büyüktür ki annemi 1830'da olduğu gibi gördüğümü sanıyorum. Kontes bu resmi kontun yokluğu sırasında yaptırdı. Kuşkusuz o geri döndüğünde büyük bir sürpriz hazırlamış olacağını düşünüyordu; ama garip şey, bu portre babamın hiç hoşuna gitmedi; gördüğünüz gibi Léopold Robert'in en güzel resimlerinden biri olan bu resmin değeri, babamın ona duyduğu soğukluğu yok edemedi. Aramızda doğruyu söylemek gerekirse sevgili kontum, Mösyö de Morcerf Luxembourg'da en titiz Yüksek Meclis üyelerinden biridir, düşünce planında ünlü bir generaldir, ama sanat meraklısı olarak en zayıflarındandır; olağanüstü bir biçimde resim yapan ve böyle bir yapıta tümüyle ayrı kalamayacak kadar değer veren ve Mösyö de Morcerf'in bu resmi daha az görmesi için onu bana veren annem gibi değildir, şimdi size Gros tarafından yapılmış portreyi göstereceğim. Size evliliklerinden ve aileden böyle söz ettiğim için beni bağışlayın; ama sizi kontun evine götürmekten onur duyacağım için onun önünde istemeyerek de olsa bu portreyi övmemeniz amacıyla bunları söylüyorum. Zaten bu portrenin uğursuz bir etkisi vardır; çünkü annemin benim evime gelip ona bakmadığı çok enderdir, bakarken ağlamadığı zaman ise pek yok gibidir. Bununla birlikte resmin ortaya çıkmasının konağa getirdiği kara bulut yirmi yıldan fazla bir zamandır evli olsalar da hâlâ ilk günkü gibi birbirine bağlı olan kont ve kontes arasına giren tek buluttur."

Monte Cristo sözlerinin ardında gizli bir niyeti olup olmadığını anlamak ister gibi Albert'e çabucak bir göz attı; ama genç adamın bunları ruhunun tüm saflığı ile söylediği çok açıktı.

"Şimdi," dedi Albert, "benim tüm değerli eşyamı gördünüz sayın kontum, her ne kadar size layık değiller ise de onları size sunmama izin veriniz; burayı kendi eviniz gibi görünüz ve daha da rahat etmeniz için kendilerine Roma'dan bana yaptığınız yardımları yazmış olduğum, bana söz verdiğiniz ziyareti haber verdiğim Mösyö de Morcerf'in evine benimle birlikte gelmenizi rica edeceğim, kont ve kontesin teşekkür etmelerine izin vermeniz için sizi sabırsızlıkla beklediklerini söyleyebilirim. Tüm bunlardan biliyorum biraz bık-

mış olmalısınız sayın kontum ve aile ortamlarının Denizci Simbad üzerinde çok etkisi olamaz: Başka ortamlar gördünüz! Yine de Paris hayatına başlangıç olarak nezaket, ziyaret ve tanıtma geleneklerini size göstermeme izin veriniz."

Monte Cristo yanıt olarak eğildi; öneriyi hiç heyecan ve istek duymadan, mükemmel bir insanın görev gibi uyması gereken toplum kurallarından biri olarak kabul ediyordu. Albert özel uşağını çağırdı ve Mösyö ve Madam de Morcerf'e, Monte Cristo Kontunun ziyaretlerine geleceğini haber vermesini emretti.

Albert kont ile birlikte onu izledi.

Kontun bekleme odasına gelince salona bakan kapının üstünde, zengin çevre süsü ve odanın süslemesiyle uyumu konak sahibinin ona verdiği önemi gösteren bir arma levhası görülüyordu.

Monte Cristo bu levhanın önünde durdu ve dikkatle inceledi.

"Mavi zemin üzerine sıralanmış yedi altın karatavuk. Bu kuşkusuz ailenizin arması değil mi mösyö?" diye sordu. "Armaları çözmeme ancak yetecek kadar arma bilgim dışında bu konuda çok cahilimdir. Saint-Etienne şövalyeliğinin yardımı ile Toscana tarafından nasılsa kont yapılma şansına erişmiş ve bu nedenle önemli biri sayılan ben, çok yolculuk yapıldığında bu bilgilerin gerekli bir şey olduğu bana sürekli söylenmemiş olsaydı armacılık konusunda daha da cahil kalacaktım. Çünkü sonuçta gümrükçülerin sizin yanınıza gelmemesi için bile olsa, arabanızın panolarının üzerinde bir şeyler olması gerekiyor. Size böyle bir konudan söz ettiğim için beni bağışlayın."

"Bu konu hiç de zamansız değil mösyö," dedi Morcerf inanmış olmanın saflığı ile, "çok iyi tahmin ettiniz: Bunlar bizim armalarımız, yani babamın atalarının armaları; ama gördüğünüz gibi bu armalar annemin büyüklerine ait, üzerinde gümüş kulenin yer aldığı bir armayla birlikteler; ben anne tarafından İspanyolum, ama Morcerf ailesi Fransızdır ve duyduğuma göre Fransa'nın güneyindeki en eski ailelerden biridir."

"Evet," dedi Monte Cristo, "karatavuklar da bunu gösteriyor. Kutsal toprakları ele geçirmeye çalışan ya da ele geçiren tüm silahlı hacılar arma olarak, ya kendilerini adadıkları görevin işareti olan haçları ya da yapmayı düşündükleri ve inancın kanatları üstünde tamamlamayı umdukları uzun yolculuğun simgesi olan göçebe kuşları alırlar. Baba tarafından atalarınızdan biri haçlı seferine katılmış olabilir ve bunun Saint-Louis seferi olduğunu düşünsek bile, en azından 13. yüzyıla inmiş oluruz, ki bu da çok hoş bir şey."

"Bu olabilir," dedi Morcerf; "babamın çalışma odasında bir yerde bize bunu gösterebilecek bir soyağacı var, bir zamanlar onun üstünde Hozier ve Jaucourt'u oldukça aydınlatan yorumlar yapmıştım. Şimdi artık bunu hiç düşünmüyorum; yine de bunun benim rehberlik görevlerimin içine girdiğini ve halk hükümetimiz döneminde böyle şeylerle çok uğraşılmaya başlandığını size söylemeliyim sayın kontum."

"Pekala! hükümetiniz geçmişinde, anıtlarınızın üstünde gözüme çarpan ve armacılıkta hiçbir anlamı olmayan bu iki duvar ilanından daha iyi bir şey bulmalıydı. Size gelince vikont," dedi Monte Cristo Morcerf'e dönerek, "siz hükümetinizden daha şanslısınız, çünkü armalarınız gerçekten güzel ve insanın imgelemine sesleniyor. Evet, bu iyi, siz hem İspanya-

lı hem Provencelısınız; eğer bana gösterdiğiniz portreyle aslı arasında benzerlik var ise soylu Katalan'ın yüzünde o kadar çok hayranlık duyduğum o güzel esmer renk bunu açıklıyor."

Kontun görünürde büyük bir inceliğin izlerini taşıyan bu sözlerindeki ince alayı anlayabilmek için Oedipus ya da Sphinx olmak gerekirdi. Morcerf bir gülümseme ile ona teşekkür etti ve konta yol göstermek için öne geçerek arınaların altındaki ve söylediğimiz gibi salona açılan kapıyı itti.

Salonun başköşesinde yine bir portre vardı; bu, otuz beş, otuz sekiz yaşlarında, üstünde, yüksek rütbenin simgesi burmalı iki apolet bulunan bir subay üniforması, boynunda "commandeur" olduğunu gösteren "Légion d'honneur" nişanı, göğsünde, sağda, İsa'nın emrinde "grand-officier" nişanı, solda, portredeki kişinin Yunanistan ve İspanya savaşlarına katıldığını ya da kurdelelere bakılırsa aynı anlama gelen, bu iki ülkede dışişleri görevlisi olarak bulunduğunu gösteren III. Charles'ın "grand-croix" nişanı olan bir adamın portresiydi.

Monte Cristo bu portreyi de öbürüne yaptığından hiç de aşağı kalmayan bir dikkatle ayrıntılı olarak inceliyordu ki yandaki kapılardan biri açıldı ve kendisini, bizzat Kont de Morcerf'in karşısında buldu.

Bu kırk, kırk beş yaşlarında olup en az ellisinde gösteren, siyah bıyıkları ve kaşları, asker gibi alabros kesilmiş neredeyse beyaz saçlarıyla garip bir biçimde çelişen bir adamdı; burjuva gibi giyinmişti; ceketinin iliğinde, farklı şeritleri, aldığı çeşitli derecelerdeki nişanları gösteren bir kurdele vardı. Adam oldukça soylu bir yürüyüş ve bir tür acelecilikle içeri girdi. Monte Cristo tek adım atmadan onun gelmesini bekledi. Gözlerinin Kont de Morcerf'in yüzüne takılıp kalması gibi ayakları da parkeye çivilenmişti sanki.

"Babacığım," dedi genç adam, "size bildiğiniz güç koşullarda rastlamak mutluluğuna eriştiğim bu cömert dostu, Monte Cristo Kontunu takdim etmekten onur duyarım."

"Mösyö aramıza hoşgeldiler," dedi Kont de Morcerf, Monte Cristo'yu bir gülümsemeyle selamlayarak, "evimizin tek mirasçısını koruyarak sonsuza kadar kendisine borçlu kalacağımız bir iyilik yaptılar."

Kont de Morcerf bu sözleri söylerken Monte Cristo'yu bir koltuğa buyur ediyor, kendisi de pencerenin karşısına oturuyordu.

Monte Cristo'ya gelince, Kont de Morcerf'in gösterdiği koltuğa otururken uzun kadife perdelerin gölgesine gizlenecek ve oradan kontun yorgunluk ve kaygı izleri taşıyan yüz çizgileri üzerinde zamanla oluşmuş kırışıkların her birine kazılmış gizli acıların tüm öyküsünü okuyacak biçimde yerine yerleşiyordu.

"Vikont, sizi kabul etme mutluluğu duyacağı ziyaretinizi haber verdiğinde sayın kontes hazırlanıyordu," dedi Morcerf, "biraz sonra inecek ve on dakika sonra salonda olacak."

"Paris'e geldiğim ilk gün değeri ününe denk ve yazgının bu kez yanılmadığı bir insanla bir arada olmak benim için büyük bir onur," dedi Monte Cristo; "ama Mitidja Ovaları'nda ya da Atlas Dağları'nda yazgının hâlâ size vereceği bir mareşal asası[125] yok mu?"

"Ah!" dedi Morcerf biraz kızararak, "görevden ayrıldım efendim. Restorasyon sırasında Yüksek Meclis üyesi olarak atanınca ilk sefere katılmıştım ve Mareşal de Bourmont'un emrinde görevliydim; o zaman daha yüksek bir komutanlık talep edebilirdim, ilk gelen soy taht-

ta kalsaydı ne olup biteceğini kim bilebilir! Ama Temmuz devrimi, görünüşe bakılırsa, nankör olmakta sakınca görmeyecek kadar şan şeref kazanmıştı; imparatorluk dönemi tarihini taşımayan tüm hizmetlere karşı nankördü; ben de istifa ettim, çünkü insan omuzluklarını savaş meydanında kazanınca salonların kaygan zemininde manevra yapmayı pek bilmiyor; kılıcımı bıraktım, siyasete atıldım, kendimi sanayiye verdim, yararlı sanatlarla uğraşıyorum. Görevde kaldığım yirmi yıl boyunca bunları çok istemiştim, ama zaman bulamamıştım."

"Ulusunuzun başka ülkelere olan üstünlüğünü sağlayan da böyle şeyler efendim," diye yanıt verdi Monte Cristo; "önemli bir soydan gelen, iyi bir servet sahibi kibar bir bey olan siz önce gölgede kalmış bir asker olarak ilk aşamalara razı oldunuz; daha sonra, general, Fransa Yüksek Meclis üyesi oldunuz, Légion d'honneur nişanının "commandeur" derecesini aldınız; şimdi de hiçbir umut, benzerlerinize yararlı olma dışında hiçbir karşılık beklemeden ikinci bir öğrenme dönemine başlamaya razı oluyorsunuz... Ah! Mösyö, işte gerçekten güzel, hattâ soylu olan şey!"

Albert Monte Cristo'ya şaşkınlıkla bakıyor ve dinliyordu; onun böyle coşkulu düşünceler dile getirdiğini görmeye alışık değildi.

"Ne yazık ki," diye devam etti yabancı, kuşkusuz sözlerinin Morcerf'in yüzünde oluşturduğu belli belirsiz bulutu yok etmek için, "biz İtalya'da böyle yapamıyoruz, kendi ırkımıza ve soyumuza göre gelişiyoruz ve aynı dalları, aynı yapıyı koruyoruz, çoğu zaman da tüm yaşamımızın yararsızlığını sürdürüyoruz."

"Ama mösyö," diye yanıt verdi Kont de Morcerf, "sizin gibi değerli bir insan için İtalya bir vatan olamaz, Fransa belki de herkes için nankör değildir; kendi çocuklarına kötü davranır, ama yabancıları her zaman çok iyi karşılar."

"Ah! babacığım," dedi Albert bir gülümsemeyle, "Monte Cristo Kontunu tanımadığınız çok belli oluyor: Onun sevinçleri kimseye benzemez; onun bu yüksek görevlerde hiç gözü yoktur, o sadece pasaportunun üstünde yazılı olana bakar."

"İşte şimdiye kadar duyduğum en doğru açıklama," diye yanıt verdi yabancı.

"Mösyö geleceğinin efendisiydi," dedi Kont de Morcerf içini çekerek, "ve o çiçekli yolları seçti."

"Çok doğru, mösyö," dedi Monte Cristo bir ressamın hiçbir zaman çizemeyeceği, bir fizyolojistin hiçbir zaman çözümleyemeyeceği gülümsemelerinden biriyle.

"Eğer sayın kontu yormaktan korkmasam," dedi Monte Cristo'nun davranışlarından çok hoşlanan general, "onu Meclis'e götürmek isterdim; bugün, modern senatörlerimizi tanımayan biri için ilginç bir oturum var."

"Bu öneriyi başka bir kez yapabilirseniz size çok minnettar kalırım; ama bugün bana sayın kontesle tanıştırılma onuru verileceğini umut ediyorum, bekleyeceğim."

"Ah! işte annem!" diye bağırdı vikont.

Gerçekten de Monte Cristo birden geri dönünce salonun girişinde, kocasının içeri girdiği kapının karşısındaki kapının eşiğinde Madam de Morcerf'i gördü; Monte Cristo ona doğru döndüğünde solgun ve hareketsiz duran kontes nedense, yaldızlı kapı pervazına dayadığı kolunu aşağı bıraktı; birkaç dakikadır oradaydı ve dağlar ötesinden gelen ziyaretçi-

nin söylediği son sözleri duymuştu.

Ziyaretçi ayağa kalktı ve kontesi saygıyla selamladı, kontes de sessizce ve büyük bir nezaketle eğildi.

"Aman Tanrım! Madam, neyiniz var?" diye sordu kont, "yoksa salonun sıcaklığı mı size dokundu?"

"Hasta mısınız anneciğim?" diye bağırdı vikont, Mercédès'in yanına koşarak.

Mercédès her ikisine de gülümseyerek teşekkür etti.

"Hayır," dedi, "ama o olmasaydı şu anda gözyaşları içinde ve yasta olacağımız kişiyi ilk kez görmekten heyecan duydum. Mösyö," diye devam etti kontes, bir kraliçenin görkemiyle ilerleyerek, "size oğlumun hayatını borçluyum ve bu iyiliğiniz için sizi kutsuyorum. Şimdi bana sizi kutsadığım gibi ta yürekten teşekkür etme fırsatı tanıyarak beni sevindirdiğiniz için size şükran borçluyum."

Kont yine eğildi, ama ilkinden daha büyük bir saygıyla; o Mercédès'ten daha da solgundu.

"Madam," dedi Monte Cristo, "sayın kont ve siz çok basit bir eylemi çok fazla bir yüce gönüllülükle ödüllendiriyorsunuz. Bir insanı kurtarmak, bir babanın acısını engellemek, bir kadının duyarlığını gözetmek, iyi bir iş yapmak değil insanca davranmaktır."

Madam de Morcerf bu kadar büyük bir yumuşaklık ve kibarlıkla söylenmiş bu sözlere saygılı bir ses tonuyla yanıt verdi:

"Sizin gibi bir dostu olduğu için oğluma ne mutlu, mösyö, bunun için Tanrı'ya şükran borçuluyum."

Ve Mercédès gözlerini gökyüzüne öyle sonsuz bir minnettarlıkla kaldırdı ki kont iki damla gözyaşının gözlerinde titreştiğini görür gibi oldu.

Mösyö de Morcerf ona yaklaştı.

"Madam," dedi, "ben daha önce kendisini bırakıp gitmek zorunda olduğum için sayın konttan özür diledim, sizden de bunu yinelemenizi rica ediyorum. Oturum saat ikide açılıyor, saat üç olmuş bile, konuşma yapmam gerekiyor."

"Haydi mösyö, konuğumuza yokluğunuzu unutturmaya çalışacağım," dedi kontes aynı duyarlı ses tonuyla. Ve Monte Cristo'ya dönerek devam etti: "Sayın kont günün geri kalanını bizimle geçirme onurunu bize verirler mi?"

"Teşekkür ederim madam, inanın gördüğünüz gibi önerinize daha fazla sevinemezdim, ama bu sabah yolculuk ettiğim arabamdan kapınızda indim. Paris'te nasıl yerleştiğimi bile, bilmiyorum; nerede oturacağımı az çok biliyorum, o kadar. Bu hafif bir tedirginlik, biliyorum, ama yine de oldukça önemli."

"Bu zevki bir başka kez bize vereceğinize en azından söz verir misiniz?" diye sordu kontes.

Monte Cristo yanıt vermeden eğildi, ama bu hareket bir onama olarak alınabilirdi.

"O zaman sizi tutmayayım mösyö," dedi kontes, "çünkü minnettarlığımın saygısızlığa ya da nezaketsizliğe dönüşmesini istemem."

"Sevgili kont," dedi Albert, "eğer isterseniz sizin Roma'da gösterdiğiniz benzersiz neza-

keti ben de Paris'te size göstermek ve atlarınızı, uşaklarınızı hale yola koyuncaya kadar kupa arabamı emrinize vermek istiyorum."

"Nezaketiniz için binlerce teşekkür vikont," dedi Monte Cristo; "ama Mösyö Bertuccio'nun ona bıraktığım dört buçuk saati uygun bir biçimde kullandığını ve kapının önünde atları koşulmuş bir araba bulacağımı sanıyorum."

Albert kontun bu tür davranışlarına alışıktı; onun Neron gibi olanaksızın peşinde olduğunu biliyordu ve hiçbir şeye şaşırmıyordu; sadece emirlerinin nasıl bir biçimde yerine getirildiğini kendisi görüp değerlendirmek istedi; bu nedenle konağın kapısına kadar ona eşlik etti.

Monte Cristo yanılmamıştı: Kont de Morcerf'in bekleme odasında görünür görünmez, Roma'da gençlere kontun kartını getiren ve onlara kontun geleceğini haber veren özel uşak binanın önündeki sütunlu girişten fırladı, öyle ki ünlü yolcu basamaklara geldiğinde gerçekten de orada kendisini bekleyen arabasını buldu.

Bu Keller'in atölyesinden çıkma bir kupa arabasıydı, koşulmuş atları da, Paris'in tüm ünlülerini tanıyan Drake'nin daha bir gün önce on sekiz bin franka vermediği atlarıydı.

"Mösyö," dedi kont Albert'e, "size evime kadar bana eşlik etmenizi öneremiyorum, çünkü size ancak hazırlıksız bir ev gösterebilirim, bildiğiniz gibi hazırlıksız da olsa iyi düzenlemeler yapmakla ünlüyümdür. Bana bir gün bırakın ve sizi davet etmeme izin verin. Böylece konukseverlik kurallarında kusur etmeyeceğimden daha emin olurum."

"Eğer benden bir gün istiyorsanız, sayın kontum, içim rahat edecek, bana bir ev değil saray göstereceksiniz. Emrinizde kesinlikle bir peri var."

"Siz buna inanmayı sürdürün," dedi Monte Cristo, göz kamaştırıcı arabasının kadife kaplı basamaklarına ayağını koyarken, "bu, hanımların yanında çok işime yarayacaktır."

Ve arabasına atladı, arkasından arabanın kapısı kapandı ve araba dörtnala yola koyuldu, ama kontun Madam de Morcerf'i bıraktığı salonun perdesinin belli belirsiz hareket ettiğini fark edemeyeceği kadar bir hız değildi bu.

Albert annesinin yanına döndüğünde onu giyinme odasında, geniş kadife bir koltuğa gömülmüş buldu: karanlığın çökmüş olduğu odada sadece oraya buraya, Çin ya da Japon işi büyük vazoların gövdesine ya da bazı altın çerçevelerin köşesine tutturulmuş pırıltılı pullar fark ediliyordu.

Albert, kontesin buhardan bir hale gibi saçlarına doladığı bir tül bulutunun içindeki yüzünü göremiyordu; ama ona sesi biraz değişmiş gibi geldi: Saksıdaki güllerin ve günebakanların kokuları arasında sirke tuzunun buruk ve keskin kokusunu fark etti; şöminenin oymalı kesitlerinden biri üzerinde kontesin deri kılıfından çıkmış şişesi genç adamın kaygılı dikkatini çekti.

"Ağrınız mı var anneciğim?" diye bağırdı içeri girerken, "ben yokken kendinizi kötü mü hissettiniz?"

"Ben mi? Hayır Albert; ama biliyor musunuz, bu güller, bu sümbüller, bu portakal çiçekleri bu ilk sıcaklarda alışık olmayanlar için çok keskin kokuyorlar."

"O zaman anneciğim," dedi Morcerf elini çıngırağa uzatarak, "bunları bekleme odanı-

za taşıtmamız gerek. Gerçekten pek iyi değilsiniz; zaten biraz önce içeri girdiğinizde de çok solgundunuz."

"Solgun muydum Albert?"

"Size çok yakışan, ama beni ve babamı oldukça korkutan bir solukluk."

"Babanız size bundan söz etti mi?" diye sordu hemen Mercédès.

"Hayır, madam, bu gözlemini bana değil, anımsarsanız size yaptı."

"Anımsamıyorum," dedi kontes.

İçeri bir uşak girdi: Albert'in çaldığı çıngırağın sesine gelmişti.

"Bu çiçekleri bekleme odasına ya da giyinme odasına götürün," dedi vikont; "madamı rahatsız ediyorlar."

Uşak isteneni yaptı.

Çiçeklerin taşınması boyunca süren uzun bir sessizlik oldu.

"Bu Monte Cristo adı nereden geliyor?" diye sordu kontes uşak son çiçek vazosunu da alarak çıktıktan sonra, "bu aile adı mı, yer adı mı ya da basit bir unvan mı?"

"Bu sanırım bir unvan anneciğim, hepsi bu. Kont, Toscana Takımadaları'nda bir ada satın almış ve bu sabah kendisinin anlattıklarına göre orada kendisine büyük bir konut yaptırmış. Biliyorsunuz bu Floransalı Saint-Etienne için, Parmalı Saint-Georges-Constantinien için ve hattâ Malta birliği için de böyledir. Zaten soylulukta hiç gözü yok, her ne kadar Roma'daki genel kanıya göre kont büyük bir senyör olarak biliniyor ise de o kendine rastlantısal kont diyor."

"Davranışları kusursuz," dedi kontes, "en azından burada kaldığı kısa sürede görebildiğim kadarıyla."

"Ah! kusursuz, anneciğim, o kadar kusursuz ki Avrupa'nın en ünlü üç soylu sınıfı içinde, yani İngiliz, İspanyol ve Alman soylu sınıfları içinde tanıdığım en aristokratları bile geride bırakır."

Kontes bir an düşündü, kısa bir duraksamadan sonra şöyle dedi:

"Gördünüz sevgili Albert, sizinle böyle konuşmamın nedeni annelik, anlıyorsunuz değil mi? Monte Cristo Kontunu evinde gördünüz; siz ileri görüşlüsünüz, insanlara alışıksınız, genelde sizin yaşınızdakilere göre daha fazla sezme yeteneğiniz var; kontun gerçekten göründüğü gibi biri olduğuna inanıyor musunuz?"

"Nasıl görünüyor?"

"Biraz önce siz de söylediniz, bir beyefendi gibi."

"Size onun böyle bilindiğini söyledim, anneciğim."

"Peki siz ne düşünüyorsunuz Albert?"

"Onun hakkında çok kesin bir düşüncem olmadığını itiraf etmeliyim, Maltalı olduğunu sanıyorum."

"Size kökenini sormuyorum; kişiliğini soruyorum."

"Ah! kişiliği, bu başka bir şey; onda o kadar garip şeyler gördüm ki eğer size ne düşündüğümü söylememi istiyorsanız size seve seve onu Byron'ın kaderin damgasını yemiş kahramanlarından biri gibi, bir Manfred, bir Lara, bir Werner gibi, babalarının mirasından

yoksun kalmış ve kendilerini toplum yasalarının üzerine çıkaran serüvenci dehalarıyla başka bir servet edinmiş, eski bir aileden gelen biri gibi gördüğümü söyleyebilirim."

"Yani siz?.."

"Monte Cristo'nun, Akdeniz'in ortasında kimsenin oturmadığı, garnizonun bulunmadığı, her ulustan kaçakçıların, her ülkeden korsanların yuvası bir ada olduğunu söylüyorum. Bu saygıdeğer sanayicilerin senyörlerine sığınma vergisi ödeyip ödemediklerini kim bilebilir?"

"Bu olabilir," dedi kontes dalgın dalgın.

"Ama ne önemi var," dedi genç adam, "kaçakçı ya da değil, Monte Cristo Kontunu gördüğünüze göre onun Paris salonlarında son derece büyük bir sükse kazanacak ilginç bir adam olduğunu siz de kabul edersiniz. Bakın bu sabah, benim evimde, Château-Renaud'ya varıncaya kadar herkesi şaşkınlığa uğratarak kibar çevreye girişini yaptı bile."

"Kont kaç yaşlarında olabilir?" diye sordu Mercédès bu soruya gözle görülür biçimde büyük bir önem vererek.

"Otuz beş, otuz altı yaşlarında anneciğim."

"O kadar genç ha! Bu olanaksız," dedi Mercédès, hem Albert'in söylediğine hem de içinden geçenlere yanıt olarak.

"Ama bu doğru. Üç ya da dört kez ve hiç düşünmeden bana, 'şu dönemde ben beş yaşındaydım,' şu dönemde on yaşındaydım, bir başkasında da on iki yaşındaydım" dedi; bu ayrıntıları merak ettiğim için tarihleri karşılaştırdım ve hiçbir yanlışlık bulamadım. Yaşını göstermeyen bu garip adamın yaşı, eminim, otuz beştir. Üstelik, gözlerinin ne kadar parlak, saçlarının ne kadar siyah, alnının soluk olmasına karşın hiç kırışıksız olduğunu anımsayın anneciğim; bu sadece sağlam değil, genç birinin özellikleri."

Kontes acı düşüncelerin ağırlığı altında kalmış gibi başını eğdi.

"Bu adam size karşı dostluk besliyor mu Albert?" diye sordu sinirli bir ürperişle.

"Sanırım, madam."

"Ya siz, siz de onu seviyor musunuz?"

"Beni onun başka bir dünyadan geldiğine inandırmak isteyen Franz d'Épinay ne derse desin kont benim hoşuma gidiyor."

Kontes korkmuş gibi bir hareket yaptı.

"Albert," dedi değişmiş bir sesle, "sizi her zaman yeni tanıştıklarınıza karşı uyardım. Şimdi büyüdünüz, siz bana öğüt verebilirsiniz; yine de yineliyorum: ihtiyatlı olun Albert."

"Öğüdün bana yararlı olabilmesi için kendimi neye karış korumam gerektiğini önceden bilmeliyim anneciğim. Kont kumar oynamaz, kont sadece bir damla İspanya şarabıyla sarartılmış su içer, kont kendini o kadar zengin olarak tanıttı ki alay konusu olmadan benden para isteyemez: Konttan korkmam için nasıl bir neden olabilir?"

"Haklısınız," dedi kontes, "korkularım çılgınca, üstelik sizin hayatınızı kurtarmış bir adam söz konusu olduğunda. Söz açılmışken, babanız onu iyi karşıladı mı? Konta karşı gerektiğinden iyi davranmamız çok önemli. Mösyö de Morcerf kimi zaman çok meşgul, işleri onu kaygılandırıyor, belki de istemeden..."

"Babam kusursuzdu madam," diye onun sözünü kesti Albert; "daha fazlasını söyleyeyim, kontun onu sanki otuz yıldır tanıyormuş gibi yaptığı çok ustaca iki ya da üç iltifattan büyük bir mutluluk duymuş göründü. Bu küçük övgü oklarından her biri babamın gururunu okşamış olmalı," diye ekledi Albert gülerek, "öyle ki dünyanın en iyi dostları olarak ayrıldılar ve hattâ Mösyö de Morcerf konuşmasını dinlemesi için onu Meclis'e götürmek istedi."

Kontes yanıt vermedi; öyle derin düşüncelere dalmıştı ki gözleri yavaş yavaş kapandı. Onun karşısında ayakta duran genç adam, anneleri hâlâ genç ve güzel olan çocuklarda görülen daha şefkatli ve daha sevecen bir evlat sevgisiyle ona bakıyordu; sonra gözlerinin kapandığını görünce onun yumuşak hareketsizliği içinde bir an soluk alıp verişini dinledi, uyukladığını sanarak annesinin bulunduğu odanın kapısını büyük bir dikkatle itip ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı.

"Şu şeytan adama orada iken insanları altüst edeceğini önceden söylemiştim," diye mırıldandı başını sallayarak, "etkisini hiç şaşmayan bir termometre ile ölçüyorum. Annem onu fark etti, demek ki çok ilginç bir adam."

Ve içinde Monte Cristo Kontunun, uzmanlara göre dorularını iki numaraya gönderen koşum atlarına el koymuş olmasından ileri gelen, farkına varmadığı gizli bir küskünlükle ahırlarına indi.

"Gerçekten de, insanlar eşit değil," dedi, "babamdan bu savı Yüksek Meclis'te geliştirmesini rica etmeliyim."

42
MÖSYÖ BERTUCCIO

Bu sırada kont evine varmıştı; yol altı dakika sürmüştü. Bu altı dakika kendilerinin satın alamadığı atların değerini bilen ve her birini on bin franka satın almış göz kamaştırıcı beyi şöyle bir görebilmek için atlarını dörtnala süren yirmi genç tarafından görülmesine yetmişti.

Ali'nin seçtiği ve Monte Cristo'nun kentteki konutu olacak ev Champs-Elysées'yi çıkarken sağda, avlu ile bahçe arasında bulunuyordu; avluda yükselen gür bir ağaçlık cephenin bir bölümünü gizliyordu; bu ağaçlığın çevresini iki kol gibi saran yanları ağaçlı iki yol uzanıyordu; sağa ve sola ayrılan bu yollardan, arabalar demir parmaklıktan, her basamağında çiçek dolu porselen bir vazo bulunan çift sekiye kadar gidebiliyorlardı. Geniş bir alanın ortasında tek başına olan bu evin ana girişi dışında Ponthieu sokağına açılan başka bir girişi daha vardı.

Arabacı daha kapıcıya seslenmeden ağır parmaklık menteşeleri üstünde döndü; kontun geldiğini görmüşlerdi, Paris'te de, Roma'da ve her yerde olduğu gibi konta şimşek hızıyla hizmet ediliyordu. Arabacı içeri girdi, hızını azaltmadan bir yarım çember çizdi ve daha tekerlekler yolun kumları üzerinde gıcırdarken parmaklık kapanmıştı bile.

Sekinin sol yanında araba durdu; kapıda iki adam göründü: Bunlardan biri içten gelen inanılmaz bir neşeyle efendisine gülümseyen ve Monte Cristo'nun bir bakışıyla yetinen Ali idi.

Öbürü alçakgönüllülükle kontu selamladı ve arabadan inmesi için ona yardım amacıyla kolunu ona uzattı.

"Teşekkür ederim Mösyö Bertuccio," dedi kont üç basamağı hafifçe atlayarak, "noter nerede?"

"Küçük salonda Ekselans," diye yanıt verdi Bertuccio.

"Evin numarasını öğrenir öğrenmez bastırmanızı söylediğim kartvizitler?"

"Bastırıldı sayın kont; Palais-Royal'in en iyi oymacısında idim, benim önümde levhayı hazırladı; baskıdan çıkan ilk kart hemen o anda, emrinize uyularak, milletvekili Mösyö Baron Danglars'a, Chaussée d'Antin sokağı 7 numaraya götürüldü; öbürleri Ekselanslarının yatak odasında şöminenin üstündeler."

"İyi. Saat kaç?"

"Dört."

Monte Cristo eldivenlerini, şapkasını ve bastonunu arabayı çağırmak için Kont de Morcerf'in bekleme odasından fırlamış olan Fransız uşağa verdi, sonra ona yolu gösteren Bertuccio'nun arkasından küçük salona geçti.

"Bekleme odasındaki mermerler çok kötü durumda," dedi Monte Cristo, "dilerim tüm bunlar kaldırılır."

Bertuccio eğildi.

Kahyanın dediği gibi noter küçük salonda bekliyordu.

Bu, banliyö noter katiplerinin altedilmez saygınlığı içinde yetişmiş Paris ikinci noter yardımcısı, dürüst bir adamdı.

"Mösyö satın almak istediğim kır evini satmakla yükümlü noter midir?"

"Evet, sayın kont," diye yanıt verdi noter.

"Satış senedi hazır mı?"

"Evet, sayın kont."

"Yanınızda mı?"

"İşte."

"Çok iyi. Satın alacağım ev nerede?" diye sordu Monte Cristo kayıtsızlıkla, yarı notere yarı Bertuccio'ya seslenerek.

Kahya, "bilmiyorum" anlamına gelen bir hareket yaptı.

Noter şaşkınlıkla Monte Cristo'ya baktı.

"Nasıl," dedi, "kont cenapları satın alacakları evin nerede olduğunu bilmiyorlar mı?"

"İnanın bilmiyorum," dedi kont.

"Sayın kont evi bilmiyorlar mı?"

"Hay Allah, nasıl bilebilirim? Cadiz'den bu sabah geldim, Paris'e hiç gelmemiştim, hattâ Fransa'ya ilk kez ayak basıyorum."

"O zaman başka," diye yanıt verdi noter; "sayın kontun satın alacakları ev Auteuil'de."

Bu sözler üzerine Bertuccio görünür biçimde sarardı.

"Auteuil nerede?" diye sordu Monte Cristo.

"Buraya iki adım uzakta," dedi noter, "Passy'den biraz sonra, Boulogne ormanının ortasında çok sevimli bir yerde."

"Bu kadar yakın ha!" dedi Monte Cristo, "ama bu ev kırda değil. Nasıl oldu da bana Paris'in kapısında bir ev seçtiniz Mösyö Bertuccio?"

"Ben mi!" diye haykırdı kahya garip bir acelecilikle; "hayır, sayın kontumun ev seçme işini verdiği kişi kesinlikle ben değilim; rica ederim mösyö anımsasınlar, belleklerini yoklayasınlar, anılarını gözden geçirsinler."

"Ah! doğru," dedi Monte Cristo; "şimdi anımsıyorum. Gazetede bir ilan okudum, şu yalancı başlığa kandım: *Kır evi.*"

"Henüz geç değil," dedi hemen Bertuccio, "eğer Ekselans başka bir yerde ev arama görevini bana verirse, ya Enghien'da, ya Fontenay-aux-Roses'da ya da Bellevue'de en iyisini bulurum."

"Hayır," dedi kaygısızca Monte Cristo; "mademki elimde bu var, kalsın."

"Mösyö haklılar," dedi aceleyle, kazanacağı parayı yitireceğinden korkan noter. "Bu çok güzel bir konut: Uzun zamandır terk edilmiş olmasına karşın rahat bir ev, kaynak suları, sık ağaçları var; ne kadar eski olursa olsun, özellikle antikaların arandığı günümüzde, değerli mobilyalar da var. Bağışlayın, ama sayın kontum sanırım dönemimizin üslubundan hoşlanıyor."

"Öyle," dedi Monte Cristo; "bu ev de buna uygun."

"Ah! Mösyö, daha da iyi, göz kamaştırıcı!"

"Demeyin! Böyle bir fırsatı kaçırmayalım," dedi Monte Cristo; "sözleşme lütfen mösyö noter."

Sözleşmede evin durumunun ve sahiplerinin adlarının bulunduğu yere çabucak bir göz attıktan sonra hemen imzaladı.

"Bertuccio," dedi, "beyefendiye elli beş bin frank verin."

Kahya rahatsız adımlarla çıktı ve elinde bir tomar kağıt parayla geri geldi, noter ancak rehinden kurtarma işleminden sonra parasını almaya alışık bir adam gibi bu paraları saydı.

"Artık tüm formaliteler tamamlandı mı?" diye sordu kont.

"Hepsi sayın kontum."

"Anahtarlar sizde mi?"

"Anahtarlar eve bakan kapıcıda; ama işte ona mösyöyü evine yerleştirmesi için verdiğim emir."

"Çok iyi."

Ve Monte Cristo notere başıyla, "Artık size ihtiyacım yok, gidiniz," anlamına gelen bir hareket yaptı.

"Ama bana öyle geliyor ki sayın kontum yanıldılar," dedi dürüst noter katibi, "her şey içinde sadece elli bin frank olacaktı."

"Ya sizin ücretiniz?"

"Bu paranın içinde bulunuyor sayın kontum."

"Ama buraya Auteuil'den gelmediniz mi?"

"Elbette."

"O zaman rahatsız olmanızın karşılığını ödemek gerek," dedi kont.

Ve eliyle yol gösterdi.

Noter geri geri giderek ve yerlere kadar, selam vererek çıktı; fakülteye yazıldığından beri ilk kez böyle bir müşteriyle karşılaşıyordu.

"Beyefendiye yolu gösteriniz," dedi kont Bertuccio'ya.

Kont yalnız kalır kalmaz cebinden kilitli bir cüzdan çıkardı ve onu boynuna bağladığı ve hiç yanından ayırmadığı küçük bir anahtarla açtı.

Kısa bir süre aradıktan sonra, üstünde birkaç not bulunan bir kağıdı aldı, bu notları masanın üstünde duran satış senedi ile karşılaştırdı ve anılarını bir araya getirmeye çalıştı:

"Auteuil, La Fontaine sokağı, 28 numara; işte burası," dedi; "şimdi dinsel korkularla ya da bedensel korkularla yapılmış bir itirafa inanmalı mıyım? Zaten bir saat sonra her şeyi öğreneceğim. Bertuccio!" diye bağırdı sapı katlanan bir tür küçük çekiç ile, tiz bir ses

çıkaran ve bu sesi tam-tam sesi gibi uzatan bir zilin üstüne vurarak, "Bertuccio!"

Kahya eşikte göründü.

"Mösyö Bertuccio," dedi kont, "siz bir zamanlar bana Fransa'da yolculuk yaptığınızı söylememiş miydiniz?"

"Fransa'nın bazı yerlerinde, evet Ekselans."

"Paris çevresini tanıyorsunuzdur kuşkusuz."

"Hayır, Ekselans, hayır," diye yanıt verdi kahya, heyecanlar konusunda uzman olan Monte Cristo'nun haklı olarak derin bir kaygıya yorduğu bir tür sinirli titremeyle.

"Paris çevresini hiç gezmemiş olmanız can sıkıcı," dedi kont, "çünkü bu akşam yeni evime gitmek, hattâ onu görmek istiyorum, siz de benimle gelerek bana kuşkusuz yararlı bilgiler verebilirdiniz."

"Auteuil'e mi?" diye bağırdı, bakır rengi teni neredeyse bembeyaz kesilen Bertuccio. "Ben, Auteuil'e mi gideceğim?"

"Evet, ben böyle istiyorum, Auteuil'e gelmenizde şaşıracak ne var? Ben Auteuil'de oturduğumda, evin bir parçası olduğunuza göre sizin de oraya gelmeniz gerekecek."

Bertuccio efendisinin buyurgan bakışları karşısında başını eğdi ve hiç yanıt vermeden ve kımıldamadan bekledi.

"Hay Allah! neyiniz var? Araba için bana bir kez daha mı zil çaldıracaksınız?" dedi Monte Cristo, XIV. Louis'nin ünlü "Az kalsın bekleyecektim!" dediği ses tonuyla.

Bertuccio bir adımda küçük salondan bekleme odasına geçti ve boğuk bir sesle bağırdı:

"Ekselanslarının atları!"

Monte Cristo iki üç mektup yazdı; sonuncusunu mühürlerken kahya yeniden ortaya çıktı.

"Ekselanslarının arabası kapıda," dedi.

"İyi, eldivenlerinizi ve şapkanızı alın," dedi Monte Cristo.

"Ben de sayın kont ile geliyor muyum?" diye bağırdı Bertuccio.

"Elbette, bu evde oturmayı düşündüğüme göre emirlerinizi vermeniz gerekecek."

Kontun bir emrine karşı gelindiği şimdiye dek görülmemişti; bu nedenle kahya hiç karşı çıkmadan, arabaya binen ve kendisini izlemesini işaret eden efendisinin arkasından gitti. Kahya saygılı bir biçimde öndeki sıraya oturdu.

43
AUTEUIL'DEKİ EV

Merdivenleri inerken Monte Cristo, Bertuccio'nun Korsikalıların yaptığı gibi haç çıkardığını, yani başparmağı ile havada haç çizdiğini ve arabadaki yerini alırken alçak sesle bir dua mırıldandığını fark etmişti. Meraklı birinin dışında kim olursa olsun, kontun *extra muros*[126] olarak düşündüğü geziye dürüst kahyanın gösterdiği garip isteksizliğe acırdı; ama, görünen o ki kont, Bertuccio'nun bu küçük gezide kendisine eşlik etmemesine izin vermeyecek kadar meraklıydı.

Yirmi dakikada Auteuil'e vardılar. Kahyanın kaygılan giderek artıyordu. Kasabaya girerken arabanın köşesine sıkışmış olan Bertuccio önünden geçtikleri evlerin her birini büyük bir heyecanla incelemeye başladı.

"La Fontaine sokağı 28 numarada arabayı durdurun," dedi kont bu emri verdiği kahyasına acımasızca gözlerini dikerek.

Bertuccio'nun yüzünü ter bastı; isteneni yaptı, arabadan dışarı sarkarak arabacıya bağırdı:

"La Fontaine sokağı numara 28."

28 numara kasabanın ucunda bulunuyordu. Yolculuk sırasında akşam olmuştu ya da daha doğrusu, elektrik yüklü kara bir bulut bu erken düşen karanlığa acılı bir serüven görüntüsü ve görkemi veriyordu.

Araba durdu ve üniformalı uşak kapıya atıldı ve açtı.

"Ne o Mösyö Bertuccio, inmiyor musunuz?" dedi kont. "Arabada mı kalacaksınız? Hay Allah, bu akşam kafanızdan neler geçiyor?"

Bertuccio kapıya atıldı ve omzunu konta uzattı, kont da ona yaslanarak merdivenin basamaklarını birer birer indi.

"Kapıyı çalın ve geldiğimi haber verin."

Bertuccio kapıyı çaldı, kapı açıldı ve kapıcı göründü.

"Ne var?" diye sordu.

"İşte yeni efendiniz, dostum," dedi uşak.

Ve noter tarafından verilmiş tanıtma pusulasını kapıcıya uzattı.

"Ev satıldı mı?" diye sordu kapıcı, "oturacak olan bu bey mi?"

"Evet dostum," dedi kont, "eski efendinizi aratmamaya çalışacağım."

"Ah! Mösyö," dedi kapıcı, "onu pek aramayacağım, çünkü onu çok ender görüyor-

duk; son gelişinden bu yana beş yıl geçti ve bana sorarsanız ona hiçbir yararı olmayan bu evi satmakla çok iyi etti."

"Eski efendinizin adı neydi?" diye sordu Monte Cristo.

"Mösyö Marki de Saint-Méran; bu evi ona malolduğu fiyata satmamıştır, bundan eminim."

"Marki de Saint-Méran!" dedi Monte Cristo. "Bu ad bana yabancı değil sanırım," dedi kont; "Marki de Saint-Méran..."

Anımsamaya çalışıyor gibi göründü.

"Yaşlı bir soylu," diye devam etti kapıcı, "Bourbonların sadık bendesi; önce Nîme'de sonra da Versailles'da krallık savcısı olan Mösyö de Villefort'la evlenmiş tek bir kızı vardı."

Monte Cristo, benzi, düşmemek için dayandığı duvardan daha soluk olan Bertuccio'ya şöyle bir baktı.

"Bu kız ölmemiş miydi?" diye sordu Monte Cristo, "böyle bir şey söylendiğini duydum gibi geliyor."

"Evet, mösyö, yirmi bir yıl önce ve o zamandan beri sevgili markiyi üç kez bile görmedik."

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim," dedi Monte Cristo kahyanın bitkinliğine bakıp ipi koparmamak için daha fazla germemek gerektiğini düşünerek; "teşekkürler! Işığı bana verin dostum."

"Yanınızda geleyim mi efendim?"

"Hayır, gerek yok, Bertuccio bana ışığı tutar."

Monte Cristo bu sözleri söylerken birçok hayır duasına ve iç çekmelerine yol açan iki altını da kapıcıya armağan etti.

"Ah! Mösyö," dedi kapıcı şöminenin kenarında ve ona bağlı raflarda boşu boşuna arandıktan sonra, "burada mum yok."

"Arabanın fenerlerinden birini alın Bertuccio ve bana evin içini gösterin," dedi kont.

Kahya hiç karşı çıkmadan söyleneni yaptı ama feneri tutan elinin titremesinden isteneni yapmanın ona ne kadar zor geldiğini anlamak kolaydı.

Oldukça geniş giriş katını, bir salon bir banyo ve iki yatak odasından oluşan birinci katı dolaştılar. Yatak odalarının birinden, öbür ucu bahçeye açılan bir döner merdivene ulaşılıyordu.

"Bakın, işte bir kaçış merdiveni," dedi kont, "bu oldukça kullanışlı. Beni aydınlatın Mösyö Bertuccio; öne geçin ve merdivenin bizi götürdüğü yere gidelim."

"Mösyö," dedi Bertuccio, "bu merdiven bahçeye iner."

"Bunu nereden biliyorsunuz? Söyleyin lütfen."

"Yani gidiyor olmalı."

"Pekala, bundan emin olalım."

Bertuccio içini çekti ve öne geçti. Merdiven gerçekten de bahçeye ulaşıyordu.

Dış kapıda, kahya durdu.

"Haydi ama Mösyö Bertuccio!" dedi kont.

Ama konuştuğu kişi allak bullak olmuş, alıklaşmış, perişan bir haldeydi. Şaşkın gözleri çevresinde korkunç bir geçmişin izlerini arıyor, elleriyle korkunç anıları uzaklaştırmaya çalışıyor gibiydi.

"Ne var?" diye üsteledi kont.

"Hayır, hayır!" diye bağırdı Bertuccio elini iç duvarın köşesine koyarak; "hayır mösyö, daha öteye gidemeyeceğim, bu olanaksız!"

Monte Cristo'nun karşı konulamaz sesi tane tane, "Bu da ne demek oluyor?" diye sordu.

"Bunun hiç de doğal olmadığını görüyorsunuz mösyö," diye bağırdı kahya; "Paris'te bir ev almak istiyorsunuz, tam da Auteuil'de alıyorsunuz, Auteuil'de de, La Fontaine sokağı 28 numaradaki evi alıyorsunuz! Ah! neden her şeyi size orada söylemedim monsenyör? O zaman kesinlikle gelmemi istemeyecektiniz. Sayın kontumun evinin bundan başka bir ev olduğunu umuyordum. Auteuil'de cinayetin işlendiği evden başka bir ev yokmuş gibi!"

"Ah! ah!" dedi Monte Cristo birden durarak, "ağzınızdan çıkan söz ne berbat bir şey öyle! Tuhaf adam! Köklü Korsikalı! Her zaman gizler ya da boşinançlar peşinde! Haydi bakalım, feneri alın, bahçeyi gezelim; benimle birlikteyken korkmazsınız sanırım."

Bertuccio feneri aldı ve söyleneni yaptı.

Açılan kapıyla birlikte gökyüzünün solukluğu gözler önüne serildi; ay kendisini, karanlık dalgalarla örten bir bulut denizine karşı boşuna savaşmaya çalışıyordu. Bir anlığına aydınlatabildiği bu koyu bulutlar, hemen sonra daha da kararararak sonsuzluğun derinliğinde yitip gitmekteydiler.

Kahya sola yönelmek istedi.

"Oraya değil mösyö," dedi Monte Cristo, "neden ağaçlı yolları takip edelim? İşte güzel bir çimenlik, dosdoğru ilerleyelim."

Bertuccio alnından boşalan teri sildi, ama söyleneni yaptı; yine de sola doğru gitmeye devam ediyordu.

Monte Cristo tam tersine sağa yöneliyordu. Sık ağaçların yanına gelince durdu.

Kahya kendini tutamadı.

"Uzaklaşın mösyö!" diye bağırdı, "uzaklaşın, yalvarırım, tam oradasınız!"

"Nerede?"

"Tam onun düştüğü yerde."

"Sevgili Mösyö Bertuccio," dedi Monte Cristo gülerek, "kendinize gelin, size söylüyorum; biz burada Sartène ya da Corte'ta değiliz. Burası bir maki değil, kötü bakılmış bir İngiliz bahçesi, bunu kabul ediyorum, ama bunun için kara çalmak gerekmez."

"Mösyö orada durmayınız! Durmayınız! Yalvarıyorum."

"Sanırım deliriyorsunuz Bertuccio efendi," dedi kont soğuk bir biçimde; "eğer böyleyse bana haber verin, çünkü bir felaket gerçekleşmeden sizi bir sağlık ocağına kapatmalıyım."

"Heyhat! Ekselans," dedi Bertuccio, "Heyhat! Ekselans, felaket gerçekleşti bile." Eğer o anda kontun aklından daha önemli düşünceler geçiyor olmasaydı, Bertuccio'nun bu sözler sırasında başını sallayıp ellerini kavuştururkenki hali onu güldürür ve bu korku dolu ruhun açıklamalarına daha ilgili kılardı.

"Mösyö Bertuccio," dedi kont, "size böyle el kol hareketleri yaparken kollarınızı kıvırdığınızı ve içinize şeytan girmiş de çıkmak istemiyormuş gibi gözlerinizi yuvarladığınızı rahatça söyleyebilirim; oysa neredeyse her zaman yerinde kalmak isteyen en inatçı şeytanın bir giz olduğunu fark ettim. Ben sizi Korsikalı bilirdim, sizin hep karamsar olduğunuzu ve kafanızda eski bir *vendetta* öyküsünü evirip çevirdiğinizi bilirdim, ama bunları İtalya için geçerli sanırdım, çünkü İtalya'da bu tür şeyler olabilir, ama Fransa'da cinayet genellikle çok kötü karşılanır: Onunla uğraşan jandarmalar, mahkum eden yargıçlar ve intikam alan idam sehpaları vardır."

Bertuccio ellerini birleştirdi, sanki bu farklı gelişmeleri uygularmış gibi feneri elinden bırakmıyordu, ışık altüst olmuş yüzünü aydınlattı.

Monte Cristo Roma'da Andrea'nın idamını incelediği gibi bir bakışla onu inceledi; sonra zavallı kahyanın bedeninden yeni bir ürperme geçmesine yol açan bir ses tonuyla şöyle dedi:

"Rahip Busoni 1829'da Fransa'ya yaptığı yolculuktan sonra sizi değerli niteliklerinizi salık verdiği tavsiye mektubu ile birlikte bana gönderdiğinde demek yalan söylemiş. Pekala! Rahibe yazacağım; koruduğu kişinin sorumluluğunu ona geri vereceğim ve kuşkusuz tüm şu cinayet işini de öğreneceğim. Sadece size haber vereyim Mösyö Bertuccio, ben bir ülkede yaşarken onun yasalarına uyma alışkanlığım vardır ve sizin yüzünüzden Fransa adaletiyle çatışmaya hiç niyetim yok."

"Ah! bunu yapmayınız Ekselans, size sadakatle hizmet ettim değil mi?" diye haykırdı Bertuccio umutsuzluk içinde; "her zaman dürüst bir insan oldum, hattâ yapabileceğimden daha da iyisini yaptım."

"Buna hayır diyemem," dedi kont, "aina Allah kahretsin, niye böyle hareket ettiniz? Bu kötü bir işaret: Temiz bir bilinç yanakları bu kadar soldurmaz, bir insanın ellerini bu kadar yakmaz..."

"Ama sayın kontum," dedi Bertuccio duraksayarak, "Nîmes hapishanelerinde beni günah çıkarırken dinlemiş olan Rahip Busoni'nin beni size gönderirken büyük vicdan azaplarımın olduğu konusunda da sizi uyardığını, kendiniz bana söylememiş miydiniz?"

"Evet, ama o sizi bana kusursuz bir kahya olacağınızı söyleyerek göndermişti, ben de hırsızlık yapmış olduğunuzu düşünmüştüm, hepsi bu!"

"Ah! sayın kontum!" dedi Bertuccio küçümsemeyle.

"Ya da Korsikalı olduğunuz için, ülkenizde dendiği gibi, birini haklama ya da tam tersine kurtarma isteğine karşı koyamadığınızı düşünmüştüm."

"Pekala! evet monsenyör, evet benim iyi monsenyörüm, öyle!" diye bağırdı Bertuccio kendini kontun ayaklarına atarak; "evet, bu bir intikam, yemin ederim basit bir intikam."

"Anlıyorum, ama anlamadığım şey sizi bu derece huzursuz edenin tam da bu ev olması."

"Ama monsenyör, intikam bu evde alındığına göre bu çok doğal değil mi?" dedi Bertuccio.

"Ne! Benim evimde mi!"

"Ah! monsenyör, ev o zaman daha sizin değildi," diye yanıt verdi Bertuccio, saf saf.

"Kimindi? Kapıcı Mösyö Marki de Saint-Méran'ın evi olduğunu söylemişti sanırım. Hay Allah, Marki de Saint-Méran'dan alınacak nasıl bir intikamınız olabilir?"

"Ah! o değildi, monsenyör, başkasıydı."

"İşte garip bir rastlantı," dedi Monte Cristo düşüncelere dalmış gibi, "beklenmedik bir biçimde, hiç hazırlıksız, size bu kadar korkunç pişmanlıklar veren bir sahnenin geçtiği bir evde bulunuyorsunuz."

"Monsenyör," dedi kahya, "tüm bunları yapan alınyazısı, bundan eminim: Önce tam Auteuil'de bir ev satın alıyorsunuz, bu ev benim bir cinayet işlediğim ev; bahçeye tam onun indiği merdivenden iniyorsunuz; tam onun darbeyi aldığı yerde duruyorsunuz; iki adım ötede bu çınarın altında onun çocuğu gömdüğü çukur bulunuyor: Bunların hepsi bir rastlantı değil, hayır, çünkü o zaman rastlantı Tanrı'ya çok fazla benzerdi."

"O zaman durun bakalım Mösyö Korsikalı, bunun Tanrı olduğunu varsayalım; ben her zaman benden ne istendiğini kafamda canlandırırım; zaten hasta ruhlara ayrıcalık tanımak gerekir. Şimdi belleğinizi tazeleyin ve bunu bana anlatın."

"Ben bunu bir kez dışında hiç anlatmadım, o kişi de Rahip Busoni'ydi. Böyle şeyler sadece günah çıkarma sırasında söylenir."

"O zaman, sevgili Bertuccio," dedi kont, "sizi günah çıkaran papazınıza göndermeme bir şey demezsiniz; onunla Ermiş Bruno tarikatına ya da Aziz Semard tarikatına girersiniz ve gizlerinizi konuşursunuz. Ama ben, böyle hayaletlerden ürken bir konuktan korkarım; adamlarımın geceleri bahçemden geçmeye cesaret edememelerinden hoşlanmam. Sonra itiraf edeyim, polis komiserinin gelip beni görmesine de hiç meraklı değilim; çünkü şunu bilin Mösyö Bertuccio: İtalya'da adalet susarsa ona para ödenir, ama Fransa'da tam tersine konuşursa para ödenir. Vay canına! Ben sizi biraz Korsikalı, önemli bir kaçakçı, çok becerikli bir kahya olarak biliyordum, ama görüyorum ki sizin on parmağınızda on hüner varmış. Artık siz bana ait değilsiniz Mösyö Bertuccio."

"Ah! monsenyör! monsenyör!" diye bağırdı bu tehdit üzerine büyük bir korkuya kapılan Bertuccio; "ah! hizmetinizde kalmam sadece buna bağlıysa konuşacağım, her şeyi söyleyeceğim; eğer sizin yanınızdan ayrılırsam bu idam sehpasına gitmek için olacak."

"O zaman başka," dedi Monte Cristo; "ama eğer yalan söylemek istiyorsanız, iyi düşünün: Öyle konuşacağınıza hiç konuşmayın daha iyi."

"Hayır, mösyö, ruhumun kurtuluşu üzerine size yemin ederim, her şeyi söyleyeceğim! Çünkü Rahip Busoni bile sırrımın sadece bir bölümünü biliyor. Ama önce size yalvarıyorum, bu çınardan uzaklaşınız; bakınız, ay şu bulutu aydınlatacak ve siz orada, bedeninizi benden saklayan ve Mösyö de Villefort'unkine benzeyen bu paltoya sarınmış olarak..."

"Nasıl!" diye bağırdı Monte Cristo, "Mösyö de Villefort mu..."

"Ekselansları onu tanıyor mu?"

"Nîmes'deki eski krallık savcısı mı?"

"Evet."

"Marki de Saint-Méran'ın kızıyla evlenen mi?"

"Evet."

"Baroda en dürüst, en katı, en ciddi yargıç olarak ün yapan mı?"

"Pekala! Mösyö," diye bağırdı Bertuccio, "kusursuz ünü olan bu adam..."

"Evet."

"O bir alçaktı."

"Hıh!" dedi Monte Cristo, "olanaksız."

"Yine de gerçek benim size söylediğim gibi."

"Ah! doğru mu?" dedi Monte Cristo, "kanıtınız var mı?"

"En azından vardı."

"Ve siz onu beceriksizce yitirdiniz mi?"

"Evet; ama iyi aranırsa bulunabilir."

"Gerçekten de," dedi kont, "bana bunu anlatın Mösyö Bertuccio, çünkü gerçekten ilgimi çekmeye başladı."

Ve kont, Lucia'dan küçük bir ezgi mırıldanarak gidip bir sıraya oturdu, o sırada Bertuccio anılarını toparlamaya çalışarak onu izliyordu.

Bertuccio onun önünde ayakta durdu.

44
VENDETTA

"Sayın kontum nereden başlamamı isterler?" diye sordu Bertuccio.

"Ben kesinlikle hiçbir şey bilmediğime göre, nereden isterseniz," dedi Monte Cristo.

"Sanıyordum ki Rahip Busoni, Ekselanslarına..."

"Evet, elbette birkaç ayrıntı verdi, ama üstünden yedi sekiz yıl geçti ve hepsini unuttum."

"O zaman Ekselanslarının canını sıkmaktan korkmazsam..."

"Haydi, Mösyö Bertuccio, haydi, akşam gazetesi yerine geçeceksiniz."

"Olaylar 1815'e dayanıyor."

"Ah! ah!" dedi Monte Cristo, "1815 dün değil."

"Hayır değil mösyö yine de en küçük ayrıntılar bile, o tarihin ertesi günündeymişiz gibi belleğimde hâlâ canlı. İmparatorun hizmetinde bir kardeşim yani bir ağabeyim vardı. Tümüyle Korsikalılardan oluşmuş bir alayda teğmen olmuştu. Ağabeyim benim tek dostumdu; ben beş yaşında o on sekiz yaşındayken yetim kalmıştık; beni oğlu gibi yetiştirmişti. 1814'te, Bourbonlar zamanında evlenmişti; imparator Elbe'den geri dönünce kardeşim hemen onun hizmetine girdi ve Waterloo'da hafif yaralanınca orduyla birlikte Loire'ın gerisine çekildi."

"Ama bu anlattığınız Yüz Gün'ün öyküsü Mösyö Bertuccio," dedi kont, "o da yanılmıyorsam, geçti gitti."

"Beni bağışlayınız Ekselans, ama bu ilk ayrıntılar gerekli ve siz bana sabırlı olacağınıza söz vermiştiniz."

"Haydi, haydi, ben sözümü tutarım."

"Bir gün bir mektup aldık: Korsika Burnu'nun ucunda Rogliani adlı küçük bir kasabada oturduğumuzu söylemeliyim: Mektup ağabeyimdendi; ordunun terhis edildiğini, Châteauroux, Clermont-Ferrant, Le Puy ve Nîmes üzerinden geri dönmekte olduğunu yazıyor, eğer biraz param varsa Nîmes'de benim bağlantım olan tanıdık bir hancıya göndermemi rica ediyordu."

"Kaçakçılık bağlantısı," dedi Monte Cristo."

"Eh! Ne yapalım? Sayın kontum, yaşamak gerek."

"Elbette; haydi devam edin."

"Ağabeyimi çok severdim, size söylemiştim Ekselans; bu nedenle parayı ona gönder-

meyip kendim götürmeye karar verdim. Bin frankım vardı, beş yüzünü Assunta'ya bıraktım, Assunta yengemdi; öbür beş yüzü aldım ve Nîmes'e doğru yola koyuldum. Kolay bir işti, bir teknem ve denizde yapılacak bir yükleme işim vardı. Her şey benim tasarılarıma uygun gelişiyordu. Ama yükleme yapılınca rüzgar ters döndü ve dört beş gün Rhône'a giremedik. Sonunda başardık; Arles'a kadar çıktık; tekneyi Bellegarde ile Beaucaire arasına bıraktım ve Nîmes yolunu tuttum."

"Esas konuya geliyoruz değil mi?"

"Evet, mösyö: Beni bağışlayın, ama Ekselanslarının göreceği gibi ben sadece gerekli olanları anlatıyorum. O sırada ünlü Güney katliamının olduğu zamandı. Orada Bonaparte yanlısı olduğundan kuşkulandıkları herkesi sokaklarda boğazlayan Trestaillon, Truphemy ve Graffan adlarında iki üç eşkıya vardı. Sayın kontum bu katillerden söz edildiğini belki de duymuşlardır."

"Biraz, o dönemde Fransa'dan çok uzaklardaydım. Devam edin."

"Nîmes'e girerken tam anlamıyla kan içinde yürünüyordu; adım başı ölü insanlara rastlanıyordu: çeteler kurmuş katiller öldürüyor, yağmalıyor ve yakıyorlardı.

"Bu insan kırımını görünce beni bir titreme aldı, kendim için değil, ben basit bir Korsikalı balıkçıydım, korkacak çok bir şeyim yoktu; o sırada tam tersine bizim gibi kaçakçıların iyi zamanıydı ama ağabeyim için, İmparatorluk'un askeri olan ve üniforması ve apoletleriyle Loire'dan orduyla birlikte geri dönen ve bu nedenle korkması için birçok nedeni olan ağabeyim için titriyordum.

"Bizim hancıya koştum. Önsezilerim beni yanıltmamıştı: Ağabeyim bir gün önce Nîmes'e gelmiş, konukseverlik istemek için geldiği kişinin kapısında öldürülmüştü.

"Katillerini öğrenmek için elimden geleni yaptım; o kadar korku salmışlardı ki kimse bana onların adını söylemeye cesaret edemedi. O zaman bana o kadar sözü edilen ve hiçbir şeyden korkmayan Fransız adaleti aklıma geldi ve krallık savcısına çıktım."

"Bu krallık savcısının adı Villefort muydu?" diye sordu kayıtsız bir biçimde Monte Cristo.

"Evet Ekselans: savcı yardımcılığı yapmış olduğu Marsilya'dan gelmişti. Gösterdiği büyük çaba onun ilerlemesini sağlamıştı. Söylenenlere göre Elbe Adası'ndan çıkışı hükümete ilk haber verenlerden biriydi."

"O zaman siz de kendinizi ona tanıttınız," dedi Monte Cristo.

"Ona, 'Mösyö,' dedim, 'ağabeyim bir gün önce Nîmes'de öldürüldü. Kimin öldürdüğünü bilmiyorum, ama bunu öğrenmek sizin göreviniz. Siz burada adaletin başısınız ve kendini savunmayı bilmeyenlerin intikamını almak adaletin görevidir.'

"'Kardeşiniz neydi?' diye sordu krallık savcısı.

"'Korsika taburunda teğmen.'

"'Öyle ise Zorbanın bir askeriydi.'

"'Fransız ordularının bir askeri.'

"'O zaman kılıcını kullandı ve kılıçla öldü,' diye karşılık verdi.

"'Yanılıyorsunuz mösyö; hançerle öldü.'

"'Ne yapmamı istiyorsunuz?' diye yanıt verdi yargıç.

"'Ama size söyledim: Onun intikamını alınanızı istiyorum.'

"'Kimden?'

"'Katillerden.'

"'Ben katilleri tanıyor muyum?'

"'Aratınız.'

"'Ne yapmak için? Kardeşiniz bir kavgaya karışmış ve bir düelloda ölmüş olabilir. Tüm bu eski askerler İmparatorluk zamanında onlara başarı getiren ama şimdi onların aleyhine dönen aşırılıklara kapılırlar; oysa Güneydeki insanlar ne askerleri ne de aşırılıkları severler."

"'Mösyö,' dedim, 'ben kendim için bir şey istemiyorum. Ben ağlarım ya da intikam alırım, işte bu; ama zavallı ağabeyimin bir karısı vardı. Eğer benim de başıma kötü bir şey gelirse bu zavallı insan açlıktan ölür, çünkü sadece ağabeyimin kazancıyla geçiniyorlardı. Ona hükümetten küçük bir maaş bağlatınız.'

"'Her devrimin kendi felaketleri vardır,' diye yanıt verdi Mösyö de Villefort; 'kardeşiniz de bunun kurbanı oldu, bu bir felaket, ama hükümet bunun için ailenize hiçbir şey borçlu değil. Eğer Zorbanın yandaşlarının kendileri iktidarda iken kralın yandaşlarından aldıkları intikamları yargılayacak olsaydık bugün belki ağabeyiniz de ölüm cezasına çarptırılacaktı. Olan bitenler çok doğal, bu misilleme yasasıdır.'

"'Ne diyorsunuz mösyö?' diye bağırdım. 'Nasıl olur da bir yargıç olan siz bana böyle bir şey söylersiniz?'

"'Tüm Korsikalılar delidir bence,' diye yanıt verdi Mösyö de Villefort, 'vatandaşlarının hâlâ imparator olduğunu sanıyorlar. Yanlış zaman seçmişsiniz sevgili dostum; bunu bana iki ay önce gelip söylemeliydiniz. Bugün artık çok geç; defolun gidin, eğer siz gitmezseniz ben sizi dışarı attıracağım.'

"Bir an yeniden yalvarmanın işe yarayıp yaramayacağını görmek için ona baktım. Bu adam taştandı. Yanına yaklaştım:

"'Pekala!,' dedim ona alçak sesle, 'Korsikalıları tanıdığınıza göre onların sözlerini nasıl tuttuklarını da bilmeniz gerekir. Bonaparte yanlısı olan ağabeyimin öldürülmesinin iyi olduğunu düşünüyorsunuz, çünkü siz kral yanlısısınız; pekala! Bonaparte yanlısı olan ben, size bir şey açıklayacağım: Ben sizi öldüreceğim. Şu andan itibaren size karşı *vendetta* ilan ediyorum; artık kendinizi iyi kollayın ve elinizden geldiğince kendinizi koruyun; çünkü ilk karşılaştığımızda son saatiniz gelmiş olacak.'

"Bunları söyler söylemez, şaşkınlığı geçmeden kapıyı açtım ve kaçtım."

"Ah! ah!" dedi Monte Cristo, "böyle masum bir yüzle demek böyle şeyler yapıyorsunuz Mösyö Bertuccio, hem de krallık savcısına. Yazık yazık! Bari *vendetta*'nın ne olduğunu biliyor muydu?"

"O kadar iyi biliyordu ki o andan itibaren her yerde beni arattı ve hiç tek başına dışarı çıkmadı, evine kapandı. Bereket versin ben o kadar iyi saklanmıştım ki beni bulamadı. O zaman onu bir korku aldı; Nîmes'de daha uzun süre kalmaktan korktu; yerinin de-

ğiştirilmesini istedi, çok sözü geçen bir adam olduğu için Versailles'a tayin edildi; ama biliyorsunuz, düşmanından intikam almaya yemin etmiş bir Korsikalı için uzaklık diye bir şey yoktur, ne kadar hızlı sürülürse sürülsün arabası onu yaya izleyen benden yarım günlük yoldan fazla uzağa gidemiyordu.

"Onu öldürmek o kadar zor değildi, yüz kez bunun için fırsat çıktı karşıma; ama onu, görülmeden ve özellikle yakalanmadan öldürmek gerekiyordu. Artık sorumluluk sahibiydim: Korumam ve doyurmam gereken bir yengem vardı. Üç ay boyunca Mösyö de Villefort'u gözetledim; üç ay boyunca ben nereye gittiğini görmeden ne bir adım atabildi, ne bir yürüyüş ne de bir gezinti yapabildi. Sonunda onun gizli gizli Auteuil'e geldiğini keşfettim: ama herkes gibi sokaktaki büyük kapıdan içeri gireceğine ister atıyla ister arabasıyla gelmiş olsun arabasını ya da atını handa bırakıyor ve şu gördüğünüz küçük kapıdan içeri giriyordu."

Monte Cristo başıyla, karanlığın ortasında Bertuccio'nun işaret ettiği girişi fark ettiğini belirten bir işaret yaptı.

"Artık Versailles'a ihtiyacım yoktu, Auteuil'e yerleştim ve bilgi topladım. Eğer onu yakalamak istiyorsam tuzağımı kuracağım yer kesinlikle burası olacaktı.

"Ev, kapıcının da Ekselanslarına söylediği gibi, Villefort'un kayınbabası Mösyö de Saint-Méran'a aitti. Mösyö de Saint-Méran Marsilya'da oturuyordu; bu nedenle de bu kır evinin ona bir yararı yoktu: Sadece barones olarak tanınan genç bir dul kadına kiralamış olduğu söyleniyordu.

"Gerçekten de bir akşam duvarın üstünden bakarken hiçbir yabancı pencerenin bakmadığı bu bahçede gezinen genç ve güzel bir kadın gördüm; sık sık küçük kapıdan yana bakıyordu, o akşam onun Mösyö de Villefort'u beklediğini anladım. Karanlığa karşın yüz çizgilerini görebileceğim kadar yakınıma geldiğinde on sekiz, on dokuz yaşlarında, uzun boylu, sarışın, genç ve güzel bir kadın gördüm. Sade bir ev elbisesi giydiği ve bedenini de hiçbir şey sıkmadığı için, onun hamile olduğunu ve hamileliğinin de epeyce ilerlemiş olduğunu fark edebildim.

"Birkaç dakika sonra küçük kapı açıldı ve bir erkek içeri girdi; genç kadın elinden geldiği kadar hızla onu karşılamaya koştu; birbirlerinin kollarına atıldılar, sevgiyle öpüştüler ve birlikte eve girdiler.

"O adam Mösyö de Villefort'du. Düşündüm ki dışarı çıkarken, özellikle gece çıkarken, bahçeyi tek başına boydan boya geçmesi gerekiyordu."

"Sonra o kadının adını öğrendiniz mi?" diye sordu kont.

"Hayır Ekselans," diye yanıt verdi Bertuccio; "bunu öğrenecek kadar zamanım olmadığını göreceksiniz."

"Devam edin."

"O akşam," dedi Bertuccio, "krallık savcısını öldürebilirdim; ama bahçeyi henüz tüm ayrıntılarıyla tanımıyordum. Onu hemen öldürememekten ve eğer biri çığlıklarına koşarsa, kaçamamaktan korkuyordum. İşi sonraki karşılaşmaya bıraktım ve hiçbir şeyi gözden kaçırmamak için bahçe duvarı boyunca sokağa bakan küçük bir oda tuttum.

"Üç gün sonra, akşam saat yediye doğru evden atlı bir uşağın çıktığını ve sonu Sèvres yoluna çıkan sokaktan dörtnala gittiğini gördüm; Versailles'a gittiğini düşündüm. Aldanmamıştım. Üç saat sonra adam toza batmış bir halde geri geldi; habercilik görevi sona ermişti.

"On dakika sonra bir başka adam yaya ve bir paltoya sarınmış olarak küçük bahçe kapısını açtı, kapı arkasından kapandı.

"Hemen aşağı indim. Her ne kadar Villefort'un yüzünü görmemiş olsam da onu kalbimin atışlarından tanıdım: Yolu geçtim, duvarın köşesinde duran sınır taşının yanına geldim, bahçenin içini ilk kez bu taş yardımıyla görmüştüm.

"Bu kez bakmakla yetinmedim, cebimden bıçağımı çektim, ucunun iyi bilenmiş olduğundan emin oldum ve duvarın öte yanına atladım.

"İlk yaptığım iş kapıya koşmak oldu; basit bir önlem alarak anahtarı kilidin içinde iki kez çevirmiş ve üstünde bırakmıştı.

"Demek bu yandan kaçmamı hiçbir şey engellemeyecekti. Çevreyi incelemeye başladım. Bahçe dikdörtgen biçimindeydi, ortada ince İngiliz çimlerinden bir çimenlik uzanıyordu, bu çimenliğin köşelerinde, sık yapraklarına sonbahar çiçekleri karışmış yüksek ağaçlar vardı.

"Evden küçük kapıya ya da küçük kapıdan eve gitmek için, ister girişte ister çıkışta Mösyö de Villefort bu yüksek ağaçların yanından geçmek zorundaydı.

"Eylül ayının sonlarıydı; rüzgar sert esiyordu; biraz soluk ve her an gökyüzünde kayan koca bulutlarla örtülen ay, eve giden yolun kumlarını aydınlatıyor, ama içinde bir adamın fark edilmekten korkmadan saklanabileceği sık ağaçların karanlığını delemiyordu.

"Villefort'un en yakınından geçmesi gereken ağaçların arasına saklandım; henüz oraya girmiştim ki ağaçları alnıma kadar eğen rüzgar dalgalarının ortasında inlemeler duyar gibi oldum. Ama biliyorsunuz ya da belki de hiç bilmiyorsunuz sayın kontum, bir cinayet işleyeceği ânı bekleyen biri her zaman boğuk çığlıklar duyduğunu sanır. İki saat geçti, bu süre içinde birçok kez aynı çığlıkları duyduğumu sandım. Saat gece yarısını çaldı.

"Son duyulan ses iç karartıcı yankılarla titreşirken ince bir ışığın, biraz önce indiğimiz gizli merdivenin pencerelerini aydınlattığını fark ettim.

"Kapı açıldı ve paltolu adam yeniden ortaya çıktı. Bu korkunç bir andı; ama o kadar uzun zamandır bu âna hazırlanmıştım ki hiçbir şey cesaretimi kırmadı: Bıçağımı çektim, açtım ve hazır bekledim.

"Paltolu adam bana doğru geldi; ama açık alanda giderek yaklaşınca sağ elinde bir silah tuttuğunu görür gibi oldum: korktum, ama bir çatışmadan değil başaramamaktan korktum. Artık sadece birkaç adım yakınıma geldiğinde benim silah sandığım şeyin bir belden başka bir şey olmadığını anladım.

"Mösyö de Villefort çalılıkların kenarında durup, çevresine bir göz atıp toprakta bir çukur kazmaya başladığında ben onun ne amaçla elinde bir bel tuttuğunu henüz anlayamamıştım. İşte o zaman paltosunun altında bir şey olduğunu, hareketlerinde daha rahat olabilmek için onu çimenlerin üstüne bıraktığını gördüm.

"O zaman, itiraf ediyorum, kinimin içine biraz da merak karıştı: Villefort'un ne yap-

mak için geldiğini görmek istedim; soluk almadan, kımıldamadan durdum; bekledim.

"Sonra aklıma bir şey geldi, krallık savcısının paltosundan iki ayak uzunluğunda altı ya da sekiz parmak eninde küçücük bir kasa çıkardığını gördüğümde düşüncem doğrulandı.

"Onun kasayı çukura bırakmasını bekledim, üstünü toprakla örttü sonra gece yaptığı işin izlerini silmek için bu taze toprağın üstüne ayaklarıyla bastı. O zaman onun üstüne atladım ve şunları söyleyerek bıçağımı göğsüne sapladım:

"'Ben Giovanni Bertuccio'yum! Ölümün kardeşim için, hazinen onun dul eşi için: Gördüğün gibi intikamım umduğumdan daha mükemmel oldu.'

"Bu sözleri duyup duymadığını bilmiyorum; ama sanmıyorum, çünkü bir çığlık bile atmadan yere düştü; sıcak kanların ellerime yüzüme sıçradığını hissettim; ama sarhoştum, kendimden geçmiştim; bu kan beni yakacak yerde serinletiyordu. Bir dakikada bel yardımıyla kasayı topraktan çıkardım; sonra onu çaldığım anlaşılmasın diye çukuru doldurdum, beli duvarın üstüne attım, kapıdan fırladım, dışardan iki kez kilitledim ve anahtarı aldım."

"İyi!" dedi Monte Cristo, "gördüğüm kadarıyla bu, hırsızlığın da eklendiği küçük bir cinayet olmuş."

"Hayır, Ekselans," dedi Bertuccio, "bu haksızlığın onarıldığı bir *vendetta* idi."

"Para, yüklü bir şey miydi bari?"

"Bu para değildi."

"Ah," evet, anımsıyorum," dedi Monte Cristo; "bir çocuktan söz etmemiş miydiniz?"

"Doğru Ekselans, nehre kadar koştum, bayıra oturdum, kasanın içinde ne olduğunu öğrenmek için acele ederek kilidi bıçağımla açtım.

"İnce patiskadan kundak bezinin içine yeni doğmuş bir çocuk sarılmıştı; kızarmış suratı, morarmış elleri, boynunun çevresine dolanmış doğal kordonların neden olduğu bir boğulmaya yenik düştüğünü gösteriyordu; yine de henüz soğumadığı için onu ayaklarımın altında akan suya atmakta duraksadım. Gerçekten de kısa bir süre sonra kalbinin olduğu yerde hafif bir atış hisseder gibi oldum; boynunu onu saran kordonlardan kurtardım ve daha önce Bastia hastanesinde hastabakıcı olduğum için böyle bir durumda bir doktor ne yapabilecekse onu yaptım; yani cesaretle ciğerlerine hava üfledim, bir çeyrek saatlik inanılmaz çabadan sonra onun, soluk aldığını gördüm ve ciğerinden yükselen bir çığlık duydum.

"Bu kez ben bir çığlık attım, ama bir sevinç çığlığı, 'başkasından aldığım bir yaşamın karşılığında bir insanı yaşama döndürmeme izin verdiğine göre demek Tanrı beni lanetlemedi,' dedim kendi kendime."

"Bu çocuğu ne yaptınız?" diye sordu Monte Cristo; "kaçmak zorunda olan bir adam için oldukça can sıkıcı bir yük."

"Onu bir an bile yanımda tutmayı düşünmedim. Ama Paris'te bu zavallı çocukların kabul edildiği bir öksüzler yurdu olduğunu biliyordum. Parmaklıklan geçerken bu çocuğu sokakta bulduğumu bildirdim ve bilgi edindim. Kasanın varlığı bunu doğruluyordu; patiska kundaklar zengin anababaya ait olduğunu gösteriyordu; üstümdeki kanlar başka birin-

den çok çocuğun kanı olabilirdi. Bana hiç karşı çıkan olmadı; Enfer sokağının sonunda bulunan öksüzler evini bana gösterdiler, çocuğun kimliğin belli edecek iki harften biri üstünde kalacak ve çocuğun bedenini sarmaya devam edecek biçimde kundağı ikiye keserek önlem aldıktan sonra yükümü öksüzler evinin küçük dolabının içine bıraktım, kapıyı çaldım ve vargücümle kaçtım. On beş gün sonra Rogliano'ya döndüm ve Assunta'ya şöyle dedim:

"'Artık üzülme, kardeşim; İsraël öldü, ama intikamını aldım.'

"O zaman benden bu sözleri açıklamamı istedi ve ona tüm olan biteni anlattım.

"'Giovanni,' dedi bana Assunta, 'bu çocuğu buraya getirmeliydin, biz onun yitirdiği anababasının yerini tutardık, adını Benedetto koyardık, Tanrı bu iyi davranışımızı göz önüne alarak bizi gerçekten de kutsardı.'

"Tüm verdiğim yanıt, daha zengin olduğumuzda çocuğu isteyebileceğimizi göstermek amacıyla ona kundağın yanımda sakladığım yarısını uzatmak oldu."

"Kundağın üstüne hangi harfler yazılmıştı?" diye sordu Monte Cristo.

"Bir baron tacının altında bir H bir de N harfi."

"Sanırım, Tanrı beni bağışlasın, siz arma terimlerini kullanıyorsunuz Mösyö Bertuccio! Arma çalışmalarınızı nerede yaptınız Tanrı aşkına?"

"Sizin yanınızda her şey öğreniliyor, sayın kontum."

"Devam edin, iki şeyi öğrenmeyi çok istiyorum."

"Hangilerini monsenyör?"

"Bu çocuğun ne olduğunu; bana onun küçük bir erkek çocuğu olduğunu söylememiş miydiniz Mösyö Bertuccio?"

"Hayır Ekselans; bundan söz ettiğimi anımsamıyorum."

"Ah! öyle duyduğumu sanmıştım, yanılmışım."

"Hayır, yanılmadınız; çünkü o gerçekten de bir erkek çocuğu idi; ama Ekselansları iki şeyi bilmek istiyorlardı: İkincisi neydi?"

"İkincisi günah çıkaran bir papaz istediğinizde ve Rahip Busoni isteğiniz üzerine sizi görmeye Nîmes hapishanesine geldiği zaman sizi itham ettikleri suç."

"Bu öykü belki de çok uzun olacak Ekselans."

"Ne önemi var? Saat daha on bile olmadı, uyumadığımı biliyorsunuz, size gelince, sizin de uyumayı pek istemediğinizi sanıyorum."

Bertuccio eğildi ve anlatısına devam etti.

"Biraz içime dolan anılardan kurtulmak, biraz da zavallı dulun ihtiyaçlarını karşılamak için, devrimleri izleyen dönemlerde yasaların her zamanki gevşemesiyle daha kolaylaşan kaçakçılık mesleğine büyük bir istekle yeniden başladım.

"Özellikle Güney kıyıları bazen Avignon'da, bazen Nîmes'de bazen de Uzès'te meydana gelen bitmez tükenmez ayaklanmalar nedeniyle kötü korunuyordu. Tüm kıyı ile ilişki kurmak amacıyla hükümet tarafından bize karşı ilan edilmiş bir ateşkesten yararlandık. Kardeşimin Nîmes sokaklarında öldürülmesinden bu yana bu kente dönmek istememiştim. Bunun sonucu olarak da kendisi ile iş yaptığımız hancı bizim artık ona gitmek istemediğimizi görerek bize gelmiş ve Beaucaire'de, Bellegarde yolu üzerinde hanının Pont

du Garde adı altında bir şubesini kurmuştu. Böylece hem Aigues-Mortes, hem Martigues hem de Bouc yöresinde mallarımızı koyduğumuz ve gerektiğinde gümrükçülerden ve jandarmalardan saklandığımız bir düzine kadar ambarımız olmuştu. Bu meslek, güçle zeka birleştiğinde kaçakçılıktan daha fazla kazandıran bir meslektir. Bana gelince gümrükçülerden ve jandarmalardan korkmak için artık iki nedenim olduğundan dağlarda yaşıyordum, çünkü yargıçların karşısına her çıkışım bir soruşturma gerektirecek, bu soruşturma da her zaman geçmişime bir yolculuk olacaktı, benim geçmişimde de kaçak girmiş purolardan ya da geçiş izni olmadan piyasada dolaşan içkilerden daha ciddi bir şeylere rastlayabilirlerdi. Böylece tutuklanmaktansa bin kez ölmeyi yeğleyerek şaşırtıcı işler yapıyordum ve bunlar bana birçok kez bedenimize gösterdiğimiz çok fazla özenin, çabuk karar verme, kesin ve sağlam bir uygulama gerektiren tasarılarımızın başarıya ulaşmasının neredeyse tek engeli olduğunu kanıtladılar. Gerçekten de bir kez hayatınızı gözden çıkardınız mı artık öbür insanlarla eşit değilsinizdir ya da daha doğrusu başka insanlar artık sizin eşitiniz değildir, bu kararı veren kişi o anda gücünü ona katladığını ve ufkunun genişlediğini hisseder."

"Felsefe ha Mösyö Bertuccio!" diye onun sözünü kesti kont, "demek siz hayatınızda her şeyden biraz yaptınız."

"Ah! beni bağışlayın Ekselans!"

"Hayır, hayır! Yalnızca gecenin on buçuğu felsefe yapmak için biraz geç bir saat. Ama bunu doğru bulduğum için karşı çıkmayacağım, tüm felsefelerle dile getirilemeyecek şeyler bunlar."

"İşlerim giderek daha genişlemeye, daha kârlı olmaya başladı. Assunta ev kadınıydı, küçük servetimiz çoğalıyordu. Bir gün yine bir iş için giderken:

"'Git,' dedi, 'döndüğünde sana bir sürprizim olacak.'

"'Ona boşu boşuna sorular sordum: Bana hiçbir şey söylemek istemedi, ben de evden çıktım.

"İş yaklaşık altı hafta sürdü; yağ yüklemek için Lucca'ya, İngiliz pamuklusu almak için Livorno'ya gittik; yükü boşalırken hiçbir aksilikle karşılaşmadık, paralarımızı aldık ve neşe içinde geri geldik.

"Eve girdiğimde Assunta'nın odasının en görünen yerinde dairenin geri kalanıyla kıyaslandığında çok şık denecek bir beşiğin içinde yedi sekiz aylık bir çocuk vardı. Sevinçten bir çığlık attım. Krallık savcısını öldürdüğümden beri yaşadığım tek üzüntülü anlar bu çocuğu terk etmemden kaynaklanıyordu. Cinayetten kesinlikle hiçbir pişmanlık duymuyordum.

"Zavallı Assunta her şeyi anlamıştı: Benim yokluğumdan yararlanmış, kundağın yarısını almış, çocuğun öksüzler yurduna bırakıldığı günü ve saati unutmamak için not etmiş ve Paris'e giderek, çocuğu istemişti. Ona hiç karşı çıkılmamış ve çocuk kendisine verilmişti.

"Ah! sayın kontum, beşiğinde uyuyan o zavallı yaratığı görünce gözlerimden yaşlar fışkırdığını itiraf etmeliyim.

"'Assunta, sen gerçekten çok soylu bir kadınsın,' diye bağırdım, 'Tanrı seni kutsayacak.'"

"Bu, felsefeniz kadar doğru değil," dedi Monte Cristo, "aslında bu sadece inanç."

"Ah! Ekselans," dedi Bertuccio, "haklısınız, Tanrı bana ceza olarak bu çocuğu verdi. Hiçbir zaman bundan daha kötü eğilimli bir karakter bu kadar erken ortaya çıkmamıştır, yine de onun kötü yetiştirildiği söylenemez, çünkü kız kardeşim ona bir prensin oğlu gibi davranıyordu; süt beyazı ile çok iyi uyum gösteren Çin fayanslarının renkleri gibi açık mavi gözleriyle çok sevimli yüzü olan bir çocuktu; yalnız sapsarı saçları yüzüne, bakışlarındaki canlılığı ve gülüşündeki kötücüllüğü artıran garip bir özellik veriyordu. Ne yazık ki, kızıl sarı saçın ya çok iyi ya çok kötü olduğunu söyleyen bir atasözü vardır; atasözü Benedetto konusunda yalancı çıkmadı ve gençliğinden başlayarak Benedetto çok kötü biri olduğunu gösterdi. Doğrusu annesinin yumuşaklığı onun ilk eğilimlerine cesaret verdi; zavallı kız kardeşimin onun için evden dört ya da beş fersah uzaktaki pazara turfanda meyve ve şekerleme almaya gittiği çocuk, çiti aşarak komşudan çaldığı kestaneleri ya da tavan arasında kuruttuğu elmaları, Palma portakallarına ve Cenova konservelerine yeğliyordu, oysa bahçemizin kestaneleri ve elmaları elinin altındaydı.

"Bir gün, Benedetto, beş ya da altı yaşlarında olmalıydı, ülkemizin geleneklerine göre ne para kesesini ne de mücevherlerini kilit altına almayan komşu Wasilio, çünkü sayın kontumun herkesten iyi bildiği gibi Korsika'da hırsız yoktur, komşu Wasilio, bize para kesesinden bir Louis altınının kaybolduğundan yakındı; onun yanlış saydığını sandık ama o hesabının doğru olduğundan emindi. O gün Benedetto evden sabah çıkmıştı, akşam onun, bir ağacın gövdesine bağlı olarak bulduğunu söylediği bir maymunu peşinden sürüyerek getirdiğini gördüğümüzde büyük bir telaşa kapıldık."

"Bir aydır neye el atacağını bilmeyen bu kötü çocuğun tutkusu bir maymun sahibi olmaktı. Rogliano'dan geçen ve birçok maymunu olan bir soytarı kuşkusuz onda bu kötü hevesi uyandırmış olmalıydı; belli ki maymunların yaptıkları hareketler çok hoşuna gitmişti.

"'Ormanda maymun bulunmaz,' dedim ona, 'özellikle de zincirlenmiş maymun; bunu nasıl elde ettiğini bana itiraf et.'

"Benedetto yalanında direndi ve doğruluğundan çok hayal gücüne dayanan ayrıntıları da buna ekledi; sinirlendim, o gülmeye başladı; onu tehdit ettim, geriye iki adım attı.

"'Beni dövemezsin,' dedi, 'buna hakkın yok, sen benim babam değilsin.'

"Onca özenle sakladığımız bu uğursuz sırrı ona kimin açıkladığını hiçbir zaman öğrenemedik; ne olursa olsun, çocuğun gerçek yüzünü tümüyle açığa çıkaran bu yanıt beni neredeyse dehşete düşürdü, kalkan kolum gerçekten de suçluya dokunmadan aşağı düştü; çocuk zafer kazanmıştı ve bu zafer ona öyle bir kendini bilmezlik verdi ki o andan başlayarak, o daha az hak ettikçe ona karşı sevgisi artmış görünen Assunta'nın tüm parası, karşı koymayı bilmediği kaprislere, engel olma cesareti gösteremediği çılgınlıklara gitti. Ben Rogliano'da iken işler henüz oldukça yolunda gidiyordu; ama ben evden ayrılır ayrılmaz evin efendisi Benedetto oluyordu ve her şey kötüye gidiyordu. Daha on bir yaşındayken tüm arkadaşlarını Bastia ve Corte'nin en kötü kişileri olan on sekiz yirmi yaşlarındaki gençler arasından seçmişti ve daha ciddi adlandırılması gereken bazı yaramazlıklar için adalet bize uyarılarda bulunmuştu.

"Çok korkmuştum: Her soruşturma başımıza bir iş açabilirdi, tam o sırada önemli bir sefer için Korsika'dan uzaklaşmak zorundaydım. Uzun uzun düşündüm ve kötü bir şeyi engellemek önsezisi ile Benedetto'yu da beraber götürmeye karar verdim. Kaçakçılığın zor ve hareketli hayatının, geminin katı disiplininin, eğer iyice çürümemişse de çürümeye yüz tutmuş bu karakteri değiştirebileceğini umut ediyordum.

"Benedetto'yu kenara çektim ve önerimi on iki yaşındaki bir çocuğu kandırabilecek tüm sözlerle süsleyerek benimle gelmesini istedim.

"Beni sonuna kadar dinledi, bitirdiğimde kahkahayla gülerek:

"'Deli misiniz amcacığım?' dedi, –keyifli olduğu zaman bana amca diyordu– 'sürdüğüm hayatı sizin sürdüğünüz hayatla, güzel ve eşsiz tembelliğimi sizin istediğiniz korkunç çalışmayla değiştirmek! Geceleri soğukta, gündüzleri sıcakta geçirmek; durmadan saklanmak; ortaya çıkınca tüfekle vurulmak ve tüm bunları biraz para kazanmak için yapmak! Bende istediğim kadar para var! İstediğim zaman Assunta ana bana para veriyor. Sizin bana önerdiğiniz şeyi kabul etmem için budala olmam gerektiğini görüyorsunuz.'

"Bu küstahlık ve mantık karşısında şaşırıp kaldım. Benedetto arkadaşlarıyla oynamaya gitti ve uzaktan onlara benim aptal olduğumu işaret ettiğini gördüm."

"Sevimli çocuk!" diye mırıldandı Monte Cristo.

"Ah! eğer benim oğlum olsaydı," diye yanıt verdi Bertuccio, "eğer benim oğlum olsaydı ya da en azından yeğenim olsaydı, ben onu doğru yola getirmeyi bilirdim, çünkü bilinç güç verir. Ama babasını öldürdüğüm bir çocuğu dövme düşüncesi dayak atmamı olanaksız kılıyordu. Ne zaman tartışsak küçük zavallının savunmasını üstlenen kız kardeşime hep birçok öğüt verdim, birçok kez oldukça yüksek tutarda paranın eksildiğini itiraf ettiği için ona küçük hazinemizi saklayabileceği bir yer gösterdim. Bana gelince, karar vermiştim. Benedetto okumayı, yazmayı ve hesap yapmayı çok iyi biliyordu, çünkü canı istediğinde, kendini işe verdiği zaman, başkalarının bir haftada öğrendiğini o bir günde öğreniyordu. Söylediğim gibi, kararımı vermiştim; onu bir uzun yol gemisine sekreter olarak yerleştirmeliydim ve ona hiçbir şey söylemeden bir sabah onu aldırmalı ve gemiye getirtmeliydim; böylece onu kaptana salık verecektim ve tüm geleceği kendine bağlı olacaktı. Bu plan kararlaştırıldı, ben de Fransa'ya gittim.

"Tüm işlerimiz bu kez Lion Körfezi'nde gerçekleşecekti ve bu işler giderek zorlaşıyordu, çünkü 1829 yılındaydık. Huzur tam olarak geri gelmişti ve bu nedenle kıyılardaki hizmet her zamankinden daha ciddi ve düzenli olmuştu. Bu gözetim yeni açılan Beaucaire Fuarı nedeniyle geçici olarak artmıştı.

"Seferimizin ilk günleri bir engelle karşılaşmadan geçti. İçinde kaçak mallarımızı sakladığımız çift zeminli teknemizi Beaucaire'den Arles'a kadar Rhône'un iki kıyısına sıralanmış birçok geminin ortasına palamarladık. Ondan sonra yasak mallarımızı gece boşaltmaya ve bizimle bağlantılı olan kimseler ya da evlerini ambar olarak kullandığımız hancılar aracılığı ile kente göndermeye başladık. Ya başarı bizi ihtiyatsız yaptığı için ya da ihanete uğradığımız için bir akşam, öğleden sonra saat beşe doğru tam ikindi kahvaltısına başlayacağımız sırada küçük muçomuz korku içinde koşturarak, bir manga gümrükçüyü bi-

zim tarafa doğru gelirken gördüğünü söyledi. Bizi korkutan kesinlikle bu manga değildi: Özellikle o sıralar her an, tüm bölükler Rhône kıyılarında dolaşıyorlardı; ama çocuğun söylediğine göre görülmemek için önlem alıyordu bu gümrükçüler, ki esas önemlisi buydu. Bir anda uyandık, ama artık çok geçti; kuşkusuz aramaların hedefi olan teknemizin etrafı çevrilmişti. Gümrükçülerin arasında birkaç jandarmanın olduğunu fark ettim; genellikle yürekli olan ben başka asker müfrezelerini de görünce ürktüm ve geminin sintinesine indim ve bir lombardan kayarak kendimi nehrin sularına bıraktım, yalnızca uzun aralıklarla soluk alarak su yüzeyinin hemen altından yüzmeye başladım öyle ki yeni yapılan ve Rhône'u, Beaucaire'den Aigues-Mortes'a uzanan kanala bağlayan bir boy siperine görünmeden ulaşmaya çılışıyordum. Bir kez oraya ulaşsam kurtulacaktım, çünkü görünmeden bu siperi geçebilirdim. Neyse kanala kazasız belasız ulaştım. Bu yolu önceden planlamadan, rastlantısal olarak izlememiştim; Ekselanslarına daha önce Beaucaire'de Bellegarde yolu üzerinde kurulmuş Nîmesli bir hancıdan söz etmiştim."

"Evet," dedi Monte Cristo, "çok iyi anımsıyorum. Hattâ bu saygıdeğer adam yanılmıyorsam sizin ortağınızdı."

"Evet," diye yanıt verdi Bertuccio; "ama yedi sekiz yıldan beri hanını, işinde iflas ettikten sonra şansını başka bir işte denemek isteyen Marsilyalı eski bir terziye bırakmıştı. Hanın ilk sahibi ile yaptığımız küçük düzenlemeler kuşkusuz ikincisiyle de sürdü; işte sığınmayı düşündüğüm kişi bu adamdı."

"Bu adamın adı neydi?" diye sordu Bertuccio'nun anlatısıyla tekrar ilgilenmeye başlamış gibi görünen kont.

"Adı Gaspard Caderousse'du, Carconte kasabasından olan ve kasabasının adının dışında bir adı olduğunu bilmediğimiz bir kadınla evliydi; bataklık hummasına yakalanmış, bitkinlikten ölmek üzere olan zavallı bir kadındı. Adama gelince kırk kırk beş yaşlarında, birçok kez zor durumlarda bize zeka ve cesaretinin var olduğunu kanıtlamış gürbüz, iriyarı bir adamdı."

"Bu olayların hangi yılda geçtiğini söylemiştiniz?"

"1829'da, sayın kontum."

"Hangi ayda?"

"Haziran ayında."

"Başında mı sonunda mı?"

"3 Haziran akşamı."

"Ah!" dedi Monte Cristo, "3 Haziran 1829... Evet, devam edin."

"Caderousse'a sığınmayı düşünmüştüm; ama her zaman hattâ olağan koşullarda bile, onun evine, sokağa açılan kapıdan girmiyorduk, ben de bu âdete aykırı davranmamaya karar verdim, bahçe çitinin üstünden atladım, cılız zeytin ağaçlarının ve yabani incir ağaçlarının arasından sürünerek geçtim ve Caderousse'un hanında bir yolcu olmasından korkarak, birçok kez en iyi yataktayımışım gibi geceyi geçirmiş olduğum tavan arasına çıktım. Bu tavan arası, giriş katındaki oturma odasından sadece ince bir bölme ile ayrılmıştı, yakınlarda olduğumuzu bildirecek uygun zamanı kollayabilmek amacıyla burada gün-

lerimizi kendi istediğimiz gibi düzenliyorduk. Eğer Caderousse yalnız ise onu gelişimden haberdar etmeyi, gümrükçülerin ortaya çıkmasıyla yarıda kalmış yemeğimi onunla bitirmeyi, sonra da Rhône kıyılarına dönmek için gelmekte olan fırtınadan yararlanmayı ve teknenin başına ne geldiğini ve onun kimlerin elinde olduğunu öğrenmeyi düşünüyordum. Gizlice tavan arasına sızdım, iyi ki de öyle yapmışım, çünkü tam o sırada Caderousse bir yabancıyla hana girdi.

"Sesimi çıkarmadan durdum ve bekledim, niyetim ev sahibinin sırlarını öğrenmek değildi, başka türlü davranamayacağımı biliyordum, hepsi bu; zaten daha önce on kez aynı durum yaşanmıştı.

"Caderousse'un yanındaki adam kuşkusuz Fransa'nın güneyine yabancı biriydi: Avrupa'nın dört bir yanından satıcıların ve alıcıların akın ettiği ve kimi zaman yüz ya da yüz elli bin franklık işler yaptıkları Beaucaire Fuarı'na mücevherlerini satmaya gelen, panayır tüccarlarından biriydi.

"Caderousse canlı bir biçimde önden içeri girdi. Sonra aşağı salonu her zamanki gibi boş ve sadece köpeğinin beklediğini görünce karısını çağırdı.

"'Hey! Carconte!' dedi, 'o saygıdeğer rahip bizi aldatmamış; elmas sahiciymiş.'

"Neşeli bir çığlık duyuldu ve neredeyse hemen sonra, zayıflık ve hastalıktan ağırlaşmış ayakların altında merdiven çatırdadı.

"'Ne diyorsun?' diye sordu bir ölüden daha solgun olan kadın.

"'Elmasın sahici olduğunu söylüyorum, işte bize onun için elli bin frank ödemeye hazır olan Paris'in en önemli mücevhercilerinden biri. Ama elmasın gerçekten bizim olduğundan emin olmak için benim yaptığım gibi senin de ona bu elmasın elimize nasıl düştüğünü anlatmanı istiyor. Bu arada, lütfen oturunuz mösyö, hava ağır, gidip size soğuk bir içecek getireyim.'

"Mücevherci dikkatle hanın içini ve bir prensin mücevher kutusundan çıkmış gibi görünen bir elması ona satacak olan insanların gözle görünür yoksulluklarını inceliyordu.

"Kuşkusuz kocasının onun üzerinde hiçbir etki yapmaması için onun yokluğundan yararlanmak ve iki anlatının birbiri ile örtüşüp örtüşmediğini görmek isteyerek, 'Anlatınız madam,' dedi.

"'Ah! Tanrım!' dedi kadın rahat bir konuşmayla, 'Tanrı'nın hiç de beklemediğimiz bir nimetiydi bu. Düşünün sevgili mösyö, kocamın 1814 ya da 1815 yılında Edmond Dantès adlı biriyle dostluğu olmuş: Caderousse'un tümüyle unuttuğu bu zavallı çocuk onu unutmamış ve ölürken şimdi gördüğünüz elması onu bırakmış.

"'Ama bu elmas onun eline nasıl geçmiş?' diye sordu mücevherci. 'hapishaneye girmeden önce mi?'

"'Hayır mösyö,' diye yanıt verdi kadın; 'görünüşe göre hapishanede çok zengin bir İngiliz ile tanışmış; hapiste arkadaşı hastalanınca Dantès ona kardeşi gibi bakmış, İngiliz hapisten çıkarken kendisi kadar şanslı olmayan zavallı Dantès'e bu elması bırakmış, o da hapiste ölürken bu sabah bizi görmeye gelmiş olan saygıdeğer rahibe bu elması bize getirmesini vasiyet etmiş.'

"'Bu öbürüyle aynı,' diye mırıldandı mücevherci; 'sonunda ne kadar gerçekdışı görünüyorsa da öykü gerçek olabilir. İş sadece üzerinde anlaşamadığımız fiyata kalıyor.'

"'Nasıl! anlaşamadığımız mı,' dedi Caderousse; 'benim istediğim fiyata razı olduğunuzu sanıyordum.'

"'Yani benim size önermiş olduğum kırk bin franka,' dedi mücevherci.

"'Kırk bin ha!' diye bağırdı Carconte; 'kesinlikle onu bu fiyata vermeyiz. Rahip bize kaş dışında elli bin frank ettiğini söyledi.'

"'Bu rahibin adı neydi?' diye sordu yorulmak bilmeyen sorgucu başı.

"'Rahip Busoni,' diye yanıt verdi kadın.

"'Bir yabancı mıydı?'

"'Mantova civarından bir İtalyandı sanırım.'

"'Şu elması bana bir daha gösterin,' dedi mücevherci, 'ikinci bir kez bakayım; ilk görüşte kimi zaman taşlar kötü değerlendirilir.'

"Caderousse cebinden küçük bir mücevher kutusu çıkardı, açtı ve mücevherciye uzattı. Küçük bir fındık büyüklüğünde olan elması görünce; Carconte'un açgözlülükle parlayan gözleri şu an bile gözümün önünde."

"Bu konuda ne düşünüyordunuz mösyö kapı dinleyen?" diye sordu Monte Cristo; "Bu güzel öyküye inandınız mı?"

"Evet, Ekselans; Caderousse'un kötü bir adam olduğunu düşünmüyordum ve onun bir suç işlemesi ya da bir hırsızlık yapması olanaksız sanıyordum."

"Bu, deneyiminizden çok yüreğinizin temizliğini gösterir Mösyö Bertuccio.. Sözü edilen Edmond Dantès'i tanımış mıydınız?"

"Hayır Ekselans, o zamana kadar ondan söz edildiğini hiç duymamıştım ve Nîmes hapishanelerinde gördüğüm Rahip Busoni sadece bir kez ondan söz ettiğinden bu yana da bir daha adını duymadım."

"İyi! Devam edin."

"Mücevherci yüzüğü Caderousse'un elinden aldı, cebinden küçük çelik bir cımbız ve bir küçük bakır terazi çıkardı; sonra taşı yüzüğün içinde tutan altın çengelleri aralayarak taşı yuvasından çıkardı ve büyük bir dikkatle teraziye koydu.

"'Kırk beş bin franka kadar çıkabilirim,' dedi 'ama başka tek kuruş ödemem; zaten elmasın değeri bu kadar olduğu için üstümde tam bu kadar para var.'

"'Ah! tek engel bu mu?' dedi Caderousse, "kalan beş bin frankı almak için sizinle Beaucaire'e dönerim.'

"'Hayır,' dedi mücevherci yüzüğü ve elması Caderousse'a geri vererek; 'hayır, daha fazla etmez, zaten bu parayı verdiğim için şimdiden pişmanım, üstelik taşta daha önce görmediğim bir kusur var; ama önemi yok, söz ağzımdan bir kez çıktı, kırk beş bin frank dedim, sözümden dönmem."

"'Hiç olmazsa elması yüzüğe tekrar yerleştirin,' dedi Carconte ters ters.

"'Doğru,' dedi mücevherci.

"Ve taşı yerine yerleştirdi.

"'İyi, iyi,' dedi Caderousse, kutuyu kılıfına koyarak, 'başkasına satarız.'

"'Evet,' dedi mücevherci, 'ama başkası benim kadar anlayışlı olmayacaktır; bir başkası sizin bana verdiğiniz bilgilerle yetinmeyecektir; sizin gibi bir adamın elli bin franklık bir elmasa sahip olması doğal değildir; yargıçlara haber verecektir, Rahip Busoni'yi arayacaklardır ve iki bin Louis değerinde elmasları olan rahiplere pek sık rastlanmaz; adalet buna el koyacaktır, sizi hapse gönderecekler, ve eğer suçsuz bulunursanız, sizi üç dört aylık bir tutukluluktan sonra salıvereceklerdir, yüzük mahkeme kaleminde kaybolacaktır ya da size elli bin, belki de elli beş bin değerindeki bir elmas yerine üç frank değerinde sahte bir taş vereceklerdir, ama kabul edersiniz ki bunu satın almak da birtakım tehlikeleri içeriyor.'

"Caderousse ve karısı birbirlerine sorar gibi baktılar.

"'Hayır,' dedi Caderousse, 'beş bin frank yitirecek kadar zengin değiliz.'

"'Nasıl istersiniz sevgili dostum,' dedi mücevherci; 'gördüğünüz gibi size iyi para vermiştim.'

"Ve ceplerinin birinden hancının kamaşan gözlerinin önünde parlayan bir avuç altın, öbüründen de bir tomar kağıt para çıkardı.

"Caderousse'un ruhunda büyük bir savaşım başlamıştı: Elinde evirip çevirdiği bu küçük mücevher kutusunu gözlerini kamaştıran büyük paradan daha değerli gördüğünden hiç kuşku yoktu. Karısına döndü.

"'Buna ne diyorsun?' diye sordu alçak sesle.

"'Ver, ver,' dedi karısı; 'eğer Beaucaire'e elması almadan dönerse bizi ele verir; söylediği gibi, Rahip Busoni'yi bulup bulamayacağımızı kimbilir?'

"'Pekala! kabul,' dedi Caderousse, 'elması kırk beş bin franka alın o zaman; ama karım bir altın zincir istiyor, ben de gümüş bir kemer tokası.'

"Mücevherci cebinden içinde istenen eşyalardan birçok örnek bulunan uzun ve yassı bir kutu çıkardı.

"'Alın,' dedi, 'işlerim yolunda; seçin.'

"Kadın beş Louis altını değerinde altın bir zincir, kocası da on beş frank eden bir çift toka seçti.

"'Pişman olmadığınızı umarım,' dedi mücevherci.

"'Rahip elli bin frank ettiğini söylemişti,' diye mırıldandı Caderousse.

"'Haydi, haydi verin! Ne korkunç adam,' dedi mücevherci elinden elması çekip alarak, 'ona kırk beş bin frank ödüyorum, iki bin beş yüz lira da faiz, yani benim bile sahip olmak isteyeceğim bir servet, o hâlâ hoşnut değil!'

"'Şu kırk beş bin frank,' dedi Caderousse, 'nerede? Görelim.'

"'İşte burada!' dedi mücevherci.

"Ve masanın üstüne altın olarak on beş bin frank, kağıt para olarak da otuz bin frank koydu.

"'Durun lambayı yakayım,' dedi Carconte, 'artık hava karardı, yanılabiliriz.'

"Gerçekten de bu tartışmalar yapılırken gece olmuştu ve geceyle birlikte fırtına yaklaşmaktaydı. Uzaktan boğuk gökgürültüleri duyuluyordu: ama ne mücevherci, ne Cade-

rousse ne de Carconte bununla ilgileniyordu, üçünü de kazanç tutkusu sarmıştı. Ben de bu altın ve kağıt paraları görünce garip bir büyüye kapılmıştım. Bir düş görüyordum sanki ve düşte olduğu gibi kendimi bulunduğum yere zincirlenmiş hissediyordum.

"Caderousse altınları ve kağıt paraları saydı, yeniden saydı sonra karısına verdi, bu kez sayma ve yeniden sayma sırası ondaydı.

"Bu sırada mücevherci lambanın ışığında elmasın parlaklığını seyrediyordu ve elmas pencereleri aydınlatmaya başlayan fırtına habercisi şimşekleri ona unutturan pırıltılar saçıyordu.

"'Pekala! hesap tamam mı?' diye sordu mücevherci.

"'Evet,' dedi Caderousse; 'cüzdanı ver ve git bir çanta getir Carconte.'

"Carconte bir dolaba gitti, deriden eski bir cüzdan ve bir çantayla geri geldi, cüzdanın içinden kir pas içinde birkaç mektup çıkardılar, onların yerine kağıt paraları koydular, çantanın içinde bu yoksul çiftin tüm serveti olan altı Fransız lirası edecek iki üç ekü vardı.

"'Bizi bir düzine binlikten yoksun bıraktıysanız da bizimle yemek yerseniz seviniriz. Bunu içten söylüyorum,' dedi Caderousse.

"'Teşekkür ederim,' dedi mücevherci, 'saat geç olmalı, Beaucaire'e dönmem gerek, karım merak eder.' Saatine baktı. 'Allah kahretsin!' diye haykırdı, 'neredeyse dokuz olmuş, gece yarısından önce Beaucaire'de olamayacağım. Elveda yavrularım; bir gün Rahip Busoniler geri gelirse beni düşünün.'

"'Panayır gelecek hafta sona ereceğine göre sekiz gün sonra Beaucaire'de olmayacaksınız,' dedi Caderousse.

"'Hayır, ama bunun önemi yok; bana Paris'e yazın, Mösyö Joannés, Palais-Royal, Pierre Galerisi, 45 numara, zahmete değecekse bu yolculuğu kesinlikle yaparım.'

"Lambanın verdiği aydınlığı yok edecek kadar şiddetli bir şimşekle birlikte bir gökgürültüsü yankılandı.

"'Ah! ah!' dedi Caderousse, 'bu havada yola çıkacak mısınız?'

"'Ben gökgürültüsünden korkmam,' dedi mücevherci.

"'Ya hırsızlardan?' diye sordu Carconte. 'Panayır zamanı yol hiç de güvenli değildir.'

"'Ha! hırsızlara gelince,' dedi Johannès, 'onlar için işte bu.'

"Ve cebinden ağzına kadar dolu bir çift küçük tabanca çıkardı.

"'İşte,' dedi, 'havlayıp aynı zamanda ısırmaya kalkan köpekler: Sizin elmasa göz koyan ilk ikisi için bunlar, Caderousse Baba.'

"Caderousse ve karısı birbirlerine karamsar bir biçimde baktılar. İkisinin de aynı anda akıllarına korkunç bir düşünce gelmişti sanki.

"'O zaman iyi yolculuklar!' dedi Caderousse.

"'Teşekkür ederim!' dedi mücevherci.

"Eski bir sandığa dayadığı bastonunu aldı ve çıktı. Kapıyı açtığı anda içeri öyle bir rüzgar dalgası girdi ki az kalsın lambayı söndürüyordu.

"'Ah!' dedi mücevherci, 'hava da çok güzel olacak, bu havada iki fersah yol yapmak!'

"'Kalın,' dedi Caderousse, 'burada yatarsınız.'

"'Evet, kalın,' dedi Carconte titrek bir sesle, 'sizi rahat ettiririz.'

"'Olmaz, geceyi geçirmek için Beaucaire'e gitmem gerek. Elveda.'

"Caderousse yavaş yavaş eşiğe kadar gitti.

"'Yer gök birbirine karışmış,' dedi mücevherci evin dışından, 'sağdan mı gitmeliyim soldan mı?'

"'Sağdan,' dedi Caderousse; 'yanılmazsınız, yolun iki tarafı ağaçlıktır.'

"'İyi. Oradan giderim,' dedi uzakta kaybolmak üzere olan ses.

"'Kapıyı kapa haydi,' dedi Carconte, 'gök gürlediğinde açık kapıdan hoşlanmam.'

"'Hele evde para olunca değil mi?' diye yanıt verdi Caderousse anahtarı kilitte iki kez döndürerek.

"İçeri girdi, dolaba gitti, cüzdanı ve çantayı aldı ve ikisi bir üçüncü kez altınlarını ve kağıt paralarını yeniden saymaya koyuldular. Zayıf lambanın açgözlülüklerini aydınlattığı bu iki yüzdekine benzer bir ifadeye hiç rastlamadım. Özellikle kadın iğrençti; normal zamanlarda onu canlandıran sıtmalı titreyiş iki katına çıkmıştı. Soluk yüzü iyice beyazlaşmıştı, çukura batmış gözleri alev alev yanıyordu.

"'Neden ona burada yatmasını önerdin?' diye sordu boğuk bir sesle.

"'Ama,' dedi Caderousse titreyerek, 'çünkü... Beaucaire'e dönme zahmetine girmesin diye.'

"'Ah!' dedi kadın anlatılması olanaksız bir ifadeyle, 'ben de başka bir şey için sanmıştım.'

"'Kadın! Kadın!' diye bağırdı Caderousse, 'Neden kafanda böyle düşünceler var? Neden onları kendine saklamıyorsun?'

"'Benim için fark etmez,' dedi Carconte bir an sustuktan sonra, 'sen adam değilsin.'

"'Bu da ne demek?' diye sordu Caderousse.

"'Sen adam olsaydın, o buradan çıkamazdı.'

"'Kadın!'

"'Ya da Beaucaire'e varamazdı.'

"'Kadın!'

"'Yolda bir dönemeç var ve Johannès o yolu izlemek zorunda, oysa kanal boyunca kestirme bir yol daha var.'

"'Kadın, Tanrı'ya karşı geliyorsun. Sus, dinle...'

"Gerçekten de tüm oda mavimsi bir şimşekle aydınlanırken, korkunç bir gökgürültüsü duyuldu beraberinde ve gümbürtü yavaş yavaş dinerken, yıldırım, istemeye istemeye lanetli evden uzaklaştı sanki.

"'İsa!' dedi Carconte haç çıkararak.

"Aynı anda ve her zaman gökgürültülerini izleyen korku dolu sessizliğin ortasında kapının çalındığı duyuldu.

"Caderousse ve karısı ürperdiler ve korku içinde birbirlerine baktılar.

"'Kim var orada?' diye bağırdı Caderousse, ayağa kalkarak ve masanın üzerinde dağınık duran altınları ve kağıt paraları tek bir yığın haline getirip iki eliyle üstünü örterek.

"'Benim!' dedi bir ses.

"'Siz kimsiniz?'

"'Hay Allah! Mücevherci Johannès.'

"'Pekala!' dedi Carconte korkunç bir gülümseme ile, 'Tanrı'ya karşı geldiğimi mi söylüyordun? İşte iyi Tanrı onu bize geri gönderiyor.'

"Caderousse solgun ve soluk soluğa sandalyesine çöktü.. Carconte ise tam tersine ayağa kalktı ve kararlı adımlarla gidip kapıyı açtı.

"'Buyrun sevgili Mösyö Johannès,' dedi.

"'İnanın,' dedi üstünden sular akan mücevherci, 'şeytan benim bu gece Beaucaire'e dönmemi istemiyor gibi görünüyor. En kısa çılgınlıklar en iyileridir sevgili Mösyö Caderousse; bana konukseverlik gösterdiniz, kabul ediyorum ve bu geceyi evinizde geçirmeye geldim.'

"Caderousse alnından akan terleri kurulayarak bir şeyler geveledi. Carconte mücevhercinin arkasından kapıyı iki kez kilitledi."

45
KAN YAĞMURU

"İçeri girerken mücevherci çevresine araştırır gibi baktı; eğer içinde kuşku yoksa, çevrede bunu doğuracak hiçbir şey yoktu, eğer içinde kuşku varsa bunu doğrulayacak bir şey de yoktu.

"Caderousse hep iki eliyle altınları ve paraları tutuyordu. Carconte elinden geldiği kadar sevimli bir gülümseme ile konuğa bakıyordu.

"'Ah! ah!' dedi mücevherci, 'hesabınızı iyi yapamamış olmaktan korkup ben gittikten sonra hazinenizi gözden geçiriyor gibisiniz.'

"'Hayır, öyle değil,' dedi Caderousse; 'bizi bu paranın sahibi yapan olay o kadar beklenmedik ki inanamıyoruz ve gözümüzün önünde somut bir kanıt olmazsa hâlâ bir düş gördüğümüzü sanıyoruz.'

"Mücevherci gülümsedi.

"'Hanınızda yolcular var mı?' diye sordu.

"'Hayır,' diye yanıt verdi Caderousse, 'burada yatacak yer vermiyoruz; kente çok yakınız bu nedenle kimse burada konaklamıyor.'

"'O zaman sizi çok rahatsız edeceğim.'

"'Bizi rahatsız etmek mi! sevgili mösyö!' dedi sevimli bir biçimde Carconte, 'hiç de değil, yemin ederim.'

"'Pekala, beni nerede yatıracaksınız?'

"'Yukarıdaki odada.'

"'Ama orası sizin odanız değil mi?'

"'Ah! ne önemi var; onun bitişiğindeki odada ikinci bir yatağımız var.'

"Caderousse şaşkınlıkla karısına baktı. Mücevherci, Carconte'un konuğunu ısıtmak için şöminede yakmış olduğu bir kütüğe sırtını verip ısınarak bir küçük ezgi mırıldandı.

"Bu sırada Carconte üstüne örtü yaydığı masanın bir köşesine akşam yemeğinden artakalanları getiriyordu, onların yanına iki üç tane de taze yumurta eklemişti.

"Caderousse yeniden kağıt paraları cüzdanına, altını da çantaya yerleştirmişti. Kaygılı ve düşünceli, zaman zaman bakışlarını sigara içerek ocağın yanında duran, bir yanı kuruyunca öbür yanını dönen mücevherciye çevirerek bir ileri bir geri gidip geliyordu.

"'Ne zaman yemek yemek isterseniz, burada hazır,' dedi Carconte masanın üstüne bir şişe şarap koyarak.

"'Ya siz?' diye sordu Johannès.

"'Ben yemeyeceğim,' diye yanıt verdi Caderousse.

"'Biz akşam yemeğini çok geç yedik,' dedi acele acele Carconte.

"'Ben tek başıma mı yiyeceğim?' dedi mücevherci.

"'Biz size hizmet edeceğiz,' diye yanıt verdi Carconte, onda hiç görülmeyen, para ödeyen müşterilere karşı bile göstermediği bir telaşla.

"Zaman zaman Caderousse ona şimşek hızıyla bir göz atıyordu.

"Fırtına devam ediyordu.

"'Duyuyor musunuz? Duyuyor musunuz?' dedi Carconte; 'bence geri dönmekle çok iyi yaptınız.'

"'Yine de, ben yemeğimi yerken fırtına dinerse yola koyulurum,' dedi mücevherci.

"'Bu karayel,' dedi Caderousse başını sallayarak; 'yarına kadar dinmez.'

"Ve içini çekti.

"'İnanın,' dedi mücevherci masaya otururken, 'dışarıda olanlara yazık.'

"'Evet,' dedi Caderousse, 'kötü bir gece geçirecekler.'

"Mücevherci yemeye başladı, Carconte da dikkatli bir ev sahibi olarak onun üstüne titremeye devam etti; her zaman o kadar inatçı, o kadar huysuz olan kadın şimdi kibarlık ve incelik örneği olmuştu. Eğer mücevherci daha önce onu tanımış olsaydı bu kadar büyük bir değişiklik onu şaşırtır ve birtakım kuşkulara düşürürdü. Caderousse'a gelince ağzını açmıyor, gezinmesini sürdürüyor ve hattâ konuğuna bakmaktan kaçınıyordu sanki.

"Yemek bittiğinde Caderousse kapıyı açmaya gitti.

"'Fırtına diniyor gibi,' dedi.

"Ama tam o sırada onu yalanlamak ister gibi büyük bir gökgürültüsü evi sarstı ve yağmurla karışık bir rüzgar dalgası içeri dalarak lambayı söndürdü.

"Caderousse kapıyı yeniden kapadı; karısı sönmek üzere olan ateşten bir mum yaktı.

"'Bakınız,' dedi mücevherciye, 'yorgun olmalısınız; yatağa beyaz çarşaflar serdim, gidin yatın ve rahat rahat uyuyun.'

"Johannès bir an fırtınanın dinip dinmediğinden emin olmak için durdu, fırtınanın ve yağmurun giderek arttığından kesinlikle emin olunca ev sahiplerine iyi geceler dileyip merdivenlerden yukarı çıktı.

"Başımın üstünden geçiyordu, her basamağın ayakları altında çıtırdadığını duyuyordum.

"Carconte onu açgözlü bakışlarla izliyordu oysa Caderousse tam tersine ona sırtını dönmüştü ve ondan yana bakmıyordu bile.

"O zamandan bu yana ilk kez aklıma gelen tüm bu ayrıntılar, olaylar gözümün önünde olup biterken hiç ilgimi çekmemişti; kısacası olanlarda doğal olmayan hiçbir şey yoktu, bana biraz gerçekdışı gibi görünen elmas öyküsünün dışında her şey doğaldı. Ben de yorgunluktan bitmiş tükenmiş olduğum için, fırtınanın hızının azalmasını beklerken birkaç saat uyumaya ve gece yarısı oradan uzaklaşmaya karar verdim.

"Üstümdeki odada geceyi olabildiğince iyi geçirmek için hazırlıklar yapan mücevher-

ciyi duyuyordum. Biraz sonra altındaki yatak gıcırdadı; yatmıştı.

"Gözlerim kendiliğinden kapanıyordu, içimde hiçbir kuşku olmadığı için uykuya karşı direnmeyi hiç denemedim bile; mutfağa son bir kez göz attım. Caderousse uzun bir masanın yanında, kasaba hanlarında sandalye yerine kullanılan tahta banklardan birine oturmuştu; sırtı bana dönüktü öyle ki yüzünü göremiyordum; zaten başka türlü oturmuş olsa da bu olanaksızdı çünkü başını ellerinin arasına almıştı.

"Carconte ona biraz baktı, omuz silkti ve gidip karşısına oturdu.

"O anda sönmekte olan ateş, Carconte'un unuttuğu kuru bir odun parçasını tutuşturdu; biraz daha canlı bir ışık loş odayı aydınlattı. Carconte gözlerini kocasına dikmişti ve kocası hep aynı durumda oturduğu için kadının çengel gibi elini ona doğru uzattığını ve onun alnına dokunduğunu gördüm.

"Caderousse ürperdi. Kadın dudaklarını oynattı gibi geldi bana, ya çok alçak sesle konuştu ya da duyularım uykudan öylesine uyuşmuştu ki söylediklerini hiç duymadım. Artık sadece bir sisin ardından görüyordum her şeyi; insanın bir düş görmeye başladığını sandığı, uyku habercisi o belirsizlik anındaydım. Sonunda gözlerim kapandı ve bilincimi yitirdim.

"Derin bir uykuya dalmışım, birden bir tabanca sesi ve ardından korkunç bir çığlıkla uyandım. Odanın döşemesi üzerinde sendeleyen birinin ayak sesleri yankılandı ve cansız bir kütle tam başımın üstünde merdivenlerden yuvarlandı.

"Daha pek kendime gelememiştim. İnlemeler, ardından da kavga sırasında çıkarılan bağırtılara benzer bastırılan çığlıklar duyuyordum.

"Öbürlerinden daha uzun ve inlemelere dönüşecek son bir çığlık beni tümüyle içinde bulunduğum uyuşukluktan çekip çıkardı.

"Bir kolumun üstünde doğruldum, gözlerimi açtım, karanlığın içinde hiçbir şey göremedim, elimi alnıma götürdüm, ılık ve bereketli bir yağmur merdivenlerin tahtaları arasından damla damla alnıma düşüyordu sanki.

"Bu korkunç gürültünün ardından derin bir sessizlik geldi. Başımın üstünde yürüyen bir insanın ayak seslerini duydum; adımları merdiveni gıcırdatıyordu. Adam alttaki salona indi, şömineye yaklaştı ve bir mum yaktı.

"Bu adam Caderousse idi; yüzü solgundu ve gömleği kan içindeydi.

"Mum yanınca hızla merdivenleri çıktı, yeniden hızlı ve kaygılı ayak seslerini duydum.

"Bir dakika sonra yeniden aşağı indi. Elinde mücevher kutusunu tutuyordu; elmasın bunun içinde olup olmadığına baktı, bir an bunu ceplerinden hangisine koyacağına karar veremedi, sonra kuşkusuz cebinin hiç de yeteri kadar güvenli bir yer olmadığını düşünerek kutuyu kırmızı mendilinin içine sardı, mendili de boynuna doladı.

"Sonra dolaba koştu, oradan paralarını ve altınlarını çıkardı, paraları pantolonunun kuşağındaki küçük para kesesine, altınları ceketinin cebine koydu, iki üç gömlek aldı ve kapıya doğru koşup karanlıkta kayboldu. O zaman her şey benim için açıklığa kavuştu; sanki gerçek suçlu benmişim gibi olan bitenden kendimi sorumlu tutuyordum. İniltiler duy-

dum gibi geldi: Zavallı mücevherci ölmemiş olabilirdi; onun yardımına koşarak yapmadığım, ama yapılmasına seyirci kaldığım kötülüğün bir bölümünü onarmak belki de elimdeydi. Yatmak için kullandığım kapı aralığını alt salondan ayıran, kötü bitiştirilmiş merdiven tahtalarından birine omuz attım; tahtalar ayrıldı ve ben kendimi evin içinde buldum.

"Muma koştum, merdivene atıldım; bir insan bedeni yolu kesmişti, bu Carconte'un ölü bedeniydi.

"Duymuş olduğum tabanca sesi ona ateş edildiğinde çıkmıştı; kurşun boğazını delip geçmişti, oluk oluk kanayan iki yara dışında ağzından kan geliyordu. Kesinlikle ölmüştü. Bedeninin üstünden atladım geçtim.

"Odanın görüntüsü çok korkunç bir karışıklık gösteriyordu. İki üç mobilya devrilmişti; zavallı mücevhercinin tutunduğu çarşaflar yerde darmadağınıktı: O da kafası duvara dayanmış, göğsündeki üç büyük yaradan fışkıran kanların ortasında yerde yatıyordu.

"Dördüncü yaranın içinde sadece sapı görünen uzun bir mutfak bıçağı vardı.

"Barutu büyük, bir olasılıkla ıslak olduğu için patlamamış olan ikinci tabancanın üstünden geçtim.

"Mücevherciye yaklaştım; henüz ölmemişti: Yaptığım gürültü özellikle de tahtanın gıcırtısı nedeniyle korku dolu gözlerini açtı, bir an gözlerini bana dikti, konuşmak istermiş gibi dudaklarını oynattı ve son nefesini verdi.

"Bu korkunç görüntü beni neredeyse duyarsızlaştırmıştı; artık kimseye yardım edemeyeceğime göre tek bir şey ihtiyaç duyuyordum o da kaçmaya. Ellerimi saçlarıma daldırıp korku çığlıkları atarak merdivenlere atıldım.

"Alt salonda beş altı gümrükçü, iki üç jandarma, yani silahlı bir ekip vardı.

"Beni yakaladılar; karşı koymadım bile, artık duyularıma hâkim değildim. Konuşmaya çalıştım, anlamsız sözler çıktı ağzımdan, işte hepsi bu.

"Gümrükçülerin ve jandarmaların parmaklarıyla beni işaret ettiklerini gördüm; gözlerimi kendi üstüme çevirdim, her tarafım kan içindeydi. Merdivenin tahtaları arasından üstüme yağdığını sandığım ılık yağmur Carconte'un kanıydı.

"Parmağımla saklanmış olduğum yeri gösterdim.

"'Ne demek istiyor?' diye sordu bir jandarma.

"Bir gümrükçü bakmaya gitti.

"'Buradan geçtiğini söylemek istiyor,' diye yanıt verdi.

"Ve gerçekten de geçmiş olduğum deliği gösterdi.

"O zaman beni katil sandıklarını anladım. Sesim yeniden çıktı, güç kazandım; beni tutan iki adamın ellerinden kurtuldum ve çığlıklar atmaya başladım:

"'Ben değilim! Ben değilim!'

"İki jandarma karabinalarıyla bana nişan aldılar.

"'Kıpırdarsan ölürsün,' dediler.

"'Ama,' diye bağırdım, 'ben olmadığımı söylüyorum size!'

"'Bu küçük öykünü Nîmes'deki yargıçlara anlatırsın,' diye yanıt verdiler. 'Bu arada bizi izle; sana bir öğüt verelim, sakın direnme.'

"Buna hiç niyetim yoktu, şaşkınlık ve korkudan mahvolmuştum. Bana kelepçe taktılar, bir atın kuyruğuna bağladılar ve Nîmes'e götürdüler.

"Meğerse bir gümrükçü arkamdan gelmişti; evin çevresinde beni gözden yitirmiş ve geceyi orada geçireceğimden kuşkulanmıştı; arkadaşlarına haber vermişti ve tam oraya geldiklerinde tabanca sesini duymuşlar ve beni tüm suç kanıtlarının ortasında yakalamışlardı, suçsuzluğumu anlatabilmenin ne kadar güç olacağını hemen anladım.

"Sadece bir şeye çok önem veriyordum: Yargıçtan ilk isteğim, gün içinde Pont-du-Gard'da konaklamış Rahip Busoni adlı birini her yerde aratmasını rica etmek oldu. Eğer Caderousse bir öykü uydurmuşsa, eğer böyle bir rahip yoksa, Caderousse da yakalanıp her şeyi itiraf etmezse kesinlikle mahvolacaktım..

"İki ay geçti, bu süre içinde, yargıcımdan övgüyle söz etmek zorundayım, istediğim kişiyi bulmak için tüm araştırmalar yapıldı. Tüm umudumu yitirmiştim. Caderousse yakalanamamıştı. İlk oturumda hakkımda karar alınacaktı, 8 Eylül'de, yani olaydan üç ay beş gün sonra artık bulunmasından umudumu kestiğim Rahip Busoni, kendisiyle konuşmak isteyen bir tutuklunun olduğunu öğrendiğini söyleyerek hapishaneye geldi.

"Söylediğine göre olayı Marsilya'da öğrenmişti ve benim isteğimi yerine getirmek için acele etmişti.

"Onu nasıl bir heyecanla karşıladığımı anlıyorsunuz; tanık olduğum her şeyi ona anlattım, elmas öyküsünü kaygıyla dile getirdim; beklediğimin tersine öykü harfi harfine doğruydu; yine beklediğimin tersine ona anlattıklarımın hepsine inandı. Onun bu yumuşak iyiliğine kapılıp, ülkemin gelenekleri hakkında derin bilgisini görüp, işlediğim tek suçun affının belki de onun iyiliksever dudaklarından çıkacağını umut ederek, gizli tutulması koşuluyla Auteuil serüvenini tüm ayrıntılarıyla ona anlattım. Coşkuyla yaptığım şey, hesaplayıp yapsaydım elde edeceğimle aynı sonuca ulaştı; hiçbir şeyin beni ona açıklamaya zorlamadığı birinci cinayetin itiraf edilmesi ona ikinciyi işlemediğimi kanıtladı ve bana umut etmemi buyurarak ve yargıçları benim suçsuzluğuma inandırmak için elinden gelen her şeyi yapacağına söz vererek yanımdan ayrıldı.

"Gerçekten de hapishanenin benim için yavaş yavaş sertliğini yitirdiğini gördüğüm ve beni yargılamak için, oturumları izlemek zorunda olan ağır ceza mahkemesinin beklendiğini öğrendiğim zaman gerçekten de benimle ilgilendiğinin kanıtını görmüş oldum.

"Bu arada Tanrı Caderousse'un yabancı bir ülkede yakalanmasına ve Fransa'ya getirilmesine izin verdi. Caderousse, önceden tasarlamayı ve kışkırtmaları karısının üstüne atarak her şeyi itiraf etti. O ömür boyu kürek cezasına çarptırıldı, ben de özgür bırakıldım."

"O zaman mı Rahip Busoni'nin bir mektubu ile bana geldiniz?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet, Ekselans, benimle apaçık ilgileniyordu.

"'Kaçakçılık durumunuz size zarar verecek,' dedi bana, 'buradan çıkarsanız bu işi bırakın.'

"'Ama peder,' diye sordum, 'nasıl yaşayayım, zavallı kız kardeşimi nasıl yaşatayım istiyorsunuz?'

"'Benim tarikatımdan birinin bana çok saygısı vardır,' diye yanıt verdi bana, 'o benden güvenilir bir adam bulmamı istedi. Siz bu adam olmak ister misiniz? Sizi ona göndereceğim.'

"'Ah! peder!' diye bağırdım, 'ne kadar iyisiniz!'

"'Ama bana hiçbir zaman pişman olmayacağım konusunda söz vereceksiniz.'

"Yemin etmek için elimi uzattım.

"'Bunun gereği yok,' dedi, 'Korsikalıları tanırım ve severim, işte tavsiye mektubum.'

"Size getirdiğim ve onun üzerine Ekselanslarının beni hizmetlerine alma inceliğini gösterdikleri birkaç satırı yazdı. Şimdi Ekselanslarına benden hiç şikayetçi olup olmadıklarını gururla sorabilir miyim?"

"Hayır," yanıtını verdi kont, "sizin iyi bir hizmetkar olduğunuzu zevkle itiraf ederim Bertuccio; ama şu da bir gerçek ki güven eksikliğiniz var."

"Benim mi sayın kontum!"

"Evet, sizin. Nasıl oluyor da bir kız kardeşiniz ve bir evlatlığınız olduğu halde bu zamana kadar bana ne birinden ne öbüründen hiçbir zaman söz etmediniz?"

"Heyhat! Ekselans, size hayatımın en acı bölümünü daha anlatmadım. Korsika'ya gittim. Anlayacağınız gibi zavallı kız kardeşimi yeniden görmek ve avutmak için acele ediyordum; ama Rogliano'ya döndüğümde evi yas içinde buldum; komşuların hâlâ anımsadıkları korkunç bir olay olmuştu. Zavallı kız kardeşim, benim öğütlerime uyarak her an evdeki tüm parayı kendisine vermesini isteyen Benedetto'nun isteklerine karşı koyuyormuş. Bir gün Benedetto onu tehdit etmiş ve bütün gün ortadan kaybolmuş. Kız kardeşım ağlamış çünkü sevgili Assunta bu sefili bir ana yüreği ile seviyordu. Akşam olunca yatmadan onu beklemiş. Saat on birde tüm çılgınlıklarında onunla birlikte olan her zamanki arkadaşlarından ikisi ile eve geldiğinde Assunta ona kollarını uzatmış; ama onlar Assunta'yı yakalamışlar, üçünden biri, onun bu şeytan çocuk olmasından ürküyorum, üçünden biri bağırmış:

"'Soru oyunu oynayalım, paranın nerede olduğunu bize itiraf etsin.'

"Tam o sırada komşu Wasilio, Bastia'dayımış; karısı da evde yalnızmış. Onun dışında hiç kimse kız kardeşimin evinde olup biteni ne görebilir ne de duyabilirdi. İki çocuk, böyle bir cinayetin olabileceğine inanamayarak cellatları olacak kişilere gülümseyen Assunta'yı tutmuşlar; üçüncüsü kapıları ve pencereleri sıkıca kapamaya gidip, sonra geri dönmüş, üçü bir araya gelip daha ciddi hazırlıklar karşısında Assunta'nın içinden kopan korku çığlıklarının duyulmasına engel olarak, ayaklarını, küçük hazinemizin nerede saklı olduğunu ona itiraf ettirmek amacıyla sıcak korlara yaklaştırmışlar; ama mücadele sırasında Assunta'nın giysileri tutuşmuş: Kendileri yanmamak için işkence gören zavallıyı bırakmışlar. Her yeri alevler içinde olan Assunta kapıya koşmuş ama kapı kapalıymış.

"Pencereye atılmış ama pencere de sıkı sıkıya kapatılmışmış. O zaman komşu kadın korkunç çığlıkları duymuş: Bu, yardım isteyen Assunta'ymış. Biraz sonra sesi boğulmuş; çığlıklar inlemelere dönüşmüş, ertesi gün, korku ve sıkıntı dolu bir geceden sonra Wasilio'nun karısı ne olursa olsun deyip dışarı çıktığı ve evimizin kapısını yargıçla açtırdığı zaman Assunta'yı yarı yanmış ama hâlâ soluk alır durumda bulmuş, dolaplar zorlanmış, pa-

ra yok olmuşmuş. Benedetto'ya gelince Rogliano'yu, bir daha dönmemek üzere terk etmiş; o günden bu yana onu hiç görmedim ve ondan söz edildiğini hiç duymadım.

"İşte tüm bu acı haberleri öğrendikten sonra Ekselanslarına geldim," dedi Bertuccio. "Size artık Benedetto'dan söz edemezdim, çünkü ortadan yok olmuştu, kız kardeşimden söz edemezdim, çünkü ölmüştü."

"Bu olay hakkında ne düşündünüz?" diye sordu Monte Cristo.

"Bunun benim işlediğim suçun cezası olduğunu," yanıtını verdi Bertuccio. "Ah! şu Villefortlar, lanetli bir ırk!"

"Ben de öyle düşünüyorum," diye mırıldandı kont üzüntülü bir sesle.

"Şimdi Ekselansları, o zamandan beri görmediğim bu evin, birden kendimi içinde bulduğum bu bahçenin, bir adam öldürmüş olduğum bu yerin bende, sebebini öğrenmek istediğiniz kaygı verici heyecanlara neden olabileceğini anlıyorlar değil mi?" dedi Bertuccio; "Çünkü sonuçta Mösyö de Villefort'un orada, önümde, ayaklarımın dibinde kendi çocuğu için kazmış olduğu çukurun içinde yatıp yatmadığından çok emin değilim."

"Gerçekten de her şey olabilir," dedi Monte Cristo oturduğu sıradan kalkarken; "hattâ," diye ekledi alçak sesle, "krallık savcısı ölmemiş olabilir. Rahip Busoni sizi bana göndermekle iyi yapmış. Siz de öykünüzü bana anlatmakla çok iyi yaptınız, hakkınızda kötü düşüncelere kapılmayacağım. Bu kadar kötü nitelendirilen Benedetto'ya gelince, hiç onun ne olduğunu öğrenmeye çalışmadınız mı?"

"Hiç, eğer nerede olduğunu bilseydim yanına gitmek yerine bir canavarın karşısındaymışım gibi kaçardım. Hayır, ne mutlu ki, dünyada kim olursa olsun, kimsenin ondan söz ettiğini duymadım; umarım ölmüştür."

"Ummayınız, Bertuccio," dedi kont, "kötüler böyle ölmezler, çünkü Tanrı onları, intikamlarının aracı yapmak için, korumasına almıştır."

"Öyle olsun," dedi Bertuccio. "Tanrı'dan istediğim tek şey bir daha onu hiç görmemek. Şimdi," diye devam etti kahya başını eğerek, "her şeyi biliyorsunuz kont hazretleri; yukarıdaki Tanrı gibi siz de burada benim yargıcımsınız; bana avutucu birkaç söz söylemeyecek misiniz?"

"Gerçekten de haklısınız, ben size Rahip Busoni'nin söyleyeceklerini söyleyebilirim: Vurduğunuz kişi, şu Villefort, size yaptığı şey için, belki başka şeyler için de, bir cezayı hak ediyordu. Benedetto, eğer yaşıyorsa, size söylediğim gibi kutsal bir intikama hizmet edecek, sonra o da cezasını çekecek. Size gelince, kendinizi tek bir nedenden suçlu bulabilirsiniz: Bu çocuğu ölümden kurtardıktan sonra neden annesine geri vermediğinizi kendinize sorun: İşte suçunuz bu, Bertuccio."

"Evet, mösyö, işte suç, gerçek suç burada, çünkü burada bir alçağım. Çocuğu bir kez hayata döndürdükten sonra yapmam gereken tek bir şey vardı, o da, söylediğiniz gibi, onu annesine geri vermek. Ama bunun için benim araştırma yapmam, dikkatleri üzerime çekmem, belki de kendimi ele vermem gerekecekti; ölmek istemedim, kız kardeşim, intikamımızın tam ve başarılı olmasına çalışan biz insanlardaki kibir beni hayata bağlıyordu; hem belki de sadece hayata duyduğum sevgi beni hayata bağlıyordu. Ah! ben ağabe-

yim gibi yiğit bir adam değilim!"

Bertuccio elleriyle yüzünü örttü, Monte Cristo ona uzun uzun ve tanımlanamaz bir ifadeyle baktı.

Yer ve zamanın daha da görkemli kıldığı bir anlık sessizlikten sonra:

"Bu serüvenler konusunda sonuncu olacak bu konuşmayı gerektiği gibi bitirmek için Mösyö Bertuccio," dedi kont onda alışılmış olmayan hüzünlü bir ses tonuyla, "sözlerimi iyi dinleyin, bunları Rahip Busoni'nin sık sık söylediğini duydum: 'Her kötülüğün iki ilacı vardır: zaman ve sessizlik.' Şimdi Mösyö Bertuccio, bahçede biraz dolaşınam için beni yalnız bırakın. Bu olayda bir oyuncu olan sizin için yüreğe işleyen bir heyecan olan şey benim için neredeyse tatlı bir duygu olacak ve bu mülke iki katı bir değer kazandıracaktır. Gördüğünüz bu ağaçlar, Mösyö Bertuccio, sadece gölge yaptıkları için, gölgeler de sadece düşlerle ve hayallerle dolu oldukları için göze hoş görünüyorlar. Duvarlarla çevrili basit bir toprak parçası olarak satın aldığımı sandığım bir bahçe birden sözleşmede hiç görünmeyen hayaletlerle dolu bir bahçe oluveriyor. Oysa ben hayaletleri severim; yaşayanların bir günde yaptıkları kötülükleri ölülerin altı bin yılda bile yapabilmelerine imkan yok, bunu kimse söyleyemez. Bu nedenle siz içeri girin Mösyö Bertuccio, içiniz rahat uyuyun. Eğer son saatinizde günah çıkaran papazınız, Rahip Busoni'den daha az bağışlayıcı ise, beni çağırtın, eğer hâlâ bu dünyada isem adına sonsuzluk denen o zor yolculuğu yapmak için yola çıkmaya hazır olduğunuz anda ruhunuzu rahatlatacak sözleri bulacağım."

Bertuccio kontun önünde saygıyla eğildi ve içini çekerek uzaklaştı.

Monte Cristo yalnız kaldı; öne doğru dört adım atarak:

"Burada, bu çınarın yanında," diye mırıldandı, "çocuğun bırakıldığı bu çukur: Orada, bahçeye girilen küçük kapı; şu köşede yatak odasına çıkılan gizli merdiven. Bunları not defterlerime yazmaya hiç ihtiyacım yok, çünkü gözlerimin önünde, çevremde, ayaklarımın altında tüm belirginliğiyle plan ortada işte, canlı plan."

Kont bahçede birkaç tur yaptıktan sonra arabasına gitti. Onu dalgın gören Bertuccio arabacının yanındaki yere hiçbir şey söylemeden oturdu.

Araba Paris yolunu tuttu.

Aynı akşam kont Champs-Elysées'deki evine gelince uzun yıllar evine alışmış bir insanın rahatlığıyla tüm konutu gezdi; evde ilk kez dolaşıyor olmasına karşın bir kez bile bir kapı yerine bir başkasını açmadı, onu gitmek istediği yere dosdoğru götürmeyecek bir merdiven ya da koridora sapmadı. Bu gece denetiminde Ali onunla birlikteydi. Evin yeni bölümlere ayrılması ve süslenmesi için Bertuccio'ya birçok emir verdi, saatine bakarak dikkatli Sudanlı'ya şöyle dedi:

"Saat on bir buçuk, Haydée birazdan burada olur. Fransız kadınlara haber verildi mi?"

Ali elini güzel Yunanlı'ya ayrılmış daireye doğru uzattı, burası öylesine her yerden yalıtılmıştı ki kapısı, bir duvar halısıyla gizlendiği takdirde orada yaşanabilen bir salon ve iki oda olduğundan hiç kuşkulanmadan tüm ev gezilebilirdi. Dediğimiz gibi Ali elini bu daireye doğru uzattı, sol elinin parmaklarıyla üç sayısını işaret etti ve aynı elini dümdüz uzatıp başını eline dayayarak uyur gibi gözlerini kapadı.

"Ah!" dedi Monte Cristo, bu dile alışık biri olarak, "üç kişiler ve yatak odasında bekliyorlar değil mi?"

"Evet," dedi Ali başını yukarıdan aşağı doğru sallayarak.

"Madam bu akşam yorgun olacak," diye devam etti Monte Cristo, " ve kuşkusuz uyumak isteyecek; onu konuşturmasınlar: Fransız özel hizmetçiler sadece yeni hanımlarını selamlamalı ve sonra çekilmeliler; Yunanlı hizmetçinin Fransız hizmetçilerle konuşmamasına dikkat edin."

Ali eğildi.

Biraz sonra kapıcının seslendiği duyuldu; parmaklık açıldı, bir araba bahçe yoluna girdi ve basamaklı sekinin önünde durdu. Kont aşağı indi; arabanın kapısı açılmıştı bile; elini, tamamı altın işlemeli yeşil ipekten, başını da örten bir harmaniye sarınmış genç bir kadına uzattı.

Genç kadın ona uzatılan eli tuttu, saygıyla karışık bir sevgiyle öptü, genç kadın sevecenlikle, kont ise tatlı bir ciddiyetle, yaşlı Homeros'un tanrılarını konuşturduğu şu tumturaklı dilde birkaç söz söylediler birbirlerine.

Bunun üzerine, İtalya'da Monte Cristo'nun her zamanki yoldaşı güzel Yunanlı'nın ta kendisi olan genç kadın, pembe balmumundan bir meşale taşıyan Ali'nin peşinde dairesinin yolunu tuttu, sonra kont kendisi için ayırdığı küçük köşke çekildi.

Gece yarımda tüm ışıklar söndürülmüştü, herkesin uyuduğu sanılabilirdi.

46
SINIRSIZ KREDİ

Ertesi gün öğleden sonra saat ikiye doğru göz kamaştırıcı iki İngiliz atı koşulmuş bir gezinti arabası Monte Cristo'nun kapısının önünde durdu; kendi renginde ipek düğmeleri olan mavi giysili, büyük bir altın zincirin önünü kapladığı beyaz bir yelek ve fındık rengi bir pantolon giymiş, simsiyah ve kaşlarının üstüne iyice inmiş, altında saklamayı beceremediği kırışıklarla çok az uyum gösterdiği için doğallığından kuşku duyulan saçları ile, elli, elli beş yaşlarında olup kırk göstermeye çalışan bir adam başını kupa arabasının, üzerinde bir baron tacı resmi yapılmış kapısından çıkardı ve ahır uşağını Monte Cristo Kontunun evinde olup olmadığını sormak için kapıcıya gönderdi.

Bu sırada adam, evin bahçeden görülebilen dış kısmını ve gidip geldikleri fark edilebilen birkaç hizmetçinin üniformasını neredeyse saygısızlık denebilecek kadar büyük bir dikkatle inceliyordu. Adamın gözleri zekadan çok kurnazlıktan parlıyordu. Dudakları o kadar inceydi ki dışarı çıkıntı yapacak yerde ağzının içine girmişti; sıradan insanların gözünde göz kamaştırıcı atları, gömleğinde taşıdığı büyük elmas, giysisinin bir iliğinden öbürüne uzanan kırmızı kurdelesi ile iyi biri olarak salık verilebilecek bu adamın, kurnazlığın en önemli göstergesi olan elmacık kemiklerinin genişliği ve çıkıntısı, alnının çöküklüğü, daha az soyluların geniş kulaklarından bile daha büyük olan artkafasının şişkinliği, tüm fizyonomistlerin[127] neredeyse örnek olarak verebilecekleri "itici karakter" modeliydi.

Ahır uşağı kapıcının camına vurdu ve sordu:

"Mösyö Monte Cristo Kontu burada mı oturuyor?"

"Ekselansları burada oturuyorlar," diye yanıt verdi kapıcı, "ama..."

Ali'ye sorar gibi baktı.

Ali olumsuz bir işaret verdi.

"Ama?.." diye sordu uşak.

"Ama Ekselansları ziyaretçi kabul etmiyorlar," diye yanıt verdi kapıcı.

"Bu durumda, işte efendim sayın Baron Danglars'ın kartı. Bunu Monte Cristo Kontuna verirsiniz ve ona efendimin Meclis'e giderken onu görme onuruna ermek için yolunu değiştirmiş olduğunu söylersiniz."

"Ben Ekselansları ile konuşmuyorum," dedi kapıcı; "özel uşağı haberi iletecektir."

Uşak arabaya doğru döndü.

"Ne oldu?" diye sordu Danglars.

Biraz önce aldığı dersten utanan çocuk kapıcının verdiği yanıtı efendisine aktardı.

"Ah!" dedi Danglars, "kendisine Ekselans denen bu mösyö demek ki bir prens ve sadece özel uşağı kendisiyle konuşma hakkına sahip; ne önemi var, bende kredisi olduğuna göre paraya ihtiyacı olduğu zaman onu nasılsa görmem gerekecek."

Ve Danglars kendisini arabanın içine attı ve yolun öte yanından duyulacak biçimde arabacıya bağırdı:

"Meclis'e!"

Zamanında haberdar edilmiş olan Monte Cristo, kendi dairesinin pencere kafesinin arasından baronu görmüş ve kusursuz bir küçük dürbün yardımıyla, Mösyö Danglars'ın evi, bahçeyi ve hizmetçilerin üniformasını incelediğinden hiç de aşağı kalmayan bir dikkatle onu incelemişti.

"Hiç kuşku yok," dedi, iğrenmiş gibi bir hareketle dürbününün borularını fildişi kılıfına sokarken, "hiç kuşku yok bu adam iğrenç bir yaratık; nasıl oluyor da insan ilk kez bu adamı gördüğünde yassı alınlı yılanı, şiş kafalı akbabayı ve keskin gagalı şahini tanıyamıyor?"

"Ali!" diye bağırdı, sonra da bakır zilin üstüne bir kez vurdu. Ali göründü. "Bertuccio'yu çağırın," dedi.

Aynı anda Bertuccio içeri girdi.

"Ekselansları beni mi istemişlerdi?" dedi kahya.

"Evet, mösyö," dedi kont. "Biraz önce kapının önünde duran atları gördünüz mü?"

"Elbette Ekselans, çok güzeldiler."

"Nasıl oluyor da," dedi Monte Cristo kaşlarını çatarak, "sizden Paris'in en güzel atlarını istediğim halde Paris'te benimkiler kadar güzel başka iki at bulunuyor ve bu atlar benim ahırımda değiller?"

Kaşların çatılması ve sesin sert tonu karşısında Ali başını eğdi.

"Bu senin hatan değil sevgili Ali," dedi kont Arapça, yüzünde ve sesinde rastlanılması inanılmaz bir tatlılıkla; "sen İngiliz atlarını tanımazsın."

Ali'nin yüzünde yeniden dinginlik belirdi.

"Kont hazretleri," dedi Bertuccio, "sözünü ettiğiniz atlar satılık değildi."

Monte Cristo omuz silkti:

"Fiyatını ödemeyi bilen biri için her şeyin satılık olduğunu bilin kahya efendi."

"Mösyö Danglars bu atlara on altı bin frank ödemiş sayın kontum."

"İyi ya! Ona otuz iki bin önermek gerekirdi; o bankacıdır ve bir bankacı anaparasını ikiye katlama fırsatını hiç kaçırmaz."

"Sayın kontum ciddi mi söylüyorlar?" diye sordu Bertuccio.

Monte Cristo kahyaya, kendisine soru sormaya cesaret edilmesine şaşırmış gibi baktı.

"Bu akşam," dedi, "bir ziyaret yapacağım; bu iki atın yeni bir koşum takımıyla arabama koşulmuş olmasını istiyorum."

Bertuccio selam vererek çekildi; kapının yanında durdu:

"Ekselansları bu ziyareti saat kaçta yapmayı düşünüyorlar?" diye sordu.

"Saat beşte," dedi Monte Cristo.

"Ekselanslarına saatin iki olduğunu belirtmek isterim," demek gafletinde bulundu kahya.

"Bunu biliyorum," diye yanıt vermekle yetindi Monte Cristo.

Sonra Ali'ye dönerek:

"Tüm atları Madam'ın önünden geçiriniz," dedi, "ona en uygun gelen koşumu seçsin ve bu akşam benimle yemek yiyip yiyemeyeceğini bana bildirsin: Yiyebilirse, sofrayı onun evinde hazırlayın; haydi; aşağı inerken bana özel uşağımı gönderin."

Ali daha ortadan kaybolur kaybolmaz özel uşak içeri girdi.

"Mösyö Baptistin," dedi kont, "bir yıldır benim hizmetimdesiniz; genellikle adamlarımı sınadığım süre bu: siz bana uygunsunuz."

Baptistin eğildi.

"Benim sizin için uygun olup olmadığımı bilmek kalıyor geriye."

"Ah sayın kontum!" dedi aceleyle Baptistin.

"Şimdi sonuna kadar dinleyin," dedi kont. "Yılda bin beş yüz frank yani yaşamını her gün tehlikeye atan iyi ve yiğit bir subayın aylığını kazanıyorsunuz; sizden çok daha fazla uğraşı olan zavallı büro şeflerinin benzerine sahip olmayı isteyecekleri bir masanız var. Sizin çamaşırlarınızın ve eşyalarınızın bakımı ile ilgilenen kendi hizmetçileriniz var. Bin beş yüz franklık hizmetli maaşınızın dışında benim bakımım için yaptığınız harcamalardan yılda yaklaşık olarak benden bin beş yüz frank daha çalıyorsunuz."

"Ah! Ekselans!"

"Bundan yakınmıyorum Mösyö Baptistin, bu mantıklı; yine de artık bunun burada kesilmesini istiyorum. Hiçbir yerde iyi yazgınızın size verdiği bu işin benzerini bulamayacaksınız. Adamlarımı hiç dövmem, hiç öfkelenmem, hiç küfretmem, bir yanlışı her zaman affederim, ama bir ihmali ya da bir unutmayı asla. Emirlerim genellikle kısadır, ama açık ve kesindir; emirlerimin yanlış anlaşılmasındansa iki hattâ üç kez yinelemeyi yeğlerim. Bilmek istediklerimi öğrenmek için yeteri kadar zenginim ve çok meraklıyım, size haber vereyim. Eğer benim hakkımda iyi ya da kötü konuştuğunuzu, yaptıklarımı yorumladığınızı, davranışlarımı gözetlediğinizi öğrenirsem hemen o anda evimden çıkarsınız. Hizmetçilerimi sadece bir kez uyarırım; işte siz de şimdi uyarıldınız, haydi bakalım!"

Baptistin eğildi ve çekilmek için üç dört adım attı.

"Bu arada," dedi kont, "size söylemeyi unutuyordum, her yıl adamlanın arasında bölüştürülmek üzere belli bir tutarı ayırırım. Kovduklarım bu parayı kesinlikle yitirirler, para kalanların olur ve onlar da benim ölümümden sonra buna hak kazanırlar. Bir yıldır benim hizmetimde olduğunuza göre servetiniz oluşmaya başladı, buna devam edin."

Fransızca tek sözcük bile anlamadığı için soğukkanlı duran Ali'nin önünde verilen bu kısa söylev Mösyö Baptistin'in üzerinde, Fransız hizmetçinin yüzünü incelemiş olanların anlayacakları bir etki yaptı.

"Her konuda Ekselanslarının isteklerine uymaya çalışacağım," dedi; "kendime Mösyö Ali'yi örnek alacağım."

"Ah! hiç de değil," dedi kont bir mermer soğukluğuyla. "Ali'nin iyi niteliklerinin yanında birçok yanlışı da vardır; onu örnek almayın, çünkü Ali bir istisnadır; onun hizmetçi maaşı yoktur, o bir hizmetçi değildir, o benim kölemdir, köpeğimdir; eğer görevini yapmazsa onu kovmam, öldürürüm."

Baptistin'in gözleri faltaşı gibi açıldı.

"Bundan kuşkunuz mu var?" dedi Monte Cristo.

Ve Baptistin'e Fransızca söylediği sözleri Ali'ye Arapça yineledi.

Ali dinledi, gülümsedi, efendisine yaklaştı, bir dizini yere koydu ve onun elini saygıyla öptü.

Dersin bu küçük sonucu Mösyö Baptistin'in şaşkınlığını doruğa çıkardı.

Kont, Baptistin'e çıkmasını, Ali'ye de kendisini izlemesini işaret etti. İkisi çalışma odasına geçtiler ve orada uzun zaman konuştular.

Saat beşte kont zilin üstüne üç kez vurdu. Bir vuruş Ali'yi, iki vuruş Baptistin'i, üç vuruş Bertuccio'yu çağırmak içindi.

Kahya içeri girdi.

"Atlarım!" dedi Monte Cristo.

"Atlar arabada koşulu Ekselans," yanıtını verdi Bertuccio. "Kont hazretleri ile birlikte geleyim mi?"

"Hayır, arabacı, Baptistin ve Ali, o kadar."

Kont aşağı indi, sabah Danglars'ın arabasında hayran olduğu atların arabasına koşulmuş olduğunu gördü.

Yanlarından geçerken atlara bir göz attı.

"Gerçekten de güzeller," dedi, "onları satın almakla iyi ettiniz, sadece biraz geç kaldınız."

"Ekselans," dedi Bertuccio, "onları elde etmem zor oldu, çok pahalıya maloldular."

"Atlar bu nedenle daha az mı güzeller?" diye sordu kont omuz silkerek.

"Ekselansları hoşnutsa her şey yolunda," dedi Bertuccio. "Ekselansları nereye gidiyorlar?"

"Chaussée-d'Antin sokağına, Mösyö Baron Danglars'a."

Bu konuşma sekinin üstünde oluyordu. Bertuccio ilk basamağı inmek için bir adım attı.

"Bekleyin mösyö," dedi Monte Cristo onu durdurarak. "Normandiya'da deniz kenarında, örneğin Le Havre ile Boulogne arasında bir yere ihtiyacım var. Size istediğiniz kadar süre veriyorum. Bu satın aldığınız yerde korvetimin girip çıkabileceği küçük bir liman, küçük bir bük, küçük bir koy olmalı; korvet sadece on beş ayak su ister. Gemi her zaman, günün ya da gecenin her saatinde, ona işaret vermeyi canım ne zaman isterse denize inmeye hazır olmalı. Tüm noterlerden size açıkladığım koşullarda bir mülk konusunda bilgi edinin; bulduğunuz zaman gidip onu görün, beğenirseniz kendi adınıza satın alın. Korvet Fécamp'a doğru yola çıkmış olmalı, değil mi?"

"Marsilya'dan ayrıldığımız gece onun denize açıldığını gördüm."

"Ya yat?"

"Yata Martigues'de kalma emri verildi."

"İyi! Zaman zaman uyanık kalmaları için, onlara kumanda eden iki patronla haberleşin."

"Ya buharlı gemi?"

"Châlons'da olan mı?"

"Evet."

"İki yelkenli gemiye verilen emirlerin aynısı ona da verildi."

"Bu mülk satın alınır alınmaz kuzey yolunda ve güney yolunda on fersahta bir konaklayacağım yerler olmalı."

"Ekselansları bana güvenebilirler."

Kont hoşnut olduğunu gösteren bir işaret yaptı, basamakları indi, göz kamaştırıcı koşumlarla tırısa kalkmaya hazırlanmış arabasına atladı, araba ancak bankacının evinin önüne gelince durdu.

Monte Cristo Kontunun ziyaretini ona haber vermeye geldiklerinde Danglars bir demiryolu için oluşturulmuş bir kurula başkanlık ediyordu. Zaten toplantı da neredeyse bitmişti.

Kontun adını duyunca ayağa kalktı.

"Beyler," dedi birçoğu şu ya da bu odanın onurlu üyeleri olan meslektaşlarına seslenerek, "sizi böyle bırakıp gideceğim için beni bağışlayın; ama Roma'daki Thomson ve French firmasının Monte Cristo Kontu adlı birini ona sınırsız kredi açınam için bana gönderdiğini düşünün. Bu dış ülkelerde iş yaptığım kişilerin bana karşı yapmakta sakınca görmedikleri en tuhaf şaka. İnanın, anlıyorsunuz ya, meraka kapıldım ve hâlâ da meraktayım; bu sabah şu sözümona konta uğradım. Eğer gerçek bir kont olsaydı bu kadar zengin olmazdı. Mösyö ziyaretçi kabul etmiyordu. Buna ne dersiniz? Üstat Monte Cristo'nun takındığı tavırlar bir altesin ya da soylu bir kadının davranışları gibi mi? Ancak Champs-Elysées'de bulunan ona ait olan ev, bu konuda bilgi edindim, bana sorunsuz göründü. Ama sınırsız kredi," dedi Danglars en kötü gülüşüyle gülerek, "krediyi açacak olan bankacıyı daha titiz yapıyor. Bu nedenle adamımızı görmekte acele etmeliyim. İşletildiğimi sanıyorum. Ama onlar orada kiminle iş yaptıklarını hiç bilmiyorlar; son gülen iyi güler." Sözlerini bitiren ve burun deliklerini şişirerek bu sözlere abartılı bir hava veren mösyö baron konuklarını bıraktı ve Chaussée-d'Antin'de büyük yankı yapan beyaz ve yaldızlı bir salona geçti.

İlk bakışta gözünü kamaştırmak için ziyaretçinin buraya alınmasını emretmişti.

Kont, bankacıya orijinal diye yutturulmuş birkaç Albane ve Fattore kopyasını inceleyerek ayakta duruyordu. Her ne kadar bu resimler kopya da olsa, altın yaldızlı ve rengarenk tavan süslemeleriyle büyük bir uyumsuzluk göstermekteydiler.

Danglars'ın içeri girerken yaptığı gürültü üzerine kont başını çevirdi.

Danglars başıyla hafif bir selam verdi ve konta altın nakışlı beyaz atlasla süslenmiş yaldızlı tahtadan bir koltuğa oturmasını işaret etti.

Kont oturdu.

"Mösyö Monte Cristo ile mi konuşma onuruna erişiyorum?"

"Evet, ben de," diye yanıt verdi kont "Légion d'honneur şövalyesi, Millet Meclisi üyesi, Baron Danglars ile mi konuşma onuruna erişiyorum?"

Monte Cristo, baronun kartının üstünde bulduğu tüm unvanları yineliyordu.

Danglars kendini rahatsız hissetti ve dudaklarını ısırdı.

"Size hemen bana bildirdikleri unvanınızla hitap etmediğim için beni bağışlayınız mösyö," dedi, "ama bildiğiniz gibi bir halk hükümeti ile yönetiliyoruz ve ben de halkın çıkarlarının bir temsilcisiyim."

"Öyle ki," diye yanıt verdi Monte Cristo, "kendinizi baron olarak adlandırma alışkanlığınızı koruyup başkalarının kont unvanlarını dile getirme alışkanlığınızı yitirdiniz."

"Ah! bu benim için bile önemli değildir mösyö," diye kayıtsızlıkla yanıt verdi Danglars; "onlar yaptığım birtakım hizmetler karşılığında bana baron sanını verdiler ve Légion d'honneur şövalyesi yaptılar ama..."

"Siz de Montmorency ve de La Fayette'in yaptığı gibi unvanlarınızdan vazgeçtiniz."

"Yine de tam olarak değil," dedi Danglars sıkılarak; "hizmetçiler için. Anlıyorsunuz ya..."

"Evet, adamlarınız için siz monsenyörsünüz; gazeteciler için mösyö, sizi vekil tayin edenler için de yurttaş. Bunlar meşrutiyet hükümetine çok iyi uyarlanabilir küçük ayrıntılar. Çok iyi anlıyorum."

Danglars dudaklarını sıktı: Bu alanda Monte Cristo ile aşık atamayacağını anladı; kendisinin daha alışkın olduğu bir alana dönmeye çalıştı.

"Sayın kontum," dedi boyun eğerek, "Thomson ve French firmasından bir bilgi mektubu aldım."

"Çok mutlu oldum sayın baron. Sizi adamlarınız gibi çağırmama izin veriniz, bu hâlâ baronların olduğu ülkelerde kazanılmış kötü bir alışkanlık, çünkü artık baronluk verilmiyor. Çok mutlu olduğumu söyledim, çünkü artık kendimi tanıtmam gerekmeyecek, bu her zaman sıkıcı bir şeydir. Bir bilgi mektubu aldığınızı mı söylüyordunuz?"

"Evet," dedi Danglars, "ama anlamını tam olarak çözemediğimi itiraf etmeliyim."

"Hım!"

"Hattâ sizden bazı açıklamalar istemek için evinize uğramak onuruna ermiştim."

"Söyleyiniz mösyö, işte buradayım, dinliyorum, sizi dinlemeye hazırım."

"Bu mektup," dedi Danglars, sanırım yanımda," –ceplerini karıştırdı–. "Evet işte: Bu mektup Mösyö Monte Cristo Kontuna benim firmamda sınırsız kredi açıyor."

"Pekala sayın baronum, bunda anlaşılmayacak ne var?"

"Hiçbir şey, mösyö; sadece şu *sınırsız* sözcüğü..."

"Pekala! Bu sözcük Fransızca değil mi?.. Anlamışsınızdır, bunu yazanlar İngiliz-Alman firmasından."

"Ah! Evet mösyö, sözdizimi olarak söyleyecek bir şey yok, ama muhasebe açısından aynı şey değil."

"Thomson ve French firması size göre çok güvenilir değil mi sayın baron?" diye sordu Monte Cristo en saf görünüşünü takınarak. "Hay Allah! Bu benim için çok sıkıcı çünkü onlara birtakım yatırımlar yaptım."

"Ah! çok güvenli," diye yanıt verdi Danglars, neredeyse alaycı bir gülümsemeyle; "ama *sınırsız* sözcüğünün anlamı maliye alanında o kadar belirsizdir ki..."

"Sınırsız olacak kadar, değil mi?" dedi Monte Cristo.

"Söylemek istediğim de tam olarak bu. Belirsizlik kuşkudur ve bilge adamın dediği gibi kuşkudan kaçınmalıdır."

"Bu da şu anlama geliyor," dedi Monte Cristo, "Thomson ve French firması çılgınlıklar yapmaya hazır olabilir, ama Danglars firması onun gibi çılgınlık yapmayacaktır."

"Bu da ne demek sayın kont?"

"Evet, kuşkusuz; Thomson ve French işlerini rakamlar olmadan yürütüyor; ama Mösyö Danglars'ın işlerinde bir sınır var; biraz önce söylediği gibi o bilge bir adam."

"Mösyö," diye yanıt verdi bankacı kibirli bir tavırla, "hiç kimse bugüne kadar kasamdan kuşku duymamıştır."

"O zaman," dedi Monte Cristo soğuk bir biçimde, "görünüşe bakılırsa bunu ilk yapan ben olacağım."

"Bunu da nereden çıkarıyorsunuz?"

"Benden istediğiniz ve kararsızlığa çok benzeyen açıklamalardan mösyö..."

Danglars dudaklarını ısırdı; ikinci kez hem de kendi alanında, bu adam tarafından altediliyordu. Alaycı kibarlığı sadece yapmacıktı ve küstahlığa çok benzeyen bir aşırılığa kaçıyordu.

Monte Cristo'nun ise yüzünde tam tersine son derece sevimli bir gülümseme vardı ve istediği zaman ona büyük bir üstünlük sağlayan doğal bir görüntü sergiliyordu.

"Neyse mösyö," dedi Danglars bir anlık sessizlikten sonra, "benden almayı düşündüğünüz tutarı sizin saptamanızı rica edersem belki kendimi anlatmış olurum."

"Ama mösyö," dedi Monte Cristo, tartışmada bir adım bile gerilememeye kararlı bir biçimde, "sizden sınırsız bir kredi istiyorsam, bu gerçekten ne kadar bir tutara gereksinimim olduğunu bilmememdendir."

Bankacı sonunda üstünlük sağlayacağı ânın geldiğini düşündü; koltuğuna yaslandı ve ciddi ve kibirli bir gülümsemeyle:

"Ah! Mösyö," dedi, "istemekten çekinmeyiniz; Danglars bankasının, rakamları ne kadar sınırlı olursa olsun, en geniş taleplere yanıt verebileceğine inanınız, bir milyon ister miydiniz..."

"Efendim?" dedi Monte Cristo.

"Bir milyon dedim," diye yineledi Danglars budalaca bir küstahlıkla.

"Bir milyonla ne yapabilirim?" dedi kont. "Aman Tanrım! Mösyö, bana bir milyon gerekseydi böyle önemsiz bir şey için kredi açtırır mıydım? Bir milyon mu? Benim cüzdanımda ya da yolculuk çantamda her zaman bir milyon vardır."

Ve Monte Cristo kartvizitlerinin durduğu küçük bir cep defterinden, getirene ödene-

cek her biri beş yüz bin franklık iki bono çıkardı.

Danglars gibi bir adamı incitmek değil bunaltmak gerekiyordu. Beklenmedik darbe hedefini bulmuştu: Bankacı sendeledi ve başı döndü; Monte Cristo'ya gözbebekleri yuvalarından fırlamış, şaşkın bakışlarla baktı.

"Bana Thomson ve French bankasına güvenmediğinizi itiraf edin artık mösyö," dedi Monte Cristo. "Aman Tanrım! Bu çok basit; durumu önceden tahmin ettim ve her ne kadar işlere çok yabancı olsam da önlemlerimi aldım. İşte size yazılmış olan mektuba benzer iki mektup daha; biri Viyana'daki Arestein ve Eskoles bankasından Mösyö Baron de Rothschild'e, öbürü, Londra'daki Baring bankasından Mösyö Laffitte'e. Tek bir söz söyleyin mösyö, bu iki bankadan birine kendimi tanıtarak sizi bu sıkıntıdan kurtarayım."

Danglars mahvolmuş, yenilmişti; gözle görülür bir titremeyle, kontun parmaklarının ucuyla ona uzattığı Londra'dan gelen mektubu açtı, bankacının şaşkınlığını göz önüne almasa Monte Cristo için onur kırıcı olacak bir titizlikle imzaların aslına uygun olup olmadığını inceledi.

"Ah! Mösyö, işte milyonlar değerinde üç imza," dedi Danglars, karşısındaki adamda altının kişileşmiş gücünü selamlamak için ayağa kalkarak, "bankalarımızda sınırsız üç kredi! Beni bağışlayınız sayın kont, ama insan güvensizliği bir kenara bıraksa bile, yine şaşırmaktan kendini alamıyor."

"Sizinki gibi bir banka böyle şaşırmaz," dedi Monte Cristo tüm nezaketiyle; "bana bir miktar para göndereceksiniz değil mi?"

"Söyleyiniz sayın kont; emrinizdeyim."

"Pekala!" dedi Monte Cristo, "artık anlaştığımıza göre... anlaşıyoruz değil mi?"

Danglars başıyla olumlu bir işaret yaptı.

"Artık hiçbir güvensizlik duymuyorsunuz değil mi?" diye devam etti Monte Cristo.

"Ah! sayın kont!" diye bağırdı bankacı, "hiçbir zaman kuşkum olmadı."

"Hayır; bir kanıt istiyordunuz, hepsi bu. Pekala," diye yineledi kont, "artık anlaştığımıza ve şimdi artık hiçbir kuşkunuz olmadığına göre, isterseniz ilk yıl için bir tutar saptayalım: Örneğin altı milyon."

"Altı milyon, öyle olsun!" dedi Danglars, soluğu kesilmiş.

"Eğer bana daha fazlası gerekirse," diye makine gibi devam etti Monte Cristo, "üstüne ekleriz; ama Fransa'da sadece bir yıl kalmayı düşünüyorum ve bu bir yıl içinde bu rakamı geçeceğimi sanmıyorum... neyse göreceğiz... Başlangıç için yarın bana beş yüz bin frank gönderebilir misiniz, yarın öğleye kadar evde olacağım, zaten evde olmazsam kahyama bir makbuz bırakırım."

"Para yarın sabah onda elinizde olacak sayın kont," diye yanıt verdi Danglars. "Altın mı, kağıt para mı yoksa gümüş mü istersiniz?"

"Yarısı altın yarısı kağıt para olsun lütfen."

Ve kont ayağa kalktı.

"Size bir itirafta bulunmalıyım sayın kont," dedi Danglars bu kez; "Avrupa'nın en büyük servetleri konusunda çok kesin bilgilerim olduğunu sanıyordum, ama bana çok bü-

yük gibi görünen sizinki benim için, itiraf edeyim, tümüyle bilinmezdi; servetiniz yeni mi?"

"Hayır mösyö," diye yanıt verdi Monte Cristo, "tam tersine çok eskiye dayanır: Dokunulması yasaklanmış bir tür aile hazinesiydi, artan faizi anaparayı üçe katladı; vasiyetçinin saptadığı dönem sadece birkaç yıl önce sona erdi: Bu nedenle sadece birkaç yıldır bu serveti kullanabiliyorum, bu konuyu bilmemeniz çok doğal; ama bir süre sonra bunu daha iyi öğreneceksiniz."

Kont bu sözleri, Franz d'Épinay'yi o kadar korkutan ölgün gülümsemelerinden biriyle söylemişti.

"Düşünceleriniz ve isteklerinizle mösyö," diye devam etti Danglars, "başkentte hepimizi, bizim gibi zavallı küçük milyonerleri ezecek bir lüks sergileyeceksiniz: Yine de bana biraz meraklı göründüğünüz için, çünkü içeri girdiğimde tablolarıma bakıyordunuz, galerimi size göstermeme izin vermenizi isteyeceğim: Hepsi eski tablolardır, bunlar gibi kabul görmüş ustaların tabloları; modernleri sevmiyorum."

"Haklısınız mösyö, onların genellikle bir hataları vardır: Henüz eskiyecek zamanları olmamıştır."

"Size, hepsi yabancı sanatçılar olan Thorwaldsen'in, Bartolini'nin, Canova'nın birkaç yontusunu gösterebilir miyim? Gördüğünüz gibi Fransız sanatçıları beğenmiyorum."

"Onlara haksızlık yapma hakkınız var mösyö, onlar sizin yurttaşlarınız."

"Ama tüm bunlar daha sonra olacak, daha iyi tanıştığımızda; bugün izin verirseniz sizi Madam Barones Danglars ile tanıştırmakla yetineceğim; aceleciliğimi bağışlayın sayın kont, ama sizin gibi bir müşteri neredeyse ailenin bir parçası sayılır."

Monte Cristo maliyecinin ona vermek istediği onuru kabul ettiğini göstermek için eğildi.

Danglars zili çaldı; pırıltılı bir üniforma giymiş uşak göründü.

"Madam barones evdeler mi?" diye sordu Danglars.

"Evet baron hazretleri," diye yanıt verdi uşak.

"Yalnızlar mı?"

"Hayır, madamın konukları var."

"Sizi başkalarının yanında tanıtmam saygısızlık olmaz değil mi sayın kont? Kimliğinizi gizlemek istemiyorsunuz değil mi?"

"Hayır, sayın baron," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "kendime bu hakkı tanımıyorum."

"Madamın yanında kim var? Mösyö Debray mi?" diye sordu Danglars, maliyecinin ev sırlarının saydamlığı konusunda daha önceden bilgilenmiş olan Monte Cristo'yu için için güldüren bir saflıkla.

"Evet baron hazretleri, Mösyö Debray," diye yanıt verdi uşak.

Danglars başıyla bir işaret yaptı.

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Mösyö Lucien Debray eski bir dostumuzdur, içişleri bakanının özel sekreteridir," dedi; "karıma gelince benimle evlenerek aykırı bir davranışta bulundu, çünkü o çok eski bir

ailedendir: Servières ailesine mensuptur, ilk evliliğini yaptığı Mösyö Nargonne markisi albayın dul eşiydi."

"Madam Danglars'ı tanıma onuruna erişmedim, ama Mösyö Lucien Debray'ye daha önce rastlamıştım."

"Öyle mi?" dedi Danglars. "Nerede?"

"Mösyö de Morcerf'in evinde."

"Ah! küçük vikontu tanıyorsunuz demek," dedi Danglars.

"Roma'da karnaval sırasında birlikte idik."

"Ah! evet," dedi Danglars; "örenlerde haydutlarla, hırsızlarla garip bir serüven gibi bir şeyden söz edildiğini duymuştum sanırım. Onlardan mucize gibi kurtulmuş. İtalya'dan dönüşte karıma ve kızıma bu konuda bir şeyler anlattığını sanıyorum."

"Madam barones beyefendileri bekliyorlar," dedi geri gelen uşak.

"Yolu göstermek için öne geçiyorum," dedi Danglars selam vererek.

"Ben de sizi izliyorum," dedi Monte Cristo.

47
KOŞULMUŞ BAKLA KIRI ATLAR

Baron, arkasında kont olduğu halde, ağır şatafatı ve can sıkıcı kötü zevki ile göze çarpan uzun bir dizi daireyi geçti ve Hint muslinleriyle kaplı pembe atlas serilmiş altıgen biçiminde küçük bir odaya, Madam Danglars'ın küçük salonuna geldi; koltuklar yaldızlı eski tahtadan ve eski kumaştandı; kapıların üstünde Boucher tarzında çoban öyküleri betimlenmişti; döşemenin geri kalanıyla uyum içindeki kabartma yuvarlak çerçeve içinde iki güzel pastel resim bu küçük odayı konağın belli bir niteliği olan tek odası haline getiriyordu; doğrusu bu oda Mösyö Danglars ile İmparatorluk'un en büyük ve en seçkin ünlülerinden biri olan mimarı arasında kararlaştırılmış genel tasarıdan kendini kurtarabilmişti ve süslenmesiyle sadece Madam Danglars ve Lucien Debray ilgilenmişlerdi. Direktuvarın[128] anladığı biçimde büyük antika hayranı olan Mösyö Danglars, ancak beraberinde birini getirme durumunda girebildiği bu küçücük sevimli odayı çok küçümsüyordu; aslında birini takdim eden değil, tam tersine getirdiği ziyaretçinin yüzünün madam baronese sevimli ya da sevimsiz gelişine göre iyi ya da kötü karşılanan, takdim edilen kendisiydi.

Otuz altı yaşlarına karşın hâlâ güzelliğinden söz edilebilen Madam Danglars, kakma sanatının bir başyapıtı olan piyanosunun başına geçmişti, Lucien de bir çalışma masasına oturmuş albüm karıştırıyordu.

Baron gelmeden önce Lucien, Madam Danglars'a kontla ilgili birçok şey anlatacak zamanı bulmuştu. Albert'in evinde yemekte iken Monte Cristo'nun konuklar üzerinde nasıl bir etki yaptığını biliyoruz; bu etki, ne kadar az duyarlı olsa da, henüz Debray'nin üzerinden silinmemişti ve Madam Danglars'a kontla ilgili verdiği bilgiler bunları yeniden hissetmesine neden olmuştu. Morcerf'ten gelen eski ayrıntılar ve Lucien'den gelen yeni ayrıntılar Madam Danglars'ın merakını doruk noktasına çıkarmıştı. Bu piyano ve albüm düzenlemesi sosyetenin, en güçlü önlemlerini gizlemek için kullandığı o küçük oyunlarından biriydi. Sonunda madam barones, Mösyö Danglars'ı onda pek alışık olmadığı bir gülümsemeyle karşıladı. Konta gelince, selamına karşılık törensel ama aynı zamanda zarif bir reverans yaptı.

Öte yandan Lucien kontla yarı tanıdık gibi, Danglars ile içlidışlı bir tavırla selamlaştı.

"Sayın barones," dedi Danglars, "Roma'da iş yaptığım kişiler tarafından bana ısrarla tavsiye edilen Mösyö Monte Cristo Kontunu size tanıtmama izin veriniz: söyleyeceğim bir tek sözle bir anda tüm güzel hanımların gözdesi olacaktır; Paris'e bir yıl kalmak ve bu bir yılda altı milyon harcamak niyetiyle geliyor; bu bir dizi balonun, akşam yemeklerinin, ge-

ce yemeklerinin habercisi demektir, bunların arasında, bizim onu küçük eğlencelerimiz sırasında unutmayacağımız gibi dilerim sayın kont da bizi unutmaz."

Tanıtma her ne kadar kaba bir övgü biçiminde olmuşsa da genelde bir yılda bir prensin servetini harcamak için Paris'e gelen birine çok ender rastlandığından Madam Danglars konta hiç de ilgisiz olmayan bir biçimde baktı.

"Ne zaman geldiniz mösyö?" diye sordu barones.

"Dün sabah madam."

"Ve bana söylenenlere göre, alışkın olduğunuz gibi, dünyanın bir ucundan mı geliyorsunuz?"

"Bu kez sadece ve sadece Cadiz'den madam."

"Ah! Korkunç bir mevsimde geldiniz. Paris yazları berbattır; artık ne balo vardır, ne toplantı ne de eğlence. İtalyan operası Londra'da, Fransız operası Paris dışında her yerde, Théâtre-Français'ye gelince o artık hiçbir yerde. Bize eğlence olarak sadece Champ-de-Mars'ta ve Satory'de birkaç küçük yarış kalıyor. Siz de at yarıştıracak mısınız mösyö?"

"Ben, madam," dedi Monte Cristo, "eğer Fransız âdetleri konusunda bana gerektiği gibi bilgi verecek birini bulma mutluluğuna erersem Paris'te yapılan her şeyi yapacağım."

"Atlara meraklı mısınız sayın kont?"

"Hayatımın bir bölümünü Doğuda geçirdim madam ve Doğulular, bildiğiniz gibi dünyada iki şeye değer verirler: Atlarının soyluluğuna ve kadınlarının güzelliğine."

"Ah! sayın kont," dedi barones, "kadınları ilk sıralara koyma inceliğini göstermelisiniz."

"Görüyorsunuz ya madam, biraz önce bana Fransız âdetleri konusunda yol gösterebilecek bir eğitimci istediğimde haklıymışım."

O sırada Barones Danglars'ın en sevdiği oda hizmetçisi içeri girdi, hanımının yanına gelerek onun kulağına bir şeyler fısıldadı.

Madam Danglars sarardı.

"Olanaksız!" dedi.

"Ama bu gerçeğin ta kendisi madam," diye yanıt verdi oda hizmetçisi.

Madam Danglars kocasına doğru döndü.

"Bu doğru mu mösyö?"

"Ne, madam?" diye sordu Danglars gözle görünür biçimde sinirli.

"Bu kızın bana söylediği..."

"Size ne söyledi?"

"Arabacımın arabama koşmak için atları almaya gittiğinde ahırda onları bulamadığını söyledi; size soruyorum, bu ne anlama geliyor?"

"Madam," dedi Danglars, "beni dinleyin."

"Ah! sizi dinliyorum mösyö, çünkü sizin bana söyleyeceğiniz şeyi çok merak ediyorum; bu beyleri aramızda yargıç yapacağım ve durumun ne olduğunu onlara anlatmakla işe başlayacağım. Beyler," diye devam etti barones, "Mösyö Baron Danglars'ın ahırda on atı var; bu on atın içinde çok güzel iki tanesi, Paris'in en güzel atları bana aittir; onları bi-

liyorsunuz Mösyö Debray, benim bakla kırı atlarımı! İşte tam Madam de Villefort'un yarın ormana gitmek için benden arabamı ödün alacağı, benim de kendisine söz verdiğim anda iki at ortadan yok oluyor! Mösyö Danglars bu atlardan birkaç bin frank kazanma olanağı bulmuş ve onları satmış olmalı. Ah! lanet olası vurguncular! Tanrım!"

"Madam," diye yanıt verdi Danglars, "atlar çok fazla sinirliydi, daha yeni dört yaşına basmışlardı, sizin için çok korkuyordum."

"Eh! Mösyö," dedi barones, "bir aydır Paris'in en iyi arabacısının benim hizmetimde olduğunu biliyorsunuz, onu da atlarla birlikte satmadıysanız elbet."

"Sevgili dostum, size aynılarını hattâ varsa daha güzellerini bulacağım; ama yumuşak, sakin ve artık bana böyle korkular vermeyen atlar."

Barones büyük bir küçümsemeyle omuz silkti.

Danglars evliliği aşan bu hareketi görmezden geldi ve Monte Cristo'ya dönerek:

"Sizi daha önce tanımamış olduğum için gerçekten üzgünüm sayın kont," dedi; "evinizi yerleştiriyor usunuz?"

"Evet," dedi kont.

"Size o atları önerebilirdim. Düşünün, onları yok pahasına verdim; ama size söylediğim gibi onlardan kurtulmak istiyordum: O atlar delikanlılara göre."

"Mösyö," dedi kont, "size teşekkür ederim; bu sabah oldukça iyi ve çok pahalı olmayan atlar satın aldım. Bakınız, görüyor musunuz Mösyö Debray? Siz meraklısınız sanırım."

Debray pencereye yaklaştığı sırada Danglars da karısının yanına gitti.

"Düşünebiliyor musunuz madam?" dedi ona alçak sesle, "bu atlar için bana aşırı bir miktar önerdiler. Bu sabah bana kahyasını göndermiş olan iflas edecek delinin kim olduğunu bilmiyorum, ama bu işten on altı bin frank kazandım; bana surat asmayın, size dört bin vereceğim, Eugénie'ye de iki bin."

Madam Danglars kocasına ezici bir bakışla baktı.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Debray.

"Ne var?" diye sordu barones.

"Ama yanılmıyorsam, bunlar sizin atlarınız, kontun arabasına koşulmuş olan atlar sizin atlarınız."

"Bakla kırı atlarım mı?" diye bağırdı Madam Danglars.

Ve pencereye koştu.

"Gerçekten de onlar," dedi.

Danglars şaşkına dönmüştü.

"Bu olabilir mi?" dedi Monte Cristo şaşırmış görünerek.

"Bu inanılmaz!" diye mırıldandı bankacı.

Barones, Debray'nin kulağına iki sözcük söyledi, o da Monte Cristo'nun yanına gitti.

"Barones kocasının atları size kaça sattığını soruyor."

"Pek bilmiyorum," dedi kont, "bu, kahyamın bana yaptığı bir sürpriz ve... bana otuz bin franka maloldu sanırım."

Debray yanıtı baronese götürdü.

Danglars o kadar solgundu ve soğukkanlılığını o kadar yitirmişti ki kont ona acır gibi göründü.

"Görüyorsunuz ya," dedi ona, "kadınlar ne kadar nankör: Sizin gösterdiğiniz incelik baronesi bir an bile etkilemedi; nankör doğru sözcük değil, çılgın demem gerekirdi. Ama ne yaparsınız, her zaman zarar veren şeyler sevilir; işin kolayı, inanın bana sevgili baron, her zaman onları kafalarından geçeni yapmakta özgür bırakmaktır; eğer kafalarını kırarlarsa, en azından bundan sadece kendileri sorumlu olurlar."

Danglars hiçbir yanıt vermedi, yakın zamanda çok kötü bir kavganın olacağını şimdiden görüyordu; baronesin kaşları çatılmıştı bile, Olimposlu Jupiter'inkiler gibi bir fırtınanın belirtisiydiler; fırtınanın patlayacağını hisseden Debray bir iş bahane edip ayrıldı. Daha uzun zaman kalarak, üstün gelmeyi umduğu durumu durumu berbat etmek istemeyen Monte Cristo da Madam Danglars'ı selamladı ve baronu karısının öfkesi ile baş başa bırakarak ayrıldı.

"Güzel," diye düşündü Monte Cristo ayrılırken, "gelmek istediğim yere vardım; işte bir ailenin huzurunu elimde tutuyorum ve bir darbede hem mösyönün hem madamın kalbini kazanacağım! Ne büyük mutluluk! Ama," diye ekledi, "bu arada tanımayı çok istediğim Matmazel Eugénie'ye henüz tanıtılmadım. Yine de," dedi kendine özgü gülümsemesiyle, "işte Paris'teyiz ve önümüzde daha zaman var... Bu işi sonraya bırakalım!.."

Kont bu düşünceler içinde arabaya bindi ve evine döndü.

İki saat sonra Madam Danglars, Monte Cristo Kontundan çok nazik bir mektup aldı, kont bu mektupta, Paris sosyetesine güzel bir kadını umutsuzluğa düşürerek girmek istemediği için, ondan atlarını geri almasını rica ediyordu. Atlarda, bu sabah gördüğü aynı koşum takımları vardı; sadece kulaklarının üstünde taşıdıkları her ilmiğin ortasına kont bir elmas diktirmişti.

Danglars da konttan bir mektup aldı.

Kont ondan, atları geri göndermenin yanında Doğululara özgü davranışını bağışlamasını rica ederek, baronese karşı, bu milyoner kaprisini yapmasına izin vermesini istiyordu.

Gece, Monte Cristo yanında Ali olduğu halde Auteuil'e gitti.

Ertesi gün saat üçe doğru zile bir kez vurularak çağrılan Ali kontun çalışma odasına girdi.

"Ali," dedi ona kont, "bana sık sık kement atmadaki becerinden söz ettin değil mi?"

Ali başıyla evet dedi ve gururla doğruldu.

"İyi!.. Kementle bir öküzü durdurabilir misin?"

Ali başıyla evet dedi.

"Bir kaplanı?"

Ali aynı işareti yaptı.

"Bir aslanı?"

Ali kement atan bir adamın hareketini yaptı ve boğulan bir hayvanın çığlığını taklit etti.

"İyi! Anlıyorum," dedi Monte Cristo, "aslan avladın mı?"

Ali gururlu bir baş hareketi yaptı.

"Ama koştukları sırada öfkeli iki atı durdurabilir misin?"

Ali gülümsedi.

"Pekala! dinle," dedi Monte Cristo. "Biraz sonra benim dünkü atlarım gibi iki bakla kırı atın çektiği bir araba geçecek. Kendini ezilmiş gibi göster, bu arabayı kapının önünde durdurman gerek."

Ali yola indi, kapının önüne kaldırım taşının üstüne bir çizgi çekti: Sonra içeri girdi ve onu gözleriyle izlemiş olan konta çizgiyi gösterdi.

Kont yavaşça onun omzuna vurdu: Bu Ali'ye teşekkür etme biçimiydi. Sonra Monte Cristo artık hiçbir şeyle ilgilenmeden içeri girerken, Sudanlı, evle sokağın köşesini oluşturan taşın üstünde çubuğunu içmeye gitti.

Ama saat beşe doğru, yani arabayı beklediği saatte, kontta hafif bir sabırsızlığın neredeyse fark edilmez işaretlerinin oluştuğu görüldü: Sokağa bakan bir odada ara sıra dışarıyı dinleyerek ve Sudanlı'nın kendini tümüyle bu önemli uğraşa verdiğini gösteren bir düzenle tütünden nefesler çektiğini gördüğü pencereye zaman zaman yaklaşarak gidip geliyordu.

Birden uzaktan yıldırım hızıyla yaklaşan bir tekerlek sesi duyuldu; sonra arabacısının deli gibi atılışlarla zıplayan kızgın atlarını boşu boşuna dizginlemeye çalıştığı bir gezinti arabası göründü.

Gezinti arabasının içinde birbirlerine sarılmış yedi sekiz yaşlarında bir çocukla genç bir kadın öyle büyük bir korku içindeydiler ki çığlık atacak güçleri kalmamıştı. Çatırdayan arabanın tümden parçalanması için bir ağaç dalına takılması ya da tekerleğinin altına bir taş girmesi yeterliydi. Araba yolun ortasından gidiyordu ve yolda onun geldiğini görenlerin attığı korku çığlıkları duyulmaktaydı.

Birden Ali çubuğunu bıraktı, cebinden kemendini çıkarıp savurdu, soldaki atın ön ayaklarına üç kez dolandı kement ve atın hızının şiddeti ile üç dört adım sürüklendi, ama bu üç dört adımın sonunda bağlanmış hayvan kapaklandı, arabanın okunun üzerine düştü ve onu kırdı, ayakta kalmış olan atın yoluna devam etmek için gösterdiği çabaları felce uğrattı. Arabacı bu bir anlık duruş sırasında oturduğu yerden aşağı atladı; ama Ali demir gibi parmaklarıyla ikinci atı burun deliklerinden kavradı ve acıdan kişneyen hayvan çırpınarak arkadaşının yanına uzandı.

Tüm bunlar kurşunun hedefine ulaşması kadar kısa bir sürede olup bitti.

Yine de kaza yerinin karşısındaki evden, bir adamın, ardında birçok hizmetçiyle birlikte koşup gelmesine yetti. Arabacı kapıyı açtığı anda adam, bir eliyle yastıklara tutunup öbür eliyle bayılmış oğlunu göğsüne bastıran kadını gezinti arabasından çıkardı. Monte Cristo ikisini de salona taşıdı ve bir kanepenin üzerine bırakarak:

"Artık hiçbir şeyden korkmayınız madam," dedi, "kurtuldunuz."

Kadın kendine geldi ve yanıt olarak tüm dualardan daha anlamlı bir bakışla oğlunu gösterdi.

Gerçekten de çocuk hâlâ baygındı.

"Evet madam, anlıyorum," dedi kont çocuğu inceleyerek; "ama sakin olunuz, başına kötü bir şey gelmedi, sadece korku onu bu duruma soktu."

"Ah! Mösyö," diye bağırdı kadın, "bunları beni rahatlatmak için söylemiyorsunuz ya? Ne kadar solgun olduğunu görüyorsunuz! Oğlum, çocuğum! Édouard'ım benim! Annene yanıt ver! Ah! Mösyö! Bir doktor çağırtın. Oğlumu bana geri getirene servetimi veririm!"

Monte Cristo iki gözü iki çeşme ağlayan anneyi sakinleştirmek için eliyle bir hareket yaptı; ve bir çekmeceyi açarak, aradan altın kakmalı, içinde kan rengi bir likör bulunan Bohemya işi kapaklı küçük bir şişe çıkardı ve çocuğun dudaklarına tek bir damla damlattı.

Çocuk her ne kadar solgun da olsa hemen gözlerini açtı.

Bunu gören annenin sevinci taşkınlık derecesindeydi.

"Neredeyim?" diye bağırdı kadın, "bu kadar korkunç bir deneyimden sonra bunca mutluluğu kime borçluyum?"

"Sizi bir acıdan kurtarabildiği için çok mutlu olan bir adamın evindesiniz madam," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Ah! lanet olası merak," dedi kadın. "Tüm Paris Madam Danglars'ın göz kamaştırıcı atlarından söz ediyordu, ben de onları denemeye kalkmak gibi bir çılgınlığa kapıldım."

"Nasıl!" diye bağırdı kont şaşırmış rolünü çok iyi oynayarak, "bunlar baronesin atları mı?"

"Evet mösyö, onu tanıyor musunuz?"

"Madam Danglars'ı mı?.. Bu onura eriştim ve bu atların neden olduğu tehlikeden kurtulduğunuzu görmekle mutluluğum daha da arttı; çünkü bu tehlikenin benim yüzümden başınıza geldiğini düşünebilirdiniz: Bu atları dün barondan satın almıştım; ama barones buna öylesine üzülmüş göründü ki onları benden armağan olarak kabul etmesini rica ederek geri gönderdim."

"O zaman siz, Hermine'in bana dün o kadar sözünü ettiği Monte Cristo Kontu musunuz?"

"Evet madam," dedi kont.

"Ben de mösyö, Madam Héloïse de Villefort'um."

Kont karşısında hiç bilmediği bir ad söylenmişçesine saygıyla eğildi.

"Ah! Mösyö de Villefort ne kadar minnettar kalacak!" dedi Héloïse; "çünkü size ikimizin de hayatını borçlu: Siz ona karısını ve oğlunu geri verdiniz. Gerçekten de gözüpek hizmetkarınız olmasaydı bu sevgili çocuk ve ben ölmüş olacaktık."

"Heyhat! Madam! Karşı karşıya kaldığınız tehlikeyi düşününce hâlâ ürperiyorum."

"Ah! bu adamın özverisini gereği gibi ödüllendirmeme izin vereceğinizi umarım."

"Madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, "sizden benim Ali'yi ne övgülerle ne de ödüllerle şımartmamanızı rica ediyorum: Bunlar edinmesini istemediğim alışkanlıklar. Ali benim kölemdir; sizi kurtarırken bana hizmet ediyordu, bana hizmet etmek de onun görevidir."

"Ama hayatını tehlikeye attı," dedi bu üstünlük ifadesi ses tonunun garip bir biçimde

etkilediği Madam de Villefort.

"Ben onun hayatını kurtardım madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, "bu nedenle de onun hayatı bana ait."

Madam de Villefort sustu: Belki de daha ilk anda insanların üstünde bu kadar derin etki yaratan bu adamı düşünüyordu.

Bu sessizlik anında kont annesinin öpücüklere boğduğu çocuğu rahatça gözlemliyordu. Çocuk küçük, solgun, kızıl renkli çocuklar gibi beyaz tenliydi, ama yine de siyah, kıvır kıvır gür saçları çıkık alnını örtüyor, yüzünü çevreleyip omuzlarına düşerken sinsi bir kötülükle dolu gözlerini ve gençlere özgü hainliğini iyice açığa çıkarıyordu; henüz pembeleşmeye başlayan ağzı geniş, dudakları inceydi; sekiz yaşındaki çocuğun yüz çizgileri onu en azından on iki yaşında gösteriyordu. İlk hareketi sert bir atılışla annesinin kollarından kurtulmak ve kontun kapaklı iksir şişesini aldığı çekmeceyi açmaya gitmek oldu; sonra hemen kimseden izin almadan tüm şımarıklıkları yapmaya alışmış bir çocuk olarak küçük şişelerin kapaklarını açmaya başladı.

"Buna dokunmayınız dostum," dedi kont sertçe, "bu likörlerin bazıları sadece içince değil soluyunca bile tehlikelidir."

Madam de Villefort'un rengi kaçtı, oğlunun kolunu tuttu ve kendine çekti; ama korkusu geçince, çekmeceye kontun geçerken gördüğü kısa ama anlamlı bir göz attı.

O sırada Ali içeri girdi.

Madam de Villefort sevinçli bir hareket yaptı ve çocuğu biraz daha kendine çekerek:

"Édouard," dedi, "bu iyi hizmetkarı görüyor musun? O çok yürekliydi, bizi sürükleyen atları ve parçalanacak olan arabayı durdurmak için hayatını tehlikeye attı. Ona teşekkür et, çünkü o olmasaydı belki de şu anda ikimiz de ölmüş olacaktık."

Çocuk dudaklarını uzattı ve hor görür gibi başını çevirdi.

"O çok çirkin," dedi.

Kont, çocuk sanki umutlarından birini gerçekleştirmiş gibi gülümsedi; Madam de Villefort'a gelince, oğlunu, eğer küçük Édouard'ın adı Émile olsaydı Jean-Jacques Rousseau'nun hiç de hoşuna gitmeyecek bir ölçülülükle azarladı.

"Görüyor musun?" dedi kont Ali'ye Arapça, "bu hanım oğlundan, ikisinin de hayatlarını kurtardığın için sana teşekkür etmesini istiyor, çocuk ise senin çok çirkin olduğunu söylüyor."

Ali bir an zeki yüzünü yana çevirdi ve çocuğa açık olmayan bir ifadeyle baktı; ama burun deliklerinin hafif titremesinden, kont Ali'nin ta yüreğinden yaralandığını anladı.

"Mösyö," dedi Madam de Villefort, gitmek üzere ayağa kalkarken, "bu ev her zaman oturacağınız konut mu?"

"Hayır madam," diye yanıt verdi kont, "burası satın aldığım bir tür başımı sokacak bir yer; Champs-Elysées caddesinde, 30 numarada oturuyorum. Ama tam olarak kendinize geldiğinizi ve gitmek istediğinizi görüyorum. Aynı atların benim arabama koşulmasını emrettim, Ali, o kadar çirkin olan bu çocuk," dedi çocuğa gülümseyerek, "sizi evinize bırakmaktan onur duyacaktır, bu arada arabacınız da bindiğiniz arabayı onarmak için bu-

rada kalacak. Bu iş biter bitmez benim koşulmuş hayvanlarımdan biri arabayı doğrudan doğruya Madam Danglars'ın evine götürecek."

"Ama," dedi Madam de Villefort, "aynı atlarla gitmeye asla cesaret edemem."

"Ah! göreceksiniz madam," dedi Monte Cristo, "Ali'nin elinde onlar kuzu gibi uysal olacaklardır."

Gerçekten de Ali zar zor ayaklarının üstünde doğrultulan hayvanlara yaklaşmıştı. Elinde kokulu sirkeye batırılmış küçük bir sünger tutuyordu; onunla atların ter ve köpükle örtülü burun deliklerini, şakaklarını ovaladı, hemen arkasından atlar gürültülü bir biçimde soluk alıp vermeye başladılar ve tüm bedenleri birkaç saniye boyunca titreyip durdu.

Sonra arabanın döküntülerinin ve olayın gürültüsünün evin önüne topladığı insan kalabalığı arasında atları kontun kupa arabasına koştu, dizginleri topladı, yerine oturdu ve bu hayvanların bir kasırga gibi sürüklendiğini gören oradaki insanlar Ali'nin hayvanları hareket ettirmek için kamçısını vargücüyle kullanmak zorunda kalması karşısında büyük bir şaşkınlığa düştüler; yine de serseme dönmüş, donup kalmış, ölü gibi duran ünlü bakla kırı atlar son derece sarsak ve bitkin bir biçimde tırısa kalktıkları için Madam de Villefort'un, oturduğu Faubourg Saint-Honoré'ye varması yaklaşık iki saat sürdü.

Evine varır varmaz, ailenin ilk heyecanı yatıştıktan sonra, Madam Danglars'a aşağıdaki pusulayı yazdı:

Sevgili Hermine,

Oğlumla benim hayatlarımız, dün o kadar sözünü ettiğimiz ve bugün göreceğimi hiç ummadığım Monte Cristo Kontu tarafından mucize sayılacak bir biçimde kurtarıldı. Dün bana ondan o kadar heyecanla söz etmiştiniz ki ben bu küçücük aklımın erdiği kadarıyla alay etmekten kendimi alamamıştım, ama bugün bu heyecanı, onu uyandıran adam için çok yetersiz buluyorum. Atlarınız Ranelagh'ta, bir çılgınlığa kapılmışçasına koşturuyorlardı ve eğer kontun hizmetinde olan bir Arap, bir zenci, bir Sudanlı, yani kara bir adam, hayatını tehlikeye atarak, sanırım konttan gelen bir işaret üzerine, hayvanların hızını kesmiş olmasaydı, zavallı Édouard'ım ve ben yoldaki ilk ağaca ya da kasabanın ilk sınır taşına çarpıp büyük bir olasılıkla paramparça olacaktık. Kont hemen koştu, bizi, Édouard'ı ve beni, evine götürdü, ve orada oğlumu yaşama döndürdü. Konağa onun arabasıyla döndüm; sizinki yarın evinize gönderilecek. Bu kazadan sonra hayvanlarınızı zayıf düşmüş bulacaksınız; atlar serseme dönmüş gibi; bir adam tarafından yola getirilmiş olmayı hazmedemiyorlar sanki. Kont, ahırdaki otların üstünde iki günlük dinlenmenin ve sadece arpayla beslenmenin onları eskisi gibi sağlıklı yani dünkü kadar korkutucu bir duruma getireceğini size söylememi istedi.

Hoşçakalın! Gezintim için size teşekkür etmiyorum, ama düşünüyorum da koşum hayvanlarınızın kaprisleri nedeniyle size karşı hınç duymak nankörlük olur; çünkü o kaprislerden biri sayesinde Monte Cristo Kontunu görmüş oldum ve sahip olduğu milyonlar dışında ünlü yabancı bana öyle merak uyandırıcı, öyle ilginç bir konu gibi görünüyor ki ne olursa olsun onu incelemek istiyorum, belki de sizin atlarınızla ormanda tekrar bir gezintiye çıkmam iyi olur.

Édouard kazayı inanılmaz bir cesaretle karşıladı. Bayıldı ama ne önce bir çığlık attı ne de sonra bir damla gözyaşı döktü. Bana yine annelik aşkının beni kör ettiğini söyleyeceksiniz; bu kadar dayanıksız ve bu kadar kırılgan olan bu küçük bir bedenin içinde demir gibi bir ruh var.

Sevgili Valentine'imiz sevgili Eugénie'nize iyi dileklerini gönderiyor; ben de sizi tüm kalbimle kucaklıyorum.

Héloise de Villefort.

Not: Bir yolunu bulup beni evinizde Monte Cristo Kontuyla karşılaştırınız, onu kesinlikle yeniden görmek istiyorum. Zaten Mösyö de Villefort'dan onu gidip görmesi için söz aldım; umarım o da bu ziyarete karşılık verir.

Akşam, Auteuil'deki olay tüm konuşmaların konusu olmuştu: Albert annesine bunu anlatıyor, Château-Renaud Jokey Kulübü'nde, Debray bakanlık salonunda bundan söz ediyordu; Beauchamp ise gazetesinde konta iltifatlar ediyor, yirmi satırlık *günlük olaylar* bölümünde soylu yabancıyı tüm aristokrat kadınların gözünde bir kahraman yapıyordu.

Birçok kişi uygun bir zamanda Madam de Villefort'u yeniden ziyaret edebilmek ve bu güzel serüvenin tüm ayrıntılarını onun ağzından duymak için randevu alıyordu.

Mösyö de Villefort'a gelince Héloïse'in dediği gibi siyah bir giysi, beyaz eldivenler ve en güzel üniforması ile o akşam arabasına bindi ve Champs-Élysées'de 30 numaralı evin kapısına gelip durdu.

48
İDEOLOJİ

Eğer Monte Cristo Kontu uzun süredir Paris çevresinde yaşıyor olsaydı o zaman Mösyö de Villefort'un ona karşı davranışının değerini tam olarak anlayabilirdi.

Sarayda hükümdarlık eden kral küçük ya da büyük çocuğun soyundan da gelse, yönetimdeki bakan doktriner, liberal ya da tutucu da olsa, hiç siyasal başarısızlıklar göstermemiş insanların adının becerikliye çıkması gibi, hepsi tarafından becerikli olarak bilinen, birçok kişinin nefret ettiği, ama kimse tarafından sevilmediği halde kimilerince ateşli bir biçimde korunan Mösyö de Villefort, yargıçlar kurulunda yüksek konumlardan birine sahipti ve bu konumda bir Harlay ya da bir Molé tavrı sergiliyordu. Genç karısı ve ilk eşinden olan on sekiz yaşlarındaki kızı tarafından yeni bir ruh verilen salonunun, geleneklere saygının ve törensel davranışların önemsendiği Paris'in ciddi salonlarından hiç de aşağı kalır yanı yoktu. Soğuk kibarlık, hükümetlerin ilkelerine kesin bağlılık, kuramlara ve kuramcılara karşı büyük bir küçümseme, ideologlara karşı büyük bir hınç, işte Mösyö de Villefort'un evinde ve evinin dışında dile getirdiği yaşam kuralları bunlardı.

Mösyö de Villefort sadece yargıç değil, neredeyse bir diplomattı. Eski sarayla yürüttüğü her zaman saygı ve onurla sözü edilen ilişkileri yenisinde de ona karşı saygı uyandırıyordu ve o kadar çok şey biliyordu ki onu her zaman kollamakla kalmayıp kimi zaman ona danışıyorlardı da. Eğer Mösyö de Villefort'dan kurtulabilseydiler durum böyle olmayacaktı ama o efendilerine başkaldıran asi derebeyleri gibi zorla ele geçirilemeyecek bir kalede oturuyordu. Bu kale, tüm avantajlarını sonuna kadar kullandığı, ancak kendini milletvekili olarak seçtireceği ve böylece tarafsızlığını muhalefetle değiştirebileceği zaman bırakacağı, krallık savcılığı görevi idi.

Genelde Mösyö de Villefort çok az ziyaret yapıyor ya da bir ziyarete karşılık veriyordu. Bunu onun yerine karısı yapıyordu: Bu herkesin, yargıcın ciddi ve çok sayıda uğraşını göz önüne alarak, kabul ettiği bir şeydi, oysa aslında sadece kibrinin, aristokrat duruşunun bir sonucu ve şu özdeyişin uygulamasıydı: *Kendine değer veriyormuş gibi görün ki sana değer versinler;* bizim toplumumuzda Yunanlıların *kendini bil kendini*, özdeyişine göre yüz kez daha yararlı bir özdeyiş: bu deyişin yerini de günümüzde, daha yararlı ve daha kolay olan başkalarını tanıma sanatı almıştır.

Mösyö de Villefort, dostları için güçlü bir koruyucu, düşmanları için duyarsız, ama zorlu bir hasımdı; tarafsızlar için ise yasanın insan biçimi almış yontusuydu: Kendini be-

ğenmiş duruş, duygusuz dış görünüş, donuk ve sıkıcı ya da küstahça inceleyen delici bakışlar; üst üste gelen dört devrimin önce oluşturduğu sonra da yücelttiği adam böyle biriydi işte.

Mösyö de Villefort Fransa'nın en meraksız ve en sıradışı adamı olarak ün yapmıştı; her yıl bir balo veriyor ve orada sadece on beş dakika görünüyordu, yani kralın kendi davetlilerine göründüğünden kırk beş dakika daha az; ne tiyatrolarda, ne konserlerde ne de halka açık yerlerde onu hiç görmüyorlardı; kimi zaman ama çok ender olarak whist[129] oyununa katılıyordu ve o zaman ona yaraşır oyuncular seçmeye özen gösteriyorlardı: Bunlar bir elçi, bir başpiskopos, bir prens ya da kocasından kendisine dulluk geliri kalmış yaşlı bir düşes oluyordu.

İşte arabası Monte Cristo'nun kapısı önünde durmuş olan adam böyle biriydi.

Kont büyük bir masanın üstüne eğilmiş, Sen Petersburg'dan Çin'e giden yolu bir harita üzerinde izlediği sırada özel uşağı Mösyö de Villefort'un geldiğini haber verdi.

Krallık savcısı mahkemeye girermiş gibi ağır ve düzenli adımlarla içeri girdi; bu aynı adamdı ya da eskiden savcı yardımcısı olarak Marsilya'da gördüğümüz adamın devamıydı. İlkelerinde tutarlı olan doğa, izlemesi gereken seyir sırasında onda hiçbir değişiklik yapmamıştı. İnce iken zayıf olmuş, soluk iken sararmıştı; çukura batmış gözleri çökmüştü, göz çukurunun üstünde duran altın çerçeveli gözlükleri yüzünün bir parçası gibiydi; beyaz kravatı dışında giysisinin geri kalanı tümüyle siyahtı ve bu iç karartıcı renk, ceketinin iliğinden belirgin olmayan bir biçimde geçen ve fırçayla yapılmış kandan bir çizgi gibi görünen kırmızı kurdelenin yaptığı ince hat ile kesiliyordu.

Monte Cristo kendisine ne kadar hâkim olsa da onun selamına karşılık verirken gözle görünür bir merakla yargıcı inceledi, her zamanki alışkanlığıyla güvensiz ve özellikle toplumsal mucizeler konusunda pek saf olmayan yargıç, soylu yabancının –Monte Cristo şimdiden böyle anılıyordu– kişiliğinde bir Papalık prensini ya da *Binbir Gece Masalları*'ndaki bir sultanı görmek yerine, yeni bir tiyatro kurmaya gelen bir dolandırıcıyı ya da tüm bağlarını koparmış kötücül birini görmeye daha yatkındı.

"Mösyö," dedi Villefort, yargıçların mahkemede iddianamelerini okudukları sırada kullandıkları ve konuştukları zaman da değiştiremedikleri ya da değiştirmek istemedikleri yapmacık tiz bir tonda, "mösyö, dün karıma ve oğluma yaptığınız, üzerinde önemle durulması gereken hizmet nedeniyle size teşekkür etmeyi bir görev biliyorum. Bu görevi yerine getirmek ve tüm minnettarlığımı size bildirmek için geldim."

Bu sözleri söylerken savcının sert bakışları her zamanki küstahlığından hiçbir şey yitirmemişti. Söylediği sözleri başsavcının sesiyle, daha önce yinelediğimiz gibi yağcılarına onun için yasaların canlı yontusu dedirten, boynunun ve omuzlarının eğilmez dik duruşuyla, tane tane söylemişti.

"Mösyö," diye yanıt verdi kont buz gibi bir soğuklukla, "bir annenin çocuğunu yitirmesine engel olabildiğim için çok mutluyum, çünkü analık duygusunun tüm duyguların en kutsalı olduğu söylenir ve benim hissettiğim bu mutluluğu, yerine getirilmesi beni kuşkusuz onurlandıran bir görevi yerine getiren siz duyamazsınız çünkü, Mösyö de Vil-

lefort'un bana gösterdiği bu lütfu herkese göstermediğinin farkındayım; ama bu lütuf ne kadar değerli olursa olsun, bende gerçek bir hoşnutluk duygusu uyandıramaz."

Villefort bu hiç beklemediği çıkış karşısında şaşırmıştı, zırhın üstünden aldığı darbeyi hisseden bir asker gibi titredi, küçümser dudaklarının bir kıvrımı daha ilk bakışta Monte Cristo Kontunu uygar bir centilmen olarak görmediğine işaret ediyordu.

Villefort, kesilen ve kesilirken de bitmiş gibi görünen konuşmayı yeniden başlatmak için bir şeyler bulma amacıyla çevresine bir göz attı.

İçeri girdiği sırada Monte Cristo'nun incelediği haritayı gördü ve konuşmaya başladı:

"Coğrafyayla mı ilgileniyorsunuz mösyö? Bu çok zengin bir konudur, özellikle söylenenlere göre bu atlasın üzerine çizilmiş birçok ülkeyi görmüş olan sizin için."

"Evet mösyö," diye yanıt verdi kont, "sizin her gün istisnalar üzerinde uyguladığınızı ben toplu halde insan türü üstünde yapmak istedim yani fizyolojik bir inceleme. Tümdengelimin benim için tümevarımdan daha kolay olacağını düşündüm. Bu bilinmeyenden bilinene değil bilinenden bilinmeyene varılmasını gerektiren bir cebir aksiyomudur. Ama oturunuz mösyö, rica ederim..."

Ve Monte Cristo eliyle krallık savcısına bir koltuk gösterdi, o da birkaç adım atma zahmetine katlanmak zorunda kaldı; oysa ki kont, krallık savcısı içeri girdiğinde üstüne dizlerini koymuş olduğu koltuğa bırakıverdi kendini; böylece kont ziyaretçisine yarı dönmüş, sırtını pencereye vermiş, dirseğini o anda konuşmanın konusu olan coğrafya haritasına dayamış durumdaydı ve konuşma, Morcerflerde ve Danglarslarda olduğu gibi, duruma değilse bile en azından kişilere tümüyle uygun bir gelişme gösteriyordu.

"Ah! felsefe yapıyorsunuz," dedi Villefort zorlu bir hasımla karşılaştığında güç toplamak isteyen bir atlet gibi bir an sessiz kaldıktan sonra. "Ama mösyö inanın, eğer sizin gibi yapacak hiçbir işim olmasaydı daha az hüzünlü bir uğraş seçerdim."

"Doğru, mösyö," dedi Monte Cristo, "insan, onu güneşin mikroskobunda inceleyen biri için çirkin bir tırtıldır. Ama sizin de söylediğiniz gibi sanırım yapacak hiçbir işim yok. Ama acaba siz yapacak bir işiniz olduğunu düşünüyor olabilir misiniz mösyö? Ya da daha açık konuşursak, yaptığınız işin ona bir ad verme zahmetine değeceğini mi sanıyorsunuz?"

Villefort'un şaşkınlığı, bu garip hasmın bu kadar sert bir biçimde vurduğu ikinci darbeyle iki katına çıktı; yargıç uzun zamandır bu kadar büyük bir aykırılığın dile getirilişini duymamıştı ya da daha doğrusu ilk kez böyle bir şey işitiyordu.

Krallık savcısı yanıt vermek için seferber oldu.

"Mösyö," dedi, "siz yabancısınız, bunu kendiniz de söylüyorsunuz, sanırım hayatınızın bir bölümü Doğu ülkelerinde geçti; bu barbar yörelerde hemen uygulanan insan adaletinin bizde sabırlı ve ölçülü olduğunu bu nedenle bilmiyorsunuz."

"Evet, mösyö, evet; bu ilkçağın *pede claudo*'su.[130] Tüm bunları biliyorum, çünkü özellikle ilgilendiğim şey tüm ülkelerdeki adalet; doğanın adaletiyle kıyasladığım şey ise tüm ulusların suçları yargılama usûlü oldu ve şunu söylemeliyim ki mösyö, Tanrı'nın isteğine en uygun bulduğum yasa, ilkel halkların yasası yani kısasa kısas yasasıdır."

"Eğer bu yasa benimsenseydi mösyö," dedi krallık savcısı, "bizim yasalarımızı çok sadeleştirirdi ve böylece yargıçlarımızın, biraz önce söylemiş olduğunuz gibi, artık yapacakları çok fazla bir şey olmazdı."

"Belki bir gün bu da olur," dedi Monte Cristo; "insanların buluşlarının karmaşıktan basite doğru gittiğini, basitin de kusursuz olduğunu biliyorsunuz."

"Bu arada mösyö," dedi yargıç, "yasalarımız Galya âdetlerinden, Roma yasalarından, Frank geleneklerinden alınmış çelişik maddeleri içerir; oysa bildiğiniz gibi tüm bu yasalar konusunda bilgi edinmek uzun çalışmalar ister ve bu bilgiye ulaşmak için uzun bir tahsil ve bir kez ulaşınca unutmamak için de büyük bir zeka gerekir."

"Ben de bu kanıdayım mösyö; ama sizin Fransız yasaları hakkında bildiğiniz her şeyi ben de biliyorum, hem de sadece bu yasalar hakkında değil tüm ulusların yasaları hakkında her şeyi biliyorum: İngiliz, Türk, Japon, Hindu yasaları benim için Fransız yasaları kadar tanıdık; bu nedenle göreceli olarak –her şeyin göreceli olduğunu biliyorsunuz mösyö– benim tüm yaptıklarıma bakarsak sizin yapacak çok az şeyiniz var, öğrendiğim şeylere oranla sizin öğreneceğiniz daha pek çok şey var."

"Ama tüm bunları ne amaçla öğrendiniz?" dedi Villefort şaşırarak.

Monte Cristo gülümsedi.

"Pekala mösyö," dedi; "kendini büyük gören bir insan olarak ün yapmış olmanıza karşın toplumda insanla başlayıp insanla biten her şeyi özdeksel ve basit açıdan yani insan zekasının benimseyebileceği en kısıtlı ve en dar açıdan gördüğünüzü anlıyorum."

"Açıklar mısınız mösyö," dedi Villefort gitgide daha da şaşırarak, "sizi pek iyi anlayamadım."

"Gözlerinizi ulusların toplumsal düzenlemesi üzerine dikmiş olup sadece makinenin zembereklerini gördüğünüzü, ama onu harekete geçiren soylu işçiyi görmediğinizi söylüyorum; sadece önünüzde ve çevrenizde unvanları bakanlar ya da krallar tarafından imzalanmış mevki sahiplerini gördüğünüzü, oysa Tanrı'nın bazı insanlara bu mevkileri doldurmak yerine yürütecekleri bir görev vererek onlara bakanların, kralların üstünde yer verdiğini söylüyorum; bu insanları sınırlı görüş açınızla göremediğinizi söylüyorum. Organları güçsüz ve eksik olan insanın zayıflığı buradadır işte. Tobit kendisinin yeniden görmesini sağlamak için gelen meleği sıradan bir genç adam sanıyordu. Uluslar kendilerini yok edecek olan Attila'yı tüm fatihler gibi bir fatih sanıyorlardı ve her ikisinin de ne olduklarının anlaşılması için tanrısal görevlerini açığa vurmaları gerekti; her ikisinin de kutsal özlerinin açığa çıkması için birinin: 'Ben Tanrının meleğiyim,' öbürünün: 'Ben Tanrı'nın çekiciyim,' demesi gerekti."

"O zaman," dedi gitgide daha çok şaşırmış, bir meczup ya da bir deli ile konuştuğunu sanan Villefort, "siz kendinizi de biraz önce sözünü ettiğiniz olağanüstü varlıklardan biri gibi mi görüyorsunuz?"

"Neden olmasın?" dedi Monte Cristo soğuk bir biçimde.

"Bağışlayın mösyö," dedi Villefort, allak bullak olmuş bir halde, "ama evinize gelirken bilgisi ve düşüncesi insanların alışılmış bilgi ve düşüncesini çok aşan bir insanla karşıla-

şacağımı bilmediğim için özür dilerim. Uygarlığın bozduğu bizim gibi zavallılarda bu hiç de alışılmış bir şey değildir, sizin gibi büyük bir servetin sahibi olan, en azından öyle olduğu sanılan kibar beyler, sorgulamadığıma, sadece yinelediğime, alışılmamış dediğime dikkat ediniz, zenginlik ayrıcalığına sahip kişiler, olsa olsa yazgının yeryüzünün nimetlerinden yoksun bıraktığı kişileri avutmak için oluşturulmuş toplumsal kurgularla, felsefesel düşüncelerle zamanlarını yitirirler."

"Eh! Mösyö," dedi kont, "sahip olduğunuz yüksek konuma istisnaların olabileceğini hiç düşünmeden ve hattâ bu istisnalarla hiç karşılaşmadan mı geldiniz? O kadar inceliğe ve güvene gereksinimi olan dikkatinizi karşınıza çıkan adamı bir bakışta değerlendirmek için hiç kullanmadınız mı? Bir yargıcın, yasanın en iyi uygulayıcısı, hileli davaların karanlıklarının en kurnaz yorumcusu değil, kalpleri anlamak için çelik bir sonda, her ruhun her zaman az ya da çok alaşımı olan altını sınamak için bir denektaşı olması gerekmez mi?"

"Mösyö," dedi Villefort, "inanın beni utandırıyorsunuz, şimdiye kadar kimsenin sizin gibi konuştuğunu duymadım."

"Bu sizin sürekli olarak yüksek mevkiler çemberi içine tıkılıp kalmanızdan ve hiçbir zaman Tanrı'nın görünmez ya da ayrıcalıklı varlıklarla doldurduğu üst çevrelere kanat açıp yükselmeye cesaret edemeyişinizdendir."

"Bu çevrelerin var olduğuna, ayrıcalıklı ve görünmez varlıkların aramıza karıştıklarına inanıyor musunuz mösyö?"

"Neden olmasın? Soluk aldığınız ve o olmasa yaşayamayacağınız havayı görüyor musunuz?"

"O zaman biz sözünü ettiğiniz varlıkları görmüyoruz, öyle mi?"

"Görüyoruz, Tanrı somutlaşmalarına izin verdiğinde onları görüyorsunuz, onlara dokunuyorsunuz, dirsek dirseğe geliyorsunuz, onlara bir şeyler söylüyorsunuz, onlar da size yanıt veriyorlar."

"Ah!" dedi Villefort gülümseyerek, "bu varlıklardan biri benimle bağlantı kuracak olduğunda, bunu önceden bilmek istediğimi itiraf ediyorum."

"İsteğiniz yerine getirildi mösyö; çünkü biraz önce size bildirildi, şimdi de ben size bildiriyorum."

"Siz mi?"

"Ben bu ayrıcalıklı varlıklardan biriyim, evet mösyö ve sanırım bugüne kadar hiç kimse benimkine benzer bir durumda bulunmadı. Kralların krallıkları dağlarla, nehirlerle, törelerin değişmesiyle, dillerin dönüşümüyle sınırlıdır. Benim krallığım dünya kadar büyüktür, çünkü ben ne İtalyanım, ne Fransız, ne Hindu, ne Amerikalı ne de İspanyol: Ben evrendeşim. Hiçbir ülke beni doğarken gördüğünü söyleyemez. Benim ölümümü hangi ülkenin göreceğini Tanrı bilir. Tüm âdetleri benimserim, tüm dilleri konuşurum. Siz benim Fransız olduğumu sanıyorsunuz değil mi? Çünkü Fransızcayı sizin kadar kolaylıkla ve sizin kadar temiz konuşuyorum. Örneğin benim Sudanlı Ali beni Arap sanıyor; kahyam Bertuccio Romalı, kölem Haydée de Yunanlı olduğuma inanıyor. Hiçbir ülkeden ol-

madığım, hiçbir hükümetten korunmak istemediğim, kimseyi kardeşim olarak tanımadığım için güçlüleri durduran kuruntuların ya da zayıfları felce uğratan engellerin birinin bile beni durdurmadığını ya da felce uğratmadığını anlıyor olmalısınız. Benim sadece iki hasmım var: iki yengin diyemeyeceğim, çünkü direnerek onlara boyun eğdiriyorum: bunlar uzaklık ve zaman. Üçüncüsü ve en ürkütücü olanı benim ölümlü bir insan olma durumum. Yürüdüğüm yolda ve amacıma ulaşamadan beni durdurabilecek tek şey bu: Geriye kalan her şeyi hesapladım. İnsanların yazgının şansları dedikleri şeyi, yani yıkım, değişme, olasılıklar, bunların hepsini önceden düşündüm, bunlardan biri başıma gelse bile hiçbiri beni deviremez. Ölmedikçe her zaman olduğum gibi kalacağım; bu nedenle size hiçbir zaman, krallardan bile duymadığınız şeyleri söylüyorum, çünkü kralların size ihtiyacı var, öbür insanlar ise sizden korkuyorlar. Bizimki gibi gülünç bir biçimde düzenlenmiş bir toplumda kim, "Belki bir gün krallık savcısına işim düşer!' diye düşünmez ki?"

"Peki siz bunu söyleyebilir misiniz mösyö? Çünkü Fransa'da oturduğunuza göre doğal olarak Fransız yasalarına uymak zorundasınız."

"Biliyorum mösyö," diye yanıt verdi Monte Cristo; "bir ülkeye gitmek zorunda olduğum zaman kendime özgü yöntemlerle bir şeyler beklemek ya da korkmak zorunda kalabileceğim tüm insanları incelemeye başlarım, onları kendileri kadar hattâ belki de kendilerinden iyi tanımayı başarırım. Bu da, kim olursa olsun, kime işim düşerse düşsün kralın savcısının kesinlikle benden daha zor durumda kalacağı sonucunu doğurur."

"Bu da şu anlama geliyor," dedi Villefort duraksayarak, "insanın doğası zayıf olduğu için size göre her insan yanlışlar yapmıştır."

"Yanlışlar yapmıştır ya da... suç işlemiştir," diye kayıtsızca yanıt verdi Monte Cristo.

"Kardeşleriniz olarak tanımadığınız bu insanlar arasında, bunu siz söylemiştiniz," dedi Villefort hafif bozuk bir sesle, "sadece siz mi kusursuzsunuz?"

"Hayır, hiç de kusursuz değilim," diye yanıt verdi kont; "anlaşılması zor biriyim, hepsi bu. Ama konuşma hoşunuza gitmiyorsa konuyu kapatalım mösyö; sizin adaletinizden, sizin benim altıncı duyumdan korktuğunuzdan daha fazla korkmuyorum."

"Hayır, hayır mösyö," dedi Villefort sertçe, kuşkusuz geri adım atmış gibi görünmekten korkarak, "hayır! Parlak ve neredeyse soylu konuşmanızla beni alışılmış düzeylerin üstüne çıkardınız; artık konuşmuyoruz, bir konuda açıklamalar yapıyoruz. Bildiğiniz gibi kimbilir kaç din bilgini Sorbonne'daki kürsüsünde ya da kaç felsefeci tartışmaları sırasında zaman zaman birbirlerine korkunç gerçeklerden söz ediyorlar: Toplumsal din bilgisi ya da din felsefesi yaptığımızı düşünelim, ne kadar katı olursa olsun size şunu söyleyeceğim: Kardeşim, kibri bir yana bırakın; siz başkalarının üstündesiniz, ama sizin üstünüzde Tanrı var."

"Herkesin üstünde, mösyö!" diye Monte Cristo öyle derinden gelen bir sesle yanıt verdi ki Villefort elinde olmadan ürperdi. "Ben, kendilerini ezmeden önüne geçen birine karşı her zaman dikleşmeye hazır yılanlara, yani insanlara karşı kibirliyim. Ama bu kibri, beni bugünkü ben yapmak için hiçlikten çekip çıkaran Tanrı'nın önünde bu kibri bırakırım."

"O zaman size hayranım sayın kont," dedi, bu garip konuşma sırasında o zamana kadar mösyö dediği yabancıya karşı bu aristokrat kalıbı ilk kez kullanan Villefort. "Evet, söylediğim gibi, eğer gerçekten güçlüyseniz, gerçekten üstünseniz gerçekten aziz ya da nüfuz edilmezseniz, ki bunların aynı anlama geldiği konusunda haklısınız, kibirli olun mösyö; bu egemenlikler yasasıdır. Ama yine de bir tutkunuz var mı?"

"Bir tutkum oldu mösyö."

"Hangi tutku?"

"Herkesin hayatında bir kez başına gelen şey benim de başıma geldi, şeytan tarafından yeryüzünün en yüksek tepesine kaçırıldım; oraya varınca şeytan bana tüm dünyayı gösterdi ve daha önce İsa'ya söylediği gibi bana da şöyle dedi: 'Söyle bakalım insanoğlu, bana tapmak için ne istersin?' O zaman uzun uzun düşündüm, çünkü uzun süredir korkunç bir tutku içimi kemiriyordu; sonra ona yanıt verdim: 'Dinle, her zaman Yazgı'dan söz edildiğini duydum, ama ne onu ne de ona benzeyen hiçbir şey görmedim, bu da bana onun var olmadığını düşündürdü; Yazgı olmak istiyorum, çünkü dünyada en güzel, en büyük ve en yüce bildiğim şey ödüllendirmek ve cezalandırmak.' Şeytan başını eğdi ve içini çekti. 'Yanılıyorsun,' dedi, 'Yazgı vardır; sadece sen onu görmüyorsun, çünkü Tanrı'nın kızı olan Yazgı da babası gibi görünmezdir. Ona benzeyen hiçbir şey görmedin, çünkü Yazgı görünmez güçlerle hareket eder ve karanlık yollarda yürür; senin için tüm yapabileceğim seni bu Yazgı'nın görevlilerinden biri kılmak.' Pazarlık yapılmıştı; burada belki ruhumu yitirecektim, ama ne önemi vardı," dedi Monte Cristo, "pazarlık yeniden yapılacak olsaydı yine böyle davranırdım."

Villefort büyük bir şaşkınlıkla Monte Cristo'ya bakıyordu.

"Sayın kont," dedi, "ana babanız var mı?"

"Hayır, mösyö, dünyada tek başımayım."

"Yazık!"

"Neden?" diye sordu Monte Cristo.

"Çünkü kibrinizi paramparça edecek bir gösteriye tanık olabilirdiniz. Sadece ölümden korktuğunuzu söylemiştiniz değil mi?"

"Korktuğumu söylemedim, sadece ölümün beni durdurabileceğini söyledim."

"Ya yaşlılık?"

"Ben yaşlanmadan görevim sona erecek."

"Ya delilik?"

"Az kalsın deliriyordum, şu özdeyişi biliyorsunuz: *non bis in idem*[131] bu ceza yasası ile ilgili bir özdeyiştir ve bu nedenle sizin yetki alanınıza girer."

"Mösyö," dedi Villefort, "ölümden, yaşlılıktan, delilikten başka korkulacak şeyler de vardır: Örneğin beyin kanaması, sizi öldürmeden vuran ve yine de her şeyin sona erdiği beklenmedik bir felaket. Hâlâ sizsinizdir ama yine de artık siz değilsinizdir; Ariel gibi bir meleğe benzeyen siz artık Caliban gibi canavar, devinimsiz bir kitlesinizdir yalnızca; buna sadece, size söylediğim gibi insanların dilinde, beyin kanaması deniyor. Sayın kont, lütfen sizi anlayabilecek, sizin yanlışlarınızı ortaya koyabilecek bir hasımla karşılaşmayı

istediğiniz gün bu konuşmayı sürdürmek için benim evime geliniz, size babamı, Mösyö Noirtier de Villefort'u, Fransız Devrimi'nin en ateşli devrimcilerinden birini, yani en sağlam örgütünün hizmetine girmiş en parlak yüreğini göstereceğim, belki sizin gibi yeryüzünün tüm krallıklarını görmemiş ama en güçlülerinden birinin altüst edilmesine yardımcı olmuş bir adamı, sizin gibi Tanrı'nın değil Yüce Varlık'ın, Yazgının değil alınyazısının gönderdiklerinden biri olduğunu savlayan bir adamı; işte mösyö, beynin bir lobundaki bir kan damarının kopması, bir günde değil, bir saatte değil bir saniyede her şeyi mahvetti. Bir gün önce eski Jakoben, eski senatör, eski carbonaro[132] olan, giyotine gülen, topa gülen, hançere gülen Mösyö Noirtier, devrimlerle oynayan Mösyö Noirtier, Fransa'yı, kralın mat olması amacıyla sadece piyonların, atların ve kraliçenin ortadan kalkması gereken geniş bir satranç tahtası gibi gören Mösyö Noirtier, bu kadar korkutucu olan Mösyö Noirtier ertesi gün *şu zavallı Mösyö Noirtier*'ye, devinimsiz ihtiyara dönüştü, evin en zayıf varlığının, yani torunu Valentine'in isteklerine teslim edildi; sarsıntısızca tümüyle çürüyene kadar acı çekmeden yaşayacak dilsiz ve buz gibi bir kadavra."

"Heyhat! Mösyö," dedi Monte Cristo, "bu görüntü benim ne gözlerime ne de düşüncelerime uzak; benim biraz doktorluğum vardır ve meslektaşlarım gibi birçok kez canlı maddede ya da ölü maddede ruh aradım; ve Yazgı gibi ruhu da her ne kadar yüreğimle görsem de gözlerimle göremedim. Sokrates'ten, Seneca'dan, Augustinus'tan, Gall'den bu yana yüz yazar sizin biraz önce kurduğunuz benzerliği düzyazı ya da şiirle gösterdi. Ama yine de bir babanın acılarının oğlunun ruhunda çok büyük değişiklikler yapabileceğini kabul ediyorum. Geleceğim mösyö, mademki benim bunu yapmamı istiyorsunuz, alçakgönüllülüğüme yararı olması için, evinizi hüzne boğmuş olması gereken o korkunç görünümü seyretmeye geleceğim."

"Tanrı bana büyük bir ödünlemede bulunmamış olsaydı kuşkusuz öyle olacaktı. Mezara doğru sürüklenerek inen ihtiyara karşılık yaşama yeni başlayan iki çocuk var: İlk evliliğimi yaptığım Matmazel de Saint-Méran'dan olan kızım Valentine ve yaşamını kurtardığınız oğlum Édouard."

"Bu ödünlemeden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz mösyö?" diye sordu Monte Cristo.

"Şu sonucu çıkarıyorum mösyö," diye yanıt verdi Villefort, "tutkularına kapılıp yolunu şaşıran babam insan adaletinin eline düşmeden, ama Tanrı adaletinden de kaçamadan bazı yanlışlar yaptı ve bir tek kişiyi cezalandırmak isteyen Tanrı da sadece onu vurdu."

Monte Cristo, dudaklarında bir gülümseme ile, yüreğinin derinliklerinden, duyabilseydi Villefort'u kaçıracak bir çığlık attı.

"Hoşçakalın mösyö," dedi, epey zamandır kalkmış ve ayakta konuşmakta olan savcı; "sizden çok değerli, beni daha iyi tanıdığınızda umarım size de hoş gelebilecek bir anı ile ayrılıyorum, çünkü ben hiç de sıradan bir adam değilim, tam tersine. Zaten sonsuza kadar Madam de Villefort'un dostluğunu kazandınız."

Kont selam verdi ve Villefort'u sadece çalışma odasının kapısına kadar geçirmekle yetindi, Villefort arkasında iki uşak olduğu halde arabasına gitti, efendilerinin işareti üzerine uşaklar ona kapıyı açmak için acele ediyorlardı.

Krallık savcısı gözden kaybolduktan sonra, sıkışmış göğsünden zorlukla bir soluk alan Monte Cristo, "Haydi bakalım," dedi, "bu kadar zehir yeter, şimdi yüreğim zehirle dolu olduğuna göre panzehiri aramaya gidelim."

Çınlayan zile bir kez vurarak:

"Ben hanımefendinin yanına çıkıyorum," dedi Ali'ye; "yarım saat sonra araba hazır olsun!"

49
HAYDÉE

Yeni ya da daha doğrusu Monte Cristo Kontunun Meslay sokağında oturan eski tanıdıklarını anımsıyoruz: bunlar Maximilien, Julie ve Emmanuel idi.

Yapacağı bu güzel ziyaretin, geçireceği birkaç mutlu dakikanın, isteyerek kendini attığı cehennemin içine sızan bu cennet pırıltısının umudu, Villefort'u gözden yitirdiği andan başlayarak kontun yüzüne en sevimli dinginliği yaymıştı ve zilin sesine koşan Ali, çok ender rastlanan bir neşeyle parlayan yüzü görünce, efendisinin çevresinde uçuşurken gördüğünü sandığı güzel düşünceleri ürkütmemek için parmaklarının ucuna basarak, soluğunu tutarak dışarı çıkmıştı.

Öğle olmuştu: Kont Haydée'yi görmek için kendine bir saat ayırmıştı; o kadar uzun zaman acı çekmiş bu ruhun bir anda neşeyle dolması çok zordu; başka ruhların şiddetli heyecanlara hazırlanmaya ihtiyaçları olduğu gibi, onun da tatlı heyecanlara hazırlanmaya ihtiyacı vardı sanki.

Genç Yunanlı kadın, dediğimiz gibi, kontun dairesinden tümüyle ayrı bir dairedeydi. Bu daire baştan başa Doğu tarzında döşenmişti; yani, döşemeler kalın Türk halılarıyla kaplanmış, brokar kumaşlar duvarlar boyunca aşağı inmiş, her odaya odayı çepeçevre saran geniş bir divan konmuş, üstüne de kullananın isteğine göre yerlerini değiştirebileceği bir dizi yastık yerleştirilmişti.

Haydée'nin üç Fransız, bir Yunanlı hizmetçisi vardı. Üç Fransız kadın ilk odada, küçük altın bir zilin sesini duyunca koşmaya ve hanımının isteklerini üç hizmetçisine aktaracak kadar Fransızca bilen Rum kölenin emirlerini yerine getirmeye hazır bekliyorlardı, Monte Cristo onlara, Haydée'ye bir kraliçeye gösterilecek saygıyı göstermelerini öğütlemişti.

Genç kız dairesinin en arka odasındaydı; sadece yukardan aydınlatılmış, güneşin yalnızca pembe pencere camlarından içeri girdiği bir tür yuvarlak giyinme odasıydı burası. Yere, gümüş işlemeli mavi atlastan minderlerin üzerine uzanmış, divana yaslanmış, gevşek bir biçimde kıvırdığı sağ kolunu başına dolamış, sol kolu ile bir nargilenin mercan marpucunu dudaklarının arasına sıkıştırmıştı; marpuç, hafifçe içine çektiğinde aselbent suyundan geçirdiği kokulu buharı ağzına ulaştıran esnek hortumunun ucuna takılmıştı.

Doğulu bir kadın için çok doğal olan duruşu bir Fransız kadını için belki de biraz yapmacık bir işveydi.

Giyim kuşamına gelince Epeiroslu[133] kadınlarınki gibiydi, yani altın ve incilerle işlen-

miş burnu kıvrık iki küçük sandaletin içinde hareket ettikleri görülmese Paros mermerinden yapılmış sanılacak iki çocuk ayağını açıkta bırakan pembe çiçekler işlenmiş beyaz atlastan bir şalvar, mavi ve beyaz uzun çizgili, yırtmaçlı geniş kollu, gümüş ilikli, inci düğmeli bir ceket ve yürek biçimindeki açılmış kesimi boynunu ve göğsünün tüm üst bölümünü açıkta bırakan, göğsün altında üç elmas düğme ile iliklenen bir tür korse vardı üzerinde. Korsenin alt ve şalvarın üst kısmına gelince, bunlar Parisli zarif kadınlarımızı kıskandıracak rengarenk uzun ipek saçaklı kemerlerden birinin içinde kayboluyorlardı.

Başında yana yatmış, incilerle işlenmiş küçük altın bir başlık vardı, başlığın yana yatmış tarafına sıkıştırılmış lal rengi güzel bir doğal gül simsiyah saçlann arasında mavi gibi görünüyordu.

Yüzünün güzelliğine gelince, kadife gibi iri siyah gözleri, düz burnu, mercan dudakları ve inci gibi dişleri ile tipinin kusursuzluğu içinde tam bir Yunan güzeliydi.

Bu sevimli bütünlüğün üzerine, gençlik çağının tüm pırıltısı ve tüm kokusu sinmişti; Haydée on dokuz ya da yirmi yaşlarında olmalıydı.

Monte Cristo Yunanlı hizmetçiyi çağırdı ve Haydée'ye yanına girip giremeyeceğini sormasını istedi.

Yanıt olarak Haydée hizmetçiye kapının önünde asılı duran halıyı kaldırmasını işaret etti, kare biçimindeki kapı pervazı, uzanmış genç kızı güzel bir tablo gibi çerçeve içine aldı. Monte Cristo ilerledi.

Haydée nargileyi tutan kolunun dirseği üzerinde doğruldu ve konta elini uzatarak onu bir gülümsemeyle karşıladı:

"Neden," dedi, Sparta ve Atina kızlarının çınlayan sesiyle, "neden benden içeri girmek için izin istiyorsun? Artık benim efendim değil misin? Ben artık senin kölen değil miyim?"

Bu kez de Monte Cristo gülümsedi.

"Haydée," dedi, "biliyorsunuz ..."

"Neden bana her zamanki gibi *sen* demiyorsun?" diye onun sözünü kesti Yunanlı genç kız; "bir yanlış mı yaptım? O zaman beni cezalandır, ama *siz* diyerek değil."

"Haydée," dedi kont, "biliyorsun ki Fransa'dayız ve bu nedenle de özgürsün."

"Ne yapmak için özgür?" diye sordu genç kız.

"Beni bırakıp gitmek için."

"Seni bırakıp gitmek!.. seni neden bırakıp gideyim?"

"Ne bileyim ben? İnsanların arasına karışacağız."

"Ben kimseyi görmek istemiyorum."

"Karşına çıkacak güzel delikanlılar arasında hoşuna gidecek birini bulursan, ben çok haksızlık etmiş..."

"Şimdiye kadar senden güzel erkek görmedim ve sadece babamı ve seni sevdim."

"Zavallı çocuk," dedi Monte Cristo, "bu sadece babandan ve benden başka kimseyle konuşmadığından."

"İyi ya! neden başkalarıyla konuşmaya ihtiyacım olsun? Babam bana *neşem*, derdi, sen bana *aşkım* diyorsun, ikiniz de bana *çocuğum* diyorsunuz."

"Babanı anımsıyor musun Haydée?"

Genç kız gülümsedi.

"O burada ve burada," dedi elini gözlerinin ve kalbinin üzerine koyarak.

"Ya ben neredeyim?" diye sordu Monte Cristo gülümseyerek.

"Sen," dedi "sen her yerdesin."

Monte Cristo öpmek için Haydée'nin elini tuttu, ama saf çocuk elini çekti ve alnını uzattı.

"Şimdi Haydée," dedi Monte Cristo, "özgür olduğunu, kendinin efendisi olduğunu ve kraliçe olduğunu biliyorsun; giysinle kalabilir ya da onu istediğin gibi değiştirebilirsin; burada istediğin sürece kal, dışarı çıkmak istediğin zaman çık; senin için her zaman atları koşulmuş bir araba hazır bekleyecek; Ali ve Myrto her yere seninle birlikte gelecekler ve senin emrinde olacaklar; senden sadece tek bir şey rica edeceğim."

"Söyle."

"Doğumun konusundaki sırrı gizli tut, geçmişin hakkında tek söz etme; hiçbir zaman ne ünlü babanın ne de zavallı ananın adını an."

"Bunu sana daha önce de söylemiştim efendim, kimseyi görmeyeceğim."

"Dinle Haydée; belki de tamamen Doğu'ya özgü bu her şeyden elini eteğini çekmek Paris'te olanaksız hale gelecek: Roma'da, Floransa'da, Milano'da ve Madrid'de olduğu gibi Kuzey ülkelerimizin yaşamını öğrenmeye devam et; ister burada yaşamaya devam et ister Doğu'ya geri dön, bu her zaman işine yarayacaktır."

Genç kız nemli gözlerini konta doğru kaldırdı ve yanıt verdi:

"İster Doğu'ya geri dönelim, demek istiyorsun değil mi efendim?"

"Evet kızım," dedi Monte Cristo; "benim seni hiçbir zaman bırakıp gitmeyeceğimi iyi biliyorsun. Ağaç hiçbir zaman çiçeğini bırakıp gitmez, ağacı bırakıp giden her zaman çiçektir."

"Seni asla bırakmayacağım efendim," dedi Haydée, "çünkü sensiz yaşayamayacağımdan eminim."

"Zavallı çocuk! On yıl sonra ben ihtiyar olacağım, on yıl sonra sen hâlâ genç olacaksın."

"Babamın uzun beyaz sakalı vardı, bu benim onu sevmemi hiç de engellemedi; babam altmış yaşındaydı ve bana gördüğüm tüm delikanlılardan daha güzel görünüyordu."

"Peki, söyle bana, buraya alışabileceğine inanıyor musun?"

"Seni görecek miyim?"

"Her gün."

"Öyleyse daha ne isterim ki, efendim!"

"Senin canının sıkılmasından korkuyorum."

"Hayır efendim, çünkü sabahları senin geleceğini düşüneceğim, akşamları senin gelmiş olduğunu anımsayacağım; zaten yalnız kaldığımda anılarım var, uzaklardaki Olympos ve Pindos ile geniş ufukları, çok büyük manzaraları yeniden görüyorum; sonra yüreğimde insanın hiç sıkılmayacağı üç duygu var: Hüzün, aşk ve minnet."

"Sen Epeiroslu soylu bir kızsın Haydée, iyi yürekli ve şiirselsin, ülkende doğmuş tanrıçaların ailesinden geldiğin çok açık. İçin rahat olsun kızım, gençliğinin boşa gitmemesi için çalışacağım, çünkü sen beni nasıl baban gibi seviyorsan, ben de seni çocuğum gibi seviyorum."

"Yanılıyorsun efendim; babamı hiç de seni sevdiğim gibi sevmiyordum; sana olan aşkım başka türlü bir aşk: Babam öldü, ama ben ölmedim; oysa sen ölürsen ben de ölürüm."

Kont genç kıza büyük bir sevgiyle gülümseyerek elini uzattı; her zamanki gibi Haydée dudaklarını eline değdirdi.

Ve kont, Morrel ve ailesi ile yapacağı görüşmeye hazır halde, Pindaros'un şu dizelerini mırıldanarak dışarı çıktı:

"Gençlik bir çiçek, aşk da onun meyvesidir... Bu meyvenin yavaş yavaş olgunlaştığını gördükten sonra onu toplayan bahçıvana ne mutlu."

Emrettiği gibi araba hazırdı. Bindi ve araba her zamanki gibi dörtnala yola çıktı.

50
MORREL AİLESİ

Kont birkaç dakikada Meslay sokağı 7 numaraya geldi.

Ev beyaz ve iç açıcıydı, önünde, güzel çiçeklerden iki öbeğin yer aldığı bir avlu vardı.

Kont kapıyı açan kapıcının yaşlı Coclès olduğunu gördü. Ama anımsayacağımız gibi Coclès'in sadece bir gözü vardı ve dokuz yıldır bu göz önemli ölçüde zayıfladığından, Coclés kontu tanımadı.

Arabalar girişin önünde durmak için, çakıl ve deniz kabuklarından yapılmış bir havuzdan fışkıran küçük bir fıskiyeden kaçmak amacıyla dönmek zorunda kalıyorlardı, bu havuz mahallede oldukça kıskançlık uyandırmış ve eve *Küçük Versailles* adının verilmesine neden olmuştu.

Havuzda kırmızı ve sarı birçok balığın oynaştığını söylemeye gerek yok.

Mahzen ve mutfak katının üstünde yükselen evde giriş katının dışında iki kat daha ve bir de çatı katı bulunuyordu; gençler bu evi büyük bir atölye, bahçenin dibinde iki küçük ev ve bahçeden oluşan ekleriyle birlikte satın almışlardı. Emmanuel ilk bakışta bu yerleşim sayesinde kârlı küçük bir iş yapabileceğini anlamıştı; evi ve bahçenin yarısını kendisine ayırmış, sonra bir hat çekmişti, yani küçük evlerle birlikte kiraya verdiği atölyeler ve onlara düşen bahçe bölümü ile kendisi arasına bir duvar ördürmüştü; öyle ki kendisi oldukça önemsiz bir harcamayla orada yaşıyor ve Saint-Germain mahallesindeki bir konağın son derece titiz sahibi kadar kendi içine kapanabiliyordu.

Yemek odası meşedendi; salon maun ağacından ve mavi kadifedendi; yatak odası limon ağacından ve yeşil damaskoydu; bunun dışında, çalışmayan Emmanuel için bir çalışma odası, müzisyen olmayan Julie için bir müzik salonu vardı.

İkinci kat tümüyle Maximilien'e ayrılmıştı: Bu kat kız kardeşinin dairesinin tam bir kopyası gibiydi, yalnız yemek odası bilardo salonuna dönüştürülmüştü, Maximilien buraya arkadaşlarını getiriyordu.

Kontun arabası kapıda durduğunda, bahçenin girişinde purosunu içiyor ve atının tımarlanmasını denetliyordu.

Kapıyı, daha önce söylediğimiz gibi, Coclès açtı ve Babtistin yerinden uzanarak Mösyö ve Madam Herbault'nun, Mösyö Maximilien Morrel'in Monte Cristo Kontunu kabul edip edemeyeceklerini sordu.

"Monte Cristo Kontu!" diye bir çığlık attı Morrel purosunu atıp ziyaretçisini karşılamaya koşarak: "Onu her zaman kabul edebiliriz sanırım! Ah! verdiğiniz sözü unutmadığınız için bin kez teşekkür ederim sayın kontum."

Genç subay kontun elini öyle büyük bir dostlukla sıktı ki kontun gösterinin içtenliği konusunda yanılması olanaksızdı, ayrıca sabırsızlıkla beklendiğini ve candan bir yakınlıkla karşılandığını hissetti.

"Geliniz, geliniz," dedi Maximilien, "sizi eve ilk götüren ben olmak istiyorum; sizin gibi bir insanı hizmetçi haber vermemeli; kız kardeşim bahçesinde, solmuş gülleri kesiyor; eniştem, ondan altı adım ötede, iki gazetesini, *La Presse* ve *Les Débats*'yı okuyor, çünkü Mösyö Emmanuel'i görmek için Madam Herbault'nun görüldüğü her yerde dört metre yarıçapında bir alana bakmak yeter ve Politeknik Okulu'nda dedikleri gibi bu karşılıklıdır."

Ayak sesleri üzerine yirmi, yirmi beş yaşlarında, ipek bir sabahlık giymiş, özellikle fındık rengi bir gül fidanını özenle inceleyen genç bir kadın başını kaldırdı.

Bu, Thomson ve French firmasının temsilcisinin ona önceden bildirdiği gibi Madam Emmanuel Herbault olan bizim küçük Julie idi.

Julie yabancıyı görünce bir çığlık attı. Maximilien gülmeye başladı.

"Rahatsız olma kardeşim," dedi, "sayın kontum sadece iki üç gündür Paris'te, ama şimdiden bir Marais mirasyedisinin ne olduğunu biliyor, eğer bilmiyorsa sen bunu ona öğretirsin."

"Ah! Mösyö," dedi Julie, " sizi buraya getirmek, zavallı kız kardeşi için en küçük bir incelik göstermeyen erkek kardeşimin bir ihanetidir... Penelon!.. Penelon!.."

Bengal gül fidanı tarhını çapalamakta olan yaşlı bir adam çapasını yere attı ve kasketi elinde, çiğnediği tütünü o anda becerebildiği kadar yanaklarının içine saklayarak yaklaştı. Hâlâ gür saçlarında birkaç beyaz tutam, gümüş gibi parlıyordu, oysa bronz teni, canlı ve korkusuz gözleri ekvator güneşinde esmerleşmiş ve fırtınalarda kavrulmuş yaşlı denizciyi ele veriyordu.

"Bana seslenmiştiniz sanırım Matmazel Julie," dedi, "işte geldim."

Penelon patronunun kızına Matmazel Julie deme alışkanlığından vazgeçmemiş, ona hiçbir zaman Madam Herbault diyememişti.

"Penelon," dedi Julie, "Mösyö Maximilien beyefendiyi salona götürürken siz de Mösyö Emmanuel'e önemli bir ziyaretçimiz olduğunu haber veriniz."

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Beyefendi bir dakikalığına ortadan kaybolmama izin verirler değil mi?"

Ve kontun iznini beklemeden küçük bir ağacın arkasına koştu ve yandaki bir yoldan eve yollandı.

"Ah! sevgili Mösyö Morrel," dedi Monte Cristo, "üzüntüyle fark ediyorum ki ailenizde bir karışıklığa neden oldum."

"Bakın işte mösyö," dedi Maximilien gülerek, "şurada ceketini redingotla değiştirecek olan kocayı görüyor musunuz? Ah! Meslay sokağı sizi tanıyor, haberinizi almışlardır, buna inanmanızı rica ediyorum."

"Burada mutlu bir aileniz var gibi geliyor bana," dedi kont kendi düşüncesine yanıt vererek.

"Ah! evet, bu konuda güvence veririm sayın kontum; ne yaparsınız? Mutlu olmaları için hiçbir eksikleri yok: Gençler, neşeliler, birbirlerini seviyorlar ve yirmi beş bin liralık gelirleriyle Rothschildların zenginliğine sahip olduklarını sanıyorlar. Oysa, büyük servetler edinecek çok fırsatlar çıktı önlerine."

Monte Cristo öylesine tatlı bir sesle, "Yirmi beş bin liralık gelir yine de az," dedi ki, şefkatli bir babanın sesiymişçesine Maximilien'in yüreğine işledi; "ama gençlerimiz burada kalmayacaklardır, onlar da milyoner olacaklardır. Enişteniz beyefendi avukat mı... doktor mu?"

"O tüccardı sayın kontum ve zavallı babamın evini almıştı. Mösyö Morrel beş yüz bin franklık bir servet bırakarak öldü; yarısı benim oldu yarısı da kız kardeşimin, çünkü biz iki kardeştik. Onunla evlendiğinde soylu dürüstlüğünden, büyük zekasından ve lekesiz ününden başka bir varlığı olmayan kocası, karısı kadar bir servete sahip olmak istedi. İki yüz elli bin frank biriktirinceye kadar çalıştı; bunun için altı yıl yetti. Bu kadar çalışkan, bu kadar birbirine bağlı, yetenekleriyle en büyük servetleri hak eden, babadan kalan firmanın geleneklerinden hiçbirini değiştirmek istemeyen ve yenileştiricilerin iki üç yılda yapabileceklerini yapmak için altı yıllarını veren bu gençlerin görünümü yemin ederim çok dokunaklıydı sayın kontum; yardımları onca yürekli bir özveriyle geri çevirmeleri Marsilya'da büyük ses getirdi. Sonunda bir gün borçlarının hepsini ödeyen Emmanuel karısının karşısına çıktı.

"'Julie,' dedi, 'işte Coclès'in bana verdiği ve kazancımızın sınırı olarak saptadığımız iki yüz elli bin frankı tamamlayan son yüz franklık tomar. Bundan sonra yetinmemiz gerekecek olan bu kadar az para seni mutlu edebilecek mi? Dinle, firma yılda bir milyonluk iş yapar ve kırk bin frank kâr getirebilir. Eğer istersek bir saat sonra firmayı üç yüz bin franka satabiliriz, işte Mösyö Delaunay'in kendisininkiyle birleştirmek istediği işletmemizin karşılığında bize üç yüz bin frank vereceğini gösteren mektup. Ne yapacağımıza sen karar ver.'

"'Dostum,' dedi kız kardeşim, 'Morrel firmasını ancak bir Morrel işletebilir. Babamızın adını yazgının kötü şansından sonsuza kadar kurtarmak üç yüz bin franka değmez mi?'

"'Ben de böyle düşünüyordum,' diye yanıt verdi Emmanuel, 'yine de senin görüşünü almak istedim.'

"'İşte dostum. Tüm alacaklarımızı aldık, tüm borçlarımız ödendi; bu on beş günlük hesabın altına bir çizgi çizebilir ve dükkanı kapatabiliriz; çizgiyi çizelim ve dükkanı kapatalım.'

"Söylenen hemen o anda yapıldı. Saat üçtü: Üçü çeyrek geçe iki geminin geçişini sigortalatmak için bir müşteri geldi; bu peşin on beş bin franklık net bir kâr demekti.

"'Mösyö,' dedi Emmanuel, 'bu sigorta için meslektaşımız Mösyö Delaunay'e başvurunuz. Biz işi bıraktık.'

"'Ne zaman?' diye sordu şaşıran müşteri.

"'On beş dakika önce.'

"İşte mösyö," diye devam etti Maximilien gülümseyerek, "kız kardeşimin ve eniştemin nasıl sadece yirmi beş bin liralık gelirleri olduğunun öyküsü."

Maximilien kontun yüreğini giderek ferahlatan anlatısını henüz bitirmişti ki başında bir şapka ve redingot giymiş olarak Emmanuel göründü. Ziyaretçinin değerini bilen biri gibi kontu selamladı; konta çitle çevrili çiçekli küçük alanı gezdirdikten sonra onu eve götürdü.

Salon, doğal kulpları olan büyük bir Japon vazosunun içine zar zor sığdırılmış çiçeklerle mis gibi kokmuştu. Julie çok iyi giyinmiş, saçlarını sevimli bir biçimde taramış olarak –tüm bu güç işleri on dakikada yapmıştı– kontu karşılamak üzere geldi.

Yandaki kuşhaneden kuş sesleri duyuluyordu; yoz abanoz ağaçlarının dalları ve pembe akasyalar salkımlarıyla mavi kadife perdeleri çevreliyorlardı: Bu küçük barınakta kuş seslerinden ev sahiplerinin gülüşüne kadar her şey dinginlik kokuyordu.

Eve girdiğinden bu yana kontun içi bu mutlulukla dolmuştu; ilk güzel sözlerden sonra kesilmiş olan konuşmayı yeniden başlatmasını beklediklerini unutarak sessiz ve dalgın kalakalmıştı.

Neredeyse uygunsuz düşecek bu sessizliğin farkına vardı ve dalgınlığından sıyrılmaya çalışarak:

"Madam," dedi, "sizi, burada rastladığım mutluluğa ve huzura alışmış olan sizi şaşırtmış olması gereken heyecanımı bağışlayınız; ama benim için bir insanın yüzünde mutluluğu görmek o kadar yeni bir şey ki size ve kocanıza bakmaktan kendimi alamıyorum."

"Gerçekten de çok mutluyuz mösyö," diye yanıt verdi Julie; "o kadar uzun zaman acı çektik ki, çok az kişi mutluluğu bizim kadar pahalıya satın almıştır."

Kontun yüz çizgilerinde merak belirdi.

"Ah! geçen gün Château-Renaud'nun size söylediği gibi bu bir aile öyküsü," dedi Maximilien, "çok bilinen mutsuzlukları ve görkemli sevinçleri görmeye alışık olan sizin için sayın kontum, bu aile tablosunda ilginç çok az şey olacaktır. Her ne kadar bu küçük çerçeve içinde kalmış olsalar da, biraz önce Julie'nin size söylediği gibi, çok büyük acılar çektik..."

"Tanrı herkese yaptığı gibi, acılarınızı avutacak bir şey yaptı mı?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet sayın kontum," dedi Julie; "bunu yaptığını söyleyebiliriz, çünkü bizim için ancak seçkin kullarına yapacağı şeyi yaptı; bize meleklerinden birini gönderdi."

Kont yanaklarına kadar kızardı, heyecanını saklamak için mendilini ağzına götürerek öksürdü.

"Lal rengi bir beşikte doğup hiçbir zaman bir şey istemeyenler yaşama mutluluğunun ne olduğunu bilmezler," dedi Emmanuel; "hayatları hiçbir zaman öfkeli denize atılmış dört tahtaya bağlı olmamış insanlarda açık bir gökyüzünün değerini bilmezler."

Monte Cristo ayağa kalktı, sesinin titremesinden onu huzursuz eden heyecan anlaşılabileceği için, hiç yanıt vermeden yavaş yavaş salonda dolaşmaya başladı.

"Eli açıklığımız sizi güldürüyor sayın kontum," dedi gözleriyle Monte Cristo'yu izleyen Maximilien.

"Hayır, hayır," diye yanıt verdi Monte Cristo rengi atmış bir halde, bir eliyle kalp atışlarını bastırıp öbür eliyle genç adama, altında, siyah kadife bir yastığa büyük bir özenle yerleştirilmiş ipek bir kesenin olduğu kristal bir lamba karpuzunu gösteriyordu. "Kendi kendime içinde sanırım hem bir kağıt hem de oldukça güzel bir elmas bulunan bu kesenin ne işe yaradığını soruyordum sadece."

Maximilien hemen ciddileşti ve yanıt verdi:

"Bu, sayın kontum, aile servetimizin en değerli parçasıdır."

"Gerçekten de bu elmas çok güzel," dedi Monte Cristo.

"Ah! bu elmas her ne kadar yüz bin frank ediyorsa da kardeşim size onun fiyatından söz etmiyor sayın kontum; o size sadece bu kesenin içindeki eşyaların biraz önce sözünü ettiğimiz meleğin kutsal işaretleri olduğunu söylemek istiyor."

"İşte anlayamadığım ama yine de sormamam gereken bir şey madam," dedi Monte Cristo eğilerek; "beni bağışlayınız, saygısızlık etmek istememiştim."

"Saygısızlık mı dediniz? Ah! tam tersi sayın kontum, bize bu konuyu açma fırsatını vererek bizi öyle mutlu ettiniz ki! Eğer bu kesenin bize anımsattığı güzel olayı bir sır gibi saklasaydık onu böyle gözler önüne sermezdik. Ah! bize iyilik yapan yabancının yüreğini titretip bizi kendi varlığından haberdar etmesini sağlamak için bunu tüm evrene açıklayabilmek isterdik."

"Ah! demek öyle!" dedi Monte Cristo boğuk bir sesle.

"Mösyö," dedi Maximilien kristal lamba karpuzunu kaldırıp ipek keseyi dinsel bir biçimde öperek, "babamı ölümden, bizi iflastan, adımızı utançtan kurtaran bir adamın, biz sefalete ve gözyaşına mahkum zavallı çocuklar iken bizi bugün insanların mutluluğumuza hayranlıkla baktıklarını gördüğümüz kişiler yapan adamın eli değdi buna; bu mektup, –Maximilien kesenin içinden bir pusulayı çıkararak konta gösterdi– bu mektup babamın çok umutsuz bir karar aldığı gün o yabancı tarafından yazıldı, bu elmas bu cömert yabancı tarafından kız kardeşime çeyiz olarak verildi."

Monte Cristo mektubu aldı ve tanımlanamaz bir mutluluk ifadesiyle okudu; bu, okuyucularımızın bildiği gibi Julie'ye yazılmış, Denizci Simbad olarak imzalanmış olan pusulaydı.

"Yabancı mı dediniz? Size böyle bir iyilik yapan adam sizin için yabancı biri olarak mı kaldı?"

"Evet mösyö, hiçbir zaman elini sıkma mutluluğuna erişemedik; Tanrı'dan böyle bir lütuf istemek yine de suç değil," dedi Maximilien; "ama bu serüvende hâlâ anlayamadığımız gizemli bir yan kaldı; her şey bir sihirbazınki gibi güçlü görünmez bir el tarafından yönetildi."

"Ah!" dedi Julie, "bir gün dokunduğu bu keseyi öptüğüm gibi o eli de öpme umudumu hiç yitirmedim. Dört yıl önce Penelon Trieste'deydi: Penelon, sayın kontum, elinde çapayla gördüğünüz, ikinci lostromo iken bahçıvan olan yürekli denizcidir. İşte Penelon

Trieste'deyken rıhtımda bir yata binmek üzere olan bir İngiliz görmüş, söylediğine göre 5 Haziran 1829'da babama gelen, 5 Eylül'de bana bu mektubu yazan kişiyi tanımış ama onunla konuşmaya cesaret edememiş."

"Bir İngiliz!" dedi Monte Cristo, dalgın ve Julie'nin her bakışından kaygılanarak; "bir İngiliz mi dediniz?"

"Evet," dedi Maximilien, "bize Roma'daki Thomson ve French firmasının temsilcisi gibi gelen bir İngiliz. İşte geçen gün Mösyö de Morcerf'in evinde Thomson ve French'in sizin bankacılarınız olduğunu söylediğinizde yüreğimin yerinden oynamasının nedeni. Tanrı aşkına mösyö, bunlar, söylediğimiz gibi, 1829'da oldu; bu İngiliz'i tanıyor musunuz?"

"Ama siz bana Thomson ve French firmasının size böyle bir hizmet yaptığını sürekli olarak yadsıdığını söylememiş miydiniz?"

"Evet."

"O zaman bu İngiliz, babanıza, onun bile unuttuğu bir iyiliğin karşılığı olarak, böyle bir bahaneyle yardım eden bir adam olamaz mı?"

"Her şey olabilir mösyö, böyle bir durumda mucize bile olabilir."

"Adı neydi?" diye sordu Monte Cristo.

"Pusulanın altına attığı imzadakinden başka bir ad bırakmadı: Denizci Simbad," diye yanıt verdi konta büyük bir dikkatle bakan Julie.

"Bu kuşkusuz bir ad değil, bir takma ad."

Sonra Julie ona daha büyük bir dikkatle baktığı ve sesinin tınısından bir şeyler çıkarmaya ve anlamaya çalıştığı için:

"Acaba," diye devam etti, "bu aşağı yukarı benim boyumda, belki biraz daha uzun, biraz daha ince, boynuna dolanmış kalın bir kravatı olan düğmeli, korse gibi daracık giysili, elinde hep bir kalem olan bir adam değil mi?"

"Ah! onu tanıyor musunuz?" diye bağırdı Julie gözleri sevinçten parlayarak.

"Hayır," dedi Monte Cristo, "sadece tahmin ediyorum. Lord Wilmore adında birini tanımıştım," böyle cömertlikler saçardı.

"Ama kendini açığa vurmadan, herhalde."

"Minnettarlığa inanmayan garip bir adamdı."

"Ah!" diye bağırdı Julie, ellerini kavuşturup soylu bir vurguyla, "neye inanıyordu o zaman zavallı?"

"En azından onu tanıdığım dönemde," dedi Monte Cristo, "buna inanmıyordu, ruhun deriliklerinden gelen bu sesin insanın duygularını altüst edeceğine inanmıyordu; ama o zamandan bu yana belki de minnettarlığın var olduğunun bir kanıtını görmüştür."

"Siz bu adamı tanıyor musunuz?" diye sordu Emmanuel.

"Ah! eğer onu tanıyorsanız mösyö," diye bağırdı Julie, "söyleyiniz, söyleyiniz, bizi ona götürebilir misiniz? Bize onu gösterebilir misiniz? Nerede olduğunu söyleyebilir misiniz? Söyle Maximilien, söyle Emmanuel; eğer onu bir gün bulsaydık yüreğin bir belleği olduğuna inanırdı."

Monte Cristo iki damla yaşın gözlerinden süzüldüğünü hissetti; salonda birkaç adım daha attı.

"Tanrı aşkına mösyö," dedi Maximilien, "bu adam hakkında bir şey biliyorsanız, bildiklerinizi bize söyleyiniz!"

"Heyhat!" dedi Monte Cristo sesindeki heyecanı bastırarak, "eğer size iyilik yapan Lord Wilmore ise korkarım onu hiçbir zaman bulamayacaksınız. Ondan, iki ya da üç yıl önce Palermo'da ayrıldım, en masalsı ülkelere gidiyordu; bir gün oralardan geri dönebileceğinden kuşkuluyum."

"Ah! Mösyö çok acımasızsınız!" diye bağırdı Julie dehşetle.

Ve genç kadının gözleri yaşlarla doldu.

"Madam," dedi kont ciddi bir biçimde, Julie'nin yanaklarından yuvarlanan inci gibi iki damla gözyaşını gözleriyle izleyerek, "eğer Lord Wilmore burada gördüklerimi görmüş olsaydı yaşamı sevecekti, çünkü döktüğünüz gözyaşları onu insanlarla barıştıracaktı."

Ve elini Julie'ye uzattı, o da kontun bakışı ve ses tonundan coşmuş olarak elini konta uzattı.

"Ama bu Lord Wilmore," dedi son bir umutla, "onun bir ülkesi, bir ailesi, ana babası vardı, biliniyordu değil mi? Acaba biz onları..."

"Ah! hiç aramayınız madam," dedi kont, "ağzımdan kaçan sözlere bakarak tatlı düşler kurmayınız. Hayır Lord Wilmore belki de aradığınız adam değil: O benim dostumdu, tüm sırlarını bilirdim, bana bunu anlatmış olmalıydı."

"Size hiçbir şey söylemedi mi?" diye bağırdı Julie.

"Hiçbir şey."

"Sizi kuşkulandıracak bir sözcük bile mi?"

"Hiçbir zaman."

"Ama onu hemen tanıdınız."

"Ah! biliyorsunuz... böyle durumlarda tahmin edilir."

"Kardeşim, kardeşim," dedi Maximilien kontun yardımına koşarak, "mösyö haklı. Sevgili babamızın sık sık bize söylediği şeyi anımsa: Bize bu iyiliği yapan bir İngiliz değil."

Monte Cristo ürperdi.

"Babanız... Mösyö Morrel... size bunu mu söylüyordu?"

"Babam, bu olayda bir mucize görüyordu. Babam bizim için mezarından çıkmış iyiliksever birinin varlığına inanıyordu. Ah! dokunaklı boşinanç, mösyö, ben bunlara hiç inanmamakla beraber o soylu yürekteki bu inancı yıkmayı hiç istemedim. Birçok kez alçak sesle çok sevgili bir dostun adını, yitirilmiş bir dostun adını söyleyerek düşlere daldı; ölmek üzereyken, sonsuzluğa yaklaşmak aklına mezardan esinler getirdiğinde, o zamana dek sadece kuşku olarak kalmış bu düşünce bir kanı haline geldi ve ölürken söylediği son sözler şunlar oldu: 'Maximilien, o Edmond Dantès'ti!'"

Kontun birkaç dakikadan beri artan solgunluğu bu sözler üzerine ürkütücü bir hal aldı. Tüm kanı kalbine hücum etmişti, konuşamıyordu; saatin kaç olduğunu unutmuş gi-

bi saatine baktı, şapkasını aldı, Madam Herbault'ya ani ve rahatsız bir biçimde saygılarını sundu ve Emmanuel ve Maximilien'in elini sıkarak:

"Madam," dedi, "ara sıra size saygılarımı sunmak için gelmeme izin veriniz. Evinizi seviyorum ve beni kabul ettiğiniz için size minnettarım, çünkü uzun yıllardır ilk kez kendimi unuttum."

Ve acele adımlarla çıktı gitti.

"Bu Monte Cristo Kontu tuhaf bir adam," dedi Emmanuel.

"Evet," diye yanıt verdi Maximilien, "ama sanırım çok iyi bir yüreği var ve bizi sevdiğinden eminim."

"Ya ben!" dedi Julie, "sesi yüreğime işledi, iki üç kez sanki sesini daha önce duymuşum gibi geldi bana."

51
PYRAMOS VE THISBE[134]

Zengin Faubourg Saint-Honoré'nin dikkat çekici konutları arasında bulunan güzel bir konağın arkasında, bu mahallenin üçte ikisini kaplayan geniş bir bahçe uzanır, ilkbahar geldiğinde, aralarında XIII. Louis zamanından bir demir parmaklık bulunan dörtgen biçiminde iki duvar ayağının üstüne karşılıklı konmuş yivli taştan iki saksıya, kale gibi yüksek bu büyük duvarları aşan sık kestane ağaçlarının pembe ve beyaz çiçekleri düşer.

Konağın sahiplerinin kullanım alanı olarak, mahalleye bakan ağaçlı avlu ve eskiden konuta bitişik bir dönüm çok güzel sebze bahçesine açılan bu parmaklığın sınır oluşturduğu bahçeyle yetindiklerinden bu yana bu görkemli giriş, iki vazoda büyüyen, ebruli ve lal rengi yaprakları rüzgarda sallanan olağanüstü güzel sardunyalara karşın, kullanılmamaktaydı. Ama vurgun canavarı bu sebze bahçesinin ucuna bir hat çekmiş yani bir sokak oluşturmuştu; ve daha oluşmadan önce parlak demirden bir levha sayesinde bir isme kavuşmuş olan bu sokağa binalar yapmak ve Faubourg Saint-Honoré adındaki Paris'in bu candamarı ile yarışmak için bu sebze bahçesinin satılması düşünülüyordu.

Ama vurgun söz konusu olduğunda, insan ister, para yapar; yeni yol doğmadan öldü, sebze bahçesini alan, parasını son kuruşuna kadar ödedikten sonra onu istediği fiyata satamadı ve bir türlü yakalayamadığı fiyat artışını beklerken günün birinde geçmiş zararlarını ve yerinde sayan anaparasını karşılamaktan çok uzak da olsa bu alanı yılda beş yüz franka bostancılara kiralamakla yetindi.

Bu yüzde yarım faiz getiren bir paraydı, birçok kişinin yüzde elli faiz aldığı ve paranın çok az gelir getirdiğini söylediği akıp giden zaman içinde bu çok bir şey değildi.

Yine de, söylediğimiz gibi, eskiden sebze bahçesine açılan demir parmaklık kullanılmamaktaydı, pas zıvanaları kemirmişti; dahası da vardı: pis bostancılar adi bakışlarıyla aristokrat alanın içini kirletmesinler diye parmaklıkların üstüne levhalardan yapılmış altı ayak yüksekliğinde bir bölme konmuştu. Doğruyu söylemek gerekirse levhalar kaçamak bakışların aralıklardan kayamayacağı kadar iyi birleştirilmemişlerdi; ama bu ev bu yersiz davranışlardan hiç korkmayacak kadar ciddi bir evdi.

Bu sebze bahçesinde lahana, havuç, turp, bezelye ve kavun yerine bu terk edilmiş yerin hâlâ düşünüldüğünü gösteren tek tarım ürünü olan büyük yoncalar bitmişti. Tasarlanan sokağa açılan küçük alçak bir kapı, çoraklığı nedeniyle kiracılarının terk ettiği ve sekiz günden bu yana eskiden olduğu gibi yüzde yarım getireceğine artık hiçbir şey getir-

meyen, duvarlarla çevrili bu alana girişi sağlıyordu.

Konak tarafında, sözünü ettiğimiz kestane ağaçları duvarları örtüyordu, ama bu, gür ve çiçekli başka ağaçların hava almak için can atan dallarının onların arasından geçmesini engellemiyordu. Ancak sürekli serin oluşu, ışığın geçebileceği kadar gürleşmiş yaprakların olduğu bir köşede bahçe sandalyeleri ve geniş taş bir bank, burasının bir toplantı yeri ya da yüz adım ötede kendisini saran yeşillikten surların arasından ancak fark edilebilen, konağın halkının sevdiği bir köşe olduğunu gösteriyordu. Ve güneşin gelmeyişi, yazın en sıcak günlerinde bile serin oluşu, kuşların cıvıltısı, evden ve sokaktan, yani işlerden ve gürültüden uzak oluşu düşünüldüğünde mal sahiplerinin bu gizemli yerin seçiminde ne kadar haklı olduğunu gösteriyordu.

İlkbaharın, Paris'te oturanlara hâlâ bahşettiği en sıcak günlerden birinde akşama doğru, bu taş bankın üzerinde bir kitap, bir güneş şemsiyesi, bir iş sepeti ve işlenmesine başlanmış patiska bir mendil duruyordu; bu bankın biraz uzağında, parmaklığın yanında, levhaların önünde ayakta durmuş, gözünü duvarın kafeslerine uydurmuş genç bir kadın, aralıktan görülen şu bildiğimiz ıssız bahçeye bakıyordu.

Aynı anda bu arsanın küçük kapısı sessizce kapandı ve uzun boylu, güçlü kuvvetli, ham bezden bir gömlek giymiş, kadife kasketli ama son derece bakımlı sakalı, bıyıkları ve siyah saçları bu halk kılığı ile pek uyuşmayan genç bir adam, kimsenin onu gözetlemediğinden emin olmak için çevresine hızla bir göz attıktan sonra, bu kapıdan geçti ve arkasından kapıyı kapayarak hızlı adımlarla parmaklığa doğru yürüdü.

Genç kadın beklediği kişiyi, hiç ummadığı bu kılıkta görünce korktu ve geriye kaçtı.

Yine de genç adam kapının aralıklarından sadece âşıklara özgü bir gözle, beyaz bir elbisenin ve mavi uzun bir kemerin dalgalandığını görmüştü. İnce duvara doğru ilerledi ve ağzını açıklığa dayayarak:

"Korkmayınız Valentine," dedi, "benim."

Genç kız yaklaştı.

"Ah! Mösyö," dedi, "neden bugün bu kadar geciktiniz? Birazdan akşam yemeği yiyeceğimizi, bahaneler bulmak zorunda kaldığımı, beni gözetleyen üvey annemden, beni ispiyonlayan oda hizmetçimden, bana işkence eden erkek kardeşimden kurtulmak ve buraya sanırım bitmesi uzun sürmeyecek işimi işlemeye gelmek için nasıl kurnaz davranmam gerektiğini bilmiyor musunuz? Sonra geciktiğiniz için özür dilemeniz bitince giymekten hoşlandığınız ve benim az kalsın sizi tanıyamayacak olmama yol açan bu yeni giysinizin ne olduğunu bana söylersiniz."

"Sevgili Valentine," dedi genç adam, "size sözünü etmeye cesaret edemeyeceğim kadar büyük size duyduğum aşk, yine de sizi her gördüğümde, yanımda olmadığınız zamanlar kendi sözlerimin yankısı yüreğimi tatlı tatlı okşasın diye size taptığımı söylemeye ihtiyaç duyuyorum. Şimdi beni azarladığınız için teşekkür ederim: Azarlamanız çok sevimliydi, çünkü bana, beni beklediğinizi demeye cesaret edemeyeceğim ama, beni düşündüğünüzü kanıtlıyor. Gecikmemin ve kılık değiştirmemin nedenini bilmek istiyorsunuz; bunları size söyleyeceğim ve umarım hoş görürsünüz: Yeni bir yaşam biçimi seçtim."

"Yaşam biçimi mi!.. Ne demek istiyorsunuz Maximilien? Bizimle ilgili şeyleri böyle şakaya almanız için yeteri kadar mutlu muyuz?"

"Ah! Tanrı beni yaşamım demek olan şeyi şakaya almaktan korusun," dedi genç adam; "ama savaş meydanlarında koşan ve duvarlardan atlayan biri olmaktan yorulduğum için, geçen gün bende babanızın beni bir gün hırsız olarak yargılatacağı gibi korkunç bir düşüncenin doğmasına yol açıp beni korkuttuğunuz için, üstelik bu durum tüm Fransız ordusunun saygınlığını lekeleyeceği için, kuşatacak en küçük bir kale, savunulacak en küçük bir korugan olmayan bu toprak parçasının çevresinde dönüp durduğumu görmekten şaşırmaları olasılığından da en az o kadar koktuğum için, bir sipahi komutanı olan ben, sebze yetiştiricisi olmayı seçtim ve mesleğime göre bir kılığa büründüm."

"Aman! Ne delilik!"

"Tam tersine, bu sanırım hayatımda yaptığım en akıllıca şey, çünkü bu bize büyük bir güvenlik sağlıyor."

"Pekala, açıklayınız bakalım."

"Olur! Gidip bu çitle çevrilmiş toprağın sahibini buldum; eski kiracılarla sözleşme sona ermişti, ben de burasını yeniden kiraladım. Gördüğünüz tüm bu iri yoncalar bana ait Valentine; hiçbir şey beni bu otların arasında bir kulübe yapıp bundan sonra sizden yirmi adım ötede yaşamaktan alıkoyamaz. Ah! sevinçten ve mutluluktan içim içime sığmıyor. Bunu ödeyebileceğimi düşünemiyorsunuz, değil mi Valentine? Bu olanaksız, değil mi? Pekala, tüm bu büyük mutluluk, tüm bu sevinç, tüm bu neşe, hayatımın on yılını verebileceğim tüm bunlar bana kaça maloluyor bilin bakalım?... Yılda beş yüz bin franka, üç ayda bir ödeme koşuluyla. Görüyorsunuz, artık korkacak hiçbir şey yok. Burada evimdeyim, merdivenimi duvarıma dayar ve üstünden bakabilirim, bir devriyenin gelip beni rahatsız etmesinden korkmadan, gururunuz sırtına bir gömlek giymiş, başına bir kasket takmış zavallı bir gündelikçi işçinin ağzından sevgi sözcüğünün çıktığını duymaktan gocunmadıkça, size sizi sevdiğimi söyleme hakkına sahibim."

Valentine küçük bir sevinç çığlığı attı; sonra birden:

"Heyhat! Maximilien," dedi hüzünle, kıskanç bir bulut gelip, yüreğini aydınlatan güneş ışığını örtmüş gibi, "şimdi daha özgür olacağız, mutluluğumuz insanüstü girişimlere yöneltecek bizi; güvenliğimizi kötüye kullanacağız ve bu güvenlik bizi yanlış yola götürecek."

"Bana, sizi tanıdığımdan beri her gün düşüncelerimi ve yaşamımı sizin düşüncelerinize ve yaşamınıza bağlamış olan bana, bunu nasıl söyleyebilirsiniz dostum? Kim sizde bana karşı güven uyandırdı? Mutluluğum değil mi? Bana, belli belirsiz bir içgüdüye dayanarak tehlikeyle karşılaşacağınızı söylediğinizde hizmetinizde olmaktan başka bir karşılık beklemeden kendimi size adadım. O zamandan bu yana, bir sözcük ya da bir hareketle, sizin için ölmekten mutlu olacak kişiler arasında beni seçmiş olduğunuz için pişmanlık duyma fırsatı verdim mi size? Bana Mösyö d'Épinay ile nişanlandığınızı, babanızın bu birlikteliği istediğini, yani bunun kesin olduğunu söylediniz, zavallı çocuk, çünkü Mösyö de Villefort'un istediği her şey kesinlikle olur. O zaman her şeye hazırlıklı olarak gölgede kal-

dım, kendi isteğimle değil, sizinkiyle de değil, olayların, yazgının, Tanrı'nın isteğiyle, ama yine de beni seviyorsunuz, bana acıdınız, Valentine ve bunu bana söylediniz; zaman zaman bana yinelemenizi istediğim, bana her şeyi unutturan bu tatlı sözler için sağolun."

"İşte sizi yüreklendiren şey Maximilien, işte benim yaşamımı hem çok güzel hem de çok mutsuz yapan şey, öyle ki çoğu zaman, üvey annemin katılığının ve kendi oğlunu körü körüne üstün tutmasının eskiden bana verdiği acının mı yoksa sizi görmekten duyduğum tehlikelerle dolu mutluluğun mu, hangisinin benim için daha iyi olduğunu kendi kendime soruyorum."

"Tehlike mi!" diye bağırdı Maximilien; "bana bu kadar acımasız ve bu kadar haksız bir sözü nasıl söyleyebilirsiniz? Hiç benden daha uysal bir köle gördünüz mü? Kimi zaman sizinle konuşmama izin verdiniz Valentine, ama sizi izlememi yasakladınız; boyun eğdim. Bu çitle örülmüş alana girmenin, bu kapı aralığından sizinle konuşmanın, sonunda sizi görmeden çok yakınınızda olmanın yolunu bulduğumdan beri, söyleyin bana, hiç parmaklıkların arasından giysinizin eteğine dokunmayı istedim mi sizden? Benim gençliğim ve gücüm karşısında gülünç bir engel olan bu duvarı aşmak için bir adım attım mı hiç? Hiç katılığınıza sitem ettim mi, yüksek sesle bir istek belirttim mi? Bir geçmiş zaman şövalyesi gibi sözüme sıkı sıkıya bağlı kaldım. Sizi haksız bulmamam için en azından bunu itiraf ediniz."

"Doğru," dedi Valentine, iki levha arasına ince uzun parmaklarından birini uzattı, Maximilien de dudaklarını bu parmağa değdirdi; "doğru, siz onurlu bir dostsunuz. Ama sonuçta siz de sadece kendi çıkar duygunuzla hareket ettiniz sevgili Maximilien; kölenin çok şey istediği gün her şeyi yitireceğini biliyordunuz. Siz bana, dostu olmayan bana, babamın unuttuğu bana, üvey annemin ezdiği bana, avunmak için sadece hareketsiz, dilsiz, buz gibi, eliyle elimi sıkamayan, benimle sadece gözleriyle konuşan, kuşkusuz yüreği, kalan sıcaklığıyla benim için çarpan bir ihtiyardan başka kimsesi olmayan bana, bir erkek kardeşin dostluğunu vaat ettiniz. Beni benden daha güçlü olan herkesin düşmanı ya da kurbanı yapan ve bana destek ve dost olarak bir kadavra veren yazgının acı alayı bu. Ah! gerçekten de Maximilien, size yineliyorum, çok mutsuzum, beni benim için değil, kendiniz için sevmekte haklısınız."

"Valentine," dedi genç adam derin bir heyecanla, "dünyada sadece sizi sevdiğimi söyleyemeyeceğim, çünkü kız kardeşimi de eniştemi de seviyorum ama bu, size karşı duyduğum duygulara hiç benzemeyen tatlı ve dingin bir sevgi: Sizi düşündüğüm zaman kanım kaynıyor, göğsüm şişiyor, kalbim yerinden çıkacak gibi oluyor; ama bu yoğunluk, bu ateş, bu insanüstü güç, işte bunları, size hizmet için kullanmamı isteyeceğiniz güne kadar sadece sizi sevmek için kullanacağım. Mösyö Franz d'Épinay'nin daha bir yıl burada olmayacağı söyleniyor; bir yılda bizim işimize yarayacak birçok fırsat çıkabilir, birçok olay bize yardım edebilir! Hep umut edelim bu nedenle, umut etmek çok tatlı ve çok güzeldir! Ama bu arada siz Valentine, beni bencillikle suçlayan siz, benim için ne idiniz? İffet tanrıçası[135] Venüs'ün güzel ve soğuk yontusu. Bu özverinin, bu boyun eğmenin, bu ölçülülüğün karşılığında bana ne için söz verdiniz, siz? Hiçbir şey için; bana ne verdiniz? Çok

az şey. Bana nişanlınız Mösyö d'Épinay'den söz ediyorsunuz ve bir gün onun olma düşüncesine ah vah ediyorsunuz. Söyleyin Valentine, ruhunuzda olup bitenin hepsi bu mu? Nasıl olur! Ben yaşamımı size bağlıyorum, size ruhumu veriyorum, yüreğimin en küçük atışını bile size adıyorum ve ben tamamen sizin iken, kendi kendime alçak sesle, sizi yitirirsem öleceğimi söylerken, siz, başka birine ait olacağınızı düşünerek dehşete kapılmıyorsunuz! Ah! Valentine! Valentine, sizin yerinizde ben olsaydım, sizi sevdiğimden emin olduğunuz gibi ben de sevildiğimi hissetseydim, şimdiye kadar yüz kez elimi bu demir parmaklıkların arasına sokmuş ve zavallı Maximilien'in elini sıkarak şöyle demiştim: 'Sizinim, sadece sizinim Maximilien, bu dünyada da öbür dünyada da.'"

Valentine hiç yanıt vermedi, ama genç adam onun içini çektiğini ve ağladığını duydu.

Bu tepki Maximilien'i hemen etkiledi.

"Ah!" diye haykırdı, "Valentine! Valentine! Sözlerimde eğer sizi yaralayacak bir şey varsa hemen unutun onları!"

"Hayır," dedi Valentine, "haklısınız; ama babam benim için neredeyse bir yabancı olduğu için, benim hemen hemen yabancı bir evde terk edilmiş, iradesi, on yıldır her gün, her saat her dakika beni ezen efendilerimin demir iradesi altında paramparça edilmiş zavallı bir yaratık olduğumu görmüyor musunuz? Kimse benim ne denli acı çektiğimi görmüyor ve ben bunu sizden başka kimseye söylemedim. Görünüşte ve herkesin gözünde benim için her şey iyi, her şey içten, ama aslında her şey bana düşman. İnsanlar şöyle söylüyor: 'Mösyö de Villefort kızına karşı çok yumuşak davranamayacak kadar ciddi ve katı; ama kızı Madam de Villefort da ikinci bir anne bulduğu için en azından mutlu.' İşte, herkes yanılıyor, babam beni duyarsızca terk ediyor, üvey annem sürekli bir gülümsemeyle örttükçe daha da korkunçlaşan bir gözü dönmüşlükle benden nefret ediyor."

"Sizden nefret etmek mi! Sizden mi Valentine? Sizden nasıl nefret edilebilir?"

"Heyhat! Dostum," dedi Valentine, "bana duyduğu bu nefretin çok doğal bir duygudan geldiğini itiraf etmek zorundayım. Oğluna, kardeşim Édouard'a tapıyor."

"Yani?"

"Yani, bu söylediklerimize para sorununu da katmak bana tuhaf geliyor; yani, dostum, en azından nefretinin bundan kaynaklandığını sanıyorum. Kendisinin bir serveti olmadığı için, benim ise anne tarafından şimdiden zengin olduğum ve bu servet bir gün Mösyö ve Madam de Saint-Méran'ın serveti ile de iki katına çıkacağı için sanırım beni kıskanıyor. Aman Tanrım! Bu servetin yarısını ona verip Mösyö de Villefort'un evinde, babasının evinde oturan bir kız gibi yaşayabileceğimi bilsem bunu kuşkusuz hemen yapardım."

"Zavallı Valentine!"

"Evet, kendimi hem zincirlenmiş, hem de o kadar zayıf hissediyorum ki, bu bağlar bana destek oluyormuş gibi geldiği için, onları kırmaktan korkuyorum. Zaten babam emirlerine cezalandırılmadan karşı gelinebilecek bir adam değildir: Bana karşı güçlü, size karşı da güçlü olacaktır, hemen hemen karşı koyulmaz konumu ve dokunulmaz bir geçmişi ile güven altında olduğu için krala karşı bile güçlü olacaktır. Ah! Maximilien! Size ye-

min ederim kendim kadar sizi de bu mücadelede mahvetmekten korktuğum için savaşmıyorum."

"Ama yine de Valentine," dedi Maximilien, "neden böyle umutsuzluğa düşmeli, geleceği hep karanlık görmeli?"

"Ah! Dostum, geçmişe bakarak böyle söylüyorum."

"Hadi ama, ben aristokratlar açısından parlak bir damat adayı olmasam da yine de yaşadığınız dünyaya birçok bakımlardan bağlıyım; Fransa içinde iki Fransa'nın olduğu zaman artık sona erdi; benim monarşimin en önemli aileleri İmparatorluk aileleri içinde eridiler: Mızrak aristokrasisi top soyluluğuyla evlendi. İşte ben bu sonuncusuna aitim, orduda güzel bir geleceğim var, sınırlı ama bağımsız bir servetim var; babamın anısına, ülkemizin şimdiye kadar var olmuş en onurlu tüccarlarından biri olarak saygı gösterilir. Ülkemiz, diyorum Valentine, çünkü siz de Marsilyalı sayılırsınız."

"Bana Marsilya'dan söz etmeyiniz Maximilien, bu tek sözcük bana annemi, herkesin özlediği, dünyadaki kısacık yaşamında kızının üstüne titredikten sonra şimdi bile onu gözeten, en azından göklerdeki sonsuz yaşamında öyle yaptığını sandığım o meleği anımsatıyor. Ah! Keşke zavallı annem yaşasaydı, Maximilien, o zaman hiçbir şeyden korkmazdım; ona sizi sevdiğimi söylerdim, o da bizi korurdu."

"Heyhat! Valentine," diye yeniden söze başladı Maximilien, "eğer yaşasaydı kuşkusuz sizi tanıyamayacaktım, çünkü siz de söylediniz, yaşasaydı mutlu olacaktınız ve mutlu Valentine bana küçümseyerek tepeden bakacaktı."

"Ah! Dostum," diye bağırdı Valentine, "şimdi de siz haksızsınız... Ama söyleyin bana..."

"Size ne söylememi istiyorsunuz?" dedi Maximilien, Valentine'in duraksadığını görünce.

"Söyleyin bana," diye devam etti genç kız, "eskiden Marsilya'da babanızla benim babam arasında bir anlaşmazlık olmuş mu?"

"Bildiğim kadarıyla hayır," diye yanıt verdi Maximilien, "sadece babanız Bourbonların çok ateşli bir yandaşıyken benimki İmparator'a bağlıymış. Sanırım aralarındaki tüm görüş ayrılığı bu. Ama neden bu soruyu sordunuz Valentine?"

"Bunu size açıklayacağım," dedi genç kız, "çünkü her şeyi bilmelisiniz. Sizin Légion d'honneur nişanı aldığınızın gazetede yayımlandığı gündü. Hepimiz büyükbabam Mösyö Noirtier'nin yanındaydık, bir de Mösyö Danglars, biliyorsunuz evvelki gün atları az kalsın annemi ve kardeşimi öldürecek olan bankacı vardı. Bu beyler Matmazel Danglars'ın evliliği hakkında konuşurlarken ben de büyükbabama gazete okuyordum. Bir gün önce sabah bana haber verdiğiniz için daha önceden okumuş olduğum sizinle ilgili paragrafa geldiğimde, çok mutluydum... ama adınızı yüksek sesle söylemek zorunda kaldığım için de titriyordum ve yine de sessizliğimin kötü yorumlanacağından korktuğum için tüm cesaretimi toplayarak okudum."

"Sevgili Valentine!"

"İşte adınız geçer geçmez babam başını çevirdi. Herkesin gibi adınızı duyar duymaz

etkileneceğine öyle inanıyordum ki –ne kadar çılgın olduğumu görüyorsunuz– babamın ve hattâ Mösyö Danglars'ın –Mösyö Danglars için bu belki kuruntu ama eminim– ürperdiğini gördüm."

"'Morrel,' dedi babam, 'durun bakayım! –kaşlarını çattı.– 'Bu, Marsilya'daki Morrellerden biri, bize 1815'te onca sıkıntı veren azılı Bonapartçılardan biri değil mi?'

"'Evet,' diye yanıtladı Mösyö Danglars; 'bunun eski armatörün oğlu olduğunu sanıyorum.'"

"Sahi mi!" dedi Maximilien. "Babanız ne yanıt verdi, söyleyin Valentine?"

"Ah! Korkunç bir şey, size söylemeye cesaret edemeyeceğim bir şey."

"Yine de söyleyin," dedi Maximilien gülümseyerek.

"'İmparatorları,' diye devam etti babam kaşlarını çatarak, 'onlara, tüm bu fanatiklere ağızlarının payını vermeyi biliyordu: Onların hepsini topun ağzına koydu, bu onların hak ettikleri tek şeydi. Yeni hükümetin bu yararlı ilkeyi yürürlüğe koyduğunu mutlulukla görüyorum. Sırf bunun için bile Cezayir'i elinde tutuyorsa, bize biraz pahalıya malolsa da, hükümeti kutlayacağım.'"

"Gerçekten de bu oldukça hoyrat bir siyaset," dedi Maximilien. "Ama Mösyö de Villefort'un söyledikleri nedeniyle utanmayınız sevgili dostum; bu konuda benim iyi yürekli babamın da sizinkinden aşağı kalır yanı yoktu, durmadan şunları yineliyordu: 'Neden bunca iyi şeyler yapmış olan İmparator yargıçlardan ve avukatlardan bir alay kurmaz ve önce onları savaşa göndermez?' Görüyorsunuz ya sevgili dostum, taraflar, ifadelerinin ilginçliği ve düşüncelerinin yumuşaklığı açısından eşdeğerdeler. Ama Mösyö Danglars, krallık savcısının bu çıkışına o ne dedi?"

"Ah! O kendine özgü ve acımasız bulduğum gülüşüyle gülmeye başladı; sonra hemen kalktılar ve gittiler. O zaman ancak, büyükbabamın heyecanlı olduğunu fark ettim. Size söylemem gerek Maximilien, sadece ben o zavallı felçlinin sıkıntılarını anlayabiliyorum ve zaten onun önünde geçen bu konuşmanın –çünkü zavallı büyükbabama artık hiç dikkat edilmiyor– onu çok fazla etkilediğinden kuşkulanıyordum, üstelik onun imparatoru hakkında kötü şeyler söylenmişti ve görünüşe bakılırsa büyükbabam ateşli bir İmparator yanlısıydı."

"Gerçekten de İmparatorluk'un tanınmış isimlerinden biriydi," dedi Maximilien: "bildiğiniz gibi ya da bilmediğiniz gibi o bir senatördü Valentine, Restorasyon zamanında yapılan tüm Bonapartçı komploların içinde oldu."

"Evet, kimi zaman alçak sesle bana tuhaf gelen bu gibi şeyler söylediğini duyuyorum: Bonapartçı büyükbaba, kralcı baba; elden ne gelir?.. Neyse, ona döndüm. Gözleriyle bana gazeteyi işaret etti.

"'Neyiniz var dede?' dedim; 'memnun musunuz?'

"Bana başıyla 'evet' dedi.

"'Babamın söylediklerinden mi?' diye sordum.

"Başıyla 'hayır' dedi.

"Mösyö Danglars'ın söylediklerinden mi?

"Yine başıyla 'hayır' dedi.

"'O zaman Mösyö Morrel'in Légion d'honneur nişanı almasından mı?' diye sordum, Maximilien demeye cesaret edememiştim.

"Başıyla 'evet,' dedi.

Buna inanıyor musunuz Maximilien? Sizi tanımayan büyükbabam sizin Légion d'honneur nişanı almanızdan memnundu. Belki bu onun deli yanıydı çünkü söylenenlere göre çocukluğa dönüyormuş; ama bu evet yanıtı için onu çok seviyorum."

"Bu garip," diye düşündü Maximilien. "Babanız benden nefret ederken büyükbabanız tam tersine... Tarafların bu sevgisi ve nefreti garip şey!"

"Susun!" diye bağırdı birden Valentine. "Saklanın, kaçın; birisi geliyor!"

Maximilien hemen eline bir bel aldı ve acımasızca yoncaları altüst etmeye koyuldu.

"Matmazel! Matmazel!" diye bağırdı ağaçların arkasından bir ses, "Madam de Villefort her yerde sizi arıyor; salonda bir konuk var."

"Bir konuk mu!" dedi Valentine heyecanla; "bu konuğumuz kim olabilir?"

"Önemli bir bey, söylenenlere göre bir prens, Mösyö Monte Cristo Kontu."

"Geliyorum," dedi yüksek sesle Valentine.

Her görüşmelerinin sonunda, kendisi için hoşçakal anlamı taşıyan bu *geliyorum* sözcüğü parmaklıkların öte yanındaki adamı ürpertti.

"Bak sen!" dedi kendi kendine Maximilien, elindeki bele düşünceli bir biçimde dayanarak, "Monte Cristo Kontu Mösyö de Villefort'u nereden tanıyor?"

52
TOKSİKOLOJİ[136]

Bu gerçekten de krallık savcısının ona yaptığı ziyarete karşılık verme amacıyla Madam de Villefort'un evine gelmiş olan Mösyö Monte Cristo Kontuydu ve anlaşılacağı gibi bu ad duyulunca herkes heyecana kapılmıştı.

Kontun geldiği haber verildiğinde salonda bulunan Madam de Villefort konta teşekkürlerini yinelemesi amacıyla hemen oğlunu getirtti, iki gündür durmadan bu önemli kişiden söz edildiğini duyan Édouard, annesinin dediğini yapmak için değil, meraktan ve annesine, "Ah! kötü çocuk! Ama onu affetmem gerek, o kadar akıllı ki!" dedirten şakalarından birini yapacağı bir fırsat yakalama umuduyla koşup geldi.

İlk nezaket sözlerinden sonra kont, Mösyö de Villefort'u sordu.

"Kocam adalet bakanıyla yemekte," diye yanıt verdi genç kadın; "biraz önce gitti, sizi görme zevkinden yoksun kaldığı için eminim çok üzülecek."

Salona konttan önce gelmiş ve ona yiyecekmiş gibi bakan iki ziyaretçi, hem nezaket ve hem de meraktan, uygun bir süre kaldıktan sonra ayrıldılar.

"Sırası gelmişken, kız kardeşin Valentine ne yapıyor?" dedi Madam de Villefort Édouard'a; "sayın konta tanıtma onuruna ermem için çağırsınlar onu."

"Bir kızınız mı var madam?" diye sordu kont, "Küçük olmalı."

"Mösyö de Villefort'un kızı," diye yanıt verdi genç kadın; "birinci evliliğinden olan bir kız, uzun boylu ve güzel bir kız."

"Ama melankolik," diye onun sözünü kesti Édouard. Şapkasına sorguç yapmak için çok güzel bir Amerikan papağanının kuyruğundan tüyler yoluyor, hayvan acıdan yaldızlı tüneğinde çığlıklar atıyordu.

Madam de Villefort, "Sessiz ol Édouard!" demekle yetindi.

"Bu küçük şaşkın hemen hemen haklı, benim birçok kez acıyla söylemiş olduğum şeyleri yineliyor; çünkü Matmazel de Villefort, onu neşelendirmek için gösterdiğimiz tüm çabalara karşın hüzünlü bir yapıya sahip ve suskun doğası çoğu zaman güzelliğinin etkisini azaltıyor. Ama bir türlü gelmek bilmedi; Édouard, gidip bakın bakalım neden gelmiyor."

"Çünkü onu olmadığı yerde arıyorlar."

"Onu nerede arıyorlar?"

"Büyükbaba Noirtier'nin yanında."

"Orada olmadığını mı düşünüyorsunuz?"

"Hayır, hayır, hayır, hayır, orada değil," diye yanıt verdi Édouard şarkı söyler gibi.

"Ya nerede? Biliyorsanız söyleyin."

"Büyük kestane ağacının altında," diye devam etti yaramaz çocuk, annesinin çığlıklarına karşın bu tür avlara karşı çok iştahlı olan papağana canlı sinekler vererek.

Madam de Villefort çıngırağı çalmak ve oda hizmetçisine Valentine'i nerede bulacağını söylemek için elini uzatırken Valentine içeri girdi. Gerçekten de üzgün görünüyordu ve dikkatli bakıldığında kurumuş gözyaşlarının izi fark edilebilirdi.

Anlatının hızına kapılıp okuyucularımıza betimlemeden tanıttığımız Valentine on dokuz yaşında, uzun boylu, dal gibi, açık kestane rengi saçlı, lacivert gözlü, sakin yürüyüşlü ve annesinin özelliği olan eşsiz zerafetin izlerini taşıyan bir genç kızdı; beyaz ve uzun parmaklı elleri, sedef gibi parlak boynu, mermer gibi hareli renkli yanakları ile, görünüşleri, son derece şiirsel bir yaklaşımla, kendini hayranlıkla seyreden kuğulara benzetilen güzel İngiliz kızlarından birini andırıyordu ilk bakışta.

İçeri girdi, annesinin yanında o kadar söz edildiğini duyduğu yabancıyı görünce, genç kızlara özgü cilvelerden hiçbirini yapmadan, gözlerini kaçırmadan kontun dikkatini daha da çok çeken bir zerafetle onu selamladı.

Kont ayağa kalktı.

"Matmazel de Villefort, üvey kızım," dedi Madam de Villefort Monte Cristo'ya, oturduğu kanepede eğilip eliyle Valentine'i göstererek.

"Mösyö Monte Cristo Kontu, Çin kralı, Koşinşin imparatoru," dedi küçük rezil, kız kardeşine sinsi bir göz atarak.

Bu kez Madam de Villefort sarardı, az kalsın Édouard adındaki bu baş belasına sinirlenecekti; ama tam tersine kont gülümsüyordu ve çocuğa sanki sevgiyle bakıyordu, bu da anneyi neşeye ve heyecana boğdu.

"Ama madam," dedi kont konuşmayı sürdürerek ve bir Madam de Villefort'a bir Valentine'e bakarak, "sizi ve matmazeli daha önce bir yerde görme onuruna ermemiş miydim? Biraz önce de bunu düşünüyordum; matmazel içeri girince görünüşü bu bulanık anıyı, bu sözcük için beni bağışlayınız, biraz daha aydınlattı."

"Bu olamaz mösyö; Matmazel de Villefort Paris sosyetesinden pek hoşlanmaz, ender olarak dışarı çıkarız," dedi genç kadın.

"Zaten matmazeli, sizi ve küçük afacanı Paris sosyetesinde görmedim. Paris çevresi benim için kesinlikle yabancı üstelik, çünkü size ancak birkaç gündür Paris'te olduğumu söyleme onuruna erişmiştim sanırım. Hayır, izin verirseniz anımsamaya çalışayım... durunuz..."

Kont tüm anılarını toplamaya çalışıyormuş gibi elini alnına götürdü.

"Hayır, dışarıdaydı... nerede... bilmiyorum... ama bu anı sanki parlak bir güneş ve bir tür dinsel şenlikle birlikte geliyor... matmazelin elinde çiçekler vardı; çocuk bir bahçede tavuskuşunun peşinde koşuyordu ve siz madam beşik biçiminde bir asma çardağının altındaydınız... Bana yardım ediniz madam, söylediğim şeyler size hiçbir şey anımsatmıyor mu?"

"Hayır, gerçekten de anımsatmıyor," diye yanıt verdi Madam de Villefort; "ama eğer size bir yerde rastlamış olsaydım anınız belleğimde kalırdı."

"Sayın kont bizi belki de İtalya'da görmüştür," dedi Valentine utangaç bir biçimde.

"Doğru, İtalya'da... bu olabilir," dedi Monte Cristo. "İtalya'ya hiç gittiniz mi matmazel?"

"Madam ve ben iki yıl önce gittik. Doktorlar benim verem olmamdan korkuyorlardı ve bana Napoli havasının iyi geleceğini söylemişlerdi. Bologna'dan, Perugia'dan ve Roma'dan geçtik."

"Ah! Doğru matmazel," diye bağırdı Monte Cristo, bu basit işaret tüm anılarını toparlamasına yetmiş gibi. "Perugia'da şaraplı ekmek yortusu günü, Posta Oteli'nin bahçesinde, sizi, matmazeli, oğlunuzu ve beni bir araya getirmişti kader, sizi görme onuruna eriştiğimi anımsıyorum."

"Perugia'yı, çok iyi anımsıyorum mösyö, Posta Oteli'ni ve bana sözünü ettiğiniz yortuyu da," dedi Madam de Villefort; "ama belleğimi ne kadar zorlasam da sizi görme onuruna erdiğimi anımsayamıyorum, kötü bir belleğim olduğu için utanıyorum."

"Garip ama ben de anımsamıyorum," dedi Valentine güzel gözlerini Monte Cristo'ya kaldırarak.

"Ah! Ben anımsıyorum," dedi Édouard.

"Size yardımcı olayım madam," dedi kont. "Kavurucu bir sıcak vardı; tören nedeniyle bir türlü gelemeyen atlarınızı bekliyordunuz. Matmazel bahçenin derinliklerine doğru uzaklaştı, oğlunuz bir kuşun peşinde koşarak gözden kayboldu."

"Kuşu yakalamıştım anne, biliyorsun," dedi Édouard, "kuyruğundan üç tane tüy koparmıştım."

"Siz madam, beşik biçimindeki asma çardağının altında kaldınız; taş bir bankta oturuyordunuz, size söylediğim gibi Matmazel de Villefort ve oğlunuz yanınızda değilken birisiyle uzun uzun konuştuğunuzu anımsamıyor musunuz?"

"Evet, doğru, evet," dedi genç kadın kızararak, "anımsıyorum, uzun yün bir paltoya sarınmış bir adamla... bir doktorla sanırım."

"Evet öyle madam; o adam bendim; on beş gündür o otelde kalıyordum, özel uşağımın yüksek ateşini, otel sahibinin de sarılığını tedavi etmiştim, bu nedenle beni önemli bir doktor gibi görüyorlardı. Uzun süre konuştuk madam, çeşitli konulardan, Perugia'dan, Raphael'den, geleneklerden, âdetlerden, sanırım size söylediklerine göre birkaç kişinin Perugia'da hâlâ gizini sakladığı şu ünlü *aqua-tofana*'dan[137] söz ettik."

"Ah! Doğru," dedi hemen Madam de Villefort, belli bir kaygıyla, "anımsıyorum."

"Bana ne dediğinizi artık ayrıntılarıyla bilemiyorum madam," dedi kont çok sakin, "ama siz de benim hakkımdaki genel yanılgıya kapılarak Matmazel de Villefort'un sağlığı konusunda bana danışmıştınız."

"Ama yine de mösyö, hastaları iyileştirdiğinize göre siz gerçekten bir doktordunuz," dedi Madam de Villefort.

"Molière ya da Beaumarchais, 'öyle olmadığım için hastalarımı ben iyileştirmedim,

hastalar kendileri iyileştiler' derlerdi yanıt olarak; ama ben size kimyayı ve doğal bilimleri çok iyi ama tamamen meraklı biri olarak incelediğimi söylemekle yetineceğim... anlıyorsunuz değil mi?"

O anda saat altıyı vurdu.

"İşte saat altı oldu," dedi Madam de Villefort gözle görünür biçimde tedirgin; "büyükbabanızın akşam yemeğinin hazır olup olmadığına bakmak için gitmeyecek misiniz Valentine?"

Valentine kalktı, kontu selamlayarak tek söz etmeden odadan çıktı.

"Ah! Tanrım, benim yüzümden mi Matmazel de Villefort'u dışarı çıkardınız yoksa madam?" dedi kont, Valentine çıktıktan sonra.

"Hiç de değil," dedi hemen genç kadın; "ama şimdi Mösyö Noirtier'ye acınacak varlığını destekleyecek acınacak yemeğini verme saati. Kocamın babasının ne kadar kötü bir durumda olduğunu biliyor musunuz mösyö?"

"Evet madam, Mösyö de Villefort bana bundan söz etti; bir felç sanırım."

"Ne yazık ki evet; bu zavallı ihtiyar hiç hareket edemiyor, bu insan denen makinede sadece ruh kalmış, üstelik solgun ve titrek, sönmek üzere olan bir lamba gibi. Ama size ev içi mutsuzluklarımızdan söz ettiğim için bağışlayın, bana çok usta bir kimyacı olduğunuzu anlatırken sözünüzü kestim."

"Ah! bunu söylemiyordum madam," diye yanıt verdi kont bir gülümseme ile; "tam tersine kimyayı inceledim, çünkü özellikle Doğu'da yaşamaya karar verdiğim için Kral Mithridates'in[138] izinden gitmek istedim."

"*Mithridates rex Ponticus,*" dedi afacan, çok güzel bir albümden insan resimleri kopararak; "her sabah kahvaltıda bir fincan kremalı zehir içen kişi."

"Édouard! Kötü çocuk!" diye bağırdı Madam de Villefort parçalanmış kitabı oğlunun elinden çekerek, "dayanılmazsınız, bizi şaşkına çeviriyorsunuz. Bizi rahat bırakın, sevgili büyükbaba Noirtier'nin odasına, kız kardeşinizin yanına gidin haydi."

"Albüm..." dedi Édouard.

"Ne olmuş albüme?"

"Evet, albümü istiyorum..."

"Neden resimleri kestiniz?"

"Çünkü bu beni eğlendiriyor."

"Gidin! Haydi gidin!"

"Albümü vermezseniz gitmem," dedi hiçbir zaman vazgeçmeye alışmamış çocuk büyük bir koltuğa yerleşerek.

"Alın da bizi rahat bırakın," dedi Madam de Villefort.

Ve albümü çocuğa vererek, onunla birlikte kapıya kadar gitti.

Kont, Madam de Villefort'u gözleriyle izledi.

"Bakalım çocuğun arkasından kapıyı kapatacak mı," diye mırıldandı.

Madam de Villefort çocuğun arkasından kapıyı büyük bir dikkatle kapadı; kont bunu fark etmemiş göründü.

Sonra genç kadın çevresine bir göz atarak iki kişilik kanepeye gelip oturdu.

"Şuna dikkatinizi çekmeme izin veriniz madam," dedi kont o çok iyi bildiğimiz saf haliyle, "bu sevimli afacana karşı çok sertsiniz."

"Öyle gerekiyor mösyö," diye yanıt verdi Madam de Villefort bir annenin kendine olan güveniyle.

"Mösyö Édouard Kral Mithridates'ten söz ederken Cornelius Nepus'u[139] ezberden okuyordu," dedi kont, "siz öğretmeninin onunla hiç zaman yitirmediğini ve oğlunuzun yaşına göre çok ileri olduğunu kanıtlayan alıntıyı yaparken onun sözünü kestiniz."

"Konu, onun çok yetenekli olması ve istediği her şeyi öğrenmesi, sayın kont," dedi yumuşak bir biçimde gururu okşanmış olan anne. "Sadece bir hatası var, o da inatçı olması; ama onun söyledikleriyle ilgili olarak, örneğin Mithridates'in bu önlemleri aldığına ve bu önlemlerin etkili olduğuna inanıyor musunuz sayın kont?"

"Buna çok inanıyorum madam, size bunu söyleyebilirim, çünkü Napoli'de, Smyrna'da, Palermo'da zehirlenmemek için bu yolu kullandım, yani eğer bu önlemleri almasaydım üç kez yaşamımı yitireceğim durumla karşılaştım."

"Bu yol sizde başarılı oldu mu yani?"

"Çok başarılı."

"Evet, doğru; bana Perugia'da böyle bir şeyden söz ettiğinizi anımsıyorum."

"Sahi mi?" dedi kont çok iyi oynadığı bir şaşkınlıkla; "ben hiç anımsamıyorum."

"Size zehirlerin kuzeyli insanlarla güneyli insanlar üstünde aynı biçimde ve benzer bir güçle mi etki yaptıklarını sormuştum, siz de bana kuzeylilerin soğuk ve akılcı beden yapılarının güney insanının zengin ve güçlü doğası ile aynı elverişliliği göstermediğini söylemiştiniz."

"Bu doğru," dedi Monte Cristo; "Rusların hiç rahatsız olmadan bir Napoliliyi ya da bir Arabı hemen öldürebilecek bitkisel maddeleri oburca gövdeye indirdiklerini gördüm."

"Bu nedenle sonucun bizde Doğululara göre daha emin olacağına, bizim sislerimizin ve yağmurlarımızın ortasındaki bir insanın daha sıcak iklimdekine göre zehirin derece derece artan emilimine daha kolay alışacağına mı inanıyorsunuz?"

"Elbette; ama yine de şunu belirtmek gerekir ki, sadece alışılacak olan zehire karşı önlem alınmış olacaktır."

"Evet, anlıyorum; örneğin siz nasıl alışırdınız ya da daha doğrusu nasıl alıştınız?"

"Bu çok kolay. Önceden size karşı hangi zehiri kullanacaklarını bildiğinizi düşünelim... bu zehirin, örneğin brüsin[140] olduğunu varsayalım..."

"Brüsin yalancı angustura[141] kabuğundan çekilir, sanırım," dedi Madam de Villefort.

"Çok doğru madam," diye yanıt verdi Monte Cristo; ama size öğreteceğim pek fazla bir şey yok sanıyorum; övgülerimi kabul ediniz: Kadınlarda bu tür bilgilere ender rastlanır."

"Ah! Bunu itiraf etmeliyim," dedi Madam de Villefort, "bir şiir gibi imgeleme seslenen, bir cebir denklemi gibi rakamlarla çözüm getiren büyü ilimlerine karşı çok büyük bir tutkum vardır; ama devam edelim lütfen: Söyledikleriniz beni son derece ilgilendiriyor."

"Pekala!" diye yeniden söze başladı Monte Cristo, "varsayalım bu zehir örneğin brüsin olsun ve siz ilk gün bir miligram, ikinci gün iki miligram alıyorsunuz, pekala onuncu günün sonunda bir santigram alacaksınız; yirmi günün sonunda, her gün bir miligram artırarak üç santigram, yani hiç rahatsız olmadan dayanabileceğiniz ve sizin gibi önlem almamış bir başkası için çok tehlikeli olacak bir doza ulaşacaksınız; bir ayın sonunda, aynı anda, aynı sürahiden su içtiğiniz kişiyi öldüreceksiniz ve siz ise, herhangi bir zehirli madde karışmış bu suyun neden olduğu basit bir rahatsızlıktan başka bir şey hissetmeyeceksiniz."

"Başka bir panzehir bilmiyor musunuz?"

"Bilmiyorum."

"Mithridates'in bu öyküsünü defalarca okudum," dedi Madam de Villefort, düşünceli bir biçimde, "ama onu uydurma sanmıştım."

"Hayır madam; tarih geleneğine karşın bu bir gerçektir. Ama daha iki yıl önce bana buna benzer sorular sorduğunuza ve şimdi Mithridates'in bu öyküsünün uzun zamandan beri kafanızı kurcaladığını söylediğinize göre bana söylediğiniz şey, benden istediğiniz şey madam, geçici bir hevesle sorulmuş bir soru değil."

"Doğru, mösyö, gençliğimde en hoşlandığım çalışmalar bitkibilim ve madenbilimle ilgili olanlardı, sonra çiçekler nasıl Doğulu insanların aşk hakkındaki düşüncelerini açıklıyorsa, bitkilerin ilaç gibi kullanılışının da Doğu halklarının tüm tarihini, bireylerinin tüm yaşamlarını açıkladığını öğrendiğimde bir Flamel, bir Fontana ya da bir Cabanis olmak için erkek doğmadığıma pişman oldum."

"Üstelik madam," dedi Monte Cristo, Doğulular Mithridates gibi zehirleri kendilerine zırh yapmakla yetinmezler, ondan kendilerine bir hançer de yaparlar; bilim onların elinde sadece bir savunma silahı değil çoğu zaman bir saldırı silahıdır; biri kendi bedensel acılarına karşıdır, öbürü düşmanlarına karşı; afyonla, güzelavratotu ile, yalancı angustura ile, karayılan ağacı ile, karayemişle kendilerini uyandırmak isteyenleri uyuşturarak uyuturlar. Sizin kocakarı dediğiniz Mısırlı, Türk ya da Yunanlı kadınlardan biri yoktur ki kimya konusunda bir doktoru şaşırtacak, psikoloji konusunda bir günah çıkaranı ürkütecek şeyler bilmesin."

"Sahi mi?" dedi bu konuşma sırasında gözleri tuhaf bir ateşle parlayan Madam de Villefort.

"Ah! Tanrım! evet, madam," diye sürdürdü sözlerini Monte Cristo, "âşık eden bitkiden öldüren bitkiye kadar; cenneti önünüze seren şuruptan bir insanı cehenneme sürükleyen şuruba kadar Doğu'nun gizemli dramları böyle kurulur, böyle çözülür. İnsan doğasında bedensel ve ruhsal olarak ne kadar kapris ve tuhaflık varsa tüm türlerde de o kadar ince ayrımlar vardır; dahası, bu kimyacıların sanatı hayran olunacak bir biçimde, aşk gereksinimlerine ya da intikam isteklerine göre özel olarak iyi ya da kötü çözümler hazırlar."

"Ama mösyö," diye söze yeniden başladı genç kadın, "yaşamınızın bir bölümünü aralarında geçirdiğiniz Doğulu toplumlar, bize ülkelerinden gelen masallar gibi olağanüstü

mü? Bu gerçekten Mösyö Galland'ın Basra'sı ya da Bağdat'ı mı? Bu toplumları yöneten ve Fransa'da hükümet adı verilen şeyi oluşturan sultanlar ve vezirler, Harun el Reşidler ve Craffarlar mı sahiden? Eğer cinayet ustaca işlenmişse zehirleyeni sadece bağışlamakla kalmayıp onu başbakan yapan ve böylece sıkıldıkları saatlerde eğlenmek için tarihe adlarını altın harflerle yazdıranlar mı?"

"Hayır, madam, düşsellik artık Doğu'da da yok; orada da kendini başka adla tanıtan, başka kılıklarda gizlenen polis komiserleri, sorgu yargıçları, krallık savcıları ve bilirkişiler var. Orada insanları asarlar, kellelerini uçururlar, orada da caniler pekala kazığa oturtulurlar; ama usta birer madrabaz olan caniler insanların adaletini yanıltmayı ve yaptıkları işin başarısını becerikli çözümlerle sağlama bağlamayı bilirler. Bizde ortadan kaldırılacak bir düşmanı ya da yok edilecek dedesi nenesi olan, nefret ya da açgözlülük şeytanına çarpılmış bir budala, bir bakkala gider, gerçek adını çok belli edecek sahte bir isim verir, farelerin onu uyutmadığı bahanesiyle beş altı gram arsenik alır; eğer çok becerikliyse beş altı bakkal dolaşır, bu nedenle de beş altı kez daha iyi tanınır, sonra özgül ilacını eline alınca bir mamutu ya da mastodonu[142] çatlatıp öldürecek ve beklenmedik bir biçimde kurbana tüm mahalleyi heyecana boğacak çığlıklar attıran bir doz arseniği düşmanına, dedesine ninesine zerk eder. O zaman bir sürü polis ve jandarma gelir; ölünün içini açacak bir doktor aranır, o da ölünün midesinde ve bağırsaklarında bir kaşık arsenik bulur. Ertesi gün yüz gazete kurbanın ve katilin adıyla olayı anlatır. Hemen o akşam bakkal ya da bakkallar gelip şöyle derler: 'O beye arseniği ben sattım.' Satın alan kişiyi tanımamış olmaktansa, yirmi kişinin o olduğunu söylerler; o zaman cani budala yakalanır, hapse atılır, sorgulanır, yüzleştirilir, mahkum edilir ve giyotinle kafası uçurulur. Ya da bu önemli bir kadınsa yaşam boyu hapse mahkum olur. İşte sizin güneylilerin kimya anlayışı madam. Yine de Desrues bundan daha güçlüydü, bunu itiraf etmeliyim."

"Elden ne gelir, mösyö," dedi genç kadın gülerek, "insan elinden geleni yapar. Herkes Médicislerin ya da Borgaların sırrını bilemez."

"Şimdi," dedi kont omuz silkerek, "size tüm bu anlamsızlıkların nedenini söyleyeyim mi? Tiyatrolarınızda, en azından oralarda oynanan oyunları okuyarak değerlendirebildiğim kadarıyla, insanların her zaman küçük bir şişenin içindekini içtikleri ya da bir yüzük taşını ısırdıkları, sonra da birdenbire düşüp öldükleri görülüyor: Beş dakika sonra perde kapanıyor; izleyiciler dağılıyor. Cinayetin arkasından olup bitenler bilinmiyor; hiçbir zaman ne nişan kurdelesiyle polis komiseri ne de dört adamıyla onbaşı görülüyor ve bu [illegible] çok zavallı beynin, işlerin böyle olup bittiğini sanmasına yol açıyor. Ama biraz Fransa'dan çıkınız, ya Halep'e ya Kahire'ye ya da sadece Milano'ya ve Roma'ya gidiniz, sokaklardan dimdik, dinç, pembe insanların geçtiğini göreceksiniz ve kör şeytan, eğer paltosu size hafifçe dokunursa, size şöyle diyebilir: 'Şu adam üç hafta önce zehirlendi, bir ay sonra kesinlikle ölmüş olacak.'"

"Ama o zaman," dedi Madam de Villefort, "onlar bana Perugia'da yitip gittiği söylenen ünlü *aqua-tofana*'nın sırrını bulmuş olmalılar."

"Aman Tanrım! İnsanın elinde bir şey kaybolur mu hiç madam! Sanatlar yer değişti-

rir ve tüm dünyayı dolaşırlar, olan bu, halk yığınları bunda yanılır; ama sonuç her zaman aynıdır; zehir şu ya da bu organ üzerinde etkili olur; biri midede, öbürü beyinde, bir başkası da bağırsaklarda. Böylece zehir bir öksürük yapar, öksürük göğüste kan toplanmasına ya da bilim kitaplarında yer almış başka bir hastalığa neden olur, bu da onun kesinlikle ölümcül olmasını engellemez, eğer ölümcül değilse, genellikle çok kötü kimyacılar olan ve isteğinize göre hastalığın yanında veya karşısında yer alacak aptal doktorların verdikleri ilaçlar sayesinde kesinlikle ölümcül olacaktır; dostlarımdan, Sicilya'da bu ulusal olayları çok iyi incelemiş eşsiz bir rahip ve korkunç bir kimyacı olan Adelmonte de Taormine'nin dediği gibi, işte size sanatla ve tüm kurallara uygun olarak öldürülmüş bir adam ve burada adaletin yapabileceği bir şey yoktur."

"Bu ürkütücü, ama hayranlık uyandırıcı," dedi genç kadın dikkat kesilmiş; "tüm bu öykülerin, itiraf edeyim, ortaçağa ait olduğunu sanıyordum."

"Evet, kuşkusuz, ama günümüzde geliştirilmişlerdir. Zaman, yüreklendirmeler, madalyalar, nişanlar, Montyon ödülleri toplumu en büyük olgunluğa taşımak için değilse ne işe yarar dersiniz? Oysa insan Tanrı gibi yaratmayı ve yok etmeyi bildiğinde ancak kusursuz olacaktır; zaten yok etmeyi biliyor, bu da yolun yarısı eder."

"Yani," diye yeniden söze başladı Madam de Villefort hiç sekmeden kendi amacına dönerek, "modern dramın ve romanın çok kullandığı Borgiaların, Médicislerin, Renélerin, Ruggierilerin, daha sonra belki de Baron de Trenk'in zehirleri gibi..."

"Bunlar sanat nesneleridir, madam, başka bir şey değil," diye yanıt verdi kont. "Gerçek bilginin bayağı bir biçimde bireye mi seslendiğini sanıyorsunuz? Hayır, ona seslenmez. Bilim, doğruyu söylemek gerekirse, sekmeleri, el çabukluklarını, fanteziyi sever. Örneğin biraz önce size sözünü ettiğim rahip Adelmonte bu konuda şaşırtıcı deneyler yapmıştır."

"Öyle mi?"

"Evet, size sadece bir tanesini anlatayım. Sebze, meyve ve çiçek dolu çok güzel bir bahçesi vardı; bu sebzelerin içinden en sadesini, örneğin bir lahanayı seçiyordu. Üç gün boyunca bu lahanayı arsenik eriyiği ile suluyordu; üçüncü gün lahana hastalanıyor ve sararıyordu, bu onu kesme zamanıydı; bu lahana herkese olgunlaşmış gibi görünüyor ve doğal görünüşünü koruyordu: sadece Rahip Adelmonte onun zehirli olduğunu biliyordu. O zaman rahip bir tavşan alıyordu –Rahip Adelmonte'nin sebze, çiçek ve meyve koleksiyonundan hiç de aşağı kalmayan bir tavşan, kedi ve hintdomuzu koleksiyonu vardı– işte Rahip Adelmonte bir tavşan alıyordu, ona lahana yapraklarını yediriyordu ve tavşan ölüyordu. Hangi sorgu yargıcı bunda bir kusur bulmaya cesaret edebilir, hangi krallık savcısı Mösyö Magendie ya da Mösyö Flourens'a karşı öldürdükleri tavşanlar, hintdomuzları ve kediler hakkında bir soruşturma başlatmayı aklından geçirebilir? Hiçbiri. İşte adaletin soruşturamayacağı ölü bir tavşan. Tavşan ölünce Rahip Adelmonte onun içini aşçısına boşalttırıyor ve bağırsaklarını bir gübrenin üstüne atıyor. Bu gübrenin üstünde bir tavuk duruyor, tavuk bu bağırsakları gagalıyor, o da hastalanıyor ve ertesi gün ölüyor. Tavuk can çekişip kıvranırken oradan bir akbaba geçiyor –Adelmonte'nin ülkesinde çok akbaba var-

dır– akbaba kadavraya saldırıyor, onu bir kayanın üzerine taşıyor ve orada yiyor. Üç gün geçince, bu yemekten sonra kendini sürekli rahatsız hisseden zavallı akbaba bulutların en tepesinde bir baş dönmesi hissediyor; boşlukta yalpalıyor ve gülle gibi canlı balık havuzunuza düşüyor; turnabalığı, yılanbalığı ve müren bildiğiniz gibi oburdurlar, işte bu balıklar akbabayı parçalayıp yiyorlar. Diyelim ertesi gün konuğunuza sofranızda, dördüncü kuşak olarak zehirlenmiş bu turnabalığı, yılanbalığı ya da müren sunuluyor, o da beşinci kuşak olarak zehirleniyor ve sekizinci ya da onuncu günün sonunda bağırsak hastalığından, kalp sektesinden, pilor iltihabından ölüyor. Otopsi yapılıyor ve doktorlar şöyle diyor:

"Hasta, bir karaciğer urundan ya da tifodan ölmüştür."

"Ama," dedi Madam de Villefort, "art arda sıraladığınız tüm bu durumlar küçük bir aksilik yüzünden yarıda kesilebilir; akbaba tam o sırada geçmeyebilir ya da canlı balık havuzunuzun elli metre ötesine düşebilir."

"İşte sanat da tam burada ortaya çıkıyor: Doğu'da büyük bir kimyacı olmak için yazgıyı yönlendirmek gerekir; o zaman amaca ulaşılır."

Madam de Villefort dalgındı ve dinliyordu.

"Ama," dedi, "arsenik zamanla yok olmaz; nasıl emilirse emilsin, ölüme neden olacak yeterli miktarda girdiği andan başlayarak insan bedeninde bulunacaktır."

"Güzel!" dedi Monte Cristo, "güzel! İşte benim de sevgili Adelmonte'ye söylediğim buydu.

"Düşündü, gülümsedi ve bana bir Sicilya atasözü ile, ama sanırım bu aynı zamanda bir Fransız atasözü, yanıt verdi: 'Evladım, dünya bir günde değil yedi günde kuruldu; pazar günü geliniz.'

"Pazar günü yine gittim; bu kez lahanasını arsenik yerine esas maddesi striknin olan, bilginlerin *strychnos colubrina* dedikleri bir eriyikle sulamıştı. Bu kez lahananın hiç de hasta hali yoktu; tavşan da hiçbir şeyden kuşkulanmadı; yine de tavşan beş dakika sonra ölmüştü; tavuk tavşanı yedi, ertesi gün o da ölmüştü. O zaman biz de akbaba yerine tavuğu oradan aldık ve içini açtık. Bu kez tüm özel belirtiler yok olmuştu, sadece genel belirtiler kalmıştı. Hiçbir organda hiçbir özel belirti yoktu; sadece sinir sistemi zedelenmişti, hepsi buydu, beyin kanamasıydı söz konusu olan, başka bir şey değil; tavuk zehirlenmemişti, beyin kanamasından ölmüştü. Bu, tavuklarda ender rastlanan bir durumdur, biliyorum ama insanlarda çok rastlanır."

Madam de Villefort giderek daha dalgınlaşmıştı.

"İyi ki böyle maddeler sadece kimyacılar tarafından hazırlanabiliyor," dedi, "çünkü gerçekten de dünyadaki insanların yarısı öbür yarısını zehirlerdi."

"Kimyacılar ya da kimya ile ilgilenenler tarafından," dedi Monte Cristo kayıtsızlıkla.

"Hem sonra," dedi Madam de Villefort, düşüncelerini uzaklaştırmak için çaba harcayarak, "ne kadar ustaca hazırlanmış olursa olsun cinayet her zaman cinayettir: İnsanlann gözünden kaçar, ama Tanrı'nın gözünden kaçamaz. Bilinç konusunda Doğulular bizden daha güçlüler, cehennemi bizden daha ihtiyatlı bir biçimde ortadan kaldırmışlar, hepsi bu."

"Eh! Madam, bu sizinki gibi dürüst bir ruhta doğal olarak oluşması gereken, ama kısa bir süre sonra mantıkla kökünden sökülüp atılacak bir tedirginlik. İnsan düşüncesinin kötü yanı Jean-Jacques Rousseau'nun bildiğiniz şu aykırı düşüncesi ile özetlenebilir her zaman: 'Beş bin fersah öteden parmağımızın ucunu kaldırıp öldürdüğümüz mandarin.[143] İnsan yaşamı böyle şeyler yapmakla geçiyor, insan zekası bunları düşünmekten yorgun düşüyor. Çok az insanın birden gidip kendi cinsinden birinin kalbine bir bıçak sapladığını ya da onu yeryüzünden yok etmek için biraz önce sözünü ettiğimiz arsenikten bir miktar verdiğini görürsünüz. Bu gerçekten de bir tuhaflık ya da bir budalalıktır. Bunu yapmak için kanın otuz altı derecede kaynaması, yüreğin doksan atması, ruhun her zamanki sınırlarının dışına çıkması gerekir; ama eğer, iğrenç bir cinayet işlerseniz, ya da filolojide uygulandığı gibi, sözcüğün yumuşatılmış eşanlamlısı ile söylersek, basit bir eleme yaparsanız, eğer sadece ve sadece sizi tedirgin eden kişiyi yolunuzdan uzaklaştırır ve bunu, şok yaşatmadan, şiddete başvurmadan, bir işkenceye dönüşen ve kurbanı bir şehit, uygulayıcıyı da sözcüğün tam anlamıyla bir akbaba haline getiren ızdırap aracını kullanmadan yaparsanız, ve işin içinde kan, inleme, kasılma, özellikle de amaca ulaşmadaki korkunç ve tehlikeli anilik olmazsa, o zaman size 'Toplumu sarsma!' diyen insanların yasasından kaçabilirsiniz. İşte belli bir önem taşıyan elverişli durumlarda zaman sorunlarını pek tasa etmeyen Doğu'nun ciddi ve soğukkanlı insanlarının nasıl davrandıkları ve nasıl başarıya ulaştıkları."

"Geriye bilinç kalıyor," dedi Madam de Villefort heyecanlı bir ses ve boğuk bir iç çekişle.

"Evet," dedi Monte Cristo, "evet, iyi ki bilinç kalıyor yoksa onsuz çok mutsuz olurduk. Biraz sert her eylemden sonra bizi kurtaran bilinçtir, çünkü bilinç bize kendimizin tek yargıç olduğumuz binlerce haklı neden bulur; ve bu nedenler her ne kadar bizim uykusuz kalmamamızı sağlayacak kadar iyi olsalar da bir mahkeme önünde hayatta kalmamız için belki de önemsiz olacaklardır. İşte bu nedenle örneğin III. Richard, IV. Édouard'ın iki çocuğunu ortadan kaldırdıktan sonra bilincinden olağanüstü bir biçimde yararlanmıştır; gerçekten de kendi kendine şöyle demiş olmalı: 'Babaları acımasız ve kıyıcı kralın kötü yanlarını miras olarak almış bu iki çocuğun gençlikteki eğilimlerini bir tek ben görebildim; bu iki çocuk kaçınılmaz bir biçimde mutsuzluk verecekleri İngiliz halkını benim mutlu etmemi engelliyorlardı.' Yine Shakespeare ne derse desin bir tahtı kocasına değil oğluna vermek isteyen Lady Macbeth de bilincinden yararlanmıştır. Ah! analık aşkı öyle büyük bir erdem, öyle güçlü bir dürtüdür ki birçok şeyi bağışlatır; Duncan'ın ölümünden sonra bilinci olmasaydı Lady Macbeth çok mutsuz olacaktı."

Madam de Villefort kontun kendine özgü o doğal alaycılığı ile ayrıntılarıyla dile getirdiği bu ürkütücü savları ve korkunç çelişkileri açgözlülükle içine çekiyordu sanki.

Kısa bir sessizlikten sonra:

"Korkunç bir kanıtlayıcı olduğunuzu ve dünyayı soluk bir ışık altında gördüğünüzü biliyor musunuz sayın kontum?" dedi, "İnsanlığa imbiklerden ve karnilerden geçirerek baktığınız için mi onu böyle yargılıyorsunuz? Çünkü haklısınız, büyük bir kimyacısınız

ve oğluma içirdiğiniz ve onu hemen yaşama döndüren o iksir..."

"Ah! ona pek güvenmeyiniz madam," dedi Monte Cristo, "o iksirden bir damla, ölmekte olan o çocuğu yaşama döndürmeye yetti, ama üç damla onun kanını ciğerlerine doldurur ve çarpıntı yapardı; altı damla soluğunu keser ve onu içinde bulunduğu durumdan çok daha ciddi bir baygınlığa sürüklerdi; nihayet on damla onu bir anda öldürürdü. Onu ihtiyatsızlıkla dokunduğu şişelerden hemen nasıl uzaklaştırdığımı biliyorsunuz madam."

"Korkunç bir zehir öyleyse?"

"Ah! Tanrım, hayır! Önce, zehirlerin en şiddetlileri tıpta yerine göre çok yararlı ilaçlar olarak kullanıldıklarına göre zehir diye bir sözcüğün olmadığını kabul edelim."

"Öyleyse neydi?"

"O dostum eşsiz rahip Adelmonte'nin ustaca hazırladığı ve kullanılışını bana öğrettiği bir bileşimdi."

"Ah!" dedi Madam de Villefort, "bu eşsiz bir spazm çözücü olmalı."

"En iyisi, madam, siz de gördünüz," diye yanıtladı kont, "onu sık sık kullanırım, olabildiğince ihtiyatla elbette," diye ekledi gülerek.

"Buna inanıyorum," diye karşılık verdi Madam de Villefort aynı tonla. "Bana gelince, o kadar sinirli, o kadar çabuk bayılan biriyim ki daha iyi soluk almamı sağlayacak ve bir gün boğularak ölme korkumu giderecek çareler bulması için bir doktor Adelmonte'ye ihtiyacım var aslında. Bu arada bunu Paris'te bulmak zor olduğu, rahibiniz de benim için Paris yolculuğu yapmaya belki de hazır olmadığına göre ben de Mösyö Planche'ın spazm çözücüleriyle yetiniyorum; Hoffmann'ın damlaları ve nane şurupları bende çok etkili oluyor. Bakın kendim için özel yaptırdığım pastiller; bunlar çift dozdur."

Monte Cristo genç kadının ona gösterdiği kabuktan kutuyu açtı ve bu karışıma değer biçebilecek bir meraklı olarak pastillerin kokusunu içine çekti.

"Bunlar çok hoş," dedi, "ama çoğu zaman bayılmış bir kişinin yerine getirmesi olanaksız olan bir eyleme, yutma gerekliliğine dayalı pastiller. Ben kendi özgül ilacımı yeğlerim."

"Ben de kuşkusuz etkilerini gördükten sonra onu yeğlerim, ama bu herhalde bir sır ve sizden bunu isteyecek kadar saygısız değilim."

"Ben de, madam," dedi Monte Cristo ayağa kalkarak, "size bunu sunacak kadar nazik biriyim."

"Ah! Mösyö."

"Sadece bir şeyi anımsayınız: Küçük bir doz ilaçtır, güçlü bir doz zehirdir. Bir damlası, gördüğünüz gibi, hayat verir; beş ya da altı damlası kesinlikle öldürür, çok daha korkunç olan, bir bardak şarabın içinde bu damlalar hiçbir tat değişikliği yapmaz. Ama artık bir şey söylememeliyim madam, neredeyse size bunu salık veriyor gibiyim."

Saat altı buçuk olmuştu, Madam de Villefort'a bir arkadaşının yemeğe geldiğini haber verdiler.

"Sayın kont," dedi Madam de Villefort, "sizinle ikinci kez değil de, üçüncü ya da dördüncü kez bir arada bulunma ve sadece size borçlu biri değil de dostunuz olma onuruna

erişmiş olsaydım, yemeğe kalmanız için üsteler ve davetimi ilk seferinde geri çevirseniz bile ısrarlı olurdum."

"Binlerce teşekkür, madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, "benim de yerine getirmekten kaçınamayacağım bir yükümlülüğüm var. Henüz Büyük Opera'yı görmemiş ve kendisini oraya götüreceğim konusunda bana güvenen, dostlarımdan Yunanlı bir prensesi gösteriye götürmeye söz verdim."

"Pekala mösyö, ama benim reçetemi unutmayınız."

"Nasıl unuturum madam! Bunun için sizin yanınızda geçirdiğim sohbet saatini unutmam gerek, bu da kesinlikle olanaksız."

Monte Cristo selam verdi ve çıktı.

Madam de Villefort düşleriyle baş başa kalmıştı.

"İşte tuhaf bir adam," dedi, "bana vaftiz adı Adelmonte imiş gibi geldi."

Monte Cristo'ya gelince sonuç, beklentisinin ötesine geçmişti.

"Haydi bakalım," dedi giderken, "işte iyi bir toprak; buraya düşecek tohumun boşa gitmeyeceğinden eminim."

Ertesi gün sözünü tutarak istenen reçeteyi gönderdi.

53
ŞEYTAN ROBERT[144]

Opera bahanesi, bulunabilecek en iyi gerekçeydi, çünkü o akşam Krallık Müzik Akademisi'nde tören vardı. Levasseur, büyük bir rahatsızlıktan sonra Bertram rolüyle sahneye dönüyordu ve her zamanki gibi, çok tutulan müzik ustasının yapıtı Paris sosyetesinin en gözde kişilerini buraya çekmişti.

Zengin gençlerin çoğu gibi Morcerf'in de salonun ön sıralarında bir yeri, ayrıca aslanlar locasında hakkı olan yerin dışında, kendilerinden yer isteyebileceği on loca dolusu tanıdığı vardı.

Château-Renaud'nun yeri de onunkinin yanındaydı.

Beauchamp gazeteci olarak salonun kralıydı ve her tarafta yeri vardı.

O akşam Lucien Debray bakanın locasından yararlanma hakkına sahipti, o da bu yeri Kont de Morcerf'e önermişti, ama o da, Mercédès'in geri çevirmesi üzerine, o akşam barones ve kızı kendilerine önerdiği locayı kabul ederlerse onları görmeye gideceğini söyleyerek bu yeri Danglars'a sunmuştu. Hanımların geri çevirmeye niyetleri yoktu. Bir milyoner olarak, bedava locadan kim hoşlanmaz?

Danglars'a gelince, o siyaset ilkeleri gereği ve muhalif milletvekili olarak bakanın locasına gidemeyeceğini bildirmişti. Sonuç olarak barones Lucien'e, Eugénie ile Opera'ya yalnız gidemeyeceği için gelip kendisini almasını yazmıştı.

Gerçekten de eğer iki kadın tek başlarına olsalardı bu çok kötü karşılanırdı; oysa Opera'ya annesi ve annesinin âşığı ile giden Matmazel Danglars'a hiçbir şey söylenemezdi: Düzeni olduğu gibi kabul etmek gerek.

Her zamanki gibi perde neredeyse salon bomboş iken kalktı. Gösteri başladıktan sonra salona girmek Paris modamızın bir alışkanlığıdır: Bunun sonucu olarak da birinci perde, daha önce gelmiş izleyicilerin oyunu seyretmesi ya da dinlemesi ile değil, salona yeni girenleri seyretmesiyle geçer, kapı gürültülerinden ve konuşma seslerinden başka hiçbir şey duyulmaz.

"İşte!" dedi birden Albert, ilk sıranın yanındaki bir locanın açıldığını görerek, "İşte! Kontes G...!"

"Kontes G... de kim?" diye sordu Château-Renaud.

"Ah! Olur şey değil, baron, işte size yakıştıramadığım bir soru; Kontes G...'nin kim olduğunu mu soruyorsunuz?"

"Ah! doğru," dedi Château-Renaud; "şu güzel Venedikli değil mi?"

"Ta kendisi."

O sırada Kontes G... Albert'i fark etti ve gülümseyerek onunla selamlaştı.

"Onu tanıyor musunuz?" dedi Château-Renaud.

"Evet," dedi Albert; "ona Roma'da, Franz tarafından takdim edilmiştim."

"Franz'ın Roma'da size yaptığı hizmeti siz de bana Paris'te yapar mısınız?"

"Büyük bir zevkle."

"Şişt!" diye seslendi insanlar.

İki genç arka koltuklardaki izleyicilerin müzik dinleme isteklerine hiç aldırmadan konuşmalarını sürdürdüler.

"Kontes, Champ-de-Marsat yarışlarındaydı," dedi Château-Renaud.

"Bugün mü?"

"Evet."

"Hay Allah! Sahiden de yarış vardı. Oynadınız mı?"

"Ah! Çok küçük oynadım, elli Louis kadar."

"Kim kazandı?"

"Nautilus; ben ona oynamıştım."

"Ama üç yarış vardı değil mi?"

"Evet. Jokey Kulübü'nün bir ödülü, bir altın kupa vardı. Hattâ çok garip bir şey oldu."

"Ne oldu?"

"Susun artık!" diye bağırdı insanlar.

"Yarışı hiç bilinmeyen bir at ve binicisi kazandı."

"Nasıl?"

"Ah! Tanrım, evet; birden çok güzel al bir atın ve yumruk iriliğinde bir binicinin ilerlediğini görünceye dek hiç kimse Vampa adıyla kayıtlı bir ata ve Job adıyla kayıtlı biniciye dikkat etmemişti; binicinin cebine yirmi tane yarım kiloluk kurşun koymak gerekti, ama bu onun kendisiyle birlikte koşan Ariel ve Barbaro'nun önünde üç boy farkla yarışı kazanmasını engellemedi."

"Atın ve binicinin kime ait olduğu öğrenilemedi mi?"

"Hayır."

"Atın hangi adla kaydolduğunu söylemiştiniz?"

"Vampa."

"O zaman sizden ilerdeyim, onun kime ait olduğunu biliyorum."

"Susun artık," diye üçüncü kez bağırdı parterdekiler.

Bu kez o kadar fazla kazan kaldırdılar ki iki genç sonunda insanların kendilerine seslendiklerini fark ettiler. Bir an için, saygısızlık gibi gördükleri şeyin sorumlusu olan adamı kalabalığın içinde arayarak sağa sola bakındılar; ama kimse çağrıyı yinelemedi, onlar da sahneye doğru döndüler.

O anda bakanın locası açıldı, Madam Danglars, kızı ve Lucien Debray yerlerine oturdular.

"Ah!" dedi Château-Renaud, "işte tanıdığınız kişiler, vikont. Hay Allah neden sağınıza bakıyorsunuz? Sizi arıyorlar."

Albert döndü, gözleri kendisine, yelpazesiyle küçük bir selam veren Madam Danglars'ın gözleriyle karşılaştı. Matmazel Eugénie'ye gelince, tam o sırada iri siyah gözlerini ön sıralara indirmeye tenezzül etmişti.

"Gerçekten de sevgili dostum," dedi Château-Renaud, "bu işten hiçbir şey anlamıyorum, tamam birbirinize denk değilsiniz, ama sizi bu kadar düşündüren şeyin de bu olduğunu hiç sanmıyorum; denk olmayan evlilik dışında Matmazel Danglars'a karşı neden olumsuzluk hissettiğinizi hiç anlamadığını söylemeliyim; gerçekten de çok güzel biri."

"Kesinlikle çok güzel," dedi Albert; "ama güzellik konusunda daha yumuşak, daha ince, daha kadınsı şeyleri yeğlediğimi itiraf etmeliyim."

"İşte şimdiki gençler," dedi otuz yaşında bir erkek olarak Morcerf'e karşı baba gibi davranan Château-Renaud, "hiçbir zaman hoşnut olmazlar. Ne yapalım sevgili dostum! Sizin için avcı Diana örneğine göre yapılmış bir nişanlı bulsak siz yine de hoşnut olmazsınız."

"Doğru, daha çok Milo ya da Capoua Venüs'ü türünde bir şeyi yeğlerim. Her zaman nympha'larının ortasında olan şu avcı Diana beni biraz ürkütür; bana da Acteon gibi davranmasından korkarım."

Gerçekten de genç kıza kısa bir göz atınca Morcerf'in itiraf etmiş olduğu duygular hemen hemen açıklanabiliyordu. Matmazel Danglars güzeldi, ama Albert'in söylediği gibi biraz donuk bir güzellikti bu: Saçları güzel bir siyahtı ama doğal dalgalarında onları kendine göre biçimlendirmek isteyen ele bir başkaldırı fark ediliyordu; sadece kimi zaman çatılmak gibi bir kusuru olan çok güzel kaşlarla çevrelenmiş, saçları gibi siyah gözleri, bir kadının bakışlarında rastlandığında şaşkınlık verici bir kararlılık ifadesiyle ilgi çekiyordu; burnu bir yontucunun Junon'un burnuna vermek isteyeceği kusursuz oranlara sahipti: sadece ağzı çok büyüktü, ama teninin solukluğu ile daha belirginleşen parlak lal rengi dudaklarının ortaya çıkardığı güzel dişlerle süslenmişti; ağzının kenarındaki, doğanın alışılmış bu tür keyfiyetine göre daha geniş olan siyah bir işaret bu yüz görünümüne Morcerf'i biraz korkutan o kararlı kişiliği veriyordu.

Zaten Eugénie'nin kişiliğinin geri kalanı biraz önce betimlemeye çalıştığımız yüzüyle uyum sağlıyordu. Château-Renaud'nun dediği gibi bu bir avcı Diana'ydı ama güzelliğinde daha sarsılmaz, daha erkeksi bir yan vardı.

Aldığı eğitime gelince, eğer bir eleştiri getirilmek istenirse, yüz görünümünün kimi noktaları gibi eğitimi de biraz öbür cinse ait gibiydi. Gerçekten de iki ya da üç dil konuşuyordu, kolaylıkla resim yapıyor, dizeler yazıyor, beste yapıyordu; yatılı okuldaki arkadaşlarından genç ama serveti olmayan buna karşın çok iyi bir şarkıcı olmak için, söylenenlere göre, tüm yeteneklere sahip biri ile müzik alanında çalışıyor ve bu sanata karşı özel bir tutku besliyordu. Büyük bir bestecinin bu arkadaşı ile hemen hemen babası gibi ilgilendiği, onu, bir gün sesiyle bir servet kazanacağı umuduyla çalıştırdığı söyleniyordu.

Matmazel Louise d'Armilly'nin –genç virtüozun adıydı bu– bir gün tiyatroya girme

olasılığına karşın Matmazel Danglars, onu evine kabul etse de topluluk içinde onunla birlikte hiç görünmüyordu. Zaten bankacının evinde Louise'in, bir dostun bağımsız durumuna sahip olmaksızın, sıradan eğiticilerinkine göre üstün bir konumu vardı.

Madam Danglars'ın locasına girmesinden birkaç saniye sonra perde indi, ve antraktların uzunluğunun izin verdiği, fuayede gezinme ya da yarım saat boyunca ziyaretlerde bulunma olanağı sayesinde koltuklar neredeyse boşalmıştı.

Morcerf ve Château-Renaud ilk çıkanlardı. Bir an Madam Danglars Albert'in acelesindeki amacının gelip kendisine saygılarını sunmak olduğunu düşünmüştü ve bu ziyareti haber vermek için kızının kulağına doğru eğilmişti; kızı gülümseyerek başını sallamakla yetindi; aynı anda Eugénie'nin yadsımasının ne kadar yerinde olduğunu kanıtlamak ister gibi Morcerf ilk sıranın yanındaki locada göründü. Bu loca Kontes G...'nin locasıydı.

"Ah! işte mösyö gezgin," dedi kontes eski bir tanıdığın tüm dostluğuyla ona elini uzatarak; "beni anımsamış olmanız ve özellikle ilk ziyareti yapmak için beni yeğlemeniz büyük nezaket."

"İnanın madam," diye yanıtladı Albert, "eğer Paris'e geldiğinizi duymuş ve adresinizi biliyor olsaydım bu kadar gecikmezdim. İzin verirseniz size Fransa'da artık ender rastlanan centilmenlerden biri olan dostum sayın Baron de Château-Renaud'yu tanıtmak istiyorum, Champ-de-Mars'taki yarışlarda olduğunuzu da ondan öğrendim."

Château-Renaud selam verdi.

"Ah! Yarışlarda mıydınız mösyö?" dedi hemen kontes.

"Evet, madam."

"Pekala," dedi canlı bir biçimde Madam G..., "Jokey Kulübü ödülünü kazanan atın kime ait olduğunu bana söyleyebilir misiniz?"

"Hayır, madam," dedi Château-Renaud, "biraz önce aynı soruyu Albert'e soruyordum."

"Buna çok mu önem veriyorsunuz sayın kontes?" diye sordu Albert.

"Neye?"

"Atın sahibini öğrenmeye."

"Çok merak ediyorum. Düşünebiliyor musunuz... Ama kim olduğunu biliyor musunuz acaba vikont?"

"Madam, bir öykü anlatacaktınız: 'Düşünebiliyor musunuz,' demiştiniz."

"Pekala, düşünebiliyor musunuz, bu sevimli al at ve pembe parlak ipekten binici ceketli sevimli küçük jokey ilk bakışta öyle canayakın göründüler ki hem biri hem öteki için, sanki servetimin yarısını onlara yatırmışım gibi, iyi dileklerde bulundum; üstelik onların başka atlara üç boy fark yapıp birinci geldiklerini görünce bir çılgın gibi ellerimi çırpmaya başladım. Bir de evime döndüğümde merdivenimde küçük pembe jokeyi bulduğumda şaşkınlığımı varın siz düşünün. Yarışı kazananla aynı binada oturduğumuzu sandım, salon kapımı açtığımda gördüğüm ilk şey bilinmeyen at ve jokeyin kazandığı ödül olan altın kupa oldu. Kupaya küçük bir not iliştirilmişti, üzerinde şu sözcükler yazılıydı: "Kontes G...'ye, Lord Ruthwen."

"Bu o," dedi Morcerf.

"Bu o mu? Ne demek istiyorsunuz?"

"Bunun Lord Ruthwen'in ta kendisi olduğunu söylemek istiyorum."

"Hangi Lord Ruthwen?"

"Bizimki, vampir olan, Argentina tiyatrosundaki."

"Sahi mi?" diye bağırdı kontes, "O burada mı yoksa?"

"Elbette."

"Onu görüyor musunuz? Evinize geliyor mu? Siz ona gidiyor musunuz?"

"O benim iyi dostum, Mösyö Château-Renaud da onu tanıma onuruna erişti."

"Size onun kazandığını düşündüren ne oldu?"

"Vampa adıyla kaydedilmiş atı."

"Peki, başka?"

"Beni esir alan ünlü haydutun adını anımsamıyor musunuz?"

"Ah! Doğru."

"Kontun beni mucize gibi elinden kurtardığı haydut?"

"Evet."

"Onun adı Vampa idi. Gördüğünüz gibi bu o adam."

"Ama neden bu kupayı bana gönderdi?"

"Önce sayın kontes, düşündüğünüz gibi ona sizden çok söz ettiğim için; sonra burada bir yurttaşını bulmuş ve bu yurttaşın onunla ilgilenmesinden mutluluk duymuş olduğu için."

"Onunla ilgili söylediğimiz çılgınca şeyleri ona hiç anlatmamış olmanızı umut ediyorum."

"İnanın bunun için yemin edemem ve Lord Ruthwen adı ile bu kupayı size armağan etme biçimi..."

"Ama bu korkunç, ölünceye kadar benden nefret edecek."

"Davranışı bir düşmanın davranışı mı?"

"Hayır, bunu itiraf edebilirim."

"İyi o zaman."

"O Paris'te mi?"

"Evet."

"Nasıl bir izlenim uyandırdı?"

"Ama," dedi Albert, "sekiz gün ondan söz edildi, sonra İngiltere kraliçesinin taç giymesi ve Matmazel Mars'ın elmaslarının çalınması gündeme geldi ve artık bundan başka bir şey konuşulmaz oldu."

"Sevgili dostum," dedi Château-Renaud, "kontun dostunuz olduğu anlaşılıyor, onu böyle kabul ediyorsunuz, sonuç olarak. Albert'in size söylediklerine inanmayınız Madam kontes, tam tersine Paris'te sadece Monte Cristo Kontundan söz ediliyor. Önce Madam Danglars'a otuz bin frank değerinde atlar göndererek işe başladı, sonra Madam de Villefort'un hayatını kurtardı, daha sonra görünüşe bakılırsa Jokey Kulübü'nün yarışını kazan-

dı. Morcerf onun hakkında ne söylerse söylesin ben tam tersi inancındayım, şimdi bile hâlâ kontla ilgilenildiğini, ilginçlikler yapmayı sürdürürse, ki bu onun zaten her zamanki yaşam biçimi gibi görünüyor, bir ay sonra onunla daha da çok ilgilenileceğini düşünüyorum."

"Bu olabilir," dedi Morcerf; "bu arada Rus konsolosunun locasını kim tuttu?"

"Hangisini?" diye sordu kontes.

"İlk sırada sütunlar arasında olanı; bana kusursuz biçimde yenilenmiş gibi geldi."

"Doğru," dedi Château-Renaud. "Birinci perde sırasında birisi var mıydı?"

"Nerede?"

"Bu locada."

"Hayır," dedi kontes, "ben kimseyi görmedim; demek," diye sürdürdü sözlerini ilk konuşma konusuna dönerek, "ödülü kazananın sizin Monte Cristo Kontunuz olduğunu sanıyorsunuz, öyle mi?"

"Bundan eminim."

"Kupayı gönderen de mi o?"

"Hiç kuşkusuz."

"Ama ben onu tanımıyorum," dedi kontes, "ve bu kupayı ona geri göndermeyi çok istiyorum."

"Ah! Hiçbir şey yapmayın; size safirden yontulmuş ya da yakutun içine oyulmuş başka bir tane gönderir. Bunlar onun yapabileceği şeyler; elden ne gelir? Onu olduğu gibi kabul etmek gerek."

O anda ikinci perdenin başlayacağını haber veren zili duydular. Albert yerine gitmek üzere ayağa kalktı.

"Sizi görecek miyim?" diye sordu kontes.

"Aralarda izin verirseniz, Paris'te sizin için neler yapabileceğimi öğrenmek için geleceğim."

"Beyler," dedi kontes, "her cumartesi akşamı Rivoli sokağı 22 numaradaki evimde dostlarımı ağırlıyorum. İşte siz de öğrendiniz."

Gençler selam verdiler ve çıktılar.

Salona girerken parterin ayakta olduğunu ve gözlerin tek bir noktaya dikilip kaldığını gördüler; gözlerini herkesin baktığı yöne çevirdiklerinde, buranın Rus konsolosunun eski locası olduğunu fark ettiler. Siyah giysili, otuz beş, kırk yaşlarında bir adam Doğulu giysileri giymiş bir kadınla içeri giriyordu. Kadın harika bir güzelliğe sahipti, giysisi çok zengindi ve söylediğimiz gibi tüm gözler hemen ona çevrilmişti.

"Eh!" dedi Albert, "bu Monte Cristo ve Yunanlı kadını."

Gerçekten de bunlar kont ve Haydée idi.

Kısa bir süre sonra genç kadın sadece parterin değil tüm salonun ilgi merkezi olmuştu; kadınlar bu elmas çağlayanının parlak ışıklar altında ışıldadığını görmek için localarından sarkıyorlardı.

İkinci perde topluluklarda önemli bir olay olduğunu gösteren şu boğuk uğultu için-

de geçti. Hiç kimse susun demeyi düşünmedi. Bu kadar genç, bu kadar güzel, bu kadar göz kamaştırıcı bu kadın görülebilecek en ilginç gösteriydi.

Bu kez Madam Danglars'ın bir işareti Albert'e, sonraki perde arasında ziyaretini beklediğini açıkça belirtti.

Morcerf kendine açıkça beklendiği belirtildiğinde karşısındakini bekletmeyecek kadar ince biriydi. Perde kapanınca sahne önü locasına çıkmak için acele etti.

İki hanımı selamladı ve elini Debray'ye uzattı.

Barones onu sevimli bir gülümseme ile karşıladı, Eugénie ise her zamanki soğukluğu ile.

"İnanın sevgili dostum," dedi Debray, "karşınızda sıfırı tüketmiş ve nöbeti devralmanız için yardımınızı isteyen bir adam görüyorsunuz. İşte beni kont hakkında soru yağmuruna tutan, benim onun nereli olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini bilmemi isteyen bir hanım; inanın ben Cagliostro[145] değilim, bu işten sıyrılmak için şöyle dedim: 'bunların hepsini Morcerf'e sorunuz, o Monte Cristo'yu avcunun içi gibi bilir'; o zaman size işaret etti."

"Emrinde yarım milyonluk örtülü ödenek olan birinin bundan daha iyi bilgilenmemiş olması inanılmaz değil mi?" dedi barones.

"Madam," dedi Lucien, "eğer emrimde yarım milyon olsaydı bunu, benim gözümde sadece bir Hint prensi gibi iki kat fazla serveti olmasından başka bir değer taşımayan Mösyö Monte Cristo hakkında bilgi toplamaktan başka bir şey için kullanırdım; ama sözü dostum Morcerf'e bırakıyorum, onunla anlaşın, bu artık beni ilgilendirmiyor."

"Bir Hint prensi bana kesinlikle kulaklarında her biri beş bin frank değerinde dört elmasla otuz bin franklık bir çift at göndermezdi."

"Ah! Elmaslar," dedi Morcerf gülerek; "bu onun manisidir. Potemkin[146] gibi onun da cebinde her zaman elmaslar olduğunu ve Küçük Pourcet'nin geçtiği yollara çakıltaşları atması gibi, onun da yoluna elmaslar saçtığını sanıyorum."

"Bir maden bulmuş olmalı," dedi Madam Danglars; "baronun firmasında sınırsız kredisi olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır, bunu bilmiyordum," diye yanıtladı Albert, "ama öyle olmalı."

"Ya Mösyö Danglars'a Paris'te bir yıl kalmayı ve altı milyon harcamayı düşündüğünü söylediğini?"

"Bu adını gizleyerek yolculuk yapan Pers şahı olmalı."

"Ya o kadının ne kadar güzel olduğunu fark ettiniz mi Mösyö Lucien?" dedi Eugénie.

"Gerçekten de matmazel, kendi cinsinizden kişiler hakkında bu kadar güzel bir şey söyleyebilecek tek kadın sizsiniz."

Lucien cep dürbününü gözüne yerleştirdi.

"Harika!" dedi.

"Mösyö de Morcerf bu kadının kim olduğunu biliyor mu?"

"Matmazel," dedi Albert neredeyse doğrudan gelen bu soruya, "ilgilendiğimiz gizemli kişi hakkında her şeyi bildiğim gibi bunu da biliyorum. Bu kadın bir Yunanlıdır."

"Bu giysilerinden açıkça belli oluyor, bana tüm salonun da bizim gibi bildiği bir şeyi söylüyorsunuz."

"Bu kadar bilgisiz bir kılavuz olduğum için üzgünüm, ama bilgilerimin bu kadarla sınırlı olduğunu itiraf etmeliyim; bunun dışında, onun bir müzisyen olduğunu biliyorum, çünkü bir gün kontun evinde yemekte iken muhakkak ki onun çaldığı bir guzlanın sesini duymuştum."

"Kont evine konuk kabul ediyor mu?" diye sordu Madam Danglars.

"Hem de görkemli bir biçimde, size yemin ederim."

"Danglars'ı onu yemeğe, baloya çağırması için zorlamalıyım ki, o da bize karşılık versin."

"Nasıl? Onun evine mi gideceksiniz?"

"Neden olmasın? Kocamla elbet."

"Ama bu gizemli kont yalnız yaşıyor."

"Gördüğünüz gibi yalnız yaşamıyor," dedi barones gülerek ve güzel Yunanlı'yı göstererek.

"Sizdeki yemekte kontun bize söylediğine göre bu kadın bir köle, anımsıyor musunuz Morcerf?"

"Onun daha çok bir prensese benzediğini kabul ediniz sevgili Lucien," dedi madam baron.

"*Binbir Gece Masalları*'ndan."

"*Binbir Gece Masalları*'ndan olduğunu söylemiyorum; ama prensesleri yapan şey nedir sevgili dostum? Elmaslardır, o da elmaslara boğulmuş."

"Hattâ fazlasıyla elması var," dedi Eugénie; "onlar olmasa daha güzel olacak, çünkü biçimleri çok güzel olan boynu, bilekleri görülecek."

"Ah! Tam bir sanatçı. Bakınız," dedi Madam Danglars, "onun nasıl heyecanlandığını görüyor musunuz?"

"Güzel olan her şeyi severim," dedi Eugénie.

"O zaman kont için ne söyleyeceksiniz?" dedi Debray, "Bana öyle geliyor ki o da hiç fena değil."

"Kont mu?" dedi Eugénie, ona bakmayı hiç düşünmemiş gibi; "kont çok solgun."

"Çok doğru," dedi Morcerf, "aradığımız giz bu solgunlukta saklı. Kontes G..., bildiğiniz gibi, onun bir vampir olduğunu ileri sürüyor."

"O, Kontes G... döndü mü?" diye sordu barones.

"Yandaki locada," dedi Eugénie, "neredeyse tam karşımızda anneciğim; şu kadın, çok güzel sarı saçları olan, bu o."

"Ah! evet," dedi Madam Danglars; "ne yapmanız gerektiğini bilmiyor musunuz Morcerf?"

"Emrediniz madam."

"Sizin Monte Cristo Kontuna gidip onu buraya getirmeniz gerekiyor."

"Ne yapmak için?" dedi Eugénie.

"Onunla konuşmamız için; onu merak etmiyor musun?"

"Hiç merak etmiyorum."

"Garip çocuk!" diye mırıldandı barones.

"Ah!" dedi Morcerf, "Belki de kendi gelecektir. Bakın, sizi gördü, size selam veriyor."

Barones kontun selamına sevimli bir gülümseme ile karşılık verdi.

"Haydi," dedi Morcerf, "kendimi feda ediyorum; sizi bırakıp onunla konuşmanın bir yolunu bulmaya gidiyorum."

"Locasına gidin; en kolayı bu."

"Ama takdim edilmedim."

"Kime?"

"Güzel Yunanlı'ya."

"O bir köle, böyle dememiş miydiniz?"

"Evet. Ama sizin ileri sürdüğünüze göre o bir prenses... Hayır. Benim çıktığımı görünce kontun da dışarı çıkacağını umuyorum."

"Bu olabilir. Haydi!"

"Gidiyorum."

Morcerf selam verdi ve çıktı. Gerçekten de tam kontun locasının kapısının önüne geldiği sırada kapı açıldı; kont, koridorda bekleyen Ali'ye Arapça bir şeyler söyledi ve Morcerf'in kolunu tuttu.

Ali kapıyı kapadı ve kapının önünde ayakta durdu; koridorda Sudanlı'nın çevresinde bir kalabalık toplanmıştı.

"Aslında," dedi Monte Cristo, "sizin Paris'iniz tuhaf bir kent, Parislileriniz de garip bir halk. Sanki ilk kez bir Sudanlı görüyorlar. Onların zavallı Ali'nin çevresine nasıl yığıldıklarına bakın, zavallı bunun ne anlama geldiğini bilmiyor. Size bir şey söyleyeyim, örneğin bir Parisli Tunus'a, Konstantinopolis'e, Bağdat'a ya da Kahire'ye gitse kimse onun çevresinde halka oluşturmaz."

"Bu sizin Doğulularınızın sağduyulu insanlar olmasından ve sadece görmeye değecek şeylere bakmalarından; ama inanın bana, Ali, size ait olduğu için bu kadar ilgi çekiyor, çünkü siz şu anda gözde bir kişisiniz."

"Sahi mi? Bu lütfu kime borçluyum?"

"Hay Allah! Kendinize elbet. Bin Louis değerindeki koşu atlarınızı veriyorsunuz; krallık savcısının karısının hayatını kurtarıyorsunuz; saf kan atlarla ve ipekmaymun büyüklüğünde binicilerle, Binbaşı Black adı altında yarışlara katılıyorsunuz; sonunda altın kupalar kazanıyorsunuz ve bunları güzel kadınlara gönderiyorsunuz."

"Tüm bu çılgınlıkları size kim anlattı?"

"Doğrusu, ilk olarak, sizi locasında görmek ya da onun locasına götürülmeniz için can atan Madam Danglars; ikincisi, Beauchamp'ın gazetesi, üçüncüsü de benim kendi imgelemim. Kimliğinizi gizlemek istiyorsanız neden atınızın adını Vampa koydunuz?"

"Ah! Doğru!" dedi kont, "bu bir ihtiyatsızlık. Ama söyleyin bana, Kont de Morcerf arada sırada Opera'ya gelmez mi? Gözlerimle onu aradım, ama hiçbir yerde göremedim."

"Bu akşam gelecek."

"Nereye?"

"Baronesin locasına, sanırım."

"Baronesin yanındaki sevimli hanım kızı mı?"

"Evet."

"O zaman sizi kutlarım."

Morcerf gülümsedi.

"Bundan daha sonra, ayrıntılı olarak söz ederiz," dedi. "Müziği nasıl buldunuz?"

"Hangi müziği?"

"Biraz önce dinlediğiniz müziği."

"Bestecisinin bir insan olduğu ve, ateş Diogenes'in dediği gibi, tüysüz ve iki ayaklı kuşlar tarafından yorumlandığı düşünülürse, çok güzel bir müzik olduğunu söyleyebilirim."

"Acayip! Ama sevgili kontum, istediğiniz zaman cennetin yedi korosunu dinleyebilecek gibisiniz, öyle mi?"

"Ama bu biraz öyle. Çok güzel bir müzik, insan kulağının hiçbir zaman duyamayacağı bir müzik dinlemek istediğimde, vikont, uyuyorum."

"İyi ya, burada harika bir yerdesiniz; uyuyunuz sevgili kont, uyuyunuz, Opera başka bir amaçla kurulmadı."

"Hayır, aslında orkestranız fazla gürültü çıkarıyor. Size söylediğim gibi uyuyabilmem için bana dinginlik ve sessizlik, sonra da belli bir hazırlık gerek..."

"Ah! Şu ünlü haşhaş mı?"

"Doğru, vikont, müzik dinlemek istediğinizde bana akşam yemeğine gelin."

"Ama ben daha önce yemeğe gittiğimde bu müziği duydum," dedi Morcerf.

"Roma'da mı?"

"Evet."

"Ah! O Haydée'nin guzlasıydı. Evet, yurdundan uzakta olan zavallı arada sırada bana ülkesinin ezgilerini çalarak oyalanıyor."

Morcerf daha fazla üstelemedi; öte yandan kont da sustu.

O anda zil çaldı.

"Beni bağışlar mısınız?" dedi kont locasının yolunu tutarak.

"Rica ederim."

"Kontes G...'ye vampirinin saygılarını iletiniz."

"Ya baronese?"

"Eğer izin verirse, bu akşam saygılarımı sunmak için onu görmeye gitmekten onur duyacağımı söyleyiniz."

Üçüncü perde başladı. Üçüncü perde sırasında Kont de Morcerf, söz verdiği gibi, Madam Danglars'ın yanına geldi.

Kont bir salonu ayağa kaldıracak adamlardan değildi; gelişini, yerini aldığı locadakilerden başka kimse fark etmedi.

Yine de Monte Cristo onu gördü, dudaklarından hafif bir gülümseme geçti.

Haydée'ye gelince perde açık olduğu sürece başka hiçbir şey görmüyordu; tüm ilkel yaradılışlarda olduğu gibi göze ve kulağa seslenen her şeye tapıyordu.

Üçüncü perde de her zamanki gibi geçip gitti; Noblet, Julia ve Leroux adlı bayan oyuncular ayaklarını birbirine çırparak hafifçe zıpladılar; Robert-Mario, Granada prensine meydan okudu; sonunda bildiğiniz görkemli kral, kızının elinden tutarak kadife paltosunu göstermek için salonda bir tur attı; daha sonra perde kapandı ve salon hemen koridorlara ve fuayeye boşaldı.

Kont locasından çıktı ve bir dakika sonra Madam Danglars'ın locasında göründü.

Barones sevinç ile karışık hafif bir şaşkınlık çığlığı atmaktan alamadı kendini.

"Ah! Buyrun sayın kont!" diye bağırdı, "doğrusu size daha önce yazılı olarak ettiğim teşekkürü bir de sözle ifade etmek için sabırsızlanıyorum."

"Ah! Madam," dedi kont, "hâlâ o önemsiz şeyi anımsıyor musunuz? Ben unuttum bile."

"Evet; ama unutulmayacak olan, sayın kont, ertesi gün sevgili dostum Madam de Villefort'u aynı atların neden olduğu tehlikeden kurtarmış olmanız."

"Bu kez teşekkürlerinizi hak etmiyorum, Madam de Villefort'a bu çok değerli hizmeti yapma mutluluğuna erişen benim Sudanlı Ali'mdir."

"Oğlumu Romalı haydutların elinden kurtaran da Ali mi?" dedi Kont de Morcerf.

"Hayır, sayın kont," dedi Monte Cristo, generalin kendisine uzattığı eli sıkarken, "hayır; bu kez teşekkürleri kendimi için kabul edebilirim; ama bana daha önce teşekkür etmiştiniz, ben de kabul etmiştim, aslında sizi hâlâ bu kadar minnettar görmekten utanıyorum. Rica etsem bana kızınız hanımefendiye takdim edilme onurunu verir misiniz barones?"

"Ah! Takdim edildiniz bile, en azından adınızla, çünkü iki üç gündür sadece sizden söz ediyoruz. Eugénie," diye sözlerini sürdürdü barones, kızına doğru dönerek, "Sayın Monte Cristo Kontu!"

Kont eğildi: Matmazel Danglars başıyla küçük bir hareket yaptı.

"Çok güzel bir hanımla birliktesiniz sayın kont," dedi Eugénie, "kızınız mı?"

"Hayır matmazel," dedi kont bu büyük saflık ya da şaşırtıcı küstahlık karşısında şaşırarak; "vasisi olduğum zavallı bir Yunanlı kız."

"Ya adı?.."

"Haydée," diye yanıtladı Monte Cristo.

"Bir Yunanlı kız!" diye mırıldandı Kont de Morcerf.

"Evet, kont," dedi Madam Danglars; "o kadar parlak bir biçimde hizmet ettiğiniz Tepedelenli Ali'nin sarayında, gözlerimizin önündeki harika giysi kadar güzel bir giysi görüp görmediğinizi bana söyleyin."

"Ah!" dedi Monte Cristo, "Yanya'da mı görev yaptınız sayın kont?"

"Paşanın ordusunda denetçi generaldim," yanıtını verdi Morcerf, "sahip olduğum küçük servet ünlü Arnavut komutanın eli açıklığından geliyor."

"Bakın o zaman!" diye üsteledi Madam Danglars.

"Nereye?" diye kekeledi Morcerf.

"Şuraya!" dedi Monte Cristo.

Kontu koluyla sararak, onunla birlikte locadan sarktı.

O anda gözleriyle kontu arayan Haydée onun solgun yüzünü, koluyla sarmış olduğu Morcerf'in başının yanında fark etti.

Bu görüntü genç kızın üzerinde Medusa'nın[147] başı gibi etki yaptı; ikisini de gözleriyle yiyecekmiş gibi öne doğru bir hareket yaptı, sonra, neredeyse hemen arkasından ona ve Ali'ye en yakın olan kişilerin yine de duyabildikleri hafif bir çığlık atarak geriye attı kendini, Ali hemen kapıyı açtı.

"Allah Allah," dedi Eugénie, "vasisi olduğunuz kıza ne oluyor sayın kont? Kendini pek iyi hissetmiyor sanki."

"Doğru," dedi kont, "ama hiç korkmayın matmazel: Haydée çok sinirlidir ve sonuç olarak kokulara karşı çok hassastır: Ona kötü gelen bir parfüm kokusu bayılması için yeterlidir; ama," diye ekledi kont cebinden küçük bir şişe çıkararak, "ilacı bende."

Baronesi ve kızını tek bir selamla selamladıktan sonra, kont ve Debray ile de son bir kez tokalaşıp Madam Danglars'ın locasından çıktı.

Kendi locasına girdiğinde Haydée hâlâ solgundu; kont görünür görünmez Haydée onun elini yakaladı.

Monte Cristo kızın elinin hem nemli hem de buz gibi olduğunu fark etti.

"Orada kiminle konuşuyordun efendim?" diye sordu genç kız.

"Ama," diye yanıtladı Monte Cristo, "ünlü babanın hizmetinde bulunmuş ve servetini ona borçlu olduğunu itiraf eden Kont de Morcerf ile."

"Ah! Sefil!" diye haykırdı Haydée, "onu Türklere satan o; ve bu servet, ihanetinin ödülü. Sevgili efendim, bunları bilmiyor muydun?"

"Epeiros'ta bu öyküyle ilgili bir şeyler duymuştum," dedi Monte Cristo, "ama ayrıntıları bilmiyorum. Gel kızım, sen bana bu ayrıntıları anlat, ilginç olmalı."

"Ah! Evet, gel, gel; bu adamın karşısında daha fazla kalırsam ölürüm gibi geliyor."

Ve hızla ayağa kalkan Haydée inci ve mercanla işli beyaz kaşmir maşlağına sarınarak perde kalkarken hemen dışarı çıktı.

"Görüyorsunuz, bu adam başkasına benzemiyor!" dedi Kontes G..., yanına dönmüş olan Albert'e; "*Robert*'in üçüncü perdesini büyük bir dikkatle dinliyor, dördüncü perde başladığı anda çıkıp gidiyor."

54
YÜKSELİŞ VE DÜŞÜŞ

Bu karşılaşmadan birkaç gün sonra Albert de Morcerf, kontun, büyük serveti sayesinde çok kısa süre oturduğu konutlarına bile verdiği saray görüntüsünü kazanmış olan Champs-Elysées'deki evine ziyarete gitti.

Kızlık adı Herminie de Servieux olan Barones Danglars'ın, imzaladığı bir mektupta konta teşekkürlerini sunmasının ardından, baronesin şükranlarını bir kez daha dile getirmişti Albert.

Yanında, arkadaşının sözlerine, kuşkusuz resmi olmayan, ama sezgileri sayesinde kontun, kaynağından kuşku duymadığı birkaç övgü sözcüğü ekleyen Lucien Debray de vardı.

Kont, Lucien'in çifte merak duygusu ile onu görmeye geldiğini, bu duygunun yarısının Chaussée-d'Antin sokağı kaynaklı olduğunu düşündü. Gerçekten de kont, otuz bin franklık atlar veren, Opera'ya bir milyon değerinde elmaslar takmış bir Yunanlı köle kız ile gelen bir adamın evinin içini kendi gözleriyle göremeyen Madam Danglars'ın, olayları hep onun gözleriyle görmeye alıştığı bir kişiyi bu evin içi hakkında bilgi vermekle görevlendirdiğini, yanılmaktan hiç korkmadan, tahmin edebilirdi.

Ama kont, Lucien'in ziyareti ile baronesin merakı arasında en küçük bir bağıntıdan kuşkulanmamış göründü.

"Baron Danglars ile sürekli bağlantınız var mı?" diye sordu Albert de Morcerf'e.

"Evet var sayın kont; size ne söylediğimi biliyorsunuz."

"Bu hep geçerli mi?"

"Her zamankinden çok," dedi Lucien; "bu yoluna konmuş bir iş."

Lucien konuşmaya karışan bu sözcüğün ona bu konunun kesinlikle dışında kalma hakkı verdiğini düşünerek bağa kelebek gözlüğünü gözüne yerleştirdi ve bastonunun altın tepeliğini kemirerek silahları ve tabloları inceleyerek odada dolaşmaya koyuldu.

"Ah!" dedi Monte Cristo; "sizi dinlerken bu kadar çabuk bir çözüm bulunacağını ummamıştım."

"Ne yapalım? İşler umulduğu gibi gitmez; siz onları düşünmeseniz de onlar sizi düşünür; geri döndüğünüzde işlerin ne kadar yol aldığını görür şaşarsınız. Babam ve Mösyö Danglars İspanya'da birlikte çalışmışlar, babam orduda, Mösyö Danglars yiyecek içecek işlerinde. Devrim sırasında her şeyini yitirmiş olan babam siyaset ve askerlik alanın-

da, hiçbir zaman bir mirasa sahip olmamış Mösyö Danglars da siyaset ve ticaret alanında, başarılı geleceklerinin temellerini atmışlar."

"Gerçekten de öyle," dedi Monte Cristo, "ona yaptığım ziyaret sırasında Mösyö Danglars bana bundan söz etmişti sanırım;" ve bir albüm karıştırmakta olan Lucien'e bir göz atarak sözlerini sürdürdü, "Matmazel Eugénie sevimli değil mi? Adının Eugénie olduğunu anımsıyorum sanki."

"Çok sevimli ya da daha doğrusu çok güzel," diye yanıtladı Albert, "ama benim hoşlandığım bir güzellik değil. Ben alçağın tekiyim."

"Şimdiden onun kocası imişsiniz gibi söz ediyorsunuz ondan."

"Ah!" dedi Albert, Lucien'in ne yaptığını görmek için çevresine bakarak.

"Biliyor musunuz," dedi Monte Cristo sesini alçaltarak, "bana bu evliliğe pek istekli değilmişsiniz gibi geliyor."

"Matmazel Danglars benim için çok fazla zengin," dedi Morcerf, "bu beni ürkütüyor."

"Hıh!" dedi Monte Cristo, "işte iyi bir neden; siz de zengin değil misiniz?"

"Babamın elli bin Fransız lirası kadar bir geliri var, evlenirken bana belki bunun on ya da on iki bin lirasını verecek."

"Doğrusu bu biraz az," dedi kont, "özellikle de Paris'te; ama dünyada her şey para değildir, iyi bir isim ve yüksek bir toplumsal konum da iyi bir şeydir. Adınız ünlü, konumunuz kusursuz, hem sonra Kont de Morcerf bir asker, insanlar Bayard'ın dürüstlüğü ile Duguesclin'in fakirliğinin bağdaştığını görmekten hoşlanırlar; çıkar gözetmeme soylu bir kılıcı parlatabilecek en güzel güneş ışığıdır. Ben tam tersine, bu birleşmeyi uygun buluyorum: Matmazel Danglars sizi zenginleştirecek, siz de onu soylulaştıracaksınız!"

Albert başını salladı ve düşünceli düşünceli durdu.

"Başka şeyler de var," dedi.

"Zengin ve güzel bir kıza karşı duyulan bu isteksizliği anlamakta güçlük çektiğimi itiraf etmeliyim," dedi Monte Cristo.

"Ah! Tanrım!" dedi Morcerf, "bu isteksizlik, isteksizlik varsa eğer, hepsi benden kaynaklanmıyor."

"Nereden kaynaklanıyor o zaman? Çünkü bana babanızın bu evliliği istediğini söylemiştiniz."

"Annemden kaynaklanıyor, annemin çok güvenilir ve ihtiyatlı bir bakışı vardır. İşte o bu birleşmeye pek sıcak bakmıyor; Danglarslara karşı ne olduğunu bilmediğim bir önyargısı var."

"Ah!" dedi kont biraz zoraki bir sesle, "bu anlaşılabilir; kişilik olarak seçkin, aristokrat ve kibar olan Kontes de Morcerf soylu olmayan, kaba ve sert bir ele dokunmakta duraksıyor, bu doğal."

"Gerçekten de böyle mi bilmiyorum," dedi Albert; "ama bildiğim şey, eğer olursa, bu evliliğin onu mutsuz edeceği. Altı ay önce bu işleri konuşmak için bir araya gelecektik; ama o kadar başım ağrıyordu ki..."

"Gerçekten mi?" dedi kont gülümseyerek.

"Ah! gerçekten, kuşkusuz korkudan... ve randevu iki ay ileriye atıldı. Hiçbir şeyin acelesi yok, anlıyorsunuz ya; daha yirmi bir yaşında bile değilim, Eugénie ise sadece on yedi yaşında; ama iki aylık süre gelecek hafta doluyor. Karar vermek gerekecek. Ne kadar sıkıntıda olduğumu bilemezsiniz sevgili kont... Ah! özgür olduğunuz için ne kadar mutlusunuz!"

"İyi ama siz de özgür olun o zaman; size kim engel olabilir, soruyorum."

"Ah! Matmazel Danglars ile evlenmezsem bu babam için çok büyük düş kırıklığı olur."

"O zaman, evlenin," dedi kont garip bir omuz hareketi yaparak.

"Evet," dedi Morcerf; "ama annem için bu düş kırıklığı değil, büyük bir üzüntü olacak."

"O zaman evlenmeyin," dedi kont.

"Bakacağım, deneyeceğim, bana öğüt verirsiniz değil mi? Olabilirse beni bu sıkıntıdan kurtarırsınız. Ah! harika anneme acı vermektense kontla çatışmayı göze alacağım sanırım."

Monte Cristo öte yana döndü, duygulanmış görünüyordu.

"Eh!" dedi salonun öbür ucunda derin bir koltuğa oturmuş, sağ elinde bir kalem, sol elinde bir not defteri tutan Debray'ye, "ne yapıyorsunuz? Poussin'e bakıp bir taslak mı hazırlıyorsunuz?"

"Ben mi?" dedi Debray sakin bir biçimde, "Eh! Evet! Resmi taslak çizmeyecek kadar çok severim! Hayır, resmin tam karşıtı bir şey yapıyorum, rakamlarla uğraşıyorum."

"Rakamlarla mı?"

"Evet, hesap yapıyorum; bu dolaylı olarak sizi de ilgilendiriyor vikont; Haiti'deki son yükselişten Danglars firmasının ne kazandığını hesaplıyorum: Fon üç günde iki yüz altıdan dört yüz dokuza çıktı, ihtiyatlı bankacı iki yüz altı üzerinden çok miktarda fon almıştı. Üç yüz bin lira kazanmış olmalı."

"Bu onun vurduğu en iyi vurgun değil," dedi Morcerf, "bu yıl İspanya bonolarından bir milyon kazanmamış mıydı?"

"Bakın sevgili dostum," dedi Lucien, "Mösyö Monte Cristo Kontu size İtalyanlar gibi şöyle diyecek:

Danaro e santitá
Metá della Metá.[148]

Bu bile çok. Bana böyle hikayeler anlattıkları zaman omuz silkerim."

"Haiti'den söz ediyordunuz," dedi Monte Cristo.

"Ah! Haiti, başka bir şey; Haiti Fransız borsa oyunlarının ekarte'sidir,[149] insan bu-yot'u[150] sevebilir, Wist'e bayılabilir, boston[151] için deli olabilir, ama yine de bunlardan bıkabilir, ama her zaman ekarte'ye geri dönecektir: bu bir çerezdir. Böylece, Mösyö Dang-

lars dün fonlarını dört yüz altıya sattı ve üç yüz bin frankı cebine indirdi; bugünü bekleseydi fon iki yüz beşe düşecekti ve üç yüz bin frank kazanacağına yirmi ya da yirmi beş bin yitirecekti."

"Fon neden dört yüz dokuzdan iki yüz beşe düştü?" diye sordu Monte Cristo, "beni bağışlayın, tüm bu borsa oyunları konusunda çok cahilimdir."

"Çünkü," dedi Albert gülerek, "haberler art arda gelir ve birbirine benzemez."

"Hay Allah!" dedi kont, "Mösyö Danglars bir günde üç yüz bin frank kazanacak ya da yitirecek kadar oynuyor demek! O kadar çok mu zengin?"

"Oynayan o değil!" diye bağırdı hemen Lucien, "Madam Danglars; o gerçekten gözüpektir."

"Ama siz aklı başında, işin kaynağında, haberlerin doğru olup olmadığını biraz bilen biri olarak onu engelleyebilirsiniz," dedi Morcerf gülümseyerek.

"Kocası başaramıyorsa ben ne yapabilirim?" diye sordu Lucien. "Baronesin kişiliğini biliyorsunuz; kimse onu etkileyemez, o aklına koyduğunu kesinlikle yapar."

"Ah! eğer sizin yerinizde olsaydım!" dedi Albert.

"Ne yapardınız?"

"Onu bundan kurtarırdım; bu müstakbel damadına bir hizmet olurdu."

"Bu nasıl olacak?"

"Hay Allah, çok kolay. Ona bir ders verirdim."

"Bir ders mi?"

"Evet. Bakan sekreterliği konumunuz size haberler konusunda önemli bir yetki veriyor. Ağzınızı açtınız mı Borsa'daki hükümet görevlileri sizin sözlerinizi olabildiğince çabuk kayda geçerler; ona bir seferde yüz bin frank gibi bir para kaybettirin, bu onu ihtiyatlı yapar."

"Bir şey anlamıyorum," diye geveledi Lucien.

"Ama bu çok açık," diye yanıtladı genç adam hiç yapmacık olmayan bir saflıkla; "bir gün ona inanılmaz bir haber, sadece sizin bilebileceğiniz bir telgraf haberi, örneğin IV. Henri'nin bir gün önce Gabrielle'in evinde görüldüğü gibi bir haber verin; bu fonları yükseltir, o da borsa yatırımlarını buna göre yapacak ve ertesi gün Beauchamp, gazetesinde 'Evvelki gün IV. Henri'nin Gabrielle'in evinde görüldüğünü ileri süren kaynaklar yanıldılar, haber kesinlikle asılsızdır; Kral IV. Henri, Pon-Neuf'nen hiç ayrılmamıştır,' diye yazdığında kesinlikle yitirecektir."

Lucien, küçümser bir tarzda gülmeye başladı. Monte Cristo dışardan kayıtsız gibi görünse de bu konuşmanın tek sözcüğünü bile kaçırmamıştı ve keskin görüşü sayesinde, özel sekreterin sıkıntısında bir giz saklı olduğunu hisetti.

Lucien'in, Albert'in tümüyle gözünden kaçan sıkıntısı, onun ziyaretini kısa kesmesine neden oldu.

Kendini kuşkusuz kötü hissediyordu. Kont onu geçirirken kulağına alçak sesle bir şeyler söyledi o da, "Seve seve sayın kont, kabul ediyorum," yanıtını verdi.

Kont genç Morcerf'e döndü.

"Mösyö Debray'nin önünde kayınvalidenizden böyle söz etmekle hatalı davrandığınızı düşünmüyor musunuz?"

"Durunuz kont," dedi Morcerf, "rica ederim şimdiden bu sözcüğü kullanmayınız."

"Gerçekten de, kontes bu evliliğe bu kadar karşı mı?"

"O kadar ki barones evimize çok ender gelir ve annem sanırım hayatında iki kez bile Madam Danglars'ın evine gitmemiştir."

"O zaman," dedi kont, "ben de açık yüreklilikle size şunu söyleyebilirim: Mösyö Danglars benim bankacım, Mösyö de Villefort kendisine rastlantı sonucu yaptığım hizmet nedeniyle bana binlerce kez teşekkür etti. Bunun arkasından bir yığın yemek ve eğlence çağrılarının geleceğini düşünüyorum. Dolayısıyla, gösterişe düşkün biri gibi algılanmamak ve hattâ onlardan önce davranma övüncünü duymak için Mösyö ve Madam Danglars'ı, Mösyö ve Madam de Villefort'u Auteuil'deki kır evimde bir araya getirmeyi tasarlıyorum. Mösyö ve Madam de Morcerf ile sizi de bu akşam yemeğine davet edersem bu bir tür evlilik randevusu gibi görünmez mi ya da Mösyö Baron Danglars kızını getirerek beni onurlandırırsa Kontes de Morcerf bu daveti en azından böyle yorumlamaz mı? O zaman anneniz beni düşman belleyecek ve bu da benim en istemediğim şey; tam tersine, her fırsat çıktığında bunu ona söyleyiniz, hakkımda iyi şeyler düşünmesine çok önem veriyorum."

"İnanın, kont," dedi Morcerf, "bana karşı bu kadar açık davrandığınız için teşekkür ederim, davet dışı kalma önerinizi de kabul ediyorum. Annemin sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmesini istediğinizi söylüyorsunuz, bunu çok güzel bir biçimde yaptınız bile."

"Sahiden böyle mi düşünüyor sunuz?" dedi Monte Cristo ilgiyle.

"Ah! Bundan eminim. Geçen gün bizden ayrıldığınızda onunla bir saat sizin hakkınızda konuştuk. Üstelik eğer annem sizin gösterdiğiniz bu inceliği öğrenirse, ki bunu ona hemen bildireceğim, size en büyük minnettarlığı duyacaktır. Öte yandan babamın çok kızacağı da kesin."

Kont gülmeye başladı.

"Pekala," dedi Morcerf'e, "bu durumdan sizin haberiniz oldu. Ama düşünüyorum da öfkelenecek olan sadece babanız olmayacak; Mösyö ve Madam Danglars da beni görgüsüz biri olarak düşünecekler. Sizinle belli bir yakınlığımız olduğunu, sizin benim Paris'teki en eski dostum olduğunuzu biliyorlar ve sizi benim evimde göremeyecekler; sizi neden davet etmediğimi bana soracaklar. En azından insanları inandıracak bir bahane düşünün ve daha önceden verilmiş bir sözünüz olduğunu bana bir pusula ile bildirmeyi unutmayın. Bildiğiniz gibi bankacılar için geçerli olan tek şey yazılı metinlerdir."

"Bundan iyisini yapacağım sayın kontum," dedi Albert. "Annem deniz havası almak istiyor. Yemek için hangi tarihi belirlediniz?"

"Cumartesiyi."

"Bugün salı; yarın akşam gideriz; yarından sonra Tréport'da oluruz. Biliyor musunuz, sayın kontum, siz insanları rahatlatan çok hoş bir insansınız."

"Ben mi? Aslında bana olduğumdan daha çok değer veriyorsunuz; size karşı nazik olmak istiyorum, hepsi bu."

"Davetinizi ne zaman haber verdiniz?"

"Bugün."

"İyi! Şimdi Mösyö Danglars'a koşuyorum, annemle birlikte yarın Paris'ten ayrılacağımızı haber veriyorum. Sizi görmedim; bu nedenle de yemek davetinizden hiç haberim yok."

"Deli misiniz? Ya sizi bende gören Mösyö Debray?"

"Ah! Doğru."

"Tam tersine, sizi gördüm ve resmi olmayan bir biçimde davet ettim ve siz de bana davetlim olamayacağınızı çünkü Tréport'a gideceğinizi söylediniz."

"Tamam, iş halloldu. Ama siz, yarından önce annemi görmeye gelecek misiniz?"

"Yarından önce bu zor olacak; sonra yol hazırlıklarınızın ortasında gelmiş olurum."

"İyi ya, bundan iyisini yapınız; sadece hoş bir insanken, hayran olunacak biri olursunuz."

"Bu yüceliğe ermek için ne yapmam gerek?"

"Ne mi yapmanız gerek?"

"Ben de onu soruyorum."

"Bugün kuşlar kadar özgürsünüz; bize akşam yemeğine gelin: Küçük bir dost toplantısı yaparız, sadece siz, ben ve annem. Annemi şöyle bir görmüştünüz, şimdi yakından tanırsınız. Çok ilginç bir kadındır, tek bir şeye hayıflanıyorum, o da yirmi yaş genç bir benzerinin olmamasına: Yoksa yemin ederim çok geçmeden bir Kontes de Morcerf ve bir Vikontes de Morcerf olurdu. Babama gelince onu göremeyeceksiniz: bu akşam toplantısı var, senatonun mühürdar üyesinin davetlisi. Gelin, yolculuklardan söz ederiz. Tüm dünyayı görmüş olan siz bize serüvenlerinizi anlatırsınız; bize geçen akşam sizinle birlikte Opera'da olan, köleniz olduğunu söylediğiniz ve bir prenses gibi davrandığınız güzel Yunanlı'nın öyküsünü anlatırsınız. İtalyanca ve İspanyolca konuşuruz. Haydi kabul edin; annem size şükran duyacaktır."

"Binlerce teşekkür," dedi kont; "davetiniz çok nazik, ama kabul edemeyeceğim için çok üzgünüm. Düşündüğünüz gibi özgür değilim, tam tersine çok önemli bir randevum var."

"Ah! Dikkat edin; biraz önce bana akşam yemeği konusunda hoş olmayan bir durumdan nasıl kurtulunacağını öğrettiniz. Bu nedenle bana kanıt gerek. Ben iyi ki Mösyö Danglars gibi bir bankacı değilim; ama size haber vereyim onun kadar zor kanan biriyim."

"Ben de size kanıt göstereyim," dedi kont.

Ve çıngırağı çaldı.

"Hımm!" dedi Morcerf, "annemle yemek yemeyi ikinci kez geri çeviriyorsunuz. Bu alınmış bir karar sanki, kont."

Monte Cristo ürperdi.

"Ah! Buna inanmıyorsunuz ya," dedi, "işte kanıtım da geliyor."

Baptistin içeri girdi, kapıda ayakta durdu ve bekledi.

"Sizin ziyaretinizi önceden bilmiyordum değil mi?"

"Hay Allah! Öyle olağandışı bir adamsınız ki, buna yanıt vermeyeceğim."

"En azından beni akşam yemeğine davet edeceğinizi bilemezdim."

"Eh! Bu olabilir."

"Pekala! Bakın Baptistin... bu sabah sizi çalışma odama çağırdığımda ne söyledim?"

"Saat beşi çalar çalmaz mösyö kontun kapısını kapatmamı."

"Ya sonra?"

"Ah! Sayın kontum..." dedi Albert.

"Hayır, hayır, bana verdiğiniz o gizemli ünden kendimi kurtarmak istiyorum sevgili kont. Sonsuza kadar Manfred'i oynamak çok zor. Ben camdan bir evde yaşamak istiyorum. Sonra... Devam edin Baptistin."

"Sonra sadece Mösyö Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti ve oğlunu kabul etmemi."

"Duydunuz mu, Mösyö Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti, Dante'nin d'Hozier[152] olma zahmetine katlandığı İtalya'da en eski soylulardan biri... anımsıyor musunuz, anımsamıyor musunuz bilmem, *Cehennem*'in X. şarkısında; üstelik oğlu aşağı yukarı sizin yaşınızda sevimli genç bir adam, vikont, sizinle aynı unvanı taşıyor ve babasının milyonlarıyla Paris sosyetesine girişini yapıyor. Binbaşı bu akşam bana oğlu Andrea'yı, İtalya'da dediğimiz gibi, *contino*'yu[153] getiriyor. Onu bana emanet ediyor. Eğer yeteneği varsa ona destek olacağım. Bana yardım edersiniz değil mi?"

"Elbette! Bu Binbaşı Cavalcanti sizin eski bir dostunuz mu?"

"Hiç değil, İtalya'da yığınla bulunan, çok nazik, çok alçakgönüllü, çok ölçülü, saygıdeğer beylerden biri. Onu birçok kez Floransa'da, Bologna'da, Lucca'da gördüm, geleceğini bana haber verdi. Yolculuk sırasındaki tanışıklıklar özen ister; örneğin nasılsa bir kez onlara göstermiş olduğunuz dostluğu her yerde göstermeniz gerekir; sanki herhangi biriyle bir saat yaşamayı bilen uygar bir insan art düşüncesini bir kenara bırakabilirmiş gibi! Bu iyi kalpli Cavalcanti İmparatorluk zamanında Moskova'ya donmaya gittiği sırada sadece geçerken gördüğü Paris'i yeniden görecek. Ona iyi bir akşam yemeği vereceğim, o da bana oğlunu bırakacak; ona çocuğa göz kulak olacağıma söz vereceğim; onun istediği her tür çılgınlığı yapmasına izin vereceğim ve ödeşmiş olacağız."

"Harika!" dedi Albert, "iyi bir akıl hocası olduğunuzu görüyorum. Şimdilik hoşçakalın, pazara döneceğiz. Bu arada, Franz'dan haber aldım."

"Sahi mi!" dedi Monte Cristo, "İtalya'dan hâlâ hoşlanıyor mu?"

"Sanırım evet; yine de orada sizi özlüyor. Sizin Roma'nın güneşi olduğunuzu, siz olmadan orada havanın gri olduğunu söylüyor."

"Dostunuz Franz benim hakkımdaki düşüncesini değiştirdi mi?"

"Tam tersine, sizin son derece masalsı olduğunuz inancını sürdürüyor. İşte bunun için sizi özlüyor."

"Sevimli genç!" dedi Monte Cristo, "akşam yemeği yemek için bir yer arayıp bulamadığı, sonunda benim davetimi kabul ettiği o ilk akşam ona karşı büyük bir yakınlık hissettim. Sanırım General d'Épinay'nin oğlu, değil mi?"

"Evet."

"1815'te kötü bir biçimde öldürülen general değil mi?"

"Bonapartçılar tarafından."

"Evet o! İnanın onu seviyorum. Onun için de evlilik tasarıları yok mu?"

"Var, Matmazel de Villefort ile evlenmek zorunda."

"Sahi mi?"

"Benim de Matmazel Danglars ile evlenecek olmam gibi," dedi Albert gülümseyerek.

"Gülüyorsunuz..."

"Evet."

"Neden gülüyorsunuz?"

"Gülüyorum, çünkü o tarafta da, benimle Matmazel Danglars arasında olduğu kadar evliliğe karşı bir istek var. Ama doğrusu sevgili kont, kadınların erkeklerden söz ettiği gibi biz de kadınlardan söz ediyoruz; bu bağışlanamaz!"

Albert ayağa kalktı.

"Gidiyor musunuz?"

"Güzel bir soru! İki saattir canınızı sıkıyorum ve siz bana gidip gitmediğimi sorma inceliğini gösteriyorsunuz. Aslında siz dünyanın en ince insanısınız! Hizmetkarlarınız ne kadar terbiyeli! Özellikle Mösyö Baptistin! Benim hiçbir zaman böyle bir uşağım olmadı. Benimkilerin hepsi Théâtre-Français'nin oyuncularını örnek almışlar, söyleyecek bir sözleri olduğunda sahnenin kenarına gelip söylüyorlar. Eğer Mösyö Baptistin'i başınızdan savıp kurtulmak isterseniz, önce bana haber vermenizi rica ediyorum."

"Söz, vikont."

"Hepsi bu değil, durun: Kibar Luccalı'ya, Sinyor Cavalcante de Cavalcanti'ye saygılarımı iletiniz; eğer olur da oğlunu baş göz etmek isterse ona en azından anne tarafından çok zengin, çok soylu, baba tarafından da barones olan bir kadın bulunuz. Ben size yardımcı olurum."

"Ah! Ah!" diye yanıt verdi Monte Cristo, "siz hâlâ orada mısınız?"

"Evet."

"İnanın, hiç büyük konuşmamalı."

"Ah! Kont," diye bağırdı Morcerf, "sayenizde hiç olmazsa on yıl daha bekâr kalabilsem bana ne büyük hizmet etmiş olacaksınız, sizi yüz kez daha fazla seveceğim."

"Her şey olabilir," diye yanıt verdi Monte Cristo ciddi bir biçimde.

Albert'den izin isteyerek içeri girdi ve çanı üç kez çaldı.

Bertuccio göründü.

"Mösyö Bertuccio," dedi, "cumartesi günü Auteuil'deki evimde konuklarım olacağını biliyorsunuz."

Bertuccio hafifçe ürperdi.

"Evet efendim," dedi.

"Her şeyin uygun bir biçimde hazırlanması için," diye sözlerini sürdürdü kont, "size ihtiyacım var. O ev çok güzel, ya da en azından çok güzel olabilir."

"Bunu yapabilmek için her şeyi değiştirmek gerekecek, sayın kontum, çünkü boyalar eskimiş."

"Kırmızı damaskolu yatak odasının boyası dışında her şeyi değiştiriniz: O odayı kesinlikle olduğu gibi bırakacaksınız."

Bertuccio eğildi.

"Bahçeye de hiç dokunmayacaksınız; ama örneğin avluda istediğinizi yapabilirsiniz; avlunun tanınmayacak hale gelmesi hoşuma bile gidecek."

"Sayın kontumun memnun olması için elimden geleni yapacağım; sayın kontum akşam yemeği için ne istediklerini söylerlerse içim daha rahat edecek."

"Aslında, sevgili Mösyö Bertuccio," dedi kont, "Paris'e geldiğinizden beri sizi tedirgin, korkak görüyorum; artık beni tanımıyor musunuz yoksa?"

"Ekselansları kimleri konuk ettiklerini bana söyleyecekler mi?"

"Henüz bilmiyorum, sizin de bilmenize hiç gerek yok. Lucullus, Lucullus'un evinde akşam yemeği yiyor, işte bu."

Bertuccio eğildi ve çıktı.

55
BİNBAŞI CAVALCANTI

Ne kont ne de Baptistin, Monte Cristo'ya yapılan akşam yemeği davetini geri çevirmek için, Morcerf'e, bahane olarak Luccalı binbaşının bu ziyaretini gösterirken yalan söylememişlerdi.

Saat yediyi yeni vurmuştu ve konağın önünde bir fayton durup, parmaklıklı kapının önünde, belli ki Avrupa'da hâlâ modası geçmemiş, şu siyah şeritli yeşil redingotlardan birini giymiş elli iki yaşlarında bir adamı bırakır bırakmaz utanmış gibi çekip gittiğinde, Mösyö Bertuccio aldığı emre uyarak Auteuil'e hareket edeli iki saat olmuştu. Mavi çuhadan geniş bir pantolon, her ne kadar cilası belirsiz ve tabanları biraz kalın olsa da henüz yeni sayılabilecek çizmeler, süet eldivenler, biçimi jandarmaların şapkalarına benzeyen bir şapka, eğer giyen bunu kendi istek ve istenciyle takmamış olsa, suçlulara takılan boyun halkası sanılabilecek beyaz kenar şeridi işlenmiş siyah bir yaka: İşte parmaklıklı kapıyı çalıp, burasının Champs-Elysées caddesi 30 numara olup olmadığını soran, kapıcının olumlu yanıtı üzerine içeri girip kapıyı arkasından kapatıp merdivenli sekiye doğru ilerleyen kişinin ilginç kıyafeti böyleydi.

Bu adamın küçük ve köşeli yüzü, ağarmış saçları, gür ve kır bıyıkları daha önceden ziyaretçinin tüm özelliklerinden haberdar edilmiş ve holde beklemekte olan Baptistin'in onu hemen tanımasını sağladı. Bu yüzden, adını zeki hizmetkara söyler söylemez de Monte Cristo onun geldiğini öğrenmişti bile.

Yabancı en sade biçimde döşenmiş olan salona alındı. Kont orada bekliyordu, onu gülümseyerek karşıladı.

"Ah! Sevgili mösyö," dedi, "hoşgeldiniz. Sizi bekliyordum."

"Sahi mi?" dedi Luccalı, "Ekselansları beni bekliyorlar mıydı?"

"Evet, bugün saat yedide geleceğiniz bana haber verilmişti."

"Gelişim mi? Size haber verilmiş miydi?"

"Elbette."

"Ah! Ne kadar iyi! Bu küçük önlemin unutulmuş olmasından çok korkuyordum."

"Hangi önlem?"

"Size haber verilmesi."

"Ah! Unutulmadı."

"Yanılmadığınızdan emin misiniz?"

"Eminim."

"Ekselanslarının bugün saat yedide bekledikleri ben miydim?"

"Elbette sizdiniz. İsterseniz doğrulayalım."

"Ah!" Beni beklediğinize göre," dedi Luccalı, "zahmete girmeye değmez."

"Ne zahmeti!" dedi Monte Cristo.

Luccalı biraz kaygılı göründü.

"Bakalım," dedi Monte Cristo, "siz sayın Marki Bartolomeo Cavalcanti değil misiniz?"

"Bartolomeo Cavalcanti," diye yineledi Luccalı neşeyle, "öyle."

"Avusturya'ya hizmet etmiş eski binbaşı?"

"Binbaşı mıydım?" diye utanarak sordu eski asker.

"Evet," dedi Monte Cristo, "binbaşıydınız. Bu, İtalya'da bulunduğunuz kademelerdekilere Fransa'da verilen addır."

"İyi," dedi Luccalı, "daha iyisini düşünemezdim, anlıyorsunuz ya..."

"Zaten buraya kendi isteğinizle gelmediniz," dedi Monte Cristo.

"Ah! Elbette."

"Bana birisi tarafından gönderildiniz."

"Evet."

"Eşsiz Rahip Busoni tarafından değil mi?"

"Evet!" diye bağırdı binbaşı neşeyle.

"Yanınızda bir mektup olacak."

"İşte!"

"Hay Allah! Bakalım şuna. Veriniz."

Monte Cristo mektubu aldı ve okudu.

Binbaşı, şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözlerle konta bakıyor, merakla dairenin her köşesine göz gezdiriyor sonra yine ev sahibine dönüyordu.

"Evet gerçekten de... sevgili rahipten, 'Binbaşı Cavalcanti, Lucca'nın soylu yurttaşı, Floransalı Cavalcantilerden gelme,' diye sözlerini sürdürdü Monte Cristo mektubu okuyarak, 'yarım milyon gelir getiren bir servete sahip.'"

Monte Cristo başını mektuptan kaldırıp selam verdi.

"Yarım milyon," dedi, "vay canına! Sevgili Mösyö Cavalcanti."

"Yarım milyon mu yazıyor?" diye sordu Luccalı.

"Sözcüğü sözcüğüne; böyle olmalı, Rahip Busoni Avrupa'nın tüm büyük servetlerini en iyi bilen kişidir."

"Yarım milyon ha," dedi Luccalı; "ama yemin ederim bu kadar yüksek olduğunu bilmiyordum."

"Çünkü sizi soyan bir kahyanız var; ne yaparsınız sevgili Mösyö Cavalcanti, bu yollardan geçmek gerekiyor."

"Beni aydınlattınız," dedi ciddi bir biçimde Luccalı, "Rezil herifi kovacağım."

Monte Cristo devam etti:

"'Mutlu olması için bir tek şey gerekiyordu.'"

"Ah! Tanrım, evet! Bir tek," dedi Luccalı içini çekerek.

"'Sevgili oğlunu bulmak.'"

"Çok sevilen bir oğul, ha!"

"'Gençliğinde düşmanları ya da çingeneler tarafından kaçırılmış.'"

"Beş yaşındayken mösyö," dedi Luccalı derin bir göğüs geçirip, gözlerini gökyüzüne çevirerek.

"Zavallı baba!" dedi Monte Cristo.

Kont devam etti.

"'On beş yıldır boşu boşuna aradığı oğlunu sizin bulabileceğinizi söyleyerek ona yeniden umut veriyorum, hayat veriyorum mösyö kont.'"

Luccalı yüzünde tanımlanamaz bir kaygıyla Monte Cristo'ya baktı.

"Bunu yapabilirim," diye yanıt verdi Monte Cristo.

Binbaşı doğruldu.

"Ah! Ah!" dedi, "mektup sonuna kadar gerçek mi?"

"Bundan kuşkunuz mu vardı sevgili Mösyö Bartolomeo?"

"Hayır yoktu, asla! Nasıl olur! Rahip Busoni gibi dinsel bir niteliği olan ciddi bir adam böyle bir şaka yapamazdı; ama hepsini okumadınız Ekselans."

"Ah! Doğru," dedi Monte Cristo, "aşağıda bir not var."

"Evet," diye yineledi Luccalı... aşağıda... bir... not... var."

"'Binbaşı Cavalcanti'ye bankadan para çekme sıkıntısı vermemek için ona yolculuk harcamaları için iki bin franklık bir poliçe gönderiyorum ve bana borcunuz olan kırk sekiz bin frank tutarında bir kredi açıyorum.'"

Binbaşı, bu notu apaçık kaygı dolu gözlerle izliyordu.

"İyi!" demekle yetindi kont.

"İyi, dedi," diye mırıldandı Luccalı. "Böylece... Mösyö..." dedi.

"Böylece?.." diye sordu Monte Cristo.

"Böylece not..."

"Evet, not?..."

"Notu da mektubun geri kalanı kadar olumlu mu karşılıyorsunuz?"

"Elbette. Rahip Busoni ile aramızda bir hesabımız vardır; ona borcumun kırk sekiz bin frank olup olmadığını bilmiyorum, aramızda birkaç liralık hesabın sözü olmaz. Hay Allah! şu küçük not sizin için bu kadar önemli mi sevgili Mösyö Cavalcanti?"

"Size itiraf edeyim ki," diye yanıt verdi Luccalı, "Rahip Busoni'nin imzasına duyduğum büyük güven dışında başka param yoktu; öyle ki eğer bu da olmasaydı Paris'te çok sıkıntıya düşerdim."

"Sizin gibi bir insan hiç sıkıntıya düşer mi?" dedi Monte Cristo, "Haydi, haydi."

"Ama kimseyi tanımadığıma göre," dedi Luccalı.

"Herkes sizi tanıyor."

"Evet, beni tanıyorlar, öyle ki..."

"Sözünüzü bitiriniz sevgili Mösyö Cavalcanti!"

"Öyle ki bana kırk sekiz bin frankı vereceksiniz değil mi?"

"Siz ister istemez."

Binbaşı şaşkına dönmüş gözlerle bakıyordu.

"Ama buyrun oturun," dedi Monte Cristo: "Gerçekten ne yaptığımı bilmiyorum... Çeyrek saattir sizi ayakta tutuyorum."

"Zararı yok."

Binbaşı bir koltuk çekti ve oturdu.

"Şimdi," dedi kont, "bir şey içmek ister misiniz? bir kadeh Jerez, Porto, Alicante?"

"Mademki istiyorsunuz, Alicante, o benim en sevdiğim şaraptır."

"Bende en iyisi var. Bisküvi ile değil mi?"

"Bir bisküvi ile, mademki üsteliyorsunuz."

Monte Cristo çıngırağı çaldı; Baptistin göründü.

Kont ona doğru gitti.

"İşler ne durumda?.." diye sordu alçak sesle.

"Genç adam burada," diye yanıt verdi özel uşak aynı ses tonuyla.

"İyi; onu nereye aldınız?"

"Emrettiğiniz gibi mavi salona, Ekselansları."

"Çok güzel. Alicante şarabı ve bisküvi getirin."

Baptistin çıktı.

"Gerçekten de," dedi Luccalı, "beni utandıracak kadar zahmete giriyorsunuz."

"Haydi haydi!" dedi Monte Cristo.

Baptistin şarap, bisküvi ve kadehlerle geri döndü.

Kont bardağın birini doldurdu, ikincisine, örümcek ağlarıyla kaplı ve kırışıkların insanın yaşlılığına işaret etmesi gibi, şarabın eskiliğini gösteren tüm diğer belirtileri de taşıyan şişenin içinde bulunan yakut rengi sıvıdan sadece birkaç damla koydu.

Binbaşı paylaşımın nasıl yapıldığı konusunda yanılmadı, dolu kadehi ve bisküviyi aldı.

Kont, Baptistin'e tepsiyi konuğun elinin uzanabileceği uzaklığa bırakmasını emretti, konuk Alicante'yi dudaklarının ucuyla tattı, hoşuna gittiğini belirten bir yüz hareketi yaptı ve bisküviyi kibarca kadehe batırdı.

"İşte mösyö," dedi Monte Cristo, "Lucca'da oturuyordunuz, zengindiniz, soyluydunuz, herkesin saygısını kazanmıştınız, bir insanı mutlu edecek her şeye sahiptiniz."

"Her şeye, Ekselans," dedi binbaşı bisküvisini yutarak, "kesinlikle her şeye."

"Mutluluğunuzun bir tek eksiği vardı, değil mi?"

"Bir tek," dedi Luccalı.

"Bu da oğlunuza yeniden kavuşmaktı, öyle mi?"

"Ah!" dedi binbaşı ikinci bisküviyi alırken; "onun eksikliğini hep duydum."

Soylu Luccalı gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve içini çekmeye çalıştı.

"Şimdi sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Monte Cristo, "bu kadar özlediğiniz oğlunuz kimdi bakalım? Çünkü bana bekâr olduğunuz söylenmişti."

"Öyle sanıyorlardı, mösyö," dedi binbaşı, "ben de..."

"Evet," dedi Monte Cristo, "siz de bu söylentiyi doğruluyordunuz. Tüm gözlerden saklamak istediğiniz bir gençlik günahı."

"Evet mösyö," dedi, "bu günahı tüm gözlerden saklamak istiyordum."

"Ama kendiniz için değil," dedi Monte Cristo, "çünkü bir erkek bu gibi şeylerin üstündedir."

"Ah! hayır, elbette kendim için değil," dedi binbaşı gülümseyip başını sallayarak.

"Ama annesi için," dedi kont.

"Annesi için!" diye bağırdı Luccalı, üçüncü bir bisküvi alarak, "zavallı annesi için."

"O zaman içiniz sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Monte Cristo Luccalı'ya ikinci bir kadeh Alicante doldurarak; "heyecan sizi bunaltıyor."

"Zavallı annesi için!" diye mırıldandı Luccalı, irade gücünü kullanarak gözyaşı bezlerini harekete geçirip gözünün kenarını sahte bir gözyaşı ile ıslatmaya çalışarak.

"İtalya'nın en önemli ailelerinden birinden geliyordu sanırım."

"Fiesoleli soylu bir yurttaş, sayın kont, Fiesoleli soylu bir yurttaş."

"Adı neydi?"

"Adını mı öğrenmek istiyorsunuz?"

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo, "söylemenize gerek yok, ben zaten biliyorum."

"Sayın kont her şeyi biliyorlar," dedi Luccalı eğilerek.

"Oliva Corsinari, değil mi?"

"Oliva Corsinari."

"Markiz miydi?"

"Markizdi."

"Ailenin karşı koymalarına karşın sonunda onunla yine de evlendiniz değil mi?"

"Tanrım! Evet! Sonunda öyle oldu."

"Yasalara uygun düzenlenmiş belgeleriniz yanınızda mı?" diye sordu Monte Cristo.

"Hangi belgeler?" diye sordu Luccalı.

"Oliva Corsinari ile evlilik belgeleriniz ve çocuğunuzun doğum belgeleri."

"Çocuğun doğum belgesi mi?"

"Oğlunuz Andrea Cavalcanti'nin doğum belgesi, adı Andrea değil mi?"

"Sanıyorum öyleydi," dedi Luccalı.

"Nasıl! Sanıyor musunuz?"

"Hay Allah! Kesin olarak söylemeye cesaret edemiyorum, o adar uzun zaman önce kayboldu ki!"

"Doğru," dedi Monte Cristo. "Neyse, tüm bu belgeler yanınızda mı?"

"Sayın kont, bu belgelerin yanımda olması gerektiğinden haberim olmadığı için onları almadığımı üzülerek bildirmek zorundayım."

"Hay Allah!" dedi Monte Cristo.

"Çok mu gerekliydi?"

"Zorunluydu."

Luccalı alnını kaşıdı.

"Ah! *per Baccho!*" dedi, "zorunlu ha."

"Eğer burada evliliğinizin geçerliliği ve çocuğunuzun yasallığı konusunda kuşkuları ortadan kaldıracaksak, bu kuşkusuz zorunlu."

"Doğru," dedi Luccalı, "kuşkulara yol açabiliriz."

"Genç adam için bu can sıkıcı olacak."

"Çok zararlı olacak."

"Onun çok parlak evlilik yapmasına engel oluşturabilir bu durum."

"*O peccato*!"[154]

"Biliyorsunuz, Fransa bu konuda katıdır; İtalya'daki gibi bir papaz bulup ona, 'Biz birbirimizi seviyoruz, bizi evlendirin,' demek yetmez. Fransa'da medeni nikah vardır, bunun için de kimliği saptayan belgeler gereklidir."

"İşte şanssızlık da burada: Bu belgelere sahip değilim."

"Neyse ki ben onlara sahibim," dedi Monte Cristo.

"Siz mi?"

"Evet."

"Sizde bu belgeler var mı?"

"Var."

"Ah! Olur şey değil!" dedi, bu kağıtların olmayışının yolculuğunun amaca ulaşmasını engelleyeceğini görüp bu unutkanlığın kırk sekiz bin frank konusunda güçlükler çıkaracağından korkan Luccalı; "Ah! olur şey değil, işte talih buna denir! Evet," dedi, "işte talih bu, çünkü hiç aklıma gelmezdi."

"Ne yapalım! İyi bilirim, her şey düşünülemez. Ama iyi ki Rahip Busoni bunları sizin yerinize düşünmüş."

"Görüyor musunuz şu sevgili rahibi!"

"O önlem adamıdır."

"Hayran olunacak bir adam," dedi Luccalı; "size bunları gönderdi ha?"

"İşte."

Luccalı hayranlık belirtisi olarak ellerini kavuşturdu.

"Oliva Corsinari ile Monte Cattini'de Sainte-Paul Kilisesi'nde evlendiniz; işte rahibin verdiği evlenme cüzdanı."

"Evet, inanılmaz! İşte," dedi binbaşı, belgeye şaşkınlıkla bakarak.

"İşte Andrea Cavalcanti'nin Papaz Saravezza tarafından verilmiş vaftiz belgesi."

"Her şey yasaya uygun," dedi binbaşı.

"Bu belgeleri alınız, benim işime yaramazlar? Bunları oğlunuza veriniz, o da özenle saklasın."

"Umarım saklar!.. Yitirirse..."

"Peki yitirirse?" diye sordu Monte Cristo.

"Yitirirse," dedi Luccalı, "oraya yeniden yazmak gerekir ve başka belgelerin gelmesi de çok uzun sürer."

"Gerçekten de bu zor olur," dedi Monte Cristo.

"Bu neredeyse olanaksız," diye yanıt verdi Luccalı.

"Bu belgelerin değerini anladığınız için rahatladım."

"Yani bunlara paha biçilmez nesneler gibi bakınam gerek."

"Şimdi," dedi Monte Cristo, "genç adamın annesine gelince..."

"Genç adamın annesine gelince..." diye yineledi binbaşı kaygıyla.

"Markiz Corsinari'ye gelince mi?"

"Tanrım!" dedi her adımda yeni güçlükler doğuyormuş gibi bir hisse kapılan Luccalı, "ona ihtiyaç var mı?"

"Hayır mösyö," dedi Monte Cristo; "zaten o?.."

"Evet, evet," dedi binbaşı, "o..."

"O zaten ölmedi mi?.."

"Ne yazık ki evet," dedi hemen Luccalı.

"Bunu öğrendim," dedi Monte Cristo; "on yıl önce öldü."

"Hâlâ ölümüne ağlıyorum," dedi binbaşı, cebinden kareli bir mendil çıkarıp sırasıyla önce sol gözünü, sonra sağ gözünü silerek.

"Ne yapalım," dedi Monte Cristo, "hepimiz ölümlüyüz. Şimdi anladığınız gibi sevgili Mösyö Cavalcanti, on beş yıldır oğlunuzdan ayrı olduğunuzun Fransa'da bilinmesine hiç gerek yok. Çocukları kaçıran çingene öyküleri bizde pek hoş karşılanmaz. Eğitimini yapması için onu Paris dışında bir koleje yolladınız ve eğitimini Paris sosyetesinde tamamlamasını istiyorsunuz. İşte, karınızın ölümünden bu yana oturduğunuz Via-Riggio'dan bu nedenle ayrıldınız. Bu yeterli olacaktır."

"Öyle mi sanıyorsunuz?"

"Elbette."

"O zaman çok iyi."

"Bu ayrılıkla ilgili bir şeyler öğrenirlerse..."

"Ah! Evet. Ne diyeceğim?"

"Ailenizin düşmanlarına satılmış hain bir eğitimci..."

"Corsinarilere mi?"

"Elbette... adınızın sona ermesi için bu çocuğu kaçırmıştı."

"Doğru, çünkü tek çocuk."

"Pekala, şimdi her şey kararlaştırıldığına ve yenilenen anılarınız sizi ele vermeyeceğine göre, kuşkusuz size bir sürpriz hazırladığımı tahmin etmişsinizdir."

"Hoş bir sürpriz mi?" diye sordu Luccalı.

"Ah!" dedi Monte Cristo, "bir babanın gözü kadar, yüreğinin de aldatılamadığını görüyorum."

"Hımm!" dedi binbaşı.

"Size daha önce bir ipucu mu verildi yoksa onun burada olduğunu tahmin mi ettiniz?"

"Kim burada?"

"Çocuğunuz, oğlunuz, Andrea'nız."

"Bunu tahmin ettim," diye yanıtladı Luccalı büyük bir soğukkanlılıkla, "şimdi burada mı?"

"Hem de bu evde," dedi Monte Cristo; "biraz önce içeri giren özel uşağım bana onun geldiğini haber verdi."

"Ah! Çok iyi! Ah! Çok iyi!" dedi binbaşı, her haykırışta Polonya tarzı ceketinin şeritlerini çekiştirerek.

"Sevgili mösyö," dedi Monte Cristo, "tüm heyecanınızı anlıyorum, kendinize gelmeniz için size biraz zaman gerek; bu kadar istenen karşılaşma için genç adamı da hazırlamak istiyorum, çünkü onun da sizden daha az heyecanlı olmadığını tahmin ediyorum."

"Sanırım öyle," dedi Cavalcanti.

"Pekala, kısacık bir on beş dakika sonra yanınızdayız."

"Onu bana mı getireceksiniz? İyiliğinizi onu bana kendiniz getirecek kadar mı ileri götüreceksiniz?"

"Hayır, bir baba ile oğlunun arasına girmek istemiyorum, yalnız olacaksınız sayın binbaşı; ama içiniz rahat olsun, kan çekmese de yanılmayacaksınız: Bu kapıdan içeri girecek. Sarışın güzel bir genç, belki biraz fazla sarışın, çok kibar tavırlı; göreceksiniz."

"Yeri gelmişken," dedi binbaşı, "biliyorsunuz, yanımda sadece o iyi Rahip Busoni'nin bana verdiği iki bin frank var. Bu para ile yolculuk ettim ve..."

"Ve paraya ihtiyacınız var... çok doğru, sevgili Mösyö Cavalcanti. Buyrun, işte şimdilik bin franklık sekiz banknot."

Binbaşının gözleri kızıl yakutlar gibi parladı.

"Size daha kırk bin frank borçluyum," dedi Monte Cristo.

"Ekselansları makbuz isterler mi?" dedi binbaşı, banknotları ceketinin iç cebine yerleştirirken.

"Ne için?" dedi kont.

"Rahip Busoni'ye karşı kanıtınız olması için."

"O zaman son kırk bin frankı aldığınızda bana toptan bir makbuz verirsiniz. Onurlu insanlar arasında bu gibi önlemler gereksizdir."

"Ah! Evet, doğru," dedi binbaşı, "onurlu insanlar arasında."

"Şimdi son bir şey daha, marki."

"Söyleyiniz."

"Küçük bir tavsiye kabul eder misiniz?"

"Ne demek! Rica ederim."

"Bu Polonya tarzı ceketinizi çıkarmanızda bir sakınca yok herhalde."

"Öyle mi?" dedi binbaşı giysisine sevgiyle bakarak.

"Evet, bu Via-Reggio'da hâlâ giyiliyor, ama Paris'te, ne kadar zarif olursa olsun uzun zamandır modası geçti."

"Bu sıkıcı bir şey," dedi Luccalı.

"Ah! Çok istiyorsanız, giderken alıp götürebilirsiniz."

"Ama şimdi ne giyeceğim?"

"Bavullarınızda bulacaklarınızı."

"Bavullarımda mı! Ama sadece bir askılığım var."

"Yanınızda kuşkusuz. Neden sıkıntıya düşmeli? Zaten eski bir asker rahat giysilerle yürümeyi sever."

"İşte bunun için..."

"Ama siz tedbirli bir insansınız ve bavullarınızı önden gönderdiniz. Onlar dün Richelieu sokağındaki Hôtel des Princes'e geldi. Yerinizi orada ayırttınız."

"O zaman bu bavullarda?

"Size gerekli her şeyi özel uşağınız tarafından bunlara koydurma ihtiyatlılığını gösterdiğinizi sanıyorum: Kent giysileri, üniformalar. Önemli durumlarda üniformanızı giyersiniz, bu iyi olur. Haçınızı takmayı unutmayınız. Fransa'da bununla hâlâ alay ediliyor, ama her zaman da takılıyor."

"Çok iyi, çok iyi, çok iyi!" dedi şaşkınlıktan şaşkınlığa düşen binbaşı.

"Şimdi de," dedi Monte Cristo, "yüreğiniz çok büyük heyecanlara karşı güçlendiyse, oğlunuz Andrea'yı yeniden görmeye hazırlanınız, sevgili Mösyö Cavalcanti."

Monte Cristo, sevinci kendinden geçme derecesine varan Luccalı'yı sevimli bir biçimde selamladıktan sonra, duvar halısının arkasında gözden kayboldu.

56
ANDREA CAVALCANTI

Monte Cristo Kontu, Baptistin'in mavi salon adını verdiği bitişikteki salona girdi. Yarım saat önce körüklü bir gezinti arabasının konağın kapısına bıraktığı oldukça zarif giyimli, rahat görünüşlü genç bir adam orada kendisini bekliyordu. Baptistin bu genci tanımakta güçlük çekmemişti, efendisinin daha önce tanımladığı gibi sarı saçlı, kızıl sakallı, siyah gözlü, pembe yüzlü, cildi göz kamaştırıcı parlaklıkta, uzun boylu bir delikanlıydı bu.

Kont salona girdiğinde genç adam altın topuzlu küçük hezaren[155] bastonunu dalgın dalgın çizmesine vurarak umursamaz bir halde bir sedire yayılmıştı.

Monte Cristo'yu görünce birden ayağa kalktı.

"Monte Cristo Kontu mu?" dedi.

"Evet mösyö," diye yanıt verdi kont, "ben de sanırım Vikont Andrea Cavalcanti ile konuşma onuruna erişiyorum."

Genç adam saygısızca bir selam vererek:

"Vikont Andrea Cavalcanti," diye kontun sözlerini yineledi.

"Sizde bana yazılmış, kimliğinizi doğrulayan bir mektup olmalı," dedi Monte Cristo.

"Bana garip gelen imzası nedeniyle size bundan söz etmedim."

"Denizci Simbad, değil mi?"

"Evet. Ben *Binbir Gece Masalları*'ndaki Denizci Simbad'dan başkasını tanımadığım için..."

"Pekala! Bu adam onun torunlarından biridir, benim çok zengin dostlarımdandır, biraz tuhaf olmanın ötesinde neredeyse çılgın bir İngiliz'dir ve gerçek adı da Lord Wilmore'dur."

"Ah! İşte bu her şeyi açıklıyor," dedi Andrea, "şimdi her şey harika. Benim... şeyde tanıdığım İngiliz bu. Evet, çok iyi!... Sayın kontum, emrinizdeyim."

"Bana açıklama nezaketini gösterdiğiniz şeyler doğru ise," diye karşılık verdi kont gülümseyerek, "bana kendiniz ve aileniz hakkında bazı ayrıntılar verme inceliğini de gösterirsiniz umarım."

"Seve seve, sayın kontum," dedi genç adam belleğinin güçlülüğünü kanıtlayan bir rahatlıkla. "Sizin de söylediğiniz gibi, ben, adı Floransa'nın soylu ailelerinin kütüklerine geçmiş Cavalcantilerden gelen, Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti'nin oğlu Vikont Andrea Caval-

canti'yim. Babam yılda yarım milyonluk bir gelire sahip olduğuna göre, ailemiz bugün hâlâ çok zengin sayılır ama çok kötü günler gördük. Mösyö, ben beş altı yaşlarındayken hain bir mürebbiye tarafından kaçırıldım, dünyaya gelmeme neden olan kişiyi on beş yıldır hiç görmedim. Erişkinlik yaşına geldiğimden, özgür ve kendimden sorumlu olduğumdan bu yana onu arıyorum ama boşuna. Sonunda dostunuz Simbad'ın bu mektubu bana babamın Paris'te olduğunu haber veriyor ve ondan haber almak için size başvurmamı söylüyor."

"Gerçekten de mösyö, tüm bu anlattıklarınız çok ilginç," dedi kont. Kötülük meleğinin güzelliğine benzer bir güzelliğin izlerini taşıyan bu rahat yüze kötümser bir hoşnutlukla baktı. "Her konuda dostum Simbad'ın isteklerine uygun davranmakla çok iyi ettiniz, çünkü babanız gerçekten burada ve sizi arıyor."

Kont salona girdiğinden beri gözlerini genç adamdan ayırmamıştı; bakışlarındaki güvene, sesindeki kararlılığa hayran olmuştu; ama "*Babanız gerçekten burada ve sizi arıyor*" gibi olağan sözleri duyunca Andrea yerinden sıçradı ve haykırdı:

"Babam mı! Babam burada mı?"

"Elbette," diye yanıt verdi Monte Cristo, "babanız, Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti."

Genç adamın yüzüne yayılan korku izleri neredeyse hemen silindi.

"Ah! Evet, doğru," dedi, "Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti. Ve siz bu sevgili babanın burada olduğunu söylüyorsunuz değil mi sayın kontum?"

"Evet, mösyö. Hattâ buna şunları da ekleyebilirim, onun yanından az önce ayrıldım, bir zamanlar yitirdiği sevgili oğlu hakkında anlattığı öykü beni çok duygulandırdı; gerçekten de bu konuyla ilgili acıları, korkuları, umutları yürek sızlatan bir şiir oluşturabilirdi. Sonunda bir gün oğlunu kaçıranlardan, oldukça yüklü bir para karşılığında onu geri vereceklerini ya da nerede olduğunu söyleyeceklerini bildiren haberler aldı. Hiçbir şey bu iyi babaya engel olamadı. Para, İtalya vizesi alınmış bir pasaportla birlikte Piemonte sınırına gönderildi. Siz o sırada Fransa'nın güneyindeydiniz sanırım."

"Evet mösyö," diye yanıt verdi Andrea oldukça sıkılmış görünerek; "evet, Fransa'nın güneyindeydim."

"Nice'de sizi bir araba bekliyordu."

"Evet, öyle, mösyö; bu araba beni Nice'den Cenova'ya, Cenova'dan Torino'ya, Torino'dan Chambéry'ye, Chambéry'den Pont-de-Beauvoisin'e, Pont-de-Beauvoisin'den de Paris'e getirdi."

"Çok güzel! Babanız yolda hep size rastlamayı umuyordu, çünkü o da aynı yolu izliyordu, izleyeceğiniz yol bu nedenle böyle belirlenmişti."

"Ama," dedi Andrea, "bu sevgili baba bana rastlasaydı eminim beni tanımayacaktı; ne de olsa onu son gördüğümden bu yana biraz değiştim."

"Ah! Kan çeker bilirsiniz," dedi Monte Cristo.

"Ah! Evet, doğru," dedi genç adam, "bunu hiç düşünmemiştim."

"Şimdi," dedi Monte Cristo, "Marki Cavalcanti'yi tek bir şey kaygılandırıyor, o da ondan uzak kaldığınız süre içinde ne yaptığınız; o zalimlerin size nasıl davrandıkları; size doğumunuzla gelen hak ettiğiniz tüm saygıyı gösterip göstermedikleri; bedensel acıdan

yüz kez daha kötü olan ruhsal acıların doğanın size bol bol verdiği yeteneklerde bir zayıflamaya neden olup olmadığı, topluluk içinde size ait olan yeri gerektiği gibi geri alacağınıza ve bu yeri koruyacağınıza inanıp inanmadığınız."

"Mösyö," diyerek kem küm etti şaşıran genç adam, "umarım size yanlış bilgi..."

"Bana mı? Ben insansever dostum Wilmore'un sizden söz ettiğini ilk kez duydum. Sizi can sıkıcı bir durumda bulduğunu öğrendim, bunun ne olduğunu bilmiyorum, bu konuda ona hiç soru sormadım: meraklı değilimdir. Uğradığınız felaketler ilgisini çekti, bu nedenle onun için ilginçtiniz. Bana, insanlar arasında yitirdiğiniz yeri size yeniden kazandırmak istediğini, babanızı arayacağını ve onu bulacağını söyledi. Onu aradı ve şimdi burada olduğuna göre de buldu; sonunda dün bana servetinizle ilgili bazı bilgilerle birlikte gelişinizi haber verdi, hepsi bu. Dostum Wilmore'un biraz tuhaf ama aynı zamanda kendinden emin, bir altın madeni kadar zengin, bu nedenle de tüm tuhaflıklarını iflas etmeden gerçekleştirebilen biri olduğunu biliyorum, ona talimatlarını yerine getireceğime söz verdim. Şimdi mösyö, sorularımdan gocunmayın: size arka çıkmak zorunda olduğuma göre başınıza gelen ve iradenize bağlı olmayan felaketlerin, servetinizin ve adınızın sizi sevimli göstereceği bu çevreye biraz yabancı kılıp kılmadığını öğrenmek isterim. Bu, size duyduğum saygıyı hiçbir biçimde azaltmayacaktır."

Kont konuştukça kendine güvenini yeniden kazanan genç adam:

"Mösyö," diye yanıt verdi, "bu konuda kaygı duymayınız: beni babamdan uzaklaştıran ve bunu kuşkusuz daha sonra yaptıkları gibi, beni ona satmak amacıyla gerçekleştirmiş olanlar, benden iyi bir yarar sağlamak için benim kişisel tüm değerlerimi korumak ve hattâ olabildiğince bunları artırmak gerektiğini hesapladılar, bu nedenle oldukça iyi bir eğitim aldım. Küçük Asya'da efendilerin kölelerini Roma pazarında daha pahalıya satmak için onları dilbilgisi uzmanı, doktor ve filozof yapmaları gibi, ben de bu çocuk hırsızları tarafından iyi yetiştirildim."

Monte Cristo hoşnut bir biçimde gülümsedi. Mösyö Andrea Cavalcanti'den bu kadarını beklemiyordu anlaşılan.

"Zaten," dedi genç adam, "bende eğitimimle ya da salon âdetleri ile ilgili bir eksiklik varsa bile, doğumum ve onu izleyen gençliğim sırasında uğradığım felaketler göz önüne alındığında bunlar bağışlanabilir sanırım."

"Pekala!" dedi Monte Cristo umursamazlıkla, "bu bilgileri istediğiniz gibi kullanırsınız vikont, çünkü özgürsünüz ve bu sadece sizi ilgilendirir ama bana kalsa, tam tersine tüm bu serüvenler hakkında tek söz etmezdim. Öykünüz bir roman gibi ve sararmış iki kapak arasına sıkışmış romanlara hayranlık duyan insanlar, bu romanları çok ince deri ile ciltlenmiş gördüklerinde, sizin gibi yaldızlı da olsalar, garip bir biçimde onlara güven duymazlar. İşte size söylemekte sakınca görmediğim güçlük bu, sayın vikont. Siz bu dokunaklı öyküyü birine anlatır anlatmaz, öykünüz tümüyle bozulmuş bu çevrede hemen yayılacaktır. Siz de Antony gibi olmak zorunda kalacaksınız, Antony'lerin modası da biraz geçti. Belki merak nedeniyle biraz ilgi çekeceksiniz ama herkes ilgi merkezi ve yorumlara hedef olmaktan hoşlanmaz. Bu sizi belki de yoracaktır."

"Sanırım haklısınız sayın kontum," dedi, Monte Cristo'nun çelik gibi bakışları karşısında elinde olmadan sararan genç adam, "bu ciddi bir sakınca."

"Ah! Bunu o kadar da abartmamak gerek," dedi Monte Cristo, "çünkü insan bir yanlışı ortadan kaldırayım derken bir çılgınlığa düşebilir. Hayır, bu sadece uygulanmaması gereken basit bir davranış planı; sizin gibi zeki bir insan için bu planı benimsemek kolaydır, ayrıca çıkarlarınıza da uygundur; geçmişinizin karanlık kalabilecek yanlarına karşı tanıklıklarla ve onurlu dostluklarla savaşmak gerekir."

Andrea gözle görülür bir biçimde soğukkanlılığını yitirmişti.

"Sizi koruyacağım ve size kefil olacağım," dedi Monte Cristo; "ama bende en iyi dostlarımdan kuşkulanmak törel bir alışkanlık, başkalarını da kuşkulandırmaya çalışmak ise bir ihtiyaçtır; burada, trajedi oyuncularının dediği gibi, kendi rolümün dışında bir rol oynayacağım ve kendimi, boşu boşuna ıslıklanma tehlikesi ile karşı karşıya bırakacağım."

"Yine de sayın kontum," dedi Andrea küstahlıkla, "beni size salık veren Lord Wilmore'un düşüncesi..."

"Evet, elbette," dedi Monte Cristo; "ama Lord Wilmore beni biraz fırtınalı bir geçmişiniz olduğu konusunda bilgisiz bırakmadı, sevgili mösyö Andrea. Ah!" dedi kont Andrea'nın bir hareket yaptığını görerek, "sizden itiraf istemiyorum; zaten kimseye ihtiyacınız olmaması için babanız, sayın Marki Cavalcanti, Lucca'dan getirtildi. Onu göreceksiniz, biraz şaşırtıcı, biraz süslü püslü ama bu bir üniforma sorunu, on sekiz yaşından bu yana Avusturya ordusunda hizmet ettiği öğrenildiğinde her şey hoş görülecektir; Avusturyalılara karşı genellikle o kadar titiz değilizdir. Sonuçta oldukça yeterli bir baba, inanın bana."

"Ah! Benim kaygılarımı gideriyorsunuz efendim. Ondan o kadar uzun süre önce ayrıldım ki, onu hiç anımsamıyorum."

"Ama bildiğiniz gibi büyük bir servet her şeyi unutturur."

"Babam gerçekten de zengin mi efendim?"

"Milyoner... beş yüz bin frank geliri var."

"O zaman," diye sordu genç adam sıkılarak, "iyi... bir durumda mı olacağım?"

"En iyi durumlardan birinde olacaksınız, sevgili mösyö. Paris'te kaldığınız sürece babanız size yılda elli bin frank tutarında bir gelir sağlayacak."

"O zaman ben de hep burada kalırım."

"Hımm! Koşullar konusunda kim güvence verebilir ki sevgili mösyö? İstemesi sizden vermesi Tanrıdan."

Andrea bir iç geçirdi.

"Ama Paris'te kalacağım süre boyunca... ki hiçbir koşul beni buradan uzaklaştıramayacaktır," dedi Andrea, "biraz önce sözünü ettiğiniz para kesinlikle bana verilecek mi?"

"Ah! Elbette."

"Babam mı verecek?" diye sordu Andrea kaygıyla.

"Evet, ama Lord Wilmore'un güvencesiyle. Lord, babanızın isteği üzerine, Paris'in en güvenilir bankacılarından biri olan Mösyö Danglars'ın bankasında sizin için ayda beş bin franklık bir kredi açtı."

"Babam Paris'te uzun zaman kalmayı mı düşünüyor?" diye sordu Andrea kaygıyla.

"Sadece birkaç gün," diye yanıtladı Monte Cristo, "görevi iki ya da üç haftadan fazla uzaklaşmasına izin vermiyor."

"Ah! Sevgili baba!" dedi Andrea, bu acele gidişten gözle görülür biçimde mutlu olarak.

"Ben de," dedi Monte Cristo, bu sözlerdeki tonlamayı anlamazdan gelerek, "ben de sizin bir araya gelmenizi bir dakika bile geciktirmek istemiyorum. Bu soylu Mösyö Cavalcanti'yi kucaklamaya hazır mısınız?"

"Bundan kuşku duymuyorsunuzdur umarım."

"O zaman, salona girin sevgili dostum, orada sizi bekleyen babanızı bulacaksınız."

Andrea yerlere kadar eğilerek kontu selamladı ve salona girdi.

Kont onu gözleriyle izledi, kaybolduğunu görünce, bir tablonun arkasındaki yayı itti, çerçevesinden ayrılan tablo ustaca düzenlenmiş bir aralıktan salonun görünmesini sağlıyordu.

Andrea içeri girince kapıyı arkasından kapattı ve yaklaşan ayak seslerini duyar duymaz ayağa kalkan binbaşıya doğru ilerledi.

"Ah! mösyö, babacığım," dedi Andrea yüksek sesle ve kapalı kapının ardından kontun onu duyabileceği biçimde, "siz misiniz?"

"Günaydın sevgili oğlum," dedi binbaşı ağırbaşlılıkla.

"Yıllar süren ayrılıktan sonra," dedi Andrea kapıdan yana bakmaya devam ederek, "yeniden görüşmemiz ne mutluluk!"

"Gerçekten de uzun bir ayrılık oldu."

"Kucaklaşmayacak mıyız efendim?"

"Nasıl isterseniz oğlum."

İki adam Théâtre-Français'de olduğu gibi, yani başlarını birbirlerinin omuzlarına koyarak kucaklaştılar.

"İşte yeniden bir aradayız!" dedi Andrea.

"Yeniden bir aradayız!" dedi binbaşı.

"Bir daha ayrılmamak üzere değil mi?"

"Öyle, sevgili oğlum, şimdi Fransa'yı ikinci bir vatan gibi gördüğünüzü sanıyorum, öyle değil mi?"

"Paris'ten ayrılırsam çok üzüleceğim bir gerçek," dedi genç adam.

"Ben ise, Lucca dışında yaşayamayacağımı sanıyorum, beni anlıyor musunuz? En kısa zamanda İtalya'ya döneceğim."

"Ama gitmeden önce, sevgili babacığım, hangi kandan geldiğimi saptamamı kolaylaştıracak belgeleri bana vereceksiniz kuşkusuz."

"Hiç kuşkusuz, çünkü buraya özellikle bu amaçla geldim, size rastlamak, bunları size vermek ve yeniden kavuşabilmek için çok uğraştım, bu benim yaşamımın son yıllarını aldı."

"Ya belgeler?"

"İşte."

Andrea açgözlülükle babasının evlenme belgesini, kendisinin vaftiz sertifikasını aldı, iyi bir oğulun doğal açgözlülüğü ile hepsini açtıktan sonra, iki belgeye de hızla ve çıkarını gözetmeye alışık olduğunu gösteren bir biçimde göz attı.

Bitirdiğinde yüzünde tanımlanamaz bir neşe ifadesi parladı; binbaşıya garip bir gülümsemeyle bakarak:

"Garip!" dedi kusursuz bir Toscana ağzıyla, "İtalya'da kürek cezası yok demek, öyle mi?..."

Binbaşı doğruldu.

"Neden?" dedi.

"Ceza görmeden böyle belgeler düzenlenebildiğine göre. Bunun yarısı kadar bir iş için, çok sevgili babacığım, Fransa'da bizi beş yıllığına Toulon'a[156] hava almaya gönderirlerdi."

"Efendim?" dedi Luccalı ağırbaşlı görünmeye çalışarak.

"Sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Andrea binbaşının kolunu sıkarak, "size babam olmanız için kaç para veriyorlar?"

Binbaşı konuşmak istedi.

"Şşt!" dedi Andrea sesini alçaltarak, "size güvendiğimi göstereceğim, sizin oğlunuz olmam için bana yılda elli bin frank veriyorlar, bu nedenle, anlayacağınız gibi, babam olduğunuzu yadsıyacak kişi ben olmayacağım."

Binbaşı çevresine kaygıyla baktı.

"Eh! Sakin olun, yalnızız," dedi Andrea; "zaten İtalyanca konuşuyoruz."

"Pekala!" dedi Luccalı, "bana da, bir kereliğine olmak üzere elli bin frank ödüyorlar."

"Mösyö Cavalcanti," dedi Andrea, "peri masallarına inanır mıydınız?"

"Hayır, yani eskiden inanmazdım, ama şimdi bunlara inanmam gerekiyor."

"Yani elinizde kanıtlar var, öyle mi?"

Binbaşı cebinden bir avuç altın çıkardı.

"Gördüğünüz gibi elle tutulan somut kanıtlar."

"Bana verilen sözlere inanmam gerektiğini mi düşünüyorsunuz?"

"Ben inanıyorum."

"Bu dürüst kont verdiği sözleri tutacak mı, peki?"

"Harfi harfine; ama anlayacağınız gibi, bu amaca ulaşmak için bizim de rollerimizi oynamamız gerek."

"Bu nasıl olacak?..."

"Ben, şefkatli baba..."

"Ben de saygılı evlat rolünü."

"Mademki onlar sizin benim soyumdan gelmiş olmanızı istiyorlar..."

"*Onlar* da kim?"

"Hay Allah! ben ne bileyim, size yazanlar; bir mektup almadınız mı?"

"Aldım. Ya siz?"

"Ben de aldım."

"Kimden?"
"Rahip Busoni adlı birinden."
"Tanımadığınız bir rahip."
"Hiç görmediğim."
"Bu mektupta size ne diyordu?"
"Bana ihanet etmezsiniz değil mi?"
"Asla etmem, çıkarlarımız ortak."
"O zaman alın okuyun."
Binbaşı genç adama bir mektup uzattı.
Andrea alçak sesle okudu:

Fakirsiniz ve mutsuz bir yaşlılık sizi bekliyor. Zengin olmasanız bile en azından bağımsız olmak ister misiniz?

Hemen Paris'e gidin, Champs-Elysées caddesi 30 numarada oturan sayın Monte Cristo Kontuna gidip Markiz Corsinari'den olan ve beş yaşında iken kaçırılan oğlunuzu ona sorun.

Bu çocuğun adı Andrea Cavalcanti'dir.

Aşağıda imzası olan ve size iyilik etmek isteyen kişinin niyetinden kuşku duymamanız için aşağıda yazılanları ekte bulacaksınız:

1) Floransa'da Mösyö Gozzi'nin bankasından ödenecek iki bin dört yüz Toscana lirası tutarında bir bono;

2) Mösyö Monte Cristo Kontu tarafından kabul edilmenizi sağlayacak ve size kırk sekiz bin frank tutarında bir kredi açtığımı bildiren bir mektup.

26 Mayıs günü akşam saat yedide kontun evinde olun.

İmza: Rahip Busoni.

"İşte bu."
"İşte bu da ne demek? Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu binbaşı.
"Benim de hemen hemen aynı tür bir mektup aldığımı söylüyorum."
"Siz mi?"
"Evet, ben."
"Rahip Busoni'den mi?"
"Hayır."
"Kimden o zaman?"
"Bir İngiliz'den, Denizci Simbad adını kullanan Lord Wilmore diye birinden."
"Ve siz de onu benim Rahip Busoni'yi tanıdığımdan daha fazla tanımıyorsunuz."
"Öyle; ama ben sizden daha ilerdeyim."
"Siz onu gördünüz mü?"
"Evet, bir kez."
"Nerede?"

"Ah! Bunu tam olarak size söyleyemem; o zaman benim kadar bilginiz olur ki buna da gerek yok."

"Bu mektupta size ne deniyordu?"

"Okuyun."

Fakirsiniz ve önünüzde sadece mutsuz bir gelecek var: bir adınız olmasını, özgür olmayı, zengin olmayı ister misiniz?

"Bak hele!" dedi genç adam topukları üzerinde ileri geri sallanarak, "aynı şeyler yineleniyor sanki!"

Nice'in Gênes kapısından çıkınca göreceğiniz atları koşulmuş posta arabasına binin, Torino, Chambéry ve Pont-de-Beauvoisin'den geçin. 26 Mayıs akşam saat yedide Champs-Elysées caddesinde Mösyö Monte Cristo Kontuna kendinizi tanıtın ve ona babanızı sorun.

Siz, Marki Bartolomeo Cavalcanti ile Markiz Olivia Corsinari'nin oğlusunuz. Paris salonlarında bu adla tanıtılmanızı sağlayacak belgeler marki tarafından size verilecektir. Mevkiinize gelince yılda elli bin franklık bir gelir sizin bu yeri korumanızı sağlayacaktır.

Nice'de bankacı olan Mösyö Ferrea tarafından ödenecek elli bin franklık bir bono ve ihtiyaçlarınızı karşılamak için benim tarafımdan görevlendirilmiş olan Monte Cristo Kontuna kendinizi tanıtmanıza yarayacak bir mektup ilişiktedir.

DENİZCİ SİMBAD

"Hımm!" dedi binbaşı, "bu çok ilginç!"

"Değil mi?"

"Kontu gördünüz mü?"

"Onun yanından geliyorum."

"Bunları doğruladı mı?"

"Hepsini."

"Siz bu olanlardan bir şey anlıyor musunuz?"

"İnanın anlamıyorum."

"Burada bir aldatılan var."

"Ne olursa olsun, bu ne sizsiniz ne de ben, öyle değil mi?"

"Hayır, elbette."

"Pekala, o zaman!..."

"Bunun bizim için pek önemi yok, değil mi?"

"Çok doğru, benim de demek istediğim bu; sonuna kadar gidelim ve çok dikkatli oynayalım."

"Olur; size ne kadar bağlı kalacağımı göreceksiniz."

"Bundan bir an bile kuşku duymadım sevgili babacığım."

"Beni onurlandırıyorsunuz sevgili oğlum."

Monte Cristo salona girmek için bu ânı seçti. Onun ayak seslerini duyunca iki adam birbirlerinin kollarına atıldılar; kont onları sarmaş dolaş gördü.

"Pekala! Sayın marki," dedi Monte Cristo, "gönlünüze göre bir oğul bulmuş gibi görünüyorsunuz."

"Ah! Sayın kontum, sevinçten soluk alamıyorum."

"Ya siz delikanlı?"

"Ah! Sayın kontum, mutluluktan nefesim kesiliyor."

"Mutlu baba! Mutlu çocuk!" dedi kont.

"Tek bir şey beni üzüyor," dedi binbaşı, "o da Paris'i bu kadar çabuk terk edecek olmam."

"Ah! Sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Monte Cristo, "sizi bazı dostlarıma takdim etmeden ayrılmayacağınızı umuyorum."

"Sayın kontumun emrindeyim," dedi binbaşı.

"Şimdi, haydi bakalım delikanlı, itiraflarda bulunun."

"Kime?"

"Babanız beyefendiye elbet; ona parasal durumunuz hakkında bir şeyler söyleyin."

"Hay Allah!" dedi Andrea, "bamteline dokundunuz."

"Duydunuz mu binbaşı?" dedi Monte Cristo.

"Duydum elbette."

"Evet ama anladınız mı?"

"Hem de çok iyi."

"Sevgili çocuk paraya ihtiyacı olduğunu söylüyor."

"Ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Ona para vermenizi elbette!

"Ben mi?"

"Evet, siz."

Monte Cristo iki adamın arasına geçti.

"Buyrun!" dedi Andrea'ya eline bir tomar kağıt para sıkıştırarak.

"Bu nedir?"

"Babanızın yanıtı."

"Babamın mı?"

"Evet. Paraya ihtiyacınız olduğunu hissettirmemiş miydiniz?"

"Evet ama?"

"İşte o da beni size bunu vermekle görevlendirdi."

"Alacak hesabımdan mı?"

"Hayır, yerleşme harcamalarınız için."

"Ah! Sevgili babacığım!"

"Susun!" dedi Monte Cristo, "görüyorsunuz, bunun ondan geldiğini size söylememi istemiyor."

"Bu inceliği çok takdir ediyorum," dedi Andrea, kağıt paraları pantolonunun cebine sokarak.

"Bu iyi," dedi Monte Cristo, "haydi şimdi gidin."

"Ne zaman sizi bir daha görme onuruna erişeceğiz sayın kontum?" diye sordu Cavalcanti.

"Ah! Evet," diye sordu Andrea, "bu onura ne zaman erişeceğiz?"

"İsterseniz, cumartesi... evet... bakalım... cumartesi. Auteuil'de, la Fontaine sokağı 28 numaradaki evimde bir yemek davetim var, aralarında bankacınız Mösyö Danglars'ın da olduğu birçok kişi gelecek, sizi ona takdim edeceğim, paralarınızı verebilmek için ikinizi de tanıması gerek."

"Resmi giyinmek mi gerek?" diye sordu binbaşı alçak sesle.

"Evet, resmi giyinin: üniforma, haç nişanı, kısa külot pantolon."

"Ya ben?" diye sordu Andrea.

"Ah! Siz çok sade giyinin: siyah pantolon, cilalı çizmeler, beyaz yelek, siyah ya da mavi takım, uzun kravat; giyinmek için Blin ya da Véronique'e gidin. Adreslerini bilmiyorsanız Baptistin size verir. Bu kadar zengin olduğunuz halde giyiminizde ne kadar az iddialı olursanız o kadar iyi etki yaparsınız. Eğer at satın alacaksanız Devedeux'ye, fayton satın alacaksanız Baptiste'e gidin."

"Saat kaçta gelmemiz gerekiyor?" diye sordu genç adam.

"Saat altı buçuğa doğru."

"İyi, o saatte orada olacağız," dedi binbaşı elini şapkasına götürerek.

İki Cavalcanti konta selam verip çıktılar.

Kont pencereye yaklaştı ve onların kol kola avluyu geçtiklerini gördü.

"İşte iki sefil insan!" dedi, "Gerçekten baba oğul olmamaları ne büyük şanssızlık!"

Bir an kara kara düşündükten sonra:

"Haydi şimdi Morrellere gidelim," dedi; "sanırım iğrenme duygusu kinden daha fazla midemi bulandırıyor."

57
YONCALI ÇİT

Okuyucularımızın, onları Mösyö de Villefort'un evini saran bu çite götürmemize izin vermeleri gerek. Kestane ağaçlarının örttüğü bu demir parmaklığın arkasında tanıdığımız kişileri bulacağız.

Bu kez önce Maximilien gelmişti. Gözünü tahta perdenin aralığına dayayan, arkaya doğru uzanan bahçede ağaçların arasında bir gölgeyi, ağaçlıklı yolların kumları üzerinde ipek potinlerin çıkardığı sesi bekleyen oydu.

Sonunda onca beklenen ayak sesleri duyuldu, ancak yaklaşan bir yerine iki gölgeydi. Valentine'in geç kalmasının nedeni, Madam Danglars ile Eugénie'nin, genç adamın Valentine'i beklediği saatin ötesine kadar uzamış olan ziyaretleriydi. Genç kız randevusunu kaçırmamak için Matmazel Danglars'a bahçede biraz dolaşmalarını önermişti, böylece Maximilien'in kuşkusuz üzüldüğü bu gecikmenin kendi hatası olmadığını ona göstermiş olacaktı.

Genç adam âşıklara özgü sezginin çabukluğu ile her şeyi anladı ve içi rahatladı. Zaten genç kız da gezintiyi sesinin duyulabileceği uzaklığa gelmeden, Maximilien'in onun gelip geçişini görebileceği biçimde yönetiyordu ve her geçişinde arkadaşı fark etmeden parmaklığın öte yanına, genç adamın anlayacağı şekilde bakıyor ve şöyle demek istiyordu:

"Sabırlı olunuz dostum, gördüğünüz gibi bunda benim suçum yok."

Gerçekten de Maximilien iki genç kız arasındaki karşıtlığa hayran kalarak sabırla bekliyordu. Baygın bakışlı ve güzel bir söğüt gibi salınan bu sarışın ile mağrur bakışlı, bedeni bir kavak gibi dimdik bu esmer arasındaki karşıtlık gerçekten de hayranlık uyandırıyordu. Bu birbirinin tam tersi iki karakter arasındaki kıyaslamada, en azından genç adamın yüreğinde, üstünlük kuşkusuz Valentine'den yanaydı.

İki genç kız yarım saatlik gezinin sonunda uzaklaştılar. Maximilien, Madam Danglars'ın ziyaretinin sona erdiğini anladı.

Gerçekten de bir dakika sonra Valentine tek başına ortaya çıktı. Saygısız bir bakışın onun geri dönüşünü izlemesinden korkarak yavaş yavaş geliyordu. Doğrudan doğruya parmaklığa doğru ilerleyeceğine, her yaprak yığınını son derece doğal bir biçimde araştırıp, tüm ağaçlı yolların dibine kadar baktıktan sonra, gidip bir banka oturdu.

Tüm bu önlemleri aldıktan sonra da parmaklığa koştu.

"Merhaba Valentine," dedi bir ses.

"Merhaba Maximilien, sizi beklettim ama nedenini anladınız değil mi?"

"Evet, Matmazel Danglars'ı tanıdım. Sizin bu genç hanımla bu kadar samimi olduğunuzu bilmiyordum."

"Kim size samimi olduğumuzu söyledi Maximilien?"

"Hiç kimse; kol kola giriş biçiminizden, konuşmalarınızdan öyle olduğunuzu sandım: iki yatılı okul arkadaşı birbirine sırlarını açıyor gibiydi."

"Gerçekten de birbirimize sırlarımızı açıyorduk," dedi Valentine, "o bana Mösyö de Morcerf ile yapacağı evliliği hiç istemediğini itiraf ediyordu, ben de ona Mösyö d'Épinay ile evlenmeyi bir felaket olarak gördüğümü açıklıyordum."

"Sevgili Valentine."

"İşte bu yüzden dostum," diye sözlerini sürdürdü genç kız, "Eugénie ile benim sırlarımızı paylaştığımızı sandınız; sevemeyeceğim bir erkekten söz ederken sevdiğim erkeği düşünüyordum."

"Her bakımdan harikasınız Valentine, ve sizde Matmazel Danglars'ın hiçbir zaman sahip olamayacağı bir şey var, o da bir kadına özgü bu benzersiz çekicilik, tıpkı çiçekteki koku, meyvedeki tat gibi, çünkü bir çiçek olmak için sadece güzel olmak yetmez, sadece güzel olmak da bir meyve olmak için yeterli değildir."

"Size bunları böyle gösteren aşkınız, Maximilien."

"Hayır, Valentine, size yemin ederim. İşte biraz önce ikinize de bakıyordum, size onurum üzerine yemin ederim, Matmazel Danglars'ın güzelliğini kabul etmeme karşın, bir erkeğin ona âşık olabileceğini düşünemiyorum."

"Sizin de söylediğiniz gibi Maximilien, ben oradaydım ve benim varlığım sizi adaletsiz yaptı."

"Hayır... ama söyleyin bana... Matmazel Danglars hakkında edindiğim bazı düşüncelerden kaynaklanan basit bir merak sorusu soracağım."

"Ah! Hangi düşünceler olduğunu bilmesem de çok adaletsiz olduklarından eminim. Sizler bizim gibi zavallı kadınları yargıladığınızda hoşgörü beklememeliyiz."

"Siz de kendi aranızda birbirinize karşı hep adilsiniz ya."

"Çünkü, yargılarımızda neredeyse her zaman tutku vardır. Ama sorunuza geri dönelim."

"Matmazel Danglars birisini sevdiği için mi Mösyö de Morcerf ile evlenmekten korkuyor?"

"Maximilien, size Eugénie'nin dostu olmadığımı söylemiştim."

"Aman Tanrım!" dedi Morrel, "genç kızlar, dost olmadan sırlarını birbirlerine açabiliyorlar, ama bu konuda ona birkaç soru sorduğunuzu kabul edin. Ah! gülümsediğinizi görüyorum."

"Madem görüyorsunuz Maximilien, aramızda bu tahta perdenin olmasına hiç gerek yok."

"Haydi, haydi, size ne dedi?"

"Bana kimseyi sevmediğini söyledi," dedi Valentine, "evlenmekten iğrendiğini, en büyük mutluluğunun özgür ve bağımsız bir yaşam sürmek olacağını, arkadaşı Matmazel Louise d'Armilly gibi sanatçı olabilmek için neredeyse babasının tüm servetini yitirmesini istediğini söyledi."

"Görüyor musunuz?"

"İyi de, bu neyi kanıtlar?" diye sordu Valentine.

"Hiçbir şeyi," diye yanıt verdi Maximilien gülümseyerek.

"Peki o zaman neden gülümsüyorsunuz?"

"Ah!" dedi Maximilien, "gördünüz mü, siz de bakıyorsunuz Valentine."

"Uzaklaşmamı mı istiyorsunuz?"

"Ah! Hayır, hayır! Peki size dönelim."

"Ah! Doğru, birlikte geçirebileceğimiz sadece on dakikamız daha var."

"Tanrım!" diye haykırdı Maximilien, üzgün bir biçimde.

"Evet, Maximilien, haklısınız," dedi Valentine, üzüntüyle, "burada zavallı bir dostunuz var. Mutlu olmayı bu kadar hak eden size neler yaşatıyorum zavallı Maximilien! Bu yüzden kendime çok kızıyorum, inanın bana."

"Ama neden üzülüyorsunuz ki Valentine? Eğer ben böyle mutluysam, bu sonsuz bekleyiş sizi beş dakika görmekle, ağzınızdan iki sözcük duymakla karşılık görüyorsa, Tanrının bizimki gibi uyum içinde iki kalp daha yaratmadığına, onları mucize gibi bir araya getirip bir daha ayırmayacağına derinden inanıyorsam, neden üzülüyorsunuz?"

"Ah! Çok teşekkür ederim, ikimiz için de umut ediniz Maximilien: bu beni biraz mutlu ediyor..."

"Size ne oluyor yine Valentine, neden beni bu kadar çabuk bırakıp gidiyorsunuz?"

"Bilmiyorum, Madam de Villefort, kendisine uğramamı rica ettiğini bana bildirmelerini istemiş, servetimin bir bölümüyle ilgili olarak benimle görüşecekmiş. Tanrım, ben çok fazla zenginim, alsınlar benim servetimi, aldıktan sonra da beni rahat ve özgür bıraksınlar, ne kadar fakir olursam olayım siz beni yine seveceksiniz değil mi Morrel?"

"Ah! Ben sizi her zaman seveceğim, zenginliğin ya da fakirliğin ne önemi var benim için, yeter ki Valentine yanımda olsun ve kimse onu benden alamasın! Ama bu görüşme, Valentine, bunun evliliğinizle ilgili yeni bir haber olmasından hiç korkmuyor musunuz?"

"Sanmıyorum."

"Yine de beni dinleyin, Valentine, ürkmeyin, çünkü yaşadığım sürece ben başka bir kadınla olmayacağım."

"Bunları söyleyerek beni sakinleştirdiğinizi mi sanıyorsunuz Maximilien?"

"Bağışlayın! Haklısınız, ben kaba biriyim. Bakın, size geçen gün Mösyö de Morcerf'e rastladığımı söylemek istiyordum."

"Evet?"

"Bildiğiniz gibi Mösyö Franz onun dostu."

"Evet?"

"İşte, Mösyö de Morcerf, Franz'dan, yakında geleceğini bildiren bir mektup aldı."

Valentine sarardı ve elini parmaklığa dayadı.

"Ah! Tanrım!" dedi, "ya neden buysa! Ama hayır, o zaman görüşme isteği Madam de Villefort'dan gelmezdi."

"Neden?"

"Neden mi?.. Bilmiyorum... ama bana öyle geliyor ki açık açık karşı çıkmasa da, bu evliliğe pek sıcak bakmıyor."

"Güzel! Ama Valentine, bana öyle geliyor ki Madam de Villefort'u çok seveceğim."

"Ah! o kadar acele etmeyin Maximilien," dedi Valentine üzgün bir gülümsemeyle.

"Ama, eğer bu evliliğe sıcak bakmıyorsa, onu bozmasa da bir başka öneriye kulak verecektir."

"Bunu hiç beklemeyin Maximilien; Madam de Villefort'un kabul etmek istemediği kocalar değil, evlilik."

"Nasıl? Evlilik mi! Evlilikten bu kadar fazla nefret ediyorsa kendisi neden evlendi?"

"Beni anlamıyorsunuz Maximilien; bir yıl önce bir manastıra çekilmek istediğimden söz ettiğimde, yapması gerektiğini düşündüğü karşı çıkışlara karşın, önerimi sevinçle benimsemişti. Eminim babam bile onun kışkırtmasıyla buna razı olmuştu, beni engelleyen sadece zavallı büyükbabam oldu. Dünyada yalnızca beni seven ve eğer bu bir suç ise Tanrı beni bağışlasın, yalnızca benim sevdiğim bu zavallı ihtiyarın gözlerinde nasıl bir ifade belirdiğini bilemezsiniz Maximilien. Kararımı öğrendiğinde bana nasıl baktığını, bu bakışlardaki sitemi, içini bile çekmeden kımıltısız yanaklarından akan gözyaşlarındaki umutsuzluğu bir bilseniz! Ah! Maximilien, içimde pişmanlık gibi bir şey hissettim, 'Bağışlayın! Bağışlayın! Babacığım! Bana ne yaparlarsa yapsınlar sizi asla terk etmeyeceğim,' diye haykırarak kendimi onun ayaklarına attım. O zaman gözlerini gökyüzüne çevirdi!... Maximilien, bundan sonra çok acı çekebilirim; yaşlı büyükbabamın bu bakışı çekeceğim tüm acıların bedelini bana şimdiden ödedi."

"Sevgili Valentine, siz bir meleksiniz, ben sağda solda Bedevileri kılıçtan geçirirken, nasıl oldu da sizin karşıma çıkmanızı hak ettim bilmiyorum, belki de Tanrı onların imansız olduğunu göz önüne aldı ve sizi benim karşıma çıkardı. Ama düşünelim Valentine, Madam de Villefort'un sizin evlenmemenizden ne gibi bir çıkarı olacağını anlamaya çalışalım."

"Biraz önce size zengin olduğumu, hem de çok zengin olduğumu söylediğimi duymadınız mı Maximilien? Annemin vaftiz babasından yılda yaklaşık elli bin frank tutarında bir gelirim var. Büyükannem ve büyükbabam olan Marki ve Markiz de Saint-Méran da bana bir o kadar miras bırakacaklar. Görünüşe bakılırsa Mösyö Noirtier de beni tek mirasçısı yapma niyetinde. Sonuç olarak, Madam de Villefort'un ailesinden hiçbir miras beklemeyen erkek kardeşim Edouard benimle kıyaslandığında fakirdir. Oysa, Madam de Villefort bu çocuğu tapacak kadar seviyor ve eğer ben kendimi dine verirsem marki, markiz ve benden babama kalacak tüm servetim onun oğlunun olacak."

"Ah! Genç ve güzel bir kadın için bu açgözlülük ne kadar tuhaf!"

"Yalnız bunun kendisi için değil, oğlu için olduğuna dikkat ediniz Maximilien, onda kınadığınız şey, anne sevgisi göz önüne alındığında, neredeyse bir erdem oluyor."

"Peki Valentine," dedi Morrel, "ya servetinizin bir bölümünü bu çocuğa bırakırsanız?"

"Böyle bir öneri," dedi Valentine, "özellikle de çıkar gözetmeme sözcüğünü ağzından düşürmeyen bir kadına nasıl yapılır?"

"Valentine, aşkım benim için her zaman kutsaldır ve kutsal olan her şey gibi onu da

saygımla örttüm ve kalbime gömdüm. Dünyada hiç kimse, kız kardeşim bile, dünyada kimseye açmadığım bu aşktan kuşku duyamaz. Valentine, bu aşktan bir dostuma söz etmeme izin verir misiniz?"

Valentine ürperdi.

"Bir dosta mı?" dedi. "Aman Tanrım! Maximilien, böyle konuşmanızdan bile ürperiyorum! Bir dosta mı? Kim bu dost?"

"Bakın Valentine: bir insanı ilk kez gördüğünüzde ona, karşı koyulmaz bir yakınlık duyduğunuz, onu uzun zamandır tanıdığınızı sandığınız, kendi kendinize onu nerede ve ne zaman görmüş olduğunuzu sorduğunuz, ne yeri ne zamanı anımsayamadığınızda bunun önceki yaşamınızda olabileceğine inanmaya başladığınız ve bu yakınlığın sadece ortaya çıkan bir anı olduğunu hissettiğiniz olmadı mı?"

"Evet."

"İşte, ben de bu olağanüstü adamı ilk kez gördüğümde, bunları hissettim."

"Olağanüstü bir adam mı?"

"Evet."

"Uzun zamandır tanıdığınız biri mi?"

"Sadece sekiz on gündür tanıdığım biri."

"Ve sekiz gündür tanıdığınız bir adama dostum diyorsunuz, öyle mi? Ah! Maximilien, bu güzel dostluk sözcüğünü boşuna harcamadığınızı sanıyordum."

"Mantık olarak haklısınız Valentine, ama istediğinizi söyleyin, hiçbir şey içimden gelen bu duyguyu sarsamaz. Bu adamın, kimi zaman derin bakışlarıyla biliyormuş ve güçlü eliyle yönlendirecekmiş gibi göründüğü geleceğimde başıma gelecek tüm iyi şeylere karışacağına inanıyorum."

"Bu bir kahin mi?" dedi Valentine gülümseyerek.

"İnanın," dedi Maximilien, "çoğu zaman... özellikle iyi şeyleri, önceden tahmin ettiği duygusuna kapılıyorum."

"Ah!" dedi Valentine üzgün bir biçimde, "bana bu adamı tanıtın Maximilien, çektiğim tüm acıların karşılığı olacak kadar sevilip sevilmeyeceğimi ondan öğreneyim."

"Zavallı dostum! Ama siz onu tanıyorsunuz!"

"Ben mi?"

"Evet. Üvey annenizin ve oğlunun hayatını kurtaran adam o."

"Monte Cristo Kontu mu?"

"Ta kendisi."

"Ah!" diye haykırdı Valentine, "o hiçbir zaman benim dostum olamaz, o üvey annemin çok iyi dostu."

"Kont, üvey annenizin dostu mu Valentine? İçgüdülerim beni bu kadar yanıltamaz; yanıldığınızdan eminim."

"Ah! Bir bilseniz Maximilien! Artık evde egemen olan Edouard değil, kont: onda insanoğlunun bilebileceklerinin bir özetini gören Madam de Villefort'un konuşmak için can attığı, en yüce düşüncelerin hiç bu kadar anlamlı bir biçimde dile getirilmediğini söyle-

yen babamın hayran olduğu, anlıyor musunuz, hayran olduğu, kontun iri siyah gözlerinden korkmasına karşın onun geldiğini görür görmez koşan, içinde her zaman çok güzel oyuncaklar bulduğu elini açan Edouard'ın ilahlaştırdığı kont. Mösyö de Monte Cristo, burada babamın evinde değil, Madam de Villefort'un evinde değil, Mösyö de Monte Cristo burada kendi evinde."

"Pekala sevgili Valentine, eğer durum sizin söylediğiniz gibiyse, onun varlığının etkilerini şimdiye kadar hissetmiş olmalısınız ya da yakında hissedeceksiniz. İtalya'da Albert de Morcerf'e rastlıyor, sonra onu haydutların elinden çekip kurtarıyor; Madam Danglars'ı görüyor, sonra ona eşsiz bir armağan veriyor; üvey anneniz ve erkek kardeşiniz onun kapısının önünden geçerlerken, Sudanlı kölesi onların hayatını kurtarıyor. Bu adam kuşkusuz olayları etkileme gücüne sahip. Ben hiçbir zaman bu kadar büyük görkemle bağdaşan, bu kadar sade beğenilere rastlamadım. Bana bir şey söylerken gülüşü o kadar tatlı ki başkalarının onun gülüşünü nasıl olup da acı bulduklarını unutuyorum. Ah! söyleyin bana Valentine, size hiç öyle güldü mü? Bir gülse, bundan büyük mutluluk duyarsınız."

"Ben mi?" dedi genç kız, "Ah! Tanrım! Maximilien, sadece bana bakınamakla kalmıyor, eğer beklenmedik bir biçimde oradan geçersem, bakışlarını benden kaçırıyor. Ah! o hiç de cömert değil aslında! Ya da kalplerin içini okuyan ve sizin onda gördüğünüzü sandığınız derin bakışları yok; çünkü eğer cömert olsaydı, evdeki tüm insanların ortasında beni yalnız ve üzgün gördüğünde gücüyle beni korurdu, sizin ileri sürdüğünüz gibi güneş rolü oynasaydı, ışınlarından biri ile yüreğimi ısıtırdı. Sizi sevdiğini söylüyorsunuz Maximilien. Ah! Tanrım, bunu nereden biliyorsunuz? İnsanlar sizin gibi beş ayak altı parmak boyunda, uzun bıyıkları ve büyük bir kılıcı olan büyük bir subaya karşı iyiliksever görünürler, ama ağlayan zavallı bir kızı korkmadan ezebileceklerini sanırlar."

"Ah! Valentine! Size yemin ederim, aldanıyorsunuz."

"Başka türlü olsaydı, Maximilien, bana diplomatça, yani şu ya da bu biçimde eve kendini kabul ettirmek isteyen bir adam gibi davransaydı, sizin bana bu kadar övdüğünüz gülüşüyle bir kez olsun beni onurlandırmış olurdu; ama hayır, beni mutsuz gördü, benim ona hiçbir yararım olamayacağını anladı ve bu nedenle bana hiç önem vermiyor. Babamın, Madam de Villefort'un ya da kardeşimin gözüne girmek için beni elinden gelebildiği kadar ezmeyeceğini kimbilir? Açık konuşalım, ben hiç nedensiz böyle küçümsenecek bir kadın değilim. Ah! beni bağışlayın," diye devam etti genç kız sözlerinin Maximilien'in üzerinde yaptığı etkiyi görerek, "ben kötü biriyim, bu adam hakkında size, aslında içimde tam olarak hissedip hissetmediğimi bilmediğim şeyler söylüyorum. Bakın bana sözünü ettiğiniz etkinin varlığını, onun benim üzerimde de etkisi olduğunu yadsımıyorum; ama eğer böyle bir etkisi varsa bu, gördüğünüz gibi, iyi düşüncelere zarar verecek ve onları bozacak biçimde oluyor."

"Pekala, Valentine," dedi Morrel içini çekerek, "artık bundan söz etmeyelim; ona hiçbir şey söylemeyeceğim."

"Çok yazık! Dostum," dedi Valentine, "size acı veriyorum, bunu görüyorum. Ah! sizden özür dilemek için elinizi bile sıkamıyorum! Ama sonunda size inandım, zaten benim

istediğim de bu. Söyleyin, bu Monte Cristo Kontu sizin için ne yaptı?"

"Kontun benim için ne yaptığını sorarak beni çok zor bir duruma soktuğunuzu itiraf etmeliyim Valentine. Görünürde hiçbir şey, bunu iyi biliyorum. Hattâ size daha önce de söylediğim gibi, ona karşı duyduğum sevgi tümüyle içgüdüsel, bunda akılcı hiçbir yan yok. Güneş benim için bir şey mi yaptı? Hayır; beni ısıtıyor ve onun ışığında sizi görüyorum, işte hepsi bu. Şu ya da bu parfümün bana bir yararı mı var? Hayır; kokusu duyularımdan birini çok hoş bir biçimde uyarıyor. O parfümü neden övdüğümü bana sorduklarında söyleyebileceğim başka bir şey yok, benim konta karşı duyduğum dostluk da onun bana karşı duyduğu dostluk kadar tuhaf. Gizli bir ses bana, bu beklenmedik ve karşılıklı dostlukta rastlantıdan daha fazla bir şey olduğunu söylüyor. Onun en basit eylemleri, en gizli düşünceleri ile benim eylemlerim ve düşüncelerim arasında bir bağ buluyorum. Bana yine güleceksiniz Valentine, ama bu adamı tanıdığımdan beri başıma gelen her iyi şeyin ondan kaynaklandığı gibi garip bir düşünceye kapıldım. Yine de otuz yıl bu koruyucuya ihtiyaç duymadan yaşadım öyle değil mi? Ne önemi var, bakın size bir örnek: beni cumartesi günü akşam yemeğine davet etti, bulunduğumuz noktada bu çok doğal değil mi? Bu yemeğe babanız da davetli, anneniz de gelecek. Onlarla karşılaşacağım, bu görüşmeden nasıl bir sonuç çıkacağını kim bilebilir? İşte görünüşte son derece basit durumlar, ama yine de ben bunda beni şaşırtan bir şeyler görüyorum, tuhaf bir güven duyuyorum. Kendi kendime kontun, her şeyi bilen bu garip adamın beni Mösyö ve Madam de Villefort ile bir araya getirmek istediğini söylüyorum ve kimi zaman, size yemin ederim, gözlerinden, aşkımı tahmin edip etmediğini anlamaya çalışıyorum."

"Benim iyi dostum," dedi Valentine, "eğer sizden sadece böyle düşünceler duymuş olsaydım, sizi geleceği bilen biri gibi görecek ve sağduyunuzdan korkacaktım. Nasıl? Siz bu karşılaşmada rastlantıdan başka şeyler mi görüyorsunuz? Gerçekten de iyi düşünün. Hiçbir zaman dışarı çıkmayan babam, kendisinin tam tersine bu olağanüstü prensin evini görmek için yanıp tutuşan Madam de Villefort'un bu davete birlikte gitme önerisine belki de on kez karşı çıktı, ama Madam de Villefort onu zorla kendisine eşlik etmeye razı etti. Hayır, hayır, inanın bana Meximilia, bu dünyada sizin dışınızda, bir kadavra olan büyükbabamdan başka yardım isteyebileceğim kimsem yok! Bir de bir gölge olan zavallı annemin desteğinden başka!"

"Haklı olduğunuzu ve mantığın sizinle beraber olduğunu hissediyorum Valentine," dedi Maximilien; "ama her zaman üzerimde o kadar güçlü etki yapan tatlı sesiniz, bugün beni inandıramadı."

"Sizinki de beni," dedi Valentine, "ve itiraf edeyim ki eğer bana verecek başka bir örneğiniz yoksa..."

"Bir tane daha var," dedi Maximilien duraksayarak; "ama gerçekten Valentine, kendi kendime bile itiraf etmek zorundayım, bu birincisinden daha da saçma."

"Zararı yok," dedi Valentine gülümseyerek.

"Ama yine de," diye devam etti Maximilien, "görevde olduğu on yıldan bu yana hayatını, ölümüne neden olacak kurşunun yanından geçmesi için insana öne ya da arkaya

doğru bir hareket yapmasını söyleyen içe doğuşlardan birine borçlu olan, benim gibi bir duygu ve düşünce adamı için, bu pek inandırıcı değil."

"Sevgili Maximilien, neden kurşunların yön değiştirmesini benim dualarıma yormuyorsunuz? Siz orada iken artık ne kendim ne de annem için sadece sizin için Tanrı'ya dua ediyorum."

"Evet, sizi tanıdığımdan beri öyle," dedi Morrel gülümseyerek; "ama ya sizi tanımadan önce Valentine?"

"Haydi bakalım, madem hiçbir şeyi bana borçlu olmak istemiyorsunuz, kötü adam, saçma olduğunu itiraf ettiğiniz o örneğe dönelim."

"Pekala! Tahtaların arasından bakın, orada, buraya gelirken bindiğim yeni atının ağaca bağlı olduğunu göreceksiniz."

"Ah! Ne kadar güzel bir hayvan!" diye haykırdı Valentine, "neden onu parmaklığın yanına getirmediniz? Ben ona bir şeyler söylerdim o da beni anlardı."

"Gerçekten de gördüğünüz gibi bu son derece pahalı bir hayvan," dedi Maximilien. "Bildiğiniz gibi benim servetim sınırlıdır Valentine ve ben aklı başında biri olarak tanınının. İşte bir at satıcısında *Médéah* adını koyduğum bu harika hayvanı gördüm. Fiyatını sordum: bana dört bin beş yüz frank olduğunu söylediler. Tahmin edeceğiniz gibi onu beğenmekle yetinip vazgeçmek zorunda kaldım ve itiraf edeyim, kalbim kan ağlayarak oradan ayrıldım çünkü at bana sevgiyle bakmış, başıyla beni okşamış, bindiğimde çok sevimli çok cilveli bir biçimde çalım satmıştı. Aynı akşam evimde birkaç arkadaşım vardı, Mösyö de Château-Renaud, Mösyö Debray ve tanımadığınız hattâ adını bile bilmediğiniz için mutlu olmanız gereken başka beş ya da altı kötü kişi daha iskambil oynamamızı önerdiler; ben hiç oyun oynamam çünkü ne yitirmek için yeterince zenginim, ne de kazanmayı isteyecek kadar fakir. Ama evimdeydim, anlıyorsunuz ya, iskambil almak için birini göndermekten başka yapacağım bir şey yoktu, ben de öyle yaptım.

"Tam masaya otururken, Mösyö de Monte Cristo geldi. Yerini aldı, oynadık ve ben kazandım. Size bunu itiraf etmeye cesaret edemiyorum Valentine, ama beş bin frank kazandım. Gece yarısı dağıldık. Kendimi tutamadım, bir fayton tuttum ve at satıcısına gitmesini söyledim. Yüreğim çarparak, heyecan içinde kapıyı çaldım. Bana kapıyı açmaya gelen beni deli sanmış olmalı. Aceleyle yarı aralık kapıdan içeri girdim. Ahıra gittim, yemliğe baktım. Ah! ne mutluluk! *Médéah* kuru otlarını yiyordu. Bir eyer yakaladım; hayvanın sırtına eyeri kendim yerleştirdim, dizginlerini geçirdim, *Médéah* bu işlemlere son derece iyi niyetle katlanıyordu. Şaşkın satıcının eline dört bin beş yüz frankı bıraktıktan sonra geri geldim, daha doğrusu geceyi Champs-Elysées'yi dolaşarak geçirdim. Geçerken kontun penceresinde ışık gördüm, perdelerin arkasından gölgesini fark eder gibi oldum. Şimdi Valentine, yemin ederim kont benim bu atı istediğimi biliyordu ve benim kazanmam için özellikle oyunda kaybetti."

"Sevgili Maximilien," dedi Valentine, "siz çok fazla düş kuran birisiniz, gerçekten de... beni uzun süre sevemeyeceksiniz... Böyle şiirler yazan bir adam bizimki gibi tekdüze bir tutkuda gücünü yitirir... Aman Tanrım! bakın, beni çağırıyorlar... duyuyor musunuz?"

"Ah! Valentine," dedi Maximilien, "bu azıcık ışıkta, duvarın aralığından... küçük parmağınızı öpebilir miyim?"

"Maximilien, birbirimiz için iki ses, iki gölge olarak kalacağımızı söylemiştik."

"Nasıl isterseniz Valentine."

"İstediğinizi yaparsam mutlu olacak mısınız?"

"Ah! Evet."

Valentine bir sıranın üstüne çıktı, aralıktan küçük parmağını uzatmak yerine duvarın üstünden elini uzattı.

Maximilien bir çığlık attı, o da bir taşın üstüne fırlayarak çok sevdiği bu eli tuttu ve ateşli dudaklarına götürdü. Ama küçük el hemen ellerinin arasından kaydı ve genç adam, belki de içinde hissettiği duygudan ürkmüş olan Valentine'in kaçtığını duydu!

58
MÖSYÖ NOIRTIER DE VILLEFORT

İşte Madam Danglars ve kızının ayrılışından sonra ve biraz önce aktardığımız konuşma sırasında krallık savcısının evinde olup bitenler.

Mösyö de Villefort, arkasında Madam de Villefort olduğu halde, babasının yanına gitti; Valentine'e gelince, onun nerede olduğunu biliyoruz.

İkisi, ihtiyarı selamladıktan ve yirmi beş yıldan fazla süredir onun hizmetinde bulunan yaşlı uşak Barrois'yı da başlarından savdıktan sonra yaşlı adamın iki yanına geçtiler.

Mösyö Noirtier, hareket etmesi olanaksız olduğu için, sabah oturtulup akşam kaldırıldığı büyük tekerlekli sandalyesine oturtularak, tüm daireyi yansıtan, odasına giren çıkanı, çevresinde olup biteni gösteren bir aynanın karşısına yerleştirilmişti. Bir kadavra gibi hareketsiz olan yaşlı adam, zeki ve canlı bakışlarıyla, onu son derece ciddi bir biçimde selamlayarak ondan beklenmedik resmi bir istekte bulunacaklarını belli eden çocuklarını izliyordu.

Görme ve işitme duyusu, dörtte üçü şimdiden mezara girmiş gibi olan bu insan bedenini hâlâ canlı tutan iki kıvılcım gibiydi. Ve bu iki duyudan biri, dışarıya, bu heykeli canlandıran bir iç yaşam olduğunu gösteriyordu. Bu iç yaşamı ele veren bakış, gece çölde yolunu yitirmiş yolcuya, bu sessizlik ve karanlık içinde hâlâ nöbet tutan bir canlı varlığın olduğunu bildiren uzak iki ışıktan biri gibiydi.

Yaşlı Noirtier'nin siyah gözlerine ve onların üstünde yer alan kara kaşlarına karşın, uzun ve omuzlarına kadar inen beyaz saçları vardı. İnsanoğlunun çalışan tek organının diğer organlarda kayba neden olması gibi, Noirtier'nin bir zamanlar bu bedene ve bu kafaya yayılmış olan tüm hareketi, tüm becerisi, tüm gücü, tüm zekası bu gözlerde toplanmıştı sanki. Kolları ve bedeni hareket etmiyordu, sesi çıkmıyordu kuşkusuz ama bu güçlü gözler her şeyin yerini dolduruyordu: yaşlı adam gözleriyle emir veriyor, gözleriyle teşekkür ediyordu. Canlı gözleri olan bir kadavraydı bu beden ve bu mermerden yüzün üst bölümünde bir sevincin aydınlığını ya da bir öfkenin parıldadığını görmek kadar ürkütücü hiçbir şey yoktu. Bu zavallı felçlinin dilini sadece üç kişi anlayabiliyordu: Villefort, Valentine ve daha önce sözünü ettiğimiz yaşlı uşak. Ama Villefort babasını çok ender yani sadece zorunlu olduğunda gördüğü ve gördüğü zaman da onu anlayıp onun hoşuna gitmeye önem vermediği için ihtiyarın tüm mutluluğu küçük torununa bağlıydı. Valentine özveri, sevgi ve sabır sayesinde Noirtier'nin tüm düşüncelerini bakışlarından anla-

mayı başarmıştı. Bu sessiz ya da başkaları tarafından anlaşılmaz dile tüm sesiyle, tüm yüzüyle, tüm ruhuyla yanıt veriyordu, öyle ki bu genç kızla bu görünüşte güçlü, gerçekteyse çürük, neredeyse toz halindeki insan arasında canlı bir diyalog oluşuyordu. Noirtier, büyük bir bilgeliğe, duyulmamış bir kavrayışa, boyun eğdirme yeteneğinin kaybolmasına neden olan bir bedene tutsak edilmiş bir ruhun sahip olabileceği kadar güçlü bir iradeye sahipti.

Valentine, yaşlı adamın düşüncesini anlamak ve kendi düşüncelerini ona anlatmak gibi garip sorunu çözmüştü. Yaptığı denemeler sayesinde, günlük yaşamdaki olaylar konusunda bu canlı ruhun isteklerini ya da bu yarı duyarsız kadavranın ihtiyaçlarını kesinlikle bulamaması çok ender rastlanan bir durumdu.

Uşağa gelince, daha önce de söylediğimiz gibi yirmi beş yıldır efendisine hizmet ediyordu, onun tüm alışkanlıklarını o kadar iyi biliyordu ki, Noirtier çok ender olarak ondan bir şey isteme ihtiyacı duyuyordu.

Sonuç olarak, Villefort'un babasıyla yapmayı düşündüğü ilginç konuşma için ne birinden ne de öbüründen yardım istemeye ihtiyacı yoktu. Daha önce de söylediğimiz gibi ihtiyarın söz dağarcığını çok iyi biliyordu, eğer bunu sık sık kullanmıyorsa bu sıkıldığından ve umursamazlığındandı. Valentine'in bahçeye inmesine ses çıkarmadı, Barrois'yı uzaklaştırdı, Madam de Villefort babasının soluna geçerken o da sağında yerini aldı:

"Mösyö," dedi, "Valentine'in bizimle birlikte yanınıza çıkmamasına, Barrois'yı uzaklaştırmama şaşırmayınız, çünkü birlikte yapacağımız bu konuşma bir genç kızın ya da bir uşağın önünde yapılmaması gereken konuşmalardandır. Madam Villefort ve ben size bir haber vermek istiyoruz."

Noirtier'nin yüzü bu giriş sırasında duygusuz kalırken, Villefort'un bakışları onun tam tersine ihtiyarın yüreğinin ta derinliklerine kadar girmek ister gibiydi.

"Bu görüşmenin," dedi krallık savcısı buz gibi ve asla tartışma kabul etmeyen bir sesle, "Madam de Villefort ve ben bu görüşmenin hoşunuza gideceğinden eminiz."

İhtiyarın gözleri boş boş bakmaya devam etti. Dinliyordu, hepsi bu.

"Mösyö," dedi Villefort, "Valentine'i evlendiriyoruz."

Balmumundan bir yüz, bu habere ihtiyarın yüzü kadar soğuk kalamazdı.

"Evlilik üç aya varmadan gerçekleşecek," diye devam etti Villefort.

İhtiyarın gözleri kıpırdamadan bakmayı sürdürdü.

Bu kez Madam de Villefort konuşmaya başladı ve aceleyle şunları ekledi:

"Bu haberin sizi ilgilendireceğini düşündük mösyö. Valentine'i her zaman sevmişsinizdir. Bize sadece onun evleneceği gencin adını size söylemek kalıyor. Bu insan Valentine'in evlenmek isteyebileceği en saygıdeğer kişilerden biridir, iyi bir adı, serveti, davranışlarında ve zevklerinde mutluluklarını sağlayabilecek kusursuz güvenceler var. Adı da size yabancı gelmemeli. Sözünü ettiğimiz kişi Baron d'Épinay, Mösyö Franz de Quesnel."

Karısının konuşması sırasında, Villefort gözlerini her zamankinden daha fazla dikkatle ihtiyara dikmişti. Madam de Villefort Franz'ın adını söyler söylemez Noirtier'nin bakışları, oğlunun çok iyi bildiği gibi titredi, sözler ağızdan çıkarken dudakların açılması gibi

gözkapakları açıldı ve içlerinden ateş fışkırdı sanki.

Babasıyla Franz'ın babası arasındaki herkesin bildiği eski düşmanca ilişkileri bilen krallık savcısı bu ışığı ve bu sıkıntıyı anladı, ama yine de bunları fark etmemiş göründü ve sözü karısının bıraktığı yerden alarak:

"Mösyö," dedi, "sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, Valentine on dokuz yaşına gelmek üzere ve artık evlenmesi gerekiyor. Yine de görüşmelerimizde sizi hiç unutmadık, Valentine'in kocası, genç evlileri rahatsız ederiz düşüncesiyle bizimle birlikte oturmayı kabul etmezse bile, en azından Valentine'in size özellikle çok bağlı olduğunu, sizin de onun bu sevgisine karşılık verdiğinizi düşünerek, onların sizinle birlikte yaşamasının uygun olacağına karar verdik. Böylece alışkanlıklarınızın hiçbirinden vazgeçmeyeceksiniz, yalnızca size göz kulak olmak için bir yerine iki evladınız olacak."

Noirtier'nin bakışlarındaki şimşek yürek parçalayıcı bir hale dönüştü.

İhtiyarın ruhunda kesinlikle korkunç bir şeyler oluyordu; acının ve öfkenin çığlığı kesinlikle boğazına kadar yükseliyor, patlayamadığı için, onu boğuyordu. Adamcağızın yüzü kıpkırmızı olmuş, dudakları morarmıştı.

Villefort sakin bir biçimde pencereyi açarken:

"Burada hava çok sıcak oldu, bu sıcak Mösyö Noirtier'ye dokunuyor,"dedi.

Sonra geri geldi ama oturmadı.

"Bu evlilikten," diye ekledi Madam de Villefort, "Mösyö d'Épinay ve ailesi çok hoşnut, zaten ailesi sadece bir amca ve bir haladan oluşuyor. Annesi onu dünyaya getirirken ölmüş, babası 1815'de, yani çocuk daha iki yaşındayken öldürülmüş, çocuk kendi kendini yetiştirmiş."

"Gizemli bir cinayet," dedi Villefort, "birçok kişiden kuşkulanılmasına karşın cinayeti işleyenler bulunamamış."

Noirtier öyle bir çaba gösterdi ki dudakları gülümsemek ister gibi kasıldı.

"Oysa," diye devam etti Villefort, "gerçek suçlular, cinayet işlediklerini bilenler, yaşamları boyunca insanların adaleti ile, öldükten sonra da Tanrının adaleti ile karşılaşabilecek olanlar, onlar, bizim yerimizde olmaktan ve kuşku görüntüsünü ortadan kaldırmak için Mösyö Franz d'Épinay'ye verecek bir kızları olmasından mutlu olacaklardır."

Noirtier, bu paramparça organizmadan beklenmeyecek bir güçle sakinleşmişti.

"Evet, anlıyorum," diye yanıt verdi Villefort'a bakışlarıyla; bu bakış tümüyle derin bir küçümsemeyi ve zeki bir öfkeyi dile getiriyordu.

Villefort da içinde neler bulunduğunu okuduğu bu bakışa hafifçe omuz silkerek karşılık verdi.

Sonra karısına kalkmalarını işaret etti.

"Şimdi, mösyö," dedi Madam de Villefort, "saygılarımı kabul ediniz. Edouard'ın da gelip size saygılarını sunmasını ister misiniz?"

İhtiyarın onayını bildirmesi için gözlerini kapaması, geri çevirdiğini göstermesi için gözlerini kırpıştırması, bir isteği olduğu zaman da gözlerini gökyüzüne doğru kaldırması kararlaştırılmıştı.

Valentine'i istediğinde sadece sağ gözünü kapatıyordu.

Barrois'yı istediğinde sol gözünü kapatıyordu.

Madam de Villefort'un önerisi üzerine gözlerini hemen kırpıştırdı.

Kesin bir ret ile karşılaşan Madam de Villefort dudaklarını sıktı.

"O zaman size Valentine'i göndereyim mi?" diye sordu.

"Evet," dedi ihtiyar gözlerini hemen kapatarak.

Mösyö ve Madam de Villefort selam verip çıktılar ve zaten gün içinde Mösyö Noirtier'nin yanında bir şeyler yapması gerektiğini haber verdikleri Valentine'in çağırılmasını emrettiler.

Onların arkasından, heyecandan yüzü hâlâ pespembe olan Valentine ihtiyann yanına girdi. Dedesinin ne kadar acı çektiğini ve kendisine söyleyecek birçok şeyi olduğunu anlaması için, ona bir kez bakması yetti.

"Ah! Dedeciğim," diye haykırdı, "ne oldu? Seni kızdırdılar değil mi? Öfkeli misin?"

"Evet," dedi ihtiyar gözlerini kapatarak.

"Kime kızdın? Babama mı? Hayır; Madam de Villefort'a mı? Hayır; bana mı?"

İhtiyar, evet anlamına gelecek bir işaret yaptı.

"Ben sana ne yaptım dedeciğim?" diye haykırdı Valentine.

Yanıt yok; Valentine devam etti:

"Bütün gün seni görmedim; sana benim hakkımda bir şey mi söylendi?"

"Evet," dedi ihtiyarın gözü hemen.

"Peki, araştıralım bakalım. Tanrım, sana yemin ederim dedeciğim... Ah!.. Mösyö ve Madam de Villefort buradan çıktılar değil mi?"

"Evet."

"Seni kızdıracak şeyleri onlar söyledi değil mi? Ne söylediler? Senden beni bağışlamanı isteyebilmek için gidip onlara ne söylediklerini sormamı ister misin?"

"Hayır, hayır," dedi ihtiyarın bakışları.

"Ah! Ama beni korkutuyorsun. Ne söylemiş olabilirler, Tanrım!"

Ve aramaya başladı.

"Ah! Buldum," dedi sesini alçaltıp ihtiyara bakarak. "Benim evliliğimden mi söz ettiler?"

"Evet," diye karşılık verdi yaşlı adam öfkeli bir bakışla.

"Anlıyorum; ben bir şey söylemediğim için bana kızıyorsun. Ah! Gördün mü, benden sana hiçbir şey söylemememi istediler; bana bile bir şey söylememişlerdi, ben bu sırrı rastlantı sonucu öğrenmiştim; işte bu nedenle senden bunu sakladım. Beni bağışla sevgili Noirtier dede."

İhtiyann yeniden sabitleşen ve duyarsızlaşan bakışı, şöyle karşılık veriyor gibiydi:

"Beni üzen sadece sessiz kalman değil."

"O zaman ne?" diye sordu genç kız: "seni terk edeceğimi ve evliliğin bana seni unutturacağını mı sanıyorsun?"

"Hayır," dedi ihtiyar.

"Sana Mösyö d'Épinay'nin birlikte oturmamıza razı olduğunu mu söylediler?"

"Evet."

"Peki neye kızdın?"

İhtiyarın gözleri anlatılmaz tatlı bir ifadeye büründü.

"Evet, anlıyorum," dedi Valentine; "beni sevdiğin için mi?"

İhtiyar 'evet' işareti yaptı.

"Benim mutsuz olmamdan mı korkuyorsun?"

"Evet."

"Mösyö Franz'ı sevmiyor musun?"

Gözler üç dört kez yineledi:

"Hayır, hayır, hayır."

"Acı mı çekiyorsun dedeciğim?"

"Evet."

"Pekala! Dinle," dedi Valentine, Noirtier'nin önünde diz çöküp kollarını onun boynuna dolayarak, "ben de acı çekiyorum, çünkü ben de Mösyö Franz d'Épinay'yi sevmiyorum."

Dedesinin gözleri sevinçle parladı.

"Ben manastıra çekilmek istediğim zaman, bana ne kadar kızdığını anımsıyor musun?"

Bir damla gözyaşı ihtiyarın kuru gözkapaklarını nemlendirdi.

"İşte bu kararım, beni üzüntü içinde bırakan bu evlilikten kaçmak içindi," diye sözlerini sürdürdü Valentine.

Noirtier'nin soluk alışı hızlandı.

"Demek bu evlilik sana acı veriyor ha, dedeciğim? Ah! Tanrım, keşke sen bana yardım edebilsen, keşke ikimiz onların bu tasarısını bozabilsek! Ama zekan bu kadar canlı, iraden bu kadar sağlam iken onlara karşı gücün yok; savaşmak gerektiğinde o kadar zayıfsın ki, benden bile zayıfsın. Ne yazık! Güçlü ve sağlıklı olduğun günlerde benim için ne kadar güçlü bir koruyucu olmuştun; ama bugün artık sadece beni anlayabilir, benimle sevinebilir ya da benimle üzülebilirsin. Bu, Tanrının benden öbürlerini alırken unuttuğu son mutluluk."

Bu sözler üzerine Noirtier'nin gözlerinde öyle kötü öyle derin bir anlam belirdi ki genç kız bu gözlerde şu sözleri okur gibi oldu:

"Yanılıyorsun, senin için daha çok şey yapabilirim."

"Benim için bir şeyler yapabilir misin, sevgili dedeciğim?" diye yorumladı bunları Valentine.

"Evet."

Noirtier bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Bu, bir şey istediğinde Valentine ile kararlaştırdıkları işaretti.

"Ne istiyorsun dedeciğim? Dur bakalım."

Valentine bir an düşündü, düşündükçe aklına gelenleri yüksek sesle açıkladı ve ihti-

yara söyleyebildiği her şey için onun *hayır* yanıtını verdiğini görerek:

"Haydi bakalım," dedi, "madem bu kadar budalayım, başka yolları deneyelim!"

O zaman birbiri ardına alfabenin tüm harflerini A'dan N'ye kadar saydı, bir yandan da gülümseyerek felçli adamın gözüne bakıyordu; N'ye gelince Noirtier evet işareti yaptı.

"Ah!" dedi Valentine, "istediğiniz şey N harfi ile başlıyor! İşimiz N harfi ile ha? Pekala! Peki, N'ye daha ne ekleyeceğiz? Na, ne, ni, no."

"Evet, evet, evet," yaptı ihtiyar.

"Ah! *No* mu?"

"Evet."

Valentine gidip bir sözlük aldı ve Noirtier'nin önündeki sıranın üstüne koydu: sözlüğü açtı, ihtiyarın gözleri sayfanın üstünde durduğunda, parmağını sütunun üstünden altına doğru hızla geçirdi.

Noirtier'nin içinde bulunduğu üzücü duruma düştüğü altı yıldan bu yana, uygulama sonucunda bu denemeler Valentine için o kadar kolaylaşmıştı ki, ihtiyarın düşüncesini, kendisinin sözlükte arayabileceği kadar hızla tahmin edebiliyordu.

Noter sözcüğüne gelince Noirtier durmasını işaret etti.

"*Noter*," dedi Valentine, "bir noter mi istiyorsun dedeciğim?"

İhtiyar, istediği şeyin gerçekten de bir noter olduğunu işaret etti.

"O zaman birini noter çağırmaya gönderelim mi?" diye sordu Valentine.

"Evet," dedi felçli adam.

"Babam bunu bilmeli mi?"

"Evet."

"Noteri acele mi istiyorsun?"

"Evet."

"O zaman hemen birini gönderelim dedeciğim. Tüm istediğin bu mu?"

"Evet."

Valentine zili çaldı ve Mösyö ya da Madam de Villefort'un, büyükbabanın odasına gelmelerini rica ettiğini haber vermesi için bir hizmetçi çağırdı.

"Memnun musun?" dedi Valentine; "Evet... sanırım öylesin: Bunu bulmak pek kolay olmadı değil mi?"

Genç kız dedesine bir çocuğa gülümser gibi gülümsedi.

Mösyö de Villefort Barrois ile birlikte geldi.

"Ne istiyorsunuz mösyö?" diye sordu felçli adama.

"Mösyö," dedi Valentine, "büyükbabam bir noter istiyor."

Bu garip ve özellikle beklenmedik istek üzerine Mösyö de Villefort felçli adama baktı.

"Evet," dedi ihtiyar, Valentine'in ve yaşlı uşağının yardımı ile ne istediğini bildiğini ve savaşı sürdürmeye hazır olduğunu gösteren bir kararlılıkla.

"Noter mi istiyorsunuz?" diye yineledi Villefort.

"Evet."

"Ne yapmak için?"

Noirtier yanıt vermedi.

"Ama neden bir notere ihtiyacınız var ki?" diye sordu Villefort.

Felçli adamın bakışı donuk ve sonuç olarak da sessiz kaldı, bu da şu demekti: "Kararımda ısrarlıyım."

"Bize bazı kötü oyunlar oynamak için mi?" dedi Villefort; "zahmete değer mi?"

"Ama sonuçta," dedi Barrois, yaşlı hizmetkarların alışılmış direnmesiyle üstelemeye hazır olarak, "eğer mösyö bir noter istiyorsa bu açıkça notere ihtiyacı olduğu içindir. Bu nedenle bir noter çağırmaya gidiyorum."

Barrois, Noirtier'den başka bir efendi tanımamıştı ve onun herhangi bir isteğine karşı çıkılmasını asla kabul edemiyordu.

"Evet, bir noter istiyorum," dedi ihtiyar gözlerini 'Görelim bakalım benim isteğimi reddetmeye cesaret edebilecek misiniz?' der gibi bir meydan okumayla kapayarak.

"Kesinlikle bir noter istediğinize göre noter gelecek; ama ondan özür dileyeceğim, sizi de bağışlayacağım. Çünkü olay çok gülünç."

"Ne önemi var," dedi Barrois, "ben yine de gidip noter çağıracağım."

Ve yaşlı uşak zafer kazanmış gibi çıktı.

59
VASİYETNAME

Barrois çıktığı anda Noirtier Valentine'e birçok şey anlatan muzip bir ilgiyle baktı. Genç kız bu bakışı anladı, Villefort da anladı çünkü yüzü karardı, kaşları çatıldı. Bir sandalye aldı, felçli adamın odasında oturdu ve bekledi.

Noirtier onun yaptıklarına tam bir kayıtsızlıkla bakıyordu, ama gözucuyla Valentine'e hiç kaygılanmamasını ve beklemesini buyurmuştu.

Üç çeyrek sonra uşak noterle içeri girdi.

"Mösyö," dedi Villefort, ilk selamlaşmalardan sonra, "Mösyö Noirtier de Villefort tarafından getirtildiniz, işte kendileri; genel bir felç onun elini ayağını kullanmasını ve konuşmasını engelledi, sadece biz, büyük bir güçlükle düşüncelerinden bir bölümünü anlamayı başarıyoruz."

Noirtier Valentine'e öyle ciddi öyle buyurgan bir biçimde baktı ki genç kız hemen atıldı:

"Ben, mösyö, büyükbabamın tüm söylemek istediklerini anlıyorum."

"Doğru," diye ekledi Barrois, "hepsini, kesinlikle hepsini, gelirken beyefendiye söylediğim gibi."

"Bana izin verirseniz mösyö, siz de matmazel," dedi noter, Villefort'a ve Valentine'e dönerek, "bu, bir kamu görevlisinin, tehlikeli bir sorumluluğu üstlenmeden nereye varacağını bilemeyeceği durumlardan biri. Verilen resmi bir kararın geçerli olması için ilk gereken şey noterin bir şeyi kabul ettirmek isteyen kişinin iradesinin doğru bir biçimde anlatıldığına inanmış olmasıdır. Oysa ben konuşmayan bir müşterinin bunu onaylayıp onaylamadığından emin olamam; hiç konuşamaması göz önüne alındığında isteklerinin ya da istemediklerinin konusu bana açık bir biçimde kanıtlanamaz, görevim yararsız olmasının ötesinde yasal olarak yerine getirilemeyecektir."

Noter çekilmek için bir adım attı. Krallık savcısının dudaklarında anlaşılmaz bir zafer gülümsemesi belirdi. Öte yandan, Noirtier Valentine'e öyle bir acı ifadesi ile baktı ki, Valentine noterin yolunu kesti.

"Mösyö," dedi, "benim büyükbabamla konuştuğum dil kolaylıkla öğrenilebilir, ben nasıl anlıyorsam birkaç dakika içinde sizin de onu anlamanızı sağlayabilirim. Bilincinizin tam olarak aydınlatılması için size ne gerekiyor mösyö?"

"Yaptığımız işin geçerli olabilmesi için gereken şey, matmazel," diye yanıt verdi noter, "karşınızdakinin istediklerinin ya da istemediklerinin kesinlik kazanmasıdır. İnsanın be-

deninin hastalığı test edilebilir, ama aklının yerinde olup olmadığı da test edilmelidir."

"Pekala mösyö, iki işaretle büyükbabamın şu anda zekasının her zamankinden daha eksiksiz olduğunu kesin olarak göreceksiniz. Sesi olmayan, hareket edemeyen Mösyö Noirtier 'evet' demek istediğinde gözlerini kapar, 'hayır' demek istediğinde gözlerini kırpıştırır. Şimdi Mösyö Noirtier ile konuşmak için yeteri kadar bilgi sahibisiniz, deneyiniz."

İhtiyarın Valentine'e baktığı gözleri şefkatten ve minnettarlıktan öylesine nemlenmişti ki, noter bile bunu anladı.

"Torununuzun biraz önce söylediklerini duydunuz ve anladınız mı mösyö?" diye sordu noter.

Noirtier gözlerini yavaşça kapadı ve bir saniye sonra açtı.

"Onun söylediklerini yani onun söylediği gibi işaretler yardımıyla düşüncenizi anlattığınızı kabul ediyor musunuz?"

"Evet," dedi yine ihtiyar.

"Beni getirten siz misiniz?"

"Evet."

"Vasiyetnameniz için mi?"

"Evet."

"Bu vasiyetnameyi yapmadan gitmemi istemiyor musunuz?"

Felçli adam hemen gözlerini birçok kez açtı kapadı.

"Pekala mösyö, şimdi anlıyor musunuz," diye sordu genç kız, "vicdanınız rahat olacak mı?"

Ama daha noter yanıt veremeden Villefort onu bir kenara çekti:

"Mösyö," dedi, "bir insanın Mösyö Noirtier de Villefort'da olduğu kadar korkunç bir bedensel şoka, ruhu bundan ciddi bir biçimde zarar görmeden dayanabileceğine inanıyor musunuz?"

"Beni tam olarak kaygılandıran hiç de bu değil, mösyö," diye yanıt verdi noter, "yanıtları alabilmek için düşüncelerini nasıl anlayabileceğimizi merak ediyorum."

"Gördüğünüz gibi bu olanaksız," dedi Villefort.

Valentine ve ihtiyar bu konuşmayı duyuyorlardı. Noirtier sabit ve sert bakışlarla Valentine'e öyle bir baktı ki bu bakış hiç kuşku yok bir karşı saldırı gerektiriyordu.

"Mösyö," dedi genç kız, "bu sizi hiç kaygılandırmasın; ne kadar zor olursa olsun ya da büyükbabamın düşüncesini keşfetmek size ne kadar zor gelirse gelsin ben bu konuda tüm kuşkuları ortadan kaldıracak biçimde size bunu açıklarım. Altı yıldır Mösyö Noirtier'nin yanındayım, bu altı yıl boyunca isteklerinden bir tanesinin bile, bana anlatamadığı için, kalbinde gömülü kalıp kalmadığını size kendisi de söyleyebilir."

"Hayır," dedi ihtiyar.

"O zaman deneyelim," dedi noter; "matmazeli çevirmen olarak kabul ediyor musunuz?"

Felçli adam 'evet' işareti verdi.

"O zaman bakalım, mösyö, benden ne istiyorsunuz? Hazırlanmasını istediğiniz belge hangisi?"

Valentine alfabenin tüm harflerini V'ye kadar saydı.

Bu harfe gelince Noirtier'nin anlamlı bakışı onu durdurdu.

"Beyefendinin istediği V harfi," dedi noter, "bu çok açık."

"Bekleyin," dedi Valentine; sonra büyükbabasına doğru dönerek: "Ve...Va..."

İhtiyar ikinci hecede onu durdurdu.

O zaman Valentine sözlüğü aldı ve noterin dikkatli gözleri önünde sayfaları çevirmeye başladı.

"Vasiyetname," dedi Noirtier'nin bakışının parmağını durdurduğu yere bakarak.

"Vasiyetname!" diye haykırdı noter, "durum açık, mösyö vasiyetname yapmak istiyor."

"Evet," dedi Noirtier birçok kez gözlerini açıp kapayarak.

"Bu harika bir şey, mösyö, bunu kabul edin," dedi noter şaşkınlıktan dona kalmış Villefort'a bakarak.

"Gerçekten de," diye karşılık verdi Villefort, "bu vasiyetname daha da harika olacak; çünkü kızının zekice etkisi olmadan maddelerin sözcüğü sözcüğüne kağıt üzerinde sıralanabileceğini sanmıyorum. Belki de Valentine'in bu vasiyetnameden, Mösyö Noirtier de Villefort'un karanlık isteklerine uygun bir çevirmen olacak kadar fazla çıkarı vardır."

"Hayır, hayır!" dedi felçli adam.

"Nasıl!" dedi Mösyö de Villefort, "Valentine'in vasiyetnamenizden hiç çıkarı yok mu?"

"Hayır," dedi Noirtier.

"Mösyö," dedi bu denemeden çok mutlu olup bu ilginç konuşmanın ayrıntılarını başkalarına anlatmayı uman noter; "mösyö, biraz önce olanaksız gibi gördüğüm şey, şimdi bana her şeyden daha kolay görünüyor. Bu vasiyetname sadece biraz gizemli, yani, yedi tanık karşısında okunması, vasiyet edenin yazılanları onların önünde onaylaması ve yine onların önünde noter tarafından kapatılması koşuluyla yasaların öngördüğü ve izin verdiği bir vasiyetname olacak. Zaman konusuna gelince, sıradan vasiyetnamelere göre biraz daha uzun sürede yapılacak; önceden benimsenmiş ve her zaman uygulanan formüller var, ayrıntılara gelince bunların çoğunu vasiyet edenin işlerinin durumunu gösterecek ve bu işleri vekil olarak siz yönettiğinize göre, bunları bilen biri olarak sizin tarafınızdan belirlenecek. Ama zaten bu işin kuşkulardan uzak olması için ona tam bir resmilik kazandıracağız; meslektaşlarımdan biri bana yardımcı olacak ve alışılmışın dışında olarak yazılışında hazır bulunacak. Memnun musunuz mösyö?" diye devam etti noter sözlerini ihtiyara yönelterek.

"Evet," diye yanıt verdi ihtiyar, anlaşılmış olduğu için sevinç ve mutluluk saçarak.

Yüksek konumu ihtiyatlı davranmasını gerektiren ve babasının bunları ne amaçla yaptığını da anlayamayan Villefort kendi kendine:

"Ne yapacak acaba?" diye sordu.

Noterin adını verdiği ikinci noteri çağırmalarını istemek için geri döndü, ama her şeyi duymuş ve efendisinin isteğini anlamış olan Barrois gitmişti bile.

O zaman krallık savcısı karısına yukarı çıkması için haber gönderdi.

Çeyrek saat sonra herkes felçli adamın odasında toplanmış, ikinci noter de gelmişti.

Kısa bir görüşmeden sonra, iki noter anlaştı. Noirtier'ye sıradan, önemsiz bir vasiyetname okundu; sonra işe başlamak, yani Noirtier'nin zekasını ortaya koymak için birinci noter yaşlı adamdan yana dönerek şöyle dedi:

"Bir vasiyetname yapıldığı zaman, mösyö, bu birinin yararınadır."

"Evet," dedi Noirtier.

"Servetinizin ne kadar olduğu hakkında rakam olarak bir fikriniz var mı?"

"Evet."

"Size yükselerek giden bir dizi rakam sayacağım; sizinki olduğunu düşündüğünüz sayıya gelince beni durdurunuz."

"Evet."

Bu sorgulamada bir tür formalite vardı; zaten bedene karşı zekanın savaşımı belki hiçbir zaman bu kadar açık olamazdı; bu gösteriye, soylu değilse de en azından ilginç diyebiliriz.

Noirtier'nin çevresinde bir halka oluşturuldu; ikinci noter bir masanın önüne oturmuş, yazmaya hazır bekliyordu; birinci noter Noirtier'nin önünde ayakta duruyor ve ona sorular soruyordu.

"Servetiniz üç yüz bin frankı geçiyor değil mi?"

Noirtier 'evet' işareti yaptı.

"Dört yüz bin frankınız mı var?"

Noirtier kımıldamadı.

"Beş yüz bin?"

Aynı kımıltısızlık.

"Altı yüz bin? Yedi yüz bin? Sekiz yüz bin? Dokuz yüz bin?"

Noirtier 'evet' işareti yaptı.

"Dokuz yüz bin frankınız mı var?"

"Evet."

"Taşınmaz mal mı?" diye sordu noter.

Noirtier 'hayır' işareti yaptı.

"Düzenli gelir getiren tahviller mi?"

Noirtier 'evet' işareti yaptı.

"Bu tahviller elinizde mi?"

Noirtier Barrois'ya bakar bakmaz yaşlı uşak dışarı çıktı ve bir dakika sonra küçük bir çekmeceyle geri geldi.

"Bu çekmecenin açılmasına izin veriyor musunuz?" diye sordu noter.

Noirtier, evet işareti yaptı.

Çekmece açıldı ve dokuz yüz bin franklık devlet tahvili bulundu.

Birinci noter art arda tüm kayıtları meslektaşına geçirdi, hesap Mösyö Noirtier'nin bildirdiği gibiydi.

"Bu tamam," dedi noter, "zekanın sözcüğün tam anlamıyla ve her alanda tam olduğu kuşku götürmez."

Sonra felçli adama dönerek şöyle dedi:

"Şu anda," dedi, "dokuz yüz bin frank anaparanız var, yaptığınız yatırımlara göre bu size yılda yaklaşık kırk bin frank gelir getirmeli, öyle mi?"

"Evet," dedi Noirtier.

"Bu serveti kime bırakmak istiyorsunuz?"

"Ah!" dedi Madam de Villefort, "bunda kuşkuya hiç yer yok; Mösyö Noirtier sadece torunu Matmazel Valentine de Villefort'u sever: altı yıldan bu yana ona bakan kişi torunudur; sürekli özeniyle büyükbabasının sevgisini kendine çekmeyi, hattâ diyebilirim ki minnettarlığını kazanmayı bilmiştir; özverisinin ödülünü alması çok doğru elbette."

Noirtier'nin gözlerinden Madam de Villefort'un kendisine malettiği isteklere verdiği sahte onayı yutmadığını gösteren bir ışık geçti.

Artık sadece bu maddenin kayda geçirileceğini sanan, ama yine de Noirtier'nin onayını kesinleştirmek ve bu onayın bu garip olayın tüm tanıkları tarafından saptanmasını isteyen noter "Bu dokuz yüz bin frankı Matmazel Valentine de Villefort'a mı bırakıyorsunuz?" diye sordu.

Valentine bir adım gerilemiş, başını eğmiş ağlıyordu; ihtiyar ona bir an derin bir sevgi ifadesiyle baktı, sonra notere doğru bakarak gözlerini son derece anlamlı bir biçimde kırpıştırdı.

"Hayır mı?" dedi noter; "nasıl, bu dünyadaki mirasçınız olarak göstermek istediğiniz kişi Matmazel Valentine de Villefort değil mi?"

Noirtier 'hayır' işareti yaptı.

"Yanılmıyorsunuz ya?" diye haykırdı şaşkına dönen noter; "hayır mı diyorsunuz?"

"Hayır," diye yineledi Noirtier, "hayır."

Valentine başını kaldırdı; donup kalmıştı, mirastan yoksun kaldığı için değil, ihtiyarı böyle davranmaya iten duyguya yol açmış olmaktan.

Ama Noirtier ona öyle derin bir şefkat duygusuyla baktı ki genç kız haykırdı:

"Ah! dedeciğim, çok iyi anlıyorum, benden sadece servetinizi alıyorsunuz, ama bana her zaman yüreğinizi bırakıyorsunuz değil mi?"

"Ah! Evet, elbette," dedi felçli adamın gözleri, Valentine'in hiçbir zaman yanılmayacağı bir ifade ile kapanarak.

"Teşekkür ederim! Teşekkür ederim!" diye fısıldadı genç kız.

Yine de bu red Madam de Villefort'un kalbinde beklenmedik bir umut uyandırmıştı; ihtiyara yaklaştı.

"O zaman mirasınızı torununuz Edouard de Villefort'a mı bırakıyorsunuz sevgili Mösyö Noirtier?" diye sordu anne.

İhtiyarın gözlerini kırpıştırması ürkütücüydü: neredeyse nefret ifade ediyordu.

"Hayır," dedi noter; "burada bulunan oğlunuza mı bırakıyorsunuz?"

"Hayır," diye karşılık verdi ihtiyar.

İki noter birbirlerine şaşkınlıkla baktılar; Villefort ve karısı kızardıklarını hissettiler, biri utançtan, öbürü öfkeden.

"Ama biz size ne yaptık dede?" diye sordu Valentine; "bizi artık sevmiyor musunuz?"

İhtiyarın bakışı hızla oğlunun ve gelininin üstünden geçti ve derin bir şefkat duygusuyla Valentine'in üzerinde durdu.

"Pekala!" dedi genç kız, " eğer beni seviyorsan dedeciğim, bu sevgiyi şu anda yaptığın şeyle bağdaştırmaya çalış. Beni tanıyorsun, senin servetinde hiçbir zaman gözüm olmadığını biliyorsun, zaten benim anne tarafından zengin, hem de çok zengin olduğum söyleniyor: o zaman bunu neden yaptığını açıkla."

Noirtier ateş gibi bakışlarını Valentine'in eline dikti.

"Elim mi?" dedi genç kız.

"Evet," dedi Noirtier.

"Eli mi?" diye yineledi orada bulunan herkes.

"Ah! Beyler, görüyorsunuz ya hiçbir şeyin yararı yok, zavallı babam deli," dedi Villefort.

"Ah!" diye haykırdı birden Valentine, "Anlıyorum! Benim evliliğim, değil mi dedeciğim?"

"Evet, evet, evet," diye üç kez yineledi ihtiyar gözkapaklarını her açışında ışık saçarak.

"Bu evlilik nedeniyle bize kızıyorsun değil mi?"

"Evet."

"Ama bu saçma," dedi Villefort.

"Bağışlayın mösyö," dedi noter, "tüm bunlar, tam tersine, çok mantıklı ve bana belli bir mantık ölçüsüne göre sıralanmış gibi görünüyor."

"Franz d'Épinay ile evlenmemi istemiyor musun?"

"Hayır, istemiyorum," dedi ihtiyar gözleriyle.

"Ve torununuz sizin isteğinize karşı bir evlilik yaptığı için onu mirasınızdan yoksun mu bırakıyorsunuz?" diye haykırdı noter.

"Evet," diye yanıtladı Noirtier.

"Eğer bu evlilik olmasaydı sizin mirasçınız mı olacaktı?"

"Evet."

İhtiyarın çevresinde büyük bir sessizlik oldu.

İki noter birbirlerine akıl danışıyorlardı; Valentine, ellerini kavuşturmuş, minnet dolu bir gülümsemeyle büyükbabasına bakıyordu; Villefort ince dudaklarını ısırıyordu; Madam de Villefort, yüzünde istemeden beliren sevinç duygusuna engel olamıyordu.

"Ama," dedi sonunda Villefort, sessizliği bozan ilk kişi olarak, "bana öyle geliyor ki bu evliliğin yararını savunan tek yargıç ben olacağım. Kızımın kiminle evleneceğine sadece ben karar veririm, onun Mösyö Franz d'Épinay ile evlenmesini istiyorum ve onunla evlenecek."

Valentine ağlayarak kendini bir koltuğa attı.

"Mösyö," dedi noter ihtiyara dönerek, "Matmazel Valentine'in Mösyö Franz ile evlenmesi durumunda servetinizi ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

İhtiyar kımıldamadan durdu.

"Yine de bu serveti istediğiniz gibi kullanmak istiyor musunuz?"

"Evet," dedi Noirtier.

"Ailenizden biri yaranna mı?"

"Hayır."

"Fakirler yararına mı?"

"Evet."

"Ama," dedi noter, "yasaların oğlunuzu tümüyle mirasınızdan yoksun bırakmanıza karşı olduğunu biliyor musunuz?"

"Evet."

"O zaman yasanın size izin verdiği kadarını kullanabilirsiniz."

Noirtier kımıldamadan durdu.

"Yine de hepsini istediğiniz gibi kullanmak mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Ama ölümünüzden sonra vasiyetnamenize karşı çıkılacaktır."

"Hayır."

"Babam beni tanır, mösyö," dedi Villefort, "onun isteğinin benim için kutsal olacağını bilir; zaten benim konumumda fakirlere karşı dava açamayacağımı anlıyor."

Noirtier'nin gözleri zafer kazandığını belli ediyordu.

"Neye karar veriyorsunuz mösyö?" diye sordu noter Villefort'a.

"Hiçbir şeye mösyö, bu babamın aldığı bir karar ve onun kararını değiştirmeyeceğini biliyorum. Bu nedenle kendimi olacakların akışına bırakıyorum. Bu dokuz yüz bin frank hastaneleri zengin etmek için aileden çıkacak; ama bir ihtiyarın kaprisine boyun eğmeyeceğim ve kendi bildiğimi yapacağım."

Ve Villefort babasını vasiyetnamesini istediği gibi hazırlamaya bırakıp karısıyla çıkıp gitti.

Aynı gün vasiyetname düzenlendi; tanıklar getirildi, vasiyet ihtiyar tarafından onaylandı, onların huzurunda kapatıldı ve aile noteri Mösyö Deschamps'a teslim edildi.

60
TELGRAF

Mösyö ve Madam de Villefort evlerine girerlerken onları ziyarete gelen Mösyö Monte Cristo Kontunun salona alındığını ve şimdi orada beklemekte olduğunu öğrendiler; birden içeri giremeyecek kadar heyecanlı olan Madam de Villefort yatak odasına geçerken, kendinden daha emin olan krallık savcısı doğrudan doğruya salona yöneldi.

Ama, Mösyö de Villefort duygularına ne kadar hâkim olursa olsun ve yüzünün ifadesini ne kadar değiştirirse değiştirsin, ışıl ışıl gülümsemesiyle karşısına çıkan kont onun dalgın ve kötümser havasını fark etti.

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo kibarlık gereği söylenen sözlerden sonra, "neyiniz var Mösyö de Villefort? Çok önemli bir iddianame hazırladığınız anda mı geldim?"

Villefort gülümsemeye çalıştı.

"Hayır, sayın kontum," dedi, "burada benden başka kurban yok. Davayı yitiren benim, suçlamayı yapan rastlantı, dik kafalılık ve çılgınlık."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Monte Cristo, ilgileniyor gibi görünmeyi çok iyi becererek. "Başınıza gerçekten ciddi bir felaket mi geldi?"

"Ah! Sayın kontum," dedi Villefort acı dolu bir sakinlikle, "bundan söz etmeye değmez; hemen hemen hiçbir şey, basit bir para kaybı."

"Gerçekten de," diye yanıt verdi Monte Cristo, "para kaybı sizin sahip olduğunuz gibi bir servet ve sizinki gibi filozoflara yaraşan, yüksek bir zeka için önemsizdir!"

"Aslında," dedi Villefort, "her ne kadar dokuz yüz bin frank üzülmeye ya da en azından kızmaya değse de aklımı kurcalayan hiç de para sorunu değil. Beni yaralayan özellikle yazgının, rastlantının, alınyazısının düzeni, beni vuran, servet umutlarımı altüst eden ve kızımın geleceğini çocukluğa dönmüş bir ihtiyarın kaprisiyle yıkan darbeyi yönlendiren gücü nasıl adlandıracağımı bilemiyorum."

"Ah! Tanrım! Bu ne olabilir?" diye haykırdı kont. "Dokuz yüz bin frank mı dediniz? Ama gerçekten de, söylediğiniz gibi, bu tutar bir filozof için bile üzülmeye değer bir şey. Size bu üzüntüyü kim verdi?"

"Size sözünü etmiş olduğum babam."

"Mösyö Noirtier mi? Sahi mi? Ama yanılmıyorsam, bana onun tümüyle felç olduğunu ve tüm yetilerinin yok olduğunu söylemiştiniz."

"Evet, bedensel yetileri, çünkü kımıldayamaz, hiç konuşamaz ama bununla birlikte

gördüğünüz gibi, düşünür, ister, iş görür. Beş dakika önce ondan ayrıldım, o sırada iki notere bir vasiyetname yazdırmaya uğraşıyordu."

"Konuştu mu peki?"

"Daha iyisini yaptı, kendini anlattı."

"Nasıl oldu bu?"

"Bakışlarının yardımıyla; gözleri yaşamaya devam ediyor ve gördüğünüz gibi bu gözler öldürüyor."

"Dostum," dedi içeri yeni girmiş olan Madam de Villefort, "durumu belki de gözünüzde büyütüyorsunuz."

"Madam..." dedi kont eğilerek.

Madam de Villefort en sevimli gülüşüyle selam verdi.

"Mösyö de Villefort'un bana sözünü ettiği şey de nedir?" diye sordu kont, "Ne anlaşılmaz talihsizlik!..."

"Anlaşılmaz, gerçekten öyle!" dedi krallık savcısı omuz silkerek, "Bir ihtiyarın kaprisi!"

"Bu kararı değiştirmenin bir yolu yok mu?"

"Var," dedi Madam de Villefort, "hattâ bu kocama bağlı, bu vasiyetname Valentine'in zararına olacağına yararına olabilir."

Kont karı kocanın üstü örtülü konuşmaya başladıklarını fark edince ilgilenmez göründü, büyük bir dikkat ve özenle kuşların suluğuna mürekkep boşaltmakta olan Edouard'a baktı.

"Sevgilim," dedi Villefort karısına yanıt vererek, "evimde peygamber gibi davranmaktan hoşlanmadığımı, çevremdekilerin yazgısının başımın bir hareketine bağlı olduğunu hiçbir zaman düşünmediğimi bilirsiniz. Ama ailem içinde kararlarıma saygı gösterilmesi ve bir ihtiyarın çılgınlığının ya da bir çocuğun kaprisinin yıllardır kafamda oluşturduğum bir tasarıyı altüst etmemesi çok önemlidir. Baron d'Épinay benim dostumdur, biliyorsunuz, ve Valentine'in onun oğluyla yapacağı bir evlilik en uygun evliliklerden biridir."

"Valentine'in onunla anlaştığını mı sanıyorsunuz?" dedi Madam de Villefort. "Gerçekten de, o hep bu evliliğe karşı çıktı, biraz önce gördüğümüz ve duyduğumuz her şeyin ikisi arasında kararlaştırılmış bir planın uygulanması olmasına hiç şaşırmam."

"Madam," dedi Villefort, "inanın bana, dokuz yüz bin franklık bir servetten böyle vazgeçilemez."

"Bir yıl önce manastıra girmek istediğine göre, Valentine dünyadan bile vazgeçer mösyö."

"Hiç önemi yok," dedi de Villefort, "ben bu evlilik gerçekleşmeli, diyorum madam."

"Babanızın isteğine karşın mı?" dedi Madam de Villefort konuyu başka bir yönden ele alarak: "bu çok önemli."

Monte Cristo dinlemez görünüyordu ama söylenenlerin tek sözcüğünü bile kaçırmıyordu.

"Madam," diye yeniden söze başladı Villefort, "babama her zaman saygı gösterdiğimi söyleyebilirim, çünkü aynı soydan gelmenin doğal duygusu bende ahlak üstünlüğü bilinciyle birleşir; çünkü sonuçta bir baba iki açıdan kutsaldır, bizi yaratan olarak kutsaldır, efen-

dimiz olarak kutsaldır; ama bugün babasına karşı duyduğu basit bir nefreti oğlu için de sürdüren bir ihtiyarın zeki olduğunu kabul etmekten vazgeçmek zorundayım; davranışımı onun kaprislerine uydurmam benim için gülünç olur. Mösyö Noirtier'ye büyük bir saygı göstermeyi sürdüreceğim; beni çarptırdığı para cezasına yakınmadan katlanacağım, ama kararım değişmeyecek ve herkes sağlıklı düşüncenin kimden yana olduğunu değerlendirecek. Bu nedenle kızımı Baron d'Épinay ile evlendireceğim çünkü sağduyuma göre bu evlilik iyi ve onur verici olacak. Uzun sözün kısası kızımı hoşuma giden biri ile evlendirmek isterim."

"Demek öyle!" dedi, krallık savcısının bakışıyla sürekli olarak onayını ister gibi göründüğü kont; "demek öyle! Mösyö Noirtier'nin, Matmazel Valentine'i Mösyö Baron d'Épinay ile evleneceği için mirasından yoksun bıraktığını mı söylüyorsunuz?"

"Ah! Tanrım, evet, mösyö; işte neden bu," dedi Villefort omuz silkerek.

"En azından görünür neden," diye ekledi Madam de Villefort.

"Gerçek neden, madam. İnanın bana, ben babamı tanırım."

"Bu anlaşılabilir bir şey mi?" diye yanıt verdi genç kadın; "Neden Mösyö d'Épinay bir başkasından daha çok Mösyö Noirtier'nin hoşuna gitmesin?"

"Gerçekten de," dedi kont, "ben Mösyö Franz d'Épinay'yi tanıdım, Kral X.Charles tarafından Baron d'Épinay yapılan General Quesnel'in oğlu değil mi?"

"Evet o," dedi Villefort.

"İyi de, o bana sevimli bir genç gibi göründü."

"Bunun sadece bir bahane olduğundan eminim," dedi Madam de Villefort; "ihtiyarlar sevdiklerine acı çektiriyorlar. Mösyö Noirtier torununun evlenmesini istemiyor."

"Peki bu nefrete neden olacak bir şey bilmiyor musunuz?"

"Eh! Tanrım! Bunu kim bilebilir?"

"Belki siyasi bir soğukluk?"

"Gerçekten de babam ve Mösyö d'Épinay'nin babası, benim ancak son günlerini gördüğüm fırtınalı zamanlarda yaşadılar," dedi Villefort.

"Babanız Bonapartçı değil miydi?" diye sordu Monte Cristo. "Bana böyle bir şey söylediğinizi anımsıyorum."

"Babam her şeyden önce jakoben idi," dedi Villefort, heyecana kapılıp ihtiyat sınırlarını aşarak, "Napoléon'un omuzlarına attığı senatör giysisi bu adamı sadece başka bir kılığa sokmuş ama değiştirmemişti. Babam komploya karıştığında bunu Napoléon için değil Bourbonlara karşı yapmıştı; çünkü babam bunu korkunç bir biçimde kendinde yaşamıştı, o hiçbir zaman gerçekleşmeyecek ütopyalar için savaşmadı, olabilecek şeyler için savaştı ve bu olabilecek şeylerin başarıya ulaşabilmesi için hiçbir koşulda geri adım atmayan Montagnardların ürkütücü kuramlarını uygulamaya soktu."

"Pekala!" dedi Monte Cristo, "gördüğünüz gibi Mösyö Noirtier ve Mösyö d'Épinay siyasi bir zeminde karşı karşıya gelmiş olmalılar. Mösyö General d'Épinay her ne kadar Napoléon'un hizmetinde bulunmuşsa da yüreğinin derinliklerinde kralcı duygular saklamış olmalı. Bu kişi, bir yandaş kazanma umuduyla çağrılmış olduğu Napoléon yanlısı bir kulüpten çıkarken öldürülmemiş miydi?"

Villefort konta neredeyse büyük bir korkuyla baktı.

"Yanılıyor muyum?" dedi Monte Cristo.

"Hayır, yanılmıyorsunuz," dedi Madam de Villefort, "tam tersine bu çok doğru; işte tam bu söylediğiniz nedenden, eski kinlerin ortadan kalktığını görmek için Mösyö de Villefort babaları birbirinden nefret etmiş iki çocuğun birbirlerini sevmeleri için bu düşünceye kapıldı."

"Çok soylu bir düşünce!" dedi Monte Cristo, "merhamet dolu bir düşünce, herkesin alkışlaması gereken bir düşünce. Aslında Matmazel Noirtier de Villefort'un Madam Franz d'Épinay adını aldığını görmek hoş olurdu."

Villefort ürperdi ve Monte Cristo'nun ağzından çıkan sözleri ona söyletmiş olan amacı kalbinin derinliklerinde okumak ister gibi ona baktı.

Ama kontun dudaklarında her zamanki iyilik dolu gülümseme vardı ve krallık savcısı bakışlarının deliciliğine karşın bir kez daha onun içinden geçenleri göremedi.

"Ayrıca," dedi Villefort, "Valentine için büyükbabasının servetini yitirmek ne kadar büyük bir mutsuzluk olsa da, evliliğin bu nedenle gerçekleşmeyeceğine yine de inanmıyorum; bu parasal eksiklik nedeniyle Mösyö d'Épinay'nin geri adım atacağını da sanmıyorum; belki de sözümü tutmak amacıyla bu serveti feda ettiğim için, benim bu servetten daha değerli olduğumu düşünür; Valentine'in zaten annesinden gelen, onu büyük bir şefkatle seven anne tarafından dedesi ve büyükannesi Mösyö ve Madam de Saint-Méran tarafından yönetilen bir serveti olduğunu hesaplayacaktır."

"Valentine'in Mösyö Noirtier için yaptığı gibi sevilmeye ve özen gösterilmeye değer kişiler onlar," dedi Madam de Villefort; "zaten en geç bir aya kadar Paris'e gelecekler ve Valentine böyle bir çatışmadan sonra, şimdiye kadar yaptığı gibi kendini Mösyö Noirtier'nin yanına gömmekten kurtulabilecek."

Kont bu onurları kırılmış ve çıkarları örselenmiş insanların uyumsuz seslerini kibarlıkla dinliyordu.

"Ama," dedi Monte Cristo bir anlık sessizlikten sonra, "söyleyeceklerim için şimdiden beni bağışlamanızı rica ediyorum; bence Mösyö Noirtier babasından nefret ettiği bir delikanlı ile evleneceği için suçlu bulduğu Matmazel de Villefort'u mirasından yoksun bırakıyor, ama aynı şeyi sevgili Edouard için de yapmakla haksızlık etmiyor mu?"

"Değil mi efendim?" diye haykırdı Madam de Villefort anlatılması olanaksız bir ses tonuyla; "bu haksızlık, hem de son derece kötü bir haksızlık değil mi? Zavallı Edouard, o da Valentine gibi Mösyö Noirtier'nin torunu, hem Valentine Mösyö Franz ile evlenmek zorunda olmasaydı Mösyö Noirtier tüm varlığını ona bırakacaktı; üstelik Edouard ailenin adını taşıyor, buna karşın Valentine'in büyükbabası tarafından gerçekten de mirastan yoksun edilmiş olduğunu düşünsek bile o Edouard'ın üç katı zengin olacak."

Bu darbeden sonra kont dinledi ve artık hiçbir şey söylemedi.

"Bakın," dedi Villefort, "bakın sayın kontum, rica ediyorum, bu aile sıkıntılarını bir yana bırakalım; evet, doğru, benim servetim, bugün artık gerçek zenginler olan fakirlerin gelirini artıracak. Evet, babam beni yasal bir umuttan yoksun bırakacak ve bunun hiçbir

nedeni yok; ama ben sağduyulu bir insan gibi, bir sevgi insanı gibi hareket edeceğim. Bu paranın gelirini Mösyö d'Épinay'ye söz vermiştim, en korkunç yoksunluklara katlansam da, o bu parayı alacak."

"Yine de," dedi Madam de Villefort, kalbinin derinliklerinde durmadan mırıldandığı tek düşünceye dönerek, "belki de bu tersliği Mösyö d'Épinay'ye açmak ve sözü ona bırakmak daha iyi olur."

"Bu büyük bir felaket olur!" diye haykırdı Villefort.

"Büyük bir felaket mi?" diye yineledi Monte Cristo.

"Elbette," dedi Villefort yumuşayarak, "bozulmuş bir evlilik, para için bile olmuş olsa, bir genç kızın saygınlığını azaltır; sonra, bitmesini istediğim eski dedikodular yeniden alevlenir. Hayır, hiçbir şey olmayacak. Eğer Mösyö d'Épinay onurlu bir erkekse Valentine'in mirastan yoksun kalmasıyla kendisini eskisinden daha fazla yükümlülük altında hissedecektir; yoksa basit bir cimrilik amacıyla hareket etmiş olacaktır: hayır, bu olanaksız."

"Ben de Mösyö de Villefort gibi düşünüyorum," dedi Monte Cristo, gözlerini Madam de Villefort'a dikerek; "eğer ona bir öğüt vermekte sakınca görmeyecek kadar dostu olsaydım, onu da davet ederdim, çünkü en azından bana söylenenlere göre Mösyö d'Épinay bu işi bir daha bozulmayacak kadar güçlü bir biçimde bağlamak için geri dönecek; sonunda bir toplantı düzenlerim, bu da Mösyö de Villefort için onurlu bir çözüm yolu olur."

Karısı hafifçe sararırken, Villefort gözle görülür bir neşeye kapılıp ayağa kalktı.

"Çok güzel, işte tüm istediğim bu, sizin gibi bir danışmanın düşüncelerinden yararlanacağım," dedi Villefort Monte Cristo'ya elini uzatarak. "Herkes bugün olanları hiç olmamış saysın; projelerimizde hiçbir değişiklik olmadı."

"Mösyö," dedi kont, "insanlar ne kadar adaletsiz olurlarsa olsunlar, emin olun, kararınız nedeniyle size teşekkür edeceklerdir; dostlarınız bundan gurur duyacaklar, Mösyö d'Épinay de, sözünü tutmak ve görevini yerine getirmek için bu kadar büyük bir özveri gösterebildiği bilinen bir aileye katılmaktan çok mutluluk duyacak ve Matmazel de Villefort ile drahoması olmadan evlenecektir."

Kont bu sözleri söylerken ayağa kalkmış gitmeye hazırlanıyordu.

"Bizi bırakıyor musunuz sayın kontum?" dedi Madam de Villefort.

"Buna mecburum madam, size sadece cumartesi için verdiğiniz sözü anımsatmak için gelmiştim."

"Bunu unutacağımızdan mı korkuyordunuz?"

"Çok naziksiniz madam; ama Mösyö de Villefort'un öyle önemli, kimi zaman öyle acil işleri olur ki..."

"Kocam söz verdi mösyö," dedi Madam de Villefort, "her şeyi yitirecek olduğunda sözünü nasıl tuttuğunu gördünüz, her şeyi kazanacağı zaman haydi haydi sözünü tutar."

"Toplantı Champs-Elysées'deki konağınızda mı olacak?" diye sordu Villefort.

"Hayır, orada değil," dedi Monte Cristo, "kır evinde olacak, ki bu da özverinizi daha da değerli kılacak."

"Kır evinde mi?"

"Evet."
"Bu ev nerede? Paris yakınında değil mi?"
"Kent kapılarında, girişe yarım saat uzaklıkta, Auteuil'de."
"Auteuil'de mi!" diye haykırdı Villefort. "Ah! Doğru, madam bana Auteuil'de oturduğunuzu söylemişti, çünkü sizin eve götürülmüştü: Auteuil'ün neresinde?"
"La Fontaine sokağında."
"La Fontaine sokağı mı!" dedi Villefort boğuk bir sesle; "kaç numarada?"
"28 numarada."
"Ama, "diye haykırdı Villefort, "Mösyö de Saint-Méran'ın evi size mi satıldı?"
"Mösyö de Saint-Méran mı?" diye sordu Monte Cristo. "Bu ev Mösyö de Saint-Méran'a mı aitti?"
"Evet," dedi Madam de Villefort, "şuna inanır mısınız mösyö?"
"Neye?"
"O evi güzel buluyorsunuz değil mi?"
"Çok güzel."
"İşte kocam o evde oturmayı hiç istemedi."
"Ah!" dedi Monte Cristo, "gerçekten de mösyö, bu anlayamadığım bir önyargı."
"Auteuil'ü sevmiyorum, mösyö," diye yanıt verdi krallık savcısı, kendini zorlayarak.
"Ama sevmemeniz beni sizi konuk etmekten yoksun bırakarak üzmez umarım," dedi Monte Cristo kaygıyla.
"Hayır, sayın kontum... umarım... elimden geleni yapacağıma inanın," diye kekeledi Villefort.
"Ah!" diye yanıt verdi Monte Cristo, "özür kabul etmiyorum. Cumartesi, saat altıda. Sizi bekliyorum, eğer gelmezseniz ne düşüneceğimi bilemiyorum. Belki de yirmi yıldan fazla zamandır oturulmayan bu evin üzüntü verici bir geleneği, kanlı bir efsanesi olduğunu düşüneceğim."
"Geleceğim, sayın kontum, geleceğim," dedi sertçe Villefort.
"Teşekkür ederim," dedi Monte Cristo. "Artık sizden ayrılmama izin veriniz lütfen."
"Gerçekten de bizden ayrılmak zorunda olduğunuzu söylemiştiniz sayın kontum," dedi Madam de Villefort, "ve hattâ ne yapmak için gideceğinizi bize söyleyeceğiniz sırada başka konu açıldı, sözünüz kesildi."
"Aslında madam," dedi Monte Cristo, "nereye gideceğimi size söylemeye cesaret edebilecek miyim bilmiyorum."
"Haydi, söyleyin, söyleyin."
"Gerçekten işsiz güçsüz biri olarak beni sık sık saatlerce düşlere daldıran bir şeyi görmeye gidiyorum."
"Neyi?"
"Bir telgraf makinesini.[157] Ne yapalım? Söyledim işte."
"Bir telgraf makinesini mi!" diye yineledi Madam de Villefort.
"Ah! Evet, bir telgraf makinesini. Kimi zaman bir yolun sonunda, bir tepeciğin üze-

rinde, güneşli bir günde, kocaman bir kınkanatlı ayaklarına benzer siyah ve kıvrılan kolların havaya kalktığını gördüm ve bu beni, yemin ederim, hep heyecanlandırdı, çünkü bu tuhaf işaretlerin bir masanın başında oturan bir adamın kimsenin bilmediği isteklerini, havayı kararlılıkla delip geçerek üç yüz fersah öteye, hattın öbür ucunda başka bir masaya oturmuş bir başka adama ulaştırdığını, üstelik de bulutların gri renginin ya da gökyüzünün maviliğinin içinden, yalnızca sözünü ettiğim ilk memurun iradesine bağlı olarak gerçekleştirdiğini düşünüyordum bunun. O zaman cinlere, gnomlara,[158] hava perilerine, gizli güçlere inanmaya başlıyor ve kendimle eğleniyordum. Oysa hiçbir zaman bu beyaz karınlı, siyah ve zayıf bacaklı kocaman böcekleri yakından görme isteği duymamıştım çünkü onların taş kanatlarının altında tıka basa bilim, düzen ya da büyü dolu, çok bilmiş, çok kasıntı küçük insan dehasını bulmaktan korkuyordum. Ama, bir sabah, her telgraf makinesini işletenin, yılda bin iki yüz franka çalışan, bütün gün bir gökbilimci gibi gökyüzüne, bir balıkçı gibi suya, bir boşkafalı gibi manzaraya değil de, dört ya da beş fersah uzağında yer alan beyaz karınlı, siyah kanatlı bir başka böceğe, yani haberleştiği yere bakan zavallı bir memur olduğunu öğrendim. O zaman bu canlı krizaliti yakından görmek ve kabuğunun içinden bir başka krizalite birkaç ip çekerek oynadığı komedide hazır bulunmak için büyük bir istek hissettim."

"Şimdi oraya mı gidiyorsunuz?"

"Evet, oraya gidiyorum."

"Hangi telgraf makinesine? İçişleri bakanlığınınkine mi rasathaneninkine mi?"

"Ah! hayır, onlara değil, orada, bilmek istemediğim şeyleri anlamam için beni zorlayacak ve öğrenmek istemediğim bir gizi, bana karşın bana anlatmak isteyecek insanlar bulacağım. Hayır. Böceklerle ilgili hayallerimi korumak istiyorum; insanlarla ilgili hayallerimi yitirmiş olmak bana yeter. Bu nedenle ne içişleri bakanlığının telgraf makinesine ne de rasathaneninkine gideceğim. Bana gerekli olan kendi kulesinin içinde taşlaşmış saf insanı bulacağım açık havadaki telgraf makinesi."

"Siz eşi benzeri olmayan çok soylu bir kişisiniz," dedi Villefort.

"Hangi hattı incelememi salık verirsiniz?"

"Bu saatte en meşgul olan hattı."

"O zaman İspanya hattı mı?"

"Evet. Bakandan bir mektup ister misiniz, size açıklamaları..."

"Hayır," dedi Monte Cristo, "tam tersine, size hiçbir şey öğrenmek istemediğimi söylemiştim. Bir şeyler öğrendiğim anda artık telgraf makinesi, Mösyö Duchâtel ya da Mösyö de Montalivet'nin[159] Bayonne valisine ulaştırılmış ve Yunanca 'tele graphein' sözcüklerine dönüştürülmüş bir işaretleri olmayacak. Benim tüm saflıkları içinde, sevgi ve saygımla korumak istediğim, siyah ayaklı böcek ve ürkütücü sözdür."

"Haydi o zaman, çünkü iki saat sonra akşam olacak ve artık hiçbir şey göremeyeceksiniz."

"Hay Allah, beni ürkütüyorsunuz. En yakını hangisi?"

"Bayonne yolu üzerindeki mi?"

"Evet, Bayonne yolundan gidiniz."

"Bu Châtillon'daki."

"Ya Châtillon'dakinden sonra?"

"Montlhéry kulesininki sanırım."

"Teşekkür ederim, hoşçakalın. Cumartesi günü izlenimlerimi size anlatacağım."

Kont kapıda, Valentine'i mirastan yoksun bırakmış ve onlara büyük onur kazandıran bir işi kaçırmamış oldukları için çok mutlu gitmekte olan iki noterle karşılaştı.

61
BİR BAHÇIVANI ŞEFTALİLERİNİ YİYEN YEDİUYUKLAYANLARDAN[160] KURTARMANIN YOLU

Monte Cristo Kontu, söylediği gibi o akşam değil, ertesi sabah Enfer kapısından çıktı, Orléans yolunu tuttu. Tam kontun oradan geçtiği sırada uzun sıska kollarını hareket ettirmekte olan telgraf makinesinde durmadan Linas kasabasını geçti ve herkesin bildiği gibi, Montlhéry düzlüğünün en yüksek noktasına yerleştirilmiş Montlhléry kulesine geldi.

Kont tepenin eteğinde atından indi, dönerek yükselen on sekiz parmak genişliğinde küçük bir keçiyolundan dağa tırmanmaya başladı. Tepeye gelince, pembe ve beyaz çiçeklerin yerlerini yeşil meyvelere bıraktığı bir çit yolunu kesti.

Monte Cristo çitin kapısını aradı ve çok geçmeden de buldu. Bu, sorgun ağacından yapılmış zıvanaların üstünde dönen, bir çivi ve bir iple kapanan tahtadan bir kapıydı. Kont mekanizmayı hemen anladı ve kapı açıldı.

Kont kendini, yirmi ayak uzunluğunda on iki ayak genişliğinde, bir yanında biraz önce kapı adıyla betimlediğimiz usta işi düzeneği çevreleyen çitin bir bölümü, öte yanında sarı şebboylar ve yaban turpları serpilmiş sarmaşığın sardığı eski kule ile sınırlanmış küçük bir bahçede buldu.

Kulenin böyle çiçekli ve çizgi çizgi görünüşü, yaş gününü kutlamak için yanına torunları gelmiş bir büyükanneyi andırıyordu; eski bir atasözünün dediği gibi, duvarların tehdit edici sesleri ve kulakları olsaydı bu kule korkunç öyküler anlatabilirdi.

Bahçeden geçerken kırmızı kum kaplı bir yol izleniyordu. Yolun kenarlarında Delacroix'nın, modern Rubens'imizin gözlerine çok hoş görünecek tonlarda, yıllanmış kalın şimşirler yer alıyordu. Bu ağaçlı yol bir 8 biçimindeydi ve yirmi ayaklık bir bahçede altmış ayaklık bir gezinti yapabilecek kadar yayılarak dönüyordu. Becerikli Latin bahçıvanların güler yüzlü saf tanrıçaları Flora hiçbir zaman çitle çevrili bu küçük toprak parçasında ona gösterildiği kadar titiz ve saf bir tapınmayla onurlandırılmamıştır.

Gerçekten de çiçeklikteki yirmi gül fidanının bir yaprağında bile bir sinekten, bu nemli toprakta büyüyen, bitkileri kemiren ve yıpratan yeşil bitki bitlerinden bir iz yoktu. Bu bahçede nem eksik değildi: kurum gibi kara toprak, ağaçların ışık geçirmeyen yaprakları bunu yeterince gösteriyordu; zaten yapay nem bahçenin bir köşesine kazılmış, içi kokuşmuş su dolu fıçı sayesinde hemen doğal neme dönüşüyordu; suyun yüzeyindeki yeşil

tabakanın üzerinde, kuşkusuz uyuşmazlık yüzünden çemberin karşı iki noktasında birbirlerine sırtlarını dönmüş bir kara bir de su kurbağası duruyordu.

Zaten ağaçlı yolda tek bir ot, tarhlarda parazit tek bir sürgün yoktu; bir küçükhanım, porselen çiçekliğindeki sardunyalara, kaktüslere ve zakkumlara bile, bu küçük bahçenin henüz ortaya çıkmamış bakıcısı kadar özen göstermiştir. Monte Cristo ipi çiviye takarak kapıyı kapadıktan sonra durdu ve tüm mülke şöyle bir baktı.

"Görünüşe bakılırsa," dedi, "ya telgrafçının yıl boyu bahçıvanları var ya da kendini tutkuyla tarıma vermiş."

Birden yaprak dolu bir el arabasının arkasına sinip gizlenmiş bir şeye çarptı: bu şey, şaşkınlığını gösteren bir haykırışla doğruldu ve Monte Cristo kendini, topladığı çilekleri asma yapraklarının üzerine yerleştirmekte olan elli yaşlarında yaşlı bir adamın karşısında buldu. On iki asma yaprağı, bir o kadar da çilek vardı.

Yaşlı adam doğrulurken az kalsın çilekleri, yaprakları ve tabağı düşürecekti.

"Ürün mü topluyorsunuz mösyö?" dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Bağışlayın efendim," diye yanıt verdi yaşlı adam elini kasketine götürerek, "yukarıda değilim, doğru ama daha biraz önce aşağı indim."

"Sizi rahatsız etmeyeyim dostum," dedi kont; "daha kalmışsa siz çileklerinizi toplayın."

"On tane daha var," dedi adam, "işte onbirinci; toplam yirmi bir çileğim vardı, yani geçen yıldan beş fazla. Ama buna şaşmamak gerek çünkü bu yıl ilkbahar sıcak geçti, çileğe gerekli olan şey de, gördüğünüz gibi mösyö, sıcaktır. İşte bunun için, geçen yıl topladığım on altı çilek yerine bu yıl gördüğünüz gibi, on bir tane topladım, daha on iki, on üç, on dört, on beş, on altı, on yedi, on sekiz. Ah! Tanrım! İkisi eksik, daha dün buradaydılar mösyö, buradaydılar, eminim, onları saymıştım. Simon Ana'nın oğlu alıp götürmüş olmalı; bu sabah onu buralarda aylak aylak dolaşırken gördüm. Ah! Küçük budala, küçük bir toprak parçasından bir şey çalmak! Bunun onu nereye götüreceğini bilmiyor."

"Gerçekten de bu ciddi bir şey," dedi Monte Cristo, "suçunu ve oburluğunu gençliğine verin."

"Elbette," dedi bahçıvan; "yine de bu son derece tatsız bir şey. Bir kez daha bağışlayın mösyö: belki de burada bir amiri bekletiyorum."

Korkulu bir bakışla kontu ve mavi giysisini inceliyordu.

"Sakin olun dostum," dedi kont, istediği zaman korkunç, istediği zaman iyilik dolu olan, ama bu kez sadece iyilikseverlik akan bir gülümsemeyle, "ben hiç de sizi denetlemeye gelmiş bir amir değilim, sadece merakın buralara getirdiği, size zaman kaybettirdiğini görerek ziyareti nedeniyle kendi kendine sitem etmeye başlayan basit bir yolcuyum."

"Ah! Zamanım o kadar değerli değil," diye karşılık verdi yaşlı adam hüzünlü bir gülümsemeyle. "Ama şimdi görev zamanı, bunu boşa geçirmemeliyim, ama bir saat dinlenebileceğimi bildiren bir işaret almıştım, –güneş saatine bir göz attı, çünkü tüm Montlhéry kulesinin çevresindeki alanda bir güneş saati vardı– "gördüğünüz gibi önümde daha on dakika var, hem sonra çileklerim olgunlaşmıştı ve bir gün daha geçerse... Zaten,

inanın bana mösyö, yediuyuklayanlar bunları yer, öyle değil mi?"

"Bence hayır, buna inanmam," diye yanıt verdi ciddi bir biçimde Monte Cristo; "Romalıların yaptığı gibi onları balın içinde şekerleme gibi yemeyen bizler için, yediuyuklayanların komşuluğu kötü bir komşuluk olurdu."

"Ah! Romalılar onları yerler miydi?" dedi bahçıvan; "yediuyuklayanları yerler miydi?"

"Bunu Petronius'da[161] okudum," dedi kont.

"Sahi mi? 'Bir yediuyuklayan kadar yağlı' dense de onları yemek iyi bir şey olmamalı. Yediuyuklayanların yağlı olmalarına hiç şaşmamalı mösyö, çünkü bütün gün uyurlar ve sadece bütün gece kemirmek için uyanırlar. Bakın geçen yıl dört tane kayısı vardı; bunlardan birini kemirdiler. Bir şeftalim, tek bir şeftalim vardı, bu gerçekten de ender bulunan bir meyvedir; işte mösyö, meyvenin duvardan yana olan yarısını yediler; harika bir şeftaliydi, eşsizdi. Daha iyisini hiç yemedim."

"Siz bu şeftaliyi yiyebildiniz mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Anlayacağınız gibi, kalan yarısını. Çok nefisti mösyö. Elbette bu beyler en kötü parçaları seçmiyorlar. Tıpkı Simon Ana'nın oğlu gibi, o da en kötü çilekleri seçmemiş. Ama bu yıl," diye sözlerini sürdürdü bahçıvan, "içiniz rahat olsun, bir daha başıma bunlar gelmeyecek, meyveler olgunlaşmak üzereyken geceleri nöbet bekleyeceğim."

Monte Cristo yeteri kadar görmüştü. Her meyvenin bir kurdu olduğu gibi, her insanın da yüreğinin derinliklerini kemiren bir tutku vardır; telgrafçının tutkusu da bahçıvanlıktı. Kont salkımları güneşten saklayan asma yapraklarını toplamaya koyuldu ve böylece bahçıvanın kalbini fethetti.

"Beyefendi telgraf makinesini görmeye mi gelmişlerdi?" dedi bahçıvan.

"Evet mösyö, eğer bu kurallarla yasaklanmamışsa."

"Ah! Hiç de yasak değil," dedi bahçıvan, "tehlikeli hiçbir şey olmadığına ve hiç kimse söylediklerimizi bilip öğrenemeyeceğine göre yasak da yok."

"Gerçekten de bana sizin, anlamadığınız işaretleri yinelediğiniz söylenmişti," dedi kont.

"Çok doğru, mösyö ve ben bunu yeğlerim," dedi telgrafçı gülerek.

"Neden bunu yeğliyorsunuz?"

"Çünkü böylece hiçbir sorumluluğum olmuyor. Ben bir makineyim, başka bir şey değil, yeter ki işleyeyim, benden daha fazlası istenmesin."

"Hay Allah!" dedi Monte Cristo kendi kendine, "yoksa tutkusu olmayan bir adama mı düştüm? Allah kahretsin! O zaman işler ters gider."

"Mösyö," dedi bahçıvan güneş saatine bir göz atarak, "on dakika bitmek üzere, ben görevimin başına dönüyorum. Benimle gelmek ister misiniz?"

"Sizi izliyorum."

Gerçekten de Monte Cristo üç kata bölünmüş olan kulenin içine girdi; alt katta duvara dayanmış bel, tırmık gibi bazı tarım aletleri vardı: tüm eşya bu kadardı.

İkinci kat, görevlinin her zaman, ya da daha doğrusu geceleri oturduğu kattı; içinde bir yatak, bir masa, iki sandalye, bir taş çeşme, bir de tavana asılmış birkaç kuru ot var-

dı, kont kokulu fiğleri ve İspanyol fasulyelerini tanıdı, yaşlı adam tohumları kabuklarının içinde saklıyordu, bunların hepsini Jardin des Plantes'ın[162] botanik hocası gibi özenle etiketlemişti.

"Telgrafı öğrenmek çok zaman alır mı mösyö?" diye sordu Monte Cristo.

"Öğrenmesi uzun sürmez, bu kadro dışı bir görevdir."

"Ne kadar maaş alınıyor?"

"Bin frank mösyö."

"Bu bir şey değil."

"Hayır, ama gördüğünüz gibi konut veriliyor."

Monte Cristo odaya baktı.

"Konutuna çok önem vermese bari," diye mırıldandı.

Üçüncü kata çıktılar: burası telgraf makinesinin bulunduğu odaydı. Monte Cristo görevlinin makineyi hareket ettirmekte kullandığı iki demir kulpa teker teker baktı.

"Bu çok ilginç," dedi "ama bu işi uzun süre devam ettirdiğinizde sizin için biraz can sıkıcı bir yaşam olmayacak mı?"

"Evet, başlangıçta baka baka insanın boynu tutuluyor, ama birinci ya da ikinci yılın sonunda alışılıyor; sonra ara verdiğimiz saatler ve tatil günlerimiz var."

"Tatil günleriniz mi?"

"Evet."

"Hangileri?"

"Sis olduğu günler."

"Ah! Doğru."

"O günler benim bayram günlerimdir; o günler bahçeye inerim, ekerim, biçerim, budarım, tırtılları temizlerim: böylece zaman geçer."

"Ne kadar zamandır buradasınız?"

"On yıldır, beş de kadro dışı, etti on beş."

"Yaşınız...?"

"Elli beş."

"Emekli olabilmek için kaç yıl çalışmanız gerekiyor?"

"Ah! mösyö, yirmi beş."

"Emekli maaşınız ne kadar olacak?"

"Yüz ekü."

"Zavallı insanlar!" diye mırıldandı Monte Cristo.

"Ne dediniz mösyö?..." diye sordu memur.

"Bunun çok ilginç olduğunu söylüyordum."

"Neyin?"

"Bana tüm gösterdiklerinizin... Verdiğiniz işaretlerden kesinlikle bir şey anlamıyor musunuz?"

"Kesinlikle hiçbir şey."

"Hiç anlamaya çalışmadınız mı?"

"Hiç; neden anlamaya çalışayım ki?"

"Yine de doğrudan size gönderilen işaretler vardır."

"Kuşkusuz."

"Peki bunları anlıyor musunuz?"

"Bunlar hep aynı işaretlerdir."

"Ne derler?"

"Yeni bir şey yok... bir saatiniz var... ya da yarın görüşürüz..."

"İşte tümüyle zararsız şeyler," dedi kont; "ama bakın bakın, haberleştiğiniz kişi hareket etmeye başlamadı mı?"

"Ah! Doğru; sağolun efendim."

"Size ne söylüyor? Anladığınız bir şey mi?"

"Evet; bana hazır olup olmadığımı soruyor."

"Siz ona ne yanıt veriyorsunuz?"

"Sağdaki habercime hazır olduğumu, soldaki habercime hazırlanmasını bildiren bir işaret veriyorum."

"Bu çok ustaca," dedi kont.

"Göreceksiniz," dedi yaşlı adam gururla, "beş dakika sonra konuşacak."

"O zaman beş dakikam var," dedi Monte Cristo, "bu bana yetecek kadar bir zaman. Sevgili mösyö," dedi, "size bir soru sormama izin verin."

"Sorun."

"Bahçe ile uğraşmayı seviyor musunuz?"

"Hem de çok."

"İki ayaklık bir teras yerine iki dönüm bir bahçeniz olsa mutlu olur musunuz?"

"Mösyö, orayı bir yeryüzü cenneti yaparım."

"Bin frankınızla kötü mü yaşıyorsunuz?"

"Oldukça kötü; ama sonuçta yaşıyorum."

"Evet ama yalnızca kötü bir bahçeniz var."

"Doğru, bahçe büyük değil."

"Ve bu haliyle her şeyi yiyen yediuyuklayanlarla dolu."

"Evet, bu benim için bir felaket."

"Söyleyin bana, sağdaki haberciniz çalışmaya başladığında başınızı çevirirseniz ne olur?"

"Onu görmem."

"O zaman ne olur?"

"İşaretleri yineleyemem."

"Ya sonra?"

"İhmal yüzünden onları yineleyemediğim için ceza yerim."

"Ne kadar?"

"Yüz frank."

"Gelirinizin onda biri; güzel!"

"Ah!" dedi memur.

"Bu hiç başınıza geldi mi?" dedi Monte Cristo.

"Bir kez, efendim, bir kez, bir fındık fidanını aşılıyordum."

"Güzel. Şimdi, eğer işaretlerde bir şey değiştirmeye ya da başka bir işaret aktarmaya kalkarsanız?"

"O zaman farklı, kovulurum ve emeklilik hakkımı yitiririm."

"Üç yüz frank mı?"

"Yüz ekü, evet, mösyö, ama böyle bir şeyi asla yapmayacağımı anlıyorsunuzdur."

"On beş yıllık maaşınız karşılığında olsa bile mi? Bu düşünmeye değer değil mi?"

"On beş bin frank için mi?"

"Evet."

"Mösyö, beni ürkütüyorsunuz."

"Hah!"

"Mösyö, beni sınıyor musunuz?"

"Evet! On beş bin frank, anlıyor musunuz?"

"Mösyö, bırakın sağdaki habercime bakayım!"

"Tam tersine, ona bakmayın, buna bakın."

"Bu nedir?"

"Nasıl! Bu küçük kağıtları tanımıyor musunuz?"

"Kağıt paralar!"

"Kare biçiminde; on beş tane."

"Bunlar kimin?"

"İsterseniz sizin."

"Benim mi!" diye haykırdı memur boğulur gibi.

"Ah! Tanrım, evet! Sizin, hepsi sizin."

"Mösyö, işte sağdaki habercim çalışmaya başladı."

"Bırakın çalışsın."

"Mösyö, beni oyaladınız, ceza yiyeceğim."

"Bu size yüz franka malolacak; gördüğünüz gibi benim kağıt paralarımı almakta çok çıkarınız var."

"Mösyö, sağdaki haberci sabırsızlanıyor, işaretlerini çoğalttı."

"Bırakın yapsın, siz bunları alın."

Kont paketi memurun eline koydu.

"Şimdi," dedi, "hepsi bu değil: on beş bin frankınızla yaşayamazsınız."

"İşimi kaybetmiyorum ki."

"Hayır, işinizi kaybedeceksiniz; çünkü habercinizin verdiğinden başka bir işaret vereceksiniz."

"Ah! Mösyö, bana ne öneriyorsunuz?"

"Çocukça bir şey."

"Mösyö, en azından buna zorlanmıyorum sanırım..."

"Gerçekten de sizi buna zorlamayı düşünüyorum."

Ve Monte Cristo cebinden başka bir paket çıkardı.

"İşte on bin frank daha," dedi, "cebinizdeki on beş binle birlikte yirmi beş bin yapar. Beş bin frankla küçük güzel bir ev ve iki dönüm toprak satın alırsınız; geriye kalan yirmi binle kendinize bin franklık bir gelir sağlarsınız."

"İki dönümlük bir bahçe mi?"

"Ve bin franklık da bir gelir."

"Aman Tanrım! Aman Tanrım!"

"Alın o zaman."

Monte Cristo zorla memurun eline on bin frank sıkıştırdı.

"Ne yapmam gerekiyor?"

"Zor bir şey değil."

"Ama ne?"

"Şu işaretleri yinelemek."

Monte Cristo cebinden bir kağıt çıkardı, bu kağıdın üzerinde çizilmiş üç işaret ve bu işaretlerin hangi sıraya göre yapılacağını gösteren numaralar vardı.

"Gördüğünüz gibi çok uzun sürmeyecek."

"Evet, ama..."

"Bu, şeftalilerinizden elde edecekleriniz ve gerisi için yapacağınız bir hareket."

Hareket yapıldı; heyecandan kıpkırmızı, iri iri ter döken yaşlı adam kontun verdiği üç işareti art arda gerçekleştirdi, bu değişiklikten hiçbir şey anlamayıp aklı karışan sağdaki haberci şeftalici adamın delirdiğini düşünmeye başladı.

Soldaki haberciye gelince, o, bilinçli bir biçimde aynı işaretleri yineledi, içişleri bakanlığı da bu haberleri hemen aldı.

"İşte şimdi zenginsiniz," dedi Monte Cristo.

"Evet," diye karşılık verdi memur, "ama ne pahasına!"

"Dinleyin dostum," dedi Monte Cristo, "pişmanlık duymanızı istemem; bana inanın, çünkü, size yemin ederim, kimseye haksızlık etmediniz ve Tanrının isteklerine hizmet ettiniz."

Memur kağıt paralara bakıyor, onlara dokunuyor, sayıyordu; bir sararıp bir kızarıyordu, sonunda bir bardak su içmek için odasına doğru attı kendini, ama çeşmeye kadar gidecek zamanı olmadı, kuru fasulyelerinin ortasında bayıldı.

Telgraf haberi bakanlığa geldikten beş dakika sonra, Debray kupa arabasına atları koştu ve hızla Danglarsların evine koştu.

"Kocanızın İspanyol istikraz kuponları var mı?" diye sordu baronese.

"Sanırım var! Altı milyonluk kadar."

"Kaça olursa olsun onları satsın."

"Neden?"

"Çünkü Don Carlos Bourges'dan kaçmış ve İspanya'ya girmiş."

"Bunu nasıl öğrendiniz?"

"Hay Allah," dedi Debray omuz silkerek, "haberleri nasıl öğreniyorsam öyle."

Barones iki kez yineletmedi: Kocasına koştu, kocası kendi borsacısına koştu ve kaça olursa o kuponları satmasını söyledi.

İnsanlar Mösyö Danglars'ın sattığını görünce İspanyol fonlarının değeri düştü. Danglars bunda beş yüz bin frank yitirdi, ama tüm kuponlarından da kurtuldu.

Akşam *Le Messager*'de şöyle yazıyordu:

Telgraf haberi.

"Kral Don Carlos gözaltında bulundurulduğu Bourges'dan kaçtı ve Katalan sınırından İspanya'ya girdi. Barselona sevinçten ayağa kalktı."

Bütün gece kuponlarını satan Danglars'ın öngörüşlülüğünden, böyle bir darbede sadece beş yüz bin frank yitiren borsa oyuncusunun başarısından söz edildi.

Kuponlarını saklayan ya da Danglars'ınkileri satın alanlar, kendilerini iflas etmiş gibi gördüler ve çok kötü bir gece geçirdiler.

Ertesi gün *Le Moniteur*'de şöyle yazıyordu:

"*Le Messager*'nin dün Don Carlos'un kaçışı ve Barselona'nın başkaldırısı ile ilgili verdiği haber hiçbir temele dayanmamaktadır.

"Kral Don Carlos Bourges'dan ayrılmamıştır ve İber Yarımadası büyük bir huzur içindedir.

"Sis yüzünden kötü yorumlanan bir telgraf işareti bu yanlışlığa yol açmıştır."

Fonlar indikleri rakamın iki katına yükseldi.

Yitirdikleri ve kazanamadıkları hesaba katılırsa bu, Danglars'a bir milyona maloldu.

Monte Cristo, Danglars'ın kurbanı olduğu borsanın garip yön değiştirmesinin haber verildiği sırada evinde bulunan Morrel'e "İyi," dedi, "yüz bin yerine yirmi beş bin franka bir keşifte bulundum."

"Ne keşfettiniz?" diye sordu Maximilien.

"Bir bahçıvanı şeftalilerini yiyen yediuyuklayanlardan kurtarmanın yolunu keşfettim."

62
HAYALETLER

İlk görüşte ve dışardan bakıldığında Auteuil'deki konak hiç de göz kamaştırıcı değildi, bu konutun büyük Monte Cristo Kontuna ait olduğunu gösteren hiçbir şey yoktu: ama bu sadelik kesinlikle dışarıda hiçbir şeyin değiştirilmemesini isteyen ev sahibinin isteğinden ileri gelmişti; konağın içinin de böyle olduğuna inanmak gerekmezdi kuşkusuz. Gerçekten de kapı açılır açılmaz görüntü değişiyordu.

Mösyö Bertuccio evin döşenmesi ve istenenlerin yerine getirilmesindeki çabukluk açısından elinden gelenin fazlasını yapmıştı: eskiden XIV.Louis'nin görüşünü engellediği için bir gecede ağaçlı bir yolu yerle bir ettiren Dük d'Antin'in yaptığı gibi Mösyö Bertuccio da tamamen çıplak bir avluya üç günde güzel kavaklar diktirmişti, büyük bloklar halinde kökleriyle getirilmiş yalancı çınarlar evin ana girişini gölgelendiriyordu; evin önünde otların yarı yarıya örttüğü döşeme taşlarının yerine, daha o sabah parçalar halinde yerleştirilmiş, geniş bir halı gibi yemyeşil çimenlik uzanıyor, sulandıktan sonra üstünde boncuk boncuk damlacıklar parlıyordu.

Zaten emirler konttan geliyordu; kontun kendisi Bertuccio'ya ekilmesi gereken ağaçların sayısını ve yerini gösteren, döşeme taşlarının yerine konacak çimenin biçimini ve alanını bir plan vermişti.

Böylece ev tanınmaz hale gelmişti, Bertuccio bile yeşillikten bir çerçeve içine oturtulmuş evi artık tanıyamadığını ileri sürüyordu.

Kahya bahçede de birtakım değişiklikler yapılsa hiç rahatsız olmayacaktı, ama kont bahçede hiçbir şeye dokunulmamasını kesinlikle emretmişti. Bertuccio bekleme odalarını, merdivenleri ve şömineleri çiçeklerle doldurarak bunun acısını çıkarmıştı.

Kahyanın hizmet etmekteki çok büyük becerisini ve efendisinin kendisine hizmet ettirmedeki derin bilgisini gösteren şeyler şunlardı: yirmi yıldır bomboş, bir gün öncesine kadar karanlık, bir o kadar da hüzünlü olan, zamanın kokusu denebilecek bu tatsız kokunun her yanına işlemiş olduğu bu ev bir günde yaşamla dolmuş, sahibinin en çok sevdiği kokulara, en sevdiği aydınlığa kavuşmuştu; kont buraya geldiğinde kitapları ve silahları elinin altında, en sevdiği tablolar gözünün önündeydi; bekleme odalarında okşamayı sevdiği köpekler, ötüşlerini sevdiği kuşlar vardı; uyuyan güzelin sarayı gibi uzun süren uykusundan uyanmış olan tüm ev, uzun zamandır sevdiğimiz ve terk ettiğimizde içinde istemeyerek ruhumuzun bir parçasını bıraktığımız evler gibi ışıl ışıldı.

Güzel avluda hizmetçiler neşe içinde gidip geliyorlardı: mutfakla ilgili olanlar her zaman bu evde oturuyorlarmış gibi bir gün önce onarılmış merdivenlerden kayıyorlar, takım taklavatların elli yıldır oraya yerleştirilmiş gibi numaralandığı ve düzenlendiği arabalıkları dolduruyorlardı; ahırların yemliklerindeki atlar, kendilerine birçok hizmetçinin efendileriyle konuştuklarından çok daha fazla saygıyla bir şeyler söyleyen seyislerine kişneyerek karşılık veriyorlardı.

Kitaplık, duvarın iki yanında olmak üzere iki bölüme ayrılmış ve yaklaşık iki bin ciltten oluşmuştu; bir bölümü modern romanlara ayrılmıştı, daha bir gün önce çıkan kitap da, sarı ve kırmızı cildinin içinde kasılan hemen yerine yerleşmişti.

Evin öte yanında kitaplığa simetrik olarak, büyük Japon vazolarının içinde çiçek açmış ender bulunan bitkilerin süslediği sera vardı ve hem göz hem kulak için harika bir şey olan seranın ortasında oyuncuların olsa olsa bir saat önce topları çuhanın üzerine bırakıp gittikleri bir bilardo masası bulunuyordu.

Harika Bertuccio bir tek odaya dokunmamıştı. Birinci katın sol köşesinde bulunan, büyük merdivenle çıkılıp gizli merdivenle inilebilen bu odanın önünden hizmetçiler merakla, Bertuccio korkuyla geçiyordu.

Saat tam beşte kont, arkasında Ali olduğu halde Auteuil'deki evin önüne geldi. Bertuccio kaygıyla karışık bir sabırsızlıkla kontun gelişini bekliyordu; efendisinin kaş çatışıyla karşılaşmaktan kuşku duysa da birkaç iltifat umuyordu doğrusu.

Monte Cristo avluya indi, bütün evi dolaştı, beğendiğini ya da beğenmediğini belirtmeden, sessizce bahçede bir tur attı.

Sadece, kapalı odanın karşısında bulunan yatak odasına girerken, ilk yolculuğunda seçtiği gül ağacından küçük mobilyanın çekmecesine doğru elini uzattı ve şöyle dedi:

"Bu ancak eldiven koymaya yarayabilir."

"Gerçekten de, Ekselansları," diye karşılık verdi Bertuccio çok mutlu bir biçimde, "açınız, orada eldivenleri bulacaksınız."

Kont başka mobilyaların içinde de bulmayı düşündüğü şişe, sigar, mücevher gibi şeyler buldu.

"İyi!" dedi yine.

Mösyö Bertuccio içi mutlulukla dolu dışarı çıktı, işte bu adamın çevresi üzerindeki etkisi bu kadar büyük, güçlü ve gerçekti.

Saat tam altıda giriş kapısının önünde bir atın ayak sesleri duyuldu. Bu *Médéah*'la gelen sipahi kumandanımızdı.

Monte Cristo dudaklarında bir gülümsemeyle onu basamaklı sekinin üstünde bekliyordu.

"Eminim ilk gelen benim!" diye ona seslendi Morrel; "Bunu herkes gelmeden sizinle biraz yalnız kalabilmek için bile bile yaptım. Julie ve Emmanuel size milyonlarca haber gönderdiler. Ah! biliyor musunuz, burası harika bir yer! Ne dersiniz kontum, adamlarınız atımla ilgilenebilirler mi?"

"Rahat olun sevgili Maximilien, işlerini iyi bilirler."

"Tımar edilmeye ihtiyacı var. Nasıl koştuğunu bir bilseniz! Gerçekten fırtına gibi bir at!"

"Öyledir, inanıyorum, ne de olsa beş bin franklık bir at!" dedi Monte Cristo bir babanın oğluyla konuştuğu gibi bir ses tonuyla.

"Pişman mısınız?" dedi Morrel içten gülümsemesiyle.

"Ben mi! Tanrı korusun!" dedi kont. "Hayır. At iyi olmasaydı ancak o zaman üzülürdüm."

"At o kadar iyi ki sevgili kontum, Fransa'da bu işten en iyi anlayan Mösyö de Château-Renaud ve bakanlığın Arap atlarına binen Mösyö Debray şu anda peşimden gelmekteler, gördüğünüz gibi biraz geride kaldılar ve Barones Danglars'ın saatte en azından altı fersah yol alan atlarından geri kalır yanları yok."

"Demek arkanızdan geliyorlar, öyle mi?" diye sordu Monte Cristo.

"İşte geldiler."

Gerçekten de o sırada buram buram terlemiş, soluk soluğa kalmış binek atlarıyla bir kupa arabası konağın parmaklıkları önüne geldi, kapı hemen açıldı. Araba dönüşünü tamamladıktan sonra arkasından gelen iki atlıyla basamaklı sekinin önünde durdu.

Debray hemen yere atladı ve arabanın kapısının önüne geldi. Elini baronese uzattı, o da Debray'ye Monte Cristo'dan başka kimsenin anlayamayacağı bir hareket yaptı.

Ama hiçbir şey kontun gözünden kaçmıyordu ve bu hareket sırasında, hareket kadar fark edilmeyecek biçimde, buna alışkın olduklarını gösteren bir rahatlıkla, Madam Danglars'ın elinden bakanlık sekreterinin eline geçerken parıldayan küçük beyaz bir pusula gördü kont.

Karısının arkasından kupa arabasından değil de mezardan çıkıyormuş gibi solgun bankacı indi.

Madam Danglars çevresine sadece Monte Cristo'nun anlayabildiği hızlı ve araştırıcı bir biçimde göz attı, böylece avluyu, sütunlu girişi, konağın cephesini görmüş oldu; sonra yüzünden belli olan hafif heyecanını bastırarak, sanki yüzünün kızarması olağanmış gibi, basamaklı sekiyi çıktı ve Morrel'e şöyle dedi:

"Mösyö, dostlarımdan biri olsaydınız size atınızın satılık olup olmadığını sorardım?"

Morrel yüzünü buruşturur gibi gülümsedi ve kendisini içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtarmasını rica eder gibi Monte Cristo'ya doğru döndü.

Kont bunu anladı.

"Ah! Madam," diye yanıt verdi, "bu soruyu neden bana sormuyorsunuz?"

"Sizden hiçbir şey istemeye hakkımız yok, mösyö," dedi barones, "çünkü istediğimizi elde edeceğimizden eminiz. Sorum Mösyö Morrel'e idi."

"Ne yazık ki," dedi kont, "Mösyö Morrel'in atından vazgeçemeyeceğinin tanığıyım, çünkü onuru gereği onu elinde tutmak zorunda."

"Bu da ne demek?"

"*Médéah*'ı altı ay içinde evcilleştireceğine bahse girdi. Anlayacağınız gibi madam, bahsin süresi dolmadan atını elinden çıkarırsa sadece bahsi kaybetmekle kalmayıp bir de korktuğu söylenecektir; ve bir sipahi kumandanı, bence dünyanın en kutsal şeylerinden

biri olan, güzel bir kadının kaprisini yerine getirmek için bile olsa, kendini böyle bir söylentiyle karşı karşıya bırakamaz."

"Görüyorsunuz ya madam..." dedi Morrel Monte Cristo'ya minnettar bir gülümsemeyle bakarak.

"Zaten bana kalırsa," dedi Danglars kaba bir gülümseme ile örtmeye çalıştığı asık bir suratla, "bunun gibi birçok atınız var."

Böyle bir saldırıyı karşılıksız bırakmak hiç de Madam Danglars'ın âdeti değildi ama bu kez gençleri büyük bir şaşkınlığa düşürecek biçimde duymamış gibi yaptı ve hiç yanıt vermedi.

Monte Cristo, üzerlerinde sadece doğada bulunabilecek zenginlik, canlılık ve ruh olan bir işçilik ve oylumla kıvrıla kıvrıla giden deniz bitkilerinin olduğu Çin porseleninden iki büyük vazoyu baronese gösterirken, alışılmamış bir alçakgönüllülük belirten bu sessizliğe gülümsüyordu.

Barones vazolara hayran kalmıştı.

"Bunların içine Tuileries'den bir kestane ağacı alınıp dikilebilir!" dedi; "bu kadar büyük şeyler nasıl fırınlanabilmiş?"

"Ah! Madam," dedi Monte Cristo, "bunu bizim gibi küçük heykeller, ince cam işleri yapanlara sormamak gerek; bu başka bir çağın işçiliği, bir tür toprak ve deniz perilerinin yapıtı."

"Nasıl yani? Bunlar hangi dönemden olabilirler?"

"Bilmiyorum; sadece bir Çin imparatorunun özel bir fırın yaptırdığı ve bu fırında bunun gibi on iki vazonun art arda fırınlandığı kulağıma çalınmıştı. İki tanesi aşırı sıcaktan parçalanmış; geriye kalan on tanesi denizin üç yüz kulaç dibine indirilmiş. Kendisinden ne istendiğini bilen deniz, onların üzerine sarmaşıklarını atmış, mercanlarını kıvırıp bükmüş, deniz kabuklarını döşemiş; bunların hepsi iki yüzyıl boyunca inanılmaz derinliklerde birbirine yapışık kalmış, çünkü bir devrim sonucunda bu denemeyi yapmak isteyen imparator öldürülmüş ve geriye sadece vazoların fırınlandığını ve denizin dibine indirildiğini gösteren tutanak kalmış. İki yüzyılın sonunda tutanak bulunmuş ve vazoların çıkarılması düşünülmüş. Dalgıçlar özel olarak yapılmış makinelerle vazoların bırakılmış olduğu koyda araştırmaya girişmişler; ama on taneden sadece üçü bulunabilmiş, diğerleri dağılmış ya da dalgalar tarafından parçalanmış. Bazen diplerinde tek başına kalmış dalgıçların gördüklerine benzeyen ürkütücü ve biçimsiz canavarların şaşkınlıkla, donuk ve soğuk bakışlarıyla dışarıyı süzdüklerini görür gibi olduğum, içlerinde düşmanlarından kaçan binlerce balığın saklanarak uyuduğu bu vazoları seviyorum."

Bu sırada, pek böyle merakları olmayan Danglars hiç düşünmeden birbiri ardına çok güzel bir portakal ağacının yapraklarını yoluyordu, portakal ağacını bırakınca bir kaktüse yöneldi ama portakal ağacından daha kolay bir yapısı olmayan kaktüs sert bir biçimde eline battı.

O zaman ürperdi ve bir düşten uyanıyormuş gibi gözlerini ovuşturdu.

"Mösyö," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "tablolara meraklı ve harika şeylere sahip olan size kendiminkileri salık vermiyorum. Yine de size gösterilmeye değer işte iki Hob-

bema, bir Paul Potter, bir Mieris, iki Gérard Dow, bir Raphael, bir Van Dyck, bir Zurbaran ve iki üç tane Murillo."

"Bakın!" dedi Debray, "işte tanıdığım bir Hobbema."

"Ah! Doğru."

"Evet, bunu müzeye önermek için geldiler."

"Hobbema'sı olmayan bir müzeye sanırım," diye durakladı Monte Cristo.

"Evet, ama yine de müze bunu satın almayı reddetti.

"Neden?" diye sordu Château-Renaud.

"Çok hoşsunuz doğrusu, hükümet yeteri kadar zengin olmadığı için elbet."

"Ah! Bağışlayın!" dedi Château-Renaud. "Sekiz yıldır her gün böyle şeylerin söylendiğini duyuyorum, ama yine de alışamıyorum."

"Alışırsın," dedi Debray.

"Sanmam," diye yanıt verdi Château-Renaud.

"Mösyö Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti! Mösyö Vikont Andrea Cavalcanti!" diye haber verdi Baptistin.

Terzi elinden çıkma mavi saten bir yakalık, temiz bir sakal, gri bıyıklar, güvenli bakışlar, üç nişan ve beş haç nişanı ile süslenmiş binbaşı giysisi, kısacası kusursuz bir eski asker takımı, işte tanıdığımız sevecen baba, Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti böyle ortaya çıktı.

Onun yanında, yepyeni giysileri ve dudaklarında bir gülümseme ile yine tanıdığımız saygılı çocuk Vikont Andrea Cavalcanti ilerliyordu.

Üç genç birlikte sohbet ederken, bakışları babadan oğula geçti ve çok doğal olarak ikincisi üzerinde daha uzun durdu ve onu incelediler.

"Cavalcanti!" dedi Debray.

"Güzel bir ad," dedi Morrel; "Vay canına!"

"Evet," dedi Château-Renaud, "doğru, bu İtalyanların adları çok güzel, ama kötü giyiniyorlar."

"Siz güç beğenir birisiniz Château-Renaud," dedi Debray; "bu giysiler usta bir terzinin elinden çıkmış ve yepyeni."

"İşte bu nedenle eleştiriyorum ya. Bu bey sanki bugün ilk kez giyinmiş gibi."

"Bu beyler kim?" diye sordu Danglars Monte Cristo Kontuna.

"Duydunuz ya, Cavalcantiler."

"Bu onların adı, hepsi bu."

"Ah! Doğru, siz bizim İtalya'daki soylularımızı tanımıyorsunuz; Cavalcanti demek, prens soyu demektir."

"İyi bir servetleri var mı?"

"İnanılmaz."

"Ne yapıyorlar?"

"Servetlerini yiye yiye bitiremiyorlar. Evvelki gün beni görmeye geldiklerinde söylediklerine göre, sizde de kredileri varmış, hattâ onları sizin onurunuza davet ettim. Sizi onlarla tanıştıracağım."

"Ama çok temiz bir Fransızca konuşuyorlar sanırım," dedi Danglars.

"Oğul Güney'de bir kolejde, Marsilya'da ya da o civarda okumuş sanırım. Onu hayranlık içinde bulacaksınız."

"Neye karşı?" diye sordu barones.

"Fransız kadınlarına, madam. Kesinlikle Paris'te evlenmek istiyor."

"Çok güzel bir düşünce!" dedi Danglars omuz silkerek.

Madam Danglars kocasına öyle bir ifadeyle baktı ki, bu bakış başka zaman olsa bir fırtınanın habercisi olabilirdi, ama barones ikinci kez sustu.

"Baron bugün çok karamsar görünüyor," dedi Monte Cristo Madam Danglars'a; "yoksa onu bakan mı yapmak istiyorlar?"

"Hayır, henüz değil, bildiğim kadarıyla. Sanırım borsada oynadı, kaybetti ve hırcını kimden çıkaracağını bilmiyor."

"Mösyö ve Madam Villefort!" diye bağırdı Baptistin.

Bildirilen kişiler içeri girdiler. Mösyö de Villefort ne kadar kendine hâkim olmaya çalışsa da gözle görülür biçimde heyecanlıydı. Eline dokunduğunda, Monte Cristo onun elinin titrediğini hissetti.

"Doğrusu sadece kadınlar bir şeyi başkalarından saklamayı biliyorlar," dedi kendi kendine Monte Cristo, krallık savcısına gülümseyen ve karısına sarılan Madam Danglars'ı izlerken.

İlk nezaket sözlerinden sonra kont, o zamana dek kilerde bir şeylerle ilgilenen Bertuccio'nun, bulundukları odaya bitişik küçük salona süzülerek girdiğini gördü.

Onun yanına gitti.

"Ne istiyorsunuz Mösyö Bertuccio?" dedi.

"Ekselansları bana kaç davetli olduğunu söylemediler."

"Ah! Doğru."

"Kaç tabak koyayım?"

"Kendiniz sayın."

"Herkes geldi mi Ekselans?"

"Evet."

Bertuccio aralık kapıdan içeri baktı.

Monte Cristo gözlerini ondan ayırmıyordu.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Bertuccio.

"Ne oldu?" diye sordu kont.

"Bu kadın!... Bu kadın!..."

"Hangisi?"

"Beyaz giysili, elmaslar takmış!... Sarışın!..."

"Madam Danglars mı?"

"Adının ne olduğunu bilmiyorum. Ama bu o, mösyö, bu o!"

"Kim?"

"Bahçedeki kadın! Hamile olan! Beklerken dolaşan!... Beklerken!..."

Bertuccio ağzı açık, yüzü solgun, saçları dimdik kalakaldı.

"Kimi beklerken?"

Bertuccio Macbeth'in Banco'yu gösterirken yaptığının neredeyse aynısını yaparak, yanıt vermeden parmağıyla Villefort'u gösterdi.

"Ah!.. Ah!..." diye mırıldandı sonunda, "Görüyor musunuz?"

"Neyi? Kimi?"

"Onu!"

"Onu mu! Krallık savcısı Mösyö de Villefort'u mu? Elbette görüyorum."

"Ama ben onu öldürmemiş miydim?"

"Ah! Şu konu! Ama sanırım siz çıldırıyorsunuz sevgili Mösyö Bertuccio," dedi kont.

"Ama o ölmedi mi?"

"Hayır, gördüğünüz gibi ölmedi; yurttaşlarınızın her zaman yaptığı gibi soldaki altıncı ve yedinci kaburgalar arasına vurmak yerine biraz daha aşağı ya da yukarı vurmuş olmalısınız; adaletle uğraşan bu insanların canı kolay kolay çıkmaz ya da bana anlattıklarınızın hiçbiri doğru değil, bunlar imgeleminizin bir düşü, ruhunuzun bir sanrısı; intikamınızı hazmedemeden uyumuşsunuz, o da midenizi rahatsız etmiş, kabus görmüş olmalısınız, hepsi bu. Haydi sakin olun ve sayın: Mösyö ve Madam Villefort, iki; Mösyö ve Madam Danglars, dört; Mösyö de Château-Renaud, Mösyö Debray, Mösyö Morrel, yedi; Mösyö Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti, sekiz:"

"Sekiz!" diye yineledi Bertuccio.

"Durun! Durun! Gitmekte o kadar acele etmeyin! Davetlilerimden birini unutuyorsunuz. Biraz sola bakın... bakın... Mösyö Andrea Cavalcanti, Murillo'nun Meryem'ine bakan siyah giysili genç adam, işte dönüyor."

Bu kez Bertuccio bir çığlık atmak üzereyken, Monte Cristo'nun bir bakışı ile çığlık dudaklarında dondu kaldı.

"Benedetto!" diye fısıldadı alçak sesle, "Lanet olası!"

"İşte saat altı buçuğu vuruyor Mösyö Bertuccio," dedi kont sert bir biçimde; "bu saatte sofranın hazır olması için emir vermiştim; biliyorsunuz beklemeyi hiç sevmem."

Ve Monte Cristo konuklarının onu beklediği salona girdi, o sırada Bertuccio duvarlara tutuna tutuna yemek odasına gidiyordu.

Beş dakika sonra salonun kapıları açıldı. Bertuccio göründü ve Vatel'in Chantilly'ye yaptığı gibi son ve kahramanca bir çabayla:

"Sayın kontum, sofra hazır," dedi.

Monte Cristo kolunu Madam de Villefort'a uzattı.

"Mösyö de Villefort," dedi, "sayın Barones Danglars'a eşlik eder misiniz lütfen?"

Villefort söyleneni yaptı ve yemek odasına geçtiler.

63
AKŞAM YEMEĞİ

Yemek odasına geçerken tüm konukları heyecanlandıran kuşkusuz aynı duyguydu. Kendi kendilerine, hangi garip gücün hepsini bu eve sürüklediğini soruyorlardı ve yine de bazıları burada bulunmaktan şaşırmış hattâ kaygılanmış olsalar bile, buraya gelmemiş olmayı asla düşünemiyorlardı.

Ama son zamanlardaki ilişkiler, kontun tuhaf ve yalıtılmış konumu, bilinmeyen ve neredeyse masalsı serveti, erkekler için ölçülü olmayı, kadınlar için ise onları karşılayacak bir kadının olmaması nedeniyle bu eve hiç girmemeyi kural haline getiriyordu; yine de erkekler ve kadınlar, birinciler ölçülülüğü, ikinciler görgü kurallarını bir yana bırakmışlardı, merak onları karşı konulmaz dürtüsüyle bunaltarak her şeyin üstüne çıkmıştı.

Biri sertliğine, öbürü saygısızlığına karşın, baba oğul Cavalcantiler, evinde bulundukları bu adamın hangi amaçla onları ilk kez gördükleri başka insanlarla bir araya getirdiğini hiç düşünmüyor gibiydiler.

Madam Danglars, Monte Cristo'nun daveti üzerine Mösyö de Villefort'un kolunu uzatmak için kendine doğru geldiğini görünce bir hareket yaptı. Mösyö de Villefort baronesin kolunu kendisininkinin üzerine koyduğunu fark edince altın çerçeveli gözlüklerinin arkasında bakışlarının bulandığını hissetti.

Bu iki hareketin hiçbiri kontun gözünden kaçmadı, bu salıneyi gözlemleyen için iki kişinin bu basit teması son derece ilgi çekiciydi.

Mösyö de Villefort'un sağında Madam Danglars, solunda Morrel vardı.

Kont, Madam de Villefort ile Danglars'ın arasına oturmuştu.

Diğer boşluklarda, baba Cavalcanti ile oğul Cavalcanti arasına oturmuş Debray, Madam de Villefort ile Morrel arasına oturmuş Château-Renaud vardı.

Yemek çok güzeldi; Monte Cristo Paris düzenini tümüyle altüst etmeyi, bu düzenin gereği olan yiyecekleri konuklarının damak zevklerine göre olmaktan çok, meraklarını uyandıracak biçimde vermeyi kendine iş edinmişti. Onlara sunulan bir doğu şöleniydi, ama Arap perilerinin şölenlerinin olabileceği biçimde bir doğu şöleni.

Dünyanın dört bir yanından Avrupa'nın bolluk boynuzuna[163] getirilmiş el değmemiş ve lezzetli tüm meyveler Çin kaplarının ve ayaklı Japon tabaklarının içine piramit biçiminde yığılmıştı. Tüylerinin parlak bölümleriyle ender rastlanan kuşlar, gümüş yapraklar üzerine sıralanmış canavarı andıran balıklar, Yunan Takımadaları'ndan, Küçük Asya'dan,

Cap'tan gelmiş, görünüşleriyle içlerindeki içeceklere tat katıyor gibi görünen tuhaf biçimli kaplara doldurulmuş çeşit çeşit şaraplar masayı süslüyordu. Bütün bu yiyecek ve içecekler Apicius'un[164] konuklarıyla birlikte adının geçtiği o dergilerden birinde olduğu gibi, bu Parislilerin gözlerinin önünden art arda geçti. Davetliler, on kişilik bir akşam yemeğine bin Louis altını harcanabileceğini gördüler, yemekte Kleopatra gibi inci yutmak ya da Lauren de Médicis gibi eritilmiş altın içmek koşuluyla elbet.

Monte Cristo herkesin şaşkınlığını gördü ve yüksek sesle şaka yapmaya koyuldu.

"Beyler," dedi, "şunu herhalde kabul edersiniz, insanın serveti belli bir düzeye gelince, artık gerekli değil sadece gereksiz şeyler vardır, tıpkı kadınların coşkunluk belli bir düzeye geldiğinde artık gerçek değil sadece ideal olduğunu kabul etmeleri gibi. Akıl yürütmeye devam edersek, doğaüstü nedir? Anlamadığımız şeydir. Gerçekten istediğimiz şey nedir? Sahip olmadığımız şeydir. Anlamadığım şeyleri anlamak, kendime sahip olunması olanaksız şeyler sağlamak, işte tüm hayatım bunlarla geçti. Bunu iki şekilde başarıyorum: para ve irade. Bir fantezimin peşine düşerken, örneğin Mösyö Danglars, sizin bir demiryolu hattı kurmakta, mösyö de Villefort, sizin bir adamı ölüme mahkum etmekte, Mösyö Debray, sizin bir krallığı rahatlatmakta, Mösyö Château-Renaud, sizin bir kadının hoşuna gitmekte, Morrel, sizin, hiç kimsenin binemediği bir atı eğitmekte gösterdiğiniz sebatı gösteriyorum. Böylece, örneğin şu iki balığı görüyorsunuz, biri Sen-Petersburg'dan elli fersah uzakta, öbürü Napoli'den beş fersah uzakta doğmuş: bunları aynı masada bir araya getirmek eğlenceli değil mi?"

"Bu iki balık hangi balıklar?" diye sordu Danglars.

"Rusya'da oturmuş olan Mösyö de Château-Renaud size birinin adını, İtalyan olan Mösyö Binbaşı Cavalcanti de öbürünün adını söyleyecektir."

"Şu, sanırım bir çığa," dedi Château-Renaud.

"Çok güzel."

"Şu, yanılmıyorsam," dedi Cavalcanti, "bir bufa balığı."

"Doğru: Şimdi Mösyö Danglars, bu iki beyefendiye bu iki balığın nerede tutulduğunu sorun."

"Ama," dedi Château-Renaud, "çığalar sadece Volga'da tutulabilir."

"Ama," dedi Cavalcanti, "bildiğim kadarıyla bu boyda bufa balığı sadece Fusaro Gölü'nde yetişir."

"Pekala! İşte biri Volga'dan, öbürü Fusaro Gölü'nden geliyor."

"Olanaksız!" diye haykırdı tüm konuklar hep bir ağızdan.

"İşte beni eğlendiren de bu," dedi Monte Cristo. "Ben Neron gibiyim: *cupitor impossibilium;*[165] şu anda sizi eğlendiren de bu; işte belki de aslında tatlı su levreği ve somon kadar değerli olmayan bu balıkların biraz önce size çok lezzetli gelen eti, zihninizde elde edilmesi olanaksız bir şeydi, oysa işte şimdi karşınızda."

"Bu iki balığı Paris'e getirebilmek için ne yaptınız?"

"Ah! Tanrım! Bundan kolay ne var? Bu iki balıktan her biri büyük bir fıçının içine, biri nehir otları ve sazlarıyla, öbürü göl bitkileri ve göl sazlarıyla birlikte yerleştirildi; bun-

lar özel olarak yapılmış bir yük vagonuna kondu; böylece çığa balığı on iki gün, bufa balığı da sekiz gün yaşadı, aşçım birini sütün, öbürünü şarabın içinde öldürmek için aldığında, ikisi de capcanlıydılar. Buna inanmıyor musunuz Mösyö Danglars?"

"En azından kuşkuluyum," diye yanıt verdi Danglars o kaba gülüşü ile gülümseyerek.

"Baptistin!" dedi Monte Cristo, "Öbür çığa balığı ile öbür bufa balığını getirtiniz; biliyorsunuz, diğer fıçılarda yaşayan ve hâlâ canlı olanları."

Danglars gözlerini şaşkınlıkla açtı; topluluk el çırpıyordu.

Dört hizmetçi deniz bitkileriyle süslenmiş iki fıçı getirdi, bunların her birinde sofraya getirilenlere benzeyen birer balık çırpınıp duruyordu.

"Ama neden her birinden iki tane?" diye sordu Danglars.

"Çünkü birisi ölebilirdi," diye kısaca yanıt verdi Monte Cristo.

"Siz gerçekten olağanüstü bir insansınız," dedi Danglars, "filozoflar boşuna zengin olmak harika bir şeydir dememişler."

"Özellikle de ilginç düşüncelere sahip olmak," dedi Madam Danglars.

"Ah! Beni böyle onurlandırmayın madam; Romalılarda bu çok modaydı; Plinius, *mulus* adını verdiği ve yaptığı tanıma göre mercan balığı olması gereken balıkların Ostia'dan Roma'ya gönderildiğini, bunların esirlerin başlarının üstünde nöbetleşe taşındığını anlatıyor. Balığa canlı canlı sahip olmak bir lüks, öldürüldüğünü görmek çok eğlendirici bir gösteriydi, çünkü balık ölürken üç ya da dört kez renk değiştiriyordu ve buharlaşan bir gökkuşağı gibi prizmanın tüm renklerine bürünüyor, neden sonra mutfağa gönderiliyordu. Can çekişinesi balığın değerini artırıyordu. Eğer balık canlı iken görülmemişse, ölüsü küçümseniyordu."

"Evet," dedi Debray; "ama Ostia ile Roma'nın arası ancak yedi ya da sekiz fersahtır."

"Ah! Bu doğru," dedi Monte Cristo; "ama Lucullus'tan bin sekiz yüz yıl sonra ondan daha iyisi yapılmazsa bunun ne önemi kalır?"

İki Cavalcanti'nin gözleri faltaşı gibi açılmıştı, tek sözcük söylememe akıllılığını gösterdiler.

"Tüm bunlar çok hoş," dedi Château-Renaud; "yine de en çok hayran olduğum şey, itiraf edeyim, size verilen hizmetteki hayran olunacak çabukluk. Bu evi daha beş, altı gün önce almadınız mı sayın kontum?"

"İnanın, daha fazla değil," dedi Monte Cristo.

"Eminim sekiz günde bu ev büyük bir değişikliğe uğradı, çünkü yanılmıyorsam bundan daha başka bir girişi vardı, avlu, kaldırım taşı döşeli ve boştu, oysa bugün avluda yüz yıllık gibi görünen ağaçların çevrelediği olağanüstü bir çimenlik var."

"Ne yaparsınız? Yeşilliği ve gölgeyi severim," dedi Monte Cristo.

"Gerçekten de," dedi Madam de Villefort, "eskiden sokağa açılan bir kapıdan içeri girilirdi. Mucize gibi kurtulduğum gün, beni sokaktan alıp içeri götürdüğünüzü anımsıyorum."

"Evet, madam," dedi Monte Cristo; "sonradan parmaklıkların arasından Boulogne ormanını görmemi sağlayan bir girişi yeğledim."

"Dört günde ha," dedi Morrel, "bu harika bir şey."

"Gerçekten de," dedi Château-Renaud, "eski bir evden yeni bir ev yapmak, bu mucize gibi bir şey; çünkü ev çok eski hattâ çok hüzünlü bir evdi. İki üç yıl önce Mösyö de Saint-Méran bu evi satışa çıkardığında annemin beni evi gezmekle görevlendirdiğini anımsıyorum."

"Mösyö de Saint-Méran mı?" dedi Madam de Villefort, "siz satın almadan önce bu ev Mösyö de Saint-Méran'a mı aitti?"

"Öyle görünüyor," diye yanıtladı Monte Cristo.

"Ne demek öyle görünüyor? Bu evi kimden satın aldığınızı bilmiyor musunuz?"

"İnanın bilmiyorum, tüm bu ayrıntılarla ilgilenen kahyamdır."

"En az on yıldır burada oturulmadığı gerçek," dedi Château-Renaud, "burayı panjurları kapalı, kapıları kilitli, avlusunu otlar sarmış olarak görmek çok üzüntü vericiydi. Aslında, eğer bu ev bir krallık savcısının kayınpederine ait olmasaydı, içinde büyük bir suçun işlendiği lanetli evlerden biri olduğu düşünülebilirdi."

O zamana dek, önüne konmuş iki üç kadeh olağanüstü şaraba hiç dokunmamış olan Villefort, onlardan herhangi birini aldı ve bir dikişte bitirdi.

Monte Cristo bir dakika kadar hiçbir şey söylemedi, sonra Château-Renaud'nun sözlerini izleyen sessizliğin ortasında:

"Bu garip, sayın baron," dedi, "ama buraya ilk kez girdiğimde benim aklıma da aynı şey geldi; bu ev bana o kadar iç karartıcı geldi ki eğer kahyam bu işi benim adıma yapmış olmasaydı, ben asla bu evi satın almazdım. Büyük bir olasılıkla adamcağız noter katibinden biraz bahşiş almış olmalı."

"Bu olabilir," diye kem küm etti Villefort gülümsemeye çalışarak; "ama inanın bu para yedirme olayında benim hiçbir rolüm olmadı. Mösyö de Saint-Méran torununun drahomasının bir parçası olan bu evin satılmasını istedi çünkü üç dört yıl daha boş kalsaydı, ev harabeye dönecekti."

Bu kez sararan Morrel oldu.

"Özellikle bir oda," diye sözlerini sürdürdü Monte Cristo, "ah! Tanrım! Görünüşte tüm diğer odalar gibi çok sade, kırmızı damaskoyla döşenmiş oda, bilmem neden bana son derece üzüntü verici göründü."

"Neden öyle?" diye sordu Debray, "neden üzüntü verici?"

"İçimizden gelen şeyleri anlayabiliyor muyuz?" dedi Monte Cristo; "Doğal olarak hüzün soluduğumuzu sandığımız yerler yok mudur? Neden? Bunu hiç bilemeyiz; anıların birbirine eklenmesiyle, bizi içinde bulunduğumuz yerler ve zamanlarla belki de hiçbir ilişkisi olmayan başka yerlere ve başka zamanlara taşıyan düşüncemizin bir kaprisiyle belki de; bu oda bana daha çok Markiz de Ganges'ın ya da Desdemona'nın odalarını anımsattı. Eh! Artık yemeğimizi bitirdiğimize göre size bu odayı göstermem gerek, sonra kahvelerimizi içmek için bahçeye ineriz; yemekten sonra gösteri var."

Monte Cristo konuklarına düşüncelerini sorar gibi bir hareket yaptı, Madam de Villefort ayağa kalktı, Monte Cristo da onun gibi yaptı, herkes onları izledi.

Villefort ve Madam Danglars bir an yerlerine çivilenmiş gibi kaldılar; soğuk, sessiz ve buz gibi bakışlarla birbirlerine bakıyorlardı.

"Duydunuz mu?" dedi Madam Danglars.

"Oraya gitmek gerek," diye yanıt verdi Villefort ayağa kalkıp kolunu ona uzatarak.

Meraka kapılan herkes evin içine dağılmıştı, çünkü ziyaretin bu odayla sınırlı kalmayacağını, Monte Cristo'nun bir saraya dönüştürdüğü bu viranenin geri kalanını da dolaşacaklarını düşünüyorlardı. Herkes açık kapılardan içeri daldı. Monte Cristo geç kalan iki kişiyi bekledi, onlar da geçtikten sonra bir gülümsemeyle en arkada kaldı, eğer konuklar bu gülümsemenin anlamını bilebilselerdi, içine girecekleri bu odadan daha çok, bu gülümsemeden dehşete kapılırlardı.

Konuklar evin bölümlerini gezmeye, mobilya olarak yatak yerine konmuş divanların ve yastıkların, pipoların ve silahların yer aldığı doğu biçeminde döşenmiş odalarını, eski ustaların en güzel tablolarıyla süslenmiş salonlarını, değişken renkli, düşsel desenli, harika dokumalı Çin kumaşlarıyla süslü giyinme odalarını dolaşmaya başladılar, sonunda ünlü odaya geldiler.

Bu odanın güneşin batmış olmasına karşın hiç aydınlatılmamış olması, tüm öbür odalar yepyeni süslemelerle donanmışken onun eski, yıpranmış halde kalması göz önüne alınmazsa hiçbir özelliği yoktu.

Bu iki neden gerçekten de buraya iç karartıcı bir hava vermeye yetiyordu.

"Ah!" diye haykırdı Madam de Villefort, "burası gerçekten de ürkütücü."

Madam Danglars ağzında anlaşılmayan birkaç sözcük geveledi.

Birbirine benzer bir sürü gözlem yapıldı, gerçekten de kırmızı damaskolu odanın ürkütücü bir görünüşü olduğu sonucuna varıldı.

"Ürkütücü değil mi?" dedi Monte Cristo. "Bakın bu yatak ne kadar garip yerleştirilmiş, ne kadar koyu ve kan renginde bir örtüsü var! Ya nemin soldurduğu şu iki pastel portre, soluk dudakları ve şaşkın gözleriyle 'Gördüm!' der gibi değiller mi?"

Villefort'un benzi soldu, Madam Danglars şöminenin yanına konmuş bir şezlongun üzerine düştü.

"Ah!" dedi Madam de Villefort gülümseyerek, "belki de bir cinayetin işlenmiş olduğu bu şezlonga oturmaya cesaretiniz var demek!"

Madam Danglars hemen yerinden fırladı.

"Sonra," dedi Monte Cristo, "hepsi bu değil."

"Daha neler var?" diye sordu Madam Danglars'ın heyecanını gözden kaçırmayan Debray.

"Ah! Evet, daha neler var?" diye sordu Danglars, "çünkü şimdiye kadar pek fazla bir şey görmediğimi itiraf etmeliyim, ya siz, Mösyö Cavalcanti?"

"Ah!" dedi Cavalcanti, "bizim Piza'da Ugolin kulemiz, Ferrare'de Tasse hapishanemiz, Rimini'de de Francesca ve Paolo'nun odaları var."

"Evet, ama şu küçük merdiveniniz yok," dedi Monte Cristo örtünün arkasındaki bir kapıyı açarak; "ona bakın ve ne düşündüğünüzü söyleyin."

"Ne ürkütücü bir merdiven girintisi!" dedi Château-Renaud gülerek.

"Gerçek şu ki," dedi Debray, "insanı melankolik yapan Chio şarabı mı bilmem ama bu evi kesinlikle kapkara görüyorum."

Morrel'e gelince, Valentine'in drahoması söz konusu olduğundan beri hüzünlenmiş ve ağzından tek sözcük çıkmamıştı.

"Bir Othello'nun ya da bir Ganges rahibinin, karanlık ve fırtınalı bir gecede, insanların gözünden saklamakta acele ettiği ama Tanrının gözünden kaçıramadığı iç karartıcı bir yükle adım adım, bu merdivenlerden indiğini düşünebiliyor musunuz?" dedi Monte Cristo.

Yarı baygın Madam Danglars Villefort'un kollarına yığıldı, Villefort da sırtını duvara dayamak zorunda kalmıştı.

"Ah! Tanrım! Madam," diye haykırdı Debray, "neyiniz var? Renginiz ne kadar soldu?"

"Neyi mi var?" dedi Madam de Villefort, "bu çok basit; Mösyö de Monte Cristo kuşkusuz bizi korkudan öldürmek niyetiyle ürkütücü öyküler anlatıyor, işte bu."

"Ah! Evet," dedi Villefort. "Gerçekten de kont, bu hanımları ürkütüyorsunuz."

"Neyiniz var?" diye yeniden sordu Debray alçak sesle Madam Danglars'a.

"Hiçbir şeyim yok, hiçbir şeyim yok," dedi Madam Danglars çaba harcayarak; "havaya ihtiyacım var, hepsi bu."

"Bahçeye inmek ister misiniz?" diye sordu Debray kolunu Madam Danglars'a uzatıp gizli merdivene doğru ilerleyerek.

"Hayır," dedi Madam Danglars, "hayır; burada kalmayı yeğlerim."

"Gerçekten de madam," dedi Monte Cristo, "bu korkunuz ciddi mi?"

"Hayır mösyö," dedi Madam Danglars "ama olayları öyle bir canlandırma biçiminiz var ki hayallere gerçek görüntüsü veriyor."

"Ah! Tanrım, doğru," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "tüm bunlar bir hayal ürünü; çünkü bu oda neden bir ailenin annesinin hoş ve namuslu odası gibi görünmesin? Lal rengi örtüleri olan bu yatak neden tanrıça Lucine'in ziyaret ettiği bir yatak olmasın, bu gizemli merdiven neden bir loğusanın rahatlatıcı uykusunu bozmamak için doktorun ya da sütannenin ya da uyuyan çocuğunu taşıyan bir babanın sessizce geçtiği bir geçit olmasın?"

Bu kez Madam Danglars, bu tatlı resimle sakinleşecek yerde bir inilti çıkardı ve tamamen kendinden geçti.

"Madam Danglars kötüleşti," diye bir şeyler mırıldandı Villefort, "onu belki de arabaya götürmemiz gerek."

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo, "ben de şişemi unutmuşum."

"Benimki yanımda," dedi Madam de Villefort.

Ve kontun Edouard'ı iyileştirmeye çalıştığı liköre benzer kırmızı bir sıvıyla dolu bir şişeyi Monte Cristo'ya uzattı.

"Ah!..." dedi Monte Cristo şişeyi Madam de Villefort'un elinden alarak.

"Evet," diye mırıldandı Madam de Villefort, "sizin tarifinize göre yapmaya çalıştım."

"Ve başardınız mı?"

"Sanırım."

Madam Danglars bitişik odaya götürülmüştü. Monte Cristo onun dudakları arasına kırmızı likörden bir damla damlattı, Madam Danglars kendine geldi.

"Ah!" dedi, "Ne korkunç bir düş!"

Villefort ona düş görmediğini anlatmak için bileğini iyice sıktı.

Mösyö Danglars'ı aradılar; ama şiirsel izlenimlere biraz uzak olan Danglars bahçeye inmişti ve Livorno'dan Floransa'ya bir tren yolu projesi hakkında baba Cavalcanti ile konuşuyordu.

Monte Cristo umutsuz görünüyordu; Madam Danglars'ın kolunu tuttu ve onu bahçeye götürdü, orada Mösyö Danglars'ı baba oğul Cavalcantilerin arasında kahve içerken buldular.

"Gerçekten de madam," dedi Monte Cristo, "sizi çok mu korkuttum?"

"Hayır mösyö, ama bilirsiniz, olaylar bizi içinde bulunduğumuz ruhsal duruma göre etkiler."

Villefort gülmeye çalıştı.

"Anlıyorsunuz ya," dedi Villefort, "bir varsayım, bir düş yetiyor..."

"Pekala," dedi Monte Cristo, "siz ister inanın ister inanmayın, ben bu evde bir cinayet işlendiğine inanıyorum."

"Dikkatli olun," dedi Madam de Villefort, "yanımızda krallık savcısı var."

"O zaman," dedi Monte Cristo, "mademki söz açıldı, ben de bu konuda bir açıklama yapacağım."

"Bir açıklama mı?" dedi Villefort.

"Evet, hem de tanıkların önünde."

"Tüm bunlar çok ilginç," dedi Debray; "gerçekten bir cinayet işlenmişse, biz buna da çok iyi bir dayanırız."

"Cinayet işlenmiş," dedi Monte Cristo. "Buradan buyrun beyler; gelin Mösyö de Villefort; açıklamanın geçerli olabilmesi için yetkili kişilere yapılmış olması gerekir."

Monte Cristo Villefort'un kolunu tuttu, bir kolunun altında Madam Danglars'ın kolunu sıkarken krallık savcısını gölgenin en koyu olduğu çınarın altına kadar sürükledi.

Tüm konuklar onları izliyordu.

"Bakın," dedi Monte Cristo, "burada, tam bu yerde," –ayağını toprağa vuruyordu– "tam burada eski ağaçları güçlendirmek için toprağı kazdırdım ve gübre koydurdum; bu sırada işçilerim toprağı kazarken topraktan bir sandık ya da sandık demirleri çıkardılar, bunların ortasında yeni doğmuş bir çocuğun iskeleti vardı. Bu bir yanılsama değil sanırım, öyle değil mi?"

Monte Cristo Madam Danglars'ın kolunun sertleştiğini ve Villefort'un bileğinin ürperdiğini hissetti.

"Yeni doğmuş bir çocuk mu?" diye yineledi Debray; "Hay Allah! Bana öyle geliyor ki bu iş ciddileşiyor."

"Pekala!" dedi Château-Renaud, "biraz önce evlerin de insanlar gibi bir ruhu ve bir yüzü olduğunu, görünüşlerinde içlerinden yansımalar olduğunu ileri sürerken yanılma-

mışım. Ev hüzünlüydü çünkü içinde vicdan azabı vardı; vicdan azabı vardı çünkü bir cinayeti gizliyordu."

"Kim bir cinayet olduğunu söyledi?" dedi Villefort son bir çaba harcayarak.

"Nasıl! Bir çocuğun canlı canlı bahçeye gömülmesi bir cinayet değil mi?" diye haykırdı Monte Cristo. "Bu eylemi nasıl adlandırıyorsunuz, sayın krallık savcısı?"

"Ama kim onun canlı canlı gömüldüğünü söyledi?"

"Eğer ölmüşse neden buraya gömüldü? Bu bahçe hiçbir zaman bir mezarlık olmamıştır."

"Bu ülkede çocuk katillerine ne yapılıyor?" diye sordu saf saf Binbaşı Cavalcanti.

"Aman Tanrım! Sadece boyunları vuruluyor," diye yanıtladı Danglars.

"Ah! Boyunları vuruluyor!" dedi Cavalcanti.

"Sanırım... Öyle değil mi Mösyö de Villefort?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet, sayın kont," diye yanıt verdi savcı, hiçbir insanca iz taşımayan bir sesle.

Monte Cristo kendileri için bu sahneyi hazırladığı iki kişinin ancak bu kadarına dayanabileceklerini anladı ve onları daha fazla zorlamamak için:

"Kahvelerimiz, beyler," dedi, "sanırım bunu unutuyorduk."

Ve konuklarını çimenlerin ortasına yerleştirilmiş masaya doğru götürdü.

"Gerçekten sayın kont," dedi Madam Danglars. "Zayıflığımı itiraf etmekten utanıyorum ama tüm bu ürkütücü öyküler beni altüst etti; izin verirseniz ben oturmak istiyorum."

Ve bir sandalyeye çöktü.

Monte Cristo eğildi ve sonra Madam de Villefort'un yanına gitti.

"Sanırım Madam Danglars'ın hâlâ sizin şişenize ihtiyacı var," dedi.

Ama Madam de Villefort dostunun yanına gitmeden önce krallık savcısı Madam Danglars'ın kulağına eğildi:

"Sizinle konuşmam gerek," dedi.

"Ne zaman?"

"Yarın."

"Nerede?"

"Büromda... isterseniz savcılık dairesinde, orası en emin yer."

"Geleceğim."

Tam o sırada Madam de Villefort yaklaştı.

"Teşekkür ederim sevgili dostum," dedi Madam Danglars gülümsemeye çalışarak, "artık geçti, kendimi son derece iyi hissediyorum."

64
DİLENCİ

Gece ilerliyordu; Madam de Villefort Paris'e dönmek istediğini belirtti, bu, Madam Danglars'ın, başından geçen rahatsızlığa karşın söylemeye cesaret edemediği bir şeydi.

Karısının isteği üzerine Mösyö de Villefort gidişin ilk işaretini verdi. Karısı onunla biraz daha ilgilenebilsin diye Madam Danglars'a landosunda[166] bir yer verdi. Mösyö Cavalcanti ile sanayi konusunda çok ilginç bir konuşmaya dalmış Mösyö Danglars'a gelince o, olup bitenle hiç ilgilenmiyordu.

Monte Cristo Madam de Villefort'dan şişesini isterken Mösyö de Villefort'un Madam Danglars'a yaklaştığını fark etmişti, duruma bakarak, Madam Danglars'ın bile ancak duyabileceği kadar alçak sesle de söylenmiş olsa krallık savcısının ona söylediği şeyi tahmin etmişti.

Kont, hiçbir düzenlemeye karşı çıkmadan Morrel, Debray ve Château-Renaud'nun atla gitmelerine, iki hanımın Mösyö de Villefort'un arabasına binmelerine sesini çıkarmadı; öte yandan baba Cavalcanti ile konuşmaktan çok mutlu olan Danglars onu kupa arabasına davet etti.

Andrea Cavalcanti'ye gelince, o da kapının önünde onu bekleyen tilbury'sine[167] gitti, İngiliz modasının hoşluklarını abartan ahır uşağı, çizmelerinin burnunda yükselerek, büyük gri atını demirinden tutuyordu.

Andrea çok zeki bir çocuk olmasına karşın, gözlerini dört açmış, aralarında bir krallık savcısının olduğunu belki de korkuyla fark ettiği zengin ve güçlü bu konukların arasında kuşkusuz budalaca bir şey söyleme kaygısı duyduğu için, yemek boyunca pek konuşmamıştı.

Genç adam, boynunu dimdik tutan yaşlı binbaşı ile onun biraz utangaç oğluna bir göz attıktan ve Monte Cristo'nun tüm konukseverliğinin belirtilerini bir araya getirdikten sonra onları, tek oğlunun eğitimini Paris salonlarında tamamlamak için kente gelmiş zengin bir Hint prensi ile karşılaştırıp, bu kişilerle iş yapabileceğini düşünen Mösyö Danglars'dan kurtulamamıştı.

Danglars binbaşının küçük parmağında parlayan büyük elması anlatılmaz bir hoşnutlukla seyretmişti, çünkü ihtiyatlı ve deneyimli bir adam olan binbaşı kağıt paralarının başına bir kaza gelir korkusuyla onları hemen değerli bir eşyaya çevirmişti. Danglars, akşam yemeğinden sonra hep sanayi ve seyahat konularını bahane ederek babaya ve oğula yaşam biçimleriyle ilgili sorular sormuştu, baba da oğul da, Danglars'ın bankasında birine

bir kez ödemek üzere kırk sekiz bin frank, öbürüne yılda elli bin frank tutarında kredi açılacağını bildikleri için bankacıya karşı son derece sevimli ve nazik davranıyorlardı, minnettarlıkları o kadar büyüktü ki kendilerini tutmasalar Danglars'ın hizmetçilerinin bile ellerini sıkarlardı. Özellikle bir şey Danglars'ın Cavalcanti'ye karşı hayranlık diyebileceğimiz saygısını artırmıştı. Görüldüğü gibi Horace'ın *nil admirari*[168] ilkesine sadık kalmış olan Cavalcanti, en iyi bufa balıklarının hangi gölde tutulduklarını söyleyerek bilgisini kanıtlamakla yetinmişti. Sonra da tek söz söylemeden kendi payına düşeni yemişti. Danglars Cavalcantilerin parlak soyundan gelen kişinin bu tür şatafata alışık olduğu sonucuna varmıştı. Cavalcanti belki de kontun bufa balıklarını Fusaro Gölü'nden, çığa balıklarını Volga Nehri'nden getirtirken kullandıklarına benzer yöntemlerle İsviçre'den getirttiği alabalıklar ve Brötanya'dan gönderilen ıstakozlarla besleniyordu. Ayrıca Cavalcanti'nin şu sözlerini çok belirgin bir incelikle karşılamıştı:

"Yarın işlerim için sizi ziyaret etmekten onur duyacağım beyefendi."

"Ben de sizi konuk etmekten mutluluk duyacağım," diye yanıt vermişti Danglars.

Bunun üzerine Cavalcanti'ye, eğer oğlundan fazla yoksun kalmayacaksa, onu Hôtel des Princes'e bırakmayı önermişti.

Cavalcanti, oğlunun uzun zamandır bekâr hayatı sürme alışkanlığının olduğu yanıtını vermiş, bu nedenle kendi atları ve adamlarının olduğunu, birlikte gelmedikleri için ayrı ayrı gitmelerinin de bir güçlük yaratmayacağını sandığını söylemişti.

Binbaşı böylece Danglars'ın arabasına binmiş, yılda beş ya da altı yüz bin frank tutarında düzenli bir gelirden kaynaklandığı belli olan elli bin frankı her yıl oğluna veren bu adamın düzen ve tutumlulukla ilgili düşüncelerini gitgide daha sevimli bulan bankacı da onun yanına oturmuştu.

Andrea'ya gelince, kendine bir hava vermek amacıyla, kendisini almaya basamaklı sekiye geleceğine çıkış kapısında beklediği ve onu arabasına binmek için otuz adım atma zahmetine soktuğu için ahır uşağını azarlamaya başladı. Ahır uşağı paylanmayı boyun eğerek karşıladı ve tepinen sabırsız atı tutmak için sol eliyle atın gemini tuttu, sağ eliyle dizginleri Andrea'ya uzattı, Andrea dizginleri aldı ve cilalı çizmesini yavaşça basamağa koydu.

O anda omzuna bir el dokundu. Genç adam Danglars'ın ya da Monte Cristo'nun ona bir şey söylemeyi unuttuklarını ve yola çıkmadan bunu söylemek için geldiklerini düşünerek geri döndü.

Ama gelen ne biri ne öbürüydü, onların yerine, güneşte yanmış, biçimli bir sakalla çevrili tuhaf bir yüzü, kızıl yakut gibi parlayan gözleri, bir kurt ya da çakalın dişleri gibi beyaz, sivri ve aç otuz iki dişi eksiksiz sıralanmış ağzıyla gülen birini gördü.

Kırmızı kareli bir mendil kırçıllaşmış tozlu saçlı başına dolanmıştı; kir pas içinde ve delik deşik bir iş gömleği bu zayıf ve kemikli bedeni örtüyordu, öyle ki yürürken kemikleri bir iskeletinkiler gibi tıkırdayacaktı sanki. Sonunda Andrea'nın omzuna dayanan ve genç adamın ilk gördüğü şey olan el, ona dev boyutlarda göründü. Genç adam bu yüzü arabasının fenerinin soluk ışığında tanıdı mı, yoksa karşısında konuşanın korkunç görünüşünden mi etkilendi? Bunu bilemiyoruz; ama gerçek şu ki irkildi ve hemen geri çekildi.

"Benden ne istiyorsunuz?" dedi.

"Affedersiniz! Efendimiz;" diye yanıt verdi adam elini kırmızı mendiline götürerek, "belki rahatsız ediyorum ama size söyleyeceklerim var."

"Gece dilencilik yapılmaz," dedi ahır uşağı, efendisini bu haddini bilmezden kurtarmak amacıyla bir hareket yaparak.

"Ben dilenmiyorum, güzel çocuk," dedi yabancı adam hizmetkara alaycı bir gülümsemeyle, ve bu gülümseme o kadar korkutucu idi ki uşak uzaklaştı: "sadece on beş gün önce bana bir görev vermiş olan efendinize iki sözcük söylemek istiyorum."

"Haydi bakalım," dedi bu kez Andrea oldukça güçlü bir biçimde, hizmetçinin onun ürktüğünü anlamaması için, "ne istiyorsunuz? Çabuk söyleyin dostum."

"İstediğim... istediğim..." dedi alçak sesle kırmızı mendilli adam, "beni Paris'e yaya dönme sıkıntısından kurtarabilir misiniz diyecektim. Çok yorgunum ve senin kadar iyi bir akşam yemeği yemediğim için ayakta zor duruyorum."

Genç adam bu garip teklifsizlik karşısında ürperdi.

"İyi de, ne istiyorsunuz?" dedi.

"Pekala! Beni güzel arabana bindirmeni ve götürmeni istiyorum."

Andrea'nın rengi kaçtı ama hiç yanıt vermedi.

"Ah! Tanrım, evet," dedi kırmızı mendilli adam ellerini ceplerine daldırıp kışkırtıcı bakışlarıyla genç adama bakarak, "böyle bir düşüncem var; duydun mu küçük Benedetto'm?"

Bu adı duyar duymaz genç adam kuşkusuz düşündü, çünkü ahır uşağının yanına gitti ve ona şöyle dedi:

"Bu adam gerçekten de benim tarafımdan görevlendirilmişti, şimdi bana hesap verecek. Sınıra kadar yaya gidin, çok geç kalmamak için oradan bir at arabasına binin."

Şaşıran uşak uzaklaştı.

"Karanlığa girmemi bekleyin en azından," dedi Andrea.

"Ah! Senin yerine arabayı ben sürebilirim, bekle," dedi kırmızı mendilli adam. Atı geminden tuttu ve arabayı, öyle bir yere götürdü ki orada gerçekten de kim olursa olsun Andrea'nın ona verdiği onuru görecek kimse olamazdı.

"Ah! Ben," dedi adam, "güzel bir arabaya binme keyfi için değil, sadece yorgun olduğum için, biraz da seninle iş konuşmak için bunu yaptım."

"Haydi binin," dedi genç adam.

Ne yazık ki gündüz değildi, çünkü üstü açık arabanın genç ve zarif sürücüsünün yanında işlemeli yastıkların üstüne rahatça oturmuş bu baldırı çıplağın görünüşü çok ilginç bir manzara olurdu.

Andrea böyle güzel bir araçla gezinmekten çok mutluymuş gibi sessizliğini koruyan ve gülümseyen yol arkadaşına tek söz etmeden köyün son evine kadar atını sürdü.

Auteuil'ün dışına çıkar çıkmaz, onları duyan ya da gören kimse olmadığından emin olmak için çevresine baktı; sonra atı durdurup kırmızı mendilli adamın önünde kollarını kavuşturarak:

"Baksanıza!" dedi, "Neden gelip benim rahatımı kaçırıyorsunuz?"

"Ya sen oğlum, niye benden kuşkulanıyorsun?"

"Sizden niye kuşkulanayım?"

"Niye mi? Bunu sen mi soruyorsun? Birbirimizden Var köprüsünde ayrılıyoruz, bana Piemonte'de ve Toscana'da seyahat edeceğini söylüyorsun ama oralara gitmiyorsun, Paris'e geliyorsun."

"Bu sizi neden rahatsız ediyor?"

"Hiç rahatsız etmiyor; tam tersine, bunun bana yardımı olacağını umut ediyorum."

"Haa!" dedi Andrea, "Yani benim üzerimden vurgun yapacaksınız."

"Haydi bakalım! İşte kaba sözler başladı."

"İşte bunda yanıldınız Caderousse efendi, size haber vereyim."

"Aman Tanrım! Kızına ufaklık; mutsuzluğun ne olduğunu yine de bilmen gerek; pekala! Mutsuzluk insanı kıskanç yapar. Piemonte'de ve Toscana'da gezerken senin *faccino* ya da *cicerone*[169] olarak çalışmak zorunda olduğunu sanıyordum; kendi çocuğuma acır gibi kalbimin ta derinliklerinde sana acıyordum. Sana her zaman oğlum dediğimi biliyorsun."

"Sonra? Sonra?"

"Biraz sabır, ateşli delikanlı."

"Ben sabırlıyım; haydi artık bitirin."

"Birden bir ahır uşağı, bir araba ve yepyeni giysilerle senin Bons-hommes sınırından geçtiğini görüyorum. Baksana! Yoksa bir maden mi keşfettin ya da bir borsacıdan yüklü para mı kaldırdın?"

"Öyle ki, itiraf ettiğiniz gibi siz de bunu kıskandınız değil mi?"

"Hayır, ben memnunum, o kadar memnunum ki seni kutlamak istedim ufaklık! Ama gereği gibi giyinmediğimden senin saygınlığına zarar vermemek için önlemlerimi aldım."

"Güzel önlemler!" dedi Andrea, "hizmetkarımın önünde yanıma geliyorsunuz."

"Eh! Ne yaparsın yavrum! Seni yakalayabileceğim zaman yanına geliyorum. Çok hızlı bir atın, çok hafif bir araban var ve sen de doğal olarak yılan gibi kayıp gidiyorsun; eğer bu gece seni kaçırsaydım hiçbir zaman yanına ulaşamama tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktım."

"Gördüğünüz gibi saklanmıyorum."

"Çok mutlusun, ben de bunu söyleyebilmek isterdim, ama ben saklanıyorum; senin beni tanımamandan korktuğumu hesaba katmazsak elbet, ama beni tanıdın," diye ekledi Caderousse kötü gülümsemesiyle; "haydi haydi, çok kibarsın."

"Bakalım," dedi Andrea, "size ne gerekiyor?"

"Artık benimle senli benli konuşmuyorsun, eski bir arkadaş olarak bu kötü, Benedetto; dikkatli ol, beni çok şey isteyen biri yapacaksın."

Bu tehdit genç adamın öfkesini dindirdi: üzerinde baskı rüzgarı esmeye başlamıştı.

Atını dörtnala sürdü.

"Eski bir arkadaşa karşı böyle davranmak senin içinde kötü Caderousse, biraz önce söylediğin gibi," dedi Andrea, "sen Marsilyalısın, ben..."

"Şimdi ne olduğunu biliyor musun?"

"Hayır, ama ben Korsika'da büyüdüm; sen yaşlı ve kalın kafalısın; ben genç ve inatçıyım. Bizim gibi insanlar arasında tehdit kötü bir şeydir, her şey dostluk içinde yapılmalıdır. Eğer şans senin için kötü olarak devam ederken benim için tam tersine iyi ise, bunda benim ne suçum var?"

"Şans iyi bir şey mi? Ödünç bir ahır uşağı, ödünç bir araba, ödünç giysiler değil mi şans? Bu daha iyi!" dedi Caderousse açgözlülükten parlayan gözlerle.

"Ah! Yanıma geldiğine göre bunları iyi anlamışsın, iyi biliyorsun," dedi Andrea gitgide sinirlenerek. "Eğer başımda seninki gibi bir mendil, omuzlarımda kir pas içinde bir iş gömleği ve ayaklarımda yırtık pırtık ayakkabılar olsaydı, beni tanımayacaktın."

"Gördüğün gibi, sen beni küçümsüyorsun ufaklık ve bunda haksızsın; şimdi artık seni bulduğuma göre hiçbir şey benim bir başkası gibi zarif yünlüler giymemi engelleyemez, çünkü senin iyi yürekli olduğunu biliyorum, eğer iki giysin varsa birini bana verirsin; çok aç olduğunda ben sana çorba ve fasulye hakkımı veriyordum."

"Doğru," dedi Andrea.

"Ne kadar iştahlıydın! Hâlâ o kadar iştahlı mısın?"

"Ah, evet," dedi Andrea gülerek.

"İçinden çıktığın şu prensin evinde nasıl bir akşam yemeği yemiş olmalısın!"

"O bir prens değil, sadece bir kont."

"Bir kont mu? Bir zengin ha?"

"Evet, ama sakın buna bel bağlama, bu adam kolay birine benzemiyor."

"Aman Tanrım! Sakin ol! Senin kontunla ilgili proje yapmıyoruz, onu sadece sana bırakıyoruz. Ama," diye ekledi Caderousse dudaklarında daha önce dolaşan o kötü gülüşüyle, "bunun için bir şeyler vermen gerekiyor, anlıyorsun ya."

"Söyle bakalım, ne gerekiyor?"

"Sanırım ayda yüz frank..."

"Sonra?"

"Bununla yaşardım..."

"Yüz frankla mı?"

"Ama kötü yaşardım, anlıyorsun ya, ama eğer..."

"Eğer?"

"Eğer yüz elli frank olursa çok mutlu olurum."

"Al sana iki yüz frank," dedi Andrea.

Ve Caderousse'un avucuna on Louis altını koydu.

"İyi," dedi Caderousse.

"Her ayın ilk günlerinde kapıcıya git, ondan bu kadar para alacaksın."

"Bak işte yine beni aşağılıyorsun!"

"Nasıl yani?"

"Beni uşak takımıyla ilişkiye sokuyorsun; hayır, gördüğün gibi ben ancak seninle iş yapmak istiyorum."

"Pekala! Öyle olsun, benden iste, ayın ilk günlerinde, en azından ben paramı aldığım

sürece, sen de seninkini alırsın."

"Haydi, haydi! Görüyorum ki yanılmamışım, sen iyi bir çocuksun, şans senin gibi insanlara güldü mü hayırlı oluyor. Haydi bana iyi şansından söz et."

"Bunu bilmeye ihtiyacın var mı?" diye sordu Cavalcanti.

"İşte yine güvensizlik!"

"Hayır. Pekala! Bir baba buldum."

"Gerçek bir baba mı?"

"Yok canım! Para ödediği sürece..."

"İnanacaksın ve saygı göstereceksin; bu doğru. Babana ne diyorsun?"

"Binbaşı Cavalcanti."

"Senden hoşnut mu?"

"Şimdiye dek ben ona yetiyormuşum gibi görünüyor."

"Bu babayı sana kim buldu?"

"Monte Cristo Kontu."

"Evinden çıktığın adam mı?"

"Evet."

"O zaman, bir bürosu olduğuna göre, bana onun yanında büyükbabanmışım gibi bir iş bulmaya çalış."

"Olur, ona senden söz ederim, ama bu arada sen ne yapacaksın?"

"Ben mi?"

"Evet, sen."

"Bununla ilgilenmen çok güzel," dedi Caderousse.

"Benimle ilgilendiğine göre," dedi Andrea, "ben de birtakım bilgiler alabilmeliyim sanırım."

"Doğru... iyi bir evde bir oda kiralayacağım, doğru dürüst giysiler giyeceğim, her gün tıraş olacağım ve gazete okumak için kahveye gideceğim. Akşamları bir genelev patronuyla ortada dolaşacağım, emekli bir fırıncı gibi görüneceğim, bu benim hayalim."

"Bu iyi! Eğer bu projeyi uygulamaya koymak ve ağırbaşlı olmak istersen her şey harika olur."

"Görüyorsunuz ya Mösyö Bossuet!... Ya sen ne olacaksın?... Meclis üyesi mi?"

"Eh!" dedi Andrea, "kimbilir?"

"Mösyö Binbaşı Cavalcanti belki öyledir... ama ne yazık ki, bu artık babadan oğula kalamıyor."

"Politika yok, Caderousse!... Artık istediğini aldığına ve geldiğimize göre arabadan atla ve ortadan yok ol."

"Olmaz, sevgili dostum!"

"Olmaz da ne demek?"

"Ama düşünsene ufaklık, başımda kırmızı bir mendil, neredeyse ayakkabısız, üzerimde kimlik olmadan, cebimde on Napoleón altını, iki yüz frankı da sayarsak, beni kesinlikle sınırda tutuklarlar! Kendimi temize çıkarmak için bu on Napoleón'u bana senin verdi-

ğini söylemek zorunda kalacağım: bilgi toplanacak, soruşturma yapılacak: izinsiz Toulon'dan ayrıldığım öğrenilecek ve Akdeniz kıyısına kadar beni jandarmaların ellerinde götürecekler. Sonra, sadece ve sadece 106 numara olacağım ve elveda emekli fırıncıya benzeme hayalim! Hayır, olmaz oğlum; ben onurlu bir biçimde başkentte kalmak istiyorum."

Andrea kaşlarını çattı; Mösyö Binbaşı Cavalcanti'nin oğlu olmadığı halde öyle sanılan ve bununla övünen Andrea'nın kafası kızdı. Bir an durdu, çevresine hızla bir göz attı, bakışları çevreyi araştırmayı bitirirken eli masumca yelek cebine gitti ve cebindeki tabancanın tetik siperini okşamaya başladı.

Bu sırada yol arkadaşını gözden kaçırmayan Caderousse da ellerini sırtına götürüyor ve beklenmedik olaylara karşı üstünde taşıdığı uzun İspanyol bıçağını yavaşça çıkarıyordu.

İki dost, gördüğümüz gibi, birbirlerini iyi tanıyorlardı ve birbirlerini anladılar; Andrea'nın eli zararsız bir biçimde cebinden çıktı, kızıl bıyığına gitti ve biraz bıyığını okşadı.

"Pekala Caderousse," dedi, "şimdi mutlu olacak mısın?"

"Elimden geleni yapacağım," diye yanıt verdi, Gard köprüsü hancısı bıçağını kınına sokarken.

"Haydi bakalım, artık Paris'e dönelim. Ama kuşku uyandırmadan sınırı geçebilmek için ne yapacaksın? Üstündeki giysi ile arabada, yaya olduğundan daha fazla tehlike ile karşı karşıyasın."

"Bekle," dedi Caderousse, "göreceksin."

Andrea'nın şapkasını, arabanın kaçan ahır uşağının yerinde bıraktığı dik yakalı geniş kaftanını aldı, kaftanı sırtına koydu, sonra efendisinin arabasını süren zengin bir evin uşağının asık suratını takındı.

"Ya ben," dedi Andrea, "benim başım açık mı kalacak?"

"Pöf!" dedi Caderousse, "öyle rüzgar var ki, karayel senin şapkanı uçurmuş olabilir."

"Haydi gidelim öyleyse de, bu iş bitsin," dedi Andrea.

"Seni engelleyen ne?" dedi Caderousse, "umarım ben değilimdir."

"Hişt!" dedi Cavalcanti.

Bir aksilik olmadan sınırı geçtiler.

Geldikleri yolu kesen ilk sokakta Andrea atı durdurdu ve Caderousse yere atladı.

"Haydi," dedi Andrea, "uşağımın paltosunu ve benim şapkamı ver."

"Ah!" diye yanıt verdi Caderousse, "benim nezle olma tehlikesi ile karşılaşmamı istemezsin herhalde."

"Ama ben?"

"Sen gençsin, oysa ben, yaşlanmaya başlıyorum; hoşçakal Benedetto!"

Ve dar bir sokağa girip kayboldu.

"Hay Allah!" dedi Andrea içini çekerek, "bu dünyada tam olarak mutlu olunamaz mı?"

65
EVLİLİK TABLOSU

Üç genç XV. Louis meydanında ayrıldılar. Morrel bulvarlara, Château-Renaud devrim köprüsüne gitti, Debray de rıhtımı izledi.

Morrel ve Château-Renaud büyük bir olasılıkla, Meclis kürsüsündeki güzel konuşmalarda ve Richelieu sokağındaki tiyatroda iyi yazılmış oyunlarda söylendiği gibi aile ocağına döndüler ama Debray için aynı şey söylenemez, Louvre'un küçük kapısının önüne gelince sola döndü, hiç oyalanmadan Carrousel'i geçti, Saint-Roch sokağına girdi, Michodière sokağından çıktı ve Mösyö de Villefort'un, onu ve karısını bıraktıktan sonra baronesi evine getirmek için Saint-Honoré'ye gelmiş olan landosu ile aynı zamanda Mösyö Danglars'ın kapısına ulaştı.

Evle içlidışlı bir adam olarak avluya önce Debray girdi, dizginleri evin uşağının eline attı, sonra da Madam Danglars'ı indirmek için arabanın kapısına geldi, kolunu Madam Danglars'a uzattı, eve girdiler.

Kapı kapanır kapanmaz, barones ve Debray avluda yalnız kalınca:

"Neyiniz var Hermine?" dedi Debray, "Bu öyküyü duyunca mı yoksa kontun anlattığı uydurma şeylerden mi fenalaştınız?"

"Bu gece son derece keyifsiz olduğum için dostum," dedi barones.

"Hayır Hermine," dedi Debray, "beni buna inandıramazsınız. Kontun evine geldiğinizde son derece keyifliydiniz. Mösyö Danglars'ın yüzü biraz asıktı, doğru; ama o keyifsiz olunca sizin ne durumda olduğunuzu biliyorum. Birisi size bir şey yaptı. Bana bunu anlatın; size bir saygısızlık yapıldığında her zaman acı duyduğumu iyi biliyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz, Lucien, inanın," dedi Madam Danglars, "her şey size anlattığım gibi, farkına vardığınız ve size sözüne etmeye değmeyeceğini düşündüğüm bir keyifsizlik işte."

Madam Danglars'ın, kadınların çoğu zaman ne olduklarını anlamadıkları ve Debray'nin tahmin ettiği sinirli kızgınlıklardan birinin etkisi altında olduğuna hiç kuşku yoktu, kimseye itiraf etmek istemediği gizli bir şok geçiriyordu. Kadınların yaşamının ayrılmaz parçalarından biri gibi olan rahatsızlıklara alışık bir adam olarak Debray yeniden bir soru sormak ya da da *proprio motu*[170] bir itiraf beklemek için uygun zamanı kollayarak daha çok üstelemedi.

Barones yatak odasının kapısında Matmazel Cornélie'ye rastladı.

"Kızım ne yapıyor?" diye sordu Madam Danglars.

"Bütün gece çalıştı," diye yanıt verdi Matmazel Cornélie, "sonra da yattı."

"Piyanosunun sesini duyuyorum sanki."

"Matmazel yataktayken ona müzik dinleten Matmazel Louise d'Armilly'nin piyanosu."

"İyi," dedi Madam Danglars, "gelin soyunmama yardım edin."

Yatak odasına girdiler. Debray büyük bir kanepeye uzandı, Madam Danglars Matmazel Cornélie ile birlikte soyunma odasına geçti.

"Sevgili Mösyö Lucien," diye seslendi Madam Danglars odanın kapısından, "her zaman Eugénie'nin sizinle hiç konuşmadığından yakınırsınız, değil mi?"

"Madam," dedi Lucien, bir yandan da baronesin, onun evin dostu olduğunu bilerek Debray'ye bin bir maskaralık yapan küçük köpeği ile oynayarak, "bu acı yakınmalarda bulunan tek kişi ben değilim, geçen gün Morcerf'in, nişanlısının ağzından tek sözcük alamadığından yakındığını duydum."

"Doğru," dedi Madam Danglars, "ama sanırım bir sabah her şey değişecek ve siz Eugénie'nin sizin çalışma odanıza girdiğini göreceksiniz."

"Çalışma odama mı, benim mi?"

"Yani bakanlıktaki odanıza."

"Neden?"

"Sizden opera için bir sözleşme istemek için! Gerçekten müziğe karşı hiç böyle bir hayranlık görmedim: yüksek sosyeteden biri için gülünç bir şey."

Debray gülümsedi.

"Pekala," dedi, "baronun ve sizin izninizle gelsin, onunla bu sözleşmeyi yaparız ve onunki kadar büyük bir yeteneğe uygun ödeme yapmak için çok fakir olmamıza karşın, değerine göre bir şey ayarlamaya çalışırız."

"Gidebilirsiniz Cornélie," dedi Madam Danglars, "artık size ihtiyacım yok."

Cornélie çıktı, bir dakika sonra Madam Danglars çok güzel bir ev giysisiyle giyinme odasından çıktı ve gelip Lucien'in yanına oturdu.

Sonra dalgın dalgın küçük İspanyol cinsi köpeğini okşamaya başladı.

Lucien bir an hiçbir şey söylemeden ona baktı.

"Haydi Hermine," dedi bir dakikanın sonunda, "içtenlikle yanıt verin: sizi inciten bir şey var, değil mi?"

"Hiçbir şey yok," dedi barones.

Ama yine de boğulur gibi ayağa kalktı, soluk almaya çalıştı ve aynada kendine bakmaya gitti.

"Bu akşam herkesi korkutmuş olmalıyım," dedi.

Debray bu son noktada baronesi sakinleştirmek için gülümseyerek yerinden kalktı, tam o sırada kapı açıldı.

Mösyö Danglars göründü; Debray tekrar yerine oturdu.

Madam Danglars kapının sesini duyunca döndü ve gizleme zahmetine bile girmediği bir şaşkınlıkla kocasına baktı.

"İyi akşamlar madam," dedi bankacı; "iyi akşamlar Mösyö Debray."

Barones kuşkusuz bu habersiz ziyaretin gün içinde baronun ağzından kaçan acı sözleri onarmak isteği gibi bir anlam taşıdığını sandı.

Soylu bir havayla önlemini aldı ve kocasına yanıt vermeyerek Lucien'e döndü:

"Bana bir şeyler okuyun Mösyö Debray," dedi.

Bu ziyaretin önceleri biraz kaygılandırdığı Debray de barones gibi sakinleşti ve ortasında altın kakmalı sedeften ağzı olan bir bıçak duran bir kitaba doğru elini uzattı.

"Bağışlayın ama," dedi bankacı, "bu kadar geç bir saate kadar uyanık kalarak yorulacaksınız, saat on bir, Mösyö Debray de çok uzakta oturuyor." Debray sadece Danglars'ın sesinin son derece sakin ve nazik olmasından değil, bu sakinlik ve nezaketin arkasında bu akşam karısının isteği dışında bir şey yapmak istemesinin gizlendiğini görerek şaşkınlıktan donup kaldı.

Barones de şaşkınlık içindeydi ve kocasına, eğer borsanın kapanışını incelediği gazeteye gözlerini dikmemiş olsaydı, onu düşündürecek bir bakışla bakarak şaşkınlığını gösterdi.

Bunun sonucu olarak da boşu boşuna o kadar kibirle bakmış oldu ve bakışı tümüyle etkisiz kaldı.

"Mösyö Lucien," dedi barones, "size uyumaya hiç niyetim olmadığını, size anlatacak binlerce şeyim olduğunu, ayakta uyusanız da tüm geceyi beni dinleyerek geçireceğinizi bildiriyorum."

"Emredersiniz, madam," diye yanıt verdi soğuk bir biçimde Lucien.

"Sevgili Mösyö Debray," dedi bu kez bankacı, "bu gece Madam Danglars'ın çılgınlıklarını dinleyerek kendinizi öldürmeyin rica ederim, çünkü bunları yarın da dinlersiniz ama bu gece bana ait, bu geceyi kendime ayırıyorum ve eğer izin verirseniz bu geceyi karımla çok önemli şeyler konuşmaya ayıracağım."

Bu kez darbe o kadar doğrudan ve o kadar sağlam gelmişti ki, Lucien'i de baronesi de şaşırttı; ikisi de bu saldırıya karşı birbirlerinden yardım ister gibi gözleriyle birbirlerini sorguladılar; ama evin efendisinin karşı koyulmaz gücü galip geldi ve güç kocada kaldı.

"Sakın sizi kovduğumu sanmayın sevgili Debray," diye devam etti Danglars; "hayır, kesinlikle değil: beklenmedik bir durum bu gece beni baronesle konuşmak zorunda bıraktı, bu bana hınç duyulmasını gerektirmeyecek kadar ender olan bir şeydir."

Debray birkaç sözcük mırıldandı, selam verdi ve Mathan'ın Athalie'de yaptığı gibi köşelere çarparak çıktı.

"Bu inanılmaz," dedi kapı arkasından kapanır kapanmaz, "o kadar gülünç bulduğumuz bu kocalar, bize karşı ne kolay üstünlük sağlıyorlar!"

Lucien gider gitmez Danglars kanepede onun yerine oturdu, açık kalmış kitabı kapadı ve son derece kendini beğenmiş bir hal takınarak köpekle oynamaya devam etti. Ama ona Debray kadar yakınlık duymayan köpek onu ısırmak isteyince köpeği boyun derisinden tuttu ve odanın öbür köşesindeki şezlongun üstüne attı.

Hayvan odayı boydan boya geçerken bir çığlık attı ama yerine ulaşınca bir yastığın arkasına büzülüp saklandı ve hiç alışık olmadığı bu davranıştan şaşkına dönerek ses çıkarmadan, kımıldamadan kalakaldı.

"İlerleme gösterdiğinizi biliyor musunuz mösyö?" dedi barones istifini bozmadan, "genelde sadece kabasınızdır ama bu akşam hoyratsınız da."

"Bu akşam her zamankinden daha keyifsiz olduğum içindir," diye yanıt verdi Danglars.

Hermine bankacıya büyük bir küçümseme ile baktı. Genelde böyle bakışlar gururlu Danglars'ı çileden çıkarırdı; ama bu akşam buna sanki önem vermiyor gibiydi.

"Sizin keyifsizliğinizden bana ne?" diye yanıt verdi barones, kocasının duyarsızlığına sinirlenerek, "böyle şeyler beni ilgilendirir mi? Keyifsizliğinizi kendinize saklayın ya da büronuzda bırakın, para ödediğiniz memurlarınız olduğuna göre hıncınızı onlardan çıkarın!"

"Hayır, öyle yapmayacağım," diye yanıt verdi Danglars, "siz öğütlerinizde yanılıyorsunuz madam, ben onları izlemeyeceğim. Benim bürolarım, sanırım Mösyö Desmoutiers'nin dediği gibi, benim gelir kaynağımdır ve onların akışını bozmak ve dinginliğini zedelemek istemem. Memurlarım bana servetimi kazandıran ve kazandırdıklarına bakıldığında hak ettiklerinin çok altında ücret verdiğim dürüst insanlardır; bu nedenle onlara kızamam, kızacaklarım benim yemeğimi yiyen, atlarımı yoran ve kasamı boşaltanlardır."

"Kasanızı boşaltanlar kimlermiş bakalım? Rica ederim daha açık konuşun mösyö."

"Ah! Sakin olun, bilmece gibi konuşuyorsam da o sözcüğü size uzun süre aratmayı düşünmüyorum," dedi Danglars. "Kasamı boşaltanlar, bir saatte kasamdan beş yüz bin frank çekenlerdir."

"Sizi anlayamadım mösyö," dedi barones hem sesindeki heyecanı hem yüzünün kızarmasını gizlemeye çalışarak.

"Tersine çok iyi anladınız," dedi Danglars, "ama kötü niyetinizi sürdürürseniz size şunu söyleyebilirim, İspanyol tahvillerinden yedi yüz bin frank kaybettim."

"Ha! Şu mesele," dedi barones alayla gülümseyerek, "sizin bu kaybınızdan ben mi sorumluyum?"

"Neden olmasın?"

"Yedi yüz bin frank kaybetmeniz benim suçum mu?"

"Ne olursa olsun benim suçum değil."

"Size son kez söylüyorum mösyö, bana hiçbir zaman kasanızdan söz etmeyiniz; bu benim ne ana babamın evinde ne ilk kocamın evinde öğrendiğim bir dil."

"Doğrusu buna inanırım," dedi Danglars, "çünkü ne birinin ne öbürlerinin meteliği yoktu."

"Sabahtan akşama dek burada kulaklarımı tırmalayan bankacılık argosunu onların evinde öğrenmememin bir nedeni daha; tekrar tekrar sayılan ekülerin çıkardığı ses benim için dayanılmaz ve sizin sesiniz ise bilmem neden bana daha da sevimsiz geliyor."

"Gerçekten de bu çok tuhaf," dedi Danglars, "ben ise yaptığım işlerle çok yakından ilgilendiğinizi sanıyordum."

"Sizin böyle aptalca bir şeye inanmanızı sağlayan ben miyim?"

"Siz ya!"

"Ah! Demek öyle!"

"Kuşkusuz."

"Bunu hangi durumda yaptığımı bana açıklamanızı isterdim."

"Ah! Tanrım! Bu çok kolay. Geçen şubat ayında bana Haiti fonlarından ilk söz eden siz oldunuz; bir geminin Havre limanına girdiğini ve bu geminin çıkmaz ayın son çarşambası yapılacağı sanılan bir ödemenin gerçekleşeceğini düşünüzde görmüştünüz. Uykunuzun ne kadar bilinçli olduğunu biliyorum; Haiti borçlarının bulabildiğim tüm kuponlarını elimde topladım ve dört yüz bin frank kazandım, bunun yüz bini size titizlikle ödendi. Bunları istediğiniz gibi kullandınız, bu beni ilgilendirmez.

"Mart ayında bir demiryolu arazisi söz konusuydu. Eşit garantiler gösteren üç şirket ortaya çıktı. Siz bana içgüdülerinizin, her ne kadar vurgunlara yabancı olduğunu iddia etseniz de, ben tam tersine bazı konularda içgüdülerinizin çok gelişmiş olduğuna inanıyorum, içgüdülerinizin size bu ayrıcalığın Güney adlı bir şirkete verileceğini söylediğini bildirdiniz.

"Hemen o anda bu şirketin hisse senetlerinin üçte ikisi için başvurdum. Gerçekten de ayrıcalık ona verildi; öngördüğünüz gibi hisse senetleri üç katı değer kazandı, benim kasama bir milyon girdi, iki yüz elli bin frank da size komisyon gibi verildi. Bu iki yüz elli bin frankı nasıl kullandınız? Bu beni hiç ilgilendirmez."

"Nereye varmak istiyorsunuz mösyö?" diye haykırdı barones kızgınlık ve sabırsızlıkla ürpererek.

"Sabırlı olun madam, geliyorum."

"Aman ne iyi!"

"Nisan ayında bakanlıkta akşam yemeğine gitmiştiniz; İspanya'dan söz edildi ve siz gizli bir konuşmaya tanık oldunuz; Don Carlos'un devrilmesi söz konusuydu; hemen İspanyol fonlarından aldım. Don Carlos devrildi ve V. Charles'ın Bidassoa'yı geçtiği gün altı yüz bin frank kazandım. Bu altı yüz bin franktan siz elli bin ekü aldınız; bu para sizindi, bunu gönlünüzün istediği gibi kullandınız ve ben size hesap sormadım, bu yıl beş yüz bin frankı aldığınız da doğru."

"Peki sonra mösyö?"

"Ah! Evet, sonra! İşte tam da bundan sonra işler kötüye gidiyor."

"Öyle şeyler söylüyorsunuz ki... aslında..."

"Bunlar benim düşüncelerimi yansıtıyor, bana gerekli olan da bu... Sonra, üç gün önce olanlar, işte sonrası bu. Üç gün önce Mösyö Debray ile siyaset hakkında konuştunuz ve onun sözlerinden Don Carlos'un İspanya'ya girdiğini anladığınızı sandınız; o zaman ben de kazandıklarımı sattım, haber yayıldı, panik oldu, satınayı kestim, verdim; ertesi gün haberin yanlış olduğu ortaya çıktı ve ben bu yanlış haber yüzünden yedi yüz bin frank kaybettim!"

"Yani?"

"Yani, kazandığımı zaman ben size kazandığımın dörtte birini veriyorsam siz de kaybettiğimde bana dörtte birini borçlusunuz; yedi yüz binin dörtte biri yüz yetmiş beş bin frank eder."

"Ama sizin şimdi söyledikleriniz çok saçma, gerçekten anlamıyorum, neden bu işin içine Mösyö Debray'nin adını karıştırıyorsunuz?"

"Çünkü eğer istediğim yüz yetmiş beş bin frank sizde yoksa bunu dostlarınızdan ödünç alabilirsiniz, Mösyö Debray de dostlarınızdandır."

"Yazıklar olsun!" diye haykırdı barones.

"Ah! Bağırıp çağırmayın madam, modern dram yaratmayın yoksa beni bazı şeyleri söylemeye zorlayacaksınız. Örneğin bu yıl kendisine verdiğiniz beş yüz bin frankın yanında bıyık altından gülerek en becerikli oyuncuların hiçbir zaman keşfedemedikleri şeyi sonunda bulduğunu, yani oyuna katılmadan kazandıran ve kaybedildiği zaman kaybettirmeyen bir rulet bulduğunu kendi kendine söyleyen Mösyö Debray'yi buradan görür gibiyim."

Barones öfkeden çatlayacağını sandı.

"Sefil!" dedi, "bugün beni suçlamaya cesaret ettiğiniz şeyi önceden bilmediğinizi söylemeye cesaret edebilir misiniz?"

"Size bildiğimi söylemiyorum, hiç bilmediğimi de söylemiyorum: artık karım olmadığınız ve benim de kocanız olmadığım dört yıldan bu yana davranışıma bakınız, göreceksiniz ki bu her zaman tutarlı olmuştur. Ayrılmamızdan bir süre önce İtalyan tiyatrosunda büyük bir başarı kazanarak işe başlayan şu ünlü baritonla müzik çalışmak istediniz: ben de Londra'da büyük ün yapan şu dansçı ile dans çalışmak istedim. Bu size olduğu kadar bana da pahalıya, yaklaşık yüz bin franka maloldu. Hiçbir şey söylemedim çünkü evliliklerde uyum gerekir. Bir kadınla bir erkeğin dansı ve müziği iyi öğrenmesi için yüz bin frank çok pahalı bir şey değildir. Daha sonra şandan usandınız ve bir bakanlık sekreteriyle siyaset üzerine çalışma geldi aklınıza; sizi öğrenmeniz için özgür bıraktım. Anlıyorsunuz ya, dersleri kendi paranızla ödediğinize göre bu beni ilgilendirmezdi. Ama bugün parayı benden çektiğinizi ve bu öğrenciliğinizin bana ayda yedi yüz bin franka malolabileceğini fark ediyorum. Artık yeter! Madam, çünkü bu böyle devam edemez. Ya diplomat dersleri bedava verecek ve ben de bunu hoş göreceğim, ya da bir daha benim evime ayak basmayacak anlıyor musunuz madam?"

"Ah! Bu kadarı da çok fazla mösyö!" diye haykırdı Hermine soluğu tıkanmış gibi, "İğrençliğin sınırlarını aşıyorsunuz."

"Ama," dedi Danglars, "sevinerek görüyorum ki daha ileri gitmediniz ve yasanın şu sözlerine seve seve boyun eğiyorsunuz: 'Kadın kocasını izlemelidir.'"

"Hakaret, öyle mi?"

"Haklısınız: olanları bırakalım ve soğukkanlılıkla düşünelim. Ben sizin çıkarınız dışında işlerinize hiç karışmadım; siz de öyle yapın. Benim kasam sizi ilgilendirmez mi diyorsunuz? Kabul; kendi kasanızı kendiniz çalıştırın, ama benimkini de ne doldurun ne boşaltın. Zaten tüm bunların siyasi bir Jarnac darbesi[171] olmadığını kim bilebilir; benim karşı çıkışlarıma kızan ve elde ettiğim halk sevgisini kıskanan bakan, beni iflas ettirmek için Mösyö Debray ile anlaşmış olmasın?"

"Bu büyük bir olasılık!"

"Kuşkusuz; nerede görülmüş bu... yanlış bir telgraf haberi, yani olanaksız bir şey, ya da hemen hemen olanaksız; son iki telgraf tarafından farklı verilen işaretler!... Aslında bu benim için özellikle yapılmış."

"Mösyö," dedi barones daha alçakgönüllü bir biçimde, "biliyorsunuz sanırım, bu memur kovuldu, hattâ ona karşı bir dava açılması söz konusuydu, tutuklanması emri çıkartıldı, ama bu emir yerine getirilemedi çünkü ilk aramalarda kaçmış olduğu görüldü, bu da çılgınlığını ya da suçluluğunu kanıtlıyordu... Bu bir yanılgı."

"Evet, budalaları güldüren, bakana kötü bir gece geçirten, dışişleri bakanlarının belgelerine gölge düşüren, ama bana yedi yüz bin franka malolan bir yanılgı."

"Ama mösyö," dedi birden Hermine, "mademki size göre tüm bunların nedeni Mösyö Debray, bunları doğrudan doğruya Mösyö Debray'ye söylemek yerine neden gelip bana söylüyorsunuz? Neden bir adama kızıp öfkenizi bir kadından alıyorsunuz?"

"Ben Mösyö Debray'yi tanıyor muyum?" dedi Danglars. "Onu tanımak istiyor muyum? Onun öğütler verdiğini bilmek istiyor muyum? Onlara uymak istiyor muyum? Ben borsada oynuyor muyum? Hayır, tüm bunları yapan sizsiniz, ben değilim!"

"Ama bence siz de bundan yararlandığınıza göre..."

Danglars omuz silkti.

"Tüm Paris'te gözleri kendi üzerlerine çekmeyecek biçimde bir ya da on entrika çevirdikleri için, kendilerini deha sanan şu kadınlar gerçekten çılgın yaratıklar! Düşünün bir kez, ahlakça gevşekliğinizi kocanızdan sakladınız, ki bu sanatın abc'sidir, ama kocaların çoğu görmek istemedikleri için siz de dostlarınız olan Paris sosyetesinin kadınlarının yarısının yaptığı şeyin sadece soluk bir kopyası oldunuz. Bu benim için öyle değil; ben gördüm, her zaman gördüm; yaklaşık on altı yıldır benden belki düşüncenizi sakladınız ama bir tek davranışınızı, bir tek hareketinizi, bir tek yanlışınızı saklayamadınız. Üstelik becerinizden kıvanç duyuyordunuz ve beni aldattığınızı sanıyordunuz: bu ne sonuç getirdi? Benim Mösyö de Villefort'dan Mösyö Debray'ye kadar uzanan sözümona bilmezliğim sayesinde benim önümde titremeyen tek bir dostunuz bile olmadı. Bana evin efendisi gibi davranmayan bir kişi bile olmadı, bu benim sizin yanınızdaki tek üstün tarafımdı ve aralarından hiçbiri benim hakkımda, bugün benim size onlar hakkında söylediklerimi söylemeye cesaret edemedi. Beni çekilmez hale getirmenize izin veriyorum, ama beni gülünç duruma düşürmenizi engelleyeceğim, özellikle de ve her şeyden önemlisi, beni mahvetmenizi kesinlikle yasaklıyorum."

Villefort adının geçtiği âna kadar barones oldukça iyi dayanmıştı ama bu adı duyunca rengi attı ve bir yayla fırlatılmış gibi ayağa kalktı, bir hayaleti kovmak ister gibi ellerini uzattı ve sanki Danglars'ın bilmediği ya da belki hemen hemen tüm hesapları gibi iğrenç bir niyetle tümüyle açıklamadığı bir sırrın sonunu ondan kaçırmak ister gibi kocasına doğru üç adım attı.

"Mösyö de Villefort mu! Bu da ne demek? Ne demek istiyorsunuz?"

"Bu şu demek madam, ilk kocanız Mösyö de Nargonne ne felsefeciydi ne de bankacı ya da belki her ikisiydi de, işte o, krallık savcısından hiçbir yarar sağlayamayacağını anlayan kocanız, dokuz ay ortadan yok olduktan sonra sizi altı aylık hamile görünce üzüntüden belki de öfkeden öldü. Ben belki kabayım, bunu sadece bilmekle kalmıyorum, bununla övünüyorum da: bu benim ticaretteki işlerimde başarı kazanma yollarından biri-

dir. Neden başkasını öldüreceğine kendini öldürdü? Çünkü kurtarılacak bir kasası yoktu. Ortağım Mösyö Debray bana yedi yüz bin frank kaybettirdi, şimdi o da kendi payını kaybetmeye razı olsun ve işlerimize devam edelim; yoksa bu yüz yetmiş beş bin frank için hileli iflasa gitsin ve hileli iflas yapanlar gibi ortadan yok olsun. Hay Allah! Bu sevimli bir çocuk, biliyorum ama haberleri doğru olduğunda; haberleri doğru olmadığında ise Paris sosyetesinde ondan daha iyi elli kişi daha var."

Madam Danglars yıldırım çarpmış gibi olmuştu; yine de bu son saldırıya karşılık vermek için olağanüstü bir çaba harcadı. Villefort'u, akşam yemeğindeki olayları, birkaç günden bu yana birbiri ardına evinin üstüne çöken ve evliliğinin sakin sessizliğini utanç verici tartışmalara dönüştüren bir dizi garip felaketi düşünerek bir koltuğa çöktü. Her ne kadar bayılmaya çalışsa da Danglars ona bakmadı bile. Tek sözcük daha etmeden yatak odasının kapısını açtı ve odasına girdi; öyle ki yarı baygınlıktan sonra kendine gelen Madam Danglars kötü bir düş gördüğünü sandı.

66
EVLİLİK TASARILARI

Bu olayın ertesi günü, Mösyö Danglars'ın bürosuna giderken her zaman Madam Danglars'a küçük bir ziyaret yapmak için seçtiği saatte, kupa arabası avluda yoktu.

O saatte, yani öğlen saat yarıma doğru Madam Danglars arabasını istedi ve dışarı çıktı.

Bir perdenin arkasına geçmiş olan Danglars beklediği bu çıkışı gözlüyordu. Madam döner dönmez kendisine haber verilmesini emretti; ama iki saat sonra madam hâlâ dönmemişti.

Saat ikide Danglars arabasını istedi, Meclis'e gitti ve bütçeye karşı konuşmak için adını yazdırdı.

Danglars, öğlen on ikiden ikiye kadar, telgraflarını açarak, gitgide içi kararararak, rakamları üst üste sıralayarak, bankacı ile olan işini sonuçlandırmak için bir gün önce kararlaştırılmış saatte gelen her zamanki kadar mavi, dik ve dakik Binbaşı Cavalcanti'yi de başka ziyaretçiler gibi kabul ederek çalışma odasında kaldı.

Meclis'ten çıkınca, oturum sırasında şiddetli sıkıntı belirtileri gösteren ve özellikle bakanlığa karşı hiçbir zaman olmadığı kadar sert davranan Danglars arabasına bindi ve arabacıya kendisini Champs-Elysées 30 numaraya götürmesini emretti.

Monte Cristo evindeydi; sadece yanında birisi vardı ve Danglars'dan kısa bir süre salonda beklemesini rica ediyordu.

Bankacı beklerken kapı açıldı ve Danglars, onun gibi bekleyecek yerde evle kuşkusuz ondan daha içlidışlı olan rahip gibi giyinmiş bir adamın içeri girdiğini gördü, adam onu selamladı, dairelerin olduğu bölüme girdi ve kayboldu.

Bir dakika sonra rahibin içeri girdiği kapı yeniden açıldı ve Monte Cristo göründü.

"Bağışlayın, sevgili baron," dedi, "ama iyi dostlarımdan biri olan ve biraz önce geçtiğini gördüğünüz Rahip Busoni Paris'e yeni geldi; çok uzun zamandır ayrıydık ve onun yanından hemen ayrılamadım. Bunu göz önüne alarak sizi bekletmiş olmamı bağışlayacağınızı umuyorum."

"Rica ederim," dedi Danglars, "bu çok doğal; ben kötü bir zaman seçmişim, hemen gideyim."

"Gitmeyin, tam tersine lütfen oturun. Aman Tanrım! Neyiniz var? Çok kaygılı görünüyorsunuz; gerçekten beni korkutuyorsunuz. Üzüntülü bir kapitalist, kuyrukluyıldız gibidir, dünyaya her zaman büyük bir felaketi haber verir."

"Sevgili dostum," dedi Danglars, "birkaç günden beri şansım çok kötü gidiyor, sadece felaket haberleri alıyorum."

"Hay Allah!" dedi Monte Cristo, "yoksa borsa mı düştü?"

"Hayır, hiç olmazsa birkaç gün için durumu düzelttim, şimdi sadece Trieste'de bir hileli iflas ile karşı karşıyayım."

"Sahi mi? Hileli iflasçınız Jacobo Manfredi olmasın?"

"İşte o! Uzun yıllardır benimle yılda sekiz ya da dokuz yüz bin franklık iş yapan bir adamı düşünebiliyor musunuz? Bir prens gibi ödeme yapan... yapmakta olan yiğit bir adam. Ona bir milyon avans verdim, işte şimdi benim iyi Jacobo Manfredi'm ödemelerini askıya alıyor."

"Aslında?"

"Bu duyulmamış bir felaket. Ondan altı yüz bin frank çekmek istiyorum, ödenemiyor, üstelik kendisi tarafından imzalanmış ve Paris'teki ortağı tarafından ay sonunda bana ödenecek dört yüz bin franklık bonoların sahibiyim. Bugün ayın otuzu, parayı almak için birini yolladım, ama ne göreyim, ortak yok olmuş. İspanya işini de eklerseniz iyi bir ay sonu geçiriyorum doğrusu."

"Gerçekten şu İspanya işiniz ciddi bir kayba neden oldu mu?"

"Elbette, kasamdan yedi yüz bin frank çıktı, daha ne olsun."

"Hay Allah! Siz eskiden beri paranızın hesabını iyi bilirsiniz nasıl oldu da böyle bir şey yaptınız?"

"Eh! Bu karımın hatası. Düşünde Don Carlos'un İspanya'ya girdiğini görmüş; düşlere inanır. Bu bir tür manyetizma," dedi Danglars, "bir şeyi düşünde gördü mü bu şey, hiç yanılgısız, olur. İnanışına göre ben onun oynamasını sağlıyorum; onun kendi kasası ve borsa görevlisi var: oynuyor ve kaybediyor. Bu benim param değil, doğru, kendi parasıyla oynuyor. Yine de önemli, kadının cebinden yedi yüz bin frank çıkınca kocasının bunu her zaman biraz hissedeceğini anlıyorsunuz elbette. Nasıl? Bunu bilmiyor muydunuz? Ama bu olay büyük gürültü kopardı."

"Evet, bundan söz edildiğini duymuştum ama ayrıntıları bilmiyordum; sonra borsada olan bitenlerden en habersiz kişi benimdir herhalde."

"Siz borsada oynamıyor musunuz?"

"Ben mi? Neden oynayayım? Gelirlerimi idare etmek için bunca güçlük çeken ben, kahyam dışında bir de bir kasa memuru ve bir borsa görevlisi tutmak zorunda kalacağım. Ama İspanya konusunda sanırım barones Don Carlos'un dönüşünü tümüyle düşünde görmemiş. Gazeteler böyle bir şeyden söz etmemişler miydi?"

"Siz gazetelere inanıyor musunuz?"

"Ben mi? Hiç inanmıyorum; ama şu dürüst *Messager*'nin kuraldışı tutulması gerektiğini, kesin haberleri, telgraf haberlerini verdiğini sanıyorum."

"İşte açıklanamaz olan da bu," dedi Danglars, "Don Carlos'un dönüşü gerçekten de bir telgraf haberiydi."

"Böylece," dedi Monte Cristo, "bu ay yaklaşık bir milyon yedi yüz bin frank mı kaybettiniz?"

"Yaklaşık diye bir şey yok, bu tam rakam."

"Hay Allah!" dedi Monte Cristo acımayla, "üçüncü sınıf bir servet için bu zor bir darbe."

"Üçüncü sınıf mı!" dedi Danglars biraz aşağılanmış gibi; "Hay Allah, bununla ne demek istiyorsunuz?"

"Kuşkusuz," diye devam etti Monte Cristo, "ben servetleri üç kategoriye ayırıyorum: topraklar, madenler, Fransa, Avusturya, İngiltere gibi devletlerden sağlanan gelir gibi elinin altındaki hazinelerden oluşan servete birinci sınıf diyorum, yeter ki bu hazineler, bu madenler, bu gelir yüz milyon kadar bir tutar oluştursun; fabrika işletmeleri, ortaklık yoluyla yapılan girişimler, genel valilik, geliri bir milyon beş yüz bin frankı aşmayan prenslikler, tümü elli milyon civarında bir anaparayı oluşturan servetlere ikinci sınıf diyorum; dağınık faizlerle artan anaparalar, bir başkasının iradesine ya da rastlantıya bağlı, bir hileli iflasın zarar verdiği, bir telgraf haberinin sarstığı servetlere üçüncü sınıf diyorum; olası vurgunlar, doğal güç sayılan zorlayıcı nedenlerle karşılaştırıldığında zorlayıcı olmayan diyebileceğimiz yazgının rastlantılarına bağlı işler; hepsi on beş milyonluk gerçek ya da saymaca bir anapara oluşturan servet. Sizin durumunuz hemen hemen bu değil mi?"

"Elbette öyle!" diye yanıt verdi Danglars.

"Sonuçta, bu kez olduğu gibi altı ay sonu geçirdiğinizde," diye devam etti Monte Cristo soğukkanlılıkla, "üçüncü sınıf bir banka can çekişecek."

"Evet," dedi Danglars çok soluk bir gülümsemeyle, "dediğiniz gibi."

"Yedi ay diyelim," diye karşılık verdi Monte Cristo aynı ses tonuyla. "Söyleyin bana, yedi kere bir milyon yedi yüz bin frankın on iki milyon ya da yaklaşık on iki milyon ettiğini hiç düşündünüz mü?... Hayır mı? Pekala! Haklısınız çünkü uygar insan için derisi ne ise, tüccar için de anaparası odur ve böyle düşüncelerle anaparalar işletilemez. Az çok şatafatlı giysilerimiz var, bunlar bize kredi sağlar, ama insan ölünce üstünde sadece derisi kalır; işlerden ayrılınca da öyledir, elinizde sadece, olsa olsa beş altı milyonluk, gerçek servetiniz kalır; çünkü üçüncü sınıf servetler göründüklerinin yalnızca üçte ya da dörtte biri kadardır, tıpkı bir tren yolundaki lokomotif gibi, o da kendisini saran ve büyük gösteren dumanların ortasında her zaman daha çok ya da daha az güçlü gibi görünür. Pekala! Sizin gerçekten elinizde bulunan ve alacağınız olan beş milyondan yaklaşık ikisini kaybettiniz; bu da sizin servetinizi ya da kredinizi azaltıyor, yani sevgili Mösyö Danglars, deriniz kan vermek için açıldı, bu dört kez yapılırsa beraberinde ölümü de getirecektir. Eh! Dikkatli olun sevgili Mösyö Danglars. Paraya ihtiyacınız var mı? Size borç vermemi ister misiniz?"

"Kötü bir hesap uzmanısınız!" diye haykırdı Danglars, görünüşte tüm sinsiliğini ve tüm felsefesini kullanarak; "daha o anda başarılı olmuş başka vurgunlarla, para kasalarıma yeniden girdi. Kan alınırken kan çıktı ama beslenmeyle yeniden geri geldi. İspanya'da bir savaş kaybettim, Trieste'de yenildim; ama Hindistan'daki deniz kuvvetlerim birkaç kalyon daha aldılar; Meksika'daki öncü kuvvetlerim bir maden keşfettiler."

"Çok iyi, çok iyi! Ama yara izi kalır, ilk kayıpta yara yeniden açılır."

"Hayır, çünkü kesin olan şeyler üzerinde ilerliyorum," diye sözlerini sürdürdü Danglars kredisini övmek zorunda olan bir şarlatanın bayağı ve kolay konuşmasıyla, "beni devirmek için üç hükümetin çökmesi gerek."

"Demeyin! Bu daha önce görüldü."

"Toprakta ürünün bitmesi gerek!"

"Yedi semirmiş inekle yedi zayıf ineği anımsayınız."

"Ya da denizin suyunun çekilmesi gerek, Firavunların zamanında olduğu gibi; daha birçok deniz var ve gemiler kervan oluştursalar da bu zor durumdan kurtulacaklar."

"Çok iyi, bin kez daha iyi sevgili Mösyö Danglars," dedi Monte Cristo, "yanıldığımı görüyorum, siz ikinci sınıf servetler kategorisine giriyorsunuz."

"Bu onuru yürekten isteyebilirim sanırım," dedi Danglars, yüzünde, Monte Cristo'nun üzerinde kötü ressamların yıkıntı resimleri çizerken kullanmayı pek sevdikleri yapış yapış ay ışığını görmüş gibi bir etki bırakan basmakalıp gülümsemelerinden biriyle; "ama işten söz edeceğimize göre," diye ekledi konuşmanın gidişini değiştirmek için bir neden bulmaktan çok mutlu olarak, "bana biraz Mösyö Cavalcanti için ne yapabileceğimi söyler misiniz?"

"Sizde kredisi varsa ve bu kredi size uygun geliyorsa, ona para verebilirsiniz."

"Harika! Bu sabah bana Busoni imzalı sizin tarafınızdan ciro edilerek gönderilmiş, gösterildiğinde ödenecek kırk bin franklık bir bono ile geldi. Hemen o anda ona kırk binini ödediğimi anlamışsınızdır."

Monte Cristo başıyla kabul ettiğini gösteren bir hareket yaptı.

"Hepsi bu değil," diye devam etti Danglars; "bende oğlu için de bir hesap açtı."

"Saygısızlık olmazsa, genç adama ne kadar verdiğini sorabilir miyim?"

"Ayda beş bin frank."

"Yılda altmış bin frank. Ben de böyle düşünmüştüm," dedi Monte Cristo omuz silkerek; "Cavalcantiler bayağı adamlar. Genç bir adam ayda beş bin frankla ne yapabilir?"

"Ama eğer bu genç adamın birkaç bin frank fazlasına ihtiyacı olursa anlıyorsunuz ya..."

"Hiçbir şey yapmayın, baba bu parayı sizin hesabınıza yatıracaktır; siz Alpler'in ötesindeki tüm milyonerleri tanımazsınız: bunlar gerçek cimrilerdir. Bu krediyi kimden aldı?"

"Floransa'nın en iyilerinden biri olan Fenzi bankasından."

"Kaybedeceğinizi söylemek istemiyorum, tam tersine; ama yine de mektubun sınırları içinde kalınız."

"Bu Cavalcanti'ye güveniniz yok mu?"

"Benim mi? İmzası karşılığı ona on milyon verirdim. Bu size biraz önce sözünü ettiğim ikinci sınıf servetlere girer, sevgili Mösyö Danglars."

"O zaman bu çok kolay! Ben de onu sadece binbaşı olarak görürüm."

"Ona onur vermiş olursunuz; çünkü haklısınız, dış görünüşü pek güven vermiyor. Onu ilk kez gördüğümde saçaksız apoletleriyle üzerimde küflenmiş yaşlı bir teğmen etkisi yaptı. Ama tüm İtalyanlar böyledir, Doğunun büyücüleri gibi göz kamaştırmadıkları zaman yaşlı Yahudilere benzerler."

"Genç adam daha iyi," dedi Danglars.

"Evet, belki biraz utangaç, ama sonuçta bana doğru dürüst biri gibi geldi. Ondan yana biraz kaygılıydım."

"Neden kaygılıydınız?"

"Çünkü onu benim evimde gördüğünüzde, en azından bana söylenenlere göre, Paris sosyetesine ilk girişiydi. Çok katı bir eğitmenle yolculuklar yapmıştı ve Paris'e hiç gelmemişti."

"Bütün soylu İtalyanların aralarında evlenme alışkanlığı vardır değil mi?" diye aldırmaz gibi sordu Danglars; "servetlerini birleştirmeyi seviyorlar."

"Genellikle böyle yaparlar, doğru, ama Cavalcanti hiçbir şeyi başkaları gibi yapmayan ilginç biridir. Oğlunu kendine bir eş bulması için Fransa'ya göndermesi hiç aklımdan çıkmıyor."

"Buna inanıyor musunuz?"

"Bundan eminim."

"Servetinden söz edildiğini duydunuz mu?"

"Sadece bundan söz ediliyor; yalnız, birileri onun milyonları olduğunu söylerken, başkaları bir meteliğinin bile olmadığını iddia ediyorlar."

"Ya sizin görüşünüz nedir?"

"Buna hiç güvenmemelisiniz; bu tümüyle kişiseldir."

"Ama ne de olsa..."

"Benim görüşüm şu: tüm bu eski belediye başkanları, tüm bu eski komutanlar, çünkü bu Cavalcantiler ordulara kumanda ettiler, eyaletleri yönettiler, benim görüşüme göre bunlar sadece büyük çocuklarının bildiği ve onların da kuşaktan kuşağa büyük çocuklarına gösterecekleri köşelere milyonlar gömdüler; kanıtı da şu: onların hepsi Cumhuriyet dönemi florinleri gibi sarı ve kurudurlar, bu florinlere baka baka onlara benzemişlerdir."

"Çok iyi!" dedi Danglars, "bu insanlara ait bir karış toprak bilinmediğine göre, bu doğru olmalı."

"Eh, biraz doğru; ben de Cavalcanti'nin sadece Lucca'da bir sarayının olduğunu biliyorum."

"Ah! demek bir sarayı var!" dedi Danglars gülerek; "Eh, bu da bir şey."

"Evet, kendisi küçük bir evde otururken, bu sarayı ticaret bakanlığına kiralıyor. Ah! Size daha önce de söylemiştim, onun eli sıkı bir adam olduğunu sanıyorum."

"Haydi, haydi, onu pek övmüyorsunuz."

"Dinleyin, onu çok az tanıyorum: onu hayatımda sanırım üç kez gördüm. Hakkında bildiklerim Rahip Busoni'nin ve kendisinin anlattıklarına dayanıyor; bu sabah bana oğlu ile ilgili tasarılarından söz ediyordu, önemli fonlarının İtalya'da en ufak bir kımıltı göstermemesinden usandığını ve milyonlarından Fransa'da ya da İngiltere'de daha fazla gelir sağlamak için bir yol aradığını bana hissettirdi. Ama şuna çok dikkat ediniz, her ne kadar Rahip Busoni'ye kişisel olarak çok güvenim olsa da, ben hiçbir konuda güvence veremem."

"Önemi yok, bana gönderdiğiniz müşteri için teşekkür ederim; sicil defterlerime ya-

zılacak çok güzel bir ad bu, Cavalcantilerin kim olduğunu açıkladığımda veznedarım bundan çok gurur duydu. Söz açılmışken, bu önemsiz bir ayrıntı olacak, ama bu insanlar oğullarını evlendirirlerken drahoma veriyorlar mı?"

"Eh! Bu duruma bağlıdır. Toscana'nın en önemli adlarından birini taşıyan, altın madeni kadar zengin bir İtalyan prens tanımıştım, oğulları kendi isteğine uygun evlendiklerinde onlara milyonlar veriyordu, onun isteğine karşı evlendiler mi onlara ayda sadece otuz ekülük bir gelir sağlamakla yetiniyordu. Diyelim Andrea babasının isteğine göre bir evlilik yaptı, babası ona belki bir, iki ya da üç milyon verir. Eğer bu evlilik bir bankacının kızı ile olursa örneğin, oğlunun kayınbabasının bankası ile ilgilenebilir; ama bir de gelininin onun hoşuna gitmediğini düşünün: iyi akşamlar; baba Cavalcanti elini kasasının kilidi üstüne koyar, iki kez kilitler ve o zaman üstat Andrea, Parisli bir ailenin oğlu gibi iskambil kağıtlarına işaret koyarak ya da zar tutarak yaşamak zorunda kalır."

"Ya bu çocuk Bavyeralı ya da Perulu bir prenses bulur, bir krallık ya da imparatorluk tacı ister, Potose'un geçtiği bir Eldorado[172] isterse?"

"Hayır, dağların öte yanındaki bu büyük sinyorlar genellikle basit ölümlülerle evlenirler; onlar Jüpiter gibidirler, ırkların karışmasından hoşlanırlar. Tuhaf! Ama siz Andrea'yı evlendirmek için mi bana tüm bu soruları soruyorsunuz, sevgili Mösyö Danglars?"

"İnanın," dedi Danglars "bu bana hiç de kötü bir iş gibi görünmüyor; ben bir vurguncuyum biliyorsunuz."

"Bu sakın Matmazel Danglars'la olmasın? Albert'in zavallı Andrea'nın boğazına sarılmasını istemiyorsunuz ya?"

"Albert!" dedi Danglars omuz silkerek; "Ah! Doğrusu evet, o bu konuda epey kaygılı."

"Ama sanırım kızınızla nişanlı, öyle değil mi?"

"Yani Mösyö de Morcerf ve ben arada sırada bu evlilikten söz ettik ama Madam de Morcerf ve Albert..."

"Bana Albert'in iyi bir kısmet olmadığını söylemeyeceksiniz ya?"

"Eh! Matmazel Danglars Mösyö de Morcerf'den daha iyisine layık gibi geliyor bana."

"Gerçekten de Matmazel Danglars'ın drahoması çok iyi olacak, bundan kuşkum yok, özellikle telgraf yeni bir azizlik yapmazsa."

"Ah! bu sadece drahoma sorunu değil. Yeri gelmişken, bana söyler misiniz..."

"Neyi?"

"Neden Morcerf ve ailesini yemeğe davet etmediniz?"

"Onları da davet etmiştim, ama Albert Madam de Morcerf ile Dieppe'e bir yolculuk yapmaları gerektiğini, doktorun ona deniz havası salık verdiğini bahane etti."

"Evet, evet," dedi Danglars gülerek, "bu ona iyi gelecektir."

"Neden böyle söylediniz?"

"Çünkü gençliğinde soluduğu havayı düşünürsek..."

Monte Cristo iğneleyici sözleri anlamazlıktan geldi.

"Neyse," dedi kont, "Albert Matmazel Danglars kadar zengin değil ise de iyi bir adının olduğunu yadsıyamazsınız."

"Öyle, ama ben kendiminkini yeğlerim," dedi Danglars.

"Kuşkusuz sizin adınız çok ünlü, süsleyeceğini sandıkları unvanı o süslüyor; ama siz çok fazla kök salmış bazı önyargıları söküp atmanın zor olduğunu anlayacak kadar zeki bir insansınız, bunlara göre beş yüzyıllık bir soyluluk yirmi yıllık bir soyluluktan daha değerlidir."

"İşte nedeni de bu ya," dedi Danglars alaycı göstermeye çalıştığı bir gülümsemeyle, "işte Mösyö Andrea Cavalcanti'yi Mösyö Albert de Morcerf'e yeğlememin nedeni de bu ya."

"Ama yine de," dedi Monte Cristo, "sanırım Morcerfler Cavalcantilerden aşağı kalmazlar."

"Morcerfler!... İşte sevgili kontum," dedi Danglars, "siz soylu bir adamsınız, değil mi?"

"Şanırım."

"Üstelik arınalar konusunda uzmansınız."

"Biraz."

"Pekala! Benimkinin rengine bakın; bu renk Morcerf'in armasının renginden daha sağlamdır."

"Neden öyle?"

"Çünkü ben, doğuştan baron olmasam da hiç olmazsa adım Danglars."

"Yani?"

"Oysa, onun adı Morcerf değil."

"Nasıl? Onun adı Morcerf değil mi?"

"Kesinlikle değil."

"O zaman..."

"Biri beni baron yaptı, bu nedenle şimdi baronum; o kendi kendini kont yaptı, bu nedenle kont değil."

"Olamaz."

"Dinleyin sevgili kontum," diye devam etti Danglars, "Mösyö de Morcerf dostumdur ya da otuz yıllık tanıdığımdır; beni biliyorsunuz, ben nereden geldiğimi hiçbir zaman unutmadığım için armalarıma pek önem vermem."

"Bu büyük bir alçakgönüllülüğün ya da büyük bir gururluluğun kanıtıdır," dedi Monte Cristo.

"İşte ben küçük bir memur iken, Morcerf de basit bir balıkçıydı."

"O zaman adı neydi?"

"Fernand."

"Bu kadar mı?"

"Fernand Mondego."

"Bundan emin misiniz?"

"Hay Allah! Bana o kadar çok balık sattı ki, onu tanımamam olanaksız."

"O zaman neden kızınızı ona veriyorsunuz?"

"Fernand ve Danglars'ın ikisi de sonradan görme, ikisi de soylulaşmış, ikisi de zenginleşmiş oldukları için aslında birbirlerine denktirler, yine de onun hakkında söylenen

bazı şeyler benim için asla söylenmedi."

"Bunlar neler?"

"Hiçbir şey."

"A! Evet, anlıyorum; bana Fernand Mondego ile ilgili söylemiş olduğunuz şeyler belleğimi tazeledi: Yunanistan'da bu addan söz edildiğini duymuştum."

"Ali Paşa davası hakkında mı?"

"Evet öyle."

"İşte gizem," dedi Danglars, "itiraf etmeliyim ki bunu keşfetmek için dünyayı verirdim."

"Bu kadar çok istiyorsanız, bu zor bir şey değil."

"Nasıl yani?"

"Kuşkusuz Yunanistan'da iş yaptığınız biri vardır."

"Doğru!"

"Yanya'da?"

"Her yerde var..."

"O zaman Yanya'da iş yaptığınız kişiye yazın ve ona Fernand adlı bir Fransız'ın Tepedelenli Ali Paşa felaketinde nasıl bir rol oynadığını sorun."

"Haklısınız!" diye haykırdı Danglars birden ayağa kalkarak. "Hattâ bugün yazacağım!"

"Bunu yapın!"

"Yapacağım!"

"Eğer çok rezilce bir haber alırsanız..."

"Size haber vereceğim."

"Memnun olurum."

Danglars daireden dışarı hızla çıktı ve bir sıçrayışta arabasına atladı.

67
KRALLIK SAVCISININ ÇALIŞMA ODASI

Atlarını son hızla sürüp evine dönen bankacıyı bir yana bırakalım. Madam Danglars'ı sabah gezintisinde izleyelim.

Öğlen saat yarımda Madam Danglars'ın atlarının hazırlanmasını istediğini ve arabasıyla çıktığını söylemiştik.

Madam Danglars Faubourg Saint-Germain'e yöneldi, Mazarin sokağına saptı ve Pont-Neuf geçidinde arabayı durdurdu.

Aşağı indi ve geçidi geçti. Çok sade, sabahları sokağa çıkan zevkli bir kadın nasıl giyinirse öyle giyinmişti.

Guénégaud sokağında bir faytona bindi ve Harlay sokağına gitmek istediğini söyledi.

Arabaya biner binmez, cebinden çok kalın siyah bir tül çıkardı ve hasır şapkasının üstüne geçirdi; sonra şapkasını yeniden başına koydu ve küçük bir cep aynasında kendisine bakarak sadece beyaz cildinin ve gözbebeklerinin görünebildiğini sevinçle gördü.

Fayton Pont-Neuf'e saptı, Dauphine meydanından Harlay avlusuna girdi. Barones arabanın kapısını açarken parayı ödedi, merdivenlere doğru atıldı ve onları rahatça çıktı, kısa süre sonra Pas-Perdus salonuna ulaştı.

Sabahları adalet sarayında çok iş olur, ondan daha çok da, işi olan insanlar vardır; işi olan insanlar kadınlara pek bakmazlar; bu nedenle Madam Danglars avukatlarının yolunu bekleyen on kadar kadından daha fazla fark edilmeden Pas-Perdus salonunu geçti.

Mösyö de Villefort'un bekleme odası dopdoluydu ama Madam Danglars'ın adını söylemesi bile gerekmedi, o görünür görünmez bir mübaşir ayağa kalktı, onun yanına geldi ve krallık savcısının randevu verdiği kişinin kendisi olup olmadığını sordu, olumlu yanıt alınca onu özel bir koridordan Mösyö de Villefort'un çalışma odasına götürdü.

Yargıç bir koltuğa oturmuş, sırtı kapıya dönük bir şeyler yazıyordu: kapının açıldığını ve mübaşirin "buyrun madam," dediğini duydu, hiç kımıldamadı, kapı kapandı; mübaşirin ayak seslerinin uzaklaştığını duyar duymaz birden geriye döndü, gidip kapıyı sürgüledi, perdeleri çekti ve odada dört dönmeye başladı.

Kimsenin onu duymayacağından ve görmeyeceğinden kesinlikle emin olunca sakinleşti.

"Teşekkür ederim, madam," dedi "dakikliğiniz için teşekkür ederim."

Madam Danglars'ı bir koltuğa buyur etti, kadın da oturdu, çünkü kalbi o kadar hızlı çarpıyordu ki soluğunun kesildiğini hissediyordu.

"İşte," dedi krallık savcısı bir yere oturarak ve Madam Danglars'ın karşısına gelebilmek için koltuğunu yarı döndürerek, "uzun zamandır, madam sizinle yalnız konuşma mutluluğuna erişmemiştim, ne yazık ki çok üzücü bir konuşma yapmak için bir araya geldik."

"Yine de mösyö, gördüğünüz gibi, bu konuşma her ne kadar benim için sizden çok daha fazla üzücü olsa da, siz çağırır çağırmaz geldim."

Villefort acı acı gülümsedi.

"Demek tüm yaptıklarımızın, geçmişimizde kimileri karanlık, kimileri aydınlık, birtakım izler bıraktığı doğru," dedi, Madam Danglars'ın dediklerinden çok kendi düşüncesine yanıt verir gibi, "demek yaşamdaki tüm adımlarımız bir sürüngenin kum üzerindeki yürüyüşüne benziyor, uzun bir iz bırakıyor! Ne yazık! Birçokları için bu iz gözyaşlarının izi oluyor."

"Mösyö," dedi Madam Danglars, "heyecanımı anlıyorsunuz değil mi? Bana karşı dikkatli olun lütfen. Bunca suçlunun titreyerek ve utanarak geçtiği bu oda, şimdi benim utanarak ve titreyerek oturduğum şu koltuk!... Ah! Bakın, kendimi suçlu bir kadın, sizi de korku veren bir yargıç gibi görmemek için aklımın başımda olması gerek."

Villefort başını salladı ve bir iç geçirdi.

"Ya ben," dedi, "ben kendi kendime yerimin yargıç koltuğu değil sanık iskemlesi olduğunu söylüyorum."

"Siz mi?" dedi Madam Danglars şaşırarak.

"Evet, ben."

"Bence sizin aşırı katılığınız durumu daha da önemli hale getiriyor," dedi Madam Danglars, güzel gözleri kısa süren bir ışıkla parlayarak. "Biraz önce sözünü ettiğiniz izler hepsi ateşli olan gençler tarafından bırakılmıştır. Tutkuların dibinde, zevkin ötesinde her zaman biraz pişmanlıklar yatar; bu nedenle mutsuzların sonsuz kaynağı olan İncil, bize, biz zavallı kadınlara destek olmak için günahkar kızların ve kocalarını aldatan kadınların o çok güzel meselini verdi. Ayrıca gençlik taşkınlıklarımı anımsadığımda kimi zaman Tanrının beni affettiğini düşündüğümü size itiraf etmeliyim, çünkü bu bir özür değil ama en azından yaptıklarımın karşılığını çektiğim acılarla ödedim, ama siz bundan niye korkasınız ki, siz erkekleri herkes bağışlar ve skandallar sizi soylulaştırır."

"Madam," diye karşılık verdi Villefort, "beni tanıyorsunuz; ben ikiyüzlü biri değilim ya da en azından nedensiz ikiyüzlülük yapmam. Eğer yüzüm bu kadar ciddi görünüyorsa bu, mutsuzluklar onu kararttığı içindir; yüreğim taşlaşmışsa bu, karşılaştığı şoklara dayanabilmek içindir. Gençliğimde böyle değildim. Nişanlandığım gece Marsilya'da Cours sokağında hepimiz bir masanın çevresinde oturduğumuzda böyle değildim. Ama o zamandan bu yana bende ve çevremde her şey çok değişti; hayatın güç olayları izlemekten, isteyerek ya da istemeyerek, ellerinde olsun olmasın, bu güçlükleri yoluma çıkaranları zorluklar içinde başarısızlığa uğratmaktan yıprandı. Coşkuyla istenen bir şeyin, onu elinden almak ya koparmak istedikleriniz tarafından coşkuyla savunulmamasına ender rastlanır. İnsanların kötü davranışlarının çoğu, gerekliliğin yanıltıcı biçimiyle onların karşıla-

rına gelir ve görürler ki heyecanlı, korku dolu ya da çılgın bir anda yaptıkları bu kötü davranıştan kaçınıp, onun yanından geçip gidebilirlermiş. Kullanılması iyi olan, kör olduğunuz için görmediğiniz yol, gözünüze kolay ve basit görünür ve kendi kendinize, 'neden şunun yerine şunu yapmamışım?' diye sorarsınız. Siz kadınlar ise tam tersine çok ender olarak pişmanlıklardan acı çekersiniz, çünkü çok ender olarak karar sizden çıkar, felaketleriniz size hep dışarıdan gelmiştir, yanlışlarınız neredeyse her zaman başkalarının suçudur."

"Ne olursa olsun, mösyö, şunu kabul edin," diye yanıt verdi Madam Danglars, "eğer bir yanlış yapmışsam, bu yanlış kişiseldir, dün akşam çok ağır bir ceza aldım."

"Zavallı kadın!" dedi Villefort onun elini sıkarak, "dayanma gücünüze göre çok ağır bir ceza, çünkü iki kez az kalsın kendinizi kaybediyordunuz, yine de..."

"Evet?"

"Yine de, size söylemeliyim... tüm gücünüzü toplayın madam, çünkü daha sonuna gelmediniz."

"Tanrım!" diye haykırdı Madam Danglars korkuyla, "daha ne var?"

"Siz sadece geçmişi biliyorsunuz madam ve kuşkusuz bu geçmiş karanlık. Ama daha karanlık... kesinlikle korkutucu ... belki de kanlı bir gelecek düşünün!..."

Barones, Villefort'un ne kadar sakin olduğunu biliyordu; onun taşkınlığından öyle dehşete düştü ki bağırmak için ağzını açtı, ama çığlığı boğazında kaldı.

"Bu korkunç geçmiş nasıl dirildi?" diye haykırdı Villefort; "nasıl oldu da uyumakta olduğu yüreğimizin derinliklerinden, mezarın dibinden yanaklarımızı solduracak, yüzümüzü kızartacak bir hayalet gibi çıktı?"

"Heyhat!" dedi Hermine, "kuşkusuz rastlantı."

"Rastlantı!" dedi Villefort, "hayır, hayır madam, hiç de rastlantı değil!"

"Evet, rastlantı; rastlantı değilse, kötü bir yazgı, doğru, ama tüm bunları rastlantı mı yaptı? Monte Cristo Kontu rastlantı sonucu mu bu evi aldı? Toprağı rastlantı sonucu mu kazdırdı? Yine rastlantı sonucu mu o zavallı çocuk topraktan çıkarıldı? Benden çıkmış, hiç öpemediğim ama bir sürü gözyaşı döktüğüm zavallı masum yaratık. Ah! Kont o sevgili ölüyü çiçeklerin altında bulduğunu söylerken kalbim yerinden fırladı sanki."

"Hayır, madam; size söyleyeceğim korkunç şey de bu," diye yanıt verdi Villefort boğuk bir sesle: "hayır, çiçeklerin altında ceset bulunmadı; hayır, ağlamamak gerek; hayır, inlememek gerek: titremek gerek!"

"Ne demek istiyorsunuz?"diye haykırdı Madam Danglars ürpererek.

"Monte Cristo Kontunun ağaçların altını kazdırırken, ne çocuk iskeleti ne de kasa kalıntısı bulduğunu söylemek istiyorum, çünkü ağaçların altında ne biri vardı ne öbürü."

"Ne biri vardı ne öbürü ha!" diye yineledi Madam Danglars, gözbebekleri dehşetten korkunç bir biçimde büyümüş gözlerini krallık savcısına dikerek; "Ne biri vardı ne öbürü ha!" diyerek, düşünceleri yok olmasın diye sesinin ve sözlerinin yankısını yitirmemeye çalışan biri gibi, bu sözleri bir daha yineledi Madam Danglars.

"Hayır!" dedi Villefort elleriyle yüzünü örterek! "hayır, yüz kez hayır!"

"Ama zavallı çocuğu koyduğunuz yer orası değil miydi mösyö? Neden beni aldattınız? Hangi amaçla, söyleyin?"

"Orasıydı; ama beni dinleyin, beni dinleyin madam, yirmi yıldır size en küçük bir pay vermeden taşıdığım ve şimdi size anlatacağım acı yükünü duyunca bana acıyacaksınız."

"Aman Tanrım! Beni korkutuyorsunuz! Ne olursa olsun, anlatın, sizi dinliyorum."

"O kırmızı damaskolu odada yatağınızda can çekiştiğiniz, benim de neredeyse sizin kadar soluk soluğa kurtulmanızı beklediğim o acı gecenin nasıl sona erdiğini biliyorsunuz. Çocuk doğdu, kollarıma kımıltısız, soluksuz, hiç ses çıkarmadan verildi: biz onu ölmüş sandık."

Madam Danglars sandalyesinden fırlamak ister gibi hızlı bir hareket yaptı.

Ama Villefort onun dikkatini çekmek ister gibi ellerini kavuşturdu.

"Biz onu ölmüş sandık," diye yineledi Villefort; "onu, tabut işlevini görecek bir sandığa koydum, bahçeye indim, bir çukur kazdım ve acele gömdüm. Tam üstünü toprakla örtüyordum ki, Korsikalı'nın kolu bana doğru uzandı. Bir gölgenin yükseldiğini, bir ışığın parladığını gördüm. Bir acı hissettim, bağırmak istedim, buz gibi bir ürperme tüm bedenimi sardı, boğazımı sıktı... Ölü gibi yere düştüm ve öldüğümü sandım. Kendime geldiğimde can çekişerek merdivenin altına kadar süründüm ve siz kendiniz de can çekişirken benim yardımıma geldiniz, o andaki soylu cesaretinizi hiçbir zaman unutmayacağım. Bu felaket konusunda sessiz kalmak gerekiyordu; dadınızın yardımıyla evinize dönme cesaretini gösterdiniz; benim yaralanmamı da bir düello ile açıkladık. Tüm beklentilere karşın sır ikimizin arasında kaldı; beni Versailles'a götürdüler; üç ay boyunca ölümle pençeleştim; sonunda hayata döndüğümü gördüklerinde bana, güneş ve Güney'in havasını salık verdiler. Dört kişi günde altı fersah yol yaparak beni Paris'ten Chalon'a taşıdı. Madam de Villefort arabasıyla sedyeyi izliyordu. Chalon'da beni Saône'a bıraktılar, sonra Rhône'a geçtim ve sadece akıntının hızıyla Arles'a kadar indim, Arles'da yeniden tahtırevanıma bindim ve Marsilya'ya doğru yoluma devam ettim. Nekahet dönemim üç ay sürdü; artık sizden söz edildiğini duymuyordum, ne olduğunuzu sorup öğrenme cesaretini de bulamıyordum. Paris'e döndüğümde Mösyö de Nargonne'dan dul kaldığınızı ve Mösyö Danglars ile evlendiğinizi duydum.

"Kendime geldiğim andan itibaren neyi mi düşünmüştüm? Hep aynı şeyi, her gece düşlerimde toprağın bağrından çıkıp çukurun üstünde uçan, bakışları ve hareketleri ile beni tehdit eden o çocuk cesedini düşünüyordum hep. Paris'e döner dönmez araştırdım: biz çıktığımızdan beri evde kimse oturmamıştı, ama dokuz yıllığına kiralanmıştı. Gidip kiracıyı buldum, karımın annesine ve babasına ait olan bu evin yabancıların eline geçtiğini görmeyi istemiyormuşum gibi yaptım; kira sözleşmesinin bozulması için ona zarar ziyan karşılığı bir para ödedim, benden altı bin frank istediler, isteseler on bin verirdim, yirmi bin verirdim. Üstümde o kadar para vardı, hemen kontrat iptal edildi; bu kadar istediğim devir işlemi bitince, son hızla Auteuil'e gittim. Ben çıktığımdan beri kimse eve girmemişti.

"Saat öğleden sonra beşti, kırmızı odaya çıktım ve geceyi bekledim.

"Orada, bir yıldır durmadan son derece büyük sıkıntılar içinde kendi kendime söylediğim şeyler, her zamankinden çok daha korkutucu biçimde aklıma geldi.

"Bana vendetta ilan eden ve beni Nîmes'den Paris'e kadar izleyen Korsikalı; bahçeye saklanıp bana saldıran bu Korsikalı benim çukur kazdığımı ve çocuğu gömdüğümü görmüştü; sizi tanıyabilirdi; belki de sizi tanıyordu... Bu korkunç olayın sırrını bir gün size ödetmez miydi?... Bir gün hançer darbesiyle ölmediğimi öğrendiğinde, bu onun için tatlı bir öç olmaz mıydı? Bu nedenle her şeyden önce ve ne olursa olsun bu geçmişin izlerini yok etmem ve elle tutulur tüm kalıntıları en çabuk bir biçimde ortadan kaldırmam kaçınılmazdı; anılarımda her zaman sadece çok fazla gerçek yer almıştır.

"Bu nedenle kira sözleşmesini iptal ettim, bunun için gelmiştim, bunun için bekliyordum.

"Akşam oldu, karanlığın iyice inmesini bekledim, bu odada ışık yakmamıştım, esen rüzgar kapıları sarsıyor ve ben onların arkasında pusuya yatmış gözetleyen insanlar gördüğümü sanıyor, zaman zaman ürperiyordum, arkamda, o yatakta iniltilerinizi duyar gibi oluyor ve arkama bakmaya cesaret edemiyordum. Sessizliğin içinde kalbim çarpıyordu ve ben onun o kadar şiddetle çarptığını hissediyordum ki yaram yeniden açılacak sanıyordum; sonunda kasabanın çeşitli gürültüleri birbiri ardından kesildi. Artık korkacak bir şey kalmadığını anladım, artık kimse beni ne duyabilir ne de görebilirdi, aşağı inmeye karar verdim.

"Dinleyin Hermine, başkaları kadar cesur bir insan olduğumu sanıyorum, ama göğsümden ikimizin de sevdiği, sizin altın bir halka takmak istediğiniz bu küçük merdiven anahtarını çıkardığımda, kapıyı açtığımda, pencerelerin arasından soluk bir ay ışığının basamakların üstüne sarmallar halinde hayalete benzer uzun beyaz ışıklı bir şerit attığını gördüğümde, duvara yaslandım ve az kalsın bir çığlık atacaktım; delirecektim sanki.

"Sonunda kendime hâkim olmayı başardım. Basamakları tek tek indim; yenemediğim tek şey dizlerimdeki garip titremeydi. Merdivenin tırabzanına tutundum; tırabzanı bir an bıraksam düşebilirdim.

Aşağıdaki kapıya geldim; bu kapının dışında duvara bir bel dayanmıştı. Elimde soluk ışık veren bir fener vardı; çimenliğin orta yerinde onu yakmak için durdum, sonra yoluma devam ettim.

"Kasım bitiyordu, bahçenin tüm yeşilliği yok olmuştu, ağaçlar artık sadece uzun sıska kollu iskeletler gibiydi, ölü yapraklar ayaklarımın altında kumla birlikte hışırdıyordu.

"Korku kalbimi öyle güçlü sıkıştırıyordu ki, sık ağaçlığa yaklaşırken cebimden tabancamı çektim ve doldurdum. Dalların arasından hep Korsikalı'nın yüzünü göreceğimi sanıyordum.

"Sık ağaçları soluk ışıklı fenerimle aydınlattım; etraf boştu. Çevreme bir göz attım, yapayalnızdım; hiçbir ses gecenin sessizliğini bozmuyordu, sadece bir gece kuşunun, gecenin hayaletlerini çağırır gibi, tiz ve iç karartıcı ötüşü duyuluyordu.

"Fenerimi bir yıl önce çukur kazmak için durduğum yerde fark ettiğim çatallı bir dala astım.

"Burada otlar yaz boyunca iyice sıklaşmış, uzamıştı ve sonbahar geldiğinde onları biçecek kimse olmamıştı. Yine de daha az otlu bir yer dikkatimi çekti; toprağı kazdığım yerin orası olduğu kesindi. İşe koyuldum.

"Bir yıldır beklediğim an gelmişti.

"Nasıl umutlanıyordum, nasıl çalışıyordum, belin ucunda bir direnç hissedeceğimi sanarak her çimen öbeğinin dibini araştırıyordum, ama hiçbir şey yoktu. İlkinden iki kat büyük bir çukur daha kazdım. Yanıldığımı, yanlış yer kazdığımı sandım; yerimi belirledim, ağaçlara baktım, gözüme çarpan ayrıntıları anımsamaya çalıştım. Yaprakları dökülmüş dalların arasından soğuk ve keskin kuzey rüzgarı esiyordu, ama yine de alnım ter içinde kalmıştı. Çukuru kapamak için toprağın üstünde tepindiğim sırada hançerlenmiştim; oradaki toprağın üstünde tepinirken bir sarısalkıma dayanıyordum; arkamda, gezinti yapanların bank olarak kullandıkları yapay bir kaya vardı; çünkü düşerken sarısalkımdan ayrılan elim bu taşın soğuğunu hissetmişti; Sağımda sarısalkım, solumda kaya vardı; aynı yerde kendimi yere attım, yeniden ayağa kalktım, kazmaya ve çukuru genişletmeye başladım: hiçbir şey yoktu! Ama hiçbir şey! Kasa orada değildi."

"Kasa orada değil miydi?" diye mırıldandı Madam Danglars dehşetten soluğu kesilerek.

"Bu denemeyle yetindiğimi sanmayın," diye devam etti Villefort; "hayır. Tüm ağaçların altını kazdım; kasayı topraktan çıkarmış olan katilin bir hazine bulduğunu sanarak bunu ele geçirmeyi istemiş ve alıp götürmüş olduğunu, sonra yaptığı yanlışı fark ederek onun da bir çukur kazıp bunu gömdüğünü düşündüm; ama hayır, hiçbir şey yoktu. Sonra, onun hiç de bu kadar önlem almamış ve kasayı sadece ve sadece bir köşeye fırlatıp atmış olabileceği aklıma geldi. Bu son varsayım üzerine araştırmalarımı yapmak için gündüzü beklemem gerekiyordu. Odaya geri döndüm ve bekledim."

"Ah! Tanrım!"

"Sabah oldu, yeniden aşağı indim. İlk olarak sık ağaçların olduğu yere gittim; orada karanlıkta gözümden kaçmış olan izler bulacağımı umut ediyordum.Yirmi ayakkareden daha geniş bir alanda, iki ayaktan fazla bir derinlikte toprağı altüst ettim. Benim bir saatte yaptığım işi, parayla tutulacak bir adam ancak bir günde yapabilirdi. Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey görmedim.

"O zaman herhangi bir köşeye atılmış olabileceği varsayımına göre kasayı aramaya koyuldum. Kasa küçük çıkış kapısına giden yol üzerinde olmalıydı; ama yaptığım yeni araştırma da birincisi gibi hiçbir işe yaramadı, kalbim sıkışmış olarak sık ağaçların olduğu yere döndüm, ama burası da artık bende hiçbir umut bırakmamıştı."

"Ah!" diye haykırdı Madam Danglars, "bu insanı çıldırtır."

"Bir an bunu umut ettim," dedi Villefort, "ama böyle bir mutluluğum olmadı; yine gücüme kavuşup aklım başıma gelince 'neden bu adam cesedi alıp götürsün?' diye sordum kendi kendime."

"Ama bir kanıtınız olduğunu söylemiştiniz," dedi Madam Danglars.

"Hayır, madam, artık bu olanaksızdı; bir ceset bir yıl boyunca saklanamaz, bir görevliye gösterilir, ifade verilir. Ama bunların hiçbiri olmamış."

"Peki o zaman?..." diye sordu Hermine soluğu kesilerek.

"O zaman bizim için daha ürkütücü bir şey vardı, daha kötü, daha korkunç: belki de çocuk sağ idi ve katil onu kurtarmıştı."

Madam Danglars korkunç bir çığlık attı ve Villefort'un elini tutarak:

"Çocuğum canlıydı!" dedi, "siz benim çocuğumu diri diri gömdünüz mösyö! Çocuğumun öldüğünden emin değildiniz ve onu gömdünüz! Ah!..."

Madam Danglars yerinden kalkmıştı, krallık savcısının karşısında onun ellerini zarif ellerinin arasına almış, neredeyse tehdit eder gibi ayakta duruyordu.

"Ne bileyim ben? Bunu size herhangi bir şey anlatır gibi anlatıyorum," diye yanıt verdi Villefort. Bu kadar güçlü bir adam umutsuzluk ve delilik sınırında imiş gibi gözlerini bir noktaya dikmişti.

"Ah! Çocuğum, zavallı yavrum!" diye haykırdı barones sandalyeye çöküp hıçkırıklarını mendili ile boğmaya çalışarak.

Villefort ona doğru geldi ve üstünde toplanan annelik fırtınasının yönünü değiştirmek için, kendisinin hissettiği korkuyu Madam Danglars'a da duyurmak gerektiğini anladı. Bu kez kendisi ayağa kalktı ve ona yaklaşıp alçak sesle:

"Anlayacağınız gibi, eğer durum böyleyse," dedi, "o zaman mahvolduk: bu çocuk yaşıyor ve birisi onun yaşadığını biliyor, birisi sırrımızı biliyor; ve Monte Cristo bizim karşımızda topraktan çıkarılmış bir çocuktan söz ettiğine, bu çocuk da artık orada olmadığına göre sırrımızı bilen o."

"Tanrım, hakbilir Tanrım, öç alan Tanrım!" diye mırıldandı Madam Danglars.

Villefort sadece bir tür kükremeyle yanıt verdi.

"Ama bu çocuk, bu çocuk, mösyö?" dedi inatçı anne.

"Ah! Onu o kadar aradım ki!" dedi Villefort kollarını açıp kapayarak; "uzun uykusuz gecelerimde onun adını ne kadar sayıkladım! Kaç kez krallar kadar zengin olup bir milyon insandan bir milyon sır satın alıp, kendi sırrımı onların arasında bulmayı istedim! Sonunda, belki yüzüncü kez beli elime aldığım bir gün kendi kendime yine yüzüncü kez Korsikalının bu çocuğu ne yapmış olabileceğini sordum: bir çocuk bir kaçağa ayak bağı olur; belki de onun sağ olduğunu görünce nehre atmıştır."

"Ah! Bu olamaz!" diye haykırdı Madam Danglars; "Bir adam intikam hırsıyla öldürülebilir ama bir çocuk soğukkanlılıkla suda boğulamaz."

"Belki de," diye devam etti Villefort, "belki de onu Bulunmuş çocuklar evine bırakmıştır."

"Ah!" Evet, evet!" diye haykırdı barones, "çocuğum orada mösyö!"

"Hemen öksüzler yurduna koştum ve aynı gece, 20 Eylül gecesi bir çocuğun kuleye bırakıldığını öğrendim; ince bir kumaştan, yarısı bilerek kesilmiş bir kundağın öbür yarısına sarılı bir çocukmuş. Bu kundağın yarısında bir baron tacının yarısı ve H harfi varmış."

"Bu o, bu o!" diye haykırdı Madam Danglars, "tüm çamaşırlarımda bu marka vardı; Mösyö de Nargonne barondu, benim adım da Hermine. Tanrıya şükür! Yavrum ölmemiş!"

"Hayır ölmemiş!"

"Siz bana bunu söylüyorsunuz! Siz bunu bana beni sevinçten öldürmekten korkmadan söylüyorsunuz ha! O nerede? Yavrum nerede?"

Villefort omuz silkti.

"Bunu biliyor muyum?" dedi; "Eğer bunu bilseydim bir dram yazarı ya da bir roman-

cı gibi sizi tüm bu aşamalardan geçirir miydim sanıyorsunuz? Ne yazık ki hayır! Bunu bilmiyorum. Benim oraya gitmemden yaklaşık altı ay önce bir kadın kundağın öbür yarısı ile çocuğu istemeye gelmiş. Bu kadında yasaların gerektirdiği tüm güvenceler varmış ve çocuk ona teslim edilmiş."

"Ama bu kadın hakkında bilgi edinmeliydiniz, onu bulmak gerekiyordu."

"Benim ne ile uğraşmış olduğumu sanıyorsunuz madam? Bir cinayet soruşturması açtım, en usta polisleri, en becerikli ajanları onu araştırmakla görevlendirdim. Chalon'a kadar izlerini buldular ama Chalon'da izler kayboldu."

"Kayboldu mu?"

"Evet, kayboldu; sonsuza kadar kayboldu."

Madam Danglars bu öyküyü her aşamasında içini çekerek, gözyaşı dökerek ve çığlıklarla dinledi.

"Hepsi bu mu?" dedi, "bununla yetindiniz mi?"

"Ah! Hayır," dedi Villefort, "hiçbir zaman aramaktan, bilgi toplamaktan, soruşturmaktan vazgeçmedim. Yine de iki, üç yıldır işi biraz gevşek tutmuştum. Ama bugün artık her zamankinden daha çok direnerek, canla başla yeniden başlayacağım; göreceksiniz başaracağım; çünkü artık beni buna iten vicdan değil korku."

"Ama," dedi Madam Danglars, "Monte Cristo Kontu hiçbir şey bilmiyor; bir şey bilmeyince de, bana öyle geliyor ki, bizi araştıramaz."

"Ah! İnsanların kötülükleri çok derinlere iner," dedi Villefort, "Tanrının iyiliğinden daha derinde bulunur. Bizimle konuşurken bu adamın gözlerini fark ettiniz mi?"

"Hayır."

"Arada sırada ona dikkatle bakmadınız mı?"

"Elbette. Biraz garip o kadar. Benim ilgimi çeken şey, bize verdiği kusursuz yemeklerden hiçbirine dokunmaması, hiçbir yemekten payına düşeni almak istememesi."

"Evet, evet," dedi Villefort, "bunu ben de fark ettim. Eğer şimdi bildiklerimi o zaman da bilseydim, ben de hiçbirine dokunmazdım; bizi zehirlemek istediğini düşünürdüm."

"Ve aldanırdınız, gördüğünüz gibi."

"Evet, kuşkusuz; ama inanın bana bu adamın başka tasarıları var. İşte bunun için sizi görmek istedim, sizinle konuşmak istedim, herkese karşı sizi uyarmak istedim, ama özellikle ona karşı. Söyleyin bana," diye devam etti Villefort, o zamana dek yapmadığı gibi gözlerini uzun uzun baronese dikerek, "ilişkimizden kimseye söz ettiniz mi?"

"Asla, hiç kimseye."

"Beni anlıyorsunuz," dedi sevgiyle Villefort, "kimseye dediğim zaman, üstelememi bağışlayın, dünyada hiç kimseye demek istiyorum."

"Ah! Evet, evet, çok iyi anlıyorum," dedi barones kızararak; "asla! Size yemin ederim."

"Sabah olanları akşamları yazma alışkanlığınız yok değil mi? Günlük tutmuyor musunuz?"

"Hayır! Ne yazık ki hayatım öyle önemsiz şeylerle geçiyor ki ben bile unutuyorum."

"Yüksek sesle sayıklayıp sayıklamadığınızı biliyor musunuz?"

"Çocuk gibi mışıl mışıl uyurum, anımsamıyor musunuz?"

Baronesin yüzü pembeleşti, Villefort'unki soldu.

O kadar alçak sesle "Doğru!" dedi ki zor duyuldu.

"Şimdi?" diye sordu barones.

"Şimdi, artık ne yapınam gerektiğini anlıyorum," dedi Villefort. "Sekiz güne varmadan, Mösyö de Monte Cristo'nun ne olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini, neden bize bahçesinde topraktan çıkarılan çocuklardan söz ettiğini öğreneceğim."

Villefort bu sözleri, kontun duysa ürpereceği bir ses tonuyla söyledi.

Sonra baronesin ona vermekten iğrendiği elini tuttu ve onu kapıya kadar saygıyla götürdü.

Madam Danglars başka bir fayton tuttu, bu onu geçide kadar götürdü, geçidin öbür yanında arabasını ve arabacısını buldu. Arabacı onu beklerken koltuğunda derin derin uyuyordu.

68
YAZ BALOSU

Aynı gün, Madam Danglars'ın krallık savcısı mösyönün çalışma odasında sözünü ettiğimiz görüşmeyi yaptığı saate doğru, bir yolcu arabası Helder sokağına girdi, 27 numaralı kapıyı geçti ve avluda durdu.

Bir dakika sonra arabanın kapısı açıldı ve Madam de Morcerf oğlunun koluna dayanarak aşağı indi.

Albert annesini eve kadar götürdükten hemen sonra, banyonun hazırlanması ve atlarının koşulması emrini verdi, özel uşağının yardımıyla hazırlandı ve Champs-Elysées'ye, Monte Cristo'nun evine gitti.

Kont onu her zamanki gülümseyişiyle karşıladı. Bu garip bir şeydi: hiçbir zaman bu adamın düşüncelerinin ya da duygularının bir adım önüne geçilemiyordu sanki. Onun içtenlik duvarını aşmak isteyenler karşılarında sanki bir duvar buluyorlardı.

Kollarını açarak ona koşan Morcerf, onu görünce, dostça gülümsemesine karşın kollarını yana indirdi ve ona sadece elini uzatmaya cesaret edebildi.

Öte yandan Monte Cristo her zaman yaptığı gibi onun eline dokundu, ama sıkmadı.

"İşte buradayım sevgili kont," dedi Albert.

"Hoşgeldiniz!"

"Bir saat önce geldim."

"Dieppe'ten mi?"

"Tréport'dan."

"Ah! Doğru."

"Ve ilk ziyaretimi size yapıyorum."

"Çok naziksiniz," dedi Monte Cristo bambaşka bir şey söyler gibi.

"Pekala! Ne haberler var?"

"Haberler mi? Bunu bana, bir yabancıya mı soruyorsunuz?"

"Elbette, çünkü haberleri sorduğumda öğrenmek istediğim benim için bir şeyler yapıp yapmadığınız."

"Bana bir görev mi vermiştiniz?" dedi Monte Cristo kendini şakadan kaygılı gibi göstermeye çalışarak.

"Haydi, haydi," dedi Albert, "aldırmıyormuşsunuz gibi yapmayın. Uzaklardan gelen sevimli uyarılar olduğu söyleniyor, pekala! Tréport'da beni düşündüğünüzü hissettim;

benim için bir şeyler yapmadıysanız da en azından beni düşünmüşsünüzdür."

"Bu olabilir," dedi Monte Cristo. "Gerçekten de sizi düşündüm, ama iletkeni olduğum manyetizma, itiraf edeyim ki benim iradem dışında hareket etti."

"Sahi mi! Rica ediyorum bunu bana anlatın."

"Bu kolay, Mösyö Danglars bende akşam yemeği yedi."

"Bunu biliyorum, ondan kaçmak için annemle birlikte buradan gitmedik mi?"

"Ama yemekte Mösyö Andrea Cavalcanti ile birlikte idi."

"Şu sizin İtalyan prens mi?"

"Abartmayalım. Mösyö Andrea kendine yalnızca vikont unvanını yakıştırıyor."

"Yakıştırıyor mu diyorsunuz?"

"Yakıştırıyor, diyorum."

"O zaman vikont değil mi?"

"Ben nereden bileyim? O kendini böyle gösteriyor, ben onu öyle görüyorum, herkes onu öyle görüyor; kendisi de sanki vikont gibi, değil mi?"

"Siz garip bir adamsınız doğrusu. Peki sonra?"

"Sonra ne?"

"Demek Mösyö Danglars burada yemekteydi ha?"

"Evet."

"Vikontunuz Andrea Cavalcanti ile birlikte mi?"

"Vikont Andrea Cavalcanti, babası marki, Madam Danglars, Mösyö ve Madam Villefort, sevimli insanlar, Mösyö Debray, Maximilien Morrel ve başka kimler vardı bakayım... durun bakayım... ha! Mösyö de Château-Renaud."

"Benden söz edildi mi?"

"Tek söz edilmedi."

"Zarar yok!"

"Neden? Eğer sizi unuttularsa, böyle hareket ederek sizin istediğiniz şeyi yapmış olmuyorlar mı? Bence öyle."

"Sevgili kontum, eğer benden hiç söz edilmemişse, bu o konuyu çok düşünüyor olduklarını gösterir, işte bu nedenle umutsuzum."

"Matmazel Danglars burada o konuyu düşünenler arasında olmadığına göre bunun sizin için ne önemi var? Ah! Doğru, bunu evinde düşünmüş olabilir."

"Ah! Hayır, böyle olmadığından eminim: ya da eğer düşünmüşse, bu benim onu düşündüğüm biçimde olmuştur."

"Dokunaklı duygudaşlık!" dedi kont. "Siz birbirinizden nefret mi ediyorsunuz?"

"Dinleyin," dedi Morcerf, "eğer Matmazel Danglars acıdığım bir kadın olsaydı, onun için acı çektiğim bir kurban olsaydı, ailelerimiz arasında kararlaştırılmış evlilik uzlaşmalarının dışında kendimi bununla ödüllendirirdim ve bundan çok hoşlanırdım. Kısacası sanırım Matmazel Danglars sevimli bir metres olur, ama eş olarak Tanrı beni korusun..."

"Demek geleceğiniz konusunda böyle düşünüyorsunuz," dedi Monte Cristo.

"Ah! Tanrım! Evet, doğrusu biraz sert ama hiç olmazsa doğru. Ama bu düş gerçek ola-

mayacağına göre, belli bir amaca ulaşmak için, Matmazel Danglars'ın karım olması, yani benimle yaşaması, benim yanımda düşünmesi, benim yanımda şarkı söylemesi, benden on adım uzakta şarkılarını ve şiirlerini yazması gerekecek ve bu hayatım boyunca sürecek, işte bu nedenle korkuyorum. Bir metresten ayrılabilirsiniz sevgili kontum ama karınızdan, işte bu olmaz. Bu başka bir şeydir, karınızla, yakın ya da uzak, sonsuza kadar birlikte olursunuz. Oysa uzak bile olsa Matmazel Danglars ile hep birlikte olmak ürkütücü."

"Siz zor bir insansınız vikont."

"Evet, çünkü çoğu zaman olmayacak şeyler düşünürüm."

"Ne gibi?"

"Örneğin, kendime, babamın kendisine bulduğu gibi bir kadın bulmak gibi."

Monte Cristo sarardı ve elinde yaylarını hızlı hızlı gıcırdattığı çok güzel tabancalarla oynayarak Albert'e baktı.

"Babanız çok mu mutlu oldu?" dedi.

"Annem hakkında neler düşündüğümü biliyorsunuz sayın kontum: gökten inmiş bir melek; görüyorsunuz hâlâ güzel, her zaman esprili, her zamankinden daha iyi. Tréport'dan geliyorum; benim yerime başkası olsa, annesine eşlik etmek onun için bir hatır işi ya da bir angarya olurdu; ama ben, ben onunla baş başa, eğer Tréport'a Kraliçe Mab'ı ya da Titania'yı götürmüş olsaydım onlarla geçireceğim günlerden daha hoş, daha dinlendirici, daha şiirsel dört gün geçirdim."

"Bu umutsuzluk verici bir kusursuzluk ve siz, sizi dinleyenlerde bekâr kalmak için çok ciddi istekler uyandırıyorsunuz."

"İşte dünyada kusursuz bir kadının olduğunu bildiğim için Matmazel Danglars'la evlenmek istemiyorum," dedi Morcerf. "Zaman zaman bencilliğimizin bize ait olan her şeyi parlak renklerle örttüğünü fark ettiniz mi? Marlé'nin ya da Fossin'in vitrininde parlayan elmas bizim elmasımız olduğunda çok daha güzel görünür; ama eğer gerçekten daha saf bir elmasın olduğunu öğrenir ve sonsuza kadar bu elmastan daha kötü bir elmas takmaya mahkum olduğunuzu bilirseniz, ne kadar acı çekeceğinizi anlıyor musunuz?"

"Sosyete çocuğu!" diye mırıldandı kont.

"İşte Matmazel Danglars benim sadece cılız bir atom olduğumu, onun milyonları varken benim ancak yüz bin frank kadar param olduğunu anladığı gün sevinçten havalara uçacağım."

Monte Cristo gülümsedi.

"Başka bir şey daha düşünmüştüm," diye devam etti Albert; "Franz tuhaf şeylerden hoşlanır, kendisi istemese de onu Matmazel Danglars'a âşık etmeyi istedim: ama en iştah kabartıcı dille yazdığım dört mektuba karşın Franz bana soğukkanlılıkla şöyle yanıt verdi: 'ben tuhafım, doğru ama tuhaflığım verdiğim sözden dönmeye kadar varmaz.'"

"İşte dostluk özverisi diye buna derim: kendisine sadece metres olarak düşündüğü kadını bir başkasına vermek."

Albert gülümsedi.

"Yeri gelmişken," diye devam etti Albert, "sevgili Franz geliyor; ama bunun sizin için önemi yok, sanırım onu sevmiyorsunuz."

"Ben mi!" dedi Monte Cristo; "sevgili vikont, benim Mösyö Franz'ı sevmediğimi nereden çıkardınız? Ben herkesi severim."

"Ben de bu herkesin içindeyim... Teşekkürler."

"Ah! Bunları birbirine karıştırmayalım," dedi Monte Cristo: "herkesi Tanrının bize komşularımızı sevmemizi emrettiği gibi, Hıristiyanca seviyorum ama bazı kişilerden de nefret ediyorum. Gelelim Mösyö Franz d'Épinay'ye. Geliyor mu demiştiniz?"

"Evet, Mösyö Danglars Matmazel Eugénie'yi evlendirmeye ne kadar meraklıysa, Matmazel Valentine'i evlendirmek için onun kadar meraklı görünen Mösyö de Villefort'un çağrısı üzerine geliyor. Gerçekten de büyük kızların babalarının durumu en yorucu durumlardan biri gibi görünüyor; bana öyle geliyor ki onlar bu kızlardan kurtuluncaya kadar bu iş onların ateşlerini çıkarıyor, nabızları doksan atıyor."

"Ama Mösyö d'Épinay size benzemiyor; mutsuzluğunu sabırla karşılıyor."

"Ondan fazlasını yapıyor, bunu ciddiye alıyor; beyaz kravatlar takıyor, ailesinden söz ediyor. Zaten onun Villefortlara büyük saygısı var."

"Bunu da hak ediyorlar değil mi?"

"Sanırım, Mösyö de Villefort her zaman sert, ama dürüst bir adam olarak tanınır."

"Hele şükür," dedi Monte Cristo, "işte hiç olmazsa şu zavallı Mösyö Danglars gibi davranmadığınız biri."

"Bu belki de kızıyla zorla evlenmek zorunda kalmadığım içindir," diye yanıt verdi Albert gülümseyerek.

"Gerçekten de sevgili mösyö," dedi Monte Cristo, "siz insanı çileden çıkaran bir kendini beğenmişsiniz."

"Ben mi?"

"Evet, siz. Haydi bir sigar alın."

"Büyük bir zevkle. Neden kendini beğenmiş oluyorum?"

"Çünkü siz kendinizi savunmaya, Matmazel Danglars ile evlenmekten kurtulmaya çalışıyorsunuz. Hay Allah! Olayları kendi haline bırakın, belki de sözünden dönecek ilk kişi siz olmayacaksınız."

"Pöh!" dedi Albert gözlerini açarak.

"Kuşkusuz, sayın vikont, sizi zorla evlendiremezler ya! Haydi ciddi olalım," dedi Monte Cristo ses tonunu değiştirerek, "bu işi bozmak istiyor musunuz?"

"Bunun için yüz bin frank verirdim."

"Pekala! şimdi mutlu olabilirsiniz: Mösyö Danglars aynı amaca ulaşmak için bunun iki katını vermeye hazır."

"Bu mutlu haber doğru mu?" dedi Albert, yine de bunu söylerken yüzünden geçen belli belirsiz bir gölgeyi engelleyemedi. "Ama sevgili kontum, Mösyö Danglars'ın bunun için nedenleri mi var?"

"Ah! İşte kibirli ve bencil bir yaratılış! Hele şükür, başkasının özsaygısını baltayla delmek isteyen, ama kendisininkine iğne batırıldığında bağıran insanoğlunu yeniden buldum."

"Hayır! Ama bana öyle geliyor ki Mösyö Danglars..."

"Sizden çok hoşnut olmalı değil mi? Pekala! Mösyö Danglars kötü bir beğenisi olan bir insan, doğru ve şimdi başka birinden daha hoşnut..."

"Kimden?"

"Ben bilmiyorum; araştırın, bakın, yaptığı anıştırmaları yakalayın ve bundan yararlanın."

"İyi, anladım; dinleyin, annem... hayır! Annem değil, yanılıyorum, babam bir balo düzenlemek istiyor."

"Yılın bu zamanında bir balo mu?"

"Yaz baloları modadır."

"İnsanlar burada olmasalar da kontes istediği için geleceklerdir."

"Fena değil; anlıyorsunuz ya, bunlar safkan soylular için yapılan balolardır; Temmuz ayında Paris'te kalanlar gerçek Parislilerdir. Sayın Cavalcantileri davet etme işini yüklenebilir misiniz?"

"Balonuz kaç gün sonra olacak?"

"Cumartesi."

"Baba Cavalcanti gitmiş olacak."

"Ama oğul Cavalcanti burada kalıyor. Oğul Cavalcanti'yi siz getirebilir misiniz?"

"Bakın vikont, onu tanımıyorum."

"Tanımıyor musunuz?"

"Hayır; onu ilk kez üç, dört gün önce gördüm ve onun sorumluluğunu yüklenemem."

"Ama onu evinize kabul ediyorsunuz."

"Bu başka bir şey; o bana dürüst bir rahip tarafından salık verildi, ama o da yanılmış olabilir. Onu siz kendiniz davet edin, bu çok güzel olur, ama onu size takdim etmemi istemeyin benden; eğer daha sonra Matmazel Danglars ile evlenirse bu evlilikten beni sorumlu tutarsınız ve kendi boynunuzu benimle birlikte kesmek istersiniz; zaten ben de gelip gelemeyeceğimi bilmiyorum."

"Nereye?"

"Balonuza."

"Neden gelmeyecekmişsiniz?"

"Önce, henüz beni davet etmediğiniz için."

"Davetiyenizi getirmek için özellikle kendim geldim."

"Ah! Bu çok hoş; ama bir engelim olabilir."

"Size bir şey söyleyeceğim ve siz de tüm engellerinizi bizim için ortadan kaldırma nezaketini göstereceksiniz."

"Söyleyin."

"Bunu sizden annem rica ediyor."

"Madam Kontes de Morcerf mi?" dedi Monte Cristo ürpererek.

"Ah! Kontum," dedi Albert, "Madam de Morcerf'in benimle açık açık konuştuğunu size söylemeliyim; eğer biraz önce size sözünü ettiğim yakınlık duygularının sizde de uyandığını hissetmediyseniz, sizde bu duygular hiç yok demektir, çünkü dört gün boyunca sadece sizden söz ettik."

"Benden mi? Gerçekten beni şımartıyorsunuz."

"Dinleyin, insanın yaşayan bir sorun olması size özgü bir şey."

"Ah! Ben anneniz için bir sorun muyum? Ben onu hayal gücünün bu tür sapmalarına kapılmayacak kadar aklı başında sanmıştım."

"Sorun, sevgili kontum, başkaları için olduğu kadar annem için de, herkes için de sorun; kabul edilen ama önceden kestirilemeyen sorun, siz her zaman bir bilmece olarak kalıyorsunuz, buna inanın. Ancak annem hep nasıl olup da bu kadar genç olduğunuzu soruyor. Oysa aslında Kontes G... sizi Lord Ruthwen olarak düşünürken annem sizi Cagliostro ya da Saint-Germain Kontu olarak görüyor sanırım. Madam de Morcerf'i ilk görmeye geldiğinizde onun bu düşüncesini doğrulayınız. Bu sizin için zor olmayacaktır, sizde birinin felsefe taşı, öbürünün zekası var."

"Bana haber verdiğiniz için teşekkür ederim," dedi kont gülümseyerek, "tüm varsayımları karşılayacak kadar güçlü olmaya çalışacağım."

"O zaman cumartesi gelecek misiniz?"

"Madam de Morcerf rica ettiğine göre."

"Çok sevimlisiniz."

"Ya Mösyö Danglars?"

"Ah! O şimdiden üç kişilik davetiye aldı; babam bu işi yüklendi. Büyük d'Aguesseau'nun,[173] Mösyö de Villefort'un da bizimle olmasına gayret edeceğiz ama pek umudumuz yok."

"Asla umudunu yitirme, der atasözü."

"Dans eder misiniz sevgili kont?"

"Ben mi?"

"Evet, siz. Sizin dans etmeniz ne kadar şaşırtıcı olurdu."

"Ah! Gerçekten de kırklı yaşları geçince... Hayır, dans etmiyorum; ama dans edenleri seyretmeyi severim. Ya Madam de Morcerf, o dans eder mi?"

"O da hiç dans etmez; konuşursunuz, sizinle konuşmayı o kadar istiyor ki!"

"Sahi mi?"

"Yemin ederim! Ve size şunu açıklamak isterim, siz annemin merak ettiği ilk erkeksiniz."

Albert şapkasını aldı ve ayağa kalktı; kont ona kapıya kadar eşlik etti.

"Kendimi suçlu buluyorum," dedi kont, Albert'i basamakların üzerinde durdurarak.

"Neden?"

"Boşboğazlık ettim, size Mösyö Danglars'dan söz etmemeliydim."

"Tam tersine, bana ondan daha çok söz edin, sık sık söz edin, her zaman söz edin ama aynı biçimde."

"Pekala! Beni rahatlatıyorsunuz. Ha, sırası gelmişken, Mösyö d'Épinay ne zaman geliyor?"

"En geç beş altı gün içinde."

"Ne zaman evleniyor?"

"Mösyö ve Madam Saint-Méran gelir gelmez."

"Paris'e gelince onu bana getiriniz. Her ne kadar onu sevmediğimi ileri sürüyor olsanız da, onu görmekten mutlu olacağımı size söylemeliyim."

"Olur, emirleriniz yerine getirilecektir sinyor."

"Hoşçakalın!"

"Ne olursa olsun cumartesiye kesinlikle görüşüyoruz değil mi?"

"Elbette! Sözümüz söz."

Kont gözleriyle Albert'i izleyerek eliyle ona selam verdi. Sonra o faytonuna binince geri döndü ve arkasında Bertuccio'yu gördü.

"Evet?" diye sordu.

"Adalet sarayına gitti," diye yanıt verdi kahya.

"Orada uzun süre mi kaldı?"

"Bir buçuk saat."

"Sonra evine mi döndü?"

"Dosdoğru evine döndü."

"Pekala! Sevgili Mösyö Bertuccio," dedi kont, "şimdi size bir öğüt vereyim, size sözünü ettiğim şu küçük toprak parçasını bulup bulamayacağınızı görmek için Normandiya'ya gitmelisiniz."

Bertuccio selam verdi, istekleri aldığı emirle tam bir uyum içinde olduğu için, hemen o akşam yola çıktı.

69
TOPLANAN BİLGİLER

Mösyö de Villefort Mösyö Monte Cristo Kontunun Auteuil'deki evin öyküsünü nasıl öğrenebildiğini anlamak için araştırma yaparak Madam Danglars'a, özellikle de kendi kendine verdiği sözü tuttu.

Aynı gün istediği bilgileri elde etmek için bir zamanlar hapishaneler müfettişliği yaptıktan sonra, daha üst bir derece ile emniyet genel müdürlüğüne bağlı çalışmış Mösyö de Boville adlı birine yazdı. Boville kimden bilgi edinebileceğini öğrenmek için kendisine iki gün vermesini istedi.

İki günün sonunda Mösyö de Villefort aşağıdaki notu aldı:

"Mösyö Monte Cristo adlı kişi özellikle zengin bir yabancı olan, zaman zaman Paris'te bulunan, şu anda da orada olan Lord Wilmore tarafından tanınıyor; ayrıca birçok hayır işleri yaptığı Doğu'da, büyük bir ünü olan Sicilyalı Rahip Busoni tarafından da tanınıyor."

Mösyö de Villefort yanıt olarak bu iki yabancı hakkında en kesin ve en çabuk bilgilerin toplanmasını istedi; ertesi akşam emirleri yerine getirilmişti, işte aldığı bilgiler:

Bir aylığına Paris'e giden rahip, Saint-Sulpice'in arkasında iki katlı küçük bir evde girişin üstünde oturuyordu, tüm konut girişte iki oda, üst katta iki odadan oluşuyordu ve rahip buranın tek kiracısıydı.

Aşağıdaki iki oda, masa, sandalyeler ve ceviz büfenin olduğu bir yemek odası ve süssüz, halısız, duvar saati olmayan, tabanı beyaza boyanmış tahta kaplı bir salondan oluşuyordu. Rahibin kendisi için sadece çok gerekli şeylerle yetindiği görülüyordu.

Rahibin daha çok birinci katın salonunda oturmayı yeğlediği doğruydu. Duvarları din bilgisi ve parşömen üzerine yazılmış metinlerle dolu, özel uşağının söylediklerine göre, rahibin aylar boyu içine gömüldüğü salon, aslında salondan çok bir kütüphane idi.

Uşak bir tür küçük pencerenin arasından ziyaretçilere bakıyor ve tanımadığı ya da hoşuna gitmeyen bir yüz gördüğünde rahibin Paris'te olmadığını söylüyor, rahibin sık sık yolculuk yaptığını ve bu yolculukların kimi zaman uzun sürdüğünü bilen birçok kişi de bununla yetiniyordu.

Zaten evinde olsun olmasın, Paris'te ya da Kahire'de de olsa rahip her zaman yardım yapıyordu ve küçük pencere, uşağın efendisi adına durmadan sadaka dağıttığı bir yer oluyordu.

Kütüphanenin yanında bulunan diğer oda bir yatak odasıydı. Örtüsüz bir yatak, dört

pencere ve sarı Utrecht kadifesinden bir kanepe, bir dua iskemlesi tüm mobilyayı oluşturuyordu.

Lord Wilmore'a gelince, o, Fontaine-Saint-Georges sokağında oturuyordu. Tüm servetlerini yolculuklarda yiyen o İngiliz turistlerden biriydi. Oturduğu evi eşyasıyla kiralıyordu, evde günde sadece iki üç saat geçiriyor ve geceleri ender olarak orada kalıyordu. Takıntılarından biri de, oldukça temiz bir biçimde yazdığı söylenen Fransızcayı kesinlikle konuşmak istememesiydi.

Bu bilgilerin krallık savcısına ulaştığı günün ertesi gün, Férou sokağının köşesinde arabasından inen bir adam zeytin yeşili boyanmış bir kapıyı çaldı ve Rahip Busoni'yi görmek istediğini söyledi.

"Rahip efendi sabah çıktı," diye yanıt verdi uşak.

"Bu yanıtla yetinemem," dedi ziyaretçi, "çünkü öyle biri tarafından geliyorum ki, onun için her zaman evde olunur. Lütfen Rahip Busoni'ye..."

"Burada olmadığını size daha önce söylemiştim," diye yineledi uşak.

"O zaman eve döndüğünde kendisine bu kartı ve bu mühürlü kağıdı verin. Bu akşam saat sekizde rahip efendi evde olacak mı?"

"Ah! Kesinlikle mösyö, yeter ki, şimdiki gibi dışarıda yapılacak işleri olmasın."

"O halde, bu akşam kararlaştırılmış saatte yine geleceğim," dedi ziyaretçi.

Ve çıkıp gitti.

Gerçekten de belirlenen saatte aynı adam aynı arabayla geldi, bu kez Férou sokağının köşesinde duracağına yeşil kapının önünde durdu. Kapıyı çaldı, kapı açıldı ve içeri girdi.

Uşağın ona karşı bulunduğu saygı gösterilerine bakarak mektubunun istediği etkiyi yaptığını anladı.

"Rahip efendi evde mi?" diye sordu.

"Evet, kütüphanesinde çalışıyor, ama beyefendiyi bekliyor," diye yanıt verdi hizmetkar.

Yabancı oldukça yorucu bir merdivenden yukarı çıktı, evin diğer bölümleri karanlık iken geniş bir abajurdan dağılan ışıkla iyice aydınlanmış masanın arkasında, kilise giysileri içinde, başında Ortaçağ geleneklerine göre bilginlerin kafalarını saran bir başlık olan rahibi fark etti.

"Mösyö Busoni ile konuşma onuruna mı erişiyorum?" diye sordu ziyaretçi.

"Evet, mösyö," diye yanıt verdi rahip, "siz de eski hapishane görevlisi Mösyö de Boville aracılığıyla sayın emniyet müdürü tarafından bana gönderilen kişi misiniz?"

"Evet, mösyö."

"Paris emniyetinde görevli ajanlardan biri mi?"

"Evet, mösyö," diye yanıtladı yabancı biraz duraksayarak ve özellikle biraz kızararak.

Rahip sadece gözlerini değil, şakaklarını da örten kocaman gözlüklerini düzeltti, kendisi otururken ziyaretçiye de oturmasını işaret etti.

"Sizi dinliyorum mösyö," dedi rahip en belirgin İtalyan aksanıyla.

"Üzerime aldığım görev, mösyö," dedi yabancı sanki ağzından zorla çıkıyormuş gibi

her sözcüğün üstüne basa basa, "bu görevi yerine getiren kişi için de, kendisi için bu görevi yerine getirdiğim kişi için de bir güven işidir."

Rahip başını salladı.

"Evet," dedi yabancı, "sizin dürüstlüğünüz, rahip efendi, sayın emniyet müdürü tarafından o kadar iyi biliniyor ki sizden, yüksek devlet görevlisi olarak, toplum güvenliğini ilgilendiren ve bu güvenlik adına bir şey öğrenmek istiyor, ben de bu nedenle size elçi olarak geldim. Bu nedenle rahip efendi, ne dostluk bağlarının ne de insanca düşüncelerin sizi adalet önünde gerçekleri değiştirmek zorunda bırakmayacağını umut ediyoruz."

"Yeter ki mösyö, sizin için öğrenilmesi bu kadar önemli olan şeyler benim vicdanımı tedirgin edecek şeyler olmasın. Ben papazım mösyö ve örneğin bana itiraf edilen sırlar, Tanrının adaleti ile benim aramda kalmalıdır, insanların adaleti ile benim aramda değil."

"Ah! İçiniz rahat etsin rahip efendi," dedi yabancı, "ne olursa olsun vicdanınız rahat edecek."

Rahip bu sözler üzerine abajura doğru eğildi, onu karşı tarafa doğru döndürdü, öyle ki yabancının yüzü tümüyle aydınlanırken kendi yüzü karanlıkta kaldı.

"Bağışlayın rahip efendi," dedi emniyet müdürünün gönderdiği kişi, "ama bu ışık gözlerimi son derece yoruyor."

Rahip yeşil kartonu indirdi.

"Şimdi mösyö, sizi dinliyorum, buyrun."

"Konuya geliyorum. Monte Cristo Kontunu tanıyor musunuz?"

"Mösyö Zaccone'den söz ediyorsunuz sanırım, öyle değil mi?"

"Zaccone!... Adı Monte Cristo değil mi?"

"Monte Cristo bir yer adıdır ya da daha çok bir kayanın adıdır, bir soyadı değildir."

"Pekala öyle olsun; sözler üzerinde durmayalım, mademki Mösyö de Monte Cristo ile Mösyö Zaccone aynı kişi..."

"Kesinlikle aynı."

"Mösyö Zaccone'den söz edelim."

"Olur."

"Size onu tanıyıp tanımadığınızı sormuştum."

"Çok iyi tanıyorum."

"Kimdir?"

"Maltalı zengin bir armatörün oğludur."

"Evet, bunu iyi biliyorum, söylenen de bu; ama anlayacağınız gibi, polis *söylenen* ile yetinemez."

"Yine de," dedi rahip çok nazik bir gülümseme ile, "eğer bu *söylenen* gerçek ise herkesin bununla yetinmesi gerekir, polis de herkes gibi yapmalıdır."

"Ama söylediklerinizden emin misiniz?"

"Ne demek emin miyim?"

"Bakın mösyö, iyi niyetinizden hiçbir biçimde kuşku duymuyorum. Size sadece 'emin misiniz?' diye soruyorum."

"Bakın baba Mösyö Zaccone'yi tanıdım."

"Ah, ne iyi!"

"Evet ve oğlu küçücük bir çocukken onunla on kez inşaat şantiyelerinde oynamışımdır."

"İyi de şu kont unvanı?"

"Biliyorsunuz, bu satın alınıyor."

"İtalya'da mı?"

"Her yerde."

"Ama hep sözü edilen şu büyük servet..."

"Ah! Buna gelince," diye yanıt verdi rahip, "büyük, sadece sözde kalır."

"Onu çok iyi tanıdığınıza göre, servetinin ne kadar olduğunu düşünüyorsunuz?"

"Elli ile iki yüz bin frank arasında bir geliri vardır."

"İşte bu mantıklı," dedi ziyaretçi, "ama üç ya da dört milyon olduğu söyleniyor."

"İki yüz bin franklık gelir, ancak dört milyon anaparadan gelebilir mösyö."

"Ama üç dört milyonluk bir gelirden söz ediliyor."

"Ah! Bu inanılmaz."

"Onun Monte Cristo Adası'nı biliyor musunuz?"

"Elbette; Fransa'ya Palermo'dan, Napoli'den, Roma'dan deniz yoluyla gelmiş herkes bu adayı bilir çünkü bu adanın yanından geçmiştir ve geçerken de adayı görmüştür."

"Söylenenlere göre burası büyülü bir yermiş öyle mi?"

"Burası bir kayadır."

"Kont neden bu kayayı satın aldı dersiniz?"

"Kont olabilmek için elbette. İtalya'da kont olmak için bir kontluğa gerek vardır."

"Mösyö Zaccone'nin gençlik serüvenlerinden söz edildiğini elbette duymuşsunuzdur."

"Baba Zaccone'nin mi?"

"Hayır, oğlunun."

"Ah! İşte bilmediklerimin başladığı yer çünkü burada genç arkadaşımı gözden kaybettim."

"Savaşa gitti mi?"

"Sanırım savaşa katıldı."

"Hangi orduda?"

"Deniz kuvvetlerinde."

"Siz onun günah çıkardığı papaz değil misiniz?"

"Hayır mösyö, o sanırım Luther mezhebinden."

"Nasıl, Luther mezhebinden mi?"

"Sanırım, dedim; kesin bilmiyorum. Zaten Fransa'da dinsel özgürlüğün yerleşmiş olduğunu sanıyorum."

"Kuşkusuz, zaten şimdi onun inancıyla değil yaptıklarıyla ilgileniyoruz; sayın emniyet müdürü adına sizden bildiklerinizi söylemenizi rica ediyorum."

"Çok iyiliksever bir adam olarak biliniyor. Kutsal babamız papa hazretleri, Doğudaki Hıristiyanlara yaptığı hizmetler nedeniyle ona prenslere bulunmadığı bir lütufta bulundu,

onu İsa'nın şövalyesi yaptı; prenslere ya da devletlere yaptığı hizmetler nedeniyle aldığı beş, altı tane madalyası vardır."

"Onları takar mı?"

"Hayır, ama onlarla gurur duyar: insanları yok edenlere verilen ödüller yerine, insanlığa iyilik yapanlara verilen ödülleri yeğlediğini söyler."

"O zaman bu adam bir quaker.[174]"

"Doğru, o bir quaker, yalnız büyük şapkası ve kahverengi giysisi eksik elbette."

"Dostları var mıdır?"

"Evet, çünkü onu tanıyan herkes onun dostudur."

"Ama birkaç düşmanı vardır herhalde."

"Bir tek."

"Onun adı nedir?"

"Lord Wilmore."

"O şimdi nerede?"

"Şu anda Paris'te."

"Bana bilgi verebilir mi?"

"Çok değerli bilgiler hem de. Zaccone ile aynı zamanlarda Hindistan'da bulundular."

"Nerede oturduğunu biliyor musunuz?"

"Chaussée-d'Antin'de bir yerde; ama sokağı ve numarayı bilmiyorum."

"Bu İngiliz ile aranız kötü mü?"

"Ben Zaccone'yi severim, o nefret eder; bu nedenle kontla aramızda soğukluk vardır."

"Rahip efendi, Monte Cristo Kontunun, Paris'e yaptığı yolculuktan önce hiç Fransa'ya gelip gelmediğini biliyor musunuz?"

"Ah! Bu konuda size kesin bir yanıt verebilirim. Hayır mösyö, Fransa'ya hiç gelmedi, çünkü bundan altı ay önce istediği bilgileri almak için bana başvurdu. Ben de, hangi dönemde Paris'e döneceğini bilmediğim için, onu Mösyö Cavalcanti'ye gönderdim."

"Andrea'ya mı?"

"Hayır; babası Bartolomeo'ya."

"Çok güzel, mösyö; size artık tek bir şey soracağım, bana onurunuz adına, insanlık ve din adına açık açık yanıt vermenizi rica ediyorum."

"Sorun mösyö."

"Mösyö Monte Cristo'nun hangi amaçla Auteuil'de bir ev satın aldığını biliyor musunuz?"

"Elbette, çünkü bunu bana söyledi."

"Hangi amaçla mösyö?"

"Baron de Pisani'nin Palermo'da kurduğu türden, akıl hastaları için bir bakımevi kurmak amacıyla. Bu bakımevini biliyor musunuz?"

"Ününü duydum mösyö."

"Harika bir kuruluş."

Rahip bunları söyledikten sonra, kesilen çalışmasına yeniden başlamaktan memnun olacağını belli eden biri gibi ayağa kalkarak yabancıyı selamladı.

Ziyaretçi de, ya rahibin isteğini anladığından ya da sorularının sonuna geldiğinden, ayağa kalktı.

Rahip onu kapıya kadar geçirdi.

"Çok büyük yardımlar yapıyorsunuz," dedi ziyaretçi, "sizin zengin olduğunuz söyleniyor ise de, fakirler için size bir şeyler vermek istiyorum, benim armağanlarımı kabul etmek lütfunda bulunur musunuz?"

"Teşekkür ederim mösyö, dünyada tek bir konuda titizimdir, bu da yaptığım iyiliğin benden gelmesidir."

"Ama yine de..."

"Bu değişmez bir karardır. Ama arayın mösyö, bulursunuz: ne yazık ki her zengin adamın yolu üzerinde yanından sürtünerek geçtiği yoksullar vardır."

Rahip kapıyı açarken son bir kez selam verdi; yabancı da selam verdi ve çıktı.

Araba onu dosdoğru Mösyö de Villefort'un evine götürdü.

Bir saat sonra araba yeniden dışarı çıktı, bu kez Fontaine-Saint-Georges sokağına yöneldi. 5 numaranın önünde durdu. Burası Lord Wilmore'un oturduğu yerdi.

Yabancı, Lord Wilmore'dan bir randevu istemek için ona yazmış, Lord da ona saat ona randevu vermişti. Emniyet müdürünün elçisi saat ona on kala geldiyse de, ona çok dakik ve dikkatli bir kişi olan Lord Wilmore'un henüz eve dönmediği, ama saat onu vurduğunda kesinlikle eve dönmüş olacağı yanıtı verilmişti.

Ziyaretçi salonda bekledi. Salonun hiç de ilgi çekici bir yanı yoktu, dayalı döşeli otel salonları gibiydi.

Bir şömine, üstünde modern iki Sèvres vazosu, içinde yayını germiş bir aşk meleği bulunan sarkaçlı bir duvar saati, iki parça halinde bir ayna; bu aynanın iki yanında birer gravür, birinde elinde rehberiyle Homeros, öbüründe sadaka isteyen Bélisaire; gri üzerine gri kağıt kaplı duvarlar, siyah desenli kırmızı kumaşla kaplanmış mobilyalar: işte Lord Wilmore'un salonu böyleydi.

Salon parlaklığını yitirmiş cam fanuslu lambalarla aydınlanıyor, bunlar da sanki emniyet müdürünün elçisinin yorgun gözleri için özel olarak düzenlenmiş gibi ancak zayıf bir ışık yayıyordu.

On dakikalık bir bekleyişin sonunda duvar saati onu vurmaya başladı: beşinci vuruşta kapı açıldı ve Lord Wilmore göründü.

Lord Wilmore kısadan çok uzun boylu, seyrek ve kızıl favorili, beyaz tenli ve grileşmiş sarı saçlı bir adamdı. İngilizlerin tüm tuhaflığı ile giyinmişti, yani 1811 yıllarında giyildiği gibi altın düğmeli, benekli dik yakalı mavi bir giysi içindeydi: beyaz kaşmirden bir yelek, nankin pamuklusundan, üç parmaktan fazla kısa gelen, ama aynı kumaştan ayak altı bandının dizlere kadar çıkmasını engellediği bir pantolon.

İçeri girerken söylediği ilk söz şu oldu:

"Biliyorsunuz ben Fransızca konuşamıyorum, mösyö."

"En azından dilimizi konuşmaktan hoşlanmadığınızı biliyorum," diye yanıt verdi emniyet müdürünün elçisi.

"Ama siz Fransızca konuşabilirsiniz," dedi Lord Wilmore, "çünkü konuşamıyorum, ama anlıyorum."

"Ben de," dedi ziyaretçi konuştuğu dili değiştirerek, "İngilizceyi, konuşmayı bu dilde yürütecek kadar rahat konuşurum. Bu nedenle kaygılanmayınız mösyö."

"Hao!" dedi Lord Wilmore, sadece Büyük Britanya'nın en safkan insanlarına özgü bir ses tonuyla.

Emniyet müdürünün elçisi Lord Wilmore'a kendisini tanıtan mektubu verdi. Lord bunu İngilizlere özgü bir soğukkanlılıkla okudu, okumasını bitirince:

"Anlıyorum," dedi İngilizce; "çok iyi anlıyorum."

Sonra sorular başladı. Bunlar Rahip Busoni'ye sorulanlarla hemen hemen aynıydı. Ama Lord Wilmore Monte Cristo Kontunun düşmanı olduğu için rahip kadar ölçülü davranamıyordu, bu nedenle sorular daha çok zaman aldı; Monte Cristo'nun gençliğini anlattı, ona göre Monte Cristo on yaşında Hindistan'ın İngilizlerle savaşmakta olan küçük hükümdarlıklarından birinin hizmetine girmişti; Wilmore onunla ilk kez orada karşılaşmıştı ve birbirlerine karşı savaşmışlardı. Bu savaşta Zaccone tutsak olmuş, İngiltere'ye gönderilmiş, cezaevi olarak kullanılan eski bir gemiye konmuş, oradan yüzerek kaçmıştı. İşte o zaman yolculukları, düelloları, tutkuları başlamıştı. O sırada Yunanistan'da ayaklanma patlak vermiş, Zaccone Yunanlıların safında yer almıştı. Onların hizmetindeyken Teselya dağlarında bir gümüş madeni bulmuştu, ama bu keşfinden kimseye söz etmemeye özen göstermişti. Navarin'den[175] sonra Yunan hükümeti güçlenince Kral Othon'dan bu madeni işletmek için bir ayrıcalık istemiş ve ona bu ayrıcalık tanınmıştı. İşte Lord Wilmore'a göre bir iki milyon gelir getirebilecek bu büyük servet buradan geliyordu ama maden tükenirse bu servetin de hemen sonu gelebilirdi."

"Peki Fransa'ya neden geldiğini biliyor musunuz?"

"Demiryolları üzerinden bir vurgun yapmak istiyordu," dedi Lord Wilmore; "hem sonra çok usta bir kimyacı ve bir o kadar da usta fizikçidir, yeni bir telgraf makinesi keşfetti, şimdi onun uygulamasının peşinde."

"Yılda aşağı yukarı ne kadar harcıyor?" diye sordu emniyet müdürünün elçisi.

"Ah! Olsa olsa beş ya da altı bin frank harcıyordur," dedi Lord Wilmore, "cimridir."

İngiliz'i kininin konuşturduğu çok açıktı, kontu nasıl eleştireceğini bilemediğinden cimriliğini eleştiriyordu.

"Auteuil'deki evi hakkında bir şey biliyor musunuz?"

"Elbette biliyorum."

"Peki ne biliyorsunuz?"

"Orayı ne amaçla satın aldığını mı soruyorsunuz?"

"Evet."

"Pekala! Kont denemeleri ve gerçekleşmesi olanaksız düşleri yüzünden bir gün kesinlikle iflas edecek bir vurguncudur: Satın aldığı bu evin çevresinde Bagnères, Luchon ve Cauterets sularıyla yarışabilecek bir maden suyu akıntısı olduğunu ileri sürüyor. Satın aldığı evi, Almanların dediği gibi bir *bad-haus*[176] yapmak istiyor. Şu ünlü akarsuyu bulmak

için bahçesinin her yanını iki üç kez altüst etti; suyu bulamadığı için, göreceksiniz kısa bir süre sonra evinin çevresinde bulunan öbür evleri de satın alacaktır. Ona kızdığım için umarım demiryolunda, elektrikli telgraf makinesinde ya da kaplıca işletmesinde iflas eder; işleri er ya da geç bir gün bozulacak, ben de bundan sevinç duyacağım."

"Neden ona kızıyorsunuz?" diye sordu ziyaretçi.

"Ona kızıyorum," diye yanıt verdi Lord Wilmore, "çünkü İngiltere'de olduğu bir sırada dostlarımdan birinin karısını baştan çıkardı."

"Ama eğer ona bu kadar kızıyorsanız neden ondan intikam almaya çalışmıyorsunuz?"

"Şimdiye kadar üç kez kontla dövüştüm," dedi İngiliz: "birincisinde tabanca ile, ikincisinde kılıçla, üçüncüsünde iki ağzı keskin kılıçla."

"Bu düelloların sonucu ne oldu?"

"Birincisinde kolumu kırdı; ikincisinde ciğerimi deldi, üçüncüsünde bende şu yarayı açtı."

İngiliz kulaklarına kadar çıkan gömlek yakasını kıvırdı ve kırmızılığından yakın tarihte yapıldığı anlaşılan bir yara izini gösterdi.

"Bu nedenle ona çok kızıyorum," diye yineledi İngiliz, "onun ölümü kesinlikle benim elimden olacak."

"Ama," dedi emniyet müdürünün elçisi, "bana kalırsa onu öldürmek için pek bir şey yapmıyorsunuz."

"Hao!" dedi İngiliz, "her gün atış alanına gidiyorum ve iki günde bir Grisier bana geliyor."

Ziyaretçinin öğrenmek istediği bu kadardı, ya da İngiliz'in tüm bildikleri bu kadar gibi görünüyordu. Ajan ayağa kalktı, kendisine İngiliz nezaketi ve katılığı ile yanıt vermiş olan Lord Wilmore'u selamladıktan sonra çıktı.

Lord Wilmore, sokak kapısının kapandığını duyduktan sonra yatak odasına geçti, orada bir anda sarı saçlarını, kızıl favorilerini, yapay çenesini ve yara izini çıkardı ve Monte Cristo Kontunun inci gibi dişleri, mat teni ve siyah saçları ortaya çıktı.

Öte yandan Mösyö de Villefort'un evine dönenin, emniyet müdürünün elçisi değil Mösyö de Villefort olduğu da çok açıktı.

Krallık savcısı bu iki ziyarette sakinleştirici hiçbir şey öğrenmemiş olsa da, kaygı verici bir şey de öğrenmediği için biraz sakinleşmişti. Bunun sonucu olarak da Auteuil'deki akşam yemeğinden sonra ilk kez gece rahat uyudu.

70
BALO

Günler akıp gitmiş, Mösyö de Morcerf'in balosunun olacağı o cumartesi günü geldiğinde temmuzun en sıcak günleri başlamıştı.

Saat akşamın onuydu; kontun konağının bahçesindeki büyük ağaçlar, gün boyunca tehdit edici biçimde gürleyen fırtınanın kayıp giden son sisleri arasından beliren altın yıldızlarla kaplı mavi gökyüzünde belirmeye başlamıştı. Giriş katındaki salonlarda müziğin uğuldadığı, vals ve galopla döne döne dans edildiği duyuluyordu, o sırada parlak ışık şeritleri panjurların aralıklarından kesik çizgiler halinde dışarı çıkıyordu.

O sırada bahçe, havanın giderek sakinleşmesiyle rahatlayan ev sahibesinin yemeği hazırlamaları için emir verdiği on kadar hizmetçiye bırakılmıştı.

O zamana kadar yemek salonunda mı yoksa çimenlerin üzerine kurulmuş uzun bez çadırın altında mı yemek yeneceğine henüz karar verilememişti. Yıldızların serpiştirildiği bu mavi gökyüzü, çadırdan ve çimenden yana karar verilmesine neden olmuştu.

Bahçedeki yollar İtalya'da yapıldığı gibi renkli fenerlerle aydınlatılmıştı ve yemek masası, sofra lüksünü biraz bilen, eksiksiz bir gösteriş istendiğinde ender rastlanan tüm lükslerin sağlandığı bütün ülkelerde yapıldığı gibi, çiçekler ve mumlarla doldurulmuştu.

Kontes de Morcerf son emirlerini de verdikten sonra salonlarına girdiği anda, bu salonlar, kontun seçkin durumundan çok kontesin sevimli konukseverliğinin çektiği davetlilerle dolmaya başlamıştı; çünkü herkes şimdiden bu davetin, Mercédès'in ince beğenisi sayesinde, anlatılacak ya da gerektiğinde benzeri yapılacak birçok ayrıntı sunacağından emindi.

Daha önce anlattığımız olayların büyük bir kaygıya soktuğu Madam Danglars, arabası sabahleyin Villefort'un arabasına rastladığında, Madam de Morcerf'in davetine gidip gitmemekte kararsızdı. Villefort ona işaret etmişti, iki araba birbirlerine yanaşmışlardı ve kapı aralığından:

"Madam de Morcerf'in davetine gidiyorsunuz değil mi?" diye sormuştu krallık savcısı.

"Hayır," diye yanıtlamıştı Madam Danglars, "çok acı çekiyorum."

"Bu yanlış olur," demişti Villefort anlamlı bir bakışla, "sizi orada görmeleri çok önem taşıyor."

"Ah! Öyle mi düşünüyorsunuz?" diye sordu Barones.

"Öyle düşünüyorum."

"O zaman gideceğim."

Ve iki araba farklı yönlerde yollarına devam etmişlerdi. Bu nedenle Madam Danglars sadece kendine özgü güzelliği ile değil, göz kamaştırıcı bir şatafat içinde gelmişti; o bir kapıdan girdiğinde Mercédès de öbür kapıdan içeri giriyordu.

Kontes Albert'i Madam Danglars'ı karşılamaya gönderdi; Albert ilerledi, baronese görünüşü konusunda hak ettiği güzel sözleri söyledi ve oturmak için seçeceği yere götürmek için onun koluna girdi.

Albert çevresine baktı.

"Kızımı mı arıyorsunuz?" dedi barones gülümseyerek.

"İtiraf edeyim ki evet," dedi Albert; "onu bize getirmemek gibi bir acımasızlık mı yaptınız yoksa?"

"Sakin olun, Matmazel de Villefort'a rastladı ve kol kola gittiler; bakın ikisi de beyaz giysileriyle bizi izliyorlar, birinde kamelya demeti var, öbüründe unutmabeni çiçeği demeti; ama söyleyin bana..."

"Peki siz şimdi ne arıyorsunuz?" diye sordu Albert gülümseyerek.

"Bu akşam Monte Cristo Kontu gelmeyecek mi?"

"On yedi!" diye yanıt verdi Albert.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Durumun iyi olduğunu söylüyorum," dedi vikont gülerek, "bu akşam aynı soruyu soran onyedinci kişi olduğunuzu söylemek istiyorum; kontun işleri yolunda!... Onu kutlarım..."

"Herkese bana verdiğiniz yanıtı mı veriyorsunuz?"

"Ah! Doğru, size yanıt vermedim; sakin olun madam, moda olan beyefendi burada olacak, biz ayrıcalıklıyız."

"Dün Opera'da mıydınız?"

"Hayır."

"O oradaydı."

"Sahi mi? *Excentric man*[177] yeni bir tuhaflık yaptı mı?"

"Öyle bir şey yapmadan durabilir mi? Elssler, Le Diable boiteux'de[178] dans ediyordu; Yunanlı prenses kendinden geçmişti. Cachucha'dan[179] sonra, çiçek demetinin sapına göz kamaştırıcı bir yüzük geçirdi ve güzel dansçıya attı, dansçı üçüncü perdeye, onu onurlandırmak için, parmağında yüzükle çıktı. Ya Yunanlı prenses, o da gelecek mi?"

"Hayır, ondan yoksun kalmanız gerekecek; kontun evinde nasıl bir yeri olduğu pek belli değil."

"Bakın, beni burada bırakın ve Madam de Villefort'u selamlamaya gidin," dedi barones: "size bir şeyler söyleme isteğiyle yanıp tutuştuğunu görüyorum."

Albert Madam Danglars'ı selamladı ve Madam de Villefort'a doğru ilerledi, o yaklaştıkça Madam de Villefort bir şeyler söylemeye hazırlanıyordu.

"Bana ne söyleyeceğinizi bildiğim konusunda bahse girerim," dedi Albert onun sözünü keserek.

"Ah! Öyle mi?" dedi Madam de Villefort.

"Doğru bilirsem bunu bana itiraf eder misiniz?"

"Evet."

"Söz mü?"

"Söz!"

"Bana Monte Cristo Kontunun gelip gelmediğini ya da gelip gelmeyeceğini mi soracaktınız?"

"Kesinlikle değil. Şu anda onunla ilgilenmiyorum. Size Mösyö Franz'dan haber alıp almadığınızı soracaktım."

"Evet, dün haber aldım."

"Size ne diyordu?"

"Mektubuyla aynı anda hareket edeceğini yazıyordu."

"İyi. Şimdi gelelim konta."

"Kont gelecek, içiniz rahat olsun."

"Onun Monte Cristo'dan başka bir adı olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır, bilmiyorum."

"Monte Cristo bir adanın adı, onun bir de soyadı var."

"Bunu söylediğini hiç duymadım."

"İşte sizden daha ilerdeyim; onun adı Zaccone."

"Olabilir."

"Maltalı."

"Bu da olabilir."

"Bir armatörün oğlu."

"Ah! Ama gerçekten bunları yüksek sesle söylemelisiniz, o zaman büyük sükse yaparsınız."

"Hindistan'da savaştı, Teselya'da bir gümüş madeni işletti ve Paris'e Auteuil'de bir kaplıca işletmesi kurmak için geldi."

"Aman hele şükür!" dedi Morcerf, "İşte haber diye buna denir! Bunları başkalarına anlatmama izin verir misiniz?"

"Evet, ama yavaş yavaş, birer birer, benden duyduğunuzu söylemeden."

"Neden?"

"Çünkü bu hemen hemen kimsenin bilmediği bir sır."

"Nereden öğrendiniz?"

"Polisten."

"Demek ki bu haberlerden söz ediliyordu..."

"Evet, dün akşam emniyette. Anladığınız gibi, Paris bu alışılmamış lüksü görünce heyecanlandı, polis de bilgi topladı."

"Güzel. Artık kontu çok zengin olduğu bahanesiyle serseri diye yakalamaktan başka yapacak bir şey kalmadı."

"İnanın, eğer bilgiler bu kadar ondan yana çıkmasaydı onun başına gelecek şey buydu."

"Zavallı kont, karşı karşıya kaldığı tehlikenin farkında mıydı acaba?"

"Sanmıyorum."

"O zaman onu bundan haberdar etmek iyilik olacaktır. O gelir gelmez bunu yapacağım."

O sırada dipdiri bakışlı, siyah saçlı, parlak bıyıklı güzel bir genç adam Madam de Villefort'u saygıyla selamlamaya geldi. Albert ona elini uzattı.

"Madam," dedi Albert, "size sipahilerin kaptanı, en iyi ve özellikle en yürekli askerlerimizden biri olan Mösyö Maximilien Morrel'i tanıtmaktan onur duyarım."

"Beyefendi ile daha önce Auteuil'de, Mösyö Monte Cristo'nun evinde tanışmıştık," diye yanıt verdi Madam de Villefort ve belli ettiği bir soğuklukla yanlarından ayrıldı.

Bu yanıt, özellikle de yanıtın verildiği ses tonu zavallı Morrel'in yüreğini sıkıştırdı, ama ona bir ödül hazırlanmıştı: arkasını dönünce kapının köşesinde iri mavi gözleriyle belli etmeden ona bakan ve o sırada bir demet unutmabeni çiçeğini yavaşça dudaklarına götüren güzel ve beyaz bir yüz gördü.

Bu selam o kadar iyi anlaşıldı ki, Morrel gözlerinde aynı ifadeyle mendilini ağzına götürdü; birbirlerinden bir salonun genişliği boyunca ayrı, kalpleri yüzlerinin mermersi görünüşü altında bu kadar hızlı çarpan bu canlı iki heykel bir an kendilerini unuttular, ya da bu sessiz bakışma sırasında herkesi unuttular.

Belki çok daha uzun zaman, birbirlerinin içinde kaybolmuş halde, kimse onların her şeyi unuttuğunu fark etmeden, böylece kalabilirlerdi: Monte Cristo Kontu o sırada içeri girmişti.

Daha önce söylediğimiz gibi, kont gerek doğal gerek yapay saygınlığı nedeniyle göründüğü her yerde dikkatleri çekiyordu; dikkatleri çeken, kesimi gerçekten kusursuz ama sade ve süssüz siyah giysisi, hiç işlemesiz beyaz yeleği, son derece zarif bir biçimde üzerine oturmuş pantolonu değildi, dikkatleri çeken, mat teni, siyah dalgalı saçları, dingin ve saf yüzü, derin ve hüzünlü bakan gözleri, harika bir özenle çizilmiş gibi olan ve kolayca tepeden bakan bir ifadeye bürünen ağzıydı ve bunlar tüm bakışları onun üstünde topluyordu.

Daha güzel erkekler olabilirdi, ama ondan daha *anlamlı* ve böyle bir ifade taşıyan biri kesinlikle yoktu: kontta her şeyin bir anlamı ve değeri vardı; çünkü yararlı düşünme alışkanlığı yüz çizgilerine, yüzünün ifadesine ve hareketlerinin anlamına benzersiz bir esneklik ve kararlılık vermişti.

Ayrıca, bizim Paris çevremiz o kadar tuhaftır ki, eğer bunların arkasında büyük bir servetle yaldızlanmış gizemli bir öykü olmasaydı tüm bunlara belki de hiç dikkat etmeyecekti.

Ne olursa olsun kont bakışların ağırlığı altında, sağla solla selamlaşarak, çiçeklerle süslenmiş bir şöminenin önünde ayakta duran ve kapının karşısındaki aynadan onun geldiğini görüp onu karşılamaya hazırlanan Madam de Morcerf'e kadar ilerledi.

Madam de Morcerf neredeyse kont onun önünde eğildiği anda ağırbaşlı bir gülümsemeyle ona doğru döndü.

Kuşkusuz kontun kendisine bir şey söyleyeceğini sandı, öte yandan kuşkusuz kont da onun kendisine bir şey söyleyeceğini sandı; ama her iki taraf da sessiz kaldı, böyle bir bayağılığın her ikisi için de hiçbir değeri yoktu sanki. Birbirlerini selamladıktan sonra Monte Cristo ellerini açarak ona doğru gelen Albert'e yöneldi.

"Annemi gördünüz mü?" diye sordu Albert.

"Biraz önce onu selamlama onuruna erdim," dedi kont, "ama babanızı hiç görmedim."

"Bakın! Çok ünlülerden oluşmuş şu küçük grubun içinde siyasetten söz ediyor."

"Gerçekten de orada gördüğüm beyler ünlü kişiler mi?" diye sordu Monte Cristo. "Hiç ummazdım! Ne tür ünlüler? Bildiğiniz gibi her tür ünlü olabilir."

"Önce bir bilgin var, şu uzun boylu soğuk adam; Roma kırlarında benzerlerinden daha uzun omurgası olan bir kertenkele türü buldu ve bu buluşunu Enstitüye bildirmek için geri geldi. Bu konu uzun zaman reddedildi: ama sonunda soğuk bey haklı çıktı. Bu omurga, bilginler çevresinde çok ses getirdi; uzun boylu soğuk bey sadece Légion d'honneur nişanının şövalye derecesini almıştı, ona 'officier' derecesi verildi."

"Hele şükür!" dedi Monte Cristo, "işte bana akıllıca verilmiş gibi görünen bir haç nişanı; eğer ikinci bir omurga bulursa ona 'commandeur' derecesi mi verilecek?"

"Bu olabilir," dedi Morcerf.

"Ya şu yeşil işlemeli mavi giysi ile gülünç giyinme gibi garip bir düşünceye kapılmış kişi kim olabilir?"

"Bu giysiyle gülünç giyinme düşüncesi onun değil, Cumhuriyet hükümetinin, bildiğiniz gibi biraz sanatçı olan ve akademi üyelerine bir üniforma vermek isteyen bu hükümet, David'den bir giysi çizmesini rica etti."

"Doğru," dedi Monte Cristo; "şimdi bu bey akademi üyesi mi?"

"Sekiz gündür bilginler kurulunun üyesi."

"Yeteneği, uzmanlığı nedir?"

"Uzmanlığı mı? Sanırım tavşanların başına iğneler sokuyor, tavuklara kökboyası yediriyor ve yaka balinalarıyla köpeklerin omuriliklerini kurcalıyor."

"Bunun için mi Bilimler Akademisinin üyesi?"

"Hayır, Fransız Akademisinin üyesi."

"Ama onun Fransız Akademisinde ne işi var?"

"Size söyleyeyim, görünüşe göre..."

"Deneyleri bilimde büyük bir adım atılmasına neden oldu kuşkusuz değil mi?"

"Hayır, ama çok güçlü bir üslupla yazıyor."

"Bu da," dedi Monte Cristo, "başlarına iğne soktuğu tavşanların, kemiklerini kırmızıya boyadığı tavukların ve omuriliklerini kurcaladığı köpeklerin özsaygılarını son derece okşuyor olmalı."

Albert gülmeye başladı.

"Ya öbürü?" diye sordu kont.

"Öbürü mü?"

"Evet, üçüncüsü."

"Ha! Mavi giysili bıyıklı mı?"

"Evet."

"O, kontun bir meslektaşı, Paris Meclisi'nin bir üniformaya sahip olmasına son derece ateşli bir biçimde karşı çıktı; kürsüde bu konuda büyük bir başarı kazandı; liberal gazetelerle arası kötüydü, ama sarayın isteklerine bu soylu karşı çıkışı onlarla arasını düzelt-

ti; elçi olarak atanacağından söz ediliyor."

"Meclis üyesi olarak nitelikleri neler?"

"İki opera-komik için söz yazdı, *Siècle'de*[180] dört ya da beş savaşıma katıldı, beş ya da altı yıl bakanlık adına oy verdi."

"Bravo, vikont!" dedi Monte Cristo gülerek, "siz çok iyi bir rehbersiniz; şimdi bana bir iyilik yapar mısınız?"

"Nasıl bir iyilik?"

"Beni bu beylere tanıtmayınız, eğer benimle tanışmak isterlerse bana haber veriniz."

O anda kont koluna bir elin dokunduğunu hissetti; döndü, bu Danglars'dı.

"Ah, siz misiniz baron!" dedi.

"Neden bana baron diyorsunuz?" dedi Danglars; "unvanıma önem vermediğimi biliyorsunuz. Ben sizin gibi değilim vikont; siz buna önem veriyorsunuz, değil mi?"

"Elbette," diye yanıt verdi Albert, "ayrıca, vikont olmasaydım hiçbir şey olmazdım, oysa siz, baron unvanınızdan vazgeçseniz bile yine milyoner olarak kalırsınız."

"Temmuz krallığı sırasında," diye atıldı Danglars, "bence en güzel unvan da bu."

"Ne yazık ki," dedi Monte Cristo, "insan tüm yaşam boyunca baron, Yüksek Meclis üyesi ya da akademi üyesi olarak kaldığı halde milyoner olarak kalamıyor; Frankfurtlu milyonerler iken iflas eden Frank ve Poulmann bunun tanığı."

"Sahi mi?" dedi Danglars benzi atarak.

"Bu akşam gelen postadan bu haberi aldım; onlara bir milyon gibi bir şey yatırmıştım; ama zamanında haberim olduğu için, neredeyse bir ay önce paramı geri istemiştim."

"Aman Tanrım!" dedi Danglars, "benden iki yüz bin frank çektiler."

"İşte haberiniz oldu; imzaları yüzde beş değerinde."

"Evet, ama çok geç haberim oldu," dedi Danglars, "imzalarına güvenmiştim."

"Güzel!" dedi Monte Cristo, "İşte onlara giden iki yüz bin frank..."

"Susun!" dedi Danglars, "Bunlardan söz etmeyin..." Sonra Monte Cristo'ya yaklaşarak "özellikle de oğul Cavalcanti'nin önünde," diye ekledi bankacı, bu sözleri söylerken gülümseyerek genç adamdan yana döndü.

Morcerf annesiyle konuşmak için kontun yanından ayrılmıştı; Danglars da oğul Cavalcanti'yi selamlamak için konttan ayrıldı. Monte Cristo bir an yalnız kaldı.

Bu sırada hava fazla sıcak olmaya başlamıştı.

Uşaklar ellerinde meyve ve dondurma dolu tepsilerle salonlarda dolaşıyorlardı.

Monte Cristo terden ıslanan yüzünü mendiliyle kuruladı; ama tepsi önünden geçerken geriledi ve serinlemek için hiçbir şey almadı.

Madam de Morcerf gözünü Monte Cristo'dan ayırmıyordu. Tepsinin o hiçbir şeye dokunmadan geçtiğini görmüştü; tepsiden nasıl bir hareketle uzaklaştığı da gözünden kaçmamıştı.

"Albert," dedi "bir şeyi fark ettiniz mi?"

"Neyi anneciğim?"

"Kont, Mösyö de Morcerf'in evinde yemek yemeyi hiçbir zaman kabul etmedi."

"Evet, ama benim evimde öğle yemeği yemeyi kabul etti ve bu yemekle Paris çevresine ilk kez girdi."

"Sizin eviniz kontun evi değil," diye mırıldandı Mercédès, "ve buraya geldiğinden beri onu inceliyorum."

"Peki ne oldu?"

"Henüz hiçbir şey yemedi."

"Kont çok azla yetinen bir insandır."

Mercédès hüzünle gülümsedi.

"Onun yanına gidin," dedi Mercédès, "ve ilk gelen tepsiden bir şey alması için ısrar edin."

"Bunu neden yapayım anneciğim?"

"Bunu benim için yapın Albert," dedi Mercédès.

Albert annesinin elini öptü ve kontun yanına gitti.

Öncekiler gibi dopdolu bir başka tepsi geçti; Mercédès Albert'in konta ısrar ettiğini, hattâ bir dondurma alıp ona verdiğini ama kontun inatla reddettiğini gördü.

Albert annesinin yanına geldi; kontes bembeyaz olmuştu.

"İşte gördünüz," dedi oğluna, "reddetti."

"Evet, ama bu neden sizi bu kadar kaygılandırıyor?"

"Biliyorsunuz Albert, kadınlar gariptir. Bir nar tanesi bile olsa kontun benim evimde bir şeyler yemesinden çok memnun olurdum. Belki de Fransız geleneklerine uyamıyordur, belki de tercih ettiği şeyler vardır."

"Tanrım, öyle bir şey yok! Onun İtalya'da her şeyi yediğini gördüm; bu gece kuşkusuz biraz keyifsiz."

"Sonra," dedi kontes "hep çok sıcak iklimlerde yaşadığı için, sıcağa karşı belki de başkalarından daha az duyarlıdır."

"Sanmam, çünkü havasızlıktan boğulduğundan yakınıyordu, pencereler açık olduğu halde neden panjurların da açılmadığını soruyordu."

"Aslında," dedi Mercédès, "bu bir şey yememenin özellikle yapılıp yapılmadığını kesinlikle öğrenmenin bir yolu var."

Ve salondan çıktı.

Bir dakika sonra panjurlar açıldı, pencereleri süsleyen yaseminlerin ve filbaharların arasından fenerlerle aydınlatılmış bütün bahçe ile tentenin altında hazırlanmış sofra göründü.

Dans eden kadın ve erkekler, kağıt oynayanlar ve gevezelik edenler bir sevinç çığlığı attılar: tüm havasız kalmış ciğerler dalgalar halinde giren havayı zevkle içlerine çekiyordu.

O anda, dışarı çıktığından daha solgun bir halde Mercédès göründü, yüzünde bazı durumlarda görülen kararlılık vardı. Dosdoğru ortalarında kocasının bulunduğu gruba gitti:

"Bu beyleri buraya zincirlemeyiniz, sayın kontum," dedi, "bu beyler oyun oynamadıkları zaman, bahçede soluk almayı da burada havasız kalmak kadar severler."

"Ah! Madam," dedi, 1809'da *Suriye'ye giderken*[181] şarkısını söylemiş olan çok çapkın yaşlı bir general, "bahçeye yalnız gitmeyiz."

"Öyle olsun," dedi Mercédès, "o zaman ben örnek olayım."

Ve Monte Cristo'ya doğru dönerek:

"Sayın kont," dedi, "kolunuzu bana verme nezaketini gösterir misiniz?"

Bu basit sözleri duyan kont yerinde sallandı sanki; sonra bir an Mercédès'e baktı. Bu bakış şimşek kadar kısa sürdü, ama Monte Cristo bu bir tek bakışa o kadar çok düşünce sığdırmıştı ki, kontese bu bir an, bir yüzyıl gibi geldi.

Kont kolunu kontese uzattı; kontes ona dayandı ya da daha doğrusu ona küçük elleriyle hafifçe dokundu, ikisi birlikte iki yanında rhododendronlar ve kamelyalar bulunan sekinin merdivenlerinin birinden aşağı indiler.

Arkalarında, başka bir merdivenden, gezinti yapmak isteyen yirmi kadar davetli neşeli çığlıklar atarak kendilerini bahçeye attılar.

71
EKMEK VE TUZ

Madam de Morcerf yanındakiyle birlikte yeşilliklerden oluşmuş kubbenin altına girdi: bu kubbe bir seraya kadar uzanan ıhlamur ağaçları arasında bir yoldu.

"Salonda hava çok fazla sıcaktı, değil mi sayın kont?" dedi kontes.

"Evet madam; kapıları ve panjurları açtırmanız harika bir fikirdi."

Sözlerini bitirdiğinde kont Mercédès'in elinin titrediğini fark etti.

"Ama siz bu ince giysiniz ve boynunuza sardığınız bu tül eşarptan başka koruyucu bir şey olmadan üşümeyecek misiniz?" dedi.

"Sizi nereye götürdüğümü biliyor musunuz?" dedi kontes, Monte Cristo'nun sorusuna yanıt vermeden.

"Hayır madam," diye yanıt verdi kont; "ama görüyorsunuz karşı koymuyorum."

"Seraya, ileride gördüğünüz, izlediğimiz yolun ulaştığı seraya."

Kont sorar gibi Mercédès'e baktı; ama o hiçbir şey söylemeden yoluna devam etti, öte yandan Monte Cristo da sessiz kaldı.

Fransa'da her zaman olmayan güneş ısısının yerine, hesaplanmış bir sıcaklıkla ısıtılan ve temmuz başından başlayarak olgunlaşan harika meyvelerle dolu yapıya geldiler.

Kontes kontun kolunu bıraktı ve bir salkım misket üzümü koparmak için bağ kütüğüne gitti.

"Bakın sayın kont," dedi bir gülümseme ile, ama gülüşü o kadar hüzünlüydü ki gözlerinin kenarında gözyaşlarını belirdiği görülebilirdi, "bakın, bizim Fransa'nın üzümlerinin Sicilya'nın ve Kıbrıs'ın üzümleriyle kıyaslanamayacağını biliyorum, ama bizim zavallı Kuzey güneşimize karşı biraz hoşgörülü olun."

Kont eğildi ve geriye doğru bir adım attı.

"Beni geri mi çeviriyorsunuz?" dedi Mercédès titreyen bir sesle.

"Madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, "hoşgörünüze sığınarak sizden beni bağışlamanızı rica ediyorum, ama ben hiç misket üzümü yemem."

Mercédès içini çekerek salkımı yere bıraktı. Yanda, seranın yapay sıcaklığında asma kütüğü gibi ısınmış bir sıra ağaçtan çok güzel bir şeftali sarkıyordu. Mercédès kadife gibi meyvenin yanına gitti ve onu kopardı.

"Bu şeftaliyi alın o zaman," dedi.

Kont aynı biçimde geri çevirdi.

"Ah! Yine mi," dedi kontes ve bunu öyle bir ses tonu ile söyledi ki hıçkırığını boğmaya çalıştığı hissediliyordu; "gerçekten de çok üzgünüm."

Bu olayın arkasından uzun bir sessizlik oldu; üzüm salkımı gibi şeftali de kumların üzerinde yuvarlanıp gitmişti.

"Sayın kont," dedi sonunda Mercédès yalvaran gözlerle Monte Cristo'ya bakarak, "aynı çatı altında ekmeği ve tuzu paylaşanları sonsuza kadar dost kılan dokunaklı bir Arap geleneği vardır."

"Bunu biliyorum madam," diye yanıt verdi kont, "ama biz Fransa'dayız, Arabistan'da değil ve Fransa'da ekmeğin ve suyun paylaşıldığı süreden daha uzun süren dostluklar yok."

"Ama yine de," dedi kontes kalbi çarparak, gözlerini Monte Cristo'nun gözlerine dikerek ve onun kolunu iki eliyle neredeyse istemdışı sıkarak, "dostuz değil mi?"

Kontun kalbine kan hücum etti, kont ölü gibi bembeyaz kesildi, sonra kan kalbinden boğazına yükseldi, yanaklarını kapladı, bakışları gözü kararan bir insanınkiler gibi birkaç saniye kararsızlık içinde kaldı.

"Elbette dostuz madam," diye karşılık verdi; "zaten neden dost olmayalım ki?"

Bu ses tonu Madam de Morcerf'in beklediğinden o kadar uzaktı ki, bir iniltiye benzeyen iç çekişini gizlemek için sırtını döndü.

"Teşekkür ederim," dedi.

Ve yürümeye başladı. Tek söz etmeden böylece bahçede bir tur attılar.

"Mösyö," dedi birden kontes sessizlik içinde geçen on dakikalık bir gezintiden sonra, "o kadar çok şey gördüğünüz, o kadar yolculuk yaptığınız, o kadar acı çektiğiniz doğru mu?"

"Evet madam, çok acı çektim," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Ama şimdi mutlu musunuz?"

"Kuşkusuz," diye yanıtladı kont, "kimse benim yakındığımı duymadığına göre."

"Şimdiki mutluluğunuz ruhunuzu yumuşatıyor mu?"

"Şimdiki mutluluğum geçmişteki mutsuzluğuma eşittir," dedi kont.

"Hiç evlenmediniz mi?" diye sordu kontes.

"Ben ve evlilik," diye yanıt verdi Monte Cristo yüreği titreyerek, "bunu size kim söyleyebildi?"

"Bana böyle bir şey söylenmedi, ama birçok kez sizin operaya genç ve güzel biriyle geldiğinizi görmüşler."

"O, Constantinopolis'te satın aldığım bir esirdir, madam, bir prensin kızıdır, dünyada hiç kimsesi olmadığı için onu evlat edindim."

"Yani yalnız mı yaşıyorsunuz?"

"Yalnız yaşıyorum."

"Kız kardeşiniz... oğlunuz... babanız... yok mu?"

"Kimsem yok."

"Sizi yaşama bağlayan hiçbir şey olmadan, böyle nasıl yaşayabiliyorsunuz?"

"Bu benim hatam değil madam. Malta'da genç bir kızı sevmiştim ve savaş gelip bir ka-

sırga gibi beni ondan uzaklara attığında onunla evlenmek üzereydim. Beni hep bekleyecek kadar, hattâ mezarıma sadık kalacak kadar sevdiğine inanmıştım. Geri döndüğümde evlenmişti. Bu, yirmi yaşındaki her erkeğin başından geçebilecek bir öykü. Benim yüreğim başkalarından daha zayıftı belki, ben onların çekebileceğinden daha fazla acı çektim, hepsi bu."

Kontes soluk almak için yardıma ihtiyacı varmış gibi bir an durdu.

"Evet," dedi "ve bu aşk sizin kalbinize gömülü kaldı... İnsan sadece bir kez sever... Bu kadını bir daha gördünüz mü?"

"Hiçbir zaman."

"Demek hiçbir zaman!"

"Onun bulunduğu ülkeye bir daha hiç gitmedim."

"Malta'ya mı?"

"Evet, Malta'ya."

"O şimdi Malta'da mı?"

"Sanırım."

"Size çektirdiği acılar nedeniyle onu bağışladınız mı?"

"Onu, evet."

"Ama sadece onu; sizi ondan ayıranlara karşı kin duymaya devam ediyor musunuz?"

Kontes Monte Cristo'nun tam karşısında durdu; elinde hâlâ kokulu üzüm salkımından bir parça tutuyordu.

"Alın," dedi.

"Hiç misket yemem madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, sanki aralarında bu konuda hiçbir sorun olmamış gibi.

Kontes umutsuz bir hareketle salkımı en yakın ağaçların arasına attı.

"Acımasız!" diye mırıldandı.

Monte Cristo, bu sitem ona hiç yapılmamış gibi soğukkanlılığını korudu.

Bu sırada Albert onlara doğru koşuyordu.

"Ah! Anneciğim," dedi, "büyük felaket!"

"Ne? Ne oldu?" diye sordu kontes düşten gerçeğe dönmüş gibi doğrularak: "Felaket mi dediniz? Gerçekten de bir felaket oldu herhalde."

"Mösyö de Villefort burada."

"Ne olmuş?"

"Kızını ve karısını almaya gelmiş."

"Neden?"

"Çünkü Madam Markiz de Saint-Méran Paris'e gelmiş ve Mösyö de Saint-Méran'ın Marsilya'dan ayrıldıktan sonra konakladıkları ilk durakta öldüğünü haber vermiş. Çok neşeli olan Madam de Villefort bu felaketi ne anlamak ne de ona inanmak istemedi ama Matmazel Valentine daha ilk sözcükleri duyar duymaz, babasının aldığı önlemlere karşın her şeyi anladı: bu darbe onu yıldırım gibi yıktı, bayılıp düştü."

"Mösyö de Saint-Méran Matmazel de Villefort'un nesi oluyor?" diye sordu kont.

"Annesinin babası. Torununun Franz ile evliliğini çabuklaştırmak için geliyordu."

"Doğru ya!"

"Geri zekalı Franz. Neden Mösyö de Saint-Méran Matmazel Danglars'ın da dedesi olmamış?"

"Albert! Albert!" dedi Madam de Morcerf tatlı bir sitem eden sesiyle, "Neler söylüyorsunuz? Ah! Sayın kont, size bu kadar saygısı olan oğluma, kötü konuştuğunu söyleyin."

Birkaç adım öne yürüdü.

Monte Cristo ona o kadar garip, o kadar dalgın ve hayranlık dolu bir sevgiyle baktı ki Mercédès geri döndü.

Bir eliyle oğlunun elini sıkarken, öbür eliyle de kontun elini avucuna aldı ve ikisini birleştirerek:

"Dostuz, değil mi?" dedi.

"Dostunuz mu, madam, o kadarına cesaret edemem, ama ne olursa olsun sizin saygılı bir köleniz olacağım."

Kontes kalbi anlatılmaz bir biçimde sıkışarak oradan ayrıldı ve daha on adım gitmeden kont onun mendilini gözlerine götürdüğünü gördü.

"Siz ve annem anlaşamıyor musunuz?" diye sordu Albert şaşkınlıkla.

"Tam tersine," diye yanıt verdi kont, "sizin önünüzde dost olduğumuzu söylediğine göre!"

Valentine'in ve Madam de Villefort'un biraz önce ayrılmış oldukları salona geri döndüler.

Kuşkusuz Morrel de onların arkasından çıkmıştı.

72
MADAM DE SAINT-MERAN

Mösyö de Villefort'un evinde gerçekten de üzüntülü olaylar oluyordu.

İki hanım, Madam de Villefort'un tüm ısrarlarına karşın kocasını gelmeye razı edemediği baloya gitmek için yola çıkmışlardı. Krallık savcısı her zaman yaptığı gibi, başkalarını ürkütecek bir yığın dosyayla çalışma odasına kapanmıştı, bunlar günlük yaşamında büyük çalışma aşkını doyurmaya ancak yetiyordu.

Ama bu kez dosyalar görünüşü kurtarmaya yarıyordu. Villefort, çalışmak için değil düşünmek için kendini buraya kapamıştı. Kapısını kapadıktan ve kendisini ancak önemli bir şey için rahatsız etmeleri emrini verdikten sonra koltuğuna oturdu ve yedi sekiz gündür acı anılarını ve derin üzüntülerini dayanılmaz hale getiren her şeyi bir kez daha belleğinden geçirmeye koyuldu.

Önünde yığılmış dosyaları ele alacağına çalışma masasının bir çekmecesini açtı, gizli bir mekanizmayı oynattı ve bir tomar değerli el yazısını, kişisel notlarını çıkardı. Bu kağıtlarda politik yaşamında, para işlerinde, baro araştırmalarında ya da gizli aşklarında düşmanı olmuş kişilerin adlarını, sadece kendisinin bildiği rakamlarla sınıflandırmış ve etiketlemişti.

Ortaya çıkan sayı oldukça kabarıktı ve bugün kendisini korkutmaya başlamıştı. Oysa, ne kadar güçlü ve büyük olurlarsa olsunlar, tüm bu adlar onu pek çok kez gülümsetmişti. Tıpkı, dağın en yüksek noktasından, ayaklarının dibindeki sivri zirvelere, çıkılmaz yollara ve buraya ulaşmak için çok uzun ve zorlu bir tırmanış yaparken yanlarından geçtiği uçurum kenarlarına bakıp gülümseyen bir yolcu gibi.

Tüm bu adları belleğinden yeniden geçirdikten, onları tekrar tekrar okuyup, inceleyip, listeleri uzun uzadıya düşündükten sonra kafasını salladı.

"Hayır," diye mırıldandı, "bu düşmanlardan hiçbiri bu sırlar nedeniyle gelip beni mahvetmek amacıyla içinde bulunduğumuz güne kadar sabırla ve yılmadan beklemezdi. Kimi zaman Hamlet'in dediği gibi yere çok derin gömülmüş şeylerin bile gürültüsü topraktan çıkar ve fosforun ışıkları gibi havada delice dolaşır; ama bunlar bir an parlayıp dağılan alevlerdir. Bu öykü Korsikalı tarafından bir rahibe anlatılmış olmalı, o da başkasına anlatmıştır. Mösyö de Monte Cristo da bunu öğrenmiş ve anlayabilmek için..."

"Ama anlaması neye yarayacak?" dedi Villefort bir an düşündükten sonra. "Fransa'ya ilk kez gelen Mösyö de Monte Cristo, Mösyö Zaccone, Maltalı bir armatörün oğlu, Tesel-

ya'da bir gümüş madeninin işletmecisi, bunun gibi karanlık, gizemli ve yararsız bir olayı anlayıp da ne yapacak? Şu Rahip Busoni ve şu Lord Wilmore, yani bir dost ve bir düşman tarafından bana verilen birbiri ile bağlantılı olmayan bilgiler arasında çok açık, kesin ve gözüme çarpan tek bir şey var: o da hiçbir zaman, hiçbir durumda, hiçbir koşulda onunla benim aramda en küçük bir bağlantının olmadığı."

Ama Villefort bunları, kendisi bile söylediklerine inanmadan söylüyordu. Onun için en korkunç olan şey bu açıklama değildi, çünkü bunu yadsıyabilir, hattâ yanıt verebilirdi; birdenbire duvarın üstüne kanla yazılmış olarak ortaya çıkan *Mane, Thecel, Phares*'ten[182] çok az kaygılanıyordu; ama onu asıl kaygılandıran bu yazıları yazan elin ait olduğu bedeni tanımaktı.

Kendi kendini sakinleştirmeye çalıştı. Tutku dolu düşlerinde tasarladığı politik geleceği yerine, bu kadar uzun zamandan beri uyumuş bu düşman yüzünden bütün geleceği aile yuvasındaki mutlulukla mı sınırlı kalacaktı yoksa? O sırada, avluda bir araba sesi yankılandı; sonra merdivende yaşlı birinin ayak seslerini, daha sonra da hıçkırıklar ve "yazık, yazık" sözcüklerini duydu; bu hizmetçiler de efendilerinin acılarıyla dikkat çekmek istediklerinde neler de bulurlar.

Villefort çalışma odasının kapısını aceleyle açtı. Şalı kolunda, şapkası elinde bir yaşlı kadın, gelişini kimse haber vermeden içeri girdi. Beyaz saçları, sararmış bir fildişi gibi mat alnını örtüyordu, kenarlarında yaşın derin kırışıklar çizdiği gözleri gözyaşlarından şişmiş gözkapakları altında neredeyse kaybolmuştu.

"Ah! Mösyö," dedi; "ah! Mösyö, ne büyük felaket! Keşke ben de ölseydim! Ah! Evet, keşke ölseydim!"

Ve kapıya en yakın koltuğa yığılarak katıla katıla ağlamaya başladı.

Eşikte ayakta bekleyen hizmetçiler daha ileri gitmeye cesaret edemeden, efendisinin odasından gelen gürültüyü duyup koşmuş olan ve arkalarında duran Noirtier'nin yaşlı hizmetkarına bakıyorlardı. Villefort ayağa kalktı ve kayınvalidesinin yanına koştu, çünkü gelen ta kendisiydi.

"Aman Tanrım! Madam," diye sordu, "ne oldu? Sizi bu kadar altüst eden ne? Mösyö de Saint-Méran sizinle birlikte değil miydi?"

"Mösyö de Saint-Méran öldü," dedi yaşlı markiz, sözü uzatmadan, öylesine, bir tür şaşkınlık içinde.

Villefort bir adım geriledi ve ellerini birbirine vurdu.

"Öldü mü!..." diye kekeledi; "Öldü ha, öyle... birdenbire mi?"

"Sekiz gün önce," diye devam etti Madam de Saint-Méran, "akşam yemeğinden sonra birlikte arabaya bindik. Mösyö de Saint-Méran birkaç gündür hastaydı: yine de sevgili Valentine'imizi yeniden görme düşüncesi onu yüreklendirmişti ve acılarına karşın yola çıkmak istedi, Marsilya'dan altı fersah uzaklıkta her zamanki pastillerini aldıktan sonra o kadar derin bir uykuya daldı ki, bu durum bana hiç doğal görünmedi; yüzü kızarıyordu ve şakaklarındaki damarlar her zamankinden daha şiddetli atıyordu, yine de onu uyandırmakta kararsız kaldım. Akşam olduğu için ve artık hiçbir şey göremediğimden, bıraktım

uyusun; az sonra düşünde acı çeken bir adam gibi boğuk ve iç paralayıcı bir çığlık attı, başı ani bir hareketle arkaya devrildi. Uşağa seslendim, posta arabasını durdurdum, Mösyö de Saint-Méran'a seslendim, ona tuz ruhu şişemi koklattım, ama her şey bitmişti, ölmüştü, onun ölü bedeniyle yan yana Aix'e kadar geldim."

Villefort şaşkın ve ağzı bir karış açık kalakalmıştı.

"Kuşkusuz bir doktor çağırdınız."

"Hemen o anda, ama size söylediğim gibi, artık çok geçti."

"Kuşkusuz; ama hiç olmazsa zavallı markinin hangi hastalıktan ölmüş olduğunu söyleyebilirdi."

"Aman Tanrım! Evet mösyö, bunu bana söyledi; şiddetli bir beyin kanaması gibi görünüyordu."

"O zaman ne yaptınız?"

"Mösyö de Saint-Méran her zaman, eğer Paris'ten uzakta ölürse bedeninin aile mezarlığına götürülmesini istediğini söylerdi. Onu kurşun bir tabuta koydurdum ve ondan birkaç gün önce buraya geldim."

"Ah! Tanrım! Zavallı anne!" dedi Villefort, "böyle bir darbeden sonra böyle bir görev, hem de sizin yaşınızda!"

"Tanrı bana sonuna kadar güç verdi; zaten sevgili marki benim onun için yaptığımı benim için kesinlikle yapardı. Doğrusu onu orada bıraktığımdan bu yana sanırım delirdim. Artık ağlayamıyorum; benim yaşımdaki bir insanda artık gözyaşı kalmadığını söyledikleri doğru; yine de bana öyle geliyor ki insan acı çektiği sürece ağlayabilmeli. Valentine nerede mösyö? Biz buraya onun için geliyorduk, Valentine'i görmek istiyorum."

Villefort, Valentine'in baloda olduğunu söylemenin çok kötü olacağını düşündü; markize sadece torununun üvey annesi ile birlikte dışarı çıktığını ve ona hemen haber verileceğini söyledi.

"Hemen, mösyö, hemen, size yalvarıyorum," dedi yaşlı kadın.

Villefort Madam de Saint-Méran'ın koluna girdi ve onu dairesine götürdü.

"Dinlenin anneciğim," dedi.

Bu sözleri duyan yaşlı kadın başını kaldırdı, onun için Valentine'de yaşayan, o kadar özlediği kızını ona anımsatan bu adamı gören markiz, bu anne sözcüğü ile sarsıldığını hissetti, gözyaşlarına boğuldu, bir koltuğa diz üstü çöktü ve soylu başını koltuğa gömdü.

Villefort onu kadınların ellerine bıraktı, o sırada yaşlı Barrois ürkmüş bir halde efendisinin odasına çıkıyordu; çünkü hiçbir şey yaşlıları, yanı başlarındaki ölümün bir başka yaşlıyı vurmak için bir an yanlarından ayrılması kadar ürkütmez. Sonra, Madam de Saint-Méran diz çökmüş, yürekten dua ederken, Villefort bir kiralık araba istedi, karısı ve kızını eve getirmek için Madam de Morcerf'in evine geldi. Salon kapısında göründüğünde rengi o kadar soluktu ki, Valentine haykırarak babasına doğru koştu:

"Ah! Babacığım! Kötü bir şey mi oldu?"

"Biraz önce büyükanneniz geldi Valentine," dedi Mösyö de Villefort.

"Ya büyükbabam?" diye sordu genç kız tir tir titreyerek.

Mösyö de Villefort kolunu kızına uzatarak yanıt verdi.

O zaman, başı dönen Valentine sendeledi; Madam de Villefort hemen onu arkasından tuttu ve arabaya götürmek için kocasına yardım ederken şöyle dedi:

"İşte bu garip! Kim böyle bir şey beklerdi? Ah! Evet, bu çok garip."

Üzüntülü aile, akşamın geri kalanına siyah bir tül gibi kederlerini atarak böylece çıkıp gitti.

Merdivenin önüne geldiklerinde Valentine kendisini bekleyen Barrois'yı gördü.

"Mösyö Noirtier bu akşam sizi görmek istiyor," dedi Barrois alçak sesle.

"Büyükannemin yanından ayrılınca kendisini görmeye geleceğimi ona söyleyin," dedi Valentine.

Genç kız ince ruhuyla, bu saatte kendisine özellikle ihtiyacı olanın Madam de Saint-Méran olduğunu anlamıştı. Valentine anneannesini yatakta buldu; sessiz okşamalar, yüreğin o kadar acıyla kabarması, kesik kesik iç çekmeler, yakıcı gözyaşları, işte Madam de Villefortun en azından görünürde, zavallı dul için saygı dolu bir biçimde kocasının koluna girmiş olarak katıldığı görüşmenin anlatılabilir birkaç ayrıntısı bunlardı.

Kısa bir süre sonra kocasının kulağına eğildi:

"İzninizle," dedi, "benim çekilmem iyi olacak, çünkü beni görmek kayınvalidenizi daha da üzüyor olabilir."

Madam de Saint-Méran bunu duydu.

"Evet, evet," dedi Valentine'in kulağına, " o gitsin, ama sen kal."

Madam de Villefort çıktı. Valentine anneannesinin başucunda yalnız kaldı, çünkü bu beklenmedik ölüme çok üzülmüş olan krallık savcısı da karısını izlemişti.

Bu sırada Barrois, yaşlı Noirtier'nin yanına ilk kez çıkmıştı; Noirtier evdeki tüm gürültüyü duymuştu ve biraz önce söylediğimiz gibi yaşlı hizmetçiyi bilgi almak için göndermişti.

Barrois döndüğünde son derece zeki ve canlı bakışıyla haberciyi sorguya çekti.

"Çok yazık, mösyö," dedi Barrois, "başımıza büyük bir felaket geldi: Madam de Saint-Méran burada, kocası ölmüş."

Noirtier'nin başı, bitkin bir adam gibi ya da düşünen bir adam gibi, göğsüne düştü, sonra sadece bir gözünü kapadı.

"Matmazel Valentine mi?" dedi Barrois.

Noirtier evet işareti yaptı.

"Mösyö çok iyi biliyorlar ki o şimdi baloda, çünkü süslenmiş olarak gelip sizinle vedalaşmıştı."

Noirtier yine sol gözünü kapadı.

İhtiyar istediğinin bu olduğunu işaret etti.

"Kuşkusuz onu almaya Madam de Morcerf'in evine gittiler; dönüşünü bekleyeceğim ve odanıza gelmesini söyleyeceğim. Bunu mu istiyorsunuz?"

"Evet," diye yanıt verdi felçli adam.

Barrois Valentine'in dönüşünü bekledi ve gördüğünüz gibi o döndüğünde büyükba-

basının isteğini ona iletti.

Bu istek gereği, Valentine çok sarsılmış olan ve sonunda yorgunluğa dayanamayıp rahatsız bir uykuya dalan Madam de Saint-Méran'ın yanından ayrılınca, Noirtier'nin odasına gitti.

Markizin elinin ulaşabileceği uzaklığa küçük bir masa yaklaştırılmıştı, onun üzerinde her zaman içtiği bir sürahi portakal şerbeti ve bir bardak vardı.

Sonra söylediğimiz gibi, genç kız Noirtier'nin yanına çıkmak için markizin başucundan ayrılmıştı.

Valentine gidip ihtiyara sarıldı, ihtiyar ona o kadar sevgiyle bakıyordu ki, genç kız kuruduğunu sandığı gözyaşlarının yeniden gözlerinden fışkırdığını hissetti.

İhtiyar bakışlarını ondan ayırmıyordu.

"Evet, evet," dedi Valentine, "her zaman iyi bir büyükbabamın olduğunu söylemek istiyorsun değil mi?"

İhtiyar bakışıyla söylemek istediğinin gerçekten de bu olduğunu işaret etti.

"İyi ki öyle," dedi Valentine, "yoksa ben ne olurdum Tanrım?"

Saat sabaha karşı birdi. Kendisi de uyumak isteyen Barrois, bu kadar acı bir geceden sonra herkesin dinlenmeye ihtiyacı olduğunu belirtti. İhtiyar, kendisi için dinlenmenin torununu görmek demek olduğunu söylemek istemedi. Acı ve yorgunluktan gerçekten hasta gibi görünen Valentine'i gönderdi.

Ertesi gün büyükannesinin odasına giren Valentine onu yatakta buldu; ateşi düşmemişti; tam tersine yaşlı markizin gözlerinde karanlık bir ateş parlıyordu ve şiddetli bir sinir krizi geçirmek üzere imiş gibi görünüyordu.

"Aman Tanrım! Anneanneciğim, acınız daha da mı arttı?" diye haykırdı Valentine bu hastalık belirtilerinin hepsini görerek.

"Hayır, kızım, hayır," dedi Madam de Saint-Méran, "ama babanı çağırtmak için senin gelmeni sabırsızlıkla bekliyordum."

"Babamı mı?" diye sordu Valentine kaygıyla.

"Evet, ona bir şey söylemek istiyorum."

Valentine anneannesinin zaten nedenini bilmediği bu isteğine karşı gelmeye cesaret edemedi ve bir dakika sonra Villefort içeri girdi.

"Mösyö," dedi Madam de Saint-Méran hiç sözü dolandırmadan ve sanki yeteri kadar zamanı olmadığından korkuyormuş gibi, "bana yazdıklarınıza göre bu çocuğun evlenmesi söz konusuydu değil mi?"

"Evet, madam," diye yanıt verdi Villefort, "bu artık sadece bir tasarı değil, bir anlaşma."

"Damadınızın adı Mösyö Franz d'Épinay mi?"

"Evet, madam."

"Bizimkilerden biri olan ve Zorba Elbe Adası'ndan geri dönmeden birkaç gün önce öldürülen General d'Épinay'nin oğlu değil mi?"

"Evet, madam."

"Bir Jakobenin torunuyla böyle bir birleşme ona ters gelmiyor mu?"

"Neyse ki sivil yaşamdaki uyuşmazlıklar sona erdi anneciğim," dedi Villefort; "babası öldüğünde Mösyö d'Épinay neredeyse çocuktu; Mösyö Noirtier'yi çok az tanır ve ona sevinçle olmasa da en azından kayıtsızlıkla bakacaktır."

"Uygun bir kısmet mi?"

"Her bakımdan."

"Ya genç adam...?"

"Herkesin saygısını kazanmıştır."

"Doğru dürüst biri mi?"

"Tanıdığım en seçkin insanlardan biridir."

Tüm bu karşılıklı konuşma sırasında Valentine sessiz kalmıştı.

"Pekala mösyö," dedi Madam de Saint-Méran birkaç saniye düşündükten sonra, "acele etmeniz gerek, çünkü fazla zamanım kalmadı."

"Siz mi madam! Siz mi anneanneciğim!" diye haykırdı Mösyö de Villefort ve Valentine.

"Ne dediğimi biliyorum," dedi markiz; "annesi olmadığına göre evliliğini kutsaması amacıyla hiç olmazsa anneannesinin yanında olması için acele etmeniz gerek. Sizin çok çabuk unuttuğunuz zavallı Renée'mden ona kalan tek kişi benim."

"Ah! Madam," dedi Villefort, "annesiz kalan zavallı çocuğa bir anne vermek gerektiğini unutuyorsunuz."

"Bir üvey anne hiçbir zaman bir anne değildir mösyö! Ama konumuz bu değil, konumuz Valentine; ölüleri rahat bırakalım."

Tüm bunlar öyle rahat bir ses tonuyla söylenmişti ki, bu konuşmada sanki deliliğin başlangıcına benzer bir şeyler vardı.

"Her şey istediğiniz gibi olacak madam," dedi Villefort, "daha iyisi, sizin isteğiniz benimkiyle uyuşuyor, Mösyö d'Épinay Paris'e gelir gelmez..."

"Anneanneciğim," dedi Valentine, "daha matemdeyiz, yakışık almaz... bu kadar üzücü koşullarda bir evlilik olsun ister misiniz?"

"Kızım," diye hemen onun sözünü kesti anneannesi, "zayıf insanların, geleceklerini sağlam bir biçimde kurmalarını engelleyen bu önemsiz nedenleri bırakın. Ben de annem ölüm döşeğinde iken evlendim ve bu nedenle hiç de mutsuz olmadım."

"Yine şu ölüm düşüncesi! Madam," dedi Villefort.

"Yine! Her zaman!... Size öleceğimi söylüyorum, anlıyor musunuz? Ama ölmeden önce damadımı görmek istiyorum; ondan torunumu mutlu etmesini isteyeceğim. Onun gözlerinde benim istediklerimi yapıp yapmayacağını okumak istiyorum; yani ben onu tanımak istiyorum!" diye devam etti anneanne, ürkütücü bir ifadeyle, "eğer olması gerektiği gibi değilse, mezarımın dibinden onu bulmaya gelebilmek için onu tanımak istiyorum."

"Madam," dedi Villefort, "neredeyse deliliğe varan bu taşkın düşünceleri atın kafanızdan. Ölüler bir kez mezarlarına girdiler mi, bir daha asla kalkmadan uyurlar."

"Ah! Evet, evet, anneanneciğim, sakin ol!" dedi Valentine.

"Ve ben mösyö, her şeyin sizin sandığınız gibi olmadığını size söylüyorum. Bu gece korkunç bir biçimde uyudum; çünkü ruhum sanki bedenimin üstünde daha şimdiden uçuyormuş gibi uyuduğumu hissettim: açmaya çalıştığım gözlerim istemesem de kapanıyordu; yine de, size, özellikle de size mösyö, olanaksız gibi görüneceğini biliyorum, ama gözlerim kapalıyken, şu anda sizin bulunduğunuz yerde, Madam de Villefort'un giyinme odasına açılan kapının olduğu köşeden gelen beyaz bir gölgenin gürültü etmeden içeri girdiğini gördüm."

Valentine bir çığlık attı.

"Sizin aklınızı karıştıran ateşti, madam," dedi Villefort.

"İster inanın ister inanmayın, ama ben söylediklerimden eminim: beyaz bir gölge gördüm ve sanki Tanrı duyularımdan sadece birinin tanıklığını kabul etmememden korkarmış gibi, bardağımın da yerinde oynadığını duydum, bakın, bakın, işte şurada duran, masanın üstünde duran bardak."

"Ah! Anneanneciğim, bu bir düştü."

"Bunun bir düş olması olanaksız, çünkü elimi çıngırağa uzattım, bu hareket üzerine gölge kayboldu. O sırada oda hizmetçisi elinde ışıkla içeri girdi. Hayaletler sadece onları görmeleri gerekenlere görünürler: o kocamın ruhuydu. İşte öyle! Eğer kocamın ruhu beni çağırmak için geliyorsa, benim ruhum neden kızımı korumak için geri gelmesin? Doğrudan bir bağlantı var sanırım."

"Ah! Madam," dedi, elinde olmadan yüreğinin derinliklerine kadar sarsılan Villefort, "böyle iç karartıcı düşüncelere kaptırmayın kendinizi; bizimle birlikte yaşayacaksınız, uzun yıllar mutlu, sevgi ve saygı görerek yaşayacaksınız, size unutturacağız..."

"Asla! Asla! Asla!" dedi markiz. "Mösyö d'Épinay ne zaman geliyor?"

"Onu her an bekliyoruz."

"Bu iyi. O gelir gelmez bana haber verin. Acele edelim, acele edelim. Sonra tüm servetimizin Valentine'e kalacağından emin olmak için bir noter istiyorum."

"Ah! Anneanneciğim," diye mırıldandı Valentine dudaklarını anneannesinin ateş gibi alnına yapıştırarak, "beni öldürmek mi istiyorsunuz? Tanrım! Ateşiniz var. Bir noter değil, bir doktor çağırmak gerek."

"Bir doktor mu?" dedi markiz omuz silkerek; "acı çekmiyorum; susadım, hepsi bu."

"Ne içiyorsunuz anneanneciğim?"

"Her zamanki gibi, biliyorsun, portakal şerbetimi. Bardağım orada, masanın üstünde, onu bana ver Valentine."

Valentine portakal şerbetini sürahiden bardağa boşalttı ve anneannesine vermek için garip bir korkuyla bardağı eline aldı; çünkü bu, onun söylediğine göre, gölgenin dokunduğu bardaktı.

Markiz bir dikişte bardağı boşalttı.

Sonra yine başını yastığına koydu ve tekrarladı:

"Noter! Noter!"

Mösyö de Villefort dışarı çıktı. Valentine büyükannesinin yatağının yanına oturdu.

Zavallı çocuğun da anneannesi için çağırdığı doktora ihtiyacı vardı. Aleve benzer bir kırmızılık elmacık kemiklerini yakıyordu, soluk alışı kısa kısa ve sıktı, nabzı ateşi varmış gibi atıyordu.

Zavallı çocuk, Maximilien'in, Madam de Saint-Méran'ın onun bir bağlaşığı olacak yerde, onu hiç tanımadan sanki düşmanıymış gibi hareket ettiğini öğrendiği zaman duyacağı mutsuzluğu düşünüyordu.

Birçok kez Valentine anneannesine her şeyi söylemeyi düşünmüştü, eğer Maximilien Morrel'in adı Albert de Morcerf ya da Raoul de Château-Renaud olsaydı bir saniye bile duraksamayacaktı; ama Morrel halktan bir aileydi ve Valentine kibirli Markiz de Saint-Méran'ın soylu olmayan her şeyi ne kadar küçümsediğini biliyordu. Bu nedenle sırrı ortaya çıkıncaya dek kalbine gömülmüştü, onu açıklamanın hiçbir işe yaramayacağından ne yazık ki emindi, hele bu sır bir kez babası ve üvey annesi tarafından öğrenilirse her şey biterdi.

Aşağı yukarı iki saat böyle geçti. Madam de Saint-Méran ateşli ve huzursuz uyuyordu. Noterin geldiğini haber verdiler.

Bu haber ne kadar alçak sesle verilmiş de olsa, Madam de Saint-Méran başını yastığından kaldırdı.

"Noter mi?" dedi, "Gelsin, gelsin!"

Noter kapıdaydı, içeri girdi.

"Sen git, Valentine," dedi Madam de Saint-Méran, "beni mösyö ile yalnız bırak."

"Ama anne..."

"Git, git."

Genç kız anneannesinin alnını öptü ve gözünde mendil, dışarı çıktı.

Kapıda özel uşakla karşılaştı, uşak doktorun salonda beklediğini söyledi.

Valentine hemen aşağı indi. Doktor bir aile dostuydu, aynı zamanda dönemin en usta doktorlarından biriydi: dünyaya gelişini gördüğü Valentine'i çok severdi. Hemen hemen Matmazel de Villefort yaşında, ince hastalığa yakalanmış bir annenin doğurduğu bir kızı vardı; hayatı çocuğu için sürekli kaygılanmakla geçmişti.

"Ah!" dedi Valentine, "Sevgili Mösyö d'Avrigny, sizi sabırsızlıkla bekliyorduk. Ama her şeyden önce Madeleine ve Antoinette nasıllar?"

Madeleine, Mösyö d'Avrigny'nin kızı, Antoinette de yeğeniydi.

Mösyö d'Avrigny üzgün gülümsedi.

"Antoinette çok iyi, Madeleine de oldukça iyi. Ama beni çağırtmışsınız sevgili yavrum," dedi doktor. "Ne babanız ne de Madam de Villefort hasta. Bize gelince her ne kadar sinirlerimizden kurtulmak istesek de, düş gücünüzü pek başıboş bırakmamanızı size salık vermem dışında bana ihtiyacınız olduğunu düşünmüyorum."

Valentine kızardı; Mösyö d'Avrigny kahinlik bilimini mucizeye kadar götürürdü, çünkü bedeni her zaman manevi güçle ile birlikte tedavi eden doktorlardan biriydi.

"Hayır," dedi Valentine, "sizi büyükannem için çağırdık. Başımıza gelen felaketi biliyorsunuz değil mi?"

"Hiçbir şey bilmiyorum," dedi Mösyö d'Avrigny.

"Ne yazık ki büyükbabam öldü," dedi Valentine gözyaşlarını zor tutarak.

"Mösyö de Saint-Méran mı?"

"Evet."

"Birdenbire mi?"

"Şiddetli bir beyin kanamasından."

"Beyin kanaması mı?" diye yineledi doktor.

"Evet. Öyle ki zavallı büyükannem, hiçbir zaman yanından ayrılmadığı kocasının onu çağırdığını, onun yanına gideceğini düşünüyor. Ah! Mösyö d'Avrigny, zavallı büyükannemi size emanet ediyorum."

"O nerede?"

"Odasında, noterle birlikte."

"Ya Mösyö Noirtier?"

"Her zamanki gibi, kusursuz berrak bir zeka ama aynı hareketsizlik, aynı sessizlik."

"Ve size karşı aynı sevgi, değil mi yavrum?"

"Evet," dedi Valentine içini çekerek, "o beni çok seviyor."

"Sizi kim sevmez?"

Valentine hüzünle gülümsedi.

"Büyükannenizin nesi var?"

"Garip bir aşırı sinirlilik, huzursuz ve tuhaf bir uyku; bu sabah, uykusunda, ruhunun bedeni üzerinde uçtuğunu, kendisini uyurken seyrettiğini ileri sürdü: bu bir sayıklama; odasına bir hayaletin girdiğini gördüğünü, bu sözümona hayaletin bardağına dokunurken çıkardığı sesi duyduğunu ileri sürdü."

"Bu garip," dedi doktor, "Madam de Saint-Méran'ın böyle sanrıları olduğunu bilmezdim."

"Onu ilk kez böyle gördüm," dedi Valentine, "bu sabah beni korkuttu, onun delirdiğini sandım; babam ise, babamın çok aklı başında olduğunu kuşkusuz bilirsiniz Mösyö d'Avrigny, işte babam bile bundan çok etkilenmiş görünüyordu."

"Göreceğiz," dedi Mösyö d'Avrigny, "söylediğiniz şeyler bana garip görünüyor."

Noter aşağı iniyordu; Valentine'e büyükannesinin yalnız olduğunu haber verdiler.

"Yukarı çıkın," dedi Valentine doktora.

"Ya siz?"

"Ah! Ben, cesaret edemiyorum, sizi çağırmamı bana yasaklamıştı; sonra, söylediğiniz gibi ben de huzursuzum, ateşim var, rahatsızım, kendime gelmek için bahçede bir tur atacağım."

Doktor Valentine'in elini sıktı, o, büyükannenin odasına çıkarken genç kız da sekinin basamaklarından aşağı indi.

Valentine'in bahçenin hangi bölümünde gezinmeyi yeğlediğini söylememize gerek yok. Evi saran çiçeklerin arasında bir iki tur attıktan, kemerine ya da saçlarına takmak için bir gül kopardıktan sonra banka, banktan da parmaklıklı kapıya giden gölgeli yola saptı.

Bu kez Valentine, her zaman yaptığı gibi çiçeklerin ortasında bir iki kez dolaştı, ama çiçek koparmadı: henüz içine tam olarak yayılacak zaman bulamamış kalbindeki yas duygusu bu basit süsü kabul edemiyordu; sonra gideceği yola doğru ilerledi. İlerledikçe adını söyleyen bir sesi duyar gibi oldu. Şaşırmış bir halde durdu.

Ses o zaman kulağına daha belirgin geldi, Maximilien'in sesini tanıdı.

73
YEMİN

Bu gerçekten de Morrel'di, dün akşamdan beri hiç uyumamıştı. Âşıklara ve annelere özgü bu özel içgüdü ile markinin ölümü ve Madam de Saint-Méran'ın dönüşünün ardından, Villefortlarda onun Valentine'e olan aşkıyla ilgili birtakım şeylerin olacağını tahmin etmişti.

Görüldüğü gibi önsezileri gerçek olmuştu, onu bu kadar korku içinde ve titreyerek kestane ağaçlarının bulunduğu yerdeki demir parmaklığa getiren artık basit bir kaygı değildi.

Morrel'in orada beklediğinden Valentine'in haberi yoktu, bu onun her zaman geldiği saat değildi, bu basit bir rastlantıydı ya da daha doğrusu onu bahçeye getiren güzel bir duygudaşlıktı. Ortaya çıktığında Morrel ona seslendi; Valentine parmaklığa koştu.

"Siz, bu saatte!" dedi.

"Evet, zavallı dostum," diye yanıt verdi Morrel, "sizi aramaya ve kötü haberleri vermeye geldim."

"Bu uğursuz bir ev," dedi Valentine. "Söyleyin Maximilien. Ama aslında çektiğim acılar şimdiden yetti de arttı bile."

"Sevgili Valentine," dedi Morrel uygun bir biçimde konuşabilmek için kendi heyecanını bastırmaya çalışarak, "beni iyi dinleyin lütfen; çünkü size söyleyeceklerimin hepsi çok önemli. Sizi ne zaman evlendirmeyi düşünüyorlar?"

"Dinleyin," dedi bu kez Valentine, "sizden hiçbir şey saklamak istemiyorum Maximilien. Bu sabah benim evliliğimden söz edildi, her zaman benden eksik etmediği desteği kendisinde bulacağımı sandığım büyükannem, sadece bu evlilikten yana olduğunu açıklamakla kalmadı, bunu çok istediğini söyledi, öyle ki sadece Mösyö d'Épinay'nin dönüşü bunu geciktiriyor, onun gelişinin ertesi günü evlilik sözleşmesi imzalanacak."

Acı bir soluk genç adamın göğsünü deldi sanki, genç kıza uzun uzun hüzünle baktı.

"Yazık!" dedi alçak sesle, "insanın sevdiği kadının sakin sakin: 'işkence saatiniz belirlendi, birkaç saat sonra yapılacak, ama ne önemi var, bunun böyle olması gerekiyor ve ben hiçbir şekilde buna karşı çıkmayacağım' dediğini duyması ne kadar korkunç. Sözleşmenin imzalanması için artık sadece Mösyö d'Épinay'nin dönüşünün beklendiğini, gelişinin ertesi günü onun olacağınızı, yarın Mösyö d'Épinay'ye bağlanmış olacağınızı söylediğinize göre, ne yapalım? Mösyö d'Épinay de bu sabah Paris'e döndü zaten."

Valentine bir çığlık attı.

"Bir saat önce Monte Cristo Kontunun evindeydim," dedi Morrel, "o sizin evin acısından söz ediyordu, ben sizin acınızdan, birden avluya bir araba girdi. Bakın o zamana kadar önsezilere inanmıyordum Valentine; ama artık buna inanmam gerek. Bu arabanın sesini duyunca içimi bir ürperme kapladı; biraz sonra merdivende ayak sesleri duydum. Şövalyenin yankılanan ayak sesleri Don Juan'ı, bu ayak seslerinin beni ürküttüğü kadar ürkütmemiştir. Sonunda kapı açıldı; önce Albert de Morcerf içeri girdi, kendi kendimden kuşkulanmıştım, yanıldığımı sanacaktım, ama tam o sırada Albert'in arkasından bir başka adam ilerledi, kont, 'Ah! Mösyö Baron Franz d'Épinay!' diye haykırdı. Kendimi tutmak için yüreğimdeki tüm gücü ve cesareti topladım. Belki rengim soldu, belki titredim, ama dudaklarımda kesinlikle bir gülümseme vardı. Ama beş dakika sonra çıktım, bu beş dakika içinde konuştuklarının bir sözcüğünü bile duymadım, bitmiş tükenmiştim."

"Zavallı Maximilien," diye mırıldandı Valentine.

"İşte şimdi buradayım Valentine. Şimdi yanıtınızın ölüm ya da yaşam vereceği bir erkek olan bana yanıt verin. Ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

Valentine başını önüne eğdi; bitkindi.

"Dinleyin," dedi Morrel, "ilk kez içinde bulunduğumuz durumu düşünüyor değilsiniz: durum ciddi, ağır, çok önemli. Şu ânın kendimizi sonu hiçbir şeye varmayacak acılara bırakacak zaman olduğunu sanmıyorum: bu rahatça acı çekmek ve gözyaşlarını istedikleri gibi içmek isteyenler için iyi. Böyle insanlar vardır ve kuşkusuz Tanrı da onların yeryüzündeki bu özverilerini gökyüzünde değerlendirecektir; ama savaşma isteği hisseden kimse bu değerli zamanı yitirmek istemez ve aldığı darbeyi hemen yazgıya geri verir. Siz kötü yazgıya karşı savaşma isteği duyuyor musunuz Valentine? Söyleyin, sizden öğrenmek istediğim şey bu."

Valentine ürperdi ve ürkmüş iri gözleriyle Morrel'e baktı. Babasına, büyükannesine, ailesine karşı koymayı hiç düşünmemişti.

"Bana neler söylüyorsunuz Maximilien?" diye sordu Valentine, "savaş ile ne demek istiyorsunuz? Ah! Siz kutsallığa saygısızlık ediyorsunuz. Nasıl olur! Ben babamın emirlerine, ölmek üzere olan anneannemin isteğine karşı mı savaşacağım? Bu olanaksız!"

Morrel bir hareket yaptı.

"Siz beni anlayacak kadar soylu bir yüreksiniz ve beni o kadar iyi anlıyorsunuz ki sevgili Maximilien, karşımda susuyorsunuz. Savaşmak ve ben! Tanrı beni korusun! Hayır, hayır; kendi kendimle savaşmak ve dediğiniz gibi gözyaşlarımı içime akıtmak için tüm gücümü toplayacağım. Babama acı vermeye, anneannemin son dakikalarını altüst etmeye gelince bunu asla yapmayacağım."

"Çok haklısınız," dedi soğukça Morrel.

"Bana bunu nasıl söylersiniz, Tanrım!" diye haykırdı incinen Valentine.

"Bunu size hayran bir erkek olarak söylüyorum matmazel," dedi Maximilien.

"Matmazel!" diye haykırdı Valentine, "Matmazel! Ah! Bencil! Beni umutsuzluk içinde görüyor ve anlamazlıktan geliyor."

"Yanılıyorsunuz, tam tersi sizi çok iyi anlıyorum. Mösyö de Villefort'a karşı gelmek is-

temiyorsunuz, markizin sözünden çıkmak istemiyorsunuz ve yarın sizi kocanıza bağlayacak olan sözleşmeyi imzalayacaksınız."

"Tanrım! Başka ne yapabilirim?"

"Bu kararı bana bırakmayın matmazel, çünkü bu sorunda ben kötü bir yargıcım ve bencilliğim beni kör edecektir," diye yanıt verdi Morrel. Boğuk sesi ve sıkılmış yumrukları gittikçe artan öfkesini belli ediyordu.

"Eğer sizin önerinizi kabul etmeye hazır olduğumu görseydiniz, bana ne yapmamı önerirdiniz Morrel? Haydi yanıt verin. Kötü bir şey yapıyorsunuz demenin bir anlamı yok, bir öğüt vermeniz gerek."

"Bunu bana ciddi olarak mı soruyorsunuz Valentine? Bu öğüdü vermeli miyim? Söyleyin."

"Evet... Nasıl bir öğüt vereceksiniz?"

"İşte şöyle bir öğüt, Valentine."

Genç kız gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve içini çekti.

"Ben özgürüm," dedi Maximilien, "ikimiz için de yeteri kadar zenginim; karım olmadan dudaklarımın alnınıza değmeyeceğine yemin ederim."

"Beni korkutuyorsunuz," dedi genç kız.

"Söyleyeceklerimi dinleyin," diye devam etti Morrel; "sizi kız kardeşime götürürüm, o sizin de kız kardeşiniz olmaya layıktır; Paris'e dönmek için dostlarımız ailenizin direncini yeninceye kadar Paris dışındaki bir bölgede kalmak istemezseniz birlikte Cezayir'e, İngiltere'ye ya da Amerika'ya gideriz."

Valentine başını salladı.

"Bunu bekliyordum, Maximilien," dedi genç kız: "bu mantıksız bir öğüt ve sizi şu tek sözcük ile, 'olanaksız, Morrel, olanaksız' sözcüğüyle durdurmadığım anda ben daha da mantıksız olacağım."

"Öyle ise siz kendinizi yazgınıza bırakacaksınız, onun istediği olacak, ona karşı savaşmayı denemeyeceksiniz bile, öyle mi?" dedi Morrel daha da üzülerek.

"Evet, bu nedenle ölsem bile!"

"Pekala! Valentine," dedi Maximilien, "size yine haklı olduğunuzu tekrarlayacağım. Gerçekten de deli olan benim, siz bana tutkunun en doğru insanları bile kör ettiğini kanıtlıyorsunuz. Teşekkür ederim, tutkularınıza kapılmadan düşündüğünüz için. O zaman anlaştık; yarın, komedi oyunlarında düğümü çözmek için uydurulmuş tiyatro formaliteleri ile, sözleşme imzası denen şeyle değil, kendi iradenizle, geriye dönüşü olmayan bir biçimde Mösyö Franz d'Épinay'ye bağlanıyorsunuz."

"Bir kez daha beni üzüyorsunuz Maximilien!" dedi Valentine; "bir kez daha hançeri yaranın içinde döndürüyorsunuz! Bakın eğer kız kardeşiniz bana verdiğiniz gibi bir öğüdü dinleseydi ne yapardınız?"

"Matmazel," dedi Morrel acı bir gülüşle, "ben bencilim, siz söylediniz, ve bencil bir insan olarak başkalarının benim durumumda ne yapacaklarını değil, ben kendim ne yaparım onu düşünürüm. Sizi bir yıldır tanıdığımı sanıyorum, ve sizi tanıdığım günden beri

tüm mutluluk planlarımı sizin üzerinize kurdum; bir gün beni sevdiğinizi söylediniz, o günden sonra gelecekteki tüm şansımın size kavuşmak olacağını düşündüm: bu benim hayatımdı. Şimdi artık hiçbir şey düşünmüyorum; sadece şansımın döndüğünü, cenneti kazanmışken onu yitirdiğimi düşünüyorum. Bu her gün olur, bir oyuncu sadece sahip olduklarını değil, sahip olmadıklarını da yitirebilir."

Morrel bu sözleri tam bir dinginlik içinde söyledi; Valentine kalbinin derinliklerinde dolaşan sarsıntıyı Morrel'in gözlerinden kaçırmayı deneyerek ona bir an inceden inceye yoklayan bakışlarla baktı.

"Peki siz ne yapacaksınız?" diye sordu Valentine.

"Size elveda deme onuruna erişeceğim matmazel, sözlerimi duyan ve kalbimin içini okuyan Tanrı şahidimdir, size çok sakin, çok mutlu, benim anılarıma yer kalmayacak kadar dolu bir yaşam dilerim."

"Ah!" diye mırıldandı Valentine.

"Elveda, Valentine, elveda!" dedi Morrel eğilerek.

"Nereye gidiyorsunuz?"diye haykırdı genç kız, elini parmaklıktan öteye uzatıp Maximilien'i giysisinden yakalayarak, kendi iç huzursuzluğu ile âşığının sakinliğinin gerçek olamayacağını anlamıştı; "nereye gidiyorsunuz?" dedi.

"Ailenize yeni bir üzüntü vermemeye çalışacağım ve benim durumumda olan tüm dürüst ve özverili erkeklerin gittikleri yolu izleyeceğim."

"Beni terk etmeden önce ne yapacağınızı bana söyleyin Maximilien."

Genç adam hüzünle gülümsedi.

"Ah! Söyleyin, söyleyin!" dedi Valentine, "yalvarırım söyleyin!"

"Kararınız değişti mi Valentine?"

"O değişemez, bahtsız adam! Bunu iyi biliyorsunuz!" diye haykırdı genç kız.

"O zaman elveda, Valentine!"

Valentine ondan hiç beklenmeyecek bir güçle parmaklığı sarstı, Morrel uzaklaştığı için iki elini de parmaklığın arasından geçirdi, kollarını kıvırıp ellerini birleştirerek:

"Ne yapacaksınız? Bilmek istiyorum!" diye haykırdı; "Nereye gidiyorsunuz?"

"Sakin olun," dedi Maximilien kapıya üç adım kala durarak, "yazgının benim için sakladığı zorluklardan bir başkasını sorumlu tutmak niyetinde değilim. Bir başkası olsa sizi, gidip Mösyö Franz'ı bulmak, onu kendisi ile dövüşmek için kışkırtmakla tehdit ederdi, ama tüm bunlar mantıksız. Tüm bunlarda Mösyö Franz'ın ne rolü var? Beni ilk kez bu sabah gördü; aileleriniz sizi birbirinizle evlendirmeye söz verdiğinde o benim var olduğumu bilmiyordu bile. Bu nedenle Mösyö Franz ile hiçbir işim yok, size yemin ederim onu hiç suçlamıyorum."

"O zaman kimi suçluyorsunuz? Beni mi?"

"Sizi, Valentine! Ah! Tanrı beni korusun! Kadın kutsaldır; sevilen kadın kutsaldır."

"Siz de suçlusunuz, bahtsız adam, siz de."

"Ben suçluyum öyle mi?" dedi Morrel.

"Maximilien," dedi Valentine, "Maximilien, buraya gelin, gelmenizi istiyorum."

Maximilien tatlı gülüşüyle yaklaştı, renginin solukluğu olmasa her zamanki durumunda sanılabilirdi.

"Beni dinleyin, sevgilim, taptığım Valentine," dedi ciddi ve kulağa hoş gelen sesiyle, "bizim gibi, hiç kimsenin karşısında, ana babalarının karşısında, Tanrının önünde yüzlerini kızartacak hiçbir düşüncesi olmamış insanlar, bizim gibi insanlar birbirlerinin kalbini açık bir kitap gibi okurlar. Ben hiç roman yazmadım, kötümser bir kahraman değilim, kendimi ne Manfred ne de Antony yerine koydum: ama hiçbir şey söylemeden, hiç karşı çıkmadan, hiç yeminsiz hayatımı size adadım; sizi elimden kaçırıyorum ve siz böyle hareket etmekte haklısınız, bunu size söyledim, şimdi yineliyorum da; ama elimden gidiyorsunuz ve benim hayatım bitti. Benden uzaklaştığınız anda Valentine, dünyada tek başıma kalacağım. Kız kardeşim kocasının yanında mutlu; kocası benim sadece eniştem, yani sadece toplumsal sözleşmelerin bana bağladığı bir insan; yani yeryüzünde varlığımın yarar sağlayacağı, bana ihtiyacı olan hiç kimse yok. İşte yapacağım şey şu: sizin evli olacağınız son âna kadar bekleyeceğim, çünkü kimi zaman rastlantıların bize sakladığı beklenmedik şanslardan birinin gölgesini bile yitirmek istemem, çünkü o zamana dek Mösyö Franz d'Épinay ölebilir; siz ona yaklaştığınız anda sunağın üstüne yıldırım düşebilir: bir ölüm mahkumuna her şey olabilir gibi gelir, kurtuluşu söz konusu olduğunda, mucizeler onun için olabilecek şeyler sınıfına girer. Bu nedenle son âna kadar bekleyeceğim diyorum ve felaketim kesinleştiğinde, çaresiz, umutsuz kaldığımda, enişteme gizli bir mektup, emniyet müdürlüğüne ne yapmak niyetinde olduğumu bildiren bir başka mektup yazacağım, sonra da bir ormanın köşesinde, bir çukurun kenarında, bir nehrin kıyısında, Fransa'da bugüne kadar yaşamış en onurlu insanın oğlu olarak beynimi dağıtacağım."

Sinirli bir titreyiş Valentine'in elini kolunu kapladı; iki eliyle tuttuğu parmaklığı bıraktı, kolları iki yanına düştü, iri iki damla gözyaşı yanaklarından yuvarlandı.

Genç adam onun karşısında üzgün ve kararlı durdu.

"Ah! Acıyın, acıyın," dedi genç kız, "yaşayacaksınız değil mi?"

"Hayır, yemin ederim," dedi Maximilien; "ama bunun sizin için ne önemi var? Siz görevinizi yapmış olacaksınız ve vicdanınız rahat edecek."

Valentine kırılan kalbine eliyle bastırarak dizlerinin üzerine düştü.

"Maximilien," dedi, "Maximilien, dostum, yeryüzündeki kardeşim, Tanrı önünde gerçek kocam, sana yalvarıyorum, sen de benim gibi yap, acınla yaşa: belki bir gün birleşiriz."

"Elveda Valentine!" diye yineledi Morrel.

"Tanrım!" dedi Valentine iki elini soylu bir biçimde göğe kaldırarak, "görüyorsunuz, söz dinler bir kız olmak için elimden geleni yaptım: rica ettim, yalvardım, yakardım; benim ne ricalarımı, ne yalvarmalarımı ne de gözyaşlarımı dinledi. Pekala!" diye devam etti gözyaşlarını silip eski kararlılığını kazanarak, "Pekala! Pişmanlıktan ölmek istemiyorum, utançtan ölmeyi yeğliyorum. Yaşayacaksınız Maximilien ve sizden başka kimsenin olmayacağım. Saat kaçta? Hangi dakikada? Hemen mi? Söyleyin, emredin, ben hazırım."

Uzaklaşmak için birkaç adım atmış olan Maximilien yeniden geri döndü, neşeden rengi solmuş, yüreği ferahlamış olarak iki elini parmaklıkların arasından Valentine'e uzattı:

"Valentine," dedi, "sevgili dostum, benimle böyle konuşmayın ya da bırakın öleyim. Siz de beni benim sizi sevdiğim kadar seviyorsanız neden size kızayım? İyiliğinizden beni yaşamaya zorluyorsunuz, öyle değil mi? Bu durumda ölmeyi yeğlerim."

"İyi düşünülecek olursa," diye mırıldandı Valentine, "bu dünyada beni kim seviyor? O. Tüm acılarım sırasında kim beni teselli etti? O. Umutlarım, şaşkın düşüncelerim, kanayan yüreğim, hep kime yaslanıyor? Ona, hep ona. Öyle ise, şimdi sen haklısın: Maximilien, senin peşinden geleceğim, baba evini terk edeceğim, her şeyi terk edeceğim. Ben ne kadar nankörüm!" diye haykırdı Valentine hıçkırarak, "Her şeyi!... Hattâ neredeyse unuttuğum büyükbabamı bile!"

"Hayır," dedi Maximilien, "onu terk etmeyeceksin. Mösyö Noirtier'nin bana karşı sevgi duyar gibi olduğunu söylemiştin: bu nedenle ayrılmadan önce ona her şeyi söyleyeceksin; Tanrının önünde onun izniyle onun koruyucusu olacaksın; sonra, evlenir evlenmez, o bizimle gelecek: bir yerine iki çocuğu olacak. Bana seninle nasıl konuştuğunu, senin ona nasıl yanıt verdiğini söylemiştin; bu dokunaklı işaret dilini çok çabuk öğreneceğim, haydi Valentine. Ah! Sana yemin ediyorum, bizi bekleyen umutsuzluk yerine sana mutluluk sözü veriyorum."

"Ah! Bak, Maximilien, benim üstümdeki gücüne bak, beni neredeyse söylediklerine inandırdın, yine de söylediklerin mantıksız, çünkü babam beni lanetleyecek; çünkü onu tanıyorum, onun kalbi çelik gibidir, o hiçbir zaman bağışlamayacak. Beni dinleyin Maximilien, eğer hile ile, rica ile, bir rastlantı sonucu, ne bileyim ben, yani herhangi bir biçimde evliliği geciktirebilirsem, beni beklersiniz değil mi?"

"Evet, yemin ederim, ama siz de bana bu korkunç evliliğin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğine yemin edeceksiniz, sizi yargıcın önüne, papazın önüne sürükleyerek götürseler bile, hayır diyeceğinize yemin edeceksiniz, tamam mı?"

"Dünyada benim için en kutsal şey üstüne, annem üstüne yemin ediyorum Maximilien!"

"O zaman bekleyelim," dedi Morrel.

"Evet, bekleyelim," dedi Valentine, bunu söyledikten sonra bir soluk alarak; "bizim gibi mutsuz insanları kurtarabilecek ne çok şey var!"

"Size güveniyorum, Valentine," dedi Morrel, "yapacağınız her şey iyi olacak; ama ya sizin ricalarınızı dinlemezlerse, ya babanız ya da Madam de Saint-Méran Mösyö Franz d'Épinay'nin sözleşmeyi imzalamak için yarın çağırılmasını isterlerse..."

"Sözüme güvenin, Morrel."

"İmzalamak yerine..."

"Size geliyorum ve kaçıyoruz; ama o zamana kadar her şeyi Tanrıya bırakalım Morrel; birbirimizi görmeyelim: bu bir mucize, bu şimdiye kadar bizi yakalatmayan yazgı; eğer bizim nasıl görüştüğümüzü bilselerdi, artık hiçbir çaremiz kalmazdı."

"Haklısınız Valentine; ama nasıl öğreneceğiz..."

"Noterden, Mösyö Deschamps'dan."

"Onu tanıyorum."

"Ve benden öğreneceksiniz. Size yazacağım, buna inanın. Aman Tanrım! Maximilien,

bu evlilik sizin için olduğu kadar benim için de dayanılmaz!"

"Ah! Çok iyi! Teşekkür ederim sevgili Valentine'im," dedi Morrel. "o zaman her şeyi konuştuk, saati öğrenir öğrenmez buraya koşuyorum, bu duvardan kollarıma atlıyorsunuz: bu sizin için kolay olacak; çitle çevrili alanın kapısında sizi bir araba bekleyecek, benimle birlikte arabaya bineceksiniz, sizi kız kardeşime götüreceğim; isterseniz kimse bizi bilmeyecek, isterseniz durumu açıklarız, gücümüzün ve irademizin bilincinde olacağız, kendini sadece içini çekerek savunan koyun gibi kendimizi boğazlatmayacağız."

"Tamam," dedi Valentine; "şimdi ben de sizin için aynı şeyi söyleyeceğim: yapacağınız her şey iyi olacak."

"Ah!"

"Şimdi karınızdan memnun musunuz?" dedi üzüntüyle genç kız.

"Sevgili Valentine'im, evet demek çok yetersiz kalır."

"O zaman hep evet deyin."

Valentine parmaklığa yaklaşmıştı ya da dudaklarını yaklaştırmıştı, sözleri güzel kokan soluğuyla öte tarafta ağzını soğuk ve sert çite dayamış Morrel'in dudaklarına kadar kayıyordu.

"Hoşçakalın," dedi Valentine, kendini bu mutluluktan kopararak, "hoşçakalın."

"Sizden mektup alacak mıyım?"

"Evet."

"Teşekkür ederim karıcığım! Hoşçakalın."

Masum ve uzaktan gelen bir öpücüğün sesi yankılandı ve Valentine ıhlamurların altına doğru kaçtı.

Morrel, Valentine'in elbisesinin gürgenli çite hafifçe dokunurken çıkardığı sesi, ayaklarının altında gıcırdayan kumun sesini dinledi, böyle sevilmesini sağlayan Tanrıya teşekkür etmek için, sözle anlatılamaz bir gülüşle gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve o da gözden kayboldu.

Genç adam evine döndü, gecenin geri kalanında bekledi, ertesi gün akşama kadar da bekledi, ama hiçbir haber almadı. Ancak bir gün sonra, sabah saat ona doğru, tam noter Mösyö Deschamps'a gitmek için yola çıkarken, postadan yazısını hiç tanımadığı halde Valentine'den geldiğini anladığı küçük bir not aldı.

Şöyle yazılmıştı:

Gözyaşları, yalvarmalar, dualar hiçbir işe yaramadı. Dün iki saat boyunca Saint-Philippe du Roule kilisesindeydim, iki saat boyunca yüreğimin derinliklerinden Tanrıya dua ettim; Tanrı da insanlar gibi duyarsız, sözleşme bu gece saat dokuzda imzalanacak.

Tek bir kalbim olduğu gibi tek bir sözüm vardır Morrel ve bu sözü size verdim: bu kalp sizindir.

Bu nedenle bu akşam saat dokuza çeyrek kala parmaklığın önünde.

Karınız

VALENTİNE de VİLLEFORT

Not: Zavallı büyükannem gitgide kötüleşiyor; dün, taşkınlığı kendinden geçmeye vardı; bugün kendinden geçmesi neredeyse deliliğe dönüştü.

Onu bu durumda bırakıp gittiğimi bana unutturacak kadar beni seviyorsunuz, değil mi Morrel?

Büyükbaba Noirtier'den sözleşmenin bu gece imzalanacağı saklanıyor sanırım.

Morrel Valentine'in ona verdiği bilgilerle yetinmedi; notere gitti, o da sözleşmenin bu akşam saat dokuzda olacağı haberini doğruladı.

Sonra Monte Cristo'ya gitti; orada daha da fazlasını öğrendi: Franz ona gerekli işlemlerin yapılacağını haber vermeye gelmişti; öte yandan Madam de Villefort, kendisini davet edemediği için onu bağışlamasını rica etmek amacıyla konta yazmıştı; Mösyö de Saint-Méran'ın ölümü ve dulunun içinde bulunduğu durum bu toplantının üzerini öyle bir hüzün örtüsüyle kaplıyordu ki, kontun canının sıkılmasını istemiyor ve ona tüm mutlulukları diliyordu.

Bir gün önce, Franz Madam de Saint-Méran'a takdim edilmişti, markiz bu tanışma için yatağından kalkmış, sonra hemen yeniden yatmıştı.

Morrel, çok kolay anlaşılacağı gibi, kontun gözü gibi keskin bir gözden kaçamayacak kadar huzursuz bir ruh durumu içindeydi; Monte Cristo da ona karşı her zamankinden daha şefkatliydi; öylesine sevgi doluydu ki, iki üç kez Maximilien ona az kalsın her şeyi anlatacaktı. Ama Valentine'e verdiği kesin sözü anımsadı ve sırrı kalbinin derinliklerinde gizli kaldı.

Genç adam gün boyunca Valentine'in mektubunu yirmi kez okudu. Genç kız ona ilk kez yazıyordu ve nasıl bir nedenle! Mektubu her okuyuşunda Valentine'i mutlu etme yeminini kendi kendine yineliyordu. Gerçekten de bu kadar cesur bir karar veren bu genç kızda nasıl bir güç vardı! Her şeyini feda ettiği kişinin yapacağı ne tür bir özveriyi hak ediyordu! Valentine gerçekten de âşığının saygısına en önce ve en layık kişi olmalıydı! O hem kadın hem kraliçeydi, onu yeteri kadar sevecek ve ona teşekkür edecek insan bulunamazdı.

Morrel, Valentine'in "işte buradayım Maximilien, alın beni," diyerek geleceği ânı anlatılmaz bir huzursuzlukla düşlüyordu.

Tüm kaçma işini ayarlamıştı; iki merdiven kaba yoncalı çitin içine saklanmıştı; Maximilien'in kendisinin süreceği gezinti arabası bekliyordu; hizmetçi yoktu, ışık yoktu; sokağın ilk dönemecinde fenerler yakılacaktı, çünkü önlem alayım derken polisin eline düşmemek gerekiyordu.

Zaman zaman Morrel'in tüm bedeninden ürpertiler geçiyordu; Valentine duvarın tepesinden inerken ona yardımcı olacağı ânı, yalnızca elini sıktığı, sadece parmağının ucunu öptüğü genç kızın kendisini onun kollarına bıraktığını, titrediğini hissedeceği ânı düşünüyordu.

Ama öğleden sonra olduğunda, Morrel saatin yaklaştığını anladı ve yalnız olma ihtiyacı hissetti; kanı kaynıyordu, en basit sorular, sadece bir dostun sesi bile onu sinirlendiriyordu; bir şeyler okumaya çalışarak evine kapandı; ama hiçbir şey anlamadan gözleri sayfalarda geziniyordu, planını, merdivenleri ve çiti ikinci kez çizerek gözden geçirmek için sonunda kitabı fırlatıp attı.

Sonunda saat yaklaştı.

Bu kadar âşık hiçbir erkek saati kendi başına çalışmaya bırakmaz; Morrel kendi saatini o kadar kurcaladı ki saat altıda sekiz buçuğu gösterdi. Genç adam, gitme zamanının geldiğini, saat dokuzun aslında sözleşmeyi imzalama saati olduğunu, ama her olasılığa karşı Valentine'in bu gereksiz imzayı beklemeyeceğini söyledi kendi kendine; bu nedenle de saati sekiz buçuğu vurduğunda, Morrel Meslay sokağından ayrılarak, çitle çevrili alana girdi, o sırada Saint-Philippe de Roule'da saat sekizi vuruyordu.

At ve araba, Morrel'in her zaman gizlendiği yıkıntı halindeki bir yapının arkasına saklanmıştı.

Yavaş yavaş güneş battı, bahçedeki yapraklar donuk siyah renkli büyük yığınlar halinde üst üste biriktiler.

O zaman Morrel saklandığı yerden çıktı ve kalbi titreyerek parmaklığın arasından bakmaya gitti: henüz kimse yoktu.

Saat sekiz buçuğu çaldı.

Yarım saat bekleyerek geçti; Morrel ileri geri geziniyor, sonra daha sık aralıklarla gelip gözünü tahtalara dayıyordu. Bahçe gitgide kararıyordu; ama genç adam karanlığın içinde boşuna beyaz elbiseyi arıyordu; sessizliğin içinde boşuna ayak seslerini dinliyordu.

Yaprakların arasından görünen ev karanlıktı ve bir evlilik sözleşmesinin imzalanması gibi çok önemli bir olay için açılan bir evin özelliklerinden hiçbirini göstermiyordu.

Morrel saatine baktı, dokuz kırk beşi gösteriyordu; ama hemen arkasından daha önce iki üç kez duyduğu meydan saatinin sesi dokuz buçuğu vurarak onun saatinin yanlış olduğunu gösterdi.

Bu Valentine'in saptadığı saatten yarım saat fazla bir bekleyişti: Valentine saat dokuzda demişti, belki daha önce, ama daha sonra değil.

Bu genç adam için en korkunç andı, her saniye kurşundan bir çekiç gibi kalbinin üstüne iniyordu.

En küçük bir yaprak sesini, en hafif bir rüzgar sesini duyuyor ve alnını ter basıyordu; o zaman tir tir titreyerek merdivenini yerleştiriyor, zaman yitirmemek için ayağını ilk basamağa koyuyordu.

Bir korku bir umut arasında, bir ferahlama bir yürek daralması arasında kilisede saat onu vurdu.

"Ah!" diye mırıldandı Maximilien korkuyla, "Bir sözleşme imzasının bu kadar uzun sürmesi olanaksız, meğerki beklenmedik bir şey olsun; tüm olasılıkları tarttım, tüm formalitelerin sürebileceği zamanı hesap ettim, kesinlikle bir şeyler oldu."

Bazen parmaklığın önünde huzursuz geziniyor, bazen ateş gibi alnını gelip buz gibi demire dayıyordu. Acaba Valentine sözleşmeden sonra bayılmış ya da kaçarken yakalanmış mıydı? Genç adam her ikisi de umutsuz bu iki varsayım üzerinde durabiliyordu ancak.

Üzerinde durduğu düşünce, kaçışının tam orta yerinde Valentine'in gücünü kaybederek yolun ortasında bayılıp düşmesiydi.

"Ah! Eğer böyleyse," diye haykırdı merdivenin tepesinden atlayarak, "onu yitireceğim ve bu benim hatam yüzünden olacak."

Kulağına bu düşünceyi fısıldayan şeytan bir daha yakasını bırakmadı ve bunu öyle ısrarla kulağına söyleyip durdu ki, kısa bir süre sonra mantığının zorlamasıyla kimi kuşkuları kanı haline geldi. Giderek büyüyen karanlığı delmeye çalışan gözleri, yolun gölgelerinde kayan bir nesne gördüğünü sanıyordu; Morrel ne olursa olsun seslenmek istedi ve rüzgarın dile getirilmemiş bir yakınmayı ona kadar getirdiğini sandı.

Sonunda saat buçuğu da vurdu; daha uzun zaman beklemek olanaksızdı, akla her şey geliyordu; Maximilien'in şakakları şiddetle atıyor, gözlerinden bulutlar geçiyordu; duvarı aştı ve öbür tarafa atladı.

Şimdi Villefortlardaydı, duvara dayadığı merdiveni aşarak buraya girmişti; böyle bir hareketin ardından olabilecekleri düşündü, ama buraya kadar geri adım atmak için gelmemişti.

Bir süre duvarın çok yakınından yürüdü, sonra bir sıçrayışta yolu aşarak sık ağaçların olduğu yere atladı.

Bir anda ağaçların sonuna geldi. Ulaştığı noktadan ev görülebiliyordu.

O zaman Morrel ağaçların arasından bakmaya çalışırken daha önce kuşkulandığı bir şeyden emin oldu: tören günlerinde çok doğal olan şey, her pencerede parıldadığını göreceğini sandığı ışıklar yerine, sanki ayın üzerine yayılmış koca bir bulutun yansıttığı büyük bir gölgeden, perdeyle örtülmüş gri bir kitleden başka bir şey görmedi.

Zaman zaman bir ışık çılgın gibi dolaşıyor, birinci katın üç penceresinin önünden geçiyordu. Bu üç pencere, Madam de Saint-Méran'ın pencereleriydi.

Bir başka ışık kırmızı perdelerin arkasında kımıldamadan duruyordu. Bu perdeler Madam de Villefort'un yatak odasının perdeleriydi.

Morrel tüm bunları tahmin etti. Birçok kez, aklında Valentine'i günün her saatinde kafasında izlemek için, dediğimiz gibi birçok kez ona bu evin planını yaptırmıştı, evi görmeden tanıyordu.

Genç adam bu karanlıktan ve sessizlikten, Valentine'in olmayışından duyduğu korkudan daha fazla dehşete düşüyordu.

Acıdan delirmiş, çılgına dönmüş, Valentine'i yeniden görebilmek ve ne olursa olsun içine doğan felaketten emin olmak için her şeye meydan okumaya kararlı olan Morrel, ağaçların bittiği yere kadar gitti ve olabildiği kadar çabuk tümüyle çıplak çiçekliği aşmaya hazırlandığı sırada, henüz oldukça uzak olan, ama rüzgarın ona kadar getirdiği bir ses duydu.

Bu ses üzerine geriye doğru bir adım attı; yaprakların arasından yarı yarıya çıkmışken yeniden tümüyle içine daldı, karanlığın içinde kımıldamadan, sessiz ve gömülü kaldı.

Kararını vermişti: eğer bu tek başına Valentine ise geçerken bir sözcükle genç kızı uyaracaktı; eğer Valentine'in yanında birisi varsa, en azından genç kızı görmüş olacaktı ve başına bir felaket gelmediğinden emin olacaktı; eğer bunlar yabancı kişiler ise onların konuşmalarından bir şeyler duyacak ve o zamana dek anlaşılmayan bu gizi anlamayı başaracaktı.

Ay kendisini saklayan buluttan sıyrıldı ve Morrel, Villefort'un, yanında siyah giyinmiş

bir adamla sekinin üzerinde ortaya çıktığını gördü. Basamakları indiler ve ağaçlığa doğru ilerlediler. Daha dört adım atmamışlardı ki Morrel, siyah giysili adamın Doktor d'Avrigny olduğunu gördü. Onların kendisine doğru geldiklerini gören genç adam, hiç düşünmeden ağaçların ortasında bulunan bir yalancı çınarın gövdesine rastlayıncaya dek geriledi; orada durmak zorunda kaldı.

Az sonra kumlar gezinen iki adamın ayakları altında gıcırdamayı kesti.

"Ah! Sevgili doktor," dedi krallık savcısı, "işte kesinlikle evime karşı olduğunu açığa vuran Tanrı! Ne büyük darbe! Beni avutmaya çalışmayın; ne yazık ki yara çok canlı ve çok derin! Öldü, öldü!"

Buz gibi bir ter genç adamın alnını dondurdu, dişleri birbirine çarpmaya başladı. Bu evde kim ölmüştü de Villefort lanetten söz ediyordu?

"Sevgili Mösyö de Villefort," diye yanıt verdi doktor, genç adamın korkusunu iki katına çıkaran bir ses tonuyla, "sizi buraya avutmak için getirmedim, tam tersine."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu krallık savcısı ürkerek.

"Başınıza gelen felaketin arkasında belki daha da büyük bir başkasının olduğunu söylemek istiyorum."

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı Villefort ellerini kavuşturarak, "Bana daha ne söyleyeceksiniz?"

"Yalnızız değil mi dostum?"

"Evet, evet, yalnızız. Ama tüm bu önlemler de ne demek oluyor?"

"Size korkunç bir sır vereceğim anlamına geliyor," dedi doktor, "oturalım."

Villefort bir bankın üzerine oturmadı, sanki yığıldı. Doktor onun karşısında ayakta durdu, bir elini onun omzuna koydu. Morrel korkudan kanı donmuş bir halde bir elini alnına koymuş, kalp atışlarını duymalarından korkuyormuş gibi öbür eli ile de kalbini bastırıyordu.

"Öldü, öldü!" diye yineledi zihninde yankılanan yüreğinin sesiyle.

Kendisi de öleceğini hissediyordu.

"Söyleyin doktor, dinliyorum," dedi Villefort; "vurun, ben her şeye hazırım."

"Madam de Saint-Méran kuşkusuz çok yaşlıydı, ama sağlığı kusursuzdu."

Morrel on dakikadır ilk kez soluk aldı.

"Onu acı öldürdü," dedi Villefort; "evet, doktor, acı! Kırk yıldır markinin yanı başında yaşamaya alışmıştı!..."

"O acıdan ölmedi sevgili Villefort," dedi doktor. "Acı çok ender de olsa öldürebilir, ama bir günde öldürmez, on dakikada öldürmez."

Villefort hiç yanıt vermedi; sadece o zamana dek eğik olan başını kaldırdı ve korkmuş gözlerle doktora baktı.

"Son dakikalarında hep yanında mıydınız?" diye sordu d'Avrigny.

"Elbette," diye yanıt verdi krallık savcısı; "bana alçak sesle oradan uzaklaşmamamı söylemiştiniz."

"Madam de Saint-Méran'ın tutulduğu hastalığın belirtilerini fark ettiniz mi?"

"Elbette; Madam de Saint-Méran birkaç dakika içinde art arda üç nöbet geçirdi, nöbetleri giderek sıklaşmış ve ciddileşmişti. Siz geldiğinizde Madam de Saint-Méran kırk beş dakikadır soluk soluğa idi; o sırada benim basit bir sinir krizi sandığım bir kriz geldi; ama ancak, onun kol ve bacaklarıyla boynu kaskatı olmuş bir halde yatağından doğrulduğunu gördüğüm zaman, gerçekten korkmaya başladım. Yüzünüzden durumun sandığımdan daha tehlikeli olduğunu anladım. Kriz geçtikten sonra gözlerinize baktım, siz bana bakmıyordunuz. Hastanın nabzını tutuyor, kalp atışlarını sayıyordunuz, ikinci kriz geldiğinde daha benden yana dönmemiştiniz. Bu ikinci kriz birincisinden daha korkunçtu: aynı sinirli hareketler yinelendi, ağzı çarpıldı ve mosmor oldu.

"Üçüncüsünde son nefesini verdi."

"Daha birincisi bittiğinde tetanos olduğunu anlamıştım; benim bu düşüncemi doğruladınız."

"Evet, herkesin önünde," dedi doktor; "ama şimdi yalnızız."

"Hay Allah! Bana ne demeye çalışıyorsunuz?"

"Tetanos belirtileriyle, bitkisel maddelerle zehirlenmenin belirtileri kesinlikle aynıdır."

Mösyö de Villefort ayağa kalktı; bir an sessiz ve hareketsiz kaldıktan sonra yeniden bankın üstüne yığıldı.

"Aman Tanrım! Doktor!" dedi, "Bana ne söylediğinizi düşünebiliyor musunuz?"

Morrel, uyanık mıydı, düş mü görüyordu, bilmiyordu.

"Dinleyin," dedi doktor, "açıklamamın önemini ve bu açıklamayı yaptığım adamın karakterini biliyorum."

"Bir yargıçla mı yoksa bir dostla mı konuşuyorsunuz?" diye sordu Villefort.

"Bir dostla, şu anda sadece bir dostla; tetanos belirtileri ile bitkisel maddelerle zehirlenme belirtileri o kadar aynıdır ki, benden burada söylediklerimi imzalamam istenseydi, kararsız kalacağımı açıklamalıyım. Yine de size yineliyorum, konuştuğum bir yargıç değil bir dosttur. Ve bu dostuma anlatıyorum: kırk beş dakika boyunca Madam de Saint-Méran'ın can çekişmesini, çırpınmalarını ve ölümünü inceledim; benim kanıma göre, size sadece Madam de Saint-Méran'ın zehirlenerek öldüğünü değil, onu hangi zehirin öldürdüğünü de, evet, bunu da söyleyebilirim."

"Mösyö! Mösyö!"

"Her şey ortada, görüyorsunuz: sinir krizleriyle kesilen yarı uyku hali, beynin aşırı uyarılması, sinir merkezlerindeki uyuşukluk. Madam de Saint-Méranı kuşkusuz rastlantıyla ya da yanlışlıkla ona verilen büyük bir doz brüsin ya da strikninden öldü."

Villefort doktorun elini yakaladı.

"Ama bu olanaksız!" dedi, "Tanrım, düş görüyorum! Düş görüyorum! Sizin gibi bir insanın ağzından böyle şeyler duymak korkunç! Tanrı adına, size yalvarıyorum sevgili doktor, bana yanılabileceğinizi söyleyin!"

"Elbette yanılabilirim, ama..."

"Ama?"

"Ama, sanmıyorum."

"Doktor, acıyın bana; birkaç günden beri başıma o kadar beklenmedik şeyler geldi ki neredeyse çıldıracağım."

"Madam de Saint-Méran'ı benden başkası gördü mü?"

"Kimse görmedi."

"Eczaneden benim yazdıklarımdan başka bir reçete yaptırıldı mı?"

"Hayır."

"Madam de Saint-Méran'ın düşmanları var mıydı?"

"Bildiğim kadarıyla yoktu."

"Ölümünden birisinin çıkarı var mıydı?"

"Ama hayır, Tanrım! Ama olmaz; kızım onun tek mirasçısı, Valentine tek... Ah! Eğer böyle bir düşünce aklıma gelseydi, bir an için böyle bir düşünceye kapılan yüreğimi cezalandırmak için kendimi bıçaklardım."

"Ah!" diye bu kez Mösyö d'Avrigny haykırdı, "Sevgili dostum, umarım birini suçladığını düşünmezsiniz, çünkü ben sadece bir kazadan, anlıyor musunuz, bir yanlışlıktan söz ediyorum. Ama kaza olsun yanlışlık olsun, gerçek şu ki benim vicdanıma alçak sesle söylenen şeyi size yüksek sesle yinelemek istemem. Siz de bilgi edinin."

"Kimden? Nasıl? Ne konuda?"

"Örneğin yaşlı uşak Barrois yanılmış olamaz mı? Efendisi için hazırlanmış bir ilacı Madam de Saint-Méran'a vermiş olamaz mı?"

"Babam için mi?"

"Evet."

"Ama nasıl olur da Mösyö Noirtier için hazırlanmış bir ilaç, Madam de Saint-Méran'ı zehirleyebilir?"

"Bu çok basit: biliyorsunuz bazı hastalıklarda zehirler bir ilaç olur; felç bu tür hastalıklardan biridir. Aşağı yukarı üç aydan beri Mösyö Noirtier' ye hareket ve konuşma yetisini kazandırmak için her şeyi yaptıktan sonra, onun için son bir yolu denemeye karar verdim; üç aydan beri, ona brüsin tedavisi uyguluyorum; böylece onun için istediğim son ilacın içinde altı santigram brüsin vardı; altı gramın Mösyö Noirtier'nin organlarına bir zararı olmaz, zaten o art arda verilen dozlar nedeniyle buna alışık, ama altı santigram ondan başka birini öldürmeye yeter."

"Doktorcuğum, Mösyö Noirtier'nin dairesi ile Madam de Saint-Méran'ın dairesi arasında hiçbir bağlantı yok, Barrois hiçbir zaman kayınvalidemin dairesine girmezdi. Ama size şunu söylemeliyim doktor, sizi her ne kadar dünyanın en usta, en bilinçli insanı olarak bilsem de, her durumda sizin sözünüz benim için güneş ışığı ile eşdeğerde, bana yol gösteren bir meşale de olsa, yine de, doktor, yine de, bu kanıya karşın *errare humanum est*[183] sözüne yaslanmaya ihtiyacım var."

"Dinleyin Villefort," dedi doktor, "meslektaşlarım arasında benim kadar güvendiğiniz biri var mı?"

"Bunu neden söylüyorsunuz? Nereye varmak istiyorsunuz?"

"Onu çağırın, ona gördüklerimi, saptadıklarımı söyleyeceğim, otopsi yapacağız."

"Ve zehirin izlerini mi bulacaksınız?"

"Hayır, zehirin değil, böyle söylemedim, ama sinir sisteminin hastalıkta nasıl sarsıldığını saptayacağız, apaçık ortada olan soluk tıkanmasını yakından göreceğiz ve size 'sevgili Villefort, eğer bu bir ihmal sonucu olmuşsa hizmetkarlarınıza, kin sonucu olmuşsa, düşmanlarınıza dikkat ediniz,' diyeceğiz."

"Ah! Tanrım! Bana neler öneriyorsunuz d'Avrigny?" diye yanıt verdi Villefort bitkin bir durumda; "eğer bu sırra sizden başkası ortak olursa bir soruşturma gerekecek ve bu benim evimde olacak, olanaksız! Yine de," diye devam etti krallık savcısı kendine gelerek ve doktora kaygıyla bakarak, "yine de isterseniz, kesinlikle gerekli görürseniz, bunu yapacağım. Gerçekten, belki de bu işin peşine düşmeliyim; karakterim benden böyle yapmamı istiyor. Ama doktor, benim şimdiden ne kadar üzgün olduğumu görüyorsunuz: bu kadar acıdan sonra evimde bir de skandal olursa! Ah! Karım ve kızım bu yüzden ölebilirler ve ben, ben, doktor, biliyorsunuz, insan bulunduğum yere kolay gelmiyor, bir insan yirmi beş yıl krallık savcısı olunca bir sürü düşman ediniyor, benim de çok düşmanım vardır. Kulaktan kulağa yayılacak böyle bir iş, onlar için sevinçten sıçrayacakları bir zafer, benim için bir utanç olur. Doktor, bu kibarlar âlemine özgü düşüncelerim için beni bağışlayın. Bir rahip olsaydınız size bunları söylemeye cesaret edemezdim; ama siz bir insansınız ve diğer insanları tanıyorsunuz; doktor, doktor, bana hiçbir şey söylemediniz, değil mi?"

"Sevgili Mösyö de Villefort," diye yanıt verdi sarsılan doktor, "benim ilk görevim insanca davranmaktır. Eğer bilim bir şeyler yapabilseydi, ben Madam de Saint-Méran'ı kurtarabilirdim, ama o öldü, şimdi yaşayanlar için bir şeyler yapmak zorundayım. Bu korkunç sırrı kalplerimizin en derin yerine gömelim. Eğer birileri ne olduğunu fark ederse, bildiklerimi kendime saklayacağım ve bunu benim cahilliğime vermelerini sağlayacağım. Yine de mösyö, hep araştırın, çok iyi araştırın, çünkü belki de bu iş burada bitmeyecek... Suçluyu bulduğunuzda, eğer bulabilirseniz elbet, size 'Siz yargıçsınız, istediğinizi yapın!' diyen ben olacağım."

"Ah! Teşekkür ederim, teşekkür ederim doktor!" dedi Villefort anlatılmaz bir sevinçle, "hiç sizden iyi bir dostum olmadı."

Ve Doktor d'Avrigny'nin yeniden bu ödün konusuna dönmesinden korkuyormuş gibi ayağa kalkarak doktoru eve doğru sürükledi.

Uzaklaştılar.

Morrel, soluk alma ihtiyacı duyuyormuş gibi başını koruluktan çıkardı, ay ışığının aydınlattığı yüzü o kadar solgundu ki, bir hayalet sanılabilirdi.

"Tanrı beni böyle bir açıklamadan korusun, ne korkunçtu," dedi. "Ah! Valentine, Valentine! Zavallı dostum! Bu kadar acıya dayanabilecek mi?"

Bu sözleri söylerken, bir kırmızı perdeli pencerelere, bir beyaz perdeli üç pencereye bakıyordu.

Işık kırmızı perdeli pencerelerden tümüyle kaybolmuştu. Kuşkusuz Madam de Villefort lambasını söndürmüştü ve sadece gece lambasının ışığı camlara yansıyordu.

Binanın öbür ucundaki beyaz perdeli üç pencereden birinin tam tersine açıldığını gördü. Şöminenin üstüne konmuş bir mum dışarıya birkaç soluk ışık veriyordu, bir an bir gölge gelip dirseklerini balkonun kenarına dayadı.

Morrel ürperdi: bir hıçkırık duymuştu sanki.

Her zaman o kadar cesur o kadar güçlü olan, şimdi ise insan tutkularının en güçlü ikisiyle, aşk ve korkuyla sarsılmış ve kendinden geçmiş bu ruhun, boşinanca bağlı sanrılar görecek kadar zayıf düşmüş olmasına şaşırmamalı.

Morrel o kadar iyi gizlenmişti ki, Valentine'in onu seçmesi olanaksızdı. Ama genç adam penceredeki gölgenin adını söylediğini sandı; sarsılan düşünceleri bunu ona söylüyor, ateşli yüreği ise tekrarlıyordu. Bu çifte yanlış karşı konulmaz bir gerçek oluyordu, gençliğin anlaşılmaz coşkularından biriyle saklandığı yerden dışarı sıçradı ve iki adımda, görülme tehlikesi de olsa, Valentine'i korkutma tehlikesi de olsa, genç kızın istemeyerek atacağı çığlığın dikkati çekme tehlikesi de olsa ay ışığının bir göl gibi geniş ve beyaz gösterdiği çiçekliği aştı, evin önünde uzanan portakal ağaçları dikilmiş bir sıra tahta saksının yanına ulaştı, sekinin merdivenlerine geldi, hızla yukarı çıktı, kapıyı itti, kapı hiç zorlamadan açıldı.

Valentine onu görmemişti; göğe kaldırdığı gözleriyle gökyüzünde kayan ve biçimi göğe yükselen bir gölgeyi andıran gümüş rengi bir bulutu izliyordu; romantik ve coşkulu ruhu ona bunun büyükannesinin ruhu olduğunu söylüyordu.

Bu sırada Morrel bekleme odasını geçmiş, merdivenlerin tırabzanına ulaşmıştı; basamaklara serilmiş halılar ayak seslerini boğuyordu; zaten Morrel öyle bir heyecana kapılmıştı ki, Mösyö de Villefort'un varlığı bile onu korkutamazdı. Eğer krallık savcısı karşısına çıkarsa ne yapacağına karar vermişti: onun yanına gidecek, kendisini bağışlamasını, onu kızına, kızını ona bağlayan bu aşkı onaylamasını rica ederek her şeyi itiraf edecekti; Morrel çıldırmıştı.

İyi ki kimseyi görmedi.

Özellikle Valentine'den evin planını önceden öğrenmiş olması çok işine yaradı; hiçbir terslik olmadan merdivenin üstüne ulaştı, orada ne anlama geldiğini bildiği bir hıçkırık ona izleyeceği yolu gösterdi; o tarafa döndü; aralık kalmış bir kapıdan bir ışık yansıması ve inleyen birinin sesi ona kadar geliyordu. Bu kapıyı itti ve içeri girdi.

Odadaki bir girintinin içinde başını örten ve bedeninin şeklini almış bir çarşafın altında, ölen kadın yatıyordu. Rastlantı sonucu öğrendiği sırrın açıklanmasından bu yana ölü, Morrel'in gözünde daha da korkutucu olmuştu.

Yatağın yanında, diz çökmüş, başını geniş bir koltuğun minderlerine gömmüş ürperen ve hıçkırıklarla sarsılan Valentine, kasılmış ellerini kavuşturmuş, başının üstüne doğru uzatmıştı, başı görünmüyordu.

Genç kız açık kalmış pencereden uzaklaşmış, en katı yürekleri bile yumuşatacak bir ses tonuyla yüksek sesle dua ediyordu; acısı boğazını o kadar güçlü bir biçimde sıkıyordu ki, ağzından hızlı hızlı, birbiriyle bağlantılı olmayan, anlaşılmaz sözler çıkıyordu.

Panjurların aralıklarından içeri giren ay ışığı mum ışığını bastırıyor, bu perişan tablo-

yu iç karartıcı renkleriyle boyuyordu.

Morrel bu görüntüye daha fazla dayanamadı; böyle bir saygı ve sevgi görülmemişti, etkilenmemek kolay değildi, ama gözünün önünde acı çeken, ağlayan Valentine onun sessiz kalıp dayanabileceği bir şey değildi. İçini çekti. Bir sözcük mırıldandı ve gözyaşlarına boğulmuş, kadife koltuğun üstündeki mermer gibi bir baş, Corregio'nun Madeleine resmindeki gibi bir baş doğruldu ve ona doğru dönüp öylece kaldı.

Valentine onu gördü, ama hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi. Büyük bir umutsuzlukla dolu yüreklerde artık başka heyecana yer yoktur.

Morrel elini sevgili dostuna uzattı. Valentine, onu gelip bulmamasına tek özür olarak ona cenaze örtüsünün altında yatmakta olan ölüyü gösterdi ve yeniden hıçkırmaya başladı.

Ne biri ne de diğeri bu odada konuşmaya cesaret edemediler. Her ikisi de, ölü sanki bir köşede ayağa kalkmış ve parmağını dudaklarına götürüp susmalarını emretmiş gibi sessizliği bozmakta kararsızdı.

Sonunda ilk olarak Valentine konuşmaya cesaret etti.

"Dostum," dedi, "buraya nasıl geldiniz? Ne yazık ki size bu evin kapısını açan Ölüm olmasaydı 'hoşgeldiniz' derdim."

"Valentine," dedi Morrel titreyen bir sesle ve ellerini kavuşturarak, "saat sekiz buçuktan beri orada sizi bekliyordum; gelmediğinizi görünce kaygılandım, duvarın üstünden atladım, bahçeye girdim; o zaman kendi aralarında bu uğursuz kazadan söz eden sesler..."

"Hangi sesler?" dedi Valentine.

Morrel ürperdi, çünkü doktorun ve Mösyö de Villefort'un tüm konuştukları aklına geldi ve çarşafın arkasından o kıvrılmış kolları, sertleşmiş boynu ve mosmor dudakları gördüğünü sandı.

"Hizmetçilerinizin sesleri," dedi, "bana her şeyi anlattı."

"Ama buraya kadar gelmeniz bizi mahveder dostum," dedi Valentine ürkmeden ve kızmadan.

"Beni bağışlayın," dedi Morrel aynı ses tonuyla, "gideceğim."

"Hayır," dedi Valentine, "biri size rastlayabilir, kalın."

"Ama ya gelen olursa?"

Genç kız başını salladı.

"Kimse gelmeyecek," dedi, "içiniz rahat olsun, işte koruyucumuz."

Ve çarşafa sarılmış ölü bedenin biçimini gösterdi.

"Peki Mösyö d'Épinay'ye ne oldu? Yalvarırım söyleyin bana," dedi Morrel.

"Mösyö Franz, büyükannem tam son nefesini verirken sözleşmeyi imzalamaya geldi."

"Ah!" dedi Morrel, bencilce bir sevinç duygusuyla, çünkü kendi kendine bu ölümün Valentine'in evliliğini sonsuza dek geciktirdiğini söylüyordu.

"Ama benim acımı artıran şey," diye devam etti genç kız, sanki bu duygu aynı anda onun cezası olmuş gibi, "zavallı anneannemin ölürken evliliğin bir an önce sonuçlandırılmasını emretmesi oldu; o da, Tanrım! Beni korumak isterken bana karşı hareket ediyordu."

"Dinleyin!" dedi Morrel.

İki genç ses çıkarmadan beklediler.

Açılan bir kapı sesi duyuldu, adımlar koridorun döşemesini ve merdivenlerin basamaklarını gıcırdattı.

"Bu çalışma odasından çıkan babam," dedi Valentine.

"Ve doktoru geçiriyor," diye ekledi Morrel.

"Bunun doktor olduğunu nereden biliyorsunuz?"diye sordu Valentine şaşırarak.

"Öyle sanıyorum," dedi Morrel.

Valentine genç adama baktı.

O sırada sokak kapısının kapandığını duydular. Mösyö de Villefort gidip bahçe kapısını da kilitledi, sonra merdivenleri çıktı.

Bekleme odasına gelince, kendi odasına mı, yoksa Madam de Saint-Méran'ın odasına mı girmesi gerektiği konusunda bir karar veremeyerek bir an durdu. Morrel kendini bir kapı perdesinin arkasına attı. Valentine hiç kımıldamadı; sanki son derece büyük bir acı her zamanki korkularını bastırmıştı.

Mösyö de Villefort odasına girdi.

"Şimdi," dedi Valentine, "artık ne bahçe kapısından ne de sokak kapısından çıkabilirsiniz."

Morrel şaşkınlıkla genç kıza baktı.

"Şimdi," dedi genç kız, "güvenli ve tehlikesiz tek bir çıkış var, o da büyükbabamın dairesinden olan çıkış."

Ve ayağa kalktı.

"Gelin," dedi.

"Nereye?" diye sordu Maximilien.

"Büyükbabamın dairesine."

"Ben mi? Mösyö Noirtier'nin dairesine mi?"

"Evet."

"İyi düşündünüz mü Valentine?"

"Düşündüm, hem de uzun zamandır. Dünyada artık ondan başka dostum yok ve ikimizin de ona ihtiyacı var... Gelin."

"Dikkatli olun Valentine," dedi Morrel, genç kızın ona emrettiği şeyi yapmakta kararsız kalarak; "dikkatli olun, gözlerimdeki perde kalktı: buraya gelirken delilik ettim. Sizin de aklınız tam olarak başınızda mı sevgili dostum?"

"Evet," dedi Valentine, "ve dünyada tek bir şeyden tedirginlik duyuyorum, o da zavallı büyükannemin ölüsünü bekleyeceğime, onu yalnız bırakmış olmak."

"Valentine," dedi Morrel, "ölünün kendisi kutsaldır."

"Evet," diye yanıt verdi genç kız; "zaten kısa sürecek, gelin."

Valentine koridoru geçti, Noirtier'nin dairesine giden küçük bir merdiveni indi. Morrel parmaklarının ucuna basarak onu izliyordu. Dairenin önündeki sahanlığa gelince yaşlı uşakla karşılaştılar.

"Barrois," dedi Valentine, "kapıyı kapatın ve içeri kimseyi sokmayın."

Genç kız önce kendisi geçti.

En küçük bir gürültüye karşı hassas, hâlâ koltuğunda oturan, tüm olup bitenleri yaşlı uşağından öğrenmiş olan Noirtier, meraklı gözlerini odanın girişine dikmişti; Valentine'i gördü, gözleri parladı.

Genç kızın duruşunda ve davranışında ihtiyarın dikkatini çeken bir ciddilik ve doğal olmayan bir şey vardı. Parlayan gözleri soru sorar gibi baktı.

"Büyükbabacığım," dedi genç kız kararlı bir sesle, "beni iyi dinle: büyükannem Saint-Méran'ın bir saat önce öldüğünü biliyorsun, şimdi dünyada senin dışında beni seven hiç kimsem yok."

İhtiyarın gözlerinden derin bir sevgi ifadesi geçti.

"Acılarımı ya da umutlarımı sadece sana açabilirim değil mi?"

Felçli adam evet işareti yaptı.

Valentine, Maximilien'i elinden tuttu.

"İşte bu beye iyi bak," dedi Valentine dedesine.

İhtiyar inceleyen ve hafif şaşkın gözlerini Morrel'e dikti.

"Bu Maximilien Morrel," dedi Valentine, "o Marsilyalı dürüst bir tüccarın oğlu, ondan söz edildiğini duymuşsundur."

"Evet," dedi ihtiyar.

"Bu kusursuz bir isim ve Maximilien bu ada daha da onur katıyor, çünkü otuz yaşında sipahilerin kumandanı oldu ve Légion d'honneur nişanının subay derecesini aldı."

İhtiyar bunu anımsadığını işaret etti.

"İşte sevgili dedeciğim," dedi Valentine ihtiyarın önünde diz çöküp bir eliyle Maximilien'i göstererek, "ben onu seviyorum ve sadece onun olacağım. Eğer beni başka biriyle evlenmeye zorlarlarsa ya öleceğim ya da kendimi öldüreceğim."

Felçli adamın gözleri fırtınalı tüm düşünce dünyasını yansıtıyordu.

"Mösyö Maximilien'i seviyorsun değil mi dedeciğim?" diye sordu genç kız.

"Evet," dedi hareketsiz ihtiyar.

"Senin çocukların olan bizleri babamın iradesine karşı koruyabilirsin değil mi?"

Noirtier zeki gözlerini "duruma bağlı," demek ister gibi Morrel'e dikti.

Maximilien anladı.

"Matmazel," dedi, "büyükannenizin odasında yerine getirmeniz gereken kutsal bir göreviniz var; benim bir dakika Mösyö Noirtier ile konuşmama izin verir misiniz?"

"Evet, evet, bunu istiyorum," diye işaret verdi ihtiyar gözüyle.

Sonra kaygıyla Valentine'e baktı.

"Seni nasıl anlayacağını mı soruyorsun dedeciğim?"

"Evet."

"Ah! Sakin ol; senden o kadar çok söz ettik ki, seninle nasıl konuşacağını biliyor."

Sonra Maximilien'e dönerek, her ne kadar derin bir hüzünle örtülü olsa da çok güzel bir gülümseme ile:

"O benim bildiğim her şeyi biliyor," dedi

Valentine ayağa kalktı, Morrel'e bir iskemle verdi, Barrois'ya içeri kimseyi bırakmamasını söyledi; büyükbabasına şefkatle sarıldıktan, Morrel'e üzüntülü bir biçimde veda ettikten sonra çıktı.

Morrel, Valentine'in ona güvendiğini ve tüm sırlarını bildiğini Noirtier'ye göstermek için sözlüğü, kalemi ve kağıdı aldı, üstünde bir lamba olan masaya koydu.

"Ama önce," dedi Morrel, "kim olduğumu, Matmazel Valentine'i ne kadar sevdiğimi, onunla ilgili tasarılarımı size anlatmama izin verin mösyö."

"Dinliyorum," dedi Noirtier.

Görünüşte yararsız bir yük olan bu ihtiyarın, yaşamına giren bu genç ve güzel, güçlü iki âşığın tek dayanağı, tek koruyucusu olduğunu görmek oldukça saygı uyandıran bir sahneydi.

İhtiyar adamın soylu çizgiler taşıyan, ilginç bir ağırbaşlılığı olan yüzü, titreyerek öyküsüne başlayan Morrel'i etkiliyordu.

O zaman, ona Valentine'i nasıl tanıdığını, nasıl sevdiğini, Valentine'in yalnızlığı ve mutsuzluğu içinde genç adamın ona bağlılığını sunmasını nasıl karşıladığını anlattı. Yaşlı adama doğumundan, konumundan, servetinden söz etti; felçli adamın gözlerine sorar gibi baktığında o gözler, "Güzel, devam edin," diye yanıt veriyordu.

"Şimdi," dedi Morrel öyküsünün birinci bölümünü bitirdiğinde, "size aşkımdan ve umutlarından söz ettiğime göre artık size tasarılarımı da anlatabilir miyim?"

"Evet," dedi ihtiyar.

"İşte kararlaştırdığımız şey."

Ve Noirtier'ye her şeyi anlattı: çiçekliğin önünde bir arabanın nasıl beklediğini, Valentine'i kaçırmayı, kız kardeşinin evine götürmeyi, onunla evlenmeyi nasıl düşündüğünü, saygılı bir bekleyiş içinde Mösyö de Villefort'un onları bağışlamasını umduklarını anlattı.

"Hayır," dedi Noirtier.

"Hayır mı?" dedi Morrel, "Böyle yapmamalı mıyız?"

"Hayır."

"Bu tasarıyı onaylamıyor musunuz?"

"Hayır."

"Peki, o zaman başka bir yol var," dedi Morrel.

İhtiyarın soran bakışları "Hangi yol?" diye sordu.

"Mösyö Franz d'Épinay'yi görmeye gideceğim," diye devam etti Maximilien, "bunu Matmazel de Villefort burada yokken size söyleyebildiğim için çok mutluyum, ona kibar bir adam gibi davranmaya çalışacağım."

Noirtier'nin bakışları sorgulamaya devam etti.

"Ne mi yapacağım?"

"Evet."

"Şöyle yapacağım. Size söylediğim gibi gidip onu bulacağım, beni Matmazel Valentine'e bağlayan bağları ona anlatacağım; eğer nazik bir adamsa kendiliğinden nişanlısıyla evlenmekten vazgeçme inceliğini gösterecektir ve benim ona karşı dostluğum ve bağlılı-

ğım o andan ölünceye kadar sürecektir; eğer reddederse, bu ister çıkarı nedeniyle ister onu direnmeye iten gülünç kibirden olsun, ona eşimi zorladığını, Valentine'in beni sevdiğini, benden başkasını sevemeyeceğini kanıtladıktan sonra, tüm öncelikleri ona bırakarak onunla dövüşeceğim, ya onu öldüreceğim, ya da o beni öldürecek; eğer onu öldürürsem Valentine ile evlenemeyecek, eğer o beni öldürürse Valentine'in onunla evlenmeyeceğinden emin olacağım."

Noirtier, bu soylu ve içten yüzü anlatılmaz bir hazla seyrediyordu; konuşurken açıkladığı tüm duygular yüzünden belli oluyor, renkler sağlam ve doğru bir resme ne katıyorsa bu ifade de bu güzel yüze öyle bir katkıda bulunuyordu.

Morrel konuşmasını bitirdiğinde Noirtier gözlerini birçok kez açıp kapadı, bu bildiğimiz gibi hayır anlamına geliyordu.

"Hayır mı?" dedi Morrel. "Birinci tasarıyı onaylamadığınız gibi ikincisini de mi onaylamıyorsunuz?"

"Evet, onaylamıyorum," dedi ihtiyar.

"Ama o zaman ne yapmak gerek mösyö?"diye sordu Morrel. "Madam de Saint-Méran'ın son sözleri torununun evliliğinin artık hiç geciktirilmemesiydi: bu işlemlerin tamamlanmasını mı beklemeliyim?"

Noirtier hiç kımıldamadı.

"Evet, anlıyorum," dedi Morrel, "beklemeliyim."

"Evet."

"Ama her geçen dakika bizi mahvedecek, mösyö," dedi genç adam. "Valentine yalnız başına güçsüz oluyor ve ona bir çocukmuş gibi baskı yapılıyor. Ne olup bittiğini öğrenmek için mucize gibi buraya girip yine mucize gibi sizin karşınıza çıktım, ama bu iyi şansın bir kez daha karşıma çıkacağını doğrusu umut edemiyorum. İnanın bana size iki yoldan birini önerebilirim ancak, gençliğimden gelen boş gururumu bağışlayın, ama bu iyi; bana iki yoldan hangisini yeğlediğinizi söyleyin: Matmazel Valentine'in kendini benim onuruma emanet etmesine izin veriyor musunuz?"

"Hayır."

"Gidip Mösyö d'Épinay'yi bulmamı mı yeğlersiniz?"

"Hayır."

"Ama beklediğimiz yardım kimden gelecek, Tanrıdan mı?"

İhtiyar kendisine Tanrıdan söz edildiğinde hep yaptığı gibi gözleriyle gülümsedi.

"Rastlantıdan mı?" dedi Morrel.

"Hayır."

"Sizden mi?"

"Evet."

"Sizden mi?"

"Evet," diye yineledi ihtiyar.

"Sizden ne istediğimi anlıyor musunuz mösyö? Üstelediğim için bağışlayın, çünkü yaşamım yanıtınıza bağlı: bizi siz mi kurtaracaksınız?"

"Evet."

"Bundan emin misiniz?"

"Evet."

"Bunu üstleniyor musunuz?"

"Evet."

Bu doğrulamayı yapan bakışta öyle bir kararlılık vardı ki, bu iradeden ya da güçten kuşku duymak olanaksızdı.

"Ah! Teşekkür ederim mösyö, bin kez teşekkür ederim! Ama ulu Tanrı size konuşma, kımıldama, hareket etme olanağı vermedikçe koltuğa bağlı, konuşamayan ve hareket edemeyen siz, bu evliliğe nasıl karşı gelebileceksiniz?"

İhtiyarın yüzünü bir gülümseme, hareketsiz bir yüzde gözlerle yapılan garip bir gülümseme aydınlattı.

"Böylece beklemeli miyim?"

"Evet."

"Ama ya sözleşme?"

Aynı gülümseme yine ortaya çıktı.

"Bana sözleşmenin imzalanmayacağını mı söylemek istiyorsunuz?"

"Evet," dedi Noirtier.

"Sözleşme imzalanmayacak ha!" diye haykırdı Morrel. "Ah! Beni bağışlayın mösyö! Bu kadar büyük bir haberden kuşkulanmama izin verin; sözleşme imzalanmayacak mı?"

"Hayır," dedi felçli adam.

Bu güvenceye karşın Morrel inanmakta kararsızdı. Kötürüm bir ihtiyarın bu sözü o kadar garipti ki, bu durum bir irade gücünden çok, organlarının zayıflığından kaynaklanmış olabilirdi; deliliğinin farkında olmayan mantıksız bir insanın gücünün yetmeyeceği şeyleri gerçekleştirebileceğini ileri sürmesi doğal değil miydi? Zayıf insan kaldırdığı ağırlıktan söz eder, utangaç, kafa tuttuğu devlerden, fakir, kullandığı hazinelerden, en basit köylü, gururu konusunda kendini Jüpiter sanır.

Noirtier ya genç adamın kararsızlığını anladığından, ya da Morrel'in gösterdiği uysallığa tümüyle inanmadığından, gözünü ona dikti.

"Ne istiyorsunuz efendim?" diye sordu Morrel, "hiçbir şey yapmayacağım konusunda size söz vermemi mi istiyorsunuz?"

Noirtier'nin sabit bakışı değişmedi, bir sözün ona yetmeyeceğini söylemek istiyordu sanki, sonra bakışları genç adamın yüzünden eline geçti.

"Size yemin etmemi mi istiyorsunuz efendim?" diye sordu Maximilien.

"Evet," dedi felçli adam aynı ciddilikle, "bunu istiyorum."

Morrel ihtiyarın bu yemine çok önem verdiğini anladı.

Elini uzattı.

"Mösyö d'Épinay'ye karşı harekete geçmek için sizin karar vermenizi bekleyeceğime onurum üzerine yemin ederim," dedi.

"Güzel," dedi ihtiyar.

"Şimdi," dedi Morrel, "gitmeme izin verir misiniz?"

"Evet."

"Matmazel Valentine'i yeniden görmeden mi?"

"Evet."

"Şimdi," diye devam etti Morrel, "kızınızın biraz önce yaptığı gibi oğlunuzun da sizi öpmesine izin verir misiniz mösyö?"

Noirtier'nin gözlerindeki ifadede yanılmak olanaksızdı.

Genç adam dudaklarını ihtiyarın alnına, genç kızın daha önce dudaklarını değdirdiği yere koydu.

Sonra ihtiyarı ikinci kez selamladı ve çıktı. Sahanlıkta Valentine'in haber verdiği yaşlı uşağı buldu; uşak Morrel'i bekliyordu, onu karanlık bir koridorun dolambaçlı yollarından geçirerek bahçeye çıkan küçük bir kapıya götürdü.

Oraya gelince Morrel parmaklıklı kapıya gitti; bir anda gürgen çitten duvarın üstüne atladı, merdivenle bir saniyede yoncayla çevrili alana indi, orada arabası hâlâ onu bekliyordu.

Arabaya bindi, onca heyecandan tükenmiş, ama içi daha rahat bir halde, gece yarısına doğru Meslay sokağına geri döndü, kendini yatağına attı ve derin bir sarhoşluğa dalar gibi uyudu.

74
VILLEFORT AİLESİNİN MEZARLIĞI

Bundan iki gün sonra, sabah saat ona doğru büyük bir kalabalık Mösyö de Villefort'un kapısında toplanmıştı, uzun bir sıra cenaze alayı ve özel arabalarının Faubourg Saint-Honoré ve Pépinière sokağı boyunca ilerlediği görüldü.

Bu arabaların arasında garip biçimli ve uzun yoldan gelmiş gibi görünen bir araba da vardı. Bu siyaha boyanmış bir tür yük arabasıydı ve cenaze alayına ilk katılanlardan biriydi.

Hemen araştırıldı ve garip bir rastlantıyla bu arabanın içinde Marki de Saint-Méran'ın ölüsünün bulunduğu, bir cenaze için oluşan konvoyun iki cenazeyi de izleyeceği öğrenildi.

Cenazeye katılanların sayısı çok kabarıktı; Kral XVIII. Louis ve Kral X.Charles'ın en sadık ve en gayretli yardımcılarından biri olan Mösyö Marki de Saint-Méran çok dost edinmişti, bunlar toplum içindeki konumları gereği Villefort ile bağlantılı kişilerle birlikte büyük bir kitle oluşturuyorlardı.

Durum hemen yetkililere bildirildi, iki cenaze töreninin birlikte yapılması kararlaştırıldı. Aynı cenaze alayı için hazırlanmış ikinci bir araba Mösyö de Villefort'un kapısının önüne getirildi ve yük arabasıyla getirilmiş olan tabut cenaze arabasına kondu.

İki ölü de Mösyö de Villefort'un uzun zaman önce tüm ailenin cenazelerine ayrılmış bir mezarlık hazırlattığı Père-Lachaise'de toprağa verilecekti.

Bu aile mezarlığına daha önce zavallı Renée gömülmüştü, on yıllık bir ayrılıktan sonra şimdi babası ve annesi ona kavuşuyorlardı.

Her zaman meraklı olan, her zaman cenaze alaylarından heyecan duyan Paris halkı, ticaret ilişkilerinin güvenliği, ilkelere kesin bağlılık ve geleneksel düşünce açısından o eski aristokrat adların en ünlülerinden olan ikisini son uykularını uyuyacakları yere götüren görkemli alayın geçişini inançlı bir sessizlik içinde izledi.

Cenaze alayında Beauchamp, Albert ve Château-Renaud aynı arabada bulunuyor ve bu ani denebilecek ölüm hakkında konuşuyorlardı.

"Madam de Saint-Méran'ı geçen yıl Marsilya'da gördüm," diyordu Château-Renaud, "Cezayir'den geliyordum; kusursuz sağlığı, her zamanki hazırcevaplığı ve şaşılacak hareketliliği ile yüz yıl yaşayacak gibi görünen bir kadındı. Kaç yaşındaydı?"

"Altmış altı yaşında," diye yanıt verdi Albert, "Franz'ın bana söylediğine göre elbet.

Ama o yaşlılıktan değil, markinin ölümünden duyduğu acıdan öldü; görünüşe bakılırsa, onu şiddetle sarsan bu ölümden sonra, bir daha tam olarak kendine gelemedi."

"İyi de neden öldü?" diye sordu Beauchamp.

"Bir beyin kanaması ya da inme deniyor. İkisi aynı şey değil mi?"

"Eh, aşağı yukarı."

"İnme mi?" dedi Beauchamp, "buna inanmak biraz zor. Benim hayatımda bir ya da iki kez gördüğüm Madam de Saint-Méran ufak tefek, ince, kanlı canlı olmaktan çok sinirli yapı da olan biriydi; Madam de Saint-Méran'ınki gibi bir yapıya sahip birinin üzüntüden beyin felci geçirmesi ender rastlanan bir şeydir."

"Ne olursa olsun," dedi Albert, "onu öldüren ister hastalık olsun ister doktor, Mösyö de Villefort, ya da daha çok Matmazel Valentine, daha da doğrusu dostumuz Franz harika bir mirasa sahip olacak: sanırım seksen bin franklık bir gelir."

"Şu eski jakoben Noirtier'nin ölümüyle neredeyse iki katına çıkacak bir miras."

"İşte direnen bir büyükbaba," dedi Beauchamp, "*Tenacem propositi virum.*[184] Sanırım tüm mirasçılarını gömeceği konusunda ölümle bahse girdi. Bence bunu başaracak. Çünkü o, 93'ün yaşlı konvansiyon meclisi üyesi, 1814'de Napoléon'a şöyle demişti:

"'Batıyorsunuz, çünkü İmparatorluğunuz büyümekten yorgun düşmüş genç bir fidan; Cumhuriyeti kendinize vasi olarak alın, savaş meydanlarına iyi bir anayasa ile dönelim, size beş yüz bin asker, bir başka Marengo, ikinci bir Austerlitz sözü veriyorum. Düşünceler ölmez haşmetmeap, kimi zaman uykuya çekilirler, ama uyumadan öncekinden daha güçlü uyanırlar.'"

"Öyle görünüyor ki onun için insanlar da düşünceler gibi," dedi Albert, "beni sadece bir şey kaygılandırıyor, o da, Franz d'Épinay'nin, karısı olacak Valentine'den vazgeçemeyen bir büyükbabaya nasıl uyum sağlayacağı. Sahi Franz nerede?"

"Birinci arabada, onu şimdiden aileden biri gibi gören Mösyö de Villefort ile birlikte."

Cenaze alayını izleyen arabaların her birinde konuşmalar hemen hemen aynıydı; bu kadar çabuk ve birbirine çok yakın bu iki ölüme şaşıyorlardı, ama hiçbiri gece gezintisi sırasında Mösyö d'Avrigny'nin Mösyö de Villefort'a açıkladığı korkunç sırdan kuşku duymuyordu.

Yaklaşık bir saatlik yürüyüşten sonra mezarlığın kapısına geldiler: hava sakin ama karanlıktı, bu nedenle sonuna gelinmiş cenaze töreniyle oldukça uyum içindeydi. Aile mezarlığına yönelen topluluklar içinde Château-Renaud arabasıyla tek başına gelmiş Morrel'i fark etti; iki yanında porsuk ağacı olan küçük yolda, tek başına çok solgun ve sessiz yürüyordu.

"Siz burada!" dedi Château-Renaud genç komutanın koluna girerek; "Demek Mösyö de Villefort'u tanıyorsunuz? Nasıl oluyor da şimdiye dek onun evinde size rastlamadım?"

"Tanıdığım Mösyö de Villefort değil," diye yanıt verdi Morrel, "ben Madam de Saint-Méran'ı tanıyordum."

O sırada Albert, Franz ile birlikte yanlarına geldi.

"Tanıştırma için kötü bir yer," dedi Albert; "ama önemi yok, boşinançlarımız yoktur. Mösyö Morrel izin verirseniz sizi, kendisiyle harika bir İtalya turu yaptığım kusursuz yol

arkadaşı Mösyö Franz d'Épinay ile tanıştırayım. Sevgili Franz, Mösyö Maximilien Morrel, senin yokluğunda kazandığım ve cesaretten, zekadan ve dostluktan her söz edişimde benden adını duyacağın harika bir dost."

Morrel bir an kararsız kaldı. Gizliden gizliye mücadele ettiği adama neredeyse dostça verilecek bu selamın kınanacak bir ikiyüzlülük olup olmadığını sordu kendine, ama ettiği yemin ve durumun ciddiliği aklına geldi: yüzünden hiçbir şeyin belli olmamasına gayret itti ve Franz'ı selamlamakla yetindi.

"Matmazel de Villefort çok mu üzgün?" dedi Debray Franz'a.

"Ah! Mösyö," diye yanıt verdi Franz, "anlatılmaz bir üzüntü içinde; bu sabah o kadar kötüydü ki onu tanımakta güçlük çektim."

Görünüşte çok basit olan bu sözler Morrel'in yüreğini yaraladı. Bu adam demek Valentine'i görmüştü, demek onunla konuşmuştu.

O zaman, bu genç ve içi içine sığmayan subay yeminini bozma isteğine karşı koymak için tüm gücünü harcadı.

Château-Renaud'nun kolunu tuttu ve onu, önünde cenaze alayındaki görevlilerin iki tabutu da bıraktıkları mezara doğru sürükledi.

"Harika bir barınak," dedi Beauchamp anıt gibi yapılmış mezara bir göz atarak; "yazlık saray, kışlık saray. Siz de bir gün burada yatacaksınız sevgili d'Épinay, çünkü siz de yakında aileden olacaksınız. Ben ise bir filozof olarak, küçük bir kır evi, ağaçların altında küçük bir ev istiyorum, zavallı bedenimin üstünde bu kadar kesme taş istemem. Ölürken çevremdekilere Voltaire'in Piron'a söylediği gibi 'Eo rus'[185] diyeceğim ve her şey bitecek... Haydi bakalım Franz, cesaret, karınıza miras kaldı."

"Gerçekten de Beauchamp, dayanılmazsınız," dedi Franz. "Siyaset işleri sizde her şeyle alay etme alışkanlığı yaratmış ve işleri yürüten insanlar hiçbir şeye inanmama alışkanlığı edinmişler. Ama ne de olsa Beauchamp, sıradan insanlarla bir arada olma onuruna eriştiğinizde, bir an siyasetten uzaklaşma mutluluğuna erdiğinizde, yüreğinizin sesini dinlemeye çalışın ve Millet Meclisi'nin ya da Yüksek Meclis'in asalarını büronuzda bırakın."

"Aman Tanrım!" dedi Beauchamp, "Hayat nedir ki? Ölümün bekleme odasında bir durak."

"Beauchamp'dan hoşlanmıyorum," dedi Albert. Beauchamp'ı felsefi açıklamalarına devam etmesi için Debray ile baş başa bırakarak, Franz ile dört adım geri çekildi.

Villefort'un aile mezarlığı yaklaşık yirmi ayak yüksekliğinde beyaz taştan bir kare biçimindeydi; bir iç duvar odayı Saint-Méran ailesi ile Villefort ailesi olmak üzere iki bölüme ayırıyordu: her bölümün kendi giriş kapısı vardı.

Başka mezarlarda olduğu gibi üst üste yerleştirilmiş, içlerine ölülerin cimrice bir dağıtım düzeniyle kapatıldığı, üzerlerine etikete benzeyen mezar yazıtlarının yazıldığı iğrenç çekmeceler görünmüyordu; tunç bir kapıdan ilk görünen, gerçek mezardan bir duvarla ayrılmış ciddi ve karanlık bir bekleme odasıydı.

Biraz önce sözünü ettiğimiz ve Villefortlarla Saint-Méranların mezarlarını birleştiren iki kapı, bu duvarın ortasındaydı.

Burada acılar istendiği gibi açığa vurulabilir, sessiz düşüncelere dalınabilir, ya da mezarda yatan için gözyaşlarına karışan dualar edilebilirdi. Üstelik, kent dışından Perè-Lachaise'i görmek ya da burada sevgilileriyle buluşmak için gelenlerin şarkılarıyla, çığlıkları ya da koşuşturmalarıyla rahatsız edilmeden.

İki tabut sağdaki mezara girdi: burası Saint-Méranların mezarıydı; tabutlar önceden hazırlanmış ve ölüleri bekleyen kızakların üstüne yerleştirildi; kutsal yere sadece Villefort, Franz ve birkaç yakın akraba girdi.

Dinsel tören kapıda bittiği ve kimse konuşma yapmayacağı için cenazede hazır bulunanlar çok geçmeden birbirlerinden ayrıldılar; Château-Renaud, Albert ve Morrel bir yana gittiler, Debray ve Beauchamp öbür yana.

Franz, mezarlığın kapısında Mösyö de Villefort ile kaldı; Morrel ilk fırsatta durdu; Franz ve Mösyö de Villefort'un cenaze alayındaki bir arabaya bindiklerini gördü ve bu baş başa görüşmeden kötü bir yorum çıkardı. Paris'e döndü, her ne kadar Château-Renaud ve Albert ile aynı arabada olsa da iki gencin konuşmalarının tek sözcüğünü bile duymadı.

Gerçekten de Franz Mösyö de Villefort'dan ayrılacağı sırada Villefort:

"Sayın baron," demişti, "sizi bir daha ne zaman göreceğim?"

"Ne zaman isterseniz mösyö," diye yanıt vermişti Franz.

"Olabildiğince çabuk."

"Emrinizdeyim mösyö; birlikte dönmemizi ister misiniz?"

"Sizi rahatsız etmeyecekse."

"Elbette hayır."

İşte müstakbel damatla müstakbel kayınpeder böylece aynı arabaya binmişlerdi ve onların geçtiğini gören Morrel de ciddi kaygılar duymakta haklıydı.

Villefort ve Franz Faubourg Saint-Honoré'ye döndüler.

Krallık savcısı, kimsenin odasına girmeden, ne karısı ne de kızıyla hiç konuşmadan, genç adamı çalışma odasına götürdü ve ona bir sandalye göstererek:

"Mösyö d'Épinay," dedi, "size anımsatmam gerek, ilk bakışta zaman belki de çok kötü seçilmiş gibi görünebilir, ama ölülerin isteğini yerine getirmek onlara vereceğimiz ilk armağandır; bu nedenle size Madam de Saint-Méran'ın evvelki gün son nefesini verirken açıkladığı isteği anımsatmalıyım, bu, Valentine'in evliliğinin geciktirilmemesiydi. Bildiğiniz gibi ölenin işleri tüm kurallara uygun olarak düzenlendi; vasiyeti Saint-Méranların tüm servetini Valentine'e veriyor; noter bana dün evlilik sözleşmesinin kesin bir biçimde kaleme alınmasını sağlayan sözleşmeleri gösterdi. Noteri görebilirsiniz ve bu sözleşmeleri size iletmesini isteyebilirsiniz. Noter Mösyö Deschamp'dır, Beauvau meydanı, Faubourg Saint-Honoré."

"Mösyö," diye yanıt verdi d'Épinay, "belki de bu kadar üzüntü içinde olan Matmazel Valentine için bir eş düşünecek zaman değildir; aslında korkarım..."

"Valentine'in büyükannesinin son isteklerini yerine getirmekten daha çok istediği bir şey olamaz," diyerek onun sözünü kesti Villefort, "onun açısından bir engel yok, bu konuda güvence veririm."

"Bu durumda, mösyö," diye yanıt verdi Franz, "benim açımdan da engel olmadığına göre size uygun olan yapınız; benim sözüm sözdür ve sözümü sadece zevkle değil, mutlulukla yerine getireceğim."

"O zaman," dedi Villefort, "artık hiçbir şey bize engel olamaz; sözleşme üç gün önce imzalanmalıydı, şu anda hazır olmalı: bugün bile imzalanabilir."

"Ama yas?" dedi Franz duraksayarak.

"Sakin olun mösyö," dedi Villefort; "benim evimde kuralların uygulanmayacağı düşünülemez. Matmazel de Villefort gereken üç ay boyunca Saint-Méran'daki topraklarına çekilebilir; topraklarına diyorum çünkü o mülk ona aittir. Orada, sekiz gün sonra, eğer isterseniz, sessizce, şatafatsız, medeni nikah kıyılır. Torununun bu topraklar üzerinde evlenmesi Madam de Saint-Méran'ın isteğiydi. Nikah kıyılınca mösyö, Paris'e dönebilirsiniz, karınız yas süresini kayınvalidesiyle geçirir."

"Nasıl isterseniz mösyö," dedi Franz.

"O zaman," dedi Villefort, "lütfen yarım saat bekleyin; Valentine salona inecek. Mösyö Deschamp'ı çağırtayım, sözleşmeyi hemen okur ve imzalarız, bu akşam Madam de Villefort Valentine'i topraklarına götürür, sekiz gün sonra da biz yanına gideriz."

"Mösyö," dedi Franz, "sizden bir tek şey yapmanızı isteyeceğim."

"Nedir?"

"Albert de Morcerf ile Raoul de Château-Renaud'nun imza sırasında burada olmalarını istiyorum; bildiğiniz gibi onlar benim tanıklarım."

"Onlara haber vermek için yarım saat yeter; onları kendiniz gidip almak ister misiniz? Yoksa çağırmak için birini mi gönderelim?"

"Kendim gitmeyi yeğlerim, mösyö."

"Yarım saat sonra sizi bekliyorum baron, yarım saat sonra Valentine hazır olacak."

Franz Mösyö de Villefort'u selamladı ve çıktı.

Sokak kapısı genç adamın arkasından kapanır kapanmaz, Villefort Valentine'e yarım saat sonra noter ve Mösyö d'Épinay'nin tanıklarının beklendiği salona inmesi için haber gönderdi.

Bu beklenmedik haber evde büyük bir heyecan yarattı. Madam de Villefort buna inanmak istemedi, Valentine yıldırım çarpmış gibi mahvoldu.

Kimden yardım isteyeceğini görmek ister gibi çevresine baktı.

Büyükbabasına inmek istedi, ama merdivende Mösyö de Villefort'a rastladı, o da onu kolundan tutup salona götürdü.

Bekleme odasında Valentine Barrois'ya rastladı ve uşağa umutsuzca şöyle bir baktı.

Valentine'den bir dakika sonra Madam de Villefort küçük Edouard ile birlikte salona girdi. Genç kadının da ailenin üzüntülerine katıldığı çok açıktı; rengi soluktu ve korkunç yorgun görünüyordu.

Oturdu, Edouard'ı kucağına oturttu, zaman zaman neredeyse çırpınır gibi hareketlerle tüm yaşamını bağladığı bu çocuğu göğsünde sıkıyordu.

Biraz sonra avluya giren iki araba sesi duyuldu.

Biri noterin arabasıydı, öbürü Franz ve dostlarının.

Bir dakika sonra herkes salonda toplanmıştı.

Valentine o kadar solgundu ki, şakaklarındaki mavi damarların gözlerinin çevresinde dolaşıp yanakları boyunca indiği görülebiliyordu.

Franz heyecanlanmaktan kendini alamıyordu.

Château-Renaud ve Albert şaşkınlıkla birbirlerine bakıyorlardı: biraz önce sona eren tören onlara şimdi başlayacak olandan daha üzücü değilmiş gibi görünüyordu.

Madam de Villefort karanlığa, bir kadife perdenin arkasına oturmuştu, sürekli oğluna doğru eğilmiş olduğu için içinden geçeni yüzünden okumak zordu.

Mösyö de Villefort her zamanki gibi soğukkanlıydı.

Noter yasa adamlarının her zamanki yöntemleriyle kağıtları masanın üzerine yerleştirdikten, koltuğuna oturduktan ve gözlüklerini yerleştirdikten sonra Franz'a döndü.

"Mösyö Franz d'Épinay, Baron d'Épinay siz misiniz?" diye sordu, bunu kesinlikle bilmesine karşın.

"Evet mösyö," diye yanıt verdi Franz.

Noter eğildi.

"Mösyö de Villefort tarafından size bildirmeliyim ki mösyö," dedi noter, "Matmazel de Villefort ile tasarlamış olduğunuz evlilik Mösyö Noirtier'nin torunu ile ilgili düşüncelerini değiştirdi, ona vereceği serveti tümüyle ondan alıyor. Ama hemen şunu da eklemeliyiz," diye devam etti noter, "vasiyet eden servetin sadece bir bölümünü ondan alma hakkına sahip olduğu halde hepsini aldığı için, vasiyetnameye karşı dava açılabilir, ama o zaman vasiyetname hiç yapılmamış sayılır."

"Evet," dedi Villefort; "yalnız Mösyö d'Épinay'ye şimdiden söylemeliyim ki benim sağlığımda babamın vasiyetine hiçbir zaman karşı çıkılmayacaktır, benim durumuma küçük bir skandalın bile gölgesi düşmemelidir."

"Mösyö," dedi Franz, "Matmazel Valentine'in önünde böyle bir sorunun gündeme gelmiş olmasına çok üzüldüm. Benim hiçbir zaman onun servetinin ne olduğu konusunda bilgim olmadı, ne kadar eksilmiş olsa da yine benimkinden daha fazladır. Ailemin Mösyö de Villefort ile birleşmede aradığı şey saygınlık, benim aradığım da mutluluktur."

Valentine belli belirsiz teşekkür anlamında bir hareket yaptı, o sırada iki damla gözyaşı yanaklarından süzülüyordu.

"Zaten mösyö," dedi Villefort müstakbel damadına dönerek, "bu beklenmedik vasiyetnamede beklentilerinizin bir bölümünü oluşturan bu kayıp dışında sizin kişiliğinizi incitecek hiçbir yan yok; bu, Mösyö Noirtier'nin düşünme biçimindeki zayıflıkla açıklanabilir. Babamın hoşuna gitmeyen şey Matmazel de Villefort'un sizinle evlenmesi değil, evlenmesidir: bir başkasıyla evlenmesi de ona aynı acıyı verecektir. Yaşlılık bencildir mösyö, ve Matmazel de Villefort ona Madam Barones d'Épinay'nin artık yapamayacağı biçimde arkadaşlık ediyordu. Babamın içinde bulunduğu üzücü durum nedeniyle onunla ender olarak ciddi konuları konuşabiliyoruz, düşüncelerindeki bu zayıflık onun konuları anlamasını engelliyor, eminim bu saatte, torununun evliliğini anımsasa da evleneceği ki-

şinin adını bile unutmuştur."

Mösyö de Villefort sözünü bitirip Franz ona selam verdiği anda, salon kapısı açıldı ve Barrois göründü.

"Beyler," dedi böyle önemli bir durumda efendileriyle konuşan bir uşak için garip bir biçimde sert bir sesle, "beyler, Mösyö Noirtier de Villefort, Baron d'Épinay'yle, Mösyö Franz de Quesnel'le hemen konuşmak istiyor."

O da noter gibi kişilerde bir yanlışlık olmaması için nişanlının tüm unvanlarını söylüyordu.

Villefort ürperdi, Madam de Villefort oğlunu kucağından indirdi, Valentine sapsarı ve bir heykel gibi sessiz ayağa kalktı.

Albert ve Château-Renaud birincisinden daha şaşkın bir halde ikinci kez birbirlerine baktılar.

Noter Villefort'a baktı.

"Bu olanaksız," dedi krallık savcısı; "Mösyö d'Épinay şu anda salondan ayrılamaz."

"Tam da şu anda," dedi Barrois aynı sert sesle, "efendim Mösyö Noirtier çok önemli bir konuda Mösyö Franz d'Épinay ile görüşmek istiyor."

"Yani şimdi Noirtier Dede konuşuyor mu?" diye sordu Edouard her zamanki densizliğiyle.

Ama kafalar o kadar meşguldü ve durum o kadar ciddi görünüyordu ki bu çıkış Madam de Villefort'u güldürmedi bile.

"Mösyö Noirtier'ye bunun olamayacağını söyleyin," dedi Villefort.

"O zaman Mösyö Noirtier beylere kendisini salona taşıtacağını haber veriyor," dedi Barrois.

Şaşkınlık doruğa çıktı.

Madam de Villefort'un yüzünde bir tür gülümseme belirdi. Valentine elinde olmadan gözlerini teşekkür eder gibi göğe kaldırdı.

"Valentine," dedi Mösyö de Villefort, "rica ediyorum büyükbabanızın bu yeni fantezisinin ne olduğunu gidip öğrenin."

Valentine hemen dışarı çıkmak için bir hareket yaptı, ama Mösyö de Villefort fikir değiştirdi.

"Bekleyin," dedi, "ben de sizinle geliyorum."

"Bağışlayın mösyö," dedi Franz bu kez, "Mösyö Noirtier'nin görüşmek istediği kişi ben olduğuma göre onun isteğini yerine getirmek özellikle bana düşer sanırım; zaten henüz bu onuru bana vermesini rica etme fırsatı bulamadığım için ona saygılarımı sunmaktan mutluluk duyacağım."

"Aman Tanrım," dedi Villefort gözle görülür bir kaygıyla, "hiç rahatsız olmayın."

"Beni bağışlayın mösyö," dedi Franz karar vermiş bir insanın ses tonuyla. "Mösyö Noirtier'ye karşı her ne kadar derin bir saygı duyuyorsam da onun bana karşı duyduğu ve yenmekte kararlı olduğum sevgisizliğin ne kadar haksız olduğunu kanıtlama fırsatını kaçırmak istemiyorum."

Ve Villefort'un kendisine engel olmasını beklemeden Franz ayağa kalktı ve deniz kazasına uğramış birinin elini bir kayaya değdirdiği anda duyduğu gibi bir sevinçle merdivenleri inmekte olan Valentine'i izledi.

Mösyö de Villefort ikisinin arkasından gitti.

Château-Renaud ve Morcerf ilk ikisi bakışmalarından daha da şaşkın, üçüncü kez birbirlerine baktılar.

75
TUTANAK

Noirtier siyahlar giymiş, koltuğuna oturmuş bekliyordu.

Geleceklerini tahmin ettiği üç kişi içeri girince kapıya baktı, özel uşağı hemen kapıyı kapadı.

"Dikkatli olun," dedi Villefort alçak sesle, neşesini gizleyemeyen Valentine'e, "eğer Mösyö Noirtier size evliliğinizi engelleyecek şeyler açıklamak isterse, onu anlamanızı size yasaklıyorum."

Valentine kızardı, ama yanıt vermedi.

Villefort Noirtier'ye yaklaştı.

"İşte Mösyö Franz d'Épinay," dedi; "onu istemiştiniz mösyö, o da sizin isteğinizi yerine getirdi. Bu görüşmeyi kuşkusuz uzun zamandır istiyorduk ve bu görüşmenin Valentine'in evliliğine karşı olmanızın ne kadar haksız olduğunu size kanıtlamasından çok mutlu olacağım."

Noirtier sadece Villefort'un kanını donduran bir bakışla karşılık verdi.

Gözüyle Valentine'e yaklaşmasını işaret etti.

Bir anda, genç kız, büyükbabasıyla konuşmalarında kazandığı alışkanlık sayesinde *anahtar* sözcüğünü buldu.

Sonra felçli adamın gözlerine baktı, gözler iki pencere arasına konmuş küçük bir mobilyanın çekmecesine dikilmişti.

Valentine çekmeceyi açtı ve anahtarı buldu.

Anahtarı alınca ihtiyar istediğinin bu olduğunu işaret etti, sonra felçli adamın gözleri yıllardır unutulmuş ve içinde yararsız kağıt parçalarının bulunduğu sanılan eski bir yazı masasına çevrildi.

"Yazı masasını mı açayım?" diye sordu Valentine.

"Evet," dedi ihtiyar.

"Çekmeceleri mi açayım?"

"Evet."

"Yanlardakileri mi?"

"Hayır."

"Ortadakini mi?"

"Evet."

Valentine ortadaki çekmeceyi açtı ve oradan bir tomar kağıt çıkardı.

"İstedikleriniz bunlar mı dedeciğim?" dedi.

"Hayır."

Genç kız art arda çekmecede kesinlikle hiçbir şey kalmayıncaya dek tüm diğer kağıtları da çıkardı.

"Ama artık çekmece boş," dedi.

Noirtier gözlerini sözlüğe dikti.

"Evet, dedeciğim, anladım," dedi genç kız.

Ve alfabenin her harfini birbiri ardına yineledi; *G* harfinde Noirtier onu durdurdu.

Valentine sözlüğü açtı ve *gizli* sözcüğüne dek aradı.

"Ah! Gizli bir bölme mi var?" dedi Valentine.

"Evet," dedi Noirtier.

"Bu gizli bölmeyi kim biliyor?"

Noirtier uşağın çıktığı kapıya baktı.

"Barrois mı?" diye sordu Valentine.

"Evet," dedi Noirtier.

"Onu çağırayım mı?"

"Evet."

Valentine kapıya gitti ve Barrois'yı çağırdı.

Bu sırada Villefort'un alnı sabırsızlıktan terliyordu, Franz ise şaşkınlıktan donakalmıştı.

Yaşlı uşak göründü.

"Barrois," dedi Valentine, "büyükbabam benden bu konsolda bulunan anahtarı almamı, bu yazı masasını açmamı ve şu çekmeceyi çekmemi istedi; şimdi, bu çekmecede gizli bir bölme varmış ve öyle görünüyor ki siz bu bölmeyi biliyorsunuz, onu açın."

Barrois ihtiyara baktı.

"Dediğini yapın," dedi Noirtier'nin zeki gözleri.

Barrois isteneni yaptı; dipte ikinci bir bölüm açıldı ve siyah bir kurdele ile bağlanmış bir tomar kağıt ortaya çıktı.

"İstediğiniz bunlar mı mösyö?" diye sordu Barrois.

"Evet," dedi Noirtier.

"Bu kağıtları kime vereyim? Mösyö de Villefort'a mı?"

"Hayır."

"Matmazel Valentine'e mi?"

"Hayır."

"Mösyö Franz d'Épinay'ye mi?"

"Evet."

Franz şaşkın, öne doğru bir adım attı.

"Bana mı mösyö?" dedi.

"Evet."

Franz kağıtları Barrois'nın elinden aldı, kapağına bir göz attı ve okudu:

Ölümümden sonra dostum General Durand'a verilecektir. O da ölürken son derece dikkatle korunması gereken bir evrak olarak görüp saklaması emriyle oğluna verecektir.

"Pekala mösyö," diye sordu Franz, "bu kağıdı ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Herhalde olduğu gibi mühürlü olarak saklamanızı istiyor," dedi krallık savcısı.

"Hayır, hayır," dedi hemen Noirtier.

"Beyefendinin bu kağıdı okumasını mı istiyorsunuz?" diye sordu Valentine.

"Evet," diye yanıt verdi ihtiyar.

"Duydunuz değil mi baron, büyükbabam sizden bu kağıdı okumanızı rica ediyor," dedi Valentine.

"O zaman oturalım," dedi Villefort sabırsızlıkla, "çünkü bu uzun sürecek."

"Oturun," dedi ihtiyar bakışıyla.

Villefort oturdu, ama Valentine babasının yanında koltuğun yanına yaslanmış olarak ayakta durdu, Franz da onun önünde ayaktaydı.

Gizemli kağıdı elinde tutuyordu.

"Okuyun," dedi ihtiyar gözleriyle.

Franz zarfı açtı, odada büyük bir sessizlik oldu. Bu sessizliğin ortasında Franz okudu:

5 Şubat 1815'de Saint-Jacques sokağında Bonapartçılar kulübünün bir oturumunda tutulan tutanaktan alıntılar.

Franz durdu.

"5 Şubat 1815! Bu babamın öldürüldüğü gün!"

Valentine ve Villefort hiçbir şey söylemediler; ihtiyarın gözleri açık açık "devam edin" diyordu.

"Ama babam bu kulüpten çıkınca ortadan yok oldu," diye devam etti Franz.

Noirtier'nin bakışı "okuyun" der gibi baktı.

Franz devam etti.

Aşağıda imzaları bulunan Topçu Yarbayı Louis-Jacques Beaurepair, Tugay Komutanı General Etienne Duchampy ve Devlet Su ve Orman İşletmesi Genel Müdürü Claude Lecharpal bildirirler:

4 Şubat 1815 tarihinde Elbe'den gelen bir mektupta, 1804'den 1815'e dek imparatora hizmet etmiş olan General Flavien de Quesnel, Kral XVIII. Louis tarafından kendisine Épinay topraklarına bağlı olarak baron unvanı verilmesine karşın, Napoléon hanedanına bağlı olduğu belirtilerek Bonapartçı kulübün üyelerine iyi yürekliliği ve güvenilirliliği nedeniyle salık veriliyordu.

Bunun sonucu olarak General Quesnel'e ertesi gün, yani ayın beşinde, yapılacak oturum-

da hazır bulunmasını rica eden bir not gönderildi. Notta toplantının yapılacağı yerin ne sokağı ne de numarası belirtilmişti; altında hiçbir imza yoktu, ama generale, eğer hazır bulunmak isterse, kendisinin akşam saat dokuzda gelinip alınacağı bildiriliyordu.

Toplantılar akşamın dokuzundan gece yarısına kadar sürüyordu.

Saat dokuzda, kulüp başkanı generalin evindeydi; general hazırdı; başkan ona toplantıya katılmasının koşullarından birinin toplantının yapılacağı yeri asla bilmemesi, gözlerinin bağlanması ve bu bağı açmaya çalışmayacağı üzerine yemin etmesi olduğunu bildirdi.

General Quesnel koşulu kabul etti ve kendisini nereye götürdüklerini öğrenmeye çalışmayacağı konusunda onuru üzerine yemin etti.

General arabasını hazırlatmıştı; ama başkan ona binmelerinin olanaksız olduğunu, arabacının gözleri açık kalırsa ve geçtikleri yolları öğrenirse efendisinin gözlerini kapamanın hiçbir anlamı olmayacağını söyledi.

'O zaman ne yapacağız?' diye sordu general.

'Benim arabam var,' dedi başkan.

'Arabacınıza çok güvenir misiniz, ona verdiğiniz bir sırrı benim arabacıma söylemeyeceğinden emin olabilir misiniz?'

'Arabacımız kulübün bir üyesidir,' dedi başkan; 'bir Danıştay üyesi tarafından götürüleceğiz.'

'O zaman,' dedi general gülerek, 'başka bir tehlikeyle, devrilme tehlikesiyle karşı karşıyayız.'

Bu şakayı, generalin bu toplantıda bulunmak için hiçbir biçimde zorlanmadığının, oraya kendi isteği ile gittiğinin bir kanıtı olarak kaydediyoruz.

Arabaya bindikten sonra, başkan generale gözündeki bağı açmayacağı konusunda verdiği sözü anımsattı. General bu formaliteye hiç karşı çıkmadı: arabada bu amaçla hazırlanmış olan bağ gözüne bağlandı.

Yolda başkan generalin, bağın altından bakmaya çalıştığını fark etti: ona yeminini anımsattı.

'Ah! Doğru,' dedi general.

Araba Saint-Jacques sokağının bir aralığında durdu. General başkanın koluna yaslanarak arabadan indi, başkanın saygınlığını bilmiyor, onu basit bir kulüp üyesi sanıyordu; yolu geçtiler, bir kat çıktılar ve tartışma odasına girdiler.

Toplantı başlamıştı. Bu akşam yapılacak tanıştırmanın nasıl olacağından haberleri olan kulüp üyeleri, orada eksiksiz hazır bulunuyorlardı. Odanın ortasına gelince generale gözlerindeki bağı çıkarması rica edildi. General isteneni hemen yaptı ve o zamana dek varlığından kuşku bile duymadığı bir toplulukta, tanıdığı bu kadar çok kişinin bulunmasına çok şaşırmış göründü.

Ona duygularını sordular, ama o, Elbe'den gelen mektubun bunu onlara anlatmış olması gerektiğini söyleyerek yanıt verdi.

Franz okumayı kesti.

"Babam kralcıydı," dedi; "ona duyguları konusunda soru sormaları gerekmiyordu, bu zaten biliniyordu."

"Benim de babanızla olan ilişkim buradan geliyor Mösyö Franz," dedi Villefort, "aynı görüşleri paylaştığınızda kolay dost oluyorsunuz."

"Okuyun," diye devam etti bakışlarıyla ihtiyar.

Franz devam etti.

O zaman başkan söz aldı ve generalden daha açık konuşmasını istedi; ama Mösyö de Quesnel her şeyden önce kendisinden ne istendiğini bilmek istediğini söyleyerek yanıt verdi.

Generale Elbe Adası'ndan gelen ve onu desteğine güvenilebilir bir insan olarak kulübe salık veren mektup verildi. Mektubun bir paragrafının tümü Elbe Adası'ndan olası dönüşü açıklıyor ve Marsilyalı armatör Morrel'e ait, kaptanı imparatora tümüyle sadık olan Firavun *adlı gemi ile başka bir mektup ve daha fazla ayrıntı gönderileceği bildiriliyordu.*

Mektup okunurken bir kardeş gibi güvenilebileceği sanılan general, tam tersine açıkça hoşnutsuzluğunu ve karşıt duygularını belli etti.

Mektubun okunması bitince sessiz kaldı ve kaşlarını çattı.

'Evet,' dedi başkan, 'bu mektup hakkında ne düşünüyorsunuz, sayın general?'

'Kısa zaman önce, Kral XVIII. Louis'ye bağlılık yemini ettim,' dedi, 'bu nedenle eski imparatordan yana olup, bu yemini bozamam.'

Bu kez yanıt, duygularında yanılamayacağımız kadar açıktı.

'General,' dedi başkan, 'artık bizim için kral XVIII. Louis yok sadece eski imparator var. Sadece on ay önce Fransa'dan, devletinden, ihanet ve şiddetle uzaklaştırılmış İmparator hazretleri kral var.'

'Bağışlayın beyler,' dedi general; 'XVIII. Louis sizin için kral olmayabilir, ama benim için bir kral var: üstelik o beni baron yaptı, tuğgeneral yaptı, bu iki unvanı onun Fransa'ya geri dönüşüne borçlu olduğumu asla unutmayacağım.'

'Mösyö,' dedi başkan çok ciddi bir sesle ve yerinden kalkarak, 'söylediklerinize dikkat edin; sözleriniz Elbe Adası'nın size güvenmekle hata ettiğini, ve bizi de yanılttığını çok açık kanıtlıyor. Sizinle kurduğumuz bağlantı size olan güvenden ve bunun sonucu olarak da sizi onurlandıran bir duygudan kaynaklanıyordu. Şimdi yanıldığımızı anlıyoruz: bir unvan ve bir rütbe sizi bizim devirmek istediğimiz yeni hükümete bağlamış. Sizi bize yardım etmeye zorlamayacağız; kimseyi iradesi ve isteği dışında aramıza almayız; ama sizden, bize katılmasanız da kibar birisi gibi davranmanızı isteyeceğiz.'

'Hükümete karşı komplonuzu öğrenip bunu açığa çıkarmamaya kibar bir adam olmak mı diyorsunuz? Ben buna sizin suç ortağınız olmak diyorum. Gördüğünüz gibi sizden daha içten davranıyorum...'

"Ah! Babacığım," dedi Franz, okumayı keserek, "seni neden öldürdüklerini şimdi anlıyorum."

Valentine Franz'a şöyle bir bakmaktan kendini alamadı; genç adam bir evlat olarak, duyduğu heyecan içinde, gerçekten yakışıklıydı.

Villefort onun arkasında ileri geri gidip geliyordu.

Noirtier hepsinin yüzündeki anlamı gözleriyle izliyor, soğukkanlı ve saygın duruşunu koruyordu.

Franz yine yazıya döndü ve devam etti:

'Mösyö,' dedi başkan, 'sizden meclisimize gelmenizi rica ettik, sizi buraya zorla getirmedik; size gözlerinizi bağlamayı önerdik, kabul ettiniz. Bu iki isteği yerine getirdiğinizde, XVIII. Louis'nin tahtını güvence altına almakla ilgilenmediğimizi, yoksa polisten saklanmak için onca özen göstermemize gerek kalmayacağını, son derece iyi olarak biliyordunuz. Şimdi bir maske takarak insanların sırlarını öğrenmenin, daha sonra da bu maskeyi çıkararak size güvenenleri ortadan kaldırmanın çok kolay olduğunu anlıyorsunuz. Hayır, hayır, önce açık açık şu anda rastlantı sonucu tahtta olan kraldan yana mı yoksa İmparator hazretlerinden yana mı olduğunuzu söyleyin.'

'Ben kralcıyım,' diye yanıt verdi general; 'XVIII. Louis'ye yemin ettim ve yeminimi tutacağım.'

Bu sözlerden sonra genel bir mırıldanma oldu, kulübün üyelerinin büyük bir çoğunluğunun gözlerinden Mösyö d'Épinay'yi bu düşüncesizce söylenmiş sözleri nedeniyle pişman etme isteği okunuyordu.

Başkan yeniden ayağa kalktı ve sessizlik istedi.

'Mösyö,' dedi, 'siz, içinde bulunduğumuz durumun karşılıklı olarak ne sonuçlar doğuracağını anlayacak kadar ciddi ve sağduyulu bir insansınız ve içtenliğiniz bize sizden bazı koşulları yerine getirmenizi istemekten başka yapacak bir şey bırakmıyor: bize duyduklarınızı hiç kimseye açıklamayacağınıza onurunuz üzerine yemin edeceksiniz.'

General elini kılıcına götürdü ve haykırdı:

'Eğer onurdan söz ediyorsanız önce onur kurallarını tanımamayı bırakmakla işe başlayın ve şiddet yoluyla hiçbir şeyi kabul ettirmeye kalkmayın.'

'Ve siz mösyö,' diye devam etti başkan, belki de generalin öfkesinden daha ürkütücü bir sakinlikle, 'kılıcınıza dokunmayın, size bunu öğütlüyorum.'

General içinde bir kaygının başladığını belli eden bakışlarını çevresinde dolaştırdı. Ama henüz yumuşamamıştı; tam tersine tüm gücünü toplayarak:

'Yemin etmeyeceğim,' dedi.

'O zaman öleceksiniz,' dedi başkan sakin bir biçimde.

Mösyö d'Épinay bembeyaz oldu: çevresine bir kez daha baktı; kulübün birçok üyesi fısıldaşıyor ve paltolarının altında silahlarını arıyorlardı.

'General,' dedi başkan, 'sakin olun; size karşı aşırılığa gitmeden önce, sizi ikna etmek için her yolu deneyecek olan onurlu insanlar arasındasınız; ama sizin de söylediğiniz gibi, hükümete karşı komplo hazırlayanların arasındasınız, sırrımızı biliyorsunuz, bunu bize geri vermeniz gerek.'

Bu sözleri son derece anlamlı bir sessizlik izledi; general hiçbir yanıt vermeyince:

'Kapıları kapatın,' dedi başkan kapıcılara.

Bu sözlerden sonra da aynı sessizlik oldu.

O zaman general ilerledi ve büyük bir çaba göstererek:

'Bir oğlum var,' dedi, 'katillerin arasında bulunduğuma göre onu düşünmem gerek.'

'General,' dedi meclis başkanı soylu bir biçimde, 'tek bir adamın her zaman elli kişiye hakaret etmeye hakkı vardır: bu zayıfın ayrıcalığıdır. Ama zayıf bu hakkını fazla kullanırsa haksızlık eder. Bana inanın general, yemin edin ve bize hakaret etmeyin.'

Bir kez daha meclis başkanının üstünlüğü ile baskı altına giren general, bir an kararsız kaldı; ama sonunda başkanın masasına kadar ilerleyerek:

'Nasıl yemin edeceğim?' diye sordu.

'İşte şöyle:

'5 Şubat 1815'de saat dokuz ile on arasında duyduğum ve gördüğüm şeyleri dünyada kime olursa olsun asla açıklamayacağıma ve yeminimi tutmazsam ölümü hak ettiğimi kabul ettiğime onurum üzerine yemin ederim.'"

General yanıt vermesini birkaç saniye engelleyen bir titreme krizi geçirdi; sonunda çok belirgin olan iğrenme duygusunu yenerek istenen yemini etti, ama o kadar alçak sesle etti ki, söyledikleri zor anlaşıldı: birçok üye daha yüksek sesle ve anlaşılır biçimde yinelemesini istediler, o da yineledi.

'Şimdi gitmek istiyorum,' dedi general; 'artık özgür müyüm?'

Başkan ayağa kalktı, meclisten üç kişiyi generale eşlik etmeleri için seçti, generalin gözlerini bağladıktan sonra onunla birlikte arabaya bindi. Bu üç kişinin arasında onları kulübe getiren arabacı da vardı.

Kulübün diğer üyeleri sessizce ayrıldılar.

'Sizi nereye götürmemizi istersiniz?' diye sordu başkan.

'Sizin varlığınızdan kurtulabileceğim her yere,' diye yanıt verdi Mösyö d'Épinay.

'Mösyö,' dedi o zaman başkan, 'dikkat edin, artık meclis içinde değilsiniz, artık işiniz sadece yalnız adamlarla; eğer hakaretinizin size iade edilmesinden sorumlu olmak istemiyorsanız onlara hakaret etmeyiniz.'

Ama Mösyö d'Épinay söyleneni anlamak yerine şöyle yanıt verdi:

'Kendi arabanızda da kulübünüzde olduğu kadar cesursunuz mösyö, çünkü dört kişi her zaman bir kişiden daha güçlüdür.'

Başkan arabayı durdurdu.

Tam da nehre inen merdivenin bulunduğu Ormes rıhtımının girişindeydiler.

'Neden arabayı durdurdunuz?' diye sordu Mösyö d'Épinay.

'Çünkü mösyö,' diye yanıt verdi başkan, 'siz bir adama hakaret ettiniz ve bu adam sizden bunu dürüstçe onarmanızı istemeden bir adım daha atmak istemiyor.'

'Bir öldürme biçimi daha,' dedi general omuz silkerek.

'Kavga çıkarmayın mösyö,' diye yanıt verdi başkan, 'sizi biraz önce belirttiğiniz kişiler gibi, yani zayıflığını kalkan gibi kullanan korkaklardan biri gibi görmemi istemiyorsanız, kavga çıkarmayın. Siz tek başınasınız, size tek kişi yanıt verecek; yanınızda bir kılıç var, be-

nim de bastonumun içinde bir kılıcım var; sizin tanığınız yok, bu beylerden biri sizin tanığınız olacak. Şimdi, eğer sizin için uygunsa, gözbağınızı çıkarabilirsiniz.'

General gözlerini kapayan mendili hemen çıkardı.

'Sonunda kiminle karşı karşıya olduğumu öğreneceğim.'

Arabanın kapısı açıldı: dört adam aşağı indiler.

Franz bir kez daha okumayı kesti. Alnından aşağı süzülen teri sildi; babasının ölümü konusunda o güne dek bilmediği ayrıntıları yüksek sesle okuyan bir oğulun titrediğini ve sarardığını görmek ürkütücü bir şeydi.

Valentine ellerini dua edermiş gibi kavuşturdu.

Noirtier Villefort'a neredeyse küçümseme ve gurur dolu, soylu bir biçimde bakıyordu.

Franz devam etti:

Söylediğimiz gibi Şubat'ın beşiydi. Üç gündür hava beş ya da altı derecede don yapmıştı; merdiven buzdan dikleşmişti; general şişman ve uzun boyluydu, bu nedenle başkan aşağı inerken ona tırabzan tarafını bıraktı.

İki tanık arkadan geliyorlardı.

Gece karanlıktı, nehre inen merdivenin bulunduğu yer kardan ve kırağıdan ıslaktı, suyun siyah ve derin olduğu, buz parçalarını da beraberinde sürükleyerek aktığı görülüyordu.

Tanıklardan biri kömürlü gemilerden birinden bir fener aldı ve bu fenerin ışığında silahlar gözden geçirildi.

Başkanın silahı söylediği gibi bir bastonun içinde taşınan türdendi ve hasmınınkine göre daha kısaydı, siperi de yoktu.

General d'Épinay iki kılıç arasında kura çekilmesini önerdi: ama başkan, bu duruma yol açanın kendisi olduğunu ve bunu yaparken de, herkesin kendi silahını kullanmasını önerdiğini söyledi.

Tanıklar ısrar ettiler, ama başkan susmalarını söyledi.

Fener yere kondu: iki hasım iki yana çekildiler; düello başladı.

Işıkta iki kılıç iki şimşek gibi görünüyordu. İnsanlara gelince o kadar koyu bir karanlık vardı ki onlar ancak fark ediliyordu.

Sayın general ordunun en iyi kılıç kullananlarından biri olarak biliniyordu. Ama ilk vuruşlarda o kadar aceleci davrandı ki, geriledi, gerilerken de düştü.

Tanıklar onun öldüğünü sandılar; ama ona hiç dokunmadığını bilen hasmı, ayağa kalkmasına yardım etmek için ona elini uzattı. Bu hareket onu sakinleştireceğine sinirlendirdi ve general hasmının üstüne atıldı.

Ama hasmı bir adım bile gerilemedi, kılıcıyla onu karşıladı. General üç kez geriledi, kendini kaptırarak her seferinde yeniden saldırdı.

Üçüncü kez gerilediğinde yine düştü.

Yine ilk seferinde olduğu gibi kaydığını sandılar; ama ayağa kalkmadığını gören tanık-

lar yanına gittiler ve onu ayağa kaldırmaya çalıştılar; kolunu generalin beline dolamış olan tanık elinin altında sıcak bir ıslaklık hissetti. Bu kandı.

Hemen hemen baygın durumda olan general kendine geldi.

'Ah!' dedi, 'Bir kiralık katili, alayın eskrim ustasını üstüme saldılar.'

Başkan hiç yanıt vermeden tanıklardan feneri tutanın yanına yaklaştı ve ceketinin kolunu sıyırarak iki kılıç darbesiyle delinmiş kolunu gösterdi; sonra ceketinin önünü açıp yeleğinin düğmelerini çözerek, üçüncü bir yara ile kesilmiş göğsünü gösterdi.

Bunlara karşın sesini bile çıkarmamıştı.

General d'Épinay son nefesini vermek üzereydi, beş dakika sonra da öldü.

Franz bu son sözleri öyle boğuk bir sesle okumuştu ki söyledikleri zar zor duyulabildi; bunları okuduktan sonra, elini bir bulutu kovmak ister gibi gözlerinin önünden geçirerek durdu.

Ama bir sessizlik anından sonra devam etti.

Başkan kılıcını bastonuna soktuktan sonra merdivenleri çıktı; bir kan izi geçtiği yolu belli ediyordu. Daha merdivenin üstüne gelmeden suya çarpan bir şeyin çıkardığı boğuk sesi duydu: bu, tanıkların öldüğünden emin olduktan sonra nehre attıkları generalin bedeniydi.

General, daha sonra söylenebileceği gibi pusuya düşürülerek değil, dürüst bir düello sonucu öldü.

Bu nedenle, biz burada hazır bulunanlar, bu olaya tanık olanlardan birinin önceden tasarlayarak ya da bir görev suçu işleyerek adam öldürmekle suçlanabileceği olasılığını göz önüne alarak, bu konudaki gerçeği açığa çıkarma amacıyla bu belgeyi imzaladık.

İmza: BEAUREGARD, DUCHAMPY VE LECHARPAL

Franz, bir oğul için bu kadar korkunç bir okumayı bitirdiğinde, heyecandan rengi solmuş Valentine bir damla gözyaşını sildiğinde, bir köşede büzülmüş titreyen Villefort yalvaran bakışlarla acımasız ihtiyardan fırtınayı uzaklaştırmasını istediğinde:

"Mösyö," dedi d'Épinay Noirtier'ye, "siz bu korkunç olayı tüm ayrıntılarıyla bildiğinize, onurlu imzalarla bunu onaylattığınıza ve her ne kadar ilginiz acıyla ortaya çıkmış ise de benimle ilgilendiğinize göre, benden son bir iyiliği esirgemeyiniz, bana kulüp başkanının adını söyleyiniz ki ben de zavallı babamı öldüreni tanıyayım." Villefort yolunu şaşırmış gibi kapının tokmağını aradı.

İhtiyarın yanıtını herkesten önce anlayan ve ihtiyarın kolundaki iki kılıç darbesinin izini sık sık görmüş olan Valentine bir adım geriye gitti.

"Tanrı aşkına Matmazel," dedi Franz, nişanlısına dönerek, "yanıma geliniz, beni iki yaşında öksüz bırakan bu adamın adını öğreneyim."

Valentine kımıldamadan, hiçbir şey söylemeden durdu.

"Bakınız mösyö," dedi Villefort, "inanın bana bu korkunç sahneyi daha fazla uzatma-

nın gereği yok; adlar zaten amaçlı olarak saklanmış. Babam da bu başkanı tanımıyor, eğer tanısaydı, bunu söylerdi: özel adlar sözlükte bulunmaz."

"Hay Allah!"diye haykırdı Franz, "tüm bu okuma sırasında bana destek olan, sonuna kadar gitme gücü veren tek bir umut vardı, o da hiç olmazsa babamı öldürenin adını öğrenmekti. Mösyö! Mösyö!" diye haykırdı Noirtier'ye dönerek, "Tanrı aşkına! Elinizden geleni yapınız... haydi, yalvarıyorum, bana onun adını göstermek, bana bunu anlatmak için elinizden geleni yapınız..."

"Evet," dedi Noirtier.

"Ah! Matmazel, Matmazel!" diye haykırdı Franz, "dedeniz bana bunu söyleyeceğini işaret etti... o adamın adını... bana yardım edin... siz onu anlıyorsunuz... bana yardım edin."

Noirtier sözlüğe baktı.

Franz sinirli bir titreyişle sözlüğü aldı ve alfabenin harflerini art arda söylemeye başladı, önce A dedi, sonra B.

B der demez ihtiyar 'evet' işareti yaptı.

Genç adamın parmağı sözcükler üstünde kayıyordu; ama her sözcükte Noirtier olumsuz bir işaret yapıyordu.

Valentine elleriyle yüzünü örtmüştü.

Sonunda Franz BEN sözcüğüne geldi.

"Evet," dedi ihtiyar.

"Siz mi!" diye haykırdı Franz, saçları diken diken olmuştu; "siz mi Mösyö Noirtier! Babamı öldüren siz misiniz?"

"Evet," diye yanıt verdi Noirtier soylu bakışlarını genç adama dikerek.

Franz gücünü yitirerek bir koltuğa çöktü.

Villefort kapıyı açtı ve kaçıp gitti, çünkü içinden korkunç ihtiyarın kalbinde hâlâ kalan o azıcık yaşamı boğmak geliyordu.

76
OĞUL CAVALCANTİ'NİN GÖSTERDİĞİ GELİŞME

Baba Cavalcanti, Avusturya imparatoru hazretlerinin ordusunda değil, en devamlı müşterilerinden biri olduğu Lucca kaplıcalarında bulunan rulet masasındaki görevinin başına dönmek için Paris'ten ayrılmıştı.

Hem yolculuğu, hem de görkemli ve törensel bir biçimde oynadığı baba rolünün karşılığı olarak kendisine verilen tutarı son kuruşuna kadar büyük bir titizlikle yanında götürdüğünü söylemeye bile gerek yok.

Mösyö Andrea, onun gidişinden önce kendisine Marki Bartolomeo ve Markiz Leonora Corsinari'nin oğlu olma onurunu veren, bunu doğrulayan tüm belgeleri ondan almıştı.

Böylece de yabancıları kolayca kabul eden, onlara oldukları gibi değil, olmak istedikleri kişi gibi davranan Paris sosyetesindeki yerini aşağı yukarı sağlamlaştırmıştı.

Zaten Paris'te genç bir adamdan ne istenir? Gerektiği gibi konuşması, uygun giyinmesi, iyi bir oyuncu olması ve ödemeleri altınla yapması.

Bir yabancıya, bir Parisliye olduğundan daha fazla hoşgörüyle bakıldığını söylemeye gerek yok.

İşte Andrea da, on beş günde oldukça iyi bir duruma gelmişti; ona sayın kont deniyor, elli bin franklık bir geliri olduğu söyleniyordu, babasının, Saravezza taşocaklarına yatırılmış son derece büyük serveti olduğundan söz ediliyordu.

Yanında bu son durumdan gerçek bir olay gibi söz edilen bir bilgin, söz konusu taşocaklarını görmüş olduğunu belirtince, bu, o zamana dek kuşkulu kalmış iddialara büyük bir ağırlık kazandırdı ve gerçekliği konusunda güven uyandırdı.

İşte Monte Cristo Mösyö Danglars'ı görmeye geldiğinde, okuyucularımızı içine soktuğumuz Paris sosyetesinin içinde bulunduğu durum böyleydi. Mösyö Danglars dışarı çıkmıştı, ama konta baronesin yanına gidebileceği, baronesin ziyaret kabul ettiği bildirildi, o da içeri girdi.

Auteuil'deki akşam yemeğinden ve onu izleyen olaylardan bu yana Madam Danglars, Monte Cristo adının söylendiğini duyduğunda sinirle ürpermekten kendini alamıyordu. Eğer kont, adı geçtikten hemen sonra ortaya çıkmıyorsa, acı duygusu daha yoğun oluyordu; eğer bunun tam tersine kont yüzü aydınlık, gözleri parlayarak, sevimli bir biçimde ve Madam Danglars'a iltifatlar ederek ortaya çıkıyorsa, bunlar son korku duygularını hemen yok ediyordu. Görünüşte bu kadar çekici bir adamın kendisine karşı kötü amaçlar beslemesi baronese

olanaksız gibi geliyordu; zaten en bozulmuş yürekler ancak herhangi bir amaca dayanan kötülüklere inanırlar: gereksiz ve nedensiz kötülükler bir anormallik gibi onları iğrendirir.

Monte Cristo, okuyucularımızı daha önce bir kez içine soktuğumuz ve baronesin, Eugénie'nin oğul Cavalcanti ile birlikte baktıktan sonra kendisine verdiği resimlere oldukça kaygılı bir biçimde göz attığı giyinme odasına girdiğinde, gelişi her zamanki etkisini yaptı ve barones onun adı söylenince biraz sarsılmış da olsa kontu gülümseyerek karşıladı.

Kont ise bir bakışta her şeyin farkına vardı.

Eugénie, iki kişilik uzun koltuğa neredeyse uzanır gibi oturan baronesin yanında oturuyordu, Cavalcanti ayaktaydı.

Goethe'nin bir kahramanı gibi siyahlar giymiş, ayakkabıları cilalı, beyaz ipek çorapları ajurlu Cavalcanti bembeyaz ve çok bakımlı ellerinden birini sarı saçlarının arasında dolaştırırken, saçlarının arasında, Monte Cristo'nun öğütlerine karşın küçük parmağına takmaktan kendini alamadığı bir elmas parlıyordu.

Bu hareketi yaparken öldürücü bakışlarla Matmazel Danglars'a bakıyor, bakarken de içini çekiyordu.

Matmazel Danglars hep aynıydı; yani güzel, soğuk ve alaycı. Bu bakışların, bu iç çekişlerin hiçbiri onun gözünden kaçmıyordu; bunlar Minerva zırhının, filozofların kimi zaman Sapho'nun göğsünü kapladığını iddia ettikleri zırhın üstünden kayıp gidiyordu sanki.

Eugénie kontu soğuk bir biçimde selamladı ve konuşmanın ilk kaygı verici sözleri başlayınca, bunu çalışma odasına çekilmek için fırsat bildi, biraz sonra bu odadan piyanonun ilk akorlarına karışan alaycı ve gürültülü sesler geldi, bunlar Monte Cristo'ya Matmazel Danglars'ın kendisiyle ve Mösyö Cavalcanti ile olmaktan çok, şan öğretmeni Matmazel Louise d'Armilly'i ile olmayı yeğlediğini anlattı.

Bu sırada kont, bir yandan Madam Danglars ile konuşurken ve konuşmanın çekiciliğine kendini kaptırmış gibi görünürken, bir yandan da Mösyö Andrea Cavalcanti'nin büyük kaygısını, aşmaya cesaret edemediği kapının ardından müziği dinlemeye gidişini ve hayranlık gösterisini gözden kaçırmıyordu.

Biraz sonra bankacı içeri girdi. Gözleri ilk olarak Monte Cristo'yu aradı, doğru, ama hemen arkasından da Andrea'ya baktı.

Karısına gelince, bazı kocaların karılarını selamladıkları gibi, bekârların ise evliliğin kuralları çok ayrıntılı olarak açıklanırsa ancak bir fikir sahibi olabilecekleri biçimde onu selamladı.

"Bu matmazeller kendileriyle müzik yapmak için sizi davet etmediler mi?" diye sordu Danglars Andrea'ya.

"Ne yazık ki hayır mösyö," diye yanıt verdi Andrea az öncekilerden daha belirgin bir iç çekişle.

Danglars hemen aradaki kapıya doğru ilerledi ve kapıyı açtı.

O zaman, iki genç kızın piyanonun önünde aynı tabureye oturduklarını gördüler. Her biri bir elle, bir fantezi olarak her zaman çalıştıkları gibi ve büyük bir ustalık kazandıkları biçimde piyano çalıyorlardı.

O anda görünen ve kapının çerçevesi sayesinde Eugénie ile birlikte, Almanya'da çoğu zaman yapıldığı gibi canlı tablolardan birini oluşturan Matmazel d'Armilly, oldukça dikkat çekici bir güzelliğe, daha doğrusu kusursuz bir zerafete sahipti.

Bir peri kızı gibi ufak tefek, ince, sarışın bir genç kızdı, kıvır kıvır uzun saçları Perugino'nun[186] kimi zaman bakirelere yakıştırdığı biraz uzun boynuna kadar iniyordu, gözleri yorgunlukla gölgelenmişti. Göğüsleri biraz küçük gibiydi ve *Cremonalı kemancı* Antonia[187] gibi, bir gün şarkı söylerken ölecekti sanki.

Monte Cristo bu harem dairesine hızla ve merakla bir göz attı; evde bunca sözü edilen Matmazel d'Armilly'yi ilk kez görüyordu.

"Şimdi biz dışlanıyor muyuz?" diye sordu bankacı kızına.

Ve genç adamı küçük salona götürdü, ya rastlantı sonucu ya da isteyerek Andrea kapıyı öyle bir itti ki, oturdukları yerden ne Monte Cristo ne de barones artık hiçbir şey göremediler; ama bankacı Andrea'nın peşinden gittiği için, Madam Danglars bu durumu hiç fark etmemiş göründü.

Biraz sonra, kont piyanonun akorlarına eşlik eden Andrea'nın sesini duydu, bir Korsika şarkısı söylüyordu.

Kont, kendisine Andrea'yı unutturup Benedetto'yu anımsatan bu şarkıyı gülümseyerek dinlerken, Madam Danglars da ona, daha o sabah Milano'daki iflas nedeniyle üç ya da dört yüz bin frank yitiren kocasının ruhsal olarak ne kadar güçlü olduğunu överek anlatıyordu.

Gerçekten de bu hak edilmiş bir övgüydü, çünkü kont bu durumu baronesten ya da her şeyi öğrenmekte kullandığı yollardan biri ile haber almış olmasa, baronun yüzünden hiçbir şey anlamayacaktı.

"İyi," diye düşündü Monte Cristo, "demek yitirdiğini saklayacak duruma gelmiş: bir ay önce bununla övünüyordu."

Sonra yüksek sesle:

"Ah! Madam," dedi kont, "Mösyö Danglars borsayı o kadar iyi biliyor ki, her zaman dışarıda yitirdiğini geri kazanabilir."

"Görüyorum ki, siz de herkesin düştüğü yanlışa düşüyorsunuz," dedi Madam Danglars.

"Hangi yanlışa?" dedi Monte Cristo.

"Mösyö Danglars'ın borsada oynadığı yanlışına, oysa tam tersine o hiç oynamaz."

"Ah! Evet, doğru, Madam, Mösyö Debray'nin bana söylediğini anımsıyorum... Sırası gelmişken, Mösyö Debray nerelerde? Üç dört gündür onu görmedim."

"Ben de," dedi Madam Danglars inanılmaz bir soğukkanlılıkla. "Ama bir cümleye başlamıştınız, bitirmediniz."

"Hangisi?"

"Mösyö Debray'nin size ne söylediğini anlatıyordunuz..."

"Ah! Doğru; bana kendini oyun şeytanına kaptıranın siz olduğunuzu söylemişti."

"Bir süre bundan zevk aldım, bunu itiraf ediyorum," dedi Madam Danglars, "ama artık hoşlanmıyorum."

"Haksızsınız madam. Ah! Tanrım, yazgının şansları geçicidir, eğer kadın olsaydım ve rastlantı sonucu bir bankacının karısı olsaydım, kocamın şansına güvensem de, çünkü vurgunlarda biliyorsunuz her şey ya başarıdır ya başarısızlık; dediğim gibi, kocamın şansına güvensem de her zaman bağımsız bir servetim olması için çalışırdım, ve kârlarımı onun bilmediği ellere teslim ederek bu serveti elde ederdim."

Madam Danglars kendini tutamayarak kızardı.

"Bakın," dedi Monte Cristo, sanki hiçbir şey görmemiş gibi, "dün akşam Napoli bonolarından iyi kâr edildiğinden söz ediliyordu."

"Bende o bonolardan yok," dedi hemen , "hiçbir zaman da olmadı; ama gerçekten de borsadan yeteri kadar söz ettik sayın kont, iki borsa görevlisine benziyoruz; yazgının şu anda altüst ettiği şu zavallı Villefortlardan söz edelim biraz."

"Onlara ne oldu?" diye sordu Monte Cristo kusursuz bir saflıkla.

"Ama biliyorsunuz; Mösyö de Saint-Méran'ı yola çıktığından üç dört gün sonra yitirdiler, markiz buraya geldi, üç dört gün sonra onu da yitirdiler."

"Ah! Doğru," dedi Monte Cristo, "bunu duymuştum; ama Clodius'un Hamlet'e söylediği gibi, bu bir doğa yasası: insanların babaları kendilerinden önce ölür, insanlar da onlara ağlarlar; onlar da oğullarından önce ölürler, oğulları da onlara ağlar."

"Ama hepsi bu değil"

"Nasıl hepsi bu değil?"

"Değil; kızlarını evlendireceklerini biliyorsunuz..."

"Mösyö Franz d'Épinay ile... Evlilik olmuyor mu?"

"Dün sabah, görünüşe bakılırsa, Franz sözünü geri almış."

"Sahi mi... Bu ayrılmanın nedenleri biliniyor mu?"

"Hayır."

"Bana neler söylüyorsunuz? Aman Tanrım! Madam... ya Mösyö de Villefort, tüm bu talihsizlikleri nasıl karşılıyor?"

"Her zamanki gibi, filozofça."

O anda Danglars yalnız olarak içeri girdi.

"Pekala!" dedi barones, "Mösyö Cavalcanti'yi kızınızla yalnız mı bıraktınız?"

"Matmazel d'Armilly de onlarla birlikte," dedi bankacı, "siz onu kim sanıyorsunuz?"

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Prens Cavalcanti sevimli bir genç, değil mi sayın kont?... Yalnız acaba sahiden prens mi?"

"Bunu bilemem," dedi Monte Cristo. "Babası bana marki olarak tanıtıldığına göre, o da kont olmalı; ama sanırım kendisi de bu unvana pek önem vermiyor."

"Neden?" dedi bankacı. "Eğer prens ise bununla övünmemekte haksız. Herkes hakkını korumalı. Kökenin yadsınmasından hoşlanmam ben."

"Ah! Siz katıksız bir demokratsınız," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Neyle karşı karşıya olduğunuzu görüyorsunuz ya," dedi barones: "Mösyö de Morcerf bir gelse, Eugénie'nin nişanlısı olarak kendisinin hiçbir zaman içeri girmesine izin veril-

meyen odada Mösyö Cavalcanti'yi görecek."

"Mösyö de Morcerf bir gelse, demekte haklısınız," dedi bankacı "çünkü gerçekten de, onu o kadar seyrek görüyoruz ki, onu bize ancak rastlantı getirebilir."

"Yani bir gelse," dedi kont, "ve bu genç adamı kızınızın yanında görse hiç de memnun olmayacaktır."

"O mu? Aman Tanrım! Yanılıyorsunuz, Mösyö Albert bize henüz nişanlısını kıskanma onurunu vermedi, bunu yapmak için kızımızı yeterince sevmiyor. Zaten memnun olup olmamasının ne önemi var!"

"Ama bulunduğumuz noktada..."

"Evet, bulunduğumuz noktada: bulunduğumuz noktanın neresi olduğunu bilmek ister misiniz? Mösyö Albert, annesinin verdiği baloda kızımızla bir kez dans etti, Mösyö Cavalcanti ise onunla üç kez dans etti ve Morcerf bunu fark etmedi bile."

"Mösyö Vikont de Morcerf!" diye haber verdi özel uşak.

Barones hemen ayağa kalktı. Kızına haber vermek için çalışma salonuna gidecekti ki, Danglars onu kolundan tutarak durdurdu.

"Bırakın!" dedi.

Barones ona şaşkınlıkla baktı.

Monte Cristo bu oyunu görmezden geldi.

Albert içeri girdi, çok yakışıklı ve çok neşeli idi. Baronesi rahatça selamladı, Danglars'ı teklifsizce, Monte Cristo'yu sevgiyle; sonra baronese dönerek:

"Matmazel Danglars'ın nasıl olduğunu sormama izin verir misiniz madam?" dedi.

"Çok iyi," diye hemen yanıt verdi Danglars; "şu anda küçük salonunda Mösyö Cavalcanti ile müzik yapıyor."

Albert sakin ve aldırmaz duruşunu sürdürdü: içinden belki de canı sıkılmıştı, ama Monte Cristo'nun bakışlarını ona diktiğini hissetti.

"Mösyö Cavalcanti'nin çok güzel bir tenor sesi var," dedi, "Matmazel Eugénie de harika bir soprano, üstelik Thalberg gibi piyano çalıyor. Bu çok güzel bir konser olmalı."

"Çok da iyi uyuştukları bir gerçek," dedi Danglars.

Albert böylesine kaba bir sözcük oyununu anlamamış göründü, yine de Madam Danglars kızardı.

"Ben de müzisyenim," diye devam etti genç adam, "en azından hocalarımın söylediklerine göre; ama gariptir, sesim şimdiye dek hiçbir sesle uyuşmadı, hele sopranolarla, en çok da onlarla uyuşmadı."

Danglars, "Kız bakalım!" anlamına gelecek biçimde hafifçe gülümsedi.

"Dün de kızım ve prens herkeste hayranlık uyandırdılar," dedi kuşkusuz istediği amacına ulaşacağını umarak, "dün orada değil miydiniz Mösyö Morcerf?"

"Hangi prens?" diye sordu Albert.

"Prens Cavalcanti," dedi Danglars, genç adama bu unvanı vermekte direterek.

"Ah! Bağışlayın," dedi Albert, "onun prens olduğunu bilmiyordum. Ah! Prens Cavalcanti dün Matmazel Eugénie ile birlikte şarkı mı söyledi? Gerçekten de bu büyüleyici ol-

malı, bunu dinleyemediğim için çok üzgünüm. Ama davetinize gelemedim, çünkü Madam de Morcerf ile birlikte baronun annesi Barones de Château-Renaud'nun evine gitmek zorundaydım, orada da Almanlar şarkı söylüyorlardı."

Bir sessizlik oldu; sonra sanki hiçbir şey olmamış gibi:

"Matmazel Danglars'a saygılarımı sunmama izin verir misiniz?" diye yineledi Morcerf.

"Ah! Bekleyin, bekleyin rica ederim," dedi bankacı genç adamı durdurarak; "şu güzel cavatina'yı[188] duyuyor musunuz? Ta, ta, ta, ti, ta, ti, ta, ta, harika, birazdan bitecek... bir dakika: kusursuz! Bravo! bravi! brava!"

Ve bankacı bağıra bağıra alkışlamaya başladı.

"Gerçekten de," dedi Albert, "bu kusursuz, ülkesinin müziğini Prens Cavalcanti'nin yaptığından daha iyi yorumlamak olanaksız. Prens, demiştiniz değil mi? Zaten prens olmasa da onu prens yaparlar, bu İtalya'da kolaydır. Ama bizim hayran olunacak şarkıcılarımıza dönersek, bize bir iyilik yapmalısınız Mösyö Danglars: burada bir yabancı olduğunu haber vermeden Matmazel Danglars ile Mösyö Cavalcanti'ye bir başka parçaya daha başlamalarını rica etmelisiniz. Alacakaranlıkta, görmeden, görülmeden, bu nedenle de kendisini dehasının sezgilerine ya da yüreğinin tüm coşkusuna verebilecek müzisyeni rahatsız etmeden, biraz uzaktan gelen müziğin tadını çıkara çıkara dinlemek ne kadar harika bir şeydir."

Bu kez Danglars genç adamın soğukluğundan güç duruma düştü.

Monte Cristo'yu kenara çekti.

"Pekala!" dedi, "bizim âşık hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Doğru! Bana soğuk görünüyor, bu çok açık; ama ne yaparsınız? Sözünüz var!"

"Kuşkusuz sözüm var, ama kızımı kendisini seven bir adama vermeye sözüm var, sevmeyene değil. Bakın bu genç mermer gibi soğuk, babası gibi kibirli; eğer daha zengin olsaydı, onda Cavalcantilerin serveti olsaydı, buna razı olunabilirdi. İnanın kızımın düşüncesini almadım; eğer kızım zevk sahibi biri ise..."

"Ah!" dedi Monte Cristo, "Bilmem benim gözümü kör eden ona karşı duyduğum dostluk mu, ama inanın bana Mösyö de Morcerf, o, kızınızı mutlu edebilecek, er ya da geç bir yerlere varacak sevimli bir genç; çünkü babasının durumu harika."

"Hımm!" dedi Danglars.

"Neden böyle kuşkulusunuz?"

"Hep şu geçmiş... karanlık geçmiş."

"Ama babanın geçmişi çocuğu ilgilendirmez."

"Öyle, öyle."

"Haydi, haydi, kafanızı bununla yormayın: bir ay önce bu evliliği kusursuz buluyordunuz... Benim neden üzgün olduğumu anlıyorsunuzdur: bu genç Cavalcanti ile benim evimde tanıştınız, ben onu tanımıyorum, bunu bir kez daha söyleyeyim."

"Ben onu tanıyorum," dedi Danglars, "bu da yeter."

"Onu tanıyor musunuz? Onun hakkında bilgi mi topladınız?" diye sordu Monte Cristo.

"Buna gerek var mı? Daha ilk görüşte kiminle karşı karşıya olduğunuz anlaşılmıyor mu? Öncelikle zengin biri."

"Buna güvence veremem."

"Yine de onun sorumluluğunu alıyorsunuz değil mi?"

"Elli bin frankın, bu da çok az bir şey."

"İyi bir eğitimi var."

"Hımm!" dedi bu kez Monte Cristo.

"Müzisyen."

"Tüm İtalyanlar müzisyendir."

"Bakın kont, bu gence karşı hakbilir değilsiniz."

"Eh, bu doğru, itiraf ediyorum, sizin Morcerflere karşı yükümlülüklerinizi bildiğim için, onun bu işe balıklama atladığını ve servetini kötüye kullandığını üzülerek görüyorum."

Danglars gülmeye başladı.

"Ah! Ne kadar da katı ilkecisiniz!" dedi, "ama dünyada bu tür şeyler her an oluyor."

"Yine de bağlantınızı böyle kesemezsiniz sevgili Mösyö Danglars: Morcerfler bu evliliğe çok güveniyorlar."

"Güveniyorlar mı?"

"Kesinlikle."

"Bunu anlayabilirler. Onlarla o kadar iyi ilişkiniz olduğuna göre sevgili kont, bu konuda babasına bir iki söz fısıldayabilirsiniz."

"Ben mi! Böyle olduğunu nereden biliyorsunuz?"

"Sanırım balolarından. Öyle değil mi? Kontes, gururlu Mercédès, herkesi küçümseyen, en eski tanıdıklarına ağzını açıp konuşmaktan kaçınan Katalan, sizin kolunuza girdi, sizinle bahçeye çıktı, küçük ağaçlı yollara gitti ve ancak yarım saat sonra tekrar ortaya çıktı."

"Ah! Baron, baron," dedi Albert, "bizim duymamızı engelliyorsunuz: sizin gibi bir müziksever için ne barbarlık!"

"İyi, iyi, alaycı bey," dedi Danglars.

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Babasına bunu söylemeyi üstleniyor musunuz?"

"Seve seve, eğer istiyorsanız."

"Ama bu kez, açık ve kesin bir biçimde olmalı; özellikle gelip kızımı istesin, bir tarih saptasın, para koşullarını açıklasın, anlaşırız ya da bozuşuruz; ama artık oyalamaca yok, anlıyorsunuz ya."

"Pekala! Başvuru yapılacak."

"Bunu zevkle beklediğimi söyleyemeyeceğim, ama yine de bekleyeceğim: bildiğiniz gibi, bir bankacı sözünün eri olmalıdır."

Ve Danglars, oğul Cavalcanti'nin yarım saat önce yaptığı gibi içini çekti.

"Bravi! Bravo! Brava!" diye haykırdı Morcerf bankacıyı taklit edip parçanın sonunda alkışlayarak.

Danglars Albert'e ters ters bakmaya başladı, tam o sırada birisi gelip onun kulağına alçak sesle bir şeyler söyledi.

"Şimdi döneceğim," dedi bankacı Monte Cristo'ya, "beni bekleyin, size biraz sonra bir şey söyleyeceğim."

Ve çıktı.

Barones kocasının yokluğundan yararlanarak kızının çalışma salonunun kapısını itti, piyanonun önünde Matmazel Eugénie ile birlikte oturmakta olan Mösyö Andrea'nın bir yay gibi doğrulduğu görüldü.

Albert, hiç de rahatsız olmuş gibi görünmeyen Matmazel Danglars'ı gülümseyerek selamladı, o da ona her zamanki soğuk selamıyla karşılık verdi.

Cavalcanti oldukça sıkıntılı görünüyordu; Morcerf'i selamladı, o da son derece saygısız bir biçimde onun selamına karşılık verdi.

Albert hemen Matmazel Danglars'ın sesine övgüler düzmeye, duyduklarından sonra bir gece önce burada bulunamadığı için ne kadar üzgün olduğunu anlatmaya koyuldu.

Yalnız kalan Cavalcanti, Monte Cristo'yu bir kenara çekti.

"Haydi bakalım," dedi Madam Danglars, "bu kadar müzik ve bu kadar iltifat yeter, haydi çay içmeye gelin."

"Gel Louise," dedi Matmazel Danglars arkadaşına.

Yan salona geçtiler, orada gerçekten de çay hazır bekliyordu.

İngilizler gibi çay kaşıklarını fincanların içine bıraktıkları anda kapı açıldı ve Danglars oldukça sinirli bir halde göründü.

Bu sinirliliği özellikle Monte Cristo fark etti ve soran bakışlarını bankacıya çevirdi.

"Evet," dedi Danglars, "Yunanistan'dan gelen mektuplarımı biraz önce aldım."

"Ah!" dedi kont, "Sizi bunun için mi çağırmışlardı?"

"Evet."

"Kral Othon nasılmış?" diye sordu Albert neşeli bir sesle.

Danglars ona hiç yanıt vermeden ters ters baktı, Monte Cristo yüzünde beliren acıma ifadesini gizlemek için başka yana döndü, ama bu ifade hemen silindi.

"Birlikte çıkarız değil mi?" dedi Albert konta.

"Evet, nasıl isterseniz," diye yanıt verdi kont.

Albert bankacının bakışından hiçbir şey anlayamazdı; ama bunu çok iyi anlamış olan Monte Cristo'ya döndü:

"Bana nasıl baktığını gördünüz mü?" dedi.

"Evet," diye yanıt verdi kont: "bakışında özel bir anlam mı fark ettiniz?"

"Bundan eminim; Yunanistan'dan haberlerle ne demek istedi?"

"Neden bunu bilebileceğimi düşünüyorsunuz?"

"Çünkü bence sizin her yerde casuslarınız var."

Monte Cristo, insanlar yanıt vermekten kaçındıklarında nasıl gülümserlerse öyle gülümsedi.

"Bakın," dedi Albert, "Danglars sizin yanınıza geliyor, ben Matmazel Danglars'a işlemeli akik yüzüğü konusunda iltifat etmeye gidiyorum; bu sırada babasının sizinle konuşacak zamanı olacak."

"Eğer ona iltifat etmek istiyorsanız, hiç olmazsa sesi konusunda iltifat edin," dedi Monte Cristo.

"Olmaz, bu herkesin yaptığı bir şey."

"Sevgili vikontum," dedi Monte Cristo, "saygısızlıkta üstünüze yok."

Albert dudaklarında bir gülümsemeyle Eugénie'ye doğru ilerledi.

Bu sırada Danglars kontun kulağına eğildi.

"Bana eşsiz bir öğüt verdiniz," dedi, "tüm öykü şu iki sözcüğe dayanıyor: Fernand ve Yanya."

"Öyle mi!" dedi Monte Cristo.

"Evet, size bunu anlatacağım; ama genç adamı buradan götürün: şu anda onunla bir arada olmaktan çok rahatsızım."

"Benim de yapacağım bu, benimle birlikte geliyor; şimdi, yine de babasını size göndermem gerekiyor mu?"

"Asla."

"Tamam."

Kont Albert'e işaret etti.

İkisi hanımları selamladılar ve çıktılar: Albert Matmazel Danglars'ın küçümsemelerine son derece kayıtsızdı; Monte Cristo da Madam Danglars'a bir bankacı karısının, geleceğini güvence altına almak için ihtiyatlı olması konusunda öğütlerini yineledi.

Mösyö Cavalcanti savaş meydanının tek hâkimi olarak kaldı.

77
HAYDÉE

Kontun atları bulvarın köşesini henüz dönmüştü ki, Albert biraz zorlama gibi olmaması için gürültülü bir kahkaha atarak konta döndü.

"Şimdi size Kral IX. Charles'ın Saint-Barthélemy'den sonra Catherine de Médicis'ye sorduğu gibi bir şey soracağım: 'Oynadığım küçük rolü nasıl buldunuz?'

"Hangi konuda?" diye sordu Monte Cristo.

"Hasımımın Mösyö Danglars'ın evine yerleşmesi konusunda..."

"Hangi hasım?"

"Hay Allah, hangi hasım olacak? Korumanız altına aldığınız Mösyö Andrea Cavalcanti."

"Ah! Kötü şakalar yapmayın vikont; ben Mösyö Andrea'yı korumuyorum, en azından Mösyö Danglars'ın yanında."

"Genç adamın korunmaya ihtiyacı olsaydı sizi kınayacaktım. Ama iyi ki o bana aldırmıyor."

"Nasıl! Eugénie'ye kur yaptığını mı sanıyorsunuz?"

"Bundan eminim: âşık gibi gözlerini deviriyor, âşık gibi sesler çıkararak şarkılar söylüyor; kibirli Eugénie'nin elini öpmeye can atıyor. Bakın, bir dize yaptım! İnanın bu benim hatam değil. Önemi yok, yineleyeceğimi: kibirli Eugénie'nin elini öpmeye can atıyor."

"Sadece sizi düşündüklerine göre bunun ne önemi var?"

"Böyle söylemeyin sevgili kontum; iki taraf da beni hor görüyor."

"İki taraf da mı?"

"Kuşkusuz: Matmazel Eugénie bana ağzının ucuyla yanıt verdi, sırdaşı Matmazel d'Armilly ise hiç yanıt vermedi."

"Evet ama, baba size hayran," dedi Monte Cristo.

"O mu? Tam tersine, o benim kalbime bin hançer soktu; sapına kadar giren hançerler, doğru, trajedi hançerleri, ama o bunların bal gibi gerçek olduklarını sanıyordu."

"Kıskançlık sevgi belirtisidir."

"Evet, ama ben kıskanmıyorum."

"O kıskanıyor."

"Kimi kıskanıyor? Debray'yi mi?"

"Hayır sizi."

"Beni mi? Sekiz güne kalmadan kapıyı suratıma kapayacağına bahse girerim."

"Yanılıyorsunuz sevgili vikontum."

"Kanıtınız mı var?"

"Kanıt mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Bana Mösyö Kont de Morcerf'in barona kesin bir öneride bulunmasını rica etme görevi verildi."

"Kim tarafından?"

"Baronun kendisi tarafından."

"Ah!" dedi Albert yapabildiği kadar sevimli görünerek, "Bunu yapmayacaksınız değil mi sevgili kontum?"

"Yanılıyorsunuz Albert, yapacağım, çünkü söz verdim."

"Haydi haydi," dedi Albert içini çekerek, "beni evlendirmeyi kesinlikle kafanıza koymuş gibi görünüyorsunuz."

"Ben herkesle iyi geçinmeye önem veriyorum, ama Debray'yi artık baronesin evinde görmüyorum."

"Araları açık."

"Madam ile mi?"

"Hayır mösyö ile."

"Mösyö bir şey mi fark etti?"

"Ah! Bu güzel bir şaka!"

"Onun kuşkulandığını mı sanıyorsunuz?" dedi Monte Cristo sevimli bir saflıkla.

"Hay Allah! Siz nereden geliyorsunuz sevgili kontum?"

"Kongo'dan, diyelim."

"Orası yeteri kadar uzak değil."

"Ben Parisli kocaları tanıyor muyum canım?"

"Sevgili kontum, kocalar her yerde aynıdır; herhangi bir yerde bir bireyi incelediğinizde o ırkı da tanırsınız."

"Danglars ve Debray'nin arası neden açılmış olabilir? Çok iyi anlaşıyor gibiydiler," dedi Monte Cristo saflığını yeniden takınarak.

"İşte şimdi Isis'in[189] gizlerine giriyoruz ve ben bu konuda açıklama yapamam. Genç Mösyö Cavalcanti aileden biri olduğunda bunu ona sorarsınız."

Araba durdu.

"İşte geldik," dedi Monte Cristo; "saat daha on buçuk, bana buyrun."

"Seve seve."

"Arabam sizi evinize bırakır."

"Hayır teşekkür ederim, arabam bizi izlemiş olmalı."

"Doğru, işte orada," dedi Monte Cristo yere atlarken.

İkisi de eve girdiler; salon aydınlatılmıştı, oraya girdiler.

"Bize çay yapın Baptistin," dedi Monte Cristo.

Baptistin tek söz söylemeden çıktı. İki saniye sonra, üstünde hafif yiyecekler bulunan, tiyatrodaki peri oyunlarında olduğu gibi yerin altından fırlamış gibi görünen bir tepsiyle geri geldi.

"Gerçekten de," dedi Morcerf, "sizde hayran olduğum şey, sevgili kontum, zenginliğiniz değil, belki sizden zengin insanlar da vardır; esprileriniz değil, Beaumarchais'de daha fazlası olmasa da bu kadarı vardır; size hizmet edilme biçimi, bir söz söylemeden, o dakikada, o saniyede, önceden biliniyormuş gibi, çıngırağı çalış biçiminizden ne istediğinizin bilinmesi ve isteyeceğiniz şeyin her zaman hazır olması."

"Söyledikleriniz biraz doğru. Benim alışkanlıklarımı bilirler. Örneğin siz de göreceksiniz; çayınızı içerken bir şey ister misiniz?"

"Tütün isterim."

Monte Cristo çıngırağa yaklaştı ve bir kez çaldı.

Bir saniye sonra özel bir kapı açıldı ve Ali en iyi Lazkiye tütünü ile doldurulmuş çubuklarla göründü.

"Bu harika," dedi Morcerf.

"Hayır, bu çok basit," dedi Monte Cristo; "Ali benim kahve ya da çay içerken her zaman tütün istediğimi bilir: çay istediğimi biliyor, sizinle birlikte geldiğimi biliyor, onu çağırdığımı duyuyor ve nedenini düşünüyor, konukseverliğin özellikle pipoyla gösterildiği bir ülkeden geldiği için de, bir çubuk yerine iki çubuk getiriyor."

"Kuşkusuz bu da öbürü gibi bir açıklama; ama şurası da doğru ki sadece siz... Ah! Ama bu duyduğum da ne?"

Ve Morcerf gitar sesine benzer seslerin geldiği kapıya doğru eğildi.

"İnanın sevgili vikontum, bu gece siz kendinizi müziğe adamışsınız; Matmazel Danglars'ın piyanosundan kaçıp Haydée'nin guzlasına yakalandınız."

"Haydée! Ne güzel ad! Lord Byron'un şiirlerinin dışında da gerçekten adı Haydée olan kadınlar var mı?"

"Elbette; Haydée adına Fransa'da çok ender rastlanır, ama Arnavutluk'ta ve Epeiros'da çok kullanılır; bu sizin de bildiğiniz gibi namusluluk, utanma, saflık anlamındadır; sizin Parislilerin dediği gibi bir tür vaftiz adıdır."

"Ah! Bu çok güzel!" dedi Albert, "bizim Parisli hanımların adlarının Matmazel İyilik, Matmazel Sessizlik, Matmazel Hıristiyan merhameti olduğunu görmeyi ne kadar isterdim! Söyleyin, eğer Matmazel Danglars'ın adı Claire-Marie-Eugénie yerine Matmazel Namusluluk-Utanma-Saflık-Danglars olsaydı, söyleyin Allah aşkına, evlenme ilanı nasıl bir etki yapardı!"

"Deli!" dedi kont, "bu kadar yüksek sesle şaka yapmayın, Haydée sizi duyabilir."

"Ve kızar mı?"

"Hayır kızmaz," dedi kont tepeden bakarak.

"İyi bir insan mı?" diye sordu Albert.

"Bu iyilik değildir, görevdir: bir köle efendisine kızmaz."

"Haydi haydi! Kendinizle dalga geçmeyin. Artık kölelik kaldı mı?"

"Elbette, Haydée benim kölem olduğuna göre."

"Gerçekten de hiçbir şey yapmıyorsunuz, kimseye benzemiyorsunuz siz. Monte Cristo Kontunun kölesi! Bu Fransa'da bir konumdur. Sizin altınla oynama biçiminize göre bu yılda yüz bin ekü değerinde olması gereken bir yerdir."

"Yüz bin ekü! Zavallı çocukta bundan fazlası vardı; yanında *Binbir Gece Masallarında*ki hazinelerin hiç kalacağı hazinelerin üstünde dünyaya geldi."

"O gerçekten bir prenses mi?"

"Söylediğiniz gibi, hattâ ülkesinin en büyük prenseslerinden biri."

"Bundan kuşkulanmıştım. Ama büyük bir prenses nasıl oldu da bir köle haline geldi?"

"Denys le Tyran nasıl öğretmen oldu? Savaşın cilvesi sevgili vikontum, yazgının oyunu."

"Adı bir sır mı?"

"Herkes için evet; ama dostum olan sizin için değil sevgili vikont, bana bir şey söylemeyeceğinize söz verirseniz söylemezsiniz değil mi?"

"Ah! Onurum üzerine söz veririm."

"Yanyalı paşanın öyküsünü biliyor musunuz?"

"Tepedelenli Ali Paşa mı? Elbette, çünkü babam onun hizmetinde iken servet sahibi oldu."

"Doğru, bunu unutmuştum."

"İyi de, Haydée'nin Tepedelenli Ali ile ne ilgisi var?"

"Onun kızıdır sadece."

"Nasıl! Ali Paşa'nın kızı mı?"

"Ve güzel Vasiliki'nin."

"Ve bu kız sizin köleniz mi?"

"Ah! Tanrım, evet."

"Nasıl oldu?"

"Bir gün Konstantinopolis pazarından geçiyordum, onu satın aldım."

"Bu harika! Sizinle sevgili kontum, yaşanmıyor, düş görülüyor. Şimdi dinleyin, sizden isteyeceğim şey çok yersiz."

"Yine de söyleyin."

"Ama mademki onunla dışarı çıkıyorsunuz, mademki onu Opera'ya getiriyorsunuz..."

"Sonra?"

"Sizden bir şey isteyebilir miyim?"

"Benden her şeyi isteyebilirsiniz."

"O zaman sevgili kontum, beni prensesle tanıştırın."

"Seve seve; ama iki koşulum var."

"Şimdiden kabul ediyorum."

"Birincisi bu tanışmadan hiç kimseye söz etmeyeceksiniz."

"Çok iyi." Morcerf elini uzattı. "Yemin ediyorum."

"İkincisi, babanızın onun babasının hizmetinde bulunduğundan söz etmeyeceksiniz."

"Yine yemin ediyorum."

"Harika, vikont, bu iki yemininizi unutmayacaksınız değil mi?"

"Ah!" dedi Albert.

"Çok iyi. Sizin onurlu bir insan olduğunuzu biliyorum."

Kont yine çıngırağı çaldı; Ali göründü.

"Haydée'ye haber ver," dedi kont Ali'ye, "ona kahve içmeye gideceğim, ona dostlarımdan birini tanıştırmak için iznini istediğimi bildir."

Ali eğildi ve çıktı.

"Böylece anlaştık, doğrudan soru sormak yok sevgili vikont. Eğer bir şey öğrenmek isterseniz onu bana sorun, ben de ona soracağım."

"Anlaştık."

Ali üçüncü kez göründü ve kapıdaki halıyı efendisinin ve Albert'in geçebileceklerini göstermek için yukarıda tuttu.

"Girelim," dedi Monte Cristo.

Albert eliyle saçlarını düzeltti, bıyıklarını kıvırdı, kont şapkasını aldı, eldivenlerini taktı ve Albert'in önünden, Ali'nin ilerideki bir nöbetçi gibi koruduğu, Myrtho'nun emrindeki üç Fransız oda hizmetçisinin karakol gibi savundukları daireye girdi.

Haydée, birinci oda olan salonda gözleri şaşkınlıktan iri iri açılmış olarak bekliyordu; çünkü ilk kez Monte Cristo'dan başka bir erkek ona kadar geliyordu; bir köşede bir sedire, bağdaş kurmuş oturuyordu, Doğu'nun en pahalı kumaşlarından işlemeli ve çizgili ipeklerin içinde kendine sanki bir yuva yapmıştı. Yanında, az önce onun orada olduğunu belli eden bir müzik aleti vardı. Bu haliyle gerçekten çok güzeldi.

Monte Cristo'yu görünce, sadece ona özgü, hem kızı hem âşığı gibi bir gülümsemeyle doğruldu; Monte Cristo onun yanına gitti, elini uzattı, Haydée de her zamanki gibi onun elini öptü.

Albert, ilk kez gördüğü ve Fransa'da insanın hiç düşünemeyeceği bu garip güzelliğin etkisinde kapının önünde kala, kalmıştı.

"Bana kimi getirdin?" diye Rumca sordu genç kız Monte Cristo'ya; "bir kardeş, bir dost, basit bir tanıdık mı, yoksa bir düşman mı?"

"Bir dost," dedi Monte Cristo aynı dilde.

"Adı ne?"

"Kont Albert; Roma'da haydutların elinden kurtardığım kişi."

"Onunla hangi dilde konuşmamı istersin?"

Monte Cristo Albert'e döndü:

"Modern Yunanca bilir misiniz?" diye sordu genç adama.

"Ne yazık ki hayır," dedi Albert, "eski Yunancayı bile bilmem sevgili kontum; Homeros ve Eflatun hiçbir zaman daha zayıf, hattâ diyebilirim ki kendilerini daha fazla önemsemeyen bir öğrenci tanımamışlardır."

Monte Cristo'nun sorusunu ve Albert'in yanıtını duyup kendi sorusuna da yanıt almış bulunan genç kız:

"O zaman," dedi "eğer efendim izin verirse Fransızca ya da İtalyanca konuşacağım."

Monte Cristo bir an düşündü:

"İtalyanca konuş," dedi.

Sonra Albert'e dönerek:

"Haydée'nin çok iyi konuştuğu eski Yunanca ya da modern Yunanca bilmemeniz çok yazık; zavallı çocuk sizinle İtalyanca konuşmakta zorlanacak, bu da belki size onun hakkında yanlış bir fikir verecek."

Kont Haydée'ye bir işaret yaptı.

"Sinyorum ve efendim ile gelen dost hoşgelmiş," dedi genç kız kusursuz bir Toscana lehçesiyle; Dante'nin dilini Homeros'un dili kadar güçlü kılan yumuşak Roma vurgusuyla konuşuyordu; "Ali! Kahve ve pipolar!"

Haydée eliyle Albert'e yaklaşmasını işaret etti, o sırada Ali genç hanımının emirlerini yerine getirmek için dışarı çıkıyordu.

Monte Cristo Albert'e iki katlanır iskemle gösterdi, ikisi de gidip birer iskemle aldılar ve bir tür küçük yuvarlak orta masasının yanına getirdiler, masanın ortasında bir nargile vardı ve üstü doğal çiçeklerle, resimlerle, fotoğraflarla, müzik albümleriyle doluydu.

Ali elinde kahve ve çubuklarla içeri girdi, Mösyö Baptistin'e gelince, dairenin bu bölümü ona yasaktı.

Albert Sudanlı'nın ona verdiği pipoyu geri çevirdi.

"Alın, alın," dedi Monte Cristo, "Haydée neredeyse bir Parisli hanım kadar uygardır: havana purolarından hiç hoşlanmaz, çünkü kötü kokuları sevmez, ama Doğu tütünü hoş kokuludur, bilirsiniz."

Ali dışarı çıktı.

Kahve fincanları hazırlanmıştı, yalnız Albert için bir şekerlik eklenmişti. Monte Cristo ve Haydée bu Arap içeceğini Araplar gibi, yani şekersiz içiyorlardı.

Haydée elini uzattı ve pembe renkli ince uzun ve küçük parmaklarının ucuyla Japon porseleni fincanı aldı ve sevdiği bir şeyi yiyen ya da içen bir çocuğun doğal keyfiyle dudaklarına götürdü.

O sırada, iki kadın ellerinde dondurma ve şerbet dolu tepsilerle içeri girdiler, bunları bu amaçla kullanılan iki küçük sehpanın üstüne bıraktılar.

"Sevgili ev sahibim ve siz sinyora," dedi Albert İtalyanca, "şaşkınlığımı bağışlayın. Aklım başımdan gitti, bu da çok doğal, işte Doğu'yu buldum, gerçek Doğu'yu, ne güzel ki Paris'in göbeğinde, gördüğüm gibi değil, düşlediğim gibi bir Doğu buldum. Biraz önce posta trenlerinin geçtiğini ve limonatacıların çıngıraklarını çaldığını duyuyordum. Ah! Sinyora!... Yunanca bilmemem ne kötü, bu büyülü ortamda konuşmanız benim için her zaman anımsayacağım bir akşam olacaktı."

"Sizinle konuşacak kadar iyi İtalyanca bilirim," dedi Haydée sakin bir biçimde, "ve eğer Doğu'yu seviyorsanız, onu burada bulabilmeniz için elimden geleni yaparım."

"Nelerden söz edebilirim?" diye sordu Albert alçak sesle Monte Cristo'ya.

"İstediğiniz her şeyden, ülkesinden, gençliğinden, anılarından, sonra da isterseniz Roma'dan, Napoli'den, Floransa'dan."

"Ah!" dedi Albert, "bir Yunanlı hanıma bir Parisli hanımla konuşacağım şeylerden söz etmenin hiç gereği yok, bırakın onunla Doğu'dan söz edeyim."

"Öyle yapın sevgili Albert, bu onun en sevdiği konuşma konusudur."

Albert Haydée'ye doğru döndü.

"Sinyora kaç yaşında Yunanistan'dan ayrıldılar," diye sordu.

"Beş yaşında," diye yanıt verdi Haydée.

"Vatanınızı anımsıyor musunuz?" diye sordu Albert.

"Gözlerimi kapadığımda, gördüklerimin hepsini yeniden görüyorum. İki tür göz vardır: bedenin gözü ve ruhun gözü. Bedenin gözü kimi zaman unutabilir, ama ruhun gözü her zaman anımsar."

"Anımsayabildiğiniz en eski zaman hangisi?"

"Daha yeni yürümeye başlamıştım; adı Vasiliki olan annem," –Vasiliki, krallara yaraşır anlamına gelir, diye ekledi genç kız başını kaldırarak– "elimden tutuyordu, ikimiz de peçeliydik, elimizde bulunan tüm altını kesenin dibine koyduktan sonra 'Fakirlere veren Tanrıya vermiş sayılır' diye diye tutsaklar için bağış toplamaya gidiyorduk. Kesemiz dolduğunda saraya dönüyorduk, babama hiçbir şey söylemeden, bizi fakir sanarak verdikleri tüm paraları manastırın yöneticisine gönderiyorduk, o da tutsaklar arasında paylaştırıyordu."

"O zaman kaç yaşındaydınız?"

"Üç yaşındaydım," dedi Haydée.

"Üç yaşınızdan beri çevrenizde tüm olup bitenleri anımsıyor musunuz?"

"Tümünü."

"Kont," dedi Morcerf alçak sesle, "sinyoranın bize kendi öyküsünden bir şeyler anlatmasına izin vermelisiniz. Ona babamdan söz etmemi yasakladınız, ama o belki bana ondan söz eder, bu kadar güzel bir ağızdan babamın adını duymanın beni ne kadar mutlu edeceğini bilemezsiniz."

Monte Cristo Haydée'ye döndü ve kaşlarını ona yapmasını söyleyeceği şeye çok dikkat etmesini belirtecek biçimde kaldırarak Yunanca şöyle dedi:

"Πατρὸς μὲν ἄτην, μήδε ὄνομα πρόδότου χαὶ προδοσίαν, εἰπέ ἡμῖν."[190]

Haydée uzun uzun içini çekti, pırıl pırıl yüzünden karanlık bir bulut geçti.

"Ona ne dediniz?" diye sordu Morcerf alçak sesle.

"Ona sizin bir dost olduğunuzu ve sizden hiçbir şey saklamamasını yineledim."

"Demek esirler için yaptığınız bu dindarca ziyaret ilk anınız; öbürü nedir?" dedi Albert.

"Öbürü mü? Kendimi yine bir gölün yakınında yalancı çınarların gölgesinde görüyorum, yaprakların arasından gölün parlak yüzeyi titreşiyor; babam en yaşlı ve en sık yapraklı ağacın yanında minderlerin üstüne oturmuş, annem de onun ayakucuna uzanmış, zayıf bir çocuk olan ben ise babamın göğsüne kadar inen beyaz sakalıyla ve beline taktığı elmas saplı hançeriyle oynuyorum, ara sıra bir Arnavut babamın yanına geliyor ve ona benim dikkatimi çekmeyen bir şeyler söylüyor ve babam hep aynı ses tonuyla 'öldürün,' ya da 'bağışlayın,' diyor."

"Tiyatro dışında bir yerde bir genç kızın ağzından böyle şeyler çıktığını duymak garip, insan kendi kendine 'bu hiç de düşsel bir evren değil,' diyor. Bu kadar şiirsel bir görüş açısından, bu kadar büyülü bir geçmişten bakınca Fransa'yı nasıl buluyorsunuz?" dedi Albert.

"Buranın güzel bir ülke olduğuna inanıyorum," dedi Haydée, "ama ben Fransa'yı olduğu gibi görüyorum, çünkü onu erişkin bir kadın gözüyle görmekteyim. Oysa, yalnızca çocuk gözüyle gördüğüm ülkem için bunun tam tersini söyleyebilirim. Ülkem, gözlerimin orayı güzel bir vatan ya da büyük acılar çektiğim bir yer yapmasına bağlı olarak, ışıklı ya da kapkaranlık bir sisle örtülüymüş gibi görünüyor."

Albert, bayağı olduğunu bile bile kendine engel olamayarak:

"Bu kadar genç yaşta bu acılara nasıl dayanabildiniz?" diye sordu.

Haydée gözlerini Monte Cristo'ya çevirdi, o fark edilmeyecek biçimde bir işaret yaptı ve mırıldandı:

"Εἰπὲ"[191]

"Hiçbir şey ilk anılar kadar ruhun derinliklerini oluşturmaz, size anlattığım iki anı dışında kalan tüm gençlik anılarım hüzünlüdür."

"Anlatın, anlatın sinyora," dedi Albert, "sizi tarifsiz bir mutlulukla dinlediğime yemin ederim."

Haydée hüzünle gülümsedi.

"Başka anılarımı da mı anlatmaını istiyorsunuz?" dedi.

"Yalvarıyorum," dedi Albert.

"Pekala! Dört yaşındaydım, bir gece annem beni uyandırdı. Yanya Sarayı'ndaydık; beni yattığım minderlerin üzerinden kaldırdı, gözlerimi açtığımda onun gözlerinin yaşlarla dolu olduğunu gördüm.

"Hiçbir şey söylemeden beni alıp odadan çıktı.

"Onun ağladığını görünce ben de ağlıyordum.

"Bana 'Sus yavrum,' dedi.

"Çoğu zaman, annelerin avutmalarına ya da tehditlerine karşın tüm çocukların yaptığı gibi ağlamayı sürdürürdüm, ama bu kez zavallı annemin sesinde öyle bir korku vardı ki, hemen o anda sustum.

"Beni almış, hızla götürüyordu.

"O zaman geniş bir merdivenden indiğimizi gördüm, önümüzde annemin hizmetindeki tüm kadınlar kasaları, torbaları, süs eşyalarını, mücevherleri, altın keselerini taşıyarak aynı merdivenden iniyorlardı ya da daha doğrusu aceleyle koşuyorlardı.

"Kadınların arkasından uzun tüfekli ya da tabancalı, Yunanistan bir ulus olduğundan bu yana Fransa'da da bildiğiniz giysiler içinde, yirmi kişilik bir muhafız birliği geliyordu.

"Bu birbiri ardından giden esirler ve yarı uykulu –ya da ben kötü uyandırıldığım için belki de öyle düşündüğüm– kadınlar kuyruğunda, inanın bana hüzün verici bir şey vardı," diye ekledi Haydée başını sallayıp sadece bu anıyla rengi solarak.

"Merdivende dev gölgeler koşuşuyor, çamdan meşaleler kemerlerde titreşiyordu.

"'Acele edelim!' dedi bir ses geçidin ucundan.

"Bu ses rüzgarın ovadan geçerken başak tarlasını eğmesi gibi herkesi iki büklüm etti.

"Beni ise ürpertti.

"Bu ses babamın sesiydi.

"En arkada, pırıl pırıl giysileri içinde elinde imparatorunuzun ona verdiği karabinayla yürüyordu, en iyi adamı Selim'e dayanmış, bir çobanın çılgın sürüsüne yaptığı gibi, bizi önüne katmış götürüyordu."

"Babam," dedi Haydée başını kaldırarak, "Fransa'nın Yanya paşası Tepedelenli Ali adıyla tanıdığı, önünde Türk Devleti'nin titrediği ünlü bir adamdı."

Albert, anlatılmaz bir gurur ve soylulukla söylenmiş bu sözleri duyunca neden olduğunu bilmeden ürperdi; genç kız bir hayaleti çağıran kahin gibi, korkunç ölümü nedeniyle çağdaş Avrupa'nın gözünde devleşmiş gibi görünen bu kanlı yüzün anısını yeniden canlandırdığında, Albert'e, genç kızın gözlerinde karanlık ve ürkütücü bir şey parlıyormuş gibi geldi.

"Az sonra yürüyüş bitti; merdivenleri inmiş, gölün kıyısına gelmiştik. Annem beni inip kalkan göğsüne bastırıyordu, iki adım arkamda her yana kaygıyla bakan babamı gördüm.

"Önümüzde dört mermer basamak uzanıyordu, sonuncusunun altında ufak bir tekne suda oynuyordu.

"Bulunduğumuz yerden, gölün ortasında siyah bir kütlenin yükseldiği görülüyordu. Bu, gitmekte olduğumuz köşktü.

"Köşk, belki de karanlıktan, bana son derece uzak görünüyordu.

"Tekneye bindik. Küreklerin suya dokunurken hiç gürültü yapmadıklarını anımsıyorum; onlara bakmak için eğiliyordum: küreklerin üstü bizim palikaryaların[192] kemerleriyle kaplanmıştı.

"Teknede, kürek çekenlerin dışında sadece kadınlar, babam, annem, Selim ve ben vardık.

"Palikaryalar gölün kıyısında, eğer izlenmişlerse siper alacak biçimde yere iyice çömelmişlerdi.

"Teknemiz rüzgar gibi gidiyordu.

"'Neden tekne bu kadar hızlı gidiyor?' diye sordum anneme.

"'Sus yavrum,' dedi annem, 'kaçtığımız için.'

"Anlamadım. Bu kadar güçlü biri olan, önünde her zaman başkalarının kaçtığı, her zaman '*Bana diş biliyorlar, demek ki benden korkuyorlar,*' diyen babam neden kaçıyordu?

"Gerçekten de gölün üstündeki kaçışı düzenleyen babamdı. Bana söylediğine göre Yanya Şatosu'nun garnizonu uzun hizmetlerden yorgun düşmüştü..."

Burada Haydée anlamlı bakışlarını Monte Cristo'ya çevirdi, kont gözünü onun gözlerinden ayırmıyordu. Genç kız, yavaş yavaş, anlattıklarını uyduran ya da bazı şeyleri anlatmayan biri gibi sözlerini sürdürdü.

Bu anlatıyı büyük bir dikkatle dinleyen Albert:

"Yanya Şatosu'nun garnizonunun uzun hizmetlerden yorgun düştüğünü söylüyordunuz sinyora..." dedi.

"Yorgun düşen garnizon, sultan tarafından babamı yakalamak için gönderilmiş serasker Hurşid ile görüşüyordu; işte o zaman babam, her bakımdan güvendiği bir Fransız subayını sultana gönderdikten sonra, uzun zamandır hazırlandığı ve kendisinin 'katafijyon' yani sığınak adını verdiği konuta çekilme kararı almıştı."

"Bu subayın adını anımsıyor musunuz?" diye sordu Albert.

Monte Cristo, genç kızla şimşek gibi bir hızla bakıştı Morcerf bunu fark etmedi.

"Hayır," dedi genç kız, "anımsamıyorum; ama belki daha sonra anımsarım, o zaman söylerim."

Albert tam babasının adını söyleyecekti ki, Monte Cristo parmağını sus anlamına gelecek biçimde yavaşça kaldırdı; genç adam yeminini anımsadı ve sustu.

"Gölde köşke doğru ilerliyorduk.

"Arap tarzında süslenmiş, taraçaları suya doğru inen bir giriş katı, göle bakan birinci kat, işte saraydan görünen sadece bunlardı.

"Ama giriş katının üstünde adanın içine uzanan bir yeraltı geçidi, annemin beni ve kadınlarımızı götürdüğü geniş bir mahzen vardı, burada tek bir yığın halinde altmış bin para kesesi ve iki yüz fıçı bulunuyordu; bu para keselerinde yirmi beş milyon altın, varillerde de on beş bin kilo barut vardı.

"Varillerin yanında babamın en iyi adamı, size daha önce de sözünü ettiğim Selim duruyordu; o, gece gündüz orada, elinde ucunda bir fitil yanan mızrakla nöbet tutuyordu; babamın ilk işaretinde her şeyi, köşkü, nöbetçileri, paşayı, kadınları ve altınları havaya uçurma emri almıştı.

"Bu korkunç gelecekle burun buruna olduklarını bilen kölelerimizin gece gündüz dua ettiklerini, ağladıklarını, inlediklerini anımsıyorum.

"Bana gelince, siyah gözlü soluk renkli genç askeri hâlâ görüyorum; ölüm meleği bana doğru indiğinde Selim'i tanıyacağımdan eminim.

"Böyle ne kadar kaldığımızı söyleyemeyeceğim: o dönemde zamanın ne olduğunu henüz bilmiyordum; kimi zaman, ama ender olarak, babam bizi, yani annemi ve beni sarayın taraçasına çağırtıyordu; yeraltı geçidinde sadece inleyen gölgeleri ve Selim'in yanan mızrağını gören benim için bunlar mutluluk anlarıydı. Büyük bir pencerenin önüne oturmuş olan babam gölde görünen her küçük noktayı araştırır gibi ufkun derinliklerine kaygıyla bakıyordu, yanında yarı uzanmış olan annem başını onun omzuna dayamıştı, ben ufukta yükselen Pindos'un dik bayırlarını, gölün mavi sularından beyaz ve sivri çıkıyormuş gibi görünen Yanya şatolarını, dağdaki kayalıklara likenler gibi yapışmış, uzaktan köpüğe benzeyen, yakından dev çam ağaçları ve büyük mersinler olduğu anlaşılan geniş alana yayılmış sık yeşillikleri, nesneleri olduklarından daha büyük gören çocukların şaşkınlığıyla, hayran hayran seyrederek babamın ayaklarının dibinde oynuyordum.

"Bir gün babam bizi çağırttı; onu oldukça sakin, ama her zamankinden daha solgun bulduk.

"'Sabırlı ol Vasiliki,' dedi 'bugün her şey bitecek; bugün efendimizin fermanı geliyor, yazgım belli olacak. Eğer tam olarak bağışlanırsam Yanya'ya zafer kazanmış olarak döneceğiz; ama eğer haber kötüyse bu gece kaçacağız.'

"'Ya kaçmamıza olanak tanımazlarsa?' dedi annem.

"'Ah! Sakin ol,' diye yanıt verdi Ali gülümseyerek; Selim ve mızrağı bana onların yanıtını bildirecek. Onlar benim ölmemi isteyeceklerdir, ama kendileri de benimle ölmek istemeyeceklerdir.'

"Annem, babamın yüreğinden gelmeyen bu avutucu sözlere sadece içini çekerek yanıt verdi.

"Annem onun hep içtiği buzlu suyu hazırladı, çünkü babam köşke çekildiğinden bu yana yüksek ateşle kavruluyordu; onun beyaz sakalına kokular sürdü, kimi zaman saatlerce dumanının havada uçuşunu dalgın dalgın izlediği çubuğunu yaktı.

"Babam birden öyle ani bir hareket yaptı ki korkuya kapıldım.

"Sonra dikkatle baktığı noktadan gözlerini ayırmayarak uzun dürbününü istedi.

"Annem dürbünü verdi, dayandığı yalancımermerden daha beyazdı.

"Babamın ellerinin titrediğini gördüm.

"'Bir tekne!... iki!... üç!...' diye mırıldandı babam, 'dört!...'

"Ve babam silahlarını alarak ayağa kalktı, iyi anımsıyorum, tabancalarının falyasına barut doldurdu.

"'Vasiliki,' dedi anneme gözle görülür biçimde ürpererek, 'işte bizim için karar ânı geldi çattı; yarım saat sonra yüce imparatorun yanıtını öğreneceğiz, Haydée ile yeraltı geçidine git.'

"'Sizi bırakıp gitmek istemiyorum,' dedi Vasiliki, 'siz ölürseniz efendim, ben de sizinle ölmek isterim.'

"'Selim'in yanına gidin!' diye bağırdı babam.

"'Elveda sinyor,' diye mırıldandı annem söz dinleyerek ve ölüme yaklaşmış gibi iki büklüm.

"'Vasiliki'yi götürün!' dedi babam palikaryalarına.

"Ama unutulan ben, ona doğru koştum ve ellerimi uzattım; beni gördü, bana doğru eğilerek dudaklarını alnıma bastırdı.

"Ah! Bu öpüş, bu son öpüştü, hâlâ alnımdadır.

"Aşağı inerken taraçadaki asmaların arasından gölde gittikçe büyüyen ve artık siyah noktalara değil, dalgaların üstünü sıyırarak geçen kuşlara benzeyen tekneleri fark ediyorduk. Bu sırada, köşkte, babamın ayakucuna oturmuş, tahta kaplamaların gizlediği yirmi palikarya kanlı gözlerle bu gemilerin gelişini gözlüyor, sedef ve gümüş kakmalı uzun tüfeklerini hazır tutuyorlardı: çok sayıda fişek döşemenin üstüne saçılmıştı; babam saatine bakıyor ve iç sıkıntısıyla dolaşıyordu.

"İşte, beni son kez öptükten sonra babamın yanından aynldığımda beni etkileyen şeyler.

"Annem ve ben yeraltı geçidini geçtik. Selim hep görevinin başındaydı; bize hüzünle gülümsedi. Minder almak için mahzenin öbür tarafına gittik, sonra da gelip Selim'in yanına oturduk: büyük tehlikeler karşısında sadık ruhlar birbirini arar, küçücük çocuk ol-

duğum halde içgüdülerimle üzerimizde büyük bir felaketin dolaştığını hissediyordum."

Albert, babasından hiçbir zaman, duymamıştı, ama yabancılardan birçok kez Yanya vezirinin son dakikalarının anlatıldığını duymuş, ölümü ile ilgili farklı öyküler okumuştu; ama genç kızın kişiliğinde ve onun sesiyle canlanan bu öykü, bu somut dile getiriliş ve bu dayanılmaz ağıt onun hem ta içine işliyor, hem de ona anlatılmaz bir korku veriyordu.

Haydée'ye gelince, tüm bu korkunç anıların etkisiyle bir an konuşmayı kesmişti; yüzü fırtınada aşağı akan bir nehir gibi eline doğru eğilmişti, belli belirsiz dalıp giden gözleri ufukta hâlâ yemyeşil Pindus'u, çizdiği karanlık tabloyu yansıtan büyülü aynayı, Yanya Gölü'nün mavi sularını görür gibiydi.

Monte Cristo ona anlatılması zor bir ilgi ve acıma duygusuyla bakıyordu.

"Devam et kızım," dedi kont Rumca.

Haydée, Monte Cristo'nun söylediği sözler onu bir düşten uyandırmış gibi başını kaldırdı ve yine konuşmaya başladı:

"Saat akşamın dördü olmuştu, ama dışarıda hava tertemiz ve berrak iken biz yeraltı geçidinin karanlığındaydık.

"Mahzende, siyah gökyüzünde titreyen bir yıldız gibi, sadece tek bir ışık parlıyordu: bu da Selim'in yanan mızrağıydı. Annem Hıristiyandı ve dua ediyordu.

"Selim zaman zaman şu kutsal sözleri yineliyordu:

"'Allah büyüktür!'

"Yine de annemin hâlâ bir umudu vardı. Aşağı inerken Konstantinopolis'e gönderilmiş ve babamın tüm güvenini kazanmış olan Fransız'ı görür gibi olmuştu, çünkü babam Fransız sultanın askerlerinin genelde soylu ve cömert olduklarını biliyordu. Annem merdivene doğru birkaç adım attı ve dinledi.

"'Yaklaşıyorlar,' dedi, 'keşke barış ve yaşam getirseler.'

"'Neden korkuyorsun Vasiliki?' dedi Selim, hem tatlı hem gururlu sesiyle, 'eğer onlar barış getirmiyorlarsa biz onlara ölüm vereceğiz.'

"Ve onu Antik Girit'teki Dionisos'a benzeten bir hareketle mızrağının alevini canlandırdı.

"Ama çok küçük ve çok saf olan ben, bu acımasız ve mantıksız bulduğum cesaretten korkuyor, havada ve ateşte bulunan bu korkutucu ölümden ürküyordum.

"Annem de aynı duyguları taşıyordu, çünkü onun da ürperdiğini hissediyordum.

"'Tanrım! Tanrım! Anneciğim!' diye haykırdım, 'ölecek miyiz?'

"Benim sesimi duyunca kölelerin ağlamaları ve duaları çoğaldı.

"'Yavrum,' dedi bana Vasiliki, 'Tanrı seni bugün gelmesinden korktuğun ölümü istemekten korusun!'

"Sonra alçak sesle:

"'Selim,' dedi, 'efendinin emri nedir?'

"'Eğer efendim bana hançerini gönderirse, bu sultanın onu bağışlamayı reddettiğini gösterecek ve ben her yeri ateşe vereceğim, eğer bana yüzüğünü gönderirse, bu sultan

onu bağışladı demektir, o zaman savaş bölgesini teslim edeceğim.'

"'Dostum,' dedi annem, 'efendinin emri geldiğinde eğer gönderdiği hançeriyse, bizi korkutan bu ölüm ikimizi de büyük korkulara salacağına sana boynumuzu uzatalım ve sen bizi o hançerle öldür.'

"'Olur, Vasiliki,' diye yanıt verdi Selim sakin bir biçimde.

"Birden bağırış çağırışa benzer şeyler duyduk, dinledik: bunlar sevinç çığlıklarıydı, Konstantinopolis'e gönderilmiş olan Fransız'ın palikaryalarımız tarafından yinelenen adı yankılar yapıyordu; kuşkusuz yüce imparatorun yanıtını getiriyordu ve yanıt olumluydu.

"'Siz bu adı anımsamıyor musunuz?' dedi Morcerf anlatıcının belleğine yardımcı olmaya hazır bir halde.

Monte Cristo ona işaret etti.

"Anımsamıyorum," diye yanıt verdi Haydée.

"Gürültü artıyordu, ayak sesleri daha yakından yankılanıyordu. Yeraltı geçidinin basamaklarını indik.

"Selim mızrağını hazırladı.

"Biraz sonra yeraltı geçidinin girişine kadar ulaşan gün ışıklarının oluşturduğu mavimsi alacakaranlıkta bir gölge ortaya çıktı.

"'Sen kimsin?' diye bağırdı Selim. 'Kim olursan ol bir adım daha atma.'

"'Yaşasın sultan!' dedi gölge. 'Vezir Ali tamamen bağışlandı; sadece hayatı kurtulmadı, ona tüm serveti ve zenginliği de geri verildi.'

"Annem sevinçten bir çığlık attı ve beni kalbinin üstünde sıktı.

"'Dur,' dedi ona Selim, dışarı çıkmaya hazırlandığını görünce, 'bana yüzük gerektiğini biliyorsun.'

"'Doğru,' dedi annem ve beni göğe doğru kaldırarak dizlerinin üstüne düştü, sanki benim için Tanrıya dua ederken aynı zamanda beni ona doğru uzatıyordu."

Haydée ikinci kez heyecana kapılıp durdu, öyle ki solgun alnından terler akıyor, boğuk sesi kurumuş gırtlağından çıkamıyordu sanki.

Monte Cristo bir bardağa biraz buzlu su koydu ve içinde bir emir olduğu sezilen tatlı bir sesle "Cesaret kızım!" diyerek ona uzattı.

Haydée gözlerini ve alnını kuruladı, sonra devam etti:

"Bu sırada karanlığa alışmış olan gözlerimiz paşanın gönderdiği kişiyi tanımıştı: bu bir dosttu.

"Selim onu tanımıştı, ama cesur genç adam sadece bir şey biliyordu, o da itaat etmek!

"'Kim tarafından gönderildin?' dedi.

"'Efendimiz Tepedelenli Ali tarafından gönderildim.'

"'Eğer Ali tarafından gönderilmişsen bana ne vermen gerektiğini biliyorsun değil mi?'

"'Evet,' dedi adam, 'sana onun yüzüğünü getirdim.'

"O zaman adam elini başının üstüne kaldırdı, ama çok uzaktaydı ve bulunduğumuz yerden Selim'in onun gösterdiği şeyi fark etmesi ve tanıması için çevre yeteri kadar aydınlık değildi.

"'Elindekini göremiyorum,' dedi Selim.

"'Yaklaş,' dedi haberci, 'ya da ben yanına geleyim.'

"'Ne birini yap ne öbürünü,' diye yanıt verdi genç asker; 'onu bulunduğun yere, şu ışığın altına bırak ve ben onu görünceye kadar uzakta dur.'

"'Olur,' dedi haberci.

"Ve bilinen işareti istenen yere bıraktıktan sonra uzaklaştı.

"Yüreğimiz hızlı hızlı çarpıyordu: çünkü nesne bize gerçekten de bir yüzük gibi görünüyordu. Ama acaba bu babamın yüzüğü müydü?

"Selim elindeki mızrağı bırakmayarak açıklığa kadar geldi, ışığın altında sevinç içinde eğildi ve nesneyi eline aldı.

"'Bu efendimin yüzüğü,' dedi yüzüğü öperek, 'bu iyi.'

"Mızrağın fitilini yere doğru çevirdi, üstüne bastı ve ateşini söndürdü.

"Haberci bir sevinç çığlığı attı ve ellerini çırptı. Seraskerin bu işaretini alan dört askeri koşuştular, beş hançer darbesiyle delik deşik edilen Selim yere düştü. Her biri kendi hançerini saplamıştı.

"Korkudan bembeyaz olsalar da işledikleri suçtan başı dönmüş askerler yeraltı geçidine üşüştüler, ateş olup olmadığına bakmak için her yeri aradılar, altın torbalarının üstünde yuvarlandılar.

"Bu sırada annem beni kollarına aldı, çevik bir biçimde sadece bizim bildiğimiz dolambaçlı yollardan hızla geçerek köşkün gizli merdivenine kadar geldi, içeride ürkütücü bir gürültü patırtı vardı.

"Alttaki odalar tümüyle Hurşit'in çuhadarlarıyla[193] yani düşmanlarımızla doluydu.

"Tam annemin küçük kapıyı iteceği anda paşanın korkunç ve tehdit eden sesinin yankılandığını duyduk.

"Annem gözünü tahtaların aralığına dayadı, benim önümdeki tahtada da nasılsa bir delik vardı, ben de oradan baktım.

"'Ne istiyorsunuz?' diyordu babam ellerinde yaldızlı harflerle yazılmış bir kağıt tutanlara.

"'İstediğimiz şey, haşmetmeaplarının iradelerini sana bildirmek,' dedi içlerinden biri. 'Bu fermanı görüyor musun?'

"'Görüyorum,' dedi babam.

"'O zaman, oku; haşmetmeapları senin başını istiyor.'

"Babam bir tehditten daha ürkütücü bir kahkaha attı; daha gülmesi bitmeden elindeki tabancayla iki el ateş etti ve iki adamı öldürdü.

"Babamın çevresinde yüz üstü uzanmış palikaryalar o zaman kalktılar ve ateş ettiler; oda gürültü, alev ve dumanla doldu.

"Aynı anda karşı taraftan da ateş başladı, kurşunlar çevremizdeki tahtaları delip geçiyordu.

"Ah! Vezir Tepedelenli Ali, babam, kurşunların ortasında elinde palası, yüzü baruttan simsiyah ne kadar güzeldi, ne kadar büyüktü! Düşmanları nasıl da kaçıyorlardı!

"'Selim! Selim!' diye bağırıyordu nöbetçi, 'görevini yap.'

"'Selim öldü,' diye yanıt verdi köşkün derinliklerinden çıkar gibi görünen bir ses, 'Sinyor Ali, sen de bittin artık.'

"Aynı anda boğuk bir patlama duyuldu ve döşeme babamın çevresinde paramparça olarak havaya uçtu.

"Hurşit'in askerleri döşemenin altından ateş ediyorlardı. Üç dört palikarya aşağıdan yukarı atılan kurşunlarla tüm bedenleri delik deşik olmuş halde yaralı yere düştüler.

"Babam kükredi, parmaklarını kurşunların açtığı deliklere sokarak bir tahtayı tümüyle yerinden çıkardı.

"Ama tam o sırada açıklıktan yirmi silah patladı, bir yanardağın kraterinden çıkar gibi bir alev duvar kaplamalarına kadar geldi ve onları parçaladı.

"Bu korkunç gürültünün ortasında, bu korkunç çığlıklar arasında, hepsinden daha belirgin iki patlama, tüm çığlıklardan daha yürek paralayıcı iki çığlık, beni korkudan dondurdu. Bu iki patlama babamı ölümcül biçimde vurmuştu, o iki çığlığı atan babamdı.

"Yine de bir pencereye tutunarak ayakta duruyordu. Annem onunla birlikte ölmek için kapıyı sarsıyordu, ama kapı içerden kilitlenmişti.

"Babamın çevresindeki palikaryalar can çekişerek çırpınışlar içinde kıvranıyorlardı; yaralı olmayan ya da hafif yaralı olan iki üç tanesi pencerelerden dışarı atladılar. Aynı anda döşemenin tümü parçalanarak aşağı çöktü. Babam bir dizi üstüne düştü; aynı anda ellerinde kılıçlar, tabancalar, hançerler olan yirmi kol uzandı, yirmi kişi hep birlikte tek bir adama saldırdı, babam ayaklarının altında cehennem açılmış gibi, kükreyen bu şeytanlar tarafından yeniden tutuşturulmuş bir ateş seli içinde kayboldu.

"Yerde yuvarlandığını hissettim: annem bayılıp yere yığılmıştı."

Haydée inleyerek ve istediğini yaptığı için hoşnut olup olmadığını sorar gibi konta bakarak iki kolunu aşağı bıraktı.

Kont ayağa kalktı, onun yanına geldi, elini tuttu ve Rumca:

"Dinlen artık sevgili çocuk, hainleri cezalandıran bir Tanrı olduğunu düşünerek cesaretini topla."

"İşte tüyler ürpertici bir öykü, kont," dedi Albert Haydée'nin renginin solmasından ürkerek, "bu kadar uygunsuz davrandığım için şimdi kendime kızıyorum."

"Zararı yok," diye yanıt verdi Monte Cristo.

Sonra elini genç kızın başına koyarak:

"Haydée cesur bir kadındır," diye devam etti, "acılarının dile getirilmesinde kimi zaman bir avuntu buluyor."

"Çünkü efendim," dedi hemen genç kız, "çünkü acılarım bana yaptığınız iyilikleri anımsatıyor."

Albert ona merakla baktı, çünkü en çok bilmek istediği şeyi, yani nasıl kontun kölesi olduğunu henüz anlatmamıştı.

Haydée hem kontun, hem de Albert'in gözlerinde aynı isteği okudu.

Ve devam etti.

"Annem kendine geldiğinde, seraskerin önündeydik.

"'Beni öldürün,' dedi annem, 'hiç olmazsa Ali'nin onurunu kurtarın.'

"'Bunu söyleyeceğiniz kişi ben değilim,' dedi Hurşit.

"'Ya kim?'

"'Yeni efendin.'

"'Hangisi?'

"'İşte orada.'

"Ve Hurşit babamın ölümüne en çok katılanlardan birini bize gösterdi," diye devam etti genç kız derin bir öfkeyle.

"O zaman," dedi Albert, "siz o adamın malı mı oldunuz?"

"Hayır," diye yanıt verdi Haydée; "o bizi kendine saklamaya cesaret edemedi, bizi Konstantinopolis'e giden esir tüccarlarına sattı. Yunanistan'ı geçtik, meraklılarla dolup taşan İmparatorluğun kapısına ölü gibi ulaştık, insanlar geçelim diye yanlara çekiliyorlardı, birden annem gözlerini onların baktığı yere çevirdi, bir çığlık attı ve bana kapının üstünde duran bir başı göstererek yere düştü.

"Bu başın altında şunlar yazılıydı:

"'Bu baş Yanya paşası Tepedelenli Ali'nin başıdır.'

"Ağlayarak annemi yerden kaldırmaya çalıştım: ölmüştü.

"Pazara götürüldüm; zengin bir Ermeni beni satın aldı, beni eğitti, bana hocalar tuttu, on üç yaşıma geldiğimde beni Sultan Mahmut'a sattı."

"Ben de size söylemiş olduğum gibi ondan satın aldım," dedi Monte-Cristo, "haşhaş pastillerimi koyduğum elmasa benzer bir elmas karşılığında."

"Ah! Sen iyisin, büyüksün efendim," dedi Haydée Monte Cristo'nun elini öperek, "ve ben sana ait olduğum için mutluyum."

Albert duyduklarından şaşkın, kalakalmıştı.

"Kahvenizi bitirin artık," dedi kont, "öykü sona erdi."

78
YANYA'DAN YAZILANLAR

Franz, Noirtier'nin odasından öylesine yalpalayarak, öyle şaşkın çıkmıştı ki Valentine bile ona acımıştı.

Arkası gelmeyen birkaç söz söyleyip çalışma odasına kaçan Villefort iki saat sonra aşağıdaki mektubu aldı:

Mösyö Noirtier de Villefort, bu sabah yapılan açıklamalardan sonra, kendi ailesi ile Mösyö Franz d'Épinay'nin ailesi arasında bir evlilik bağının kurulabileceğini düşünemez. Mösyö Franz d'Épinay, bu sabah anlatılan olaylardan haberi varmış gibi görünen Mösyö de Villefort'un, kendisini bu düşünceyle haberdar etmemiş olmasını düşünmekten dehşete düşmektedir.

Aldığı darbeden beli bükülmüş yargıcı şu anda gören biri, onun bunları tahmin edebileceğine inanmaz; gerçekten de Villefort, babasının açık yürekliliğini ya da kırıcı davranışını böyle bir öyküyü anlatacak kadar ileri götüreceğini düşünemezdi. Oğlunun gözünde yeterince önemsenmeyen Mösyö Noirtier, olayı Villefort'a açıklamayı hiç düşünmemişti ve Villefort her zaman General de Quesnel'in ya da Baron d'Épinay'nin, ya da nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, hangi adı alırsa alsın ya da ona ne ad verilirse verilsin, onun dürüst bir düello sonucu öldüğünü değil, öldürüldüğünü sanmıştı.

O zamana dek son derece saygılı olan bir genç adamın bu sert mektubu, Villefort gibi bir adamın gururu açısından ölümcüldü.

Daha çalışma odasına yeni gelmişti ki, karısı içeri girdi.

Mösyö Noirtier'nin çağırdığı Franz'ın dışarı çıkışı herkesi o kadar şaşırtmıştı ki noter ve tanıklarla yalnız kalan Madam de Villefort'un durumu giderek daha zorlaştı. O zaman Madam de Villefort da kararını verdi ve haberleri öğrenmeye gideceğini söyleyerek dışarı çıktı.

Mösyö de Villefort ona, kendisi, Mösyö Noirtier ve Mösyö d'Épinay arasında yapılan bir görüşmeden sonra Valentine ile Franz arasındaki evliliğin bozulduğunu söylemekle yetindi.

Bekleyenlere bunu anlatmak zordu; Madam de Villefort da geri dönünce, görüşmenin başında Mösyö Noirtier'nin bir beyin kanaması geçirdiğini, sözleşmenin de birkaç gün ileri atıldığını söylemekle yetindi.

Bu haber ne kadar yanlış olursa olsun, aynı tür iki felaketin art arda gelmesine çok en-

der rastlandığı için, hazır bulunanlar birbirlerine şaşkın şaşkın baktılar ve bir şey söylemeden oradan ayrıldılar.

Bu sırada hem mutlu hem de şaşkına dönmüş Valentine, çözülmez gibi gördüğü zinciri bir çırpıda kırmış olan zayıf ihtiyara sarılıp teşekkür ettikten sonra, kendine gelmek amacıyla odasına çekilmek için izin istedi, Noirtier de gözüyle ona istediği izni verdi.

Ama Valentine dışarı çıkar çıkmaz odasına gideceğine koridoru geçti, küçük kapıdan çıkarak bahçeye indi. Birbiri ardına gelen olayların içinde gizli bir korku durmadan yüreğini sıkıştırıyordu. Lucia di Lamermoor'un sözleşmesindeki Ravenswoord Lordu gibi, solgun ve tehdit edici Morrel'in ortaya çıkmasını bekliyordu.

Gerçekten de tam zamanında parmaklığın önüne gelmişti. Franz'ın Mösyö de Villefort ile birlikte mezarlıktan ayrıldığını görerek olup bitenlerden kuşkulanan Maximilien onu izlemişti; onun içeri girdikten sonra yeniden çıktığını, yanında Albert ve Château-Renaud ile birlikte geri döndüğünü görmüştü. Ona göre artık hiçbir kuşku kalmamıştı. Her şeye hazır bir halde kendini bahçesine atmıştı, Valentine'in özgür kaldığı ilk anda ona koşacağından emindi.

Maximilien yanılmamıştı; tahta levhalara dayadığı gözü gerçekten de genç kızın her zamanki önlemlerden hiçbirini almadan parmaklığa doğru koştuğunu gördü. Ona ilk bakışında Maximilien rahatladı; Valentine'in ilk sözlerini duyar duymaz da sevinçten havalara uçtu.

"Kurtulduk!" dedi Valentine.

"Kurtulduk!" diye yineledi Morrel, böyle bir mutluluğa inanamayarak, "Ama bizi kim kurtardı?"

"Büyükbabam. Ah! Sevin onu Morrel."

Morrel ihtiyarı tüm kalbiyle seveceğine yemin etti, onun için yemin etmek kolaydı, çünkü şu anda onu bir dost gibi ya da bir baba gibi sevmekle yetinemezdi, onu Tanrıyı sevdiği kadar çok seviyordu.

"Ama bunu nasıl yaptı? Hangi yolu kullandı?" diye sordu Morrel.

Valentine her şeyi anlatmak için ağzını açtı, ama her şeyin arkasında sadece büyükbabasına ait korkunç bir sır olduğunu düşündü.

"Daha sonra," dedi, "size her şeyi anlatacağım."

"Ama ne zaman?"

"Karınız olduğumda."

Bunu söylerken amacı konuşmayı Morrel'in her şeyi kolayca anlayabileceği bir konuya çekmekti: o da bildikleriyle yetinmesi gerektiğini ve bir gün için bu kadarının yettiğini anladı. Yine de, ancak Valentine'den ertesi akşam görüşme sözü alınca gitmeyi kabul etti.

Valentine, Morrel'e istediği sözü verdi. Gözünde her şey değişmişti, Maximilien ile evleneceğine inanmak, bir saat önce Franz ile evlenmeyeceğine inanmaktan daha kolay geliyordu ona.

Bu sırada Madam de Villefort Noirtier'nin yanına çıkmıştı.

Noirtier, onu karşılarken her zaman yaptığı gibi iç karartıcı ve sert bir bakışla baktı.

"Mösyö," dedi Madam de Villefort, "Valentine'in evliliğinin bozulduğunu size anlatmama gerek yok, çünkü bu burada oldu."

Noirtier soğukkanlı bekledi.

"Ama," diye devam etti Madam de Villefort, "bilmediğiniz şey, mösyö, benim hep bu evliliğe karşı olduğum ve bunun ben istemeden yapıldığı."

Noirtier gelinine açıklama bekleyen biri gibi baktı.

"Oysa şimdi sizin de bu evlilikten nefret ettiğinizi bildiğime göre size ne Mösyö de Villefort'un ne de Valentine'in yapamayacakları bir öneride bulunacağım."

Noirtier'nin gözleri bu önerinin ne olduğunu sordu.

"Bunu yapmaya hakkı olan tek kişi olarak sizden bir şey rica etmeye geldim mösyö," diye devam etti Madam de Villefort, "çünkü mirasınızdan pay almayacak tek kişi benim; sizden, sevginizi diyemeyeceğim çünkü ona her zaman sahip oldu, ama servetinizi torununuz Valentine'e bırakmanızı rica etmeye geldim."

Noirtier'nin gözleri bir an kuşkuyla baktı: bu önerinin nedenlerini arıyor ve bulamıyordu kuşkusuz.

"İsteklerinizin benim sizden rica ettiğim şeyle aynı olduğunu umut edebilir miyim mösyö?" dedi Madam de Villefort.

"Evet," dedi Noirtier.

"Bu durumda mösyö," dedi Madam de Villefort, "sizden mutlu ve minnettar ayrılıyorum."

Ve Mösyö Noirtier'yi selamlayarak çıktı.

Gerçekten de ertesi gün Noirtier noteri getirtti: birinci vasiyetname yırtıldı ve yenisi yapıldı, bu vasiyetnamede tüm servetini, kendisinden ayrılmaması koşuluyla, Valentine'e bıraktı.

Paris sosyetesinden kimi insanlar, marki ve markizin mirasçısı olmuş, büyükbabasının da mirasçısı olacak Matmazel de Villefort'un günün birinde üç yüz bin franklık bir gelir sahibi olacağını hesapladılar.

Villefortların evinde evliliğin bozulduğu sırada Monte Cristo, Mösyö Kont de Morcerf'i ziyaret etmişti. Kont de Morcerf, Danglars'a sabırsızlığını göstermek için, tüm haç madalyalarıyla süslediği çok önemli tümgeneral üniformasını sırtına geçirmiş ve en iyi atlarının hazırlanmasını istemişti. Böylece süslenmiş halde Chaussée-d'Antin sokağına gitti ve o sırada ay sonu hesaplarını yapmakta olan Danglars'a geldiği haberini gönderdi.

Şu sıralar bankacıyı keyifli görmek için hiç de uygun zaman değildi.

Danglars eski dostunu görünce ağırbaşlı görünüşünü takındı ve koltuğuna iyice yerleşti.

Her zaman doğallıktan son derece uzak olan Morcerf ise onun tam tersine güleç ve tatlı dilli görünmeye çalışıyordu; sonuç olarak açacağı konuşmanın iyi karşılanacağından hemen hemen emin olarak hiç kurnazlık yapmadı, hemen konuya girdi:

"Baron," dedi, "işte geldim. Uzun zamandır eski sözlerimizin çevresinde dolanıp duruyoruz..."

Morcerf bu sözleri karşısında bankacının yüzünün gülmesini bekliyordu, çünkü onun

üzüntülü halini sessizliğine yormuştu; ama tam tersine bu yüz neredeyse inanılmaz bir biçimde daha sıkıntılı, daha soğuk olmuştu.

İşte bu nedenle Morcerf cümlesini yarıda kesti.

"Hangi sözler sayın kont?" diye sordu bankacı, kafasında generalin ne demek istediğini anlamaya çalışıyordu sanki.

"Ah!" dedi kont, "Biçimcisiniz sevgili mösyö, bana nezaket kurallarını gerektiği gibi yerine getirmemi anımsatıyorsunuz. Çok iyi! Tamam. Beni bağışlayın; sadece bir oğlum olduğu ve onu evlendirmeyi ilk kez düşündüğüm için henüz bu konuda acemiyim: haydi, özür diliyorum."

Ve Morcerf zoraki bir gülümsemeyle ayağa kalktı, Danglars'ın önünde yerlere kadar eğildi ve şöyle dedi:

"Sayın baron, kızınız Matmazel Eugénie Danglars'ın oğlum Vikont Albert de Morcerf ile evlenmesine izin vermenizi saygılarımla rica ediyorum."

Ama Danglars bu sözleri Morcerf'in ondan beklediği gibi saygıyla karşılayacak yerde, kaşlarını çattı ve ayakta kalmış olan konta oturmasını söylemeden:

"Sayın kont," dedi, "size yanıt vermeden önce düşünmem gerek."

"Düşünmek mi!" dedi Morcerf gitgide daha şaşkın; "bu evlilikten ilk kez söz edeli sekiz yıl oldu, o zamandan bu yana yeteri kadar düşünecek zamanınız olmadı mı?"

"Sayın kont," dedi Danglars, "her gün öyle şeyler oluyor ki, düşündüğünüzü sandığınız şeyleri yeniden düşünmek durumunda kalıyorsunuz."

"Bu da ne demek?" diye sordu Morcerf; "artık sizi anlayamıyorum baron!"

"On beş günden beri bazı yeni durumların ortaya çıktığını söylemek istiyorum mösyö..."

"Durun bakalım," dedi Morcerf; "burada bir komedi mi oynuyoruz?"

"Bir komedi de ne demek?"

"Evet, açık konuşalım."

"Bence de en iyisi bu."

"Mösyö de Monte Cristo'yu gördünüz mü?"

"Onu sık sık görüyorum," dedi Danglars göğsündeki dantelle oynayarak, "o dostlarımdan biridir."

"Pekala! Onu son kez gördüğünüzde, beni evlilik konusunda unutkan ve kararsız gibi gördüğünüzü söylemediniz mi?"

"Doğru."

"İşte buradayım. Görüyorsunuz, sizden sözünüzü tutmanızı istemeye geldiğime göre ne unutkanım ne de kararsız."

Danglars yanıt vermedi.

"Bu kadar çabuk mu karar değiştiriyorsunuz," diye ekledi Morcerf, "ya da beni aşağılama zevkini tatmak için mi sizden istekte bulunmama meydan verdiniz?"

Danglars, konuşmayı başladığı tonda sürdürürse her şeyin kendisi için kötü olacağını anladı.

"Sayın kont," dedi, "benim ihtiyatlı davranınama şaşırmakta çok haklı olmalısınız, bu-

nu anlıyorum: inanın buna ben sizden çok üzülüyorum; inanın bu benim elimde olmayan nedenlerden ileri geliyor."

"Bunlar dayanağı olmayan sözler sevgili mösyö," dedi kont, "herhangi biri belki bunlarla yetinebilir, ama Kont de Morcerf herhangi biri değildir; onun gibi bir adam gelip birini bulmuşsa, ona verdiği sözü anımsatmışsa ve bu adam da sözünü tutmuyorsa, ondan hemen orada hiç olmazsa iyi bir neden gösterilmesini istemeye hakkı vardır."

Danglars korkmuştu, ama korktuğunu hiç belli etmek istemiyordu: Morcerf'in davranış biçiminden incinmişti.

"İyi bir nedenim yok, öyle mi?" diye karşılık verdi.

"Ne demeye çalışıyorsunuz?"

"İyi bir nedenim var, ama bunu söylemek zor."

"Sizin kararsızlıklarınızla yetinmeyeceğimi yine de hissediyorsunuz," dedi Morcerf; "bir şey açıkça görünüyor, o da benimle dünür olmayı reddettiğiniz."

"Hayır mösyö," dedi Danglars, "kararımı erteliyorum, hepsi bu."

"Yine de sakin sakin ve alçakgönüllülükle, keyfinizin ne zaman geleceğini bekleyecek kadar sizin kaprislerinize boyun eğeceğimi düşünmüyorsunuzdur sanırım."

"O zaman sayın kont, eğer bekleyemeyecekseniz, tasarılarımızı hiç yapılmamış sayalım."

Kont, çabuk sinirlenen kibirli yapısının onu çıkarmaya zorladığı skandalı engellemek için dudaklarını kan çıkıncaya kadar ısırdı; yine de böyle bir koşulda gülünç olacağını anlayarak, salonun kapısına yaklaşmışken düşüncesini değiştirdi ve geri döndü.

Yüzünden hakarete uğramış gurur yerine belli belirsiz bir kaygının izlerini bırakan bir bulut geçti.

"Haydi sevgili Danglars," dedi, "birbirimizi uzun yıllardır tanıyoruz ve bu nedenle de birbirimize karşı ölçülü davranmalıyız. Bana bir açıklama borçlusunuz, en azından oğlumun, onun hakkındaki iyi düşüncelerinizi yitirmesine neden olan üzücü olayın ne olduğunu bilmeliyim."

"Bunun kişisel olarak vikont ile hiçbir ilgisi yok, söyleyebileceklerim bu kadar mösyö," diye karşılık verdi Danglars. Morcerf'in yumuşadığını görerek yeniden küstahlaşmıştı.

"Kişisel olarak kiminle ilgili?" diye sordu Morcerf değişmiş bir sesle ve yüzü bembeyaz olarak.

Bu belirtilerin hiçbirini gözden kaçırmayan Danglars, hiçbir zaman olmadığı kadar kendinden emin bakışlarını konta dikti.

"Daha fazla açıklama yapmadığım için bana teşekkür etmelisiniz," dedi.

İçindeki öfkenin neden olduğu sinirli bir titreme Morcerf'i huzursuz ediyordu.

"Buna hakkım var," diye yanıt verdi kendini son derece zorlayarak, "düşündüklerinizi açıklamanızı istiyorum; Madam de Morcerf'e karşı mı bir şeyiniz var? Servetim mi yeterli değil? Sizinkilere karşı olan görüşlerim mi..."

"Bunların hiçbiri değil mösyö," dedi Danglars; "tüm bunları bilerek size söz verdim, neden bu olsa bağışlanacak yanım kalmazdı. Hayır, artık bulmaya çalışmayın, sizi bu vicdan araştırmasına zorladığım için utanıyorum; burada duralım, inanın bana. Ne bozulma

ne anlaşma sayılmayacak ortalama bir süre koyalım. Hiçbir şeyin acelesi yok. Kızım on yedi yaşında, oğlunuz da yirmi bir. Bu arada zaman ilerleyecek, beraberinde yeni olaylar olacak, dün karanlık görünen şeyler ertesi gün belki de aydınlanacaktır, kimi zaman bir gün içinde insana en korkunç iftiralar bile atılabilir."

"İftiralar mı dediniz mösyö?" diye haykırdı Morcerf, benzi solarak. "Bana mı iftira atacaklar!"

"Sayın kont, size daha fazla açıklama yapmayalım diyorum."

"Bu durumda mösyö, benim sakin sakin bu geri çevrilmeye katlanmam mı gerekiyor?"

"Özellikle benim için çok zor. Evet, sizden çok benim için zor, çünkü sizinle dünür olmanın onuruna güveniyordum ve bozulan bir evlilik nişanlı erkekten çok nişanlı kıza zarar verir."

"Pekala mösyö, artık bundan söz etmeyelim," dedi Morcerf.

Eldivenlerini öfkeyle buruşturarak daireden çıktı.

Danglars, Morcerf'in bir kez bile Danglars'ın sözünden dönme nedeninin kendisinden mi kaynaklandığını sormaya cesaret edemediğini fark etti.

Akşam birçok dostuyla uzun uzun sohbet itti ve sürekli olarak hanımların salonunda kalan Mösyö Cavalcanti bankacının evinden en son çıkan kişi oldu.

Danglars ertesi gün uyandığında gazeteleri istedi, getirdiler: üç dört tanesini bir kenara koydu ve *İmpartial*'i aldı.

Bu, Beauchamp'ın yazı işleri sorumlusu olduğu gazeteydi.

Gazetenin kılıfını çabucak yırttı, sinirli bir acelecilikle açtı, Paris ile ilgili siyasi haber başlıklarını önemsemeden geçti, küçük haberlerin arasında, "Yanya'dan bize bildirilenler" sözleriyle başlayan kısa fıkraya gelince kötü kötü gülümseyerek durdu.

"İyi," dedi okuduktan sonra, "işte Albay Fernand hakkında küçük bir makale, bu da beni, tüm olasılıklara göre, sayın Kont de Morcerf'e açıklama yapmaktan kurtaracak."

Aynı anda, yani saat sabah dokuz buçuğu vururken Albert de Morcerf, siyahlar giymiş, ceketinin düğmelerini iliklemiş halde huzursuzca Champs-Elysée'deki eve gitti.

"Sayın kont yaklaşık yarım saat önce çıktı," dedi kapıcı.

"Baptistin'i de yanında götürdü mü?"

"Hayır, sayın vikont."

"Baptistin'i çağırın o zaman, ona söyleyeceklerim var."

Kapıcı kontun özel uşağını çağırmaya gitti ve bir dakika sonra onunla birlikte geri geldi.

"Dostum," dedi Albert, "saygısızlığım için sizden özür dilerim, ama efendinizin gerçekten dışarı çıkıp çıkmadığını size sormak istedim."

"Evet, mösyö," diye yanıt verdi Baptistin.

"Benim için de mi?"

"Efendimin, beyefendiyi görmekten ne kadar mutlu olduğunu biliyorum, bu nedenle beyefendiye başkalarına olduğu gibi davranmamaya dikkat ederim."

"Haklısın, çünkü ona çok ciddi bir işten söz edeceğim. Sence eve geç mi döner?"

"Hayır, çünkü kahvaltısını saat onda istedi."

"İyi, o zaman Champs-Elysée'de bir tur atayım, saat onda burada olurum; eğer sayın kont benden önce dönerse, ondan beni beklemesini rica ettiğimi söyleyin."

"Bunu unutmam, beyefendi bundan emin olabilirler."

Albert kiraladığı gezinti arabasını kontun kapısının önünde bıraktı ve yaya olarak dolaşmaya gitti.

Veuves yolundan geçerken, kontun Gosset atış alanının kapısında bekleyen atlarını gördüğünü sandı; yaklaştı, atları tanıdıktan sonra arabacıyı da tanıdı.

"Sayın kont atış alanında mı?" diye sordu arabacıya.

"Evet efendim," diye yanıt verdi arabacı.

Gerçekten de, Morcerf atış alanının çevresindeyken birçok kez ateş edildiği duyulmuştu.

Morcerf içeri girdi, küçük bahçede bir görevli bekliyordu.

"Affedersiniz," dedi görevli, "sayın vikont bir dakika bekleyebilirler mi?"

"Neden bekleyeyim, Philippe?" diye sordu Albert oraya sürekli giden biri olarak beklemediği bu engele şaşırarak.

"Çünkü şu anda çalışan kişi atışlarını tek başına yapar, başkasının önünde asla atış yapmaz."

"Sizin önünüzde bile mi Philippe?"

"Görüyorsunuz efendim, ben de kulübemin kapısındayım."

"Peki tabancaları kim dolduruyor?"

"Kendi uşağı."

"Bir Sudanlı mı?"

"Bir zenci."

"Tamam."

"Bu beyefendiyi tanıyor musunuz?"

"Onu arıyorum, dostumdur."

"O zaman başka. İçeri girip haber vereyim."

Philippe kendi merakı nedeniyle tahta kulübeye girdi. Bir dakika sonra Monte Cristo eşikte göründü.

"Sizi buraya kadar izlediğim için bağışlayın sevgili kontum," dedi Albert, "ama önce şunu söyleyeyim, bu adamlarınızın hatası değil, saygısızlık eden benim. Evinize gittim, sizin gezmeye çıktığınızı, ama saat onda kahvaltı için döneceğinizi söylediler. Ben de saatin on olmasını beklerken dolaştım ve dolaşırken atlarınızı ve arabanızı gördüm."

"Söyledikleriniz benimle kahvaltı etmeye geldiğiniz umudunu uyandırıyor bende."

"Hayır, sağolun, bu saatte amacım kahvaltı etmek değildi, belki daha sonra birlikte öğle yemeği yeriz, ama hay Allah, kötü bir arkadaşınız olacak."

"Neler söylüyorsunuz?"

"Sevgili dostum, bugün dövüşüyorum."

"Siz mi? Ne için?"

"Dövüşmek için."

"Evet, anlıyorum, ama ne için? Her şey için dövüşülür, anlıyorsunuz ya."

"Onurum için."

"Ah! Bu ciddi bir iş."

"O kadar ciddi ki sizden benim için bir şey yapmanızı rica etmeye geldim."

"Nedir?"

"Tanığım olmanızı istiyorum."

"O zaman iş ciddileşiyor; burada konuşmayalım, bana gidelim. Ali bana su ver."

Kont kollarını sıvadı ve atış alanının önünde yer alan ve atış yapanların ellerini yıkadıkları küçük hole geçti.

"İçeri girin sayın vikont," dedi alçak sesle Philippe, "garip bir şey göreceksiniz."

Morcerf girdi. Duvara hedef tahtalarının yerine iskambil kağıtları yapıştırılmıştı.

Morcerf uzaktan tam bir iskambil oyunuyla karşılaştığını sandı; birliden onluya kadar iskambil kağıtları vardı.

"Ah!" dedi Albert, "piket[194] mi oynuyordunuz?"

"Hayır," dedi kont, "bir iskambil oyunu hazırlıyordum."

"Nasıl yani?"

"Evet, gördüğünüz kağıtlar aslar ve ikililer; benim kurşunlarım sadece üçlüleri, beşlileri, yedilileri, sekizlileri, dokuzluları ve onluları yaptı."

Albert yaklaştı.

Gerçekten de kurşunlar, tümüyle doğru çizgilerle ve tümüyle eşit aralıklarla eksik işaretleri yerlerine yerleştirmiş ve olması gereken noktaları delmişti. Morcerf levhanın yanına giderken, rastlantısal olarak kontun tabancasının atış çizgisinden geçme ihtiyatsızlığını gösteren, kontun da vurduğu iki üç kırlangıcı yerden aldı.

"Hay Allah!" dedi Morcerf.

"Ne yapalım, sevgili vikontum," dedi Monte Cristo Ali'nin getirdiği bezle ellerini kurularken, "boş zamanlarımda kendime bir uğraş bulmam gerek, ama haydi gelin, sizi bekliyorum."

İkisi de Monte Cristo'nun kupa arabasına bindiler, araba onları 30 numaralı evin kapısına bıraktı.

Monte Cristo Morcerf'i çalışma odasına götürdü ve ona oturması için yer gösterdi. İkisi de oturdular.

"Şimdi rahat rahat konuşalım," dedi kont.

"Görüyorsunuz, son derece rahatım."

"Kiminle dövüşmek istiyorsunuz?"

"Beauchamp ile."

"Dostlarınızdan biriyle."

"İnsan her zaman dostlarıyla dövüşür."

"En azından bir neden gerek."

"Bir nedenim var."

"Size ne yaptı?"

"Dün akşamki bir gazetede... İşte bakın, okuyun."

Albert Monte Cristo'ya aşağıdakilerin yazılı olduğu bir gazete uzattı:

Yanya'dan bize bildirilenler:

Bugüne kadar bilinmeyen ya da en azından yayımlanmamış olan bir olay bize bildirildi; kenti savunmakta olan şatolar Vezir Tepedelenli Ali'nin son derece güvendiği ve adı Fernand olan bir Fransız subayı tarafından Türklere teslim edildi.

"Ne olmuş?" diye sordu Monte Cristo, "burada sizi sarsan ne var?"

"Şuraya bakın!"

"Evet. Yanya şatolarının Fernand adlı bir subay tarafından teslim edilmiş olmasının sizin için ne önemi var?"

"Babam Kont de Morcerf'in vaftiz adı Fernand olduğu için önemi var."

"Babanız Ali Paşa'nın hizmetinde mi bulundu?"

"Yani Yunanlıların bağımsızlığı için savaştı; işte iftira burada."

"Ha şu! Sevgili vikont, şimdi düşünüp taşınıp öyle konuşalım."

"Ben de bunu istiyorum."

"Şimdi bana söyleyin bakalım: Fransa'da kim subay Fernand'ın Kont de Morcerf ile aynı adam olduğunu, o zamanlar Yanya'da görev yaptığını ve 1822 ya da 1823'de tutuklandığını biliyor?"

"İşte kalleşlik de burada: üzerinden zaman geçmesi beklendi, sonra da bugün yüksek görevde bulunan kişiye gölge düşürebilecek bir skandal yaratmak için bu unutulmuş olayların üstüne gidiliyor. İşte ben, babamın mirasçısı olarak bu adın üstüne en küçük bir kuşku gölgesinin düşmesini istemiyorum. Beauchamp'a gazetenin yayımladığı bu haberi ve iki tanık göndereceğim, o da söylediklerini yalanlayacak."

"Beauchamp söylediklerini yalanlamayacak."

"O zaman dövüşeceğiz."

"Hayır, dövüşmeyeceksiniz, çünkü size Yunan ordusunda belki de Fernand adlı elli subayın olduğu yanıtını verecek."

"Bu yanıta karşın dövüşeceğiz. Ah! Bunun yok olmasını istiyorum... Bu kadar soylu bir asker, bu kadar parlak bir meslek sahibi olan babam..."

"Ya da şöyle bir yazı yazacak: 'Bu Fernand'ın vaftiz adı Fernand olan sayın Kont de Morcerf ile hiçbir ilgisi olmadığına inanmakta haklı nedenlerimiz var.'"

"Bana tam bir yalanlama gerek; kesinlikle bu kadarla yetinemem."

"Ona tanıklarınızı mı göndereceksiniz?"

"Evet."

"Haksızsınız."

"Bu sizden istediğim hizmeti reddettiğiniz anlamına mı geliyor?"

"Ah! Düello konusundaki kuramımı biliyorsunuz; size bununla ilgili inancımı Ro-

ma'da belirtmiştim, anımsıyor musunuz?"

"Yine de sevgili kontum, sizi biraz önce bu kuramla pek uyumlu görünmeyen bir uğraş verirken buldum."

"Çünkü sevgili dostum, anlayacağınız gibi her zaman ödünsüz olmak gerek. İnsan delilerle yaşadığı zaman mantık dışı şeyleri de öğrenmek zorunda kalır; bir de bakarsınız serüven peşinde koşan biri, sizin Beauchamp ile kavga çıkarmaya çalıştığınızdan daha önemli bir nedenden saçma sapan bir şey için bana gelir ya da tanıklarını gönderir ya da bana herkesin içinde hakaret eder: o zaman benim bu serüvenciyi öldürmem gerekir."

"Siz de dövüşebileceğinizi kabul ediyorsunuz demek."

"Evet!"

"O zaman neden benim dövüşmemi kabul etmiyorsunuz?"

"Size hiç dövüşmemeniz gerektiğini söylemiyorum, sadece bir düellonun ciddi bir şey olduğunu ve düşünülmesi gerektiğini söylüyorum."

"O benim babama hakaret ederken düşündü mü?"

"Düşünmediyse ve bunu size itiraf ederse ona kızmamak gerek."

"Ah! Sevgili kontum, siz çok bağışlayıcısınız."

"Siz de çok katısınız. Bakın, varsayalım... iyi dinleyin: varsayalım... size söyleyeceklerime kızmayın."

"Dinliyorum."

"Varsayalım ki anlatılan olay doğru olsun..."

"Bir oğul babasının onuru üzerine yapılan bu gibi varsayımları kabul etmemelidir."

"Hay Allah! Öyle çok şeyin kabul edildiği bir çağda yaşıyoruz ki!"

"Bu tümüyle çağın kusuru."

"Bunu değiştirebileceğinizi mi ileri sürüyorsunuz?"

"Evet, beni ilgilendiren konularda."

"Tanrım! Ne kadar bağnazsınız!"

"Ben böyleyim."

"İyi öğütlere karşı duyarsız mısınız?"

"Bir dosttan geldiğinde, hayır."

"Beni dostunuz olarak görüyor musunuz?"

"Evet."

"O zaman, tanıklarınızı Beauchamp'a göndermeden önce bilgi toplayınız."

"Kimden?"

"Örneğin Haydée'den."

"Bir kadını bu işin içine karıştırmak ha, o ne yapabilir ki?"

"Babanızın onun babasının bozguna uğramasında ya da ölümünde hiç rolü olmadığını size açıklayabilir, ya da eğer babanız böyle bir felakete karışmışsa bu konuyu aydınlatabilir..."

"Size daha önce de söyledim sevgili kontum, böyle bir varsayımı kabul edemem."

"Bu yolu red mi ediyorsunuz?"

"Reddediyorum."

"Kesinlikle mi?"

"Kesinlikle."

"O zaman son bir öğüt."

"Olur, ama sonuncusu."

"Bunu istemiyor musunuz?"

"Aksine, sizden bunu istiyorum."

"Beauchamp'a tanık göndermeyin."

"Nasıl yani?"

"Ona kendiniz gidin."

"Ama bu her zaman yapılanlara aykırı bir şey."

"Sizin işiniz de her zaman rastlanan olayların dışında bir şey."

"İyi de neden kendim gitmeliyim?"

"Çünkü böylece iş sizinle Beauchamp arasında kalır."

"Sözünüzü açıklayın."

"Elbette; eğer Beauchamp yalanlamaya hazırsa, onun iyi niyetini göstermesine fırsat vermeli: böylece yalanlama yapılmış olacak. Eğer reddederse tam tersine sırrınıza iki yabancıyı ortak etme zamanı gelmiş olacak."

"Onlar iki yabancı değil, iki dost olacak."

"Bugünün dostları yarının düşmanlarıdır."

"Ah! Olur şey değil!"

"Bunun kanıtı Beauchamp."

"O zaman..."

"O zaman size ihtiyatlı olmanızı öneririm."

"Peki Beauchamp'ı görmeye kendim mi gitmeliyim sizce?"

"Evet."

"Tek başıma mı?"

"Tek başınıza. Bir insanın özsaygısından bir şey elde etmek istiyorsanız eğer, bu adamın özsaygısını acı ortaya çıkıncaya kadar korumanız gerekir."

"Sanırım haklısınız."

"Ah! Bu çok iyi."

"Yalnız gideceğim."

"Gidin, ama hiç gitmeseniz daha iyi olur."

"Bu olanaksız."

"O zaman böyle yapın; bu daha önce yapmak istediğinizden daha iyidir."

"Ama bu durumda, aldığım tüm önlemlere ve tüm davranışlarıma karşın eğer düello edersem tanığım olur musunuz?"

"Sevgili vikontum," dedi Monte Cristo son derece ciddi bir biçimde, "her zaman ve her yerde size yürekten bağlı olduğumu anlamış olmalısınız, ama benden istediğiniz hizmet size yapabileceklerimin dışında kalıyor."

"Neden?"

"Bunu belki bir gün öğrenirsiniz."

"Ama o zamana kadar?"

"Benim bu sırrım için sizden bağışlayıcı olmanızı istiyorum."

"Pekala. Franz'ı ve Château-Renaud'yu tanık yapacağım."

"Franz'ı ve Château-Renaud'yu yapın, bu çok iyi olur."

"Ama eğer düello edersem bana biraz kılıç ya da atış dersi verir misiniz?"

"Hayır, bu da olanaksız bir şey."

"Ne kadar garip bir adamsınız! Hiçbir şeye karışmak istemiyor musunuz?"

"Kesinlikle hiçbir şeye."

"O zaman bu konuyu kapatalım. Elveda kont."

"Elveda vikont."

Morcerf şapkasını aldı ve çıktı.

Kapıda gezinti arabasını buldu ve elinden geldiği kadar öfkesini bastırarak arabayla Beauchamp'ın evine gitti; Beauchamp gazetesindeydi.

Albert arabayla gazeteye gitti.

Beauchamp gazetelerin bürolarında görmeye alıştığımız gibi karanlık ve tozlu bir çalışma odasındaydı.

Albert de Morcerf'in geldiğini haber verdiler. Haberi iki kez yineletti sonra hâlâ inanamayarak seslendi:

"Buyrun!"

Albert göründü. Beauchamp dostunun gazete yığınlarını aştığını ve sadece döşemenin değil bürosunun kırmızılaşmış taşlarını kaplayan büyük tomarlar halindeki gazetelerin üstünde beceriksizce yürüdüğünü görerek bir çığlık attı.

"Buradan, gelin buradan, sevgili Albert," dedi elini genç adama uzatarak; "nasıl oldu da buraya geldiniz? Parmak çocuk gibi kayboldunuz mu, yoksa bana sadece yemeğe gidelim demeye mi geldiniz? Kendinize bir sandalye bulun, bakın, orada, bana burada dünyada sadece kağıtların değil bitkilerin de olduğunu anımsatan sardunyanın yanında bir sandalye var."

"Beauchamp," dedi Albert, "sizinle gazeteniz hakkında konuşmaya geldim."

"Siz mi Morcerf? Ne istiyordunuz?"

"Bir yalanlama istiyorum."

"Siz mi? Bir yalanlama mı? Hangi konuda Albert? Ama otursanıza!"

"Sağolun," diye yanıt verdi Albert ikinci kez ve başını hafifçe salladı.

"Açıklayın."

"Ailemin bir üyesinin onuruna zarar veren bir olay hakkında yalanlama."

"Haydi canım!" dedi Beauchamp şaşırarak. "Hangi olay? Bu olanaksız."

"Size Yanya'dan bildirilen olay."

"Yanya'dan mı?"

"Evet, Yanya'dan. Gerçekten de beni buraya getiren şeyi bilmezden mi geliyorsunuz?"

"Yemin ederim... Baptiste! Dünkü gazete!" diye bağırdı Beauchamp.

"Gereği yok. Size benimkini getirdim."

Beauchamp çabucak ve ağzında geveleyerek okudu:

"Yanya'dan bize bildirilenler, vs."

"Gördüğünüz gibi olay ciddi," dedi Morcerf Beauchamp'ın okuması bitince.

"Bu subay sizin akrabanız mı?" diye sordu gazeteci.

"Evet," dedi Albert kızararak.

"Pekala! Sizi memnun etmek için ne yapmamı istiyorsunuz?" dedi Beauchamp tatlılıkla.

"Bu olayı yalanlamanızı istiyorum sevgili Beauchamp."

Beauchamp kesinlikle son derece iyi niyetli olduğunu gösteren bir dikkatle Albert'e baktı.

"Bakın," dedi, "bu işi uzun uzun konuşmamız gerekecek, çünkü bir yalanlama her zaman ciddi bir şeydir. Oturun, şu üç dört satırı yeniden okuyayım."

Albert oturdu ve Beauchamp dostunu kızdıran satırları birincisinden daha büyük bir dikkatle okudu.

"Evet, işte gördünüz," dedi Albert soğukkanlılıkla hattâ sert bir biçimde, "gazetenizde ailemden birine hakaret edildi ve ben bir yalanlama istiyorum."

"Siz... istiyorsunuz..."

"Evet, istiyorum."

"Hiç de iyi bir konuşmacı olmadığınızı söylememe izin verin sevgili vikont."

"Olmak da istemiyorum," diye karşılık verdi genç adam ayağa kalkarak; "dün açıkladığınız olayı yalanlamanızı istemekte ısrarlıyım ve bunu elde edeceğim. Siz benim iyi dostumsunuz," diye devam etti Albert dudaklarını sıkarak, Beauchamp'ın da önemsemeyerek başını dikleştirdiğini gördü, "siz benim iyi dostumsunuz, bu nedenle de böyle bir durumda direnmemi anlayacak kadar beni tanıdığınızı sanıyorum."

"Eğer sizin dostunuzsam, Morcerf, sonunda biraz öncekilere benzer sözlerle bu dostluğu bana unutturacaksınız... Haydi, birbirimize darılmayalım ya da hiç olmazsa şimdilik... Kaygılısınız, sinirlisiniz, incinmişsiniz... Haydi, adı Fernand olan bu akraba kim?"

"Sadece babam," dedi Albert; "Mösyö Fernand Mondego, yirmi meydan savaşı görmüş eski bir asker, Kont de Morcerf, şimdi onun soylu yaraları çamurlardan toplanmış pis çirkefle örtülmek isteniyor."

"O sizin babanız mı?" dedi Beauchamp, "o zaman başka, öfkenizi anlıyorum sevgili Albert... Şunu yeniden okuyalım..."

Bu kez her sözcüğün üstünde uzun uzun durarak yazıyı yeniden okudu.

"Ama gazetedeki Fernand'ın babanız olduğunu nereden çıkardınız?" diye sordu Beauchamp.

"Hiçbir yerden, çünkü bunu biliyorum, başkaları da bunu anlayacaklar. İşte bu nedenle olayın yalanlanmasını istiyorum."

İstiyorum sözleri üzerine Beauchamp başını Morcerf'e doğru kaldırdı, sonra hemen önüne baktı ve bir an sessiz kaldı.

"Bu olayı yalanlayacaksınız değil mi Beauchamp?" diye yineledi Morcerf, pek dışarı

vurmasa da büyüyen bir öfkeyle.

"Evet," dedi Beauchamp.

"Hele şükür!" dedi Albert.

"Ama olayın yalan olduğundan emin olduktan sonra."

"Nasıl!"

"Evet, olay aydınlatılmaya değer, ben de bunu aydınlatacağım."

"Ama tüm bunlarda aydınlatılacak ne görüyorsunuz mösyö?" dedi Albert çileden çıkarak. "Eğer bu kişinin babam olduğuna inanmıyorsanız, bunu hemen söyleyin; eğer babam olduğuna inanıyorsanız bana bu düşüncenizin nedenini açıklayın."

Beauchamp kendine özgü ve tüm tutkulardaki küçük farkları anlayan gülümsemesiyle Albert'e baktı.

"Mösyö," dedi, "mademki mösyö diyorsunuz, eğer benden hesap sormaya geldiyseniz, önce bunu yapmanız gerekirdi yoksa bana dostluktan ya da yarım saattir dinleme sabrını gösterdiğim gibi gereksiz şeylerden söz etmek için gelmemeliydiniz. Bu konuyla ilgili olarak mı düello edeceğiz?"

"Evet, eğer bu iğrenç iftirayı yalanlamazsanız."

"Bir dakika! Tehdit yok, lütfen, Mösyö Albert Mondego, Vikont de Morcerf; düşmanlarının yüzünden acı çekmek istemem, hele dostlarım yüzünden asla. Albay Fernand ile ilgili olayı yalanlamamı istiyorsunuz, ki size onurum üzerine yemin ederim bunda benim hiçbir rolüm yok."

"Evet, bunu istiyorum!" dedi Albert, giderek kendini kaybediyordu.

"Yoksa dövüşecek miyiz?" diye devam etti sakin sakin Beauchamp.

"Evet," dedi Albert sesini yükselterek.

"Pekala!" dedi Beauchamp, "işte yanıtım, sevgili mösyö: bu haberi ben koymadım, ne olduğunu bilmiyorum, ama siz tutumunuzla benim dikkatimi bu konuya çektiniz ve aklım buna takıldı, bu olayın gerçek ya da gerçek dışı olduğu kesinlikle doğrulanıncaya kadar da bu sürüp gidecek."

"Mösyö," dedi Albert ayağa kalkarak, "o zaman size tanıklarımı gönderme onuruna erişeceğim, silahları ve yeri onlarla görüşürsünüz."

"Çok iyi sevgili mösyö."

"Lütfen ya bu gece ya da en geç yarın düello yapalım."

"Hayır olmaz, olmaz! Gerektiği zaman orada olacağım ve bence, –buna yol açan ben olduğuma göre bunu söylemeye hakkım var– bence zaman henüz uygun değil. Sizin iyi kılıç kullandığınızı biliyorum, ben şöyle böyle kullanırım, sizin altı hedeften üçünü vurduğunuzu biliyorum, ben de aşağı yukarı o kadar vururum; aramızdaki düellonun ciddi bir düello olacağını biliyorum, çünkü siz cesur birisiniz... ben de öyleyim. Hiçbir neden olmadan sizin tarafınızdan öldürülmeyi ya da sizin benim tarafımdan öldürülmenizi istemem. Bu kez soruyu ben soracağım ve ke-sin-lik-le soracağım.

"Size bu olayı bilmediğimi onurum üzerine yemin ederek söylediğim ve birçok kez de yinelediğim halde, eğer yalanlamazsam beni öldüreceğinizi söyleyecek kadar bu yalanla-

maya önem veriyorsunuz. Sizin gibi Kont de Morcerf'in adının Fernand olduğunu tahmin etmek için Nuh'un oğlu Yafes'in[195] yeteneğine sahip biri dışında kimsenin bunu düşünmeyeceğini açıklamama karşın mı?"

"Buna çok önem veriyorum."

"Pekala sevgili mösyö, sizin boynumu kesmenize razı oluyorum ama üç hafta istiyorum; üç hafta sonra size şunları söyleyeceğim: 'Evet, olay yanlış, bunu siliyorum, ya da 'Evet, olay doğru', ve kılıçları kınından çıkaracağız ya da tabancaları kutularından, nasıl isterseniz."

"Üç hafta!" diye haykırdı Albert, "ama bu onursuz geçireceğim üç yüzyıl demektir."

"Eğer hâlâ dostum olsaydınız size: "sabır, dostum derdim, ama siz kendinizi benim düşmanım yaptınız, bu nedenle size: 'Bana vız gelir mösyö!' diyorum."

"Pekala, üç hafta sonra olsun," dedi Morcerf. "Ama üç hafta sonra ne başka süre olacak, ne de kaçabileceğiniz bir kurnazlık..."

"Mösyö Albert de Morcerf," dedi Beauchamp bu kez ayağa kalkarak, "üç hafta sonra, yani yirmi dört gün sonra sizi pencereden fırlatabilirim, sizin de o zaman beni bir vuruşta ikiye bölmeye hakkınız olur. Bugün Ağustos ayının 29'u, Eylül ayının 21'inde göreceğiz. O zamana dek, inanın bana, size dürüst bir insan olarak bir öğüt veriyorum, birbirine uzak zincirlenmiş iki köpek gibi havlamayı bırakalım."

Ve Beauchamp, genç adamı ciddi bir biçimde selamlayarak arkasını döndü ve basımevine geçti.

Albert bir gazete yığınına bastonuyla kuvvetle vurup dağıtarak intikamını aldı, ondan sonra basımevinin kapısına doğru iki üç kez bakarak dışarı çıktı.

Albert uğradığı düş kırıklığı nedeniyle hiçbir suçu olmayan kararmış kağıtlara vurarak onları cezalandırdıktan sonra, gezinti arabasının önüne de bastonu ile vurmaya başladı, tam o sırada bulvarı geçerken başı havada, gözleri pırıl pırıl, kollarını sallaya sallaya Saint-Martin kapısı yönünden gelip Çin hamamının önünden geçerek Madelaine'e doğru giden Morrel'i gördü.

"Ah!" dedi gülümseyerek, "işte mutlu bir adam!"

Albert nasılsa bunda hiç yanılmıyordu.

79
LİMONATA

Gerçekten de Morrel çok mutluydu.

Mösyö Noirtier biraz önce onu çağırtmıştı ve Morrel çağırılış nedenini o kadar merak ediyordu ki, iki bacağına meydandaki atların bacaklarından daha fazla güvenerek gezinti arabasına binmemişti; koşarak Meslay sokağından çıkmış Faubourg Saint-Honoré'ye gidiyordu.

Morrel jimnastik adımlarıyla yürüyordu ve zavallı Barrois onu elinden geldiğince izlemeye çalışıyordu. Morrel otuz bir yaşındaydı, Barrois ise altmış; Morrel aşktan sarhoştu, Barrois yakıcı sıcaktan susamış. Yaşları ve ilgileri böylesine farklı iki erkek bir üçgenin iki kenarına benziyorlardı: tabanda ayrı olup tepede birleşiyorlardı.

Tepe Noirtier idi, Morrel'in acele gelmesini istemişti. Morrel bu isteği harfi harfine yerine getiriyor, bu nedenle de Barrois zorlanıyordu.

Geldiklerinde Morrel hiç de soluksuz kalmamıştı, aşk onu kanatlandırmıştı, ama çoktan beri âşık olmamış Barrois kan ter içindeydi.

Yaşlı uşak, Morrel'i özel kapıdan içeri soktu, odanın kapısını kapadı, az sonra döşemedeki giysi hışırtısı Valentine'in geldiğini haber verdi.

Valentine yas giysileri içinde hayran olunacak kadar güzeldi.

Düş o kadar tatlıydı ki Morrel neredeyse Noirtier ile konuşmaktan vazgeçecekti, ama biraz sonra ihtiyarın koltuğunun sesi döşemede duyuldu ve ihtiyar içeri girdi.

Noirtier, Morrel'in, Valentine'i ve kendisini umutsuzluktan kurtaran olağanüstü müdahalesi nedeniyle ettiği teşekkürleri iyilik dolu bir bakışla kabul etti. Sonra Morrel'in gözleri kendisine tanınan ayrıcalığı anlamaya çalıştı, çekingen bir biçimde Morrel'den uzağa oturmuş olan Valentine konuşmasının istenmesini bekliyordu.

Noirtier Valentine'e baktı bu kez.

"Benden istediğiniz şeyi söylememi mi istiyorsunuz?" diye sordu genç kız.

"Evet," dedi Noirtier.

"Mösyö Morrel," dedi o zaman Valentine onu dikkatle gözleyen genç adama, "büyükbabam size birçok şey söyleyecek, bunları üç gündür bana anlattı. Sizi bugün bunları size yinelemem için çağırttı; beni, istediklerinin bir sözcüğünü bile değiştirmeden size aktarmam için seçtiğine göre, ben de size bunları yineleyeceğim."

"Ah! Büyük bir sabırsızlıkla dinliyorum," diye karşılık verdi genç adam, "söyleyin

Matmazel, söyleyin."

Valentine gözlerini yere indirdi: bu Morrel'e tatlı bir önbelirti gibi göründü. Valentine ancak mutlu olduğunda zayıftı.

"Babam bu evden ayrılmak istiyor," dedi. "Barrois ona uygun bir daire bulmaya çalışıyor."

"Ama siz matmazel," dedi Morrel, "Mösyö Noirtier'nin o kadar sevdiği, ona bu kadar gerekli olan siz?"

"Ben," dedi genç kız, "büyükbabamı asla terk etmeyeceğim, bu onunla benim aramızda kararlaştırdığımız bir şey. Benim dairem onunkinin yanında olacak. Ya büyükbabam Noirtier ile birlikte yaşamak için Mösyö de Villefort'un onayını alacağım, ya da o bunu reddedecek: birincisi olursa hemen buradan ayrılacağım, ikinci durumda erişkinliğimi bekleyeceğim, bu da on sekiz ay sonra olacak. O zaman özgür olacağım, bağımsız bir servetim olacak ve ..."

"Ve?..." diye sordu Morrel.

"Ve o zaman büyükbabamın izniyle size verdiğim sözü tutacağım."

Valentine son sözlerini o kadar alçak sesle söyledi ki, Morrel bunları anlamak için büyük bir dikkat göstermeseydi duyamayacaktı.

"Söylediklerim sizin düşüncelerinizdi değil mi dedeciğim?" diye ekledi Valentine Noirtier'ye dönerek.

"Evet," dedi ihtiyar.

"Bir kez büyükbabamla yaşamaya başlayınca," diye ekledi Valentine, "Mösyö Morrel bu iyi ve soylu koruyucunun yanında beni görmeye gelebilecektir. Eğer kalplerimizin, belki de cahil ya da kaprisli kalplerimizin oluşturmaya başladıkları bu bağ uygun görünürse ve deneyimlerimize göre bize gelecekte mutluluk güvencesi verirse –heyhat! söylenenlere göre engeller karşısında tutuşan kalpler güvende olunca soğurlarmış– o zaman Mösyö Morrel beni benden isteyebilir, onu bekleyeceğim."

"Ah!" diye haykırdı Morrel, ihtiyarın önünde Tanrının önündeymiş gibi, Valentine'in önünde bir meleğin önündeymiş gibi diz çökmeye çalışarak, "Ah! Böylesine bir mutluluğu hak etmek için hayatımda nasıl bir iyilik yaptım?"

"O zamana kadar," diye devam etti genç kız duru ve ciddi bir sesle, "kurallara, hattâ ana babalarımızın iradelerine saygı göstereceğiz, yeter ki bu irade bizi sonsuza dek ayırmaya çalışmasın; sözün kısası, bu sözcüğü yineliyorum, çünkü her şeyi anlatıyor, bekleyeceğiz."

"Bu sözcüğün gerektirdiği özverilere gelince, mösyö," dedi Morrel, "bunları yazgıma razı olarak değil, mutlulukla yerine getireceğime yemin ederim."

"Böylece," diye devam etti Valentine Maximilien'in yüreğine işleyen çok tatlı bir bakışla, "artık ihtiyatsızlık yok dostum, bugünden itibaren kendisini gerektiği gibi ve sadece sizin adınızı taşıyacak biri gibi gören kişiyi tehlikeye atmayın."

Morrel elini kalbinin üstüne bastırdı.

Bu sırada Noirtier ikisine de sevgiyle bakıyordu. Kendisinden hiçbir şey saklanmayan

biri olarak odanın köşesinde bekleyen Barrois çıplak alnından aşağı akan iri su damlacıklarını kurulayarak gülümsüyordu.

"Aman Tanrım, zavallı Barrois nasıl da terliyor?" dedi Valentine.

"Ah!" dedi Barrois, "çok koştum da ondan, matmazel, ama Mösyö Morrel ona karşı hakbilir olmam gerek, o benden daha hızlı koşuyordu."

Noirtier gözüyle üstünde bir sürahi limonata ile bir bardak konmuş tepsiyi işaret etti.

"Bak sevgili Barrois," dedi genç kız, "al, çünkü gözlerini yarıya kadar dolu bu sürahiden ayırmadığını görüyorum."

"Doğrusu susuzluktan ölüyorum," dedi Barrois, "sağlığınıza bir bardak limonata içmek isterim."

"İç o zaman," dedi Valentine, "ve hemen geri gel."

Barrois tepsiyi aldı, daha koridora yeni çıkmıştı ki kapamayı unuttuğu kapının aralığından Valentine'in doldurduğu bardağı içmek için başını arkaya attığını gördüler.

Valentine ve Morrel, Noirtier'nin yanında vedalaşırlarken Villefortların merdivenlerinde bir zilin çaldığını duydular.

Bu bir ziyaretçinin geldiğini haber veriyordu.

Valentine saate baktı.

"Saat on iki," dedi, "bugün cumartesi dedeciğim, gelen doktor olmalı."

Noirtier gelenin o olabileceğini işaret etti.

"Doktor buraya gelecek, Mösyö Morrel'in gitmesi gerek, değil mi dedeciğim?"

"Evet," diye yanıt verdi ihtiyar.

"Barrois!" diye seslendi Valentine, "Barrois, buraya gelin!"

Yaşlı uşağın yanıt verdiğini duydular:

"Geliyorum matmazel."

"Barrois sizi kapıya kadar götürecek," dedi Valentine Morrel'e, "şimdi bir şeyi unutmayın sayın subay, dedem mutluluğumuza zarar verebilecek hiçbir davranışta bulunmamanızı öğütlüyor."

"Bekleyeceğime söz verdim," dedi Morrel, "ve bekleyeceğim."

O anda Barrois içeri girdi.

"Kapıyı çalan kimdi?"diye sordu Valentine.

"Sayın Doktor d'Avrigny," dedi Barrois sendeleyerek.

"İyi de neyiniz var Barrois?" diye sordu Valentine.

İhtiyar yanıt vermedi, ürkmüş gözlerle efendisine bakıyordu, o sırada kasılmış eli ile ayakta durabilmek için bir dayanak arıyordu.

"Aman düşecek!" diye haykırdı Morrel.

Gerçekten de Barrois'da başlayan titreme giderek artıyordu, yüz kasları kasılıyor, yüzünün çizgileri son derece şiddetli bir sinir krizi geçirdiğini gösteriyordu.

Barrois'nın böyle sarsıldığını gören Noirtier gözlerini ona dikmişti, yüreğini kaplayan tüm heyecanlar bu zeki ve çırpınan gözlerde okunuyordu.

Barrois efendisine doğru birkaç adım attı.

"Ah! Tanrım! Tanrım! Ulu Tanrım," dedi, "benim neyim var böyle?... Acı çekiyorum... Artık anlayamıyorum. Beynimde binlerce ateşten nokta var. Ah! Bana dokunmayın, bana dokunmayın!"

Gerçekten de gözleri yerinden fırlamıştı, ürkmüştü, başı arkaya düşüyor, bedeni sertleşiyordu.

Büyük bir korkuya kapılan Valentine bir çığlık attı, Morrel bilinmeyen bir tehlikeye karşı savunmak ister gibi onu kollarına aldı.

"Mösyö d'Avrigny! Mösyö d'Avrigny!" diye bağırdı Valentine boğuk bir sesle, "buraya gelin, imdat!"

Barrois olduğu yerde geri döndü, arkaya doğru üç adım attı, sendeledi ve Noirtier'nin ayaklarının dibine düştü, elini onun bir dizine yaslayarak bağırdı:

"Efendim! Benim iyi efendim!"

O anda çığlıkları duyan Mösyö de Villefort kapının eşiğinde göründü.

Morrel yarı baygın Valentine'i kollarından bıraktı ve arkaya atılarak odanın köşesine saklandı ve bir perdenin arkasında neredeyse kayboldu.

Önünde bir yılanın dikildiğini görmüş gibi benzi soluk, buz kesmiş bir halde can çekişen zavallı adamdan gözlerini ayırmıyordu.

Noirtier sabırsızlıktan ve korkudan ne yapacağını bilemiyordu, ruhu uşağından çok dostu olan zavallı ihtiyarın yardımına koşuyordu. Yaşam ve ölüm arasındaki korkunç savaşım, alnında damarların şişmesi ve gözlerinin çevresinde henüz canlı kalmış birkaç kasın kasılması ile kendini gösteriyordu.

Yüzü seğiren, gözleri kan çanağına dönmüş, boynu arkaya devrilmiş olan Barrois elleriyle döşemeye vurarak yerde yatıyor, sertleşmiş bacakları ise tam tersine kıvrılmıştan çok kırılmış gibi görünüyordu.

Dudaklarında hafif bir köpük belirmeye başlamıştı ve acı çekerek sık sık soluk alıyordu.

Şaşkına dönen Villefort bir an, odaya girer girmez dikkatini çekmiş olan bu tabloya gözlerini dikmiş kalakaldı.

Morrel'i görmemişti.

Yüzünün solduğu, saçlarının diken diken olduğu bir anlık sessiz seyirden sonra:

"Doktor! Doktor!" diye haykırdı kapıya doğru atılarak, "Gelin! Gelin!"

"Madam! Madam!" diye haykırdı Valentine üvey annesine merdivenin tırabzanlarından sarkarak, "Gelin, çabuk gelin! Tuz ruhu şişenizi getirin."

"Ne oldu?" diye sordu Madam de Villefort sakin olmaya çalışan madensi sesiyle.

"Ah! Gelin, gelin!"

"Ama doktor nerede?" diye haykırıyordu Villefort, "nerede o?"

Madam de Villefort yavaş yavaş aşağı indi, ayaklarının altında döşemenin gıcırdadığı duyuluyordu. Bir eliyle yüzünü kuruladığı mendili, öbür eliyle de İngiliz tuz ruhu şişesini tutuyordu.

Kapıya gelince ilk gördüğü Noirtier oldu, benzer bir durumda çok doğal olan heyecanı dışında yüzü her zamanki gibi sağlıklı olduğunu gösteriyordu, ardından gözü ölmek

üzere olan adama ilişti.

Sarardı, gözü bir uşağa bir efendisine gidiyordu.

"Tanrı aşkına söyleyin madam, doktor nerede? Sizin odanıza girmişti. Bu bir beyin kanaması, görüyorsunuz, biraz kan alınarak kurtulabilecek."

"Az önce bir şey yedi mi?" diye sordu Madam de Villefort soruyu duymazdan gelerek.

"Madam," dedi Valentine, "yemek yemedi, ama bu sabah dedemin ona verdiği bir görevi yerine getirmek için çok koştu. Döndüğünde sadece bir bardak limonata içti."

"Ah!" dedi Madam de Villefort, "neden şarap içmedi? Limonata kötü bir şeydir."

"Limonata elinin altında, dedemin sürahisindeydi, zavallı Barrois susamıştı, ne bulduysa onu içti."

Madam de Villefort ürperdi. Noirtier derin bakışlarını ondan ayırmıyordu.

"Boynu ne kadar kısa!" dedi Madam de Villefort.

"Madam," dedi Villefort, "size Mösyö d'Avrigny'nin nerede olduğunu soruyorum, Tanrı aşkına yanıt verin."

"Biraz rahatsız olan Edouard'ın odasında," dedi Madam de Villefort sorudan daha fazla kaçamayarak.

Villefort kendisi doktoru aramaya gitmek için merdivene atıldı.

"Alın," dedi genç kadın şişeyi Valentine'e uzatarak, "ondan herhalde kan alınacak. Ben odama çıkıyorum, çünkü kan görmeye dayanamam."

Ve kocasının peşinden gitti.

Morrel saklandığı ve herkes çok kaygılı olduğu için kimsenin kendisini görmediği karanlık köşeden çıktı.

"Hemen gidin Maximilien," dedi Valentine, "ben sizi çağırıncaya kadar bekleyin. Haydi."

Morrel bir hareketle tüm soğukkanlılığını korumuş olan Noirtier'ye ne yapacağını sordu, o da 'evet' dedi.

Morrel Valentine'in elini kalbine bastırdı ve gizli koridordan çıktı.

Aynı anda Villefort ve doktor karşı kapıdan içeri giriyorlardı.

Barrois kendine gelmeye başlamıştı: kriz geçmişti, söyledikleri inilti halinde geliyor, bir dizinin üstünde doğruluyordu.

D'Avrigny ve Villefort Barrois'yı bir şezlonga taşıdılar.

"Ne emredersiniz doktor?" diye sordu Villefort.

"Bana su ve eter getirin. Evde var mı?"

"Evet."

"Bana terebentin yağı ve kusturucu ilaç getirin çabuk."

"Haydi!" dedi Villefort.

"Şimdi herkes gitsin."

"Ben de mi?" diye çekinerek sordu Valentine.

"Evet matmazel, özellikle siz," dedi doktor sert bir biçimde.

Valentine Mösyö d'Avrigny'ye şaşkınlıkla baktı, Mösyö Noirtier'yi alnından öptü ve dışarı çıktı.

Arkasından doktor kaygılı bir yüzle kapıyı kapadı.

"Bakın, bakın doktor, işte kendine geliyor; bu sadece önemsiz bir kanama."

Mösyö d'Avrigny kaygılı bir yüzle gülümsedi.

"Kendinizi nasıl hissediyorsunuz Barrois?" diye sordu doktor.

"Biraz daha iyi, mösyö."

"Şu bir bardak eterli suyu içer misiniz?"

"Denerim, ama bana dokunmayın."

"Neden?"

"Çünkü bana parmağınızın ucuyla bile dokunsanız krizin yeniden başlayacağını sanıyorum."

"İçin."

Barrois bardağı aldı, morarmış dudaklarına yaklaştırdı ve hemen hemen yarısını içti.

"Nereniz ağrıyor?" diye sordu doktor.

"Her yerim. Her yerimde korkunç kasılmalar hissediyorum."

"Gözleriniz kararıyor mu?"

"Evet."

"Kulaklarınız çınlıyor mu?"

"Korkunç."

"Bu ne zaman başladı?"

"Biraz önce."

"Birden mi?"

"Yıldırım gibi."

"Dün ve evvelki gün bir şeyiniz yok muydu?"

"Hiçbir şeyim yoktu."

"Uyuklama hali? Ağırlık duygusu?"

"Hayır."

"Bugün ne yediniz?"

"Hiçbir şey yemedim, sadece mösyönün limonatasından bir bardak içtim, hepsi bu."

Ve Barrois koltuğunda kımıldamadan oturup, bu korkunç sahneyi bir hareketi, bir sözcüğü gözden kaçırmadan izleyen Noirtier'yi başıyla işaret etti.

"Bu limonata nerede?" diye sordu doktor hemen.

"Aşağıda, sürahide."

"Aşağıda nerede?"

"Mutfakta."

"Gidip alınamı ister misiniz doktor?" diye sordu Villefort.

"Hayır, siz burada kalın ve hastaya bardakta kalan suyu içirmeye çalışın."

"Ya limonata?"

"Onu almaya ben gideceğim."

D'Avrigny yerinden fırladı, kapıyı açtı, servis merdivenine atıldı, o sırada mutfağa inmekte olan Madam de Villefort'u az kalsın deviriyordu.

Madam de Villefort bir çığlık attı.

D'Avrigny ona dikkat bile etmedi, kafasında tek bir düşünce vardı; son basamakları üçer dörder atlayarak indi, mutfağa daldı ve tepsinin üstünde dörtte üçü boş sürahiyi gördü.

Avının üstüne atılan bir kartal gibi sürahiye saldırdı.

Soluk soluğa giriş katına çıktı ve odaya girdi.

Madam de Villefort odasına giden merdiveni yavaş yavaş çıkıyordu.

"Burada bulunan sürahi bu muydu?" diye sordu d'Avrigny.

"Evet doktor bey."

"Bu sizin içtiğiniz limonata ile aynı mı?"

"Sanırım öyle."

"Tadı nasıldı?"

"Biraz acı."

Doktor avucunun içine birkaç damla limonata döktü, onu dudaklarıyla içine çekti, şarabı tadarken yapıldığı gibi ağzını bununla çalkaladıktan sonra sıvıyı şömineye tükürdü.

"Bu aynı," dedi. "Bundan siz de içtiniz mi Mösyö Noirtier?"

"Evet," dedi ihtiyar.

"Siz de aynı acı tadı fark ettiniz mi?"

"Evet."

"Ah! Doktor bey!" diye bağırdı Barrois, "işte yine başlıyor! Tanrım! Ulu Tanrım, acı bana!"

Doktor hastanın yanına koştu.

"Villefort şu kusturucu ilacın gelip gelmediğine bakın."

Villefort bağırarak dışarı çıktı:

"Kusturucu ilaç! Kusturucu ilacı getirdiler mi"

Kimse yanıt vermedi. Evde son derece büyük bir korku egemendi.

"Ciğerlerine hava üflemenin bir yolu olsaydı," dedi d'Avrigny çevresine bakarak, "belki de soluğunun tıkanmasını engelleyebilirdik. Ama yok, hiçbir şey yok."

"Ah! Mösyö," diye bağırıyordu Barrois, "yardım etmeden ölmeye mi bırakacaksınız beni? Ah! Tanrım! Ölüyorum, ölüyorum!"

"Bir tüy! Bir tüy!" dedi doktor.

Masanın üstünde bir tüy gördü.

Tüyü hastanın ağzına sokmaya çalıştı, hasta kasılmaların arasında kusmak için boşu boşuna çaba harcıyordu, ama çeneleri öylesine kenetlenmişti ki tüy bile geçemiyordu.

Barrois birincisinden daha şiddetli bir sinir krizine yakalanmıştı. Şezlongdan yere kaymıştı, yerde bedeni katılaşıyordu.

Doktor hastayı hiçbir çare bulamadığı nöbetle baş başa bırakıp Noirtier'nin yanına gitti.

"Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" diye sordu hemen alçak sesle, "iyi mi?"

"Evet."

"Mideniz hafif mi ağır mı? Hafif mi?"

"Evet."

"Size her pazar almanızı söylediğim hapları aldığınız zamanki gibi mi?"

"Evet."

"Limonatanızı Barrois mı yaptı?"

"Evet."

"Ona limonatadan içmesini siz mi söylediniz?"

"Hayır."

"Mösyö de Villefort mu?"

"Hayır."

"Madam mı?"

"Hayır."

"O zaman Valentine mi?"

"Evet."

D'Avrigny alnına vurdu.

"Aman Tanrım! Aman Tanrım!" diye mırıldandı.

"Doktor! Doktor!" diye bağırdı Barrois, üçüncü nöbetin geldiğini hissederek.

"Şu kusturucu ilacı getirmeyecekler mi?" diye haykırdı doktor.

"İşte hazırlanmış bir bardak ilaç," dedi Villefort içeri girerek.

"Kim hazırladı?"

"Benimle gelen eczacı çocuk."

"İçin."

"Olanaksız, doktor, artık çok geç; boğazım sıkışıyor, boğuluyorum! Ah! Kalbim! Ah! Başım... Ah! Bu ne cehennem!... Daha böyle çok acı çekecek miyim?"

Ve bir çığlık atarak yıldırım çarpmış gibi arkaya devrilip düştü.

D'Avrigny elini Barrois'nın kalbinin üstüne koydu, dudaklarına bir ayna yanaştırdı.

"Evet?" diye sordu Villefort.

"Mutfaktakilere bana bir menekşe şurubu getirmelerini söyleyin."

Villefort hemen aşağı indi.

"Korkmayın Mösyö Noirtier," dedi d'Avrigny, "hastayı, kan almak için başka bir odaya götürüyorum, gerçekten de bu tür krizleri görmek çok ürkütücüdür."

Barrois'yı kollarının altından tutarak bitişik odaya sürükledi, ama hemen arkasından limonatadan kalanı almak için geri geldi.

Noirtier sağ gözünü kapatıyordu.

"Valentine mi? Valentine'i mi istiyorsunuz? Onu size göndermelerini söyleyeceğim."

Villefort yukarı çıkıyordu, d'Avrigny ona koridorda rastladı.

"Ne oldu?" diye sordu Villefort.

"Gelin," dedi d'Avrigny.

Ve onu odaya götürdü.

"Hâlâ baygın mı?" diye sordu krallık savcısı.

"Öldü."

Villefort üç adım geri gitti, ellerini başının üstünde birleştirdi ve apaçık bir acıma duygusuyla:

"Ne kadar çabuk öldü!" dedi ölüye bakarak.

"Evet, çok çabuk, değil mi?" dedi d'Avrigny, "ama bu sizi şaşırtmamalı: Mösyö ve Madam de Saint Méran da bu kadar çabuk öldüler. Ah! Sizin evinizde çabuk ölünüyor Mösyö de Villefort."

"Ne!" diye bağırdı yargıç büyük bir korku ve üzüntü belirten bir sesle, "Yine o korkunç düşünceye takıldınız!"

"Her zaman, mösyö, her zaman!" dedi d'Avrigny ciddi bir biçimde, "çünkü bu düşünce beni bir an bile bırakmadı ve emin olun bu kez yanılmadığını göreceksiniz, iyi dinleyin Mösyö de Villefort."

Villefort nöbet geçirir gibi titriyordu.

"Hiç iz bırakmadan öldüren bir zehir vardır. Ben bu zehiri çok iyi bilirim: bu zehiri getirdiği tüm bozukluklarda, ortaya çıkardığı tüm olaylarda inceledim. Bu zehiri biraz önce zavallı Barois'da da saptadım, tıpkı Madam de Saint-Méran'da saptadığım gibi. Bu zehirin varlığını tanımanın bir yolu vardır: bir asitle kırmızılaşmış turnusol kağıdını mavi renge boyar, menekşe şurubunu yeşile boyar. Turnusol kağıdımız yok, ama bakın istediğim menekşe şurubunu getiriyorlar."

Gerçekten de koridordan ayak sesleri geliyordu; doktor kapıyı araladı, dibinde iki üç kaşık şurup bulunan fincanı oda hizmetçisinin elinden aldı ve kapıyı yeniden kapattı.

"Bakın," dedi kalbi neredeyse duyulacak kadar hızlı çarpan krallık savcısına, "işte bu fincanda menekşe şurubu, bu sürahide Mösyö Noirtier'nin ve Barrois'nın bir bölümünü içtikleri limonatadan artan var. Eğer limonata saf ve zararsız ise şurup kendi rengini koruyacak, eğer limonata zehirli ise şurubun rengi yeşil olacak. Bakın!"

Doktor fincanın içine yavaş yavaş sürahideki limonatadan birkaç damla boşalttı ve hemen o anda fincanın dibinde bir bulut oluştuğunu gördüler; bu bulut önce mavi tonuna dönüştü, sonra gök yakut rengini, daha sonra da opal rengini aldı, opalden de zümrüt yeşiline döndü.

Bu son renkte kaldı, yani deney hiçbir kuşkuya yer bırakmamıştı.

"Zavallı Barrois, ya yalancı angustura ile ya da Saint-Ignace cevizi ile zehirlenmiş," dedi d'Avrigny, "şimdi Tanrının ve insanların önünde bu konuda güvence veririm."

Villefort hiçbir şey söylemedi, ama kollarını gökyüzüne doğru kaldırdı, gözlerini şaşkın şaşkın açtı ve yıldırım çarpmış gibi bir koltuğa yığıldı.

80
SUÇLAMA

Mösyö d'Avrigny bu kasvetli odada ikinci bir ölü gibi görünen yargıcı kendine getirdi.

"Ah! Benim evimde ölüm!" diye haykırdı Villefort.

"Cinayet deyin!" diye yanıt verdi doktor.

"Mösyö d'Avrigny," diye haykırdı Villefort, "şu anda içimde olup bitenleri size anlatamayacağım, korku, acı, çılgınlık bunlar."

"Evet," dedi Mösyö d'Avrigny büyük bir ciddiyetle, "ama sanırım harekete geçmenin zamanı geldi, bu ölüm selinin önüne bir set çekmenin zamanı geldi. Ben böyle bir sırrı toplum ve kurbanlar adına cezalandırma umudu olmadan daha fazla saklayabileceğimi sanmıyorum."

Villefort çevresine kaygıyla bir göz attı.

"Evimde!" diye mırıldandı, "Evimde!"

"Haydi, yargıç," dedi d'Avrigny, "cesur olun, bir yasa adamı olarak tam bir özveriyle kendinizi onurlandırın."

"Tüylerimi diken diken ediyorsunuz doktor. Bir özveri ha!"

"Ben söyleyeceğimi söyledim."

"O zaman birinden mi kuşkulanıyorsunuz?"

"Kimseden kuşkulanmıyorum; ölüm kapınızı çalıyor, içeri giriyor, gidiyor, körü körüne değil zekice, odadan odaya. Ben de onun izini sürüyorum, geçtiği yerleri biliyorum, eskilerin bilgeliğini benimsiyorum: el yordamıyla ilerliyorum, çünkü aileniz için duyduğum dostluk, size duyduğum saygı gözlerimi örten iki bağ; işte böyle..."

"Ah! Konuşun, konuşun doktor, cesur olacağım."

"O zaman mösyö, evinizde, evinizin ortasında, belki de ailenizde her yüzyılın bir tane yarattığı korkunç insanlardan biri var. Aynı zamanda yaşamış olan Locusta ve Agrippina, Tanrının, elleri cinayetlerle kirlenmiş Roma imparatorluğuna karşı öfkesini kanıtlayan bir istisnadır. Brunehaut ve Frédégonde, doğmakta olan bir uygarlığın yorucu çalışmalarının sonuçlarıdır, insan bu uygarlığın içinde, bilisizliğin elçisi de olsa, zekasını yönetmeyi öğrenir.[196] İşte tüm bu kadınlar bir zamanlar genç ve güzeldiler ya da hâlâ öyleydiler. Onların alınlarında da evinizdeki suçlunun alnında görülen masumiyet çiçeğinin açmış olduğu ya da açmakta olduğu görülmüştü."

Villefort bir çığlık attı, ellerini kavuşturdu ve doktora yalvaran bir hareket yaparak baktı.

Ama doktor acımasızlığını sürdürdü:

"Cinayetten kimin yarar sağlayacağına bak, diye bir söz vardır hukukta..."

"Doktor!" diye haykırdı Villefort, "ne yazık ki bu uğursuz sözler nedeniyle insanların adaleti birçok kez yanılgıya düşmüştür. Bilmiyorum, ama bana kalırsa bu cinayet..."

"Ah! Sonunda cinayet olduğunu itiraf ediyor musunuz?"

"Evet, kabul ediyorum. Elden ne gelir? Bunu kabul etmek gerek. Ama bırakın sözlerime devam edeyim. Bana kalırsa, diyorum, bu cinayet, kurbanlara değil bana yönelik. Tüm bu garip felaketlerden başka, benim başıma da bir şeyler geleceğinden kuşkulanıyorum."

"Ah! İnsanoğlu!" diye mırıldandı d'Avrigny; "tüm hayvanların en bencili, tüm yaratıkların en bencili insan, her zaman dünyanın sadece kendi çevresinde döndüğüne, güneşin sadece kendisi için parladığına, ölümün sadece ona geleceğine inanır; bir tutam otun tepesinden Tanrıyı lanetleyen karınca! Yaşamlarını yitirenler, onlar hiçbir şey yitirmediler mi? Mösyö de Saint-Méran, Madam de Saint-Méran, Mösyö Noirtier..."

"Nasıl? Mösyö Noirtier mi?"

"Evet, örneğin ölmesi istenenin şu zavallı uşak olduğuna inanıyor musunuz? Hayır, hayır: Shakespeare'in Polonius'u gibi o bir başkasının yerine öldü. Limonatayı içmesi gereken kişi Noirtier idi; mantıklı bir sıralamaya göre de limonatayı içen oydu: öbürü rastlantısal olarak limonatadan içti; ölen Barrois olsa da ölmesi gereken aslında Noirtier idi."

"Peki nasıl oldu da babam ölmedi?"

"Bunu size daha önce de, Madam de Saint-Méran öldükten sonra bahçede söylemiştim; çünkü onun bedeni bu zehiri kullanmaya alışmıştı; çünkü ona zarar vermeyecek bir doz başkası için ölümcül idi; çünkü kimse hattâ katil bile benim bir yıldır Mösyö Noirtier'nin felcini brüsin ile tedavi ettiğimi bilmiyor, katil deneyimleriyle brüsinin çok şiddetli bir zehir olduğunu biliyor."

"Tanrım! Tanrım!" diye mırıldandı Villefort kollarını kapatıp açarak.

"Cinayetin yolunu izleyin: Mösyö de Saint-Méran'ı öldürüyor."

"Ah! Doktor!"

"Buna yemin ederim; bana bildirilen belirtiler kendi gözlerimle gördüklerimle son derece iyi bağdaşıyor."

Villefort karşı çıkmaktan vazgeçti ve bir inilti kopardı.

"Mösyö de Saint-Méran'ı öldürüyor," diye yineledi doktor, "Madam de Saint-Méran'ı öldürüyor: elde edilecek iki miras."

Villefort alnından akan terleri kuruladı.

"İyi dinleyin."

"Yazık!" diye mırıldandı Villefort, "bir sözcük kaçırmıyorum, tek bir sözcük bile."

"Mösyö Noirtier," dedi acımasız bir sesle Mösyö d'Avrigny, "Mösyö Noirtier daha dün size ve ailenize karşı fakirler yararına vasiyetname hazırlattı; Mösyö Noirtier kurtuldu, ondan hiçbir şey beklenmez. Ama birinci vasiyetnamesini daha yok etmedi, ikincisini henüz

yapmadı, kuşkusuz bir üçüncüsünü de yapabileceği korkusuyla o cezalandırılıyor: vasiyetname evvelki gün yapıldı sanırım; gördüğünüz gibi hiç zaman yitirilmiyor."

"Ah! Merhamet Mösyö d'Avrigny!"

"Merhamet yok mösyö, doktorun yeryüzünde kutsal bir görevi vardır, bunu yerine getirmek için yaşamın kaynaklarına çıkar, ölümün gizemli karanlıklarına iner. Cinayet işlendiği zaman kuşkusuz şaşkına dönen Tanrı gözlerini cinayeti işleyenden ayırır. 'İşte o!' demek doktora düşer."

"Kızıma acıyın mösyö!" diye mırıldandı Villefort.

"Gördüğünüz gibi onun adını siz söylediniz, babası olan siz."

"Valentine'e acıyın! Dinleyin, bu olanaksız. Kendimi suçlamayı yeğlerdim! Valentine, pırlanta kalplidir, zambak gibi saftır."

"Acımak yok sayın krallık savcısı; cinayet gün gibi ortada: Mösyö de Saint-Méran'a gönderilen ilaçları Matmazel Villefort kendisi sarıp paketledi, Mösyö de Saint-Méran öldü.

"Madam de Saint-Méran'ın bitki çaylarını Matmazel de Villefort hazırladı, Madam de Saint-Méran öldü.

"İhtiyarın her zaman sabahları içip bitirdiği limonata sürahisini Barrois'nın elinden o aldı, çünkü Barrois dışarı gönderilmişti, ihtiyar bir mucize gibi ölümden döndü.

"Matmazel de Villefort suçludur! Zehirleyen odur! Sayın krallık savcısı, size Matmazel de Villefort'un suçlu olduğunu açıklıyorum, görevinizi yapın."

"Doktor, artık dayanamıyorum, artık kendimi savunamıyorum, size inanıyorum, ama acıyın bana, hayatımı kurtarın, onurumu kurtarın!"

"Mösyö de Villefort," dedi doktor giderek daha güçlü bir biçimde, "insanların budalaca ağzı sulu olmalarının tüm sınırlarını aştığım durumlar olmuştur. Eğer kızınız sadece birinci cinayeti işlemiş olsaydı ve onun bir saniye düşündüğünü görseydim size 'Onu uyarın, cezalandırın, yaşamının geri kalanını küçük ya da büyük bir manastırda ağlayarak, dua ederek geçirsin,' derdim. Eğer ikinci bir cinayet işleseydi, size 'Bakın Mösyö de Villefort, işte düşünce gibi tez, şimşek gibi hızlı, yıldırım gibi ölümcül, panzehiri bilinmeyen bir zehir, onun ruhunu Tanrıya bırakarak bu zehiri ona verin, böylece onurunuzu ve yaşamınızı kurtarın, çünkü onun istediği sizsiniz,' derdim. Onun ikiyüzlü gülümsemesi ve tatlı seslenişleriyle başucunuza yaklaştığını görüyorum. Eğer ilkinde kurtulmayı başaramazsanız vay halinize! Sadece iki kişiyi öldürmüş olsaydı size söyleyeceklerim bunlar olacaktı, ama o üç kişiyi ölürken gördü, üç can çekişen insan seyretti, üç ölünün yanında diz çöktü. Zehirleyen cezalansın! Cezalansın! Siz onurunuzdan söz ediyorsunuz, söylediğimi yapın, sizi ölümsüzlük bekliyor."

Villefort dizlerinin üstüne düştü.

"Dinleyin," dedi, "ben sizin kadar güçlü değilim, ya da eğer kızım Valentine'in yerinde sizin kızınız Madeleine olsaydı, siz de bu kadar güçlü olmayacaktınız."

Doktorun rengi attı.

"Doktor, bir kadından doğma her insan acı çekmek ve ölmek için doğmuştur; doktor, acı çekeceğim ve ölümü bekleyeceğim."

"Dikkatli olun," dedi Mösyö d'Avrigny, "bu ölüm yavaş gelecek... onun babanızı, karınızı, belki de oğlunuzu vurduktan sonra size yaklaştığını göreceksiniz."

Villefort'un soluğu kesildi, doktorun kolunu sıktı.

"Beni dinleyin!" diye haykırdı, "Acıyın bana, kurtarın beni... Hayır, kızım suçlu değildir... Bizi mahkemeye verin, yine 'hayır, kızım suçlu değildir,' diyeceğim, evimde cinayet olmamıştır... Evimde bir cinayet işlenmiş olmasını istemediğimi anlıyor musunuz? Çünkü cinayet bir yere girdi mi, ölüm gibidir, tek başına gelmez. Bakın, benim öldürülmemin sizce ne önemi var?... Siz benim dostum musunuz? Siz insan mısınız? Kalbiniz var mı? ... Hayır, siz doktorsunuz!... Pekala! Ben de size 'Hayır benim kızım benim elimle cellatlara teslim edilmeyecek!...' diyorum. Ah! İşte içimi kemiren düşünce, tırnaklarımla göğsümü oyacak kadar beni delirten düşünce!... Ya yanılıyorsanız doktor! Ya bu kızımdan başka biriyse! Ya bir gün size bir hayalet gibi gelip 'Katil! Kızımı öldürdün!...' dersem! Bakın eğer böyle bir şey olursa, ben bir Hıristiyanım Mösyö d'Avrigny, ama yine de kendimi öldürürüm!"

"Pekala," dedi doktor bir an sustuktan sonra, "bekleyeceğim."

Villefort hâlâ sözlerinden kuşku duyuyormuş gibi ona baktı.

"Sadece," dedi Mösyö d'Avrigny ağır ve ciddi bir sesle, "eğer evinizde biri hastalanırsa, eğer siz hastalanırsanız, beni çağırmayın, çünkü gelmem. Sizinle bu korkunç sırrı paylaşırım, ama felaketin sizin evinizde büyüyeceği ve çoğalacağı gibi, utancın ve pişmanlığın da benim evime gelip bilincimde çoğalmasını ve büyümesini istemem."

"Beni terk mi ediyorsunuz doktor?"

"Evet, çünkü daha fazla peşinizden gelemem, sadece idam sehpasının dibinde duruyorum. Bu korkunç trajedinin sonunu getirecek başka bir olay olacak. Elveda."

"Doktor, size yalvarıyorum."

"Düşüncemi kirleten tüm kötülükler, evinizi iğrenç ve dayanılmaz yapıyor. Elveda mösyö."

"Bir sözcük, sadece bir sözcük daha doktor! Beni bu korkunç durumda, açıkladıklarınızla daha da korkunçlaştırdığınız bu durumda bırakıp gidiyorsunuz. Ama şu zavallı yaşlı uşağın beklenmedik, birden ölümü hakkında ne diyeceğiz?"

"Doğru," dedi Mösyö d'Avrigny, "beni uğurlayın."

Önce doktor dışarı çıktı, Mösyö de Villefort onu izledi; hizmetçiler doktorun geçeceği koridorlarda, merdivenlerde kaygıyla bekliyorlardı.

"Mösyö," dedi d'Avrigny Villefort'a herkesin duyabileceği biçimde yüksek sesle konuşarak, "zavallı Barrois birkaç yıldır evden hiç çıkmıyordu: efendisi ile at üzerinde ya da arabayla Avrupa'nın dört bir yanını dolaşmayı o kadar seven adam, bir koltuğun çevresinde tekdüze bir işle kendini öldürdü. Kanı ağırlaştı. Şişmandı, kalın ve kısa bir boynu vardı, şiddetli bir beyin kanaması geçirdi, bana çok geç haber verildi."

"Unutmadan söyleyeyim," diye alçak sesle ekledi, "menekşe şurubu fincanını küllerin içine atmaya çalışın."

Ve doktor, Villefort'un elini sıkmadan ve tek bir söz dahi etmeden, evdeki herkesin

yakınmaları ve gözyaşları arasında evden çıktı.

Aynı akşam, Villefort'un mutfakta toplanan ve aralannda uzun uzun konuşan hizmetçileri, Madam de Villefort'dan işten ayrılmak için izin istediler. Hiçbir üsteleme, hiçbir ücret artırma önerisi onlara engel olamadı, ne söylense şöyle yanıt veriyorlardı:

"Gitmek istiyoruz, çünkü bu evde ölüm kol geziyor."

Tüm yalvarmalara karşın, bu kadar iyi efendilerinden, özellikle bu kadar iyi, bu kadar iyiliksever, bu kadar tatlı Matmazel Valentine'den ayrılmanın çok üzücü olduğunu söyleye söyleye ayrıldılar.

Bu son sözler üzerine Villefort Valentine'e baktı.

Valentine ağlıyordu.

Garip şey! Bu gözyaşlarının onda uyandırdığı heyecan arasında Madam de Villefort'a da baktı, onun dudaklarından, tıpkı iki bulut arasından kayıp fırtınalı bir göğün derinliklerine giden uğursuz bir göktaşı gibi, kaçak ve karanlık bir gülümsemenin geçtiğini görür gibi oldu.

81
EMEKLİ FIRINCININ ODASI

Kont de Morcerf'in Danglars'ın evinden, bankacının soğukluğunun neden olduğu öfke ve utançla çıktığı günün akşamı Mösyö Andrea Cavalcanti, saçları kıvır kıvır ve parlak, bıyıkları sivrilmiş, beyaz eldivenleri eline iyice oturmuş, faytonunda neredeyse ayakta durarak bankacının Chaussée-d'Antin'deki avlusuna girmişti.

Salonda bir on dakika kadar konuştuktan sonra Danglars'ı bir pencere aralığına götürmenin yolunu bulmuş, orada iyi bir girişten sonra babasının gidişinden bu yana yaşamındaki güçlükleri açıklamıştı. Babası gittiğinden beri bir oğul gibi karşılandığı bankacının evinde, bir insanın her zaman sevginin kaprislerinden önce araması gereken tüm mutluluk güvencelerini bulduğunu, sevgiye gelince onu da Matmazel Danglars'ın güzel gözlerinde bulma mutluluğuna eriştiğini söylüyordu.

Danglars büyük bir dikkatle dinliyordu, iki üç gündür bu açıklamayı bekliyordu, sonunda açıklama geldiğinde gözleri Morcerf'i dinlerken ne kadar kaygılı ve bulutluysa, bu kez tam tersine o kadar ferahlamıştı.

Yine de genç adamın önerisini ona birkaç bilinçli uyarıda bulunmadan kabul etmek istemedi.

"Mösyö Andrea," dedi ona, "evliliği düşünmek için biraz genç değil misiniz?"

"Hayır mösyö," diye yanıt verdi Cavalcanti, "en azından öyle olduğunu sanmıyorum: İtalya'da büyük sinyorlar genelde genç evlenirler; bu mantıklı bir âdettir. Yaşam o kadar rastlantıya bağlıdır ki mutluluğu yanımızdan geçerken yakalamak gerekir."

"Şimdi mösyö," dedi Danglars, "beni onurlandıran önerilerinizin karım ve kızım tarafından kabul edildiğini düşünsek de yararlarını tartışmayacak mıyız? Bana kalırsa sadece babalar kızlarının mutluluğu için uygun biçimde davranmayı bilirler, bu önemli bir pazarlıktır."

"Mösyö, babam akıllı, görgülü ve bilge bir adamdır. Benim Fransa'ya yerleşme isteği duyabileceğimi tahmin etti: giderken bana kimliğimi saptayan tüm belgelerle birlikte onun hoşuna gidecek bir seçim yapmam durumunda evlendiğim günden başlamak üzere yüz elli bin franklık bir gelir bıraktı. Bu bildiğim kadarıyla babamın gelirinin dörtte biridir."

"Ben," dedi Danglars, "her zaman kızıma evlenirken beş yüz bin frank vermeyi düşündüm, o benim tek mirasçımdır."

"Pekala!" dedi Andrea, "gördüğünüz gibi, isteğim Barones Danglars ve Matmazel Eugénie tarafından geri çevrilmezse, her şey çok iyi olacak. Böylece yüz yetmiş beş milyonluk bir gelire sahip olacağız. Şöyle bir şey varsayalım, markiden gelir yerine anaparayı alayım, –bu kolay olmayacak biliyorum, ama olabilir– siz de bize iki ya da üç milyon verirsiniz, becerikli ellerde iki üç milyon her zaman yüzde on kâr getirir."

"Her zaman sadece dörtte kalırım, hattâ üç buçukta," dedi bankacı, "ama damadım için beşe kadar çıkarım, kârı paylaşırız."

"Ah! Bu harika kayınbabacığım," dedi Cavalcanti tüm çabalarına karşın zaman zaman örtmeye çalıştığı soyluluk cilasını çatlatan biraz bayağı doğasını ortaya çıkararak.

Ama hemen arkasından kendini toplayarak:

"Ah! Bağışlayın efendim," dedi, "görüyorsunuz ya yalnızca umut bile beni neredeyse çılgına çeviriyor; umudum gerçekleşirse kimbilir ne olacak?"

"Ama," dedi Danglars, başlangıçta ilgisiz gibi görünen bu konuşmanın nasıl olup da hemen bir iş görüşmesine dönüştüğünün farkına varmayarak, "servetinizin, babanızın size vermeyi reddedemeyeceği bir bölümü vardır kuşkusuz."

"Hangi bölümü?" diye sordu genç adam.

"Annenizden gelen bölümü."

"Ah! Elbette, annem Leonora Corsinari'den gelen bölümü."

"Servetinizin bu bölümü en çok ne kadar olabilir?"

"Doğrusu," dedi Andrea, "emin olun mösyö, bu konuyu hiç düşünmedim, ama en azından iki milyon olduğunu tahmin ediyorum."

Danglars tıpkı yitirilmiş bir hazineyi bulan cimri gibi, ya da boğulmak üzere olan bir adamın ayağının altında içine gömüleceği boşluk yerine sağlam toprağa rastlaması gibi, bir tür neşeden boğulma hissi duydu.

"Pekala! Mösyö," dedi Andrea bankacıyı sevgi dolu bir saygıyla selamlayarak, "umut edebilir miyim..."

"Mösyö Andrea," dedi Danglars, "umut ediniz ve eğer sizin tarafınızdan bir engel bu işin gidişini bozmazsa bu işi oldu bilin. Ama," dedi Danglars düşünerek, "ama nasıl oluyor da sizin Paris'teki koruyucunuz Mösyö Monte Cristo Kontu bizden bunu istemek için sizinle birlikte gelmiyor?"

Andrea belli belirsiz kızardı.

"Kontun yanından geliyorum mösyö," dedi; "o gerçekten de karşı konulmaz bir insan, ama anlaşılmaz bir garipliği var; beni içten onayladı; babamın bana gelir yerine anaparayı vermekte duraksayacağını hiç sanmadığını söyledi; bunu babamdan elde edebilmeme yardımcı olabilmek için onu etkileyeceğine söz verdi, ama bana açıkça, kişisel olarak hiçbir zaman evlilik isteğinde bulunma sorumluluğunu almadığını ve almayacağını söyledi. Ama ona hak vermem gerek, eğer bir gün bu isteksizliğine üzülecekse bunun benimle ilgili olacağını, çünkü tasarlanan bu evliliğin mutlu ve uygun olduğunu düşündüğünü de ekleme inceliğini gösterdi. Zaten resmi olarak bir şey yapmak istemiyorsa da, siz görüşmek istediğinizde sizinle konuşabileceğini bana söyledi."

"Ah! Bu çok iyi."

"Şimdi," dedi Andrea en sevimli gülümsemesiyle, "kayınbabamla konuşmamı bitirdiğime göre bankacıyla görüşeyim."

"Bankacıdan ne istiyorsunuz?" dedi bu kez Danglars gülümseyerek.

"Yarından sonra ancak sizden dört bin frank gibi bir para alacağım, ama kont önümüzdeki ay belki de benim küçük bekâr gelirimin yeterli olamayacağını anladı ve bana yirmi bin franklık bir bono verdi, daha doğrusu armağan etti. Gördüğünüz gibi eliyle imzaladı; bu sizin için uygun mu?"

"Bana bunun gibi bir milyonluk bono getirin, hepsini alayım," dedi Danglars bonoyu cebine koyarak. "Yarın için bana bir saat verin, veznedarım yirmi dört bin franklık bir makbuzla evinize bıraksın."

"İsterseniz sabah saat onda olsun, daha erken olursa daha iyi: yarın kent dışına gitmek istiyorum."

"Olur, saat onda, Hôtel des Princes'de misiniz hâlâ?"

"Evet."

Ertesi gün, Hôtel des Princes'de yirmi dört bin franklık bankacının dakikliğine yaraşır bir titizlikle genç adamın elindeydi, o da hemen Caderousse'a iki yüz frank bırakmak için dışarı çıktı.

Bu çıkış Andrea için tehlikeli olan dostunu susturma amacını taşıyordu; akşam olabildiğince geç saatte dönecekti.

Ama avlunun taşlarına henüz adım atmıştı ki, karşısında elinde kasketiyle otelin kapıcısını, kendisini beklerken buldu.

"Mösyö," dedi kapıcı, "şu adam geldi."

"Hangi adam?" diye sordu Andrea, aldırmaz bir halde, sanki unutmuş gibi, oysa tam tersine gelenin kim olduğunu çok iyi biliyordu.

"Ekselanslarının küçük bir maaş bağladığı adam."

"Ha! Evet," dedi Andrea, "babamın şu eski uşağı. İyi. Onun için bıraktığım iki yüz frankı ona verdiniz mi?"

"Evet Ekselans, kesinlikle."

Andrea kendisine Ekselans dedirtiyordu.

"Ama," diye devam etti kapıcı, "o parayı almak istemedi."

Andrea'nın rengi attı, yalnız, gece olduğu için kimse renginin attığını görmedi.

"Nasıl! Almak istemedi mi?" dedi hafif heyecanlı bir sesle.

"Hayır, Ekselanslarıyla konuşmak istiyordu. Sizin dışarı çıktığınızı söyledim, üsteledi. Sonunda inanmış göründü ve iyice mühürlenmiş olarak getirdiği bu mektubu bana verdi."

"Bakalım!" dedi Andrea.

Mektubu faytonunun fenerinin ışığında okudu.

"Nerede oturduğumu biliyorsun; yarın sabah dokuzda seni bekliyorum."

Andrea, zorlanıp zorlanmadığını, saygısız gözlerin mektupta ne yazdığını görüp gör-

mediğini anlamak için mührü inceledi, ama mühür öyle iyi, öyle düzgün köşeli baklava biçiminde katlanmıştı ki, mektubu okumak için onu koparmak gerekirdi, oysa mühre kesinlikle el değmemişti.

"Çok iyi," dedi Andrea, "zavallı adam! O Tanrının iyi bir kulu."

Bu sözleriyle kapıcıyı öyle aydınlattı ki, kapıcı genç efendiye mi yoksa yaşlı uşağa mı daha çok hayran olması gerektiğini bilemedi.

"Atları koşumdan çıkarın ve odama gelin," dedi Andrea ahır uşağına. Genç adam iki adımda odasındaydı, Caderousse'un mektubunu yaktı, külleri yok oluncaya kadar bekledi.

Uşak odaya girdiğinde bu işlemi bitiriyordu.

"Benimle aynı boydasın Pierre," dedi uşağa.

"Bundan onur duyarım Ekselans," diye yanıt verdi uşak.

"Sana dün yeni bir üniforma getirilmiş olmalı değil mi?"

"Evet efendim."

"Küçük bir yosmayla işim olacak, ona ne unvanımı ne durumumu bildirmek istemiyorum. Üniformanı bana ver, belgelerini getir de gerekirse geceyi bir handa geçirebileyim."

Pierre isteneni yaptı.

Beş dakika sonra Andrea tümüyle kılık değiştirmiş olarak tanınmadan otelden çıkıyordu, bir araba tuttu, Picpus'ta Cheval-Rouge hanına gitmesini söyledi.

Ertesi gün Hôtel des Princes'den çıktığı gibi, yani fark edilmeden, Cheval-Rouge hanından çıktı, Saint-Antoine mahallesini geçti, Ménilmontant sokağına kadar bulvarı izledi, soldan üçüncü evin kapısının önünde durdu, kapıcı olmadığı için kimden bilgi alabileceğini öğrenmeye çalıştı.

"Ne arıyorsun yakışıklı oğlum?" diye sordu karşıdaki meyveci kadın.

"Mösyö Pailletin'i arıyorum şişko annem," diye yanıt verdi Andrea.

"Emekli fırıncı mı?"

"Evet o."

"Avlunun dibinde, soldan üçüncü."

Andrea söylenen yola girdi, üçüncü kapıda tarla yoncası biçiminde bir kapak vardı, keyifsizce ona dokunur dokunmaz kapı zilinin hemen çaldığı duyuldu.

Bir dakika sonra kapıya konmuş tel kafesin arkasında Caderousse'un yüzü göründü.

"Ah! Çok dakiksin," dedi.

Ve kilidi açtı.

"Elbette!" dedi Andrea içeri girerken.

Üniformasının kasketini savurdu, sandalyeyi tutturamadığı için kasket yere düştü ve kenarları üstünde yuvarlanarak odayı çepeçevre dolaştı.

"Haydi, haydi," dedi Caderousse, "kızma ufaklık! Haydi, görüyorsun seni düşündüm, yiyeceğimiz şu güzel yemeğe bak: sadece senin sevdiğin şeyler var!"

Gerçekten de, Andrea soluk alırken aç bir mide için belli bir çekiciliği olan basit ye-

mek kokuları duydu; bu, düşük nitelikli Provence mutfağının taze içyağı ile sarımsak karışımının kokusuydu; ayrıca kızarmış balık kokusu, hepsinden baskın gelen hindistancevizi ve karanfil kokusu vardı. Tüm bu kokular iki fırının üstüne konmuş çukur ve üstü kapalı iki büyük tabaktan ve dökme demirden bir sobanın fırınında tıkırdayan bir tencereden yükseliyordu.

Bunların dışında Andrea bitişik odada oldukça temiz bir masa gördü, üzerine iki kişilik yemek takımı, biri yeşil biri sarı mühürlü iki şarap şişesi, küçük bir sürahide bol bol rakı ve çini bir tabağın üzerine özenle yerleştirilmiş geniş bir lahana yaprağının içinde bir meyve salatası konarak süslenmişti.

"Neye benziyor ufaklık?" dedi Caderousse, "ne güzel kokuyor değil mi? Biliyorsun ben orada iyi bir aşçıydım: benim yemeğimi yiyenler parmaklarını da yerdi, anımsıyor musun? Ve soslarımı ilk tadan sen olurdun, onları beğenmezlik etmezdin sanırım."

Ve Caderousse biraz daha soğan ayıklamaya başladı.

"İyi, iyi," dedi Andrea keyifle; "ama eğer beni seninle yemek yemem için rahatsız ettiysen, şeytan çarpsın seni!"

"Oğlum," dedi Caderousse ciddi ciddi, "yemek yerken konuşuruz, hem sen ne kadar nankörsün, dostunu görmekten hiç mi hoşnut değilsin? Ben sevincimden ağlıyorum."

Gerçekten de Caderousse ağlıyordu; yalnız Gard köprüsünün eski hancısının gözyaşı bezlerini harekete geçirenin sevinç mi soğan mı olduğunu söylemek zordu.

"Sus sahtekar," dedi Andrea, "sen mi beni seviyorsun?"

"Evet, seni seviyorum, sevmiyorsam şeytan çarpsın; bu bir zayıflık," dedi Caderousse, "bunu biliyorum, ama buna engel olamıyorum."

"Bu da senin beni birtakım hainlikler için buraya kadar getirtmene engel değil."

"Haydi, haydi!" dedi Caderousse geniş bıçağını önlüğü ile kurulayarak, "eğer seni sevmeseydim bana yaşattığın şu sefil hayata dayanabilir miydim? Bak, senin üstünde uşağının giysileri var, bende yok, ben sebzelerimi kendim ayıklamak zorundayım: benim yemeklerimi küçümsüyorsun, çünkü sen yemeklerini Hôtel des Princes'in tabldotunda ya da Café de Paris'de yiyorsun. Benim de bir uşağım olabilir, benim de bir üstü açık arabam olabilir, ben de istediğim yerde yemek yiyebilirim: öyleyse neden bunlardan yoksunum? Küçük Benedetto'ma zorluk çıkarmamak için. Haydi haydi, bunları yapabileceğimi itiraf et, ha?"

Caderousse'un son derece açık bakışı bu cümlenin anlamını tamamladı.

"İyi," dedi Andrea, "beni sevdiğini varsayalım: peki o zaman neden seninle öğle yemeği yemek için buraya gelmemi istiyorsun?"

"Sadece seni görmek için yavrum."

"Beni görmen neye yarar? Tüm koşullarımızı önceden saptadığımıza göre."

"Sevgili dostum," dedi Caderousse, "eksiksiz vasiyetname olur mu? Ama sen önce öğle yemeği yemeğe geldin değil mi? Haydi otur, senin sevdiğin gibi asma yapraklarının üstüne koyduğum sardalyelerden ve tereyağından başlayalım kötü çocuk. Ah! Evet, odama bakıyorsun, dört hasır iskemleme, çerçevesi üç franklık resimlerime. Hay Allah! Ne yaparsın? Burası Hôtel des Princes değil."

"Haydi, haydi sen de şimdi hiçbir şeyi beğenmiyorsun; sadece emekli fırıncı olarak görülmek isteyen sen artık mutlu değilsin."

Caderousse içini çekti.

"Pekala, ne diyeceksin bakalım? Sen düşünün gerçekleştiğini gördün. Ben bunun bir düş olduğunu söylüyorum; zavallı Benedetto'm, emekli bir fırıncı zengindir, geliri vardır."

"Elbette, senin de gelirin var."

"Benim mi?"

"Evet, senin, çünkü ben sana iki yüz frankını veriyorum."

Caderousse omuz silkti.

"İstemeyerek verilen para, geçici para, bugünden yarına kesilebilecek olan para onur kırıcıdır. Senin zenginliğinin her zaman sürmeyeceğini düşünerek kısıntı yapmak zorunda olduğumu biliyorsun. Alay papazının dediği gibi servet kararsızdır.... Senin zenginliğinin çok büyük olduğunu biliyorum kerata; Danglars'ın kızıyla evleneceksin."

"Nasıl! Danglars'ın mı?"

"Elbette Danglars'ın! Yoksa Baron Danglars mı demem gerek? Kont Benedetto der gibi. Danglars dostumdur, eğer belleği bu kadar zayıf olmasa beni düğün yemeğine davet ederdi.... çünkü o benimkine gelmişti... evet, evet, evet, benimkine! Elbette o zamanlar bu kadar kibirli değildi, o iyi Mösyö Morrel'in yanında küçük bir memurdu. Birçok kez onunla ve Kont de Morcerf ile yemek yedim... Görüyorsun ya iyi tanıdıklarım var, onları biraz arayıp sorsam aynı salonlarda karşılaşacağız."

"Haydi, haydi, kıskançlığın sana olmayacak şeyler söyletiyor, Caderousse."

"İyi, iyi Benedetto mio,[197] ne söylediğimi biliyorum. Belki bir gün pazar giysilerimizi giyip, arabaların girdiği kapının önüne gelip 'İpi çekin lütfen!' diyeceğiz. Bu arada otur da yemeğimizi yiyelim."

Caderousse önce başladı ve büyük bir iştahla yemeğe koyuldu, bir yandan da konuğuna sunduğu yemeklere övgüler yağdırıyordu.

Konuğu kesin kararını vermiş görünüyordu, şişeleri güzelce açtı, balık çorbasına, güveçte sarımsak ve yağla pişirilmiş morina balığına yumuldu.

"Eh arkadaş," dedi Caderousse, "eski sofracıbaşınla barışmış görünüyorsun."

"Doğrusu evet," diye yanıt verdi Andrea, genç ve güçlü bir adam olarak şu anda iştahı her şeyden önce geliyordu.

"Bunları beğendin mi yaramaz?"

"O kadar iyi ki, bu kadar iyi yahni yapan ve bu kadar güzel şeyler yiyen bir adamın nasıl olup da yaşamı kötü bulduğunu anlayamıyorum."

"Gördüğün gibi tüm mutluluğumu tek bir düşünce berbat ediyor," dedi Caderousse.

"Hangi düşünce?"

"Tüm hayatımı dürüstçe kazanmış olan ben, bir dostumun sırtından geçiniyorum."

"Ah! Ah! Bunu hiç önemseme," dedi Andrea, "bende ikimiz için de yeteri kadar var, kendini sıkma."

"Hayır, gerçekten, ister inan ister inanma, her ayın sonunda vicdan azabı duyuyorum."

"İyi Caderousse!"

"Öyle ki evvelki gün iki yüz frankı almak istemedim."

"Evet, benimle konuşmak istiyormuşsun, bu vicdan azabından mıydı?"

"Gerçek vicdan azabı, hem sonra aklıma bir şey geldi."

Andrea ürperdi, Caderousse'un aklına gelen şeyler onu hep ürpertirdi.

"Her ayın sonunu beklemenin çok zor olduğunu görüyorsun."

"Eh!" dedi Andrea serinkanlılıkla, arkadaşının nereye varmak istediğini anlamaya çalışarak, "hayat beklemekle geçmiyor mu? Örneğin ben başka bir şey mi yapıyorum? Sabırla bekliyorum, öyle değil mi?"

"Evet, çünkü iki yüz frankçık bekleyeceğine beş ya da altı bin frank, belki de on, belki de on iki bin frank bekliyorsun, çünkü sen gizlenmeyecek şeyleri de gizleyen birisin: oradayken hep kıyıda beş on kuruşun bulunurdu, şu fakir dostun Caderousse'un kumbarasından bir şeyler aşırmaya çalışırdın. İyi ki, sözünü ettiğimiz dostun Caderousse iyi koku alırdı."

"İşte yine saçmalamaya, üst üste hep geçmişten söz etmeye başladın," dedi Andrea, "sorarım sana, dönüp dolaşıp aynı şeyleri söylemenin ne yararı var ?"

"Ah! Sen yirmi bir yaşındasın, geçmişi unutabilirsin, ben ellime geldim, anımsamak zorundayım. Ama önemi yok, işimize dönelim."

"Evet."

"Şunu söylüyordum, ben senin yerinde olsaydım..."

"Evet?"

"Şöyle yapardım..."

"Nasıl yapardın?"

"Evet, seçilme hakkını elde etmek ve bir çiftlik satın almak bahanesiyle altı aylık bir avans isterdim, sonra da bu avansla tüyerdim."

"Bak, bak, bak," dedi Andrea, "bu hiç de kötü bir düşünce değil, olabilir."

"Sevgili dostum," dedi Caderousse, "benim yemeklerimi ye, öğütlerimi dinle, bedence de ruhça da kendini hiç kötü hissetmezsin."

"Güzel, ama," dedi Andrea, "neden sen verdiğin öğütleri kendin tutmuyorsun? Neden altı aylık ya da bir yıllık avans alıp Bruxelles'e gitmiyorsun? Emekli fırıncı gibi görüneceğine, işlerini yaparken iflas etmiş biri gibi görünürsün: bu sana çok yakışır."

"Hay Allah, bin iki yüz frankla bunu yapmamı nasıl istersin?"

"Ah! Caderousse," dedi Andrea, "ne kadar çok şey istiyorsun! İki ay önce açlıktan ölüyordun."

"İştah yerken gelir," dedi Caderousse, gülen bir maymun ya da homurdanan bir kaplan gibi dişlerini göstererek. "Hem," diye ekledi yaşına karşın bembeyaz ve sipsivri dişleriyle büyük bir lokma ekmek koparak, "ben bir plan yaptım."

Caderousse'un planları Andrea'yı onun düşüncelerinden daha fazla dehşete düşürürdü, düşünceler birer tohumdu, planlar ise bunların gerçekleştirilmesiydi.

"Şu planı görelim," dedi, "güzel olmalı."

"Neden olmasın? Mösyö Chose'un sömürgesinden kimin yaptığı plan sayesinde kaçmıştık? Sanırım benim; pek de fena değildi bence, şimdi burada olduğumuza göre!"

"Bir şey demedim," dedi Andrea, "bazen iyi şeyler yapıyorsun, ama artık planını görelim."

"Bak," diye sürdürdü Caderousse, "sen, cebinden tek kuruş çıkmadan bana on beş bin frank kadar bir para verebilir misin? Hayır, on beş bin yetmez, en azından otuz bin frank olmadan kibar bir bey olmak istemem."

"Hayır," diye yanıt verdi Andrea sert bir biçimde, "bunu yapamam."

"Beni anlamamış gibi görünüyorsun," diye yanıt verdi soğuk ama sakin bir biçimde Caderousse, "sana cebinden tek kuruş çıkmadan diyorum."

"Tüm işi, yani seninkini ve benimkini bozmak için çalmamı, sonra bizi yeniden oraya götürmelerini istemiyorsun ya?"

"Ah!" dedi Caderousse, "beni yakalasalar da vız gelir, ben garip biriyim, biliyorsun, kimi zaman arkadaşlarımdan sıkılırım, ama ben senin gibi kalpsiz değilim, sen onları yeniden görmeyi hiç istemezsin!"

Andrea bu kez ürpermekten kötü oldu, beti benzi attı.

"Haydi Caderousse, aptallık etme," dedi.

"Hayır, sakin ol, Benedetto'cuğum, ama sen hiçbir şeye karışmadan bana otuz bin frank kazanmanın küçük bir yolunu bul ve bırak ben gerekeni yapayım, işte bu!"

"Pekala, bakacağım, araştıracağım," dedi Andrea.

"Ama bu arada benim aylığımı beş yüz franka çıkar, tuhaf bir merakım var, hizmetçim olsun istiyorum."

"İyi, beş yüz frankını alacaksın," dedi Andrea, "ama bu benim için biraz ağır olacak sevgili Caderousse, iyi niyetimi kötüye kullanıyorsun..."

"Eh!" dedi Caderousse, "Sen dipsiz kasadan para çektiğine göre."

Andrea sanki dostunun sözü buraya getirmesini bekliyordu, gözlerinde hızla bir ışık yanıp söndü.

"Bu doğru," dedi Andrea, "koruyucum da harika."

"Şu sevgili koruyucu!" dedi Caderousse, "sana aylık mı veriyor?"

"Beş bin frank," dedi Andrea.

"O kadar binlikten bana yüzlükler veriyorsun," dedi Caderousse, "gerçekten de sadece piçler mutlu oluyor. Ayda beş bin frank... Hay Allah, bu parayla neler yapılabilir?"

"Eh işte, bu para hemen bitiyor, ben de senin gibiyim, bir anaparam olsun istiyorum."

"Anapara... Evet... anlıyorum... herkes bir anaparası olsun ister."

"Ama benim olacak."

"Bunu sana kim verecek? Prensin mi?"

"Evet, prensim, ne yazık ki beklemem gerek."

"Neyi beklemen?" diye sordu Caderousse.

"Ölümünü."

"Prensinin ölümünü mü?"

"Evet."

"Neden?"

"Çünkü bana vasiyetnamesinde yer verdi."

"Sahi mi?"

"Yemin ederim."

"Ne kadar?"

"Beş yüz bin."

"Daha ne olsun, bu kadarına da şükür."

"Sana söylediğim gibi."

"Haydi, haydi, olamaz."

"Caderousse, dostum musun?"

"Ne demek! Her zaman için."

"O zaman sana bir sır vereceğim."

"Söyle."

"Sus da dinle."

"Elbette, ağzımı açmam."

"Pekala! Sanırım..."

Andrea çevresine bakarak durdu.

"Ne sanıyorsun?... Korkma canım! Yalnızız!"

"Sanırım babamı buldum."

"Gerçek babanı mı?"

"Evet."

"Baba Cavalcanti değil mi?"

"Hayır, o geri döndü, dediğin gibi gerçek babamı."

"Bu baba..."

"İşte Caderousse, babam, Monte Cristo Kontu."

"Yok canım!"

"Evet, anlıyorsun ya, her şey bunu gösteriyor. Bunu bana açık açık itiraf edemiyor sanki, ama Mösyö Cavalcanti'nin beni oğlu olarak kabul etmesini sağladı, bunun için ona elli bin frank verdi."

"Baban olması için elli bin frank ha! Ben bu paranın yarısına, yirmi bin franka, on beş bin franka buna razı olurdum! Neden bu iş için beni düşünmedin nankör?"

"Ben bunu biliyor muydum? Her şey biz oradayken düzenlenmiş."

"Ah! Doğru. Söylediğine göre vasiyetnamesiyle sana..."

"Bana beş yüz bin frank bırakıyor."

"Bundan emin misin?"

"Vasiyetnameyi bana gösterdi, ama hepsi bu değil."

"Biraz önce söylediğim gibi, bir de ek var değil mi?"

"Belki."

"Ya bu ekte?..."

"Beni kabul ediyor."

"Ah! İyi baba, yiğit baba, dürüst baba!" dedi Caderousse ellerinde tuttuğu bir tabağı havada döndürerek:

"Haydi bakalım, şimdi senden sır sakladığımı söyle bakalım."

"Hayır, güvenin seni benim gözümde onurlandırdı. Şu prens baban, zengin mi? Çok mu zengin?"

"Sanırım öyle. Servetinin ne olduğunu bilmiyor."

"Bu olabilir mi?"

"Elbette! Bunu çok iyi biliyorum, biraz önce yanındaydım. Geçen gün bir banka memuru seninki gibi şişkin bir cüzdanla ona elli bin frank getirdi; dün, bir bankacı yüz bin franklık altın getirdi."

Caderousse serseme dönmüştü, genç adamın sözlerinden madeni sesler çıktığını, Louis altınından çağlayanların aktığını duyar gibi oluyordu.

"Sen o eve gidiyor musun?" diye haykırdı saf saf.

"İstediğim zaman."

Caderousse bir an düşündü. Kafasından birtakım ciddi düşünceler geçtiği kolayca anlaşılıyordu.

Sonra birden:

"Tüm bunları görmek isterdim!" diye haykırdı, "tüm bunlar ne kadar güzel olmalı!"

"Doğru, harika!" dedi Andrea.

"Champs-Elysée caddesinde oturmuyor mu?"

"Otuz numarada."

"Ha! Otuz numara mı dedin?"

"Evet, avlu ile bahçe arasında güzel tek bir ev, sadece bunu görebilirsin."

"Olabilir, ama beni ilgilendiren evin dışı değil içi: güzel mobilyalar ha! İçinde daha neler olmalı!"

"Tuileries'yi hiç gördün mü?"

"Hayır."

"İşte ondan daha güzel."

"Söyle Andrea, şu iyi Monte Cristo para kesesini düşürdüğünde yere eğilmek iyi olmalı."

"Aman Tanrım! O ânı beklemeye değmez," dedi Andrea, "bu evde paralar meyve bahçesindeki meyveler gibi yerlerde sürünüyor."

"Bana bak, bir gün beni de yanında götürmelisin."

"Bu nasıl olur? Hangi sıfatla?"

"Haklısın, ama ağzımın suyunu akıttın, bunları kesinlikle görmem gerek, bir yolunu bulacağım."

"Aptallık etme Caderousse."

"Kendimi parke cilacısı olarak tanıtırım."

"Her yerde halı var."

"Ah! Güvenilmez çocuk! Bunları düşlemekle yetinmem gerekecek."

"En iyisi bu, inan bana."

"Evin nasıl olabileceğini bana anlatmaya çalış hiç olmazsa."

"Ne öğrenmek istiyorsun?..."

"Bundan kolay ne var? Ev büyük mü?"

"Ne çok büyük, ne çok küçük."

"İçi nasıl?"

"Bir plan yapmak için bana mürekkep ve kağıt gerek."

"İşte!" dedi hemen Caderousse.

Eski bir çalışma masasının üstünden beyaz bir kağıt, bir kalem ve mürekkep almaya gitti.

"Al," dedi Caderousse, "hepsini bana bu kağıdın üstüne çiz."

Andrea belli belirsiz bir gülümsemeyle kalemi aldı ve çizmeye başladı.

"Ev sana söylediğim gibi avlu ile bahçe arasında, işte böyle, görüyor musun?"

Andrea bahçeyi, avluyu ve evi çizdi.

"Büyük duvarlar var mı?"

"Hayır, en çok sekiz ya da on ayak."

"Bu ihtiyatlı olmaz."

"Avluda tahta saksılarda portakallar, çimenler ve bir sürü çiçek var."

"Kurt kapanları yok mu?"

"Hayır."

"Ahırlar?"

"Gördüğün parmaklığın iki yanında, orada..."

Andrea planı çizmeye devam etti.

"Giriş katına bakalım," dedi Caderousse.

"Giriş katında, yemek odası, iki salon, bir bilardo salonu, giriş merdiveni, bir de gizli merdiven var."

"Pencereler?..."

"Çok güzel, çok geniş, harika pencereler var, evet, sanırım senin boyunda biri her pencereden geçebilir."

"Böyle pencereler varken neden merdivenler yapılmış?

"Ne yaparsın! Lüks işte."

"Ya panjurlar?"

"Evet, panjurlar var, ama onları hiç kullanmıyorlar. Monte Cristo Kontu garip bir adam, gece bile gökyüzünü görmek istiyor."

"Ya hizmetçiler, onlar nerede yatıyor?"

"Ah! Onların kendi evleri var. Düşünebiliyor musun, girerken sağda güzel bir hangar var, merdivenleri kapatıp oraya koyuyorlar. Bu hangarın üstünde her odanın çıngırağının bulunduğu bir dizi hizmetçi odası var."

"Hay Allah! Çıngıraklar."

"Ne dedin?"

"Hiçbir şey. Bu çıngırakları koymanın çok pahalıya geldiğini söylüyorum. Neye yarıyor söyle bana."

"Eskiden geceleri bahçede dolaşan bir köpek vardı, ama köpek Auteuil'deki eve götürüldü, hani senin geldiğin eve."

"Evet."

"Dün konta şöyle dedim: 'bu sizin açınızdan ihtiyatsızlık sayın kont, çünkü Auteuil'e gittiğinizde ve oraya hizmetçilerinizi de götürdüğünüzde ev boş kalıyor.'"

"Pekala! Ne olur diye sormadı mı sana?"

"Günün birinde sizi soyarlar, dedim."

"Ne yanıt verdi?"

"Ne yanıt mı verdi?"

"Evet."

"Şöyle dedi: 'Beni soysalar ne olur?'"

"Andrea, mekanik yazı masaları var."

"Nasıl yani?"

"Hırsızı içindeki bir kafes yoluyla yakalayan, sonra da bir müzik çalan. Son fuarda, bunun gibi masalar olduğunu duydum."

"Maun ağacından güzel bir yazı masası var, anahtarını hep üstünde gördüm."

"Kontu soymuyorlar mı?"

"Hayır, hizmetindeki insanlar ona çok sadık."

"Bu yazı masasının içinde paralar olmalı değil mi?"

"Belki de vardır... ama içinde ne olduğu bilinmez."

"Bu masa nerede?"

"Birinci katta."

"Bana giriş katının planını yaptığın gibi birinci katınkini de yap ufaklık."

"Bu kolay."

Andrea eline kalemi aldı. "Birinci katta, gördüğü gibi bir bekleme odası ve salon var, salonun sağında kitaplık ve çalışma odası, solunda bir yatak odası ve bir soyunma odası bulunuyor. İşte ünlü yazı masası burada."

"Bu odanın penceresi var mı?"

"İki tane, şurada ve şurada."

Andrea yatak odasının köşesindeki soyunma odasına iki pencere çizdi. Ufak oda planda büyük bir kare oluşturan yatak odasına eklenmiş küçük bir kare gibiydi.

Caderousse düşlere daldı.

"Sık sık Auteuil'e gider mi?"

"Haftada iki üç kez, örneğin yarın gündüz ve gece orada olacak."

"Bundan emin misin?"

"Beni oraya akşam yemeğine çağırdı."

"Çok şükür! İşte yaşamak bu," dedi Caderousse, "kentte bir ev, kırda bir ev."

"İşte zengin olmak buna denir."

"Yemeğe gidecek misin?"

"Belki."

"Oraya yemeğe gittiğinde gece de kalır mısın?"

"Canım isterse. Kontun evinde kendi evimde gibiyimdir."

Caderousse genç adama yüreğinin derinliğindeki gerçeği anlamak ister gibi baktı. Ama Andrea cebinden bir sigar kutusu çıkardı, oradan bir Havana sigarı aldı, sakin sakin yaktı ve hiç gösteriş yapmadan içmeye başladı.

"Beş yüz frankı ne zaman istiyorsun?" diye sordu Caderousse'a.

"Yanında varsa hemen."

Andrea cebinden yirmi beş Louis altını çıkardı.

"Altın para," dedi Caderousse, "hayır sağol."

"Nasıl, beğenmiyor musun?"

"Tam tersine beğeniyorum, ama istemiyorum."

"Değiştirirken kazanacaksın budala: bir altın beş frank eder."

"Doğru, sonra sarraf, dostun Caderousse'u izletir, sonra onu yakalarlar, sonra da onun altın parayla aylık veren çiftçilerin kim olduğunu söylemesi gerekir. Budalalık yok ufaklık: sadece para, herhangi bir hükümdarın portresi olan yuvarlak paralar. Herkesin beş franklık paraları olabilir."

"Üstümde beş yüz frank bulunmadığını biliyorsun: bir komisyoncu bulmam gerekecek."

"O zaman parayı kapıcına bırak, o dürüst bir adam, ondan alırım."

"Bugün mü?"

"Hayır, yarın, bugün zamanım yok."

"Pekala, olur, yarın Auteuil'e gitmeden bırakırım."

"Buna güvenebilir miyim?"

"Elbette."

"Hizmetçime ön ödeme yapacağım, anlıyor musun?"

"Yap. Ama artık bu bitecek değil mi? Artık beni hiç üzmeyeceksin."

"Hiç."

Caderousse o kadar kaygılı görünüyordu ki, Andrea bu değişikliği fark etmek zorunda kalmaktan korktu. Bu nedenle neşesini ve aldırmazlığını artırdı.

"Çok neşelisin," dedi Caderousse, "şimdiden mirasa konmuş gibisin."

"Ne yazık ki hayır!... Ama onu ele geçirdiğim gün..."

"Ne olacak?"

"Ne mi olacak? Dostlarımı anımsayacağım, sana sadece bunu söyleyebilirim."

"Evet, ne kadar da iyi belleğin var, çok doğru."

"Ne demezsin? Beni kazıklamak istediğini sanıyordum."

"Ben mi! O ne biçim düşünce! Ben ise sana tam tersine bir dost öğüdü vereceğim."

"Hangi öğüt?"

"Parmağındaki elması burada bırak. Ah! Yoksa sen bizi yakalatmak mı istiyorsun? İki-

mizi de mi yakalatacaksın? Böyle bir aptallık yapar mısın?"

"Neden öyle yapayım?"

"Nasıl! Bir uşak üniforması alıyorsun, kılık değiştiriyorsun ve parmağında dört beş bin franklık bir elmas taşıyorsun!"

"Vay canına! Doğru düşünüyorsun! Sen niye açık artırmalarda tellallık yapmıyorsun?"

"Çünkü ben elmasları tanırım, elmasım olmuştu."

"Sana bununla övünmeni öğütlerim," dedi Andrea ve Caderousse'un korktuğu gibi bu yeni zorbalığından öfkeye kapılmadan kibarca yüzüğü ona verdi.

Caderousse yüzüğe o kadar yakından baktı ki Andrea, Caderousse'un cam kalıntılarının canlı olup olmadıklarını incelediğini sandı.

"Bu sahte bir elmas," dedi Caderousse.

"Haydi, haydi, şaka yapıyorsun herhalde," dedi Andrea.

"Dur kızına, görelim bakalım."

Caderousse pencereye gitti, elması cama sürttü, camın gıcırdadığı duyuldu.

"*Tövbe*!" dedi Caderousse elması küçük parmağına geçirerek, "Yanılmışım, ama şu hırsız mücevherciler taşları o kadar iyi taklit ediyorlar ki, artık kuyumcu dükkanlarını soymaya kimse cesaret edemiyor. Bu da felce uğramış bir sanayi dalı."

"Pekala!" dedi Andrea, "Bitti mi? Benden isteyeceğin başka bir şey var mı? Ceketimi de istiyor musun? Kasketimi? Bu konuda kendini sıkıntıya sokma!"

"Hayır, aslında sen iyi bir arkadaşsın. Seni artık tutmayayım, tutkularımı dizginlemeye çalışacağım."

"Ama dikkatli ol, altın yüzünden başına gelmesinden korktuğun şey, elması satarken başına gelmesin."

"Onu satmayacağım, için rahat etsin."

"Hayır, en azından yarından sonraya kadar satmayacak," diye düşündü genç adam.

"Mutlu kerata!" dedi Caderousse, "arabacılarını, atlarını, arabanı ve nişanlını bulmaya gidiyorsun."

"Doğru, evet," dedi Andrea.

"Bana bak, dilerim dostum Danglars'ın kızı ile evlendiğin gün, bana da iyi bir düğün hediyesi verirsin."

"Sana kafana koyduğun şeyin bir düş olduğunu söylemiştim."

"Drahoması ne kadar?"

"Ama sana..."

"Bir milyon mu?"

Andrea omuz silkti.

"Bir milyon diyelim," dedi Caderousse, "hiçbir zaman senin için istediğim kadar paran olmayacak."

"Sağol," dedi genç adam.

"Ah! Seve seve," diye ekledi Caderousse, her zamanki koca gülüşüyle gülerek, "dur seni geçireyim."

"Zahmet etme."

"Ne zahmeti."

"Neden benimle geliyorsun?"

"Çünkü kapının küçük bir şifresi var, bu alınam gerektiğini düşündüğüm küçük bir önlem, Gaspard Caderousse tarafından gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş Huret ve Fichek kilidi. Sen kapitalist olduğunda sana da bunun gibi bir tane yaparım."

"Sağol," dedi Andrea, "sana sekiz gün önceden haber vereceğim."

Ayrıldılar. Caderousse Andrea'yı sadece üç kat aşağı ininceye kadar değil, avluyu geçinceye kadar kapının eşiğinde bekledi. Sonra hızla içeri girdi, kapıyı iyice kapadı ve Andrea'nın ona bıraktığı planı büyük bir mimar gibi incelemeye koyuldu.

"Şu sevgili Benedetto sanırım mirasa konduğuna üzülmeyecek ve beş yüz bin frankına kavuşacağı günü erkene alan kişi de en kötü dostu olmayacak," dedi.

82
EVE ZORLA GİRİŞ

Biraz önce anlattığımız konuşmanın olduğu günün ertesi günü, Monte Cristo Kontu, Ali, birçok hizmetçi ve güçlerini ölçmek istediği atlarla birlikte gerçekten de Auteuil'e gitti. Bu gidişi özellikle belirleyen, bir gün önce ne onun ne de Andrea'nın aklına gelmeyen bir şeydi, Bertuccio Normandiya'dan dönmüş, evden ve korvetten haberler getirmişti. Ev hazırdı, sekiz gün önce gelmiş olan korvet küçük bir koyda altı kişilik mürettebatıyla birlikte demir atmıştı, gerekli formaliteler tamamlandıktan sonra denize açılmaya hazırdı.

Kont, Bertuccio'nun bu büyük çabasını övdü ve Fransa'da bir aydan fazla kalmaması gereken Bertuccio'ya acele gitmek için hazırlanmasını söyledi.

"Şimdi," dedi ona, "Paris'ten Tréport'a bir gecede gitmem gerekebilir; on saatte elli fersah gitmemi sağlamak için yolda aralıklı sekiz konaklama yeri istiyorum."

"Ekselansları bu isteklerini daha önce belirtmişlerdi," diye yanıt verdi Bertuccio, "atlar hazır. Atları satın aldım ve en uygun, yani genelde kimsenin durmadığı kasabalardaki konaklama yerlerine yerleştirdim."

"İyi," dedi Monte Cristo, "burada bir ya da iki gün kalacağım, işleri gerektiği gibi ayarlayın."

Bertuccio orada kalacağı günlerle ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak için çıkarken Baptistin kapıyı açtı; lal rengi bir tepsinin üzerinde bir mektup getirmişti.

"Burada ne işiniz var?" diye sordu kont onu toz toprak içinde görünce, "sizi çağırmamıştım sanırım."

Baptistin hiç yanıt vermeden kontun yanına geldi ve ona mektubu uzattı.

"Önemli ve acele," dedi.

Kont mektubu açtı ve okudu:

Bu akşam bir adamın, kontun soyunma odasındaki yazı masasına sakladığını sandığı belgeleri almak için Mösyö de Monte Cristo'nun Champs-Elysée'deki evine gireceğini haber veriyorum: Mösyö Monte Cristo Kontunun polisin işe karışmasına yol açmayacak kadar cesur olduğunu biliyorum çünkü böyle bir şey, bunu haber veren kişiyi tehlikeye atacaktır. Mösyö kont, ya soyunma odasından yatak odasına açılan pencerede ya da soyunma odasında pusuya yatarak adaleti kendisi sağlayabilecektir. Çevrede birçok kişinin olması ve görünen önlemler kötü niyetli kişiyi kesinlikle uzaklaştıracak ve Mösyö de Monte Cristo'nun rastlantının kendisine bu

durumu bildiren kişiye ortaya çıkarma olanağı verdiği bir düşmanını tanıma fırsatını yok edecektir, eğer birinci girişim başarısızlıkla sonuçlanırsa hırsız, size yeniden haber verilmesine fırsat bulunamadan, bir başka denemeye girişecektir.

Kont önce bunun hırsızların bir hilesi olduğunu düşündü, bu onu daha ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmak için hafif bir tehlikeyi haber veren bayağı bir tuzak olabilirdi. Verilen öğüte karşın mektubu polis komiserliğine götürecekti, ama belki de adsız dostun öğüdü nedeniyle birden bu hırsızın gerçekten de onun özel bir düşmanı olduğu, sadece kendisinin onu tanıyabileceği, Fiesque du Maure'un kendisini öldürmek isteyene yaptığı gibi, belki de sadece kendisinin bundan yarar sağlayacağı gibi bir düşünceye kapıldı. Kontu tanıyoruz, onun ne kadar gözüpek ve güçlü olduğunu, sadece üstün insanların yapabileceği bir güçle olanaksızlıklara karşı nasıl mücadele ettiğini söylememize gerek yok. Sürdürdüğü yaşamla, aldığı kararla ve hiçbir şey karşısında gerilemeyen tutumuyla kont, Tanrı denebilecek doğaya ve şeytan denebilecek dünyaya karşı kimi zaman giriştiği savaşımlarda bilinmeyen zevkleri tatmak için doğmuştu.

"Benim belgelerimi çalmak istemiyorlar," dedi Monte Cristo, "beni öldürmek istiyorlar, bunlar hırsız değil, katil. Sayın emniyet müdürünün benim özel işlerime karışmasını istemem. Doğrusu bu işte emniyet kuruluşunun daha az para harcamasını sağlayacak kadar zenginim."

Kont mektubu getirdikten sonra odadan çıkmış olan Baptistin'i yeniden çağırdı.

"Paris'e döneceksiniz," dedi, "orada kalan tüm hizmetçileri buraya getireceksiniz. Auteuil'de hepsine ihtiyacım var."

"Evde kimse kalmayacak mı sayın kontum?" diye sordu Baptistin.

"Kalacak, kapıcı kalacak."

"Sayın kontum kulübenin evden uzak olduğunu düşünmüşlerdir."

"Bunda ne var?"

"Kapıcı hiçbir gürültü duymadan tüm evi boşaltabilirler."

"Kimler?"

"Hırsızlar."

"Siz bir budalasınız Mösyö Baptistin, hırsızların bütün evi boşaltması hiçbir zaman kötü yapılmış bir hizmet kadar canımı sıkmaz."

Baptistin eğildi.

"Beni duydunuz," dedi kont, "arkadaşlarınızı buraya getirin, bir teki bile orada kalmasın, ama her şey çok doğal olsun, giriş katının panjurlarını kapatın, hepsi bu."

"Ya birinci katın panjurları?"

"Onların hiçbir zaman kapanmadığını biliyorsunuz. Haydi bakalım."

Kont odasında tek başına yemek yiyeceğini ve sadece Ali'nin hizmetini istediğini bildirdi.

Her zamanki gibi sakin ve azla yetinerek akşam yemeğini yedi, yemekten sonra Ali'ye kendisini izlemesini işaret etti, küçük kapıdan çıktı, sanki geziniyormuş gibi Boulogne or-

manına gitti, hiç görünmeden Paris yolunu tuttu, akşam olurken Champs-Elysée'deki evin önündeydi.

Her yer karanlıktı, sadece Baptistin'in dediği gibi evden kırk adımı kadar uzaktaki kapıcı kulübesinde zayıf bir ışık yanıyordu.

Monte Cristo bir ağaca yaslandı, çok az yanılan gözleriyleağaçlıklı yolları araştırdı, gelen geçene baktı, birinin pusuya yatıp yatmadığını görmek için bakışlarını yan yollara çevirdi. On dakikanın sonunda kimsenin onu gözetlemediğinden emin oldu. Hemen Ali ile birlikte küçük kapıya koştu, içeri girdi, anahtarı kendisinde olan servis merdiveninden, evin boş olduğunu sanan kapıcıyı da evi sahibinin geri döndüğünden kuşkulandırmadan, bir tek perde açmadan, hattâ tek bir perdeye dokunmadan yatak odasına girdi.

Yatak odasına gelince Ali'ye durmasını işaret etti, sonra soyunma odasına geçti, orayı inceledi, her şey yerli yerindeydi: değerli yazı masası yerindeydi, anahtarı da üstündeydi. Masayı iki kez kilitledi, anahtarı aldı, yatak odasının kapısına geldi, kilidin çift sürgüsünü kaldırdı ve geri döndü.

Bu sırada Ali kontun ondan istediği silahları, yani kısa bir karabinayı, üst üste gelmiş namluları atış tabancalarına göre daha güvenli nişan almayı sağlayan iki çifteyi masaya koyuyordu. Böylece silahlanan kont beş kişinin hayatını ellerinde tutuyordu.

Saat neredeyse dokuz buçuktu; kont ve Ali acele acele bir parça ekmek yediler ve bir bardak da İspanyol şarabı içtiler, sonra Monte Cristo bir odadan öbür odayı görmeye yarayan hareketli levhalardan birini yerinden oynattı. Tabancaları ve karabinası elinin uzanabileceği uzaklıktaydı, yanında ayakta duran Ali, haçlılardan bu yana biçimleri değişmemiş olan küçük Arap baltalarından birini elinde tutuyordu.

Kont yatak odasının soyunma odasındakilere paralel pencerelerinin birinden sokağı görebiliyordu.

İki saat böyle geçti, gece simsiyahtı, yine de Ali vahşi doğası, kont da kuşkusuz kazandığı yetenek sayesinde avludaki ağaçların en küçük kıpırtısını bile fark ediyorlardı.

Kapıcı kulübesinin küçük ışığı söneli çok olmuştu.

Saldırı, gerçekten bir saldırı olacaksa, pencereden değil, giriş katının merdiveninden olacak gibi görünüyordu. Monte Cristo'nun düşüncesine göre, kötü niyetli kişiler onun parasını değil canını istiyorlardı. Bu nedenle saldıracakları yer yatak odasıydı, yatak odasına da ya gizli merdivenden ya da soyunma odasının penceresinden ulaşabilirlerdi.

Ali'yi merdivene açılan kapının önüne koydu, kendisi de soyunma odasını gözetlemeye koyuldu.

İnvalides'in saatinin çaldığı duyuldu, saat on ikiye çeyrek vardı, batı rüzgarı nemli soluğuyla üç vuruşun hüzün verici titreşimlerini getiriyordu.

Son vuruş duyulmaz olduğunda kont soyunma odasının bulunduğu taraftan hafif bir gürültü duyar gibi oldu, ilk gürültüyü, bu ilk gıcırtıyı ikincisi izledi, sonra da üçüncüsü, dördüncüsünde kont ne yapacağını çok iyi biliyordu. Becerikli ve alışkın bir el bir elmasla camın dört bir yanını kesmeye çalışıyordu.

Kont kalbinin daha hızlı çarpmaya başladığını hissetti. İnsanlar tehlikelere karşı ne

kadar katılaşırlarsa katılaşsınlar, tehlikeye karşı ne kadar uyarılmış olurlarsa olsunlar, her zaman, kalplerinin ve vücutlarının ürpermesinden düşle gerçek arasında, planlanan ile gerçekleştirilen arasında var olan büyük farkı anlarlar.

Yine de Monte Cristo Ali'ye haber vermek için bir hareket yaptı, Ali tehlikenin soyunma odasının bulunduğu yanda olduğunu anlayarak efendisine yaklaşmak için bir adım attı.

Monte Cristo hangi düşmanları ile ve kaç düşmanı ile karşılaşacağını öğrenmek için sabırsızlanıyordu.

Açmaya uğraşılan pencere kontun soyunma odasına baktığı aralığın karşısındaydı. Kontun gözleri bu pencereye dikildi: karanlıkta daha koyu bir gölgenin belirdiğini gördü, sonra camlardan biri sanki dışından bir kağıt parçası yapıştırılmış gibi hiç ışık geçirmez oldu ve sonra da cam düşmeden çıtırdadı. Açılan delikten pencere tokınağını arayan bir el geçti, bir saniye sonra pencere menteşeleri üzerinde döndü ve adam içeri girdi.

Adam yalnızdı.

"İşte yürekli bir kerata," diye mırıldandı kont.

O anda Ali'nin yavaşça gelip omzuna dokunduğunu hissetti, geri döndü: Ali ona bulundukları odanın sokağa bakan penceresini gösteriyordu.

Monte Cristo o pencereye doğru üç adım attı, sadık uşağının benzersiz titizliğini biliyordu. Gerçekten de bir kapıdan uzaklaşan bir adam gördü, bu adam bir kaldırım taşının üstüne çıkmış kontun evinde olan biteni görmeye çalışır gibiydi.

"İyi," dedi kont, "demek iki kişiler: biri işte, öbürü nöbette."

Ali'ye sokaktaki adamı gözden kaçırmamasını işaret etti ve soyunma odasındaki adama döndü.

Camı kesen adam içeri girmiş, ellerini öne uzatarak yerini saptamaya çalışıyordu.

Sonunda her şeyi anlamış göründü; odada iki kapı vardı, ikisinin de sürgülerini itti.

Yatak odasının kapısına yaklaştığında Monte Cristo içeri gireceğini sandı ve tabancalarından birini hazırladı, ama sadece bakır halkaların içinde dönen sürgülerin gürültüsünü duydu. Bu bir önlemdi, hepsi bu, gece ziyaretçisi, kontun kapı sürgülerini kaldırarak aldığı önlemi bilmediği için kendini evinde sanıyor ve sakin bir biçimde hareket ediyordu.

Yalnız ve hareketlerinde özgür olan adam o zaman geniş cebinden kontun fark edemediği bir şey çıkardı, onu küçük yuvarlak masanın üstüne koydu, sonra dosdoğru yazı masasına gitti, kilidi eliyle yokladı ve beklediğinin tersine anahtarın olmadığını fark etti.

Ama camı kıran tedbirli bir adamdı, her şeyi önceden hesaplamıştı; kont az sonra demirin demire sürtünmesinden çıkan o çıtırtıyı duydu, bu, bir kapıyı açmak için gönderildiklerinde anahtarcıların taşıdıkları biçim verilmemiş anahtar demeti sallandığında çıkan sesti. Hırsızlar kuşkusuz kilidin dilinin gıcırdamasından çıkan gece müziğini duyduklarında hissettikleri sevinç nedeniyle buna bülbül[198] adını vermişlerdi.

"Ah! Ah!" diye mırıldandı Monte Cristo düş kırıklığı dolu bir gülümsemeyle, "Sadece hırsızmış."

Ama adam karanlıkta uygun aleti bulamıyordu. O zaman küçük masanın üstüne koyduğu nesneden yararlanmak istedi; bir zembereği oynattı, soluk, ama görmeye yetecek kadar canlı bir ışık adamın yüzüne ve ellerine altın sarısı yansımalarını gönderdi.

"Bak sen!" dedi birden Monte Cristo şaşkın bir hareketle gerileyerek, bu..."

Ali baltasını kaldırdı.

"Kımıldama," dedi ona Monte Cristo alçak sesle, "baltanı oraya bırak, artık silaha ihtiyacımız yok."

Sonra sesini daha da alçaltarak birkaç sözcük söyledi, çünkü kontun şaşkınlıkla çıkardığı ses ne kadar zayıf olursa olsun eski zaman bileyicisi pozunda kalmış adamı ürpertmeye yetmişti. Bu kontun verdiği bir emirdi, çünkü biraz sonra Ali ayaklarının ucuna basa basa uzaklaştı, duvardaki yüklükten siyah bir giysi ile üçgen bir şapka çıkardı. Bu sırada Monte Cristo hızla redingotunu, yeleğini ve gömleğini çıkarıyordu, levhanın aralığından gelen zayıf ışık sayesinde kontun göğsünü koruyan çelik ağdan yapılmış ince ve esnek tuniklerden biri görülebiliyordu, böyle bir tuniği artık hançerlenmekten korkulmayan Fransa'da belki de göğsüne bir bıçak yemekten korkan XVI.Louis giymişti, ama onun da kafası baltayla uçurulmuştu.

Bu tunik hemen uzun bir cüppe ile örtüldü, kontun saçlarının üstüne de ortası saçsız bir papaz peruğu kondu, peruğun üstüne konan üçgen şapka kontu rahibe dönüştürdü.

Bu sırada hiçbir şey duymayan adam, doğrulmuştu, Monte Cristo değişimini tamamlarken, o da yazı masasına doğru gitmişti, masanın kilidi maymuncuğun altında çatırdamaya başlamıştı.

"İyi," diye mırıldandı kont, kilit hakkında ne kadar becerikli olursa olsun maymuncukla kapı açanın bilemediği bir sırra güveniyordu kuşkusuz; "İyi, daha birkaç dakikan var." Ve pencereye gitti.

Kaldırım taşının üstüne çıktığını gördüğü adam oradan inmişti ve hâlâ sokakta dolaşıyordu, ama garip olan şey, gerek Champs-Elysée caddesinden gerek Faubourg Saint-Honoré'den gelebilecek insanlar nedeniyle kaygı duyacağına, o sadece kontun evinde olup bitenlerle ilgilenir görünüyordu, yaptığı tüm hareketlerin amacı soyunma odasında olanları görmekti.

Monte Cristo birden elini alnına vurdu ve dudaklarından sessiz bir gülümseme geçti.

Sonra Ali'ye yaklaşarak:

"Burada kal," dedi alçak sesle, "karanlığa saklan, ne gürültü duyarsan duy, ne olursa olsun, içeri girme ve sadece ben seni adınla çağırırsam ortaya çık."

Ali başıyla anladığını ve isteneni yapacağını gösteren bir işaret yaptı.

O zaman Monte Cristo çekmeceden bir mum alıp yaktı ve hırsızın kilitle en çok uğraştığı anda kapıyı yavaşça açtı, elinde tuttuğu mumun verdiği ışığın yüzünü iyice aydınlatmasına özen gösterdi.

Kapı o kadar yumuşak açıldı ki, hırsız gürültüyü duymadı. Ama birden odanın aydınlandığını görüp şaşırdı.

Geri döndü.

"Eh! İyi akşamlar sevgili Mösyö Caderousse, bu saatte buraya ne yapmaya geldiniz Tanrı aşkına?"

"Rahip Busoni!" diye haykırdı Caderousse.

Ve kapıyı kapattığına göre, bu garip hayaletin nasıl olup da yanına kadar geldiğini anlayamayarak, sahte anahtar demetini yere bıraktı ve şaşkınlıktan neye uğradığını anlayamamış gibi olduğu yere çakılıp kaldı.

Kont gidip Caderousse ile pencere arasında durdu, böylece ürkmüş hırsızın kaçabileceği tek yolu kesmiş oldu.

"Rahip Busoni!" diye yineledi Caderousse ürkmüş gözlerini konta dikerek.

"Evet, kesinlikle Rahip Busoni," dedi Monte Cristo, "ta kendisi, beni tanıdığınız için çok rahatladım sevgili Mösyö Caderousse, bu belleğimizin iyi olduğunu gösterir, çünkü yanılmıyorsam neredeyse on yıldır birbirimizi görmedik."

Bu sakinlik, bu alaycılık, bu güç Caderousse'un kafasında baş döndürücü bir korku uyandırdı.

"Rahip! Rahip!" diye mırıldandı yumruklarını sıkıp dişlerini birbirine vurup tıkırdatarak.

"Monte Cristo Kontunu soymak mı istiyorduk?" diye sözlerini sürdürdü sözümona rahip.

"Rahip efendi," diye mırıldandı Caderousse kontun acımasızca, ulaşmasını engellediği pencereye gitmeye çalışarak, "rahip efendi, bilmiyorum... inanınanızı rica ediyorum... yemin ederim..."

"Kesilmiş bir cam," diye devam etti kont, "bir hırsız feneri, bir maymuncuk demeti, zorlanmış bir yazı masası, her şey çok açık değil mi?"

Caderousse kravatıyla neredeyse boğuluyor, saklanacak bir köşe, kaybolacak bir delik arıyordu.

"Haydi," dedi kont, "hiç değişmediğinizi görüyorum katil efendi."

"Rahip efendi, her şeyi bildiğinize göre onu yapanın ben olmadığımı, Carconte olduğunu da biliyorsunuzdur, bu, mahkemede de kabul edildi, bu nedenle de beni sadece kürek cezasına çarptırdılar."

"Kürek cezanız bitti mi? Sizi oraya geri dönmeye hazır gibi görüyorum."

"Hayır, rahip efendi, ben birisi tarafından kurtarıldım."

"O kişi topluma çok iyi bir hizmet vermiş."

"Ah!" dedi Caderousse, "ama söz vermiştim..."

"Böylece yasaya aykırı davranıyorsunuz, değil mi?" diye onun sözünü kesti Monte Cristo.

"Ne yazık ki evet," dedi Caderousse çok kaygılı bir biçimde.

"Suçun kötü bir yinelenişi... Bu sizi, yanılmıyorsam, Grève meydanına[199] götürür. Yazık, yazık, ülkemin kibarlarının dediği gibi, diavolo!"[200]

"Rahip efendi, şeytana uydum..."

"Bütün katiller böyle söyler."

"İhtiyaç..."

"Bırakın bunları," dedi Busoni küçümseyerek, "ihtiyaçtan sadaka istenir, fırıncının kapısından ekmek çalınır, kimsenin olmadığı sanılan bir eve yazı masasını zorlamaya gelinmez. Mücevherci Joannès size vermiş olduğum elmas karşılığında kırk beş bin frank ödedikten sonra, onu öldürüp hem parayı hem de elması almış olmanız da mı ihtiyaçtandı?"

"Bağışlayın rahip efendi," dedi Caderousse, "beni bir kez kurtarmıştınız, bir kez daha kurtarın."

"Bu hiç içimden gelmiyor."

"Yalnız mısınız rahip efendi," diye sordu Caderousse ellerini kavuşturarak, "yoksa orada beni yakalamaya hazır jandarmalarınız mı var?"

"Yapayalnızım," dedi rahip, "eğer bana gerçeği söylerseniz, size yine acırım ve zayıflığımın neden olacağı yeni üzüntüler pahasına sizi bırakırım."

"Ah! Rahip efendi!" diye haykırdı Caderousse ellerini kavuşturup Monte Cristo'ya bir adım yaklaşarak, "size benim kurtarıcım olduğunuzu söyleyebilirim."

"Sizi cezadan kurtardıklarını mı ileri sürmüştünüz?"

"Ah, evet, Caderousse sözü, inanın rahip efendi."

"Kim kurtardı?"

"Bir İngiliz."

"Adı neydi?"

"Lord Wilmore."

"Onu tanıyorum, eğer yalan söylerseniz öğrenirim."

"Tüm gerçeği söylüyorum rahip efendi."

"Bu İngiliz sizi koruyor muydu yani?"

"Hayır, beni değil, kürek mahkumu arkadaşım genç bir Korsikalı'yı."

"Bu genç Korsikalı'nın adı neydi?"

"Benedetto."

"Bu onun vaftiz adı mıdır?"

"Başka adı yoktu, o bulunmuş bir çocuktur."

"Bu adam da sizinle beraber mi kaçtı?"

"Evet."

"Nasıl oldu?"

"Toulon yakınlarında Saint-Mandrier'de çalışıyorduk. Saint-Mandrier'yi bilir misiniz?"

"Bilirim."

"İşte bir gün öğlen saat on iki ile bir arası uyurken..."

"Öğle uykusuna yatan forsalar! Acıyın bu yiğitlere!" dedi rahip.

"Haydi canım!" dedi Caderousse, "hep çalışmayacağız ya, köpek değiliz herhalde."

"Ne mutlu köpeklere," dedi Monte Cristo.

"Başkaları öğle uykusuna yatmışken biraz uzaklaştık, İngiliz'in bize sağladığı eğe ile demirlerimizi kestik ve yüzerek kaçtık."

"Benedetto ne oldu?"

"Hiç bilmiyorum."

"Yine de bilmeniz gerekir."

"Hayır, doğru söylüyorum. Hyères'de ayrıldık."

Karşı çıkışına biraz daha ağırlık vermek isteyen Caderousse, sakin sakin soru soran ve yerinden kımıldamayan rahibe doğru bir adım daha attı.

"Yalan söylüyorsunuz!" dedi Rahip Busoni karşı konulmaz buyurgan bir sesle.

"Rahip efendi!..."

"Yalan söylüyorsunuz! Bu adam hâlâ sizin dostunuz, belki de ondan suç ortağı olarak yararlanıyorsunuz?"

"Ah! Rahip efendi!..."

"Toulon'dan ayrıldığınızdan bu yana nasıl yaşadınız? Yanıt verin."

Caderousse dehşete kapılmış bir halde konta baktı.

"Onun size verdiği paralarla yaşadınız."

"Eh! Doğru," dedi Caderousse, "Benedetto büyük bir sinyorun oğlu oldu."

"Nasıl büyük bir sinyorun oğlu olabilir?"

"Evlilik dışı oğlu."

"Bu büyük sinyorun adı nedir?"

"Monte Cristo Kontu, evinde bulunduğumuz kişi."

"Benedetto kontun oğlu mu?" dedi Monte Cristo bu kez şaşırarak.

"Hay Allah! Kont ona sahte bir baba bulduğuna, ayda dört bin frank para verdiğine, vasiyetnamesinde ona beş yüz bin frank bıraktığına göre buna inanmak gerek."

"Ha, ha!" dedi sahte rahip anlamaya başlayarak, "bu arada bu genç adamın adı ne?"

"Andrea Cavalcanti."

"Bu, dostum Monte Cristo Kontunun evine kabul ettiği ve Matmazel Danglars ile evlenecek olan delikanlı mı?"

"Evet o."

"Ve buna izin veriyorsunuz sefil! Onun hayatını ve namussuzluğunu bile bile hem de!"

"Neden bir arkadaşımın başarılı olmasını engelleyeyim ki?" dedi Caderousse.

"Bu doğru, Mösyö Danglars'ı durumdan haberdar etmek size değil bana düşer."

"Bunu yapmayın rahip efendi."

"Neden?"

"Çünkü bizi ekmeğimizden edeceksiniz."

"Sizin gibilerin ekmeğini korumak için onların yanlışlarına destek mi olayım, suç ortakları mı olayım?"

"Rahip efendi!" dedi Caderousse biraz daha yaklaşarak.

"Her şeyi söyleyeceğim."

"Kime?"

"Mösyö Danglars'a."

"Bunu yapamayacaksın!" diye haykırdı Caderousse yeleğinden açık bir bıçak çıkarıp kontun göğsünün tam ortasına saplayarak, "hiçbir şey söylemeyeceksin rahip!"

Hançer Caderousse'un şaşkın bakışları karşısında kontun göğsüne saplanacağına kıvrılıp tersine döndü.

Aynı anda, kont sol eliyle katilin bileğini yakaladı ve onu öyle bir güçle sıktı ki bıçak taş kesilen parmaklarından yere düştü, Caderousse acıyla bir çığlık attı.

Ama kont bu çığlığa aldırmadan haydutun bileğini kolu çıkıncaya kadar kıvırmaya devam etti, Caderousse önce dizlerinin üstüne çöktü sonra da yüzü yere yapıştı.

Kont ayağını onun başının üstüne koydu ve "neden kafanı kırmadığımı anlayamıyorum ip kaçkını!" dedi.

"Ah! Acıyın! Acıyın!" diye bağırdı Caderousse.

Kont ayağını kaldırdı.

"Ayağa kalk!" dedi.

Caderousse doğruldu.

"Allah kahretsin! Ne güçlü bileğiniz var rahip efendi!" dedi Caderousse, etten kıskacın ezdiği kolunu ovuşturarak, "Allah kahretsin! Ne bilek!"

"Sus. Tanrı bana senin gibi kan dökücü bir hayvanla baş edebilecek güç verdi, ben Tanrı adına hareket ediyorum, bunu unutma sefil, şu anda senin canını bağışlamak da Tanrının isteğini yerine getirmek içindir."

"Uff!" dedi Caderousse acılar içinde.

"Şu kağıdı ve kalemi al, sana söyleyeceklerimi yaz!"

Bu üstün gücün boyunduruğuna giren Caderousse oturdu ve yazdı:

Mösyö, evinize kabul ettiğiniz ve kızınızı vermek istediğiniz adam, benimle birlikte Toulon zindanından kaçmış eski bir forsadır, onun numarası 59, benimki 58 idi.

Adının, Benedetto olduğunu söylüyordu, ama kendisi bile gerçek adını bilmez, çünkü ana babasını hiç tanımamıştır.

"İmzala!" diye devam etti kont.

"Beni mahvetmek mi istiyorsunuz?"

"Seni mahvetmek isteseydim, hemen ilk jandarmaya teslim ederdim, budala, zaten yazdıkların adrese ulaştığında artık korkacak bir şeyin kalmayacak, imzala haydi!"

Caderousse imzaladı.

"Adres: Mösyö Baron Danglars, bankacı, Chaussée-d'Antin sokağı."

Caderousse adresi yazdı.

Rahip kağıdı aldı.

"Şimdi artık git," dedi.

"Nereden gideyim?"

"Geldiğin yerden."

"Bu pencereden mi çıkmamı istiyorsunuz?"

"Oradan pekala girmiştin."

"Bana karşı bir şey mi tasarlıyorsunuz rahip efendi?"

"Budala, ne tasarlamamı istiyorsun?"

"Neden bana kapıyı açmıyorsunuz?"

"Kapıcıyı uyandırmanın ne gereği var?"

"Rahip efendi, ölmemi istemediğinizi söyleyin bana."

"Ben Tanrının istediğini isterim."

"Ben aşağı inerken beni vurmayacağınıza yemin edin."

"Sen budalanın ve korkağın birisin."

"Beni ne yapmak istiyorsunuz?"

"Bunu ben sana soruyorum. Seni mutlu bir adam yapmaya çalıştım, oysa sadece bir katil yarattım."

"Rahip efendi," dedi Caderousse, "son bir deneme yapın."

"Bak," dedi kont, "benim sözümün eri olduğumu bilirsin değil mi?"

"Evet," dedi Caderousse.

"Eğer evine sağ salim dönersen..."

"Sizden değilse neden korkayım ki?"

"Eğer evine sağ salim dönersen, Paris'i terk et, Fransa'yı terk et, nerede olursan ol, dürüst bir biçimde yaşarsan sana küçük bir aylık bağlayacağım, çünkü eğer evine sağ salim dönersen..."

"Evet?" dedi Caderousse ürpererek.

"Evet, sanırım Tanrı seni bağışlayacak, ben de o zaman seni bağışlayacağım."

"Hıristiyan olduğum için buna inanıyorum, doğru," diye kem küm etti Caderousse gerileyerek, "beni korkudan öldüreceksiniz."

"Haydi defol!" dedi kont parmağıyla Caderousse'a pencereyi göstererek.

Caderousse hâlâ bu söze güvenmeyerek bacağını pencereden sarkıttı ve ayağını merdivene koydu.

Orada titreyerek durdu.

"Şimdi aşağı in," dedi rahip kollarını kavuşturarak.

Caderousse ondan korkacak bir şey olmadığını anladı ve indi.

O zaman kont mumla yaklaştı, bir adamın başka bir adam tarafından aydınlatılarak pencereden indiği Champs-Elysée'den görülebiliyordu.

"Ne yapıyorsunuz rahip efendi?" dedi Caderousse, "ya bir devriye geçerse..."

Rahip mumu üfledi. Sonra Caderousse inmeye devam etti, ancak ayağının altında bahçenin toprağını hissedince kendini yeterince güvende hissetti.

Monte Cristo yatak odasına girdi, bahçeden sokağa kadar şöyle bir baktı, önce Caderousse'un aşağı indikten sonra bahçede biraz dolaştığını, ardından girdiği yerden başka bir noktadan çıkmak için merdiveni alıp duvarın ucuna dayadığını gördü.

Sonra bahçeden sokağa baktığında, bekler gibi görünen adamın sokağa paralel olarak koştuğunu, Caderousse'un ineceği köşenin arkasına saklandığını gördü.

Caderousse merdiveni yavaş yavaş çıktı, son basamağa gelince sokağın boş olduğundan emin olmak için başını duvarın üstünden uzattı.

Kimse görünmüyordu, hiçbir gürültü duyulmuyordu.

İnvalides'in saati biri vurdu.

O zaman Caderousse duvarın üstüne ata biner gibi oturdu, merdiveni çekti ve duvarın öbür tarafına geçirdi, sonra da inmeye hazırlandı ya da daha doğrusu merdivenin iki dik yanı boyunca kaymaya başladı, ustalığından bunu yapmaya çok alışık olduğu belliydi.

Ama inişe geçtikten sonra duramadı. Yarı yoldayken karanlıkta bir adamın üstüne atladığını, yere değdiğinde bir kolun kalktığını gördü ama boşuna; savunmaya geçemeden kol sırtına öyle güçlü bir biçimde vurdu ki bağırarak merdiveni bıraktı:

"İmdat!"

İkinci bir darbe göğsüne indi, Caderousse bağırarak yere düştü:

"Katil var!"

Sonunda, o yerde yuvarlanırken hasmı onu saçlarından yakaladı ve göğsüne üçüncü darbeyi indirdi.

Bu kez Caderousse bağırmak istedi, ama ağzından sadece bir inilti çıktı ve üç yarasından üç kan deresi, Caderousse'un iniltileri arasında akınaya başladı.

Katil onun artık bağırmadığını görünce başını saçlarından yakalayıp kaldırdı, Caderousse'un gözleri kapalıydı, ağzı çarpılmıştı. Katil onun öldüğünü sandı, başını bıraktı ve ortadan yok oldu.

O zaman onun uzaklaştığını hisseden Caderousse bir dirseği üzerinde doğruldu ve ölü gibi bir sesle, tüm gücünü toplayarak bağırdı.

"Katil! Ölüyorum! Rahip efendi yardım edin! Rahip efendi!"

Bu acıklı ses gecenin karanlığını parçaladı. Gizli merdivenin kapısı, sonra da küçük bahçe kapısı açıldı, Ali ile efendisi ellerinde mumlarla koştular.

83
TANRININ ELİ

Caderousse yürekler acısı bir sesle bağırmaya devam ediyordu:

"Rahip efendi, imdat! İmdat!"

"Ne oldu?" diye sordu Monte Cristo.

"İmdat!" diye yineledi Caderousse, "beni öldürdüler!"

"İşte buradayız! Cesaret!"

"Ah! Bitti artık. Çok geç kaldınız, benim öldüğümü görmeye geldiniz. Nasıl da vurdu! Ne çok kan aktı!"

Ve bayıldı.

Ali ve efendisi yaralıyı aldılar, bir odaya taşıdılar. Orada Monte Cristo Ali'ye yaralıyı soymasını işaret etti ve aldığı korkunç üç yarayı gördü.

"Ulu Tanrım!" dedi, "sizin intikamınız kimi zaman gecikebilir, ama sanırım ancak sizden geldiğinde eksiksiz oluyor."

Ali ne yapılabileceğini sorar gibi efendisine baktı.

"Git krallık savcısı Mösyö de Villefort'u çağır, Faubourg Saint-Honoré'de oturuyor, onu buraya getir. Geçerken kapıcıyı uyandır ve ona bir doktor getirmesini söyle."

Ali isteneni yaptı ve sahte rahibi hâlâ baygın olan Caderousse ile baş başa bıraktı. Zavallı adam gözlerini açtığında, birkaç adım ötesinde oturmuş olan kont ona kaygılı bir acıma duygusu ile bakıyordu ve kımıldayan dudakları dua eder gibiydi.

"Bir cerrah, rahip efendi, bir cerrah!" dedi Caderousse.

"Bir cerrah aramaya gittiler," diye yanıt verdi rahip.

"Bunun yaşamama bir yararı olmadığını biliyorum, ama belki bana güç verir ve açıklama yapmak için zamanım olur."

"Hangi konuda?"

"Katilim konusunda."

"Onu tanıyor musunuz?"

"Tanıyorum, evet! Tanıyorum, Benedetto."

"Şu genç Korsikalı mı?"

"Ta kendisi."

"Arkadaşınız olan mı?"

"Evet. Bana kontun evinin planını verdikten sonra, kontu öldüreceğimi sonra da onun

mirasçısı olacağını düşünerek ya da öldürüp benden kurtulacağını umarak sokakta bekledi ve beni öldürmek istedi."

"Doktorla birlikte krallık savcısını da çağırttım."

"Çok geç gelecek, çok geç," dedi Caderousse, "kanımın tükendiğini hissediyorum."

"Bekleyin," dedi Monte Cristo.

Dışarı çıktı ve hemen küçük bir şişeyle geri geldi.

Ölmek üzere olan adamın ürkütücü bir biçimde bir noktaya dikilmiş gözleri kont yokken bir an bile kapıdan ayrılmamıştı, içgüdüsel olarak oradan kendisine bir yardım geleceğini umuyordu.

"Acele edin! Rahip efendi, acele edin!" dedi, "Yine kendimden geçeceğimi hissediyorum."

Monte Cristo yaklaştı ve yaralının mosmor olmuş dudaklarına şişenin içindeki sıvıdan üç dört damla akıttı.

Caderousse içini çekti.

"Ah!" dedi, "Bana bununla hayat verdiniz, biraz daha... biraz daha..."

"İki damla fazlası sizi öldürür," diye yanıt verdi rahip.

"Ah! Artık o sefili ihbar edeceğim kişi gelsin!"

"İfadenizi yazmamı ister misiniz? Sonra imzalarsınız."

"Evet... evet..." dedi Caderousse, ölümünden sonraki intikamını düşünerek gözleri parladı.

Monte Cristo yazdı:

Beni Toulon'daki 59 numaralı kürek mahkumu arkadaşım Korsikalı Benedetto öldürdü.

"Acele edin! Acele edin!" dedi Caderousse, "Yoksa imzalayamayacağım."

Monte Cristo kalemi tüm gücünü toplayan Caderousse'a verdi, o da imzaladı ve yatağa düşerken şöyle dedi:

"Kalanını siz anlatırsınız rahip efendi, onun Andrea Cavalcanti adını aldığını, Hôtel des Princes'de kaldığını ve... Ah! Ah! Tanrım! Ulu Tanrım işte ölüyorum."

Caderousse ikinci kez kendinden geçti.

Rahip ona şişeyi koklattı, yaralı gözlerini açtı.

İntikam isteği baygınlığı sırasında bile onu terk etmemişti.

"Ah! Her şeyi anlatırsınız değil mi rahip efendi?"

"Her şeyi, evet, çok başka şeyleri de."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Belki de kontun sizi öldürmesi için size bu evin planını verdiğini söyleyeceğim. Kontu küçük bir notla uyardığını da söyleyeceğim, kont evde olmadığı için notu benim aldığımı ve sizi beklemek için uyanık kaldığını söyleyeceğim."

"Ve giyotine gidecek değil mi?" dedi Caderousse, "giyotine gidecek, bana bunun için söz verir misiniz? Bu umutla ölüyorum, bu ölmeme yardımcı olacak."

"Sizin arkanızdan geldiğini, sizi durmadan gözetlediğini, sizin çıktığınızı görünce duvarın köşesine koşup gizlendiğini de söyleyeceğim."

"Siz bunların hepsini gördünüz mü?"

"Sözlerimi anımsayın: 'Eğer evine sağ salim dönersen, Tanrının seni bağışladığına inanacağım ve ben de seni bağışlayacağım.'"

"Ve beni uyarmadınız, öyle mi?" diye haykırdı Caderousse dirseğinin üstünde doğrulmaya çalışarak, "Buradan çıkınca öldürüleceğimi biliyordunuz ve beni uyarmadınız ha?"

"Hayır, çünkü Benedetto'nun elinde Tanrının adaletini görüyordum ve yazgının isteklerine karşı koyarsam günah işleyeceğimi sanıyordum."

"Tanrının adaleti! Bana bundan söz etmeyin rahip efendi, eğer Tanrının adaleti olsaydı, sizin herkesten iyi bildiğiniz gibi, kimi insanlar cezalandırılır kimi insanlar cezalandırılmazdı."

"Sabır!" dedi rahip, ölmek üzere olan adamı ürperten bir sesle, "Sabır!"

Caderousse ona şaşkınlıkla baktı.

"Ve sonra," dedi rahip, "Tanrı senin için olduğu gibi herkes için de bağışlayıcıdır, o yargıç olmadan önce babadır."

"Ah! Siz Tanrıya inanıyor musunuz?" dedi Caderousse.

"Eğer ona şimdiye kadar inanmamış olsaydım da seni görünce inanırdım."

Caderousse sıkılmış yumruklarını göğe kaldırdı.

"Dinle," dedi rahip yaralıyı inanca döndürmek ister gibi elini uzatarak, "işte son nefesinde bile tanımak istemediğin Tanrının senin için yaptıkları: sana sağlık, güç, güvenli bir iş, hattâ dostlar vermişti, yani insana vicdan rahatlığı ve doğal isteklerin doyurulması ile güzel olabilecek bir yaşam; Tanrının çok ender olarak eksiksiz verdiği bu armağanlardan yararlanmak yerine sen ne yaptın? Kendini miskinliğe, sarhoşluğa verdin ve bu sarhoşluk sırasında en iyi dostlarından birine ihanet ettin."

"İmdat!" diye haykırdı Caderousse, "bir rahibe değil, bir doktora ihtiyacım var, belki de ölecek kadar yaralı değilim, belki daha ölmeyeceğim, belki de beni kurtarabilirler!"

"Sen ölecek kadar ağır yaralısın, biraz önce sana verdiğim üç yudum sıvı olmasaydı çoktan son nefesini vermiş olacaktın. Dinle bak!"

"Ah!" diye mırıldandı Caderousse, "ne kadar tuhaf bir rahipsiniz, ölecek insanları avutacağınıza onları umutsuzluğa düşürüyorsunuz."

"Dinle," diye devam etti rahip: "sen dostuna ihanet ettiğinde Tanrı seni cezalandırmak yerine uyardı; sefalete düştün, aç kaldın; hayatının yarısını, elde etmeye çalıştığını kıskanmakla geçirdin, daha o zaman, Tanrı senin için bir mucize yarattığında, Tanrı sana benim elimden o sefaletinin içinde hiçbir zaman sahip olmadığın parlak bir servet gönderdiğinde, ihtiyacı bahane ederek suç işlemeyi düşündün. Ama beklenmedik, umulmadık, görülmemiş bu servet, elde ettiğin anda artık sana yetmiyor, onu iki katına çıkarmak istiyorsun: hangi yolla? Bir cinayetle. Sen bu serveti iki katına çıkarınca Tanrı da seni insanların adaletinin önüne çıkararak onu senden alıyor."

"Yahudi'yi öldüren ben değilim, Carconte," dedi Caderousse.

"Evet," dedi Monte Cristo, "Tanrının da her zaman adil olduğunu söyleyemeyeceğim, çünkü onun adaleti sana ölüm verdi, ama her zaman bağışlayıcı olan Tanrı, yargıçların senin sözlerinle ilgilenmelerini ve seni hayatta bırakmalarını sağladı."

"Hay Allah! Beni ömür boyu kürek cezasına çarptırmak ne de güzel bir bağışlama!"

"Bu bir bağışlama, sefil! Bu sana yapıldığında yine de ona bir bağışlama gibi baktın; ölümün karşısında titreyen korkak kalbin, ömür boyu sürecek bir utanç bildirildiğinde sevinçten yerinde duramıyordu, çünkü sen kendi kendine tüm forsalar gibi şöyle diyordun: 'zindanın bir kapısı var ama ölümün yok.' Ve haklıydın, çünkü zindanın kapısı senin için beklenmedik bir biçimde açıldı: bir İngiliz Toulon'a geldi, iki kişiyi utançtan kurtarmaya yemin etmişti, seçimi sana ve arkadaşına rastladı, senin için Tanrıdan ikinci bir servet geldi, yeniden hem paraya hem rahata kavuştun, forsalar gibi yaşamaya mahkum olan sen herkes gibi bir yaşam sürmeye yeniden başlayabilirdin, ama sen alçak, Tanrıyı üçüncü kez denemeye kalkıştın. 'Bu bana yetmez', dedin hiçbir zaman sahip olmadıklarını artık elde ettiğinde, nedensiz, bahanesiz üçüncü bir suç işledin. Tanrı yoruldu ve seni cezalandırdı."

Caderousse görünür biçimde zayıf düşüyordu.

"İçecek bir şey!" dedi, "Susadım... yanıyorum!"

Monte Cristo ona bir bardak su verdi.

"Vicdansız Benedetto," dedi Caderousse bardağı geri verirken, "o yine kurtulacak."

"Kimse kurtulamaz, sana bunu ben söylüyorum Caderousse... Benedetto cezalandırılacak."

"O zaman siz de cezalandırılacaksınız," dedi Caderousse; "çünkü rahip olarak görevinizi yapmadınız... Benedetto'nun beni öldürmesini engellemeliydiniz."

"Ben mi!" dedi kont ölmek üzere olan adamı korkudan donduracak bir gülümsemeyle, "sen göğsümü kaplayan zırha bıçağını saplarken, ben mi Benedetto'nun seni öldürmesini engelleyecektim!... Seni alçakgönüllü ve pişman görseydim, belki Benedetto'nun seni öldürmesini engelleyebilirdim, ama senin kibirli ve kan dökücü olduğunu gördüm ve bıraktım Tanrının isteği yerine gelsin."

"Tanrıya inanmıyorum!" diye bağırdı Caderousse, "sen de inanmıyorsun... yalan söylüyorsun... yalan söylüyorsun!..."

"Sus," dedi rahip, "çünkü damarlarında kalan son damlaları da bedeninin dışına fışkırtacaksın... Ah! Tanrıya inanmıyorsun ve Tanrı seni çarptığı için ölüyorsun!...Ah! Tanrıya inanmıyorsun, senden sadece bir dua, sadece bir sözcük, sadece bağışlanman için bir gözyaşı isteyen Tanrıya... Katilin hançerini senin bir darbede ölebileceğin biçimde yönlendirebilecek olan Tanrıya...Tanrı sana pişmanlık getirmen için on beş dakika verdi... Kendine gel zavallı ve pişmanlık getir!"

"Hayır," dedi Caderousse, "hayır, pişman değilim, Tanrı yok, yazgı yok, rastlantı yok."

"Yazgı var, Tanrı var," dedi Monte Cristo, "bunun kanıtı da sen burada umutsuz iken ve Tanrıyı tanımadığını söylerken, ben senin inanmamaya çalıştığın, oysa yüreğinin derinliklerinde yine de inandığın Tanrının önünde ellerimi birleştirerek senin karşında zengin, mutlu, sağ salim ayaktayım."

"Ama siz kimsiniz?" diye sordu Caderousse ölüm sinen gözlerini konta dikerek.

"Bana iyi bak," dedi Monte Cristo eline bir mum alıp mumu yüzüne yaklaştırarak.

"Evet, rahip... Rahip Busoni..."

Monte Cristo yüzünü değiştiren peruğu çıkardı ve soluk yüzünü son derece hoş bir biçimde saran güzel siyah saçlarını aşağı saldı.

"Ah!"dedi Caderousse, şaşırarak, "eğer saçlarınız siyah olmasaydı, sizin o İngiliz olduğunuzu söylerdim, sizin Lord Wilmore olduğunuzu söylerdim."

"Ben ne Rahip Busoni'yim ne de Lord Wilmore," dedi Monte Cristo: "daha iyi bak, daha uzaklara git, ilk anılarını kurcala."

Kontun bu sözlerinde sefil adamın tükenmiş duyularını son kez canlandıran mıknatıslı bir titreşim vardı.

"Ah! Gerçekten de," dedi Caderousse, "sanki sizi daha önce görmüş, tanımış gibiyim."

"Evet, Caderousse, evet, beni gördün, evet, beni tanıdın."

"İyi de siz kimsiniz? Eğer beni görmüş ve tanımışsanız neden benim ölmeme izin verdiniz?"

"Çünkü, hiçbir şey seni kurtaramaz da ondan Caderousse, çünkü yaraların ölümcül. Eğer kurtulma şansın olsaydı ben bunda Tanrının son bir bağışlamasını görecektim ve yapabilseydim, sana babamın mezarı üstüne yemin ediyorum, seni hayata ve pişmanlığa döndürmeye çalışırdım."

"Babanın mezarı üstüne ha!" dedi Caderousse son bir kıvılcımla canlanıp, ona herkes için kutsal bu yemini eden adamı daha yakından görmek için doğrularak: "Eh! Sen kimsin?"

Kont adamın ölüme adım adım yaklaştığını izlemekten vazgeçmemişti. Bu yaşam hamlesinin sonuncu olduğunu anladı; can çekişen adama yaklaştı, ona hem sakin hem üzgün bakışlarını dikerek:

"Ben...," dedi onun kulağına, "ben..."

Yarı aralık dudaklarından öyle alçak sesle bir ad çıktı ki, kont bile bunu duymaktan korkuyordu sanki.

Dizlerinin üstünde doğrulan Caderousse kollarını öne uzattı, gerilemek için bir çaba harcadı, sonra ellerini kavuşturup olağanüstü bir çabayla havaya kaldırarak:

"Ah! Tanrım, Tanrım," dedi, "sizi tanımak istemediğim için beni bağışlayın, varsınız, siz insanların göklerde babası, yeryüzünde yargıcısınız. Tanrım, Ulu Tanrım, sizi uzun zaman kabul etmedim! Tanrım, Ulu Tanrım, beni bağışlayın! Tanrım, Ulu Tanrım, beni yanınıza alın!"

Ve Caderousse gözlerini kapayarak son bir çığlık ve son bir solukla arkaya düştü.

Geniş yaralarının ağzındaki kan hemen durdu.

Ölmüştü.

"Varan bir!" dedi gizemli bir biçimde kont, bu korkunç ölüm sırasında biçimsizleşmiş ölü bedene gözlerini dikerek.

On dakika sonra doktor ve krallık savcısı geldiler, biri kapıcı ile öbürü Ali ile gelmişti, ölünün yanında dua etmekte olan Rahip Busoni tarafından karşılandılar.

84
BEAUCHAMP

On beş gün boyunca Paris'te konuşulan tek konu, kontun evine yapılan bu hırsızlık girişimiydi. Ölen adam katili olarak Benedetto'yu gösteren bir açıklama imzalamıştı. Polisteki tüm görevliler katilin izini sürmeye çağrılmışlardı.

Caderousse'un bıçağı, ışığı gizlenebilen fener, anahtar demeti, bulunamayan yelek dışındaki giysileri mahkeme kalemine teslim edildi, ölü morga götürüldü.

Kont herkese bu serüvenin kendisi Auteuil'deki evindeyken olduğunu, bu nedenle sadece o gece büyük bir rastlantı sonucu, kitaplığında bulunan birkaç değerli kitapta araştırma yapmak için geceyi onun evinde geçirmek isteyen Rahip Busoni'nin anlattıklarını bildiğini söyledi.

Sadece Bertuccio, kendisi oradayken Benedetto'nun adı her geçtiğinde sararıyordu, ama başkalarının Bertuccio'nun sarardığını fark etmesi için bir neden yoktu.

Cinayeti belgelemek için çağrılan Villefort, olayı ilan etmişti ve kendisinin görevli olarak çağrıldığı tüm cinayet davalarında gösterdiği o tutkulu canlılıkla, soruşturmayı yürütüyordu.

Yapılan son derece titiz araştırmalar hiçbir sonuca ulaşamadan üç hafta geçmişti ve kontun evine yapılan soygun girişimi ve hırsızın suç ortağı tarafından öldürülmesi sosyetede unutulmaya başlamıştı, herkes Matmazel Danglars'ın Kont Andrea Cavalcanti ile yakında gerçekleşecek evliliğinden söz ediyordu.

Bu evlilik ilan edilmiş gibiydi, genç adam bankacının evinde nişanlı olarak kabul ediliyordu.

Baba Cavalcanti'ye yazılmış, o da bu evliliği sevinçle onaylamış, görevinin şu anda yaşadığı Parma'dan ayrılmasına kesinlikle engel olması nedeniyle tüm üzüntülerini bildirirken, beş yüz bin franklık gelirin anaparasını vermeyi kabul ettiğini de açıklamıştı.

Üç milyonun Danglars'ın bankasına yatırılması, onun da bunu işletmesine karar verilmişti; birkaç kişi genç adama, bir süredir borsada yinelenen kayıpları nedeniyle müstakbel kayınbabasının durumunun sağlamlığı konusundaki kuşkularını anlatmaya çalışmıştı, ama genç adam büyük bir güven ve aldırmazlıkla bu boş sözleri bir yana itmiş ve bunlardan barona tek sözcük bile etmeme inceliğini göstermişti. Baron da Kont Andrea Cavalcanti'ye hayrandı.

Ama Matmazel Eugénie Danglars için durum aynı değildi. Evliliğe karşı duyduğu nef-

retle Andrea'yı Morcerf'i uzaklaştırmanın bir yolu olarak görmüştü, ama şimdi Andrea çok yakınına geldiği için ona karşı gözle görülür bir iğrenme duyuyordu.

Belki de baron bunu fark etmişti ama, bu iğrenmenin sadece bir kapristen ileri geldiğini düşündüğü için görmezden gelmişti.

Bu arada Beauchamp'ın istediği süre neredeyse sona ermişti. Zaten Morcerf de Monte Cristo'nun her şeyi oluruna bırakması öğüdünün değerini anlayabilmişti, kimse çıkan yazıda generalden söz edildiğini anlamamıştı, hiç kimse Yanya Şatosu'nu teslim eden subayın, Yüksek Meclis üyesi soylu kont olabileceğini aklından bile geçirmemişti.

Böyle de olsa Albert kendisini hiç de daha az hakarete uğramış saymıyordu, çünkü hakaretin amacı kesinlikle onu yaralayan birkaç satırın içindeydi. Bunun dışında Beauchamp'ın görüşmelerini sona erdirme biçimi yüreğinde acı bir anı bırakmıştı. Bu nedenle kafasında düello düşüncesini geliştiriyor, Beauchamp düelloya razı olursa gerçek nedeni tanıklarından bile saklamayı umuyordu.

Beauchamp'a gelince, Albert'in onu ziyaret ettiği günden bu yana ortalarda görünmemişti, soranlara birkaç günlük bir gezi nedeniyle burada olmadığı yanıtı veriliyordu.

Neredeydi? Kimse bu konuda bir şey bilmiyordu.

Genç adam bir sabah Beauchamp'ın geldiğini haber veren uşağı tarafından uyandırıldı.

Albert gözlerini ovuşturdu, Beauchamp'ı giriş katında sigara içilen salona almalarını emretti, acele giyindi ve aşağı indi.

Beauchamp'ı ileri geri dolaşırken buldu, Beauchamp onu görünce durdu.

"Bugün size yapmayı düşündüğüm ziyareti beklemeden özellikle evime gelmenizi iyiye yormak gerekiyor sanırım mösyö," dedi Albert. "Haydi çabuk söyleyin, size elimi uzatıp: 'Beauchamp, haksız olduğunuzu itiraf ediniz ve beni dost biliniz,' mi demeliyim, yoksa sadece: 'Silahlarınız neler?' diye mi sormalıyım.

"Albert," dedi Beauchamp, genç adamı şaşkına çeviren bir üzüntüyle, "önce oturalım ve konuşalım."

"Ama bana kalırsa, tam tersine, oturmadan önce bana verilecek bir yanıtınız olmalı, mösyö."

"Albert," dedi gazeteci, "öyle durumlar vardır ki yanıt vermek gerçekten zordur."

"Ben sizden istediğimi yineleyerek bunu sizin için kolaylaştırayım mösyö: sözünüzü geri alıyor musunuz? Evet mi, hayır mı?"

"Morcerf, Mösyö Tümgeneral Yüksek Meclis Üyesi Kont de Morcerf gibi bir adamın yaşamını, toplum içindeki konumunu, onurunu ilgilendiren sorulara insan 'evet' ya da 'hayır' diye yanıt vermekle yetinemez."

"Ya ne yapar?"

"Benim yaptığımı yapar Albert, şöyle der: 'tüm bir ailenin çıkarları ve saygınlığı söz konusu olduğunda paranın, zamanın ve yorgunluğun hiç önemi yoktur'; şöyle der: 'Bir dostla ölümüne bir düelloyu kabul etmek için artık olasılıklar değil doğrular gerek'; şöyle der: 'Eğer üç yıldır elini sıktığım bir insana karşı kılıcıma davranırsam ya da tabanca-

nın tetiğini çekersem, en azından böyle bir şeyi neden yaptığımı bilmeliyim, düelloya gönlüm rahat, vicdanım rahat gitmeliyim, bir insan koluyla kendi yaşamını kurtaracaksa buna ihtiyacı vardır.'"

"Pekala, pekala! Bu ne anlama geliyor?" diye sordu Morcerf sabırsızlıkla.

"Yanya'dan geldiğim anlamına geliyor."

"Yanya'dan mı? Siz mi?"

"Evet, ben."

"Olamaz!"

"Sevgili Albert, işte pasaportum, vizeleri görüyorsunuz: Cenova, Milano, Venedik, Trieste, Delvino, Yanya. Bir cumhuriyetin, bir krallığın ve bir imparatorluğun polisine inanacak mısınız?"

Albert pasaporta bir göz attı ve şaşırmış bir halde Beauchamp'a baktı.

"Yanya'da mıydınız?" dedi.

"Albert, eğer bir yabancı, tanımadığım biri, üç dört ay önce bana hesap sormaya gelen, benim de ondan kurtulmak için öldürdüğüm İngiliz gibi bir lord olsaydınız, bilirsiniz ki kendimi böyle bir zahmete sokmazdım, ama size karşı büyük bir saygı borcumun olduğuna inanıyorum. Sekiz gün gidiş sekiz gün dönüş, dört gün de karantina, orada da kırk sekiz saat kaldım, bu benim üç haftamı aldı. Bu gece geldim ve işte buradayım."

"Aman Tanrım! Aman Tanrım! Ne kadar dolambaçlı sözler bunlar Beauchamp, sizden beklediklerimi söylemek için lafı ne kadar uzatıyorsunuz!"

"Albert, işin doğrusu..."

"Duraksıyorsunuz sanki."

"Evet, korkuyorum."

"Habercinizin sizi yanıltmış olduğunu itiraf etmeye mi korkuyorsunuz? Ah! Bu ne özsaygı böyle Beauchamp, itiraf edin Beauchamp, cesaretinizden kimsenin kuşkusu yoktur."

"Ah! O değil," diye mırıldandı gazeteci, "tam tersine..."

Albert korkunç bir biçimde sarardı: konuşmaya çalıştı, ama söyledikleri boğazında kaldı.

"Dostum," dedi Beauchamp, son derece sevgi dolu bir sesle, "sizden özür dileseydim bundan çok mutlu olacaktım, inanın bunu bütün kalbimle yapacaktım, ama ne yazık ki..."

"Ama ne?"

"Yazı doğruyu söylüyordu dostum."

"Nasıl! O Fransız subayı..."

"Evet."

"O, Fernand mı?!

"Evet."

"Hizmetinde bulunduğu adamın şatolarını teslim eden hain..."

"Size söylediklerimi söylediğim için beni bağışlayın dostum, o adam babanız!"

Albert, Beauchamp'ın üzerine atılmak için öfkeli bir hareket yaptı, ama Beauchamp uzattığı elinden daha çok tatlı bakışıyla onu engelledi.

"Bakın dostum," dedi cebinden bir kağıt çıkararak, "işte kanıt."

Albert kağıdı açtı, bu Yanya'da oturan dört ünlü kişinin Vezir Tepedelenli Ali Paşa'nın hizmetindeki eğitim albayı Fernand Mondego'nun iki bin kese altına Yanya Şatosu'nu teslim ettiğini saptayan tanıklık belgesiydi.

İmzalar konsolos tarafından resmi olarak onanmıştı.

Albert sendeledi ve bitkin durumda kendini bir koltuğa bıraktı.

Bu kez hiçbir kuşkuya yer yoktu, soyadı açıkça yazılmıştı.

Sessiz ve acı bir suskunluk anından sonra yüreği kabardı, boyun damarları şişti, gözlerinden sel gibi gözyaşları fışkırdı.

Acının doruğundaki bu genç adama derin bir acıma duygusuyla bakan Beauchamp ona yaklaştı.

"Albert," dedi, "şimdi beni anlıyorsunuz değil mi? Açıklamanın babanızdan yana olacağını ve ona hak verebilmeyi umarak her şeyi kendim görmek ve değerlendirmek istedim, ama tam tersine, alınan bilgiler bu eğitim subayının, Ali Paşa'nın tümgeneral unvanı verdiği Fernand Mondego'nun Kont Fernand de Morcerf'den başkası olmadığını saptadı: o zaman beni dostunuz olarak kabul ederek onurlandırdığınızı anımsayarak geri döndüm ve size koştum."

Albert, hâlâ koltuğa yığılmış halde, güneşin ona kadar gelmesini engellemek ister gibi elleriyle gözlerini kapamıştı.

"Size şunu söylemek için koştum," diye devam etti Beauchamp: "Albert, bu savaşımların ve karşı savaşımların görüldüğü zamanımızda babalarımızın hataları çocuklara dokunamaz. Albert, çok az kişi, ortasında doğduğumuz bu devrimleri, asker üniformalarına ya da yargıç cüppelerine çamur ya da kan bulaşmadan aşabildi. Albert, şimdi elimde kanıtlar olduğuna ve sırrınızı bildiğime göre, dünyada hiç kimse beni, vicdanınızın sizi suçlu gibi gösterdiğine emin olduğum böyle bir kavgaya zorlayamaz, ama benden isteyemeyeceğiniz şeyi ben size vermeye geldim. Bu kanıtlar, bu açıklamalar, sadece benim elimde olan bu doğrulamalar yok olsun ister misiniz? Bu korkunç sırrın aramızda kalmasını ister misiniz? Onur sözü veriyorum, bana güvenin, ağzımdan tek söz çıkmayacak, söyleyin Albert, ister misiniz? Söyleyin dostum bunu ister misiniz?"

Albert, Beauchamp'ın boynuna sarıldı.

"Ah! Ne soylu bir yürek!" diye haykırdı.

"Buyrun," dedi Beauchamp kağıtları Albert'e uzatarak.

Albert kasılan elleriyle onları aldı, kıvırdı, buruşturdu, yırtınayı düşündü ama rüzgarın uçurabileceği küçücük bir parçanın bir gün yüzüne çarpmasından korkarak, sigarlar için her zaman yanık tutulan mumun yanına gitti ve kağıtları en küçük parçasına kadar yaktı.

"Sevgili dost, eşsiz dost!" diye mırıldandı Albert kağıtları yakarken.

"Tüm bunlar bir düş gibi unutulsun," dedi Beauchamp, "kararmış kağıdın üstündeki son kıvılcımlar gibi silinsin, bu ölmüş küllerin uçuştuğu bu son duman gibi her şey yok olsun."

"Evet, evet," dedi Albert, "sadece kurtarıcıma adayacağım sonsuz dostluk, çocuklarımın sizin çocuklarınıza geçireceği dostluk, damarlarındaki kanı, bedenimdeki yaşamı, adımın onurunu size borçlu olduğumu bana her zaman anımsatacak dostluk kalsın, çünkü eğer böyle bir şey bilinseydi! Ah! Beauchamp, size açıklıyorum, beynime bir kurşun sıkacaktım, ya da hayır, sıkmayacaktım, çünkü aynı darbeyle zavallı annemi, onu da öldürmüş olurdum; ya da yurdumu bırakıp gidecektim."

"Sevgili Albert!" dedi Beauchamp.

Ama genç adam hemen bu beklenmedik ve yapay denebilecek neşeden sıyrıldı ve daha derin bir üzüntüye kapıldı.

"Pekala!" dedi Beauchamp, "haydi, daha ne var dostum?"

"İçimde bir şeyler kırıldı," dedi Albert. "Bakın Beauchamp, babasının lekesiz adının bir çocukta uyandırdığı gurur, güven ve saygı bir anda bitmez. Ah! Beauchamp, Beauchamp! Ben babamla nasıl karşılaşacağım? Alnıma dudaklarını uzattığında, elini elime yaklaştırdığında geri mi çekileceğim? ... Bakın Beauchamp, ben insanların en mutsuzuyum. Ah! Annem, zavallı annem," dedi Albert gözyaşlarıyla dolu gözleri ile annesinin resmine bakarak, "bunu bilseydiniz ne kadar acı çekerdiniz!"

"Haydi," dedi Beauchamp, onun ellerini tutarak, "cesaret dostum!"

"Ama gazetenizde yayımlanan ilk not nereden geldi?" diye haykırdı Albert, "tüm bunların arkasında bilinmeyen bir kin, görünmeyen bir düşman var."

"Pekala!" dedi Beauchamp, "bir neden daha. Cesaret, Albert! Heyecanınız yüzünüzden belli olmasın, bir bulutun yıkımı ve ölümü içinde taşıması gibi siz de bu acıyı, sadece fırtına patlayacağı anda anlaşılacak bu uğursuz sırrı içinizde taşıyın. Haydi dostum, gücünüzü büyük gürültünün koptuğu âna saklayın."

"Ah! Bu işin sonuna gelmediğimizi mi sanıyorsunuz?" dedi Albert dehşet içinde.

"Ben hiçbir şey sanmıyorum dostum, ama her şey olabilir. Yani..."

"Yani ne?" diye sordu Albert Beauchamp'ın duraksadığını görerek.

"Matmazel Danglars ile evleniyor musunuz?"

"Böyle bir anda neden bana bunu soruyorsunuz Beauchamp?"

"Çünkü bana bu evliliğin yapılması ya da bozulması ile şu anda bizi ilgilendiren konu arasında bir bağ var gibi geliyor."

"Nasıl!" dedi Albert birden yüzü parlayarak, "Size göre Mösyö Danglars..."

"Ben size sadece evlilik hazırlıklarınızın hangi aşamada olduğunu soruyorum. Allah kahretsin! Sözlerimde benim söylemek istediklerim dışında anlamlar bulmaya çalışmayın, onlara sahip olduklarından fazla değer yüklemeyin."

"Hayır," dedi Albert, "evlilik olmayacak."

"İyi," dedi Beauchamp.

Sonra genç adamın yeniden melankoliye kapıldığını görerek:

"Bakın Albert," dedi, "bana kalırsa biz dışarı çıkalım, ormanda faytonla ya da atla bir gezinti sizi oyalayacaktır, sonra bir yerlerde öğle yemeği yeriz, daha sonra da siz işinize gidersiniz, ben de benimkine."

"Seve seve," dedi Albert, "ama yaya dolaşalım, biraz yorgunluğun bana iyi geleceğini sanıyorum."

"Olur," dedi Beauchamp.

İki arkadaş yürüyerek dolaşmaya çıktılar, bulvar boyunca gittiler, Madelaine'e gelince:

"Bakın," dedi Beauchamp, "yola çıktığımıza göre gidip biraz Mösyö de Monte Cristo'yu görelim, bu sizi oyalar, o hiç soru sormadığı için aklımızı başımıza getirecek en uygun kişi, zaten bence soru sormayan insanlar en usta avutuculardır."

"Doğru," dedi Albert, "haydi ona gidelim, ben onu seviyorum."

85
YOLCULUK

İki genci birlikte gören Monte Cristo bir sevinç çığlığı attı.

"Ah! Ah!" dedi. "Umarım her şey bitmiş, aydınlanmış ve düzelmiştir."

"Evet," dedi Beauchamp, "kendi kendine çıkan saçma söylentiler, bir daha böyle şeyler çıkarsa karşılarına ilk çıkan ben olacağım. Neyse artık bundan söz etmeyelim."

"Albert size, benim de kendisine bu öğüdü verdiğimi söyleyecektir," dedi kont. "Bakın, benim bugüne dek hiç geçirmediğim kadar kötü bir sabah geçirmiş olduğumu anlıyorsunuz sanırım."

"Ne yapıyorsunuz?" dedi Albert, "kağıtlarınızı düzenliyorsunuz gibi geliyor bana."

"Kağıtlarımı mı, hayır, Tanrıya şükür kağıtların her zaman son derece düzenlidir, zaten kağıtlarım da yok ya, bunlar Mösyö Cavalcanti'nin kağıtları."

"Mösyö Cavalcanti'nin mi?" diye sordu Beauchamp.

"Evet, onun kontun ortaya çıkardığı bir genç adam olduğunu bilmiyor musunuz?" dedi Morcerf.

"Hayır, öyle değil, bunda anlaşalım," diye yanıt verdi Monte Cristo, "ben kimseyi ortaya çıkarmıyorum, Mösyö Cavalcanti'yi de başkalarından fazla değil elbet."

"Ve benim yerime Matmazel Danglars ile o evlenecek ve bu da," diye devam etti Albert gülümsemeye çalışarak, "bu da sizin de tahmin edebileceğiniz gibi sevgili Beauchamp, beni korkunç bir biçimde üzüyor."

"Nasıl! Cavalcanti Matmazel Danglars ile mi evleniyor?" diye sordu Beauchamp.

"Tuhaf! Siz dünyanın öbür ucundan mı geliyorsunuz?" dedi Monte Cristo, "siz, bir gazeteci, Renommée'nin patronu! Bütün Paris sadece bunu konuşuyor."

"Bu evliliği ayarlayan siz misiniz kont?" diye sordu Beauchamp.

"Ben mi? Ah! Susun sayın haber yazarı, böyle şeyler söylemeyin! Ben ha, aman Tanrım! Bir evlilik ayarlamak mı? Hayır beni tanımıyorsunuz, ben tam tersine tüm gücümle buna karşı çıktım, istemeye gitmeyi reddettim."

"Ah! Anlıyorum," dedi Beauchamp, "dostumuz Albert nedeniyle mi?"

"Neden ben miyim?" dedi genç adam, "Ah! Hayır, sanmam. Kont tam tersine benim ondan hep bu evlilik tasarısını bozmasını istediğimi doğrulayarak bana karşı yapılan haksızlığı giderecektir, neyse ki bu tasarı bozuldu. Kont teşekkür etmem gereken kişinin kendisi olmadığını ileri sürüyor, olsun, eskilerin dediği gibi *Deo ignoto*[201] bir sunak yaptıracağım."

"Dinleyin," dedi kont, "genç adam ve kayınbaba ile aramızda biraz soğukluk olsa da evlilik için bana pek istekli görünmeyen ve onu sevgili özgürlüğünden vazgeçirmeye hiç de niyetim olmadığını görerek bana karşı sevgisini sürdüren yalnızca Matmazel Eugénie var."

"Ve siz bu evliliğin gerçekleşmek üzere olduğunu mu söylüyorsunuz?"

"Aman Tanrım! Evet, söyleme fırsatını bulabildiğim her şeye karşın. Ben genç adamı tanımıyorum, onun zengin ve iyi bir aileye sahip olduğu ileri sürülüyor, ama benim için her şey sadece *söylenti*. Tüm bunları bıktırıncaya dek Mösyö Danglars'a yineledim, ama o Luccalı'ya tutulmuş. Ona benim için daha önemli bir durumu da bildirdim: genç adam sütannesi tarafından başkasına verilmiş, Çingeneler tarafından kaçırılmış ya da dadısı tarafından kaybedilmiş, pek iyi bilmiyorum. Ama bildiğim, babasının onu on yıldan fazla bir zamandır gözden yitirdiği; göçebe geçen bu on yıl boyunca ne yaptığını sadece Tanrı bilir. Ama tüm bunlar hiçbir işe yaramadı. Ben binbaşıya yazmak ve ondan belgeleri istemekle görevlendirildim, işte belgeler. Bunları onlara göndereceğim, ama Pilatus gibi ellerimi yıkayarak."[202]

"Ya Matmazel d'Armilly," diye sordu Beauchamp, "öğrencisini ondan çaldığınıza göre o size nasıl davranıyor?"

"Doğrusu pek bilmiyorum, ama görünüşe bakılırsa o İtalya'ya gidiyor. Madam Danglars bana ondan söz etti ve emprezaryolar için benden tavsiye mektupları istedi; bana minnet borcu olan Valle tiyatrosu müdürüne onun için bir mektup yazdım. Ama neyiniz var Albert? Çok üzgün görünüyorsunuz; yoksa hiç farkında olmadan Matmazel Danglars'a âşık mı oldunuz?"

"Bildiğim kadarıyla hayır," dedi Albert üzgün gülümseyerek.

Beauchamp tablolara bakmaya başladı.

"Ama her zamanki gibi değilsiniz," diye devam etti Monte Cristo, "haydi bakalım, neyiniz var? Söyleyin."

"Migrenim var," dedi Albert.

"Pekala sevgili vikontum," dedi Monte Cristo, "bu durumda size önereceğim yüzde yüz etkili bir ilacım var, kendimi her rahatsız hissedişimde beni iyileştiren bir ilaç."

"Hangisi?" diye sordu genç adam.

"Yolculuğa çıkma."

"Sahi mi?"dedi Albert.

"Evet, bakın şu anda son derece rahatsızım, bu nedenle de yolculuğa çıkacağım. Birlikte gitmeyi ister misiniz?"

"Siz mi rahatsızsınız kont!"dedi Beauchamp, "neden rahatsızsınız?"

"Hay Allah, siz rahat rahat konuşursunuz elbet, sizi evinizde bir soruşturma yürütülürken görmek isterdim!"

"Bir soruşturma mı! Hangi soruşturma?"

"Mösyö de Villefort'un benim sevimli katilime karşı yürüttüğü soruşturma, görünüşe bakılırsa adam hapishaneden kaçmış bir tür eşkıya."

"Ha doğru," dedi Beauchamp, "olayı gazetelerde okudum. Bu Caderousse da neyin nesiymiş?"

"Eh, görünüşe göre bu bir Provencelı. Mösyö de Villefort Marsilya'dayken ondan söz edildiğini duymuş, Mösyö Danglars onu görmüş olduğunu anımsıyor. Sonuçta sayın krallık savcısı, emniyet müdürlüğünü son derece ilgilendiriyor gibi görünen bu işi çok önemsiyor, artık hiç de minnet duymadığım bu ilgi sayesinde on beş günden beri Paris'te ve banliyölerinde bulabildikleri tüm haydutları Mösyö Caderousse'un katilleri diye buraya gönderiyorlar; üç ay daha böyle sürerse bu güzel Fransa krallığında evimin planını ezbere bilmeyen tek bir hırsız tek bir katil kalmayacak, ben de evimi tümüyle onlara bırakıp yeryüzünün beni götürebileceği en uzak yere gitmeyi yeğliyorum. Benimle gelin vikont, sizi de götüreyim."

"Seve seve."

"O zaman anlaştık mı?"

"Evet, ama nereye gidiyoruz?"

"Size söylediğim gibi, havanın en temiz olduğu, gürültünün duyulmadığı yere, ne kadar kibirli olursak olalım kendimizi alçakgönüllü hissedeceğimiz, kendimizi küçücük göreceğimiz yere. Augustus gibi evrenin efendisi olmak anlamına gelen bu bile bile düşkün yaşamayı seviyorum."

"Peki nereye gidiyorsunuz?"

"Denize, vikont, denize. Biliyorsunuz ben bir denizciyim, küçücükken yaşlı okyanusun kollarında, güzel Amphitrite'in göğsünde sallanarak uyudum, birinin yeşil paltosuyla öbürünün mavi giysisiyle oynadım, ben denizi bir metresi sever gibi severim, onu uzun süre görmezsem özlerim."

"Gidelim, kont, gidelim!"

"Denize mi?"

"Evet."

"Kabul ediyor musunuz?"

"Kabul ediyorum."

"Bu iyi vikont, bu akşam avlumda bir yolculuk briçkası[203] olacak, onun içinde yatağımızdaymışız gibi uzanabiliriz; briçkaya konaklama yerinde değiştirilecek dört at koşulacak. Mösyö Beauchamp, bu arabaya dört kişi kolayca sığar. Bizimle gelmek ister misiniz? Sizi de götüreyim."

"Sağolun, ben denizden geliyorum."

"Nasıl! Denizden mi geliyorsunuz?"

"Evet ya da aşağı yukarı. Borromées Adaları'na küçük bir yolculuk yaptım."

"Ne önemi var! Yine de gelin," dedi Albert.

"Hayır, sevgili Morcerf, bir şeyi reddettiğimde bunun olanaksız olduğunu anlamalısınız. Zaten," sesini alçaltarak ekledi, "benim Paris'te kalmam gazetenin yazılarını gözden geçirmem açısından önemli."

"Ah! Siz iyi ve eşsiz bir dostsunuz," dedi Albert, "evet, haklısınız, uyanık olun, denetleyin Beauchamp, bu açıklamayı yapan düşmanı bulmaya çalışın."

Albert ve Beauchamp ayrıldılar: son el sıkışmaları bir yabancının önünde açıklayamayacakları tüm duyguları içeriyordu.

"Beauchamp harika bir çocuk!" dedi Monte Cristo gazeteci gittikten sonra, "öyle değil mi Albert?"

"Ah! Evet, içten bir insan, bu konuda güvence veririm ve ben onu tüm yüreğimle seviyorum. Ama şimdi yalnız kaldığımıza göre benim için her yer bir olsa da, nereye gidiyoruz?"

"Normandiya'ya, eğer isterseniz."

"Harika! Tamamen kent dışında olacağız değil mi? Hiç kimse yok, komşu yok!"

"Gezmek için atlarla, avlanmak için köpeklerle, balık tutmak için bir kayıkla baş başa olacağız, hepsi bu."

"Bana gereken de bu, anneme haber vereyim, sonra emrinizdeyim."

"İyi de, size izin verecekler mi?" dedi Monte Cristo.

"Ne için?"

"Normandiya'ya gelmenize."

"Bana mı? Ben özgür değil miyim?"

"Bir yere yalnız başınıza gitmekte özgür olduğunuzu biliyorum, çünkü size İtalya'da rastladım."

"Öyle ise?"

"Ama adı Monte Cristo Kontu olan bir adamla gitmenize izin verirler mi?"

"Belleğiniz zayıf kont."

"Bu ne demek?"

"Annemin size karşı duyduğu yakınlıktan söz etmemiş miydim?"

"Kadınlar sık sık değişir, demiş I. François, kadın dalgadır, demiş Shakespeare: biri büyük bir kraldı, öbürü büyük bir ozan, ikisi de kadınları iyi tanıyor olmalı."

"Evet, genel anlamıyla kadınları, ama benim annem hiç de o kadınlardan değildir, o başka bir kadındır."

"Zavallı bir yabancının dilinizin tüm inceliklerini pek anlayamamasını hoş görünüz."

"Annemin duygularında çok cimri olduğunu, ama bir kez de birine karşı bu duyguları hissetti mi bunun sonsuza kadar sürdüğünü söylemek istiyorum."

"Ah! Doğru," dedi Monte Cristo içini çekerek, "onun bana karşı tam bir kayıtsızlıktan başka bir duygu besleyerek bana onur verdiğine mi inanıyorsunuz?"

"Bakın size daha önce de söyledim, şimdi de yineliyorum," dedi Morcerf, "siz gerçekten çok garip ve çok üstün bir insan olmalısınız."

"Ah!"

"Evet, çünkü annem, size karşı, merak diyemeyeceğim, ama ilgi duyuyor. Yalnız kaldığımızda sadece sizden söz ediyoruz."

"Size şu Manfred'den sakınmanızı mı söyledi?"

"Tam tersine, bana 'Morcerf, kontun soylu bir karakteri olduğuna inanıyorum, onunla dost olmaya çalış,' dedi."

Monte Cristo gözlerini kaçırdı ve içini çekti.

"Sahi mi?" dedi.

"Öyle ki benim yolculuğuma karşı çıkacağına tüm kalbiyle onaylayacağından emin olun," dedi Albert "çünkü bu bana her gün verdiği öğütlerden biri."

"Haydi o zaman," dedi Monte Cristo, "akşama görüşürüz. Saat beşte burada olun, gece yarısı on ikide ya da birde orada oluruz."

"Nasıl! Tréport'da mı?"

"Tréport'da ya da yakınlarında."

"Kırk sekiz fersahı sekiz saatte mi yapacaksınız?"

"Bu süre çok bile," dedi Monte Cristo.

"Gerçekten siz mucizeler yaratan birisiniz, sadece, sadece trenlerden değil, çünkü bu özellikle Fransa'da çok zor olmayan bir şeydir, telgraftan da hızlı gidiyorsunuz."

"Bu arada vikont, bize oraya gitmek için yedi ya da sekiz saat gerektiğine göre tam zamanında burada olun."

"İçiniz rahat olsun, o zamana dek hazırlanmaktan başka yapacak işim yok."

"O zaman saat beşte."

"Saat beşte."

Albert çıktı. Monte Cristo ona gülümseyerek başıyla bir işaret yaptıktan sonra bir an dalgın, derin bir düşünceye dalmış gibi durdu. Sonra düşten uzaklaşmak ister gibi eliyle alnını sıvazladıktan sonra çıngırağa gitti ve iki kez çaldı.

Monte Cristo çana iki kez vurur vurmaz Bertuccio içeri girdi.

"Bertuccio efendi," dedi, "daha önce düşündüğüm gibi yarın ya da yarından sonra değil, bu gece Normandiya'ya gidiyorum, saat beşe kadar istediğiniz kadar zamanınız olacak, ilk konaklama yerindeki seyislere haber ulaştırın, Mösyö de Morcerf de benimle geliyor. Haydi bakalım!"

Bertuccio isteneni yaptı, bir atlı uşak, posta arabasının saat tam altıda orada olacağını haber vermek için Pontoise'a doğru hızla yola çıktı. Pontoise'daki seyis bir sonraki konaklama yerine acele haber gönderdi, o da bir sonrakine, altı saat sonra haber yol üstündeki tüm konaklama yerlerine iletilmişti.

Gitmeden önce kont, Haydée'nin yanına çıktı, ona gideceğini haber verdi, nereye gideceğini söyledi ve tüm evi emrine verdi.

Albert tam saatinde geldi. Başlangıçta iç karartıcı olan yolculuk, hızın somut etkisi ile hemen aydınlandı. Morcerf böyle bir hızı hiç düşünmemişti.

"Gerçekten de," dedi Monte Cristo, "sizin saatte iki fersah yapan posta arabanızla, bir yolcunun izin almadan önündeki yolcuyu geçmesini yasaklayan ve böylece hasta ya da inatçı bir yolcuya arkasında acelesi olan ya da sağlıklı yolcuların yolunu tıkama hakkı veren o aptal yasayla, bir yerden bir yere gitme olanağı yok; ben kendi arabamla ve kendi atlarımla yolculuk yaparak bu sakıncayı ortadan kaldırıyorum, değil mi Ali?"

Ve kont başını kapıdan uzatarak atlara kanat takan küçük bir uyarı çığlığı attı, atlar artık koşmuyor, uçuyordu. Araba bu krallara yaraşır yolda yıldırım gibi gidiyordu ve herkes bu ışıklı göktaşının geçişini görmek için yolunu değiştiriyordu. Ali bu çığlığı yineli-

yor, güzel yeleleri rüzgarda savrulan atları yönlendiriyor, köpüklenen dizginleri güçlü elleriyle sıkıyor, beyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu; çöl çocuğu Ali hoşlandığı çevrede bulunuyordu, siyah yüzü, pırıl pırıl gözleri, kolsuz, başlıklı beyaz yeleği ile yerden kaldırdığı tozların ortasında samyelinin perisine, Kasırga Tanrısına benziyordu.

"İşte," dedi Morcerf, "tanımadığım bir zevk, hız zevki."

Yüzündeki son bulutlar da dağılıyor, sanki yarıp geçtiği hava kendisiyle birlikte bu bulutları da götürüyordu.

"Tanrı aşkına böyle atları nereden buluyorsunuz?" diye sordu Albert, "bunları özel olarak mı yetiştirtiyorsunuz?"

"Elbette," dedi kont. "Altı yıl önce Macaristan'da hızıyla ünlü çok güzel bir damızlık aygır buldum, onu satın aldım, şimdi kaça olduğunu bilmiyorum, parasını Bertuccio ödedi. Aynı yıl otuz iki yavrusu oldu. Karşılaşacaklarımızın hepsi aynı babanın yavrularıdır, hepsi aynıdır, alındaki bir yıldız dışında hepsi beneksiz ve siyahtır, çünkü tıpkı paşalara seçilen gözdeler gibi, haranın bu ayrıcalıklı atına da kısraklar seçildi."

"Bu çok güzel!... ama söyleyin bana kont, tüm bu atları ne yapıyorsunuz?"

"Görüyorsunuz, onlarla yolculuk yapıyorum."

"Ama her zaman yolculuk yapmıyorsunuz ya?"

"Artık ihtiyacım kalmadığında Bertuccio onları satacak, atlardan otuz ya da kırk bin frank kazanacağını düşünüyor."

"Ama Avrupa'da onları sizden satın alacak kadar zengin bir kral olmayacak."

"O zaman onları Doğu'da bu parayı ödemek için hazinesini boşaltacak ve yeniden doldurmak için uyruklarının tabanlarına sopalar indirtecek herhangi bir vezire satar."

"Kont, size şimdi aklıma gelen bir şey söyleyeyim mi?"

"Söyleyin."

"Bertuccio sizden sonra Avrupa'nın en zengin adamı olacak."

"İşte bunda yanılıyorsunuz vikont. Eğer Bertuccio'nun ceplerini ters çevirirseniz onun beş parasız olduğunu göreceğinizden eminim."

"Neden?" diye sordu genç adam, "Mösyö Bertuccio tuhaf bir adam mı? Ah, sevgili kont, beni gerçeküstü olaylara çok fazla katmayın ya da size haber veriyorum, artık size inanmayacağım."

"Benimle hiçbir şey gerçeküstü değildir Albert, sadece rakamlar ve akıl, hepsi bu. Şu ikilemi dinleyin: bir kahya çalar, ama neden çalar?"

"Hay Allah! Çünkü bu doğasında vardır bana kalırsa," dedi Albert, "çalmak için çalar."

"İşte burada yanılıyorsunuz: çalar, çünkü bir karısı, çocukları, kendisi ve ailesi için tutkulu istekleri vardır; çalar, çünkü ömür boyu efendisi ile olacağından emin değildir ve kendine bir gelecek hazırlamak ister. İşte, Mösyö Bertuccio dünyada yapayalnızdır, bana hesap vermeden paramı harcar, benden hiç ayrılmayacağından emindir."

"Neden?"

"Çünkü ben daha iyisini bulamam."

"Siz bir kısırdöngü içindesiniz, olasılıklar döngüsü."

"Hayır, öyle değil, ben kesinlikler içindeyim. Benim için iyi hizmetkar, yaşamı üzerinde hakkım olan kişidir."

"Bertuccio'nun yaşamı üzerinde böyle bir hakkınız mı var?"

"Evet," diye yanıt verdi kont soğuk bir biçimde.

Konuşmayı demir bir kapı gibi kapatan sözler vardır. Kontun *evet*'i bu sözlerden biriydi.

Yolculuğun geri kalan bölümü de aynı hızla sürdürüldü; sekiz konaklama yerine dağıtılmış otuz iki at, kırk sekiz fersahı sekiz saatte yaptı.

Gece yarısı güzel bir parkın kapısına geldiler. Kapıcı uyumamıştı ve parmaklığı açık tutuyordu. Son konaklama yerindeki seyis ona haber ulaştırmıştı.

Saat gece yarısı iki buçuktu. Morcerf dairesine götürüldü. Banyo ve yemek hazırlanmıştı. Yolda arabanın arkasında yolculuk yapmış olan bir uşak emrindeydi. Yol boyunca önde oturmuş olan Baptistin ise kontun hizmetindeydi.

Albert banyo yaptı, yemeğini yedi ve yattı. Gece boyunca, arabadaki sarsıntının hüzünlü sesiyle sallandı durdu. Kalktığında, doğru pencereye gitti, açtı ve kendini küçük bir terasta buldu, önünde deniz yani sonsuzluk, arkasında küçük bir ormana açılan güzel bir park vardı.

Oldukça büyük bir koyda, dar karinalı, ince uzun direkli, bayrağında Monte Cristo'nun arınasını taşıyan küçük bir korvet sallanıyordu. Bayraktaki arınada mavi bir denizin üzerinde altın bir dağ vardı ve en üst bölümde de kırmızı bir haç çizilmişti. Bu belki de Monte Cristo'nun Calvaire'i[204] anımsatan kendi adına bir anıştırına idi.[205] İsa'nın çektiği acılar burayı altından daha değerli bir dağ yapmıştı. Belki de, arınadaki haçı kullanırken amacı, İsa'nın kutsal kanıyla kutsallık kazanan utanç verici haça gönderme yaparak, gizemli geçmişinin karanlığına gömülmüş acılarını ve yeniden doğuşunu anıştırmaktı. Guletin[206] çevresinde komşu kasabalardaki balıkçılara ait bir sürü küçük yelkenli vardı ve kraliçelerinin emirlerini bekleyen alçakgönüllü uyruklar gibiydiler.

Monte Cristo'nun, iki günlüğüne bile olsa, konakladığı her yerde, yaşam burada olduğu gibi termometrenin en yüksek rahatlık derecesine ayarlanmış oluyor, bir anda kolaylaşıveriyordu.

Albert kendi bekleme odasında iki tüfek ve bir avcı için gerekli tüm takımları buldu, daha yukarıda giriş katının üstünde bulunan bir oda sabırlı ve miskin oldukları için büyük balıkçılar olan İngilizlerin ustalıkla yapılmış makinelerine ayrılmıştı. Ama İngilizler, gelenekçi Fransız balıkçılarını bu makineleri kullanmaya bir türlü alıştıramamışlardır.

Tüm gün çeşitli çalışmalarla geçti, Monte Cristo zaten hepsinde çok başarılıydı: parkta bir düzine kadar sülün vurdular, nehirlerde bir o kadar alabalık tuttular, denize bakan bir köşkte akşam yemeği yediler, çaylar da kitaplığa getirildi.

Üçüncü gün akşama doğru, Monte Cristo'ya bir oyun gibi gelen bu yaşamı sürmekten yorgun düşen Albert, pencerenin yanında bir koltukta uyuyordu, o sırada kont mimarıyla birlikte evinde kurmak istediği bir seranın planını yapıyordu, birden yoldaki çakılları ezen bir atın ayak sesleri genç adamı uyandırdı. Albert pencereden baktı ve son derece tatsız bir sürprizle karşılaştı; avluda kendi özel uşağı duruyordu, Monte Cristo'yu

sıkmamak için onun kendisiyle birlikte gelmesini istememişti.

"Florentin buraya gel!" diye haykırdı koltuğundan fırlayarak, "annem mi hastalandı?"

Oda kapısına koştu.

Monte Cristo onu gözleriyle izledi ve uşağın yanına gittiğini gördü, uşak soluk soluğa cebinden mühürlü bir paket çıkardı. Küçük pakette bir gazete ve bir mektup vardı.

"Bu mektup kimden?" diye sordu hemen Albert.

"Mösyö Beauchamp'dan," diye yanıt verdi Florentin.

"Sizi buraya gönderen Beauchamp mı?"

"Hayır efendim. O beni yanına çağırttı, yanıma yolculuk için gereken parayı verdi, benim için bir at getirtti ve mösyönün yanına gelinceye dek hiç durmamam için bana söz verdirdi: yolu on beş saatte yaptım."

Albert ürpererek mektubu açtı: ilk satırlarda bir çığlık attı ve gazeteyi tutan eli gözle görülür biçimde titriyordu.

Birden gözleri karardı, bacakları tutmaz oldu, tam düşecekken Florentin'e yaslandı, o da destek olmak için kolunu uzattı.

"Zavallı delikanlı!" diye mırıldandı Monte Cristo, ama bunu öyle alçak bir sesle söyledi ki ağzından çıkan acıma sözcüklerini kendisi bile duyamadı; " babaların işlediği suçun cezasını üçüncü hattâ dördüncü kuşağa kadar çocukların çekmesi yazgı mı acaba?"

Bu sırada Albert kendine gelmişti ve okumayı sürdürürken terden sırılsıklam olmuş başındaki saçlarını karıştırıyor, mektubu ve gazeteyi buruşturuyordu.

"Florentin," dedi, "atınız Paris'e dönebilecek durumda mı?"

"Bu topallayan kötü bir posta atı."

"Ah Tanrım! Ayrıldığınızda ev nasıldı?"

"Oldukça sakin, ama Mösyö Beauchamp'ın yanından döndüğümde madamı gözyaşları içinde buldum, ne zaman döneceğinizi öğrenmek için beni görevlendirdi, ben de o zaman Mösyö Beauchamp tarafından sizi almaya gönderildiğimi söyledim. Yaptığı ilk hareket beni durdurmak için kollarını uzatmak oldu, ama bir an düşündükten sonra:

"'Evet, gidin Florentin,' dedi, 'gelsin.'"

"Evet anneciğim, evet," dedi Albert, "geliyorum, sakin ol, o alçağa lanet olsun!... Ama her şeyden önce gitmem gerek."

Monte Cristo'yu bıraktığı odanın yolunu tuttu.

O artık aynı adam değildi, Albert'de hüzünlü bir başkalaşım yaratmak için beş dakika yetmişti, bozuk bir sesi, öfkeden pençe pençe kızarmış yüzü, mavi damarlı gözkapaklarının altında çakmak çakmak gözleri ile bir sarhoş gibi sallanarak içeri girdi.

"Kont," dedi, "güzel konukseverliğiniz için teşekkürler, daha uzun kalmak isterdim, ama Paris'e dönmem gerekiyor."

"Ne oldu?"

"Büyük bir felaket, ama izin verin de gideyim, yaşamımdan çok daha önemli bir şey söz konusu. Soru sormayın kont, yalvarırım, ama bir at..."

"Ahırlarım emrinizde vikont," dedi Monte Cristo "ama posta atıyla giderseniz yorgun-

luktan ölürsünüz, bir gezinti arabasına, bir kupa arabasına, herhangi bir arabaya binin."

"Hayır, o zaman yol çok uzun sürer, benim için korktuğunuz o yorgunluğa ihtiyacım var, yorgunluk bana iyi gelecek."

Albert kurşun yemiş gibi olduğu yerde dönerek birkaç adım attı ve kapının yanındaki bir sandalyeye çöktü.

Monte Cristo bu ikinci fenalaşmayı görmedi, çünkü penceredeydi ve bağırıyordu:

"Ali, Mösyö de Morcerf için bir at! Çabuk olsunlar, acelesi var.!"

Bu sözler Albert'i yaşama döndürdü, odadan dışarı fırladı, kont onu izledi.

"Sağolun!" diye mırıldandı genç adam eğere atlayarak. "Yapabildiğiniz kadar çabuk gelin Florentin. Bana at vermeleri için bir parola var mı kont?"

"Bindiğiniz atı vermenizden başka bir parola yok, o anda size başka bir at eyerlenecektir."

Albert tam fırlamak üzereyken durdu.

"Belki benim gitmemi garip ve saçma bulacaksınız," dedi genç adam. "Bir gazeteye yazılmış birkaç satırın bir insanı ne kadar umutsuzluğa düşürebileceğini bilemezsiniz, işte!" diye ekledi gazeteyi konta atarak, "bunu okuyun, ama ancak ben gittikten sonra, kızardığımı görmenizi istemiyorum."

Kont gazeteyi yerden alırken Albert çizmelerine bağlanmış olan mahmuzları atın böğrüne sapladı, kendisinin böyle bir uyarıcıya ihtiyacı olduğunu sanan bir binicinin varlığına şaşıran at, yayından fırlamış bir ok gibi ileri atıldı.

Kont genç adamı gözlerinde sonsuz bir acıma duygusuyla izledi, o ancak tümüyle kaybolduktan sonra gözlerini gazeteye çevirdi ve aşağıda yazılanları okudu:

Üç hafta önce Impartial *gazetesinde sözü edilen Yanya Paşası Ali'nin hizmetinde bulunmuş olan, sadece Yanya'daki şatoları değil kendi velinimetini de Türklere teslim eden Fransız subayının adı o dönemde, onurlu meslektaşımızın söylediği gibi Fernand idi, ama o zamandan bu yana vaftiz adına bir soyluluk unvanı ve bir toprak adı ekledi.*

Bugün onun adı Mösyö Kont de Morcerf'tir ve Paris Yüksek Meclisi'nin üyesidir.

Demek Beauchamp'ın onca gönül yüceliği ile örtbas ettiği korkunç sır, silahlı bir hayalet gibi yeniden ortaya çıkıyordu, acımasızca bilgi edinmiş başka bir gazete Albert'in Normandiya'ya hareketinden iki gün sonra zavallı genç adamı çılgına çeviren bu birkaç satırı yayımlamıştı.

86
YARGILAMA

Albert, sabah saat sekizde yıldırım gibi Beauchamp'ın evine daldı. Haberli olan uşak Morcerf'i biraz önce banyoya girmiş olan efendisinin odasına aldı.

"Ne oldu?" dedi Albert.

"Ah, zavallı dostum," diye yanıt verdi Beauchamp, "sizi bekliyordum."

"İşte buradayım. Sizin kime olursa olsun bundan söz etmeyecek kadar iyi ve sözünün eri bir insan olduğunuza inanmadığımı söylemeyeceğim Beauchamp, hayır dostum. Zaten bana gönderdiğiniz haber benim için sevginizin güvencesidir. Konuya girmek için zaman yitirmeyelim: darbenin nereden geldiği hakkında bir düşünceniz var mı?"

"Biraz sonra size bu konuyla ilgili iki söz söyleyeceğim."

"Evet, ama daha önce bana bu iğrenç ihanetin öyküsünü tüm ayrıntılarıyla anlatmak zorundasınız."

Ve Beauchamp, utanç ve acıdan mahvolmuş genç adama, biraz sonra yineleyeceğimiz olayları tüm sadeliğiyle anlattı.

Makale iki gün önce *İmpartial*'den başka bir gazetede yayımlanmıştı, bu durum işe daha da fazla önem kazandırıyordu, çünkü bu gazetenin hükümete ait bir gazete olduğu biliniyordu. Yazı gözüne iliştiğinde Beauchamp yemek yiyordu, hemen bir araba çağırttı ve yemeğini bitirmeden gazeteye koştu. Açıkladığı siyasi görüşleri her ne kadar suçlamayı yapan gazetenin yöneticisinin görüşlerine karşı da olsa, Beauchamp kimi zaman olduğu gibi, hattâ çoğu zaman olduğu gibi de diyebiliriz, onun yakın dostuydu.

Beauchamp gittiğinde yönetici elinde gazetesi, Paris gazetesinin şekerpancarı konusundaki başmakalesiyle belki de kendi tarzında eğleniyor gibiydi.

"Hay Allah!" dedi Beauchamp, "gazeteniz elinizde olduğuna göre sevgili dostum, beni buraya neyin getirdiğini söylememe gerek yok."

"Siz yoksa şeker kamışının yandaşlarından mısınız?" diye sordu hükümetin gazetesinin yöneticisi.

"Hayır," dedi Beauchamp, "hattâ ben konuya tümüyle yabancıyım, ben başka bir şey için geldim."

"Neden geldiniz?"

"Morcerf ile ilgili makale nedeniyle."

"Ah! evet, doğru: bu ilginç bir şey değil mi?"

"O kadar ilginç ki, birini lekeleme tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyorsunuz, bana kalırsa sonucu şansa kalmış bir dava tehlikesi sizi bekliyor."

"Hiç de değil; haber pusulası ile birlikte haberin dayandığı tüm kanıtları da aldık ve Mösyö de Morcerf'in bir şey yapamayacağına iyice inandık; zaten onlara verilen onura yakışmayan iğrenç insanları herkese duyurmak ülkeye yapmak zorunda olduğumuz bir hizmettir."

Beauchamp şaşırıp kaldı.

"Ama bu bilgileri size kim verdi?" diye sordu, "çünkü bu işe ilk dikkati çekmiş olan gazetem kanıt olmadığından bu işten çekilmek zorunda kaldı, yine de Mösyö de Morcerf'in kim olduğunu ortaya çıkarma konusu ile sizden daha fazla ilgileniyoruz, çünkü o Fransız Yüksek Meclisi üyesi ve biz de ona muhalefet ediyoruz."

"Aman Tanrım, bu çok basit; biz skandal peşinde koşmadık, o gelip bizi buldu. Dün Yanya'dan elinde koca bir dosya ile bir adam bize geldi, biz bir suçlama yoluna girmekte duraksadığımız için, bunu geri çevirirsek yazının başka bir gazetede yayımlanacağını söyledi. Siz önemli bir haberin ne olduğunu bilirsiniz Beauchamp, biz de bu haberi kaçırmak istemedik. Şimdi ise darbe indirildi, bu korkunç bir şey, Avrupa'yı öbür ucuna kadar sarsacak."

Beauchamp boyun eğmekten başka çaresinin kalmadığını anladı ve genç Morcerf'e bir haberci göndermek üzere umutsuzluk içinde dışarı çıktı.

Ama anlatacağımız olaylar habercinin yola çıkışından sonra olduğu için Beauchamp'ın genç adama yazamadığı şeyler vardı: Aynı gün Meclis'te büyük bir hareketlilik görülmüştü ve bu, Yüksek Kurul'un her zaman o kadar sakin olan gruplarına egemen olmuştu. Herkes neredeyse saatinden önce oradaydı, aralarında halkın dikkatini çekecek uğursuz olaydan söz ediyorlar, tüm dikkatlerin parlak Meclis'in en tanınmış üyelerinden biri üzerinde toplanacağını söylüyorlardı.

Makalenin alçak sesle okunması, yorumlar yapılması ve anıların aktarılması, olayları daha da fazla açıklığa kavuşturuyordu. Kont de Morcerf meslektaşları tarafından sevilmiyordu. Tüm sonradan görmeler gibi, bulunduğu yerde kalabilmek için gözünü en yükseğe dikmek zorunda kalmıştı. Büyük aristokratlar onunla eğleniyor, yetenekliler reddediyor, çok ünlüler hiç düşünmeden küçümsüyorlardı. Kont günahını ödeyen kurban gibi nazik bir durumda bulunuyordu. Tanrının parmağı bir kez kurbanı işaret etsin, herkes ona lanet okumaya hazırlanır.

Sadece Kont de Morcerf'in hiçbir şeyden haberi yoktu. Karaçalan haberin bulunduğu gazeteyi alınıyordu ve sabahı mektup yazmak ve yeni bir ata ilk kez binmeye çalışmakla geçirmişti.

Bu nedenle her zamanki saatte başı dik, gözleri korkusuz, küstah bir tavırla geldi, arabadan indi, koridorları geçti ve kapıcıların duraksamalarını ve meslektaşlarının yarım yamalak selamlarını fark etmeden salona girdi.

Morcerf içeri girdiğinde oturum başlayalı yarım saatten fazla olmuştu.

Daha önce söylediğimiz gibi, olan biteni bilmeyen kontun ne görünüşünde ne de dav-

ranışında hiçbir değişiklik yoktu, görünüşü ve davranışı herkese her zamankinden daha kibirli gibi geldi ve bu durumda orada bulunması, onuruna çok düşkün olan Meclis'e öyle büyük bir saldırı gibi göründü ki, hepsi bunu bir densizlik, çoğu bir meydan okuma, kimileri de hakaret gibi gördü.

Tüm Meclis'in tartışmayı başlatmak için yanıp tutuştuğu apaçıktı.

Herkesin elinde suçlayıcı gazetenin olduğu görülüyordu, ama her zamanki gibi kimse saldırıya geçme sorumluluğunu üstüne almak istemiyordu. Sonunda saygıdeğer üyelerden Kont de Morcerf'in açık düşmanı olarak bilinen biri, beklenen anın geldiğini gösteren bir ciddilikle kürsüye çıktı.

Korkunç bir sessizlik oldu; sadece Morcerf her zaman bir konuşmacıyı bu kadar kibarca dinleme alışkanlığı olmayanların bu kez bu kadar dikkatli olmalarının nedenini bilmiyordu.

Kont, konuşmacının Meclis için son derece ciddi, son derece kutsal, son derece yaşamsal bir şeyden söz edeceğini, meslektaşlarının tüm dikkatlerini vermelerini istediğini anlattığı giriş bölümünü sakin sakin öylesine dinledi.

Ama daha Yanya ve Albay Fernand sözcükleri geçer geçmez, Kont de Morcerf öyle korkunç bir biçimde sarardı ki tüm Meclis'te bir mırıldanma oldu, tüm gözler konta yöneldi.

Ruhtaki yaraların şöyle bir özelliği vardır, gizlenirler, ama kapanmazlar, her zaman acı verirler, her zaman dokunulduğunda kanamaya hazırdırlar, her zaman yürekte canlı ve açık kalırlar.

Makalenin okunması, mırıldanmaların karıştığı aynı sessizlik içinde sona erdi, konuşmacı yeniden söz almaya hazırlandığında mırıltılar hemen kesildi, suçlayan kişi titizliğini gözler önüne serdi ve görevinin ne kadar zor olduğunu anlatmaya koyuldu; söz konusu olan Mösyö de Morcerf'in onuruydu, tüm Meclis'in onuruydu, konuşmacı yine de bu kadar nazik kişisel soruları inceleyecek bir tartışma açarak Mösyö de Morcerf'in savunma yapması gerektiğini ileri sürüyordu. Sonunda iftiranın daha da büyümesini önlemek ve kamuoyunun uzun zamandır verdiği konumda Mösyö de Morcerf'in kendini temize çıkararak onurunu yeniden kazanması için hemen bir soruşturma açılmasını isteyerek sözlerini tamamladı.

Morcerf bu büyük ve beklenmedik yıkım karşısında öylesine bunalmıştı ki, şaşkın gözlerle meslektaşlarına bakarak anlaşılmaz birkaç sözcük söyleyebildi ancak. Suçlu birinin utancı olduğu kadar suçsuz birinin şaşkınlığı olarak da yorumlanabilecek bu çekingenlik ona karşı birkaç kişide sevgi uyandırdı. Gerçekten yüce gönüllü insanlar, düşmanlarının mutsuzluğu, kinlerinin sınırlarını aştığında her zaman onlara karşı merhamet duyarlar.

Başkan soruşturmayı oylamaya sundu; oylar oturarak ve ayağa kalkarak belirtildi ve soruşturmanın yapılmasına karar verildi.

Konta kanıtlarını sunmak için ne kadar zamana ihtiyacı olduğu soruldu.

Bu korkunç darbeden sonra hâlâ yaşadığını hisseden Morcerf yeniden cesaretini toplamıştı.

"Sayın Meclis üyeleri," diye yanıt verdi, "şu anda bana karşı, kuşkusuz karanlıklarının gölgesinde kalmış, bilinmeyen düşmanlarımın yürüttükleri gibi bir saldırıyı püskürtmek için, zamana hiç gerek yok; beni bir an şaşırtan yıldırıma hemen, bir yıldırım darbesiyle yanıt vermem gerekir; benden böyle bir kanıtlama isteneceğine, meslektaşlarıma kendileriyle eşit koşullarda bulunmaya yaraşır olduğumu kanıtlamam için kanımı dökmem istenmeliydi!"

Bu sözler sanık hakkında olumlu etkiler uyandırdı.

"Bu nedenle soruşturmanın olabildiğince çabuk yapılmasını istiyorum ve soruşturmanın başarılı olması için gerekli tüm belgeleri Meclisinize sunacağım."

"Hangi günü saptıyorsunuz?" diye sordu başkan.

"Bugünden itibaren Meclis'in emrindeyim," diye yanıt verdi kont.

Başkan çıngırağı çaldı.

"Meclis bu soruşturmanın bugün başlatılmasını istiyor mu?"

"Evet," dedi Meclis oybirliği ile.

Morcerf'in sunacağı kanıtları incelemek için on iki kişilik bir komisyon kuruldu. Bu komisyonun ilk oturumunun akşam saat sekizde Meclis'in bürolarında yapılması kararlaştırıldı. Eğer birçok oturum gerekirse onlar da aynı saatte aynı yerlerde yapılacaktı.

Bu karar alındıktan sonra Morcerf gitmek için izin istedi; dalkavukça kurnaz ve baskıya gelmeyen yapısının tahmin ettiği bu fırtınaya karşı koymak için uzun zamandır biriktirdiği kanıtları bir araya getirecekti.

Beauchamp biraz önce söylediklerimizin hepsini genç adama anlatmıştı: sadece onun anlattıklarının bizimkine göre üstünlüğü vardı, bu da, yaşayan şeylerin canlılığının, ölmüş şeylerin soğukluğuna olan üstünlüğü idi.

Albert onu kimi zaman umutla, kimi zaman öfkeyle, kimi zaman da utançla dinledi, çünkü Beauchamp'ın verdiği sırla babasının suçlu olduğunu biliyordu ve suçlu olduğuna göre suçsuzluğunu nasıl kanıtlayabileceğini kendi kendine soruyordu.

Bulunduğumuz noktaya gelince Beauchamp durdu.

"Ya sonra?" diye sordu Albert.

"Sonra mı?" diye yineledi Beauchamp.

"Evet."

"Dostum, bu sözcük beni korkunç bir sıkıntıya sokuyor. Sonrasını öğrenmek istiyor musunuz?"

"Kesinlikle öğrenmem gerek dostum ve bunu başkasından değil, sizin ağzınızdan öğrenmeyi yeğlerim."

"Pekala!" dedi Beauchamp, "cesaretinizi toplayın Albert, ona hiçbir zaman bu kadar ihtiyacınız olmayacak." Albert hayatını savunmaya hazırlanan bir adamın zırhını denemesi ve kılıcını göstermesi gibi gücünü yeniden kazanmak için bir eliyle alnını sıvazladı.

Kendini güçlü hissetti, çünkü heyecanını enerji sanıyordu.

"Haydi!" dedi.

"Akşam oldu," diye devam etti Beauchamp, "tüm Paris bu görülmemiş olayın beklen-

tisi içindeydi. Birçok kişi bu suçlamayı çökertmek için babanın kendini göstermesinin yeteceğini, birçok kişi de kontun ortaya çıkmayacağını söylüyordu; içlerinde onu Bruxelles'e giderken gördüğünü söyleyenler de vardı, bazıları kontun, söylendiği gibi, pasaportlarını alıp almadığını öğrenmek için polise gitti.

"Size şunu itiraf etmeliyim," diye devam etti Beauchamp, "komisyon üyelerinden biri olan genç bir dostumun beni bu bir tür açık oturuma sokmasını sağlamak için elimden geleni yaptım. Saat yedide gelip beni aldı ve bir odacıya kimse gelmeden beni loca gibi bir yere kapatmasını söyledi. Bir sütun beni saklıyordu ve koyu karanlıkta hiç görünmüyordum. Artık biraz sonra oluşacak korkunç sahneyi başından sonuna göreceğimi ve duyacağımı umut edebilirdim.

"Saat tam sekizde herkes gelmişti.

"Mösyö de Morcerf saatin sekizinci vuruşunda içeri girdi.

"Elinde bazı kağıtlar vardı ve davranışları rahat gibiydi; her zamankinin tersine sade bir görünüşü vardı, kılık kıyafeti özenli ve ciddiydi, üstünde eski askerler gibi aşağıdan yukarı kadar düğmeli bir giysi vardı.

"Morcef'in ortaya çıkışı çok iyi bir etki yaptı: komisyon hiç de kötü niyetli değildi, üyelerden birçoğu kontun yanına geldi ve elini sıktı."

Albert tüm bu ayrıntıları dinlerken yüreğinin paramparça olduğunu hissetti, ama yine de acılarına bir minnettarlık duygusu karışıyordu, onuru bu kadar büyük bir sıkıntıya girmişken babasına değer verdiklerini gösteren bu insanları kucaklayabilmek istiyordu.

"O anda bir odacı içeri girdi ve başkana bir mektup verdi.

'Söz sizin Mösyö de Morcerf,' dedi başkan mektubu açarken.

"Kont savunmasına başladı ve size kesinlikle söyleyebilirim Albert," diye devam etti Beauchamp, "olağanüstü ustalıkta ve güzellikte bir konuşmaydı. Yanya vezirinin imparatorla ölüm kalım savaşı olan görüşmeleri yapması için onu gönderdiğine göre, son saatine kadar onu tüm güveniyle onurlandırdığını kanıtlayan belgeler koyuyordu ortaya. Ali Paşa'nın her zaman mektuplarını mühürlediği, komutanlık simgesi olan yüzüğü gösterdi, paşa geri döndüğünde gece gündüz hangi saatte olursa olsun haremine girip ona ulaşması için bu yüzüğü kendisine vermişti. Ne yazık ki görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanmıştı ve kendisine iyilik etmiş olan insanı savunmak için geri geldiğinde onun ölmüş olduğunu görmüştü. 'Ama,' dedi kont, 'Ali Paşa'nın ölürken bile ona o kadar güveni vardı ki gözdesini ve kızını ona emanet etmişti.'"

Albert bu sözler üzerine ürperdi, çünkü Beauchamp konuştukça genç adamın aklına Haydée'nin öyküsü geliyordu, güzel Yunanlı kızın bu haber, bu yüzük, nasıl satıldığı ve köle oluşu hakkında söylediklerini anımsıyordu.

"Peki kontun konuşmasının nasıl bir etkisi oldu?" diye kaygıyla sordu Albert.

"Beni duygulandırdığını, benim kadar komisyonu da duygulandırdığını itiraf etmeliyim," dedi Beauchamp.

"Bu sırada başkan aldırmaz bir biçimde kendisine getirilen mektuba göz atıyordu,

ama ilk satırlarda mektup dikkatini çekti, mektubu okudu, bir kez daha okudu ve gözlerini Mösyö de Morcerf'e dikerek:

"'Sayın kont,' dedi, 'bize Yanya vezirinin size karısını ve kızını emanet ettiğini mi söylemiştiniz?'

"'Evet efendim,' diye yanıt verdi Morcerf, 'ama burada da başka alanlarda olduğu gibi felaket peşimi bırakmadı. Döndüğümde Vasiliki ve kızı Haydée ortadan yok olmuşlardı.'

"'Onları tanıyor musunuz?'

"'Paşa ile olan yakınlığım ve benim bağlılığıma duyduğu büyük güven, onları birçok kez görmemi sağlamıştı.'

"'Başlarına neler geldiği konusunda bir şey biliyor musunuz?'

"'Evet efendim. Onların, yaşadıkları acılara ve belki de sefalete dayanamadıklarının söylendiğini duydum. Zengin değildim, hayatım büyük tehlikelerle karşı karşıyaydı, ne yazık ki onları arayamadım.'

"Başkan belli belirsiz kaşlarını çattı.

"'Beyler,' dedi, 'Mösyö de Morcerf'i dinlediniz, açıklamalarını izlediniz. Sayın kont, anlattıklarınıza dayanak olacak bir tanık gösterebilir misiniz?'

"'Ne yazık ki hayır efendim,' diye yanıt verdi kont; 'vezirin çevresinde bulunan ve beni onun sarayından tanıyan herkes ya öldü ya da dağıldı, sanırım vatandaşlarımdan sadece ben o korkunç savaştan sağ kurtuldum; bende yalnızca Tepedelenli Ali Paşa'nın mektupları var, onları da önünüze serdim, bende sadece iradesinin güvencesi olan yüzük var, işte o da burada, size sunabileceğim en inandırıcı kanıtım da, böyle adsız bir saldırıya, tüm tanık eksikliğine karşın dürüst bir insan olarak benim sözüm, asker olarak tüm yaşamımın temizliği olabilir.'

"Tüm Meclis'te bir onama mırıltısı dolaştı; o anda Albert, herhangi bir terslik olmazsa babanız davayı kazanıyordu.

"'Beyler,' dedi başkan, 've siz sayın kont, söylediğine göre çok önemli bir tanığı, kendi kendine ortaya çıkan bir tanığı dinlemekten sanırım tedirgin olmazsınız; bu tanık, kontun bize anlattıklarından sonra, kuşkusuz meslektaşımızın tüm suçsuzluğunu kanıtlamak için çağrılmıştır. Bu konu ile ilgili olarak aldığım mektup işte burada; bu mektubun okunmasını ister misiniz, yoksa üzerinde hiç durmamayı ve bu konudan artık söz etmemeyi mi yeğlersiniz?'

"Mösyö de Morcerf sarardı ve elleri tuttuğu kağıdın üstünde kıvrıldı, kağıt parmakları arasında hışırdadı.

"Komisyon mektubun okunmasını istedi: konta gelince, o düşünceliydi ve görüşünü bildirmedi.

"Sonuç olarak başkan aşağıdaki mektubu okudu:

"Sayın başkan,

"Tümgeneral Kont de Morcerf'in Epeiros'da ve Makedonya'da yaptıklarını incelemekle görevli soruşturma komisyonunuza en doğru bilgileri verebilirim.

"Başkan kısa bir süre durakladı.

"Kont de Morcerf sarardı, başkan gözleriyle dinleyenlere sorar gibi baktı.

"'Devam edin!' diye bağırdılar her yandan.

"Başkan yeniden başladı:

"Ben Ali Paşa ölürken oradaydım, son dakikalarında yanındaydım; Vasiliki ve Haydée'ye ne olduğunu biliyorum; komisyonun emrindeyim ve beni dinlemesini rica ediyorum. Size bu mektup verildiğinde Meclis'in girişindeki holde bulunacağım.

"'Bu tanık ya da bu düşman da kim?' diye sordu kont sesinde kolayca anlaşılan bir değişimle.

"'Bunu öğreneceğiz mösyö,' diye yanıt verdi başkan. 'Komisyon bu tanığı dinlemek istiyor mu?'

"'Evet, evet,' dedi üyeler hep bir ağızdan.

"Odacı çağırıldı.

"'Odacı bey, giriş holünde bekleyen biri var mı?' diye sordu başkan.

"'Evet, sayın başkan.'

"'Kimmiş?'

"'Yanında bir uşak olan bir kadın.'

"Herkes birbirine baktı.

"'Bu kadını içeri alın,' dedi başkan.

"Beş dakika sonra odacı göründü; tüm gözler kapıya dikilmişti, ben de genel bekleyişe ve kaygıya katılıyordum.

"Odacının arkasında kendisini tümüyle örten büyük bir örtüye sarılmış bir kadın yürüyordu. Örtüden belli olan bedeninin biçiminden ve yayılan güzel kokudan genç ve zarif bir kadın olduğu anlaşılıyordu, ama o kadar.

"Başkan yabancı kadından örtüsünü kaldırmasını rica etti, o zaman tümüyle bir Yunanlı gibi giyinmiş bir kadın görüldü, harika bir güzelliği vardı."

"Ah!" dedi Morcerf, "bu o."

"Kimdi?"

"Haydée."

"Bunu size kim söyledi?"

"Heyhat! Tahmin ediyorum. Ama devam edin Beauchamp, rica ediyorum. Gördüğünüz gibi sakin ve güçlüyüm. Sona yaklaşıyor olmalıyız."

"Mösyö de Morcerf korkuyla karışık bir şaşkınlıkla bu kadına bakıyordu," diye devam etti Beauchamp. "Bu güzel ağızdan çıkacak olanlar, onun için bir ölüm kalım sorunuydu; ama başkaları için bu o kadar garip, o kadar meraklı bir serüvendi ki, Mösyö de Morcerf'in kurtuluşu ya da mahvoluşu bu olayda artık sadece ikinci derecede önemli bir öğeydi.

"Başkan eliyle genç kadına oturması için bir yer gösterdi, ama o başıyla ayakta kalacağını gösteren bir hareket yaptı. Konta gelince, o yeniden koltuğuna çökmüştü ve bacaklarının onu taşımadığı çok belliydi.

"'Madam,' dedi başkan, 'komisyonumuza Yanya konusu ile ilgili bilgi vermek için yazdınız ve olayların görgü tanığı olduğunuzu ileri sürdünüz.'

"'Gerçekten de öyleyim,' diye yanıt verdi yabancı kadın güzel bir hüzün dolu ve Doğuluların seslerine özgü bir tınının izleri olan sesiyle.

"'Yine izin verirseniz o zamanlar çok genç olduğunuzu söyleyeceğim.'

"'Dört yaşındaydım ama olaylar benim için çok büyük bir önem taşıyordu, tek bir ayrıntısı bile aklımdan çıkmadı, tek bir özelliği bile belleğimde yok olmadı.'

"'Ama bu olayların sizin için ne önemi vardı, siz kimsiniz ki bu felaket üzerinizde bu kadar derin bir etki bıraktı?'

"'Babamın yaşaması ya da ölmesi söz konusuydu,' diye yanıt verdi genç kız, 'benim adım Haydée, Yanya Paşası Tepedelenli Ali ile en sevdiği karısı Vasiliki'nin kızıyım.'

"Genç kadının yanaklarını pembeleştiren hafif ve onurlu kırmızılık, bakışlarındaki ateş, açıklamasındaki görkem Meclis üzerinde anlatılmaz bir etki yaptı.

"Konta gelince, eğer yere düşen yıldırım ayaklarının önünde bir uçurum açsaydı ancak bu kadar yıkılabilirdi.

"'Madam,' dedi başkan, saygıyla eğildikten sonra, 'size kuşku anlamına gelmeyecek basit bir soru soracağım, ve bu son sorum olacak: söylediklerinizin doğruluğunu kanıtlayabilir misiniz?'

"'Evet, efendim,' dedi Haydée örtüsünün altından kokulu bir atlas torba çıkararak, 'işte babam ve en önemli subayları tarafından imzalanmış doğum belgem; işte doğum belgemle birlikte vaftiz belgem, babam annemin dinine göre yetiştirilmemi kabul ettiği için, Makedonya ve Epeiros başpiskoposunun kendi mührüyle kapadığı belge ve son olarak da –bu, kuşkusuz en önemlisi– benim ve annemin Fransız subay tarafından Ermeni tüccar El-Kobbir'e satıldığımızı gösteren belge, Fransız subay Osmanlı hükümeti ile yaptığı iğrenç anlaşma ile kendine ganimet olarak velinimetinin kızını ve karısını ayırmıştı, bunları bin kese altına yani yaklaşık dört yüz bin franka sattı.'

"Kont de Morcerf'in yanaklarını yeşilimsi bir sarılık kapladı, Meclis tarafından ölümcül bir sessizlikle karşılanan bu korkunç suçlayıcı açıklamalar karşısında gözleri kan çanağına dönmüştü.

" Sakinliği içinde, bir başkasının öfke içinde olduğundan daha korkutucu olan Haydée, başkana Arapça yazılmış satış belgesini uzattı.

"Sunulacak belgelerden bazılarının Arapça, Rumca ya da Türkçe olabileceği düşünülerek Meclis çevirmenine önceden haber verilmişti, çevirmen çağırıldı. Soylu Meclis üyelerinden büyük Mısır seferi sırasında Arapça öğrenmiş olan biri bu dile alışıktı, çevirmenin yüksek sesle okuduklarını ince kağıt üzerindeki kopyasından izledi:

"Ben esir tüccarı ve S.H.'nin haremi için alış veriş yapan El-Kobbir, ulu imparator hazretlerine teslim etmek üzere Fransız sinyor Kont de Monte Cristo'dan Yanya Paşası merhum Tepedelenli Ali Paşa ve gözdesi Vasiliki'nin kızı olarak tanınan on bir yaşında, adı Haydée olan genç Hıristiyan esirinin bedeli olarak iki bin kese altın değerinde bir elmas aldığımı kabul edi-

yorum; bu kız bana yedi yıl önce annesi ile birlikte, ki annesi Konstantinopolis'e gelirken ölmüştü, Vezir Tepedelenli Ali'nin hizmetinde adı Fernand Mondego olan bir Fransız albay tarafından satılmıştır.

"Yukarıda sözü edilen satış bana S.H. hesabına bin kese altın karşılığında yapılmıştır.

"S.H.'nin izniyle Hicri 1247'de Konstantinopolis'de yapılmıştır.

İmza: EL-KOBBİR

"Bu belgenin inanılır, güvenilir ve doğru olduğunu göstermek için imparatorluk mührü vurulmuştur, satıcı bunu göstermek zorundadır.

'Satıcının imzasının yanında gerçekten de ulu imparatorun mührü görülüyordu.

"Bu okumanın ve bu görüntünün ardından korkunç bir sessizlik oldu; kont artık sadece bakıyordu, ama elinde olmadan Haydée'ye dikilen bakışı ateş ve kandandı sanki.

"'Madam,' dedi başkan, 'bildiğim kadarıyla Paris'te sizin yanınızda olan Monte Cristo Kontuna da sorular soramaz mıyız acaba?'

"'Mösyö,' diye yanıt verdi Haydée, 'benim öbür babam olan Monte Cristo Kontu üç gündür Normandiya'da.'

"'Ama o zaman,' dedi başkan, 'Meclisimizin teşekkürle karşıladığı ve zaten doğumunuzun ve başınıza gelen felaketlerin çok doğal kıldığı bu davranışta bulunmanızı size kim öğütledi?'

"'Mösyö,' diye yanıt verdi Haydée, 'bu davranışta bulunmamın nedeni saygım ve acılarımdır. Hıristiyan olarak, Tanrı beni bağışlasın! Her zaman ünlü babamın intikamını almayı düşledim. Fransa'ya ayak bastığımda, hainin Paris'te oturduğunu öğrendiğimde gözlerimi ve kulaklarımı dört açtım. Soylu koruyucumun evinde her şeyden elimi eteğimi çekmiş olarak yaşıyorum, böyle yaşıyorum çünkü kendi kendime, düşüncelerimle yaşamamı sağlayan karanlığı ve sessizliği seviyorum. Ama Monte Cristo Kontu benden babaca ilgisini esirgemiyor, toplum yaşamını oluşturan hiçbir şey bana yabancı değil, sadece ben olan bitenleri uzaktan seyrediyorum. Böylece tüm müzik albümleri, tüm şarkılar bana geldiği gibi, tüm gazeteleri de okuyorum, pek de önem vermeden başkalarının yaşamını izlerken bu sabah Yüksek Meclis'te olanları ve bu gece olacakları öğrendim... O zaman size yazdım.'

"'O halde Mösyö Monte Cristo Kontunun sizin davranışınızda hiçbir etkisi yok öyle mi?'

"'O hiçbir şey bilmiyor, hattâ bunu öğrenince kınayacağından korkuyorum, yine de bugün benim için güzel bir gün,' diye devam etti genç kız ateş gibi gözlerini gökyüzüne kaldırarak, 'bugün babamın intikamını alma fırsatı bulduğum gün.'

"Tüm bu süre içinde kont tek bir söz etmemişti; meslektaşları ona bakıyorlardı ve kuşkusuz bir kadının güzel kokulu soluğuyla paramparça olan bu yazgıya acıyorlardı,

kontun mutsuzluğu yüzünün hüzün verici çizgilerinde yavaş yavaş ortaya çıkıyordu.

"'Mösyö de Morcerf,' dedi başkan , 'Hanımın Yanya Paşası Tepedelenli Ali'nin kızı olduğunu kabul ediyor musunuz?'

"'Hayır,' dedi Morcerf ayağa kalkmak için bir çaba harcayarak, 'bu düşmanlarının tarafından bana karşı tezgahlanmış bir oyun.'

"Gözlerini birini beklermiş gibi kapıya dikmiş olan Haydée birden döndü, kontun ayakta durduğunu görünce korkunç bir çığlık attı:

"'Beni tanımıyorsun ha,' dedi, 'ne yazık ki ben seni tanıyorum! Sen soylu babamın ordularını eğiten Fransız subay Fernand Mondego'sun. Yanya şatolarını teslim eden sensin! Babam tarafından imparatorla doğrudan doğruya velinimetinin ölüm kalım konusunu görüşmek için Konstantinopolis'e gönderilip, tümden bağışlandığını gösteren sahte fermanı getiren sensin! Bu fermanla paşanın yüzüğünü ateşin bekçisi Selim'e göstererek onu kandıran sensin; Selim'i hançerleyen sensin! Bizi, annemi ve beni tüccar El-Kobbir'e satan sensin! Katil! Katil! Katil! Alnında hâlâ efendinin kanı var! Hepiniz bakın!'

"Bu sözler öyle gerçek bir heyecanla söylenmişti ki tüm gözler kontun alnına çevrildi, o bile Ali'nin hâlâ ılık kanını hissediyormuş gibi elini alnına götürdü.

"'Mösyö de Morcerf'in Subay Fernand Mondego ile aynı kişi olduğunu kesin olarak kabul ediyor musunuz?'

"'Elbette!' diye haykırdı Haydée. 'Ah! Anneciğim! Bana şöyle demişti: özgürdün, sevdiğin bir baban vardı, neredeyse kraliçe olmak için hazırlanıyordun! Bu adama iyi bak, seni esir eden o, babanın başını bir mızrağın ucuna takan o,bizi satan o, bizi ele veren o! Sağ eline iyi bak, uzun bir yara izi olan eline, eğer yüzünü unutursan, tüccar El-Kobbir'in altınlarının birer birer içine düştüğü bu elinden tanı! Elbette onu tanıyorum! Şimdi o beni tanımadığını söylesin bakalım.'

"Her sözcük Morcerf'e bıçak gibi saplanıyor, gücünün bir bölümünü kesip atıyordu, son sözler üzerine kendini tutamayarak gerçekten de bir yara izi taşıyan elini göğsüne sakladı ve kaygılı bir umutsuzlukla bitkin bir halde koltuğuna düştü.

"Bu sahne, bir ağacın gövdesinden kopan yaprakların kuzeyden gelen güçlü rüzgarda uçuşması gibi Meclis üyelerini altüst etmişti.

"'Sayın Kont de Morcerf,' dedi başkan, 'kendinizi bırakmayın, yanıt verin: Meclis'in adaleti Tanrının adaleti gibi herkes için eşit ve yücedir; size düşmanlarınızla savaşma olanağı tanımadan onların sizi ezmesine izin vermeyecektir. Yeni soruşturmalar ister misiniz? Meclis'ten iki üyeyi Yanya'ya göndermemi ister misiniz? Söyleyin!'

"Morcerf hiç yanıt vermedi.

"O zaman tüm Meclis üyeleri bir tür korkuyla birbirlerine baktılar. Kontun güçlü ve sinirli yapısını biliyorlardı. Bu adam savunmasını felce uğratacak kadar korkunç bir bitkinlik içinde olmalıydı; uykuya benzeyen bu sessizliğin arkasından yıldırım gibi bir uyanışın geleceğini düşünmek gerekirdi.

"'Pekala,' dedi ona başkan, 'kararınızı nedir?'

"'Hiçbir şey!' dedi kont boğuk bir sesle ve ayağa kalkarak.

"'Tepedelenli Ali Paşa'nın kızının açıkladıkları gerçekten de doğru mu?' diye sordu başkan, 'o gerçekten de suçlunun hiçbir zaman HAYIR demeye cesaret edemeyeceği korkunç bir tanık mı? Sizi suçladığı şeyleri gerçekten de yaptınız mı?'

"Kont çevresine bir göz attı, bu bakışlardaki umutsuz ifade kaplanları duygulandırabilirdi, ama yargıçları yumuşatamadı, sonra gözlerini salonun kubbeli tavanına doğru kaldırdı, ama sanki kubbenin açılmasından ve oradan gökyüzü adlı ikinci bir mahkeme, adı Tanrı olan bir başka yargıç çıkmasından korkarmış gibi gözlerini hemen başka tarafa çevirdi.

"Sonra sert bir hareketle onu boğan kapalı giysisinin düğmelerini kopardı ve zavallı bir deli gibi salondan çıktı, bir an ayak sesleri kubbenin altında acı acı çınladı, hemen sonra da onu hızla götüren bir arabanın tekerlek gürültüleri Floransa tarzı binanın kapısını sarstı.

"'Beyler,' dedi başkan yeniden sessizlik olunca, 'Mösyö Kont de Morcerf'in nankörlüğüne, ihanetine ve alçaklığına inanıyor musunuz?'

"'Evet!' diye yanıt verdi soruşturma komisyonunun tüm üyeleri hep bir ağızdan.

"Haydée oturumun sonuna kadar beklemişti, kont hakkında verilen kararın açıklandığını duyduğunda, yüzünün çizgilerinde sevindiğini ya da acıdığını gösteren tek bir belirti bile olmadı.

"Sonra peçesini yüzüne indirdi, komisyon üyelerini saygıyla selamladı ve Veirgilius'un Tanrıçaların yürüdüğünü gördüğü adımlarla çıkıp gitti."

87
KIŞKIRTMA

"O zaman ben de görünmeden çıkmak için salonun sessizliğinden ve karanlığından yararlandım. Beni içeri alan odacı kapıda bekliyordu. Beni koridorlardan geçirerek Vaugirard sokağına açılan küçük bir kapıya kadar götürdü. Ruhum hem paramparça hem de hayran bir halde dışarı çıktım, bu söylediklerim için beni bağışlayın Albert, sizin için ruhum paramparçaydı, ama babasının intikamını alan o genç kızın soyluluğuna da hayran kalmıştım. Evet, size yemin ediyorum Albert, bu açıklama nereden gelirse gelsin, ben onun bir düşmandan gelebileceğini düşünüyorum, ama bu düşman sadece Yazgının eli."

Albert başını ellerinin arasına almıştı; utançtan kıpkırmızı, gözyaşlarıyla ıpıslak olmuş yüzünü kaldırdı ve Beauchamp'ın kolunu tutarak:

"Dostum," dedi ona, "benim yaşamım sona erdi: ben artık sizin gibi Yazgı bana darbesini indirdi diyemem, kimin bu kadar düşmanca peşime düştüğünü bulmam gerekir ve o adamı bulduğumda öldüreceğim ya da o adam beni öldürecek, bana yardımcı olacaksınız Beauchamp, dostluğunuza güveniyorum, eğer küçümseme yüreğinizdeki dostluğu öldürmediyse tabii."

"Küçümseme mi dostum? Böyle bir felaketi nasıl düşünebilirsiniz? Hayır, Tanrıya şükür! Artık babaların yaptıklarından çocuklarının sorumlu sayıldığı, haksız önyargıların olduğu çağda yaşamıyoruz. Tüm yaşamınızı bir daha gözden geçirin Albert; tüm yaşamınız dünde kaldı, doğru, ama güzel günlerin şafağı doğudan her zaman daha temiz olarak doğar. Hayır Albert, bana inanın, gençsiniz, zenginsiniz, Fransa'yı terk edin: hareketli bir yaşamı, değişen zevkleri olan bu büyük Babil'de her şey çabuk unutulur; üç dört yıl sonra geri gelirsiniz, bir Rus prensesi ile evlenirsiniz, kimse dün olanları anımsamaz, hele on altı yıl önce olanları hiç anımsamaz."

"Sağolun sevgili dostum Beauchamp, bu sözleri size söyleten iyi niyetiniz için teşekkür ederim, ama böyle olmaz; ne istediğimi size söyledim, şimdi gerekirse istek sözünü irade ile değiştireceğim. Bu işle ne kadar ilgili olduğumu anlıyorsunuz, olayları sizinle aynı açıdan göremiyorum. Size Tanrısal bir kaynaktan geliyor gibi görünen şey, bana daha az saf bir kaynaktan geliyor gibi görünüyor. Size itiraf edeyim, yazgının bence bu işte hiç rolü yok ve iyi ki yok, çünkü Tanrının ödül ve cezalarının görünmez ve dokunulmaz elçisi yerine intikam alabileceğim elle tutulur gözle görülür bir canlı bulacağım. Ah! Evet, size bir aydır çektiklerim üzerine yemin ediyorum. Şimdi size yineliyorum Beauchamp,

insani ve maddi bir dünyaya girmek istiyorum, eğer söylediğiniz gibi hâlâ benim dostumsanız, bu darbeyi indiren eli bulmama yardım edin."

"O zaman öyle olsun!" dedi Beauchamp; "kesinlikle yeryüzüne inmemi istiyorsanız, ben de öyle yapacağım; bir düşman aramaya koyuluyorsanız, ben de sizinleyim. Ve ben onu bulacağım, çünkü benim onurum da sizinki kadar onu bulmamızı gerektiriyor."

"Pekala! O zaman Beauchamp, hemen şimdi, hiç gecikmeden araştırmalarımıza başlayalım. Her gecikme ânı benim için sonsuzluk kadar uzun olacak; babamı ele veren henüz cezalanmadı, hiç cezalanmayacağını umut edebilir, ama onurum üzerine yemin ederim, böyle bir umudu varsa yanılıyor!"

"Pekala! Beni dinleyin Morcerf."

"Ah! Beauchamp, bir şeyler bildiğinizi anlıyorum, beni sıkıntıdan kurtarıyorsunuz!"

"Bunun gerçek olduğunu söylemiyorum Albert, ama bu en azından karanlıkta bir ışıktır: bu ışığı izlersek belki de bizi sona götürür."

"Çabuk söyleyin! Görüyorsunuz yerimde duramıyorum.

"Pekala! Size Yanya'dan döndüğümde söylemek istemediğim şeyi anlatacağım."

"Söyleyin!"

"İşte olanlar Albert; bilgi almak için doğal olarak kentin bir numaralı bankacısına gittim; daha konuyla ilgili ilk sözcüğü söyler söylemez, daha babanızın adı geçmeden:

"'Ah!' dedi 'Çok iyi. Sizi buraya getiren nedeni tahmin ediyorum.'

"'Nasıl tahmin edebilirsiniz? Neden?'

"'Çünkü aşağı yukarı on beş gün önce bana aynı konuda sorular soruldu.'

"'Kim tarafından?'

"'İş yaptığım Parisli bir bankacı tarafından.'

"'Adı neydi?'

"'Mösyö Danglars.'"

"O demek!" diye haykırdı Albert; "Demek kıskançlık ve kinle zavallı babamı bu kadar uzun zamandır izleyen oymuş; o, halktan biri olduğunu ileri sürüp Kont de Morcerf'in Yüksek Meclis üyesi olmasını bağışlayamayan adam. İşte bakın, evliliğin hiçbir mantıklı nedene dayanmadan bozulması; evet, neden bu."

"Bu konuda bilgi edinin Albert, şimdiden öfkelenmeyin, size bilgi edinin diyorum, eğer söylenen doğruysa..."

"Ah! Evet, eğer doğruysa!" diye haykırdı genç adam, "çektiğim tüm acıları ödeyecek."

"Dikkatli olun Morcerf, o yaşlı bir adam."

"O benim aile onuruma ne kadar dikkat ettiyse, ben de onun yaşına o kadar dikkat edeceğim; eğer babama kızdıysa, neden sadece onu karşısına almadı? Ah! Hayır, bir erkeğin karşısına çıkmaktan korktu!"

"Albert sizi kınamıyorum, sadece dizginlemeye çalışıyorum; Albert, ihtiyatlı olun."

"Ah! Korkmayın, zaten siz de benimle geleceksiniz Beauchamp, ciddi işler tanık önünde yapılmalıdır. Akşam olmadan, eğer Mösyö Danglars suçlu ise ölecek, ya da ben öleceğim. Hay Allah Beauchamp, benim onuruma güzel bir cenaze töreni yapılmasını isterim!"

"Pekala Albert, böyle kararlar alındığında onları hemen uygulamaya geçirmek gerekir. Mösyö Danglars'a mı gitmek istiyorsunuz? Haydi gidelim."

Kiralık bir araba getirttiler. Bankacının evine girerken kapıda Andrea Cavalcanti'nin faytonunu ve uşağını gördüler.

"Bak hele! Bu iyi işte," dedi Albert boğuk bir sesle. "Eğer Mösyö Danglars benimle dövüşmek istemezse, ben de onun damadını öldürürüm. Bir Cavalcanti dövüşmeyi biliyordur."

Bankacıya genç adamın geldiğini haber verdiler, bir gün önce olup bitenleri bilen bankacı Albert'in içeri girmesini engellemek istedi, ama artık çok geçti. Albert uşağın arkasından gelmiş ve verilen emri duymuştu, kapıyı itti ve arkasında Beauchamp olduğu halde bankacının çalışma odasına girdi.

"Ama mösyö," diye haykırdı bankacı, "artık evimize istediklerimizi kabul edip istemediklerimizi kabul etmeme hakkımız yok mu? Bana öyle geliyor ki, siz garip bir biçimde kendinizden geçmişsiniz."

"Hayır mösyö," dedi Albert serinkanlılıkla, "kimi durumlar vardır, ki siz de şimdi böyle bir durumda bulunuyorsunuz, insan korkak olmadıkça, bakın size böyle bir kaçamak yol da bırakıyorum, en azından bazı kişileri evine kabul etmek zorundadır."

"Benden ne istiyorsunuz mösyö?"

"Şunu istiyorum," dedi Morcerf, şömineye dayanmış Cavalcanti'ye dikkat etmez görünerek, "kimsenin sizi on dakika kadar rahatsız etmeyeceği ıssız bir yerde, size bir randevu öneriyorum, daha fazla bir şey değil, iki adamın karşı karşıya geleceği ve onlardan birinin ağaçların altında kalacağı bir yerde bir randevu."

Danglars'ın benzi attı, Cavalcanti bir hareket yaptı. Albert genç adama döndü:

"Aman Tanrım!" dedi, "isterseniz siz de gelin sayın kont, orada olmaya hakkınız var, ne de olsa aileden sayılırsınız, orada bulunacak birçok kişiye kabul ederlerse böyle bir randevu veriyorum."

Cavalcanti şaşkın bir halde Danglars'a baktı, Danglars bir çaba göstererek ayağa kalktı ve iki gencin ortasına doğru ilerledi. Albert'in Andrea'ya saldırısı onun dikkatini başka bir alana kaydırmıştı ve Albert'in ziyaretinin önce düşündüğünden başka bir nedeni olmasını umut ediyordu.

"Bu garip işte mösyö," dedi Albert'e, "eğer buraya Mösyö Cavalcanti'yi size yeğlediğim için onunla kavga etmeye geldiyseniz, bu konuyu krallık savcılığına ileteceğimden haberiniz olsun."

"Yanılıyorsunuz mösyö," dedi Morcerf karamsar bir gülümsemeyle, "dünyada en son yapacağım şey evlilikten söz etmektir, Mösyö Cavalcanti'ye seslendim, çünkü bir an bizim tartışmamıza karışmaya niyetli gibi geldi bana. Hem sonra bakın, zaten siz haklısınız," dedi, "bugün herkesle kavga çıkarmaya çalışıyorum, ama sakin olun Mösyö Danglars, öncelik sizin."

"Mösyö," diye yanıt verdi Danglars öfkeden ve korkudan sarararak, "eğer yolumun üstünde kudurmuş bir köpeğe rastlarsam onu öldürürüm, kendimi suçlu hissetmediğim gi-

bi topluma bir hizmette bulunduğumu düşünürüm. Eğer siz de kudurmuş gibiyseniz ve beni ısırmak istiyorsanız, haberiniz olsun sizi de acımadan öldürürüm. Bakın, eğer babanız onurunu yitirdiyse bu benim hatam mı?"

"Evet, sefil!" diye haykırdı Morcerf, "bu senin hatan!"

Danglars geriye doğru bir adım attı.

"Benim hatam mı! Benim ha!" dedi, "ama siz delisiniz! Ben Yunanistan öyküsünü nereden bileceğim? Ben tüm bu ülkeleri dolaştım mı? Babanıza Yanya'daki şatoları satmasını öğütleyen ben miyim? İhanet etmesini..."

"Susun!" dedi Albert boğuk bir sesle. "Hayır, bu felakete neden olan, bu gürültüyü koparan doğrudan siz değilsiniz, ama bunu ikiyüzlü bir biçimde kışkırtan sizsiniz."

"Ben mi!"

"Evet, siz! Bu açıklama nereden geliyor?"

"Sanırım bunu size gazete bildiriyor: Yanya'dan, elbette."

"Yanya'ya kim mektup yazdı?"

"Yanya'ya mı?"

"Evet. Babam hakkında bilgi istemek için kim mektup yazdı?

"Bana kalırsa herkes Yanya'ya mektup yazabilir."

"Ama yine de tek bir kişi yazdı."

"Bir kişi mi?"

"Evet, bu kişi de sizsiniz."

"Kuşkusuz ben yazdım ve bence insan kızını genç bir adamla evlendirecekse bu genç adamın ailesi hakkında bilgi edinebilir, bu sadece bir hak değil, aynı zamanda bir görevdir."

"Yazdınız ve size gelecek yanıtı da çok iyi biliyordunuz mösyö," dedi Albert.

"Ben mi? Ah! Size yemin ederim," diye haykırdı Danglars, belki de korkusundan çok genç adamın mutsuzluğunu görerek, içinde uyanan ilgiden gelen güven ve cesaretle, "yemin ederim, hiçbir zaman Yanya'ya yazmayı düşünmemiştim. Ben Ali Paşa felaketini nereden bilebilirdim?"

"O zaman biri sizi yazmaya mı itti?"

"Elbette."

"Biri sizi itti mi yani?"

"Evet."

"Bu kimdi?.. Sözünüzü tamamlayın... söyleyin haydi..."

"Hay Allah, bundan kolay bir şey mi var, babanızın geçmişinden söz ediyordum, servetinin kaynağının hep gizli kaldığını söylüyordum. O kişi bana babanızın bu serveti nerede yaptığını sordu. Ben de 'Yunanistan'da' dedim. O zaman o da bana 'Öyle ise Yanya'ya yazın!' dedi"

"Size bu öğüdü kim verdi?"

"Dostunuz Monte Cristo Kontu."

"Monte Cristo Kontu size Yanya'ya yazmanızı mı söyledi?"

"Evet, ben de yazdım. Mektupları görmek ister misiniz? Size onları göstereceğim."

Albert ve Beauchamp birbirlerine baktılar.

"Mösyö," dedi o zamana kadar hiç sesini çıkarmamış olan Beauchamp, "bana öyle geliyor ki siz o sırada Paris'te olmayan ve kendini aklayamayacak olan kontu suçluyorsunuz."

"Ben kimseyi suçlamıyorum mösyö," dedi Danglars, "anlatıyorum ve size söylediklerimi Monte Cristo Kontunun karşısında da yineleyebilirim."

"Kont ne yanıt aldığınızı biliyor mu?"

"Bunu ona gösterdim."

"Babamın vaftiz adının Fernand, soyadının da Mondego olduğunu biliyor muydu?"

"Evet, bunu ona uzun zaman önce söylemiştim; üstelik o sırada benim yerime bir başkasının yapacağından çok daha azını yaptım. Bu yanıtın ertesi günü Monte Cristo'nun zoruyla babanız kızımı benden resmen istemeye geldi, ben de işi bitirmek için ne yapılırsa onu yaptım, reddettim, açık bir biçimde reddettim, doğru, ama hiç açıklama yapmadan, hiç gürültü koparmadan. Zaten ne diye gürültü koparacaktım ki? Mösyö de Morcerf'in onurunun ya da onursuzluğunun benim için ne önemi vardı? Bu benim gelirimi ne yükseltir ne eksiltirdi."

Albert yüzünün kızardığını hissetti; artık hiç kuşku yoktu, Danglars kendini bayağı bir biçimde savunuyordu, ama tüm gerçeği ya da gerçeğin bir bölümünü bilinçle değil korkuyla açıklayan bir adamın güveniyle kendini savunuyordu. Zaten Morcerf'in aradığı neydi? Konu Danglars'ın ya da Monte Cristo'nun az ya da çok suçluluğu değildi, ağır ya da hafif hakarete yanıt verecek bir adamdı, dövüşecek bir adamdı, Danglars'ın dövüşmeyeceği gün gibi ortadaydı.

Hem sonra unutulmuş ya da fark edilmemiş şeylerin her biri gözünün önüne geliyordu ya da bunları anımsıyordu. Ali Paşa'nın kızını satın aldığına göre Monte Cristo her şeyi biliyordu, her şeyi bilerek Danglars'a Yanya'ya yazmasını öğütlemişti. Bu yanıtı bilerek Albert'in Haydée'ye tanıtılma isteğine razı olmuştu; Albert Haydée'nin karşısına çıkınca da konuşmanın Ali Paşa'nın ölümüne yönelmesine izin vermiş, Haydée'nin anlattıklarına hiç karşı çıkmamıştı; –ama kuşkusuz genç kıza Rumca birkaç sözcükle Morcerf'in babasını tanıyacağı bilgileri vermemesini de söylemişti– zaten Morcerf'den de Haydée'nin karşısında babasının adını anmamasını rica etmemiş miydi? Sonunda da Albert'i tam gürültünün kopacağını bildiği anda Normandiya'ya götürmemiş miydi? Tüm bunların hesaplanmış olduğundan, Monte Cristo'nun, babasının düşmanlarıyla anlaştığından hiç kuşku yoktu.

Albert Beauchamp'ı bir köşeye çekti ve ona tüm düşüncelerini iletti.

"Haklısınız," dedi Beauchamp, "Danglars bu olup bitenlerin kaba ve gözle görünür yanı, açıklama istemeniz gereken kişi Monte Cristo."

Albert geri döndü.

"Mösyö," dedi Danglars'a, "sizin peşinizi henüz tam olarak bırakmadığımı anlıyorsunuzdur, şimdi öğrenmek istediğim, suçlamalarınızın doğru olup olmadığı, bundan emin

olmak için de hemen Mösyö Monte Cristo Kontuna gidiyorum."

Ve Cavalcanti ile hiç ilgilenmeden Beauchamp ile birlikte bankacıyı selamlayarak çıktı.

Danglars onu kapıya kadar geçirdi, kapıda Albert'e Mösyö Kont de Morcerf'e karşı kişisel hiçbir kini olmadığı konusunda bir kez daha güvence verdi.

88
HAKARET

Bankacının kapısında Beauchamp Morcerf'i durdurdu.

"Bakın," dedi ona, "biraz önce bankacının evinde size açıklama isteyeceğiniz kişinin Mösyö de Monte Cristo olduğunu söylemiştim değil mi?"

"Evet, biz de oraya gidiyoruz."

"Bir dakika Morcerf, kontun evine gitmeden düşünün."

"Neyi düşünmemi istiyorsunuz?"

"Davranışınızın ciddiyetini."

"Bu Mösyö Danglars'ın evine gitmekten daha mı ciddi bir şey?"

"Evet; Mösyö Danglars paraya önem veren bir adamdı, bildiğiniz gibi paraya önem verenler, kolayca dövüşmek için ne kadar parayı tehlikeye atacaklarını çok iyi bilirler. Öbürü ise tam tersine en azından görünüşte kibar biri, ama kibar görünüm altında bir kiralık katile rastlamaktan korkınuyor musunuz?"

"Ben sadece bir şeyden korkuyorum, o da dövüşmeyecek bir adama rastlamak."

"Ah! İçiniz rahat olsun," dedi Beauchamp, "bu dövüşecektir. Hattâ ben onun çok fazla iyi dövüşmesinden korkuyorum, kendinizi kollayın."

"Dostum," dedi Albert hoş bir gülümsemeyle, "benim istediğim de bu; başıma gelebilecek en iyi şey babam için ölmektir: bu hepimizi kurtarır."

"Bu annenizi öldürür."

"Zavallı annem!" dedi Albert elini gözlerine götürerek, "bunu iyi biliyorum, ama utançtan öleceğine bundan ölsün daha iyi."

"Karar verdiniz mi Albert?"

"Evet."

"Gidelim o zaman! Ama onu bulabileceğimize inanıyor musunuz?"

"Benden birkaç saat sonra gelecekti, şimdi dönmüş olmalı."

Arabaya bindiler ve arabacıya onları Champs-Elysées caddesi 30 numaralı eve götürmesini söylediler.

Beauchamp arabadan yalnız inmek istiyordu, ama Albert ona alışılmış kuralların dışına çıkmış olan bu işin, onun artık düellonun gereklerinden sıyrılmasına olanak sağladığını söyledi.

Genç adam tüm bu olanlarda o kadar geçerli bir nedenle hareket ediyordu ki Beauc-

hamp'ın onun tüm isteklerini yerine getirmekten başka yapacağı bir şey yoktu: kendini Morcerf'e bıraktı ve onu izlemekle yetindi.

Albert bir sıçrayışta kapıcı kulübesinden basamaklı sekiye atladı. Onu içeri alan Baptistin idi.

Kont gerçekten de yeni gelmişti, ama şimdi banyodaydı ve kim olursa olsun içeri alınmasını yasaklamıştı.

"Ya banyodan sonra?" diye sordu Albert.

"Mösyö akşam yemeğini yiyecek."

"Ya yemekten sonra?"

"Mösyö bir saat uyuyacak."

"Daha sonra?"

"Daha sonra Opera'ya gidecek."

"Bundan emin misiniz?" diye sordu Albert.

"Elbette eminim; mösyö atlarının saat tam sekizde hazır olmasını emretti."

"Çok iyi," diye karşılık verdi Albert, "benim de tüm bilmek istediğim buydu."

Sonra Beauchamp'a dönerek:

"Yapacak bir işiniz varsa bunu hemen yapın Beauchamp, bu gece bir randevunuz varsa onu yarına erteleyin. Opera'ya gitmek için size güvendiğimi anlıyorsunuz. Eğer yapabilirseniz beni Château-Renaud'ya götürün."

Beauchamp Albert'in verdiği izinden yararlandı, saat sekize çeyrek kala onu almaya geleceğine söz vererek yanından ayrıldı.

Albert eve döner dönmez Franz'a, Debray'ye ve Morrel'e onları akşam Opera'da görmek istediğini bildirdi.

Sonra, bir gün önceki olaylardan bu yana kapısını kimseye açmayıp odasından çıkmayan annesini ziyaret etmeye gitti. Onu herkesin önünde aşağılanmanın acısı ile bitip tükenmiş olarak yatakta buldu.

Albert'i görmek Mercédès'in üstünde beklenen etkiyi yaptı; oğlunun elini sıktı ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Ama gözyaşları acısını biraz hafifletti.

Albert bir an annesinin başucunda hiçbir şey söylemeden ayakta durdu. Genç adamın soluk yüzünden ve çatılmış kaşlarından, öç kararının giderek zayıfladığı görülüyordu.

"Anneciğim," dedi Albert, "Mösyö de Morcerf'in bir düşmanı olup olmadığını biliyor musunuz?"

Mercédès ürperdi; genç adamın "babamın" sözcüğünü kullanmadığını fark etmişti.

"Dostum," dedi Mercédès, "kontun konumunda olan insanların hiç farkında olmadıkları düşmanları vardır. Zaten, bilinen düşmanlar bildiğiniz gibi en tehlikeli olanlar değildir."

"Evet, bunu biliyorum ve sizin anlayışlılığınıza bırakıyorum. Anneciğim, siz o kadar üstün bir kadınsınız ki hiçbir şey sizin gözünüzden kaçamaz!"

"Bana bunu neden söylüyorsunuz?"

"Çünkü, örneğin evimizde verdiğimiz balo akşamı Mösyö de Monte Cristo'nun bizde hiçbir şey yemediğini fark etmiştiniz."

Mercédès ateşten yanan kolunun üstünde titreye titreye doğrularak:

"Mösyö de Monte Cristo!" diye haykırdı, "bunun bana sorduğunuz soruyla ne ilgisi var?"

"Bildiğiniz gibi anneciğim, Mösyö de Monte Cristo neredeyse Doğulu bir adam ve Doğulular intikam alma özgürlüklerini koruyabilmek için düşmanlarının evinde ne yerler ne de içerler."

"Mösyö de Monte Cristo'nun bizim düşmanımız olduğunu mu söylüyorsunuz Albert?" dedi Mercédès üstünü örten çarşafın renginden daha soluk bir renk alarak. "Bunu size kim söyledi? Neden? Siz delisiniz Albert. Mösyö de Monte Cristo bize karşı sadece nezaket gösterdi, sizin hayatınızı kurtardı, bize onu siz tanıttınız. Ah! Rica ediyorum oğlum, böyle bir düşünceniz varsa ondan vazgeçin, size bir öğüt vermem, hattâ sizden bir şey rica etmem gerekirse o da onunla iyi geçinmeniz olacaktır."

"Anneciğim," diye karşılık verdi genç adam kaygılı bir bakışla, "bana o adamı kollamamı söylemek için nedenleriniz var."

"Benim mi!" diye haykırdı Mercédès soluklaştığı kadar çabuk kızararak ve sonra neredeyse hemen eskisinden de soluklaşarak.

"Evet, kuşkusuz ve bu nedenle bu adam bize kötülük edemez değil mi?" dedi Albert.

Mercédès titredi ve sorgulayıcı bakışlarını oğluna dikerek:

"Benimle garip bir biçimde konuşuyorsunuz," dedi Albert'e, "ve bana kalırsa garip önyargılarınız var. Kont size ne yaptı? Üç gün önce onunla birlikte Normandiya'daydınız, üç gün önce siz de ben de onu en iyi dostunuz olarak görüyorduk."

Albert'in dudaklarından alaycı bir gülümseme geçti. Mercédès bu gülümsemeyi gördü, anneliğin ve kadınlığın getirdiği iki içgüdüyle her şeyi tahmin etti, ama güçlü ve ihtiyatlı bir kadın olarak sarsıntısını ve titremesini sakladı.

Albert konuşmayı olduğu yerde bıraktı, bir dakika sonra kontes konuşmayı yeniden başlattı.

"Bana nasıl olduğumu sormaya gelmiştiniz," dedi, "size açık açık söyleyeyim dostum, kendimi hiç iyi hissetmiyorum. Buraya yerleşmelisiniz Albert, bana arkadaşlık edersiniz, yalnız kalmamaya ihtiyacım var."

"Anneciğim," dedi genç adam, "ben emrinizde olacağım, acele ve önemli bir iş bütün gece beni yanınızdan ayrılmak zorunda bırakmazsa, bunu büyük bir mutlulukla yapacağımı biliyorsunuz."

"Ah! Bu çok iyi," diye yanıt verdi Mercédès içini çekerek, "haydi Albert, evlat olarak saygınız nedeniyle sizi esir etmeyi hiç istemem."

Albert hiç duymamış gibi yaptı, annesini selamladı ve çıktı.

Genç adam kapıyı arkasından kapar kapamaz, Mercédès güvendiği bir uşağı çağırdı ve ondan bu gece Albert'i nereye giderse gitsin izlemesini ve hemen o anda ona haber vermesini istedi.

Sonra oda hizmetçisini çağırdı ve ne kadar zayıf olursa olsun her şeye hazır olmak için giyindi.

Uşağa verilen görevin yerine getirilmesi zor değildi. Albert evine gitti, ağırbaşlı bir özenle giyindi. Saat sekize on kala Beauchamp geldi: Château-Renaud'yu görmüştü, o da perde kalkmadan önce Opera'nın salonundaki koltuklarda yerini alacağına söz vermişti.

İkisi birlikte Albert'in kupa arabasına bindiler ve nereye gittiğini saklamak için hiçbir nedeni olmayan Albert yüksek sesle:

"Opera'ya!" diye seslendi.

Sabırsızlığından, perde kalkmadan çok önce gelmişti. Château-Renaud salondaydı: Beauchamp tarafından her şey anlatılmış olduğu için Albert'in ona hiçbir açıklama yapması gerekmiyordu. Babasının intikamını almaya çalışan bir oğulun davranışı o kadar doğal idi ki, Château-Renaud hiçbir biçimde onu düşüncesinden caydırmaya çalışmadı ve ona emrinde olduğu güvencesini yinelemekle yetindi.

Debray henüz gelmemişti, ama Albert onun Opera'nın bir gösterisini çok ender kaçırdığını biliyordu. Albert, perde kalkıncaya kadar tiyatronun içinde dolaştı. Ya merdivende ya da koridorda Monte Cristo'ya rastlamayı umuyordu. Zil sesi onu yerine gitmek zorunda bıraktı, salondaki koltuklarda Château-Renaud ile Beauchamp'ın arasına oturdu. Ama gözleri birinci perde boyunca kapalı kalmakta ayak dirermiş gibi görünen iki sütun arasındaki locaya dikilmişti.

Sonunda Albert yüzüncü kez saatine baktığı sırada, ikinci perde başlarken locanın kapısı açıldı ve Monte Cristo, siyahlar giymiş olarak içeri girdi ve salona bakmak için locanın kenarına yaslandı. Morrel gözleriyle kız kardeşini ve eniştesini arayarak onu izliyordu. Onların ikinci sıradaki bir locada olduklarını gördü ve el salladı.

Kont salonun her yanına bir göz atarken soluk bir yüzü ve ısrarla onun bakışlarını kollayan çakmak çakmak gözleri fark etti. Albert'i hemen tanıdı, ama bu altüst olmuş yüzdeki ifade ona kuşkusuz hiç görmemiş gibi davranmasını salık verdi. Düşüncesini belli eden hiçbir hareket yapmadan oturdu, dürbününü kılıfından çıkardı ve başka bir yana baktı.

Ama Albert'i görmemiş gibi davransa da kont onu gözden kaybetmiyordu, ikinci perdenin sonunda perde indiğinde hiçbir şeyi gözden kaçırmayan kendinden emin bakışı ile, genç adamı iki dostuyla birlikte salondan çıkarken izledi.

Sonra aynı baş kendisininkinin karşısındaki birinci locanın penceresinde göründü. Kont fırtınanın yaklaştığını hissediyordu, locasının kilidinde anahtarın döndüğünü duyunca, her ne kadar Morrel ile en güleç yüzüyle konuşuyor ise de, neyle karşılaşacağını biliyordu ve kendini her şeye hazırlamıştı.

Kapı açıldı.

Monte Cristo ancak o zaman geri döndü ve bembeyaz olmuş titreyen Albert'i gördü, onun arkasında Beauchamp ve Château-Renaud duruyordu.

"Bakın hele!" diye haykırdı selamını insanların bayağı inceliklerinden farklı kılan iyi niyetli bir nezaketle, "işte hedefine varmış binicim! İyi akşamlar Mösyö de Morcerf."

Garip bir biçimde kendine hâkim olan bu adamın yüzü, kusursuz bir dostluk anlamı taşıyordu.

O zaman Morrel vikonttan aldığı mektubu anımsadı, bu mektupta hiçbir açıklama

yapmadan bu akşam Opera'da olması rica ediliyordu, çok korkunç bir şeylerin olacağını anladı.

"Buraya birbirimize ikiyüzlü kibarlıklar ya da sahte dostluklar göstermeye gelmedik," dedi genç adam, "sizden bir açıklama istemeye geldik sayın kont."

Genç adamın titreyen sesi sıkılmış dişlerinin arasından zorlukla çıkıyordu.

"Opera'da bir açıklama mı?" dedi kont her zaman kendinden emin olan insanlarda rastlanan sakin bir ses ve zekice bir bakışla. "Parislilerin âdetlerine pek alışık olmasam da mösyö, açıklama istenen yerin burası olmadığını sanıyorum."

"Ama insanlar kendilerini gizlediklerinde," dedi Albert, "banyoda, yemekte ya da yatakta oldukları bahanesiyle onlara ulaşılamadığında, nerede rastlanırsa orada onlarla konuşmak gerekir."

"Ben bulunması zor bir insan değilim," dedi Monte Cristo, "çünkü daha dün mösyö, yanlış anımsamıyorsam, benim evimdeydiniz."

"Dün, mösyö," dedi güç duruma düşen genç adam, "sizin evinizdeydim, çünkü kim olduğunuzu bilmiyordum."

Albert bu sözleri söylerken, sesini yan localarda olanlar kadar koridordan geçenlerin de duyabileceği biçimde yükseltmişti. Bu tartışmayı duyunca localarda oturanlar onlara doğru döndüler, koridordan geçenler Beauchamp ve Château-Renaud'nun arkasında durdular.

"Buradan çıkın mösyö!" dedi Monte Cristo en küçük bir heyecan göstermeden. "Sağduyunuzu yitirmiş gibi görünüyorsunuz."

"Sizin sinsiliğinizi anlayabilmek ve öç almak istediğimi size anlatabilmek için her zaman yeteri kadar sağduyulu olacağım mösyö," dedi çılgına dönen Albert.

"Mösyö, sizi hiç anlamıyorum," diye karşılık verdi Monte Cristo, "kaldı ki sizi anlamış olsam bile benimle çok yüksek sesle konuşuyorsunuz. Ben burada evimdeyim mösyö ve sadece ben sesimi başkalarının sesinden daha fazla yükseltme hakkına sahibim. Dışarı çıkın mösyö!"

Ve Monte Cristo hayran olunacak biçimde buyruk verir gibi Albert'e kapıyı gösterdi.

"Ah! Ben sizi evinizden çıkarmayı bilirim!" dedi Albert eldivenini kasılmış ellerinde buruşturarak, bu hareket kontun gözünden kaçmadı.

"İyi, iyi!" dedi Monte Cristo soğukkanlılıkla; "benimle kavga çıkarmak istiyorsunuz, bunu anlıyorum, ama size bir öğüt vikont, şunu unutmayın: birini tahrik ederek gürültü koparmak kötü bir âdettir. Herkes gürültüye pabuç bırakmaz Mösyö de Morcerf!"

Bu adı duyunca sahneyi dinleyenlerin çıkardığı şaşkınlık mırıltıları bir ürperti gibi yayıldı. Bir gün önceden beri Morcerf adı herkesin ağzında dolaşıyordu.

Albert bu imayı herkesten iyi ve herkesten önce anladı ve eldivenini kontun yüzüne fırlatmak için bir hareket yaptı, ama Morrel onun bileğini tuttu, o sırada Beauchamp ve Château-Renaud olayın tahrik sınırlarını aştığından korkarak onu arkasından tutuyorlardı.

Monte Cristo ayağa kalkmadan, sandalyesini eğerek sadece elini uzattı ve genç adamın kasılmış ellerindeki nemli ve buruşuk eldiveni tutarak:

"Mösyö," dedi korkunç bir ses tonuyla, "eldiveninizi atılmış kabul ediyorum ve onu

size bir kurşuna sarılmış olarak geri göndereceğim. Şimdi bana ait olan bu yerden çıkın, yoksa uşaklarımı çağırıp sizi kapı dışarı attırırım."

Kendinden geçmiş, ürkmüş, gözleri kan çanağı gibi olan Albert iki adım geriye gitti.

Morrel bunu fırsat bilip kapıyı kapadı.

Monte Cristo dürbününü aldı, sanki olağanüstü hiçbir şey olmamış gibi sağa sola bakmaya başladı.

Bu adamın demir gibi bir kalbi, mermerden bir yüzü vardı. Morrel onun kulağına doğru eğildi.

"Ona ne yaptınız?" dedi.

"Ben mi? Hiçbir şey, en azından kişisel olarak," dedi Monte Cristo.

"Ama yine de bu garip tartışmanın bir nedeni olmalı."

"Kont de Morcerf'in serüveni zavallı delikanlıyı çileden çıkarmış."

"Sizin bunda bir rolünüz var mı?"

"Meclis babasının ihanetini Haydée'den öğrenmiş."

"Doğru, bunu duymuştum," dedi Morrel, "ama burada sizinle gördüğüm Yunanlı esir kızın Ali Paşa'nın kızı olduğuna inanmak istememiştim."

"Ama bu doğru."

"Aman Tanrım!" dedi Morrel, "o zaman her şeyi anlıyorum, kavga önceden tasarlanmıştı."

"Nasıl yani?"

"Evet, Albert bu akşam Opera'da olmam için bana bir not göndermişti, bunu size hakaret ederken tanık olmamı istediği için yaptı."

"Belki de," dedi Monte Cristo her zamanki soğukkanlılığıyla.

"Peki onu ne yapacaksınız?"

"Kimi?"

"Albert'i."

"Albert'i mi?" dedi Monte Cristo aynı ses tonuyla, "ne yapacağım biliyor musunuz Maximilien? Sizin burada olmanız, elinizi sıkmam ne kadar gerçek ise, onu yarın sabah saat ondan önce öldüreceğim de o kadar gerçek. İşte yapacağım şey."

Bu kez Morrel Monte Cristo'nun elini avuçlarına aldı, bu sakin ve buz gibi eli sıkarken ürperdi.

"Ah! Kont," dedi, "babası onu o kadar seviyor ki!"

"Bana böyle şeyler söylemeyin!" diye haykırdı Monte Cristo ilk kez duymuş gibi göründüğü öfkeyle bir hareket yaparak; "ona acı çektireceğim!"

Şaşkına dönen Morrel Monte Cristo'nun elini bıraktı.

"Kont! Kont!" dedi.

"Sevgili Maximilien," diye onun sözünü kesti kont, "bakın Duprez bu cümleyi ne kadar güzel söylüyor, dinleyin:

"O Mathilde! Idole de mon âme."[207]

"Bakın Duprez'yi Napoli'de ilk keşfeden bendim, onu ilk ben alkışladım. Bravo! Bravo!"

Morrel artık söyleyecek bir şey olmadığını anladı ve bekledi.

Albert'in az önce yarattığı olayın sonunda kalkmış olan perde çok geçmeden indi. Kapı çalındı.

"Giriniz," dedi Monte Cristo sesinde en küçük bir heyecan belirtisi olmadan.

Beauchamp göründü.

"İyi akşamlar Mösyö Beauchamp," dedi Monte Cristo o akşam gazeteciyi ilk kez görüyormuş gibi, "oturun lütfen."

Beauchamp selam verdi, içeri girdi ve oturdu.

"Mösyö," dedi Monte Cristo'ya, "biraz önce görmüş olduğunuz gibi Mösyö de Morcerf ile beraberdim."

"Bu belki de birlikte akşam yemeği yediğiniz anlamına geliyor," dedi Monte Cristo gülerek, "sizi ondan daha ılımlı görmekten çok mutluyum Mösyö Beauchamp."

"Mösyö," dedi Beauchamp, "Albert öfkelenmekte haksızdı sanırım, ben kendi adıma sizden özür dilemeye geldim. Özür dilediğime göre, beni anlıyorsunuz değil mi sayın kont, bana Yanya'daki insanlarla ilişkiniz konusunda bazı açıklamalar yapmayı reddetmeyecek kadar kibar biri olduğunuzu düşündüğümü söylemeye geldim, sonra o genç Yunanlı hanım hakkında bir iki söz söyleyeceğim."

Monte Cristo dudakları ve gözleriyle susmasını istediğini belirten bir hareket yaptı.

"İşte!" diye ekledi gülerek, "işte tüm umutların yerle bir oldu."

"Bu ne anlama geliyor?"

"Kuşkusuz beni tuhaf biri gibi tanımakta acele ediyorsunuz: size göre ben bir Lara'yım, bir Manfred'im, bir Lord Ruthwen'im, daha sonra beni tuhaf biri gibi görmekten vazgeçince, bu kez de yarattığınız tipi bozup beni sıradan biri gibi görmeye çalışıyorsunuz. Benim basit, adi biri olmamı istiyorsunuz, sonunda da benden açıklamalar istiyorsunuz. Haydi Mösyö Beauchamp, güldürmeyin beni."

"Yine de," dedi Beauchamp soylu bir biçimde, "dürüstlüğün emrettiği öyle durumlar vardır ki..."

"Mösyö Beauchamp," diye onun sözünü kesti tuhaf adam, "Monte Cristo Kontuna ancak Monte Cristo Kontu emir verebilir. Artık bu konuda tek sözcük bile etmeyin lütfen. Ben istediğimi yaparım Mösyö Beauchamp, inanın bu her zaman en iyisidir."

"Mösyö," diye karşılık verdi genç adam, "onurlu insanlar parayla satın alınmaz, onurlarının güvence altında olması gerekir."

"Mösyö, ben canlı bir güvenceyim," dedi Monte Cristo soğukkanlılıkla, ama gözleri tehdit edici ışıklar saçıyordu. "İkimizin de damarlarında akıtmak istediğimiz kan dolaşıyor, işte karşılıklı güvencemiz. Bu yanıtı vikonta iletiniz ve ona yarın saat ondan önce kanının aktığını göreceğimi söyleyiniz."

"O zaman bana düellonun koşullarını saptamaktan başka yapacak bir şey kalmıyor," dedi Beauchamp.

"Bunun benim için hiç önemi yok mösyö," dedi Monte Cristo Kontu, "bu kadar

önemsiz bir şey için gösteri sırasında beni rahatsız etmeniz gerekmez. Fransa'da kılıçla ya da tabancayla dövüşülür, kolonilerde karabina kullanılır, Arabistan'da hançerle dövüşülür. Koruduğunuz kişiye söyleyin, hakarete uğrayan ben olduğum halde sonuna kadar tuhaf olmak için silah seçimini ona bırakıyorum, her şeyi hiç tartışmadan, hiç karşı çıkmadan kabul edeceğim, her şeyi, iyice anladınız değil mi? Kura yoluyla dövüşmeyi bile, ki bu her zaman aptallıktır, ama benim için farklıdır, çünkü kazanacağımdan eminim."

"Kazanacağınızdan eminsiniz ha!" diye yineledi Beauchamp konta şaşkın gözlerle bakarak.

"Elbette," dedi kont hafifçe omuz silkerek. "Yoksa Mösyö de Morcerf ile dövüşmezdim. Onu öldüreceğim, böyle gerekiyor ve böyle olacak. Sadece bu akşam tek sözcükle benim evimde silahı ve saati bana bildiriniz, bekletmeyi sevmem."

"Tabancayla, sabah saat sekizde, Vincennes ormanında," dedi Beauchamp direncini yitirmiş bir halde ve kendini beğenmiş bir kabadayıyla mı yoksa doğaüstü bir yaratıkla mı karşı karşıya olduğunu anlayamayarak.

"Pekala mösyö," dedi Monte Cristo. "Şimdi her şey ayarlandığına göre, bırakın da gösteriyi seyredeyim lütfen ve arkadaşınız Albert'e bu akşam bir daha gelmemesini söyleyin: O zevksiz kabalığıyla kendisi zararlı çıkacaktır. Evine gitsin ve uyusun!"

Beauchamp şaşkın bir halde dışarı çıktı.

"Şimdi," dedi Monte Cristo Morrel'e dönerek, "size güvenebilirim değil mi?"

"Elbette," dedi Morrel, "benden istediğiniz gibi yararlanabilirsiniz, bununla birlikte..."

"Ne?"

"Gerçek nedeni öğrenmek benim için çok önemli kont..."

"Yani beni geri mi çeviriyorsunuz?"

"Hayır geri çevirmiyorum."

"Gerçek neden mi Morrel?" dedi kont; "bu genç adam düşünmeden hareket ediyor ve gerçek nedeni bilmiyor. Gerçek nedeni sadece ben biliyorum, bir de Tanrı, ama size onur sözü veriyorum Morrel, gerçek nedeni bilen Tanrı bizimle birlikte olacak."

"Bu kadarı yeter kontum," dedi Morrel. "İkinci tanığınız kim olacak?"

"Paris'te siz ve enişteniz Emmanuel dışında bu onuru verebileceğim kimseyi tanımıyorum. Emmanuel'in bana böyle bir hizmette bulunmak isteyeceğine inanıyor musunuz?"

"Kendim gibi onun adına da güvence verebilirim kontum."

"İyi! Bana gereken de yalnızca bu. Yarın sabah yedi buçukta benim evimde, tamam mı?"

"Orada olacağız."

"Şşşt! İşte perde kalkıyor, dinleyelim. Bu operanın tek notasını bile kaçırmama gibi bir alışkanlığım vardır; *Guillaume Tell*'in müziği ne kadar güzel bir müziktir!"

89
GECE

Mösyö de Monte Cristo her zaman yaptığı gibi Duprez'nin ünlü *Suivez-moi!*[208] aryasını söylemesini bekledi. Ancak ondan sonra ayağa kalktı ve dışarı çıktı.

Kapıda Morrel, ertesi gün sabah yedi buçukta Emmanuel ile birlikte onun evinde olacaklarını yineleyerek ondan ayrıldı. Sonra sakin ve gülümseyen bir yüzle kupa arabasına bindi. Beş dakika sonra evindeydi. Ancak kontun içeri girerken Ali'ye hangi tonla "Ali, fildişi kabzalı tabancalarım!" dediğine bakıp yanılgıya düşmek için kontu tanımamış olmak gerek.

Ali kutuyu efendisine getirdi, efendisi, yaşamını biraz demir ve kurşuna emanet edecek bir adam için çok doğal bir titizlikle, bu silahları incelemeye koyuldu. Bunlar Monte Cristo'nun kapalı yerde atış talimi yapmak için yaptırdığı özel silahlardı. Kurşun atmak için bir kapsül yeterliydi, bitişik odadan, atış terimleriyle söylendiği gibi, kontun elini ustalaştırmak için talim yaptığından kimse kuşku duyamazdı.

Kapı açılıp Baptistin içeri girdiğinde silahı eline almış, hedef tahtası yerine geçen küçük bir sac parçasının üstüne nişan alıyordu.

Ama daha Baptistin ağzını açmadan, kont açık kalmış kapıdan bitişik odanın karanlığında peçeli bir kadının ayakta durduğunu ve Baptistin'i izlediğini gördü.

Kadın kontun elindeki tabancayı fark etmişti, masanın üstünde de iki kılıcın durduğunu görüyordu. Kadın içeri doğru atıldı.

Baptistin soran bakışlarla efendisine bakıyordu. Kont bir işaret yaptı, Baptistin dışarı çıktı ve kapıyı arkasından kapadı.

"Kimsiniz madam?" dedi kont peçeli kadına.

Yabancı kadın, yalnız olup olmadığından emin olmak için çevresine bir göz attı, sonra diz çökmek ister gibi eğildi, ellerini kavuşturup umutsuz bir sesle:

"Edmond," dedi, "oğlumu öldürmeyin."

Kont geriye doğru bir adım attı, hafif bir çığlık attı ve elinde tuttuğu silahı bıraktı.

"Siz hangi adı söylediniz Madam de Morcerf?" dedi.

"Sizinkini!" diye haykırdı kadın peçesini atarak, "sizin adınızı, belki de unutmadığım tek ad olan sizinkini. Edmond, size gelen Madam de Morcerf değil, Mercédès."

"Mercédès öldü madam," dedi Monte Cristo, "ve ben artık bu isimde kimseyi tanımıyorum."

"Mercédès yaşıyor mösyö ve Mercédès anımsıyor, çünkü sadece o sizi gördüğünde,

hattâ görmeden, sesinizden Edmond, sesinizin tonundan sizi tanıdı; ve o zamandan beri sizi adım adım izliyor, sizi gözetliyor, sizden korkuyor ve onun Mösyö de Morcerf'i vuran darbenin hangi elden geldiğini aramaya ihtiyacı olmadı."

"Fernand mı demek istiyorsunuz madam," dedi Monte Cristo acı bir alayla; "adlarımızı anımsadığımıza göre hepimizinkini anımsayalım."

Monte Cristo Fernand adını öyle bir nefret ifadesiyle söylemişti ki, Mercédès tüm bedeninin korkuyla ürperdiğini hissetti.

"Görüyorsunuz yanılmamışım Edmond," diye haykırdı Mercédès, "ve size 'oğlumu kurtarın!' demekte haklıyım."

"Oğlunuza kızdığımı size kim söyledi madam?"

"Hiç kimse, Tanrım! Ama bir annenin her yerde gözü vardır. Her şeyi tahmin ettim, onu bu akşam Opera'ya kadar izledim, girişteki bir locaya saklandım ve her şeyi gördüm."

"Her şeyi gördüyseniz madam, Fernand'ın oğlunun bana herkesin önünde hakaret ettiğini de görmüşsünüzdür," dedi Monte Cristo korkunç bir sakinlikle.

"Ah! Acıyın!"

"Dostlarımdan biri olan Morrel kolunu tutmasaydı eldivenini yüzüme fırlatacaktı, bunu da görmüşsünüzdür."

"Beni dinleyin. Oğlum da sizin kim olduğunuzu anladı, babasının başına gelen felaketi size malediyor."

"Madam," dedi Monte Cristo, "siz karıştırıyorsunuz: bu bir felaket değil cezadır. Mösyö de Morcerf'e vuran ben değilim, onu cezalandıran Tanrı."

"Neden siz Tanrının yerine geçiyorsunuz?" diye haykırdı Mercédès. "Neden onun unuttuğu şeyi anımsıyorsunuz? Yanya ve onun vezirinden size ne? Fernand Mondego Tepedelenli Ali Paşa'ya ihanet ederken size nasıl bir zarar verdi?"

"Madam," dedi Monte Cristo, "tüm bunlar Fransız subayıyla Vasiliki'nin kızı arasındaki bir sorundur. Bu beni hiç ilgilendirmez, haklısınız, eğer intikam almaya yemin etmişsem, bu ne Fransız subaydan ne de Kont de Morcerf'ten intikam almak içindir, bu Katalan Mercédès'in kocası balıkçı Fernand'dan intikam almak içindir."

"Ah! Mösyö!" diye haykırdı kontes, "yazgının bana işlettiği bir hata için ne korkunç bir intikam! Çünkü suçlu benim Edmond, eğer birinden intikam almanız gerekiyorsa benden alın, yokluğunuz ve zayıflığım nedeniyle güçlü olamadım."

"Ama neden yoktum? Neden yalnız kaldınız?" diye haykırdı Monte Cristo.

"Çünkü sizi tutukladılar Edmond, çünkü siz hapisteydiniz."

"Neden tutuklandım? Neden hapisteydim?"

"Bunu bilmiyorum," dedi Mercédès.

"Evet, bunu bilmiyorsunuz madam, en azından ben öyle umuyorum. Pekala! Size bunu söyleyeceğim. Tutuklandım, hapse atıldım, çünkü Rései've'deki çardağın altında, sizinle evleneceğim günden bir gün önce, Danglars adlı bir adam bu mektubu yazdı, balıkçı Fernand da bu mektubu postaya atmak görevini yüklendi."

Ve Monte Cristo yazı masasına giderek bir çekmeceyi açtı, oradan rengi solmuş bir ka-

ğıt aldı, kağıdın üzerindeki mürekkep pas rengini almıştı, mektubu Mercédès'in önüne koydu.

Bu kağıt, Danglars'ın krallık savcısına yazdığı, Monte Cristo Kontunun Thomson ve French bankasının elçisi kılığında Mösyö de Boville'e iki yüz bin frank ödediği gün, Edmond Dantès'in dosyasından çekip aldığı mektuptu.

Mercédès aşağıdaki satırları büyük bir korkuyla okudu.

Sayın krallık başsavcısına, tahtın ve dinin bir dostu olarak, Napoli ve Porto-Ferrajo'ya uğradıktan sonra bu sabah Smyrna'dan gelmiş olan Firavun *gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès adlı kişinin, Murat tarafından Zorbaya verilmek üzere, Zorba tarafından da Paris'teki Bonapartçı komiteye verilmek üzere bir diğer mektup taşımakla görevlendirildiğini bildiririm.*

Yakalandığında suçunun kanıtı da ele geçirilecektir, çünkü bu mektup ya kendi üzerinde ya babasında ya da Firavun *gemisindeki kamarasında bulunmaktadır.*

"Aman Tanrım!" dedi Mercédès elini ter içinde kalmış alnına götürerek, "bu mektup..."

"Bu mektubu iki yüz bin franka satın aldım madam," dedi Monte Cristo, "ama beni bugün sizin gözünüzde akladığı için yine de ucuz."

"Bu mektup ne sonuç doğurdu?"

"Bunu biliyorsunuz madam, bunun sonucu olarak tutuklandım, ama sizin bilmediğiniz, bu tutuklanmanın ne kadar sürdüğü. Sizin bilmediğiniz, sizden çeyrek fersah ötede, İf Şatosu'nun bir hücresinde on dört yıl kaldığım. Sizin bilmediğiniz, bu on dört yıl boyunca her gün ilk ettiğim intikam yeminimi yinelemiş olmam, üstelik beni ele veren Fernand'ın sizinle evlendiğini, babamın öldüğünü, hem de açlıktan öldüğünü bilmiyordum!"

"Hakbilir Tanrım!" diye haykırdı Mercédès sendeleyerek.

"İşte on dört yıl zindanda kaldıktan sonra dışarı çıktığımda öğrendiklerim ve yaşayan Mercédès ve ölmüş olan babamın üzerine Fernand'dan intikam alacağıma yemin ettim... ve intikamımı alıyorum."

"Zavallı Fernand'ın bunları yaptığından emin misiniz?"

"Onurum üzerine yemin ederim madam ve bunları size anlattığım gibi yaptı, zaten bu yaptığı, Fransız olup İngilizlerin yanına geçmekten, doğuştan İspanyol olup İspanyollara karşı savaşmaktan, Ali Paşa'nın paralı askeri olup ona ihanet edip öldürmekten daha iğrenç değil. Böyle şeyler karşısında sizin okumuş olduğunuz mektubun ne önemi var? Bu adamla evlenmiş olan kadının onu bağışlamasını soylu bir aldatmaca olarak gördüğümü, ama o kadınla evlenecek olan âşığı bağışlamamasını da anladığımı itiraf ediyorum. Fransızlar hainden intikam almıyorlar, İspanyollar haini kurşuna dizmiyorlar, mezarında yatan Ali Paşa da haini cezasız bıraktı, ama ihanet edilmiş ve öldürülmüş, bir mezara atılmış olan ben, Tanrının yardımıyla bu mezardan çıktım ve Tanrıya intikam borcum var, beni bunun için gönderdi ve işte buradayım.".

Zavallı kadın başını elleri arasına aldı, bacakları ağırlığını taşıyamadı ve dizlerinin üstüne düştü.

"Bağışlayın Edmond," dedi, "sizi hâlâ seven beni bağışlayın."

Evli kadının soyluluğu âşık kadının ve annenin coşkusunu durdurdu. Alnı neredeyse halıya değecek kadar yere eğildi.

Kont ona doğru atıldı ve onu kaldırdı.

Mercédès bir koltuğa oturunca, gözyaşlarının arasından Monte Cristo'nun acının ve nefretin hâlâ tehdit edici izlerini taşıyan erkek yüzüne bakabildi.

"Bu lanetli soyu ezmeyeyim, beni cezalandırmam için yaratan Tanrıya boyun eğmeyeyim ha! Bu olanaksız, madam, olanaksız!"

"Edmond," dedi zavallı anne her yolu deneyerek, "Tanrım! Size Edmond dediğimde neden bana Mercédès demiyorsunuz?"

"Mercédès," diye yineledi Monte Cristo, "Mercédès! Pekala! Evet, haklısınız, bu adı söylemek bana hâlâ güzel geliyor, işte çok uzun zamandır ilk kez bu ad dudaklarımdan bu kadar açık seçik yankılanıyor. Ah! Mercédès, adınız, adınızı hüzünlü iç çekişlerle, acı inlemelerle, umutsuz hırıltılarla söyledim; adınızı soğuktan buz keserken, hücremdeki samanların üstüne diz çökmüşken söyledim; adınızı sıcaktan tükenmişken, hücremin döşemesinde yuvarlanırken söyledim. Mercédès, intikam alınam gerek, çünkü on dört yıl acı çektim, on dört yıl ağladım, lanet okudum, şimdi size söylüyorum, intikam alınam gerek!"

Ve kont o kadar sevdiği kadının ricalarına kendini bırakma korkusuyla titreyerek anılarını nefretinin yardımına çağırıyordu.

"İntikamınızı alın Edmond," diye haykırdı zavallı ana, "ama suçlulardan alın, ondan intikam alın, benden alın, ama oğlumdan almayın!"

"Kutsal kitapta şöyle yazıyor," diye yanıt verdi Monte Cristo: 'Babaların günahını üçüncü ve dördüncü kuşağa kadar çocuklar çeker.' Tanrı bu sözleri peygamberine söylettiğine göre, ben neden Tanrıdan daha iyi olayım?"

"Çünkü Tanrının zamanı ve sonsuzluğu var, bu iki şey insanlarda yoktur."

Monte Cristo kükrer gibi içini çekti ve elleriyle güzel saçlarını kavradı.

"Edmond," diye devam etti Mercédès kollarını konta doğru uzatarak, "Edmond, sizi tanıdığımdan beri adınızı çok sevdim, anınıza saygı gösterdim. Edmond, dostum, yüreğimin aynasına her zaman yansıyan bu soylu ve temiz görüntüyü lekelemeye zorlamayın beni. Edmond, sizin yaşadığınızı umut ettikçe ve öldüğünüze, ah evet öldüğünüze inandıktan sonra sizin için Tanrıya ettiğim tüm duaları bir bilseniz! Ölü bedeninizin karanlık bir kulenin dibine gömüldüğünü sanıyordum; bedeninizin zindancıların ölen mahkumları fırlatıp attıkları o uçurumlardan birinin dibine atıldığını sanıyor ve ağlıyordum! Ben sizin için dua etmekten ve ağlamaktan başka ne yapabilirdim Edmond? Beni dinleyin; on yıl boyunca her gece aynı düşü gördüm. Sizin kaçmak istediğinizi, başka bir mahkumun yerini aldığınızı, bir ölünün kefenine sarındığınızı, ölünün İf Şatosu'nun tepesinden aşağı atıldığınızı söylediler; kayaların üstünde parçalanırken attığınız çığlık celladınız olan mezarcılara yer değiştirdiğinizi gösteren tek açıklamaydı. İşte Edmond, kendisi için size

yalvardığım oğlumun başı üzerine yemin ederim Edmond, on yıl boyunca her gece bir kayanın tepesinden bilinmeyen şekilsiz bir şeyi sallayan insanlar gördüm; on yıl boyunca her gece beni titretip dondurarak uyandıran o korkunç çığlığı duydum. Ben de Edmond, ah inanın bana, ne kadar suçlu olursam olayım, evet, ben de çok acı çektim."

"Siz yokken babanızın öldüğünü hissettiniz mi?" diye haykırdı Monte Cristo ellerini saçlarına geçirerek; "siz uçurumun dibinde ölüm hırıltıları çıkarırken sevdiğiniz kadının elini hasmınıza uzattığını gördünüz mü?..."

"Hayır," diye onun sözünü kesti Mercédès, "ama sevdiğim kişinin oğlumun katili olmaya hazırlandığını gördüm!"

Mercédès bu sözleri öyle büyük bir acıyla, öyle umutsuz bir sesle söylemişti ki, bu sözleri ve bu sesi duyan kontun boğazından bir çığlık koptu.

Aslan evcilleştirilmişti, intikam almak isteyen yenilmişti.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu, "oğlunuzun yaşamasını mı? Öyle ise yaşayacak!"

Mercédès öyle bir çığlık attı ki Monte Cristo'nun gözlerinden iki damla yaş fışkırdı, ama bu iki damla gözyaşı hemen kurudu, çünkü Tanrı, Guzarate'nin ve Ophir'in incilerinden çok daha değerli olan bu gözyaşlarını toplamak için kuşkusuz bir meleğini göndermişti.

"Ah!" diye haykırdı Mercédès kontun elini yakalayıp dudaklarına götürerek, "ah! Teşekkür ederim, teşekkür ederim Edmond! İşte seni hep düşlediğim gibi, hep sevdiğim gibisin. Ah! Şimdi bunu söyleyebilirim."

"Zavallı Edmond'un artık sizin tarafınızdan daha fazla sevilecek zamanı olmayacak. Ölü, mezarına girecek, hayalet karanlıklara."

"Ne diyorsunuz Edmond?"

"Siz istediğinize göre ölmek gerektiğini söylüyorum Mercédès."

"Ölmek mi! Kim böyle bir şey söyledi? Kim ölmekten söz etti? Aklınıza bu ölüm düşüncesi de nereden geldi?"

"Herkesin önünde, tüm salonun karşısında, dostlarınızın ve oğlunuzun dostlarının yanında bir çocuk tarafından kışkırtıldıktan sonra, oğlunuz benim bağışlamamla bir zafer kazanmış gibi övünecektir, bundan sonra benim bir an bile yaşamak istemeyeceğimi düşünemiyor musunuz? Sizden sonra en çok kendimi sevdim Mercédès, soyluluğumu, beni başkalarına üstün kılan gücümü sevdim, bu güç benim hayatım. Bir sözcükle onu paramparça ediyorsunuz. Ölüyorum."

"Bağışladığınıza göre bu düello olmayacak Edmond."

"Olacak madam," dedi resmi bir biçimde Monte Cristo, "sadece, toprağın içmesi gereken oğlunuzun kanı olacağına, o toprağa akan benim kanım olacak."

Mercédès büyük bir çığlık attı ve Monte Cristo'ya doğru atıldı, ama birden durdu.

"Edmond," dedi, "hepimizin üstünde Tanrı var, mademki yaşıyorsunuz, mademki sizi yeniden gördüm, Tanrıya yürekten inanıyorum. Onun desteğini beklerken sizin sözünüze güveniyorum. Oğlumun yaşayacağını söylediniz, yaşayacak değil mi?"

"Evet, yaşayacak madam," dedi Monte Cristo, Mercédès'in hiç haykırmadan, hiç şaş-

kınlık göstermeden onun için yaptığı kahramanca özveriyi kabul edişine şaşırarak.

Mercédès elini konta uzattı.

"Edmond," dedi, konuştuğu kişiye bakarken gözleri yaşlarla ıslanmıştı, "bu sizin açınızdan ne kadar güzel bir şey, şimdi yaptığınız ne kadar büyük bir şey, umutlarına karşı tüm şansı siz olan zavallı bir kadına acımanız ne kadar yüce bir şey! Ne yazık ki ben yaştan çok acılarla ihtiyarladım, bu nedenle Edmond'uma, seyrederek saatler geçirdiği eski Mercédès'i bir gülümseme, bir bakışla bile anımsatamam. Ah! İnanın bana Edmond, size söylediğim gibi ben de acı çektim; size bunu yineliyorum, insanın bir tek mutluluğu anımsamadan, tek umudu olmadan yaşamının geçtiğini görmesi çok acı; ama bu yeryüzünde her şeyin daha bitmediğini kanıtlıyor. Hayır! Her şey bitmedi, hâlâ yüreğimde kalanları hissediyorum. Ah! Bunu size yineliyorum, Edmond, biraz önce yaptığınız gibi bağışlamak çok güzel, çok büyük, çok yüce bir şey!"

"Böyle söylüyorsunuz Mercédès, ya sizin için yaptığım özverinin büyüklüğünü bilseniz ne söyleyeceksiniz? Ulu Tanrının, dünyayı yarattıktan, kaosu verimli kıldıktan sonra, yaratılışın üçte birini tamamladığında, bir gün bizim işleyeceğimiz suçların onun ölümsüz gözlerinden akıtacağı yaşlardan bir meleği bağışık tutmak için durduğunu düşünün; her şeyi hazırladıktan, hamur gibi yoğurduktan, verimli hale getirdikten sonra yapıtına hayranlıkla bakacağı anda Tanrının güneşi söndürdüğünü, ayağı ile dünyayı ebedi sonsuzluğa ittiğini düşünün, o zaman belki bu konuda bir kanıya varabilirsiniz ya da hayır, hayır, şu anda hayatımı yitirirken neler yitirdiğimi yine de anlayamazsınız."

Mercédès konta hem şaşkınlık, hem hayranlık, hem de minnet dolu gözlerle baktı.

Monte Cristo alnını, sanki düşüncelerinin ağırlığını tek başına taşıyamıyormuş gibi, alev alev yanan ellerine dayadı.

"Edmond," dedi Mercédès, "size artık tek bir söz söyleyebilirim."

Kont acı acı gülümsedi.

"Edmond," diye devam etti Mercédès, "her ne kadar yüzüm solmuşsa, gözlerimin feri söndüyse, güzelliğim yok olduysa ve yüz çizgilerim artık eskisine benzemiyorsa da yüreğimin hep aynı kaldığını göreceksiniz!... Elveda Edmond; artık Tanrıdan hiçbir şey istemiyorum... Sizi eskisi kadar soylu ve büyük gördüm. Elveda Edmond! Elveda ve teşekkürler!"

Ama kont hiç yanıt vermedi.

Mercédès çalışma odasının kapısını açtı, kont yitip giden intikamının onu soktuğu derin ve acı dolu düşten uyanmadan Mercédès çıkıp gitmişti.

Araba Madam de Morcerf'i Champs-Elysées'nin sokaklarında götürürken İnvalides'in saati biri vurdu ve Monte Cristo Kontu başını kaldırdı.

"İntikam almaya karar verdiğim gün, kalbimi yerinden söküp atmadığım için çılgın olmalıyım," dedi.

90
KARŞILAŞMA

Mercédès gittikten sonra Monte Cristo'nun evinde her şey karanlığa gömüldü. Çevresinde ve içinde düşünceleri tükendi, büyük bir yorgunluktan sonra bedenin tükenmesi gibi kafasındaki tüm enerji de yok oldu.

"Ne oluyor!" diyordu kendi kendine, o sırada lamba ve mumlar hüzünlü bir biçimde zayıflıyor, hizmetçiler bekleme odasında sabırsızlıkla bekliyorlardı; "Ne oluyor! İşte yavaş yavaş hazırlanmış, onca emek ve acıyla yükseltilmiş yapı bir tek sözcükle, bir üfleyişte birden yıkılıyor! Ne oluyor! Bir şey olduğumu sanan ben, o kadar gurur duyduğum ben, İf Şatosu'nun hücrelerinde o kadar küçük gördüğüm ve sonra o kadar büyüttüğüm ben, yarın bir parça toz haline geleceğim! Ne yazık! Üzüldüğüm, bedenin ölümü değil: yaşamsal ilkenin yok olması, her şeyin gerildiği, tüm mutsuzların can attığı bir rahatlık değil mi, Faria hücremde ortaya çıktığında açlığın acılı yolunda ilerlerlerken o kadar uzun zaman ardından koştuğum bedenin sakinliği değil mi? Ölüm nedir? Dinginliğin bir derece fazlası, sessizliğin belki de iki derece ötesi. Hayır, üzüldüğüm varoluş değil, ağır ağır hazırladığım, çalışa çalışa yaptığım tasarılarımın yerle bir olması. Tanrının bu tasarılardan yana olduğunu sanmıştım, oysa onlara karşıyımış! Onların tamamlanmasını Tanrı istemiyormuş demek!

"Kaldırdığım ve sonuna kadar taşıyacağıma inandığım neredeyse dünya kadar ağır olan yük benim isteğime göreydi, gücüme göre değil ve onu yolun yarısında bırakmam gerekecek. Ah! O zaman umutsuz on dört yılın, umutlu on yılın beklenmedik mutluluğa ulaştırdığı ben, yeniden kaderci olacağım.

"Ve tüm bunlar, Tanrım, öldü sandığım yüreğimin sadece uyuşmuş olmasından, şimdi uyanmasından, çarpmaya başlamasından, bir kadının sesiyle göğsümün derinliklerinden çıkan bu yürek çarpıntısının acısına boyun eğmemdenmiş!"

"Ama yine de," diye devam etti kont, Mercédès'in kabul ettiği korkunç yarının öngörüleriyle gitgide yıkılarak, "yine de bu kadar soylu bir yüreği olan bu kadının bencilliği nedeniyle bu kadar güçlü ve hayat dolu bir insan olan benim ölmeme öylece razı oluvermesi olanaksız! Analık aşkını ya da çılgınlığını bu noktaya getirmesi olanaksız! Öyle erdemler vardır ki abartılması suç olur. Hayır, bazı dokunaklı sahneler düşünmüş olmalı, gelip kendini kılıçların arasına atabilir ve bu hareket ne kadar soylu da olsa orada biraz gülünç kaçar."

Gururun kızıllığı kontun yüzüne vurdu.

"Gülünç," diye yineledi, "gülünçlük üstüme sıçrayacak, ben gülünç olacağım! Böyle olacağına ölmeyi yeğlerim."

Mercédès'e oğlunun yaşayacağı konusunda verdiği sözle kendini mahkum ettiği bir gün sonraki kötü şansı, şimdiden gözünde büyüte büyüte kont sonunda şöyle demeye başladı:

"Budalalık, budalalık, budalalık! Bu delikanlının tabancasının karşısında hareketsiz bir hedef gibi durarak yiğitlik göstermeye ne gerek vardı! Hiçbir zaman benim ölümümün bir intihar olduğuna inanmayacak ama geçmişimin saygınlığı için bu önemli... –bu hiç de bir övünme değil, öyle değil mi Tanrım? Bu tam bir gurur, işte hepsi bu– karşımdakini vurmak için kaldırdığım kolumu isteyerek, özgür irademle aşağı indirmeye razı olduğumu başkaları için güçlü bir biçimde silahlanmış kolumla benim kendi kendimi vurduğumu herkesin bilmesi geçmişimin saygınlığı için önemli, öyle gerekiyor, gerekeni yapacağım."

Ve bir kalem aldı, çalışma masasının gizli gözünden bir kağıt çekti, Paris'e geldiğinde yaptığı vasiyetnamesinden başka bir şey olmayan bu kağıdın altına ileriyi iyi göremeyen insanlara ölümünü anlattığı bir tür vasiyetname eki koydu.

"Bunu senin onurun için olduğu kadar kendi onurum için de yapıyorum Tanrım!" dedi gözlerini gökyüzüne doğru kaldırarak. "Ah Tanrım, on yıldır kendimi sizin intikam aracınız gibi görmüştüm. Morcerf gibi sefillerin, bir Danglars'ın, bir Villefort'un, hattâ Morcerf'in kendisinin, onları düşmanlarından rastlantının kurtardığını düşünmemeleri gerek. Tam tersine bilsinler ki, onların cezalandırılmalarına karar veren yazgı sadece benim irade gücümle ortadan kaldırılmıştır, bu dünyada ortadan kalkmış olan ceza öbür dünyada onları beklemektedir, onlar sadece zamanı sonsuzlukla takas ettiler."

Acının uyandırdığı adamın kötü düşleri bu kaygılı kararsızlıklar içinde gidip gelirken güneş pencereleri beyazlara bürüdü ve kontun ellerinin altında Tanrının bu yüce açıklamasını yazdığı soluk mavi kağıdı aydınlattı.

Saat sabahın beşiydi.

Birden kulağına hafif bir gürültü geldi. Monte Cristo boğuk bir iç çekiş gibi bir şey duyduğunu sandı; başını çevirdi, çevresine baktı, ama kimseyi görmedi. Gürültü oldukça açık biçimde yinelenince kuşku gerçeğe dönüştü.

O zaman kont yerinden kalktı, salon kapısını yavaşça açtı ve koltukta kolları yana sarkmış, soluk güzel başı arkaya devrilmiş Haydée'yi gördü, kont onu görmeden çıkamasın diye kapının tam karşısına oturmuştu, ama uzun bir gecenin yorgunluğundan sonra uykusu gençliğine baskın gelmişti.

Kapı açılırken çıkan ses Haydée'yi uykusundan uyandıramamıştı.

Monte Cristo sevgi ve hüzün dolu gözleri ile ona baktı.

"O bir oğlu olduğunu anımsadı, ama ben bir kızım olduğunu unuttum," dedi.

Sonra başını üzüntüyle sallayarak:

"Zavallı Haydée," dedi, "beni görmek istemiş, benimle konuşmak istemiş, bir şeyden korkmuş ya da bir şeyler tahmin etmiş... Ah! Ona veda etmeden gidemem, onu birine emanet etmeden ölemem."

Sonra sessizce odasına döndü ve ilk satırların altına şunları ekledi:

Eski patronum Marsilyalı armatör Pierre Morrel'in oğlu ve sipahilerin başı Maximilien Morrel'e yirmi milyonluk bir tutarı vasiyetimle bırakıyorum, bunun bir bölümünü, fazla paranın mutluluklarına zarar vermeyeceğine inanırsa, kız kardeşi Julie ve eniştesi Emmanuel'e verecektir. Bu yirmi milyon Monte Cristo'daki mağaramda toprağa gömülüdür, Bertuccio bu sırrı bilmektedir.

Eğer kalbi boşsa ve Yanya Paşası Ali'nin kızı, benim de bir baba sevgisiyle yetiştirdiğim ve bana karşı bir kızın babasına duyduğu sevgiyi duyan Haydée ile evlenmek isterse, son isteğimi değil, son dileğimi yerine getirmiş olacaktır.

Bu vasiyetname Haydée'yi topraklarımın, İngiltere, Avusturya ve Hollanda'daki gelirlerimin, çeşitli saray ve evlerdeki mobilyalarımı da içine alan geri kalan tüm servetimin mirasçısı yapmaktadır, bu servet, yirmi milyon ve uşaklarıma bıraktığım çeşitli miras çıkarıldıktan sonra altmış milyona kadar yükselebilir.

Tam son satırı yazmayı bitirirken arkasında bir çığlık duydu ve kalemi elinden düşürdü.

"Haydée," dedi, "okudunuz mu?"

Gerçekten de genç kız gözlerine güneş vurunca uyanmış, ayağa kalkmış ve hafif ayak sesleri halıda boğulduğu için hiç duyurmadan kontun yanına yaklaşmıştı.

"Ah! Efendim," dedi ellerini kavuşturarak, "neden bu saatte bir şeyler yazıyorsunuz? Neden bana tüm servetinizi bırakıyorsunuz efendim? Beni terk mi ediyorsunuz?"

"Bir yolculuğa çıkıyorum meleğim," dedi Monte Cristo büyük bir hüzün ve sevgi ifadesiyle, "eğer başıma kötü bir şey gelirse..."

Kont durdu.

"Evet?..." diye sordu genç kız kontun hiç duymadığı ve onu ürperten sert bir sesle.

"İşte, başıma kötü bir şey gelirse," dedi Monte Cristo, "kızımın mutlu olmasını istiyorum."

Haydée başını sallayarak gülümsedi.

"Öleceğinizi mi düşünüyorsunuz efendim?"

"Bu yararlı bir düşüncedir, demiş bir bilge."

"Pekala, eğer siz ölürseniz," dedi genç kadın, "mirasınızı başkalarına bırakın, çünkü siz ölürseniz... benim artık hiçbir şeye ihtiyacım kalmayacak."

Ve kağıdı alarak parça parça etti ve salonun ortasına attı. Sonra bir esirde az rastlanan bu enerji ile gücü tükendi, bu kez uyumadı, bayılıp döşemenin üstüne düştü.

Monte Cristo ona doğru eğildi, kollarına alıp kaldırdı, bu güzel solgun teni, bu kapalı güzel gözleri, kendini bırakmış bu kımıltısız bedeni görünce ilk kez onun kendisini belki de bir kızın babasını sevmesinden farklı bir biçimde sevdiği aklına geldi.

"Ne kadar yazık!" diye mırıldandı büyük bir bezginlikle, "belki de hâlâ mutlu olabilirdim!"

Sonra Haydée'yi dairesine taşıdı, onu hâlâ baygın olarak hizmetçilerinin ellerine bı-

raktı, çalışma odasına döndüğünde bu kez kapıyı iyice kapadı ve parçalanan vasiyetnameyi aynen yeniden yazdı.

Bitirdiğinde avluya giren bir arabanın sesi duyuldu. Monte Cristo pencereye yaklaştı ve arabadan Maximilien ile Emmanuel'in indiğini gördü.

"İyi," dedi, "tam zamanı."

Ve vasiyetnamesini üç kez mühürleyerek kapadı.

Bir dakika sonra salonda ayak sesleri duydu ve gidip kapıyı açtı. Eşikte Morrel göründü.

Yirmi dakika kadar erken gelmişti.

"Belki de çok erken geldim sayın kontum," dedi, "ama bir dakika bile uyumadığımı ve bunun tüm aile için de geçerli olduğunu içtenlikle itiraf ediyorum. Kendime gelmem için sizi yürekli güveniniz içinde güçlü görmeye ihtiyacım vardı."

Monte Cristo bu sevgi kanıtı karşısında kendini tutamadı ve genç adama elini uzatacağına kollarını açtı.

"Morrel," dedi heyecanlı bir sesle, "sizin gibi bir adam tarafından sevildiğimi hissettiğim için bugün benim için güzel bir gün. Günaydın Mösyö Emmanuel. Demek benimle geliyorsunuz ha, Maximilien?"

"Hay Allah!" dedi genç komutan, "bundan kuşkunuz mu vardı?"

"Ama yine de ya haksızsam..."

"Dinleyin, dün o kışkırtma olayı sırasında hep size baktım, bütün gece sizin kendinize güveninizi düşündüm ve kendi kendime adaletin sizden yana olması gerektiğini, yoksa insanların yüzüne bakacak hali olmayacağını söyledim."

"Yine de Morrel, Albert sizin dostunuz."

"Sadece bir tanıdık, kontum."

"Onunla ilk kez beni gördüğünüz gün mü karşılaştınız?"

"Evet, bu doğru, ama elden ne gelir? Bunu anımsamam için sizin bana anımsatmanız gerekiyor."

"Sağolun Morrel."

Sonra çıngırağı bir kez çaldı:

"Bak," dedi hemen gelen Ali'ye, "bunu noterime götür. Bu vasiyetnamemdir, Morrel. Ben ölünce okuyup öğrenirsiniz."

"Nasıl?" diye haykırdı Morrel, "siz mi öleceksiniz?"

"Eh! Her şeyi önceden bilemeyiz, değil mi dostum? Peki siz dün benden ayrıldıktan sonra ne yaptınız?"

"Tortoni'ye gittim, orada umduğum gibi Beauchamp ile Château-Renaud'yu buldum. Onları aradığımı size itiraf etmeliyim."

"Her şey ayarlandığına göre bunu neden yaptınız?"

"Bakın kont, iş ciddi ve kaçınılmaz."

"Bundan kuşkunuz mu vardı?"

"Hayır. Hakaret herkesin önünde yapıldı ve herkes şimdiden bundan söz ediyor."

"Evet?"

"İşte ben silahları değiştirtmeyi, tabancanın yerine kılıcı koydurmayı umuyordum. Tabanca affetmez."

"Başardınız mı?" diye sordu hemen Monte Cristo belli belirsiz bir umut ışığı ile.

"Hayır, çünkü sizin kılıçta ne kadar usta olduğunuz biliniyor."

"Bak hele! Kim beni ele verdi?"

"Yendiğiniz silah ustaları."

"Ve başaramadınız mı?"

"Hemen reddettiler."

"Morrel," dedi kont, "beni hiç tabancayla ateş ederken gördünüz mü?"

"Hiç görmedim."

"Öyle ise zamanımız var, bakın."

Monte Cristo, Mercédès içeri girdiğinde elinde tuttuğu tabancalardan birini aldı ve iskambil kağıtlarından bir sinek birlisini levhanın üstüne yerleştirip dört el ateş etti ve yoncanın dört yaprağını art arda yok etti.

Her atışta Morrel'in rengi atıyordu.

Monte Cristo'nun bu güç gösterisinde kullandığı kurşunları inceledi, bunların iri av saçmalarından daha büyük olmadıklarını gördü.

"Bu korkutucu," dedi "Emmanuel, gelin bakın."

Sonra Monte Cristo'ya dönerek:

"Kont," dedi, "Tanrı aşkına Albert'i öldürmeyin! Zavallının bir annesi var."

"Bu doğru," dedi Monte Cristo, "benim annem yok."

Bu sözler Morrel'i ürperten bir sesle söylenmişti.

"Siz hakarete uğradınız kontum."

"Kuşkusuz, ama bu ne anlama geliyor?"

"Bu ilk olarak sizin ateş edeceğiniz anlamına geliyor."

"İlk ben mi ateş edeceğim?"

"Ah! Bunu istedim ve elde ettim; onlara o kadar çok ödün verdik ki, onlar da bize bu ödünü verdiler."

"Kaç adımdan?"

"Yirmi."

Kontun dudaklarından ürkütücü bir gülümseme geçti.

"Morrel," dedi, "gördüklerinizi unutmayın."

"Ben sadece Albert'i kurtarmak için duyarlılığınıza güveniyorum."

"Benim duyarlılığım mı?"

"Ya da bağışlayıcılığınıza dostum; sizin nişancılığınızdan emin olduğum için, bir başkasına olsa gülünç kaçacak bir şeyi size söyleyebilirim."

"Neyi?"

"Onun bir kolunu kırın, onu yaralayın, ama öldürmeyin."

"Morrel beni dinleyin," dedi kont, "Mösyö de Morcerf'i kollamak için yüreklendirilmeye ihtiyacım yok; size şimdiden söyleyeyim, Mösyö de Morcerf öyle iyi kollanacak ki

iki dostu ile sakin sakin geri dönecek, oysa ben..."

"Oysa siz?"

"Ah! Bu başka bir şey, ben yok olacağım."

"Haydi haydi!" dedi Morrel kendini tutamayarak.

"Size söylediğim gibi sevgili Morrel, Mösyö de Morcerf beni öldürecek."

Morrel hiçbir şey anlayamayarak konta baktı.

"Dün akşamdan beri size ne oldu kont?"

"Philippes Savaşı'ndan bir gün önce Brutus'e olanlar oldu: bir hayalet gördüm."

"Ve bu hayalet?"

"Bu hayalet bana yeteri kadar yaşadığımı söyledi Morrel."

Maximilien ve Emmanuel birbirlerine baktılar, Monte Cristo saatine baktı.

"Gidelim," dedi, "saat yediyi beş geçiyor, randevumuz saat tam sekizde."

Atları koşulmuş bir araba bekliyordu; Monte Cristo iki tanığı ile birlikte arabaya bindi.

Koridoru geçerken Monte Cristo bir kapının önünde durup dinlemişti, Maximilien ve Emmanuel saygı nedeniyle birkaç adım ilerlediler, ama bir hıçkırık ve ona karşılık veren bir iç geçirme duyduklarını sandılar.

Saat sekizi vururken randevu yerindeydiler.

"İşte geldik," dedi Morrel başını arabanın kapısından çıkararak, "ilk gelen biz olduk."

"Beni bağışlayın efendim," dedi efendisini anlatılmaz bir korkuyla izlemiş olan Baptistin, "ama sanırım orada ağaçların altında bir araba gördüm."

"Doğru," dedi Emmanuel, "gezinen ve bekler gibi görünen iki kişi görüyorum."

Monte Cristo yavaşça arabasından aşağı atladı ve inmelerine yardımcı olmak için elini Emmanuel ve Maximilien'e uzattı.

Maximilien kontun elini ellerinin arasına aldı.

"Hele şükür," dedi, "işte görmek istediğim, yaşamı adalet üzerine kurulmuş bir insanın eli."

Monte Cristo Morrel'i ayrı bir yere değil, eniştesinin bir iki adım gerisine çekti.

"Maximilien, kalbiniz boş mu?" diye sordu.

Morrel şaşkınlıkla konta baktı.

"Ben sizden sırrınızı öğrenmek istemiyorum sevgili dostum, basit bir soru soruyorum, bana 'evet' ya da 'hayır' diye yanıt verin, tek istediğim bu."

"Bir kızı seviyorum kont."

"Onu çok mu seviyorsunuz?"

"Hayatımdan çok."

"İşte bir umudumu daha yitirdim," dedi Monte Cristo.

Sonra içini çekerek:

"Zavallı Haydée!" diye mırıldandı.

"Gerçekten de kont, eğer sizi daha az tanısaydım, olduğunuzdan daha az yürekli sanacaktım," diye haykırdı Morrel.

"Çünkü ben terk edeceğim birini düşünüyorum ve buna yanıyorum! Haydi Morrel,

bir asker cesaretin ne olduğunu bu kadar kötü mü anlar? Üzüldüğüm yaşam mı? Yirmi yılını yaşam ve ölüm arasında, yaşamakla ölmek arasında geçirmiş benim gibi biri için bunun ne önemi var? Zaten sakin olun Morrel, eğer bir zayıflığım var ise bu sadece size karşıdır. Dünyanın bir salon olduğunu, oradan kibarca ve dürüst bir biçimde, yani selam vererek ve kumar borçlarını ödeyerek çıkmak gerektiğini biliyorum."

"Hele şükür!" dedi Morrel, "işte böyle konuşmalı. Sırası gelmişken, silahlarınızı getirdiniz mi?"

"Ben mi? Ne için? Umarım o beylerin silahları vardır."

"Öğreneceğim," dedi Morrel.

"Evet, ama tartışma yok, beni anlıyor musunuz?"

"Ah! İçiniz rahat etsin."

Morrel, Beauchamp ve Château-Renaud'ya doğru ilerledi. Onlar da Maximilien'in geldiğini görünce ona doğru birkaç adım attılar.

Üç genç birbirini sevgiyle olmasa bile kibarca selamladı.

"Bağışlayın beyler," dedi Morrel, "ama Mösyö de Morcerf'i göremiyorum."

"Bu sabah, ancak düello alanında bize katılabileceğini haber verdi," dedi Château-Renaud.

"Ah!" dedi Morrel.

Beauchamp saatine baktı.

"Saat sekizi beş geçiyor, henüz geç değil Mösyö Morrel," dedi.

"Ah! Bu amaçla sormamıştım," diye karşılık verdi Maximilien.

"Zaten," diye onun sözünü kesti Château-Renaud, "işte bir araba."

Gerçekten de bir araba bulundukları kavşağa açılan caddelerin birinden hızla ilerliyordu.

"Beyler," dedi Morrel, "kuşkusuz silahlarınız yanınızdadır. Mösyö de Monte Cristo kendininkileri kullanma hakkından vazgeçtiğini bildirdi."

"Kontun böyle bir incelik göstereceğini tahmin etmiştik Mösyö Morrel," diye karşılık verdi Beauchamp, "böyle bir işte ihtiyacım olacağını düşünerek sekiz on gün önce satın almış olduğum silahları getirdim. Yepyenidirler ve henüz hiç kullanılmamışlardır. Görmek ister isiniz?"

"Ah! Mösyö Beauchamp," dedi Morrel, eğilerek, "siz Mösyö de Morcerf'in bu silahları hiç görmediği konusunda güvence veriyorsanız, sözünüzün benim için yeterli olduğunu biliyorsunuz değil mi?"

"Beyler," dedi Château-Renaud, "bize doğru gelen bu arabada Morcerf değil Franz ve Debray var, inanın."

Gerçekten de adı geçen kişiler geliyorlardı.

"Siz burada ha beyler!" dedi Château-Renaud her biriyle el sıkışarak, "neden buradasınız?"

"Çünkü Albert bu sabah bizim de burada olmamızı rica etti," dedi Debray.

Beauchamp ve Château-Renaud şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar.

"Beyler, anladığımı sanıyorum," dedi Morrel.

"Haydi anlatın!"

"Dün öğleden sonra Mösyö de Morcerf'den Opera'da bulunmamı rica eden bir mektup aldım."

"Ben de," dedi Debray.

"Ben de," dedi Franz.

"Biz de," dedi Château-Renaud ve Beauchamp.

"Bizim o kışkırtma sırasında orada bulunmamızı istiyordu," dedi Morrel, "şimdi de düelloda hazır bulunmamızı istiyor."

"Evet," dedi gençler, "öyle olmalı Mösyö Maximilien, tüm olasılıklara bakıldığında siz haklısınız."

"Ama tüm bunlara karşın Albert henüz gelmedi," diye mırıldandı Château-Renaud, "on dakika gecikti."

"İşte," dedi Beauchamp, "atla geliyor, bakın, uşağıyla birlikte büyük bir hızla geliyor."

"Tabancayla düello yapmak için atla gelmek ne ihtiyatsızlık!" dedi Château-Renaud, "ben ona o kadar çok ders vermiştim ki!"

"Hem sonra bakın," dedi Beauchamp, "kravatlı bir yaka, açık bir giysi ve beyaz bir yelekle geliyor, midesinin üstüne bir de hedef noktası çizdirseydi her şey daha basit olur ve biter giderdi."

Bu sırada Albert, beş gencin oluşturduğu grubun on adım yakınına gelmişti, atını durdurdu, yere atladı ve dizginleri uşağının koluna attı.

Albert yaklaştı.

Rengi soluk, gözleri kıpkırmızı ve şişti. Gece bir an bile uyumadığı anlaşılıyordu.

Dış görünüşünde onda görmeye alışık olmadıkları kederli bir ağırbaşlılık vardı.

"Davetimi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim beyler," dedi Albert: "gösterdiğiniz bu dostluk için size ne kadar minnettar olduğumu bilemezsiniz."

Morcerf yaklaşınca Morrel geriye doğru on adım atmış biraz ötede durmuştu.

"Teşekkürlerim size de aitti Mösyö Morrel," dedi Albert, "yanımıza gelin, aramızda sizin de yeriniz var."

"Mösyö," dedi Maximilien, "benim Mösyö de Monte Cristo'nun tanığı olduğumu belki de bilmiyorsunuz."

"Bundan emin değildim, ama kuşkulanıyordum. Daha iyi, burada ne kadar onurlu insan olursa o kadar memnun olacağım."

"Mösyö Morrel," dedi Château-Renaud, "Mösyö Monte Cristo Kontuna Mösyö de Morcerf'in geldiğini ve emrinde olduğumuzu haber verebilirsiniz."

Morrel verilen görevi yerine getirmek için harekete geçti.

Bu sırada Beauchamp tabanca kutusunu arabadan çıkarıyordu.

"Durun beyler," dedi Albert, "Mösyö Monte Cristo Kontuna söyleyecek bir çift sözüm var."

"Özel mi?" diye sordu Morrel.

"Hayır mösyö, herkesin önünde."

Albert'in tanıkları şaşkınlıkla birbirlerine baktılar; Franz ve Debray alçak sesle birbir-

lerine bir şeyler söylediler, bu beklenmedik durumdan mutlu olan Morrel, ağaçlı yolda Emmanuel ile dolaşmakta olan kontu çağırmaya gitti.

"Benden ne istiyor?" diye sordu Monte Cristo.

"Bilmiyorum, ama sizinle konuşmak istiyor."

"Ah!" dedi Monte Cristo, "yeni hakaretlerle şansını zorlamasın!"

"Niyetinin bu olduğunu sanmıyorum," dedi Morrel.

Kont, yanında Maximilien ve Emmanuel ile birlikte ilerledi: sakin ve serinkanlı yüzü yanında dört gençle yaklaşmakta olan Albert'in altüst olmuş yüzüyle garip bir karşıtlık oluşturuyordu.

Aralarında üç adım kalınca, Albert de kont da durdular.

"Beyler," dedi Albert, "yaklaşın; Mösyö Monte Cristo Kontuna söylemekten onur duyacağım şeylerin tek sözcüğünü bile kaçırmamanızı istiyorum, çünkü ona söylemekten onur duyacağım şeyi, söylediklerim size ne kadar garip gelirse gelsin, merak eden herkese söyleyebilirsiniz."

"Bekliyorum mösyö," dedi kont.

"Mösyö," dedi Albert, önce titreyen, ama giderek güven kazanan bir sesle; "mösyö, Mösyö de Morcerf'in Epeiros'da yaptıklarını açığa çıkardığınız için sizi eleştirmiştim, çünkü Mösyö de Morcerf ne kadar suçlu olursa olsun, sizin onu cezalandırmaya hakkınız olmadığını düşünüyordum. Ama bugün mösyö, sizin buna hakkınız olduğunu biliyorum. Sizden bu kadar çabuk özür dilememe neden olan şey Fernand Mondego'nun Ali Paşa'ya ihaneti değil, balıkçı Fernand'ın size ihanetidir, bu ihanetin arkasından gelen duyulmamış felaketlerdir. Hattâ şunu yüksek sesle hepinize açıklamak isterim: evet mösyö, babamdan intikam almakta haklıydınız, ben oğlu olarak, daha fazlasını yapmadığınız için size teşekkür ederim."

Bu beklenmedik olayın tanıklarının ortasına bir yıldırım düşseydi, Albert'in bu açıklaması kadar şaşırtıcı olmazdı.

Monte Cristo'ya gelince, gözlerini yavaşça sonsuz bir minnet ifadesiyle gökyüzüne kaldırmıştı ve Albert'in dik kafalı yapısının, Romalı haydutların arasında iken ne kadar yürekli olduğuna tanık olduğu için, onun kendini aniden küçük düşürerek eğilmesi karşısında sadece büyük bir hayranlık duyuyordu. Hemen Mercédès'in bundaki rolünü ve bu soylu yüreğin yararsız olacağını önceden bildiği özveriye nasıl karşı çıktığını anladı.

"Şimdi mösyö," dedi Albert, "eğer özürlerimi yeterli buluyorsanız, sizden elinizi uzatmanızı rica ediyorum. Sizinki gibi ender rastlanan, tüm yeteneklerin en önde geleni olan yanılmazlık yeteneği karşısında bence insanın haksız olduğunu itiraf etmesi gerekir. Ama itiraf etmek bana düşer yalnızca. Ben insanlara göre hareket ediyordum, ama siz, siz Tanrıya göre hareket ediyordunuz. Sadece bir melek ikimizden birini ölümden kurtarabilirdi, bu melek bizi iki dost yapmak için değilse de, ne yazık ki alınyazısı bazı şeyleri olanaksız kılıyor, hiç olmazsa birbirinin değerini bilen iki insan yapmak için gökyüzünden indi."

Monte Cristo gözleri nemli, soluğu tıkanmış, ağzı aralık, elini Albert'e uzattı, o da bu eli kavradı ve saygılı bir korkuya benzer bir duyguyla sıktı.

"Beyler," dedi "Sayın Monte Cristo özürlerimi kabul ediyor. Ona karşı acele hareket ettim. Acelecilik kötü bir danışmandır: kötü hareket ettim. Şimdi hatam onarıldı. Bilincimin bana yapmamı emrettiği şeyi yaptığım için umarım insanlar benim korkak olduğumu düşünmezler. Ama ne olursa olsun, eğer benim hakkımda yanılıyorlarsa," diye ekledi genç adam dostlarına ve düşmanlarına meydan okur gibi başını gururla kaldırarak, "onların düşüncelerini de düzeltmeye çalışırım."

"Bu gece ne oldu?" diye sordu Beauchamp, Château-Renaud'ya; "bana öyle geliyor ki, biz burada üzücü bir rol oynuyoruz."

"Gerçekten de Albert'in biraz önce yaptığı şey çok alçakça ya da çok güzel," diye karşılık verdi baron.

"İyi de, bu ne anlama geliyor?" diye sordu Debray, Franz'a, "Nasıl oluyor da Monte Cristo Kontu Mösyö de Morcerf'in onuruna leke düşürüyor, ama onun oğlunun gözünde haklı oluyor. Benim ailemde on Yanya olayı olsaydı, ben kendimi sadece bir teki için, on kez dövüşmeye zorunlu hissederdim."

Monte Cristo'ya gelince, başını eğmiş, kolları ölü gibi, yirmi dört saatlik anıların altında ezilmiş, ne Albert'i, ne Beauchamp'ı, ne Château-Renaud'yu, ne de orada bulunanları düşünüyordu: o, ondan oğlunun hayatını istemek için gelen, onun da buna karşılık kendi hayatını sunduğu kadını düşünyordu; bu kadın oğlunun içindeki ana baba sevgisini sonsuza kadar öldürebilecek aile sırrını korkunç itirafıyla onun da hayatını kurtarmıştı; işte Monte Cristo bu yürekli kadını düşünüyordu.

"Her zamanki gibi Tanrının işi!" diye mırıldandı: "Ah! İşte bugün ancak Tanrının beni elçi olarak gönderdiğinden bu kadar emin oldum."

91
ANA VE OĞUL

Monte Cristo Kontu beş genci hüzünlü ve soylu bir gülümsemeyle selamladı, Maximilien ve Emmanuel ile birlikte arabaya bindi.

Albert, Beauchamp ve Château-Renaud düello alanında yalnız kaldılar.

Genç adam iki tanığına utanç duymadan, olup bitenler hakkında görüşlerini sorar gibi bakan gözlerini dikti.

"İnanın sevgili dostum," dedi önce Beauchamp, ister fazla duyarlı ister daha az ikiyüzlü olduğundan, "sizi kutlamama izin verin: işte pek hoş olmayan bir sorunun umulmadık bir biçimde iyi çözümlenişi."

Albert bir an hiç konuşmadan düşüncelere daldı. Château-Renaud esnek kamçısını çizmelerine vurmakla yetindi.

"Gitmiyor muyuz?" dedi sıkıcı bir sessizlikten sonra.

"Ne zaman isterseniz," diye yanıt verdi Beauchamp; "sadece Mösyö de Morcerf'i kutlamama izin verin; bugün o kadar yiğitlik... o kadar az rastlanan bir gönül yüceliği gösterdi ki!"

"Ah! evet," dedi Château-Renaud.

"İnsanın kendine bu kadar söz geçirebilmesi harika bir şey," diye devam etti Beauchamp.

"Bu kesin: bana gelince, ben bunu yapamazdım," dedi Château-Renaud son derece anlamlı bir soğuklukla.

"Beyler," diye onların sözünü kesti Albert, "Mösyö de Monte Cristo ile benim aramda çok ciddi bir şeyler olduğunu anlamadınız sanırım."

"Anladık, anladık," dedi hemen Beauchamp, "ama işi gücü olmayanlar sizin kahramanlığınızı anlayabilecek düzeyde değiller, er ya da geç beden sağlığınız ve yaşam süreniz elverdiğince, yılmadan, onlara bunu açıklamak zorunda kalacağınızı göreceksiniz. Size bir öğüt vermemi ister misiniz dostum? Napoli'ye, La Haye'e ya da Sen-Petersburg'a, onur konusunda biz deli dolu Parislilerden daha akıllı insanların olduğu sakin ülkelere gidin. Oraya gidince tabancanızla kimseye bir şey yapmayın, iskambil oyununda aynı renk kağıtları art arda sıralamaya bakın; birkaç yıl sonra rahat rahat Fransa'ya dönebilmek için kendinizi unutturun ya da huzur bulmak için akademik çalışmalara ağırlık verin. Haklı değil miyim Mösyö Château-Renaud?"

"Ben de böyle düşünüyorum," dedi kibar adam. "Hiçbir şey sonuçsuz bir düello kadar ciddi düellolara yol açmaz."

"Teşekkür ederim beyler," diye karşılık verdi Albert soğuk bir gülümsemeyle; "öğüdünüze uyacağım, ama siz söylediğiniz için değil, benim niyetim de Fransa'dan ayrılmak olduğu için. Bana tanık olarak yardımcı olduğunuz için de size teşekkür ederim. Bu kalbimin derinliklerine iyice yerleşti, biraz önce duyduğum sözlerden sonra artık sadece bunu anımsayacağım."

Château-Renaud ve Beauchamp birbirlerine baktılar. İkisi de aynı biçimde etkilenmişlerdi, Morcerf'in onlara teşekkür etme biçimi öyle bir kararlılığın izlerini taşıyordu ki, konuşma devam ederse durum hepsi için güç olacaktı.

"Elveda Albert," dedi birden Beauchamp elini kayıtsızca genç adama uzatarak, ama Albert hâlâ uyuşukluktan kurtulamamıştı.

Gerçekten de Beauchamp'ın uzattığı eli sıkmadı.

"Elveda," dedi bu kez Château-Renaud sol eliyle küçük bastonunu tutup sağ eliyle selam vererek.

Albert'in dudaklarından güçlükle "Elveda!" sözcüğü çıktı. Bakışları daha açıktı; bu bakışlarda içinde hapsettiği öfkenin tüm şiiri, kibirli küçümsemeler ve bağışlayıcı kızgınlık vardı.

İki tanık arabaya bindikten sonra, Albert bir süre hareketsiz ve hüzünlü durmaya devam etti, sonra birden atını uşağının gemini bağladığı küçük ağaçtan çözerek eyere hafifçe atladı, hızla Paris yolunu tuttu. Bir çeyrek saat sonra Helder sokağındaki konağa giriyordu.

Attan inerken kontun yatak odasındaki perdenin arkasında babasının soluk yüzünü görür gibi oldu; Albert içini çekerek başını çevirdi ve kendi küçük evine girdi.

Evine girince çocukluğundan bu yana yaşamını o kadar tatlı, o kadar mutlu yapan tüm zenginliklere son bir kez baktı; tabloları bir kez daha seyretti, bunlardaki yüzler ona gülüyorlarmış, manzaralar canlı renklerle hareket ediyorlarmış gibi geldi.

Sonra annesinin portresini meşe çerçeveden çıkardı, resmi rulo yaptı, resmi saran altın çerçeve boş ve siyah kaldı.

Sonra güzel Türk silahlarını, güzel İngiliz tüfeklerini, Japon porselenlerini, kazandığı kupaları, Feuchères ya da Barye imzalı tunçtan yapılmış sanat yapıtlarını düzenledi; dolaplarına baktı, her birinin üstüne anahtarlarını yerleştirdi, yazı masasının açık bıraktığı çekmecesine üstündeki tüm cep harçlığını bıraktı, sonra onların yanına kupalarının, mücevher kutularının, raflarının içini dolduran binlerce fantezi mücevherlerini de ekledi; her şeyin doğru ve kesin bir dökümünü yaptı ve masanın üstünde kalabalık eden kitapları ve kağıtları kaldırarak masanın en görünür köşesine bu dökümü koydu.

Bu çalışmanın başında Albert'in kendisini yalnız bırakmaları için vermiş olduğu emre karşın bir uşak odasına girdi.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu Albert öfkeli olmaktan çok üzgün bir sesle.

"Bağışlayın efendim?" dedi özel uşak; mösyö bana kendilerini rahatsız etmemi yasaklamışlardı, doğru, ama Kont de Morcerf beni çağırttı."

"Evet?"

"Mösyönün emirleri olmadan sayın kontun yanına gitmek istemedim."

"Neden istemedin?"

"Çünkü sayın kont kuşkusuz benim mösyö ile birlikte düello alanına gittiğimi biliyordur."

"Bu olabilir," dedi Albert.

"Eğer beni çağırtmışsa bu kuşkusuz orada olanlar konusunda beni sorgulamak içindir. Ne yanıt vermeliyim?"

"Gerçeği söyleyin."

"Düellonun olmadığını mı söyleyeyim?"

"Mösyö Monte Cristo Kontundan özür dilediğimi söyleyin."

Uşak eğildi ve çıktı.

Albert yeniden döküm yapmaya koyuldu.

İşi biterken avluda ilerleyen atların çıkardığı gürültü, bir arabanın camları titreten tekerlek sesleri dikkatini çekti; pencereye yaklaştı, babasının arabasına binip gittiğini gördü.

Konağın kapısı kontun arkasından kapanır kapanmaz Albert annesinin dairesine doğru gitti, o saatte geldiğini haber verecek kimse olmadığından Mercédès'in yatak odasına kadar girdi ve gördüklerinden ve tahmin ettiklerinden yüreği sıkışarak eşikte durdu.

Sanki aynı ruh bu iki bedene can vermiş gibi Mercédès de Albert'in evinde yaptığı şeyleri yapıyordu. Her şey düzene konmuştu: danteller, takılar, mücevherler, çamaşırlar, paralar çekmeceye yerleştirilecekti, kontes özenle anahtarları topluyordu.

Albert tüm bu hazırlıkları gördü, anladı ve "Anneciğim!" diye haykırarak Mercédès'in boynuna sarıldı.

Bir ressam bu iki yüzdeki ifadeyi çizebilseydi ortaya kuşkusuz çok güzel bir tablo çıkardı.

Gerçekten de Albert'i korkutmayan çabuk alınmış bir karar sonucu yapılan hazırlıklar onu annesi açısından ürkütüyordu.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu annesine.

"Siz ne yapıyordunuz?"diye yanıt verdi annesi.

"Ah! Anneciğim!" diye haykırdı Albert konuşamayacak kadar heyecanlanarak," siz benim gibi yapmamalısınız. Hayır, benim karar verdiğim şeye karar vermemelisiniz, çünkü ben size ve... evinize veda etmeye geldim, size bunu söyleyecektim."

"Ben de Albert," diye karşılık verdi Mercédès, "ben de gidiyorum. Oğlumun da benimle geleceğini düşünmüştüm, yanılmış mıyım?"

"Anneciğim," dedi Albert kararlılıkla; "kendime hazırladığım yazgıyı sizinle paylaşamam: bundan sonra adım ve servetim olmadan yaşamam gerekiyor; bu zor yaşama başlarken para kazanabileceğim zamana kadar gereksinimim olanı bir dostumdan borç olarak alınam gerek. Böylece, benim iyi anneciğim, bana gerekli olan küçük bir tutarı ödünç vermesini rica etmek için hemen Franz'a gideceğim."

"Zavallı oğlum!" diye haykırdı Mercédès, "sen sefaletten, açlıktan acı çekeceksin ha! Böyle konuşma, tüm kararlarımı altüst edeceksin."

"Benimkileri değil ama anneciğim," dedi Albert. "Gencim, güçlüyüm, gözüpek olduğumu sanıyorum ve dünden beri iradenin ne olduğunu öğrendim. Heyhat! Anneciğim, onca acı çeken, sonra da ölmeyip Tanrının onlara verdiği tüm mutluluk sözlerinin üstüne, Tanrının onlara verdiği tüm umutların kalıntıları üstüne yeni bir servet edinen insanlar var! Bunu öğrendim anneciğim, bu insanları gördüm; dostlarının onları attığı uçurumun dibinden güçlü ve görkemli bir biçimde çıktıklarını, eskiden onları yenmiş olanlardan üstün olduklarını ve bu kez onları alaşağı ettiklerini biliyorum. Hayır, anneciğim, hayır; bugünden başlayarak geçmişle tüm ilişiğimi kestim, artık geçmişten hiçbir şey istemiyorum, adımı bile, çünkü siz anlıyorsunuz değil mi anneciğim, oğlunuz bir başkasının önünde yüzü kızarması gereken bir adamın adını taşıyamaz."

"Albert, oğlum," dedi Mercédès, "daha güçlü bir yüreğim olsaydı sana şöyle bir öğüt verirdim; benim kısılmış sesim kesildiğinde senin vicdanın dile geldi; vicdanının sesini dinle oğlum. Dostların vardı Albert, onlarla bir süre ilişkini kes, ama annenin hatırı için umutsuzluğa düşme! Senin yaşında hayat hâlâ güzeldir sevgili Albert'im, çünkü sen daha yirmi iki yaşındasın, seninki gibi temiz bir yüreğe lekesiz bir ad gerektiği için benim babamın adını al; onun adı Herrera idi. Seni tanıyorum Albert, hangi işi yaparsan yap, kısa zaman sonra sen bu ada ün kazandırırsın. O zaman dostum, geçmiş felaketlerinden daha parlak olarak insanların arasına dön, eğer tüm tahminlerime karşın böyle olmazsa, bana, artık bir geleceği olmayan, bu evin eşiğinde mezarı başlayacak olan bana, en azından bu umudu bırak."

"Her şey istediğiniz gibi olacak anneciğim," dedi genç adam; "evet, umudunuzu paylaşıyorum: siz bu kadar saf, ben de bu kadar suçsuz olduğum için Tanrının gazabı peşimizden gelmeyecek. Ama karar verdiğimize göre hemen harekete geçelim. Yaklaşık yarım saat önce Mösyö de Morcerf konaktan ayrıldı; gördüğünüz gibi kavga gürültüye ve bir açıklamaya olanak vermemek için iyi bir fırsat."

"Sizi bekliyorum oğlum," dedi Mercédès.

Albert hemen bulvara kadar koşup, onları konağın dışına çıkaracak bir araba getirdi; Saints-Pères sokağında dayalı döşeli küçük bir ev anımsıyordu, annesi o evde küçük ama uygun bir yuva bulacaktı; kontesi almak için geri geldi.

Araba kapının önünde durduğu anda, Albert aşağı inerken yanına bir adam geldi ve ona bir mektup verdi.

Albert kahyayı tanıdı.

"Konttan," dedi Bertuccio.

Albert mektubu aldı, açtı ve okudu.

Mektubu okuduktan sonra gözleri Bertuccio'yu aradı, ama genç adam mektubu okurken Bertuccio ortadan yok olmuştu.

O zaman Albert gözleri yaşlarla dolu, göğsü heyecandan inip kalkarak Mercédès'in yanına gitti ve tek sözcük etmeden mektubu ona uzattı.

Mercédès okudu.

Albert,

Şu anda gerçekleştirmeye uğraştığınız tasarınızı bildiğimi size gösterirken, aynı zamanda durumun ne kadar nazik olduğunu anladığımı da gösterdiğimi sanıyorum. Artık özgürsünüz, kontun konağını terk ediyorsunuz ve sizin kadar özgür olan annenizle birlikte kendi evinize çekiliyorsunuz, ama düşünün Albert, soylu ama fakir biri olarak, ona verebileceğinizden çok daha fazlasını borçlusunuz. Savaşımı kendinize saklayın, acıyı kendiniz çekin, ama onu, sizin ilk çabalarınız sırasında kaçınılmaz olarak gelecek ilk zorluklardan kurtarın, çünkü o, onu bugün vuran felaketin gölgesini bile hak etmiyor ve Tanrı suçlunun günahını suçsuzun çekmesini istemez.

İkinizin de Helder sokağındaki evi yanınıza hiçbir şey almadan terk edeceğinizi biliyorum. Bunu nasıl öğrendiğimi bulmaya çalışmayın. Ben biliyorum: hepsi bu.

Dinleyin Albert.

Yirmi dört yıl önce mutlu ve gururlu olarak ülkeme geri dönüyordum. Bir nişanlım vardı Albert, taptığım kutsal bir genç kız ve ben hiç durmadan çalışarak güçlükle biriktirdiğim yüz elli Louis altınını nişanlıma getiriyordum. Bu para onun içindi, bunu ona ayırmıştım ve denizin ne kadar hain olduğunu bildiğim için hazinemizi babamın Marsilya'da oturduğu Meilhan yolundaki evin küçük bahçesine gömmüştüm.

Anneniz bu sevgili fakir evi iyi bilir.

Son olarak Paris'e gelirken Marsilya'dan geçtim. Acı anılarla dolu olarak bu evi görmeye gittim; akşam elime bir bel alıp hazinemi gömdüğüm yeri kazdım. Küçük demir kutu hâlâ eski yerindeydi, kimse ona dokunmamıştı; babamın ben doğduğum gün ektiği güzel incir ağacının gölgesinin düştüğü köşededir.

İşte Albert, bir zamanlar taptığım kadının yaşamına ve rahatına yardımcı olabilecek bu para, bugün garip ve acı bir rastlantıyla aynı işe yarayabilir. Ah! Ne demek istediğimi anlayın, bu zavallı kadına milyonlar sunabilecek iken, sevdiğim kadından ayrıldığım günden bu yana fakir çatım altında unutulmuş kara ekmeğimden sadece bir parça veren beni anlayın Albert.

Siz yüce gönüllü bir insansınız Albert, ama belki de gururla ya da hınçla gözünüz kör olmuştur; eğer beni geri çevirirseniz, size sunmaya hakkım olan şeyi başka birinden isterseniz, babanızın açlık ve umutsuzluk acılarıyla babasını öldürttüğü adam tarafından annenize sunulmuş yaşamı geri çevirirseniz, sizin çok da yüce gönüllü olmadığınızı söyleyeceğim.

Mektubun okunması bitince Albert, annesinin vereceği kararı beklerken hiç kımıldamadan, rengi solmuş olarak durdu.

Mercédès sözle anlatılmaz bir ifadeyle gözlerini göğe kaldırdı.

"Kabul ediyorum," dedi, "bir manastıra götüreceğim drahomayı ödemeye hakkı var!"

Ve mektubu kalbinin üstüne koyarak oğlunun elini tuttu ve belki de ondan hiç beklenmeyecek kadar kararlı adımlarla merdivene doğru gitti.

92
İNTİHAR

Bu sırada Monte Cristo da Emmanuel ve Maximilien ile birlikte kente dönmüştü.

Dönüş neşeli olmuştu. Emmanuel savaşın ardından barışın geldiğini görmüş olmanın neşesini saklayamıyor, insancıl düşüncelerini yüksek sesle itiraf ediyordu. Morrel ise arabanın bir köşesinde eniştesinin neşesini söze dökmesini seyrediyor, onunki kadar içten, ama sadece gözlerine yansıyan bir neşeyi kendine saklıyordu.

Trône sınırına geldiklerinde Bertuccio'ya rastladılar: kulübesinde bekleyen bir nöbetçi gibi hiç kımıldamadan bekliyordu.

Monte Cristo başını arabanın penceresinden çıkardı, onunla alçak sesle bir şeyler konuştu, sonra da kahya gözden kayboldu.

"Sayın kontum," dedi Emmanuel Place-Royale'a gelince, "karımın sizin ya da benim için bir an bile kaygı duymaması için rica ediyorum, beni burada kapımın önünde bırakın."

"Kendi zaferini göstermek ister gibi gitmek gülünç olmasaydı," dedi Morrel, "sayın kontu evimize davet ederdim, ama sayın kontun da kuşkusuz sakinleştireceği titreyen yürekler vardır. İşte geldik Emmanuel, dostumuzla vedalaşalım ve onu yoluna devam etmesi için rahat bırakalım."

"Bir dakika," dedi Monte Cristo, "beni bir anda iki arkadaşımdan da yoksun bırakmayın, siz sevimli karınızın yanına gidin, ona saygılarımı iletme görevini size veriyorum, siz de Morrel, Champs-Elysées'ye kadar benimle gelin."

"Seve seve," dedi Maximilien, "üstelik sizin tarafta yapacak işlerim var sayın kontum."

"Seni öğle yemeğine bekleyelim mi?" diye sordu Emmanuel.

"Hayır," dedi genç adam.

Arabanın kapısı kapandı, araba yoluna devam etti.

"Görüyorsunuz size şans getirdim," dedi Morrel kontla yalnız kalınca. "Bunu düşünmemiş miydiniz?"

"Düşünmüştüm," dedi Monte Cristo, "bu nedenle sizin hep yanımda olmanızı istiyorum."

"Bu mucize!" diye devam etti Morrel kendi düşüncesine yanıt vererek.

"Nedir mucize olan?" dedi Monte Cristo.

"Biraz önce olanlar."

"Evet," diye karşılık verdi kont gülümseyerek, "sözcüğü buldunuz Morrel, bu bir mucize!"

"Çünkü sonuçta," dedi Morrel, "Albert yürekli biri."

"Evet, çok yürekli," dedi Monte Cristo, "başının üstünde hançer sallanırken onun uyuduğunu gördüm."

"Ve ben onu iki kez düello yaparken gördüm, ikisinde de çok iyi dövüştü," dedi Morrel; "bunu bu sabahki davranışıyla da bağdaştırabilirsiniz."

"Hep sizin etkiniz," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Albert'in asker olmaması kendisi için çok iyi," dedi Morrel.

"Neden?"

"Savaş alanında özür dilemek!" dedi genç yüzbaşı başını sallayarak.

"Haydi," dedi kont tatlılıkla, "sıradan insanların önyargılarına saplanmıyor musunuz Morrel?

"Albert yürekli biri olduğuna göre, korkak olamaz diye düşünmüyor musunuz? Bu sabahki gibi hareket etmesi için nedenleri olması gerekir ve davranışına bakarak bunun daha çok kahramanca bir şey olduğunu söyleyemez miyiz?"

"Kuşkusuz, kuşkusuz," diye karşılık verdi Morrel, "ama İspanyollar gibi söylersem: "bugün dününden daha az yürekliydi."

"Benimle yemek yersiniz değil mi Morrel?" dedi kont konuşmayı kısa kesmek için.

"Hayır, sizden saat onda ayrılacağım."

"Öğle yemeği için randevunuz mu var?"

Morrel gülümsedi ve başını salladı.

"Sizin de hep başka bir yerde yemek yemeniz gerekiyor."

"Ya aç değilsem?" dedi genç adam.

"Ah!" dedi kont, "açlığı kesen iki duygu biliyorum: acı –ama sizi iyi ki çok neşeli görüyorum, demek neden bu değil– ve aşk. Kalbiniz konusunda bana dediklerinize bakarak bunu düşünmekte sakınca görmüyorum..."

"Hay Allah, kont," diye karşılık verdi Morrel neşeyle, "hayır demiyorum ki."

"Ama bana bunu anlatmıyorsunuz öyle mi Maximilien?" dedi kont hemen, bu sırrı öğrenmeyi çok istediği anlaşılıyordu.

"Bu sabah size bir kalbim olduğunu gösterdim değil mi kont?"

Yanıt olarak Monte Cristo elini genç adama uzattı.

"Pekala!" diye devam etti Morrel, "bu kalp artık Vincennes ormanında sizinle birlikte değil, başka bir yerde, ben de gidip onu bulacağım."

"Haydi öyleyse," dedi kont yavaşça, "gidin dostum, ama lütfen bazı engellerle karşılaşırsanız bu dünyada bir gücüm olduğunu, bu gücümü sevdiğim insanlar yararına kullanmaktan mutlu olduğumu ve sizi sevdiğimi anımsayın Morrel."

"Güzel," dedi genç adam, "bunu bencil çocukların ihtiyaçları olduğunda ana babalarını anımsadıkları gibi anımsayacağım. Size ihtiyacım olduğunda, belki o an bir gün gelecek, size geleceğim kont."

"Güzel, sözünüzü unutmayacağım. Hoşçakalın!"

"Hoşçakalın!

Champs-Elysées'deki evin kapısına gelmişlerdi, Monte Cristo arabanın kapısını açtı, Morrel aşağı atladı.

Bertuccio sekinin üstünde bekliyordu. Morrel Marigny bulvarında gözden kayboldu, Monte Cristo hemen Bertuccio'nun yanına gitti.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Hanım evi terk ediyor," diye yanıt verdi kahya.

"Ya oğlu?"

"Özel uşağı Florentin onun da annesi gibi yapacağını düşünüyor."

"Gelin."

Monte Cristo Bertuccio'yu çalışma odasına götürdü, gördüğümüz mektubu yazdı ve onu kahyaya verdi.

"Haydi," dedi, "acele edin, bu arada Haydée'ye döndüğümü haber verin."

"İşte buradayım," dedi genç kız, arabanın gürültüsünü duyunca aşağı inmiş, kontu sağ salim görmüştü, yüzü mutluluktan pırıl pırıldı.

Bertuccio çıktı.

Sevgili babasını yeniden gören bir kızın tüm taşkınlıkları, taptığı âşığına yeniden kavuşan bir metresin tüm coşkunlukları, işte onca sabırsızlıkla beklediği bu geri dönüşün ilk dakikalarında Haydée, bunların hepsini hissetti.

Kuşkusuz daha az açığa vursa da Monte Cristo'nun neşesi de ondan aşağı kalmıyordu; güneşin kuruttuğu topraklar için çiy ne ise, uzun süre acı çekmiş kalpler için de neşe odur: kalp ve toprak, üzerlerine düşen bu iyilikçi yağmuru içlerine çekerler, dışarıdan hiçbir şey belli olmaz. Birkaç günden beri Monte Cristo uzun zamandır inanmaya cesaret edemediği bir şeyi anlamıştı, bu da dünyada iki Mercédès'in olduğu idi, bu da hâlâ mutlu olabileceği anlamına geliyordu.

Mutluluktan pırıl pırıl olan gözlerini Haydée'nin nemli bakışlarından ayıramıyordu, birden kapı açıldı. Kont kaşlarını çattı.

"Mösyö de Morcerf," dedi Baptistin, sanki bu tek sözcük özrünü anlatabilirmiş gibi.

Gerçekten de kontun yüzü aydınlandı.

"Hangisi," diye sordu, "Vikont mu, kont mu?"

"Kont."

"Tanrım!" diye haykırdı Haydée, "bu iş daha bitmedi mi?"

"Bitip bitmediğini bilmiyorum sevgili yavrum," dedi Monte Cristo genç kızın ellerini tutarak, "ama şunu biliyorum, senin için korkacak hiçbir şey yok."

"Ah! Ama yine de bu sefil adam..."

"Bu adam bana hiçbir şey yapamaz Haydée," dedi Monte Cristo, "oğluyla işim olduğunda korkulabilirdi."

"O kadar acı çektim ki," dedi genç kız, "bunu asla bilemezsin efendim."

Monte Cristo gülümsedi.

"Sana babamın mezarı üzerine yemin ederim ki, eğer bir felaket olursa, bu benim başıma gelmeyecek," dedi Monte Cristo elini genç kızın başı üzerine uzatarak.

"Sanki Tanrı konuşuyormuş gibi sana inanıyorum efendim," dedi genç kız alnını konta uzatarak.

Monte Cristo bu alnı öyle saf ve öyle güzel öptü ki iki yürek birden, biri şiddetle, öbürü boğuk boğuk attı.

"Ah! Tanrım!" diye mırıldandı kont, "yeniden sevebilmeme izin verecek misiniz!... Mösyö Kont de Morcerf'i salona alın," dedi Baptistin'e, Yunanlı güzeli gizli merdivene doğru götürürken.

Bu ziyaretle ilgili belki Monte Cristo'nun beklediği, ama okuyucularımızın kuşkusuz beklemediği bir açıklama yapalım.

Söylediğimiz gibi, Mercédès odasında Albert'in kendi evinde yaptığı gibi bir tür döküm yaparken, her şeyi kusursuz bir düzen içinde bırakmak amacıyla mücevherlerini düzenler, çekmecelerini kapatır, anahtarlarını toplarken, acınacak kadar soluk bir yüzün koridora güneş girmesini sağlayan bir kapı camına gelip durduğunu fark etmemişti; oradan içerisi sadece görünmüyor, aynı zamanda duyuluyordu. Bu nedenle oradan bakan kişi, tüm olasılıklar düşünüldüğünde kendisi görülmeden ve duyulmadan Madam de Morcerf'in odasında olan biten her şeyi görmüş ve duymuştu.

Bu soluk yüzlü adam camlı kapıdan Kont de Morcerf'in yatak odasına gitti ve oraya gidince avluya bakan bir pencerenin perdesini kasılmış eliyle kaldırdı. Orada on dakika kadar kımıltısız ve sessiz, kalbinin atışlarını dinleyerek durdu. Onun için on dakika çok uzun bir süreydi.

İşte Albert randevusundan döndüğünde perdenin arkasında dönüşünü gözleyen babasını böyle gördü ve başını çevirdi.

Kontun gözleri sevinçle doldu: Albert'in Monte Cristo'ya ettiği hakaretin korkunç olduğunu, böyle bir hakaretin dünyanın her yerinde ölüme varan bir düello gerektirdiğini biliyordu. Albert sağ salim döndüğüne göre demek ki konttan intikam alınmıştı.

Tümüyle yok olmadan, bulutların içinde, batmaktan çok mezarına giriyor gibi görünen son güneş ışığına benzeyen anlatılmaz bir neşe ışığı kararmış yüzünü aydınlattı.

Ama söylediğimiz gibi, oğlunun yanına gelip zaferini anlatması için boşuna bekledi. Babasının onurunu kurtarmak için dövüşmeden önce onu görmeye gelmek istememesi anlaşılabilirdi, ama babasının öcünü aldıktan sonra oğlu neden gelip onun kollarına atılmıyordu?

İşte o zaman Albert'i göremeyen kont, onun uşağını çağırtmıştı. Albert'in uşağına konttan hiçbir şeyi gizlememesini emrettiğini biliyoruz.

On dakika sonra sekinin üstünde General de Morcerf göründü, siyah bir redingot, siyah bir pantolon giymiş, siyah eldivenlerini eline geçirmiş, bir asker yakası takmıştı. Daha önceden emirler verdiği anlaşılıyordu, çünkü sekinin üst basamağında görünür görünmez atları koşulmuş arabası beklediği yerden çıktı ve gelip onun önünde durdu.

Özel uşağı, içine sardığı iki kılıç nedeniyle sertleşmiş bir asker ceketini getirip arabanın içine attı.

Arabacı ne emir alacağını sormak için arabanın önünden eğildi.

"Champs-Elysées'ye," dedi general "Monte Cristo'nun evine. Çabuk!"

Atlar sırtlarında şaklayan kamçıyla fırladılar; beş dakika sonra kontun evinin önünde durdular.

Mösyö de Morcerf arabanın kapısını kendi açtı, daha araba durmadan genç bir adam gibi yan yola atladı, kapıyı çaldı ve açılan kapıda uşağı ile birlikte kayboldu.

Bir dakika sonra, Baptistin Monte Cristo'ya Kont de Morcerf'in geldiğini haber veriyordu, Haydée'yi götüren Monte Cristo Kont de Morcerf'in salona alınması emrini verdi. General salonu enine boyuna üçüncü kez arşınlarken Monte Cristo'nun eşikte ayakta durduğunu gördü.

"Siz miydiniz Mösyö de Morcerf," dedi Monte Cristo sakin bir biçimde, "yanlış duyduğumu sanmıştım."

"Evet, benim," dedi kont; dudakları öyle ürkütücü biçimde kasılmıştı ki düzgün konuşmasını engelliyordu.

"O zaman bana, bu kadar erken saatte Mösyö de Morcerf'i görme zevkini sağlayan nedeni öğrenmek kalıyor," dedi Monte Cristo.

"Bu sabah oğlumla karşılaştınız değil mi mösyö?" dedi general.

"Bunu biliyorsunuz demek," diye yanıt verdi kont.

"Oğlumun sizinle dövüşmeyi ve sizi öldürebilmeyi istemek için çok iyi nedenleri olduğunu da biliyorum."

"Gerçekten de mösyö çok iyi nedenleri vardı, ama görüyorsunuz, bu nedenlere karşın beni öldürmedi ve hattâ benimle dövüşmedi bile."

"Yine de sizi, babasının onurunu yitirmesinin ve şu anda evimi bunaltan korkunç yıkımın nedeni olarak görüyordu."

"Bu doğru, mösyö," dedi Monte Cristo korkunç sakinliği ile, "ama bu ikinci neden, ana neden değil."

"Kuşkusuz ondan özür dilediniz ya da ona birtakım açıklamalarda bulundunuz."

"Ona hiçbir açıklamada bulunmadım, benden özür dileyen de o oldu."

"Onun bu davranışını neye bağlıyorsunuz?"

"Tüm bunlarda benden daha suçlu bir insanın bulunduğuna olan inancına belki de."

"Bu adam kim?"

"Babası."

"Öyle mi?" dedi kont rengi atarak, "ama bildiğiniz gibi suçlular suçu üzerlerine almaktan hoşlanmazlar."

"Biliyorum... Şu anda ne olacağını da merak ediyordum."

"Oğlumun bir korkak olmasını mı bekliyordunuz?" diye haykırdı kont.

"Mösyö Albert de Morcerf hiç de korkak biri değil," dedi Monte Cristo.

"Elinde bir kılıç tutan, bu kılıcın ulaşabileceği uzaklıkta ölümcül düşmanı olup da, onunla dövüşmeyen bir adam korkaktır! Ne yazık ki burada olmadığı için bunu ona söyleyemiyorum."

"Mösyö," diye soğuk bir biçimde karşılık verdi Monte Cristo, "buraya bana küçük aile sorunlarınızı anlatmaya geldiğinizi sanmıyorum. Bunu Mösyö Albert'e anlatın, size ne yanıt vereceğini belki o bilir."

"Ah! Hayır, hayır," diye karşılık verdi general görünür görünmez yok olan bir gülümsemeyle, "hayır, haklısınız, buraya bunun için gelmedim! Buraya benim de sizi bir düşman gibi gördüğümü söylemeye geldim! Buraya size derinden bir kin duyduğumu söylemeye geldim! Sizi eskiden beri tanıyormuşum ve sizden hep nefret ediyormuşum gibi hissettiğimi söylemeye geldim! Ve bu yüzyılın gençleri dövüşmediğine göre dövüşmek bize düşer demeye geldim... Siz de böyle mi düşünüyorsunuz mösyö?"

"Elbette. Zaten başıma gelecekleri beklediğimi söylerken ziyaretinizden söz etmiştim."

"Daha iyi ya... o zaman hazırlıklarınızı yaptınız mı?"

"Ben her zaman hazırımdır mösyö."

"İkimizden biri ölünceye kadar dövüşeceğimizi biliyorsunuz değil mi?" dedi general öfkeden dişlerini sıkarak.

"İkimizden biri ölünceye kadar," diye yineledi Monte Cristo Kontu başını hafifçe aşağı yukarı sallayarak.

"O zaman gidelim, tanığa ihtiyacımız yok."

"Doğru," dedi Monte Cristo, "bunun bir yararı yok. Birbirimizi o kadar iyi tanıyoruz ki!"

"Tam tersine," dedi kont, "birbirimizi tanımıyoruz."

"Bakın hele!" dedi Monte Cristo aynı umut kırıcı soğuklukla, "bakalım biraz. Siz Waterloo Savaşı'ndan bir gün önce kaçıp giden asker Fernand değil misiniz? Siz İspanya'da Fransız ordularına hem rehberlik hem de gizli ajanlık yapan Teğmen Fernand değil misiniz? Siz kendisine iyilik eden Ali'ye ihanet eden, onu satan, öldüren Albay Fernand değil misiniz? Tüm bu Fernand'lar bir araya gelip Fransa Yüksek Meclisi üyesi Tümgeneral Kont de Morcerf olmadı mı?"

"Ah!" diye haykırdı bu sözleri duyunca kızgın bir demirle dağlanmış gibi olan general, "Ah! Belki de beni öldüreceği anda utancımı yüzüme vuran sefil, hayır, benim için yabancı olduğunu hiç söylemedim; senin, geçmişin karanlığına girdiğini, orada bilmem nasıl zayıf bir ışık altında hayatımın her sayfasını okuduğunu çok iyi biliyorum şeytan! Belki de ben bu büyük utancım ile senin dış görünüşündeki görkeminden daha fazla onurluyumdur. Hayır, hayır, sen beni tanıyorsun, biliyorum, ben ise para babası olan seni tanımıyorum! Paris'te kendine Monte Cristo Kontu dedirtiyorsun, İtalya'da Denizci Simbad, Malta'da, ne bileyim ben? Unuttum işte. Sana gerçek adını soruyorum, dövüş alanında kılıcımı kalbine saplayacağım anda söyleyebilmek için yüzlercesinin arasında gerçek adını öğrenmek istiyorum."

Monte Cristo Kontu korkunç bir biçimde sarardı; vahşi gözleri yakıcı bir ateşle tutuşmuş gibiydi; bir sıçrayışta odasına bitişik çalışma odasına girdi, yarım dakika geçmeden kravatını, redingotunu ve yeleğini çıkararak küçük bir denizci ceketini sırtına geçirdi, başına bir denizci şapkası taktı, şapkanın altından uzun siyah saçları dökülüyordu.

Böylece, ürkütücü, acımasız, onun ortadan yok oluşuna anlayamayan, onu bekleyen, dişlerinin birbirine çarptığını, bacaklarının büküldüğünü hissederek bir adım gerileyip kasılmış eline masanın üstünde bir dayanak noktası bulunca ancak duran generalin karşısına, kollarını kavuşturup yürüyerek geri geldi.

"Fernand!" diye haykırdı ona, "seni yıldırım çarpmışa döndürmek için benim yüz adımdan sadece birini sana söylemem yeter, ama sen bu adı tahmin ediyorsun ya da anımsıyorsun değil mi? Çünkü tüm acılarıma, çektiğim tüm işkencelere karşın, sana bugün intikam mutluluğunun gençleştirdiği bir yüzü, Mercédès ile, nişanlımla evlendiğinden beri sık sık düşlerinde görmüş olduğun bir yüzü gösteriyorum!"

General, başı arkaya devrilmiş, elleri ileriye uzanmış, bakışları sabitleşmiş bir halde bu korkunç gösteriyi sindirmeye çalışıyordu, sonra duvarda bir dayanak noktası arayarak yavaşça kapıya kadar ilerledi ve geri geri giderek kapıdan çıktı, arkasında iç karartıcı, içler acısı, yürek paralayıcı tek bir çığlık bıraktı:

"Edmond Dantès!"

Sonra, içinde insancıl hiçbir şey olmayan iç çekişleriyle evin önündeki sütunlu girişe kadar sürüklendi, avluyu sarhoş gibi geçti ve anlaşılmaz bir sesle sadece "Konağa! Konağa!" diye mırıldanarak özel uşağının kollarına düştü.

Yolda serin hava ve insanların dikkatini çekmiş olmaktan gelen utanç duygusu onun aklını başına toplamasına neden oldu, ama yol kısaydı, evine yaklaştıkça kont tüm acılarının tazelendiğini hissetti.

Eve birkaç adım kala, arabayı durdurdu ve aşağı indi. Konağın kapısı ardına kadar açıktı.

Bu görkemli eve çağrılmış olmaktan şaşkın bir kiralık fayton avlunun ortasında bekliyordu; kont faytona dehşetle baktı, ama kimseye bir şey sormaya cesaret edemeden dairesine girdi.

İki kişi merdivenlerden iniyordu, onlarla karşılaşmamak için kendini küçük bir odaya atacak kadar zamanı oldu ancak.

Mercédès oğlunun koluna yaslanmıştı, her ikisi de konağı terk ediyorlardı.

Damaskolu kapının arkasına saklanmış zavallı adamın iki adım ötesinden geçtiler, Mercédès'in ipek giysisi kontu sıyırıp geçti, oğlunun ılık soluğunu yüzünde hissetti, şöyle diyordu genç adam:

"Cesaret, anneciğim! Gelin, gelin, burası artık bizim evimiz değil."

Sözler duyulmaz oldu, ayak sesleri uzaklaştı.

General kasılmış elleriyle tutunduğu damaskolu perdeden ayrılıp doğruldu; hem karısı hem de oğlu tarafından terk edilmiş bir babanın göğsünden o güne dek hiç çıkmamış korkunç bir hıçkırığı tutmaya çalışıyordu...

Biraz sonra faytonun demir kapısının kapandığını, arabacının sesini duydu, sonra da ağır arabanın tekerlek sesleri camları titretti; o zaman bu dünyada sevdiği her şeyi bir kez daha görmek için yatak odasına koştu, ama Mercédès'in ya da Albert'in başı terk edilmiş eve, terk edilmiş babaya ve kocaya son bir bakış, bir veda, bir özlemle, yani bağışlama ile

bakmak için arabanın kapısında son bir kez görünmeden fayton hareket etti.

Daha faytonun tekerlekleri kemerin altındaki taşları sarstığı sırada bir tabanca sesi yankılandı, yatak odasının patlamanın gücüyle kırılmış pencere camlarından birinden koyu bir duman çıktı.

93
VALENTINE

Morrel'in ne işi olduğunu ve randevusunun kimin evinde olduğunu tahmin edebiliriz.

İşte Morrel, Monte Cristo'dan ayrıldıktan sonra yavaş yavaş Villefortların evinin yolunu tuttu.

Yavaş yavaş diyoruz, çünkü Morrel'in beş yüz metrelik yolu alması için önünde yarım saatten fazla zamanı vardı, ama bu yeterli zamana karşın düşünceleriyle baş başa kalabilmek için acele ettiğinden, Monte Cristo'dan ayrılmakta sabırsızlık göstermişti.

Saatini çok iyi biliyordu, Noirtier'nin yemeği sırasında yanında bulunacak olan Valentine, bu saygı ve sevgi dolu görevini kesinlikle aksatmayacaktı. Noirtier ve Valentine ona haftada iki ziyaret hakkı tanımışlardı, Morrel de bu hakkından yararlanmak için geliyordu.

Geldiğinde Valentine onu bekliyordu. Kaygılı, neredeyse şaşkın bir halde onun elini tuttu ve onu büyükbabasının yanına götürdü.

Dediğimiz gibi şaşkınlığa varan bu kaygı Morcerf hakkında Paris sosyetesinde dolaşan söylentilerden ileri geliyordu; Opera'da olanlar biliniyordu, –zaten Paris sosyetesi her şeyi bilir– Villefortlarda kimse bu olayın zorunlu sonucunun bir düello olmasından kuşku duymuyordu; Valentine kadınlık içgüdüsüyle Morrel'in Monte Cristo'nun tanığı olacağını, genç adamın iyi bildiği cesareti ve konta karşı duyduğu derin dostluk nedeniyle de ona verilen edilgen rolle yetinemeyeceğini tahmin etmişti.

Ayrıntıların nasıl bir merakla sorulduğunu, yanıtlandığını ve dinlendiğini anlayabiliriz, Morrel bu korkunç olayın beklenmedik olduğu kadar mutlu sonucunu öğrendiğinde sevgilisinin gözlerinde beliren sözle anlatılmaz sevinci okuyabildi.

"Şimdi," dedi Valentine Morrel'e ihtiyarın yanında oturmasını işaret edip kendisi de ayaklarını koyduğu tabureye oturarak, "şimdi, biraz da kendi işlerimizden söz edelim. Dedemin bir ara evden ayrılmayı ve Mösyö de Villefort'un konağı dışında bir daire tutmayı düşündüğünü biliyorsunuz değil mi Morrel?"

"Evet, elbette biliyorum," dedi Maximilien, "bu tasarıyı anımsıyorum ve hattâ bunu tüm gücümle desteklemiştim."

"O zaman, yine destekleyeceksiniz Maximilien," dedi Valentine, "çünkü dedem yine bunu düşünüyor."

"Bravo!" dedi Maximilien.

"Evden ayrılmak için dedemin nasıl bir neden ileri süreceğini biliyor musunuz?"

Noirtier torununa susması için gözüyle işaret verdi, ama Valentine dedesine hiç bakmıyordu, gözleri, bakışları, gülümsemesi, her şeyi Morrel içindi.

"Ah! Mösyö Noirtier hangi nedeni ileri sürerse sürsün iyidir," diye haykırdı Morrel, "ben bunun iyi olduğunu açıklıyorum."

"Harika," dedi Valentine: "Faubourg Saint-Honoré'nin havasının bana iyi gelmediğini ileri sürüyor."

"Gerçekten de," dedi Morrel; "bakın Valentine, Mösyö Noirtier haklı olabilir, on beş gündür sizin sağlığınızın bozulduğunu fark ediyorum."

"Evet, biraz bozuldu, haklısınız," diye karşılık verdi Valentine, "dedem doktoruma da sordu, dedem her şeyi bildiği için ona sonsuz güvenim vardır."

"Demek hasta olduğunuz doğru, öyle mi Valentine?" diye sordu Morrel telaşla.

"Ah Tanrım! Buna hastalık denmez: genel bir rahatsızlık hissediyorum, hepsi bu; iştahım yok, midem bir şeylere alışmak için uğraşıyor gibi geliyor."

Noirtier Valentine'in söylediklerinin tek bir sözcüğünü bile kaçırmıyordu.

"Bu bilinmeyen hastalık için ne gibi bir tedavi uyguluyorsunuz?"

"Ah! Bu çok basit," dedi Valentine; "her sabah büyükbabam için getirilen şuruptan bir kaşık alıyorum, bir kaşık dediysem, bir kaşıkla başladım, şimdi dört kaşığa çıkardım. Büyükbabam bunun her derde deva olduğunu söylüyor."

Valentine gülümsüyordu, ama gülümsemesinde hüzünlü ve keyifsiz bir şeyler vardı.

Aşktan sarhoş olmuş Maximilien ona sessizce bakıyordu; çok güzeldi, ama solgunluğu daha mat bir renk almıştı, gözleri her zamankinden daha parlak bir ateşle parlıyordu, her zaman sedef beyazlığında olan elleri balmumundanmış da zamanla sarımsı bir renk almış gibi görünüyordu.

Genç adam gözlerini Valentine'den Noirtier'ye çevirdi; ihtiyar o garip ve derin zekasıyla kendini aşkına kaptırmış genç kıza dikkatle bakıyordu; o da Morrel gibi, büyükbabasının ve âşığının dışında herkesin gözünden kaçan, dışarıdan pek belli olmayan gizli hastalığının belirtilerini izliyordu.

"Ama," dedi Morrel, "dört kaşığa kadar çıktığınız bu şurup sanırım Mösyö Noirtier için hazırlanmış bir ilaçtı öyle değil mi?"

"Biliyorum, bu ilaç çok acı, öyle acı ki ondan sonra içtiğim her şeyde aynı tadı buluyorum."

Noirtier genç kıza soran bakışlarla baktı.

"Evet, dedeciğim," dedi Valentine, "öyle. Biraz önce yanınıza gelmeden bir bardak tatlı su içmek istedim, ama o kadar acıydı ki yarısını bıraktım."

Noirtier sarardı ve konuşmak istediğini işaret etti.

Valentine sözlüğü almak için kalktı.

Noirtier görülür bir kaygı içinde onu gözleriyle izliyordu.

Gerçekten de genç kızın yüzüne kan hücum etmişti, yanakları al al olmuştu.

"Bak!" diye haykırdı genç kız neşesinden hiçbir şey yitirmeden, "bu garip: gözlerim karardı! Güneş gözlerimi mi kamaştırdı?..."

Ve pencerenin ispanyoletine tutundu.

"Güneş yok," dedi Morrel Valentine'in rahatsızlığından çok Noirtier'nin yüz ifadesinden kaygılanarak.

Ve Valentine'e doğru koştu.

Genç kız gülümsedi.

"İçin rahat olsun dedeciğim," dedi Noirtier'ye, "sizin de içiniz rahat olsun Morrel, bir şey yok, işte geçti: ama dinleyin! Avluda bir araba gürültüsü mü duyuyorum?"

Noirtier'nin odasının kapısını açtı, koridordaki bir pencereye koştu ve hemen geri geldi.

"Evet," dedi, "Madam Danglars ve kızı bizi ziyarete gelmişler. Elveda, ben kaçıyorum, yoksa beni aramaya buraya gelirler, ya da hoşçakalın, dedemin yanında kalın Mösyö Maximilien, onları fazla tutmayacağıma söz veriyorum."

Morrel gözleriyle onu izledi, kapıyı kapadığını gördü, Valentine'in hem Madam de Villefort'un hem de onun dairelerine giden merdiveni çıktığını duydu.

Genç kız gider gitmez Noirtier Morrel'e sözlüğü almasını işaret etti. Morrel isteneni yaptı; Valentine'in yol göstermesiyle ihtiyarı anlamaya alışmıştı.

Yine de ne kadar alışık olursa olsun, alfabenin yirmi sekiz harfini tek tek gözden geçirmek ve sözlükte her sözcüğü aramak gerektiği için, ancak on dakikanın sonunda ihtiyarın düşüncesini anlatan şu sözleri bulabildi:

"Valentine'in odasında bulunan su bardağını ve sürahiyi gidip alın."

Morrel hemen Barrois'nın yerine bakan uşağı çağırdı ve Noirtier'nin adına ona bu emri verdi.

Uşak bir dakika sonra geri geldi.

Sürahi ve bardak bomboştu.

Noirtier konuşmak istediğini işaret etti.

"Neden bardak ve sürahi boş?" diye sordu. "Valentine bardağın sadece yarısını içtiğini söylemişti."

Bu yeni sorunun anlamını çözmek beş dakikasını daha aldı.

"Bilmiyorum," dedi uşak, "ama oda hizmetçisi Matmazel Valentine'in odasında, belki de o bunları boşaltmıştır."

"Bunu ona sorun," dedi Morrel bu kez Noirtier'nin sorusunu bakışlarından okuyarak.

Uşak çıktı ve hemen geri geldi.

"Matmazel Valentine Madam de Villefort'un yanına gitmek için kendi odasından geçmiş," dedi, "ve geçerken susadığı için bardağın içinde kalanı da içmiş, sürahiye gelince, Mösyö Edouard ördeklerine gölet yapmak için sürahideki suyu kullanmış."

Noirtier elindekilerin hepsini bir taşa oynayan bir oyuncu gibi gözlerini göğe kaldırdı.

Sonra hemen ihtiyarın gözleri kapıya dikildi ve bir daha oradan ayrılmadı.

Gerçekten de Valentine'in gördüğü Madam Danglars ve kızıydı; Madam de Villefort ziyaretçilerini odasında kabul edeceğini söylediği için onları yanına götürdüler, işte bu nedenle Valentine kendi odasından geçmişti: odası üvey annesinin odasıyla aynı kattaydı ve aralarında sadece Edouard'ın odası vardı.

İki kadın haberli olduklarını düşündüren bir tür resmi ciddilik içinde salona girdiler. Aynı toplumun insanları arasında davranışlarda küçük bir farklılık bile hemen hissedilir. Madam de Villefort bu resmiliğe aynı resmilikle karşılık verdi.

O anda içeri Valentine girdi ve selamlaşmalar yeniden başladı.

"Sevgili dostum," dedi barones iki genç kız el ele tutuşurken, "Eugénie ile birlikte kızımın Prens Cavalcanti ile yakında olacak evliliğini ilk size haber vermek için geldik."

Danglars prens unvanı üzerinde durmuştu. Ünlü bankacı bu unvanın konttan daha iyi olduğunu düşünmüştü.

"O zaman sizden en içten iltifatlarımı kabul etmenizi rica edeceğim," diye karşılık verdi Madam de Villefort. "Mösyö Prens Cavalcanti ender rastlanan niteliklere sahip bir genç gibi görünüyor."

"Bakın," dedi barones gülümseyerek, "iki dost gibi konuşursak prensin bize daha parlak bir geleceği varmış gibi göründüğünü söylemeliyim. Bizim gibi Fransızlara ilk bakışta bir İtalyan ya da Alman soylusu olduğunu düşündüren biraz garip bir yanı var. Ama yine de çok iyi yürekli, son derece ince düşünceli birine benziyor, uygun yanlarına gelince, Mösyö Danglars servetinin çok büyük olduğunu ileri sürüyor; kullandığı sözcük bu."

"Hem sonra," dedi Eugénie, Madam de Villefort'un albümünü karıştırarak, "bu genç adama karşı özel bir ilginiz olduğunu da ekleyin madam."

"Sizin de bu ilgiyi paylaşıp paylaşmadığınızı sormama gerek var mı?" dedi Madam de Villefort Eugénie'ye.

"Ben mi!" diye yanıt verdi Eugénie her zamanki kendine güveniyle, "Ah! Kimseninkinden farklı değil madam; benim gönlümden geçen, bir evliliğin gerektirdiği özene ya da kim olursa olsun bir insanın kaprislerine kendimi bağımlı kılmak değil. Benim gönlümden geçen, sanatçı ve özgür olmak, yani gönlümün, kişiliğimin, düşüncelerimin özgür olması."

Eugénie bu sözleri öyle duyarlı, öyle kararlı bir sesle söylemişti ki, Valentine'in yüzü kıpkırmızı oldu. Ürkek genç kız kadınların utangaçlıklarından hiçbirine benzemeyen bu güçlü yaratılışı anlayamıyordu.

"Zaten," diye devam etti Eugénie, "ister istemez evlenmek zorunda olduğum için beni hiç olmazsa Mösyö Albert de Morcerf'in getireceği küçümsemelerden kurtaran Tanrıya teşekkür etmem gerek, o olmasaydı şu anda onurunu yitirmiş bir adamın eşi olacaktım."

"Bu doğru," dedi barones soylu kadınlarda kimi zaman rastlanan ve soylu olmayanlarla görüşmelerinin tümüyle ortadan kaldıramadığı o garip saflığıyla, "bu doğru, Morcerflerin kararsızlıkları olmasaydı kızım bu Mösyö de Morcerf ile evlenecekti; general bunu çok istiyordu, Mösyö Danglars'ı buna zorlamak için gelmişti; ucuz kurtulduk."

"Ama," dedi Valentine çekingen bir biçimde, "babanın utancı oğluna da mı bulaşır? Generalin tüm ihanetlerinde Albert'in hiç suçu yok gibi geliyor bana."

"Bağışlayın sevgili dostum," dedi acımasız genç kız, "Mösyö Albert bunu istiyor ve payını da hak ediyor: Görünüşe bakılırsa dün Opera'da Mösyö de Monte Cristo'yu kışkırttıktan sonra bugün düello alanında ondan özür dilemiş."

"Olamaz!" dedi Madam de Villefort.

"Ah! Sevgili dostum," dedi Madam Danglars daha önce sözünü ettiğimiz aynı saflıkla, "bu kesin; bu açıklama sırasında orada olan Mösyö Debray'den öğrendim."

Valentine de gerçeği biliyordu, ama yanıt vermedi. Bir sözcükle biraz önce olanlara dönen genç kız Morrel'in Noirtier'nin odasında kendisini beklediğini anımsadı.

İçinde olup bitenlere dalmış olan Valentine bir dakika kadar konuşmalara katılmamıştı; birkaç dakika önce kendisine söylenenleri yinelemesi olanaksızdı, birden Madam Danglars'ın koluna yaslanan eli onu daldığı düşten uyandırdı.

"Ne var madam?" dedi Madam Danglars'ın parmaklarının dokunmasıyla bir elektrik akımına tutulmuş gibi titreyen Valentine.

"Siz yoksa hasta mısınız sevgili Valentine?" dedi barones.

"Ben mi?" dedi genç kız elini yanan alnından geçirerek.

"Evet; kendinize aynada bir bakın; bir dakikada art arda üç dört kez kızarıp sarardınız."

"Doğru," diye haykırdı Eugénie, "çok solgunsun."

"Ah! Kaygılanma Eugénie, birkaç gündür böyleyim."

Ne kadar oyuncu biri olmasa da, genç kız bunun dışarı çıkmak için bir fırsat olduğunu anladı. Zaten Madam de Villefort da ona yardımcı oldu.

"Çekilebilirsiniz Valentine," dedi, "gerçekten de hastasınız, bu bayanlar da sizi bağışlayacaklardır; bir bardak su için, bu sizi kendinize getirir."

Valentine çekilmek için ayağa kalkarak Eugénie'yi öptü, Madam Danglars'ı selamladı ve çıktı.

"Zavallı çocuk," dedi Madam de Villefort Valentine gidince, "beni gerçekten kaygılandırıyor, daha ciddi hastalanırsa şaşırmayacağım."

Bu sırada Valentine farkında olmadığı bir tür taşkınlık içinde Edouard'ın odasından geçmiş, çocuğun her zamanki kötü hareketlerinden birine karşılık vermemiş, kendi odasından geçip küçük merdivene ulaşmıştı. Neredeyse tüm basamakları inmiş, sadece üç basamak kalmıştı, oradan Morrel'in sesini duyuyordu. Birden gözlerinin önünden bir bulut geçti, sertleşen ayağı basamağa takıldı, ellerinde artık tırabzana tutunacak güç kalmamıştı, ince duvara sürtünerek son üç basamaktan aşağı inmedi, yuvarlandı.

Morrel bir sıçrayışta geldi, kapıyı açtı, Valentine'i sahanlıkta uzanmış buldu.

Şimşek gibi bir hızla onu kollarına alıp kaldırdı ve bir koltuğa oturttu. Valentine gözlerini açtı.

"Ah! Ne kadar da sakarım," dedi coşkulu bir konuşkanlıkla, "artık kendimi tutamıyor muyum ne? Sahanlıktan önce üç basamak daha olduğunu unutuyorum."

"Yoksa yaralandınız mı Valentine?" diye haykırdı Morrel. "Aman Tanrım! Aman Tanrım!"

Valentine çevresine baktı: Noirtier'nin gözlerinde derin bir korku gördü.

"Sakin ol dedeciğim," dedi gülümsemeye çalışarak, "bir şey yok, bir şey yok... başım döndü, hepsi bu."

"Bir baş dönmesi daha!" dedi Morrel ellerini kavuşturarak. "Ah! Yalvarırım dikkatli olun Valentine."

"Ama bir şey yok ki," dedi Valentine, "bir şey yok, size her şeyin geçtiğini ve bir şey olmadığını söylüyorum. Şimdi bırakın da size bir haber vereyim: sekiz gün sonra Eugénie evleniyor, üç gün sonra bir tür şölen, bir nişan yemeği olacak. Hepimiz davetliyiz, babam, Madam de Villefort ve ben... en azından ben böyle anladığımı sanıyorum."

"Bu tür ayrıntılarla uğraşma sırası ne zaman bize gelecek? Ah! Valentine, dedenizin üzerinde o kadar güçlü bir etkisi olan siz, ondan '*yakında!*' yanıtını almaya çalışın."

"Böylece siz dedeciğimin yavaşlığını uyarmak ve belleğini canlandırmak için bana güveniyorsunuz öyle mi?" diye sordu Valentine.

"Evet," diye haykırdı Morrel. "Tanrım, Tanrım! Çabuk olun. Benim olmadığınız sürece hep elimden kaçacakmışsınız gibi geliyor Valentine."

"Ah!" diye yanıt verdi Valentine, çırpınır gibi bir hareketle, "Ah! Gerçekten de Maximilien hiçbir zaman korkuyu tanımamış bir asker, bir subay için çok fazla korkaksınız. Hah! Hah! Ha!"

Ve genç kız keskin ve acı bir kahkaha attı; kolları sertleşti, büküldü, başı koltuğa devrildi ve hareketsiz kalakaldı.

Tanrının Noirtier'nin dudaklarına zincirlediği korku çığlığı bakışlarından fışkırdı.

Morrel anladı; yardım çağırmak gerekiyordu.

Genç adam çıngırağa asıldı; Valentine'in dairesindeki oda hizmetçisi ve Barrois'nın yerine bakan uşak hemen koştular.

Valentine o kadar solgun, o kadar soğuk, o kadar hareketsizdi ki kendilerine ne söylendiğini dinlemeden bu lanetli evde durmadan dolaşan korku onları sardı ve yardım isteyerek bağıra bağıra koridorlara atıldılar.

Madam Danglars ile Eugénie tam o sırada çıkıyorlardı; tüm bu gürültü patırtının nedenini yine de öğrenebildiler.

"Size söylemiştim!" diye haykırdı Madam de Villefort. "Zavallı küçük!"

94
İTİRAF

Aynı anda Mösyö de Villefort'un çalışma odasından "Ne oluyor?" diye bağıran sesi duyuldu.

Morrel, Noirtier'ye bakarak düşüncesini sordu, hemen soğukkanlılığını toplamış olan Noirtier, gözüyle ona yine böyle bir durumda daha önce gizlendiği odayı işaret etti.

Morrel'in ancak şapkasını alıp kendini soluk soluğa oraya atacak zamanı oldu. Koridorda krallık savcısının ayak sesleri duyuluyordu.

Villefort hızla odaya girdi, Valentine'e koştu ve onu kollarına aldı.

"Bir doktor! Bir doktor!... Mösyö d'Avrigny!" diye haykırdı Villefort, "ya da ben kendim giderim."

Ve daireden dışarı fırladı.

Öbür kapıdan da Morrel hızla çıkıyordu.

Tüyler ürpertici bir anıyla yüreğinden vurulmuştu genç adam: Madam de Saint-Méran'ın öldüğü gece duyduğu Villefort ile doktor arasındaki konuşma aklına geliyordu; daha az ürkütücü olan bu belirtiler Barrois'nın ölümünden önce görülenlerle aynıydı.

Aynı anda kulaklarında Monte Cristo'nun daha iki saat önce söylediği sözlerin uğuldadığını duyar gibi oluyordu:

"Neye ihtiyacınız olursa olsun, bana gelin Morrel, elimden çok şey gelir."

Düşünceden daha hızlı, Faubourg Saint-Honoré'den Matignon sokağına, Matignon sokağından Champs-Elysées caddesine koştu.

Bu sırada Villefort, kiralık bir araba ile Mösyö d'Avrigny'nin kapısına gelmişti; kapıyı o kadar şiddetle çalmıştı ki, kapıcı korku içinde gelip açtı. Villefort kendinde bir şey söyleyecek gücü bulamadan merdivenlere atıldı. Kapıcı onu tanıyordu, geçmesine izin verdi ve arkasından bağırdı:

"Çalışma odasında, sayın krallık savcısı, çalışma odasında!"

Villefort odanın kapısını itiyordu bile, ya da daha çok kapıyı zorluyordu.

"Ah!" dedi doktor, "siz misiniz?"

"Evet," dedi Villefort kapıyı arkasından kapayarak; "evet, doktor, şimdi ben size yalnız olup olmadığımızı sormaya geldim. Doktor, benim evim lanetli bir ev!"

"Ya!" dedi doktor görünüşte soğuk bir biçimde, ama içinden derin bir heyecan duyarak, "evinizde yine hasta mı var?"

"Evet, doktor!" diye haykırdı Villefort kasılan eliyle bir tutam saçını çekiştirerek, "evet."

D'Avrigny'nin bakışı şu anlama geliyordu:

"Ben size bunu önceden söylemiştim."

Sonra dudaklarından yavaşça hece hece şu sözler döküldü:

"Şimdi evinizde kim ölüyor ve hangi yeni kurban Tanrının önünde bizi zayıflıkla suçlayacak?"

Villefort'un yüreğinden acı bir hıçkırık çıktı; doktora yaklaştı ve onun kolunu tutarak:

"Valentine!" dedi, "sıra Valentine'de."

"Kızınız!" diye haykırdı d'Avrigny acı ve şaşkınlıkla.

"Yanılmış olduğunuzu görüyorsunuz," diye mırıldandı yargıç, "onu görmeye gelin ve onun acılı yatağına oturup, ondan kuşkulanmış olduğunuz için sizi bağışlamasını isteyin."

"Bana her haber verdiğinizde hep iş işten geçmişti," dedi Mösyö d'Avrigny, "önemi yok, geliyorum, ama acele edelim mösyö, evinizde öldüren düşmanlar olduğuna göre, hiç zaman yitirmemeliyiz."

"Ah! Doktor, bu kez beni zayıflığım nedeniyle kınamayacaksınız. Bu kez katili bulacağım ve cezalandıracağım."

"Biz intikam almadan önce kurbanı kurtarmaya çalışalım," dedi d'Avrigny, "haydi gelin!"

Villefort'u getiren araba onu, yanında d'Avrigny olduğu halde son hızla geri getirdi, öte yandan tam o sırada Morrel, Monte Cristo'nun kapısını çalıyordu.

Kont çalışma odasındaydı ve son derece kaygılı bir biçimde Bertuccio'nun biraz önce kendisine gönderdiği notu okuyordu.

Daha yaklaşık iki saat önce ondan ayrılmış olan Morrel'in geldiğini duyduğunda başını kaldırdı.

Kont için olduğu gibi onun için de bu iki saat içinde kuşkusuz bir şeyler olmuştu, çünkü onun yanından dudaklarında bir gülümseme ile ayrılmış olan genç adam, yüzü altüst olmuş halde geri gelmişti.

Kont ayağa kalktı ve Morrel'in yanına kadar gitti.

"Ne oldu Maximilien?" diye sordu ona, "solgunsunuz ve alnınızdan ter boşanıyor."

Morrel bir koltuğa oturmadı, neredeyse yığıldı.

"Evet," dedi, " hemen geldim, çünkü sizinle konuşmaya ihtiyacım var."

"Ailenizde herkes iyi mi?" diye sordu kont kimsenin içtenliğinden kuşku duymayacağı sevecen ve iyilik dolu bir sesle.

"Sağolun kont, sağolun," dedi genç adam, konuşmaya başlamakta gözle görülür bir sıkıntı çekerek, "evet, ailemde herkes iyi."

"Çok iyi, yine de bana söyleyeceğiniz bir şey mi var?" dedi kont gitgide daha kaygılı.

"Evet, " dedi Morrel, "doğru, ölümün içeri girdiği bir evden çıktım ve size koştum."

"Mösyö de Morcerf'in evinden mi geliyorsunuz?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır," dedi Morrel, "Mösyö de Morcerf'in evinde biri mi öldü?"

"General kafasına bir kurşun sıkıp intihar etmiş," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Ah! Ne korkunç felaket!" diye haykırdı Maximilien.

"Kontes için değil, Albert için de değil," dedi Monte Cristo, "onursuz bir baba ve koca olacağına, ölmüş bir koca ve baba olması daha iyidir, kan utancı temizler."

"Zavallı kontes!" dedi Maximilien, "özellikle onun için üzülüyorum, öyle soylu bir kadın ki!"

"Albert için de üzülün Maximilien, çünkü inanın o kontese yaraşır bir oğul. Ama size dönelim: bana koştuğunuzu söylemiştiniz; bana ihtiyaç duymanızdan mutlu oldum."

"Evet, size ihtiyacım var, yani çılgın gibi, sadece Tanrının bana yardımcı olabileceği bir durumda, sizin bana yardım edebileceğinizi düşündüm."

"Anlatın!" dedi Monte Cristo.

"Ah!" dedi Maximilien, "gerçekten de böyle bir sırrı insanlara duyurmaya hakkım var mı bilmiyorum, ama yazgı beni buna itiyor, gereklilik beni buna zorluyor, kont."

Morrel kararsızlık içinde durdu.

"Sizi sevdiğime inanıyor musunuz?" dedi Monte Cristo sevgiyle genç adamın elini elleri arasına alarak.

"Ah! Bakın, beni yüreklendiriyorsunuz ve" –Morrel elini kalbinin üstüne bastırdı– "içimden bir şey sizden gizli bir sırrın olmamasını söylüyor."

"Haklısınız Morrel, yüreğinize gelen Tanrının sesi, size gelen de yüreğinizin sesi. Yüreğinizin söylediğini bana yineleyin."

"Kont, tanıdığınız biri hakkında sizin için bilgi almak üzere Baptistin'i göndermeme izin verir misiniz?"

"Ben hizmetinizde olduğuma göre, uşaklarım haydi haydi hizmetinizde olacaklardır."

"Ah! Onun iyi olduğundan emin olmadıkça ben de yaşayamayacağım."

"Baptistin'i çağırmamı ister misiniz?"

"Hayır, onunla kendim konuşmak isterim."

Morrel dışarı çıktı, Baptistin'i çağırdı ve ona alçak sesle bir şeyler söyledi. Özel uşak koşarak çıkıp gitti.

"Oldu mu?" diye sordu Monte Cristo Morrel'in geri geldiğini görünce.

"Evet, şimdi biraz daha sakin olacağım."

"Biliyorsunuz, bekliyorum," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Evet, anlatacağım. Dinleyin, bir gece bir bahçedeydim; sık ağaçların arkasına saklanmıştım, kimse orada olacağımdan kuşkulanamazdı. İki kişi yakınımdan geçtiler; şimdilik izin verirseniz adlarını söylemeyeyim; alçak sesle konuşuyorlardı, ama yine de söyledikleri beni o kadar çok ilgilendiriyordu ki, söylediklerinin tek sözcüğünü bile kaçırmıyordum."

"Titremenize ve sararmanıza bakılırsa durum üzücü gibi görünüyor."

"Ah! Evet! Çok üzücü dostum! İçinde bulunduğum bahçenin sahibinin evinde birisi yeni ölmüştü; konuşmalarını duyduğum iki kişiden biri bu bahçenin sahibiydi, öbürü de doktor. Birincisi ikincisine korkularını ve acılarını açıyordu, çünkü bir ayda bu ikinci kezdir Tanrının gazabı bir öldürücü melek aracılığıyla bu evde geziniyormuş gibi, ölüm,

çabuk ve beklenmedik bir biçimde bu evde dolaşıyordu."

"Ha!" dedi Monte Cristo genç adama gözlerini dikerek ve koltuğunu kendisi karanlıkta kalacak biçimde belli belirsiz bir hareketle döndürerek; o sırada gün ışığı Maximilien'in yüzüne vuruyordu.

"Evet," diye devam etti Morrel, "ölüm bir ayda iki kez bu eve girmişti."

"Ya doktor ne yanıt veriyordu?" diye sordu Monte Cristo.

"O... bu ölümün hiç de doğal olmadığı ve bunun nedeninin ..."

"Ne olduğunu söyledi?"

"Zehir olduğunu!"

"Sahi mi?" dedi Monte Cristo hafif bir öksürükle, bu öksürük çok heyecanlı olduğu anlarda ya kızarmasını, ya sararmasını ya da nasıl bir dikkatle dinlediğini gizlemeye yarıyordu; "sahi mi Maximilien, bunları duydunuz mu?"

"Evet, sevgili kontum, hepsini duydum, ayrıca doktor, eğer böyle bir durum yeniden ortaya çıkarsa, yargıya başvurmak zorunda kalacağını da sözlerine ekledi."

Monte Cristo son derece sakin dinliyor ya da dinler görünüyordu.

"İşte şimdi," dedi Maximilien, "ölüm üçüncü bir kez vurdu, ne ev sahibi ne de doktor hiçbir şey söylemedi, ölüm belki de dördüncü kez vuracak. Kont, bu sırrı bilmemin bana nasıl bir yükümlülük getirdiğini düşünüyorsunuz?"

"Sevgili dostum," dedi Monte Cristo, "bana herkesin ezbere bildiği bir serüveni anlatıyormuşsunuz gibi geliyor. Bunları duyduğunuz evi ben biliyorum, ya da en azından buna benzer bir ev biliyorum; bir bahçesi, bir aile babası, bir doktoru olan bir ev, garip ve beklenmedik üç ölüm olan bir ev. Pekala! Bana bakın, işin iç yüzünü hiç bilmeyen ben, yine de tüm bunları sizin kadar iyi biliyorum, hiç vicdanımda bir rahatsızlık hissediyor muyum? Hayır, bu beni ilgilendirmez. Siz bir ölüm meleğinin bu eve Tanrının gazabını çektiğini söylüyorsunuz; pekala! Kim size bu varsayımınızın bir gerçek olmadığını söylüyor? Bunları görmeleri gerekenlerin görmek istemedikleri şeyleri siz de görmeyin. Eğer bu evde dolaşan Tanrının gazabi değil de adalet ise Maximilien, başınızı çevirin ve Tanrının adaletinin yerini bulmasını bekleyin."

Morrel ürperdi. Kontun sesinde hem iç karartıcı, hem çok ciddi, hem de korkunç bir şey vardı.

"Zaten," diye devam etti kont biraz önceki sözler sanki onun ağzından çıkmamış gibi değişik bir ses tonuyla, "zaten bunların yeniden başlayacağını size kim söyledi?"

"Yeniden başlıyor kont!" diye haykırdı Morrel, "işte bunun için size koştum."

"Pekala, ne yapmamı istiyorsunuz Morrel? Acaba sayın krallık savcısına bunu haber vermemi mi istiyorsunuz?"

Monte Cristo bu son sözleri o kadar açık, o kadar dokunaklı bir sesle söylemişti ki, Morrel birden ayağa fırladı ve haykırdı:

"Kont! Kont! Kimden söz ettiğimi biliyorsunuz, değil mi?"

"Hem de çok iyi biliyorum, sevgili dostum, size bunu en küçük bir ayrıntıyı unutmadan ya da insanların adlarını vererek kanıtlayabilirim. Siz bir gece Mösyö de Villefort'un

bahçesinde dolaştınız; bana söylediklerinize göre o gece Madam de Saint-Méran'ın öldüğü geceydi. Mösyö de Villefort'un Mösyö d'Avrigny ile Mösyö de Saint-Méran'ın ölümü ve markizin ondan daha az şaşırtıcı olmayan ölümü hakkında konuştuklarını duydunuz. Mösyö d'Avrigny bir, hattâ iki zehirlenmeye inandığını söylüyordu ve siz, her şeyden önce kibar bir insan olan siz, şimdi bu sırrı açıklamak mı yoksa saklamak mı gerektiğine karar vermek için vicdanınızı yoklamaya, kalbinizi dinlemeye çalışıyorsunuz. Artık Ortaçağ'da değiliz sevgili dostum, artık Sainte-Vehme yok, o maskeli yargıçlar yok.[209] Hay Allah, bu insanlara ne soracaksınız? Sterne'in dediği gibi, 'vicdan, benden ne istiyorsun' mu diyeceksiniz? Eh! Sevgili dostum, uyuyorlarsa bırakın uyusunlar, eğer uykusuzluk çekiyorlarsa bırakın çeksinler, ama siz, uyumanızı engelleyen hiçbir pişmanlığınız olmayan siz, Tanrı aşkına gidin uyuyun."

Morrel'in yüz çizgilerinde korkunç bir acı belirdi; Monte Cristo'nun elini yakaladı.

"Ama size 'bu yeniden başlıyor' diyorum."

"Pekala!" dedi kont hiçbir şey anlamadığı bu üstelemeye şaşırıp Maximilien'e dikkatle bakarak: "Bu bir Atreus ailesi;[210] Tanrı onları mahkum etti ve onlar verilen cezaya katlanacaklar; çocukların kıvrılmış kartlarla yaptıkları ve yaratıcılarının bir soluğuyla art arda belki iki yüz tanesi devrilen beyaz kağıtlar gibi hepsi yok olacaklar. Üç ay önce Mösyö de Saint-Méran idi, iki ay önce Madam de Saint-Méran idi, geçen gün Barrois, bugün de yaşlı Noirtier ya da genç Valentine."

"Bunu biliyor muydunuz?" diye Morrel öyle şiddetli bir korkuyla haykırdı ki, gök yere inse bile soğukkanlılığını yitirmeyecek olan Monte Cristo ürperdi; "bunu biliyordunuz ve hiçbir şey söylemediniz!"

"Evet, ama ne önemi var?" dedi Monte Cristo omuz silkerek, "ben bu insanları tanıyor muyum, birini kurtarmak için öbürünü yitirmem mi gerekiyor? İnanın bana hayır, çünkü suçlu ve kurban arasında yeğlediğim biri yok."

"Ama ben, ben!" diye haykırdı Morrel acıdan uluyarak, "ben onu seviyorum!"

"Kimi seviyorsunuz?" diye haykırdı Monte Cristo ayağa fırlayıp Morrel'in göğe doğru kaldırdığı ellerini yakalayarak.

"Çılgın gibi seviyorum, deli gibi seviyorum, onun tek bir gözyaşı uğruna tüm kanını verecek bir insan gibi seviyorum; şu anda öldürülmekte olan Valentine de Villefort'u seviyorum, iyi anlıyor musunuz? Onu seviyorum, size ve Tanrıya onu nasıl kurtarabileceğimi soruyorum."

Monte Cristo ancak yaralı bir aslanın kükremesini duymuş olanların anlayabilecekleri vahşi bir çığlık attı.

"Zavallı!" diye haykırdı bu kez ellerini acıyla yukarı çevirerek, "Zavallı! Valentine'i seviyorsun! Lanetli bir soydan olan bu kızı seviyorsun!"

Morrel hiç böyle bir ifade görmemişti; hiç bu kadar korkunç gözler onun karşısında böyle alev alev yanmamıştı, gerek savaş meydanlarında, gerek Cezayir'de insan kırımı sırasında birçok kez ortaya çıktığını gördüğü korku meleği onun çevresine hiç bu kadar uğursuz ışıklar saçmamıştı.

Dehşete düşmüş bir halde geriledi.

Monte Cristo'ya gelince, bu patlama ve bağırmadan sonra içinden gelen ışıklardan gözü kamaşmış gibi gözlerini bir an kapadı: o anda öyle derin düşüncelere daldı ki, iri bulutlardan sonra burgaçlı ve köpüklü dalgaların güneşin altında yitip gitmesi gibi, fırtınadan kabarmış göğsünün inip çıkan hareketinin yavaş yavaş durulduğu görüldü.

Bu sessizlik, bu içe dalış, bu savaşım yaklaşık yirmi saniye kadar sürdü.

Sonra kont sararmış yüzünü kaldırdı.

"Bakın," dedi biraz değişmiş bir sesle, "bakın sevgili dostum, Tanrı en soğuk ve en sahte kahramanları onlara verdiği korkunç görüntüler karşısındaki kayıtsızlıkları nedeniyle cezalandırmayı çok iyi bilir. Bu iç daraltıcı trajedinin gelişmesini seyreden, ona duygusuz ve merakla bakan ben, insanların yaptıkları kötülüklere bir sırrın ardına saklanıp –ki bu sırrı saklamak zenginler ve güçlüler için kolaydır– gülen, kötü bir meleğe benzeyen ben, işte bu kez kıvrım kıvrım ilerleyişini seyrettiğim bu yılan tarafından ısırıldığımı, yüreğimden ısırıldığımı hissediyorum!"

Morrel boğuk bir inilti çıkardı.

"Haydi, haydi," diye devam etti kont, "yeteri kadar inlediniz, erkek gibi olun, güçlü olun, umutlu olun, çünkü ben buradayım ve size göz kulak oluyorum."

Morrel üzgün üzgün başını salladı.

"Size umut etmekten söz ediyorum! Beni anlıyor musunuz?" diye haykırdı Monte Cristo. "Asla yalan söylemediğimi ve asla yanılmadığımı bilin. Saat öğlen on iki oldu Maximilien, bu akşam ya da yarın sabah yerine bugün öğlen buraya geldiğiniz için Tanrıya şükredin. Size söyleyeceklerimi dinleyin Morrel: saat on iki; eğer Valentine bu saatte ölmemişse, artık ölmeyecek."

"Ah! Tanrım! Tanrım!" diye haykırdı Morrel, "onu ölmek üzere iken bıraktım!"

Monte Cristo bir elini alnına bastırdı.

Korkunç sırlarla ağırlaşmış bu kafadan neler geçiyordu?

Hem acımasız hem insancıl olan bu insana aydınlıklar meleği ya da karanlıklar meleği neler söylüyordu?

Bunu sadece Tanrı bilir!

Monte Cristo bir kez daha başını kaldırdı, bu kez uyanan bir çocuk gibi sakindi.

"Maximilien," dedi, "sakin sakin evinize dönün; size bir adım atmamanızı, hiçbir davranışta bulunmamanızı, yüzünüze bir düşüncenin gölgesinin düşmesine izin vermemenizi emrediyorum, size haberleri ulaştıracağım, haydi gidin."

"Tanrım! Tanrım!" dedi Morrel, "soğukkanlılığınızla beni korkutuyorsunuz kont. Ölüme karşı bir şey yapabilir misiniz? Siz insanüstü bir varlık mısınız? Bir melek misiniz? Bir Tanrı mısınız?"

Hiçbir tehlikenin bir adım bile geriletemediği genç adam, dile gelmez büyük bir korkuyla Monte Cristo'nun önünde geriliyordu.

Ama Monte Cristo, ona hem o kadar hüzünlü, hem de o kadar tatlı baktı ki, Maximilien gözlerinin yaşla dolduğunu hissetti.

"Çok şey yapabilirim dostum," dedi kont. "Gidin artık, yalnız kalmaya ihtiyacım var."

Monte Cristo'nun, kendisini saran her şeyin üzerinde uyandırdığı bu olağanüstü etkiden büyülenen Morrel, kendini bundan kurtarmaya çalışmadı bile. Kontun elini sıktı ve çıktı.

Sadece Matignon sokağının köşesinde görünen ve koşa koşa geri gelmekte olan Baptistin'i beklemek için kapıda durdu.

Bu sırada Villefort ve d'Avrigny acele etmişlerdi. Döndüklerinde Valentine henüz baygındı, doktor hastayı durumun gerektirdiği özenle ve sırrı bilmenin iki kat artırdığı derin bir dikkatle muayene etmişti.

Villefort, gözleri doktorun gözlerine ve dudaklarına dikilmiş halde, muayenenin sonucunu bekliyordu. Genç kızdan daha solgun, sonucu Villefort'dan daha fazla merak eden Noirtier de bekliyordu, onda her şey zeka ve duyarlılığa dayanıyordu.

Sonunda d'Avrigny yavaşça şu sözleri söyledi:

"Hâlâ yaşıyor."

"Hâlâ mı!" diye haykırdı Villefort, "Ah! Doktor, bu söylediğiniz ne korkunç bir sözcük!"

"Evet," dedi doktor, "cümlemi yineliyorum: hâlâ yaşıyor ve ben buna çok şaşıyorum."

"Kurtuldu mu yani?" diye sordu baba.

"Yaşadığına göre, evet."

O anda d'Avrigny'nin bakışları Noirtier'nin gözüne takıldı, bu gözler öyle olağanüstü bir sevinçle, öyle zengin, öyle farklı düşüncelerle parlıyordu ki, doktor şaşırıp kaldı.

Genç kızı koltuğun üstüne bıraktı, Valentine'in dudakları yüzünün geri kalanı ile tam bir uyum içinde o kadar solgun ve beyazdı ki, ancak biçimleri belli oluyordu. D'Avrigny kendisinin her hareketini bekleyen ve yorumlayan Noirtier'ye bakarak kımıldamadan durdu.

"Mösyö," dedi o zaman d'Avrigny Villefort'a, "lütfen Matmazel Valentine'in oda hizmetçisini çağırın."

Villefort kızının başını tutuyordu, onu bıraktı ve oda hizmetçisini çağırmaya koştu.

Villefort kapıyı kapar kapamaz d'Avrigny Noirtier'ye yaklaştı.

"Bana bir şey mi söylemek istiyorsunuz?" diye sordu.

İhtiyar üst üste gözlerini kırpıştırdı; bu, anımsayacağımız gibi, onun durumunda evet anlamına gelen tek hareketti.

"Sadece bana mı?"

"Evet," dedi Noirtier.

"Tamam, sizinle kalacağım."

O anda Villefort arkasında oda hizmetçisi ile içeri girdi, oda hizmetçisinin arkasından Madam de Villefort geliyordu.

"Ama bu sevgili çocuk ne yaptı?" diye haykırdı; "benim dairemden çıktı, rahatsız olduğundan yakındı, ama bu kadar ciddi olduğunu sanmamıştım."

Ve genç kadın gözlerinde yaşlarla ve gerçek bir annenin sevgi belirtilerini göstererek Valentine'e yaklaştı ve elini tuttu.

D'Avrigny Noirtier'ye bakmaya devam etti, ihtiyarın gözlerinin büyüdüğünü ve yus-

yuvarlak olduğunu, yanaklarının sararıp titrediğini, alnının ter içinde kaldığını gördü.

"Ah!" dedi istemeyerek Noirtier'nin bakışlarının yönünü izleyerek, yani gözlerini Madam de Villefort'a dikerek; Madam de Villefort durmadan şöyle diyordu:

"Zavallı çocuk yatağında daha rahat edecektir. Gelin Fanny, onu yatıralım."

Bu öneriyi Noirtier ile yalnız kalmak için bir fırsat gibi gören Mösyö d'Avrigny başıyla bunun gerçekten de yapılacak en iyi şey olacağını işaret etti, ama kendisi vermedikçe Valentine'in bir şey yiyip içmesini yasakladı.

Bilinci yerine gelen, ama henüz hareket edemeyen ve konuşamayan, geçirdiği sarsıntı nedeniyle eli ayağı tutmayan Valentine'i götürdüler. Yine de büyükbabasını gözleriyle selamlayacak gücü kendinde bulmuştu, genç kızı götürürlerken ihtiyarın da sanki ruhunu söküp götürüyorlardı.

D'Avrigny hastayı gözleriyle izledi, reçetelerini yazdı, Villefort'dan bir araba çağırmasını, eczaneye gitmesini, verilen şurupları gözünün önünde hazırlatmasını ve kendisinin getirmesini, sonra da onu kızının odasında beklemesini istedi.

Doktor, Valentine'e, yiyecek içecek hiçbir şey verilmemesi emrini yineledikten sonra Noirtier'nin odasına indi, kapıları özenle kapadı ve kimsenin dinlemediğinden emin olduktan sonra:

"Haydi bakalım," dedi, "torununuzun hastalığı ile ilgili bir şey mi biliyorsunuz?"

"Evet," dedi ihtiyar.

"Dinleyin, hiç yitirecek zamanımız yok, size sorular soracağım, siz de bana yanıt vereceksiniz."

Noirtier başıyla hazır olduğunu işaret etti.

"Bugün Valentine'in başına gelen kazayı tahmin etmiş miydiniz?"

"Evet."

D'Avrigny bir an düşündü, sonra Noirtier'ye yaklaşarak:

"Size söyleyeceğim şeyler için beni bağışlayın," diye ekledi, "ama içinde bulunduğumuz durum ile ilgili en küçük bir ipucu bile ihmal edilmemeli. Zavallı Barrois'nın öldüğünü gördünüz değil mi?"

Noirtier gözlerini gökyüzüne kaldırdı.

"Neden öldüğünü biliyor musunuz?" diye sordu d'Avrigny elini Noirtier'nin omzuna koyarak.

"Evet," diye yanıt verdi ihtiyar.

"Ölümünün doğal olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

Noirtier'nin hareketsiz dudaklarında gülümsemeye benzer bir şey belirdi.

"O zaman Barrois'nın zehirlendiği düşüncesi aklınıza geldi öyle mi?"

"Evet."

"Kurbanı olduğu zehirin onun için hazırlanmış olduğuna inanıyor musunuz?"

"Hayır."

"Bir başkasını öldürmek isterken Barrois'yı öldüren elin, bugün Valentine'i öldürmek isteyen elle aynı olduğunu düşünüyor musunuz?"

"Evet."

"Genç kız da ölecek mi?" diye sordu d'Avrigny derin bakışlarını Noirtier'ye dikerek.

"Hayır," diye yanıt verdi ihtiyar en usta bilicilerin tüm tahminlerini altüst edebilecek bir zafer duygusuyla.

"Öyle mi umut ediyorsunuz?" dedi d'Avrigny şaşkınlıkla.

"Evet."

"Ne umut ediyorsunuz?"

İhtiyar gözleriyle, sorulara konuşarak yanıt veremeyeceğini anlattı.

"Ah! Evet, doğru," diye mırıldandı d'Avrigny.

Sonra Noirtier'ye dönerek:

"Katilin vazgeçeceğini umut ediyor musunuz?" dedi.

"Hayır."

"O zaman zehirin Valentine'in üzerinde etkisiz kalacağını mı umut ediyorsunuz?"

"Evet."

"Ben size onu zehirlemeye çalıştıklarını söylerken yeni bir şey öğretmiyorum değil mi?" diye ekledi d'Avrigny.

İhtiyar bu konuda hiçbir kuşkusunun olmadığını gözleriyle işaret etti.

"O zaman Valentine'in kurtulacağını nasıl umut edebiliyorsunuz?"

Noirtier gözlerini inatla hep aynı noktaya dikti; d'Avrigny gözlerinin yönünü izledi ve o gözlerin, ihtiyara her sabah getirilen şerbetin bulunduğu şişeye dikildiğini gördü.

"Ah! Ah!" dedi d'Avrigny, birden aklına gelen düşünceye şaşarak, "Yoksa aklınıza gelen..."

Noirtier onun sözlerini bitirmesini beklemedi.

"Evet," dedi.

"Valentine'i zehire karşı korudunuz..."

"Evet."

"Onu yavaş yavaş alıştırdınız..."

"Evet, evet, evet," dedi Noirtier anlaşılmış olmaktan son derece mutlu.

"Gerçekten de benim size verdiğim şerbetlerin içinde brüsin olduğunu söylediğimi mi duymuştunuz?"

"Evet."

"Ve onu bu zehire alıştırarak zehiri etkisiz hale getirmek mi istediniz?"

Noirtier'de zafer kazanmış olmanın sevinci görüldü.

"Ve gerçekten de amacınıza ulaştınız!" diye haykırdı d'Avrigny. "Eğer bu önlem alınmamış olsaydı bugün Valentine ölmüş olacaktı, hiçbir yardım olanağı olmadan, hiç acımadan öldürülmüş olacaktı, çünkü sarsıntı çok şiddetliydi, ama o sadece sarsıldı, en azından bu kez Valentine ölmeyecek."

İnsanüstü bir mutluluk ihtiyarın sonsuz bir minnetle göğe kalkmış gözlerini sevince boğuyordu.

O anda Villefort içeri girdi.

"Alın doktor," dedi, "işte istedikleriniz."

"Bu şurup gözlerinizin önünde mi hazırlandı?"

"Evet," diye yanıtladı krallık savcısı.

"Hiç elinizden bırakmadınız değil mi?"

"Hayır."

D'Avrigny şişeyi aldı, şuruptan birkaç damlayı avucuna döktü ve içti.

"İyi," dedi, "Valentine'in yanına çıkalım, orada herkese emirlerimi bildireceğim, kimsenin bu emirlerin dışına çıkmamasını siz denetleyeceksiniz Mösyö de Villefort."

D'Avrigny, yanında Villefort ile Valentine'in odasına girdiği sırada, ciddi tavırlı, kararlı ve sakin bir biçimde konuşan İtalyan bir rakip Mösyö de Villefort'un oturduğu konağın bitişiğindeki evi kendisi için kiralıyordu.

Bu evin üç kiracısının nasıl bir uzlaşma sonucu iki saat sonra taşındıklarını kimse bilmedi; ama mahallede dolaşan dedikodulara göre ev temelleri üzerine sağlam oturmamıştı ve yıkılmak üzereydi, ama bu durum yeni kiracının aynı gün saat beşe doğru basit eşyalarıyla buraya yerleşmesine hiç engel olmamıştı.

Kira sözleşmesi yeni kiracı tarafından üç, altı ya da dokuz yıllığına yapılmıştı, ev sahiplerinin koydukları kurallara göre de altı aylık kira peşin ödenmişti; bu yeni kiracı, dediğimiz gibi, İtalyan'dı ve adı sinyor Giacomo Busoni idi.

Hemen işçiler getirtildi ve aynı gece mahallenin üst tarafından geç saatte geçen tek tük insanlar, şaşkınlıkla duvarcıların ve doğramacıların sallanan evi, askıya almaya çalıştıklarını gördüler.

95
BABA VE KIZ

Önceki bölümde, Madam Danglars'ın Madam de Villefort'a, Matmazel Eugénie Danglars'ın Mösyö Andrea Cavalcanti ile evleneceğini resmen haber vermeye geldiğini görmüştük.

Bu önemli işle ilgili tüm kişiler tarafından alınmış bu kararı belirten ya da belirtir gibi görünen bu resmi haber öncesinde, okurlarımıza açıklamamız gereken bir olay olmuştu.

Bu nedenle okurlarımızdan bir adım geriye gitmelerini ve kendilerini büyük felaketlerin olduğu o günün sabahı, daha önce onlara tanıttığımız ve sahibi Baron Danglars'ın göğsünü kabartan o yaldızlı güzel salondaymış gibi düşünmelerini rica ediyoruz.

Bu salonda, sabah saat ona doğru baron, birkaç dakikadır düşünceli ve oldukça kaygılı, kapılara bakarak ve her gürültüde durarak dolaşıyordu.

Artık sabrı kalmadığında özel uşağını çağırdı.

"Etienne," dedi ona, "Matmazel Eugénie'nin neden benden kendisini salonda beklememi istediğini ve neden beni bu kadar uzun zaman beklettiğini gidip öğrenin bakalım."

Bu keyifsizlik durumunu dile getirdikten sonra baron biraz sakinleşti.

Gerçekten de Matmazel Danglars uyandıktan sonra, babasından bir görüşme istemişti ve bu görüşmenin yeri olarak da yaldızlı salonu belirtmişti. Bu davranışın tuhaflığı, özellikle genç kızın resmi davranışı bankacıyı pek de şaşırtmamıştı ve salona ilk gelen, kızının isteklerine hemen boyun eğen bankacı olmuştu.

Etienne kısa bir süre sonra elçilik görevini yerine getirip dönmüştü.

"Matmazelin oda hizmetçisi bana matmazelin giyinmesini bitirmek üzere olduğunu ve gecikmeden geleceğini söyledi," dedi.

Danglars bir baş işaretiyle memnun olduğunu belirtti. Danglars insanlara, hattâ evinde çalışanlara karşı zayıf bir adam, zayıf bir baba gibi görünürdü: oynadığı halk güldürüsünde kendine biçtiği rolün bir yanıydı bu, kendi seçtiği bir görünüştü ve kendince bu ona uygun görünüyordu, tıpkı antik tiyatrodaki babaların dudakları sağdan yukarı kalkık ve gülümser gibi, soldan ise aşağı sarkık ağlar gibi görünen maskelerine benziyordu.

Hemen şunu söyleyelim, yukarı kalkık ve gülümseyen dudakları aile yaşamında aşağı sarkık ve ağlar duruma geliyordu, öyle ki çoğu zaman o iyi adam yerini kaba bir kocaya ve ödünsüz bir babaya bırakıp yok oluyordu.

"Hay Allah, kesinlikle benimle konuşmak istediğini söyleyen şu deli kız neden çalışma odama gelip konuşmuyor? Neden benimle konuşmak istiyor?"

Belki de yirminci kez bu kaygılı düşünceyi kafasında evirip çeviriyordu ki, kapı açıldı ve Eugénie göründü, siyah atlastan aynı renkte mat çiçeklerle süslü bir elbise giymişti, başı açıktı ve İtalyan tiyatrosundaki koltuğuna oturmaya gidecekmiş gibi eldivenliydi.

"Pekala Eugénie, ne var?" diye haykırdı babası, "benim çalışma odamda rahat rahat konuşmak varken neden bu gösterişli salona geldik?"

"Çok haklısınız mösyö," diye yanıt verdi Eugénie babasına oturabileceğini işaret ederek, "yapacağımız tüm konuşmayı önceden özetleyen iki soru sordunuz. İkisine de yanıt vereceğim; alıştığımız kuralların dışına çıkarak önce daha az karmaşık olan ikincisine yanıt vereceğim. Bir bankacının çalışma odasının etkilerini ve hoş olmayan izlenimleri ortadan kaldırmak amacıyla randevu yeri olarak salonu seçtim, mösyö. Ne denli yaldızlı olurlarsa olsunlar bu kasa defterleri, kale kapısı gibi kapalı bu çekmeceler, nereden geldiği bilinmeyen banknotlar ve İngiltere'den, Hollanda'dan, İspanya'dan Hindistan'dan, Çin'den, Peru'dan gelen bir sürü mektup genellikle bir babanın kafasını garip bir biçimde etkiliyor ve ona bu dünyada ilgileneceği toplumsal konumdan ve ortaklarının düşüncelerinden daha önemli ve daha kutsal şeyler olduğunu unutturuyor. Bu nedenle harikulade çerçeveler içinde sizin, benim, annemin portrelerimizin olduğunu, dokunaklı ve şiirsel kır manzaralarının bulunduğunu güler yüzlü ve mutlu bir biçimde gördüğünüz bu salonu seçtim. Ben dış etkilerin gücüne çok inanırım. Belki sizce bu yanlış bir şey, ama ne yapalım? Birkaç düşüm de olmasa sanatçı olamam."

"Çok iyi," diye yanıt verdi uzun konuşmayı soğukkanlılığını hiç bozmadan dinlemiş olan Danglars. Bir sürü art düşüncesi olan ve karşısındakinin düşüncelerinde kendi düşünce çizgisini arayan insanlar gibi, söylenenlerin tek sözcüğünü bile anlamadan dinlemişti.

"İşte aydınlığa kavuşturulmuş ya da neredeyse aydınlatılmış ikinci nokta," dedi Eugénie en küçük bir şaşkınlık göstermeden, hareketlerini ve sözlerini belirleyen tümüyle erkeksi bir küstahlıkla, "siz de bu açıklamadan hoşnut görünüyorsunuz. Şimdi gelelim birincisine. Bana neden bu görüşmeyi istediğimi soruyordunuz; bunu size iki sözcükle anlatacağım mösyö, işte neden. Ben Mösyö Kont Andrea Cavalcanti ile evlenmek istemiyorum."

Danglars birden koltuğundan fırladı ve sarsılarak gözlerini ve ellerini göğe kaldırdı.

"Tanrım! Evet, mösyö," diye sözlerini sürdürdü Eugénie her zamanki sakinliği ile. "Şaşırdınız, bunu çok iyi anlıyorum, çünkü bu küçük iş başladığından bu yana hiçbir direniş göstermedim, çünkü zamanı geldiğinde benim hiç düşüncemi sormamış insanlara ve hoşuma gitmeyen şeylere, açık ve kesin bir irade ile, içtenlikle karşı çıkacağımdan emindim. Ama bu kez sakinliğimin ve ilgisizliğimin, filozofların dediği gibi, bir başka kaynağı vardı; boyun eğen ve özverili bir kız olarak isteneni yapmaya çalışıyordum." Genç kızın pembeleşmiş dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi.

"Yani?"diye sordu Danglars.

"Yani, mösyö," dedi Eugénie, "gücümün sonuna kadar zorladım ama şimdi o an geldi, kendi kendimi ne kadar zorlasam da, boyun eğemeyeceğimi anladım."

"Ama Eugénie, reddetmenin nedenini söyle bari!" dedi Danglars. Sıradan bir insan olarak, önceden düşünülmüş ve iradeye bağlı kalarak verilmiş bu karardaki acımasız

mantığın ağırlığı altında ezilmişti sanki.

"Nedeni," diye karşılık verdi genç kız, "ah! Tanrım, o insanın bir başkasından daha çirkin, daha aptal ya da daha sevimsiz olması değil, hayır; erkeklerin yüzüne ve boyuna posuna bakanlar için Mösyö Andrea Cavalcanti oldukça güzel bir örnek; kalbimin ona değil de bir başkasına yakınlık duyması da değil: bu cahil ve aptal kızlar için bir neden olabilir, benim için çok düzeysiz bir neden olurdu; ben kesinlikle kimseyi sevmiyorum mösyö, bunu iyi biliyorsunuz değil mi? Kesin bir gereklilik olmadan hayatımı neden sürekli bir eş ile sıkıntıya sokayım, hiç anlamıyorum. Bir yerlerde bilgenin dediği gibi: 'fazla hiçbir şey olmamalı'; başka bir yerde de 'her şeyi kendinizle birlikte götürün!' dememişler mi? Bu iki özdeyişi bana Latince ve Yunanca olarak öğrettiler: birini sanırım Phèdre, öbürünü de Bias söylemişti. İşte babacığım, hayat denen deniz kazasında, çünkü hayat umutlarımızın sonsuza kadar suya gömülmesidir, yararsız yüklerimi denize atıyorum, işte bu, ve yapayalnız, sonuç olarak da özgür yaşamaya hazır, irademle baş başa kalıyorum."

"Zavallı! Zavallı!" diye mırıldandı Danglars beti benzi atarak, çünkü uzun deneyimiyle, birden karşısına çıkan engelin ne kadar ciddi olduğunu biliyordu.

"Zavallı mı dediniz mösyö?" dedi Eugénie, "Hayır, zavallı değilim, gerçekten de, haykırışınız bana tümüyle yapmacık ve abartılı geliyor. Tam tersine, mutluyum, çünkü size soruyorum neyim eksik? Herkes beni güzel buluyor, bu her yerde iyi karşılanmak için olumlu bir şeydir. İyi karşılanmaktan hoşlanırım: bu insanın içini ışıldatıyor ve çevremde olanlar bana daha az çirkin görünüyor. Zeki bir kadınım ve belli bir duyarlılığa sahibim, bu da bana genel olarak hayattan iyi bulduklarımı çekip çıkarıp kendi hayatıma sokmamı sağlıyor, tıpkı maymunun yeşil fındığı kırıp içindekini çıkarması gibi. Zenginim, çünkü siz Fransa'nın en büyük servetlerinden birine sahipsiniz ve ben de sizin tek kızınızım ve siz kızları torun vermek istemedikleri için onları mirasından yoksun bırakan Porte-Saint-Martin ve Gaité babalarından biri olacak kadar inatçı değilsiniz. Zaten öngörüşlü yasalar, sizin beni mirastan yoksun kılma hakkınızı elinizden almış, tıpkı beni şu ya da bu beyle evlendirmeye zorunlu kılma hakkınızı elinizden aldığı gibi. Böylece, komik operalarda dendiği gibi güzel, esprili, bazı yetenekleri olan zengin bir kızım! İşte mutluluk bu mösyö! Neden bana zavallı diyorsunuz?"

Danglars kızının küstahlığa varan gülümsemesini ve gururunu görerek sert bir hareket yapamadı, bu sadece sesinden belli oldu, o kadar. Kızının soran bakışları karşısında, soru sorar gibi çatılmış bu güzel siyah kaşların karşısında ihtiyatla döndü ve ölçülü olmanın demir eliyle kendini dizginleyerek hemen sakinleşti.

"Gerçekten de kızım," diye yanıt verdi bir gülümsemeyle, "bir tek şey dışında olmakla övündüğünüz her şey sizde var; size birden bunun hangisi olduğunu söylemek istemiyorum: tahmin etmeyi size bırakıyorum."

Eugénie son derece görkemli bir biçimde başının üstüne koyduğu gurur tacının süslü değerlerinden birinin onaylanmamasına şaşırmış halde Danglars'a baktı.

"Kızım," dedi bankacı, "sizin gibi bir kızın hiç evlenmemeye karar verdiği zaman bu kararları yönlendiren duyguların neler olduğunu bana çok iyi açıkladınız. Şimdi ben be-

nim gibi bir babanın, kızını evlendirmeye karar verdiği zaman hangi nedenlerle hareket ettiğini size söyleyeceğim."

Eugénie dinleyip boyun eğen bir kız gibi değil, tartışmaya hazır bekleyen bir hasım gibi durdu.

"Kızım," diye devam etti Danglars, "bir baba kızına biriyle evlenmesini söylediğinde bu evliliği istemesi için belli bir neden vardır, bazılarının, biraz önce söylediğiniz gibi tuhaf merakları vardır, yani kendilerinin torunlarında yaşamaya devam ettiklerini görmek isterler. Benim böyle bir zayıflığım yoktur, bu tür aile mutluluklarına karşı neredeyse kayıtsız olduğumu size söylemekle başlayayım. Bu kayıtsızlığı anlayacak ve beni bunun için suçlamayacak kadar filozof olduğunu bildiğim bir kıza bunu itiraf edebilirim."

"Hele şükür," dedi Eugénie, "açık konuşalım mösyö, bundan hoşlanırım."

"Ah!" dedi Danglars, "açıklığa karşı olan sempatinizi genel olarak paylaşmasam da, durumun bunu gerektirdiğine inandığımda kabul ettiğimi görüyorsunuz. Bu nedenle devam ediyorum. Size bir koca önerdim, sizin için değil, çünkü aslında o anda düşündüğüm kesinlikle siz değildiniz. İçtenlik istiyordunuz, işte sanırım içtenlik bu; o anda kurmakta olduğum bazı ticari düzenlemeler için olabildiğince çabuk bu adamla evlenmenize ihtiyacım vardı."

Eugénie bir hareket yaptı.

"İşin aslı size söylediğim gibidir kızım, bunun için bana kızmayın, çünkü beni buna zorlayan sizsiniz; bir bankacının çalışma odasına hoş ve şiirsel olmayan izlenimlerle karşılaşmamak için girmeyen sizin gibi bir sanatçıya istemeyerek böyle aritmetik açıklamalarda bulunuyorum, anlıyorsunuz ya."

"Ama bankacının bu çalışma odasında, evvelki gün her ay fantezileriniz için size verdiğim bin frankı almak için isteyerek girdiğiniz bu çalışma odasında, evlenmek istemeyen gençlerin yararına kullanılacak çok şey öğrenildiğini biliniz sevgili bayan. Orada örneğin neler öğrenilir, hassasiyetinizi göz önüne alarak size bunu bu salonda anlatacağım, o odada bir bankacının kredisinin bedensel ve ruhsal yaşamı olduğu, soluğun bedene can vermesi gibi kredinin de insana güç verdiği öğrenilir. Monte Cristo bir gün bu konuda bana asla unutamayacağım şeyler söyledi. O odada, krediler çekildikçe bedenin kadavraya dönüştüğü çok kısa bir süre sonra ve bunun bu kadar iyi mantıkçı bir kızın babası olma onuruna erişmiş bir bankacının da başına gelebileceği öğrenilir."

Eugénie bu darbe karşısında eğileceğine daha da diklendi.

"Her şeyini yitirmiş!" dedi.

"Çok iyi ifade ettiniz kızım, çok iyi," dedi Danglars göğsünü tırnaklarıyla kaşıyıp, sert yüzünde kalpsiz, ama zeki bir adamın gülümsemesini hiç bozmadan, "her şeyini yitirmiş! İşte böyle."

"Ah!" dedi Eugénie.

"Evet, her şeyini yitirmiş! Trajedi ozanının dediği gibi, işte artık korku dolu bu sır açığa çıktı.

"Şimdi kızım, bu felaketin sizin tarafınızdan nasıl hafifletilebileceğini benim ağzımdan

öğrenin; bunu kendim için değil, sizin için söyleyeceğim."

"Ah!" diye haykırdı Eugénie, "eğer bana açıkladığınız felakete kendim için üzüldüğümü sanıyorsanız, kötü bir fizyonomistsiniz mösyö.

"Ben her şeyimi yitirsem de benim için ne önemi var? Yeteneğim bana kalmıyor mu? Savurganlığım konusunda kınayıcı sözler ve asık suratla bana verdiğiniz şu küçük on iki bin frank yerine, servetiniz ne olursa olsun bana hiçbir zaman vermediğiniz, sadece bana ait olması gereken yüz ya da yüz elli bin franklık geliri, La Pasta gibi, La Maliban gibi, La Grisi gibi, alkışlar, bravolar, çiçekler arasında kazanamaz mıyım? Bu yeteneğim olmadığında, ki gülümsemeniz bu konuda kuşkularınız olduğunu kanıtlıyor, bana, her zaman benim için tüm hazinelerin yerini tutacak ve her zaman koruyacağım, bende egemen olan o müthiş bağımsızlık aşkı kalmayacak mı?

"Hayır, kendim için üzülmüyorum, ben her zaman işin içinden sıyrılmayı bilirim; kitaplarım, kalemlerim, piyanom gibi çok para etmeyen ve her zaman kendime sağlayabileceğim şeylere hep sahip olabilirim. Belki Madam Danglars için üzüldüğümü düşünüyorsunuzdur, ama aldanmayın sakın: ya ben göz göre göre yanılıyorum, ya da annem sizi tehdit eden ve ona dokunmadan geçecek felakete karşı tüm önlemlerini aldı; kendini korumaya aldığını umuyorum, beni kollamak uğruna servet saplantılarından vazgeçmedi herhalde, çünkü Tanrıya şükür, özgürlüğümü sevdiğim bahanesiyle beni her zaman bağımsız bıraktı.

"Ah! Hayır mösyö, çocukluğumdan beri çevremde çok fazla şeyin olup bittiğini gördüm; her şeyi o kadar iyi anladım ki, felaket benim üzerimde göründüğü kadar fazla etki yapmayacaktır: kendimi bildim bileli kimse tarafından sevilmedim; zararı yok! Bu beni doğal olarak hiç kimseyi sevmemeye götürdü; bu daha da iyi! İşte düşüncelerimi açıkça belirttim."

"O zaman," dedi Danglars nedeni hiç de hakarete uğramış babalık sevgisi olmayan bir öfkeyle sarararak; "o zaman Matmazel, benim iflasıma katkıda bulunmayı sürdürecek misiniz?"

"İflas mı? Ben mi sizin iflasınıza katkıda bulunacağım? Ne demek istiyorsunuz? Anlayamıyorum."

"Bu iyi, çünkü bende biraz umut ışığı bırakıyor; dinleyin."

"Dinliyorum," dedi Eugénie babasına dik dik bakarak, öyle ki babası genç kızın güçlü bakışları karşısında gözlerini yere indirmemek için çaba harcamak zorunda kaldı.

"Mösyö Cavalcanti," diye devam etti Danglars, "sizinle evlenecek ve evlenirken size üç milyon drahoma verecek, bu parayı da bana yatıracak."

"Ah! Bu çok iyi," dedi Eugénie büyük bir horgörüyle ve eldivenlerini birbirinin üstüne sürtüp temizleyerek.

"Bu üç milyonla size haksızlık edeceğimi mi düşünüyorsunuz?" dedi Danglars, "hiç de öyle değil, bu üç milyondan en az on milyon kazanacağız. Meslektaşım olan bir bankacı ile bir demiryolu ayrıcalığı elde ettim, bu günümüzde hemen başarı kazanılacak tek sanayi, eskiden Law bunu Parisliler için, borsa oyunlarındaki o sürekli aylaklar için düşsel

Mississipi amacıyla kullanmıştı. Benim hesaplarıma göre, eskiden Ohio sınırlarında işlenmemiş bir dönüm toprak elde eder gibi demiryollarının milyonda bir rayı elde edilebilir. Bu, rehin yoluyla yapılan bir yatırımdır ve gördüğünüz gibi bu bir aşamadır, çünkü para karşılığı demiryollarından en az on, on beş, yirmi, yüz franklık gelir elde edilecek. Bu nedenle sekiz gün içinde hesabıma dört milyon yatırmam gerek. Bu dört milyon, size söylüyorum, on ya da on iki getirecek."

"Ancak evvelki gün size yaptığım ziyaret sırasında, anımsayacağınız gibi mösyö," dedi Eugénie, "sizin beş buçuk milyon tahsil ettiğinizi gördüm, terim buydu değil mi? Hattâ bana iki hazine bonosu bile gösterdiniz ve bu kadar büyük değeri olan bir kağıdın benim gözlerimi şimşek gibi kamaştırmadığına da şaşırmıştınız."

"Evet, ama o beş buçuk milyon bana ait değildi, sadece bana duyulan güvenin bir kanıtı idi; halk bankacısı olma unvanım bana hastanelerin de güvenini kazandırdı, bu beş buçuk milyon hastanelere ait; başka zaman olsa bunları kullanmakta hiç duraksamazdım, ama bugün uğradığım büyük kayıplar biliniyor ve size söylediğim gibi krediler benden geri istenmeye başlandı. Yönetim her an benden mevduatını geri isteyebilir, eğer bu parayı başka bir şey için kullanırsam utanç verici bir hileli iflasa gitmem gerekir. Hileli iflasları küçümsemiyorum, buna inanın, ama zenginleştirenleri, iflasa götürenleri değil. Ya mösyö Cavalcanti ile evlenirsiniz ve ben üç milyonluk drahomayı alırım ya da onu aldığıma inanırlar, kredim güçlenir ve bir iki aydır inanılmaz bir yazgıyla ayaklarımın altında açılan uçuruma gömülen servetim, eski haline gelir. Beni anlıyor musunuz?"

"Hem de çok iyi; üç milyon için beni rehin bırakıyorsunuz, değil mi?"

"Tutar ne kadar büyük olursa o kadar çekici olur; bu size değeriniz hakkında bir fikir verir."

"Sağolun. Son bir söz daha mösyö: Mösyö Cavalcanti'nin getireceği drahomanın rakamlarını istediğiniz gibi kullanacağınıza, ama paraya dokunmayacağınıza söz verir misiniz? Bu bencillikten değil, incelikten kaynaklanan bir şey. Servetinizi yeniden kazanmanıza yardımcı olmak isterim, ama başkalarını iflas ettirmekte sizin suç ortağınız olmak istemem."

"Ama size bu üç milyonla yapacaklarımı söylediğime göre..." diye haykırdı Danglars.

"Bu üç milyona dokunmadan işin içinden sıyrılabileceğinize inanıyor musunuz mösyö?"

"Umuyorum, ama bu evliliğin kredimi güçlendirmesi koşuluyla elbette."

"Mösyö Cavalcanti'ye sözleşmem için bana vereceğiniz beş yüz bin frankı ödeyebilecek misiniz?"

"Belediyeden dönüşte bu parayı alacak."

"Güzel!"

"Nasıl güzel? Ne demek istiyorsunuz?"

"Benden imzamı isterken beni kişisel olarak özgür bırakıyorsunuz değil mi? İşte bunu söylemek istiyorum."

"Kesinlikle."

"O zaman, *güzel;* size söylediğim gibi, Mösyö Cavalcanti ile evlenmeye hazırım."

"Ne yapmayı tasarlıyorsunuz?"

"Ah! Bu benim sırrım. Siz kendi sırlarınızı bilirken, bir de benimkileri öğrenirseniz size karşı nasıl bir üstünlüğüm olabilir ki?"

Danglars dudaklarını ısırdı.

"Böylece kesinlikle yapılması gereken bazı resmi ziyaretleri yapmaya hazır mısınız?"

"Evet," diye yanıtladı Eugénie.

"Ya üç gün sonra sözleşmeyi imzalamaya?"

"Evet."

"Artık ben de size '*Güzel!*' diyebilirim."

Ve Danglars kızının elini elleri arasına alarak sıktı.

Ama tuhaf olan şey, bu el sıkma sırasında ne baba: "Sağol kızım," dedi, ne de kız babasına bir kez gülümsedi.

"Konferans bitti mi?" diye sordu Eugénie kalkarken.

Danglars artık söyleyecek bir şeyi kalmadığını başıyla işaret etti.

Beş dakika sonra Matmazel d'Armilly'nin çaldığı piyanonun sesi geldi, Matmazel Danglars da Brabantio'nun Desdemona'yı lanetleyen şarkısını söylüyordu.

Şarkının sonunda Etienne içeri girdi ve Eugénie'ye atların arabaya koşulduğunu ve baronesin ziyaret yapmak için kendisini beklediğini haber verdi.

İki kadının Villefortlara gittiğini ve alışverişlerine devam etmek için onlardan çıktığını daha önce görmüştük.

96
SÖZLEŞME

Biraz önce anlattığımız olaydan üç gün sonra, yani Matmazel Eugénie Danglars ile Andrea Cavalcanti'nin sözleşme imzalamaları için saptanan gün öğleden sonra saat beşe doğru, bankacı prensi yanında tutmakta ısrar etti, Monte Cristo tam çıkmaya hazırlanırken ve arabacının çeyrek saattir oturduğu yerden eliyle tuttuğu atlar ayaklarını yere vurarak onu beklerken, Monte Cristo Kontunun evinin önündeki küçük bahçede tüm yapraklar serin bir meltemle titreşirken, birçok kez, özellikle de Auteuil'deki akşam gördüğümüz zarif fayton giriş kapısının köşesinden hızla döndü ve sanki bir prensesle evleniyormuş gibi süslenmiş pırıl pırıl Mösyö Andrea Cavalcanti'yi sekinin basamakları üzerine bırakmaktan çok fırlattı sanki.

Cavalcanti her zamanki teklifsizliğiyle kontun sağlığı konusunda bilgi aldı, ilk kata rahatça çıkarken merdivenin başında konta rastladı.

Genç adamı gören kont durdu. Andrea Cavalcanti'ye gelince, o ileri atılmıştı ve o ileri atılınca hiçbir şey onu durduramazdı.

"Günaydın sevgili Mösyö de Monte Cristo," dedi konta.

"Ah! Mösyö Andrea!" dedi kont yarı alaycı bir sesle, "Nasılsınız?"

"Harika, gördüğünüz gibi, sizinle birçok şey konuşmaya geldim; ama önce, dışarı mı çıkıyordunuz, eve mi dönüyordunuz söyleyin."

"Çıkıyordum mösyö."

"O zaman sizi geciktirmemek için eğer izin verirseniz sizinle birlikte arabanıza bineyim, Tom bizi izlesin ve benim faytonumu yedeğe alsın."

"Hayır," dedi kont anlaşılması zor bir horgörüyle gülümseyerek, genç adamla birlikte görülmekten hiçbir kaygısı yoktu; "hayır, sizinle burada görüşmeyi yeğlerim sevgili Mösyö Andrea; bir odada daha rahat konuşuruz ve sizin sözlerinizi duyma olasılığı bulunan bir arabacımız da olmaz."

Kont birinci katta bulunan küçük bir salona girdi, oturdu ve bacak bacak üstüne atarak, genç adama da oturmasını işaret etti.

Andrea en güleç görünüşünü takındı.

"Törenin bu gece yapılacağını biliyorsunuz, sevgili kontum," dedi, "sözleşme bu akşam dokuzda kayınbabamın evinde imzalanacak."

"Ah! Sahi mi?" dedi Monte Cristo.

"Nasıl! Bunu ilk benden mi duyuyorsunuz?" Bu tören size Mösyö Danglars tarafından resmen bildirilmedi mi?"

"Bildirildi," dedi kont, "dün ondan bir mektup aldım, ama saatin belirtildiğini sanmıyorum."

"Bu olabilir; kayınbaba herkesin bildiği bir şey diye düşünmüş olmalı."

"Pekala!" dedi Monte Cristo, "artık mutlu olmalısınız Mösyö Cavalcanti; bu yaptığınız en elverişli evlilik, üstelik Matmazel Danglars güzel bir kız."

"Doğru," diye yanıt verdi Cavalcanti alçakgönüllü bir ses tonuyla.

"Özellikle çok da zengin, bildiğim kadarıyla," dedi Monte Cristo.

"Çok zengin olduğunu mu sanıyorsunuz?"diye yineledi genç adam.

"Kuşkusuz; Mösyö Danglars'ın servetinin en azından yarısını sakladığı söylenir."

"On beş ya da yirmi milyonu olduğunu söylüyor," dedi Andrea neşeyle parlayan bir bakışla.

"Üstelik, daha önce biraz Birleşik Devletler'de ve İngiltere'de kullanılmış, ama Fransa'da tümüyle yeni bir tür borsa oyununa girmek üzere olduğunu da hesaba katarsak," diye ekledi Monte Cristo.

"Evet, evet, neden söz ettiğinizi biliyorum: kazandığı demiryolu ihalesi değil mi?"

"Doğru, genel kanıya göre bu işten en az on milyon kazanacak."

"On milyon mu! Öyle mi sanıyorsunuz? Bu harika bir şey," dedi bu altın gibi sözlerin madeni sesinden başı dönen Cavalcanti.

"Tüm bu servet size geçecek," dedi Monte Cristo, "bu bir gerçek çünkü Matmazel Danglars tek çocuk. Zaten sizin servetiniz, en azından babanızın bana söylediğine göre, neredeyse nişanlınızınki kadar. Ama bu para konularını bir yana bırakalım. Bu işi biraz ustaca ve kolaylıkla kotardığınızı biliyor musunuz Mösyö Andrea?"

"Ama bu hiç de fena değil, hiç de fena değil," dedi genç adam, "ben diplomat olmak için doğmuşum."

"O zaman sizi diplomatlık mesleğine sokalım, bildiğiniz gibi diplomatlık öğrenilmez, içgüdüsel bir şeydir... Kızın kalbini kazandınız mı?"

"Doğrusu bundan korkuyorum," diye yanıt verdi Andrea Théâtre-Français'de Dorante'ın ya da Valère'in Alceste'e yanıt verirken duyduğu ses tonuyla.

"Sizi biraz seviyor mu?"

"Benimle evlendiğine göre öyle olması gerekir," dedi Andrea kazanan birinin gülümsemesiyle, "ama yine de önemli bir noktayı unutmamalı."

"Hangi noktayı?"

"Bu işte tuhaf bir biçimde yardım gördüm."

"Haydi canım!"

"Kesinlikle."

"Koşullar nedeniyle mi?"

"Hayır, sizden yardım gördüm."

"Benden mi? Haydi canım, prens," dedi Monte Cristo unvanı sevecenlikle vurgulaya-

rak. "Sizin için ne yapabilirdim ki? Adınız, toplumsal konumunuz ve yetenekleriniz bunun için yeterli değil miydi?"

"Hayır," dedi Andrea, "hayir; siz ne derseniz deyin sayın kont, sizin gibi bir insanın konumu benim adımdan, sosyal konumumdan ve yeteneğimden çok daha fazla etkili oldu, ben bu kanıdayım."

"Tamamen yanılıyorsunuz mösyö," dedi genç adamın sinsice kurnazlığını ve sözlerinin nereye varacağını sezen Monte Cristo; "benim sizi korumam ancak babanız beyefendinin servetini ve etkisini öğrendikten sonra başladı, çünkü ne sizi ne de sizi dünyaya getiren ünlü kişiyi görmemiş olan bana kim sizi tanıma mutluluğunu verdi? Bunlar iyi dostlarım olan Lord Wilmore ve Rahip Busoni'dir. Kim beni size kefil olmak değil, destek olmak için yüreklendirdi? İtalya'da son derece iyi tanınan, son derece onurlu bilinen babanızın adı; ben kişisel olarak sizi tanımıyorum."

Bu sakinlik, bu kusursuz rahatlık Andrea'ya o anda kendininkinden daha güçlü bir elle çembere alındığını ve bu çemberi kırmanın pek kolay olmayacağını anlattı.

"Ha evet, ama babam gerçekten çok büyük bir servete sahip mi?" diye sordu.

"Görünüşe göre öyle mösyö," diye yanıt verdi Monte Cristo.

"Bana söz verdiği drahomanın gelip gelmediğini biliyor musunuz?"

"Bunu bildiren bir mektup aldım."

"Ya üç milyon?"

"Üç milyon yolda büyük bir olasılıkla."

"Gerçekten de bu parayı alacak mıyım?"

"Hay Allah!" dedi kont, "bugüne kadar size gelen parada sanırım bir aksama olmadı!"

Andrea o kadar şaşırdı ki, bir an düşlere dalmaktan kendini alamadı.

"O zaman," dedi düşlerinden sıyrılarak, "sizden isteyeceğim tek bir şey olacak mösyö, sizin için çok hoş olmasa da anlayacaksınızdır."

"Söyleyin," dedi Monte Cristo.

"Servetim sayesinde birçok seçkin insanla bağlantı kurabildim, hattâ şimdi bir sürü dostum var. Ama şimdi yaptığım gibi evlenirken tüm Paris sosyetesinin karşısında ünlü bir adın desteğine ihtiyacım var, babam burada olmadığına göre beni kilisede sunağa götürecek güçlü bir el gerek; babam Paris'e gelemiyor değil mi?"

"O yaşlı, her yerinde yaralar var, her yolculuk yapışında ölecek kadar acı çekiyor," dedi Monte Cristo.

"Anlıyorum. İşte bu nedenle sizden bir şey istemeye geldim."

"Benden mi?"

"Evet, sizden."

"Ne istiyorsunuz? Aman Tanrım!"

"Sizden onun yerini almanızı."

"Ah! Sevgili mösyö! Ne! Sizinle bu kadar ilişkimiz olduktan sonra benden böyle bir şey istemek için beni iyi tanımamış olmalısınız.

"Benden ödünç yarım milyon isteyin, böyle bir borç oldukça ender olur, ama şeref sö-

zü! Beni daha az sıkıntıya sokarsınız. Size bunu daha önce de söylediğimi sanıyorum, bu dünyadaki işlere, özellikle töresel işlere katılımında Monte Cristo'nun kuruntuları vardır, daha açık söyleyeyim, Doğulu bir insanın boşinançlarına sahiptir.

"Kahire'de, Smyrna'da, Konstantinopolis'de birer sarayı olan ben bir evliliği yöneteyim! Asla!"

"Beni geri mi çeviriyorsunuz?"

"Kesinlikle; oğlum da olsaydınız, kardeşim de olsaydınız sizi geri çevirirdim."

"Ah! Olur şey değil!" diye haykırdı umduğunu bulamayan Andrea, "şimdi ne yapmalı?"

"Yüz tane dostunuz var, bunu siz söylediniz."

"Doğru, ama beni Mösyö Danglars ile tanıştıran sizsiniz."

"Hayır! Olayları yerli yerine koyalım: sizi Auteuil'de akşam yemeğine çağıran benim, siz kendi kendinizi tanıttınız; Tanrı aşkına bunlar çok farklı şeyler."

"Evet, ama evliliğim: siz yardım ettiniz..."

"Ben mi! Hiçbir biçimde, lütfen bana inanın; benden istemeye gitmemi istediğiniz zaman size verdiğim yanıtı anımsayın: 'ben evliliğe asla karışmam sevgili prens, bu benim kesin ilkemdir.'"

Andrea dudaklarını ısırdı.

"Ama en azından orada olacaksınız, değil mi?"

"Tüm Paris orada olmayacak mı?"

"Ah! Elbette."

"Ben de, tüm Paris gibi orada olacağım."

"Sözleşmeye imza atacak mısınız?"

"Ah! Bunda hiçbir sakınca görmüyorum, kuruntularım o kadar ileri gitmiyor."

"Bana daha fazla bir şey vermediğinize göre verdiklerinizle yetinmek zorundayım. Ama son bir söz kont."

"Nasıl bir söz?"

"Bir öğüt."

"Dikkatli olun; bir öğüt bir hizmetten daha kötüdür."

"Ah! Bunu bana kendinizi tehlikeye atmadan verebilirsiniz."

"Söyleyin."

"Karımın drahoması beş yüz bin lira."

"Bu bana Mösyö Danglars'ın söylediği tutar."

"Bunu almalı mıyım, yoksa noterin eline mi teslim etmeliyim?"

"Bazı şeylerin kibar bir biçimde olmasını istediğiniz zaman genelde izleyeceğiniz yollar şunlardır: iki tarafın noterleri bir ya da iki gün sonrası için sözleşme randevusu verirler; bir ya da iki gün sonra iki drahomayı birbirlerine verirler, evlilik işlemi olduktan sonra milyonları mal birliğinin reisi olarak emrinize verirler."

"Yani," dedi Andrea saklayamadığı bir kaygıyla, "kayınbabamın bizim fonları biraz önce sözünü ettiğiniz şu ünlü demiryolu işine yatırma niyetinde olduğunu duyduğumu sanıyorum da."

"İyi ya," dedi Monte Cristo, "herkesin inancına göre bu anaparanızı bir yılda üç katına çıkarmanın bir yolu, Mösyö Baron Danglars iyi bir babadır ve iyi hesap yapar."

"O zaman," dedi Andrea, "sizin kalbimi sızlatan reddiniz dışında her şey yolunda."

"Böyle bir durumda bunu sadece çok doğal olan kuruntularıma verin."

"Haydi," dedi Andrea, "istediğiniz gibi olsun; akşam saat dokuzda görüşürüz."

"Akşama görüşürüz."

Dudakları solan, ama yine de nazikçe gülümseyen Monte Cristo'nun hafifçe karşı koymasına karşın Andrea kontun elini tuttu, onu sıktı, faytonuna atladı ve gözden kayboldu.

Andrea akşam saat dokuza kadar kendisine kalan dört beş saati alışveriş yaparak, sözünü ettiği dostlarını ilgilendirecek ziyaretler yaparak, onların giyim kuşamlarının tüm lüksüyle bankacının evinde görünerek, uzun zamandır herkesin başını döndüren, şimdi de Danglars'ın ele aldığı iş vaadleriyle onların gözünü kamaştırarak geçirdi.

Gerçekten de akşam saat sekiz buçukta Danglars'ın büyük salonu, bu salona bitişik galerisi ve o katta bulunan üç salon, güzel kokan bir kalabalık ile doluydu, bu kalabalığı oraya çeken, sevgiden çok yeni bir şey olduğu bilinen bir yerde bulunmaya karşı duydukları dayanılmaz bir ihtiyaçtı.

Bir akademisyen olsa, bu sosyete akşamlarının kararsız kelebekleri, aç arıları ve vızıldayan eşekarılarını çeken çiçek demetleri olduğunu söylerdi herhalde..

Salonlar doğal olarak mumlarla pırıl pırıl aydınlatılmıştı, ışık, yaldızlı duvar süslemelerinden ipek kumaşların üstüne dalga dalga dökülüyordu, Danglars için sadece zenginlik demek olan bu eşyaların zevksizliği tüm parlaklığıyla ışıldıyordu.

Matmazel Danglars son derece kibar bir sadelikle giyinmişti: tüm süsünü beyaz nakışlı beyaz ipek bir elbise, simsiyah saçlarının arasında yarısı görünen beyaz bir gül oluşturuyordu, bunu zenginleştirecek en küçük bir takı bile yoktu.

Sadece gözlerinde, ona göre bu temiz tuvaletin bayağı bir biçimde bakirelik simgesi oluşu ile bağdaşmayan kusursuz bir kendine güven okunuyordu.

Madam Danglars ondan otuz adım ilerde, Debray, Beauchamp ve Château-Renaud ile sohbet ediyordu. Debray bu eve herkes gibi, hiçbir özel ayrıcalığı olmadan, sadece bu önemli tören için gelmişti.

Çevresi milletvekilleriyle, ticaret dünyasından insanlarla çevrilmiş olan Danglars zorunluluklar nedeniyle hükümet onu bakanlığa çağırdığında uygulamaya koymayı düşündüğü yeni bir vergi kuramını açıklıyordu.

Andrea, Operanın en oynak züppelerinden birinin koluna girmiş, rahat görünmek için atak olmak gerektiğini düşünerek, ona oldukça yüzsüz bir biçimde, gelecekteki yaşamı ile ilgili tasarılarını, yüz yetmiş beş bin franklık geliriyle Paris sosyetesinde yaptırmayı düşündüğü lüks şeyleri açıklıyordu.

Büyük kalabalık salonlarda firuze, yakut, elmas, opal ve zümrütlerden bir gelgit gibi dolaşıp duruyordu.

Her yerde olduğu gibi en süslü kadınların en yaşlılar, en çirkin kadınların kendilerini büyük bir inatla gösterenler olduğu fark ediliyordu.

Eğer güzel bir beyaz zambak, hoş ve güzel kokulu bir gül var ise onu aramak ve eşarplı bir anne ya da başına cennetkuşu tüyü takmış bir teyze tarafından bir köşeye saklanmış bu gülü keşfetmek gerekiyordu.

Bu kalabalığın, bu uğultunun, bu gülüşlerin ortasında, kapıcıların sesi her an ticaret dünyasında tanınmış ya da orduda saygı gösterilen ya da yazın çevrelerinde ünlü bir adı haber veriyordu; o zaman yeni gelen, grupların küçük bir hareketiyle karşılanıyordu.

Ama bu insan dalgalarından oluşan okyanusu tir tir titretme ayrıcalığına sahip biri için, aldırmazlıkla ya da bıyık altından gülümsemeyle karşılanmak hiçbir önem taşımıyordu.

Uyuyan Endymion'u[211] gösteren büyük duvar saatinin akrebi altın kadran üstünde dokuzu gösterirken, kurulmuş makine düşüncesinin sadık uygulayıcısı olan sarkaç dokuzu vurarak yankılandığında, Monte Cristo Kontunun adı da yankılandı, herkes, bir elektrik akımı geçmiş gibi kapıya döndü.

Kont her zamanki sadeliği ile siyahlar giymişti; beyaz yeleği geniş ve soylu göğsünü ortaya çıkarıyordu; siyah yakası tuhaf bir biçimde pırıl pırıl görünüyordu, öyle ki teninin erkeksi solukluğunu daha da belirginleştiriyordu; mücevher olarak yeleğinde bir zincir taşıyordu, ama bu zincir o kadar inceydi ki ince altın telcik beyaz kumaşın üstünde belirgin olarak ortaya çıkıyordu.

Kapının çevresinde hemen bir halka oluştu.

Kont bir bakışta salonun bir ucunda Madam Danglars'ı, öbür ucunda Mösyö Danglars'ı, onun karşısında da Matmazel Eugénie'yi fark etti.

Önce baronesin yanına gitti. Barones, Valentine hâlâ hasta olduğu için yalnız gelmiş olan Madam de Villefort ile konuşuyordu; kont ilerlerken önünde kendiliğinden bir yol açıldığı için hiçbir yere sapmadan baronesin yanından ayrılıp Eugénie'nin yanına geçti, ona öylesine çabuk ve ihtiyatlı bir biçimde iltifat etti ki, en kendini beğenmiş sanatçı bile buna şaşardı.

Onun yanında Matmazel Louise d'Armilly vardı, İtalya için verdiği tavsiye mektupları nedeniyle konta büyük bir incelikle teşekkür etti ve bunlardan hemen yararlanacağını söyledi.

Bu hanımların yanından ayrılırken geri döndü ve kendisini elini sıkmak için yaklaşan Danglars'ın karşısında buldu.

Monte Cristo toplum içindeki bu üç görevini yerine getirdikten sonra durdu, çevresine bir göz gezdirdi, kendinden emin bakışlarında belli bir dünyaya ait, özellikle de belli bir düzeydeki insanlara özgü bir ifade vardı ve bu bakışlar şöyle diyordu sanki:

"Zorunluluklarımı yerine getirdim, şimdi başkaları bana karşı zorunluluklarını yerine getirsinler."

Bitişik salonda olan Andrea, Monte Cristo'nun kalabalığa saldığı bu bir tür korkuyu hissetti ve kontu selamlamaya koştu.

Onu, çevresi insanlarla çevrili buldu; az konuşan ve konuştuğu zaman hiç boş söz söylemeyen insanların başına geldiği gibi, herkes onun sözlerini tartışıyordu.

O sırada noterler içeri girdiler ve imza için hazırlanmış yaldızlı tahtadan masayı örten

altın işlemeli kadife örtü üzerine okunmaz bir biçimde yazılı kağıtlarını yerleştirdiler.

Noterlerden biri oturdu, öbürü ayakta durdu.

Törende hazır bulunan Parislilerin yarısının imzalayacağı sözleşmenin okunmasına başlanacaktı.

Herkes yerini aldı ya da daha doğrusu hanımlar çember oluştururken, Boileau'nun dediği gibi, *hareketli bölgeye* daha kayıtsız olan erkekler, Andrea'nın coşkulu hareketliliği, Mösyö Danglars'ın dikkati, Eugénie'nin duygusuzluğu ve baronesin bu önemli olay karşısındaki açık ve neşeli davranış biçimi hakkında yorumlar yaptılar.

Sözleşme tam bir sessizlik içinde okundu. Ama okuma biter bitmez salondaki uğultu eskisinin iki katı olarak yeniden başladı: o parlak tutarlar, iki gencin geleceğinde dönen milyonlar, sadece bu işe ayrılmış bir odada gelinin çeyizinin ve genç kadının elmaslarının sergilenmesi tamamlanmış, bunlar kıskanç topluluğa tüm büyüleyici etkileriyle yansımıştı.

Matmazel Danglars'ın çekiciliği gençlerin gözünde iki katına çıkmıştı ve o anda güneşin parıltısını bile örtüyordu.

Kadınlara gelince, bu milyonları kıskandıklarından olacak, güzel olmak için milyonlara ihtiyaç olmadığına inanıyorlardı.

Arkadaşları tarafından sıkıştırılan, iltifatlar edilen, pohpohlanan Andrea, gördüğü düşün gerçek olduğuna inanmaya başlamıştı ve aklı başından gitmek üzereydi.

Noter tumturaklı bir biçimde eline kalemi aldı, başının üstüne kadar kaldırdı ve şöyle dedi:

"Beyler, sözleşme imzalanacak."

Önce baronun imzalaması gerekiyordu, sonra baba Cavalcanti'nin yetkili kıldığı kimse, sonra barones, sonra da, pullu kağıdın üstünde yürürlükte olan iğrenç biçimde söylendiği gibi, müstakbel karı koca.

Baron kalemi aldı ve imzaladı, sonra baba Cavalcanti'nin vekili.

Barones, Madam de Villefort'un kolunda yaklaştı.

"Dostum," dedi eline kalemi alarak, "bu berbat bir şey değil mi? Beklenmedik bir terslik, Mösyö Monte Cristo Kontunun az kalsın kurbanı olacağı hırsızlık ve cinayet işi bizi Mösyö de Villefort'dan yoksun bıraktı."

"Aman Tanrım!" dedi Danglars "inanın umurumda bile değil!" der gibi bir sesle.

"Tanrım!" dedi Monte Cristo yaklaşırken, "korkarım Mösyö de Villefort'un yokluğuna istemeden ben neden oldum."

"Nasıl! Siz mi kont?" dedi Madam Danglars imza atarken. "Eğer bu doğruysa dikkatli olun, sizi bu yüzden hiç affetmeyeceğim."

Andrea kulaklarını dikmişti.

"Yine de bu benim hatam değildi," dedi kont, "bunu belirtmek isterim."

Herkes kulaklarını açmış dinliyordu; ağzını ender olarak açan Monte Cristo konuşacaktı.

"Beni soymak için evime giren zavallının öldüğünü anımsayacaksınız," dedi kont derin bir sessizlik sürerken, "görünüşe bakılırsa benim evimden çıkarken suç ortağı tarafın-

dan öldürülmüştü."

"Evet," dedi Danglars.

"İşte, ona yardım etmek için giysilerini çıkarıp bir köşeye atmışlardı, yargı görevlileri de onları alıp götürmüştü, ama mahkeme kalemine teslim etmek için pantolon ve ceketi alırlarken, yeleği unutmuşlar."

Andrea gözle görülür biçimde sarardı ve kapıya doğru yavaşça uzaklaştı; ufukta bir bulutun ortaya çıktığını görmüştü ve bu bulut kendi içinde bir fırtına saklıyordu sanki.

"İşte bu zavallı yelek kalbin bulunduğu yer delik ve her yeri kanla kaplı olarak bugün bulundu."

Kadınlar çığlık attı, iki üç kadın da bayılmaya hazırlandı.

"Bana yeleği getirdiler. Kimse bu paçavranın nereden geldiğini bilmiyordu; ben bunun kurbanın yeleği olabileceğini düşündüm. Özel uşağım bu üzüntü verici kalıntıyı iğrenerek ve ihtiyatla karıştırırken birden cebinde bir kağıt olduğunu hissetti ve kağıdı çıkardı: bu kime yazılmış bir mektuptu dersiniz? Size, baron."

"Bana mı?" diye haykırdı Danglars.

"Aman Tanrım! Evet, size; mektubun üzerindeki kan lekelerinin altında adınızı okuyabildim," diye yanıt verdi Monte Cristo çevresindeki şaşkınlık çığlıkları arasında.

"Ama," dedi Madam Danglars kocasına kaygıyla bakarak, "bu nasıl oluyor da Mösyö de Villefort'un gelmesini engelliyor?"

"Bu çok basit madam," diye yanıt verdi Monte Cristo, "bu yelek ve bu mektup suç kanıtları denen şeylerdi; yeleği ve mektubu krallık savcısına gönderdim. Anlıyorsunuz ya sevgili baron, yasal yol ceza konusunda en güvenli yoldur: bu belki de size karşı düzenlenmiş bir komploydu."

Andrea dik dik Monte Cristo'ya baktı ve ikinci salonda kayboldu.

"Olabilir," dedi Danglars, "öldürülen adam eski bir kürek mahkumu değil miydi?"

"Evet," diye yanıt verdi kont, "adı Caderousse olan eski bir forsa."

Danglars hafifçe sarardı; Andrea salondan çıkıp bekleme odasına gitti.

"Ama imzalayın haydi, imzalayın!" dedi Monte Cristo; "anlattığım şeylerin herkesi heyecanlandırdığını görüyorum ve hepinizden çok özür diliyorum, sayın barones, Matmazel Danglars."

İmzasını atmış olan barones kalemi notere verdi.

"Mösyö Prens Cavalcanti," dedi noter katibi, "Mösyö Prens Cavalcanti, neredesiniz?"

Bu soylu İtalyan'ı vaftiz adıyla çağıracak kadar onunla yakınlık kurmuş birçok genç "Andrea! Andrea!" diye bağırdılar.

"Prensi çağırın haydi, imza sırasının onda olduğunu haber verin!" diye haykırdı Danglars bir mübaşire.

Ama o anda orada, ana salonda bulunan kalabalık ürkmüş bir halde, korkunç bir canavar evin içine girmiş, onları yiyecekmiş gibi[212] geri çekildi.

Gerçekten de geri çekilmek, korkuya kapılmak ve bağırmak için bir neden vardı.

Bir jandarma subayı her salonun kapısına iki jandarma yerleştirmişti ve omzundan

beline uzanan nişan kurdelesini takmış bir polis komiserinin önünde Danglars'a doğru ilerliyordu.

Madam Danglars bir çığlık attı ve bayıldı.

Bir tehditle karşı karşıya olduğunu sanan Danglars, –kimi bilinçler hiçbir zaman sakin olamazlar– konuklarının karşısında korkudan allak bullak olmuş bir yüzle duruyordu.

"Ne var Mösyö?" diye sordu Monte Cristo komisere doğru ilerleyerek.

Görevli, konta yanıt vermeden, "İçinizde kimin adı Andrea Cavalcanti?" diye sordu.

Salonun dört bir yanından şaşkınlık çığlıkları yükseldi.

Aradılar, sordular.

"Andrea Cavalcanti'ye ne olmuş?" diye sordu Danglars neredeyse kendini kaybederek.

"Toulon zindanından kaçmış eski bir kürek mahkumu."

"Nasıl bir suç işlemiş?"

"Adı Caderousse olan eski kürek mahkumu arkadaşını, Monte Cristo Kontunun evinden çıktığı sırada öldürmekten sanık," dedi komiser soğukkanlı bir sesle.

Monte Cristo çevresine hızla bir göz attı.

Andrea ortadan kaybolmuştu.

97
BELÇİKA YOLU

Mösyö Danglars'ın salonlarında jandarma müfrezesinin beklenmedik bir biçimde ortaya çıkışı ve onu izleyen açıklamalar nedeniyle oluşan karışıklıktan sonra büyük konak, davetliler arasında bir veba ya da kolera hastalığı çıktığı haber verilmişçesine hızla boşalmıştı: birkaç dakika içinde herkes tüm kapılardan, tüm merdivenlerden, tüm çıkışlardan çıkıp gitmek ya da kaçıp kurtulmak için acele ediyordu, çünkü bu, büyük felaketler sırasında en iyi dostları son derece can sıkıcı yapan ucuz avuntu sözlerini söylemeye çalışmanın gereksiz olduğu durumlardan biriydi.

Bankacının konağında sadece çalışma odasına kapanmış jandarma subayına ifade veren Danglars, bildiğimiz giyinme odasında korkmuş halde bulunan Madam Danglars ve yüksekten bakan, dudakları küçümser gibi kıvrık, yanında ayrılmaz dostu Louise d'Armilly ile odasına çekilmiş Eugénie kalmıştı.

Bir sürü hizmetkara, hele o gece her zamankinden daha çok olan hizmetkarlara gelince, çünkü o akşam eğlence nedeniyle kendi hizmetkarlarına, hakarete uğradıklarını düşündükleri için ustalarına kızan Café de Paris'den gelen sofracıbaşılar, dondurmacılar, aşçılar da eklenmişti, onlar zaten doğal olarak yarıda bırakılmış olan hizmet konusunu kendilerine hiç dert etmeden gruplar halinde kilerde, mutfaklarda, odalarında bekliyorlardı.

Çeşitli nedenlerle titreşen bu farklı kişiler arasında sadece ikisi bizim ilgimizi hak ediyor: Matmazel Eugénie Danglars ve Matmazel Louise d'Armilly.

Nişanlı genç kız, daha önce söylediğimiz gibi kendini beğenmiş havalarda, dudakları küçümser gibi kıvrılmış, hakarete uğramış kraliçe davranışıyla, yanında ondan daha solgun, daha heyecanlı arkadaşı ile birlikte odasına çekilmişti.

Eugénie odasına gidince kapıyı içerden kapadı, o sırada Louise bir sandalyeye çökmüştü.

"Aman Tanrım! Tanrım! Ne korkunç şey!" dedi genç müzisyen, "Kim böyle bir şeyden kuşkulanabilirdi? Mösyö Andrea Cavalcanti bir katil ha... bir hapishane kaçkını... bir kürek mahkumu!"

Eugénie'nin dudakları alaycı bir gülüşle gerildi.

"Gerçekten de ben Tanrının sevgili kuluyum," dedi, "Morcerf'ten kurtulup Cavalcanti'ye çatıyorum!"

"Aman! Onları birbirine karıştırma Eugénie."

"Sus, tüm erkekler iğrençtir, onlardan iğrenmekten fazlasını yapabildiğim için çok mutluyum, şimdi onları hor görüyorum."

"Ne yapacağız?" diye sordu Louise.

"Ne mi yapacağız?"

"Evet."

"Üç gün sonra yapacağımızı şimdi yapacağız... gideceğiz."

"Artık evlenmediğine göre bunu hâlâ istiyor musun?"

"Dinle Louise, notalarımız gibi düzenli, ölçülü, kurallı bu sosyete yaşamından tiksiniyorum. Her zaman gönlümün çektiği, çok istediğim, dilediğim şey sanatçı gibi yaşamak, özgür, bağımsız, sadece kendine açıklama yapmak zorunda olduğun, sadece kendine hesap verdiğin yaşam. Ne diye burada kalacağım? Beni bir ay sonra başka biriyle evlendirmeleri için mi? Kiminle? Belki de Mösyö Debray ile, çünkü bir zamanlar bu da söz konusuydu. Hayır, Louise, hayır, bu akşamki serüven benim için bir bahane olacak: ben bahane aramamıştım, istememiştim, Tanrı bana bunu verdi, iyi ki de verdi."

"Ne kadar güçlü ve yüreklisin!" dedi sarışın ve narin genç kız esmer arkadaşına.

"Beni hiç mi tanımamıştın? Haydi Louise, kendi işlerimizden söz edelim. Posta arabası..."

"Üç gün önce uygun bir biçimde satın alındı."

"Arabayı bineceğimiz yere gönderttin mi?"

"Evet."

"Pasaportumuz?"

"İşte!"

Eugénie her zamanki kendine güveniyle bir kağıdı açtı ve okudu:

Mösyö Léon d'Armilly, yirmi yaşında, mesleği sanatçı, siyah saçlı, siyah gözlü, kız kardeşi ile yolculuk yapıyor.

"Harika! Bu pasaportu kimden aldın?"

"Mösyö de Monte Cristo'ya Roma ve Napoli tiyatrolarının müdürleri için tavsiye mektupları almaya gittiğimde ona kadın olarak yolculuk etmekten ne kadar korktuğumu anlatmıştım; o anlattıklarımı çok iyi anladı ve bana erkek olarak bir pasaport çıkarmak için hizmetimde olduğunu söyledi, iki gün sonra bu pasaportu aldım ve kendi elimle, '*kız kardeşi ile yolculuk yapıyor*' cümlesini ekledim."

"Güzel!" dedi Eugénie neşeyle, "artık bavullarımızı yapmaktan başka işimiz kalmadı: düğün gecesi yerine sözleşmenin imzalandığı gece yola çıkacağız, işte böyle."

"İyi düşün Eugénie!"

"Ah! Uzun uzun düşündüm; borsa raporlarından, ay sonlarından, borsadaki iniş çıkışlardan, İspanyol fonlarından, Haiti senetlerinden söz edildiğini duymaktan bıktım. Bunun yerine, hava, özgürlük, kuş sesleri, Lombardiya ovaları, Venedik kanalları, Roma sarayları, Napoli plajları, anlıyor musun Louise?"

Soru sorulan genç kız, kakma işi bir masadan kilitli küçük bir cüzdan çıkardı, kilidini açtı ve içinden yirmi üç kağıt para çıkardı.

"Yirmi üç bin frank," dedi.

"Bir o kadar da inci, elmas ve mücevher," dedi Eugénie. "Zenginiz. Kırk beş bin frankla iki yıl prensesler gibi, ya da dört yıl orta hallice yaşarız."

"Ama altı aya kalmadan sen müziğinle ben sesimle anaparamızı ikiye katlarız. Haydi, parayı sen al, değerli taşların olduğu kasayı ben alayım, böylece ikimizden biri hazinesini yitirmek gibi bir felakete uğrarsa öbürünün elindeki sağlam kalsın. Şimdi bavullar: acele edelim, bavullar!"

"Bekle," dedi Louise, Madam Danglars'ın kapısını dinlemeye giderek.

"Neden korkuyorsun?"

"Bizi habersiz yakalamalarından."

"Kapı kapalı."

"Bize açmamızı söylemesinler?"

"İsterlerse söylesinler, açmayız."

"Sen gerçek bir amazonsun Eugénie!"

Ve iki genç kız ihtiyaçları olacağını düşündükleri tüm yolculuk eşyalarını olağanüstü bir çabayla bir bavula doldurmaya koyuldular.

"Şimdi ben elbisemi değiştirirken sen bavulu kapa!" dedi Eugénie.

Louise küçük beyaz ellerinin tüm gücüyle bavulun üstüne yaslandı.

"Yapamıyorum," dedi, "yeteri kadar güçlü değilim; sen kapa!"

"Ah! Doğru," dedi Eugénie gülerek, "benim Hercule, senin de solgun Omphale olduğumuzu unutuyordum."

Ve genç kız dizini bavulun üstüne yaslayarak beyaz ve kaslı kollarını bavulun iki bölmesi birbirine değinceye, Matmazel d'Armilly asma kilidin çengelini iki vidalı halkanın arasına geçirinceye dek bastırdı.

Bu iş bitince Eugénie anahtarı kendisinde olan bir komodini açtı ve oradan menekşe rengi ipekten vatkalı bir yolculuk harmanisi çıkardı.

"Bak," dedi, "her şeyi düşündüğümü görüyorsun, bu harmaniyle hiç üşümezsin."

"Ya sen?"

"Ah! Ben hiç üşümem, bunu biliyorsun, zaten bu erkek giysileriyle..."

"Burada mı giyineceksin?"

"Elbette."

"Peki buna zamanın olacak mı?"

"En küçük bir kaygın olmasın ödlek, evde herkes büyük işle uğraşıyor. Zaten içinde bulunduğum umutsuz durumu, kendimi buraya kapadığımı düşünürlerse bunda şaşılacak ne var?"

"Bir şey yok, doğru, beni sakinleştirdin."

"Gel bana yardım et."

Matmazel d'Armilly'ye verdiği, onun da şimdiden omuzlarına örttüğü harmaniyi aldığı çekmeceden, ayakkabısından redingotuna kadar bir takım erkek giysisi, fazla hiçbir şey olmayan ancak gerekenlerin bulunduğu bir sürü çamaşır çıkardı.

Eugénie, kuşkusuz eğlenirken bir başka cinsin giysilerini ilk kez giymediğini gösteren bir çabuklukla potinlerini çıkardı, bir pantolon giydi, kravatını bağladı, yeleğini boynuna kadar ilikledi, arkaya doğru bükük ince belini ortaya çıkaran bir redingotu sırtına geçirdi.

"Ah! Bu çok iyi! Gerçekten de çok iyi," dedi Louise hayranlıkla bakarak, "ama tüm kadınlara kıskançlıktan iç geçirten bu güzel örgüler, bu siyah saçlar şurada gördüğüm gibi bir erkek şapkasının altında durabilecek mi?"

"Göreceksin," dedi Eugénie.

Sol eliyle uzun parmaklarının ancak kavradığı kalın bir örgüyü yakaladı, sağ eliyle de uzun bir makas aldı, az sonra gür ve parlak saçları kesen çeliğin gıcırtısı duyuldu ve örgülü saç tümüyle genç kızın ayaklarının dibine düştü, genç kız başını arkaya devirerek saçları redingotundan silkeledi.

Üstteki örgü de aynı biçimde düştükten sonra şakaklarının üzerindekilere geçti, onlardan da en küçük bir pişmanlık duymadan kurtuldu, üstelik gözleri, abanoz ağacı gibi simsiyah kaşlarının altında her zamankinden daha ışıltılı, daha neşeli parlıyordu.

"Ah! Ne kadar güzel saçlar!" dedi Louise üzülerek.

"Eh! Böyle yüz kez daha iyi değil miyim?" diye haykırdı Eugénie ellerini iyice erkeksi olan saç biçiminin dağınık kıvrımlarının üzerinden geçirerek, "beni böyle daha güzel bulmuyor musun?"

"Ah! Güzelsin, sen her zaman güzelsin!" diye haykırdı Louise. "Şimdi nereye gidiyoruz?"

"İstersen, Bruxelles'e, orası en yakın sınır. Bruxelles'e, Liège'e, Aix-la-Chapelle'e gideriz, Rhin'den Strasbourg'a kadar çıkarız, İsviçre'yi geçeriz. Saint-Gothard'dan İtalya'ya ineriz. Olur mu?"

"Olur elbet."

"Neye bakıyorsun?"

"Sana bakıyorum. Gerçekten de böyle harikasın, beni kaçırdığını sanacaklar."

"Eh! Haksız da sayılmazlar."

"Ah! Eugénie, sanırım bu söylediğin çok ayıp."

Biri kendi adına öbürü dostuna bağlılığından gözyaşlarına boğulacaklarını sandığınız iki genç kız bir yandan, kahkahalar atıp, bir yandan da kaçışları sırasında oluşacak doğal karışıklığın görünür tüm izlerini yok etmeye çalışıyorlardı.

İki kaçak, ışıklarını söndürdükten sonra gözleriyle çevreyi tarayıp, kulaklarını dikip, boyunlarını uzatmış halde, avluya inen servis merdivenine açılan giyinme odasının kapısını açtılar. Eugénie önden yürüyordu, bir eliyle bavulun bir kolunu tutmuştu, Matmazel d'Armilly ise karşıdaki kolu iki eliyle ancak kaldırabiliyordu.

Avlu boştu. Saat gece yarısını vuruyordu.

Kapıcı hâlâ nöbetteydi.

Eugénie sessizce yaklaştı ve zavallı İsviçreli'nin, odasının bir köşesinde koltuğuna uzanmış uyuduğunu gördü.

Louise'e doğru döndü, onun bir an yere bıraktığı bavulu aldı, ikisi de duvarın gölgesini izleyerek kemere ulaştılar.

Eugénie, Louise'i kapının köşesine sakladı, böylece kapıcı eğer uyanırsa sadece bir kişiyi görecekti.

Sonra, avluyu aydınlatan lambanın ışığında ortaya çıkıp cama vurarak:

"Kapı!" diye haykırdı en güzel kontralto sesiyle.

Kapıcı, Eugénie'nin tahmin ettiği gibi kalktı, dışarı çıkan kişiye bakmak için birkaç adım attı, ama sabırsız bir biçimde bastonuyla pantolonuna vuran genç bir adamı görünce hemen açtı.

Louise yarı aralık kapıdan bir yılan gibi kaydı ve yavaşça dışarı süzüldü. Görünüşte sakin olan Eugénie de, herhangi bir olasılığa karşı kalbi her zamankinden daha sık ata ata dışarı çıktı.

Oradan bir hamal geçiyordu, ona bavulu verdiler, gidecekleri yerin Victoire sokağı 36 numara olduğunu söylediler ve varlığı Louise'e güven veren bu adamın arkasında yürüdüler, Eugénie'ye gelince, o bir Judith ya da Dalila[213] gibi güçlüydü.

Bildirdikleri numaraya geldiler. Eugénie hamala bavulu bırakmasını söyledi, biraz para verdi ve pencerenin panjuruna vurduktan sonra onu gönderdi.

Eugénie'nin vurduğu panjur geleceklerini önceden haber verdikleri küçük bir çamaşırcı kızın evinin panjuruydu: henüz yatmamıştı, panjuru açtı.

"Matmazel," dedi Eugénie, "kapıcıya garajdaki arabayı çektirin, sonra onu posta oteline atları almaya gönderin. Ona emeğinin karşılığı olarak vereceğimiz beş frankı alın."

"Gerçekten de," dedi Louise, "sana hayranım, hattâ sana saygı duyduğumu da söylemeliyim."

Çamaşırcı kız şaşkınlıkla bakıyordu, ama ona yirmi Louis altını verileceği kararlaştırıldığı için en küçük bir itirazda bulunmadı.

On beş dakika sonra kapıcı, bir posta arabasının sürücüsü ve çabucak arabaya koşulmuş olan atlarla geldi, bavulu bir ip ve mandal yardımıyla arabanın üstüne bağladı.

"İşte pasaport," dedi arabacı, "hangi yoldan gideceğiz genç beyefendi?"

"Fontainebleau yolundan," diye yanıt verdi Eugénie neredeyse bir erkek sesiyle.

"Pekala! Ne diyorsun?"diye sordu Louise.

"Kadına oyun oynuyorum," dedi Eugénie, "yirmi Louis altını verdiğimiz kadın kırk altın karşılığı bize ihanet edebilir: bulvarda başka bir yöne saparız."

Ve genç kız neredeyse basamaklara hiç değmeden, çok güzel uzun bir koltuk haline getirilmiş briçkanın içine atladı.

"Sen her zaman haklısın, Eugénie," dedi şan hocası, dostunun yanına otururken.

Çeyrek saat sonra doğru yolu izlemekte olan arabacı kamçısını şaklatarak Saint-Martin sınır kapısını geçti.

"Ah!" dedi Louise bir soluk alarak. "işte sonunda Paris'ten çıktık!"

"Evet, sevgili dostum ve kaçırma işi başarı ile tamamlandı," diye yanıt verdi Eugénie.

"Evet, hem de hiç şiddet kullanmadan."

"Bunu hafifletici neden olarak değerlendirteceğim," dedi Eugénie.

Bu sözler, La Villette yolunda ilerleyen arabanın gürültüsü içinde yitti gitti.

Mösyö Danglars'ın artık bir kızı yoktu.

98
HÔTEL DE CLOCHE

Şimdi Bruxelles yolunda ilerleyen Matmazel Danglars'ı ve dostunu bırakalım, serveti-ni büyütürken kötü bir rastlantı sonucu yakalanan zavallı Andrea Cavalcanti'ye dönelim.

Henüz oldukça genç olmasına karşın Mösyö Andrea Cavalcanti çok becerikli ve çok zeki bir çocuktu.

Salonda ilk uğultular başladığında onun yavaş yavaş kapıya yaklaştığını, bir ya da iki odayı geçtiğini ve ortadan yok olduğunu görmüştük.

Belirtmeyi unuttuğumuz, ama unutulmaması gereken bir durum vardı, o da şuydu, Cavalcanti'nin geçtiği o iki odanın birinde, gelinin çeyizi yani adına nişan sepeti denen ve adı bile genç kızların yüreğini neşeden hoplatan tüm baştan çıkarıcı eşyalar evrenini oluşturan elmaslı mücevher kutuları, kaşmir şallar, ince Valenciennes dantelleri, İngiliz tülleri sergilenmişti.

İşte bu odadan geçerken Andrea sadece çok zeki ve çok becerikli değil, aynı zamanda ileri görüşlü biri olduğunu kanıtladı, tüm bu sergilenen takıların en değerlilerini aldı götürdü.

Yanında bu yolluk olunca Andrea kendini yarı yarıya hafiflemiş hissetti ve pencereden atlayıp jandarmaların elinden kaçıp kurtuldu.

İlkçağ savaşçıları gibi iri ve boylu boslu, bir Ispartalı gibi kaslı Andrea nereye gittiğini bilmeden, sadece yakalanmak üzere olduğu yerden uzaklaşmak amacıyla bir on beş dakika kadar koştu.

Mont-Blanc sokağından ayrılınca hırsızlarda olan giriş kapısı içgüdüsüyle, tavşanın yuvasını bulması gibi bir içgüdüyle, o da kendini Lafayette sokağının başında buldu.

Orada soluğu kesilmiş, nefes nefese, durdu.

Tam anlamıyla yalnızdı, solunda çitle çevrili Saint-Lazare bahçesi, sağında tüm derinliğiyle Paris vardı.

"Ben şimdi bittim mi?" diye sordu kendi kendine. "Düşmanlarımdan daha önde olursam, hayır. Kurtuluşum demek sadece on bin kilometreye bağlı."

O sırada Poissonnière mahallesinin yukarılarına doğru giden büyük iki tekerlekli bir araba fark etti, asık suratlı ve pipo içen arabacısı Saint-Denis mahallesinin bittiği yere gitmek istiyor gibiydi, orada kuşkusuz her zamanki gibi iş bekleyecekti.

"Hey! Dostum!" dedi Benedetto.

"Ne var beyefendi?" diye sordu arabacı.

"Atınız yorgun mu?"

"Yorgun mu! Evet, yorgun! Tüm kutsal gün boyunca hiçbir şey yapmadı. Zar zor dört kez işe koşuldu, yirmi kuruş bahşiş, hepsi yedi frank, patrona on vermem gerekiyor."

"Bu yedi franka şu yirmi frankı da eklemek ister misiniz?"

"Seve seve efendimiz; yirmi frank hiç de küçümsenecek bir tutar değil. Bunun için ne yapmam gerek? Haydi söyleyin."

"Atınız yorgun değilse, çok kolay bir şey."

"Size onun yıldırım gibi gideceğini söylüyorum, siz yeter ki hangi tarafa gideceğini söyleyin."

"Louvres tarafına."

"Ah! Ah! Biliyorum, kokulu likörlerin yapıldığı yer!"

"Doğru! Amacım yarın Chapelle-en-Serval'da ava gideceğim arkadaşlarımdan birine yetişmek. Beni orada saat on bir buçuğa kadar beklemesi gerekiyordu: saat gece yarısı oldu; belki de beni beklemekten yorulmuş ve tek başına gitmiştir."

"Belki de."

"Peki, ona yetişmeye çalışmamızı ister misiniz?"

"Daha iyisi can sağlığı."

"Ama onu Bourget'ye kadar yakalayamazsak yirmi frank alırsınız, Louvres'a kadar yakalayamazsak otuz."

"Ya yakalarsak?"

"Kırk!" dedi Andrea bir an duraksadıktan sonra, nasılsa söz vermekle hiçbir şey yitirmiyordu.

"Oldu!" dedi arabacı. "Atlayın haydi, yola çıkalım, deh!..."

Andrea arabaya bindi, araba hızla Saint-Denis mahallesini geçti, Saint-Martin mahallesi boyunca ilerledi, sınırı geçti ve bitmez tükenmez Villette'den çıktı.

Bu düşsel arkadaşa yetişmek gibi bir niyeti olmasa da Cavalcanti zaman zaman, hâlâ açık olan meyhanelerden çıkanlara ya da gecikmiş insanlara, doru bir at koşulmuş yeşil bir arabayı soruyordu, Hollanda yolunda çok sayıda araba olduğu ve bunların onda dokuzu da yeşil olduğu için, her adımda çok sayıda bilgi yağmur gibi yağıyordu.

Hep arabanın biraz önce geçtiğini söylüyorlardı, en çok beş yüz, iki yüz, yüz adım ilerdeydi, sonunda her arabayı geçişte o olmadığını görüyorlardı.

Bir keresinde bir araba onları geçti, bu, iki atın dörtnala hızla çektiği dört tekerlekli bir arabaydı.

"Ah!" dedi Cavalcanti kendi kendine, "ah keşke bende bu araba, bu iki güzel at ve onlara sahip olabilmek için gerekli bir pasaport olsaydı!"

Ve derin derin içini çekti.

Bu araba Matmazel Danglars ile Matmazel d'Armilly'yi götüren arabaydı.

"Yürü! Yürü!" dedi Andrea, "Gecikmeden ona yetişmeliyiz."

Zavallı hayvan sınırdan bu yana yaptığı gibi çılgınca tırısa kalktı ve kan ter içinde Louvres'a vardı.

"Arkadaşıma kesinlikle yetişemeyeceğimi, sizin atınızı da öldüreceğimi anlıyorum," dedi Andrea. "Bu nedenle artık dursam iyi olacak. İşte otuz frankınız, ben geceyi Cheval-Rouge'da geçireceğim, sonra da bulduğum ilk arabaya bineceğim. İyi akşamlar dostum."

Andrea arabacının eline altı tane beş franklık koyduktan sonra çevik bir hareketle yola atladı.

Arabacı parayı sevinçle aldı ve Paris yolunu tuttu; Andrea, Cheval-Rouge Oteli'ne gider gibi yaptı, ama kapının karşısında bir an durdu, sonra giden arabanın sesini duyup onu ufukta gözden yitirince yeniden yola koyuldu ve uzun sporcu adımlarıyla iki fersah yolu çabucak kat etti...

Orada durup dinlendi, gideceğini söylediği Chapelle-en-Serval'in çok yakınında olmalıydı.

Andrea Cavalcanti'yi durduran yorgunluk değildi, bir karar verme ihtiyacıydı, bir plan hazırlaması gerekiyordu.

Bir yolcu arabasına binmesi olanaksızdı; posta arabasına binmesi de olanaksızdı. Biriyle ya da öbürüyle yolculuk yapabilmek için bir pasaport zorunluydu.

Oise bölgesinde, yani Fransa'nın en bilinen ve en çok göz önünde olan bölgelerinden birinde kalmak da, özellikle Andrea gibi suç konusunda uzman biri için olanaksızdı.

Andrea hendeğin kenarına oturdu, başını elleri arasına aldı ve düşündü.

On dakika sonra başını kaldırdı, kararını vermişti.

Bekleme odasında zaman bulup askıdan aldığı ve balo giysisinin üzerine giyip düğmelerini iliklediği paltonun yanlarını tozla örttü, Chapelle-en-Serval'e giderek bölgenin tek hanının kapısını korkmadan çaldı.

Otelci gelip kapıyı açtı.

"Dostum," dedi Andrea, "Mortefontaine'den Senlis'e gidiyordum, huysuz bir hayvan olan atım ayağını burktu ve beni on adım öteye fırlattı. Bu gece Compiège'de olmalıyım, yoksa ailem çok büyük kaygılara düşecek; kiralık atınız var mı?"

Bir hancının iyi ya da kötü her zaman bir atı vardır.

Chapelle-en-Serval'in hancısı ahırdan bir çocuk çağırdı, ona *Beyaz*'a eğer vurmasını söyledi, yedi yaşındaki oğlunu uyandırdı, beyin terkisine binmesini ve sonra dört ayaklıyı geri getirmesini söyledi.

Andrea hancıya yirmi frank verdi, cebinden paraları çıkarırken bir kartvizit düşürdü.

Bu kartvizit Café de Paris'deki dostlarından birinin kartvizitiydi, Andrea gittikten sonra hancı onun cebinden düşen kartı aldı ve atını Saint-Dominique sokağı 25 numarada oturan Mösyö Kont de Mauléon'a kiralamış olduğunu anladı: bu, kartın üstünde bulunan ad ve adresti.

Beyaz hızlı değil, ama eşit ve düzenli adımlarla ilerliyordu: üç buçuk saat sonra Andrea Compiègne'e giden dokuz fersah yolu yapmıştı; arabaların beklediği meydana geldiğinde belediye binasının saati dördü vuruyordu.

Compiègne'de, bir kez kalmış olanların hep anımsayacakları çok güzel bir otel vardı.

Paris çevresinde yaptığı gezilerden birinde burada mola vermiş olan Andrea, Hôtel de

Cloche'u anımsadı: oraya yöneldi, bir sokak fenerinin zayıf ışığında oteli gösteren tabelayı fark etti, çocuğu geri gönderirken üstündeki tüm bozuk parayı ona verdi, önünde daha üç dört saati olduğunu, gelecekte karşılaşacağı yorgunluklara karşı yapacağı en iyi şeyin iyi bir uyku ve iyi bir yemek ile kendini güçlendirmek olacağını düşünerek kapıyı çaldı.

Kapıyı bir çocuk açtı.

"Dostum," dedi Andrea, "Saint-Jean-au-Bois'dan geliyorum, akşam yemeğimi orada yedim, buradan gece yarısı geçen arabaya binmeyi düşünüyordum, ama bir budala gibi yolumu kaybettim, dört saattir ormanda dolaşıyorum. Bana avluya bakan küçük odalarınızdan birini verin ve odama soğuk bir piliç ile bir şişe Bordeaux şarabı gönderin."

Çocuk hiç kuşkulanmadı: Andrea son derece sakin konuşuyordu, ağzında sigarı vardı, ellerini paltosunun cebine sokmuştu; giysileri zarif, sakalı temiz, çizmeleri söz götürmezdi; geç kalmış bir komşu gibiydi, hepsi bu.

Çocuk odasını hazırlarken ev sahibi hanım ayağa kalktı: Andrea onu en sevimli gülümsemesiyle karşıladı ve son kez Compiège'den geçerken kaldığı üç numaralı odada kalıp kalamayacağını sordu; ne yazık ki üç numaralı oda kız kardeşi ile yolculuk etmekte olan genç bir adam tarafından tutulmuştu.

Andrea çok üzülmüş göründü; ev sahibi hanım ona hazırlanan 7 numaralı odanın, 3 numaralı oda ile tamamen aynı konumda olduğu güvencesini verdikten sonra ancak avunabildi; ayaklarını ısıtarak ve Chantilly'deki son yarışlardan söz ederek odasının hazır olduğunu haber vermelerini bekledi.

Andrea avluya bakan sevimli odalardan boşuna söz etmemişti; Hôtel de Cloche'un avlusu ona gösteri salonu havası veren üç sıra galerisiyle, doğal bir süs gibi sıra sıra hafif sütunlar boyunca tırmanan yasemin ve filbaharlarla dünyadaki en sevimli han girişiydi.

Piliç tazeydi, şarap eski, ateş parlak ve çıtır çıtırdı: Andrea başına hiçbir şey gelmemiş gibi büyük bir iştahla yemek yemesine şaşırdı.

Sonra yattı ve yirmi yaşındakilerin, vicdan azapları olsa da hemen daldıkları derin uykuya dalıp gitti.

Oysa biz Andrea'nın vicdan azabının olabileceğini itiraf etmek zorundayız, ama onda böyle bir şey yoktu.

İşte Andrea'nın, güvenliğinin büyük bir bölümünü oluşturan planı:

Güneş doğarken kalkıyor, hesabını cömertçe ödedikten sonra otelden çıkıp, ormana gidiyor, resim tahsili yaptığını söyleyerek bir köylünün konukseverliğini satın alıyordu, kendine bir oduncu giysisi ve bir balta sağladıktan sonra, şık giysilerini çıkarıp işçi kılığına giriyordu, sonra topraklı eller, kurşun tarakla esmerleştirilmiş saçlar, eski arkadaşlarının ona verdikleri tarif ile hazırlanmış bir preparat kullanarak esmerleştirilmiş ten ile ormandan ormana geçiyor, gece yürüyerek gündüz ormanlarda ya da korulardaki düzlüklerde uyuyarak, insanların bulundukları yerlere sadece ara sıra ekmek almak için yaklaşarak en yakın sınıra ulaşıyordu.

Bir kez sınırı geçtikten sonra elmaslarını paraya dönüştürüyor, bunlardan topladığı tutarın içinden bir terslik olur korkusuyla on kağıt parayı üstünde taşıyordu, elinde elli

bin frank kadar parası olacaktı, kendi anlayışına göre bu kötünün iyisiydi.

Zaten Danglarsların, başlarına gelen terslikle ilgili çıkan dedikoduları örtbas etmelerine güveniyordu.

Andrea yorgunluk dışında, işte bu nedenle bu kadar çabuk ve iyi uyudu.

Zaten Andrea daha erken uyanabilmek için panjurları kapamamış, sadece kapının sürgülerini itmiş, ucu sipsivri, çeliğinin kusursuzluğundan emin olduğu ve hiç üstünden ayırmadığı bir bıçağı başucundaki komodinin üstüne açılmış olarak koymakla yetinmişti.

Sabah saat yediye doğru Andrea yüzüne düşen ılık ve parlak güneş ışığı ile uyandı.

Tüm düzenli çalışan beyinlerdeki egemen düşünce –her zaman bir tane vardır– işte bu egemen düşünce, uyurken insanın aklından en son çıkan, uyanırken de ilk aklına gelen düşüncedir.

Andrea daha gözlerini tam olarak açmadan o düşünce kafasında belirmişti bile ve kulağına çok uyuduğunu fısıldıyordu.

Yatağından aşağı atladı ve pencereye koştu.

Bir jandarma avluyu geçiyordu.

Bir jandarma, hiçbir kaygısı olmayan bir insanın gözünde bile dünyada var olan en şaşırtıcı nesnelerden biridir: ama günahtan korkan ve öyle olması için nedeni olan bir bilinç için üniformasını oluşturan sarı, mavi ve beyaz renkler, ürkütücü renkler olarak görünür.

"Bu jandarma da nesi?" diye sordu Andrea kendi kendine.

Birden okuyucunun daha önce fark ettiği gibi bir mantıkla bu soruya kendi yanıt verdi.

"Bir otelde bir jandarmanın olması hiç de şaşırtıcı bir şey değil, ama giyinelim bakalım."

Genç adam Paris'te sürdürdüğü birkaç aylık modaya uygun yaşamı sırasında özel uşağının asla başaramadığı bir hızla giyindi.

"İyi," dedi giyinirken, "o gidinceye dek bekleyeceğim, o gidince görünmeden kaçacağım."

Bu sözleri söylerken çizmelerini giymiş ve kravatını takmış olan Andrea sessizce pencereye gitti ve muslin perdeyi ikinci kez kaldırdı.

Birinci jandarma gitmemişti, üstelik genç adam inebileceği tek merdivenin altında ikinci bir mavi, sarı ve beyaz renkli üniforma gördü, dışarı çıkabileceği tek büyük sokak kapısının önünde de elinde kısa namlulu bir tüfekle bir üçüncüsü atın üstünde nöbet tutuyordu.

Son noktadaki bu üçüncü jandarma anlamlıydı, çünkü onun önünde otelin kapısını iyice kapatan yarım halka biçiminde meraklı kalabalığı uzanıyordu.

"Beni arıyorlar!" oldu Andrea'nın ilk düşüncesi. "Kahretsin!"

Genç adamın yüzü sarardı, çevresine büyük bir sıkıntıyla baktı.

Odasından, bu kattaki tüm odalar gibi, herkesin gözü önündeki bir dış koridora çıkılıyordu.

"Mahvoldum!" oldu ikinci düşüncesi.

Gerçekten de, Andrea'nın durumundaki bir insan için tutuklama şu anlama geliyordu: ağır ceza, yargı, ölüm, hiç geciktirmeden ve hiç acımadan ölüm.

Bir an çırpınır gibi başını elleri arasına aldı.

O anda korkudan neredeyse çıldıracaktı.

Ama az sonra, kafasındaki düşünceler birbiriyle çarpışırken, birden bir umut düşüncesi ortaya çıktı; solgun dudaklarında ve kasılmış yanaklarında soluk bir gülümseme belirdi.

Çevresine baktı; aradığı eşyalar yazı masasının mermeri üstünde bir arada bulunuyordu: bir kalem, mürekkep ve kağıt.

Kalemi mürekkebe batırdı ve kararlı olmasını emrettiği eliyle defterin ilk sayfasına aşağıdaki satırları yazdı:

Ödemek için hiç param yok, ama ben namussuz bir adam değilim: size yaptığım harcamaların on katı değerindeki bu iğneyi rehin olarak bırakıyorum. Gün doğmadan kaçtığım için beni bağışlayın; utanıyordum!"

Kravatından iğnesini çıkardı ve kağıdın üstüne koydu.

Bunu yaptıktan sonra, sürgüleri kapalı bırakacağına onları çekti, hattâ sanki dışarı çıkarken kapamayı unutmuş gibi kapısını araladı ve bu tür jimnastiklere alışık biri gibi şöminenin içine kaydı, Déidamie'deki Akhilleus'u gösteren vitrini kendine çekti, ayaklarıyla adımlarının külde bıraktığı izleri sildi, ona hâlâ umut ettiği tek kurtuluş yolunu gösteren kıvrık boruya tırmanmaya başladı.

Tam o anda Andrea'nın gözüne çarpmış olan birinci jandarma, önünde bir polis komiseri, arkasında merdiven altında bekleyen ve kapıda durandan yardım alabilecek olan ikinci jandarma olduğu halde merdivenden çıkıyordu.

İşte Andrea'nın onca güçlükle karşılamaya hazırlandığı ziyaret sırasında içinde bulunduğu durum.

Gün doğarken her tarafa telgraflar gönderilmişti ve neredeyse hemen haber verilmiş tüm bölgeler, yetkilileri uyarmış ve Caderousse'un katilini aramak için güvenlik güçleri seferber edilmişti.

Compiège hükümdar konutunun olduğu yerdi, av kentiydi, kışla kentiydi, birçok yetkili, jandarma ve polis komiseri vardı; telgraf emri gelir gelmez denetimler başlamıştı, Hôtel de Cloche kentin en önemli oteli olduğu için doğal olarak ilk denetim oradan başlamıştı.

Zaten o gece belediye binasında nöbet tutan nöbetçilerin raporuna göre, –belediye binası Hôtel de Cloche'un bitişiğinde bulunuyordu– gece boyunca otele birçok yolcunun indiği saptanmıştı.

Sabah saat altıda nöbeti devralan jandarma, yerine geçtiği anda yani dördü birkaç dakika geçe, beyaz bir ata binmiş, terkisinde küçük bir köylü çocuğu olan genç bir adamın meydana indiğini, çocuğu ve atı gönderdiğini, Hôtel de Cloche'un kapısını çaldığını, kapının açıldığını, o girdikten sonra kapının kapandığını anımsıyordu.

Kuşkular garip bir biçimde geç vakit gelmiş olan bu genç adam üzerinde toplanıyordu.

Bu genç adam da Andrea'dan başka biri değildi.

İşte bu verilere dayanarak polis komiseri ve bir jandarma onbaşısı Andrea'nın kapısına doğru ilerliyorlardı, kapı biraz aralıktı.

"Ah! Ah!" dedi devletin kurnazca oyunları içinde deneyim kazanmış ihtiyar bir tilki olan jandarma onbaşısı, "bu, açık bir kapıdan daha kötü bir işaret! Üç sürgüyle kilitlenmiş olmasını yeğlerdim!"

Gerçekten de Andrea'nın masanın üstüne bıraktığı küçük mektup ve iğne, üzücü gerçeği doğruluyordu ya da destekliyordu. Andrea kaçmıştı.

Destekliyordu diyoruz, çünkü jandarma onbaşısı tek bir kanıtla yetinecek bir adam değildi.

Çevresine baktı, yatağı inceledi, perdeleri sağa sola çekti, dolapları açtı, sonra şöminenin önünde durdu.

Andrea'nın aldığı önlemler sayesinde küllerin içinde, geçtiğini gösteren hiçbir iz kalmamıştı.

Yine de bu bir çıkış yoluydu ve içinde bulunulan koşullarda her çıkış yolu ciddi bir araştırma konusu olmalıydı.

Bu nedenle onbaşı bir çalı çırpı demeti ve saman getirtti, şömineyi havan topu gibi doldurttu ve ateşe verdi.

Ateş, tuğla duvarları çatırdattı, donuk bir duman sütunu bacadan yukarı çıktı ve bir yanardağın koyu renk lavları gibi göğe yükseldi, ama onbaşının beklediği gibi mahkum aşağı düşmedi.

Bu jandarma alayın saygın kademelerinden geçmiş bile olsa, gençliğinden bu yana toplumla kavga halinde olan Andrea da bir jandarma kadar çok şey biliyordu, bu nedenle Andrea şöminenin yanacağını tahmin edip çatıya çıkmıştı ve bacanın yanına büzülmüştü.

Bir an kurtulduğunu sandı, çünkü onbaşının iki jandarmaya seslenip bağırarak "Artık burada değil," dediğini duymuştu.

Ama boynunu biraz uzattığında haberi duyan iki jandarmanın her şey doğalmış gibi çekip gideceklerine tam tersine daha dikkatli olduklarını görmüştü.

Andrea bu kez çevresine baktı: onaltıncı yüzyıldan kalma dev gibi bir yapı olan belediye binası karanlık bir sur gibi yükseliyordu; sağında binanın açıklıklarından, tıpkı bir dağın tepesinden ovaların görünmesi gibi, çatının dört bir köşesi görülebilirdi.

Andrea biraz sonra jandarma onbaşısının, bu açıklıkların birinden, başını görebileceğini anladı.

Onu bir gördüler mi mahvolurdu; çatıda bir kovalamaca olursa hiç şansı yoktu.

Bu nedenle aşağı inmeye karar verdi, ama geldiği yoldan değil, ona benzer bir yoldun.

Gözleriyle hiç duman çıkmadığını gördüğü bacalardan birini aradı, çatının üstünde tırmanarak oraya ulaştı, kimse tarafından görünmeden o bacanın deliğinde kayboldu.

Aynı anda belediye binasının küçük bir penceresi açıldı ve jandarma onbaşının kafası oradan çıktı, sonra düş kırıklığı ile uzun bir iç geçirerek geri çekildi.

Temsilcisi olduğu yasa gibi sakin ve ağırbaşlı olan jandarma onbaşısı, meydandaki kalabalığın binlerce sorusuna yanıt vermeden geçti ve otele girdi.

"Ne oldu?" diye sordu bu kez iki jandarma.

"Pekala çocuklar," diye yanıt verdi onbaşı, "eşkıya bu sabah erken saatte gerçekten de buradan uzaklaşmış olmalı, ama Villiers-Cotterêts yoluna ve Noyon yoluna adam yollarız, ormanı aratırız ve oralarda kesinlikle onu yakalarız."

Saygıdeğer memur jandarma onbaşılarına özgü ses tonuyla daha yeni sözlerini bitirmişti ki, uzun bir çığlıkla birlikte bir çıngırak sesi otelin avlusunda yankılandı.

"Ah! Ah! Bu da ne?" diye haykırdı onbaşı.

"İşte acelesi varmış gibi görünen bir yolcu," dedi otelci. "Kaç numaradan çağırıyorlar?"

"3 numaradan."

"Koşun çocuklar!"

O sırada çığlıklar ve çıngırağın sesi arttı.

Garson hızlandı.

"Dur," dedi onbaşı hizmetliyi durdurarak, "çıngırağı çalanın garsondan başka bir şeye ihtiyacı varmış gibi geldi bana, ona bir jandarma gerek. 3 numarada kim kalıyor?"

"Bu akşam kız kardeşi ile birlikte posta arabasıyla gelen ve iki yataklı bir oda isteyen kısa boylu genç adam."

Çıngırak üçüncü kez sıkıntı dolu bir sesle çaldı.

"Yardım edin! Mösyö komiser!" diye haykırdı onbaşı, "beni izleyin ve çok yakınımdan gelin."

"Bir dakika," dedi otelci, "3 numaralı odaya giden iki merdiven vardır: biri dışardan biri içerden."

"İyi," dedi onbaşı, "ben içeridekinden gideceğim, burası benim bölgem. Karabinalar dolu mu?"

"Evet, onbaşım."

"İyi! Sizler dışarıdakini gözetleyin, eğer kaçmak isterse, ateş edin, telgrafa bakılırsa bu önemli bir suçlu."

Onbaşı, arkasında komiserle hemen iç merdivende kayboldu, Andrea konusunda yaptığı açılamalar kalabalıkta bir uğultuya neden olmuştu.

İşte olanlar:

Andrea büyük bir beceriyle şöminenin üçte ikisini inmişti, ama oraya gelince ayağı kaymıştı ve elleriyle kendine destek yapmasına karşın istemediği kadar hızla, özellikle de istemediği kadar gürültü çıkararak aşağı düşmüştü. Oda boş olsaydı bunun önemi yoktu, ama ne yazık ki içinde insan vardı.

İki kadın bir yatakta uyuyordu, gürültü ikisini de uyandırmıştı.

Gözlerini gürültünün geldiği yere dikmişler ve şöminenin ağzından bir adamın çıktığını görmüşlerdi.

Bu kadınlardan biri, sarışın olanı, tüm evde yankılanan o korkunç çığlığı atmıştı, esmer olanı ise çıngırağın kordonuna asılarak ve onu tüm gücüyle hareket ettirerek alarm vermişti.

Görüldüğü gibi, Andrea'nın işleri ters gidiyordu.

"Acıyın!" diye haykırdı solgun, şaşkın, kiminle konuştuğunu fark etmeden, "acıyın! Kimseyi çağırmayın, kurtarın beni! Size kötülük etmek istemiyorum."

"Katil Andrea!" diye haykırdı iki kadından biri.

"Eugénie! Matmazel Danglars!" diye mırıldandı Cavalcanti korkusu şaşkınlığa dönerek.

"İmdat! İmdat!" diye bağırdı Matmazel d'Armilly, çıngırağı Eugénie'nin donup kalmış ellerinden alıp arkadaşından daha güçlü bir biçimde çalarak.

"Kurtarın beni, peşimdeler!" dedi Andrea ellerini kavuşturarak; "Acıyın, merhamet edin, beni ele vermeyin!"

"Çok geç, yukarı çıkıyorlar," diye yanıt verdi Eugénie.

"O zaman beni bir yerlere saklayın, korkacak bir neden olmadan korktuğunuzu söylersiniz; kuşkuları başka yöne çekersiniz ve benim hayatımı kurtarmış olursunuz."

İki kadın birbirine sarılmış, üzerlerine yorganı çekmiş, bu yalvaran ses karşısında sessiz kaldılar, tüm kaygılar, tüm tiksinmeler kafalarında birbirine karışıyordu.

"Pekala, öyle olsun!" dedi Eugénie, "Geldiğiniz yoldan geri dönün sefil adam, gidin, hiçbir şey söylemeyeceğiz."

"İşte orada! İşte orada!" diye bağırdı sahanlıkta bir ses, "işte orada, onu görüyorum." Gerçekten de onbaşı gözünü anahtar deliğine dayamıştı ve Andrea'yı ayakta, yalvarırken görmüştü.

Şiddetli bir dipçik darbesi kilidi yerinden söktü, iki darbeyle de sürgüler yerlerinden fırladı, kırılan kapı içeri düştü.

Andrea avludaki galeriye bakan kapıya koştu, kapıyı açtı ve atlamaya hazırlandı.

İki jandarma karabinalarıyla oradaydılar, ona nişan aldılar.

Andrea hazırlıksız yakalanmıştı, solgun, bedeni biraz arkaya devrilmiş, kıvrılmış halde, elinde bir işe yaramayan bıçağını tutuyordu.

"Haydi kaçın!" diye haykırdı kalbindeki korku azaldıkça merhameti artan Matmazel d'Armilly; "haydi kaçın!"

"Ya da kendinizi öldürün!" dedi Eugénie, başparmağıyla arenada zafer kazanmış gladyatöre yere serilmiş hasmının işini bitirmesini emreden Vesta rahibelerinden birinin duruşu ve ses tonuyla.

Andrea ürperdi ve genç kıza ahlak bozukluğunun, saygınlığın bu soylu acımasızlığı ile hiç ilgisi olmadığını kanıtlayan, küçümseyen bir gülümsemeyle baktı.

"Kendimi öldürmek mi!" dedi bıçağını atarak, " ne yapmak için?"

"Ama siz kendiniz söylediniz!" diye haykırdı Matmazel Danglars, "sizi ölüme mahkum edecekler ve katillerin en kötüsü gibi öldürecekler."

"Pöh!" diye yanıt verdi Cavalcanti kollarını kavuşturarak, "benim dostlarım var."

Jandarma onbaşısı elinde kılıçla ona doğru ilerledi.

"Gidelim, gidelim," dedi Cavalcanti, "kılıcınızı kınına sokun kahraman adam, teslim olduğuma göre bu kadar çalım satmanıza hiç gerek yok."

Ve ellerini kelepçelere doğru uzattı.

İki genç kız gözlerinin önünde gerçekleşen bu iğrenç değişime korkuyla baktılar, Paris sosyetesinden bir adam gitmiş, yerine bir kürek mahkumu gelmişti.

Andrea onlara doğru döndü ve utanmazca bir gülümsemeyle:

"Babanıza iletmemi istediğiniz bir şey var mı Matmazel Eugénie?" dedi, "çünkü büyük bir olasılıkla Paris'e dönüyorum."

Eugénie iki eliyle yüzünü örttü.

"Ah! Ah!" dedi Andrea, "utanmanız için bir neden yok, peşimden koşmak amacıyla arabaya atlayıp geldiğiniz için size kızmıyorum... Neredeyse kocanız olmayacak mıydım?"

Bu alaydan sonra Andrea, iki kaçağı utanç acısıyla ve topluluğun dedikodularıyla karşı karşıya bırakarak çıktı.

Bir saat sonra iki genç kız da kadın giysilerini giymiş olarak yolculuk arabalarına biniyorlardı.

Onları insanların bakışlarından korumak için otelin kapıları kapatılmıştı, ama bu çok sürmedi, kapı açıldı, çift sıra meraklıların, pırıl pırıl bakışların, mırıldanan ağızlann ortasından geçtiler.

Eugénie storları aşağı çekti, ama artık görmese de hâlâ duyuyordu, alaylı gülüşlerin sesi ona kadar geliyordu.

"Ah! Neden dünya bir çöl değil?" diye haykırdı Eugénie, kendini Matmazel d'Armilly'nin kollarına atarak. Bir darbede koparabilmek için, tüm Roma dünyasının bir tek kafadan oluşmasını isteyen Neron gibi gözleri öfkeden kıvılcımlar saçıyordu.

Ertesi gün Bruxelle'de Flandre Oteli'ne iniyorlardı.

Bir gün önce Andrea, Conciergerie'ye[214] hapsedilmişti.

99
YASA

Matmazel Danglars ile Matmazel d'Armilly'nin son derece sakin bir biçimde görünüşlerini nasıl değiştirebildiklerini ve nasıl kaçabildiklerini görmüştük. Herkes kendi sorunlarıyla o kadar meşguldü ki başkalarını görecek halleri yoktu.

Bankacıyı alnı ter içinde, büyük borç sütunlarını hileli iflas hayaletinin karşısında art arda ayarlarken bırakalım, kendisini vuran darbenin şiddeti karşısında bir an ezildikten sonra, her zamanki danışmanı Lucien Debray'yi görmeye giden baronesi izleyelim.

Aslında barones, Eugénie karakterindeki bir kızın çok sıkıcı vasilik görevini bırakmak için bu evliliğe güveniyordu, ailedeki hiyerarşi bağını sürdüren bu tür açıkça dile getirilmeyen sözleşmelerde, anne her zaman akıllılık ve kusursuzluk örneği olmak koşuluyla kızının gerçek yol göstereni idi.

Oysa Madam Danglars Eugénie'nin keskin görüşlülüğünden ve Matmazel d'Armilly'nin öğütlerinden korkuyordu, kızının Debray'ye, annesinin özel sekreterle aşk ve para ilişkilerini biliyormuş gibi, küçümseyen gözlerle baktığını görüp şaşırmıştı, oysa daha öngörülü ve daha iyi bir yorum baronese, bunun tam tersine, Eugénie'nin Debray'den nefret ettiğini, bunun nedeninin baba evinde Debray'nin bir engel ve bir skandal öğesi olması değil, sadece Eugénie'nin onu Diogenes'in insan adını vermediği iki ayaklılardan biri gibi görmesi, Platon'un iki ayaklı ve tüysüz hayvanlar dolaylamasıyla belirttiği kategoriye koyması olduğunu kanıtlayabilirdi.

Ne yazık ki bu dünyada herkesin, başkalarının görüşünü anlamasını engelleyen bir görüşü vardır. Madam Danglars kendi görüşüne göre, Eugénie'nin gerçekleşmeyen evliliği nedeniyle son derece üzgündü, ama bu evlilik uygun ve çok yakışan bir evlilik olduğu ve kızını mutlu edeceği için değil, ona özgürlüğünü geri vereceği için üzgündü.

O zaman, daha önce söylediğimiz gibi, Debray'ye koştu. Debray, tüm Paris gibi sözleşme ve arkasından çıkan skandal akşamı Danglarslarda hazır bulunduktan sonra, hemen kulübüne gitmiş ve orada birkaç arkadaşıyla kentin üçte birinin o saatte dünyanın en önemli işiymiş gibi yaptıkları yüksek düzeyde dedikodularının konusu olan olaydan söz ediyordu.

Madam Danglars siyah bir elbise giymiş ve yüzünü bir tülle saklamış olarak, kapıcının genç adamın evinde olmadığını çok kesinlikle söylemesine karşın, Debray'nin dairesine giden merdiveni çıktığı sırada Debray de bu kadar korkunç bir skandaldan sonra ai-

le dostu olarak görevinin Matmazel Eugénie Danglars ve iki milyonuyla evlenmek olduğunu ona kanıtlamaya çalışan bir dostunun imalarını reddetmekle meşguldü.

Debray kendini yenik düşmeye razı bir insan gibi savunuyordu; çünkü bu düşünce sık sık aklına gelmişti; sonra Eugénie'yi, onun bağımsız ve kendini beğenmiş karakterini iyi tanıdığı için, zaman zaman tümüyle savunma konumuna geçiyor, bir yandan bu evliliğin olanaksız olduğunu söylerken bir yandan da bu düşüncenin gururunu okşamasına izin veriyordu, ama tüm ahlakçıların dediğine bakılırsa, tıpkı Satan'ın haçın arkasından bakması gibi, en dürüst ve en temiz yürekli insanların bile ruhlarının derinliklerine bakıldığında onların kafasını kurcalayan bir kötü düşünce vardır. Çay, oyun ve ilginç konuşmalar, gördüğünüz gibi, çok önemli konular tartışıldığı için, gece yarısı bire kadar sürdü.

Bu sırada Lucien'in özel uşağı tarafından içeri alınmış olan Madam Danglars yüzünde tülle, kalbi çarparak küçük yeşil salonda, daha bu sabah kendisinin gönderdiği, Debray'nin şu andaki yokluğunu zavallı kadına bağışlatan bir özenle yerleştirdiği, bölüm bölüm ayırdığı, budadığı çiçeklerle dolu iki sepetin arasında bekliyordu.

Saat on biri kırk geçe, boşu boşuna beklemekten yorulan Madam Danglars arabasına bindi ve evine döndü.

İyi bir çevreye ait kadınların şansı iyi gitmiş yosmalarla ortak bir yanları vardır, genelde eve saat gece on ikiyi geçtikten sonra gelmezler. Barones de konağa, Eugénie'nin dışarı çıkarken gösterdiği kadar büyük bir dikkatle döndü; sessizce, kalbi sıkışarak, bildiğimiz gibi dairesinin Eugénie'ninkine bitişik merdiveninden yukarı çıktı.

Dedikodu çıkmasından çok korkuyordu, zavallı kadın, en azından bu noktada, kızının saflığına ve onun baba ocağına bağlılığına o kadar kesinlikle inanıyordu ki!

Eve dönünce Eugénie'nin kapısını dinledi, hiçbir ses duymayınca içeri girmeye çalıştı, ama kapı sürgülenmişti.

Madam Danglars Eugénie'nin gecenin korkunç sarsıntısından yorgun düşüp yattığını ve uyuduğunu düşündü.

Oda hizmetçisini çağırdı ve onu sorguya çekti.

"Matmazel Eugénie, Matmazel d'Armilly ile birlikte dairesine girdi," dedi oda hizmetçisi, "sonra birlikte çay içtiler, sonra da artık ihtiyaçları olmadığını söyleyerek beni gönderdiler..."

Hizmetçi o zamandan beri mutfağın yanındaki odadaydı, herkes gibi o da iki genç kızın dairede olduğunu sanıyordu.

Madam Danglars da en küçük bir kuşku duymadan yattı, ama insanlar konusunda sakin olmasına karşın olay aklından çıkmıyordu.

Düşünceleri kafasında aydınlandıkça sözleşme olayının boyutları büyüyordu: bu bir skandal değil bir patlamaydı, bu bir utanç değil bir yüzkarasıydı.

O zaman barones istemese de, daha geçenlerde oğlu ve kocası konusunda bu kadar büyük bir felaketle darbe yemiş zavallı Mercédès'e karşı acımasız davrandığını anımsadı.

"Eugénie mahvoldu," dedi kendi kendine, "biz de. Olay, ortaya çıktığı haliyle bizi

utanç içinde bırakacak, çünkü bizimki gibi bir toplumda bazı gülünç durumlar, yaşayan, kanayan ve iyileştirilemez yaralardır."

"Ne mutlu ki Tanrı Eugénie'ye beni çoğu zaman titreten garip bir karakter vermiş!" diye mırıldandı.

Minnettar bakışlarını gökyüzüne doğru kaldırdı, gizemli Tanrı her şeyi olması gereken olaylara göre önceden düzenliyor, bir yanlış, hattâ bir kötülük kimi zaman bir mutluluk yaratıyordu.

Sonra, dipsiz derinliklerdeki kuşun kanatlarını açarak yaptığı gibi düşüncesi boşluğu geçti, gidip Cavalcanti'de durdu.

"Şu Andrea bir sefil, bir hırsız, bir katildi, ama yine de yarım yamalak hattâ tam bir eğitimli olduğunu gösteren halleri vardı; Andrea kendisini sosyeteye saygın adların desteğiyle büyük bir servet sahibiymiş gibi tanıtmıştı."

Bu karmaşanın içyüzü nasıl anlaşılabilir? Bu korkunç durumdan kurtulmak için kime başvurmalı?

Sevdiği ve kimi zaman yitirdiği bir adamdan yardım isteyen bir kadının ilk heyecanıyla koştuğu Debray ona sadece öğüt verebilirdi, ondan daha güçlü birine başvurmalıydı.

Barones o zaman Mösyö de Villefort'u düşündü.

Cavalcanti'yi tutuklatmak isteyen Mösyö de Villefort'du, kendi ailesinin içinde, hiç acımadan, sanki yabancı bir aile imiş gibi, karışıklık çıkaran Mösyö de Villefort'du.

Ama hayır; krallık savcısının acımasız bir adam olmadığını, görevlerinin tutsağı bir yargıç, soylu ve kararlı bir dost olduğunu, biraz sert, ama kendinden emin bir elle neşteri kokuşmuşluğun üstüne indirdiğini, onun bir cellat değil bir cerrah, insanların gözünde Danglarsların onurunu, insanlara damatları olarak tanıttıkları mahvolmuş bu genç adamın iğrençliğinden kurtarmak isteyen bir cerrah olduğunu düşündü.

Danglars ailesinin dostu Mösyö de Villefort bunları yaptığı sırada, krallık savcısının önceden bir şeyler bildiği ve Andrea'nın çevirdiği dolaplardan birine bile katıldığı düşünülemezdi bile.

Barones düşündüğünde, Villefort'un davranışını hâlâ ortak çıkarlarıyla açıklanabilen bir açıdan görüyordu.

Ama krallık savcısının acımasızlığı orada durmalıydı; ona ertesi gün gidecekti ve ondan, yargıçlık görevini aksatmasını değil, en azından onlara hoşgörme özgürlüğünü bırakmasını isteyecekti.

Barones geçmişi yardıma çağıracak, anılarını tazeleyecekti, suçlu ama mutlu bir zaman adına yalvaracaktı; Mösyö de Villefort olayı küllendirecekti ya da en azından –bunu yapmak için gözlerini başka bir yana çevirmesi yeterliydi– bırakacaktı, ya da en azından Cavalcanti'nin kaçmasına izin verecekti ve cinayet davasını katilin gıyabında yürütecek, katilin gölgesini izleyecekti.

Ancak bunları düşündükten sonra, daha rahat uyudu.

Ertesi gün saat dokuzda kalktı, oda hizmetçisinin çıngırağını çalmadan, evde kim olursa olsun kimseye varlığını belli etmeden bir gün önceki sadeliği ile giyindi, merdiven-

leri indi, konaktan çıktı, Provence sokağına kadar yürüdü, bir arabaya bindi ve Mösyö de Villefort'un evine sürmesini söyledi.

Bu lanetli ev bir aydır veba olduğu ilan edilip karantinaya alınmış bir yerin yaslı görünüşüne bürünmüştü; dairelerin bir bölümü içerden ve dışardan kapatılmıştı; kapalı panjurlar sadece bir dakika havalandırma için açılıyordu; bu pencereden bir uşağın şaşkın başının çıktığı görülüyordu, sonra pencere bir mezar taşının mezarın üstüne düşmesi gibi kapanıyordu, komşular alçak sesle şöyle diyorlardı:

"Acaba bugün de mösyö krallık savcısının evinden bir cenazenin çıktığını görecek miyiz?"

Madam Danglars ürpererek bu üzgün evin görünüşünü incelemeye başladı; arabasından indi, dizleri titreyerek kapalı kapıya yaklaştı ve çaldı.

Zilin yaslı çınlaması genel hüzne katılıyormuş gibiydi, ancak üçüncü çalışta bir kapıcı, sadece söylenenleri duyabileceği kadar araladığı kapıda belirdi.

Kapıcının gördüğü bir kadın, sosyeteden bir kadın, zarif bir biçimde giyinmiş bir kadındı, ama yine de kapıyı hemen hemen kapalı tuttu.

"Haydi açın şu kapıyı!" dedi barones.

"Öncelikle, siz kimsiniz madam?" diye sordu kapıcı.

"Kim miyim? Ama beni çok iyi tanıyorsunuz."

"Artık kimseyi tanımıyoruz madam."

"Siz delisiniz dostum!" diye haykırdı barones.

"Kim diyeyim?"

"Ah! Bu kadarı da çok fazla!"

"Madam, beni bağışlayın, bu bir emir; adınız?"

"Adım Barones Danglars. Beni kırk kez gördünüz."

"Olabilir madam, şimdi, ne istiyorsunuz?"

"Ah! Çok tuhafsınız! Mösyö de Villefort'a adamlarının saygısızlığından yakınacağım."

"Madam, bu saygısızlık değil önlem: kimse buraya Mösyö d'Avrigny'nin izni olmadan ya da mösyö krallık savcısı ile görüşmeden giremez."

"Çok iyi, zaten benim de mösyö krallık savcısı ile görüşmem gerek."

"Acele bir iş mi?"

"Arabama geri dönmediğime göre bunu anlamış olmalısınız. Haydi artık bitsin şu iş: işte kartım, bunu efendinize götürün."

"Madam dönüşümü bekleyecek mi?"

"Evet, haydi."

Kapıcı Madam Danglars'ı sokakta bırakarak kapıyı kapadı.

Avluya giden kapıcı, kapıyı bir an bile gözden yitirmeyerek cebinden bir düdük çıkardı ve çaldı.

Mösyö de Villefort'un özel uşağı sekide göründü.

"Bu dürüst adamı bağışlayın madam," dedi uşak baronesi karşılayarak, "ama emirler kesin ve Mösyö de Villefort başka türlü yapamayacaklarını madama söylemem için beni görevlendirdi."

Avluda yiyecek içecek getiren biri de aynı önlemlerle içeri alınmıştı ve getirdiği mallar inceleniyordu.

Barones sekiye çıktı, kendi üzüntüsünü daha da çoğaltan bu hüznün, derinden derine içine işlediğini hissediyordu, özel uşağın rehberliğinde, rehber onu gözden yitirmeden, yargıcın çalışma odasına alındı.

Madam Danglars'ın kafası onu buraya getiren nedenle ne kadar meşgul olsa da, uşak takımının davranışları ona öylesine saygısızca görünmüştü ki, hemen yakınmaya başladı. Ama Mösyö de Villefort acıyla ağırlaşmış başını kaldırdı ve ona o kadar hüzünlü bir gülümseme ile baktı ki yakınmaları dudaklarında dondu.

"Uşaklarımı bağışlayın, onları suç işletecek kadar korkuttum: onlardan o kadar kuşkulanıldı ki, sonunda onlar da kuşkucu oldular."

Madam Danglars yargıcın estirdiği büyük korkudan söz edildiğini çok duymuştu, ama kendi gözleriyle görmeseydi bu duygunun bu noktaya varacağına asla inanmazdı.

"Siz de," dedi, "siz de mi mutsuzsunuz?"

"Evet, madam," diye yanıt verdi yargıç.

"Benim için üzülüyor musunuz?"

"İçtenlikle madam."

"Beni buraya neyin getirdiğini anlıyor musunuz?"

"Başınıza geleni bana anlatmak için geldiniz değil mi?"

"Evet, mösyö, korkunç bir felaket."

"Yani bir terslik."

"Bir terslik!" diye haykırdı barones.

"Heyhat! Madam!" diye yanıt verdi krallık savcısı sarsılmaz bir dinginlikle, "onarılmaz şeylere felaket adını vermeye başladım."

"Ah! Mösyö, bunun unutulabileceğine inanıyor musunuz?"

"Her şey unutulur madam," dedi Villefort; "kızınız bugün evlenmezse yarın evlenir, yarın olmazsa sekiz gün sonra evlenir. Matmazel Eugénie'nin geleceği için üzülmeye gelince, sizin düşüncenizin bu olduğunu sanmıyorum."

Madam Danglars onda bu neredeyse alaycı sakinliği görünce şaşkın şaşkın Villefort'a baktı.

"Bir dostun evine mi geldim?" diye sordu saygın bir acıyla dolu bir sesle.

"Öyle olduğunu biliyorsunuz madam," diye yanıt verdi Villefort, bu güvenceyi verirken yanakları hafifçe kızararak.

Gerçekten de bu güvence şu anda, onun ve baronesin kafasını kurcalayan başka olaylara anıştırmada bulunuyordu.

"Pekala!" dedi barones, "artık daha sevecen olun sevgili Villefort; benimle yargıç gibi değil dost gibi konuşun, ben son derece mutsuz olduğumda bana neşeli olmamı hiç söylemeyin."

Villefort boyun eğdi.

"Felaketten söz edildiğini duyduğum zaman, madam," dedi, "üç aydan beri başıma

gelen felaketleri düşünmek gibi can sıkıcı bir alışkanlık edindim ve bu bencilce koşut eylem kafamda elimden olmadan oluşuyor. İşte bu nedenle benim felaketlerimin yanında sizinkiler bana yalnızca terslik gibi görünüyor, benim ölümcül konumum yanında sizinki bana imrenilecek bir şeymiş gibi görünüyor, ama bu sizin canınızı sıkıyor, bunu bir yana bırakalım. Ne diyordunuz madam?"

"Sizden şu sahtekarın işinin hangi aşamada olduğunu öğrenmeye geldim dostum," dedi barones.

"Sahtekar!" diye yineledi Villefort; "gerçekten de madam, bazı şeyleri hafifletip bazılarını ise abartarak yan tutuyorsunuz; sahtekar, Mösyö Andrea Cavalcanti ya da daha doğrusu Mösyö Benedetto! Yanılıyorsunuz madam, Mösyö Benedetto bal gibi bir katil."

"Mösyö, düzeltmenizin doğruluğunu yadsımıyorum, ama siz bu zavallıya karşı ne kadar sert önlemler alırsanız ailemize o kadar darbe vurmuş olacaksınız. Haydi, bir süre için bunu unutun, onu izleyecek yerde bırakın kaçsın."

"Çok geç kaldınız madam, emirler verildi."

"Pekala! Yakalanırsa... Onun yakalanacağına inanıyor musunuz?"

"Umuyorum."

"Yakalanırsa, –bakın hapishanelerin dolup taştığını hep duyuyorum– o zaman onu hapiste bırakın."

Krallık savcısı olumsuz bir hareket yaptı.

"En azından kızım evleninceye dek," diye ekledi barones.

"Olanaksız, madam; adaletin formaliteleri vardır."

"Benim için de mi?" dedi barones, yarı gülümser yarı ciddi.

"Herkes için," diye yanıt verdi Villefort; "herkes gibi benim için de."

"Ah!" dedi barones, düşüncesini yansıtan bu inilti ye hiçbir söz eklemeden.

Villefort ona düşüncelerini okumak ister gibi baktı.

"Evet, ne demek istediğinizi anlıyorum," dedi, "sosyete içinde yayılmış o korkunç dedikodulara, üç aydır beni yasa boğan tüm ölümlere, Valentine'in bir mucize gibi kurtulduğu ölüme, o doğal olmayan ölümlere imada bulunuyorsunuz."

"Hiç bunu düşünmemiştim," dedi hemen Madam Danglars.

"Evet, düşünmüştünüz madam ve haklıydınız, çünkü bunları düşünmemezlik edemezdiniz, kendi kendinize alçak sesle: 'suçların peşine düşen sen, yanıt ver: neden senin çevrende cezalandırılmamış suçlar var?' diyordunuz."

Barones sarardı.

"Kendi kendinize bunları söylüyordunuz, değil mi madam?"

"Evet, itiraf ediyorum."

"Size yanıt vereceğim."

Villefort koltuğunu Madam Danglars'ın sandalyesine yanaştırdı; sonra iki elini çalışma masasına dayayarak her zamankinden daha boğuk bir sesle şöyle dedi:

"Cezalandırılmamış suçlar vardır," dedi, "çünkü suçlular bilinmemektedir, suçlu birinin yerine masum birinin cezalandırılmasından korkulur, ama suçlular bilindiğinde,"

–Villefort elini masasının karşısına konmuş bir haça doğru uzattı– bu suçlular bilindiğinde," diye yineledi, "yaşayan Tanrı adına, madam, kim olurlarsa olsunlar, öleceklerdir. Şimdi, ettiğim ve tutacağım yeminden sonra madam, benden bu sefil için hoşgörü istemeye cesaret edebilecek misiniz?"

"Pekala mösyö," dedi Madam Danglars, "onun, söylendiği gibi, suçlu olduğundan emin misiniz?"

"Bakın, işte dosyası: Benedetto, on altı yaşında sahtekarlıktan beş yıl kürek cezasına çarptırılmış; delikanlının ne olacağı belliymiş gördüğünüz gibi; sonra kaçmış, sonra da katil olmuş."

"Bu zavallı kimmiş?"

"Eh! Bu bilinmiyor! Bir serseri, bir Korsikalı."

"Onu tanıyan kimse çıkmadı mı?"

"Hiç kimse; ana babasını tanımıyor."

"Ama, Lucca'dan gelen o adam kimmiş?"

"Onun gibi bir dolandırıcı, belki de suç ortağı."

Barones ellerini kavuşturdu.

"Villefort!" dedi en tatlı ve en okşayıcı sesiyle.

"Tanrı aşkına! Madam," diye yanıt verdi krallık savcısı sertlikten uzak olmayan bir kararlılıkla, "Tanrı aşkına! Benden asla bir suçluyu bağışlamamı istemeyin.

"Ben neyim? Yasa. Yasanın sizin üzüntünüzü görmek için gözleri var mı? Sizin tatlı sesinizi duymak için kulakları var mı? İnce düşüncelerinizi uygulamak için bir belleği var mı? Hayır, madam, yasa emreder ve yasa emrettiği zaman da vurur.

"Şimdi siz benim insan olduğumu, yasa olmadığımı söyleyeceksiniz, bir insan olduğumu, bir yasa kitabı olmadığımı söyleyeceksiniz. Bana bakın madam, çevreme bakın: insanlar bana kardeşleriymişim gibi mi davrandılar? Beni sevdiler mi? Beni kolladılar mı? Birisi çıkıp Mösyö de Villefort'un bağışlanmasını istedi mi? Ona Mösyö Villefort'un bağışlandığı söylendi mi? Hayır, hayır, hayır! Her zaman cezalandırıldım, her zaman!

"Siz kadın olarak, yani büyüleyici bir kadın olarak bana kızarmam gerektiğini anımsatan anlamlı ve güzel gözlerinizle gelip konuşmakta diretiyorsunuz. Pekala! Olsun, evet, bildiğiniz nedenden ya da belki başka bir nedenden kızarmam gerekiyor.

"Ama sonuçta günah işlediğimden bu yana, daha doğrusu belki de başkalarından daha gizli günah işlediğimden bu yana, işte o zamandan bu yana yarayı bulmak için başkalarının üstüne gittim ve yarayı her zaman buldum, dahası, onu mutlulukla buldum, sevinerek buldum, insanın zayıflığının ya da kötülüğünün damgasını buldum.

Çünkü suçlu olduğunu bildiğim her insan, cezalandırdığım her suçlu bana yaşayan bir kanıt gibi geliyordu, benim iğrenç bir istisna olmadığımı gösteren yeni bir kanıt! Ah! Ah! Herkes kötüdür madam, bunu kanıtlayalım ve kötüyü cezalandıralım!"

Villefort bu son sözleri konuşmasına acımasız bir anlam kazandıran ateşli bir öfkeyle söylemişti.

"Ama," dedi Madam Danglars son bir çaba harcamayı deneyerek, "siz bu genç adamın

serseri, anne babasız, herkesin terk ettiği biri olduğunu söylüyorsunuz değil mi?"

"Zarar yok, zarar yok ya da daha iyi; Tanrı, arkasından kimse ağlamasın diye onu böyle yarattı."

"Bu zayıfın üstüne çullanmaktır mösyö."

"Cinayet işleyen bir zayıf."

"Onun namussuzluğu evime sıçrayacak."

"Ölüm benim evime sıçramadı mı?"

"Ah! Mösyö," diye haykırdı barones, "başkalarına karşı çok acımasızsınız. İşte bunu size ben söylüyorum, size karşı da insanlar acımasız olacaklar."

"Olsun!" dedi Villefort kolunu tehdit eder gibi göğe kaldırarak.

"Eğer yakalanırsa, en azından bu zavallının davasını gelecek oturumlara erteleyin; bu bize unutulmak için altı ay kazandırır."

"Olmaz," dedi Villefort; "daha beş günüm var; soruşturma yapıldı; beş gün, bu bana gerekenden daha fazla bir zaman; benim de unutmam gerektiğini anlamıyor musunuz madam? Çalıştığım zaman gece gündüz çalışıyorum, çalıştığım zaman artık anımsamadığım anlar oluyor, artık anımsamadığımda ölüler gibi mutlu oluyorum: ama bu, acı çekmekten daha iyi."

"Mösyö, o kaçtı; bırakın kaçsın, duyarsızlık kolay bir bağışlayıcılıktır."

"Size çok geç olduğunu söyledim! Gün doğarken telgraflar çekildi ve bu saatte..."

"Mösyö," dedi bir özel uşak içeri girerek, "bir süvari içişleri bakanlığından bu telgrafı getirdi."

Villefort mektubu kaptı ve hemen açtı. Madam Danglars büyük bir korkuyla ürperdi, Villefort sevinçten titredi.

"Yakalanmış!" diye haykırdı Villefort, "onu Compiègne'de yakalamışlar; bu iş bitti."

Madam Danglars soğuk ve solgun ayağa kalktı.

"Elveda mösyö," dedi.

"Elveda madam," diye yanıt verdi krallık savcısı, neredeyse neşeyle onu kapıya kadar geçirirken.

Sonra çalışma masasına dönerek:

"Haydi bakalım," dedi sağ elinin tersiyle mektubun üstüne vurarak, "bir sahteciliğim vardı, üç hırsızlığım ve üç yangınım, bir tek cinayetim eksikti işte o da var, mahkeme güzel olacak."

100
HAYALET

Krallık savcısının Madam Danglars'a söylediği gibi, Valentine henüz pek düzelmemişti.

Yorgunluktan bitkin, hep yatakta yatıyordu ve odasındaydı, anlattığımız olayları, yani Eugénie'nin kaçışını, Andrea Cavalcanti'nin, daha doğrusu Benedetto'nun yakalanışını ve ona karşı yapılan cinayet suçlamasını Madam de Villefort'un ağzından öğrendi.

Ama Valentine o kadar zayıftı ki bu anlatılanlar onun üzerinde sağlıklı halinde olacağı kadar etkili olmadı.

Gerçekten de sadece belirsiz bazı düşüncelerdi bunlar, belirsiz, hattâ hasta beyninde doğan ya da gözlerinin önünden geçen hayaletlere ve garip düşüncelere karışmış tanımlanamaz biçimlerdi, daha sonra her şey duyularında tüm güçlerini yeniden kazanmak için silindi gitti.

Valentine gün boyunca, kendini torununun odasına taşıtan, orada kalan, babaca bakışlarıyla Valentine'i koruyan Noirtier'nin varlığıyla gerçeklik içinde kalıyordu; daha sonra, adalet sarayından döndüğünde Villefort babasının ve kızının yanında bir iki saat geçiriyordu.

Saat altıda Villefort odasına çekiliyordu; saat sekizde Mösyö d'Avrigny geliyor ve genç kız için hazırlanmış gece şurubunu getiriyordu, sonra Noirtier odasına götürülüyordu.

Doktorun seçtiği bir kadın nöbetçi herkesin yerine orada nöbet tutuyordu ve ancak saat dokuza ya da ona doğru, Valentine uyuduğunda oradan ayrılıyordu.

Aşağı inerken, Valentine'in odasının anahtarını Mösyö de Villefort'a bırakıyordu, bu durumda hiç kimse Madam de Villefort'un dairesinden ve küçük Edouard'ın odasından geçmeden hastanın yanına giremezdi.

Morrel har sabah Valentine hakkında haber alabilmek için Noirtier'ye geliyordu, ama Morrel, garip bir biçimde günden güne daha az kaygılı görünüyordu.

Öncelikle, Valentine şiddetli bir sinir krizi tehlikesiyle karşı karşıya olsa da günden güne iyiye gidiyordu, hem sonra kendini kaybetmiş durumda koşa koşa gittiği Monte Cristo ona, eğer Valentine iki saat sonra ölmemişse kurtulacağını söylememiş miydi?

İşte dört gün geçmişti ve Valentine hâlâ yaşıyordu.

Sözünü ettiğimiz sinir krizi uykusunda ya da daha doğrusu uykudan önceki yarı uyku halinde bile Valentine'i rahat bırakmıyordu: işte o zaman, şöminenin üstüne konmuş kaymaktaşından kabının içinde yanan gece lambasının oluşturduğu yarı karanlığın ve ge-

cenin sessizliği içinde Valentine, hastaların odasını dolduran gölgelerin geçtiğini ve yükselen ateşinin, titreşen kanatlarıyla bu gölgeleri salladığını görüyordu.

O sırada, bazen onu tehdit eden üvey annesini, bazen kollarını ona uzatan Morrel'i, bazen de Monte Cristo Kontu gibi günlük yaşamına neredeyse yabancı insanları görür gibi oluyordu; bu kendinden geçtiği anlarda, mobilyalara kadar her şey hareketli ve değişken görünüyordu; bu durum sabahın ikisine ya da üçüne dek sürüyor, sonra kıza kurşun gibi ağır bir uyku bastırıyor ve bu uyku gün doğuncaya dek sürüyordu.

Valentine'in, Eugénie'nin kaçışını ve Benedetto'nun yakalanışını öğrendiği günün akşamı, bu olaylar, bir an için hissettiği duygulara karıştıktan sonra, yavaş yavaş kafasından uzaklaşmaya başlıyordu. Mösyö de Villefort, Mösyö d'Avrigny ve Noirtier'nin art arda gitmelerinin ardından saat Saint-Philippe du Roule'da on biri çalarken, kapısındaki nöbetçi kadın doktor tarafından hazırlanmış sulu ilacı hastanın başucuna koyup odasının kapısını kapattıktan sonra, Valentine, yattığı odadan hizmetçilerin yorumlarını ürpererek dinliyor, üç aydır geceleri krallık savcısının bekleme odasında konuşulanların konusu olan ölümle ilgili öyküler belleğine üşüşüyordu. Özenle kapanan bu odada beklenmedik bir olay yaşamak üzereydi.

Nöbetçi çekileli aşağı yukarı on dakika olmuştu.

Valentine bir saattir her akşamki gibi yükselen ateşiyle boğuşurken, istemeye istemeye kafasını, durmadan aynı düşünceleri ürete ürete ya da aynı görüntüleri oluştura oluştura tükenen beyninin güçlü, tekdüze ve umarsız işleyişine bırakmıştı.

Gece lambasının fitili hepsi bin bir çeşit izler taşıyan ışıklar saçarken, Valentine, birden, lambanın titreyen ışığında, şöminenin yanına bir duvar girintisine konmuş kitaplığının, en küçük bir ses çıkarmadan menteşelerinin üzerinde döndüğünü ve yavaşça açıldığını gördüğünü sandı.

Başka zaman olsa Valentine hemen yardım istemek için çıngırağı yakalayıp, ipek kordonu çekerdi; ama içinde bulunduğu durumda artık hiçbir şey onu şaşırtmıyordu. Onu saran tüm görüntülerin, kendi saçmalıklarının ürünleri olduğunun bilincindeydi ve gece gelen ve gün doğunca yok olan hayaletlerin asla iz bırakmamalarından bu kanıya varmıştı.

Kapının arkasında bir insan görüntüsü belirdi.

Valentine ateşi olduğu için kendisini korkutacak bu tür görüntülere çok alışmıştı, sadece Morrel ile karşılaşmayı umarak gözlerini dört açtı.

Görüntü ona doğru ilerlemeye devam etti, sonra durdu, büyük bir dikkatle dinliyor gibiydi.

O anda gece lambasının ışığı gece ziyaretçisinin yüzünü aydınlattı.

"Bu o değil!" diye mırıldandı Valentine.

Sonra bu adamın, düşlerinde gördüğü gibi kaybolacağını ya da başka birine dönüşeceğini, düş gördüğünü düşünerek bekledi.

Sadece kalp atışlarını dinledi, kalbinin şiddetle attığını hissedince bu tedirgin edici görüntüleri yok etmenin en iyi yolunun bir şeyler içmek olduğunu anımsadı: Valentine'in doktora yakındığı çarpıntılarını yatıştırmak amacıyla hazırlanmış içeceğin serinliği ateşi-

ni düşürürken beynindeki duyarlılığı da tazeliyordu; onu içince bir süre daha az acı çekiyordu.

Valentine elini ayaklı kristal tabağın üstüne bırakılmış bardağını almak için uzattı, ama titreyen kolunu yatağın dışına doğru uzatırken hayalet yatağa doğru yine, her zamankinden daha hızlı iki adım attı ve genç kızın o kadar yakınına geldi ki, genç kız onun soluğunu duydu, elinin baskısını hissetti sanki.

Bu kez yanılsama ya da daha doğrusu gerçek, Valentine'in o zamana kadar hissettiği her şeyin ötesindeydi; iyice uyanmış ve capcanlı olduğuna inanmaya başladı; tümüyle aklının başında olduğunun bilincine vardı ve ürperdi.

Valentine'in hissettiği baskı onun kolunu tutmayı amaçlıyordu.

Valentine kolunu yavaşça geri çekti.

O zaman bakışlarını ondan ayırmayan ve zaten tehdit edici olmaktan çok koruyucu gibi görünen bu kişi bardağı aldı, gece lambasına yaklaştı, berraklığı ve duruluğu konusunda bir değerlendirme yapmak ister gibi içeceğe baktı.

Ama bu ilk inceleme yeterli olmadı. Bu adam ya da bu hayalet, çünkü o kadar sessiz yürüyordu ki ayak sesleri halıda duyulmuyordu, bu adam bardaktaki içecekten bir kaşık aldı ve içti. Valentine gözünün önünde olup bitene büyük bir şaşkınlıkla bakıyordu.

Tüm bunların birazdan yok olacağını, onun yerini bir başka tablonun alacağını çok iyi biliyordu, ama o adam bir gölge gibi yok olacağına ona yaklaştı, bardağı Valentine'e uzatarak heyecan dolu bir sesle:

"Şimdi için!" dedi.

Valentine ürperdi.

İlk kez görüntülerden biri ona böyle canlı bir sesle bir şey söylüyordu.

Bir çığlık atmak için ağzını açtı.

Adam parmağını dudaklarının üstüne götürerek:

"Monte Cristo Kontu!" diye fısıldadı.

Genç kızın gözlerinde, ellerinin titreyişinde, çarşafların altında büzülmek için yaptığı hızlı harekette belli olan korkudan, inancına karşı gelen son kuşku savaşımı anlaşılabiliyordu, yine de Monte Cristo Kontunun bu saatte onun odasında oluşu, duvardan esrarengiz, olağanüstü ve açıklanamaz girişi, Valentine'in altüst olmuş mantığına olanaksız bir şeymiş gibi geliyordu.

"Kimseye seslenmeyin, korkmayın," dedi kont, "yüreğinizde küçücük bir kuşku ışığı ya da kaygı gölgesi olmasın; karşınızda gördüğünüz adam, –çünkü bu kez haklısınız Valentine, bu bir yanılsama değil– karşınızda gördüğünüz adam düşünebileceğiniz en şefkatli baba, en saygılı dosttur."

Valentine verecek hiçbir yanıt bulamadı: kendisiyle konuşan kişinin gerçekten var olduğunu açıklayan bu sesten o kadar büyük bir korku duyuyordu ki, bununla kendi gerçek varlığı arasında bir bağ kurmaktan ödü patlıyordu, ama korkan bakışları şunları söylemek istiyordu: "Eğer bu kadar iyi niyetli iseniz neden buradasınız?"

Kont olağanüstü öngörüsüyle genç kızın kalbinden geçen her şeyi anladı.

"Beni dinleyin," dedi, "ya da bana bakın: kıpkırmızı olmuş gözlerime ve her zamankinden daha soluk olan yüzüme bakın; bunun nedeni dört gündür bir an bile gözümü kırpmamış olmamdır; dört gündür geceleri sizin başınızda bekliyorum, sizi koruyorum, sizi dostumuz Maximilien için koruyorum."

"Maximilien!" diye yineledi Valentine, bu adı söylemek ona o kadar güzel geliyordu ki; "Maximilien! Size her şeyi itiraf etti mi?"

"Her şeyi. Bana sizin hayatınızın kendi hayatı olduğunu söyledi, ona sizin yaşayacağınız konusunda söz verdim."

"Ona benim yaşayacağım konusunda söz mü verdiniz?"

"Evet."

"Gerçekten de mösyö, biraz önce dikkatli olmaktan ve korumaktan söz ettiniz. Siz doktor musunuz?"

"Evet, şu anda Tanrının size gönderebileceği en iyi doktorum, inanın bana."

"Geceyi benim başımda bekleyerek geçirdiğinizi mi söylüyorsunuz?" diye sordu Valentine kaygıyla, "neredeydiniz? Sizi görmedim."

Kont elini kitaplığa doğru uzattı.

"Bu kapının arkasına saklanmıştım," dedi "bu kapı kiraladığım bitişik eve açılıyor."

Valentine utangaç bir gururla gözlerini kaçırdı ve büyük bir korkuyla:

"Mösyö," dedi, "yaptığınız şey eşi görülmemiş bir çılgınlık, bana yaptığınız bu koruyuculuk daha çok bir hakarete benziyor."

"Valentine," dedi kont, "bu uzun bekleyiş sırasında gördüklerim sadece yanınıza girip çıkanların kimler olduğu, size hazırlanan yiyeceklerin, verilen içeceklerin neler olduğuydu; içecekler bana tehlikeli göründüğünde biraz önceki gibi içeri giriyordum, bardağınızı boşaltıyordum ve o içeceğin yerine sizi iyileştirici içeceği, sizin için hazırlanmış ölüm yerine damarlarınızdan yaşam geçirecek içeceği koyuyordum."

"Zehir! Ölüm!" diye haykırdı Valentine, kendini yeniden ateşli bir yanılsamanın etkisi altında hissederek; "siz ne diyorsunuz mösyö?" dedi.

"Sus! Yavrum," dedi Monte Cristo, parmağını yeniden dudaklarına götürerek, "zehir dedim, evet, ölüm dedim ve ölüm diye yineliyorum, ama önce şunu için." Kont cebinden içinde kırmızı bir şurup olan küçük bir şişe çıkardı ve bardağa birkaç damla boşalttı. "Bunu içtikten sonra gece artık hiçbir şey içmeyin."

Valentine elini uzattı, ama bardağa dokunur dokunmaz korkuyla geri çekti.

Monte Cristo bardağı aldı, yarısına kadar içti ve Valentine'e uzattı, genç kız bardağın geri kalanını gülümseyerek içti.

"Ah! Evet," dedi, "geceleri içtiğim, içime biraz ferahlık veren, beynimi biraz sakinleştiren şurubun tadını tanıyorum. Sağolun mösyö, sağolun."

"İşte dört gün böyle yaşadınız Valentine," dedi kont. "Ama ya ben nasıl yaşıyordum? Ah! Bana geçirttiğiniz o korkunç saatler! Ah! Ölümcül zehirin bardağınıza boşaltıldığını gördüğümde, ben o zehiri şömineye atacak zaman bulamadan sizin onu içebileceğiniz korkusuyla titrerken bana çektirdiğiniz korkunç işkence!"

"Bardağıma ölümcül zehiri boşalttıklarını gördüğünüzde bin bir işkence çektiğinizi mi söylüyorsunuz mösyö?" dedi Valentine korkunun doruğunda, "ama eğer bardağıma zehirin boşaltıldığını gördüyseniz, onu boşaltanı da görmüş olmalısınız değil mi?"

"Evet."

Valentine oturmak ister gibi doğruldu ve kardan daha beyaz işlemeli patiskayı göğsüne bastırdı, kendinden geçtiği zamanlardaki terine korkudan buz kesmiş teri de karışmaya başlamış, patiska nemlenmişti.

"Onu gördünüz mü?" diye yineledi genç kız.

"Evet," dedi kont ikinci bir kez.

"Bana söylediğiniz şey korkunç, mösyö, beni inandırmaya çalıştığınız şey cehennem gibi. Nasıl olur? Babamın evinde bu nasıl olur? Odamda nasıl olur? Hasta yatağımda beni hâlâ öldürmeye mi çalışıyorlar? Ah! Gidin mösyö, benim bilincimi sınıyor olmalısınız, ulu Tanrıya küfür ediyorsunuz, bu olanaksız, bu olanaksız."

"Bu elin vurduğu ilk kurban siz misiniz Valentine? Çevrenizde ölen Mösyö de Saint-Méran'ı, Madam de Saint-Méran'ı, Barrois'yı görmediniz mi? Eğer üç aydır gördüğü tedavi onda zehire karşı bağışıklık sağlamış olmasaydı, bu zehirden Mösyö Noirtier'nin de öleceğini görmeyecek miydiniz?"

"Aman Tanrım!" dedi Valentine, "bunun için mi dedeciğim yaklaşık bir aydır onun tüm içtiklerini paylaşmamı istemişti?"

"Ve bu içtiklerinizin yarı yarıya kurumuş portakal kabuğu tadı gibi acı bir tadı vardı değil mi?" diye haykırdı Monte Cristo.

"Evet! Tanrım, evet!"

"İşte bu her şeyi açıklıyor," dedi Monte Cristo; "dedeniz de burada insanların zehirlendiğini ve belki de kimin zehirlediğini biliyor.

"O sizi, gözbebeği torununu ölümcül maddeye karşı korudu ve ölümcül madde, alışkanlığın kazanılması üzerine etkisini yitirdi! Dört gün önce aslında hiç affetmeyen bir zehirle zehirlendikten sonra nasıl olup da hâlâ yaşadığınızı kendi kendime açıklayamıyordum, demek neden buymuş."

"Katil, cani kim?"

"Bu kez ben size soracağım: geceleri odanıza birisinin girdiğini hiç görmediniz mi?"

"Evet, gördüm. Çoğu kez gölgelerin geçtiğini, yaklaştığını, uzaklaştığını, ortadan kaybolduğunu gördüm, ama onların ateşten kaynaklanan hayaller olduklarını sandım, biraz önce siz içeri girdiğinizde de uzun süre ya kendimden geçtiğimi ya da düş gördüğümü sanmıştım."

"Yani yaşamınız boyunca size kızan birini tanımıyor musunuz?"

"Hayır," dedi Valentine, "neden birisi benim ölmemi istesin?"

"O zaman onun kim olduğunu öğreneceksiniz," dedi Monte Cristo dikkatle dinleyerek.

"Bu nasıl olacak?" diye sordu Valentine çevresine korkuyla bakarak.

"Çünkü bu akşam artık ne ateşiniz olacak ne de kendinizden geçeceksiniz, çünkü bu akşam uyanık olacaksınız, işte saat gece yarısını çaldı, bu saat katillerin saatidir."

"Tanrım! Tanrım!" dedi Valentine eliyle alnında parlayan teri silerek.

Gerçekten de saat gece yarısını yavaş yavaş ve hüzünle vurdu, tunç tokmağın her darbesi genç kızın kalbine vuruyordu sanki.

"Valentine," diye devam etti kont, "tüm gücünüzü toplayın, soluğunuzu tutun, sesiniz çıkmasın, uyur gibi yapın, göreceksiniz, göreceksiniz!"

Valentine kontun elini tuttu.

"Sanırım bir ses duydum," dedi, "gidin haydi!"

"Elveda ya da hoşçakalın," diye yanıt verdi kont.

Sonra, o kadar hüzünlü, o kadar babacan gülümsedi ki, genç kızın kalbi minnetle doldu, kont ayaklarının ucuna basarak kitaplığın kapısına ulaştı.

Ama kapıyı arkasından kapatmadan önce geriye dönerek:

"Sakın bir hareket yapmayın," dedi, "tek söz etmeyin, sizin uyuduğunuzu sansınlar, yoksa ben yetişemeden sizi belki de öldürürler."

Bu korkunç emirden sonra kont kapının arkasında kayboldu, sonra kapı onun arkasından sessizce kapandı.

101
YEŞİL ÇEKİRGE

Valentine yalnız kaldı; başka iki saat sarkacı da Saint-Philippe du Roule'ün sarkacından daha sonra, farklı uzaklıklardan gece yarısını vurdu.

Sonra, uzaktaki birkaç arabanın uğultusu dışında her şey yeniden sessizliğe gömüldü.

O zaman Valentine'in tüm dikkati odasında, bir ibresi saniyeleri gösteren saatin sarkacında toplandı.

Genç kız saniyeleri saymaya başladı ve saniyelerin, kalbinin atışından iki kat daha yavaş ilerlediğini fark etti. Yine de kuşkusu vardı; kimseye zararı olmayan Valentine, birisinin onun ölümünü isteyeceğini düşünemiyordu; neden? Hangi amaçla? Bir düşman edinmek için kime ne kötülük yapmıştı?

Korkudan uyuyamıyordu.

Tek bir düşünce, korkunç bir düşünce gergin ruhuna egemendi; o da bu dünyada onu öldürmek isteyen birinin olduğu ve bunu yine denemek isteyeceğiydi.

Eğer bu kez bu kişi zehirin etkisiz olduğunu görmekten bıkmışsa, Monte Cristo'nun dediği gibi, kılıca başvuracaktı. Ya kontun yardıma koşacak kadar zamanı olmazsa! Ya şu an son saniyelerini yaşıyorsa! Ya Morrel'i bir daha göremeyecekse!

Valentine hem benzini solduran, hem de onu buz gibi tere boğan bu düşünceyle az kalsın çıngırağın kordonunu yakalayıp yardım isteyecekti.

Ama kitaplığın kapı aralığından kontun gözlerinin parladığını görür gibi oluyordu, bu bakışlar anılarını etkiliyor, düşündüğünde utançtan öylesine eziliyordu ki konta karşı duyduğu minnettarlığın, bir gün onun zamansız dostluğunun bu can sıkıcı etkisini silip silemeyeceğini kendi kendine soruyordu.

Yirmi dakika, sonsuzluk kadar uzun bir yirmi dakika böyle geçti, sonra bir on dakika daha geçti, sonunda saatin sarkacı bir saniye erken gıcırdayarak zile vurdu.

Tam o anda kitaplığın tahtası üzerinde belli belirsiz bir tırnak tıkırtısı Valentine'e, kontun beklediğini ve kendisine de beklemesini salık verdiğini anlattı.

Gerçekten de Valentine karşı taraftan, yani Edouard'ın odası tarafından döşemenin gıcırdadığını duyar gibi oldu; neredeyse soluğunu tutarak kulak verdi, kilidin dili tıkırdadı ve kapı menteşeleri üzerinde döndü.

Valentine dirseği üzerinde doğrulmuştu, ancak kendini yatağa atıp gözlerini koluyla saklayacak zaman buldu.

Sonra heyecanla ve titreyerek, kalbi anlaşılmaz bir korkuyla sıkışarak bekledi.

Biri yatağa yaklaştı ve perdelere hafifçe dokunup geçti.

Valentine tüm gücünü topladı, sakin sakin uyuyormuş gibi düzenli soluk alıp vermeye başladı.

"Valentine," dedi bir ses yavaşça.

Genç kız iliklerine kadar titredi ama hiç yanıt vermedi.

"Valentine," diye yineledi aynı ses.

Aynı sessizlik: Valentine hiç uyanmayacağına söz vermişti.

Sonra her şey kımıltısız kaldı.

Sadece Valentine biraz önce boşalttığı bardağa doldurulan sıvının belli belirsiz sesini duydu.

O zaman uzanmış kolunun altından gözkapaklarını aralamaya cesaret etti.

Ve daha önceden küçük bir şişede hazırlanmış bir sıvıyı bardağına boşaltan beyaz sabahlıklı bir kadın gördü.

Bu kısa sürede Valentine belki soluğunu tuttu, belki de bir hareket yaptı, çünkü kadın kaygıyla durdu, Valentine'in gerçekten uyuyup uyumadığını daha iyi görmek için yatağa eğildi: bu kadın Madam de Villefort'du.

Üvey annesini tanıyan Valentine acı bir ürpermeyle titredi, bu da yatağı salladı.

Madam de Villefort hemen duvarın gölgesine çekildi ve orada yatağın perdesinin arkasına sığınarak sessiz ve dikkatli, Valentine'in en küçük bir hareketini gözetlemeye başladı.

Valentine, Monte Cristo'nun korkunç sözlerini anımsadı; kadının diğer elinde bir tür uzun ve keskin bıçağın parıldadığını görür gibi oldu. O zaman iradesinin tüm gücünü toplayıp gözlerini kapamaya çalıştı, ama her zaman o kadar kolay olan bu işlev, duyularımızın bu en ürkek işlevi, o anda yapılması neredeyse olanaksız bir şeydi, doymak bilmeyen bir merak gözkapaklarını açık tutmak ve gerçeği anlamak için çaba harcıyordu.

Ama sessizliğin içinde Valentine'in düzenli soluk alıp verişinden çıkan sesin yeniden başlaması ile onun uyuduğundan emin olan Madam de Villefort kolunu yeniden uzattı ve yatağın başucuna toplanmış perdelerin arasına yarı gizlenmiş durarak, şişenin içindekini sonuna kadar Valentine'in bardağına boşalttı.

Sonra en küçük bir gürültü çıkarmadan gitti, öyle ki Valentine onun gidişini duymadı bile.

Valentine sadece kolun kaybolduğunu görmüştü, hepsi bu; bu kol, yirmi beş yaşında genç ve güzel bir kadının ölüm akıtan soğuk ve tombul koluydu.

Madam de Villefort'un odasında kaldığı bu bir buçuk dakikada, Valentine'in hissettiklerini açıklamak olanaksızdı.

Kitaplıktan gelen tırnak tıkırtısı genç kızı duyularını yitirmiş gibi içine gömüldüğü uyuşukluktan çekip çıkardı.

Çaba harcayarak başını kaldırdı.

Kapı yine sessizce, ikinci bir kez menteşeleri üzerinde döndü ve Monte Cristo Kontu göründü.

"Pekala! Hâlâ kuşkunuz var mı?" diye sordu kont.

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı genç kız.

"Gördünüz mü?"

"Ne yazık ki evet!"

"Tanıdınız mı?"

Valentine bir inilti kopardı.

"Evet," dedi, "ama inanamıyorum."

"O zaman ölmeyi ve Maximilien'i de öldürmeyi yeğliyorsunuz!..."

"Tanrım, Tanrım!" diye yineledi genç kız neredeyse kendini kaybederek; "ama evden gidemez miyim, kurtulamaz mıyım?"

"Valentine, sizi izleyen el sizi her yerde bulur: para gücüyle hizmetçileriniz kandırılır ve ölüm kılık değiştirmiş olarak, kaynağından içtiğiniz suda, ağaçtan kopardığınız meyvede, her görünüm altında karşınıza çıkacaktır."

"Ama siz dedeciğimin önleminin bana zehire karşı bağışıklık kazandırdığını söylememiş miydiniz?"

"Bir zehire karşı ve henüz güçlü bir dozda kullanılmamış zehire karşı; zehir değiştirilecek, dozu da artırılacaktır."

Kont bardağı aldı ve dudaklarını değdirdi.

"İşte bakın," dedi, "bunu yapmış bile. Artık sizi brüsin ile zehirlemiyor, basit bir uyuşturucuyla zehirliyor. Bu zehirin içinde eritildiği alkolün tadını biliyorum. Eğer Madam de Villefort'un bu bardağa biraz önce boşalttığı zehiri içmiş olsaydınız ölmüştünüz."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı genç kız, "benden ne istiyor?"

"Nasıl! Siz o kadar tatlı, o kadar iyisiniz ve kötülüğe o kadar inanmıyorsunuz ki, bunu anlayamıyorsunuz değil mi Valentine?"

"Hayır," dedi genç kız; "ben ona hiç kötülük yapmadım."

"Ama siz zenginsiniz Valentine; sizin iki yüz bin frank geliriniz var ve bu iki yüz bin franklık geliri siz onun oğlunun elinden alıyorsunuz."

"Nasıl yani? Benim servetim hiç de onun serveti değil, bana büyükannemden ve büyükbabamdan kaldı."

"Elbette, işte Mösyö ve Madam de Saint-Méran bunun için öldüler: siz onların mirasçısı olasınız diye; işte sizi mirasçısı yaptığı gün Mösyö Noirtier bu nedenle mahkum oldu; işte bu nedenle siz de ölmelisiniz Valentine; böylece babanız sizin mirasçınız olacak, erkek kardeşiniz de tek çocuk olduğu için babanızın mirasçısı olacak."

"Edouard! Zavallı çocuk, tüm bu cinayetler onun için mi işleniyor?"

"Ah! Sonunda anladınız."

"Aman Tanrım! Dilerim tüm bu suçlar onun üstüne kalmaz!"

"Siz bir meleksiniz Valentine."

"Peki büyükbabam, onu öldürmekten vaz mı geçtiler?"

"Düşündüler ki, siz mirastan yoksun bırakılmadıkça, öldüğünüzde bu miras doğal olarak erkek kardeşinize kalacağına göre bu, sonuçta yararsız bir cinayet olacaktı, üstelik-

iki nedenden tehlikeli olacaktı."

"Ve böyle bir çözüm bir kadının kafasından çıktı! Aman Tanrım! Aman Tanrım!"

"Perugia'yı anımsayın, posta otelinin çardağını, kahverengi paltolu adamı anımsayın, üvey anneniz aqua-tofana ile ilgili sorular soruyordu; işte, daha o zamandan bu korkunç tasarı kafasında olgunlaşıyordu."

"Ah! Mösyö," diye haykırdı tatlı genç kız gözyaşlarına boğularak, "şimdi anlıyorum, eğer durum böyleyse ben ölüme mahkum oldum demektir."

"Hayır, Valentine, hayır, çünkü tüm bu komploları önceden düşündüm; hayır, çünkü düşmanımız, ne yapacağını önceden bildiğimize göre, yenildi demektir; hayır, yaşayacaksınız Valentine, sevmek ve sevilmek için yaşayacaksınız, mutlu olmak ve soylu bir yüreği mutlu etmek için yaşayacaksınız; ama yaşamak için Valentine, bana çok güvenmeniz gerek."

"Emredin mösyö, ne yapmam gerek?"

"Size verdiğimi gözü kapalı yiyip içeceksiniz."

"Ah! Tanrı şahidim olsun," diye haykırdı Valentine, "eğer tek başıma olsaydım ölmeyi yeğlerdim."

"Kimseye güvenmeyeceksiniz, babanıza bile."

"Babam bu korkunç komploda yer almıyor, değil mi mösyö?" dedi Valentine ellerini kavuşturarak.

"Hayır, ama babanız, yasal suçlamalara alışık bir insan olan babanız evindeki tüm bu ölümlerin hiç de doğal olmadığından kuşku duymalıydı. Sizin başınızda bekleyen kişi babanız olmalıydı, bu saatte benim olduğum yerde babanız olmalıydı; bu bardağı o boşaltmış olmalıydı; katilin dikilen o olmalıydı. Hayalet hayalete karşı," diye fısıldadı, cümlesini yüksek sesle bitirirken.

"Mösyö," dedi Valentine, "yaşamak için her şeyi yapacağım, çünkü beni ben ölürsem ölecek kadar seven iki kişi var dünyada: büyükbabam ve Maximilien."

"Sizi kolladığım gibi onları da kollayacağım."

"Pekala mösyö, bana istediğinizi yapın," dedi Valentine. Sonra yüksek sesle: "Ah Tanrım! Ah Tanrım!" dedi, "daha başıma neler gelecek?"

"Başınıza bir şey gelince hiç korkmayın Valentine, eğer acı çekerseniz, gözünüz görmez, kulağınız duymaz olup dokunma duyunuzu yitirirseniz de hiç korkmayın, nerede olduğunuzu bilmeden uyanırsanız korkmayın, uyandığınızda kendinizi bir mezarın içinde ya da çivilenmiş bir tabutun içinde bulursanız da korkmayın, konuştuklarımızı anımsayın ve şöyle deyin: 'şu anda, bir dost, bir baba, benim ve Maximilien'in mutluluğunu isteyen bir adam, işte o adam beni koruyor.'"

"Ne yazık! Ne korkunç durum!"

"Valentine, üvey annenizi ele vermeyi mi yeğlerdiniz?"

"Bunu yapmaktansa yüz kez ölürüm daha iyi! Ah! Evet, ölmek."

"Hayır ölmeyeceksiniz, başınıza ne gelirse gelsin, bana söz verin, hiç yakınmayacaksınız, hep umut edeceksiniz, söz mü?"

"Maximilien'i düşüneceğim."

"Siz benim sevgili kızımsınız Valentine, tek başıma sizi kurtarabilirim ve kurtaracağım."

Valentine korkunun doruğunda, ellerini birleştirdi çünkü Tanrıdan cesaret istemenin zamanının geldiğini hissediyordu, ve durmadan sözcükler mırıldanarak ve beyaz omuzlarını uzun saçlarından başka kapatan bir örtü olmadığı unutarak dua etmek için doğruldu, geceliğinin ince danteli altından kalbinin çarptığı görülüyordu.

Kont elini yavaşça genç kızın koluna koydu, kadife yatak örtüsünü boynuna kadar çekti ve bir baba gibi gülümseyerek:

"Kızım," dedi, "Tanrının iyiliğine ve Maximilien'in aşkına inandığınız gibi benim bağlılığıma da inanın."

Valentine ona minnettarlık dolu bakışlarla baktı ve onun koruyucu kanatları altındaki bir çocuk gibi uysallaştı.

O zaman kont yeleğinin cebinden zümrüt bir şeker kutusu çıkardı, onun altından kapağını kaldırdı ve Valentine'in sağ eline bezelye büyüklüğünde küçük yuvarlak bir pastil bıraktı.

Valentine öbür eliyle onu aldı, konta dikkatle baktı: bu gözüpek koruyucunun yüz çizgilerinde ilahi gücün ve görkemin yansıması vardı. Valentine'in ona bakışıyla soru sorduğu belliydi.

"Evet," diye yanıt verdi kont.

Valentine pastili ağzına koydu ve yuttu.

"Şimdi hoşçakal yavrum," dedi kont, "ben uyumaya gidiyorum, çünkü kurtuldunuz."

"Gidin," dedi Valentine, "başıma ne gelirse gelsin korkmayacağıma söz veriyorum."

Monte Cristo gözlerini uzun zaman genç kızdan ayıramadı, Valentine kontun ona verdiği uyuşturucunun etkisiyle yavaş yavaş uyumaya başlamıştı.

O zaman kont bardağı aldı, onun dörtte üçünü, sanki Valentine içmiş gibi, şömineye boşalttı, sonra bardağı başucundaki masanın üstüne koydu, daha sonra kitaplığın kapısına gitti ve Tanrının ayakları dibine yatmış bir melek saflığı ve güveniyle uyuyan Valentine'e son bir kez baktıktan sonra ortadan kayboldu.

102
VALENTINE

Gece lambası Valentine'in şöminesi üzerinde yanmaya devam ediyordu, suyun üstünde yüzen son birkaç damla yağ tükenmek üzereydi; daha şimdiden kızılımsı bir halka fanusun içinde yüzdüğü kaymaktaşını renklendirmişti, henüz canlı olan alevden, cansız varlıklarda, insan denen zavallı yaratıktaki can çekişme kasılmalarına benzeyen son çıtırtılar çıkmaya başlamıştı; basık ve sıkıntılı bir günün değişken renkli yansımaları genç kızın çarşaflarına ve beyaz perdelere düşüyordu.

Bu kez sokaktaki tüm sesler kesilmişti ve içerdeki sessizlik ürkütücüydü.

Bu sırada Edouard'ın odasının kapısı açıldı, kapının karşısındaki aynada daha önce gördüğümüz yüz belirdi: bu, hazırladığı içeceğin etkisini görmek için gelen Madam de Villefort'du.

Eşikte durdu, hiçbir şey yokmuş gibi sessiz görünen bu odada duyulan tek ses olan lambanın çıtırtısını dinledi, sonra Valentine'in bardağının boş olup olmadığını görmek için başucundaki masaya yavaşça yaklaştı.

Dediğimiz gibi bardağın dörtte biri doluydu.

Madam de Villefort bardağı aldı, onu küllerin içine boşaltmaya gitti, sıvıyı daha çabuk emmesi için külleri karıştırdı, sonra kristal bardağı özenle ovarak yıkadı, kendi mendiliyle kuruladı ve yeniden masanın üstüne bıraktı.

Odanın içini görebilen biri Madam de Villefort'un gözlerini Valentine'e dikerken ve yatağa yaklaşırken gösterdiği duraksamayı fark edebilirdi.

Bu iç karartıcı ışık, bu sessizlik, gecenin bu korkunç şiiri, kuşkusuz onun bilincinin korkunç şiiri ile bağdaşıyordu: zehirleyen kişi yaptığı işten korkuyordu.

Sonunda cesaret buldu, perdeyi çekti, yatağın başucuna yaslandı ve Valentine'e baktı.

Genç kız artık soluk almıyordu, yarı sıkılmış dişleri arasından yaşam belirtisi olan küçücük bir soluk bile çıkmıyordu; bembeyaz dudakları artık ürpermiyordu; derisinden süzülmüş gibi görünen mor bir buhara gömülmüş gözleri, fanusun ışığının düştüğü yerde daha beyaz bir çıkıntı oluşturuyordu, uzun siyah kirpikleri şimdiden balmumu gibi matlaşmış teninde çizgi çizgi görünüyordu sanki.

Madam de Villefort hareketsizliği içinde bu kadar anlamlı bir ifade taşıyan bu yüzü seyretti, sonra yine cesaret buldu, örtüyü kaldırarak elini genç kızın kalbine koydu.

Kalbi sessiz ve buz gibiydi.

Elinin altında atan kendi parmaklarındaki atardamardı; ürpererek elini geri çekti.

Valentine'in kolu yataktan aşağı sarkmıştı; bu kol, omzuna bağlanan bölümden dirseğinin içine kadar uzanıyordu ve Germain Pilon'un[215] Tanrıçalarından birinin kolunun örneğiydi sanki, ama ön kolun biçimi, kasılma nedeniyle hafifçe bozulmuştu, son derece güzel bir biçimi olan bileği biraz katılaşmış, parmakları açılmış olarak maun ağacına yaslanmıştı.

Tırnak dipleri mavimsiydi.

Madam de Villefort'un artık kuşkusu kalmamıştı: her şey bitmişti, korkunç iş, yaptığı son iş sonunda başarıya ulaşmıştı.

Zehirleyicinin bu odada artık yapacağı bir şey kalmamıştı; o kadar ihtiyatla geri geri gidiyordu ki, ayaklarının halı üzerinde çıkardığı sesten kuşkulandığı açıkça görülüyordu, ama geri geri giderken kendisi için dayanılmaz bir çekiciliği olan ölüm gösterisine kendini kaptırarak eliyle perdeyi kaldırmış tutuyordu. Ölüm kokuşma değil, sadece hareketsizlik olarak kaldıkça, gizemli oldukça, henüz iğrenilecek bir şey değildir.

Dakikalar geçiyordu; Madam de Villefort Valentine'in başının üstünde bir kefen gibi asılı tuttuğu perdeyi bırakamıyordu. Düşünün bedelini ödemişti: cinayet düşü, bu vicdan azabı olmalıydı.

O sırada gece lambasının çıtırtısı arttı.

Madam de Villefort bu ses üzerine ürperdi ve perdeyi bıraktı.

Aynı anda gece lambası söndü ve oda ürkütücü bir karanlığa gömüldü.

Bu karanlığın ortasında saatin sarkacı harekete geçti ve dört buçuğu vurdu.

Zehirleyici, bu art arda gelen darbelerden ürküp eliyle tutuna tutuna kapıya geldi ve yüzü iç sıkıntısından terlemiş halde odasına girdi.

Karanlık daha iki saat devam etti.

Sonra, yavaş yavaş soluk bir aydınlık panjurların aralıklarından içeri süzülerek odayı kapladı; yavaş yavaş arttı, eşyalara ve insanlara bir renk ve biçim vermeye başladı.

İşte o sırada, hastayı bekleyen kadının öksürüğü merdivenlerde duyuldu ve kadın elinde bir fincanla Valentine'in odasına girdi.

Bir baba ve bir âşık için ilk bakış kesin bir sonuca götürür, Valentine ölmüştür; ama bu ücretli çalışan kadın için Valentine sadece uyuyordu.

"İyi," dedi başucundaki masaya yaklaşarak, "sulu ilacının bir kısmını içmiş, bardağın üçte ikisi boş."

Sonra şömineye gitti, ateşi yeniden yaktı, koltuğuna yerleşti, yatağından yeni kalkmış olmasına karşın, birkaç dakika daha uyumak için Valentine'in uyumasından yararlandı.

Saatin sarkacı saat sekizi vurarak onu uyandırdı.

O zaman, genç kızın içinde bulunduğu sürekli uyku haline şaşırarak, yatağın dışına sarkan bu koldan ve uyuyanın kendine gelmemesinden korkarak yatağa doğru ilerledi ve ancak o zaman genç kızın soğuk dudaklarının ve buz gibi göğsünün farkına vardı.

Kolu bedenin yanına koymak istedi, ama kol bir hastabakıcının yanılamayacağı kadar ürkütücü bir sertlikle bu isteğe uymadı.

Kadın korkunç bir çığlık attı.

Sonra kapıya koşarak:

"Yardım edin, yardım edin!" diye bağırdı.

"Yardım edin de ne demek!" diye yanıt verdi Mösyö d'Avrigny'nin sesi merdivenin altından.

Bu saat doktorun her zamanki geliş saatiydi.

"Yardım edin de ne demek!" diye haykırdı çalışma odasından hemen çıkan Villefort'un sesi; "doktor, yardım isteyen çığlığı duymadınız mı?"

"Evet, duydum; yukarı çıkalım," diye yanıt verdi d'Avrigny, "çabuk Valentine'in odasına çıkalım."

Ama doktor ve baba odaya girmeden önce, o katta odalarında ya da koridorlarda bulunan hizmetçiler içeri girdiler, Valentine'i yatağında solgun ve hareketsiz görünce ellerini göğe kaldırdılar ve başları dönmüş gibi sendelemeye başladılar.

"Madam de Villefort'u çağırın! Madam de Villefort'u uyandırın!" diye haykırdı krallık savcısı, odadan içeri girmeye cesaret edemiyormuş gibi kapıdan seslenerek.

Ama hizmetçiler yanıt vereceklerine içeri girmiş, Valentine'e doğru koşmuş ve onu kollarına alıp kaldırmış olan Mösyö d'Avrigny'ye bakıyorlardı.

"Yine mi bu!..." diye mırıldandı kızı kollarından bırakarak. "Ah Tanrım, Tanrım, ne zaman usanacaksınız?"

Villefort odaya daldı.

"Ne diyorsunuz, Tanrım!" diye haykırdı iki elini göğe kaldırarak. "Doktor!... doktor!..."

"Valentine'in öldüğünü söylüyorum!" diye yanıt verdi d'Avrigny törensel ve törensel olduğu kadar korkunç bir sesle.

Mösyö de Villefort bacakları kırılmış gibi olduğu yere yığıldı ve başı Valentine'in yatağının üstüne düştü.

Doktorun sözleri, babanın çığlıkları üzerine dehşete kapılan hizmetçiler gizli beddualar okuyarak kaçtılar; merdivenlerden ve koridorlardan hızlı ayak sesleri duyuldu, sonra da avluda büyük bir hareket oldu, hepsi o kadar; gürültü bitti: hizmetçilerin hepsi bu lanetli evi terk edip gitmişti.

O sırada sabahlığının kolunu yarıya kadar giymiş bir halde gelen Madam de Villefort kapıya asılmış halıyı kaldırdı, orada bulunanlara soru sorar gibi bakarken bir yandan da gözlerini yaşartmaya çalışarak bir an eşikte durdu.

Birden bir adım attı, ya da daha doğrusu ellerini masaya doğru uzatarak öne doğru atıldı.

D'Avrigny'nin merakla masaya eğildiğini ve gece boşalttığından emin olduğu bardağı aldığını görmüştü.

Bardağın, tıpkı içindekini küllerin üstüne boşalttığı zamanki gibi, üçte biri doluydu.

Valentine'in hayaleti zehirleyicinin önünde doğrulsaydı, onun üzerinde daha az etki yapardı.

Gerçekten de bu sıvının rengi, Valentine'in bardağına boşalttığı ve içtiği sıvı ile aynıy-

dı; Mösyö d'Avrigny'nin dikkatle baktığı bu zehirdi, doktorun gözleri yanılmıyordu: bu kuşkusuz katilin önlemlerine karşın orada kalmış, cinayeti ele veren bir iz, bir kanıttı, Tanrının bir mucizesiydi.

Bu sırada Madam de Villefort Korku heykeli gibi kımıldamadan dururken, Villefort başını ölünün yatak çarşaflarına gömmüş, çevresinde olan bitenden hiçbir şey anlamazken, d'Avrigny bardağın içindekini daha iyi görmek için pencereye yaklaşmış, parmağının ucuyla bardağın içindekinden bir damla alarak tadına bakmıştı.

"Ah!" diye mırıldandı, "bu kez brüsin değil, bakalım neymiş."

Hemen Valentine'in odasındaki dolaplardan eczaneye dönüştürülmüş olana koştu, gümüş bir gözden bir şişe nitrik asit aldı, opal rengi sıvının içine birkaç damla bu asitten damlattı, sıvı hemen parlak kırmızı bir renk aldı.

D'Avrigny, bir problemi çözen bilginin sevincine, gerçeği ortaya çıkaran yargıcın korkusu karışmış gibi "Ah!" dedi.

Madam de Villefort bir an olduğu yerde geri döndü, gözleri alev saçıyordu, sonra alevler karardı; genç kadın sendeleyerek eliyle kapıyı aradı ve ortadan yok oldu.

Bir dakika sonra, uzakta döşemeye düşen birinin gürültüsü duyuldu.

Ama bu kimsenin dikkatini çekmedi. Hastabakıcı kimyasal analize bakıyordu, Villefort ise bitkindi.

Sadece Mösyö d'Avrigny gözleriyle Madam de Villefort'u izlemiş ve onun acele çıkışını fark etmişti.

Valentine'in oda kapısındaki halıyı kaldırdı, bakışları Edouard'ın odasından Madam de Villefort'un dairesine uzandı ve onun döşemenin üzerinde hareketsiz yattığını gördü.

"Madam de Villefort'un yardımına koşun," dedi hastabakıcıya, "Madam de Villefort kötü bir durumda."

"Ya Matmazel Valentine?" diye kekeledi hastabakıcı.

"Matmazel Valentine'in artık yardıma ihtiyacı yok," dedi d'Avrigny, "çünkü öldü."

"Öldü! Öldü!" diye içini çekti Villefort, bu taş gibi kalp için yeni, bilinmeyen ve duyulmamış olduğu kadar iç paralayan bir acının doruğunda.

"Öldü mü? Ne diyorsunuz?" diye haykırdı üçüncü bir ses, "Valentine'in öldüğünü kim söyledi?"

İki adam geri döndüler ve kapıda Morrel'in ayakta, solgun, altüst olmuş ve korkunç bir durumda durduğunu gördüler.

İşte olanlar:

Morrel her zamanki saatte, Noirtier'ye çıkan küçük kapının önündeydi.

Her zamankinin tersine kapıyı açık buldu, kapıyı çalmaya gerek yoktu, bu nedenle de içeri girdi.

Girişte bir an durdu ve kendisini yaşlı Noirtier'nin yanına götüren hizmetçiyi çağırdı.

Ama kimse yanıt vermedi, bildiğiniz gibi hizmetçiler evi terk etmişti.

Morrel'in o gün kaygı duyması için hiçbir özel neden yoktu: Valentine'in yaşayacağı konusunda Monte Cristo'nun sözü vardı ve o zamana dek bu söz tutulmuştu. Her akşam

kont ona iyi haberler veriyordu, ertesi gün de bu haberler Noirtier tarafından doğrulanıyordu.

Yine de sessizlik ona garip geldi; ikinci bir kez, üçüncü bir kez seslendi, yine aynı sessizlik.

O zaman yukarı çıkmaya karar verdi.

Noirtier'nin kapısı da öbür kapılar gibi açıktı.

Gördüğü ilk şey ihtiyarın her zamanki yerinde, koltuğunda olduğuydu; büyümüş gözleri, içindeki büyük korkuyu anlatır gibiydi, yüzüne yayılmış garip solukluk da bunu doğruluyordu.

"Nasılsınız efendim?" diye sordu genç adam kalbi biraz sıkışarak.

"İyi!" dedi ihtiyar gözlerini kırparak, "iyi."

Ama yüzü kaygıyla büyümüş gibiydi.

"Kafanızı meşgul eden bir düşünce var," diye devam etti Morrel, "bir şeye ihtiyacınız var. Adamlarınızdan birini çağırmamı ister misiniz?"

"Evet," dedi Noirtier.

Morrel çıngırağın ziline asıldı, koparacak kadar çekti, ama boşuna, kimse gelmedi.

Noirtier'ye döndü. İhtiyarın yüzündeki iç sıkıntısı ve kaygı giderek artıyordu.

"Tanrım! Tanrım!" dedi Morrel, "neden kimse gelmiyor? Evde hasta biri mi var?"

Noirtier'nin gözleri yuvalarından fırlayacak gibiydi.

"Ama sizin neyiniz var?" diye devam etti Morrel, "beni korkutuyorsunuz. Valentine! Valentine!"

"Evet, evet!" dedi Noirtier.

Maximilien bir şey söylemek için ağzını açtı, ama ağzından tek sözcük çıkmadı: sendeledi ve duvara yaslandı.

Sonra elini kapıya doğru uzattı.

"Evet, evet, evet," diye devam etti ihtiyar.

Maximilien küçük merdivene atıldı, iki sıçrayışta çıktı, Noirtier ona gözleriyle şöyle diyordu sanki:

"Daha çabuk! Daha çabuk!"

Evin geri kalanı gibi ıssız bir sürü odayı geçmek ve Valentine'in odasına gelmek için genç adama bir dakika yetti.

Kapıyı itmesine gerek kalmadı, kapı ardına kadar açıktı.

Farkına vardığı ilk ses bir hıçkırık oldu. Bir bulutun arkasındaymış gibi diz çökmüş ve beyaz çarşaflardan karmakarışık bir yığın içinde kaybolmuş siyah bir yüz gördü. Korkuyla, ürkütücü bir korkuyla eşiğe çakılıp kalmıştı.

O zaman, "Valentine öldü" diyen bir ses duydu, ikinci ses bir yankı gibi yanıt veriyordu:

"Öldü! Öldü!"

103
MAXIMILIEN

Villefort bu acı krizine ansızın yakalanmış olmaktan neredeyse utanarak ayağa kalktı. Yirmi beş yıldır sürdürdüğü korkunç yaşama biçimi onu biraz insana benzetmişti.

Bir an şaşıran bakışlarını Morrel'e dikti.

"Siz kimsiniz mösyö?" dedi, "içinde ölü olan bir eve böyle girilmeyeceğini unuttunuz mu yoksa? Dışarı çıkın mösyö, dışarı çıkın!"

Ama Morrel kımıldamadan durdu; gözlerini karmakarışık bu yatağın ürkütücü görünüşünden ve yatakta yatan soluk yüzden ayıramıyordu.

"Dışarı çıkın, duyuyor musunuz?" diye bağırdı Villefort; d'Avrigny ise Morrel'i dışarı çıkarmak için ona doğru ilerliyordu.

Morrel şaşkın bakışlarla, ölüye, bu iki adama, tüm odaya baktı, bir an duraksar gibi oldu, ağzını açtı, sonunda beynine üşüşen bir sürü kötü düşünceye karşın söyleyecek bir söz bulamayıp ellerini saçlarına daldırıp geri döndü; öyle ki Villefort ve d'Avrigny kısa bir süre düşüncelerinden kopup Morrel'i gözleriyle izledikten sonra "Delirmiş!" der gibi birbirlerine baktılar.

Ama, daha beş dakika geçmeden, merdivenlerin oldukça büyük bir ağırlık altında çatırdadığını duydular ve Morrel'in, insanüstü bir güçle Noirtier'nin koltuğunu kollarıyla kaldırarak, ihtiyarı evin birinci katına taşımakta olduğunu gördüler.

Merdivenin üstüne gelince Morrel koltuğu yere bıraktı ve tekerleklerinin üstünde sürerek Valentine'in odasına kadar getirdi.

Tüm bu manevra genç adamın çılgınca coşkusuyla on katına çıkmış gücü sayesinde gerçekleşmişti.

Ama özellikle bir şey dehşet vericiydi, o da Morrel tarafından itilerek Valentine'in yatağına doğru ilerleyen Noirtier'nin yüzüydü, zekası tüm kaynaklarını kullanan, gözleri başka yetilerinin yerini doldurmak için tüm gücünü toplayan Noirtier'nin yüzü.

Bakışları alev alev bu soluk yüz, Villefort için de korku verici bir görüntüydü.

Babası ile her ilişki kurduğunda, aralarında her zaman korkunç bir şeyler olmuştu.

"Ona neler yaptıklarına bakın!" diye bağırdı Morrel bir elini yatağa kadar sürüdüğü koltuğun arkalığına dayayıp, diğerini Valentine'e doğru uzatarak, "bakın babacığım, bakın!"

Villefort bir adım geriledi ve kendisi için neredeyse yabancı olan ve Noirtier'ye baba diyen bu genç adama şaşkınlıkla baktı.

O anda ihtiyarın tüm ruhu kan çanağına dönmüş gözlerine geçmişti sanki, sonra boyun damarları şişti, saralıların derilerini kaplayan renk gibi mavimsi bir renk boynunu, yanaklarını ve şakaklarını kapladı; insan denen varlığın içindeki bu patlamada sadece bir çığlık eksikti.

Bu çığlık, suskunluğu içinde dehşet vererek, sessizliği içinde yürek parçalayarak tüm gözeneklerinden çıktı sanki.

D'Avrigny ihtiyara doğru atıldı ve ona şiddetli bir kanama önleyici ilaç koklattı.

"Mösyö," diye bağırdı Morrel, felçli adamın duyarsız elini yakalayarak, "bana kim olduğumu ve ne hakla burada bulunduğumu soruyorlar. Ah! Siz bunu biliyorsunuz, söyleyin, bunu siz söyleyin!"

Ve genç adamın sesi hıçkırıklar içinde kayboldu.

İhtiyara gelince, sık sık soluk alışı göğsünü sarsıyordu. Ölmek üzere olan birinin geçirdiği krizleri geçiriyordu sanki.

Sonunda ağlamadan hıçkıran genç adamdan daha şanslı olan Noirtier'nin gözlerinden de yaşlar fışkırdı. Başı öne eğilemeden gözleri kapandı.

"Söyleyin," diye devam etti Morrel boğuk bir sesle, "benim onun nişanlısı olduğumu söyleyin!

"Onun, benim bu dünyadaki tek aşkım, soylu dostum olduğunu söyleyin!

"Söyleyin, söyleyin, bu ölünün bana ait olduğunu söyleyin!"

Genç adam paramparça olan büyük bir gücün korkunç görüntüsüyle, tüm ağırlığıyla, kasılmış parmaklarının sımsıkı yakaladığı yatağın önüne diz üstü düştü.

Bu acı o kadar dokunaklıydı ki d'Avrigny heyecanını gizlemek için arkasını döndü, Villefort başka açıklama istemeden, bizi, ağladığımız insanları sevenlere doğru iten bu çekime kapılarak elini genç adama uzattı.

Ama Morrel hiçbir şey görmüyordu, Valentine'in buz gibi elini tutmuştu, ağlamayı başaramadan haykırarak çarşafları ısırıyordu.

Bir süre odada sadece hıçkırıkların, duaların ve bedduaların birbirine karıştığı duyuldu. Ama hepsini bastıran ses, her soluk alışta Noirtier'nin göğsünde yaşam güçlerinden birini kesiyormuş gibi görünen boğuk ve iç paralayıcı sesti.

Sonunda, bir süre yerini Maximilien'e bıraktıktan sonra herkesten daha çok kendine hâkim olan Villefort konuşmaya başladı.

"Mösyö," dedi Maximilien'e, "söylediğinize göre Valentine'i seviyordunuz: onun nişanlısıydınız; ben bu aşkı bilmiyordum, bu anlaşmayı bilmiyordum; yine de babası olarak sizi bağışlıyorum, çünkü görüyorum ki acınız büyük, gerçek ve doğru.

"Zaten içimdeki acı o kadar büyük ki kalbimde öfkeye yer kalmadı.

"Ama görüyorsunuz, umudunuzu bağladığınız melek dünyayı terk etti: artık o insanların taparcasına sevdiği birinden başka bir şey değil ve o şu anda Tanrıya tapıyor; onun aramızda unuttuğu hüzünlü bedeni ile vedalaşın mösyö; onun beklediğiniz elini son kez tutun ve sonsuza kadar ondan ayrılın: Valentine'in artık onu kutsayacak papazdan başka birine ihtiyacı yok."

"Yanılıyorsunuz mösyö," diye haykırdı o güne kadar hissettiği acılarından hepsinden daha keskin bir acıyla kalbi parçalanmış Morrel, bir dizinin üstünde doğrularak; "yanılıyorsunuz: Valentine öldüğüne göre sadece bir papaza değil, intikamını alacak birine de ihtiyacı var.

"Mösyö de Villefort, siz papazı çağırtın, intikamı alacak olan benim."

"Ne demek istiyorsunuz mösyö?" diye mırıldandı Villefort, Morrel'in çılgınlığından doğan bu yeni düşünceyle ürpererek.

"Şunu söylemek istiyorum," diye devam etti Morrel, "sizde iki insan var mösyö. Baba yeterince ağladı, şimdi krallık savcısının görevi başlıyor."

Noirtier'nin gözleri parıldadı, d'Avrigny yaklaştı.

"Mösyö," diye devam etti genç adam gözleriyle orada bulunanların yüzlerinden okunan tüm duyguları dile getirerek, "ben ne dediğimi biliyorum, söyleyeceklerimi de hepiniz en az benim kadar biliyorsunuz.

"Valentine öldürüldü."

Villefort başını eğdi; d'Avrigny bir adım daha yaklaştı; Noirtier gözleriyle "evet," dedi.

"Oysa mösyö," diye devam etti Morrel, "yaşadığımız devirde, Valentine gibi genç, güzel ya da tapınılacak biri olmasa da, bir insan, bu dünyadan nasıl yok olduğunun hesabı sorulmaksızın böyle birden yok olamaz.

"Haydi sayın krallık savcısı," diye ekledi Morrel gittikçe artan bir ateşlilikle, "acıma yok! Size cinayeti ihbar ediyorum, katili bulun!"

Morrel acımasız bakışlarıyla Villefort'u sorguya çekiyordu, Villefort ise yardım ister gibi, bir Noirtier'ye bir d'Avrigny'ye bakıyordu.

Villefort, babasından ve doktordan yardım göreceğine, onların Morrel'inkiler kadar acımasız bakışlarıyla karşılaştı.

"Evet," dedi ihtiyar.

"Kuşkusuz!" dedi d'Avrigny.

"Mösyö," diye karşılık verdi Villefort bu üçlü iradeye ve kendi heyecanına karşı savaşım vererek, "mösyö, yanılıyorsunuz, benim evimde cinayet işlenmez; kader beni vuruyor. Tanrı beni sınıyor; bunu düşünmek korkunç bir şey ama, kimse öldürülmedi!"

Noirtier'nin gözleri çakmak çakmak oldu, d'Avrigny konuşmak için ağzını açtı.

Morrel sessizlik isteyerek kolunu uzattı.

"Ben de burada cinayet işlendiğini söylüyorum!" diye haykırdı Morrel, sesi korkunç titreyişinden hiçbir şey yitirmeden alçalarak.

"Size dört ayda öldürülen dördüncü kurban olduğunu söylüyorum.

"Size daha dört gün önce Valentine'i zehirlemek istediklerini ve Mösyö Noirtier'nin aldığı önlemler sayesinde başarısızlığa uğradıklarını söylüyorum.

"Size dozun artırıldığını ya da zehirin cinsinin değiştirildiğini ve bu kez başarıldığını söylüyorum.

Size bunları benim kadar iyi bildiğinizi, çünkü mösyönün bunu size doktor ve dost olarak haber verdiğini söylüyorum."

"Ah! Siz kendinizde değilsiniz mösyö," dedi Villefort kıstırıldığını hissettiği kapandan

boş yere kurtulmaya çalışarak.

"Ben kendimde değilim!" diye haykırdı Morrel, "Pekala! Bunu Mösyö d'Avrigny'ye havale ediyorum.

"Sorun ona mösyö, Madam de Saint-Méran'ın öldüğü akşam bahçenizde, bu konağın bahçesinde söylediği sözleri anımsayıp anımsamadığını sorun, o ve siz, ikiniz, kendinizi yalnız sanıp bu trajik ölümden söz ediyordunuz, bunun alın yazısı olduğunu söylüyordunuz, haksız yere suçladığınız Tanrı sadece tek şey için suçlanabilir, o da Valentine'in katilini yaratmış olmaktan!"

Villefort ve d'Avrigny birbirlerine baktılar.

"Evet, evet, anımsayın," dedi Morrel; "çünkü sessizlik içinde yapayalnızken söylediğinizi sandığınız sözler kulağıma geldi. Kuşkusuz o akşam Mösyö de Villefort'un kendi ailesine karşı gösterdiği suçlu hoşgörüyü görünce her şeyi yetkililere açıklayabilirdim; senin öldüğün andaki kadar suç ortağı olmayacaktım Valentine! Sevgili Valentine'im! Ama suç ortağı intikamcı olacak; bu dördüncü cinayet herkesin gözü önünde, gün gibi ortada ve eğer baban seni terk ederse Valentine sana yemin ediyorum, ben katilin peşine düşeceğim, ben."

Bu kez sanki doğa bu amansız düzenlemeye acımış gibi kendi gücünü kullandı, Morrel'in son sözleri boğazına takılıp duyulmaz oldu; göğsü hıçkırıklarla doldu, uzun süredir direnen gözyaşları gözlerinden fışkırdı, gücünü yitirdi ve ağlayarak Valentine'in yatağının yanına diz üstü düştü.

Bu kez d'Avrigny başladı.

"Ben de," dedi güçlü bir sesle, "ben de cinayetin adalete yansıtılması konusunda Mösyö Morrel'e katılıyorum; çünkü benim hatır nedeniyle gevşek davranmamın katili yüreklendirdiği düşüncesi ile içim bulanıyor!"

"Aman Tanrım! Aman Tanrım!" diye mırıldandı Villefort yıkılarak.

Morrel ihtiyarın gözlerinde doğaüstü bir ışığın yandığını fark ederek başını kaldırdı.

"Bakın," dedi, "Mösyö Noirtier konuşmak istiyor."

"Evet," dedi Noirtier, zavallı güçsüz ihtiyarın tüm yetileri bakışlarında yoğunlaştığı için daha da korkunç olan bir ifadeyle.

"Katili tanıyor musunuz?" diye sordu Morrel.

"Evet," diye karşılık verdi Noirtier.

"Bize yol gösterecek misiniz?" diye haykırdı genç adam. "Dinleyelim! Mösyö d'Avrigny, dinleyelim!"

Noirtier zavallı Morrel'e gözlerinde hüzünlü bir gülümseme ile, birçok kez Valentine'i mutlu eden tatlı gülümsemelerinden biri ile baktı ve dikkat kesildi.

Önce gözlerini karşısındakinin gözlerine dikti, sonra da kapıya baktı.

"Dışarı çıkmamı mı istiyorsunuz?"diye haykırdı Morrel acıyla.

"Evet," dedi Noirtier.

"Ah! Mösyö, ah! Acıyın bana!"

İhtiyarın gözleri acımasızca kapıya dikili kaldı.

"En azından daha sonra gelebilir miyim?" diye sordu Morrel.

"Evet."

"Dışarı yalnız ben mi çıkacağım?"

"Hayır."

"Kimle birlikte çıkmalıyım? Krallık savcısı ile mi?"

"Hayır."

"Doktor ile mi?"

"Evet."

"Mösyö de Villefort ile yalnız kalmak mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Ama o sizi anlayabilecek mi?"

"Evet."

"Ah!" dedi Villefort soruşturmanın baş başa yapılacağından neredeyse sevinç duyarak, "Ah! Sakin olun, ben babamı çok iyi anlarım."

Tüm bunları biraz önce dediğimiz gibi sevinç ifadesiyle söylerken, krallık savcısının dişleri şiddetle birbirine çarpıyordu.

D'Avrigny Morrel'in kolunu tuttu ve genç adamı bitişik odaya sürükledi.

Tüm evde ölünün odasından daha derin bir sessizlik oldu.

Çeyrek saat sonra sendeleyen bir ayak sesi duyuldu, Villefort, d'Avrigny ve Morrel'in bulunduğu salonun kapısında göründü, d'Avrigny düşünceler içindeydi, Morrel'in soluğu kesilmişti.

"Gelin," dedi.

Ve onları Noirtier'nin koltuğunun yanına götürdü.

O zaman Morrel dikkatle Villefort'a baktı.

Krallık savcısının benzi çok soluktu; alnında pas rengi geniş çizgiler oluşmuştu; parmaklarının arasında birçok kez kıvrılmış tüy kalem paramparça olmuş çıtırdıyordu.

"Beyler," dedi boğuk bir sesle d'Avrigny ve Morrel'e, "beyler, bu korkunç sırrın aramızda kalacağına onur sözü vermelisiniz."

İki erkek bir hareket yaptılar.

"Bunun için size çok rica ediyorum!..." diye devam etti Villefort.

"Ama," dedi Morrel, "suçlu!... Katil!... Cani!..."

"Sakin olun mösyö, adalet yerini bulacak," dedi Villefort. "Babam bana suçlunun adını açıkladı; babam da sizin gibi intikama susamış, ama yine de bu cinayet sırrını saklamanız için size benim gibi rica ediyor."

"Öyle değil mi baba?"

"Evet," dedi Noirtier kararlı bir biçimde.

Morrel inanmadığını ve iğrendiğini gösteren bir hareket yaptı.

"Ah!" diye haykırdı Villefort, Maximilien'i koluyla durdurarak, "Ah! Mösyö, eğer babam, bildiğiniz katı adam sizden böyle bir şey istiyorsa bu, Valentine'in intikamının korkunç bir biçimde alınacağını bilmesindendir."

"Öyle değil mi baba?"

İhtiyar 'evet' işareti yaptı.

Villefort devam etti.

"Babam beni tanır, ben ona söz verdim. Bu nedenle emin olun beyler, üç gün, sizden üç gün istiyorum, bu, adaletin sizden isteyeceğinden azdır, üç gün sonra çocuğumu öldürenden alacağım intikam, en duygusuz insanların bile yüreklerini ta derinden titretecek.

"Öyle değil mi baba?"

Bu sözleri söylerken dişlerini gıcırdatıyor, ihtiyarın uyuşuk elini sallıyordu.

"Verilen sözlerin hepsi tutulacak mı Mösyö Noirtier?" diye sordu Morrel, bu sırada d'Avrigny de gözleriyle aynı soruyu soruyordu.

"Evet," dedi Noirtier kötü bir sevinç dolu bakışıyla.

"Yemin edin beyler," dedi Villefort, d'Avrigny ile Morrel'in ellerini birleştirerek, "evimin onuruna acıyacağınıza ve bu onur için intikam alma işini bana bırakacağınıza yemin edin."

D'Avrigny arkasını döndü ve zayıf bir "evet," dedi, ama Morrel elini yargıcın elinden çekti, yatağa doğru atıldı, dudaklarını Valentine'in buz gibi olmuş dudaklarının üstüne koydu ve umutsuzluğa gömülmüş bir ruhun uzun iniltisiyle kaçtı gitti.

Tüm hizmetçilerin ortadan yok olduğunu söylemiştik.

Bu nedenle Mösyö de Villefort, büyük kentlerimizde ölümün, özellikle de bu kadar kuşkulu durumdaki ölümün yol açtığı çok nazik ve çok sayıda başvuruları yerine getirme işini üzerine alması için d'Avrigny'ye rica etmek zorunda kaldı.

Noirtier'ye gelince, bu hareketsiz acıyı, kımıltısız umutsuzluğu, sessiz gözyaşlarını görmek korkunç bir şeydi.

Villefort çalışma odasına girdi; d'Avrigny ölümlerden sonra denetim işlerini yapan ve oldukça yaygın olarak 'ölü doktoru' denen belediye doktorunu almaya gitti.

Noirtier torununun yanından hiç ayrılmak istememişti.

Yarım saatin sonunda Mösyö d'Avrigny meslektaşıyla geri geldi; sokak kapısı kapatılmıştı, kapıcı da öbür hizmetçilerle birlikte ortadan yok olduğu için kapıyı Villefort açtı.

Ama sahanlıkta durdu; artık ölenin odasına girmeye cesareti yoktu.

İki doktor Valentine'in odasına yalnız gittiler.

Noirtier ölü gibi solgun, ölü gibi sessiz ve kımıltısız, yatağın yanındaydı.

Ölü doktoru ömrünün yarısını kadavraların yanında geçiren bir adamın aldırmazlığı ile yaklaştı, genç kızı örten çarşafı kaldırdı ve sadece dudaklarını araladı.

"Ah!" dedi d'Avrigny içini çekerek, "zavallı kız, öldü, öldü, haydi."

"Evet," diye yanıt verdi doktor kısaca Valentine'in yüzünü örten çarşafı yerine bırakarak.

Noirtier'den boğuk bir hırıltı geldi.

D'Avrigny geri döndü, ihtiyarın gözleri alev alevdi. İyi yürekli doktor, Noirtier'nin torununu görmek istediğini anladı; onu yatağa yaklaştırdı, ölü doktoru ölünün dudaklarına değdirdiği parmaklarını klorlu suya batırırken, o uyuyan bir meleğe benzeyen bu solgun ve dingin yüzü gördü.

Noirtier'nin gözünün ucunda görünen bir damla yaş iyi yürekli doktora bir teşekkürdü.

Ölü doktoru Valentine'in odasında, bir masanın köşesinde tutanağını düzenliyordu, bu son formalite bitince doktorun arkasından dışarı çıktı.

Villefort onların aşağı indiklerini duydu ve çalışma odasının kapısında göründü.

Birkaç sözcükle doktora teşekkür etti ve d'Avrigny'ye döndü:

"Şimdi papaz çağırmalı değil mi?"

"Valentine'in yanında dua etmesini özellikle istediğiniz bir din adamı var mı?" diye sordu d'Avrigny.

"Hayır," dedi Villefort, "en yakındakine gidin."

"En yakındaki sizin evinize bitişik evde oturan iyi bir İtalyan rahip. Geçerken ona haber vermemi ister misiniz?" dedi ölü doktoru.

"D'Avrigny," dedi Villefort, "beyle birlikte gitmenizi rica edebilir miyim?

"İstediğiniz gibi girip çıkmanız için işte anahtar.

"Rahibi getirin ve onu zavallı kızımın odasına yerleştirme işini üstlenin lütfen."

"Onunla konuşmak ister misiniz dostum?"

"Yalnız kalmak istiyorum. Beni bağışlarsınız değil mi? Bir rahip tüm acıları, babaların acısını da anlamalıdır."

Ve Mösyö de Villefort d'Avrigny'ye bir maymuncuk vererek yabancı doktoru son kez selamladı, çalışma odasına girdi ve çalışmaya koyuldu.

Bazı durumlarda çalışmak tüm acıların ilacıdır.

İki doktor sokağa indiklerinde bitişik evin kapısında rahip giysili bir adam gördüler.

"İşte size sözünü ettiğim rahip," dedi ölü doktoru d'Avrigny'ye.

D'Avrigny din adamının yanına gitti.

"Mösyö," dedi ona, "kızını yeni kaybetmiş zavallı bir babaya, krallık savcısı Mösyö de Villefort'a büyük bir iyilikte bulunmak için zamanınız var mı?"

"Ah! Mösyö," diye yanıt verdi rahip çok belirgin bir İtalyan vurgusuyla, "evet, bu evde ölüm var, biliyorum."

"O zaman sizden ne tür bir hizmet beklediğini anlatmam gerekmiyor."

"Ben de bu hizmeti yapmak için gidiyordum mösyö," dedi rahip; "görevlerimizi istenmeden yerine getirmek bizim işimizdir."

"Bu bir genç kız."

"Evet, bunu biliyorum, evden kaçtıklarını gördüğüm hizmetçilerden öğrendim. Adının Valentine olduğunu öğrendim ve onun için dua ettim bile."

"Sağolun, sağolun mösyö," dedi d'Avrigny, "kutsal görevinizi yapmaya şimdiden başladığınıza göre devam etmek lütfunda da bulununuz. Gelin ölünün yanında oturun, yasa gömülmüş tüm aile size minnettar kalacaktır."

"Oraya gidiyorum mösyö," diye karşılık verdi rahip, "hiçbir duanın benimkiler kadar yürekten olmayacağını söyleyebilirim."

D'Avrigny rahibin elini tuttu, çalışma odasına kapanmış Villefort ile karşılaşmadan onu Valentine'in odasına kadar götürdü, kefenleme işi ancak ertesi akşam yapılacaktı.

Odaya girerken Noirtier'nin gözleri rahibin gözleriyle karşılaştı ve kuşkusuz orada özel bir şey gördü ki, bir daha gözlerini ondan ayırmadı.

D'Avrigny rahibe sadece öleni değil, yaşayanı da emanet etti, rahip, d'Avrigny'ye hem ölen için dua edeceğine hem de Noirtier'ye özen göstereceğine söz verdi.

Rahip törensel bir biçimde işe koyuldu ve kuşkusuz dua ederken rahatsız edilmemek için, Noirtier de acı içinde iken tedirgin olmasın diye, d'Avrigny odadan çıkar çıkmaz sadece doktorun çıktığı kapıyı değil, Madam de Villefort'un odasına giden kapıyı da kilitledi.

104
DANGLARS'IN İMZASI

Ertesi gün hava bulutlu ve sıkıcıydı.

Kefenleyiciler gece boyunca cenazeyle ilgili işlerini tamamlamışlardı, yatağın üstüne uzatılmış bedeni, ölülere, ölümün karşısında eşitlik denen, yaşamları sırasında sevdikleri lüksün son tanığı olacak bir şeyler vererek onları acı bir biçimde sarıp sarmalayan kefenin içine koydular.

Bu kefen, genç kızın on beş gün önce satın almış olduğu harika bir patiska parçasından başka bir şey değildi.

Akşam bu iş için çağrılan adamlar Noirtier'yi Valentine'in odasından kendi odasına taşıdılar ve tüm beklenenlerin tersine ihtiyar, torununun bedeninden ayrılırken hiçbir güçlük çıkarmadı.

Rahip Busoni sabaha kadar beklemişti, sabah olunca kimseye bir şey demeden evine çekilmişti.

Sabah sekize doğru d'Avrigny gelmişti; Noirtier'nin odasına giden Villefort ile karşılaşmış ve ihtiyarın geceyi nasıl geçirdiğini öğrenmek için onunla birlikte gitmişti.

Onu aynı zamanda yatak görevini gören büyük koltuğunda tatlı bir uykuda ve neredeyse gülümseyerek dinlenirken buldular.

İkisi de şaşırarak eşikte kalakaldılar.

"Görüyorsunuz," dedi d'Avrigny uyuyan babasına bakan Villefort'a; "görüyorsunuz, doğa en büyük acıları dindirmeyi biliyor; kuşkusuz Mösyö Noirtier'nin torununu sevmediği söylenemez, ama yine de uyuyor."

"Evet, haklısınız," diye yanıt verdi Villefort şaşırarak, "uyuyor ve bu çok garip, çünkü en küçük kızgınlık onu geceler boyu uyanık tutar."

"Acı onun gücünü tüketti," diye karşılık verdi d'Avrigny.

Sonra ikisi de krallık savcısının çalışma odasına gittiler.

"Bakın, ben uyumadım," dedi Villefort dokunulmamış yatağını d'Avrigny'ye göstererek, "acı benim gücümü tüketmez, ben iki gecedir yatmadım, buna karşılık, masamı görüyorsunuz, yazdım, aman Tanrım! Bu iki gün iki gece!... bu dosyayı karıştırdım, katil Benedetto'nun iddianamesine açıklamalar koydum!... Ah çalışma, çalışma! Benim tutkum, neşem, öfkem, benim tüm acılarımı öldürmek senin işin!"

Ve d'Avrigny'nin elini çırpınır gibi sıktı.

"Bana ihtiyacınız var mı?" diye sordu doktor.

"Hayır," dedi Villefort, "yalnız sizden saat on birde gelmenizi rica ediyorum; öğlen saat on ikide... gidiyor... Tanrım! Zavallı kızım! Zavallı kızım!"

Ve yeniden insan olan krallık savcısı gözlerini göğe kaldırdı ve içini çekti.

"Siz konukların karşılandığı salona gelecek misiniz?"

"Hayır, bu üzücü onuru üstüne alan bir kuzenim var. Ben çalışacağım doktor; çalıştığım zaman her şey yok oluyor."

Gerçekten de doktor daha kapıya gelmeden krallık savcısı yeniden çalışmaya başlamıştı.

Sekinin üstünde d'Avrigny, Villefort'un sözünü ettiği, aile içinde olduğu gibi bu olayda da önemi olmayan, dünyaya yararlı bir rol oynamak için gelmiş özverili insanlardan biri olan akrabaya rastladı.

Dakikti, siyahlar giymişti, kolunda bir yas bandı vardı, kuzeninin evine olması gereken, ihtiyaç olduğu sürece taşıyacağı, sonra da bırakacağı bir görünüm ile gelmişti.

Saat on birde cenaze arabaları avluya girdi, Faubourg Saint-Honoré sokağı, zenginlerin sevinçlerine de yaslarına da aynı derecede meraklı, gösterişli cenazelere de bir düşesin düğününe olduğu kadar aceleyle koşan kalabalığın fısıltıları ile dolmuştu.

Yavaş yavaş ölü evinin salonu doldu, önce eski tanıdıklarımızın bir bölümü, yani Debray, Château-Renaud, Beauchamp, sonra yargıçlar kurulunun, yazın dünyasının, ordunun ünlüleri, çünkü Mösyö de Villefort toplum içindeki konumundan çok kendi kişisel nitelikleri nedeniyle Paris sosyetesinin en ön sıralarından birinde bulunuyordu.

Kuzeni kapıda duruyor ve herkesi içeri alıyordu, duygusuz insanlar için burada bir babanın, bir kardeşin ya da bir nişanlının yaptığı gibi gelenlerden yalancı bir yüz ifadesi ya da sahte gözyaşları beklemeyen duygusuz bir yüz görmek büyük bir rahatlık oluyordu.

Daha önceden tanışanlar bakışlarıyla birbirlerini çağırıyor ve gruplar halinde toplanıyorlardı.

Bu gruplardan biri Debray, Château-Renaud ve Beauchamp'dan oluşuyordu.

"Zavallı genç kız!" dedi Debray sonuçta herkesin elinde olmadan yaptığı gibi bu acı olaya hayıflanarak, "zavallı genç kız! Bu kadar zengin, bu kadar güzel! Château-Renaud, buraya ne kadar zaman önce gelmiştik ?... üç hafta ya da en çok bir ay önce sözleşme imzalamak için gelmiştik de sözleşme imzalanmamıştı, o zaman bunu düşünebilir miydiniz?"

"İnanın, hayır," dedi Château-Renaud.

"Onu tanır mıydınız?"

"Madam de Morcerf'in balosunda onunla bir iki kez konuşmuştum; biraz hüzünlü biri gibi olsa da, bana çok sevimli görünmüştü. Üvey anne nerede biliyor musunuz?"

"Bizi içeri alan şu saygıdeğer beyin karısının yanına gitti."

"O da kim?"

"Kimden söz ediyorsunuz?"

"Bizi içeri alan mösyöden. Bir milletvekili mi?"

"Hayır," dedi Beauchamp, "ben bizim saygıdeğer beyleri her gün görmeye mahku-

mum ve o beyin yüzü bana yabancı."

"Gazetenizde bu ölümden söz ettiniz mi?"

"Yazı benim değil, ama bundan söz edildi; hattâ bunun Mösyö de Villefort'un hoşuna gideceğinden kuşkuluyum. Sanırım yazıda, eğer art arda dört ölüm sayın krallık savcısının evinden başka bir yerde olsaydı, sayın krallık savcısının kesinlikle daha fazla heyecan duyacağı söyleniyordu."

"Zaten annemin doktoru olan Doktor d'Avrigny onun çok umutsuz olduğunu söyleyip duruyordu."

"Ama siz kimi arıyorsunuz Debray?"

"Mösyö de Monte Cristo'yu arıyorum," diye yanıt verdi genç adam.

"Ona, buraya gelirken bulvarda rastladım. Yola çıkmak üzere olduğunu sanıyorum, bankacısına gidiyordu," dedi Beauchamp.

"Bankacısına mı? Bankacısı Danglars değil mi?" diye sordu Château-Renaud Debray'ye.

"Sanırım o," diye yanıt verdi özel sekreter hafifçe ürpererek; "ama burada eksik olan sadece Mösyö de Monte Cristo değil. Morrel'i de göremiyorum."

"Morrel mi! O onları tanıyor muydu?" diye sordu Château-Renaud.

"Sadece Madam de Villefort ile tanıştırıldığını sanıyorum."

"Ne önemi var? Gelmesi gerekirdi," dedi Debray; "bu akşam neden söz edecek? Bu cenaze, günün haberi, ama şşşt, susalım, işte adalet bakanı, şimdi kendini gözü yaşlı kuzene küçük bir nutuk çekmeye zorunlu hissedecek."

Ve üç genç, adalet bakanının küçük nutkunu duymak için kapıya yaklaştılar.

Beauchamp doğru söylemişti; ölü evinin davetine gelirken Chaussée-d'Antin sokağına, Danglars'ın konağına doğru giden Monte Cristo'ya rastlamıştı.

Bankacı pencereden kontun avluya girmekte olan arabasını fark etmiş ve üzgün ama nazik bir yüzle onu karşılamaya gelmişti.

"Pekala kont," dedi elini Monte Cristo'ya uzatarak, "bana başsağlığı dileklerinizi sunmaya geldiniz. Gerçekten evimde uğursuzluk var; öyle ki sizi fark ettiğimde kendi kendime şu zavallı Morcerflere mutsuzluk dileyip dilemediğimi anlamaya çalışıyordum, çünkü buna uygun bir atasözü vardır: etme bulursun, inleme ölürsün! Ama inanın Morcerf'in kötülüğünü istemedim, benim gibi sıfırdan başlamış, her şeyi kendisine borçlu bir insan için, belki de biraz fazla kibirliydi, ama herkesin yanlışları vardır. Ah! Kendinize dikkat edin kont, bizim kuşağın insanları... Ama bağışlayın, siz bizim kuşaktan değilsiniz, siz genç bir adamsınız... bizim kuşağın insanları bu yıl hiç mutlu değiller: kanıtı, ilkelerine aşırı bağlı krallık savcısı, kanıtı Villefort, o şimdi de kızını kaybetti. Şöyle özetleyin: dediğimiz gibi, Villefort tüm ailesini garip bir biçimde yitirdi; Morcerf onurunu yitirdi ve öldü; ben, şu Benedetto alçağı tarafından gülünç duruma düşürüldüm ve sonra..."

"Sonra ne?" diye sordu kont.

"Heyhat! Demek bilmiyorsunuz."

"Yeni bir felaket mi?"

"Kızım..."

"Matmazel Danglars mı?"

"Eugénie bizi terk ediyor."

"Aman Tanrım! Bana ne söylemek istiyorsunuz?"

"Gerçeği sevgili kontum. Tanrım! Karınız ve çocuğunuz olmadığı için ne kadar mutlusunuz!"

"Öyle mi sanıyorsunuz?"

"Ah! Tanrım!"

"Siz şimdi Matmazel Eugénie'nin..."

"O sefilin bize yaptığı hakarete, yüz karasına dayanamadı ve benden yolculuğa çıkmak için izin istedi."

"Ve gitti mi?"

"Geçen akşam."

"Madam Danglars ile birlikte mi?"

"Hayır, bir akraba ile... Ama bu onu, sevgili Eugénie'yi yitirmiyoruz demek değil, çünkü bildiğim kadarıyla o karakterle hiçbir zaman Fransa'ya dönmeyecektir."

"Ne istiyorsunuz sevgili baronum," dedi Monte Cristo, "tüm serveti çocuğu olan zavallı biri için ezici olan acılar, aile acıları, bir milyoner için dayanılır acılardır. Filozoflar ne derlerse desinler pratik insanlar bu konuda onları yalanlarlar: para birçok şeyi avutur ve siz, kim olursa olsun başka birinden daha çabuk avunursunuz, eğer bu büyük avuntunun erdemini kabul ederseniz: siz, finans dünyasının kralı, tüm güçlerin kesişme noktasısınız."

Danglars alay mı ettiğini yoksa ciddi mi konuştuğunu anlamak için konta şöyle bir baktı.

"Evet," dedi, "eğer servet avutuyorsa, avunmuş olmalıyım, çünkü zenginim."

"O kadar zenginsiniz ki sevgili baronum, servetiniz Piramitlere benziyor; yıkmak isteseler cesaret edemezler, cesaret etseler başaramazlar."

Danglars kontun bu safça güvenine gülümsedi.

"Bu bana, siz içeri girdiğinizde üç küçük bono hazırlamakta olduğumu anımsattı," dedi, "ikisini daha önce imzalamıştım, geri kalan üçünü imzalamama izin verir misiniz?"

"İşinizi yapın sevgili baronum, işinizi yapın."

Bir an sadece bankacının kaleminin sesinin duyulduğu bir sessizlik oldu, bu sırada Monte Cristo tavandaki yaldızlı süslemelere bakıyordu.

"İspanya bonoları mı," dedi Monte Cristo, "Haiti bonoları mı, Napoli bonoları mı?"

"Hayır," dedi Danglars, kendini beğenmiş gülüşüyle gülerek, "hamiline bonolar, Fransız bankasından hamiline bonolar. Bakın, sayın kontum," diye ekledi, "ben nasıl finans dünyasının kralıysam, siz de o dünyanın imparatorusunuz, her biri bir milyon değerinde bu büyüklükte önemsiz kağıt parçaları gördünüz mü hiç?"

Monte Cristo, Danglars'ın ona gösterdiği beş önemsiz kağıt parçasını tartmak ister gibi eline aldı ve okudu:

Sayın banka genel kurul üyesinden, tarafımdan yatırılmış fonlardan hesabımdaki bir milyonluk tutarın ödenmesini rica ederim.

BARON DANGLARS

"Bir, iki, üç, dört, beş," dedi Monte Cristo; "Beş milyon! Vay canına! Bunu nasıl yapıyorsunuz Sinyor Crésus!"[216]

"İşte ben işlerimi böyle hallediyorum," dedi Danglars.

"Bu olağanüstü bir şey, özellikle de bu tutar peşin olarak ödeniyorsa ki bundan hiç kuşkum yok."

"Peşin ödenecek," dedi Danglars.

"Böyle bir kredi sahibi olmak güzel; gerçekten de böyle şeylere ancak Fransa'da rastlanır: beş milyon değerinde beş önemsiz kağıt parçası, buna inanmak için insanın gözleriyle görmesi gerek."

"Bundan kuşkunuz mu var?"

"Hayır."

"Bunu öyle bir tonlamayla söylediniz ki... Bakın, isterseniz deneyin: benim memurumu bankaya götürün, onun bankadan aynı tutarda hazine bonolarıyla çıkacağını göreceksiniz."

"Hayır," dedi Monte Cristo beş kağıdı katlayarak, "inanın istemem, bu iş çok garip ve ben kendim deneyeceğim. Benim sizdeki kredim altı milyondu, dokuz yüz bin frankını almıştım, bana daha beş milyon beş bin frank borçlu olmalısınız. Sizin imzanız olduğu için geçerli olan şu beş önemsiz kağıdı alıyorum, hesabımızı düzene sokacak altı milyonluk makbuzu buyrun. Bunu önceden hazırlamıştım, çünkü bugün paraya çok ihtiyacım olduğunu size söylemeliyim."

Ve Monte Cristo bir eliyle beş kağıdı cebine koyarken öbür eliyle de bankacıya makbuzu uzattı.

Danglars'ın ayaklarının dibine yıldırım düşseydi onu bundan daha fazla ezemezdi.

"Ne!" diye kekeledi, "Ne! Bu parayı alıyor musunuz sayın kont? Ama durun, durun, bu parayı güçsüzler yurduna vermem gerek, bu bir emanet ve bu sabah ödeyeceğime söz verdim."

"Ah!" dedi Monte Cristo, "O zaman başka. İlle de bu beş bono olsun demiyorum, bana başka biçimde de ödeme yapabilirsiniz. Ben bunları meraktan, herkese, Danglars bankasının hiç sormadan, benden beş dakikalık bir süre bile istemeden, bana peşin beş milyon ödediğini söyleyebilmek için almıştım! Bu çok ilginç olacaktı! Buyrun bonolarınızı; size yine söylüyorum, bana başka biçimde ödeme yapın."

Ve beş senedi benzi solan Danglars'a uzattı, Danglars önünden çekilen eti yakalamak için kafesinin parmaklıklarından pençesini uzatan akbaba gibi elini uzattı.

Birden fikir değiştirdi, büyük bir çaba harcadı ve kendini tuttu.

Sonra gülümsediği ve altüst olmuş yüz çizgilerinin biraz yumuşadığı görüldü.

"Aslında elinizdeki makbuz paradır," dedi.

"Ah! Tanrım! Evet! Eğer Roma'da olsaydınız Thomson ve French bankası hiç güçlük çıkarmadan ödeyecekti.

"Bağışlayın sayın kont, bağışlayın."

"O zaman bu parayı alabilir miyim?"

"Evet," dedi Danglars, saçlarının dibinde parlayan teri silerek, "alın, alın."

Monte Cristo beş bonoyu yüzünde "Bakın, iyi düşünün! Eğer pişmansanız vazgeçmek için hâlâ zamanınız var," demek ister gibi anlaşılamaz bir ifade ile cebine koydu.

"Hayır," dedi Danglars, "hayır, gerçekten imzaladığım kağıtları alın. Ama biliyorsunuz, hiç kimse parayla uğraşan biri kadar biçimci değildir; ben bu parayı güçsüzler yurduna ayırmıştım ve onlara bu parayı vermezsem kendimi onları çalmış gibi hissedecektim, sanki o ekü yerine başka bir ekü konamazmış gibi. Bağışlayın."

Ve gürültülü bir biçimde, elbette sinirden, gülmeye başladı.

"Bağışlıyorum," diye yanıt verdi Monte Cristo kibarca, "ve alıyorum."

Ve bonoları cüzdanına yerleştirdi.

"Ama," dedi Danglars, "daha yüz bin franklık bir hesabımız yok mu?"

"Ah! Onun hiç önemi yok," dedi Monte Cristo. "Acyo[217] aşağı yukarı bu kadar tutar; o sizde kalsın, ödeşmiş olalım."

"Kont," dedi Danglars, "ciddi mi söylüyorsunuz?"

"Bankacılarla hiç şaka yapmam," diye karşılık verdi Monte Cristo saygısızlığa yaklaşan bir ciddilikle.

Ve kapıya doğru ilerledi, tam o sırada özel uşak haber verdi:

"Mösyö de Boville, güçsüzler yurdu genel tahsildarı."

"Doğrusu," dedi Monte Cristo, "imzaladığınız kağıtları almak için tam zamanında gelmişim, yoksa aramızda çekişme olacaktı."

Danglars ikinci bir kez sarardı ve ayrılmak için konttan acele izin istedi.

Monte Cristo Kontu bekleme odasında ayakta duran Mösyö de Boville ile aşırı nazik bir biçimde selamlaştı ve Boville, Monte Cristo çıkar çıkmaz hemen Mösyö Danglars'ın çalışma odasına alındı.

Kontun, güçsüzler yurdu tahsildarının elinde tuttuğu cüzdanı görünce, o kadar ciddi ifadeli yüzünden nasıl bir gülümsemenin gelip geçtiğini görmek gerekirdi.

Kapıda arabasına bindi ve hemen bankaya gitmesini söyledi.

Bu sırada tüm heyecanını bastıran Danglars genel tahsildarı karşılamaya geliyordu.

Kuşkusuz yüzünde her zamanki basmakalıp gülümsemesi ve nezaketi vardı.

"Günaydın sevgili alacaklım," dedi, "gelenin alacaklım olduğuna bahse girebilirdim."

"Doğru tahmin ettiniz sayın baron," dedi Mösyö de Boville, "güçsüzler adına ben geldim; dullar ve yetimler sizden beş milyonluk bağışı istemek için beni görevlendirdiler."

"Yetimlerin acınacak durumda oldukları söyleniyor!" dedi Danglars şakayı sürdürerek; "zavallı çocuklar!"

"İşte ben de onlar adına geldim," dedi Mösyö de Boville. "Dün akşam benim mektubumu almış olmalısınız değil mi?"

"Evet."

"İşte makbuzum."

"Sevgili Mösyö de Boville," dedi Danglars, "dullarınız ve yetimleriniz, olabilirse, yirmi dört saat bekleme nezaketini gösterecekler, çünkü buradan çıktığını gördüğünüz Mösyö de Monte Cristo... onu görmüştünüz değil mi?"

"Evet, ne oldu?"

"İşte Mösyö de Monte Cristo onların beş milyonlarını aldı!"

"Aldı da ne demek?"

"Kontun bende Roma'daki Thomson ve French bankası adına sınırsız kredisi vardı. Gelip benden bunun beş milyonunu hemen ödememi istedi: fonlarımı ona aktardım; anlıyorsunuz ya, bankanın genel kurul üyesinden aynı gün içinde on milyon çekmekten korkarım, çünkü bu garip görünebilir.

"Ama, iki gün içinde," diye ekledi Danglars gülümseyerek, "olabilir."

"Haydi canım siz de!" diye haykırdı Mösyö de Boville büyük bir inanmazlıkla; "biraz önce buradan çıkan ve beni sanki onu tanıyormuşum gibi selamlayan o beye beş milyon ha?"

"Siz onu tanımasanız da o sizi tanıyabilir. Mösyö de Monte Cristo herkesi tanır."

"Beş milyon!"

"İşte makbuzu. Siz de Aziz Thomas gibi yapın: bakın ve dokunun."

Mösyö de Boville Danglars'ın ona uzattığı kağıdı aldı ve okudu:

Roma'da Thomson ve French bankasında istendiği anda ödenmek üzere Mösyö Baron Danglars tarafından verilmiş beş milyon beş bin frank tutarındaki makbuzdur.

"Vallahi doğru!" dedi Mösyö de Boville.

"Thomson ve French bankasını biliyor musunuz?"

"Evet," dedi Mösyö de Boville, "o bankayla bir zamanlar iki yüz bin franklık bir iş yapmıştım, ama o zamandan bu yana ondan söz edildiğini duymadım."

"Avrupa'nın en iyi bankalarından biri," dedi Danglars Mösyö de Boville'in elinden aldığı makbuzu önemsemeden çalışma masasının üstüne atarak.

"Üzerinde sizden aldığı beş milyon mu vardı? Ah! Bu Monte Cristo Kontu bir Hint prensi mi?"

"İnanın ne olduğunu bilmiyorum, ama sınırsız üç kredisi vardı: biri bende, biri Rothschild'de, biri de Laffitte'de," diye kayıtsızca ekledi Danglars, "gördüğünüz gibi yüz bin franklık bir acyo bırakarak bana öncelik tanıdı."

Mösyö de Boville'in büyük bir hayranlık duyduğu her halinden belli oluyordu.

"Onu ziyarete gitmeliyim," dedi, "bizim için ondan bir vakıf istemeliyim."

"Ah! Bunu olmuş bilin; sadece yaptığı bağışlar ayda yirmi bin frankı geçiyor."

"Bu harika; zaten ona Madam de Morcerf ile oğlunu örnek gösterebilirim."

"Ne örneği?"

"Onlar tüm servetlerini güçsüzler yurduna verdiler."

"Hangi serveti?"

"Kendi servetlerini, merhum General de Morcerf'in servetini."

"Hangi nedenle?"

"Bu kadar alçakça kazanılmış bir paradan yararlanmak istemedikleri için."

"Neyle yaşayacaklar?"

"Anne Paris dışında yaşayacak, oğlu da gönüllü askere gidiyor."

"Bak hele," dedi Danglars, "demek utanıyorlar."

"Bağış sözleşmesini dün yaptım."

"Ne kadar paraları vardı?"

"Ah! Fazla bir şey değil: bir milyon iki yüz bin, bir milyon üç yüz bin frank kadar. Ama gelelim bizim milyonlara."

"Elbette," dedi Danglars dünyanın en doğal şeyiymiş gibi, "bu para size acele mi gerekiyor?"

"Evet, kasalarımızın denetimi yarın yapılacak."

"Yarın! Hemen demiyorsunuz. Yarına kadar bir yüzyıl var! Denetim saat kaçta olacak?"

"Saat ikide."

"Görevlinizi saat ikide gönderin," dedi Danglars gülümseyerek.

Mösyö de Boville fazla bir şey söylemedi, başıyla 'olur' dedi, cüzdanını karıştırıyordu.

"Ama düşündüm de," dedi Danglars, "daha iyisi siz şöyle yapın."

"Ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Mösyö de Monte Cristo'nun makbuzu para yerine geçer; bu makbuzu Rotschild'e ya da Laffitte'e götürün; onlar bunu sizden hemen alacaklardır."

"Roma'da ödenecek olsa bile mi?"

"Elbette; size sadece beş altı bin frank az öderler."

Tahsildar geriye sıçradı.

"Hayır olmaz, yarına kadar beklemeyi yeğlerim. Sizin dediğiniz gibi!"

"Bir an öyle düşünmüştüm, beni bağışlayın," dedi Danglars büyük bir utanmazlıkla, "tamamlamak zorunda olduğunuz küçük bir açığınız olduğunu sanmıştım."

"Ah!" dedi tahsildar.

"Dinleyin, durum anlaşıldı, bu durumda bir özveri göstermek gerekiyor."

"Tanrıya şükür! Hayır," dedi Mösyö de Boville.

"O zaman yarın görüşüyoruz, değil mi sevgili tahsildarım?"

"Evet yarın, ama bir yanlışlık olmaz değil mi?"

"Elbette, ama yoksa eğleniyor musunuz! Görevlinizi öğleyin gönderin, bankaya haber verilmiş olacak."

"Ben kendim geleceğim."

"Bu daha iyi, çünkü bana sizi yeniden görme mutluluğunu verecek."

El sıkıştılar.

"Ha," dedi Mösyö de Boville, "bulvardan gelirken rastladım, şu zavallı Matmazel de Villefort'un cenaze törenine gitmeyecek misiniz?"

"Hayır," dedi bankacı, "Benedetto davasından beri biraz gülünç durumdayım, ortalarda görünmemeye çalışıyorum."

"Pöh! Yanılıyorsunuz, bunda sizin bir suçunuz var mı?"

"Dinleyin sevgili tahsildarım, benimki gibi lekesiz bir isminiz varsa alıngan oluyorsunuz."

"Emin olun herkes sizin için üzülüyor, özellikle de herkes kızınız matmazel için üzülüyor."

"Zavallı Eugénie!" dedi Danglars derin bir iç geçirerek, "onun manastıra gireceğini biliyor musunuz?"

"Hayır, öyle mi?"

"Heyhat! Bu ne yazık ki doğru. Olayın ertesi günü arkadaşlarından bir rahibe ile gitmeye karar verdi. İtalya'da ya da İspanya'da katı bir manastır arayacak."

"Ah! Bu korkunç bir şey!"

Ve Mösyö de Boville bu sözler üzerine babaya birçok kez üzüntülerini bildirerek ayrıldı.

Ama daha o odadan çıkar çıkmaz, Danglars ancak Frederick'in *Robert Macaire*'i oynadığını görenlerin anlayabilecekleri enerji dolu bir hareketle, "Budala!!!" diye haykırdı.

Küçük bir para cüzdanında Monte Cristo'nun makbuzunu sıkarak:

"Öğlen gel bakalım," diye ekledi, "öğlene ben çok uzaklarda olacağım."

Sonra kapısını iki kez kilitledi, kasasının tüm çekmecelerini boşalttı, elli bin frank kadar kağıt parayı topladı, çeşitli kağıtları yaktı, bazılarını ortada bıraktı, bir mektup yazdı, zarfı mühürleyip kapattı ve üzerine adres olarak "Barones Danglars'a" diye yazdı.

"Bunu bu akşam tuvalet masasının üstüne kendim koyacağım," diye mırıldandı.

Sonra çekmecesinden bir pasaport çıkardı.

"İyi," dedi, "daha iki ay geçerli."

105
PERE-LACHAISE MEZARLIĞI

Mösyö de Boville gerçekten de Valentine'i mezarlığa götüren cenaze alayına rastlamıştı.

Hava kapalı ve bulutluydu; ılık esen, ama sararmış yapraklar için yine de ölümcül bir rüzgar onları neredeyse çıplak kalmış ağaçlardan koparıyor ve bulvarları dolduran büyük kalabalığın üstüne döne döne savuruyordu.

Soyca Parisli olan Mösyö de Villefort Père-Lachaise mezarlığını Parisli ailesinin ölüsünü almaya yakışan tek yer gibi görüyordu; öbürleri ona taşra mezarlıkları, ölü dolu oteller gibi geliyordu. Ancak iyi ailelerin ölüleri Père-Lachaise'e gömülebilirdi.

Daha önce gördüğümüz gibi Villefort Père-Lachaise'de bir aile mezarlığı satın almıştı, orada ilk eşinin ailesinin tüm üyeleri tarafından pek çabuk doldurulan bir mezar yapısı yükseliyordu.

Anıt mezarın alınlığının üstünde şunlar okunuyordu: SAİNT-MERAN VE VİLLEFORT AİLESİ; çünkü Valentine'in annesi zavallı Renée'nin son isteği böyleydi.

Faubourg Saint-Honoré'den hareket eden görkemli cenaze alayı Père-Lachaise'e doğru ilerliyordu. Paris boydan boya geçildi, Temple mahallesine girildi, sonra dış bulvarlardan mezarlığa gelindi. Yirmi kadar cenaze alayı arabasını elliden fazla özel araba izliyordu, bu elli arabanın arkasında beş yüzden fazla insan da yaya ilerliyordu.

Bunların neredeyse hepsi Valentine'in ölümünün yıldırım gibi çarptığı genç insanlardı, bunlar, yüzyılın buz gibi pusuna, çağın yavanlığına karşın bu güzel, namuslu ve hayatının en güzel döneminde ölüp gitmiş genç kızın şiirsel etkisini duymuş kişilerdi.

Paris'in çıkışında, dört atın çektiği hızlı bir arabanın geldiği, atların çelik yay gibi sağlam bacaklarını gererek birden durdukları görüldü: bu Mösyö de Monte Cristo'ydu.

Kont arabasından indi, cenaze arabasını yaya izleyen kalabalığa karıştı.

Château-Renaud onu fark etti; o da hemen arabasından indi ve kontun yanına geldi. Beauchamp da içinde bulunduğu kiralık arabasından indi.

Kont dikkatli dikkatli kalabalığın arasındaki boşlukları tarıyordu; birini aradığı çok belliydi. Sonunda kendini tutamadı.

"Morrel nerede?" diye sordu. "İçinizden biri onun nerede olduğunu biliyor mu beyler?"

"Ölenin evinde de bu soruyu birbirimize sorduk," dedi Château-Renaud, "çünkü içimizden hiçbiri onu görmedi."

Kont sustu, ama çevresine bakmaya devam etti.

Sonunda mezarlığa geldiler.

Monte Cristo'nun keskin gözleri birden porsukağaçlarından ve çamlardan oluşmuş ağaçlığa takıldı ve tüm kaygıları yok oldu: bir gölge siyah gürgenli çitlerin altına kaymıştı ve kuşkusuz Monte Cristo aradığını bulmuştu.

Bu harika kent mezarlığında bir gömme töreninin nasıl olduğunu biliyoruz: dar beyaz yollara serpiştirilmiş siyah gruplar, göğün ve yerin, kırılan birkaç dalın çıtırtısıyla ve bir mezarın çevresindeki çitin çökmesiyle bozulan sessizliği, sonra papazların, şurada burada bir çiçek öbeğinin altındaki mahvolmuş ve ellerini kavuşturmuş kadınların hıçkırıklarına karışan melankolik ilahileri.

Monte Cristo'nun fark ettiği gölge Héloise ve Abélard'ın mezarının arkasında bulunan beşli ağaç öbeğini hızla geçti, ölenin uşaklarıyla birlikte, ölüyü taşıyan atların başına geçti ve aynı hızla mezar için seçilmiş yere ulaştı.

Herkes başka yere bakıyordu.

Monte Cristo, yanındakilerin ancak farkına vardıkları bu gölgeye bakıyordu.

Kont, bu adamın ellerinin giysilerinin altında bir silah arayıp aramadığını görmek için iki kez sıradan çıktı.

Cenaze alayı durduğunda bu gölgenin Morrel olduğu görüldü, yukarı kadar iliklenmiş siyah redingotu, soluk yüzü, içine göçmüş yanakları, kasılan elleriyle buruşturduğu şapkası ile yapılmakta olan cenaze töreninin hiçbir ayrıntısını gözden kaçırmayacak biçimde, sırtını anıt mezarı gören bir tümseğin üstündeki bir ağaca dayamıştı.

Her şey alışıldığı gibi oldu bitti. Birkaç kişi, her zamanki gibi en az etkilenen birkaç kişi, konuşma yaptılar; kimileri bu erken ölüme üzülüyorlar, kimileri ise babanın acılarından söz ediyorlardı; bazı çok bilmişler de genç kızın birçok kez Mösyö de Villefort'dan tepelerinde adaletin iki tarafı keskin kılıcının asılı durduğu suçlular için istekte bulunduğunu söylüyorlardı; sonunda süslü metaforlar, acılı anlar Malherbe'den Dupérier'ye kadar her türden dizeler söylenerek bitirildi.

Monte Cristo hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey görmüyordu, ya da daha doğrusu sadece Morrel'i görüyordu, ancak genç subayın kalbinden geçenleri okuyabilen biri için korkunç bir görüntü oluşturan dingin ve kımıltısız Morrel'i görüyordu sadece.

"Bakın," dedi birden Beauchamp Debray'ye, "işte Morrel! Hay Alah orada ne işi var?"

Ve onu Château-Renaud'ya da gösterdiler.

"Ne kadar da solgun," dedi Château-Renaud ürpererek.

"Üşüyor," diye ona karşılık verdi Debray.

"Hayır üşümüyor," dedi yavaşça Château-Renaud, "sanırım duygulandı. Maximilien çok duyarlı bir insan."

"Haydi canım!" dedi Debray, "Matmazel de Villefort'u çok az tanıyordu. Bunu siz kendiniz söylediniz."

"Doğru. Yine de Madam de Morcerf'in balosunda onunla üç kez dans ettiğini anımsıyorum; o baloda herkesi çok etkilemiştiniz kont, biliyorsunuz."

Monte Cristo soluğunu tutan ya da bastıran insanlarda olduğu gibi yanakları oynayan

Morrel'i gözlemekle öylesine meşguldü ki kime ve neye yanıt verdiğini bile bilmeden, "Hayır, bilmiyorum," dedi.

"Konuşmalar bitti: hoşçakalın beyler," dedi birden kont.

Gideceğini işaret ederek kayboldu, nereden geçip gittiğini görmediler bile.

Cenaze eğlencesi bitmişti, orada bulunanlar Paris yolunu tuttular.

Sadece Château-Renaud bir an gözleriyle Morrel'i aradı, ama uzaklaşan kontu gözleriyle izlerken Morrel durduğu yerden ayrılmıştı, Château-Renaud onu boşu boşuna aradıktan sonra Debray ve Beauchamp'ı izledi.

Monte Cristo kendini bir korunun içine atmış, geniş bir mezarın arkasına saklanmıştı, Morrel'in en küçük hareketini bile gözden kaçırmıyordu, Morrel önce meraklıların sonra da işçilerin bırakıp gittiği anıt mezara yavaş yavaş yaklaşıyordu.

Morrel çevresine ağır ağır ve belli belirsiz baktı, kontun bulunduğu yerin tam ters yönüne bakarken, Monte Cristo ona görünmeden bir on adım daha yaklaştı.

Genç adam diz çöktü.

Kont, boynunu uzatmış, gözlerini dört açmış ve ona dikmiş, bacaklarını ilk işarette atılacakmış gibi açmış, Morrel'e yaklaşmaya devam ediyordu.

Morrel alnını taşa değinceye kadar eğdi, iki eliyle parmaklıkları yakaladı ve fısıldadı:

"Ah! Valentine!"

Kontun kalbi bu iki sözcüğün patlamasıyla paramparça oldu; bir adım daha attı ve Morrel'in omzuna vurarak:

"Siz misiniz dostum?" dedi, "Ben de sizi arıyordum."

Monte Cristo bir haykırma, sitem, acı acı yakınma bekliyordu, ama yanılmıştı.

Morrel ona doğru döndü ve sakin görünerek:

"Görüyorsunuz," dedi, "dua ediyordum."

Kont inceden inceye yoklayan bir bakışla genç adamı tepeden tırnağa süzdü.

Bu incelemeden sonra daha sakin göründü.

"Sizi Paris'e geri götürmemi ister misiniz?" dedi.

"Hayır, teşekkür ederim."

"Bir şey ister misiniz?"

"Bırakın dua edeyim."

Kont hiç karşı çıkmadan uzaklaştı, ama bu yeni bir iş içindi, olduğu yerden Morrel'in tek bir hareketini bile gözden kaçırmıyordu. Morrel sonunda ayağa kalktı, taşa değince beyazlaşmış dizlerini temizledi, başını bir kez bile arkaya çevirmeyerek Paris yolunu tuttu.

Ağır ağır Roquette sokağından aşağı indi.

Kont, Père-Lachaise'de bekleyen arabasını geri yollayarak onu yüz adım geriden izledi. Maximilien kanalı geçti ve bulvarları izleyerek Meslay sokağına girdi.

Morrel'in arkasından kapanmasından beş dakika sonra kapı Monte Cristo için yeniden açıldı.

Julie bahçenin girişindeydi, büyük bir dikkatle, bahçıvanlık mesleğini çok ciddiye alarak Bengal güllerinin çeliklerini hazırlayan Penelon Usta'ya bakıyordu.

"Ah! Sayın Monte Cristo Kontu!" diye haykırdı, Monte Cristo'nun Meslay sokağına her gelişinde ailenin tüm üyelerinin her zaman gösterdiği neşeyle.

"Maximilien biraz önce eve döndü değil mi madam?" diye sordu kont.

"Onun geçtiğini gördüm sanırım, evet döndü," dedi genç kadın, "ama rica ederim Emmanuel'e seslenin."

"Bağışlayın madam, ama hemen Maximilien'in odasına çıkmam gerek," diye karşılık verdi Monte Cristo, "ona söyleyeceğim çok önemli şeyler var."

"O zaman haydi," dedi Julie ve kont merdivenlerde yok oluncaya kadar sevimli bir gülümsemeyle onu izledi.

Monte Cristo giriş katını Maximilien'in dairesinden ayıran iki katı hemen çıktı, sahanlığa gelince dinledi: hiçbir ses duyulmuyordu.

Sahanlık, tek kişinin oturduğu evlerin çoğunda olduğu gibi, sadece camlı bir kapıyla kapanıyordu.

Yalnız bu camlı kapıda anahtar yoktu. Maximilien kendini içeri kilitlemişti, ama kırmızı ipekten bir perde camları örttüğü için kapının öbür tarafını görmek olanaksızdı.

Kontun sıkıntısı kıpkırmızı oluşundan belli oluyordu, bu soğukkanlı adamda her zaman görmeye alışık olmadığımız bir heyecan belirtisiydi.

"Ne yapmalı?" diye mırıldandı.

Bir an düşündü.

"Kapıyı mı çalmalı?" dedi, "Ah! Olmaz! Çoğu zaman bir zil sesi, yani bir ziyaretçi, şu anda Maximilien'in içinde bulunduğu durumdaki insanların kararlarını çabuklaştırır ve zil sesine bir başka ses karşılık verir."

Monte Cristo tepeden tırnağa titredi, şimşek hızıyla karar verdiği için, camlı kapının küçük camlarından birine dirseği ile vurdu, cam gürültüyle kırıldı, sonra kont perdeyi kaldırdı ve yazı masasının arkasında, elinde kalemle Morrel'i gördü; Morrel kırılan camın gürültüsünü duyunca sandalyesinin üzerinde sıçramıştı.

"Bir şey yok," dedi kont, "binlerce özür dilerim sevgili dostum! Kaydım ve kayarken dirseğim cama geldi, cam kırıldığına göre, ben de bundan sizi görmek için yararlanacağım, rahatsız olmayın, rahatsız olmayın."

Ve kırılan camdan kolunu sokarak kapıyı açtı.

Morrel elbette canı sıkılmış halde ayağa kalktı ve Monte Cristo'yu karşılamaktan çok içeri girişini engellemek için karşısına geldi.

"İnanın, bu uşaklarınızın suçu," dedi Monte Cristo dirseğini ovalayarak, "parkeleriniz ayna gibi pırıl pırıl."

"Yaralandınız mı mösyö?" diye soğuk bir biçimde sordu Morrel.

"Bilmiyorum. Ama siz burada ne yapıyordunuz? Bir şey mi yazıyordunuz?"

"Ben mi?"

"Parmaklarınızda mürekkep lekesi var."

"Doğru," diye yanıt verdi Morrel, "yazıyordum; asker olduğum için kimi zaman böyle şeyler yaparım."

Monte Cristo odanın içinde birkaç adım attı. Maximilien onun geçmesine izin vermek zorunda kaldı, ama arkasından gitti.

"Yazıyor muydunuz?" dedi yine Monte Cristo dik dik bakmaktan yorulmuş bir bakışla.

"Size daha önce de bunu söyleme onuruna erişmiştim," dedi Morrel.

Kont çevresine göz attı.

"Tabancalarınız yazı takımınızın yanında!" dedi parmağıyla Morrel'e çalışma masasının üstüne bırakmış olduğu silahları göstererek.

"Bir yolculuğa çıkıyorum," diye karşılık verdi Maximilien.

"Dostum!" dedi Monte Cristo son derece tatlı bir sesle.

"Mösyö!"

"Dostum, sevgili Maximilien, aşırı kararlar vermeyin, yalvarırım size."

"Ben mi! Aşırı kararlar mı!" dedi Morrel omuz silkerek, "söyleyin lütfen, bir yolculuk neden aşırı bir karar olsun?"

"Maximilien," dedi Monte Cristo, "ikimiz de taktığımız maskeleri bir yana bırakalım.

"Maximilien, ne siz beni bu yapmacık sakinliğinizle kandırın, ne de ben sizi önemsiz gibi gösterdiğim kaygımla.

"İyi anlıyorsunuz değil mi? Benim yaptığımı yapmak için, camları kırıp bir dostun odasının sırrını açığa çıkarmak için, anlıyorsunuz ya, tüm bunları yapmak için gerçekten bir üzüntümün olması, ya da daha doğrusu korkunç bir kanıya kapılmış olmam gerek.

"Morrel, siz kendinizi öldürmek istiyorsunuz!"

"İyi de," dedi Morrel ürpererek, nereden "bu düşünceye kapıldınız sayın kont?"

"Size kendinizi öldürmek istediğinizi söylüyorum!" diye devam etti kont aynı ses tonuyla, "ve işte kanıtı."

Çalışma masasına yaklaşarak, genç adamın yazmaya başladığı mektubun üstüne atmış olduğu beyaz kağıdı kaldırdı ve mektubu aldı.

Morrel mektubu onun elinden almak için atıldı.

Ama Monte Cristo bu hareketi önceden tahmin ediyordu, Maximilien'den önce davranıp onun bileğini tuttu ve dönen bir zembereği yarı yolda durduran çelik bir zincir gibi onu durdurdu.

"Gördüğünüz gibi kendinizi öldürmek istiyordunuz Morrel," dedi kont, "burada yazıyor."

"Pekala!" diye haykırdı Morrel birden sakin görünüşünden sıyrılıp şiddet dolu bir ifadeye bürünerek; "Pekala! Bu olduğunda, bu tabancanın namlusunu kendime çevirdiğimde beni kim engelleyebilir?

"Kim beni engellemeye cesaret edebilir?

"Tüm umutların yerle bir oldu, kalbim kırıldı, hayatım söndü, artık çevremde sadece yas ve iğrençlik var, dünya kül oldu, tüm insan sesleri beni paramparça ediyor, dediğimde,

"Beni ölmeye bırakmak bana acımaktır, çünkü beni ölmeye bırakmazsanız aklımı kaçıracağım, deli olacağım, dediğimde,

"Görüyorsunuz işte mösyö, söyleyin, tüm bunları söylediğimde, bunları büyük bir iç sıkıntısıyla yüreğim ağlayarak söylediğimde bana 'haksızsınız!' mı diyecekler?

"En mutsuz insan olmamı engelleyecekler mi?

"Söyleyin, mösyö, söyleyin, siz buna cesaret edebilecek misiniz?"

"Evet, Morrel," dedi Monte Cristo, sakinliği genç adamın coşkusuyla garip bir biçimde ters düşen bir sesle, "evet, o kişi ben olacağım."

"Siz mi?" diye haykırdı Morrel sitem ve öfkesi artan bir ifadeyle; "beni saçma bir umutla oyalayan siz; ben bir öfkeyle, aşırı bir kararla onu kurtarabilecekken ya da en azından onun kollarımda öldüğünü görebilecekken, boş sözlerle beni tutan, sallayan, uyutan siz; zekanın tüm olanaklarını kullanabilecek olan siz; Tanrı rolü oynayan ya da daha doğrusu oynar gibi görünen, ama zehirlenen bir genç kıza panzehiri verecek gücü olmayan siz! Ah! Gerçekten de mösyö, beni iğrendirmeseniz içimi sızlatırdınız!"

"Morrel!..."

"Evet, bana maskeleri çıkaralım demiştiniz, işte şimdi mutlu olun, maskemi çıkarıyorum.

"Evet, beni mezarlıkta izlediğinizde size yine yanıt verdim, çünkü iyi yürekliyimdir; eve girdiğinizde buraya kadar çıkmanıza izin verdim... Ama mademki benim iyi niyetimi kötüye kullanıyorsunuz, mademki mezarım gibi içine girdiğim bu odaya kadar bana meydan okumaya geldiniz, mademki bana yeni bir işkence getirdiniz, oysa ben hepsini tükettiğimi sanıyordum, Monte Cristo Kontu, sözümona iyiliksever insan, Monte Cristo Kontu, evrensel kurtarıcı, mutlu olun, dostunuzun öldüğünü göreceksiniz!..."

Morrel dudaklarında çılgınlık gülüşüyle ikinci bir kez tabancalara doğru atıldı.

Monte Cristo bir hayalet gibi bembeyaz, ama gözleri çakmak çakmak parlayarak elini silahların üstüne uzattı ve duyarsız bir sesle:

"Ve ben de size kendinizi öldürmeyeceğinizi söylüyorum!" dedi.

"Öyleyse beni engelleyin!" diye karşılık verdi Morrel, birincisi gibi kontun çelik koluna çarpıp başarısızlığa uğrayan son bir atılım yaparak.

"Sizi engelleyeceğim!"

"Peki siz kimsiniz, özgür ve düşünen yaratıkların üzerinde zorbaca hakkınız olduğunu düşünmek için siz kim oluyorsunuz?" diye haykırdı Maximilien.

"Ben kim miyim?" diye yineledi Monte Cristo.

"Dinleyin:

"Ben dünyada size şu sözleri söylemeye hakkı olan tek kişiyim: 'Morrel, babanın oğlunun bugün ölmesini istemiyorum!'

Ve Monte Cristo ağırbaşlı, değişmiş, soylu, iki kolunu kavuşturarak, istemeyerek de olsa bu adamın neredeyse kutsallığı karşısında yenilmiş, yüreği çarpan genç adama doğru ilerledi, genç adam bir adım geriledi.

"Neden babamdan söz ediyorsunuz?" diye kekeledi genç adam, "neden babamın anısını bugün benim başıma gelenlere karıştırıyorsunuz?"

"Çünkü ben daha önce babanın hayatını kurtaran kişiyim, o da bir gün senin bugün yaptığın gibi kendini öldürmek istiyordu; çünkü ben kız kardeşine keseyi, yaşlı Morrel'e *Firavun*'u gönderen kişiyim; çünkü ben çocukken seni dizlerinin üstünde hoplatan Edmond Dantès'im."

Morrel o zaman sallanarak, soluk soluğa, solumakta güçlük çekerek arkaya doğru bir adım attı, sonra tüm gücü tükendi ve yere kapanarak Monte Cristo'nun ayaklarına düştü.

Sonra birden bu hayran olunacak insan, ani ve yeniden canlanır gibi bir hareket yaptı, ayağa kalktı, odanın dışına sıçradı, sesinin tüm gücü ile haykırarak merdivenlere atıldı:

"Julie! Julie! Emmanuel! Emmanuel!"

Monte Cristo da atılmak istedi ama, Maximilien konta doğru ittiği kapının zıvanalarını bırakmamak için kendini öldürecekti neredeyse.

Maximilien'in çığlıklarına Julie, Emmanuel, Penelon ve birkaç hizmetçi korku içinde koştular.

Morrel onları ellerinden tuttu ve kapıyı açarak:

"Diz çökün!" diye haykırdı hıçkırıklarla boğulan bir sesle; "Diz çökün! Bu, bize iyilik eden insandır, babamızı kurtarandır! Bu..."

"Bu Edmond Dantès'tir!" diyecekti, ki kont kolunu yakalayarak onu durdurdu.

Julie kontun eline atıldı; Emmanuel onu koruyucu bir Tanrı gibi kucakladı; Morrel ikinci bir kez dizlerinin üstüne düştü ve alnını yere değdirdi.

O zaman o taş gibi adam kalbinin göğsünden fırlayacağını hissetti, yakıcı alevden bir ışık boğazından gözlerine fışkırdı, başını eğdi ve ağladı.

Bu odada birkaç dakika boyunca duyduğu Tanrının en sevgili meleklerine hoş gelecek soylu bir gözyaşı ve inleme konseri oldu.

Julie duyduğu heyecandan ancak kendine gelmişti ki, odadan dışarı fırladı, bir kat indi, çocukça bir sevinçle salona koştu, Meilhan yollarında yabancı biri tarafından verilmiş keseyi koruyan kristal karpuzu kaldırdı.

Bu sırada Emmanuel kesik kesik konuşarak konta şöyle diyordu:

"Ah! Sayın kont, bizim sık sık yabancı bir iyilikseverden söz ettiğimizi göre göre, bir anıyı onca minnet ve hayranlıkla sarıp sarmaladığımızı göre göre, nasıl oldu da kendinizi tanıtmak için bugüne dek beklediniz? Ah! Bize acımadınız demek, hattâ şunu da söyleyeyim, kendinize de acımadınız demek."

"Dinleyin dostum," dedi kont, "size dostum diyebilirim, çünkü siz bilmeseniz de benim on bir yıldır dostumsunuz; bu sırrın ortaya çıkması sizin bilmemeniz gereken büyük bir olayın sonucudur.

"Tanrı şahidimdir ki ben bu sırrı hayatım boyunca ruhumun derinliklerine gömmeyi istiyordum; kardeşiniz Maximilien eminim şimdi pişman olduğu korkunç bir davranış sonucunda bu sırrı benden söküp aldı."

Sonra Maximilien'in hâlâ dizlerinin üstünde, kendini yandaki koltuğun üstüne attığını görünce:

"Gözünüz onun üstünde olsun," diye ekledi Monte Cristo alçak sesle, Emmanuel'in elini anlamlı bir biçimde sıkarak.

"Neden?" diye sordu genç adam şaşırarak.

"Bunu size söyleyemem, ama gözünüz üstünde olsun."

Emmanuel gözleriyle tüm odayı taradı ve Morrel'in tabancalarını fark etti.

Gözleri korkuyla silahlara dikildi ve parmağını yavaşça tabancaların hizasına kaldırarak Monte Cristo'ya gösterdi.

Monte Cristo başını eğdi.

Emmanuel tabancalara doğru bir hareket yaptı.

"Bırakın," dedi kont.

Sonra Morrel'in yanına giderek onun elini tuttu; genç adamın yüreğini bir an sarsan fırtınalı olaylar, yerlerini derin bir şaşkınlığa bırakmıştı.

Julie yukarı çıktı, elinde ipek keseyi tutuyordu, pırıl pırıl sevinç gözyaşları iki damla sabah kırağısı gibi yanaklarından aşağı yuvarlanıyordu.

"İşte kutsal kalıntı," dedi, "kurtarıcımız açıklandıktan sonra, bunun benim için daha az değerli olduğunu düşünmeyin sakın."

"Yavrucuğum," dedi Monte Cristo kızararak, "bu keseyi geri almama izin verin; benim yüz çizgilerimi tanıdığınızdan bu yana, anılarınızda sadece bana vermenizi rica edeceğim sevgiyle var olmak istiyorum."

"Ah!" dedi Julie keseyi kalbinin üstüne bastırarak, "hayır, hayır, size yalvarırım, çünkü bir gün bizi terk edebilirsiniz; çünkü bir gün ne yazık ki bizi terk edeceksiniz değil mi?"

"Doğru tahmin ettiniz madam," diye yanıt verdi Monte Cristo gülümseyerek; "sekiz gün sonra, Tanrının intikamını hak eden onca insan mutlu yaşarken babamın açlıktan ve acıdan öldüğü bu ülkeyi terk etmiş olacağım."

Monte Cristo yakında gideceğini haber verirken gözlerini Morrel'e dikmişti, bu ülkeyi terk etmiş olacağım sözlerinin Morrel'i uyuşukluğundan çıkarmaya yetmediğini fark etmişti; dostunun acısına yardımcı olmak için son bir gayret göstermesi gerektiğini anladı, Julie ve Emmanuel'in ellerini tutup kendi elleri arasında sıkarken onlara bir babanın tatlı otoritesiyle şöyle dedi:

"İyi dostlarım, sizden beni Maximilien ile yalnız bırakmanızı rica ediyorum."

Bu, Julie için, Monte Cristo'nun yeniden söz etmeyi unuttuğu değerli kutsal kalıtı alıp götürmenin bir yoluydu.

Kocasını da yanına aldı.

"Bırakalım onları," dedi.

Kont, bir heykel gibi kımıldamadan duran Morrel ile kaldı.

"Haydi bakalım," dedi kont onun omzuna ateş gibi parmağıyla dokunarak, "yeniden erkek oluyor musun, Maximilien?"

"Evet, çünkü yeniden acı çekmeye başlıyorum."

Kontun alnı kırıştı, kaygı verici bir kararsızlığa saplanmış gibiydi.

"Maximilien! Maximilien!" dedi, "İçine gömüldüğün düşünceler bir Hıristiyan'a yakışmıyor."

"Ah! Sakin olun dostum!" dedi Morrel başını kaldırıp konta sözle anlatılmaz bir hüzünle dolu bir gülümseme ile bakarak, "artık ölümü arayacak olan ben değilim."

"O zaman," dedi kont, "artık silah da yok, umutsuzluk da."

"Hayır, çünkü acılarımı iyileştirmek için bir tabancanın namlusundan ya da bir bıçağın ucundan daha iyisine sahibim."

"Zavallı deli!... Neyiniz var bakalım?"

"Beni acılarım öldürecek."

"Dostum," dedi Monte Cristo onunki kadar büyük bir hüzünle, "beni dinleyin:

"Bir gün seninki gibi bir umutsuzluk içindeyken, çünkü bu beni aynı karara vardırmıştı, senin gibi ben de kendimi öldürmek istedim; bir gün baban da, senin gibi umutsuz iken kendini öldürmek istedi.

"Eğer baban tabancasının namlusunu alnına çevirdiği anda, eğer üç günden beri dokunmadığım tutuklu ekmeğimi yatağımdan uzaklaştırdığım anda, işte o kutsal anda ikimize de şöyle denseydi:

"'Yaşayın! Mutlu olacağınız ve yaşadığınız için sevineceğiniz gün gelecek'; bu ses nereden gelmiş olursa olsun biz onu kuşkulu bir gülümsemeyle ya da inanmamanın iç sıkıntısıyla karşılayacaktık, ama işte kimbilir kaç kez baban seni kucaklarken yaşadığına sevindi, ben kaç kez..."

"Ah!" diye kontun sözünü kesti Morrel, "siz sadece özgürlüğünüzü yitirmiştiniz, babam sadece servetini yitirmişti, ben Valentine'i yitirdim."

"Bana bak, Morrel," dedi Monte Cristo onu bazı durumlarda öylesine büyük ve inandırıcı yapan görkemli gülümsemesiyle, "bana bak, ne gözlerimde yaş var, ne damarlarımda ateş, ne de kalbimde üzüntülü çarpıntılar, yine de seni Maximilien, oğlum gibi sevdiğimi, senin acı çektiğini görüyorum: pekala! Bu sana acının yaşam gibi olduğunu ve onun ötesinde her zaman bilinmeyen bir şeyler olduğunu anlatmıyor mu? Eğer senden yaşamanı rica ediyorsam, senden bunu istiyorsam Morrel, bu bir gün yaşamını kurtardığım için bana teşekkür edeceğini bilmemdendir."

"Tanrım!" diye haykırdı genç adam, "Tanrım! Bana neler söylüyorsunuz kont? Dikkatli olun! Siz hayatınızda hiç sevdiniz mi?"

"Çocuk!" diye yanıt verdi kont.

"Âşık oldunuz mu, diyorum," dedi Morrel.

"Ben, bir erkek olduğumdan beri askerim anlıyor musunuz; yirmi dokuz yaşıma kadar kimseyi sevmeden geldim, çünkü o zamana kadar hissettiğim duygular aşk adını hak etmiyordu: işte yirmi dokuz yaşımda Valentine'i gördüm: yani yaklaşık iki yıldır onu seviyorum, yaklaşık iki yıldır, benim için bir kitap gibi açık bu yürekte bu kızın ve bu kadının, Tanrı eliyle yazılmış erdemlerini okuyabildim.

"Kont, benim için Valentine ile birlikte bu dünya için sonsuz, çok büyük, bilinmeyen bir mutluluk, son derece büyük, son derece eksiksiz, son derece kutsal bir mutluluk söz konusuydu; bu dünya bana bunu vermediğine göre, kont, size Valentine olmadan benim için bu dünyada sadece umutsuzluk ve perişanlığın olduğunu söyleyebilirim."

"Size umut edin diyorum Morrel," diye yineledi kont.

"Dikkat edin o zaman, ben de yineliyorum," dedi Morrel, "çünkü beni inandırmaya çalışıyorsunuz, ve eğer beni inandırırsanız bana aklımı oynattıracaksınız, çünkü beni Va-

lentine'i yeniden görebileceğime inandıracaksınız."

Kont gülümsedi.

"Dostum, babacığım!" diye haykırdı Morrel heyecan içinde, "dikkatli olun, size üçüncü kez söyleyeceğim, çünkü benim üstümdeki etkiniz beni korkutuyor; sözlerinizin ne anlama geldiğine dikkat edin, çünkü işte gözlerim yeniden canlanıyor, kalbim yeniden alevleniyor ve yeniden diriliyor; dikkatli olun, çünkü beni doğaüstü şeylere inandıracaksınız.

"Bana Jaire'nin kızını[218] örten mezar taşını kaldırmamı emrederseniz istediğinizi yapacağım, eğer bana elinizle dalgaların üzerinde yürümemi işaret ederseniz, havariler gibi dalgaların üstünde yürüyeceğim; dikkatli olun, size boyun eğeceğim."

"Umut et, dostum," diye yineledi kont.

"Ah!" dedi Morrel coşkusunun doruğundan hüznün uçurumuna yeniden düşerek, "Ah! Benimle oynuyorsunuz: haminneler gibi ya da daha çok çocuklarının çığlıkları kendilerini yorduğu için onları tatlı sözlerle sakinleştiren bencil anneler gibi yapıyorsunuz.

"Hayır, dostum, size dikkatli olun derken haksızlık ediyordum; hayır sakın korkmayın, acımı göğsümün en derin yerine öyle büyük özenle gömeceğim, onu öylesine karanlık, öylesine gizli hale getireceğim ki, artık bu acıyı paylaşma kaygısını duymayacaksınız.

"Elveda! Dostum, elveda!"

"Tam tersine," dedi kont, "şu andan başlayarak benim yanımda, benimle yaşayacaksın Maximilien, artık benden ayrılmayacaksın ve sekiz gün sonra Fransa'yı arkamızda bırakmış olacağız."

"Ve siz bana hâlâ umut etmemi mi söylüyorsunuz?"

"Sana umut etmeni söylüyorum, çünkü seni iyileştirmenin bir yolunu biliyorum."

"Kont, beni daha fazla üzüyorsunuz, daha fazlası olabilirse elbet. Beni vuran darbenin sonucunun sadece basit bir acı olduğunu sanıyorsunuz ve beni basit bir yolla, yolculukla avutacağınızı sanıyorsunuz."

Ve Morrel küçümseyen bir inanmazlıkla başını salladı.

"Sana ne söylememi istiyorsun?" dedi kont. "Ben verdiğim sözlere güveniyorum, bırak da deneyeyim."

"Kont, benim son dakikalarımı uzatıyorsunuz, hepsi bu."

"Demek, yüreğin zayıf olduğu için dostuna yapacağı deneme için birkaç gün ayıracak gücün yok.

"Görelim bakalım! Monte Cristo Kontunun neler yapabileceğini biliyor musun?

"Dünyadaki birçok güce egemen olduğunu biliyor musun?

"İnsanın inançla bir dağı kaldırabileceğini söyleyenin mucizelerini yaratabilecek kadar Tanrıya inancı olduğunu biliyor musun?

"İşte umut ettiğim bu mucizeyi bekle, ya da ..."

"Ya da..." diye yineledi Morrel.

"Ya da, dikkatli ol Morrel, sana nankör diyebilirim."

"Bana acıyın kont."

"Sana o kadar acıyorum ki Maximilien, beni dinle, o kadar acıyorum ki sana, eğer seni bir ayda iyileştiremezsem, günü gününe, saati saatine, benim sözlerimi anımsa Morrel, o zaman ben seni bu dopdolu tabancaların, İtalya'nın en etkili ve en çabuk etki yapan zehiri ile, Valentine'i öldürmüş olan zehirle dolu kadehin karşısına bırakacağım."

"Bana bunun için söz veriyor musunuz?"

"Evet, çünkü ben bir erkeğim, çünkü ben de sana söylediğim gibi ölmek istemiştim, hattâ çoğu zaman, felaket benden uzaklaştığından bu yana bile, sonsuz uykunun zevklerini düşledim."

"Ah! Elbette, bana söz veriyor musunuz kont?"

"Sana söz vermiyorum, yemin ediyorum," dedi Monte Cristo elini uzatarak.

"Bir ay sonra acılarımı unutmamışsam, benim yaşamımdan uzaklaşacağınıza, ne yaparsam yapayım bana nankör demeyeceğinize onurunuz üzerine söz veriyor musunuz?"

"Bir ay sonra, günü gününe, Maximilien; bir ay sonra, saati saatine, tarih kutsaldır Maximilien; senin bunu düşünüp düşünmediğini bilmiyorum, bugün 5 Eylül.

"On yıl önce bugün, ölmek isteyen babanı kurtarmıştım."

Morrel kontun ellerine sarıldı ve öptü; kont bu sevgi ve saygı gösterisini kendisine borçlu olduğunu anlıyormuş gibi bunu yapmasına izin verdi.

"Bir ay sonra," diye devam etti Monte Cristo, "karşılıklı oturacağımız masanın üstünde güzel silahlar ve güzel bir ölüm olacak, ama buna karşılık o güne dek bekleyeceğine ve yaşayacağına söz vermelisin."

"Ah! Ben de size yemin ediyorum," diye haykırdı Morrel.

Monte Cristo genç adamı göğsüne bastırdı ve uzun uzun öyle tuttu.

"Ve şimdi," dedi ona, "bugünden başlayarak benim evimde oturacaksın; Haydée'nin dairesine yerleşeceksin, böylece kızımın yerini oğlum almış olacak."

"Haydée!" dedi Morrel, "Haydée'ye ne oldu?"

"O bu gece gitti."

"Sizden ayrıldı mı?"

"Hayır gittiği yerde beni bekleyecek...

"Champs-Elysées sokağına, benim yanıma gelmek için hazırlan ve beni kimse görmeden buradan çıkar."

Maximilien başını eğdi ve bir çocuk gibi ya da bir havari gibi isteneni yaptı.

106
PAYLAŞMA

Albert de Morcerf'in annesi ve kendisi için seçmiş olduğu Saint-Germain-des-Prés sokağındaki otelin, içinde her şeyi olan küçük bir daireden oluşmuş birinci katı, çok gizemli bir kişi tarafından kiralanmıştı.

Bu kişi öyle bir adamdı ki kapıcı bile ne girerken ne de çıkarken yüzünü görmemişti, çünkü kışları bir gösteriden çıkacak olan efendilerini bekleyen önemli evlerin arabacılarının yaptığı gibi çenesini kırmızı kravatlarından birine gömüyordu, yazları da kapıcı odasının önünden geçerken fark edilebileceği anda, kesinlikle o anda, hep sümkürüyordu. Şunu söylemek gerekir ki tüm bu yaptıklarına karşın otelin bu sakinini hiç kimse gözetleyemiyordu ve kendisini bu biçimde saklaması onun çok yüksek görevli ve *çok etkili* bir kişi olduğu konusunda dedikodulara neden oluyor, onun gizemli görünüşüne karşı saygı uyandırıyordu.

Kimi zaman geç, kimi zaman erken saatlerde de olsa onun ziyaretleri genelde belliydi, yaz kış neredeyse her zaman saat dörde doğru dairesine geliyor ve hiçbir zaman geceyi orada geçirmiyordu.

Kışın saat üç buçukta küçük dairenin işlerini gören ağzı sıkı bir hizmetçi tarafından ateş yakılıyor, yazın saat üç buçukta aynı hizmetçi tarafından yukarı buz çıkarılıyordu.

Saat dörtte, söylediğimiz gibi gizemli kişi geliyordu.

Onun gelişinden yirmi dakika sonra otelin önünde bir araba duruyordu; siyah ya da lacivert giyinmiş, ama her zaman geniş bir örtüye sarınmış bir kadın arabadan iniyor, kapıcı odasının önünden gölge gibi geçiyor, hafif adımları altında tek bir basamağın gıcırdadığı duyulmadan merdiveni çıkıyordu.

Hiçbir zaman ona nereye gittiği sorulmuyordu.

Yüzü, adı geçen yabancının yüzü gibi, kapıdaki iki nöbetçiye, başkent kapıcılarının büyük derneğinde ağızlarının sıkılığı açısından belki de tek örnek olabilecek kapıcılara, tümüyle yabancıydı. Kadının birinci kattan yukarıya çıkmadığını söylemeye gerek yok. Bir kapıyı özel bir biçimde tıkırdatıyordu; kapı açılıyordu, sonra da sıkı sıkıya kapatılıyordu, hepsi bu kadardı.

Otelden ayrılırken de, girerken olduğu gibi, aynı şeyler yapılıyordu.

Önce her zaman örtülü olarak yabancı kadın çıkıyor ve arabasına biniyordu, araba bazen bir sokağın bazen bir başkasının ucunda gözden kayboluyordu; yirmi dakika sonra

yabancı adam kravatına gömülmüş ya da mendiline saklanmış olarak çıkıyor ve o da gözden kayboluyordu.

Valentine'in cenaze töreni günü, Monte Cristo'nun Danglars'ı ziyaret edişinin ertesi günü, gizemli yabancı her zamanki gibi öğleden sonra saat dörde doğru geleceğine, sabah ona doğru otele girdi.

Hemen arkasından, her zamanki kadar bir süre geçmeden kiralık bir araba geldi, örtülü kadın çabucak merdivenleri çıktı.

Kapı açıldı ve kapandı.

Ama kapı daha kapanmadan kadın haykırdı:

"Ah Lucien! Ah dostum!"

Öyle ki, ister istemez bu haykırışı duyan kapıcı ilk kez kiracısının adının Lucien olduğunu öğrendi, ama örnek bir kapıcı olduğu için, bunu karısına bile söylememeye karar verdi.

"Pekala! Ne oldu sevgili dostum?" diye sordu örtülü kadının heyecan ya da aceleden adını açıkladığı kişi; "Söyleyin, haydi anlatın."

"Dostum, size güvenebilir miyim?"

"Elbette, bunu biliyorsunuz.

"Ama ne oldu?

"Bu sabahki notunuz beni korkunç bir şaşkınlığa düşürdü.

"Yazdıklarınızdaki o düzensizlik, o acelecilik; durun bakalım, sakinleşin yoksa beni daha çok korkutacaksınız."

"Lucien, büyük bir olay oldu!" dedi kadın, Lucien'e sorar gibi bakışlarını dikerek: "Mösyö Danglars bu sabah gitti."

"Gitti mi! Mösyö Danglars gitti ha!

"Nereye gitti?"

"Bilmiyorum."

"Nasıl? Bilmiyor musunuz? Geri dönmemek üzere mi gitti?"

"Kuşkusuz!

"Akşam saat ona doğru atları onu Charenton sınırına kadar götürmüşler; orada atları koşulmuş bir lando arabası bulmuş; uşağı ile birlikte bu arabaya binmiş ve arabacıya Fontainebleau'ya gideceğini söylemiş."

"Peki buna siz ne diyorsunuz?"

"Bekleyin dostum. Bana da bir mektup bırakmış."

"Bir mektup mu?"

"Evet; okuyun."

Ve barones cebinden açılmış bir mektup çıkardı ve Debray'ye uzattı.

Debray okumadan önce, içinde ne yazdığını tahmin etmek ister gibi, ya da içinde bir şey varmış da önceden buna göre karar verecekmiş gibi bir an duraksadı.

Birkaç saniye sonra düşünceleri kuşkusuz sona ermişti, çünkü okumaya koyuldu.

İşte Madam Danglars'ın içini bu kadar allak bullak eden notta bulunanlar:

Çok sadık karım hanımefendiye.

Debray hiç düşünmeden durdu ve gözlerine kadar kızaran baronese baktı.
"Okuyun," dedi barones.
Debray devam etti.

Bu mektubu aldığınızda artık kocanız olmayacak.

Ah! Bu kadar çok korkuya kapılmayın; kızınız olmadığı gibi kocanız da olmayacak, yani ben Fransa dışına giden otuz ya da kırk yoldan birinde olacağım.

Size açıklamalarda bulunmak zorundayım, bunları çok iyi anlayabilecek bir kadın olduğunuz için, size bu açıklamaları yapacağım.

Dinleyin bakın:

Bu sabah beş milyonluk bir ödeme yapmam istendi, onu ödedim; aynı tutarda bir başkası hemen arkasından geldi; onu yarına erteledim: benim için dayanması çok güç olacak bu yarından kurtulmak için bugün gidiyorum.

Bunu anlıyorsunuz değil mi, çok değerli karım hanımefendi?

Ben söyleyeyim:

Anlıyorsunuzdur, çünkü benim işlerimi benim kadar siz de biliyorsunuz, hattâ benden daha iyi biliyorsunuzdur, çünkü daha dün çok iyi olan servetimin yarıdan çoğunun nereye gittiğini söylemek gerekseydi, bunu ben bilemezdim, oysa siz tam tersine, bunun hesabını kusursuz bir biçimde verirdiniz.

Çünkü kadınların yanılgıya düşmeyen güvenli içgüdüleri vardır, kendi icat ettikleri bir cebirle şaşılacak şeyleri açıklarlar. Sadece kendi rakamlarımdan anlayan ben, rakamlarım beni yanılttığı gün, bu konuda hiçbir şey bilmiyordum.

Kimi zaman benim düşüşümün hızına hayran kalmadınız mı madam?

Külçelerimin akkor hale gelip erimesinden biraz olsun gözünüz kamaşmadı mı?

Ben, itiraf edeyim, bunda sadece ateş gördüm; sizin, küllerin arasında biraz altın bulmuş olmanızı umalım.

İşte bu avutucu umutla, vicdanım bana sizi terk ettiğim için en küçük bir kınamada bulunmadan uzaklaşıyorum. çok ihtiyatlı karım hanımefendi; size dostlarınız ile söz konusu küller ve mutluluğunuzu tamamlamak için size geri vermekte acele ettiğim özgürlüğünüz kalıyor.

Yine de madam, bu paragrafa ekleyecek özel bir açıklama yapma ânı geldi.

Sizin, ailemizin iyiliği ve kızımızın serveti için çalıştığınızı umut ettiğim sürece her şeye filozofça göz yumdum, ama siz evimizi büyük bir yıkıntıya çevirdiniz, bir başkasının servet yapmasına hizmet etmek istemiyorum.

Sizinle evlendiğimde zengindiniz, ama az saygındınız.

Sizinle bu kadar açık konuştuğum için beni bağışlayın; belki de ama sadece ikimiz için konuştuğumdan sözlerimi allayıp pullamak için bir neden göremiyorum.

Ben servetimizi on beş yıldan fazla bir süre artırdım, sonra benim için bilinmeyen ve an-

laşılmaz felaketler gelip, servetimize saldırıp onu altüst etti, bunda benim hiçbir suçum olmadığını söyleyebilirim.

Siz madam, sadece kendi servetinizi artırmak için çalıştınız, bunda da başarılı oldunuz, buna gönülden inanıyorum.

Sizi aldığım gibi bırakıyorum, zengin ama az saygın.

Elveda.

Bugünden başlayarak ben de kendi hesabıma çalışacağım.

Bana verdiğiniz ve izleyeceğim örnek için tüm minnettarlığımı kabul ediniz.

Çok sadık kocanız,
BARON DANGLARS

Barones bu uzun ve yorucu okuma sırasında gözleriyle Debray'yi izlemiş, genç adamın çok iyi bilinen kendine hâkim olmaktaki gücüne karşın renginin bir iki kez değiştiğini görmüştü.

Mektubu bitirdiğinde Debray kağıdı yavaşça kat yerlerine göre katladı ve düşünceli bir tavır aldı.

"Evet?" diye sordu Madam Danglars anlaması kolay bir iç sıkıntısı ile.

"Evet madam?" diye makine gibi yineledi Debray.

"Bu mektup size ne düşündürüyor?"

"Bu çok basit madam; bu mektup bana Mösyö Danglars'ın birtakım kuşkularla gittiğini düşündürüyor."

"Elbette, ama bana söyleyecekleriniz bu kadar mı?"

"Anlamıyorum," dedi Debray buz gibi bir soğuklukla.

"Gitti! Büsbütün gitti! Bir daha geri gelmemek üzere gitti!"

"Ah!" dedi Debray, "buna inanmayın barones."

"Size hayır diyorum, geri gelmeyecek, ben onu tanırım, çıkarı ile ilgili kararlarda geri adım atmayan bir adamdır.

"Eğer benim bir işe yarayacağımı düşünseydi beni de götürürdü. Beni Paris'te bırakıyor, demek ki ayrılmamız onun tasarıları için yararlı olabilir: demek geri dönüşü yok, ben sonsuza kadar özgürüm," diye ekledi Madam Danglars aynı ricacı sesle.

Ama Debray yanıt vereceğine, onu bu kaygılı bakışlar ve düşünceler içinde bıraktı.

"Nasıl!" dedi sonunda barones, "bana yanıt vermiyor musunuz mösyö?"

"Size sadece bir soru sorabilirim: ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Ben de size bunu soracaktım," diye yanıt verdi barones kalbi çarparak.

"Ah!" dedi Debray, "benden bir öğüt mü istiyorsunuz?"

"Evet, sizden bir öğüt istiyorum," dedi barones kalbi sıkışarak.

"Mademki benden istediğiniz bir öğüt," dedi soğuk bir biçimde genç adam, "size yolculuk yapmanızı öğütlerim."

"Yolculuk yapmak mı!" diye mırıldandı Madam Danglars.

"Elbette. Mösyö Danglars'ın dediği gibi, zenginsiniz ve son derece özgürsünüz. Matmazel Eugénie'nin biten evliliği ile Mösyö Danglars'ın ortadan yok oluşunun yarattığı çifte skandaldan sonra Paris'ten uzaklaşmak kesinlikle gerekli, en azından ben böyle düşünüyorum.

"Ancak herkesin sizi terk edilmiş ve fakir düşmüş bilmesi önemli, çünkü hileli iflas yapmış birinin karısının bolluk içinde ve büyük bir konakta oturması bağışlanmaz.

"Birincisi için Paris'te sadece on beş gün kalmanız yeterli, herkese terk edildiğinizi yinelersiniz, en iyi dostlarınıza bu terk edilişin nasıl olduğunu anlatırsınız, onlar da herkese anlatırlar. Sonra konağı terk edersiniz, orada mücevherlerinizi bırakırsınız, dulluk gelirinizden vazgeçersiniz, herkes sizin çıkar gözetmemenizi över ve sizin için övgüler düzer.

"O zaman sizin terk edildiğinizi anlarlar ve sizi fakir sanırlar, çünkü sadece ben sizin para durumunuzu biliyorum ve dürüst bir ortak olarak size hesap vermeye hazırım."

Debray ne kadar sakin ve kayıtsız konuştuysa solgun, yıkılmış barones de bu konuşmayı o kadar korku ve umutsuzlukla dinlemişti.

"Terk edilmiş!" diye yineledi, "Ah! Tam anlamıyla terk edilmiş... Evet, haklısınız mösyö, kimse benim terk edildiğimden kuşku duyamaz."

Bu gururlu ve son derece âşık kadın Debray'ye sadece bu sözlerle yanıt verebildi.

"Ama zengin, hem de çok zengin," dedi Debray cüzdanından birkaç kağıt çıkarıp masanın üstüne yayarken.

Madam Danglars kalbinin çarpıntısını bastırmaya ve gözkapaklarının kenarından akacağını hissettiği gözyaşlarını tutmaya çalışarak, onun dilediği gibi davranmasına izin verdi. Ama sonunda baronesin özsaygısı üstün geldi, kalbini bastıramadıysa da hiç olmazsa gözyaşlarının akmasını engelledi.

"Madam," dedi Debray, "yaklaşık altı ay önce ortak olduk.

"Yüz bin franklık fonla bir yatırım yaptınız.

"Ortaklığımız bu yılın nisan ayında kuruldu.

"Mayısta işlemlerimiz başladı.

"Mayısta dört yüz elli bin frank kazandık.

"Haziranda kâr dokuz yüz bine çıktı.

"Temmuzda biz buna bir milyon yedi yüz bin frank ekledik; bildiğiniz gibi bu İspanya bonolarının olduğu aydı.

"Ağustos ayının başında üç yüz bin frank yitirdik, ama ayın on beşinde yitirdiğimiz parayı yine kazandık ve ay sonunda gediğimiz kapanmıştı, çünkü ortaklığımızın kurulduğu günden, benim son verdiğim düne kadar hesaplarımız iki milyon dört yüz bin frankı buldu, yani her birimize bir milyon iki yüz bin frank düşüyor."

"Şimdi," diye devam etti Debray, bir borsa görevlisinin sakinliği ve yöntemiyle cep defterini inceleyerek, "bu tutarın bileşik faizi olarak elimde seksen bin frank var."

"Ama," diye onun sözünü kesti barones, "siz bu parayı değerlendirmediğinize göre faizler ne anlama geliyor?"

"Bağışlayın madam," dedi Debray soğuk bir biçimde, " değerlendirmek için elimde si-

zin vekaletnameleriniz vardı, ben de bu vekaletnameleri kullandım.

"Bu paranın yarısı olan kırk bin frank sizin, ayrıca birinci fonların alımından yüz bin frank da eklenince, bir milyon üç yüz kırk bin frank sizin payınız oluyor.

"İşte madam," diye devam etti Debray, "önceki gün önlem olarak paranızı taşınıra çevirdim, gördüğünüz gibi çok olmadı, sürekli size hesap vermek için çağrılacağımdan kuşkulandığım söylenebilir. Paranız burada, yarısı kağıt para olarak, yarısı da hamiline yazılı bonolar halinde.

"Burada söylediklerim doğrudur, çünkü evimi yeteri kadar güvenli, noterleri yeteri ağzı sıkı bulmadığım için ve bunları ellerinde bulunduranlar noterlerden daha çok konuştukları için, son olarak aile birliği dışında ne bir şey satın almak ne de elinize alma hakkınız olmadığı için bugün tek servetiniz olan tüm bu tutarı bu dolabın dibindeki mühürlü kasaya koydum ve iyice güvenli olması için bu yeri kendim hazırladım.

"Şimdi," diye devam etti Debray önce dolabı, sonra kasayı açarak, "şimdi madam, işte her birimizin gördüğünüz gibi demir çembere alınmış büyük bir albüme benzeyen bin franklık sekiz yüz kağıt parası; buna yirmi beş bin franklık bir faiz kuponu ekliyorum: sonra sanırım yüz on bin frank kadar bir şey eden bir ufak para olacak; işte benim bankacımdan açık bir bono, benim bankacım Mösyö Danglars olmadığı için bono ödenecektir, içiniz rahat olsun."

Madam Danglars makine gibi açık bonoyu, faiz kuponunu ve kağıt para tomarını aldı.

Bu büyük servet masanın üstüne serilince az bir şey gibi görünüyordu.

Madam Danglars, gözleri kuru, ama göğsü hıçkırıklarla tıkanmış halde bu serveti topladı, çelik kılıfı çantasına kilitledi, faiz kuponunu ve açık bonoyu cüzdanına koydu, ayakta, solgun, hiçbir şey söylemeden, onu zengin olmaktan daha çok avutacak tatlı bir söz bekledi.

Ama boşuna bekledi.

"Şimdi madam," dedi Debray, "en azından bir yıl, ev geçindirmeyecek bir kadın için çok büyük olan altmış bin franklık bir gelirle harika bir yaşamınız olacak.

"Bu, aklınızdan geçen tüm fantezileriniz için bir ayrıcalık: geçmişinizi göz önüne aldığınızda payınızı yetersiz bulursanız benimkinden alabilirsiniz madam, size elimde olanı, yani bir milyon altmış bin frankı vermeye hazırım. Ah! borç olarak elbette."

"Teşekkür ederim mösyö," diye yanıt verdi barones, "teşekkür ederim; en azından uzun süre ortalıkta görünmeyecek önemsiz zavallı bir kadına gerektiğinden çok verdiğinizi biliyorsunuz."

Debray bir an şaşırdı, ama hemen kendini topladı ve en nazik biçimde "Nasıl isterseniz!" anlamına gelecek bir hareket yaptı.

Madam Danglars, belki o zamana kadar hâlâ bir şey umut etmişti, ama Debray'nin yaptığı bu aldırmaz hareketi ve bunun yanında dürüstlükten uzak bakışı, bunun arkasından da öne eğildiğini ve anlamlı bir sessizliğe gömüldüğünü görünce başını kaldırdı, kapıyı açtı ve kızmadan, sarsılmadan ve duraksamadan kendisinin bu biçimde ayrılmasına izin veren kişiye son bir kez selam vermeyi bile gereksiz görerek merdivenlere atıldı.

"Pöh!" dedi Debray o gidince: "tüm bunlar iyi tasarılar, konağında kalacak, roman okuyacak, artık borsada oynayamayacağına göre iskambil oynayacak."

Sonra cep defterini aldı ve biraz önce ödediği paraları büyük bir özenle karaladı.

"Bana bir milyon altmış bin frank kalıyor," dedi.

"Matmazel Villefort'un ölmüş olması ne büyük şanssızlık! O kadın bana her bakımdan uygundu, onunla evlenebilirdim."

Ve her zaman yaptığı gibi soğukkanlılıkla Madam Danglars'ın gidişinden sonra çıkmak için yirmi dakika bekledi.

Bu yirmi dakika boyunca Debray saatini yanına koyup rakamlar yazdı.

Eğer Le Sage başyapıtında erken davranmasaydı, serüvenci hayal güçlerinin az ya da çok mutlulukla yaratacakları, evlerin içini görebilmek için dışını yok eden Asmodée gibi şeytansı kişilik, Debray rakamlarını yazdığı anda Saint-Germain-des-Prés sokağındaki küçük otelin dışını yok etseydi, garip bir sahneye tanık olacaktı.

Debray'nin Madam Danglars ile iki buçuk milyonu paylaştığı odanın üstünde, onlarla ilgilenmemiz için biraz önce anlattığımız olaylarda oldukça önemli bir rol oynadıklarını bildiğimiz tanıdık insanların kaldığı başka bir oda vardı.

Bu odada Mercédès ve Albert kalıyordu.

Mercédès birkaç günden bu yana çok değişmişti, çok büyük servete sahip olduğu zaman bile bulunduğu koşullarla çelişmesine karşın, o kurumlu şatafatı hiçbir zaman sergilememiş olan, ama bugün en sade giysileriyle karşınıza çıkan kadını artık tanıyamamanızdan değil; depresyona düşüp yoksul hizmetçi kılığını giymek zorunda kaldığı için hiç değil; hayır, Mercédès değişmişti, çünkü artık gözleri parlamıyordu, çünkü dudakları gülümsemiyordu, çünkü sürekli bir sıkıntı, eskiden her zaman ağzından çıkmaya hazır zekice sözleri dudaklarında donduruyordu.

Mercédès'in ruhunu karartan yoksulluk değildi, onun yoksulluğunu ağırlaştıran cesaretinin olmaması da değildi.

Yaşadığı ortamdan aşağılara inen Mercédès, harikulade aydınlanmış bir salondan çıkıp birden karanlıklara geçen insanlar gibi, seçtiği yeni çevrede kaybolmuştu; Mercédès, sarayından, sadece bir odası olan bir kulübeye inmiş bir kraliçeye benziyordu; sadece çok gerekli eşyaları vardı, ne sofraya getirmek zorunda olduğu toprak kapların ne de yatağının yerine koyacağı ot yatağın ne olduğunu biliyordu. Gerçekten de güzel Katalan'ın ya da soylu kontesin, ne gururlu bakışı ne de sevimli gülümsemesi kalmıştı, çünkü gözlerini, çevresini saran şeyler üzerinde gezdirince hüzün verici eşyalar görüyordu: burası tutumlu mal sahiplerinin kir götürür diye seçtikleri gri üstüne gri duvar kağıdı kaplanmış bir odaydı; döşeme taşlarının üstünde halı yoktu; mobilyalar dikkati çekiyor ve gözleri yalancı bir lüksün zavallılığı üzerinde durmaya zorluyordu, çiğ renkli tüm eşya her şeyin zarif olmasına alışmış gözler için gereken uyumu bozuyordu.

Madam de Morcerf konağını terk ettiğinden bu yana burada yaşıyordu; uçurumun kıyısına gelmiş bir yolcu gibi bu sonsuz sessizlikten başı dönüyordu: yüreğinin ne durumda olduğunu anlamak için Albert'in ona her an gizli gizli baktığını fark edince dudaklarına o

tekdüze gülümsemeyi oturtmuştu, ama gözlerindeki gülümsemenin tatlı sıcaklığı olmayınca, bu bir sokak fenerinin basit etkisini yapıyor, yani ısı vermeyen bir aydınlık yaratıyordu.

Öte yandan Albert, o günkü koşullarda yaşamasını engelleyen eski lüksten geriye kalanlardan rahatsız, tedirgin ve düşünceliydi: dışarı eldivensiz çıkmak istiyor, ama ellerini bembeyaz buluyordu, kenti yürüyerek gezmek istiyor, çizmelerini pırıl pırıl cilalı buluyordu.

Yine de, bir ana oğul sevgisinin oluşturduğu bağla birbirine kopmaz bir biçimde bağlanmış bu çok soylu ve çok zeki iki insan, hiçbir şey söylemeden anlaşmayı, yaşamın bağlı olduğu maddesel koşulları oluşturabilmek için dostların birbirlerine borçlu oldukları gibi, tüm harcamalardan kısıntı yapmayı başarmışlardı.

Sonunda Albert annesine onu üzmeden şunu söyleyebilmişti:

"Anneciğim, artık hiç paramız kalmadı."

Mercédès hiçbir zaman gerçekten sefalet çekmemişti; gençliğinde sık sık kendi kendine yoksulluktan söz etmişti, ama bu aynı şey değildi: gereksinim ve gereklilik, aralarında büyük ayrım olan iki eşanlamlı sözcüktür.

Katalan köyünde Mercédès'in binlerce şeye gereksinimi olmuştu, ama birtakım şeyler de hiç eksik olmamıştı. Ağlar iyi oldukça balık tutulurdu, balık tutuldukça ağ yapmak için iplik alınırdı.

Hem sonra dostluktan uzak, durumun maddesel ayrıntılarıyla hiçbir ilgisi olmayan bir aşktan başka bir şeye sahip olmayınca insan kendini düşünüyordu, herkes kendini düşünüyor, kendinden başka hiçbir şeyi düşünmüyordu.

Mercédès'in elinde pek az şey vardı, ama kendi payını olabildiğince cömert bir biçimde kazanıyordu: bugün elindekini ikiye bölmesi gerekiyordu, ama elinde hiçbir şey yoktu.

Kış yaklaşıyordu: eskiden evini bekleme odalarından giyinme odalarına kadar ısıtan bin kollu kaloriferi olan Mercédès'in, bu soğuk ve çıplak odada yakacağı yoktu; eskiden yaşadığı daire ateş pahasına çiçeklerle doldurulmuş sıcak bir sera olan Mercédès'in, şimdi küçük bir çiçeği bile yoktu!

Ama oğlu vardı...

Belki de abartılmış bir görev coşkusu onları bu zamana dek yüksek çevrelerde desteklemişti.

Coşku neredeyse bir tür kendinden geçmedir ve insanı dünyadaki nesnelere karşı duyarsız kılar.

Ama heyecan dinmişti, düşlerin ülkesinden yavaş yavaş gerçeklerin ülkesine inmek gerekiyordu.

Tüm idealleri tükettikten sonra gerçeklerden söz etmek gerekiyordu.

Madam Danglars merdivenlerden inerken Albert annesine "Anneciğim," diyordu, "lütfen tüm paramızın hesabını yapalım; planlarımı düzenlemem için toplam parayı bilmem gerek."

"Toplam: sıfır," dedi Mercédès acı bir gülümsemeyle.

"Hayır anneciğim, toplam bir kez üç bin frank, bu üç bin frankla ikimizin harika bir yaşam sürebileceğimizi düşünüyorum..."

"Çocuk!" diye içini çekti Mercédès.

"Heyhat! Benim iyi anneciğim," dedi genç adam, "Size ne yazık ki bedelini ödeyemeyecek kadar çok para harcattım.

"Üç bin frank gördüğünüz gibi büyük bir para ve ben bunun üzerine sonsuz güvenli, mucize gibi bir gelecek kurdum."

"Bunu söylüyorsunuz dostum, ama önce biz bu parayı kabul edecek miyiz?" dedi zavallı anne.

"Ama bunda anlaşmıştık sanırım," dedi Albert kararlı bir sesle; "şu an elimizde olmasa da bu üç bin frankı kabul edeceğiz, çünkü bildiğiniz gibi bu para Marsilya'da Meilhan yolundaki küçük evin bahçesinde gömülü.

"İki yüz frankla ikimiz Marsilya'ya gideriz," dedi Albert.

"İki yüz frankla mı?" dedi Mercédès, "iyi düşündünüz mü Albert?"

"Ah! bu noktaya gelmek için yolcu arabaları ve buharlı gemiler hakkında bilgi edindim ve hesaplarımı yaptım.

"Chalon'a kadar bir kupa arabasına bineceksiniz: görüyorsunuz ya anneciğim otuz beş franka sizi kraliçeler gibi gönderiyorum."

Albert eline kalemi aldı ve yazdı:

Kupa arabası..	35 frank
Chalon'dan Lyon'a buharlı gemi ile gideceksiniz....	6
Lyon'dan Avignon'a yine buharlı gemiyle..............	16
Avignon'dan Marsilya'ya	7
Yol harcamaları elli frank.......................................	50
TOPLAM	114 frank

"Yüz yirmi diyelim," diye ekledi Albert gülümseyerek, "ne kadar cömert olduğumu görüyorsunuz değil mi anneciğim?"

"Ya sen zavallı yavrum?"

"Ben mi! Kendime seksen frank ayırdığımı görmüyor musunuz?

"Bir genç adamın tüm bu rahatlıklara gereksinimi yoktur anneciğim, zaten yolculuk etmenin ne olduğunu bilirim."

"Posta arabası ve özel uşağınla."

"Ne olursa olsun!"

"Peki olsun!" dedi Mercédès "ama bu iki yüz frank?"

"İşte iki yüz frank, işte iki yüz daha.

"Bakın saatimi yüz franka sattım, saatimin süsünü de üç yüz franka.

"Ne kadar iyi! Saatten üç kat değerli süsler. Şu her zamanki gereksiz olanın ünlü öyküsü!

"İşte zenginiz, yola çıkmak için gereken yüz on dört frank yerine iki yüz elli frankınız var."

"Ama bu otele bir şey ödemek zorunda değil miyiz?"

"Otuz frank, ama ben onu benim yüz elli frankımdan ödeyeceğim.

"Bunda anlaştık; benim yolculuk için en çok seksen franka gereksinimim olduğuna göre, lüks içinde yüzdüğümü görüyorsunuz.

"Ama hepsi bu değil.

"Bakalım buna ne diyeceksiniz anneciğim?"

Ve Albert, eski fantezilerinden ya da kapıyı çalan yüzü örtülü ve gizemli kadınlardan birinin tatlı bir anısı olan altın fermuarlı küçük bir cep defterinden bin franklık bir kağıt para çıkardı.

"Bu da ne?" diye sordu Mercédes.

"Bin frank anneciğim. Ah! Tam kare biçiminde."

"Ama bu bin frank nereden geldi?"

"Beni dinleyin anneciğim, çok fazla heyecanlanmayın."

Ve Albert ayağa kalkarak annesinin yanına gitti, onu iki yanağından öptükten sonra durup ona baktı.

"Sizi ne kadar güzel bulduğumu bilemezsiniz anneciğim!" dedi genç adam büyük bir evlat sevgisiyle, "gerçekten benim şimdiye kadar gördüğüm kadınların en güzeli olduğunuz kadar en soylususunuz da!"

"Sevgili yavrum," dedi Mercédes gözünün kenarında biriken gözyaşını boşuna tutmaya çalışarak.

"Sevgimin hayranlığa dönüşmesi için sizin artık sadece mutsuz olmanız gerekiyormuş."

"Oğlum yanımda olduğu için mutsuz değilim," dedi Mercédès, "oğlum yanımda oldukça da mutsuz olmayacağım."

"Ah! İşte sırası geldi," dedi Albert "işte sınav başlıyor anneciğim: nasıl anlaşmıştık biliyorsunuz değil mi?"

"Bir şeyde anlaşmış mıydık?" diye sordu Mercédès.

"Evet, sizin Marsilya'da oturmanız konusunda anlaşmıştık, ben de Afrika'ya gideceğim ve terk ettiğim adın yerine aldığım adı orada kullanacağım."

Mercédès içini çekti.

"Pekala! Anneciğim, dün sipahilerle anlaştım," diye ekledi genç adam biraz utançla gözlerini indirerek, çünkü kendisi de bu alçalmanın ne kadar soylu bir şey olduğunu bilmiyordu; "ya da daha doğrusu bedenimin bana ait olduğunu ve onu satabileceğimi düşündüm; dünden bu yana ben başka birisiyim.

"Söylendiği gibi, kendimi sattım," ve gülümsemeye çalışarak ekledi, "ettiğini sandığımdan daha pahalıya sattım, yani iki bin franka."

"Bu bin frank oradan mı?..." dedi Mercédès ürpererek.

"Bu, paranın yarısı anneciğim, öbür yarısı bir yıl sonra gelecek."

Mercédès anlatılması olanaksız bir ifadeyle gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve gözkapaklarının ucunda duran iki damla gözyaşı, içindeki heyecandan dışarı taşarak sessizce yanaklarından aşağı aktı.

"Kanının bedeli!" diye mırıldandı.

"Evet, eğer ölürsem," dedi Morcerf gülerek, "ama tam tersine, sana hayatımı sonuna kadar savunacağıma güvence veririm; hiçbir zaman şimdiki kadar yaşama isteği duymadım."

"Tanrım! Tanrım!" dedi Mercédès.

"Zaten öldürüleceğimi neden düşünüyorsunuz ki anneciğim?

"Lamoricière, Ney du Midi öldürüldü mü?

"Changarnier öldürüldü mü?

"Bedeau öldürüldü mü?

"Bizim de tanıdığımız Morrel öldürüldü mü?

"İşlemeli üniformamla geri döndüğümü gördüğünüzde duyacağınız sevinci düşünün anneciğim!

"Bu üniformalar içinde harika olacağımı ve askerlik hizmetini hoşluk olsun diye seçtiğimi size açıklamalıyım."

Mercédès gülümsemeye çalışarak içini çekti; bu aziz anne, özverinin tüm ağırlığını çocuğunun çekmesinin rahatsız edici bir şey olduğunu anlıyordu.

"Pekala!" dedi Albert, "anlıyorsunuz ya anneciğim, şimdiden dört bin frankınız olduğu kesin: bu dört bin frankla iki yıl rahat rahat yaşarsınız."

"Öyle mi sanıyorsun?" dedi Mercédès.

Bu sözler kontesin ağzından kaçmıştı, ama o kadar gerçek bir acıyla söylenmişti ki gerçek anlamı Albert'in gözünden kaçmadı; kalbinin sıkıştığını hissetti ve annesinin elini alıp kendi elleri arasında sevgiyle sıktı:

"Evet, yaşayacaksınız!" dedi.

"Yaşayacağım," diye haykırdı Mercédès, "ama sen hiç gitmeyeceksin, değil mi oğlum?"

"Anneciğim, ben gideceğim," dedi Albert sakin ve kararlı bir sesle, "beni yanınızda işsiz güçsüz, bir işe yaramaz biri gibi tutacak kadar çok seviyorsunuz, ama ben zaten imzayı attım."

"Sen kendi iradene göre hareket et oğlum, ben de Tanrının iradesine göre."

"Hayır, kendi irademe göre değil, anneciğim, akla göre, gerekliliğe göre. Biz iki umutsuz insanız, değil mi? Hayatın bugün sizin için ne anlamı var? Hiç anlamı yok. Hayatın benim için ne anlamı var? Ah! siz olmadan, inanın bana, pek bir anlamı yok anneciğim, çünkü siz olmasaydınız bu hayat, size yemin ederim, babamdan kuşkulandığım ve adından artık vazgeçtiğim gün bitecekti. Sonunda işte yaşıyorum, eğer bana hâlâ umut edeceğinize söz verirseniz, eğer gelecekteki mutluluğunuzu yaratmama izin verirseniz, gücümü artırırsınız. Gittiğim yerde Cezayir valisini bulacağım, o yürekli bir adam ve her şeyden önce asker; ona üzücü öykümü anlatırım, ondan ara sıra gözlerini benim olduğum yere çevirmesini rica ederim ve eğer bana verdiği sözü tutar da ne yaptığımı görürse altı aya kalmaz subay olurum ya da ölürüm. Eğer subay olursam geleceğiniz güvence altında olur anneciğim, çünkü sizin için ve kendim için param, üstelik ikimizin de gurur duyacağı bir adım olur, çünkü bu ad sizin adınız olacak. Eğer ölürsem... işte eğer ölürsem, o zaman sevgili anneciğim siz de ölürsünüz, o zaman mutsuzluğumuz bu en uç noktada sona erer."

"Güzel," diye yanıt verdi Mercédès soylu ve anlamlı bir biçimde bakarak; "haklısın oğlum: bizi izleyen ve bizi yargılamak için ne yapacağımızı bekleyen kimi insanlara en azından bizim için hayıflanılmasına layık olduğumuzu kanıtlayalım."

"Ama, üzüntülü düşünceler yok sevgili anneciğim!" diye haykırdı genç adam; " size mutlu olduğumuza, ya da hiç olmazsa mutlu olacağımıza yemin ederim. Siz zeki ve çok özverili bir kadınsınız, ben de basit zevkleri olan, hırsı olmayan bir insan oldum. Bir kez asker oldum mu zengin olacağım; Mösyö Dantès'in evine yerleştik mi huzurlu olacağız. Deneyelim! Sizden rica ediyorum anneciğim, deneyelim."

"Evet, deneyelim oğlum, çünkü sen yaşamalısın, mutlu olmalısın," diye yanıt verdi Mercédès.

"Böylece anneciğim, işte paylaşım yapıldı," diye ekledi genç adam büyük bir rahatlık içindeymiş gibi görünerek. "Bugün bile yola çıkabiliriz. Haydi, konuştuğumuz gibi yerinizi ayırtıyorum."

"Ya seninki oğlum?"

"Ben daha iki üç gün kalmak zorundayım anneciğim; bu, ayrılığın başlangıcı ve buna alışmalıyız. Yapmam gereken bazı işler var, Afrika hakkında bilgi almalıyım, size Marsilya'da yetişirim."

"Pekala! Haydi gidelim!" dedi Mercédès evden ayrılırken rastlantı eseri yanına aldığı ve çok pahalı olan siyah kaşmirden tek şala sarınarak, "gidelim!"

Albert belgelerini aceleyle topladı, otel sahibine borcu olan otuz frankı ödemek için çıngırağı çaldı ve kolunu annesine uzatarak merdivenleri indi.

Önlerinden biri daha merdivenden iniyordu; bu kişi tırabzandaki ipek giysi hışırtısını duyarak geriye döndü.

"Debray!" diye mırıldandı Albert.

"Siz, Morcerf!" diye karşılık verdi bakanlık sekreteri bulunduğu basamakta durarak.

Debray'nin merakı gizli kalma isteğini bastırdı; zaten artık tanınmıştı.

Üzücü serüveni Paris'te büyük gürültü koparan genç adamın, bu adı sanı bilinmeyen otelde bulunması gerçekten de ilginçti.

"Morcerf!" diye yineledi Debray.

Sonra yarı karanlıkta Madam de Morcerf'in siyah örtüsünü ve hâlâ genç görünümünü fark ederek:

"Ah! Bağışlayın," diye ekledi bir gülümsemeyle, "sizi bırakayım Albert."

Albert Debray'nin ne düşündüğünü anladı.

"Annem," dedi Mercédès'e doğru dönerek, "beyefendi Mösyö Debray'dir, içişleri bakanlığı sekreteri, benim eski bir dostum."

"Nasıl! Eski," diye kekeledi Debray, "ne demek istiyorsunuz?"

"Şunu söylüyorum Mösyö Debray," dedi Albert, "bugün artık dostum yok ve olması da gerekmiyor. Beni tanımaktan kaçınmadığınız için size teşekkür ederim mösyö."

Debray iki basamak yukarı çıktı ve karşısındakinin elini güçlü bir biçimde sıktı.

"İnanın sevgili Albert," dedi olabileceği kadar heyecanla, "inanın sizi vuran felakette

tümüyle sizden yanaydım ve ne gerekirse de emrinizdeyim."

"Sağolun mösyö," dedi Albert gülümseyerek, "ama bu felaketin ortasında kimseden yardım istemeyecek kadar zengin kaldık; Paris'i terk ediyoruz ve yol paramız ödendikten sonra elimizde beş bin frank kalıyor."

Cüzdanında bir milyon olan Debray'nin yüzü kıpkırmızı oldu; bu hesaplı adamın yapısı ne kadar az şiirsel olsa da, biraz önce bu evde iki kadın olduğunu, bu kadınlardan, onuru haklı olarak kırılmış birinin mantosunun kıvrımları arasında bir buçuk milyon frankla fakir olarak gittiğini; onuru haksız olarak kırılmış, ama felaketinin ortasında soyluluğunu koruyan ikincisinin ise birkaç kuruşla kendini zengin gördüğünü düşünmekten kendini alamadı.

Bu koşutluk, kafasındaki kibarlık birleşimlerini altüst etti, bu örnekte gördüğü felsefe onu ezdi; her zaman söylenen birkaç nezaket sözcüğü kekeledikten sonra hızla merdivenleri indi.

O gün bakanlık memurları, emrindekiler onun üzüntülü keyifsizliğinden çok çektiler.

Ama akşam, Madelaine bulvarında bulunan ve elli bin frank gelir getiren bir evin sahibiydi.

Ertesi gün, Debray'nin sözleşmeyi imzaladığı saatte, yani akşam saat beş sularında, Madam de Morcerf oğlunu sevgiyle kucakladıktan ve onun da kendisini aynı biçimde kucaklamasından sonra yolcu arabasına bindi, arabanın kapısı arkasından kapandı.

Laffitte taşımacılığın avlusunda tüm büroların bulunduğu asma katın kemerli pencerelerinden birinin arkasına saklanmış olan adam; Mercédès'in arabaya bindiğini, arabanın hareket ettiğini, Albert'in uzaklaştığını gördü.

O zaman eliyle kuşku dolu alnını sıvazlayarak şöyle dedi:

"Heyhat! Bu iki masum insana, yok ettiğim mutluluklarını nasıl geri verebilirim? Tanrı yardımcım olsun!"

107
ASLAN ÇUKURU

Force hapishanesinin bölümlerinden birinin, en tehlikeli ve en gizli tutukluların kapatıldığı bölümün adı Saint-Bernard avlusudur.

Mahkumlar kendi aralarında buraya Aslan Çukuru adını takmışlardır, bu belki de tutukluların sık sık parmaklıkları, kimi zaman da gardiyanları ısırdıkları içindir.

Burası hapishane içinde bir hapishanedir; duvarları öbürlerinin iki katı kalınlıktadır. Her gün bir kayıt memuru kalın parmaklıkları dikkatle inceler. Bu gardiyanların, Herkül'ü andıran boylarından, soğuk ve keskin bakışlarından, onların burada bulunanların üzerinde korkutmaya ve zeki davranışlara dayanan bir egemenlik kurmak üzere seçildikleri anlaşılır.

Bu bölümün avlusu çok yüksek duvarlarla çevrilidir, güneş bu içleri dışları çirkin insanların çukuruna girmeye karar verdiği zaman, bu duvarların üstünden eğik olarak kayar. Yerdeki taşların üstünde, güneşin doğuşundan başlayarak, adaletin bilediği satırın altında iki büklüm olmuş insanlar gölgeler gibi kaygılı, ürkmüş, sararıp solmuş halde dolanır dururlar.

Onların, sıcağı daha çok emen ve tutan duvar boyunca yan yana geldikleri, çömeldikleri görülür. İkişer ikişer, çoğu zaman bir kenara çekilir, gözlerini ayırmadan, bu sıkıntılı yerde kalanlardan birini çağırmak ya da toplumun potasından atılmış yeni bir döküntüyü bu çukura kusmak için açılan kapıya doğru bakarak otururlar.

Saint-Bernard avlusunun özel bir görüşme odası vardır: uzun dörtgen biçimindedir ve ziyaretçinin mahkumun elini sıkamayacağı ya da ona bir şey veremeyeceği biçimde aralarında üç ayak bulunan birbirine paralel iki parmaklıkla ikiye bölünmüştür. Bu görüşme odası karanlık ve nemli bir yerdir, özellikle bu parmaklıkların üzerinden kayan ve onların demirini paslandıran tüyler ürpertici sırlar düşünüldüğünde ise son derece ürkütücüdür.

Yine de burası, ne kadar korkunç olursa olsun günleri sayılı insanların umutlu, keyifli bir toplumla yeniden ilişki kurmaya geldikleri cennettir: Aslan Çukuru'ndan Saint-Jacques parmaklıklarına, zindana ya da hücreye gitmek dışında çıkıldığı ender görülmüştür.

Biraz önce betimlediğimiz, soğuk bir nem yayan bu avluda Çukur sakinlerinde büyük merak uyandıran genç bir adam, elleri giysisinin ceplerinde, dolaşıyordu.

Giysileri paramparça olsa da kesimine bakıldığında kibar bir adam gibi görünüyordu;

yine de giysiler eski değildi. İnce ve ipeksi kumaşın kirlenmemiş yerleri, mahkum eliyle okşayarak üzerindekileri düzeltmeye çalıştığında kolayca eski parlaklığına kavuşuyordu. Genç adam aynı özeni hapishaneye girdiğinden beri rengi çok değişen patiska gömleğin önünü kapatırken de gösteriyordu, üzerinde taçlı bir armanın başharfleri işlenmiş bir mendilin köşesi ile, cilalı çizmelerinin üstünü ovuyordu.

Aslan Çukuru'nda kalan birkaç kişi mahkumun giyimindeki özene büyük bir ilgiyle bakıyorlardı.

"Bak, işte fiyakalı giyinen prens," dedi hırsızlardan biri.

"O doğuştan yakışıklı," dedi bir başkası, "sadece bir tarağı ve kremi olsaydı, beyaz eldivenli tüm beyefendileri gölgede bırakırdı."

"Giysisi yepyeni olmalı, çizmeleri çok güzel parlıyor. Bu kadar kusursuz bir meslektaşımızın olması bizim için gurur okşayıcı; şu jandarma haydutları beş para etmez. Kıskançlar! Böyle bir giysiyi yırtmak!"

"Bu ünlü biri olmalı," dedi bir başkası, "her şeyi yapmış... hem de en iyi biçimde... Oradan ne kadar genç gelmiş! Ah! harika bu!"

Bu iç bulandırıcı hayranlığın konusu olan kişi, övgülerin ya da övgülerden yükselen sarhoşluğun tadını çıkarıyor gibiydi, çünkü bu sözleri duymuyordu.

Süslenmesi bitince kantinin küçük penceresine yaklaştı, bir gardiyan oraya sırtını dayamıştı:

"Bakın mösyö," dedi ona, "bana yirmi frank ödünç verin, çok geçmeden geri alırsınız; benimle işbirliği yaparsanız kendinizi tehlikeye atmış olmazsınız. Sizdeki meteliklerden çok daha fazla milyonları olan bir anne babam var... Bakın, yirmi frank, rica ediyorum, paralı koğuşa geçmek ve bir sabahlık almak için. Her zaman giysilerle ve çizmelerle gezmekten korkunç sıkıldım. Bir Cavalcanti prensi için ne giysi ama mösyö!"

Gardiyan sırtını döndü ve omuz silkti. Herkesi neşelendirebilecek bu sözlere gülmedi bile, çünkü o buna benzer sözleri çok duymuştu, ya da daha doğrusu hep aynı şeyleri duymuştu.

"Haydi," dedi Andrea, "siz kalpsiz bir adamsınız, sizi işinizden attıracağım."

Bu sözler gardiyanı geri döndürdü ve bu kez gürültülü bir kahkaha attı.

O zaman mahkumlar yaklaştılar ve bir halka oluşturdular.

"Size," diye devam etti Andrea, "bu kadarcık bir parayla her an beklediğim önemli bir ziyareti uygun bir biçimde karşılayabilmek için bir giysi alacağımı ve bir oda tutacağımı söylüyorum."

"Haklı, haklı!" dedi mahkumlar... "Hay Allah! Onun kusursuz biri olduğunu görmüyor musunuz?"

"O zaman ona yirmi frankı siz verin," dedi gardiyan öbür geniş omzuna yaslanarak; "bir arkadaşınıza bunu yapamayacak mısınız?"

"Ben bu adamların arkadaşı değilim," dedi kibirle genç adam; "bana hakaret etmeyin, buna hakkınız yok."

Hırsızlar boğuk fısıltılarla konuşarak birbirlerine baktılar, Andrea'nın sözlerinden çok

gardiyanın kışkırtmasıyla, ortaya çıkan fırtına, aristokrat mahkumun üstünde patlamak üzereydi.

Gardiyan, kalabalık fazla gürültü çıkardığında ne yapacağını çok iyi bildiğinden, onların bu haddini bilmez istekliye bir oyun oynamaları için biraz ileri gitmelerine izin verdi ve bu uzun nöbet günü sırasında kafasını biraz dinlemek istedi.

Hırsızlar Andrea'ya yaklaşmışlardı bile; bazıları kendi aralarında: "Tekme! Tekme!" diyordu.

İnsanı pestilini çıkarıncaya kadar dövmek anlamına gelen bu korkunç işlem, tekmelerle değil demirli ayakkabılarla yapılıyordu, mahkum artık bu beylerin insafına kalmıştı.

Bazıları da yılanbalığını öneriyorlardı; bu başka türlü bir eğlence idi, varsa eğer bir mendili kıvırıp içine kum, çakıltaşı ve iri paralar dolduruyorlar ve cellatlar bunu suçlunun başına ve omuzlarına ok gibi boşaltıyorlardı.

"Bu cici beyi kırbaçlayalım," dedi bazıları, "bu kibar beyi!"

Ama Andrea onlara döndü, göz kırptı, yanağını diliyle şişirdi ve dudaklarını şaklattı, haydutlar arasında çok özel bir anlamı olan bu hareket onları susturdu.

Bu hareket Caderousse'un ona öğrettiği özel bir işaretti.

Kendilerinden biri olduğunu anladılar.

Mendiller hemen indi; cellat başı çivili ayakkabıyı ayağına giydi. Birkaç kişinin, mösyönün haklı olduğunu, mösyönün istediği gibi onurlu olabileceğini, mahkumların bilinç özgürlüğünden örnek vermek istediklerini söylediği duyuldu.

Ayaklanma durdu. Gardiyan o kadar şaşırdı ki hemen Andrea'yı ellerinden yakaladı, Aslan Çukuru sakinleri üzerinde yaptığı bu değişiklikten, bu etkiden daha anlamlı başka bir şey bulacağını sanarak üstünü aramaya başladı.

Andrea karşı çıka çıka onun istediğini yapmasına izin verdi.

Birden giriş penceresinden bir ses duyuldu.

"Benedetto!" diye bağırıyordu bir müfettiş.

Gardiyan avını bıraktı.

"Beni mi çağırıyorlar?" dedi Andrea.

"Görüşme odasına!" dedi ses.

"Gördünüz mü, bana ziyaretçi geldi. Ah! Sevgili mösyö, bir Cavalcanti'ye sıradan bir adam gibi davranılıp davranılamayacağını göreceksiniz!"

Ve Andrea avluda siyah bir gölge gibi kayarak arkadaşlarının ve hattâ gardiyanın hayran bakışları altında aceleyle aralık kapıdan içeri girdi.

Gerçekten de görüşme odasından çağrılıyordu, buna kimse Andrea'dan fazla şaşamazdı, çünkü kurnaz genç La Force'a girdiğinden beri, sıradan insanların yapacağı gibi yardım istemek için sağa sola yazacağına, hiçbir şeye aldırmaz gibi sessiz kalmıştı.

"Ben kuşkusuz güçlü biri tarafından korunuyorum," diyordu kendi kendine, "her şey bunu bana kanıtlıyor; bu ani servet, tüm engelleri ortadan kaldırmamdaki kolaylık, birden ortaya çıkan bir aile; ünlü bir ad benim adım oldu, evime altın yağıyordu, hırsıma uygun en harika evliliklere adaydım. Yazgımdaki şanssız bir unutkanlık, koruyucumun

bir anlık yokluğu beni yıktı, ama sonsuza kadar değil, kesinlikle değil! El bir an geri çekildi, bana yine uzanacak ve ben kendimi uçuruma düşmeye hazır sandığım anda beni yeniden yakalayacak.

"Neden ihtiyatsız bir davranışta bulunayım? Belki de koruyucumu kendimden uzaklaştırırım! Beni bu işten kurtarmak için onun elinde iki yol var: ateş pahasına satın alınacak gizli bir kaçış ya da bağışlanma elde etmek için yargıçları zorlamak. Konuşmak için, hareket etmek için beni tümüyle terk ettiğini kanıtlamasını bekleyelim ve o zaman..."

Andrea ustaca sanılabilecek bir plan hazırlamıştı; sefil adam, saldırıda gözüpek, savunmada sertti. Genel hapishanenin sefaleti, her tür yoksunluk, bunların hepsine katlanmıştı. Yine de yavaş yavaş doğal olan ya da alışkanlık baskın çıkmıştı. Andrea çıplak olmaktan, pis olmaktan, aç kalmaktan acı çekiyordu; zaman geçmek bilmiyordu.

İşte tam bu sıkıntılı anda müfettişin sesi onu görüşme odasına çağırdı.

Andrea kalbinin neşeden yerinden fırlayacağını sandı. Sorgu yargıcının gelmesi için henüz çok erkendi, hapishane müdürünün ya da doktorunun çağırması için de çok geçti; öyleyse bu beklenmedik bir ziyaretti.

Andrea, içeri alındığı görüşme odasının parmaklığının arkasında büyük bir merakla açtığı gözleriyle Mösyö Bertuccio'nun zeki ve kaygılı yüzünü gördü, o da acıklı bir şaşkınlıkla parmaklıklara, sürgülü kapılara ve çapraz parmaklıkların arkasında hareket eden gölgeye bakıyordu.

"Ah!" dedi Andrea kalbinden vurularak.

"Merhaba Benedetto," dedi Bertuccio anlamsız ve çınlayan bir sesle.

"Siz! Siz!" dedi genç adam çevresine büyük bir korkuyla bakarak.

"Beni tanıyamadın ha," dedi Bertuccio, "zavallı çocuk!"

"Sus, ama sus haydi!" dedi duvarların kulağı olduğunu iyi bilen Andrea; "Tanrım, Tanrım, bu kadar yüksek sesle konuşmayın!"

"Benimle yalnız konuşmak istiyorsun değil mi?" dedi Bertuccio.

"Ah! Evet," dedi Andrea.

"Bu iyi."

Ve Bertuccio cebinde bir şeyler arayarak küçük pencerenin arkasında fark edilen bir gardiyana işaret etti.

"Okuyun!" dedi.

"Bu nedir?" dedi Andrea.

"Sizin bir odaya taşınmanızı, oraya yerleştirilmenizi ve benimle konuşabilmenizi sağlayacak emir."

"Ah!" dedi Andrea sevinçten zıplayarak.

Sonra birden kendi içine kapanarak, şöyle dedi:

"İşte yine bilinmeyen koruyucu; beni unutmuyor! Tek kişilik odada konuşmak istediğine göre bunda bir sır var. Bence böyle... Bertuccio koruyucu tarafından gönderildi!"

Gardiyan bir üstüyle görüştü, sonra demirli kapıyı açtı, artık sevinç duymayan Andera'yı birinci katta avluya bakan bir odaya götürdü.

Oda hapishanelerde âdet olduğu üzere kireçle bembeyaz boyanmıştı. Mahkuma ışıl ışıl görünen neşeli bir görünüşü vardı: bir soba, bir yatak, bir sandalye ve bir masa görkemli mobilyaları oluşturuyordu.

Bertuccio bir sandalyeye oturdu. Andrea kendini yatağa attı. Gardiyan çekildi.

"Haydi bakalım," dedi kahya, "bana ne söyleyeceksin?"

"Ya siz?" dedi Andrea.

"Önce sen konuş..."

"Ah! Hayır; beni bulmaya siz geldiğinize göre, bana söyleyecek çok şeyiniz olmalı."

"Pekala! Öyle olsun. Pisliklerine devam ettin: çaldın, öldürdün."

"İyi! Eğer bana bunları söylemek için özel odaya geçirdiyseniz rahatsız olmanıza değmezdi. Ben tüm bunları biliyorum. Ama tam tersine hiç bilmediklerim de var. Onlardan söz edelim lütfen. Sizi kim yolladı?"

"Ah! Ah! Hızlı gidiyorsunuz Mösyö Benedetto.

"Öyle mi? Amaç ne? Boş lafları bırakalım. Sizi kim gönderdi?"

"Hiç kimse."

"Benim hapiste olduğumu nereden biliyorsunuz?"

"Çok uzun zaman önce, Champs-Elysées'de kibar kibar atını süren modaya göre giyinmiş saygısızı görünce, kim olduğunu anladım."

"Champs-Elysées!... Ah! Ah! Kim buldu oyunundaki gibi çok yaklaştık. Champs-Elysées!... Biraz da babamdan söz etsek, ne dersiniz?"

"Ya ben neyim?"

"Siz, iyi adam, siz benim babalığımsınız... Ama benim dört beş ayda tükettiğim yüz binlerce frankı hesabıma yatıranın siz olmadığınızı düşünüyorum; bana kibar bir İtalyan baba uyduran siz değilsiniz; beni sosyeteye sokan, Auteuil'de tüm Paris'in en gözde insanlarıyla, arayıp sormamakla yanlış yaptığım, şu anda bana çok yararı dokunabilecek bir krallık savcısıyla yemek yemeğe davet eden siz değilsiniz; her şeyin açığa çıktığı kötü kaza başıma geldiğinde bir iki milyonla bana kefil olan da siz değilsiniz... Haydi, konuşun saygıdeğer Korsikalı, konuşun..."

"Ne söylememi istiyorsun?"

"'Sana yardım edeceğim' demenizi.'

"Biraz önce Champs-Elysées'den söz ediyordun soylu süt babacığım."

"Yani?"

"Yani Champs-Elysées'de çok zengin ama çok zengin bir bey oturuyor."

"Evinde hırsızlık yaptığın ve adam öldürdüğün bey değil mi?"

"Sanırım evet."

"Sayın Monte Cristo Kontu mu?"

"Mösyö Racine'in dediği gibi, onun adını siz dile getirdiniz. Pekala! Kendimi onun kollarına atıp göğsümde sıkarak Mösyö Pixérécourt gibi 'Babacığım! Babacığım!' diye mi bağırmalıyım?"

"Şaka yapmayalım," diye yanıt verdi ciddi bir biçimde Bertuccio, "böyle bir ad sizin

söylemeye cesaret ettiğiniz gibi söylenmemeli."

"Bak sen!" dedi Andrea Bertuccio'nun ciddi davranışına biraz şaşırarak, "Neden olmasın?"

"Çünkü bu adı taşıyan kişi sizin gibi bir sefilin babası olamayacak kadar Tanrı tarafından korunuyor."

"Ah! Büyük sözler..."

"Dikkat etmezseniz büyük sonuçlar doğurur!"

"Tehdit ha!... Tehditlerden korkmam... söyleyeceğim şu..."

"Karşınızda sizin gibi cüceler olduğunu mu sanıyorsunuz?" dedi Bertuccio, bunları öyle sakin bir ses ve öyle güvenli bakışlarla söyledi ki Andrea iliklerine kadar titredi; "zindanda alışılmış ipten kazıktan kurtulmuşlarla ya da dünyanın aptal enayileriyle mi işiniz olduğunu sanıyorsunuz?... Benedetto, korkunç bir eldesiniz, bu el size açılmak istiyor, bundan yararlanın. Bu elin bir an bıraktığı yıldırımla oynamayın, eğer onu özgür hareketi sırasında tedirgin etmeye kalkarsanız yıldırımı yeniden eline alabilir."

"Babamın... babamın kim olduğunu öğrenmek istiyorum!..." dedi dik kafalı; "gerekirse ölürüm, ama bunu öğreneceğim. Skandalın bana ne zararı olabilir ki? Malıma mı... ünüme mi... gazeteci Beauchamp'ın dediği gibi *reklamlara mı?*... Ama sizin, yüksek sosyete insanlarının milyonlarınıza ve armalarına karşın her zaman skandalda yitirecek bir şeyiniz vardır... Babam kim?"

"Sana bunu söylemeye geldim."

"Ah!" diye haykırdı Benedetto gözleri sevinçten parlayarak.

O anda kapı açıldı ve kayıt memuru Benedetto'ya seslendi:

"Bağışlayın mösyö," dedi, "ama sorgu yargıcı tutukluyu bekliyor."

"Bu, sorgulanmamın sonu," dedi Andrea saygıdeğer kahyaya... "Allah kahretsin bu haddini bilmezi!"

"Yarın yine geleceğim," dedi Bertuccio.

"İyi!" dedi Andrea. "Sayın jandarmalar, emrinizdeyim... Ah! Sevgili mösyö, burada ihtiyaçlarımı karşılayabilmem için kaleme bir on ekü kadar bırakın."

"Olur," diye karşılık verdi Bertuccio.

Andrea ona elini uzattı. Bertuccio elini cebinden çıkarmadı ve cebindeki gümüş paraları tıngırdattı.

"Ben de bunu söylemek istemiştim," dedi Andrea yüzünü gülümser gibi kırıştırarak, ama Bertuccio'nun garip sakinliğinden çok etkilenmişti.

"Yanılıyor muyum yoksa? Göreceğiz," dedi kendi kendine *salata sepeti* denen parmaklıklı ve boyu eninden uzun arabaya binerken. "Yarın görüşürüz," diye de ekledi Bertuccio'ya dönerek.

"Yarın görüşürüz!" diye karşılık verdi kahya.

108
YARGIÇ

Rahip Busoni'nin ölünün odasında Noirtier ile yalnız kaldığını, genç kızın başında yaşlı adamla rahibin beklediğini anımsıyoruz.

Belki rahibin Hıristiyanca yüreklendirmesi, belki yumuşak iyilikseverliği, belki de inandırıcı sözleri ihtiyarı yeniden hayata bağlamıştı: çünkü Noirtier'nin içini saran umutsuzluk, rahiple konuştuğu andan bu yana, onun Valentine'e karşı duyduğu derin sevgiyi anımsayanlar için şaşırtıcı görünen bir sakinliğe, yazgıya tümüyle boyun eğmeye dönüşmüş gibiydi.

Mösyö de Villefort ölüm sabahından bu yana ihtiyarı bir daha görmemişti. Tüm ev yenilenmişti: onun için bir başka özel uşak, bir başka hizmetçi tutulmuştu; Madam de Villefort'un hizmetine iki kadın alınmıştı: kapıcıdan arabacıya kadar tüm hizmetliler bu lanetli evin değişik efendileri arasında yepyeni yüzler olarak ortaya çıkıyorlar ve onların arasında var olan oldukça soğuk ilişkilerin görünmesini engelliyorlardı. Zaten ağır ceza mahkemesi üç gün sonra açılıyordu ve çalışma odasına kapanan Villefort, Caderousse'un katiline karşı başlatılan davayı coşkulu bir çalışmayla sürdürüyordu. Monte Cristo Kontunun karıştığı tüm işler gibi, bu da Paris çevresinde büyük gürültü koparmıştı. Kanıtlar, suçlanan kişinin eski zindan arkadaşı, ölmek üzere olan bir kürek mahkumu tarafından, belki de arkadaşını kin ya da intikam nedeniyle suçlamak için yazmış olabileceği birkaç sözcüğe dayandığı için inandırıcı değildi: yalnız yargıcın vicdanı rahattı; krallık yargıcı sonunda Benedetto'nun suçlu olduğu gibi korkunç bir kanıya varmıştı ve bu zor zaferden, özsaygısının, buz gibi kalbinin tellerini biraz titretebilecek zevklerinden birini duyuyor olmalıydı.

Davanın ilk soruşturması, bunun sonraki ağır ceza mahkemesi oturumlarına başlangıç olmasını isteyen Villefort'un sürekli çalışması sayesinde ilerliyordu; bir de oturum bileti elde etmek için ona gelecek çok fazla isteğe yanıt vermekten kurtulmak için, işi her zamankinden daha gizli yürütüyordu.

Ayrıca zavallı Valentine mezara konalı daha çok az zaman olmuştu, evdeki acı daha çok yeniydi, kimse babanın bu kadar sıkı çalışmaya, yani acısına karşı bulabileceği tek oyalanmaya kendini kaptırmasına şaşmıyordu.

Bertuccio'nun Benedetto'ya yaptığı ikinci ziyaretin, yani babasının adını vereceği ziyaret gününün ertesi, o pazar günü, Villefort babasını bir tek kez görmüştü: bu, yargıcın yorgunluktan bitkin düşüp konağının bahçesine indiği sırada olmuştu, Tarquin'in basto-

nuyla en uzun haşhaşların tepelerine vurması gibi, o da umarsız düşüncelerle içi kararmış, çökmüş bir halde, geçen mevsim o kadar canlı olan gülhatmilerin hayaletleri gibi yol boyunca yükselen çiçeklerin uzun ve ölmüş saplarına bastonuyla vuruyordu.

Birçok kez aynı yoldan bahçenin ucuna kadar, yani terk edilmiş alana açılan ünlü parmaklığın olduğu yere kadar aynı adımlarla ve aynı hareketlerle gidip gelirken, gözlerini düşünmeden eve doğru kaldırdı, evde pazar ve pazartesi günlerini annesinin yanında geçirmek için yatılı okuldan gelmiş olan oğlunun gürültü yaparak oynadığını duyuyordu.

O anda açık pencerelerden birinde, balkonu kaplayan sarmaşıkların kızaran yapraklarını ve çançiçeklerinin ölmekte olan çiçeklerini selamlamaya gelen hâlâ sıcak güneşin son ışınlarından yararlanmak için koltuğunu bu pencereye kadar getirtmiş olan Mösyö Noirtier'yi gördü.

İhtiyarın gözleri Villefort'un pek iyi göremediği bir noktaya perçinlenmiş gibiydi. Noirtier'nin bu bakışı öylesine kinli, öylesine vahşi, sabırsızlıktan öylesine ateş gibiydi ki, çok iyi tanıdığı bu yüzün tüm duygularını sezmekte ustalaşmış olan krallık savcısı bu rahatsız edici bakışın takıldığı kişinin kim olduğunu görmek için yürüdüğü yoldan ayrıldı.

O zaman dallarındaki yapraklar neredeyse dökülmüş büyük ıhlamur ağaçlarının altında elinde bir kitapla oturmuş, zaman zaman oğluna gülümsemek ya da inatla salondan bahçeye fırlattığı plastik topu geri göndermek için okumasına ara veren Madam de Villefort'u gördü.

Villefort'un benzi attı, çünkü ihtiyarın ne demek istediğini anlıyordu.

Noirtier durmadan aynı şeye bakıyordu, ama birden bakışları kadından kocasına çevrildi, bu kez bu yıldırım saçan gözlerin saldırısı karşısında kalan Villefort oldu, bu gözler baktığı nesne değişirken, tehdit edici anlamından hiçbir şey yitirmeden, anlatımını da değiştirmişti.

Bu duyguların başının üstünden geçen çapraz ateşinin farkında olmayan Madam de Villefort bu sırada oğlunun topunu tutuyor, ona bir öpücük karşılığında gelip topu almasını işaret ediyordu, ama Edouard uzun süre yalvarttı; annesinin okşaması ona belki de katlanacağı rahatsızlık için yetersiz bir ödül gibi görünüyordu. Sonunda karar verdi, pencereden günebakanların ve katmerli papatyaların çok olduğu yerin ortasına atladı ve alnı ter içinde Madam de Villefort'a koştu. Madam de Villefort onun alnını kuruladı, dudaklarını bu nemli fildişi beyazlığının üstüne dokundurdu ve çocuğu bir elinde topu bir elinde şekerlerle geri gönderdi.

Kuşun yılan tarafından çekilmesi gibi, Villefort da karşı koyulmaz bir çekimle eve yaklaştı: o yaklaştıkça Noirtier'nin gözleri de onu izleyerek aşağı doğru bakıyordu, gözbebeklerindeki ateş öylesine akkor derecesine gelmişti ki, Villefort kalbinin derinliklerine kadar yok olduğunu hissediyordu. Gerçekten de bu bakışlarda yürek paralayıcı bir sitem olduğu kadar, korkunç bir tehdit de vardı. Noirtier'nin gözkapakları ve gözleri oğluna unuttuğu bir yemini anımsatmak ister gibi gökyüzüne kalktı.

"Pekala mösyö," diye karşılık verdi Villefort avlunun altından, "Pekala! Bir gün daha sabredin: ben sözümü tutarım."

Bu sözler üzerine Noirtier sakinleşmiş göründü, bakışlarını kayıtsızlıkla başka yana çevirdi.

Villefort onu boğan redingotunun düğmelerini çözdü, soluk eliyle alnını sıvazladı ve çalışma odasına girdi.

Gece soğuk ve sakin geçti; evde her zaman olduğu gibi herkes yattı ve uyudu. Sadece, yine her zaman olduğu gibi Villefort öbürleriyle aynı zamanda yatmadı ve bir gün önce sorgu yargıcı tarafından yapılmış son soruşturmaları bir daha gözden geçirmek, tanıkların ifadelerine bir göz atmak ve şimdiye kadar hazırladıklarının en güçlü ve en iyilerinden biri olacak iddianamesine açıklık kazandırmak için sabahın beşine kadar çalıştı.

Davanın ilk duruşması ertesi gün, yani pazartesi günü yapılacaktı. O gün Villefort güneşin soluk ve sıkıcı doğduğunu gördü, mavimsi ışınları kırmızı mürekkeple çizgiler çizilmiş kağıdın üstünde ışıldıyordu. Lambası sönmek üzereyken yargıç bir dakika kadar uyudu, sonra lambanın çıtırtılarıyla uyandı, parmakları kana batırılmış gibi kızıllaşmış ve nemliydi.

Pencereyi açtı: uzakta uzun turuncu bir şerit göğü boydan boya geçiyor ve ufukta siyah gölgeleri görünen ince kavakları ikiye bölüyordu. Kestane ağaçlarının arkasındaki kabayonca tarlasından bir tarlakuşu parlak sabah ötüşünü duyurmak için göğe yükseliyordu.

Şafağın nemli havası Villefort'un beynine doldu ve belleğini tazeledi.

"Bu iş bugün olacak," dedi çaba harcayarak; "bugün adaletin keskin kılıcını tutacak olan insan, suçluların olduğu her yerde onları cezalandırmalıdır."

Villefort'un bakışları istemeyerek de olsa karşısına düşen Noirtier'nin penceresine, bir gün önce ihtiyarı gördüğü pencereye kaydı.

Perde çekilmişti.

Ama babasının görüntüsü ona öylesine orada imiş gibi geliyordu ki, sanki açıkmış gibi pencereye baktı ve aralıktan yine tehdit eden ihtiyarı gördü.

"Evet," diye mırıldandı, "evet, için rahat etsin!"

Başı yeniden göğsüne düştü, başı böylece eğik, çalışma odasında, birkaç tur attı, sonunda uyumaktan çok çalışmanın iliklerine kadar işlemiş soğukluğundan ve yorgunluktan, gerilmiş kollarını bacaklarını yumuşatmak için kendini giysileriyle yatağa attı.

Yavaş yavaş herkes uyandı. Villefort çalışma odasından evde yaşam olduğunu gösteren sesleri art arda duydu: açılıp kapanan kapılar, oda hizmetçisini çağıran Madam de Villefort'un çıngırağının sesi, o yaşta her zaman kalkıldığı gibi neşeyle kalkan çocuğun ilk çığlıkları.

Villefort da çıngırağı çaldı. Yeni özel uşağı içeri girdi ve ona gazeteleri getirdi.

Gazetelerle birlikte bir fincan sıcak çikolata da getirmişti.

"Bana ne getirdiniz?" diye sordu Villefort.

"Bir fincan sıcak çikolata."

"Ben çikolata istememiştim. Kim bana böyle özen gösteriyor?"

"Madam gösteriyor efendim, bana mösyönün bugün bu cinayet davasında kesinlikle çok konuşacağını ve güç kazanması gerektiğini söyledi."

Ve uşak kanepenin yanına konmuş, tüm diğer masalar gibi üstü kağıt dolu masanın

üstüne altın kaplama fincanı bıraktı.

Uşak dışarı çıktı.

Villefort bir an fincana içi kararmış bir halde baktı, sonra birden sinirli bir hareketle aldı ve içindeki içeceği bir dikişte bitirdi. Sanki bu içeceğin ölümcül olmasını diliyor ve onun için ölmekten daha zor bir görevden kurtulmak için ölmek istiyor gibiydi. Sonra ayağa kalktı ve eğer biri onu seyretseydi korkunç görünebilecek bir tür gülümsemeyle çalışma odasında ileri geri dolaşmaya başladı.

Çikolata zararsızdı ve Mösyö de Villefort hiçbir şey hissetmedi.

Kahvaltı saati geldi, Mösyö de Villefort sofrada yoktu. Özel uşak çalışma odasına girdi.

"Madam saatin on biri vurduğunu, mahkemenin saat on ikide olduğunu mösyöye haber veriyorlar," dedi.

"İyi!" dedi Villefort, "başka?"

"Madam giyindiler: hazırlar, mösyö ile birlikte gelip gelemeyeceklerini soruyorlar."

"Nereye?"

"Saraya."

"Ne yapmaya?"

"Madam bu oturumda bulunmayı çok istediklerini söylediler."

"Ah!" dedi Villefort neredeyse ürkütücü bir sesle, "bunu istiyor ha!"

Hizmetkar bir adım geriledi ve şöyle dedi:

"Eğer mösyö yalnız çıkmak istiyorlarsa bunu madama söyleyeceğim."

Villefort bir an hiçbir şey söylemeden durdu; üzerinde abanoz siyahı sakallarının yol yol göründüğü soluk yanaklarını tırnaklarıyla kaşıyıp duruyordu.

"Madama onunla konuşmak istediğimi ve beni odasında beklemesini rica ettiğimi söyleyin," dedi sonunda.

"Olur efendim."

"Sonra gelip beni tıraş edin ve giydirin."

"Hemen efendim."

Özel uşak gitti ve hemen geri geldi, Villefort'u tıraş etti ve siyah tören giysilerini giydirdi.

Bitirdikten sonra:

"Madam, mösyönün hazırlanması bitince kendilerini beklediklerini söylediler," dedi.

"Gidiyorum."

Villefort dosyalarını kolunun altına, şapkasını eline alıp karısının dairesinin yolunu tuttu.

Kapıda bir an durdu ve solgun alnından akan teri mendiliyle kuruladı.

Sonra kapıyı itti.

Madam de Villefort sedire oturmuş, küçük Edouard'ın daha annesi tümünü okumadan parçalayarak eğlendiği gazete ve broşürlerin sayfalarını sabırsızlıkla çeviriyordu. Dışarı çıkmak için hazırdı; şapkası koltuğun üstünde onu bekliyordu, eldivenlerini takmıştı.

"Ah! Geldiniz demek mösyö," dedi doğal ve sakin sesiyle; "Tanrım! Ne kadar solgun-

sunuz mösyö! Bütün gece çalıştınız mı? Neden bizimle birlikte kahvaltı etmeye gelmediniz? Pekala! Beni de götürecek misiniz, yoksa ben Edouard ile yalnız mı geleyim?"

Görüldüğü gibi, Madam de Villefort bir yanıt alabilmek için bir sürü soru soruyordu, ama tüm bu sorular karşısında Mösyö de Villefort bir heykel gibi soğuk ve sessiz kalmıştı.

"Edouard," dedi Villefort buyurgan bakışlarını çocuğa dikerek, "gidin salonda oynayın dostum, annenizle konuşmam gerek."

Bu soğuk davranışı, bu kararlılığı, bu garip giriş hazırlığını gören Madam de Villefort ürperdi.

Edouard başını kaldırmış ve annesine bakmıştı, sonra onun Mösyö de Villefort'un emrini desteklemediğini görünce yeniden kurşun askerlerinin kafalarını koparmaya koyulmuştu.

Mösyö de Villefort: "Edouard!" diye öyle sert bir biçimde bağırdı ki, çocuk halının üstünde sıçradı, "Beni duyuyor musunuz? Gidin haydi!"

Böyle bir davranışa alışık olmayan çocuk ayağa kalktı, rengi attı, bunun öfkeden mi korkudan mı olduğunu söylemek zordu.

Babası ona doğru gitti, kolunu tuttu ve alnını öptü.

"Git," dedi, "haydi git yavrum!"

Edouard çıktı.

Mösyö de Villefort kapıya kadar gitti, çocuğun arkasından kapıyı sürgüledi.

"Aman Tanrım!" dedi genç kadın kocasının ne düşündüğünü anlamaya çalışarak, "Ne oldu?" diye sordu, ama Villefort'un duyarsızlığı gülümsemesini dudaklarında dondurdu.

"Madam, her zaman kullandığınız zehiri nereye koyuyorsunuz?" dedi yargıç tane tane, açık bir biçimde ve hiçbir giriş yapmadan, karısı ile kapı arasında durarak.

Madam de Villefort, çaylağın başının üstünde çizdiği ölümcül çemberleri sıklaştırdığını gören tarlakuşu ne hissedebilirse onları hissetti.

Ölü gibi bembeyaz olan Madam de Villefort'un göğsünden ne bir çığlığa ne bir iç geçirmeye benzeyen boğuk, kırık bir ses çıktı.

"Mösyö," dedi, "ben... ben anlayamadım."

Büyük bir korkuyla ayağa kalkmış olan kadın, birincisinden daha güçlü ikinci bir korku içinde kendini sofadaki minderlerin üstüne bıraktı.

"Size kayınbabam Mösyö de Saint-Méran'ı, kaynanamı, Barrois'yı ve kızım Valentine'i öldürmek için kullandığınız zehiri nereye sakladığınızı soruyorum," diye devam etti Villefort son derece sakin bir sesle.

"Ah! Mösyö," diye haykırdı Madam de Villefort ellerini kavuşturarak, "siz neler söylüyorsunuz?"

"Size düşen bana soru sormak değil, yanıt vermek."

"Kocama mı yargıca mı?" diye kekeledi Madam de Villefort.

"Yargıca, madam, yargıca!"

Bu kadının solukluğu, bakışlarındaki korku, tüm bedeninin titremesi ürkütücü bir görüntüydü.

"Ah! Mösyö!" diye mırıldandı, "Ah! Mösyö!" ve sustu.

"Yanıt vermiyorsunuz madam!" diye haykırdı korkunç sorgucu.

Sonra öfkesinden daha ürkütücü bir gülümsemeyle ekledi:

"Gerçekten de inkar etmiyorsunuz!"

Kadın bir hareket yaptı.

"İnkar edemeyeceksiniz de," diye ekledi Villefort adalet adına yakalamak ister gibi elini ona doğru uzatarak; "bu değişik cinayetleri utanmaz bir ustalıkla, sadece sevgileri nedeniyle sizin hakkınızda yanılmış insanları kandıran bir ustalıkla işlediniz. Madam de Saint-Méran öldüğünde evimde insanları zehirleyen birinin olduğunu hemen öğrendim: Mösyö d'Avrigny bana bunu bildirmişti; Barrois'nın ölümünden sonra, Tanrı beni bağışlasın, kuşkularım birinin, bir meleğin üstünde toplandı! Cinayetin olmadığı yerde bile, kalbimin bir köşesinde durmadan canlı duran kuşkularım; ama Valentine'in ölümünden sonra sadece benim için değil madam, başkaları için de artık hiçbir kuşkuya yer kalmadı; şimdi iki kişi tarafından bilinen, ama pek çok kişinin kuşkulandığı cinayetinizi artık herkes öğrenecek; biraz önce size söylediğim gibi madam, sizinle konuşan artık bir koca değil, bir yargıç!"

Genç kadın yüzünü iki eliyle kapadı.

"Ah! Mösyö!" diye kekeledi, "size yalvarıyorum, görünüşe aldanmayınız!"

"Korkuyor musunuz?" diye haykırdı Villefort küçümseyen bir sesle. "Gerçekten de zehirleyenlerin her zaman korkak olduklarını fark ettim. Sizin tarafınızdan öldürülen iki ihtiyarın ve bir genç kızın gözünüzün önünde can çekiştiğini görecek kadar korkunç bir cesarete sahip olan siz, korkuyor musunuz yoksa?"

"Mösyö! Mösyö!"

"Korkuyor musunuz?" diye devam etti Villefort artan bir coşkuyla, "dört can çekişen insanın dakikalarını birer birer sayan siz, iblisçe planlar düzenleyen ve iğrenç içecekleri inanılmaz bir ustalık ve kesinlikle karıştırmış olan siz, korkuyor musunuz? Her şeyi bu kadar iyi düzenleyen siz, acaba bir tek şeyi, yani cinayetlerinizin ortaya çıkmasının sizi nereye götürebileceğini unutmuş olabilir misiniz? Ah! İşte bu olanaksız, sizi bekleyen cezadan kaçmak için öbürlerinden daha tatlı, daha keskin ve daha öldürücü bir zehir saklamışsınızdır... Umarım bunu yapmışsınızdır, değil mi madam?"

Madam de Villefort yumruklarını sıktı ve dizlerinin üstüne düştü.

"Biliyorum... biliyorum," dedi Villefort, "itiraf ediyorsunuz, ama itiraf yargıçlara yapılır, itiraf son anda yapılır, itiraf artık inkar edilemediği zaman yapılır, bu itiraf suçluya verilen cezayı hiçbir biçimde azaltmaz."

"Ceza!" diye haykırdı Madam de Villefort, "Ceza! Mösyö, iki kezdir bu sözü söylüyorsunuz."

"Elbette. Siz dört kez suçlu iken kaçabileceğinizi mi sanmıştınız? Yasa adına ceza isteyen birinin karısı olduğunuz için bu cezadan kurtulabileceğinizi mi sandınız? Hayır, madam, hayır! Kim olursa olsun darağacı zehirleyeni bekler, eğer biraz önce size söylediğim gibi, zehirleyen en güvendiği zehirden birkaç damlayı da kendisi için saklama özenini göstermemişse elbette."

Madam de Villefort vahşi bir kahkaha attı, iğrenç ve dizginlenemez büyük bir korku bozulan yüz çizgilerini kapladı.

"Ah! Darağacından korkmayın madam," dedi yargıç, "sizin onurunuzu lekelemek istemem, çünkü bu benim de onurumu lekelemek olur; hayır, tam tersine, beni iyi dinlediyseniz, darağacında ölmeyebileceğinizi anlamış olmalısınız."

"Hayır, anlamadım; ne demek istiyorsunuz?" diye kekeledi yıldırımla vurulmuş gibi sarsılan zavallı kadın.

"Başkentin başyargıcının karısının lekesiz kalmış bir adı alçaklığıyla ezemeyeceğini, bir çırpıda kocasının ve çocuğunun onurunu lekeleyemeyeceğini söylemek istiyorum."

"Hayır, ah, hayır!"

"Pekala madam! Bu sizin tarafınızdan yapılmış iyi bir hareket olacak ve bunun için size teşekkür ederim."

"Bana teşekkür mü ediyorsunuz? Neden?"

"Biraz önce söylediğiniz şey için."

"Ben ne dedim? Aklımı kaçırdım; artık hiçbir şey anlamıyorum, Tanrım! Tanrım!"

Madam de Villefort saçları dağınık, dudakları köpürmüş ayağa kalktı.

"Buraya girerken size sorduğum şu soruya yanıt verdiniz madam: Her zaman kullandığınız zehir nerede madam?"

Madam de Villefort kollarını göğe kaldırdı ve ellerini kasılmış halde birbirine geçirerek sıktı.

"Hayır, hayır," diye bağırıp çağırdı, "hayır, hiç de bunu istemiyorsunuz!"

"Benim istemediğim, sizin darağacında ölmeniz madam, anlıyor musunuz?" diye yanıt verdi Villefort.

"Ah! Mösyö! Acıyın!"

"Benim istediğim, adaletin yerini bulması. Ben cezalandırmak için yeryüzündeyim madam," diye ekledi yargıç parıldayan bakışlarla, "başka bir kadına, kraliçe bile olsa cellat yollardım, ama size karşı bağışlayıcı olacağım. Size söylüyorum: en tatlı, en öldürücü ve en güvenli zehirinizden birkaç damla sakladınız, değil mi madam?"

"Ah! Beni bağışlayın mösyö, bırakın yaşayayım!"

"Korkakmış!" dedi Villefort.

"Karınız olduğumu düşünün!"

"Siz insanları zehirleyen birisiniz!"

"Tanrı aşkına!..."

"Hayır."

"Benim için duymuş olduğunuz aşk adına!..."

"Hayır! Hayır!"

"Çocuğumuz adına! Ah! Çocuğumuz için yaşamama izin verin!"

"Hayır, hayır, hayır! diyorum size; sizin yaşamanıza izin verirsem bir gün onu da belki öbürleri gibi öldürürsünüz."

"Ben mi! Çocuğumu öldürmek mi!" diye haykırdı vahşi anne Villefort'a doğru atıla-

rak; "Ben mi! Edouard'ımı öldürmek mi!... Ah! Ah!"

Ve korkunç bir gülüş, bir şeytan gülüşü, bir deli gülüşü cümleyi bitirdi ve hırıltılı bir hıçkırığın içinde kayboldu.

Madam de Villefort kocasının ayakları dibine düştü.

Villefort ona yaklaştı.

"Bunu düşünün madam," dedi, "eğer geri döndüğümde adalet yerini bulmamışsa, sizi kendi ağzımla ele veririm ve kendi ellerimle tutuklarım."

Kadın güçlükle soluk alarak, bitkin, yıkılmış dinliyordu, sadece gözleri canlıydı ve içlerinde korkunç bir ışık gizliydi.

"Beni duyuyorsunuz," dedi Villefort, "bir katil için ölüm cezası istemeye gidiyorum... Döndüğümde sizi canlı bulursam, bu gece Conciergerie'de yatarsınız."

Madam de Villefort içini çekti, sinirleri boşandı, halının üstüne yığılıp kaldı.

Krallık savcısı acır gibi bir hareket yaptı, biraz daha az katı bir biçimde baktı kadına ve önünde hafifçe eğildi:

"Elveda, madam," dedi yavaşça; "elveda!"

Bu veda, Madam de Villefort'un üstüne ölümcül bir bıçak gibi indi. Kadın bayıldı.

Krallık savcısı çıktı, çıkarken kapıyı iki kez kilitledi.

109
AĞIR CEZA MAHKEMESİ

Benedetto davası, adalet sarayında ve Paris sosyetesinde söylendiği gibi, büyük bir heyecan yarattı. Café de Paris'de Gand bulvarının ve Boulogne ormanının gediklisi olan sahte Cavalcanti, Paris'te kaldığı süre içinde, pırıltısının sürdüğü iki üç ay boyunca birçok kişiyle tanışmıştı. Gazeteler suçlunun kibar yaşamı ve hapishane yaşamı sırasındaki çeşitli aşamaları anlatmışlardı; bunun sonucu olarak, özellikle Prens Andrea Cavalcanti'yi kişisel olarak tanımış olanlarda büyük bir merak uyanmıştı; özellikle bu nedenle kürek mahkumu arkadaşının katili Mösyö Benedetto'yu sanık sandalyesinde görmeye gitmek için her tehlikeyi göze almaya karar vermişlerdi.

Birçok kişi için Benedetto bir kurban değilse en azından adli bir yanlışlıktı: baba Cavalcanti'yi Paris'te görmüşlerdi ve ünlü oğlunun yardımına koşmak için onun yeniden ortaya çıkmasını bekliyorlardı. Onun benzersiz Polonya giysileriyle Monte Cristo'nun evine geldiğini hiç duymamış olan birçok kişi yaşlı Romalı soylunun saygınlığından, kibarlığından ve bilgisinden çok etkilenmişlerdi, doğruyu söylemek gerekirse, ihtiyar konuşmadığı ve aritmetikten söz etmediği zamanlar kusursuz bir sinyora benziyordu.

Sanığın kendisine gelince, onu son derece sevimli, yakışıklı ve savurgan görmüş olduklarını anımsayan birçok kişi, büyük servetlerin iyilik ve kötülük etmek için şaşılacak yollar ve duyulmamış güçler buldukları bu çevrede hep rastlandığı gibi, bir düşman tarafından hazırlanmış bir düzene inanmayı yeğliyorlardı.

Herkes ağır ceza mahkemesinin oturumuna koştu, bazıları gösterinin keyfi için, bazıları da yorumlamak için. Sabah sekizden başlayarak parmaklığın önünde kuyruk olmuşlardı, oturumun açılışından bir saat önce salon ayrıcalıklı insanlarla dolmuştu bile.

Mahkemeye girmeden önce, hattâ çoğu zaman girdikten sonra mahkeme salonu, önemli davaların olduğu günler, birçok kişinin birbirini tanıdığı, birbirlerine çok yakın olduklarında yerlerini yitirmemek için birbirlerine yanaştıkları, aralarına çok sayıda izleyici, avukat ve jandarma girip ayrı düştüklerinde, birbirlerine işaret ettikleri bir salona çok benzer.

Kimi zaman yaz iyi geçmediğinde ya da kısa sürdüğünde bize teselli gibi gelen harika günlerden biriydi; Mösyö de Villefort'un sabah güneşinin üstüne çizgiler çizdiğini gördüğü bulutlar bir büyü ile dağılmış gibiydi, eylülün en tatlı günlerinden biri, son günlerinden biri tüm duruluğuyla ışıldıyordu.

Yayın dünyasının krallarından biri olan ve bu nedenle her yerde tahtı olan Beauchamp, sağa sola bakıyordu. Sanki hakkıymış gibi önde oturup onları engelleyecek bir polis memurunun iyi niyetinden yararlanıp onu arkalarında oturmaya razı etmiş olan Château-Renaud ile Debray'yi fark etti. Saygın polis memuru bakanlık sekreterinin ve milyonerin kim olduklarını tahmin etmişti; yanında oturan soylu kişilere büyük saygı gösterdi ve onlar Beauchamp'ı görmeye gittiklerinde yerlerini koruyacağına söz vererek gitmelerini sağladı.

"Pekala!" dedi Beauchamp, "Dostumuzu görmeye mi geldik?"

"Eh! Tanrım, evet," diye yanıt verdi Debray: "şu soylu prensi! Şu İtalyan prensleri de neymiş yani!"

"Soybilimcisi Dante olan ve *İlahi Komedi*'ye kadar uzanan bir adam!"

"İpe çekilecek soyluluk," dedi ağır ağır Château-Renaud.

"Mahkum olacak değil mi?" diye sordu Debray Beauchamp'a.

"Eh! Sevgili dostum," diye yanıt verdi gazeteci, "bence bunu size sormalı: bürodaki havayı bizlerden çok daha iyi biliyorsunuz; bakanın son gecesinde başkanı gördünüz mü?"

"Evet."

"Size ne dedi?"

"Sizi şaşırtacak bir şey."

"Ah! Hemen söyleyin sevgili dostum, uzun zamandır bana bu tür hiçbir şey söylenmedi."

"Pekala! İncelikli bir masal kuşu, kurnaz bir dev gibi baktığımız Benedetto'nun sadece çok alt düzeyde, çok budala bir dolandırıcı olduğunu, ölümünden sonra kafatası bilimi için organlarında yapılacak deneylere bile değmeyeceğini söyledi."

"Bak sen!" dedi Beauchamp; "yine de prens rolünü oldukça iyi oynuyordu."

"Bu zavallı prenslerden nefret eden ve onları kötü durumda görmekten mutlu olan sizin için, evet Beauchamp, ama içgüdüleriyle kibar birinin kokusunu alan, hangisi olursa olsun, gerçek bir polis hafiyesi gibi aristokrat bir aileyi tanıyan benim için, hayır."

"Siz onun prensliğine hiç inanmadınız mı?"

"Prensliğine mi? Evet inandım... Ama onun prens oluşuna, hayır."

"Fena değil," dedi Debray, "sizden başka herkesi kandırabilirdi emin olun... Onu bakanların yanında gördüm."

"Ah! Evet," dedi Château-Renaud; "işte bu nedenle bakanlarınız prenslerden iyi anlıyorlar."

"Bu söylediklerinizde gerçek payı var Château-Renaud," dedi Beauchamp kahkahayla gülerek; "cümle kısa, ama hoş. Yazılarımda bunu kullanmak için izninizi rica ediyorum."

"Kullanın, sevgili Mösyö Beauchamp," dedi Château-Renaud, "kullanın; cümlemi size değerine veririm."

"Ama," dedi Debray Beauchamp'a, "ben başkanla konuştuysam, siz de krallık savcısıyla konuşmuş olmalısınız."

"Olanaksız; Mösyö de Villefort sekiz gündür gizleniyor; bu çok doğal: evdeki acıların

garip bir biçimde üst üste gelmesinin ardından bir de kızının garip ölümü..."

"Garip ölüm! Buna ne diyorsunuz Beauchamp?"

"Ah! Evet, her şeyin soyluluk görüntüsü altında geçtiğini bahane edip, bir şey bilmiyormuş gibi yapın bakalım," dedi Beauchamp kelebek gözlüğünü gözüne yerleştirip, onu orada tutmaya çalışarak.

"Sevgili mösyö," dedi Château-Renaud, "kelebek gözlüğünüzle ilgili olarak sizin Debray kadar güçlü olmadığınızı söylememe izin verin. Debray, Mösyö Beauchamp'a bir ders verin."

"Bakın!" dedi Beauchamp, "Yanılmıyorum."

"Ne var?"

"Bu o."

"Kim o?"

"Gittiği söyleniyordu."

"Matmazel Eugénie mi?" diye sordu Château-Renaud; "hemen geri dönmüş olabilir mi?"

"Hayır, o değil, annesi."

"Madam Danglars mı?"

"Haydi haydi!" dedi Château-Renaud, "olanaksız; kızının kaçışından on gün sonra, kocasının hileli iflasından üç gün sonra!"

Debray hafifçe kızardı ve gözlerini Beauchamp'ın baktığı yöne çevirdi.

"Haydi haydi!" dedi, "bu örtülü bir kadın, yabancı bir kadın, yabancı bir prenses, belki de Prens Cavalcanti'nin annesidir, ama siz çok ilginç şeyler söylüyordunuz, ya da söyleyecektiniz galiba Beauchamp."

"Ben mi?"

"Evet. Valentine'in garip ölümünden söz ediyordunuz."

"Ah! Evet, doğru, ama neden Madam de Villefort burada değil?"

"Zavallı iyi kadın!" dedi Debray, "Kuşkusuz hastaneler için melissa suyu damıtmakla, kendisi ve dostları için kozmetik hazırlamakla uğraşıyordur. Biliyor musunuz, söylenenlere göre, o bu eğlence için yılda iki üç bin ekü harcıyormuş. Ama gerçekten haklısınız, neden Madam de Villefort burada değil? Onu görmekten çok mutlu olacaktım; bu kadını çok seviyorum."

"Ben ise nefret ediyorum," dedi Château-Renaud.

"Neden?"

"Bilmiyorum. İnsan neden sever? Neden nefret eder? Ben ona karşı antipati duyduğum için nefret ediyorum."

"Ya da her zamanki gibi içgüdüleriniz nedeniyle."

"Belki de... Ama sizin söylediğiniz şeye dönelim Beauchamp."

"Pekala!" dedi Beauchamp, "beyler, neden Villefort'un evinde bu kadar sık ölüm olduğunu merak etmiyor musunuz?"

"Sıklık güzeldir," dedi Château-Renaud.

"Sevgili dostum, sözcük Saint-Simon'da bulunuyor.

"Ama olay Mösyö de Villefort'un evinde geçiyor; konuya gelelim."

"Doğrusu," dedi Debray, "üç aydır yasta olan bu evi hep uzaktan izliyordum, daha evvelki gün madam bana Valentine hakkında bir şeyler söylüyordu."

"Madam da kim?..." diye sordu Château-Renaud.

"Bakanın karısı canım!"

"Ah! Bağışla," dedi Château-Renaud, "ben bakanların evlerine gitmiyorum, bunu prenslere bırakıyorum."

"Eskiden sadece yakışıklıydınız, artık ışıldıyorsunuz baron; bize acıyın, yoksa bir başka Jüpiter gibi bizi yakacaksınız."

"Artık hiçbir şey söylemeyeceğim," dedi Château-Renaud, "ama Tanrı aşkına bana acıyın ve karşılık vermeyin."

"Haydi, konuşmamızı bitirmeye çalışalım Beauchamp; size önceki gün madamın benden bu konuda bilgi istediğini söylüyordum; siz bana bilgi verin, ben de ona."

"Pekala! Beyler, eğer Villefort konağında bu kadar sık ölüm oluyorsa, sözcüğü yine kullanıyorum, bu, evde bir katil olduğunu gösterir."

İki genç ürperdiler, çünkü bu düşünce birçok kez akıllarına gelmişti.

"Peki bu katil kim?" diye sordular.

"Küçük Edouard."

İki dinleyicinin kahkahaları konuşanın keyfini hiç de kaçırmadı, o devam etti:

"Evet, beyler, küçük Edouard, olay çocuk, şimdi de annesini ve babasını öldürüyor."

"Bu bir şaka mı?"

"Hiç de değil; dün Mösyö de Villefort'un evinden ayrılan bir hizmetçi tuttum: dinleyin bakın ne olmuş."

"Dinliyoruz."

"Ben bu hizmetçiyi işten çıkaracağım, çünkü orada korkudan aç kaldığı için çok fazla yemek yiyor. İşte! Görünüşe bakılırsa bu sevgili çocuk eline bir şişe uyuşturucu geçirmiş, zaman zaman hoşuna gitmeyenlere karşı kullanıyormuş. İlk hoşuna gitmeyenler, büyükbaba ve büyükanne Saint-Méran'lar olmuş, onlara iksirinden üçer damla içirmiş; üç damla yeterli olmuş; sonra sıra büyükbaba Noirtier'nin yaşlı uşağı dürüst Barrois'ya gelmiş, Barrois ara sıra sevimli yaramazı terslerdi biliyorsunuz. Sevimli yaramaz ona da iksirinden üç damla içirmiş. Sonra da sıra zavallı Valentine'e gelmiş, Valentine onu kötü davranmazdı, ama Edouard onu kıskanıyordu: ona da iksirinden üç damla vermiş, onun için de öbürleri gibi her şey bitmiş."

"Ama siz bize ne kadar tuhaf bir öykü anlatıyorsunuz," dedi Château-Renaud.

"Evet," dedi Beauchamp, "öbür dünyanın öyküsü, değil mi?"

"Bu saçma," dedi Debray.

"Ah!" dedi Beauchamp, "Siz şimdiden kaçamak yollar arıyorsunuz! Allah kahretsin! Hizmetçime sorun ya da daha doğrusu yarın artık hizmetçim olmayacak kişiye sorun: evde dolaşan söylenti buymuş."

"Peki bu iksir nerede? Hangi iksir?"

"Ben ne bileyim! Çocuk onu saklıyor."

"Onu nereden almış?"

"Annesi hanımefendinin laboratuvarından."

"Annesinin laboratuvarda zehirleri mi varmış?"

"Ben nereden bileyim? Bana krallık savcısı gibi sorular soruyorsunuz. Ben bana söylenenleri yineliyorum, hepsi bu; ancak bunları bana söyleyenin adını verebilirim: daha fazlasını yapamam. Zavallı artık korkudan orada yemek yiyemez olmuştu."

"Bu inanılmaz!"

"Hayır, sevgili dostum, bu hiç de inanılmaz değil, geçen yıl Richelieu sokağı çocuğunu görmüştüm, çocuğun eğlencesi kız ve erkek kardeşleri uyurken kulaklarına iğne batırarak onları öldürmekti. Bizi izleyen kuşak erken gelişmiş dostum."

"Sevgili dostum," dedi Château-Renaud, "bize anlattıklarınızın bir sözcüğüne bile inanmadığınıza bahse girerim... Ama Monte Cristo Kontunu göremiyorum; nasıl olur da burada bulunmaz?"

"O artık bıktı," dedi Debray; "hem sonra tüm Cavalcantiler tarafından kandırıldığı için herkesin karşısına çıkmak istemeyecektir; görünüşe bakılırsa, Cavalcantiler ona sahte güven mektuplarıyla gelmişler, aslında prenslikte yüz binlerce franklık ipotekleri varmış."

"Yeri gelmişken, Mösyö Château-Renaud," diye sordu Beauchamp, "Morrel nasıl?"

"İnanın," dedi kibar adam, "üç kezdir evine gidiyorum ve Morrel'i yakalayamıyorum. Ama yine de kız kardeşi bana kaygılı görünmedi, güleryüzle bana kendisinin de üç dört gündür onu görmediğini, ama iyi olduğundan emin olduğunu söyledi."

"Ah! Buldum! Monte Cristo Kontu salona gelemez," dedi Beauchamp.

"Neden gelemez?"

"Çünkü bu dramda o bir oyuncu."

"O da mı birini öldürdü?" diye sordu Debray.

"Elbette hayır, tam tersine, onu da öldürmek istediler. Şu iyi Mösyö de Caderousse'un onun evinden çıkarken küçük dostu Benedetto tarafından öldürüldüğünü iyi biliyorsunuz. Sözleşmenin imzalanma işini bozan mektubun, onun evinde bulunan yeleğin cebinden çıktığını iyi biliyorsunuz. Ünlü yeleği görüyor musunuz? Orada, masanın üstünde, kan içinde, suç kanıtı olarak duruyor."

"Ah! Çok iyi."

"Susun! Beyler, mahkeme başlıyor; haydi yerlerimize!"

Gerçekten de mahkeme salonunda büyük bir gürültü duyuldu; eski polis koruduğu iki kişiyi güçlü bir *öhhöm öhhömm!* sesi çıkararak çağırdı, mübaşir oturumun yapılacağı salonun kapı eşiğinde görünerek Beaumarchais zamanındaki mübaşirlerinki gibi cırtlak bir sesle bağırdı:

"Mahkeme başlıyor, beyler!"

110
İDDİANAME

Yargıçlar büyük bir sessizlik içinde oturumu başlattılar; jüri üyeleri yerlerine oturdular; herkesin dikkatini çeken ve neredeyse hayranlığını toplayan Mösyö de Villefort, başında şapkası, sakin bakışlarını çevresinde gezdirerek koltuğuna oturdu.

Herkes bu ciddi ve sert, evlat acısının hiçbir izi görülmeyen duyarsız yüze şaşkınlıkla bakıyordu, herkes insansal heyecanlara yabancı bu adama bir tür dehşetle bakıyordu.

"Jandarmalar!" dedi başkan, "Sanığı getirin."

Bu sözler üzerine halkın dikkati daha belirginleşti ve tüm gözler Benedetto'nun girmesi gereken kapıya dikildi.

Az sonra kapı açıldı ve sanık göründü.

Bunun etkisi herkes üzerinde aynı oldu, kimse görünümünün anlamı konusunda yanılmamıştı.

Yüz çizgileri insanın kanının çekilip yüzünün ve yanaklarının bembeyaz olmasını sağlayan derin heyecandan hiçbir iz taşımıyordu. Birini zarif bir biçimde şapkasının üzerine, öbürünü beyaz kumaştan yeleğinin açıklığına koyduğu elleri hiçbir ürpertiyle titremiyordu; gözleri sakin hattâ parlaktı. Genç adamın bakışları salondaki yargıçlar ve yardımcılarının sıralarında dolaşırken uzun uzun başkanın, özellikle de krallık savcısının üstünde durdu.

Andrea'nın yanında mahkeme tarafından atanmış avukatı yer aldı, çünkü Andrea hiç önem vermiyor göründüğü bu ayrıntılarla uğraşmak istememişti, avukat donuk sarı saçlı, sanıktan yüz kez daha fazla duyduğu heyecan nedeniyle yüzü kızarmış genç bir adamdı.

Başkan, Villefort'un, bildiğimiz gibi, son derece ustaca ve acımasızca kaleme aldığı iddianamenin okunmasını istedi.

Uzun ve bir başkası için bunaltıcı olabilecek bu okuma sırasında halkın dikkati, bir Ispartalının içten neşesi ile bu duruma direnen Andrea'dan bir an bile kopmuyordu.

Villefort belki hiçbir zaman bu kadar özlü ve sürükleyici konuşmamıştı; cinayet en canlı renkleriyle sunulmuştu; suçlunun geçmişi, küçük yaştan başlayarak geçirdiği değişiklikler, eylemlerinin art arda sıralanması, ancak yaşamın gerçeklerini ve insan yüreğini krallık savcısı kadar gelişmiş bir insanın bilebileceği bir ustalıkla ortaya konmuştu.

Benedetto, sadece bu girişle bile, kamuoyunda sonsuza kadar mahkum olmuştu, artık sadece yasa yoluyla bedensel olarak cezalandırılması kalmıştı.

Andrea suç kanıtlarının art arda çoğalıp üstüne kalmasına hiç mi hiç dikkat etmiyor-

du: sık sık yüzüne bakan ve sanıklar üzerinde kuşkusuz çoğu zaman yapma fırsatını bulduğu ruhsal incelemelere devam eden Mösyö de Villefort, o kadar derin ve sabit bakmasına karşın, bir kez bile Andrea'nın gözlerini yere indirtemedi.

Sonunda iddianamenin okunması bitti.

"Sanık," dedi başkan, "adınız ve soyadınız?"

Andrea ayağa kalktı.

"Beni bağışlayın sayın başkan," dedi son derece temiz bir ses tonuyla, "ama yanıtını veremeyeceğim bir dizi soru soracağınızı görüyorum. Daha sonra açıklayacağım nedenden sıradan sanıklar içinde ayrıcalıklı biri olduğumu düşünüyorum. Sizden sorulara farklı bir sıra izleyerek yanıt vermek için izin istiyorum; böylece yine tüm sorularınızı yanıtlamış olacağım."

Şaşıran başkan jüri üyelerine baktı, onlar da krallık savcısına.

Tüm kurulda büyük bir şaşkınlık görüldü. Ama Andrea hiç de heyecanlanmışa benzemiyordu.

"Yaşınız?" dedi başkan; "bu soruya yanıt verecek misiniz?"

"Bu soruya da diğer sorular gibi yanıt vereceğim sayın başkan, ama sırası gelince."

"Yaşınız?" diye yineledi yargıç.

"Yirmi bir yaşındayım ya da daha doğrusu birkaç gün sonra yirmi bir olacağım, çünkü 1817 yılında 27 Eylül'ü 28'e bağlayan gece doğmuşum."

Bir şeyler not etmekte olan Mösyö de Villefort bu tarihi duyunca başını kaldırdı.

"Nerede doğdunuz?" diye devam etti başkan.

"Auteuil'de, Paris yakınında," diye yanıt verdi Benedetto.

Mösyö de Villefort ikinci kez başını kaldırdı, Medusa başına bakar gibi Benedetto'ya baktı ve bembeyaz oldu.

Benedetto'ya gelince, bir köşesi işlemeli ince patiskadan bir mendili zarif bir biçimde dudaklarının üstünden geçirdi.

"Mesleğiniz?" diye sordu başkan.

"Önce, kalpazandım," dedi Andrea son derece sakin bir biçimde, "daha sonra hırsızlığa geçtim ve en son da katil oldum."

Salonun her yerinde bir fısıltı ya da daha doğrusu bir şaşkınlık ve öfke fırtınası patladı: jüri üyeleri de birbirlerine şaşkınlıkla baktılar, bu kadar kibar bir insandan hiç beklenmeyecek bu utanmazlık karşısında, büyük bir tiksinti duydular.

Mösyö de Villefort elini önce solan sonra kızaran ve yanan alnına dayadı; birden ayağa kalktı, şaşkın biri gibi çevresine baktı: havasız kalmıştı.

"Bir şey mi arıyorsunuz sayın krallık savcısı?" diye sordu Benedetto en kibar gülümsemesiyle.

Mösyö de Villefort hiç yanıt vermedi, yeniden yerine oturdu, daha doğrusu koltuğuna yığıldı.

"Sanık, adınızı şimdi mi söyleyeceksiniz?" diye sordu başkan. "Çeşitli suçlarınızı sıralamakta ve mesleklerinizi nitelemekte gösterdiğiniz hoyratça davranış, bunlara bağladığınız onur sorununun türü nedeniyle, insanlığa saygı ve ahlak adına, mahkeme sizi ağır bir

biçimde kınayacaktır, belki adınızı daha sonra söylemek istemenizin nedeni bu: bu adı önceki nitelendirmelerinizle ortaya koymak istiyorsunuz."

"Bu inanılmaz, sayın başkan," dedi Benedetto en kibar sesi ve en terbiyeli davranışıyla, "en gizli düşüncelerimi okudunuz sanki; gerçekten de işte bu amaçla sorularınızın sırasını değiştirmenizi sizden rica etmiştim."

Şaşkınlık doruğa çıkmıştı; sanığın sözlerinde artık ne palavracılık, ne de utanmazlık vardı; heyecanlı dinleyiciler bu karanlık bulutun arkasından bir yıldırımın düşeceğini hissediyorlardı.

"Pekala!" dedi başkan, "adınız?"

"Size adımı söyleyemem, çünkü bilmiyorum, ama babamınkini biliyorum ve size onun adını söyleyebilirim."

Acıyla başı dönen Villefort'un gözleri karardı; yakıcı ter damlalarının, yanaklarından art arda şaşkın ve kasılmış bir elle karıştırdığı kağıtların üstüne düştüğü görüldü.

"O zaman babanızın adını söyleyin," dedi başkan.

Büyük kurul salonunun sessizliğini bir tek soluk, bir tek ses bozmuyordu: herkes bekliyordu.

"Babam krallık savcısıdır," diye yanıt verdi Andrea sakin bir biçimde.

"Krallık savcısı mı!" dedi başkan şaşkınlıkla, Villefort'un yüzünün allak bullak olduğunu fark etmeden; "krallık savcısı mı!"

"Evet ve mademki adını öğrenmek istiyorsunuz size bunu söyleyeceğim: adı Villefort'dur."

Mahkemeye saygı nedeniyle uzun zamandır bastırılan patlama, tüm göğüslerden bir gökgürültüsü gibi çıktı; mahkeme bile kalabalığın bu kaynaşmasını dizginlemeyi düşünemedi. Haykırışlar, soğukkanlılığını yitirmeden duran Benedetto'ya edilen küfürler, sert el kol hareketleri, jandarmaların kıpırdanışları, karışıklık ve skandal anında bu iğrenç grubun su yüzüne çıkan kıkırdaşmaları, tüm bunlar beş dakika sürdü, sonra yargıçlar ve mübaşirler sessizliği sağlamayı başardı.

Bu gürültünün ortasında başkanın haykıran sesi duyuluyordu:

"Adaletle oynuyorsunuz sanık, hemşerilerinize bu dönemde hiç de istenecek bir şey olmayan, benzersiz bir ahlak bozukluğu gösterisi mi sunmak istiyorsunuz?"

On kişi oturduğu yerde neredeyse bitmiş olan krallık savcısının yanına koştu ve onu avutmaya, cesaret vermeye, çok çalışmasını protesto etmeye, sevgilerini göstermeye çalıştı.

Oldukça kalabalık bir grubun hareketli olduğu, fısıldaştığı nokta dışında salonda sessizlik sağlanmıştı.

Söylenenlere göre bir kadın bayılmıştı; ona tuzruhu koklatılmış ve kadın kendine gelmişti.

Bu karışıklık sırasında Andrea gülümseyen yüzünü kurula çevirmişti; sonra bir elini sırasının meşe korkuluğuna dayayarak en kibar davranışıyla:

"Beyler," dedi, "Tanrı biliyor ya mahkemeye hakaret etmeyi ve bu onurlu kurulun karşısında yararı olmayan bir skandal çıkarmayı hiç istemedim. Bana kaç yaşında oldu-

ğum soruluyor, söylüyorum; nerede doğduğum soruluyor, yanıt veriyorum; adım soruluyor, söyleyemiyorum çünkü annem babam beni terk etmişler. Ama, adım olmadığına göre, adımı söylemeden babamın adını söyleyebilirim; yineliyorum, babamın adı Mösyö de Villefort'dur ve bunu kanıtlamaya hazırım."

Genç adamın konuşmasında gürültü patırtıyı sessizliğe dönüştüren bir kesinlik, bir inanç, bir güç vardı. Bakışlar bir an, koltuğunda yıldırımın kadavraya çevirdiği bir adamın hareketsizliği ile duran krallık savcısına çevrildi.

"Beyler," diye devam etti Andrea sesi ve hareketiyle sessizliğe egemen olarak, "size sözlerimin açıklamasını yapmak ve kanıt göstermek zorundayım."

"Ama," diye haykırdı sinirlenen başkan, "soruşturmada adınızın Benedetto olduğunu açıkladınız, öksüz olduğunuzu söylediniz ve vatanınız olarak Korsika'yı gösterdiniz."

"Soruşturmada bana uygun gelen şeyleri söyledim, çünkü sözlerime vermek istediğim gösterişli yankılanmanın zayıflatılmasını ya da kesilmesini, ki bu yapılmaya çalışıldı, istemiyordum.

"Şimdi yineliyorum, 1817 yılında 27 Eylül'ü 28'e bağlayan gece Auteuil'de doğdum, krallık savcısı Mösyö de Villefort'un oğluyum. Şimdi ayrıntıları istiyor musunuz? Size bu ayrıntıları vereceğim.

"Ben, La Fontaine sokağı 28 numaralı evde birinci katta kırmızı damaskolu odada doğdum. Babam anneme öldüğümü söyleyerek beni kollarına aldı, üzerine H ve N harfleri işlenmiş bir beze sardı ve beni canlı canlı gömeceği bahçeye götürdü."

Sanığın kendine güveninin arttığını ve Mösyö de Villefort'un heyecanını görünce herkesi bir ürperti aldı.

"Ama tüm bu ayrıntıları nasıl biliyorsunuz?" diye sordu başkan.

"Bunu anlatacağım sayın başkan. Babamın beni gömdüğü bahçeye o gece onu öldürmek isteyecek kadar kızan ve uzun zamandır bir Korsika intikamını almak için onu gözetleyen bir adam girmişti. Adam sık ağaçların arkasına saklanmıştı; adam babamın toprağa küçük bir kasa gömdüğünü gördü ve yaptığı işin ortasında onu bıçakladı, sonra bu kasanın hazine olduğunu sanıp çukuru açtı ve beni hâlâ canlı olarak buldu. Bu adam beni öksüzler yurduna götürdü, orada 57 numara ile kaydettirdi. Üç ay sonra kız kardeşi beni almak için Rogliano'dan Paris'e bir yolculuk yaptı, benim onun oğlu olduğumu söyleyerek alıp götürdü.

"İşte Auteuil'de doğup Korsika'da büyümemin nedeni."

Bir an sessizlik oldu, ama bu öyle bir sessizlikti ki, bin göğüsten solunan ağır sıkıntı olmasa salon boşalmış sanılabilirdi.

"Devam edin," dedi başkanın sesi.

"Kuşkusuz beni çok seven bu dürüst insanların yanında mutlu olabilirdim," diye devam etti Benedetto; "ama benim doğamdaki kötülük, analığının yüreğime salmaya çalıştığı tüm erdemlerden baskın çıktı. Kötülük içinde büyüdüm ve suç işlemeye başladım. Sonunda bir gün, beni bu kadar kötü yarattığı ve bana bu kadar iğrenç bir yazgı verdiği için Tanrıyı lanetlerken, babalığım yanıma gelip bana şöyle dedi:

"'Küfür etme zavallı! Çünkü Tanrı seni öfke duymadan yarattı! Suç sana senden değil babandan geliyor; eğer ölseydin seni cehenneme gönderecek, mucize olup kurtulursan sefalete atacak babandan!'

"O zaman Tanrıyı lanetlemekten vazgeçtim ve babamı lanetledim; işte beni kınadığınız sözleri bunun için duyurmak istedim sayın başkan; işte bu kurulu hâlâ ürperten skandalı bunun için çıkardım. Eğer bu bana bir suç daha ekliyorsa cezalandırın beni; ama yazgımın ben doğduğum günden beri kötü, acıklı, acılı, dayanılmaz olduğuna inandırdıysam sizi, acıyın bana!"

"Ya anneniz?" diye sordu başkan.

"Annem beni ölmüş sanıyordu; annem hiç suçlu değildir. Annemin adını öğrenmek istemedim; onu tanımıyorum."

O anda, biraz önce söylediğimiz gibi, bir kadının çevresini saran bir grubun ortasından hıçkırıkla sona eren tiz bir çığlık yükseldi.

Bu kadın şiddetli bir sinir krizine yakalandı ve mahkeme salonundan çıkarıldı; o götürülürken yüzünü saklayan kalın örtü açıldı ve Madam Danglars'ı tanıdılar.

Sinirden gerilmiş duyularının çöküntüsüne, kulaklarındaki uğultuya, beynini altüst eden bir tür deliliğe karşın Villefort kadının kim olduğunu anladı ve ayağa kalktı.

"Kanıtlar! Kanıtlar!" dedi başkan; "Sanık, bu korkunç iddianın en kesin kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini unutmayın."

"Kanıtlar mı?" dedi Benedetto gülerek, "kanıtları mı istiyorsunuz?"

"Evet."

"Pekala! Mösyö de Villefort'a bakın ve benden yine kanıt isteyin."

Herkes, üzerinde toplanan binlerce gözün ağırlığı altında mahkeme salonunun ortasına doğru sendeleyerek, saçı başı darmadağınık ve tırnaklarını geçirdiği yüzü kırmızı benekler içinde ilerleyen krallık savcısına döndü.

Tüm salondan uzun bir şaşkınlık fısıltısı duyuldu.

"Benden kanıt istiyorlar baba," dedi Benedetto, "onlara kanıt göstermemi ister misiniz?"

"Hayır, hayır," diye kekeledi Mösyö de Villefort boğuk bir sesle; "hayır, bunun yararı yok."

"Nasıl yararı yok?" diye haykırdı başkan; "ama siz ne demek istiyorsunuz?"

"Beni ezen ölümcül çembere karşı boşuna savaştığımı söylemek istiyorum beyler," diye haykırdı krallık savcısı; "ben intikam Tanrısının elinde olduğumu kabul ediyorum. Kanıt yok; buna gerek yok; bu genç adamın tüm söyledikleri doğrudur!"

Doğal felaketler öncesinde olduğu gibi ağır ve sıkıntılı bir sessizlik, saçları diken diken olmuş bir halde orada hazır bulunanları kurşun gibi ağır mantosuyla sardı.

"Neyiniz var Mösyö de Villefort?" diye haykırdı başkan, "bir sanrıya kapılmadınız ya? Ne oldu? Kendinizde misiniz? Bu kadar garip, bu kadar beklenmedik ve korkunç bir suçlamanın aklınızı başınızdan aldığı anlaşılıyor; haydi, kendinize gelin."

Krallık savcısı başını salladı. Ateşi yükselen bir adam gibi dişleri şiddetle birbirine çarpıyordu, benzi ölü gibi sararmıştı.

"Kendimdeyim mösyö," dedi krallık savcısı; "sadece beden acı çeker ve bu fark edilir. Bu genç adamın bana karşı söylediği her şey için kendimi suçlu buluyorum ve hemen evime gidip benim yerime geçecek krallık savcısının emirlerini bekleyeceğim."

Mösyö de Villefort bu sözleri ciddi ve neredeyse boğuk bir sesle söylerken sendeleyerek, mübaşirin alışkın bir hareketle açtığı kapıya yöneldi.

Tüm salon, Paris yüksek sosyetesini on beş gündür çalkalayan çeşitli beklenmeyen olguları bu kadar korkunç bir biçimde çözümleyen bu açıklama ve bu itiraf karşısında sessiz ve üzgün kalakaldı.

"Pekala!" dedi Beauchamp, "şimdi doğada dramın bulunmadığını söylesinler bakalım!"

"İnanın," dedi Château-Renaud, "ben işi Mösyö de Morcerf gibi bitirmeyi yeğlerdim: böyle bir felaketin yanında bir kurşun daha tatlı gelir."

"Ve ben bir an onun kızıyla evlenmek istediğimi düşünüyorum da!" dedi Debray. "Zavallı çocuk, iyi ki öldü!"

"Mahkeme bitmiştir beyler," dedi başkan, "dava gelecek oturuma kadar ertelenmiştir. Konu yeniden soruşturulacak ve başka bir savcıya verilecektir."

Andrea'ya gelince, her zamanki gibi sakin ve çok daha ilginç bir halde, istemeye istemeye ona saygı gösteren jandarmaların eşliğinde salondan çıktı.

"Pekala! Olanlar hakkında ne düşünüyorsunuz dostum?" diye sordu Debray eline bir Louis altını sıkıştırdığı polis memuruna.

"Hafifletici nedenler bulunacaktır," diye yanıt verdi polis memuru.

111
GÜNAH ÖDEME

Mösyö de Villefort, ne kadar sıkışık olsa da önünde kalabalığın sıra sıra açıldığını görmüştü. Burada toplanmış insanların ilk hareketi büyük bir felaket karşısında duyulan bir sıcaklık değildi, ama en kötü zamanlarda bile, örneği görülmemiş büyük acılara saygı gösterilir. Nefret edilen birçok kişi ayaklanma sırasında öldürülmüştür, katil bile olsa, zavallı bir insan, ölüme mahkum edildiği sırada orada bulunanlar tarafından ender olarak hakarete uğrar.

Villefort adliye sarayındaki izleyici ve gardiyan kordonunu aştı, kendi itirafı ile suçlu olduğu kabul edilmiş, acısı nedeniyle korunmuş olarak oradan uzaklaştı.

İnsanların içgüdüleriyle kavradıkları, ama akıllarıyla açıklayamadıkları durumlar vardır; bu durumda en büyük ozan en şiddetli ve en doğal çığlığı atandır. Kalabalık bu çığlığı tüm bir anlatı gibi algılar ve bununla yetinmekte de haklıdır, anlatı doğru olduğunda da onu soylu bulmakta bir kez daha haklıdır.

Bununla birlikte Villefort'un adalet sarayından çıkarken hangi ruh hali içinde olduğunu, atardamarlarını patlatacak kadar zorlayan, duygularını geren, damarlarını koparacak kadar şişiren, ölümlü bedeninin her noktasını milyonlarca acıya açımlayan ateşi dile getirmek zordu.

Villefort sadece alışkanlıkla koridorlar boyunca sürüklendi; omuzlarından yargıç cüppesini, atmasının uygun olacağını düşündüğü için değil, cüppenin omuzlarında ağır bir yük gibi olmasından, işkence dolu Nessus[219] tuniği gibi olmasından, fırlatıp attı.

Dauphine avlusuna kadar sendeleyerek geldi, arabasını gördü, kapısını kendi açarak arabacıyı uyandırdı, kendini minderlerin üstüne bıraktı ve parmağı ile Faubourg Saint-Honoré yönünü işaret etti. Arabacı arabayı sürdü.

Çöken yazgısı tüm ağırlığıyla başının üstüne yığılmıştı; bu ağırlık onu eziyordu, bunun sonuçları ne olur bilmiyordu; bunları hesaplamamıştı, sadece hissediyordu, bildiği bir yasa maddesini yorumlayan soğukkanlı katil gibi yasa konusunda akıl yürütemiyordu...

Yüreğinin içinde Tanrıyı duyuyordu.

"Tanrım!" diye mırıldandı ne dediğini bilmeden, "Tanrım! Tanrım!"

Bu yıkılışın arkasında sadece Tanrıyı görüyordu.

Araba hızla ilerliyordu; minderlerin üzerinde hareket eden Villefort kendisini rahatsız eden bir şey hissetti.

Elini bu nesneye uzattı: bu, Madam de Villefort'un minderle arabanın arkalığının ara-

sında unuttuğu bir yelpazeydi; bu yelpaze bir anıyı canlandırdı ve bu anı gecenin içinde bir ışık oldu.

Villefort karısını düşündü...

"Ah!" diye haykırdı kalbini kızgın bir şiş dağlamış gibi.

Gerçekten bir saatten beri gözlerinin önünde felaketin sadece bir yüzü vardı, işte şimdi birden aklına bir başka yüzü, birincisinden daha az korkunç olmayan başka bir yüzü geliyordu.

Bu kadına karşı çok acımasız bir yargıç gibi davranmıştı, onu ölüme mahkum etmişti ve o, korkudan buz gibi olmuş, pişmanlıktan ezilmiş, onda yanına yaklaşılmaz erdemli konuşmasıyla uyandırdığı utançla bitmiş tükenmiş zavallı zayıf kadın, mutlak ve yüce güç karşısında savunmasız kadın, o belki de şu anda kendini ölüme hazırlıyordu.

Onu ölüme mahkum edeli bir saati geçmişti; kuşkusuz şu anda aklından tüm cinayetlerini geçiriyor, Tanrıdan merhamet istiyordu; diz çökmüş, erdemli kocasının kendisini bağışlaması için, ölümüyle satın alacağı bağış için bir mektup yazıyordu.

Villefort ikinci bir kez acı ve öfkeyle çığlık attı.

"Ah!" diye haykırdı kendini arabasının saten kumaşı üzerine atarak, "bu kadın bana dokunduğu için katil oldu. Ben suç yayıyorum! Tifüse yakalanır gibi, koleraya yakalanır gibi, vebaya yakalanır gibi, o da suça yakalandı!... Ve ben onu cezalandırıyorum!... Ona: 'Pişmanlık getiriniz ve ölünüz,' demeye cesaret ettim. Ah! Hayır! Hayır! O yaşayacak... benim peşimden gelecek... Kaçacağız, Fransa'yı terk edeceğiz, toprak bizi nereye kadar götürürse oraya kadar gideceğiz. Ona darağacından söz ettim!... Ulu Tanrım! Bu sözü söylemeye nasıl cesaret ettim? Ama darağacı beni de bekliyor!... Kaçacağız... Evet, ona itiraflarda bulunacağım! Evet, her gün ona, kendimi alçaltarak, 'ben de cinayet işledim,' diyeceğim... Ah! Kaplanla yılanın işbirliği! Ah! Benim gibi bir kocaya yaraşır bir kadın!... Yaşaması gerek, benim alçaklığımın onunkini bastırması gerek!"

Villefort kupa arabasının camını indirmekten çok çökertti.

"Hızlı, daha hızlı!" diye haykırdı arabacıyı oturduğu yerde sıçratan bir sesle.

Korkuya kapılan atlar eve kadar uçtular.

"Evet, evet," diye yineliyordu Villefort evine .yaklaştıkça, "evet, bu kadının yaşaması gerek, pişman olması, oğlumu yetiştirmesi gerek, zavallı oğlum, ailenin yok olmasının ardından hâlâ yaşayan, yok olmayan ihtiyarla tek başına! O kadın onu seviyordu; her şeyi onun için yaptı. Oğlunu seven bir annenin yüreğinden umut kesilmez; pişmanlık getirecek; kimse onun suçlu olduğunu bilmeyecek; evimde işlenen ve insanların şimdiden kuşkulandıkları bu cinayetler zamanla unutulacak, ya da eğer kimi düşmanlar bunları anımsarlarsa onları suç listeme alacağım. Bir eksik bir fazla ne fark eder! Karım altınları, özellikle de oğlunu alıp, dünyanın benimle birlikte düşeceğine inandığım uçurumdan uzaklara kaçacak. O yaşayacak, tüm sevgisi oğlu olduğuna göre ve oğlu da onu hiç terk etmeyeceğine göre daha mutlu olacak. İyi bir iş yapmış olacağım; bu, yüreğimi hafifletiyor."

Ve krallık savcısı uzun zamandır yapmadığı kadar özgürce soluk aldı.

Araba konağın avlusunda durdu.

Villefort arabanın basamağından sekiye atladı; hizmetçilerin onun bu kadar çabuk dönüşüne şaşırdıklarını anlıyordu. Yüzlerinden başka bir şey okumadı; hiçbiri ona bir şey söylemedi; her zamanki gibi geçmesi için onun karşısında durdular; hepsi bu.

Noirtier'nin kapısının önünden geçti, aralık kapıdan iki gölge görür gibi oldu, ama babasının yanında kimin olabileceğini düşünmedi bile; kaygıları onu başka yana çekiyordu.

"Haydi," dedi Valentine'in boş odası ile karısının dairesinin bulunduğu sahanlığa giden küçük merdiveni çıkarken; "haydi, burada hiçbir değişiklik yok."

Her şeyden önce sahanlığın kapısını kapadı.

"Kimsenin bizi rahatsız etmemesi gerek," dedi; "onunla rahat bir biçimde konuşabilmeliyim, onun önünde kendimi suçlayabilmeliyim, ona her şeyi söyleyebilmeliyim..."

Kapıya yaklaştı, elini kristal kapı tokmağının üstüne koydu, kapı açıldı.

"Kapalı değil! Ah! İyi, çok iyi," diye mırıldandı.

Akşamları Edouard için de bir yatak konan küçük salona girdi, çünkü yatılı okulda olsa da Edouard her akşam eve geliyordu: annesi ondan ayrılmayı hiç istememişti.

Tüm küçük salonu gözden geçirdi.

"Kimse yok," dedi, "herhalde yatak odasındadır."

Kapıya doğru atıldı. Orası sürgülüydü. Ürpererek durakladı.

"Héloise!" diye haykırdı.

Bir mobilyanın kımıldadığını duyar gibi oldu.

"Héloise!" diye yineledi.

"Kim var orada?" diye sordu seslendiği kişinin sesi.

Bu ses her zamankinden daha zayıfmış gibi geldi ona.

"Açın! Açın!" diye haykırdı Villefort, "Benim."

Ama bu emre karşın, emri veren sesin sıkıntısına karşın, kapı açılmadı.

Villefort kapıya bir tekme atıp açtı.

Giyinme odasına açılan odanın girişinde Madam de Villefort solgun, yüz çizgileri gerilmiş ayakta duruyor ve korku içindeki gözlerini dikmiş ona bakıyordu.

"Héloise! Héloise!" dedi Villefort, "Neyiniz var? Söyleyin!"

Genç kadın kaskatı ve morarmış elini ona doğru uzattı.

"Oldu işte mösyö," dedi boğazını yırtacakmış gibi çıkan bir hırıltıyla, "daha ne istiyorsunuz?"

Ve boylu boyunca halıya düştü.

Villefort ona doğru koştu ve elini tuttu. Bu el altın kapaklı küçük bir kristal şişeyi çırpınır gibi sıkıyordu.

Madam de Villefort ölmüştü.

Dehşetten başı dönen Villefort, odanın kapısına kadar geri geri gitti ve ölü bedene baktı.

"Oğlum!" diye haykırdı birden; "Oğlum nerede? Edouard! Edouard!"

Ve bağırarak odadan dışarı attı kendini.

"Edouard! Edouard!"

Bu adı öyle büyük bir kaygıyla söylemişti ki, hizmetçiler koşup geldiler.

"Oğlum! Oğlum nerede?" diye sordu Villefort. "Onu evden uzaklaştırın, görmesin..."

"Mösyö Edouard aşağıda değil mösyö," diye yanıt verdi özel uşağı.

"Herhalde bahçede oynuyordur; gidin bakın, gidin bakın!"

"Hayır mösyö. Yaklaşık yarım saat önce madam oğlunu çağırdı; Mösyö Edouard annesinin odasına gitti ve o zamandan beri de aşağı inmedi."

Villefort'un alnından buz gibi bir ter boşandı, ayakları döşeme taşlanna takıldı, düşünceleri kafasının içinde kırılan bir saatin düzensiz çarkları gibi dönmeye başladı.

"Madamın odasında!" diye mırıldandı, "Madamın odasında!"

Bir eliyle alnını kurulayıp öbür eliyle duvarın kenarına yaslanarak yavaşça geri döndü.

Odaya girerken zavallı kadının bedenini yeniden görmek zorundaydı.

Edouard'ı çağırmak, tabuta dönüşmüş bu dairede yankı yapacaktı, konuşmak mezarın sessizliğini bozmaktı.

Villefort dilinin boğazında felç olduğunu hissetti.

"Edouard! Edouard!" diye kekeledi.

Çocuk yanıt vermedi; hizmetçilerin söylediğine göre, annesinin yanına gitmiş ve bir daha oradan çıkmamış olan çocuk neredeydi?

Villefort öne doğru bir adım attı.

Madam de Villefort'un ölü bedeni giyinme odasının kapısı önüne çaprazlama uzanmıştı, Edouard herhalde o odadaydı; bu ölü beden eşikte gözleri açık ve bir noktaya dikilmiş, dudaklarında gizemli ve korkutucu bir alayla bekliyor gibiydi.

Ölünün arkasında, kıvrılmış kapı perdesinin açıklığından giyinme odasının bir bölümü, bir duvar piyanosu ve mavi satenden bir divan görünüyordu.

Villefort öne doğru üç dört adım attı ve kanepenin üstünde yatan oğlunu fark etti.

Oğlu kuşkusuz uyuyordu.

Zavallı adam sözle anlatılmaz neşeli bir coşkuyla atıldı; saf bir ışık parıltısı çırpındığı bu cehenneme düşmüştü sanki.

Ölünün üstünden geçip, giyinme odasına girmek, çocuğu kucağına alıp, onunla uzaklara kaçmak istiyordu sadece. Villefort iyi bir cezanın uygar bir insana dönüştürdüğü biri değildi artık; o ölümcül yara almış ve kırık dişlerini açtığı son yaranın üstünde bırakmış bir kaplandı.

Artık önyargılardan değil hayaletlerden korkuyordu. İleri atıldı, yakıcı bir korun üstünden geçiyormuş gibi ölünün üstünden atladı.

Çocuğu kollarıyla kaldırdı, sıktı, sarstı, seslendi; çocuk hiç yanıt vermedi. Sabırsız dudaklarını yanağına yapıştırdı, çocuğun yanakları soluk ve buz gibiydi; sertleşmiş kollarını bacaklarını eliyle yokladı; elini kalbine koydu, kalbi artık atmıyordu.

Çocuk ölmüştü.

Edouard'ın göğsünden dörde katlanmış bir kağıt düştü.

Çılgına dönen Villefort dizlerinin üstüne düştü; donup kalmış kollarından kurtulan

çocuk annesinin yanına yuvarlandı. Villefort kağıdı yerden aldı, karısının yazısını tanıdı ve yazılanları yutar gibi okudu.

İşte kağıttakiler:

İyi bir anne olup olmadığımı biliyorsunuz, çünkü oğlum için katil oldum!
İyi bir anne oğlu olmadan bir yere gitmez!

Villefort gözlerine inanamıyordu; Villefort anladıklarına inanamıyordu. Edouard'ın bedenine doğru sürüklendi, ana aslanın ölen yavrusuna baktığı zamanki titiz dikkatle onu bir kez daha inceledi.

Sonra göğsünden yürek paralayan bir çığlık koptu.

"Tanrı!" diye mırıldandı, "hep Tanrı!"

Bu iki kurban onu korkutuyordu, iki ölü bedenin doldurduğu yalnızlığın korkusunun içini sardığını hissediyordu.

Biraz sonra, güçlü insanların o büyük yetisi olan öfkeyle umutsuzluktan Titanları gökyüzüne tırmandırmaya, Aias'ı yumruklarını tanrılara göstermeye iten büyük kaygının soylu erdemi ile kendisine gelmeye başlamıştı.

Villefort acılarının ağırlığı altında başını öne eğdi, dizlerinin üstünde doğruldu, terden nemlenmiş, korkudan diken diken olmuş saçlarını salladı, kimseye acımamış olan bu adam, zayıf anında mutsuzluğunu anlatabilecek, yanında ağlayabilecek birini aradığı için babasının, ihtiyarın yanına gitti.

Bildiğimiz merdivenden aşağı indi ve Noirtier'nin yanına girdi.

Villefort içeri girdiğinde Noirtier, hareketsizliğinin izin verdiği kadar sevecenlikle her zamanki gibi sakin ve soğuk, Rahip Busoni'yi dikkatle dinliyor gibiydi.

Villefort rahibi görünce elini alnına götürdü. Geçmiş, öfkenin başka dalgalardan daha fazla köpürttüğü bir dalga gibi aklına geldi.

Auteuil'deki akşam yemeğinden iki gün sonra rahibe yaptığı ziyareti, rahibin de Valentine'in öldüğü gün kendisine yaptığı ziyareti anımsadı.

"Buradasınız demek mösyö!" dedi, "Sadece ölüm olduğunda mı ortaya çıkarsınız?"

Busoni doğruldu; yargıcın değişmiş yüzünü, gözlerindeki vahşi ışığı görünce mahkeme sahnesinin bittiğini anladı ya da anladığını sandı; gerisini bilmiyordu.

"Buraya kızınızın ölümü için dua etmeye gelmiştim!" diye yanıt verdi Busoni.

"Ya bugün ne yapmaya geldiniz?"

"Size, bana olan borcunuzu yeteri kadar ödediğinizi, şu andan başlayarak benim gibi yetinmesi için Tanrıya dua edeceğimi söylemeye geldim."

"Tanrım!" dedi Villefort yüzünde büyük bir korkuyla gerileyerek, "bu ses Rahip Busoni'nin sesi değil!"

"Evet."

Rahip başının üstündeki takma kelliği çıkardı, başını salladı, başına yapışmış uzun siyah saçlar, erkek yüzünün iki tarafından omuzlarına döküldü.

"Bu Mösyö de Monte Cristo'nun yüzü!" diye haykırdı Villefort şaşkın gözlerle.

"O da değil sayın krallık savcısı, daha iyi düşünün, daha uzağa gidin."

"Bu ses! Bu ses! Bu sesi ilk kez nerede duymuştum?"

"Bu sesi ilk kez yirmi üç yıl önce Marsilya'da Matmazel Saint-Méran ile evlendiğiniz gün duydunuz. Dosyalarınıza bakın."

"Siz Busoni değil misiniz? Monte Cristo değil misiniz? Tanrım, siz o gizli, acımasız, ölümcül düşmansınız! Marsilya'da size karşı bir şey yaptım, ah! Bana lanet olsun!"

"Evet, haklısın, işte böyle," dedi kont kollarını göğsünün üstünde kavuşturarak; "düşün, düşün!"

"Ama ben sana ne yaptım?" diye haykırdı Villefort, kafası akılla deliliğin birbirine karıştığı sınırda, ne düş ne uyanıklık olan sisin içinde dalgalanıyordu; "Sana ne yaptım? Söyle! Konuş!"

"Beni ağır ve iğrenç bir ölüme mahkum ettiniz, babamı öldürdünüz, benim özgürlüğümle aşkımı, aşkımla servetimi elimden aldınız."

"Kimsiniz? Kimsiniz siz? Tanrım!"

"Ben İf Şatosu'nun zindanlarına gömdüğünüz bir zavallının hayaletiyim. Bu hayalet sonunda mezarından çıktı, Tanrı ona Monte Cristo Kontunun maskesini taktı ve onu ancak bugün tanıyabilmeniz için altınlarla, elmaslarla kapladı."

"Ah! Seni tanıyorum, seni tanıyorum!" dedi krallık savcısı; "sen..."

"Ben Edmond Dantès'im."

"Sen Edmond Dantès'sin!" diye haykırdı krallık savcısı kontu bileğinden yakalayarak; "o zaman gel!"

Villefort onu merdivenlere sürükledi, krallık savcısının kendisini nereye götürdüğünü bilmeyen Monte Cristo da şaşkın, yeni bir felaket önsezisiyle onu izledi.

"Bak! Edmond Dantès," dedi konta karısının ve oğlunun ölü bedenlerini göstererek, "bak! İntikamını iyi aldın mı?..."

Monte Cristo bu korkunç görüntü karşısında bembeyaz oldu; intikam haklarının çok ötesine geçtiğini anladı; artık: "Tanrı benim için ve benimle beraber" diyemeyeceğini anladı.

Kendini anlatılmaz bir kaygı duygusuyla çocuğun bedeni üzerine attı, gözlerini açtı, nabzına baktı ve onunla birlikte Valentine'in odasına koştu, kapıyı iki kez kilitledi...

"Yavrum!" diye haykırdı Villefort; "Çocuğumun cesedini götürüyor! Ah! Lanet olsun! Geber!"

Ve Monte Cristo'nun arkasından fırlamak istedi, ama bir düşte gibi, ayaklarının yere çivilenip kaldığını, gözlerinin yuvalarından fırladığını, iki büklüm parmaklarının tırnaklarından kan çıkıncaya dek göğsüne saplandığını hissetti; şakaklarındaki damarlar binlerce düşünceyle şişti, kafatasının daracık tepesine basınç yaptı ve beynini bir ateş tufanı içinde boğdu.

Bu durağanlık dakikalarca, aklının korkunç bunalımı tamamlanıncaya dek sürdü.

Sonra büyük bir çığlık attı, bunu uzun bir kahkaha izledi ve Villefort kendini merdivenlere attı.

Çeyrek saat sonra Valentine'in odası açıldı ve Monte Cristo Kontu göründü.

Yüzü bembeyaz, gözleri donuk, göğsü sıkışmış, her zaman o kadar sakin ve soylu olan yüzünün çizgileri acıdan allak bullak olmuştu.

Kollarında çocuğu tutuyordu, hiçbir yardım onu yaşama döndürememişti.

Bir dizini yere koydu, çocuğu büyük bir saygıyla, başı annesinin göğsüne gelecek biçimde annesinin yanına bıraktı.

Sonra tekrar ayağa kalkarak dışarı çıktı, merdivende bir hizmetçiye rastladı:

"Mösyö de Villefort nerede?" diye sordu.

Hizmetçi ona yanıt vermeden elini bahçeye doğru uzattı.

Monte Cristo sekiyi indi, işaret edilen yere doğru ilerledi ve Villefort'u, çevresinde halka yapmış hizmetçilerinin ortasında, elinde kazmayla toprağı bir tür öfkeyle kazarken gördü.

"Burası da değil," diyordu, "burası da değil."

Ve daha ilerisini kazıyordu.

Monte Cristo ona yaklaştı ve alçak sesle:

"Mösyö," dedi neredeyse çekingen bir sesle, "bir oğlunuzu yitirdiniz ama..."

Villefort onun sözünü kesti; ne dinlemişti ne de duymuştu.

"Ah! Onu bulacağım," dedi, "onun orada olmadığını boşuna ileri sürüyorsunuz, onu bulacağım, kıyamet gününe kadar aramam gerekse bile."

Monte Cristo korkuyla geriledi.

"Ah!" dedi, "Çıldırmış!"

Ve lanetli evin duvarlarının üstüne yıkılmasından korkuyormuş gibi, yaptığı şeyi yapmaya hakkı olduğundan ilk kez kuşku duyarak, kendini sokağa attı.

"Ah! Yeter artık, bu kadarı yeter," dedi, "sonuncuyu kurtaralım."

Monte Cristo evine dönünce, mezarına girmek için Tanrının saptadığı anın gelmesini bekleyen bir gölge gibi sessiz, Champs-Elysées'deki konakta gezinen Morrel'e rastladı.

"Hazırlanın Maximilien," dedi ona bir gülümsemeyle, "yarın Paris'i terk ediyoruz."

"Burada yapılacak başka işiniz yok mu?" diye sordu Morrel.

"Hayır," diye yanıt verdi Monte Cristo, "Tanrı daha fazla bir şey yapmamı istemiyor."

112
GİDİŞ

Olup biten olaylar tüm Paris'in kafasını kurcalıyordu. Emmanuel ve karısı, Meslay sokağındaki küçük salonlarında çok doğal olarak şaşkınlıkla bunları birbirlerine anlatıyorlardı; birdenbire olduğu kadar beklenmedik bir biçimde ortaya çıkan üç felaket arasında, Morcerf, Danglars ve Villefort felaketleri arasında koşutluklar kuruyorlardı.

Ziyaretlerine gelen Maximilien, onları dinliyor ya da her zamanki duyarsızlığına dalmış halde, onlar konuşurken orada bulunuyordu.

"Gerçekten de," diyordu Julie, "dün bu kadar mutlu olan tüm bu zengin insanların, üzerine servetlerini, mutluluklarını ve saygınlıklarını kurdukları hesapta, kötü cinin payını unuttuklarını ve onun Perrault'nun masallarındaki kötü periler gibi, bir düğüne ya da vaftiz törenine çağrılmayı unutulduğunda, bu uğursuz unutuşun intikamını almak için birden ortaya çıktığını söyleyemez miyiz Emmanuel?"

"Ne büyük yıkım!" diyordu Emmanuel, Morcerf ve Danglars'ı düşünerek.

"Ne büyük acı!" diyordu Julie Valentine'i düşünerek, ama kadın içgüdüsüyle kardeşinin yanında onun adını anmayarak.

"Eğer onları cezalandıran Tanrıysa," diyordu Emmanuel, "Tanrı en yüce iyilik olduğuna göre demek bu insanların geçmişinde, acıyı hafifletmeyi hak edecek hiçbir şey bulamamış demektir; demek ki bu insanlar lanetliymiş."

"Yargılarında biraz ileri gitmiyor musun Emmanuel?" dedi Julie. "Babam elinde tabanca ile beynini dağıtmaya hazırken, birisi gelip senin biraz önce söylediklerini söyleseydi, 'bu adam acısını hak etti' deseydi, bu kişi yanılmış olmayacak mıydı?"

"Evet, ama Tanrı babamızın ölmesine izin vermedi, İbrahim'in oğlunu kurban etmesine izin vermediği gibi. Peygamberlere de bize olduğu gibi yarı yolda ölümün kanatlarını kesen bir melek gönderdi."

Sözlerini yeni bitirmişti ki çıngırağın sesi duyuldu.

Neredeyse aynı anda salonun kapısı açıldı ve eşikte Monte Cristo Kontu göründü.

İki gençten iki neşe çığlığı yükseldi.

Maximilien başını kaldırdı, sonra yine eğdi.

"Maximilien," dedi kont, varlığının ev sahipleri üzerinde yaptığı farklı etkiyi anlamamış görünerek, "sizi almaya geldim."

"Beni almaya mı?" dedi Morrel bir düşten uyanıyormuş gibi.

"Evet," dedi Monte Cristo; "sizi götüreceğim konusunda anlaşmamış mıydık? Size hazır olmanızı söylememiş miydim?"

"İşte buradayım," dedi Maximilien, "onlara veda etmeye gelmiştim."

"Nereye gidiyorsunuz sayın kontum?" diye sordu Julie.

"Önce Marsilya'ya madam."

"Marsilya'ya mı?" diye yineledi iki genç bir ağızdan.

"Evet ve erkek kardeşinizi sizden alıyorum."

"Ah! Sayın kontum," dedi Julie, "onu iyileşmiş olarak bize geri getirin!"

Morrel kızardığını saklamak için arkasını döndü.

"Onun acı çektiğini fark ettiniz demek?" dedi kont.

"Evet," diye yanıt verdi genç kadın, "bizimle canının sıkılmasından korkuyorum."

"Onu eğlendireceğim," dedi kont.

"Ben hazırım mösyö," dedi Maximilien. "Elveda iyi dostlarım! Elveda Emmanuel! Elveda Julie!"

"Ne demek elveda!" diye haykırdı Julie; "Böyle hemen hazırlıksız, pasaportsuz mu gidiyorsunuz?"

"Ayrılık acılarını artıran gecikmelerdir," dedi Monte Cristo, "ve ben eminim ki Maximilien kendine gerekli her şeyi almıştır: bunu ona salık vermiştim."

"Pasaportum var ve bavullarım hazır," dedi Morrel hep aynı sakinlikle.

"Çok iyi," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "iyi bir askerin dakikliği belli oluyor."

"Bizi hemen şimdi böylece mi bırakıp gidiyorsunuz? Bize bir gün, bir saat daha vermeden mi?"

"Arabam kapıda madam; beş gün sonra Roma'da olmam gerek."

"Ama Maximilien Roma'ya gitmiyor mu?" dedi Emmanuel.

"Kont beni nereye götürmek isterse oraya gideceğim," dedi Morrel hüzünlü bir gülümsemeyle; "daha bir ay onun emrindeyim."

"Aman Tanrım! Bunu nasıl da söylüyor sayın kontum!"

"Maximilien bana eşlik ediyor," dedi kont inandırıcı nezaketiyle, "kardeşiniz konusunda içiniz rahat etsin!"

"Elveda kardeşim!" diye yineledi Maximilien; "elveda Emmanuel!"

"Bu isteksizliğiyle kalbimi kırıyor," dedi Julie. "Ah! Maximilien, Maximilien, bizden bir şeyler saklıyorsun."

"Pöh!" dedi Monte Cristo, "onun neşeli, güler yüzlü ve sevinçli döndüğünü göreceksiniz."

Maximilien Monte Cristo'ya hemen hemen küçümseyen, sinirli bir bakışla baktı.

"Gidelim!" dedi kont.

"Siz gitmeden sayın kontum," dedi Julie, "size şunu söylememe izin verin..."

"Madam," diye karşılık verdi kont onun ellerini tutarak, "bana tüm söyleyecekleriniz hiçbir zaman gözlerinizde okuduğum, sizin yüreğinizden geçen, benim yüreğimin hissettiği şeylerden daha değerli değildir. Romanlardaki iyilikseverler gibi sizi bir kez daha görmeden

gitmeliydim, ama bu erdem benim tüm güçlerimin üstündeydi, çünkü ben zayıf ve kendini beğenmiş bir adamım, çünkü benzerlerimin nemli, sevinçli ve yumuşak bakışları bana iyi geliyor. Şimdi gidiyorum ve bencilliğimi size şunları söylemeye kadar vardırıyorum: 'beni unutmayın dostlarım, çünkü büyük bir olasılıkla beni bir daha hiç görmeyeceksiniz.'"

"Sizi bir daha hiç görmemek mi!" diye haykırdı Emmanuel, o sırada Julie'nin yanaklarından iri gözyaşları dökülüyordu; "sizi bir daha görmemek mi! Bizi bırakıp giden bir insan değil bir Tanrı ve bu Tanrı iyilik yapmak için gökyüzünden indikten sonra yine gökyüzüne geri dönüyor demek."

"Böyle söylemeyin," dedi hemen Monte Cristo, "bunu hiçbir zaman söylemeyin dostlarım; Tanrılar hiç kötülük yapmaz, Tanrılar durmak istedikleri yerde dururlar: rastlantı onlardan daha güçlü değildir, tam tersine rastlantıya egemen olan onlardır. Hayır, ben bir insanım Emmanuel ve hayranlığınız ne kadar yersizse, sözleriniz de kutsallığa o kadar saygısızlık."

Kollarına atılan Julie'nin ellerini dudaklarına bastırdıktan sonra, öbür elini Emmanuel'e uzattı; sonra tatlı bir mutluluk yuvası olan bu evden kendini kopararak Valentine'in ölümünden beri olduğu gibi yine durgun, duyarsız ve üzgün haldeki Maximilien'e işaret ederek onu da beraberinde götürdü.

"Kardeşime neşe verin!" dedi Julie, Monte Cristo'nun kulağına.

Monte Cristo on bir yıl önce Morrel'in çalışma odasına çıkan merdivende yaptığı gibi onun elini sıktı.

"Denizci Simbad'a her zaman güveniyor musunuz?" diye sordu ona gülümseyerek

"Ah! Evet."

"O zaman rahat uyuyun ve Tanrıya inanın."

Söylediğimiz gibi, yol arabası bekliyordu; dört güçlü kuvvetli at, yelelerini kabartmış, sabırsızlıkla yolda tepiniyorlardı.

Sekinin aşağısında yüzü terden parlayan Ali bekliyordu; uzun bir koşudan dönmüş gibiydi.

"Pekala?" diye sordu kont ona Arapça, "ihtiyarın yanında mıydın?"

Ali, evet, dedi işaretle.

"Sana emrettiğim gibi mektubu onun gözünün önüne serdin mi?"

"Evet," dedi yine köle saygıyla.

"Ne dedi, ya da daha doğrusu ne yaptı?"

Ali efendisinin onu görebileceği biçimde ışığın altına geldi, tüm zekasını kullanıp ihtiyarın yüz ifadesini taklit ederek Noirtier'nin "evet" demek istediğinde yaptığı gibi gözlerini kapadı.

"İyi, kabul ediyor," dedi Monte Cristo; "gidelim."

Daha sözünü yeni bitirmişti ki araba hızla atıldı, atlar sokak taşlarından kıvılcımlar çıkarmaya başladı. Maximilien tek söz söylemeden köşesine yerleşmişti.

Bir yarım saat geçti; araba birden durdu; kont Ali'nin parmağına takılı ipek kordonu çekmişti.

Sudanlı aşağı indi ve arabanın kapısını açtı.

Gece yıldızlarla pırıl pırıldı. Paris'in karanlık bir deniz gibi fosforlu dalgalara benzeyen milyonlarca ışığını yakıp söndürdüğü düzlüğün üstünde, Villejuif yokuşunun tepesindeydiler; gerçekten de dalgalar, kudurmuş okyanusun dalgalarından daha gürültülü, daha coşkulu, daha hareketli, daha öfkeliydi, engin denizin dalgaları gibi sakinlik nedir bilmeyen, her zaman kabaran, her zaman köpüklü, her zaman yok eden dalgalardı!...

Kont tek başına durdu, elinin bir işaretiyle araba biraz ilerledi.

Kollarını kavuşturup, dünyayı yerinden oynatmak için kaynayan uçurumdan fırlayan tüm bu düşüncelerin biçimlendiği, eridiği, eğilip büküldüğü bu cehenneme uzun uzun baktı. Sonra güçlü bakışlarını, maddeci alaycılar kadar, dindar ozanlara da düşler gördüren bu Babil üzerine dikerek:

"Büyük kent!" diye mırıldandı başını eğip ellerini dua edermiş gibi kavuşturarak, "işte kapılarından geçeli daha altı ay bile olmadı. Beni oraya Tanrının götürdüğüne inanıyorum, beni oradan zafer kazanmış olarak geri getiriyor; varoluşumun sırrı duvarlarının içinde, bu sırrı sadece onu kalbimde okuyabilmiş olan Tanrıya emanet ettim; sadece o, benim kinsiz ve kibirsiz, ama pişmanlık duyarak çekip gittiğimi biliyor; sadece o bana verdiği gücü kendim için ya da anlamsız nedenler için kullanmadığımı biliyor. Ah büyük kent! Aradığımı senin çarpan göğsünde buldum; küçük hasta, kötülüğü çıkarmak için senin bağırsaklarını karıştırdım; şimdi işim bitti, görevim tamamlandı; şimdi artık bana ne neşe verebilirsin ne de acı. Elveda Paris! Elveda!"

Bir gece perisi gibi gözlerini bir kez daha geniş düzlükte dolaştırdı; sonra elini alnına götürerek arabaya bindi, arkasından kapı kapandı ve araba çok geçmeden yokuşun öte yanında bir toz bulutu içinde gürültü çıkararak görünmez oldu.

Tek söz etmeden iki fersah yol aldılar. Morrel derin düşüncelere dalmıştı, Monte Cristo da onu seyrediyordu.

"Morrel," dedi ona kont, "benimle geldiğiniz için pişman mısınız?"

"Hayır sayın kontum, ama Paris'i terk etmek..."

"Eğer mutluluğun sizi Paris'te beklediğine inansaydım, sizi orada bırakırdım."

"Valentine Paris'te gömülü, Paris'i terk etmek onu ikinci bir kez yitirmek oluyor."

"Maximilien," dedi kont, "yitirdiğimiz dostlarımız toprağa gömülü değildir, onlar kalbimize gömülmüşlerdir, onlarla her zaman birlikte olmamız için Tanrı böyle olmasını istemiştir. Benim her zaman yanımda olan iki dostum vardır: biri bana yaşam verendir, öbürü akıl veren. İkisinin de ruhu bende yaşar. Kuşku duyduğum zamanlar onlara danışırım, eğer iyi bir şey yapmışsam bunu onların öğütlerine borçluyumdur. Kalbinizin sesini dinleyin Morrel, ona, bana bu kadar surat asmaya devam edip etmemeniz gerektiğini sorun."

"Dostum," dedi Maximilien, "kalbimin sesi çok üzgün ve bana sadece mutsuzluk sözü veriyor."

"Her şeyi bir yas perdesinin arkasından görmek zayıf ruhlara özgü bir şeydir; kendi ufkunu yaratan ruhun kendisidir; ruhunuz üzüntü içinde, size fırtınalı bir gökyüzü yaratan da işte o."

"Bu belki de doğru," dedi Maximilien.

Ve yeniden derin düşüncelere daldı.

Yolculuk şaşılacak bir hızla yapıldı, bu, kontun en büyük güçlerinden biriydi; yollarının üzerindeki kentler gölgeler gibi geçiyordu; sonbaharın ilk rüzgarlarıyla sallanan ağaçlar, çıldırmış devler gibi karşılarına çıkıyor ve yanlarına gelince çabucak kaçıyorlardı sanki. Ertesi gün, sabah erkenden kontun buharlı gemisinin beklediği Chalon'a geldiler; araba bir saniye yitirmeden gemiye yanaştı, iki yolcu gemiye bindi.

Gemi yarış için biçilmiş kaftandı, oyma bir Hint kayığı gibiydi; iki yanındaki çarklar, göçmen kuşların denizi sıyırıp geçen iki kanadına benziyordu; Morrel de hızın bu bir tür baş dönmesini hissediyordu; kimi zaman saçlarını dalgalandıran rüzgar bir an için yüzündeki bulutları dağıtmaya hazır gibi görünüyordu.

Konta gelince, Paris'ten uzaklaştıkça neredeyse insanüstü bir dinginlik onu bir hale gibi sarıyordu. Vatanına geri dönen bir sürgün gibiydi.

Çok geçmeden beyaz, ılık, canlı Marsilya'ya ulaştılar; Tyr'dan[220] ve Kartaca'dan sonra Akdeniz imparatorluğunun başına geçen küçük kız kardeşleri Marsilya; yaşlandıkça gençleşen Marsilya gözlerinin önüne çıkıverdi. Burada, her ikisi için de, yuvarlak kule, Saint-Nicholas Kalesi, Puget belediye binası, ikisinin de çocukken oynadıkları kiremit rengi rıhtımlı liman gibi bitmez tükenmez anılarla dolu görüntüler vardı.

İkisi de anlaşmış gibi Canebière'de durdular.

Bir gemi Cezayir'e hareket ediyordu; yükler, güverteye yığılmış yolcular, ana babaların kalabalığı, birbirlerine veda eden, bağıran, ağlayan dostlar, her gün bu görüntüye tanık olanları bile duygulandıran bu heyecanlı görüntü, bu hareket, Maximilien'i rıhtımın geniş taşlarına ayak bastığı anda içini kaplayan düşünceden koparamadı.

"Bakın," dedi Monte Cristo'nun kolunu tutarak, "*Firavun* limana girdiği zaman babamın durduğu yer işte şurası; onurunu ve yaşamını kurtardığınız dürüst adam kendini burada benim kollarıma atmıştı; gözyaşlarını hâlâ yüzümde hissediyorum ve sadece o ağlamıyordu, bizi gören birçok kişi de ağlıyordu."

Monte Cristo gülümsedi.

"Ben oradaydım," dedi Morrel'e sokağın köşesini göstererek.

Bunu söylerken kontun işaret ettiği yönde acı bir inilti duyuldu, giden gemideki bir yolcuya el sallayan bir kadın gördüler. Bu kadının yüzü örtülüydü; kont heyecan içinde, gözleriyle kadını izliyordu, Morrel kontun aksine gözlerini gemiye dikmiş olmasına karşın, bu heyecanı fark etti.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Morrel, "Yanılmıyorum! Şapkasıyla selam veren bu genç adam, üniformalı bu genç adam Albert de Morcerf!"

"Evet," dedi Monte Cristo, "onu fark etmiştim."

"Nasıl fark ettiniz? Siz karşı yöne bakıyordunuz."

Kont, yanıt vermek istemediği zaman yaptığı gibi, gülümsedi.

Ve gözleri, sokağın köşesinde kaybolan kadına çevrildi.

Sonra da Morrel'e döndü.

"Sevgili dostum," dedi, "burada yapacak hiçbir işiniz yok mu?"

"Babamın mezarında ağlayacağım," diye yanıt verdi Morrel boğuk bir sesle.

"Güzel, gidin haydi ve beni orada bekleyin; sizi orada bulurum."

"Beni bırakıyor musunuz?"

"Evet... benim de yapmam gereken kutsal bir ziyaret var."

Morrel elini kontun uzattığı ele bıraktı, sonra hüznünü anlatmanın olanaksız olduğu bir baş hareketiyle kontun yanından ayrıldı ve kentin doğusuna doğru gitti.

Monte Cristo Maximilien'in uzaklaşmasını bekledi, o gözden kayboluncaya kadar aynı yerde kaldı, sonra bu öykünün başlarında okuyucularımızın iyi bildiği küçük eve gitmek üzere Meilhan yolunu tuttu.

Bu ev, işsiz güçsüz Marsilyalıların gezindiği, kenarlarında ıhlamur ağaçları bulunan, Güneyin kızgın güneşi altında sararmış taşların üstünde, zamanla kolları siyahlaşmış ve parçalanmış, birbirine geçmiş geniş asmaların sardığı büyük yolun gölgeleri içinde yükseliyordu. Ayak basıla basıla yıpranmış iki taş basamak evin üç kanatlı giriş kapısına çıkıyordu, yıllar geçtikçe birbirlerinden ayrılmalarına karşın bu kanatlar ne macun ne de boya yüzü görmüştü, yeniden birleşmek için havanın yeniden nemlenmesini bekliyorlardı.

Eskiliğine karşın çok sevimli, fakir görünüşüne karşın çok neşeli olan bu ev, eskiden Dantès Baba'nın oturduğu evdi. Sadece ihtiyar çatı katında oturuyordu, kont ise evi tümüyle Mercédès'e göre düzenlemişti.

Monte Cristo'nun hareket eden gemiden uzaklaştığını gördüğü örtülü kadın bu eve girdi; kont yolun köşesine geldiği anda kapıyı kapattı, öyle ki kont neredeyse onu yeniden bulduğu anda gözden kaybolduğunu gördü.

Kont için yıpranmış basamaklar eski tanıdıklardı; iri başlı bir çivinin içerden kapı kolunu kaldırdığı bu eski kapıyı açmayı herkesten iyi biliyordu.

Bu nedenle kapıyı çalmadan, haber vermeden, bir dost gibi, evin sahibi gibi içeri girdi.

Kiremit rengi taşları olan yol, sıcak, güneşli, aydınlık küçük bir bahçeye ulaşıyordu; bu bahçede, belirtilen yerde Mercédès kontun büyük bir incelikle yirmi dört yıl önce bırakıldığını söylediği parayı bulmuştu; sokak kapısının girişinden bu bahçenin ilk ağaçları görünüyordu.

Monte Cristo girişe geldiğinde hıçkırığa benzeyen bir iç çekiş duydu: gözlerini bu iç çekişin geldiği yöne çevirdi, uzun kırmızı çiçekli ve sık yapraklı Virginia yaseminlerinden bir kemerin altında oturmuş, iki büklüm, ağlayan Mercédès'i fark etti.

Örtüsünü açmıştı ve göğün altında tek başınaydı, elleriyle yüzünü örtmüştü, oğlu varken uzun zaman içinde tuttuğu hıçkırıklarını ve iç çekişlerini çekinmeden bırakmıştı.

Monte Cristo öne doğru birkaç adım attı; kum ayaklarının altında gıcırdadı.

Mercédès başını kaldırdı ve önünde birini görünce korkudan bir çığlık attı.

"Madam," dedi kont, "size mutluluk vermek artık benim gücümün dışında, ama size bir avuntu verebilirim: bunu bir dosttan gelmiş gibi kabul edebilir misiniz?"

"Ben gerçekten de çok mutsuzum," diye yanıt verdi Mercédès; "dünyada yapayalnızım... sadece oğlum vardı, o da beni terk etti."

"İyi yaptı madam," diye karşılık verdi kont, "o soylu bir insan. Her erkeğin vatanına bir bedel ödemesi gerektiğini anladı: kimileri yetenekleriyle, kimileri becerileri ile; birinciler kanlarıyla, ikinciler özenli çalışmalarıyla bunu öderler. Sizinle kalarak, sizin yanınızda yaşamını bir işe yaramadan geçireceğini anladı, sizin acılarınıza alışamayacaktı. Güçsüz oldukça kinle dolacaktı: şimdi felaketine karşı savaşarak büyüyecek ve güçlü olacak, felaketini şansa dönüştürecek. İkinizin de geleceğini yeniden kurması için ona izin verin madam; onun emin ellerde olduğu konusunda size söz veriyorum."

"Ah!" dedi zavallı kadın başını üzüntüyle sallayarak, "sözünü ettiğiniz ve ta içimden Tanrının ona vermesi için dua ettiğim şanstan ben yararlanmayacağım. Bende ve çevremde o kadar çok şey yok oldu ki kendimi mezarımın başında hissediyorum. Beni bir zamanlar mutlu olduğum yerin yakınına getirdiğinize iyi ettiniz sayın kontum: insan bir zamanlar mutlu olduğu yerde ölmeli."

"Ne yazık!" dedi Monte Cristo, "Tüm sözleriniz madam, kalbime acı ve yakıcı geliyor, benden nefret etmekte haklı olduğunuz kadar acı ve yakıcı; tüm acılarınıza neden olan benim: neden beni suçlayacağınıza bana acıyorsunuz? Beni belki de daha mutsuz ederdiniz eğer..."

"Sizden nefret etmek, sizi suçlamak mı Edmond... Oğlumun hayatını kurtaran adamı suçlamak, ondan nefret etmek ha, çünkü Mösyö de Morcerf'in gurur duyduğu oğlunu öldürmek gibi kanlı ve ölümcül bir niyetiniz vardı değil mi? Ah! bana bakın, bende bir yakınma olup olmadığını göreceksiniz."

Kont gözlerini kaldırdı ve yerinden doğrularak ellerini ona doğru uzatmış Mercédès'e baktı.

"Ah! Bana bakın," diye devam etti Mercédès derin bir hüzünle; "bugün gözlerimin pırıltısına dayanılabiliyor, beni yukarıda, yaşlı babasının oturduğu çatı katının penceresinde bekleyen Edmond Dantès'e gülümsemek için geldiğim zaman değil artık... O zamandan bu yana o günlerle benim aramda bir uçurum gibi oyulmuş çok acılı günler geçti. Sizi suçlamak mı Edmond, nefret etmek mi dostum? Hayır, ben kendimi suçluyorum ve kendimden nefret ediyorum. Ah! Ben ne kadar zavallıyım!" diye haykırdı Mercédès ellerini kavuşturup gözlerini göğe kaldırarak. "Ben cezalandırıldım!... Dindardım, âşıktım, saftım, melekleri yaratan bu üç mutluluktur, ben zavallı biriyim, çünkü Tanrıdan kuşkulandım."

Monte Cristo ona doğru bir adım attı ve sessizce elini uzattı.

"Hayır," dedi Mercédès, kendi elini yavaşça geri çekerek, "hayır dostum, bana dokunmayın. Bana karşı çok iyi davrandınız, cezalandırdığınız tüm insanlar arasında en suçlusu bendim. Tüm ötekiler kinle, açgözlülükle, bencillikle hareket ettiler, ben korkaklıkla. Onlar istiyorlardı, ben korktum. Hayır benim elimi sıkmayın. Edmond, sevgi dolu sözler düşünüyorsunuz, bunu hissediyorum, o sözleri söylemeyin: onları bir başka kadın için saklayın, ben artık bunları hak etmiyorum. Bakın..." –yüzünü tümüyle açtı– "bakın, mutsuzluk saçlarımı kırlaştırdı; gözlerimden o kadar yaş aktı ki çevrelerinde mor halkalar oluştu; alnım kırışıyor. Siz ise tam tersine Edmond, her zaman genç, her zaman güzel, her zaman gururlusunuz. Çünkü sizin inancınız vardı, gücünüz vardı, Tanrıya güveniyordu-

nuz, Tanrı sizi destekledi. Ben korkaktım, ben Tanrıyı yadsıdım; Tanrı beni terk etti, işte bu haldeyim."

Mercédès iki gözü iki çeşme ağlıyordu; kadın kalbi anıların şokuyla paramparçaydı.

Monte Cristo onun elini tuttu ve saygıyla öptü, ama Mercédès bu öpüşün sıcak olmadığını, bir azizenin mermerden elini öper gibi olduğunu hissetti.

"Tanrının iyi kulları vardır," diye devam etti, "onların ilk yanlışları geleceklerini yok eder. Sizin öldüğünüzü sanıyordum, ölmeliydim; çünkü sonsuza dek yasınızı kalbimde yaşatmam neye yaradı? Otuz beş yaşındaki kadını elli yaşında yapmaya, işte hepsi bu. Herkesin içinde yalnızca ben sizi tanıdım, ama sadece oğlumu kurtarmam neye yaradı? Ne kadar suçlu olursa olsun kocam olarak kabul etmiş olduğum adamı da kurtarmam gerekmez miydi? Ama ben onu ölüme terk ettim; neler söylüyorum Tanrım! Duygusuzca korkaklığımla, küçümsememle, yalancı ve hain olduysa, benim için olduğunu anımsamayarak, anımsamak istemeyerek ölümüne yardımcı oldum! Oğlumun tek başına gitmesine izin verdiğime, onu Afrika'nın doymak bilmez topraklarına gönderdiğime göre, onunla buraya kadar gelmem neye yaradı? Ah! Size söylüyorum, ben korkaktım; aşkımı yadsıdım, çıkarı için inancını satanlar gibi çevremdeki her şeye uğursuzluk getiriyorum!"

"Hayır, Mercédès," dedi Monte Cristo, "hayır; kendiniz hakkında en iyi şeyleri düşünmelisiniz. Hayır; siz aziz ve soylu bir kadınsınız, acınızla beni yatıştırdınız; ama arkamda görünmeyen, bilinmeyen, öfkeli iken, sözcüsü olduğum ve fırlattığım yıldırımı tutmak istemeyen Tanrı vardı. Ah! On yıldır her gün ayaklarının dibinde yerlere kapandığım bu Tanrıya ant içiyorum, sizin için yaşamımdan ve yaşamımla birlikte buna bağlı tasarılarımdan vazgeçtiğime bu Tanrı tanığımdır. Ama şunu da gururla söylemeliyim Mercédès, Tanrının bana ihtiyacı vardı ve ben yaşadım. Geçmişi inceleyin, bugünü inceleyin, geleceği düşünmeye çalışın, benim Tanrının elinde bir oyuncak olup olmadığımı anlayacaksınız; en acımasız felaketler, en dayanılmaz acılar, beni seven herkesin beni terk etmesi, beni tanımayanların işkencesi, işte yaşamımın ilk bölümü; sonra tutsaklığın, yalnızlığın, sefaletten, havasızlığın, esirliğin ardından o kadar parlak, o kadar büyüleyici, o kadar ölçüsüz bir servetim oldu ki, gözlerim kör olmadıkça Tanrının beni büyük amaçlarla gönderdiğini düşünmek zorunda kaldım. O zaman bu servet bana kutsal bir görev içinmiş gibi geldi; o zaman sizin, zavallı bir kadın olarak kimi zaman tadını çıkardığınız bu yaşam için bende bir istek kalmadı, bir saat bile huzurlu olamadım, kendimi lanetli kentleri yakmak için gökyüzünden geçen bir ateş bulutu gibi hissetmediğim bir an bile olmadı. Tehlikeli yolculuklar için yola çıkan, tehlikeli seferler düşünen serüvenci kaptanlar gibi yiyeceklerimi hazırlıyor, silahlarımı dolduruyordum, bedenimi en zorlu alıştırmalarla çalıştırarak, ruhumu en katı darbelere hazırlayarak, koluma öldürmeyi, gözlerime acı çekenleri görmeyi, ağzıma en korkunç görüntüler karşısında gülümsemeyi öğreterek, saldırı ve savunma yollarını çoğaltıyordum; eskiden iyi, güvenilir ve unutkan olan ben, kendimi kinci, iki yüzlü, kötü ya da daha doğrusu kör ve sağır alınyazısı gibi duyarsız hale getirdim. O zaman önümde açılan yola attım kendimi, boşluğu aştım, amaca ulaştım: yolumda karşıma çıkanların vay haline!"

"Yeter!" dedi Mercédès, "yeter Edmond! Sizi tanıyan tek kişinin sizi anlayan tek insan olduğuna inanın. Oysa sizi tanıdığını anlayan kişi, sizi tanıyabilmiş olan kişi, eğer yolunuzun üzerinde ona rastlasaydınız, onu da bir cam gibi kırsaydınız, o da size hayran kalırdı Edmond! Benimle geçmiş arasında bir uçurum olduğu gibi, sizinle başkaları arasında da bir uçurum var ve benim için en acı işkence, size bunu söylemeliyim, karşılaştırma yapmaktır; çünkü dünyada hiçbir şey sizin kadar değerli değildir, hiçbir şey size benzemez. Şimdi bana elveda deyin Edmond ve ayrılalım."

"Sizden ayrılmadan önce, bir isteğiniz var mı Mercédès?" diye sordu Monte Cristo.

"Bir tek şey istiyorum Edmond: oğlumun mutlu olmasını."

"Siz, insanların varoluşunu elinde tutan Tanrıya, ölümü ondan uzaklaştırması için dua edin, gerisini ben üstüme alıyorum."

"Sağolun Edmond."

"Ya siz Mercédès?

"Benim hiçbir şeye ihtiyacım yok, ben iki mezar arasında yaşıyorum: biri çok uzun zaman ölmüş olan Edmond Dantès'in mezarı, onu seviyordum! Bu sözcük artık benim solmuş dudaklarıma yakışmıyor, ama kalbim hâlâ anımsıyor, dünyada hiçbir şey için kalbimin bu anısını yitirmek istemem. Öbür mezar Edmond Dantès'in öldürdüğü bir adamın mezarı; cinayeti onaylıyorum, ama ölen için dua etmek zorundayım."

"Oğlunuz mutlu olacak madam," diye yineledi kont.

"O zaman ben de olabildiğim kadar mutlu olacağım."

"Ama... siz ne yapacaksınız?"

Mercédès hüzünle gülümsedi.

"Size bu ülkede eski Mercédès gibi, yani çalışarak yaşayacağımı söylesem inanmazsınız; artık ne için dua edeceğimi bilmiyorum, ama artık çalışmaya hiç ihtiyacım yok; sizin tarafınızdan gömülmüş küçük hazine söylediğiniz yerde bulundu; benim kim olduğumu, ne yaptığımı araştıracaklar, nasıl yaşadığım bilemeyecekler, ne önemi var! Bu, Tanrı, siz ve benim aramda bir iş."

"Mercédès," dedi kont, "size bir sitemde bulunmuyorum, ama Mösyö de Morcerf tarafından biriktirilmiş ve sizin tutumlu oluşunuzla ve özeninizle elde edildiği için yarısı hakkınız olan tüm servetten vazgeçerek özverinizi abarttınız."

"Bana ne önereceğinizi anlıyorum, ama kabul edemem. Edmond, oğlum bana bunu yasaklardı."

"Ben de sizin için Mösyö Albert de Morcerf'in onaylamadığı hiçbir şey yapmamaya özen göstereceğim. Onun isteklerini öğreneceğim ve ona göre davranacağım. Ama benim yapmak istediklerimi kabul ederse, siz de isteksizlik göstermeden onun gibi yapar mısınız?"

"Benim artık düşünen bir insan olmadığımı biliyorsunuz Edmond; kararım yok, ya da hiçbir karar alamayacağım. Tanrı beni fırtınalarıyla öyle sarstı ki irademi yitirdim. Kartalın pençelerindeki bir serçe gibi onun ellerindeyim. Yaşadığıma göre, Tanrı ölmemi istemiyor. Eğer bana yardım gönderirse, bunu istiyor demektir, ben de bu yardımları kabul ederim."

"Dikkatli olun madam," dedi Monte Cristo, "Tanrı böyle sevilmez! Tanrı kendisinin anlaşılmasını ister, gücünün tartışılmasını ister: bu nedenle bize irade verdi."

"Zavallı!" diye haykırdı Mercédès, "benimle böyle konuşmayın; Tanrının bana irade verdiğine inansaydım, kendimi umutsuzluktan kurtarmak için kullanmaz mıydım?"

Monte Cristo hafifçe sarardı ve acının bu şiddeti karşısında ezilmiş olarak başını eğdi.

"Bana güle güle demek istemiyor musunuz?" dedi Monte Cristo ona elini uzatarak.

"Tam tersine, size güle güle diyorum," diye karşılık verdi Mercédès görkemli bir biçimde ona gökyüzünü göstererek; "Hâlâ umudum olduğunu size kanıtlamak için."

Mercédès ürperen eliyle kontun eline dokunduktan sonra merdivenlere atıldı ve kontun gözlerinin önünde yok oldu gitti.

O zaman Monte Cristo ağır ağır evden çıktı ve limanın yolunu tuttu.

Ama Mercédès, Dantès Baba'nın küçük odasının penceresinde olmasına karşın onun uzaklaştığını görmedi. Gözleri uzakta oğlunu engin denizlere götüren gemiyi arıyordu.

Sesi, elinde değilmiş gibi, yavaşça şöyle fısıldıyordu:

"Edmond! Edmond! Edmond!"

113
GEÇMİŞ

Kont, artık hiçbir biçimde asla göremeyeceği Mercédès'i bıraktığı evden derin bir üzüntü içinde çıktı.

Küçük Edouard'ın ölümünden beri Monte Cristo'da büyük bir değişiklik olmuştu. İzlediği ağır ve dolambaçlı yolla intikamının doruğuna gelince, dağın öte yanında kuşku uçurumunu görmüştü.

Dahası da vardı: Mercédès ile biraz önce yaptığı konuşma kalbinde o kadar çok anıyı uyandırmıştı ki, bu anılarla bile savaşması gerekiyordu.

Kontun yapısında bir erkek, sıradan insanları görünüşte onlara bir özgünlük vererek yaşatabilen, ama üstün ruhları öldüren bu hüznün içinde uzun zaman sürüklenemezdi. Neredeyse kendini kınayacağı noktaya geldiğinde hesaplarında bir yanlışlık olması gerektiğini düşündü.

"Geçmişi yanlış anlıyorum," dedi, "böyle yanılmış olamam.

"Hay Allah!" diye devam etti, "kendime saptadığım amaç saçma bir amaç mıydı? Yoksa on yıldır yanlış yolda mıydım? Hay Allah! Bir mimarın tüm umutlarını bağladığı yapıtın, olanaksız değilse de en azından kutsallığa saygısızlık yapıtı olduğunu kanıtlaması için bir saat yeter!

"Bu düşünceye alışmak istemiyorum, bu beni deli eder. Bugünkü düşünme biçimimde eksik olan şey, geçmişin tam olarak değerlendirilmesi, çünkü ben bu geçmişi ufkun öbür ucundan gözümde canlandırıyorum. Gerçekten de ilerledikçe, ortasından yürüdüğümüz manzaraya benzeyen geçmiş, biz uzaklaştıkça siliniyor. Düşlerinde yaralanan insanların başına gelen benim de başıma geliyor, onlar, yaralarını görür ve hissederler ve sonra yaralandıklarını anımsamazlar.

"Haydi bakalım yeniden canlanan insan; haydi, zengin serseri; haydi uyanan uykucu; haydi güçlü kaçık; haydi yenilmez milyoner, bir an için bu sefil ve aç yaşamın öldürücü bakış açısından bak; yazgının seni ittiği, felaketin seni götürdüğü, umutsuzluğun seni ele geçirdiği yollardan bir daha geç; Monte Cristo'nun Dantès'e baktığı bu aynanın camları üzerinde bugün bir sürü elmas, altın ve mutluluk parlıyor; bu elmasları sakla, bu altını kirlet, parıltıları sil; zengin, fakiri bulsun, özgür, tutukluyu, dirilen, kadavrayı."

İşte tüm bunları kendi kendine söyleyen Monte Cristo Caisserie sokağında ilerliyordu. Yirmi dört yıl önce aynı yoldan sessiz bir gece nöbetçisi tarafından götürülmüştü; bu

gülümseyen ve canlı evler o gece karanlık, dilsiz ve kapalıydı.

"Ama bunlar yine o evler," diye mırıldandı Monte Cristo; "sadece o zaman geceydi, şimdi gündüz; tüm bunları aydınlatan ve neşelendiren, güneş."

Saint-Laurent sokağından rıhtıma indi ve Consigne'e doğru ilerledi: burası limanda gemiye bindirildiği noktaydı. Çadır bezinden gölgeliğini açmış bir gezinti gemisi geçiyordu; Monte Cristo patrona seslendi, patron iyi bir işin kokusunu almış gemicilerin işe koyulmak için gösterdikleri acelecilikle gemisini ona doğru getirdi.

Hava çok güzeldi, yolculuk harika geçti. Ufukta güneş, kırmızı ve parlak batıyor, denize doğru indikçe dalgalar tutuşuyordu; bir ayna gibi dümdüz deniz, zaman zaman gizli bir düşmanın izlediği ve kurtulmak için başka bir yol bulmak amacıyla suyun dışına atılan balıkların sıçrayışlarıyla kırışıyordu; daha da uzakta Martigues'e giden, uçan martılar gibi beyaz ve zarif balıkçı kayıklarının, İspanya ya da Korsika'ya gitmek için yük almış ticaret gemilerinin geçtiği görülüyordu.

Bu güzel gökyüzüne, zarif çizgili kayıklara, manzarayı örten yaldızlı ışıklara karşın paltosuna sarınmış olan kont korkunç yolculuğun tüm ayrıntılarını bir bir anımsıyordu: Katalanlar'da yanan o tek ve yalnız ışık, kendisini götürdükleri yeri ona açıklayan İf Şatosu'nun o görüntüsü, kendini denize atmak istediğinde jandarmalarla giriştiği savaşım, yenildiğini hissettiği andaki umutsuzluğu, buzdan bir halka gibi şakağına dayanmış karabina namlusunun ucunun soğukluğunu hissetmesi.

Yazın yavaş yavaş kuruyan, sonbahar bulutları çoğaldığında yavaş yavaş ıslanan kaynaklar gibi, Monte Cristo Kontu da eskiden Edmond Dantès'in yüreğini dolduran o eski sızlayan acının göğsünde yeniden ortaya çıktığını hissetti.

O zaman artık onun için ne güzel gökyüzü, ne zarif kayıklar, ne parlak ışık kaldı; gökyüzü yas tülleriyle örtüldü, ölümcül bir düşmanın hayaleti gibi birden ortaya çıkan İf Şatosu denen siyah devin görüntüsü onu ürpertti.

Oraya vardılar.

Kont içgüdüsel olarak kayığın ucuna kadar geriledi. Patron en yumuşak sesiyle ona "yanaştık mösyö," dedi, ama boşuna.

Monte Cristo aynı yerde, aynı kayanın üstünde nöbetçiler tarafından şiddetle sürüklendiğini, süngülerinin ucunu böbreklerine batırarak yokuşu çıkması için onu zorladıklarını anımsadı.

Yol eskiden Dantès'e daha uzun gelmişti. Monte Cristo yolu daha kısa buldu; her kürek darbesi, denizin nemli tozlarıyla birlikte binlerce düşünce ve anıyı da fışkırtıyordu.

Temmuz devriminden bu yana İf Şatosu'nda artık tutuklu kalmamıştı; kaçakçılık yapılmasını engellemeye yönelik bir karakol buranın tek nöbetçisiydi; bir kapıcı şimdi bir merak anıtı olmuş bu korku anıtını meraklılara göstermek için kapıda bekliyordu.

Yine de tüm bu ayrıntıları bilmesine karşın kemerin altına girdiğinde, siyah merdiveni indiğinde, görmek istediği hücrelere götürüldüğünde, soğuk bir solukluk yüzünü kapladı, buz gibi bir ter alnından yüreğine kadar indi.

Kont, Restorasyon zamanından kalmış eski bir kayıt memurunun hâlâ olup olmadığı-

nı sordu; hepsi emekli olmuşlar ya da başka görevlere geçmişlerdi.

Onu gezdiren kapıcı sadece 1830'dan beri buradaydı.

Onu kendi hücresine götürdü.

Dar hava deliğinden sızan soluk ışığı yeniden gördü; artık kaldırılmış olan yatağın durduğu yeri, yatağın arkasında, kapanmış olmasına karşın yeni taşlarıyla hâlâ fark edilen, Rahip Faria'nın açtığı deliği yeniden gördü.

Monte Cristo bacaklarının güçsüzleştiğini hissetti; tahta bir tabure aldı ve üstüne oturdu.

"Bu şato hakkında Mirabeau'nun hapsediliş öyküsü dışında başka öyküler de anlatılıyor mu?" diye sordu kont; "canlı bir insanı kapattıklarına inanmakta zorluk çekilen bu iç karartıcı barınaklarla ilgili bir söylence var mı?"

"Evet, mösyö," dedi kapıcı, "kayıt memuru Antoine bana şu hücre ile ilgili bir söylenceden söz etmişti."

Monte Cristo ürperdi. Bu kayıt memuru Antoine onun kayıt memuruydu. Adını ve yüzünü neredeyse unutmuştu, ama adı söylenince onu olduğu gibi, sakalının çevrelediği yüzüyle, kahverengi ceketi ve şıngırtılarını hâlâ duyar gibi olduğu anahtar tomarıyla gözünün önüne getirdi.

Kont geri döndü ve kapıcının ellerinde parlayan meşalenin ışığı ile daha da koyulaşan koridorun karanlığında onu görür gibi oldu.

"Mösyö bunu anlatmamı isterler mi?" diye sordu kapıcı.

"Evet," dedi Monte Cristo, "anlatın."

Ve kendi öyküsünün anlatıldığını duymaktan ürkmüş, kalbinin şiddetli atışlarını bastırmak için elini göğsüne koymuştu.

"Anlatın," diye yineledi.

"Bundan çok uzun zaman önce bu hücrede bir tutuklu yaşamıştı," dedi kapıcı, "görünüşe bakılırsa çok güçlü bir adamdı, güçlü olduğu kadar da becerikliydi, onunla aynı zamanlarda bu şatoda başka bir adam daha yaşıyordu, ama o kötü biri değildi, zavallı deli bir rahipti."

"Ah! Evet, deli," diye yineledi Monte Cristo; "deliliği neydi?"

"Onu özgür bırakacak olana milyonlar vereceğini söylüyordu."

Monte Cristo gözlerini gökyüzüne kaldırdı, ama gökyüzünü göremedi: gökkubbe ile arasında taştan bir perde vardı. Rahip Faria'nın hazinelerini sunduğu insanların gözleri ile onlara sunduğu hazineler arasında da bundan daha az kalın olmayan bir perde olduğunu düşündü.

"Tutuklular birbirlerini görebiliyorlar mıydı?" diye sordu Monte Cristo.

"Ah! Hayır mösyö, bu kesinlikle yasaktı; ama onlar bir hücreden öbürüne giden bir yeraltı geçidi kazarak bu yasağı deldiler."

"Bu yeraltı geçidini iki tutukludan hangisi kazdı?"

"Ah! Elbette genç adam," dedi kapıcı; "genç adam becerikli ve güçlüydü, oysa zavallı rahip yaşlı ve zayıftı; zaten bir şey düşünebilmek için aklı biraz fazla karışıktı."

"Körler!..." diye mırıldandı Monte Cristo.

"Ne olursa olsun," diye devam etti kapıcı, "genç adam yeraltı geçidini kazdı ama ne ile? Bu konuda hiçbir şey bilinmiyor; ama kazdı, kanıtı da izlerin hâlâ ortada olması; bakın, görüyor musunuz?"

Ve meşaleyi duvara yaklaştırdı.

"Ah! Evet doğru," dedi kont heyecandan boğuklaşan bir sesle.

"Bundan iki tutuklunun bağlantılı oldukları sonucu çıkıyor. Bu bağlantı ne kadar sürdü? Hiç bilinmiyor. Bir gün yaşlı tutuklu hastalandı ve öldü. Gencin ne yaptığını düşünebiliyor musunuz?" dedi kapıcı sözünü yarıda bırakarak.

"Söyleyin."

"Ölüyü aldı, yüzü duvara dönük olarak kendi yatağına yatırdı, sonra boş hücreye geri geldi, deliği kapadı ve ölünün torbasına girdi. Hiç böyle bir şey gördünüz mü?"

Monte Cristo gözlerini kapadı ve hâlâ cesedin yaydığı soğukluğun izlerini taşıyan kaba kumaş yüzüne değdiğinde duyduğu tüm duyguları yeniden hissetti.

Kayıt memuru devam etti:

"Tasarladığının ne olduğunu anlıyor musunuz? O ölülerin İf Şatosu'na gömüldüklerini sanıyordu ve tutuklular için cenaze harcamalarının yapılmadığını umduğu için toprağı omuzlarıyla yukarı kaldırmayı hesaplıyordu, ama ne yazık ki şatoda onun tasarısını altüst edecek bir uygulama vardı: ölüler gömülmüyordu; onları, ayaklarına bir gülle bağlayıp denize atıyorlardı ve öyle de yaptılar. Adamımız yeraltı geçidinin üstünden suya atıldı; ertesi gün gerçek ölü öbürünün yatağında bulundu ve her şey tahmin edildi, çünkü ölü gömücüler o zamana kadar söylemeye cesaret edemedikleri şeyi söylediler, ölü bedeni boşluğa attıkları anda korkunç bir çığlık duyduklarını, bu çığlığın attıkları adamın suda kaybolduğu anda kesildiğini anlattılar."

Kont zorlukla soluk aldı, alnından ter boşanıyordu, sıkıntıdan yüreği sıkışıyordu.

"Hayır!" diye mırıldandı, "Hayır! Duyduğum bu kuşku unutuşun başlangıcıydı, ama burada yürek yeniden oyuluyor ve intikama susamaya başlıyor."

"Ya tutuklu," diye sordu, "ondan bir daha söz edildiğini duydular mı?"

"Hiçbir zaman, asla; anlıyorsunuz ya, iki şık var, ya karın üstü düştü ve elli ayak yüksekten düştüğüne göre hemen öldü."

"Ayaklarına bir gülle bağlandığını söylemiştiniz: ayak üstü düşmüş olmalı."

"Ya da ayak üstü düştü," dedi kapıcı, "o zaman güllenin ağırlığı onu dibe sürüklemiş ve zavallı adam orada kalmış olmalı."

"Ona acıyor musunuz?"

"İnanın evet, ne yapmış olursa olsun."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bu zavallının, zamanında Bonapartçılık nedeniyle tutuklanmış bir deniz subayı olduğu konusunda söylentiler dolaşıyordu."

"Ey gerçek," diye mırıldandı kont, "Tanrı seni dalgaların ve alevlerin üstünde yüzmen için yarattı. Böylece zavallı denizci birkaç anlatıcının anısında yaşıyor; bir ocağın köşesinde korkunç öyküsünü anlatıyorlar ve denizin derinliklerine gömülmek için boşluğu yar-

dığı anda ürperiyorlar."

"Adını hiç öğrenemediler mi?" diye sordu kont yüksek sesle.

"Ah! Evet," dedi gardiyan, "Neydi o? Ha, o sadece 34 numara olarak biliniyordu."

"Villefort! Villefort!" diye mırıldandı Monte Cristo, "benim hayalim uykularını kaçırdığında birçok kez yinelemiş olman gereken şey işte bu."

"Mösyö gezmeye devam etmek istiyor mu?" diye sordu kapıcı.

"Evet, özellikle zavallı rahibin odasını bana gösterebilirseniz."

"Ah! 27 numara mı?"

"Evet, 27 numara," diye yineledi Monte Cristo.

Rahip Faria'ya adını sorduğunda, onun duvarın arkasından bağırarak bu numarayı söyleyen sesini duyar gibi oldu.

"Gelin."

"Bekleyin," dedi Monte Cristo, "bu hücrenin her köşesine son bir kez bakmak istiyorum."

"Bu iyi," dedi rehber, "çünkü öbür hücrenin anahtarını unutmuşum."

"Haydi gidip alın."

"Size meşalemi bırakıyorum."

"Hayır, onu alın."

"Ama ışıksız kalacaksınız."

"Ben geceleri de görürüm."

"Bakın hele, onun gibi."

"O kim?"

"34 Numara. Söylenenlere göre o, karanlığa o kadar alışıkmış ki hücresinin en karanlık köşesindeki bir topluiğneyi görürmüş."

"Bunu başarabilmesi için on yılını vermesi gerekti," diye mırıldandı kont.

Rehber meşalesini alarak uzaklaştı.

Kont doğru söylemişti: daha karanlıkta kalalı birkaç saniye olmuştu ki, her şeyi gün ışığında olduğu gibi görmeye başladı.

O zaman çevresine baktı ve o zaman gerçekten hücresini iyice gördü.

"İşte, üzerine oturduğum taş!" dedi, "işte duvarın içinde çukur açan omuzlarımın izi! İşte alnımı duvara vurup kırmak istediğim gün alnımdan akan kanın izi! Ah! Bu rakamlar... bunları anımsıyorum... bu rakamları canlı bulup bulamayacağımı öğrenmek için babamın yaşını hesaplarken, özgür bulup bulamayacağımı öğrenmek için Mercédès'in yaşını hesaplarken yapmıştım... Bu hesabı yaptıktan sonra bir an umutlanmıştım... Açlığı ve sadakatsizliği hesaba katmamıştım!"

Ve kontun ağzından acı bir gülüş çıktı. Bir düşteymiş gibi babasının mezara konduğunu, Mercédès'in nikah masasına doğru yürüdüğünü görüyordu.

Duvarın öteki yüzünde bir yazı gözüne çarptı. Yazı yeşilimsi duvarın üstünde hâlâ beyaz kalmıştı ve belli oluyordu.

"TANRIM!" diye okudu Monte Cristo, "AKLIMI KORU!"

"Ah, evet!" diye haykırdı, "işte son günlerimin tek duası. Artık özgürlük istemiyordum, aklımı istiyordum, çıldırmaktan ve unutmaktan korkuyordum. Tanrım! Aklımı benden almadınız ve anımsadım. Şükürler olsun Tanrım, şükürler olsun!"

O anda meşalenin ışığı duvarlara düştü; rehber aşağı iniyordu.

Monte Cristo onu karşılamaya gitti.

"Beni izleyin," dedi rehber.

Gün ışığına çıkmaya gerek kalmadan onu başka bir girişe götüren bir yeraltı koridoruna götürdü.

Orada Monte Cristo'yu binlerce düşünce sardı.

Gözüne ilk çarpan şey duvarın üstüne çizilmiş meridyen oldu, Rahip Faria bunun yardımıyla saatleri hesaplıyordu, sonra zavallı tutuklunun üzerinde öldüğü yataktan kalanları gördü.

Bunu görünce kontun kendi hücresinde duyduğu iç sıkıntısı yerine tatlı ve yumuşak bir duygu, bir minnettarlık duygusu içini sardı ve iki damla gözyaşı gözlerinden süzüldü.

"İşte deli rahip buradaydı," dedi rehber, "genç adam onun yanına şuradan geliyordu." Monte Cristo'ya yeraltı geçidinin bu tarafta açık kalmış girişini gösterdi. "Bir bilgin" diye devam etti, "taşın renginden, iki tutuklunun yaklaşık on yıl birbirlerini gördüklerini anladı. Zavallı insanlar bu on yıl boyunca iyice sıkılmış olmalılar."

Dantès cebinden birkaç Louis altını aldı ve ikinci kez onu tanımadan ona acıyan bu adama uzattı.

Kapıcı birkaç kuruş bozuk para sanarak bunları kabul etti, ama meşalenin ışığında ziyaretçinin ona verdiği paranın değerini fark etti.

"Mösyö," dedi, "yanıldınız."

"Nasıl yanıldım?"

"Bana verdiğiniz altın."

"Biliyorum."

"Nasıl! Biliyor musunuz?"

"Evet."

"Bana bu altını vermek mi istiyorsunuz?"

"Evet."

"Ve ben de onları rahatça alabilir miyim?"

"Evet."

Kapıcı Monte Cristo'ya şaşkınlıkla baktı.

"Ve *dürüstçe*," dedi kont Hamlet gibi.

"Mösyö," dedi kapıcı mutluluğuna inanmakta güçlük çekerek, "mösyö, cömertliğinizi anlayamıyorum."

"Yine de bunu anlamak kolay dostum," dedi kont: "ben denizciydim ve öykünüz beni başkalarından daha çok etkiledi."

"O zaman mösyö," dedi rehber, "bu kadar cömert olduğunuza göre, benim de size bir şey vermem gerekiyor."

"Bana verecek neyin var dostum? Deniz kabukları mı, hasır işleri mi? Sağol."

"Hayır, onlar değil mösyö, onlar değil; biraz önceki öyküyle ilgili bir şey."

"Sahi mi!" diye haykırdı kont canlanarak, "neymiş o?"

"Dinleyin," dedi kapıcı, "bakın neler oldu: kendi kendime: 'bir tutuklunun on beş yıl kaldığı bir odada her zaman bir şey bulunur,' dedim ve duvarları araştırmaya başladım."

"Ah!" diye haykırdı Monte Cristo rahibin iki gizli yerini anımsayarak.

"Araya araya," diye devam etti kapıcı, "yatağın başucunda ve şöminenin ocak yerinde boşluk olduğunu keşfettim."

"Evet," dedi Monte Cristo, "evet."

"Taşları kaldırdım ve ne buldum?..."

"Bir ip merdiven ve aletler mi?" diye haykırdı kont.

"Bunu nereden biliyorsunuz?" diye sordu kapıcı şaşırarak.

"Bilmiyorum, tahmin ediyorum," dedi kont; "tutukluların gizli yerlerinde genellikle bu tür şeyler bulunur."

"Evet mösyö," dedi rehber, "bir ip merdiven ve aletler."

"Onlar hâlâ sende mi?"

"Hayır mösyö, ziyaretçilerin çok ilgisini çeken bazı eşyaları sattım, ama elimde başka bir şey var."

"Ne var?" diye sordu kont sabırsızlıkla.

"Elimde ince kumaştan şeritler üzerine yazılmış bir tür kitap kaldı."

"Ah!" diye haykırdı Monte Cristo, "elinde bu kitap mı kaldı?"

"Bunun bir kitap olup olmadığını bilmiyorum," dedi kapıcı, "ama elimde size söylediğim şey kaldı."

"Git onu bana getir, haydi," dedi kont, "ve eğer bu benim tahmin ettiğim şey ise, rahat ol."

"Getiriyorum mösyö."

Ve rehber dışarı çıktı.

O zaman Dantès, ölümün onun için bir sunak haline getirdiği bu yatağın kalıntılarının önünde büyük bir sevgi ve saygıyla diz çöktü.

"Ah! İkinci babam," dedi, "bana özgürlüğü, bilgiyi, zenginliği veren sen; bizlerden çok daha üstün bir doğaya sahip insanlardan olan sen, iyiliğin ve kötülüğün ne olduğunu biliyordun, eğer mezarın derinliklerinde yeryüzünde kalan insanların sesiyle ürperen bizlerden bir şeyler kaldıysa, eğer ölü bedenin uğradığı değişiklikte canlı bir şeyler çok sevdiğimiz ya da çok acı çektiğimiz yerlerde dolaşıyorsa, soylu yürek, ulu yaratık, derin ruh, bana gösterdiğin baba sevgisi, benim de sana duyduğum oğul saygısı adına sana yalvarıyorum, bir sözcükle, bir işaretle, herhangi bir açıklama ile, inanca dönüşmemişse pişmanlığa dönüşecek bu kuşkuyu benden al."

Kont başını eğdi, ellerini kavuşturdu.

"Bakın mösyö," dedi bir ses arkasından.

Monte Cristo ürperdi ve geri döndü.

Kapıcı ona, Rahip Faria'nın, üstünde tüm bilgi hazinelerini açıkladığı ince kumaştan şeritleri uzatıyordu. Bu elyazması, Rahip Faria'nın, İtalya'da krallık konusundaki büyük yapıtıydı.

Kont aceleyle bunu eline aldı, gözleri önce kitabın başındaki yazılara kaydı, okudu:

Ejderhanın dişlerini sökeceksin, aslanları ayağınla çiğneyeceksin, dedi Tanrı.

"Ah!" diye haykırdı, "işte yanıt! Teşekkür ederim babacığım, teşekkür ederim."

Cebinden içinde her biri bin franklık on kağıt para bulunan küçük bir cüzdan çıkararak:

"Bak!" dedi, "Bu cüzdanı al."

"Bunu bana mı veriyorsunuz?"

"Evet, ama içine ben gittikten sonra bakman koşuluyla."

Bulduğu ve kendisi için en zengin hazinelerden daha değerli olan kutsal kalıntıyı göğsüne yerleştirerek kendini toprak altından dışarı attı, kayığa bindi:

"Marsilya'ya!" dedi.

Sonra gözlerini karanlık hapishaneye dikerek uzaklaşırken:

"Lanet olsun, beni bu karanlık hapishaneye kapatan ve oraya kapatıldığımı unutanlara," dedi.

Katalanların önünden geçerken kont başka yana döndü, başını paltosunun içine gömerek bir kadının adını mırıldandı.

Zafer tamamlanmıştı; kont kuşkuyu iki kez yere sermişti.

Neredeyse aşk gibi bir sevgi ifadesiyle söylediği ad Haydée'nin adıydı.

Monte Cristo adımını karaya atar atmaz, Morrel'i bulacağını bildiği mezarlığa doğru gitti.

O da, on yıl önce büyük bir sevgi ve saygıyla bu mezarlıkta bir mezar aramıştı, ama boşuna. Milyonlarla Fransa'ya gelen o, açlıktan ölmüş olan babasının mezarını bulamamıştı.

Morrel mezara bir haç koydurmuştu, ama haç düşmüştü ve mezarcı, mezarlıkta buldukları tüm eski tahtaları yakarak ısınan mezarcılar gibi yaparak, onu da yakmıştı.

Soylu tüccar daha şanslıydı: çocuklarının kollarında ölmüş ve onlar tarafından, ondan iki yıl önce sonsuzluğa karışmış olan karısının yanına gömülmek üzere buraya getirilmişti.

Demir parmaklıkla çevrili, dört selvinin gölge yaptığı küçük bir toprak alana, üzerlerine adlarının yazıldığı iki mermer mezar taşı yan yana konmuştu.

Maximilien bu ağaçlardan birine dayanmıştı ve görmeyen bakışlarını iki mezara dikmişti.

Acısı çok derindi, neredeyse çılgıncaydı.

"Maximilien," dedi kont, "bakacağınız yer orası değil, burası," dedi gökyüzünü göstererek.

"Ölüler her yerde," dedi Morrel; "beni Paris'ten uzaklaştırırken siz böyle söylememiş miydiniz?"

"Maximilien," dedi kont, "yolculuk sırasında bana Marsilya'da birkaç gün kalıp kalamayacağımızı sormuştunuz: bunu hâlâ istiyor musunuz?"

"Artık hiçbir şey istemiyorum kont; ama burada, başka bir yere göre daha kolay beklerim gibi geliyor."

"Bu iyi Maximilien, çünkü sizden ayrılıyorum ve sözünüzü de yanımda götürüyorum tamam mı?"

"Ah! O sözü tutamayacağım, kont," dedi Morrel, "tutamayacağım."

"Hayır tutacaksınız, çünkü siz her şeyden önce onurlu bir insansınız Morrel, çünkü yemin ettiniz, çünkü yine yemin edeceksiniz."

"Ah! Kont acıyın bana! Kont, o kadar mutsuzum ki!"

"Ben sizden daha mutsuz bir insan tanıdım Morrel."

"Olamaz."

"Ne yazık ki," dedi kont, "zavallı insanlığın övünçlerinden biridir bu, herkes kendini yanında inleyen ve ağlayan bir başkasından daha mutsuz sanır."

"Dünyada sevdiği ve istediği tek varlığı yitiren bir insandan daha mutsuz ne olabilir?"

"Dinleyin Morrel," dedi Monte Cristo, "ve bir an aklınızı size anlatacaklarıma verin. Sizin gibi tüm mutluluk umutlarını bir kadına bağlamış bir adam tanıdım. Bu adam gençti, sevdiği yaşlı bir babası, taptığı bir nişanlısı vardı; tam onunla evleneceği sırada birden yazgının, Tanrının kendi iyiliği hakkında kuşku uyandıran oyunlarından biri –ki daha sonra her şeyin onun için Tanrının sonsuz birliğine giden bir yol olduğunu işaret ederek kendini gösterdi– ondan özgürlüğünü, nişanlısını, düşlediği ve kendinin sandığı geleceği aldı –kör olduğun için sadece bugünü okuyabiliyordu– ve onu bir hücrenin dibine attı."

"Ah!" dedi Morrel, "bir hücreden sekiz gün, bir ay ya da bir yıl sonra çıkılır."

"O orada on dört yıl kaldı Morrel," dedi kont elini genç adamın omzuna koyarak.

Maximilien ürperdi.

"On dört yıl!" diye mırıldandı.

"On dört yıl," diye yineledi kont; "onun da bu on dört yıl boyunca umutsuzluk anları oldu; o da kendini sizin gibi insanların en mutsuzu sanarak kendini öldürmek istedi."

"Ne oldu?" diye sordu Morrel.

"Ne mi oldu? Ölüm anında Tanrı ona insan aracılığıyla göründü; çünkü Tanrı hiç mucize yaratmaz; ilk önce belki Tanrının bu sonsuz merhametini anlamadı; –çünkü gözyaşlarıyla kapanmış gözlerin tümüyle açılması için zaman gerek– ama sonunda sabretti ve bekledi. Bir gün mucize gibi mezarından çıktı, değişmişti, güçlüydü, neredeyse Tanrı gibiydi; ilk çığlığı babası için oldu: babası ölmüştü!"

"Benim de babam öldü," dedi Morrel.

"Evet, ama babanız sizin kollarınızda, sevilerek, mutlu, onurlu, zengin ve ileri yaşta öldü; onun babası yoksul, umutsuz, Tanrıdan kuşku duyarak öldü; ölümünden on yıl sonra oğlu mezarını aradı, mezarı bile kaybolmuştu, kimse ona: 'seni bu kadar sevmiş olan kalp Tanrının kollarında burada yatıyor,' diyemedi."

"Ah!" dedi Morrel.

"Yani o sizden daha mutsuz bir oğuldu Morrel, çünkü o babasının mezarını nerede bulacağını bile bilmiyordu."

"Ama ona hiç olmazsa sevdiği kadın kalmıştı," dedi Morrel.

"Yanılıyorsunuz Morrel, bu kadın..."

"Ölmüş müydü?" diye haykırdı Morrel.

"Bundan daha kötüsü: o sadık kalmamıştı; nişanlısına işkence edenlerden biri ile evlenmişti. Bu adamın sizden daha mutsuz bir âşık olduğunu görüyorsunuz Morrel!"

"Bu adama Tanrı avunacak bir şey verdi mi?"

"Ona en azından dinginlik verdi."

"Bu adam bir gün mutlu olabilecek mi?"

"Bunu umut ediyor Maximilien."

Genç adam başını onun göğsüne bıraktı.

"Sözümü tutacağım," dedi bir an sessizlikten sonra elini Monte Cristo'ya uzatarak: "sadece hatırlayın..."

"5 Ekim'de sizi Monte Cristo Adası'nda bekleyeceğim Morrel. Ayın 4'ünde bir yat sizi Bastia limanında bekleyecek; bu yatın adı *Eurus*; sizi bana getirecek olan kaptana adınızı vereceksiniz. Söz değil mi Maximilien?"

"Söz, kont, söylediğiniz şeyi yapacağım, ama unutmayın ki 5 Ekim'de..."

"Bir erkeğin sözünün ne olduğunu henüz bilmeyen çocuk... O gün hâlâ ölmek isterseniz, size yardım edeceğimi yirmi kez söyledim Morrel. Hoşçakalın."

"Beni bırakıyor musunuz?"

"Evet, İtalya'da yapılacak işim var; sizi tek başınıza, mutsuzlukla savaşmak için tek başınıza, Tanrının, seçkin kullarını ayaklarının dibine getirmesi için gönderdiği, güçlü kanatları olan kartalın karşısında tek başınıza bırakıyorum; Ganymedes'in öyküsü bir fabl değildir Maximilien, bir alegoridir."

"Ne zaman gidiyorsunuz?"

"Hemen şimdi; buharlı gemi beni bekliyor, bir saat sonra sizden çok uzaklarda olacağım; limana kadar benimle gelir misiniz Morrel?"

"Emrinizdeyim kont."

"Sarılın bana."

Morrel limana kadar kontla birlikte gitti; büyük bir sorguca benzeyen duman, onu gökyüzüne salan siyah borudan çıkmaya başlamıştı bile. Az sonra gemi hareket etti, bir saat sonra, Monte Cristo'nun dediği gibi beyazımsı dumandan sorguç, gecenin ilk sisleriyle kararmış zar zor görünen doğu ufkunda izler bırakıyordu.

114
PEPPINO

Kontun buharlı gemisinin Morgion Burnu'nun arkasında kaybolduğu sırada, bir adam Floransa'dan Roma'ya giden yolda hızla ilerleyerek, Aquapendente adlı küçük kenti arkasında bırakmıştı. Pek kuşku uyandırmadan bu kadar çok yol yapacak kadar hızlı ilerliyordu.

Yolculuğun yıprattığı bir redingot ya da daha doğrusu geniş bir palto giymişti, ama giysisinin üstündeki iki Légion d'Honneur kurdelesi parlak ve yeni görünüyordu, sadece bu iki işaretten değil, arabacıyla konuştuğu zaman dilinin vurgusundan da bu adamın Fransız olduğu anlaşılabilirdi. Evrensel dilin ülkesinde doğduğunun bir kanıtı da, İtalyancadan, Figaro'nun *goddam*'ı gibi, herhangi bir dilin bütün inceliklerinin yerini tutabilecek, birkaç müzik sözcüğü dışında başka sözcük bilmemesiydi.

Her yokuş çıktıklarında arabacılara "*Allegro*!" diyordu.

Her yokuş inişlerinde de "*Moderato*!" diyordu.

Floransa'dan Aquependente yoluyla Roma'ya giderken ne kadar yokuş inip çıkıldığını Tanrı bilir.

Sonuçta bu iki sözcük, söylendiği iyi adamları çok güldürüyordu.

Roma karşılarında belirdiğinde, kentin görüldüğü ilk noktaya, yani Storta'ya gelindiğinde, yolcu, tüm yolcuların başka bir şey fark etmeye fırsat bulamadan karşılarına çıkan San Petro'nun ünlü kubbesini daha iyi görebilmek için, oturdukları yerden doğrulduklarında duydukları coşku dolu merakı hissetmedi bile. Hayır, sadece cebinden bir cüzdan, cüzdandan da dörde katlanmış bir kağıt çıkardı, kağıdı açtı, saygıya benzer bir özenle yeniden katladı ve şunu söylemekle yetindi:

"İyi, hâlâ bende."

Araba Popola kapısını geçti, sola döndü ve Hôtel d'Espagne'ın önünde durdu.

Eski tanışımız otelci Pastrini yolcuyu kapı eşiğinde, şapkası elinde karşıladı.

Yolcu arabadan indi, iyi bir akşam yemeği sipariş etti, sonra da Thomson ve French bankasının adresini öğrendi, Roma'nın en tanınmış bankalarından biri olduğu için adres kendisine hemen tarif edilmişti.

Banka San Petro'nun yakınında via dei Banchi'de bulunuyordu.

Bir posta arabasının gelişi, her yerde olduğu gibi, Roma'da da olay olurdu. Marius ve Gracchus'un[221] soylarından gelen on genç, yalınayak, dirsekleri parçalanmış, ama bir elleri bellerinde, kolları özgün bir biçimde başlarının üstünde kıvrılmış olarak yolcuya, pos-

ta arabasına ve atlara bakıyorlardı; kentin bu haylazlarına, Papalık devletinden elli kadar işsiz güçsüz de katılmıştı. Bunlar, Tiber Nehri'nde su olduğunda Saint-Ange köprüsünün üzerinden nehre tükürerek halkalar oluşturuyorlardı. Ama Paris'tekilerden daha mutlu olan bu haylazlar ve aylaklar, tüm dilleri, özellikle de Fransızcayı anladıkları için yolcunun bir daire istediğini, yemek ısmarladığını, Thomson ve French bankasının adresini sorduğunu duymuşlardı.

Bunun sonucu olarak, yeni gelen yanında zorunlu rehberle otelden çıktığında, bir adam meraklı grubundan ayrıldı, yolcu tarafından fark edilmeden, rehber tarafından fark edilmiş gibi görünmeden, ancak bir Paris polisinin yapabileceği kadar büyük bir beceriyle yolcuyu izleyerek biraz arkasından yürümeye başladı.

Fransız, Thomson ve French bankasına gitmek için o kadar acele ediyordu ki, atların koşulmasını bekleyemedi; araba yolda ona yetişecekti ya da onu bankanın kapısında bekleyecekti.

Araba gelmeden bankaya ulaştı.

Fransız, rehberini bekleme odasında bırakarak içeri girdi, rehber de hemen sanayi alanı olmayan ya da binlerce sanayi alanı olan sanayicilerin, Roma'da bankacılann, kiliselerin, yıkıntıların, müzelerin ve tiyatroların kapılarında bekleyen iki üç tanesi ile konuşmaya başladı.

Meraklı grubundan ayrılmış olan adam da, Fransız ile birlikte içeri girdi; Fransız, büroların penceresine vurdu ve ilk odaya girdi; gölgesi de onun gibi yaptı.

"Mösyö ve Mösyö Thomson ve French mi?" diye sordu yabancı.

İlk büronun resmi gardiyanı olan bir güvenlik görevlisinin işareti üzerine bir tür uşak ayağa kalktı.

"Kimin geldiğini söyleyeyim?" diye sordu uşak, yabancının önünden gitmeye hazırlanarak.

"Mösyö Baron Danglars," diye yanıt verdi yolcu.

"Gelin," dedi uşak.

Bir kapı açıldı; uşak ve baron bu kapının arkasında kayboldular. Danglars'ın arkasından içeri girmiş olan adam bir bekleme sırasına oturdu.

Memur yaklaşık beş dakika kadar bir şeyler yazmaya devam etti; bu beş dakika boyunca oturan adam büyük bir sessizlik içinde ve hiç kımıldamadan kaldı.

Sonra memurun kalemi kağıdın üzerinde cızırdamayı kesti; memur başını kaldırdı, çevresine dikkatle baktı ve baş başa olduklarından emin olunca:

"Ah! Ah!" dedi, "işte geldin, öyle değil mi, Peppino?"

"Evet!" diye kısaca yanıt verdi karşısındaki.

"Bu şişman adamdan iyi bir koku mu aldın?"

"Bu bir marifet değil, çünkü bize haber verildi."

"O zaman buraya ne yapmak için geldiğini biliyorsun, seni gidi meraklı."

"Hay Allah, para almaya geldi, geriye sadece ne kadar alacağını öğrenmek kalıyor."

"Bunu sana biraz sonra söyleriz, dostum."

"Çok iyi; ama bana geçen günkü gibi yanlış bilgi verme."

"Bu da ne demek, sen kimden söz ediyorsun? Yoksa geçen gün buradan üç bin ekü almış olan İngiliz'den mi?"

"Hayır, onun gerçekten üç bin eküsü vardı ve parayı bulduk. Şu Rus prensinden söz ediyorum."

"Yani?"

"Yani, sen bize otuz bin lira demiştin ve biz sadece yirmi iki bulduk."

"İyi aramamışsınızdır."

"Aramayı Luigi Vampa kendisi yaptı."

"Bu durumda ya borcu vardı da borçlarını ödedi."

"Bir Rus mu?"

"Ya da parasını harcadı."

"Eh, bak bu olabilir."

"Kesinlikle, ama şimdi beni bırak da gözetleme yerine gideyim, ben tam rakamı öğrenemeden Fransız işini bitirecek."

Peppino olumlu bir işaret yaptı ve cebinden bir tespih çıkararak bir dua mırıldanmaya koyuldu, o sırada memur, baronun ve uşağın geçtiği kapının arkasında kaybolmuştu.

Yaklaşık on dakika sonunda, memur mutluluk saçarak ortaya çıktı.

"Ne oldu?" diye sordu Peppino dostuna.

"Dikkat! Dikkat!" dedi memur, "sayı yuvarlak."

"Beş altı milyon değil mi?"

"Evet, rakamı biliyor musun?"

"Ekselansları Monte Cristo Kontunun bir makbuzu yoluyla."

"Kontu tanıyor musun?"

"Roma, Venedik ve Viyana'da açılan kredilerle."

"Evet öyle!" diye haykırdı memur; "nasıl bu kadar iyi bilgi sahibi oldun?"

"Sana daha önceden bize haber verildiğini söylemiştim."

"O zaman neden bana başvuruyorsun?"

"Gerçekten iş göreceğimiz adamın bu olduğundan emin olmak için."

"Bu o... Beş milyon. Güzel bir para ha, değil mi Peppino?"

"Evet."

"Bizim hiçbir zaman bu kadar paramız olmayacak."

"Hiç olmazsa birkaç kuruşumuz olacak," diye filozofça yanıt verdi Peppino.

"Şşşt! İşte adamımız."

Memur yeniden kalemini, Peppino da tespihini aldı; kapı açıldığında biri bir şeyler yazıyor, öbürü dua ediyordu.

Danglars kendisine eşlik eden ve kapıya kadar geçiren bankacının yanında sevinç içindeydi.

Danglars'ın arkasından, Peppino da aşağı indi.

Anlaştıkları gibi Danglars'ı alacak olan araba Thomson ve French bankasının önünde bekliyordu. Rehber arabanın kapısını açık tutuyordu: rehberler çok hatır gönül sayan in-

sanlardır ve her işe koşarlar.

Danglars yirmi yaşında bir genç gibi arabaya atladı.

Rehber kapıyı kapadı ve arabacının yanına oturdu.

Peppino da arabanın arkasında bir yere oturdu.

"Ekselansları San-Petro'yu görmek isterler mi?" diye sordu rehber.

"Ne yapmak için?" diye sordu baron.

"Hay Allah! Görmek için."

"Roma'ya görmek için gelmedim," dedi Danglars yüksek sesle, sonra çok alçak sesle ve açgözlü bir gülümsemeyle ekledi: "buraya para almaya geldim."

Gerçekten de içinde bir mektup olan cüzdanını eline aldı.

"O zaman ekselansları nereye gidiyorlar?"

"Otele."

"Casa Pastrini," dedi rehber arabacıya.

Ve araba önemli birinin arabasıymış gibi hızla kalktı.

On dakika sonra baron dairesine girmiş, Peppino da bu bölümün başında sözünü ettiğimiz Marius ve Grachus'un torunlarından birinin kulağına bir şeyler söyledikten ve konuştuğu kişi son hızla Capitole yolunu tuttuktan sonra, otelin önüne konmuş bir banka yerleşmişti.

Danglars yorgun ve hoşnuttu, uykusu vardı. Yattı, cüzdanını uzun baş yastığının altına koydu ve uyudu.

Peppino'nun bol bol zamanı vardı; faccini'lerle[222] *morra*[223] oynadı, üç ekü yitirdi, avunmak için bir küçük şişe Orvieto şarabı içti.

Ertesi gün Danglars, erken yatmış olmasına karşın geç uyandı; eskiden iyi uyurken beş altı gündür uykusu bozulmuştu.

İyi bir kahvaltı etti, daha önce söylediği gibi Roma'nın güzelliklerini hiç merak etmeden, öğlen için arabasının atlarının hazır olmasını istedi.

Ama Danglars hesaplarını, polis formalitelerini ve araba sahibinin tembelliğini göz önüne almadan yapmıştı.

Atlar ancak saat ikide geldi ve rehber de pasaportunun vizesini ancak saat üçte getirdi.

Tüm bu hazırlıklar otelci Pastrini'nin kapısında kalabalık bir aylak gurubunun toplanmasına neden olmuştu.

Marius ve Gracques'dan gelenler de elbette oradaydı.

Baron, bir bajocco için kendisine Ekselans diyen bu kalabalığın içinden kendini beğenmiş bir biçimde geçti.

Bildiğimiz gibi Danglars halktan gelen bir adam olduğu için o zamana dek kendisine baron denmesi ile yetinmişti, kimse ona Ekselans dememişti, bu unvan onun gururunu okşadı ve tüm bu ayak takımına bir düzine kadar paolo[224] dağıttı, onlar bir düzine paolo daha alabilmek için ona Altes demeye bile hazırdılar.

"Hangi yoldan?" diye sordu arabacı İtalyanca.

"Ancona yolundan," diye yanıt verdi baron.

Otelci Pastrini soruyu ve yanıtı çevirdi, araba hızla hareket etti.

Danglars gerçekten Venedik'e gitmek, oradan servetinin bir bölümünü almak, sonra Viyana'ya geçmek ve oradan da servetinin geri kalanını almak istiyordu.

Niyeti bir eğlence kenti olduğunu söyledikleri bu sonuncu kentte temelli kalmaktı.

Roma çevresinde üç fersah yol aldıklarında akşam olmaya başlamıştı; Danglars bu kadar geç yola çıkacaklarını düşünmemişti, yoksa otelde kalırdı; arabacıya ilk kente varmak için daha ne kadar gideceklerini sordu.

"*Non capisco*,"[225] diye yanıt verdi arabacı.

Danglars başıyla "Çok iyi!" anlamına gelen bir hareket yaptı.

Araba yoluna devam etti.

"İlk konaklama yerinde durduracağım," dedi Danglars kendi kendine.

Danglars hâlâ bir gün önce hissettiği ve kendisine iyi bir gece geçirten huzuru biraz duyuyordu. Çift yaylı dört tekerlekli iyi bir İngiliz arabasının içine uyuşuk bir biçimde uzanmıştı; kendisini iki güzel atın dörtnala alıp götürdüğünü hissediyordu; konaklama yeri yedi fersah ilerdeydi, bunu biliyordu. Bankacı olup da iyi bir hileli iflas yaptıktan sonra daha ne istenirdi?

Danglars, on dakika Paris'te yalnız kalan karısını, on dakika da Matmazel d'Armilly ile dünyayı dolaşan kızını düşündü; başka bir on dakika alacaklılarını ve onların parasını nasıl kullanacağını düşündü, sonra düşünecek bir şey kalmayınca gözlerini kapadı ve uyudu.

Zaman zaman araba daha fazla sarsıldığında Danglars bir an gözlerini açıyordu; o zaman kendini, koşarken taş kesilmiş granit devlere benzeyen kırık su kemerlerinin her tarafa saçıldığı Roma kırlarında, hep aynı hızla gidiyormuş gibi hissediyordu. Ama gece soğuk, karanlık, yağışlıydı ve koltuğuna gömülmüş, gözleri kapalı, yarı yarıya uyuşmuş olarak oturmak, "non capisco" demekten başka bir şey bilmeyen arabacıya nerede olduklarını sormak için, başını arabanın kapısından çıkarmaktan iyiydi.

Danglars, kendi kendine konaklama yerinde nasılsa uyanacağını söyleyerek, uyumaya devam etti.

Araba durdu; Danglars sonunda bu kadar çok istediği amacına ulaştığını düşündü.

Gözlerini açtı, bir kentin ortasında ya da en azından bir kasabada olduklarını düşünerek camdan dışarı baktı, ama tek başına kalmış bir yıkıntıdan ve gölge gibi gidip gelen üç dört adamdan başka bir şey görmedi.

Danglars bir an vardiyasını tamamlayan arabacının yol parasını istemek için gelmesini bekledi; bu fırsattan yararlanarak yeni sürücüden bazı bilgiler almayı hesaplıyordu, ama kimse yolcudan para istemeye gelmeden atlar koşumdan çıkarılmış ve yerine başkaları koşulmuştu. Şaşıran Danglars arabanın kapısını açtı, ama güçlü bir el kapıyı itti ve araba hareket etti.

İyice şaşıran baron tam olarak uyandı.

"Hey!" dedi arabacıya, "Hey! *Mio caro*!"[226]

Bu yine kızı Prens Cavalcanti ile düet yaparken aklında kalan romans İtalyancasıydı.

Ama, *mio caro* hiç yanıt vermedi.

Danglars pencereyi açmakla yetindi.

"Hey! Dostum! Nereye gidiyoruz?" dedi başını pencerenin açıklığından dışarı çıkararak.

"*Dentro la testa*!" diye bağırdı ciddi ve buyurgan bir ses, tehdit edici bir hareketle.

Danglars *dentro la testa*'nın "başınızı içeri sokun" demek olduğunu anladı. Gördüğünüz gibi İtalyancası çabuk ilerliyordu.

Biraz kaygılı, isteneni yaptı; dakikalar geçtikçe bu kaygı arttığı için, bir süre sonra yola çıktığı sırada söylediğimiz gibi rahat olan ve uyumasını sağlayan kafası, bir yolcunun, özellikle Danglars'ın durumunda olan bir yolcunun dikkatini uyanık tutan birbirinden önemli bir sürü düşünceyle doldu.

Gözleri karanlığın içinde önceleri büyük telaşını açığa vuran o kurnaz bakışla doldu; daha sonra alıştığı için sakinleşti. İnsanlar korku duymadan önce doğru görürler, korkarken çift görürler, korktuktan sonra bulanık görürler.

Danglars sağdaki kapıya doğru hızla koşan, paltosuna sarınmış bir adam gördü.

"Jandarma," dedi. "Yoksa, Fransa'dan gelen bir telgraf beni Papalık yetkililerine mi bildirdi?"

Bu büyük kaygıdan kurtulmaya karar verdi.

"Beni nereye götürüyorsunuz?" diye sordu.

"*Dentro la testa*!" diye yineledi aynı ses, aynı tehdit edici ses tonuyla.

Danglars soldaki kapıya döndü.

Atlı bir başka adam soldaki kapıya doğru hızla geliyordu.

"Kesinlikle," dedi kendi kendine Danglars, alnı ter içinde, "kesinlikle yakalandım."

Bu kez uyumak için değil, düşünmek için kendini arabanın köşesine attı.

Bir dakika sonra ay doğdu.

Arabanın köşesinden kırlara baktı; geçerken fark ettiği taştan hayaletler gibi büyük su kemerlerini gördü; yalnız biraz önce sağdayken şimdi soldaydılar.

Arabayı geriye döndürüp kendisini yeniden Roma'ya götürdüklerini anladı.

"Ah! Lanet olası!" diye mırıldandı, "Suçluyu geri verecekler."

Araba büyük bir hızla ilerliyordu. Bir saat çok korkunç geçti, çünkü kaçak, yol üzerindeki her yeni belirtide geldikleri yere döndüklerini anlıyordu. Sonunda arabanın çarpacağını sandığı karanlık bir kütle gördü. Ama araba döndü, Roma'yı çevreleyen sur çemberinden başka bir şey olmayan bu karanlık kütlenin yanından geçti.

"Ah! ah!" diye mırıldandı Danglars, "kente girmiyoruz. O zaman beni yakalayan adalet değil. Tanrım! Başka bir şey, sakın..."

Saçları diken diken oldu.

Albert de Morcerf'in, Madam Danglars'a ve Eugénie'ye, birinin damadı, diğerinin kocası olması söz konusu iken anlattığı ve Paris'te pek kimsenin inanmadığı Roma haydutlarıyla ilgili ilginç öykülerini anımsadı.

"Bunlar belki de hırsızdır!" diye mırıldandı.

Birden araba kumlu yoldan daha sert bir şeyin üstünde gitmeye başladı. Danglars yolun iki yanına bir göz atmaya çalıştı; garip biçimli yapılar fark etti, Morcerf'in anlattıkla-

rıyla meşgul olan kafasında anlatılanların tüm ayrıntıları şimdi yeniden canlanıyor, düşünceleri ona Appienne yolu üzerinde olmaları gerektiğini söylüyordu.

Arabanın solunda, bir tür vadide, çember biçiminde bir çukur görünüyordu.

Bu Caracalla sirkiydi.

Soldaki kapının yanında hızla giden atlı adamın bir sözüyle araba durdu.

Aynı anda soldaki kapı açıldı.

"Scendi!"[227] diye emretti bir ses.

Danglars hemen indi, henüz İtalyanca konuşamıyordu, ama söylenenleri anlamaya başlamıştı bile.

Baron, canlı olmaktan çok ölü gibi çevresine baktı. Arabacı dışında dört adam çevresini sarmıştı.

Adamlardan biri, "*Di quà,*"[228] dedi. Roma kırlarının düzensiz çizgilerinin ortasında Apienne yoluna çıkan küçük bir keçi yolundan iniyorlardı.

Danglars hiç karşı çıkmadan rehberini izledi, öbür üç adamın kendisini izleyip izlemediğine bakma gereğini duymadı.

Bununla birlikte, ona bu adamlar neredeyse eşit aralıklarla nöbetçi gibi dizilmişler gibi geldi.

Danglars, rehberiyle tek sözcük etmeden yaklaşık on dakika kadar yürüdükten sonra, kendini küçük bir tepeyle uzun otlu bir çalılığın arasında buldu; ayakta duran ve konuşmayan üç adamın oluşturduğu bir üçgenin ortasındaydı.

Konuşmak istedi, dili dolaştı.

"*Avanti!*"[229] dedi aynı kısa ve buyurgan vurgulu ses.

Bu kez Danglars söyleneni iki yönlü olarak anladı: hem sözden hem de hareketten, çünkü arkasında yürüyen adam onu öyle sert bir biçimde öne itmişti ki az kalsın rehberine çarpacaktı.

Bu rehber, yüksek otların içinde, açık olduğunu sadece sansarların ve kertenkelelerin bilebilecekleri kıvrımlı bir yola dalmış olan dostumuz Peppino idi.

Peppino üstünde gür bir çalılık bulunan bir kayanın önünde durdu; bir gözkapağı gibi aralık bu kaya, genç adamın geçmesi için açıldı, o da periler âleminde şeytanların kendi deliklerinde kaybolması gibi bu aralıkta yok oldu.

Danglars'ın arkasından gelen adam sesi ve hareketleri ile bankacının da onun gibi yapmasını işaret etti. Artık hiç kuşku yoktu, hileli iflasçı Fransız, Romalı haydutların eline düşmüştü.

Danglars iki tehlike arasında kalmış ve korkunun cesaret verdiği her insan gibi söyleneni yaptı. Karnı Roma kırlarındaki kaya çatlaklarından geçmek için pek uygun olmasa da, Peppino'nun arkasından o da içeri sızdı ve gözlerini kapayıp aşağı kayarak ayaklarının üstüne düştü.

Yere değince gözlerini açtı.

Yol geniş ama karanlıktı. Artık kendi evinde olduğu için gizlenmeye pek aldırmayan Peppino çakmağını çakdı ve bir meşale yaktı.

Öbür iki adam, artçı oldular ve Danglars beklenmedik bir biçimde durduğunda onu iterek tatlı bir yokuştan uğursuz görünüşlü bir kavşağın ortasına getirdiler.

Gerçekten de, beyaz taşların ortasına, birbiri üstüne konmuş tabutlar gibi oyulmuş duvar bölmeleri kafataslarındaki siyah ve derin gözlere benziyordu.

Bir nöbetçi karabinasının namlu bileziklerini sol eline vurdu.

"Kim var orada?" dedi nöbetçi.

"Dost, dost," dedi Peppino. "Reis nerede?"

"Orada," dedi nöbetçi, omzunun üstünden bir kayaya oyulmuş ve kemer biçiminde açılmış büyük deliklerden koridora ışığı yansıyan bir tür büyük odayı göstererek.

"İyi av, reis, iyi av," dedi Peppino İtalyanca.

Danglars'ı redingotunun yakasından tutarak kapıya benzeyen bir açıklığa doğru götürdü, oradan reisin kendisine barınak yaptığı anlaşılan odaya giriliyordu.

"Bu adam mı?" diye sordu, Plutarkhos'un, *İskender'in hayatı* yapıtını büyük bir dikkatle okuyan reis.

"Ta kendisi, reis, ta kendisi."

"Çok iyi; gösterin onu bana."

Bu oldukça saygısız emir üzerine, Peppino meşaleyi o kadar kaba biçimde Danglars'ın yüzüne yaklaştırdı ki Danglars kaşlarının yanmaması için hemen geri çekildi.

Bu altüst olmuş yüz, dehşetin tüm soluk ve iğrenç belirtilerini gösteriyordu.

"Bu adam yorgun," dedi reis, "onu yatağına götürün."

"Ah!" diye mırıldandı Danglars, "Bu yatak herhalde duvara oyulmuş tabutlardan biridir; bu uyku da, karanlıkta parladığını gördüğüm hançerlerden birinin bana vereceği ölüm olmalı."

Gerçekten de, Albert de Morcerf'in Sezar'ın *Anılar*'ını, Danglars'ın da *İskender'in Hayatı*'nı okurken gördükleri adamın arkadaşlarının, büyük odanın karanlık derinliklerinde yer alan kat kat kuru ot ya da kurt postlarının üzerinden kalktıkları görünüyordu.

Bankacı boğuk bir inilti çıkardı ve rehberini izledi; yalvarmayı da bağırmayı da denemedi. Artık ne gücü, ne kuvveti, ne iradesi, ne de duygusu kalmıştı; gidiyordu, çünkü onu götürüyorlardı.

Bir basamağa çarptı, önünde bir merdiven olduğunu anlayarak, alnını çarpmamak için içgüdüsel olarak eğildi ve kendini kayanın içine oyulmuş bir hücrede buldu.

Bu hücre çıplak, nemli, toprağın altında son derece derin bir yerde olmasına karşın temizdi.

Kuru otlardan yapılmış ve keçi postlarıyla örtülmüş bir yatak hücrenin bir köşesine dik değil yatay olarak konmuştu. Bunu gören Danglars kurtuluşunun mutlu simgesini gördüğünü sandı.

"Ah! Tanrıya şükür!" diye mırıldandı; "Bu gerçek bir yatak." Bir saattir ikinci kez Tanrının adını anıyordu; on yıldır bu hiç başına gelmemişti.

"*Ecco*,"[230] dedi rehber.

Ve Danglars'ı içeri itip, kapıyı arkasından kapadı.

Bir sürgü gıcırdadı; Danglars tutukluydu.

Zaten sürgü olmasaydı da insanın Saint-Sebastien katakomplarını bekleyen ve okuyucularımızın kesinlikle tanıdıkları ünlü Luigi Vampa'nın çevresinde kamp kurmuş garnizonun ortasından geçmesi için kendisinin Saint-Pierre, rehberinin de gökten inmiş bir melek olması gerekirdi.

Danglars, Morcerf'in Fransa'da kabul ettirmek istediğinde varlığına inanmadığı bu haydutu tanımıştı. Sadece onu değil, Morcerf'in kapatıldığı ve tüm olasılıklara göre yabancılara ayrılmış barınak olan hücreyi de tanımıştı. İşte Danglars'ın sevinçle sarıldığı bu anılar onu sakinleştiriyordu. Onu hemen öldürmediklerine göre haydutların onu öldürmek gibi bir niyetleri yoktu.

Onu, soymak için yakalamışlardı, üzerinde sadece birkaç Louis altını olduğuna göre, ondan haraç alacaklardı.

Morcerf için fidye olarak dört bin ekü kadar bir paranın istendiğini anımsadı; kendisi Morcerf'ten çok daha önemli biri gibi göründüğüne göre, aklından kendisi için sekiz bin eküye varan bir fiyat biçti.

Sekiz bin ekü kırk sekiz bin frank ediyordu.

Ona daha beş milyon elli bin frank kadar bir şey kalıyordu.

Bu parayla her yerde işin içinden sıyrılırdı.

Böylece işin içinden sıyrılacağından neredeyse emin olarak ve hiçbir zaman bir insan için beş milyon elli bin lira istendiği görülmemiş olduğu için, Danglars yatağına uzandı, iki üç kez sağa sola döndükten sonra, Luigi Vampa'nın öyküsünü okuduğu kahraman kadar rahat uykuya daldı.

115
LUIGI VAMPA'NIN YEMEK LİSTESİ

Danglars'ın korktuğu gibi olmayan her uykunun bir uyanışı vardır.

Danglars uyandı.

İpek perdelere, duvarların kadife kaplı yüzeylerine, şöminedeki odunlardan beyazlaşarak yükselen ve saten tavanlardan aşağı inen güzel kokuya alışmış bir Parisli için, kireç taşından bir mağarada uyanmak kötü bir düş gibi olmalı.

Keçi derisinden yatak perdesine dokunan Danglars düşünde Samoyedleri ya da Laponları gördüğünü sanmış olmalı.

Ama benzer koşullarda, en güçlü kuşkuyu gerçeğe dönüştürmek için bir saniye yeter.

"Evet, evet," diye mırıldandı Danglars, "ben Albert de Morcerf'in sözünü ettiği haydutların elindeyim."

İlk hareketi, yaralı olup olmadığını anlamak için soluk almak oldu: bu, okuduğu değil, belleğinde bir şeyler tuttuğu tek kitap olan *Don Kişot*'ta bulduğu bir yoldu.

"Hayır," dedi, "beni ne öldürdüler, ne de yaraladılar, ama belki de soyınuşlardır?"

Elini hemen ceplerine soktu. Dokunmamışlardı: Roma'dan Venedik'e gitmek için ayırdığı yüz Louis altını pantolonunun cebindeydi, beş milyon elli bin franklık kredi mektubunun bulunduğu cüzdan da redingotunun cebindeydi.

"Garip haydutlar," dedi kendi kendine, "para kesemi ve cüzdanımı bana bırakmışlar! Dün akşam dediğim gibi benden haraç alacaklar. Bak sen! Saatim de buradayınış! Şimdi bakalım saat kaç olmuş."

Danglars'ın bir Bréguet başyapıtı olan ve bir gün önce yola çıkmadan özenle kurduğu saati sabahın beş buçuğunu çaldı. O olmasaydı, hücreye gün ışığı girmediği için, Danglars tümüyle zamandan habersiz kalacaktı.

Haydutlardan bir açıklama istemek gerekiyor muydu? Yoksa onların bir şey istemesi için sabırla beklemeli miydi? Sonuncu seçenek en ihtiyatlı olanıydı: Danglars bekledi.

Öğlene kadar bekledi.

Tüm bu zaman boyunca bir nöbetçi kapısında beklemişti. Nöbetçi sabah saat sekizde değiştirilmişti.

O zaman Danglars kendisini kimin beklediğini görme isteği duydu.

Kapının iyi birleşmemiş tahtalarının arasından, güneşin değil lamba ışığının girdiğini fark etmişti; haydutun tam da birkaç yudum rakı içtiği anda aralıklardan birine yaklaştı,

içinde durduğu deriden tulum nedeniyle, rakı Danglars'ı çok iğrendiren bir koku yayıyordu.

"Pöff!" dedi hücresinin dibine kadar geri geri giderek.

Öğleyin, rakı içen adam bir başka görevliyle yer değiştirdi. Danglars yeni gardiyanını merak etti, yeniden aralığa yaklaştı.

Bu nöbetçi atlet gibi bir hayduttu, iri gözlü, kalın dudaklı, basık burunlu bir Golyat'tı; kızıl saçları karayılanlar gibi kıvrılarak omuzlarına düşüyordu.

"Ah! ah!" dedi Danglars, "bu bir insandan çok bir canavara benziyor; ne olursa olsun ben yaşlıyım ve etim de oldukça serttir; şişman beyaz adam aşı yavan olur."

Görüldüğü gibi Danglars'ın şaka yapacak kadar aklı başındaydı.

O sırada gardiyanı, bir canavar olmadığını kanıtlamak ister gibi hücre kapısının karşısına oturdu, heybesinden siyah ekmek, soğan ve peynir çıkardı ve hemen oburcasına yemeye başladı.

"Böyle pislikleri nasıl olup da yiyebildiklerini anlıyorsam Arap olayım," dedi Danglars kapının aralıklarından haydutun öğle yemeğine bir göz atınca.

Gidip kendisine birinci nöbetçinin rakı kokusunu anımsatan keçi derilerinin üstüne oturdu.

Ama Danglars boşuna bekliyordu, doğanın sırları anlaşılmazdır, en kaba maddelerin aç midelere gönderdiği bazı maddesel çağrıların anlamı vardır. Danglars birden midesinin o anda bomboş olduğunu hissetti: nöbetçiyi daha az çirkin, ekmeği daha az siyah, peyniri daha taze gördü.

Ama vahşilerin korkunç besini olan çiğ soğanlar ona, "Mösyö Deniseau, bana bugün basit bir yemek hazırlayın," dediğinde aşçısının hazırladığı bazı Robert soslarını ve harika bir biçimde yaptığı soğanlı et yahnilerini anımsattı.

Ayağa kalktı ve kapıya vurdu.

Haydut başını kaldırdı.

Danglars onun uzanmış olduğunu gördü ve yine vurdu.

"*Che cosa?*"[231] diye sordu haydut.

"Bakın! Bakın dostum!" dedi Danglars parmaklarıyla kapıyı tıklatarak, "artık beni de doyurmayı düşünmenizin zamanı geldi sanırım!"

Ama ya anlamadığından, ya da Danglars'a yemek verilmesi konusunda emir almadığından dev yeniden kendi öğle yemeğini yemeğe koyuldu.

Danglars gururunun incindiğini hissetti, bu hödükle daha fazla konuşmak istemediği için, yeniden keçi postlarının üstüne yattı ve bir sözcük daha etmedi.

Dört saat daha geçti; devin yerine başka bir haydut geldi. Midesinde korkunç kramplar hisseden Danglars yavaşça kalktı, gözünü bir kez daha kapının yarıklarına dayadı ve rehberinin zeki yüzünü tanıdı.

Bu gerçekten de nöbeti devralmaya hazırlanan Peppino idi, içinde domuz yağıyla yahni yapılmış nefis kokulu sıcak nohut yemeği bulunan bir toprak tencereyi iki bacağının arasına yerleştirip kapının karşısına oturmuştu.

Peppino bu nohutlu yahninin yanına, içinde Velletri üzümleri bulunan küçük güzel bir sepet ile, hasırlı bir şişe içinde Orvietto şarabı koymuştu.

Peppino kesinlikle ağzının tadını bilen biriydi.

Bu yemek hazırlıklarını gören Danglars'ın ağzının suyu aktı.

"Ah! Ah!" dedi tutuklu, "Bakalım bu öbüründen daha halden anlar biri mi."

Ve kibarca kapıya vurdu.

"Geliyorum," dedi haydut. Otelci Pastrini'nin konağına gide gele sonunda Fransızcayı birtakım deyimlerine varıncaya kadar öğrenmişti.

Gerçekten de gelip kapıyı açtı.

Danglars onu tanıdı, korkunç bir biçimde "Başınızı içeri sokun," diye bağıran oydu. Ama şimdi suçlamayla yitirilecek zaman değildi. Tam tersine en sevimli yüzünü takındı ve en kibar gülümsemesiyle:

"Bağışlayın mösyö," dedi, "bana da akşam yemeği verilmeyecek mi?"

"Nasıl!" diye haykırdı Peppino, "Ekselansları acıktılar mı acaba?"

"Acaba mı?" diye mırıldandı Danglars; "Tam yirmi dört saattir hiçbir şey yemedim.

"Evet mösyö," diye ekledi sesini yükselterek, "açım, hem de çok açım."

"Ekselansları yemek yemek mi istiyorlar?"

"Olabilirse hemen."

"Bundan kolay bir şey yok," dedi Peppino, "burada kendinize istediğiniz her şeyi sağlayabilirsiniz, tüm dürüst Hıristiyanlarda olduğu gibi, parasını ödeyerek elbette."

"Elbette!" diye haykırdı Danglars, "her ne kadar aslında sizi yakalayan ve hapseden insanlar tutukladıkları kişileri en azından doyurmak zorundaysalar da, karşılığını öderim elbet."

"Ah! Ekselans," dedi Peppino, "burada böyle bir âdet yok."

"Bu çok kötü bir neden," dedi Danglars, gardiyanını sevimliliğiyle tavlamaya çalışarak, "yine de bununla yetinebilirim. Haydi bana yiyecek getirsinler."

"Hemen Ekselans, ne istersiniz?"

Peppino çanağını, çıkan duman doğrudan Danglars'ın burun deliklerine gelecek biçimde yere bıraktı.

"Ismarlayın!" dedi.

"Burada mutfağınız mı var?" diye sordu bankacı.

"Nasıl! Mutfağımızın olup olmadığını mı soruyorsunuz? Hem de en iyisi var."

"Ya aşçılarınız?"

"Eşsizdirler!"

"Pekala! Piliç, balık, av hayvanı, ne olursa, yeter ki yemek olsun."

"Nasıl isterseniz Ekselans hazretleri; piliç mi olsun?"

"Evet, bir piliç."

Peppino doğrularak olanca sesiyle bağırdı.

"Ekselansları için bir piliç!" Peppino'nun sesi daha kemerlerde yankılanırken genç, güzel, çevik, antik çağda balık taşıyanlar gibi yarı çıplak bir adam göründü; başının üstündeki gümüş bir tabakta piliç, sadece bir piliç getiriyordu.

"İnsan kendini *Café de Paris*'de sanacak," diye mırıldandı Danglars.

"İşte Ekselans," dedi Peppino pilici haydutun elinden alarak, bir tabure ve keçi postundan yatakla birlikte hücrenin tüm mobilyasını oluşturan, tahta kurtlarının delik deşik ettiği bir masanın üstüne bıraktı.

Danglars bir bıçakla bir çatal istedi.

"İşte Ekselans," dedi Peppino, ucu körelmiş küçük bir bıçakla şimşirden bir çatal vererek.

Danglars bir eline bıçağı, öbür eline çatalı aldı ve pilici parçalara ayırmaya hazırlandı.

"Bağışlayın Ekselans," dedi Peppino bir elini bankacının omzuna koyarak, "burada yemekten önce hesap ödenir; sonra canımız sıkılabilir, çıkarken..."

"Ah! Ah!" dedi Danglars, "burası hiç de Paris gibi değil, üstelik belki de beni kazıklayacaklar, ama her şeyi soylu bir biçimde yapalım. Bakın ben her zaman İtalya'da hayatın çok ucuz olduğunu söylediklerini duydum; bir piliç Roma'da on iki kuruş olmalı."

"Alın!" dedi ve Peppino'ya bir Louis altını attı.

Peppino parayı yerden aldı, Danglars bıçağı pilice yaklaştırdı.

"Bir dakika Ekselans," dedi Peppino doğrularak; "bir dakika, Ekselanslarının bana daha borçları var."

"Beni kazıklayacaklarını söylememiş miydim?" diye mırıldandı Danglars.

Sonra bu zorbalığa razı olmaya karar vererek:

"Bakalım şu cılız kümes hayvanı için size ne kadar daha borcum var?" diye sordu.

"Ekselansları borcuna sayılmak üzere bir Louis altını verdiler."

"Bir piliç için borcuma sayılmak üzere bir Louis altını mı?"

"Kuşkusuz borcunuza sayılmak üzere."

"İyi doğrusu... haydi! haydi!"

"Ekselanslarının bana daha dört bin dokuz yüz doksan dokuz Louis altını borcu var."

Danglars bu kadar büyük şaka karşısında gözlerini faltaşı gibi açtı.

"Ah! Gerçekten de çok garip," diye mırıldandı.

Ve yeniden pilici parçalarına ayırmak istedi, ama Peppino onun sağ elini sol eliyle tuttu ve öbür elini uzattı.

"Haydi," dedi.

"Ne! Siz buna hiç gülmüyor musunuz?" dedi Danglars.

"Biz hiç gülmeyiz, Ekselans," dedi Peppino, bir quaker gibi ciddi.

"Bir piliç yüz bin frank eder mi?"

"Ekselans, bu lanet olası mağaralarda kümes hayvanı yetiştirmenin ne kadar zor olduğuna inanamazsınız."

"Haydi, haydi!" dedi Danglars, "gerçekten de bunu çok gülünç, çok eğlenceli buluyorum, ama açım, bırakın da yemeğimi yiyeyim. Alın size bir Louis altını daha dostum."

"O zaman, dört bin dokuz yüz doksan sekiz Louis daha borcunuz kalıyor," dedi Peppino aynı soğukkanlılıkla; "sabırla onu da ödersiniz."

"Ah! Yeter artık," dedi Danglars kendisiyle bu kadar alay edilmesine karşı çıkarak,

"yeter artık, bu kadar da olmaz. Cehenneme kadar yolunuz var! Kiminle uğraştığınızı bilmiyorsunuz."

Peppino bir işaret verdi, genç adam ellerini uzattı ve hemen pilici ortadan kaldırdı. Danglars kendini keçi postundan yatağına attı, Peppino kapıyı yeniden kilitledi ve domuz yağlı nohutlu yahnisini yemeye koyuldu.

Danglars Peppino'nun ne yaptığını göremiyordu, ama haydutun dişlerinin tıkırtısı tutukluda onun ne yaptığı konusunda hiç kuşku bırakmıyordu.

Yemek yediği çok belliydi, üstelik gürültülü bir biçimde ve terbiyesiz bir adam gibi yiyordu.

"Kaba herif!" dedi Danglars.

Peppino duymamış gibi yaptı ve başını bile çevirmeden akıllı uslu yemeğini yemeye devam etti. Danglars'ın midesi Danaos kızlarının[232] fıçıları gibi delik deşikti sanki. Hiçbir zaman dolduramayacağına inanıyordu.

Yine de bir yarım saat daha sabretti, ama doğrusu bu yarım saat ona bir yüzyıl gibi geldi.

Kalktı ve yeniden kapıya gitti.

"Haydi mösyö," dedi, "beni daha uzun zaman bekletmeyin, benden ne istediğinizi hemen söyleyin."

"Ama Ekselans, asıl siz bizden ne istediğinizi söyleyin... Emir verin, yerine getirelim."

"O zaman önce kapıyı açın."

Peppino açtı.

"Allah kahretsin, yemek istiyorum, yemek yemek istiyorum!"

"Aç mısınız?"

"Bunu çok iyi biliyorsunuz."

"Ne yemek istersiniz Ekselans?"

"Bu lanet olası mağaralarda piliçler bu kadar pahalı olduğuna göre bir parça kuru ekmek istiyorum."

"Ekmek mi? Olur," dedi Peppino.

"Hey! Ekmek!" diye bağırdı.

Genç çocuk küçük bir ekmek getirdi.

"İşte!" dedi Peppino.

"Ne kadar?" diye sordu Danglars.

"Dört bin dokuz yüz doksan sekiz Louis. Daha önceden iki Louis ödemiştiniz."

"Nasıl? Bir ekmek yüz bin frank mı?"

"Yüz bin frank," dedi Peppino.

"Ama bir piliç için de sadece yüz bin frank istememiş miydiniz?"

"Yemeklerimizde liste fiyatı uygulanmaz, fiyatlar değişmez. İster az yiyin, ister çok, ister tek yemek isteyin ister on tabak, rakam her zaman aynıdır."

"Yine bir şaka! Sevgili dostum, size bunun saçma olduğunu, budalaca olduğunu açıklıyorum! Açlıktan ölmemi istiyorsanız, bunu hemen söyleyin, böylesi daha kolay olur."

"Hayır Ekselans, kendinizi öldürmek isteyen sizsiniz. Parasını ödeyin, yemeğinizi yiyin."

"Neyle ödeyeyim koca hayvan?" dedi Danglars çileden çıkarak. "İnsanın cebinde yüz bin frankı olur mu sanıyorsun?"

"Sizin cebinizde beş milyon elli bin frankınız var Ekselans," dedi Peppino: "Elli piliç yüz bin frank, elli yarım piliç ise elli bin frank eder."

Danglars ürperdi; gözlerindeki perde indi: bunların hepsi bir şakaydı, ama sonunda anlamıştı.

Doğrusu artık bu şakayı biraz öncesi kadar yavan bulmuyordu.

"Bakın," dedi, "bakın: bu yüz bin frankı verdiğimde en azından ödeşmiş olacak mıyız? Her şeyi yiyebilecek miyim?"

"Elbette," dedi Peppino.

"Peki bu parayı size nasıl vereceğim?" dedi Danglars daha rahat soluk alarak.

"Bundan kolay ne var: Roma'da Via dei Banchi'de bulunan Mösyö ve Mösyö Thomson ve French bankasında açık krediniz var; bana bu beylere yazılmış dört bin dokuz yüz doksan sekiz Louis karşılığı olan bir senet verin, bankacımız bizim için bunu alır."

Danglars en azından saygın bir biçimde iyi niyetini göstermek istedi, Peppino'nun kendisine verdiği kağıdı ve kalemi aldı, borç senedini yazdı ve imzaladı.

"Buyrun," dedi, "işte hamiline yazılmış senediniz."

"İşte sizin de piliciniz."

Danglars içini çekerek pilici parçalara ayırdı: bu kadar büyük paraya bu piliç çok zayıf görünüyordu.

Peppino'ya gelince, kağıdı dikkatle okudu, sonra cebine koydu ve domuz yağlı nohut yahnisini yemeye devam etti.

116
BAĞIŞLAMA

Ertesi gün Danglars yine acıktı; bu mağaranın havası hiç de iştah açıcı değildi; tutuklu o gün artık hiçbir harcama yapmayacağını sandı: tutumlu bir adam olarak pilicinin yarısını ve ekmeğinin bir parçasını hücresinin bir köşesine saklamıştı.

Ama insan acıkmasa da susar: işte bunu hesaplamamıştı.

Dili damağına yapışıncaya kadar susuzlukla savaştı.

Sonunda içini saran ateşe dayanamayıp seslendi.

Nöbetçi kapıyı açtı; bu yeni bir yüzdü.

Eski tanıdığıyla iş yapmanın onun için daha iyi olacağını düşündü. Peppino'yu çağırdı.

"İşte geldim Ekselans," dedi haydut, Danglars'a iyi bir belirti gibi gelen bir acelecilikle ortaya çıkarak, "ne istiyorsunuz?"

"Bir şey içmek," dedi tutuklu.

"Ekselans," dedi Peppino, "Roma civarında şarabın fiyatın içinde olmadığını biliyorsunuz."

"O zaman bana su verin," dedi Danglars çizmesini parlatmaya çalışarak.

"Ah! Ekselans, su şaraptan daha zor bulunuyor; o kadar büyük bir kuraklık oldu ki!"

"Anlaşılan yeniden başlıyoruz," dedi Danglars.

Zavallı, şaka yapıyormuş gibi görünmek için gülümserken, şakaklarının terden sırılsıklam olduğunu hissediyordu.

"Haydi dostum," dedi Danglars, Peppino'nun aldırmaz bir tavırla durduğunu görerek, "sizden bir bardak şarap istiyorum, beni geri mi çeviriyorsunuz?"

"Size daha önce de söyledim Ekselans," diye yanıt verdi Peppino ciddi bir biçimde, "perakende satmıyoruz."

"O zaman bana bir şişe şarap verin."

"Hangisinden?"

"En ucuzundan."

"Hepsinin fiyatı aynıdır."

"Kaça?"

"Şişesi yirmi beş bin frank."

"Ne diyorsunuz!" diye haykırdı Danglars acıyla, ancak Harpagon bunun insan sesinin hangi perdesinden çıktığını saptayabilirdi, "benim derimi mi yüzmek istiyorsunuz?

Bu beni parça parça yemekten daha kolay galiba."

"Olabilir," dedi Peppino, "belki de efendimizin niyeti budur."

"Efendiniz mi? O da kim?"

"Sizi önceki gün yanına götürdüğümüz kişi."

"Nerede?"

"Burada."

"Onu görmem gerek."

"Bu kolay."

Bir saniye sonra Luigi Vampa, Danglars'ın karşısındaydı.

"Beni mi çağırdınız?" diye sordu tutukluya.

"Beni buraya getirenlerin reisi siz misiniz mösyö?"

"Evet Ekselans."

"Benden haraç olarak ne istiyorsunuz?"

"Sadece üzerinizdeki beş milyonu."

Danglars korkunç bir krampın yüreğini sıktığını hissetti.

"Dünyada elimde kalan sadece bu mösyö, büyük bir servetin kalıntısı bu para: onu benden alacağınıza canımı alın daha iyi."

"Kan dökmemiz yasak Ekselans."

"Bunu size kim yasakladı?"

"Boyun eğdiğimiz kişi."

"Siz birine boyun eğiyor musunuz?"

"Evet, bir şefe."

"Ben sizin şef olduğunuzu sanıyordum."

"Ben bu adamların şefiyim, ama bir başkası da benim şefim."

"Bu şef de birine boyun eğiyor mu?"

"Evet."

"Kime?"

"Tanrıya."

Danglars bir an düşündü.

"Sizi anlayamıyorum," dedi.

"Olabilir."

"Bana böyle davranmanızı size bu şef mi söyledi?"

"Evet."

"Amacı nedir?"

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum."

"Ama param bitecek."

"Olabilir."

"Haydi," dedi Danglars, "bir milyon ister misiniz?"

"Hayır."

"İki milyon?"

"Hayır."

"Üç milyon?... Dört?... Haydi haydi dört olsun mu? Beni bırakmanız koşuluyla bunu size veririm."

"Neden bize beş milyon değerindeki bir şey için dört milyon veriyorsunuz?" dedi Vampa; "bu tefecilik sinyor bankacı, ya da ben bir şey bilmiyorum."

"Hepsini alın! Hepsini alın diyorum size!" diye haykırdı Danglars, "öldürün beni!"

"Haydi haydi, sakin olun Ekselans, sinirleneceksiniz, bu da günde bir milyonluk yemek yemek için iştahınızı kabartacak, hay Allah, daha tutumlu olun!"

"Ya size ödeyecek param kalmadığında ne olacak?"

"O zaman aç kalacaksınız."

"Aç mı kalacağım?" dedi Danglars benzi atarak.

"Olabilir," diye yanıt verdi Vampa soğukkanlılıkla.

"Ama beni öldürmek istemediğinizi söylememiş miydiniz?"

"Bu aynı şey değil."

"Pekala! Sefiller!" diye haykırdı Danglars, "Sizin iğrenç hesaplarınızı altüst edeceğim, ölmekse ölmek, bunun hemen olmasını ne kadar isterdim; bana acı çektirin, işkence edin bana, öldürün, ama artık benden imza alamayacaksınız!"

"Nasıl isterseniz Ekselans," dedi Vampa.

Ve hücreden çıktı.

Danglars kükreyerek kendini keçi postlarının üstüne attı.

Bu adamlar kimlerdi? Bu görünmeyen şef kimdi? Onunla ilgili ne gibi tasarıları vardı? Herkes kendini kurtarırken neden sadece o bunu yapamıyordu?

Ah! Kuşkusuz ölüm, şiddetli ve çabuk bir ölüm, ondan anlaşılmaz bir intikam almak istiyor gibi görünen zorlu düşmanlarını aldatmak için iyi bir yoldu.

Evet, ama ölmek!

Danglars, uzun meslek hayatı boyunca belki de ilk kez hem onu isteyip hem ondan korkarak ölümü düşünüyordu; ama artık insanların içinde yaşayan ve kalbin her atışında ona "Öleceksin!" diyen acımasız hayaleti görmekten vazgeçmenin zamanı gelmişti.

Danglars, avın canlandırdığı, sonra umutsuzluğa düşürdüğü, sonra da umutsuz kala kala kimi zaman kurtulmayı başaran vahşi hayvanlara benziyordu.

Danglars kaçmayı düşündü.

Ama duvarlar da kayaydı; hücrenin dışına giden tek çıkışta bir adam kitap okuyordu, bu adamın arkasında silahlı gölgelerin gelip geçtiği görülüyordu.

İmza atmama kararı iki gün sürdü, sonra yiyecek istedi ve bir milyon verdi.

Ona harika bir yemek getirdiler ve bir milyonunu aldılar.

Ondan sonra zavallı tutuklunun yaşamı sürekli saçmalıklarla geçti. O kadar acı çekmişti ki, artık acı çekme tehlikesiyle karşı karşıya kalmak istemiyordu ve istenen her şeye razı oluyordu; onikinci günün sonunda, bir öğleden sonra, servetinin doruğunda olduğu günlerdeki gibi iyi bir akşam yemeği yedikten sonra hesaplarını yaptı ve hamiline ödenmek üzere verdiği onca senetten sonra kendisine sadece elli bin frank kaldığını fark etti.

O zaman kendisinde garip bir tepki oluştu: beş milyonu onlara bırakan Danglars geriye kalan elli bin frankı kurtarmaya çalıştı; bu elli bin frankı vermektense her şeyden yoksun bir yaşam sürdürmeye karar verdi, deliliğe varan küçük umutlar beslemeye başladı; uzun zamandır Tanrıyı unutmuş olan Danglars, Tanrının kimi zaman mucizeler yarattığını düşündü: mağara yıkılabilirdi, papalık jandarmaları bu lanet olası sığınağı keşfedebilir ve gelip onu kurtarabilirlerdi; işte o zaman elli bin frankı ona kalırdı; bu elli bin frank bir adamın açlıktan ölmesini engellemek için yeterli bir paraydı; Tanrıya bu elli bin frankı kendisine bırakması için dua etti ve dua ederken ağladı.

Üç gün böyle geçti, bu süre içinde Tanrı yüreğinde değilse de en azından dilindeydi; zaman zaman kendinden geçtiği anlar oluyordu, o zamanlarda pencereden, yoksul bir odada kötü bir yatakta can çekişen bir ihtiyar gördüğünü sanıyordu.

Bu ihtiyar da açlıktan ölüyordu.

Dördüncü gün o artık bir insan değil yaşayan bir ölüydü; yerden o zamana kadar yemiş olduğu yemeklerin artıklarını toplamış, yeri örten hasırdan parçalar yemeye başlamıştı.

O zaman koruyucu meleğine yalvarır gibi Peppino'ya kendisine yemek vermesi için yalvardı; bir lokma ekmek için ona bin frank önerdi.

Peppino yanıt vermedi.

Beşinci gün, hücrenin girişine kadar emekleyerek gitti.

"Siz Hıristiyan değil misiniz?" dedi dizlerinin üzerinde doğrularak; "Tanrının karşısında kardeşiniz olan bir insanı öldürmek mi istiyorsunuz?

"Ah! Eski dostlarım, eski dostlarım!"

Ve yüz üstü yere kapaklandı.

Sonra bir tür umutla ayağa kalkarak:

"Şef!" diye haykırdı, "şef!"

"Buradayım!" dedi Vampa birden ortaya çıkarak; "yine ne istiyorsunuz?"

"Son kuruşumu da alın," deyi kekeledi Danglars cüzdanını uzatarak, "bırakın bu mağarada yaşayayım; artık özgür olmak istemiyorum, sadece yaşamak istiyorum."

"Acı mı çekiyorsunuz?" diye sordu Vampa.

"Ah! Evet, acı çekiyorum, hem de çok."

"Yine de sizden daha çok acı çekmiş insanlar var."

"Sanmıyorum."

"Öyle. Açlıktan ölenler var."

Danglars, sanrılarla dolu saatlerde yoksul odanın pencerelerinden yatağının üstünde inlerken gördüğü ihtiyarı düşündü.

Bir inilti çıkararak başını yere vurdu.

"Evet, doğru, benden daha çok acı çekenler oldu, ama onlar en azından şehit oldular."

"En azından pişmanlık duyuyor musunuz?" dedi boğuk ve ciddi, Danglars'ın başındaki saçları diken diken eden bir ses.

Zayıflayan gözleri eşyaları seçmeye çalıştı ve haydutun arkasında bir paltoya sarınmış, taştan duvar ayağının gölgesinde kaybolmuş bir adam gördü.

"Ne için pişman olmam gerekiyor?" diye kekeledi Danglars.

"Yaptığınız kötülükten," dedi aynı ses.

"Ah! Evet, pişmanım! Pişmanım!" diye haykırdı Danglars.

Ve zayıf yumruğuyla göğsüne vurdu.

"O zaman sizi bağışlıyorum," dedi adam mantosunu atıp, aydınlığa gelmek için bir adım ilerleyerek.

"Monte Cristo Kontu!" dedi Danglars bir saniye önce açlık ve sefaletten olduğundan daha çok dehşetten benzi atarak.

"Yanılıyorsunuz; ben Monte Cristo Kontu değilim."

"O zaman kimsiniz?"

"Ben sizin sattığınız, ele verdiğiniz, onurunu yerle bir ettiğiniz insanım; nişanlısını kötü yola düşürdüğünüz insanım; servetinizi artırmak için çiğnediğiniz insanım; babasını açlıktan öldürdüğünüz, açlıktan ölüme mahkum ettiğiniz, ama kendisinin de bağışlanmaya ihtiyacı olduğu için sizi bağışlayan insanım: Ben Edmond Dantès'im.

Danglars sadece bir çığlık atarak yere yuvarlandı.

"Ayağa kalkın," dedi kont, "hayatınız kurtuldu; öbür iki ortağınızın böyle bir şansları olmadı: biri delirdi, öbürü öldü! Elinizde kalan elli bin frank sizin olsun, bunu size armağan ediyorum; öksüzler yurdundan çaldığınız beş milyona gelince, bu para bilinmeyen bir el tarafından onlara geri verildi.

"Şimdi yiyin, için; bu akşam konuğumsunuz.

"Vampa, bu adam karnı doyunca özgür kalsın."

Kont uzaklaşırken Danglars yuvarlandığı yerde kaldı; başını kaldırdığında koridorda kaybolan, haydutların önünde eğildiği bir tür gölgeden başka bir şey görmedi.

Danglars'a, kontun emrettiği gibi, Vampa hizmet etti, ona İtalya'nın en güzel meyvelerini ve en iyi şarabını getirtti, onu posta arabasına bindirdi, yolda sırtını bir ağaca dayayıp bıraktı.

Danglars nerede olduğunu bilmeden gün ağarıncaya kadar orada kaldı.

Güneş doğduğunda bir ırmak kenarında olduğunu fark etti: susamıştı, ırmağa kadar güçlükle sürüklendi.

Su içmek için eğildiğinde saçlarının bembeyaz olduğunu gördü.

117
BEŞ EKİM

Saat neredeyse akşamın beşi olmuştu; güzel bir sonbahar güneşi opal rengi havayı altın ışıklarıyla dolduruyor ve gökyüzünden mavimsi denize düşüyordu.

Havanın sıcaklığı yavaş yavaş azalmıştı, kavurucu öğle uykusunun ardından uyanan doğanın soluk alışına benzeyen hafif bir meltem, Akdeniz kıyılarını serinleten, ağaçların denizin acımsı kokusuna karışan güzel kokularını kıyılardan kıyılara taşıyan tatlı rüzgar hissedilmeye başlamıştı.

Cebelitarık'tan Çanakkale Boğazı'na, Tunus'tan Venedik'e kadar uzanan bu büyük göl üzerinde hafif, zarif biçimli ve güzel bir yat akşamın ilk buğuları arasında kayıyordu. Gidişi, kanatlarını rüzgara açan ve suyun üstünde kayar gibi giden bir kuğunun hareketine benziyordu. Arkasında fosforlu izler bırakarak hızlı ve zarif bir biçimde ilerliyordu.

Son ışıklarını gördüğümüz güneş batı ufkunda yavaş yavaş kaybolmuştu, ama zamansız ışıkları, mitolojinin parlak düşlerine hak vermek içinmiş gibi her dalganın üstünde yeniden ortaya çıkıyor, alev tanrısının, Amphitrite'in[233] göğsüne saklandığını, onun da âşığını mavi mantosunun kıvrımları arasına boşuna saklamaya çalıştığını göstermek istiyordu sanki.

Görünüşte, ancak bir genç kızın bukleli saçlarını dalgalandıracak kadar bir rüzgar esiyor olsa da, yat hızla ilerliyordu.

Pruvada uzun boylu, yanık tenli, iri gözlü bir adam, karanın koni gibi yerleştirilmiş karanlık bir kütle biçiminde, büyük bir Katalan şapkası gibi dalgaların ortasından çıkarak kendine doğru geldiğini görüyordu.

"Monte Cristo orada mı?" diye sordu yolcu derin bir hüzün taşıyan ciddi bir sesle; küçük yat geçici olarak onun emirlerine boyun eğiyor gibiydi.

"Evet, Ekselans," diye yanıt verdi kaptan, "geliyoruz."

"Geliyoruz!" diye mırıldandı yolcu anlatılmaz mutsuz bir ses tonuyla.

Sonra alçak sesle ekledi:

"Evet, liman orada olmalı!"

Ve yeniden gözyaşlarından daha hüzün verici bir gülümsemeyle kendini belli eden düşüncelere daldı.

Birkaç dakika sonra, karada yanıp hemen sönen bir ışık görüldü, yola kadar ulaşan bir silah sesi duyuldu.

"Ekselans," dedi kaptan, "işte karadan bir işaret geldi, buna siz kendiniz yanıt vermek ister misiniz?"

"Ne işareti?" diye sordu yolcu.

Kaptan elini adaya doğru uzattı, yamaçlarda genişleyerek bölünen kalın bir duman bulutu beyazımtırak ve tek başına yükseliyordu.

"Ah! Evet," dedi yolcu, bir düşten uyanıyormuş gibi, "Verin."

Patron ona doldurulmuş bir karabina verdi; yolcu bunu aldı, yavaşça kaldırdı ve havaya ateş etti.

On dakika sonra yelkenler istinga ediliyor ve küçük limanın yüz elli ayak uzağına demir atılıyordu.

Kayık dört kürekçi ve bir gemi kılavuzu ile denize indirilmişti bile; yolcu indi ve kayığın kendisi için mavi bir halıyla süslenen kıç tarafına oturacağına kollarını kavuşturup ayakta durdu.

Kürekçiler, kanatlarını kurutan kuşlar gibi, küreklerini yarıya kadar kaldırmış bekliyorlardı.

"Haydi!" dedi yolcu.

Sekiz kürek aynı anda ve bir damla su bile sıçratmadan denize indi, sonra kayık kendini bu akışa bırakarak hızla kaydı.

Bir anda doğal bir oyuğun oluşturduğu küçük bir koya gelmişlerdi; kayık ince kumlu bir dibe oturdu.

"Ekselans," dedi gemi kılavuzu, "adamlarımızdan ikisinin omuzlarına çıkın, onlar sizi karaya çıkarırlar."

Genç adam bu çağrıya tümüyle kayıtsız bir hareketle yanıt verdi, bacaklarını kayıktan çıkardı ve kendini kemerine kadar gelen suya bıraktı.

"Ah! Ekselans," diye mırıldandı kılavuz, "bu yaptığınız kötü bir şey, kendinizi efendimize azarlatacaksınız."

Genç adam arkasında en düz zemini bulmaya çalışan iki gemiciyle birlikte kıyıya doğru ilerlemeye devam etti.

Otuz adım kadar sonra kıyıya ulaştılar; genç adam ayaklarını kuru toprağın üstünde sallıyor, gözleriyle çevresinde ona işaret edebilecekleri yolu araştırıyordu, çünkü gece iyice karanlıktı.

Başını çevirdiği sırada omzuna bir el kondu ve bir ses içini titretti.

"Merhaba Maximilien," diyordu bu ses, "çok dakiksiniz, teşekkür ederim!"

"Siz misiniz kont," diye haykırdı genç adam sevince benzeyen bir hareketle ve Monte Cristo'nun elini iki elinin arasında sıkarak.

"Evet, görüyorsunuz ben de sizin kadar dakiğim, ama siz sırılsıklamsınız dostum: Calypso'nun Télémaque'a dediği gibi üstünüzü değiştirmeniz gerek. Gelin haydi, burada sizin için hazırlanmış, üşümenizi ve yorgunluğunuzu tümüyle giderecek bir barınak var."

Monte Cristo, Morrel'in arkasını döndüğünü fark etti ve bekledi.

Gerçekten de genç adam kendisini buraya getirenlerin tek söz söylemediklerini, onla-

ra para ödemediğini ve onların yine de gitmiş olduklarını şaşkınlıkla gördü. Şimdiden yata dönmekte olan kayığın kürek sesleri duyuluyordu.

"Ah! Evet," dedi kont, "denizcileri mi arıyorsunuz?"

"Elbette, onlara hiç para vermedim, yine de gittiler."

"Siz hiç bununla ilgilenmeyin Maximilien," dedi Monte Cristo gülerek, "adama gelen yük ve yolcuların vergiden bağışık olmaları konusunda denizcilerle bir anlaşmam var. Uygar ülkelerde söylendiği gibi ben aboneyim."

Morrel konta şaşkınlıkla baktı.

"Kont," dedi ona, "siz Paris'teki insan değilsiniz."

"Bu da ne demek oluyor?"

"Evet, burada gülüyorsunuz."

Monte Cristo'nun yüzü birden karardı.

"Bana beni anımsatmakta haklısınız Maximilien," dedi, "sizi görmek benim için mutluluktu ve tüm mutluluklar geçicidir."

"Ah! Hayır, hayır kont!" diye haykırdı Morrel dostunun elini yine elleri arasına alarak; "tam tersine gülün, mutlu olun siz ve kayıtsızlığınızla bana yaşamın sadece acı çekenler için kötü olduğunu kanıtlayın. Ah! Siz çok merhametlisiniz, iyisiniz, büyüksünüz dostum, bana cesaret vermek için kendinizi neşeli gösteriyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz Morrel," dedi Monte Cristo, "ben gerçekten mutluydum."

"O zaman beni unutmuştunuz, bu daha iyi!"

"Bu da ne demek oluyor?"

"Evet, çünkü bildiğiniz gibi dostum, arenaya giren gladyatörlerin ulu imparatora dediği gibi ben de size 'Ölecek olan adam seni selamlıyor,' diyorum."

"Acınız geçmedi mi?" diye sordu Monte Cristo garip bir bakışla.

"Ah!" dedi Morrel acı dolu bir bakışla, "acımın geçeceğine gerçekten inanmış mıydınız?"

"Dinleyin," dedi kont, "benim sözlerimi iyi anlıyorsunuz, değil mi Maximilien? Beni sıradan bir adam gibi, belirsiz ve anlamsız şeyler söyleyen bir geveze gibi görmüyorsunuz değil mi? Size acınızın geçip geçmediğini sorduğumda, size bunu kalbinde artık hiçbir sırrı olmayan bir adam gibi soruyorum. Pekala, Morrel, birlikte yüreğinizin derinliklerine inelim ve onu araştıralım. Sineğin soktuğu aslanın sıçraması gibi bedeninizi sıçratan acının ateşli sabırsızlığını hâlâ duyuyor musunuz? Hâlâ ancak mezarda bitecek iç kemiren susuzluğu duyuyor musunuz? Ölümün arkasından bir canlıyı yaşamın dışına atan özlemin ülküselliği var mı içinizde? Yoksa bu sadece tükenmiş bir cesaretin bitkinliği, parıldamaya çalışan umut ışığını boğan sıkıntı mı? Gözyaşlarının çaresizliğini getiren belleğin yitirilişi mi? Ah! Dostum, eğer böyleyse, artık ağlayamıyorsanız, uyuşmuş yüreğinizi ölmüş sanıyorsanız, artık Tanrıdan başka gücünüz yoksa, sadece gökyüzüne bakıyorsanız dostum, ruhumuzun kendilerine verdiği anlamlara çok dar gelen sözcükleri bir yana bırakalım. Maximilien, acılarınız dinmiş, artık yakınmayın."

"Kont," dedi Morrel hem yumuşak hem de kararlı bir sesle, "kont, konuşurken elini

toprağa uzatmış, gözlerini göğe kaldırmış bir insanı dinler gibi dinleyin beni: bir dostun kollarında ölmek için yanınıza geldim. Kuşkusuz sevdiğim insanlar var: kız kardeşim Julie'yi seviyorum, kocası Emmanuel'i seviyorum, ama güçlü kolların bana açılmasına, son anlarımda bana gülümsenmesine ihtiyacım var; kız kardeşim gözyaşlarına boğulacak ve bayılacaktı, onun acı çektiğini görecektim, oysa ben yeterince acı çektim; Emmanuel benim elimden silahı alacak ve tüm evi haykırışlarıyla dolduracaktı. Oysa söz verdiğim siz, bir insandan daha fazla bir şey olan siz, ölümlü olmasaydınız Tanrı diyebileceğim siz, beni yavaşça ve sevgiyle ölümün kapılarına götüreceksiniz, değil mi?"

"Dostum," dedi kont, "içimde hâlâ bir kuşku var: acınızı bu kadar gururla sergileyecek kadar az mı gücünüz var?"

"Hayır, görüyorsunuz ben sıradan bir insanım," dedi Morrel elini konta uzatarak, "nabzım ne eskisinden az atıyor ne de çok. Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum; hayır, daha uzağa gitmeyeceğim. Bana beklemekten ve umut etmekten söz ettiniz; mutsuz bilge adam, ne yaptığınızı biliyor musunuz? Bir ay bekledim, yani bir ay acı çektim! Umut ettim, –insan zavallı ve sefil bir yaratıktır– umut ettim, neyi mi? Hiç bilmiyorum, bilmediğim, saçma, usa aykırı bir şeyi! Bir mucizeyi... ama hangi mucizeyi? Bunu ancak adına umut denen bu çılgınlığı aklımıza sokan Tanrı söyleyebilir. Evet, bekledim; evet, umut ettim kont ve konuştuğumuz şu çeyrek saat boyunca yüz kez bilmeden benim kalbimi kırdınız, işkence ettiniz, çünkü sözlerinizin her biri bana, benim için artık hiç umut kalmadığını kanıtlıyor. Ah! Kont! Ne kadar zevkle ve rahatça öleceğim!"

Morrel bu son sözleri kontu ürpertecek kadar büyük bir güçle söylemişti.

"Dostum," diye devam etti Morrel, kontun sustuğunu görerek, "benden ertelemenin sonu olarak 5 Ekim tarihini istemiştiniz... dostum, bugün 5 Ekim..."

Morrel saatini çıkardı.

"Saat dokuz, yaşayacak daha üç saatim var."

"Olsun," diye yanıt verdi Monte Cristo, "gelin."

Morrel makine gibi kontu izledi, Maximilien'in daha önce fark etmediği bir mağaranın içindeydiler.

Ayaklarının altında halılar olduğunu gördü; bir kapı açıldı, güzel kokular her yanını sardı, parlak bir ışık gözlerini kamaştırdı.

Morrel daha ileri gidip gidemeyeceğine karar veremeyerek durdu; çevresini saran gevşetici zevklerden kuşku duyuyordu.

Monte Cristo onu yavaşça çekti.

"Bize kalan üç saati, imparatorları ve mirasçıları Néron tarafından mahkum edilmiş, ölümü çiçeklerle donanmış bir sofraya oturup güllerin ve günebakanların güzel kokusuyla içlerine çeken eski Romalılar gibi geçirmemiz iyi olmaz mı?" dedi.

Morrel gülümsedi.

"Nasıl isterseniz," dedi, "ölüm her zaman ölümdür, yani unutuştur, yani dinlenmedir, yani hayatın, sonuç olarak da acının yok olmasıdır."

Oturdu, Monte Cristo da karşısına oturdu.

Daha önceden betimlemesini yapmış olduğumuz, mermer heykellerin başlarının üstünde her zaman çiçek ve meyve dolu sepetler taşıdıkları o harika yemek odasındaydılar.

Morrel her şeye şöyle bir bakınıştı ve büyük bir olasılıkla hiçbir şey görmemişti.

"Erkek erkeğe konuşalım," dedi gözlerini konta dikerek.

"Konuşun öyleyse," diye karşılık verdi kont.

"Kont," dedi Morrel, "siz tüm insan bilgilerinin bir özetisiniz, benim üzerimde, bizimkinden daha ileri ve daha bilgili başka bir dünyadan gelmişsiniz gibi bir izlenim yaratıyorsunuz."

"Bunda biraz gerçek payı var Morrel," dedi kont onu o kadar güzelleştiren hüzünlü gülümsemesiyle, "ben acı adlı bir gezegenden geldim."

"Bana söylediğiniz her şeye, anlamını daha fazla araştırmadan inanıyorum kont, bunun kanıtı da şu: bana yaşamamı söylediniz ve ben de yaşadım; bana umut etmemi söylediniz, ben de umut ettim ya da neredeyse umut ettim. Hattâ size, daha önce bir kez ölmüşsünüz gibi bir şey sormaya cesaret edeceğim: kont, bu insanın canını yakıyor mu?"

Monte Cristo Morrel'e anlatılmaz bir sevgi ifadesiyle bakıyordu.

"Evet," dedi, "evet, eğer inatla yaşamak isteyen bu ölümlü kılıfı sert bir biçimde paramparça ederseniz kuşkusuz bu insanın canını çok yakıyor. Eğer etinizi bir hançerin görünmez dişleri altında inletirseniz, en küçük sarsıntının acı verdiği beyninizi, her an yolunu kaybetmeye hazır akılsız bir kurşunla delmek isterseniz kuşkusuz acı çekersiniz ve umutsuz can son saatlerinizin ortasında hayatı bu kadar pahalıya malolmuş bir huzurdan daha iyi bularak, çok kötü bir biçimde terk edersiniz."

"Evet, anlıyorum," dedi Morrel, "hayatın da ölüm gibi acılı ve keyifli sırları var, önemli olan onları bilmek."

"Çok doğru, Maximilien, şimdi önemli sözcüğü buldunuz. Ölüm, bizim onu iyi ya da kötü yorumlamakta gösterdiğimiz özene göre, ya bizi bir dadı kadar tatlılıkla sallayan bir dost, ya da ruhumuzu bedenimizden şiddetle söküp çıkaran bir düşmandır. Bir gün, dünyamız binlerce yıl yaşadıktan sonra, doğanın tüm yıkıcı güçlerinin efendisi olup onları tüm insanlığın rahatlığı için kullandığımızda, insanlar, biraz önce söylediğiniz gibi, ölümün sırlarını öğrenecekler, o zaman ölüm, sevgilimizin kollarında tattığımız uyku kadar tatlı ve zevkli olacak."

"Eğer ölmek isteseydiniz kont, böyle mi ölmek isterdiniz?"

"Evet."

Morrel ona elini uzattı.

"Şimdi bana neden burada, okyanusun ortasındaki bu ıssız adada, bu yeraltı sarayında, bir firavunun bile imreneceği bu mezarda randevu verdiğinizi anlıyorum: bu beni sevdiğiniz için, değil mi kont? Bana biraz önce sözünü ettiğiniz ölümlerden birini, can çekişmeden gelecek bir ölümü, Valentine'in adını söyleyerek ve sizin elinizi tutarak karşılayacağım bir ölümü sağlayacak kadar beni sevdiğiniz için değil mi?"

"Evet, tam da tahmin ettiğiniz gibi Morrel," dedi kont yalınlıkla, "ben ölümü böyle anlıyorum."

"Sağolun; yarın artık acı çekmeyeceğim düşüncesi zavallı yüreğimi rahatlatıyor."

"Hiçbir şeyi özlemeyecek misiniz?" diye sordu Monte Cristo.

"Hayır," yanıtını verdi Morrel.

"Beni de mi?" diye sordu kont büyük bir heyecanla.

Morrel durdu; saf bakışları birden buğulandı, sonra alışılmamış bir ışıkla parladı; gözünden iri bir damla yaş çıktı ve yanağında gümüş rengi bir iz bırakarak aşağı indi.

"Ne!" dedi kont, "içinizde bu dünyaya bir özlem duyarken öleceksiniz, ha!"

"Ah! Size yalvarıyorum," diye haykırdı Morrel güçsüzleşmiş bir sesle, "artık tek söz etmeyin kont, çektiğim işkenceyi daha fazla uzatmayın!"

Kont Morrel'in gücünü yitirdiğini sandı.

Bu bir anlık inanış, eskiden bir kez İf Şatosu'nda bastırdığı korkunç kuşkuyu içinde yeniden canlandırdı.

"Bu insanı mutlu etmeye uğraşıyorum," diye düşündü, "ben onarmaya çalıştığım bu insana, bir kefesine kötülüğü bıraktığım terazinin öbür kefesine atılmış bir ağırlık gibi bakıyorum. Ya şimdi yanılıyorsam, bu insan mutluluğu hak edecek kadar mutsuz değilse! Ne yazık! Kendime iyiliği anlatabilmek için, kötülüğü unutamayan ben ne olacağım?

"Dinleyin Morrel," dedi, "acınız çok büyük, bunu görüyorum, ama yine de Tanrıya inanıyorsunuz ve ruhunuzun kurtuluşunu tehlikeye atmak istemiyorsunuz."

Morrel üzüntüyle gülümsedi.

"Kont," dedi, "istemeye istemeye şiirsellik yaratmadığımı bilirsiniz, ama size yemin ederim, ruhum artık bana ait değil."

"Dinleyin Morrel," dedi kont, "biliyorsunuz, dünyada kimsem yok. Sizi oğlum gibi görmeye alıştım: Oğlumu kurtarmak için hayatımı veririm, servetimi haydi haydi veririm."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Yaşamın büyük bir servete sağladığı tüm mutlulukları bilmediğiniz için yaşamdan ayrılmak istediğinizi söylemek istiyorum Morrel," dedi kont. "Benim yüz milyona yakın bir param var, size bunu veriyorum Morrel; böyle bir servetle istediğiniz her şeyi elde edebilirsiniz. Hırsınız mı var? Önünüzde her yol açılır. Dünyayı altüst edin, dünyanın yüzünü değiştirin, duyulmamış deneyimlere girişin, gerekirse suç işleyin, ama yaşayın."

"Kont, bana sözünüz var," dedi soğuk bir biçimde Morrel, sonra saatine bakarak, "saat on bir buçuk," diye ekledi.

"Morrel, benim evimde, gözlerimin önünde bunu mu düşünüyorsunuz?"

"O zaman bırakın da gideyim," dedi Maximilien yüzü gölgelenerek, "yoksa, beni benim için değil, kendiniz için sevdiğinize inanacağım."

Ve ayağa kalktı.

"Bu iyi," dedi yüzü bu sözler üzerine aydınlanan Monte Cristo; "bunu istiyorsunuz, çok katısınız; evet! Çok fazla mutsuzsunuz ve sizi sadece bir mucizenin kurtarabileceğini söylemiştiniz; oturun Morrel ve bekleyin."

Morrel isteneni yaptı. Bu kez Monte Cristo ayağa kalktı, özenle kapanmış bir dolaba

gitti, elinde altın bir zincirin ucundan sarkan bir anahtar vardı, dolaptan üstünde harika kabartmalar ve oymalar olan küçük gümüş bir kutu çıkardı. Kutunun köşelerinde arkaya doğru kıvrılmış dört küçük yontu vardı, bunlar başlarında korniş taşıyan kadın heykellerine benziyorlardı, üzgün görünüşlü, göğe çıkmak isteyen melek simgeleri gibiydiler.

Kont kutuyu masanın üzerine bıraktı.

Sonra kutuyu açarak içinden kapağı gizli bir yaya basılınca açılan küçük altın bir kutu çıkardı.

Bu kutunun içinde biraz katı, kutuyu süsleyen parlak altının, safirlerin, yakutların ve elmasların yansımaları nedeniyle rengi tanımlanamayan pelte gibi bir madde vardı.

Bu mavi, kırmızı ve sarının yanardöner parıltısıydı.

Kont, yaldızlı gümüşten bir kaşıkla bu maddeden birazcık aldı ve gözlerini Morrel'e dikerek ona verdi.

O zaman bu maddenin renginin yeşilimsi olduğu görülebildi.

"İşte benden istediğiniz," dedi kont. "İşte size söz verdiğim şey."

"Henüz yaşıyorken," dedi genç adam kaşığı Monte Cristo'nun elinden alarak, "size yürekten teşekkür ediyorum."

Kont ikinci bir kaşık aldı ve altın kutunun içine ikinci bir kez daldırdı.

"Ne yapacaksınız .dostum?" diye sordu Morrel, onun elini tutarak.

"İnanın Morrel," dedi ona kont gülümseyerek, "Tanrının beni bağışlayacağına inanıyorum, ben de hayattan sizin kadar bıktım, şimdi önüme fırsat çıktığına göre..."

"Durun!" diye haykırdı genç adam, "Ah! Bu kadar seven, bu kadar sevilen, bu kadar umuda inanan siz, ah! Siz benim yapacağım şeyi yapmayın, bu sizin açınızdan bir suç olur. Elveda soylu ve cömert dostum, benim için tüm yaptıklarınızı Valentine'e anlatacağım."

Ve Morrel, yavaş yavaş, hiç duraksamadan, sol elini konta uzatarak Monte Cristo'nun verdiği gizemli maddeyi yuttu, daha doğrusu tadını çıkara çıkara yedi.

O zaman ikisi de sustular. Sessiz ve dikkatli olan Ali tütün ve nargile getirdi, kahvelerini verdi ve gitti.

Mermer heykellerin ellerindeki lambalar yavaş yavaş söndü, buhurdanların güzel kokusu Morrel'e daha az gelmeye başladı.

Karşısına oturmuş olan Monte Cristo karanlığın içinden ona bakıyordu, Morrel sadece kontun parlayan gözlerini görüyordu.

Genç adam büyük bir acı duydu; nargilenin elinden kaydığını hissediyordu; eşyalar yavaş yavaş renklerini ve biçimlerini kaybediyorlardı; bulanık bakışları duvarda kapıların ve perdelerin açıldığını görüyordu.

"Dostum," dedi, "öldüğümü hissediyorum; teşekkür ederim."

Konta son kez elini uzatmak için bir çaba gösterdi, ama güçsüz eli yanına düştü.

O zaman Monte Cristo gülümsüyormuş gibi geldi ona, ama bu birçok kez ona bu derin ruhun gizemlerini fark ettiren garip ve ürkütücü gülümseme değil, babaların, saçmalayan küçük oğullarına acıyarak iyilik dileyen gülümsemesiydi.

Bu sırada kont Morrel'in gözlerinde büyüyor, neredeyse iki kat uzamış boyu kırmızı duvar kaplamasının önünde beliriyordu, siyah saçlarını arkaya atmıştı, kıyamet gününde kötüleri tehdit eden meleklerden biri gibi ayakta ve gururlu görünüyordu.

Bitkin ve yenilmiş Morrel koltuğuna devrildi: tatlı bir uyuşukluk tüm damarlarına yayılıyordu. Kaleydoskop çevrildiğinde yeni resimler görüntüyü nasıl doldurursa, düşüncelerindeki bir değişiklik de kafasını öyle dolduruyordu.

Uzanmış, sinirli ve soluk soluğa kalmış Morrel kendisinde bu düşten başka yaşayan hiçbir şey kalmadığını hissediyordu: sanki yelkenlerini fora etmiş, adına ölüm denen bu diğer bilinmezden önce gelen belirsiz çılgınlığın içine dalıyordu.

Bir kez daha elini konta uzatmak istedi, ama bu kez eli kımıldamadı bile; son bir kez elveda demek istedi, dili boğazında bir mezar taşı kadar ağırlaşmıştı.

Gözleri elinde olmadan bitkinlikten kapandı: yine de çevresini sardığını sandığı karanlığa karşın gözkapaklarının arasından bir görüntü hareket ediyordu.

Bu, kapıyı açmış olan konttu.

Biraz sonra, bitişik odayı ya da daha doğrusu olağanüstü sarayı dolduran pırıl pırıl bir aydınlık, Morrel'in yavaş yavaş can verdiği odayı kapladı.

O zaman, oda kapısının eşiğine, iki odanın birleştiği yere, harikulade güzel bir kadının geldiğini gördü.

Solgun ve tatlı tatlı gülümseyen kadın intikam meleğini ustaca uzaklaştıran merhamet meleğine benziyordu.

"Karşımda açılan gökyüzü mü?" diye düşündü ölmekte olan genç adam; "bu melek benim yitirdiğim meleğe benziyor."

Monte Cristo genç kadına parmağıyla Morrel'in bulunduğu odayı gösterdi.

Genç kadın ellerini kavuşturarak, dudaklarında bir gülümsemeyle ona doğru ilerledi.

"Valentine! Valentine!" diye bağırdı Morrel ruhunun derinliklerinden.

Ama ağzından tek bir ses bile çıkmadı; sanki tüm gücü içindeki bu heyecanda toplanmış gibi bir iç geçirdi ve gözlerini kapadı.

Valentine ona doğru atıldı.

Morrel'in dudakları yine kımıldadı.

"Sizi çağırıyor," dedi kont, "yazgınızı emanet ettiğiniz ve ölümün sizden ayırmak istediği kişi, uykusunun derinliklerinden sizi çağırıyor, ama iyi ki ben oradaydım ve ölümü yendim! Valentine, artık bu dünyada hiç ayrılmamalısınız, çünkü size kavuşabilmek için o kendini mezara atıyordu. Ben olmasaydım ikiniz de ölecektiniz; ben sizi birbirinize veriyorum: Tanrı kurtardığım bu iki varlığı bana bağışlasın!"

Valentine Monte Cristo'nun elini yakaladı ve karşı konulmaz bir sevinçle dudaklarına götürdü.

"Ah! Bana çok teşekkür edin," dedi kont, "Ah! Bana yine söyleyin, bıkmadan usanmadan sizi mutlu ettiğimi yeniden söyleyin! Bunu kesin olarak öğrenmeye ne kadar ihtiyacım olduğunu bilemezsiniz."

"Ah! Evet, evet, tüm ruhumla size teşekkür ediyorum, eğer benim teşekkürlerimin iç-

tenliğinden kuşku duyarsanız Haydée'ye sorun, Fransa'dan ayrıldığımızdan beri bana sizden söz ederek benim için bugün aydınlanan mutlu günü sabırla beklememi sağlayan sevgili kız kardeşim Haydée'ye sorun."

"Haydée'yi seviyorsunuz demek?" diye sordu Monte Cristo boşuna gizlemeye çalıştığı bir heyecanla.

"Ah! Tüm kalbimle."

"Pekala! Dinleyin Valentine," dedi kont, "sizden bir iyilik isteyeceğim."

"Benden mi? Ulu Tanrım! Bu kadar mutlu olacak ne yaptım?"

"Evet, Haydée için kız kardeşim dediniz: o gerçekten de sizin kız kardeşiniz olsun Valentine; bana borçlu olduğunuz her şeyi onun için yapın; siz ve Morrel onu koruyun, çünkü, –kontun sesi boğazında tıkanır gibi oldu– çünkü bundan sonra dünyada yalnız kalacak..."

"Dünyada yalnız mı?" diye yineledi kontun arkasından bir ses, "Neden?"

Monte Cristo arkasını döndü.

Haydée orada ayakta, solgun ve buz gibi, son derece şaşkın bir biçimde konta bakarak duruyordu.

"Çünkü kızım, yarın özgür olacaksın," diye yanıt verdi kont; "çünkü dünyada alman gereken yeri alacaksın, çünkü benim yazgımın seninkini karartmasını istemiyorum. Prens kızı! Sana babanın zenginliklerini ve adını geri veriyorum."

Haydée sarardı, Tanrıya sığınan Meryem Ananın yaptığı gibi ellerini açtı ve gözyaşlarından boğulmuş bir sesle:

"Yani, efendim, beni terk ediyorsun, öyle mi?" dedi.

"Haydée! Haydée! Gençsin, güzelsin, benim adımı bile unut ve mutlu ol."

"Güzel," dedi Haydée, "emirlerin yerine getirilecek efendim; senin adını bile unutacağım ve mutlu olacağım."

Ve gitmek için arkaya doğru bir adım attı.

"Ah! Tanrım!" diye haykırdı Valentine, Morrel'in baygın başını omzunda tutmaya çalışarak, "ne kadar solgun olduğunu görmüyor musunuz? Ne kadar acı çektiğini anlamıyor musunuz?"

Haydée yürek parçalayan bir sesle ona şöyle dedi:

"Neden beni anlamasını istiyorsun kardeşim? O benim efendim, ben onun esiriyim; hiçbir şey görmemeye hakkı var."

Kont kalbinin en gizli tellerini titreten bu ses tonuyla ürperdi; gözleri genç kızın gözleriyle karşılaştı ve onlardaki parıltıya dayanamadı.

"Tanrım! Tanrım!" dedi Monte Cristo, "Benim kuşkulandığım şey doğru mu? Haydée, benden hiç ayrılmamak sizi mutlu edecek mi?"

"Ben gencim," diye yanıt verdi genç kız tatlılıkla, "benim için güzelleştirdiğin bu hayatı seviyorum ve ölmekten pişmanlık duyacağım."

"Şunu mu demek istiyorsun Haydée, eğer seni terk edersem..."

"Öleceğim efendim, evet!"

"Beni bu kadar mı seviyorsun?"

"Ah! Valentine, onu sevip sevmediğimi soruyor! Valentine, ona Maximilien'i sevip sevmediğini söyle!"

Kont göğsünün ferahladığını, kalbinin rahatladığını hissetti; kollarını açtı, Haydée bir çığlık atarak onun kollarına atıldı.

"Ah! Evet, seni seviyorum!" dedi, "seni babamı, erkek kardeşimi, kocamı sever gibi seviyorum! Seni hayatı sever gibi seviyorum, Tanrıyı sever gibi seviyorum, çünkü sen benim için en güzelsin, en iyisin, insanların en büyüğüsün!"

"Öyleyse, her şey senin istediğin gibi olsun sevgili meleğim!" dedi kont; "karşıma düşmanlarımı çıkaran, onları yenmemi sağlayan Tanrı, anlıyorum ki zaferimin sonunda bana pişmanlık duyurmak istemiyor; ben kendimi cezalandırmak istiyordum, Tanrı beni bağışlamak istiyor. Sev beni öyleyse Haydée! Kimbilir? Aşkın belki de bana unutmak istediklerimi unutturur."

"Ama sen neler söylüyorsun efendim?" diye sordu genç kız.

"Senin bir tek sözünün bana, benim yirmi yıllık bilgilerimden daha fazla ışık tuttuğunu söylüyorum Haydée; dünyada artık senden başka kimsem yok Haydée; seninle hayata bağlanıyorum, seninle acı çekebilir, seninle mutlu olabilirim."

"Onu duyuyor musun Valentine?" diye haykırdı Haydée; "benimle, onun için hayatımı vereceğim halde, benimle acı çekebileceğini söylüyor!"

Kont bir an derin düşüncelere daldı.

"Gerçeği görebildim mi?" dedi, "Ah Tanrım! Ne önemi var! Ödül ya da ceza, bu yazgıyı kabul ediyorum. Gel Haydée, gel..."

Ve kolunu Haydée'nin beline doladı, Valentine'in elini sıktı ve gitti.

Yaklaşık bir saat geçti, bu sırada Valentine, soluk almadan, ses çıkarmadan, gözlerini Morrel'e dikerek onun yanında bekledi. Sonunda onun kalbinin attığını hissetti, belli belirsiz bir soluk dudaklarını araladı, yaşama dönüşü haber veren bu hafif ürperti genç adamın tüm bedenini dolaştı.

Sonunda gözlerini yeniden açtı, ama önce sabit ve duyarsız gibiydi bu gözler, sonra gözleri kesin ve gerçek olarak görmeye başladı, kesin ve gerçek görme; görme ile birlikte duygu, duyguyla birlikte acı.

"Ah!" diye haykırdı umutsuz bir sesle, "hâlâ yaşıyorum! Kont beni aldattı!"

Elini masaya doğru uzattı ve bir bıçak yakaladı.

"Dostum," dedi Valentine o harika gülüşüyle, "uyan haydi ve bana bak."

Morrel büyük bir çığlık attı, sayıklayarak, kuşkuyla dolu, olağanüstü bir şey görmüş gibi şaşkın, dizlerinin üstüne düştü...

Ertesi gün, güneş yeni doğarken Morrel ve Valentine kol kola deniz kıyısında geziniyorlardı. Valentine Morrel'e Monte Cristo'nun nasıl birdenbire odasında belirdiğini, olanların sırrını nasıl anlattığını, kendi eliyle kendini nasıl zehirlettiğini, son olarak da, herkesi onun öldüğüne inandırarak, onu mucize gibi nasıl ölümden kurtardığını anlattı.

Mağaranın kapısını açık bulmuşlar ve dışarı çıkmışlardı; gökyüzü sabahın maviliği içinde gecenin son yıldızlarını aydınlatıyordu.

O zaman Morrel bir kaya kümesinin gölgesinde, gelmek için işaret bekleyen bir adam gördü; adamı Valentine'e gösterdi.

"Ah! Bu Jacopo," dedi Valentine, "yatın kaptanı."

Ve bir işaretle onu yanlarına çağırdı.

"Bize bir şey mi söylemek istiyordunuz?" diye sordu Maximilien.

"Size konttan bir mektup vardı."

"Konttan mı?" diye mırıldandı iki genç.

"Evet, okuyun."

Morrel mektubu açtı ve okudu:

Sevgili Maximilien,

Koyda sizin için bir filika var. Jacopo sizi Livorno'ya götürecek, orada Valentine sizinle evlenmeden önce onu dualarıyla uğurlamak isteyen Mösyö Noirtier torununu bekliyor. Bu mağarada olan her şey, dostum, Champs-Elysées'deki evim ve Tréport'daki küçük şatom, Edmond Dantès'in, patronu Morrel'in oğluna düğün armağanıdır. Matmazel de Villefort lütfen bunların yarısını alsın, çünkü ona çıldıran babasından ve geçen eylül üvey annesiyle birlikte ölen kardeşinden kalan tüm serveti, Paris'teki yoksullara vermesini rica ediyorum.

Yaşamınızda hep yanınızda olacak olan meleğe, ara sıra, kendisini Şeytan gibi bir an için Tanrı'ya denk sanan, ama sonra bir Hıristiyanın tüm alçakgönüllüğü ile yüce gücün ve sonsuz bilgeliğin sadece Tanrının elinde olduğunu kabul eden bir adam için dua etmesini söyleyin. Bu dualar belki onun yüreğinin derinliklerindeki pişmanlıkları hafifletecektir.

Size gelince Morrel, size karşı davranışımdaki tüm sırrı açıklıyorum: bu dünyada ne mutluluk vardır, ne de mutsuzluk, sadece bir durumun öbürüyle kıyaslanması vardır, hepsi bu. Sonsuz mutluluğu hissetmeyi sağlayan da sonsuz acıyı çektiren de sadece budur, yaşamanın ne kadar güzel olduğunu öğrenebilmek için ölmeyi istemiş olmak gerekir Maximilien.

Bu nedenle yaşayın ve mutlu olun yüreğimle sevdiğim çocuklarım ve Tanrı insana geleceğini açıklamaya karar vereceği güne kadar tüm insan bilgeliğinin şu iki sözcükte saklı olduğunu hiç unutmayın:

Beklemek ve umut etmek!

Dostunuz,
EDMOND DANTÈS,
Monte Cristo Kontu

Babasının çıldırdığını, erkek kardeşinin öldüğünü, bilmediği bu ölümü ve bu çıldırmayı ona öğreten mektubun okunuşu sırasında Valentine sarardı, göğsünden acı bir inleme yükseldi, sessiz durmaktan daha az dokunaklı olmayan gözyaşları yanaklarından süzüldü; mutluluğu ona pahalıya malolmuştu.

Morrel çevresine kaygıyla baktı.

"Ama," dedi, "kont cömertliğini abartıyor; Valentine benim küçük servetimle yetinecekti. Kont nerede dostum? Beni ona götürün."

Jacopo elini ufka doğru uzattı.

"Ne! Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Valentine. "Kont nerede? Haydée nerede?"

"Bakın," dedi Jacopo.

İki gencin gözleri denizcinin işaret ettiği noktaya takıldı. Ufukta Akdeniz göğünü denizden ayıran koyu mavi çizgi üzerinde iri bir martının kanadı gibi büyük beyaz bir yelkenli gördüler.

"Gitti!" diye haykırdı Morrel, "Gitti! Elveda dostum, babam!"

"Gitti!" diye mırıldandı Valentine, "Elveda dostum, elveda kız kardeşim!"

"Bir daha onları görüp göremeyeceğimizi kimbilir?" dedi Morrel bir damla gözyaşını silerek.

"Dostum," dedi Valentine, "kont biraz önce bize insan bilgeliğinin tümüyle şu iki sözcükte saklı olduğunu söylemedi mi?

"Beklemek ve umut etmek!"

DİPNOTLAR

1) İzmir'in eski adı. (YHN.)

2) If Şatosu Marsilya'dan üç kilometre uzakta, aynı adı taşıyan bir adada bulunur. 1524'te Kral I. François tarafından yaptırılmış olup devlet hapishanesi olarak kullanılmıştır.

3) Eski adı Phokaia olan kentte yaşayanlar çağlarına göre gelişmiş bir teknikle yaptıkları özellikle elli kürekli gemileriyle birçok yerde, Marsilya'da da koloni kurmuşlardır. (Ç.N.)

4) Güverteden yukarı doğru sayıldığında ikinci yelken. (Ç.N.)

5) Ön ıstralyaya (Istralya: Bir teknede sabit donanımın direği baş-kıç doğrultusunda destekleyen parçası. Ön ıstralya, direği öne, arka ıstralya ise arkaya doğru tutar) çekilen üçgen yelken. (Ç.N.)

6) Arkadan gelen uygun rüzgardan yararlanmak için mizanaya basılan ek yelken. (Ç.N.)

7) Büyük yelkenlilerde pruvadan ileri doğru uzanan ve ucuna flok yelkeninin bağlandığı çubuk. (Ç.N.)

8) 19. yüzyıla kadar küçük boyutta yapılan üç direkli yelkenli tekne. Daha sonra dört beş direklileri de yapılmıştır. Artık denizcilik okullarında eğitim teknesi ya da müze olarak kullanılmaktadır. (Ç.N.)

9) Serenlere yön vermeye yarayan donanım. (Ç.N.)

10) Direkteki görevlinin güvenli bir biçimde oturduğu tahtadan oynak yer. (Ç.N.)

11) Yelkenleri direklere bağlayan ipler. (Ç.N.)

12) Eskiden demir atmaya hazırlanırken yapılan işlem. "Demir atmaya hazır olun" anlamına geliyor. (Ç.N.)

13) Yanları ip, basamakları tahta merdiven. (Ç.N.)

14) Bir arkadaşı (burada ortağı) olanın bir efendisi vardır. (Ç.N.)

15) Marsilya'nın kurucusu Eski Foçalılar olduğu için Yeni Foçalılar sözcüğü ile Marsilyalılar demek isteniyor. (Ç.N.)

16) Marsilya, Eski Foça'nın bir komünüydü. (Ç.N.)

17) Boğanın ensesine şiş saplayan güreşçi. (YHN.)

18) Arayınız, bulacaksınız: Yeni Ahit, Matta.VIII, 7-8.

19) Kralcılar tarafından Napoléon'a verilen ad. (Ç.N.)

20) Fransız Devrim takviminde 20 Temmuz'dan 18 Ağustos'a kadar süren onbirinci ay. (Ç.N.)

21) Fransız Devrimi döneminde etkin olmuş siyasi grup. Gironde bölgesi milletvekilleri bu hareketin başını çektikleri için kendilerine Girondelular anlamına gelen bu ad verilmiştir. (Ç.N.)

22) Zorbalık: Fransız Devrimi'nin iki dönemine verilen ad. 1. Dönem, 10 Ağustos-20 Eylül 1792: Prusya işgali, kralın tahttan indirilmesi ve Eylül katliamı. 2. Dönem: Girondin-

ler Montagnardlar tarafından safdışı edilmiş, 9 Termidor'da Robespierre düşünce sona ermiştir. Bu dönemde Devrim mahkemeleri kurulmuştur. (Ç.N.)

23) Kutsal İttifak: 26 Eylül 1815'te Avusturya, Prusya ve Rusya arasında yapılan bir antlaşma. (Ç.N.)

24) Silahlar yerlerini cüppelere bıraksın.

25) Ulusal kurtuluş yanlısı İtalyan grup. (Ç.N.)

26) Metinde bu anlama gelen İngilizce *speech* sözcüğü kullanılmış.(Ç.N.)

27) Sağırlar için şarkı söylüyoruz, Virgile, Eglogue, X, 8. dize. Ama bu dize şöyledir: ... şarkı söylemiyoruz.

28) Horatius, Odlar, 1. kitap, XV. Od, 1. dize: Taşıyan çoban...

29) Aynı od: Uğursuz kehanetlerini evine götürüyorsun.

30) Savaşlar, korkunç savaşlar.

31) Soluk soluğa kaçacaksın. Horatius, Odlar,VII. kitap, XV. od.

32) İsteklerinde doğru ve kararlı bir adam. Horatius, Odlar, III. kitap, III. od.

33) 1802'de Bonaparte tarafından yaratılan ilk ulusal Fransız nişanı. Beş sınıftan oluşuyor, sırasıyla: chevalier, officier, commandeur, grand-officier, grand-croix. İşareti, üst kısmında bir çınar ve defne ağacı bulunan beş çift kollu yıldızdır. (Ç.N.)

34) Napoléon Bonaparte'ın Elbe Adası'ndan dönüp (20 Mart 1815) Paris'e gelişinden ikinci kez tahttan feragat edişine (22 Haziran) kadar süren son saltanat dönemi. (Ç.N.)

35) 0,3248 m. olan bir uzunluk ölçüsü. (Ç.N.)

36) Frigya ya da Lidya kralı, Tanrı'ya karşı geldiği için cehenneme atıldı, açlık ve susuzluğa mahkum edildi. (Ç.N.)

37) Kağıdı dörde katlanmış sekiz sayfalık formalardan oluşmuş. (Ç.N.)

38) Pusuya yatmış. (Ç.N.)

39) Tek bir konu üzerinde toplanan delilik. (Ç.N.)

40) Ölü ruhların erince kavuşması için yazılan dinsel tören müziği. (Ç.N.)

41) 250 gr. (Ç.N.)

42) Devrimcilerin taktığı kırmızı bone. (Ç.N)

43) Geminin kalafat yeri, teknenin su içinde olan bölümü. (Ç.N.)

44) Küçük, hafif tekne. (Ç.N.)

45) 27,07 mm. olan eski bir uzunluk ölçüsü. (Ç.N.)

46) Serenlere yön veren halat donanımı. (Ç.N.)

47) Rüzgara karşı en küçük açı ile seyredebilmesi için yelkene bağlanan halat. (Ç.N.)

48) Halatları direklere bağlayın. (Ç.N.)

49) Deniz milinin onda biri, yaklaşık 200 m. (YHN.)

50) Eskiden kürek ve yelkenle yürütülen çeşitli büyüklükte savaş ve ticaret gemilerine verilen ad. (Ç.N.)

51) Dibi düz, güvertesi olmayan Malta gemisi. (Ç.N.)

52) Her iki direği de seren arınalı yelkenli tekne. (Ç.N.)

53) Dayanıksızlık, senin adın kadın. (Ç.N.)

54) O dönemde Paris'te çıkan aşırı kralcı bir gazete. *(Ç.N.)*

55) Beş santim tutarında eski para. (YHN.)

56) Floku aşağı çek! (Ç.N.)

57) İndirin! (Ç.N.)

58) Camadan halatları ile bağlanarak yelkenin işlemez hale getirilen bölümü. (Ç.N.)

59) Rüzgara karşı en küçük açı ile seyredebilmesi için yelkene bağlanan halat. (Ç.N.)

60) Yelkenin yönünü değiştirmek için serenin brasyalarını kullanmak. (Ç.N.)

61) Bir tekne direğini yatay ya da çapraz kesen ve üzerine yelken gerilen büyük tahta ya da metal çubuk. (Ç.N.)

62) İkinci kat. (Ç.N.)

63) Ortaçağ'da Akdeniz'de kullanılan bir sahil teknesi. Tek direkte bir latin ve civadrada ufak bir ön yelkeni vardır. (Ç.N.)

64) İ.Ö. 2. yüzyılda yaşamış Romalı bir general. Yemek konusunda aşırı titizliği ve inceliği ile tanınıyor. (Ç.N.)

65) Bu iki kişi Paris'te iyilikseverlikleriyle tanınmışlardır. (Ç.N.)

66) Olympos tanrılarının ölümsüzlük kaynağı olan bir besin. (Ç.N.)

67) Dağın Şeyhi: Haşhaşilerin efsanevi lideri Hasan bin Sabbah'a, yüksek bir dağda yaşadığı için verilen unvan. (Ç.N.)

68) Tahminen 1090-1124 yılları arasında yaşamış, profesyonel suikastçilerden oluşan gizli bir örgütün kurucusu Şeyh-ül Cebel Hasan bin Sabbah. Alamut Kalesi'nde kurduğu örgütüyle döneminin kral ve yöneticilerine suikastler düzenlemiş ve İsmailiye tarikatının yaygınlaşmasında etkin bir rol oynamıştır. (Ç.N.)

69) Şeytantersi ağacının kökünden yapılan kötü kokulu reçine gibi bir madde. (Ç.N.)

70) Çubuklar başlıca üç bölümden oluşurdu. Tütünün konduğu lüle bölümü, yasemin ağacı, kiraz ağacı, gül ağacı ya da pelesenkten yapılan içinden dumanın geçtiği boru biçimindeki gövde bölümü ve ağza alınan imame bölümü. (Ç.N.)

71) Karnaval zamanı yakılan, herkesin kendininkini söndürtmemek, ama başkalarınınkini söndürmek için uğraştığı mumlar. (Ç.N.)

72) İşinizi. (Ç.N.)

73) Moda olan. (Ç.N.)

74) Bacco, Dionysos'un Roma'daki adı. Dionysos adına! (Ç.N.)

75) İsa'nın gözyaşı anlamına gelen bir içki. (Ç.N.)

76) Eskiden öğrencilerin yazı yazdıkları taş tahta. (Ç.N.)

77) Köylü. (Ç.N.)

78) Byron'ın bir dramının kahramanı. (Ç.N.)

79) Masallarda yarı insan yarı at gibi yaratık. (Ç.N.)

80) Po'dan sonra İtalya'nın ikinci büyük ırınağı olan Tiber. Daha sonra kitapta geçecek Transtevere, bu ırmağın üzerindeki köprüden geçerek gidilen, dışarıdan gelen yabancı tüccarların kaldıkları ünlü ve sevilen bir semt. (Ç.N.)

81) Dirsekten parmak ucuna değin eski bir ölçü. (Ç.N.)

82) Eski Roma'da tiyatro ve sirklerde büyük çıkış kapısı. (Ç.N.)

83) Mahkumun başına tokınakla vurup, sonra boğazını keserek öldürme. (Ç.N.)

84) Boynunu vurma, başını keserek idam etme. (Ç.N.)

85) Yer. (Ç.N.)

86) Alman soprano. (Ç.N.)

87) Mezzo-contralto. (Ç.N.)

88) Tiyatronun içinde altı ayak derinliğinde bir havuz olduğu için bu ad verilmiştir.

89) Küçük zillerle süslenmiş koni biçiminde bir vurmalı saz. (Ç.N.)

90) Operalarda açılış müziği. (Ç.N.)

91) Napolili berduşlar. (Ç.N.)

92) İzin verir misiniz? (Ç.N.)

93) Fransız beyler. (Ç.N.)

94) Dalmaçya ülkelerinde, tek telli kemana benzeyen bir müzik aleti. (Ç.N.)

95) Buyrun, sofra hazır. (Ç.N.)

96) Halk meydanı. (Ç.N.)

97) Maske takıp kılık değiştirmek. (YHN)

98) Mezopotamya'nın en önemli Tanrıçalarından biri. Aşk ve İstek, aynı zamanda savaşçıların Tanrıçası. (Ç.N.)

99) Köylülerin. (Ç.N.)

100) Odisseus'taki kişilerden biri. Sihirbaz. Ulysses'in arkadaşlarını domuz yavrularına dönüştürmüştür. (Ç.N.)

101) Bakır ya da gümüş çok küçük bir para, metelik gibi. (Ç.N.)

102) Didier: Victon Hugo'nun Marion Delorme adlı oyununun kahramanı. Antony: Dumas'nın aynı adlı oyununun kahramanı. (YHN.)

103) V. Pius: 1566-1572 yılları arasında papalık yapmıştır.

104) Hıristiyanlıkta kırk altı gün süren büyük perhiz. (Ç.N.)

105) Arap atlarına. (Ç.N.)

106) Hamal. (Ç.N.)

107) Yunan mitolojisinde rüzgar tanrısı. (Ç.N.)

108) Şiddetli kuzey rüzgarı. (Ç.N.)

109) Artık İtalyan haydutlarının varlığına inanıyorum. (Ç.N.)

110) Eğer sabah altıda dört bin piastr elime geçmezse saat yedide Vikont Albert de Morcerf yaşamını yitirecektir. (Ç.N.)

111) Yukarı çıkın. (Ç.N.)

112) *Commen tarii Caesaris*: Sezar'ın Galya savaşları ve iç savaş üzerine anıları. (Ç.N.)

113) Kuzey Amerika'da yaşayan kızılderili. (Ç.N.)

114) Güney Vietnam. (Ç.N.)

115) Kan davası. (Ç.N.)

116) Tüm servetini insanlara iyilik yapmak için harcamış ve bu amaçla bir enstitü kurmuş Baron de Montyon'dan söz ediliyor.

117) Adı geçen üç spor için getirtilen hocalar.

118) Bourgogne dükü İyi Philippe'in 1430'da kurduğu şövalye tarikatı. Sonra evlilik yoluyla İspanya ve Avusturya'nın en önemli şövalye tarikatı durumuna geldi. Şövalyece davranışların simgesi olarak Altın Post nişanı vardı. (Ç.N.)

119) Pierre Jean de Béranger bir Fransız şarkıcıdır. Çok sevilen şarkılarında Napoléon'un kahramanlıklarını ülküselleştirir. (Ç.N.)

120) Zülüflü bir saç modeli. Marki de la Guiche bu modeli tanıttığı için böyle anılıyordu. (Ç.N.)

121) İncil'e göre Kudüs yakınlarında İsa'nın çarmıha gerildiği yer. (YHN.)

122) 1830-1860 yıllarında ünlü insanlara verilen ad. (Ç.N.)

123) Mısır lapası. (Ç.N.)

124) Çeşitli etlerle ve sebzelerle yapılan bir tür yahni. (YHN.)

125) *Baton de maréchal*: Mareşal asası. Mesleğinin en yüksek noktası. (Ç.N.)

126) Kent dışı. (Ç.N.)

127) İnsanların yüzlerinden karakter okuyanlar. (YHN.)

128) Fransa'da 1795-1799 yılları arasındaki siyasal yönetimin adı. (Ç.N.)

129) Brice benzer, dört kişi ile oynanan bir kağıt oyunu. Briç bu oyundan çıkmıştır. (Ç.N.)

130) Topal piyade. (Ç.N.)

131) Aynı suçtan iki kez ceza verilmez. (Ç.N.)

132) 19. yüzyılda İtalya'da ulusal özgürlük için savaşan gizli bir örgütün üyesi. (Ç.N.)

133) Yunanistan'ın Arnavutluk sınırında bir bölge. (Ç.N.)

134) Yunan mitolojisine göre Pyramos ve Thisbe, Babilli âşıklardır. Sevgilisinin bir aslan tarafından parçalanmış kanlı başörtüsünü bulan Pyramos onun öldüğünü sanarak kendini öldürür. Başka bir efsaneye göre ikisi birlikte intihar etmişlerdir, tanrılar da onları akarsuya dönüştürmüştür. (Ç.N.)

135) Venüs'ün çeşitli nitelikleri olmuştur. Aşk ve güzellik tanrıçası, ışık ilahesi, zafer tanrıçası gibi. Kel Venüs (Calva) tapınağı bile vardır.

136) Zehirbilim. (Ç.N.)

137) İçinde arsenik bulunan bir tür zehir. (Ç.N.)

138) Pontos kralı Mithridates VI. Eupator, Büyük de denir. Zehir içerek intihara kalkışmıştır ama zehire karşı bağışıklığı olduğu için ölmemiş, kendini bir Galat askerine öldürtmüştür. (Ç.N.)

139) İ.Ö. 1. yüzyılda yaşamış Latin tarihçi. (Ç.N.)

140) Striknine benzer bir alkaloid, kusturucu ceviz özü. (Ç.N.)

141) *Angusture*: Sedefotugillerden bir Güney Amerika bitkisinin kusturucu kabuğu. *Fausse* angusture (Yalancı angustura): Kusturucu ceviz üreten bitkinin kabuğu.

142) Afrika'da Alt Oligosen döneminde ortaya çıkan, Dördüncü Zaman'da yok olan bir fosil hortumlumemeli cinsi. (Ç.N.)

143) Eskiden Uzakdoğuda yüksek görevli. (Ç.N.)

144) Jacques Meyerbeer'in beş perdelik operası. (Ç.N.)

145) 18. yüzyılda yaşamış İtalyan gizembilimci. (Ç.N.)

146) 18. yüzyılda yaşamış Rus siyaset adamı ve feld-mareşal. (Ç.N.)

147) Yunan mitolojisindeki üç Gorgonadan biri ve tek ölümlü olanı. Baktığı kişileri taşa çeviren gözlere sahip. (Ç.N.)

148) Para ve sağlık – yarının yarısı eder.

149) 32 kartla oynanan eski bir iskambil oyunu. (Ç.N.)

150) Bir iskambil oyunu. (Ç.N.)

151) Whist'e benzer eski bir iskambil oyunu. İki kişi oynanır. (Ç.N.)

152) Hepsi de aynı aileye mensup birçok ünlü soybilimci, bu adı taşıdılar.

153) Küçük kont. (Ç.N.)

154) Günah! Ne yazık! (Ç.N.)

155) Bir bambu türü. (Ç.N.)

156) Kürek mahkumlarının gönderildiği kent. (Ç.N.)

157) Burada sözü geçen makine 1793'de Chappe'ın kurduğu havai telgraftır. Bu sistem, yüksek noktalara dikilmiş direklerin hareketli kollarının durumunu gözlemlemeye dayanıyordu. (YHN.)

158) Zebur'a ve kabalistlere göre yeraltı hazinelerini bekleyen çirkin ve cüce cinler. (Ç.N.)

159) Bu iki kişi o zamanın içişleri bakanlığını yapmış kişilerdir. (Ç.N.)

160) Fareye benzeyen, gri tüylü, yılın altı ayını uyuyarak geçiren memeli bir kemirgen. (Ç.N.)

161) Caius Petronius Arbiter: İ.S.66 yıllarında yaşamış, Latin yazarı. Satiricon'u yazdığı sanılıyor. (Ç.N.)

162) Paris'te botanik bahçesi. (Ç.N.)

163) (Fr.) Corne d'abondance: Eskiden dünyanın her yerinden birçok ürün getirildiği için Konstantinopolis limanına verilen ad. (Ç.N.)

164) İ.Ö. 25'te yaşamış Romalı bir yemek meraklısı. (Ç.N.)

165) Olanaksızı isteyen kişi. (Ç.N.)

166) Eski kupa arabası. (Ç.N.)

167) Körüklü, üstü açık, atla çekilen iki kişilik gezinti arabası. (Ç.N.)

168) Hiçbir şeye şaşırmamak. (Ç.N.)

169) Rehber. (Ç.N.)

170) Kendiliğinden. (Ç.N.)

171) Baron de Jarnac (1509-1584) bir düelloda hasmını beklenmedik ters bir kılıç darbesiyle yenmiştir. Ondan sonra "coup de Jarnac" deyimi beklenmedik ve kesin sonuca götüren darbe anlamında kullanılır olmuştur. (Ç.N.)

172) Düş ülkesi, yalancı cennet. (Ç.N.)

173) Henri François d'Aguesseau (1668-1751) Paris yüksek mahkemesinde savcı yardımcısı ve savcı. Fransız medeni kanununun öncüsü sayılır. (Ç.N.)

174) G. Fox tarafından kurulmuş bir Protestan tarikatının üyesi. Barıştan, iyilikten, geleneklerin sadeleştirilmesinden yana bir kuruluştur. (Ç.N.)

175) Yunanistan'ın İyon denizi kıyısında yer alan Peleponez'de, İngiliz, Fransız ve Rus ordularının yardımıyla Türk ve Mısır güçlerinin geriletildiği, bağımsızlık savaşının kazanıldığı kent. (Ç.N.)

176) Kaplıca. (Ç.N.)

177) Tuhaf adam. (Ç.N.)

178) Müziği Casimir Gide'e ait bir bale. Diable boiteux: Topal şeytan. (Ç.N.)

179) Bir kadınla erkeğin yaptığı canlı ve tutkulu bir İspanyol dansı. (Ç.N.)

180) Dönemin gazetesi. (Ç.N.)

181) Bu romans Restorasyon döneminde Bonapartçılara bağlılığı simgeliyordu. İkinci Krallık döneminde bir tür resmi marş oldu. (YHN.)

182) (Lat.) Babil'in son kralı Baltazar'ın görünmeyen bir elin duvara ateşten haflerle yazdığını gördüğü kehanet. "Tartıldı, sayıldı, bölündü" biçiminde çevrilebilir. "Günlerin sayıldı, terazide çok hafif geldin, krallığın bölünecek," anlamını taşır. (YHN.)

183) Yanılgı insanın doğasında vardır, insan yanılır. (Ç.N.)

184) Yaşamaktan vazgeçmeyeceğini ileri süren. (Ç.N.)

185) İşte oraya, kırlara. (Ç.N.)

186) Pietro Vannucci, İtalyan ressam, Verrocchio'nun öğrencisi, Raphael'in hocası olmuştur. 1448-1523. (Ç.N.)

187) Alman romancı ve müzisyen Hoffmann'ın masalı. Baba Krespel düşünde kızı Antonia'nın şarkı söylediğini görür. Uyandığında kızı ölmüştür. (YHN.)

188) Arık ve gösterişsiz bir arya türü. (Ç.N.)

189) Eski bir Mısır tanrıçası. (Ç.N.)

190) Bize babandan ve yazgısından söz et, anlat, ama ne hainin adını ver, ne de ihanetten söz et.

191) Anlat.

192) 15. ve 19. yüzyıllar arasında Türklere karşı savaşan Yunanlı milislere verilen ad. (Ç.N.)

193) Osmanlılar'da padişahın hizmetinde bulunan yüksek düzeydeki görevlilerden bir bölümü. (Ç.N.)

194) Bir iskambil oyunu. (Ç.N.)

195) Nuh peygamberin üç oğlu vardır: Sam, Ham ve Yafes. Bazı kaynaklarda bu ad Yasef olarak görünüyor. Tevrat'ta Türklerin Yafes'in soyundan geldiği kabul ediliyor. (Ç.N.)

196) Roma prensesi, Neron'un annesi Agrippina, Locusta'nın yardımıyla kocası İmparator Claudius'u zehirleyerek öldürdü. Locusta daha sonra Neron için Britannicus'u da zehirledi. Frédégonde, Kral Chiperich'in karısını boğdurdu, sonra da kralla evlendi. Neustria kraliçesi Brunehaut ile savaştı, Frédégonde'un oğlu Brunehaut'yu esir alıp öldürttü. (Ç.N.)

197) Benim Benedetto'm, Benedetto'cuğum. (Ç.N.)

198) Fransızca maymuncuk karşılığı olan passe-partout ya da crochet yerine eşanlamlısı olan rossignol sözcüğü kullanılmıştır, bülbül demektir. (Ç.N.)

199) 1310'dan Fransız Devrimi'ne kadar ölüm cezalarının uygulandığı meydan. (Ç.N.)

200) Şeytan. (Ç.N.)

201) Bilinmeyen Tanrıya. (Ç.N.)

202) İsa Peygamberin ölüm kararını veren Yahudiye valisi. Bu kararda sorumluluğu olmadığını göstermek için İsa'nın yargılanması sahnesinde ellerini yıkarken gösterilir. (Ç.N.)

203) Eskiden kullanılan bir tür yolculuk arabası. (Ç.N.)

204) İsa'nın çarmıha gerildiği tepe. (Ç.N.)

205) Monte Cristo adı, İsa'nın tepesi anlamını taşıdığı için, yazar böyle bir benzetme kullanmış.

206) İki direkli gemi.

207) Oh! Mathilde! Ruhumun gözbebeği. (Ç.N.)

208) Beni izleyin! (Ç.N.)

209) Şarlman zamanında Saksonları Hıristiyanlık içinde ve boyunduruk altında tutmak için kurulmuş gizli mahkemelere Sainte-Vehme deniyordu. Daha sonra francs-juges adı verilen maskeli yargıçlarla, çoğu zaman sanık oturumda hazır bulunmadan, maskeli tanıklar ile gerçekleştirilen mahkemelere bu ad verilmiştir. (Ç.N.)

210) Atreus Yunan mitolojisinde Agamemnon ve Menelaos'un babasıdır. Aile üyeleri çeşitli nedenlerle art arda birbirlerini öldürür. (Ç.N.)

211) Sadece uyurken sevgilisi Ay tanrıçası Selene ile buluşabilen çoban Endymion'a Tanrı armağan olarak ölümsüz bir uyku vermiştir. (Ç.N.)

212) Metinde Latince yazılmış: *quaerens quem devoret.* (Ç.N.)

213) Judith ve Dalila İncil'de güçlü oluşlarıyla tanınan kişilerdir. (Ç.N.)

214) Fransız Devrimi sırasında Paris adalet sarayındaki tutukevi. (Ç.N.)

215) 16. yüzyılda yaşamış bir Fransız heykeltıraş. (Ç.N.)

216) Son Lidya kralı. Altın madenleri ve gelişmiş ticareti nedeniyle çok zengin olmasıyla tanınır. (Ç.N.)

217) Bankaların bir işlem yaparken aldıkları bir tür komisyon. (Ç.N.)

218) İncil'de anlatıldığına göre Hz. İsa Jaire adlı Yahudinin kızını diriltmişti. (YHN.)

219) Nessus ya da Nessos, Yunan mitolojisinde intikam almak için Herakles'e, kanına batırdığı gömleğini gönderir. Herakles gömleği giyer giymez duyduğu acılar nedeniyle kendini Oiti Dağı'nda yakar. (Ç.N.)

220) Lübnan'da adı şimdi Sur olan kent. (Ç.N.)

221) Marius ve Gracchus M.Ö. 2. yüzyılda yaşamış Romalı subay ve devlet adamlarıdır. Sonraları çeşitli karışıklıklara neden olmuş ve gözden düşmüşlerdir. Yazar Roma'da onla-

rın izlerinin hâlâ sürdüğünü anlatmak amacıyla bu benzetmeyi kullanmıştır. (Ç.N.)

222) Hamallarla. (Ç.N.)

223) En az iki kişiyle ya da ikişerli gruplar halinde oynanan, parmakların saklanması ve tahmini üzerine kurulu eski bir strateji oyunu. (YHN.)

224) Papalık devletinde 52 santim karşılığı bozuk para, Papanın adı olan Paolo'dan gelir. (Ç.N.)

225) Anlamıyorum. (Ç.N.)

226) Dostum. (Ç.N.)

227) İnin. (Ç.N.)

228) Buradan. (Ç.N.)

229) İlerle. (Ç.N.)

230) İşte. (Ç.N.)

231) Ne var? (Ç.N.)

232) Kral Argos'un biri dışında tüm kızları kocalarını düğün gecesi öldürürler. Danaos kızları adı verilen bu kızlara cehennemde sonsuza dek dibi delik fıçılara su doldurma cezası verilir. (Ç.N.)

233) Deniz tanrıçası, Poseidon'un karısı. (Ç.N.)

Alexandre Dumas

Monte Cristo Kontu

Dumas klasik romanın kilometre taşlarından biri olan bu yapıtında, Doğu'ya, klasik mitolojiye ve insan psikolojisine duyduğu tutkulu ilgiyi coşkun bir anlatıda, ustalıklı diliyle harmanlıyor.

"*Dumas bir sanat zirvesiydi... Hiç kimse Dumas'nın romanları ve oyunlarından daha iyisini yapamadı, yapmadı ya da yapamayacak.*"

George Bernard Shaw

"*Dumas* kitlelerin tutkularını paylaşmayı ve doyurmayı diğer tüm romancılardan iyi başarıyordu. Onlar gibi otoriteye, adalete ve serüvene bayılıyor; onlar gibi insanlığı kahramanlar ve alçaklar olarak ikiye ayırıyordu... Bir öyküyü başka kimsenin anlatamayacağı biçimde anlatmayı biliyor; onun kaleminin gölgesinde en yavan anlatı bile bir destan görünümüne bürünüyordu."

André Maurois

EDEBİYAT - 543 | İNTERNET SATIŞ www.ilknokta.com

ISBN: 978-605-375-066-6

